

1° Belg. 157^k - 1.

Water

Belg. 133 b

GROOT PLAKKAATBOEK

'SLANDS VAN UTRECHT.

MR. JOHAN VAN DE WATER'S

GROOT PLAKKAATBOEK

'SLANDS VAN UTRECHT

AANGEVULD EN VERVOLGD TOT HET JAAR 1810.

DOOR

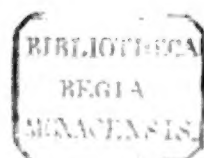
MR. C. W. MOORREES,
RIDDER DER ORDE VAN DEN NEDERLANDSCHEN LEUW,
KOMMANDEUR DER ORDE VAN DE EIKENKROON,
GRIFFIER DER STATEN VAN UTRECHT.

EN

DR. P. J. VERMEULEN,
BIBLIOTHEKARIS DER HOOGESCHOOL, ARCHIVARIS DER PROVINCIE,
TE UTRECHT.

EERSTE DEEL.

UTRECHT,
KEMINK EN ZOON.
1856.

Belg. 133^b

VERVOLG

VAN HET

GROOT PLAKKAATBOEK

'SLANDS VAN UTRECHT.

VERVOLG

VAN M^R. JOHAN VAN DE WATER'S

GROOT PLAKKAATBOEK

'S LANDS VAN UTRECHT.

VAN DEN VROEGSTEN TIJD AF TOT HET JAAR 1805.

DOOR

M^r. C. W. MOORREES,

RIDDER DER ORDE VAN DEN NEDERLANDSCHEN LEUW.

KOMMANDEUR DER ORDE VAN DE EIKENKROON.

GRIFTIER DER STATEN VAN UTRECHT.

EN

D^r. P. J. VERMEULEN,

BIBLIOTHEKARIS DER HOOGESCHOOL, ARCHIVARIS DER PROVINCE,
TE UTRECHT.

EERSTE DEEL.

UTRECHT,

KEMINK EN ZOON.

1856.

Bayrische
Staatsbibliothek
München

AAN

ZIJNE MAJESTEIT

W I L L E M I I I ,

BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN,

PRINS VAN ORANJE-NASSAU,

GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.,

MET DEN VERSCHULDIGDEN EERBIED

OPGEDRAGEN.

Wij verzochten den KONING om de eer Hoogst Denzelven dit werk toe te wijden.

ZIJNE MAJESTEIT heeft ons die eer willen geven.

GODS zegen ruste op den VORST en op het HUIS VAN ORANJE; dan zal Nederland in zijnen KONING den besten waarborg voor het geluk des volks bezitten.

UTRECHT,
17 Junij 1856.

C. W. MOORREES.
P. J. VERMEULEN.

VOORBERIGT DER UITGEVERS.

Bij de aankondiging der uitgave van dit werk werd gezegd dat zich meermalen bij de Besturen van gewest, steden, gemeenten, polders, rivieren en wateren, bij regterlijke en andere collegien in- en buiten de provincie, bij regtsgeleerden en bijzondere ambtenaren of personen het gemis deed gevoelen van eene verzameling provinciale verordeningen, om VAN DE WATER'S Groot Plakkaatboek 's Lands van Utrecht tot aan de oprigting van het Koninkrijk Holland volledig te maken.

Reeds in de vorige eeuw werd dat gemis gevoeld, en de Heeren d'YVOY en VAN MUSSCHENBROEK bragten een aantal stukken bijeen om het te verhelpen. De onrustige tijden, die volgden, waren oorzaak dat het toen bij dat goede voornemen bleef en het ongerief voortduurde, tot dat de krachtige ondersteuning van de Staten onzer provincie, eenige jaren geleden, de uitvoering van een dikwerf besproken plan verzekerden.

Gaarne zouden wij de opgenomene taak vroeger hebben afgewerkt, maar — waarom het ontkend? — zij was moeilijker dan wij haar ons hadden voorgesteld, de stof groeide telkens aan, en het getal bladen druks, op omstreeks 300 begroot, is met de helft vermeerderd.

Men vergunne ons nog een enkel woord.

Allereerst ontstond de vraag, in welke orde dit Vervolg vervat zoude worden. Wij meenden die van het Plakkaatboek-zelve te moeten behouden en hebben ons derhalve geene afwijking in dit opzigt veroorloofd, en liever, waar het noodig werd, nieuwe afdeelingen bij de eenmaal bestaande gevoegd, dan ons Vervolg eene inrigting gegeven, die geheel verschillende zoude wezen van VAN DE WATER'S arbeid. Het moge waar zijn, dat zijne orde voor verbetering vatbaar is, maar bij een werk van dezen aard behoort men de gemakkelijkste — en dat is hier de bekende — inrigting te kiezen. Bij afdeelingen, waarvan geen nieuwere stukken gevonden werden, is dit aan het hoofd of aan den voet der bladzijden aangewezen.

De stukken zijn met de meeste naauwgezetheit naar de oorspronkelijken, voor zooverre die onder ons bereik waren, afgedrukt. Van daar verschil of onregelmatigheid in de spelling der woorden van hetzelfde stuk. Men was, vooral in de vorige eeuw, bij de besluren op dat punt vrij onoplettend en zelfs slordig. Het gold hier evenwel wettelijke voorschriften, of in allen gevalle bescheiden die gedrukt behooren te worden zoo als zij voorkomen. Van daar dan ook dat wij veelal de oude benamingen en nu en dan de oude opschriften gebruikt hebben; het veranderen toch van resolutie in besluit, van conventie in overeenkomst, enz. zoude misverstand kunnen veroorzaken.

Niet gemakkelijk was dikwijls de beslissing over het al of niet opnemen der ontelbare stukken die de archieven aanboden. Veel toch scheen zoo geheel verouderd en weinig beteekenend, dat wij er tegen opzagen het eene plaats in te ruimen. Wij hebben ons naar beste weten daarin gedragen en onze onderrinding heeft in dit overleg de haar toekomende stem gehad. Bij verschil van inzicht zullen wij gewis met toegeeflijkheid beoordeeld worden.

VERVOLG

VAN HET GROOT PLAKKAATBOEK 'S LANDS VAN UTRECHT.

EERSTE BOEK.

Behelzende al hetgeen den Staat en de Regering, mitsgaders de algemeene politie van den Lande van Utrecht betreft.

EERSTE TITEL.

Rakende den Staat en de Souvereiniteit 's Lands van Utrecht.

EERSTE DEEL.

Nopens de translatie van de Temporaliteit door Bisschop Hendrik van Beijeren
aan Keizer Karel V.

1. RAPPORT *van het voorgevallene op de dagvaarden, te Schoonhoven gehouden, tusschen de afgevaardigden van Keizer Karel V en die van den Bisschop en de Staten van Utrecht.*
20-22 November 1525. ¹

Memorie om rapport te doen beroerende die saecken, gehandelt opte dachfaert van Schoonhoven, anno 1525, in Novembri, inter agentes Caesaris Majestatis ex una et Episcopum trajectensem ex altera.

Item opten 20. dach van Novembri in desen jaere van 1525, sijn die Deputaten van ons gen. Heere van Utrecht, metgaeders die Deputaten der drie Staeten des Nederstichts, gecompareert tot Schoonhoven 'tsavonts in de herberge.

Item opten 21. dach des maendts voorscreven, also die Deputaten der Keys. Maj. noch niet gecomen en waeren, en heeft men niet besoigneert mit denselven Deputaten, maer heeft men overlacht hoe men die communicatie aenstaende best inleggen soude.

Item opten 22. dach daernae volgende sijn die Deputaten van beyden sijden gecompareert in 't Carmeliter clooster, aldair die Deputaten der Keys.

Maj. toonden hare commissie ende begeerden die commissie der Deputaten ons gen. Heeren ende sijn Gen. Staeten te sien, ofte ten minsten die Deputaten voorscreven beloven souden ons gen. Heere ende sijn Gen. Staeten, sulcks alse daer getracteert soude worden, rateficieren ende approberen souden.

Item was daer weder op geseyt, dat commissie te doen ofte geloven dat onze gen. Heere ende sijn Gen. Staeten, sulcks als dair getracteert soude werden, rateficieren ende approberen souden, ongewoonlick waer ende men dies gelijk niet te gebrucken en plach, maer van ouden gewoonten was dat men een acte van den Hove van Holland te geven plach, alst oock nu by Mr. Jan van Duvenvoorde belieft was, dat alsulcke dagen, als men nu tot Schoonhoven hielt, jegens oude concordaten, ons gen. Heere ende sijn Gen. Staeten niet prejudiciabel wesen en souden ende dat men die eerste

¹ Bij alles wat in het Utr. plakkaatboek, in de werken van Matthaeus, in de Analeeta belgica van Hoyne van Papendrecht, in het Archief voor kerkel. en wereldlijke geschiedenissen van Doodt en Jhr. Mr. A. M. C. van Asch van Wijck en door eenige andere schrijvers, als Hortensius, Bor enz., is medegedeeld, voegen wij hier nog enkele onbekende stukken betreffende het overgaan van het wereldlijk bewind des bisdoms in handen van Keizer Karel V.

dachfaert, die daer gehouden soude werden, in eenige plaetse des Nederstichts houden soude; begeerden die selve Deputaten van 't selve acte te hebben.

Item is daerop, naer breeder woordt ende wederwoordt, geaccordeert die Deputaten ons gen. Heere hoerlieder credentie thonen souden, t'gheen dat gedaen wordt, ende die Deputaten van den drie Staeten souden geloven als si gedaen hebben, dat men oversenden soude, binnen 14 dagen naestcomende, besloten brieven van den drie Staeten voorscreven, daer by het blijken sal die Staeten voorscreven haer Deputaten last ende bevel gegeven hebben omme met die Deputaten der Keys. Maj. te communiceren ende t'gheene daer geschiede te refereren; die Deputaten der Keys. Maj. sullen mit denselven bode weder oversenden die acte daer mentie boven af gemaect is, op welke credentie ende geloofnisse die dachfaert ende communicatie voort gegaen is.

I.

Item op den 1. artyckel, aengaende 't sequester van de limiten ende veenen in Goylandt, nae veele communicatie gehouden ende chartren getoont, is geseyt van wege ons gen. Heere en sijn Gen. Staeten, dat alsulcke sequester, alsoe die Deputaten der Keys. Maj. vermeetende geschiet te wesen van den veenen voorgenoemt, nimmermeer genoegsaem blijken sal, noch oock by 't geen, datter by wijlen Hertoghe Kaerle van Bourgoignen getoont, gebleecken heeft; die Deputaten der Keys. Maj. sustinerende 't selve sequester, uut 't gheen by wijlen Hertoghe Kaerlen gedaen, genoegsaem gebleecken ware, wort op behagen ons gen. Heeren ende sijne Gen. Staeten beraempt een dach tot half Meerte toecomende, omme als dan te gaen op die plecke daer questie of is, om oculaire inspectie te doen en mit voeten te betreden, of daerentusschen of alsoo daer een bequame vorst quam, dat ment alsoo wel dan doen soude mogen ende betreden als Midmeerte. Begeerende men dairtoe goets tijds schicken, ende die beschickten voor al goede informatie nemen souden, op dat by faulte van dien die saccke niet gedilateert en worde. Voert docht die Deputaten goet aen beyden siden opt aenbrengen en behaegen, dat als dese inspectie oculair gedaen sal wesen, dat men alsdan aen beyden siden, op t'geen datter by wijlen Hertoghe Kaerl gedaen ende getoont is ende t'gheen men noch soude mogen thoonen, twee ofte drie luden van eeren, niet suspect wesende, kiezen soude, daerby alsulcke differentie eens geeyndt mochte worden. Noch was begeert van wegen die Keys. Maj. dat ons gen. Heere ende sijn Gen. Staeten souden cessen van te graven ende den torf wech te voeren, tot tijdt dair af certificerende tusschen dit en St. Jans dach toecomende, of ons gen. Heere en sijn Gen. Staeten sulcks doen wouden of niet, ende den scaden der uutgegraven veenen, die by Keys. Maj. estimeert sijn op 3000 gulden, niet restitueren wouden ende of alsoe sulcke certificatie en surcheantie niet en gesciede, souden die Deputaten, om die Keys. Maj. possessie te beschermen, moeten doen den turf baren ende die gravers doot doen smijten, 't welck langhe gesciet ware en had sulcks by goede luden niet belet geweest. Ende in dien geval en soude oock niet van noode sijn, die dachfaert tot half Meerte

of daerentusschen te houden, alst voorscreven is. Waeraf die Deputaten ons gen. Heeren en sijn Gen. Staeten protesteerden, aangemerkt onse gen. Heere en sijn Gen. Staeten te vreedden waeren voor eenich behoorlick rechter te rechte te staen, om te besien of sijn Gen. ende sijns Gen. Staeten ondersaeten possessie deuchdelick ware of niet; ende dat men daerenboven soude den torf baren ende die gravers doot slaen, docht die Deputaten ons gen. Heere onbehoorlick te wesen. Desgelijcx protesteerden die Deputaten van Keys. Maj., want sy pretendeerden in possessie te wesen, den torf wech te voeren, gelijk die ondersaeten ons gen. Heeren in possessie sijn den torf te graven, des daeromme onbillick ons gen. Heere en sijn Gen. Staeten niet en willen consenteren in niet graven ende wech te nemen ende voeren, besonder gemerckt, of alsoe die ondersaeten ons gen. Heere, alst proces geeyndicht sal wesen, niet solvent en waren om te betalen 't gheen sy uutgedolven hadden, soude die Keys. Maj. sulcx aen ons gen. Heere verhalen moeten. Behoorden daeromme wel ons gen. Heeren ende sijn Gen. Staeten ondersaeten in die surcheantie te consenteren.

II.

Item opt 2. artyckel, beruerende den dam, onlanx in der A geleyt en doorgesteeken ende dat die Heycoopers met die van Apcoude, door Aemsterlant wateren, alsoe daer nu een dam weder inder A geleyt is, cesseert die questie tusschen die Keys. Maj. ende ons gen. Heere; begeeren nochtans reparatie van schade die van Aemsterlant daerdoor geleden hebben, geestimeert tot 20000 goud gulden, begerende dat onse gen. Heere die selve Deputaten certificeren wille, tusschen dit en jaersdach toecomende, of sijn Gen. ende sijn Gen. Staeten die van Aemsterlant hare schade souden repareren willen of niet.

III.

Item op dat 3. artyckel, beruerende die Wellesluis, in der Vechte leggende, dicht te houden, is geseyt op behaegen van de Staeten, dat men alle provisie mogelick wesende doen sal om die sluis dicht te houden, ende om dat te doen hebben sy ons een seecker maniere meede gegeven, daer die Staeten op delibereren sullen, oft hem goet dunckt te accepteren, ofte dat sy bequaemer maniere weten te vinden.

IV.

Item op 't 4. artyckel, betreffende den Dymerdijk etc., is geraempt op behaegen van de Staeten een dachfaert te houden tot Amsterdam, octava Agnetis futur., om aldaer te raemen by beyde die waren 't geen tot profijte van beyde die landen wesen sal, die men sal begheeren dat men dair schicken wille die sulcks verstaen. Ende dat men 't Hoff van Holland adverteren wille of die Staeten den voorgenoemden dachfaert geaccepteert hebben of niet.

V.

Item op 't 5. artyckel, betreffende die van Cattebroeck, Rapijnen en anderen van den Lande van Montfoort etc., is geseyt op behaegen van de Staeten, dat men een dynsdach na invocavit een bycomen maken sal in die stadt van der Goude, om aldaer te overleggen 't geen beyde landen profijtelick wesen sal. Begerende dat die gheen, die ter

Goude gesickt sullen worden, al eerst op die plaetse geweest hadden ende oculare inspectie gedaen, om te bet te mogen in die dachfaert communiceren.

VI.

Item op 't 6. artyckel, berocrende die van Bylevelt etc., docht die Deputaten van de Keys. Maj. dat die ondersaeten sijne Maj. ende landen geen ongelijk noch injurie by die van Bylevelt en geschiede.

VII.

Item op 't 7. artyckel, beruerende die van Apoude, wordt geseyt dat men refereren soude ende breeder in die dachfaert tot Amsterdam aenstaende communiceren.

VIII.

Item op dat 8. artyckel, betreffende den Excys, onlanch opgeset opten torf gaende in Holland etc., wordt geseyt dat die stad van Utrecht daer of breeder communiceren sal, ende of alsoo 't selve onreedelick gevonden wordt, sal men daer of eerder in die dachfaert tot Amsterdam wesende communiceren.

IX.

Item op 't 9. artyckel, beruerende den Excys op die bieren, uit Holland comende, gestelt etc., wordt geseyt dat die Staeten refereren soude, ende op die dachfaert tot Amsterdam soude men breeder dair of communiceren.

X.

Item op 't 10. artyckel, beruerende die inbreekinge van de dijcken tusschen Amsterdam en Sparendam etc., wordt geseyt op behaeghen van de Staeten, dat men op die dachfaert, die ter Goude wesen sal dyndach nae invocavit, van den inhoudt deser artyckelen communiceren sal, begeerende die Deputaten van der Keys. Maj. dat diegheen die op dese dachfaert gesickt sullen worden, eerst ende voor dese dachfaert goede informatie nemen, ende die plaetse besaegen, om op dien dachfaert te beter te mogen besoenen.

XI.

Item op 't 11. artyckel, betreffende 't verbot dat geen botter of keese vercocht en soude worden by die ingesaeten des Gestichts, dan binnen een dier vier bemuerde steeden etc., wordt geseyt dat die Deputaten der Keys. Maj. naer onderrechten hem gedaen is, des-genoehsaem te vreedten waren.

XII.

Item op 't 12. artyckel, beruerende die presentatie van de proostdye van Westfrieslant etc., hebben die Heeren van den Doem getoont tres sententias conformes contra presentatum per Comitum vel alias literas concessionum Ducis Philippi, quibus constituitur preposituram fuisse incorporatam, *la main levee* Ducis Caroli, cum aliis iuribus, alsoo dat Deputaten van Keys. Maj. sulcx refereren wilden; verhoppen, gemerckt 't geen dat er getoont was, dat men die saecke lichtelick vinden soude.

XIII.

Item op 't 13. artyckel, die heerlicheyt van Hagesteyne betreffende etc., hebben die Deputaten der Keys. Maj. getoont seeckere copie van infeodatie der heerlicheyt voorsc., gedaen by den Greven van Holland, waer of ze ons copie gegeven hebben, waer jegens die Deputaten van ons gen. Heere mit sijne Gen. Staeten gethoont hebben seeckere brieven van privilegien, geaccepteert by den Greven van

Holland, dat ons gen. Heere sulcx houden mocht mit seven stolen, als zijn Genaden voorvader Bischoep tot Utrecht gedaen heeft. Behoort daeromme die Kercke van Utrecht toe, ende men houdt van ons gen. Heere te leene en niet van den Greven van Holland. Waerop by die Deputaten van der Keys. Maj. geseyt wort, dat sulcke privilegien ende acceptationen waer een collusie tusschen die princen, ende daeromme niet te achten. Wordt van weegen onsen gen. Heere geseyt, als men contracten en overcomen by sulcken fursten gemaect, en privilegien van Keyseren gegeven, collusien heett en wilde zijn Genade niet breeder antwoorden. Was ten laetsten overcomen dat men die copie aen beyden geven soude om breeder daerop te letten; hebben die Deputaten van de Keys. Maj. vort geseyt, dat sy begeerden ons gen. Heere die heerlicheyt van Hagesteyn binnen drie maenden naestcomende aen die Keys. Maj. alse Greve van Holland versochte, ofte die Keys. Maj. soude daer in versien moeten, en dat die drie maenden souden beginnen te loopen van den 28. dach van Novembri lestleden.

XIV.

Item op 't 14. artyckel, betreffende die ingeseten van den Ghesworen Kerf etc., nae veele communicatie wort geseyt dat die procurator generael bewijzen wil, dat die Gesworen Kerf Holland is, ende of alsoo het bevonden wordt dattet proestie waer, vermat hem die procurator generael te bewijzen, dat die ingeseten van dien niet en mochten noch en behoorden subsidie te geven dan die Greven van Holland. Ende om dat te thoonen wanneer 't Capittel beliest ofte die officieren van den proost, sal die procurator generael gheren ter plecken daert behoert comen.

XV.

Item op 't 15. artyckel, aengaende die jairmarckt van der Goude etc. Na veele communicatie wert geseyt, dat die Deputaten van beyden sijden soudent refereren of ment believen wilde, dat die oudste marckte soude bliven ende die nieuwe of wesen, 't geene hem wel reedelick docht op 't behaegen etc.

Item daer was generaliter begeert dat die Keys. Maj. en ons gen. Heere een weenich doen willen dat men alle die voelen aldus uut den Gestichte ende Holland niet vertrecken liete, want daerby die markten vergaen souden.

XVI.

Item op 't 16. artyckel, beruerende die peerde-marckt tot Aemsterveen etc., wort geseyt van die Deputaten van Keys. Maj. dat die Heeren van Vianen, ongelijk hadden, alse ook den selven Heeren geseyt was dat se ollaeten souden etc.

XVII.

Item opt 17. artyckel, 't huys ten Goeye, heerlicheyt van Houten, beruerende, so sullen die Deputaten der Keys. Maj. geven copien, daerby liet blijken sal, dat ment van den Greve van Holland te leen te houden plach, als sy gedaen hebben, om als dan breeder daer op te antwoerden. Begeerende men dieselve versuecke binnen drie maenden van den 28. dach naestcomende, of die Keys. Maj. sal dair inne versien moeten.

XVIII en XIX.

Item opten 18. ende 19. articulen, de settinghe opten landen in Holland leggende ende int Sticht

thuys behorende, en ook die exue betreffende etc., wert geseyt dat men aen beide siden die concordaten dairaf wesende houden soude. Ende of alsoo dair gebreck in gevele men soude besorgen dattet ofgedaen wort.

Articulen ende gebreecken, van wegen ons gen. Heere de Elect ende sijne Gen. Staeten van Utrecht voor den Deputaten der Keys. Maj., alse Grave van Hollant etc., opten dachfaert tot Schoenhoven, begonnen den 22. dach Novemb. a^o 1525, proponeert.

In den eersten eyscht mijn gen. Heere van Utrecht al alsulcken aengewas, alse nytter zee ende den mondt van den Eem omtrent Emmenesse binnen den limiten 't Stichts van Utrecht aencomen ende aengewassen sijn, die welcken by de Keys. Maj. ende sijne ondersaeten geoccupeert worden ende die vruchten ende proutijten dair af comende tontfangen, welck mijn gen. Heere estimeert tot veele duysende, alst bliken sal bij oculair inspectie.

Item dat die heerlicheyt van *Haestrecht* van ouden tijden toebehoort heeft ende noch toebehoort den gestichte van Utrecht ende tselfde achtervolgende privilegien by Keyseren gegeven, ende by die Greven van Hollant geaccepteert, mit seven stolen gehouden. Begeert daeromme ons gen. Heere restitutie te hebben van derselver heerlicheyt, mitsgaders alle die vruchten seedert dien daer of ontfangen.

Item dat men die Heerschappye van Aemstel ende Woerden van ouder tijt te leene of anders plach te houden van onzen gen. Heeren voorsaeten, Bisschoppen tUtrecht. Ende dieselve op behoorlycke tijden niet versocht en sijn. Behoort sich dat die versocht werden, naer vermoegen zegelen ende brieven dairvan wesende.

Item so men nnt veel besceyts bevindt, dat men 't graeffschap van Hollant ende die heerlicheyt van Kemmerlandt van den gesticht van Utrecht te leene te houden plach, is wel behoorlyck dat sulck versueck geschie.

Item also die landen van Vriesland ende 't meeste deel van hem dat Stichte van Utrecht toebehoort hebben ende noch toebehoren, ende dair nae sekere tractaten gemaect sijn tusschen onzen gen. Heeren voorvaders ende die Greven van Hollant, waer door die helfte van alle proutijten ende emolumenten gelijckelick gedeylet souden worden tusschen den Biscop van Utrecht en den Greve van Hollant, in der tijt wesende, begeert onze gen. Heere alsulcken parten ende tractaeten onderhouden te worden ende restitutie van allen proutijten ende emolumenten, die dair van gecomen en gevallen sijn.

Item dat voor Schoenhoven onder die parochie van Willighen, opten stichtssen gront plaegen te staen veel husen ende herbergen, daer onse gen. Heeren voorvaders, by hoer Gen. maerschalek, recht te houden ende exeyse van wijn ende bier te hebben plaeghen; niet te min sijn die huysen ende herbergen verdestruert ende te niet gebracht, waer door onze gen. Heere, sijn gerechte, heerlicheyt ende exeyse merckelyck gescaedicht ende vercoert

sijn, begeeren daerom restitutie dair van tot goeder estimatie.

Item also van wegen der Keys. Maj. voor Schoenhoven opten stichtschen gront, sonder consent ons gen. Heere van Utrecht, begonnen is 't fundament van een slot, begeert mijn gen. Heere dat men sulcks afdoet ende niet vorder en tymmert.

Item also voor Schoenhoven een sluyse gelegen heeft opten stichtsen bodem, waardoor die van Lopyck, mit seeckere hoer adharenten, hoer water leyen ende lossen, by van Keys. Maj. ondersaeten gestopt wordt, begeeren die selve sluyse geoepeent wort, mit restitutie van seade.

Item also die heerlicheyt van Jaersvelt van ouden tijden onzen gen. Heere ende der Kercken toebehoort, ende stichtschen gront is, daerop in anderen dachfaerden tot Schoenhoven alle informatie aen beyder siden van commissarien, te weten aen handen van Mr. Jan van Duvenvoorde overgegeven, die dieselve informatie toegesegelt genomen heeft ende overcomen is dat men die saecke uutten ende eynden soude, 't welck noch niet geschied en is, begeert daeromme ons gen. Heere dat sulx mitten eersten geschien mach.

Item also voortijts, door guetelycke bestandt tusschen Heren Philips, doe ter tijt Erts Hertoge van Oostenrijk, Hertoge van Bourgoignen ende na Coninek van Castillien ter eenre ende den Hertoghe van Gelre ter andre siden verdedingt en overcomen was, dat Heer Frederick van Baden, doe ter tijt Biscop t'Utrecht, die borch ende plaetsen Oeyen in sequester houden soude. Ende die selve Biscop Frederick door beide beyder Fursten ende insonderheid Conine Philips voorse. tot vrundelick geval den voorscreven borch in sequester aengenomen heeft, is hem van Coninek Philips voorse. door brieven ende segele, by furstelycker eeren belieft ende toegeseyt dat Coninek Philips voorscreven na den selven borch ende plaetsen niet staen en soude, die inne te nemen ofte bescaedigen, noch oick gehengen innegenomen of bescaedicht te worden. Ende oft gebuerde, dat eenige andere den voorse. borch inne creghen, Biscop Frederick weder te leveren ende te brenghen ende hem gants scadeloes daer van te houden. Des niettegenstaende hebben daer nae eenighe Coninek Philips voorscreven dienaeren en ondersaeten denselven borch ingenomen, waer durch die Hertoghe van Gelre oorsaeck ende actie tegens Biscop Frederick voorgenomen, gelijck of hy met Coninek Philips gecoludeert en den borch voorse. williglyck overgegeven hadde ende daeromme den Stichte van Utrecht viantlycker wijse aangetast ende gehandelt heeft. Wuerom Biscop Frederick sijn gedeputierden aen de doorluchtige hooggebooren furste vrouwe Margriete Erts Hertoghinne Regente ende Gouvernante gesant heeft, te kennen geevende den viantlycken handel ende voorneemen des Hertoghen van Gelre, begeerende dat hare Gen. dat huys te Oeyen den Stichte weeder in handen stellen ende nae t inhouden brieven ende segel vermeld scadeloes te houden, waerop den selyen Deputaten aldaer te antwoort gegeven is dat si te vreden wesen souden ende trecken te huys, men soude die saecken in sulke mate by den Hertogh van Gelre voorse. versien, dat den Sticht van Utrecht geen seade

daer of comen en soude. Ende indien dair eenige scade over gesciede, soude men den selve genoech doen repareren; niet te min heeft die Hertogho van Gelre, in corten daeghen daerna, uut oorsaek voorscreven den Sticht van Utrecht viantlycker wijse aengegrepen ende afgenomen etlycken steden ende sloten ende mit brandt ende roeff die landen van Overysel overvallen, waerdoor Heer Frederick ende sijn Genaden Landen boven thienmael hondert duysent golde gulden scaden geleden hebben. Is oick die selve oorsaek geweest van aller veheden ende quaets, dat sedert destijt in den Stichte van Utrecht verlopen ende geschiet is. Begeert daeromme ons gen. Heere van Utrecht van sulcken scade voorscreven geboerlycke reparatien, na inhouden sbriefts en segel voorgenoemt.

Item also saliger gedachten wijlen Heer Guydo van Holland, Biscop tUtrecht, een eeuwige memorie gemaect heeft voor den vijf godshusen te Utrecht

ende een eeuwige vicarye inder capellen van sijn sepulture gesticht ende daertoe jaerlix geassigneert d somme van hondert oude scilden voor sijn memorie ende twintich oude scilden voor die vicario, welcke memorie solempnellick alle jair onderhouden wordt van de vijf godtshuysen, en die vicarie bedient, ende die Graven van Holland hebben die memorie over veel jaren doen betaelen, dan hebben dese betaelinge nu oock over veel jaren verleen onthouden. Begeeren daeromme behoorlycke assignatie. ende betaelinge van den verlopen renthen.

Item dat men nao vermogen die gulden bullen, die excommunicaten en verbannen luden behoort te citeren tot onderhoudenisse der geestelycker jurisdictie, of te proscriberen, na t inhouden van den selven bulle, als t dat blijkt, welcke bulle gegeven is allen duitschen prelaeten.

2. INSTRUCTIE voor de afgevaardigden van Keizer Karel V ter dagvaard, te 's Hage met de Gedeputeerden van den Bisschop en de Staten van Utrecht te houden. (April 1526.)

Instructie voor Nicolas Duverden van 't guendt dat sy van wegen de Keys. Maj. te doen sullen hebben opte dachvaert die men houden sal in 's Hage mitten Gedeputeerden van den hoich waerdigen ende hoich geboeren duerluchtigen Vorst den Biscop ende den drien Staeten van sijnen Nedergestichte van Uytrecht den 15. dach van deser maent van 26.

Eerst den selven Gedeputeerden vanden Biscop ende sijne Staeten te verthoenen hoe dat up diverse geschillen ende differencien, dier sijn tusschen den Keyser als Grave van Holland ende den Biscop ende sijnen voors. Staeten, soe wel die waerlicke als de geestelicke jurisdictie aengaende, de Keys. Maj., om te onderhouden altijt goede vrienescap ende naebuerscap, heeft te vreden geweest soe mit ten selven Biscop als sijne Gedeputeerden te doen houden diverssche dachvaerden ende communicacien, ende noch onlanx mijne genadichste Vrouwe de Berts Hertoginne Gouvernante ende Regente ende mijn Heere van Uytrecht tegenwoirdich inden Hage wesende, in September 25. voirdeden aldaer vande selve geschillen int lange gesproecken wert, ende overmits dat mijn Heere van Uytrecht van alles nyet wel te vollen geïnformeert en was, soe wert een ander dachvaert geraemt te Woerden, den 13. van Novembre daeran, dewelcke, om de ongelegentheyt vander plecke, tot versoucke vanden selven Heere van Uytrecht, verleyt ende gehouden werde tot Schoonhoven.

Aldaer deselve geschillen alsoe wel an deen sijde als ter andere int lange verhaelt ende gedebatteert sijn geweest, maer in geenre saecken yet geconcludeert, overmits dat de Gedeputeerden vanden selven Heere van Uytrecht ende vanden Staeten seiden geen macht off last te hebben yet te tracteren off te sluyten, dan alleenlick om te hoeren ende te rapporteren, hoe wel de Gedeputeerden vanden Keyser by Zijner Maj. oopenen brieven thoenden volcommelick gelast te wesen. Daeromme eyntlick byden Gedeputeerden ter eender ende ter ander

sijde was geseyt binnen eenen sekeren tijt deen den anderen over te senden copien van alsulcke bescheyt, die elck van hem upte selve questien ende geschillen geallegeert hadde, om ter naester dachvaert die men soude moegen raemen, finalick upte selve questien te resolveren, daer af eensdeels van wegen de Gedeputeerden vanden Keyser upstaende voet voldoen wert, maer de Gedeputeerden van den Biscop noch t Gestichte en hebben van huerer sijde overgesonden.

Item alsoe onder andere vande questien voors. gesproecken was vande ongeregeltheyt vanden Diemerdijck, daer inne om de behoudenisse van een deel van beyde de landen noot was provisie te doen, soe was geraemt te Amsterdam te vergaderen octava Agnetis, ende daer an beyden sijden huere Gedeputeerden te senden, gemachticht om de gebreeken aldaer wesende te verstaen ende daer inne te remedieren.

Ten welcken dage de Gedeputeerden van den Keyser aldaer quamen, maer de Gedeputeerden van den Heere van Uytrecht noch de Staeten en sonden noch en quamen noch en ontboden eenige onschult.

Het was oick gesloeten den 21. in Februario daer an te vergaderen ter Goudo, om te sprecken vander Yseldiepinge ende Rijndijck, aldaer de Gedeputeerden an beyden sijden vergaerden maer en sloeten nyet, overmits dat de selve van den Gestichte nyet genouch geïnformeert en waeren soe sy seiden, daeromme geconcludeert wert weder te vergaderen te Yselsteyn, nae beloken paesschen daeran, tot alsulcken dage als deen den anderen laeten weten soude, tweck gestelt werde 12. ofte 13. in Aprile 26.

Ten welcken dage de Keys. Maj. sijne Gedeputeerden aldaer sandt by den Grave van Buere, uptie tijt daer mede wesende, maer de selve Heere van Uytrecht noch sijne Staeten en sonden upte selve dachvaert nyet, hoe wel tselde soe nae de stadt van Uytrecht was, ende de saecken van der Yseldiepinge soe veel ende meer de ondersaeten van den Gestichte aen.

gaet, als de ondersaeten van den Keyser, maer excuseerden hem de selve Staeten upte absentie van mijn Heere van Uytrecht over Ysel ende in Duytsche lant gereyst wesende.

Item upte voors. dachvaert te Scoenhoven was genomen eenen dach, om te vergaderen upte veenen in Goylant ende aldaer visie vande veenen contencieus ende de gelegentheyt van dien te nemen, ende up hoipe van accorde dat men de delvinge soe lange surceerde, daertoe de selve vanden Gestichte niet en hebben willen verstaen onder tdxel dat sy seyden een pael op getoegen te wesen, genoempt Leeuwen pael, dat sy seyden een vanden limiten te wesen, dat alsoe inder waerheyt nyet en was, gelijk den selven by den President ende Raide van Hollant gescreven was, ende alsoe sy dies nyet te min altyts inde veenen delvende bleven, ymmers meer te Goylant waerts in, dan sy oeyt gedaen hebben, daer toe men van sKeyzers wegen wel hadde moegen voorsien mitter starcker handt, niet-min om altyt te procederen mitten besten manieren van doene, soe heeft de Keys. Maj. gedecerneert sekere provisie van justicie, by sijne oepene brieven in dato 20. in Februario 1525, secundum cursum curie Hollandie, die hy te werck doen stellen heeft, daer off de selve Staeten, als willende continueren mitte voors. delvinge ende de Keys. Maj. te privieren van sijn gront ende heerlicheyt, geappelleert hebben an die Camergerechte vanden Keyser, aldaer de Keyser als Grave van Hollandt niet te recht en staet, meenende alsoe de questie vanden veenen te dilayeren ende die mittertijt geheel te ontgronden. Hebben oick die voors. van den Gestichte de dammen, die opte scuttinge van hueren onrechte waterlosinge op Aemsterlant geleyt waeren, weer op gebroeecken ende huere water, tot grooten achterdeel van Aemsterlant ende in groote contempte vanden Keyser ende boven alle recht ende redene ende de conclusie daer off genomen in presentie van mijnen Heere van Uytrecht, inden Hage wesende, op Aemsterlant geloest. Ende overmits dat dit tot twee off drie reysen toe gebuert is geweest, daer duer de Keys. Maj. wel gefondeert waere geweest alle de selve scaeden ende interesten, die sy sijne Maj. ende sijne ondersaeten van Aemsterlant, dit doende, gedaen hebben, opten selven vanden Nedergestichte ende huere goeden te verhaelen, niet min userende de safste maniere van doene, heeft alleenliek gedecerneert brieven van arreste opte goeden, renten ende coipmanscipen den selven vanden Nedergestichte toebehoerende, ende noch daer nae tot versoucke vanden selven vanden Gestichte de goeden ende coipmanscipen op cautie voor den tijt van twee maanden ontslegen. Blijvende tarrest van huere renten, tot dat de voors. questien ter wedercomste van den Heere van Uytrecht ter nedergeleyt, off anders daer op mit gevouge geordineert waere.

Ende want deselve Heere van Uytrecht mitten voors. sijne Staeten van den Nedergestichte versocht ende begeert hebben weder dachvaert ende communicatie opte voors. geschillen te houden, soe heeft mijne genadichste Vrouwe tselfde noch geaccordeert, alevanwel tselfde arrest vanden renten blijvende tot dat anders geordonneert sal wesen, ende sullen de voors. Gedeputeerden opten selven dachvaert mit hem nemen de voorgen. instructien

ende quoyeren, opte voorgen. dachvaerden gemaect, voor huere breeder memorie ende instructie ende voorts doen als hier nae volcht.

Eerst aengaende de voors. onrechte beswaringe ende waterlosinge op Aemsterlant, daeromme principaelicken de voors. arresten gedaen sijn, soo sullen de voors. Commissaryssen begeren, dat mijn Heeren van Uytrecht ende de drie Staeten huere brieven geven sullen, de dammen in der A mit huere opstallen ende elders als dat behoort ten eeuwigen dagen dicht ende gestopt te houden, sonder die directelick ofte indirectelick te laeten duersteken ofte oepenen, ten en waere dat hyer naemaels by consent vanden Keyser off sijne nacomelingen Graven off Gravinnen van Hollant, met goeden accorde anders geconsenteert werde.

Ende aengaende de scaeden, geyscht inde voors. dachvaert te Scoenhoven, ende de scaede die sy, sedert de voors. dachvaerden dammen oepende ende huere water losende op Aemsterlant, gedaen hebben, dat de margentaelen, gelegen in Heycoep, mit hueren adherenten ende de landen gelegen langes de Lange vliet, die mit Heycoep onrechtelick so uytgewatert hebben, der Keys. Maj. betaelen sullen voor eens twee gouden gulden van elcken margin, inde stede vanden 20000 gulden te Scoenhoven goeyscht, ende de scaeden sedert gedaen, hoewel de selve scaeden veel meerder sijn, dan deselve twee gouden gulden opte margin bedragen sullen connen.

Ende indien sy daer toe nyet verstaen en willen, te hoeren tgunst dat sy voor dese scaeden offreeren sullen willen, daer off sy mijne genadichste Vrouwe adverteren sullen.

Ten 2. aengaende de veenen in Goylant, daeromme lange questie geweest is, dat mijn Heere van Uytrecht accorde de surceance van vorder delven, naevolgende de leste procedueren, by Hertoge Karels tijden gedaen ende versouck vanden Keyser in de voorgenomde dachvaerden, ende dit voordien tijt van zes maanden, ende datmen neme an beyden sijden twee off drie vanden Raede off andere personnaigen, om de limiten mitten voorgaende proceduren binnen middelertijden te visiteren, die mede last hebben sullen eenich goet middel ende accordt te concepicieren, soe opte limiten als de scaeden ende interesten, daer off sy elck in den hueren rapport doen om dan daerup te vergaderen ende te sien of men de selve geschillen mit gevouch sal moegen ter neder leggen, of anders dan daer inne te nemen andere manieren van proceduren redelick ende betamelick. Ende in gevalle dat sy allegieren litispentie voor tCamergerecht, daer op te replicieren dat deselve appellacie es nul, als gedaen tegens de vrijheyt van der graeflicheyt van Hollant, die niet en sorteert onder dat Keyser recht, ende daeromme te versoucken dat zy de facto de appellacie renunchieren, even verre sy contenderen de arresten alrede gedaen gelicht te werden, ende sy begeeren communicatie van hueren goeden ende coopmanscipen in dese landen te houden, ende off sy allegeerden hueren possessie van in de selve veenen te delven, dat men daer tegens segge, dat men te vergeefs soude disputeeren opten eygendom vande veenen, daer men, hangende dese questie, de selve veenen uyt-delvende, ontgronden soude, oick dat die van Uy-

trecht gheen possessie en hebben van delven van tgrundt dat sy alle jaers van nyeus poogen te delven en daer sy noeyt gedolven en hebben, ende en connen hem nyet defendeeren mit prescriptie die soe dick ende soe menichvoldelick geinterrumpeert es.

Ten 3. sullen de Commissaryssen weeten vanden Gedeputeerden van mijn Heere van Uytrecht ende Staeten, off sy verstaen willen totter leydinge van den Rijndijk over de Lynscoeten, daer off in de voorgen. dachvaerden gesproken es, ende indien sy daer toe verstaen willen, naevolgende de voorgaende instructie, daer op te concluderen, indien niet, dat de Keys. Maj. dat sal doen op sijnen gront, sonder meer vermaens.

Ten 4. sullen de Commissaryssen begeren ende versoucken finale antwoerde, off mijnen Heere van Uytrecht belijft mit sijnen Staeten te besegelen de brieven, te geven aengaende de nyeuwe sluis, daer off sijne Gedeputeerden opte dachvaert te Scoenhoven de minute mede gegeven was, indien niet, de Keyser sal op sijnen gront daerin voorsien sulck als sijne Maj. na recht ende redene vermach, ende en denet daer niet meer om te doen spreken ofte te versoucken.

Ten 5. sullen die voors. Commissaryssen begeren dat mijn Heere van Uytrecht een dach wil nemen om te vergaderen opte dijkkaeze vanden Dymerdijk ende te concludereen opte remedie vanden gebreecken aldaer; de Keys. Maj. sal mede aldaer senden, of anders de Keys. Maj., die de Staeten hier om genouch doen somneren heeft, sal opt onderhout vanden selven dijk, die op sijn gront ende jurisdictie leyt, met dat daer an cleeft, ordonneeren soe ten proufijte vanden lande behoeren sal ende dat doen executeeren sonder meer versoucken daeromme te doen als voeren.

Ten 6. sullen de voors. Commissaryssen mitten Gedeputeerden sprecken aengaende de materie van der Yseldiepinge, daer off opte dachvaert ter Goude gesproecken was, 21. in Februario lestleden, ende sien of mijn Heere van Uytrecht ende sijne Staeten daertoe verstaen willen ende in dien gevalle hem communiceeren de concepten daer off sijnde, hem eensdeels voor gehouden te Goudo, ende hem voirts te verclaren tguint dat by den mate by den water pass sedert daer off bevonden es, soe binnen slijcx als buyten slijcx, ende te raemen een corten dach, ter Goude off te Oudewater. om aldaer te vergaderen ende de Gedeputeerden an beyden sijden te scicken, ten welken dage men den Grave van Bueren, de Vrouwe van Montfoort ende alle andere diet aengaen mach, beschrijven sal moegen; men sal oick moegen onthieden meesters hem desen aengaende verstaende, om twater pas te sien dragen, de concepten over te sien, ende elck huere advyss ende goetduncken te seggen, ende dat mit huere advys by gescrijfte te stellen, te estimeren wat tselfde bij deen manieren off dandere by estimacie costen sal ende wie daer al in contribueren off by wat middelen men die penningen vinden ende opbrengen sal, ende daer op een goede finale conclusie nemen, ende indien de selve vanden Gestichte tot de voors. Yseldiepinge nyet verstaen en willen, hem te verclaren, dat de Keys. Maj., tot conservacie van sijne landen, nochtans daer inne denet

te versien op ende over sijnen gront soe hy te raede vinden sal.

Ten 7. sullen de Commissaryssen van sKeyzers weghen begeren de impositien opte turven gestelt, soe int Oversticht als int Nedergesticht, affgesteld te hebben, gelijk opte voorgaende dachvaerden tot diverse stonden versocht es geweest ende oick mijnen Heere van Uytrecht ende aen sijne Staeten gescreven, alsoet es tegens de goede nabuerscip; off anders, de Keys. Maj. sal gelijcke impositien stellen opte goeden, na de voors. gestichten gaende, sonder meer versoucken ende dat ter tijt toe de selve impositien aff gestelt sullen wesen.

Ten 8. sullen de Commissaryssen van gelijcken begeren affgesteld te hebben de impositien opte bieren, indien dat die noch nyet afgestelt en sijn.

Ten 9. sullen de Commissaryssen begeren finale antwoerde aengaende t relyef vander heerlicheyt van Hagesteyn, Goyo ende Houten, off die occupateurs tselfde versoucken ende te leen ontfangen willen navolgende de brieven daer off sijnde, daer off de copien hem gethoent ende mede gegeven sijn geweest inde leste dachvaert te Scoenhoven, indien nyet, de Keyser heeft alreede sijnen Procureur gelast tegens den selven te doen procederen voor sijnen Leenhove, nade gewoente van sijne Landen van Hollant, sonder langer vertreck.

Als aengaende de dolcantie van sKeyzers wegen gedaen op de dachvaerden, soe in September 25 inden Hage ende dair nae te Scoenhoven, daer inne mijn Heere van Uytrecht ende andere geestelicke prelaten, geestelicke jurisdictie in Hollant, Zeelant ende Vrieslant exerceerende, ende huere officiers de Keys. Maj. vercorten in zijne temporeele jurisdictie; van gelijcken aengaende de dolcantien, die van wege mijn Heere van Uytrecht ende de andere geestelicke prelaten gedaen ende geproponeert sijn geweest. De voors. Commissaryssen sullen hier aff mitten Gedeputeerden van mijnen Heere van Uytrecht ende de andere prelaten moegen communiceeren ende navolgende de voig. accordaten een goet concept ende raminge maken, tot conservacie van een yegelix recht ende jurisdictie, soe nae rechte ende redenen behoeren sal.

De voors. Commissaryssen sullen den Gedeputeerden van mijnen Heere van Uytrecht te kennen geven hoedat de Zuyzerzee een vry water es, aldaer elck visschen mach tsijnder belijfte, dat alsoe gedaen es by den ondersaeten vanden Keyser, den Heeren van Utrecht, Gelre ende anders soe lange als memorie van menschen geduncken can, sonder eenich belet soe onder Hollant, Stichte, Gelre of anderssins, dan nu onlanx dat de drossaet van Vollenhoe de ondersaeten vanden Keyser, die onder Vollenhoe mit huere scepen legghen visschen, hebben de selve huere netten ende gereetschap genomen, de arme visschers doen slaen ende gedreycht te vangen, ende soudon sy van daer comen, hebben moeten composeren ende beloven daer niet meer te comen, ende huere nabueren in Hollant te waerscuwen van gelijcken daer niet meer te comen, dat een groote nyewicheyt is, gepleecht ende gesocht opte ondersaeten van den Keyser; sullen daeromme versoucken van sKeyzers wegen, dat mijn Heere van Uytrecht tselfde by sijnen Drossaet doe repareeren, restituerende den armen vis-

schers tgunst dat hem affgenomen es, ende dat hy hem verbiede van gelijcken meer te doen, maer te gedoegen des Keyzers ondersaeten aldaer te visschen soe men van allen tijden gedaen heeft. Off indien mijn Heere van Uytrecht van dien advyse niet en es, dat de Keyser van gelijcken sal moeten doen procederen opte visschers van Overysel ende Nedergestichte, die optes Keyzers stroom inde Zuyderzee dagelicxs visschen ende dat ter tijt toe dattet te Vollenhoe afgedaen ende gerepareert sal sijn.

Sullen oick te kennen geven de molestacien die de voors. Drossaet dick gedaen heeft den ondersaeten van Steenwijk ende versoucken dat mijn Heere van Uytrecht de saecke doe verstaen ende laeten handelen wil by eenige, diemen an beyden sijden daer toe nemen sal, verbiedende sijnen Drossaet alle wegen van fayten off arresten, off anders de Keys. Maj. sal bedwongen wesen de selven scaeden die de Drossaet den voors. van Steenwijk gedaen heeft off noch doen sal moegen, te verhaelen opten ondersaeten vanden Oversticht, in dese landen frequenterende, gelijk mijne genadichste Vrouwe onlanx andie steden van Campen, Deventer, Zwolle ende Hasselt gescreven heeft.

Ende off de Gedeputeerden van mijnen Heere van Uytrecht spraken ofte versochten restitucie van der stede van Steenwijk off den dorpen daer onder gelegen, sullen die voors. Commissaryssen verthoenen t rechte dat de Keys. Maj. heeft tot de selve plaetse van Steenwijk, die sijne Maj. uyt handen van sijne vyanden in openbaer oerloege genomen heeft, dat de selve plaetse van Steenwijk wel gelegen es voor de defensie van sijne landen van Vrieslant, dat de Keyser alreede seer groote cost geleyt heeft om die te starcken ende te houden, ende alreede de selve stadt van Steenwijk mitten buerseipen genuyert ende vereenicht mit Vrieslandt ende sijne ondersaeten van Vrieslandt belooft ende toegeseyt, de plaetse van Steenwijk van sijne landen van Vrieslant nyet te separeren.

Oick mede can mijn Heere van Utrecht wel verstaen, indien de Keys. Maj. de selve plaetse van Steen-

wijk gelegen waere weder den Bisdom te restitueren, soe waere mijn Heere van Uytrecht wel gehouden eerst ende al voeren op te leggen alle de costen daeromme gedaen, soe int vercrigen, te onderhouden, als de starcten daer in gemaect, dat een seer groote somme van penningen bedragen soude. Nietmin de Keys. Maj. die mijnen Heere van Uytrecht in alle redelicke saecken begeert te believe, gelijk als hy denselven byden duerluchtigen hoochgeboeren Vorst Hertoge...., mijns Heeren broeder van Uytrecht, die onlanx in Spaengnen ende de Keys. Maj. van dese ende andere saecken gesproken heeft, breeder geseyt heeft, ende ten eynde dat mijn Heere van Uytrecht gheen reden en hebbe hem van de Keys. Maj. te dolceeren, oick dat de Keys. Maj. bewijsen wille dat hy in geenrehande manieren der Kercken ghoet begeert, sal te vreden wesen de selve stede van Steenwijk, mitten buerseipen daer onder gelegen, in erfpachto te nemen van mijn Heere van Uytrecht ende sijne nacomelingen, ende den selven daer voor toe te voegen een redelicke gracelicke somme van penningen.... consideracie hebbende op tprouffijt dat mijn Heere van Uytrecht ende sijne voorsaeten daer van in jaerlicxe renten ende domeynen plagen te ontfangen, sulcx als de Gedeputeerden daer mit gevoege sullen moogen overcomen. Ende indien sy eenige swaricheyt bevinden, sullen mijne genadichste Vrouwe mit diligencie daeroff moegen adverteren.

Item men sal mede op te dachvaert mitten Stichtschen vermanen vanden nyuwen ende ongewoentlicken tol, byden Steden Deventer ende Campen voorgenomen op alreleye provande van botter, kase, solt, rogge ende diergelijcke, die byden Vriesen daer af ende aen gebracht wert, desgelijcx vanden ongewoentlicken tol te Genemuden ende te Blockzijl opten torf, holt ende kolen, die daer voerhy ende duer na Hollandt ende na Vrieslant gebracht werden, om de selve af gestalt te werden, ofte geschiet sulcx niet, soe gedenet de Keys. Maj. ofte mijn gen. Vrouwe van sijner Maj. wegen andere gelijcke tolln opte Stichtsche ende luereu goeden alhier in desen landen te leggen.

3. MEMORIE van eenige zaken, van wege den Bisschop en de Staten van Utrecht aan de Algemeene Landvoogdesse der Nederlanden voorgesteld. 22 Mei 1527.

Anno 1527, den 22. dach Maj. Petitie voir der doerlochtiger Eertshertoghinne van Oisterrijcke, Regente ende Gouvernante, van wegen onser gen. Heere van Uytrecht ende der dryer Staten des Nederstichts etc.

Item nae behoerlycke reverencie ende recommandacie is van wegen onser G. H. en sijner G. Staten geseyt, alsoe seker twyst ende geschool seker tijden geresen is tusschen die van Heykoop mit hoeren adherenten ende sekeren ondersaten Keys. Maj. ende dat ter cause van sekeren watere dat die van Heykoop mit hoeren adherenten doer Aemsterlant geloest hebben, ende daer aff in possessie geweest hebben ende sijn alsoo lange dat geen memorie ter contrarie en is.

Item hoe wel die van Heykoop mit hoer adherenten in dese possessie behooren te blijven ten

tijt sy mit recht daer uyt gewonnen werden, heeft nochtans mijn G. H. mit toedoen sijn Gen. dryer Staten, omme alle school ende twyst to schuwen ende die goede naebuerseap to onderhouden, tot beschermenisse der Keys. Maj. ondersaten, by provision dam in der A doen leggen, daer mede belet wort dat die van Heykoop mit hoer adherenten hoer water doer Aemsterlant nyet lossen mogen.

Item dit sus gedaen wesende heeft beloofft die Deputaten Keys. Maj. inder laester dachvaert inden Hage gehouden up den 15. dach Martij inden jaer 27. van die Gedeputeerden mijns G. H. van Uytrecht ende sijner G. dryer Staeten doen versueken ende begeren dat mijn G. H. van Uytrecht ende sijner G. drye Staten in segelen ende brieve geloeven sullen den dam inde A mit opstellen aen beyden sijden, alsoe

als voersejt is, by provisie ende protestatie geleyt, in sulcken schijn dicht houden sullen, dat die van Amsterlant by die watere van Heykoop ende andere, in die selve waterscap nyt behoorende, nyt beschadicht en mogen werden, ende den selven dam also ten ewygen dage to onderhouden, ende in dien den dam inder A off opstellen van dien namaels doergesteken worde, soo soude mijn G. H. van Uytrecht voirs. ende sijn Genaden drye Staten gehouden wesen, soe dick wyel ende menich werff als tselve gebueren sal, voer eene pene te betalen tot des Keyzers als Grave van Hollant behoeft duysent gouwen gulden van gewichte, ende daer entboven hondert gouwen gulden des dages alsoe lange als den selven dam ende opstellen nyt wederomme gestopt ende dicht gemaect sullen wesen, ende soude mijn G. H. ende sijn G. Staten boven dyen noch gehouden sijn to betalen ende to refonderen alsulcken scaden ende interesse als des Keyzers ondersaten daer by geleden souden hebben.

Item daer op van wegen onses G. H. wederge-sejt was dat den dam inder A, als voirs. is, by provisie ende behoirlycken protestatien geleyt was, sonder prejudicien ende achterdeele der possessien halven die van Heykoop mit hoer adherenten hebben boven menschen memorie gehadt; behoerden daer omme van dien in possessie te blijven ter tijt sy daer mit recht uut gewinnen worden, bedunckt daer omme mijnen G. H. ende sijn G. drye Staten dat alsulcken eysch ende petitie, als by die Deputaten K. M. aengaende den dam inder A gedaen is, in geen en reden en staet, des nyet tegenstaende mijn G. H. ende sijn Genaden drye Staten, omme mit aller vrundelicheyt myt der K. M. ondersaten te handelen ende goede naebuerscap te houdene, dede presenteren sijn G. ende sijn G. drye Staten te obligeren, den dam inder A, daer die nu leyt, off op een ander plaetse, daer se die K. M. ondersaten van Amsterlant soo wel proufftyteren soude als daer se nu leyt off geleyt soude werden, die te houden goet ende dicht na waterrecht, te wene vanden eersten dach to in die Apryl tot Sint Martens dach inden winter, uut genomen noetheden, die comen mogen uyt der zee, uyt der Leek off uyt der Yselen, open orloch ende gewelt; myt sulcker conditien, in dien den dam voirs. by raedt, daet, wetenscap off onthengenisse onses G. H. oft sijn G. Staten tot eeniger tijt doergesteken wordt tot scade ende last van Amsterlant, dat in dien geval onse G. H. ende Staten voirs. verbuert souden hebben tot behoef K. M. hondert pont vlaemsch ende daertoe alle dage daer nae hondert rijnsch gulden, viertich groit vlaemsch voir den gulden, tot cenre penen, ter tijt toe den dam gestopt ende dicht gemaect soude sijn, ende oft sake waer dat yemant vanden undersaten mijns G. H. voirs., sonder bevel, consent offte toelatinge sijner G. oftte den dryen Staten voirs., die den voorgenoemden dam doersteken offte opende, soo dat Amsterlant daer doer beschayt worde, soude dan mijn G. H., daer van geadverteert wesende, sulcx doen richten aen den sculdigen aen lijft ende goet, tot reparacie van den selven dam ende die scaden die daer doer gesciet mocht werden, ende desen dam dus te houden soude al wesen ter tijt toe dat die van Heykoop mit hueren adherenten gerechtlicken ende

genoichsam bewesen souden hebben dat sy sunder sulcken dam doer Amsterlant wateren mogen, begerende daer omme onse G. H. ende sijn G. Staten geaccordeert te hebben wie rechter competent oft arbyters sullen wesen daer voer die van Heykoop mit hueren adherenten sullen mogen procederen tot vervolginge van hueren recht, omme den dam by faulte van dyen daer nyt eeuwelicke te blijven.

Item waer up die Deputaten K. M. seyden dat sy begeerden entelick brieve te hebben als voirs. off si hadden in commissien mit Deputaten onses G. H. van Uytrecht ende sijner G. Staten aengaenden dyen nyt breeder to communiceren.

Item dair up waer van wegen onses G. H. ende sijner G. Staten geseyt dat se nyt bevinden en kosten in eenygen reden fundeert te wesene dat sijn G. ende sijn G. Staten sich verobligeren souden desen dam ten ewigen dagen dicht to houden, daer noch niet en blijkt gerechtlick ende genoichsam dat die van Heykoop doer Amsterlant hueren wateren nyt lossen moghen ende oick mijn G. H. ende sijn G. Staten sich verobligeren souden in een pene van duysent gouwen gulden wye ende in wat geval den dam doergesteken worde. Begeren daeromme dat die Deputaten K. M. int guedlyck affnemen ende int best aenbrengen willen; verhoepende mijn G. Vrouwe mijns G. Heeren ende sijner G. Staten presentatie geboerlick ende redelick bevinden sal.

Item so den dam, inder A leggende, tot diversen stonden doergesteken is geweest, daer by als men segt die van Amsterlant seer bescadicht souden wesen, begeerden daeromme die Deputaten K. M. in die dachvaert voirs., tot reparacien van dien, van elcken margen, gelegen in Heykoop over den Rijn, Marssen ende Brokelrebrock beneden den Rijn, tusschen den Rijn ende die lange Vlyethe uytwaterende in die wech omtrent Brokelen, twee gouden gulden van gewichte ende dat ter oirsaken want die lande doer doersteken vanden dam vande wateren verlycht worde ende grootelycken prouffiteert.

Item daer op dat geseyt was van wegen mijn G. H. ende sijn G. Staten dat die selve eysch ende petitie nyt redelyck en was, gemerct als voirs. is, noch nyt genoichsam geblijkt en is dat die van Heykoop myt hoer adherenten doer Amsterlant huer water nyt lossen mogen, ende al waert gebleecken, als neen, so en blijkt niet wye den dam doergesteken heeft ende oft wye dien en hoort te betalen, begerende daeromme ontslaen te wesen van alsulcken eysch van Deputaten K. M. gedaen aen mijn G. H. ende sijner G. Staten.

Item dair op dat waer geseyt was vande Deputaten K. M. dat op alsoe mijn G. H. ende sijner G. Staten niet toe staen en wouden tot reparacien ende solucio vanden scaden gedaen, dat sy niet in commissien en hadden vorder myt die Deputaten mijns G. H. ende sijner G. Staten als van dyen to communiceren tot der diminucien offte verminderinge van den eysch, willen sy op behagen van K. M. gehoir daer toe verstaen.

Item daer op waer geseyt is van wegen mijns G. H. ende sijner G. Staten, alsoe men niet en bevint den recht genoich wesende als voirs. is,

dat die van Heykoop mit hoer adherenten door den dam niet wateren mogen, oft den dam inder A ofte Holendrecht doergesteecken hebben, dair door die van Amsterlant bescadicht mogen wesen, ende al waert alsoe, als neen, niet en blijkt off gebleecken en is hoe groot die scade is die van Amsterlant daer by geleden mogen hebben, presenteert mijn G. H. ende sijne G. Staten ende begeert dat K. M. ende mijn G. H. ende sijne G. Staten voirs. aen beyden sijden sekere arbiters mit den overman kyesen, duer welcken erkent mach werden, wye den damme, daer door die scade in Amsterlant gecommen soude wesen, doer gesteken hebben, hoe groot die scade wesende ende die betalen soude, welck erkennisse ende den recht oft arbiters gedaen wesene sijn mijn G. H. ende sijn G. Staten bereyt sulcx ter executien te doen leggen na behoeren, begerende die Deputaten K. M. tselve int goetelichste affnemen ende int best aenbrengen willen, verhopende mijn genadichste Vrouwe dese voergenoemde presentatie redelyck ende behooryck bevinden sal.

Item alsoe lange twyst ende geschool geweest is tusschen die ondersaten K. M. ende mijn G. Heere ende den dryen Staeten aengaende die veenen omtrent Goylant gelegen, hebben die Deputaten K. M. in die dachvaert voirs. van mijn G. H. ende sijne G. Staten begeert entlick antwoord, off mijn G. H. ende sijne G. Staten supersederen willen van graven in die veenen oft niet, ende in gevalle sy nyt supersederen en willen hadden sy special bevel niet meer van dien te tracteren oft te communiceren.

Item waer op van wegen mijns G. H. ende sijne G. Staten gescyt was, dat die ondersaten mijns G. H. van Uytrecht hadden geweest in possessien omme die veenen te graven boven menschen memorien, behoorden daer omme ter tijt toe die gerechtlick uyt gewinnen worden, continueert te werden; des niet tegenstaende mijn G. H. ende sijne G. Staten sijn te vreden op alsoe die K. M. ende mijn G. H. belyvinge al seker arbiters mit den overman nyet suspect wesende te kyesene, prefigerende een seker tijt bynnen welcken die arbiters die saken uytdragen sullen, ende sonder prejudicie off voirdeel van der possessie vercregen oft vercrigene, sal mijn G. H. ende sijn G. Staten die ondersaten, die in die veenen contentioes, den tijt van die compromis durende, greven willen, die K. M. genoichsam cautie te doen verwilligen, daer aen die K. M., in geval tegen mijn G. H. ende sijn G. Staten voirs. gewesen wordt, verhalen sal mogen, welke presentatie

mijn G. H. ende sijner G. Staten redelick bedunckt te wesen, begerende die Deputaten K. M. mijn G. V. tot beste aenbringen wilden.

Item soe dan, G. L. V., alt geen voors. redelick ende billick is, als mijn G. H. ende sijn G. Staten U. G. bekennen sullen ende die presentatie tot volencommen laten commen, begeert mijn G. H. ende sijne G. Staten dat U. G. belyeven willen die arresten, op die goeden vanden dryen Staten van Uytrecht gedaen, tontslaen, soe die selve ter causen vant gheen voirs. is gedaen sijn, ende men openbaerlick bevonden heeft ende bevinden sal de reden, daer op mandement vander arresten gefondeert is, qualycken aengebrocht ende so niet bevonden sal werden, ende in allen desen voirgeven nae goeden doen ende reden laten geschyen, alst tot onderhou-dinge onderlinger vruntscap ende goeder nabuerscap beyder landen dienen sal, daer mijn G. H. ende sijner G. Staten ongeerne in gebreck wesen souden.

Item G. L. Vrouwe, alsoe mijn G. H. tanderen tijden begeert heeft restitutie vander stadt Steynwijck mit sijn tobehoeren, waer op U. G. antworde de selve sulx geen macht hadde noch bevel dan voldaan scrijven aen K. M. ende alsdan ons G. H. een goetlicke andwoirt geven, begeert daeromme mijn G. H., so sulx omtrent twee jaer verleden is, U. G. believen willen den Deputaten alhier een goede andwort geven ende die restitutie van Steynwijck laten geschyen.

Item G. L. Vrouwe, alsoe mijn G. H. van Uytrecht geelieert ende geconfirmeert is Bisscop tot Uytrecht, van rechts ende nae ouder gewoenten al sijne G. geestelick ondersaten schuldich sijn precarias ende charitativum subsidium, ende soe dan dat meeste deel van sijne G. Sticht in die landen van K. M. gelegen sijn, heeft sijn G. sulcx niet willen exerceren sonder auctoriteyt K. M., heeft mijn G. H. sulx dan tot anderen tijden doen begeren, waer op U. G. heeft belieft deliberatie te nemen, begeert daeromme mijn G. H. noch als voer U. G. believen wille brieven van auctoriteyt te concederen ende die precarien ende die charitativum subsidium daer mede te concederen ende die precarien ende charitativum subsidium daer mede te lichten ende te ontfangen, welck mijn G. H. versiet, soo nient van recht ende gewoenten wegen schuldich is ende nyemant van sijner G. voirsaten oick geweygert is, dat ment sijn G. consentieren ende niet langer dylayeren ende sal, dat wil mijn G. H. tegen K. M. ernstelick ende U. G. vruntlick altoes verdienen ende verschulden.

4. *UITTREKSEL uit eene overeenkomst, tusschen de gemagtigten van Keizer Karel V en de vijf Kapittelen te Utrecht over de translatie der temporaliteit aangegaan. 12 Augustus 1528.*

Op hyden 12. dach Augusti tusschen den Roiden ende Gedeputeerden der Keys. Maj., in den name der selver, ende die Prelaten ende Capittelen der vijffve godshuysen van Utrecht, is onder anderen veraccordeert:

Dat den voirs. Prelaten ende Capittelen voer hem ende hueren nacomelingen approberen ende ratificeren sullen die transport ende translatie, by mijnen Heere van Utrecht ghedaen van den Ridder-

scap, Landen ende Luyden van Overysel ende van der temporaliteyt ende weerlick Jurisdictie der selver ende dier toebehoerten, nyet dair aff ontgescheyden, tot behouf der Keys. Maj. als Hertoge van Brabant ende Grave van Hollandt, voer hem ende sijn successoers, Heeren ende Vrouwen van den selven landen, in der maniere als die selve geschiet is ende dair toe, alsoe verre alst van noodt sy, heuren consent gheven.

Oock sullen sy consenteren int transport van den stadt van Utrecht ende van den steden, sloeten, blockhuysen, sterckten ende anderen vleecken, landen ende luyden van den Nedersticht ende van der temporaliteyt ende weerlicke Jurisdictie der selve, mit hueren toebehoerten, nyet uytgesondert, tselve in den maniere ende om de redene wille als mijn voirs. gen. Heero van Utrecht, hueren advya daerop ghenommen, in meyninge is tselve transport te doene tot behouff der Keys. Maj. inder qualiteyt ende voer sijn erfghenamen als boven.

Oock sullen sy consenteren in der resignatie, die mijn voirs. gen. Heere doen wilt ende geconsenteert heeft te doen van sijn Gen. Bisdom van Utrecht in handen van ons heyligen Vader den Pauws, tot meyninge ende intencie der Keys. Maj. ende dat in de constitucie van den procuracie irrevocabel daer toe dienende.

Tot dyen hebben sy geconsenteert Keys. Maj. als Hertoghe van Brabant ende Grave van Hollandt, voer hem ende sijn successoers, Heeren ende Vrouwen van den voirs. Landen, die nominacie van den toecommende Bisschoppen tot der kercke van Utrecht tot allen tijden als deselve vaceren sal.

Oock hebben den Prelaten ende Capittels voirs. Keys. Maj., voer hem ende sijn successoers in de qualiteyt als boven, geconsenteert als dat sy tot allen tijden tot die dekenyen van den voirs. kercken

ende ygelyck van dien, als den selven vaceren sullen, int procederen tot electie van andere dekenen nyemandt eligeren en sullen dan persone capitularis van den kercken in de welcken die dekenyen geraken sullen te vaceren, sijn Maj. ende sijn successoers, Heeren ende Vrouwen van Brabant ende Hollandt, accept ende bequaem wesende.

Over andere sijde sal Keys. Maj. alle den privilegien ende rechten van den voirs. Capittels approberen ende confirmeren, soo verre sy van den selven deuchdelicke gebruyckt ende geuseert hebben. Sal oock Keys. Maj. allen arresten doen lichten van den goeden van den voirs. vijff goidshuysen, in sijn Maj. landen ende ghebiede gearresteert, ende hemlayden doen restitueeren des daer aff gebuert ende geheven is geweest, naer luden tgeschrift hem van wegen Keys. Maj. daer aff geleverd.

Oock sal Keys. Maj. den voirs. vijff goidshuysen ende anderen van den drien Staten van den Nidergestichte brieven van state ende surceancie verleenen, voer den tijt van drie naestcommende jaeren, vander betalinge van den achterstallen van den renten in den jaere van 11 festleden versegelt, mits betalende die cours van dien den steden den drie jaeren geduerende, ende daertoe assistencie dat de voirs. renten by gemeyn uytsettinge geordineert ende die jaerlycx cours derselver betaelt worden.

5. VERZOEKSCRIFT *der Regering van Wijk bij Duurstede aan den Stadhouder en Raden's Hoofden van Utrecht, om, bij overgifte van het wereldlijk gezag aan den Keizer, in eenige voorregten bevestigd te worden. Met de beschikkingen daarop. Nov. 1528 ?*

Edele wailgeboren grootmogende genadighe lieve Heeren, den Schout, Burgermeesteren, Schepenen ende Raidt audt ende nye ende die gemeene burgeren van der stadt van Wijk by Duersteden, sijn uwer genaden in alre oetmoet biddende ende van uwer genaden seer onderdanichlicken ende dienstelicken begerende, so wi clairlick vernemen ende verstaen dat onsen genaden Heere van Uytrecht een afgescheyt van den voers. supplianten doende sall worden, dat die supplianten, als sy beduchtende sijn, nyet tot voerdeel mer tot grooten achterdeel sal sijn in huere neringe ende ver...; begeren hier omme oitmoedelicken aen uwe hoich geloefde grootmogende genaden, dat uwe genaden der gelegentheyte van der Stadt willen aenmerckende wesen ende willen huere getrouwicheyt, die sy altyt mit hueren Heeren ende Fursten bewesen hebben, nae allen hueren vermoegen, by den Fursten ende landen van Bourgoingnen, dat genouch kennelick is, nyet en willen laeten misgelden, mer laeten genyeten ende haer willen benedigen van wegen den alre duerfluchtichsten grootmoegensten Roemse Keys. Maj. gunnen, geven ende confirmeren dese naevolgende Articulen, tot onderhaldinge ende welvaeren den Huyse van Duersteden ende der stede van Wijk, als doch wel billick ende redelick sy.

I.

Inden eersten dat de Keys. Maj. der Stadt van Wijk, mit hueren burgeren ende ondersaeten, wil laeten blijven, onderhouden ende confirmeren alle tghene derselver Stadt is gegheven, besegelt ende

geconfirmeert van hueren seligen Heeren ende Fursten.

Tprivilegie deser stede gegeven by den heere van Apcoude, in den jaere 1300, ende naderhandt geconfirmeert by Bisschop Roelof in den jaere 1449 ende by den anderen Bisschoppen daer nae, sal hem by de Keys. Maj. geconfirmeert werden, soe verre sy daer of duechdelic geuseert ende gebruyct hebben.

II.

Item den thol, die aldaer dus lange te Wijk geleghen heeft, dat den selven thol voertaen sal moeghen blijven tot onderhoudinge den Huyse van Duersteden ende der Stadt van Wijk.

De Keys. Maj. en es van der meeninge nyet den thol ofte munte te verleggen, nyetmin mijn Heere die Stadhouder sal mijne genadichste Vrouwe daer of sulck rapport doen, dat die van Wijk reden sullen hebben des te vreden te sijn.

III.

Item dat men die leenen, die voertijts upten Huyse van Duersteden versocht sijn geweest, dat die selve voertaen aldaer versocht sullen worden.

Die Keys. Maj. sal aengende dese ende dat 14. article hierna, ordineren als ter meester comodite van sijne vasallen, steden ende ondersaeten dienen sal.

IV.

Item noch sommige dorpen, die omtrent Wijk sijn gelegen, dat die selve geordineert warden on-

dert gebiede van Duersteden ende Wijck, als dat gericht van Wijck.

Dit en es soe nyet doenlic.

V.

Item noch dat de Keys. Maj. sijne munte wil leggen tot Wijck, soe sy daer by onsen Voerfursten ende Heeren geweest is, ende oick daer eene goede gelegen plaetse ende huysinge daertoe behoerende is.

Hier of is geantwoert upt 2. article hier voeren.

VI.

Item soe dese voers. supplianten ende hueren voervaderen door trouwen dienste, die sy mit hueren Heeren seliger gedachten den landen van Bourgongnen gedaen hebben, tolvry sijn ende vaeren mit hueren goeden in Hollant, Zeelant ende Vriesland, dat sy voert souden moegen vercrijgen daer en boven tholvry des Keys. Maj. landen, twelck doch die Keys. Maj. weynich bedragen soude, want daer eene cleyne gemeente van borgeren sijn.

Dat soude tegens de privilegien ende beloeften, by de Keys. Maj. ende sijne voersaeten huere andere ondersaeten van Brabant ende Hollant over lange jaeren gegeven ende gedaen.

VII.

Item, dat die vier Vicarien die upten Huyse van Horst gefundeert waeren, ende nu gedestrueert is, dat die selve geleyt moeghen warden in Sinte Janskerck binnen Wijck.

Dit soude tegens die Stede van Reenen wesen, alwaer deselve vier vicarien naest gelegen sijn.

VIII.

Item, dat binnen de mijl omtrent Wijck upten dorpen geen bier gebrouwen en sal warden.

Hier up most men de dorpen daer men brout eerst hoiren.

IX.

Item dat die Stadt van Wijck, mit hueren borgeren ende ondersaeten, mit hueren goeden ende landen, waer die gelegen sijn, vry blijven sullen van allen schulden die de Stadt van Utrecht voertijts ende oick nu laestmael gemaect hebben tegens hueren Heeren.

Hier inne en sal nyet geordineert werden tot afterdeele van den burgers van Wijck of huere goeden, sonder hem eerst ende alvueren daerup te hoiren.

X.

Item, dat men den borgeren ende ondersaeten voers. sal toelaeten dat sy sullen moeghen manen ende mit recht bespreken die van Utrecht van schulden, die sy schuldich sijn ende versegelt hebben, waer voer wy onse goet verset ende by geset hebben onsen gen. Heere Biscop Vrederick van Baden.

Die van Utrecht, overmits huere schulden ende afterwesen van der voerleden oirloige, is by de

Keys. Maj. geaccordeert surceancie van der betalinge van den afterstallen, voer den tijt van drie jaeren, mits binnen middelen tijden betalende de loipende renten die verschijnen sullen, daer die poerters van Wijck hem nae reguleren sullen moeten voer denselven tijt, alsoet geen quytsheldinge en es, maer alleenlick surceancie.

XI.

Item, dat die stadt ende gerichtsluyden blijven sullen by hueren ambochten te geven, te setten ende weder te ontsetten, als stadtdienaers, poirtiers, waickmeesters, schoelmeesters ende coster.

Men sal hem laeten van sKeyzers wegen int guendt dat sy desen aengaende van oudts gebruyct hebben, welverstaende dat sy daer inne voersien sullen van goede luyden, nut, ende de Keys. Maj. bequaem sijnde.

XII.

Item, dat dat Lantrecht voertaen daer binnen Wijck gehouden mach werden, soe alst daer in voerleden tijden gehouden is, soe alle huysinge daertoe sijn ende geordineert.

Hierup es geantwoert upt 3. article hier voeren.

XIII.

Item oick soe is in den Capittel Generael consentteert dat men die willighen uphouden sal, die staen upten Rijn ende Lambroucken weteringe, om een lijntpad aldaer te hebben, dat men mitter schuyten tusschen Utrecht ende Wijck vaeren soude moegen in corter tijt, twelck verbleven is, overmits dien oirloige, dat geen executie daer up gedaen is.

Ter eerster vergaderinge van den Staeten sal dit vermaent werden ende de conclusie, aldaer te nemen, sal ter executie gestelt werden.

XIV.

Item dat die Keys. Maj. soude willen gunnen ende geven der Stadt van Wijck dat Secretarisamt, dat doch cleyne ende weynich is.

Dat en is nyet doenlick.

XV.

Item, dat die Rentmeester van den goeden in den Nedersticht binnen Wijck of upten Huyse van Duersteden woenachtich wesen sal.

Ten en is nyet doenlick dit aldus te consenteren.

Item dese voers. supplianten bidden ende begeren dat die borgeren ende ondersaeten der voers. stadt van Wijck moegen vercrijgen die punten ende artielen voers., tot welvaeren ende onderhoudinge der vrome ende goeder ende armer gemeente, up dat die selve borgeren ende ondersaeten by den anderen moegen blijven ende nyet en verlopen, willen sy tselve tot allen tijden mit hoeren lijf, leven ende goet by den Keys. Maj. ende alle sijne adherenten, als sy voertijts gedaen ende bewesen hebben, dienstelick ende onderdanichlick verdienende wesen, en God almachtich den selven u genaden tot langen tijden in hoigen regiment salich ende gesont wil bewaeren.

* Het hier bedoelde stuk is uitgegeven bij Hoynck van Papendrecht, *Analecta belgica*, 3, 1, 58. De in het appointment op het eerste artikel aangehaalde brieven zijn te vinden bij Matthaeus, in praef. ad. lib. III de nobil. pag. 29 en lib. III, pag. 845.

6. EED door de volgende bisschoppen van Utrecht aan de Kerk te doen. 29 Mei 1531.

Prelaten, Deken en Capittelen der vijf Goidshuysen tUtrecht, then Capittel geroepen ende Capittulariter vergadert wesende, sijn cendrachteliken overcomen, ende hebben beliest, dat van nu voortaan alle toecomende Bisschoppen van Utrecht, by der Keys. Maj., als Hertoge van Brabant ende Greve van Holland ende Heere der stat, steden ende landen van Utrecht, genomineert ende by der Kercken van Utrecht ontfangen, alleen den eedt hierna volgende doen zellen, te wetene: jura ecclesiae meae conservabo illibata, libertatem exemptionis hactenus habitam et observatam per civitatem et Diocesis Trajectensem, nunquam infringam, nulla importuna petitione ecclesias nostras gravabo et unumquemque de jurisdictione mea existentem, in suis privilegiis et libertatibus conservabo, eaque non infringam; res ecclesiae et quas-

cumque possessiones episcopales nullatenus alienabo sine communi consilio et expresso ac libero consensu Prelatorum et Cleri; per premissa tamen non intendo aliquomodo derogare aut contravenire translationi temporalitatis in Caesaream Majestatem, tamquam Ducem Brabantiae et comitem Hollandiae, factae, juxta Bullarum Apostolicarum desuper confectorum tenorem, et haec fideliter et firmiter observabo, sic me Deus adjuvet et omnes Sancti fidesque Sanctorum Evangeliorum. Ende desen eedt aldus gedaen wesende en sellen die vijf goidshuysen van den toecomende Bisschoppen van Utrecht gheen vorder eedt van hem eyschen, nochtans alle duechdelicke statuten ende goede gewoenten der vijf goidshuysen in hoeren weerden blijven. Actum tUtrecht den 29. dach in Meye anno 31.

7. BRIEF van Keizer Karel V aan den Stadhouder en de Raden 's Hoofs van Utrecht aangaande den eed, door de volgende bisschoppen van Utrecht aan de Kerk te doen. 11 Junij 1531.

Lieve getrouwe, naer dat onse lieve getrouwe Ridder van onsen orden, Raidt ende Camerlinck ende Stadthouder Generael onser Landen van Hollandt ende van Utrecht, die Grave van Hoichstraten, ons rapport gedaen heeft van tghene ghy hem gescreven hebt, roerende die alteratie ende restrinctie van den eedt, die de Bisschoppen van Utrecht in huerlieder admissie hier voortijts te doen plegen, ende de forme soe men denselven in toecomende tijden te doen sal hebben, overmits de translatie van der temporaliteit van den Bisdomme tot onsen behoef ende onser erven ende naecomelingen, Hertoghen ende Hertoghinnen van Brabant ende Graven ende Gravinne van Hollandt, hebben wy de materie in onsen Raide rijpelycken laten delibereren ende overwegen, ende soe wy bevinden onse Hocheyt, preeminentie ende auctoriteyt genouchsaem dair inne verwaert, soe hebben wy des een ghoet benuegen, oic mede der additie van der kercken statuten, privilegien ende gewoenten, soe verre sy ghoet ende duechtelick sijn, ende de Capittelen rustelicken dair van gebruyckt hebben, in huer weerde te blijven, twelck ghy mitten selve Capittelen sult moegen verspreken, opdat den voirsr.

eedt alsoe geregistreert werde daer dat behoort, nemende dairvan een net ofte note van den notaris van den Capittelle, mit verclaringe dat sy all die particuliere articulen, die sy seggen men hun hier voortijts te sweren pleech, achterlaten ende hun dair niet meer mede behelpen en sullen dan alleenlick mitten voirsz. generalen eedt, die ghy ons overgesonden hebben, ende soe hy geinsereert staet int verbael van den voirsz. Capittelen, in tleste articule, twelck wy u midt desen ernstelicken bevelen alsoe te doen ende ons dairnae van uwe behoerlicke diligentie te adverteren. God sy mit u. Gescreven in onser stadt van Gendt den 11. Junii anno vijftien hondert een ende dertich. Onder gescreven. Charles. Ende onderteykent. Hardinck. Ende buyten op den brieff stont gescreven aldus. Onsen lieven getruwen Stathouder, Eerste ende andere onsen Raide geordonneert bynnen onser Stadt Utrecht. Onder stont. Gecollationeert tegens die principale missive ende accordeert mitter selver by my, J. de Broeckhoven.

EERSTE BOEK. EERSTE TITEL.

TWEDE DEEL.

Betreffende den Staat en de Souvereiniteit 's Lands van Utrecht onder Keizer Karel V.

1. BEZWAREN van de Edelen en Ridderschap 's Lands van Utrecht, overgegeven den 7 October 1535. Met het berigt van den Hove van Utrecht d. d. 14 October 1535.

Die Edelen ende gemeen Ridderschap, representeerende den platten lande van Utrecht, geeven over de articulen ende de gebreken, daer inne sy bevinden haer ende die gemeen ondersaten van

Keys. Maj., in den platten lande woenachtig, merkelycken beswaert te worden.

In den eersten is waerachtig dat die Edelen en gemeen Ridderschap representeeren die platte landen van Utrecht, ende also een octroy gesolliciteert is uit den naem van de drie Staten van ses golve guldenen op elk goet huys, tot groot praëjudicie ende achterdeele van de Edelen ende gemeen Ridderschap ende van den platten lande, daer sy noyt op verscreven of gehoort sijn worden, alst nochtans alsoe behoert hadde. Ende hoe wel dien van den Hove, 't voersz. wel wetende, 't voigernoemde octroye niet behoert hadden ter executie gestelt te hebben, is by hun luyden gedocht ende toegelaeten 't selve geexecuteert te worden.

Waeromme die huysluyden van den platten lande, hem bevindende door die executie beswaert, ende vernemende die sollicitatie van den voergenomden octroy by den vijf Godshuysen ende der stad Utrecht, ende niet by de Edelen ende gemeen Ridderschap geschiet als sy seggen, hebben met malkanderen willen communiceren ende hoer beswaernisse voer den Hove van Utrecht te kennen te geeven, ende oock gegeeven hebben, hopende aldaer verlichtnisse te werven, ende wantse aldaer geen troist verkrijgen konden, hebben hare belasting ten hogen Hove geclaecht, omme daerinne geremedieert te werden, hopende daerin niet te misdoen dat sy hoiren Landfurst ende Erfheere, ofte den Heeren van den hogen Hove uyttien naem van hem, hoir beswaernisse ende lasten te kennen geven ende secours aldaer soecken tot hare verlichtinge. Desniettenstaende, als die selve huysluyden seggen, sijn eenige van hem luyden door bevel van den Hove van Utrecht geapprehendeert ende in vanckenissen gestelt, oick geexamineert worden wie van den Edelen ende gemeen Ridderschap wetenschap hadden, ofte geraeden mochten hebben schulds te clagen. En dat meer is, sijn Keys. Maj. Schouten, die dien procuratien besegelt hebben gehadt om die clachten ten hogen Hove te doen, by den Hove van Utrecht van heur officien verlaten, oock eenige gevangen geweest, ten eynde so 't wel schijnt den armen huysluyden door sulcken vreesse te behinderen dat se hoer beswaernissen, belastingen ende gebreken Keys. Maj. heuren Landfurst en Erfheere, off Keys. Maj. Luyden van den hogen Rade niet clagen en souden.

Item also dan die huysluyden, op heuren clagen, een deurwaerder mit een mandament ten hogen Hove verleent was, tegens die vijf godshuysen ende die Stadt van Utrecht en 't selve te wercke meynen te stellen, is 't selve mandament by 't Hof alhier opgehouden, ende en heeft den huysluyden tot hoiren rechte niet ten effecte sorteren mogen voer ende aler dat die huysluyden, door bevel ende scrift van de Coninginne, op hoer wederclagen, dat mandament nae langen tijt ierst in hoiren handen geeregen hebben, tot groete costen, moeyenissen ende interest van den huysluyden in de verhinderinge van hoiren rechte.

Item so hebben oock die huysluyden te kennen gegeeven hoe dat eenige van Apeoude, achterevolgende Keys. Maj. octroy van den drie grooten, in den jaere dertich lestleeden belieft, by den pander Dichteren geexecuteert souden worden ende so die

selfde hem tegens de executie opposeerden, seggende, ick appelleere, heeft de voirsz. pander sulcks gerelateert den Hove van Utrecht, alsoe dat die pander mit hem hebbende den provoist ende andere, om den voersz., 't welke een Brouwer was, te apprehendeeren, gecomen is in den nacht, ende so daer veel rumoers viel, mits dat die clock geslagen worde, sijn die pander ende provoist mitten dienaers op 't kerkhof geweeken. Daer van die Stadthouder geadverteert wesende, eenige van den ruterer, in bystant van den pander ende provoist, gesciekt heeft ende sijn aldaer eenighe van dien van Apeoude omstanders, die stonden ende aensagen 't geene datter gesciede, gevencklyck op Vredenburg gebracht, dewelcke, naer sy tien off twaelf dagen geseten hadden, ontledicht sijn van den vanckenisse, mits betalende de kosten, belopende omtrent veertich gulden, hoewel sy onschuldich bevonden werden; sijn oick twee van hem luyden, die doen in varenden velde meede geweest sijn, alhier by sententie van den Hove van Utrecht *mit ten sweerde* geexecuteert, en eenigen om dier saken halven *voirtelucklich* buyten den landen; hebben oick die Schout ende Schepenen van beyden gerichten tot Apeoude, wantse mitter gemeente die pander geen assistentie gedaen en hadden, openbaerlicken op hoer knyen vergiffnisse moeten bidden ende mit bernenden tortsen voer hem hebbende in de processie gaen, oic profytelick amende doen tot hoiren groeten scande ende scade, hoewel die Edelen ende gemeen Ridderschap tot sulcken tonnegelt van den drie groten als voersz. niet geconsenteert en hebben.

Item so Keys. Maj. ons geordineert hadde voor Commissarissen alle kleynen saken te expedieren, heeft 't Hof deselve ordonnantie omtrent een jaer onder gehouden ende niet gepubliceert, tot groeten achterdeele van den gemeenen inwoonders deser landen.

Item dat oick de Rentmeester der Keys. Maj. die platte landen beswaert met een halven stuyver op elke tome biers, sonder dat die drie Staten door op geroepen sijn ende niet inne geconsenteert en hebben.

Item dat oick die rekeninghe van den 80 duysent, Keys. Maj. geloift sijnde, by den ontfangers noch niet gedaen en is, alsoe dat men niet weten kan of die penningen te sauen opgebeurt ende ontfangen sijn, ofte dat daer aen ontbrecekt, want indien daer noch aen ontbrake, ende ten vollen niet uitgeset en waren, behoerde men wel weghen en manieren te vinden, dat die selve noch uitgeset werden, ende indien meer dan die 80 duysent gulden ontfangen waren, dat 't overschot quame tot profijt van 't gemeen landt, op dat die arme huysluyden, dier uitsettinge halven, in sulcken gevalle tot heuren groten costen ende scade, niet verder geexecuteert en werden.

Item werden die Staten penningen ontfangen by een, die by den Staten niet gedeputeert noch gecedt is, noch oick daer van noch den Staten eenige rekeninghe gedaen heeft.

Item sijn oock die rechten opten Leekendijck verandert buyten die Edelen ende gemeen Ridderschap, sonder deselve daer op te verscriven of te doen roepen, tot 't gemeen lants groten achterdeele.

Item so willen die pachters van Keys. Maj. wegen geenreley ongelden betalen van Keys. Maj. goeden, onder den Hinderdam gelegen, naer ouder gewoenten; insgelijks die van Honswijk en andere singuliere personen en willen niet gelden in die ongelden van den Hinderdam, 't welck comt tot meerrers lasten ende costen van 't gemeen lant onder den armen huysluyden.

Item so sijn die Edelen ende gemeen Ridderschap voersz., met heuren landen ende goeden mede gelegen onder die waterganghion van de Vecht ende den Rhijn, ende om die te onderhouden tot 't gemeen lants welvaren meede gelden moeten; waeromme sy wel behoiren, 't welck 't Hoff van Utrecht hem als nu alleen onderwonden heeft, meede enen van den hoeren tot Deputaet te stellen naer onder gewoente.

Item hadde oic 't Hof geordineert die watergangen van der Vechten ende den Rhijn te doen maken by sekere arbeyders, met schouwen, die 't gemeen lant heeft moeten lonen, sonder die Edelen ende gemeen Ridderschap dair op te hoiren, stellende mitsdien een uytsettinge op elken mergen, onder de voirsz. watergangen gelegen, een halve stuver, committerende tot den ontfange van dien Willem Crommer, die noch geen rekeninge daervan gedaen en heeft. Ende so hetselfde niet profiteerde, sijn die watergangen also verbijstert, dat 't gemeen lant, want se hoir water niet losen en mochten, dair doer in groten en verderflycken scade quam.

Ende werde alsdoe den Watergraef ende Deputaten bevolen van den Hove van Utrecht, die watergangen voersz. ter selver tijt te doen maken, achtervolgende de ordonnantie van den Hove van Utrecht, daerop gemaect, al buyten weeten van den Edelen ende gemeen Ridderschap voirsz.

Item soe is oick de Hinderdam bestet te onderhouden ende te maken den tijt van vijftien jaer lang, zonder die Edelen ende gemeen Ridderschap daer op te verscriven, hoewel sy met hoeren landen daer mede onder gelegen sijn ende daer onder gelden moeten ende inne behoeren te consenteren, tot hoiren groete praedijcie en achterdeele des gemeen lants.

Item zo is Frans ende Ernst van Nyenrode yter Hinderdam vertogen vier hondert golde guldenen, daer die Edelen ende gemeen Ridderschap, hoe wel sy behoirt hadden, niet inne geconsenteert en hebben.

Om alle welke wel te voersien, ende dat daer op geraden mach werden tot ntscappen ende profijt van 't gemeen lant, begeeren die Edelen ende gemeen Ridderschap voersz., op sulke en andere saken, de Staten van den Lande betreffende, verscreven te worden, so sy een van den drie Staten s Lants sijn, in sulken maten als men van outs gewoenlyck is ende behoert te doen, niet alleen tien of twaelf, maar die gemeen Ridderschap, die nu onder den derden staet van 't gemeene lant begroepen wort ende dat sy als een van den drie Staten voirsz. om hoir watergangen, dijcken, dammen, sluysen, bruggen ende diergelijke mogen doen repareren als 't van outs gewoenlyck is, sonder advys van den Hove van Utrecht.

Item wert oick den Edelen ende gemeen Ridderschap verboden, sonder dat sy daer in geconsen-

teert hebben of daerop gehoert sijn, dat sy geenreley wilt in den lande van Utrecht jagen, vliegen of schieten en mogen naer ouder hercomen en als sy van oudts te doen plagten.

Item is die van Amersfoirt geconsenteert, tot reparacie van hoire wallen, op elken huys in Bemlant oene gulden, ende die erven ende goeden hoirende binnen Amersfoirt houden sy vry, also dat die scamele huysluyden aldaer ende andere goeden aldaer gelegen die last dragen moeten.

Item die van den platten lande in Bemlant moeten des winters die graften van 't huys ter Bembijten, torff uit 't veen halen, messen voeren ende diergelycken, tot hoiren groete costen ende beswaernisse, ende die Maerscalek doet somtijts wapenschouwingen, daer ygelyck man, onder sijn ampt geseeten, sels in personen komen moet.

Item so houden die van Amersfoirt alle die goeden, behoirende binnen Amersfoirt, gelegen in 't platte lant, van den huysgelde vry, ook die goeden die sy met hoir huysvrouwen behylicken in den lande van Utrecht, welke goeden nochtans by den verbantsbrief verplicht sijn.

Item so worden oic processen voir den Hove van Utrecht aengeheven tegens den Staten van Utrecht, oic tot hoiren achterdele gewesen, namelijk Heer Johan Racl, Rutgert Chuetinck, Willem Bomert, Roelof in den Hulek ende andere, sonder die Edelen ende gemeen Ridderschap te verdachvaerden, 't welk immers niet en behoirt dat men ymant condemnereen sal, die niet te recht geroepen is geweest, want nimmermeer van ymant van hen luyden in 't geen voirsz. is blijken sal.

Item so wort van den Hove van Utrecht geuseert dat een constituant voor sijn besegelde constitutie betalen moet twaelf stuyvers, ende so wert oick gepractiseert dat so wanneer een gemeen dorp constitueert, dat elek persoon hoeft voor hoeft constitueeren ende 12 stuyvers betalen moet, al tot groete last ende beswaernisse van den armen huysluyden, 't welk wel behoirt geremedieert te sijn.

Item Keys. Maj. Rentmeester heeft over Utrecht verkocht gehadt den wijnxeys opten platte landen, 't welck een nieuwigheyt is, ende niet en behoirt te gescieden buyten consent van den drie Staten.

Item so is oic waer, dat so wanneer ymant ter eerster instantie voer den Hove van Utrecht in 't recht betogen wort, dat die geenen die in de saecke succumbeert, tot een boete betaelen moet acht caroli guldens, tot groete costen van den armen ondersaten.

Item so pleghen die pachters te weesen luyden van goeden fame, geerft in den lande van Utrecht, om oft sy in fouten souden mogen bevonden worden, dat men enich verhael aan hoiren goeden hebben mochte, opdat sy die scamele huysluyden heur penningen, daer sy by den Staten op geset werden, tot heuren verderflycken schade niet andermalen derven betalen, als 't gebeurt is by den pander met een Joest Clomp.

Item want 't gemeen lant seer arm ende cleyn is, valt tot grote swaricheyt alhier advocaten, procureurs, panders ende dese maniere van rechten te volgen en t onderhouden, ende en is niet mogelyck, dat indien daerinne niet geremedieert en

werde ende staende bleve, dattet die ondersaten der Keys. Maj. deser landen sullen connen dragen, welke redenen waer omme veel te lange soude vallen te schrijven ende te verclaeren.

Item deese voirsz. punten ende articulen sijn altemael generael, ende soude men schrijven in 't particulier, men soude veel papiers ende arbeys behoeven.

Waeromme die Edelen ende gemeen Ridderschap voirsz., als representeerende 't gemeen platte lant van Utrecht, seer dienstelicken begeeren bij u mijn Heeren de Commissarissen, gecommiteert van wegen Keys. Maj. by mijn Heere den Grave van Hoehstraten, op allet ende elck bysonder des voirsz. is geremedieert ende versien te weesen naer behoiren. Dit doende etc.

Op huyden den 7. October anno 1535 hebben Evert van Ysendoren, Jacob van Zuylen van Nyvelt, Dirck van Zuylen, Jacob van Amstel van Mijnden, Frederick van Seldeneck en Amelis Uyttenengh, voir hem selven ende uytten naem van de gemeen Ridderschap 's lants van Utrecht, overgelevert deese articulen in handen van den Heere van Assendelft, begerende ende versoeckende, dat by de Maj. van de Coninginne hier inne mach worden versien. Onderteykent. L. Assendelft. Zy deese articulen gesien by mijn Heeren de President en Raiden van Utrecht, ende op elck gestelt hoir advys, om daerof rapport gedaen te worden de Coninginne. Actum 9. in Octobri voirsz.

Die eerste ende andere Luyden van den Raide duncken ende seggen voor advyse als op elcken van deese articulen gescreven wort.

Eerst op 't eerste, daer men niet gewoonlyck en is dat platte lant van Utrecht in sulcke saken te beschiven, dan alleenlyck die drie Staten van den lande, wien tmeestendeel van den erven ende goeden toebehoirt, ende 't geheele lant representeren, dewelke drie Staten voor 't vercrigen van den octroy van den huysgelden van 6 goudt gulden beschreven ende gehoirt sijn geweest, ende hebben naemelick die van de Ridderschap daer op haer lieder advys by gescrifte gegeven, ende jegens dat overgeven van den anderen Staten gerepliceert, blyckende by den gescrifte daarvan U mijn Heeren Commissarissen copye overgegeeven is, so dat vreemt is dat die clagers dit nu lochenen, ende die van den Raide, 't selve doende executeren, hebben gevolcht dat octroy ende belieste van de Keys. Maj. en 't versoeck van den drie Staeten, blyckende by de executorialen op 't voirsz. versoeck geexpedieert.

Om die clachten ten hoge Hove te doen en is niemant belet, dan want die huysluyden in groten getale, sonder weten ende oirloff van mijn Heeren den Stathouder ende Raiden, tot verscheyde stonden ende plaetsen vergaderinge ende een aenslach gemaeckt hadden, is daer op informatie genomen, ende sijn eenige van den principaelsten, overmits sulcke conventiculen, gevangen, daermeede sy geleert sijn diergelycke vergaderin-

gen niet meer te maken dan by expresse oirlove van haren oversten.

Also veel van den inwoenders geneycht sijn tot ongehoirsamheyt ende dat 't gemeen volk daer inne niet en doet sonder hoeft, is wel redelyck geweest dat men die gevangen daerna soude vragen, 't welck eenige van de Ridderschap nu opentlyck bekennen.

't Hof van Utrecht en heeft geen last te disponeren van den Schout ambachten, dan die van de Rekeninge in den Hage hebben, den tijt van den Schout ampten geexpireert sijnde, die weder verpacht dient hem goet gedacht heeft, daer in den alden Schouten geen ongelijck gedaen en is.

Hemlieden en is niet belet aen de Keys. Maj. te clagen, dan getoent dat sy geen conventiculen of aenslagen opt lant en souden maken uyt hoer eygen auctoriteyt, ende sulcx hebben sylieden, kennende heur lieder misdaet, naderhant van de Coninginne oirlof vercregen, om te mogen vergaderen, ende daarvan den Hove van Utrecht een acte gebracht, die 't Hoff na behoeren geobedieert heeft.

Also in 't mandament waren gementioneert 30 dorpen, sonder verclaringe, is by den Hove geseyt dat die solliciteurs die dertich dorpen souden specificeren, die de twee Staten in de eerste instantie uyt die lande wilden trecken, oic, want sy jegens die waerheyt seyden die Ridderschap daerop ongehoirt te sijn, ende dat sy vercregen hadden stateringe, is 't selve mandament gesonden mijn Heere van Hoehstraten, die daarvan de Coninginne geadverteert heeft, ende tot haren bevel is den huysluyden 't voirsz. mandament gerestituert ende doer attache van den Hove geexploiteert.

Want eenige van Apcoude het octroy, by de Staten van den stuvergelde vercregen, niet en wilden betalen, inimmers den deurwaerder in sijne executie resisteerden, weder nemende die gepande goeden, sijn tot sijn assistentie gesonden die provoist mit eenige dienaers van Vredenburg, 't welck vernemende die Brouwer ende eenige andere van den dorpe, hebben die clock geslagen, den deurwaerder ende den provoist mit sijn volck gevangen ende messen ende wapenen genomen, ende naderhant gewecken sijnde opt kereckhoff, hebben den deurwaerder in de kerecke geslagen, hem sijn schenen verbrant, ende souden hem doetgeslagen hebben, hy en hadde by den Pastoer in de pastorye gebracht geweest, ende want sy luyden hem niet wilden laten gaen, heeft mijn Heere den Stathouder eensdeels van den ruten derwaerts gesonden, die den gevangen verlost ende medebrachten, mitsgaders eenige van denghenen die sy daer vonden staende, welke, op Vredenburg op 't fayt geexamineert sijnde, hebben ontkent handdadich geweest te sijn, dan seyden dat die principaelste Schepenen waren, sodat sy by den Hove ontslagen werden ende sijn die principaelste in persone verdachvaert ende naderhant, overmits haer contumacie, uyt den lande gebannen.

Dat proces van den Schout hangt noch ongedecideert, doch eenigen van de culpable in persoen verdachvaert sijnde, hebben van den Keyser pardon vercregen, mit last van amende honorable ende satisfactie van partyc, welke brieven by den Hove geinterineert sijn, condemnende den injurianten

met toorsen te gaen ende partyen geïnteresseert hoir quetsinge ende sinerten te betalen, mitsgaders die wapenen te vergoeden den provoist oft sijnen adistenten, oft die waerde van dien restitueren, ende is vreemt dat hiervan clachte gedaen wort, byzonder van Ernst van Ysendoren, die als naet mede over al die interinemen ende condemnatie geweest is, ende dat die Ridderschap mitten anderen Staten 't voirsz. tonnegelt ende octroy versocht hadden blijkt by de narre van denselven octroy, in date den 5 Maj anno 30, ende tot heurlieder versoecke is daerop executie begonnen ende by Mr. Wm. van Bockhorst daarvan recht gedaen.

Also die ordonnantie inhield sekere pointen jegens de instructien van den Hove, is daer uit gegeven extract den advocaten, procureurs ende panders, om te sien hoe men die soude mogen practiseren, die deselve, so se hemhyden niet wel en behaegde, onder gehouden hebben vier of vijf maenden, ende binnen middelertijt heeft mijn Heere van Hoehstraten die doen publiceren.

Also die Stat van Utrecht versochte dat men voortaan in den platten lande van Utrecht niet en soude mogen brouwen, ende dat onder dixel dat d. . . . van eene grote op elc vat biers, die de Keys. Maj. heeft, den ontfanck te beter soude sijn, en is de Ridderschap daerop gevraegt hoir advys, die int verbot van niet te brouwen niet en wilden consenteren, dan omme den Keyser daerinne geene schade te doen, sijn te vreden geweest, dat sijn Maj. van den vat biers, gebrouwen op 't platte lant, hebben soude enen halven stuyver, als in de stat Utrecht, daer Ernst van Ysendoren oick is present geweest den 4. Aprilis anno voirsz.; 't welk also in den lande gepubliceert ende geheven is.

Dit schijnt wel redelyck te sijn, ende hadden de Staten dat over lange by monde mogen begeeren.

De Keys. Maj., den Staten, om uit hoeren lasten te comen, hebbende boven dat stuyvergelt, een huysgelt geconsenteert, heeft Jan van Voerst ten ontfange gecommiteert, die suffisante cautie ende den behoorlycken eede in presentie der Staten gedeputeerden gedaen heeft ende is bereyt om sijn rekeninghe van sijnen ontfanck te doene, als hy des vermaent waere, als hy u mijn Heeren de Commissarissen geseyt heeft.

Also op die ongeregeltheit, op den Leckendijck gehouden, die Keys. Maj. geadverteert sijnde, bij Commissaris so van den Hove van Holland als van Utrecht informatie gedaen is, ende daerin oic veel van de Ridderschap gehoirt, is tot welvaren van den lande een concept van een nye ordonnantie gemaect, die alvorens den drie Staten gecommuniceert ende naer haer lieder goetduncken gepubliceert ende oick onderhouden is.

Insgelijks en willen oick vele van de Ridderschap dair toe niet geeven ende dit uit oorzaak, dat die Staten in voertijden om heur eigen oic jegens heuren keuren veel omslagen en uytsettingen deden op den Hinderdam, die niet en hoerden, maer want als nu niet dan notelycke reparatien omgeslagen en werden, dunckt die van den Raide, dat die pachters van Keys. Maj., die van Honswijk ende andere van de Ridderschap, die wateren door den Hinderdam, die lasten ende onderhoudenisse van denselven als over realis wel behoiren te betalen.

Also die Hoecheyt ende Jurisdictie over die Waterschap de Keys. Maj. alleen toebehoirt, sonder wiens commissie niemant daerop kennisse ofte judicature hebben mach, sijn by advyse van den drie Staten, in de plaetse van ses deputaten, gecommiteert een Watergraeff met drie Deputaten, die by den Hove uten naem van Keys. Maj. gecommiteert ende geëedt worden, een uit elk van den Staten, om uit den naem van den Keyser die rivieren te keuren ende te schouwen, 't welk immers die Ridderschap niet en is gepermitteert sy en wilde usurpeeren Keys. Maj. jurisdictie.

Naer informatie op die ongeregeltheit, is by advyse van den drie Staten een nye ordinantie gemaect om die rivieren te diepen, mit een halven stuyver op de mergen, 't welk overmits die grote regen, oick dat die sluysen in den Hinderdam niet gemaect en waeren, so veel niet en heeft geprofiteert als men meende, nogtans meenden die huysluyden daer toe van den mergen te betalen een stuyver oft een braspenning, ende als die Staten begeeren, is die ontfanger bereyt sijn rekeninghe te doen. Die drie Staten hebben dese bestaedinge overal doen uitscriven ende openbaerlyck aen den minst eyschende bestaaid in der gecommiteerden presentie, naer ouder gewoente, ende in 't bywesen van een van den Raiden.

Also overmits ongewoenlicke storm aen den Hinderdam groete schade gedaen was, daertoe haestich gelt behoefde, hebben die Staten van Jan Foejt Peterssen de somma van 400 goudse guldenen op renten gehaelt, daervoer Frans ende Ernst van Nyenrode borgen geworden sijn, ende heurlieder goet daer-voor verbonden, daarvan sy immers geen ondank en behoiren te hebben, ende die Staten, kennende dat te hoiren profyte geschiet te sijn, hebben van de constitutie van de voirsz. renten approbatie ende octroye van de Keys. Maj. verkreegen, met belofte die binnen twee jaeren te lossen.

Die Ridderschap slants van Utrecht is tot noch toe altijt bescreven geweest naer die ordonnantie, van wegen die Keys. Maj. dair op gemaect op heur lieder versoeck, ende van te bescreven allen dengeenen, die men van outs gewoenlyck is, hebben sy tot diverse stonden gehadt appointement van den Hove, dat sy souden nomineeren den ghenen, die sy voer Ridderschap bescreven wilden hebben, maer en hebben daerinne tot noch toe niet comen accordeeren, so dat men den Raidt niet wijten en can van te luttel persoenen bescreven te hebben; niet te min, om dese clachten te schouwen, waer goet dat die Coninginne den Raidt eens ordonneerde, wien men voertaen van de Ridderschap ter dachvaert bescreven sal, want alle dese clachten gedaen werden omdat sy mainteneren niet ten vollen bescreven te sijn.

In dese en wert bij den Raidt sonder advys van den Staten niet gedaen, dan nu in desen seijuen die klagers Keys. Maj. te willen excludereen van sijn praeclementie ende jurisdictie, ten einde sy tlant alleen souden mogen regeeren, 't welke men hemlieden niet en behoirt te consenteeren.

Die van de Ridderschap en wort in desen niet meer verboden, dan men over lange jaeren voor de translatie van de temporaliteyt plach te doen.

Tot fortificatie van de stad Amersfoort is sulks

by de Keys. Maj. geconsenteert, behouden oic hoi-
ren borgeren niet vry en sijn, maer hebben weten
tot fortificatie van de stat oic te contribueeren.

Dit gesciet naer onder gewoente, niet alleen in
Eemlant, dan oic voir 't Huys te Wyen ende Apcoude.

Als die wapenschouwinge deur bevel van boven
geschied, is 't wel reden dat eic in personen come;
maer indien 't bleeck dat den Maerschaleck profijt
daer van name, men beboirde dat te corrigeeren.

Dese vryheyt is dien van Amersfoirt by den
Keyser geconsenteert, so verre sy hem daerin niet
en hebben verbonden. Dan indien den clagers dunct
dat die van Amersfoirt vorder daerin verbonden
sijn, bysonder van den beheylicte goeden, sullen
dat mogen versoecken, ende partyen gehoirt sal die
Keys. Maj. daerin disponeren.

Hadden die van de Ridderschap mit andere Sta-
ten niet verdachvaert geweest, noch procuratie ge-
passeert, men soude hemlieden niet gecondemneert
hebben.

Van een besegelde procuratie, volgende Keys. Maj.
ordonnantie, wort betaelt 12 stuyvers, als men van
gelijken by tijden van den Bisschop plach te doen,
ende in die vorder inhouden van den article wert die
waerheyt gespaert, want die griffier dairvan maer
dubbelt gelt en ontfantk naer onder gewoente.

Die Rentmeister van den Keyser hierop gehoirt,
segd dat hy anno 32, by advys van de Heeren van
de finantien, den excys opte wijnen in 't platte
lant van Utrecht verkocht hadde, gelijk geconsen-
teert was, op de Vaert, maer want daer oppositie
jegens vielen en is daervan niet ontfangen, noch
sedert weder verpacht.

Ende dit volgende Keys. Maj. ordinantie, die
dezelve boete kleynder gemaect heeft dan die was
by tijde van den Bisschoppen, die als doen plach
te wesen van ses gouden gulden.

Die Panders en worden niet toegelaten sonder
suffisante cautie van 25 ende roerende haere
mesusen worden redelyck gecorrigeert, als men die
bevint, gelijk Joest Clomp uten lande gebannen,
van sijn officie gepriveert, ende dairtoe inhabel
verclaert is, ende die aen hem ten achteren sijn
procedeeren op sijn borgen.

Als die Ridderschap in haerlieder clachte enige
particuliere beswaringhe te kennen geeven, men
soude daerinne remedieeren, dan aldus in 't ge-
meen klagende, schijnt dat heurlieder intentie soude
weesen den Raet quijt te sijn ende te mogen han-
delen met die Justitie als sy plegen, 't welk die
Keys. Maj. niet te raden is, noch oick den onder-
saeten, die opte lantdagen ende noch dagelycx voir
die lege richters in 't lant meer costen plegen
te hebben, ende noch daerop een rechte dag, dan sy
voir den Hove van Utrecht hebben in een geheel
proces.

Also die clagers seer schijnen te soeken 't pro-
fijt van den lande, waer 't goet sy dese particula-
risationen deden om van wegen Keys. Maj. hier inne
te mogen versien, daertoe die van den Raide alle
heure vlijt ende neerstigheyt willen doen.

Aldus geadviseert en gedelibereert by mijn
Heeren den eersten Raet ende andere luyden van
Keys. Maj. Raede te Utrecht, den 14. October
anno 1535.

EERSTE BOEK. EERSTE TITEL.

DERDE DEEL.

Rakende de verandering der Souvereiniteit onder Koning Filips II en vervolgens.

1. RESOLUTIE der Staten van Utrecht aangaande den religionsvrede en de pacificatie van Gent. 4 Augustus 1578.

Anno 1578, opten vierden dach van Augusti, soe
sijn die Staten slants van Utrecht bescreven ende
in den capittelhuysse ten Dom by continuatie ver-
gadert geweest, om eyntelick te resolveren op de
articulen, by de hoocheyt des Eertshartoge van
Oisterryck, Gouverneur Generael van dese Neder-
landen, overgesonden aengaende de religionsvrede
etc. Ende naer eenige communicatie ende rijpe
deliberatie daerop gehadt, sijn d'voorsz. Staten ge-
resolueert in manieren naervolgende. Ende in den
eersten ende Prelaten ende Capitularen van de vijff
Ecclesien, dat sy persisteren by de pacificatie van
Gendt ende die declaratie en assurance oock by
eede daer op gedaen, by de welken expresselyck
is gecaveert, dat die oude roomsche catholycke
religie, ter plaetsen daer die was, soude ongevi-

oleert blijven, ende dat nyemant, van wat landen,
conditie ende qualite dat hy sy, iet sall mogen
attenteren jegens die voorsz. catholycke roomsche
religie ende exercitie van dien, d'Unie van de
generale Staten soe solemnellyck besworen, by de-
welcke expresselyck by de geuniceerde provincien
gecaveert ende beloeft is, dat doude voorsz. religie
soude ter plaetsen die was blijven ende nyet in
worden geinnoveert, in dewelcke die provincien
expresselyck verklaren voor Godt, den Coninck ende
alle die werelt, daer egeene alteratie inne te beghe-
ren, dan dat sy die van meeninge ende gedelibere-
reert waren te onderhouden ende te mainteneren,
als die generale Staten by de justificatie, die sy
hebben doen uytgaen op het faict van het aenne-
men van de wapenen, soe solemnelicken oock ver-

claren ende protesteren dat zy egeene alteratie in de religie en begeeren etc. Mitsgaders die satisfactie van zijn Excell., die Staten van Utrecht gedaen ende by de Staten van Holland ende Zeeland geapprobeert ende besegelt, by dewelcke die Staten des lants van Utrecht (waervan die geestelicheit het eerste lidt sijn) wordt beloest dat men heur by de voorsz. oude religie zoude laten, sonder ietwes tattenteren ofte gedogen geententeert te worden, ende dat zijn Excell. heur daerinne soude defenderen, breder vermogens 't 1. ende 2. article van de voorsz. satisfactie; laetende hem duncken ende vastelicken gelovende die nyterste meeninge noch van sijn Hoocheyt, noch van sijn princelycke Excellentie, noch die generale Staeten te sijn tegens die voorsz. pacificatie van Gendt, unie ende satisfactie, soe solennelick ten wederzijden beloest ende by de wet ende borgeren van Utrecht besworen, haer tot dese alteratie te begere te trecken, waerdoor sy oock eeren ende eedtshalven tot dese artien van de gepretendeerde religionsvrede ende alteratie, die in de religie daer door vorder geschapen is te comen, [niet connen] verstaen, biddende wel oetmoedelyck dat sijn Altesse, sijn Excell. ende die generale Staeten dit heurluyder advys ten besten nemen ende heurluyden in de voorsz. pacificatie, unie ende satisfactie daerop gevolcht gelieve te maintainen ende conserveren. Voort die van de Ridderschap, naedat sy op deese saecke mede rijpelyck geleyt hebben, sijn geresolveert ende hebben verclaert, resolveren ende verclaren by desen dat sy mitte generale Staeten willen blijven by de pacificatie, die unie ende satisfactie daerop gevolcht, ende dencken sich by den eedt, die sy gedaen hebben, te houden, wel verstaende, dat indien eenige waeren die de confessie van Ausburch, gemaect by hochloff. memorie Keiser Carolus, zouden willen aenveerden, sijn te vreden dselve te accorderen ende achtervolgen, mits expresse conditien dat men die geestelicheit sall laeten blijven in heur geheel, sonder dat die van de Ritterschap verstaen dat men tegens dselve yetwes sall attenteren oft innoveren, soe in cas van hunlieder religie als andersints.

Ten lesten soeveel angaet die stadt ende steden slants van Utrecht, sijn dselve geresolveert als hier nae volcht. Ende eerst die Raedt van de stadt Utrecht heeft, nae eenige communicatie ende deliberatie daerop gehouden, en begherende alle rust ende vrede in de stadt te houden, bysonder overmits sy dagelick gemolesteert worden van die van de gereformeerde religie etc., daerop geresolveert ende gesegt dat sy, voer soeveel in hun is, hun conformeren met die voorsz. geconcipeerde artien, stellende nochtans dselve te samen tot discretie van sijn Hoocheyt ende den generalen Staten ende tot tgene dselve tot welvaert ende ruste van den vaderlande daerop vorder adviserende ende ordonneren sullen. Ende soe verde die van de geestelicheit, ritterschap ofte andere steden van andere opinie waeren, soe is die Raedt geresolveert dat men haerl. meeninge evenwel overseynden sall, om die gemeente contentement te gheven. Mit welcke resolutie die van Rhenen, Wijk ende Montfoort hem conform gemaect hebben.

Ende die van Amersfoort hebben heur resolutie by gesrifte geleyvert, als hier naer geinsereert is:

Die Regierders der stede van Amersfoort, geassisteert mitten ouden raedt ende andere van de treffelicxste borgeren, met advyse van de gheestelicheit deser steden, gecommuniceert en gevisiteert die artien van de religionsvrede ende dselve geconfereert mette pacificatie van Gendt, die generale unie, die declaratie daerop gemaect, ende den eedt daerop gevolcht, bevinden die voorsz. artien nyet alleene prejudiciabel die voorsz. pacificatie, by sijne Maj. geconfirmeert, met tgene daer nae gevolcht is, maer oock haerluyder privilegien, 't welck sijn die redenen dat sy nyet en connen verstaen totte artien van de voorsz. religionsvrede. Actum den vijffden Augusti 1578. Onderteeckent J. Botter. Noch versochten die van Amersfoort het advys van heurluyder geestelicheit hier mede geinsereert te worden:

Mijn Heeren den Deecken en 't Capittule van de collegiate ende parochiale kercke van Sint Joris t' Amersfoort, mitsgaders den Pastoor, Prioers, Paters ende generalicken voorts alle die gheestelicheit binnen derselver stede, gesien hebbende die missive van sijn Hoocheyt, nopende 't versoeck van 't advys van twee religien tadmitteren, in date den 14. Julii lesleden, die protestatie van die van de gepretendeerde gereformeerde religie ende noch de religionsvrede, te weten de poincten, geconcipeerd tot vrede van beyde de religien, en die wel geexamineert, hebben, ter requisitie van de Magistraet deser stede, geadvyseert en advyseren by desen gesamentelyck en oendrachtelyck, dat in geender manieren, beneffens die eenige oude catholycque apostolycque roomsche religie (waerinne sy geboren ende tot desen daege opgevoet sijn) noch d openbare exercitie van de gepretendeerde gereformeerde religie, oft oock eenige andere religien (die Godt betert in grooten getall sijn) noch oock haer eenige kercken te admitteren sijn; anschou nemende op Godts eer, en haerluyder ende haer ondersaeten salicheit, ende dat die vrome christelike Bisscoppen ende martelaers (die sonder reproos certijts geweest sijn), bysonder Chrysostomus ende Ambrosius, liever hadden te sterven, dan andere religien toe te laeten oft eenige Godts tempelen den afgeveeckenen van de rechte religie te consenteren, weeten mede well seeckerlick uyt dagelike experientie, bysonder uyt het gheene binnen dese stede voerlede omtrent ses jaeren inden turbel geschiet is, mede uyt tgeen die van Haerlem ende andere steden geleden hebben, indien 't versoeck van de protestanten ofte die van de gepretendeerde gereformeerde religie geaccordeert wordt (dat Godt verhueden will), souden sy die daer spreekende ende haer suppoesten grotelick in haer salicheit verhindert worden, ende soude om die diversiteyt, jae contrarieteit der religien, exercitien en effecten, geen correspondentie, vrede, rust ende tranquilliteyt gehouden moegen worden, maer oock die eenige oude catholycke religie gesupprimeert en gansselick verdruct worden, ende souden sy ende haer goede ondersaeten groote miserie aen siel, lichaem ende haer tijtelicke goederen becomen, welck sy geerne verhoet sagen; persisteren nyettemin, als goede onderdaenen, by de pacificatie van Gendt, by sijne Maj. geconfirmeert, en de verclaringe van dien, ende den eedt sy onlanx daerop gedaen hebben, inlic-

rerende die Unie, so solemnelick besworen, verzoekende om saecken ende redenen, middelen, fijnen ende inconvenienten genoch, die sy om cortheytswille achterlaeten, ende bidden in alder oitmoedicheyt ende reverentie sijne Hoehcyt, mijn Heeren den Raedt van Staten en de generale Staeten, dat sy nyet willen gedogen, dat eenige nyenwigheden (die tenderen souden tegens Godts glorie,

die oude religie, haer salicheyt, die pacificatie van Gendt ende die gemeen vrede) ten minsten in die stad van Amersfoort geadmitteert ofte ingevoerd worden, maer dat ter contrarie sy willen, volgende haer solemnele promissien ende beloften, by eede geconfirmeert ende soe dick gerepeteert, doude catholycque religie hanthouden naer behoeren. Dit doende etc.

2. RESOLUTIE der Staten van Utrecht, houdende goedkeuring eener gemeenschappelijke verbintenis tusschen de Provinciën tot onderlinge guarantie van het Erfstadhouderschap, kapiteyn- en admiraalschap-generaal. 30 April en 2 Julij 1788.

Mercurii 30 April 1788.

Bij resumptie gedelibereerd zijnde, over Hun Hoog Mog. Missive van den 18 Februarij laatstleden, houdende communicatie der Resolutie, by de Heeren Staten van Holland ter Generaliteit ingebragt, ten fine eene onderlinge guarantie der tegenswoordige constitutie onder de Bondgenoten werde vastgesteld, en omtrent welk point Hun Hoog Mog. eene spoedige en vrugtbare deliberatie der Hoge Bondgenoten by voorsz. missive waren verzoekende, is goedgevonden de Heeren, wegens deze provincie ter vergadering van Hun Hoog Mogende gecommiteerd, te authoriseeren aldaar te declareeren: Dat de Heeren Staten dezer provincie ten vollen overtuigd zijn, hoe eene afwijkinge en verbrekinge der gevestigde constitutie binnen deze Republieq, niet anders als een verval en geheel ondergang derzelver ten gevolge kan hebben, gelijk dit de onlangs plaats gehad hebbende omstandigheden van zaken ten overvloede hebben geleerd, en dat het hierom aan Hun Ed. Mog. alzins aangenaam is geweest, uit de gedane communicatie en voordracht der Heeren Staten van Holland, te hebben mogen bespeuren dat Hun Ed. Gr. Mog. mede wederom in eene dergelijke denkwijze verseeren. Dat wat de voordracht, by Hoogstdezelve gedaan, in het byzonder betreft, Hun Ed. Mog. vermeenen met de daden onwedersprekelijk te hebben getoond, hoe de grootste meerderheid der staatsleden de thans wederom binnen deze Republiek alomme herstelde constitutie hebben beschouwd en nog beschouwen als onafscheidelijk met 's Lands welvaren verbonden en tevens met hunnen bij eede plechtig besworen plicht, en hieromme deze constitutie, by alle mogelijke middelen, hebben getragt te maintineeren en te behouden, en dit niettegenstaande het geweld en onrecht aan Hun Ed. Mog. deswegens aangedaan, waarvan deze provincie nog lange de schadelijke invloed en gevolgen zich zal kunnen herinneren. Dat Hun Ed. Mog. alzulk by continuatie hebbende getoond hoe zeer de hoge waardigheden, met welke zijne Doorl. Hoogheid is bekleed, als een essentieel deel der constitutie wierden beschouwd en ook voor de gansche Republiek van een groot en noodzakelijk belang moesten worden aangemerkt, nu ook zeer genegen zijn, om, hoe zeer anderzins de byzondere regeeringsform binnen elke provincie in 't particulier alleen behoord te worden aangemerkt den Souverein van zodanig provincie te concerneren,

de constitutie en regeeringsform, zo en in dier voegen die met het Erfstadhouder- Capiteyn- en Admiraalschap-Generaal zich thans bevind, aan hare medebondgenoten, zulks begeerende, te guarandeeeren, en ook wederkeerig die guarantie van Hoogstdezelve, relatief hare provincie, accepteeeren; zo nochtans dat deze guarantie alleen bondgenootschappelijk en niet by byzondere provinciën geschiede, en zonder dat hierdoor eenigzints zal worden ondernomen zich in het inwendig bestier van een der provinciën in te dringen, als wanneer Hun Ed. Mog., overmits alle de geunierde gewesten zich thans in dezelve forme van regeering, relatief het Erfstadhouder- Capiteyn- en Admiraalschap-Generaal, bevinden, ook geene de minste zwaarigheid, maar veel eer groote nuttigheid, ter bereiking van het groot oogmerk by de Heeren Staten van Holland gebutceerd, in zodanig eene bondgenootschappelijke guarantie oordeelen te resideeren, zo als ook alle verdere rechten en possessien, volgens het verbond van unie, door de Hoge Bondgenoten gezamentlyk elkanderen behoren te worden gemaintineerd en bevestigd, voegende Hun Ed. Mog. hier nog by, dat, wat deze provincie in het byzonder betreft, bereits door alle de leden van Regeeringe, alvorens tot de staatsvergadering te kunnen geadmitteert worden, moet worden afgelegd een eed, inhoudende onder anderen deze periode: *Dat ik mede punctuelyk zal observeeren en nakomen het Reglement, nopens het bestel en beleid van de Provinciaale Regeering, in den jaare 1674 ter vergadering gearresteerd; dat ik ook zal helpen maintineeren Hun Ed. Mog. Resolutie van dato den 10. Januarij 1748, waerbij het Stadhouderschap-Capitain- en Admiraalschap-Generaal verklaard is erfelyk, zo in de mannelijke als vrouwelijke reeltige descendentes van Zijne Hoogheid den Heere Erfstadhouder Willem Carel Hendrik Frizo, Prince van Orange en Nassau etc. etc. etc.*

En ingevolge van welken eed de Leden der Regeeringe dan ook verplicht zijn den jegenswoordige Heer Erfstadhouder, welke op dien voet, in den jaare 1766, de gemelde hoge waardigheden heeft aangenomen, by dezelve te maintineeren en te bevestigen. En zal ten fine voorn. extract dezer aan welgem. Heeren Gecommitteerden ter Generaliteit worden toegezonden.

Mercurii 2 Julij 1788.

De Heeren Gecommitteerden ter Generaliteit

hebben overgezonden een extract resolutie van Hun Hoog Mog., van den 27. Junij laatstleden, waarbij Hun Hoog Mogende hebben goedgevonden en verstaan, dat een acte van gemeenschappelijke verbintenis tusschen de respective provincien zal worden aangegaan en vastgesteld, zo als daarbij is vastgesteld in dier voegen als hierna volgt geinsereerd.

Extract uit het Register der Resolutien van de Hoog Mogende Heeren Staten Generaal der Vereenigde Nederlanden.

Veneris den 27. Junij 1788.

Is gehoord het Rapport van de Heeren van Heeckeren van Zuideras en andere Haar Hoog Mogende Gedeputeerden tot de zaaken van de placaten en reglementen, hebbende ingevolge en ter voldoening van Haar Hoog Mogende Resolutie commissoriaal, van den 30. der voorleede maand, geëxamineerd en overlegd op wat wijze een acte van gemeenschappelijke verbintenis tusschen de respective provincien tot mutuele garantie van het Erfstadhouderschap, Capitein- en Admiraalschap-Generaal, niet alleen als een essentieel deel van de constitutie en regeeringsform van elke provincie, maar ook als een Grondwet van de zeven Vereenigde Provincien, welke volgens de Unie van Utrecht één lichaam van staat uitmaaken, zal worden aangegaan, en op wat wijze zoodaanige acte door de Heeren Gedeputeerden van de respective provincien zoude behooren te worden geteekend, en aan Zijne Hoogheid op een solemnele wijze ter hand gesteld.

Waarop gedelibereerd zijnde, is goedgevonden en verstaan dat een acte van gemeenschappelijke verbintenis tusschen de respective provincien zal worden aangegaan en vastgesteld, zoo als vastgesteld word mits dezen, in dier voegen als dezelve aan het einde dezes is geinsereert. En dat de teekening van de voorschreeve acte zal geschieden door een Heer Gedeputeerde uit elke provincie, welke de voorschreeven acte in het besogne hebben geconcipieert, en dat voornoemde acte door dezelve Heeren Gedeputeerden op eene solemnele en plegtige wijze, door eene expresse commissie daartoe te decerner, aan Zijne Hoogheid, bij zijne eerste terugkomst alhier in den Hage, zal worden overgegeven en ter hand gesteld; ten welken einde twee gelijklopende instrumenten, in behoorlijke forma, zullen worden gedepescheert, één om aan Zijn Hoogheid te worden ter hand gesteld, en één, om bij den Raad van Staate, onder de andere authentique stukken tot de Unie specterende, bewaard te worden.

Dat voorts van deze verrigting kennis zal worden gegeven aan Drost en Gedeputeerde Staten van de landschap Drenthe, met verzoek om daaraan te accederen.

En terwijl bij deze gelegenheid aan de Heeren Haar Hoog Mogende Gedeputeerden in bedenken is gegeven, daar deze solemnele acte een evenement is van groot belang voor de Republiek, en strekkende tot bevestiging van de Unie, of niet tot eene perpetuele gedagtenis van

dien een medaille behoorde te worden geslaagen, even zoo als in gelijke gevallen meermalen is geschied, is wijders goedgevonden en verstaan dat het slaan van zoodaanig een medaille zal worden vastgesteld, in voegen als een concept daarvan mede aan het einde dezes is geinsereert. En worden de Heeren van Zuideras en andere Haar Hoog Mogende Gedeputeerden tot de zaaken van de placaten en reglementen mits dezen verzocht en gecommiteerd, om met en nevens eenige Heeren Gecommitteerden uit den Raad van Staate, bij haar Ed. zelfs te nomineren, te examineren en te overleggen de wijze om zulks werkstellig te maaken, aan wien zoodaanige medaille uittereiken en hoe de onkosten daarvan te vinden, en van alles alhier ter vergaderinge rapport te doen.

De Heeren Gedeputeerden van de provincie van Utrecht hebben tot de voorsz. Resolutie geconcurrereert, onder inhæsie van de Resolutie van de Heeren Staten hunne Principalen op dat stuk reeds ter Generaliteit ingebracht.

ACTE.

De Heeren Staten van de Provincien van Gelderland, Holland en Westfriesland, Zeeland, Utrecht, Vriesland, Overijssel en Stad en Lande, nevens die van de Landschap Drenthe, gereflecteerd hebbende op de oorzaken van de inwendige verdeeldheden, waardoor de geheele Republiek en ieder provincie in het byzonder onlangs is beroerd geworden — en bevonden hebbende dezelve grootendeels ontstaan te zijn uit de verkeerde en hoogst gevaarlijke denkbeelden, by sommige menschen, hetzij wezentlijk, of in schijn opgevat, en aan andere min kundige ingezetenen ingeboesemd, aangaande de constitutie en regeeringsform dezer landen, en speciaal aangaande het gewigt en de noodzaakelijkheid der hooge en erfelijke waardigheden van Stadhouder, Capitein- en Admiraal-Generaal, en daar en boven geconsidereert hebbende, dat by de gelukkige herstelling van het Stadhouderschap en de erfelijke bevestiging van hetzelfde in de jaaren 1747 en 1748, de Bondgenooten het tot een groot voorregt voor den Staat hebben gerekend deze hooge waardigheden, met betrekking tot alle de provincien en de Generaliteit, op een en denzelven Prins vereenigd te zien, en zig daarvan een nieuwe kragt en vastigheid van den Band der Unie hebben beloofd; dat mitsdien dezelve waardigheden, van toen af een naauwer en onmiddelijker betrekking ontvangen hebbende tot het geheele Bondgenootschap, niet alleen behooren beschouwd te worden als een essentieel deel van de constitutie en regeeringsform van iedere provincie, maar van den geheelen Staat, en zoodaanig verbonden met de Unie zelve, dat het een zonder het ander onmogelijk in bloei en welvaart kan staande blijven, en dat derhalven, gelijk de bondgenooten verplicht zijn malkander met goed en bloed by te staan, tot conservatie van den band der Unie, hieruit noodwendig ook volgt de verplichting om elkander gerust te stellen omtrent de eerste en voornaamste middelen, door welke de Unie

moet behouden blijven, en om met vereenigde kragten te waaken tegen allen indragt op dezelve; te meerder, daar de ondervinding in de laatste beroerte geleerd heeft, hoe uit de geringste beginselen, die in het eerste maar kleine veranderingen scheenen te bedoelen, nogthans een algemeene verwarring is ontstaan, welke het Bondgenootschap op het punt van een totale slooping heeft gebragt. Zoo is 't dat de Heeren Gedeputeerden van de hooggemelde provincien, uit naam en op last van de Heeren Staten hunne Principalen, mits dezen plegtiglijk verklaren, dat hooggemelde Heeren Staten het Erfstadhouder- Capitein- en Admiraalschap-Generaal, met alle de regten en praeminentien daaraan verknogt, zoo en op dien voet, als hetzelfde in den haaren respectielijk is opgedraagen en door den tegenwoordigen Heer Erfstadhouder in den jaare 1766 aanvaard, houden en consideren voor een essentieel gedeelte van haare constitutie en regeeringsform, en hetzelfde als een grondwet van staat onderling bondgenootschappelijk aan malkander guaranderen, aanneemende niet te zullen gedoogen, dat in een der provin-

cien van het Bondgenootschap van deze heilzame en voor de rust en veiligheid van den staat onontbeerlijke grondwet ooit of ooit werde afgeweeken.

Republica,
post Reges ejectos
ab infestissimis et potentissimis hostibus sæpius
aperto et occulto Marte frustra tentata,
ab improbis scelestissimorum civium inceptis
vindicata,
ac tandem arctiori inter Socios foedere instaurata.
Præpot: Ord: Foed: Belgii in ætern:
memoriam hunc nummum eudi juss.
MDCCLXXXVIII.
Ab altera parte clypeus valicus cum hac inscriptione:
Deo Opt: Max:
Et heroibus Patriis.
Libertas publica.

Waarop, na deliberatie, Hun Ed. Mo. 't verrichte van welgemelde Heeren Gecommitteerden ter Generaliteit hebben geaprobeerd en geratificeerd.

3. RESOLUTIE der Staten van Utrecht aangaande de schikkingen, met den bevelvoerenden Generaal van het fransche leger over het bezetten der provincie te maken. 15 Januarij 1795.

De Heer van Nyvelt, als President van Heeren Gedeputeerden, heeft ter Vergadering voorgedragen dat de tijdingen wegens het retireeren der Geallieerdens naar boven en dus het verlaten van deze Provincie, de Heeren Ordinaris Gedeputeerden hebben doen bedacht zijn, om de Commissie, den 12. deser by de Heeren Staten verleend, te versoecken, om te tragten met den Franschen Generaal of Representant te confereren, ten einde dese Provincie voor eene subiete invasie, so veel mogelijk, te bewaren. Dat de Commissie dan ook bereids een Officier met een trompetter had afgesonden, ten einde de Commandeerende Generaal van de verleende Commissie op heden te informeeren, en te versoecken van

niet verder voorwaards te willen gaan naar dese Provincie, en daartoe te indiqueeren de plaatsen, alwaar de Gecommitteerden hem Generaal of Representant souden mogen aantreffen. Dat ten dien einde eene credentie voor welgemelde Heeren Gecommitteerden, in naam van Haar Edel Mogende, alsmede voor den Ritmeester Barchman, welke als Officier is gesonden aan den commandeerende Generaal, was opgemaakt.

En daarop gedelibereert zijnde, is gemelde Heer President voor desselfs gedaan rapport bedankt en het verrigte van Heeren Ordinaris Gedeputeerden geaprobeerd.

4. RESOLUTIE der Staten van Utrecht, waarbij de capitulatie wordt goedgekeurd, door hunne gecommitteerden met den bevelhebber van het fransche leger, aangaande het bezetten der provincie, gesloten. 17 Januarij 1795.

By extract uit de Resolutien van de Heeren Ordinaris Gedeputeerden, van huyden morgen, zijnde overgebracht het Rapport van de Heeren van Wolphaarsdijk, van Lunenburg, en van Sterkenburg, houdende den uitslag van hunne gehouden conferentie met den Franschen Generaal Salm, breder als by deselve, en volgende met de daarby gevoegde capitulatie en voorslag van schikkingen, so als die door Heeren Gecommitteerden waren geproponeerd en outworpen, alhier navolgende geinsereerd.

Edele Mogende Heeren!

De Heeren van Wolphaarsdijk, van Lunenburg en van Sterkenburg hebben, benevens den Secretaris Ram, als hebbende de Secretaris van de Sta-

ten, wegens onpasselijkheid, zig van het adisteeren deser Commissie geexcuseerd, ingevolge en tot voldoening aan UEd. Mog. commissoriale resolutie van gisteren, zich op heden naar Cuilemburg begeben, nadat zy door den Ritmeester Barchman Wuytiers, daartoe versocht, waren geïnformeerd dat de Fransche Generaal Salm, commandeerende de colonne gedestineerd naar dese Provincie, zich aldaar zoude bevinden, en hebben aldaar met voorschreve Generaal eene conferentie gehouden, en na openinge van hunne last getracht, op de meest efficacieuse en exhortatoire wijze den Franschen Generaal over te haalen tot het surcheeren van den verderen aanmarsch der Fransche troupes naar en op het territoire deser Provincie, inners gedurende de negotiatien, welke door de Gedeputeerden van

Hun Hoog Mogende te Parijs en insonderheid onlangs, door eene nadere Commissie, in 's Bosch waren aangevangen, ten einde de zaken niet verder buiten haar geheel mochten worden gebracht; dan heeft gemelte Generaal zulks volstrekt afgeslagen, en gedeclareerd zich hiertoe niet gequalificeerd te vinden; en bij hune aankomst bevonden hebbende dat de Fransche troupes reeds aan dese zijde der Lek, op het territoire deser Provincie waren, en ziende dat de Fransche Generaal voornemens was den aanmarsch verder door te setten, also deselve declareerde binnen drie uren te Utrecht te kunnen wesen, hebben UEd. Mog. Gecommitteerden zich verplicht gevonden, om tot welsijn der Provincie, te tragten enige voorstellen van schikkingen aan den Franschen Generaal te doen, volgens welke de troupes van die natie in de steden deser Provincie souden komen, in voege UEd. Mog. uit de hierby overgelegde poincten zullen vernemen, naast welken de Generaal Salm heeft aangetekend de antwoorden op de onderscheide poincten en voorstellen daarinne vermeld.

Welke poincten vervolgens door den Franschen Generaal gedresseerd zijnde in de forme eener capitulatie, so als UEd. Mog. uit het hoofd van het daarvan gemaakte afschrift zullen vernemen, hebben UEd. Mog. Gecommitteerden zich verplicht gevonden, na dat alle mogelijke pogingen te vergeefs hadden aangewend om den aanmarsch van troepen te prevenieeren, gelijk ook, om het hoofd der also gedresseerde capitulatie, en insonderheid het woord *reddition*, in hetselve voorkomende, veranderd te krijgen, zo als Heeren Gecommitteerden het in hun ontwerp gesteld hadden, die also gedresseerde poincten van capitulatie te tekenen, met mondelinge bijvoeging dat dese tekening geschiedde voor so veel de geaccordeerde poincten aangingen, de gerenvoeyerden tot nader onderhandeling bleven gereserveerd; zullende UEd. Mog. daaruit ontwaar worden dat de twee eerste en voorname poincten zijn geaccordeerd, terwijl de overigen meest allen zijn verwesen tot de nadere bepalingen van den Generaal en Chef of van de Representanten der Natie. Heeren Gecommitteerden, zich verder tot den inhoud zelve refereerende, hopen hiermede zich van dese moeyelijke last naar de intentie van UEd. Mog. te hebben gekweten.

Capitulation faite par le General de Brigade Salm, aux Commissaires envoyés par les Etats de la Province d'Utrecht, pour la reddition de cette Province.

Articles proposées.

1.

Il y aura sureté parfaite de personnes et de biens pour tous les citoyens et habitans de la Province et personne ne sera inquietté, ni pour les sentimens qu'il pourroit avoir manifesté, ni pour la conduite, qu'il pourroit avoir tenue pendant le temps de la presente guerre, ni des troubles qui l'ont precedé.

Reponse. Accordé.

2.

Il y aura toujours liberté entière de religion et de culte religieux.

Accordé.

3.

La province sera en tout cas comprise dans toute negociation d'arrangements ou de paix, deja entamée ou encore à entamer laquelle auront été terminées et conclues.

Renvoyé, n'étant pas de la competence du General Français.

4.

On ne fera pendant ce temps aucun changement dans la constitution ou forme de Gouvernement de cette province.

On ne fera aucun changement jusqu'à l'arrivée des Representants du peuple.

5.

Le Gouvernement agira en tout de concert avec les Representants du peuple ou des Generaux Français, et l'on s'entraidera d'un commun accord en tout ce qui sera necessaire à la conservation du bon ordre, du repos, et de la sureté publique, ainsi qu'en tout ce qui sera requis pour l'interet commun des troupes Françaises et des habitants.

Accordé.

6.

Les Tribunaux ordinaires seront maintenus pour tous les cas dans leur jurisdiction et administration de la justice, et les habitans continueront à n'être justiciables que devant leurs juges competents.

Renvoyé aux Representants du peuple.

7.

Pendant cet état des choses les impots et revenus publics continueront à être perçus par le Gouvernement de la manière ordinaire, au profit de la Province; par contre le Gouvernement s'arrangera avec les Representants et Generaux au sujet des moyens de subvenir aux besoins des troupes Françaises.

Cela n'est pas de la competence du General Français.

8.

Les Representants et Generaux Français sont priés de ne pas faire entrer plus de troupes dans la province qu'il n'en sera necessaire pour la garde de son territoire, pour la conservation du repos et du bon ordre, ainsi que pour le maintien des autorités legitimes, et plutot des troupes de Ligne, que d'autres, à moins que la necessité des circonstances n'en fit ordonner autrement.

Le General en Chef decidera cet article; il n'existe point de difference dans les troupes Françaises.

9.

Le regiment de Mecklenbourg, ainsi que le bataillon de Petit, actuellement en guarnison à Utrecht et à Amersfoort, pourront y demeurer pour le maintien du bon ordre jusqu'à ce qu'ils y soient remplacés par des troupes Françaises, apres quoi ils passeront à tels autres endroits, dont on pourra convenir, et demeureront toujours soumis aux conditions qui leur ont été imposées par la capitulation de Maastricht et de Bois le Duc.

Les troupes de la Garnison de Maastricht et Bois le Duc, actuellement en garnison à Utrecht et à Amersfoort pour le maintien de l'ordre et du repos public, sortiront de la ville d'Utrecht par la porte Catherine et apres avoir posé les

armes, s'en iront ou bon leur semblera. Ils ne pourront emporter que leurs effets, de même que les Officiers. Il en sera de même pour toutes les troupes qui sont dans le cas et dans la province d'Utrecht.

10.

Comme la circulation de tout autre monnoye que celle d'espèce sonnante feroit un tort irremédiable aux interets de cette province et de ses habitants, où l'on n'est accoutumé à aucune autre monnoye, les paiements continueront à se faire en espèces sonnantes.

Refusé.

11.

Les militaires, de quelque grade qu'ils puissent être, qui depuis longtemps ont fixé leur domicile dans cette ville, et ne font pas de service actuel, soit parce qu'ils se trouvent pensionnés, soit pour cause de vieillesse, ou autrement, pourront continuer à y tenir leur domicile, sans pouvoir être en aucune manière inquiétés au sujet de leurs charges militaires.

Tous ceux qui n'ont pas porté les armes contre la République Française, ceux qui ont pris leur dimission, ne sont pas prisonniers de guerre, tous autres ne sont exceptés de cette capitulation.

12.

Comme il se trouve dans la province des bagages de plusieurs corps militaires, parmi lesquels il y en a, qui même n'y ont pas été en garnison, ces bagages resteront à la disposition de leurs corps respectifs et pourront sortir librement; de même que les officiers et soldats malades, qui se trouvent dans les hospitaux ou les quartiers, et que les femmes et enfans jouiront de la même liberté.

Tous les bagages et effets appartenants à des corps militaires, caisses militaires, appartiendront à la République Française; les officiers et soldats malades seront prisonniers de guerre en Hollande, et ne pourront porter les armes tant que la guerre durera, jusqu'à échange d'homme à homme, d'individu à individu, grade pour grade.

Les femmes et enfans sont exceptés de la capitulation.

13.

Toutes les garnisons des villes de la province d'Utrecht, occupés par des troupes Hollandoises, seront également prisonniers de guerre sur leur parole, et poseront les armes devant les troupes Françaises, pourront se retirer en Hollande jusqu'à échange d'homme à homme, d'individu à individu, grade pour grade.

Toute l'artillerie et magazins de quelque nature qu'ils soient, seront remis entre les mains des Commissaires Français, qui se rendront à cet effet dans les places.

Les villes de la province d'Utrecht seront occupées par des troupes Françaises, auparavant que les Hollandoises en sortent, et celles-ci poseront les armes devant les troupes Françaises, soumises à l'article 13.

Les troupes de la République occuperont demain matin chaque ville, qui seront désignées par les Commissaires envoyés par la province.

Ces villes sont Utrecht, Amersfoort, Rhenen, Wijk et Montfoort.

Un officier de la garnison de Breda, se trouvant à Utrecht en semestre, et employé comme parlementaire par les Etats de cette province, le General en chef prononcera sur son sort.

Traité et arrêté la presente capitulation au quartier general de Cuilemburg, le vingt sept Nivose, troisième année republicaine.

(Signée) W. E. DE PERPONCHER.

B. C. VAN LIJNDEN.

J. J. VAN WESTRESEN.

Le Général du Brigade.

SALM.

En heeft de Heer van Wolphaarsdijk verder mondeling voorgedragen, dat de Heeren van de Commissie getracht hadden zich op gisteren noch te begeven naar den Generaal en chef of Representanten van de Fransche Natie, ten einde nader over de gerenvoyeerde poincten te handelen, dan dat de Generaal Salm gezegd hadde dat het zeer onzeker was, waar die Heeren zouden kunnen worden gevonden, dan dat die Heeren heden waarschijnlijk in de stad Culemborg zich zouden bevinden, en heeft gemelde Heer van Wolphaarsdijk wijders voorgesteld of Hun Ed. Mog. goedgevonden, dat de Commissie op heden zich wederom te dien einde naar Culemborg zoude begeven.

En daarop gedelibereerd zijnde is zulks aan de Heeren van de Commissie overgelaten om daarin tot het meeste welzijn der provintie te handelen.

En hebben Hun Ed. Mog. wijders de voorn. Heeren gecommitteerden voor derzelver genomen moeite en gedaan rapport bedaukt en het verrigte geapprobeerd; wordende de Heeren Ordinaris Gedeputeerden wijders bij deze geauthoriseerd om van hetgeen geconvenieerd is ten voordeele der Ingezetenen bij publicatie kennis te geven.

3. PUBLICATIE van de Gedeputeerde Staten 's Lands van Utrecht aangaande het bezetten der provincie door de fransche troepen. 17 Januarij 1795.

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht, in aanmerking genomen hebbende dat heden de Fransche Troupes binnen deze provincie zijn getrokken, hebben goedgevonden ingevolge de authorisatie op heden ter beschrijvinge verleend, ter kennis van de In- en Opgezetenen dezer provincie te brengen, dat de voorzeide Troupes binnen deze provincie zijn gekomen na gedane belofte

van volkomen zekerheid van personen en eigendommen, gelijk ook vrijheid van godsdienst en godsdienstoeffening, vermanende overzulks de In- en Opgezetenen, om zig bij aanhoudenheid stil en bescheiden te gedragen, en aan de Fransche Troupes, welke in de steden en andere districten dezer provincie mogten komen geïnquartierd of gecantonneerd te worden, daar in op de meest bekwaame

wijze behulpzaam te zijn, en zig verzekerd te houden, dat door de Fransche Commandanten de strictste orders zullen gegeven en onderhouden worden tot bewaring der rust en goede orde alomme binnen deze provincie.

En opdat niemand hiervan eenige ignorantie

zoude pretendeeren, zal deze alomme worden gepubliceerd en geaffigeerd naar gewoonte.

Gedaan t' Utrecht den 17 January 1795.

Was gearapheerd. D. J. van Reede, Vt. Onder stond. Ter ordonnantie van welgemelde Heeren Gedeputeerden. Was geteekend. Ph. Ram, Secr. van Fin.

6. STAATSREGELING voor het Bataafsche Volk, goedgekeurd en bekrachtigd den 23. April 1798. ¹

Het Bataafsche Volk, zig vormende tot eenen ondeelbaaren Staat, en bezeffende, dat het voornaame bederf van alle Regeeringen gelegen is in de miskenning der natuurlijke en geheiligde regten van den Mensch in maatschappij, verklaart de navolgende stellingen als den wettigen grondslag, waarop Het zijne Staatsregeling vestigt, en als zoo veele regels, waarnaar Het zijne burgerlijke en staatkundige betrekkingen wil hebben gewijzigd.

ALGEMEENE BEGINSELEN.

I.

Het oogmerk der maatschappijlijke vereeniging is beveiliging van persoon, leven, eer en goederen, en beschaaving van verstand en zeden.

II.

Het Maatschappijlijk Verdrag wijzigt, noch beperkt, de natuurlijke regten van den Mensch, dan in zoo verre zulks, ter bereiking van dat oogmerk, noodzaaklijk is.

III.

Alle Leden der Maatschappij hebben, zonder onderscheiding van geboorte, bezitting, stand, of rang, eene gelijke aanspraak op derzelver voordeelen.

IV.

Ieder Burger is volkomen vrij, om te beschikken over zijne goederen, inkomsten, en de vruchten van zijn vernuft en arbeid, en voords, om alles te doen, wat de regten van eenen ander niet schend.

V.

De Wet is de wil van het geheele maatschappijlijk Lichaam, uitgedrukt door de meerderheid, of der Burgeren, of van Derzelver Vertegenwoordigers. Zij is, het zij beschermende, of straffende, gelijk voor allen. Zij strekt zig alleen uit tot daaden, nimmer tot gevoelens. Alles, wat overeenkomt met de onvervreemdbare regten van den Mensch in maatschappij, kan door geene Wet verboden worden. Zij beveelt, noch laat toe, hetgeen daarmede strijdig is.

VI.

Alle de pligten van den Mensch in maatschappij hebben hunnen grondslag in deze heilige Wet: *Doe eenen ander niet, hetgeen gij niet wenscht dat aan u geschiede.* — *Doe aan anderen, ten allen tijde, zoo veel goeds, als gij, in gelijke omstandigheden, van hun zoudt wenschen te ontvangen.*

VII.

Niemand is een goed Burger, dan die de huiselijke pligten, in den onderscheiden stand, waarin hij moge gesteld zijn, zorgvuldiglijk uitoefent, en

voords, in alle opzigten, aan zijne maatschappijlijke betrekkingen voldoet.

VIII.

De eerbiedige erkentenis van een Albestuurend Opperwezen versterkt de banden der maatschappij, en blijft iederen Burger ten duursten aanbevolen.

BURGERLIJKE EN STAATKUNDIGE GRONDREGELS.

IX.

Het Opper-gezag is het regt der gantsche Maatschappij over elk haarer Leden, over het grondgebied, dat zij beslaan, en over alle voorwerpen, waarin hunne belangen betrokken zijn. Hetzelve is één, ondeelbaar, onvervreemdbaar. Geen Lid, geen gedeelte der Maatschappij, kan zig het oppergezag aanmatigten. Hetzelve is de bron van alle openbaare Magten.

X.

Het Bataafsche Volk, zijne belangen in persoon niet kunnende waarnemen, verkiest daartoe, bij onderlinge overeenkomst, eene geregelde Staatsform, en wel eene *Volks-regeering bij Vertegenwoordiging*.

XI.

Het verkiest, ten dien einde, zijne Vertegenwoordigers, die, in Deszelfs naam, voor de gemeenschappijlijke belangen waaken, en, ten allen tijde, aan Hetzelve verandwoordlijk zijn.

XII.

Aan deze Vertegenwoordigende Magt zijn alle bewindvoerende Lichaamen ondergeschikt en verandwoordlijk.

XIII.

Buiten de wettig aangestelde Magten, kan geen Burger, noch ook eenig gedeelte des Volks, eenig openbaar gezag uitoefenen. Het is alleen in de Grond-Vergaderingen, dat alle Staatkundige Regten door de Burgeren worden geöefend.

XIV.

Alle magt of gezag, door het Volk aan zijne Vertegenwoordigers verleend, is slechts bij volmagt. De uitoefening van dat gezag word gewijzigd door de Staatsregeling.

XV.

Ambten en Bedieningen zijn lastgevingen der Maatschappij voor eenen bepaalden tijd. Zij zijn noch erflijk, noch vervreemdbaar, noch bijzondere voorregten van hun, dieze waarnemen. De keus van den eenen Burger, boven den ander, is alleenlijk gegrond op meerdere deugd en bekwaamheden.

¹ Zie den korten inhoud aan het einde van dit stuk.

XVI.

Ieder Burger mag zijne gevoelens uiten en verspreiden, op zoodanige wijze, als hij goedvind, des niet strijdig met het oogmerk der Maatschappij. De vrijheid der Druk-pers is heilig, mids de Geschriften met den naam van Uitgever, Drukker of Schrijver, voorzien zijn. Dezen allen zijn, ten allen tijde, aanspraaklijk voor alle zoodanige bedrijven, door middel der Drukpers, ten aanzien van afzonderlijke Persoonen, of der gantsche Maatschappij, begaan, die door de Wet als misdaadig erkend zijn.

XVII.

Elk Ingezetene kan zig, bij Request, Adress, of met anderen Voórdragt, vervoegeu bij zoodanige Magten, waar hij zal geraaden oordeelen. Alle voórdragen zullen persoonlijk, en niet gezamenlijk, geschieden; ten zij door Lichaamen, wettig zaamgesteld, en als zoodanigen erkend, en wel alsdan over onderwerpen, die tot derzelver erkende werkzaamheden behooren.

XVIII.

Ieder Burger heeft regt, om met zijne Medeburgers te vergaderen, ter onderlinge vóórlichting, ter opwekking van vaderlands-liefde, en ter naauwer verbindtenis aan de Staatsregeling, zonder dat, nogthands, de *Constitutioneele Gezelschappen*, als zoodanigen, met elkanderen over Staats-zaken briefwisseling houden, geschreven aanklagten ontvangen, bij steuening besluiten, of, bij wijze van Corporatie, eenige openbaare daad zullen verrigten.

XIX.

Elk Burger heeft vrijheid, om God te dienen naar de overtuiging van zijn hart. De Maatschappij verleent, ten dezen opzichte, aan allen gelijke zekerheid en bescherming; mids de openbaare orde, door de Wet gevestigd, door hunnen uiterlijken eerdienst nimmer gestoord worde.

XX.

Geene burgerlijke voordeelen, of nadeelen, zijn aan de belijdenis van eenig Kerklijk Leerstelsel gehegt.

XXI.

Elk Kerkgenootschap zorgt voor het onderhoud van zijnen Eerdienst, deszelfs Bedienaaren en Gestigten.

XXII.

De gemeenschaplijke Godsdienst-oefening word verrigt binnen de daartoe bestemde Gebouwen, en wel met ontsloten deuren.

XXIII.

Niemand zal met eenig orde's-kleed, of teeken, van een Kerklijk Genootschap, buiten zijn Kerkgebouw verschijnen.

XXIV.

Alle eigenlijk gezegde Heerlijke Regten en Tituls, waardoor aan een bijzonder Persoon of Lichaam zou worden toegekend eenig gezag omtrend het Bestuur van zaken in eenige Stad, Dorp, of Plaats, of de aanstelling van deze of gene Ambtenaaren binnen dezelve, worden, voor zoo ver' die niet reeds met de daad zijn afgeschaft, bij de aanneming der Staatsregeling, zonder eenige schaêvergoeding, voor altijd vernietigd.

XXV.

Alle Tiend-, Chijns-, of Thijns-, Nakoops-, Afsterfings-, en Naastings-Regten, van welken aard, mids-gaders alle andere Regten of Verplichtingen, hoe ook

genoemd, mit het Leenstelsel of Leenregt afkomstig, en die hunnen oorsprong niet hebben uit een wederzijdsch vrijwillig en wettig verdrag, worden, met alle de gevolgen van dien, als strijdig met der Burgeren gelijkheid en vrijheid, voor altijd vervallen verklaard.

Het Vertegenwoordigend Lichaam zal, binnen *agttien* Maanden, na Deszelfs eerste zitting, bepalen den voet en de wijze van afkoop van alle zoodanige regten en renten, welke als vruchten van wezenlijken eigendom kunnen beschouwd worden. Geene aanspraak op pecuniele vergoeding, uit de vernietiging van gemelde Regten voortvloeiende, zal gelden, dan welke, binnen *zes* maanden na de aanneming der Staatsregeling, zal zijn ingeleverd.

XXVI.

Insgelijks word vernietigd het zoogenoemd Regt van *Érue*, met opzigt tot verhuising, of verval van Erfenissen, binnen de Republiek.

XXVII.

Alle Burgers hebben, ten allen tijde, het regt, om, met uitsluiting van anderen, op hunnen eigen, of gebruikten, grond te Jagen, te Vogelen en te Visschen.

Het Vertegenwoordigend Lichaam maakt, binnen *zes* Maanden na Deszelfs eerste zitting, bij *Reglement*, de nodige bepalingen, om, ten dezen opzichte, de openbaare veiligheid en eigendommen der Ingezetenen te verzekeren, en zorgt, dat noch de Visscherijen bedorven, noch de Landgebruiker, bij eenige Wet of Beding, belet worde, allen Wild op zijnen gebruikten grond te vangen, noch ook, dat een ander daarop zal mogen Jagen of Visschen, zonder zijne bewilliging.

XXVIII.

Er zal een Wetboek gemaakt worden, zoo wel van Burgerlijke, als van Lijfstraflijke Wetten, te gelijk met de wijze van Regts-vordering, op gronden, door de Staatsregeling verzekerd, en algemeen voor de gantsche Republiek.

Deszelfs invoering zal zijn, uiterlijk binnen *twee* jaaren, na de invoering der Staatsregeling.

XXIX.

Niemand mag beschuldigd of in verzekering genomen worden, dan uit kracht der Wet, in de gevallen, en volgens de wijze, door Haar voorgeschreven. Niemand kan gevonnisd worden, dan na alvorens wettig te zijn geroepen, en alle de middelen van verdediging te hebben kunnen bezigen, die bij de Wet bepaald zijn. Elk Burger, alzoo opgeroepen, of in verzekering wordende genomen, is verplicht te gehoorzaamen.

XXX.

Alle gestrengheid omtrend Gevangenen, buiten hetgeen de Wet bepaalt, gelijk mede alle willekeurig verwijl van derzelver teregtstelling, en van de uitvoering hunner straf, is misdaadig.

XXXI.

Zij, die, buiten den Regter, in geval van noodzaaklijkheid, gevat worden, zullen, uiterlijk binnen *vier-en-twintig* Uuren daarna, aan hunnen bevoegden Regter worden overgebracht.

XXXII.

Allen, die in verzekering genomen worden, zullen, uiterlijk binnen *één* Dag daarna, kennis ontvangen van de redenen hunner gevangenneming.

XXXIII.

In alle gevallen, waarin de Wet geene Lijfstraffen vordert, zal de Gevangene, onder voldoende Borgtocht, ontslagen worden.

XXXIV.

Niemand kan, tegen zijnen wil, worden afgetrokken van den Regter, dien de Staatsregeling, of de Wet, hem toekent.

XXXV.

Nimmer zal 'er eene verbeurdverklaring der Goederen van eenig Ingezetenen der Bataafsche Republiek plaats hebben, dan alleen in het geval, hieronder uitdrukkelijk bepaald:

Het Bataafsche Volk verklaart, voor altijd, van het grondgebied der Republiek gebannen te zijn alle de openbaare Voorstanders van het gewezen Stadhouderlijk Bestuur, binnen deze Republiek gewoond hebbende, en daaruit geweken zederd den 1 Januarij 1795.

Het verklaart, tevens, alle derzelve goederen en bezittingen, welke zullen blijken, op den 1 Januarij 1798, hun persoonlijk eigendom te zijn geweest, vervallen aan de Natio; zullende dezelve, van haaren wege, onder behoorlijke sequestratie gebragt, en ten behoeve der Republiek verkogt worden.

Het Vertegenwoordigend Lichaam zorgt, dat de uitvoering dezer laatste Wet, met betrekking tot agtergelaten ongelukkige Kinderen en Huisgezinnen, de onschuld niet met en om den schuldigen treffe.

XXXVI.

De Pijnbank word afgeschaft door de gantsche Republiek.

XXXVII.

Alle Sententiën en Vonnissen moeten in het openbaar worden uitgesproken.

XXXVIII.

'Er zal, door de gantsche Republiek, alleen regt worden gesproken in naam en van wege het Bataafsche Volk.

XXXIX.

Ieder Burger is onschendbaar in zijne Wooning. Zijns ondanks, mag men nimmer in dezelve treden, ten zij uit kragt van een order, bevel, of decreet van gijzeling, eener daartoe bevoegde Magt.

XL.

Niemand kan van het geringst gedeelte van zijn Eigendom, buiten zijne toestemming, beroofd worden, dan alleen, wanneer de openbaare noodzaaklijkheid, door de Vertegenwoordigende Magt erkend, zulks vordert, en alleenlijk op voorwaarde eener billijke schaevergoeding.

XLI.

De Wet zal geene andere straffen opleggen, dan die, welke volstrekt noodzaaklijk zijn voor de algemeene zekerheid.

XLII.

Ieder Burger heeft het onvervreemdbaar regt, om eene schriftlijke en eigenhandig onderteekende aanklagt te doen tegen zoodanigen zijner Medeburgers, het zij Ambteloozen of Ambtenaars, Geconstitueerde Magten, of bijzondere Leden van dien, door welken hij oordeelt, dat de Wetten, het zij ten zijnen bijzonderen nadeele, of ten nadeele der Maatschappij, geschonden zijn, mids bij zoodanige Magt, als in dezen bevoegd zal zijn, en overeenkomstig

de wijze, door de Burgerlijke Wet voorgeschreven. In geval van laster, zal hij onderworpen zijn aan de straffen, door de Wet ten dezen opzichte bepaald.

XLIII.

Het Bataafsche Volk wil eene Gewaapende Burgermagt, (de Nationaale Troepen daaronder begrepen) ter verdediging zijner vrijheid en onafhankelijkheid, zoo naar binnen, als naar buiten. De regeling dezer Magt zal geschieden door de Wet.

XLIV.

Ieder Bataafsche Burger is verplicht, tot dat einde, de Waapenen te dragen, en zig op de rol van Waapenvoerende Burgeren te doen inschrijven.

XLV.

De Gewaapende Magt is, ten allen tijde, een ondergeschikt Lichaam. Zij kan, als zoodanig, nimmer raadpleegen.

XLVI.

Geen gedeelte Derzelve kan immer in werking komen, dan op schriftlijken last eener Wettige Magt, op zoodanige wijze, als bij de Wet is uitgedrukt.

XLVII.

De Maatschappij, bedoelende in alles de welvaart van alle haare Leden, verschaft arbeid aan den Nijveren, onderstand aan den Onvermogenen. Moedwillige lediggangers hebben daarop geene aanspraak. De Maatschappij vordert de volstreckte weering van alle Bédelarij.

XLVIII.

Het Vertegenwoordigend Lichaam regelt, binnen zes Maanden na Deszelfs eerste zitting, bij eene uitdrukkelijke Wet, het Armen-bestuur over de geheele Republiek.

Deze Wet bepaalt de algemeene voorschriften en plaatselijke beschikkingen, hiertoe vereischt.

XLIX.

'Er zal gezorgd worden voor de opvoeding van verworpen Kinders.

I.

De Maatschappij ontvangt alle Vreemdelingen, die de weldaaden der vrijheid vreedzaam wenschen te genieten, in haar midden, verleende denzelve alle zekerheid en bescherming.

II.

Zij moedigt alle Konstenaars en Handwerkslieden aan, en wil de spoedigste en kragtlaadigste inrigtingen, waardoor de bloey van alle Inlandsche Fabrieken en Trafieken, Koophandel, Zeevaart en Vischerijen, en daardoor van Ambagten, Neeringen en Handteeringen, bijzonderlijk de Handel met de buitenlandsche Bezittingen en Coloniën van den Staat, zal worden bevorderd.

LII.

Van de aanneming der Constitutie af, zal 'er aan den doorvoer, koop en verkoop, van alle voordbrengselen van den vaderlandschen grond, gelijk mede van alle goederen, binnen deze Republiek bewerkt of vervaardigd, door en in alle Departementen en Plaatsen, geenerlei belemmering, hoe ook genoemd, worden toegebragt.

LIII.

Bij de aanneming der Staatsregeling, worden vervallen verklaard alle Gilden, Corporatiën of Broederschappen van Neeringen, Ambagten of Fabrieken.

Ook heeft ieder Burger, in welke Plaats woonachtig, het regt, om zoodanige Fabrick of Trafiek

opgerigten, of zoodanig eerlijk bedrijf aantevangen, als hij verkiezen zal.

Het Vertegenwoordigend Lichaam zorgt, dat de goede orde, het gemak en gerief der Ingezetenen, ten dezen opzigte, worden verzekerd.

LIV.

De Maatschappij beveelt, insgelijks, de meeste bevordering van den Landbouw, en deszelfs bloei, bijzonderlijk ten aanzien der nog ledige en woeste gronden, door de gantsche Republiek.

LV.

Alle openbaare Inrigtingen, ter bevordering of staaving van het openbaar crediet, inzonderheid alle Wisselbanken, worden aangemerkt als afzonderlijke bemoeijingen der daarbij onmiddellijk belang hebbende Burgers. De openbaare Magt oefent daaromtrent geene andere, dan toezienende, beschikking. De gantsche Natie waarborgt allen binnen- en buitenlandschen eigendom, in die Wisselbanken geplaatst.

LVI.

Alle zoogenoemde Provinciaale Beleenbanken worden Nationaal verklaard.

Het Vertegenwoordigend Lichaam doet dezelve ten spoedigsten brengen onder eene Nationaal Beheering.

Ook dit laatste word, binnen den kortstmooglijken tijd, toegepast op de gewoone plaatselijke Beleenbanken.

LVII.

De Maatschappij verbiedt, in alle gevallen, dat eenig uitsluitend Voorregt verleend worde.

Zij belooft de verdiensten door bewijzen van eer, of door premien. Alle vergeldingen worden, in geval van voorduuring, jaarlijks vernieuwd, en, op geenerlei wijze erflijk gemaakt tot Kinderen of Nakoomelingen.

LVIII.

De Maatschappij verleent nimmer eenig Pensioen, dan voor zoo verr', na het gestrengst onderzoek, gebleken zij, zoo van de getrouwe diensten, aan de Republiek bewezen door hun, die daarop aanspraak maaken, als van derzelver volstrekt onvermogen, om, hetzij door onderdom, of door eenig lichaamlijk gebrek, den Lande langer van dienst te zijn, en van hunne eigen middelen te bestaan.

LIX.

Alle Maaten en Gewigten worden, door de gantsche Republiek, zoo spoedig doenlijk, naar eene zekere onveranderlijke grootheid, tiendeelig gelijk gemaakt.

Ook zal 'er, ten aanzien van alle Muntspeciën, een gelijke Muntslag, door de gantsche Republiek, worden ingevoerd.

LX.

De Maatschappij wil, dat de verlichting en beschaaving onder haare Leden zoo veel mooglijk bevorderd worde.

LXI.

De Vertegenwoordigende Magt maakt zoodanige inrigtingen, waardoor het Nationaal Karakter ten goede gewijzigd, en de goede zeden bevorderd worden.

LXII.

Zij strekt, insgelijks, door heilzaame wetten, haare zorg uit tot alles, wat in het algemeen de

gezondheid der Ingezetenen kan bevorderen, met wegruiming, zooveel mooglijk, van alle belemmeringen.

LXIII.

Er zullen Nationaal Feesten worden vastgesteld, om de Bataafsche Omwending, en andere merkwaardige gebeurtenissen, jaarlijks te herinneren; voorts, om de broederschap onder de Burgers aantekweeken, en hen aan de Staatsregeling, aan de Wetten, aan het Vaderland en de Vrijheid, te verbinden.

LXIV.

De onderstand tot de noodwendige behoeften van den Staat is eene geheiligde schuld van ieder Burger, ter vergoeding der bescherminge, welke hij geniet. Deze toelage, met de meestmooglijke bezuiniging ingezameld, word door alle Burgers, naar evenredigheid hunner vermogens, gedragen. Hij, die dezelve opzetlijk ontduikt of verkort, is eerloos.

LXV.

Het Bestuur is verplicht tot eene verstandige bezuiniging in alle opzigten. Het schaft onnodige Ambten en Uitgaven af, en evenredigt de belooning van Ambtenaaren en Bedienden naar het gewigt van derzelver werkzaamheden. Alle Administrative Lichaamen zullen, jaarlijks, voorstellen doen van die huishoudelijkheid, welke onder hun bereik valt.

LXVI.

Het gebruik der penningen, door de Natie opgebracht, word, op gezette tijden, door den druk bekend gemaakt.

LXVII.

Het Bataafsche Volk vat nimmer de wapenen op, dan ter handhavinge zijner vrijheid, ter bewaaringe van zijn grondgebied, en ter verdediging zijner Bondgenooten. Het beveelt, tot dat einde, eene zorgvuldige inrigting zijner Krijgsmagt, bovenal ter Zee, als het bolwerk van den nationaalen voorspoed. Het gelast de stipste onzijdigheid van het Bestuur ten aanzien der Mogendheden. Het bewaart, zoo veel mooglijk, den vrede met alle Volken, en koopt zijne verbindtenissen met dezelve heiliglijk na. Het verbiedt derzelver regten, en wil, dat, in tijd van Oorlog, de rampen der menschheid, bij wederzijdsch verdrag, zoo veel doenlijk, verzagt worden.

LXVIII.

Het Bataafsche Volk, overtuigd, dat de belangen der vereenigde Fransche en Bataafsche Republieken, door derzelver onderlinge zamenstemming, altijd, het gelukkigst zullen bevorderd worden, wil, van zijne zijde, nimmer eenige afzonderlijke verbindtenis met die Volken, wier staatkundig belang in tweestrijd is met den voorspoed der beide Natien.

LXIX.

Alle overeenkomst, of verdrag, met andere Volken of Mogendheden, geschied alleenlijk *in naam des Bataafschen Volks*.

LXX.

Geene verandering, noch vermeerdering, dezer Grondregelen, noch ook der Staatsregeling, zal plaats grijpen, dan gestaafd door den wil des Volks, en naar derzelver voorschrift.

LXXI.

Geen Genootschap, of verzameling van afzonder-

lijke Persoonen, van welken aard ook, heeft of maakt Reglementen, strijdig met deze Grondbeginselen, of met de Acte van Staatsregeling.

LXXII.

Alle besluiten der Vertegenwoordigende Magt, met deze Grondregelen, en met de daarop gebouwde Staatsregeling overeenkomstig, hebben, ten allen tijde, de kracht van Wet.

Het Bataafsche Volk geeft dit heiligst Pand zijner aangenomen Grondstellingen van het Maatschappelijk Verdrag ter bewaaringe over aan de getrouwheid der Vertegenwoordigende Hoogste Magt, van het Uitvoerend Bewind, van de Regters, en van alle Bewindslieden; voorts aan de waakzaamheid der Huisvaders en Moeders, aan de verlichting der jonge Burgers, aan de deugd der Burgeressen, en aan den moed van alle Bataafsche Ingezetenen: Willende denzelven bestendiglijk hebben herinnerd, dat van de egte waardeering hunner vrijheid, en van de verstandige en eerlijke beoefening hunner afzonderlijke en algemeene Regten en Pligten, voornaamlijk, de duurzaamheid, het behoud en geluk, afhangt van het Vaderland, dat zij behooren te beminnen.

ACTE VAN STAATSREGELING.

TITUL I. VAN DE VERDEELING DER REPUBLIEK.

I.

De Bataafsche Republiek is Eén en Ondeelbaar.

II.

De Oppermagt berust in de gezamenlijke Leden der Maatschappij, *Burgers* genoemd.

III.

Het tegenwoordig Grondgebied der Bataafsche Republiek is verdeeld in *Agt* Departementen, met naame:

Het Eerste Departement: *van de Eems*.
Tweede Departement: *van den Ouden Yssel*.
Derde Departement: *van den Rhijn*.
Vierde Departement: *van den Amstel*.
Vijfde Departement: *van Texel*.
Zesde Departement: *van de Delf*.
Zevende Departement: *van de Dommel*.
Agtste Departement: *van de Schelde en Maas*.

IV.

De Departementale Administratiën vergaderen in de volgende Hoofdplaatsen:

Die van het Eerste Departement, te *Leenwarden*.
van het Tweede, te *Zwolle*.
van het Derde, te *Anhem*.
van het Vierde, te *Amsterdam*.
van het Vijfde, te *Alkmaar*.
van het Zesde, te *Delft*.
van het Zevende, in *den Bosch*.
van het Agtste, te *Middelburg*.

V.

Ieder Departement word ten spoedigsten verdeeld in *zeven*, zoo na mogelijk, gelijk bevolkte *Ringen*, en elke Ring in verschillende *Gemeenten*.

VI.

Behalven deze onderscheiding in *Departementen*, *Ringen* en *Gemeenten*, tot daargestelling der Departementale en Gemeente-Bestuuren ingerigt, word de geheele Republiek nog verdeeld in *Grond-Vergaderingen* en *Districten*, geschikt tot algemeene verkiezingen en werkzaamheden des Volks.

VERVOLG UTR. PLB. I.

ringen en *Districten*, geschikt tot algemeene verkiezingen en werkzaamheden des Volks.

VII.

Het Vertegenwoordigend Lichaam regelt, ten spoedigsten, de bijzondere bepalingen der verschillende *Departementale Omtrekken*, *Ringen* en *Gemeenten*, in ieder Departement, en der *Hoofdplaatsen* in de onderscheiden *Ringen*. Het doet daarvan eene Algemeene Kaart vervaardigen, en door den Druk gemeen maaken.

VIII.

Deze verdeelingen en bepalingen kunnen niet veranderd worden, dan na verloop van *vijf* jaaren, en dan nog alleenlijk tot verëffening van aanmerkelijke ongelijkheid der bevolking, of uit hoofde van eenig bijkomend Grondgebied.

TITUL II. VAN DE UITOEFENING VAN HET STEMVERMOGEN DER BURGEREN, IN GROND- EN DISTRICTS-VERGADERINGEN.

Eerste Afdeling. Van de Stem-Bevoegdheid der Burgeren.

IX.

Ieder Ingezet en der Bataafsche Republiek heeft, overeenkomstig het oogmerk, waartoe de Maatschappij gevormd is, aanspraak op de bescherming van persoon en goederen.

X.

Niemand echter kan, als Bataafsch Burger, eenen daadlijken invloed op het bestuur der Maatschappij oefenen, tenzij hij in het openbaar Stemregister der Gemeente waartoe hij behoort, zig hebbe doen inschrijven. Deze inschrijving word bepaaldlijk vereischt,

- a) Om zijne Stem in de Grond-Vergaderingen te kunnen uitbrengen.
- b) Om eenigen Post van Bestuur, eenig Ambt of Bediening, in de Maatschappij te kunnen waarnemen.
- c) Om eenig Ambt, Bediening of Pensioen, te blijven behouden.

XI.

Zij, die zig mogen doen inschrijven in zoodanig Stemregister, moeten hebben de navolgende vereischten:

- a. Dat zij den vollen ouderdom van *twintig* jaaren hebben bereikt, in de lasten der Maatschappij hun aandeel dragen, en, Inboorlingen zijnde, ten minsten gedurende de laatste *twee* Jaaren, doch, Vreemdelingen zijnde, ten minsten gedurende de laatste *tien* Jaaren, in deze Republiek hunne vaste woonplaats gehouden hebben, en in staat zijn de Nederduitsche Taal te lezen en te schrijven.

Dit laatste vereischte zal, onmiddellijk na de aanneming der Staatsregeling, gelden ten aanzien van allen, die door het Volk tot eenige openbare daad, post, of ambt, geroepen worden; doch, voor het overige, *één* jaar na de invoering dezer Staatsregeling, ten aanzien van alle Stembevoegden, die alsdan in het Stemregister worden ingeschreven.

Ook kunnen Vreemdelingen, die de Republiek te Water of te Lande gediend heb-

ben, volstaan met eene inwooning van *zeven* jaaren.

6. Dat zij, in handen van den Vóorzitter van het Plaatslijk Bestuur, hebben afgelegd, en geteckend de navolgende Verklaring:

„Ik houde het Bataafsche Volk voor een „vrij en onafhankelijk Volk, en beloof aan „Hetzelve trouw. Ik verklaar mijnen onver- „anderlijken afkeer van het *Stadhouderlijk* „*Bestuur*, het *Foederalismus*, de *Aristocratie* en „*Regeeringloosheid*. Ik beloof, dat ik, in alle „mijne verrigtingen, hetzij als stemoefenend „Burger, hetzij als Kiezer, alle de voorschrif- „ten der Staatsregeling getrouwlijk zal op- „volgen, en nimmer mijne Stem geven aan „iemand, wien ik houde te zijn een voor- „stander van het *Stadhouderlijk* of *Federatief* „*Bestuur*, van de *Aristocratie* of *Regeering-* „*loosheid*.”

„Dit verklaar ik op mijne Burgertrouw!”

XII.

Aan ieder zoodanig Burger zal, door het Plaats- lijk Bestuur, eene uitdruklijke *Akte* van Burgerschap, door den Voorzitter en Secretaris onderteekend, om niet, worden afgegeven.

XIII.

Van de Stemming zijn uitgesloten:

- a. Allen, die zig, zonder uitdruklijken last of toestemming van het Gouvernement, buiten 's Lands met de woon hebbende begeven, na hunne terugkeering, nog geene *heele* volle Jaaren, in deze Republiek, hunne vaste woon- plaats weder persoonlijk gehad hebben.
- b. Allen, die in eed of bediening zijn van eenige vreemde Mogendheid, of daarvan eenig pen- sioen genieten.
- c. Alle Leden van eenige buitenlandsche Corpo- ratien, tot welker Lidmaatschap, hetzij onder- scheiding van geboorte, hetzij de aflegging van eenige godsdienstige gelofte, vereischt word.
- d. Alle Lijf- en Huisbedienden, die tot persoon- lijken dienst behooren, en inwoonen bij hen, welken zij dienen.
- e. Allen, die in Wees-, Diaconie-, Arm-Huisen, of andere Gestigten, als behoeftigen onderhouden worden.
- f. Allen, die, in het laatstafgelopen half jaar, tot den dag der oproeping te rekenen, uit de Armen-Kassen zijn bedeeld geworden.
- g. Die om verkwisting, wangedrag, of gebrek aan verstandlijke vermogens, onder *Curatele* staan.
- h. Bankbreukigen, midsgaders diegenen, wier bod- del *insolvent* verklaard is, die hunnen Credi- teuren derzelver agterwezen niet ten genoegen zullen hebben voldaan, niettegenstaande zij het *Beneficie* van *Cessie* mogten hebben ver- kregen.
- i. Die door een Regterlijk *Decreet* in staat van beschuldiging gesteld zijn, midsgaders die, wel- ken in regten voor eerloos worden gehouden.
- k. Allen, die overtuigd worden, voor geld of geldswaarde, één of meer stemmen bekomen, of verkogt te hebben.

XIV.

Zij, die in het Stemregister zijn ingeschreven, en, gedurende *drie* agtereenvolgende Jaaren, de

Grond-Vergaderingen, waartoe zij behooren, niet heb- ben bijgewoond, zonder voldoende redenen, staande ter beoordeeling van gezegde Grond-Vergaderingen, worden, voor de daarop volgende *drie* Jaaren, ont- zet van hunne Stembevoegdheid, en van alle pu- blieke Ambten, Bedieningen en Pensioenen.

Dezelfde uitsluiting, voor den tijd van *vijf* jaa- ren, heeft plaats ten opzichte van allen, die eeni- gen, hun opgedragen, Post van Bestuur, zonder wettige redenen, te beoordeelen door het Lic- haam, waartoe zij geroepen waren, weigeren aan- nemen.

De laatste bepaling zal niet langer kragt hebben, dan tot 1 *Januarij* 1803, tenzij de Wet dezelve alsdan vernieuwe.

XV.

Gedurende den tijd van ten minsten *tien* vol- gende Jaaren, na de aanneming der Staatsregeling, worden tot de inschrijving in het Stemregister niet toegelaten de openbaare aanhangers van het *Stad-* *houderlijk* en *Federatief* Bestuur, noch ook alle bekende wederstreevers van de groote beginselen der Omwenteling van 1795.

XVI.

Iemand, verneemende, dat de inschrijving in het Stemregister hem, uit hoofde van *Art.* XV, ten onrechte geweigerd is, kan zig daarover vervoegen bij het Vertegenwoordigend Lichaam.

XVII.

Over alle geschillen, in eene Grond-Vergadering ontstaande, nopends de bevoegdheid van eenig Bur- ger, om zijne Stem uittebrengen, doet die Grond- Vergadering zelve uitspraak, waaraan de beklagde zig voor dien tijd moet onderwerpen; doch hij kan zig, daarna, ter dier zake, tot het Vertegenwoor- digend Lichaam wenden.

Tweede Afdeling. Van de Grond- en Dis- tricts-Vergaderingen.

XVIII.

Tot het geregeld uittbrengen van de Stem der Burgeren, is de geheele Republiek verdeeld in *Grond-Vergaderingen*, uit de naast bij elkander gele- gen Huisen, Buurten of Wijken, *zaamgesteld*, waarin de Stemnende Burgers uit iedere *vijs/honderd* Zie- len, en in *Districts-Vergaderingen*, waarin de Kiezers uit *veertig* Grondvergaderingen bijéénkomen.

XIX.

Indien 'er, na de afdeeling der Grond-Vergaderin- gen, hier of daar, een overschot is van minder dan 500 Zielen, word dat getal, zo het beneden de 250 is, gevoegd bij de naastgelegen Grond- Vergaderingen, en, indien het daar boven is, aangemerkt als eene Grond-Vergadering op zig zelve.

Van dit een en ander doet het Vertegenwoor- digend Lichaam ten spoedigsten een Rooster vervaardigen.

XX.

Ieder Stembevoegd Burger, na vertoon van het bewijs zijner Stembevoegdheid, brengt zijne stem uit in eigen Persoon, en alleen in de Grond-Verga- dering, tot welke hij behoort.

XXI.

Krijgslieden stemmen niet, dan ter Plaatsse hun-

ner vaste woning, afgescheiden van hunne Garnisoenen.

XXII.

In de Grond-Vergaderingen word niet alleen niemand, of regtstreeks, of van ter zijde, aanbevolen, maar ook de stipste geheimhouding omtrend de stemming aldaar in acht genomen.

XXIII.

Niemand verschijnt aldaar gewaapend, noch met eenige uniform, of teeken van ambt, bediening of waardigheid.

XXIV.

Tot het bekomen van Leden voor het Vertegenwoordigend Lichaam van het Bataafsche Volk, word in elke Grond-Vergadering van het benoemend District, bij meerderheid van stemmen, benoemd één Persoon, als Vertegenwoordiger, en één als deszelfs Plaatsvervanger, beide stembevoegd, en geene Leden derzelve zijnde, en hebbende de vereischten, bij Art. XXXII, omtrend de Leden van het Vertegenwoordigend Lichaam bepaald.

De wijs van stemming geschied volgens het Reglement, LETT. A.

XXV.

Op gelijke wijze, word gekozen een Kiezer ter Districts-Vergadering, alsmede een Plaatsvervanger van den Kiezer. (Volgens Reglement, LETT. A.)

XXVI.

De benoemde Kiezer en Plaatsvervanger leggen, onverwijld en openlijk, in hunne Grond-Vergadering, af de navolgende belofte:

„Ik beloof, dat ik nimmer mijne stem zal geven, dan aan bekwaame en deugdzaame Mannen, die de vereischten, bij de Staatsregeling bepaald, bezitten; en dat ik, als Kiezer, niemand zal benoemen, wien ik houde te zijn een aanhanger van het Stadhouderslijk of Federatief Bestuur, of voorstander van Aristocratie of Regeeringloosheid.”

„Dit verklaar Ik.”

XXVII.

Sttaande dezelfde Vergadering, en daadlijk na het aflopen der verkiezing, word aan den Kiezer en Plaatsvervanger een lastbrief gegeven, geteekend door den Voorzitter en drie Leden der Grond-Vergadering, van den navolgenden inhoud:

„De Grond-Vergadering van stemt tot „Vertegenwoordiger des Bataafschen Volks....., „en, ten einde deze stemming, volgens de Staatsregeling, van kragt zij, ontbied zij den Burger....., om als Kiezer, en den Burger....., „des noods als Plaatsvervanger, van haaren wege, „op de Districts-Vergadering te te verschijnen.”

XXVIII.

De Grond- en Districts-Vergaderingen verrigten nimmer eenige daad, dan die, waartoe zij, hetzij door de Staatsregeling, hetzij door eene bijzondere Wet van het Vertegenwoordigend Lichaam, zijn opgeroepen en zaamgekomen.

XXIX.

Zoodra deze werkzaamheid is afgelopen, gaan dezelve onverwijld uit één.

TITEL III. De drie voornaame Magten in eene welgeregelde Republiek zijn:

1. DE VERTEGENWOORDIGENDE HOOGSTE MAGT.
2. DE UITVOERENDE MAGT.
3. DE REGTERLIJKE MAGT.

VAN DE VERTEGENWOORDIGENDE HOOGSTE MAGT.

Eerste Afdeling. Van het Vertegenwoordigend Lichaam in het algemeen.

XXX.

Het Vertegenwoordigend Lichaam is datgene, welk het geheele Volk vertegenwoordigt, en, in deszelfs naam, wetten geeft, overeenkomstig het voorschrift der Staatsregeling.

XXXI.

Geen Lid van dit Lichaam vertegenwoordigt, immer, eenig afzonderlijk gedeelte des Volks, noch ontvangt eenen bijzonderen Lastbrief.

XXXII.

Tot Leden van dit Lichaam zijn verkiesbaar allen, die in zig verëenigen de navolgende vereischten:

- a) Dat zij zijn stembevoegde Burgers.
- b) Dat zij den ouderdom van dertig jaaren ten vollen bereikt hebben.
- c) Dat zij binnen deze Republiek, zoo als die vóór den Jaare 1795 bestond, of na dezen bestaan zal, geboren zijn, en aldaar, gedurende de laatste tien Jaaren, of, zo elders geboren, gedurende de laatste vijftien Jaaren, hunne vaste woonplaats gehad hebben.

Dit laatste sluit geenszins uit die Burgers, die, in en na den Jaare 1787, om politieke vervolgingen, uit hun Vaderland geweken zijnde, vóór den Jaare 1796 daarin zijn wedergekeerd.

XXXIII.

Tot Leden van dit Lichaam zijn niet verkiesbaar:

- a) Leden van het Uitvoerend Bewind, dan drie jaaren na hunne aftreding uit hetzelfde.
- b) Allen, die zig aan eenigen Kerklijken Eerdiens verbonden, of aan eenig openbaar Onderwijs toegewijd hebben; tenzij dezelve, alvorens, vrijwillig afstand doen van deze hunne bedieningen.

XXXIV.

Zij, die Ambten of Bedieningen van 's Lands wege bekleeden, worden daarvan ontslagen, zoodra zij als Leden van dit Lichaam zitting nemen. Gedurende den tijd hunner zittinge, word een ander in hunne plaats aangesteld door diegenen, aan welken de begeving staat dier Ambten of Bedieningen.

XXXV.

Aan geen' der Leden van dit Lichaam word, gedurende den tijd zijner zitting, enig Ambt of Bediening opgedragen.

XXXVI.

Niemand kan, als Lid van het Vertegenwoordigend Lichaam, zitting nemen, dan na, alvorens, in handen van den Voorzitter der algemeene Vergadering, of, deze reeds uitéengegaan zijnde, in handen van den Voorzitter dier Kamer, van welke hij als Lid door de algemeene Vergadering verkozen is, te hebben afgelegd de volgende verklaring:

„Ik beloof op mijne Burger-trouw, dat ik, als „Lid van het Vertegenwoordigend Lichaam des

„Bataafschen Volks, de Staatsregeling met all' mijn „vermogen zal handhaven, en nimmer, op eeni- „gerlei wijze, medewerken, of zal helpen beslui- „ten tot enig ontwerp, strekkende tot wederin- „voering van het Stadhouderlijk of *Federatief* „Bestuur, of ter begunstiging van *Aristocratie* en „Regeeringloosheid, maar, met alle mijne magt, „dit alles zal tegenwerken.”

„Dit verklaar Ik.”

XXXVII.

Jaarlijks treed een *derde* gedeelte (of hetgeen daarbij het naaste komt) van het volle getal der Leden van het Vertegenwoordigend Lichaam af, en word vervangen door een gelijk getal nieuwe Leden, gekozen op den, bij het *Reglement*, LETT. B. bepaalden tijd en wijze, door die Districten, voor welken de in dat jaar aftredenden opgekomen waren.

XXXVIII.

Ter bepalinge van de orde, volgens welke deze aftreding zal plaats hebben, word in de eerste algemeene Vergadering bij loting beslist, welke Leden het *eerste*, *tweede* en *derde* Jaar zullen aftreden. En zal deze, door het Lot daargestelde, Orde de tourbeurten der Districten, tot verkiezing van Leden voor het Vertegenwoordigend Lichaam, voor de volgende jaaren bepalen.

XXXIX.

De aftredende Leden zijn andermaal weder verkiezbaar, doch voor de *derde* maal niet, dan na een tijdverloop van *drie* jaaren.

XL.

Eene plaats in het Vertegenwoordigend Lichaam tusschentijds openvallende, word de Plaatsvervanger des Uitgevallenen, onverwijld, door het Uitvoerend Bewind opgeroepen, om den nog overigen tijd van dezen laatsten, in de Kamer, waarin dezelve zitting had, te vervullen.

Deze oproeping heeft geene plaats, indien de te vervullen tijd niet langer is, dan van *zes* Maanden; blijvende, in dit geval, de Vacature onvervuld tot de eerstvolgende Verkiezing.

XLI.

De Leden van dit Lichaam genieten, ieder, *vierduisend* Guldens in het Jaar, onder korting van *tien* Guldens voor elken dag, dien zij, zonder verlof van den Voorzitter der Kamer, waartoe zij behooren, afwezig zijn.

XLII.

Bij hunne eerste aankomst, en eindlijke aftreding, ontvangen zij, voor Reiskosten en Transport, *drie* Guldens, voor ieder uur afstands.

XLIII.

Nimmer word uit het Vertegenwoordigend Lichaam eene Commissie benoemd, om het gezag, aan het geheele Lichaam toevertrouwd, uitte oefenen, noch ook, om hetzelfde *in* of *buiten* de Residentie-plaats te vertegenwoordigen.

XLIV.

Hetzelve woont nimmer, hetzij geheel, hetzij door eene Commissie uit deszelfs midden, eenige openbaare Feesten of Plegtigheden bij.

XLV.

Het Vertegenwoordigend Lichaam heeft, in de plaats zijner Residentie, eene vaste, en alleen ten zijnen bijzonderen dienste staande, Lijf-Wacht van ten minsten *zeven-honderd* Man, zoo Voet-als Paar-

den-Volk, welke bij *Reglement*, door hetzelfde Lichaam te maaken, onmiddellijk, en bij uitsluiting, onder de beurtelingsche orders der tijdljke Voorzitters van de beide Kamers staan.

Hetzelve bepaalt het Costuum voor zijne Leden.

XLVI.

Het houdt zijne gewoone residentie in *den Haage*.

XLVII.

Het verplaatst zig, des noods, naar elders, op een beredeneerd besluit der *Eerste* Kamer, bekrachtigd door de *Tweede* Kamer.

Dit Decreet is onherroepelijk, en, na eene onverwijldte kennisgeving van hetzelfde aan het Uitvoerend Bewind, gaan beide de Kamers uit één.

Zie de verdere bepalingen bij het *Reglement*, LETT. B., *tweede Afdeeling*.

XLVIII.

In alle andere gevallen, gaat Hetzelfde nimmer uit één. Alleenlijk kan de eene of andere Kamer, voor zekeren korten tijd, haare zittingen verschuiven.

XLIX.

Wanneer dit voor langer, dan *drie* dagen, mogt zijn, word vooraf eene onderlinge overeenkomst der Voórzitters van beide de Kamers vereischt.

L.

Aan dit Lichaam behoort nitsluitender wijze

- a) De Magt van Wetgeving, benevens het verklaren, verbeteren, opschorten en afschaffen der Wetten, alles naar en behoudends het voorschrift der Staatsregeling.
- b) Het besluiten tot Oorlog.
- c) Het *ratificeeren* en bekrachtigen van alle Tractaten en Alliantien met vreemde Mogendheden.
- d) Het bepalen der sterkte, aanwerving, afdanking en bezoldiging der Armeen te Lande, van den aanbouw, het equipceeren der Schepen, en het afdanken der Equipagen, alsmede het in dienst nemen en licentieeren van vreemde Troepen.
- e) Het toestaan van verblijf of doortogt aan vreemde Troepen *op* of *over* het grondgebied der Republiek, benevens de toelating van vreemde Zeemagt of gewaapende Schepen in derzelver Havens, beiden op voordragt van het Uitvoerend Bewind.
- f) Het kennis nemen van den staat van 's Lands Fortificatiën, Magazijnen, Arsenaalen, Werven, enz., jaarlijks intezenden door het Uitvoerend Bewind.
- g) Het kennis nemen van den staat van 's Lands Financiën, van *zes* tot *zes* maanden, mede door het Uitvoerend Bewind inteleveren.
- h) Het beoordeelen en vaststellen der jaarlijksche begrootingen van Staats-uitgaven, zoo gewoone als buitengewoone, en het aan zig doen verandwoorden van zoodanige sommen, als het Uitvoerend Bewind, gedurende het afgelopen jaar, uit 's Lands Kas ontvangen en uitgegeven heeft.
- i) Het arresteeren der nodige Reglementen, betrekkelijk de *Algemeene Gewaapende Burgermagt*.
- k) Het bepalen der Tractamenten, Defroijementen, en andere toelagen van alle Ambtenaren, zoo Burgerlijke als Militaire, op voordragt van het Uitvoerend Bewind, voor zoo veel dezelve bij de Staatsregeling niet bepaald zijn.

- l) De aanstelling der Leden van het Uitvoerend Bewind.
- m) Het, des nodig, maaken van nieuwe Ambten, zoo Burgerlijke als Militaire, met bepaaing van derzelver Tractamenten en Voordeelen, op voordragt van het Uitvoerend Bewind.
- n) Het maaken van de nodige wetten en bepaaingen omtrend den Muntslag en het generaale Muntwezen.
- o) Het vaststellen van algemeene, zoo gewoone als buitengewoone belastingen, naar het voorschrift der Staatsregeling, en het maaken van Financiële Inrigtingen.
- p) Het vaststellen van eenen algemeenen voet op het werk der Posterijen, door de geheele Republiek, en het bepaalen van algemeene voorzieningen dien aangaande.
- q) Het verleenen van *gratie*, na ingenomen consideratiën, en op gunstig berigt van den Regter, aan wien de zaak behoort.
- r) Het toestaan van *remissie* van *gratie* aan Schuldenaaren van den Staat.
- s) Het toeleggen van belooningen, en verleenen van Pensioenen, op voordragt van het Uitvoerend Bewind, mids volgende het voorschrift Art. LVII en LVIII der *Burgerlijke en Staatkundige Grondregelen*.
- t) Eindelijk, het bepaalen en regelen van alles, waarin door de Staatsregeling, en de voorhanden zijnde Wetten, niet mogt voorzien zijn.

Tweede Afdeeling. Van de vorming des Vertegenwoordigenden Lichaams in twee Kamers.

LI.

Het geheel Vertegenwoordigend Lichaam bestaat uit zooveele Leden, als 'er *veertig duizend* tallen Zielen in de Bataafsche Republiek gevonden worden.

LII.

Dit Lichaam verdeelt zig in *twee* Kamers, genaamd de *Eerste Kamer* en *Tweede Kamer*.

LIII.

Ter daargestellinge dezer verdeling in *twee* Kamers, houden alle de Leden van dit Lichaam, jaarlijks, op den laatsten *Dingsdag* der maand *Julij*, eene algemeene Vergadering, en kiezen alsdan, uit het volle getal van alle de verkozenen tot het Vertegenwoordigend Lichaam, *dertig* Leden, welken de *Tweede Kamer* uitmaaken; vormende de overige Leden te zamen de *Eerste Kamer*.

LIV.

Zoodra deze schifting volbragt is, constituceren zig de beide Kamers gelijktijdig, en geven daarvan, onverwijld, kennis aan elkanderen, en aan het Uitvoerend Bewind. De zig dus geconstitueerd hebbende Kamers vergaderen nimmer in dezelfde Vergaderzaal.

LV.

Elke Kamer stelt haare eigen Ministers en Bedienden aan.

LVI.

Elke Kamer heeft, buiten zig, eenen vasten Secretaris, en eenen Boodschapper van Staat.

LVII.

De Voorzitters, en de Secretarissen, der beide

VERVOLG UTR. FLB. I.

Kamers, zijn altijd in de *Residentie-Plaats* tegenwoordig.

LVIII.

Elke Kamer heeft het regt van *politie* in de plaats haarer zittinge.

LIX.

Elke der beide Kamers ontwerpt voor zig zelve een *Reglement van Orde*, hetgeen, na door dezelve goedgekeurd, en door de andere Kamer bekrachtigd te zijn, het gezag van Wet heeft, en niet, dan op dezelfde wijze, kan veranderd worden.

Derde Afdeeling. Van de Raadpleegingen des Vertegenwoordigenden Lichaams.

LX.

Het ontwerpen en voorstellen van alle wetten en besluiten behoort alleen, en bij uitsluiting, aan de *Eerste Kamer*, en het *al* of *niet* bekrachtigen van dezelven, aan de *Tweede Kamer*.

LXI.

Geene der beide Kamers kan wettiglijk raadpleegen, tenzij de volstrekte meerderheid van alle derzelver Leden in de Vergadering tegenwoordig zij.

Alleen in geval van verplaatsing van het Vertegenwoordigend Lichaam naar eene andere Residentieplaats, kan Hetzelve, gedurende *vier* Weeken, na den bepaalden dag der zamenkomst, raadpleegen, schoon de meerderheid van alle de Leden, in de beide Kamers, of in ééne derzelven, niet tegenwoordig zij.

LXII.

Ook word in elke derzelven, tot het opmaaken van een besluit, ten minsten de volstrekte meerderheid van alle de tegenwoordig zijnde Leden vereischt.

LXIII.

Geene der beide Kamers benoemt, immer, uit derzelver midden, enige aanblijvende Commissie. Elke Kamer kan, tot een voorlopig onderzoek van zekere zaken, persoonnele Commissiën, uit haare Leden, benoemen; doch deze Commissiën zijn ontbonden, zoodra op derzelver Rapport een besluit gevallen is.

LXIV.

Beide de Kamers houden haare zittingen in het openbaar, en doen derzelver Notulen in druk uitgeven.

LXV.

De Toehoorders mengen zig, op geenerlei wijze, in de raadpleegingen, en geven nimmer eenig teeken van goedkeuring of afkeuring; gelijk ook de Leden der Vergadering zig, in geen geval, op hen mogen beroepen.

LXVI.

De Voorzitter van elke der beide Kamers kan de open Vergadering in een *Generaal Committé* veranderen, en is verplicht dit te doen, zoodra een *vierde* der tegenwoordig zijnde Leden zulks begeert.

Tot een Generaal Committé worden geene Toehoorders toegelaten.

LXVII.

In een Generaal Committé word wel geraadpleegd, maar geen besluit, kragt van wet hebbende, vastgesteld.

LXVIII.

Alle Besluiten van het Vertegenwoordigend Lichaam moeten, om kracht van Wet te hebben, in de form, bij het *Reglement* (LETT. B. Art. 18—32) voorgeschreven, door de *Eerste* Kamer voorgesteld, en door de *Tweede* Kamer bekrachtigd zijn.

LXIX.

De alzo bekrachtigde besluiten en wetten worden door de *Tweede* Kamer, na gedaane registratie, onverwijld verzonden aan het Uitvoerend Bewind, ten einde naar eisch van zaken te handelen, en word tevens daarvan een afschrift in behoorlijke form aan de *Eerste* Kamer toegezonden.

LXX.

Eene Wet, ten gevolge van een onverwijld besluit vastgesteld, behoud, in geen geval, hare kracht langer, dan één Jaar, en moet alsdan, om in werking te blijven, op nieuw, en in de gewoone orde, door het Vertegenwoordigend Lichaam overwogen en bekrachtigd worden.

Vierde Afdeling. Van de Vrijwaaring der Leden van het Vertegenwoordigend Lichaam.

LXXI.

De Leden van het Vertegenwoordigend Lichaam kunnen nimmer agterhaald, beschuldigd, of geoordeeld worden, over hetgeen zij, in de uitoefening van hunnen Post, gezegd of geschreven hebben.

LXXII.

Zij kunnen, gedurende hunne Zitting in de Vertegenwoordigende Vergadering, niet in verzekering genomen, beschuldigd, of te regt gesteld worden, dan overeenkomstig de form, bij de volgende Artikulen bepaald.

LXXIII.

Wegens lijfstraffijke misdaden op de daad agterhaald, kunnen zij in verzekering worden genomen. Doch word daarvan, onverwijld, kennis gegeven aan het Vertegenwoordigend Lichaam.

LXXIV.

Zo de *Eerste* Kamer, na daarover in de gewoone form geraadpleegd te hebben, niet, bij de meerderheid van twee derden der tegenwoordig zijnde Leden, verklaart, dat 'er redenen tot beschuldiging zijn, word de, in verzekering genomen, Persoon in vrijheid gesteld, en herneemt zijnen Post.

LXXV.

Zo de *Eerste* Kamer verklaart, dat 'er redenen van beschuldiging zijn, word dat besluit verzonden aan de *Tweede* Kamer, en, zo deze, na de derde Lezing, dit Besluit niet bekrachtigt, word de in verzekering genomene in vrijheid gesteld, en herneemt zijnen post.

LXXVI.

Zo, in tegendeel, de *Tweede* Kamer het Besluit bekrachtigt, word de beschuldigde voor een Hoog Nationaal Gerechtshof te regt gesteld.

LXXVII.

Elke Kamer, alvorens te raadpleegen, ontbiedt den beschuldigten vóór zig, en geeft hem het woord ter zijner verdediging.

LXXVIII.

Buiten het geval, van op de daad agterhaald

te zijn, kan de terechtstelling van een Lid van het Vertegenwoordigend Lichaam niet worden gevorderd, dan op eene aanklagt, gedaan aan de *Eerste* Kamer, en getoekend ten minsten door drie Burgers, met overlegging van schriftlijk bewijs hunner Stembevoegdheid.

LXXIX.

De *Eerste* Kamer kan terstond, en zonder eenigzins in de zaak te treden, bij meerderheid van stemmen, verklaren, dat 'er geene reden is, om over de aanklagt te raadpleegen.

LXXX.

Indien de meerderheid oordeelt, dat de aanklagt nader onderzoek vereischt, raadpleegt de *Eerste* Kamer, en des noods de *Tweede* Kamer, over de aanklagt, met in achtneeming der gewoone drie Lezingen, en na den beklagden gelegenheid gegeven te hebben ter zijner verdediging.

LXXXI.

Indien het Vertegenwoordigend Lichaam verklaart, dat 'er redenen tot beschuldiging is, word de beschuldigde te regt gesteld voor een Hoog Nationaal Gerechtshof. Zo de beschuldigde door dat Hof word vrijgesproken, herneemt dezelve zijne Zitting.

LXXXII.

Alle Raadpleegingen, in beide de Kamers, over aanklagt of beschuldiging tegen een Lid van het Vertegenwoordigend Lichaam, geschieden in een *Generaal Comité*, en word het besluit bij geheime stemming opgemaakt.

TITUL IV. VAN HET UITVOEREND BEWIND.

LXXXIII.

Het *Uitvoerend Bewind* word toevertrouwd aan een afzonderlijk Lichaam, bestaande uit vijf Leden.

LXXXIV.

Deszelfs Leden worden door het Lichaam der Vertegenwoordigende Hoogste Magt, buiten zig, gekozen.

De wijze word bij het *Reglement*, LETTER C, bepaald.

LXXXV.

Het *Uitvoerend Bewind* houd deszelfs verblijf, ten allen tijde, in dezelfde plaats, als het Vertegenwoordigend Lichaam.

LXXXVI.

Jaarlijks, treed één Lid van het *Uitvoerend Bewind* af.

De wijze word bepaald bij het *Reglement*, LETTER C.

LXXXVII.

Zij, die elkanderen bestaan tot in den vierden graad van Maagschap, hetzij door Bloedverwantschap, of door Huwelijk, kunnen niet te gelijk Leden zijn van het *Uitvoerend Bewind*, noch ook elkanderen daarin opvolgen, dan na een tusschen-tijd van twee Jaaren.

LXXXVIII.

Op den *tweeden Dingsdag* der Maand *Junij*, neemt het nieuw-gekozen Lid zitting, en legt, in handen van den tijdelijken Voorzitter, de navolgende belofte af:

„Ik verbind mij plegtig, mijnen post, als Lid „van het *Uitvoerend Bewind*, met all' mijn ver-

„mogen, overeenkomstig de Staatsregeling, getrouw en ijverig te zullen waarnemen, voor de veiligheid, de welvaart en het geluk des Batavischen Volks te waaken, met alle magt tegen te gaan de poogingen tot herstel van een „Stadhouderlijk of Bondgenootschaplijk Bestuur, „onder welke benaaming of form ook, en tot „dat einde stiptlijk te zullen volgen alles, wat „mij, in mijne voornoemde betrekking, bij de „Staatsregeling is voorgeschreven, en door de „Wet zal worden gelast.”

„Dit beloof ik, op mijne Burgertrouw.”

Aan de beide Kamers van het Vertegenwoordigend Lichaam word een afschrift van deze beslofte, door hem eigenhandig geschreven en geteekend, ingezonden.

LXXXIX.

De Voorzitter van het Uitvoerend Bewind is de bewaarer van het groot Nationaal Zegel, en heeft de paraphure. Alle aftevaardigen orders en besluiten van het Uitvoerend Bewind worden door hem geteekend.

XC.

Alle Besluiten van het Uitvoerend Bewind worden genomen, bij meerderheid der tegenwoordig zijnde Leden, mids zijnde ten minsten drie in getal.

XCI.

Dit Lichaam heeft, ten zijnen dienste, éénen algemeenen Secretaris buiten deszelfs Leden, die, zoo ten aanzien van alle binnenlandsche, als buitenlandsche Zaken, aan hetzelfde alleen verbonden is; voorts een bepaald getal van Agenten, de benodigde Commissarissen, eenen Boodschapper van Staat, en een vereischt getal van Bodem. (Zie Reglement, LETTER C.)

XCII.

Het Uitvoerend Bewind bedient zig, ter volbrenging zijner verschillende werkzaamheden, van de volgende acht Agenten, als:

Eén van buitenlandsche Betrekkingen;

Eén van Marine;

Eén van Oorlog;

Eén van Financie;

Eén van Justitie;

Eén van inwendige Politie en toezigt op den staat van Dijken, Wegen en Wateren;

Eén van Nationaale Opvoeding, waaronder begrepen is de Geneeskundige Staatsregeling, de vorming der Nationaale Zeden, en de bevordering van het openbaar Onderwijs, en van Kunsten en Wetenschappen;

Eén van Nationaale Oeconomie, zig uitstrekende tot Koophandel, Zeevaart, Visscherijen, Fabrieken, Trafieken, Landbouw, en alle andere middelen van bestaan.

XCIII.

Deze Agenten worden aangesteld door het Uitvoerend Bewind, op Instructien, vaststellen door het Vertegenwoordigend Lichaam, en op eene Jaarwedde van negen-duisend Guldens ieder.

XCIV.

Ieder Agent benoemt voor zig eenen vasten Secretaris, en verdere Bedienden, tot zijne verschillende Bureaux vereischt wordende, op Instructien, en onder goedkeuring van het Uitvoerend Bewind.

Op voordragt van het Uitvoerend Bewind, be-

paalt het Vertegenwoordigend Lichaam de Jaarwedden voor de Secretarissen, en verdere Bedienden, der Agenten.

XCV.

Ieder Agent is aan het Uitvoerend Bewind alleen verändwoordlijk voor all' het verzuim of na-deel, hetgeen uit wanbestuur, in zijn bijzonder vak, voor den Lande mogt voorspruiten.

XCVI.

De Agenten vormen nimmer onder elkanderen eenen afzonderlijken Raad, maar zijn bepaaldlijk, ieder aan zijne persoonlijke werkzaamheden, verbonden.

XCVII.

Behalve de Agenten, benoemt het Uitvoerend Bewind, buiten zig, Commissarissen, zoo bij de Departementaale Bestuuren en Geregtshoven, als ook voor de Gemeente-Bestuuren, gelijk mede, in tijd van Oorlog, bij de Krijgsmagt ter Zee en te Lande.

Deze Commissarissen, bestemd, om de spoedige en stipte nakoming der Wetten en Besluiten te verzekeren, ontvangen, voor een bepaalden tijd, immen last en instructie van het Uitvoerend Bewind, en zijn aan hetzelfde alleen verändwoordlijk.

XCVIII.

De beide Raaden van Administratie, over de Buitenlandsche Etablissementen, Bezittingen en Coloniën der Republiek, zoo ook de Commissarissen van de Nationaale Tresorie, worden aangesteld door het Uitvoerend Bewind, en zijn aan hetzelfde ondergeschikt, en verändwoordlijk.

XCIX.

Het Uitvoerend Bewind word, bij alle openbaare optogten, verzeld van eene Eere-Wacht.

C.

Hetzelve bepaalt het Costuum voor zijne Leden.

Het Uitvoerend Bewind, of eenig Lid van hetzelfde, in het openbaar verschijnende in deszelfs aangenomen Costume, geniet van alle Posten der Gewaapende Magt de hoogste militaire eerbetooning.

CI.

Deszelfs Leden worden gehuisvest in éénzelfde Gebouw, op kosten der Natie.

CII.

Ieder Lid van het Uitvoerend Bewind geniet eene Jaarwedde van twaalf duisend Guldens.

CIII.

Het Uitvoerend Bewind doet de Wetten, aan hetzelfde door het Vertegenwoordigend Lichaam in de gewoone form toegezonden, binnen drie Dagen, en, in geval van onverwijde noodzaaklijkheid, binnen vier-en-twintig Uuren, na derzelve ontvangst, registreeren, paraphceeren, teekenen, in de Residentie-Plaats afkondigen, en voorts verzenden aan de Departementaale Bestuuren, ter verdere bekendmaaking, en aan de Nationaale Commissarissen of Ambtenaaren, tot derzelve narigt.

CIV.

Indien de form, door de Staatsregeling voorgeschreven, bij de toegezonden Wet niet blijkt te zijn in acht genomen, zend het Uitvoerend Bewind dezelve, onverwijld, terug aan de tweede Kamer, met redengeving, waarom het die niet kan doen afkondigen.

De Formulieren, in beide gevallen *Art. CIII.* en *CIV.* te gebruiken, zijn vervat in het *Reglement*, LETTER C.

CV.

Het Uitvoerend Bewind is voornaamlijk belast met het toezigt op de stipte uitvoering van alle Wetten en Besluiten des Vertegenwoordigenden Lichaams. Het regelt de wijze dier uitvoering, voor zoo verre die bij de Wet zelve niet bepaald is, en ziet naauwkeurig toe, dat ieder ten dien opzigte tot zijnen plicht gehouden worde.

CVI.

Het draagt, overeenkomstig de Wetten, zorg voor de inwendige en uitwendige veiligheid van den Staat, en doet, in geval van aanslag tegen dezelve, de verdagte Persoonen in verzekering nemen, en onverwijld ondervragen; doch levert dezelve, binnen *vier-en-twintig* Uuren daarna, aan den Regter over.

CVII.

Het heeft toezigt over de handelingen der Departementale en Gemeente-Bestuuren, gelijk mede der Geregtshoven en Regtbanken. Het kan derzelve Acten, zo die met de Wetten strijdig zijn, in haare werking, gelijk ook derzelve Leden in hunne bedieningen, schorsen, en de laatste daadlijk afzetten, mids zoodanig besluit met redenen bekleed zij; blijvende aan de voornoemde Bestuuren, Geregtshoven en Regtbanken, of aan de bijzondere Leden van dien, ten allen tijde, onverlet hunne bijzondere verändwoording of aanklagt bij het Vertegenwoordigend Lichaam.

CVIII.

Het organiseert de Gewaapende Burgermagt, de Nationale Troepen daaronder begrepen, overeenkomstig de *Reglementen*, door Hetzelve aan het Vertegenwoordigend Lichaam, binnen *zes* Maanden na Deszelfs eerste Zitting, ter beslissinge voorgedragen.

CIX.

Het beschikt over de Krijgsmagt te Water en te Lande, en bepaalt derzelve bijzondere bestemmingen.

CX.

Het doet aan dat Lichaam, jaarlijks, voordragt ter voordduuring, vermeerdering of afdanking, der Nationale Krijgsmagt te Water en te Lande.

CXI.

Het benoemt uit de Officieren, in dienst of soldij der Republiek, wanneer dezelve met vijandlijkheden bedreigd word, de Bevelhebbers der Vloot of Armée, of van eenig gedeelte derzelve, op Instructiën, door het Vertegenwoordigend Lichaam goedgekeurd, en met onverwijde kennisgeving aan hetzelve.

Dit Bevelhebberschap word opgedragen voor eenen bepaalden tijd, en kan de last daartoe, zelfs binnen dien tijd, worden ingetrokken.

Het algemeen Bevel over de Vloot en Armée word nimmer aan denzelfden Persoon, noch ook immer, één van beiden, aan één, of meer, of aan alle de Leden van het Uitvoerend Bewind, en even weinig aan een afgetreden Lid van hetzelve, dan na verloop van *twee* Jaaren zederl deszelfs aftreding, opgedragen.

De benoemde Generaals en Admiraals mogen aan de Leden van het Uitvoerend Bewind niet

vernaagschap zijn, tot in den derden graad van bloedverwantschap of zwagerschap.

CXII.

Het Uitvoerend Bewind heeft de aanstelling van alle hooge Officieren, in dienst van den Staat, te Water en te Lande, bepaaldlijk boven den rang van Kapitein ter Zee, of van Colonel te Lande, overeenkomstig de regelen, door de Wet vastgesteld.

CXIII.

Op Deszelfs voordragt, bepaalt het Vertegenwoordigend Lichaam, binnen *zes* Maanden na Deszelfs eerste zitting, bij eene Wet, de wijze van benoeming en bevordering der Officieren van minderen rang.

CXIV.

Het Uitvoerend Bewind bestemt, in tijd van Vrede, vaste Garnisoens-Plaatsen voor de Troepen van den Staat.

CXV.

In deze Garnisoens-Plaatsen, stelt Hetzelve de tijdljke Militaire Comandanten en andere Militaire Beambten aan.

CXVI.

In tijd van Vrede, doet Hetzelve geene Staats-Troepen heen- en wedertrekken, dan voor zoo veel de nood, of eene goede Krijgstugt, zulks vordert, of ook, op verzoek van eenig binnenlandsch Bestuur, ter bewaaring of herstelling der openbaare veiligheid.

CXVII.

Het draagt zorg, dat de Krijgstugt bij de Militie van den Staat, volgens de Wetten, door het Vertegenwoordigend Lichaam vastgesteld, naauwkeurig gehandhaafd worde.

CXVIII.

Het doet geene gewaapende Manschap in de Verblijfplaats van het Vertegenwoordigend Lichaam, zelfs niet binnen *drie* uren afstands van dezelve, bijeenkomen, noch doortrekken, dan met toestemming, of op vordering, van dat Lichaam.

CXIX.

Het vergunt geen verblijf, noch doortogt, aan vreemde Troepen, op of over het grondgebied der Republiek, noch laat eenige vreemde Zeemagt of Gewaapende Schepen in de Havens toe, dan met bewilliging van het Vertegenwoordigend Lichaam.

CXX.

Het kan, in tijd van nood, alleen voor zekeren bepaalden tijd, het vertrek der Nationale en Vreemde Schepen uit de Havens, of van de Rheeden der Republiek, verhinderen.

CXXI.

Het bevordert, in tijd van Oorlog, de Kaapvaart.

CXXII.

Het heeft opzigt over alle Fortificatiën, Magazijnen, Werven, Tuighuisen, en over alles, wat ter verdediging van den Staat te Water en te Lande behoort.

Het zend, jaarlijks, daarvan een gemotiveerd verslag aan het Vertegenwoordigend Lichaam, en stelt alle daartoe betrekkelijke Ambtenaars aan.

CXXIII.

Het verleent Paspoorten, en andere soortgelijke Acten, naar buiten 's Lands; doch kan dit vermogen, tot gerief der Ingezetenen, overdragen aan

de onderscheiden Departementale Bestuuren, onder derzelver bijzondere verëndwoordelijkheid.

CXXIV.

Het zend, jaarlijks, aan het Vertegenwoordigend Lichaam de gewoone of ook buitengewoone begroo-tingen van Staats-Uitgaven, gelijk ook eene ver-andwoording der Penningen, gedurende het voërig jaar door hetzelfde uit de Nationaale Kas ontvangen en uitgegeven, beiden op den tijd en wijze, in Titul. VI. Art. II. bepaald.

CXXV.

Ook zend Hetzelfde, van zes tot zes Maanden, aan dat Lichaam eenen naauwkeurigen staat van de Nationaale Kas. Het stelt daarbij alle verbete-ringen en bezuinigingen in het Financieële voor, die hetzelfde nodig oordeelt.

CXXVI.

Het draagt naauwkeurig zorg, dat de belastingen overal behoorlijk ingevorderd, de Geldmiddelen rig-tig geëdministreerd, en in de Nationaale Kas over-gebragt worden.

CXXVII.

Het ziet toe, dat de Financieële Wetten, en Ordonnantien, van het Vertegenwoordigend Lichaam, door de geheele Republiek, getrouwlijk worden gehandhaafd en nagekomen.

CXXVIII.

Het stelt alle de Ontvangers, en andere Finan-ciëele Beambten, in de Departementen aan, op Instructien, door het Vertegenwoordigend Lichaam goedgekeurd. Het houdt dezelve tot hunnen pligt, en kan hen, wegens pligtverzuim, van hunne pos-ten ontzetten.

CXXIX.

Het heeft de beheering over alle de Goederen en Bezittingen der Republiek, gelijk mede over haare buitenlandsche Etablissementen en Colonien, en derzelver inwendig bestuur. Het draagt zorg, dat de jaarlijksche inkomsten van alle dezelve verzekerd, en in de Nationaale Kas gestort worden.

In geen geval, kan het Uitvoerend Bewind die Goederen, Bezittingen, Etablissementen, of Colo-nien, afstaan, vervreemden, of bezwaaren.

CXXX.

Het heeft toezigt op de uitvoering der Wetten, betreklijk het algemeen Muntwezen en den Munt-slag, door het Vertegenwoordigend Lichaam vast-gesteld.

CXXXI.

Het heeft mede toezigt op het bestuur en de inkomsten der Posterijen.

CXXXII.

Indien het Uitvoerend Bewind nodig oordeelt, eenigen nieuwen Post, Ambt, of Bediening te vor-men, zend het een voorstel daartoe aan het Ver-teenwoordigend Lichaam.

CXXXIII.

Het kan, ten allen tijde, aan het Vertegenwoor-digend Lichaam een voorstel doen, en maatregelen voordragen tot heil van den Lande; doch het doet zulks, nimmer, in de form van eene Wet.

CXXXIV.

Hetzelve dient, aan beide de Kamers van het Vertegenwoordigend Lichaam, van consideratiën en advies, of ook van berigt, in alle gevallen, waarin zulks van hetzelfde gevorderd word.

VERVOLG UTR. PLB. I.

CXXXV.

Het geeft, *tweemaal* in ieder Jaar, een schrift-lijk algemeen verslag, van den staat der binnen-landsche en buitenlandsche Zaken, aan de beide Kamers van het Vertegenwoordigend Lichaam, in een geheim Committé daartoe vergaderd.

CXXXVI.

Het heeft de aanstelling van alle buitenlandsche Gezanten, Gezantschaps-Secretarissen, Consuls en andere Ministers, hoe ook genoemd, die, van wege dezer Republiek, bij andere Mogendheden reside-ren, op de Tractamenten en Defroijementen, door het Vertegenwoordigend Lichaam bepaald. Het kan dezelve terug roepen. Het geeft van derzelver aanstellingen en afstellingen aan het Vertegenwoor-digend Lichaam kennis.

CXXXVII.

Alle diplomatieke verrigtingen zijn, bij uitslui-ting, aan hetzelfde opgedragen.

CXXXVIII.

Het verleent, in het openbaar of afzonderlijk, gehoor aan alle Gevolmagtigden van buitenland-sche Hoven.

CXXXIX.

Het ontvangt alle openingen tot onderhandeling met dezelve.

CXL.

Het zal de onderhandelingen over Vrede, het maaken van Tractaaten van Vriendschap of Koop-handel, en het aangaan van Alliantien met vreemde Mogendheden, voorbereiden, voordzetten en sluiten, mids onder de opvolgende ratificatie, en bekragti-ging van het Vertegenwoordigend Lichaam.

CXLI.

Het zal, echter, met eene vreemde Mogendheid, eenige geheime Articulen van verdrag mogen vast-stellen, mids dezelve niet strijdig zijn met de bekende Articulen, of met plaatsgrijpende Tractaa-ten, noch ook strekken tot afstand van eenig Grond-gebied der Republiek.

CXLII.

Ten aanzien van het aangaan van Oorlog, zal Hetzelfde mogen treden in onderhandelingen, doch geen Besluit nemen; zijnde in dat geval verplicht tot het doen van een met redenen bekleed Voor-stel aan het Vertegenwoordigend Lichaam.

CXLIII.

In geval van gedreigde of daadlijke vijandlijk-heden, geeft Hetzelfde daarvan ten spoedigsten kennis aan het Vertegenwoordigend Lichaam. Intusschen, kan Hetzelfde voorlopige bedingen tot onzijdigheid van eenige Plaatsen, of wel van de geheele Repu-bliek, gelijk ook overëenkomsten tot stilstand van wapenen aangaan, teekenen, of doen teekenen: alles onder nadere goedkeuring van het Vertegen-woordigend Lichaam.

CXLIV.

Hetzelve teekent, of doet teekenen, *in naam der Bataafsche Republiek*, alle Tractaaten of Overëen-komsten met andere Mogendheden, die door het Vertegenwoordigend Lichaam zijn geratificeerd.

CXLV.

De wijze van vrijwaring en regtspleeging, omtrend de Leden van het Uitvoerend Bewind, is dezelfde, als die, welke, bij Tit. III. Art. IV., omtrend de Leden van het Vertegenwoordigend Lichaam, is bepaald.

CXLVI.

Een afgetreden Lid van het Uitvoerend Bewind blijft, gedurende *twee* Jaaren, na deszelfs aftreding, verantwoordelijk wegens zijne handelingen, in die betrekking verrigt; en mag, gedurende dien tijd, het grondgebied der Republiek niet verlaten, dan op last, of met bewilliging van het Vertegenwoordigend Lichaam.

TITUL V. VAN DE DEPARTEMENTAALE EN GEMEENTE-BESTUUREN.

Eerste Afdeling. Algemeene Bepaalingen.

CXLVII.

De Departementaale en Gemeente-Bestuuren zijn Administrative Lichaamen, ondergeschikt en verantwoordelijk aan het Uitvoerend Bewind.

In geval van pligt-verzuim, kunnen derzelver Leden door het Uitvoerend Bewind van hunne Posten ontzet worden, mids in acht nemende het bepaalde bij TITUL IV, Art. CVII.

CXLVIII.

Zij zijn gehouden, ieder in zijne betrekking, alle de wetten en bevelen van het Uitvoerend Bewind, hun toegezonden, zonder verwijl te doen afkondigen, en stiptlijk natekomen of te doen nakomen.

CXLIX.

Zij vermogen, in geen geval, de uitvoering dier wetten en bevelen, zoo min als der Decreeten van Geregtschoven in hun Departement, te vertragen of te schorsen, noch ook aan hunne Ingezetenen iet, met dezelve strijdig, te gebieden.

CL.

Zij kunnen, echter, aan het Uitvoerend Bewind, en door hetzelfde aan het Vertegenwoordigend Lichaam, Verzoogen inzenden, hetzij tot voordragt van bezwaar, of tot voorstel van nuttige inrigtingen, elk voor zijn bijzonder Departement of Gemeente.

CLI.

Zij mogen met elkanderen in onderhandeling zijn over zaken, die aan hun opzigt zijn toevertrouwd; maar nimmer over de algemeene belangen der Republiek.

CLII.

Elk derzelven doet de gehouden Registers van deszelfs handelingen, iedere *zes* maanden, *veertien* dagen lang, op eene vertrouwde plaats, openlijk, ter lezing der Ingezetenen voorleggen.

CLIII.

Geen Lid van een Departementaal of Gemeente-Bestuur woont deszelfs raadpleeging bij over zaken, hem zelve of iemand zijner Nabestaanden, tot in den derden graad, betreffende.

CLIV.

Hij mag geen belang hebben in eenige Pajt, of Collecte van 's Lands belastingen, of in Leverantien, of in Aannemingen, ten behoeve der Republiek, of van derzelver Gedeelten. Hij mag niet kopen eenige Ordonnantien, Actien of Credieten, ten haaren laste.

CLV.

Het Uitvoerend Bewind benoemt, bij ieder Departementaal Bestuur, *éenen* Commissaris, en ten hoogsten *drie* voor de gezamenlijke Gemeente-Bestuuren, in elk Departement, om toezien en te

zorgen, dat de Wetten behoorlijk worden uitgevoerd.

Tweede Afdeling. Van de Departementaale Bestuuren.

CLVI.

Ieder Departement heeft zijn eigen Bestuur, bestaande uit *zeven* Leden. Dezen moeten zijn Stembevoegde Burgers, ten volken *vijf-en-beintig* Jaaren oud, en, zederd de laatste *zes* Jaaren, Inwooners van het Departement, waarin zij gekozen zijn.

CLVII.

Tot dit Bestuur, echter, worden niet gekozen Burgers, die aan eenigen Kerklijken Eerdienst verbonden, of aan eenig openbaar onderwijs zijn toegewijd; ten zij dezelve, alvorens, vrijwillig afstand doen van deze hunne Bedieningen.

CLVIII.

Uit elk der *zeven* Ringen, waarin (volgens TITUL I, Art. V.) een Departement verdeeld is, word *één* Lid tot dat Bestuur gekozen. Voor de eerste maal kiezen de *zeven* Ringen allen te gelijk, ieder, *één* Lid.

CLIX.

Van de *zeven* Leden, treden telkens, de *twee* eerste Jaaren, *twee* , en, het *derde* Jaar, de *drie* overigen af. Voor de *eerste* maal beslist het lot, *één* Maand na derzelver eerste zitting, welke Leden het *eerste* , *tweede* en *derde* Jaar zullen aftreden. Vervolgens, geschied dit naar onderdom van dienst.

CLX.

Het aftredend Lid is andermaal verkiesbaar, doch voor de *derde* maal niet, dan na een tusschen-tijd van *drie* Jaaren.

CLXI.

Ieder Jaar, worden de nieuwe Leden gekozen door die *Ringen* , aan wien zulks, naar de orde van aftreding, toekomt.

CLXII.

Tot dat einde, komen de Grond-Vergaderingen in zoodanigen Ring bijéén, op den laatsten *Dingsdag* in *Junij* van ieder Jaar.

CLXIII.

Elke Grond-Vergadering benoemt, alsdan, *één* Persoon tot Lid van het Departementaal Bestuur, benevens eenen Kiezer en deszelfs Plaatsvervanger.

De wijze is dezelfde, als TIT. II, *Reglement* , LETTER A, bepaald is omtrent de Leden van het Vertegenwoordigend Lichaam.

CLXIV.

Op den *tweede* dag daarna, vergaderen alle de Kiezers ter Rings-Vergadering, in de daartoe bestemde Hoofdplaats, tot het verkiezen van *één* Lid tot het Departementaal Bestuur voor hunnen Ring.

De wijze is dezelfde, als bij TIT. II., *Reglement* , LETTER A., bepaald word.

CLXV.

Na de gedaane kens word, mede op de wijze, aldaar bepaald, een Geloofsbrief aan den gekozenen, en van het gebeurde aan het Uitvoerend Bewind en Departementaal Bestuur berigt gezonden.

CLXVI.

De gekozene zend, binnen *agt* Dagen, zijnen

Geloofs-Brief aan het Departementaal Bestuur ter bekrachtiging.

CLXVII.

Zo Hetzelve dien afkeurt, of den gekozenen, om aangevoerde redenen, zijn ontslag verleent, geeft het daarvan ten spoedigsten kennis aan het Uitvoerend Bewind; hetgeen alsdan een ander Lid, de vereischten van *Art. CLVI.* hebbende, in zijne plaats doet benoemen.

CLXVIII.

De Geloofsbrief bekrachtigd zijnde, word het gekozen Lid door het Departementaal Bestuur opgeroepen, en neemt, binnen *veertien* Dagen daarna zitting, met aflegging der gewoone Verklaring.

CLXIX.

Alle tusschentijds opvallende Plaatsen worden, volgens de vooraf bepaalde wijze, vervuld.

CLXX.

De Departementale Bestuuren zorgen, dat alle Wetten en Bevelen, hun door het Uitvoerend Bewind toegezonden, spoedig bekend gemaakt, aangeplakt, en, ter verdere afkondiging en aanplakking, alomte, waar zulks behoort, verzonden worden.

CLXXI.

Zij ontvangen van de Ingezeten, alsmede door de verschillende Gemeente-Bestuuren, zoodanige individuele Addressen, als dezelve hun ter verdere bezorging toezenden, en verzenden die ten spoedigsten aan het Uitvoerend Bewind, om daarop te disponeeren, of, zo die aan het Vertegenwoordigend Lichaam gerigt zijn, dezelve aan de *eerste* Kamer te doen toekomen.

CLXXII.

Op gelijke wijze, ontvangen zij van het Uitvoerend Bewind de gemelde Addressen, met het daarop gevallen besluit, terug, en verzenden die, zonder uitstel, aan het Gemeente Bestuur, welk hun die had toegezonden, of doen dezelve, *kosteloos*, uitleveren aan hun, dieze, als Onderteekenaars, terug vorderen.

CLXXIII.

Zij zien toe, dat de goede orde en politie in hun Departement alomte bewaard blijven.

CLXXIV.

Zij beschikken, des nodig, op hunne verantwoordelijkheid, en met daadlijke kennisgeving aan het Uitvoerend Bewind, over de naastbijgelegen Garnisoenen of Troepen van den Staat, tot bewaaring of herstelling der openbare veiligheid.

CLXXV.

De Huislijke Departementale Kosten, voor ieder Departement, worden, jaarlijks, door het Vertegenwoordigend Lichaam bepaald.

CLXXVI.

Ten dien einde, zend elk Departementaal Bestuur, jaarlijks, met den aanvang der Maand *September*, aan het Uitvoerend Bewind eene specifieke begrooting der kosten voor het volgend Jaar.

CLXXVII.

Bij deze begrooting voegt Hetzelve eene specifieke verantwoordiging der sommen, in het afgelopen Jaar aan het Departement toegestaan, en alzoo besteed. Het baatig Slot strekt in mindering der nieuwe begrooting.

CLXXVIII.

In onvoorziene gevallen, kan een Departementaal

Bestuur eene buitengewoone begrooting inzenden. Het Uitvoerend Bewind doet dezelve, alsdan, zonder uitstel, aan het Vertegenwoordigend Lichaam ter beoordeeling toekomen.

CLXXIX.

De Departementale Bestuuren zien toe, ieder in zijn Departement, dat de invordering der Nationale Belastingen rigtig en zonder knevelarij geschiede, en dat de overmaking der ontvangen gelden niet vertraagd worde. Van allen misbruik, of verzuim in dezen, geven zij aan het Uitvoerend Bewind kennis.

CLXXX.

Zij ontvangen van de Gemeente Bestuuren, in hun Departement, Memoriën van derzelver Ontvang en Uitgave, voor reekening der Republiek, en verzenden die, met hunne bedenkingen, des nodig, aan het Uitvoerend Bewind.

CLXXXI.

Zij vernietigen, na ingenomen berigt der Gemeente-Bestuuren, of andere ondergeschikte Collegiën, in hun Departement, alle zoodanige besluiten van dezelve, als strijdig met de Staatsregeling of met de Wetten genomen zijn, met onverwijld kennisgeving aan het Uitvoerend Bewind.

CLXXXII.

Zij schorssen de Leden van een Gemeente-Bestuur in de waarneming van hunnen post, wanneer dezelve, daarin volhardende, de openbare veiligheid in gevaar zouden brengen, en geven van zoodanige schorsing aan het Uitvoerend Bewind onverwijld kennis.

CLXXXIII.

Zij nemen kennis van zoodanige geschillen, als tusschen onderscheiden Gemeente-Bestuuren, of andere ondergeschikte Collegiën, in hun Departement mogten ontstaan, en vereffenen dezelve, na verhoor van beklagden, onverminderd ieders regt, om zijne grieven en bezwaaren te brengen bij het Vertegenwoordigend Lichaam, bij het Uitvoerend Bewind, of voor het Gerechtshof, daaromtrent bevoegd, naar gelang der zake.

CLXXXIV.

Het Uitvoerend Bewind roept, in geenerlei geval, de Leden van eenig Departementaal Bestuur, ter verantwoording, persoonlijk, vóór zig.

CLXXXV.

De Leden worden, in geval van misdrijs, door het Uitvoerend Bewind, bij uitspraak van het Vertegenwoordigend Lichaam, te regt gesteld voor een Hoog Nationaal Gerechtshof.

CLXXXVI.

Zij genieten een Dag-geld van *zeven* Guldens ieder, zonder boven dien iet meer, dan zuiver vershot, in reekening te mogen brengen. Ieder Lid, in Commissie zijnde, kan zijne reiskosten en verteerings als vershot berekenen, mids niet hooger, dan tot *zeven* Guldens daags.

CLXXXVII.

Bij het aanvaarden hunner posten, leggen zij, gelijk mede hunne Secretarissen en verdere Bedienden, de gevorderde Verklaring af, en onderteekenen dezelve.

CLXXXVIII.

De Kiezers-Vergadering van iederen Ring benoemt, jaarlijks, op eenen dag, door de Wet be-

paald, eenen Opnemer der Reekeningen van het Departementaal Bestuur. De *zeven* alzoo benoemde Opnemers vergaderen, mede op eenen tijd, bij de Wet vastgesteld, in de Departementale Stad, om te hooren en te sluiten de Reekeningen van het afgelopen Jaar, of hunne bedenkingen daarop voortdragen. Zij doen het verslag van dit hun verrigte drukken, en zenden hetzelfde, nevens de reekeningen, aan het Uitvoerend Bewind, hetgeen beslissende uitspraak doet.

Zij blijven, jaarlijks, niet langer, dan *veertien* dagen, tot het opnemen der reekeningen, vergaderd.

CLXXXIX.

De Departementale Besturen worden georganiseerd door den tijdelijken Voorzitter.

*Derde Afdeling. Van de Gemeente-
Besturen.*

CXC.

Over elke Gemeente is een *Gemeente-Bestuur*.

CXCI.

Het getal en de jaarwedde der Leden, de tijd en wijze hunner Verkiezing door de stembevoegde Burgers, tot iedere Gemeente behorende, en de tijd der zitting-neming, zoo van allen voor de *eerste* maal, als ten aanzien der nieuwe Leden jaarlijks, word door het Vertegenwoordigend Lichaam, bij een *Reglement*, op voordragt van het Uitvoerend Bewind, bepaald.

CXCH.

Jaarlijks treed een *derde* gedeelte af van ieder Gemeente-Bestuur, of een getal van Leden, dat het naast daarbij komt. De orde van aftreding word, voor de *eerste* maal, door het lot bepaald, en geschied verder naar onderdom van dienst.

Een aftredend Lid is weder verkiesbaar, doch voor de *derde* maal niet, dan na een tijdsverloop van *drie* Jaaren.

CXCH.

De Leden van een Gemeente-Bestuur moeten zijn stembevoegd, ten vollen *vijf-en-twintig* Jaaren oud, en, ten minsten zederd de laatste *vijf* Jaaren, gewoond hebbende in die Gemeente, tot welker Bestuur zij geroepen zijn.

CXCIV.

Geen Gemeente-Bestuur mag eenige nieuwe plaatselijke Belasting vaststellen, dan na alvorens daaroentrend te hebben gehandeld, en te zijn overeengekomen met gevolmagtigden uit de Stembevoegde Burgeren binnen deszelfs Gemeente, tot dat einde, op de wijze, bij het *Reglement* voorgeschreven, door dezelve benoemd, en onder opvolgende goedkeuring van het Vertegenwoordigend Lichaam.

CXC.

Ieder Gemeente-Bestuur maakt deszelfs jaarlijksche reekeningen van den plaatslijken Ontvang en Uitgave openbaar, op de wijze, bij het *Reglement* bepaald.

CXCVI.

Het zend, jaarlijks, met den aanvang der Maand *Augustus*, aan dat Departementaal Bestuur, waaronder deszelfs Gemeente behoort, specifieke Memoriën van Ontvang en Uitgave voor Nationaale Rekening.

CXC.

Het ontvangt alle zoodanige individuele Adres-

sen, als deszelfs Ingezetenen, door hun Gemeente-Bestuur, aan het Departementaal Bestuur, aan het Uitvoerend Bewind, of het Vertegenwoordigend Lichaam, mogten willen inzenden. Het verzend dezelve ten spoedigsten aan het Departementaal Bestuur, ter verdere verzending, of om daarop te besluiten, en ontvangt die van daar terug, met het daarop gevallen besluit, waarna het dezelve, op aanvrage der *Teekenaars, kosteloos*, doet uitleveren.

CXC.

De Leden van eenig Gemeente-Bestuur kunnen, nimmer, voor een Departementaal Bestuur, persoonlijk, ter verändwoording geroepen, noch van hunne Posten ontzet worden.

CXC.

Zij worden, in geval van eenig door hun begaan misdrijf, te regt gesteld voor het Crimineel Departementaal Gerechtshof, waartoe derzelve Gemeente behoort.

TITUL VI. VAN DE FINANCIËN.

*Eerste Afdeling. Algemeene Bepaalingen
omtrent het Financienwezen der Re-
publiek.*

CC.

Alle Geldmiddelen van de Republiek, hetzij dezelve bestaan in belastingen, hetzij in bezittingen, hoe ook genoemd, waarvan de inkomsten, vóór de invoering der Staatsregeling, gekomen zijn ten voordeele van de Kas der *Generaliteit*, midsgaders van de Kassen der onderscheiden Provinciën van de *drie* Kwartieren van *Gelderland*, van het Landschap *Drenthe*, en van *Bataafsch Brabant*, worden verklaard, en van nu voortaan gehouden, voor nationaale inkomsten en bezittingen van het geheele Bataafsche Volk.

CCI.

De Schulden en Verbindtenissen, vóór de invoering der Staatsregeling gemaakt, en aangegaan niet alleen door of van wege der *Generaliteit*, maar ook van wege der onderscheiden Provinciën, de *drie* Kwartieren van *Gelderland*, het Landschap *Drenthe* en *Bataafsch Brabant*, worden verklaard en gehouden voor nationaale schulden en verbindtenissen van het geheele Bataafsche Volk.

CCII.

Alle daarvan afgegeven Renten-Brieven, Obligatiën, Receptissen, of andere Acten van verbindtenis, zullen tegen nationaale Schuldbrieven verwisseld, en op eenen eenparigen voet gebragt worden.

Het Vertegenwoordigend Lichaam bepaalt, ten spoedigsten, den tijd en de wijze dezer verwisseling; zoodanig echter, dat dezelve binnen *drie* Maanden na de *eerste* zitting van het Vertegenwoordigend Lichaam, zal aangevangen, en voleindigd moeten zijn vóór het einde van het *derde* Jaar, na de aanneming der Staatsregeling.

CCIII.

Er zal geene vermindering plaats hebben, noch van de Hoofdsom der Schuldbrieven zelven, noch der Interessen en jaarlijksche Renten.

Dezelve zullen, nimmer, met eenige belastingen worden bezwaard, dan alleen met zoodanigen, welke,

bij de invoering der Staatsregeling, daadlijk plaats zullen hebben.

CCIV.

Bij de Obligatiën zullen worden afgegeven jaarlijksche Coupons, die in alle betaalingen aan den Lande aangenomen, of, ter keuse der Houders, bij de Nationale Tresorie worden voldaan.

CCV.

De Renten en Interessen van de voormelde Nationale Schuld, jaarlijks te betalen, worden gevonden uit zoodanige algemeene belastingen, als, overeenkomstig zekere hierna te melden bepalingen, door het Vertegenwoordigend Lichaam, jaarlijks, zullen worden vastgesteld.

CCVI.

Insgelijks, worden door het Vertegenwoordigend Lichaam bepaald zekere afzonderlijke Fondsen, tot het formeeren eener Kas van vermindering of aflossing der nationale Schuld, welke fondsen alleen tot het voorsz. einde zullen worden geëffecteerd.

Bij dezelve worden, t'elken jaare, ten zelfden einde, gevoegd de penningen, voortkomende uit de vermindering der interessen, zoo door vernietiging van Effecten, als versterving van Lijfsrenten, afloop der Dertigjarige en andere tijddijke Renten, waarvan, jaarlijks, bij gedrukte Rekening, aan de Natie zal moeten blijken; terwijl de vernietigde Effecten openlijk zullen verbrand worden.

CCVII.

Deze, alzo ter betaling der Interessen en Aflossingen bestemde, Fondsen zullen worden gebragt onder een afzonderlijk bestuur, afgescheiden van alle andere betaalingen. Dit Bestuur is voor de getrouwe waarneming dezer wet verandwoordlijk.

CCVIII.

Het Vertegenwoordigend Lichaam beslist, jaarlijks, na ontvang der vereischte openingen van het Uitvoerend Bewind, en van de Commissarissen der Nationale Rekening, bij het vaststellen der algemeene begrooting van Staats-Uitgaven, of de algemeene belastingen op denzelfden voet behooren te blijven, dan wel vermeerderd, of verminderd, te worden. Het voorstel hiertoe word in de eerste Kamer in overweging gebragt, uiterlijk ééne Maand, nadat die begrooting zal bekrachtigd zijn.

Geene Wet, waarbij eene nieuwe belasting word ingevoerd, heeft langer kragt, dan één Jaar, indien zij niet uitdruklijk vernieuwd word.

CCIX.

Indien de omstandigheden der Republiek enige buitengewoone uitgaven noodzaaklijk maaken, vind het Vertegenwoordigend Lichaam die, bij voorkeur, zoo veel mogelijk, uit eene buitengewoone heffing, en wel als *don gratuit*, bij wijze van Quotisatie over de relative inkomsten en verteeringen van alle de Ingezeten der Bataafsche Republiek.

Dan, wanneer Hetzelfde oordeelt, te moeten overgaan tot het zoeken van Penningen, bij wijze van vrijwillige Negotiatie, bepaalt Het den kortstmooglijken termijn van aflossing, en eene behoorlijke geëvenredigde belasting, voldoende tot het bekomen der noodige fondsen, zoo tot betaling der jaarlijksche aflossingen, als interessen.

Deze belasting zal niet verder mogen geheven worden, dan toereikende tot de jaarlijksche aflossingen en interessen, noch worden verlengd, nadat

dezelve Negotiatie zal zijn afgelost; alles onder de bepalingen, bij Art. CCV. vermeld.

CCX.

Het Uitvoerend Bewind levert, binnen één Jaar na de eerste Zitting van het Vertegenwoordigend Lichaam, aan Hetzelfde een nieuw stelsel van algemeene belastingen, zoo ter goedmaakinge der Staatsbehoefsten, als in 't bijzonder tot het betaalen der jaarlijksche interessen en aflossingen voor de geheele Republiek.

Hetzelve word zoodanig ingerigt, dat alle de belastingen, en ieder derzelven, zoo veel mogelijk, geëvenredigd zijn aan het betreklijk vermogen der Ingezeten, en opgemaakt uit de vergelijking van derzelver bezittingen, inkomsten, en bekende verteeringen, met inachtneming der volgende grondbeginselen:

- a. De belastingen op de Onroerende Goederen, in de geheele Republiek, op eenen evenredigen voet, naar derzelver betreklijke waarde gebragt, met vernieuwing en aanvulling der oude *Quotieren*, blijven bestaan.
- b. Omtrend alle belastingen, zoo gewoone als buitengewoone, hietzij die gelegd worden op bezittingen, of op inkomsten en bekende verteeringen, word zoo veel mogelijk gezorgd, aan den eenen kant, dat ieder zig, opregt en ter goeder trouwe, van zijnen pligt kwijte, en, aan de andere zijde, dat noodelose openbaarmaakingen van iemands bezittingen en inkomsten worden vóórgekomen.
- c. Dat alle belastingen op het consumtive, *indien en zoo verr'* die plaats zullen hebben, alzo worden ingerigt, dat dezelve geheven worden van dat gedeelte van elks verteering, hetgeen hij, na genot van het volstrekt noodige, uit zijne inkomsten verkiest te bekostigen.
- d. 'Er kan geenerlei belasting gelegd worden op levensmiddelen van de eerste noodzaaklijkheid.

Het Vertegenwoordigend Lichaam onthelt zoodanige middelen, die daarmede bezwaard zijn, van dien last, zodra Hetzelfde bevind, dat de opbreng van andere belastingen zulks toelaat.

- e. 'Er kan geen Hoofdgeld, ieder Ingezeten, zonder onderscheid van vermogen, drukkende, worden ingevoerd.

Met het einde van het eerste Jaar, na de aanneming der Staatsregeling, zal hetzelfde ophouden, overal, waar zulks nog op die wijze geheven word.

- f. 'Er zal, over de geheele Republiek, worden ingevoerd eene algemeene en billijk geregelde belasting van het Collateraal op de Saldo's der Boedels, als mede op het Nationaal Klein Zegel.

Voor beide die belastingen, maakt het Vertegenwoordigend Lichaam, ten spoedigsten, eene nieuwe Ordonnantie.

- g. De afzonderlijke administratie over de Middeelen te Water, of inkomende en uitgaande Regten, zal daadlijk ophouden, en begrepen worden onder het algemeen samenstel van Financie.

CCXI.

Naar maate het Nieuw Stelsel van algemeene

Belastingen, volgens *Art. CCX.*, in werking gebragt en genoegzaam word bevonden, schaft het Vertegenwoordigend Lichaam de voorige belastingen af.

Het Nieuwe Stelsel zal, uiterlijk binnen *twee* Jaaren na de aanneming der Staatsregeling, alomme ingevoerd en in werking moeten zijn, als wanneer het Vertegenwoordigend Lichaam alle voorige belastingen, tot hiertoe geheven, zoo verre dezelve, in gevolge der hiervoor gemaakte bepalingen, niet gecontinueerd zijn, zal doen ophouden.

CCXII.

De Uitgaven zullen, in tijd van Vrede, zoo veel mogelijk verminderd, en zoodanig worden geregeld, dat zij de bekende en vastgestelde inkomsten niet moeten overtreffen.

In gewoone tijden, zal het overschot, of wel eene jaarlijksche som, door het Vertegenwoordigend Lichaam te bepalen, worden overgebracht in eene afzonderlijke Kas van *Reserve*, ten einde te kunnen voorzien in de behoeften van den Staat, bij opkomende Oorlogen, of andere nationale rampspoeden.

CCXIII.

Het Vertegenwoordigend Lichaam maakt, ten spoedigsten, op voordragt van het Uitvoerend Bewind, een *Reglement*, waardoor, aan den eenen kant, de rigtige betaaling van alle gemeene middelen, hoe ook genoemd, bewaakt, en, aan de andere zijde, gezorgd word, dat op dit stuk aan eenen ieder, zonder knevelarij, kort en onvertogen regt geschiede.

Tweede Afdeeling. Van de Begrootingen der Staats-Uitgaven.

CCXIV.

In den aanvang der Maand *October* van ieder Jaar, zend het Uitvoerend Bewind, aan het Vertegenwoordigend Lichaam, eene algemeene begrooting van alle zoodanige Sommen, als hetzelfde oordeelt, dat, voor het volgend jaar, ten dienste der Republiek zullen vereischt worden, met bijvoeging der bijzondere begrootingen van de Departementale Bestuuren, daartoe betrekkelijk, en van zijne consideratiën, zo nodig, op dezelve.

CCXV.

Deze algemeene jaarlijksche begrooting houd in de afzonderlijke Soms-bepaaling van elken bijzonderen post, is gemotiveerd, en geeft tevens bedenkingen op, aangaande de geschiktste middelen, om het benodigde voor een volgend jaar, door gewoone of buitengewoone belastingen, te vinden.

CCXVI.

'Er zal, op die begrooting, een bijzondere Post gesteld worden voor onvoorziene Uitgaven, of ongespecificeerde zaken.

CCXVII.

Op dezelve word, echter, niet gebragt zoodanige Som, als het Vertegenwoordigend Lichaam, jaarlijks, tot geheime uitgaven aan het Uitvoerend Bewind zal toestaan, noch ook zoodanige Som, als het Vertegenwoordigend Lichaam zal besluiten, te doen overbrengen in de Kas van *Reserve*, bij *Art. CCXII* bepaald.

CCXVIII.

Het Vertegenwoordigend Lichaam raadpleegt, en

besluit, over de jaarlijksche algemeene begrootingen van Staats-Uitgaven.

De wijze word bij het *Reglement*, *LETTER D.*, *EERSTE AFDEELING*, bepaald.

CCXIX.

Het Uitvoerend Bewind verandwoord jaarlijks, vóór het einde van *Julij*, aan het Vertegenwoordigend Lichaam, de Sommen, door hetzelfde, gedurende het vorig jaar, uit de Nationaale Kas ontvangen en uitgegeven.

Alle de Leden van voorn. Bewind verklaaren bij deze gelegenheid, plegtig, op hunne gedaane belofte bij het aanvaarden van hunnen Post, dat zij van de Penningen, tot geheime Uitgaven hun toegestaan, geen ander gebruik hebben gemaakt, dan ten dienste der Republiek.

Deze schriftlijke, door alle de Leden geteekende, Verklaring word aan de beide Kamers van het Vertegenwoordigend Lichaam gezonden.

Deze Rekening word jaarlijks gedrukt en publiek gemaakt.

In tijd van Oorlog, met eenige Europeesche Mogendheid, wordt deze openbaarmaaking uitgesteld tot *zes* Maanden na den Vrede.

Derde Afdeeling. Van de Commissarissen der Nationaale Tresorie.

CCXX.

Het bestuur over den ontvang der Nationaale inkomsten, en de beheering der betaalingen, word toevertrouwd aan *vijf* Commissarissen der Nationaale Tresorie, allen aan en af te stellen door het Uitvoerend Bewind.

CCXXI.

Derzelve Jaarwedden zijn, voor ieder hunner, *vier-duisend* Guldens.

CCXXII.

Deze Commissarissen ontvangen, bij hunne aanstelling, elk eene Instructie, inhoudende eene duidelijke aanwijzing van derzelve onderscheiden werkzaamheden, voorgedragen door het Uitvoerend Bewind, en goedgekeurd door het Vertegenwoordigend Lichaam.

Dit Lichaam bepaalt den Borgtogt, door elk hunner bij de aanvaarding van zijnen post te stellen, en jaarlijks te vernieuwen.

CCXXIII.

Hunne werkzaamheden zijn:

- a. De algemeene ontvang der Nationaale Geldmiddelen.
- b. Het doen overstorten van Penningen uit de bijzondere Kassen der Ontvangers, hetzij uit de eene in de andere, of in de algemeene Kas.
- c. Het betalen der Ordonnantien, op hen afgegeven door het Uitvoerend Bewind en de Departementale Administratiën.
- d. Het houden van de noodige correspondentiën met de Ontvangers en andere Comptabelen.
- e. Het houden der Nationaale Registers van alle inkomsten en uitgaven, en der Contraboeken over de ontvangsten en uitgaven der Ontvangers.
- f. Het doen toekomen, van *drie* tot *drie* Maanden, aan de Commissarissen der Nationaale Rekening, van de Algemeene Rekening van

ontvang en uitgave der Nationale Kas, gesterkt met de, daartoe behoorende, bijzondere reekeningen en bewijsstukken, ten fine van bekräftiging; alsmede van alle Ordonnantien van betaalingen, door het Uitvoerend Bewind of Departementale Besturen op hen afgegeven.

g. Commissarissen ontvangen en beheeren mede de inkomsten, bij *Art. CCVI.* afzonderlijk bestemd, tot de betaaling der Interessen en Aflossingen der Nationale Schuld.

Zij houden daarvan afzonderlijke Boeken, en zorgen, dat, de Fondsen bij den eenen Nationaalen Ontvanger niet toereikende zijnde voor de in betaaling ontvangen Coupons, dezelve uit die der andere Ontvangers worden overgestort, zoodanig, dat dezelve, op geenerlei wijze, met de andere ontvangsten en uitgaven vermengd worden.

Zij stellen, in handen van Commissarissen der Nationale Reekening, de ingetrokken en geroijeerde Coupons, als mede de ingetrokken Schuldbrieven, ten einde, in gevolge *Art. CCVI.*, te worden verbrand.

CCXXIV.

Zij nemen stiptlijk, en op hunne verantwoordelijkheid, zoo gezamenlijk, als ieder in het bijzonder, in acht de volgende bepalingen:

- a. Dat zij nimmer betalen zoodanige Ordonnantien, als door eenig Departement van Bestuur op hen mochten worden afgegeven, te boven gaande zoodanige Sommen, als door het Vertegenwoordigend Lichaam, op de begrooting der Staats-Uitgaven, of bij eene bijzondere Wet, daarvoor uitdrukkelijk zijn ingewilligd.
- b. Dat zij nimmer voldoen eenige Ordonnantien, waarbij niet het volgende in acht is genomen:
 - a. Eene specifieke opgave, *aan wien*, benevens de post, *tot welken*, de uitgave behoort, of het einde, *waartoe* zij bestemd is, benevens de Dagteekening der Wet, die deze uitgave wettigt.
 - b. De teekening van het Uitvoerend Bewind, van den Agent, of van het Departementaal Bestuur, dat de te doene betaaling vordert.
 - c. De Contrasignature van Commissarissen der Nationale Reekening, ten blijke, dat de betaaling geschied volgens de Wet, en bij dezelve accoord is bevonden.

CCXXV.

Zij geven aan het Vertegenwoordigend Lichaam opening van den staat der Nationale Kas.

Elke Kamer zendt, zulks nodig oordeelende, drie haarer Leden bij de Commissarissen der Financie, om zig de Nationale Reekenboeken te doen voorleggen, ten einde aan de Kamer daarvan verslag te geven.

Deze zending kan, echter, niet langer zijn, dan voor drie Dagen, en, gedurende dat Jaar, aan dezelfde Leden, niet andermaal, worden opgedragen.

Zoodanige Afgevaardigden uit het Vertegenwoordigend Lichaam geven geenerlei bevelen aan de Commissarissen van Financie, noch oefenen eenige daaden van gezag omtrend hen uit.

Commissarissen geven, ten allen tijde, zoodanige berigten en elucidatiën, als door het Vertegenwoor-

digend Lichaam, en Uitvoerend Bewind, van hun worden gevraagd, en doen mede, Maandelijks, aan het Uitvoerend Bewind toekomen den staat van ontvang en uitgave der Nationale Kas.

Vierde Afdeling. Van de Commissarissen der Nationale Reekening.

CCXXVI.

Het getal dezer Commissarissen word bepaald op *zeven*, en *éenen* Secretaris, aantestellen en afzetten door het Vertegenwoordigend Lichaam, en aan geene Uitvoerende Magt verbonden, noch verandwoordlijk.

CCXXVII.

Zij ontvangen, bij hunne aanstelling, van het Vertegenwoordigend Lichaam, eene Instructie, inhoudende eene aanwijzing van derzelver onderscheiden werkzaamheden, onder de behoorlijke verandwoordelijkheid aan Hetzelve.

CCXXVIII.

Tot derzelver werkzaamheden behoort:

- a. Het houden van algemeene boeken, zoo van alle 's Lands Inkomsten, uit de Maandstaaten en Boeken der Ontvangers en andere Comptabelen, als van alle de Uitgaven, waarvan de Ordonnantien door hen moeten worden geregistreerd, en geëxamineerd.
- b. Het nagaan en sluiten van alle de reekeningen, zoo der Nationale Tresorie, als der Nationaale Ontvangers en financiële Ambtenaaren en Comptabelen, en het onderzoeken van alle bescheiden, daartoe betrekkelijk.
- c. Het onderzoeken en liquideeren van alle Declaratiën, welke ten laste der Republiek worden ingezonden.
- d. De zorg, dat, omtrend dezelve, de vastgestelde orders en wetten stiptelijk worden nagekomen, en, door geen Departement van Uitvoerend Bestuur, meerdere Ordonnantien worden afgegeven, dan de sommen bedragen, aan elk derzelven, bij de Wet en bij goedgekeurde Begrootingen, toegestaan, als mede, dat de form, bij *Art. CCXXIV.* bepaald, behoorlijk worde in acht genomen.

Het een of ander vereischte aan eenige Ordonnantie ontbrekende, zenden Commissarissen der Nationale Reekening dezelve, onverwijld, aan het Departement, van waar dezelve komt, te rug.

Zij, die niet berusten in de *loquatsurs* of *roijementen* dezer Commissarissen, vervoegen zig bij het Vertegenwoordigend Lichaam.

- e. Het kennis geven aan het Vertegenwoordigend Lichaam van alle mislagen, wangedragingen, en andere verandwoording vorderende omstandigheden, welke ter hunner kennisse komen.
- f. Het voordragen van nuttige financiële verbeteringen of bezuinigingen aan het Vertegenwoordigend Lichaam, en het geven, op Derselfs vordering, van nodige berigten of consideratiën, ten aanzien van alle onderwerpen, tot hunnen post betrekkelijk.

CCXXIX.

Zij kunnen, echter, ten aanzien van *Art. CCXXVIII. Lett. b en c*, zoodanige uitzondering

maaken, als zij, uit hoofde der kleene aangelegenheid van de Reekeningen der Comptabelen, of uit hoofde van het gering beloop der Declaratiën, zullen nodig oordeelen.

CCXXX.

De aard en sommen der door hen gesloten Reekeningen, en geliquideerde Declaratiën, worden, jaarlijks, door den druk gemeen gemaakt, benevens zoodanige aanmerkingen, aanklagten en voorstellen, als, zonder nadeel der Nationaale Belangen, kunnen worden bekend gemaakt.

TITUL VII. VAN DE BUITENLANDSCHE BEZITTINGEN
EN COLONIËN DER REPUBLIEK, EN VAN DERZELVER
BESTUUR HIER TE LANDE.

CCXXXI.

De betrekkingen der Buitenlandsche Bezittingen en Coloniën van de Bataafsche Republiek, in de beide *Indiën*, tot het Moederland, zullen op den thands nog plaats hebbende voet blijven, totdat de Vertegenwoordigende Vergadering, op voorstel van het Uitvoerend Bewind, daarentrend zoodanige schikkingen zal hebben gemaakt, als zij ter bevordering van het algemeen belang oordeelen zal te behooren.

CCXXXII.

Het Bestuur over de Bezittingen in *Asia*, midsgaders over de Coloniën in *Amerika*, en de Bezittingen op de Kust van *Guinea*, zal worden opgedragen aan twee onderscheiden Raaden, welken, ieder geheel afzonderlijk, zullen werken. Het eene zal worden genoemd *de Raad der Asiatische Bezittingen en Etablissements*; het andere *de Raad der Amerikaansche Coloniën en Bezittingen*.

CCXXXIII.

De Raad der Asiatische Bezittingen en Etablissements zal uit *negen*, en die der Amerikaansche Coloniën en Bezittingen uit *vijf* Leden bestaan.

CCXXXIV.

Beide Raaden zullen verandwoordlijk en ondergeschikt zijn aan het Uitvoerend Bewind. De aanstelling en afstelling der Leden zal door hetzelfde geschieden.

CCXXXV.

Ieder Lid van één der beide Raaden geniet eene Jaarwedde van *vier-duisend* Guldens.

CCXXXVI.

De Vertegenwoordigende Vergadering zal, op voorstel van het Uitvoerend Bewind, voor de beide Raaden vaststellen eene uitgebreide Instructie, naar welke zij moeten handelen, en de Jaarwedden der Secretarissen, Ontvangers, en Fiskaals, bepalen.

CCXXXVII.

Ieder der Raaden zal aanstellen eenen Secretaris, Ontvanger en Fiskaal, en wel onder eene bepaalde Instructie, vóór derzelver benoeming aan het Uitvoerend Bewind ter goedkeuringe voortedragen.

CCXXXVIII.

De Leden, Secretarissen, Ontvanger en Fiskaal, van beide Raaden, mogen aan elkanderen niet bestaan tot in den derden graad van bloedverwantschap of zwagerschap.

CCXXXIX.

De Leden, Secretarissen, Ontvangers en Fiskaals, mogen, noch regtstreeks, noch van ter zijde, op

eenigerhande wijze, in eenigen Koophandel betrokken, geene eigenaars van Plantagiën of Gronden in de Coloniën zijn, noch ook eenige andere Ambten of Bedieningen, hoe ook genoemd, waarnemen.

CCXL.

Het Uitvoerend Bewind zal, op voorstel van ieder der beide Raaden, in de verdediging der Coloniën voorzien, door de noodige Oorlogschepen en andere noodwendigheden derwaards te zenden, en een benoodigd getal Troepen aldaar te onderhouden. Het zorgt, insgelijks, voor de rust in de Bezittingen en Coloniën, en voor de verbetering van derzelver Koophandel en Landbouw.

CCXLI.

Het Uitvoerend Bewind, zal, ieder Jaar, na de specifieke opgave, die aan hetzelfde door ieder der Raaden zal moeten gedaan worden, van de Vertegenwoordigende Vergadering de noodige gelden vragen, zoo wel voor het onderhoud der gezegde Bezittingen en Coloniën, als om in de Soldijen, Renten, Pensioenen en andere noodwendigheden, te voorzien.

CCXLII.

Het Uitvoerend Bewind zal, alle Jaaren, na van ieder der Raaden reekening en verandwoording, met overlegging van alle stukken en bescheiden, daartoe behoorende, ontvangen te hebben, aan de Vertegenwoordigende Vergadering verslag doen van zoodanige sommen, als tot waarneming van de belangen der Buitenlandsche Bezittingen en Coloniën, gedurende het afgelopen Jaar, ontvangen en uitgegeven zijn, als mede van den staat der zaken aldaar.

Bijaldien 'er een zuiver overschot, na afrek van hetgeen voor het volgend Jaar noodig zal zijn, plaats heeft, zal hetzelfde in de Nationaale Kas gestort worden.

De Rapporten, Reekeningen en Begrootingen, in dit en het vorig Artikel gemeld, zullen door den druk worden bekend gemaakt.

CCXLIII.

Het Uitvoerend Bewind zal, op voordragt van ieder der Raaden, de aanstelling hebben der hooger Ambtenaars, in de Buitenlandsche Bezittingen en Coloniën, tot derzelver bestuur behoorende.

CCXLIV.

Ieder der Raaden zal zorgen, dat de Troepen, die zig in de Coloniën bevinden, wel behandeld, betaald, en gekleed worden, en voltallig blijven.

CCXLV.

Ieder der Raaden, en de bijzondere Leden van dien, zullen, in geval van misdrijf, in derzelver Bediening begaan, voor een Hoog Nationaal Gerechtshof te regt gesteld worden.

CCXLVI.

De wijze, waarop de republikeinsche beginselen, in de Bezittingen en Coloniën der Republiek, geregeld zullen worden ingevoerd, word door de Wet bepaald.

Over de Asiatische Bezittingen en
Etablissements.

CCXLVII.

De Bataafsche Republiek neemt tot zig alle de Bezittingen en Eigendommen der gewezen *Oost-*

Indische Compagnie, benevens alle derzelver Schulden. De Octrooijen, voornaaft aan die Compagnie verleend, worden vernietigd.

CCXLVIII.

De Geïnteresseerden *bij* en Houders van Actiën, in de gewezen Oost-Indische Compagnie, worden door de Natie, bij wijze van afkoop, schadeloos gesteld.

CCXLIX.

De Bataafsche Republiek behoud, voor als nog, aan zig het vervoeren van allerlei Goederen naar de *Oost-Indiën*, die niet aan de handeldrijvende Ingezetenen zijn afgestaan, als mede den aanbreng der voordbrengselen van den grond aldaar herwaards, het aanvoeren van Théé uit het Rijk van *China*, daaronder begrepen. De Raad, zulks uitvoerende, zal, bij voorraad, handelen volgens den inhoud van het laatste Octrooi, aan het *Commissie tot de zaken van den Oost-Indischen Handel en Bezittingen* verleend, met zoodanige verdere bepalingen, als bij deze Acte van Staatsregeling zijn uitgedrukt, tot zoo lang, dat, door het Uitvoerend Bewind, op voorstel van den Raad der Asiatische Bezittingen, aan het Vertegenwoordigend Lichaam, een nieuw Charter aangeboden, en door het laatste zal zijn bekrachtigd.

De Wet zal dit Artikel kunnen veranderen of vernietigen, naar maate het belang der Bataafsche Republiek zulks zal vorderen.

CCL.

De Wet zal de inwendige Staatsinrigting, en de wijze van bediening der Politie en Justitie, in elk dezer Bezittingen en Etablissemerten, regelen.

Over de West-Indische Bezittingen en Coloniën, in Amerika en op de Kust van Guinéa.

CCLI.

Aan ieder der Coloniën zal een nieuw *Constitutioneel Charter* gegeven worden. Dit Charter zal de tegenwoordige belastingen doen ophouden, en eene nieuwe wijze van vergoeding aan de Republiek, voor derzelver verleende bescherming, vaststellen.

CCLII.

Het ontwerp van dit nieuwe Charter zal door het Uitvoerend Bewind, op voorstel van den Raad der Amerikaansche Coloniën, aan de Vertegenwoordigende Vergadering ter bekrachtiging aangeboden worden.

CCLIII.

De kosten, voor het huishoudenlijk Bestuur der Coloniën, zullen door de Inwoners zelven geregeld en betaald worden.

CCLIV.

De Wet zal bepalen het getal en de magt der Commissarissen, welken het Uitvoerend Bewind in iedere Colonie of Bezitting zal kunnen zenden.

CCLV.

Alle onderscheiden Kamers en Departementen van den West-Indischen Handel, of hoe ook genoemd, zijn vernietigd. Alle afzonderlijke Coloniën worden, terstond, onder één algemeen Bestuur gebragt, en zij, die zullen bewijzen door deze vereniging benadeeld te zijn, afgekogt.

VERVOLG UTR. PLN. I.

TITEL VIII. VAN DE REGTERLIJKE MAGT.

Eerste Afdeeling. Algemeene Bepalingen.

CCLVI.

Geene Regterlijke Bediening word waargenomen, dan door Bataafsche Burgers, die den vollen ouderdom van *dertig* jaaren bereikt hebben.

Buiten deze voorwaarde, kan de Wet nog andere bepalingen in de keuse maaken.

CCLVII.

In geene Regtbank hebben Leden, of openbaare Aanklaagers, te gelijk zitting, die aan elkanderen bestaan in de opklimmende of nederdaalende linie, noch ook als Broeders, of als Oom en Neef, hetzij door Bloedverwantschap, of Huwelijck.

CCLVIII.

De Leden van alle Regtbanken zijn, bij hunne afreding volgens de Wet, wederom, ten zelfden tijde verkiesbaar.

CCLIX.

Geen Lid word afgezet, dan om misdrijf, in zijnen Post begaan, noch ook geschorst, noch gevonnisd, dan na een voorafgegaan Decreet van beschuldiging.

CCLX.

Geen Lid mengt zig in de uitöefening van Wetgevende of Uitvoerende Magt, of van Politie. Het verhindert nimmer de uitvoering van eenige Wet, noch roept eenig ander Lid van Bewind vóór zig ter verändwoording.

Het gezag der Regtbanken word door de Wet bepaald.

In geval van geschil tusschen Bewindvoerend of Regterlijk Gezag, tot welk van beiden de eene of andere zaak ter beslissing behoore, geschied de uitspraak door het Vertegenwoordigend Lichaam.

CCLXI.

In *Civile* zaken, is het regt van partijen, om haare geschillen door bemiddeling van, door haar zelven gekozen, Scheidsmannen afte doen, onschendbaar, en derzelver uitspraak zonder hooger beroep, tenzij partijen zig zulks uitdrukkelijk voorbehouden.

CCLXII.

In *Crimineele* Vonnissen, ten nadeele van den beschuldigden gewezen, word de misdaad naauwkeuriglijk uitgedrukt, op pene van nulliteit.

CCLXIII.

Geen Regter of Regtbank bereekent, onder eenig voorwendsel, of benaaming, eenige kosten, ten behoeve van zig zelven, aan de geschilvoerende Partijen.

Tweede Afdeeling. Van de Vrederegters, en derzelver Bijzitters, — van de Burgerlijke Regtbanken, — van de Departementale Geregtschoven, — van de Vierschaar over de misdrijven der Regters, — van het Hoog Nationaal Geregtschhof, — en van de Regtspleeging over het Volk van Oorlog.

CCLXIV.

In elke Gemeente is of zijn één of meer *Vrederegters*. Derzelver getal is evenredig aan de bevolking.

CCLXV.

Elke Grond-Vergadering benoemt, ten dien einde, één Persoon buiten zig, bij meerderheid van stemmen, en geeft berigt van haare keus, bij billet, door den Vóórzitter en Secretaris geteekend, en verzegeld, aan den Raad der Gemeente.

CCLXVI.

De Raad der Gemeente doet eene Lijst der benoemde Persoonen drukken, vermindert die, bij herhaalde stemming, tot een *Drie-tal*, en volbrengt daaruit, *agt* Dagen daarna, de gevorderde keus.

CCLXVII.

Wanneer eenig benoemd Persoon de volstrekte meerderheid van stemmen der Grond-Vergaderingen heeft, word deze keus door den Raad bekrachtigd.

CCLXVIII.

Aan ieder Vrederegter worden, op vordering van wederzijdsche Partijen, *twee* Bijzitters toegevoegd.

CCLXIX.

De Bijzitters worden benoemd door de Grond-Vergaderingen, en wel door ieder *Eén*. De lijst derzelven word door den Raad der Gemeente, ten spoedigsten, openlijk bekend gemaakt.

CCLXX.

Vrederegters en Bijzitters worden, voor den tijd van *twee* Jaaren, gekozen; doch zijn wederom verkiesbaar.

CCLXXI.

Uit de *algemeene* Lijst der Bijzitters zijn Partijen bevoegd, ieder, *één*, naar hun welgevallen, te kiezen.

CCLXXII.

De Wet bepaalt de voorwerpen, waarover de Vrederegters, hetzij *met* of *zonder* hunne Bijzitters, ook *met* of *zonder* hooger beroep, uitspraak doen.

CCLXXIII.

Het staat niemand vrij, eenig twistgeding aantevangen, zonder zig, altoorens, tot den Vrederegter te hebben verwoegd.

Zo de Vrederegter hen niet kan bevredigen, verwijst hij hen, bij schriftlijke Acte, naar de Burgerlijke Regtbank, met overlegging der daartoe behorende Stukken, door beide Partijen onderteekend.

CCLXXIV.

Geene Practisijs, noch derzelver instructoire Schriftuuren, voor zoo ver zij geene bewijsstukken behelzen, worden door den Vrederegter, *met* of *zonder* Bijzitters gezeten zijnde, toegelaten.

CCLXXV.

De Wet bepaalt de ambtsverrigtingen en de jaarwedden der Vrederegters, als mede, op welke wijze zij de zaken, voor hen gebragt, hebben te instrueren.

CCLXXVI.

In elk Departement bestaan Burgerlijke Regtbanken.

CCLXXVII.

Derzelver aantal en werkzaamheden, zoodanig, als het gerief der Ingezetenen, ter bekominge van goed regt, vordert, gelijk mede het aantal van Leden, en de wijze van keus door de Grond-Vergaderingen, worden door de Wet bepaald.

CCLXXVIII.

Ieder Departementaal Bestuur benoemt, op Instructie van het Uitvoerend Bewind, in de ver-

schillende Gemeenten van deszelfs Departement, het benodigd aantal van *Schouten Crimineel*, met derzelver *Dienaars*.

CCLXXIX.

Voor elk Departement bestaat een Departementaal Gerechtshof, ter behandeling zoo wel van Crimineele, als van Civile zaken, volgens Instructie, door het Vertegenwoordigend Lichaam vervaardigd.

CCLXXX.

Hetzelve is zaargesteld uit *tien* Leden, waarvan *vijf* tot de crimineele, en *vijf* tot de civile Zaken, bijzonderlijk werkzaam zijn.

CCLXXXI.

Het Uitvoerend Bewind stelt, bij elk dier Gerechtshoven, eenen *Commissaris*, gelast, om te waaken voor de uitvoering der Wetten, en derzelver form, gelijk mede, eenen openbaaren Aanklaager in crimineele gevallen.

CCLXXXII.

Bij deze Gerechtshoven dienen de Civile zaken, alleen in geval van hooger beroep.

CCLXXXIII.

Ieder dezer Gerechtshoven vonnist, bij uitsluiting, over alle misdaden, in derzelver Departement begaan, over welken de Wet, hetzij infamie of lijfstraf bepaalt, waaronder bijzonderlijk behooren alle fraudes en contraventien, door Ingezetenen van het Departement ten nadeele van 's Lands Middelen gepleegd.

CCLXXXIV.

Dezelven doen, al mede, uitspraak over alle misdrijven, door alle Leden van eenig Administratief Bestuur, of ook door de ondergeschikte Financiële Ambtenaars in de Departementen en Gemeenten, in derzelver posten begaan.

CCLXXXV.

In geval eener gevorderde *Revisie* van een Vonnis, door zoodanig Gerechtshof gewezen, word dezelve opgedragen aan *Adjuncten Reviseurs*, uit de naastbij gelegen Departementale Gerechtshoven te benoemen.

Derzelver getal zal evenredig zijn aan dat van hun, die het Vonnis hebben uitgebragt.

CCLXXXVI.

De Wet bepaalt de wijze van benoeming, den tijd van aftreding, de werkzaamheden, met derzelver splitsing, en de jaarwedden van alle Leden, tot de Departementale Gerechtshoven behorende.

CCLXXXVII.

De Wet bepaalt, insgelijks, de aanstelling der nodige Ministers bij ieder dezer Hoven, onder bepaalde Instructien.

CCLXXXVIII.

In geval van verzuim, of misdrijf, door een Regter of Regtbank in de uitvoering der Wetten, of derzelver form begaan, geeft de Commissaris bij dat Departementaal Gerechtshof, waaronder die Regter of Regtbank behoort, daarvan terstond kennis aan den *Agent van Justitie*.

CCLXXXIX.

In het eerste geval, poogt de Agent van Justitie denzelven Regter, of Regtbank, door nadrukkelijke instantien, tot derzelver pligt te overreeden.

CCXC.

In geval van misdrijf, schorst de voornoemde Agent het Vonnis, en draagt zijne aanklagt vóór

aan het Vertegenwoordigend Lichaam, met eisch van rechtsvervolging.

CCXCI.

Het Vertegenwoordigend Lichaam volmagtigt, alsdan, den gemelden Agent, om, ten dien einde, bijéénteroepen de *Vierschaar over de misdrijven der Regters*, in hunnen post begaan.

CCXCII.

Deze Vierschaar is zaamgesteld uit den voorn. Agent, als Aanklaager, en vijf Leden uit de vijf Departementale Gerechtshoven, daartoe, bij tourbeurt dier Hoven, en bij loting van derzelver Leden, te verkiezen.

Bij de daarstelling der Departementale Gerechtshoven, zal daartoe een Rooster gemaakt worden.

CCXCIII.

De gedaane aanklagt tegen den Regter, of Regtbank, door dezelve Vierschaar wordende bekrachtigd, vernietigt Zij alsdan het Vonnis, tegen de Wet of derzelver form geveld, en verwijst den Regter tot de straf, bij de Wet bepaald.

CCXCIV.

Het Hoog Nationaal Gerechtshof bestaat, alleenlijk, in gevallen, bij de Wet bepaald, bijzonderlijk, om uitspraak te doen over misdrijven, door de Leden van het Vertegenwoordigend Lichaam, of van het Uitvoerend Bewind, deszelfs Agenten, Commissarissen der Nationaale Rekening, door de Ministers dezer Republiek en derzelver Secretarissen bij Buitenlandsche Mogendheden, of door de Secretarissen van Ambassade, in de waarneming hunner Posten begaan.

Deszelfs samenroeping geschied door het Uitvoerend Bewind, op last van het Vertegenwoordigend Lichaam.

CCXCV.

Hetzelve is zaamgesteld uit Leden der Departementale Gerechtshoven.

Uit ieder dezer Hoven worden, bij loting, drie Leden gekozen, om als Regters te handelen.

Uit deze, aldus gekozen, vier-en-twintig Regters, kan zoo wel de beschuldigde, als beschuldiger, agt derzelven weigeren, zonder redengeving.

De redenen van weigering, tegen de overige Regters aangevoerd, worden beoordeeld door zoodanig Departementaal Gerechtshof, als beschuldigde of beschuldiger zal benoemen. Aan Deszelfs uitspraak zullen zij zig onderwerpen. De redenen gegrond wordende geoordeeld, worden de Plaatsen dier geweigerde Leden, bij loting, vervuld, zonder de weigering te herhaalen.

Onder de zestien Regters, die alzoo zijn toegelaten, geschied eene uitloting van vier Leden.

De overige twaalf Regters vormen alzoo het Hoog Nationaal Gerechtshof.

Uit dit getal word, bij loting, Eén derzelven tot openbaaren Aanklaager benoemd.

De overige elf Regters verkiezen uit hun midden eenen Voorzitter.

De Wet bepaalt de Belofte, en andere voorbeidselen, tot deze Zitting behoorende.

CCXCVI.

Dit Gerechtshof vergadert niet, dan nadat het Vertegenwoordigend Lichaam een Decreet van beschuldiging genomen heeft.

CCXCVII.

Het Vertegenwoordigend Lichaam bepaalt almede

de plaats, alwaar dit Gerechtshof zijne zitting zal houden.

Deze Plaats moet, ten minsten, tien uren van het verblijf des Vertegenwoordigenden Lichaams verwijderd zijn.

CCXCVIII.

Het Volk van Oorlog blijft, zonder onderscheiding van rang, in alle civile zaken, en voorts in commune delicten, alleenlijk onderworpen aan den Burgerlijken Regter.

CCXCIX.

Zoodanige feiten, echter, die in den Dienst, en door den Krijgsman alleen, kunnen worden bedreven, worden aan *Garnisoens-Krijgsraaden* verwezen, die, op *confessie*, vonnis wijzen, zonder hooger beroep.

De Wet zal nader bepalen de gevallen, op welken deze regel toepaslijk zij.

Het Reglement van Krijgs-Tugt (*Art. CXVII.*) bepaalt derzelver samenstelling, vooral ten aanzien der *Auditeuren Militair*, en *Fiskals*.

CCC.

In tijd van Vrede, kan, in crimineele gevallen, eene herziening der Vonnissen van genoemde Garnisoens-Krijgsraaden gevorderd worden, om te beoordeelen, of de straf, bij de Wet bepaald, naar behooren is toegepast.

In dat geval, dienen de vijf oudste Hoofd-Officieren van de Brigade, en de naastbijzijnde Auditeur-Militair, mids niet in dezelfde zaak bij den Krijgsraad gediend hebbende.

CCCI.

In Militaire Vonnissen, door Garnisoens-Krijgsraaden *zonder confessie* geslagen, zal een hooger beroep zijn op eene *Hooge Vierschaar*.

Dezelve zal bestaan uit vijf Hoofd-Officieren, en één Fiskaal.

De Wet bepaalt, in dit geval, de werkzaamheden van den Agent van Oorlog, en de betrekkingen van den Fiskaal en der Auditeurs Militair, gelijk mede de wijze van samenstelling dezer Vierschaar.

CCCII.

Eene gelijksoortige vorming en werking van *Krijgsraaden* heeft plaats, ten aanzien der Mariniers, zoodra zij zig aan boord van 's Lands Schepen bevinden.

De Wet maakt ook, ten dezen opzichte, soortgelijke bepalingen, als in *Art. CCC. tot CCCII.* zijn uitgedrukt.

CCCIII.

De nieuwe vorming der, in dezen Titul omschreven, Regterlijke Magt zal haaren aanvang nemen, binnen ééne Maand na de eerste zitting van het Vertegenwoordigend Lichaam.

Het *Wetboek van Burgerlijke en Lijfstraflijke Wetten* (*Art. XXVIII.*) zal echter, in de form dezer inrigtingen, zoodanige veranderingen mogen maaken, als, tot veiligheid van den Staat, en gerief der Ingezetenen, in den tijd, zal nodig geoordeeld worden.

TITUL IX. OVER DEN STAATKUNDIGEN INVLOED DES VOLKS OP DE STAATSREGELING.

CCCIV.

Tot op het einde van het Jaar 1803 der ge-

meene Tijdsrekening, kan 'er geenerlei verandering in de Staatsregeling gemaakt worden.

CCCV.

Met den aanvang van het Jaar 1804, zal 'er eene herziening van dezelve plaats hebben.

CCCVI.

Tot dat einde, zal werkzaam zijn eene *Commissie van Herziening*, bestaande uit zoo veele Leden, als 'er tagtig Duizendtallen Zielen in de Bataafsche Republiek gevonden worden, en gekozen door de Grond- en Districts-Vergaderingen, op den tijd en de wijze, bepaald bij het *Reglement*, LETTER E.

CCCVII.

Vervolgens, kan 'er, van vijf tot vijf Jaaren, eene nieuwe Herziening der Staatsregeling plaats hebben, op de wijze, bij hetzelfde *Reglement* vastgesteld.

CCCVIII.

Behalven op deze, bij de Staatsregeling vastgestelde, tijdstippen en wijze, en zonder den uitgedrukten wil des Volks, kan dezelve, nimmer, wetmatig worden veranderd.

REGLEMENTEN,

BEHOORENDE TOT DE

ACTE VAN STAATSREGELING.

BIJLAGE.

REGLEMENT, LETTER A.

Behoorende tot TITUL II.

Eerste Afdeling. Over de wijze van Stemming in de Grond-Vergaderingen.

1.

In elke Grond-Vergadering, is de Oudste in jaaren provisioneel Voorzitter, en de Jongste neemt den post van Secretaris op zig, waarvan zij, nogthands, om redenen, door de Vergadering voldoende geoordeeld, verschoond kunnen worden, en opgevolgd door den Naastvolgenden in jaaren.

2.

In elke Grond-Vergadering, worden door den Secretaris de naamen der stemhebbende Burgers, daartoe behoorende, volgens eene Lijst, door het Gemeente-Bestuur aan den Voorzitter toegezonden, gelezen, die der agtergeblevenen aangeteckend, en het getal der aanwezenden opgemaakt.

3.

Bij geheime stemming, worden vijf Stemöpnemers bij meerderheid benoemd, en uit dezelve één tot Voorzitter, en één tot Secretaris verkozen, terwijl één der drie anderen de Contra-Lijst van stemming zal houden.

4.

Dezen benoemd zijnde, word niemand, onder

welk voorwendsel ook, in de Vergadering meer toegelaten, noch kan zig iemand daaruit verwijderen, dan met toestemming van den Voorzitter.

5.

De Voorzitter opent de Vergadering in dezer voege:

„Het werk, Medeburgers, waartoe wij thands „geroepen zijn, vordert de plegtige herinnering „van het belang dat 'er voor ons en voor alle „onze Medeburgers, wier zaak wij alhier waar- „nemen, ligt in de gelukkige keuse van eenen „Man, op wiens schouders, benevens anderen, „met hem in het Bestuur te plaatzen, deszelfs „gewichtige last zal rusten. Dat dan het bezef „van dit belang, en van onze duure verplichting, „ons alles doe ter zijde zetten, wat ons belet- „ten zou, zoodanig eenen te benoemen, toege- „daan aan de heilige beginselen en voorschrif- „ten onzer Staatsregeling, dien elk onzer in „gemoede, als den braafsten en kundigsten tot „zulk eenen aanmerkelijken post, beschouwt, ten „einde elk onzer een gerust geweten hebbe voor „God en het Vaderland!”

„Ik maak dus geene zwaarigheid, om op „nieuw de volgende Verklaring afteleggen:”

„„Ik verklaar, eenen onveranderlijken af- „keer te hebben van het Stadhouderschap, „„Foederalisme, de Aristocratie, en de Regee- „ringloosheid. — Ik beloof, dat ik, in alle „de benoemingen, die ik heden zal doen, nie- „mand stemmen zal, dien ik in waarheid ge- „loove een aanhanger van het Stadhouderlijk, „en Foederatief Bestuur, of voorstander van „Aristocratie en Regeeringloosheid te zijn.”

„Dit verklaar ik op mijne Burgertrouw.”

6.

Deze Verklaring ligt geschreven op de tafel, aan welke de Voorzitter geplaatst is, en ieder der Stembevoegden legt, bij den aanvang der werkzaamheden, zijne hand op dit geschrift, en zegt, terwijl dezelve daarop rust, overluid:

„Dit verklaar ik.”

7.

De Voorzitter, Secretaris, en drie Stemöpnemers, brengen het eerst hunne stem uit, zonder deswege onder elkanderen eenige raadpleegingen te houden.

8.

De Secretaris, na altoorens aan ieder der Stembevoegden een Nummer te hebben doen trekken, teekent hetzelfde onder het oog van hem, die het getrokken heeft; op den hoek van een Briefje, vouwt dien hoek, en verzegelt denzelven naar behooren.

9.

Ieder schrijft, in tegenwoordigheid der Stemöpnemers, den Persoon, dien hij steunt, met uitdrukking van deszelfs naam en toenaam, of met zoodanige andere aanduiding, als denzelven kenbaar maakt, op het gezegde Briefje, steekt het in eene daartoe bestemde Busse, die behoorlijk gesloten is, en waarvan de sleutel, gedurende de stemming, bij den Voorzitter bewaard blijft.

10.

Hij, die niet kan lezen en schrijven, meld den Persoon, dien hij wil stemmen, met uitdrukking van deszelfs naam en toenaam, of met andere voegzaame aanduiding, aan den Secretaris, en aan hem,

die de Contra-Lijst houd. De Secretaris schrijft zulks voor hem op het Stembriefjen, vertoont dit aan hem, die de Contra-Lijst houd, en laat het door den Stemmer zelf in de Busse steken.

11.

Na het inkomen van alle de Briefjens, opent de Voorzitter, in tegenwoordigheid der Stemmers, de Busse, neemt de Briefjens één voor één daar uit, en stelt dezelve ter hand aan den *derden* Stemöpnemer, die tot het oplezen der naamen benoemd is.

12.

Deze is gehouden, den naam, op ieder Briefjen geschreven, overluid op te lezen, en aan den Secretaris, en hem, die de Contra-Lijst houd, te vertoonen, welke beiden, ieder op zijne Stem-Lijst, de naamen aantekenen.

13.

In geval bij het oplezen van eenig Briefjen blijkt, dat iemand in de aanduiding van den Persoon een misslag had begaan, word het Nummer door den Voorzitter ontzegd, en de Stemmer opgeroepen, om zig nader te verklaren.

14.

Hij, die de volstreckte meerderheid van Stemmen (dat is, ten minsten, ééne meer, dan de helft, van alle de Stemmen) heeft, is de Benoemde.

15.

Wanneer niemand de volstreckte meerderheid heeft, zullen alle de Gestemden op nieuw worden voorgelezen, ten einde daaruit één benoemd worde.

16.

Bij de tweede stemming, zulk eene meerderheid geene plaats hebbende, worden de *drie*, die de meeste stemmen hebben, tot eene *derde* stemming voorgedragen.

17.

Bij de *derde* stemming, is hij, die de meeste stemmen heeft, schoon geene volstreckte meerderheid hebbende, benoemd. In geval de stemmen steken, beslist het Lot.

18.

Bij elke herstemming worden, alvorens, de vorige Stembriefjens in een Omslag verzegeld, en, na afloop der Zitting, verbrand.

19.

Zoodra de benoeming van eenen Vertegenwoordiger, en, op dezelfde wijze, die van eenen Kiezer der Grond-Vergadering, en deszelfs Plaatsvervanger, of ook de stemming volbragt is over zoodanige zaak, waartoe de Grond-Vergadering, bij de Staatsregeling, of door eene bijzondere Wet van het Vertegenwoordigend Lichaam, was opgeroepen, word het verhandelde in geschrift gesteld, en door den Voorzitter, Secretaris, en de *drie* Stemöpnemers onderteekend, waarna de Vergadering door den Voorzitter oogenblikkelijk gescheiden word.

20.

De Wet bepaalt de wijze van stemming, bij het verkiezen van onderscheiden openbare Ambtenaaren, voor zooveel bij de Staatsregeling daarin niet is voorzien.

Tweede Afdeeling. Van de Kiezers, ter Districts-Vergadering.

21.

De Kiezers bedanken nimmer voor den hun

VERVOLG UTR. PLB. I.

opgelegden last, dan om redenen, welke bij de Grond-Vergaderingen, waardoor zij benoemd zijn, worden aangenomen.

22.

Zij bevinden zig, op den *derden* dag na de benoeming, op de plaats hunner bestemming. Ter goedmaakinge der reiskosten, word hun, voor ieder uur afstands, toegelegd *één* Gulden.

23.

Zij geven hunnen Lastbrief aan eene daartoe benoemde Commissie van het Plaatslijk Bestuur, alwaar de Districts-Vergadering gehouden word, ter naarziening over, en voorts in de Vergadering aan den Voorzitter.

24.

Wanneer de Kiezer verhinderd word, ter *Districts-Vergadering* te verschijnen, draagt hij dien post op aan zijnen Plaatsvervanger.

25.

Ook dezen wordende verhinderd, draagt hij zorg, dat de door zijne Grond-Vergadering benoemde Persoon aan de Vergadering van Kiezers kenbaar worde, en zend, tot bewijs der egtheid, zijnen lastbrief.

26.

De Vergadering van Kiezers constitueert zig op denzelfden voet, als de Grond-Vergaderingen. (*Art. 1. enz.*)

27.

De Voorzitter doet alle de, door de onderscheiden Grond-Vergaderingen van dat District benoemde, Persoonen, op eene Lijst brengen, en der Vergadering voorlezen.

28.

Zo iemand door eene volstreckte meerderheid (dat is, door ééne stem meer, dan de helft) der Grond-Vergaderingen is benoemd, is de keus gedaan.

29.

Zo niemand door de volstreckte meerderheid is benoemd, worden de *drie*, door de meesten van alle Grond-Vergaderingen benoemd, op eene Lijst gebragt.

30.

Zo 'er geene *drie* Persoonen door meer dan ééne Grond-Vergadering benoemd zijn, worden uit de andere benoemde Persoonen, bij besloten Briefjens, *één* of *twee* tot het Drietal, bij eene betrekkelijke meerderheid van stemmen, benoemd.

31.

Zo niemand der voorgedragenen, door meer dan ééne Grond-Vergadering, ware benoemd, word uit alle de benoemde Persoonen een Drietal op dezelfde wijze daargesteld.

32.

Uit het gemaakte Drietal word het Lid der Vertegenwoordigende Vergadering gekozen.

33.

De wijze van benoeming geschied, overeenkomstig Art. 7, 8, 9, 11, 12 en 13, voor de stemming in Grond-Vergaderingen bepaald.

34.

Op gelijke wijze, als bij Art. 9, 10, 11, 12, 13 en 14, van dit *Reglement* bepaald is, word *één* Plaatsvervanger van het Lid der Vertegenwoordigende Vergadering gekozen.

35.

Zo iemand der Kiezers door zijne Mede-Kiezers

op het Driel geplaatst word, begeeft hij zig, bij de stemming daarover, buiten de Vergadering.

36.

De benoeming geschied zijnde, doet de Voorzitter een Credentiaal voor den Benoemden door den Secretaris opmaaken, van den navolgenden inhoud:

„De Vergadering van Kiezers uit *veertig* Grond-
„Vergaderingen van het District van der
„Bataafsche Republiek, ontbied, in gevolge der
„Acte van Staatsregeling, den Burger
„woonende, ten einde zig te vervoegeu,
„als Lid, bij het Vertegenwoordigend Lichaam
„der Bataafsche Republiek.”

Dit Credentiaal word, onverwijld, aan het gekozen Lid, en een zoortgelijk aan deszelfs Plaatsvervanger, toegezonden.

37.

Hetzelve word door den Voorzitter geteckend, en door den Secretaris met twee Leden gecontrasigneerd.

38.

Van deze benoeming, en van het verhandelde ter Districts-Vergadering, word met eenen Brief kennis gegeven aan het Vertegenwoordigend Lichaam, en aan het Uitvoerend Bewind, op gelijke wijze ondertekend, als in het naastvoorgaande Artikel is gemeld.

39.

De Voorzitter verklaart alsdan, dat de werkzaamheden der Vergadering geëindigd zijn, en scheid dezelve.

BIJLAGE.

REGLEMENT, LETTER B.

Behoorende tot Titul. III.

Eerste Afdeeling. Van de Vervulling der jaarlijks openvallende Plaatsen in het Vertegenwoordigend Lichaam.

1.

Het Uitvoerend Bewind roept, volgens de orde, door de loting, bij Art. XXXVIII. van de *Acte* der Staatsregeling bepaald, jaarlijks, tijdig op alle de Grond-Vergaderingen van die Districten, wier tourbeurt het alsdan is, tegen den laatsten *Dingsdag* der Maand *Maj*, met herinnering van tijd en plaats van zamenkomst der *Districts*-Vergaderingen, ten einde nieuwe Leden te benoemen voor het Vertegenwoordigend Lichaam.

2.

De aldus verkozen Leden tot het Vertegenwoordigend Lichaam, en derzelver Plaatsvervangers, zenden, binnen *veertien* Dagen na de gedaane keuse, hunne Geloofsbrieven toe aan het Uitvoerend Bewind, welk dezelve oogenbliklijk zend aan eene Commissie, tot dat einde benoemd, en zamengesteld uit *vier* Leden der *Eerste* Kamer, en *twee* der *Tweede* Kamer, ter beoordeeling.

3.

Deze Commissie beoordeelt, binnen de *drie* naastvolgende Weken, alle de ingekomen Geloofsbrieven, gedurende welken tijd een gekozene aan dezelve redenen kan inzenden, waarom hij meent zig te moeten verschoonen; gelijk ook, in dien tusschentijd, andere Burgers aan dezelve kunnen voordragen zoodanige schriftlijke bezwaaren, als zij tegen de wettigheid der verkiezing, of de bevoegdheid des gekozenen, oordeelen te hebben.

4.

Indien de Commissie, noch in de keuse, noch in den gekozenen, enig gebrek bevind, hetgeen hem onbevoegd maakt, volgens de Staats-regeling, om zitting te nemen; en, indien 'er geene gegronde bezwaaren tegen zijn persoon of verkiezing zijn ingekomen, bekrachtigt de Commissie deszelfs Geloofsbrief, en geeft daarvan aan de beide Kamers kennis.

5.

Indien zij in de keuse, of in den gekozenen, zoodanig een gebrek bevind, of gegronde bezwaaren daarentend aan dezelve zijn voorgekomen, maakt zij zwaarigheid, den Geloofsbrief te bekrachtigen, en geeft daarvan, met voordragt van redenen, kennis aan de *Eerste* Kamer, die alsdan beslist.

6.

Indien de *Eerste* Kamer meent, den Geloofsbrief, om redenen, door de Commissie aangevoerd, niet te moeten bekrachtigen, vernietigt zij de gedaane keus, en gelast het Uitvoerend Bewind, om, zonder uitstel, den Plaatsvervanger van hem, wiens keus vernietigd is, opteroepen; of, zo ook de keus van dezen is vernietigd, alsdan om te zorgen, dat ten spoedigsten eene nieuwe verkiezing voor beiden plaats hebbe.

7.

Indien de Commissie de redenen van verschooning, door eenen gekozenen ingezonden, niet voldoende oordeelt, maakt zij zwaarigheid, denzelven te ontslaan, en geeft daarvan kennis en redenen aan de *Eerste* Kamer, die in dat geval beslist.

8.

Zo de *Eerste* Kamer de redenen van verschooning onvoldoende keurt, en de gekozene niettemin blijft weigeren, zitting te nemen, verklaart zij, openlijk, denzelven vervallen van zijre stembevoegdheid, met alle de gevolgen, daaraan bij de *Acte der Staatsregeling* (Art. X.) verbonden, en gelast het Uitvoerend Bewind, om, onverwijld, deszelfs Plaatsvervanger opteroepen, om zitting te nemen.

Deze oproeping geschied ook, wanneer de *Eerste* Kamer, op voordragt der Commissie, den gekozenen, om aangevoerde dugtige redenen, zijn ontslag verleent.

9.

Indien dezelfde persoon in meer dan één District gekozen mogt zijn, beslist de Commissie, bij loting, voor welk District hij zal optreden, en het Uitvoerend Bewind roept zijnen Plaatsvervanger op, uit dat District, waarin hij mede gekozen was.

10.

Ditzelfde heeft plaats omtrend zijnen Plaatsvervanger, indien hij op meer plaatsen gekozen mogt zijn; en, in het District, welks *Eerste* gekozene en Plaatsvervanger beiden voor een ander District

moeten optreden, geschied ten spoedigsten eene nieuwe keus.

Alles, wat, bij Art. 2—10 van dit *Reglement*, aan de gecombineerde Commissie, en aan de *Eerste Kamer*, is aanbevolen, geschied, voor de eerste maal, door eene Commissie uit de Constituerende Vergadering, en door die Vergadering zelve.

11.

Terstond na de goedkeuring der Geloofsbrieven van de nieuwbenoemde Leden, roept het Uitvoerend Bewind dezelve op, om, binnen veertien dagen, zig te vervoegen in de Residentieplaats.

12.

De nieuw verkozen Leden, alsdan in de Residentieplaats tegenwoordig, komen, met de zitting hebbende Leden van het Vertegenwoordigend Lichaam, te zamen op den daartoe bestemden dag, in eene algemeene Vergadering, ten einde, na de Verklaring (*Acte der Staatsreg.* Art. XXXVI.) te hebben afgelegd, de verdeeling van het Vertegenwoordigend Lichaam in twee Kamers mede daar te stellen, en daarop, oogenbliklijk, zitting te nemen in die Kamer, tot welke zij door de Algemeene Vergadering benoemd worden.

13.

Tot op den dag, ter zittingneming der nieuwe Leden bepaald, blijven de aftredende Leden hunne plaats in elke der beide Kamers behouden.

Tweede Afdeling. Van de verplaatsing van het Vertegenwoordigend Lichaam.

14.

Het Uitvoerend Bewind, zoodra het kennis ontvangt van een gevallen *Decreet* ter verplaatsing van het Vertegenwoordigend Lichaam naar elders, geeft van hetzelfde, bij *Proclamatie*, kennis aan den Volke, en zorgt, zonder uitstel, dat alles in gereedheid zij, om het Vertegenwoordigend Lichaam ten bestemden tijde en plaatse te ontvangen.

Alle tegenstand en vertraaging, aan dit *Decreet* toegebracht, is een aanslag tegen de veiligheid van den Staat.

15.

Datzelve Bewind zorgt tevens, dat daarvan, onverwijld, aanschrijving geschiede aan die Leden van het Vertegenwoordigend Lichaam, welken afwezig mogten zijn, met oproeping, om, ten bestemden tijde en plaatse, ter Vergadering tegenwoordig te zijn.

16.

Indien eenig Lid, op dien tijd, aldaar niet tegenwoordig is, en, binnen *acht* Dagen na ontvangst der gedaane aanschrijving, geene redenen voor zijne afwezigheid heeft ingezonden, of, indien de gegeven redenen door de Kamer, waartoe hij behoort, niet voldoende gekeurd zijn, word hij door die Kamer verklaard, vervallen te zijn van zijnen post, en het Uitvoerend Bewind gelast, onverwijld te zorgen voor de oproeping van zijnen Plaatsvervanger, of voor eene nieuwe verkiezing in zijne plaats.

Zoodanig agtergebleven Lid word, daarenboven, als schuldig aan aanslag op de veiligheid van den Staat, voor dat Departementaal Gerechtshof, waartoe hij als Ingezeten behoort, te regt gesteld.

17.

Aan dezelfde misdaad zijn ook schuldig allen, die zig, in eenigerlei opzigt, tegen het verkiezen van nieuwe Leden in het Vertegenwoordigend Lichaam verzetten.

Derde Afdeling. Van de form van Raadpleeging, en de Formulieren, daarbij in acht te nemen.

18.

De *Eerste Kamer* neemt, in het raadpleegen over eenig voorstel haarer Leden of Commissiën, de volgende form in acht.

- a. Bij ieder voorstel, of rapport, moet worden voorgedragen het Ontwerp van de Wet, of van het Besluit, waartoe Hetzelve strekt.
- b. Er geschieden drie lezingen van elk zoodanig voorstel, alvorens daarop te besluiten. De tusschenstand van de eene lezing tot de andere is, telkens, ten minsten van drie dagen.
- c. Na de eerste of tweede lezing, kan een voorstel verworpen, of de raadpleeging daarover uitgesteld worden. Het besluit kan niet eerder, dan na de derde lezing, plaats hebben.
- d. De tweede lezing heeft geene plaats, dan wanneer, in de eerste lezing, vijf Leden dezelve vorderen; wordende, in dat geval, de dag tot die tweede lezing bepaald. Ditzelfde word, bij eene tweede lezing, in acht genomen omtrend de derde lezing.
- e. De bijvoegselen, of bepalingen van eenig voorstel, kunnen wel bij de eerste of tweede lezing voorgedragen, doch niet, dan na de derde lezing, in overweging worden genomen.

19.

Deze form, echter, word niet in acht genomen omtrend besluiten van onverwijld noodzaaklijkheid. Alleen moet, vóór dezelve, eene stellige verklaring van die noodzaaklijkheid, door de volgestrekte meerderheid van alle de Leden der *Eerste Kamer* erkend, voorafgaan.

20.

De Voorstellen, door de *Eerste Kamer* aangenomen, en in besluiten veranderd zijnde, worden onverwijld gezonden aan de *Tweede Kamer*, zijnde aan het hoofd derzelve uitgedrukt, of de dagtekening der drie agtereenvolgende lezingen, of wel de beredeneerde verklaring van onverwijld noodzaaklijkheid.

21.

Indien, uit het hoofd van eenig toegezonden Besluit aan de *Tweede Kamer*, niet blijkt, dat de voorgeschreven form in acht genomen, of de onverwijld noodzaaklijkheid door de *Eerste Kamer* verklaard is, weigert dezelve hare bekrachtiging, zonder den inhoud van het besluit zelf in overweging te nemen, en zend dat aan de *Eerste Kamer* te rug.

22.

Indien, aan het hoofd van een Besluit, de verklaring van onverwijld noodzaaklijkheid door de *Eerste Kamer* is uitgedrukt, raadpleegt de *Tweede Kamer*, terstond, over die verklaring.

- a. Zo de *Tweede Kamer* die verklaring bekrachtigt, raadpleegt Dezelve, zonder uitstel, over het Besluit zelve.

- b. Zo deze Kamer die verklaring verwerpt, neemt Dezelve het daarbij ingezonden Besluit *niet* in overweging, maar zend hetzelfde oogenblikkelijk, met haar Decreet van weigering, terug aan de *Eerste* Kamer.

23.

Indien een besluit der *Eerste* Kamer, aan de *Tweede* Kamer voorgesteld, wel de vereischten heeft, Art. 18. gevorderd, en, zo de *Tweede* Kamer wel bekrachtigt de verklaring van onverwijde noodzaaklijkheid, maar de zaak zelve, of den maatregel, in het Besluit voorgedragen, niet bekrachtigt, zend zij hetzelfde, met haar Decreet van weigering, aan de *Eerste* Kamer terug.

24.

Alle voorgestelde Besluiten der *Eerste* Kamer, aan welker hoofd niet geplaatst is de verklaring van onverwijde noodzakelijkheid, moeten, om door de *Tweede* Kamer te kunnen bekrachtigd of verworpen worden, alvorens, *drie* lezingen in dezelve ondergaan. Het tijdverloop, tusschen de ééne lezing en de andere, is ten minsten van *drie* dagen telkens. Zo het Besluit word bekrachtigd, worden de *drie* dagen der onderscheiden lezingen, in de *Tweede* Kamer, aan het hoofd daarvan uitgedrukt.

25.

In alle gevallen, waarin de *Tweede* Kamer een Besluit, haar door de *Eerste* Kamer voorgesteld, op de wijze, bij Art. 23 bepaald, verwerpt, voegt zij, bij haar *Decreet* van weigering, de redenen, welke haar daartoe bewogen hebben.

26.

De *Eerste* Kamer neemt deze redenen, na een tusschentijd van ten minsten *twee* dagen, in overweging.

- a. Indien Zij in dezelve berust, is het Decreet der *Tweede* Kamer onveranderlijk, en het voorgesteld Besluit blijft verworpen.
b. Zo de *Eerste* Kamer niet berust in de aangevoerde redenen van weigering, zend Zij haare tegenbedenkingen daarop aan de *Tweede* Kamer.

27.

De *Tweede* Kamer neemt, in zoodanig geval, de nadere bedenkingen der *Eerste* Kamer, op den *tweeden* dag, na die te hebben ontvangen, in overweging.

28.

Indien dezelve de bedenkingen der *Eerste* Kamer gegrond vind, vernietigt Zij haar *Decreet* van weigering, en bekrachtigt het voorgesteld Besluit van de *Eerste* Kamer.

29.

Indien Zij die bedenkingen niet gegrond vind, volhard Zij bij haar *Decreet* van weigering. Doch hiertoe word, bij hoofdelijke stemming, eene meerderheid van *twee* Derden van alle haare tegenwoordig zijnde Leden vereischt. De naamen van allen, die in dit geval *vóór* of *tegen* gestemd hebben, worden in de Notulen aangeteekend. Van dit besluit word, onverwijld, aan de *Eerste* Kamer kennis gegeven.

30.

Een zoodanig afgekeurd Voorstel kan, bij geene der beide Kamers, wederom in overweging worden gebracht, dan na verloop van een Jaar.

31.

De *Tweede* Kamer bekrachtigt of verwerpt, nimmer, eenig bijzonder Artikel van het voorgesteld Besluit. De *Eerste* Kamer kan het een of ander gedeelte van hetzelfde, in geval van verwerping, op nieuw, aan de *Tweede* Kamer ter bekrachtiging inzenden.

32.

De Formulieren, waarvan de *Tweede* Kamer in de onderscheiden gevallen, boven uitgedrukt, zig bedient, zijn de volgende:

- a. In het geval, bepaald bij Art. 21.

De Staatsregeling verbiedt, dit besluit in overweging te nemen.

- b. In het geval, Art. 22, Letter a.

De Tweede Kamer, overwegende, dat . . . , bekrachtigt de Verklaring van onverwijde noodzaaklijkheid door de Eerste Kamer, geplaatst aan het hoofd van het volgend Besluit.

- c. In het geval, Art. 22, Letter b. bepaald.

De Tweede Kamer erkent de noodzaaklijkheid van een onverwijld Besluit niet.

- d. In het geval, Art. 23 bepaald.

De Tweede Kamer, overwegende, dat . . . , bekrachtigt het nevensgaande Besluit niet.

- e. In het geval van bekrachtiging van een voorgesteld Besluit.

De Tweede Kamer bekrachtigt het voorgesteld Besluit, en verandert hetzelfde in een Decreet.

BIJLAGE.

REGLEMENT, LETTER C.

Behoorende tot TITEL IV.

Van de wijze van aftreding en verkiezing der Leden van het Uitvoerend Bewind, het Vóorzitterschap, de wijze van Raadpleeging, den post van Secretaris, en het Formulier wegens de afkondiging der Wetten, of het terugzenden eener Wet.

1.

Jaarlijks treed één Lid van het Uitvoerend Bewind af, de eerste *vier* Jaaren bij loting, en, vervolgens, naar ouderdom van dienst.

2.

Ter vervulling der openvallende plaats, stelt de *Eerste* Kamer *drie* Persoonen voor.

Dezelve moeten zijn Bataafsche Burgers, oud *veertig* jaaren, geboren binnen de Republiek, hebbende binnen dezelve, gedurende de laatste *twintig* Jaaren, hunne vaste woonplaats gehad, en geene Leden zijnde van het Vertegenwoordigend Lichaam.

De voorwaarde van vaste inwooning heeft geene betrekking tot die Bataven, die, in den Jaare 1787, genoodzaakt geweest zijn, wegens politieke vervolgingen, hun Vaderland te verlaten, mids daarin vóór den Jaare 1796 zijnde wedergekeerd.

Uit de drie voorgestelde Persoonen, verkiest de Tweede Kamer één Lid tot het Uitvoerend Bewind, binnen drie Dagen na ontvangst der benoeming.

De voorstelling word jaarlijks volbragt op den 1 Junij.

Voorstelling en keus worden gedaan bij geheime stemming, en bij eene volstreckte meerderheid van stemmen der tegenwoordig zijnde Leden in iedere Kamer.

3.

Indien ééne of twee plaatsen openvallen tusschen den 1 Maart en den 1 Junij, worden dezelve niet eerder vervuld, dan op den gewoonen tijd der verkiezing. In dat geval, nemen de overblijvende Leden tot zig één of meer hunner Agenten, als provisioneele Adjuncten, tot op den tijd der vervulling.

Indien de vacature invalt in eenige andere Maand van het jaar, heeft 'er eene buitengewoone en onverwijde vervulling plaats.

4.

Hij, die tusschentijds benoemd word tot vervulling eener plaats, welke, naar de gewoone wijze, nog langer, dan één jaar, had moeten bekleed worden, treed wederom af, zoodra deze tijd door hem vervuld is. Doch, indien zijn Voorganger zoude afgetreden zijn bij de eerstvolgende gewoone verkiezing, vervult hij, nevens den tijd van zijnen Voorganger, ook de vijf daaraan volgende jaaren, alsof hij ten gewoonen tijde gekozen ware.

5.

Niemand zal zig aan de op hem gevallen keus mogen onttrekken, dan om wettige redenen, staande ter beoordeeling der Eerste Kamer, of eene Commissie uit dezelve, aan welker uitspraak de gekozene zig zal moeten onderwerpen.

6.

Een aftredend Lid is niet weder verkiesbaar, dan na een tusschentijd van vijf jaaren.

7.

Ieder Lid van het Uitvoerend Bewind zal, bij beurte, Voorzitter zijn, gedurende ééne Maand. Bij de eerste zitting, bepaalt het Lot de tourbeurten der Leden.

8.

Bij het Uitvoerend Bewind worden geene besluiten genomen, noch eenige orders afgevaardigd, dan in de gewoone, of ook in zoodanige buitengewoone Vergaderingen, waartoe het blijkt, dat de Leden geroepen zijn.

Alle Notulen, zoo van gewoone als buitengewoone Vergaderingen, moeten ten minsten door drie Leden onderteekend zijn.

9.

Ieder Lid is bevoegd, zijnen beredeneerden voordragt in de Notulen te doen inschrijven; gelijk mede te doen aantekenen, waarom hij tot een genomen besluit niet zal hebben gestemd. Geene protesten worden aangenomen.

10.

Het Uitvoerend Bewind, des nodig oordeelende, raadpleegt, in afwezigheid van den Secretaris; mids, in zoodanig geval, de besluiten door één der Leden, in een afzonderlijk geheim Register geschreven, en door allen, telken reize, onderteekend worden.

VERVOLG UTR. PLE. I.

11.

De bijzondere Leden van het Uitvoerend Bewind zijn verplicht, alle berigten, betreffende den Staat, of deszelfs betrekkingen, welken zij van de buitenlandsche Ministers dezer Republiek ontvangen, ter kennis te brengen van het geheele Lichaam, om daarop het nodige regard te slaan, zonder immer eene afzonderlijke politieke of ministerieele correspondentie te mogen houden.

12.

Niemand der Leden begeeft zig buiten de Residentie-Plaats, dan op last, of met uitdruklijke toestemming van het Bewind zelf. Dit, echter, word nimmer aan meer, dan één Lid te gelijk, vergund.

13.

Niemand, Lid geweest zijnde van het Uitvoerend Bewind, kan, zonder toestemming van het Vertegenwoordigend Lichaam, het grondgebied der Republiek verlaten, binnen twee jaaren na deszelfs aftreding.

14.

Tot Secretaris van het Uitvoerend Bewind, gelijk mede tot deszelfs Agenten, tot Commissarissen, Leden van de Raaden der Oost- en West-Indische Bezittingen, of ook tot buitenlandsche Gezanten, of derzelver Secretarissen, is niet benoembaar eenig Lid van het Uitvoerend Bewind, dan na verloop van twee jaaren zederd zijne aftreding, noch ook iemand, die aan één van deszelfs in dienst zijnde Leden, tot in den derden graad ingesloten, vermaagschapt is door bloedverwantschap of huwelijk, noch ook iemand, ten zij dertig jaaren oud, en de verdere vereischten, bij TITUL II. van de Staatsregeling bepaald, bezittende.

15.

De aanstelling van den gemelden Secretaris geschied door het Uitvoerend Bewind, volgens Instructie, door het Vertegenwoordigend Lichaam goedgekeurd.

16.

Het Uitvoerend Bewind, noch ook deszelfs Leden, als zoodanigen, verschijnen immer in de Vergaderingen van het Vertegenwoordigend Lichaam. De mededeeling van voordragten aan het laatste geschied door eenen Boodschapper van Staat.

17.

Het Formulier, voor de afkondiging van ontvangen Wetten of Besluiten, (*Acte van Staatsregeling*, Art. CHL) is, als volgt:

„Het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek doet te weten: Dat het Vertegenwoordigend Lichaam, op de wijze, bij de Staatsregeling vastgesteld, overwogen hebbende, dat enz.

(Hier volgen de gronden, waarop het Besluit berust.)

„besloten en verörend heeft:

(Hier volgt het Besluit zelf.)

„Dienvolgens gelast het voorn. Bewind, in naam des Vertegenwoordigenden Lichaams, dat „deze zal worden afgekondigd en aangeplakt „alomme, waar zulks behoort.”

18.

Het Formulier, waarvan zig het Uitvoerend Bewind bedient, bij het terugzenden van eene Wet aan de Tweede Kamer, (*Acte van Staatsregeling*, Art. CIV.) is dit:

„Dewijl de form, bij de Staatsregeling voor-
„geschreven, aan deze Wet ontbreekt, vernag
„het Uitvoerend Bewind dezelve niet te doen
„afkondigen.”

BIJLAGE.

REGLEMENT, LETTER D.

Behoorende tot TITUL VI.

Eerste Afdeling. Van de Begrootingen der Staats-Uitgaven.

1.

Zoodra de begrooting van Staats-Uitgaven, door het Uitvoerend Bewind, aan de *Eerste* Kamer is ingezonden, doet Deze, door eene daartoe benoemde Commissie, onderzoeken, of dezelve zoodanig zij ingerigt, als bij *Art. CCXIV. en CCXV.* is bepaald. Daarin eenig gebrek bevindende, geeft dezelve Kamer hiervan aan het Uitvoerend Bewind kennis, met opgave der verlangde ophelderingen of bijvoegselen.

2.

Het Uitvoerend Bewind voldoet, ten spoedigsten, aan de begeerte der *Eerste* Kamer.

3.

De begrooting van Staats-Uitgaven in de behoorlijke form gebracht zijnde, zendt de *Eerste* Kamer die, onverwijld, aan de Commissarissen der Nationaale Reekening, die dezelve nauwkeurig onderzoeken, en daarop, van post tot post, uiterlijk binnen *éene* Maand daarna, hunne consideratien aan dezelfde Kamer doen toekomen.

4.

Het Vertegenwoordigend Lichaam raadpleegt en besluit alsdan, in de gewoone form, omtrend deze begrooting, vóór het einde van dat jaar.

5.

Het Uitvoerend Bewind zendt, in geval van noodzaaklijkheid, eene buitengewoone begrooting, ingerigt, als bij *Art. CCXV.* is bepaald, waaromtrent alsdan gehandeld word, volgens *Art. 1. tot 4.* hier vooren.

Tweede Afdeling. Van de Commissarissen der Nationaale Tresorie en Nationaale Reekening.

6.

Tot Commissarissen der Nationaale Tresorie en Reekening, zijn alleen verkiesbaar stembevoegde Burgers, ten vollen *derlig* jaaren oud, en, gedurende de *tien* laatste jaaren, Inwooners der Bataafsche Republiek.

7.

De Commissarissen en Secretaris der Tresorie, benevens de Commissarissen en Secretaris der Nationaale Reekening, mogen aan elkanderen onderling, gelijk ook aan de Leden van het Uitvoerend Bewind, en derzelver Agenten, niet bestaan tot in den *derden* graad van bloedverwantschap of zwagerschap.

8.

Van de *vijf* Commissarissen der Tresorie, zal jaarlijks *één*, en, van de *zere* der Nationaale Reekening, de eerste *drie* Jaaren, *twee*, en, in het *vierde* Jaar, *één* aftreden. Het Uitvoerend Bewind bepaalt, ten aanzien der Eersten, en de *Eerste* Kamer, ten opzichte van de Laatste, terstond na hunne aanstelling, de orde, waarin deze aftreding zal plaats hebben.

9.

Het aftredend Lid is wederom verkiesbaar.

10.

Bij vacature van een Lid, zenden Commissarissen der Tresorie aan het Uitvoerend Bewind, en die tot de Reekening aan de *Eerste* Kamer, een *Drielal* van Persoonen, waaruit dezelve eene keuze doen.

11.

De Commissarissen der Tresorie, en der Nationaale Reekening, benoemen, ieder, hunnen eigen Secretaris en Bedienden, op eene Jaarwedde, door het Vertegenwoordigend Lichaam te bepalen, en stellen dezelve af.

12.

Geen hunner, noch ook derzelver Secretarissen, mogen deelen, hetzij regtstreeks of van ter zijde, in eenige leveranciën, aannemingen of verpactingen, ten behoeve der Republiek.

13.

De Nationaale Ontvangers, en verdere Financiële Beëmbten, (wier getal en jaarwedden het Vertegenwoordigend Lichaam bepaalt) door het Uitvoerend Bewind, op eene bijzondere Instructie, aanstellen, moeten, de laatste *vijf* jaaren, gewoond hebben in het Departement, waarvoor zij bestemd zijn, en zijn verplicht, eene Cautie te stellen, bij het aanvaarden hunner bedieningen, geëvenredigd aan derzelver gewigt, welke om de *drie* jaaren vernieuwd word, en waarin de Leden van het Uitvoerend Bewind zelve geenerlei aandeel mogen hebben.

Ook mogen zij aan de Leden van het Uitvoerend Bewind niet bestaan in den *derden* graad van bloedverwantschap of zwagerschap.

14.

Deze Ontvangers, en verdere Financiële Beëmbten, stellen derzelver eigen Suppoosten en Bedienden aan, en zijn voor dezelve, in persoon, verantwoordelijk.

15.

Zij zijn verplicht, van alle hun bekend wordende benadeelingen der Financiën, en van allen bedrog en overtredingen, daaromtrent gepleegd, ten spoedigsten aan het Uitvoerend Bewind kennis te geven.

16.

Het Uitvoerend Bewind schorst dezelve Ontvangers en Beëmbten, in geval van pligt-verzuim, in hunne Bedieningen, en doet de klagten tegen dezelve inbrengen door den openbaaren Aanklaager, *van en voor* dat Departementaal Gerechtshof, waaronder de beschuldigten behooren.

17.

Geen Nationaal Ontvanger doet immer eenige betaling, dan op Ordonnantie van Commissarissen der Tresorie, door dezelve behoorlijk geteekend, en bij die der Nationaale Reekening geregistreerd.

BIJLAGE.

REGLEMENT, LETTER E.

Behoorende tot TITUL IX.

Van de wijze van Herziening der Staatsregeling.

1.

Tot het daarstellen der *Commissie van Herziening* der Staatsregeling, zijn werkzaam alle de Grond-Vergaderingen in de geheele Republiek, welke ten dien einde worden opgeroepen, tegen den gewoonen dag der benoeming van de Leden des Vertegenwoordigenden Lichaams, in den jaare 1803.

2.

Elk *Vier-tal* van naast aan elkander liggende Districten kiest *één* Lid, en *éenen* Plaatsvervanger, tot deze Commissie.

Zo 'er een overschot mogt zijn van meer dan *één* District, word daardoor mede een Lid en Plaatsvervanger benoemd; doch, slechts *één* District overschietende, word hetzelfde gevoegd bij het naastgelegen Vier-tal.

3.

Elke Grond-Vergadering benoemt *éenen* Reviseur, en vervolgens *éenen* Kiezer ter Districts-Vergadering, en deszelfs Plaatsvervanger; alles op dezelfde wijze, als, omtrend de Leden van het Vertegenwoordigend Lichaam, (*Titul II. en Reglement, LETTER A.*) is bepaald.

4.

De vereischten van eenen Reviseur en deszelfs Plaatsvervanger zijn, dat hij stembevoegd Burger, ten vollen *dertig* jaaren oud zij, zederd de laatste *tien* jaaren Inwooner der Republiek, of, elders geboren, zederd de laatste *vijsftien* jaaren; en bovendien geene ambten, noch posten van cenig bestuur, bekleedende.

5.

Op den tweeden dag, na de gedaane verkiezing, komen de gezamenlijke Kiezers der Grond-Vergaderingen, in de daartoe vastgestelde Hoofdplaatsen, bijéén, tot het houden eener Districts-Vergadering.

6.

In deze Districts-Vergadering, welke mede gehouden word volgens het *Reglement, LETTER A.*, word,

a. Uit alle Geloofsbriefen der Kiezers, opgemaakt eene Lijst van de tot Reviseurs in dat District benoemde Persoonen, en agter ieders naam aangeteekend, door hoeveele Grond-Vergaderingen hij benoemd is geworden.

b. En worden, bij loting, uit de aldaar aanwezige Kiezers, *drie* Persoonen benoemd, ten einde, op tijd en plaats, door de Wet vooraf bepaald, met een gelijk getal van Kiezers, uit elk der *drie* naastgelegen Districts-Vergaderingen, op dezelfde wijze gekozen, verder werkzaam te zijn tot het kiezen van *éenen* Reviseur en Plaatsvervanger, uit de gezamenlijke en vereenigde Lijsten der *vier* zaamgevoegde Districten, op de wijze, ten aanzien

der verkiezing van Leden tot het Vertegenwoordigend Lichaam (bij het *Reglement, LETTER A.*) voorgeschreven.

7.

Ten dien einde, ontvangen alle deze Gelastigden tot die vereenigde Vergadering eenen behoorlijken Lastbrief, met de Lijst van alle de benoemde Leden, volgens *Art. 6., Lett. a.*, opgemaakt, beiden onderteekend door den Voorzitter en Secretaris van hunne bijzondere Districts-Vergaderingen.

8.

Ten aanzien van de alzo gekozen wordende Reviseurs en Plaatsvervangers, is alles toepaslijk, wat bij het *Reglement, (LETTER A., TWEEDE AFDEELING)* omtrend de gekozenen tot het Vertegenwoordigend Lichaam, is bepaald.

9.

Van de gedaane keus word, door den Vóórzitter dezer vereenigde Kiezers-Vergadering aan het Uitvoerend Bewind, ten spoedigsten, kennis gegeven.

Alle de berigten ingekomen, en de Geloofsbriefen van alle de gekozen Reviseurs en Plaatsvervangers door het Uitvoerend Bewind gewettigd zijnde, (ten welken einde zij dezelve aan dat Bewind, binnen *veertien* Dagen na de gedaane verkiezing, inzenden) geeft Hetzelve van de benoeming der *Commissie van Herziening*, bij Publicatie, aan den Volke kennis, en bepaalt daarbij tevens den dag, op welken de Leden derzelve zig zullen moeten bevinden ter bestemde plaatse, om aldaar zitting te nemen.

Hiervan word aan elk der gekozen Reviseurs, of daarvoor optredende Plaatsvervangers, door dat Bewind mede aanschrijving gedaan.

10.

De *Commissie van Herziening* vergadert binnen de Stad *Utrecht*.

11.

Uiterlijk *zes* Weeken, na de gedaane verkiezing, vangt de Commissie haare werkzaamheden aan, na, in handen van eenen Commissaris van het Uitvoerend Bewind, de gewoone Verklaring, hoofd voor hoofd, te hebben afgelegd. Zij verkiest den Oudsten haarer Leden tot Vóórzitter, en eenen Secretaris uit haar midden.

12.

De *Commissie van Herziening* ontvangt, gedurende den tijd haarer zitting, geene orders of bevelen van eenige Magt, hoegenoemd, betrekkelijk het onderwerp of de wijze haarer raadpleegingen.

Derzelver Leden zijn nimmer aanspraaklijk wegens hunne uitgebragte adviezen of besluiten. Zij kunnen op geene andere wijze, gedurende den tijd hunner zitting, in regten betrokken worden, dan de Leden van het Vertegenwoordigend Lichaam.

De Commissie woont, nimmer, eenige openbaare plegtigheden bij.

13.

Ieder stembevoegd Burger heeft het regt, gedurende de eerste Maand haarer zitting, aan dezelve intezenden zoodanige individueele, schriftlijke, beredeneerde, en door hem eigenhandig onderteekende, voordragten en bedenkingen, tot verbetering der Staatsregeling, als hij oordeelt nodig te zijn.

14.

De Commissie slaat behoorlijk acht op alle deze

bedenkingen, zoo wel als op die, welke haar door de Leden van eenige openbaare Magt of Bewindvoerend Lichaam, binnen denzelfden tijd, worden toegezonden.

15.

Zij strekt haar onderzoek en besluit niet verder uit, dan tot zoodanig Gedeelte, Artikel, of Artikelen der Staatsregeling, waaromtrent haar eenige bedenkingen of voordragten, volgens Art. 13. en 14., zijn toegezonden.

16.

Binnen vier Maanden, na haare eerste zitting, eindigt de Commissie derzelver raadpleegingen, en zend, onverwijld, haar verslag, schriftlijk, en door haaren Voorzitter en Secretaris onderteekend, aan het Uitvoerend Bewind.

17.

Terstond, na deze verzending, gaat de Commissie van Herziening uit één.

18.

Ieder Lid van dezelve geniet, gedurende den tijd zijner zitting, een Dag-geld van tien Guldens, en, bij zijne aankomst en vertrek, drie Guldens, voor ieder Uur afstands zijner woonplaats, van Utrecht, voor reiskosten en transport.

19.

Het verslag der Commissie, aan het Uitvoerend Bewind toegezonden, volgens Art. 16., bevat eene duidlijke redactie van het door haar veranderd Gedeelte, Artikel, of Artikelen, der Staatsregeling, of wel de redenen, waarom zij de voorgeslagen veranderingen niet goedkeurt.

20.

Het Uitvoerend Bewind doet dit verslag door den Druk gemeen maaken, en vervaardigt eene Publicatie, daartoe betreklijk.

21.

Hierna roept Hetzelve alle de Grond-Vergaderingen in de geheele Republiek op, om, op eenen bepaalden dag, ten minsten vier Weeken na de afkondiging, Art. 20. gemeld, bij *Ja* of *Neen*, de door de Commissie van Herziening ontworpen veranderingen in de Staatsregeling, artikel voor artikel, goedtekeuren of aftekeuren.

22.

De uitslag der stemming, bij meerderheid, nevens het getal der *voor* en *tegen* gestemd hebben, in elke Grond-Vergadering, word behoorlijk in geschrifte gesteld, door den Voorzitter en Secretaris onderteekend, en onverwijld toegezonden aan het Uitvoerend Bewind.

23.

Alle deze inkomende berigten zend het Uitvoerend Bewind aan het Vertegenwoordigend Lichaam.

24.

Het Vertegenwoordigend Lichaam doet, door het Uitvoerend Bewind, ten spoedigsten, bij Proclamatie, aan den Volke bekend maaken den uitslag der stemming, bij meerderheid, van alle de Grond-Vergaderingen.

25.

De alzoo goedgekeurde Artikelen der Staatsregeling hebben, oogenbliklijk, na derzelver afkondiging, kragt van Wet.

26.

Alle de voorgestelde veranderingen verworpen

zijnde, blijft de Staatsregeling, voor den tijd van vijf volgende jaaren, bekragtigd.

27.

Na verloop van dien tijd, en vervolgens van vijf tot vijf jaaren, kan 'er eene nieuwe Herziening der Staatsregeling plaats hebben, doch alleenlijk in deze twee gevallen:

a. Dat het Vertegenwoordigend Lichaam, op een beredeneerd voorstel van de *Eerste* Kamer, door de *Tweede* Kamer goedgekeurd, verklaare de noodzaaklijkheid der herziening van één of meer Artikelen der Staatsregeling.

De drie lezingen van zoodanig voorstel geschieden, in elke der beide Kamers, van tien tot tien dagen, telkens. Tot het opmaaken van een besluit dienaangaande, word in iedere Kamer vereischt de volstrekke meerderheid van stemmen van alle derzelver Leden, daartoe vooraf uitdruklijk opgeroepen.

Een zoodanig voorstel der *Eerste* Kamer kan door de *Tweede* Kamer niet verworpen worden, dan met eene meerderheid van twee derden van het volle getal haarer Leden.

b. Of wel, dat vijftien-duisend stembevoegde Burgers, binnen de zes laatste Maanden van het tiende, vijftiende, of twintigste Jaar enz., zig, met individueele en geteekende voordragten, tot verandering van hetzelfde Artikel of Artikelen der Staatsregeling, hebben verwoegd bij het Vertegenwoordigend Lichaam. Deze voordragten moeten duidlijk aanwijzen het Artikel of de Artikelen, waarin men verandering begeert, en de voorgeslagen verandering zelve. Voords, moeten dezelve bekragtigd zijn met een getuigenis der Gemeente-Besturen, aangaande de stembevoegdheid van derzelver Teekenaaren.

28.

Eén van beiden, of ook beide deze gevallen plaats hebbende, doet het Vertegenwoordigend Lichaam, door het Uitvoerend Bewind, daarvan, bij Publicatie, aan den Volke kennis geven, en alle de Grond-Vergaderingen in de Republiek, tegen zekeren bepaalden dag, oproepen, om van artikel tot artikel te beslissen, of de Herziening *al* of *niet* zal plaats hebben.

29.

De uitslag der stemming word, wederom, door den Voorzitter van elke Grond-Vergadering, aan het Uitvoerend Bewind toegezonden, en uit alle de ingekomen berigten door hetzelfde opgeemaakt de beslissende uitspraak des Volks, waarvan aan het Vertegenwoordigend Lichaam, en aan het Volk, bij Publicatie, ten spoedigsten word kennis gegeven.

30.

Zo de meerderheid der Grond-Vergaderingen verklaart, dat 'er *geene* Herziening zal plaats hebben, blijft de Staatsregeling voor vijf volgende jaaren vastgesteld.

31.

Zo die meerderheid eene Herziening begeert, worden de Grond-Vergaderingen opgeroepen, om, op den dag, jaarlijks tot het verkiezen van nieuwe Leden voor het Vertegenwoordigend Lichaam bepaald, tevens *Reviseurs* te benoemen, op de wijze, hierboven Art. 1—8. voorgeschreven.

32.

Voórs word, in dit geval, naauwkeurig in acht genomen alles, wat boven (*Art. 9—24*) is verordend; alleen met dit onderscheid, dat de *Commissie van Herziening*, als nu, geene andere artikelen der Staatsregeling mag in overweging nemen, dan die, welken, volgens *Art. 20.*, bij Publicatie, aan den Volke zijn voorgedragen.

ADDITIONEELE ARTIKELEN

TOT DE

ACTE VAN STAATSREGELING.

Van het betalen der Tractamenten van de Predikanten der voormaals Heerschende Kerk, — de Pensioenen van derzelver Emriti en Weduwen, — de Nationaal-verklaring der Geestlijke Goederen, — de Verdeeling van Kerk-Gebouwen en Pastorij-Huizen, — de Voordduuring der openbaare Inrigtingen van Onderwijs, — de Verbetering van Woeste Gronden, en van zommige thands onbruikbaare Rivieren, ter bevordering van Landbouw en Koophandel, — en de Voordduuring der Administrative Bestuuren.

I.

De Gemeenten der voormaals Heerschende Kerk blijven, gedurende de eerstkomende *drie* Jaaren na de aanneming der Staatsregeling, de gewoone Tractamenten van derzelver Leeraaren en Hoogleeraaren, bij wijze van Pensioen, uit 's Lands Kas, genieten, ten einde dezelve, in dien tusschentijd, de nodige schikkingen maaken tot derzelver verdere besoldiging.

II.

Ook tot zoo lang, word aan dezelve Gemeenten het zoogenoemde Kindergeld voor derzelver Leeraaren toegewezen.

III.

Alle Leeraars, Hoogleeraars en derzelver Weduwen, op 1 *Januarij* 1798, gepensionoord geweest zijnde, blijven de hun toegelegde Pensioenen, gedurende hun leven, genieten, mids zij aan het Bewind ter Plaatse, alwaar zij wonen, doen blijven, geene *zes-honderd* Guldens jaarlijksch inkomen te hebben buiten het gemelde Pensioen, en bewijzen toonen van hunne verknogtheid aan de tegenwoordige orde van zaken.

IV.

Alle Geestlijke Goederen en Fondsen, waaruit te vooren de Tractamenten, of Pensioenen, van Leeraaren of Hoogleeraaren der voormaals Heerschende Kerk, betaald werden, worden Nationaal verklaard, om daaruit, eerstlijk, de nog blijvende Tractamenten en Pensioenen te voldoen, en, daarna, tot een vast Fonds te worden aangelegd voor de Nationaale Opvoeding, en ter bezorging der Behoeftigen; blijvende nogthands onverlet de aanspraak, welke eenig Lichaam of Gemeente daarop

mogt maaken, en, met de noodige bewijzen voorzien, aan het Vertegenwoordigend Lichaam ter beslissing zal moeten inleveren.

V.

Alle andere Kerklijke Goederen, door vrijwillige gift, erfmaaking, inzameling of aankoop, bij eenig Kerkgenootschap verkregen, worden als het wettig eigendom der Bezitteren erkend, en, als zoodanigen, aan hun verzekerd.

VI.

Alle Kerkgebouwen en Pastorij-Huizen der voormaals Heerschende Kerk, voor zoo ver zij, door aanbouw uit de afzonderlijke Kas der Gemeente, geene bijzondere en wettige eigendommen zijn, worden overgelaten aan de beschikking van ieder Plaatslijk Bewind, om deswege tusschen alle Kerkgenootschappen eenig vergelijk te treffen, en wel binnen de eerstkomende *zes* Maanden na de aanneming der Staatsregeling.

De grondslag van dit vergelijk is, in iedere Plaats, het grootst aantal van Leden der onderscheiden Kerklijke Genootschappen, hetgeen alzoo de relative meerderheid van Zielen zal uitmaaken.

Hetzelve zal de vóórkeus hebben omtrend de naasting eener Plaatslijke Kerk en Pastorij, onder bepaling echter, na gedaane begrooting van de waarde dier Gebouwen, van eene mantige uitkeering, hetzij in eens, of bij termijnen, aan de andere Kerk-Gemeenten, naar evenredigheid van derzelver Leden, welke allen, door deze bepaling, worden gehouden, voor altijd afstand gedaan te hebben van de gemeene aanspraak.

De alzoo genaaste Kerken en Pastorijen blijven, ten allen tijde, onder de bezitting, beheering, en het speciaal onderhoud dier Kerk-Gemeenten, aan welken dezelve, volgens het hier voorgaand onderling Contract, zijn toegewezen.

De geschillen, over dit een en ander ontstaande, worden ten spoedigsten beslist door het Vertegenwoordigend Lichaam.

De Torens, aan de Kerkgebouwen gehegt, benevens de Klokken, met derzelver huisingen, worden verklaard, eigendommen te zijn en te blijven der Burgerlijke Gemeenten, staande ten allen tijde onder derzelver beheering en onderhoud.

VII.

Alle openbaare Instituten, ter bevordering der Wetenschappen, in deze Republiek bij de aanneming dezer Staatsregeling aanwezig, blijven op denzelfden voet voordduuren, totdat daaromtrent, door het Uitvoerend Bewind, eenig voorstel van verandering aan het Vertegenwoordigend Lichaam gedaan, en door Hetzelve zal worden goedgekeurd.

VIII.

Ter bevordering van den Landbouw en Koophandel, zorgt het Vertegenwoordigend Lichaam, dat zoodanige Rivieren, Vaarten en Doorsnijdingen, gemaakt worden, als zullen dienen, om de woeste Gronden ten voordeele der Republiek te bereiden.

Bijzonderlijk zal zulks plaats grijpen, ten opzigte van de Rivieren *de Dommel* en *de Aa*; zullende die bevaarbaar gemaakt worden, opwaards de *eerste* van *den Bosch* tot *Eindhoven*, en de *laatste* van *den Bosch* tot *Helmond*, als mede de *Run* of de *Lij* tot *Oostervijk*.

Ter volvoering van dit ontwerp, zal, uit 's Lands Kas, jaarlijks, besteed worden eene som van ten minsten vier-honderd-duisend Guldens, tot zoo lang de gemelde Rivieren bevaarbaar zullen wezen.

IX.

De Administrative Bestuuren der voormals aanwezige Gewesten blijven voortduren, totdat zij vervangen worden door de Departementale Administratiën, en zijn inmiddels verplicht, in alles te handelen, overeenkomstig de Staatsregeling, zooals daarin omtrend de Departementale Bestuuren is vastgesteld.

Het Bataafsche Volk beveelt de getrouwe handhaving der *Acte van Staatsregeling*, met de *Reglementen*, en *Additioneele Artikelen*, tot dezelve *Acte* behorende, aan het *Vertegenwoordigend Lichaam*, aan het *Uitvoerend Bewind*, aan de *Regterlijke Magt*, en aan de verdere *Administrative Lichaamen*, en verklaart, dat alle inbreuk op dezelve is een aanslag op de veiligheid van den Staat.

Aldus door HET BATAAFSCHE VOLK, in Desselvs Grond-Vergaderingen, goedgekeurd en bekrachtigd, op den 23sten van April, en als zoodanig geproclameerd in DE CONSTITUEERENDE VERGADERING, hetzelfde Volk representeerende, in den Haag, den 1sten van Maj 1798, het vierde Jaar der Bataafsche Vrijheid.

(Was gearapheerd) H. L. van Altena V. (Onder stond) Accordeert met deszelfs Origineel. (Was geteekend) Adⁿ. Ploos van Amstel.

INHOUD.

I. ALGEMEENE BEGINSLEN DER STAATSREGELING.	Bladz. 25.
II. ACTE VAN STAATSREGELING.	
<i>Titul I.</i> Van de Verdeeling der Republiek.	29.
— II. Van de Uitoefening van het Stem-Vermogen der Burgeren, in Grond- en Districts-Vergaderingen.	
<i>Eerste Afd.</i> Van de Stem-Bevoegdheid der Burgeren.	29.
<i>Tweede Afd.</i> Van de Grond- en Districts-Vergaderingen.	30.
— III. Van de Vertegenwoordigende Hoogste Magt.	
<i>Eerste Afd.</i> Van het Vertegenwoordigend Lichaam in 't Gemeen.	31.
<i>Tweede Afd.</i> Van de Vorming des Vertegenwoordigenden Lichaams in twee Kamers.	33.
<i>Derde Afd.</i> Van de Raadpleeging des Vertegenwoordigenden Lichaams.	33.
<i>Vierde Afd.</i> Van de Vrijwaaring der Leden van het Vertegenwoordigend Lichaam.	34.
— IV. Van het Uitvoerend Bewind.	34.
— V. Van de Departementale en Gemeente-Bestuuren.	

<i>Eerste Afd.</i> Algemeene Bepalingen.	Bladz. 35.
<i>Tweede Afd.</i> Van de Departementale Bestuuren.	38.
<i>Derde Afd.</i> Van de Gemeente-Bestuuren.	40.
<i>Titul VI.</i> Van de Financiën.	
<i>Eerste Afd.</i> Algemeene Bepalingen omtrend het Financie-wezen der Republiek.	40.
<i>Tweede Afd.</i> Van de Begrootingen der Staats-Uitgaven.	42.
<i>Derde Afd.</i> Van de Commissarissen der Nationale Tresorie.	42.
<i>Vierde Afd.</i> Van de Commissarissen der Nationale Reekening.	43.
— VII. Van de Buitenlandsche Bezittingen en Coloniën der Republiek, en van derzelver Bestuur hier te Lande.	44.
— VIII. Van de Regterlijke Magt.	
<i>Eerste Afd.</i> Algemeene Bepalingen.	45.
<i>Tweede Afd.</i> Van de Vrederegters en derzelver Bijzitters, — van de Burgerlijke Regtbanken, — van de Departementale Geregtschoven, — van de Vierschaar over de misdrijven der Regters, — van het Hoog Nationaal Geregtschhof, en van de Regtspleeging over het Volk van Oorlog.	45.
— IX. Van den Staatskundigen Invloed des Volks op de Staatsregeling.	47.
III. REGLEMENTEN, BEHOORENDE TOT DE ACTE VAN STAATSREGELING.	
<i>Reglement, Letter A.,</i> behoorende tot <i>Titul II.</i>	
<i>Eerste Afd.</i> Over de wijze van Stemming in de Grond-Vergaderingen.	48.
<i>Tweede Afd.</i> Van de Kiezers ter Districts-Vergadering.	49.
<i>Reglement, Letter B.,</i> behoorende tot <i>Titul III.</i>	
<i>Eerste Afd.</i> Van de Vervulling der jaarlijks openvallende Plaatsen in het Vertegenwoordigend Lichaam.	50.
<i>Tweede Afd.</i> Van de verplaatsing van het Vertegenwoordigend Lichaam.	51.
<i>Derde Afd.</i> Van de form van Raadpleeging, en de Formulieren, daarbij in acht te nemen.	51.
<i>Reglement, Letter C.,</i> behoorende tot <i>Titul IV.</i>	
Van de wijze van aftreding en verkiezing der Leden van het Uitvoerend Bewind, het Voorzitterschap, de wijze van Raadpleeging, den post van Secretaris, en het Formulier wegens de afkondiging of het terugzenden van Wetten.	52.

<i>Reglement, Letter D.</i> , behoorende tot Titul VI.	
<i>Eerste Afd.</i> Van de Begrootingen der Staats-Uitgaven.	Bladz. 54.
<i>Tweede Afd.</i> Van de Commissarissen der Nationaale Tresorie en Nationaale Reekening.	54.
<i>Reglement, Letter E.</i> , behoorende tot Titul IX.	
Van de wijze van Herziening der Staatsregeling.	55.
IV. ADDITIONEELE ARTIKELEN TOT DE ACTE VAN STAATSREGELING.	
Van het betalen der Tractamenten van de Predikanten der voor-	

maals Heerschende Kerk, — de Pensioenen van derzelver Emeriti en Weduwen, — de Nationaal-verklaaring der Geestlijke Goederen, — de Verdeeling van Kerk-Gebouwen en Pastorijs-Huizen, — de Voordduuring der openbaare Inrigtingen van Onderwijs, — de Verbetering van Woeste Gronden, en van sommige thands onbruikbare Rivieren, ter bevordering van Landbouw en Koophandel, — en de Voordduuring der Administrative Bestuuren.	Bladz. 57.
---	------------

7. STAATSREGELING *des Bataafschen Volks*, goedgekeurd en bekrachtigd den 1. October 1801.

Algemeene beginselen en bepalingen.

1.
Het geluk van allen is de hoogste Wet: geen Lid, noch eenig deel der Maatschappy, kan uit dien hoofde door eenige byzondere Wet ten nadeele der overigen bevoordeeld worden.

2.
Alle Leden der Maatschappy zyn gelyk voor de Wet, zonder eenig onderscheid van rang of geboorte.

3.
Een iegelyk kan doen en verrichten alles, wat hem behaagt, maar blyft wegens alle zyne daden, zoo wel als wegens het verspreiden zynen gevoelens, verantwoordelyk volgens de Wet.

4.
De Wet maakt de nodige bepalingen, tot het verzekeren aan iederen Burger van deszelfs eerlyk bestaan; doch alle Gilden, of uitsluitende Broederschappen, blyven afgeschaft.

5.
Ieder Ingezeten wordt gehandhaafd by de vreedzame bezitting en het genot zynen eigendommen. Niemand kan van eenig gedeelte derzelven worden ontzet, dan wanneer het algemeen welzyn zulks volstrekt vordert, en in zodanig geval niet anders, dan tegen eene billyke schadevergoeding.

6.
Ieder Ingezeten is onschendbaar in zyne woning; zyns ondanks mag men nimmer in dezelve treden, ten zy uit krachte van eene ordre of bevel der daartoe bevoegde Magt.

7.
Geen Ingezeten kan in hegtenis genomen worden, dan volgens de Wet; niemand kan veroordeeld worden, dan door den Rechter, dien de Staatsregeling of de Wet hem toekent, en na alvorens beoorlyk opgeroepen te zyn, mitsgaders alle middelen van verdediging, by de Wet bepaald, gehad te hebben.

8.
Ieder Ingezeten moet binnen driemaal vier en twintig uren, na dat hy aan den Rechter is over-

gegeven, verhoord, en aan hem opgave gedaan worden van de rede zynen gevangenneming. De Wet bepaalt de straf tegen de Rechters, die hierin nalatig zyn. De verhooren en opgave van de redenen der gevangenneming, binnen den bovengemelden tyd, niet geschiedende, wordt de Gevangene dadelyk ontslagen.

9.
By de bewaring en behandeling van Gevangenen, wordt alle nuttelooze strengheid verboden; alle middelen van geweld, om dezelve tot bekentenis te brengen, zyn afgeschaft.

10.
Ieder Ingezeten heeft het recht om verzoeken of voordragten aan de daar toe bevoegde Magt schriftelyk in te dienen, mits die persoonlyk en niet uit naam van meerderen worden ondertekend, welk laatste alleen zal kunnen geschieden door of van wegen Lichamen, wettig samengesteld, en als zodanig erkend, mitsgaders over onderwerpen, tot derzelver bepaalde werkzaamheden behoorende.

11.
Alle Kerkgenootschappen, welke ter bevordering van deugd en goede zeden een Hoogst Wezen eerbiedigen en hulde doen, genieten eene gelyke bescherming der Wetten. Ieder Kerkgenootschap belydt zyne gevoelens openlyk, en vergunt aan een iegelyk den vryen toegang tot zyne Byeenkomsten.

12.
Elk hoofd eens Huisgezins, en op zich zelf staande Persoon van beiderley Kunne, mits den ouderdom van veertien Jaren bereikt hebbende, doet zig inschryven by een of ander Kerkgenootschap, het welk vrywillig kan verlaten worden, om tot een ander over te gaan. Voor ieder Kerkgenootschap wordt van de alzo ingeschreven Leden, tot onderhoud van deszelfs Dienaren en eigendommen, eene Jaarlyksche gift gevorderd, niet te boven gaande eene zekere bepaalde Som, achtervolgens het gene aangaande dit een en ander by de Wet nader zal worden vastgesteld.

13.
Ieder Kerkgenootschap blyft onherroepelyk in het bezit van het gene met den aanvang dezer Eeuw door hetzelfde wierd bezeten.

14.

Geene uitsluitende Burgerlyke voorrechten zyn aan eenige Godsdienstige Geloofsbelydenis verbonden. De Hoogleeraren, Leeraren en Kerkelyke Bedienden, der voormaals bevoorrechte Kerk, blyven, zoo verre die by de aanneming dezer Staatsregeling in dienst zyn gesteld, en uit eenige Politieke Kassen worden gesalarieerd of gepensioneerd, hunne Tractementen of Pensioenen genieten, tot dat het bepaalde by Art. 12 in werking zal zyn gebragt.

15.

Alle algemeene Wetten en bepalingen, welke sedert het begin van den Jare 1795 gederogeerd hebben aan de waarde van Eigendommen of wettig verkregen Bezittingen, zyn aan herziening onderworpen. — Een ieder, die door dezelve benadeeld is geworden, kan zig deswegens aan het Staats-Bewind vervoegen, het welk, naar bevind van zaken, de afschaffing of verbetering van die Wetten, als mede eene billyke schadeloosstelling, voordraagt aan het Wetgevend Lichaam.

16.

Het Leenrecht wordt geheel afgeschaft, en alle Leenroerige Goederen gehouden voor Allodiaal. De Wet zorgt voor de schadeloosstelling der Leenheeren.

17.

Het Bataafsche Volk wil, dat de Burgerwapening, tot verdediging der Vryheid en handhaving der Nationale Onafhanklykheid, zoo veel mogelyk, en door alle gepaste middelen en wegen, worde aangemoedigd.

Geen gewapend Burger wordt immer genoodzaakt tot den dienst buiten het grondgebied van het Gemeenebest. Hy wordt niet verplicht tot den dienst buiten zyn Departement, zonder een Decreet van het Wetgevend Lichaam, en niet dan by eenen vyandelyken aanval. De active dienst der Gewapende Burgermagt, binnen ieder Departement, wordt by een nader Reglement door de Wet bepaald.

18.

Er zullen eenerlei Munten geslagen worden door de geheele Republiek, op den voet, zo als door de Wet nader zal worden bepaald.

19.

Er zullen eenerlei, in de Republiek reeds bekende, Maten en Gewigten, alom worden ingevoerd, op zodanigen tyd en wyze, als de Wet nader zal bepalen.

Territoriale Verdeeling, en Stemrecht.

20.

Het Bataafsche Gemeenebest is Eén en Ondeelbaar.

21.

Deszelfs grondgebied in Europa blyft verdeeld in agt Departementen, welker grensscheidingen zullen zyn, die der voormalige Gewesten, zullende het Landschap Drenthe vereenigd blyven met het voormalig Gewest Overysse, en Bataafsche Brabant het afzonderlyk agtste Departement uitmaken: terwyl Ameland wordt verklaard te behoren onder het Departement Friesland, Wedde en Westvolderland onder Groningen, Ysselstein onder Holland, Vianen onder Utrecht, en Kuilenburg en

Buren onder Gelderland. En zal nader door de Wet worden bepaald, aan welk Departement of Departementen de Landen zullen worden toegevoegd, met welke de Republiek reeds is of verder mogt worden vergroot.

22.

Ieder Departement zal, volgens de boven opgegeven Grensscheiding, verdeeld worden in zoo veele Ringen, als de Wet nader zal bepalen, ten einde dienvolgens eene regtmatige keuze van Leden voor het Departementaal Bestuur te doen geschieden.

23.

De thans plaats hebbende verdeeling in Grondvergaderingen zal blyven stand houden, om achtervolgens dezelve eene regelmatige keuze van Leden voor het Wetgevend Lichaam te doen plaats hebben.

24.

Om Stemgerechtigd Burger te zyn, wordt vereischt:

- 1.) De inschryving in het Nationaal Stemregister van elks woonplaats;
- 2.) De volle ouderdom van twintig Jaren, of Lidmaatschap der Gewapende Burgermagt;
- 3.) Bestendige inwoning binnen de Republiek, gedurende het laatste Jaar voor Inboorlingen, en gedurende de laatste zes Jaren voor Vreemdelingen;
- 4.) Het kunnen lezen en schryven van het Nederduitsch, het welk echter niet toepasselyk is op Burgers vóór den 23 April 1799 in het Stemregister ingeschreven;
- 5.) Het afleggen van de volgende belofte.
„Ik belove trouw aan de Constitutie, en „onderwerping aan de Wet.”

25.

Van het Stemrecht zyn uitgesloten:

- 1.) Alle die in Eed of bediening zyn van eenige vreemde Mogendheid, of daar van eenig Pensioen genieten;
- 2.) Alle Lyf- en Huisbedienden, die tot persoonlyken dienst behoren, en inwonen by hen, welke zy bedienen;
- 3.) Alle die in Wees- Diaconie- Armhuizen of andere Gestigten, als Behoeftigen, onderhouden worden;
- 4.) Alle die, in het laatst afgelopen half jaar vóór de oproeping, uit de Armen-kassen zyn bedield geworden;
- 5.) Die om verkwisting, wangedrag, of gebrek aan verstandelyke vermogens, onder Curateele staan;
- 6.) Bankbreukigen, mitsgaders zy die Cessie van Goederen hebben gedaan, zoo lange hunne Crediteuren niet ten genoegen zyn voldaan;
- 7.) Die door een Rechterlyk Decreet in staat van beschuldiging gesteld zyn, of in Rechten voor eerloos worden gehouden.

26.

De Wet bepaalt de wyze, waarop het Stemrecht wordt uitgeoefend, als mede de gegoedheid der Kiezers.

27.

Leerars van eenige Godsdienstige Gezindheid zyn niet verkiesbaar tot eenige Posten van politiek Bestuur.

28.

Krygslieden stemmen niet, dan ter plaatse hunner vaste wooning, afgescheiden van de plaats hunner Guarnisoenen.

Van het Staats-Bewind.

29.

Hetzelve zal berusten by eene Vergadering van twaalf Personen, in welke vereischt worden *Stemgerechtigheid, volle ouderdom van 35 Jaren, geboorte binnen dit Gemeenebest, inwoning in hetzelve gedurende de laatste zes Jaren, en elkander niet te bestaan tot in den vierden graad van Bloedverwantschap of Zwagerschap.* Dezelve genieten eene Jaarwedde van f 10,000.

30.

Voor de eerstemaal zullen zeven Leden van hetzelve dadelyk benoemd worden door het tegenwoordig Uitvoerend Bewind. Deze zeven Leden benoemen voor de eerstemaal de vyf overigen. De twaalf Leden verkiezen terstond eenen President, welke het Præsidium gedurende drie achtereenvolgende Maanden zal waarnemen. Byaldien, gedurende de zes eerste Maanden na de installatie van het Staats-Bewind, een of meerder plaatsen openvallen, zullen dezelve door de overige Leden, binnen den tyd van agt dagen, worden vervuld.

31.

Het Staats-Bewind maakt voor zyne Vergadering een Reglement van orde, en verdeelt zich by hetzelve in de nodige Commissien, naar gelang der onderscheidene vakken van Bestuur, welke zich meer bepaaldelyk bezig houden met het onderzoek van zodanige zaken, als door de Vergadering ten dien einde aan dezelve worden aanbevolen.

32.

Behalven eenen Algemeenen Secretaris, worden aan het Staats-Bewind toegevoegd een Secretaris van Staat voor de Buitenlandsche zaken, drie Secretarissen van Staat voor de zaken van de Marine, van den Oorlog te Lande, en voor de Binnenlandsche, ofte wel voor ieder der drie laatstgemelden, ter keuze van het Staats-Bewind; een Raad, uit niet meer dan drie Leden bestaande; en eindelyk een Raad van Finantie van drie Leden met een Thesaurier Generaal.

33.

Dezelve zyn belast met de administratie der zaken tot elks vak behorende, mitsgaders met de uitvoering der bevelen, welken zy daaromtrent van het Staats-Bewind ontvangen; alles op Instructie van, en onder verantwoordelykheid aan hetzelve. Zy worden aangesteld door het Staats-Bewind, uit eene nominatie van drie personen, geformeerd door de Commissie, tot welker vak zy behoren.

34.

Alle Jaren zal één Lid van het Staats-Bewind aftreden, het welk voor de eerstemaal plaats zal hebben op den eersten November 1802, vóór welken tyd by loting de rang zal worden bepaald, volgens welken de jaarlyksche aftreding der Leden zal geschieden. Tot vervulling der openvallende plaatsen, zullen de Departementale Bestuuren, volgens derzelver na te melden rang en tourbeurten, eene nominatie van vier personen aan het Staats-

Bewind inzenden, uit welke hetzelve er twee aan het Wetgevend Lichaam zal voordragen, om uit dezelve de aanstelling van een nieuw Lid te doen.

Ten einde de keuze der Leden van het Staats-Bewind, zoo veel mogelyk, op eenen geëvenredigen voet uit de geheele Natie te doen geschieden, worden de tourbeurten der Departementale Bestuuren, tot het inzenden der bovengemelde Nominatie, in cas van vacature, bepaald op de volgende wyze: als 1) het Departement van Holland, 2) van Zeeland, 3) van Friesland, 4) van Brabant, 5) van Holland, 6) van Groningen, 7) van Utrecht, 8) van Overysse, 9) van Gelderland, 10) van Holland, 11) van Zeeland, en 12) van Gelderland; met dien verstande, echter, dat de elfde en twaalfde beurten telkens uit nominatiën van twee andere Departementen zullen worden vervuld, als 1) van Zeeland en Gelderland, 2) van Friesland en Overysse, 3) van Brabant en Utrecht, en 4) van Groningen en Holland, en zoo vervolgens.

Alle tusschentyds openvallende Plaatsen, welke reeds eenmaal achtervolgens de bovenstaande tourbeurten vervuld zyn geworden, zullen op nieuw vervuld worden uit nominatiën van dezelfde Departementen, welke de uitvallende Leden hebben voorgedragen; doch de tusschentyds openvallende Plaatsen van de eerste Leden zullen vervuld worden door het Wetgevend Lichaam, uit eene nominatie van het Staats-Bewind, van drie personen; en zullen de nieuw benoemden in beide gevallen zitting hebben voor den tyd, gedurende welken de uitgevallen Leden nog zouden hebben moeten zitten.

35.

Alle Buitenlandsche Ministers, als mede alle Zee- en Land-Officieren, worden door het Staats-Bewind aangesteld.

36.

Van alle vacerende politieke Bedieningen, voor zoo verre dezelve by de Staatsregeling hier van niet worden uitgezonderd, zal eene nominatie van drie personen door de Collegiën of geconstitueerde Autoriteiten, aan welke dezelve ondergeschikt zyn, aan het Staats-Bewind worden toegezonden, het welk uit dezelve de benoeming zal doen; zullende echter het Staats-Bewind de geheele nominatie kunnen afkeuren, en eene nieuwe vorderen. Mindere Amptenaren worden door de respectie Collegiën of Geconstitueerde Autoriteiten, aan welke dezelve ondergeschikt zyn, zelve aangesteld, en derzelver vaste Tractementen aan het Staats-Bewind voorgedragen.

37.

Het Staats-Bewind zal gehouden zyn, het ontwerp van alle Wetten aan het Wetgevend Lichaam voortedragen; dezelve, goedgekeurd zynde, worden door het Staats-Bewind afgekondigd.

38.

Het Staats-Bewind oeffent nimmer, in welk geval ook, enige Wetgevende Magt uit; en bezit geen vermogen, hoegenaamd, tot het verleenen van dispensatie van eenige bestaande Wet.

39.

Het Staats-Bewind sluit alle Tractaten, het zy van *Vrede, Alliantie, Neutraliteit, Koophandel*, of andere; doch niet dan onder opvolgende bekrachtiging van het Wetgevend Lichaam, met uitzon-

dering echter van zodanige geheime Articulen, als by dezelve Tractaten gevoegd zouden mogen worden, mits dezelve niet strydig zyn met de openbare Articulen of plaatshebbende Tractaten, en niet strekken tot afstand van eenig Grondgebied der Republiek. Ten aanzien van het verklaren van Oorlog, mag hetzelfde geen Besluit nemen, zonder Decreet van het Wetgevend Lichaam.

40.

Het Staats-Bewind heeft het Bestuur der Nationale Geldmiddelen; hetzelfde regelt de vaste Jaarwedden der Nationale Amptenaren, en onderzoekt het gene ieder Jaar voor den dienst der Republiek *gewoon* of *buitengewoon* gevorderd wordt. Hetzelfde legt de kosten van dien in Algemeene Begrootingen aan het Wetgevend Lichaam voor, en vraagt de inwilliging der daartoe benodigde Geldmiddelen.

Ingevalle de *gewone* Inkomsten niet toereikende zyn tot goedmaking der *gewone* kosten, draagt het Staats-Bewind nieuwe Algemeene Belastingen aan het Wetgevend Lichaam voor; doch tot goedmaking der *buitengewone* kosten, draagt hetzelfde of *buitengewone* belastingen voor den tyd van één Jaar, of vrijwillige of onvrijwillige Negotiatien, aan het Wetgevend Lichaam voor, en ingeval van het laatste tevens het fonds tot betaling van de Interessen en aflossing der genegotieerde Capitalen.

41.

Het Staats-Bewind draagt een algemeen Reglement aan het Wetgevend Lichaam voor, het welk door het Staats-Bewind in het verleenen van Pensioenen in acht genomen zal worden.

42.

Het Staats-Bewind beschikt over de Vloten en Legers der Republiek, doch aan geen van deszelfs Leden vermag immer in Persoon het Opperbevel over dezelve te worden toevertrouwd.

43.

Het Staats-Bewind heeft het Oppertoezicht over de Politie, door de geheele Republiek; doch die der plaats van deszelfs Residentie, en de aanstelling der daartoe behorende Amptenaren, is aan hetzelfde alleen aanbevolen.

44.

Er zal een Zeeraad zyn, door het Staats-Bewind te benoemen, bestaande uit zeven Personen, belast met de Administratie en Judicature over alle Zaken, rakende den ophef der middelen te Water of zogenaamde Convoyen en Licenten, voorzien van de nodige Amptenaren daartoe behorende, en wegens deszelfs Administratie ondergeschikt en verantwoordelyk aan het Staats-Bewind; dezelve zal mede belast zyn met de Judicature over alle zaken rakende de Commissie-Vaarders, en derzelver Pryzen, mitsgaders de zaken rakende de Pilotage, alles achterevolgens zodanige Instructie, als door het Staats-Bewind aan het Wetgevend Lichaam ter bekrachtiging zal worden voorgedragen.

45.

Het Staats-Bewind zorgt, door eene daartoe geschikte inrichting, voor de bevordering van Kunsten, Wetenschappen, Opvoeding, Koophandel, Landbouw en Fabrieken.

46.

Er zal eene Nationale Rekenkamer zyn, bestaande

uit negen Leden, door het Wetgevend Lichaam te benoemen, en wel by vacature uit eene nominatie van vyf Personen, door de Rekenkamer geformeerd, en door het Staats-Bewind op drie verminderd; ten einde Jaarlyks de Rekeningen der verschillende Departementen van Staat optenemen, en te liquideren, mitsgaders behoorlyke Rekening en Verantwoording te vorderen van alle byzondere Comptabelen, welker Rekeningen onmiddelyk aan dezelve zullen worden gebragt, achterevolgens zodanige Instructie, als door het Staats-Bewind aan het Wetgevend Lichaam ter bekrachtiging zal worden voorgedragen; zullende Jaarlyks één der Leden afgaan, volgens den rang, welke door het Lot zal worden bepaald.

47.

Er zullen twee afzonderlyke Raden van Bestuur zyn, over den Oost- en West-Indischen Handel en Bezittingen der Republiek, waar van de eerste uit negen, en de laatste uit vyf Leden zal bestaan: beide zullen onmiddelyk ondergeschikt zyn aan het Staats-Bewind. Zy hebben, ten behoeve der gemelde Bezittingen, de afzonderlyke Administratie hunner Inkomsten: ingevalle dezelve niet toereikende zyn, worden zy uit de Nationale Kas gesubsidieerd, in welke aan den anderen kant ook het overschot zal worden gestort.

Zy dragen zorg voor de Administratie der Politie en Justitie in de gemelde Bezittingen; als mede voor derzelver verdediging, voor zo verre daaromtrent door het Staats-Bewind niet onmiddelyk wordt beschikt: zy zyn wegens hun gehouden Bestuur aan het Staats-Bewind verantwoordelyk, en doen van hunne ontvangsten en uitgaven jaarlyks Rekening en Verantwoording.

48.

Het inwendig Bestuur en de Wetten voor de Colonien worden by de respective Chartres voor dezelve vastgesteld; dezelve blyven vereenigd onder een hetzelfde algemeen Bestuur hier te Lande; wordende alle afzonderlyke Octroyen, dienaangaande, gehouden voor vernietigd.

Van de Wetgeving.

49.

Het Wetgevend Lichaam bestaat uit *vyf en dertig* Persoonen, welke voor de eerstemaal dadelyk worden benoemd door het Staats-Bewind, gedurende de eerste agt dagen na deszelfs installatie.

50.

Twaalf uit deszelfs discentieeren de voorgedragen Wetten, en worden hier toe by meerderheid van stemmen voor den tyd van elke gewone of buitengewone Byeenkomst verkozen. De discussien over alle voorstellen, welke in de eerste week van elke gewone Byeenkomst zyn ingekomen, moeten zyn afgelopen, en de zaken tot conclusie gebragt, uiterlyk op den laatsten dag van elke Byeenkomst, dat is den 30 Mey of den 15 December respectivelyk. In buitengewone Byeenkomsten, moeten de voorstellen, waarom die zyn samengeroepen, vóór het scheiden van dezelve, en uiterlyk binnen den tyd van eene Maand, worden afgedaan.

Tot de stemming overgegaan zynde, brengen alle vyf en dertig Leden hunne stem uit by ja of

neen. Het voorstel kan altoos, gedurende de discussien, terug genomen worden.

51.

Een voorstel verworpen zynde, zendt het Staats-Bewind, zulks noodzakelyk vindende, drie Leden uit deszelfs midden in het Wetgevend Lichaam, om hetzelfde nader te adstrueeren; nogmaals verworpen zynde, vervalt het geheel.

52.

Het Wetgevend Lichaam maakt de redenen van deszelfs weigering aan het Staats-Bewind bekend, het welk dienvolgens het recht heeft, eene nadere voordragt aan het Wetgevend Lichaam te doen.

53.

Het Wetgevend Lichaam verleent by uitsluiting dispensatie van Wetten, als mede, na ingenomen te hebben het advis van het Nationaal Gerechts-hof, abolitie en remissie van straffen, by Rechterlyke Sententiën opgelegd.

54.

Het Wetgevend Lichaam vergadert gewoonlyk tweemaal in het Jaar, en wel bepaaldelyk van den 15 April tot den 1 Juny, en van den 15 October tot den 15 December; en buitengewoon, zoo dikwyls hetzelfde zulks nodig oordeelt of door het Staats-Bewind wordt samengeroepen. Hetzelfde houdt zyne zittingen in de Residentie van het Staats-Bewind. Jaarlyks op den 1 Juny gaat een derde gedeelte van deszelfs Leden af, te beginnen met den jaare 1802. De Leden van het Wetgevend Lichaam genieten eene jaarwedde van f 4000:0:0, zonder meer, moeten den ouderdom van dertig jaaren bereikt hebben, en voorts alle vereischten bezitten, welke by Art. 29 voor de Leden van het Staats-Bewind zyn vastgesteld.

55.

De wyze van derzelver aftreding en verkiezing zal door de Wet worden bepaald.

Van de Finantiën.

56.

De schulden en verbintenissen, gemaakt en aangegaan, niet alleen door of van wege de Generaliteit en de Bataafsche Republiek, maar ook van wege de onderscheidene Provintien, de drie Quartieren van Gelderland, het Landschap Drenthe, en Bataafsch Braband, mitsgaders de Oost-Indische Maatschappy, worden verklaard te blyven Nationale Schulden en Verbintenissen van het Bataafsche Volk. De verwisseling der daar voor afgegevene Rentebrieven, Obligatien, Receptissen of andere Acten van Verbintenissen, in Nationale Schuld-brieven, wordt zoo veel mogelyk bespoedigd. — Er zal geene vermindering plaats hebben, noch van de Hoofdsommen der Schuld-brieven zelve, noch der Interessen en Jaarlyksche Renten.

57.

De tegenwoordige Belastingen zullen blyven op den voet, zoo als dezelve thans in ieder der voormalige Gewesten plaats hebben, zynde echter alle Wetten en Ordonnantien dienaangaande aan herziening onderworpen; en kunnen dezelve Belastingen, by het opleggen van soortgelyke algemeene, worden afgeschaft of veranderd, of voor zoo verre die tot bestryding der Departementale Uitgaven

zyn aangewezen, naar gelang van derzelver vermeerdering of vermindering, door de Departementale Bestuuren, worden verhoogd of verlaagd.

58.

De Wet bepaalt, welke der invoege voorsz. plaatshebbende Belastingen in de *Nationale Kas*, tot goedmaking der kosten van het *Nationaal Bestuur*, en welke in de respectie *Departementale Kassen*, tot goedmaking der huishoudelyke lasten van ieder Departement, gestort zullen worden: zoo dikwyls de laatstgemelde niet toereikende bevonden mogten worden, zal ieder Departement het recht hebben, om, tot styving van deszelfs Kas, zodanige Departementale Belasting te heffen, als hetzelfde Departement voor het belang van de Ingezetenen meest raadzaam zal oordeelen. Doch alvorens zodanige Belasting zal kunnen worden ingevoerd, zal het Departementaal Bestuur gehouden zyn, dezelve aan het Staats-Bewind voortedragen, ten einde die door het Wetgevend Lichaam te doen bekrachtigen; welke bekrachtiging niet geweigerd zal mogen worden, dan om redenen, dat de Belasting of wyze van Heffing voor de algemeene Belastingen schadelijk zoude zyn, of strydig bevonden worden met de bepalingen in Art. 66 vervat. De Inkomsten der Nationale Kas niet genoegzaam zynde tot goedmaking der gewone Jaarlyksche Uitgaven, legt de Wet, achtervolgens Art. 40, nieuwe Belastingen op, welke gelykelyk door alle de Ingezetenen der Republiek naar gelang van derzelver Inkomsten gedragen zullen worden.

59.

Uiterlyk op den eersten November van ieder Jaar, draagt het Staats-Bewind, volgens Art. 40, de Begrooting der benodigde Uitgaven, en de middelen tot goedmaking derzelve voor het volgende Jaar, aan het Wetgevend Lichaam voor. Op deze Begrooting wordt echter niet gebragt zodanige Somme, als het Wetgevend Lichaam Jaarlyks tot geheime Uitgaven aan het Staats-Bewind zal toestaan. — Deze voordragt wordt door hetzelfde in besloten Vergadering, den tyd van vier weken, in overweging genomen, gedurende welken tyd hetzelfde de nodige conferentiën deswegens houdt met het Staats-Bewind. De publieke discussiën vervolgens begonnen zynde, moeten uiterlyk binnen veertien dagen geëindigd en de voordragt vóór of op den 15 December finaal ter Conclusie worden gebragt.

60.

Ingeval eener buitengewone Petitie, kan het Wetgevend Lichaam de voordragt van het Staats-Bewind, op dezelfde wyze, gedurende *veertien* dagen in overweging nemen. — De discussiën deswegens begonnen zynde, worden binnen agt dagen ten einde gebragt.

61.

By het overgeven der Begrooting, Art. 59. vermeld, wordt tevens een algemeene Staat van alle Ontvangsten en Uitgaven der Nationale Kas, gedurende het afgelopen voorgaande jaar, door het Staats-Bewind aan het Wetgevend Lichaam overgelegd, met byvoeging eener schriftelyke verklaring, door alle de Leden ondertekend, dat van de Penningen, tot geheime Uitgaven aan het Staats-Bewind toegestaan, geen ander gebruik gemaakt is, dan ten algemeenen nut der Republiek.

Van de Departementale Bestuuren.

62.

Ieder Departementaal Bestuur bestaat, naar gelang der talrykheid van deszelfs Ingezetenen, uit niet minder dan zeven, en niet meer dan vyftien Personen, binnen hetzelfde woonachtig, en voorts alle de vereischten bezittende, welke by Art. 54 in de Leden van het Wetgevend Lichaam vereischt worden. Dezelve treden op eene regelmatige wyze jaarlyks af, en worden verkozen op zodanige wyze als de Wet, overeenkomstig Art. 22, nader zal bepalen; tot welken tyd toe, en tot dat de keuze der nieuwe Leden diensvolgens zal zyn geschied, het thans plaats hebbend Bestuur der tegenwoordige Departementen zal blyven voortduren.

63.

Het Staats-Bewind zal voor ieder Departement eene Commissie uit deszelfs Ingezetenen benoemen, om den voet en inrichting van het Bestuur voor ieder Departement, achtereenvolgens het bepaalde in het voorgaande Art., te ontwerpen. Deze ontwerpen zullen door de gemelde Commissiën binnen den tijd van agt weken na derzelver benoeming, aan het Staats-Bewind worden toegezonden, hetwelk bepaaldelyk zal onderzoeken, of in de gemelde ontwerpen ook iets gevonden wordt, strydig met de Acte van Staatsregeling of met het belang der Departementen onderling, waarna hetzelfde ter goedkeuring aan de Stemgerechtigden der respectieve Departementen zal worden aangeboden.

64.

Het Staats-Bewind beslist alle geschillen, zoo tuschen de onderscheidene Departementen; als tuschen derzelver Leden en Gemeenten onderling, over en omtrent alle zaken derzelver Bestuur betreffende.

65.

Ieder Departement regelt de kosten van deszelfs eigen huishoudelyk Bestuur, zoo tot administratie van Politie en Justitie, voor zoo verre dezelve niet uit de Kas van byzondere Gemeenten of Districten moeten worden betaald, als tot het onderhoud der Departementale Gebouwen, Dyken, Waterwerken en dergelyke. By buitengewone rampen, geven zy daarvan onmiddellyk kennis aan het Staats-Bewind, en verzoeken den nodigen onderstand uit de Nationale Kas.

66.

Tot goedmaking der bovengemelde gewone kosten, zal ten spoedigsten door ieder Departementaal Bestuur eene Begrooting derzelve aan het Staats-Bewind worden voorgedragen, alsmede welke Artikelen der thans in hetzelfde Departement geheven wordende Belastingen voortaan tot styving van dezelve kosten in de Kas van hetzelfde zouden behoren te worden gestort, en in het vervolg als Departementale Belastingen aangemerkt. Ingevalle deze in vervolg van tyd niet toereikende bevonden mogten worden, draagt het Departement, achtereenvolgens Art. 58 nieuwe Departementale Belastingen voor, welke echter niet zullen mogen gelegd worden op den *doorvoer door*, den *uitvoer naar*, of den *invoer uit* eenig ander Departement. Zullende mede de voortbrengzelen van den grond of de nyverheid van andere Departementen nimmer mogen worden

bezwaard, boven die van het Departement zelve, alwaar de Belasting geheven wordt.

67.

Het Departement, raadzaam oordeelende, tot goedmaking van buitengewone kosten, zekere Penningen te negotieren, zal gehouden zyn het beloop derzelve, als mede een afzonderlyk fonds tot aflossing en betaling der Interessen van dezelve, het zy uit reeds bestaande, het zy uit nieuwe Belastingen, aan het Staats-Bewind voor te dragen, om door het Wetgevend Lichaam te worden goedgekeurd.

68.

De Departementale Bestuuren hebben de aanstelling der Leden van derzelver Gerechtshoven, en voorts van alle Amptenaren en Bedienden, tot de huishoudelyke Administratie der Departementen benodigd; zy hebben mede het toeverzigt over het behoorlyk onderhoud van alle Dyken, Waterwerken, Wegen, Bruggen en dergelyken, welke door onderscheidene Gemeenten, Collegiën of Particulieren, onderhouden of bekostigd moeten worden.

69.

Dezelve zorgen, dat de aanteleggen Werken, noch het bevaren der Rivieren of Zeegaten, noch ook de belangen der Ingezetenen van eenig ander Departement, benadeelen of hinderlyk zyn, en gedragen zich daaromtrent naar de bevelen van het Staats-Bewind. Zy zenden, dadelyk na het arresteren van eenig Werk, de opgave van hetzelfde aan het Staats-Bewind, en zorgen, dat zulks mede geschiede door alle Collegiën, opzicht hebbende over eenige Zee- Rivier- of Dyk-Werken.

70.

De Departementale Bestuuren dragen zorg voor de naauwkeurige uitvoering van alle bevelen, door of van wege het Staats-Bewind uitgevaardigd, en zyn deswegens aan hetzelfde verantwoordelyk.

71.

Dezelve hebben de beschikking over alles, wat tot de gewone Inwendige Politie, Oeconomie en Finantie van het Departement behoort, en vermogen daaromtrent Statuten, Keuren, Reglementen en Ordonnantien, te arresteren, mits dezelve niet strydig zyn met de algemeene Wetten. Dezelve verleenen ook, naar bevind van zaken, aan minderjarigen, brieven van *Venia Aetatis*.

72.

Dezelve dragen zorg, dat de natemelden Gemeente-Bestuuren zoo spoedig mogelyk behoorlyk en op eenen vasten voet worden geregeld.

Van de Gemeente-Bestuuren.

73.

Er zal geene nieuwe verdeling der Departementen of Ringen in Gemeenten plaats hebben, dan op onderlinge toestemming en daartoe gedaan verzoek der belanghebbende. Iedere Stad, District of Dorp, heeft zyn eigen Gemeente-Bestuur, ingericht op zodanigen voet, als door iedere Gemeente ter goed- of afkeuring aan het Departementaal Bestuur zal worden voorgedragen; mits gegrond zynde op het beginzel van Volkskeuze, en eene geregeld afwisseling.

74.

Iedere Gemeente heeft de vrye beschikking over

deszelfs huishoudelijke belangen en bestuur, en maakt daaromtrent alle de vereischte Plaatselyke bepalingen.

75.

Hetzelve legt geene Plaatselyke Belastingen op, dan met overleg van de Gecommitteerden uit de Gemeenten, gekozen volgens een Reglement, goed te keuren door het Departementaal Bestuur, aan het welk mede alle Plaatselyke Belastingen ter goed- of afkeuring zullen moeten gezonden worden. Ten aanzien deezer Belastingen moet worden in acht genomen, dat noch de *doorvoer*, noch de *uit- of de invoer*, naar of van andere Steden of Plaatsen, worde belast, noch ook de voortbrengzelen van den grond of nyverheid van andere Steden of Plaatsen bezwaard boven die van de Plaats zelve, waar de Belasting gelegd wordt.

76.

Leden van het Gemeente-Bestuur kunnen onder geen voorwendzel immer in Persoon door de Departementale Bestuuren tot verantwoording worden opgeroepen, veel min gesuspendeerd of afgezet. Zy kunnen alleen wegens verzuim in hunne plaatselyke bediening te recht gesteld worden voor het Departementaal Gerechtshof.

Van de Rechterlyke Magt.

77.

De Rechterlyke Magt wordt alleen uitgeoeffend door Rechters, welke by of ingevolge de Staats-regeling vastgesteld zyn of zullen worden.

78.

In geene Rechtbanken zullen de Leden, by derzelver aanstelling, elkander onderling, of ook den publieken Aanklager by dezelve, bestaan tot in den derden graad van Bloedverwantschap of Zwager-schap. Niemand kan de functie van Rechter waarnemen, die niet is stemgerechtigd Burger, en den vollen ouderdom van vyf en twintig jaren niet heeft bereikt.

79.

Alle Rechters zyn gehouden, des verzogt, de Sententien en Vonnissen van elkander, welke in kracht van gewysde gaan, ter executie te helpen stellen, mitsgaders over en weder de zogenaamde Lettres Requisitoriaal te respecteren. Ingeval van geschil dienaangaande, staat de beslissing deswegens, gelyk mede van alle Jurisdicte-questien, wanneer partijen onder het zelfde Departementaal Gerechtshof behoren, aan het laatstgemelde, en anders aan het Nationaal Gerechtshof.

80.

In Criminele Zaken, wordt, by definitive Sententien en Vonnissen ten nadeele van eenen Beschuldigden, het gepleegd misdryf uitgedrukt, op pene van nulliteit. Alle Sententien en Vonnissen moeten niet opene deuren worden geprononceerd. Nimmer heeft eenige verbeurdverklaring van goederen plaats. Er wordt overal recht gedaan *in naam en van wege het Bataafsche Volk*.

81.

De Gerechtshoven der voormalige Gewesten blyven derzelver plaatshebbende Jurisdicte behouden. Zodanige Departementen, alwaar geen Gerechtshof aanwezig is, kunnen hetzelve aanstellen, op zodanig

VERVOLO UTR. PLB. I.

nigen voet, als door hen aan het Staats-Bewind zal worden voorgedragen, om door het Wetgevend Lichaam bekrachtigd te worden.

82.

De voet en wyze van de inrichting der Rechtbanken in de onderscheidene Gemeenten, zal door derzelver Bestuuren aan het Departementaal Bestuur worden voorgedragen, het welk zorg zal dragen, dat dezelve zoo veel mogelyk op eenen gelyken voet worden ingericht en geregeld.

83.

De wyze van Procederen, zoo voor het Nationaal Gerechtshof, de natemelden Hooge Militaire Vierschaar, den Zeeraad, de Departementale Gerechtshoven, als alle mindere Rechtbanken, wordt door de Wet bepaald.

84.

Het Staats-Bewind zorgt, dat een algemeen Civil en Crimineel Wetboek, na dat op de daar van gemaakte ontwerpen de consideratiën van het Nationaal Gerechtshof zullen zyn ingenomen, ten spoedigsten aan het Wetgevend Lichaam ter bekrachtiging worde aangeboden.

85.

Indien, by de invoering van hetzelve, eene andere organisatie der Rechterlyke Magt mogt worden vereischt, zal het Staats-Bewind, na ingekomene consideratiën der respective Departementale Bestuuren, deswegens de nodige voordragt aan het Wetgevend Lichaam inzenden.

86.

Het Krygsvolk te Water en te Lande blyft, met betrekking tot alle Civile Zaken en commune delicten, onderworpen aan den Burgerlyken Rechter.

87.

Er zal eene Hooge Militaire Vierschaar zyn, voor welke het Krygsvolk te Water en te Lande, op aanklagt van twee afzonderlyke Fiscaals, zal worden te recht gesteld. Dezelve zal bestaan uit een gelyk getal Zee-Officieren, Land-Officieren en Rechtsgeleerden; waaromtrent, zo wel als omtrent de geheele te rechtstelling van het Oorlogsvolk, de Wet nadere bepalingen en verordeningen vaststelt. De Leden dezer Vierschaar, benevens de Fiscaals, worden door het Staats-Bewind benoemd.

88.

De Wet bepaalt de Judicature in cas van fraude of contraventie der Gemeene Middelen en Belastingen.

Van het Nationaal Gerechtshof.

89.

Hetzelve zal bestaan uit negen Leden, welke dadelyk na de benoeming van het Wetgevend Lichaam, door vyf Leden, uit deszelfs midden te committeeren, als mede door vyf Leden van het Staats-Bewind, insgelyks uit deszelfs midden te committeeren, mitsgaders deszelfs Præsident, by volstreckte meerderheid zullen worden benoemd en aangesteld.

90.

Dezelve zitten gedurende hun leven, en moeten alle de vereischten bezitten, welke in de Leden van het Staats-Bewind, Art. 29., gevorderd worden. In cas van vacature formeren dezelve een dubbelstal, by het welk door het Staats-Bewind

insgelyks twee Persoonen gevoegd worden, uit welk viertal de electie geschiedt door het Wetgevend Lichaam.

91.

Hetzelve neemt cognitie van, en oordeelt over alle misdryven, door de Leden van het Wetgevend Lichaam, van het Staats-Bewind, en alle Hooge Nationale Amptenaren, begaan in de waarneming hunner bedieningen, zelfs na het eindigen derzelve; en voorts van alle andere misdaden, door dezelve gedurende den tyd hunner bediening bedreven wordende.

92.

Hetzelve oordeelt over alle Actien, waarin het Gemeenebest als Gedaagde wordt aangesproken.

93.

Hetzelve heeft het speciaal toezigt over de Gerechtshoven en Rechtbanken in de Bataafsche Republiek. Het kan derzelve Vonnissen en handelingen, voor zoo verre deze met de Wetten aangaande de administratie van Justitie en de form van Rechtspleging strydig zyn, schorssen en vernietigen; en reden tot aanklagt vindende, den Publieken Aanklager gelasten, het recht van het Bataafsche Volk waartenemen: hetzelve zal echter nimmer bevoegd zyn, zich in de beoordeeling der zaak zelve in te laten.

94.

Aan hetzelve valt hooger beroep van alle gewysden, in zaken, welke ter eerster instantie gediend hebben voor de Departementale Gerechtshoven, en zulks achtervolgens het geen de Wet by de algemeene wyze van Procederen dien aangaande zal hebben vastgesteld.

95.

Hetzelve velt geene definitive Vonnissen, ten zy er ten minsten zeven Leden tegenwoordig zyn.

96.

Het zelve alleen verleent Surcheance van Betaling, Brieven van Sureté de Corps, en voorts zodanige dispensaties als door het Wetgevend Lichaam aan hetzelve zullen worden gedemanderd, uitgezonderd het verleen van Brieven van *Venia Aetatis*, welke, achtervolgens Art. 71, aan de Departementale Bestuuren is verbleven.

97.

Er zal herziening of revisie der Vonnissen, by hetzelve geweest, kunnen plaats hebben, uitgezonderd in Criminele Zaken, wanneer aan den Aanklager zyn eisch is ontzegd.

De Adjuncten Reviseurs zullen genomen worden uit de Departementale Gerechtshoven: in welke gevallen al of niet herziening zal plaats hebben, benevens het getal der Adjunct Reviseurs, en de generale orde op dit stuk wordt door de Wet bepaald.

98.

De Publieke Aanklager of Procureur-Generaal by het Nationale Gerechtshof, alsmede de Procureurs-Generaal by de Departementale Gerechtshoven, worden door het Staats-Bewind aangesteld, uit eene nominatie van drie Personen, te formeeren door het Nationaal Gerechtshof en de Departementale Bestuuren respectivelyk.

99.

Behalven den gewonen Publieken Aanklager,

worden by dit Gerechtshof aangesteld drie Nationale Procureurs of Syndici, voor de eerstemaal te benoemen op dezelfde wyze, als omtrent de verkiezing der Leden van het Gerechtshof by Art. 89 is bepaald: dezelve zullen moeten zyn *Meesters in de Rechten*, en voorts de vereischten bezitten, by Art. 29 voorgeschreven.

Deze drie Personen zullen te samen uitmaken het *Nationaal Syndicaat*. — Ingeval van vacature, zal door het Nationaal Gerechtshof eene nominatie worden gemaakt van drie Personen, uit welke de keuze van een nieuw Lid door het Wetgevend Lichaam zal geschieden.

Het Nationaal Syndicaat surveilleert alle Collegien en Magistraten, Nationale en Departementale of mindere Geconstitueerde Autoriteiten, Rechtbanken of Amptenaren, en ziet toe of dezelve ook iets verrichten, strydig met de Constitutie of vastgestelde Wetten, en neemt alle klagten deswegens aan om op dezelve te inquireeren. Zo er reden van beschuldiging door hetzelve wordt geoordeeld te zyn, institueert hetzelve zyne aanklagt, bepleit dezelve voor het Nationaal Gerechtshof, hetwelk uitspraak doet zonder hooger beroep, ingeval van vryspraak; doch by condemnatie, wordt, op begerde van den Aangeklaagden, het Vonnis gerevideerd door het Nationaal Gerechtshof, met adjunctie van vier Leden uit de Gerechtshoven, door den Gecondemneerden zelve te benoemen. De Aangeklaagden kunnen hunne zaak laten verdedigen, zo ter eerster instantie, als in revisie, door zodanige Pleit-bezorgeren, als zy zelve verkiezen. Alle magt en gezag van den Aangeklaagden wordt door de aanklagt dadelijk gesuspenseerd, uitgezonderd der Vergadering van het Wetgevend Lichaam of van het Staats-Bewind.

100.

Die de bevelen van een Aangeklaagden, het zy Magistraat, Collegie of Amptenaar, met uitzondering alleen der beide bovengenoemde Vergaderingen, gehoorzaamt, is schuldig aan misdaad van *hoog verraad*.

101.

Het Syndicaat oefent geene magt uit, hoegenaamd, en vermag niemand te laten arresteren, dan na verleende autorisatie van het Gerechtshof, uitgezonderd alleen in het enkel geval, dat eenige Autoriteit of Amptenaar, of ook particuliere Personen, ontdekt wierden dadelijk iets te ondernemen tegen de veiligheid van den Staat en deszelfs Constitutie, of onmiddelyk gereed te zyn om zulks te doen; doch in dit geval moet de reden van het arrest onmiddelyk aan het Nationaal Gerechtshof worden bekend gemaakt, het welk dezelve beoordeelt, en de arrestatie dienvolgens bekrachtigt of annulleert.

Van zodanig arrest zyn echter uitgezonderd de Vergaderingen van het Wetgevend Lichaam en van het Staats-Bewind.

102.

Het Syndicaat kan zyne eigene Leden aanklagen.

103.

Het Nationaal Gerechtshof surveilleert het Syndicaat en deszelfs Leden; en ingeval van eenig misdryf, het zy van concussie of van andere delicten in Officio, het produceeren van valsche be-

wyzen, omkoping van getuigen, verdonkeringen of verwaarlozing van gefundeerde aanklagten of mid- delen van verdediging enz., kiest het Nationaal Gerechtshof eene Rechtbank van negen Leden uit de onderscheidene Departementale Gerechtshoven, voor welke hetzelfde zyne aanklagten door by het- zelve hier toe benoemde Pleitbezorgers doet insti- tuereen.

104.

Het Nationaal Gerechtshof houdt zyn verblyf in de Residentie van het Staats-Bewind.

105.

Ingeval van twyffeling of verschil omtrent het recht verstand van eenig Artikel der Acte van Staatsregeling, zal hetzelfde door het daar by be- langhebbend Collegie ter kennis gebragt worden van het Nationaal Gerechtshof, het welk, den Let- ter der Staatsregeling niet volkomen duidelyk oor- deelende, hier van aanschryving zal doen aan het Wetgevend Lichaam, als mede aan het Staats-Bewind, ten einde ieder uit den hunnen te benoemen negen Leden, welke gezamentlyk met de Leden van het Gerechtshof zelve, eene Vergadering zullen uitmaken van zeven-en-twintig Persoonen, welke Zitting zullen nemen naar den rang van derzelver ouderdom, onder het Praesidium van den Praesi- dent van het Hof, die den staat van het geschil duidelyk zal voordragen, en by meerderheid doen beslissen. En indien dezelve bevindt dat die duis- terheid niet opgehelderd kan worden, zonder au- thentique interpretatie, zal het voorstel door het Staats-Bewind ter beslissing van de Stengerech- tigde Burgers worden gebragt.

106.

Zodra deze Staatsregeling door het Bataafsche Volk is aangenomen en geproclameerd, benoemt het Uitvoerend Bewind de zeven Leden van het Staats-Bewind, en roept dezelve binnen veertien dagen, tegen een bepaalden dag binnen de Resi- dentie; deze verkiezen dadelyk hunne Medeleden, en geven daarvan kennis aan het Uitvoerend Be- wind, om dezelve insgelyks binnen den kortstmo- gelijken tijd opteroepen; ten einde alsdan het Staats- Bewind te installeren.

Het Staats-Bewind, geconstituëerd zynde, geeft hiervan kennis aan het Vertegenwoordigend Lichaam en het Uitvoerend Bewind, welke beide Collegiën zich daarop onmiddelyk dissolveren.

Belofte voor de Leden van het Wet- gevend Lichaam.

„Ik belove plechtiglyk, dat ik als Lid van „het Wetgevend Lichaam, achtervolgens de „Staatsregeling, het belang des Bataafschen „Volks met al myn vermogen zal helpen be- „vorderen, deszelfs rechten zal helpen hand- „haven, my oprechtelyk en naarstiglyk zal „kwyten van alle plichten, my, in myne be- „trekking, opgelegd; zonder my daar van „immer te laten wederhouden, om lief of leed, „gunst of ongunst, beloften of geschenken, „noch eenige andere zaken: en dat ik, op

„generlei wyze, zal medewerken of helpen „besluiten tot eenig ontwerp, strekkende ter „invoering van Erflyke Waardigheden, of af- „wykende van de gronden eener Volksrege- „ring by Vertegenwoordiging.”

Belofte voor de Leden van het Staats- Bewind.

„Ik belove plechtiglyk, dat ik als Lid van „het Staats-Bewind, achtervolgens de Staats- „regeling, en de magt my by dezelve opge- „dragen, de belangen des Bataafschen Volks „met al myn vermogen zal helpen bevorderen; „deszelfs Rechten, Hoogheid en Waardigheid, „zal helpen voorstaan; de Onafhangelykheid „van het Gemeenebest, en de Vryheid der „Ingezetenen, door alle gepaste middelen en „wegen, zal helpen bevestigen, handhaven en „verzekeren; dat ik my oprechtelyk en naar- „stiglyk zal kwyten van alle de plichten, my „in myne betrekking opgelegd, zonder my „daarvan immer te laten wederhouden, om „lief of leed, gunst of ongunst, beloften of „geschenken, noch door eenige andere zaken: „en dat ik, op generlei wyze, zal helpen be- „ramen of besluiten, noch gedogen, dat be- „raamd of besloten worde, eenig ontwerp, „afwykende van de Staatsregeling, of strek- „kende ter invoering van Erflyke Waardig- „heden, of strydende met eene Volksregeering „by Vertegenwoordiging; maar integendeel, „dat ik, wanneer eenige dergelyke onderne- „ming ter myner kennis mogt komen, dezelve, „met alle de magt, welke my is aanvertrouwd, „zal tegen gaan en trachten te verhinderen.”

Aldus door het BATAAFSCHE VOLK, op den 1 October 1801, en volgende dagen, goedgekeurd en bekrachtigd; en als zodanig, op den 16 der- zelfde Maand, door het UITVOEREND BEWIND der Bataafsche Republiek geproclameerd.

(Was gearapheerd) A. F. R. E. van Haersolte vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van hetzelfde, (Was getekend) S. Dassevael, L. S.

INHOUD.

Algemeene Beginzelen en Bepalingen.	Bladz. 59.
Territoriale Verdeeling, en Stemrecht.	60.
Van het Staats-Bewind.	61.
Van de Wetgeving.	62.
— — Finantiën.	63.
— — Departementale Bestuuren.	64.
— — Gemeente-Bestuuren.	64.
— — Rechterlyke Magt.	65.
Van het Nationaal Gerechtshof.	65.
Belofte voor de Leden van het Wetgevend Lichaam.	67.
Belofte voor de Leden van het Staats-Bewind.	67.

8. STAATSREGELING des Bataafschen Volks, goedgekeurd en bekrachtigd den 9. April 1805.

Algemeene Bepalingen.

1.
Het geluk van een Volk wordt voornamelijk bevorderd door de wijsheid der Wetten welke het zich geeft.

2.
De Wetten moeten altijd gegrond zijn op de ondervinding, en, zoo veel mogelijk, zijn ingerigt naar den Geest en de Zeden der Natie, en de bijzondere omstandigheden des Lands.

3.
Het groot beginsel der Maatschappelijke Vrijheid bestaat daarin, dat de Wet gelijke Regten verzekerende en gelijke Pligten oplegge aan alle Burgers, zonder onderscheid van rang of geboorte.

4.
Er bestaat geene heerschende Kerk. Het Gouvernement verleent gelijke bescherming aan alle Kerkgenootschappen, binnen dit Gemeenebest staande. Het handhaaft dezelve bij de ongestoorde uitoefening van hunne kerkelijke Instellingen, geschikt ter verbreiding van Godsdienstige beginselen en goede zeden, mitsgaders tot handhaving der goede orde. Het neemt de nodige maatregelen, welke de bijzondere omstandigheden van deze Kerkgenootschappen, met betrekking tot de openbare rust en algemeene welvaart, vereischen.

5.
Ieder is onschendbaar in zijne woning; zijns ondanks mag niemand in dezelve treden, ten zij uit krachte van een bevel der daartoe bevoegde Magt.

6.
Niemand kan in hechtenis genomen worden, dan volgens de Wet; niemand kan veroordeeld worden, dan door den Regter dien de Wet hem toekent, en na alle middelen van verdediging, bij de Wet bepaald, te hebben gehad.

7.
Ieder Burger heeft het regt, om verzoeken of voordragen aan de daartoe bevoegde Magt schriftelijk intedienen, mits die persoonlijk, en niet uit naam van meerderen, worden ondertekend, welk laatste alleen zal kunnen geschieden door of van wegens Ligchamen, wettig zamengesteld en als zoodanig erkend, en dan nog niet anders dan over onderwerpen, tot derzelver bepaalde werkzaamheden behorende.

8.
Alle algemeene Wetten en Bepalingen, welke sedert den jare 1795 hebben gederogeerd aan de pecuniele waarde van Eigendommen of wettig verkregene Bezittingen, zijn aan herziening onderworpen. De vertogen, uit dit Artikel voortvloeiende, kunnen geen onderwerp van regterlijk onderzoek uitmaken. Ieder, die door dezelve Wetten is benadeeld geworden, kan zich deswegens aan den Wetgever vervoegen, die, naar bevind van zaken en op de meest billijke wijze, op de bovengemelde verzoeken zal disponeren.

9.
Het Leenregt blijft afgeschaft. Alle Goederen

worden gehouden voor Allodiaal. De Wet zorgt voor de billijke en regtmatige schadeloosstelling der grondeigenaren, welke door deze afschaffing blijkbaar zijn benadeeld geworden.

Territoriale Verdeeling der Republiek, en Stemregt.

10.
Het Grondgebied van het Bataafsche Gemeenebest in Europa blijft verdeeld in Acht Departementen, welker Grensscheidingen zullen zijn die der voormalige Gewesten. Het Landschap Drenthe blijft provisioneel vereenigd met het voormalig Gewest Overijssel, zullende door de Wet daaromtrent nadere bepalingen kunnen worden gemaakt; en Bataafsche Brabant een afzonderlijk Achtste Departement.

Ameland behoort onder het Departement Vriesland.

Wedde en West-Woldingerland, onder Groningen. IJsselstein, mitsgaders de Schout-ambten van Benschop en Noord-Polsbroek, als mede Jaarsveld, onder Utrecht.

Vianen, Ameiden, Leerdam en Sommelsdijk, onder Holland.

Kuilenburg en Buren, onder Gelderland.

De Wet bepaalt, aan welk Departement of Departementen de Landen zullen worden toegevoegd, met welke het Gemeenebest reeds is, of verder, als eene aan hetzelfde verschuldigde Schadevergoeding, mogt worden vergroot, mitsgaders zoodanige voormalige Heerlijkheden of Districten, welke tot geen der vorige Gewesten of Departementen behoord hebben; zullende de Wet mede bepalingen kunnen maken omtrent zulke Districten en Plaatsen, wier Jurisdictien tusschen onderscheidene Gewesten verdeeld of quaestieus is.

11.
Ieder Departement wordt verdeeld in Ringen of Districten, welke door de Wet worden bepaald.

12.
De vereischen tot de uitoefening van het Stemregt blijven, bij provisie, bepaald op den tegenwoordigen voet. De thans bestaande Voorschriften deswegens kunnen gewijzigd worden overeenkomstig het algemeen belang; deze wijzigingen, echter, kunnen nimmer strijdig zijn met de beginselen van Persoonlijke Onafhankelijkheid en Eigendom.

13.
Leeraren van eenige Godsdienstige Gezindheid zijn niet verkiesbaar tot eenige Posten van Politiek Bestuur.

14.
Krijgslieden stemmen niet, dan ter plaatse hunner vaste woning, afgescheiden van de plaats hunner Garnisoenen.

Het Wetgevend Ligchaam.

15.
De titul van het Wetgevend Ligchaam is HUN HOOG MOGENDE, VERTEGENWOORDIGENDE HET BA-

TAAFSCH GEMEENEBEST; zullende de Vergadering onder den titul van, HOOG MOGENDE HEEREN, worden geadiëerd.

16.

De Oppermagt van het Bataafsche Volk wordt vertegenwoordigd door de Vergadering van Hun Hoog Mogenden met den Raadpensionaris.

17.

Het vaststellen van Wetten behoort aan de Vergadering van Hun Hoog Mogenden.

18.

De Vergadering van Hun Hoog Mogenden bestaat uit *Negentien* Leden, voor den tijd van drie Jaren verkozen, en benoemd door de Leden van de Departementale Besturen in de volgende evenredigheid, te weten:

Door het Departement Holland, *Zeven* Leden,
— het Departement Zeeland, *Een* Lid;
— het Departement Utrecht, *Een* Lid;
en door ieder der overige Departementen, *Drie* Leden.

19.

De Leden der Vergadering van Hun Hoog Mogenden moeten zijn Stemgerechtigde Burgers, bereikt hebbende den vollen ouderdom van 30 jaren, geboren binnen een der acht Departementen van het Gemeenebest of in de Coloniën of Bezittingen van den Staat; en binnen dat Departement, van wegens het welk zy benoemd worden, gedurende de laatste zes jaren vóór hunne benoeming hebben gewoond: zij mogen elkanderen niet bestaan tot in den vierden graad van bloedverwantschap of zwagerschap. Het vereischte van inwoning sluit niet uit de zoodanigen, die *Reipublica causâ* zijn afwezig geweest.

20.

Ter benoeming van een Lid der Vergadering van Hun Hoog Mogenden, zendt het Departementaal Bestuur aan den Raadpensionaris eene Nominatie van vier Personen, binnen het Departement woonachtig. De Raadpensionaris vermindert deze Nominatie tot op twee Personen, waar uit dan vervolgens het Departementaal Bestuur de keuze doet.

21.

Dadelijk na dat de zitting der Vergadering van Hun Hoog Mogenden zal geopend zijn, het gene door den Raadpensionaris verrigt wordt, gaat de zelve Vergadering over tot de benoeming van een President voor die zitting, welke uit haar midden gekozen wordt.

22.

De Vergadering van Hun Hoog Mogenden wordt geadsisteerd door een Griffier. De Raadpensionaris heeft de benoeming van den Griffier van Hun Hoog Mogenden, uit eene Nominatie van twee, buiten de Vergadering genomene Personen, welke Nominatie door de zelve Vergadering aan den Raadpensionaris wordt ingezonden.

23.

Alle Besluiten van de Vergadering van Hun Hoog Mogenden worden geteckend door den President, en gecontrasigneerd door den Griffier hunner Vergadering.

24.

De Leden der Vergadering van Hun Hoog Mogenden brengen hoofdelijk hunne stem uit, zonder

eenigen last te ontvangen van, of ruggespraak te houden met hun Departement. Zij zijn wegens hun gedrag, in de Vergadering van Hun Hoog Mogenden gehouden, aan de Departementale Besturen geene verantwoording schuldig.

25.

De Leden van de Departementale Besturen, de Secretarissen van Staat, de Leden van den Staatsraad, van den Raad van Financiën en van de Geregtschoven, vermogen geene zitting te nemen in de Vergadering van Hun Hoog Mogenden, dan na alvorens afstand te hebben gedaan van de Posten, welke zij bij hunne benoeming bekleedden.

26.

De Vergadering van Hun Hoog Mogenden be-raadslaagt over geene andere onderwerpen, dan over de zoodanige, welke Haar door den Raadpensionaris worden voorgedragen. Dezelve vereenigt zich met de Voordragt of verwerpt dezelve, zonder daarin eenige verandering of wijziging te maken.

27.

Hun Hoog Mogende, de voorgedragene Wet hebbende goedgekeurd, geven daarvan onmiddellijk kennis aan den Raadpensionaris, welke met de promulgatie en executie daar van belast is. Wanneer Hun Hoog Mogende de voorgedragene Wet verwerpen, geven zij daarvan, met opgave der redenen van weigering, kennis aan den Raadpensionaris, welke als dan hetzelfde Ontwerp, nader gemotiveerd, of met eenige verandering, andermaal kan voordragen.

28.

Aan de Vergadering van Hun Hoog Mogenden is uitsluitend opgedragen het raadplegen over de Algemeene Begrooting van Staatsbehoefsten, en alle Augmentatiën van dezelve, welke Haar door den Raadpensionaris worden voorgedragen.

29.

De Vergadering van Hun Hoog Mogenden verleent, op Voordragt van den Raadpensionaris, na ingenomen advis van het Nationaal Geregtschhof, Gratie, Abolitie of Remissie van Straffen, by regterlyke vonnissen opgelegd.

30.

Hun Hoog Mogende niet vergaderd zijnde, is de Raadpensionaris bevoegd om surceance van executie van een Vonnis te verleenen. Hij is echter verplicht, de zaak zelve te brengen ter kennis van de Vergadering van Hun Hoog Mogenden, bij hare eerstvolgende bijeenkomst.

31.

Het regt van bekrachtiging van Tractaten van Vrede, Alliantie en Koophandel, behoort bij uitsluiting aan de Vergadering van Hun Hoog Mogenden. De geheime Artikelen, tot zoodanig een Tractaat behorende, zijn aan deze bekrachtiging niet onderworpen. Deze geheime Artikelen mogen echter niet strijdig zijn met de openbare Artikelen, en niet strekken tot afstand van enig Grondgebied van het Bataafsche Gemeenebest.

32.

Er kan geene Oorlogs-verklaring plaats hebben, dan na een voorafgaand Besluit van Hun Hoog Mogenden, op voordragt van den Raadpensionaris genomen.

33.

De Leden der Vergadering van Hun Hoog Mogenden vergaderen gewoonlijk tweemaal in het jaar, en wel bepaaldelijk van den 15 April tot den eersten Junij, en van den eersten December tot den 15 Januarij. Dezelve kunnen door den Raadpensionaris buitengewoon worden zamengeroepen, zoo dikwerf als Hij zulks zal goedvinden.

34.

Op den eersten December van elk jaar gaat een derde gedeelte af der Leden van de Vergadering van Hun Hoog Mogenden. De eerste aftreding wordt door het lot en op den dag van derzelver eerste bijeenkomst bepaald, welke eerste aftreding op den eersten December 1806 zal plaats hebben.

35.

De Leden der Vergadering van Hun Hoog Mogenden genieten, tot schadeloosstelling voor reiskosten en van het verblijf in de Residentie, jaarlijks eene somme van drie duizend Guldens.

36.

De aftredende Leden zijn altijd weder verkiesbaar.

37.

Bij het afloopen van elke Zitting, wordt de Vergadering van Hun Hoog Mogenden gescheiden door den Raadpensionaris.

De Raadpensionaris.

38.

De Raadpensionaris vertegenwoordigt, uit kracht der Staatsregeling, de Vergadering van Hun Hoog Mogenden, in alle zaken, het Gouvernement van den Staat betreffende, en oefent de Uitvoerende Magt uit in naam van *Hun Hoog Mogenden*, *vertegenwoordigende het Bataafsch Gemeenebest*.

39.

De Raadpensionaris wordt verkozen door de Vergadering van Hun Hoog Mogenden, bij volstreckte meerderheid van Stemmen der Negentien Leden. Hij wordt benoemd voor den tijd van vijf jaren, en is altijd weder verkiesbaar.

40.

De eerste Raadpensionaris echter zal zijnen Post bekleeden van de invoering dezer Staatsregeling af tot aan het einde der vijf eerste Jaren na den Vrede met Engeland; zullende het eerste dier vijf Jaren gerekend worden aanvang te nemen met den eersten Januarij na dien Vrede.

41.

De Raadpensionaris heeft het regt, om ten allen tijde, en dus ook vóór het einde der vijf jaren, zijn Post neder te leggen. In dat geval legt hij denzelfden neder in den schoot der Vergadering van Hun Hoog Mogenden. De President der Vergadering van Hun Hoog Mogenden vervangt den Raadpensionaris, in geval van afstand of overlijden, *ad interim*, en zorgt dat ten spoedigsten zijn Opvolger worde benoemd; zijnde dezelve verplicht, ten dien einde dadelijk de Vergadering van hun Hoog Mogenden zamen te roepen.

42.

De Raadpensionaris moet zijn Stemgerechtigd Burger, bereikt hebbende den ouderdom van vijf en dertig jaren, geboren binnen het Bataafsch Gemeenebest, en gedurende de laatste zes jaren vóór

zijne verkiezing in hetzelfde hebben gewoond. De Raadpensionaris mag zijnen onmiddellijken Voor ganger niet bestaan in den derden graad van bloedverwantschap of zwagerschap. Het vereischte van inwoning sluit niet uit de zoodanigen, die *Reipublicae causâ* afwezig zijn geweest.

43.

In geen geval oefent de Raadpensionaris eenige Wetgevende Magt uit. Ook vermag hij zich niet te bemoeijen met eenige zaken, welke zijn opgedragen aan het onderzoek van Regtbanken, bij de Wet vastgesteld, noch over de Geldmiddelen van den Staat beschikken anders dan overeenkomstig de Wet.

44.

De Raadpensionaris benoemt een Staatsraad, bestaande uit niet minder dan *Vijf* en niet meer dan *Negen* Leden. De Leden van den Staatsraad moeten dezelve vereischten bezitten, als de Leden der Vergadering van Hun Hoog Mogenden.

45.

De Raadpensionaris vraagt van den Staatsraad hunne consideratiën en advis over alle zoodanige zaken, als hij zal goedvinden. Hij neemt geen Besluit tot Voordragt eener Wet aan de Vergadering van Hun Hoog Mogenden, dan na alvorens den Staatsraad omtrent het Ontwerp dier Wet te hebben gehoord.

46.

De Raadpensionaris kan in Persoon de door hem ontworpen en voorgestelde Wetten in de Vergadering van Hun Hoog Mogenden komen adstruieren, of zulks in zijn naam laten doen door Leden van den Staatsraad.

47.

De Raadpensionaris benoemt eenen Algemeenen Secretaris van Staat, belast met het contrasigneren van alle Acten, door hem uitgevaardigd.

48.

De Raadpensionaris benoemt voorts een Secretaris van Staat voor de Buitenlandsche Zaken, een Secretaris van Staat voor de Zaken der Marine, een Secretaris van Staat voor de Zaken van Oorlog, een Secretaris van Staat voor de Binnenlandsche Zaken, en een Secretaris van Staat voor de Financiën, met een Raad van Financiën, bestaande uit drie adviserende Leden.

49.

Alle Buitenlandsche Ministers, alle Zee- en Land-Officieren, alle Nationale Ambtenaren van den Staat, en alle Leden van Regtbanken, tot de Zaken van het Algemeen Bestuur behorende, worden door den Raadpensionaris aangesteld; met uitzondering der Leden van het Nationaal Geregtschhof, waaromtrent bij Art. 79 bepalingen zijn gemaakt.

50.

De Raadpensionaris beschikt over de Vloten en Legers van het Bataafsch Gemeenebest. De Militaire Rangden worden door hem bepaald en toegewezen.

51.

De Raadpensionaris zorgt voor de veiligheid en de waardigheid van den Staat, voor de ongestoorde administratie der Justitie, en voor de handhaving en uitvoering der Wetten; en is belast met de Hooge Politie in de geheele Republiek, zoo wel in burgerlijke als kerkelijke Zaken.

52.

De Raadpensionaris heeft de bestelling van de Regering der Plaats, alwaar het Gouvernement resideert.

53.

Alle Acten van het Gouvernement worden uitgevaardigd in naam van *Hun Hoog Mogenden, vertegenwoordigende het Bataafsch Gemeenebest*; dezelve Acten zijn geteekend door den Raadpensionaris, en door den Algemeenen Secretaris van Staat contrasigneerd.

54.

In alle zijne betrekkingen en handelingen tot en met de Vergadering van Hun Hoog Mogenden, komt hij voor onder den individueelen naam van Raadpensionaris. De Voordragten, door hem aan de Vergadering gedaan, beginnen met het navolgende Formulier:

De Raadpensionaris aan de Vergadering van Hun Hoog Mogenden, vertegenwoordigende het Bataafsch Gemeenebest.

55.

De Acten, door de Vergadering van Hun Hoog Mogenden geadresseerd aan den Raadpensionaris, dragen het navolgende Formulier:

De Vergadering van Hun Hoog Mogenden, vertegenwoordigende het Bataafsch Gemeenebest, aan Zijne Excellentie, den Heere Raadpensionaris.

56.

De Raadpensionaris heeft het Opperbestuur der Nationale Geldmiddelen. Hij bepaalt de vaste Jaarweden der Nationale Ambtenaren van den Staat.

57.

Insgelijks verleent hij de Pensioenen, volgens de bepalingen, daaromtrent door de Wet gemaakt.

58.

Op den eersten dag der Najaarszitting van Hun Hoog Mogenden, levert de Raadpensionaris aan de Vergadering van Hun Hoog Mogenden in, eene algemeene en gedetailleerde Begrooting van Staatsbehoeften over het volgende jaar. De Vergadering van Hun Hoog Mogenden kan daarin geene veranderingen maken. Dezelve bewilligt daarin, of verwierpt deze Algemeene Begrooting.

59.

Op deze Algemeene Begrooting wordt eene Post uitgetrokken, gedestineerd voor objecten welke uit haren aard voor geene specificatie vatbaar zijn; over het bedragen van dezelve beschikt de Raadpensionaris ten dienste van den Staat, ook tot goedmaking der kosten, welke worden vereischt om den Post, welke Hem is toevertrouwd, op eene waardige en betamelijke wijze te bekleeden, mitsgaders ter betaling der onkosten voor zijne particuliere Bureaux, en van de Personen daarop geëmployeerd; zullende, tot justitie van het gebruik der gemelde Somme, alleen worden vereischt eene plegtige Verklaring, door den Raadpensionaris eigenhandig onderteekend, dat dezelve uitsluitend gestrekt hebbe voor den dienst en het belang van den Staat, en geenszins tot verrijking van Hem of de zijnen.

60.

De middelen van Financiën zullen aanvankelijk blijven voortduren op den voet, zoo als dezelve in ieder der Departementen tegenwoordig bestaan. Het

behoort echter onder de eerste en voornaamste zorgen van den Raadpensionaris, zich onledig te houden met de overweging van alles, wat strekken kan om de Inkomsten van den Staat te vermeerderen, alle takken van Bestuur en Administratie te vereenvoudigen, en overal de strengste bezuiniging in te voeren; mitsgaders ontwerpen van Wetten voortedragen, het zij om de tegenwoordige Belastingen te verbeteren, het zij om een algemeen Systema van Financiën te doen aannemen, waar door de tegenwoordig bestaande Departementale Belastingen zouden kunnen worden vervangen.

61.

Er zal eene Nationale Rekenkamer zijn, bestaande uit niet minder dan *Vijf* en niet meer dan *Negen* Leden. Bij vacature zendt de Vergadering van Hun Hoog Mogenden aan den Raadpensionaris eene Nominatie van zes Personen, welke door den Raadpensionaris tot op de helft wordt verminderd, waar uit de Vergadering van Hun Hoog Mogenden de verkiezing doet.

Departementale en Gemeente-Besturen.

62.

De Departementale Besturen behouden bij provisie hunne tegenwoordige organisatie. Deze organisatie, echter, zal aan herziening onderworpen zyn, voornamelyk ten oogmerke hebbende de juiste bepaling van derzelver gezag, vooral met betrekking tot de magt van het Nationaal Gouvernement, de vereenvoudiging der Administratie en de invoering van de hoogstmogelyke bezuiniging in alle deelen van dezelve. De maatregelen, daartoe strekkende, zullen door den Raadpensionaris aan de Vergadering van Hun Hoog Mogenden worden voorgedragen.

63.

De Departementale Besturen vermogen geene Besluiten te nemen, strijdig met de Algemeene Wetten of het Algemeen Belang van het Gemeenebest. Ingevalle zulks mogt plaats grijpen, is de Raadpensionaris bevoegd dezelve Besluiten te schorsen en te doen intrekken.

64.

De Departementale Besturen zijn niet bevoegd tot het heffen van Departementale Belastingen, dan na alvorens daartoe te zijn geautoriseerd door een Besluit van Hun Hoog Mogenden, genomen op eene stellige en uitdrukkelijke Voordragt van den Raadpensionaris.

65.

De Departementale Belastingen, door de Vergadering van Hun Hoog Mogenden op den voet van het voorgaande Artikel vastgesteld, zullen niet mogen betreffen den *Doorvoer door*, den *Uitvoer naar* of den *Invoer uit* eenig ander Departement; zullende mede de voortbrengselen van den grond of de nijverheid van andere Departementen nimmer mogen worden bezwaard boven die van het Departement zelve, alwaar de Belasting geheven wordt.

66.

Iedere Stad, District of Dorp, heeft zijn eigen Gemeente-Bestuur, ingerigt op zoodanigen voet, als met de plaatselijke omstandigheden het meest overeenkomstig zal worden bevonden. De gemelde

Gemeente-Besturen kunnen te dien einde aan de Departementale Besturen de noodige Voordragten doen, mits gegrond zijnde op het beginsel van Volkskeuze en van eene geregelde afwisseling.

67.

Iedere Gemeente heeft de beschikking over hare huishoudelijke belangen; zij legt geene Plaatselijke Belastingen op, dan ingevolge de algemeene bepalingen, bij de Wet vaststellen, en niet anders dan met overleg van Gecommitteerden uit de Gemeente, gekozen door de Stemgerechtigde Burgers, na bekomen autorisatie van het Departementaal Bestuur, aan het welk alle plaatselijke Belastingen of Geldligtingen ter goed- of afkeuring moeten gezonden worden. Ten aanzien dezer Belastingen moet worden in acht genomen, dat noch de *Doorvoer door*, noch de *Uit- of Invoer naar of van* andere Steden of Plaatsen, worde belast; noch ook de voortbrengselen van den grond of de nijverheid van andere Steden of Plaatsen bezwaard boven die van de Plaats zelve, waar de Belasting gelegd wordt. Ook zullen deze Plaatselijke Belastingen aan de middelen van de Nationale Financiën niet mogen hinderlijk zijn. In zulk een geval is de Raadpensionaris gehouden de invoering daar van tegengaan; en wordt, ter bevordering van dit oogmerk, door de Departementale Besturen, van alle door hen goedgekeurde Plaatselijke Belastingen onverwijld geïnformeerd.

68.

Leden van het Gemeente-Bestuur kunnen onder geen voorwendsel in persoon, door de Departementale Besturen, tot verantwoording worden opgeroepen. Zij kunnen alleen, wegens verzuim in hunne Plaatselijke Bediening, te regt gesteld worden voor het Departementaal Gerechtshof.

Regterlijke Magt.

69.

De Regterlijke Magt wordt alleen uitgeoefend door Regters, ingevolge de Staatsregeling aangeesteld. Geene politieke Magt oefent eenigen invloed op de Regterlijke Magt uit.

70.

In geene Regtbanken zullen de Leden, bij derzelve aanstelling, elkander onderling, of ook den Publieken Aanklager bij dezelve, bestaan tot in den vierden graad van bloedverwantschap of zwagerschap. Niemand kan den Post van Regter of Publieken Aanklager waarnemen, die niet is Stemgerechtigd Burger, en den vollen ouderdom van 25 jaren niet bereikt heeft.

71.

Alle Regters zijn gehouden, des verzogt, de Vonnissen van elkander, welke in kracht van gewijsde gaan, ter executie te helpen stellen, mitsgaders over en weder de zoogenaamde Letteren Requisitoriaal te doen respecteren. Ingeval van geschil dienaangaande, staat de beslissing deswegens, gelijk mede van alle Jurisdicte-quæstien, wanneer Partijen onder hetzelfde Departementaal Gerechtshof behooren, aan het laatstgemelde, en anders aan het Nationaal Gerechtshof.

72.

In alle criminele vonnissen wordt het misdrijf

van den veroordeelden uitgedrukt, op poene van nulliteit.

73.

Alle Vonnissen moeten met open deuren worden gepronuntieerd. Nimmer heeft eenige verbeurdverklaring van goederen plaats. Er wordt overal Regt gesproken *in naam en van wegens het Bataafsche Volk*.

74.

De manier van procederen, zoo voor het Nationaal Gerechtshof, de Hooge Militaire Vierschaar, en de Departementale Gerechtshoven, als mede voor alle andere Regtbanken, wordt door de Wet bepaald.

75.

Het Krijgsvolk te Water en te Lande blijft, met betrekking tot alle civiele zaken en commune delicten, onderworpen aan den Burgerlijken Rechter.

76.

Er zal eene Hooge Militaire Vierschaar zijn, voor welke het Krijgsvolk te Water en te Lande, mitsgaders de Commissievaarders, wegens militaire delicten, zal worden te regt gesteld.

77.

De Wet bepaalt de Judicature in cas van fraude of contraventie der Gemeene Middelen en Belastingen.

78.

Het Nationaal Gerechtshof zal bestaan uit *Negen* Leden. De Leden van dit Gerechtshof zullen dezelfde vereischten bezitten, als de Leden der Vergadering van Hun Hoog Mogenden.

79.

Bij vacature zenden de overige Leden eene Nominatie van drie Personen aan de Vergadering van Hun Hoog Mogenden, welke daar uit de verkiezing doet.

De Raadpensionaris heeft de aanstelling van den Publieken Aanklager bij het Nationaal Gerechtshof, en van de Publieke Aanklagers bij de Departementale Gerechtshoven, uit eene Nominatie van drie Personen, door het Hof, bij het welk de vacature voorvalt, te formeren.

80.

Het Nationaal Gerechtshof neemt kennis van, en oordeelt over alle misdrijven, door de Leden der Vergadering van Hun Hoog Mogenden en de Hooge Ambtenaren van Staat begaan.

De Leden der Vergadering van Hun Hoog Mogenden en de Hooge Ambtenaren van Staat zullen ten allen tijde voor het gemelde Gerechtshof te regt staan wegens misdrijven, welke met betrekking tot de waarneming hunner functien aan hun worden te laste gelegd. Het zelfde zal plaats hebben wegens gewone misdaden, in den loop hunner functien begaan; doch, tot het burgerlijk leven terug gekeerd, zullen zij wegens alle commune delicten voor den gewonen burgerlijken Regter te regt gesteld worden.

81.

Het Nationaal Gerechtshof oordeelt over alle actien, waarin het Gemeenebest als Gedagde wordt aangesproken.

82.

Wanneer het Gemeenebest, of wel eenige Gemeene Lands Collegiën, Ontvangers, Rentmeesters of andere Agendarissen, in derzelve qualiteit, voor

het Nationaal Gerechtshof in regten betrokken worden, zullen Hun Hoog Mogende, op Voordragt van den Raadpensionaris, het algemeen belang zulks vorderende, hetzelve Hof kunnen aanschrijven, om met de cognitie der zaak, het zij voor een bepaalden, het zij voor een onbepaalden tijd, te supersederen; en is het Nationaal Gerechtshof verplicht, aan zoodanige aanschrijving te defereren: zullende de Raadpensionaris, Hun Hoog Mog. niet vergaderd zijnde, tot het doen van eene provisionele aanschrijving tot dat oogmerk bevoegd zijn.

83.

Het Nationaal Gerechtshof heeft het speciaal toezigt over de Gerechtshoven en Regtbanken in het Bataafsch Gemeenebest. Het kan derzelver vonnissen en handelingen, voor zoo verre deze met de Wetten aangaande de administratie der Justitie en de form van regtspleging strijdig zijn, schorsen en vernietigen; hetzelve zal echter nimmer bevoegd zijn zich in de beoordeeling der zaak zelve in te laten.

84.

Aan het Nationaal Gerechtshof valt hooger beroep van alle gewijsden in zaken, welke ter eerster instantie gediend hebben voor de Departementale Gerechtshoven.

De Wet bepaalt de manier van procederen ten dezen opzichte.

85.

Het Nationaal Gerechtshof velt gene definitive Vonnissen, ten zij er ten minsten *zeven* Leden tegenwoordig zijn.

86.

Het Nationaal Gerechtshof verleent Surceance van Betaling, Brieven van Sureté de Corps, en voorts zoodanige dispensatiën, als door de Wet aan hetzelve zullen worden opgedragen.

87.

Met betrekking tot alles, wat tot de Regterlijke Magt behoort, het getal en de organisatie van Gerechtshoven en Regtbanken, het zij burgerlijke, het zij militaire, wordt aan het Gouvernement overgelaten, om daaromtrent aan de Vergadering van Hun Hoog Mogenden zoodanige veranderingen en verbeteringen voortedragen, als in vervolg van tijd wenschelijk zal bevonden worden.

Eed voor de Leden van het Wetgevend Ligchaam.

„Ik belove en zweve, dat ik, als Lid van het „Wetgevend Ligchaam, nchtervolgens de Staats-

„regeling, het belang des Bataafschen Volks „met al mijn vermogen zal helpen bevorderen, „deszelfs regten zal helpen handhaven, mij „opregtelijk en naarstelijk zal kwijten van alle „pligten, mij in voormelde betrekking opge- „legd, zonder mij daar van immer te laten „weêrhouden, om lief of leed, gunst of on- „gunst, beloften of geschenken, noch eenige „andere zaken.”

Zoo waarlijk helpe mij God Almagtig!

Eed voor den Raadpensionaris.

„Ik belove en zweve, dat ik, als Raadpen- „sionaris, achtervolgens de Staatsregeling, en „de magt mij bij dezelve opgedragen, de be- „langen des Bataafschen Volks met al mijn „vermogen zal bevorderen, deszelfs regten, „hoogheid en waardigheid, zal voorstaan, de „onafhankelijkheid van het Gemeenebest en „de vrijheid der Ingezetenen door alle gepaste „middelen en wegen zal bevestigen, handha- „ven en verzekeren; dat ik mij opregtelijk en „naarstelijk zal kwijten van alle de pligten, „mij in voormelde betrekking opgelegd, zon- „der mij daar van immer te laten weêrhou- „den, om lief of leed, gunst of ongunst, be- „loften of geschenken, of andere zaken.”

Zoo waarlijk helpe mij God Almagtig!

Aldus door het BATAAFSCHE VOLK, op den 9 April 1805 en volgende dagen, goedgekeurd en bekrachtigd; en als zoodanig, op den 26 derzelfde Maand, door het STAATS-BEWIND der Bataafsche Republiek geproclameerd.

(Was gearapheerd) J. B. Bicker vt. (Onder- stond) Ter Ordonnantie van het Staats-Bewind, (Was getekend) C. G. Hultman.

INHOUD.

Algemeene Bepalingen. Art. 1—9.	Bladz. 68.
Territoriale Verdeeling en Stemregt. Art. 10—14.	68.
Wetgevend Lichaam. Art. 15—37.	68.
De Raadpensionaris. Art. 38—61.	70.
Departementale en Gemeente-Besturen. Art. 62—68.	71.
Regterlijke Magt. Art. 69—87.	72.

9. REGLEMENT, volgens het welk eene algemeene Nationale Vergadering door het Volk van Nederland zal worden byeen geroepen en werkzaam zyn. Vastgesteld door Hun Hoog Mogenden den 30 December 1795.

EERSTE HOOFDSTUK.

Van de verdeeling des Volks en het oogmerk van dezelve.

Art. 1.

Het geheele Volk zal geteld worden.

VERVOLG UTR. PLE. I.

2.

De Representanten in de zeven Provincien, in het Landschap Drentho, en in Bataafsch Braband zullen deze telling doen ter uitvoer brengen, en zal de Provincie Gelderland deze telling ook doen effectueeren in de Steden en Landen van Buuren en Cuilenburg; Holland in de Willemstad en het

Princeland; Friesland op Ameland, en Stad en Lande in Westervolde, alles ongepraëjudiceerd een iegelyks recht en gesustineerde, waar van de finale decisie aan de Nationale Vergadering, des door een der Partijen verzogt, zal worden overgelaten.

3.

De gemelde Representanten zullen het Volk, zo na doenlyk, in vyftien duizend verdeelen.

4.

Voor elk getal van vyftien duizend, zal 'er een Representant tot de algemeene Nationale Vergadering benoemd worden; doch in geval het mogt gebeuren, dat in een of andere Provincie of Gewest een overschietend getal van drie vyfde, en dus negen duizend mogt overblyven, boven de voorsz. vyftien duizend zal daar voor nog een Representant worden verkoren, maar niet voor een minder overschietend getal.

5.

Elk vyftien duizend zal in dertig deelen, ieder deel, zoo na doenlyk, vyf honderd Zielen uitmakende, gesplitst worden; uit welke vyf honderd zo veelen zullen opgeroepen worden, als *apparentelyk* Stemgerechtigden zyn, en dusdanige Vergaderingen van Stemgerechtigden over vyf honderd Zielen, zullen de Grondvergaderingen uitmaken. En zullen de voorsz. negen duizend, waar van hier voor Art. 4. is mentie gemaakt, op gelyke wyze in vyf honderd Zielen verdeeld worden, en daar omtrent gehandeld, als omtrent de vyftien duizend in dit Articul is bepaald.

6.

Door deze Stemgerechtigden zal op de hier na te bepalene wyze een Kiezer worden benoemd.

7.

De plaats, waar de bovengemelde Grondvergaderingen uit de vyf honderd, zo wel als die, waar vervolgens de benoemde Kiezers byeen zullen komen, zal bepaald worden door of van wegen die Representanten, welke de ordres tot het doen der telling gegeven, en de verdeeling gemaakt hebben.

TWEEDE HOOFDSTUK.

Van de Stemgerechtigden en hunne werkzaamheid.

8.

De Kiezers zullen door de Stemgerechtigden gekozen worden.

9.

Stemgerechtigden zyn alle Burgers die twintig jaaren bereikt, en gedurende het jaar voor de stemming, in dit Gemeenebest, hunne vaste Woonplaats gehad hebben.

Deze bepaling echter van het jaar inwoning, sluit niet uit de Burgers, die om heerschzugt en geweld hun Vaderland verlaten hebbende, daar in zyn terug gekeerd, en weder hunne vaste Woning genomen hebben.

10.

Ieder Stemgerechtigde zal zyne stem in eigen Persoon uitbrengen ter plaatse, welke voor de Stemgerechtigden van hunne vaste Woonplaats, volgens Art. 7, zal bepaald zyn; zullende de Guarnizoenen niet voor de Woonplaatsen der Militairen ge-

rekend worden, ten zy dezelve tevens hunne vaste Woonplaats zyn, en zullen de Militairen, tot Nationale Regimenten behorende, alleen recht van Stemming hebben; doch om dit Stemrecht uit te oefenen, hunnen post niet verlaten, of zich uit hunne Guarnizoenen naar hunne vaste Woonplaats begeben mogten.

11.

Van het Stemrecht zyn uitgesloten:

A. Allen, die om verkisting of wangedrag onder Curateele staan. Ook alle Banqueroutiers, of die beneficie van Cessie verzogt hebben, of welke Boedels aan desolate Boedelkamers gekomen zyn, of die accord met hunne crediteuren gemaakt hebben en door geene Rechterlyke daad gerehabiliteerd zyn.

B. Allen, die in Wees-, Diaconie-, Armen of andere Godshuizen *pro Deo* onderhouden worden, en die uit de Armen Cassen in het laatste afgelopen jaar, te rekenen tot den dag der oproeping, langer dan drie maanden zyn bedield geworden.

C. Allen, welken uit hoofde van rechterlyke Vonnissen en uitspraken voor eerloos moeten gerekend worden.

D. Allen, die op besluit van den Rechter gevangen zitten; allen, die door eenig Rechterlyk Decreet onder vermoedens van misdadigheid gebragt zyn; en allen, tegen welken op publieke autoriteit eenige maatregelen van voorziening of zekerheid genomen zyn.

E. Allen, welke weigeren te doen de navolgende Verklaring:

„Ik verklaar voor wettig te houden alleen „zodanige Regeeringsform, welke gegrond is „op de Oppermacht des geheelen Volks; en „dienvolgens houde ik voor onwettig en daarmede strydende alle erfelijke Ampten en „Waardigheden.”

12.

De Municipaliteit of Regeering van de Plaats of het District ter byeenkomst der respective Grondvergaderingen bepaald, zal de *apparente* Stemgerechtigden uit elke vyf honderd, tegen den bestemden dag, door het rondzenden van gedrukte Billetten byeen roepen op de daar toe geschikte Plaats of Plaatsen.

13.

Zy zal drie der Stemgerechtigden, welken zullen moeten kunnen lezen en schryven; benoemen tot Stemopnemers.

14.

Zy zal dezen plechtig doen beloven niemand tot Kiezer aan de Stemmers te zullen aanbeveelen, de stiptste geheimhouding omtrent de Stemming in acht te nemen, en eene behoorlyke orde in de Vergadering naauwkeurig te doen nakomen.

15.

De Stemopnemers zullen van alle de Comparanten afnemen de verklaring, hier boven Articul 11 Litt. E. voorkomende, en hen, die dezelve weigeren, of anderszins niet stem bevoegt zyn, doen ver trekken, en vervolgens de Deuren sluiten; terwyl in geval van verschil over de stem bevoegdheid, herzelve door de meerderheid der Stemgerechtigden terstond zal beslist worden.

16.

Zy zullen de aanwezende tellen, en elk een byzonder Nummer laten trekken.

17.

Zy zullen Lysten houden van de Nummers die ieder getrokken heeft, en elks Naam by zyn Nummer aantekenen.

18.

De Stemgerechtigden zullen zig naast elkander op de daar toe gestelde Zitplaatsen nederzetten.

19.

De Stemopnemers zullen aan de Stemgerechtigden de vereischte qualiteiten van een Kiezer, hier na in het volgende Hoofdstuk te melden, voorlezen.

20.

De Stemopnemers zullen zig vervolgens op eene afzonderlyke plaats, en, zo mogelyk, in een afzonderd Vertrek nederzetten, verwyderd van de Zitplaatsen der overige Stemgerechtigden.

21.

By de Stemopnemers zullen zig vervolgens voegen de oudste en jongste in jaaren van de Stemgerechtigden, die lezen en schryven kunnen, deze zullen van de hier na te melden Stemlyst een Contra-Lyst moeten houden; en, zo wel als de Stemopnemers verplicht zyn, hunne stem het eerste uit te brengen.

22.

De Stemopnemers zullen alle de overige Stemgerechtigden, hoofd voor hoofd, ieder naar zyn Nummer, oproepen.

23.

Zy zullen in de tegenwoordigheid van den Stemmer, het Nummer, dat hy getrokken heeft, op den hoek van een Billet aantekenen, en hetzelfde omslaande die vouw verzegelen.

24.

Elk zal in tegenwoordigheid van de Stemopnemers den Persoon dien hy stemmen wil, met uitdrukking van deszelfs Naam en Toenaam, of zodanige andere aanduiding van deszelfs Persoon, als hem kenbaar maakt, op het gezegde Billet schryven, en dat vervolgens zelfs toevouwen.

25.

Die niet schryven kan, zal den, door hem bedoelden Persoon aan de Stemopnemers mondeling opgeven, die denzelven in zyn byzyn zullen opschryven, waar na zy het geschreven Billet aan de twee hun adisteerende Stemgerechtigden zullen vertonen, en het hem zelfs laten toevouwen.

26.

Elk Stemgerechtigden, zo wel de Stemopnemers, als alle de anderen, zullen hun eigen Billet in eene daar toe bestemde gesloten Busse werpen.

27.

Wanneer alle Stembilletten ingekomen zyn, zullen de Stemopnemers, met de twee by hun gevoegde Stemgerechtigden, zig met de Busse weder tot de overige Stemgerechtigden vervoegen, in derzelver tegenwoordigheid de Busse openen, de Billetten voorlezen, de gestemde Personen op de Stemlyst aantekenen, en de Stemmen optellen.

28.

Zo 'er by het oplezen van enig Billet bleek, dat iemand in de aanduiding van den Persoon een aanmerkelyken misslag begaan had, zal het Num-

mer ontzegd, en hy op nieuw opgeroepen worden, om dien misslag te verbeteren.

29.

Zo iemand bevonden word ter kwader trouw in het stemmen gehandeld te hebben, zal zyne stem vervallen, en zyn naam openlyk voorgelezen en aan de Natie bekend gemaakt worden.

30.

Die de volstrakte meerderheid van stemmen, dat is ten minsten éene stem meer dan de helft van alle de stemmen heeft, zal terstond tot Kiezer verklaard worden.

31.

Doch wanneer 'er niemand zulk eene meerderheid van stemmen heeft, zullen de vier, die de meeste stemmen hebben, op nieuws worden voorgedragen, om daar uit één verkoren te worden, en als dan de meerderheid van stemmen beslissen.

32.

Maar, wanneer de stemmen dan mogten steken, zal het Lot beslissen.

33.

Op dezelfde wyze zal 'er vervolgens ook een Plaatsvervanger gekozen worden.

34.

De kiezing zal overal op een en dezelfde dag, door hun Hoog Mog. te bepalen, geschieden.

35.

Niemand zal gewapend in de Vergadering der Stemgerechtigden mogen verschynen, noch in enig Uniform of Order-Kleed.

DERDE HOOFDSTUK.

Van de Kiezers en hunne werkzaamheden.

36.

Kiezers en Plaatsvervangers zullen mogen zyn alle Stemgerechtigden, die vyf en twintig jaaren vervuld, en geduurende vier jaaren voor de verkiesing in het Gemeenebest hunne vaste woonplaats gehad hebben.

Deze bepaling echter van vier jaaren inwoning sluit niet uit de Burgers, die om heerschzucht of geweld, hun Vaderland verlaten hebbende, daar in zyn teruggekeerd en weder hunne vaste woning genomen hebben.

37.

De Stemgerechtigden zullen in acht nemen niemand tot Kiezer of Plaatsvervanger te stemmen, dan die by de byeenkomst tegenwoordig is.

38.

De Geloofsbrief, welke aan den verkozen Kiezer en Plaatsvervanger zal gegeven worden, zal zyn van den volgenden inhoud.

„De Grondvergadering van . . . heeft be-
„noemd tot Kiezer (Plaatsvervanger) den Bur-
„ger . . . om zig te vervoegen naar . . . tot
„het verkiezen van eenen Representant en
„twee Plaatsvervangers.”

Deze Geloofsbrief moet door drie Stemgerechtigden, tot regeling der Grondvergadering benoemd, geteekend worden.

39.

De aangestelde Kiezer zal zig binnen de vier en twintig nuren ter bepaalde plaats vervoegen.

40.

Zyn Plaatsvervanger zal zig ook derwaards be-
geven.

41.

De Municipaliteit of Regeering van de Plaats
of het District, waar de Kiezers byéén komen, zal
drie Leden uit den haren benoemen, om toe te
zien, dat alles naar het bepaalde voorschrift ge-
schiedt.

42.

Deze zullen de Geloofsbrieven examineeren, en
wettig bevonden hebbende, aan de Kiezers hoofd
voor hoofd de volgende Verklaring afvragen:

„Ik beloof, dat ik my van mynen plicht
„als Kiezer, naar myn geweten, kwyt zal,
„en zonder aanzien des Persoons naar myn
„beste weten, tot Representant en deszelfs
„Plaatsvervangers alleen stemmen zal zoda-
„nige bevoegde Burgers, van welker eerlyk-
„heid, kunde en erkende Vaderlandsliefde ik
„my overtuigd houde.”

43.

De benoemde Commissie uit de Municipaliteit,
plaatselyke Regeering, of van het District, zal hun
voorlezen de vereischen van een Representant des
geheelen Volks, en deszelfs Plaatsvervangers (zie
Art. 54.).

44.

De oudste van jaaren zal President zyn, en de
Secretaris by meerderheid van Stemmen benoemd
worden. Dit geschied zynde, zal de Commissie
van de Municipaliteit, plaatselyke Regeering, of
van het District vertrekken, en aan de Kiezers
alzo hunne volkomene vryheid laten.

45.

Vervolgens zullen de Kiezers eenen Represen-
tant *buiten hun* by besloten Billetten stemmen, en
zullen niet uit elkander mogen gaan, voor dat de
Representant en deszelfs Plaatsvervangers verko-
ren zyn.

46.

Ofschoon door de bepaling in het vorig Articel
gemaakt, de Kiezers in de Wyk of het District,
waar in zy als Kiezers fungeeren, niet verkiesbaar
zyn tot Representant, blyven dezelve nogthans in
andere Wyken of Districten daar toe verkiesbaar.

47.

Zo iemand bevonden word meer dan vyftien
stemmen, of wel de volstreckte meerderheid der
stemmen te hebben, zal de keuze gerekend wor-
den gedaan te zyn.

48.

Zo niemand meer dan vyftien stemmen, of de
volstreckte meerderheid van stemmen heeft, zullen
alle de gestenden op eene Lyst gebragt worden,
uit welke nu weder op dezelfde wyze, als te voren
gekozen moet worden.

49.

Zo by deze tweede stemming niemand nog de
volstreckte meerderheid heeft, zullen de drie, die
de meeste stemmen hebben, alleen de Nominatie
uitsnaken, en die uit dezelfde de meerderheid ver-
krygt, voor verkoren gerekend worden.

50.

In de gevallen, in het vorig Articel bepaald,
wanneer de stemmen steken, zal het Lot beslissen.

51.

Wanneer de Representant verkozen zal zyn, zul-
len de Kiezers, het zy uit hun midden, het zy
buiten hen, op dezelfde wyze, als de Representant
verkozen is, ook den eersten, en vervolgens den
tweeden Plaatsvervanger benoemen.

52.

Zo dra de verkiezing alzo gedaan is, zullen de
Kiezers den benoemden Representant en de Plaats-
vervangers van de op hen gevallen keuze verwit-
tigen, en tot dat einde, zo spoedig mogelijk, aan
dezelve ter hand stellen, of doen toekomen eenen
door hun onderteekenden Geloofsbrief van den
volgenden inhoud.

„De Kiezers uit vyftien duizend Inwoon-
„ders van Nederland, behoorende tot de Ver-
„gadering van . . . hebben benoemt tot Re-
„presentant ([eersten] [tweeden] Plaatservan-
„ger van den Representant) van het Volk van
„Nederland in de Nationale Vergadering den
„Burger . . .

53.

Zo dra op de bovengemelde wyze de verkiezing
gedaan, en de Geloofsbrief afgegeven is, zullen
de Kiezers uit een moeten gaan.

54.

Indien de voor een vyftien duizend getal ver-
korene Representant en beide deszelfs Plaatsver-
vangers mogten komen te ontbreken, zal door
de Stemgerechtigden uit dat zelfde vyftien duizend
getal, wederom een Representant en twee Plaats-
vervangers, op dezelfde wyze, als te voren bepaald
is, verkoren worden.

VIERDE HOOFDSTUK.

Van de Representanten en hunne byeenkomst.

55.

De Representanten en derzelver Plaatsvervangers
zullen den ouderdom van dertig jaaren moeten
bereikt hebben, en ten aanzien der inwoning, de-
zelfde vereischen, als anderszins moeten bezitten,
als de Kiezers; doch zy zullen over de geheele
Republieq kunnen verkoren worden.

56.

Niemand het zy hy tot Representant of Plaats-
vervanger verkoren is, zal zig aan de op hem ge-
vallen keuze onttrekken mogen, dan om wettige
redenen, welke hy verplicht zal zyn op te geven
aan eene Commissie, bestaande uit agttien Persoo-
nen, door de Representanten van de respective
Provintien, van het Landschap Drenthe en Ba-
taafsche Brabant, uit ieder van dezelve twee te
benoemen, ter welker beoordeeling het staan zal,
of die redenen waarlyk wettig zyn, of niet; zul-
lende, in geval de beide Leden dezer Commissie,
behoorende tot het Gewest, waar uit de zig excu-
seerende Representant verkoren is, van de overige
Leden der Commissie verschillen, de beoordeeling
der geallegeerde redenen renvoyeren aan de Re-
presentanten zelf van dat Gewest, waar in de ver-
korene tot de algemeene Nationale Vergadering
benoemd is.

57.

Het onderzoek van de Geloofsbrieven, zoo lang

de algemeene Nationale Vergadering niet geconstitueerd zal zyn, zal aan deze Commissie worden toevertrouwd; welke Commissie haare Zittingen in den Haag zal moeten beginnen daags na den dag, tot de algemeene verkiezing volgens Art. 34 bepaald.

58.

Zo iemand, die eenig Ambt bekleed, tot Representant word verkoren, zal hy, gedurende den tyd, dat hy dien Post bekleed van het waarneemen van zyn Ambt worden ontslagen; doch hy zal moeten zorg dragen, dat het zelve, zonder bezwaar voor den Lande, ten genoegen van die, welke 'er de beschikking over hebben, worde vervuld, zonder verantwoordelyk te zyn voor den geenen, die inmiddels zyn Post zal waarneemen.

59.

De Nationale Vergadering zal gehouden worden in den Hage, alwaar voor dezelve door de provisioneele Representanten van het Volk van Holland eene geschikte Plaats ter Vergadering zal worden in gereedheid gebragt.

60.

De verkorene Representanten zullen zich binnen drie weeken na den dag der verkiezing in den Haag moeten bevinden, ten zy 'er wettige redenen van verhindering plaats hadden, welke redenen zy, zo lang de Nationale Vergadering nog niet geconstitueerd is, aan de by Art. 56 en 57, omschreevene Commissie, doch daar na aan den President der Nationale Vergadering zelve zullen verplicht zyn op te geven, ten einde in beide gevallen derzelve wettigheid of onwettigheid zoude kunnen beoordeeld worden.

61.

Zy zullen voor het Transport van hunne Personen, Huisgezinnen en Goederen te samen ontvangen drie guldens voor ieder uur afstand, het welk zy zullen moeten afleggen om hunnen Post te aanvaarden, als mede eene gelyke somme na den geheelen afloop hunner Commissie, om weder te rug te keeren.

62.

Zy zullen ontvangen tien guldens daags, te rekenen van den dag, dat zy hunne Geloofsbrieven zullen vertoond hebben; doch buiten schriftelyk consent van den President afwezig zynde geen Daggelden genieten.

63.

De Commissie, volgens Art. 56 benoemd, zal drie weeken na den dag der kiezing een begin maaken met het ontvangen en examineeren van de Geloofsbrieven der aankomende Representanten, die aan dezelve Commissie hunne verblyfplaatsen in den Haag zullen moeten opgeven.

64.

Indien het blykt dat een Persoon op meer dan eene Plaats tot Representant is verkoren, zal de Commissie door het lot doen beslissen, voor welke hy ter Nationale Vergadering verschynen zal, en uit de andere de Plaatsvervanger worden opgeroepen.

65.

Zoo ras 'er tagtig Representanten aanwezig zullen zyn, zal de Commissie de Staaten Generaal hier van verwittigen.

VERVOLG UTR. PLD. I.

66.

Dezen zullen hun op de daar toe in gereedheid gebragte plaats te samen roepen.

67.

Zy zullen daar na eene plechtige Commissie benoemen om de Vergadering te openen.

68.

Deze Commissie zal uit eene Busse, waar in zoo veele Nummers zullen zyn, als het getal van alle de Representanten over de Republieq uitmaakt, door ieder der reeds tegenwoordig zynde Representanten een Nummer laten trekken, en een Lyst doen formeeren, waar op ieders naam by het door hun getrokken Nummer geplaatst zal zyn; van welke Lyst men zig bedienen zal om by stemmen als anderzins ieder by zyn Nummer op te roepen, gelyk ook de Zitplaatsen voor de Leden in de Vergadering met dezelfde Nummers gemerkt zynde, aan een ieder zyne byzondere Plaats zullen aanwyzen. — De Leden, welke na de eerste sessie en vervolgens Zitting zullen neemen, zullen op gelyke wyze van de overgeblevene Nummers elk een Nummer trekken, welke Rangschikking telken veertien dagen op gelyke wyze veranderen zal.

69.

Deze Commissie zal elk der Representanten hoofd voor hoofd afvragen:

1. Of hy zig houdt voor een wettig verkoren Representant van het Volk van Nederland?
2. Of hy verklaart aan geenen Vorst of buitenlandsche Magt verbonden te zyn?
3. Of hy erkend verantwoordelyk te zyn aan het geheele Volk van Nederland, en wel aan hetzelfde alleen, zonder dat eenige Kerkelyke of Wereldlyke magt buiten hetzelfde Volk hem van deeze verbintenis kan ontslaan?
4. Of hy zig verbindt de gronden, waar op de algemeene Nationale Vergadering byeen geropen is, getrouwelyk te zullen aankleven, en alle de Articulen van dit Reglement, de Nationale Vergadering en derzelve Leden betreffende, stiptelyk te zullen naarkomen?

En voorts ten

5. Of hy verklaard gehouw en getrouw te zullen zyn aan de Oppermagt des geheelen Volks, en wyders alles te zullen doen, wat een goed en getrouw Representant des Volks schuldigh is en behoord te doen?

70.

Zoo iemand deeze erkenenis en belofte weigert te doen, zal hy de Vergadering moeten verlaaten, en zyn Plaatsvervanger worden opgeroepen.

71.

Wanneer de Representanten hoofd voor hoofd de voorsz. erkenenis en beloften zullen hebben gedaan, zal de Commissie der Staaten Generaal door de Vergadering een President by hoofdelyke stemmen doen benoemen.

VYFDE HOOFDSTUK.

Van de Werkzaamheid der Nationale Vergadering.

72.

De benoemde President zal de Vergadering onmiddelyk verklaren te zyn, *het representeerend Lichaam van het Volk van Nederland.*

73.

Dit geschied zynde, zal de bovengemelde Commissie ten eersten vertrekken, en aan de Vergadering der Staaten Generaal verslag doen, dat de algemeene Nationale Vergadering geconstitueert is, waar op de Vergadering der Staaten Generaal terstond zal uit een gaan.

74.

Vervolgens zal de Nationale Vergadering zodanige Ministers, en op zodanigen voet benoemen, als dezelve zal oordeelen nodig te hebben; en onmiddelyk een Commissie decerneeren, om een Reglement van orde voor de Vergadering te ontwerpen.

75.

Hier op zullen de Geloofsbriefen der Representanten gelezen, en voor zoo verre dezelve nog niet door de te voren omschreeven Commissie beoordeeld zyn, beoordeeld worden, of ze wettig gegeven, en conform het voorschrift gesteld zyn; zulende wyders alle dezelve ter Registrature worden overgegeven.

76.

De Leden dezer dus door het Volk van Nederland verkore vergadering, zullen in de aan hun aanbevolen werkzaamheden zigzelve moeten aanmerken, en door allen en een iegelyk moeten worden aangemerkt, als alle byzondere Provinciale betrekkingen te hebben verloren, en niet als Gecommitteerden van eene Provincie in het byzonder, maar als Representanten van het geheele Bataafsche Volk.

Zy zullen dus aan geene Provinciale Resolutien, Instructien of Revocatie, of wat iets meer van dien aart is, onderworpen zyn; doch by eene hoofdelijke stemming, zonder eenige ruggespraak, alle de gemeenschappelyke belangen der geheele Republieq regelen, en de besluiten daar over door deze Nationale Vergadering genomen, zullen door geene Provinciale Magt, hoe ook genaamd, mogen worden geëntreverteert, of de uitvoering daar van belet.

77.

Op grond van het geene voorsz. is, zal deze Vergadering het bestuur hebben over de buitenlandse betrekkingen, gelyk mede over Vrede en Oorlog, het sluiten van Tractaaten, het aangaan van Alliantien met vreemde Mogenheden, het zenden van Ambassadeurs en andere buitenlandse Ministers of Agenten, mitsgaders over het werk van de Munt.

78.

Zy zal de beschikking hebben over de Land- en Zeemagt, benevens de verdediging te Water en te Land, met al het geene daar toe betrekking heeft, als mede over de Bezittingen van den Staat in de Oost- en Westindiën. Terwyl de Militie van den Staat nogthans altyd gehouden blyft, om zodanige ordres van de geconstitueerde Magten in de respective Provincien en Landschappen na te komen, als welke door dezelve in gevallen van oproer en het geen verder tot bewaring van de goede orde en politie dienen kan, bevonden zullen worden nodig te wezen.

79.

Zy zal in stand brengen eene geregelde en egale wyze van Burgerwapening over het geheele Gemeenebest; zo echter, dat de ingeolge hier van

georganiseerde Burger Militie zal blyven onder het bevel van de respective Provinciale Regeering, en dat de Nationale Vergadering daar van geen gebruik zal kunnen maken; dan voor zo verre de alzo gewapende Burgers zig daar toe vrywillig zullen lenen.

80.

Zo de Nationale Vergadering nodig oordeeld Personen te arresteeren, zal zy dezelve dadelyk aan hunnen competenten Regter moeten overleveren, met extraditie van de Informatien, als zullende zelfs nimmer eenige Rechterlyke magt, mogen uitoeffenen. Zo echter dat de Magt aan de Nationale Vergadering verleent zal worden gerestringeert tot vreemdelingen, geene Ingezeten zynde van de geëiniceerde Provincien, en daar mede verbonden Landen, tot de Leden der Committés en de Amptenaren direct in dienst van de Nationale Vergadering of van die Committés zelve staande, en tot die geene, die in Soldy van de Unie zyn, met bepaling dat dezelve ten aanzien van alle andere Personen der Nationale Vergadering, eene apprehensie begeerende, daar toe verzoek zal moeten doen aan de Gerichten, waar onder die Personen ressorteeren.

81.

Zy zal beschikking hebben over de Ampten, die betrekking hebben tot het geheele Gemeenebest; laattende echter die, waar over aan de vershillende Committés de begeving is opgedragen, ter beschikking van dezelve over.

82.

Zy zal aan geene van haare Leden eenige Ampten mogen begeben, waar onder echter niet gerekend worden begrepen te zyn temporaire Commissien of Missien binnen of buiten 's Lands.

83.

Zy zal de hoogste zorg dragen voor de handhaving van het algemeen Nationaal Credit, het richtig, zuinig en eerlyk gebruik der Penningen van de algemeene Nationale Kas, ten einde dezelve dadelyk worden besteed tot dat geene, waar toe zy door het Volk opgebracht worden.

84.

Zy zal beschikking hebben over de Penningen, die vereischt worden tot haare werkzaamheden.

85.

Zy zal door de Committés te Lande en van de Marine ten spoedigsten doen formeeren voldoende begrootingen voor het onderhoud van Land- en Zeemagt; voor de Frontieren en Magazynen; mitsgaders voor de defensie van den Staat, en al deszelfs Bezittingen; gelyk mede voor alle andere Posten, die op de Staaten van Oorlog plegen bekend te zyn; benevens tot de betaling der Tractementen en kosten der Nationale Vergadering, der Committés van de Marine en te Lande, de Generaliteits Rekenkamer, met den nankleven van dien.

Zo echter, na de opgemaakte begrooting, door nieuwe onvoorziene omstandigheden nog andere Penningen tot gemelde eindens of uit hoofde van de door de gemelde Vergadering te sluiten Tractaaten of Alliantien, mogten vereischt worden, zal zy door gemelde Committés respectivelyk nieuwe begrootingen doen opmaaken.

En zullen alle deze begrootingen, naar de waar-

schynelykste berekening, echter zo veel mogelijk gespecificeerd, moeten geformeerd worden.

Voorts door de Nationale Vergadering geëxamineerd en naar bevinding van zaken, of aan de respective Committés ter verbetering gerenvoeyert of anders geratificeerd worden.

86.

Iedere Provincie of Gewest zal in deze gearresteerde begrooting, volgens de thans plaats hebbende Quota's worden aangeslagen; en zal het aandeel van Bataafsch Braband, alvorens de Representanten in dat Gewest verkoren, in de Nationale Vergadering zullen kunnen verschynen, bepaald moeten wezen.

87.

En op dat deze begrootinge niet nutteloos zy, en de algemeene Nationale Kas door wanbetaaling niet in verlegenheid gebragt worde, zal iedere Provincie of Gewest in den haaren zorg dragen, dat de nodige Fondsen steeds voor handen zyn om haare Quote in de voorsz. begrootinge op den gestelde termyn richtig te doen betalen.

88.

Een Provincie of Gewest in de betaling van haare voorsz. Quote op de gestelde termynen in gebreken blyvende, zal de Nationale Vergadering het recht hebben om van de gezamentlyke Ingezetenen van zodanige nalatige Provincie of Gewest te heffen een 400^e, 200^e, 100^e, 50^e, of zodanige buitengewonen Penning, als vereischt zal worden tot voldoening van haare voorsz. Quote.

89.

De gemelde Vergadering hier too hebbende moeten besluiten, zal verplicht zyn, om ten minsten vier weeken voor den termyn, door haar tot die heffing bepaald, aan de Representanten of ander Provinciaal Bestier, in zodanige Provincie of Gewest van hun genomen besluit hieromtrent kennis te geven.

90.

In zulken geval zal het aan zodanige Provincie of deel der Republieq vrystaan, om, indien zy in den haaren, eene min drukkende Belasting kan vinden, of eenige andere Penningen ter voldoening van de gevraagde sommen in de Nationale Kas binnen den gestelde Termyn bezorgen, zulks in allen gevallen te mogen doen; en zal als dan de uitgeschrevene heffing, van Penningen of in het geheel geen plaats hebben, of slechts in zo verre mogen plaats hebben als ter voldoening van het te kort komende der verschuldigde Quote zal nodig zyn.

91.

Doch, ingevalle van weigering of het in gebreke blyven van het opbrengen van de beloofde of uitgeschreve Penningen, zal het aan de Nationale Vergadering vrystaan om dezelve te verhalen aan elk Ingezetenen van zodanige Provincie of Gewest, welke daaromtrent in gebreken zou mogen blyven, ieder Ingezetenen voor zyn individueel aandeel; en zulks by parate executie, zo als dezelve in ieder Gewest gebruikelijk is; zonder dat het Provinciaal Bestuur zig daar tegen eenigzins zal mogen verzetten.

En zal ten aanzien van Gelderland, uit hoofde van de byzondere Huishouding in het Finantieel van dat Gewest, de gemelde executie eerst gediri-

geerd worden tegen de Ingezetenen van het in gebreken gebleven Quartier.

92.

De inkomende en uitgaande Rechten zullen door en van wegen het Committé tot de zaken van de Marine blyven geheven worden op den voet van het Placaat van 1725, en de deswegens nader gemaneeerde Ordres, tot zoo lang als daaromtrent door de Nationale Vergadering geene verandering zal zyn gemaakt.

93.

Aan dezelve Vergadering zal het alleen vry staan, om den invoer of uitvoer van eenige Goederen in of uit de geheele Republieq te verbieden of toe te staan. Doch zullen door de Nationale Vergadering geen Producten van den Grond der respective Gewesten mogen verboden worden, buiten de Republieq uit te voeren, dan ingevalle van de hoogste noodzaaklykheid; en welk verbod terstond wederom zal worden opgeheven, zodra de hoogste noodzaaklykheid ophoud.

94.

En zal na den 1. September des jaars 1796, geen verbod van uitvoer of invoer van Goederen, hoe ook genaamd, van de eene Provincie of Landschap naar de andere mogen plaats hebben, dan met toestemming van de Nationale Vergadering, maar dezelve in alle de Provincien en Landschappen onderling volkomen moeten vry zyn, waar van echter het Hooij en de Mest uitgezondert zullen zyn; ook zal intusschen geen meerder bezwaar op den uitvoer of invoer van eenige Goederen van de eene Provincie of Gewest, in of uit de andere mogen gelegd worden, dan het welk den 1. January 1795 plaats gehad heeft. — En zullen ook geene Premien door de respective Gewesten mogen worden gegeven, tot bevordering van invoer van Goederen naar de eene en uitvoer in de andere Provincien.

95.

De uitvoerende magt zal van de Nationale Vergadering steeds geheel afgescheiden blyven, doch aan haare bevelen agtervolgens het gezag aan haar by dit Reglement opgedragen, onderworpen en aan haar verantwoordelyk zyn.

96.

Zy zal ten dien einde de Committés van de Marine, tot de zaken te Lande, en tot die van de Oost- en West-Indische Bezittingen, in derzelver werkzaamheden zo lang laten volharden, tot dat daar omtrent door de aangenomene Constitutie andere schikkingen gemaakt zullen zyn.

97.

De Generaliteits Rekenkamer zal, als de zodanige, blyven existeren, tot dat ook daar in by de Constitutie zal wezen voorzien.

En zal iedere Provincie benevens het Landschap Drenthe en Bataafsch Braband daar in een Lid mogen benoemen; zullende ieder derzelver een Daggeld genieten van tien guldens, zonder eenige emolumenten, en mits in loco present zynde; welke Daggelden aan dezelve betaald zullen worden uit de algemeene Nationale Kas.

98.

De Nationale Vergadering zal zorg dragen, dat de voorschrevene en alle Nationale Amptenaren

hunnen post steeds met naarstigheid en assiduiteit waarnemen en dezelve alzo tot hunnen plicht houden: zullende elk der voorsz. Amptenaren, wanneer twee derde van de Leden der Nationale Vergadering, op eenen daar toe te voren bepaalden dag, by mondelinge stemming tot derzelver ontslag gestemd hebben, gehouden worden voor vervallen van hun post, en de voordeelen daar aan gehecht.

99.

Ten einde aan al het hier boven bepaalde des te beter voldaan worde, zal geen Lid der Nationale Vergadering Lid mogen blijven van eenige Provinciale Vergadering, Municipaliteit, Comité of Collegie, waar aan uitvoerende of richterlyke Magt is toevertrouwd.

100.

In al het geene, dat hier voren aan de algemeene Nationale Vergadering is opgedragen, zal het Provinciaal Bestuur zich niet mogen mengen, en daar en tegen zal ook die Vergadering zich niet mogen inlaten in het Huishoudelyke der Gewesten.

101.

Ingevolge hier van zal het Provinciaal Bestuur, ten aanzien van het Huishoudelyke, speciaal met relatie tot het Justitieele, Finantieele, Politie en Economie, zodanige besluiten mogen nemen, als zy dienstig zal oordeelen, zonder echter onder dat voorwendsel eenig belet te mogen toebrengen aan de besluiten, welke de Nationale Vergadering over de aan haar opgedragen zaken zal nemen.

102.

Ten einde, door het daarstellen eener nieuwe Constitutie, het hoofdoogmerk moge bereikt worden, waar toe het hier boven omschreve Bestuur der gemeene zaak van de geheele Republiek inmiddeels plaats zal hebben; zal de algemeene Nationale Vergadering reeds op den veertienden dag na haare eerste Zitting, uit haar midden benoemen eene Commissie van een en twintig Leden, tot het ontwerpen eener Constitutie; zullende 'er onder die Leden zes moeten genomen worden uit de Representanten, welke uit de Provincie van Holland verkozen zullen zyn, een uit die van Drenthe, en twee uit ieder der overige Provinciën, en Bataafsch Brabant. En zullen de Leden der Commissie van Constitutie aan de Nationale Vergadering worden voorgedragen door de gezamentlyke Leden van die Provincie of dat Gewest, waar uit dezelve respectively zyn gekoren, en welke Leden door de Nationale Vergadering, ingevolge dien voordragt, zullen moeten worden aangesteld, terwyl derzelver Plaatsvervullers in alle die deliberationen, waarin de voorsz. Leden zig niet vermogen te immisceeren, in derzelver plaats zullen optreden. De Leden dezer Commissie zullen in het ontwerpen van een Plan eener Constitutie, alle mogelyke vryheid hebben, zonder dat door dit Reglement geacht zou kunnen worden, op derzelver vrye deliberationen eenigzins geanticipeerd te zyn.

103.

De Leden dezer Commissie zullen het ontwerpen der Constitutie moeten beschouwen als het Hoofd-oogmerk van hunne werkzaamheden, het welk het belang en de wil der Natie vorderen, dat zoo spoedig, als het gewigt en den aart van het zelve zullen toelaten worde volbragt, en waar aan zy,

zonder zig verantwoordelyk te stellen, geene vertraging zullen mogen toebrengen door te willen deelen in deliberationen, die van minder gewigt zyn zullen.

104.

Ingevolge hier van zullen zy, zoo lang het ontwerp der Constitutie door hun niet is overgegeven, zig moeten onthouden van het bywonen der deliberationen van de algemeene Vergadering over gewone lopende zaken; doch zullen daar en tegen, even als de overige Representanten, kunnen en moeten bywonen de deliberationen, welke zoude mogen voorkomen over de volgende gewigtige Pointen, als:

Over Vrede of Oorlog.

Alliantie en Tractaaten, Petitiën door de Comités geformeerd. En

Het ligten van zodanigen Penning, als van deze of geene nalatige Provincie of Gewest zal worden gevorderd.

105.

Over de voorsz. punten zal niet mogen worden gedelibereerd, dan in eene daar toe expresselyk aangelegde Vergadering; waar toe de aanzegging ten minsten daags te voren aan de Leden der Commissie zal zyn gedaan.

106.

Zo lang het Ontwerp der Constitutie niet is overgegeven, zal geen Lid der Commissie tot President of Minister, of tot eenige andere Commissie door de Vergadering mogen benoemd worden.

107.

De Commissie zal binnen zes maanden na haare aanstelling het ontwerp der Constitutie aan de Nationale Vergadering moeten overgeven.

108.

Indien de Nationale Vergadering het ontwerp, over het geheel genomen tot een grondslag haarer deliberationen meent te kunnen aannemen, zal het zelve binnen veertien dagen, na het uitgebragte Rapport, door den druk aan de Natie bekend gemaakt worden; en vervolgens, na verloop van een maand, zal de Vergadering dagelyks over het gemaakt ontwerp ten minsten vier uren debatteren, en het zelve dus door approbatie of alteratie, hoe eerder zo beter, voltooyen; zullende het alzo gedresseerde ontwerp naar de respectieve Provinciën, het Landschap Drenthe en Bataafsch Brabant verzonden worden, om in ieder van dezelve afzonderlyk door het Volk te worden onderzocht, en goed of afgekeurd.

109.

By aldien nogthans het van wege de Commissie voorgedragen ontwerp der Constitutie, door de Nationale Vergadering geheel wierd verworpen, zal dezelve Commissie van een en twintig Leden, niet byvoeging van tien andere Leden, gehouden zyn, binnen een maand een ander of verbeterd Rapport uit te brengen, en zal hetzelfde op gelyke wyze, als hier voren gemeld is, door de Nationale Vergadering worden geëxamineert en geaprobeert of veranderd; en alzo vervolgens niet alleen dit geaprobeerde of veranderde, maar ook het afgekeurde ontwerp van de eerste Commissie, op zodanige wyze verzonden worden, om aan het Volk ter goed- of afkeuring te worden voorgedragen,

gelyk in het vorige Articul bepaald is. Zullende de meerderheid der tien Leden, welke by de eerste Commissie gevoegt worden, niet mogen bestaan uit Representanten door het Volk van een en dezelfde Provincie of Gewest verkooren.

ZESDE HOOFDSTUK.

Over de wyze van Raadplegen.

110.

Men zal in de algemeene Nationale Vergadering hoofd voor hoofd moeten stemmen, en zulks niet mogen doen by acclamatie, of opstaan en blijven zitten.

111.

De Nationale Vergadering zal met open Deuren gehouden worden.

112.

De Toehoorders zullen zich niet mogen inlaten in de Raadplegingen der Vergadering, noch hunne goed of afkeuring op eenigerlei wyze mogen te kennen geven, en zal de President in der tyd gehouden zyn dit Articul stiptelyk te doen naarkomen, en op de kragtadigste wyze te handhaven.

113.

De Nationale Vergadering zal zich mogen formeeren in een generaal Comité, wanneer den aart der zaken zulks vordert, en als dan zullen 'er geene Toehoorders worden toegelaten.

114.

Geen Wetten zullen mogen worden vastgesteld dan in de open Vergadering.

115.

Over de gewigtige punten Art. 104. gespecificeerd, zal niet mogen worden geresolveerd, ten zy de dag daar toe vooraf bepaald is, en die punten reeds in eene vorige Vergadering gediscutieerd zyn.

116.

En zal het besluit over zodanige punten niet mogen genomen worden, dan met eene volstrekte meerderheid van alle de benoemde Leden tot de Nationale Vergadering.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

Over de verantwoordelykheid der Representanten en de Regtpleging over dezelve.

117.

Alle de Leden der Nationale Vergadering zyn verantwoordelyk aan het geheele Volk, en niet aan eenig gedeelte van hetzelfde.

118.

Zy kunnen niet terug geroepen worden door eenig gedeelte van hetzelfde.

119.

Zy zullen niet mogen in rechten betrokken worden over eenige advisen, welke zy in de Vergadering hebben uitgebragt.

120.

Wanneer een Lid der Nationale Vergadering van eenige misdaad beschuldigt word, zullen 'er by het lot een en twintig Leden uit die Vergadering aangesteld worden, welke onderzoeken zullen, of 'er grond tot beschuldiging zy.

VERVOLG UTM. PLB. I.

121.

Hy zal voor onschuldig gehouden worden, wanneer meer dan een derde der Leden verklaard, dat 'er geen grond tot beschuldiging zy.

122.

Vrygesprooken zynde, zal 'er geen tweede aanklagt over dezelfde zaak mogen worden aangenomen.

123.

Zo twee derde der benoemde Leden verklaren, dat 'er grond tot beschuldiging is, zal de beschuldigde niet voor het afloopen zynes Rechtsgedings zitting in de Vergadering mogen nemen.

124.

Zy zullen hem, des noods, mogen arresteren.

125.

De Vergadering zal voor die zaak een Aanklager, geen Lid der Vergadering zynde, benoemen, die uit naam des geheelen Volks recht zal eischen.

126.

De Nationale Vergadering zal terstond de vyf Hooge Gerechtshoven van Gelderland, Holland en Zeeland, Utrecht, Vriesland en Stad en Lande aanschryven, om ieder drie Personen, uit hun midden te benoemen, binnen den tyd van drie dagen na de ontvangst der Aanschryving. En in geval de beschuldigde mogt zyn een Representant verkooren door het Volk van Overysse, Drenthe of Bataafsch Brabant, zal een der voorgemelde Gerechtshoven by loting uitvallen, en in plaats van het zelve aan het Provinciaal Bestuur van Overysse, of aan het Gerechtshof van Drenthe of Bataafsch Brabant de voorgemelde aanschryving geschieden, om drie Rechtsgeleerden of drie Leden uit voornoemde Gerechtshoven ten zelve einde te benoemen.

127.

De Beschuldigde zal deze vyftien Personen, of zo veelen hy goedvind, kunnen verwerpen; doch zulks binnen den tyd van tweemaal vier- en twintig uren, na dat zy hem zyn voorgesteld, moeten verklaren.

128.

Indien hy zes van dezelve verwerpt, zullen de negen overige zyne Rechters zyn.

129.

Indien hy minder dan zes verwerpt, zullen 'er negen uit de overigen by het Lot aangesteld worden.

130.

Indien hy meer dan zes verwerpt, zal op dezelfde wyze, als in Art. 126 bepaald is, het getal weder tot vyftien aangevuld worden.

131.

Indien het getal der aan te vullen Rechters niet door vyf gedeeld kan worden, zal het Lot beslissen, welke Hoven de overblyvende benoemen zullen.

132.

Hy zal deze nieuw benoemden wederom, of geheel, of ten deele, mogen verwerpen.

133.

Zy zullen, indien het nodig is, wederom op dezelfde wyze, tot negen worden gebragt, of tot vyftien worden aangevuld.

134.

Ten derdenmale zal hy het getal niet minder dan op negen mogen brengen.

135.

Deze zullen de zaak onderzoeken, en de Rechtlyke uitspraak doen.

136.

De Beschuldigde zal zig van zodanige Raadslieden, buiten de Leden der Nationale Vergadering, als hy goedvind, mogen bedienen, en zig door zodanige Personen, als hij zelfs verkiezen zal, kunnen doen verdedigen.

137.

De Rechtbank, op de voorschreve wyze geconstitueerd, zal in geene gevallen van de Pynbank mogen gebruik maken, of den Schuldigen in eenige confiscatie van Goederen mogen condemneeren.

138.

De manier van Procedeeren in crimineele zaken, zo als dezelve in Holland gebruikelijk is, wanneer iemand in een ordinair Proces ontfangen word, zal in dezen worden gevolgd, en zullen dezelve Procedures met open Deuren moeten gehouden worden.

139.

Indien de Rechters den Aangeklaagden onschuldig verklaren, zal hy wederom zitting in de Nationale Vergadering bekomen, en de verlopen Dagelden hem worden toegekend.

140.

Indien zy hem schuldig verklaren, zullen zy de straf bepalen, en de Aanklager of Eisscher zal die doen ter uitvoer brengen.

141.

De kosten dezer geheele Rechtspleging zullen in alle gevallen, uit de Nationale Kas betaald worden.

142.

De Aanklager, die ééne zoodanige Rechtspleging waargenomen heeft, zal tot geene andere soortgelijke meer mogen worden aangesteld.

143.

De Leden der uitvoerende Magt, en de Ministers der Republieq, zullen op dezelfde wyze, als de Leden der Nationale Vergadering worden beschuldigt en te recht gesteld.

AGTSTE HOOFDSTUK.

Van het uiteengaan der Nationale Vergadering.

144.

De Nationale Vergadering zal zorgen, dat, zoo spoedig mogelyk, uitterlyk binnen één jaar, na haare byéénkomst, het Plan van Constitutie aan het Volk, zo als hier voren bepaald is, ter goed- of afkeuring worde voorgedragen.

145.

In gevalle de Constitutie binnen drie maanden, na dat dezelve aan het Volk is voorgedragen, door het zelve niet is aangenomen, zal de Nationale Vergadering het Volk op de wyze hier voren bepaald, by tyds doen oproepen, ten einde binnen agttien maanden, na de byéénkomst der eerste Vergadering, eene tweede Nationale Vergadering, al mede op dezelfde wyze, als hier voren beschreven is, te verkiezen, en ingevalle zodanige oproeping door de Nationale Vergadering niet mogt

geschied zyn, zullen alle de Grondvergaderingen der geheele Republicq zonder oproeping tot zodanige nieuwe verkiezing, op den eersten dag der agttiende maand byéen komen; wordende dezelve Grondvergaderingen nu voor alsdan gehouden tegen den gemelden dag voor dadelyk opgeroepen te zyn.

146.

Deze tweede algemeene Nationale Vergadering zal aan al het geen hier voren ten opzichte der eerste is vastgesteld, verbonden zyn.

147.

Zo dra de Constitutie door het Volk dadelyk is aangenomen, zal de Nationale Vergadering de Grondvergaderingen van het Volk oproepen, om, overeenkomstig het voorschrift van de als dan aangenomene Constitutie, zodanig te handelen, als vereischt zal worden, om het nieuw geconstitueerd Bestier aan de Nationale Vergadering ten spoedigste te doen opvolgen.

VOLKS-TELLING IN UTRECHT.¹

UTRECHT.

	Zielen.	Grondverg.
Utrecht	32294	66

NIEUWERSLUIJ.

Abcoude	1059	2
Nichtevegt	293 }	2
Nederhorst den Bergh	520 }	
Vreeland	527	1
Kortenhoef	685	1
Ankeveen	441	1
Baambrugge	693 }	
Loendersloot	178 }	2
Oudekoop	174 }	
Loenen, Stigts en Nieuwersluis	583	1
Thamen	640 }	3
Uithoorn	658 }	
Demmerik	384 }	1
Oudhuysen	270 }	
Mydregt	1771 }	5
Wilnis	785 }	
Vinkeveen	329	1
Breukelen Nyenrode	1096 }	
Breukelen Orts	190 }	3
Breukelerwaard	34 }	
Maarssen	1149 }	2
Maarssenbroek	98 }	
Oud-Maarsseveen	326 }	1
Agtienhoven	265 }	
Breukeleveen	417	1
Nieuw-Maarsseveen	546	1
Tienhoven	303 }	1
Breukele Praastdye	262 }	
Zuilen	642 }	1
Oostwaard	49 }	

ZOESDYK.

Westbroek	501	1
	48162	97

¹ Gedaan in 1796. Verg. art. 1 van het vorige stuk.

	Transp.	Zielen.	Grondverg.		Transp.	Zielen.	Grondverg.
Oostveen	48162	97		Hagestyn	78473	159	
Vuurst	1082	2		Lopik en Lopiker Capel	308	1	
Emmenes binnen	175	3		Willige Langerak	779	2	
Emmenes buiten	335			Zevenhoven	301		
Baren	869	1		Langerack over Lecq	41	1	
Tereem	313			Lange en Ruige Weyde	492		
Hoogland	127	3		Papendorp	403	1	
Duits, d'Haar en Zevenhuysen	1449			Oude Rhyn en Heycop	44		
Bunschoten	73	2		Veldhuysen <i>cum suis</i>	189	1	
Leusden <i>cum suis</i>	779			Ryerscop Creuningen	89		
Asschat	885	2		Mierlo St. Pieter	79	2	
Zoest	95			Broek en Papcop	39		
Isselt	1277	3		Linschoten en Districten	194	2	
Stoutenburg	120			Achthoven	696		
Maare en Maarsbergen	448	1		Willescop	49	1	
Geresteyn	236			Dykveld en Rateles	297		
Woudenberg	179	2		Honcoop	68	2	
Renswoude en Emmikhuysen	1207			Jutphaas Overeynd	147		
Amerongen	758	2		Nedereynd	152	2	
Venendaal Stigts	1022			't Geyn	708		
Leersum, Zuilesteyn en Ginkel	1947	4		Doorn	62	1	
	459			Darthuysen	484		
ZEYST.				Nederlangbroek	174	2	
Amersfoort	5584	17		Overlangbroek	532		
Zeyst	1256			Hardenbroek	219	3	
Driebergen	405	1		Sterkenburg	102		
Rysenburg	48			Montfoort	102	3	
Bunnik en Vegten	598	2		Blokland	1316		
Stoetwegen en Kattenbroek	84			Kort Heeswyk	122	2	
Odyk	260	2		Vleuten en de Meere	57		
Amelisweert	20			Themaat	718	3	
Rynauwen	14	2		d' Haar	81		
Oudwulve en Waye	64			Wyk by Duurstede	108	2	
Houten en het Goy	611	2		Werkhoven	1480		
Schonauwen	140			Cothen	389	2	
Wulve	47	2		Dwarsdyk	70		
Heemstede	62			Harmelen	556	1	
Schalkwyk	660	2		Gerverscop en den Breudyk	452		
Tul en 't Waal	192			Camerik	133	2	
Honswyk	130	2		Ruwiël	948		
Slagتماat	22			Zegveld	223	1	
Rheenen	1630	3		Cockengen	503		
Oostbroek en de Bilt	1001			Lockhorst	129	1	
			Portengen	39			
			Lette's	47	1		
			Spengen	35			
			Ter Aa	68	1		
			Gieltjensdorp en de laage Haar	99			
				108			
	78473	159			92904	188	

EERSTE BOEK. EERSTE TITEL.

VIERDE DEEL.

Nopens de Limietscheiding der provincie Utrecht en de Heerlijkheden.

1. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht aangaande het demolieren en restitueren van het Fort aan de Nieuwersluis door de Staten van Holland aan die van Utrecht. 17, 24 Januarij, 8 Maart 1688.*

Martis den 17 Januarij 1688.

De Heere van Dijkveld heeft ter Vergaderinge omstandelyk gerapporteert, 't geene omtrent de overgifte van het fort de Nieuwersluis, met het geen daar van dependeert, van tijd tot tijd was

voorgevallen ende vervolgens geexhibeert de Resolutie van de Heeren Staten van Holland ende Westfriesland, den 17 dezer, nieuwen-stijl, op 't selve subject genomen, luydende als volgt:

Extract uyt de Resolutien van de Heeren Staten van Holland en Westfriesland in haar Ed.Gr. Mo. Vergadering genomen op Saturdagh den 17. Januarij 1688.

Is ter Vergaderinge gelesen het advis van de Heeren haer Ed.Gr. Mo. gecommiteerde Raden, in gevolge van derselver Resolutie van den 19. Nov. des voorleden jaars 1687 geformeert op de remarques by de Heeren Borgermeesteren ende Vroedschappen der Stad Amsterdam gemaect omtrent de demolitie van het fort van Nieuwersluys. Waarop gedelibereerd zynde, is goedgevonden en verstaan dat het voorsz. fort van Nieuwersluys sal worden gedemolieert ende overgegeeven aan de Heeren Staten s' Lands van Utrecht, om de voorsz. plaatse te possideeren, besitten ende daar van te jouissecen in sulker voegen als haer Ed. Mo. die selve plaatse voor ende in den jare 1672 hebben gepossideert, beseten ende daar van gejouisseert, mits dat de gemelte heeren Staten s' Lands van Utrecht alvorens passeren ende aan haer Ed.Gr. Mo. verhandreycken een solemnele overgifte ende acte, continerende dat het sal staen aen 't oordeel van haer Ed.Gr. Mo., omme, ofte tot eenigen tyd de nood mogte komen te vereysschen een ofte meerder fort, aen ofte omtrent de Nieuwersluys, ofte elders op den bodem van 't Sticht van Utrecht te doen leggen, de selve, sulks nodig achtende, als dan een ofte meer fort, aldaer sonder uytstel sullen mogen werden gelegd, conform de overgifte van hooghgemelde Heeren Staten s' Lands van Utrecht vermeld in haer Ed. Mo. Missive in dato den 12 Aug. 1686. Dat de gemelte Heeren haer Ed.Gr. Mo. Gecomm. Raden ten behoeve van deeze Provincie sullen nae haer nemen den opstal, so van Baracken, pallissaden, bruggen, poorten, palen, ende al dat aldaar by den Staat is gebouwt ende geoordeelt soude worden nuttelyck vervoert te kunnen worden.

Dat daar en tegen de demolitie der bolwerken, so die op de Hollandsche als Stichtsche Bodem syn gelegen, mede van wegen de gemelte heeren Gecomm. Raden gedaen, en becostigt sal worden.

Dat absolutelyk en sonder eenige conmer, aental off aenspraeck van iemand aen haer Ed.Gr. Mo. sal blyven de grond van het huys, daer in tegenwoordigh den predicant woont, ende het weleke tot laste van dese provintie gebouwt is, beneffens den tuyn daar achter, soo breed als de gemelte huysinge is, ende langh tot achter het magazyn dertigh of veertigh voeten, dat is tot het uyteinde van de huysjes van Abraham van Dorsten toe, nefens, ende mitsgaders de grond daer 't magazyn op staet, met den uytganch van 't selve, gelyk het tegenwoordig is, ende werd gebruikt by den Commis off sulx ende in dier voegen als het by de gemelte heeren haer Ed.Gr. Mo. Gecon^{de}. Raden sal worden aangewesen, dat de gem. Heeren Staten s' Lands van Utrecht haer Ed.Gr. Mo. sullen moeten afhouden alle vindicatie dien aengaende, van wie het ook mogte sijn, die daarop eenigh

recht souden mogen pretenderen, dat deselve Heeren Staten s' Lands van Utrecht tot haren laste sullen neemen het tractement van den Predicant ende Coster aldaar, tot soodanigen somme, als die nu by haer Ed.Gr. Mo. worden betaeld, ende dat het selve haer niet sal mogen worden onthouden haer leven, en dat sy oock niet verplaetst sullen mogen worden naer elders, als met haer eygen welbehagen.

Dat de Kerck met al syn toebehoren van uytwerk, klokke etc. gelaten zal worden aen de meer hooghgem. Heeren Staten s' Lands van Utrecht, die daar en boven oock ten haren lasten zullen neemen het onderhoud ende reparatien van het voorsz. predi cantshuys, mitsgaders de huysinge besyden de Kerck, daar jegenswoordig den Commis in woont, ende de Coster in wonen zoude, van welke laatste huysinge van den voorn. Commis aen haer Ed. Mo. wort gelaten de besittingh ende het recht, dat haer Ed.Gr. Mo. daar van hebben gehad. — Onstond. Accordeert met de voorsz. Resolutie ende was getekent. Simon van Beaumont.

Waarop gedelibereerd synde is den welgem. Heer van Dijkvelt voor de goede officien, ende krachtige devoiren tot bereykinge van haer Ed. Mo. oogmerk in desen aangewend, door de Vergaderinge bedanckt. Ende is voorts goedgevonden ende verstaan dat door den Secretaris van Staten een behoorlyk project van eene acte aan de hooghgem. Heeren Staten van Holland en Westfriesland desen aengaende te extraderen, sal worden opgesteld, ende ter eerster vergaderinge voorgebracht, om deselve geexamineert, ende gedresseert synde, aen meer hooggem. Heeren Staten van Holland en Westfriesland overgeleverd te worden.

Ende is meede goedgevonden ende verstaan eene missive van erkentnisse in seer beleefde termen aan syne Hoogheid den Heere Prince van Orange te schryven, ende dezelve daarby met alle schuldig respect te bedancken voor de hoge intercessien ende seer efficacieuse officien, die Zyne Hoogh. in de opgedagte zaake ende tot uytwerking van dien, ten meesten dienste van deeze Provincie heeft gelieven te adhiberen; wordende de Heeren wegens dese Provincie ter Generaliteit gecommiteerd, verzogt ende geauthoriseerd de opged. missive aan Hoogst gemelde Zyne Hoogheid over te leveren ende daar by te voegen de complimenten van dankzegginge in de meest gevoegelykste termen op 't voorsz. subject applicabel.

Ende syn de Heeren Ordinaris Gedep. geauthoriseerd, om wanneer de Heeren Gecomm. Raden van Holland en Westfriesland aan deze provincie sullen comen geeven de vereyste kennisse, om 't voorsz. fort wederom te leveren, of dat de opgedachte Heeren mochten procederen tot demolitie van 't voorsz. fort, oock in sulken gevalle op der selver versoek derwaerts te committeren, om aldaer present te syn, ende alsulks de voorsz. plaetse weder uyt derzelve hand te ontfangen.

Martis den 24 Januarij 1688.

Is ter vergadering geexhibeert ende gelesen de Acte door den Secretaris van Staten in gevolge van haer Ed. Mo. resol. van den 17 Januarij laetstle-

den om jegens de overlevering van het fort Nieuwersluys aen de Ed.Gr. Mo. Heeren Staten van Holland en Westfriesland geextradeert te worden, dewelke alsoo mede is gearresteerd ende vastgesteld; luydende dezelve als volgt.

De Staten van den Lande van Utrecht, doen te weten, dat vermits de Heeren Staten van Holland en Westfriesland, uit een vriendnabuurlyke correspondentie, by derzelver Resolutie van den 17 Januarij 1688 hebben goedgevonden dat het fort van Nieuwersluys sal worden gedemolieert, ende aen ons overgegeven om de voorsz. plaetse te possideren, bezitten ende daer van te jouisseeren in zulker voegen als wy die zelve plaetse voor, ende in den jare 1672 hebben gepossideerd, beseten ende daar van gejouisseerd. So ist, dat wy daarop hebbende gedelibereerd, goedgevonden hebben de voorsz. overgifte by dezen aan te nemen, ende voorts met eenen te verklaren, gelyk wy doen in crachte van deeze opene brieven, dat wy by alle gelegentheden seer geneegen ende bereidwillig zullen zyn, 't geene voor den dienst van de Republieq, ende de gemeene Bondgenootschap van ons zal connen geeycht worden, te bevorderen, ende met allen iever ende uysterste vermogen te sullen helpen behertigen ende voortsetten, selfs om, den nood sulx jegens den gemeynen vyand vereyschende, uyt hoofde van eenige merkelyke zwarigheden die deczen Staat t'eeniger tyd (dat God Almachtig genadelyk verhoede) souden mogen overcomen, in de opgedachte plaetse, ofte elders, te permitteren een' of meer forten sonder uitstel te laten leggen, daer het volgens 't oordeel van de Hooggen. Heeren Staten van Holland en Westfriesland dienstig ende van noden wesen sal, ende het interest van ons lieve Vaderland, ende deszelfs welwesen sulcx mochte comen te requireren. Dat oock absolutelyck, ende ende sonder eenige kommer, aental, of aenspraeck van iemand aen de meerhooggen. Heeren Staten van Holland en Westfriesland, sal blyven de grond van het huys, daer in tegenwoordig de predicant woont, ende 't welck tot laste van de provincie van

Holland gebouwd is, benevens den tuyn daer achter, so breed als de gemelde huizinge is, ende laagh tot achter het inagasyu dertich of veertigh voeten, dat is tot het uyteynde van de huysjens van Abraham van Dorssen toe, neffens ende mitsgaders de grónd daar het inagasyu op staet, met den uytgang van hetzelfde, gelyk het tegenwoordig is en wordt gebruikt by den Commis, ofte sulx en in dier voegen als het by de Heeren haer Ed. Gr. Mo. Gecom. Raden sal worden aangewezen. Gelyk wy ook beloven de Hoog Gemelde Heeren Staten van Holland en Westfriesland te sullen afhouden alle vindicatie dien aangaande, van wie het ook mochte zyn, die daerop eenig recht zoude mogen pretendeeren. Nemende voorts tot onsen laste het tractement van den predicant ende coster aldaer tot sodanige somme, als die nu by haer Ed. Gr. Mo. worden betaeld, ende sal hetzelfde haer niet mogen worden onthouden haer leven, ende dat sy ook niet verplaetst sullen mogen worden naer elders, als met haer eygen welbehagen. Verclarende mede tot onsen laste te neemen het onderhoud ende de reparatien van het voorsz. predicans huys, mitsgaders de huysinge besyden de kerk, daer tegenwoordig den Commis in woont, ende de coster in wonen soude.

Jovis den 8. Maart 1688.

By resumptie zynde gedelibereert over de acte by haer Ed. Mo. geextradeert aen de Heeren Staten van Holland en Westfriesland, jegens de overgifte van de Nieuwersluys, den 24 January laatstleden genotuleert, is goedgevonden en verstaen achter de woorden *selfs om den nood* te stellen de navolgende woorden *naar het oordeel van hooggemelde Heeren Staten van Holland ende Westfriesland*.

Ende sal alsulcx de voorsegde acte met insertie van de voorgemelde woorden aan de hooggemelde Heeren Staten van Holland ende Westfriesland worden geextradeert.

2. CONVENTIE *tusschen de Staten van Holland en Westfriesland en die van Utrecht over de herstelling van het fort aan de Nieuwersluys. 18 December 1745; 12, 26 Januarij 1746.*

Alzo de Ed. Gr. Mog. Heeren Staten van Holland en Westfriesland absoluut noodzakelyk oordeelende, dat het gedemolieerde Fort van de Nieuwersluys, waarvan een gedeelte gelegd is geweest aan de westzyde van de Rivier de Vecht, op den bodem van de Provincie van Utrecht, wederom 't eenemaele opgemaakt, en in eene behoorlyke staat van defensie worde gestelt, daar toe by derzelver Missive van den 12 Aug. deeses jaers 1745, de bewilliging van de Ed. Mog. Heeren Staaten 's Lands van Utrecht hadden verzogt, en dat by welgemelde Heeren Staten 's Lands van Utrecht een voorslag en petitie was gedaan, om in een minnelyke en vrundnabuurlyke conferentie eenige consideratien en bedenckelykheeden alvorens te moogen openen en voor te dragen, en daar door conige zwarigheeden en inconvenienten, die daar uyt zouden mogen resulteeren, te prevenieren en uyt den weg

te ruimen, mitsgaders om zoo veel doenlyk zoude zyn, alles daaromtrent zodanig te schikken en te reguleeren, dat de hoogheden, rechten en gerechtigheeden van wederzydsche provincien ongeschonden mogten blyven bewaard.

Zoo is 't dat de voorsz. voorslag by de Heeren Staten van Holland ende Westfriesland geamplectteert en aangenomen zynde, van weegens hooggedagte haer Ed. Gr. Mog. tot het houden van de bovengemelde conferentien, verzogt en gecommiteert zijn de Heeren Repelaar, van Banchem, en Hop, Gecommitteerde Raden van Holland, Raadpensionaris van der Heyn en Secretaris Buys, mitsgaders weegens de Heeren Staten 's Lands van Utrecht, uyt het Lid der Heeren Geeligerde Raden, de Heeren van Nieveld en van Renesse tot Loekhorst, en uit het Lid der Heeren Edelen en Ridderschap de Heeren van Bottesteyn en van Zuylen, en wegens

de stad Utrecht, de Heeren Burman en Martens, dewelke vervolgens ten dien einde in de vertrekkamer van de Heeren Haar Ed. Gr. Mog. Gecom. Raden by den anderen gekomen zynde, na verscheide be- soignes, communicatien en deliberatien, de navol- gende punten en artikelen hebben beraamt en op het goetvinden en approbatie van de Heeren derzelve Hooge Principalen provisionelyk gearresteert.

1.

Dat de Heeren Staten van Holland en West- friesland het gedemolieerde Fort van de Nieuwer- sluys, liggende aan de Westzijde van de Rivier de Vecht, op den Grond of bodem van de Provincie van Utrecht zullen vermogen weder op te maken, en in staat van behoorlyke defensie te stellen.

2.

Dat de souvereiniteit en het territoriaal Recht over de grond van het voorsz. te leggen fort zal blyven aan de Heeren Staten 's Lands van Utrecht.

3.

Dat van het Terrein dat door het voorsz. Fort zoude mogen worden geoccupeerd, als meede van de Huysen, en In- of Opgezeetenen binnen het zelve begrepen, alle schattingen en gemeene Lands middelen (van wat natuur die ook mogten zijn) door de Provincie van Utrecht zullen geheeven worden.

4.

Dat van alle Landeryen die door het leggen van het voorsz. Fort geoccupeert of vergraven, of van huysen of gebouwen, die daar door geamoveert of beschadigt zullen worden, behoorlyke vergoe- ding, ter taxatie van den Gerechte op den eed, zal moeten gedaan worden aan de respective Ege- naars, en de Provincie van Utrecht gededomageerd van de schade, die dezelve door het missen van eenige revenues daar door mogte komen te lijden.

5.

Dat de passage van den Dyk of gemeene weg, als ook van de vaart langs de Vecht en door het Fort, onbelemmert zullen moeten blyven. En dat de Heeren Staten van Holland en Westfriesland in allen gevalle zullen moeten zorg dragen, dat altyd een bequaame passage te water en te lande aldaar werde geconserveert.

6.

Dat generalyk door het leggen van het meer- gemelde Fort de Heeren Staten van Holland en Westfriesland nooit zullen kunnen of mogen ver- staan worden daar door eenig meerder recht in oft op de Provincie van Utrecht te hebben verkreegen, maar dat alles aldaar zoo ten regarde van de exer- citie van jurisdictie als anders, niets uytgesondert, zal blyven, zo en in dier voegen, als het jeegens- woordig by de Heeren Staten van den Lande van Utrecht beseten en geexerceert word.

7.

Dat wanneer de Heeren Staten van Holland en Westfriesland t' eeniger tyd mogten komen goed te vinden in het voorsz. Fort eenige Militie of Volk van oorloge te leggen, de Commandeerende Officier van dezelve, 't zy die maar voor een tyd of permanent aldaar mogte geplaatst worden, gehou- den zal zyn in handen van de Heeren Staten 's Lands van Utrecht ofte Derzelve geauthoriseer- dens te doen den Eed hier na geinseerd.

Ik beloof en sweer, dat ik als Commandee- rende Officier van de Militie, op order van haer Ed. Gr. Mog. de Heeren Staten van Hol- land en Westfriesland garnisoen houdende in het Fort aan de Westzyde van de Rivier de Vecht, by de Nieuwersluys liggende, dezelve Mi- litie zal houden in goede order en discipline, en beletten dat door haer in de Provincie van Utrecht eenige foules of onordentelykheeden wor- den gepleegt. En dat ik met de voorsz. Militie buy- ten het voorsz. Fort niet zal marcheeren over den Bodem van het Sticht, sonder speciaal patent of permissie van haer Ed. Mog. de Heeren Staten 's Lands van Utrecht, ook dat ik en myn onder- hebbende Militie aldaar exactelyk zullen obser- veeren alle politique ordonnancien, beveelen en placaten, by de Ed. Mog. Heeren Staten 's Lands van Utrecht, reeds geemaneert of nog te ema- neeren en zorg dragen (des verzogt zynde) dat alle politique beveelen van Hooggemelde Heeren Staten binnen het voorsz. Fort werden ten uit- voer gebragt en beletten dat daar jegens iets werde geantenteert, ja zelfs des noods en begeert wordende, de behulpzame hand te leenen, om uyt te helpen werken dat dezelve behoorlyk werden geexceuteert.

Aldus gedaan in den Hage den 18 December 1745. (Geteekend) Anth. Repelaer, Corn. v. Ban- chem, C. Hop, A. van der Heim, Willem Buys, Milan Visconti, W. J. van Renesse, J. van Utten- hove, D. J. van Tuyll van Serooskerken, K. Bur- man, J. C. Martens.

Mercurii den 12. Januarij 1746.

De Staten van den Lande van Utrecht, behoort het Rapport van de Heeren Haar Ed. Mog. Gecom- mitteerden, die in de conferentie met de Heeren Gecommd* van de Heeren Staten van Holland en Westfriesland over het herstellen van het Fort by de Nieuwersluys, aan de Westzijde van de Rivier de Vegt, op het Territoir van deze Provincie den 14. December 1745 en volgende dagen gehouden, een Conventie dese saak aangaande hadden geconci- peerd, en op behagen van wederzijdsche Heeren Staten, den 18. daar aan provisioneel gesloten, en te gelijk geexamineert en rijpelyk overwogen heb- bende den inhoud van dese Conventie, by de hier boven gedagte Heeren Gecommd* overgelegd, heb- ben om goede redenen en consideratien goed- gevonden en verstaan, dese hier voren gem. Conventie te approberen en te ratificeren, so als Haar Ed. Mog. deselve approberen en ratificeren mits desen.

Welke Resolutie in eene acte van ratificatie ge- converteert, en de hier voorgemelde Conventie, int net geschreven, by de Heeren Gecommd* deser Provincie ondertekend zijnde, sullen dese beyde Instrumenten tegens eene gelijke acte van de Hee- ren Staten van Holland en Westfriesland, en tegens eene op dezelfde wyze by de Heeren Haar Ed. Gr. Mog. Gecommitteerden ondertekende Conventie worden uitgewisselt, waartoe de Heeren Ordinaris Gecommitteerden deser Provincie ter Generaliteit geauthoriseerd worden by desen.

Mercurij den 26. Januarij 1746.

De Staten van den Lande van Utrecht.

Ontfangen ende gelesen een Missive van de Heeren Staten van Holland en Westfriesland, geschreven in den Hage den 20. Januarij 1746 in rescriptie van Haar Ed. Mog. Missive van den 12. deser, en daarby te gelijk kennis gevende, dat Haar Ed. Gr. Mogende de geslote Conventie over het herstellen van het Fort by de Nieuwersluis aan de Westzijde van de Vecht, hadden geaprobeert, en in de ratificatie van dien geconsenteert, en daar beneven goedgevonden hadden dat deswegens eene acte van ratificatie sal werden opgesteld, om te gelijk met de voors. Conventie in 't net geschreven en door de Heeren Haar Ed. Groot Mogende Gecommitteerden ondertekend, tegens eene gelijke acte van Haar Ed. Mo., en tegens een gelijke getekende Conventie van Haar Ed. Mog. Gecommitteerden uitgewisseld te worden, tot welke uitwisseling de Heeren Haar Ed. Gr.

Mog. Gecommitteerde Raden waren geauthoriseerd.

Waar op gedelibereerd zijnde, is dese Missive gehouden voor Notificatie, en is goedgevonden en verstaan de twee daar nevens overgesonde Instrumenten, bij de Heeren Gecommitteerden deser Provincie ondertekend zijnde, aan de Heeren Gecommitteerden wegens dese Provincie ter Generaliteit te laten toekomen, met en nevens de acte van ratificatie van de gesloten Conventie, om dese tegens gelijke acte van de Heeren Staten van Holland en Westfriesland uit te wisselen, en om van de bovengemelde Instrumenten, een aan de Heeren Gecommitteerden wegens de Provincie van Holland en Westfriesland over te leveren, en te laten, en het ander door gemelde Heeren Hollandsche Gecommitteerden insgelijks ondertekend zijnde, te rug te ontfangen, en weder hier over te senden. En sal Extract deser aan gemelde Heeren Gecommitteerden ter Generaliteyt worden toegesonden tot hunne narichtinge.

3. RESOLUTIE der Staten van Utrecht, houdende goedkeuring van het Declaratoir, door Gecommitteerde Raden van Holland afgegeven, aangaande veranderingen, die in de nabijheid van het Fort aan de Nieuwersluis gemaakt zouden mogen worden.

Jovis den 2. Maart 1775.

By extract uit de Resolutien der Heren hunner Ed. Mo. ord^e. Gedeputeerden, van den 28. februarij jongstleden, is ter Vergaderinge alhier overgebracht het Declaratoir van de Heeren Gecommitteerde Raden der Heeren Staten van Holland en Westfriesland, door de Heeren Gecommitteerden deser Provincie ter Generaliteit overgezonden, omtrent de veranderingen, die in de nabijheid van het Fort van de Nieuwersluis op het Territoir deser Provincie mogen worden gemaakt, gelijk by resolutie van den 8. derzelver maand was goedgevonden, dat wederzijds zoude worden uitgewisseld, en nu tegen een gelijkluidend Declaratoir van deze zijde was uitgewisseld, gevende de Heren ord^e. Gedeputeerden by dezen kennis van het voltrekken der voorsz. zake, en dat hetzelfde Declaratoir tegen het originele alhier berustende was geconfronteerd en conform bevonden.

Waar op gedelibereerd zijnde, hebben hun Ed. Mo. zich het verrichte in dezen laten welgevallen en geaprobeerd.

Extract uit de Resolutien der Ed. Mo. Heeren Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht.

Martis den 28. Februarij 1775.

By de Heeren Gecommitteerden deser Provincie ter Generaliteit overgezonden en gelezen zijnde het Declaratoir van de Heeren Gecommitteerde Raden van de Staten van Holland en Westfriesland omtrent de veranderingen, die in de nabijheid van het Fort van de Nieuwersluis op het Territoir deser Provincie mogen worden gemaakt, gelijk by Resolutie van den 8. deser is goedgevonden, dat wederzijds zoude worden uitgewisseld, en nu tegen

een gelijkluidend Declaratoir van deze zijde uitgewisseld is, is na dat voorsz. Declaratoir, tegen het originele alhier berustende, is geconfronteerd en conform bevonden, na voorgaande deliberatie goedgevonden hetzelfde ter Beschrijvinge over te brengen, om den Heeren Staten van het voltrekken dezer zaak kennis te geven.

(Declaratoir.)

Different ontstaan zijnde tusschen de Heeren Gecommitteerde Raaden van de Heeren Staaten van Holland en Westfriesland, ter eenre, en de Heeren Ordinaris Gedeputeerden van de Heeren Staaten 's Lands van Utrecht, ter andere zijde, over het verleenen van permissie en consenten tot het aanleggen, veranderen, vergrooten of vermeerderen van timmeragien en plantagien, gelegen op het Territoir van de Heeren Staaten 's Lands van Utrecht, binnen de distantie van één hondert Roeden aen het Fort nabij de Nieuwersluis, sustineerende de Heeren Gecommitteerde Raaden van Holland daer toe, zoo uit hoofde eener langduurige en ongestoorde possessie, als uit aenmerkinge van den aart en het belang der Fortificationen alleen geregtigd te zijn; terwijl de Heeren Ordinaris Gedeputeerden van de Staaten 's Lands van Utrecht daer tegens sustineeren, zoo uit hoofde van het recht der Provinciale Souverainiteit, waer onder de voorsz. timmeragien en plantagien geleegeen zijn, of in 't vervolg binnen de voorn. distantie aengelegt mogen worden, als uit kragte van het tweede en zesde Artikel van de Conventie, in den Jaare 1745, over de weder opregtinge van het Fort aen de Nieuwersluis, tusschen de respective Staaten der wederzijdsche Provincien aengegaen, hier toe insgelijks alleen geregtigd te zijn.

Hebben de Heeren Ordinaris Gedeputeerden voorn. gedeclareert, gelijk dezelve declareeren mits

dezen, dat Hun Ed. Mog. aen niemand der In- en Op-gezeetenen of Eigenaars van Landen en Gronden, binnen de distantie van één hondert Roeden van het Fort aen de Nieuwersluis, en op hun Territoir en onder hunne Souverainiteit gelegen, zullen accordeeren eenige permissie tot het aenleggen van nieuwe timmeragien of plantagien, nogte ook tot het vergrooten, vermeerderen of veranderen van jegenswoordig aldaer gevonden wordende timmeragien of plantagien, en ook niet gedogen, dat zulks geschiede, zonder alvorens daer op te hebben verzocht de consideratien van de Heeren Gecommitteerde Raaden der Heeren Staaten van Holland en Westvriesland; en dat dezelve ingekomen zijnde, Hun Ed. Mog. daer op zullen neemen alle behoorlijk reguard, en speciaaljk, dat dusdanige permissien nooit anders zullen worden geacordeert, dan onder alzulke billijke en met het oogmerk van den aenleg van het meergem. Fort overeenkomstige restrictien en bepalingen, als bij welgemelde Heeren Gecommitteerde Raaden zullen worden opgegeeven.

En hebben de Heeren Gecommitteerde Raaden

van de Heeren Staaten van Holland en Westvriesland zig deeze verklaring en belofte laten welgevallen, neemende daer meede volkomen genoegen en contentement, declareerende voor Hen en Hunne respective successeuren daer tegens niets te zullen ondernemen, nogte doen ondernemen; zullende hier meede alle verdere differenten en geschillen omtrent het verleenen van bovengem. permissien en consenten, ongepraëjudicieerd een ieders gesustineerde, nu en in het vervolg worden gehouden voor geëxtingueerd en vereffent.

En alzo het geconveniceerde invoegen voorschreef is geapprobeerd bij de Heeren Staaten van Holland en Westvriesland op den 19. Januarij 1775, en bij de Heeren Staaten 's Lands van Utrecht op den 8. dezer maend Februarij 1775, is goedgevonden daer van ten wederzijde mitteleveren Declaratoir in forma.

Gedaen in het Collegie van de Heeren Gecommitteerde Raaden van de Staaten van Holland en Westvriesland den 21. Februarij 1775. P. H. van de Wall, ... Gael. Ter Ordonnantie van de Gecommitteerde Raaden. A. J. Royer.

4. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht aangaande een geschil tusschen het Groot-Waterschap van Woerden en het Heemraadschap van Amstelland nopens de jurisdictie over de hollandsche ringkade; verder aangaande het doorlaten van Vechtwater aan de Nieuwersluis en den uitvoer van veefygetouwen en materialen ten gebruike der fabrieken. Met daartoe behoorende stukken. 19 November 1749.*

Mercurii den 19. November 1749.

Rapporteerden de Heeren van Groeneveld, van Schalkwijk en Burman, die ingevolge haer Ed. Mog. resolutie van den 24. September laetstleden, met Heeren Gecommitteerden van de Heeren Staten van Holland en Westfriesland, in 's Hage in conferentie waren geweest tot het applaneren en wegneemen van 't different tusschen Dijkgrave en Hoogheemraden van 't Groot Waterschap van Woerden ten eenre en Bailliuw en Dijkgraaf, mitsgaders Heemraden van Amstelland, ter andere zijde geresen, ter sake van de jurisdictie over de Hollandsche Ringkade en 't geen daar omtrent by laetstgemelden Dijkgrave feitelyk was gepleegd, en te gelijk hadden overgelegd een memorie wegens 't verrigte, verder derzelver commissie betreffende, luydende als volcht:

Edele Mogende Heeren,

De Heeren van Groenevelt en andere UEd. Mog. Gecommitteerden om met Heeren Gecommitteerden van de Ed. Gr. Mog. Heeren Staten van Holland en Westfriesland te treden in een conferentie, die in 's Hage stond gehouden te worden, tot het applaneren en wegnemen van het different tusschen Dijkgraaf en Hoogheemraden van het groot Waterschap van Woerden ter eenre, en Bailliuw en Dijkgraaf mitsgaders Heemraden van Amstelland, ter andere zijde, geresen, ter zaake van de jurisdictie over de Hollandsche Ringkade, en hetgeene daar omtrent by gemelten Dijkgraaf en Heemraden van Amstelland feitelyk was gepleegd, hebben ingevolge en tot voldoening van UEd. Mog. Resolutie commissoriael, geadsisteert met den Secretaris

Lulss, zig op woensdag, geweest zijnde den 12. deser lopende maand November, des morgens omtrent zeven uren, in een van UEd. Mog. jagten van hier derwaerts begeeven en zijn den selven dag, des avonds omtrent 8 uren aldaar aangekomen, nemende haar Logement in de Herberge genaamt de Marechal de Turenne, van waar dezelve aanstonts den genoemde Secretaris Lulss hebben afgesonden aan den Heer Raadpensionaris Steyn, om den selven van haar arrivement binnen 's Hage kennisse te geven, en te gelijk te vernemen, wat plaats en ure bernaamt mogte zijn, om de bewuste conferentie te houden; mitsgaders te kennen te geven, dat het UEd. Mog. Gecommitteerden niet onaangenaam zoude zijn, dat het Ceremonieel (andersints gebruikelijk) in deze occasie wierd gepasscert, en daar omtrent gehandelt, soo en in dier voegen als by de laatst gehoudene conferentie, over het herstellen en weder opmaken van het Fort aan de Nieuwersluis, op de voorslag van UEd. Mog. Gecom. was geschied; dog welgemelte Hr. Raadpensionaris niet 't huis gevonden hebbende, is deselve Secretaris, den volgenden morgen omtrent half negen uren, ten voors. einde andermaal afgesonden, en welgemelten Heer Raadpensionaris aangetroffen en gesproken hebbende, heeft aan UEd. Mog. Gecom. gerapporteert dat welgemelte Heer Raad Pensionaris hadde betuigt, dat het hem seer aangenaam was te verstaan, dat UEd. Mog. Gecom. zig aldaar tot de boven verhaalde conferentie in gereetheit bevonden, dog dat het hem leet deede te moeten zeggen, dat de veelvuldige en pressante affaires, waar meede de Vergaderinge van Holland tegenwoordig beset was, niet wel zouden toelaten, dat

de te houdene besoignes dien dag wierden geentameert, maar dat zijn Ed. aan UEd. Mog. gecommiteerden zoude doen weten op wat plaatse en ure de Heeren Gecommitteerden van de provincie van Holland en Westvriesland, zig den volgende dag zouden laten vinden, om UEd. Mog. Gecomm. alsdan aftewagten. En dat ondertusschen, dewijl UEd. Mog. Gecomm. van het Ceremonieel, in dit geval, afzagen, de Heeren Gecomm. van Holland en Westvriesland zig daar naar zouden schicken.

Waer op des avonds, tusschen 8 en 9 uren, een Boode van de Heeren Staten van Holland is gekomen aan het logement van UEd. Mog. Gecomm., en aan dezelve verthoont en laten leesen een Memorie ofte Lijste, inhoudende de Namen van die Heeren, die wegens haar Ed. Gr. Mog. tot de meer gemelte Conferentie waren gecommiteert, mitsgaders de plaatse waar en het uur jegens het welk UEd. Mog. Gecomm. daer toe wierden versogt, gelijk mede de tijd op de welke de respective Waterschappen was aangesegt, zig mede aldaar te laten vinden.

Dog UEd. Mog. Gecomm., bij lecture van de voorz. Lijste of Memorie, geremarqueert hebbende, dat daarop, nog de Heer Raadpensionaris, nog eenige Leeden uit eene der Steden van de Provincie van Holland, maar alleenlijk derselver Pensionarissen waren gestelt, viel daar omtrent bij UEd. Mog. Gecomm. eenige bedenkelijkheit, of daar uit somtijds niet eenige consequentie, nadelig aan de Hoogheit van UEd. Mog. provincie, mogte werden getrocken, waaromme zy dan den volgende morgen vroegtijds den meergenoemden secretaris Lulls aan welgemelten Heer Raadpensionaris wederom hebben afgesonden, met versouk aan deuselden, om te mogen door zijn Ed. geïnformeert te worden, wat de reeden was, dat, dewijl UEd. Mog. tot de te houdene Conferentie drie Leden uit het midden van derselver Vergaderinge hadden gecommiteert, haar Ed. Gr. Mog. van haar kant geene andere als derselver ministers daar toe hadden gequalificeert. En daar op verstaan hebbende dat het zelve was geschiet conform de gereciperde ordre van derselver Regeringe, volgens dewelke zij in alle zaken van deze en diergelijke natuur, en waarinne het conflict van jurisdictie wort geventileert, gewoon waren haare Pensionarissen te committeren. En dat hij Heer Raadpensionaris derhalven versogte dat UEd. Mog. Gecomm. deswegen geen de minste ombragie geliefden optevatten, en gepersuadeert te willen zijn, dat het ooit de intentie van haar Ed. Gr. Mog. geweest is, of wezen zal, om in dit of eenig ander geval, aan de eer en Hoogheit van UEd. Mog. provincie te kort te doen.

Met welk declaratoir UEd. Mog. Gecomm. gezoegen nemende, en om geen verder retardement aan de te houdene besoignes toetebrengen, maar dezelve liever zoo veel mogelijk, te accelereren, hebben dezelve zig een weynig tijds daer naer, in twee koetsen geseten, begeven naer het Binnenhof, en aldaar gekomen zijnde, door een vooruitgaande camerboode van derselver aankomste kennisse doen geven; wanneer zy geavanceert zijnde tot voor de kamer van de Heeren Gecommitteerde Raaden, aldaar by het uittreden van de koetsen, onder de gaanderye door drie Heeren Gecomm. van haar

Ed. Gr. Mog. zijn ontfangen, en geconduiseert in eene van de vertrekkamers van welgemelte Heeren Gecommitteerde Raden, wordende aan de deure door de overige Heeren gecommiteerden gereciperd en verwelkomt. En naer eenige wederzijdsche pligtplegingen, verzogt zig te willen plaatsen aen eene langwerpige vierkante tafel, gaande de Heeren Gecomm. van Holland sitten aan de zijde van de schoorsteen, en UEd. Mog. Gecomm. daar tegen over, wanneer de besoigne geopend werd door monde van den Heer van Stryen, Pensionaris der stad Haerlem, onder betuiging dat het haer Ed. Gr. Mog. ten uysterste aangenaem was, dat UEd. Mog. door deze bezendinge wel hadden willen toonen derselver ijver en geneigtheid, om met ende beneffens haar Ed. Gr. Mog., het different, tusschen de Collegien van het Groot Waterschap van Woerden en dat van Amstelland gerezen, in minnelijkheid en soo veel mogelijk te helpen vereffenen en uyt den weg te ruimen.

Het welke met reciproque betuigingen en in termen ter materie dienende door UEd. Mog. Gecommitteerden zijnde beantwoord, is een aanvang gemaakt met de lecture van de respective memorien, of deductien, by parthyen hinc inde geformeerd en ingediend. Dog dezelve op verscheide pointen en articulen eenige nadere elucidatie en eclairsissement nodig hebbende is goedgevonden de beide Collegien dien aangaende mondeling te hooren, dewelke vervolgens binnen geroepen zijnde, hebben eerst Dijkgraaf en Hoog Heemraden van het Groot Waterschap van Woerden en daar na Dijkgraaf en Heemraden van Amstelland zig geplaatst op stoelen, staende een weynig van den anderen gesepareert in een halve cirkel tegen over het boven eynde van de tafel.

Wanneer die van het Groot Waterschap van Woerden derzelver belang en beswaer, door monde van derzelver Secretaris Costerus, hebben doen deduceren, voerende de Bailliu en Dijkgraaf van der Dussen het woord in de defensie van die van Amstelland.

Dan dewijl by de wederzijdsche debatten verscheide allegationen wierden gemaakt, van oude handvesten, privilegien, overdragten, concessien en redressen, dewelke niet by de hand waren om ter dier tijd te kunnen werden geproduceert, en dewelke nogtans van die importantie wierden geoordeelt, dat zonder dezelve gezien en gepondereert te hebben, de zaak in questie niet wel gevoegelyk en naer behooren konde werden gedecideert, wierd eenparig goedgevonden en verstaan, dat parthyen respective, soo ras doenlijk, zouden by een voegen alle sodanige origineele of wel geauthentiseerde copyen van chartres, documenten, brieven en andere stukken, als dezelve tot haere intentie en defensie zouden vermeenen te kunnen dienen, mitsgaders alle dezelve met een korte memorie te stellen, eerst in handen van Heeren Gecomm. van Holland en Westvriesland, en daarna in die van UEd. Mog. Gecomm., omme dezelve gezien en geexamineerd hebbende, als dan nader dien aangaande te procederen, zo als dezelve zullen oordeelen te behoren. Ende heeft inmiddels de Balinw van Amstelland, op de serieuze recommandatie van de Heeren Gecomm. van Holland, aangenomen en beloofd, van Jan van

der Pant, Schout van Kamerik, mitsgaders sodanige andere personen, jegens dewelke hy Bailiww ter zake van het doorgraven van de bewuste Hollandse kaade hadde aangevangen criminelijk te procederen, gedurende en hangende deze deliberatie, den bodem van Holland en in specie die van Amstelland vredelijk en rustelijk te laten gebruiken en passeren, sonder dezelve ter zake voorsz. eenige moeyenisse of bekommring aan te doen.

Waar mede de tijd door het aflesen der ope-reuse memorien, en het horen der langwijlige debatten, te verre verlopen zijnde, is de besoeigne van dien dag gesloten, en een nadere jegens den volgenden dag, op het versoeck van UEd. Mo. Gecomm. belegt zijnde, hebben dezelve daar inne aen de Heeren Gecomm. van de Provincie van Holland geremonstreerd de informaliteit van de temeraire procedures, by den Bailliuw van Amstelland gehouden en geentameert jegens den wagter van de sluys, liggende aan de Nieuwersluys; over het praetense inlaten van overtollig Vegtwater op den bodem van Amstelland, en te gelijk verthoont desselfs onbevoegdheid om in dat en alle andere gevallen te mogen calangeeren een inwoonder van UEd. Mog. Provincie, die alleen aan de judicature en correctie van UEd. Mog. subject was.

Waarop de voorn. Bailiww, die door de Heeren Gecomm. van Holland was aangezegd, zig ter verantwoording in desen, daaromtrent in gereedheid te houden, binnen geroepen, gehoord, en niets dat enige attentie meriteerde, tot justificatie van zijne gehoudene conduites in dezen, wetende te allegeren, is by de Heeren Gecomm. van de Provincie van Holland verstaan, dat hy Bailliuw van Amstelland, van zijne frivole aangevangene proceduren in desen zoude renuncieren en afzien, en dat wanneer het buyten eenige verwagting of apparentie mogte gebeuren, dat de sluyswagter aldaar, eenig overtollig water, door de voorsz. sluys, op den bodem van Amstelland deede inlopen, hy Bailliuw in conformité van de daaromtrent geslotene conventie, daar van aen UEd. Mog. kennisse konde geven, ten eynde UEd. Mog. daaromtrent de nodige ordres zouden kunnen doen stellen, en het vereyschte redres daaromtrent bezorgen.

Vervolgens de meergemelde Bailliuw daarmede gelicentieert zijnde, hebben de Heeren Gecomm. van de Provincie van Holland, op de requisitie en instantie van UEd. Mog. concernerende het presteren van den eed by den Officier van de Militie, garnisoen houdende in het fort aan de Nieuwersluys, tot nader antwoord aan UEd. Mog. Gecomm. toegevoegt, dat de Heeren hare hoge Principalen als nog moesten verklaren, by de tegenwoordige constitutie van Regeringe, waarinne het bewind en de directie over 's Lands militie aan Zijne Hoogheid den Heere Erfstadhouder was gedefereert, zig niet in staat te vinden om daar aan te kunnen voldoen, vertrouwende dat UEd. Mog., uit consideratie van de voor geallegueerde redenen, daarvan wel zouden willen afzien en hetzelfde veel eer neffens haer Ed. Gr. Mog. aan de dispositie van Hoogstgedagte Zijne Hoogheid overlaten.

Waar jegens UEd. Mog. Gecomm. hebbende verthoont dat de Heeren Staten van Holland en Westfriesland by de conventie, dezen aangaende tus-

schen wederzijdsche provincien gesloten, zig solemneeljk en in de beste forme hadden geenga-geert, en het dierhalven ook van de uiterste billijkheid was, dat Hooggemelte Heeren Staten van Holland, het zij door haer zelfs, of op een andere wijze, het effect daar van aen UEd. Mog. besorgden. Het welk de Heeren Gecomm. van Holland hebben aangenomen aen de Heeren derzelve Hoge Principalen nader te communiceren, ten einde hetzelfde te brengen ter kennisse van Hoogstgemelde Zijne Hoogheid, omme daar omtrent sodanige dispositie ofte alteratie te maken, als dezelve naar deszelfs hooge wijsheid zal bevinden te behoren, versoeckende dat UEd. Mog. daar mede genoeg geliefden te nemen.

Ter selver tijd hebben UEd. Mog. Gecomm. verzogt, te mogen hebben eenige opening omtrent de intentie van haer Ed. Gr. Mog. omtrent het placact, by dezelve gedaen emaneren op den uitvoer van weefgetouwen en andere materialen, by de fabriqueurs gebruikt wordende, en of de geuniceerde Provincien daarinne onder de buitenlandsche moesten verstaan worden begreepen te zijn, mitsgaders of de ingezetenen van UEd. Mog. provincie, eenige van de voorsz. getouwen of materialen nodig hebbende, dezelve uit de Provincie van Holland niet zouden mogen doen komen ofte uitvoeren, sonder daartoe alvorens permissie en consent te hebben bekomen. Waarop de Heeren Gecomm. van de Provincie van Holland hebben geantwoort, dat dewijl diergelijk verbod, by de Heeren Staten der andere Provincien nog niet was gearresteert, en ondertusschen onder verscheiden pretexten de uitvoer van de voorsz. materialen soude kunnen worden gefavoriseert, het voorsz. verbod, bij provisie, moeste stand grijpen, dog dat het gemelde placact reeds door haer Ed. Gr. Mog. was gebragt ter tafel en ter deliberatie van haer Hoog Mog., ten einde het zelve over de geheele Unie mogte werden vastgesteld en zy Heeren Gecomm. derhalven verzogten dat UEd. Mog. de Heeren derzelve Gecomm. aldaar geliefden te gelasten en te autoriseeren, om het daar henen te helpen dirigeren, dat het verbod jegens den uitvoer van de voorsz. materialen, generalijk over alle de provincien, tot herstel en conservatie van de kwijnende en vervallene fabricquen en traficquen in deze landen, mogte werden gearresteert en vastgesteld.

Waarmede deze conferentie in alle minnelijkheid zijnde afgelopen, hebben UEd. Mog. Gecomm. van de Heeren Gecomm. van de Provincie van Holland, op een vriendelijke wijze afscheid genomen etc.

Hebbende gemelde Heeren Gecomm. mondeling by het gerapporteerde gevoegd omtrent het amoveren van de palen in de Vegt by de Nieuwersluys, dat indien by haer Ed. Mo. nodig geoordeelt wierd enige meerdere palen te moeten worden geamoveert, daar over konde worden geschreven aan de Heeren Gecomm. Raden van Holland en Westfriesland, die als dan daarop de nodige ordres zullen stellen.

Waarop gedeliberceerd zijnde, hebben haer Ed. Mo. voorn. Heeren Gecomm. voor derzelve genemene moeite en gedaen rapport bedankt en al 't verrigte, by voorsz. memorie vervat, geapprobeert met verzoek van 'tgeene daar aan nog mag defi-

cieren, op zijn tijd verder rigtig te willen maken en nader daar over te besnoemen, waar toe de Heeren Gecomm. voors. mits dezen worden gecommiteert.

Missive der Staten van Holland aan die van Utrecht, houdende aggregatie van het verhandelde. 21 Nov. 1749.

Edele Mogende Heeren, enz.

De Heeren onze Gedeputeerden, gecommiteert tot het houden en bijwoonen van de conferentien met de Heeren Gedeputeerden van UEd. Mo., so over de crimineele procedures, voor het Collegie van Dijkgraaf en Heemraden van Amstelland, tegens eenige Ingezeetenen van de Provincie van Utrecht begonnen, over het maken van openingen in de omring van het Groot Waterschap van Woerden, als over de procedures, by den gemelden Dijkgraaf van Amstelland geentameerd tegens den sluiswagter van de Nieuwersluys, ter saake hy soude hebben geschut met beide de deuren te gelijk en waardoor het Vechtwater soude zijn uitgelopen op Amstelland, in onze vergadering op huiden hebbende gerapporteerd, dat sy Heeren Gecomm. over de voorschreeve twee punten, waar over UEd. Mo. sig by successive Missives aan ons hadden beklagd, met voorgemelde derzelve Heeren Gecomm. den 14 en 15 dezer in conferentie sijnde getreden, ten einde, was 't doenlijk, dezelve, onder ons en UEd. Mog. welbehagen, in der minne te schikken en te reguleren.

Omtrent het voorschreeve eerste point, na verhoor soo van Dijkgraaf en Heemraden van Amstelland als ook van 't Collegie van Dijkgraaf en Heemraden van het Groot Waterschap van Woerden, dewelke sustineeren dat die van Amstelland souden impiteren op haare jurisdictie, als het welk over de omring van het selve Groot Waterschap aan haar Collegie alleen soude competeeren; sy Heeren Gecommitteerden te samen wegens dezelve differenten waren geweest van dat begrip, dat althans in die saake, sonder nader informatie van de voorsz. beide Collegien, niet wel ietwes naders konde werden verrigt; dat, dien volgende ook de gemelde Collegien hadden aangenomen, om hare nadere bewijzen en justification, tot ieders sustenue dienende, soo spoedig mogelijk te sullen stellen in handen van de Heeren onze Gecomm., die dezelve geexamineerd hebbende ten zelve einde souden senden aan de Heeren UEd. Mo. Gecomm., en dat, dezelve insgelijks in gereedheid sijnde, als dan wederom eene nadere conferentie tot het voorzeten van deeze saake soude werden beraamd en vastgesteld.

Dat voorts ten aansien van het voorsz. tweede point, rakende de geentameerde procedures by den Dijkgraaf van Amstelland tegens den voorsz. sluiswagter van de Nieuwersluys, de Heeren Gecomm. van Uw Ed. Mo. hebben gesustineert dat ingevalen die van Amstelland hadden vermeend, dat de gemelde sluiswagter ietwes soude hebben mogen gepeccen, deselve, alvorens iets tegens hem te ondernemen, daar van hadden behoren kennis te geven aan UEd. Mog., na dien deselve sluis is gelegen op de grond van de Provincie van Utrecht

en de sluiswagter ook door de stad van Utrecht werd aangesteld en gesalarieerd, op een instructie van welgemelde stad, en dat, mitsdien, so wel de grond aan Uw Ed. Mo. Provincie is toe behorende, als dat de sluiswagter selve is een onderdaan van dien; dat daar tegens by Dijkgraaf en Heemraden van Amstelland, op 't zelve gehoord zijnde, wel was geallegueerd, dat sy vermeenden dat sodanige actie, als de Dijkgraaf tegens den gemelden sluiswagter hadde geinstituteerd, uit kragte van het Heemregt vermogte geinstituteerd te werden, dan dat daarop by de Heeren Uw Ed. Mo. Gecomm., om dese saake in der minne te vinden, nader was gedeclareerd, dat, wanneer wederom enige klagten mogten werden gevonden tegens den gemelden sluiswagter, over het onbehoorlijk schutten of andersints, die van Amstelland sig terstond dieswegens souden konnen addresseren aan de Regeering van de stad Utrecht zelve, dewelke als dan, van hare zijde, promptelijk zorge zoude dragen, dat omtrent de ingebragte klagten naar behoren zoude werden voorzien en aan die van Amstelland gegeven alle vereischte genoegen en contentement, des dat, daar tegens, by den Dijkgraaf van Amstelland voornoemd soude werden afgezien van deeze geentameerde actie tegens den gemelden sluiswagter; dat deese voorslag, volgens de natuur der saake, ook wel was geweest van ingressie by de Heeren onze Gecomm. en dat dezelve wel hadden getragt sulks smakelijk te maaken aan die van Amstelland voornoemd, dog dat sy Heeren Gecomm. het niet verder hadden konnen brengen, dan dat die van Amstelland voornoemd aan haar Heeren Gecomm. hadden gedeclareerd de decisie van het voorsz. different over te laten aan ons goedvinden, als waar aan sig gaarne waaren gedragende.

Dat, in de gemelde conferentien de voorsz. twee commissoriale punten in dier voegen sijnde afgehandelt en gebragt waartoe deselven gebragt konden werden, de Heeren Gecomm. van UEd. Mo. nog hadden geopperd de saak aangaande het prasteren van den eed door den Commandant van de militie op het Fort de Nieuwersluis aan UEd. Mo., soo als sulks, in gevolge het zevende articul van de conventie, dieswegens tusschen de twee Provincien, op den 18. December 1745 gesloten, was gestipuleerd, en op welkers vervulling UEd. Mo. by derzelve Missive van den 20. Aug. l.l. hadden geinsteert en waarop by onse missive van den 1. October jongstleden was gerescribeerd, dog daar benevens in bedenking gegeven, of de vereischte ordre tot het geen UEd. Mo. kwamen te requireeren, niet behoorde te profueeren van Zijne Hoogheid den Heere Prince van Orange en Nassau, als Capitain Generaal over de militie van deesen Staat. Dat de Heeren Uwer Ed. Mo. Gecomm. niet hadden gediskonvenieerd van de opgemelde reflectie by de voorsz. onze rescriptie vermeld, maar alleen daar op hadden geurged dat van onze zijde, als dewelke tot het prasteren van de voorsz. conventie soude wezen geobligieerd, dan ook by Hooggemelde Zijne Hoogheid de nodige aansoek zoude mogen werden gedaan, ten einde by Hoogst deselven ten voorschreven eynde de vereischte ordres souden mogen werden gesteld en gegeven, en dat sy Heeren onze Gecomm. sig niet hadden konnen

excuseeren om dit ook te brengen tot onze kennis en deliberatie.

Hebben wy, na voorgaande deliberatie, goedgevonden gemelde Heeren onze Gecomm. te bedanken voor hare genomen moeitens omtrent deze zaken en voorts te agereeren en te approbeeren het gunt door dezelve met de Heeren Gecomm. van UEd. Mog. in de voorsz. conferentien in voegen voorsz. is geconvenieerd, en dat, dien volgende, aan Zijne Hoogheid den Heere Prince van Orange en Nassau, als Capitain Generaal van de militie van dezen Staat, soo dra dezelve wederom in dese Provincie sal wesen geretourneerd, wegens ons, door den Heer Raadpensionaris van onze Provincie, kennisse zal worden gegeven van het geen UEd. Mog. op fundament van het 7. art. van de conventie, tussen de twee Provincien den 18. Sept. 1745, over het gebruik van het Fort de Nieuwersluis, geslooten, aangaande het praesteren van de Bed van den Commandant van de militie aldaar, van ons komen te vergen, met versoen aan hoog gem. Zijne Hoogheid, om dieswegens sodanige voorsieninge te doen en ordre te stellen als Hoogst dezelve naar sijne hooge wijsheid zal bevinden te behooren.

Dat, ten anderen, aan Dijkgraaf en Heemraden van Amstelland, by Missive sal werden aangeschreeven, dat deselve sullen blijven supersedeeren met het vervolgen van de Actie tegens den sluiswagter van de Nieuwersluys voornoemd, wegens het onbehoorlijk schutten, dat in den jare 1747 soude hebben gedaan en breder hier vooren is gementioneerd, en dat, by aldien in't vervolg eenige klagten wederom souden mogen inkomen tegens gemelde sluiswagter aldaar, alvorens eenige Actie dieswegens te institueren, dezelve klagten zullen moeten werden gebracht aan de Heeren van de

Regeering der stad Utrecht, ten einde van dezelve daaromtrent te verwagten eene prompte voorsieninge, mitsgaders alle genoeg en contentement in het redresseeren van dien.

Van welke onze agreatie en van al het gunt voorsz. is, wy nodig hebben gedacht aan UEd. Mo. by deese onze Missive kennisse te geven, en, gelijk wy vertrouwen, Ed. Mo. Heeren, dat UEd. Mog. nit allen deesen van onse ware gevoelens omtrent hetgeen tot onderhouding van vriendnabuurship en goede harmonie tusschen de eene en andere Provincie kan strekken, sullen wesen verzekerd, soo sijn wy ook in die volkomen verwagting, dat UEd. Mo. nogmaels siende, met wat inschikkelijkheid en toegeventheid wy van onze kant genegen syn alle differenten tusschen de provincien te applaneren en te vereffenen, ook van derzelver sijde niet sullen nalaaten, by nader opkomende klagten van die van Amstelland over de sluiswagter van de Nieuwersluys, soo van wegens deszelfs onbehoorlijk schutten als andersints, te maaken de vereiste en behoorlijke attentie, ten einde dat promptelijk daar aan werde geremedieerd en nagekoomen dat geen waartoe sig de stad van Utrecht, by conventie en overgifte van den 7. Juny 1527 geengageerd en verplicht heeft gehad. Voorts hebben wy de Heeren onze Gecomm., by vorige Resolutien genomineerd, verzocht en geautoriseert, om de conferentien met de Heeren UEd. Mo. Gecomm. over de sake dewelke nog onafgehandelt is gebleeven, te sijner tijd te reëntameeren en voortzetten. Daarmede, Ed. Mog. Heeren, byzondere goede Vrienden, Nageburen en Bondgenoten beveelen wy UEd. Mog. de bescherminge Gods. Geschreeven in den Hage den 21. November 1749. enz.

5. CONVENTIE aangaande de Nieuwersluis, in het vorig stuk vermeld. 7 Junij 1527.

Wy Borgermeesteren, Scepenen ende Raide, ont ende nye, der Stadt van Utrecht, maken kondt allen luyden, alsoe hier voertyts, om te gerieflicker te water mit scuyten te varen tusschen onser Stadt van Utrecht ende 't Gestichte tot Aemstelredam ende dair omtrent in Holland, een vaert gemaect is geweest door den Vechtdyck tusschen Loenen ende Broekel, mits daer inne leggende een verluet ofte sluyse, genoemt die Nyersluys, ende voerts daer thenden over den Hollantschen gront een wateringe gegreven is, streckende van 't selfde verlaet tot in der Anxter ende 't Geyn. Ende alsoe die van Aemsterlant, op diverse verleden dachfaerden, sich beclaecht hebben dat int selve verlaet groete onredelicheyte gebesicht is, soe int menichfoldich verlaten der doervarender schuyten, als int opdoen van den doeren gelyckelick, ende boven al, als 't water in de Vecht zeer hoech is, dat die doeren van 't selfde verlaet soe by daige als by nachte opgesteld souden syn, ende 't water laeten loopen souden hebben op Aemsterlant, tot hoeren groeten last ende scaede. Ende want wy dan, soo vele ons moegelick is, dair inne versien

ende doen versien willen, soe hebben wy voir ons ende onsen nacomelingen der K. M., als Grave van Holland, toegeseyt ende beloofd, toesseffen ende beloven mits desen onsen brieve, dat wy 't voerscreve verlaet sullen doen maken mit twee dicke opwynderen, doende op clek eynde een, ende onder een dicke vaste bodem, ende goede wynden aen beyden zijden, sulcx dat van gheenem wegen daer enich water sal moegen doer loopen in geender manieren; mede dat men tusschen dach ende nacht, te weten binnen xxiii uren, maer xiii reysen sel moegen die scepen ofte schuyten daerdoor verlaten. Ende dat nimmermeer tot genen tyden beyde die doeren van 't voerscreve verlaet gelijk op sullen wesen, maer altijt, als men die scepen ofte schuyten in off nut sal laeten, ende die een doer open is, d'ander doer tot op ten bodem opte gront gesloten sal syn, ende sulcx ende soe bewaert, dat tot ghenen tyden 't water uut die Vecht tot in de Waterseap van Aemsterlant sal moegen loopen, meer off anders, dan by 't voirscreven verlaten van dertien werff, als voerscreven is, int voerscreven verlaet sal moegen comen, ende soe weder uitgelaten werden. Ende om dit aldus vast

ende stadelicken te houden, soe hebben wy hier toe gestelt ende geordineert enen dienre ofte bewaerre, die by synen eede hy daer toe gedaen heeft, dese voirscreve ordinancie onderhouden ende doen onderhouden sal, die welke oick macht hebben sal allen den ghenen, doer dit voirscreve verlaet mit hoeren schepen ofte scuyten varende, die dese voirscreve ordinancie nyet en onderhielden, maer die enichsins misbruycten, te becoeren by een pene van die scuyten ofte scouwen diet misbruycten; d'een derdendeel tottes K. M., d'ander derde deel tot der Stat van Utrecht, ende 't leste derdendeel tot des bewaerres behoef, soo dick ende menichwerff dat geschiede. Ende oft die be-

waerre voirscreve sulcx nyet wel waer en name, maer versumich dair inne werde, dat bewyselick waer, soe soude hy telker reyse verboeren een pene van een pont groet vleens, tot behoef d'een helft van de K. M. ende d'ander helft van onser Stat van Utrecht. Ende soe wanneer die bewaerre voirscreve aflivich wert, sellen wy 't allen tijden enen anderen bequamen dienre ofte bewaerre wederstellen, die al doen sal 't gene voirscreven staet. Alle dinck sonder argelist. Des t' oerconde soe hebben wy onser Stadt groeten zegell aen desen brieff doen hangen. Gegeven in 't jaer ons Heeren duysent vyff hondert zeven ende twyntich opten zevenden dach in Junio.

6. OVEREENKOMST *tusschen de Staten der provinciën Holland en Utrecht over de door- en uitvaart van den turf, de vroeger voor Holland verstrekte artillerie, de verschillen tusschen Poldermeesteren en Ingelanden van de Ronde Veenen en het afgraven en uitvoeren van steenaarde uit de landen behoorende tot het Huis ter Nes bij Linschoten. 24 October 1757.*

Ingevolge de authorisatie, door de Heeren Staten van Holland en Westfriesland aan derzelyver Heeren Gecommitteerde Raaden en door de Heeren Staten van Utrecht aan derzelyver Heeren Gedeputeerden ter vergadering van Haar Hoog Mo. gegeven, om op approbatie van dezelve respectie te convenieren over de navolgende poincten, als

1. Over het vernieuwen van de conventie van den 7 Maart 1633, over de door en uitvaart van den Turf, en de betaling van drie duyzend guldens jaarlijks aan de Provincie van Utrecht, als mede over de pretentien door welgemelde Provincie uyt hoofde van agterstellen geformeert.
2. Over den post van de artillerie en annunitie van oorlog, ten behoeve van de Provincie van Holland en Westfriesland op de ordinaris staat van oorlog met den jare 1748 gebragt.
3. Over de manier van het termineeren der differenten tusschen de Poldermeesters en Ingelanden van de Ronde Veenen ter eenre en het Dijk Collegie aldaar ter andere zijde.
4. Over de afgravinge en uitvoer der steen- en pannaarde van de landen gehoorende tot het Huys te Nesse.

Soo is 't, dat wy ondergeschreeve Elbert Testart en Lodewijk Quarles, als daar toe by de Heeren Gecommitteerde Raden voorsz. specialyk verzogt ende geauthoriseert, en Dirk Woertman als Gedeputeerde ter vergadering van Haar Hoog Mog. wegens de Provincie van Utrecht, daar toe meede behoorlijk gequalificeert, op approbatie van wederzijdsche Heeren Staaten, met den anderen zijn geconvenieerd en verdragen, en wel

Eerstelijck dat, als voorheen, geen passage geld zal worden betaald van de Turf, die over den bodem van de eene Provincie gevoerd en in de andere Provincie geconsumeerd word.

Des dat de Heeren Staten van Holland en Westfriesland zullen mogen houden of stellen Collecteurs aan de Utrechtsche Vaart, te Montfoort, te Jut-

phaas of aan den Doorslag en verders op den Stichtsche bodem, daar welgemelde Heeren Staten zulks ten dienste van de Provincie van Holland en Westfriesland zullen nodig oordeelen, om aldaar den impost van de ontgronding van de Hollandsche Turf, mitsgaders het passagie geld van de Stigtsche en alle vreemde turf, die over de Hollandsche bodem ter consumtie buyten de Provincie van Utrecht gevoerd werd, conform de jongste ordonnantie van welgemelde Heeren Staten van Holland en Westfriesland op de ontgronding, uyt- en doorvaart van de turf, effectivelyk en met er daad te ontfangen, mits dat de Heeren Staten van Utrecht van gelijken Collecteurs te Gouda en Schoonhoven, en verders op den Hollandsche bodem, daar welgemelde Heeren Staten zulks ten dienste van de Provincie van Utrecht zullen nodig oordeelen, zullen mogen stellen, om aldaar te ontfangen het regt van de ontgronding van de Stigtsche turf, mitsgaders het passagie geld van de Hollandsche en andere vreemde turf, die over den Stigtsche bodem ter consumtie buyten de Provincie van Holland en Westfriesland gevoerd word. Soo nochtans dat van de Stichtsche turf, die ter consumptie buyten de Provincie van Utrecht, over den Hollandsche bodem word uytgevoert, door de Hollandsche Gaarders alleenlijck aantekening, met bijvoeging van de plaats van waar dezelve komt (sonder het passagie geld te ontfangen) zal worden gehouden, wanneer na het uyteinde van ieder jaar, op de hier na te melden drie duyzend guldens, door de Heeren Staten van Holland en Westfriesland, bij liquidatie zoo veel zal worden gekort, als de bovengemelde aangeteekende Stichtsche turf over het afgeloopen jaar zal bevonden worden aan passagie geld, conform opgemelde ordonnantie van de Heeren Staten van Holland en Westfriesland, te bedragen, so dat echter, indien de voorsz. aangeteekende turf mogte komen te excederen de gemelde somme van drie duyzend guldens, over het verhogen van dezelve als dan nader zal worden geconvenieert.

¹ (Goedgekeurd door de Staten van Utrecht den 26. en door die van Holland den 27. October 1757.)

Dat soo ras de Collecteurs zullen wezen aangestelt, daar van tot wederzijdsche narigt over en weder behoorlijke kennis zal worden gegeven.

Dat voor het mogen stellen van Hollandsche Collecteurs op den Stichtsche bodem, ten fine voors. de Heeren Staten van Holland en Westfriesland aan de Heeren Staten van Utrecht, alle jaren, *zullende het eerste jaar ingaan met primo Januarij 1758*, zullen uytkeeren en doen betaalen drie duyzend guldens, en verders met dien verstande, dat hier door, en hetgeen hier na op het volgende point aan de Provincie van Utrecht word gevalideert, word gehouden voor gequeeten de pretensie en sustenue van welgemelde Provincie over het gepasseerde.

Ten tweede, dat door de Heeren Staaten van Utrecht, ter vergadering van haar Hoog Mog. zal worden geconsenteert in de post van de Artillery en Annuitie van oorlog, met den jare 1748 op de ordinariis staat van oorlog, ten behoeven van de Provincie van Holland en Westfriesland gebragt, des dat de Heeren Staten van Utrecht zullen worden gehouden de interessen over de jaren 1748 tot 1751, beyden incluyt, gequeeten en voldaan te hebben, en, mits dat de Heeren Staten van Utrecht, in consideratie van het quytten van de pretensie, in het eynde van het vorige Articul vermeld, en uyt hoofde dat dezelve hebben afgezien van hare verdere pretensien wegens de permissie tot de afgravinge en uytvoer van de steen- en panaarde hier na geconvenieerd, derzelver quote zullen kunnen aflossen, en by de Heeren Staten van Holland en Westfriesland zal moeten worden geaccepteerd, *met eene somme van drie honderd duyzend guldens eens*, waarmede de Heeren Staten van Holland en Westfriesland zullen zijn voldaan, *zullende deeze aflossing moeten geschieden voor primo Januarij 1758 aanstaande*, ten comptoire generaal van Holland, tot welke tijd, en zulks over het lopende jaar, de interessen van de quote van de Provincie van Utrecht, op de ordinariis staat van oorlog, sonder verdere liquidatie by de Provincie van Holland zullen blijven geprofitteerd, *en met het aanstaande jaar wederom op de quote van de Provincie van Utrecht overgebragt*.

Ten derde, dat de differenten in de Ronde Veensche Polders, tusschen de Poldermeesters en Ingelanden ter eenre, en het Dijk collegie aldaar ter andere zijde, althans subsisterende, of in het vervolg te ontstaan, door beyde de Heeren Staten zullen worden getermineert, en dat ten dien eynde het advys, door de Heeren Gecommitteerde Raden van de Heeren Staten van Holland en Westfriesland te formeeren op de Requeste, door voorsz. Poldermeesters en Ingelanden en Collegie aldaar aen Haar Ed. Gr. Mog. gepresenteerd, sal worden geconcerteerd met de Heeren Gedeputeerden van de Provincie van Utrecht, om vervolgens door beide de Heeren Staten te worden geaprobeerd en gearresteerd.

Ten vierde, dat in de afgravinge en de uitvoer der steen- en panaarde van de te vergraven landen, gehorende tot het Huys ter Nesse, door de Heeren Staten van Utrecht zal worden geconsenteert, en wel op de volgende wijze en conditien.

Dat, vermits onder de voorsz. landerijen zijn

twee en een halve morgen land, in de Provincie van Holland geleege, (leggende de boerewoning met sijn betimmeringe en zestig morgen daar aan gehoorrende onder de Provincie van Utrecht) alvorens de afgravinge werkstellig te maken, geregleert zal worden, waar de voorsz. twee en een halve morgen beginnen en eyndigen.

Dat zulks gedaan zijnde, de Heeren Staten van Holland zorge zullen dragen, dat, nadien de afgraving en uitvoer niet kan geschieden sonder vletslooten en bruggen voor dezelve in den dijk, om in de rivier de Linschoten te komen, waar door de Ring van het gerecht van Schagen en den Engh word geopend en de lange landen gevaar kunnen loopen om geinnundeert te worden, de afgegrave landen met derzelver vletsloten rondomine wel dicht gehouden worden, met een suffisante kade ter hoogte van den dijk en swaar tot cieringe van Schout en Gerechte van Schagen en den Engh, op poene dat de gebrekige voor ieder defect zullen verbeuren drie guldens, zoodat de Schout en Gerechte voornemt de vrijheid zullen hebben om daar van ten allen tijden, *so lange tot dat deeze afgravinge geschied en de bruggen voor de vletslooten in den dijk wederom zullen wezen gramoreert en den dijk herstelt*, inspectie te neemen, sonder daar in door iemand te mogen worden verhindert, en te gelijk vermogen de defecten aanstonds tot kosten van de gebrekige aan te besteden, sonder daar toe alvorens permissie te versoecken van Dijkgraaf en Hoogheemraden van het waterschap van Woerden, waar van de Heeren Staten van Holland en Westfriesland aan het voorsz. Collegie by aanschrijving de nodige kennis zullen geven.

Dat de afgraving gedaan zijnde, de nieuw te makene bruggen in den Dijk langs de rivier de Linschoten zullen worden opgenomen en uytgehaald, de gaaten met behoorlijke aarde gevuld en van voren en van agteren beschoeyt, ter keuringe van Schout en Gerechte van Schagen en den Engh, op een boete van vijftientwintig guldens voor ieder brug bij de gebrekige te verbeuren, boven de dadelijke aanbestedinge ten haren kosten.

Dat de Landerijen niet lager zullen worden afgegraven als een voet boven het somerpeyl.

Dat de afgegrave Landen niet met hout zullen mogen worden beplant of tot bosschen gemaakt.

Dat de Heeren Staten van Holland en Westfriesland, soo lange dezelve eygenaars zijn, of by verkoop den aankomende koper, van het huys ter Nesse met de aanhorige Landen, de brug voor het zelve huys geleege zullen doen onderhouden, soo als altoos is geschied, en jaarlijks doen betalen de sluys en haardsteede gelden en verdere reele en personele ongelden (sonder hier onder de consumptie middelen te begrijpen), uyt de voorsz. huysinge, hofsteede en landerijen gaande, soo als ook de Moole, Rhijnlandsche en Woerdsche morgen gelden, buurlasten, erfpachten of uytgangen en redentie gelden der Tiendens, en sonder dat de voorsz. Landerijen aan de Domeynen van de Provincie van Utrecht zullen mogen worden geabandonneert. Dat, ingevalle de Heeren Staten van Holland en Westfriesland in tijd en wijlen mogten goedvinden de meergemelde huysinge, hofsteden en landerijen te verkoopen, gehouden zullen wezen

het zelve te doen, op conditie dat de koper, voor ieder mergen afgegraven land, onder Schout en Gerechte van Schagen en den Engh, zal moeten consigneren een somma van vier hondert guldens, om uyt de renten der Obligatiën, dewelke daar voor zullen worden aangekocht, de jaarlijksche ongelden en verdere lasten, hier voren gespecificeert,

te kunnen vinden, soo dat aan de koper geen transport zal worden gedaan, dan nadat hij alvorens aan de voorsz. consignatie zal hebben voldaan.

Aldus geconvenieert en verdragen, en ten oir-konde by ons ondergeschreven onderteekend. Actum 's Hage den 24. October 1757. Elbert Testart. L. Quarles. D. Woertman.

7. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht houdende goedkeuring der Conventie, door hunne Gecommitteerden met die van Holland den 24 Julij 1778 gesloten, aangaande den doorvoer van voortbrengselen uit de provincie Utrecht door Holland naar elders. 5 Augustus 1778.*

Mercurii den 5. Augusti 1778.

Bij Extract uit de Resolutie der Heeren hunner Ed. Mo. Ordinaris Gedeputeerden, van 28 Julij jongstleden, ter vergadering alhier overgebracht zijnde het rapport van de Heeren van Cockengen, van Lunenburg en van Asch van Wijck, wegens de Conferentie, in 's Hage, den 21. Julij en volgende dagen gehouden met de Heeren Hollandsche Gecommitteerden, over het beramen van schikkingen en praecautiën tegen het misbruik der vrije doorvoeringe van producten en waren, in dese Provincie vallende, wassende en gefabriceerd wordende, door de Provincie van Holland naar elders, alsmede de originele Conventie dienaangaande op approbatie der Hooge Principalen, bij wederzijdsche Gecommitteerden gearresteerd en getekend, volgende met het voorsz. Rapport of verbaal der gehoudene Conferentie hierna geinsereerd. Edele Mogende Heren.

De Heeren van Cockengen, van Lunenburg en van Asch van Wijck, nevens den adjunct Secretaris Vos, ingevolge UEd. Mo. resolutie van den 5. Junij jongstleden, zig met hun Ed. Mo. jacht op den 20. deser na den Hage begeven hebbende, om aldaar met de Heeren Gecomm. uit het Collegie der Heeren Gecomm. Raden van Holland en Westvriesland in conferentie te treden over het beramen van schikkingen en praecautiën, welke tegens het misbruik van vrije doorvoeringe van producten en waren, vallende en gefabriceerd wordende in dese Provincie, door de Provincie van Holland na elders, vereischt worden, hebben nog denzelfden avond van hunne aankomste in den Hage, na alvorens een compliment aan zijn Hoogheid den Heere Prince Erfstadhouder, op Hoogst deszelfs vertrek (des volgende morgens) na het Loo staande, te hebben afgelegd, door den adjunct Secretaris Vos aan den eersten Heer van de Hollandsche Gecommitteerden kennis doen geven van derzelver arrivement, en informeren op welke tijd en plaats de conferentie des anderen daags zoude worden aangevangen; waarop de beide Heeren Hollandsche Gecommitteerden, zijnde de Heeren Huydecoper van Maarsseveen en van der Staal, benevens de Advocaten Fiscaals Hoyer en Hoyer van Brakel, des morgens van den 21. deser, UEd. Mo. Gecomm. in derzelver logement het Keisershof hebben verwelkomt en tot het houden der besogne geproponeerd den middag ten 12 uren, in een der vertrekken van de Heeren Gecomm. Raden van Holland, 't welk zijnde geaccepteerd en de Heeren wederzijdsche Gecommitteerden te zamen uit de Vergadering van hun Hoog Mo., zonder enige cere-

monie zig derwaards begeven hebbende, een plaats genomen aan een tafel; zittende UEd. Mo. Gecomm. aan de zijde van de schoorsteen en de Hollandsche Heeren aan de andere zijde, heeft de Heer van Maarsseveen de Conferentie geopend met betuigingen van genoeg over het arrivement van UEd. Mo. Gecommitteerden aldaar ten einde als boven, en van verlangen dat de zaak, het object van de Conferentie uitmakende, tot onderling genoeg en onder toebrenging van alle mogelyke faciliteit mogte worden gevonden en geapplaneerd, welke door de eerste van UEd. Mo. Heeren Gecomm. in gepaste termen van reciprociteit zijnde beandwoord, heeft de advocaat Fiscaal Hoyer nadere opening gedaan van het object van de Conferentie, zoals hetzelfde was betreffende de nodige schikkingen en praecautiën omtrent de doorvoeringe van goederen, door de Provincie van Holland, na steden en plaatsen binnen de Republiek en ook naar buiten 's lands; restringerende nogtans de laatste tot de colonien van den Staat en tot de ingezetenen deser Provincie welke daarin speciałyk zijn geïnteresseerd, en detaillerende verder hoedanige praecautiën by de Hollandsche Heeren, zo ten opzichte van het ene als van het andere, geoordeeld wierden nodig te zijn.

Waar op door UEd. Mo. Gecomm. enige reflectiën zijnde gemaakt, speciałyk op de restrictie van de vrije doorvoeringe tot de colonien van den Staat en de geïnteresseerden in dezelve, en ook op het begrip van de Hollandsche Heeren Gecomm., dat telkens tot het doen van enige transitoire verzendinge alvorens addres zoude moeten worden gemaakt aan de Heeren Staten of Gecommitteerde Raden van Holland, waarvan dezelve naderhand wel enigzints kwamen afzien, dog zodanig, dat in allen gevalle de quantiteit der specien, welke transitoir zouden worden verzonden, moeste werden bepaald, en van alle verzendingen, die bepaling excederende, zonder onderscheid alvorens kennis gegeven worden aan UEd. Mo. en door dezelve aan de Heeren Gecomm. Raden, welk een of ander, in voege hetzelfde werde geproponeerd, UEd. Mo. Gecomm. vermeinden niet te kunnen toegeven zonder grote beswaar voor de Ingezetenen deser Provincie, gelijk UEd. Mo. Gecomm. alsmede verscheide bedenkingen oordeelden te moeten dragen op andere articulen, betreffende de natuur en forme van de geproponeerde praecautiën; vervolgens goed gevonden zijnde ter wederzijde het voorgedragene nader in overweging te nemen, en omtrent sommige pointen enige elucidatiën te fourneren, is de conferentie gescheiden op reces tot den volgende middag, en

zijn UEd. Mo. Gecomm. door de Hollandsche Heeren uitgeleid tot buyten de deure onder de gaanderij van het Hof, verblijvende aldaar tot dat UEd. Mo. Gecomm. in derzelver koetzen gezeeten en afgereden waren.

Des anderen daags, zijnde den 22. Julij, de Conferentie weder op gelijke wijze hervat en zo met relatie tot de deser zijds gemaakte reflectien als tot de verzogte nadere elucidatien, zoveel het wesendlyke derzelve was betreffende, onderling genoeg genomen zijnde, is van ieder zijde een project van de poincten, desen aangaande te arresteren, voorgedragen, en na enige wederzijds gemaakte remarques tot een basis aangenomen het project bij UEd. Mo. Gecommitteerden geexhibeerd en is de Conferentie in gelijken maniere gescheiden tot den volgende middag, en inmiddels goedgevonden een volledig concept van conventie of van poincten, onderling geconcerteerd, te fourneren en by de volgende besogne te kunnen worden gearresteerd.

Gelijk dan ook op den 23. hetzelfde concept is voorgebracht en onder enige veranderingen gearresteerd, om te worden in het net geschreven, en twee afschriften daarvan gemaakt, om des anderen daags door de wederzijdsche Heeren Gecommitteerden te kunnen worden ondertekend.

Zoals op den 24. des Vrijdags dezelve afschriften zijn geresumeerd en ondertekend, zijnde van inhoud als hiernevens originelyk word overgelegd.

En aldus dese besognes haar beslag gekregen hebbende, hebben UEd. Mog. Gecomm. niet kunnen nalaten aan de Hollandsche Heeren Gecomm. te betuigen derzelver zonderling genoeg over de politesse en vriendelijkheid, met welke zy zig in allen opzichte hadden gevonden getracteerd, en de zaken zelve behandeld te wesen, recommanderende bij die occasie ook het andere poinct van beswaar, betreffende de belastingen op den invoer van de Stichtse producten en waaren, ter consumtie in de provincie van Holland, aan de favorabele consideratien en voordragt der Hollandsche Heeren, ten einde daar op yervolgens by hun Ed. Groot Mo. reflectie mogt worden genomen, alle het welke door de Heeren Hollandsche Gecomm., in gelijke termen van beleefdheid, en onder toezegging van ook aangaande het laatstgem. verzoek rapport te zullen doen, is beantwoord met toewensching van een gelukkige reis van UEd. Mo. Gecomm., die vervolgens hun afscheid nemende, op dezelve wijze als te voren gereconduiseerd, na hun logement zijn geretourneerd en door de beide Heeren Hollandsche Gecomm. op een vriendelyke maaltijd onthaald geweest zijnde, des Saturdays den 25. deser met het jacht de terugreis herwaards hebben aangenomen en des avonds alhier zijn gearriveerd, in die hoope en verwachting, dat het resultaat van derzelver gebesogneerde ten desen met de approbatie van UEd. Mo. en vervolgens ook van de Heeren Staten zal worden gehomologeerd en geconfirmieerd.

Conventie.

Alzo bij hun Ed. Gr. Mo. de Heeren Staten van Holland en Westvriesland, bij derzelver resolutie van den 11. December 1777 en 11. April 1778 respectie, is goedgevonden en verstaan, ter voldoening aan

de verlangens en instantien van de Ed. Mo. Heeren Staten 's Lands van Utrecht, bij Derzelver missives van 2 Julij 1777 en 28 Januarij laatstleden aan welgem. Heeren Staten van Holland te kennen gegeven, om alle belastingen, welke tot hiertoe ook op den Doorvoer van sommige producten, goederen en waaren, uit de Provincie van Utrecht komende en over den Hollandsche Bodem passerende, om naar andere steden en plaatsen in de geunieerde Provincien en onder het ressort van de Generaliteit gelegen, of wel naar de Colonien van den Staat en elders buiten 's Lands verzonden te worden, zijn gesteld geweest en gevorderd geworden, in het vervolg op te heffen en te doen cesseren, onder zodanige praecautien egter, als tot voorkoming van alle fraudes en misbruiken, die onder praetext van gemelde vrije doorvaart gepraetiseerd zouden kunnen worden, meest dienstig en efficacius geoordeeld zouden worden; gelijk hun Ed. Gr. Mo. wijders hunne Gecomm. Raden en de Heeren Staten van Utrecht hunne ord. Gedeputeerden gelast en geauthoriseerd hebben, om door enige leden uit derzelver Collegien met elkanderen in een daartoe te houdene Conferentie, de gemelde praecautien te beramen, en op hoogst derzelver approbatie te arresteren, zo zijn dien volgende, nadat tusschen welgem. Heeren Gecomm. Raden en Heeren Gedeputeerde Staten de tijd tot het houden van dese Conferentie gereguleerd was op den 21. deser loopende maand Julij en volgende dagen, alhier in den Hage in een der vertrekken van Gecomm. Raden bij den anderen gekomen de ondergeschrevene Heeren Leden uit beide voornoemde hooge Collegien speciaal daartoe verzogt en gequalificeerd, en hebben, na het houden van diverse besognes op het voorsz. subject, de hierna volgende poincten en articulen gereguleerd en vastgesteld.

Art. 1.

Dat alle producten, goederen en waaren, vallende of gefabriceerd wordende in de Provincie van Utrecht, voor zoveel deselve in de Provincie van Holland met enigen Impost hoe ook genaamd zijn belast, in het vervolg vrijelyk en zonder betaling van enige lasten of impositien door gem. Provincie van Holland zullen mogen passeren en doorgevoerd worden, op zodanigen voet egter en onder zodanige praecautien als hierna worden vastgesteld.

Art. 2.

Dat de gemelde doorvoeringe zal moeten geschieden met de ordinaris veer- en beurtschepen, of met zodanige knaag of ligter schepen, welke tot transport van goederen alleen geschikt zijn, en welker schippers behoren onder een der binnenslandsvaarders gilden in de Provincie van Holland en met geene andere, ook langs geene andere wegen als over Dordrecht, Amsterdam, Rotterdam, Weesp en Muiden; zullende nogtans de verzendingen naar Amersfoort en andere binnen de Republiek doch buiten de Provincie van Holland liggende steden en plaatsen, op welke geene reguliere veeren zijn aangelegd, ook directelyk mogen werden gedaan met andere expresselyk daar toe afgehuurde schepen.

Art. 3.

Dat ten aanzien van de doorvoering naar binnenlandsche steden en plaatsen, zowel de ordinaris

veer- en beurtschippers, enige zodanige goederen transitoir uit de Provincie van Utrecht door de Provincie van Holland voerende, als de schippers van expresselyk daartoe afgehuurde schepen, gehouden zullen zijn op het eerste Hollandsche comptoir, hetwelk zy aandoen of passereren, precise opgave te doen van de qualiteit en quantiteit der goederen welke zy zullen willen doorvoeren, mitsgaders van den naam en woonplaats van den verzender, de plaats, waar naar toe, en den perzoon aan wien zy deselve zullen brengen, en daarvan ligten een passagie billet ter verdere doorvoering, en zullen vervolgens dezelve schippers, zowel als de verzenders, op het voorn. eerste Hollandsche comptoir worden gedebiteerd met het montant van den impost, op de ingeladene goederen gesteld, en niet eerder afschrijvinge daarvan erlangen, voor dat zy ten gemelde comptoire zullen hebben vertoond een legaal bewijs of declaratoir (even gelijk met opzichte tot den uitslag van Hollandsche goederen naar buiten gebruikelijk is) dat alle goederen, op het passagie billet vermeld, waarlijk en in der daad op de plaats van hare destinatie zijn gelost en aan derzelver adres besteld en afgeleverd, welke vertoning zo ras doenlijk en uiterlijk binnen den tijd van vier weken zal moeten geschieden, op poene van den dubbelen impost der voors. getransporteerde goederen te betalen, 't zij door den schipper 't zij door den verzender derzelve, tenzij de schipper zoude kunnen bewijzen in de onmogelijkheid te zijn geweest van het voors. bewijs binnen den gemelde tijd te exhiberen.

Art. 4.

Dat van goederen naar buiten 's lands door de provincie van Holland gevoerd wordende met ordinariis veer- en beurtschepen, de schippers gehouden zullen zijn ter plaatse alwaar deselve goederen in Holland gelost of overgescheept worden, direct na derzelver arrivement, en zulks voor dat enige lossing of overscheeping geschiede, aan den gaarder te doen gelijke precise opgave van de qualiteit en quantiteit dier goederen, van de persoon des verzenders, de plaats waar na toe, en den naam van het schip en den schipper, waarmede het transport naar buiten 's lands geschieden zal, en van den voornoemden gaarder ligten een passagie billet, om daarmede dezelve goederen naar het gereed liggende zeeschip of ligter te vervoeren, zullende dezelve schippers, zoowel als de verzenders, vervolgens insgelijks met het montant van den impost dier goederen worden gedebiteerd, tot dat zy van de dadelijke lossing en inscheeping in het zeeschip even gelijke declaratoiren zullen hebben geexhibeerd en uitgeleverd aan de comptoiren der gaarders, en zulks ook binnen denzelfden tijd en op allen denzelfden voet en penaltiteiten, als omtrent de Hollandsche goederen, die buiten 's lands vervoerd worden, gestatueerd en gebruikelijk is. Dat met opzichten tot de goederen, naar buiten 's lands als voors. doorgevoerd wordende in zo grote quantiteit, dat daartoe afzonderlijk gehuurde vaartuigen nodig zijn, degene, die deselve alzoo uit de provincie van Utrecht zal willen verzenden, daarvan agt dagen voor de dadelijke verzending, bij memorie, zal moeten kennis geven aan de Heeren ordinariis Gedeputeerden van de Staten 's Lands van

Utrecht, met juiste opgave van de qualiteit en quantiteit der goederen, de plaats waar na toe en den naam van het schip en den schipper waarmede de verzending geschieden zal, en zullen welgemelde Heeren Gedeputeerden ten spoedigsten, immers binnen drie dagen daarna, aan de Heeren Gecommitteerde Raden van Holland, by missive, laten toekomen copie van zodanige memorie; zullende de schippers van de alzo expresselyk afgehuurde vaartuigen gehouden zijn aan het eerste Hollandsche comptoir, hetwelk zy zullen aandoen of passeeren, gelijke opgave te doen, en wijders te observeren al hetgene hier boven, art. 3, van goederen, met ordinaire veer- en beurtschepen verzonden wordende, is gereguleerd.

Dat zoo wie bevonden mogte worden een of ander der bovengemelde punten verzuimd, daarin ter kwader trouwe en niet naar waarheid gehandeld, of eenig misbruik van dese doorvoering gemaakt, en onder pretext daarvan eenige goederen niet buiten de provincie van Holland verzonden of gevoerd, maar binnen deselve gedebiteerd te hebben, directelyk of indirectelyk, behalven de confiscatie der agterhaalde goederen, arbitrairy na bevind van zaken zal worden gecorrigeerd, en voor het toekomende gepriveerd van het recht tot eenigen verderen doorvoer in voegen bovengemeld te doen, alles nogtans met dien verstande, dat door het by desen geconvenieerde niet zal worden verstaan te zijn gemaakt eenige alteratie, nog toegebracht enige praëjuditie aan de conventie, tusschen de Heeren Staten van beide de Hooze provincien, in den jaare 1757 gesloten, betreffende de passage en doorvoer van den turf, als dewelke verstaan word te blijven in haar geheel, en voorts alles onder het welbehagen van wederzijdsche Heeren Principalen en by provisie, tot zo lange by de Heeren Staten van Holland of Utrecht noodig bevonden zoude mogen worden, daaromtrent met wederzijdsche concurrentie eenige nadere praëcautien, of andere mesures te nemen, zullende de wederzijdsche ratificatien hiervan, zo spoedig mogelijk is, door de Staten van de wederzijdsche provincien worden uitgewisseld.

Aldus geconvenieerd en verdragen en ten oirconde deses onderteekend binnen 's Gravenhage op den 24. Julij 1778. Huydecoper van Maarsseveen, C. van der Staal, A. F. Godin, B. C. van Lijnden, H. van Asch van Wijck.

Waarop gedelibereerd zijnde, hebben Hun Ed. Mo. gemelde Heeren Gecommitteerden in desen voor derzelver genomene moeite bedankt en goedgevonden de bovengenoemde conventie te approberen en ratificeren bij navolgende resolutie:

De Staten van den Lande van Utrecht ter hunner vergaderinge gezien hebbende het rapport van de Heeren van Cockengen, van Lunenburg en van Asch van Wijck, ingevolge van de resolutie der Heeren hunner Ed. Mo. ordinariis Gedeputeerden van 5. Junij deses jaars, conform hunner Ed. Mo. authorisatie, gecommitteerden wegens dese provincie tot de conferentie in 's Hage, den 21. Julij jongstleden en volgende dagen gehouden met de Heeren Gecommitteerden uit het Collegie van de Gecommitteerde Raden der Ed. Gr. Mo. Heeren Staten

van Holland en Westvriesland, over het beramen van schikkingen en precauities tegen het misbruik van den doorvoer van producten, goederen en waaren uit de provincie van Utrecht komende en over den Hollandsche Bodem passerende om naar andere steden en plaatsen te worden verzonden, als mede de conventie, dien aangaande op approbatie der Hooge Principalen bij wederzijdsche Heeren Gecommitteerden gearresteerd, en op den 24. Julij daaraan volgende geteekend, hebben na gedane lecture en voorgaande deliberatie goedgevonden de voors. conventie, naar haare forme en inhoud te approberen en te ratificeren, gelijk Hun

Ed. Mo. dezelve approberen en ratificeren mits dese, zijnde van woord tot woord hier voren geïnserceerd.

En verstaan hun Ed. Mo. dat dese Hunner Ed. Mo. resolutie van approbatie en ratificatie bij forme van acte per missive zal worden gezonden aan de Heeren Gecommitteerden deser provincie ter generaliteit, ten einde deselve met en tegens gelijke acte van de Heeren Staten van Holland en Westvriesland werde uitgewisseld, authoriserende wijders de Heeren ordinariis Gedeputeerden om al het gene verder ten desen nodig zal zijn en vereischt worden richtig te maken.

8. PUBLICATIE van Gedeputeerde Staten van Utrecht aangaande eene belasting voor drie jaren op de voortbrengselen en goederen, uit die provincie over den bodem van Holland vervoerd wordende. 23 April 1779.

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht doen te weten: Alzo de Ed. Gr. Mog. Heeren Staten van Holland en Westvriesland goedgevonden hebben op te heffen en te doen cessereren alle belastingen, welke, tot hier toe, op den Doorvoer van sommige Producten, Waaren en Goederen, uit deze Provincie komende, en over den Hollandschen bodem passerende, om naar andere Steden en Plaatsen, in de Geuniceerde Provinciën, en onder het Ressort van de Generaliteit gelegen, of ook naar de Colonien van den Staat, en elders buiten 's Lands, verzonden te worden, onder zodanige precauities nochtans, als tot voorkoming van alle fraudes en misbruiken, die onder pretext van vryen Doorvoer gepractiseerd zouden kunnen worden, meest dienstig en efficacieus geoordeeld worden;

Hebben Wy, na communicatie en overleg met hooggemelde Heeren Staten, en ingevolge van de autorisatie ter Beschryvinge verleend, goedgevonden en verstaan te ordonneren, gelyk Wy ordonneren by dezen: Dat, by provisie, gedurende de eerstkomende drie jaren, ingegaan den 31 Maart 1779, zal moeten worden geobserveerd en nagekomen.

Art. 1.

Dat de Doorvoeringe van Producten, Waaren en Goederen, vallende of gefabriceerd wordende in deze Provincie, voor zo veel dezelve in Holland met eenigen Impost, hoe ook genaamd, belast zijn, altoos zal moeten geschieden met de ordinariis Veeren Beurtschepen, of met zodanige Kaag- of Ligtterschepen, welke tot transport van Goederen alleen geschikt zijn, en welker Schippers behooren onder een der Binnenlands-Vaarders Gilden in de Provincie van Holland, en met gene andere; ook langs gene andere wegen, dan over Dordrecht, Amsterdam, Rotterdam, Weesp en Muyden; zulende nochtans de verzendingen naar Amersfoort en andere binnen de Republieq, doch buiten de Provincie van Holland liggende Steden en Plaatsen, op welke gene reguliere Veeren zijn aangelegt, ook directelyk mogen worden gedaan met andere, expresselyk daar toe afgehuurde, Schepen.

Art. 2.

Dat, ten aanzien van de Doorvoeringe naar Bin-

nenlandsche Steden en Plaatsen, zo wel de ordinariis Veer- en Beurtschippers, eenige zodanige Goederen transitoir uit deze Provincie door de Provincie van Holland voerende, als de Schippers van expresselyk daar toe afgehuurde Schepen, gehouden zullen zijn, op het eerste Hollandsche comtoir, het welk zy aandoen of passeren, precise opgave te doen van de qualiteit en quantiteit der Goederen welke zy zullen willen doorvoeren, mitsgaders van den Naam en Woonplaats van den Verzender, de plaats waar naar toe, en der Personen, aan wien zy dezelve zullen brengen, en daar van ligten een Passagie-Billet ter verdere Doorvoering; zullende dezelve Schippers, zo wel als de Verzendens, op het voorn. eerste Hollandsche Comtoir, worden gedebiteerd met het montant van den Impost, op de ingeladene Goederen gesteld, en niet eerder afschrijvinge daar van erlangen, voor dat zy ten gemelden Comtoire zullen hebben vertoond een legaal bewijs of declaratoir (even gelyk met opzigt tot den Uitslag van Hollandsche Goederen naar buiten gebruikelijk is) inhoudende, dat alle goederen op het Passagie-Billet vermeld, waarlijk in de daad op de plaats van hare destinatie zijn gelost, en aan derzelver adres besteld en afgeleverd; welke vertoning zo ras doenlijk, en uiterlijk binnen den tijd van vier weken, zal moeten geschieden, op poene van den dubbelen Impost der voorsz. getransporteerde goederen te betalen, hetzij door den Schipper, hetzij door den Verzender derzelver, ten zij de Schipper zoude kunnen bewijzen in de onmogelijkheid te zijn geweest, van het voorsz. Bewijs of Declaratoir binnen den gemelden tijd te exhiberen.

Art. 3.

Dat van de Goederen, naar buiten 's Lands, door de Provincie van Holland, gevoerd wordende met de ordinariis Veer- en Beurtschepen, de Schippers gehouden zullen zijn, ter plaatse, alwaar dezelve Goederen in Holland gelost of overgescheept worden, direct na derzelver arrivement, en zulks voor dat enige lossing of overscheeping geschiede, aan den Gaarder te doen gelijke precise opgave van de qualiteit en quantiteit der Goederen, van de Persoon des Verzendens, de plaatse, waar naar

toe, en den naam van het Schip en den Schipper, waar mede het Transport naar buiten 's Lands geschieden zal; en van den voorn. Gaarder ligten een Passagie-Billet, om daar mede dezelve goederen naar het gereed liggende Zee-Schip of Ligter te vervoeren; zullende dezelve Schippers, zo wel als de Verzendders, vervolgens insgelijks met het montant van den Impost dier goederen worden gedebiteerd, tot dat zij van de dadelijke lossing en inscheping in het Zee-schip, evengelijke Declaratoiren zullen hebben geëxhibeerd en uitgeleverd aan de Comtoiren der Gaarders, en zulks ook binnen denzelfden tijd en op denzelfden voet en penaltiteiten, als omtrent de Hollandsche goederen, die buiten 's Lands vervoerd worden, gestatueerd en gebruikelijk is.

Art. 4.

Dat met opzichte tot goederen naar buiten 's lands, als voorschreven, door de Provincie van Holland doorgevoerd wordende, met expresselyk daar toe afgehuurde Vaartuigen, de genen, die dezelve alzo uit deze Provincie zal willen verzenden, gehouden zal zijn daar van agt dagen voor de dadelijke verzendinge, bij Memorie kennis te geven aan de Heeren Ordinaris Gedeputeerden, met precise opgave van de qualiteit en quantiteit der Goederen, de plaatse, waar naar toe, en den naam van het Schip en den Schipper, waar mede de verzending geschieden zal; zullende vervolgens de Schippers van de alzo expresselyk afgehuurde Vaartuigen gehouden zijn, aan het eerste Hollandsche Comtoir, het welk zy zullen aandoen of passeren, gelijke opgave te doen, en wijders te observeren al het gene hier voren, Art. 2, ten aanzien van goederen,

naar binnenlandsche Steden en Plaatsen verzonden wordende, is gereguleerd.

Art. 5.

Dat in het byzonder ten aanzien van het gedistilleerde by het zelve zal moeten worden gevoegd een Declaratoir, onder presentatie van Eede, door den Traficquant eigenhandig getekend, inhoudende dat het verzonden gedistilleerde binnen de Provincie van Utrecht, en in gene andere, en binnen zijne Brandery, staande in een der Steden, en niet ten Platten Lande, is gefabriceerd, en dat zonder zodanig behoorlyk Declaratoir van den vrijen Doorvoer niet zal worden geaudeerd, maar daar voor het volle recht moeten worden betaald.

Alles op poene, dat zo wie bevonden zal worden een of ander der boven gemelde punten verzuimd, daar in ter kwader trouwe en niet naar waarheid gehandeld, of eenig misbruik van deze Doorvoering gemaakt, en onder praetext daar van, eenige goederen niet buiten de Provincie van Holland verzonden of gevoerd, maar binnen dezelve gedebiteerd te hebben, directelyk of indirectelyk, behalven de Confiscatie der agterhaalde goederen, arbitrairyk, naar bevind van zaken, zal worden gecorrigeerd, en voor het toekomende geprivéerd van het recht tot eenigen verderen Doorvoer, invoege boven gemeld, te doen.

En op dat niemand hier van eenige ignorantie pretendere, zal deze ter plaatse waar zulks behoort worden gepubliceerd en geaffigeerd naar gewoonte.

Gedaan te Utrecht den 23. April 1779. Was gearapheerd, G. Harderwijk. vt. Onderstond Ter Ordonnantie van Welgemelde Heeren Gedeputeerden. Was getekend. C. A. Vos.

9. PUBLICATIE van Gedeputeerde Staten van Utrecht, waarbij de bovengemelde belasting bij voorraad in stand wordt gehouden. 2 April 1782.

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht doen te weten: Alzo Wy by Publicatie van den 23. April 1779 aan de Ingesetenen dezer Provincie kennis hebben gegeven van de Praecautien en Arrangementen, onder welke by Haar Edele Groot Mogende de Heeren Staten van Holland en Westfriesland waren opgeheven alle belastingen, welke op den Doorvoer van sommige Producten, Waaren en Goederen, uit deze Provincie komende en over den Hollandschen Bodem passerende, om naar andere Steden en Plaatsen in de geunieerde Provincien, en onder het Ressort van de Generaliteit gelegen, of ook naar de Colonien van den Staat, en elders buiten 's Lands verzonden te worden, tot dien tijd hadden plaatse gehad; en overmids de drie jaren, voor welke Hun Ed. Groot Mogende beneffens de Heeren Staten dezer Provincie hadden goedgevonden de by gemelde Publicatie gestelde Praecautien en Arrange-

menten te statuëren, met den 31. Maart laatstleden zijn komen te expireren; hebben Wy met communicatie van Haar Ed. Mogende, de Heeren Gecommitteerde Raden van Holland en Westfriesland, goedgevonden alle dezelve Praecautien en Arrangementen by provisie te continuëren, lastende derhalven allen en een iegelijk, zulks concernerende, zig by het doorvoeren van hunne Goederen, ten fine van verdere verzendinge, door de Provincie van Holland en Westfriesland, naar den inhoud van Onze genoemde Publicatie van den 23. April 1779 stiptelyk te reguleeren.

En op dat niemand hier van eenige ignorantie pretendere, zal deze worden gepubliceerd en geaffigeerd naar behoren.

Gedaan t'Utrecht den 2. April 1782. Was gearapheerd, J. F. Grave van Nassau. vt. Onderstond. Ter Ordonnantie van mijne voornoemde Heeren Gedeputeerden. Was getekend. H. A. Laan.

10. OVEREENKOMST *door de Staten van Holland en Westfriesland met die van Utrecht gesloten over de belasting op de voortbrengselen en goederen, uit de provincie Utrecht over den bodem van Holland vervoerd wordende, over de verdediging des Lands, de over Holland uitwaterende polders en het Dijk- of Heemregt. 23 April 1790.*

Extract uit de resolutien der Ed. Mo. Heeren Staten 's Lands van Utrecht.

Mercurii 21 Julij 1790.

Is goedgevonden te approbeeren en te ratificeren de navolgende conventien, op den 23. April 1790 geteekend en gesloten tusschen Heeren Gecommitteerden uit het Collegie van Gecommitteerde Raaden der Staaten van Holland en Westfriesland en Heeren Gecommitteerden van de Gedeputeerde Staaten dezer Provincie, nopens de gemeenschappelijke defensie, restitutie van het canon etc.

Conventie.

Alzo de Ed. Gr. Mog. Heeren Staaten van Holland en Westfriesland, nodig oordeelende ter defensie van de Provincie van Holland en Utrecht respectie eenige nadere schikkingen te beraamen en in het werk te doen stellen, deswegens hadden begeerd met de Ed. Mog. Heeren Staaten van Utrecht te confereeren, ten einde met onderling genoeg en toestemming eenige middelen te concerteeren; tot alle het welke voorn. Heeren Staaten van Utrecht zich bereid en genegen hadden betoond, hebben Hoog gemelde Heeren Staaten van Holland en Westfriesland nader goedgevonden derzelve Heeren Gecommitteerde Raaden, en de Ed. Mog. Heeren Staaten van Utrecht, de Heeren derzelve orl. Gedeputeerden daartoe te autoriseeren, ingevolge van welke autorisatie de te houdene conferentien over en weder zijn geaccepteerd, mitsgaders vastgesteld dat dezelve binnen Utrecht zouden worden gehouden, hebben de Heeren Gecommitteerde Raaden tot dezelve gecommitteerd de Heeren Mrs. J. A. van Alderwereld, oud Burgemeester en Raad der stad Delft, en N. van Leeuwen, Raad en oud Schepen der stad Leyden, en beyde in welgemelde collegie der Heeren Gecommitteerde Raaden van Holland sessie hebbende, welke Heeren, geadsisteerd door de Contrarolleur Generaal der Hollandsche fortificatien, de Bock, den 26. December 1784 gearriveerd en de conferentien daags daaraan in Hunner Ed. Mog. kamer geopend zijnde, is door voorn. Gecommitteerde Raaden van derzelve commissie nadere ouverture gedaan en verzocht, dat omtrent de poincten, bij missive van Hun Ed. Mog. van dato 13 daar te voren voorgedragen, spoedig ter defensie van beyde de Provincien mogt worden besloten, waarop door de Heeren Gedeputeerden te kennen gegeven zijnde dat Hun Ed. Mog. bereid waaren over dezelve ilico te confereeren, met betuyginge van uyt al het vermogen van derzelve Provincie te willen medewerken tot zulk een heilzaam eynde, dan dat alvorens moesten in bedenking geeven of niet het hoofdoogmerk dezer conferentien (de beveiliging der beyde Provincien) het spoedigste en effici-

euste zoude worden bereikt, zo wanneer eerstelijk wierde vastgesteld de linie aan de Grebbe te herstellen en in een convenabele staat van defensie te doen brengen, nadien Hun Ed. Mog. onderriicht waren dat voorsz. linie met de grootste vrucht daartoe bekwaam zoude kunnen worden gemaakt, en in cas dezelve van een genoegzaam aantal troupes en met de nodige artillery wierde voorzien, alle verwagting kwam opteleveren om beide Provincien volkomen te beveiligen, ten welken einde dan ook de nodige magazijnen bekwaamelyk binnen de steeden Amersfoort en Rhenen zouden kunnen worden aangelegd, verzoekende zij Heeren Gedeputeerden overzulks, dat Hun Ed. Gr. Mog. tot het een en ander spoedig en kragtadig geliefden mede te werken, is bij de Heeren Hunner Ed. Mog. Gecommitteerden al het geene voorsz. is volkomen geavoueerd, en aangenoomen wegens de verzorging der artillerye en ammunitie alle mogelijke faciliteyt toetebrenge en zulks aan Hun Ed. Gr. Mog. voortedragen en ten krachtigsten te zullen appuicieren, zijnde voorts door voorn. Heeren Gecommitteerden geoordeeld dat tot de verdere poincten zoude behooren te worden overgegaan, hetwelk aan zijde der Heeren ordinaris Gedeputeerden goedgekeurd zijnde, is nochtans aan welgem. Gecommitteerden te kennen gegeven dat Hun Ed. Mog. de Heeren Staaten van Utrecht, tot de bijzondere verzekering der Provincie van Holland medewerkende, hetzelfde niet anders zoude kunnen geschieden als met enig nadeel voor derzelve Provincie, op welkers territoir de vereyschte voorzieninge ten fine voorsz. zoude moeten worden werkstellig gemaakt, dat ook alle bijzondere voorzorge dan eerst van nut zoude kunnen zijn, wanneer hunne Provincie bereids geinvadeerd en onder de macht des vijands gebracht zij geworden, en geheel van de Provincie van Holland afgesneeden; dat des niet te min Hun Ed. Mog. moesten betuygen geneegen te zijn, volgens de plichten van het Bondgenootschap, het hunne hiertoe te helpen aanwenden, edoch teffens verklaarden wederkeerig van de billijkheid hunner Bondgenooten, de Heeren Staaten van Holland en Westfriesland, te verwachten dat aan de Provincie van Utrecht eenige rechtmatige verzoeken werden geaccordeerd, en wel in het bijzonder gelaaten of gerestitueerd zodanige prerogativen en rechten, welke aan dezelve uyt hoofde der Unie, of ook wel van hare souverainiteit, tot welkers conservatie en bescherming die zelfde plegtige en nauwe Alliantie onder anderen tusschen de zeven Provincien gesloten is geworden, notoirlijk waren competeerende; dat Hun Ed. Mog. ten dezen insteerden, dat conform dezelve Unie de goederen der Ingezetenen hunner Provincie niet hoger wierden belast als die der Ingezetenen der Provincie van Holland, particulier met relatie tot het transitoir, en dat alzulks de nadere conventie hieromtrent, met Hun Ed. Gr. Mog. Heeren Gecom-

mitteerde Raaden, volgens de gronden der meergemelde Unio, en welke in den jare 1674 zo uyt-drukkelyk by de Heeren Staaten van Holland zelve waren gereclameerd geworden, in den jare 1778 aangegaan, doch welke alleenlyk in den jare 1782 bij continuatie voor drie jaaren door Hun Ed. Gr. Mog. was geratificeerd geworden, voor altijd geap-probeerd, en tot een regul voor beyde de Provin-cien in deze gesteld en in acht genomen wierde.

Ten anderen, dat voor zo veel betreft de landen, polders, dijkgraaf- of waardschappen, die met, ofte over de hooggemelde Provincie van Holland en Westfriesland zijn uitwaterende, of noch zouden mogen uytwateren, de questien, processen en diffe-renten, concerneerende het dijk- of heemrecht, met alle den aankleeven en gevolgen van dien, welke voor Dijkgraaf en Heemraden werden geventileerd, bij verdere provocatie, voor zo veel de Ingelanden en de gronden der Provincie van Utrecht concer-neerd, niet meerder aan den Hove van Holland worden gebracht, maar derzelver Ingezetenen, in cas d'appel, aan hunnen competenten rechter binnen de Provincie van Utrecht overgelaaten worden, even als zulks voor den jare 1674 heeft plaats gehad, en eerstmaal op dien tijd, contrarie het privilegie der ingezetenen *de non evocando*, en tot infractie der rechten van voornoemde Provincie, bij occasie van de calamiteyten, als toen aan dezelve overge-komen, is afgeperst en opgedrongen geworden.

Dat eindelyk in cas gemelde of andere Provin-cien in die ongelukkige omstandigheden mochten geraaken, dat door den vijand wierden geoccupeerd, het geen God genadiglyk verhoede, in zodanige geval dezelve ipso jure zullen worden gehouden bij het Bondgenootschap, en alle de rechten daar-aan verknocht, te zijn gebleeven, zonder dat des wegens wederom, in reguard van dezelve en andere Provincien, zulke langduurige deliberatien by het evacueeren van voornoemde Provincien door den vijand, zullen worden aangelegd, of ook wel derzelver Gecommitteerden inmiddeels van de deliberatien der overige Bondgenooten worden geweerd, als in de voorgaande eeuw heeft plaats gehad, moettende de Heeren Gedeputeerden hier noch byvoegen, dat vernemen zich verzekerd te kunnen houden, dat Hun Ed. Gr. Mog. deze billijke eyschen gaarne zullen willen accordeeren, nadien de handelingen, bevorens in den jare 1674 dienaangaande gelou-den, zedert alomme zijn aangezien, als van alle rechtsgronden gedestitueerd, en bij de gereputeertste Rechtsgeleerden binnen Hunner Ed. Gr. Mog. Pro-vincie zelfs openlyk, als contrarie alle rechten en billijkheid, zijn afgekeurd geworden; dat overzulks Hun Ed. Mog. dan ook, toetredende tot het exa-men van dat geene, wat ter defensie der Provincie van Holland in het byzonder geoordeeld word te kunnen verstrekken, al het zelve niet wel anders zouden kunnen doen, als met inhæsie van deze consideratien en dat ter gelijker tijd deswegens eene conventie werde aangegaan, welke alle deze pointen met en beneffens die, welke van wegens Hun Ed. Gr. Mog. tot particulier welzijn der Pro-vincie van Holland en West-Friesland aan de Heeren Staaten van Utrecht zijn voorgedragen ge-worden, zal dienen intehouden, al het welke de Heeren Hunner Ed. Gr. Mog. Gecommitteerden,

onder betuiging der genegenheid van de Heeren Staaten van Holland, om alles, wat in derzelver vermogen was, tot cultiveeringe der goede harmonie en vriendschap tusschen beyde de Provincien te willen contribueeren, hebben aangenomen aan Hun Ed. Gr. Mog. te zullen voordragen, en aan Hoogst derzelver attentie te recommandeeren. Zulks dan vervolgens ter discussie der pointen, van wegens Hun Ed. Gr. Mog. in het byzonder voorgesteld, zijnde overgegaan, en na ingenomen consideratien van des kundigen gelet, dat het voorgeslagene tot defensie der stad Utrecht in het byzonder, by al dien het zelve eens faisabel mogte worden be-vonden, veel tijds zoude komen te vereyschen aler hetzelve van eenige utiliteyt zoude kunnen zijn, en daarenboven door het in staat stellen der Linie aan de Grebbe van minder vrucht en nood-zaake voorkomt, is goedgevonden van dit point bij provisie aftezien, en alzulks wegens de verdere voorgedragene articulen alleenlyk te confereeren, wien aangaande de deliberatien ten eynde zijnde gebracht, is geresolveerd van al het verhandelde in deze na verscheide correspondentien en onderlinge communicatien, ook met de Heeren J. Noordberg van Bleskensgrave, en Jac. Ph. Bogaard, des tijds sessie hebbende in het Collegie van de Heeren Gecom-mitteerde Raaden van Holland, en de hier voren gemelde Heeren van Alderwereld en van Leeuwen in deze vervangende, daar over gehouden en ge-daan, te doen concipieeren de navolgende pointen en articulen, om op het goetvinden en approbatie van Hun Ed. Gr. Mog. de Heeren Staaten van Holland en West-Friesland ter eenre, en van de Edele Mog. Heeren Staaten van Utrecht ter andere zijde, te worden gearresteerd en vastgesteld, en welke articulen dan ook bereids in den jare 1786 waren ontworpen en wederzijds getekend, dan uyt hoofde van de plaats gehad hebbende troubles en dissentien, tot hiertoe ongeratificeerd gebleeven.

Dat intusschen voorgemelde troubles ook aan-leidinge hadden gegeven om te kunnen denken dat de conventie van 1745, relatief het Fort aan de Nieuwersluys, geen stand meer zoude houden. Dat echter Hoog Gemelde Heeren Staaten van Utrecht, ter onderhouding van een goede harmonie en vriendnabuurlyke correspondentie met Hun Ed. Gr. Mog. de Heeren Staaten van Holland en West-Friesland, wel geneegen zijn die conventie, in den jare 1745, opzigtelyk het Fort aan de Nieuwer-sluys aangegaan, gestand te doen en dezelve con-ventie op nieuw te approbeeren en te confirmeeren, edoch niet anders dan onder expresse conditie: dat het voorsz. Fort, of ook eenige andere Forten en Terreinen, door de Provincie van Utrecht aan de Provincie van Holland geconcedeerd, met geene militie zullen mogen bezet, als met de zoodanige, welkers commandeerende Officier, zo wel aan de Heeren Staaten van Utrecht als aan Hun Ed. Gr. Mog., den gewonen eed van getrouwig-heid zullen hebben gepraesteerd en afgelegd, terwijl ook daarenboven, zo onverhoopt eenige dissensien met dergelijke gevolgen als de voorgaande troubles mogten plaatze hebben, alle conventien, opzigtelyk de gemeenschappelijke defensien tusschen de beyde Provincien aangegaan, ipso facto zullen worden gehouden vervallen te zijn.

Art. 1.

Dat hoog gemelde Heeren Staaten van Utrecht dien volgende de Conventie, opzigtelijk het Fort aan de Nieuwersluis in den jaare 1745 aangegaan, van nieuws approbeeren en confirmeeren bij deze, edoch niet anders als onder deze expresse conditie: dat het voorsz. Fort, of eenige andere Forten en Terreinen, door de Provincie van Utrecht aan de Provincie van Holland geconcedeerd, met geene militie zullen mogen worden bezet, als met de zodanige, welkers commandeerende Officier zo wel aan de Heeren Staaten van Utrecht als aan Hun Ed. Gr. Mog. den gewoonen eed van getrouwheid zal hebben gepraesteerd en afgelegd, zullende ook daarenboven, zo onverhoopt eenige dissentien met dergelijke gevolgen als de voorgaande troubles, mogten plaatze hebben, alle conventien, opzigtelyk de gemeenschappelijke defensie tusschen de beyde Provinciën aangegaan, ipso facto gehouden worden vervallen te zijn.

Art. 2.

Dat ter bescherming en beveiliging der Provinciën van Holland en West-Friesland en van Utrecht, met allen mogelijken spoed, zal worden hersteld en in genoegzaame staat van tegenweer gebracht de Linie aan de Grebbe met het gene daar toe is behorende.

Art. 3.

Dat de voorsz. Linie van het nodige geschat en amunitie van oorlog zal worden voorzien, waar toe Hun Ed. Gr. Mog., zo veel in Hoogstderzelver vermogen is, alle krachteladige hulpe zullen contribueeren; dat ook hier toe de nodige Magazijnen binnen de Steden Amersfoort en Rhenen zullen worden aangelegd en vervaardigd.

Art. 4.

Dat van de heul, gelegen aan het zogenaamde Klaphek, voor zo verre zulks de Heeren Staaten van Utrecht concerneerd, voor de Provincie van Holland gebruyk zal mogen worden gemaakt, om het Lekwater ter inundatie door den krommen IJssel na de kant van Montfoort en Oudewater aftevoeren, consenteerende de Heeren Staaten van Utrecht voorsz., voor zo verre het Haer Ed. Mog. concerneerd, dat wegens Hun Ed. Gr. Mog. de Heeren Staaten van Holland de gemelde heul, onder behoorlijke praecautien, met communicatie van de Heeren tot de visitatie van de meergemelde heul gecommitteerd, zodanig zal mogen worden vergroot, als Hun Ed. Gr. Mog. zullen nodig oordeelen, ten einde, in geval de nood en omstandigheid zulks mocht vereysschen, de Hollandsche inundatie daardoor van het nodige water zoude kunnen worden voorsien, doch dat de Lekkendijk, noch de passage, daardoor niet zullen mogen worden benadeeld of gestremd, en dat dezelve heul, in cas van vergrotinge, buyten eenige kosten der Provincie van Utrecht werde gemaakt en in eenen goeden staat onderhouden, ten genoegen van Heeren Gecommitteerden voorsz., dewelke het opzicht daar over zullen behouden en dezelve van tijd tot tijd mogen visiteeren of doen visiteeren.

Art. 5.

Dat wegens de Heeren Staaten van Utrecht aan

Hun Ed. Gr. Mog. word geaccordeerd, naar aestimatie van Schout en Gerechte van Linschoten, mitsgaders Schagen en den Eng, het occupeeren van zodanig terrein by het dorp Linschoten, als tot dekking van de Provincie van Holland, tot het aanleggen van zodanige werken, als tot voorsz. einden zullen worden gerequireerd, nodig zal zijn, als mede om tot verbetering van de inundatie der voorsz. landen, aldaar ter breedte van 150 roeden, of wel 50 meerder, mits dat deze meerder afgraving zal moeten gaan zuydwaards en niet noordwaards op, volgens aestimatie van Schout en Gerechte boven vermeld, zodanige verdere occupatie en afgravingen tot op het peyl der inundatie te doen, als met communicatie van voorsz. Schouten en Gerechten, op approbatie van de Heeren Staaten van Utrecht, nodig zullen worden geoordeeld, om de inundatie van Oudewater, over de polderen van Snelderweerd, Schagen en den Engh, Rapijnen, Polanen en Snel tot Woerden, behoorlyk te kunnen vereenigen, met verdere permissie om de aldus afgegrave specie uyt de Provincie van Utrecht naar de Provincie Holland te mogen uytvoeren, mits in zodanig geval van occupatie afgraving en vervoering werden geobserveerd en nagekomen al zulke praecautien en conditien, als by eene diergelijke concessie, volgens conventie van dato 24 October 1757,¹ tusschen Hun Ed. Gr. Mog. en de Heeren Staaten van Utrecht breder zijn gearresteerd en vastgesteld, en welke verstaan worden woordelyk alhier geinsereerd te zijn, zullende door Hun Ed. Gr. Mog. deswegens gelijke kennisse aan Dijkgraaf en Hoogheemraaden van Woerden worden gegeven, als by voorgemelde Conventie tot op dien tijd is vastgesteld, alles ten einde als breder bij gemelde Conventie.

Art. 6.

Dat insgelijks door welgemelde Heeren Staaten van Utrecht zal worden gepermitteerd, dat op convenable terreinen, ten behoeve van de Provincie van Holland, zodanige passagen of andere werken werden aangelegd, en de kadens verhoogd en verwaard, als ten westen de Vecht, van de Zuyderzee tot den krommen Angster langs de Rondevensche kade, en zo verder na de Leydsche Rhijn tot voor het Fort aan de Kruypin, en van daar over Polanen en Rapijnen achter het dorp Linschoten om, over den Eng na Oudewater en van daar over den IJssel na de Leeq tot de rivier de Merwede, om de Hollandsche inundatie tegens te doen rusten, noodzakelyk en in redelijkheid buyten praedjudicio der Provincie van Utrecht en schade der polderen en landen, by eene nadere onderling te beramene bepaling vereyscht, en wederzijds goedgevonden zullen worden.

Art. 7.

Dat uyt hoofde van de faciliteyt, ten genoegen van Hun Ed. Gr. Mog. by de Provincie van Utrecht, met relatie tot het gunt voorsz. is, betoond, van wegens Hun Ed. Gr. Mog. de Heeren Staaten van Holland by deze nader word geratificeerd en geapprobeerd zodanige conventie, als volgens de gronden der Unie en de nadere verklaring van Hoog gemelde Heeren Staaten, in den jare 1674 gedaan.

¹ Zie blz. 93.

op dato 24 Julij 1778 tusschen de beide provincien, met relatie tot het transitoir der goederen van de respective Ingezetenen, door de beyde Provincien gevoerd wordende, is aangegaan, en op dato 31 Maart 1779 door de Heeren Staaten van Holland, mitsgaders door de Heeren Staaten van Utrecht op den 5 Augustus 1778 is geratificeerd geworden¹ en dat ten einde daarvan het gewenschte en ongeinterrumpeerde effect mag werden genooten, dezelve conventie gedurende den tijd van 40 eerstkomende jaaren, te rekenen van het tekenen dezer, zal stand houden ten aanzien der conditien en precautien, welke bij gemelde Conventie van dato 24 Julij 1778, en ratificatie van dato 31 Maart 1779 zijn vastgesteld geworden.

Art. 8.

En is met opzichte tot de betaling van het passagegeld van den doorpasseerende Stichtsche turf nader geconvenieerd, dat om te voldoen aan de clause, in de Conventie van 24 October 1757 geinsereerd, door de Provincie van Holland voortaan jaarlijks zal worden betaald f 5000, boven de f 3000, by de voorsz. Conventie aan de Provincie van Utrecht bereids besprooken; te betalen jaarlijks op ordonnantie aan den Rentmeester Generaal der Domainen 's Lands van Utrecht, en integraan met 1 Januarij 1790, des dat van het verschuldigde passagegeld van den Stichtschē turf, de Lek nederwaards uytgevoerd wordende, geen aantekening zal worden gehouden, maar dat hetzelfde by continuatie dadelijk aan de Hollandsche gaarders zal worden betaald, op den voet van de publicatie van den 13 Februarij 1761, na voorgaande correspondentie met wederzijdsche kennis en goedkeuring geëmaneeerd, zonder dat de Provincie van Holland gehouden zal zijn eenige opgaave daarvan aan de Provincie van Utrecht te doen. Zo nochtans, dat wanneer het passagegeld gedurende den tijd van twee jaaren zodanig mocht komen te decresceren, dat hetzelfde niet meer als f 7000 's jaars opbracht, als dan nader over de vermindering zal worden geconvenieerd, des dat in geval het decrescement beneden de f 5000 mogte gaan, altoos de f 3000, by de conventie van 1757 vermeld, zal blijven stand houden.

Art. 9.

Dat zo veel belangd de landen, polderen, dijkgraaf- of waterschappen, die met of over de Hooggemelde Provincie van Holland en West-Friesland uytwaterende zijn, of noch zouden mogen uytwateren, de questien, processen en differenten, concernerende het Dijk- of Heemrecht, met alle de gevolgen en aankleeven van dien, niets uitgezonderd, wel zullen moeten worden geventileerd, als van ouds, voor Dijkgraaf en Heemraden, doch bij provocatie of verder beroep niet meer zullen kunnen worden gebracht voor den Hove van Holland, in zo verre zulks de Ingelanden der Provincie van Utrecht is concernerende, als welke aan haar competenten Rechter binnen derzelver Provincie zullen moeten worden overgelaaten, wordende alzulks de resolutie van assumtie in dato 20 April 1674 ten aanzien van de voorsz. provocatie bij deze gesteld buyten effect en vervolgens de Ingelanden der ge-

melde Provincie, ten dien opzichte, wederom in hunne privilegien en wettige rechten hersteld.

Art. 10.

Dat noch van wegens de Heeren Staaten van Holland bij deze word gedeclareerd, dat ingeval de Provincie van Utrecht, of andere Provincien, onverhooptelyk tot de calamiteyten mogten geraaken, dat de zelve door den vijand wierden geinvadeerd en geoccupeerd, Hun Ed. Gr. Mog. by derzelver evacuatie het daar voor zullen houden, als of dezelve bij de Unie en alle de voorrechten daaraan verknocht, waaren verbleeven, en door alle mogelyke middelen zullen zorg draagen, dat dezelve Provincien by alle hunne rechten en possessien werden geconserveerd en gemainteneerd.

Art. 11.

Eindelyk verbinden Hun Ed. Gr. Mog. zich, dat wanneer onverhooptelyk in de noodzakelykheid mogten gebracht worden om ter eeniger tijd gebruyk te maaken van de inundatie, de Heeren Staaten van Holland de Ingezetenen der Provincie van Utrecht op gelijke wijze zullen dedommageeren, als de Ingezetenen der Provincie van Holland zullen worden behandelt.

En is deze geteekend binnen 's Gravenhage den 23 April 1790. (get.) Wassenaar, A. A. van Tets van Gondriaan, J. J. Faber van Riemsdijk, S. Dedel, C. Groeninx van Soelen van Ridderkerk, W. E. de Perponcher, B. C. V. Lijnden, J. J. van Westrenen.

(Nadere Conventie.)

Ingevolge de authorisatie by Hun Ed. Gr. Mog. de Heeren Staaten van Holland op Hoogstderzelver Heeren Gecommitteerde Raaden, gelijk ook by Hun Ed. Mog. de Heeren Staaten van Utrecht op Hoogstderzelver Heeren Ordinaris Gedeputeerden verleend, hebben Heeren Commissarissen door welgemelde Heeren Gecommitteerden Raaden en Heeren Ordinaris Gedeputeerden respectively benoemd, in het vriendelyke geconfereerd over differente poincten in voorsz. conferentie breder verhandelt, en zijn dezelve, door tusschenkomst en medewerking van Zijne Doorluchtige Hoogheid den Heere Prince Erfstadhouder der beyde Provincien, op approbatie van wederzijdsche hoge Principalen, onder anderen geconvenieerd:

Dat de Provincie van Utrecht aan de Provincie van Holland zal laten volgen zodanig geschut en ammunitie, als zich binnen voorsz. Provincie van Utrecht bevind, in zo verre het zelve aan de Provincie van Holland zal worden bevonden toetebehooren; dat reciprocquelyk aan de Provincie van Utrecht door de Provincie van Holland, in termijnen, met onderling genoegen te reguleeren, zullen worden goedgegaan en gerembourseerd zodanige soldyen en andere betalingen, als aan eenige militie, op den staat van oorlog ter repartitie van Holland staande, in den jare 1787 zijn geavanceerd en verstrekt, in zo verre dezelve soldyen etc. by de Provincie van Holland, ingeval geene suspensie van betaalinge hadde plaats gehad, anderzints zelve zouden zijn betaald geworden, en welke soldyen

¹ Zie blz. 95.

en verdere betalingen invoegen voorsz. zijn bevonden te bedragen eene somme van *f* 198004. Dat daarenboven noch by de Provincie van Holland aan de Provincie van Utrecht zal worden betaald eene somme van *f* 70,000, en zulks in extinctie van alle prætensien, welke zo uyt hoofde van de ophaling, behandeling en bewaring van het canon en de amunitie van oorlog hier voor gemeld, als ook uyt hoofde van eenige andere gedane verschotten of betaalingen zouden mogen worden geformeerd, als welke hier mede verstaan worden te zijn geliquideerd en afgedaan; zijnde verder in de gehoudene conferentie de conventie

over de gemeenschappelyke defensie der beide Provincien, in den jare 1786 ontworpen, nader geresumeerd en na eenige alteratie, explicatie en ampliatie, daarinne van wederzijde geadmitteerd, tot stand gebracht, invoege die thans door voorsz. Heeren Gecommitteerden is gearresteerd en getekend.

Aldus geconvenieerd en getekend in 's Gravenhage den 23 April 1790. (get.) Wassenaer, A. A. van Tets van Goudriaan, J. J. Faber van Riemsdijk, S. Dedel, C. Groeninx van Soelen van Ridderkerk, W. E. de Perponcher, B. C. V. Lijnden, J. J. van Westrenen.

II. PUBLICATIE van Gedeputeerde Staten van Utrecht, bovenstaande overeenkomst betreffende. 29 Maart 1791.

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht doen te weten: Alzo tusschen Hun Ed. Mog. de Gecommitteerde Raden van de Heeren Staten van Holland en Westfriesland en Ons wegens verscheidene objecten in het vriendelyke is geconvenieerd en schikkingen zyn beraamd, en welke schikkingen vervolgens den 9 en 21 July 1790, zo by Hun Ed. Groot Mog. de Heeren Staten van Holland en Westfriesland, als by Hun Ed. Mog. de Heeren Staten dezer Provincie zyn geratificeerd en geaprobeerd, en dat onder anderen dit geconvenieerde op den Doorvoer van Producten, Waaren en Goederen door de beide Provincien betrekking heeft, zo als ook relatief de Procedures omtrent de uitwateringen, en wat verder daar aan behoord, van Landen gelegen binnen deze Provincie over den Hollandschen Bodem eenige alteratie is gemaakt, hebben Wy, ingevolge de authorisatie ter Beschryvinge verleend, nodig geoordeeld van het geconvenieerde betrekkelijk het geene voorsz. is de Ingezetenen der Provincie te onderichten, en dit doende ter Hunner kennis te brengen de volgende Articulen uit de Conventie tusschen de wederzijdsche Heeren Staten gesloten; synde van inhoud als volgd:

Art. VII.

Dat uit hoofde van de facilitéit, ten genoegen van Hun Ed. Groot Mog. by de Provincie van Utrecht, met relatie tot het gunt voorsz. is, betoond, van wegens Hun Ed. Groot Mog. de Heeren Staten van Holland by dezen nader word geratificeerd en geaprobeerd zodanige conventie, als volgens de gronden der Unie en de nadere verklaring van Hooggemelde Heeren Staten in den jare 1674. gedaan, op den 24. July 1778. tusschen beide de Provincien met relatie tot het transitoir der goederen van de respective Ingezetenen door de beide Provincien gevoerd wordende is aangegaan, en op den 31. Maart 1779. door de Heeren Staten van Holland, witsgaders door de Heeren Staten van Utrecht op den 5. Augustus 1778. is geratificeerd geworden en dat ten einde daar van het gewenschte en ongeinterrumpeerd effect mag worden genoten, dezelve conventie gedurende den tyd van 40 eerstkomende jaren, te rekenen van

het tekenen dezer, zal stand houden ten aanzien der Conditien en Praecautien, welke by gemelde Conventie van den 24. July 1778. en ratificatie van den 31. Maart 1779. zyn vastgesteld geworden.

Art. IX.

Dat, zo veel belangd de Landen, Polderen, Dykgraaf ofte Waterschappen, die met of over de Provincie van Holland en Westfriesland zyn uitwaterende of noch zouden mogen uitwateren, de quaestien, processen en differenten, concernerende het Dyk of Heemrecht met alle de gevolgen en aankleven van dien, niets uitgezonderd, wel zullen moeten worden geventileerd, als van ouds, voor Dykgraaf en Heemraden, doch by provocatie of verder beroep niet meer zullen kunnen worden gebracht voor den Hove van Holland, in zo verre zulks de Ingelanden en gronden der Provincie van Utrecht is concernerende, als welke aan haren competenten Rechter binnen dezelve Provincie zullen moeten worden overgelaten, wordende alzulks de Resolutie van assumtie in dato 20. April 1674, ten aanzien van de voorsz. provocatie by deze gesteld buiten effect, en vervolgens de Ingelanden der gemelde Provincie ten dien opzichte wederom in hunne Privilegien en wettige Rechten hersteld.

Gelastende Wy overzulks allen en een iegelyk zulks concernerende zich by het doorvoeren van hunne Goederen ten fine van verdere verzendinge door de Provincie van Holland en Westfriesland by continuatie naar den inhoud van Onze Publicatie van den 23. April 1779. stiptelyk te reguleren, gelyk Wy mede allen en een iegelyk, die zulks by vervolg zoude mogen aangaan, gelasten zich na den inhoud van het boven gepubliceerde 9 Articul te gedragen, ontbiedende ten fine voorsz. ook den Prasiderende en andere Raden van Onzen Hove Provinciaal, ten einde het zelve werde achtervolgd.

Zullende ten einde niemand van Onze voorn. intentie onkundig blyve deze worden gepubliceerd en geaffigeerd naar behoren.

Aldus gedaan t'Utrecht den 29. Maart 1791. Was gearapheerd, B. C. van Lynden, vt. Onderstond, Ter Ordonnantie van Welgemelde Heeren Gedeputeerden. Was getekend, H. A. Laan.

12. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, waarbij de Conventie wordt geratificeerd, tusschen hunne Gecommitteerden en die van de Staten van Holland en Westfriesland, den 14 Februarij 1793, aangaande het in staat van defensie brengen der Linie van de Grebbe, gesloten. 15 Februarij 1793.*

Bij Extract uit de Resolutien der Heeren hunner Ed. Mo. Ordinaris Gedeputeerden, van den 6 dezer lopende maasnd, opening zijnde gedaan van de nadere onderhandeling met de Heeren Gecommitteerde Raden van Holland, wegens de proportie in het te doene uitschot bij de twee Provinciën, tot het in staat van defensie brengen van de Linie aan de Grebbe, om namelijk hetzelfde uitschot te doen voor $\frac{1}{3}$ bij de Provincie van Holland en voor $\frac{2}{3}$ bij deze Provincie; hetwelk op de nadere propositie van de Hollandsche Heeren Commissarissen by Heeren Gedeputeerden was aangenomen, op approbatie van de Heeren Staten.

En daar op zijnde gedelibereerd, hebben hun Ed. Mo. het verrichte in dezen geaprobeerd.

Noch bij extract als boven van hynden, daarbij overbrengende de wederzijdsche, door Heeren Commissarissen uit het Collegie van Gecommitteerde Raden van Holland en door Heeren Gecommitteerden wegens deeze Provincie gesloten en getekende Conventie, wegens het in staat van defensie brengen van de Linie aan de Grebbe, ten fine de approbatie van Hun Ed. Mo. daarop te erlangen, luidende dezelve Conventie als volgt:

Conventie.

Ingevolge de authorisatie bij Hun Ed. Gr. Mo. de Heeren Staten van Holland, op Hoogstderzelver Heeren Gecommitteerde Raden, gelijk ook bij Hun Ed. Mo. de Heeren Staten van Utrecht, op Hoogstderzelver Heeren Ordinaris Gedeputeerden verleend, hebben Heeren Commissarissen, door welgemelde Heeren gecommitteerde Raden en Gedeputeerden respectivelijk benoemd, in het vriendelijke geconfereerd over de executie, welke door de Heeren Staten der beide gemelde Provinciën zoude behooren gegeven te worden, aan het geene, omtrend de defensie der Linie aan de Grebbe, is geconvenieerd bij het 2. en 3. Articul der Conventie, tusschen hoog gemelde Heeren Staten, op den 28 Julij 1790 aangegaan, en na met Heeren Gecommitteerden uit den Raad van State over de defensie der Grebse Linie te hebben geconfereerd, en van den Raad van State bekomen te hebben Hun Ed. Mo. resolutie, genomen den 24 Januarij 1793, en bij dewelke consteert dat de Raad van State, op dit ogenblik, niet in staat is al het geene tot defensie van meergemelde Linie mocht worden vereischt, dadelijk te furneeren, zijn ten dien opzichte gemelde Heeren Gecommitteerden, onder approbatie van hunne wederzijdsche Hooge Principalen overeengekomen:

1°. Dat het geschut en verdere ammunitie van oorlog, tot de respectie posten en emplaceminten der Grebse Linie vereischt, provisioneel door de beide Provinciën gefurneerd en bezorgd zal worden.

2°. Dat ten dien einde de Provincie van Utrecht

zal furneeren alle het geschut het welk zij heeft, en tot defensie van de voorsz. Linie geoordeeld zal worden bekwaamelijk te kunnen dienen, en dat alle het overige geschut, het welk verder zal vereischt worden, door de Provincie van Holland uit derzelver Magazijnen zal worden gefurneerd en geleverd.

3°. Dat dit geschut, ofschoon het zelve mochte blijven geaffecteerd tot verdediging van de voorsz. Linie, nochtans in eigendom zal verblijven aan die Provinciën, die het zelve gefourneerd en geleverd hebben, ten welken einde daarvan specifieke lijsten gemaakt zullen moeten worden.

En zal het aan de beide Provinciën vrijstaan, zo wanneer de omstandigheden zodanig mochten worden, dat God verhoede, dat van de verdediging der Grebse Linie door de beide Provinciën gemeenschappelijk zoude moeten worden afgezien, ofte eenige andere gewigtige redenen hen daartoe mogten noodzaken, derzelver geschut en verdere ammunitien van oorlog binnen derzelver Provinciën respectivelijk te vervoeren, en tot hunne afzonderlijke verdediging te gebruyken.

4°. Dat de ammunitien van oorlog, voor gemeene rekening der beide Provinciën, in de na te melden proportie geleverd, alsmede de arzenalen, magazijnen, wachten, lootsen en het geen verder in cas van eene onverhoopte attaque tot defensie zoude worden vereischt en waarin van Generaliteits wege niet voorzien zoude zijn, bezorgd zal moeten worden.

5°. Dat zo wanneer men in de noodzakelijkheid gebracht word de inundatie voor de Linie te moeten formeeren, door de beide Provinciën gemeenschappelijk zal worden geeffectueerd dat de Ingezetenen, daardoor beschadigt, op eene billijke wijze worden gededommageerd.

6°. Dat alle de voorsz. kosten, in zo verre dezelve door de beide Provinciën zouden moeten worden uitgeschoten, zullen worden gedragen voor twee derden door de Provincie van Holland en voor een derde door de Provincie van Utrecht.

Aldus geconvenieerd en getekent in 's Gravenhage den 14 Februarij 1793. Was getekent. J^h. Mossel, T. D. A. Verboom, A. J. Royer, W. E. de Perponcher, B. C. van Lijnden, A. Loten.

En daarop gedelibereerd zijnde, is goedgevonden de voorsz. Conventie te approbeeren en te ratificeren, en hiertoe te nemen de navolgende resolutie: Bij resumtie gedelibereerd zijnde over het rapport van de Heeren van Wolphaarsdijk, van Lunenburg en Loten, den 30 Januarij laatstleden, bij een Extract uit de Resolutien van de Heeren Ordinaris Gedeputeerden, overgebracht en houdende een narre van derzelver gehoudene besoignes met Heeren Commissarissen uit het Collegie van Heeren Gecommitteerde Raden van de Staten van Holland en Westfriesland, mitsgaders over de daarbij gevoegde Conventie over het in staat van defensie

brengen van de Linie aan de Grebbe, en gevende gemelte Heeren Gedeputeerden daarbij in consideratie, om dezelve Conventie ten spoedigsten met Hun Ed. Mog. ratificatie te bekragtigen, is goedgevonden en verstaan het verrichte in dezen te approbeeren en de voorsz. Conventie bij dezen te ratificeeren, zullende hiervan aan de Heeren Staten van Holland en Westfriesland bij Missive worden kennisse gegeven.

Mercurii 27 Februarij 1793.

Ontvangen en gelezen een Missive van de Heeren Staten van Holland en Westfriesland, geschreven in 's Hage, den 19 jongstleden, houdende approbatie en ratificatie der Conventie, nopens het werk der verdediging van de Linie aan de Grebbe, door Heeren Commissarissen uit het Collegie van de Heeren Gecommitteerde Raden van

Holland en de Heeren Gecommitteerden wegens deeze Provincie aangegaan en getekend, luidende als volgt:

„Edel Mogende Heeren, enz.

„De Conventie nopens het werk der verdediging „van de Linie aan de Grebbe, door de Heeren „Gedeputeerde Staten van UEd. Mog. Provincie en „Commissarissen uit het Collegie van onze Gecommitteerde Raden aangegaan en getekend, door „ons geapprobeerd en geratificeerd zijnde, hebben „wij goedgevonden UEd. Mog. daarvan bij deze „kennis te geven. — Daarmede enz. Geschreven in den Hage den 19 Februarij 1793. UEd. Mogende goede vrienden, nageburen en Bondgenooten. De Staten van Holland en Westfriesland. Ter ordonnantie van dezelve. (getek.) A. J. Royer. En daarop gedelibereerd zijnde is goedgevonden dezelve missive te houden voor notificatie.

13. PUBLICATIE van Gedeputeerde Staten van Utrecht, waarbij de inundatie aan de Grebbe-linie in het ierk wordt gesteld. 26 September 1794.

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht doen te weten, dat door den aanmarsch der Vyandelyke Armeen, welke bereids binnen het Grondgebied van dezen Staat zyn gekomen, en het zelve vyandelyk aangevallen hebben, zoude kunnen gebeuren dat de naburige Provincie van Gelderland wierde geinvadeert, en hier door deze Provincie by verdere voortgang mede vyandelyk aangevallen, invoege het noodzakelyk is, om in tyds eenige voorzieninge te doen, zo het bovengemelte geval, hoe zeer Wy ook voor tegenwoordig verhopon, dat deze pogingen van den vyand door de Goddelyke bystand zullen mogen vrydeld worden, dadelyk plaatze had; en nadien inzonderheid als dan tot afwending van de verdere voortgang van den gemeenen Vyand de Linie aan de Greb zoude kunnen dienen, en hiertoe overzulks nodig is de inundatie van dezelve op zyn tyd te kunnen formeeren, zo hebben Wy, ingevolge het verzoek door den Raad van State aan Ons gedaan, goedgevonden te gelasten, zo als Wy gelasten bij deze, dat alle de uitwaterende sluizen in den Eemdyk, in die van de Juffrouwen Wyk en Slaperdyk zullen

moeten worden gesloten gehouden, mitsgaders dat niemand zich onderwinde om eenige keer of dwars Kadens aftegraven, of doen asgraven, of doorsteken, op poene, dat die zulks contrarie deze onze ordres mogten onderneemen, als Vyanden van den Lande zullen worden aangemerkt, en met alle rigueur tegens dezelve geprocedeert.

En ten einde deze onze ordres ten nutte en defensie van den Lande mogen worden nagekomen en agtervolgt, gelasten Wy niet alleen de respectieve Heemraadschappen, zulks concernerende, om naauwkeurig acht te geven, dat het gunt voorsz. is, punctueelyk werde nagekomen en agtervolgt, maar ook ten einde niemand hier van onkundig moge zyn, beveelen Wy dat deze Onze Publicatie alomme in gemelte Districten, waar zulks nodig zyn zal, gepubliceerd en geaffigeerd worde na behoren.

Aldus gedaan t'Utrecht den 26. September 1794. Was gearapheerd. G. L. M. Taets van Amerongen, vt. Onderstond. Ter Ordonnantie van Welgemelte Heeren Gedeputeerden. Was getekend. H. A. Laan.

14. RESOLUTIE der Staten van Utrecht, waarbij de Procureur-Generaal dier provincie, ten gevolge van eene door hem ingediende memorie, gemagtigd wordt tot het bijconen eener conferentie met den Gecommitteerde van Gelderland en die van Haer Koninklijke Hoogheid, tot vaststelling der grensscheiding tusschen genoemde provincien bij de Laak of den Laakdijk onder Duist. 31 Mei 1758.

Is ter Vergaderinge ingedient eene Memorie van Mr. J. W. van Hoogstraten, Procureur Generaal deser provincie, houdende rapport, ingevolge de nadere autorisatie, den 18. May des voorleden jaars op denzelven verleend, van zijne bevinding en 'tgeene hem verder voorgekomen is, omtrend de limietscheydinge van dese provincie en die van Gelderland; alsmede dat ter bevordering van de afbaking der respectieve Heerlijkheden, Zijne Hoogheid den Heere Erfstadhouder gedeferceerd, en in het

bijzonder van Boven-Duyt, alleen grensende aan Gelderland, eene Conferentie was beraemd, en eerlang stond gehouden te worden tusschen de Heeren Gecommitteerden van haere Koninkl. Hoogheid en den Heere Landrost van Veluwe, als ten desen door de Heeren Raden en die van de Rekeninge des Furstendoms Gelre en Graafschap Zutphen geauthoriseerd, bij welke hij Procureur Generaal mede was geinviteerd, dog in desen oordeelde specialer autorisatie van Haer Ed. Mog.

nodig te hebben, alles breder bij de navolgende Memorie:

Ed. Mog. Heeren!

De ondergesz. Procureur Generael deser provincie heeft de eer UEd. Mog. te kennen te geven, dat hij op den 18 May des voorleden jaars 1757, bij Memorie aan UEd. Mog. heeft voorgedragen 't gepasseerde tusschen de Heeren Gecommitteerden van Haere Koningl. Hoogheyd tot 't doen stellen en reguleeren van de palen rondsomme de respectieve Heerlijkheden, door UEd. Mog. aan Zijne Doorl. Hoogheyd den Heere Erfstadhouder gedeferceert, ter eenre, en den Heere Landrost van Veluwe, als ten dese door de Heeren Raden en die van de Rekeninge des Furstendoms Gelre en Graafschap Zutphen geauthoriseerd ter andere zijde, rakende de aspalinge der voornoemde Heerlijkheden, voor zooverre deselve grensen aan 't gemelde Furstendom. Dat UEd. Mog. daarop goedgevonden hebben by resolutie, ten zelve dage genomen, den ondergesz. nader te autoriseren, eerstelijk, om zig ter plaatse daer die afbakinge en 't stellen der palen zoude geschieden, te begeven; ten anderen, omme te examineeren of aldaer ook different of dispuut over de scheydinge tusschen dese provincie en die van Gelderland zig voordoet, en ten derde daerover te horen en in te nemen verklaringe van oude en deskundige luyden, die daer of daeromtrend zouden mogen wonen, alles met communicatie van de Heeren Gecommitteerden van Haer Koningl. Hoogheyd, de Heeren Boemer en van Wachendorff.

Dat de ondergesz. uyt cragte dier authorisatie, zig in loco begeven, en attentelijk de voorsz. Limieten gexamineert en zig daerop geïnformeerd hebbende, heeft bevonden dat geene der voorsz. Heerlijkheden aan 't Gelderse grenzen, als alleen de Boven-Duyt, welks landerijen zig ten Oosten tot 't Geldersche extendeeren.

Dat aan 't oostelijke gedeelte dier landerijen, en langs dezelve, van 't Zuyden naar 't Noorden, loopt een beek of water, genoemd de Laak, welke Laak door middel van een sluys aan 't noordeynde van dat water, in den Zeedijk gelegen, zig exoneert in de Zuyder Zee.

Dat ook langs die Laak, en wel aan de westzijde van dien en dus aen de kant van de Boven-Duyt, gelegen is een dijkje of kade, genaamd de Laakdijk, welke op zommige plaatsen verhevener en hoger is dan de Boven-duyster landen, dog op andere plaatsen genoegsaem niets hoger, maer omtrend met deselve landen gelijk.

Dat zoowel uyt de situatie als uyt 't effect van die Laak en Laakdijk klaar is te zien, dat gelijk deselve Laak is een waterlosingh van de Gelderse Landen, ten oosten dat water gelegen, dus de voorsz. Laakdijk of kade is de waterkeringh van dat Gelderse water, dienende om te beletten dat 't zelve water zig niet ontlaste in de Landen van de Boven-duyst en van Bunschoten, respectivelyk bewesten de voorsz. Laak gelegen.

Dog dat daaruyt egter met geen zekerheyd kan worden opgemaakt, of het is de voorsz. Laak zelfs dan wel de Laakdijk of Cade, die de scheydinge maakt tusschen dese provincie en die van Gelderland.

Dat de ondergesz., daaromtrent navrage doende,

is onderregt geworden dat zig ten desen respecte opdoet dit different: dat die van Gelderland (welke de voorsz. Laak alleen schouwen) sustinceren dat het Gelderse territoir zig zoude extendeeren eene of anderhalve roede westwaarts over deselve Laak; waar uyt dus zoude volgen dat de gehele Laakdijk of kade zoude gelegen zijn onder 't territoir van Gelderland, 't welk door die van desen Gestigte echter sterk word wedersproken, sustinerende dat de Laak selve is de limietscheidinge, en dat de Laakdijk of Cade, bewesten gemelde Laak gelegen, is behorende onder het territoir en souverainiteyt van UEd. Mog.

Dat de ondergesz. wel heeft getenteert, omme ter voldoeninge van 't derde lid der bovengemelde op hem verleende authorisatie, op 't voorsz. subject in te neemen verklaringen van oude en deskundige luyden, dog bevindende eensdeels dat deselve daartoe niet zeer genegen waren, en anderdeels, dat zijlieden of geene of ten minsten geene voldoende redenen van wetenschap dienaangaande wisten te geven, op andere middelen is bedagt geweest om aan 't oogmerk van UEd. Mog. in desen te voldoen, en Hoogstderselver regt van Souverainiteyt op den Laakdijk en grond, bewesten meergemelde Laak gelegen, te onderzoeken en te doen manifesteeren.

In welk onderzoek en nasporingh de ondergesz. heeft ontwaard, dat voor UEd. Mog. militeren de navolgende redenen en argumenten:

1°. Dat bij den Landbrief van Dnyst, den 10 Maart 1492 bij Bisschop David van Bourgogne geapprobeerd, is gestatueerd, dat Schepenen van de Duyt en Bunschoten, of heure gesworens, tot allen tijden de Laak, tot wat tijden zij overloopt, zullen schouwen.

2°. Dat bij de Concept Schouwbrief van de Geërfdens van de Duyt, van den jaere 1560, bij den Hove van Utrecht den 31 Julij 1561 geapprobeert, is gereguleerd geworden hoe de Laakdijk, ten eynde elks landes, zoude worden gegraven, bepoot en onderhouden.

3°. Dat deselve Schouwbrief bij resolutie van de Geërfdens in Julij 1631 is gerenoveerd, nadat bij UEd. Mog. Ordinaris Gedeputeerde Staten, op den 14 September 1630, daartoe was verleend appoinctement van approbatie.

4°. Dat ook dese selve Schouwbrief door de gemelde Geërfdens van Duyt op den 21 May 1650 geapplierd, en bij Hooggemelde Heeren Gedeputeerde Staten, op den 19 Junij deszelven jaars is geapprobeert geworden.

5°. Dat diensvolgens van oudsher tot den huydigen dage toe, de voorsz. Laakdijk door Heemraden van de Duyt, die daertoe door de Geërfdens jaarlijks te Amersfoort verkoren worden, is geregeerd, beheerd en beschouwen, alles zonder eenige de minste communicatie of bemoeynisse van die van Gelderland.

6°. Dat ook de ondergesz., bij examinatie der Prothocollen van Duyt en Bunschoten, heeft bevonden dat de landerijen in die Heerlijkheden, ter plaatse contentieus gelegen, zijn beschreven, als strekkende *tot aen de Laak*, en niet slegts tot aan de Laakdijk; gelijk dan ook deselve landerijen in diervoegen in hunne strekkinge beschreven worden in de bovengemelde Schouwbrief van den jaere 1560.

7°. Dat voorts gelijk de Eygenaars dier landen verplicht zijn de voorsz. Laakdijk te onderhouden, sy lieden dus ook altoos zijn geweest in de rustige en vredige possessie van den gemelden Laakdijk, denselven beweydende en 't hout hakkende en gebruykende als eygen grond.

8°. En eyndelijk dat Dijkgraaf en Heemraden van den Spakenburgsen Zeedijk, anders genaemd den Bunschoter Veen- en Veldendijk, daerover de schouwe voeren tot de Laaksluis toe, en oversulx tot op de hoogte, daar de Laakdijk of Cade tegens den voorsz. Zeedijk aanloopt, doende ook tot soo verre den selven Zeedijk maken en onderhouden.

Dat wijders de ondergesz. is geïnformeerd dat die van Gelderland hun bovengemeld contrarie gesustineerde eeniglijk daarop bouwen, dat derselver Schouwbrief, volgens welke de voorsz. Laak door hen geschouwen word, de strekkingh van 't Geldersch territoir *over de Laak*, ter lengte als voren, zoude medebrengen.

Dat de ondergesz. de vrijheyd neemt verder aan UEd. Mog. voor te dragen, dat, ter bevordering van de voorgemelde afbakinge, aan de Limieten van Gelderland, tusschen de Heeren Gecommitteerden van Haere Koninglijke Hoogheyd, en den Heere Landdrost van Veluwe, als daar toe geauthoriseerd, is beraamd een Conferentie, welke eerslang staat gehouden te worden, en bij welke de ondergesz. geinviteerd is te assisteeren, dog dat de

ondergesz. ofschoon bij deszelfs Commissie wel gelast om zonderling regard te neemen tot de zaken en affaires, betreffende de Hoogheyd, Heerlijkheyd, Jurisdicctie en profijte van den Lande, egter geoordeeld heeft in desen een specialer authorisatie nodig te hebben; waeromme dan hij ondergesz. bij occasie van 't doen van dit rapport, de eere heeft UEd. Mog. in overweginge te geven, of UEd. Mog. niet zouden kunnen goedvinden deselve authorisatie te verleenen, tenderende om die Conferentie te assisteeren, en bij occasie der voorsz. te doene afbakinge, op de Hoogheyd, Heerlijkheyd en Jurisdicctie van UEd. Mog. regard te nemen, ten eynde 't zelve daardoor niet worde gepræjudiceerd, (en was getekend) J. W. van Hoogstraten.

Waarop gedelibereerd zijnde is goedgevonden en verstaan Mr. J. Willem van Hoogstraten, Procureur Generael deser provincie te authoriseeren, gelijk geauthoriseerd word mits desen, om de voornoemde Conferentie tusschen de Heeren Gecommitteerden van Haere Koningl. Hoogheyd en den Heere Landdrost van Veluwe, in name en van wegen Haer Ed. Mog. te assisteeren, en bij occasie der voorsz. te doene afbakingh op de Hoogheydt, Heerlijkheyd en Jurisdicctie van Haer Ed. Mog. behoorlijk regard te neemen, ten eynde 't zelve daardoor niet werde gepræjudiceerd.

En zal Extract deser aan voornoemden Procureur Generael worden ter hand gesteld tot desselfs informatie en naricht.

45. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, waarbij eenige voorloopige bepalingen aangaande de grens-scheiding tusschen die provincie en Gelderland, bij de Laak of den Laakdijk onder Duist, worden goedgekeurd en de Procureur-Generaal van Utrecht gemagtigd wordt tot het stellen van jagtpalen aan het einde van de Boven-duist. 5 Julij 1758.*

Ter vergadering ingedient zijnde een rapport-memorie van Mr. J. W. van Hoogstraten, Procureur Generaal deser provincie, houdende verslag van 't verhandelde op de laatstgehoudene Conferentie tusschen de Heeren Gecommitteerden van de provincie van Gelderland en Heeren Gecommitteerden van Haere Koningl. Hoogheyd, over 't stellen der jagtpalen aan 't eynde van de Boven-duyst, grensende aan de provincie van Gelderland, bij hem Procureur Generael, conform haer Ed. Mogende resolutie van den 31 May laatstleden, geassisteerd, en waarbij, op approbatie der wedersijdse Hoge Committenten, is vastgesteld dat met 't stellen van de voorsz. palen, op en langs de oostzijde van den Laakdijk, en dus aan de kant van de Laak, volgens het desersijds gesustineerde, zoude worden voortgevoerd op Vrijdag den 7 Julij 1758, en dat intusschen de Heeren Gecommitteerden van Gelderland, bij 't doen van rapport aan 't Hof en de Rekenkamer dier Provincie, zouden tragten te effectueeren dat deselve Provincie voor altoos desisteerde van 't tot nog toe door hun gesustineerde regt van territoir op den Laakdijk, mits dat dan ook desersijds wierde gedisisteerd van 't regt van schouw op de Laak, en dat dus de voorsz. Laakdijk altoos voor Stichts, en de Laak voor Gelders zoude werden gehouden, of indien de zaak zoo verre niet konde worden gebragt, dat dan egter met het stellen der

palen ter voorsz. plaatse zouden worden voortgevoerd, onverminderd het gesustineerde der beyde provincien; luydende voorsz. rapport-memorie breder als volgt:

Edele Mogende Heeren. .

De ondergesz. Procureur Generael deser provincie heeft de eere UEd. Mog. te rapporteeren, dat hij, bij UEd. Mog. resolutie van den 31 May, geauthoriseerd geworden zijnde, omme in naem en van wegen UEd. Mog. te assisteeren de toen aanstaende conferentie tusschen de Heeren Gecommitteerden van Haere Koninglijke Hoogheyd en den Heere Landdrost van Veluwe, over 't stellen der jagtpalen aan 't eynde van de Boven-Duyst, grensende aan de provincie van Gelderland, en bij die occasie behoorlijk regard te neemen, ten eynde de Hoogheyd, Heerlijkheyd en Jurisdicctie van UEd. Mog. door die afpalinge niet wierde gepræjudiceert, hij ondergesz. in de eerste plaatse doen vervaardigen en geligt heeft copyen authentieq van zoodanige oude documenten en bescheyden, als bij zijn overgeleverd rapport van den voorsz. 31 May 1758 zijn vermeld, en respectivelyk strekken tot bewijs van UEd. Mog. territoriaal regt en souverainiteyt over den Laakdijk, door die van Gelderland in twijfel getrokken en gedisputeerd wordende. Dat hij van die documenten ouvertures gedaan hebbende aan den Heer Mr. Everard van Wachendorff, als ten

desen met en benevens den Heer Domainraad Boemer, wegens Hare Koninkl. Hoogh. gecommiteerd, vervolgens zig op den 22 Junij met denselven na den Laakdijk en sluys begeven en de nodige demonstratie gedaan heeft.

Dat gemelde Heer door die gegeven ouvertures en gedane demonstratie volkomen geconvinceerd zijnde van UEd. Mog. voorsz. regt op den bovengemelden Laakdijk, s'anderen daags morgens tusschen 8 en 9 uren met en benevens den ondergesz. van Spakenburgh gereden is na de Bonte poort, zijnde een Hofstede, gelegen op 't Geldersche, even over de Laak, en door de respectie Gecommitteerden tot de bijeenkomst benoemd en vastgesteld, alwaar zij lieden hebben gerencontreerd de Heer van Golsteyn, Heer van Grunsvoirt, vervangende de Heer van Rosendaal, Landdrost van Veluwe, mitsgaders den Heer Copes van Hasselt, Momboir des Furstendoms Gelre en Graafschaps Zutphen, bij zich hebbende den provincialen landmeter Leenen.

Dat wijders de wedersijdse Gecommitteerden, op de propositie van die van Gelderland, gereden zijn naar 't noordeynde van de Laak, uytwaterende door een sluys in de Zuyder Zee.

Dat intussen openinge gedaen zijnde der wedersijdse commissien, vervolgens door de Heeren Gecommitteerden van Gelderland wierd gesustineerd dat niet alleen de Laak was gelegen op den Gelderschen bodem, maar dat ook de Laakdijk of kade, daer langs ten Westen gelegen, insgelijx zoo niet geheel ten minste ten deele Geldersch zoude zijn, en dat 't zeer apparent was dat de beyde provincien ter dier plaatse niet gescheyden wierden door de Laak, noch door de voorsz. Laakdijk of kade, maar door een slootje dat bewesten die dijk of kade en daar langs gelegen had, en ofschoon op veele plaatsen toegegroeit, echter op andere plaatsen nog zichtbaar was.

Adstruerende de voorsz. Heeren die sustenue op deese Gronden.

Dat de Laak was een waterlosinge der Gelderse Landen; dat de Stigtsen geen water daer in of uyt mogten leyden; dat de Sluys, daar over leggende, aan 't eynde van den Zeedijk door de Gelderschen ten hunnen costen was gelegd; dat deselve verplicht waren de Laak op een behoorlijke diepte en breedte te houden; de wedersijdse wallen of boorden van ruygt te zuiveren en gelijk af te steken, mitsgaders de voornemde Sluys, daar over leggende, in goeden staat te onderhouden; dat deselve Laak en Sluys ook altoos alleen door de Gelderschen was beheerd, gedirigeerd en beschouwen, buyten bemoeijenissen der Stichtsen, en dat daar uyt profleerde, dat niet alleen de Oostelijke oever of boord van dat Water, maar ook de Westelijke, sijnde de Laakdijk of Cade, Geldersch was, alsoo andersints de Stichtsen die schouw en legging der Sluis over de Laak niet zonder oppositie zouden hebben aangesien en getollereerd.

Dog waer tegen den ondergesz., sustinerende dat de Laak de Limietscheydinge, en de geheele Laakdijk Sticht was, en het zelve funderende op de argumenten in zijn boven gemelde laatste Rapport geinsereerd, ter destructie van 't voorsz. geavanceerde van die van Gelderland, heeft bij gebragt, dat dewijl de voorsz. Laak was de waterlosingh

der Gelderse Landen, 't daarom zeer natuurlijk was dat deselve door de Geldersche op behoorlijke diepte en breedte gehouden, gezuyverd en geschouwen wierd, dat 't billijk was dat de geene die door de waterlosingh ontlast en bevoordeeld wierden, ook de lasten daarvan droegen, en dat, alleen om die reden, de voorsz. Schouw door de Geldersche geintroduceerd, en ook door hen gelegd was de Sluys over de gemelde Laak; dat uyt die Schouw en uyt de legging van de Sluys over de Laak, zonder oppositie der Stichtse, egter niet noodzakelijk volgde dat de Laak, veel min de Laakdijk of Cade Geldersch zoude zijn, alsoo de Stichtsen door 't onderhouden in behoorlijke diepte en breedte van de gemelde Laak, en door de leggingh van de Sluys daarover, geen nadeel leden en daardoor minder gevaar liepen van door 't Laakwater te worden geinnundeerd, zoo als in vroegere tijden dikwerf was geschied; dat tot voorkominge van de schade die de Bunschoter en Duyster landen door zulken inundation voormaals geleden hadden, in den jare 1561 de Laakdijk in questie, ten Westen van de Laak, door de Geerfdens van Duyts en Bunschoten, elk aan 't eynde van zijn Land, aan de Laak strekkende, was afgegraven ter breedte van ten minsten tien Amerfoortse roevoeten; dat die zelve dijk toen was beplant geworden met bomen, ten eynde er minder perikel zoude zijn van doorgestoken te worden; dat te dier tijd mede was geformeerd geworden een Ordonnantie of Schouwbrief op 't onderhouden van den voorsz. Laakdijk, welke door den Stadhouder, President en Raden des Konings in den Hove provinciaal van Utrecht, op den 31 Julij 1561, was geapprobeerd; dat volgens die Schouwbrief de voorsz. geheele Laakdijk en dus ook den westelijken oever of boord van de Laak, zedert die tijd, door de Geerfdens van de Duyts en Bunschoten gemaakt en onderhouden en door Heemraden geschouwen was; dat deselve Schouwbrief door de voorsz. Geerfdens in den jare 1631 was gerenoveerd, en in den jare 1650 en 1735 geamplieerd, respectievelijk met kennisse en approbatie der Ed. Mog. Heeren Gedeputeerde Staten deser provincie en buyten eenige bemoeijenisse, concurrentie, inspraak of oppositie van die van Gelderland; dat de voorsz. Laakdijk in den jare 1641 door de Stigtsen was verswaerd, en in 1650 wederom verhoogd en gebragt ter hoogte van twee voeten, boven 't hoogste water. Dat uyt dit alles klaarlijk consteerde, dat de voorsz. gehelen Laakdijk met zijn geheele breedte, en gevolglijk ook dat gedeelte, of den rand, die door de Laak bespoeld word, niet op den Geldersen, maar op den Stichtsen bodem was leggende, als mede dat 't slootje, leggende of gelegen hebbende ten Westen die zelve Laakdijk, de Limietscheydinge niet konde zijn, alsoo 't zelve voor den jare 1561 niet was bekend geweest, maar toen eerst zijn origine genomen heeft uyt de afgravinge van de meergemelde Laakdijk, en naderhand geordonneerd is te worden uytgegraven ter wijtde van 7 voeten, respectie blijkende bij de voorsz. Schouw-brieven van den jare 1561 en 1650.

Dat voorts de voorsz. Heeren Geldersche Gecommitteerden derzelver gepretendeerd regt op een gedeelte van den Laakdijk hebben beweerd op dit fundament:

Dat 't Collegie van Dijkgraef en Heemraden van den Gelderschen Zeedijk de Schouwen voerden, niet alleen over dat gedeelte van dien Zeedijk, waar onder de Laak door de Sluys zig in Zee ontlast, maar nog een halve dijkroede of 8 voeten verder over de voorsz. Laaksluys, en dat ook de gemelde Zeedijk tot zoo verre door de Gelderschen altoos en tot den huydigen dage toe, wierd gemaakt en geschouwen, tragende daaruyt te infereren dat het territoir van Gelderland zig alomme ten minsten gelijke 8 voeten over de gemelde Laak, op den Laakdijk, extendeerde.

Dat de ondersz. op dit faict zig bij de Amptenaren van den Spakenburgschen Zeedijk en anderen nader hebbende geïnformeerd, bevonden heeft 't zelve met de waarheyd overeenkomstig te zijn.

Doch dat hij aan de andere zijde ook heeft bevonden en aan de voorsz. Heeren Gecommitteerden gedemonstreerd, dat de voorsz. Laak, die andersints tamelijk regt van 't Zuyden naar 't Noorden loopt, vlak voor de gemelde Sluys dien regten loop verlaat en 8 voeten oostwaards op naer het Geldersche drayende, vervolgens wederom noordwaerts en dus als met een elleboogh naer de voorsz. Sluys vloeit, welke inschinkelingh naer 't Geldersche aldus a dessein schijnt gemaakt te zijn, op dat de voorsz. Sluys en de halve Roede dijks, die over gemelde Sluys nog door de Gelderschen geschouwen word, niet zoude bereyken de hoogte van den Laakdijk of 't Stichtse territoir, gelijk dan ook die roying van die halve Roede dijks over de Laaksluys, zuydwaerts opgenomen wordende, uytkomt op de kant van de Laak en geensints op den Laakdijk, zoo dat de ondergesz. vermeende, dat daaruyt geen argument, met relatie tot 't gepretendeerde regt van die van Gelderland op den zelve Laakdijk, konde worden geformeerd, te min, dewijl de Heeren Gecommitteerden van die provincie zelve niet in staat waren derselver regt tot de voorsz. halve roede van den Zeedijk, over de Laaksluys, anders te probeeren dan met de possessie of exercitie van de Schouwe daarover, en met de verpligtingh van die halve roede te moeten doen onderhouden, welk een en ander veel ligt in vroeger tijd van wegen die van dese provincie aan de Gelderschen als een last was overgelaten of opgedrongen, om niet gehouden te zijn in 't herstellen van 't nadeel, 't welk bij reparatie of vernieuwinge van de voorsz. Laaksluys, aan dat gedeelte van den Zeedijk zoude kunnen worden toegebracht, zonder egter daerdoor eenig territoriaal regt aen de westzijde van de Laak of Laaksluys afgestaan of aen die van Gelderland toegekend te hebben, tot welke gedagten te meer aanleydinge gaf de positie van zeker hekken, 't welk op den voorsz. Zeedijk, op of aen de Laaksluys, gevonden, en tot den huydigen dage toe door de Stichtsen gemaakt en onderhouden word, ten bewijze dat 't Geldersche territoir ook op den Zeedijk zig niet verder dan de breedte van de meergemelde Laak en Laaksluis was extenderende. Om 't welk ten regarde van den Laakdijk nog sterker aen te binden, de ondergesz. Procureur Generael verder heeft aangevoerd dese argumenten, dat de landerijen zoo onder Bunschoten als onder de Boven Duyst, over de nieuwe weg, gelegen, in de oude en nieuwe protocollen

en eygendomsbrieven alomme worden beschreven als strekkende van de nieuwe weg tot *aan de Laak*, en niet slegts tot *aan de Laakdijk*, en dat die zelve strekking ook al in dier voegen vermeld word, niet alleen in de voorsz. Schouwbrief van den jare 1561 en volgende, maar ook in den Landbrief van Bunschoten en Duyst, in den jare 1492 ten overstaan der Heeren Burgermeesteren, Schepenen en Raad der steden Utrecht, Amersfoort en Bunschoten opgericht en door Bisschop David van Bourgondien geconfirméerd.

En voorts, dat gelijk de eygenaars of bruykers dier Stichtse landerijen verpligt zijn den voorsz. Laakdijk als hunne waterkeering tegen 't Gelderse water te onderhouden, zij lieden dus ook altoos, tot op den huydigen dage toe, geweest zijn in de rustige en vredige possessie van denselven Laakdijk, denselven beweydende en 't hout daar van hakkende en voorts gebruykende als hun eygen grond.

Dat voorts de voorsz. Heeren Gecommitteerden van Gelderland hun bovengemelde sustenu nog wel getragt hebben te ondersteunen, door de productie van diverse ingewonnen getuygenissen van oude lieden, die verklaard hadden wel te hebben horen zeggen dat alomme een halve roede over de Laak nog Geldersch zoude zijn, dog dat de ondergesz., versogt hebbende te willen remarqueeren dat de depositien van goede redenen van wetenschap ontbloot en alleen steunende waren *op hooren zeggen*, en overzulx niet konden opwegen tegen de argumenten en bewijzen deserzijds geallegeerd, zulx dan ook eyndelijk door de voorsz. Heeren zelve aldus is begrepen.

Dat vervolgens de wedersijdse gecommitteerden gezamentlijk de Laakdijk langs gegaan zijnde, de ondergesz. daarop heeft aangewesen de gaten, die hij reets daarinne op den oostelijken kant aan de Laak had doen graven, en alwaar ook reeds de te stellen paelen waeren aangevoerd.

Dat de ondergesz. toen ook gaarne met 't stellen dier paelen op dien Laakdijk, welke hij gedemonstreerd had notoir Stichts te zijn, hadt voortgevaeren, dog dat de Heeren Gecommitteerden van Gelderland, declarerende daartoe niet gelast te zijn, en versogt hebbende alvorens te mogen rapport doen aan derselver committenten en nadere authorisatie te versoecken, deserzijds toen daerop niet verder is geinsteerd geworden.

Dat vervolgens de wedersijdse Gecommitteerden te zamen zijn gereden naer Spakenburgh, en aldaer den anderen gepraesteerd hebbende visie en lecture der wedersijdse documenten, zulx is geweest van dat succes dat de Heeren Gecommitteerden van Gelderland, geconvinceerd geworden dat de Laakdijk Stichts was, hebben aangenomen 't zelve ook alsoo te zullen rapporteeren en te advyseeren, ten eynde de voorsz. paelen ter plaatse voorsz. gesteld werden.

Dat de ondergesz. in de voorsz. conferentien vermeend heeft ook te kommen twifelen of de Laak, schoon door de Gelderschen geschouwen en onderhouden wordende, wel geheel Geldersch was, om redenen, dat in de bovengemelde Landbrief van Bunschoten en Duyst van den jare 1492 gezegd wrdt dat de verkoren Landgenooten of Heemraden dier districten deselve Laak mogen schouwen.

Doch, dat hij die twijfeligh niet zoo zeer heeft geobmoveerd om daaromtrent eenige sustenuu te doen, als wel, om ook iets aan sijne zijde te konnen toegeven, geconsidereerd de ondergesz. geene gegronde redenen gevonden heeft om wegens UEd. Mog. eenig regt van schouw, als andersints, op gemelde Laak te sustineren, censdeels omdat er geen het minste blijk of bescheyd te vinden is dat door gemelde Heemraden, of eenig ander Stichts Collegie, die Schouw ooit is gevoerd; dat ook door een ygelyk erkend word dat gemelde Laak Geldersch is, en door de Gelderschen, als hunne waterlosing, altoos gemaakt, geschouwen en geregeerd is geworden, en anderdeels dat geen der Stichtse landen, aan die waterlosing gelegen, strekken tot in maar *alleen* tot aan de Laak, zulx de ondergesz. verneemt heeft te mogen besluyten, of dat de voornoemde Landbrief van 1492, sprekende van de voorsz. schouw, nyet accuraat gecopieerd is geworden, gelijk daerin meerdere fouten gevonden worden, of voorheen een interpretatie gehad heeft, die met de tegenswoordige situatie, gesteldheid der zaken en algemeene begrippen niet is over een te brengen, of veel ligt ter dier tijd iets heeft medegebragt 't welk men onbevoegd is geweest ooit in train te brengen.

De ondergesz. heeft egter gemeend hier van aan UEd. Mog. de voorsz. ouverture te moeten doen, tot verstand van 't geene op de voorsz. Conferentie tussen de respective Gecommitteerden, op approbatie der wedszijdse Hooge Committenten, finalijk is vastgesteld en hierin bestaande:

Dat met het stellen van de voorsz. palen op en langs de Oostzijde van den Laakdijk en dus aen de kant van de Laak, volgens 't deserzijds gesustineerde, zoude worden voortgevaren op Vrijdag den 7. Julij 1758.

Dat intusschen de Heeren Gecommitteerden van Gelderland, bij 't doen van rapport aan 't Hof en de Rekenkamer van die provincie, zouden trachten te effectueeren dat deselve provincie voor altoos desisteerde van het tot nog toe door hen gesustineerde regt van territoir op den Laakdijk, mits dat dan ook deserzijds wierde gedesisteerd van het regt van schouw op de Laak en dat dus de voorsz. Laakdijk altoos voor Stichts en de Laak voor Geldersch zouden worden gehouden; of indien de zake zoo verre niet konde worden gebragt, dat dan egter met 't stellen der palen ter voorsz. plaatse zoude worden voortgegaan, onverminderd het gesustineerde der beyde provincien.

En dewijl in beyde die gevallen de Hoogheyd, Heerlijkheyd en Jurisdictie van UEd. Mog. altoos zal blijven ongeprajudiceerd, versogte de ondergesz. UEd. Mog. autorisatie omme op den voorsz. voet de gemelde afpalinge op den 7. deser te mogen effectueeren en dat, vermits die dag zoo nabij is, UEd. Mog. resolutie desen aangaande zonder resumtie moge worden uytgegeven.

Utrecht den 5. Julij 1758. (en was getekend) J. W. van Hoogstraten.

Is vervolgens goedgevonden en verstaan 't verigte in desen te approbeeren, en diensvolgens den Procureur Generael te autoriseren, gelijk geauthoriseerd word mits desen, tot 't stellen van de palen als in desen, onverminderd wedszijds regt.

Wordende op 't verdere, bij voorsegde Memorie vervat, de Heeren Haar Ed. Mog. Ordinaris Gedeputeerden versogt en geauthoriseerd om haer Ed. Mog. te dienen van Consideration.

En zal hier van extract worden ter hand gesteld aan den Procureur Generaal voornoemd tot deszels informatie.

46. RESOLUTIE der Staten van Utrecht, waarbij wordt goedgekeurd dat de Laak de grensscheiding tussen die provincie en Gelderland aan de zijde van de Boven-duyst en Bunschoten zal uitmaken. 20 Julij 1758.

Noch bij Resolutie der Heeren Haar Ed. Mog. Ordinaris Gedeputeerden van den 19 dezer openinge gedaan zijnde, dat deselve ingevolge en ter voldoening van de autorisatie, den 5. deser ter beschrijvinge verleend, de rapport memorie van den Procureur Generael deser provincie, wegens de laastgehoudene conferentie over 't stellen der Jagtpalen aan 't eynde van de Boven-Duyt, geëxamineerd en rijpelijk overwogen hebbende, van advies zouden zijn, dat Haar Ed. Mog., zig met 't voorsz. Rapport conformerende, 't geconvenieerde tusschen de respective Gecommitteerden op approbatie der wedszijdse hoge Committenten, behoorden te ratificeeren en in zoo verre daarmede genoegen te nemen, dat de Laak bij provisie tot een grensscheyding tusschen deze provincie en die van Gelderland, met relatie tot 't Ampt van Nykerk en de Boven-Duyt, werde gesteld, zodanig dat die voorsz. Laak met 't regt van schouw van den eenen oever tot den anderen met de sluis en waterlosing provisioneel Gelders komen te blijven, en dus alles onverminderd en zonder dat Haar Ed. Mog. voor als nog desisteeren van hoogst der-

selder regt en geregtigheid tot de Laak voornoemt met de schouwe van dien, indien hiervan nader kome te blijken, alsoo het niet buyten bedenkelijkheid voorkomt, dat, hoezeer ook aan de Geldersche zijde gesustineerd word, alsof zij van alle oude tijden herwaarts over de Laak de schouw gevoerd, en daaruyt een regt tot deselve zouden verkregen hebben, Haar Ed. Mog. territoir ook daarover zig niet uytstrekke.

Dog dat de Heeren Gedeputeerden van gedachten zouden zijn, dat indien onverhoopt van de zijde van Gelderland, nyt hoofde deser reserve van Haar Ed. Mog., mogte worden gedifficulteerd in de ratificatie der voornoemde conventie, op den voet als hier voren gemeld is, Haar Ed. Mog. alsdan, zonder deselve reserve en onbepaald de meer gemelde Conventie zig zouden kunnen laten welgevalen en approberen, als zijnde geen zaak van veel belangh, en weynig te vinden ten bewijse dat Haar Ed. Mog. regt en territoir zig soo verre uytstrekke, en dus consenteeren dat de Laak de grensscheydingh nytuake van de oostelijke punt van de

Boven-Duyt tot aan de scheysloot tusschen Boven-Duyt en Bunschoten, en van daar langs Bunschoten tot aan de zee, zodanig dat de Laak met 't regt van schouw van den eenen oever tot den anderen, met de sluis en waterlosingh in 't geheel Gelders blijve, en de Laakdijk met de schouwe en behering van dien en 't land ten westen van de Laak onder dese provincie kome te resorteren.

Moetende de Heeren Gedeputeerden hier verder bijvoegen, dat van den alternativen voorslagh, of om een nieuwe kaart van de Limietscheydingh te doen maken, of op de originele kaart door den Landmeester de Limiten, tusschen Gelderland en Utrecht geformeerd, te doen aantekenen, 't laeste in zoo-

verre zoude kunnen worden geamplecteed, dat van den Hove en Rekenkamer van Gelderland werde versogt copie van voorgemelde kaarte, met de bijgevoegde aantekeningh der Limiten.

En daerop gedelibereerd zijnde, hebben Haar Ed. Mog., zig met 't advies en consideratien der Heeren Haar Ed. Mog. Ordinaris Gedeputeerden in dus verre conformerende, de laatste alternative aangenomen, en dus in de bepaling van de grenscheyding, soo als aldaar gespecificeerd staat, geconsenteert, wordende voornoemde Heeren Gedeputeerden geauthoriseerd dienvolgende alles wat des aangaat verder rigtig te maken.

17. RESOLUTIE van Gedeputeerde Staten van Utrecht, waarbij de Procureur-Generaal en de Rentmeester-Generaal van de Domeinen dier provincie gemagtigd worden om op de grensscheiding van Gooiland, waar het noodig is, steenen palen in de plaats der wegge- raakte houten te stellen. 6 October 1769.

Ter vergaderinge voorgebragt zijnde het bericht van de Secretarissen der Heerlijkheden van Eemnes en Baarn, op de relatien der Schouten van voorsz. Districten, mitsgaders de consideratien van den Procureur Generaal, rakende de Limietscheiding deser provincie, door Hun Ed. Mog. aan hen lieden ter hand gesteld, daarbij te kennen gevende, dat in zo verre zij hadden kunnen ontdekken, de paalen niet door malitieuze amotie maar door oudheid waren weggeraakt, en dat dezelve, daarvan althans eenige, wel agt á tien jaren reeds weg geweest waren; dat onder anderen een ongevallen was, doordien bij ongeluk iemand met een voeder looy of koorn daartegen aan reedt; dat ook aan hun door een oud man te Eemnes aanwijzing was gedaan, dat de Leeuwenpaal zoude gestaan hebben ten noorden van Eemnes buytendijks, op den hoek, vlak bij de Goyermeent, doch dat deselve mede reeds vele jaren was weg geweest; dat men kan zien, waar de paalen N°. 1, 2 en 3 gestaan hebben, door dien daarvan noch kleine stukken boven de grond staan; dat de verdere palen, zoverre zij hadden kunnen ontdekken en voorts aan hun bericht was, noch in een ordentelijke staat waren.

En ten aanzien der Scheysloot onder het Dis-

trict van Eemnes, welke aldaar de Goyer gragt genaamd word, dat dezelve in een goede staat is, en onder de Gerechten van Eemnes, door diegene welke aldaar hunne landerijen hebben, aan den eenen kant, en door die van Gooyland aan den anderen kant, schoon gemaakt en op een en dezelfde tijd geschouwd word, gelijk het, zo waarschijnlijk, onder de andere Gerechten ook zal moeten geschieden; dan dat de Scheysloot boven Baarn, de Vuurst en Oostveen, mogelijk hier of daar op de heide door de wind en zand wat toegewoeld kan wezen, doch dat echter aan hun was bericht, dat de Limietscheiding aldaar noch wel te zien was, zijnde zij van gedachten dat het beter zoude wezen, dat van nu voortaan steene in plaatse van houten palen gezet wierden.

Waarop gedelibereerd zijnde, is goedgevonden, dat extract hiervan zal worden ter hand gesteld aan Mr. Valentijn Jan Blondeel, Procureur Generaal dezer provincie, met authorisatie, om dien conform steene in plaatse van houten palen, zo verre nodig is, ter plaatse hierinne gemeld, met communicatie van Jonkhr. G. J. van Hardenbroek, Heer van Loehorst en Berkestein, als Raad en Rentmeester Generaal der Domeinen, te doen stellen.

18. RESOLUTIE van Gedeputeerde Staten van Utrecht, met goedkeuring van hetgeen door den Procureur-Generaal en den Rentmeester-Generaal der Domeinen dier provincie, tot herstelling der juiste grensscheiding met Gooiland, is verrigt, en waarbij eenige bepalingen worden gemaakt aangaande het plaatsen en onderhouden der grenspalen enz. 22 Maart 1771.

Door den Procureur Generaal dezer Provincie, Mr. V. J. Blondeel, ingevolge van Hunner Ed. Mo. resolutie en authorisatie van den 6 October 1769, ter vergaderinge ingediend zijnde het verhaal van bevinding nopens de defecten aan de Palen of Limietscheiding tusschen Gooiland en den Stichtschen bodem, als mede van de Limietscheidinge zelve, met eenige consideratien dien aangaande, en daarbij overgeleverd de Instructie voor de Schouten der respectie Gerechten, gelegen aan de Limietscheiding tusschen deze Provincie en Gooiland,

van de Stichtsche zijde, om naer dezelve de nieuwe Steenen palen te stellen, voor zo verre ieder zulks aangaat, als breder bij dezelve, volgende met het verbaal hierna geïnserceerd.

Verbaal van bevinding nopens de defecten aan de Paalen op de Limietscheiding tusschen Gooyland en den Stichtschen bodem, als mede van den toestand der Limietscheiding zelve, mitsgaders eenige consideratien dien aangaande.

Edele Mogende Heeren!

De ondergesz. Procureur Generaal dezer Provincie, ingevolge UwEd. Mo. resolutie van den 6 October 1769, geauthoriseerd zijnde, om met communicatie van den Heer van Lochorst en Bergestein, als Raad en Rentmeester Generaal dezer Provincie, op de Limietscheiding tusschen Gooyland en deze Provincie, steenen palen, in plaats van houten, zo ver het nodig was, te doen stellen, zich met gemelden Heer, den 17. Augustus dezes jaars, naar Eemnes buitendijks begeven, en aldaar gevonden hebbende den Heere Grave van Gronsfeld Diepenbroek, als Bailjuw en Dijkgraaf van Gooyland, zijnde bij resolutie van de Heeren Geconmitteerde Raden van de Staten van Holland, in dato 27 November 1769, geauthoriseerd en gequalificeerd om alle de Limietscheidingspalen, welke mankeren of vergaan zijn mogten, tusschen den Lande van Holland en den Stichte van Utrecht, langs den geheelen Oostelijken en Zuidoostelijken zoom van de Provincie van Holland, weder te herstellen en te vernieuwen, heeft nevens de gemelde Heeren dien dag en den volgende de opneming dier gansche Limietscheidinge gedaan en bevonden:

Eerstelijk dat de paal, ter plaatse daar Leeuwenpaal plagt te staan, geheel en al weg was, zoodanig, dat er geen teeken van te vinden was; dan is uit de Conventie en Accoord, opgerecht tusschen wederzijdsche Heeren Geconmitteerden van de Heeren Staten van Holland en van Utrecht, in dato 14 Julij 1719, Art. 1, gebleken, dat de Leeuwenpaal, oudtijds gestaan hebbende op den Noordwester hoek van Eemnes buitendijks, de nieuwe, welke thans in deszelfs plaats zal gesteld worden, moet staan tusschen de 16. en 18. voeten van de houte paal, welke zich thans bij den gemelden Noordwesterhoek, ter bepalinge van de jagt van Zijne Doorluchtige Hoogheid den Heer Erfstadhouder, bevindt.

2.

Dat de Gooijer Grift of Scheysloot, van gemelde Leeuwenpaal tot aan de Meene steeg of Zijdwind van Eemnes buitendijks linie recht lopende, wel doorgaans in een redelijken en onderkennelijken staat is, doch dat dezelve echter overal niet heeft de breedte en diepte, bij het 17. Art. van de Conventie bovengemeld bepaald.

3.

Dat de paal N°. 1, op den hoek van de gemelde Zijdwind moetende staan, geheelijk weg was, en een ander in deszelfs plaats op denzelfden hoek moet gesteld worden.

4.

Dat de Scheysloot, welke van gemelde paal, langs de inschinkeling, Art. 2 van voornoemde Conventie gemeld, loopt, aan de Stichtsche zijde in eene rechte lijn van goede order is, met een vaste wal, doch dat dezelve, aan de Gooyische zijde, hier en daar ingevallen en ongelijk is.

5.

Dat aan het einde van de gemelde inschinkeling, ter plaatse, daar de Grift of Scheysloot tusschen Eemnes en Gooyland tot gemeene kosten is overgebracht, en alwaar de paal N°. 2 behoort te staan, mede een nieuwe moest gesteld worden.

6.

Dat de Brug aldaar, door welke eene waterlozing

VERVOLG UITL. PLS. I.

heenloopt, begint te vervallen, voornamelijk aan het dekwerk aan beide zijden, 't welk door de zwaarte der Hessische karren van boven neder gereden is, waardoor ook reeds vele aarde voor de opening van de brug zelve ingestort was, en de waterlozing notoirlijk belet wierd.

7.

Dat de paal N°. 3. in zodanigen staat is, dat dezelve voor als noch niet behoeft vernieuwd te worden.

8.

Dat de paal N°. 4. geheelijk weg zijnde, een nieuwe in deszelfs plaats, op nieuws, edoch op den ouden voet, volgens de originele Kaart, moest bepaald worden door eene lijnrechte afmeting van 94 Stichtse roeden 7 voet uit de paal N°. 3, en van eene gelijke afmeting, van N°. 5, van 200 roeden, waardoor de precise stand van N°. 4 moest consteren.

9.

Dat de palen N°. 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 en 15 noch in een redelijken toestand zijn, de eene meer, de andere minder, doch alle buiten noodzakelijkheid van vernieuwing voor het tegenwoordige.

10.

Dat de paal N°. 16, welke tusschen drie groote kezelsteenen, in een triangel leggende, gestaan heeft, ten eenemaal weg is, zoo als ook de kezelsteenen zelve weg zijn, doch dat het gat noch overig zijnde, een nieuwe paal in 't zelve moest gesteld, en drie kezelsteenen bij dezelve in een triangel moesten gelegd worden.

11.

Dat de paal N°. 17. noch wel in wezen was, doch zo slegt, dat dezelve mede moest vernieuwd worden.

12.

Dat de palen N°. 18, 19 en 20 noch in goeden staat waren.

13.

Dat de paal N°. 21. weg zijnde, een nieuwe in deszelfs plaats, in een rechte lijn met de drie vorige op een afstand van 348 roeden 3 voet van N°. 20. moest gesteld worden.

14.

Dat de paal N°. 22. in wezen en goeden staat was.

15.

Dat, ofschoon op de meeste plaatsen van N°. 2. af tot 22. inclus, de Scheysloot en gruppels, ruim groot en diep genoeg zijn, dezelve echter in 't algemeen nagezien, hier en daar of verwijdt of verdiept, of ook op beide wijzen moesten geholpen worden, inzonderheid van N°. 17. tot 22, alwaar het land, bezijden de gruppel laag zijnde, noodzakelijk zeer drassig moet staan wanneer door de naauwte of ondiepte van de gruppel of Scheysloot de waterlozinge bekommerd wordt.

16.

Dat de Rijweg, om de gemelde Limietpalen te bezien, hier en daar zeer ongemakkelijk is, en op verscheide plaatsen zeer ver van de palen af is, daar echter, volgens bekomen informatie, zulks buiten groote moeite en kosten konde geholpen worden.

17.

Dat eindelijk de Weer, welke ten einde van N°. 22.

begint, schoon eene notabele waterlozing zijnde, zeer naauw en vuyl is.

Verder heeft de ondergeteekende, nevens de in den beginne dezes gemelde Heeren, de nodige ordres en instructien aan de Schouten, die zulks aangaat, gegeven tot het stellen van den Leeuwenpaal, als mede der palen N°. 1, 2, 4, 16, 17 en 21, mitsgaders tot het weder leggen van drie groote kezelsteen in een triangel om N°. 16, gelijk ook tot het plaatsen van groote kezelsteen bij alle de nieuw gestelde palen, ten einde te beletten, dat tegen dezelve niet kan gereden worden, het zij wegens de rijwegen, die thans langs dezelve lopen, het zij dat in 't vervolg andere langs dezelve mogten gelegd worden.

Tot welke voorsz. nieuwe Limietpalen, als de langdurigste, genomen zijn, vierhoekige blaauwe steenen, lang 11½ á 12½ voeten, ruim 8 voeten boven, en het overige in den grond, naar de Stichtse maat, ter dikte van 9½ á 10 duimen aan alle zijden, en boven aan het Capiteel een duim overstekende.

Zijnde ook op dezelve de wapens der Provinciën gehakt, conform het 16. Art. der Conventie.

Alsmede de Nummers van de palen zelve.

Noch heeft de ondergetekende, met communicatie van den Heer van Lochorst, nodig gecoördelt UEd. Mo. te moeten voordragen, dat de Schouten van de respective Districten, onder welke de Scheysloten of gruppels behoren, dienden gelast te worden, dezelve op de bij Art. 17 der Conventie van 14. Julij 1719 bepaalde breedte en diepte te brengen en te houden, immers daar het terrein zulks eenigzins kan lijden.

Inzonderheid van den Leeuwenpaal tot N°. 1; verder tusschen N°. 1. en 2, als mede van N°. 18. tot 22, op alle welke plaatsen zulks hoog noodzakelijk is.

Dat ook verder spoedige ordre diende gesteld te worden, niet alleen op het herstellen, maar ook op het verbreden van het bruggetje op de Gooyer grift bij N°. 2, aangezien anders hetzelfde, wanneer het op de tegenwoordige breedte blijft, door de continuele passagie der Hessische karren over hetzelfde, aan gestadige reparatien zal onderhevig zijn, als mede dat de waterlozing door hetzelfde onbelemmerd gehouden werd.

Dat ook de Rijksweg langs de gehele Limietscheiding, op eenen kleinen afstand van de palen, ten gemeenen kosten behoorde in orde gebragt en voorts onderhouden te worden door de wederzijdsche Dorpen, langs welke dezelve loopt. Doch vermits de resolutie van UEd. Mo. alleen tot het stellen van nieuwe palen betrekkelijk was, zouden UEd. Mo., indien dezelve dit ook aan den ondergetekende met communicatie van den Heer van Lochorst geliefden te demandereren, denzelven tot het behoorlijk doen verwijderen en verdiepen dier gruppels en scheysloten, conform de Conventie, als mede tot de reparatie van het bruggetje, mitsgaders tot het in orde brengen van den Rijksweg, en tot het opnemen van die gedane verwijdingen, verdiepingen als anders, dienen te autoriseren.

Dat, aangaande de Weer, de ondergetekende niet gebleken is, hoe wijd of diep dezelve moest zijn, dan, dat aan de Schouten van Westbroek en

Tienhoven behoorde gelast te worden, dezelve benevens de Hollandsche Gerechten van Hilversum en Loosdrecht, ten minsten en bij provisie ten spoedigsten, langs den ouden wal, schoon en diep te maken, en alzo te houden, op dat bij eene nadere inspectie den toestand dier uitwatering naauwkeuriger zoude kunnen opgenomen worden.

Aldus geverbaliseerd en de Ed. Mo. Heeren Ordinaris Gedeputeerden 's Lands van Utrecht voorgedragen door den ondergetekenden Procureur Generaal derzelve Provincie, den 15. Maart 1771. (was getekend:) V. J. Blondeel, 1771.

Instructie voor de Schouten der respective Gerechten, gelegen aan de Limietscheidinge, tusschen deze Provincie en Gooyland, van de Stichtse zijde, om naar dezelve de nieuwe stene palen te stellen, voor zo verre ieder zulks aangaat.

1.

Generalijk op te letten, dat het wapen van Holland naar die Provincie, en het Stichtse wapen naar de andere zijde gekeerd is.

2.

Moet de paal, welke geschikt is om gesteld te worden ter plaatse, daar van ouds Leeuwenpaal plagt te staan, gezet worden op de Noordwesterhoek van Eemnes buitendijks, tusschen de 16 en 18 voeten van den houten paal, welke zich thans bij de gemelde Noordwesterhoek, ter bepaling van de jagt van zijne Doorl. Hoogheid, bevindt.

En vermits dezelve alzo op een uithoek van den dijk zal komen te staan, moet 'er wel zorg gedragen worden dat dezelve op de best mogelijke wijze tegen het verzetten, en den dijk tegen verval voorzien worden.

3.

Moet de paal N°. 1 op den hoek van de Meenesteeg of zijdwind van Eemnes buitendijks gesteld worden.

4.

Moet N°. 4 gesteld worden ten einde van de inschinkeling, ter plaatse daar de Grift of Scheysloot tusschen Eemnes en Gooyland overbrugt is.

5.

Vermits de plaats, alwaar N°. 4 gestaan heeft, met het blote oog niet te bepalen is, zo moet zulks geschieden door uit de paal N°. 3 naar N°. 5 in een rechte lijn af te meten 94 roeden 7 voet Stichtse maat, en van N°. 5 naar N°. 3, 200 gelijke roeden, welke afmetingen in hetzelfde punt bij elkander moettende komen, de precise standplaats van N°. 4 zal bepalen.

6.

De paal N°. 16 moet gesteld worden in dezelfde radinge met de palen N°. 11, en de volgende op den afstand van 151 roeden 4 voet Stichtse maat van N°. 15, en moeten om dezelve drie groote kezelsteen in een triangel gelegd worden.

7.

De paal N°. 17 moet gesteld worden ter plaatse, daar de oude noch staat.

8.

De paal N°. 21 moet in een rechte radinge met de drie vorige gesteld worden, op den afstand van 348 roeden drie voet Stichtse maat van N°. 20.

9.

Om of tegen alle palen moeten groote kezelstenen gelegd worden, om te beletten, dat tegen dezelve niet kan worden gereden.

En daar op zijnde mondeling gehoord gemelden Procureur Generaal, en nader gedelibereerd, hebben Hun Ed. Mo. het verrichte in dezen zich laten welgevallen en geapprobeerd, en voorts goedgevonden Mr. V. J. Blondeel, Procureur Generaal dezer Provincie, te autoriseren, gelijk dezelve geautoriseerd word mits dezen, om met communicatie van den Heer van Lochorst, als Raad en Rentmeester Generaal der Domeinen, de gruppels en scheysloten, bij het verbaal gemeld, conform de Conventie van 14 Julij 1719, omtrent de Limietscheiding tusschen Sticht en Gooiland te doen verwijderen en verdiepen, alsmede tot de reparatie en verbreding van het bruggetje op de Gooijer grift, bij N°. 2, mitagaders tot het in orde brengen van den Rijksweg langs de Limietscheiding, op eenen kleinen afstand van de palen, ten gemeenen kosten, omme voorts te worden onderhouden door

de wederzijdsche Dorpen, langs welke dezelve weg loopt.

En verstaan Hun Ed. Mo. dat de Schouten van de respective Districten, onder welke de Scheisloten of Gruppels behoren, zullen worden aangeschreven en gelast, dezelve op de, bij het 17. art. der Conventie van 14 Julij 1719, bovengemeld, bepaalde breedte en diepte te brengen en te houden, immers daar het terrein zulks eenigzins kan lijden.

Zullende al mede, bij eene gelijke aanschrijving, de Schouten van Westbroek en Tienhoven worden gelast de Weer, welke ten einde de Paal N°. 22 begint, beneffens de Hollandsche Gerechten van Hilversum en Loosdrecht, ten spoedigsten langs den ouden wal, schoon en diep te maken en also te houden, op dat bij eene nadere inspectie de toestand dier uitwateringe naauwkeuriger kan worden opgenomen.

En zal extract dezer gansche resolutie aan den Procureur Generaal ter hand worden gesteld, om te strekken tot deszelfs informatie en narichtinge.

19. RESOLUTIE van Gedeputeerde Staten van Utrecht, waarbij de Rentmeester-Generaal der Domeinen en de Procureur-Generaal dier provincie worden gemagtigd om elke vijf jaar eene buitengewone opneming der Gooilandsche grensscheiding te doen. 12 Januarij 1770.

Mr. V. J. Blondeel, Procureur Generaal dezer Provincie, heeft bij memorie ter Vergaderinge voorgedragen, dat door den dood van den Heere Grave van Gronsfeld, voormaligen Bailjuw van Gooiland, de plenaire executie van Hunner Ed. Mo. resolutie van autorisatie op hem Procureur, in dato 22 Maart 1771, met betrekking tot het verder in orde brengen van hetgeen aan de Limietscheiding tusschen voormeld Hollandsch District en deze Provincie was defect of vervallen bevonden, eenigen tijd gesuspendeerd zijnde geworden, hij Procureur Generaal de conferentien tot het verder volvoeren van Hunner Ed. Mo. resolutie, met den laatstelijk aangestelden Heer Bailjuw van Gooiland had hervat; vervolgens met communicatie van den Heere van Lochorst, als Raad- en Rentmeester Generaal van de Domeinen dezer Provincie, het in orde brengen van den Rijksweg langs de Limietscheiding, aan Marten Schuilenburg, toen Schout der Eemnessen, gedemandeerd, het maken van het steenen bruggetje, bij de paal N°. 2 op de Limietscheidinge, publicq aanbesteed, en op den 17. September 1774 de opneming van de twee voornoemde werken, nevens welgemelden Heer van Lochorst en den Heer van Boetzelaer, als Bailjuw van Gooiland, gedaan had, waar bij die beide gemelde werken, over het geheel genomen, in eenen goeden staat bevonden waren, en met betrekking tot eenige kleine bijzonderheden, als het aanhogen van den aanrid op de Stichtsche zijde, en het verhelpen van eenige plaatsen in den weg, zodanige ordres gesteld waren, als vermeend wierd te behoren. Dat vermits ten tijde der gemelde opneming ook bevonden was dat de palen N°. 5, 11 en 14 geheel waren omgevallen en vergaan, en N°. 22 niet langer konde

blijven staan, hij Procureur Generaal, met communicatie als boven, ten gemeenen koste van Holland en van deze Provincie, de benodigde steenen palen in gereedheid had laten brengen en ter behoortliker plaatse doen stellen.

Dat de andere palen, welke van hout overig waren, noch in redelijken staat zijnde bevonden, men ook met het zetten van steenen palen, in plaatse van dezelve, zo lang had willen wachten, tot men van de noodzakelijkheid zoude geïnformeerd zijn.

Dat verder hij Procureur Generaal met den Heer van Lochorst en den Heer Bailjuw van Gooiland gesproken hebbende over de redelijkheid der verplichtinge van de Schouten, zo van de Stichtsche als Goysche zijde, tot het schouwen der Limietscheidinge en het onderhouden derzelve in 't algemeen, en van den in orde gebragten weg langs dezelve in het bijzonder, het ten hoogsten nodig was geoordeeld, dat, gelijk de Bailjuw van Gooiland zal Sorge dragen, dat zulks aan de Hollandsche of Gooische zijde geschiede, Hun Ed. Mo. insgelijks mogten goedvinden den Schouten van Eenmes, Baren, Oostveen, Achtienhoven, Westbroek en de Vuursche aan te schrijven, ten einde zij respective op hunne beurt, jaarlijks op den bestemden dag, met de Schouten van Gooiland, de gemelde schouwe gaan doen, ingevolge van de resolutie der Heeren Staten van den 2. Maart 1723, en den weg, langs dezelve nu in orde gebragt, ieder voor zijn district in denzelfden staat houden, ten koste half van het Sticht en half van de Hollandsche zijde, ingevolge van het 2. art. van het Verbaal van 16 Junij 1720.

Dat vermits aan hem Procureur Generaal, uit

¹ Zie Utr. Plakkaatb. 1, 150. 152.

de door den Heere van Lochorst gecommuniceerde memorie, gebleken was, dat de opneming, laatstelijk in 1775 gedaan, niet te nauwkeurig was geweest; bij dezelve memorie opgegeven zijnde dat alleen de paal N°. 14 omver lag, daar nochtans niet alleen dezelve, maar ook N°. 11 en 5 reeds in het jaar 1774 bevonden waren te zijn omgevallen, en in welker plaatse, op den dag der opneminge van de Schouten, noch gene nieuwe gesteld waren, zo min als in plaatse van N°. 14; dat de paal N°. 22 in het jaar 1774 reeds zodanig bevonden was, dat die niet konde blijven staan, en daarom reeds door hem Procureur Generaal een nieuwen in plaatse daar van besteld was, welke echter niet, dan in de gepasseerde maand Augustus, en dus lang na de opneming der Schouten, had kunnen worden gesteld, hij Procureur Generaal benevens den Heer van Lochorst moesten denken dat men niet genoeg gelet had welke palen waarlijk defect waren, zo min als men had toegezien welke palen noch goed waren, alzo de palen N°. 12 en 16 door de Schouten, die de opneming gedaan hadden, waren afgekeurd, daar nochtans N°. 12 op den 7. September in een goeden staat bevonden en N°. 16 reeds in 1771 van steen gesteld was. Dat daaromme hij Procureur Generaal, met meer-

gemelde communicatie van den Heer van Lochorst, oordelen zoude niet ondienstig te zijn dat om zekeren periodiken tijd, zo als gezamenlijk met den Heer Bailjuw van Goyland zoude geconvenieerd worden, om de drie of vier jaren eene gelijke extraordinaire opneming dier Limietscheidinge wierde gedaan, als nu geschied was, ten einde alle vervallen in dezelve voor te komen.

Waar op gedelibereerd zijnde, hebben Hun Ed. Mo. zich het verrichte en daar omtrent verder voorgedragene in dezen, laten welgevallen, en dien conform goedgevonden en verstaan, dat den Schouten van de beide Eennessen, van Baarn, Oostveen, Achtienhoven, Westbroek en de Vuursche, op den voet en ten fine als bij voorsz. memorie is geadviseerd, zal worden aangeschreven, en voorts den Heer van Lochorst, als Raad en Rentmeester der Domeinen, met en nevens den Procureur Generaal mits dezen te authoriseren, om de vijf jaren, de extraordinaire opneming als in dezen te doen.

En zal extract dezer aan voornoemden Procureur Generaal worden ter hand gesteld, om te strekken tot zijne informatie en narieting.

Zullende bij een gelijk extract de Heer van Lochorst van deze Hunner Ed. Mo. dispositie worden geïnformeerd.

20. PUBLICATIE van *Gedeputeerde Staten van Utrecht tegen het afgraven der grensscheiding tusschen die provincie en Gooyland. 18 Januarij 1791.*

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht doen te weten, alzo Wy ontwaar geworden zyn, dat men zedert eenigen tyd heeft kunnen goedvinden aan de Limietscheidinge tusschen Gooyland en 't Sticht van Utrecht, en wel op den bodem van deze Provincie, voornamelyk tusschen de Limietpalen 16, 17 en 18, op onderscheidene plaatsen, zoo den ryweg, als den grond om denzelve gelegen, ter bekominge van grof Kegelzand, tot eene aanmerkelyke diepte af te graven, waardoor niet alleen de ryweg allengskens smaller word, maar dat het ook te voorzien is, dat door het losmaken van den Sandgrond de Scheislout aldaar toewaijen en mettertyd onzichtbaar worden zal, die dan weder niet als tot merkelyke kosten, ook van de Ingezetenen dezer Provincie jaarlyks zoude moeten worden opgehaald; hebben Wy, om daar tegen in tyds te voorzien, goedgevonden, allen ende een

iegelyk, hy zy wie hy zy, te verbieden, gelyk Wy ten ernstigsten doen by dezen, eenige afgraving van de gewone ryweg der Limietscheiding ofte daaromstreeks, zoo tusschen de voorn. Palen 16, 17 en 18, als elders, te doen of te laten doen; op pene dat dezulken, die dezen contrarie zullen hebben gehandeld, arbitrayk ook des noods, naar exigentie van zaken aan den Lyve zullen worden gestraft.

En op dat hiervan niemand eenige ignorantie zal kunnen voorwenden, zal deze alom in de respectieve Gerechten, aan de voorsz. Limietscheidinge grenzende, worden gepubliceert en geaffigeert naar beloren.

Aldus gedaan te Utrecht den 18. Januarij 1791. (Was gearapheerd) B. H. van Reede, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van Welgemelde Heeren Gedeputeerden. (Was getekend) H. A. Laan.

21. RESOLUTIE van *Gedeputeerde Staten van Utrecht aangaande de herstelling en het verder onderhoud der Limietscheiding van Gooyland. 21 Junij 1793.*

Gelesen de Memorie van den Schout van de Vuursche N. W. Buddingh en van den Secretaris van Achtienhoven Arn°. de Rooy (bij absentie van den Schout door ziekte,) daarbij kennis gevende dat zij op den 14. dezer met den Schout van Hilversum hebben gedaan de schouw over de Limietscheiding tusschen Gooyland en deze provincie, alsmede over de rijweg langs dezelve Limietscheiding, en dat zij hebben gevonden de volgende defecten:

In 't slag van Westbroek de scheiding doorgaans

slegt en de weg vol knikken.

Een gedeelte van het slag van Achtienhoven, tusschen de palen 21 en 20, de scheiding slegt, en op een plaats geheel toegewoelt.

Tusschen de palen 19 en 18 de scheiding doorgaans ondiep en de weg slegt.

Tusschen de palen 18 en 16 de scheiding noodig verbeterd te worden.

Paal 13 was omver gewaaid en lag midden in de rijweg.

Tusschen de palen 11 en 8 de scheiding en de

weg doorgaans zeer slegt, en op veele plaatsen de weg onbruikbaar.

Gevende voorts Hun Ed. Mog. bij voorn. memorie in consideratie of het, indien de beide provincien zich daarin konden verstaan om de limietscheiding en rijweg in goede staat te houden, niet beter ware dezelve door publieke aanneming bekwaam te doen maken en onderhouden, wanneer de limietscheiding altoos in orde en de rijweg bruikbaar zijn zoude, daar nu op het repareren van beiden nimmer order dan na de jaarlijksche schouw kan gesteld worden; submitterende deze hunne consideratien eerbiedigst aan Hunner Ed. Mog. deliberatien, terwijl de Schout van Hilversum insgelijks heeft aangenomen dezelve in zijn rapport te insereren.

En daarop zijnde gedelibereerd, is goedgevonden dat de Schouten der respective districten, bij extract dezer, zullen worden aangeschreven en gelast om elk in zijn slag de scheislotten op te halen, de wegen te verbeteren, gelijk en rijbaar te maken op de plaatsen, alwaar zulx nodig is, alsmede de paal 13 te herstellen.

Auctoriserende Hun Ed. Mog. mits dezen den Procureur Generaal om, met communicatie van den Raad en Rentmeester Generaal der Domeinen, hetgeen verder nodig zal zijn te effectueren, alsmede met opzigt tot eene publieke aanneming van de limietscheiding en rijweg, ten einde die bekwaam te doen maken en te onderhouden, de nodige schikkingen te maken. Ten welken einde extract dezer aan dezelve zal worden ter hand gesteld.

22. RESOLUTIE van Gedeputeerde Staten van Utrecht, houdende goedkeuring der eerste aanbesteding van het zesjarig onderhoud der limietscheiding van Gooiland. 30 September 1794.

Ter Vergadering zijnde ingediend het bericht van Mr. N. C. van Cleeff, Procureur Generaal dezer Provincie, houdende, dat in conformité van Hunne Ed. Mog. auctorisatie, vervat bij Hoogst Derzelve resolutie van den 21 Junij 1793, met communicatie van den Raad en Rentmeester Generaal der Domainen dezer Provincie, een en andermaal met den Bailluw van het Gooyland had gecorrespondeerd over de wijze, waarop, ter meerdere voldoening aan Hunne Ed. Mog. auctorisatie, de Limietscheiding en Rijweg tusschen deze Provincie en Gooiland, ook op de zandigste plaatsen eens voor altijd kenbaar zoude kunnen worden gemaakt.

Dat het aan hem Procureur Generaal, nevens den Raad en Rentmeester Generaal der Domeinen, als mede den Bailluw van het Gooiland voorgekomen was, dat het deswegens het beste zoude zijn, dat op die plaatsen, welke meest de verstuyvinge onderhevig waren, de scheislotten weder werden opgegraven en met plaggen belegd en van weerszijden met wallen, mede met plaggen belegd, tegen de verstuyving meer verzekerd.

Dat evenwel, alvorens dit werk te entameren, eerst een proef genomen hadden, om te zien, in hoe verre dit middel tegen de verstuyving al of niet genoegzaam mogt bevonden worden, met dat effect, dat allen alleen dit middel meer als sufficient voorgekomen was.

Dat zij zich daarom ook verplicht hadden gevonden, om, nadat zij dit werk alvorens nader in loco hadden opgenomen, vervolgens aan Teunis Steenbeek het zelve aan te besteden voor de somma van f 240, als mede het onderhouden van dezelve limietscheiding en rijweg voor den tijd van zes jaren, jaarlijks voor de somma van f 50.— breder bij de annexe Acte van aanbesteding van den 19 Maart dezes jaars.

Dat hij Procureur Generaal, met communicatie als voren, tot menagement van kosten, den Bailluw van 't Gooiland, als hetzelfde interest hebbende als hij qq., in de exacte nakoming dier aanneming, had verzocht, om, na bekome informatie, dat dezelve limietscheiding en rijweg in orde waren gebracht, hetzelfde in persoon op te nemen, met

dat gevolg, dat gemelde Bailluw hem Procureur Generaal per missive van den 16 Julij laatstleden had geïnformeerd, dat hij dit werk van de Limietscheiding en Rijweg had opgenomen en voldoende bevonden; verhopende hij Procureur Generaal hier mede aan Hunne Ed. Ed. Mog. intentie te hebben voldaan.

En daarop zijnde gedelibereerd hebben Hun Ed. Mog. het verrichte in dezen geaprobeerd, en goedgevonden, zoo den Procureur Generaal als den Raad en Rentmeester Generaal der Domainen dezer Provincie, hier van bij extract dezer te informeren.

(Acte van aanbesteding.)

Op den 5. September 1793 heeft de Wel Edele Gestrenge Heer Bailluw van Gooyland, mitsgaders de Wel Edele Gestrenge Heer Procureur Generaal 's Lands van Utrecht, benevens de Wel Edele Gestrenge Heer Raad en Rentmeester Generaal der Domeinen 's Lands van Utrecht etc. etc., als respectivelijk daar toe behoorlijk gequalificeert, voor gezamentlijke Rekening der Provincie van Holland en het Stigt van Utrecht, aan mij ondergeteekende Teunis Steenbeek aanbesteed: Eerstelijk het maken van een behoorlijke gruppel of sloot, om te dienen tot Limietscheiding, ter plaatse daar de oude Limietscheiding heeft gelopen, dog nu door verstuyving als andersints onkenbaar geworden, bijna volkomen ontbreekt; en zulks wel uyt-drukkelijk in het vak strekkende van Paal 2 tot Paal 6 ingesloten, op differente plaatsen; te zaamen ruim 186 roeden, alwaar de voorzeide Limietscheiding ten eenemaal moet werden vernieuwt, en dus ter plaatse voorsz. het graaven van een Gruppel of Sloot, ter diepte van ten minsten twee en een halve voet onder de begaane grond, en de wal van wederzijden behoorlijk met plaggen of heyzooden op te zetten, ter hoogte van ten minste drie voet, mede van de begaane grond te reekenen.

Voorts de voorsz. gruppel van binnen met plaggen of heyzooden te beleggen, voor zoo verre als daar geen water in komt te staan.

Ten tweeden het maaken van een-nieuwe en be-

kwame wagenweg, naast of omtrend de Limietscheyding, in het vak gelegen tusschen paal 2 en paal 3, strekkende na paal 4 en 5. voor zoo verre als dezelve ontbreekt, en wel den wagenweg of spoor te leggen zoo na bij de Limietscheyding, als de ongelijkheid van het terrein eenigzints zal toe laten.

Ten derden, het verder repareren, vernieuwen en behoorlijk met plaggen of heyzooden opzetten van de gragt of gruppel tot de voornoemde Limietscheyding, ter bekwaame breedte en diepte, zoo als in de naastgeleegene en goedgekeurde plaatsen der respective vakken bevonden word, en met het terrein bestaambaar is, als mede het opmaaken van het spoor of wagenweg daar nevens, voor zoo verre dezelve strekt, en wel tot aan Paal 23 en dus de geheele strekking der Limietscheyding, alles voor een somma van Twee Honderd en Veertig Guldens.

Vervolgens het onderhouden van voorsz. Limietscheyding en spoor, gedurende den tijd van zes jaaren, te reekenen van primo Mey 1794, tot ultimo April 1800, voor de somma van Vijftig Gulden 's jaars, mij ten dien eynde aan de jaarlijksche schouwe onderwerpende, op poene van Dijkregt en parate executie; waarop door mij ondergeteekende de Godspenning is ontfangen; verbindende tot nakoming deezer mijn persoon en goederen, als na rechten, — Actum Cortenhoeff den 19 Maart 1794. (was geteekent) T. Steenbeek.

Wij ondergeteekende stellen ons ten deeze tot nakoming van het bovenstaande als Borgen, onder renuntiatie van de beneficien ordinis divisionis et excussionis, onse personen en goederen hier voor verbindende als na rechten. Actum ut supra. (was geteekent) J. Steenbeek, W. Vreeswijk.

23. ACTE VAN COMPROMIS, *waarbij door de provincien Gelderland en Utrecht aan den Erfstadhouder wordt overgelaten te beslissen tot welke der beide provincien de Marsch bij Rhenen behoort.* 24 Maart 1777.

Aangezien zedert een langen reeks van jaren tusschen de Provincien Gelderland en Utrecht veele en onderscheiden geschillen over zeker District, de Marsche genaamd, en aan beide de Provincien bekend, geëxteerd hebben over de Souverainiteit en effecten van het Territoriale regt, welke ieder derzelve in en op het gemelde District aan zig vermeend te competeren.

En beide hoogst gemelde Provincien thans gegengen zijnde, om, tot voorkoming van alle verdere geschillen deswegens, hare pretensien tot en op het voornoemde territoir te laten beoordeelen, en door eene finaaie uitspraak te laten beslissen; zo waren de Ed. Mog. Heren Staten des Hertogdoms Gelre en Graafschaps Zutphen, en de Ed. Mog. Heren Staten van Utrecht te raade geworden Zijne Doorl. Hoogheid den Heere Prince van Orange en Nassau, Erfstadhouder der beide Provincien, te verzoeken, om, niettegenstaande Hoogst Deszelfs menigvuldige en gewigtige occupation, het onderzoek van die zo lang geëxteerd hebbende differenten, en van de stukken, daartoe relatief, wel te willen op zig nemen, ten einde zodanige beslissing of uitspraak te formeren als de Heer Erfstadhouder zoude bevinden te behoren.

En nadat de Heren Staten des Furstendoms Gelre en Graafschaps Zutphen de behandeling van dien te meermalen, en in specie bij de Resolutie van 26 October 1761 en 25 April 1776, hadden gelieven over te laten en te demanderen aan het Hof en Rekenkamer van die Provincie, en dieningevolge daar toe bij gemeld Hof en Rekenkamer, ingevolge acte en commissie van den 5. September 1776, waren verzogt en gecommiteerd de Heren Willem Reinier Brantsen, August Robbert van Heeckeren van Suideras en Jacob Adolph van Heeckeren tot Enghuizen, respective Raaden en Rekenmeester van welgedagten Furstendom en Graafschap, neffens Dr. Bernard Hendrik Cremer, Momboir van dezelve Landschap, Dr. Dirk Willem Abraham Brantsen, substituit Griffier in gemelten

Raade, en Dr. Engelbert van Eck, Auditeur in de Rekenkamer.

En nadat ook de Heren Staten van Utrecht, ter bereiking van hun Ed. Mog. oogmerk, bij resolutie van 31 Julij 1776, gequalificeerd hadden Hun Ed. Mog. Heren Ordinaris Gedeputeerden, zo hadden laatstgemelde Heren, uit het midden van Hun Ed. Mog., bij resolutie van 7 Maart 1777, daar toe gecommiteerd de Heren Jacob Hendrik Grave van Rechteren, Heere van Westerveld, Anthony François Godin, Heer van Cockengen, Joost Taets van Amerongen, Heere van Natewisch, Balthazar Constantijn van Lijnden, Heere van Lunenburg, Abraham Jacob van der Dussen, Heer van Darthuysen, en Hendrik van Asch van Wyck, met den Heer Adjunct Secretaris, Cornelis Anthony Vos, nevens de Heren Daniel François van Goens en Hermannus van Vianen, Raaden 's Hoofs Provinciaal en den Procureur Generaal der Provincie Mr. Valentin Jan Blondeel.

Welke Heren Gecommitteerden (uitgezonderd de Heer van Darthuisen, als wegens indispositie absent gebleven), dienvolgende gezamentlyk in den Hage bij den anderen zijnde, de voornoemde uitspraak van die zo lang tusschen beiderzijds Provincien gesubsisteerd hebbende differenten hebben opgedragen aan Zijne Doorluchtige Hoogheid den Here Erfstadhouder zo van de Provincie Gelderland als Utrecht, met volkomene magt, om in gevalle Zijne Doorl. Hoogheid zulks mogte goedvinden, in te nemen zodanig onpartijdig advis en adistentie, als Hoogst Dezelve tot zijne informatie en gebruik, en tot bereiking van de intentie der resp. Heren Staten zal dienstig oordelen. Na welke wederzijds gedaane delatie Zijne Doorl. Hoogheid zich ook, zo wanneer dezelve differenten volgens de hier na te meldene wijze van procederen zullen zijn geïnstrueerd, met die hoge decisie en uitspraak wel heeft willen chargeren.

Wien volgende dan de wederzijdsche Heren Gecommitteerden, uit kracht van de voorgemelde pro-

vinciale resolutien en op gevolgde commissien, van nu af aan verklaren zig daar aan te submitteren, en zodanige uitspraak en decisie van Hoogstgemelte Zijne Doorluchtige Hoogheid ten wederzijde, zo ten principaale als tot enig hoe genaamd incident, het geen in het behandelen der zake onverhoopt mogte voorkomen, met alle gevolgen en aankleeven van dien, te zullen houden en respecteren, doen houden en respecteren, als een gewijsde in het hoogste ressort van Justitie, waar van gene provocatie, appel, revisie, of enig ander middel van reductie, redres of relief, of hoe ook anders genaamd, zal kunnen of mogen vallen, als van welk wederzijdsche Heren Compromittenten ten krachtigste bij desen renuncieren en afzien, met vaststelling van de volgende wijze ter instructie van de respective pretensien.

Art. 1.

Dat wederzijds in desen pari passu zal worden geprocedeerd, en dat ten dien einde in het generaal word vastgesteld, dat bij memorien en solutien respective zal worden gehandeld, in maniere, als hier na breder zal worden gedetailleerd.

Art. 2.

Dat, om zulks ten effecte te brengen, zo ter eenre als ter andere zijde voor af eene pertinente en specifique conclusie, waarin het sustenue van elke zijde respectivelyk vervat is, zal worden geformeerd.

Art. 3.

Dat dezelve conclusien over en weder, onmiddelyk na het tekenen van deze acte van compromis, zullen worden uitgewisseld, de conclusie der Provincie van Gelderland ondertekend door den Momboir van het Hertogdom Gelre en Graafschap Zutphen, en de conclusie wegens de Provincie Utrecht door den Procureur Generaal van dezelve Provincie.

Art. 4.

Dat dezelve conclusien naderhand niet zullen mogen worden vermeerderd of vergroot, maar dat alle zodanige vermeerderingen zullen worden gehouden pro non adjectis, zonder dat daar op in judicando enige reflexie zal mogen worden genomen.

Art. 5.

Dan dewijl het oogmerk van de beide Provincien alleen is de bereiking van regt en billijkheid, en het veelligt zoude kunnen gebeuren dat of van beiden zijden, of van eene derzelve, in het behandelen der zake, het zij na het uitwisselen der hier na te meldene documenten, of zelfs na het uitwisselen der wederzijdsche memorien, mogte bevonden worden dat door het tegenzijds geproduceerde of geposeerde hun lieder sustenue en conclusie waarlijk werde verswakt, zo zal aan die zijde, van welke zulks mogte worden geremarqueerd, eene presentatie of declaratoir kunnen worden gedaan, om in zo verre van de te voren genomene conclusie af te gaan; en zal van de tegenzijde, binnen den tijd van een maand daarna, gedeclareerd worden of men eene zodanige gedane presentatie of declaratoir zal gelieven te accepteren of niet; en het zij het zelve tegenzijds worde geaccepteerd, of gerejecteerd, zal van de zijde van welke zulks gedaan word, hetzelfde bij de schrifture, welke noch

na het doen van hetzelfde ingeleverd word, mogen geinhereerd, en op den voet of grond van hetzelfde mogen geargumenteerd worden.

Art. 6.

Dat binnen den tijd van vier maanden na dato deses, op gelijke wijze, aan de Grebbe, de Momboir des Hertogdoms Gelre en Graafschaps Zutphen en de Procureur Generaal der Provincie Utrecht over en weder elkander zullen exhiberen en furneren geauthentiseerde Copien van al het bewijs, schijn en bescheid, waarvan een ieder zig bij zijne memorie zal willen bedienen.

Art. 7.

En zulks met dat oogmerk, dat een ieder, bij dezelve zijne memorie, zich van de tegenzijds overgeleverde stukken zal kunnen bedienen, om dezelve daarbij te debatteren, en aldus bij de applicatie van zijne bewijzen nog de zodanige te kunnen en te mogen voegen, welke hij tot debat van de tegenzijdsche zal nodig oordelen.

Art. 8.

En zal mede om die reden na voorgemelte wisseling wederzijds nog gegeven zijn een nieuwe termijn van drie maanden, om in dezelve elkander over en weder te kunnen overgeven geauthentiseerde copien van die documenten, die men aan ieder zijde, tot debat van de tegenzijds overgeleverde producten, foornemens mogte wesen te appliceren.

Art. 9.

En zal binnen een maand, na het verloop van dien termijn, aan den Momboir en Procureur Generaal respectivelyk vrijstaan, om alle de originele stukken, of ook wel originele boeken, waaruit extracten mogten zijn gemaakt, ten fine van applicatie, ter plaatze daar dezelve berusten, te examineren, en daarop zodanige remarques voor zich te maken, als ieder tot zijne eigen narigt zal vermenen nodig te hebben.

Art. 10.

Alles ten einde en effecte de hier na te melden solutien maakt en bloot zullen zijn, en dus noch aan de een noch aan de andere zijde zullende zijn toegelaten daarbij enig nieuw bewijs te mogen overleggen, de zaak daarmede zal kunnen worden gehouden voor voldongen, en in staat van wijzen gebracht.

Art. 11.

Dat de wederzijdsche wisseling van conclusien en documenten, mitsgaders examinatie derzelve, in voege voorsz. gedaan zijnde, binnen den tijd van vier maanden daarna, voornoemde momboir en Procureur Generaal, op tijd en plaatze daartoe bij dezelve onderling naar beste convenientie voor het verloop van dien termijn te bepalen, malkander zullen exhiberen en overgeven hun lieder schriftelijke memorien, gemunieerd met alle bewijs, schijn en bescheid, bij voorgaande articulen vermeld, en wel zodanig, dat die zullen zijn geformeerd en ingerigt in duplo, of wel een in originali en een in copia authentica, waarvan het laatste zullende overgaan in handen van tegenzijde, de originele bij provisie zal kunnen en moeten blijven onder dengenen, die dezelve ingesteld en gefurneerd heeft, en zulks ten zoodanigen einde als hierna nader zal worden gemeld, alles met dien verstande, dat de copien

van de documenten, hinc inde aan malkanderen gecommuniceerd zijnde, die als nu niet zullen behoeven per copiam authenticam, als tot de respective memorien gehorende, voor de tweede reis medege-deeld maar alleen gequoteerd te worden.

Art. 12.

Dat na het overleveren van de gemelde memorie en hetgeen, ten tijde dier overlevering, verders vastgesteld is te moeten geschieden, binnen den tijd van drie maanden, over en weder zal moeten worden gediend van schriftelijke geadstrueerde en beredeneerde solutien, welke, als art. 10 gemelt, zullen moeten zijn naakt en bloot, en daarmede de zaak worden gehouden voor voldongen en in staat van wijzen gebracht.

Art. 13.

Wanneer de Momboir en Procureur Generaal onderling een zekeren dag, binnen den voorsz. termijn, tot het dienen van solutien (welke echter over en weder zullen blijven eene voor de tegenzijde secrete schrifture) zullen bepalen en vaststellen.

Art. 14.

Dat op zodanigen dag de originele memorien en bijgevoegde bewijs, schijn en bescheid, alsmede de solutien, door den Momboir en Procureur Generaal respectivelyk ondertekend, met renuntiatie van verdere productie gesloten, en met de zegels van meergemelde Momboir en Procureur Generaal verzegeld, door hun beide aan den Heer Arbitreren zullen worden overgeleverd, om daarmede verder te handelen als in vorenstaande acte van compromis is uitgedrukt.

En zal het aan Hooggemelde Heer Arbitreren staan om van wederzijden, zo het nodig geoordeeld word, te mogen requireren de originele boeken, waar uit aan de eene of andere zijde een extract mogt zijn geapliceerd.

Art. 15.

Is mede over en weder overkomen, dat na ergane decisie de Momboir en Procureur Generaal respectivelyk zullen verplicht zijn, om met voorkennis van Zijne Doorl. Hoogheid, alle de ingediende stukken met derzelve documenten weder te lichten en in te trekken.

Art. 16.

En ofschoon het, in een different tusschen twee Provinciën, niet welvoegelijk is zodanige defaulten of verstekken te bepalen, als de gewone wijze van procederen tusschen bijzondere perzonen anders opgeeft, zullen niet te min de voorgemelde termijnen zijn en blijven gefixeerd, zo dat men die wederzijds ten fine, waartoe dezelve respectivelyk zijn bestemd, ter goeder trouwe zal observeren; zullende de Momboir en Procureur Generaal voren gemeld, tot het houden van iederen vastgestelden termijn, voor het verlopen van denzelven, aan de Greb te zamen komen, ten ware eene andere plaats tusschen dezelve ter verrichting van het een of ander bepaald ware of mogte worden.

Art. 17.

Dan zo door het een of ander toeval of wettige redenen mogte veroorzaakt worden, dat aan de eene of andere zijde ten bestemden dage niet konde worden verricht hetgeen, volgens hetgeen hier voren is gereguleerd, behoorde te geschieden, zal zulks van die zijde, aan welke dat toeval of reden voorkomt, aan den Heere Arbitreren, met het voordragen dier redenen, voor het aflopen van den termijn moeten worden geremonstreerd, en eene prolongatie van den als dan lopende termijn worden verzocht, ten fine zijne Doorluchtige Hoogheid daarop disponere, zo als bevinden zal te behoren; en zal van dezelve dispositie van den Heere Erfstadhouder zo spoedig mogelijk aan de tegenzijde worden kennis gegeven.

Doch zal zodanig uitstel, des noods, bij elken termijn niet meer dan eens en niet langer dan voor de helft van den principalen termijn mogen verzocht worden; zullende aan de tegenzijde van het gegeven uitstel mede gejouisseerd worden.

Art. 18.

En in dien onverhoopt aan de eene of de andere zijde een der gezamentlyk bepaalde termijnen niet wierde geobserveerd, of op dezelve niet wierde verricht het geen volgens den loop der procedures behoorde te geschieden, zonder dat de prolongatie van zodanigen termijn zal verzocht en geacordeerd zijn, zal door de tegenzijde daar van aan den Heere Arbitreren worden kennis gegeven, om daar in te handelen, gelijk Hoogst Dezelve, conform de bepaling der alomte gereciperde regten, en om, niettegenstaande het verzuym van de eene zijde, tot een spoedige afdoening te geraken, zal behoorlyk oordeelen; en na vertoon van het verzuym, aan de eene zijde gepleegd, op de stukken, aan de andere zijde ingediend, Hoogst Deszelfs uitspraak te doen.

Alle welke pointen, nadat voor of aan Zijne Doorluchtige Hoogheid door de Gecommitteerden van beide de Provinciën gecommuniceerd waren, en nadat Hoogst Dezelve vervolgens de goedheid hadde gehad, om deze acte van compromis en daarin over een gekomene wijze van procederen met Hoogst Deszelfs aggreatie te bekrachtigen, van wederzijde aangenomen en vastgesteld zijnde, zijn hiervan drie eensluydende instrumenten gemaakt, en door wederzijdsche Gecommitteerden en Ministers getekend. Waar van een aan Zijne Doorluchtige Hoogheid is overgegeven, en de wederzijdsche Compromittenten ieder een na zig genomen hebben.

Actum in 's Gravenhage, den 24. Maart 1777.

W. R. Brantsen, A. R. van Heeckeren van Suideras, J. A. van Heeckeren, B. H. Cremer, D. W. A. Brantsen, E. van Eck, J. H. G. v. Rechtersen, A. F. Godin, J. Taets van Amerongen, B. C. v. Lijnden, H. van Asch van Wijck, C. A. Vos, D. F. van Goens, H. v. Vianen, 1777. V. J. Blondeel, 1777.

24. CONCLUSIEN, *tusschen de provincien Utrecht en Gelderland gewisseld aangaande den eigendom van de Marsch bij Rhenen. 24 Maart 1777.*

Conclusie wegens de Provincie Utrecht, tot het district, de Marsche genaamd, op den 24. Maart 1777 door den Procureur Generaal derzelve Provincie aan den Momboir des Furstendoms Gelre en Graafschaps Zutphen overgegeven en met denzelven tegen de conclusie, wegens het gemelde Landschap, uitgewisseld, conform het 2. en 3. art. van de acte van Compromis, op bovengemelde dage door de Heeren Gecommitteerden der Hoogstgemelde Provincien getekend.

de Provincie van Utrecht, uitgewisseld, conform het 2 en 3 art. van de acte van Compromis, op bovengemelden dage door de Heeren Gecommitteerden der Hoogstgemelte Provincien getekent.

De Procureur Generaal van de Provincie Utrecht concludeert wegens de Edele Mogende Heeren Staten van denzelven Lande, ten fine dat bij definitive uitspraak van Zijne Doorluchtige Hoogheid den Heer Erfstadhouder, als door de Provincien Gelderland en Utrecht verzochten Arbitr, de Provincie Utrecht alleen, en met uitsluiting van de Provincie Gelderland, zal worden verklaard gerechtigd te zijn tot de Hoogheid en Heerlijkheid over en van het district de Marsche, thans aan de Zuidzijde of Linkeroever van den Rhijn of Lekke, doch oudtijds ten Noorden of aan den Rechteroever van den Rhijn, in den Lande en Kerspele van Rhenen gelegen, beide in het kerklijke en wereldlijke, met de gevolgen en aankleven van dien.

Immers en ten minsten zodanig dat bij hoogstgemelde uitspraak zal worden verklaard, dat in en over het zelve district aan de Provincie Gelderland niet anders kan volgen dan het stellen van een zwijgenden Schout, door den sprekenden Schout, welke aldaar wegens de Provincie Utrecht is, en vervolgens zijn zal, te beëdigden, als mede het recht om in de Marsche te vorderen en te heffen de helft van zodanige ponschattinge, als bij de Provincie Gelderland geordonneerd is en geheft wordt, of bij vervolg geordonneerd en geheft zal worden, zo lange de Heeren Staten van Gelderland het voornoemde district tegen allen overlast zullen beschermen, zonder iets meer, hoe zulks ook mochte genaamd zijn. Ofte tot allen alzulken fine, als bij Hoogstgemelden Heer Arbitr in goede justitie zal bevonden worden te behoren. V. J. Blondeel, Procureur Generaal van de Provincie Utrecht. 1777.

Conclusie wegens de Provincie van Gelderland, tot het district, de Marsch genaamt, op den 24. Maart 1777 door den Momboir des Furstendoms Gelre en Graafschaps Zutphen overgegeven, en met denzelven tegens de Conclusie, wegens

Dat bij definitive uitspraak van Zijne Doorl. Hoogheid den Heere Erfstadhouder, als door de Provincien Gelderland en Utrecht versogte Arbitr, zal worden verstaen dat het district Lands, de Marsch, gelegen aen de Linkeroever van de Neder-Rhijn, over de stad Rhenen, aen de kant van de Nederbetuwen, Gelders en onder het ressort en souverainiteyt van de Heeren Staten des Furstendoms Gelre en Graafschaps Zutphen privative gehorende is, en dat over sulks alle d'effecten, welke uit het Territoriale regt en Superioriteyt zijn profluerende, en speciael het reght van het vorderen van contributien en schattingen, off heffinge van eenige personeele off reële middelen van Finantien, alleen en sonder eenig condominium off concurreerende souverainiteyt, voor het geheel ofte ten deele, in wat proportie off voor wat gedeelte sulks ook soude mogen wesen, te admitteeren, aen opgemelte Heeren Staten van Gelderland competeeren, immers voor soo verre niet bevonden zal werden, daar aen door dezelve Heeren Staaten, het sij bij eene klare dnydelijke en positive formeele concessie, het zij bij eenig accord en overgifte, off andersints, in eenigerlij opsigte en maniere, met relatie tot de effecten van het territoriale regt, off eenige van dien, gederogeerd en aen de Heeren Staaten 's Lands van Utrecht geconcedeert en overgegeven, en oversulks bij dezelve wel en deugdelijk beseeten te zijn; dat mitsdien, soo verre daer van ten genoeg regtens niet zal komen te consteeren, voorseide Heeren Staaten van Gelderland in dat haar privatif reght en souverainiteyt, met de gevolgen en aankleven van dien, sullen behooren te werden gemaintineert en in de possessie van dien gestijft en gesterkt, off ten minsten geredintegreert, en dat alle onderneemingen daer tegens, welke nu off voormaals, door ofte namens de Heeren Staaten 's Lands van Utrecht, de facto mogten zijn gedaan en in het werk gestelt, niet anders dan als soo veele Usurpatien en onbestaenbare attentaten sullen kunnen werden aengesien en gehouden, en als sodanig moeten werden afgeschafft en buyten effect gestelt, met reparatie van de schade, welke in soo een geval mogt bevonden werden aen opgemelte Heeren Staaten des Furstendoms Gelre en Graafschaps Zutphen toegebracht te zijn. B. H. Cremer, Momboir des Furstendoms Gelre en Graefschaps Zutphen.

25. OVEREENKOMST *tusschen den Procureur-Generaal van Utrecht en den Momboir van Gelderland over het vragen van uitsstel tot het indienen der wederzijdsche geheime schrifturen van solutie, bij art. 12 en 13 van de voorgaande acte van compromis vermeld. 25 Maart 1778.*

Op den 23. Maart dezes jaars zijn wij ondergeschreeve Momboir des Furstendoms Gelre en Graafschaps Zutphen en Procureur Generaal 's Lands van Utrecht aan de Grebbe bij den anderen gekomen, ten einde, ingevolge den inhoude van de acte van compromis, nopens het different over het territoir de Marsch de wederzijdse documenten te quoteren, de kopyen met de originelen derzelver te vergelijken en van memorien te wisselen; 't welk dienvolgende alzoo gedaan zijnde, hebben wij ondergeschreeve in overweging genomen de extensie en menigvuldigheid der aan beide zijden overgelegde stukken, alsmede den bepaalden tijd binnen welken van schriftelijke solutien zoude moeten worden gediend, en is ons daarenboven voorgekomen dat gedurende den tijd van de drie maanden, binnen welken dezelve zouden moeten worden in gereedheid gebragt, geene notabele vacantie invalt, dan alleen op het eind van denzelven termijn, doch dat dezelve ons ondergeschreeve van geen merkelijken dienst zoude weezen, aangezien alles voor

het begin derzelver noodzakelijk diend in gereedheid te zijn, zoo tot het resumeren en munderen, als afschrijven der gemelde schrifturen, behalven dat ook noch de loopende en eventueel opkomende zaaken van de eene of andere of wel van beide zijde eene verhindering zoude kunnen te wege brengen, de precise bepaling van deelen laatste termijn na te komen. Weshalven wij ondergeschreeve op heeden bij deelen verbale zijn overeengekomen om aan hun Edele Mogende Heeren Leeden der Commissien van de respectie Provincien voor te dragen, of het niet raadzaam ware in tijds aan zijne Doorlugtige Hoogheid den Heer Erfstadhouder, als in deelen verzogte Arbitrer, te verzoeken, dat aan ons ondergeschreeve, tot het instellen van de secrete schrifturen van solutie, mogt worden geaccordeert eene prolongatie van twee maanden. Aldus geconvenieert en geverbaliseerd aan de Grebbe op den 25. Maart 1778. B. H. Cremer, V. J. Blondeel, 1778.

26. INVENTARIS *der stukken, aan Z. D. H. den Prins Erfstadhouder overgegeven ter beslissing van het geschil in de voorgaande acten vermeld. 27 Februarij 1779.*

Inventaris van stukken in zake compromissoriaal tusschen den Momboir des Furstendoms Gelre en Graafschaps Zutphen en den Procureur Generaal 's Lands van Utrecht, over het territoir de Marsch.

Aan zijde van den Momboir gediend van memorie groot 515 artykelen, behalven de conclusie, en waarbij zijn geapliceerd de documenten sub litteris A. 1. A. 2. A. 3. A. 4. A. 5. A. 6. A. 7. A. 8. A. 9. A. 10. A. 11. B. 1. B. 2. C. D. E. F. G. H. I. K. 1. K. 2. L. M. 1. M. 2. N. O. P. Q. R. S. T. V. U. W. X. Y. Z. 1. Z. 2. AA. 1. AA. 2. BB. CC. DD. EE. FF. GG. HH. 1. HH. 2. HH. 3. II. KK. LL. MM. NN. OO. PP. QQ. RR. SS. TT. VV. UU. WW. XX. YY. ZZ. AAA. BBB. CCC. DDD. EEE. PFF. GGG. HHH. III. KKK. 1. KKK. 2. LLL. MMM. NNN. OOO. PPP. QQQ. RRR. SSS. TTT. VVV.

Solutien, groot 906 artykelen behalven 't persistit.

Voorts nog lijst der stukken aan zijde van denzelven gefurneerd, en hier voorts gemeld.

Aan zijde van den Procureur Generaal memorie groot 293 artykelen, behalven de relatie tot de conclusie, welke voor dezelve memorie is gevoegd, en waartoe geapliceerd zijn de documenten sub numeris 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. A. B. C. D. E. F. 11. 12. A. B. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. A. B. C. 32. A. B. 33. A. B. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. A. B. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. A. B. C. D. E. F. 49. 50. 51. 52. 53. 54. A. B. 55. 56. 57. 58. 59. 60. A. B. C. 61. 62. 63. 64. 65. A. B. C. D. E. F. G. 66. 67. 68. 69. A. B. C. D. 70. 71. 72. A. B. 73. A. B. C.; breder bij de lijst voor deelen gevoegd.

Solutien, groot 1475 artykelen behalven 't slot; refererende zich deelen, zo veel nodig, tot de acte van compromis, aan de zijde van den Momboir onder zijne documenten overgelegd sub VVV.

Aldus geïnventariseerd, in causa geconcludeerd, en van verdere productie gerenuncieerd, in 's Hage den 27. Februarij 1779. B. H. Cremer, V. J. Blondeel. 1779.

27. MEMORIE *van den Procureur-Generaal der provincie Utrecht aangaande het regt dier provincie op de Marsch bij Rhenen. 1777.*

Ten einde in de deductie over het recht der provincie van Utrecht tot het territoir van de Marsche, op de hoogte der stad Rhenen, thans tusschen den

stroom van den regter arm der riviere den Rhijn en den verlauden streng van de gemelde riviere, nog den ouden Rhijn genaamd, gelegen, alsmede

¹ Uit den voorgaanden Inventaris blijkt het dat de verdedigers van de regten der beide provincien zich van hunne last-

nopens het recht tot den stroom zelve, immers over het gedeelte deszelfs op omtrent die hoogte, in eene behoorlijke orde voort te gaan, heeft het gevoeglijkst toegeschenen die verhandeling in eenige verdeelingen af te scheiden, zodanig, dat in de eerste, bij wijze van inleiding, aangetoond worde:

Welke gebeurtenissen gelegenheid tot het verschil over het gemelde stuk lands gegeven hebben, immers hebben kunnen geven, en 't zij als natuurlijke, 't zij als toevallige oorzaken van het zelve kunnen aangemerkt worden.

Dat in de tweede afdeeling voorgesteld worde het historische nopens dat different, en het geen daarin tusschen de Provinciën Gelderland en Utrecht, zedert de bekende beginselen dier geschillen tot op den tegenwoordigen tijd toe is voorgevallen.

Dat in de derde die redenen en bewijzen zullen te vinden zijn, welke tot staving van het gesustineerd oppermachtig recht dezer provincie op het district van de Marsche, alsmede op den stroom van de riviere den Rhijn, immers en ten minste ter hoogte van de stad Rhenen en daar omtrent, verneemt word te kunnen strekken.

Dat ten vierden alle zo directe als ingewikkelde middelen en tegenwerpingen van de provincie Gelderland ter goeder trouwe voorgesteld en wederlegd zullen worden.

En dat eindelijk in de vijfde afdeeling uit al het te voren gededuceerde zodanige conclusie opge maakt worde, als naar recht en billijkheid, op grond der bijgebrachte redenen en bewijzen, zal vermeend worden te moeten volgen.

EERSTE AFDEELING.

Welke de oorzaken zijn, die gelegenheid hebben gegeven, immers hebben kunnen geven, tot de beginzels van het different met Gelderland over de Marsch.

Het is eene zeer bekende en misschien ontelbare reizen ondervondene zaak, dat in alle landen, welke met rivieren doorsneden of bespoeld zijn geworden, dezelve stroomen, door verscheidene oorzaken, hunnen loop, 't zij in het geheel of ten deele, veranderen en daar door ook eene gantsch andere gedaante in de ligging der naburige landen veroorzaken.

En schoon deze toevallen wel zo menigvuldig niet meer ondervonden en zo licht niet meer te vrezen zijn, na dat de noodzaakelijkheid of andere redenen de volkeren aangezet hebben, om de rivieren door dijken en andere middelen te bedwingen, zo zijn er egter klare voetstappen overig, dat het verloop van de een of andere rivier, in 't bijzonder van den Rhijn, meer dan eenmaal en ook

in ons Nederland plaats gehad hebbe, 't zij dan dat zulks voor of na eenige bedijking gebeurd mag wezen.

Immers getuigt dit, ten opzichte van den genoemden stroom, in 't algemeen Heda, in *Historiâ ultrajectinâ*, cap. 1. daar hij zegt „*Rhenum frequenter alveum suum mutasse*,” en in 't bijzonder van den loop deszelfs bij Wageningen, A. van Sligtenhorst, in zijne Geldersche geschiedenissen, I. Boek § 166:

„Rechtevoort en legt het (*Wageningen*) niet aan den Rhijnstroom (die, als in verganghene tijden onbedijkt, en onbedwongen zijnde, van tijd tot tijd overal meenighe uitganghen, en den gemakkelijken weg heeft gezocht. Hoe wel het meer dan gewis is, dat de Rhijn voor omtrent 200 jaren te roer langs de vesten der stad plagt heen te loopen, en in teyken van waarheyd tegen over het oude kerksken van Nicolaas, daar nu het Raadhuis is, al noch staet, en in wesen is het geveesde Tolhuys, 't welk by ons gedenken noch met geweldighe ijzere vensters en deuren was bekend onder den naam van Heughesteyn, ofte zo anderen liever willen spellen Huynesteyn.”

Dit zelfde heeft ook het territoir van de Marsch, over het welk thans het te beslissen geschil tusschen de Heeren Staten van Gelderland en Utrecht exsteert, ondergaan.

Want wanneer men den ouden loop van de riviere den Rhijn, op de hoogte van de stad Rhenen, met den tegenwoordigen vergeleken, nagaat, zal men bevinden:

Dat door de verandering deszelfs de landen, welke onder het district, de Marsche genoemd, behoren, eene gantsch andere ligging ten opzichte zo van de gemelde stad als van de geheele provincie van Utrecht bekomen hebben, dan zij te voren hadden.

En is die verandering van den loop des Rhijns, omtrent de stad Rhenen, zo algemeen bekend geweest, dat daarvan zelfs gewag gemaakt wordt bij schrijvers, welke niet opzettelijk daarvan handelen, maar alleen in 't voorbij gaan zulks bijbrengen; ja men vindt 'er, die niet alleen verhalen, dat de gelegenheid der landen omtrent Rhenen daardoor verandert is met betrekking tot de stad, maar zelfs dat de gelegenheid der stad daardoor veranderd is met betrekking tot de rivier.

Dus vind men in *Actis Sanctorum Mensis Junii* Tom. II. p. 557, in eene voorafrede, voor het leven van de *H. Cunera*, door den Heer Daniel van Papenbroek geschreven: „*Rhenen oppidum est conditionis Ultrajectinæ in Belgio, ad dexteram nunc Rhæni fluminis ripam, olim ad laevam sitam et ideo fortassis plurali nomine dictum antiquitus, quod esset inter duos Rhenos; novum scilicet, qui hisco in partibus nunc Lecca dicitur, et*

geving gekwetst hebben. De vermelde bescheiden, in vijf fol. boekdeelen verzameld, zijn nog in het archief der provincie Utrecht voorhanden, behalve de schriftuur van solutien, namens Gelderland overgelegd, die, krachtens art. 13 der acte van compromis (zie blz. 120), voor Utrecht geheim moest blijven. De zaak is, zoo ver wij weten, nooit beslist.

Die stukken, hoe gewichtig ook, kunnen, om hunnen omvang, hier niet worden afgedrukt en wij moeten ons bepalen tot de mededeeling eener belangrijke en bij die processtukken niet behoorende memorie van den Procureur-Generaal van Utrecht, die ten grondslago van het dezerzijds beweerde gestrekt heeft en met den geheelen loop van het eeuwen-oude geschil ook de Geldersche sustenen bevat. De geleerde Blonderd werd in de behandeling der zaak meer bijzonder bijgestaan door het lid der Utrechtsche Staten, den Heer R. C. van Lijnden van Lannenburgh.

„veterem, cuius aegre nunc vestigia, nisi interrupta, invenies.”

En ofschoon gemelde Heer van Papebroek, of Papebrochius, hier wel te ver gaat, als hij den ouden Rhijn aan de andere zijde der stad Rhenen brengt, toont echter een zoodanig vreemd en belangloos getuigenis de zekerheid van het gemeen gerucht nopens de verandering van den loop des Rhijns omtrent Rhenen, 't zij dan dat men stelle dat zulks veroorzaakt is geworden door een zeer hoog zeewater, en daarop gevolgde overstroming, in de jaren 1170 of 1171, in welke beide dit ongeluk aan het bisdom overkomen is, zo als blijkt uit Heda, in het leven van Godefridus van Rhenen, 28. Bisschop van Utrecht, in welken tijd hij ook dezelfde zijne stad Rhenen, met al hetgeen hem uit zijne familiegoederen, na de ongelukken het Sticht overkomen, nog overig was, aan de kerk van Utrecht geschonken heeft, zo uit den zelfden Heda blijkt; 't zij dat men die verandering vroeger en in de negende eeuw stelle voorgevallen te zijn.

Dit is ten minsten zeker, dat, volgens een algemeen getuigenis, de rivier de Rhijn zijnen loop omtrent de stad Rhenen veranderd hebbe.

Welke verandering zeker, volgens de nog overgeblevene voetstappen, daarin bestaan heeft, dat dezelfde eerst met haren voornamen stroom ten zuiden van de Marsche gestrekt hebbende, haren ouden loop verlatende, de Marsch als geheel van de stad Rhenen heeft afgescheiden, en nu alleen ten Noorden van dat district, rakende langs de stad Rhenen, loopt, waardoor de verlate bodem, zo niet opgedroogd, ten minsten onbevaarbaar geworden is.

Niet dat men behoeft staande te houden, of zulks ook wil doen, dat er langs de Marsche, aan de zijde van Rhenen, geen water gelopen hebbe, neen, uit hetgeen in de derde afdeeling bijgebracht zal worden, zal het genoeg consteren dat de Marsch aan wederzijde met Rhijnwater omringd geweest zij en een eiland uitgemaakt hebbe, zo dat het misschien een dier genen is, van welke Plinius, *Lib. 4. Hist. Nat. cap. 12.* gewaagt: „In Rheno „ipso prope centum millia passuum in longitudi- „nem nobilissima Batavorum insula et Caninefatum „et aliae Frisorum — Marsatorum”; welke Marsatii door Cluverius, *de tribus Rheni alveis* in de kaart op de hoogte van Wageningen of daaronder geplaatst worden, zeggende ook in zijn laatste hoofdstuk: „oppida igitur nunc in veterum Marsacorum „cernuntur finibus, Arnhem, Wageninge, Rhenen” zodat, hetzij de Marsatii of Marsaci een of meer eilanden in den Rhijn bewoond hebben, dat ten minste zeker zij, dat men niet wel kan ontkennen dat dezelfde gewoond moeten hebben op eene plaats, welke door hare gelegenheid ons van zelf het oude verblijf dier volken aanwijst, en zelfs tot op den huidigen dag den naam derzelve is blijven behouden.

Maar gelijk men dezerzijds wel wil toestaan dat de Marsch misschien nooit geheel en al aan Rhenen vast geweest is, zo houd men daarentegen, wegens de provincie Utrecht, even vast staande, dat de Rhijn met zijnen grootsten arm, en die ook den naam dier riviere droeg, aan de andere zijde van de Marsch na de Geldersche zijde gelopen hebbe.

Tot een kort en zeker bewijs van dit geassereer-

de, beroept men zich op de oude voetstappen, waarvan zo even gewag gemaakt is, welke men ten allerklaarsten aan de Zuidoostzijde van de Marsch ontdekt en hierin bestaan:

Dat onmiddelijk achter den dijk, welke op de hoogte van de Spees den tegenwoordigen stroom van den Rhijn bedwingt, de oude Rhijn zijnen aanvang neemt en eerst langs en voorbij Kesteren, aan de Geldersche zijde, meest Zuidwestelijk voortloopt, en voorts Noordwestelijk tot op de hoogte van Lienden, alwaar dezelve Noordelijk begint te lopen, tot aan Versen of Veerhuizen, daar hij wederom eene Noordwestelijke en Noordelijke buiging krijgt en eindelijk bij het veerhuisseke schiet en zich in den tegenwoordigen stroom van den Rhijn ontlast.

En zijn behalven deze zichtbare tekenen van den ouden loop der meergemelde riviere ook nog overig gebleven de naam van den Ouden Rhijn, welke aan den verlaten bodem als nog gegeven word, en welke benoeming niemand lichtelijk zal zeggen zonder eenige rede also gegeven te zijn.

Zomin als men zoude kunnen zeggen, dat de Geldersche landen, welke ten Zuiden van de Marsche aan den verlamden stroom van den Rhijn gelegen zijn, zonder eenige rede den naam van den Oever van den Rhijn dragen.

Gelijk diezelfde benoeming van den Ouden Rhijn ook nog overig is gebleven aan zeker gedeelte van den verlaten bodem van de rivier, beneden Rhenen, onder het territoire van Amerongen, alwaar juist het tegengestelde van hetgeen aan de Geldersche zijde plaats heeft, door de verandering van den Rhijnstroom is veroorzaakt geworden; dat namelijk landen, welke voormaals aan de Geldersche zijde van den ouden hoofdstroom gelegen hebben, thans aan de Stichtsche zijde van den tegenwoordig bevaaren wordende Rhijn gelegen zijn, doch daarom niet opgehouden hebben Geldersch te wezen.

Maar het schijnt, dat, nadat de Rhijn zijnen ouden cours tusschen de Marsche en de Betuwe verlaten heeft gehad, en met zijnen gantschen stroom tusschen het laatst genoemde district en de stad Rhenen beginnen te vloeijen, niets dan een verland overblijfsel ter plaatse van zijne vorige beddinge overlatende, en nadat de oude Rhijn dus van behoorlijk water ontzet, van tijd tot tijd al meer en meer, gelijk in dergelijke gevallen noodzakelijk volgen moet, onbruikbaar, ja bijna is opgedroogt geworden, dat de nabuurschap, welke de Marsch daardoor met de Nederbetuwe gekregen heeft, ook gelegenheid gegeven heeft aan tijdelijke Heeren van Gelderland, en derzelve onderzaten, voornamelijk in tijden van oorlog, welke zo menigvuldig tusschen de Heeren van Gelderland en Bisschoppen van Utrecht geëxteerd hebben, om uit de Betuwe invallen en stroperijen in de Marsch te doen, en de onderzaten van den gestichte Utrecht op diverse wijze te plagen, en dewijl het gemelde territoire door den gantschen Rhijn van het hoofdgedeelte van het Sticht, alwaar de Bisschop zijn verblijf had, afgescheiden was, vindt dezelfde zich niet in staat om het geweld, waaraan die van de Marsch ten allen tijden uit de Betuwe blootgesteld waren, voor te komen of met effecte tegen te gaan.

Weshalve de Bisschop, als Heer van den Lande van Utrecht, met de Staten van zijne landen op de eene zijde, en de Furst van Gelre met zijn Raad ter andere zijde aangegaan hebben zeker accoord, behelzende dat de Hertog de Marsch en de inwoners van dien zoude beschermen ende voorstaan, inzonderheid van alle schade en ongelden, die de voorzeide inwoners zouden mogen opkomen van de zijnen, ende hen luiden laten als goede vrije onderzaten des Bisschops en des Gestichts, mitsgaders hen laten blijven bij hunne oude rechten en gewoonten.

Dat ook dezelve Marsche zoude blijven aan den Gestichte en aan den Bisschop van Utrecht, met den gerechte en tienden van dien.

Dog dat het den Hertog van Gelderland vrij zoude staan een Schout nevens des Bisschops Schout te zetten, welke door den Bisschop of deszelfs Schout zoude geëed worden, ende dat des Bisschops Schout het woord in het gerecht zoude voeren. Daarenboven zoude de Hertog, voor zijne te verleene bescherming aan die van de Marsche, de halve tiende aldaar genieten, alsmede zouden die van de Marsch half ponschattinge betalen tot wat tijden de vier hoofdsteden in den lande van Gelre met den baeerhoeren ponschattung geven zouden.

Zo als dat accoord gecenceert wordt in zekere feiten, redenen en middelen, dewelke de Procureur Generaal van Utrecht, mitsgaders de Schout van Rhenen, als voor hun interest gevoegde, omtrent het midden der zestiende eeuw overgegeven heeft aan de Heeren Commissarissen, zo wegens de Geldersche als Utrechtsche zijde, van Hare Majesteit de Koninginne van Hongarije, als Gouvernante, gedeputeert, ter zake van zeker different tusschen den voornoemden Schout van Rhenen ende zekeren Walraven van Hattem, ende zulks ter conservatie der hoogheid ende gerechtigheid van de Keizerl. Majesteit, als Erfheer van den Lande van Utrecht, jegens den Momboir des Furstendoms van Gelre en alle anderen, die zich met denzelven partij zouden willen maken. Wanneer dit accoord gemaakt zij is niet wel te bepalen; het heeft mij eerst toegescheenen te zien op het vredesverdrag tusschen Frederik van Blankenheim en Hertog Reinald den Vierde in 1422 gemaakt, waarvan Pontanus p. 412 gewaagt, en 't geen hij zegt in de Archiven gevonden te hebben, doch dewijl in het request van de ingezetenen van de Marsch aan Bisschop David van Burgundie, van 't welk zo aanstonds zal gewag gemaakt worden, blijkt, dat er reeds een oude schateedul in den jare 97 geëteert hebbe, en dat jaartal niet dan op 1397 kan te huis gebragt worden, en dat ook de ingezetenen van de Marsch verzoeken dat zij mogen blijven bij de rechten, waarbij zij over de honderd jaren geweest zijn, moet die halve schattung reeds in de veertiende eeuw plaats gehad hebben, en dus het accoord tusschen vroegere Bisschoppen van Utrecht en Heeren van Gelderland gemaakt zijn, weshalven ik van gedachte ben, of dat hetzelfde accoord tusschen den Bisschop Jan van Arkel en Reinaud van Nassau in den jare 1340, voor het vertrek van den gemelde Bisschop naar Rome gemaakt is, of dat misschien hetzelfde is opgerecht na de uitspraak van den Heer van Beaumont en den Graaf

van Loden over de verschillen, welken de Bisschop van Utrecht en de Graaf van Holland hadden met die van Lienden en met Reinaud van Gelder, bij Micris, Gr. Charterboek van Holl. II. Deel, bl. 206. Want vermits die van Lienden toen het huis den Tollenburg afgebroken hadden, kan het wel wezen, dat, nadat die zaak door uitspraak van de gemelde scheidsmannen geschikt was, de Bisschop Frederik van Zyrich met den Hertog van Gelder het accoord gemaakt hebbe, waarvan in de gemelde memorie van den Procureur Generaal van Utrecht gewag gemaakt wordt.

En wordt van dit accoord mede gewag gemaakt in zeker request van de ingezetenen van de Marsch aan David van Bourgondien, Bisschop van Utrecht, waarin nog boven dien gezegd wordt dat dezelve halve ponschattung, welke bij dat accoord aan den Hertog van Gelderland toegestaan was, door de Heemraden met de Schouten plagt uitgezet te worden op het veerstad en hetzelfde doen verkondigen in der kerke tot Rhenen, en dat de schatmeester in der tijd zoude komen en die penningen ontvangen op dat veerstad ende nergens anders, en dat de geen, die niet en betaalde, door den schatmeester met adsistentie van het gerecht van de Marsche zoude uitgepand worden.

Van hetzelfde accoord wordt ook voornamelijk gewag gemaakt in het Diversorium van Bisschop David van Bourgondie, alwaar hetzelfde geplaatst is tot adstructie van de klagten, welke zo wel de Bisschop als eenige van zijne landen en steden hadden tegen de Geldersche, en over welke klachten de drie hoofdsteden van Gelderland en de drie hoofdsteden van Overijssel, volgens compromis des Bisschops en des Hertogen, zouden arbitreren.

Maar men vindt in de aangehaalde request dat die van Gelderland zich niet lang aan de voorwaarden van dat accoord gehouden hebben, maar die van de Marsch veel te hoog schatteden, en dat men de uitpanding ook niet dede volgens het accoord, maar dat de Schout van den Hertog met zijne helpers de beesten haalde uit het land van den Bisschop, en dat zij die eerst brachten tot Lienden en van Lienden tot Wageningen.

Dat zij derhalve verzochten dat de bisschop hen wilde voorstaan, op dat zij bij de rechten, waarin zij over de honderd jaren geweest waren, mochten blijven, also het des Bisschops land en een vrijen bodem des Gestichts van Utrecht was, en dat er niet boven regte mogte geschat worden.

Want dat niet de Schouten en Heemraden de uitzetting deden, maar de Schatmeester of Schout van den Hertog van Gelre, en dat dezelve veele ingezetenen vrij liet, en echter het gantsche contingent van de Marsch van eenige weinige ingezetenen wilde hebben.

Dus hielp het accoord, welk te voren om alle vexatien af te kopen en om eene bescherming te genieten gemaakt was, niets; in tegendeel gaf hetzelfde voet, om onder een schijn van recht, de ingezetenen van de Marsch te vexeren en in hunne rechten te verkorten.

Gelijk ook de volgende Hertogen van Gelderland, de Staten van gemelde provincie, ja collegien en bijzondere amtenaren in dezelve, uit de voren gemelde verlamning van den Rhijn en het wegens

dezelve gemaakt accoord, ter genietinge van eene bescherming in woeste tijden, gelegenheid genomen hebben om op het recht, den Gestichte van Utrecht van oude tijden gecompeteerd hebbende, van tijd tot tijd te impieteren, zich nevens de hooge overheid van Utrecht in de directie en beheering van dezelve landen te stellen, en eindelijk alle pogingen aan te wenden om zelfs de oude Heeren daaruit te stoten. Doch het zal voor de provincie Utrecht niet onmogelijk zijn haar oud recht en de daar tegen onwettig ondernomene handelingen in het klare licht te stellen, immers in een zodanige staat van bewijs, als in zaken van dien aart en van die oudheid gerequireert worden kan; het zal ook niet moeilijk zijn aan te tonen hoe men tegenzijds, om zijne ongegronde sustenuen eenigsints staande te houden, zich van tijd tot tijd in verscheide bochten heeft moeten wringen, telkens van argumenten veranderen, ja in latere tijden openlijk tegenspreken 't geen te voren in de duidelijkste bewoordingen geavanceert was, zo dat een onpartijdig beslisser, na overweging van alles, gewisselijk zal moeten oordeelen dat de Souvereiniteit over de Marsch rechtmatig aan de provincie van Utrecht moet toegewezen worden, zullende de provincie van Gelderland geen tytel nog enig bewijs kunnen bijbrengen, op welken de Marsch aan het Hertogdom van Gelderland zoude gekomen zijn, ofte dat het zelve oudtijds in 't geheel of ten deele voor Gelders is gehouden, veel min dat het zelve onder de superioriteit van de provincie van Gelderland met uitsluiting van die van Utrecht zoude behoren.

TWEDE AFDEELING.

Behelzende de Historie van het geschil over het territoir en de superioriteit van de Marsch, alsmede aangaande den eigendom van den Rhijn, tusschen de provincien Gelderland en Utrecht, voor zo ver hetzelfde bekend is, en wat daarin hoofdzakelijk is voorgevallen.

Wanneer nu de Hertogen van Gelderland zich het eerst het recht tot de riviere den Rhijn aangematigd, of eenigen eigendom tot de Marsch, (want van de invasiën, door de Gelderschen in de Marsch, en van exactiën, door amptlieden van de Neerbetuwe op dezelve, boven de halve pond-schattinge, zal hier niet opgehaald worden) hebben staande gehouden, alsmede wanneer preciselijk het geschil tusschen de twee provincien over die beide punten eenen aanvang genomen hebbe, wil men dezerzijds gaarne bekenen, niet te kunnen bepalen.

Ook geloofst men niet, dat dit gemakkelijk aan de Geldersche zijde te doen zij.

Men durft egter gerustlijk vaststellen dat, behalven hetgeen oorzaak tot het maken van een accoord nopens de halve pond-schattinge gegeven heeft, de feitelikheden, welke ook nog voor een gedeelte oorzaak van de tegenwoordige klagten zijn, door de Gelderschen reeds gepleegd zijn geworden voor

dat tijdperk, van welk wij het allereerst vinden dat die redenen van bezwaar door de Utrechtschen aan hunnen nieuwen Heer, Keizer Karel den Vijfden zijn voorgedragen, en dus veel vroeger dan dezelve door hun ter cognitie van eenen wettigen superieur gebragt zijn of hebben kunnen worden; want die de geschiedenissen der tijden, vóór de translatie der temporaliteit, inziët, zal licht beseffen dat de Utrechtschen, wegens de toenmalige omstandigheden der tijden, verscheidene zaken hebben moeten dulden, waarin zij door de overmagt hunner vijanden, en in 't bijzonder der Gelderschen, tegen alle recht en redelijkheid bezwaard en verkort wierden, gelijk zulks het natuurlijk gevolg wezen moest van die oorlogen, welke zij, met een zo ongelukkigen uitslag, tegen magtigere nabuuren en derzelver bondgenoten, voornamelijk de Brabanders en Hollanders, in het begin der zestiende eeuw voerden, en waardoor hun nu en dan, tegen alle recht en billijkheid, verscheidene possessiën zijn ontnomen welke zij met het beste recht en tijtel bezaten.

Maar ofschoon zij, met betrekking tot sommigen, het ongeluk gehadt hebben geheel en al te moeten bukken en hun recht te laten varen, zal niemand kunnen zeggen, veelmin bewijzen, dat zulks ooit ten opzichte van de riviere de Rhijn of het territoir van de Marsch plaats gehad hebbe.

Het zal integendeel blijken dat zij daarvan nimmer eenigen afstand gedaan hebben, maar is de Bisschop zo verzekerd geweest van zijn recht op de Marsch, dat hij niet getwijfeld heeft de klagten wegens de extorsien, door den Hertog van Gelre of zijne onderzaten en helpers aan die van de Marsch aangedaan, in het vorderen van ruitergeld onder anderen, ter arbitrage te stellen aan de drie hoofdsteden van Gelderland, welk compromis¹ wel gevonden wordt in het *Diversorium Davidis Burgundiae*, met veele andere daartoe betrekkelijk zijnde stukken, doch is aldaar niet te vinden of de uitspraak daarop gevolgt is ofte niet; men houdt ten minsten dezerzijds staande, dat aan de Geldersche zijde nooit zal kunnen bewezen worden, dat hetzelfde geschilpunt ten nadeele van den Bisschop is uitgesproken, of dat het aan den Hertog van Gelderland is verstaan geoorlooft te zijn alle zodanige lasten in de Marsch te introduceren, als hij mogte goedvinden.

Dit geval is dan het eerste en oudste, welke wij vinden over de Marsch en de regten van den Hertog van Gelderland op dezelve in geschil getrokken te zijn geworden, ofschoon men, gelijk gezegd is, het gevolg en den uitslag daarvan niet kan aantonen.

Wanneer verder de slechte staat, waartoe het bisdom door gestadige onlusten met machtige naburen gebracht was, oorzaak was dat het wereldlijke gebied in den jare 1528 aan Keizer Karel den Vijfden, als Hertog van Brabant en Grave van Holland, opgedragen wierd, zo noodzaakte die zelve overdragt ook den Heere van Gelder, Hertog Karel, een bestand met gemelden Keizer, in die zelve qualiteit, in welke hem het bisdom over-

¹ Uitgegeven in Dodt's Archief voor kerkel. en wereldlijke geschiedenissen van Utrecht, 1, 114.

gedragen was, aan te gaan, waarna nog in dat zelfde jaar een volslagen verdrag van vrede volgde, waarbij onder anderen bedongen werd, dat onverminderd des Keizers verneend recht op Gelderland, Zijne Majesteit zoude gedogen dat de Hertog Gelder en Zutphen voor zich en zijne nakomelingen van den Keyzer, als Hertog van Brabant en Grave van Holland, ter leen behield, en dat bij gebrek derselven die landen aan den Keizer zouden vervallen, gelijk zulks bij Pontan. Hist. Gelr. lib. XI. p. 758. Slichtenhorst, Geld. geschied. XI. B. n°. 230. en in de Vaderl. Hist. IV. deel, bladz. 499 en 500 te zien is.

De Keizer dus, als Leenheer van Gelderland en als eenige Overheer van het Sticht beide, in een en dezelfde hoedanigheid erkend zijnde, heeft al vroegtijds, zo van het geschil, welk tusschen de Gelderschen en Utrechtschen over de Marsch als over anderen pointen subsisteerde, kennis genomen, en vermits de Hertog van Gelre den ingelanden van de Marsch buiten Rhenen verboden had, het mergental hunner landen over te brengen tot betaling van hun verschuldigd aandeel in de beede van tachtig duizend gulden, op den 12de Mey van den jare 1531, bij zekere ordonnantie geordonneert, dat men de ingelanden van de Marsch hunne mergentalen zoude doen opbrengen ten behoeve van den Gestichte van Utrecht, *en hun doen betalen half zo veel als men elders betaalt*; zijnde in die ordonnantie aanmerkelijk de redenen, welke zijne Keiz. Majesteit van die decisie of ordre geeft, namelijk, *om dat de grond Utrechtsch is*, en dat daar en tegen de Furst van Gelre alleen zijne verboden gedaan heeft, om dat hij aldaar heeft een zwiigende Schout, ende dat hij maar half heeft van zoveel anderen betalen in de Betuwe, welke redenen in het vervolg van nadere applicatie zullen gemaakt worden, daar men over de bewijzen van het recht der Utrechtschen tot de Marsch handelen zal.

Ondertusschen was, met zodanige ordonnantie, dat geschil ten voordeele der Utrechtschen; immers voor zo veel, behoudens het accoord in vorige tijden met den Hertog van Gelderland gemaakt, waarbij aan denzelfen voor de bescherming van de ingezetenen der Marsche halve poudschattinge geaccordeert was, behoorde te geschieden. Men moet niet recht twijfelen of de Utrechtschen wel ooit het genot van die uitspraak gehad hebben; immers blijkt het uit zekere memorie op verscheide doleantien, tot naricht van den Raad 's Hoofs van Utrecht, door den Grave van Hoogstraaten aan denzelfen Raad toegezonden op den 16^{en} Februarij 1537, te vinden in het Groot Utr. Plac. boek II. D. bladz. 973, dat ten zelve tijde de Gelderschen die van den Lande van Utrecht belet deden in het vorderen der halve schattinge, nademaal in het 31. artikel van dezelve memorie gezegd word, aangaande dat die Geldersche excederen zonden haar limiten in het delven van den Veenen ontrent Reenen, en dat bij hen luiden belet word dat die van de Marsche geen halve bede ten minsten metten lande van Utrecht en betalen, zal van wegen Keizerlijke Majesteit in tijden ende wijlen met den Gelderschen gesproken worden; zo dat het schijnt, dat niettegenstaande de ordre van denzelfden Keizer van den jare 1531, nog continueerden

met het verbieden van de halve schatting aan die van Utrecht te betalen.

Voor het overige zijn de doleantien, waartoe deze memorie betrekkelijk is, niet in het placatboek geplaatst, en moeten dezelve wel onderscheiden worden van de 24 artykelen, welke eenige klachten van de Staten inhouden nopens eenige abuisen die bij het Hof Provinciaal van Utrecht gepleegt zouden zijn en kunnen gezien worden in het Groot Utrechts plac. boek II. Deel blz. 970, en blijkt het onderscheid der laatste artikelen van die geenen, op welke de memorie van den Grave van Hoogstraaten niet betrekkelijk is, uit het 110. art. derzelver memorie, waar gezegd wordt, dat indien die Staten meer vervolgs doen om verder antwoord op de 24 artikelen, zij aan de Majesteit van de Koninginne en hare Majesteits Raden zullen gerenvoyeert worden.

En heeft men nooit van de Geldersche zijde, noch ten tijde van dat geschil, nochte daarna, iets tegen de redenen van die ordonnantie weten bij te brengen, gelijk daarop dezer zijds wel *expresselijk* geprovoceert wordt.

Vervolgens is, omtrent het midden der zestiende eeuw, het geschil over den eigendom van de Marsch en den Rijnstroom wederom verlevendigd, bij gelegenheid, dat de Karthuizers, als possessieurs van 't Veer te Rhenen, van den Hove van Utrecht geobtimeerd hadden provisie van maintenu en bevelen poenaal tegen zekere personen, welke hen in de possessie van 't gemelde Veer turbeerden, met autorisatie op den Schout van Rhenen, om dezelve bevelen poenaal ter executie te stellen, en was in dezelve procedures reeds een extendit overgelegd, en met eene executie bij arrest, wegens transgressie der bovengemelde bevelen poenaal, begonnen, wanneer voor den gearresteerde cautie gesteld en geintervenieerd wierd, en voorts bij procedures in cas van exceptie voor den gerechte der stad Rhenen verder geprocedeerd, doch was eerst de exceptie gerejecteerd, ook de zaak ten principale ten voordeele der Karthuizers uitgewezen, zonder dat daarvan geappelleerd was, maar had men zich deswege van de Geldersche zijde geadresseerd aan de Koningin regente, welke bij eene beslote missive aan de Hoven der beide landen, in den beginne van den jare 1552 geschreven, dezelve verzocht had eene Commissie tot het onderzoek dier zake te willen decerneren; welk geschied en de Commissie tot Rhenen aangekomen zijnde, had de Momboir van Gelderland met de Amptman van Nederbetuwe, die zich met den principalen gedaagde gevoegt hadden, gesustineerd, dat de procedures kwalijk waren aangelegt, en dat geene bevelen poenaal van het Hof van Utrecht plaats hadden kunnen hebben, omdat de Marsch in de *Nederbetuwe* gelegen was, en dat aldaar geene exploitien bij eenige Deurwaarder of Pander 's Hoofs gedaan mochten worden, *immers ter zaake van 't veer*, en dat de Rijnstroom en alle jurisdictie dien aangaande, aan beide zijden, aan 't Furstendom Gelder behoorde, waarbij nog de principale partij onder anderen voegde dat de citatie NB. niet gedaan was in de Marsch maar in de Nederbetuwe.

Tegen welk alles de Procureur Generaal van Utrecht sustineerde, dat de Rijnstroom aan beide

zijden den Keizer, als Heer van den Lande van Utrecht, toekwam, en dat so ver 't Land in de Marsch gelegen staat.

Om welke contrarieerende sustenuen de Commissarissen partijen en gevoegden ook ordonneerden hunne positiën en artykelen in geschrift te stellen, met surceance van de aangeheve proceduren, breder bij den verbale daarvan zijnde.

Dit bovenstaande in verbaal gebracht en de Commissie gecontinueerd zijnde, zijn vervolgens Heeren Commissarissen van wederzijde, op den 28. Mey 1554, andermaal bij een gekomen, vergeselschap met den Momboir van Gelderland en den Procureur Generaal van Utrecht, benevens die van den rade der Karthuizers en hebben de Heeren Commissarissen, vergeselschap als voren, en daar en boven met den Schout van Rhenen, besloten inspectie te nemen van de plaatse contenticus.

Ten welken einde zij uit Rhenen gegaan zijn tot in de Grebbe, en van daar achter langs Heymenberg tot op den Rhijn, ter plaatse, daar de beide landen zouden scheiden, en wanneer zij op zekere weerd, Hendrik Valkenaars toekomende, gekomen waren, hadden hun twee schippers verklaart, *dat de gemelde weerd het gescheid was tusschen Utrecht en Gelderland*, en had de Procurator van de Carthuizers verklaart, *dat het Rhenensche Veer, toebehoorende zijn convent, begint en aanging daar de voorsz. Valkenaars weerd paalt aan Gelderland, of daar 't Veer van Heusden afgaat, en het gerecht van Rhenen begint, en dat het convent en heuren predecesseurs van daar af nederwaarts, tot aan de plaats daar 't Ameronger Veer begint, over langen meenigen tijd geweest waren alleen in de possessie van het voorsz. Rhenensche Veer, zonder dat bevonden zoude worden, dat tusschen de voorsz. limien iemand anders eenige possessie van Veer gehad hadde of noch hadde.*

Vervolgens waren de Heeren Commissarissen overgezet na de Geldersche zijde, en gegaan langs de uiterweerden na beneden, ter plaatse, daar de Marsch begint, al waar zij een stuk wegs gegaan zijn over uiterwaarden van de Marsche langs de riviere, en hadden gezien een middelweerd, leggende in de zelfde riviere, nader aan de Rhenensche dan aan de Geldersche zijde, welke genaamt werd Valkenaars weerd, doch welke met den weerd van Hendrik Valkenaar bovengemeld niet moet geconfundeert worden.

Hier sustineerde de Momboir van Gelderland dat de jurisdictie over dien middelweerd, mitsgaders van den geheele stroom ten beide zijden, van boven tot beneden toe, zo ver Gelderland strekte, Geldersch waren, 't welk de Procureur Generaal van Utrecht en Schout van Rhenen expresselijk ontkenden.

Van daar gingen de Heeren Commissarissen op den Marschdijk en verklaarde de Schout van Rhenen, dat dezelve bij hem geschouwt werd, als Schout van Rhenen en van de Marsch, uit naam van de Keiz. Maj., als Heer van Utrecht, met den Schout die met hem in de Marsch, wegens dezelve Majesteit, als Heer van Gelre, te recht zit.

Vervolgens gingen de Heeren Commissarissen nederwaarts, voorbij het huis te Lee, gelegen bezijden de Marsch, wanneer de Procureur Generaal

hen toonde den Tollenburg, op welk erf men zeggen wilde in voorlede tijden gestaan te hebben het Tolhuis van Rhenen van den Tol, den Bisschoppen toebehorende.

Ook toonde men hun eene zekere laagte, ten deele met riet bewasschen, gelegen tusschen de voorsz. Tollenburg en den bandijk van de Neerbetuwe, lopende langs denzelven bandijk; welke laagte genoemd werd *den ouden Rhijn*; dat ook in dezelve laagte, in 't midden, ten naasten bij doorgegraven en met willigen bepoot, het gescheid was tusschen de Neerbetuwe en de Marsche; vervolgens waren zij gebracht langs die leegte tot aan een sloot, op dezelve corresponderende, en van daar tot aan een sluis, alwaar men zeide dat de Rhijn langs gelopen hadde, en werd dezelve sluis bevonden te gaan door eenen dijk nederwaarts, scheidende de Marsche van Gelderland.

Behalven dat nog de Procureur Generaal eenige andere pointen van minder belang aan de Stichtsche zijde van den Rhijn demonstreerde, en waar omtrent de Momboir van Gelderland accepteerde 't geen tot zijn voordeel dienende was, en ontkende 't geen tot zijn nadeel eenigsints wezen mochte, en protesteerde dat die beziehtinge hem geensints zoude prejudiceren, mogende echter lijden dat dezelve in 't verbaal bleef, zo tot instructie der Heeren Commissarissen als van partijen, indien zij zich daarmede wilden behelpen.

En declareerde de Momboir, om redenen, niet in gereedheid te hebben kunnen zijn om van zijne positiën en feiten te dienen, maar verzochte prefixie van tijd.

De Procureur Generaal van Utrecht zeide in gereedheid te zijn, en daags daaraan te zullen dienen en zijne enqueste te beginnen, consenterende aan den Momboir bekwamen tijd om van gelijke te doen.

Waarna Heeren Commissarissen aan den Momboir vijf weken geaccordeerd hebben, om van zijne positiën te dienen, en admitteerden den Procureur Generaal van Utrecht tot het inwinnen van zijne enqueste.

't Welk de Momboir vernemende, verzocht visie en kopij van des Procureur Generaals positiën, ofte ten minsten extract van alzulke artykelen, als waarop dezelve van meening was zijne getuigen te doen horen, doch dewijl de Procureur Generaal hierin niet consenteerde voor en alker de Momboir van zijne zijde mede gedient zoude hebben, werden zij beide door Commissarissen gelast binnen den tijd van vijf weken van hunne positiën te dienen.

Ondertusschen werden eenige informatiën ten verzoeken van den Procurator van de Carthuizers genomen, waaruit onder anderen blijkt, dat het veer genaamt werd *het Veer van Rhenen en gelegen in de Kerspele van Rhenen*, op den Rhijnstroom, tusschen Rhenen en de Marsch; dat die van de Marsch alle hunne sacramenten tot Rhenen haalden, dat zij hunne dooden nergens mochten begraven dan te Rhenen, zonder consent van den pastoor aldaar.

Ook waren eenige informatiën strekkende nopens de twee Schouten, dat namelijk de Utrechtsehe een sprekenden en de Gelderschen een zwijgenden Schout hadden.

Wanneer nu naderhand de Procureur Generaal van Utrecht van zijne positiën en feiten diende, bleek het, dat dezelve eerstelijk strekten aangaande den eigendom en hoogte der riviere den Rhijn, die men ook noemt de Lecke van boven Rhenen af, te weten daar Heusden afgaat nederwaart voorbij Kesteren en andere Geldersche dorpen, en van alle de middelweerden, alsmede van de uiterweerden aan de Noordzijde; aangaande het recht van den tol, nopens een lijnpad aan de Zuidzijde van den stroom; aangaande het veer, en dat wanneer eenige questie over den tol verreezen mochte zijn geweest, dezelve altoos door officiers of rechters, wegens den Heer van den Lande van Utrecht gecommiteerd, was geoordeeld.

Ontkennende hij Procureur Generaal dat de Furst van Gelre eenig recht op den Rhijnstroom toekwam; immers tusschen Rhenen en den gelceelen polder van de Marsche, en voorts tot beneden ofte zo ver het watertolrecht, den Heer van den Lande van Utrecht competerende, zich extendeert; in 't bijzonder tot aan den Nyendam.

Waarna volgen diverse feiten relatief tot elk sustenu.

En verder zeer veel notabele positiën omtrent het verloop van den Rhijn en oude situatiën van de Marsch aan de Noordzijde van dien stroom, en nopens den ouden eigendom der Heeren van het Sticht op de Marsch, doch welke hier gepasseert worden, omdat men naderhand, in de derde afdeeling, van dezelve, zo veel nodig, gebruik zal trachten te maken tot adstructiën van het regt der Provincie van Utrecht in al hetgeen de questie over het territoir van de Marsch, of eigendom van den Rhijn, betreft.

Hoedanig daarentegen de positiën van den Mombor van Gelderland geweest zijn, en of dezelve wel eens overgeleverd zijn, is niet gebleken.

Het kan inmiddels uit de feiten, die van de Utrechtsche zijde bijgebracht worden, en uit de stukken, waarop aldaar met het allergrootst vertrouwen beroepen wordt, maar welke thans niet gevonden worden, opgemaakt worden, met hoeveel grond de Utrechtschen in den jare 1623 geklaagt hebben dat hunne bewijzen niet voorhanden, maar te Brussel waren, zo als op zijne plaats getoond zal worden.

Wat nu verder omtrent die overgeleverde feiten ofte positiën, door de Heeren Commissarissen uit de beide Hoven gedaan zij, kan dezerzijds alsmede niet gezegd worden.

Dan exteert eene origineele instructie van den Hove van Utrecht, van den 26 October 1560, voor Mr. Willem van Diemen, om te besighen met den Kantsler, en des noods met den anderen Konings Raden in Gelderland, en hen te vertonen hoe de inwoners van de Marsch zich ten nadeele van Zijne Majesteit als Hertog van Gelder en Heer van Utrecht, gedragen, en zich gedurende de controversie over dat territoir dan Stichtsch dan Geldersch houden, naar dat hun dat goeddunkt, zo ter zake van disobedientie in 't lichten en heffen van de beden en subventiën, als in 't exerceren van de justitie; dat daarom nodig ware, dat de Heer Cantsler den Heer Commissaris Stalborg inducere, om met hem Stichtschen Commissaris te besighen

conform de laatste retroacta, ten einde onder eene gepretendeerde neutraliteit de inwoners in der Marsche zich niet onttrekken aan 't geen zij Zijne Majesteit schuldig zijn.

Dat hij Mr. W. van Diemen ook aan den Heer Kantsler zoude vertonen, hoe die van de Marsch geweigerd hadden te obtempereren zekere missive van den Hove van Utrecht, tenderende tot expeditie van justitie, onder voorwendsel, dat zij eensdeels onder de Kantslarye van Gelderland behoorden, daar nochtans de Schout en Heemraden aldaar recht administreerden van wegen den Koning, als Heer van Utrecht, en dat in vorige tijden de Hertogen van Gelder geen recht tot de Justitie gepretendeerd hadden, dan alleen een zwijgende Schout.

Dat daarom hij Mr. W. van Diemen den Heer Kantsler en Commissaris Stalborg wilde inducere dat zij aan die van de Marsche schrijven mogten, dat zij in materie van justitie en de exercitie van dien, hen lieden wilden reguleren naar, en obedieeren 't gunt hun lieden van 's Konings wege bij den Hove zoude geordonneert worden.

En dat hij Stichtsche Commissaris daarbij moeste voegen, dat de Schout van Rhenen in possessie was de criminele justitie aldaar te hebben, en onlangs een vrouwspersoon aldaar gevangen en naar Rhenen gebracht te hebben, in meeninge om daar over justitie te laten geschieden, naar ouder gewoonte; breder bij de gemelde instructie dezer zijds mede overgelegd.

Achtervolgende die instructie is ook de Raadsheer Mr. W. van Diemen met Leo Gilkes, op den 27. October 1560, naar Rhenen gereist, en den 28. te Arnhem gekomen, alwaar zij gebesogneert hebbende met de Heer Cantsler, ook met den zelven geresolveerd hebben in geschrifte te stellen het geen zij te zamen gehandeld hadden, en zulks ten einde de justitie in der Marsche, ten minsten bij provisie, geadministreert mogte worden bij den Rade van Utrecht, *als daartoe, zo 't schijnt, het apparentste recht hebbende.*

En hebben de Stichtsche Commissarissen in die voordrage opgehaalt de vorige Commissie, ingevolge hare Maj^{te}. brieven gedeceerneert, en hoe door 't vertragen van de decisië der zaake, de Staten van Utrecht grootlijks benadeeld waren, onder anderen aangaande die contributie, welke die van de Marsch den Lande van Utrecht schuldig is.

Dat derhalven wederzijdsche Commissarissen bekwaame informatie behoorden te nemen, om te weten, waar onder de Marsch behoort.

En dat bij provisie behoorde plaats te hebben, dat alle het geen de Raad van Utrecht gedeceerneert had, en nog decernerende zoude op ende jegens de Schouten, Heemraden en de ingezetenen van de Marsche, hebben zoude heur effect, ende bij provisie van hunne zijde van Zijne Maj. wege geëxecuteert worden.

Om dat het kenlijk was, en ingeval van denegatie zonde bewezen worden, dat de Marsch behoort onder 't Kerspel van Rhenen.

Dat het ook kenlijk was dat de Marsch altijd geheel geresorteert had, en nog resorteerde en behoorde onder den Heere van Utrecht.

Ende dat, ofschoon daar twee Schouten waren,

een van de zijde van Utrecht en een van Gelderland, zo was nochtans de Utrechtsche alleen de sprekende Schout, en die van Gelderland de zwijgende Schout.

Dat derhalve daaruit bleek, dat de Schout van de Utrechtsche zijde altijd de preëminantie gehad had, en dat derhalve het resort en de superioriteit in de Marsch altijd toebehoort heeft en nog toebehoorde aan de Heeren van Utrecht, zonder dat daartegen prejudicieerde een zwijgende Schout, de halve schatting en alle andere gerechtigheden, welke die van de Neerbetuwe zouden kunnen bewijzen in de Marsch te hebben, welke die van den Rade van Utrecht hun niet begeerden te benemen, maar als dienende de Majt, welke die van Gelre ook dienen, geerne zien zouden, dat elk land geconserveerd wierde in zijne gerechtigheden.

Dat derhalve de voorgaande Commissie behoorde voltrokken en geperfectioneerd te worden, 't zij bij maniere als dezelve was gedecerneerd, of op eenige andere bekwame maniere, waaraf die Heeren Cantsler en Raden wierden verzogt met den eersten ter gelegene tijd den President en Raden van Utrecht te adverteren en te verwittigen, ten einde zij mogten weten waarna zij zich zouden reguleren en ook ten einde de zaak in geen verder verloop kwame.

Dan vermits deze Commissie geen effect schijnt gehad te hebben tot bijlegging der geschillen tusschen partijen, blijkt het verder, dat de zaak is overgebracht naar den Secreten Rade te Brussel, welke dezelve ook bij der hand genomen heeft, doch alvorens die ten definitive te decideren, eene provisioneele sententie heeft laten voorafgaan, waarin dezelve (na te kennen gegeven te hebben, hoe de wederzijdsche provincien sustineren, dat de Marsch aan haar onderworpen is, en waarin te voren verordend was, dat alle procedures ten beiden zijden in state blijven zouden, tot der tijd toe anders geordonneert zoude wezen) tot voortzetting der justitie, na ingenomen advys van Kantsler, President en Raden van den Lande van Gelder en Utrecht, ordonneert, dat, hangende de voorschreve questie ende geschil van de Marsch en tot der tijd toe, dat er uitvinding gemaakt en getermineerd zoude zijn, of dezelve Marsche Geldersch of Utrechtsch ware, alle sententien, gegeven bij den gerechte van de Marsch, onder cautie executabel zijn zouden.

Zo als daarvan consteert bij een afschrift van dezelve provisioneele sententie in dato 28. Julij 1563.

En is de zaak bij die provisioneele uitspraak gebleven, zonder dat ook de stukken, immers van de Utrechtsche zijde, ook weder aan haar ter hand zijn gekomen.

Ondertusschen schijnt het, dat de grootere belangen der wederzijdsche provincien in die tijden, het algemeen welzijn betreffende, gemaakt hebben dat men zich in het vervolg dezer eeuw minder met de bijzondere geschillen, en welke van geringer aangelegenheid waren, bezig heeft gehouden, of dat men noch al heeft willen afwachten wat de Secreten Raad in de principale zaak, de Marsch betreffende, zoude doen.

Immers men bevindt niet, dat 'er iets dien aangaande, 't zij gedurende den tijd dat Filips noch

als Heer dezer landen moet gehouden worden, 't zij na dat hij was afgezworen, tot het begin der zeventiende eeuw is voorgevallen.

Doch wanneer de Heeren Gedeputeerden in den jare 1601 aanschrijving hadden gedaan, om de oudschildgelden, waarop de landen in de Marsche leggende getaxeert waren, in te vorderen, volgens overgezonden extract uit het nieuw gedresseerd oudschuldboek, heeft de Stichtsche Schout in der Marsche, bij missive in dato 21 September des gemelden jaars, kennis gegeven, hoe hij op eene ordinaris gerechtsdag in de Marsch geweest zijnde, het zelve gerecht en eenige der voornaamste geërfden van de Marsche zulks had gecommuniceert; dat men zich des wegen zeer verwondert en gezegd had, dat men niet zoude bevinden dat die van de Marsch ooit iets onder de provincie van Utrecht hadden gecontribueert, ofte dat ook bij eenige Bisschoppen, Keizerlijke ofte Koninglijke Majesteit, als gewezen Heeren 's Lands van Utrecht, eenige petitiën ofte contributiën waren genoten; dat in tegendeel die van de Marsch van alle oude tijden onder het Furstendom van Gelre hadden gecontribueert, en dat vermits de drie deelen van de proprieteit der landen in de Marsch woonachtig waren buiten de provincie van Utrecht, het onmogelijk zoude zijn dezelve tot betalinge van de oudschildgelden te constringeren; dat hij ook bedreigd werd, dat indien men dezerzijds niet de begonne executie voortging, die van de Marsch zich daarover aan den Rijke van Nijmegen zouden adresseren en den executeur niet vriendelijk behandelen.

Waarop de Heeren Gedeputeerden deze missive gesteld hebben in handen van de Heeren Gecommitteerden tot de Domeinen, alsmede van den Procureur Generaal en Rentmeester van de Domeinen, omme zich op de gerechtigheid van de Staten dezen aangaande te informeren en daarvan rapport 'te doen; doch het blijkt niet wat daarvan naderhand gekomen zij, en voor al niet dat de Geldersche des wege aan de Heeren Staten dezer provincie geschreven hebben.

Verder kan men uit zekeren in wezen zijnde brief der Heeren Raden des Furstendoms Gelre en Graafschaps Zutphen, van 2 Junij 1602, zien, dat dezelve aan den President en Raden van den provincialen Hove alhier, op den 19. Junij deszelven jaars, eene missive hadden geschreven, ten einde door beiderzijdsche Gecommitteerden provisioneele ordre beraamt mochte worden op de daarin gemelde en andere questien ende executien derzelve, over zaken in de Marsche vallende en daarvan die jurisdictie van beide Hoven gefundeerd was, op welke eerste missive die van den Hove provinciaal niet hadden geantwoordt, daarom als noch daartoe verzocht wierden, doch heeft niet kunnen ontdekt worden, wat daar in verder gedaan zij.

Dewijl verder in dit different ook in aanmerking komt het recht van den stroom en al wat te dier zake is voorgevallen, kan men niet voorbij te melden, hoe omtrent het begin der zeventiende eeuw een proces voor den Hove van Utrecht verzeen was tusschen den Tollenaar te Wijk, den Outfanger van 's Lands Domeinen van Utrecht en den

Procureur Generaal, van 's Lands wege gevoegde, jegens Zweer van Utenweerde, Schout tot Mourik, gedaagde en den Mombler van 't Furstendom van Gelderland, met hem gevoegde, belangende de wanbetaling van zekere tolgerechtigheid, bij den voorsz. Utenweerde gepleegd, door dien hij zeker hout, van boven komende, te Mourik had opgeslagen, zonder daarover den voorsz. Tollenaar te Wijk aangesproken, veel min eenige gerechtigheid betaald te hebben, ende zulks om dat hij sustineerde dat het zelve hout, de stad Wijk, zijnde toen de plaats, daar de collecte der tol was, niet wezende gepasseerd, hij ook den tol niet had gepasseerd, waar tegen wegens den Tollenaar en den gevoegden ter contrarie wierde gesustineerd:

Dat alle schippers of schepen, komende van boven ende haren last onder wegen brekende op eenige dorpen, tusschen de steden Rhenen en Wijk gelegen, ofte ook op de Vaart varende, gehouden zijn de tolgerechtigheid wegens hunne ingeladene koopmanschappen ende waren aan den Tollenaar te Wijk ofte zijnen collecteur te Rhenen te betalen, niettegenstaande dezelve waren en koopmanschappen den tol te Wijk niet en waren gepasseert.

En is het zelve proces NB. tot voorkoming van alle verdere moeite, onlusten en onkosten, en tot onderhouding van alle nabuurschap ende eenigheid tusschen Gedeputeerden der Staten van den Lande van Utrecht en die van de Dorpen tusschen Rhenen en Wijk, geassocieert en getransigeert in volgende maniere:

Dat de Heeren Staten van Utrecht zullen blijven in hunne oude deugdelijke gerechtigheid ende possessie van over de waren, in de voorsz. dorpen opgeslagen, te genieten de gerechtigheid van den tol daartoe staande.

Belovende de voorsz. Zweer Utenweerd in zijn regard in toekomende zulks te zullen nakomen.

Ende daarenboven hebben bij dat accoord de Heer Diderik Vijgh, Heer tot Zoelen, Amptman in de Nederbetuwe, Hendrik van Beynhem van den Appelenborg ende Adriaan van Mourik, uit kracht van zekere procuratie, op hen bij Amptman en Ridderschappen, op den 4. Julij 1603 gepasseerd, bekend, van wege de dorpen des Ampts van Nederbetuwe, de Heeren Staten van Utrecht tot het vorderen van den tol gerechtigd te zijn, en die transactie te ratificeren.

Waarbij ook nog de meergemelde Utenweerde, tot vermindering der kosten aan de Stichtsche zijde, betaald heeft eene somme van drie honderd guldens.

In den jare 1611 is het geschil over de contributie wederom verlevendigd, ter zake de Amptman en Ridderschap des Ampts van Nederbetuwe hadden kunnen goedvinden den Ontvanger Generaal des Quartiers van Nijmegen te assigneren op de Heerlijkheid van de Marsch, met eene somme van 520 guld. 5. stuiv. 14 penn.

Hierop had de Schout van Rhenen aan de Heeren Gedeputeerden der Staten 's Lands van Utrecht geremonstreert, dat also de Gelderschen zedert eenige jaren in de Marsche eenige jurisdictie hadden geïncorporeert, en de Marsch op de lijst van de capitale schattinge gequotiseert, naar welk dat district lange jaren onder Gelderland had gecontribueert, die van de Marsch dan ook boven 't zelve

niet hoger behoorden bezwaart te worden *inzonderheid niet dewijl die van de Marsch daarvan behoorlijke brieven hadden.*

Dat egter de Jonkheeren van Nederbetuwe haar onderstaan hadden die quotisatie, in den jare 1610, hoger te zetten, en die van de Marsch te dreigen met executie en via facti dezelve hare quotisatie te willen innen.

Dat daarop die van de Marsch hem Schout van Rhenen verzocht hadden, dat hij dezelve executie gewapender hand zoude tegen gaan.

Dat wanneer dit tot kennis van Amptman en Jonkeren van Nederbetuwe was gekomen, men wel eene wijl tijds met de voorsz. executie gesuperseedeert;

Dan hadden zij in den jare 1611 wederom eene andere capitale schatting uitgezet en daarbij de Marsch gequotiseert op vijf hondert guldens, niettegenstaande dezelve geen veertig guldens schuldig zoude zijn, in conformiteit van de oude lijsten; dat zij zich derhalve weder tegen de executie, die hen bedreigd was, zouden opposeren, vermits zij anders geheel Geldersch zouden worden, gelijk de Jonkers van Nederbetuwe zochten. Om welke redenen de Schout van Rhenen, bij gemelde remonstrantie, urgeerde dat, tot maintien van de autoriteit en jurisdictie dezer Provincie en tot voorkoming van bloedstorting, welke uit eene resistentie te verwachten was, de Heeren Gedeputeerden bij tijds hulpmiddelen aan die zaak geliefden toe te brengen.

Deze remonstrantie is daarop gestelt in handen van de Gecommitteerden tot de Domeinen en Rentmeester derzelven, dan is nog niet gebleken wat tot sublevatie van die ingezetenen van de Marsch dezerzijds gedaan zij.

Maar uit eene missive der Rekenkamer van Gelderland, van den 28. September 1611, aan de Heeren Gedeputeerden dezer provincie geschreven, kan men zien dat de laatst gemelde Heeren aan Dijkgraaf en Heemraden van de Marsch eene missive hadden gezonden, in dato den 23. Augustus, onder anderen inhoudende dat de geërften van de Marsch iemand uit hen zouden committeren met volkome procuratie, ten einde met hen Heeren Gedeputeerden te handelen over de contributie alreede vervallen, en van de verdere betaling voortaan te doen.

Dat daarop die van de Marsch de Rekenkamer van Gelderland verzocht hadden iemand als van wege de Heeren Staten van Gelderland, mede in de Marsch geërft, op de vergadering van geërften wilden zenden.

Dat zij zulks gedaan hadden, en daarvan rapport bekomen hebbende, zo ten aanzien van de gezamentlijke geërften als van het interest der Heeren Staten van Gelderland, niet konden nalaten aan de Heeren Gedeputeerden dezer provincie onder 't oog te brengen, dat die van de Marsch nooit eenige contributie van schatting, of hoe men 't zoude mogen noemen, ten profijte van dezen Lande van Utrecht hadden opgebracht.

Dat derhalve de Staten van deze provincie niet waren in de possessie van eenige contributie, schattinge ofte anders te cischen, veel min te ontvangen.

Dat zij, om die rede, niet twijfelden of de Heeren Gedeputeerden zouden in aanmerking nemen

dat het een harde zaak voor die van de Marsch zoude zijn zich daarin te begeven; dat zij zulks ook niet konden doen, zonder weten en consent der Staten van Gelderland, tot wiens profijt zij altijd schattinge betaald hadden, want dat anders daaruyt ongemak voor hun en onlust tusschen de provincien mogt ontstaan.

Waarom zij verzogten, dat de Heeren Gedeputeerden de voorgemelde vordering, aan die van de Marsch gedaan, geliefden uit te stellen tot den naasten Landdag in Gelderland, op welken zij de zake zouden brengen, ten einde aldaar geresolveert ofte ook met deze provincie in onderhandeling konde getreden en verdragen worden, als naar rechte bevonden zoude worden te behoren.

Gelijk hiervan consteert bij gemelde missive van de Rekenkamer.

Doch of en wat hierop verder tusschen de provincien gehandelt is, consteert niet uit eenige overgegevene stukken; alleen blijkt het uit de hier voren gemelde memorie van klachten over de verwaarde quotisatie van de Gelderschen, eerst, dat zij op een nacht tien peerden uit de Marsch gehaald hadden, en dat zij die niet hadden willen laten gaan dan na betaling van f 400.

Welke ook, boven de kosten daar over gevallen, onder protestatie betaald zijn.

Dan kan men ook nog uit dezelfde memorie zien, dat de zwijgende Schout van de Marsch zich ook met de executie van die contributie bemoeid heeft, alzo daarin gezegd word, dat omtrent drie weken na de betaling der voorsz. 400 gld., de zwijgende Scholtus voor het restant dier schatting wederom zes paarden, bij wege van executie, gehaalt heeft.

Dan schijnt de Schout van Gelderland deswege door den Schout van Rhenen in de Marsch aangesproken, ja zelfs aangehouden of gearresteert te wezen.

Immers blijkt het uit zekere acte van 12 October 1613, dat Hendrik Foyert, mede Dijkgraaf in der Marsche, aan Frederik van Deuverden, mede Dijkgraaf, bij handtastinge beloofd heeft weder te zullen compareren in dezelfde Marsch, om den Stichtschen Dijkgraaf of Schout te recht te staan, ter zake van al zulke actie als dezelfde Schout vermeende te hebben, uit hoofde van verleende ad-sistentie aan die genen, welke zonder kennis van hem Stichtschen Schout, eenige paarden bij executie uit de Marsche gehaald hadde.

Hier na is aangaande de Souvereiniteit over de Marsche weder eene andere controversie gekomen tusschen de twee provincien, in den jare 1614, bij gelegenheid dat de Heeren Staten van den Lande van Utrecht, goed gevonden hebbende een generalen Vast- en Bededag door de geheele provincie te doen houden, de Heeren Gedeputeerden daarvan aan den Schout van Rhenen bevolen hadden de publicatie binnen dezelfde stad te doen.

Welk bevel van afkondiging de gemelde Schout misschien ook tot de Marsch, als onder het Kerspel van Rhenen behorende, geëxtendeert hebbende, schijnt het dat zulks ter ooren van den Heer Caerl Vijgh, gesubstitueerden Amptman in de Nederbetuwe, gekomen zijnde, dezelfde daarvan aan de Raden des Furstendoms Gelderland kennis gege-

ven heeft; waarop dezelve, op eene zeer autoritative en tot dien tijd toe zelfs bij de Staten van Gelderland nooit gebruikte wijze, aan den gemelden Amptman geschreven hebben, om vernits zij voorgaven deze zaake te zijn eene nieuwigheid, strekkende tot inbraak van de hoogheid der Provincie van Gelderland, den Scholtus van de Stichtsche zijde te gelasten zich te onthouden van dergelijke geboden te doen, en denzelven te bedreigen dat andersints tegen zijn persoon en goederen geprocedeert zoude worden, en dat, indien de inwoonders van de Marsch, ter zaake zij het gemelde gebod niet en hadden gepareert, eenige wederwaardigheid door den Scholtus zoude worden aangedaan, hij Amptman die van den Rade van Gelderland daarvan zoude adverteren, om daartegen naar behoren te voorzien.

Deze scherpe aanschrijving van het Hof aan den Amptman van Nederbetuwe werdt wel haast gevolgt van een soortgelijke missive van dezelve aan den Schout van Rhenen, waarbij hij den gemelden Schout, met toezending van eene kopij van den brief der Heeren Raden aan hem geschreven NB. *in het goede vermaand*, en ook, *zo hij zegt, ernstelijk belast wil hebben*, zich te onthouden van zulke en dergelijke geboden meer te doen; ook de inwoonders van de Marsch, ter zake zij 't gebod niet en hadden gepareert, eenige molestie aan te doen, of dat hij Amptman genoodzaakt zoude zijn, in conformiteit van het aanschrijven van den Hove, zulke provisie bij de hand te nemen en daar in te voorzien, als hij te rade zoude vinden te behoren.

De Schout van Rhenen niet hebbende kunnen afwezen beide aan de Heeren Gedeputeerden dezer provincie over te zenden, hebben dezelve Hun Ed. Mog. daar op den 2. Augustus des gemelden jaars 1614 aangeschreven, dat Hun Ed. Mog. bevonden dat hoe langer hoe meer gearbeid wierd om de provincie Utrecht uit de deugdelijke possessie en gerechtigheid van de Souvereiniteit en jurisdictie over de Marsche en hunne onderzaten aldaar, ten onbruik te maken, en derhalven goed gevonden hadden den Schout te doen verstaan, dat de meeninge van Hun Ed. Mog. geensints was, dat hunne beveelen aangaande den uitgeschreven bededag illusoir zouden worden gemaakt, en de gebrekeige ongeboet blijven, en nog minder dat men aan het Vorstendom van Gelderland de contributien over de Marsch, en de executie deswege gedaan, zoude toestaan; dat Hun Ed. Mog. hem Schout wel ernstelijk belasteden, daarin en tegen alles, wat meer dergelijks voorvallen mocht, de gerechtigheid der provincie van Utrecht te bewaren, *niettegenstaande* NB. *het dreigende tegenschrijven van den gesubstitueerden Amptman en van de Cancelerij des Furstendoms Gelre en Graafschaps Zutphen*; dat Hun Ed. Mog. vertrouwden, dat NB. *de Landschappen van het gemelde Furstendom en Graafschap genegen zouden zijn alle desordre voor te komen; den onlust, gelijk onder zo goede naburen en bondgenoten behoort, te mijden; dat dezelve hare gepretendeerde gerechtigheid bij andere wegen zullen vervolgen, en de officieren dezer provincie dus van alle dreigementen bevrijd blijven*. Ten zelven dage hadden ook de Heeren Gedeputeerden van Utrecht aan het

Hof van Gelderland bij missive te kennen gegeven, dat zij ongaarne hadden verstaan, het geen zij aan den gesubstitueerden Amptman van Nederbetuwe hadden toegeschreven, aan den Schout van Rhenen te belasten, alsmede het geen dezelve gesubstitueerde Amptman aan den gemelden Schout had geschreven; dat bovendien de ingezetenen van de Marsch zeer door quotisatie werden bezwaart, en dat dezelve door den stilzwijgenden Schout, met afhaling van paarden, wierden geëxecuteert; dat Hun Ed. Mog. dergelijke proceduren onder zulke goede naburen en bondgenoten, tegen de oude possessie en geregtigheid van de provincie van Utrecht over de Marsch, niet hadden verwacht door den Amptman te zullen gepleegt, of door het Hof, van wege de Landschap gelast te worden, vernits het kennelijk was, dat volgens de verklaring van Zijne Keizerlijke Majesteyt, de grond van de Marsch Stichts was, met bijvoeging van eenige verdere redenen over den eigendom derzelve; dat Hun Ed. Mog. derhalven door het uitschrijven van den Vast- en Bededag niets nieuws deden, maar alleen continueerden hunne oude possessie, die zij hangende het different en inzonderheid zedert de reformatie gehad hadden.

Dat wat de contributien belande, die van Gelderland ook niet bevoegt waren dezelve aan zich te trekken, gelijk uit de stukken van het oude proces zoude kunnen gezien worden; dat gemelde Heeren Gedeputeerden daarom vertrouwden, dat zij Heeren Raden den Amptman van Nederbetuwe, den stilzwijgenden Schout, en allen anderen daartoe zouden houden, dat niet alleen 't geen tegen den Stichtschen Schout, uit zake voorsz., voorgenomen was, agter bleve, maar dat ook de voorsz. proceduren zouden gebeterd en ter vriendschap nedergelegd, of op gelijken voet als het different zelve begonnen was, alzo ook gevuydert worden, opdat niet een ieder zich zelve zoude rechten en de een den ander met dergelijke proceduren verongelijken.

Ofschoon wel dezelve brief besloten word met een verzoek om met den bringer eenig antwoord te hebben, word onder de losse stukken geenerlei antwoord van het Hof van Gelderland gevonden, maar blijkt het bij extract uit het reces des Landdags, in May 1616 te Zutphen gehouden, dat de missive van de Heeren Gedeputeerden van Utrecht door het Hof van Gelderland is gesteld geweest in handen van den Mombor der Landschap; dat dezelve daarop min heethoofdijg dan in de missive van het Hof en door den Amptman gedaan was, had geadviseerd dat het different bij Arbiters behoorde geslicht te worden; dat het zelve advys in de Landschaps vergadering gelezen zijnde, dezelve goed gevonden had den Hove te gelasten, om het schrijven van wegen de Heeren Staten van Utrecht te beantwoorden met de redenen bij het zelve advys gededuceert, en zo die Staten van Utrecht zich met die zelve redenen niet en vergenoegden, het Hof aan Hun Ed. Mog. moeste presenteren om de zaak te laten komen in communicatie tusschen den Mombor van Gelderland, en Amptman van Nederbetuwe ter eene en den Procureur Generaal ter andere zijde, ten overstaan van Gecommitteerden uit de beide provincien, en

in geval bij de communicatie het zelve different niet mogte beslegt worden, wierd het Hof gelast om met Gecommitteerden der Heeren Staten van Utrecht te procederen tot verkiesing van Arbiters, namelijk twee uit den Hove van Gelderland en twee uit den Hove van Utrecht, neffens eenen Superarbiter bij beiderzijds vergelijking, of des noods door den Stadhouder der beide provincien uit een onpartijdig collegie van justitie daarbij te voegen.

Wat hierop het Hof van Gelderland aan de Heeren Gedeputeerden van Utrecht geschreven of voorgelagen hebbe, en wat op dien tijd verder in de zake gedaan zij, kan mede uit de losse stukken niet gezien worden.

Eenigen tijd daarna is men in deze provincie weder bedagt geweest, om alle de questien met de provincie Gelderland, en daar onder ook het stuk rakende de Marsch, bij de hand te neemen en was het mogelijk, uit den weg te ruimen.

Ten dien einde verdt op den 22. Maart 1619 bij de Heeren Staten dezer Provincie geresolveert, dat men alle de stukken, beroerende de Marsche, als ook de Veenen, zoude zenden aan de Raden 's Hoofs van Utrecht, om dezelve beneffens den Heer Advocaat Hamel nader te visiteren, daarvan recueil te maken, daarop te adviseren en bij de Ordinaris Gedeputeerden tegen de naaste beschrijvinge daarvan een point te maken.

Hier op hebben de Procureur Generaal en Advocaat Hamel, op den 28. Mey, ter vergadering van de Ed. Mog. Heeren Ordinaris Gedeputeerden opening gedaan van de gesteldheid der questien met Gelderland, en geëxhibeert twee concepten van brieven, eene aan het Hof van Gelderland, en de andere aan het adelijk Gerigt van Ede, met betrekking tot de bijzondere questie aldaar te huis horende, welke beide missiven ook na gedane correctien ten zelven tijd gearresteert zijn.

En is daarna op den 24. Junij geresolveert aan het Hof en Rekenkamer van Gelderland te zenden kopyen van de missiven hier boven gemeld, tenderende tot het houden van eene conferentie tot accommodatie van vorengemelde questien.

Doch hier toe vindt men zo veel bereidwilligheid niet aan de Geldersche zijde, immers excuseerde het Hof en Rekenkamer van Gelderland zich, bij missive van den 3. Julij deszelven jaars, van als nog niet te kunnen vast stellen den tijd tot het houden eener conferentie.

De Heeren Gedeputeerden dezer provincie echter, wenschende dat de oude differenten mogten worden geassoupieert, hebben op den 2. November drie Heeren met den Advocaat Hamel gecommitteert, om zo ras doenlijk te bevlijtigen dat tijd en plaats tot het houden eener conferentie wierde bepaalt.

En is vervolgens, op den 24. derzelve maand, geresolveert de Heeren Staten van Gelderland te verzoeken den tijd en dag van eene bijeenkomst te willen bestemmen.

Gelijk ook op den 2. Maart aan Cantzler en Raden van Gelderland gezonden is eene missive, om op den 23. derzelve maand te Rhenen eene comparitie te houden, tot afdoening van de oude verschillen, daaronder ook dat van de Marsche.

Hierop hebben de Heeren Gecommitteerden tot die zaken, op den 28. Maart, overgelegd eene extract resolutie van het Hof van Gelderland, waarbij op het behagen der Heeren Staten van Utrecht, den dag tot het houden van de conferentien te Rhenen op den 26. Mey bepaalt wordt, *met verzoek dat de Staten van Utrecht, volgens voorgaande brieven, in deze zake geschreven, wilden bevorderen dat men mogte bekomen copij van 't proces en de documenten, welke in voorlede tijden in den Rade des Keizers ofte voor Commissarissen waren ingelevert en gedient hadden, waarvan de Staten van Utrecht bevorens eenige extracten verloond hadden.*

Waarop ten zelve tijd goedgevonden werd, dat de Heeren Gecommitteerden alle de stukken zouden nazoecken, en bezorgen dat de kaarten tot illustratie van de questien nodig, goed en wel zouden gemaakt worden.

En is verder op den 18. Mey eene missive aan het Hof van Gelderland afgezonden, waarin al wederom van de comparitie van de respectie Gecommitteerden tot het bijleggen der geschillen gewaagt wordt.

En is eindelijk op eene missive van het Hof van Gelderland, den 23. der gemelde maand Mey gerescribeert, dat de dezer zijdsche Gecommitteerden zich den 8. Junij te Rhenen zouden laten vinden.

Ten welken tijde de Heeren Gecommitteerden van Gelderland, daar insgelijks aangekomen zijnde, heeft men onder elkander getragt de respectie subsisterende differenten uit den weg te ruimen en te vereffenen.

En is van de Utrechtsche zijde op den eigendom van de Marsche met verscheidene redenen aangedrongen geworden, zonder dat als doen eenige mentie gemaakt is van de questie over de geregtigheid van den stroom en zanden.

Maar wanneer de dezer zijdsche Heeren Gecommitteerden bemerkten, dat die van de Geldersche zijde zich niet uitlieten, hebben zij insgelijks afgebroken, tot dat aan de Geldersche zijde eenige opening zoude gedaan zijn.

Gelijk dan ook wel eeniger wijze gedaan worden zijnde, bevond men dat men oneindig ver van elkander was, zo dat men resolveerde van elkander te scheyden.

Onder afspraak echter, dat men wederzijdsche middelen en afscheid in 't kort bij geschrifte zoude vervatten, en de een aan den ander overleveren.

Maar terwijl men daarmede aan onze zijde bezig was, veranderden de Geldersche Gecommitteerden van gedagten, en stelden eene acte van reces in naar hun eigen goeddunken, welke den Stichtschen niet behaagde, waarom zij op hunne beurt insgelijk een opstel, onder anderen tot het vragen van rechters bij de Heeren Staten Generaal, forneerden, 't welk wederom door die van Gelderland verworpen zijnde geworden, zijn de beiderzijdsche Gecommitteerden na hunne respectie provincien gekeert, en hebben die van de Stichtsche zijde op den 6. Julij ter vergadering van de Heeren Ordinaris Gedeputeerden gedaan een mondeling en schriftelijk rapport.

Waarop goedgevonden werd Mr. G. Hamel, Advocaat van de Staten en Mr. P. van Leeuwen, Raad en Procureur Generaal te committeren om zich met alle stukken aangaande de differenten naar 's Hage te begeven en dezelve aan de Heeren Gecommitteerden ter Generaliteit te communiceren, en dezelve van alles te informeren; alsmede om daarna audientie bij de Heeren Staten Generaal te verzoeken en zodanige propositien te doen, als ten meesten dienste en tot maintien der rechten 's Lands van Utrecht zal goed en nodig bevonden worden.

Waarop ook in de volgende vergadering is goedgevonden eene missive aan de Heeren Gecommitteerden ter Generaliteit, wegens de questien tusschen de twee provincien, af te zenden.

Na dat nu de klagten van deze provincie, in 't bijzonder over de bedreigingen van executie wegens het different te Ede gereezen, aan de Heeren Staten Generaal waren voorgedragen, en daarover door Hun Hoog Mog. aan beide provincien geschreven en wegens dezelve ook aan de Heeren Staten Generaal diverse malen gerescribeert was, hebben eindelijk Hun Hoog Mog. bij missive van den 20. October (N. S.) 1621, kennis gegeven dat zij gecommitteerd hadden de Heeren Muis en Joachimi tot accommodatie der questien tusschen Gelderland en deze provincie, en dat tot de bijeenkomste gekozen was de stad Rhenen, als zijnde de naaste plaatse contenticus.

Alwaar de respectie Gecommitteerden bij den anderen gekomen zijnde, hebben de Utrechtschen, in de conferentien ten opzicht van de Marsche, getragt te vertonen dat dezelve geheel Utrechtsch was en daarom ook weder geheel aan Utrecht behoorde hersteld te worden, zonder bemoeijinge van den zwijgenden Schout, en dat de contributien en jurisdictie of ressort geheel aan Utrecht zoude mogen komen, gelijk blijkt uit het boek, waarin die besognes zijn aangetekend blad. 60.¹

Welk zo veel in consideratie dient genomen te worden, alzo niet de Heeren Staten van Gelderland, maar Hof en Rekenkamer dier provincie naderhand het als eene zeer ongehoorde zaak willen aanduiden, dat men sustenuen omtrent het geheele territoir aan de Stichtsche zijde voorbracht, en de pretensie dezer zijds hebben trachten te doen voorkomen alsof dezelve nooit verder dan omtrent het halfscheid gegaan was.

Daar men veel eer van deze zijde zoude kunnen stellen, dat die van Gelderland toen niet meer dan de helfte pretendeerden, want het zelve blijkt duidelijk uit de argumenten, welke men vindt toen ten tijde door de Geldersche Gecommitteerden gebruikt te zijn.

Namelijk:

Dat de jurisdictie uit beider naam wierd ge-exerceerd.

Dat die stilzwijgende Schout zijne Commissie van Gelderland had.

En immers zouden de Heeren van Gelderland nooit met zodanige argumenten voor den dag gekomen zijn, welke notoir de halfheerigheid aan

¹ Dit register is in het archief der provincie Utrecht bewaard gebleven.

Utrecht toekenden, indien zij toen direct gesustineerd hadden dat de Marsch geheel en al Geldersch was.

Daarom in tegendeel de Utrechtsche zelfs bij hunne propositien van accoord voorgeslagen hebben dat het ressort en alle jurisdictie van de Marsch verklaart zoude worden onder Utrecht te behoren, en het Land van Utrecht gerechtigd te zijn tot de schatting over alle de landen in de Marsche gelegen.

En dat dezelve niet anders als *subordinate* gekomen zijn tot het afstaan van de halve schattinge.

Middelertwijl wierden door de Heeren Gecommitteerden wegens de Heeren Staten Generaal gedaan verscheide onvervangelijke voorstellen en onder anderen met betrekking tot de Marsch, NB. gelegen in den Kerspele van Rhenen, dat alle de justitie van wege de beide Landschappen zoude geadministreert worden, en de Schouten, Heemraden en Secretaris gesteld zouden worden als tot nog toe geschied was.

De boeten en breuken half ende half genoten en de lasten van de criminele justitie half ende half gedragen worden.

Dat de gevangenen te Rhenen bewaard en de verkoping van gedecreteerde goederen, als mede de uitpanding aldaar als naar gewoonte gedaan worden.

Dat de een zonder den ander geene landwinning, remissie noch pardon geven zoude.

Geen van beiden zoude eenige nieuwe Ordonnantie in zake van politie of manier van procederen maken; ook zouden de ingezetenen niet verhinderd worden hunne vruchten ende waren in de een of de andere provincie te transporteren naar hun welgevallen.

Dat de ingezetenen alleen met die van Gelderland zouden contribueren en het klokgeslag van dat Landschap volgen, doch zouden de Gelderschen de goederen van Stichtsche ingezetenen niet hoger mogen belasten of bezwaren, dan die van hunne eige ingezetenen.

En zouden de Heeren Staten, indien zij deze voorstellen accepteerden, teffens informatie geven aangaande de betaling van den tol door de Geldersche dorpen tusschen Rhenen en Wijk.

Vermits nu de Gecommitteerden wegens Utrecht verklaard hadden niet gelast te zijn tot eenige handelingen over de Waerden en Pollen, hebben de Gecommitteerden van Hun Hoog Mog. voorgeslagen:

Dat onverminderd een ieders recht in possessorio, binnen den tijd van drie maanden, na dat de voorgeslage middelen bij wederzijdsche Staten zouden aangenomen zijn, de wederzijdsche positiën omtrent de gerechtigheid op den Rhijn zouden worden ingesteld, overgeleverd en gedeceideerd, indien partijen niet konden accorderen.

En verzochten de Gecommitteerden wegens de Heeren Staten Generaal daarop de declaratie der beide provincien binnen den tijd van zes weken.

Waarop de wederzijdsche Gecommitteerden gescheiden en naar huis gekeerd zijnde, hebben die van de Stichtsche zijde, op den 29. November 1621, aan hunne committenten gedaan ampel rapport van de gehoudene conferentien.

En is in den jare 1622 aan Hun Hoog Mog.

overgezonden alle verklaringe der Heeren Staten van Utrecht, op den hier voor genoemden voorslag der Gecommitteerden uit de Staten Generaal.

Behelzende speciaal omtrent de Marsche, dat de Heeren Staten van Utrecht zouden overgaan om de propositien deswege aan te nemen, mits genietende de halve schattinge die andere landen in de provincie van Utrecht contribueren, latende die van Gelderland de andere helft profiteren. Mits ook dat die jurisdictie in de Marsche bleef, zo als bij provisie in 't jaar 1563 was geordonneert, en dat niettemin van vonnissen, geen dijkagie ofte contributie rakende, geappelleerd zoude worden aan den Hove van Utrecht, waaronder de Marsch behoorde.

Ende dat dit verdrag niet en zoude geven eenige prejudicie aan eenig argument, dat ter intentie of defensie gebruikt is, en inzonderheid niet het argument van den stroom en tol.

Ende nopens de betaling van den tol beriepen de Utrechtschen zich op het proces en transactie van 1603, tusschen den tollenaar te Wijk en den Rentmeester van de Domeinen, benevens den Procureur Generaal als gevoegde ter eenre, en den Schout van Maurik, met den Momber van Gelderland ter andere zijde; welke transactie op den 26. Julij des gemelden jaars ondertekend is; gevende de Utrechtschen verder omtrent het disput over de riviere den Rhijn ofte Lek, 't welk in 't jaar 1551 begonnen was, te kennen dat daarvan de papieren zekerlijk te Brussel zijn zouden.

Uit welke geclausuleerde aanneeming van de propositien, door de Heeren Gecommitteerden van Hun Hoog Mog. gedaan, al wederom blijkt dat men aan de Utrechtsche zijde wel degelijk bleef sustineren, dat de geheele Marsch aan het Sticht behoorde, aangezien zij de helft der contributie niet erkenden aan Gelderland te behoren, maar dezelve alleen aan de provincie wilden laten profiteren, vermits zij ook pretendeerden dat die vonnissen, welke over ordinaire rechtsgedingen vielen, appellabel zouden zijn aan den Hove van Utrecht.

Inmiddels hadden de Geldersche Gecommitteerden ook rapport gedaan van het gebesoigneerde te Rhenen, onder anderen ook omtrent de hoogheid van de Marsch en het regt van de middelsanden in den Rijnstroom, met de bedenkingen van de Geldersche zijde daarop gevallen, schriftelijk ingesteld, en hebben daarop de Heeren Staten van Gelderland, op den 29. Maart 1622, na gehoord het berigt van den Momboir, neffens de aantekeningen bij denzelven in eenige kaarten vertoont, (welke zekerlijk de provincie van Utrecht niet na-deelig zullen geweest zijn,) het Hof en Rekenkamer geautoriseert om die zaak ten meesten dienste van Gelderland te vervolgen, en zo doenlijk bij accommodatie neder te leggen, continuerende ondertusschen die daarvan zijnde possessie.

Ruim twee maanden later is de voorgemelde verklaringe van de Gecommitteerden tot de Rhensche besoignes, op de propositien van de Gecommitteerden van Hun Hoog Mog., in name van de Provincie van Utrecht aan de Heeren Staten Generaal en aan de Provincie van Gelderland afgezonden.

Na dat nu het antwoord dezer Provincie omtrent

een jaar lang in de wereld geweest was, en dus in Gelderland rijpelijk had kunnen bekookt en gezift worden, hebben Cantzler, Raden en die van de Rekening des Furstendoms Gelre en Graafschaps Zutphen, wegens de Heeren Staten van Gelderland, ter vergadering van Hun Hoog Mog. op den 11. Mey 1623 ingebracht hunne verklaring op de middelen van accommodatie, bij de Gecommitteerden van de Hoog Mog. Heeren Staten Generaal voorgeslagen.

Behelzende nopens de Marsch:

Dat zij aannamen de propositie omtrent eene gemeene administratie van de justitie, uitgezondert in 't criminele, ten ware die van 't Sticht van Utrecht aantoonde, dat ook hunnen 't wege de criminele justitie ware geadministreert. Ook namen zij de verdeling van de boeten in 't civile aan.

De bewaring der gevangenen binnen Rhenen zouden zij in civilibus, om de gelegenheid der plaatse, toestaan, als ook de verkoping der gedeceeteerde goederen, zonder echter de Geldersche plaatsen uit te sluiten, indien het gerecht zulks geraden vondt.

Omtrent de rechten van pardon zeiden zij dezelve niet gemeen te kunnen maken, als zijnde een noodwendig dependent van de souvereiniteit.

Ook wilden zij omtrent het maken van Ordonnantien niet lijden het policy, als zijnde te generaal, en zouden de Gelderschen, in 't vervoeren der vrugten, zich gedragen na de nadere unie. Het laatste artikel betreffende, als ten eenemaal den Gelderschen gunstig zijnde, werd door hen niet van de hand gewezen.

En met betrekking tot de rivieren zeiden de Gelderschen wel te mogen lijden dat die van Utrecht hunne actie, 't zij ten petitoire, 't zij ten possessoire institueerden, zonder dat zij inmiddels van hunne possessie desisteerden, waarvan zij, zo zij zeiden, zulke oude bewijzen vertoond hadden, daar die van Utrecht, schoon zij veele discoursen dien aangaande gemaakt hadden, niet een enig exempel hadden weten bij te brengen dat ab omni ævo tot op den huidige dag, wegens de hoogte van 't Sticht, eenige pol ofte middelsand, naar watergeregtigheid, aangevaard en in possessie gehouden ware, zo ver als Gelderland aan de eene of beide zijden van den stroom zich uitstreckte.

Terwijl dit aan de Utrechtschen gecommuniceert was en dezelve over een debat van deze Geldersche verklaringe delibereerden, vernam men dat die van Gelderland wederom hadden kunnen goedvinden notoire nieuwigheden te plegen, aangezien de Amptman van de Nederbetuwe, 't zij uit hoger last, 't zij uit eigen autoriteit, den ingezetenen van de Marsch, bij gelegenheid van eene criminele executie binnen Thiel, geordonneert had dezelve te assisteren.

Waarop dezer zijds aan den Schout van Rhenen gelast is dat hij den ingezetenen van de Marsch dadelijk zoude insinueren om de criminele justitie binnen Rhenen te assisteren, zo wanneer daar eenige geadministreert zoude worden.

Inmiddels had men hier, op de antwoorden der Gelderschen, eenige nadere consideratien opgesteld en aan de Heeren Staten Generaal overgegeven, waarbij te kennen gegeven word, dat men zeer

inhereert dat de Marsch onder 't Land van Utrecht behoort, en dat daarover ten onrechte questie gecomoveert is; dat derhalve de limitatie van de Gelderschen, nopens de administratie van de criminele justitie, was ongefundeerd, en voort zouden brengen een kweekschool van nieuwe questien, en dat het klaar bleek dat bij die van Gelderland geene geneigheid tot accommodatie was.

Dat de Heeren Gelderschen de verdeling der boeten ook wel zonder distinctie hadden behoren aan te nemen.

Dat in het point van 't bewaren der gevangenen te rug gingen en meer wilden hebben dan zij ooit tot dien tijd gehad hadden, niet alleen om dat de provisionele sententie van 1563 niet distinguëerde tusschen civile en criminele zaken, maar dat zij ook het zeggen wilden hebben op de executie van civile zaken, verre boven het oude gebruik.

Omtrent het geen de Gelderschen nopens het regaal van pardon gezegd hadden, reflecteeren de Utrechtschen dat de Gelderschen alles zochten te incorporeren, daar in tegendeel zij Utrechtschen alles toegeven, wanneer zij die rechten bij provisie gemeen wilden houden.

Aangaande het gezegde door de Gelderschen nopens de policie viel dezelfde reflectie, daar echter die van Utrecht alleen regt hadden tot de polityke administratie; dat de Heeren van Gelderland daar en boven ook wilden aannemen te ordonneren over de proceduren, zonder dat zij daartoe eenig recht hadden ende dat aangaande de vruchten zij zeiden zich te willen reguleren na de nadere unie, zonder te verklaren wat zij daarmede wilden zeggen.

Eindelijk, met betrekking tot de contributien en klokkenslag, merkten die van Utrecht aan, dat de Gelderschen goed hadden in den voorslag deswege gedaan te consenteren, also de Utrechtschen, tegen alle recht en redenen en zelfs contrarie de provisionele sententie, uit het genieten van de helft der contributien gesloten wierden.

Wat verder den Rijn mitsgaders de pollen en zanden belangde, hebben die van Utrecht tegen de mogelijkheid om dezelve zaak binnen drie maanden te instrueren, om redenen bij hunne vorige consideratien gemeld, geprotesteerd.

Doch hebben zij egter, tegen de consideratien van Gelderland, kortlijk doch ten sterksten geurgeert dat de stroom Utrechtsch was; dat de opkomende zanden waren aangevaard; dat over dezelve en over de riviere de justitie was en nog werd geëxerceerd; dat den tol *wederzijds* over de riviere wierd geheven, zelfs bij transactie van de genen die te voren onwillig geweest waren; dat anderen wederom vrijdom van den tol hadden moeten verzoeken, die anderen ook tot op dien tijd betaalden, en dat in 't generaal de Gelderschen zich behielpen met daden van hun eigen, zo als notoir was het beleenen van anderen met goederen waarmede zij zelve niet beleend waren.

En besloten die van Utrecht deze wederlegging van de Geldersche verklaring met eene betuiging van hoop dat die van de Landschappen van Gelderland zich beter zouden bedenken, en dat de Heeren Gecommitteerden van Hun Hoog Mog. Zijne Vorstl. Doorluchtigheid den Prins van Oranje

en anderen, deze zaken tot aflegging der differenten, nader zouden inzien.

Waarna Cantsler en die van de Rekenkamer van Gelderland, op den 13. October 1623 St. V. eene missive geschreven hebben aan de Heeren Staten Generaal, in beantwoording van twee missiven van Hun Hoog Mog., in datis 20 Julij en 12 September deszelven jaars, aan de Staten van Gelderland, uit welke Geldersche missive blijkt dat die van Utrecht zich aan de H. H. Staten Generaal hadden geadresseert, met klachten over die van Gelderland, ten opzichte van de differenten, welke tusschen de twee provincien subsisteerden, en waarbij zij zich beroepen op twee hunner Ed. Mog. missiven, van 28 April 1621 en 23 Julij 1622, in de welke Hoogst dezelve, zo zij voorwenden, reeds zouden te kennen gegeven hebben de ongegrondheid van de klachten der Utrechtschen, en tot welke twee missiven ook wel in 't generaal gerenvoijerd word; doch geven de Heeren Staten van Gelderland, in die van 23 October 1623, in specie met betrekking tot de Marsch, te kennen dat die van Utrecht zich wel hebben willen schicken, om de propositien der Heeren Gecommitteerden wegen Hun Hoog Mog. aan te nemen, mits genietende de halve schattinge; doch dat tot dien tijd toe van de Utrechtsche zijde niet had kunnen bewezen worden dat zij, zo lang de Marsch in rerum natura geweest was, eenige contributie of schatting getrokken hadden, en dat ook het sustenu der Utrechtschen, met betrekking tot de appellen aan den Hove van Utrecht, om dat de Marsch onder die provincie behoorde, ongegrond zoude zijn.

En aangaande de pretensie van Utrecht tot de hoogheid van den Rhijnstroom, zeiden zij dat de Utrechtschen voor de laatste communicatie daarop wel hard aangedrongen hadden, doch dat zij nu uitstel verzochten om dat de nodige stukken te Brussel zijn zouden, en dat elk inmiddels in de possessie zoude blijven. Dat dit eene harde zaak voor de Gelderschen zijn zoude, die voorgaven in eene possessie van twee hondert jaren geweest te zijn, om alle zanden te aanvaarden, zo ver als Gelderland zich aan beide zijden of aan eene zijde van den Rhijnstroom uitstrekte.

Zij gaven ook voor tot beslissing van de punten differentiaal met onwedersprekelijk bescheid te zullen verifiëren zekere daar nevens gevoegde punten, begeerende dat Hun H. H. Mog. aan die van Utrecht eenen redelijken tijd zouden bepalen om op alles gehoord te worden en dat indien door de intercessie van Hun H. H. Mog. die van Utrecht niet kunnen bewogen worden van derzelver, naar 't bedunken van Gelderland, onbevoegd voornemen te desisteren, zij Heeren Staten van Gelderland te vreden waren het geen dubieus mochte zijn te submitteren aan een onpartijdig collegie van justitie.

En vermits die gemelde punten vervatten die punten, welke de Cantsler en Raden toen ter tijd meenden ter decisie te moeten strekken, zal men dezelve hier in 't korte voorstellen.

Cantsler en Raden mitsgaders die van de Rekenkamer van Gelderland sustineerden dan 't hunner zijde.

Dat de Marsch van alle oude tijden, ende bewijlslyk over de hondert jaren, altijd continuelyk

in alle lasten onder Gelderland gecontribueerd ende consequentelyk geresorteed hadde, onaangezien de civile jurisdictie halfheerig was.

- Dat die van Utrecht daarentegen moesten aantonen ooit eenige acte van landfurstlyke hoogheid, buiten die gemeene civile jurisdictie, op de Marsch gepleegd, ofte ooit zo lang de Marsch in rerum natura geweest was, aldaar eenige contributie reël ofte personeel uitgezet en gevoerd te hebben.

Dat dewyl de appellen van de Marsch eene dependentie van de hoogheid was, dezelve in Gelderland en niet in Utrecht behoorden te geschieden.

Ende wat aanging den Rhijnstroom wierde geposeerd:

Dat die van Gelderland de hoogheid van den Rhijn, ingevolge door hen van Keizeren verkregen recht, altijd verdedigt hadden, zo ver als hunne bepaling zich langs den Rhijnstroom strekte, ende uit krachte van dien alle nieuws opkomende zanden ende pollen, met water omvloten zijnde, van wegens de landfurstlyke hoogheid van Gelderland aanvaard, bevaren, besteken, in possessie genomen ende behouden hebben, en dat zulks bewezen kan worden met nog exsterende possessoire acten van twee hondert jaren.

Dat die van Utrecht daartegen moesten aantonen, van wege de hoogheid des Lands van Utrecht, ab omni ævo ooit eenig middelzand ofte pol naar waterrechten bevaren en in bezit gehouden te hebben, zo ver als Gelderland aan beide zijden ofte aan eene zijde van den stroom was leggende.

Dat dienvolgende die van Gelderland wel bevoegd waren geweest voor eenige jaaren te bevaren en te besteken zeker nieuw opgekomen middelzand beneden Wijk in den stroom, welk naderhand aan 't land van eenen Dutricula vast geworden en van Gelderland met geweld afgenomen was.

Dat die van Utrecht daartegen moesten aantonen bevoegd te zijn geweest het middelzand, beneden Wijk tegen het land van Dutricula nieuwliks opgekomen, na dat het veele jaren bij die van Gelderland was bevaren, aangevaard ende ook de possessie van dien van tijd tot tijd gecontinueerd, met geweld te benemen.

In de maand December deszelven jaars is ter vergadering van de Heeren Ordinaris Gedeputeerden overgebracht zeker placaat van Gelderland, op den uitvoer van 't koorn ende graan, 't welk in de Marsch gepubliceerd was, met zekere missive van den Amptman van Tiel aan die van de Marsch geschreven.

Welke stukken aan den Hove provinciaal gezonden zijn ten fine van advys.

Waarop den 12. dierzelfder maand den Schout van Rhenen, als sprekenden Schout in der Marsche, tot maintien van de hoogheid en gerechtigheid des lands van Utrecht, alsmede tot conservatie van de jurisdictie over de Marsch, geordonneerd is dadelyk na den ontfang van die resolutie, mede ter gewoonliker plaatsen, te doen affigieren kopij authentiek van het placaat van 17 November, te vinden in het Groot Utr. placaatboek 1. D. bl. 587, deszelven jaars tegen den uitvoer van granen, meel en brood geëmanceerd, ende daarvan ten eersten behoorlyke schriftlyke relatie aan Heeren

Gedeputeerden te doen, om zich daarmede in toekomende tijden tegen alle onbehoorlijke indrachten van de Gelderschen te bedienen, naar vereisch van tijden en zaken.

En heeft dergelijke acte van superioriteit over dat territoir geen de minste tegenspraak bij die van Gelderland ontmoet.

In den jare 1630 hebben ook de Gedeputeerden dezer provincie, bij zeker geval van collaterale erfenisse, verstaan ende verklaart dat die successeur, wegens het leengoed in de Marsch gelegen en denzelven uit die erfenisse aangekomen, gehouden was het recht van den xxx. penning te betalen, doch werd hem hetzelfde om redenen gemitteerd.

Op den 3. November des jaars 1630 is wederom ter vergadering van Heeren Gedeputeerden ingediend dat de Staten van Gelderland den uitvoer van koorn hadden doen verbieden, en dat hetzelfde verbod ook in de Marsche gedaan was, waarop dezer zijds geresolveert is, tot maintien van de Stichtsche hoogheid en jurisdictie over de Marsch, te schrijven aan den Dijkgraaf aldaar en gelijk verbod tegen den uitvoer van granen, op den naam van de Staten 's Lands van Utrecht, in de Marsch te doen, als die van Gelderland gedaan hebben.

In het jaar 1631 waren op den 30. Maart bij dezelfde Heeren Gedeputeerden gearresteerd de conditie en voorwaarden van verkoping van zekeren Weyweerd, genaamd den Hoenderweerd, toebehorende den convente van S. Catharine, gelegen in de Marsche in het Kerspel van Rhenen.

Waarop op den 21. April ter zelve vergadering is gelezen zeker verbod van Cantzler en Raden van Gelderland, waarbij dezelfde verbieden den gemelden weerd, gelegen zo zij voorgeven, in de *Nederbetuwe* in de Marsche, of eenig gedeelte van dien, te kopen of daar over te staan of te zegelen, op poene van nulliteit, en tegens de zegelaars van arbitrale boete, gelijk ook nog gelezen is de kopij van zekere Missive van den Griffier 's Hof van Gelderland nopen de voorsz. zake, en waartoe hij de exempelen van oppositie van de jaren 1611 en 1612 allegeerde.

En dewijl dus de Heeren Cantzler en Raden wilden sustineren dat de Marsch zoude ressorteren onder de Geldersche jurisdictie, en dien volgens de verkoping van den voorsz. Weyweerd strekken zoude tot achterdeel van de placaten van Gelderland, heeft men alhier verstaan en geresolveerd, dat vermits de Marsch ressorteerende was onder den Gestichte van Utrecht, en niet onder het Furstendom Gelre, dat derhalve ook de verkoping van den zelve Weyweerd 't voorsz. Furstendom geensins aanging, en dat men derhalven met de verkoping ter kamer van Hun Ed. Mog. binnen Utrecht effectueel zoude voortvaren, gelijk ook geschied is, en is den 18. April des volgenden jaars de Rentmeester van St. Catharijne neffens den Secretaris van Rhenen geauthoriseerd, om transport en opdracht van de vorengemelde Hoenderweerd te doen ten behoeve van den Heer van Amerongen, volgens de koopconditie daarvan zijnde, alles ter plaatse gerequireerd, zo en in dier voegen als zulks zoude behoren.

Na dat hiermede de differenten over de Marsch en Rhijnstroom eenige jaren hadden schijnen te rusten, is het geschil over die pointen in den jare 1643 weder levendig geworden, bij gelegenheid van het uitleggen van twee kribben op Bruinenweerd buiten Rhenen, welke de Gecommitteerden van Dijkgraven, Heemraden en gezamenlijke geërfden van de Heerlijkheid de Marsche sustineerden tegen alle Dijkrechten tegen over den Schoordijk in de Marsche uitgestoken te zijn, en waarover dezelfde zich bij requeste hadden geadresseert aan den Hove van Gelderland, in het welk zij dezelfde zaak in het brede gededuceert hadden, en welk request zij, met een ander, aan de Heeren Gedeputeerden dezer provincie op den 21. November inleverden, waarbij zij te kennen geven, dat zij alreeds om de imminerende schade en nadeel, 't welk de landen, in de Marsch gelegen, door het uitsteken van de kribben te wachten hadden, te remedieren, zich hadden vervoegd bij de Richters van de voorsz. heerlijkheid, noemende dezelven den Amptman van Thiel en de Schout van Rhenen, en dat dezelfde wel willig waren hen lieden de hand te bieden, mits daartoe hebbende de een autorisatie van 't Hof van Gelderland, en de andere van Hun Ed. Mog. de Heeren Gedeputeerde 's Lands van Utrecht. Dat ten dien fine het request reeds aan den gemelden Hove was overgegeven, en dat hetzelfde, conform het verzoek bij requeste gedaan, den voorsz. Amptman, als mederichter, bij missive had geautoriseerd. En verzochten zij Gecommitteerden daarom ook, dat hun Ed. Mog. den Schout tot Rhenen als mederichter geliefden te autoriseren, op dat in tijds meerdere schade voorgekomen mochte worden.

Doch alvorens eene zodanige verzochte autorisatie te verleenen, hebben de Heeren Gedeputeerden den Schout van Rhenen, als Dijkgraaf van de Marsche op de Stichtsche zijde, nevens een Dijkmeester gecommitteerd om zich in loco te transporteren, en van de gelegenheid der kribbinge in kwestie en de gevolgen van dien wel te informeren, en daarvan schriftelijk rapport, met bijgevoegd advys, aan Hun Ed. Mog. over te zenden.

Van welk advys en berigt gemeld word in de notulen van Heeren Gedeputeerden van den 5. Junij 1645, en waarbij geoordeeld werd dat die kribbingen den Schoordijk van de Marsche zeer nadeelig zijn; dat derhalven aan dezelfde kribbingen geene nieuwe werken behoorden te worden gemaakt. En vermits ten gemelden dage ook was ingekomen missive van het Hof van Gelderland, met overzending van eene remonstrantie van Dijkgraaf, Heemraden en gezamenlijke geërfden van de Marsch, wegens dezelfde zaak, en voorts met propositie om die zaak in 't vriendelijke af te doen, hebben Hun Ed. Mog. daarop ook geresolveert drie heeren te committeren, om met de heeren Gecommitteerden uit Gelderland die zaak bij wege van vriendschap was 't mogelijk af te doen.

Het blijkt ondertusschen uit de gepresenteerde requeste aan de Heeren Gedeputeerden dezer provincie, dat de Gecommitteerden van NB. de Dijkgraven van de Marsche, zo zij zich noemen, geoordeeld hebben dat zij op autorisatie van het Hof van Gelderland alleen niet bevoegd waren tot annotatie van de questieuse uitgestoken kribbingen.

In den volgende jare 1644 hebben zich ook weder twee nieuwe voorwerpen, tot het levendig houden der geschillen over den Rijnstroom, opgedaan.

En wel eerstelijk hebben de Regeerders der stede Rhenen, op den 24. September des gemelden jaars, ter vergadering van de Heeren Gedeputeerden dezer provincie, eerst bij monde en daarna bij geschrifte voorgedragen, dat in de rivier den Rijn voor en tegen hun lieder stede van Rhenen was gelegen zekeren Middelweerd, welke de Heer Otto van Gelder, Heer van de Wel, met een' kribbing oudhorig aan 't vaste land wilde vast maken, waardoor niet alleen het veer voor de stad Rhenen zoude worden gediverteert en vruchtloos gemaakt, maar dat het ook perikel zoude zijn, dat de Rijn nader bij de stad, van welke dezelve toen maar vijftig roeden af was, zoude worden gedrongen; dat daarom de gemelde Regeerders den Heer van Wel hadden laten aanzeggen, de kribbinge niet uit te steken, dat hij egter daarmede was voortgevaaren, niettegenstaande zelfs bij Waterregten en Dijkregten van Gelderland het nitsteken van kribbingen van Middelzanden en Weerden verboden was, en speciaal ook het kribben en palen tegen eenige steden; dat zij Regeerders van Rhenen daarom in den jare 1643, terwijl men nog met het leggen van de kribbingen bezig was, denzelven hadden doen weg nemen, en zulks om dat dergelijke zaken geen uitstel leden; *ende dat zij dien aangaande nergens convenibel waren, insonderheid niet dewijl het uitsteken van zodanige kribbe tegens Steden, Landeventingen ofte anders, volgens de dijkregten van Gelderland, stoude ter erkenenis en judicature van de Collegien, daar tegens zulke kribbinge wierden voorgenomen.* Dat niettemin de voorsz. Heer van Gelder, op den 14. September 1644, op den naame van den Heer Robbert van Cotereau, Heer van Wesmale c. consortie, van den Hove van Gelderland had verzocht en verworven citatie jegens hen Regeerders van Rhenen, ter zake van de gemelde wegneeminge; dat zij ook bij edicte geciteert waren tegen den 16. October 1644, en dewijl zij ter dier zake voor den gemelden Hove niet convenibel waren, te min daar dezelve Otto van Gelder, zijnde een inwoner derzelver stede, die proceduren indirectelijk op eens anders naam voerde, en onder den naam van *Consortie* was begrepen, dewijl ook deze zaak de hoogheid en het recht dezer provincie raakte, zo verzochten zij Regeerders der gemelde Stad Rhenen, dat Hun Ed. Mog. deze zaak geliefden te examineren ende aan te nemen, mitsgaders tot afdoening der voorsz. citatie en proceduren te gebruiken zodanige middelen als geoordeelt zoude worden te behoren.

Welk door de Heeren Gedeputeerden ter tafel van de Ed. Mog. Heeren Staten 's Lands van Utrecht gebracht zijnde, hebben Hoogst dezelve op den 4. October daarop geresolveert aan den Hove van Gelderland te schrijven, dat dezelve procedures alhier zeer vreemd gevonden wierden; dat Hun Ed. Mog. dien van Rhenen expiesselijk verboden hadden voor den Hove van Gelderland te verschijnen ofte iemand te zenden, also mijne Heeren de Staten dezer provincie van meeninge waren de Regeerders en alle inwoners van Rhenen tegen zoodanige procedures te beschermen.

Hangende dezen differente had dezelve Heer van Wel eene nieuwe kribbinge van dezelve middelweerd doen uitsteken, tegen de Stad Rhenen, hoger dan de geamoveerde kribbinge, en dewijl het nodig was dat zodanig werk weder wierde geamoveert, hebben de Regeerders der Stad Rhenen op den 24. October des zelven jaars 1644, aan de Heeren Gedeputeerden voor zo veel het nood zijn mogte, verzocht Hun Ed. Mog. support en assistentie, of dat Hun Ed. Mog. de amotie en demolitie zelfs geliefden te doen. Waarop aan gemelde Heer van Wel geschreven is, dat bij aldien het ingebragte door de Regeerders der Stad Rhenen alzo bevonden wierd waar te zijn, Hun Ed. Mog. dezelve dan zouden protegeren ende maintaineren.

Hierop is den 1. November ter vergadering van Heeren Gedeputeerden ingekomen een bericht van den Heer van Wel, waarin dezelve zeide ten onrechte beschuldigd te worden, en voorgeeft dat de actie der Heeren Regeerders van Rhenen meer uit vijandigheid dan uit eenig recht geschiede, en dat hem ook bij eene vergadering in der Marsche en aldaar genome resolutie die kribbinge was geaccordeert.

En hebben de Heeren Gedeputeerden het zelve bericht aan de Heeren Regeerders der Stad Rhenen gecommuniceert, ten fine van contrabericht.

Intmiddels had het Hof van Gelderland de missive van de Staten dezer provincie gesteld in handen van partijen, ten fine van berigt, en het zelve ingediend zijnde, met bijgevoegde missive overgezonden, welk den 5. November ter vergadering van Heeren Gedeputeerden binnen gekomen zijnde, is dezelve missive en bijgezonde stukken kopieliijk aan de Regeerders der Stad Rhenen gezonden.

Waartegen op den 28. November des zelven jaars de Regeerders der Stad Rhenen hebben ingeleverd een contrabericht met zestien bijgevoegde stukken, tot verificatie van 't zelve, tegen het request van den Heer Cotereau en de daarbij geannexeerde stukken, ende ook tegen het bericht van den Heer van Gelder.

En zijn alle die stukken door de Heeren Gedeputeerden gezonden aan Dijkgraaf en Heemraden van den Lekkendijk bovendams, ten fine deze zaak ook in loco te onderzoeken, en Hun Ed. Mog. te dienen van advys.

Waarop het zelve Collegie den 13. December ingeleverd heeft hun advys, waarbij zij verklaarden dat zij de stukken gezien, en eenige uit hun hadden gecommitteerd om in loco contentioso inspectie te nemen; dat zij ook de Dijkmeesters hadden gehoord, en dat zij dien volgende adviseerden, dat de Weerd, des quæstie, was een Middelweerd, waarvan men na Dijkrechten niet mogte kribben ofte offensive werken uitsteken; dat ook de bewijzen van de possessie om van dezelve weerd kribbinge uit te leggen niet klaar spraken en dat men in eene zo ongeoorloofde zaak altoos niets nieuws mochte beginnen; dat boven dien de Middelweerd, gelegen zijnde recht tegen Rhenen over, niemand aldaar eenige werken mochte maken; dat derhalve de Regeerders der Stede Rhenen wel vermocht hadden de uitgesteken kribbe, des quæstie, te demolieren en over de citatie voor den Hove van Gelderland te doleren, aangezien niet alleen een

der possesseurs was een ingezetenen van dezen Gestichte, en daarenboven de Middelweerd gelegen was in den Gestichte, dewijl de stroom Stichts was, waarop voornamelijk tegen alle indracht behoorde gereflecteert te worden.

Met welk advys de Heeren Gedeputeerden zich geconformeert hebbende, is het zelve volgens resolutie van 20 December gezonden aan de Regeerders der Stad Rhenen, met bijgevoegde missive, waarbij Hun Ed. Mog. verstaan, dat gemelde Regeerders, tot maintien van de jurisdictie, hoogende gerechtigheid van deze provincie, de lest gemaakte kribbinge door den Schout van Rhenen zoude doen afwerpen ende amoveren.

Ondertusschen was men in Gelderland voortgegaan om bij intendit tegen de Regeerders van Rhenen voort te procederen, en had men zelfs kunnen goedvinden dezelve, bij gepretendeerde contumacie, te condemnieren de afgebroken kribbinge te herstellen, en den Heer van Wesmale cum consorte te manteneren in zijne pretense possessie, volgens sententie van den Hove van Gelderland daarvan zijnde in dato 3 Julij 1645.

Ja had men kunnen goedvinden, bij missive van Raden des Furstendoms Gelre en Graafschaps Zutphen, de gemelde Regeerders te sommeren om die sententie te pareren, op poene dat bij gebreke het zelve Hof op verder aanhouden van denzelfden Heer van Wesmale, nopende de executie te decreteren als na stijl van den Hove gewoonlijk was.

Van welk een en ander dezelve Regeerders kennis ter vergadering van Heeren Gedeputeerden van 21 Augustus 1645 gegeven hebbende, is, op advys van regtsgeleerden, den 29. derzelver maand geresolveert aan het Hof van Gelderland te schrijven, hoofdzakelijk daarin bestaande, dat men dezerzijds behoorlijk onderrigt zijnde van het groot ongelijk van den Heer van Wesmale, en van de incompetentie van den Hove van Gelderland in der zake, gelijk men reeds te voren had te kennen gegeven, niet zoude kunnen gedogen, eenigerley executie van de bewuste sententie tegen de Heeren Regeerders van Rhenen ofte eenige anderen, of dat men zoude gebruiken zodanige retorsie als dienstig zoude geoordeeld worden; dat men niettemin hoopte, dat het gemelde Hof zo veel niet aan de onrechtmatige begeerlijkheid van particulieren en kwaadwilligheid, voornamelijk van een Stichtsch ingezetenen, zoude attribueren, dat men daarom in eenige verwijdering met de Heeren Staten van Gelderland en Graafschaps Zutphen zoude vervallen.

En werd ook aan den Heer Otto van Gelder, bij missive, geordonneert de voorsz. procedures kost- en schadeloos af te doen.

Des niettegenstaande door den Heer Cotereau aan den Hove van Gelderland gepresenteerd zijnde eene declaratie van kosten, met een bijgevoegd request, om te hebben appointement tot diminutie, was het zelve door den Hove van Gelderland op den 20. Maart 1646 daarop verleend, om te diminueren binnen 6 weken, op poene dat andersints op de diminutie tot taxatie en moderatie ge-procedeert zoude worden.

Van welke handelingen door de Regeerders der stad, op den 23. October 1646 ter vergadering van Heeren Gedeputeerden kennis zijnde gegeven,

waarop den 13. November deszelven jaars geresolveert is aan den Heer van Wel te schrijven, ten fine hij ten eersten zoude hebben te desisteren van alle zijne verdere procedures, op poene van alle schade op zijn persoon en goederen te zullen verhalen, daar de geheele zaak in cas van jurisdictie Hun Ed. Mog. en niet die van Gelderland competeerde.

Het tweede geval, welk in den jare 1644 de geschillen over de hoogheid en regt van den Rhijnstroom tusschen deze provincie en die van Gelderland betrof, was tusschen de Regeerders der Stad Wijk en den Auptman en Jonkeren van de Nederbetuwe, welke op den laatsten September des gemelden jaars met verscheide gewapende luislieden waren overgekomen, en daartoe de pont en andere veerscheppen gebruikt hadden, zonder kennis van de Regeerders der Stad, weshalven dezelve oordeelende, dat zulks zonder violatie van jurisdictie niet konde geschieden, zich bij Auptman en Jonkeren begeven hadden, die egter zonder vertoon van eenige hogere commissie waren voortgetrokken, waarom zij Regeerders eenige hunner borgeeren in de wapenen hadden laten komen, en de pont met de veerscheppen voor hunne Stad doen brengen, waarop de gemelde Gelderschen, na dat zij eenig werk op een weerd van zekere juffrou La Maire gevisiteerd, en daarna iets gebroken hadden, wederom aan het Wijkische veer gekomen zijnde, en geen schuiten vindende, waren zij terug gegaan en op andere veeren overgevaaren, van welk alles de Magistraat van Wijk Hun Ed. Mog. bij missive van den 1. October kennis gaf, met verzoek om te mogen weten hoe zij zich zouden hebben te gedragen, indien iets dergelijks weer mochte voorvallen.

Deze missive op den 4. derzelver maand ter vergadering ingekomen zijnde, was ook ten zelven dage ingelevert een requeste van gemelde juffrou La Maire, waarbij zij te kennen gaf dat zij omtrend Wijk had leggen zekeren uiterwaard onder het Gesticht van Utrecht; dat Dijkgraaf en Heemraden van Nederbetuwe daartegen uitgestoken hadden twee lange kribben, welke ver over het midden van de Lek kwamen; dat daardoor haar weerd al eenige mergens land had verloren; dat zij tot voorkoming van verdere schade haar land met rijs bekrand hadde; dat ofschoon zij zulks alleen ter defensie had gedaan, en zij in geenerlij wijze aan Dijkgraaf en Heemraden van de Nederbetuwe subject was, dezelve echter haar geordonneert hadden de voorsz. bekranning op te breken, nisi causam peremptoirlijk te adverteren binnen 8 dagen. 't Welk bij haar niet gedaan zijnde, had hetzelfde Dijkcollegie haar gecondemneert die bekranning binnen acht dagen te demolieren, over welke ordonnantie die gemelde Vrouw zich aan het Collegie van Dijkgraaf en Heemraden van den Lekkendijk bovendams had geadresseert en verzocht gemanteent te worden, waarop het Stichtsche Dijkcollegie tot driemaal toe aan dat van de Nederbetuwe heeft geschreven, zonder dat het laatstgemelde goedgevondt te antwoorden, maar hadt hetzelfde op den 21. September, vroeg in den morgen, eenig gewapend volk gezonden, om die bekranning weg te breken. Doch dewijl toen ter tijd op de weerd

mede eenig volk was, had men niets durven uitvoeren; dat zij daarom nacht en dag had laten waken, tot dat op den 30. September gebeurd was hetgeen hier voren reeds gemeld is, welk voor zo veel het bestaan van Dijkgraaf en Heemraden van de Nederbetuwe betrof, zij gezegd hadden uit last van het Hof te geschieden. Op welke klagten der Regeerders van Wijk en van de eigenaresse der weerd, bij die stad gelegen, dan ook de Heeren Staten resolveerden eene missive aan het Quartier van Nijmegen en eene aan het Hof van Gelderland te schrijven, en te kennen te geven dat men zodanige vreemde en vijandelijke proceduren alhier niet konde gedogen, maar dezelve naar behoren zoude wederstaan.

Is mede eene missive van Dijkgraaf en Heemraden van Neerbetuwe aan het Hof van Gelderland gezonden, waarbij dezelve toonden zeer verwonderd te zijn over de bezwaren der Heeren Staten dezer provincie, aangezien niet anders bij hen geschied was, dan conform de nieuwe gestatueerde Geldersche Dijkrechten, en zulks met alle civiliteit, ten overstaan van het gantsche collegie; dat het ouwaar was, dat de Dijkgraaf zoude gezegd hebben uit bevel van het Hof te komen; dat men zich alleen ter defensie gewapend had, om dat men vernomen had dat er gewapend volk op de weerd was; dat die van Wijk hen hadden belet over te varen NB. *alschoon de stroom gantsch Geldersch was*, en dat vorders alle irregulariteit en geweld bij de Utrechtsche met schieten als anders begonnen was.

Hierop is door het Hof van Gelderland op den 13. November deszelfs jaars gerescribeert, met bijvoeging van zes stukken en onder anderen van het verbaal van 't gepasseerde in het doen van executie over 't rijswerk, tegen den Ravenswaenschen schaerdijk over, doen maken bij juffrouw Anna d'Utrieux, weduwe van La Maire, ende het gene voor ende na voorgevallen is. Welke stukken door dezelve Heeren Gedeputeerden ten advyse gezonden zijn aan Dijkgraaf en Heemraden van den Lekendijk, de welken daarop verklaart hebben, dat het verhaal van de Geldersche zijde met de verklaringe van joutff. d'Utrieux discrepeerde, als zijnde volgens hetzelfde de feitelikheden en uitdagingen van de Geldersche zijde begonnen. Dat men tegen het sustenu van de Gelderschen, nopende den Rijnstroom, het contrarie moest staande houden, also denzelven stroom NB. *niemand anders eigen was, zo ver dezen Gestichte is strekkende, als de geen, die daarop de tol zijn hebbende*, en is bij de Heeren Gedeputeerden geresolveert, conform dat geadviseerde te schrijven aan de Heeren Cantsler en Raden van Gelderland, waarop door dezelve den 22. Februarij zijnde gerescribeert, is goed gevonden dezelve missive en op nieuws bijgevoegde stukken nogmaals ten advyse te zenden aan het Collegie van den Lekendijk Bovendams, welk daarop ter beantwoording van dezelve, inzonderheid ook van het contraberigt van Dijkgraaf en Heemraden van de Nederbetuwe, hebben geoordeelt bij rescriptie aan het Hof van Gelderland te moeten inhereren het gegronde misnoegen over de vijandlijke proceduren, met wapenen op den Stichtschen bodem gepleegd, en dat daarom niet vreemd

en behoorde gevonden te worden, al waar 't dat bij de ingezetenen dezer provincie eenige feitelijke resistantie was gedaan, vermits de Geldersche handelingen geensints konden geëxcuseert worden; dat ook de exempelen, bij Dijkgraaf en Heemraden van de Neerbetuwe geallegeert, nopens het geen aan de Geldersche zijde te voren door die van den Lekendijk Bovendams gedaan was, niet konden worden geallegeert, of ter excuse worden bijgebracht, also hetzelfde was geschied zonder wapenen, volgens dijkrecht, op en aan uitstekende werken, die notoirlijk na dijk- en waterrechten niet en hadden behoren gelegd te worden, en NB. *en dat zij in 't doen van dezelve demolitie gebleven waren op den Stichtschen grond, namelijk op de riviere, dezen Gestichte buiten alle controversie eigen zijnde*. Welk advys bij Heeren Gedeputeerden geapprobeerd zijnde, is bij dezelve geresolveert, conform dat geadviseerde, te schrijven aan het Hof van Gelderland, ter beantwoording van hun lieder missive van den 22. Februarij te voren, gelijk ook dan zodanig schrijven op den 1. Mey is afgezonden. Waarna niets verder in deze zaak schijnt gedaan te zijn.

Behalven deze twee zaken, de rivieren en derzelve recht en eigendom betreffende, was in hetzelfde jaar 1644 eene questie over de exercitie van de Criminele Justitie in de Marsche voorgevallen, ter zake van zekeren gevangen Jan Thomasse, tegen welke de Heer Jacob Casembroot, als Dijkgraaf en sprekende Schout, uit naam ende van wegen de Ed. Mog. Heeren Staten 's Lands van Utrecht, en Jeriphaes Foyert, mede Dijkgraaf ende Schout van wegen het Furstendom Gelre en Graafschap Zutphen over en in de Heerlijkheid van de Marsche, nom. off. den 19. November 1644 eisch ter doodstraffe gedaan was, en waarop bij Heemraden verstaan werd, dat dezelve gevangen ter scherper examen zoude gebracht worden, wanneer de Schout van Rhenen toonde dat hij voornemens was den Scherprechter van Utrecht te laten komen, waar tegen de Schout van Gelderland protesteerde, ten ware 't zake dat hem acte van non prejudicie wierde gegeven.

Den volgenden dag is daarop de Schout van de Stichtsche zijde bij Heeren Gedeputeerden binnen gestaan, en heeft aldaar voorgedragen hoe de Schout van de Geldersche zijde daartegen als mede tegen de qualiteit van den Stichtschen Schout, als sprekenden Schout, had geprotesteert, niettegenstaande van ouds de Heeren van Gelderland in de Marsche geen verdere Jurisdictie hadden gehad als van een zwijgende Schout aldaar te hebben, om dat, bij verscheiden ordonnantien en accoorden, den Stichtschen Schout toegestaan was de qualiteit als sprekende Schout, weshalven hij verzocht ordre te hebben hoe zich te gedragen, en is daarop bij Heeren Gedeputeerden geresolveert den Schout van Rhenen te ordonneren dat hij het recht der Heeren Staten van Utrecht en de possessie van 't officie naar behoren zoude mainteneeren; 't welk ook met dat effect blijkt geschied te zijn, dat de Scherprechter van Utrecht gebruikt is om den gevangen ter scherper examen te brengen. Doch waarop den 28. derselver maand December eene resolutie bij den Hove van Gelderland is genomen, waarbij

het Hof het Gericht van de Marsch autoriseert, om indien de gevangene gecondemneert word om na zijne ontvangene geesseling en brandmerk gebannen te zijn, denzelfen uit Gelderland en Zutphen te bannen, en verstaat dat de executie nergens anders als in de Marsch zoude geschieden; dat ook dezelve executie door den Scherprechter van Gelderland behoorde te geschieden; terwijl de pijniging door den Scherprechter van deze provincie geschied was, en zulks zonder prejudicie van des een of des anders recht, welk in zijn geheel zoude blijven.

Een ander geschil over de judicature in 't civile, in cas van provocatie, onstondt in den jare 1653, bij gelegenheid dat Richters en Heemraden in de Marsche zeker vonnis tusschen partijen gewezen hadden, waarvan de gecondemneerde partij zig aan de Raden 's Hofs van Gelderland hadde geadresseert, met verzoek dat door Commissarissen van beide Hoven, te weten van Gelderland en Utrecht, de stukken van hun proces nagezien, geexamineert en daarop gedisponeert mogt worden.

Hierop had het Hof van Gelderland, met kennis van voorgemelde requeste en verzoek, den 21. Mey des gemelden jaars, aan dat van Utrecht bij missive gedeclareert niet ongenegen te zijn eenige uit hun te deputeren, om gezamenderhand eerst en voor al over 't verhaalde informatie te nemen, en middeledertwyl alles te houden in surceance, ten einde na ingenome informatie bij wederzijdsche gedeputeerden verder gedisponeert te worden.

En wanneer de rescriptie en resolutie dezerzijds wat vertraagde, hadden de genen, welke deze zaak aanging, zich ook bij requeste aan Heeren Staten dezer provincie geadresseert, met verzoek om resolutie, waarop, conform eene ingekome missive van den Hove, op den 23. November 1653 is geresolveert:

Dat gelijk Keizer Karel met Hertog Karel over de Dijkregten heeft geaccordeerd, ook ten dienste van de justitie bij provisio en bij forme van Interim, onder protestatie van het recht dezer provincie, toe te staan dat door Commissarissen van beide de Hoven van Justitie de appellatie van de Marsche soude worden gedeceideert, tot dat de questie over het district en de jurisdictie van 't zelve, tusschen de provincien ongedecideert, zoude wezen getermineert.

De Commissarissen uit de beide Hoven dienvolgende tot onderzoek der zake te Rhenen vergaderd zijnde, was er geschil ontstaan over den voorrang, welke door die van den Hove van Utrecht gesustineert wierd hun te competeren, om dat ofschoon de provincie van Gelderland in andere zaken de preseance wel hebben mogt, nochtans in de Marsch de Richter van de Stichtsche zijde aldaar de banke spant en het woord voert, en dat de Geldersche Schout niet alleen in rang volgt, maar ook een zwiigende Schout genaamd wierd.

Welk sustenu van de Utrechtschen door de Geldersche Commissarissen in 't geheel niet gereleveert is geworden, maar alleen door hun te kennen gegeven, dat zij van zodanige observantie geen kennis hadden, en alzulks zonder nader kennis van zaken niet konden toestaan.

En is zonder nader onderzoek deswege, tot geref der pleidojerende partijen, overkomen dat men

voor die reize 't zelve disput zoude laten in state, zonder prejudicie van de eene of andere provincie, tot dat dien aangaande nader informatie genomen was, zijnde de Heeren Commissarissen wederzijds in gelijken graad tegen elkander gaan zitten, ende zonder expressie van namen der provincien de sententie geconcipteert en uitgesproken, zo als blijkt uit de resolutie van de Staten van Utrecht van den 6. October 1658.

Het zelfde geschil ontstondt wederom in den jare 1657, bij gelegenheid van een ander proces, uit het vorige resulterende, waarin wederom door de beide Hoven de preseance wierde gevorderd, en waarom de Heeren Raden van den Hove dezer provincie, bij missive van den 29. October 1657, aan de Heeren Staten derzelve verzogten Hun Ed. Mog. goedvinden en resolutie te verstaan, om zich daarna te reguleren.

Hangende welke deliberatien aan hoog gemelde Hun Ed. Mog. toekwam eene missive van de Heeren Staten van Gelderland, van 2 October 1658, waarin, met insertie der sustenu van de dezerzijdsche Commissarissen nopens de preseance, en dat zij daarvan niet konden afgaan zonder deze provincie merkelyk prejudicie te geven, de Heeren Staten van Gelderland ook tonen, dat de Commissarissen van den Hove van Gelderland dezelve niet hadden gereleveert, maar alleen gerescontreert met voor te wenden, dat zij zonder merkelyk nadeel hunner provincie, die notoir in alle vergaderingen ende collegien de eerste plaatse en stemme had, zulks niet konden toelaten, egter gepresenteert hadden, dat men wederom, gelijk voor dezen, zonder krenking van de hoogheid der beide provincien zoude handelen.

Doch traden de Staten van Gelderland het argument der Utrechtsche Commissarissen bij dezelve missive wat nader in, dan bij die van den Hove van Gelderland gedaan was, en zeiden dat a judicio prioris instantiae ad judicium appellationis niet en konde worden geargumenteert, gemerkt zulks twee separate gerichten waren, en dat van de Utrechtsche zijde behoorde bewezen te worden, dat de Schout van de Marsche de voorzitting had uit hoofde van eenige conventie tusschen den Vorst van Gelder en den Bisschop van Utrecht, dien ten regarde van zijn geestelijken staat konde toegelaten zijn hetgeen nu tusschen de Staten van de respectieve provincien cesseerde. Dat ook van zodanig verdrag niet bleek, veel min dat het Hof van Utrecht ooit in eenige appellationszaak van de Marsch de preseance genoten had; dat derhalve niet anders af te nemen was, dan dat de Scholtus van de Stichtsche zijde die voorzittinge bij simpele usurpatie had, 't welk tot het judicium appellationis niet konde worden geextendeert; dat zij Heeren Staten van Gelderland ten minsten verzochten dat de toenmalige zaak bij de hand zoude genomen worden als de voorgaande, en aan de Heeren Staten dezer provincie in bedenking gaven of het niet dienstelijker was, dat zo wanneer appellen over sententien van de gerichte van de Marsche hierna mogten voorvallen, dezelve alsdan bij de respectieve Hoven alternis vicibus wierden afgedaan; en stelden de Heeren Staten van Gelderland ter optie van deze provincie, of dezelve de eerste beurt aan het

Hof van Gelderland wilde laten of dat het Hof van Utrecht die zoude nemen.

Op welke missive het advys van den Hove van Utrecht gevraagd en gezien zijnde, hebben de Heeren Staten dezer provincie, bij missive van 13 April 1659, te kennen gegeven de redenen waarom dezerzijds de preesance wierde gesustineerd, en dat zulks geensints was bij usurpatie, maar uit een grondrecht op de Heerlijkheid van de Marsch sproot; dat de Schout van Gelderland alleen daarbij was gekomen uit hoofde van zeker accoord tusschen den Bisschop van Utrecht en den Heer van Gelderland; dat zij Heeren Staten dezer provincie vertrouwen, dat die van Gelderland het recht en fundament dezer provincie, na hunne wijsheid en discretie, thans zouden verstaan, doch zo het zelve niet aangenomen wierde, men dezerzijds, zonder prejudicie van het recht en possessie dezer provincie, ter liefde van de justitie, mocht lijden dat de wederzijdsche gecommitteerde Raadsheeren, te Rhenen komende, op het gesustineerde in alle gevoeglijkheid accorderen, ende dat men aangaande het toekomende, om redenen, en zonder cenige prejudicie, tot menagement van kosten, de propositie om alternis vicibus de appellen tusschen de respectieve Hoven te verwisselen, bij provisie zoude aannemen en het eerste appel, volgens presentatie der Heeren Staten van Gelderland, aan deze Provincie nemen.

Waarmede dit different dan ook provisioneel schijnt afgedaan geweest, en bij welke schikking het recht dezer Provincie immers geen nadeel geleden heeft; in tegendeel zoude men niettegenstaande de wederzijdsche protestatien van non prejudicie, uit de toegevendheid der Heeren Staten van Gelderland Hun Ed. Mog. bewustheid van het dezerzijdsche goede recht kunnen præsumeren, en voor al kan men in alle deze handelingen klaar zien, dat het denkbeeld der Heeren Staten van Gelderland, toen ten tijde, niet was om het recht van appel, het welk Hun Ed. Mog. in vorige gevallen als een recht, het welk uit hoofde van eene superioriteit sproot aangemerkt hebben, aan zich alleen aan te matigen, maar het zelve ten minsten als gemeenschappelijk te erkennen.

Niet minder is het recht van deze Provincie door den Dijkgraaf van Gelderland en de gezamentlijke Heemraden van de Marsche erkend, en door deze Provincie gemainteneerd in den jaare 1653, bij 't overlijden van Jor. Dirk van Oostrum, Stichtschon Schout en Dijkgraaf, wanneer Hun Ed. Mog. wegens voorgemelde kennis gegeven wierd van dat sterfgeval, en geproponereerd om met permissie van Hun Ed. Mog., de noodzaakelijke gerechtelijk voorvallende zaken bij den oudsten Heemraad van de Stichtsche zijde te doen waar nemen. Waarop Hun Ed. Mog. de Heeren Staten dezer provincie, tot provisioneele waarneming van 't Schout en Dijkgraafschap van de Marsche van wegen deze Provincie iemand gecommitteerd hebben, mits dat hij zoude gehouden zijn goede zorg te dragen ende wel waar te nemen het voorrecht, rang ende sessie, deze Provincie van ouds en voordr ook anders compeerende.

In den jaare 1671 is bij gelegenheid van zekeren gevangen in de Heerlijkheid de Marsch, door het

Hof van Gelderland de schikking, in den jaare 1644 bij provisie gemaakt, weder geoordeelt plaats te moeten hebben, zo dat de gevange door den scherp-rechter van Gelderland ter torture zoude gebracht worden, als zulks plaats had, en de executie zelfs door en van wege de Provincie van Utrecht geschieden zoude, met bepaling voor het vervolg dat zulks alternis vicibus zoude plaats hebben.

Eenige jaren daarna is wederom een geval gebeurd, waardoor het geschil over de opperheerigheid van den stroom weder in aanmerking kwam, bij gelegenheid, dat twee Geldersche Heeren, in den jaare 1681, eene onbehoorlijke kribbing in de rivier de Lek, omtrent Wijk te Duurstede, uitstoken en sustineerden dat het middelzand, over de gemelde Stad gelegen, aan hunne niterwaarden behoorde, op fundament dat de voorsz. riviere Geldersch was.

Wanneer dit ter kennis van de Heeren Gedeputeerden dezer provincie was gekomen, werd bij gemelde Hun Ed. Mog., op den 1. October 1681, geresolveerd de Heeren van den Hove van Gelderland, bij missive te verzoeken dat zij de personen, welke de voorsz. waterwerken maakten, wilden lasten en daartoe houden, dat zij zich punctueel na dijkrechten en zekere conventie van den jaare 1603, tusschen wederzijdsche Gecommitteerden aangegaan, zouden hebben te reguleren, of dat bij onstentnisse van dien dezelve Heeren van den Hove van Gelderland wilden aanzien dat de dijkrechten bij Heeren Dijkgraaf en Heemraden van den Lekkendijk Bovendams ter executie gesteld wierden.

Hierop rescribeerden de Raden en die van de Rekeningen der provincie van Gelderland den 15. October deszelven jaars, waarbij met overzending van het bericht der genen, over wier handelingen het geschil ontstaan was, het territoriale recht over den geheelen Rhijn of Lek, voor zo ver de provincie Gelderland aan eene zijde langs dezelve was gelegen, gezegd werd indubitablelijk aan dezelve toe te komen, en men uit dien hoofde vertrouwde dat daartegen niets feitelijks zoude ondernomen worden, aangezien zij gehouden en gezint waren het zelve recht door alle wegen en middelen te maintaineren. Doch ingeval Dijkgraaf en Hoge Heemraden van den Lekkendijk Bovendams vermeenden tegen dijk- en waterrecht bezwaard te zijn, dezelve zich aan den Dijkstoel van de Nederbetuwe konden adresseren, alwaar denzelven goed recht en justitie wedervaren zoude.

Alvorens dezelve missive te beantwoorden, vonden de Heeren Gedeputeerden dezer provincie goed kopij van dezelve te stellen in handen van het Dijkcollegie van de Lek Bovendams, welke hun advys op den 13. Mey 1682 deswege ingebracht hebbende, is op den 9. Junij daaraan volgende, op rapport van zekere Heeren Gecommitteerden uit Hun Ed. Mog., aan de Raden en Rekenmeesters van Gelderland gerescribeert en te kennen gegeven het recht van deze Provincie over de riviere in questie, speciaal op fundament van de tolln daarop ontvangen wordende, en uit de wijze, waarop degenen welke dezelve niet betaalden gemulcteerd wierden, zodanig dat dezelve door Stichtsche officieren ook aan de Geldersche zijde vervolgt ende aangehaald

wierden, in conformite van de conventien en accoorden tusschen de wederzijdsche provincien; dat derhalve dat territoriale recht buiten rede aan de Provincie van Gelderland wierd gezegt te competeren. Dat daarenboven deze Provincie van intemoriale tijden was in het recht en possessie van onbeheerde en verlate goederen op die riviere aan te halen, op delicten daarop begaan te informeren, middelzanden te aanvaarden ende te bekeeren, ook zelfs alle onbehoorlijke werken aan de Zuid, dat is de Geldersche zijde, zonder consideratie van eenig disput van jurisdictie, te doen opschouwen en met 'er daad afbreken, en wat dies meer was.

Dat men derhalven, en dewijl volkomenlijk gebleken was dat de kribwerken, des questie, over de Stad Wijk tegen alle bekende en zelfs in de provincie van Gelderland gereciperde Dijk- en Waterrechten waren uitgelegd, zij Heeren Gedeputeerden aan die van den Hove en Rekenkamer van Gelderland gantsch ernst vriendlijk, tot conservatie van vriendschap en voorkoming van verwijdering, verzochten dezelve personen, welke de werken uitgelegd hadden, te gelasten en te obligeren dezelve ten spoedigsten te amoveren, want dat door Hun Ed. Mog. geresolveerd was de Heeren Dijkgraaf en Heemraden van den Lekkendijk Bovendams te autoriseren om, bij ontstentnisse van zodanige amotie, dezelve tot maintien en conservatie van de hoogheden en geregtigheden dezer Provincie ook in cas van oppositie, met adsistentie van de krachtige hand ter executie te stellen.

Zo als dan ook vervolgens door dezelve Heeren Dijkgraaf en Heemraden de werken, welke in de Lek aan de Geldersche zijde gelegd waren en door hun als onbehoorlijk geconsidereert werden, zijn geamoveert, blijkende bij de notulen van Heeren Gedeputeerden van 3 Januarij 1683.

Waarna in den jare 1684 te Wijk te Duurstede een conferentie met Heeren Gecommitteerden wegens de Provincie van Gelderland is gehouden, onder anderen ook over het voorschreve amoveren dier kribwerken, en is deswege geconvenieert, zo als uit het advys van Dijkgraaf en Heemraden van den Lekkendijk Bovendams, den 31. October 1688, blijkt, dat alles zoude blijven in statu quo ter tijd en wijle de intentie van beide de Provincien nader mogte zijn gebleken.

Vier jaren daarna, namelijk in gemeld jaar 1688, hebben Raden en die van de Rekeningen van Gelderland, bij missive van 22 September, aan de Heeren Gedeputeerden dezer provincie wederom geklaagd, dat verscheidene ingezetenen dezer provincie, uit last van 't Collegie van den Lekkendijk Bovendams, des nachts waren overgekomen en op den Gelderschen grond geruineerd hadden zekere plaats over Wijk, geappropriert om eene behuizing tot bewaring der zanden en aanwassen te doen timmeren, mitsgaders de rijsen uitgetrokken, de rijsen verdorven, de bomen aan stukken gescheurt, en de takken aan de luiven te Wijk opgehangen hadden. Dat ook die van den Lekkendijk, bij requeste aan den Hove van Utrecht, hadden verzocht en verkregen toelag op de goederen van P. van de Velde en anderen, met ordre dat niemand hen in bepotinge of anders zoude adsisteren, op poene van 2000 ducats; dat die citatie ook zo

ver vervolgt was, dog dat die personen, op gelijke poene van 2000 ducats, bij die van Gelderland verboden was die citatie te obedieren. En vermits door zodanige proceduren zij Raden en Rekenmeesters vooral vermeenden de jurisdictie, hoog- en geregtigheid van de Provincie geschonden te zijn, en men daarom eerder verwacht had dat de voor dezen begonne conferentien zouden wezen hervat, verzogten zij, dat de gepleegde excessen, zo zij het geliefden te noemen, en feitelijkheden wierden gerepareert en in 't toekomende niet meer ondernomen, met opheffing der citatie en opgevolgde contumacie, tot voorkoming van gelijke proceduren op de goederen van ingezetenen dezer provincie.

Terwijl deze missive ten advyse was gezonden aan de Heeren Dijkgraaf en Heemraden van den Lekkendijk Bovendams, gingen de procedures voor den Hove dezer provincie voort, 't welk gelegenheid gaf dat dezelve Heeren Raden en Rekenmeesters van Gelderland, den 19. October, weder aan de Heeren Gedeputeerden onzer provincie schreven, met inherering van het verzoek bij vorige gedaan, en met bijvoeging, dat indien aan deze zijde wierde gecontinueert, en zij Raden en Rekenmeesters geen satisfactoire rescriptie bekwamen, zij niet langer zouden kunnen stilstaan om de goederen van Stichtsche onderdanen insgelijks in toelag te leggen.

Deze brief mede in handen van Heeren Dijkgraaf en Heemraden van den Lekkendijk bovendams gesteld zijnde, leverden dezelve den 31. der gemelde maand October hun advys op die beide missiven in, waarbij dezelve vertoonden, dat niettegenstaande op de conferentien van 1684 bepaald was, dat alles in statu quo zoude blijven, de bovengemelde van de Velde echter zedert verscheide nieuwigheden gepleegd had, op en omtrent den middelweerd des questie, welke in name van de hoogte van de Provincie van Utrecht, voor lange jaren, naar Dijken Waterregten was omvaren en in possessie genomen; dat zij daarom gehouden waren daarin te voorzien; dat zulks ook bij missive aan Gelderland was te kennen gegeven; dat van de Velde echter had gecontinueert en zij daarop de ordinaire weg van justitie hadden ingeslagen. Dat bovendien de klachten, aan den Hove van Gelderland in vorige tijde bereits gedaan, tegen de waarheid waren opgesteld, aangezien geen eenigen boom op den middelweerd gestaan had en dat ook de demolitie niet des nachts, maar na zonnen opgang begonnen was; met verdere insertie van nog meerdere en nieuwe excessen van van de Velde. Dat vernits de Heeren van den Hove van Gelderland hadden te kennen gegeven, dat zij gedacht hadden dat de voor dezen gehoude conferentie te Wijk hervat zoude zijn geweest, zij Heeren Dijkgraaf en Heemraden mede van advys waren de zaken tot eene conferentie te dirigeren, maar alzo sommige conferentien ordinairlijk op rapport kwamen te scheiden en onafgedaan bleven, zij vermeenden dat, de conferentien vastgesteld zijnde, de Heeren van Gelderland die ordres behoorden te stellen dat de geinteresseerden, ofte een volmagtigden van hun, zich daar mede moest laten vinden, om aldaar gehoord, en de voor te slaane expedienten geëxami-

neerd zijnde, het different eenmaal mogte worden aan een kant gelegd.

De missive, conform het zelve advys, afgezonden zijnde, was daarop tot op den 5. December geene rescriptie gekomen, weshalven dezerzijds geresolveert werd nogmaals bij missive te kennen te geven, hoe zeer men wenschte dat de conferentie zonder uitstel, immers binnen 6 weken, mogte worden gehouden, of dat Hun Ed. Mog., dien tijd overstreken zijnde, zich niet langer zouden kunnen dispenser en om de procedures voor de ordinaire justitie te laten voortgaan.

Hierop kwam eindelijk eene missive van Raden en Rekenmeesters van Gelderland, in dato 18 December 1688, met aanbieding om de conferentie te hervatten, met kennisgeving dat aan de geïnteresseerde partij aangeschreven was alles te laten in state tot nadere ordre, en met verzoek om gelijke bevelen te doen en Gecommitteerden te benoemen.

Ofschoon nu wel, bij resolutie van 18 December des meergemelden jaars 1688, dezerzijds, onder 't welnemen van de Heeren Gecommitteerden van Gelderland, tot die conferentie den 22. Januarij 1689 vastgesteld werd, en eenige Heeren gecommitteerd waren, met communicatie daarvan aan 't Collegie van den Lekkendijk om mede eenige Leden te committeren, heeft men echter wederzijds nog langen tijd met brieven gehandeld en is de conferentie eerst den 23. Januarij 1693 te Wijk begonnen gehouden te worden, al waar op den 4. Julij daaraan volgende ingebracht is het rapport aangaande den Middelweerd, des questie, in 't Collegie van Dijkgraaf en Hoge Heemraden van den Lekkendijk bovendams gedaan, hoofdzakelijk inhoudende dat op de conferentien voorgedragen was, of het niet dienstig ware het disput over de jurisdictie en het territoriale recht op den Rhijn of Lek in zijn geheel te laten, om dat men bespeurde dat bij Gelderland daarvan niet zoude worden gedesisteerd, ende ook niet wel konde geschieden, om de particuliere interessen, die dezelve Provincie op die riviere had omtrent het land van Kleef, en dat dezerzijds ook niet konde worden gerelacheerd, om dat wij boven al 't geen bij Gelderland geallegeerd werd, en waarin wij met hen in alles gelijk stonden, wij nog boven hun hadden van immemorale tijden het recht van den tol, 't welk op eene riviere, buiten contestatie, bij alle rechtsgeleerden, en ook volgens des Rijks constitutien, van de hoogste importantie en als een decisoir point gerekent werd; dat men derhalve op eenig expedient moest bedagt zijn, om de toenmalige questie te eindigen; dat daartoe dezerzijds geoordeeld was best te wezen, dat de gemelde Weerd bij 't Collegie van de Lek bovendams aan de geïnteresseerde of dolerende partij in een verzuimlijken erfpagt wierde gegeven, op een jaarlijkse canon, bij de Heeren van Gelderland te begroten, met bepaling tegen alle kribbingen aan of betimmering op denzelfden Weerd, en dat dezelve alleen in weide zoude mogen leggen, op poene van verval, en dit alles onverminderd wederzijdsche sustenuen omtrent het territoriaal recht over den Rhijn; doch deze voorslag verworpen en verdere gesprekken over de omvaring derzelver en de possessie

van dien tusschen gekomen zijnde, eene zekere schikking tot indemnificatie van de geïnteresseerde partijen is voorgeslagen en aangenomen.

En aangaande de werken boven de stad Wijk, tegen Dijk- en Waterregten, gesteld, zouden Heeren Gecommitteerden van Gelderland de zaak daar heen dirigeren, om de possesseurs dier landen te houden tot het optrekken van zodanige werken en potingen, met verzoek dat aan deze zijde, in soortgelijke gevallen, op gelijke wijze mogte gehandeld worden, gelijk toegestaan is.

Niettemin bleef men, aan de Geldersche zijde, staan om reparatie te hebben over de demolitie van de kribbinge en van het feit dezerzijds gedaan, doch waarop geantwoord werd dat zulks geen questie meer was, en dat daarin bij de vorige conferentie van 1684 was geacquiesceert; middelerwijl zouden alle aangeheven procedures in state blijven.

Welke handelingen goedgekeurd zijnde, zijn ook de Heeren Dijkgraaf en Heemraden van den Lekkendijk bovendams geautoriseerd om de zake, de indemnificatie, wegens de kosten aan den Middelweerd geimpendeert, aangaande, hoe eer hoe liever te perfecteren.

In den jare 1691 is ook het geschil wegens de appellen verlevendigd, bij gelegenheid dat zekere Cornelis van Weede, koopman te Hamburg, van eene sententie, bij den Gerechte van de Marsch gewezen, aan den Hove van Utrecht hadde geappelleert, waarin van wederzijden, op reciproque verzoeken, alle procedures, welke feitelijkheden konden verwekken, zijn gesurcheert, volgens stukken dien aangaande in het 9. memoriaal van den Hove van Utrecht, fol. 16 vs. en volg. Doch blijkt het niet, hoe men eindelijk omtrent het vervorderen van dat appel gehandeld hebbe.

De rust over de opperheerigheid van den Rhijn duurde niet lang, maar werd in den jare 1698 gestoord door het in arrest nemen van den persoon van Hillebrand van Uttenweerde, Schout van Maurik, en denzelven na Utrecht in de Gijzelkamer over te brengen en te houden, mitsgaders tegen hem te procederen.

De tijding hiervan te Arnhem gekomen zijnde, zonden de Heeren Staten des Furstendoms Gelre en Graafschaps Zutphen, den 15. April 1698, eene missive aan de Heeren Staten dezer provincie, waarbij dezelve te kennen gaven hoe de Procureur Generaal van Utrecht en de Hoofd Officier van Wijk, op autorisatie van 't Hof van Utrecht, den Schout van Maurik hadden gesaiseert en in de Gijzelkamer van den Hove hadden overgebracht, om dat, volgens voorgeven van den Procureur Generaal, niet alleen het veer te Wijk maar ook het rijswaerdje, schuins over het veerhuis, van alle oude tijden zoude gehoord hebben onder de jurisdictie en territoir dezer provincie, en dat echter de gemelde Schout van Maurik en eenige andere, den 9. December 1697, met een schuitje van de Geldersche aan de Stichtsche zijde zouden overgekomen zijn, en den Veerman van 't Stichtsche veer belast hebben hem en eenige anderen met hetzelfde schuitje te brengen aan de pont, die vastgebonden zoude zijn geweest aan het rijswaerdje, en dat zij voort uit de pont aan 't land zouden zijn gegaan

en het touw van de pont los gemaakt en weder vast gebonden hebben. Dat ook een acte aan den Veerman zoude voorgelezen zijn geen penningen van 't veer te betalen dan aan die van Gelderland, en dat door 't een en ander inbreuk op het territoriaal recht van de Provincie Utrecht zoude gepleegd zijn; dat ook ter zake voorsz. tegen den in detentie zijnde Schout van Maurik citatie was verleend tegen den 8. April 1698, om te aanhoren den eisch, welke de Procureur Generaal tegen hem zoude doen, welke dan ook had geconcludeert tot correctie en reparatie van den gepretendeerden indragt, en dat hij Schout zoude effectueren diergelijke acte van renunciatie van de andere personen daarbij genoemd, en dat hem zoude worden geïnterdiceerd zulks meer te doen op zekere poene; tegen welke handelingen zij Heeren Staten van Gelderland zeiden dat het veer en rijswaerden onrecht wierden gesustineerd aan deze provincie te behoren, aangezien uit alle oude en nieuwe stukken, rakende de superioriteit en jurisdictie over den gantschen Rijn, en in 't bijzonder over het veer en het rijswaerdje, zoude blijken dat dit point ten minsten was controvers, en dat wegens de Provincie van Gelderland hun recht tot de riviere in vorige tijden zoude zijn aangetoont, (men wilde misschien zeggen geallegeert) uit concessien bij de Keizers en het Rijk gegeven, en uit eene daarop gevolgde possessie.

Dat dienvolgende de rivier niet alleen wegens Gelderland was bevaren, maar dat ook het veer voor Wijk en het veerhuis als nog verponding aan Gelderland betaalde, 't geen een notoir bewijs van superioriteit was; dat het contrarie van dien in den jare 1684 door die van Utrecht wel was gesustineert, doch dat dezelve geene productie zoude hebben kunnen doen, gelijk men wegens Gelderland gepresenteert had; en dat men afgesproken was om hangende de deliberation, zich van alle feitelikheden te onthouden; dat het halve veer, als een particulier stuk goed van de erfgenamen sub beneficio inventarii van wijlen den Curateur van den boedel van Goldstein, wederom in verwin en possessie genomen was door den Schout van Maurik, zonder dat dezelve of die hem geadsisteert hadden op het vast land zouden geweest zijn, veel min eenige gerichtlijke actens gepleegd hebben, waaraan zelfs nog niet zoude misdaan geweest zijn, alzo volgens het ruime susten van hoogst gemelde Heeren Staten, de rivier en deszelfs oever met het rijswaerdje onder de provincie Gelderland zoude behoren, en vermeenden zij Heeren Staten derhalven bij gemelde missive, dat men dezerzijds op verzoek van den Procureur Generaal geensins zodanige autorisatie tot corporele detentie had behoren te verlenen, maar dat men wegens alle vermeenden indragt eerst aan 't Hof en Rekenkamer had behoren te schrijven, met verzoek tot behoorlijke reparatie en tot voorkoming van alle verwijderingen. Dat nu egter die feitelikheden gepleegd waren tegen den gemelden Schout, zij Heeren Staten van Gelderland vriendelijk verzogten dat de procedures promptelijk mochten worden afgeschaf, met kost- en schade-loose ontslaging van den gedetineerden, of dat zij, bij onverwagte weigering of dilay, alle de goederen en effecten van de ingeze-

tenen dezer provincie provisioneel in arrest en beslag zouden nemen en houden, ter tijd toe, dat de gedetineerde kost- en schade-loos zoude zijn ontslagen en aan Gelderland overgegeven; om ingeval hij bevonden mogt worden eenig excess begaan te hebben, deswege aldaar te worden gecorrigeert; gevende zij Heeren Staten van Gelderland ook bij gemelde missive te kennen hun verlangen, om met denzelfden expresse het antwoord van deze Provincie te mogen hebben; wien volgende dan de Heeren Ordinaris Gedeputeerden geautoriseerd zijnde, hebben gemelde Hun Ed. Mog., uit naam van de Heeren Staten dezer provincie, den 19. April des gemelden jaars 1698, gerescribeert en aan de Heeren Staten van Gelderland onder het oog gebracht, hoe niettegenstaande het vastgestelde bij de laatste conferentie, volgens welk hangende de deliberation over het rapport, door de Gecommitteerden aan de wederzijdsche Provincien te doen, alles in state moeste blijven, echter aan de Stichtsche zijde van de riviere aeten jurisdictioneel door den Schout van Maurik waren gepleegd, welke tot voorkoming van alle prejudicie voor het dezer zijdsche recht, moesten belet worden; dat men het gepretendeerde recht van Gelderland aan de riviere niet zoude intreden, maar dat van deze Provincie voor incontestabel hield; dat de possesseurs van het veerhuis altijd hunne lasten en schattingen onder Utrecht hadden betaald. Dat belangende de denunciatien van de Stichtsche ingezetenen in de Nederbetuwe te incommoderen over iets, daar zij zich niet in hadden gemengd of tegen Gelderland gepeceert, eene zaak van verre uitzigt was; dat in den Gestichte van Utrecht niemand was aangehaald als die indracht gedaan had tegen het recht dezer Provincie, en die met eene behoorlijke acte van renunciatie zich kon redden.

Men voegde er ook bij redenen die thans niet ten onpasse komen, namelijk, dat als de Provincien elkander zo wilden handelen als zij Heeren Staten van Gelderland denuncieerden, wij niet zouden kunnen stilstaan om onze geregtigheden te defenderen. Dat het bekend was aan wie de decisie alsdan moest komen, dat men zich op deszelfs justitie gaarne verliet, dat men echter tot conservatie van vriendschap en goede nabuurschap, hoe zeer men ook beledigd was, alles wilde contribueren 't geen tot wegneeming van discrepance kon dienen, en, indien er ook dispositie was aan de zijde van Gelderland, men dezerzijds alles wilde toebrengen om door vriendelijke conferentien, buiten prejudicie van de gerechtigheid dezer Provincie ontrent de rivieren, de zaak in questie aan een kant te leggen.

Deze geproponeerde conferentie werd wel haast bij eene missive van den 23. April door de Heeren Staten van Gelderland geaccepteert, echter onder voorwaarde dat de gedetineerde alvorens kost- en schade-loos zoude worden ontslagen en overgeleverd, en dat men bij ontstentnisse van hetzelfde niet zoude kunnen nalaten, tot maintien van het recht van Gelderland en tot bescherming van deszelfs ingezetenen, de resolutie in vorige missive vervat ter executie te leggen.

In het antwoord, welke den 1. May wegens deze Provincie op voorgemelde missive werd vastgesteld, toonde men het belachelijke en heerschzuchtige 't

geen in de voorwaarde, op welke de voorgeslage bijeenkomst aangenomen was, resideerde, want dat het oogmerk en inzicht van eene conferentie moeste zijn dat de beledigde aanwees het ongelijk, 't geen hem geschiedde, daar ter contrarie de Heeren Staten van Gelderland de zaak wilden decideren met eene bedreiging, zonder behoorlijke informatie te ontvangen; dat men dezerzijds niet kon beseffen wat er zoude te verhandelen zijn als de gedetineerde ontslagen was; dat men door het detineren van den persoon van den Schout van Maurik de Provincie van Gelderland niet had zoeken te benadeelen, maar alleen beoogd dat de gerechtigheid dezer Provincie tot de riviere niet werde verkort, of gehandelt wierde tegen het vastgestelde dat alles moest blijven in statu quo; dat het zwevende geschil gemaklijk uit den weg konde geruimt worden, wanneer de Heeren Staten van Gelderland geliefden te declareren dat de gepleegde acten niet strekken zouden tot nadeel van de gerechtigheid dezer provincie tot de riviere, en dat de aangebode conferentie tot oogmerk had gehad aan te toonen het ongelijk, aan de hoogheid dezer Provincie toegebracht, welk met de vorige conventie niet konde worden geëcompasséert; dat indien men in Gelderland echter met de comminatoire wilde voortgaan, men dezerzijds ook op middelen daartegen moest bedacht zijn, en men besloot met zich noch tot de voorgeslage conferentie te refereren.

Deze missive wegens de Heeren Staten dezer provincie had geen ander gevolg, dan dat men bij missive van de Heeren Raden en Rekenmeesters van Gelderland, bij absentie der Heeren Staten dier provincie, de detentie van den Schout van Maurik dezerzijds gedaan en de procedures tegen denzelfden gehouden, als onwettig en de van hem gerequireerde acte van renunciatie als onmogelijk en krachtloos zocht te doen voorkomen; dat men deszelfs ontslag als nog bij provisie kost- en schadeloos verzocht; dat er ten principale genoegsame materie zoude overblijven; dat men bij ontslenisse van dien de bedreigingen, bij vorige missiven gedaan, absolutelijk zoude werkstellig maken.

Hangende de deliberatien over deze missive, had de gedetineerde Schout van Maurik een request aan den Hove gepresenteert, met verzoek van provisioneele ontslaginge uit den arreste, onder belofte bij handtasting van ten allen tijde weder te komen, welk verzoek bij den Hove, na gehoord advies van den Procureur Generaal, geacordeerd zijnde, hebben de Heeren Gedeputeerden hiervan, bij missive van 15 Mey, kennis gegeven aan de Heeren Raden en Rekenmeesters van Gelderland, en verzochten bepaling van tijd en plaats tot de conferentie.

Hierop kreeg men ten antwoord, dat ofschoon wel zodanig ontslag niet was conform de intentie der Heeren Staten van Gelderland, men echter de voorgeslage conferentie niet declindeerde, maar dezelve op zekeren tijd te Rijswijk proponcerde te houden, gelijk ook dezerzijds bij resolutie van Heeren Gedeputeerden van 3. Junij 1698 geaccepteerd werd.

Op deze conferentie, den 15. Junij 1698 te Rijswijk gehouden, werd na eenige discussie over de zaak in kwestie, en de deswege gerequireerde re-

paratien door de Utrechtsche Gecommitteerden, tot bijlegging van dat tegenwoordig geschil, voorgeslagen dat de acten van den Schout van Maurik niet zouden prejudicieren aan de Provincie van Utrecht, nog ook de detentie van denzelfden aan de Provincie van Gelderland; dat mede uit geen acten naderhand enig recht of prejudicie zoude worden gemeticéerd; dat alles zoude blijven in statu quo, als volgens 't geconvenieerde van 1684.

Bij welke voorstellen de Heeren van Gelderland nog voegden dat de procedures van den Procureur Generaal ende vervolg van dien, door den Schout van Wijk gedaan, met alle aankleven van dien, zouden zijn opgeheven en gehouden als nooit geschied.

Hierbij voegden de Heeren Gecommitteerden van Utrecht weder de clause dat de acten jurisdictioneel van den Schout van Maurik nooit zouden prejudicieren de geregtigheden van 't Sticht, en dat de Provincie Gelderland daaruit nooit enig recht tot laste van deze Provincie zoude trekken.

Deze werd nog door de Geldersche Gecommitteerden geamplieerd in dezer voege, dat in tegendeel aan de zijde van Gelderland werd verklaard, „dat door de acte jurisdictioneel omtrent het ne- „men in possessie van 't Rijswijksche veer, bij den „Schout van Maurik cum sociis gepleegd, nooit „gesustineerd zoude worden meer recht ende juris- „dictie op de riviere geacquireerd te zijn als „welgemelde Provincie voor henen gehad heeft.”

Doch deze periode kan bij de Heeren Gecommitteerden niet worden gepasseerd, zonder daarop eenige aanmerkingen en veranderingen in dezelve te maken.

Men wilde namelijk in plaats van de woorden: *het Rijswijksche veer*, gesteld hebben de woorden: *het veer leggende op ofte over de Lek tusschen Wijk te Duurstede en Rijswijk*; achter het woord *rivier*, wilde men ook stellen *het veer*, en in plaats van het recht der Provincie van Gelderland zo stellig uit te drukken als in de laatste clause, wilde men het zelve meer hypothetice doen voorkomen, en in plaats van *gehad heeft*, zetten: *vermenen gehad te hebben*.

De eerste en laatste verandering mocht bij de Heeren van Gelderland nog ingang vinden, doch de pretensie omtrent het veer kon niet gelijk gesteld worden met hun gesustineerd recht op de rivier, immers zeiden de Heeren Gecommitteerden dat zij zulks niet over hun dorsten nemen, en welk een oorzaak was dat die conferentie zonder enig besluit afliep; men beloofde alleenlijk wederzijds bij de respectieve principalen alle goede officien aan te wenden, ten einde het voorsz. geschil door eenige expedienten mogten worden weggenomen, terwijl men ondertusschen bezorgen zoude, dat alles bleef in dien staat, in welke het toen was, zonder de minste verandering.

Hierop zijn in den jare 1699 noch eenige schriftelijke correspondentien over het Rijswijksche veer en het verhuuren van het zelve gehouden, welke de zaak ten principale, namelijk het hooge recht van beide Provincien op de riviere niet betroffen, doch waarin weder aan de Geldersche zijde zodanige sterke bedreigingen tegen de goederen van Stichtenaars, volgens de resolutien van de Staten

van Gelderland op den 15. en 25. April 1698 gevonden wierden, zo de ontslaging van den Schout van Maurik niet kost- en schadeloos wierde opgeheven, dat men dezerzijds, in eene missive van de Heeren Staten aan Raden en Rekenmeesters van Gelderland, niet kon nalaten denzelven onder het oog te brengen dat men zich aan onze zijde moest beklagen over zulke sterke expressien, als in de missive van 30 Januarij waren gebruikt; dat dezelve vrij te nadrukkelijk wierden uitgetrokken tot laste van deze Provincie; dat men vermeende, dat met de communicatie van het ontslag van den Schout van Maurik, en de verzekering dat over de kosten nooit eenige questie zoude vallen, genoeg zoude zijn genomen, zonder de zaak weder zo opereuselijk op te halen en met zulke bezwarende expressien te bekrachtigen; dat men echter, in consideratie van verscheide beëdigde verklaringen, dat door 't in verwin nemen van 't veer geen de minste intentie was geweest de gerechtigheid of hooghheid van de Provincie Utrecht te benadeelen, en andere omstandigheden, men tot conservatie van vriendschap wel wilde declareren dat men den Schout van Maurik voor volkomen ontslagen hield, met verzekering dat hij nooit over de kosten zoude worden gemoeit.

Met welke afdoening en declaratoir nopens de persoon van den Schout van Maurik deze zaak verder is blijven aanstaan, zonder dat bij gelegenheid van dezelve aan de eene of andere zijde op het termineren van de hoofdgeschillen verder is aangedrongen; gelijk dan ook naderhand nooit op het beslissen van het recht van de eene of andere der twee in geschil zijnde Provincien tot de rivieren den Rhijn of Lek, voor zo ver Gelderland aan eene zijde gelegen is, eenige instantien schijnen gedaan te zijn.

In zodanigen rustigen stand is ook langen tijd gebleven het different tusschen de twee Provincien, zo ten opzichte van de Heerlijkheid de Marsch, als ten opzichte van de Rivier den Rhijn; immers schijnt er geene zaak van eenige consideratie in voorgevallen tot op het jaar 1754, wanneer de Hoofdofficier van Rhenen den 23. October ter vergadering der Heeren Staten dezer provincie kennis gaf van zekere procedures, door den pachter of monopolist van de gebrande wijnen van de Geldersche zijde tegen een inwooner van de Marsche voor de Heeren Ordinaris Gedeputeerden des Nijmeegschen Quartiers geëntameert, zo dat dezelve in een boete was gecondemneert en vervolgens te Nijmegen getransporteerd en tegen denzelven criminelijk geprocedeert was; dat die lieden wel hadden geobjiceerd de exceptio fori incompetentis, doch te vergeefs, en dat alles geschied was zonder kennis van hem Hoofdofficier, alles tot merkelijke laesie van deze Provincie.

Hierop kwam ook in een requeste van de twee gecondemneerden, met name Jan en Willem van Ochten, als mede een ander van den eerstgemelde, op het welk den 12. Februarij 1755 bij de Heeren Staten werden verleend brieven van voorschrijving aan de Heeren Gedeputeerden des Nijmeegschen Quartiers, ten einde de gemelde procedures mogten worden gesurcheerd, en die gecondemneerde personen bij hun recht gemaintineerd worden.

Men kreeg hierop ten antwoord dat de Heeren Gedeputeerde van de Geldersche zijde, niettegenstaande alle andere consideratien, de verdere procedures tot den 9. April deszelven jaars uitgesteld hadden.

Om nu hier van dien tijd gebruik te maken, werd bij resolutie van 26 Februarij het advys van het Hof provinciaal nopens deze zaak gevraagd.

Uit het zelve, den 26 Maart ingekomen, bleek het, dat conform het geen zedert een lange reeks van jaaren plaats gehad had, een inwooner van de Marsch nergens aanwielijk in rechten konde betrokken worden dan voor het gecombineerde gerecht in de Marsch, en in cas van appel voor Gecommitteerden uit de beide Hoven van justitie; dat het geval subject op gelijke wijze had behoord behandeld te worden, en dat daarom de violatie van die onverdeelde jurisdictie dezer Provincie aan de Heeren Gelderschen nader onder 't oog diende gebracht en op reparatie aangedrongen te worden, immers en ten minste tot continuatie van de surceance en voorziening voor het toekomstende.

Op den voet van welk advys dan ook den 1. April 1755 eene missive aan de Heeren Staten des Nijmeegschen Quartiers is afgezonden, welker Heeren Gedeputeerden, bij hunne rescriptie van den 15. derzelver maand, wel uitdrukkelijk avoueerden de tweeheerigheid van de Marsch, en dat dezelve door beide de Provincien pro indiviso bezeten, en een onverdeelde jurisdictie en onverdeeld territoriaal regtsgebied geoefnend wierd, maar echter in consideratie oordeelden te moeten nemen, of wel de tweeheerigheid en onverdeeld territoriaal recht van de Marsch wel speciaal kon gaan tot financiële zaken, en oordeelden gemelde Hun Ed. Mog. dat de inwoners van de Marsch, tot de agtervolgving van beiderzijds financiële plaacaten, reglementen en ordonnantien gehouden zijnde, culpabel en strafbaar wierden aan en bij de Provincie, tegen welke zij wierden bevonden gecontravenieert te hebben.

Het advys van den Hove dezer Provincie hierop weder gevraagd zijnde, persisteerde het zelve bij de gedachten om in energieke termen op behoorlijke reparatie van de infractie aan Hun Ed. Mog. jurisdictie en territoriaal recht te insteren, en is conform 't zelve eene missive van deze Provincie afgezonden den 21. Mey deszelven jaars, en men schreef den Schout van de Marsch aan, dat indien onverhoopt eenige executie tegen de goederen van de gebroeders van Ochten mogt worden ondernomen, daarop agt te geven, daar tegen te protesteren en daarvan ten spoedigste informatie te geven.

Op de dezerzijdsche laatstgemelde missive rescribeerden de Staten van het Quartier van Nijmegen in dato 18 Junij en proponeerden eene conferentie, tot wegneming van de ontstane geschillen en tot maatregeling voor het vervolg. Deze propositie werd ook door de Heeren Staten dezer Provincie, volgens resolutie van den 2. Julij daaraan volgende, aangenomen; alleen besloot men bij de kennisgeving van de acceptatie te vernemen, of met de intentie ware dat deze zaak ook door een Landschaps Commissie van de Geldersche zijde diende behandeld te worden, en of niet wederzijds eenige Raadsheeren zouden worden geassumeert tot het adsisieren van gemelde conferentie.

Eene missive, conform het bovengemelde geresolveerde, den 3. Julij afgezonden zijnde, werd den 9. door de Heeren Gedeputeerden van 't Quartier van Nijmegen beantwoord met kennisgeving door de Staten deszelven Quartiers geautoriseerd te zijn, alzo de zaak, des questie, de twee andere Quartieren niet raakte en het Hof van Gelderland omtrent het financiële niet wierde gekend.

Doch zo in de te houden conferentien eenige andere punten mochten worden gereguleert, waarop men dezerzijds zoude vermeenen de approbatio van de Staten van Gelderland te worden gerequireerd, zij zig in zodanigen geval sterk maakten zodanige approbation te zullen bezorgen.

Deze conferentien op dien voet gereguleerd en gehouden zijnde, werd den 17. September deszelven jaars 1755, ter vergadering van de Heeren Staten, gelezen het rapport van onze Heeren Gecommitteerden, inhoudende de punten waar omtrent men op approbatio van wederzijdsche principalen geconvenieerd was, en welke punten insloten eene gemeenschaplijke heffing van schatting of wel ieder voor de helft, mitsgaders het vonnissen dezer zaken en het ter executie leggen van dezelve.

De vorige Heeren Gecommitteerden in der zake wegens deze Provincie werden wel gecommitteert tot verdere behandeling, en weer was men alhier ook niet ongenegen om of de eene of de andere alternative punten, bij rapport van den 17. September gementioneerd, vast te stellen, doch alzo men niets van de Geldersche zijde vernam, vond men den 6. April 1756 goed aan H. H. Gedeputeerden des Quartiers van Nijmegen eene missive te schrijven, ook ten einde men van de intentie der Heeren Staten des Quartiers, ten opzichte van het geconvenieerde over de Marsch, mogte geïnformeerd worden.

Hierop rescribeerden gemelde Hun Ed. Mog. in date 31 Mey, dat men goedgevonden had die zaak commissoriaal te maken, ten einde de retroacta na te zien en te dienen van elucidatie; dat dit rapport nu eerst gedaan was, en dat daaruit essentiele bedenkingen waren voortgekomen, waarom alvorens te resolveren dezelve eerst ter tafele van de Landschap moesten gebracht worden.

Zulks den 20. October daaraanvolgende gedaan zijnde, heeft het Quartier van Nijmegen aan de twee andere Quartieren in bedenking gegeven, dat hier gedisputeerd wierd over een gedeelte van de Souvereiniteit over de Heerlijkheid van de Marsch en het territoriaale recht des Furstendoms en Graafschaps, of de Collegien van Hof en Rekenkamer niet behoorden te worden geautoriseerd om alle stukken, deze zaak betreffende, te examineren, en bevindende de sustenu der Staten van Utrecht ongefundeerd te wezen of meerder bewijs voor dezerzijds gevoelen te militeren, het zelve te deduceren; en is conform dat geproponeerde ook bij de Landschap geresolveerd.

Terwijl men in den jare 1757 en vervolgens nu hier afwagte wat bij de Heeren Staten van Gelderland zoude geresolveert worden nopens het geconvenieerde, ontving men ter vergadering van Heeren Gedeputeerden van 3 November 1758 eene missive van de Heeren Gedeputeerde Staten van Gelderland, van 29 October, met klachten dat de

Richter wegens deze Provincie verscheide placaten, wegens het Quartier aldaar geaffigeerd, had laten afscheuren, met verzoek om voorziening.

En wanneer men daarop het bericht van denzelven Richter had, is conform hetzelfde geantwoord dat bij de affixie van zeker placaat omtrent den uitvoer der messie, 't geen men aldaar op eene gantsch wederrechtelijke wijze, en tegen de intentie zelve der Staten van het Quartier, wilde affigeren, belet had, waarbij men voegde eene aanmaning tot de ratificatie van het geconvenieerde omtrent de Marsch.

En hierop den 29. Augustus 1759 nog niets ingekomen zijnde, deden de Heeren Ordinaris Gedeputeerden dezer provincie, ter beschrijving, eene propositie om zich van het recht van condominium te bedienen, en zodanige middelen, als bij de Staten des Quartiers van Nijmegen voor de helft geheven werden, insgelijks voor de wederhelft te heffen, gelijk dan ook aan den Hoofdofficier van Rhenen, als Schout van de Marsch, aangeschreven werd.

De preparatien, door gemelden Schout daartoe aangelegd, maakten de Heeren Gelderschen in beweging, en het Hof en Rekenkamer gaf, bij missive van den 30. October 1759, te kennen dat zij al lang gewenscht hadden in staat te zijn om de zaak van de Marsch bij de hand te nemen, dan dat zulks door aldaar gemelde omstandigheden vertraagd was; dat nu, bij eene missive van den Gelderschen Richter in de Marsch, kennis was gegeven dat men hier voornemens was eenige middelen te heffen; dat zij wel begrepen dat de zaak eenmaal een einde moest hebben, doch dat om zulks in 't vriendelijke te doen, alles behoorde te blijven in dien staat, waarin het nu zederd eenigen tijd geweest was; waarom men verzocht dat de orders tot introductie van eenige middelen, ten minsten bij provisie, mochten worden ingetrokken of gesurcheert, gelijk men dan ook dezerzijds die inschikkelijkheid wel wilde gebruiken, doch werd niet te min, volgens resolutie van de Heeren Staten dezer provincie, aan Hof en Rekenkamer gerescribeert dat die deference niet tot eenige prejudice moest strekken, en dat Hun Ed. Mog. verwachtten dat de zaak, door wederzijdsche Gecommitteerden gereguleerd, eerlang voltrokken zoude worden.

Hierop volgde eindelijk eene missive van de Raden en Rekenkamer van Gelderland aan de Heeren Staten dezer provincie, van 18 December 1759, waarin men na het opgeven van eenige pretense redenen waarom deze zaak niet met het Quartier van Nijmegen, maar met de Landschap moest worden afgehandeld, tot een basis stelde:

Dat de Marsch aan de linker oever van den Rhijn, en dus in het hart van Gelderland gelegen zijnde, men aan een ander Souverein, vooral niet met betrekking tot de superioriteit en daaruit voortvloeiend recht om imposten te heffen, enig recht hoe genaamd zoude kunnen concederen, ten ware daarvan in rechte genoegzaam bleek.

Dat men wel de in vorige tijden over de Marsch ontstaan zijnde differenten, ook voormaals had zoeken bij te leggen, in specie in 1620 en vervolgens, wanneer ook door Gecommitteerden van H. H. Mog. voorslagen tot accommodement gedaan waren,

doch dat het apparent was dat dezelve nooit geaggreëert of geapprobeert waren, en dus de zaak onvoltooit gebleven zijnde, men dezelve moest opvatten zo als dezelve zich in 1620, 1621 en 1622 bevondt.

Dat men op den voet staande hield:

a. Dat in die conferentien wegens Utrecht geen het minste bewijs van eenig recht of possessie, zo van Souvereiniteit en criminele jurisdictie als van het heffen van contributie, was geproduceerd.

b. Dat volgens de verklaring van Hof en Rekenkamer van Gelderland, van 16 Julij 1622, het recht van Gelderland tot de contributie van de Marsch, met uitsluiting van het Sticht, zodanig beweerd is, dat hetzelfde bij voorraam aan dezelve is gevolgd.

c. Dat ook hunne voorzaten toen geen de minste concurrentie van deze Provincie in 't criminele of recht van pardon hebben willen admitteren.

d. Dat dienvolgende wel ver van een condominium superioritatis aan deze Provincie te concederen, bij Gelderland altoos deszelfs Souvereiniteit aan de Marsch en al wat daaruit voortvloeit ten krachtigste was geurgeert.

Dat men niet dacht dat Utrecht nu eenig meerder bewijs zoude hebben.

En wat aanbelangende dat in eenige retroacta de Marsch tweeheerig genaamd werd, zulks alleen zijne betrekking tot de civile jurisdictie had, waaruit niet tot het recht van contributie kon worden geconcludeert, dewijl de overgifte van criminele en civile jurisdictie bij overgifte of conventie in dominio privatorum kon zijn, 't geen niet omtrent de impositio tributorum kon plaats hebben.

Men refuteerde verders de argumenten, welke men uit de informatien van de Heer Nicolai genomen, en bij Matthaeus, de Nobil., lib. 2. cap. 11. te vinden, dezerzijds bij missive van 25 Maart had geallegeert, met betrekking tot de criminele jurisdictie en den eigendom van den Rhijn:

1. Met eene decisie van Keizer Adolf, volgens welke de Landschap sustineerde te hebben de superioriteit en eigendom van de stromen, langs hare jurisdictie lopende, van den eenen oever tot den anderen.

2. Dat niet alleen de Landschap door eene pretense jaarlijksche (waarom niet daaglijksche) bevaaring van de Rekenkamer daarvan in possessie is, maar ook bij sententie en executien daarin waren gemainteneerd.

3. Dat ook ten bewijze van het privativum dominium alle middelzanden, zo onder als boven en tegen Rhenen tot beneden Wijk toe, in naam van den Souverein van Gelderland van ouds her waren geoccupeerd, speciaal het middelzand tusschen Rhenen en de Marsch.

En dat daar NB. alle de informatien van Stichtsche ingezetenen, door den Heer Nicolai genomen, kwamen te vervallen, vermits men ook bij dezelve dezerzijdsche missive van 26 Maart 1755 zich beroepen had op eene heffing van impositien in de Marsch, zeiden Hof en Rekenkamer, dat zij vertrouwen dat zulks niet kan worden aangetoont voor 1620, in welken staat de zaak thans moeste worden opgevat; dat het geen daartegen mogt ondernomen zijn geconsidereert moest worden als

innovatien, in prejudice van de deliberatien dezer Provincie, en dat alle aanschrijvingen daartoe gedaan alleen een animus possidendi, maar geene actuele possessie uitleverden.

1. Dat zij konden bewijzen, dat al in 1422 de Marsch als Geldersch en Neerbetuwsch te zijn geconsideerd was.

2. Dat de Marsch en daaronder horende pandgoederen, nevens een middelzand over Rhenen, in de oude Registers onder de Neerbetuwe aangetekend stonden.

3. Dat Hertog Karel in 1535 een verdronke lijk op den stroom bij de Marsch door den Amptman van Neerbetuwe had doen schouwen, en zijn recht bij de Koningin van Hongarije ten kräftigste had staande gehouden.

4. Dat de Amptman van Nederbetuwe, in 1544, de zetting van de Marsch, na ouder gewoonte, had laten doen.

5. Dat de landen van de Marsch, en zelfs het Rhenensche veer, in vroege tijd de Karthuizers te Utrecht toebehoord hebbende, in de Geldersche schattinge onder de Neerbetuwe had gecontribueerd.

6. Dat eige ingezetenen dezer provincie, zich bij den Raad der Keiz. Maj. te Utrecht over de Geldersche schattingen bezwarende, zelve geaffirmeerd hadden dat de Marsch in den Lande van Gelre gelegen was.

7. Dat zelf bij zekere informatie en dispositie, ter requisitie van de Provincie van Utrecht afgegeven, geconfesseerd werd dat de onderzaten van de Marsch bij den Hertog van Gelder geschat wierden en niet contribueerden in de bede van Keizer Karel, als Heer van Utrecht.

8. Dat de Souvereinen dezer provincie uitdrukkelijk gestendigd hadden in geene possessie van contributie te wezen, terwijl de Geldersche die alleen trokken.

9. Dat in 1522 de ponschattingen over de Marsch in de Neerbetuwe zijn aangeslagen.

10. Dat de Amptman van Neerbetuwe in 1524 beide de Scholten van de Marsch geordonneerd had de goederen van die van Rhenen, onder de Marsch, in toeslag te nemen, en ook in 1529 beide Scholten geordonneerd had uit bevel van den Hertog van Gelre den Marschdijk te maken.

11. Dat volgens verscheide acten, in 1525 en vervolgens, bleek dat de penningen, door den Hertog geëischt, door of namens den Amptman van Nederbetuwe waren ontvangen.

12. Dat de Marsch in 1593 in de brandschatting van Neerbetuwe had gecontribueert.

13. Dat de Schatbeurder en Ontfanger Generaal van de Neerbetuwe de ontvangst gehad heeft zo wel van de Marsch als van de andere dorpen.

14. Dat zelfs de Heemraden van de Marsch, te Rhenen residerende, in 1575 gesustineerd hebben dat de Marsch, volgens oud gebruik, in alle contributien maar half moeste betalen.

15. Dat ook in oude tijden, met uitkoping einiger ruiters of knechten, die van de Marsche haar quote hadden bijgeslagen als die van Lijnden in Nederbetuwe.

16. Dat eindelijk, bij de introductie der verponding in 1650, de Marsch door Geconmitteerden van Nijmegen, zonder concurrentie van die van

Utrecht, was aangeslagen, en wel in 't geheel, als of die Heerlijkheid geheel onder Gelderland ressorteerde.

En men verzocht, dat, wanneer die van Utrecht met het geavanceerde geen genoegen konden nemen, communicatie van de nadere redenen van de dezerzijdsche sustenuen, met presentatie van Geldersche documenten, indien men dezelve dezerzijds ook wilde uitwisselen.

En dat men daarom niet kon admitteren het concept accoord van Augustus 1755, en niet zoude kunnen gedogen dat de Staten van Utrecht zich attribueerden de faculteit, om, ingevolge hunne gedane aanschrijving, eenige middelen in de Marsch te heffen.

Dat zij ook vermeenden, dat aan het Quartier van Nijmegen alleen competeerde, in naam der Landschap, om de middelen te nemen en de gebreken tot hun pligt te houden, dewijl ofschoon de Marsch in de civile jurisdictie al tweeheerig mogte zijn, zulks niet tot de gemeene middelen zich extendeerde. En dat daarom, ten aanzien van de zaak tegen de gebroeders van Ochten, de Heeren Staten van Utrecht niet konden bezwaard zijn.

Men verzocht daarop eindelijk dat van dezerzijds voorgenomene aanslage en collecten zoude worden afgezien, en vooral daaromtrent, zo lang het Hof van het goetvinden van de Landschap dien aangaande nader zoude wezen geïnformeerd, niets na-deeligs zoude worden voorgenomen.

Na dat deze missive eenigen tijd ter overweging van de Heeren Gedeputeerden dezer Provincie geweest was, werd dezelve bij een ampel antwoord uit naam van de Heeren Staten dezer provincie, volgens resolutie van 7 April 1761, geresconteerd met alle zodanige argumenten, als vermeend werden te dienen, zo tot staving van het recht dezer Provincie als tot wederlegging van de voorgevens der Geldersche; doch vermits dezelve, behalven het geen daar meer bij gevoegd zal worden, ook zullen moeten recurreren in de derde en vierde afdeeling, wordt alhier tot dezelve gerefereerd.

En waarom het genoeg zal zijn hier alleen bij te voegen, dat men die ample dezerzijdsche missive besloot met een nogmalig verzoek om approbatie op het concept accommodement, met het Quartier van Nijmegen aangegaan, en dat bij ontstentnisse van dien niet kwalijk mogte geluid worden dat de gedane aanschrijving, ter heffing van de middelen in de Marsch, op verzoek van Hof en Rekenkamer provisioneel gesurcheerd, wierde werkstellig gemaakt.

Middelwyl hadden ook de Heeren Gedeputeerde Staten dezer provincie zich, bij missive van 3 April 1761, aan de Staten des Nijmeegschen Quartiers na recht beklagd over derzelver gehoudene handelwijze, met verzoek dat Hun Ed. Mog. het daaraan geliefden te dirigeren dat, conform de goede trouw, de gemaakte conventie omtrent de Marsch volkomen effect mochte erlangen en geapprobeerd worden, ten einde beiderzijdsche Souvereinen niet wederom ingeleid wierden in eene taediense en onaangename discussie, die gelegenheid zoude kunnen geven tot zodanige gevolgen die men wenschte voorgekomen te zien.

En waarlijk had men dezerzijds wel groote re-

denen zich over de Heeren te beklagen, om dat Hun Ed. Mog. Gedeputeerden zich sterk hadden gemaakt, bij missive van 9 Julij 1755, om de approbatie te bezorgen van zodanige pointen, als welke het financieele niet betreffende, in de conferentien van dat jaar mochten worden gereguleerd.

Doch dit verzoek dezerzijds gedaan was te vergeefs.

Men ontving alleen eene missive van Hof en Rekenkamer, in dato 3 November deszelfs jaars, aan de Heeren Staten, behelzende eenige consideratien over de onwaarschijnlijkheid om in het vriendelijke aan een einde van zaken te komen.

Men hoopte ook niet, dat men, op fundament van het geprojecteerde accoord met Nijmegen, eenige inpositien zonde introduceren, alzo het zelve imperfect en niet geratificeert was berustende op eene abusive suppositie.

Dat zij derhalve gaarne wilden vernemen welke middelen men hier dacht best te kunnen dienen, om buiten eene zelfrigting, tot eene afkomst van zaaken te geraken, welke men aan de zijde van Gelderland zeide niet te zullen onttrekken, met offerte om intusschen alles te laten in statu quo.

Hierop werd den 18. November 1763 weder geantwoord en, behalven provocatie op de rechten dezer Provincie tot de Marsch, wel expresselijk staande gehouden dat niemand deze Provincie kwalijk konde nemen, wanneer dezelve van haar recht gebruik kwam te maken, welk zeer wel zoude te justificeren zijn en niet door de conventie van 't Quartier van Nijmegen aangekomen.

Doch dat echter die conventie, ten aanzien van deze Provincie, niet voor imperfect kon gehouden worden.

Men reflecteerde verder op eenige onvriendelijke insinuation, in de voorgaande Geldersche missive vervat.

Men oppert het expedient om door eene somme gelds het different uit de wereld te helpen, 't zij bij wege van een alternative cessie, speciaal omtrent het recht van heffing van middelen ten behoeve van een der beide Overheeren, tegen een gepast aequivalent, en men besluit met eene verzekering dat zo men in Gelderland dacht dat er eenig ander middel zoude zijn, van natuur om de zaak te vereffenen, men van deze zijde alles zoude contribueren om op eene vriendnabuurlijke wijze van elkander af te raken.

Waarop door de Heeren Staten van Gelderland niet geantwoord is voor 19 April des jaars 1764, welke missive, behalven eenige beantwoordingen op dezerzijdsche reflectien omtrent de delegatie van deze zaak aan het Hof en Rekenkamer, en verdere digressien, welke niets ter zaake doen, ook een desavouement van de gemaakte conventie contineert.

Maar bovendien zoekt men de questie der twee Provinciën zodanig voor te stellen, als of van de zijde van Gelderland wierde gesustineerd dat aan haar toekwam het privativum dominium over de Marsch, en dat aan de zijde van deze Provincie alleen een condominium beweerd wierde, en dat dienvolgende de vraag zoude zijn, of de Provincie van Gelderland alleen schattingen en inposten over de Marsch zoude mogen heffen, dan of de Provincie van Utrecht voor de helft daartoe gerechtigd

is; zullende het een effect zijn van het privativum en het andere van het condominium. Dat daarom de heffing van alle de middelen wegens deze Provincie voor de helft met geen recht geschieden kan, als Gelderland recht zoude hebben om het te belletten.

Dat men wel alles in state wilde laten blijven, hangende de deliberation, doch alle feitelijke ondernemingen zoude moeten tegengaan. En ofschoon de middelen maar voor de helft geheven wierden, 't zelve geen erkenning van een ander tot de tweede helft involveerde.

Dat ook de voorslag van een alternative cessie voor een somme gelds niet kan geaccepteerd worden, om dat dezelve zoude steunen op een recht van condominium, 't welk in kwestie is, en dat eene alternative cessie ten opzichte van Gelderland zeer bedenkelijk voorkomt, om dat de Marsch bijna in Gelderland geenclaveerd is.

Echter als deze propositie meer aanneemelijk zoude kunnen gemaakt worden, wilde men daaraan alle facilitéit toebrengen.

Terwijl de Heeren Gedeputeerden hierover deliberceerden, ontving men eene missive van Hof en Rekenkamer op de periode van de laatst dezerzijds geschreeve missive over de middelen en afdoening der differenten over de Marsch, daartoe in bedeking gevende den weg van submissie aan de decisie van een regter, en tot 't geen daar omtrent in consideratie mogt komen en te reguleren zoude zijn eene conferentie voorslaande.

Hierop werd bij missive van 8 Augustus 1764 geantwoord, en de dezerzijdsche autorisatie op Heeren Gedeputeerden gecommuniceert.

Dat alvorens de zaak aan de wederzijdsche gequalificeerde Collegien over te laten, men aan de Provincie van Gelderland onder het oog moest brengen hoe zeer men daar een verkeerd denkbeeld vormde over den staat der kwestie, als of namelijk het zelve daarin bestond dat deze Provincie het condominium benevens Gelderland, of dat aan Gelderland het privativum dominium zoude competeren.

Daar echter van alle oude tijden de kwestie geweest was, onder wien van beide de provincien het district van de Marsch moest verstaan worden te behoren, en dat men dezerzijds daar omtrent altijd in zijn geheel gebleven was. Dat zederd den voorraam van 1621 meest op den voet van een condominium geschikt was, om dat zo lang die voorraam door geene nadere bepaling was afgedaan, men ook in de conferentie te Wijk daarin had toegegeven, doch dat men, na het weigeren van de ratificatie dier conventie, gesteld was in het recht 't welk men van ouds gehad had.

Dat men derhalve dezerzijds niet twijfelde of de Heeren Staten van Gelderland zouden, wanneer zij de redeneringen in dezerzijdsche missives vermeld, op dien voet beschouwd hadden, zo veel stof niet gevonden hebben om op de suppositie van eene dezerzijdsche pretensie alleen tot een condominium, de redenen van deze Provincie in een verkeerd licht te plaatsen en ten hunnen voordeele te trekken.

Dat men dezerzijds mede bereidwillig was om te horen naar zodanige propositie, als, na de ingebrachte zwarigheden tegen de laatst gedane voorstel-

lingen, gemeent zoude worden tot een afkomst van zaken te kunnen strekken.

Met dezen brief bleef het geschil, met al wat daarvan dependeerde, al wederom hangende tot in den jare 1774, wanneer het Hof en Rekenkamer van Gelderland bij missive kennis gaf, hoe zij vernomen hadden dat dezerzijdsche admodiateurs van de gebrande wijnen over het territoir van de Marsch eene aanhaling aldaar gedaan en zekeren van Ommen, in de Marsch woonachtig, voor het Collegie van de Heeren Gedeputeerden dezer Provincie geciteerd hadden; dat men, vermits het zelve strekte tot nadeel van de Provincie Gelderland, bij provisie verzocht dat dezelve citatie buiten vervolg mogt worden gehouden.

Gelijk ook bij resolutie van 5 Februarij goed gevonden en bij missive aan Hof en Rekenkamer, mitsgaders op eene bekwame wijze aan den gedaagde en de admodiateurs gecommuniceerd werd.

Alvorens deze inschikkelijkheid ter kennis van Hof en Rekenkamer konde gekomen zijn, had hetzelfde, bij eene missive van den zelfden laatstgemelden dag, aan de Heeren Gedeputeerden dezer Provincie kennis gegeven van eene ontvange missive van de Heeren Gedeputeerden des Nijmeegschen Quartiers, met een ampel detail van het presente questieuse geval, dat zij Hof en Rekenkamer daarin niet hadden kunnen stilzitten, en daarom den gedaagde geïnterdiceerd hadden zich alhier op eenigerlei wijze in te laten, ook gedeclareerd hadden hem in hunne speciale protectie te nemen en de stukken op nieuw in handen van den Momboir van Gelderland gesteld hadden.

Dat zij Hun Ed. Mog. herinneren moesten, dat de laatste missive van de Staten van Gelderland van 19 April en de hunne van 11 Mey 1764 nog niet beantwoord waren.

Dat derhalven de zaken in dien staat gebleven zijnde, zij zich over de feitelijke tentamina van bedienden dezer Provincie verwonderden, en vertrouwden van de dezerzijdsche regtmaticheid dat men alles buiten effect zoude houden.

Behalven het geresolveerde op deze missive, om al het geen de zaak van de Marsch betrof na te zien en daarover met Commissarissen uit den Hove te besoigneren, werd ook op den 11. Maart 1774 goedgevonden, ter beantwoording van de missive van Hof en Rekenkamer van 5 Februarij, aan die Collegien onder 't oog te brengen dat hunne interdictie niet over een te brengen was met hun eigen geavanceerde, dat hangende de deliberation de zaken wederzijds behoorden te blijven in state; dat deze Provincie zich vondt in de possessie van het invorderen van het middel op de gebrande wijnen en dien volgende van de judicature over de contraventien.

Dat men derhalve verzocht dat Hun Ed. Mog. hunne gedane interdictie geliefden op te heffen, met presentatie om hangende de deliberation over de zaak ten principale, de judicature over het financieele aan het gecombineerde Collegie van de Marsch over te laten; en men besloot met eene betuiging van bereidwilligheid tot eene spoedige afdoening van de principale questie.

Men ontving hierop een antwoord van Hof en Rekenkamer van 13 Mey daaraanvolgende, waarin

te kennen gegeven werd, dat niet zo zeer in aanmerking moest komen, in welke situatie de staat der questie over de superioriteit van de Marsch zich voor dezen mocht hebben opgedaan, maar in welke dezelve zich thans bevond, nu de Staten van Gelderland sustineerden dat het universe territoriale recht aan hun toekwam; dat alle inkruipselen daartegen behoorden te worden afgeschaft; dat de dezerzijds geëntameerde procedures tegen van Ommeren waren eene nieuwigheid, en dat, zo de zwarigheden, uit gebrek van eene zekere regts-oefening in het financieele resulterende, moesten worden vermeerderd, zulks niet aan de Geldersche te wijten was, als die bij hunne missive van 19 April en 11 Mey 1764 alle mogelijke avances gedaan hadden om daartoe te geraken.

Terwijl deze missive mede in handen van Heeren Gecommitteerden tot de zaak van de Marsch gesteld zijnde over dezelve wierde gedelibereerd, ontving men in dezen jare 1776 eene missive van Hof en Rekenkamer, van 1. Mey, houdende of niet door deze of geene middelen en schikkingen, op de convenabelste wijze, de subsisterende disputen zouden kunnen worden getermineerd, en werd wederom verzocht antwoord op de missive van 19 April en 11 Mey 1764.

Men gaf hierop, bij missive van 24 Mei, dezerzijds te kennen een ernstig verlangen om tot een afkomst van zaken te komen, en proponeerde dat blijvende de staat der principale questie, gelijk dezelve zich dadelijk bevond, gesteld hierin te verseren welke van beide de overheeren Souverein van de Marsch was, tot een tentamen van minlijke schikkingen, en zonder inmiddels aan de eene of andere zijde iets te innoveren, tot een basis gelegd zoude worden het condominium van beide de provincien, wanneer men dezerzijds zeer gereed zoude zijn om over zodanig accommodement te handelen.

Hof en Rekenkamer van Gelderland rescribeerden hierop den 25. Mey en toonden dat de Heeren Staten van Gelderland niet begrepen dat de questie daarin verseeerde aan welke van beide de Provincien de superioriteit over de Marsch competeerde, maar of dezelve aan Gelderland *alleen*, dan of deze Provincie het condominium toebehoort, want dat zij op den voorgeslagen voet zwarigheid moesten maken in conferentie te treden.

Hierop werd den 30. derzelver maand aan gemelde Collegien gerescribeerd met inhoud van eenige redenen en gronden, op welke de dezerzijds bij vorige missive gedane propositie gebouwd was, en dat van dezelve nooit zoude kunnen worden afgegaan, dat men derhalve verzocht te mogen weten op welke wijze men dacht dat in het vriendlijke zoude kunnen worden geconfereert.

Deze missive werd van de Geldersche zijde op eene bijzondere en misschien niet wel met de decencie overeenkomende wijze beantwoord; men trachtte quasi te justificeren de redenen, waarop men had moeten difficulteren in eene vriendelijke conferentie te komen, en men declineerde dezelve bij continuatie; ja men hieldt zich verwonderd dat men dezerzijds op denzelfden voet nog continueerde met hen te willen engageren in eene nieuwe discussie van zodanige punten, of onge-

voelig in te wikkelen in directe of indirecte praesuppositien, over welke de Staten van Gelderland en zij zich voor meer dan 12 jaaren finaal geëxpliceerd hadden, en waar over zij tot hier toe eene explicatie van de Heeren Staten dezer Provincie, hoedanig die ook wezen mocht, met geduld, doch te vergeefs hadden te gemoet gezien. Dat zij daarom, zo zij verneenden, zouden hebben kunnen volstaan met de receptie van de dezerzijdsche even voorgemelde missive te accuseren, doch men gaf voor dat men nog al in eenige hoop leefde of zij niet eindelijk het geluk mogten hebben Hun Ed. Mog., de Heeren Staten dezer Provincie, van de nuttelosheid van alle zodanige preliminairen te desabuseren, en daarom zulks nog wel eens hadden willen ondernemen. Vervolgens gaven die Heeren een ampel bericht van hunne eens gefixeerde begrippen omtrent de questie, en van de wijze waarop dezelve zoude moeten worden getermineerd, met herhaling van vorig schrijvens op dat subject, en besluitende, dat de preliminaire materie over een onderling accommodement ten principale geëxpulseert was, verzochten zij gedispenseert te worden van eene verdere nuttelooze briefwisseling deswege te houden, maar dat zij met bedaardheid zouden afwagten een antwoord van de Staten dezer Provincie op den hunnen van den 11. Mey 1764. Bindelijk voegden Hof en Rekenkamer in 't vriendelijke daarbij, dat zij bij verder stilzwijgen van deze zijde, genoodzaakt zouden zijn van alle hunne aangewende devoirs gedurende meer dan 12 jaren, aan de Staten van Gelderland rapport te doen, ten einde die dan zelfs zouden kunnen delibereren over de mesures, welke tot maintien van hunne Souvereiniteit, en tot afschaffing van het geen daartegen mogt bevonden worden ingekropen te wezen, zouden verneenen te behoren.

Deze missive weder in handen van de Heeren Gecommitteerden tot de Marsch gesteld geweest zijnde, werd den 31. Julij, op rapport van de Heeren Ordinaris Gedeputeerden, bij de Heeren Staten dezer Provincie geresolveerd eene ample missive aan Hof en Rekenkamer te schrijven, waarin men de dezerzijdsche verwondering over hunne handelwijze te kennen gaf, als zijnde dezelve weinig te compasseren met de betuigingen, zo door de Heeren Staten van Gelderland als door hun te meermalen gedaan, omtrent de oprechte gezindheid tot eene vriendnabuurlijke schikking; en dat men hier uit hunne missive met bevreemding vernomen had dat men, tot redres van dat abuis, den hoofdzakelijken inhoud dier missive als nog aan Hof en Rekenkamer communiceerde, en accepteerde men eindelijk het different door een onpartijdig Hof van justitie, met communicatie van den Heer Erfstadhouder te laten decideren; ook gaf men kennis van de dezerzijdsche autorisatie op de Heeren Ordinaris Gedeputeerden om dezen aangaande alles te reguleren.

DERDE AFDEELING.

Behelzende de gronden en redenen, op en om welke de provincie Utrecht verneemt dat de Marsch van ouds geheel en al tot het territoir van het Nedersticht behoort hebbe, en alzo daarvan door hetzelfde nooit

eenigen afstand gedaan is, als nog behoren moet; immers en ten minsten onder zodanige bepalingen, als daar omtrent dezerzijds van wege dezelve ten behoeve van de Provincie van Gelderland zijn aangeboden, volgens een accoord tusschen zekeren Bisschop des Gestichts en den toenmaligen Graaf van Gelderland gemaakt en opgericht.

Om nu over te gaan tot die bewijzen en redenen, op en om welke de Provincie Utrecht vermeent dat de Marsch van ouds, geheel en al, zonder eenige twijfeling over te laten, aan de kerk of het bisdom van Utrecht behoort hebbe, zal men dezerzijds beginnen met aan te tonen, op hoedanige wijze dat district wel eer aan het bisdom gekomen zij. Voor eerst dan vindt men het territoire van de Marsch duidelijk beschreven in den giftbrief van Karel den Groten ten behoeven van St. Martens kerk, quae est constructa in Trajecto veteri, subtns Dorestado; bij Heda, Hist. Ultraj. p. 41; bij v. Loon, aloud. Holl. Hist. 2. d. p. 4, Mieris, Gr. Chart. boek 1. d. bl. 6. en in Lib. Donat. Imper. in prima fundat. Eccles. Maj. traject. fol. 5, waarin, nadat de giften van de Amersfoordsche zijde verhaald zijn, gezegd wordt, „Similiter „donamus ad Ecclesiam S. Martini, Ecclesiam quae „est super Dorestad constructa et vocatur Ubkirika, „et cum ea Ecclesia ripaticum illum super Leekiam „et insulam illam prope ipsam Ecclesiam ad partem „orientalem inter Rhenum et Leekiam. Haec vero „omnia tradimus a die praesenti ad praefata sancta „loca perpetualiter possidendum. Ideo hanc praecceptionem autoritatis nostrae scribere jussimus, „ut ab hac die jam memoratus Albricus presbyter „sive successores qui fuerint rectores ejusdem sancti „loci praedicta loca ad opus jam dictae basilicae „habeant, teneant, gubernent, regant atque disponant, et quidquid exinde ad profectum ipsius „sancti loci facere elegerint libero perfuantur arbitrio. Et nullus quislibet de judiciaria potestate, „aut quaelibet persona praedicto Albrico presbytero neque successoribus suis de jam dictis rebus „inquietare aut contra rationis ordinem vel calumniam generare quoquo tempore praesumant, sed „per nostrum largitatis praeceptum praedicta basilica jure valeat obtinere firmissimo.” Welk in 't Nederduitsch vertaald bij van Loon ter voormelder plaatse kan nagelezen worden.

Geene gift kan in sterker bewoordingen gedaan, geene plaats naaukeuriger bepaald worden, dan de Marsch in den gemelde brief omschreven wordt.

En om zulks ten allerklaarsten in het oog te doen lopen, zal men den gemelden brief zo ten opzichte van den gever als van de gift wat nader onderzoeken.

Wanneer, na dode van Pipijn, deszelfs twee zonen Karel en Karoloman de staten van hunnen vader in 768 verdeeld hadden en het Oostfrankische rijk aan Karoloman te beurt gevallen was, is dezelve in den jare 771 reeds komen te overlijden, en is Karel, met toestemming der Franken, van alle de staten zijns overleden broeders, en gevolgljk ook van deze landen meester geworden. *Eginh. in vita Carol. M. fol. 4: Carolus autem fratre defuncto consensu omnium Francorum rex constituitur.*

Het lijdt dan geen twijfel of de gemelde Vorst heeft aan de kerk van Utrecht, of aan wien hij anders wilde, zodanige giften kunnen doen, als hij goedvondt te doen, zonder bekreun van iemand; immers en allerzekerst zonder nadeel of regt van tegenzeggen van eenen Heer van Gelderland, als waar de eerste klank niet dan tegen het einde der negende eeuw, onder den naam van Voogd, heeft begonnen gehoord te worden.

Wat nu de gift zelve betreft, en of dezelve waarlijk het tegenwoordig questieuse territoire van de Marsch behelze, zoude men misschien onzeker stellen wanneer men blindlijk aannam, 't geen omtrent 't welk in den giftbrief ad orientalem partem Ubkirikae inter Rhenum et Leekiam gesteld is, door van Buchel in de aantekeningen bij Heda gezegd wordt: *signantur hic pagi Doorn et Kolhen qui sunt inter alveum antiquum Rheni et Leccae. Nam cum Rhenus olim a parte orientali oppidi de Dorstad Trajectum versus inter Villas Thorne, Wercunde, Oedeke et Vechto fluxerit, Lecca vero parvo tantum rivulo infra Dorestadum ad occasum perrexit, tanquam in insula omnes praedictas et adjacentes villas complexus est.*

Doch behalven dat het altoos onwaar geweest is, dat de Rhijn zodanig kan gelopen hebben, dat dezelve Doorn mede tot een eiland gemaakt hebbe, zo berust de gantsche uitlegging van van Buchel op gronden, welke, tegen den duidelijken inhoud van den giftbrief strijden, dewijl hij denzelven betrekkelijk maakte op plaatsen beneden Wijk gelegen, daar tog dezelve ten klaarsten van plaatsen boven Wijk gelegen spreekt. Weshalve men dezelve dan ook boven die stad zoeken moet.

Wat dan eerstlijk de kerk *Ubkirika*, boven Wijk gelegen, aangaat, is het zeker dat de voetstappen van dien naam thans geheel en al weg zijn, zo dat men daarvan niets kan ontdekken; maar wanneer men, volgens de beschrijving in den giftbrief, uit de ligging van die plaats eene natuurlijke aanwijzing van die kerk moet doen, kan 'er in 't algemeen geene andere door verstaan worden dan eene der naastbijgelegene plaatsen boven Wijk aan de rivier, alwaar eene kerk was.

Wanneer men ten anderen het eiland, welk in dien brief beschreven wordt, nagaat, is 'er met geene mogelijkheid eenige andere plaats voor aan te wijzen dan de gene, die men tegenwoordig de Marsch noemt, want dewijl *Ubkirika* eerst moet gesteld worden boven Wijk gelegen te hebben, 't zij dan dat men wil toegeven, zo als het waarschijnlijk is, dat hetzelfde het tegenwoordige Amerongen is, 't zij dat men zulks niet wil toestaan, zo moet men doch een eiland zoeken ad partem orientalem *Ubkirikae*, tusschen den Rhijn en de Lek, en dus nog hoger dan die kerk zelve, om welk territoire omtrent die streek te vinden geene andere plaats dan die van de Marsche kan aangezezen worden.

't Is wel waar dat dan de benaming van de Lek gegeven wordt aan een water, hoger dan Duurstede, en wel op de hoogte van Rhenen, doch de zwarigheid, welke daaruit gemaakt wordt, zal niet zeer groot zijn, als men in 't eerst aanmerkt, dat de benaming van Lek algemeen is en een kleiner water betekent. *Pontan. Hist. Gelr.*

lib. 1. „At hodie observato fere eo alveo Batavo-
„durum praeterit, et Lecca dicitur rivulus forte
„et Blise quondam (id enim vox Lecca sonat) vere
„nunc flumen.”

En wanneer er dus tusschen Rhenen en de Marsch maar een klein strookje van de rivier gelopen heeft, (want de stroom zelve was aan de andere zijde van de Marsch) is het geen wonder dat hetzelfde een Lek genoemd is geweest.

Ten anderen, wat behoef men twijfel te hebben, of een water, 't geen met den Rhijn communiceerde, (want anders kon het tusschen beide liggende land geen eiland geformeerd hebben) en hoger dan Wijk gelegen, ook de Lek genoemd werd, daar de brief van Karel de Grote zulks duidelijk zegt.

Ja misschien is die naam van Lek nog al hoger op aan een naar Rhenen en lager vlietend water gegeven geweest, toen de grote stroom van den Rhijn nog langs Wageningen liep, immers schijnt het overgebleven Lekskens veer, zijnde een overvaart uit de Veluwe naar de Betuwe, zulks te kennen te geven. Ja nabij het zelve veer vindt men nog een dorp of gehugt, welk den naam van Lakemond draagt. Dat nu Lake en Lekka oudtijds met elkander verwisseld zijn is te bekend dan dat zulks zonde behoeven bewezen te worden.

Ten minsten volgt uit de woorden van den gift-brief, voor zo veel het eiland, tusschen den Rhijn en Lek gelegen, betreft, dat de toepassing derzelver op het territoir van de Marsch, volgens derzelver situatie niet alleen allerwaarschijnlijkst is, maar dat dezelve ook ontegenzeggelijk wordt, zo lang niemand in staat zijn zal eenig ander stuk lands, buiten de Marsche, inter Rhenum et Leckiam super Dorstadum, en wel ad orientalem partem van een kerk, nog hoger dan Duurstede gelegen, aan te tonen, waarop de woorden van dien brief kunnen toegepast worden, en waar zoude doch iemand op de gansche rivier eene plaats kunnen, ja durven bepalen, waar van men met zo vele redenen en nog overig zijnde blijken kan bewijzen dat de zelve tusschen den Rhijn en de Lek als een eiland zoude gelegen hebben, gelijk men dit van het territoir de Marsche doen kan, 't welk, schoon de stroom van den Rhijn veranderd is, en ten tijde van die verloping een gedeelte van dat land tot zijnen nieuwen bodem moet gemaakt hebben, echter nog de Lek aan haren eenen kant heeft, terwijl de verlate bedding der riviere aan de andere zijde thans nog de Oude Rhijn genoemd wordt.

En als men daarbij in acht neemt, dat in den zelfden brief gewag gemaakt wordt van een watertol op de rivier, zal de toepassing van die donatie van Carel den Grooten op de Marsch nog al klaarder worden, want behalven al het geen reeds te voren, uit de beschrijving *der situatie*, getoond is exactelijk op de Marsch te kunnen toegepast worden, zo komt hier nu nog bij, dat het bij dien brief gegeven territoir juist moest zijn een zodanige plaats op de rivier, waar of waaromtrent de Keizer een tol gelegd had, of bij het verlenen van dien brief toestond te heffen; dit vindt men al wederom zeer wel met het territoir, des questie, te kunnen gecompasseerd worden.

Aangezien het niet kan tegengesproken worden,

dat van onheugelijke tijden de tol, welke thans van wege de Heeren Staten van Utrecht te Wijk gevorderd word, oudtijds hoger op die rivier plagt geheven te worden, en wel volgens hetgeen duidelijk kan bewezen worden, te Rhenen, en dus op de hoogte van het questieuse territoir, doch ook volgens algemeene gerugten en tradities, welke in eene zo oude zaak geene geringe preuven zijn, in de Marsch zelve, ter plaatse daar de tegenwoordige huizinge den Tollenburg den naam van zodanig tolhuis nog heeft in wezen gehouden, en daar ook de plaatsing van dat huis juist op den uithoek, waar de oude stroom zich een weinig gezwenkt heeft, zeer goed was om de op- en afkomende schepen op zekere distantie te kunnen zien.

Dewijl dan zo veel samenloopt, welk op zich zelve en bij den anderen genomen, op het territoir, des questie, en bij geene mogelijkheid op eenig ander kan toegepast worden, durft men dezerzijds gerustelijk vertrouwen dat het zelve bij een ieder onpartijdigen een suffisant bewijs in die oude zaak zal uitleveren dat het eiland, door Karel den Grooten aan de kerk van Utrecht geschonken, waarlijk het territoir van de Marsch is en geen ander met eenige waarschijnlijkheid zijn kan.

Waarom men ook verder met regt meent te besluiten dat het zelve territoir, sedert omtrent duizend jaren, in eigendom aan de kerk van Utrecht optimo jure behoord hebbende, het zelve nimmer aan haar op eenigen grond van recht is benomen geweest, of heeft kunnen benomen worden, maar dat zij het zelve tot op dezen huidigen dag behouden hebbe.

Dat ook, door de pretense vereeniging van 't zelve met den Gelderschen bodem, de Betuwe of de Provincie Gelderland niet meer recht of eigendom op de Marsch verkregen heeft, dan zij te voren had, ten ware zij zulks uit hoofde van eenige bijzondere conventie of anderen wettigen tytel aantone. Want ofschoon eene rivier hier of daar doorbreekt en zijnen stroom verlaat, zo maakt zulks geene verandering van territoiren, gelijk het zelve ex professo geleerd wordt bij *Bapt. Aymy, de alluvion. lib. 2 cap. 7.* „Et alluvione non amittitur dominium.” *Gryphiander, de insulis cap. 29 n. 90.*

En dewijl dan ook die gift, welke hier voren, zo veel eenige waarschijnlijkheid vereischen kan, is betrekkelijk gemaakt tot de Marsch, gedaan is met de concessie van alle mogelijk recht, gelijk uit den brief en de vertaling deszelven bij van Loon te zien is, zo is de Provincie van Utrecht alleen bevoegd tot alle zodanige heerlijkheden, hoogheden, rechten en tot alles wat in 't algemeen onder de souvereiniteit gerekend wordt, zonder dat de Provincie Gelderland zal kunnen aantonen, uit eenigen hoofde, tot eenige van dezelve punten van superioriteit gerechtigd te wezen, ofte daartoe gekomen te zijn, dan alleen bij usurpatie ofte overmacht, hoedanig onder diegenen, welke zich vrienden, buren en bondgenoten noemen, en ook inderdaad door nabuurschap en een zo naauw verbond vereenigd zijn, geene plaats behoort te hebben, en waarom ook uit bijzondere handelingen, welke allermeest naar eenigen indrachte smaken, nimmer enig argument tot nadeel van een derzelver mag getrokken worden.

Om nu verder het bewijs, welk uit den meer-gemelden giftbrief van Keizer Karel den Groten, nopens den eigendom van de Provincie Utrecht tot de Marsch, in de hier voor ter neder gestelde redeneering getrokken is, nog meerder kracht bij te zetten, zal men hier bij voegen eene andere en nadere preuve, dat de Marsch van ouds aan den Bisschop van Utrecht behoord hebbe. Dus blijkt het bij een Extract uit het Leenregister van de Abtdij St. Pauls, over de jaren 1420 tot 1485, dat in 't jaar 1460, des dingsdags na sinte Geertrudendag, voor den Abt van sint Pauls te Utrecht en voor deszelfs mannen van Leen gekomen is Heer Johan, Heer tot Gymnich en tot Visschal etc., en droeg op aan den gemelden Abt eerstelijk *den Olden weerd mitte Gerichte hoge en lege met zijne tienden ende voort met alle toebehooren, die gelegen is bij de Nyerlede, daar Oostwaards naast gelegen is den Aemstelschen Bongaert en Westwaart aan den Schulenburgschen weerd, Noordwaarts aan den Mersschen, ende Zuidwaards aan den Olden Rhijn.* Ende voorts droeg die selve Heer Johan aan den Abt op *den Schulenburgschen weerd, die gelegen is in den kerspele van Liende, hoge ende lege, wild ende tam, eggen ende einde, met alle zijne toebehooren, NB. daar Heer Johan voorsz naast geland is aan die een overzijde, ende die Bisschop van Utrecht aan die nederzijde.*

Wie nu, die de gelegenheid van den Schulenburgschen weerd, van den ouden weerd en van de Marsch nagaat, zal een oogenblik twifelen of de laatste aan den Bisschop van Utrecht behoord hebbe.

Immers wordt aan den Abt opgedragen de Schulenburgsche weerd, daar tegen over aan de *een overzijde naar boven wordt gezegd geland te zijn hij Heer Johan zelf*, dat is, en kan niet anders verstaan worden, dan met den ouden weerd, waarvan te voren gesproken was, *en zo word de Bisschop gezegd aan de overzijde naar beneden geland te zijn*, en waarmede kan zulks anders wezen dan met de Marsch? want buiten die twee territoiren zijn er geen anderen welke onder die belendingen kunnen verstaan worden, want daar is anders in 't geheel geen ander land; laat partijdig en onpartijdig ter plaatse contentieus gaan, indien zij zich niet op de daarvan gemaakte kaart vertrouwen, en geen van allen zal de zaak anders geconstitueerd vinden.

En derhalve wordt uit denzelven opdrachtsbrief al mede, zo vertrouwt wordt, op zeer goede en ontegenzeggelijke gronden bewezen dat te dien tijde de Marsch, buiten eenig disput, voor des Bisschops eigendom gehouden werd.

Ten derden blijkt het uit het request van de ingezetenen van de Marsch aan den Bisschop David van Bourgondien, hoe door 't verloop van den Rhijn de Marsch gebracht zijnde aan de zuidzijde dier rivier, niet alleen de tol van daar is verlegd naar Rhenen, maar dat ook de bouwlieden in de Marsch dikwerf door 't land van Gelre verdorven wierden, voornamelijk door zekere Heer van Ysendoorn, aangezien men door 't verloop van den Rhijn lichtelijk in de Marsch komen konde, 't welk zo geschiedt was om dat de Marsch *Stichts* was, en vervolgens oorzaak gegeven had tot het accoord tusschen den Heer van Gelderland en den Bisschop van Utrecht, waarvan in de vorige afdeelingen ge-

sproken is en in 't vervolg nog meer zal gesproken worden; doch niettegenstaande was, volgens den inhoud van het gemelde request, de Marsch het land van den Bisschop ende een vrijen bodem des Gestichts van Utrecht gebleven, noemende die lieden zich ook onderzaten des Bisschops in der Marsche. En ofschoon dit request een stuk mogte schijnen 't welk domestyk was, en uit eigen boezem voortkwam, zo is het echter een zeker bewijs, hoedanig de Marsch in dien tijde, dat is de vijftiende eeuw, bij de ingezetenen aldaar is aangemerkt geworden, en hoe bij die ingezetenen, van ouders tot ouders, was overgegeven welke de oorzaak van alle inkruiping der Gelderschen in de Marsche was, namelijk de hier boven aangevoerde conventie, waarvan zij de brieven door den brand, in het begin der gemelde eeuw de stad Rhenen, alwaar hunne secretary was, overkomen, verloren hadden; een zoodanig request strekte daarenboven zo veel te meer tot een bewijs voor het recht van de Provincie Utrecht op de Marsch, om dat de ingezetenen van dat territoir zich niet bij den Bisschop van Utrecht, tot redres van het ongelijk, hun aangedaan, zouden hebben geadresseerd, indien zij op eenigen voet van den Hertog van Gelderland hadden kunnen verwachten geholpen te worden, waar toe zekerlijk grond zoude zijn geweest, indien zij als Gelderschen bekend hadden geweest of zich als zoodanig hadden durven considereren.

Maar daarenboven blijkt ook uit een brief, in zeker boek, ten tytel voerende: *Diversorium Davidis*, dat wegens zekere twisten en groote scheelinge tusschen den gemelden Bisschop en Hertog Karel, ook een compromis gemaakt was wegens alle wederzijdsche geledene schade, en waarin tot scheidsmannen van de zijde des Bisschops gekozen waren Burgemeesteren, Schepenen en Raden der drie hoofdsteden van het Oversticht, Deventer, Kampen ende Zwol, en van de zijde des Hertogs de Burgemeesteren, Schepenen en Raden van Nijmegen, Zutphen en Arnhem, van alle die schadens; zullende de Bisschop ten dien einde aan de Burgemeesteren der Geldersche steden de memorie van de zijnen opgeven, en de Hertog de zijnen aan Burgemeesteren der Overijsselsche steden, om daarop te antwoorden en verder te repliceren; waarna de Regeerders derzelver zes steden of derzelver volmagtigden gedeputeerden bij den anderen komen zouden en volkomen kennisse dragen op de klachten, handelen, zaken, gebreken, grieven en schade ter beider zijde overgegeven, ende hunne vonnissen en arbitrale sententien, over de beteringe der schaden en homoeiden, naar recht of redenen in vriendschap zouden wijzen en geven, en zoo die zes steden zich niet konden verstaan, mochten zij een onpartijdigen Overman noemen en kiezen, na welk compromis in het gemelde boek ook volgen de klachten van den Bisschop, van de stad Amersfoort en Rhenen op de Gelderschen, onder welke laatste mede begrepen worden de schade door dezelve gedaan in de Marsch; doch onder welke klachten niet gevonden wordt dat de Gelderschen sustineren dat de Marsch hen toekomt, integendeel dat men hen als Stichtschen gevangen nam en ruitergelden afperste als waren zij Gelderschen, met bijvoeging van de grote sommen ruitergeld, welken zij in de

Marsch gedwongen waren te geven, en gelijk men aan de Geldersche zijde niet vind in de klachten der Gelderschen dat de Marsch hun toekomt, zoo vindt men ook niet dat zij zich over den Bisschop of die van Rhenen beklagen, dat zij staande houden dat de Marsch onder het Sticht van Utrecht behoort, ja ofschoon dezerzijds het antwoord van de Gelderschen op de klachten van die van Rhenen ontbreekt, zo durft men gerustelijk ontkennen, dat ooit ofte ooit geschil is geweest over den eigendom van de Marsch, maar alleen over de vexatien welke de Gelderschen aldaar pleegden, en men zal ook afwachten wat dienaangaande bij de Gelderschen zal bewezen worden, inmers zo men ter goeder trouwe handelen wil, en zo de antwoorden des Hertogen van Gelderland, of enig verder gevolg van het bovengemelde compromis onder de archiven van Gelderland bevonden worden, twijfelt men dezerzijds niet of dezelve zullen mede van de tegezijde geproduceert worden.

Ten vierden zal het uit een Ordonnantie van Keizer Karel den Vijfden consteeren, dat het terroir van de Marsch in dien tijd voor notoir Stichts gehouden wierdt, want wanneer, na de translatie van de temporaliteit aan dien Vorst, de Heer van Montigny, Grave van Hoogstraten, eene bede ter somme van tachtig duizend gulden voor zijne Keizerlijke Maj. gevraagd had, en de Staten hem dezelve tot een blijde inkomste toegezegd hadden, werden alle landen in 't Nedersticht op geld gezet, geene uitgezonderd, doch vermits die bede zeer zwaar ende excessyff aangemerkt wierdt, waren verscheide districten niet te zeer bereid om zulks te doen, en trachteden zich met diverse uitvluchten te behelpen; eenige, op de frontieren van Holland gelegen, zouden bij die gelegenheid wel onder dat graafschap hebben willen gerekend wezen, om misschien bij eene andere zich weder van tegengestelde sustenuen te bedienen; anderen zochten met de provisionele betaling van de helfte hunner portie vrij te komen, gelijk blijkt uit zekere Instructie voor den Eerbaren hooggeleerden en discretren Heere Mr. Jasper Livyns van Hooglande, eerste Raad van den Rade provinciaal ende Mr. Pieter van St. Pieters, van den 2. November 1530, te vinden in het 1. memoriaal boek 's Hoofs van Utrecht, blad. 36, Secretaris ordinarius in den Hove van Holland, om te vertonen aan den Grave van Hoogstraten, Stadhouder Generaal der Landen van Holland, Zeeland, Vriesland, en der Stad, Steden ende Lande van Utrecht, ten einde dat daarin mogte voorzien worden. En om van dezelve contributie ofte bede vrij te wezen hadden ook die van de Marsch buiten Rhenen, niettegenstaande notoirlijk gelegen binnen den Lande van Utrecht, mitsgaders andere uiterwaarden, liggende in de Lekke aan de zijde 's lands van Utrecht, hare mergentalen niet aangebracht, uit oorzaak dat die uiterlanden, in 't geheel ofte in deel, gelegen zouden zijn in de jurisdictie van den Heer van Gelre, ofte ten minsten dat hij zijn bede ende schattinge daar heffende ende ontvangende was, volgens het 9. art. van dezelve instructie, welke overgegeven zijnde aan de Koninginne regente, hadde dezelve van wege zijne Keizerl. Maj. daarop den 14. derzelver maand doen antwoorden, meestal inhoudende dat men die klag-

ten zoude onderzoeken door Commissarissen van wege de Keizerlijke Majesteit, en onder anderen, op het gemelde 9. artykel, dat die van den Rade van Utrecht hen zouden informeren aan die van de Marsch ende den besitters van de uiterwaarden tusschen Wijk ende Rhenen gelegen, waarom zij niet geobedieert en hadden die placaten van haar mergentalen over te brengen, *en van alles verificatie over te nemen, haar informatie stellende bij geschrifte*, ende die aan de Vrouwe regente over te zenden, omme gezien, gedisponeert ende geordonneert te worden als 't behoren zal; blijkende bij dezelve antwoorde mede in het 1. memoriaal boek 's Hoofs van Utrecht, fol. 42. Waarna dan op den 12. Mey 1531 eene ordonnantie van wege den Keizer is uitgekomen nopens de difficulteiten, overgebracht van wege die van Utrecht, over 't aanbrengen van 't mergenboek, en is in 't bijzonder omtrent die van de Marsch gestatueert, dat dezelve uit aanmerking dat die grond Utrechtsch was, zouden genoodzaakt worden heure mergentalen op te brengen, ende te betalen heure portie half zo veel als men elders betaalt.

Zo dat uit dezelve Ordonnancie, van wege den Keizer in zijnen Secreten rade gepronuncieert, notoirlijk volgt, dat uit de informatien, welke bij die van den Rade van Utrecht, ingevolge voorgaande Ordonnancie van hare Kon. Maj., ten opzichte van het sustenu van het meesten deel der ingezetenen van de Marsch zullen genomen zijn, over de redenen, waarom zij weigerig waren heure mergentalen aan te brengen, en uit de deswege overgenomen verificatie, zal gebleken zijn, dat, niettegenstaande zij halve ponschattinge moesten betalen aan den Hertog van Gelderland, zij echter, als onderdanen van den Gestichte van Utrecht, verplicht waren de lasten over die Provincie te helpen dragen, doch dat men hen, om dat zij ook eene halve schatting aan Gelderland betaalden, maar half zo veel zoude doen opbrengen als anderen.

Het blijkt ook teffens, dat de redenen waarom zij weigerden in die bede te betalen, niet was dat zij sustineerden onder Gelderland te behoren, maar omdat de Hertog van Gelderland hen zulks verboden had, dewijl hij daar de halve schatting en een zwijgenden Schout had, en welke argumenten zekerlijk, uit de door den Rade genomene informatien en de daarbij gevoegde verificatien, te zwak zullen bevonden zijn om het recht van den Heer van Utrecht op de Marsch te benemen.

Men kan ook die pronunciatie van den Secreten Rade niet reprocheren als partijdig en te eigen voordeele gedaan aanmerken, want indien de gemelde Raad als zoodanig zoude hebben willen handelen, zo zoude dezelve zich niet te vrede gehouden hebben met de Ordonnantie van eene halve contributie, maar zij zouden dan notoirlijk de geheele contributie gevorderd hebben, doch dewijl zekerlijk uit de stukken zal gebleken zijn hoedanige conventie met den Heer van Gelderland nopens de halve schatting aangegaan was, heeft dezelve op dat verdrag niet willen empieteren en niets verder geordonneert, dan het geen die van de Marsch, zonder dat zij meer dan andere Stichtsche ingezetenen belast wierden, verschuldigd waren te betalen.

Een vijfde bewijs, dat de Marsch onder en tot

de Provincie Utrecht behoort, is, dat het gemelde territoir altijd is begrepen geweest in het kerspel van Rhenen; hiervan zijn ontelbare blijken bij te brengen, doch men zal zich contenteren met eene gerichtsacte van 1468 te produceren, bezegeld bij Johan Froeyse van Dolre, van wege den Bisschop van Utrecht, en Hubert Foyert, van wege den Hertog van Gelre, Richters in der Marsche, welke aldaar wordt gezegd in den kerspel van Rhenen gelegen te zijn, welk alhier van een zeer sterk bewijs is, want ofschoon men anders eens mogt tegenwerpen dat het kerspelschap niet altijd zoude decideren omtrent het territoriale, zo kan die exceptie hier van geen gewicht zijn tegen het argument 't geen uit dien brief genomen wordt, want die brief is niet ingericht om iets omtrent het kerkelijke te bepalen, maar die brief is eene acte van de civile macht, tot overdracht van eene huijzing. In dezelve nu wordt gezegd, dat de Marsch gelegen is in het kerspel van Rhenen; dit kan derhalven niet anders beduiden, dan dat de Marsch ook onder het territoir van Rhenen behoort, of dat dezelve, als onder het kerspelschap van Rhenen behorende, ook mede behoort onder die opperheerigheid waaronder Rhenen zelve behoort.

Men zal misschien hier tegen bijbrengen dat in sommige geschriften, en mogelijk ook wel oude brieven, de Marsch wordt gesteld onder de Nederbetuwe te behoren, doch men is dezerzijds zeer wel verzekert dat men een dergelijke stelling nooit zal bewijzen met eene judiciele acte in de Marsch zelve verleden, en door beider Schouten zegelen bekrachtigt.

Hier mede zal men dezerzijds afstappen van de argumenten en bewijzen, welke strekken om aan te toonen dat de Marsch tot en onder de Provincie van Utrecht behoort; men zal thans overgaan tot zoodanige redenen en preuen, welke uit het gevolg van den te voren bewezen eigendom voortvloeijen.

Waaronder dan eerstelijk voorkomt dat van alle oude tijden de Heer van den Lande van Utrecht aldaar een Schout gehad heeft, zijnde dit ampt altijd waargenomen door den Schout van Rhenen, zekerlijk en alleen om dat de Marsch nooit anders dan als een gedeelte van Rhenen, en als daar toe behorende, geconsidereerd is geworden, zijnde dit eene zo notoire zaak, dat het zelve niet nodig wordt geacht nader bewezen te worden, doch kan het zelve ten overvloede blijken uit de judiciele acte te voren gemeld.

En ofschoon het Furstendom Gelre mede aldaar wel een Schout heeft, zo is dezelve niet meer dan een zwijgende Schout, en heeft de Schout van wege den Hove van Utrecht alleen het recht om de rechtbank te spannen, heeft altijd ook den voorrang in den zelve en in het bezegelen van alle acten gehad, zo als uit alle de brieven, welke nog in groten getale in wezen zijn, blijken kan.

En welke voorrang, welk recht de Schout, die van wege den Heer van Utrecht altijd is geweest en nog is, niet zoude kunnen gehad hebben, indien den Heer van Gelderland, gelijk aan de tegenzijde gesustineerd word, de opperheerigheid over de Marsch gecompeteerd hadde.

Men geeft aan de zijde van Gelderland daartegen

wel voor dat die voorrang door de Hertogen van Gelderland aan de Bisschoppen zoude toegestaan zijn uit veneratie voor derzelver geestlijke waardigheid, doch men behoeft niet zeer veel in de historien van Gelderland, Utrecht en Holland bedreven te zijn, om te weten dat de pretense eerbied voor het bisschoppelijk character nooit zo verre gegaan heeft, dat hetzelfde tot overgave van eenig recht of voorrang aanleiding gegeven hebbe.

Behalven dat het nog eenigszins in consideratie zoude hebben kunnen komen, indien en de Bisschop van Utrecht en de Heer van Gelre, aequali jure, condomini van de Marsch geweest waren, maar niet, indien, gelijk van de Geldersche zijde gesustineerd wordt, de Heer van Gelderland het jus superioritatis over de Marsch en de Bisschop zijn dagelijks gerecht alleen voor de helft daar gehad hadde.

Maar hoe zal verder hetzelfde recht van opperheerigheid der Hertogen of Staten van Gelderland, ja zelfs eenig condominium in consideratie kunnen komen, als men nagaat, dat op dezelfde wijze de Schout van Rhenen altijd Schout in de Marsch geweest is, zo ook de Secretaris van Rhenen altijd van ouds aldaar Secretaris geweest is, en wel onder denzelfden eed, als hij in 't accepteren van zijn ampt te Rhenen gedaan had, gelijk reeds geallegeerd word in de feiten en memorien, welke den Procureur Generaal's Hoofs van Utrecht, mitsgaders de Schout van Rhenen, als gevoegde, in het midden der zestiende eeuw ingesteld en overgegeven heeft aan Commissarissen uit de Hoven van Gelderland en Utrecht, en wel zodanig, dat men toen heeft durven poseren, dat nooit iemand uit den lande van Gelderland geadmitteerd geweest is om eenige acten in het register van de Marsch aan te tekenen ofte te passeren, zo als te zien is in dezelfde memorie van feiten art. 94 en volg.

Het is almede een bewijs van de opperheerigheid der Heeren van Utrecht over de Marsch, dat gelijk de voorzittende en den rechtbank spannende Schout zijnen eed doet aan de Heeren Staten van Utrecht, zo ook de Heemraden, aldaar tot de justitie gecommitteerd, hunnen eed aan den Schout van Rhenen, als Officier in de Marsche doen, zodanig dat zelfs de zwijgende Schout daar in zich niet bemoeit, en is zulks niet nodig te bewijzen. Dat het wel waar is, dat zulks geschiedt aan den Schout van Rhenen, zo ten opzichte van Gelderland als van het Sticht, doch voor eerst vindt men in het geen nopens de besoignes van den jare 1619 aangetekent is, bladz. 66, dat die eed aan den Heer van Gelderland te doen eerst begonnen is na de aangevange questie over het territoir, maar daarenboven zal het ten minsten al wederom tonen hoe ongegrond de redenen der Heeren van Gelderland zijn om de opperheerigheid over de Marsch staande te houden, want hoe zoude het te begrijpen zijn, dat, de Provincie van Gelderland alleen Overheer der Marsche zijnde, de Heemraden den eed zouden doen aan den Schout van den dagelijkschen Heer, daar er een andere in dezelve gerechtsbank van den Souverein was, en wel een eed om de justitie uit naam van den ambachtsheer te administreren.

Het blijkt verder uit zekere brieven van appro-

batie van Keizer Karel, van 24 Junij, en van Karel van Gulik, Hertog van Gelderland, van den 8. Julij 1580, en daarin geinsereerde accoorde van 26 April deszelven jaars, benevens nog daarin vervatte oorkonden van Johan Froeyse van Dolre en Johan van Brakel, Richters in der Marsche, in dato des Woensdags post dominicam invocavit in de vasten van den jare 1491, dat alle kerkgeboden van pandingen, wegens dijklasten in de Marsch, te Rhenen moesten gedaan en ook de kopers van stukken lands wegens verschuldigde dijkspenningen aldaar aangeboden worden.

Van gelijke zijn ook oudtijds de weten van de verwinnen, welke op eenige landen gemaakt wierden, gedaan met voorgaande klokkluiding van den stadhuize binnen Rhenen, gelijk blijkt uit de attestatie van Aalbert Verwey, Notaris en Wouter Hendriks van Steenberg.

Gelijk dit nu uit de daartoe geproduceerde instrumenten zeker blijkt, zo volgt daaruit notoirlijk, dat niet alleen het ambachtsheerlijke van de Marsch, maar ook de superioriteit over dezelve aan den Heer van Utrecht behoort. Want indien de Marsch waarlijk onder de Geldersche superioriteit hadde behoort, en de Bisschop alleen ambachtsheer geweest ware, hoe konden dan met eenige mogelijkheid die proceduren, welke van de superieure macht afhangen, te Rhenen gedaan worden?

Hoe konde dan aldaar van 's Heeren wege die kopen aangeboden zijn?

Hoe is het al wederom te imagineren, dat een Ambachtsheer den voorrang zoude hebben in de brieven boven den Opperreer? hier kan men ten minsten niet denken dat de waardigheid van Bisschop zo groot zal geweest zijn dat die van Roomsche Koning voor dezelve zoude gecedeert hebben.

En zo men zoude willen zeggen dat de Keizer hier niet kwam in aanmerking als Roomsche Koning, zo kan men ook op gelijke wijze zeggen dat de Bisschop hier niet aan te merken was in zijnen kerkelijken rang, maar alleen als Heer van 't Sticht, in welken regarde hij vrij minder was als een Roomsche Koning.

Het blijkt verder klaar dat de Marsch aan en onder den Gestichte van Utrecht behoort heeft uit de successie der Thinsgoederen in dezelve, als welker successie niet overeenkomt met die van de Nederbetuwe, waar dezelve als allodiaal erven en succederen, daar zij in het district, des questie, even als in de provincie van Utrecht, onder de vorderlijke behoren.

Het bewijs daarvan te leveren zoude niet zeer moeilijk zijn, doch vermits het eene zaak is, welke nooit is gecontesteerd geworden, en de Heeren Gelderschen daartegen ook nooit iets hebben weten te zeggen, dan dat het een thijnsheer vrij staat zijne goederen op zulken recht uit te geven als hij goedvindt, zal men dezerzijds zich passeren van dien aangaande meerder bewijs te suppediteren. Men zal alleen nopens de objectie, welke tegen het argument, 't geen dezerzijds uit die successie getrokken wordt, aanmerken dat men in 't algemeen aan de zijde van Gelderland zeer veel argumenten en solutien zal vinden, welke van het mogelijke afhangen, doch alle welke bewijsredenen te overvloedig gesubleveert en gerefuteerd worden met

het irreguliere en onwaarschijnlijke van die pretense mogelijkheid te allegeren; want hoe zoude het te denken zijn, dat, indien de Marsch onder Gelderland behoord had, de eigenaars der aldaar gelegene goederen juist zouden in 't hoofd gekregen hebben om de goederen, welke zij op eenen jaarlijkschen thijns wilden uitgeven, aan eene gantsch andere wijze van erfopvolging over te laten dan alle andere soortgelijke goederen in de nabuurschap? zo dat, alvorens die mogelijkheid geadmitteerd zoude kunnen worden, ja zelfs eenige gedaante van waarschijnlijkheid erlangen, men van de tegenzijde zoude moeten bewijzen, dat die thijnsgoederen, in de Mars gelegen, bijzonder op die voorwaarden, waren uitgegeven om als Stichtsche thijnsgoederen te succederen, daar hieromtrent van de Utrechtsche zijde niets nodig is te proberen, alzo eene simpele uitgave ten thijnsrechten genoeg was om die goederen als vorderlijke te doen erven en versterven, en die werkelijke successie der thijnsgoederen, in de Marsch gelegen, als vorderlijke, even gelijk andere thijnsgoederen in het Sticht gelegen, de questie over de eigendom allerwaarschijnlijkst ten voordeele van de provincie Utrecht maakt.

Behalven het geen nu aangaande de macht en het recht van den Stichtschen Schout, zo in het algemeen als in 't bijzonder, ook in het civile gezegd is, zal het insgelijks van deszelfs autoriteit in het criminele blijken.

Ten dien einde vindt men voor eerst in de feiten van den Procureur Generaal van Utrecht van den jare 1554, art. 97 volg.

„Item es waarachtig en zal gedoceerd worden „dat de Schout van Rhenen, als Opperofficier en „Scholt in der Marsche, alleen competeert en heeft „de apprehensie van de delinquanten, in den pol- „der van de Marsche bevonden.

„En dat hij Scholt bij zich zelve vermag zulke „gevangene delinquanten in de gevangenis over de „riviere en den stroom van den Rhijn ofte der „Lekke tot in de Stad van Rhenen te brengen, „ende aldaer gevangelijk bewaerd te houden, omme „justitie daaraan gedaan te worden.

„Competeert nog denzelfden Schout van Rhenen „de autoriteit van over zulke misdadigen en delin- „quanten, in de Marsche bevonden ofte gedelin- „queerd hebbende, criminele justitie te administreren „ende dezelve bij vonnisse te doen condemneren, „ende dezelve sententie ofte vonnisse te execute- „ren ofte te doen executeren realijke en metterdaed.

„Ja dat meer es, zal blijken dat bij tijde Jan „van Someren geweest es Schout tot Rhenen en „Opperofficier in den Marsche, hij Someren diver- „sche delinquanten in de Marsch geapprehendeerd „hebbende, dezelve doen brengen en halen heeft „over den Rhijn en de stroom van dien, tot in „de gevangenis der Stad van Rhenen, alwaar hij „voor Schepenen derzelver stede dezelve delinquanten te rechte gesteld heeft gehad, zulks dat de- „zelve aldaar bij vonnisse van hem luiden misdaed „en forefeiten, punitie ende correctie hebben ont- „vangen gehad.

„Merkelijke es zulks gedaan en gebeurd in de „persone van den delinquant genaemd Geryt Crau- „wel, die in de Marscho gedelinqueert ende ge- „vangen wezende, bij vonnisse van Schepenen van

„Rhenen criminelijke gecorrigeerd es geweest by „tijde van den voorsz. Someren. Insgelijks zal nog „blijken, dat by tijde Gheryt van Oostrum Scholt „was van der Stad van Rhenen ende Opperoffi- „cier in den Marsche, hy zekere twee delinquanten „by hulpe van een genaemd Jonker Joost, 't welk „een garnisoender was des Heeren ofte Furst van „den Lande van Utrecht, geapprehendeerd heeft „gehad binnen den poldre van den Marsche ende „denzelden heeft doen voeren over den stroom „ofte deur dye riviere van den Rhijn, tot binnen „Rhenen, alwaer hij dezelfde voor Schepenen te „rechte gesteld heeft, en waeren de voorn. delin- „quanten aldaer by vonnisse gecondemneerd ge- „geesseld te werden, 't welk alsulks metterdaed „geëxecuteerd es geweest.

„Als ook tot Rhenen noch elkerlycke notoir es, „dat de voirn. Oostrum de voirn. twee delinquan- „ten, bij autoriteit zijnes officii ende van voirn. „vonnisse, deede bynden respectie aan een meyen „boom, staende doen ter tijd op den Kruysstrate, „de welke aldaer wel scherpelicke gegeesselt wae- „ren. Hier en boven zal insgelijks noch blijken, „dat nyet alleene de Scholten van der Stad van „Rhenen, als Opperofficieren in den polder van „den Marsche, aldaer diverse delinquanten geap- „prehendeerd hebben en dye tot binnen Rhenen, „over den stroom van de riviere van den Rhijn „ofte de Lecke, hebben doen voeren ende aldaer „bij vonnisse criminelijcken hebben doen straffen.

„Mair oik dat de Maerschalk van der Horst „ofte des Overquartiers 's Lands van Utrecht 't an- „deren tijde ende bynnen de memorie van men- „schen eenige delinquanten vuyter Marsche ge- „haelt heeft en bynnen Rhenen dye gevoert heb- „bende, aldaer voir Schepenen dezelfde te recht „gestelt heeft, ende dat hy naermaels dezelfde „delinquanten oick op ter Horst heeft doen ex- „cuteren vuyten naem des Heeren 's Lands van „Utrecht.”

Ende na dat de Procureur Generaal al het zelve hadt geposeerd van vroegere tijden, zo laat hy ook art. 106 van dezelve feyten volgen.

„Ende tot corroboratie der autoriteyt des Scholts „van Rhenen, als Opperofficier in der Marsche, „zoe zal noch blycken dat dezelfde Scholt, sich- „tent de translatie van de temporaliteyt van den „Lande van Utrecht aan de Keyzerlyke Majesteit, „een vrouwe van diefte in der Marsche geappre- „hendeerd heeft gehad, en de zelfde heeft doen „transporteren ende voeren over den stroom van „den Rhijn ende gebracht heeft in de gevangnisse „tot Rhenen, dye hij niettemin in der Marsche „te rechte gesteld heeft gehad.

„Zulks dat naar ettelyke proceduren de voorn. „vrouwe by vonnisse gecondemneert es geweest „met een brandteyken van een gloyende sleutel „ghecorrigeert ende geteykent te werden in haer „wange huers aensichts.

„'t Welk zulks duer autoriteyt van den voorsz. „Scholt van Rhenen, als Opperofficier van der „Marsche, doen excuteren es geweest, als elk- „kerlycke notoir ende kennelyck es.

„Ende en es nyet zonder misterie, dat het voirn. „brandteyken gedaen es geweest met een gloyende „sleutel, alzoe daarby te kennen gegeven wordt

„by de rechters, dat de poldre van der Marsche „es van de appartenance van den Lande van Utrecht „ende Schoutampte van Rhenen, als elkerlycke „notoir ende kennelyck es.”

Uit alle welke feiten dan consteert hoe in vo- rige tijden delinquanten en gevangene in der Mar- sche niet alleen naar Rhenen overgevoerd, maar ook door Schepenen dier stad gevonnisd en binnen dezelve gestraft zijn geworden.

En hoe na de translatie van de temporaliteyt de gevangenen gebracht zijn naar Rhenen, doch in de Marsche gestraft zijn, echter zodanig, dat de Marsch bleek een gedeelte van het territoriale van het district van Rhenen te zijn.

Men wil dezerzijds zeer gaarne bekennen dat van alle de feiten, bij de memorie van den Procureur Generaal van dien tijd gemeld, geene bewijzen tot adstructie van die posities voor handen zijn, doch de wijze op welke dezelve feiten zijn geallegeert, voor het grootste gedeelte als zaken die in 't al- gemeen notoir en kennelijk waren, toont genoeg aan dat men dezerzijds zodanige zaken niet zoude hebben durven poseren in eene memorie, welke dienen zoude tot adstructie der rechten den Op- perheer van dat land competerende, en welke in- gericht was om overgegeven en beoordeeld te wor- den zelfs bij een gecommiteerde van den Raad van een ander land, 't welk recht tegengestelde eischen vormde.

Het blijkt echter ook uit een extract van de in- formation, in den jare 1534 gehouden bij Mr. Everard Nicolai, Raad in den Groten Raad tot Mechelen, ten verzoeke van den Procureur Gene- raal van Utrecht, jegens den Heer van Brederode, aangaande den eigendom van den Rhijnstroom, mitsgaders van de Middelweerden daarin gelegen en de jurisdictie op den zelve stroom, bij Matth. de nobil. L. 2. Cap. 11. uit de depositie van Gerrit van Dichteren, dat in de Marsche over Rhenen, over eene zijde van den Lecke buitendijks, die Schout van Rhenen in den naam van die Keizerl. Maj. te recht zit, en kort voor date van zijne de- positie daer justitie gedaen heeft aan een vrouws- persoon, doende haar uit zake van diefte een brand- teyken geven in haer wange, 't welk ongetwijfeld het zelve geval wezen zal 't geen te voren uit de feiten van den Procureur Generaal is aangetogen.

Het zelve wordt ook geconfirméerd bij deposi- tie van Goossen Hendriks van Amerongen, in de- zelfde informatie loco laudato te vinden.

Nóg wordt ter zelve plaatse in de attestatie van Johan Holl, die, zo lang hem heugde, in de Stad Rhenen gewoond had, verklaard dat hij altijd had horen zeggen, dat in de Marsche, gelegen over Rhenen, aan de zuidzijde van de rivier, die bisschoppen altijd een NB. overschout gehad heb- ben, en dat die hoge heerlijkheid hem toebehoort.

Dat ook die Schout van Rhenen (onlangs voor date van zijne depositie) als Schout van der Marsche aldaar eene vrouwe gevangen heeft ende met justitie een brandteyken heeft laten geven om hare misdaad.

Welke attestatie dus al mede confirméerd het geen te voren uit de feiten van den Procureur Ge- neraal van Utrecht, van den jare 1554, was geal- legeerd en waarvoor aan dezelve zo veel te meer geloof dient te worden geattribueerd.

En mag men aan de gemelde attestatie van Johan Holl zo veel te meer geloof slaan, niet alleen om dat dezelve consonant is met de twee vorige geallegeerde depositien, maar ook om dat in dezelve zaken, welke ten nadeele van de Utrechtschen strekken kunnen, gevonden worden; namelijk: dat ofschoon hij wel gedeposeert hadde nopens den eigendom der Hoge Heerlijkheid van de Marschen behoefte van Utrecht, hij echter mede verklaart, dat de Heer van Gelre aldaar ook een zwijgende Schout had, die NB. *mede daarbij zit*, als men recht doet, en de boeten en profijten half deelt. Dat ook de onderzaten van de Marsch geschat worden bij den Heer van Gelre. Dat die van de Marsch, jegens over Rhenen gelegen, niet gecontributeert zouden hebben in de bede van der Keizerlijke Majesteit. En dat hij wel had horen zeggen, dat eene Willem van Heumen niet en had willen contribueren in die zelfde bede, ter zake van zijnen uiterweerd, liggende boven Rhenen aan de noordzijde van de rivier, maar dat hij niet wist hoe dezelve daar mede gevaren was.¹

En dewijl uit die laatste bewijzen ten overvloede ontegenzeggelijk consteert, dat de Schout van Rhenen, als Stichtsche Schout in de Marsche, altijd aldaar de criminele justitie geexerceert heeft, is het te verwonderen dat men, schoon alle die voorbeelden aan de tegenzijde niet onbekend konden zijn, immers niet behoorden geweest te zijn, in de besognes van den jare 1621 van wege de Provincie Gelderland, op het artikel van den voorslag der gecommiteerden van wege de Heeren Staten Generaal, behelzende *dat de justitie in het criminele en civile geadministreert zoude worden van wege beide de landschappen*, heeft kunnen goedvinden te doen aantekenen dat men het zelve artikel wel aannam, *uitgescheiden het criminele*, daarin geen verandering konde geschieden tot nadeel van de hoogheid van Gelderland, ter tijd met eenig bescheid gebleken zoude zijn dat die criminele jurisdictie van ouds her mede van wegens het Sticht van Utrecht was geadministreert geworden.

't Is waar men heeft op het bewijs, 't geen uit de informatie door den heer Nicolai genomen, wel eens van wege de Provincie Gelderland gereflecteerd gehad dat dezelve waren van Stichtsche ingezetenen, en heeft daarom dezelve van ter zijde willen verdagt, immers van minder waarde doen zijn, doch indien men met zodanige argumenten de valeur van wettig ingewonne bewijzen en wel in zulke oude zaken konde reprocheren, zoude men welhaast verscheidene zaken, en van vrij meer consideratie, op losse schroeven weten te stellen, immers zouden de Heeren Gelderschen niet gaarne hebben, dat men hun, indien zij t'eeniger tijd met andere naburen eenig geschil kregen, en bewijs voor hunne zaak bij hun eige ingezetenen zochten, de kragt van hetzelfde door eene dergelijke insinulatie wilde ontwringen, behalven dat diezelfde informatie moeten geconsidereert worden, niet als

nu genomen van zaken die over twee honderd of derde half honderd jaren gebeurd zouden zijn, maar moet men wel degelijk in aanmerking nemen dat die lieden deposeren van zaken die *tempore depositionis suae notoir* waren, of die *binnen twee maanden ofte onlangs ofte corts voor date hunner depositie* gebeurd waren.

Zo dat, indien men die onvoorzigtige insinulatie op eenigerlei wijze ingang zoude willen geven, men die Stichtsche ingezetenen, welke zodanige depositien gedaan en beëdigd hadden, als in het extract van de informatie, door den heer Nicolai genomen, bij den heer Matthaeus gevonden worden, men dezelve voor de onbeschaamdste meeneedigers zoude moeten houden, welke er te vinden waren, alzo zij deposeerden van zaken, van welks tegendeel zij bij een iegelijk, toen ter tijde, konden overtuigd worden, indien zij onwaarheden verklaard hadden.

Men kan al verder niet nalaten te declareren dat men niet kan begrijpen, hoe de Heeren van Gelderland kunnen wagen om aan de Provincie van Utrecht alle superioriteit ofte heerlijke hoogheid te bedisputeren, daar zij in vorige tijden nooit zwaarigheid gemaakt hebben te erkennen dat die van Utrecht gerechtigd waren in de Marsche tot zulke zaken, welke de hoogheid van een territoir betreffen, immers en ten minsten gemeenschappelijk met de Provincie van Gelderland.

Dus hebben de Heeren Raden des Furstendoms Gelre en Graafschaps Zutphen geene zwaarigheid gemaakt, om, bij hunne missive van 24 Junij 1602, te erkennen dat de jurisdictie van beide de Hoven in de Marsch gefundeerd is.

Ten notoiren blijkende dat zij overtuigd waren van het recht van hoogheid, de Provincie van Utrecht over de Marsch competerende.

Want indien de jurisdictie van het Hof van Utrecht in de Marsch, zo wel als de jurisdictie van het Hof van Gelderland, gefundeerd is, zo kan en moet zulks ook zijn ter zake van appellatie van sententien bij den Gerechte van de Marsch gewezen.

Dat nu het recht van appel is eene consequentie ende resort van de hoogheid, wordt eerstelijk bewezen door eene plaats van Mascard. de probat. vol. II. Conclus. 948 n°. 13 et 14. Sixtinus de regal. L. 1. c. 2. n°. 2. junct. n°. 13 et 14, zullen de Heeren Raden en Rekenmeesters van Gelderland, zo vertrouwt wordt, niet tegenspreken, dewijl zulks bij de remarques van de Heeren van Gelderland, op de voorstellen van de Heeren Gecommitteerden van Hun Hoog Mog., van den jare 1621, is erkend, doch het zoude echter niet zeer te verwonderen zijn, dat men ook in dezen weder het een ofte ander echapatoir zogte, gelijk men meermalen heeft getragt te doen, en zaken gedesavouert, welke men te voren ultro hadt moeten toestaan. Men kan, hoedanig men daaromtrent tegenzijds ook zoude willen handelen, van wege de Provincie van Utrecht niet nalaten te avanceren,

¹ Dat zodanig sustenu bij een eigenaar van een middelweerd gevoerd is geweest, is niet te verwonderen, aangezien een iegelijk, welke maar eenige pretense rede konde bedenken om zich van die bede te eximeren, zulks dede, gelijk uit een te voren geallegeert stuk aangetoont is, en zo als inzonderheid meer andere uiterweerden, aan de Stichtsche zijde van de Lek gelegen, getracht hebben van de zelfde bede vrij te wezen, doch zijn dezelve, niettegenstaande hunne instantie om daar uit te blijven, in de zelfde gesteld als andere landen binnendijs. Zie de depositie van Mr. Johan van Angeren, Kanonik te Oudmunster, in hetzelfde extract der informatie van Mr. Everard Nicolai, bij Matth. loco laud.

dat de gezamentlijke Heeren Gedeputeerden van de Staten des Furstendoms Gelre ende Graafschaps Zutphen, toen *praesiderende* binnen Nijmegen, bij missive van den 19 Julij 1749, wanneer de impositien in deze provincie voor eenigen tijd stil stonden, hebben te kennen gegeven, dat het aan deze Provincie bekend was, hoe dat ten tijde den impost op de gebrande wateren in deze provincie geheven wierd, dien impost door de Stichtsche en Geldersche monopolisten, ieder voor de helfte, van de ingezetenen der Heerlijkheid Marsch gevorderd was, en de visitatien door de Utrechtsche en Geldersche Schouten conjunctim gedaan waren.

Dan dat na dat de impost over de provincie van Utrecht afgeschaft was, de Stichtsche Schout geweigerd had zich verder met het doen van visitatien te bemoeien. En heeft men toen ten tijde bij de Provincie van Gelderland niet voort durven gaan met het laten doen van visitatie door den Gelderschen Schout alleen, zonder consent van de Heeren Staten van onze provincie.

Waarom dan ook de Heeren Gedeputeerden van Gelderland, uitmakende het gecombineerde collegie, bij voorgemelde missive verzocht hebben, dat de Heeren Staten dezer Provincie geliefden te agereën dat alle recherches, visitatien, aanhalingen en voorts alle andere acten NB. tot voorstand der finantie, bij den Gelderschen Richter en Schout alleen zouden mogen geschieden.

Al het welk eene notoire blijk uitlevert van de openhartige, en ongeveinsde erkenenis van de Heeren, het gecombineerde Collegie in Gelderland toen ter tijd constituerende, van het recht van deze Provincie, ja van hunne onbevoegdheid, om, zonder agreatie van de Hoge Overigheid dezer provincie, alleen iets te disponeren of te laten doen omtrent een middel van impositie.

Eene gelijke erkenenis vindt men ook in de missive van de Heeren Gedeputeerden des Quartiers van Nijmegen, van 6 Junij 1750, waarbij Hun Ed. Mog. te kennen geven dat in de Heerlijkheid Marsch verscheide smokkelarijen gepleegd wierden; dat het onmogelijk was dezelve te remedieeren, om dat zodanige aanhalingen door de Utrechtsche en Geldersche Schouten conjunctim moesten geschieden, en het moeijelijk was die beide bij der hand te krijgen, zonder dat de smokkelaars daarvan wierden geadverteerd; dat zij Heeren Gedeputeerden van Nijmegen, als eene zaak, het gemeen interest van beide de Provincien rakende, aan die van Utrecht in consideratie gaven, of het niet best ware, dat zo aan de Stichtsche als Geldersche pachters, over en weder, wierde gepermitteerd alle visitatien en recherches in de Heerlijkheid de Marsch te mogen doen, wanneer dezelve maar met een Schout, 't zij Geldersch of Stichts, geadsisteert waren.

Welke twee brieven derhalven dezerzijds worden geproduceerd, ten fine om daarmede niet alleen te bewijzen: 1. het hier voren geavanceerde, dat de Provincie van Gelderland zig duidelijk verklaart, zonder concurrentie van deze Provincie onbevoegd, immers onvermogen te vinden, eenige acte tot voorstand van een middel van impositie in de Marsche te plegen, maar ook teffens 2. dat wel degelijk wegens deze Provincie in de Marsch een notabel middel van impositie word geheven. En dat

van de Gelderse zijde het recht dezer Provincie daartoe is erkend geworden; ten notoiren gevolge, dat deze Provincie, het recht hebbende om een middel van impositie te heffen, ook bevoegd is tot alle andere middelen van schatting te heffen, aangezien over het heffen van den Impost op de sterke dranken in de Marsche nooit eene bijzondere conventie gemaakt is, waarbij het recht van heffen van alle andere schattingen zoude uitgesloten zijn.

Het is dan ook uit hoofde van dit recht van schattingen te heffen, en erkenenis van het zelve door de Heeren Staten van Gelderland, dat in den jare 1748 de liberale gifte, of de 50. penning van de bezittingen der ingezetenen, van de Marsch gezamentlijk is gecollecteerd ofte ontvangen, en vervolgens door de beide Provincien egalijk gedeeld geworden.

Het zal niet nodig zijn hier op te halen hoe in den jare 1755 het recht van halfheerigheid van deze Provincie over de Marsch, en van aldaar schattingen te heffen, door Heeren Gedeputeerden van 't Quartier van Nijmegen is erkend geworden, als zijnde het al te bekend, hoe in het gemelde jaar door wederzijdsche gecommitteerden deswege eene conventie getroffen zij, en ofschoon wel dezelve naderhand, op de propositie van het Quartier van Nijmegen zelve, bij de Provincie van Gelderland is gedesavoneerd geworden, onder voorgeven dat de questie zoude wezen over een gedeelte der souverainiteit en het territoriale recht des Furstendoms Gelre en Graafschaps Zutphen, was echter daarin van deze zijde niet alle goede trouwe gehandeld, en ook zo voorzichtig als men eenigzins konde, met aan de Heeren Gedeputeerden des Nijmegenschen Quartiers in consideratie te geven, of Hun Ed. Mog. wel tot het aangaan van zodanige conventie, zonder concurrentie der andere Quartieren, mogten zijn bevoegd, doch waarop Hun Ed. Mog. de Heeren Gedeputeerden van het Quartier van Nijmegen onder anderen hadden gerescribeerd, dat het disput in dezen de twee andere Quartieren niet raakte, en dat wanneer eenige andere pointen in de conferentien mogten worden gereguleerd, waarop men zoude verneenen de approbatie der Heeren Staten van Gelderland te worden gerequireerd, zij Heeren Gedeputeerden zich, in zulken gevalle, wilden sterk maken dezelve te zullen bezorgen, waarvan egter de uitslag niet zeer loffelijk aan die belofte beantwoord heeft.

Men zal hier verder tot een blijk van het territoriaal recht van de Provincie van Utrecht op de Marsch nog bij voegen, dat Stichtse ingezetenen altijd onverhinderd aldaar het recht van de jagt hebben geoefend tot op dezen dag, welke acte men niet gelooft door de Provincie van Gelderland te zullen ontkend worden, en ook niet dat dezelve alleen aan een recht van onderhorige heerlijkheid zal toegeschreven worden.

En hiermede wordt vertrouwt dat genoegzaam zal zijn aangetoont het recht van de Provincie van Utrecht tot de geheele Marsch, en dat de Provincie van Utrecht door die van Gelderland altoos erkend is voor de helft gerechtigd te zijn tot die zaken, welke gevolgen van eene territoriale hoogheid zijn, zo dat het te verwonderen is hoe men thans aan de zijde van de Provincie van Gelderland

heeft kunnen onderstaan om zelfs dat halve recht te contesteren, ja op den voet van een zodanig condominium eene conventie aan te gaan. Deze rede van verwondering zal nog sterker worden, wanneer men uit het verslag zal gezien hebben, hoe groot het recht van de Provincie Utrecht zij tot de rivier den Rhijn; hoe verkeerdelijk de Provincie van Gelderland den eigendom deszelfen ook aan deze Provincie heeft kunnen goedvinden te disputeren en aan zich heeft zoeken te trekken.

Wat dan de questie nopens den eigendom van de riviere den Rhijn aangaat, moet deswege aangemerkt worden:

Dat het bisdom van Utrecht van oude tijden door verscheide Keizeren en Koningen met vele goederen is begiftigd geworden.

Dat onder dezelve giften voornamelijk ook begrepen waren zodanige zaken, welke onder de benaming van regalia of domanialia vervat worden.

En om bij zodanig soort van giften te blijven, welke of de wateren zelve of eenige rechten, welke in of op dezelve geexerceerd worden, betreffen, vindt men eerstelijk, dat Karel, zoon van Pippijn, aan het klooster, 't geen binnen de muren van het Slot Utrecht gestigt en gelegen was, gaf „omnia „et ex omnibus totum et ad integrum cum omni „re quæsita et inquisita, in villa vel castro Fethna „in pago Insterlaco situm, cum omni jure et „soliditate sua; omnes adjacentias vel appenditias, „quod ad ipsam Fethnam adspicere vel pertinere „videtur, quantumcumque ad partem Fisci vel ad „nostrum praesens esse videtur, ende dit onder „anderen, cum aquis aquarumque decursibus,” volgens den giftbrief bij Heda, Hist. Ultraj. p. 28 en v. Loon, Aloude Holl. Hist. I. D. p. 314.

Dus ziet men door den zelfden Karel aan Willebrord geschonken het dorp of territoire Eliste, gelegen in de Betuwe, insgelijks cum omnibus aquis aquarumque decursibus; Heda, ib. p. 30 en v. Loon p. 340. Zo vindt men eene bevestiging der gegeve tollén door Pippijn, in den jare 752, bij Heda, p. 36; bij v. Loon, p. 340; en in den giftbrief van Karel den Groten, nopens het eiland tusschen den Rhijn en de Lek, vindt men ook in het bijzonder gegeven het *ripaticum super Leekiam*, welk door van Loon, Aloud. Holl. Hist. II. deel, bladz. 4, vertaald word *de watertol op de Lek*.

Zo vindt men wederom een ander regaal, de rivieren betreffende, aan de kerk van Utrecht geschonken door Koning Otto den eersten, in een giftbrief bij Heda, fol. 84 en bij van Loon, II. D. bl. 183, namelijk totam piscationem, quae eo usque in Amuson et Almere ad *jus regale* pertinuerat, *omnemque censum*, qui vulgariter *cogschuld* vocatur. En: „Villam Amudam, in quantum prius ad Ecclesiam Trajectensem non pertinebat, cum omnibus ad eam pertinentibus *talaeque teloneum*, quod prius comes Walger in eo exigebat loco.” Heda, pag. 87.

Eindelijk zo ziet men dat Keizer Filips de tweede aan Bisschop Theodericus de Are toestaat *teloneum*, quod ex concessione Imperatorum sive Regum ab antiquo tenuit in loco, qui Gana dicitur, in alio sibi commodiori loco constituendi, in het privilege van den jare 1200, bij Heda, bladz. 187.

Weshalve het eene allerezerste zaak is dat de

kerk van Utrecht en wateren en tollén op dezelve bezeten heeft.

Dit blijkt ook in 't bijzonder, met betrekking tot den Rhijn, niet alleen uit den giftbrief van Keizer Karel den Groten, te voren reeds bijgebragt, maar dit zal ten allerklaarsten consteren, wanneer men in aanmerking neemt, dat dit in oude tijden zo zeker gesteld wierd, dat schoon er over andere zaken tusschen eenige naburige Heeren en de Bisschoppen van Utrecht eenig verdrag gemaakt wierd, echter de *eigendom van den stroom* voor den Gestichte ongeschonden bleef. Zie dien aangaande den brief van Aalbrecht en Willem van Beijeren van 1402, bij Matth. de nobil. I. 2 c. 10, p. 214, waarin die Heeren onder anderen zeggen: „Ende „so wanneer die Bisschop van Utrecht, die nu is, „of namaels wesen sal, in der tijt houden wil met „seven stolen, dat die Heerlickheit van den lande „van Hagesteyn, die nu ter tijt de Heere van Arckel bezit, ende die Heerlickhede van den lande „van Haestrecht, hoghe ende leghe, den Gestichte „van Utrecht mit rechte toebehoort, so was sy „daar of houden, dat sellen wi en onse nacomelingen hem rustelicken laten houden, ende gebruiken, *behoudelicken den Bisschop ende den Gestichte van Utrecht haers strooms, of si dat gekout „niet en deden.*”

En wat lager in den zelfden brief:

„Mitter stede en slote te Gorinchem, en den lande van Arckel daartoe behorende, sullen wi „altoos onsen vrien willen mede moghen doen, oft „wi dat becraftigen en wonnen. Behoudelic den Gestichte hoers strooms, alse voerscr. is.”

Uit welken brief dan een dubbel bewijs ten opzichte van de riviere voor de Provincie Utrecht te trekken is.

Het eerste, dat ofschoon de Bisschop bewees dat Hagestein aan 't Sticht hoorde, of zulks niet bewees, echter de stroom aan den Gestichte bleef.

Het ander, dat ofschoon de gemelde Vorsten Gorinchem en het land van Arckel mochten winnen, zulks nochtans geene betrekking op den stroom zoude hebben.

Zo dat de eigendom van den Rhijn en Lek zo zeker ondersteld wierd aan den Gestichte te behoren, dat dezelve, het mogt gaan hoe het wilde, altijd aan den Gestichte bleef.

Men vindt ook daarom aan anderen en in 't bijzonder aan den Graaf van Gelder verboden eenige tollén t'eeniger plaatse aan den Rhijn op te stellen, door een bevelbrief van Keizer Frederik II, in libro donat. Imperial. Eccles. Maj. traject. fol. 72; bij Heda, p. 195; bij Matth. de nobil. p. 218 en in Mieris Gr. Charterb. I. D. bl. 181.

Wiens inhoud, als zeer aanmerkelijk zijnde, men niet kan nalaten hier kortelijk voor te stellen:

Na dat dan de Keizer te kennen gegeven had, dat bij sententie van de Rijksvorsten, te Frankfort gewezen, verstaan was dat hij zelf geen recht had eenig verlot tot tollén, ten nadeele van anderen, te geven zegt hij:

„Quare cum de Comité Gelrensi super teloneo, „quod se a nobis asserit tenere, clamor conquere, rentium non modicus aures excellentiae nostrae „pulsaverit, sub obtentu gratiae nostrae eidem „Comiti dedimus in mandatis, ac penitus prohi-

„buimus, quod nullum teloneum apud Arnheim
„vel Oesterbeke seu Lobede, vel in quocunque
„loco super Rhenum deinceps acciperet, vel ha-
„beret, non obstante aliqua Warandia, quam se
„dixit habere, nec aliquibus literis obviantibus a
„nobis vel praedecessoribus nostris impetratis, super
„his literis apertas universis eis inspicientibus de-
„stinantes; verum quia idem Comes in his man-
„dato et scripto nostro temere contraire praesu-
„mens, postmodum teloneum sibi prohibitum non
„solum extorquere, immo etiam, quod gravius est,
„in dispendium Episcopi Trajectensis et ecclesiae
„suae homines suos de Daventria et Sallandia no-
„vis teloneorum exactionibus apud Lobbeke prae-
„sumpsit aggravare Nolentes igitur, ut per violen-
„tiam Comitis praefati, Episcopo jam dicto et
„Ecclesiae ipsius, occasione praemissi telonei aliquod
„praejudicium fiat, ulterius literas, quas super in-
„hibitione ejusdam telonei indulsimus, confirmantes
„innovamus, ac iterato imperiali auctoritate Wa-
„randiam telonei, apud loca memorata, et *in aliis*
„*locis super Rhenum*, saepedicto Comiti contradi-
„cimus. Et ne teloneum deinceps accipiat penitus
„inhibemus.” Waarop eene bedreiging des Keizers
volgt, indien de Graaf van Gelder ongehoorzaam
zijn mocht.

Ook exsteren op de aangehaalde plaatsen nog
twee brieven van denzelfden Keizer aan den Grave
van Gelder, ten zelfden einde. Indien men nu de
oorzaak, welke gelegenheid tot deze brieven gege-
ven heeft, nagaat, zal men eerstlijk bij van *Buchel*,
in zijne aanteeke. op Heda, Ottone I. et II. Epis-
copis, nota p. vinden:

„Causa hujus et occasio ex concessione ab eodem
„imperatore comiti facta, cujus exstat apud me
„exemplar, cum Henrici ejusdem imperatoris filii
„continuatione, qua cum comes Gelriae uteretur,
„ad vicinorum et maxime Episcoporum injuriam,
„eorundem querelis ad principes Imperii delatis,
„ipsi illam concessionem invalidam ac praeter regni
„constitutiones impetratam, ideoque revocandam
„atque inhibendam judicarunt.” Van die concessie
wordt ook gewag gemaakt bij *Pontan. Hist. Gelr.*
lib. VI. p. 127. „Cujus (Imperatoris) similiter,
„biennio circiter post, diploma promulgatum, quo
„Gerhardo Comiti concedit telonium, quod fuerat
„Arnhemii ad villam Lobedae, dioecesis Ultrajec-
„tensis transferendi potestatem, ut verba habent
„diplomatis, signati anno 1222.” En een weinig
later:

„Cum enim praedia ac clientes, quos apud Sal-
„laudos in regione Transisalaniae Gerhardus per-
„plures habebat, immoderatis exactionibus a prae-
„fectis Episcopi premerentur, ac eosdem injustos
„exactores tueretur Episcopus, Comes vicissim clien-
„tes Episcopi totiusque dioeceseos homines apud
„Lobecum, ubi telonium tenebat, per manus in-
„jectionem, seu, ut vocant, arresto detinuit.”

Hoe weinig nu de zaak des Rentmeesters van
den Bisschop in Salland, en de bezwaren van den
Graaf van Gelder deswege, tot de zaak des questie
doen, zo blijkt het egter, dat dezelve schrijver niet
heeft kunnen voorbijgaan de handelingen van den
Graaf tegen de onderzaten van den Bisschop, op
dezelfde wijze als die in des Keizers brieven aan-
geduid worden.

En dezelve met die brieven vergeleken zijnde
tonen aan:

Dat de Graaf van Gelderland niet alleen bij sub-
en obreptie van de Keizers Frederik I en II eene
concessie verkregen had om een tol te Arnheim te
hebben, maar ook die naar Lobede te verleggen,
en de lieden van den Bisschop aldaar zeer vexeerde.
Dat om deze rede de Bisschop van Utrecht zich
bij den Rijksdag te Frankfort vervoegd heeft, welke
de concessie van de gemelde Keizers, aan den Graaf
van Gelder gedaan, verklaarde te zijn boven de
macht, welke die heeren competeerde, en dat ver-
volgens de Keizer zelve niet alleen de tol van den
Graaf te Lobede introk, maar ook denzelfden ver-
bood t' eeniger plaatse op den Rhijn eenigen tol
te heffen.

Dit wordt ook door denzelfden Pontanus, pag.
128. woordelijk toegestaan:

„Interea vero et antequam amicitia inter utrum-
„que, Episcopum dico Gelriaeque Comitem Ger-
„hardum, in totum coaluisset, nihil non egit Epis-
„copus apud Fredericum Imperatorem, ut Gerhar-
„dum teloniis omnibus Arnhemii, Osterbecae ac
„Lobecae privaret. Redditaque sunt litterae im-
„periales Gerhardo, minarum plenae, nisi se dicto
„audientem praeberet, et alterae demde ab eodem
„Imperatore ad eum missae, serio denunciantes ut
„ab omnibus exactionibus, quae in praedictum
„alterius et praesertim trajectinae dioeceseos ac
„subditorum Episcopi institutae essent, confestim
„abstineret.”

Het blijkt ook, dat de Graaf het vonnis van
de Rijksvorsten te Frankfort, en de bevelen van
den Keizer, ingevolge dezelve gegeven, wel dege-
lijk heeft gerespecteerd gehad. En zelfs in zo
verre, dat hij bij een acte van compromis nopens
verscheide questieuse pointen, met den Bisschop
op den 19. van Wijnmaand 1225 in de Noda of
Grebbe getekend, waarvan bij Wagenaar, in zijne
Vaderl. Hist. II. deel, bladz. 360 gewag gemaakt
wordt, en bij Heda, bladz. 199, mitsgaders bij
Pontanus in ommissis p. 939 te vinden is, verklaart:
„Sunt et aliae causae dissensionis inter dominum
„Episcopum et nos, sicut de theloniis et exactio-
„nibus, quas arbitrio non commisimus, sed ipsis
„pure et simpliciter renunciavimus.”

Weshalve het ten klaarsten consteert dat de
Graaf zelve die zaak, de tollen betreffende, niet
eens ter arbitrage van de benoemde scheidsmannen
wil gesteld hebben, maar daarvan vrijwillig afstand
gedaan heeft.

Het zal nu verder, na eene zodanige vrijwillige
erkenntenis van den Graaf van Gelderland, niet no-
dig zijn nadere giften en concessien tot het op-
zetten van tollen bij te brengen, of de brieven
van Karel IV en van Keizer Wenceslaus te pro-
duceren; dezelve kunnen bij *Matth. de nobil. lib.*
II. p. 220 en volg. nagezien worden.

Het zal ten opzicht van het cas subject genoeg
zijn eenige bijzonderheden van den tol op den
Rhijn, omtrent de Marsche, bij te brengen.

Wanneer dan in vorige tijden, vóór het verlo-
pen van den Rhijn, de stroom nog tusschen de
Marsche en Betuwe strekte, is de tol, welke den
Bisschop op de rivier competeerde, in de Marsche
gevorderd geworden, en heeft aldaar een tolhuis

gestaan, doch is hetzelfde tolhuis met de veranderingen van den Rhijn verlaten, en de tol eerst verlegd naar Rhenen, alwaar ook een tolhuis geweest is, en van welken bisdomstol tot Rhenen sufficient bewijs bij te brengen is, onder anderen uit Matth. de fat. et fund. Eccles. p. 403, ex charta anni 1455: „Wij Gijsbert van Brederode, Elect „ende Ruwaert van Utrecht, maken cont allen luden: Also die eerbaer Heeren Prelaten, ende „Capittelen van den Dom, Oude Munster, Sante „Peter, Sante Johan ende Sante Marien Kercken „t Utrecht om onse liefden wille verpacht hebben „Hendrick Valckenair den watertol tot Rhenen „mit alle sijne toebehoren etc.”

Deze Stichtsche tol nu, welke het Bisdom van zo oude tijden competeert, is nog in de zestiende eeuw te Rhenen gecollecteert, doch bij vervolg naar Wijk verplaatst, en wordt aldaar van wege de Heeren Staten van den Lande van Utrecht gegeven, zodanig, dat alle degenen, welke te Arnhem, Wageningen en elders boven de Grebbe in Gelderland aan de eene zijde van den Rhijn gezeten zijn, en die van Heusden, Kesteren en anderen, aan de andere zijde langs die riviere, en zo ver het Furstendom Gelre zich strekt, welke met hunne koopmanschappen en schepen de rivier op- en afvaren, aan den Heer van den Lande van Utrecht altijd gehouden geweest zijn en nog zijn den tol te betalen, ende dat niemand daarvan vrij ende exempt is, dan die van den Heer van den Lande daartoe speciale vrijdom en privilegie geobtaineert hebben.

Als daar zijn die genen, welke jaar en dag poorters van Utrecht geweest zijn; van Amersfoort, van Rhenen, van Thiel, van de steden Kuilenburg en Schoonhoven; zijnde integendeel onvrij die van Elst en Amerongen en alle andere dorpen, in 't Sticht van Utrecht liggende, ende ook geheel Gelderland (uitgezonderd Thiel te voren gemeld) zo als mede tolplichtig zijn die van de Stad en het Graafschap Buren, het land van Kuilenburg met het land van Vianen en de Vaart.

En over welke vrijheid nooit anders is gedisponeerd als bij den Heer van Utrecht.

Zo als consteert uit het proces, van wege het Graafschap Cuilenburg geintenteerd over de executie van den tol voor den Hove van Utrecht, tegen den Procureur Generaal, alwaar eindelijk sententie tot voordeel van de Stad Kuilenburg, maar niet verder, gewezen is.

Zulks consteert ook nog notabel uit zeker ander proces, daarover gemoveerd bij den Tollenaar te Wijk, den Ontvanger van 's Lands Domeinen van Utrecht, en den Procureur Generaal, gevoegde van 's Lands wege, jegens Zweer van Utenweerde, Schout tot Mourik, gedaagde en den Mombier van 't Furstendom van Gelderland, met hem gevoegde, belangende de wanbetaling van zekere tolgeregtigheid, bij den voorsz. Utenweerde gepleegd. Welk geschil en transactie deswege in de vorige verdelinge afgehandeld zijnde, wordt daartoe alhier genvoeyerd.

En zal het verder genoeg zijn uit dit alles als een wettig gevolg te trekken, dat de tollén op den Rhijn aan de Kerk of het Bisdom van Utrecht toebehoord hebbende en nog toebehorende, aan

hetzelfde ook de rivier heeft toegekomen, en als nog moet behoren, volgens het bekende Conclusum ten tijde van Keizer Adolf, te vinden in Cod. Gelr. en bij Mieris, Gr. Charterboek. Men heeft hier tegen wel eens van de zijde van Gelderland eene uitvlucht gezocht, en gezegd dat die sententie alleen betref de Keizers tollén; zekerlijk daarmede bedoelende de woorden der sententie „habetque „comitatum eundem, Theolonia, et conductum ab „imperio in flumine praedicto.”

Doch wie, die deze deductie leest, en acht gegeven heeft op de wijze, waarop het Bisdom van Utrecht aan het recht van tol te heffen gekomen zij, zal twijfelen kunnen, of dezelve aan den Gestichte van Utrecht door de gunst van de Keizers gekomen zij of niet.

En voorzeker zal niemand, welke de te voren aangehaalde sententie van den Keizer en het Rijk tegen den Graaf van Gelderland gelezen en overdacht heeft, lichtelijk durven staande houden dat dezelve toen ter tijd eenige keizerlijke tol op den Rhijn behouden hebbe.

Ja, zo in volgende tijden de Hertog van Gelderland met eenige tolgeregtigheid van den Keizer mogte gebenificeerd zijn, zo is het nogtans, volgens de te voren aangehaalde brief van Keizer Frederik, zeker, dat de Keizer geene tollén op de rivieren aan iemand konde gunnen ten nadeele van een ander.

En derhalve zoude eene zodanige latero vergunning het oude recht van het Bisdom door eene vorige en veel oudere toegestane tol op den Rhijn en de daardoor verkregen eigendom op denzelfen niet wegnemen. En gelijk tot een blijk van eigendom van alle wateren is om dezelve te bevisschen, zo is het allesints notoir, dat de Rhijn op de hoogte van het territoire, des questie, altijd van ouds door of van wege den Bisschop of Heer van Utrecht is bevischt geworden, en niet alleen het midden van den stroom, maar ook de kant van de Middelweerden, mitsgaders alle kuilen en gaten daaromtrent rondom in de riviere gelegen, zonder dat die van Gelderland zich ooit daartegen hebben durven opposeren, (blijkende bij diverse stukken uit de informatien van den Hr. Nicolai, bij Matthaeus ter aangehaalde plaatse) maar is de Provincie van Utrecht in de geruste possessie gebleven van de visscherij op den Rhijn, wordende dezelve wegens den Lande van Utrecht bevischt door den genen met welken de Magistraat van Rhenen dien aangaande convenieert. En ofschoon alle verder bewijs van den eigendom des strooms onnodig is, nadat te voren het tolrecht op denzelfen zo klaar bewezen is geworden, en na hetaven van Albrecht en Willem van Beijeren, 't geen te voren uit den brief bij Matthaeus is bijgebracht.

Zo blijkt de eigendom der riviere den Rhijn nog mede uit de beleening van zo veele Middelweerden, als door den Gestichte van Utrecht gedaan zijn.

Dus vindt men in den jare 1525 Hendrik Valkenaar beleend met den Nyen Greven weerd, met thyns en tienden en met al zijn toebehoren, zo die gelegen is in de Noyen tusschen Wageningen en der Grebbe.

Ten tweeden hebben de Stichtsche Heeren ter

leen uitgegeven zekeren weerd, genoemd het klein weertgen, gelegen in den geregte van Wijk.

Ten derden zo is in den jare 1518 Johan Taets van Merten c. s. beleent met den weerd tot de Werdijk, met den Rijsweerd en met alle zijn toebehoren, zoo als die gelegen is in den geregte van Wijk; zijnde het derdendeel van die zelve weerd te voren door Frederik van Baden al ter leen uitgegeven geweest aan Cornelis van Meerten, zo als mede uit de brieven daarvan zijnde blijken kan.

Ten vierden is in den jare 1618 Berend van Blokhoven, tot behoef des Dekens ende Kapittels der kerke van St. Pieter t' Utrecht, beleend met een weerd in het kerspel van Amerongen gelegen ende Alemonts weerd genaamd.

Nog is in den jare 1525 Josina Willemsdochter van de Poel beleend met een Weerd met alle zijn toebehoren, geheten Johans weerd van de Poel, gelegen in den geregte van Wijk, benevens nog een weerd, geheten die Voele weerd, ende beneden met een weerd, geheten Elyas weerd.

Zijnde met den zelve Elyas weerd in den jare 1518 beleend geweest Willem van Meerten.

Dus vindt men ook dat de Heeren en Vrouwen van Cuilenburg al in den jare 1496 met den Steenweerd, tegen over Cuilenburg, van ouds zijn beleend geweest, en dat het zelve bij accoord tusschen de Heeren Staten van Utrecht en Grave van Cuilenburg, van den 15 May 1645, alzo is gebleven, niettegenstaande de Grave van Cuilenburg, bij het zelve accoord, van zijne pretensie op den geregte van Honswijk afstond, daar tegen alleen zekere somme gelds genietende.

En dewijl dit dan van zo veele weerden consteert, kan het bij een onpartijdig beoordeelaar niet in twijfel getrokken worden of die beleeningen zijn gedaan uit hoofde van eigendom, welke op die weerden van ouds gecompeteerd hadde, en waarmede geconfirmeerd wordt de depositie van Mr. Johan van Angeren, in de meergemelde Informatien van den Heer Nicolai, bij Matth., daar dezelve deposant zegt, dat hij wel gezien heeft dat het rijs, wassende op den middelweerd die plag te leggen voor de stad van Wijk, en die toen al heel vergaan was, van wege des Bisschops, als Heere van den Lande van Utrecht, en tot deszelfs profijte gesneden is. Dat hij altijd gehoord heeft dat gelijke middelweerden, daaromtrent liggende, altijd van Bisschops wege geaanvaard zijn geweest.

Als mede het gedeposeerde van Melis Uit den Eng, dat boven en beneden Wijk diverse uiterweerden leggen, den Heer van den Lande toebehorende, die men zegt hier voortijds, als die eerst aanvaard wierden, middelweerden geweest te zijn.

Hier kan ook bijgevoegd worden 't geen in de zelve informatien, in de depositie van Gerrit Jansen de Visser, van eenige weerden omtrent Wijk gezegd wordt.

Men behoeft niet eens te spreken van het veer, 't geen van ouds en nog aan het bisdom van Utrecht behoort, wordende daarvan alleen, voor zo veel het eenigszints in tegenspraak mochte komen, zo als nochtans niet geloofd wordt, overgelegd twee leenbrieven van den jare 1497 en 1518, en is het zelve altijd, ook tot nog toe, aan de provincie van Utrecht gebleven, waarvan de Stad Rhenen het

zelve op een jaarlijkschen erfpacht zonder iemands tegenzeggen houdt.

Maar het recht van eigendom op de riviere den Rijn en middelzanden in dezelve, consteert ten klaarsten uit het exerceeren van jurisdictie op den zelve stroom, zoo als dezelve bewezen wordt door dezelve informatien van den Raadsheer Nicolai.

En wel eerstelijk door de depositie van Eerst van Ysendoorn, Raad in zijn tijd van diverse Bisschoppen, en daarna van zijne Keizerl. Maj., inhoudende dat hij gezien heeft, omtrent den jare 1485, datter van Bisschop Davids wege, als Heer van den Lande van Utrecht, een persoon gehangen is geworden op den middelweerd, gelegen in de Lek voor de Stad van Wijk, en dat naderhand, alzo die weerd afspoelde, de galge getransporteerd is op een uiterweerd, beneden de Stad Wijk buitendijks, daar men ter date van zijne depositie nog dagelijks justitie deed.

Ten tweeden door de depositie van Geerlof van Eck, Schout tot Rhenen, dat in het Quartier van Rhenen, omtrent drie jaren voor date van zijne depositie, eer hij Schout werd te Rhenen, een schip beneden Rhenen gelegen was onder Elst, welk daar bleef leggen door twist, die de koper en verkoper van 't zelve schip hadden, en dat hij deposant Schout geworden zijnde, het zelve schip, als onbeheerd goed, van Keyz. Maj. wege aangevaardt en te koop geveild had.

Ten derden door de depositie van Johan Waterleer, dat hij daarbij is geweest dat een Overlandsch Schip, welk van de Geldersche omtrent Maurik aan land gehaald was, door bevel van Bisschop Frederik, bij deszelfs dienaars met macht gehaald en te Wijk gebracht was.

Ten vierden door de verklaring van Jan Stevenen, nopens het exerceeren van hoge jurisdictie op een middelweerd en ook omtrent het recht omtrent verdronke lichamen. Waarbij nog gevoegd kan worden 't geen aangaande dit stuk, in de depositien van Antonis van Covelens, Gerrit Jansen de Visser, Mr. Aernt Henriks zoon en anderen gezegd wordt.

Dat'er nu maar twee middelen op zijn om de kracht van die informatien te bedisputeren, als:

Eerstelijk door te willen staande houden dat die verklaringen tegen de waarheid strijden.

Of ten anderen door facta, waaromtrent dezelve deposeren, niet als zaken, waaruit de jurisdictie en hoogheid over den stroom zoude volgen, te admitteren.

Doch wat het eerste belangt, zo moet men, gelijk al reeds te voren omtrent die zelve informatien gezegd is, in aanmerking nemen dat die lieden te dien tijde verklaarden omtrent zaken, die van eene publyke notorieteit moesten zijn, als ten zelve tijde nog exsterende, of waarvan het geheugen nog bij een genoegsaem getal menschen konde zijn; dat ook onder die deposanten zijn verscheide personen welke in aanzienlijke bedieningen waren, en is er derhalve geene rede om de waarheid van dat gedeposeerde in twijfel te trekken, of om derzelver getuigenis te reprocheren als door Stichtsche ingezetenen ten behoeve van hunnen Heer gegeven, ten ware dezelfde facta door contrarie getuigenissen van anderen tegengesproken wierden.

En wat het andere aangaat, zoo gelooft men niet dat aan de tegenzijde zal ontkend worden dat dergelijke zaken, als hier boven omtrent het exerceren van jurisdictie zijn bijgebracht, gevoegd bij alle andere pointen, welke in het handelen over het recht tot de riviere den Rhijn hier voren zijn geallegeerd en bewezen, nog niets of niet omtrent de hoogheid van de Provincie van Utrecht over den Rhijn zouden proberen.

Want waarlijk zoude men dezerzijds niet weten wat dan daartoe verder gerequireerd wierde, en te min, daar men bij vervolg zal zien met hoe zwakke argumenten men aan de tegenzijde zijn recht op die rivier zoekt goed te maken; en daar men zelfs de Provincie van Utrecht altijd gelaten heeft in de wezendlijke rechten over die rivier, gelijk te voren omtrent de visscherijen getoont is, te dezer plaatse door het schouwen van lichamen, in dezelve verdronken, wordt geadstrueerd, zijnde nog zederd den jare 1718 door het gerecht van Rhenen vier lijken, in de rivier verdronken, geschouwen geworden.

En komt hier mede in consideratie, gelijk te recht bij de feiten van den Procureur Generaal van Utrecht, in den jare 1560 overgeleverd, geremarqueerd is, dat tot eene preuve van den Stichtschen eigendom, beide der riviere en van de Marsch, zo wel ten tijde de Keizerl. Majesteit geweest is Heer van den Lande van Utrecht, als van te voren, bij tijde van de Bisschoppen, veele en diverse delinquanten gevangen en geapprehendeerd zijnde in de Marsche, bij den Schout zijn doen voeren over den Rhijnstroom, in de gevangenis te Rhenen.

Want indien die rivier en de stroom van dien geweest hadde territorii vel jurisdictionis Geldriae, en voor zodanig geagt en gereputeert hadde geweest, zouden de voornoemde delinquanten, als wezende op eene plaatse daar de Officier geene jurisdictie hadde, dit wel hebben geallegeerd.

En zoude ook de Hertog van Gelre van de Bisschoppen, als Heeren van den Lande van Utrecht, niet geleden hebben dat men de delinquanten, in de Marsche geapprehendeerd, binnen Rhenen bracht over de rivier, indien hij niet overtuigd ware geweest dat de riviere tot het bisdom van Utrecht behoorde.

Ende wordt dan hiermede ook het recht van deze Provincie tot de riviere den Rhijn voor genoegzaam bewezen gehouden.

VIERDE AFDEELING.

Behelzende eene wederlegging van de redenen, waarop de Provincie van Gelderland zo wel haar recht tot de Marsch als tot de riviere den Rhijn van tijd tot tijd staande gehouden heeft.

Om nu eerstelijk over te gaan tot het onderzoek der redenen, waarop de Provincie van Gelderland haar recht tot en over de Marsch van tijd tot tijd staande gehouden heeft, vindt men geene oudere argumenten van dezelve zijde geproduceerd dan diegenen; welke in de registers nopens de besognes voor Heeren Gecommitteerden van Hun Hoog Mog. in den jare 1620 en 1621 gehouden, vervat zijn, namelijk:

1. Dat die van Gelderland aldaar hebben een Schout, met eene Commissie van de Provincie van Gelderland. Zie het boek der conferentien bl. 61.

2. Dat de jurisdictie uit naam van de beide Provincien wierd geadministreerd, en den eed om justitie te doen zo wel spreekt van Gelderland als van Utrecht.

3. Dat een persoon uit de Marsch naar Arnhem was gevangen gebracht en ook veele personen aldaar in arrest gehaald waren over contributie.

4. Dat alle neerlagen in de Marsch bij remissie van Gelderland wierden gezuiverd.

5. Dat de Marsch van alle oude tijden, en toen reeds over de 100 jaar, in de Geldersche lasten gecontribueerd en dienvolgende geresorteed had, onaanzeien de civile jurisdictie tweeheerig was; dat daarentegen Utrecht moest bewijzen ooit eenige acte van hoogheid buiten de gemeene civile jurisdictie op de Marsch gebruikt, ofte ooit, zo lang de Marsch in *rerum natura* geweest was, aldaar eenige contributie, reël of personeel, uitgezet of gevorderd hadde.

Bij welke argumenten, in de missive van Hof en Rekenkamer van Gelderland van 18 December 1759, nog gevoegd zijn de volgende redenen:

6. Dat tot een basis wierd gesteld dat de Marsch aan de slinker oever van den Rhijn, en dus in het hart van de Provincie van Gelderland gelegen zijnde, men aan een ander souverain, voor al niet met betrekking tot de superioriteit en daaruit voortvloeiend regt om imposten te heffen, iets zoude kunnen concederen, ten zij daarvan in rechte kwame te blijken.

7. Dat in de conferentien van 1620 en vervolgens, wegens de Provincie van Utrecht, geen het minste bewijs van eenig recht of possessie, so van souverainiteit en criminele jurisdictie, als in het heffen van contributien was geproduceerd.

8. Dat volgens de verklaring van Hof en Rekenkamer, van 16 Julij 1622, het recht van Gelderland tot de contributien van de Marsch, met uitsluiting van het Sticht, zodanig zoude beweerd zijn, dat hetzelfde bij voorraam aan dezelve was gevolgd.

9. Dat ook hunne voorzaten toen geene de minste concurrentie van Utrecht, in de crimineele jurisdictie en het regt van pardon, hebben willen admitteeren.

10. Dat dienvolgens, wel verre van een condominium superioritatis aan Utrecht te concederen, bij Gelderland altoos deszelfs Souvereiniteit over de Marsch en daaruit voortvloeiend regt van imposten en pardon, ten krachtigsten is geurgeerd geworden.

11. Dat dewijl het niet te denken was, dat wegens Utrecht eenig nader bewijs van regt of possessie van eenige Souvereiniteit en van het heffen van impositie te bekomen zoude zijn, men vermeende dat die van Gelderland, zo wel nu als toen, bij haar wel hebbend regt en possessie zullen moeten verblijven.

12. Dat ofschoon de Marsch in eenige retroacta tweeheerig genoemd wierd, die tweeheerigheid niet verder konde gaan dan tot de civile jurisdictie, welke bij overgifte of conniventie van den Souverein in *dominio privatorum* konde zijn, daar nog-

tans de impositio tributorum over zeker district bij niemand dan bij deszelfs Souverein kon worden gedaan.

13. Dat niet zoude kunnen worden aangetoond dat, voor of ten tijde van de conferentien in 1620 en 1621, eenige possessoire acten in het heffen van middelen in de Marsch zouden kunnen worden aangetoond. En vernits de zaken nu zouden moeten opgevat worden in dien staat, waarin dezelve toen waren, zo zoude ook moeten volgen dat al 't geen dien contrarie zederd dien tijd mogte ondernomen zijn, niet anders kan worden geconsidereerd dan als innovatien in prejudicio van de deliberatien der beide provincien, welke geene possessie, veel min eene wettige possessie kunnen uitleveren, en dat ook alle aanschrijvingen, ten dien einde gedaan, waarop de heffinge niet gevolgd is, wel een animus possidendi maar geene actueele possessie kunnen uitleveren.

14. Dat in 1422 de Marsch reeds als Geldersch en Nederbetuwsch is geconsidereerd, en in de oude registers de Marsch met de daar onder horende pondgoederen, mitsgaders een middelzand over Rhenen, onder de Neerbetuwe aangetekend staan.

15. Dat de Amptman van Nederbetuwe in 1544 de zettinge over de Marsch naar ouder gewoonte heeft laten doen.

16. Dat de landen in de Marsch, en zelfs het Rhenensche Veer, in vroegeren tijd de Carthuisers te Utrecht toebehoord hebbende, in de Geldersche schattinge onder Neerbetuwe hebben gecontribueert.

17. Dat de eige ingezetenen dezer provincie zich bij den Raad der Keizerl. Majesteit te Utrecht over de Geldersche schatting bezwarende, geaffirmeerd hebben dat de Marsch in den Lande van Gelre gelegen was.

18. Dat zelfs bij zekere affirmatie en depositie, ter requisitie van de Provincie van Utrecht afgegeven, geconfesseerd word dat de onderzaten van de Marsch bij den Hertog van Gelre geschat wierden en niet en contribueerden in de beede van Keizer Karel als Heer van Utrecht.

19. Dat de Heeren Staten der provincie van Utrecht uitdrukkelijk gestendigd hadden in geene possessie van contributien te wezen, terwijl de Geldersche die alleen kwamen te trekken.

20. Dat in 1522 de ponschattingen over de Marsch onder de Neerbetuwe waren aangeslagen.

21. Dat vervolgens 'de Amptman van de Neerbetuwe, in 1524, beide de Scholten van de Marsch geordonneerd heeft om de goederen van die van Rhenen, onder de Marsch, in toeslag te nemen.

22. Dat hij ook, in 1529, uit bevel van den Hertog van Gelre, beide de Scholten gelast had den Marschdijk te maken.

23. Dat ook de penningen van de Marsch, door den Hertog van Gelre geëischt, door of namens den Amptman van de Nederbetuwe zijn ontvangen.

24. Dat de Marsch in 1593 in de brandschattinge van Nederbetuwe had gecontribueerd, en dat dezelve aan den Schout van Ingen, en dus aan een officiant van de Nederbetuwe, waren overgeteld.

25. Dat de Schatbeurder en Ontvanger Generaal van de Nederbetuwe den ontvangst gehad had zo wel van de Marsch als van de andere Dorpen.

26. Dat zelf de Heemraden van de Marsch, te

Rhenen residerende, in 1578 hebben gesustineerd dat, ingevolge oud gebruik, de Marsch maar half zoude betalen in alle contributien, en dewijl het haar evenveel moest geweest zijn, in val zij daarvan niet vrij geweest waren, onder het Stigt of onder den Lande van Gelre te betalen, daaruit volgt dat zij ten opzicht van het Sticht vermeenden vrij te zijn.

27. Dat ook die van de Marsch, in oude tijden met uitkoppingen eeniger Ruiters en knechten, hare quote hebben bij geslagen als die van Lijnden, en dus als een Dorp van de Nederbetuwe.

28. Dat ook, wanneer in 1650 de verponding in de provincie van Gelderland geïntroduceerd is, niet alleen de Marsch daarin door Gecommitteerden des Quartiers van Nijmegen, zonder concurrentie van die van Utrecht, is gequotiseerd en aangeslagen, maar dat die aanslag is geschied in het geheel en of die Heerlijkheid ten eenemaal onder Gelderland ressorteerde.

Om nu dezelve ook in die order te wederleggen, zo zal omtrent het eerste point in aanmerking moeten komen, dat die van Gelderland aldaar wel hebben een Schout met een commissie van den Heer of Hoge overigheid van Gelderland, doch dat hetzelfde is gekomen bij een accoord, welk reeds in oude tijden tusschen den Hertog van Gelre en Bisschop van Utrecht gemaakt is, en waarvan in de eerste en derde afdeeling reeds gesproken is, en welks inhoud niet alleen in de feiten van den Procureur Generaal van Utrecht, van den jare 1560, reeds vervat is, maar boven al van de wezendlijkheid van zodanig accoord uit het reeds te voren gemelde Diversorium van Bisschop David van Bourgondie, zijnde hetzelfde het register der Handelingen onder de regeering van dien Bisschop, en dienvolgende van dezelfde kragt en geloof als de oude en nieuwe registers zo van deze en Geldersche als andere provincien, in welk accoord dan ook de origine van het stellen van zodanigen Schout gevonden word: „Dat namelijk om ongeluk te behoeden, de Hertog eenen Schout bij des Bisschops Schout zoude zetten, mer des Bisschops Schout zal hem ceden, den Bisschop end erfgenoten end nabueren bij hoere regten end oude gewoonte te halden. Ende des Bisschops Schoute zal die worde in de bancke voeren.”

Zo dat het niet uit een oorspronkelijk regt van den Heer van Gelderland tot de Marsch is, dat aldaar een Schout van zijnent wege is, maar alleen uit de gemelde overeenkomst, welke daarom ook zo veel te meer geloof verdient, om dat de zaken, die notoir zijn, precies zo gesteld zijn als daarin vervat is, en met welke het gantsch anders zoude moeten gelegen zijn, indien het sentiment van de tegenzijde, dat namelijk de Marsch onder de opperheerigheid van Gelderland behoorde en van ouds behoord had, waar was, want als dan zekerlijk de Schout van de Geldersche zijde geen zwijsenden Schout zijn zoude, maar wel de eerste plaats in den rechtbank aangenomen hebben.

Wat het tweede argument, omtrent de administratie van de justitie uit naam van de beide Provincien, betreft, kan men dezerzijds niet zien hoe hetzelfde tot een fundament van het sustenu der provincie Gelderland kan bijgebracht worden; want indien hetzelfde waar is, gelijk geschiedt, zo

is het notoir dat deze Provincie immers zo wel tot de opperheerigheid van de Marsch is gerechtigd als de Provincie van Gelderland, ten minsten zal men geen bewijs kunnen bij brengen dat in eenige plaats uit de naam van iemand, die niet meer dan de civile jurisdictie bezit, de justitie geadministreerd wordt; men kan van deze zijde veel gemakliker de zwaarigheid, die uit zodanig argument tegen het totaal recht dezer Provincie getrokken word, oplossen, niet namelijk onder het oog te brengen hoe gemakkelijk, de Hertog van Gelre eens een voet in den rechtbank van dat territorij gekregen hebbende, de Schout deszelfen van tijd tot tijd zal gezogt hebben zijn gezag in dezelve te doen aangroeijen. Ondertusschen houdt men dezerzijds dat stuk van de administratie van justitie uit naam van beide de Provincien voor eene zaak welke van de Geldersche zijde niet heeft kunnen ontkend worden.

Betreffende het derde argument, omtrent het voeren van een persoon gevangen naar Arnhem, is reeds bij de Heeren Gecommitteerden dezer Provincie in den jare 1621 in 't algemeen ontkend, gelijk ook met veel grond in 't algemeen ontkend kan worden, doch hebben die van Utrecht daarbij gevoegd dat indien het al waar mocht zijn, zulks konde geschied zijn ter zake van contributie, na dat Keizer Karel in den jare 1531 verklaard had dat de halve schatting aan Gelderland behoorde, gelijk de Geldersche Gecommitteerden als in éénen mond ten zelve tijde ook bekenden.

Want tot een blijk dat men die uit der Marsche te Arnhem niet met recht konde gevangen houden, produceert men te dezer zijds een extract uit het 2. Memoriaal boek 's Hoofs van Utrecht, zijnde eene depositie van twee personen, welker eene zelfs gevangen naar Arnhem gevoerd was, met des anderen getuigens zoon, en die beiden, toen zij zeiden uit der Marsche te wezen, ontslagen wierden kostloos en schadeloos, dat zij vrij mochten te huis trekken.

Wat het vierde argument, dat alle neerlagen in de Marsch bij remissie van Gelderland gezuiverd wierden, betreft, zoude vooreerst moeten ingezien worden den tijd wanneer zulks geschied is, en vertrouwt men dezerzijds dat het dan zal blijken of in trouble of in later tijden geschied te zijn, maar niet in vorige tijden, wanneer de geheele jurisdictie van de Marsch nog des Bisschops was, en bovendien is zulks alleen een factum, welk tot geen argument van eigendom over de Marsch kan getrokken worden, want het is meer dan eens gebeurd dat eenige Overheeren remissie hebben gegeven van delicten in andere territoiren gepasseerd, zo als met verscheiden exempelen, in specie ook van de Heeren van Utrecht, zonde bewezen kunnen worden, doch welke zaak te zeer bekend is dan dat dezelve eenige probatie nodig hebbe.

Aangaande het 5. argument, behelzende (a) het stuk van de contributien door die van de Marsch aan Gelderland gedaan, en (b) de verpligting, welke men op die van het Sticht wil werpen om te bewijzen ooit eenige acte van hoogheid, buiten de gemeene civile jurisdictie, aldaar geexerceerd of contributie reël of personeel uitgezet of gevoerd te hebben, moet al wederom in aanmerking genomen worden dat het heffen van de contributie door

die van Gelderland, in de Marsch, niet is gekomen uit een oorspronkelijk recht van den Hertoge van Gelre op de Marsch, maar uit het meergemeld accoord tusschen den Hertog van Gelderland en Bisschop van Utrecht, welk accoord naar alle waarschijnlijkheid gemaakt is tusschen Johannes van Diest en Reinoud, zoon van Gelder, in den jare 1323 of 1330, na de uitspraak van den Heer van Beaumont en den Graaf van Loden over de verschillen welke de Bisschop van Utrecht en de Graaf van Holland hadden met die van Lienden en met Reinoud van Gelder, want na dat die van Lienden het huis den Tollenburg, dat des Bisschops was en niet anders kan verstaan worden te zijn dan den Tollenburg in de Marsch, hadden afgeworpen, verbleef de Bisschop van Utrecht, toen Frederik van Zyrich, benevens de Graaf van Holland, in de uitspraak over de verschillen die zij hadden met die van Lienden, Reinoud van Gelder en hunne helpers, aan Jan van Henegouwen, Heer van Beaumont en den Graaf van Loden, gelijk ook Reinoud, zoon van Gelder, deed, volgens de compromissen daar van zijnde bij Mieris, Gr. Chart. Boek, II. D. bl. 221 en 222, en de aanneeming van de arbitrage ibid. bladz. 220, en waarop de uitspraak van die Heeren is gevolgd en te vinden bij Mieris, ter aangehaalde plaats, bl. 200, waarbij die van Lienden gecondemneerd wierden den Dullenburg, Dollenburg of Tollenburg, dat zij hadden helpen breken, weder te maken.

Hierna vindt men dat in den jare 1323 een verdrag is gemaakt tusschen den Bisschop van Utrecht en Graaf van Gelre, ten tytel voerende: *Compromissio inter Dominum Episcopum et Comitum Gelriae*, datum anno Domini millesimo iij^o xxij, dat ook in den jare 1330 een nieuw vredesverdrag gemaakt is tusschen dezelve Heeren, ten tytel hebbende: *Nova compromissio amicitiae inter Dominum Episcopum Trajectensem et Comitum Gelriae*, datum anno 1330, gelijk blijkt bij Extract uit zeker register van stukken, boven welk geschreven staat: „Ex diversorio Jo. de Diest,” en welk register berust ter kamere van Hun Ed. Mog. de Heeren Staten 's Lands van Utrecht, in welke twee verdragen, of ten minsten in een van welke twee, het zeer waarschijnlijk is dat de Bisschop zorg voor verdere invallen der Betuwers zal gedragen hebben, door het toestaan van een voordeel aan den Graaf van Gelder, uit der Marsch te ontvangen, tegen een belofte van bescherming aan de zijde des gemelden Grave; immers als men de oorzaak van het zelve accoord, zo als de inhoud daar van in het Diversorium van Bisschop David van Bourgon die vermeld staat, nagaat, zal men bevinden dat wanneer, door de verandering van den stroom van den Rhijn, die van de Marsch aan de zuidzijde deszelfen gekomen waren, die te voren aan de noordzijde gezeten hadden, het Slot den Tollenburg afgebroken is geworden en de ingezetenen van de Marsche, veeltijds van sommigen uit ende door 't land van Gelre gemoeid zijn, also men ligtelijk daarin en wederom komen mogt. Waarna volgt dat hierom die Bisschop en Heer van Gelre, bij wijzen rade, vruntlijk overkomen zijn onder anderen, dat als de vier hoofdsteden in den Lande van Gelre eendragtlijk pondschatting gaven, dan

de Marsch half ponschattinge geven zoude, welke de Schouten aldaar (want te voren was reeds van 't stellen van een Schout door den Hertog van Gelre gesproken) en die Heemraden op heuren eed zouden uitzetten in de Marsch op 't Veerstad, ende dat in de kerken toe Rhenen verkondigen, en dan zal 't die Schatmeesters komen ontvangen op 't Veerstat, ende nergens anders, ende die Schouten ende Heemraden zouden vrij zijn van die halve schattinge. Doch wie niet betaalde zoude uitgespannd worden bij het Gerechte van de Marsch. Tegen welke vergunning de Hertog aannam de ingezetenen van de Marsch te beschermen en voor te staan.

En waarlijk, men vindt hier wederom een samenloop van zooveel omstandigheden, welke, ofschoon het zelve accoord niet origineel te vinden is, en ook het Diversorium, waarvan hier voor gewag gemaakt is, en op welks register de twee verdragen tusschen den Hertog of Grave van Gelder en den Bisschop van Utrecht van 1323 en 1330 vermeld staan, vermist zij, geene twijfeling bijna overlaten, of het zelve accoord is op een van die twee tijden gemaakt, en misschien het eerste door het laatste geconfirmeerd geworden.

En om dit alles nog zo veel te meer licht bij te zetten, vindt men bij genoegzaam alle de historieschrijvers de waarheid van de rede om welke dit tractaat of accoord gemaakt is, bevestigd, en wel eerstelijk bij Beka, in vita Freder. II. Episcopi XLIII: *Castrenses de Lienden homines sui Episcopatus exactionantes pro magna parte castrum Dulenburg incenderunt, qui et aliquoties Rheni gurgitem transfretantes carredas deferentes Episcopo necessaria captivarant, super quibus molestiis idem Episcopus opportunum imploravit auxilium Reinoldi Comitis Geldriae, quatenus jure debitae fidelitatis sibi subveniret, in vindictam talis injuriae. Sed ecce Reinoldus illustris Comes paulo post a proprio filio suo captus est et Episcopus a desiderato juvamine destitutus est.*

Vervolgens bij Heda, in vita ejusd. Episc. — *Chronicon auctius Joannis de Beka, bij Matthaeus in anal. vet. aevi tom. III. p. 210, edit. in quarto. Goudhoeven, Oude Holl. Kronijk op het jaar 1618, bladz. 370. Petit, Chronique, Lib. 3, p. 360. Zie ook Pontanus, Hist. Gelr. L. 6, p. 192. En Slichtenhorst, Geld. Geschied. op dat jaar.*

Hieruit blijkt dan ook welke de beginsels en oorzaken zijn van het heffen van halve schattingen door die van Gelderland in de Marsch; op hoedanige wijze dezelve moeten uitgezet en geëxecuteerd worden, en wat de Heeren van Gelderland daartegen aan den Heer van Utrecht, met betrekking tot de ingezetenen van de Marsch verplicht zijn.

Men ontkent daarom ook niet, dat zij in den jare 1620 konden en mochten zeggen dat de Marsch reeds over de honderd jaar in de Geldersche lasten gecontribueerd had, men geloofte zelfs dezerzijds dat die contributie of halve contributie casu quo toen al gedurende bijna drie eeuwen door die van Gelderland in de Marsch geheven was, maar men ontkend dat dezelve contributie of halve ponschatting daarom geheven is geworden omdat de Marsch Geldersch was, want na dat dit accoord getroffen was, is de Marsch niettemin Stichts ge-

bleven, en niet meer rechts op dezelve aan den Heer van Gelderland gekomen, dan hem bij 't gemeld accoord is afgestaan ofte gegost.

Het zal aan de tegenzijde moejelijk zijn eene andere rede of grond van recht tot het heffen van deze halve contributie aan te tonen.

Het zoude ook iets bijzonders zijn, dat indien de Marsch onder de zelfde opperheerigheid gehoord had, of hoorde, als de naburige landen, welke onder Gelderland resorteren en aldaar de gewone schatting betalen, dezelve alleen vrij zoude zijn van de andere helft dier contributie, zonder dat daarvoor eenige rede zijn zoude, en men kan daarom trent geen praetext nemen uit de situatie van de Marschlanden aan de rivier, daar immers zo vele landen van Gelderland op dezelfde wijze gelegen en daardoor aan een even groot gevaar blootgesteld zijn, maar daar zelfs de landen van den Ouden Weerd en van ter Leede, die precies op dezelfde hoogte aan den Rhijn liggen en niettemin aan overstromingen subject zijn dan de Marschlanden, de gewone verpondingen betalen.

Het blijkt dan uit alles klaar dat er eene wetlige oorzaak zijn moet, waarom die van Gelderland alleen de halve verponding op de landerijen altoos geheven hebben en nog heffen, en welke oorzaak hiervoren is aangetoond verschuldigd te zijn aan het accoord tusschen een Bisschop en Heer van Gelder, zo men hier meent Jan van Diest en Reinoud, zoon van Gelder, getroffen, welk men misschien in de archiven van Gelderland, indien men moeite wilde doen, wel vinden zoude.

En daarom wordt ook alle schatting of impost, welke in de Marsch door de provincie van Gelderland gevorderd wordt, boven recht gevorderd.

Hierom hebben die van de Marsch, ten tijde van het compromis tusschen David van Bourgondie en Karel, Hertog van Gelder, onder hunne klagten ook gebracht, dat men van hun nog binnen 's jaars, dat zij de halve ponschatting betaald hadden, genomen had Rutergheld, dat zij niet schuldig waren, dat men dat hun nam als waren zij Gelderschen, en dat men hun als Stichtschen gevangen nam; als mede dat die Auphtman in de Marsch, 't geen Stichts grond was, en ook aan deze zijde des Rhijns, vorderde rutergheld, bedragende omtrent 70 guld. en bovendien de pachters en derzelve beesten nog gevangen nam, zoo als blijken kan uit het extract dier klagten.

En derhalve wel verre dat de Provincie van Gelderland recht zoude hebben om de Provincie van Utrecht te beletten impositien in de Marsch te heffen, is dezelve notoirlijk nergens toe bevoegd als om in de Marsch halve ponschattinge te nemen, als de hoofdsteden van Gelderland ponschattinge betalen, en dewijl dit vorderen van ponschatting, welke eertijds maar bij voorvallende of opkomende noodzakelijkheden geschiedde, met toestemming der vier hoofdsteden en Banerheren, dog naderhand een jaarlijksche last geworden is, hebben die van de Provincie van Utrecht ook niet tegengesproken, dat gelijk die last in Gelderland perpetueel geheven word, dezelve alsoo ook voor de helft in de Marsch betaald zoude worden.

Belangende nu verder het tweede lid van het argument, dat namelijk die van Utrecht zouden

moeten bewijzen ooit eenige acte van hoogheid, buiten de gemeene civile jurisdictie, op de Marsch gebruikt, ofte ooit, zo lang de Marsch in rerum natura geweest was, aldaar eenige contributie, reël of personeel, genoten te hebben, is het te voren wel degelijk aangetoond dat de Heer van Utrecht acte van hoogheid, buiten de gemeene civile jurisdictie, in de Marsch geëxerceerd hebbe; dat is aangetoond met de bewijzen nopens de exercitie van het criminele; het is ook te voren aangetoond hoe het Hof van Gelderland de jurisdictie van het Hof van Utrecht mede heeft erkend gefundeerd te zijn in de Marsch, en dewijl dit dan ook is tot de appellen, welk als een regt van hoogheid bij de Heeren Gecommitteerden van Gelderland in den jare 1621 is gesteld, zo is het Hof van Utrecht ook door die van Gelderland erkend tot exercitie van acten van hoogheid, schoon het Hof van Utrecht reeds te voren die acten van hoogheid in de Marsch ook werkelijk geëxerceerd had, gelijk bewezen wordt met een request van compel, aan denzelfden Hove gepresenteerd bij Adriaan Willemse, gerequireerde, wonende in de Marscho, C. de Kerkmeesters van Rhenen, requiranten, ter zake van dijkagie en belangende het heffen van belasting, contributie of impost op eenige middelen van consumtie. Dient vooraf geweten te worden dat oud tijds, inimmers in de provincie Utrecht, weinig of geene schattingen pleegden opgebracht te worden, dewijl de Bisschoppen hunne eige goederen, tollén, tienden, bosschen, visscherijen en andere domeinen hadden, waaruit zij de nodige onkosten vinden mogten, behalven in buitengewone gevallen, wanneer zij van hunne capittelen, steden, voornamen lieden in het bisdom, of naburen eenige penningen ter leen of op hypotheek opnamen, doch is het waarschijnlijk dat zelfs in latere tijden, wanneer de schattingen van huisgeld en tonnegeld in 't Sticht geïntroduceerd zijn, de Marsch daar onder begrepen geweest is, alzo de kleine steden van het bisdom nog lang gesustineerd hebben daar van bevrijd te zijn; en dus kan het zeer wel wèzen, dat de Marsch, nevens de landen in de vrijheid van Rhenen, geene schatting aan den Bisschop hebben opgebracht dan die, welke tot defensie en onderstand van Rhenen vereischt wierden, welk ook de reden is waarom de klagten, in het Diversorium van Bisschop David van Bourgondie te vinden, op den naam der steden gedaan zijn, ja zelfs blijkt het ook nog uit zekere memorie, door die van Rhenen den 17. Februarij 1585 aan de Heeren Gedeputeerden dezer Provincie overgegeven (en des noods over te leggen), dat de Steden te dien tijde de Staten impositie onder hare directie hadden; maar schijnt het ook zelfs uit het extract uit het Diversorium Davidis te blijken, dat die van de Marsch al het geen zij boven de halve ponschattinge aan Gelderland moesten betalen, te Rhenen betaald hebben, aangezien daar staat, *want eenen Stigtschen bodem is, ende 't is in 't kerspel van Rhenen, end zij hebben ten allen tijde hoere schattingen betaelt.*

Welke schattingen, ten allen tijde te betalen, zakelijk onderscheiden moeten worden van de halve ponschattinge, casu quo te betalen, en welke te voren afgehandeld was, en bij het bepalen van

welke ook alle regt van contributie, in de Marsch te heffen, bepaald was, zelfs in zo ver dat die van de Marsch daarvoor nog door den Hertog van Gelre moesten beschermd worden.

Wat nu nog verder het heffen van belastingen in de Marsch door het Sticht aangaat, zo is het eerstelijk klaar, gelijk te voren ook reeds aangetoond is, dat ten tijde de bede ten behoeve van Keizer Karel V in 't Sticht moest worden opgebracht, en veele ingelanden uit de Marsch sustineerden daarvan vrij te zijn, daarop behoort is geïnformeerd door den Raad des Keizers; dat die informatien gezonden zijn aan den secreten Rade en dat daarop de ordonnancie van den Keizer, van den jare 1531, is gevolgd, waarbij niet alleen de grond als Stichts is erkend, maar ook die van de Marsch geordonneerd hunne landen aan te brengen.

Dat bovendien de Marsch in den blaffer van 't oudschild geld van 1534 bekend staat en getaxeert op 500 oudschild; dan, alzo zij in Gelderland halve schattinge betalen, daaromme in deze provincie alleen gesteld op 275 oudschild, volgens den inhoud van den brief aan de Heeren Staten van Gelderland in dato 1 April 1761.

Ook hebben de Heeren Staten van Utrecht van tijd tot tijd schattingen en impositie van de Marsch gevorderd, doch dikwijls op verzoek van die van de Marsch geremitteerd; het zijn evenwel overtuigende blijken van het erkend recht van deze Provincie tot het heffen van schattingen door de Provincie van Gelderland; die voorbeelden welke in de vorige afdeeling zijn aangehaald omtrent het genieten van den halven impost op de gebrande wijnen en sterke dranken, en het aveu dat men wegens Gelderland op de smokkelarijen geene rechte mocht doen zonder kennis en medewerking dezer Provincie.

Men kan hier tegen niet excipieren, dat hetzelfde inkruipingen zouden zijn van deze provincie, alzo alle inkruipingen worden gesupponeerd clandestine te geschieden, 't geen hier van niet kan gezegd worden, maar die exceptie zoude ook van zelfs vervallen bij een ieder, die maar reflecteert, dat, indien dit eene inkruiping van de zijde van het Sticht geweest ware, het Collegie van de gezamentlijke Gedeputeerden van Gelderland niets zoude erkend hebben omtrent het defect van hun eige recht en magt om op die gemeene middelen rechte te doen.

Het is ook bovendien kenlijk dat de Heeren Gedeputeerden van Nijmegen geweten hebben, hoe de 50. penning uit de Marsch tusschen Gelderland en deze provincie verdeeld is.

En eindelijk dan is ook nog het lichten van contributie, het heffen van schatting en het leggen van belastingen op goederen of consumtive middelen, eene zaak, quae mere facultatis est, die alleen van het goetvinden van den Souverein van het district afhangt en die, ofschoon nooit geïntroduceerd, ten allen tijde kan ingevoerd worden, wanneer het den Overheer goeddunkt. Het is eene zaak waarop geene praescriptie valt, zo als omtrent alle regalien plaats heeft, en derhalven, indien maar den eigendom van het territoriale over de Marsch bewezen word, gelijk gedaan is, aan Utrecht te competeren, zo kan aan dezelve Provincie nooit

bedisputeerd worden het recht van in dezelve Marsch zodanige schattingen, belastingen en impositien op te leggen, als dezelve goedvindt, mits dezelve maar aan de provincie van Gelderland overlate dat recht van halve ponschatting, welk haar volgens accoord niet den Bisschop gemaakt, competeert; maar is dezelve ook niet bevoegd om eenige andere belasting van de Marsch te vorderen, of impositien van gebrande wijnen ofte van eenige andere consumptive middelen te ontvangen.

En hier mede tot het zesde argument komende, welk van de Geldersche zijde voor hunnen eigendom van de Marsch wordt voortgebracht, namelijk uit de situatie van dat district: zo steunt het zelve op dien valschen grond, dat de Marsch aan den slinker oever van den Rhijn, over de stad Rhenen, en dus in het hart van Gelderland zoude gelegen zijn; want ofschoon wel thans de Marsch aan den slinker oever van den stroom gelegen is, zo is het notoir, dat voor dezen de Marsch aan den rechter oever van den Rhijn gelegen hebbe; immers weet een ieder, en het kan uit de overgelegde kaart, en des noods bij oculaire inspectie, aangetoond worden dat tusschen de Marsch en den bandijk van de Nederbetuwe gelopen heeft de oude Rhijn; dat ook nog aldaar de verlamde stroom van de rivier den ouden Rhijn genaamd word; dat aldaar zo aan de voet van den bandijk als aan de zijde naar de Marsch is veel onland, welk zich breder uitstrekt als tegenwoordig het water van dien verlamden stroom is, ten zekeren blyke dat daar te voren mede de stroom gelopen hebbe, doch na het verlopen in dien staat gebracht is.

Bovendien zo zoude niet volgen, dat om dat de Marsch aan de overzijde van de rivier gelegen was, 't geen echter geensins geconcedeerd word, dezelve Geldersch zoude zijn, het tegendeel blykt uit de Hoge Heerlijkheden Langerak en Hagstein, aan den slinker oever van den Rhijn of Lek gelegen zijnde, die daarom niet nalaten Stichtsche te wezen.

En wat verder het slot van dat zelve argument aangaat, dat men daarom aan geen ander Souverein voor al geen superioriteit en recht om impositien te heffen zoude kunnen concederen, ten zij daarvan in rechten kwame te blyken, zo verliest die consequentie ten eersten alle hare kracht, omdat de premisse, namelijk dat de Marsch in 't hart van Gelderland gelegen is, valsche is.

En ten anderen zo is het den rechten genoeg, immers zo veel in eene zo oude zaak geschieden kan, aangetoond, dat den grondeigendom en de superioriteit over de Marsch aan deze Provincie toebehoort, tot welke bewijzen en redenen thans hier gerenvoyeerd word.

Aangaande het geavanceerde van de Geldersche zijde, dat de Provincie van Utrecht in 1620 en 1621 geen het minste bewijs van eenig recht of possessie van souvereiniteit, criminele jurisdictie, of van het heffen van contributien was geproduceerd, dient gereflecteert te worden dat men in denzelfden brief van 18 December 1759 wegens Gelderland heeft moeten bekennen dat in 1644 de stukken, de handelingen van gemelde jaren betreffende, niet meer te vinden waren; zijn die nu niet gevonden? waar heeft men dit geavanceerde uit ontdekt? heeft

men Utrechtsche preuven gezien of niet? Zo ja dan zijn 'er immers notable stukken van die handelingen over. Zo neen, dan wordt het gratis gezegd.

Maar die de handelingen van gemelde tijden inzielt, zal bevinden dat de Provincie Utrecht toen haar recht in 't algemeen tot het gantsche territoir de Marsch heeft staande gehouden; zie het boek bladz. 71, 118 en volg. en in 't bijzonder heeft geprovoceerd op de getuigenissen omtrent alle acten van jurisdictie, als ook op de pronuntiatio van Keizer Karel, van den jare 1531, tot het aanbrengen der landerijen.

Het agtste argument is eene zuivere assumptie, dat namelijk daarom bij de voorraam, door de Heeren Gecommitteerden van Hun Hoog Mog. geproponeerd, dat de Marsch met die van Gelderland zoude contribueren, om dat het recht van Gelderland tot de contributien van de Marsch, met uitsluiting van 't Sticht, ten vollen beweerd was.

Men heeft hier in de provincie alle de handelingen van die tijden, maar men kan uit dezelve niet zien dat de Provincie van Gelderland toen hun recht tot de contributien zo volledig beweerd heeft.

Ook kan men uit zodanigen voorraam geen argument trekken, want dezelve is voorgeslagen als een middel tot provisionele bijlegging of stilling van 't geschil, gelijk uit alle punten, welke die voorraam behelst, ten klaarsten kan gezien worden dat de Heeren Gecommitteerden van Hun Hoog Mog. preciselijk dien voorraam also geproponeerd hebben om de zaken te laten in dien staat als dezelve zich toen bevonden.

Maar indien het waar moet zijn dat de voorraam zo geschikt is geweest, als men dezelve heeft, naar het geen ten vollen beweerd was; waarom bedisputeert men dan aan de Utrechtschen de criminele justitie, het recht van pardon en alle andere punten, welke een gedeelte van de hoge overigheid concerneren; immers heeft dan de Provincie van Utrecht hare rechten tot die zaken dan ook ten vollen beweerd.

En heeft men ten onrechte aan de Geldersche zijde geweigerd een condominium superioritatis te concederen, te meer daar het recht van appellen door het Hof van Gelderland reeds aan het Hof van Utrecht geconcedeerd was.

Waarmede men dan ook de negende en tiende bewijsredenen der Heeren Geldersche zal passeeren.

Het elfde argument, uit de brief van Hof en Rekenkamer van Gelderland, is al wederom eene pure assumptie en suppositie, dat om dat die Heeren vermeenen, dat men geen nader bewijs van recht of possessie van eenige Souvereiniteit, en van het heffen van impositie wegens Utrecht zoude te bekomen zijn, Gelderland zo wel nu als toen zoude moeten blyven bij haar wel hebbend recht en possessie.

Voor eerst moet men hier al wederom herhalen en de Heeren van Gelderland vragen: welke zijn de bewijzen van deze Provincie in 1620 en 1621? wie heeft daarover geoordeeld? Zo men zegt de Heeren Gecommitteerden uit Hun Hoog Mog. en die hebben dezelve zo sterk gevonden, dat Hoogstdezelve, niettegenstaande de verscheide acten possessor, welke de Provincie van Gelderland mogt

gepleegd hebben, het recht van gemeenschaplijke Souvereiniteit aan de Provincie van Utrecht toegekend is, schoon de Provincie van Utrecht altijd nog gesustineerd heeft dat haar te weinig bij dien voorraam toegekend was.

Maar ten tweeden, wie heeft de Heeren Gelderschen gezegd dat men thans geene andere preuven van recht of possessie zal hebben?

Dit zijn dan twee redenen, waarom de suppositie van de Geldersche zijde niet geadmitteerd kan worden.

En waarom dan ook haar sustenu om bij haare geensurpeerde possessie te blijven vervalt.

Integendeel vermeent de Provincie van Utrecht dat zij nooit occasie gehad heeft om haar recht op eene gedetailleerde wijze voor te stellen, ten minsten niet dat daarop die reflexie is geslagen welke haar oud recht en alle omstandigheden, welke tot een preuve van hetzelfde zamenlopen, meriteren.

Het zal niet nodig zijn de nietigheid van de twaalfde rede aan te tonen. Men accepteert hier egter in quantum pro dat de Marsch tweehceerig genoemd word; het is al te zeer hier voren bewezen dat de Provincie Utrecht vrij meer dan eene civile jurisdictie in de Marsch gehad heeft; zij houdt zich verzekerd aangetoond te hebben dat haar het geheele territoir van de Marsch in eigendom gecompeteerd heeft, en dat al de voet, welke de Provincie van Gelderland daarin gekregen heeft, voortgekomen is uit een overgifte van bepaalde geregtigheden door den Bisschop van Utrecht, als Opperheer van de Marsch, tegen een gelofte van den Graaf of Hertog van Gelder om de ingezetenen van de Marsch te beschermen.

Het is ook eene notoire zaak dat de Provincie van Gelderland moet bewijzen, dat, indien zij eenig voordeel wil trekken uit haar geavanceerde, dat namelijk de jurisdictie in *dominio privatorum* kan zijn bij overgifte of bij conniventie van den Souverein, zij die jurisdictie aan den Bisschop geconcedeerd heeft, of bij conniventie gepermitteerd heeft dezelve te oefenen. Want wie zal anders geloven dat de conniventie van een Souverein zo ver zoude gaan, dat hij zoude toelaten dat een privatus den Schout van den Opperheer zoude eeden en boven den zelve in de regtbank presideren of wat des meer is.

Men zal het begin van het dertiende argument voorbijgaan, als zijnde daarvan en daartegen te voren reeds genoeg gezegd.

Maar men kan niet passeeren het sustenu als of men alle zaken, de Marsch betreffende, na den jare 1620 en 1621 voorgevallen, en waarin deze Provincie haar recht heeft doen gelden, zoude moeten considereren als innovatie, in prejudice van de deliberation der beide Provincien, en dat dezelve geene wettige possessie zouden uitleveren.

Want wanneer men nagaat op welke zaken zulks betrekking kan hebben, zo zal men bevinden dat in alle dezelve geene handelingen zijn, welke de Provincie van Utrecht alleen gedaan heeft, maar waartoe altijd de Provincie van Gelderland of de eerste aanleiding gegeven of daarin medegewerkt heeft.

Dit is cerstelijk waar met betrekking tot het gebruik van den Scherprechter *alternis vicibus*, tegen

het midden der vorige eeuw; dit heeft ook plaats gehad in de schikking omtrent de appellen na dat midden en tegen het einde derzelve.

En eindelijk heeft dit mede plaats gehad omtrent de heffing van den impost van de gebrande wijnen; men heeft aan de Geldersche zijde nooit gezegd dat wij bij innovatie de helft daarin bekomen hadden, maar men heeft uitdruklijk ons regt geavoueed, men heeft ons ook de helft van de 50. penning toegelaten te genieten, zonder deswege eenige dolcantien over inkruipingen te doen.

Wat nu verder aanbelangt hetgeen Hof en Rekenkamer van Gelderland zeggen, dat aanschrijvingen tot heffing van middelen, welker effective heffing niet gevolgd is, wel een *animus possidendi* maar geene possessie uitleveren, zal het niet nodig zijn zig dezerzijds breedvoerig uit te laten, alzo wij zedert lange tijden zijn in de possessie van de zoo even gemelde middelen, en wel zo lange als de Provincie van Gelderland; maar daarenboven moet men aanmerken, dat de woorden *animus possidendi* en *possessio* hier zo zeer niet in aanmerking komen moeten, maar dat men integendeel moet considereren dat eene aanschrijving tot het heffen van middelen wel degelijk een exercitie van dat recht uitlevert, welk den uitschrijver niet anders kan hebben als *jure superioritatis*; dat nu zodanige aanschrijvingen van deze Provincie meenigmaal gedaan, doch op speciaal verzoek en supplicatie van de ingezetenen van de Marsch en alleen om dezelve uitgesteld zijn, kan men in de Provincie van Gelderland niet ignoreren; men durft gerustelijk ook zeggen dat de Provincie van Gelderland, zelfs door geene remonstrantie, de aanschrijvinge tot het heffen van middelen op eenig sustenu van *privativum dominium* heeft durven te gegaan.

En men kan van de zijde dezer Provincie met een egual, zoo niet groter recht zeggen dat de Provincie van Gelderland nooit in het recht of possessie geweest is om heele schattingen van de Marsch te vorderen; ja men kan nog verder avanceren dat het regt van die halve schatting spruit uit de concessie van eenen vorigen Heer van Utrecht, en dat dus die halve schatting door die van Gelderland niet anders als uit aanmerking van het regt 't geen de Heer van Utrecht, als eenige wettige Opperheer van de Marsch, kon overgeven, genoten wordt.

Het veertiende argument, dat in 1422 de Marsch reeds als Geldersch en Nederbetuwsch zoude zijn geconsiderceerd, en met een middelzand over Rhenen in de oude registers onder de Nederbetuwe aangetekend staan, bewijst al mede niets; hetzelfde is een factum aan de zijde van Gelderland alleen gedaan, waardoor de Provincie Utrecht geen na-deel kan lijden.

Het is allerzekerst dat vermits volgens accoord tusschen de respectie Heeren, de Marsch halve pondschattinge aan Gelderland zoude betalen, dezelve of een comtoir zelve moest hebben of onder eenig ander comtoir gebracht worden; het eerste was notoir de moeite niet waard, het tweede derhalve moettende geschieden, was het veel natuurlijker dat dezelve bij de Nederbetuwe dan bij eenig ander gedeelte van Gelderland gesteld wierde.

Het vijftiende is niet sterker, dat namelijk de Amptman der Nederbetuwe de zetting over de Marsch naar onder gewoonte heeft laten doen.

Want voor eerst is dat al wederom een factum van den Amptman van de Nederbetuwe, zonder dat in die usurpatie de Provincie van Utrecht toegestemd heeft.

Maar wat wil het nu eigenlijk zeggen: de Amptman van Nederbetuwe heeft de zetting in de Marsch na onder gewoonte laten doen?

Dat wil niet anders zeggen dan dat de Amptman van Gelderland de somme van penningen, welke tot voldoening der halve ponschattig van de Marsch moest voldaan worden, aan den Gelderschen Schout aangeschreven zal hebben, en dat de beide Schouten en Heemraden die naar onder gewoonte, in conformité van het accoord, op hunnen eed zullen uitgezet hebben.

Waarom ook de contributie van de landen in de Marsch, als mede van het veer, in de Geldersche schatting voor de helft niet word tegengesproken; of zij nu hunne halve schattinge onder de Nederbetuwe of elders hebben gebracht, maakt geen onderscheid voor deze Provincie.

Het zeventiende argument, dat de ingezetenen van deze Provincie zelfs, aan den Raad der Keyz. Maj. te Utrecht klagende, hebben geaffirmeerd dat de Marsch in den Lande van Gelre was, is eene redeneering zonder bewijs; want wat voor prejudice zoude er uit vloeijen, dat een ingezetene van Holland erkende dat zodanig of zodanig een stuk onder het Sticht behoorde? wat prejudice kan het aan de Provincie van Utrecht geven, dat een ingezetene van dezelve zich adresseert aan Gecommitteerde Raden van Holland, over zaken, die deze Provincie alleen concerneren?

Maar waar zijn die klagten en waar zijn die klagers? zijn dat ingezetenen van de Marsch geweest, hoe kunnen Hof en Rekenkamer van Gelderland dan in eenen adem zeggen, dat het ingezetenen dezer Provincie zijn, en dat de Marsch in Gelderland zoude gelegen zijn? Zegt men, het zijn ingelanden van de Marsch, maar in de Provincie van Utrecht wonende, dit moet dan ook nog distinct aangetoond worden, schoon het om de eerstgemelde rede nog aan het regt van Gelderland kan toedoen, nog dat van de Provincie van Utrecht verminderen.

Hierbij dient ook nog geconsidereerd te worden dat het veel scheelen zal hoe die woorden staan uitgedrukt.

Het agttiende argument is een stuk uit de informatie van den Heer Nicolai genomen, maar bewijst niets, want dat was te dien tijde juist de questie, en ieder zegt de bede van den Keizer zo lang te ontdruken als mogelijk was.

De inhoud van het negentiende dient nader aangetoond te worden, waar zulks gezegd word, en in hoedanigen zin; daarenboven kan het aldaar geavanceerde, met relatie tot de Geldersche, nooit in een anderen zin gezegd zijn dan voor de helft.

Men zoude ten naasten bij het twintigste en een en twintigste kunnen passeeren met de solutie op n°. 14 en 15 gegeven, maar men zal hier nog bij aanmerken, dat het aan ieder, welke de geschiedenissen van die tijden nagaat, overvloedig

kenlijk is hoe de Hertog van Gelder toen met den Bisschop van Utrecht overhoop lag en denzelven grote slagen toebragt, zo dat hij zelfs een gedeelte van Overijssel noodzaakte hem voor Heer te erkennen; hoe zelfs de Gelderschen in Vriesland roofden en plunderden. Onder dit alles is het niet te verwonderen dat die van de Betuwe niet stil gezeten hebben om de onderzaten van den Bisschop te plagen en te brandschatten, en de Marsch te considereren als vijands goed; dit vereischt geen nader bewijs dan de positive van het argument zelve mede brengt, want wat wil het immers anders zeggen, de Amptman van Nederbetuwe heeft de beide Scholten van de Marsch geordonneerd de goederen van die van Rhenen in toeslag te nemen, dan dat hij de goederen van die van Rhenen, onder de Marsch gelegen, considererende als goederen van onderzaten van eenen vijand van den Hertog van Gelder, geoordeeld heeft hem daarop alles vrij te mogen staan. Of indien men dit nog al niet wil doorlaten, zo zoude men van dezen kant kunnen toegeven dat ofschoon zulks geschied ware, daaruit niets op te maken was, alzo het zeer licht kan gebeurd zijn dat, omdat de Rhenensche hunne schatting niet betaalden, de Amptman van Neerbetuwe, geconsidereerd als schatmeester of schatbeurder in de Marsch, gezegd heeft aan de Scholten dat zij daarvoor zorg moesten dragen door het in beslag nemen van de goederen der Rhenenschen; dit was in gevolge van het accoord.

En eindelijk zo is van de Geldersche zijde nog niet gebleken, wat daarop gevolgd zij. Wat hebben nu zo wel de Stichtsche als Geldersche Schout op dat bevel van den Amptman gedaan? Indien dezelve degenen, welke niet en betaalden na dat de afkondiging te Rhenen gedaan was, uitgepand hebben, dan hebben ze gedaan 't geen zij volgens het accoord tusschen den Bisschop van Utrecht en Hertog van Gelderland verplicht waren.

Wat het 22. argument aangaat, behelst het zelve al mede een factum van den Amptman, doch kan uit het zelve geen acte possessoris getrokken worden, te min als men considereert, dat in 1530 tusschen Keizer Karel als Heer van 't Sticht, en den Hertog van Gelderland, een accoord wegens het maken van Dijken getroffen is en uit het welk blijkt, dat oudtijds in de Marsch is geweest een *Hooft en Dijkmeester van de gemeene erfgenoten gekoren en gezet om dijken etc. tot profijte der Marsche te maken, en die daartoe niet en betaalde mogt bij den Dijkmeester uitgepand worden na dijk-regt, welke panding moest opgeboden, en de wete daarvan tot Rhenen gedaan worden in der kerke, met aanbieding van koop.*

Dat ook de Dijkmeester die panden aan de beide Schouten voor hunne Heeren moest aanbieden en dat dezelve anders door den Dijkmeester gecigend wierden, dit was de wijze op welke de dijken gemaakt wierden, en hoe daarin tegen de onwilligen geprocedeerd wierd. Het blijkt ook uit dien brief, dat de dijk uit naam van beide de Heeren zoude worden gemaakt, dat de penningen daartoe nodig, door den Rentmeester des Keizers en door den Amptman van Tiel zouden verschoten worden, en dat alle morgens land, gelegen onder de schouw van de Marsch, in 't kerspel van Rhenen, daartoe

egalijk zouden contribueren. En om nog nader te tonen, hoe die actus van bevel te geven tot het maken van den Marschdijk geen rigtsnoer kan zijn om daar eenig gevolg uit te trekken, zo blijkt het uit het laatstgemelde accoord, dat tot verhoeding van alle questie, de Dijkgraven en Heemraden van de Marsch in der tijd gehouden zouden zijn te ordonneren alles wat tot den Dijk specteerde, en derhalve kan men dit bevel van den Dijkgraaf niet anders considereren dan als een usurpatie en aanmatiging van gezag, of zo men het een zagter naam wil geven, een vriendnabuurlijke aanmaning aan die van de Marsch om hunne dijk te maken, met vertoon van 't gevaar welk de bandijk van de Betuwe daardoor anders zoude komen te lijden.

Het drie en twintigste, vier en twintigste en vijf en twintigste argument wil niets zeggen. Men bedisputeert dezerzijds niet dat de Marsch, volgens het oude accoord met den Hertog van Gelderland, de halve ponschatting moest opbrengen. Aan wien die nu voor den Hertog van Gelderland zij toegeteld, of door wien ontvangen, doet niets ter zake; dezelve konde zekerlijk door geen bediende van den Bisschop ontvangen worden.

Het zes en twintigste behelst een valsche syllogismus. Men zegt, in 1578 hebben de Heemraden van de Marsch gesustineerd dat de Marsch maar halve contributie schuldig was, en dewijl het hun evenveel moest geweest zijn, zo zij daarvan niet vrij waren, aan 't Sticht of aan Gelderland te betalen, zo hebben zij vermeend ten opzichte van het Sticht vrij te zijn.

Voor eerst wordt geaccepteerd dat men het sustenu der Rhenensche, ten regarde van de Geldersche, nopens hunne verplichting tot het betalen van halve contributie en niet verder, niet hebbe durven tegenspreken.

Maar de consequentie daarvan kan niet geadmitteerd worden.

Integendeel mag men daaruit veel eerder besluiten:

Dat de Heemraden van de Marsch daarom geweigerd hebben halve contributie in Gelderland te betalen, niet alleen omdat zij niet meer verplicht waren te geven, maar ook omdat zij veellicht wegens den Heer van Utrecht nog eens konden genoodzaakt worden om aan hem ook eenige lasten te betalen.

Het zeven en twintigste argument is genomen uit een usurpatie boven recht, en het zelve is juist dat geen, waarover die van de Marsch reeds ten tijde van David van Bourgondie gedoleerd hebben.

Het acht en twintigste argument behelst een factum na het jaar 1620, en dus had men aan de Geldersche zijde, indien men consequentelijk wilde redeneren, met dat factum niet behoren voor den dag te komen.

Wat verder het factum zelve aanbelangt, indien daar eenig argument uit getrokken moet worden, zo wil het zelve immers niets anders zeggen, dan dat de mergentalen van de Marsch door die van Gelderland op hunne blaffarden aangetekend zijn, zonder dat zulks aan de Provincie van Utrecht is gecommuniceerd; die quotisatie en aanslag is immers geschied op den ouden voet van halve contributie. En die continuatie van aanslag en quo-

tisatie op halve contributie toont aan het defect van regt om die van de Marsch op heele verponding aan te slaan, niettegenstaande derzelve buuren boven en beneden heele verponding moeten betalen.

Wat nu verder de pretensie van de Provincie Gelderland op den eigendom van den Rhijn aangaat, daaromtrent schijnen Hof en Rekenkamer van die Provincie zo zeer overtuigd, dat zij in de missive van 18 December 1759, ten dien opzichte zeggen te vernemen dat het eene uitgemaakte en incontestable zaak is, dat de Landschap, nit kracht van de bekende decisie van Keizer Adolph, de superioriteit en eigendom heeft van de stroomen, langs hare jurisdictie lopende, en dat wel van den eenen oever tot den ander.

Het is bekend dat de Provincie Gelderland altijd zeer sterk op den eigendom van den Rhijn aangedrongen hebbe, immers, wanneer in den jare 1535 tusschen Karel van Egmond, Hertog van Gelder, en Maria van Oostenrijk eenig misverstand over de palen van den Rhijn ontstaan was, liet Karel in zijne brieven aan die Vorstin zich deswege dus uit: „dat voor honderd jaren ende voor menschen „gedenken, al hetgeen van IJsseloort tot aan Bo- „sighem, aan geene zijde van Wijk, langs beide „kanten van den stroom in de lengte lag nitge- „strekt, altoos onder zijn gebied had gestaan, zon- „der dat de Bisschoppen van Utrecht zulks hadden „gewraekt ofte anders ymand geoordeeld;“ dat hij derhalve de Koningin verzocht „dat zij hem ende „zijne amptsluiden in deze, door den Schouteth „van Rhenen ofte andere Keizerlijke dienaars, geene „verdere moeijelijkheid aandoen, dan hem ende „haerluiden zijn recht zonder stoornis en verande- „ring laten gebruiken, welk hij ook, gelijk andere „Vorsten, haar aantal van meening was voor te „staan en vast te houden.”

Zo dat het geene nieuwe pretensien van de Geldersche zijde zijn, welke men op den Rhijn maakt, maar waaromtrent reeds voor twee honderd jaren het zelfde sustenu is gevoerd als men vervolgens gedaan heeft, en ook nog doet; maar het blijkt niet welke bewijzen men in die tijden voor zig heeft gehad; dit is zeker, dat wanneer dezelve niet sterker zijn geweest dan die welke men thans voortbrengt, daarvan niet heeft kunnen gezegd worden dat de zaak incontestabel en uitgemaakt was.

Want wat de sententie van Keizer Adolph belangt, dezelve is te voren reeds aangehaald, en dezerzijds mede overgelegd; ja daar uit is het recht van deze Provincie zelfs beweerd; en is het niet wel te begrijpen op wat wijze men aan de Geldersche zijde die sententie ten zijnen voordeele zoude weten te wringen.

Want als men dezelve inzielt, bevindt men dat Keizer Adolf wel zegt *quod ad requisitionem spectabilis viri Reynaldi Comitæ Gelrensis per communem sententiam est obtentum.*

Het blijkt dus wel dat de Keizer en zijn Raad, of de Rijksvorsten, met eenparigheid van stemmen, eene verklaring nopens den eigendom van een eyland in een stroom gedaan hebben, maar het blijkt niet over welke stroom dit geweest is, of het zelve over den Rhijn, IJssel, Maas of Rhoer geweest zij; het consteert ook niet met betrekking van wien die sententie gegeven is, en dit moet zeer vee-

consideratie verdienen, want indien de Graaf van Gelderland, zonder aan den Keizer of den Rijksvorsten te noemen wie zijne partij was, tegen wie hij den eigendom van de middelzanden wilde vindiceren, zijne propositie gedaan heeft, zo kan men gerustelijk zeggen dat hij van die sententie geen verder bijzonder gebruik kan maken, als hij precies in de termen is van die algemeene declaratoire sententie; dat is, quodsi ipse recipit theolonia et conductus, et habet comitatum, theolonia et conductum ab imperio in flumine, eadem insula potius spectet ad imperium et ad ipsum comitem quam ad alium dominum, cujus districtus protenditur ad ripam fluminis praelibati. De sententie van Adolf geeft dan niet eerder het regt tot de middelzanden aan eenigen Heer, of hij moet zijn land en de opperheerigheid over het zelve, benevens het recht van tol en convoygelden over die rivier, in welke het middelzand opgekomen is, van het rijk hebben, en tegen wie bekomt hij dan den eigendom? Contra alium Dominum, cujus districtus protenditur ad ripam fluminis praelibati, tegen eenig ander heer, die met zijn land langs den oever van die rivier strekt. Gryphiander, de insulis. cap. 13 n. 32 et seqq. zegt: Verosimile est adversarium Reinaldi, Comite inferiorem vel Baronem vel Nobilem jurisdictione investitum et fortasse ipsius vasallum fuisse, cujusmodi plures procul dubio tam in oppidis quam agris per comitatum Gelriae, ad ripas Reni, Ysalae, Mosae, ac Rhoerae fluminum habitarunt, qui insulas proximas, ad districtum suum respicientes, sibi adrogare voluerunt.

Heeft nu Graaf Reinoud ooit die sententie tegen den Bisschop van Utrecht kunnen gebruiken?

Zoude hij ten tijde van het geven van die sententie tegen den Bisschop van Utrecht hebben kunnen zeggen: „Vermits ik mijn Graafschap Gelderland van 't Rijk heb, als mede het recht van tol „en convoygelden op den Rhijn van het Rijk heb „verkregen, zo behoren mij de middelzanden in „den Rhijn, ofschoon gij met uw bisdom langs „den oever van die rivier gelegen zijt.”

Zoude de Bisschop den Graaf van Gelderland niet met rede na de exhibitie van die concessio theoloneorum et conductus ab imperio hebben kunnen vragen?

En zoude de Graaf van Gelder zodanige concessie hebben kunnen produceren?

't Is waar, Geraerd van Nassou de derde hadt wel van de Keizers Frederik I en II een tol op den Rhijn verkregen, de Graaf van Gelder maakte van dezelve ook geen spaarzaam gebruik om de Utrechtsche te plagen, doch hij had er niet lang genot van, want men moet hier, bij herhaling van 't geen reeds te voren gezegd is, onder 't oog brengen, dat, na dat de Bisschop zijne klachten aan den rijksdag over de concessie van tol door den Keizer aan den Graaf van Gelder gegeven, gedaan had, de Keizer zelfs dien tol heeft ingetrokken en erkend niet bevoegd geweest te zijn den zelve tol te geven, waarom hij ook den Graaf van Gelder beveelt dien tol niet meer te vorderen op enig gedeelte van den Rhijn, op poene van indignatie. Zie de Keizerlijke brieven dien aangaande bij Mieris en anderen boven aangehaald. Men moet hier ook herhalen, dat Geraerd, Graaf van Gelder, in

den jare 1225 erkende niet bevoegd te zijn tot den tol, want niettegenstaande hij en de Bisschop scheidsmannen hadden uitgekozen om eenige differenten te beslissen, erkende de Graaf van Gelder zodanig onbevoegd te zijn tot het heffen van tollent regarde van den Bisschop, dat hij zijne pretensie van zelf opgaf, en het recht tot het heffen van tol aan den Bisschop overliet, volgens het te voren aangehaalde compromis, bij Pontanus *in omnia* en anderen.

Wanneer hebben nu tusschen den jare 1225, zijnde het jaar dier gezegde renunciatie, en het jaar 1292, in het welk de sententie van Keizer Adolf in het licht gekomen is, de Graven van Gelder het recht niet alleen van tollent van het rijk bekomen, maar ook om den Bisschop van zijn recht te depossederen.

Men vindt wel dat ten tijde van Graaf Otto den derde, opvolger van Geraerd, de Stad Nijmegen dezelfde vrijheden van 't Roomsche Rijk verkreeg als de Stad Aken had; dat ook verscheide plaatsen in Gelderland uit opene vlekken tot steden gemaakt wierden, dat ook Graaf Otto, van Keizer Willem van Holland, met de Stad en 't Rijk van Nijmegen beleend wierd, waarvan het diploma is bij Mieris, I. Deel, bl. 249, als mede wel dat er een uitspraak is geschied over het recht van tolle, of namelijk de borgers van Nijmegen in 't op- en afvaren van den Rhijn van hunne eigene goederen aan de Klevenaars tolplichtig waren, en over een tol door de Klevenaars bij Huessen opgericht. Ook vindt men wel dat wanneer Reinald van Nassauw de eerste aan het Graafschap van Gelder gekomen was, hij die van Arnhem, op aanraden van Jan, Bisschop van Utrecht, in den jare 1272 vrij verklaarde van den tol te Lobeth, gelijk ook zijn vader gedaan had, doch zelfs de Geldersche schrijvers, welke getuigen hoe aan de Graven van Gelder de tol te Lobeth geïnterdiceerd is geworden door formele sententie van den Keizer en de Rijksvorsten, melden niet hoe de Graaf weder aan dien tol gekomen zij, en of dezelve hem door het Rijk geschonken zij, veel min brengen zij daarvan eenig bewijs bij, en dus ook niet dat de Graaf van Gelder, bij het bekomen van dien tol, het vorig recht van de Bisschoppen van Utrecht invadeeren mogt. Het blijkt ook wel, dat Reinald van Keizer Rudolf een regt van munte gekregen heeft, welk door Adolf van Nassau bevestigd is.

Men heeft hier dit wat meer bijzonder dan wel sommigen schijnen mogt nodig te zijn ter nedergesteld, doch hetzelfde is met dat oogmerk geschied om daardoor aan te tonen dat de schrijvers, welke de gunsten, die de Geldersche Graven van de Keizers genoten hebben, verhalen, geene de minste mentie van de concessie van eenigen tol maken van de tijden der sententie van Keizer Frederik en den Rijksdag, tot op de sententie van Keizer Adolf, van welke beide zij egter wel duidelijk melding doen.

En mag men daarom met zo veel te meer regt besluiten, dat die sententie van Keizer Adolf nooit is gegeven ten voordeele van den Graaf van Gelder in het bijzonder, maar als eene generale declaratie voor een ieder, en op die wijze schijnt dezelve sententie ook bij Sligtenhorst opgevat te worden.

Men heeft ook tot nog toe altoos maar het oog gehad op een gedeelte van de sententie van Keizer Adolf, welk de middelzanden raakte, maar de sententie zelfs is vrij ampeler en behelst verscheide deelen en punten, welke in dezelve alle beslist worden; zo wordt gedeceideerd in het tweede artikel omtrent het recht van een sterkte te bouwen door een particulier in comitatu alicujus comitis; in het derde over het regt van zoening wegens een doodslag; in 't vierde over het beoordeelen van injurien, aangedaan aan huisgenoten van den Heer; in het vijfde over het belegeren van eenig Kasteel binnen de palen van het Roomsche Rijk, zonder voorafgaand vonnis; en ten zesden over de probatie van een schuld, welke door den crediteur geëischt en door den debiteur ontkend wordt. Zo dat die sententie inhoudt verklaringen van eenige speculative punten, door Graaf Reinald aan den Roomsch Koning Adolf voorgesteld, waarom dezelve ook met den naam van *statuta* genoemd worden bij Mieris, Charterb. I. D. bladz. 550, en in Cod. Gelr. Zutph. En welke statuten de Graaf kon appliceren als hij in het cas zijn zoude.

Maar ieder, die zien kan, ziet ook dat die declaratie niet minder is dan een sententie tusschen den Graaf en een zijner partijen, wegens een opgekomen middelzand, ten voordeele van den Graaf van Gelderland. Dezelve kan zo wel ten nadeele van denzelfen als ten zijnen voordeele uitvallen.

En met groot recht ontkent men, en mag men ontkennen, zo lang als rede rede blijft, dat die sententie eenigen voordeel aan den Graaf van Gelderland op den Bisschop van Utrecht kan gegeven hebben.

Laten wij, schoon ongehouden, denzelfen eens te dien tijde een rijkstol te Lobeth toestaan.

Laten wij hem uit hoofde van denzelfen en van den eigendom van het territoir daaromtrent, ook den eigendom van de rivier met de gevolgen van dien toestaan.

Dan zal met alle mogelijke redeneering nog niet kunnen gededuceerd worden, dat hetzelfde recht continueert tot in des Bisschops tol, daar wederom de Bisschop zijne landen heeft aan de rivier en de tol en convoygelden in hetzelfde territoir.

Die zelfde sententie, die ten voordeele van den Graaf van Gelder zou hebben moeten werken te Lobeth, tegen andere Heeren, die langs de rivier landen hebben, sive intra ejus comitatum, moet ook ten zijnen nadeele werken voor den Bisschop, daar dezelve pro comitatu de landen van zijn bisdom et thelonia et conductus ab imperio heeft. Dit stuk is vrij lang en wijdlopieg behandeld, doch men heeft gemeend hiervan niets te moeten achterhouden, 't geen eenigsins kondo strekken, om 't zij direct 't zij bij gevolgtrekking, of uit het absurde aan te tonen dat de pretense sententie van Keizer Adolf, de zaak over den eigendom van den Rhijn, ter plaatse contentieus, gantsch niet ten voordeele van de Provincie van Gelderland uitmaakte en incontestabel stelde; indien er geoordeeld mogt worden dat daarvan te veel gesteld is, kan het zeer gemakkelijk agtergelaten worden.

Ondertusschen zal men overgaan tot andere argumenten, welke Hof en Rekenkamer van Gelderland, bij missive van 18 December 1759, voor den eigendom der riviere den Rhijn voortbrengen.

Men vindt dan in de tweede plaats aldaar gemeld dat de Heeren Staten van Gelderland, niet alleen door de jaarlijksche bevaringen van de Rekenkamer in possessie van de rivier zijn, maar daarbij zo uit kracht van sententien als opgevolgde executien altijd zijn gemaintineerd.

Wat het argument van die jaarlijksche bevaringen betreft, kan ik niet begrijpen hoe Hof en Rekenkamer van Gelderland zich daarvan heeft kunnen bedienen.

Voorreest blijkt het niet, wat men met die bevaringen wil zeggen; of dezelve solemneel geschieden, op een bepaalden tijd van 't jaar, of wanneer men goetvindt in een jagt te gaan zitten om op den Rhijn te varen.

Men zegt ook niet, wat men op die bevaringen uitvoert.

De geheele actus is ten minsten arbitrair, en mere facultatis, welke ten allen tijde door deze Provincie zoude kunnen geschieden, indien men een vaartuig, bekwaam om de stroom te bevaren, hadt of wist te bekomen.

Maar zijn nu zodanige actus als die pretense bevaring is, en welke alle clam trajectinis kunnen geschieden, in staat om deze Provincie van het recht van eigendom te depossideren.

Indien te voren de oorspronkelijke eigendom niet is aangetoont, hoe zal dan de bevaring een recht van eigendom introduceren.

Hoe is dezelve in staat om uit te wisschen die langdurige en nog tegenwoordig gepleegd wordende acten van opperheerigheid over de rivier, wegens de Provincie van Utrecht, namelijk het recht van visscherij, en de exercitie van het zelve, alsmede het dadelijk schouwen van verongelukte lichamen tot op den huidigen dag.

Men provocceert ten derden dat alle middelzanden, zo onder, boven als tegens Rhenen, tot beneden Wijk toe, in name van de Provincie van Gelderland van ouds geoccupeerd zouden zijn.

Voorreest dienen de tijden van die aanvaarding of occupatie specifiek bepaald te worden, ten einde te kunnen zien, of de Heer van Gelderland, in die tijden, het recht van eigendom op den stroom had uit hoofde van de requisiten, bij sententie van Keizer Adolf gemeld.

Want indien die deficeerden, zal men alle aanvaarding niet anders dan als wederregtelijke feitelikheden en geweldige usurpatien, in troebelen tijden, of bij onmagt van den Bisschop van Utrecht gedaan, kunnen considereren.

Ja het blijkt uit een brief van Hertog Reinald de vierde, dat hij heeft moeten erkennen dat de Almondsweerd, beneven Amerongen gelegen, door zijn broeder Willem wel aangenomen en aangetast was, doch dat hij tot dien weerd niet gerechtigd was en NB. nadat hij die erkenntnisse gedaan had, zegt hij evenwel, in den zelfden brief, dat hij uit *sonderlinge gunst en genade* dien weerd aan Willem, Heer van Abcoude, weder overgegeven heeft.

Het blijkt niet wanneer die Almondsweerd aanvaard zij en uit welken hoofde; ook niet om welke reden Reinald erkent dat hij tot dien weerd niet gerechtigd was, maar het is evenwel een zeker teken dat de aanvaarding van middelzanden in den Rhijn niet optimo jure geschied zijn.

En dezelve kunnen niet met regt geschied zijn, om dat de Heeren van Gelderland, welke zo zeer met de sententie van Keizer Adolf ingenomen zijn, nooit zullen kunnen aantonen, dat zij ter plaatse daar die middelzanden gelegen waren, comitatum ab imperio habebant, et in comitatu theolonia et conductus, want anders waren zij volgens dezelve sententie niet tot de aanvaarding bevoegd.

En ik gelove dat men om de aanvaarding der Heeren van Gelderland, welke zij mochten bewijzen, van kracht en recht te ontzetten, niet beter doen kan dan zich ook te houden aan die zogenoemde sententie van Keizer Adolf, en dat men moet letten op de tijden, in welke zij zullen mogen aantonen die aanvaarding geschied te zijn.

En zal het bewijs van eene aanvaarding van een middelzand en het besteken met rijs van wege den Bisschop, bij alle onpartijdige en equitabe oordeelaars, van meerder valeur zijn dan alle andere bewijzen van de tegenzijde, om dat de norma van hunne handelingen de onwettigheid derzelve ten klaarsten aantoon.

Eindelijk zal de onwettigheid der pretensien van de Provincie Gelderland nog meer in het oog lopen, wanneer alle oude en nog subsisterende preuven van eigendom op de rivier daartegen gesteld worden, en waarvan het veer, de visscherij, en schouwing van lijken, ook de aanhaling van goederen in den Rhijn drijvende, als anders, klaar kunnen bewezen worden.

VIJFDE AFDEELING.

Het sustenue dezer Provincie, zo als het zelve naar gedachten van den Procureur Generaal behoort te zijn, is tweeledig; betreffende het eene deel de Marsch, het ander de rivier den Rhijn, als mede de oude of verlate Rhijn.

Wat het gesustincerde recht van de Provincie Utrecht tot de Marsch betreft:

Het zelve steunt daar op:

1. Dat dezerzijds, zo niet ontegenzeggelijk, immers waarschijnlijk, zal en kan worden bewezen, dat oudtijds de Marsch bij donatie van Karel den Groten, aan de kerke van Utrecht gekomen is.

2. Dat de Marsch voor dezen aan de noordzijde van den Rijn gelegen heeft, wanneer die rivier tussehen de Marsch en de Nederbetuwe in liep.

Al het welk nog zo klaar te zien is, dat daaraan geen twijfel kan geslagen worden. Ja mag men met rede vertrouwen dat de Heeren van Gelderland, die meer dan eens hun regt tot de Marsch uit deszelfs gelegenheid aan de zuidzijde van die rivier hebben gededucceert, niet zullen kunnen ontkennen dat die gelegenheid is accidenteel, en door het verloop van de rivier veroorzaakt.

Doch zo hier aan mogt getwijfeld worden, zal men zulks uit de over te leggen kaart kunnen zien; men zal door een algemeen getuigenis, als mede door de benaming van een hofstede aan den kant van dezelve, nog den ouden Rhijn, daarin nader versterkt en door een oculaire inspectie daar van nader bevestigd worden.

Uit hoofde van dezen eigendom is ook voortgevloeid:

Dat de Marsch in het kerkelijke altijd onder het Bisdom van Utrecht niet alleen behoord heeft, gelijk men van verscheide andere plaatsen, buiten de Provincie gelegen, zoude kunnen zeggen.

Maar dat ook zelfs de Marsch heeft geparochieerd onder de kerk van Rhenen, en daarom ook in alle oude papieren genoemd word de Marsch in het kerspel van Rhenen; dit is zo klaar, dat men nooit aan de Provincie met eenigen schijn zal kunnen bedisputeren die pointen, welke uit hoofde van een kerspel-recht zullen kunnen gevraagd worden, doch welke thans alle mede aan de Provincie van Gelderland van tijd tot tijd zijn vervallen.

Uit het zelve kerspel-recht volgt mede dat de Marsch oudtijds notoir aan deze zijde der rivier moet gelegen hebben, aangezien indien dezelve zo ver van Rhenen gelegen had als tegenwoordig, en zo nabij bij Gelderland als men thans ziet, het niet waarschijnlijk is dat dit district onder Rhenen ter kerke zoude behoord hebben.

Het is verder eene notoire zaak, dat de Schout van Rhenen mede van oude tijden het Schoutamt des Heeren van Utrecht in de Marsch bediend heeft.

En dat ook de Secretaris van Rhenen Secretaris van de Marsch is, ontvangende beide hunne commissie van de Heeren Staten van Utrecht, en doende Eed aan dezelve, zo als de Heemraden aan den Schout doen, immers plagten te doen, volgens het geen in de besognes van 1619, fo. 18, gevonden wordt.

Ook heeft men zich in den jare 1619, fo. 123, beroepen op de gelijkheid van de manier van procederen, welke in de Marsch en te Rheenen plach te wezen, doch dit is ten minsten thans veranderd en men volgt in de Marsch meestal het recht en de wijze van procederen, welke in de Nederbetuwe plaats heeft.

Men beriep zich ook op de successie der thinsgoederen in de Marsch, conform de successie der thinsgoederen in de provincie Utrecht, alwaar dezelve vorderlijk zijn; daar dezelve in de Nederbetuwe of wel in gantsch Gelderland succederen als allodiale.

Die van Gelderland zeggen daar tegen wel dat ieder Heer zijne thinsgoederen kan uytgeven zo hij wil, doch het zoude yet bijzonders zijn, dat de keuze om Geldersche goederen in thijns ten Stichtschen thijns-rechten over te geven, juist alleen op de Landen in de Marsch en nergens elders in Gelderland zoude gevallen zijn.

Het is mede een zeer goed bewijs zo voor het kerkelijke, als wereldlijke in de Marsch, ten behoeve van deze Provincie, dat alle uitroepingen nopens executien of insolventie, om praferentie of concurrentie te sustineren, te Rhenen gedaan worden, immers plagten gedaan te worden.

Ook heeft den Schout van Rhenen, als Opperschout in de Marsch, gecompeteert de apprehensie van de delinquanten aldaar.

Hij heeft dezelve over de rivier naar Rhenen doen brengen, om aldaar gedetineerd en vervolgens gestraft te worden.

Gelijk zulks in specie heeft plaats gehad in de persoon van Gerrit Crauwel, die in de Marsch gedelinqueert hebbende en gevangen zijnde, door zekeren Schout van Someren is te recht gesteld.

Ook heeft Gerrit Oostrum, mede Schout van Rhenen en Opper-Officier in de Marsch, twee delinquanten uit de Marsch naar Rhenen gebracht, alwaar dezelve bewaard en gestraft zijn.

Hier van kan men ook na de translatie van de temporaliteit, nog ten minsten een exempel tonen.

Maar bij vervolg van tijden, zijn de misdadigers wel te Rhenen gevangen gezet, maar in de Marsch gestraft; misschien zal men ook wel exempels bij brengen dat 'er gevangen naar Arnhem gebragt zijn, doch dit zal van latere of trouble tijden zijn. Zie besoign. van 1619, bladz. 61.

Oudtijds zijn mede alle de buurspraken van de gelanden in de Marsch te Rhenen gehouden, somwijle in de kerk, somwijle op het kerkhof onder den lindeboom en somtijds op het Stadhuis.

Het recht van territoir tot de Marsch voor deeze Provincie word ook daarmede geadstrueert:

Dat de tol, welke door de Keizers aan de Bisschoppen van Utrecht is geschonken geweest, en ten tijde van die giften nog op den Ouden Rhijn geheven wierd, in de Marsch is gevordert geworden, en dat de Bisschoppen aldaar een tolhuis gehad hebben op den hoek van dezelve Marsch, daar de Oude Rhijn voorbij liep, en dus op de allergelegenste plaats van dat district, ter beletting van alle fraudes; dan is na het verloop van den Rhijn en de daaruit gevolgde verplaatsing van den tol naar Rhenen, het gebruik van dat tolhuis te niet gegaan, doch heeft naderhand in de dertiende eeuw Bisschop Guy, ter zelve plaatse een kasteel laten zetten, in des Lands historie bekend onder den naam van Dollenburg, en waarvan de overblijfselen nog de Tollenburg genaamd worden, welk Dollenburg of Tollenburg op zekere lijst van Ridderhofsteden des Gestichten van Utrecht, van 1310, bekend staat bij den naam van *Tollenburg onder Rhenen*.

Die van Gelderland zeggen hiertegen wel dat zij ook een Schout in de Marsch hebben;

Dat de jurisdictie uit beider naam geadministreert word;

Dat zij de helft hebben van de boeten;

Dat de neerlagen in de Marsch bij remissie van Gelderland worden gezuiverd;

Dat veele personen aldaar in arrest gehaald zijn over contributie;

Gelijk dan verder het argument van Contributie of Schatting het sterkste is welk aangedrongen word:

Doch wat aanbelangt de Schout, is dezelve in allen gevalle een Zwijger.

De Schout welke geen recht spant, of vonnissen maant, sententien executeert ofte erst ofte onterft.

Dat dezelve Schout zijne commissie heeft van Gelderland, releveert niets, al was dezelve onder het groot zegel der Provincie gepasseerd, maar het releveert ten opzichte van de Provincie van Utrecht, dat die zelve Schout zijnen eed doet aan den Stichtsen Schout.

Het administreren van de justitie uit beider naam, door de Gelderschen geallegeerd, een factum zijnde, zoude men de tijden, het geval moeten inzien, want men kan dezerzijds aantonen dat 'er lieden gevangen gezet zijn te Arnhem, welke vertoont hebbende dat zij uit de Marsch waren, kost- en schadeloos ontslagen zijn.

Hun argument omtrent het deelen van de boeten zal zekerlijk niet verder bewijzen dan de ses-tiende eeuw.

Het geven van remissien door die van Gelderland bewijst niets, want Gelderland zoude eene remissie hebben kunnen geven van een neerlaag in Holland, waar uit niets minder zoude volgen (gelijk meermalen is geschied, door den een of anderen Heer, wegens een delict op eene andere plaats begaan) dan dat die persoon deswege in Gelderland vrij zoude zijn; maar wat zoude hem die remissie helpen als hij in Holland kwam; doch moet ook dit factum gezien en onderzocht worden.

Wat het Geldersche hoofdargument, namelijk de halve schatting betreft, consteert het uit alle oude stukken, als bij voorbeeld uit een request van de ingezetenen van de Marsch aan David van Bourgondie, uit een compromis van denzelfven met den Bisschop, en uit eene opgestelde memorie van den jare 1560:

Dat, wanneer eenige particuliere personen den inwoners van de Marsch, uit de Betuwe veele schade toebachten, de Bisschop, als Heer van den Lande van Utrecht, met de Staten van zijne landen op de eene zijde, en de Furst van Gelre met zijnen Raad ter andere zijde aangegaan hebben zeker accoord, dat de Hertog de Marsch en de inwoners van dien zoude beschermen en voorstaan van alle schaden en ongelden, die den voorsz. inwoners zouden mogen opkomen van den zijnen.

En NB. hen luiden laten als goede vrije onderzaten des Bisschops en des Gestichts, mitsgaders hen lieden laten blijven bij heure oude rechten en gewoonten.

Waar bij nog expresselijk bevoorwaard was, dat de Marsch zoude blijven aan den Gestichte des Bisschops ende aankleven van dien.

Des zoude de Hertog van Gelder eenen Schout zetten, welke de Bisschop zoude ceden, ende des Bisschops Schout zoude den voorrang in den rechtbank hebben; ook zoude de Hertog van Gelder de halve tienden in de Marsch hebben.

En van dezelve genieten halve pondschattinge, wanneer de vier hoofdsteden van Gelderland met de baanderheeren pondschatting geven zouden.

Blijkende dus wel degelijk uit het zelve accoord, dat niettegenstaande het zelve tusschen den Bisschop en den Hertog zodanig getroffen was als boven gemeld is, echter de ingezetenen van de Marsch onderdanen des Gestichts bleven.

En dat het heffen van de schatting daarin geene verandering maakte.

En schoon dit accoord thans niet voorhanden is, is het zeker dat de Procureur Generaal van Utrecht, in den jare 1554 daar van zo omstandig niet zoude gementioneerd hebben, indien hij het zelve toen niet zoude hebben kunnen produceeren. Ook blijkt het daaruit, hoe billijk de Utrechtsen, in den jare 1623, klaagden dat hunne stukken te Brussel waren.

Het zelve tractaat wordt ook te waarschijnlijk, aangezien de historien ons de waarheid van de reden, om welke dit tractaat of accoord ingevoerd is, bevestigen.

Dus vindt men bij Beka, in vita Frederici Secundi Episc. XLIII: „Castrenses de Lienden, ho-

mines sui episcopatus exactionantes, pro magna parte Castrum Dullenburg incenderunt, qui et aliquoties Rheni gurgitem transfretantes carredas deferentes Episcopo necessaria captivarunt, super quibus molestiis idem Episcopus opportunum imploravit auxilium Reinoldi Comitis Geldriae, quatenus jure debitae fidelitatis sibi subveniret, in vindictam talis injuriae. Sed ecco Reinoldus illustris Comes paulo post a proprio filio suo captus est et Episcopus a desiderato juvamine destitutus est. Bij Heda in vita ejusd. Episc. Chronicon auctius Joannis de Beka, bij Matth. in auct. vet. aevi, tom 3, p. 210. Edit. in quarto. Goudhoeven, oude Holl. Kronijk op het jaar 1618, blad. 370. — Petit, Chronique, Liv. 3, p. 260. Zie ook Pontanus, Hist. Gelr. lib. 6, p. 192. En Slichtenhorst, Geld. geschied. op dit jaar. Schotanus, Geschied. van Friesl. bl. 168.

Dit verbranden van het Kasteel Dollenburg, met de andere verwoestingen, door die van Lienden in de Landen des Bisschops van Utrecht aangerecht, blijkt ook uit de uitspraak van den Heere van Beaumont en den Graaf van Lodon, over de verschillen, welken de Bisschop van Utrecht en de Graaf van Holland hadden met die van Lienden en met Reinoud van Gelder, 23 Januarij 1319, bij Mieris, Gr. Chart. boek, 2. deel, blad. 206, waarin onder anderen: „in den eersten es onze „zeggen, dat die van Lienden ende hoir helpers, „die dat huis te Dillenburg, dat des Bisschops „Ghien was, helpen breken.”

Zie ook het verblijf van den Bisschop van zijne twisten met Reinoud van Gelder aan de gemelde Heeren, van 13 October 1319, bl. 221.

Het verblijf van de zijde des Graven van Gelder, mede van 13 Octob. 1319, bl. 222.

En de acte, waarbij dezelve Arbiters de uitspraak op zich nemen, van den zelfden dag, bl. 220.

En het moet omtrent dezen tijd zijn dat het accoord nopens de halve schatting tusschen den Bisschop en Graaf van Gelder gesloten is.

Immers vindt men ter kamere van de Heeren Staten dezer Provincie eene lijst van stukken, waar boven geschreven staat: *Ex diversorio Dni. Jo. de Diest.*

En op welke Lijst onder anderen genoteerd staat:

Nova compromissio amicitiae inter Dominum Episcopum et Comitem Geldriae; datum A°. Dom. millesimo iij° xxij.

Nova compromissio amicitiae inter Dominum Episcopum trajectensem et Comitem Geldriae, datum anno 1330.

Een van beide welke tractaten zeker is dat geen, welk het accoord des quaestie is.

Uit die lijst blijkt almede de gegrondheid der klachten van de Utrechtsen, van den jare 1623, dat hunne stukken weg, immers en ten minsten verzonden waren, gelijk dezelve nog zijn.

Dit Contract nu, waar van eenige punten ter neergesteld zijn, het fundament zijnde waarop de Geldersche de halve schatting van de Marsch trekken, is ook de rede waarom men in de presentatie, bij het dezerzijds sustenu te voegen, daaromtrent openhartig moet uitkomen.

Dog dit voor het tegenwoordig oogmerk reeds te veel zijnde, zal ik tot de andere argumenten voor het recht dezer Provincie overgaan.

Men kan daartoe ook gebruiken, dat de tienden van de Marsch van ouds behoord hebben onder de zogenaamde bisdoms tienden, onder welke, gelijk mij verzekert is, geene andere gevonden worden dan die waarlijk en ontegenzeggelijk in de Provincie gelegen zijn.

En dat zij provisioneel genoeg, om voor het houden der conferentien mijne gedachten omtrent het recht der Provincie tot de Marsch te tonen.

Alleen zal men hier nog maar bij voegen, dat in de provisionele uitspraak van Keizer Karel, *de graaf van de Marsch word gezegd Stichts te zijn.*

De waarheid hier van blijkt ook nog uit de Leenbrieven, zo van den Ouden Weerd als van den Schuilenburgschen Weerd, in welke met betrekking tot den Schuilenburgschen Weerd gezegd wordt *dat de Heer Johan voorsz. (namelijk) naast geland is aan die een overzijde, en die Bisschop van Utrecht aan die nederzijde; dit is noodzakelijk met de Marsche, want dat dezelve daar also aan de nederzijde van den Schuilenburg aan den ouden Rijn ligt kan zonneklaar aangetoont worden.*

Dezelve brief zegt ook Schuilenburgsche weerd, gelegen in het kerspel van Lienden; dit was ook precies aan de overzijde van den Rijn.

Gelijk Rhenen, onder welks kerspel de Marsch hoort, aan de overzijde gelegen was.

De argumenten van de Geldersche alle te wederleggen zoude ook te veel tijds vereischen, ik zal'er echter eenige aanvoeren. Men zegt dan:

1. De Marsch is als geëncelaveerd aan Gelderland.

Dit is door de notoire verandering van den stroom veroorzaakt.

2. In 1422 is de Marsch al reeds als Nederbetuwsch geconsidereert.

In wat betrekking, en door wie?

3. Dat de Utrechtsen geene schatting trokken.

Ex actis tributorum respectu Summi Imperantis est res merae facultatis.

Zij zijn bij provisie door Keizer Karel gerechtigd verklaard tot het recht van heffing der halve schatting.

Ook hebben zij in den jare 1748 genoten de helft van de liberale gifte.

Men kan daar wel tegen zeggen dat dit een indragt is, en niet conform de staat van zaken van 1619 en daaromtrent.

Doch dit kan also niet geconsidereert worden, want de bepaling van Keizer Karel was vóór 1619 en moet dezelve wel degelijk tot den staat der zaken omtrent die tijden geëxpliceert worden.

Van eene gantsch andere natuur, en tegen den staat der zaken van 1619, is het argument het geen de Heeren Gelderschen zeggen dat bij de introductie der verponding, in 1650, de Marsch door Gecommitteerden van Nijmegen, zonder concurrentie van die van Utrecht, was aangeslagen, en wel in 't geheel, als of die heerlijkheid geheel en al onder Gelderland resorteerde.

Dit streedt tegen de gesteldheid der zaken van 1619, volgens welke de Gelderschen niet verder dan tot de helft gerechtigd waren.

Verscheide andere objectien kunnen, immers bij provisie, van de hand gewezen worden, als facta welke geen regt involveren, gelijk het bovenstaande.

Ook zijn'er anderen, welke, met hunne bewijzen

geadstruëerd, moeten geëxhibeert worden, ten einde zich daar op te kunnen expliceren.

Een point, welk de Heeren van Gelderland tot hunne hoogheid zeggen te behoren, namelijk het recht der appellen, verdient hier nog consideratie, dat hoe zeer dat zelve als een regt van hoogheid moet geconsidereerd worden, de Heeren Raden des Furstendoms Gelre, en bij eene missive van 2 Junij 1602, hebben gedeclareert dat de jurisdictie der beide Hoven gefundeerd was; hoe kan nu zulks anders zijn dan bij appel?

En hoe kunnen die zelve Heeren dan zeggen dat de Provincie Gelderland alleen gerechtigd is tot de hoogheid of privative dominium van de Marsch?

Ik weet wel dat zodanige solutien het privative recht der Provincie Utrecht niet adstruëren, doch men moet zo in het diluëren van objectien, als van directe argumenten eener tegenpartij, veeltijds op dezelve ex absurdo of contradictorie 't geen in dezelve ligt, antwoorden, en het zelve doen zien.

Hiermede zal ik van de tegenwoordige adstructie van het recht van de Provincie tot de Marsch afstappen.

En een weinig tot fundament van het tweede gedeelte van het dezerzijds sustenu, het recht tot de rivier den Rhijn, zo oude als nieuwe, bijvoegen.

Het eerste 't geen daaromtrent gevraagd word, is het regt van heffing van tol; dit is ons gegeven; hier van zijn wij in possessie; dit wordt niet gecontradicteert, en zal het zelve dus niet veel zwaarigheid hebben; men zal echter bij vervolg het zelve in order behandelen.

De verdere gesustineerde rechten op en tot den stroom steunen op den eigendom deszelven.

De eigendom nu van een rivier word uit het regt van tollén te heffen bewezen, immers hebben de Gelderschen zulks ten hunnen voordeele trachten te doen met de sententie van Keizer Adolf, en zal het derhalven genoeg zijn voor eene provisioneele entrevue, ons recht van heffing van tol hen te objiciëren.

Zij excipiëren wel dat onse tol geen Keizers tol zijn zoude, maar welke tol is het dan?

Zie hier toe den giftbrief bij *Heda, Hist. Ultr.* p. 28. Van Loon, *Aloude Holl. Hist.* 1. D. p. 314. *Heda*, p. 36. Van Loon, p. 340; ook bij *Matth. de nobil. lib. 2. c. 10, p. 214, behoudelijken den Bisschop ende Gestichte van Utrecht hares strooms of zi dat gehout niet en deden.*

Alles naderhand breder te deduceren.

Indien ook niet de rivier Stichts geweest ware, zo zoude de Schout van Rhenen, zo wel ten tijde van Keizer Karel als van de Bisschoppen, geene delinquanten, welke in de Marsch geapprehendeert waren, over den Rhijn gevoerd hebben.

Want indien die Geldersch geweest ware, zo

zoude de Schout van Rhenen hen daar over niet hebben mogen brengen.

En zoude de Hertog van Gelder, die zich altijd met veele querellen behielp, als omstandig uit alle historien blijkt, niet van de Bisschoppen van Utrecht geleden hebben dat dezelve eenige gevangens uit zijn land (gesupponeerd dat volgens het sustenu der Geldersche, de Marsch aan die Provincie behoort) over zijn rivier naar eens anders territoir zouden gebracht hebben.

Tot een blijk van het recht dezer Provincie tot de Rivier den Rhijn wordt almede bijgebracht het dezerzijdsch regt van het Veer, het welk wel eer aan de Karthuizers nabij deze Stad behoort heeft en naderhand aan de Heeren Staten gekomen is. De Heeren Gelderschen zeggen wel: het Veer contribuëert met de Gelderschen; doch ik weet niet wat daar mede beduidt wordt, ten minsten heb ik te Rhenen geene elucidatie deswege kunnen krijgen en wist men daar ook niet dat wegens het Veer iets betaald wierd aan Gelderland, en in alle gevalle kan zulks niet verder gaan dan de halve ponschatting, zijnde alle hetgeen daar en boven gevordert wordt, wederrechtelijk en vexatoir.

De eigendom van de rivier brengt verder mede het recht van aanvaarding van alle opkomende middelzanden, en gelijk dit rechtens is, zo hebben ook de Bisschoppen oudtijds dezelve aanvaard, en vervolgens ter Leen uitgegeven, zo als uit verscheidene Leenbrieven deswege kan blijken.

Van het exerceren van jurisdictie op den Rhijn zal men diverse voorbeelden, van den jare 1485 tot in den jare 1774 of 1775 toe, kunnen bij brengen, zo door het stellen van galgen en raden op de middelweerden als door het schouwen van verongelukte lichamen.

Insgelijks is de Rhijn van oude tijden door of van wege den Bisschop bevischt, gelijk nu nog van wege de Provincie door die van Rhenen gedaan wordt.

Ik zal, voor het tegenwoordige, de overige gevolgen van eigendom tot en op eene riviere, stilzwijgende passeeren, dewijl het notoir is, dat wanneer men de vorige zaken sufficientelijk bewijst, gelijk ik meen te zullen kunnen doen, het voor de andere pointen, het jus fluviaticum rakende, gemakkelijk zijn zal.

Ik zal alleen hier nog bij voegen dat ik in de sustenu gesteld heb de oude Rhijn en de tegenwoordige stroom, om dat ik vermeen, dat dewijl de tol oudtijds ook over de thans genoemd wordende oude Rhijn geheven is, dezelve zo wel aan deze Provincie behoort als de tegenwoordige, en zulks dan ook noodwendig met allen anklave van dien.

En behoort de rivier aan onze Provincie, zo volgt ook, dat onse gemaakte of nog te makene water-rechten op dezelve moeten gevolgd worden.

28. RESOLUTIE der Staten van Utrecht, waarbij eene Commissie wordt benoemd om te onderzoeken of eenige Ambachtsheerlijkheden en tienden ten dienste des Lands verkocht zouden kunnen worden. 3 Julij 1700.

Is goedgevonden ende verstaen te versoecken ende committeren de Heren van Heemstede, van Kers-

bergen, van Natewissh, van Gerosteyn ende de twee regerende Borgemeesteren der Stad Utrecht,

ofte het merendeel van dien, om te examineren of men niet eenige Ambachtsheerlykheden ende tienden soude kunnen publiequelyck tot dienst van 't gemeen verkopen ende welcke, ende van derselver ondervindinge ende consideratien ter eerster Vergaderinge omstandigh rapport te doen.

29. RESOLUTIE der Staten van Utrecht, waarbij het aandeel in het familiegeld der te verkoopen Proostdijen enz. bepaald word. 18 Januarij 1714.

Jovis den 18 January 1714.

De Heren Gecommitteerden der Stad Utrecht hebben ter vergaderinge voorgebracht en laten lesen de Resolutie van de Horen hare principalen, den 15. deser lopende maand January 1714 genomen, rakende het vaststellen van tijd of dagh tot de verkopinge van haar Ed. Mo. Ambachtsheerlykheden ende thienden, gelegen in dese Provincie, en de vacante Proostdijen t'Oudemunster en St. Marien, en Thesaurie t'Oudemunster, luydende deselve als volgt:

Extract uitte Resolutien van de Ed. Achtb. Heren Burgermeesteren en Vroedschap der Stad Utrecht.

Maandag den 15 January 1714.

Op het voorstel desen aangaande van de Heeren Burgermeesteren, heeft de Vroedschap eenparig goedgevonden en verstaan dat den tijd of dag ten nittersten voor 1 May 1714 behoorde te worden vastgesteld tot de verkopinge van haar Ed. Mo. Ambachtsheerlykheden en Thienden, gelegen in dese Provincie, als mede de vacante Proostdije t'Oudemunster en St. Marien en Thesaurie t'Oudemunster, en heeft de Vroedschap na deliberatie mede goedgevonden te reguleren en fixeren den taux van het familiegeld:

Van de Proostdye t'Oudemunster op 37—10—
De Thesaurie uts. op 25— „ —
Proostdye van St. Marien op . . . 12—10—, yder heffinge, en sijn de Heren Burgermeesteren en Gecommitteerden ter beschryvinge versoght en geauthoriseert om het selve ter naaster vergaderinge van Staten voor Stadts sentiment voor te brengen.

Waar mede de Heren van de twee voorstemmende Leden sig verklaarden te conformeren, ende is alsulcks by haar Ed. Mo. eenparig goedgevonden en verstaan, dat haar Ed. Mo. Ambachtsheerlykheden en Thienden, gelegen in dese Provincie, als mede de vacante Proostdijen van Oudemunster en St. Marien, en de Thesaurie t'Oudemunster ten nittersten voor den 1. May 1714 sullen worden verkocht, onder de gefixeerden taux van 't familiegeld bij de Heeren der Stad Utrecht, bij de voors. Resolutie vervat, alsse, de proost van Oudemunster op 37—10—, de Thesaurie op 25— „ —, de Proostdye van St. Marien op 12—10—, ieder heffinge. En zal extract deses gestelt worden in handen van de Heeren van Karsbergen en andere vorige haar Ed. Mo. Gecommitteerden tot de middelen van den jaare 1713, om de voors. saken soo ras doenlijk en voor den voors. tijd richtig te maken, en te willen examineren off en hoe veel de tienden, die verkocht sullen worden, ieder in de redenitie soudon behoren getaxeert te worden, en van alles ter vergaderinge rapport te doen.

30. RESOLUTIE der Staten van Utrecht aangaande den verkoop der Ambachtsheerlykheden enz.

Jovis den 22 Februarij 1714.

Gehoort het rapport van de Heeren van Karsbergen ende andere Haar Ed. Mo. Gecommitteerden, is na deliberatie goedgevonden ende verstaan, dat om een proef te nemen met de verkopinge der Heerlykheden, den dag daartoe word vastgesteld Saturdag den 31. Maart 1714, en worden welgemelde Heren Gecommitteerden versoght om daarvan de koopconditien te doen opstellen ende alles tot de voorsz. sake te doen prepareren.

Op het gerepresenteerde desen aangaande, is na deliberatie goedgevonden ende verstaan dat met het verkopen van de Proostdijen van Oudemunster en St. Marien ende Thesaurie van Oudemunster sal worden een begin gemaakt, en dat den dag daartoe werd vastgesteld jegens Saturdag den 31. Maart 1714. Ende versoecken ende committeren Haar Ed. Mo. de Heren van Deyl ende andere Haar Ed. Mo. Gecommitteerden, nevens d'Heren Gecommitteerden ter Kamere van finantie, om tot dien eynde de koopconditien te doen opstellen, ende alles tot de voors. verkopinge te laten prepareren na behoren.

Martis den 27 Februarij 1714.

Bij resunitie van Haar Ed. Mog. Resolutien, den 22. deser lopende maand genomen, aanlangende de verkopinge der Heerlykheden, mitsgaders van de Proostdye van Oudemunster en St. Marien en Thesaurie van Oudemunster voorz., die vastgesteld was te geschieden den 31. Maart 1714, hebben Haar Ed. Mog. goedgevonden ende verstaan dat gemelde verkopinge der voorz. goederen sal worden uytgesteld tot den 16. April 1714.

Mercurii den 14 Maart 1714.

Gehoort het rapport van de Heeren van Karsbergen ende andere Haar Ed. Mog. Gecommitteerden tot de verkopinge der Proostdij van Oudemunster. Hebben Haar Ed. Mo. na deliberatie goedgevonden ende verstaan dat de gemelde Proostdij van Oudemunster, afzonderlijk van de thienden, daar aan behorende ende ook de thienden derselve mede apart ende gesepareert van de Proostdye sullen worden verkocht, wordende opgemelde Heren Gecommitteerden versoght die verkopinge hoe eer hoe beter werkstellig te maken.

Saturni den 24 Maart 1714.

Gehoort het rapport van de Heeren van Karsbergen ende andere Haar Ed. Mo. Gecommitteerden, hebben haar Ed. Mo. na deliberatie goedgevonden ende verstaan, dat de verkopinge van de thienden, aan de Proostdy van Oudemunster behorende, zal worden vastgesteld, gelijk die vastgesteld word bij desen, tegens Dingsdag den 16 May 1714.

Dat voorts op den 16. Mey voors. bij Resolutie sal worden vastgesteld den dag van de verkopinge der proostdye van Oudemunster en St. Marien en der Thesaurie van Oudemunster. Dat de Ambachtsheerlijkheden op Dingsdag den 24. April 1714 sullen worden opgeveylt en verkost.

En dat voorts de conditien, tot yder verkopinge specterende, sullen worden opgemaakt nevens de billetten van bekendmakinge.

34. RESOLUTIE der Staten van Utrecht, waarbij de voorwaarden worden vastgesteld, waarop eenige Ambachtsheerlijkheden der Provincie verkocht zullen worden. 23 April 1714.

De Heeren Haar Ed. Mo. Gecommitteerden tot de verkopinge der Ambachtsheerlijkheden, hebben ter vergaderinge voorgebracht ende laaten lesen de koopconditien, waar na de voorz. Ambachtsheerlijkheden souden kunnen worden verkost, luydende deselve als volgt:

Conditien ende Voorwaarden, waar nae de Ed. Mo. Heeren Staten's Lands van Utrecht, door de Heeren derselver Gecommitteerden, in-gevolge van Haar Ed. Mog. Resolutie, den 24. Maart 1714 ter Beschryvinge genomen, sullen verkoopen, by openbaren Op-slag, aan de meest-biedende, de na-beschreve Ambachts-Heerlyckheden, gelegen in de Provincie van Utrecht.

I.

In den eersten salmen de na-beschreven Ambachts-Heerlyckheden verkoopen voor Guldens van xij stuyvers het stuck, vry geld van alles, sullende de Kopers gehouden zyn te betalen het recht van den 40. Penning, Zegels, Transport, als anders; Dog die hare Coop-penningen voor de na-beschreven Termijnen voldoen, sullen mogen volstaan met guldens van xx stuyvers.

II.

De Kopers sullen boven hare te belovene Coop-penningen, sonder eenige kortinge; tot Randsoen betalen eene stuyver op yder gulden.

III.

De Koopers sullen hare te belovene Coop-penningen betalen aen handen van den Rent-meester van de Domainen in twee Termijnen; Alse: De ene helfte van dien contant, ofte binnen den tyd van ses weecken, ende d'andere helfte binnen ses weecken daar nae, by welke laatste Betalinge de Copers gedaan sal worden behoorlyk Transport ende Overgifte van de voorsz. Ambachts-Heerlyckheden, met belofte van vrydinge ende waringe als recht is, daar ende soo sulcx behoort.

IV.

De voorsz. Ambachts-Heerlyckheden sullen verkost worden met alle de Preëminentien, Gerechtigheden ende Emolumenten, die daar toe behooren, als het stellen van Schouten, Gadermeesters, Secretarissen, Schepenen, Costers, Doodgravers, Gerechtsbodens, midagaders Schippers, daar sulcx plaalse heeft, ende alle het geene daar verder aan soude mogen dependeren, ende daar-en-boven genieten de

Pacht-penningen, die de respective Schouten ende Secretarissen Jaarlycx aan het Comptoir van Haar Ed. Mog. Domeynen, wegens hare Bedieningen gewoon zyn te betalen; Dog houden Haar Ed. Mog. aan Haar, het recht van approberen ende improberen van Beroepingen van Predicanten, midsgaders het aanstellen van Waartslieden.

V.

De Koopers sullen gehouden zyn de respective Schouten, Secretarissen ende andere Bedienden, door Haar Ed. Mog. alrede aangesteld, ende in Bedieninge zynde, daar inne haar leven lang te laten continueren, mits Borge stellende tot genoegen van de Ambachts-Heeren, alles ingevolge van de Generale Ordonnantie.

VI.

Ende indien daar over eenige verschillen tuschen den Ambachts-heer ende den Bedienden quamen te ontstaan, sullen die voor de ordinaris Justitie moeten werden geventileert, ende aldaar gedeceideert.

VII.

Het recht van Naasting, het geen Haar Ed. Mog. tot nog toe in de Dorpen ende Districten van Abcoude Staten Gerecht, Camerick Staten Gerecht, Demmerick, Vinckerveen, ende Oudhuysen, door Haren Rentmeester van de Domainen hebben geëxerceert, sal aan den tegenwoordigen Rentmeester van de Domainen, zyn leven lang geduerende, verbyven, ende nae desselfs doode overgaan aan de Koopers van de respective Heerlyckheden voorsz.; Ende sal het recht van den xij. Penning over Abcoude Staten Gerecht, Demmerick, Vinckerveen, ende Camerick Staten Gerecht, van alle Landeryen, onder deselve verkost wordende, 't geen ten behouwe van Haar Ed. Mog. is verantwoord geworden, ten eersten ten voordeele van de Kopers komen.

VIII.

De Kopers sullen gehouden zyn by den Slag te stellen twee suffisante Borgen, tot genoegen van de Heeren Verkopers, die hen elck een voor al ende als Principaal, onder de renuntatie van Exceptie van excussie ende divisie, de effecten van dien hun bekend zynde, neffens de principale Kopers, voor de voldoeninge deser Conditien sullen verbinden.

IX.

Ende by gebroecke van dien, salmen de gemynde Parthyen andermaal opveylen tot schade van den Koper, ende voordeel van Haar Ed. Mog. soo het selve meerder mochte gelden.

X.

Zoo twee ofte meer te gelyck myn spraacken, soo sullen Haar Ed. Mog. Gecommitteerden den slag mogen gunnen die het Haar gelieven sal, ofte andermaal mogen doen op-veylen.

*Geeft Jaarlyx aen 't Comp-
toir van de Domainen.*

Schout 37 - 10 - De Heerlyckheyd van Eemnes Bin-
Secrets. 1 - 10 - nendycx.

Schout 87 - 10 - De Heerlyckheyd van Eemnes Buy-
Secrets. 1 - 0 - tendycx.

Schout 6 - 5 - De Heerlyckheyd ter Eem.
Secrets. 1 - 10 -

Schout 18 - 15 - De Heerlyckheyd van Baarn.
Secrets. 1 - 10 -

Schout 22 - 10 - De Heerlyckheyd van Soest, de
Secrets. 1 - 10 - Birckt en Neder-Zeldert.

Schout 50 - 0 - De Heerlyckheyd van Bunschoten.
Secrets. 6 - 0 -

Schout 30 - 0 - De Heerlyckheyd van Duyst, de
Secrets. 1 - 0 - Haar ende Sevenhuysen.

Schout 31 - 5 - De Heerlyckheyd van Wouden-
Secrets. 0 - 10 - berg.

Schout 62 - 10 - De Heerlyckheyd van 't Hoog-
Secrets. 1 - 10 - land.

Schout 41 - 5 - De Heerlyckheyd van Leusden.
Secrets. 3 - 0 -

NEDER-QUARTIER.

Schout 25 - 0 - De Heerlyckheyd van Maerssen.
Secrets. 3 - 0 -

Schout 18 - 15 - De Heerlyckheyd van Loenen Sta-
Secrets. 1 - 0 - ten Gerecht.

Schout 42 - 10 - De Heerlyckheyd van Lange-Ruy-
Secrets. 1 - 0 - ge-Weyde.

Schout 12 - 10 - De Heerlyckheyd van Breuckelen
Secrets. 0 - 6 - Staten Gerecht.

Schout 5 - 0 - De Heerlyckheyd van buyten de
Secrets. 2 - 0 - Wittevrouwen-Poort.

Schout 2 - 13 - De Heerlyckheyd van buyten de
Secrets. 2 - 0 - Catharine-Poort.

*Geeft Jaarlyx aen 't Comp-
toir van de Domainen.*

Schout 2 - 13 - De Heerlyckheyd van buyten de
Secrets. 2 - 0 - Tollesteeg-Poort.

'T OVER-QUARTIER.

Schout 62 - 10 - De Heerlyckheyd van Houten en
Secrets. 1 - 10 - 't Goy.

Schout 50 - 0 - De Heerlyckheyd van Bunnick
Secrets. 0 - 10 - ende Vechten.

Schout 87 - 10 - De Heerlyckheyd van Werckho-
Secrets. 1 - 0 - ven.

Schout 13 - 15 - De Heerlyckheyd van Honswijk.
Secrets. 1 - 0 -

Schout 3 - 15 - De Heerlyckheyd van Darthuysen.
Secrets. 0 - 5 -

Schout 7 - 10 - De Heerlyckheyd van Over-Lang-
Secrets. Broeck.

Schout 8 - 0 - De Heerlyckheid van de Bild.

*En gemet daar tegens
vier gulden roer 't
in den End brengen
der Schepenen.*

*Nota: De Vrouwe van Hagendoorn stelt
Jaarlyx twee Scherpen ende
de andere den Reutmeester.*

Schout 62 - 10 - De Heerlyckheyd van Camerick
Secrets. 1 - 10 - Staten Gerecht.

Schout 20 - 0 - De Heerlyckheyd van Themaat
Secrets. 0 - 6 - Staten Gerecht.

Schout 12 - 10 - De Heerlyckheyd van Oudhuysen.
Secrets. 0 - 15 -

Schout 40 - 0 - De Heerlyckheyd van Abcoude Sta-
Secrets. 2 - 0 - ten Gerecht ende Bambrugge.

Schout 12 - 10 - De Heerlyckheyd van Vinckevon.
Secrets. 1 - 10 -

Schout 25 - 0 - De Heerlyckheyd van Demmerick.
Secrets. 1 - 10 -

Waar op gedeliboreert synde, hebben Haar Ed. Mo. de voors. conditien geapprobeert ende vast-gesteld, ende verstaan dat deselve sullen worden gedrukt, als mede dat den dagh der verkopinge van gemelde Ambachtsheerlijkheden sijn voortganch sal hebben op Woensdag, die wesen sal den 23. May 1714 en dat deselve in de Couranten sal wor-den gestelt ende alsulcks bekend gemaackt, mitsga-ders de billetten daar toe geforineert ende alomme daar sulcks nodig wordt geoordeelt, geaffigeert.

32. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, houdende nadere verklaring aangaande het familiegeld en de aanstelling van Schouten en Secretariassen in de te verkoopen Ambachtsheerlijkheden, als ook dat het Kasteel van Abcoude in den koop dezer Heerlijkheid zal begrepen en het woord Nederzeldert onder Soest weggelaten zal worden. 30 April 1714.*

Is na deliberatie goedgevonden ende verstaan te declareren, soo als haar Ed. Mo. doen bij desen, dat de kopers van de Ambachtsheerlijkheden, uyt hoofde van den aankoop van deselve Heerlijkheden

nooyt in't familiégeld ofte extraordinaris middel sullen worden gestelt, ende dat diegene die daar inne alreede contribuieren, nyt hoofde van soodanigen aankoop in't familiégeld ofte extraordinaris middel niet sullen worden verhooght, als mede dat de Schouten ende Secretarissen van de voorsz. Ambachtsheerlijkheden die verkocht sullen worden, haare respective ampten haar leven lang gedurende ende soo lange deselve die bedienen, wegens derselver Schout ende Secretaris ampten sullen blijven betalen het recht van den 4. penning. Ende dat na het overlijden off afstand van de voorsz. tegenwoordige Schouten ende Secretarissen der voorsz. Ambachtsheerlijkheden, die geene die alsdan in derselver plaatse sullen worden aangesteld niet sullen voldoen het middel van den 4. penning, maar daar

van exemt-sijn, ende sal hier van in de Conditionen der verkopeningen mentie worden gemaakt.

Op het gepresenteerde desen aangaande, is na deliberatie goedgevonden ende verstaan de verkopinge der Ambachtsheerlijkheden, in plaatse van te doen op den 23. May aanstaande, te prolongeren ende verschuyven tot op Woensdag, die wesen sal den 6. van de aankomende maand Junij 1714, mitsgaders dat het Kasteel ende opstal van Abkoude, als mede het land daar aan specterende, in de koop van Abkoude sal worden begrepen en de Conditionen van verkopinge daarmede sullen worden vermeerderd, ende dat het selve in de Couranten sal worden gestelt. Ende is ook goedgevonden dat het woord van Nederzeldert onder Soest in de Conditionen sal worden geroyceert.

35. RESOLUTIE der Staten van Utrecht, aangaande de Gerechten onder de Bildt en Overlangbroek, den 13. penning onder Oudhuizen, enz. 31 Mei 1714.

Op het geproponeerde desen aangaande is na deliberatie goedgevonden ende verstaan, dat in de koopconditien der Heerlykheden bij de Ambachtsheerlykheid van de Bildt sal worden gevoeght cum suis, alse Oostbroeck, Colenberg ende andere Gerechtjens, daar mede onder behorende.

Als mede dat by Overlangbroek sal worden gevoeght Staten Gerecht, alsoo een gedeelte daarvan onder den Domproost behoort.

Ende vermits onder de dorpen die het recht van den 13. penning aan den Rentmeester van de Domainen schuldig sijn, was mede gestelt Demmerik, ende nu wierde opgegeven dat in plaatse van Demmerik, moste worden gestelt Ondhuysen, heb-

ben haar Ed. Mo. verstaan dat sulcx in dier voege sal worden verandert ende de koopconditien met dit ende de bovenstaande veranderingen door den Commis de Ridder worden geelresseert ende gepubliceert.

Ter vergaderinge sijnde voorgebragt of niet ten eersten een begrootinge diende te worden gemaakt aangaande de prijs van de te verkopen heerlijkheden, waarvoor die te verkopen ofte op te houden, ende met wat quartier te beginnen, hebben haar Ed. Mog. versocht ende gecommiteert de Heeren van Karsbergen ende andere haar Ed. Mo. Gecommitteerden, om dese saake nader te examineren ende daarvan te rapporteren.

36. RESOLUTIE der Staten van Utrecht, waarbij de Heer van Gerestejn in het bezit van eenige regten wordt gehandhaafd bij den aanstaanden verkoop der Ambachtsheerlykheid van Woudenberg. 30 Maart. 24 Mei 1714.

Op de remonstrantie van de Heer Gerard Maximiliaan Pinsen van der Aa, Heer van Deyl, Geelgeerde Raad etc., in huwelyk hebbende Vrouwe Anna Maria de Marez, douariere ende boedelhouster van den Heer Steven Baron van Lienden, in syn leven Heer van Gerestejn, vertonende dat den Heere van Gerestejn van alle oude ende immemoriale tyden het recht hadde gehad van oppergesagh over de kerke van Woudenberg ende het aanstellen van de Kerkmeesteren aldaar, waarinne den laatst overleden Heer van Gerestejn, by Haer Ed. Mo., in judicio contradictorio was gemaintineert geworden.

Dat by den accoorde of schouwbrief van 25 Augustus 1645, mitsgaders approbatie van de Heeren haar Ed. Mog. Gedeputeerden, de date 13 November anni voorsz. ende haar Ed. Mog. confirmatoir van den 19. Juny 1646, aan de Heeren van Gerestejn in der tyd was overgegeven het recht om aan te stellen drie Heemraden, die de geordonneerde Schouwen souden moeten voeren over alle dyken, wegen ende watergangen van Woudenberg ende Gerestejn, breder ende na inhoud van

de voorsz. Schouwbrief, ende dewijl de Ambachtsheerlykheid van Woudenberg stond verkocht te worden, versochte den Heer Remonstrant, dat, tot voorkominge van alle onlusten ende verwyderinge, in de coopeconditien mochte geinsereert worden, dat den Heer van Gerestejn in der tyd heeft het recht van Oppergesagh over de Kerk van Woudenberg, als mede tot het aanstellen van de Kerkmeesteren aldaar, mitsgaders tot het verkiesen van drie Heemraden, die de schouwen sullen moeten voeren over alle dyken, wegen ende watergangen van Woudenberg en Gerestejn.

Is geappointeert:

De Staten etc. gehooft het rapport van de Heeren van Karsbergen ende andere haar Ed. Mog. Gecommitteerden, dat tot conservatie van des Heeren Remonstrants recht, soo ende in dier voegen als het selve staat geexpresseert in de Schouwbrief, by geerfden ende opgesetenen van Woudenberg ende Gerestejn, op den 25. Augustus 1645 beraamt en by haar Ed. Mo. respectivelyk op den 13. November 1645 en 19 Juny 1649¹ geapprobeert, mitsgaders aangaande de directie van de kerke van

¹ Deze stukken zullen later bij de anderen van denzelfden aard worden medegedeeld.

Woudenberg, by het oplesen van de conditien tot de verkooping van de Ambachtsheerlykheid Woudenberg, die Schouwbrief nevens haar Ed. Mo. Resolutie van den 11. February 1706 mede sal worden opgelesen tot een yders naricht.

Extract uit de resolutien der Staten 's Lands van Utrecht.

Jovis den 11. February 1706.

Gehoort het rapport van de Heren Hoenft ende andere haar Ed. Mo. Gecommitteerden, die nader hadden geexamineert de requeste aan haar Ed. Mo. den 1. April 1704 overgegeven by de Diaconye, Schepenen en Geerfdens van Woudenberg, mitsgaders de daarby gevoegde stukken, rakende om te hebben vernietiginge van het reglement over de Kerk van Woudenberg, by den Heere van Geresteyn in seekere pretense qualiteyt van Opperkerkmeester, neven een Mor Jansz, op den 1. October

1703 beraamt ende by haar Ed. Mo. den 15. November daaraanvolgende, onvermindert een ieders goed recht, geaprobeert, ende daarop mede hadden gelesen ende geexamineert de vordere papieren by den Heere van Geresteyn daar jegens te voren gebragt; hebben Haar Ed. Mog., elucidierende derselver resolutie, den 4. dezer dienaangaande genomen, verstaan dat den Heere van Geresteyn sal hebben de directie over de kerke van Woudenberg, soo als desselfs predecesseurs die hebben geexerceert ende dat het woord van Opperkerkmeester uyt het reglement sal worden uitgelaten, ende daarinne gestelt, *als hebbende de directie van de kerke van Woudenberg*, ende dat het voorsz. reglement alsulex sal behouden syn stand. Hebbende den Heere van Geresteyn dien onvermindert verklaart te mogen lyden, dat, indien eenige artikelen, by het voorsz. reglement vervat, souden mogen syn te hoogh ofte te laag uitgetrocken, deselve sullen worden geredresseert, met kennisse en goedvinden van haar Ed. Mogende.

35. RESOLUTIE der Staten van Utrecht aangaande het Geregt van Colenberg onder de Bildt.
5 Junij 1714.

Op het gerepresenteerde desen aangaande, is na deliberatie goedgevonden ende verstaan, dat by het oplesen van de Conditien der verkoping van de Bildt sal worden afgelaaten Colenbergh Parmentiers Gerecht, ende dien aangaande opgelesen de resolutie van haar Ed. Mog., den 17 July 1656 des wegen genomen.

Requeste ende Appointement waer by Anthonis Carel Parmentier, Heer van Heeswyck, versoekt ende obtineert dat het Ambachtsgerecht mocht werden geset op de landeryen daer syn huys op staende is.

Aen de Ed. Mog. Heeren Staten 's Lands van Utrecht.

Geeft ootmoedelyck te kennen Anthonis Carel Parmentier, Heere van Heeswyck, dat hy aen de Steenstraet onder het district van de Bildt gelegen heeft het Ambachtsgerecht van Colenbergh, groot omtrent 20 mergen, volgens het extract hier nevensgaande, hetwelcke nevens alle de landen met de hofsteden en thienden aen den suppliant in eygendom competeren, ende van UEd. Mog. te leen gehouden worden, uytgenomen seven mergen de Heeren van St. Jan 't Amersfoort noch toekomstende, ende alsoo den suppliant oock noch aen de Steenstraet, onder het voorsz. district van de Bildt, een hofstede heeft groot omtrent 25 mergen, met de thienden daer uytgaende, ende dat hy vertrouwt het UEd. Mog. indifferent te syn op welck land haer Ed. Mog. het Ambachtsgerecht behouden, ende hy suppliant liever het voorsz. Gerecht hebben soude op de voorsz. 25 mergen, vermits syne huysinge daer hy meest is, daer op

is staende; oock geconsidereert by dese permutatie niemand ter werelt de minste lesie off interest imagineren kan, ende hy daer mede geaccommodeert sou syn, soo versoekt den suppliant Commissarissen, om met hem ten dien fine te comen in conferentie. Dit doende, etc. In margine stond geappointeert: De Staten van den Lande van Utrecht hebben nae deliberatie genomen op den inhouden deser, goetgevonden tot de versochte conferentie by dese te versoeken, te autoriseren ende te committeren de Heeren Schade, van Sandenburgh etc. ende Borgemeester Nellesteyn. Gedaan tot Utrecht den 15. July 1656. Onderstond. Ter ordonnancie als boven. Was geteekend. Ant. van Hilten. Lager stond geappointeert: De Staten van den Lande van Utrecht, op den inhouden deser iterativelyck gelet, mitsgaeders gehooft het rapport der bovengemelde Heeren hare Ed. Mog. Gecommitteerden, consenteren ende accorderen by dese, dat de landen, in dese requeste vermeldt, tot noch toe onder den Geregt van de Bildt gehooft hebbende, voortaan syn ende blyven sullen onder den Gerechte van Colenbergh, ende dat in plaatse van deselve weder onder den Gerechte van de Bildt gestelt sullen worden de landen van outs onder Colenbergh gehorende, begerende haere Ed. Mog. ende ordonneren allen ende eenen iegelyck die sulex aenguen mach, 't selve volgens dien op der welgemelde Heeren Staten legghers, blaffards ende reeckeningen respective, mitsgaders daer ende soo sulex vorder vereyssen ende nodigh soude mogen wesen, te annoteren, corrigeren ende dreseren nae behooren. Gedaan t'Utrecht den 17. July 1656. Onderstondt. Ter ordonnantie van myne voornoemde Heeren de Staten. Geteekend. Ant. van Hilten.

36. RESOLUTIE der Staten van Utrecht aangaande de Ambachtsheerlykheden van het Hoogland en Emiclaar. 31 Mei. 5 Junij 1714.

Ter vergaderinge zynde ingediend ende gelesen de requeste aan haar Ed. Mo. gepresenteert by Maria Elisabet Agnes Foeyt, Vrouwe van den Gerechte van Emiclaar, gelegen op het Hoogland by Amersfoort, versoekende dat by de conditien der verkopinge van de Ambachtsheerlykheyd van 't Hoogland, uytdruckelyk mochte syn uytgesondert de Ambachtsheerlykheyd off Gerechte van Emiclaar met alle het gunt daar aan dependeerde, luydende deselve als volgt:

Aan de Ed. Mog. Heeren Staten 's Lants van Utrecht.

Geeft ootmoedelyck te kennen, Maria Elisabet Agnes Foeyt, Vrouwe van den Gerechte van Emiclaar, gelegen op het Hoogland by Amersfoort. Dat sy suppliante met het selve Gerechte van Emiclaar, Tins, Tiend, hoog en laag, wilt en tam, met eggen ende met eynden ende met allen synen toebehooren synde leenroerig aan de Abdy van St. Pauls, op den 28. Juny 1679, na doode van haar vader Jonkh. Floris Foeyt, is verleyd geworden, als blyckt by de Leenbrief hier annex.

Dat aan de Heeren en Vrouwen van Emiclaar indertyd van alle oude tyden heeft gecompeteert gehad het recht om Schout, Secretarissen ende Schepenen te stellen, ende dat de jurisdictie van Emiclaar separaet is geëxerceert, d'ongelden apart gecollecteerd, ende in het Gerechtshuys aldaar over de in ofte opgesetenen van 't selve Gerecht, rechtsplegingen gehouden. Dat om sulcx te proberen sy suppliante is allegerende dat op den 13. May 1560, Berent de Koninck Frederiksz., als doen Ambachtsheer van Emiclaar, tot Schout van Emiclaar ende Langenoort heeft aangesteld Clemens van Hees, blykende by de annexe commissie. Dat verder op den 23. July 1625, haar suppliants Grootvader, Jonkh. Jakob Foeyt, als Heere van Emiclaar, tot Schout aldaar heeft aangesteld Anthonis van Berk, als blyckt by het renversaal daar van gepasseert, mede hier annex. Dat ook de landeryen onder den voorsz. Gerechte van Emiclaar gelegen, ten overstaan van de Schout ende Schepenen indertyd ten behoeve van de kopers syn getransporteert, blykende onder anderen by een copie van de transporte van een kamp lants, in dato den 16. December 1590, by Jan Gerrits van Liever, ten behoeve van Peter Gerrits cum suis gepasseert, hier aan mede geannexeert. Dat ook open Rechtdag ten huys van Bruenis Brandse, in den Gerechtsbanke onder Emiclaar is gehouden, als blyckt by een publicatie hier annex. Dat het wel gebeurt is, dat den Schout ende die van den Gerechte van 't Hoogland, grensende aan desen Gerechte van Emiclaar, hebben getracht de Huysluyden, onder den Gerechte van Emiclaar woonachtig, in rechten te roepen voor den Gerechte van 't Hoogland, in alle manieren of deselve Huysluyden ter eerster instantie voor den voorsz. Gerechte van 't Hoogland, ende niet des suppliants Gerechte van Emiclaar justiciabel waren, edogh dat Jonkh. Floris Foeyt, als Am-

bachtsheer daarover heeft geadresseert aan den Ed. Hove van Utrecht ende den Schout ende Gerechte van 't Hoogland voornoemt heeft doen citeren om deswegens te hooren cysch doen, waarop gevolgt is dat den voornoemden Jonkh. Floris Foeyt ter eenre, ende den Schout ende Gerechte van 't Hoogland, ter andere zyde, metten anderen zijn overkomen ende geaccordeert, dat die van den voorsz. Gerechte van 't Hoogland die opgesetenen van Emiclaar ende Langenoort voor den Gerechte niet en sullen betrekken off jurisdictie over deselve exerceren, dan deselve laten ter dispositie van de voorsz. Jonkh. Foeyt, sulcx syne voorsaten voor ende na hem gecompeteert heeft ende nogh competeert, ende dat de collecte van de ongelden bedient soude worden by Jan van Byler, als doen Schout van 't Hoogland, uitten naam ende op commissie van den voorsz. Foeyt, ende dat over questien rakende het schutten van beesten, de geleedene schade soude staan tot estimatie ende decisie van onpartydighe Gerechtsluyden van 't Hoogland ende Emiclaar ende Langenoort, elks in gelyke getal, blykende by de originele requeste ende principaal accoord in datis den 20. Martij 1620, ende 17 December 1623, respectivelyk aan dese requeste mede geannexeert. Dat oock al verder ingevolge van dien, ende volgens het oude recht, door den Schout en Schepenen off Gerechtsluyden van Emiclaar alleen en apart de jurisdictie over denselven Gerechte is geëxerceert, als blykt by de acte van aanbrengh van de Landeryen onder den Gerechte ende Ambachtsheerlykheid van Emiclaar gelegen, gedaan den 8. Martij 1644, ten overstaan van Anthonis van Berk, Schout, Barent Broenis ende Wouter Hendrikse, Gerechtsluyden van Emiclaar gepasseert, ende by R. van Ingen, als Secretaris, ondertekent, alhier mede annex, uyt het welke sy suppliante vermeynt dat haar indisputabel is competerende het recht om een Schout, Secretaris ende Schepenen van Emiclaar aan te stellen, ende de ongelden over denselven Gerechte door haren Schout, als Gadermeester, te doen collecteren, gelyck andere Ambachtsheren daartoe gequalificeert syn ende dat recht hebben. Omme alle welke redenen ende andere in 't nooth sal syn UEd. Mog. nader te deduceren, en wel specialyk hierom dat sy suppliante van UEd. Mog., als hebbende de directie van de goederen behorende aan de Abdy van St. Pauls alhier t'Utrecht, te leen hout en besit het voorsz. Gerecht van Emiclaar, gelyk ook haare voorsaten possessseurs in der tyd hebben gedaan, ende dat een vasal selfs moet worden gemaintincert door syn Leenbeer, ende dan, onder reverentie, geprecaveert ende voorgekomen behoort te worden dat sy suppliante niet en geraake in eenig dispuyt met die geene waar aan UEd. Mog. het voorsz. Gerecht of Ambachtsheerlykheyd van het Hoogland mochten verkoopen, soo versoeckt deselve gantsch onderdaniglyk dat het van UEd. Mog. geliefte magh syn, by de conditien van opveyling ende verkopinge van deselve Ambachtsheerlykheyd van 't Hoogland uytdruckelyk werde uytgesondert de voorsz. Am-

bachtsheerlykheid of Gerecht van Emiclaar met alle het gunt daar van dependeert, deselve latende aan ende tot behoefte van de supplianten. 't welk doende, etc.

Martis den 5. Juny 1714.

Gehoort het rapport van de Heeren van Karsbergen ende andere haar Ed. Mo. Gecommitteerden tot de verkopinge der Ambachtsheerlykheden, die ingevolge van de Resolutie commissoriaal den 31. May laatstleden genomen, hadden geëxamineert de requeste, aan haar Ed. Mog. ten selven dage gepresenteert by Maria Elisabeth Agnes Foeyt, Vrouwe

van den Gerechte van Emiclaar, ten voorsz. dage alhier in 't breede genotuleert. Hebben haar Ed. Mog. goedgevonden ende verstaan dat by de conditionen van opveylinge ende verkopinge van de Ambachtsheerlykheid van 't Hoogeland uytdruckelyk sal worden uytesondert de Ambachtsheerlykheid of Gerecht van Emiclaar, met alle het gunt daarvan dependeert, deselve latende aan ende ten behoefte van de supplianten, mits uitleverende een acte, dat, indien den gewesene Schout Nessingh wegens syne gaderinge van ongelden te kort mochte komen, sy supplianten voor het contingent van Emiclaar in subsidium gehouden is.

37. RESOLUTIE der Staten van Utrecht aangaande de Ambachtsheerlykheden van Leusden c. s. Maarsbergen en Maarn. 5 Junij 1714.

Op de requeste van Margareta Trip, Vrouwe van Maarsbergen, vertonende, dat onder de Ambachtsheerlykheden, die door haar Ed. Mog. op morgen stonden verkoft te worden, mede was genummerd Leusden, cum suis, dewelke met die van Maarsbergen ende Maren een Gerecht ende Rechtbank constituerden, ende jegenwoordig de Schout ende Gadermeesterampten door een persoon wieden waargenomen, dat daar door een impressie van de kopers soude worden opgevat, als off de Ambachtsheerlykheid van Leusden, ende het stellen van een Schout ende Gadermeester aldaar, zig mede extendeerde over Maarsbergen ende Maren, daar nogtans Maarsbergen ende Maren was een distincte Ambachtsheerlykheid, die haar Ed. Mog. ook sodanigh hadden erkent, hebbende al op den 23. Julij 1676 aan des supplianten man zaliger ende de Heeren van Maarsbergen inder tijd, derselver descendenten ende erfgenamen, geaccordeert ende geconsenteert by afflijghheid van den Schout Sinapius, ofte afstand van de Schoutampten van Maarsbergen ende Maren, alle de ongelden, soo reeel als personeel, van Maarsbergen ende Maren voornoemd, of selver of door een Schout off Gadermeester, by de gemelde Heren van Maarsbergen of derselver recht verkregen hebbende daar toe te autoriseren ende committeren, te mogen doen collecteren, mits deselve ten Comptoire brengende ende ook op den 30. Julij 1710 aan de supplianten selfs ende haare successors geaccordeert de bevestiging van 't Secretaris-ampt van Maarsbergen ende Maren, als alles bleek ex dea annexis, gelijk dan ook des supplianten man voor, ende de supplianten naar, van tyd tot tyd Schouten en Gadermeesteren, mitsgaders Secretaris ende Buurmeesteren van Maarsbergen ende Maren hadden aangesteld, ende daartoe commissien verleent. Dat om daar omtrent alle swijmelingen weg te nemen, ende t'eviteren alle dispuuten, die daar over tussen den koper van Leusden ende de supplianten ende de vordere Heren ende Vrouwen van Maarsbergen ende Maren inder tijd souden kunnen vallen, versochte de supplianten dat haar Ed. Mog. de goedheid geliefden te hebben van by de conditionen van de Ambachtsheerlykheid van Leusden uytdruckelyk te insereren, ende daar bij te doen oplesen, dat daar buyten ende gereserveert blijft d'Ambachtsheerlykheid van Maarsbergen ende

Maren, met de af-ende dependentien, rechten ende gerechtigheden van dien, de supplianten als Vrouwe van Maarsbergen competerende. Is geappointeert:

De Staten verstaan dat by het verkopen van de Ambachtsheerlykheid van Leusden sullen worden opgelesen haar Ed. Mog. Resolutie van 23. Julij 1676 en 30. Julij 1710.

Requeste ende Appointement waerby den Heere Samuel de Marez, Heere van Meersbergen, etc., versoeckt ende obtineert, by afflijghheid van den Schout Sinapius, ofte afstand van de Schoutampten van Meersbergen ende Maren, de ongelden over de voorsz. plaetse door inmand, by hem aengesteld, te laeten collecteren ende ontfangen.

Aen de Ed. Mog. Heeren Staten 's Lants van Utrecht.

Vertoont reverentelyk Samuel de Marez, Heer van Meersbergen, etc. dat hy remonstrant was grond ende thienstheer van geheel Meersbergen, ende voor een groot gedeelte gegoet in Maren, dat hy oock in Meersbergen was stellende sijn eygen buyrmeesters, waertoe bequameelyk soude kunnen toegevoeght worden de collecte van UEd. Mog. ende vordere lasten, al tweleke strecken soude tot volkomen verseeckertheit van UEd. Mog. Comptoiren, als sijnde des remonstrants landen voor den ontfangh der ongelden als dan geaffiecteert, weshalven den remonstrant versoeckt dat UEd. Mog., by afflijghheid van den Schout Sinapius, ofte oock by vacature, mitsgaders afstand van den Schoutampte van Meersbergen en Maren, voor nu als dan ende dan alsnu aen de Heeren van Meersbergen, derselver Descendenten ende erfgenamen gunstelyk believen te accorderen ende toe te staen alle de ongelden, soo reeel als personeel, van Meersbergen ende Maren, ofte selver, ofte door een Schout, ofte oock door een Gadermeester, (by de Heeren van Meersbergen ende derselver recht hebbende, daer toe te committeren) te collecteren, mitsgaders ten Comptoire van UEd. Mog. ende daer sulcx behoort te brengen. Twelck doende, etc. In margine stond geappointeert: De Staten van den Lande

van Utrecht, gelet op den inhouden deser, accorde-
ren ende consenteren aen de Heeren van Meersber-
gen inder tijd, derselver descendenten ende erfge-
naemen, van bij aflijvigheyd van de Schout Sinapius,
ofte afstand van den Schoutampte van Meersbergen
ende Maren, voor nu als dan ende dan als nu, alle
de ongelden, soo reëel als personeel, van Meersber-
gen ende Maren voornoemt, ofte selver ofte door
een Schout off Gadermeester (bij de gemelde Hee-
ren van Meersbergen, ofte derselver recht vercre-
gen hebbende, daer toe te authoriseren ende com-
mitteren) te mogen doen collecteren, mits deselve
verantwoordende ende brengende ten comptoire van
haar Ed. Mog., daer en soo sulcx behoort. Gedaan
t'Utrecht den 23. July 1676. Onderstond. Ter or-
donnancie als boven. Was geteekend. J. V. Luch-
tenbergh.

Extract uit de resolutien der Ed. Mo. Hee-
ren Staten 's Lands van Utrecht.

Mercuri den 30. July 1710.

De Heeren Gecommitteerden der Stad Utrecht
hebben ter vergadering ingebracht dat de Heeren
haar principalen sig hadden geconformeert met de
sentimenten van de Heeren der twee voorstem-
mende leden, den 22. Februarij 1703 desen aan-
gaande alhier geuyt. Ende is alsulcx bij haar Ed.
Mog. aan Margareta Trip, Vrouwe van Maarsber-
gen, ende haar successeurs geaccordeert, gelijk ge-
accordeert word bij desen, om bij vacature van
het Secretarisamt van Maarsbergen ende Maren,
een Secretaris te mogen aanstellen, sonder preju-
ditie nogtans van den tegenwoordigen Secretaris.

38. RESOLUTIE der Staten van Utrecht, waarbij kunne Commissie verslag geeft van de opbrengst
der verkochte Heerlijkheden en zij gemagtigd wordt de nog onverkochte onder de
hand te verkoopen. 13 Junij 1714.

Gehoord het rapport van de Heeren van Kars-
bergen ende andere Gecommitteerden tot de ver-
kopinge der Heerlijkheden, die ingevolge van der-
selver resolutie commissoriaal van den 31. Mei jl.
publiek hadden verkocht de Heerlijkheden hier na
volgende, voor de sommen daarnevens gevooght,
volgens de lijste hier na volgende, luydende als
volgt.

Lijst van de Heerlijkheden die verkocht zijn den
6 Junij 1714.

Ter Bem	f 3025 — „ — „
Baarn	„ 4900 — „ — „
Soest	„ 7000 — „ — „
Duyt en de Haar	„ 6600 — „ — „
Maarsen	„ 12800 — „ — „
Loenen	„ 6100 — „ — „
Breukelen Staten Gerecht „	8300 — „ — „
Houten en 't Goy	„ 13000 — „ — „
Werkhoven	„ 12200 — „ — „
	f 73925 — „ — „

¹ (Op eene lijst, hoogst waarschijnlijk bij de verkooping zelve gemaakt, is aangetekend:)

De Heerlyckheyd van EEMNES Binnendyer en Buitendyer. Niet ingeset ende opgehouden op f 7300—.

Den slach opgehouden op f 11800—.

De Heerlyckheyd ter EEM, uytgesondert den Tol en de Vissery. Ingeset op f 2150—.

Den slach genomen by den heer van Hees op „ 875—.

f 3025—.

De Heerlyckheyd van BAARN. Ingeset op f 3000—.

Den slach genomen by den Heer Jacob Vervael op „ 1900—.

f 4900—.

De Heerlyckheyd van SOEST, de BERCKT en NEDERZELDERT. Niet ingeset en opgehouden op f 5300—.

In slach genomen by den heer Hendrik van Hees om f 7000—.

De Heerlyckheyd van BUNSCHOTEN. Niet ingeset maer opgehouden op f 10500—.

In slach opgehouden op f 13500—.

De Heerlyckheyd van DUYST, de HAER ende SEVENHUYSEN. Het Schoutamt vacant en de gadering te kunnen aenvaar-
den met 1712.

Ingeset op f 5950—.

In slach genomen by den Makelaer Du Pornee op „ 750—.

f 6600—.

De Heerlyckheyd van LEUSDEN. Niet ingeset maer opgehouden op f 11600. In slach niet gemeynt maer opgehouden
op f 12000.

De Heerlyckheyd van MAARSEN. Niet ingeset maer opgehouden op f 11800. In slach genomen by den Heer van Ter
Meer op f 12300.

De Heerlyckheyd van LOENEN Staten Gerecht. Niet ingeset maer opgehouden op f 5600—. In slach genomen by den
Heer Christiaan Perseyn om f 6100—.

De Heerlyckheyd van LANGE-BUYGE-WEYDE. Niet ingeset ende opgehouden op f 7700—. Den slach opgehouden op
f 8000—.

De Heerlyckheyd van BREUCKELLEN Staten Gerecht. Niet ingeset en opgehouden op f 6000—. In slach genomen by den
Heer Jan Ort, Heer van Nieuwenroode om f 8300—.

De Heerlyckheyd van HOUTEN en 't GOY. Niet ingeset maer opgehouden op f 11000—. In slach genomen by den
Heer Jasper van der Linden voor hem of die nomineeren sal om f 13000—.

De Heerlyckheyd van BUNNIK ende VECHTEN. Niet ingeset en opgehouden op f 10000—. Den slach opgehouden op
f 10000.

De Heerlyckheyd van WERCKHOVEN. Ingeset op f 12200—. Den Insetter schaep gebleven om de voorsz. som, zijnde de
Heer Nicrop.

De Heerlyckheyd van HONSWIJK. Niet ingeset en opgehouden op f 3300—. In slach opgehouden op f 3000—.

De Heerlyckheyd van DARTHUYZEN. Niet ingeset maer opgehouden om f 3100—. In slach opgehouden op f 3000.

VERVOLG UTR. PLE. I.

Waarop gedelibereert sijnde worden de opgemelde Heeren Gecommitteerden voor derselver gedane rapport ende genomen moeyten bedankt, ende

vorder geauthoriseert om de onverkofte Heerlijkheden, die opgehouden zijn, ten meesten prijse onder de hand te verkopen sonder overstemminge.

39. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, waarbij de verkooping onder 's hands van de Heerlijkheden van Eemnes binnen- en buitendijks, met het jus approbandi et reprobandi van den predikant, wordt goedgekeurd. 13 Junij, 6 Julij 1714.*

De Heren van Karsbergen ende andere Gecommitteerden tot de verkopinge van de Heerlijkheden hebben ter Vergaderinge gerapporteert dat deselve, na de publicque verkopinge, in gesprek waren geweest met Isaak van Norden, ende aan denselven, op approbatie van haar Ed. Mo., in koope hadden vergost de Heerlijkheden van Eemnes binnen ende buyten dijcks, te samen voor een somma van Twaalf duizend gulden. Waarop gedelibereert sijnde, hebben haar Ed. Mo. die koop geaprobeert soo als die geaprobeert word bij desen.

Ende dewijl denselven Isaack van Norden presenteerde twee duizend vijfhonderd gls. of nogh wat meer voor het jus approbandi of reprobandi, onder presentatie dat indien die Heerlijkheden oyt aan andere lieden als van de Gereformeerde Religie mochten komen, het voorsz. recht weder sal vervallen aan haar Ed. Mo., is na deliberatie goedgevonden te versoeken ende committeren de vorige Heeren haar Ed. Mog. Gecommitteerden, om met den suppliant deswegen in gesprek te komen ende van hunne verrichtinge rapport te doen. Ende word hetselve bij de Heren der Stad Utrecht overgenomen.

Op het voorstel van de Heren der twee voorstemmende Leden, om het recht van approberen ende reproberen van een predikant mede te vergunnen aan anderen, die eenige Heerlijkheden alrede van haar Ed. Mo. hebben gekoft of nog staan te koopen, hebben de opgemelde Heeren van de voorstemmende Leden sulks goedgekeurd, seggende de Heeren der Stad Utrecht hetselve over te nemen.

Veneris den 6. July 1714.

Gehoort het rapport van de Heeren van Karsbergen ende andere haar Ed. Mo. Gecommitteerden tot de verkoopinge van de Heerlijkheden, die ingevolge de Resolutie commissoriaal den 13. Juny jongstleden gedecerneert, hadden gesproken met Isaacq van Norden, koper der Heerlijkheden van Eemnes binnen- en buytendijcks, nopende het afstaan van het jus approbandi ende improbandi van de predikantsplaatsen der voorsz. Heerlijkheden. Is na deliberatie bij haar Ed. Mo. goedgevonden ende verstaan aan gemelde Isaacq van Norden, kooper van de Heerlijkheden van Eemnes binnen- en buitendijks, te geven ende af te staan het jus approbandi et improbandi van de predikanten, in gevalle van vacature van de predikants plaatsen van de voorsz. Heerlijkheden, mits daarvoor betalende de somme van drie duysend gulden, ende dat vervolgens desselfs presentatie, indien die Heerlijkheden aan anderen lieden als van de Gereformeerde Religie oyt mochten komen, het voorsz. recht als dan weder sal vervallen aan haar Ed. Mo. Ende hebben haar Ed. Mo. Johan van Noordwijk geauthoriseert, gelijk deselve geauthoriseert word bij desen, om de voorsz. drie duysend gulden daarvan komende te ontfangen ende aan haar Ed. Mo. te verrekenen, mitsgaders daarvan behoorlijk transport te doen daer ende soo sulcks behoort.

40. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, waarbij de onderhandsche verkoop der Ambachtsheerlijkheden van het Hoogland en van Woudenberg wordt goedgekeurd. 22 Junij 1714.*

Rapporteerden de Heeren van Karsbergen ende andere haar Ed. Mo. Gecommitteerden tot het verkoopen der Ambachtsheerlijkheden, dat deselve, ingevolge van de conditien, by de publicque opveylinge voorgelesen, uyt de hand in koop hadden geaccordeert de Ambachtsheerlykheyd van 't Hoogland aan Jan Fred. Teckman Junior, voor de somme van negen duysend ses honderd gulden, boven het randsoen, ende dat deselve in plaatse van borgen tot genoegen van haar Ed. Mo. soude deponeren soo veel obligatien als haar Ed. Mo. souden goevinden te behooren.

Alsmede de Ambachtsheerlykheyd van Woudenberg aan den Heer Andreas Abbema, voor de somme van tien duysend gulden, onder de borghtochte van den procureur van Hees, waarop gedelibereert synde hebben haar Ed. Mo. de gedane verkopinge van de twee Ambachtsheerlykheden van 't Hoogland ende Woudenberg geaprobeert, gelyk hetselve geaprobeert word by desen, ende syn gemelde Heeren Gecommitteerden voor derselver genomen moeyten in desen bedankt.

41. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, waarbij de onderhandsche verkoop der Ambachtsheerlijkheden van Kamerik Staten geregt met den Houdijk en van Honswijk wordt goedgekeurd. 4 Julij 1714.*

Rapporteerden de Heeren van Karsbergen ende andere haar Ed. Mo. Gecommitteerden tot de ver-

kopinge der Ambachtsheerlijkheden, dat deselve, in gevolge van de conditien, by de publicque opveylinge voorgelesen, uyt de hand in koop hadden geaccordeert de Ambachtsheerlijkheyd van Camerik Staten Gerecht met den Houdijk aan Hendrik Selkaert, om de somme van sestien duysend guldens, boven het randsoen, alsmede aan Balthazar van Wevelinghoven de Ambachtsheerlijkheyd van Honswijk, voor de somme van drie duizend guldens, bo-

ven het randsoen. Waarop gedelibereerd sijnde, hebben haar Ed. Mo. de gedachte verkopinge der twee Ambachtsheerlijkheden van Camerik Staten Gerecht ende den Houdijk, mitsgaders van Honswijk, geapprobeert, gelijk het selve geapprobeert wordt bij desen. En sijn welgemelde Heeren Gecommitteerden voor derselver genomen moeyten in desen bedankt.

42. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, waarbij de kooper van de Heerlijkheid van Kamerik Staten geregt en den Houdijk in het bezit van eenige reglen wordt bevestigd.* 6 Julij, 3 Augustus 1714.

Op de requeste van Henrick Selkaert, vertonende dat hij suppliant hadde aangestaan de Heerlijkheyd van Camerik Staten Gerecht ende den Houdijk, voor een somme van 16000 gulden, op de conditien bij het doen der opveilinge voorgelesen; ende alsoo de Heerlijkheden waren opgeveylt met alle praeceminentien ende gerechtigheden die daartoe behoorden, als het stellen van Schouten, Gadermeesters ende Secretarissen, Schepenen, Koster, Doodgravers, Gerechtsbodens, mitsgaders Schippers, daar sulks plaats heeft, ende dat de woorden *daar sulks plaats heeft* in tijden en wijlen eenig dispuyt souden kunnen veroorsaken, versochte hij suppliant, tot voorkominge van deselve, dat haer Ed. Mo. geliefden te declareren dat hij suppliant, als koper

van de Heerlijkheyd van Camerik Staten Gerecht en den Houdijk, het recht sal hebben van na het overlijden off afstand van de tegenwoordige Koster, Doodgraver ende Schipper, wederom andere in desselfs plaats te mogen aanstellen.

Is geappointeert:

De Staten, gehoord het rapport van de Heeren van Karsbergen ende andere haar Ed. Mo. Gecommitteerden, verstaan dat den suppliant, als koper van de Heerlijkheyd van Camerik Staten Gerecht ende den Houdijk, het recht sal hebben, soo als haar Ed. Mo. het selve hebben geexerceert, van na het overlijden of afstand van de tegenwoordige Koster, Doodgraver ende Schipper, weder andere in derselver plaatsen te mogen aanstellen.

43. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, waarbij de Ambachtsheerlijkheid van Darthuizen onder 's hands wordt verkocht.* 19 September 1714.

De Heren van Karsbergen ende andere haar Ed. Mo. Gecommitteerden tot de verkopinge van de Ambachtsheerlijkheden hebben aan haar Ed. Mo. bekend gemaakt, dat den Heer Procureur Generaal Mr. Johan Schaghen, voor zijn principaal Johan van Beuningen, voor de Ambachtsheerlijkheid van Darthuysen was biedende de somme van drie duysend gulden, ende op verdere conditien als bij de verkopinge was gestipuleert, ende dat sij Heeren Gecommitteerden van advijs waren gemelde presentatie behoorde te worden aangenomen, om

dat gemelde Ambachtsheerlijkheyd bij de publicque opveylinge soo veel niet hadde mogen gelden; waar op gedelibereert sijnde, hebben haar Ed. Mog. voors. Ambachtsheerlijkheyd van Darthuysen aan de gemelde Heer en Mr. Johan Schaghen, voor syn principaal Johan van Beuningen, voor de somme van drie duysend gulden in koope geaccordeert, op de conditien als bij de verkopinge gestipuleert. Ende sijn welgemelde Heeren haar Ed. Mo. Gecommitteerden voor derselver genomen moeyten bedanckt ende verder tot het perfecteren deser geauthoriseert.

44. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, waarbij bepaald wordt de Proostdijen van Oudmunster en St. Marie, de Thesaurie en Scholastery van Oudmunster en de resterende Ambachtsheerlijkheden openbaar te verkoopen en Gedeputeerde Staten gemagtigd worden hierin verder te besluiten.* 21 Februarij, 4 April 1715.

Gehoord het rapport van de Heeren van Karsbergen en anderen haar Ed. Mog. Gecommitteerden, is na deliberatie goedgevonden ende verstaan dat de Proostdijen van Oudmunster en St. Marie ende de Thesaurie van Oudmunster, mitsgaders de Scholastery van Oudmunster en de resterende Ambachtsheerlijkheden op den 20. April 1715 publicquelyk sullen worden verkocht, ende dat de conditien, mitsgaders de billetten ten dien eynde, door die sulks incumbeert, sullen worden gereed gemaakt ende tijdelijk alomme geaffigeert.

Jovis den 4. April 1715.

Op het gerepresenteerde desen aangaande, is na deliberatie goedgevonden de Heeren haar Ed. Mog. Ordinaris Gedeputeerden te autoriseren, gelijk geauthoriseerd worden bij desen, om indien omtrent de verkopinge van de Proostdijen, Thesaurie, Scholasteryen, mitsgaders de Ambachtsheerlijkheden nog iets van eenigh belang mochte voorkomen, dienaangaande te resolveren ende disponeren sonder overstemminge.

Conditien ende voorwaarden, waarna de Ed. Mog. Heeren Staten 's Lands van Utrecht, door de Heeren derzelver Gecommitteerden, ingevolge van Haar Ed. Mog. resolutien, den 24. Maart 1714 en 28 Martij 1715 ter beschryvinge genomen, by openbaren op-slag aan de meestbiedende op den 1. May 1715 zullen verkoopen de nabeschreeve Ambachts-Heerlijkheden, gelegen in de Provincie van Utrecht.

(Art. I—VI als in de Conditien hiervoor blz. 183).

VII.

De voorz. Schouten ende Secretarissen, nu in dienst zynde, zullen gehouden blyven gedurende haar leven den vierden penning, waarop dezelve wegens hare Ampten zyn gesteld, te betalen aan het Comptoir van Haar Ed. Mog., dog die na derzelver overlyden of afstand door de Ambachts-Heeren van deze Heerlykheden in der selver plaatse worden aangesteld, daarvan vry ende exempt zyn.

VIII.

De koopers van de Ambachts-Heerlykheden zullen noyt uyt hoofde van dien aankoop in 't familie-geld of extraordinaris middel worden gesteld ende diegeene, die daar inne alreede contribuieren, uit hoofde van dien aankoop daarinne niet werden verhoogd.

IX.

Het *regt van naasting* hetgeen haar Ed. Mog. tot nog toe in de dorpen ende districten van *Abcoude Staten Geregt en Baambrugge, Demmerick, Vinckerveen ende Oudhuyzen*, door haren Rentmeester van de Domainen hebben geexerceert, sal aan den tegenwoordigen Rentmeester van de Domainen zyn leven lang geduerende, verblyven, ende nae desselfs doode overgaan aan de koopers van de respective Heerlykheden voorsz. ende sal het *recht van den xij. penning* over *Abcoude Staten Geregt, Oudhuyzen, Vinckerveen, ende Camerik Staten Geregt*, van alle landeryen onder dezelve verkoft wordende, 't geen ten behoeve van Haar Ed. Mog. is verantwoord geworden, ten eersten ten voordeele van de koopers komen.

(Art. X—XII als Art. VIII—X blz. 183 en 184).

XIII.

Ende sal de gaderinge der ongelden voor Reekeninge van de koopers dezer Ambachts-Heerlykheden ingaan met desen jare 1715.

Geeft Jaarlyx aen 't Comptoir van de Domainen.

Schout 50 - 0 - De Ambachts-Heerlijkheyd van Secrets. 0 - 0 - Bunschoten 2185 Mergen.

Geeft Jaarlyx aen 't Comptoir van de Domainen.

Schout 41 - 5 - De Ambachts-Heerlijkheyd van Secrets. 3 - 0 - Leusden cum suis, als Hamersveld en Snorrenhoef 1860 Mergen 50 Roeden.

Schout 42 - 10 - De Ambachts-Heerlijkheyd van Secrets. 1 - 0 - Lange Ruyge Weyde 1172 Mergen.

Schout 50 - 0 - De Ambachts-Heerlijkheyd van Secrets. 0 - 10 - Bunnick ende Vechten 1399 Mergen 28 Roeden.

Schout 7 - 10 - De Ambachts-Heerlijkheyd van Secrets. Overlangbroeck.

Schout 8 - 0 - De Ambachts-Heerlijkheyd van de Bild 1084 Mergen.

En geniet daar tegens rier gulden voor 't in den Eed brengen der Schepenen.

Nota: De Vrouwe van Hagendoorn stelt Jaarlyx twee Schepenen ende de andere den Rentmeester.

Schout 20 - 0 - De Ambachts-Heerlijkheyd van Secrets. 0 - 6 - Themaat Staten Geregt 532 Mergen.

Schout 12 - 10 - De Ambachts-Heerlijkheyd van Secrets. 0 - 15 - Oudhuyzen 810 Mergen.

Schout 40 - 0 - De Ambachts-Heerlijkheyd van Secrets. 2 - 0 - Abcoude Staten Geregt ende Bambrugge met het Slot te Abcoude met den opstal, alsmede 't land daaraan specterende 1818 Mergen.

Schout 12 - 10 - De Ambachts-Heerlijkheyd van Secrets. 1 - 10 - Vinckerveen 1127 Mergen.

Schout 25 - 0 - De Ambachts-Heerlijkheyd van Secrets. 2 - 0 - Demmerick 1127 Mergen.

Schout 5 - 0 - De Ambachts-Heerlijkheyd de Secrets. 2 - 0 - Groote Covelswade of Witte-vronwe met Abstede 316 Merg.

Schout 2 - 13 - De Ambachts-Heerlijkheyd van 't Secrets. 2 - 0 - Lijn-pad Staten Geregt buyten de Catharine poort 440 Mergen.

Schout 2 - 13 - De Ambachts-Heerlijkheyd de Secrets. 2 - 0 - kleyne Covelswade of Tolsteeg 220 Merg. 1 en een half hont.

45. RAPPORT aangaande de verkochte Proostdijen, Scholasterijen, Thesaurie en Heerlijkheden. 2 Mei 1715.

Extract uit de resolutien der Staten 's Lands van Utrecht.

Jovis den 2. May 1715.

Gehoord het rapport van de Heeren van Kars-

bergen ende andere Gecommitteerden, rakende de verkopinge op gisteren gedaan van de Proostdijen, Scholasterijen ende Thesaurie, mitsgaders van de Heerlijkheden, ingevolge van de lijste ofte memorie ter vergaderinge voorgelesen, luydende als volgt:

Memorie van de Seigneureale beneficien
ende Ambachtsheerlijkheden op den 1.
May 1715 verkocht.

Proostdij van Oudemunster, gekoft
bij den Heer Henrik van Nellesteyn,
Geeligerde Raad dezer Provincie, om f 3900 -,, -
De Proostdye van St. Marie, ge-
koft bij den Heere Maurits de Nas-
sau, Heer van Driebergen, om . . . „ 3600 -,, -
Scholasterye van Oudemunster is
gekoft bij den Heer van Lockhorst,
voor zijn soon Ernst Hendrik van
Renesse, om . . . „ 2500 -,, -
De Scholasterye van St. Marie is
gekoft bij den Heer Hendrik van
Nellesteyn voorn., voor zijn soon
Gualterus Henrikus van Nellesteyn. „ 2800 -,, -
De Thesaurie van Oudemunster is
gekoft bij den Heer Joan van den
Honart, Raatsheer in 't Hof van Bra-
band, om . . . „ 3650 -,, -
De Ambachtsheerlijkheden van Bun-
schoten gekoft bij den Makelaar Joan
van der Gorp voor zijn principaal, om „ 8200 -,, -
Leusden cum suis gekoft bij Uts.
voor zijn principaal . . . „ 10000 -,, -
De Bild gekoft bij den Advocaat
Mr. Ant. Keppel, Schout aldaar . . „ 6100 -,, -
f 40750 -,, -

Transport f 40750 -,, -
Bunnick ende Vechten gekoft bij
den Heer Jacob de Witte, om . . . „ 6500 -,, -
Themaat Staten Gerecht gekoft bij
den Advokaat Mr. Theodorus van
Hattum, om . . . „ 1900 -,, -
Oudhuizen gekoft bij den Heer Cor-
nelis Beerninck Proost van St. Jan, om „ 2200 -,, -
Abconde ende Baambrugge gekoft
bij den Heer Theodorus de Leeuw,
om . . . „ 20400 -,, -
Vinkeveen gekoft bij Daniel Blon-
deel, Schout, om . . . „ 1900 -,, -
Demmerik gekoft bij den voorn.
Daniel Blondeel om . . . „ 3300 -,, -
f 76950 -,, -
Randsoenen „ 3847 - 10
Somma te samen f 80797 - 10

Waarop gedelibereert sijnde, worden de opge-
melde Heeren Gecommitteerden voor derselver ge-
nomen moeyten bedanckt, en vorder versoght ende
gecommitteerd om de nog onverkofte Heerlijkheden,
ten hoogsten prijse, mede uyt de hand te ver-
koopen ende daarvan rapport te doen, ende word
den Rentmeester van de Domainen ende den Ont-
fanger Rheo, respectivelijk geauthoriseerd de koop-
penningen te ontfangen, ende de transporten van
de verkofte partijen te doen daar ende soo sulcks
behoord.

46. RESOLUTIE der Staten van Utrecht, waarbij de Ambachtsheerlijkheden van Wittevrouwen en
Abstede, van het Lijnpad Staten Geregt en van de kleine Kovelswaade of Tolsteeg,
alle bij de stad Utrecht gelegen, worden verkocht. 5 Junij 1715.

Gehoord het rapport van de Heeren van Karsber-
gen ende andere haar Ed. Mog. Gecommitteerden
tot de verkoping der Heerlijkheden, die ingevolge
van haar Ed. Mo. Resolutie van den 2. May 1715
hadden verkofst aan Jacob de Witte, wonende tot
Vlissingen, de Ambachtsheerlijkheid van Witte-
vrouwen ende Abstede, voor de som van drie dui-
zend guldens, volgens de gedruckte koopeconditien
waarop andere Heerlijkheden zijn verkofst. Hebben
Haar Ed. Mo. na deliberatie goedgevonden gedachte
verkopinge der Ambachtsheerlykheyd van Witte-
vrouwen ende Abstede, voor de gemelde somme van
3000 guldens, te approberen, gelyk die geappro-
beerd word by desen.

En hebben haar Ed. Mo. voorts na deliberatie
aan de Heeren Regeerders der Stad Utrecht in
koope geaccordeert de respective Ambachtsheerlijk-
heden van 't Lijnpad Staten Gerecht, buyten de
Catharyne poort ende de kleine Kovels Waade of
Tolsteegh, ider om de somme van een duysend
guldens, ende alsulcks te samen tot twee duysend
guldens. Ende voorts Mr. Johan van Noordwijk,
als administrerende het rentmeesteramt van haar
Ed. Mog. domeynen voor den Heere van Zuylen,
geauthoriseerd om de penningen van gedachte drie
Ambachtsheerlijkheden te ontfangen, ende na den
ontfang daarvan rapport te doen, ende die in syne
rekeninge te verantwoorden.

47. EXTRACT uit de Notulen der Representanten 's Lands van Utrecht, aangaande de vernietiging
der Heerlijkheden en daaraan verbonden regten. 15, 24 April, 20 Mei 1795.

Ter vergadering ingebracht een concept publicatie
van het Committé tot de zaken van het Platte Land,
rakende de remotien ten platten lande, daarbij ver-
der kennis gevende dat men daaglijks met adres-
sen van het Platte Land aan het gemelde Committé
werd lastig gevallen, verzoekende derhalve omtrent
dit punt eene spoedige decisie.

En daarop gedelibereerd zijnde is goedgevonden
gemelde concept publicatie te stellen in handen
van de burgers de With Hoevenaar, Forsborg,

Camp en Eyck, om te dienen van consideratie en
advis.

PUBLICATIE

VRIJHEID, GELIJKHEID, BROEDERSCHAP.

De Repräsentanten van het volk des Lands van
Utrecht, door een aantal klagten en beswaaren
verneemende de ongeregelde handelwijze op welke

de opgezetenen van deeze Provincie op zommige dorpen en plaatsen zijn te werk gegaan in het afstellen en veranderen van de Schouten, Secretarissen en Gerechten, en zelfs van Polder-, Moolen- en Buurmeesteren, enz. zonder behoorlijke kennis of meedeweeten der Ingelanden of Geërfden; en zulks alleen onder het voorwendsel van gebruik te maaken van de herkeegen vrijheid en het recht der burgers, om onmiddellijken invloed te hebben op de aanstelling zijner Vertegenwoordigers, waardoor op sommige plaatsen geheel en al tegen het hoofdoogmerk en de reeden waarom en waartoe de remotien en veranderingen in het politieq of justitieel bestuur, ook ten platten lande, geoorlofd of noodzaaklijk kunnen gerekend worden, gehandeld is, wyl zulks alleen kan plaats hebben om daardoor de aanhangelingen en voorstanders van het vervallen systhema van geusurpeerde willekeurige magt, de zogenaamde oude constitutie en het huis van Orange, te beletten en te verhinderen het verderflijk plan van lijdelijke gehoorzaamheid en blinde onderwerping voort te zetten, en door een nog verbonden aanhang en derzelver dweepzieke slaaven te stijven, en geenzints, om slechts *verandering*, zonder daadlijke *verbetering*, zoo in grondbeginzels als behandeling van 't algemeen en bijzonder bestuur der openlijke zaaken, te weege te brengen.

Waardoor dus op zommige plaatsen goede en bekende patriotten en voorstanders van vrijheid en gelijkheid, of zulken die, zonder zich eenigsints partij te stellen, slechts getrouw hunne ambten en posten waarneemen, uit hunne posten zijn gezet en vervangen door andere min bequamen, wier beginzels of gedraagingen ten voordeele der goede orde en algemeene vrijheid niet zoo onbetwistbaar zijn, als wel ter bevordering van eene *beter* inrichting en orde van zaaken nodig zoude weezen.

En dat, behalven evengemelde remotien en nieuwe aanstelling van minder geschikte, min weldenkenden tot administratie van de openlijke zaaken, welke geenzints als bestaanbaar, of aan het ware oogmerk voldoende, kunnen worden geconsidereerd, inzonderheid noch daarbij komt, dat door de daadlijke afzetting van Schouten, Gaardmeesters en Secretarissen, en het afvorderen van derzelver Registers, Manuaalen en andere boeken of papieren, zonder dat dezelve behoorlijk in orde of tot liquiditeit gebracht, en daar het nodig is rekening gedaan zij, niet alleen in de handhaving der goede Politie en Justitie, maar ook inzonderheid van 's Lands financiën, notabele verwarringen en nadeelen zouden moeten ontstaan, aangezien door zulke ongelimiteerde remotien en afvorderingen van Registers, Manuaalen, Polder- of Moolen- en andere Rekeningen en papieren, zonder behoorlijke Inventarisatie derzelve, of restitutie der restanten, welke gemelde Schouten of Gaardmeesters nog van de ongelden van de opgezetenen onder hun districten te vorderen hebben — en evenmin zonder dat de nieuw aangestelde Gaardmeesters of Municipaliteiten, welke gemelde papieren, rekeningen of manuaalen alzo afvorderen, alvorens de nodige cautie of borgen hebben gesteld voor de somme die jaarlijks, wegens die Gerechten, aan 's Lands Comptoir en of andere Collegien moeten worden opgebracht.

En dat meede hierbij op veel plaatsen geconcerneerd is het bijzonder eigendom of de possessie van daadlijke of gepretendeerde rechten van bijzondere ingezeetenen, 't zij bezitters van Heerlijkheeden, of aangekochte of op recognitie bediende Schouts of Secretarisambten, van welke, zonder andere bijkomende bezwaarende omstandigheeden, en *zonder* gegeven *voldoende reedenen* niemand, in een vrij gemeenebest, kan of mag ontzet worden.

En considereerende dat alle deeze en andere irregulariteiten veelal zijn voortgevloeid eensdeels, bij veel, uit het denkbeeld dat men door dergelijke remotien alleen zijne toetreding tot de nieuwe Regeringsbestelling, en afstand van de zogenaamde oude constitutie konde te kennen geven, of zonder dezelve geen deel of bevoegdheid konde hebben in de aanstelling van kiezers tot het benoemen van Gedeputeerden ter Landschapsvergadering, en anderdeels uit gebrek aan een behoorlijk plan of reglement en voorschrift, om op een egalen voet in deezen, waar het nodig was, te werk te kunnen gaan: hebben de Repräsentanten des Volks van deezen Lande van Utrecht nodig geoordeeld te moeten verklaren:

Dat hoe zeer het recht der burgers, in- en opgezetenen, om deel en invloed te hebben op de aanstelling hunner onmiddelijke Vertegenwoordigers en bestuurders hunner bijzondere zaaken, onvervreemdbaar en onbetwistbaar is, nochtans dit recht op eene geregelde wijze en met behoorlijke voorkennis en oproeping der geheele gemeente behoort uitgeoefend te worden — zonder dat de uitoefening van dit recht van 't *geheel*, of de wettige meerderheid, slechts aan ieder individu of eene minderheid, in praesentia of weerwil van de meerderheid, *zonder wettige reedenen*, zoude kunnen toegeëigend worden.

En dat de uitoefening van dit recht, en de afzetting van Schouten, Gaardmeesters, Secretarissen, Gerechten, Heemraden, Polder- en Buurmeesteren, dus niet anders kan of behoort plaats te hebben dan om zodanige wettige reedenen als boven vermeld, of om zodanige andere, die den toets der reeden en gerechtigheid kunnen doorstaan, en die dezelve met grond het vertrouwen hunner principaalen of meedeburgers hebben onwaardig gemaakt.

Dat om in alle die gevallen vooraan op een egalen geregelden voet te werk te gaan, de Repräsentanten dezes Landschaps uit hun midden hebben benoemd en aangesteld een afzonderlijk Committé, ten einde een reglement op de administratie der Politie, Justitie en Financien ten platten lande dezer Provincie te ontwerpen, om na ingeoomen consideratien en approbatie van het Volk dezes Landschaps, gearresteerd en geïntroduceerd te worden.

Doch dewijl dit een werk van zeer veel consideratie is, 't welk uit hoofde van de veelvuldige zaaken, hier toe betreklijk, niet zoo spoedig tot volkomen effect zal kunnen gebracht worden: hebben wij goedgevonden inmiddels te statuëren, gelijk gestatueerd word bij deeze.

1.

Dat alle zodanige remotien van Schouten, Gaardmeesters, Secretarissen en Gerechten ten platten lande, welke na de maand Januarij dezes jaars

alleen geschied zijn uit hoofde van het politiegedrag of denkwijze dier personen ten nadeele der vrijheid en gelijkheid, en der thans weder ingevoerde representatieve Regeeringsvorm, of ook uit hoofde dat dezelve zich buiten bekoomen permissie, of in weerwil hunner gerechten en opgezeetenen, zonder bekwaam persoon in hunne plaatsen te stellen, gedurende de inquantiering der troupen, dezen winter hadden geabsenteerd, of anderszins om wan-gedragingen het vertrouwen des volks hadden ver-looren, en die dus bij behoorlijke oproeping der opgezeetenen en de stem der wettige meerderheid zijn geschied, alleen voor wettig zullen worden gehouden; en daarentegen alle zodanige aanstellin-gen van officieren of municipaliteiten, waarbij, in de plaats van goede bekende Patriotten, voorstan-ders en aanhangelingen van de zogenaamde oude constitutie en het Huis van Orange, in het bestuur zijn ingedrongen, of noch mochten gesteld of in-gedrongen worden, bij deezzen verklaard worden onwettig, krachteloos en van onwaarde, en de bewerkers van zodanige remotien of regeeringsver-anderingen, verantwoordelijk gesteld aan onze ver-gadering of Gedeputeerden; of ook des noods, in cas van opzettelijke contradictie aan de gereintro-duceerde gedeclareerde vrije Regeringsvorm, aan den Hove van Justitie dezer Provincie.

2.

Dat met opzicht tot de remotien der Schouten als Gaardermeesters, uit welken hoofde ook ge-schied, dezelve hunne manuaalen, rekeningen enz. niet zullen behoeven of vermogen af te geven, ten zij dan na behoorlijke restitutie van zodanige restanten, als gemelde Gaardermeesters noch van de opgezeetenen onder die districten, zoo verre de jaaren van praferentie aangaan, te vorderen hebben en dat alvorens door dengeenen die gemelde Ma-nualen, Rekeningen enz. overneemt, de behoorlijke borgen of cautie voor 's Lands penningen, het zij bij ons of diegeenen die bij ons daarvoor aanspraak-lijk zijn, ten genoeege zullen gesteld zijn; blijven-de gezegde Gaardermeesters alleen aanspraaklijk voor gemelde 's Lands penningen, tot dat, als ge-zegd, ons of onzen Gedeputeerden of ook aan dien of diegeenen, die daarvoor bij ons aanspreeklijk staan, behoorlijk gebleeken is de overgifte en over-neeming der Manuaalen en borgstelling, en den persoon aan wien zulks is geschied.

3.

Dat alle geremoveerde Schouten en Secretarissen, welke zich de gedaane remotien, uit welken hoofde ook, hetzij uitdruklijk door zelf hunne deraissie te neemen, of stilzwijgende, zonder zich bij ons of onze Gedeputeerden aan te melden, hebben laa-ten welgevallen, verplicht zullen zijn, al is het dat zij, als in het vorig articul gezegd, de stukken, de Gaardering betreffende, noch niet behoorlijk hebben kunnen overgeeven, de papieren en stukken, welke vereischt worden, zoo tot het doen der Dorps en Consumptie zettingen, als de schouwen van dijken, wegen, polders, wateringten enz., zoo wel als de ordonnantien en resolutien daartoe specteerende, zoo ver ze niet hun particulier maar 's Dorps of 's Polders eigendom zijn, op behoorlijke aanvraage of requisitie der nieuwe Municipaliteiten of Inge-landen en Geërfden, zoo ver ze den Polders of

bijzondere corporatien van eigenerfden betreffen, tegen behoorlijke receptis, en na inventarisatie zullen moeten overgeeven — of zo verre dezelve, ingevolge art. 2, noch niet kunnen afgegeven worden, visie verleenen, en de nodige elucidatien, des gevraagd, geeven, ten einde bij contrarie van dien, en daar uit vloeiend verzuim, den lande of de goede bur-gers en opgezeetenen en bijzondere eigenaren geen schade geschiede, voor welke in dien gevalle den geenen, door wien dit verzuim gepleegd wierd, aanspraaklijk gesteld wordt.

4.

Dat de nieuwe Municipaliteiten zullen moeten zorgen dat zoowel de consumptie en dorps zettin-gen, als de aantekeningen van de Dienstboden, het Hoornvee, de Boomgaarden, Tabak, Vlas en Henniplanden, ofte ontgronding der Veenen, aan-tekening van de veenderey en visitatie gelden enz., op de gewoone tijden worden gedaan, en de ver-eischte schouwen gevoerd, en daarvan de zettingen en memorien op den Landschapshuize geleverd, alles provisioneel conform de generaale ordonnantie van den jaare 1686 en andere in vigueur zijnde reglementen op de Schouwen, Reekeningen enz. en op de poenen daarbij gesteld in cas van verzuim of overtreding.

5.

Dat alle te vooren gedaane aanbestedingen, contracten van leverancie enz., door de geremo-veerde Schouten of Gerechten, qq. aangegaan, van welke de termijnen bij dezelve bepaald niet zullen zijn geexpireerd, of het werk en de leveringen vol-voerd, van kracht en waarde zullen moeten blijven en de wederzijdsche Contractanten personeel daar voor verantwoordelijk; mits nochtans dat de nieuwe Municipaliteiten, zo ver hun, der Gemeenten, of Ingelanden en Geërfden betreft, dezelve in staat stellen, om overeenkomstig de intentie dier con-tracten, daaraan te kunnen voldoen — of dat zij in hunne qualiteit, bij wederzijdsche minnelijke overeenkomst, gemelde contracten voor hunne re-kening geheel en al overneemen, en de origineele Contractanten behoorlijk vrijwaaren.

6.

Dat in zoo verre de particuliere eigenaren, Hee-ren of Vrouwen van Heerlijkheden, welke bij ons aanspraaklijk zijn voor de penningen profluerende uit de ontvangsten der Schouten, Gaarders of Pen-ningmeesters, te vooren door hun gesteld, bij bo-vingemelde aanstelling van andere Gaardermees-ters enz., door het ligchaam der Gemeente anderszins wettig gedaan, de voorgeeischte borgstellingen van de nieuw aangestelde Gaardermeesters weigerden aan te neemen, in cas als bij art. 2 vermeld, zo-danige borgstellingen voor ons of onse Gedeput-eerden zullen moeten geschieden, even als ten aanzien der dorpen, geen Heerlijkheden zijnde, plaats heeft.

7.

Dat dit alles alleen gestatueerd wordende uit hoofde van het onbetwistbaare recht eenes vrijen volks, om deel te hebben aan de benoeming zijner Vertegenwoordigers, en op dat de administratie der Politie, Justitie of Financiemiddelen deezes Land-schaps niet zonde gestremd of gehinderd worden, en zonder dien volgende eenige inbreuk te willen

doen op de particuliere *wettige* eigendommen der in en opgesetenen, hetzij Heeren of Vrouwen en Eigenaaren van particuliere Heerlijkheden, of zodanige officieren welke hunne ambten gekogt hebben. Zoo worden alle Heeren, Vrouwen en Eigenaaren van Heerlijkheden, of officieren enz. ten platten lande, welke zich bij voorgeroerde remotien zouden bezwaard of benadeeld oordeelen, hierbij aangemaand en uitgenodigd, om binnen den tijd van twee maanden na date deezes hunne wettige beswaaren, en de rechten waarop dezelve gefundeerd zijn, bij schriftelijke memorien, aan ons of onsen Gedeputeerden in te leveren, ten einde daarop zodanig te kunnen disponeeren of resolveeren, als overeenkomstig de vrijheid en gelijkheid der Ingezeetenen, en behoudens het goed recht op elks bijzonder wettig eigendom zal bevonden worden te behooren.

8.

Dat ook gemelde Représentanten zijnde voorgeloomen dat zommige Dorpen of Gerechten, welke te vooren onder ééne administratie zijn gecombineerd geweest, zich hebben gesepareerd — en wederom andere Gerechten, die te vooren separaat waren, zich hebben gecombineerd, zonder als noch eenige legale kennis, veel min de voldoende gronden waarop, ter Landschapsvergadering te hebben opgegeeven — waar uit niet anders dan de grootste wanorde in de generale administratie van de zaaken dezer Provincie zoude moeten ontstaan; zoo worden alle zodanige Gerechten of Municipaliteiten, ten platten lande dezer Provincie, bij deezes meede gesommeert, om binnen den tijd van eene maand na dato dezer de gemaakte veranderingen en de gronden en redenen van wettigheid waarop en waarom, behoorlijk in geschrifte gesteld en gededuceerd, ter Landschapsvergadering in te brengen; ten einde dezelve te vergelijken met de reeds ingekoomen en nog in te koomen bezwaaren desweegen, en dien overeenkomstig naar recht en billijkheid te kunnen beslissen — en in 't vervolg bij de heffing der lasten zich te kunnen reguleeren.

9.

Dat alle nieuwe Municipaliteiten, welke reeds aangesteld zijn of noch mogten worden, voor niet minder, maar wel langer dan den tijd van een jaar die posten mogen worden opgedraagen en door hun aanvaard; en dus alle die geene welke als nog maar provisioneel of voor een bepaalden korteren tijd mogten zijn aangesteld, nog voor het uiteinde van dezes maand zullen moeten worden bevestigd, of vervangen door anderen, welke daadlijk voor niet minder dan een jaar of tot den tijd der anders gewoone regeringsverandering moeten gesteld en bevestigd worden, ten einde zij behoorlijk zouden kunnen verantwoordelijk zijn voor alle gewoone of buitengewoone acten, contracten, rekeningen, Schouwen enz. die onder elk district of Gerecht in ieder jaar plaats hebben en moeten geschieden, en de verzuimen die daarin mogten gepleegd worden, niet door gedurige verandering van de een op den ander zouden kunnen worden geschoven, en zij zich daar door der verantwoordelijkheid en reparatie zoude kunnen onttrekken.

10.

Dat dezes tijdsbepaaling van ten minsten een

jaar ook vooral moet plaats hebben ten aanzien der nieuw aangestelde Schouten, Gaardermeesters en Secretarissen; zullende alle aanstellingen van dezes, voor korteren tijd dan een jaar, zoo verre ze voor het einde dezer maand niet zullen geprolongeed zijn, ten minsten tot May 1796 gehouden worden voor onbestaanbaar, wetteloos en van onwaarde, en worden de laatst gefungeerd hebbende Schout of Secretaris bij dezes gelast, binnen gemelde termijn, voor het einde dezer maand, met overleg hunner gemeente, bij behoorlijke oproeping, te zorgen, dat aan dezes onse intentie, die tot conservatie der goede orde en voorkoming van alle verwarring volstrekt nodig is, binnen gemelde tijd worde voldaan, en bij contrarie van dien aan ons of onze Gedeputeerden kennis gegeeven, ten einde in dien gevalle door ons zelve in die gebreken voorzien en den Lande en opgezetenen voor schade en verwarring behoed worden.

11.

Dat om meerdere differenten in de veranderingen der Gerechten of Municipaliteiten voor te koomen, en na dato voorgemeld, namelijk na het eindigen dezer maand April, geene *buitengewoone* veranderingen van Schouten, Gaardermeesters, Secretarissen of verdere leeden der Municipaliteiten zullen mogen geschieden, ten zij dan met voorkennis van ons, of ons Committé tot de zaaken van het platte land, ten einde dezes belangrijke zaak op alle plaatsen, zoo veel mogelijk, op een egalen voet zoude kunnen behandeld en gesteld worden.

En zoo verre er nog andere fouten, abuizen of differenten; zoo ten aanzien van de remotien of aanstellingen van Officiëren, Municipaliteiten, Heemraaden, Poldermeesteren — of het doen van aanbestedingen, rekeningen, schouwen enz. mogten plaats hebben, welke niet in de bovenstaande artikelen zijn gespecificeerd of beslist, en over welke de gemeente of geërfdn het met den anderen door minlijke schikkingen niet eens konden worden, en waardoor gevaar zoude ontstaan dat eenige zaaken van 't publicq bestuur of opzicht, welke geen uitsel konden of behoorden te lijden, zouden benadeeld of verzuimd worden, zullen diegeene, wien zulk aangaat, daarvan aanstonds aan ons of onze Gedeputeerden of aan het Committé tot de zaaken van het platte land, meede voor het einde dezer maand April, behoorlijk kennis moeten geeven, ten einde daarin te voorzien, te beslissen en remedieeren; zullende bij verzuim van dien de gebreke in dezes aanspraaklijk worden gehouden voor alle gevolgen en schaden, die uit zodanige verschillen en nalatigheid zijn voortgevloeid en ontstaan.

Gelastende voorts, dat ter voorkoming van alle desordres of stremmingen in het bestuur der openlijke zaaken van Politie, Justitie en Financie, met alle verdere veranderingen in het publicq bestuur der zaaken ten platten lande, waar de bovengemelde remotien of veranderingen nog geen plaats hebben gehad, zal moeten worden gesupercedeerd, tot den tijd der gewoone jaarlijksche verandering, en dezes als dan, om bovengemelde wettige reedenen, noodig mogte bevonden worden, ten waare dan dat'er pressante en voldoende andere reedenen daar toe plaats vonden of mogten voorkoomen, van welke alsdan aan ons, of onzen Gedeputeerden, of het

meergemelde Committé tot de zaaken van het platte land behoorlijk en vooraf kennis zal moeten gegeven worden, en zonder welke kennisgeving en onse uitspraak, naar bevind van zaaken, zodanige verdere veranderingen als onbevoegd en onwettig zullen gehouden worden.

Authoriseerende wij bij deezen het meergemelde Committé tot de zaaken van het platte land, overeenkomstig onze speciale instructie aan hetzelfde gegeven, om behoorlijk onderzoek te doen en kennis te neemen van den toedragt van alle zaaken in deze geroerd, hetzij door speciaale informatie in loco, door enkele afgevaardigden uit hun midden gedeceerneerd, met zodanige adsistentie als zij zullen nodig oordeelen, of om de verschillende partijen te hooren, of voor zich in deszelfs vergaderingen op den landschapshuyse te doen compareeren, en van hun bevinden ter onzer vergaderingen te rapporteeren, en vermaanen dien volgende alle Officieren, Municipaliteiten en Gerechten, in dien gevalle, gemelden afgevaardigden van 't Committé tot de zaaken van het platte land, na voorafgaande vertooning van hunne volmagt, zoowel de behoorlijke adsistentie, des gerequireerd, te doen, en de gevraagde opening en informatie van zaaken te geeven, en verder zodanig te respecteeren en te obedieeren als aan afgevaardigden uit de vergadering van wettige Repräsentanten des Volks dezer Provincie competeerd.

En op dat niemand eenige onwetenheid in deeze zoude konnen voorwenden, zal deeze alomne worden gepubliceerd en geaffigeerd ter plaatse waar men gewoon is publicatie en affictie te doen.

Gedaan op den Landschapshuyse binnen Utrecht den

Extract uit de Notulen van de Repräsentanten 's Lands van Utrecht.

Veneris 24 April 1795.

De burger de With Hoevenaar, gecommiteerd tot onderzoek der publicatie rakende de remotien der Schouten en Gadermeesters ten platten lande en der regten van de hooge Heerlijkheden, heeft ter Vergadering in scriptis overgelegd het navolgende Rapport. Gelijk mede de burger Westervijk Forsborgh, met en nevens de burgers de With Hoevenaar, Camp en Pembroek ten voorz. einde gecommiteerd, ter Vergaderinge heeft voorgedragen deszelfs consideratien omtrent bovengemelde Publicatie, bij een Rapport hierna volgende. En daarop gedelibereerd zijnde, zijn gemelde stukken en rapporten gesteld in handen van het Committé tot de zaken van het platte land, ten einde de Vergadering te dienen van consideratien en advies.

Littera A. (Eerste rapport).

Burgers Repräsentanten!

De Publicatie, ontworpen bij het Committé tot onderzoek der remotien en verdere zaaken ten platten lande, behelst gronden, zo heerlijk, zo lofelijk, dat zij verdienen voor den nakomeling bewaard en door ons gewaardeerd te worden als de eenigste toevlugt van zekerheid, waarvan men niet wijken moet, om wat reden het ook zijn mogte, wyl in de bewaaring van dezelve alleen ons behoud gelegen is. Zij zijn deze drie:

De remotien zijn geoorloofd en noodzakelijk, om de tegenstanders van het Patriotisme hunnen invloed te benemen.

Van de bijzondere eigendom of rechten kan of mag niemand in een vrij gemeenebest, zonder andere bijkomende bezwaarende omstandigheden, en zonder gegeevene voldoende redenen, om zijne politieke denkwijze alleen, ontzet worden.

Zonder wettige redenen kan het recht van de geheele maatschappij, om hunne bestierders aan te stellen, niet aan ieder individu, of aan de minderheid worden toegeeeigend.

De eerste en de laatste van deeze stellingen lijden onder ons geen discussie; alleen de middelste vereischt toelichting, met opzicht tot de remotien die noodzakelijk zijn — want is de possessie heylig, kan en mag niemand in ons gemeenebest, als vrij zijnde, van de bijzondere eigendom of rechten, alleen om zijne politieke denkwijze, zonder andere bijkomende bezwaarende omstandigheden, en zonder gegeevene voldoende redenen ontzet worden, hoe geschieden dan de noodzakelijke remotien van ampten, welke zoodaanige possessien zijn, ingevalle de gemelde bijkomende bezwaaren en redenen of niet exsteeren, of niet wettig bewezen zijn?

Om dit te ontwikkelen behoort men deeze zaak, als van het uiterste gewicht, met aandacht te bezien en te onderzoeken:

1°. Of de bezitters der ambten in questie allen, geen één uitgezonderd, dezelve bezitten met zo een wettig recht van eigendom, als wij, en ieder een, de allerwettigste bezittingen hebben, zo dat, wanneer men deeze hunnen eigendom schenden kan en mag, even dan alle veyligheid van de allerwettigste bezittingen eensklaps verdwijnt.

2°. Indien evenwel, om het algemeen welzijn, de remotien noodzakelijk zijn, hoe worden zij dan mogelijk gemaakt, zonder eene zo openbare heiligschennis, die alle gronden van zekerheid de onderste boven keert, en de uitvoerders een rang geeft onder een soort van menschen die men niet noemt, om dat zij een afgrijzen zijn voor eerlijke lieden, maar vooral voor een vergadering van burgers, zo be-

¹ (Blijkens de notulen der Repräsentanten 's Lands van Utrecht, dd. 27. April 1795, hadden de Gecommitteerden der Districten van 't Nederquartier, vergaderende in het gemeene landshuis aan de Nieuwersluis, den 23. April 1795 o. a. aan die Repräsentanten geschreven:

„Eindelijk, Repräsentanten, insteert deze Vergadering dat de publicatie nopens de bepalingen van de Heerlijkheden en de „remotien der geregten ten platten lande zoo spoedig mogelijk voor den dag kome, waarbij aan die van het platte land, „conform de Regten van den mensch, de wettigheid wordt toegekend om hun eigene Schouten, Gadermeesters en Secretarissen, zoowel als van de Schepenen aan te stellen, terwijl bij langer dilai de verwarringen en onaangenaamheden op vele „geregtten daaruit te spruiten anderzins aan U. L. burgers Repräsentanten moeten toeschrijven en daarvoor verantwoordelijk „stellen.“)

kend van hunne goede trouw, dat het beste gedeelte der natie haare zaak in hunne handen stelt.

Wat betreft de wettigheid van de possessie der ambten en bedieningen ten platten lande, deeze word gekend uit derzelver oorsprong, welke zonder eenigen tegenspraak, door alle geleerde, in de oudheid bedreeven, gesteld word zodaanig te zijn als Pieter Bort, de vermaardste schrijver in deeze, en welke daarom in het stuk der hooge en Ambachtsheerlijkheden algemeen wordt gevolgd, heeft opgetekend, te weten:

De Staaten van den Lande hebben bij gemeene bewilliging zodaanige goederen van het land, die niemand toequamen of behoorden, tot de algemeene goederen, daar af het gebruyk wel ieder een, maar de eigendom niemand toequam, gegeven en overgedragen aan de Graaven, Heeren of Princen van den Lande, om zonder groote prejuditie van de ingezetenen daaruit te kunnen vinden de gewoonlijke kosten der Regering, en met eenen ook te recompenseren haare voorzorg voor den Lande.

Den zelve Heeren was bij de Staaten, nevens de Regeering, mede toegestaan de jurisdictie over den Lande, met alle de voordeelen en emolumenten, uit derzelver executie voortkomende, tot verval der lasten en kosten van de Regeering, om dat hunne middelen daaraan niet toereykende waaren, en om de redelijkheid der zaak zelve.

Deeze Heeren hebben tot beleid en vermeerdering van haare krijgsmagt, de jurisdictie over eenige plaatsen ten platten lande aan hunne Officieren, ter belooning van hunne getrouwe diensten, ter leen moeten geven.

Ziedaar de eerste oorsprong van de Heerlijkheden, met de billijke redenen, waardoor zij gekomen zijn in de possessie van bijzondere personen, van de welke zij door erfenis, gifte of koop afgedaald zijn op de tegenwoordige eigenaars, en wie het geluste, zij het vergund op te geven, welke possessien met eenige mogelijkheid wettiger kunnen verkregen worden, als deeze verkregen zijn, en derhalven, welke bezittingen veylig gerekend kunnen worden, als men geen zwaarigheid maakt deeze aan te tasten.

Dit zij dan genoeg tot betoog van de wettigheid der Heerlijkheden, of het recht van aanstelling der amptenaren en bedienden ten platten lande, want deeze zijn woorden van één en dezelve betekenis.

Nu volgt de vraag: het algemeen welzijn vordert, ja! maakt de remotien noodzakelijk; hoe worden zij mogelijk? behoudens het heilige recht, dat niet geschonden mag worden, allermint door voorstanders van de regten van den mensch, op gronden van vrijheid, gelijkheid en broederschap. Men zal zich doch niet willens en wetens veroorloven, onder den schijn van fraaije naamen, alles te doen waar een eerlijk hart zich voor schamen zoude.

Dan gelukkig is het ligt deeze zwaarigheid uit den weg te ruymen, wanneer men hetzelfde inderdaad en waarheid opzettelijk voornemens is te doen. Want alle possessien, alle eigendommen moeten aan het algemeene welzijn worden opgeofferd, mits dat dit geschiede op de wijze die de geregtigheid zelfs leert en daarom aller gemakkelijkst en aller veyligst kan niet alleen, maar ook, wil men zich geen schande op den hals haalen, eeniglijk gevolgt moet worden.

Deeze wijze nu, is bij het geval in questie, even dezelve, als in alle andere gevallen, te weten van Landen, Huizen, Schepen, en wat men verder noemen kan, bestaande hoofdzakelijk hierin:

1°. Dat van wegen 's Lands Overigheid den possesseur te kennen word gegeven, dat het Land dit of dat gedeelte van zijne bezittingen binnen zekeren bepaalden tijd nodig heeft, ten einde de eigenaar, zo veel mogelijk, tijd gegeven worde tot schikking op de ontruiming of afstand van zijn goed, ter voorkoming van onnodige schade of verwar- ring in zijn zaaken.

2°. Dat men met hem eens worde over de redelijke prijs, welke het Land hem voor zijn goed, dat hij afstaat, na reden en billijkheid behoort te betalen, en dat men bij onredelijke vorderingen het goed schatte na de rechte waarde, altoos liever iets te veel, dan te weynig, betalende.

3°. Dat men de termijnen van voldoening op de zelve redelijke voet schikke, dat ook in deeze geene klachten overschieten.

4°. Dat men aan het gestipuleerde getrouwelijk voldoe, alvorens zich eens anders goed te eigenen, ten zij dan, dat de pressante nood, het zij van brand, een annaderende vijand, geweld van water op de rivieren of dergelijke andere gewigtige redenen, de afwijking in deeze vordert.

Deeze manier, Broeders Representanten van een rechtvaardig en vrij volk, ook in dit bijzonder geval zorgvuldig behoudende, zonder van dezelve om eenige reden, hoegenaamd, eenigzints af te wijken, zult gij lieden de laster den mond stoppen, en de goedkeuring der gerechtigheid verwerven — deeze vergadering zal een staatige destigheid aannemen, welke haar eerbied, liefde en ontzach zal geven door het gansche land, bij alle standen, en elke partij — maar bovendien zal men er door voorkomen een aantal zwaarigheden, waar uit men zich naderhand niet ligt zoude kunnen redden; dit blijkt uit de toepassing van het gezegde op de zaak. Men kan doch

1°. bij Publicatie alle bezitters van Hooge en Ambachtsheerlijkheden oproepen, om binnen den tijd van 14 dagen, ter kamer van het Landschapshuys, specificeq, en onder presentatie van eede, ter goeder trouw op te geven het belang van dezelve Heerlijkheden voor hunne personen, en hoe veel zij jaarlijks daarvan beuren.

2°. De Balluwen, Drostten, de Schouten en Secretarissen kan men op dezelve wijze doen opgeven voor hoe veel en wanneer zij hunne ampten hebben gekogt of verkregen, dan wel hoeveel recognitie zij betalen, en wat hun ampt opbrengt; waarbij zowel voor de Ambachtsheeren als de genoemde amptenaren gevoegd kan worden, dat zij gelieven op te geven voor hoe veel soms zij, 't zij in eens of jaarlijks, hunne rechten aan den Lande zouden willen afstaan.

3°. Bij dezelve Publicatie kunnen alle Municipa- liteiten, nieuw aangekomen zijnde, en alle geremo- veerde Scheepenen mede gelast worden binnen 14 dagen, als voren, kort en in scriptis op te geven hetgeene zij ten opzichte der remotien hebben voor te dragen, op poene van verstek van klagen voor degeene die niet voldoen aan deeze oproeping, als zullende dezelve gehouden worden te berusten in hetgeene gebeurd is.

4°. Eindelijk kan gestatueerd worden, dat ter voorkoming van alle verwarringen, en conservatie van de goede order, alle en een iegelijk Gerecht of Schepen, dan wel Municipaliteit of Municipal, zich in der minne met elkander onderling kunnen verstaan over zodaanige veranderingen, binnen 14 dagen, als boven, te doen, gelijk zij te raade zullen worden, doch dat na verloop van de gestelde 14 dagen alles bij provisie zal moeten blijven op den voet, als het tot op de expiratie van dezelve zal geweest zijn, dan, wat de ampten der Balluwen, Drost en Schouten en Secretarissen aangaat, dat de dispositie over derzelver remotien bij provisie tot ultimo Junij zal blijven opgeschort, ten zij dan van de zodanigen, welke voor het einde der 14 dagen zullen verklaren in dezelve te berusten, zullende in derzelver plaats tot op ultimo Junij mogen fungeren de nieuw aangestelde, doch niet anders dan ten pericle van degeene, welke voor de administratie van dezelve posten aan den Lande mede in subsidium verbonden zijn.

Gelastende allen en een iegelijk, ieder in zijn betrekking, stil en gerust af te wagten de finale dispositie van deeze Vergadering, en intusschen als goede en getrouwe burgers vlijtig en naarstig te voldoen aan hetgeen hun pligt vordert, op poene dat de nalatige, zonder oogluiking, na bevind van zaaken, zal worden gecorrigeerd.

Op deeze wijze komt alles aanstonds in orde — is men 1 Julij niet gereed tot de finale afdoening, kan de termijn verlengd worden; dan het is te denken, dat wanneer men met een of twee plaatsen eerst te recht kan geraaken, de rest wel volgen zal, waarom men beginnen moet daar het minste werk en de minste oppositie te wagten is.

Het spreekt van zelfs, dat de grootste zwaarigheid is den prijs te vinden voor hetgeen men begeert, en even dit is het dat in een regtmatig bestier altoos en overal de veyligheid der bezittingen uitmaakt, want buiten dien kan de sterkste zich zeer gerust van alles meester maken.

Nochtans zal veel, zo niet alles, in deezen kunnen worden te boven gekomen door de vaststelling, dat de betalingen of recognitien derzelve blijven moeten aan de zijde van de amptenaaren, en dat het Volk, welke dezelve aanstelt, dezelve verantwoordelijkheid hebben moet aan het Land, welke de voorige aanstellers hadden, gelijk het ook dezelve borgtogte kan vraagen, welke te vooren van de begevers der ampten tot hunne zekerheid zijn genomen, of hadden mogen genomen worden — zo dat er veel kan gevonden worden met actens, waarbij degeene, welke hunne rechten cedeeren, verzekerd worden niet te zullen verliezen van hunne inkomsten, en welke actens altoos van waarde moeten blijven, onder guarantie van de Souverain, het gansche Volk; onverminderd het wederzijdsche recht, om dezelve hetzij in eens, hetzij bij termijnen, af te koopen. In deezer voegen krijgt het volk de aanstellingen, en geeft een acte — het stelt aan, en ontvangt den prijs van de ampten of bedieningen, maar betaalt dit geld aan den vorigen Heer — deeze op zijn tijd van het Volk geen betaling krijgende, haalt zijn pretensie op één van 's Lands Comptoiren, en de Ontvanger maant zijn uitschot, des noods bij executie, in van het gerecht, dat

in gebreke blijft; op welke wijze zeer veel, zo niet alles, vereffend kan worden zonder onrecht of verwarring, en met bereyking van het doel, de vrijheid en gelijkheid; verliezende de Heeren daarbij niets dan de waan van hunne meerderheid boven den medeburger, welke ijdelheid niet langer te dragen is, waarvan de waarde ook thans in de cours tot onder nul is gedaald, zo dat zij bij dezelve niets verliezen, maar zelfs winnen.

Dan daar alle deeze zaaken tijd vereischen, moet en kan men dezelve niet overhaast doen; vooreerst om dat daarvoor geen dringende reden is; ten anderen, om dat het stukken zijn van eene blijvende duurzaamheid, en daar de eer van de leden der Regeering tot in het laatste nageslagt mede gecompromitteerd is.

Aldus heeft de ontwikkeling van de vraag, hoe de noodzakelijke remotien te doen, behoudens de onschendbaarheid der wettige possessien, aanleiding gegeven tot een volledig plan, hetwelk boven allen laster verheven is, alle zwaarigheden wegneemt en alle verwarringen voorkomt; terwijl het de order bewaart, ieder geeft wat hem toekomt, en deeze Regeering den luyster van voorzichtige rechtvaardigheid geven zal, ten kosten van niet meer dan twee maanden uitstel, waarbij niemand cenig verlet heeft.

Alzo nu de Publicatie, ontworpen bij het Comité, in het wezentlijke voornamentlijk daarin van dit plan verschilt, dat eenige, in derzelver omstandigheden bepaaldelijk opgegevene remotien aanstonds bevestigd zouden worden, anderen niet, en het onderzoek, welke remotien, na den inhoud dier Publicatie, al of niet zouden moeten worden bekrachtigd of verworpen, eene nieuwe stof tot moeilijke discussien geven zoude, waar toe ook al tijd en moeyte vereischt word, kan de bovenstaande wijze die nieuwen omslag voorkomen, en daarenboven noch afsnijden de deliberatien over alle de pointen der Publicatie, zijnde daaronder eenige welke bedenkelijk voorkomen, als daar zijn in het 1. artikel, dat het politiek gedrag of de denkwijze omtrent het Patriotisme rede zoude zijn van remotie, daar het geen reden is om ook de andere possessien van deeze of anderen verschillend denkende, zelfs onder de afgezette regenten, aan te tasten, volgens de algemeen aangenomene denkwijze, en volgens het geposeerde § 1 van die Publicatie, *zonder andere bijkomende bezwaarende omstandigheden, en zonder gegevene voldoende redenen, gelijk ook § 1, daartoe vereischt worden oorzaaken, die den loets der reden en der gerechtigheid kunnen doorstaan, en die hun met grond het vertrouwen des volks onwaardig hebben gemaakt, welke bijkomende bezwaarende omstandigheden, gegevene voldoende redenen, oorzaken welke den loets der reden en gerechtigheid kunnen doorstaan, en die hun met grond het vertrouwen des volks onwaardig hebben gemaakt, dienen door hooren en weder hooren gewikt en beoordeeld te worden, eer men iemand daarom het zijne beneemt; derhalve schijnt het bedenkelijk in artikel 1, dat politiek gedrag of de denkwijze op zich zelfs alleen, te plaatsen onder de redenen van onmiddellijke remotie, tegen de vorige gronden aan.*

Noch staat in hetzelfde 1. artikel de absentie

geduurende de inquantiering als een reden van remotie — dog de wet van den 31. December statueert daarop *de poene van nadere dispositie*, waaruit geen redelijk mensch de straf van daadelijke afzetting verstaan zal — insgelijks spreekt dat 1. artikel van wangedraagingen en wettig gedaane remotien; beide onbepaalde termen, en die onzeker zijn waarin zij gerekend moeten worden te bestaan, behalve dat zij ook bewijs vorderen. Artikel 2 wil het verzuym van aanmelding van de geleedene remotie ter deezer vergadering houden voor eene stilzwijgende vrijwillig genomene demissie, daar men geen bevel of opontbod, noch termijn van aanmelding kent, op poene van remotie. Artikel 4 demandeert het doen waarnemen van het werk der Schouten aan de Municipaliteiten, dan, zonder eene Instructie nopens de subordinatie der Schouten aan de Municipaliteiten, dat iets geheel nieuws is; dit kan niet gepubliceerd worden.

Doch, om nu niet verder te gaan, deeze bijzonderheden zijn genoeg tot adstructie van de bedenkelijkheden in de Publicatie, waarom dezelve, zo als ze is overgegeeven, niet zonder nadere rijpe overweging zoude kunnen worden gearresteerd; dit is dan ook de reden, dat de ondergetekende bij al het bovenstaande berustende, hetzelfde ter beoordeeling van deeze vergadering overlaat.

Gerapporteerd den 24. April 1795. De With Hoevenaar.

Littera B. (Tweede rapport).

Burgers Representanten!

De Publicatie door uw Committé tot onderzoek der remotien en verdere zaken ten platten lande ontworpen, en door ulieden in handen van de burgers de With Hoevenaar, Camp, Pembroek en van den ondergeteckende gesteld zijnde, ten einde deeze Vergadering te dienen van hunne consideratien en advis.

Heeft den ondergeteckende nodig geoordeeld, nogtans met dien schroom, die hem in zijne nieuwe en nog pas aangevangen loopbaan, als voor als nog door geene ondervinding gerugsteund, en het gewigt der hem opgelegden last gevoelende, natuurlijk moet eigen zijn, vooral als hij het oog slaat op de Publicatie, door uw Committé ontworpen, en op het daarop door den burger de With Hoevenaar aan hem gesuppediteerd en door denzelfden zoo eeven voorgelezen rapport, in welkers vloeiende stijl en geschikte order hij gronden ontdekt, die zijne geringe vermogens en zijne pas ontwikkelende denkkingskracht verre te booven streeven.

Dan aan zijnen pligt getrouw, zal hij met gepaste vrijmoedigheid de volgende aanmerkingen ter needer stellen, dezelve gerustelijk aan het broederlijk oordeel deezer Vergadering submitteerende.

In het 27. articul van de regten van den mensch vind men:

„Geen gedeelte van het Volk kan de macht van „het geheel uitoeffenen; maar elk deel van den „Souverein vergaderd zijnde, behoort het regt te „genieten om zijnen wil in volle vrijheid te kunnen uitdrukken.”

Deezen regel, welke ik voor eene ontegenzegge-

lijke waarheid houde, geeft immers aan het Volk de magt om zijne Vertegenwoordigers, lasthebbers of administrateurs, onder welke benaaming van Drostten, Bailluwen, Schouten, Secretarissen, Municipalen het ook zijn moge, nadat dezelve hun het vertrouwen van het zelve Volk hebben onwaardig gemaakt, af te zetten en anderen in hunne plaats aan te stellen, en hoe kunnen zij ook vertrouwen stellen in diegeene, wier politicque denkwijzen met hunne patriottische gevoelens geheel en al strijdig zijn, of hoe kunnen zij de bevordering hunner belangens van de zoodanige verwagten?

Geene uitsluitende voorrechten, volgens het vijfde articul van dezelve rechten van den mensch, meer daar zijnde, 't geen zegt:

„Alle burgers zijn gelijkelijk geregtigd tot alle „publique ambten; een vrij volk kend geene be- „weegredenen tot voorkeur in zijne verkiezingen, „dan deugd en bekwaamheden.”

Kan dus den eenen boven den anderen niet doen prevaleeren, en volgens het 28. artikel, 't welk daargesteld dat

„Een volk altoos het recht heeft zijne constitutie „te kunnen overzien, verbeteren en veranderen (en „dat) het eene geslacht de aanstaande generation „niet aan zijne wetten kan onderwerpen.”

Zoo kunnen ook gevolgelijk, volgens het 30. articul,

„Openbaare ambten niet aangemerkt worden als „distinctien of belooningen, maar als pligten.”

En is dit eene waarheid, dan kunnen immers de gevoelens van den zeker alom vermaarden Pieter Bort alhier in geene aanmerking komen, die wel duidelijk den oorsprong en de wettigheid der sessien van ambten en bedieningen ten platten lande, als belooningen voor getrouwe diensten en voorzorgen voor den Lande, doet voorkomen.

Dan de tijd, waarin Bort deeze wettigheid veronderstelde, is geheel tegenstrijdig met de tegenswoordige.

Toen moesten de onderdaanen met beevende handen hunne smeekschriften voor den troon hunner dwingelanden nederleggen.

Thans kan het Volk zijne representative Souverainen tot de verantwoording van hun gehouden gedrag voor de vierschaar eener vrije Natie dagvaarden.

En zoude zelfs uit deeze veronderstelling niet voortvloeden, dat alle de onder het vorig bewind aangestelde Schouten enz. als onwettig en onbevoegd tot eenig factum moeten geconsidereerd worden, ter tijd en wijle dat zij door het Volk zelve aangesteld en daardoor gewettigd zijn.

Ingevolge van welke dan ook natuurlijk alle prerogativen van Heerlijkheden en Proostdijen en de daar uit voortvloeiende Leenrechten, Thinsbesmettingen, Uitgangen, Recognitien, Nacoopen, Thinsen, Thindrechten, 's Heerenboedens, Verpagten van viswatenen, even als het begeeven en aanstellen van Bailluwen, Schouten, Municipalen, Secretarissen, Bodens, Schoolmeesters, Veerschippers, approbatien van Predikanten enz. als overblijfselen van het despotisch gezag niet kunnen in stand blijven — maar geheel moeten vernietigd worden, daar van dezelve regten van den mensch het zesde articul aldus luid:

„Vrijheid is dat vermogen, 't welk een mensch heeft om alles te doen dat de rechten van eenen anderen niet benadeelt — desselfs beginsel is de Natuur — desselfs regel is de Regtvaardigheid — desselfs bescherming is de Wet — desselfs zedelijke grensen zijn bepaald bij deeze Leer, *het geen gij wilt dat u de menschen doen, doet hen ook alzo.*”

En in het 20. verder gevonden word:

„Niemand kan van het geringste gedeelte van zijne bezittingen beroofd worden zonder zijne toestemming, ten ware de algemeene noodzakelijkheid, wettiglijk bewezen, zulks volstrekt vordert en op conditie van een voorafgaande billijke vergoeding.”

Zoo kan ook dat zelfde Volk niemand, wie hij ook zij, het minste van zijne bezittingen ontnemen of berooven, ten zij den zoodanigen, wien zij dit doen, door zijne daaden onwaardig aan de Maatschappij en strafschuldig aan de Natie geworden is; of dat hem zoodanige schaarvergoedinge werde gegeven als met de billijkheid en regtvaardigheid overeenstemt.

Diensvolgens moeten zij, die hunne ambten of bedieningen gekogt of op eene als toen wettige wijze ontfangen hebben, indien zij niet om de daar zoo even opgenoemde reedenen, maar alleenlijk om hunne politieke denkwijze afgezet zijn of zullen worden, behoorlijk gededomageerd en schadeloos gesteld worden.

Deeze veronderstellingen tot een rigtsnoer voor het volgende aannemende, neem ik dus de vrijheid verder voor te dragen:

Om de Publicatie, door uw Comité ontworpen, in zoo verre te veranderen:

Dat men in de motiven tot het arresteren dier Publicatie zoodanige argumenten avanceert welke, zonder præjudicie van de voorrechten die aan een vrij volk, als de souverainiteit uitmakende, competeeren, bepalen dat de remotien welke als strijdig tegen de rechten van den mensch, gegrond op vrijheid en gelijkheid, konden geconsidereerd worden, moesten worden hersteld, en dat ten dien einde deeze Vergadering een Comité, ten minsten uit vier leden bestaande, benoeme, omme op alle dorpen ten platten lande te informeeren na den toedragt, den aart en de omstandigheden der zaak die de remotien veroorzaakt of noodzakelijk gemaakt hadden, met autorisatie om zoodanige veranderingen en verbeteringen te maken, als dat zelve Comité, naar bevindt van zaken, zoude oordeelen te behoren.

Ingevolge van hetwelk art. 1 van dezelve Publicatie, zoo niet geheel, ten minsten gedeeltelijk vervalt.

En wat art. 2 betreft, vermeend den ondergeteekende te moeten remarqueeren dat de van hun post ontzette Schouten nonchalant omtrent hunne gaderingen kunnende geweest zijn, zoo van Provinciaale als Consumptive, Dorps en Polderlasten, het van de nieuw aangestelde niet te vergen is dat zij, door de malattentie hunner prædecessoren, in de veroorzaakte restanten zouden moeten lijden, veel min daar voor aansprakelijk kunnen gesteld worden, maar dat hieromtrent, even gelijk bij verkoop van diergelijke ambten veelal plaats had, kan gehandeld worden met die nieuw aangestelde, of

voor de helft van de Gaderpenningen of voor zoodanige arrangementen als zij onder den anderen zullen goedvinden, te qualificeeren en te authoriseeren om dezelve te innen en te vorderen; terwijl den ondergeteekende nogtans, als zeer noodzakelijk, de in dat artikel vermelde borgstelling, zoo omtrent de Provinciaale als Dorpslasten, volkomen approbeerd.

Omtrent art. 7 kan den ondergeteekende niet af zijn aan deze Vergadering voor te draagen, dat hoe zeer het niet dan allerbillijkst is dat alle diegeene, welke onder het vorig, schoon allezints onwettig staatsbestuur, als individueele leeden op eene voor hun als toen wettige wijze in het bezit van zoodanige ambten, als in dat articul staat vermeld, het zij bij koop of bij donatie zijn gekomen, zij egter, dezelve hun ontnomen zijnde, daar voor behoorlijk worden gededomageerd, en zij dus in den daarin bepaalden tijd behoorlijke opgifte van hunne schaden aan het Comité tot de zaken van het platte land zouden kunnen opgeeven; of het nogtans niet nodig ware omtrent die Schouten en Secretarissen, welke hunne ambten gekogt en van dezelve afgezet waren, zoodanige bepalingen te maken, als het wijs en doorzigtig oordeel dezer Vergadering zal vermeen in staat te zijn om te equivalenceeren tegens de nadeelen die zij door de voorengemelde remotien reeds ondervinden, en waartoe den ondergeteekende deeze Vergadering de twee volgende pointen in overweeging geeft:

1. Daar het onbetwistbaar waar is dat de Schouten enz. de ambten gekogt hebbende, dezelve niet anders dan als eene lijfrente kunnen aanmerken, dat dus aan hun door de in hun plaats aangestelde en dus fungerende, hun leven lang gedurende, werde betaald van het montant der zomma's die zij voor hetzelfde (mits daarvan behoorlijke bewijzen produceerende) gegeven hebben, eenen intrest van 4½ percento, of zoo veel minder of meerder als deze Vergadering zal oordeelen te behooren.

2. Indien men hierin niet konde treden, dat dan de van hunne posten ontzette Schouten of Secretarissen, ter dedomageering van hunne schaden, eene losrente van dertig jaren worde gegeven, te rekenen na het montant van hetgeen zij voor hun ambt zullen kunnen bewijzen gegeven te hebben, tegens den intrest van 2½ of 3 percento in 't jaar, en te betalen door de in hunne posten aangestelde en tot de expiratie der losrente aan te stellene Schouten of Secretarissen, en wel met dien verstande, dat dezelve losrenten niet eerder zullen cesseeren voor dat de genoemde dertig jaaren zullen geexpireerd wezen, ofschoon de zoodanige Schouten of Secretarissen voor dien tijd kwamen te overlijden, zoo dat in zulk een geval zoodanige interessen als dan aan de ab intestato of daartoe ex testamento benoemde erfgenamen zouden moeten worden voldaan.

Art. 10 zoude, gelijk art. 1, zijns bedunkens, geheel vervallen.

En aangaande art. 11 vind den ondergeteekende zig verplicht aan te merken, dat het volstrekt strijdig met de souverainiteit des volks is dat hetzelfde geinjungeert worde den tijd, in welko het de vrijheid heeft desselfs vrijen wil te kunnen uitoefenen, en zoude diensvolgens dit articul mede geheel moeten vernietigd worden.

Zie hier burgers Repräsentanten! u mijne gedachten omtrent dit gewigtig stuk vrijmoedig meedegeeft. — Genoegzaame belooning zal mij deezen arbeid verschaffen, indien eenige deezer voordragten iets ten algemeenen nutte en ter bevordering der zoo heilzaame oogmerken van ware vrijheid en gelijkheid kunnen toebrengen.

Utrecht den 24. April 1795. J. P. Westerwijk Forsborgh.

Extract uit de Notulen van de Repräsentanten 's Lands van Utrecht.

Mercurii 20 Maji 1795.

Door de Commissie tot examinatie van de publicatie, rakende de remotien van de Schouten en Gerechten ten platten lande, eenige reflectien¹ zijnde ingediend, met overlegging der gemelde publicatie, hebben de Gecommitteerden van Utrecht, Rhenen, Wijk en Nederkwartier de gemelde publicatie overgenomen, en is voorts goedgevonden, uit hoofde van de wijdeloopigheid der gezegde publicatie, dezelve te doen drukken en aan ieder der leden een exemplaar ter hand te stellen, ten einde zich daaromtrent nader te bekwamen.

CONCEPT PUBLICATIE.

VRIJHEID, GELIJKHEID, BROEDERSCHAP.

De Repräsentanten 's Lands van Utrecht, door een aantal klagten en beswaaren verneemende de handelwijze, op welke de Opgezeeten van deeze Provincie op sommige Dorpen en Plaatzen zijn te werk gegaan in het veranderen hunner Regeeringen, het welk door veelen uit een kwaad oogpunt beschouwd, door geene genoegzame kunde of ondervinding gerugsteund zynde, eerder verstrekken zoude om de Aanhangelingen en Voorstanders van het vervallen Systema van geusurpeerde willekeurige magt der zogenaamde oude Constitutie en het Huis van Orange in hunne verderfelyke oogmerken te doen slaagen, dan om derzelver dweepzieke Slaven van hunne lydelyke gehoorzaamheid en blinde onderwerping te rug te brengen, en door daden, die alleen eigen kunnen zijn aan de ware Voorstanders van de geheiligde Rechten van den Mensch, gegrond op Vrijheid en Gelykheid, van de Rechtmatigheid hunner bedoelingen te overtuigen.

Zoo is het, dat Wy, om in alle de daar uit voortvloeiende onheilen te voorzien, uit het midden Onzer Vergadering een afzonderlijk Committé hebben benoemd en aangesteld, ten einde een Reglement op de Administratie der Politie, Justitie en Finantie ten platten Lande dezer Provincie te ontwerpen, om na ingenomene Consideration en Approbatie van het Volk dezès Landschaps, gearresteerd en geintroduceerd te worden, nochtans uit hoofde van derzelver belangrykheid, en de veelvuldigheid der zaken, hier toe betreklyk, de onmogelykheid van eene spoedige daarstelling penetree-rende, inmiddels uit hoofde van de noodzaaklykheid eener spoedige voorziening van de irregulariteiten of wanvoeglykheden, welke op veele Dorpen plaats hebben, hebben goedgevonden te statuereen, gelyk gestatueerd word by deeze:

Art. I.

Dat alle zodanige remotien van Schouten, Gadermeesters, Secretarissen, en Gerechten ten platten Lande, welke na de maand January dezès Jaars enkel geschied zijn uit hoofde van het Politicq gedrag of denkwijze dier Persoonen ten nadeele der Vryheid en Gelykheid en thans weder ingevoerde representative Regeeringsvorm, of om zodanige wettige redenen en bezwaaren, als de Ingezeten tegen dezelve komen in te brengen, of ook uit hoofde, dat dezelve zich buiten bekoomen permissie, of in weerwil hunner Gerechten en Opgezetenen, zonder bekwaam Persoon in hunne plaatze te stellen, gedurende de Inquartiering der Troupen, dezen Winter hadden geabsenteerd, of anderszins om wangedragingen het vertrouwen des Volks hadden verloor, en die dus by behoorlyke oproeping der Opgezetenen, en de stem der wettige meerderheid zijn geschied, alleen voor wettig zullen worden gehouden, en daar en tegen alle zodanige aanstellingen van Officieren of Municipaliteiten, waarby in de plaats van goede bekende Patriotten, Voorstanders en Aanhangelingen van de zogenaamde oude Constitutie, en het huis van Orange, in het bestuur zijn ingedrongen, of noch mogten gesteld, of ingedrongen worden, by dezen verklaard worden onwettig, krachteloos en van onwaarde, en de Bewerkers van zodanige remotien of Regeerings-veranderingen verantwoordelyk gesteld aan Onze Vergadering of Gedeputeerden, of ook des noods in cas van opzettelyke contradictie aan de gereintroduceerde gedeclareerde vrye Regeeringsvorm, aan den Hove van Justitie deezer Provincie.

¹ (In de hier genoemde reflexien wordt het volgende ten aanzien der Heerlykheden gevonden:

„Ten reguarde van het 6. artikel over de Ambachtsheerlykheden zouden de ondergeteekenden van gedachten zijn dat: Gezien de overgrootte moeyelykheid der zaak en dewijl al mede daaromtrent in de andere provincien niet is voorzien, men dit artikel zoude mit de publicatie laten, tot dat er eene nadere publicatie ten dien opzichte geëmaneeerd werd en als dan art. 6 zou moeten begripen met en ten opzichte van de Schouten enz.

Dan indien de Vergadering mogt begripen dit artikel omtrent de Heerlykheden in de publicatie moest blijven, men als dan hetzelfde diende te veranderen in dier voege: *speciaallyk den oorsprong en den aard hunner pretensien* benevens het belang derzelver voor hunne personen *aan ons* enz., en verder: *ten einde wij derzeleer regtmatigheid*, benevens de behoorlyke schadevergoeding voor het verlies derzelver, overlaten aan de beslissing eener noodzakelyke en dus volstrekt daargesteld moettende worden Nationale Vergadering, of zoo dezelve onverhoopt binnen den tijd van een half jaar na dato dezer publicatie nog niet mogt daar zijn, door ons nader daaromtrent te worden gestatueerd.

En verder in art. 6 over de Schouten en Gadermeesters al mede diende gezegd te worden: *tot dat door eene Nationale Vergadering de verkoopbaarheid* enz. of indien dezelve onverhoopt binnen den tijd van een half jaar niet mogt daar zijn, door ons nader te worden gestatueerd, en verder dat mede in dat artikel zoude dienen gesteld te worden dat ingevalle van dees der Schouten en Gadermeesters binnen den tijd der finale beslissing, zij, of kunne erfgenamen, zullen genieten 4 percento, *tot dat* enz.)

Art. II.

Dat met opzigt tot de remotien der Schouten, als Gadermeesters, uit welken hoofde ook geschied, dezelve hunne Manuaalen, Reekeningen enz. niet zullen behoeven overtegeeven, ten zij dan na behoorlijke schikking met de nieuwe aangestelde Gadermeesters omtrent zodanige restanten, als gemelde Gadermeesters noch van de Opgezetenen onder die Districten, zoo verre de Jaren van praferentie aangaan, te vorderen hebben, om dezelve restanten behoorlijk te gaderen, en dat alvorens door den geenen, die gemelde Manuaalen, Reekeningen &c. overneemt, de behoorlijke Borgen of Cautie voor 's Lands Penningen, by Ons, (voor zoo verre het de gadering der ongelden voor het Provintiaale aangaat) en by de Municipaliteiten, (voor zoo verre het hunne Districten aangaat) ten genooge zullen gesteld zijn, blijvende gezegde Gadermeesters alleen aanspraaklijk voor gemelde Gaderpenningen, tot dat behoorlijke Borgstelling, en de overgifte en overneeming der Manuaalen aan Ons gebleeken is.

Art. III.

Dat alle de van hunne posten ontzette Schouten en Secretarissen verplicht zullen zijn, al is het dat zy, als in het vorige Articul gezegd, de stukken, de gadering betreffende, noch niet behoorlijk hebben kunnen overgeven, de papieren en stukken, welke vereischt worden, zoo tot het doen der Dorps en Consumptie-zettingen, als de Schouwen van Dyken, Wegen, Polders, Wateringen enz., zoo wel als de Ordonnantien en Resolutien daar toe specteerende, zoo verre zy niet hun particulier, maar 's Dorps of 's Polders eigendom zijn, op behoorlijke aanvraag of requisitie der nieuwe Municipaliteiten of Ingelanden en Geërfden, zoo verre zij de Polders of byzondere Corporatien van Eigen Erfdien betreffen, tegen behoorlijk Recepis, en na Inventarisatie zullen moeten overgeven, of zoo verre dezelve ingevolge Articul 2. noch niet kunnen afgegeeven worden, visie verleen, en de nodige Elucidation, des gevraagd, geven: ten einde by contrarie van dien, en daaruit vloeiend verzuim den Lande, of de goede Burgers en Opgezetenen, en byzonderen Eigenaren geen schaade geschiede, voor welke in dien gevalle den geenen, door wien dit verzuim gepleegd wierd, aanspraaklijk gesteld word.

Art. IV.

Dat de nieuwe Municipaliteiten zullen moeten zorgen, dat zoo wel de Consumptie en Dorpszettingen, als de aantekeningen van de Dienstboden, het Hoornvee, de Boomgaarden, Tabak, Vlas en Henniplanden ofte Ontgronding der Veenen, aantekening van de Veenderyen, en Visitatiegelden enz. op de gewoone tyden worden gedaan, en de vereischte Schouwen gevoerd, en daarvan de zettingen en Memorien op den Landschapshuize geleeverd, alles provisioneel conform de generaale Ordonnantie van den Jaare 1686 en andere in vigueur zynde Reglementen op de Schouwen, Reekeningen enz., en op de pene, daar by gesteld in cas van verzuim of overtreding.

Art. V.

Dat alle te vooren gedaane Aanbesteedingen, Contracten van Leverancien enz. door de gerooveerde Schouten of Gerechten qq. aangegaan, van

welke de termynen, by dezelve bepaald, niet zullen zyn geëxpireerd, of het werk en de leveringen volvoerd, van kracht en waarde zullen moeten blijven, en de wederzydsche Contractanten Personeel daar voor verantwoordelijk gesteld, mits nochtans de nieuwe Municipaliteiten, zoo ver hunner Gemeenten of Ingelanden en Geërfden betreft, dezelve in staat stellen om overeenkomstig de intentie dier Contracten daar aan te kunnen voldoen, of dat zy in hunne qualiteit by wederzydsche minnelijke overeenkomst, gemelde Contracten voor hunne Rekeninge geheel en al overnemen, en de Origineele Contracten behoorlijk vry waren.

Art. VI.

Dat het onbetwistbaare recht eens Vryen Volks meede brengt om deel te hebben aan de benoeming zyner Vertegenwoordigers, en om het wezentlijk genot zyner verkregen Vryheid te genieten, dat alle Prærogativen van zogenaamde Heerlykheden en Proostdyen, onder welke benaming ook, en daar uit voortvloeiende Leenrechten, Thins-Besmettingen, Uitgangen, Recognitien, Nakoope, Thinsen, Thind-rechten, 's Heerenbeedens, verpachten van Vischwaten, even als het begeeven en aanstellen van Bailliwen, Schouten, Municipalen, Secretarissen, Bodens, Schoolmeesters, Vcerschippers, Approbatien van Predicanten enz., als overblyfzelen van het Despotiek gezag, niet kunnen in stand blijven, maar geheel vernietigd moeten worden, gelijk dezelve vernietigd worden by dezen, nochtans onder deze bepaling, dat even zoo min het recht eens Vryen Volks door overblyfzelen van het Despotismus kan verkort worden, het te gelijk tegens de waardigheid van dat zelfde Vrye Volk, en tegens de door haar aangenome rechten van den Mensch, gegrond op Vryheid en Gelykheid, strydig is, dat het de wettigheid der eigendommen uit het oog zoude verliezen, of iemand van deszelfs bezittingen berooven, waarom zy, die door de vernietiging der vorgemelde Prærogativen zullen kunnen bewyzen, in hunne wettige bezittingen verkort te worden, verzocht worden, binnen drie Maanden na dato dezes, specialijk den oorsprong en den aart hunner pretensien aan Ons te willen opgeeven, ten einde Wy derzelver rechtmatigheid aan de beslissing eener noodzakelijke, en dus daar koomende Nationale Conventie zullen overlaaten.

Doch ten Reguarde van de Schouten, Gadermeesters en Secretarissen, welke reeds van hunne Posten ontzet zyn, of in het vervolg noch mochten ontzet worden, zullen de nieuwe Schouten, Gadermeesters zynde, en de Secretarissen verplicht zyn, aan dezelve tot provisioneele Dedommagering te betaalen vier percent in 't Jaar, te rekenen van het Montant, dat zy zullen kunnen bewyzen voor hunne Ambten gegeven te hebben, en waar van zy aan het Committé ter onderzoek van de Zaaken van het Platte Land een behoorlyk bewys zullen moeten produceeren, met specificatie van wien, en in welke qualiteit zy dezelve gekogt hebben, wordende dit alles provisioneelek vastgesteld, tot dat door eene Nationale Conventie de wettig- of onwettigheid der verkoopbaarheid van sommigen dier Ambten, en de in dit Artikel zoo even opgenoemde Pointen zullen zyn beslist, latende dus aan de Koopers zodanige reserve van hunne pre-

tensien over, als zy in tyd en wylen zullen nodig oordeelen ter restitutie van dezelve te behooren.

Art. VII.

Dat ook gemelden Repräsentanten zynde voorgekoomen, dat sommige Dorpen of Gerechten, welke te vooren onder eene Administratie zijn gecombineerd geweest, zich hebben gesepareerd, en wederom andere Gerechten, die te vooren separaat waren, zich hebben gecombineerd, zonder als noch eene legale kennis, veel minder voldoende gronden waarop, ter Landschaps-vergadering te hebben opgegeven, waar uit niet anders dan de grootste wanorde in de generale Administratie van de zaaken dezer Provintie zoude moeten ontstaan. Zoo worden alle zodanige Gerechten of Municipaliteiten ten Platten Lande dezer Provintie by dezen mede gesommeert, om binnen den tyd van één maand na dato dezer, de gemaakte veranderingen, en de Gronden en Redenen van wettigheid, waar op, en waarom, behoorlyk in geschrifte gesteld, en gedeceueerd ter Landschaps Vergadering in te brengen, ten einde dezelve te vergelijken met de reeds ingekoomen, en noch intekoomen beswaaren, deswegens en dien overeenkomstig naar recht en billijkheid, te kunnen beslissen; en in 't vervolg by de heffing der lasten zich te kunnen reguleeren.

Art. IX.

Dat alle nieuwe Schouten, Secretarissen en Municipaliteiten, welke reeds aangesteld zijn, of noch mochten worden, voor niet minder, maar wel langer, dan den tyd van één Jaar, die posten mogen werden opgedragen, en door hun aanvaard, en dus alle die geenen, welke als noch maar provisioneel, of voor een bepaalder korteren tyd mochten zijn aangesteld, binnen een maand na dato dezes, zullen moeten worden bevestigd, of vervangen door anderen, welken dadelijk voor niet minder dan een Jaar of tot den tyd der anders gewoone Regeeringsverandering moeten gesteld en bevestigd worden, ten einde zy behoorlyk zouden kunnen verantwoordelyk zijn voor alle gewoone of buitengewoone Acten, Contracten, Rekeningen, Schouwen enz. die onder elk District of Gerecht in ieder Jaar plaats hebben en moeten geschieden, en de verzuimen, die daar in mochten gepleegd worden, niet door geduurige verandering van den een op den ander zouden kunnen worden geschooven, en zy zich daar

door der verantwoordelykheid en reparatie zouden kunnen onttrekken.

En zoo verre er noch andere Fauten, Abuizen of Differenten, zoo ten aanzien van de Remotien of aanstellingen van Officieren, Municipaliteiten, Heemraden, Poldermeesteren of het doen van Aanbestedingen, Rekeningen, Schouwen enz. mochten plaats hebben, welke niet in de bovenstaande Articulen zijn gespecificeerd of beslist, en over welke de Gemeenten of Geerfden het met den anderen door minlyke schikkingen niet eens konden worden, en waar door gevaar zoude ontstaan, dat eenige zaaken van 't publicq Bestuur of Opzicht, welk geen uitstel konden of behoorden te lyden, zouden benadeeld, of verzuimd worden, zullen die geenen, wien zulks aangaat, daar van aanstonds aan het Committé ter onderzoek van de zaaken van het platte Land mede binnen een Maand na dato dezes behoorlyk kennis moeten geeven, ten einde daarin te voorzien, te beslissen en remediëren, zullende, by verzuim van dien, de gebrekige in dezen aanspraakelyk worden gehouden voor alle gevolgen en schaden, die uit zodanige verschillen en nalatigheid zyn voortgevloeit en ontstaan.

Authoriseerende wij by dezen het meergemelde Committé ter onderzoek van de zaaken van het platte Land, overeenkomstig onze Speciale Instructie aan hetzelfde gegeven, om behoorlyk onderzoek te doen, en kennis te neemen van den toedragt van alle Zaaken in deeze geroerd, het zy door Speciale informatie in loco door enkele Afgevaardigden, uit hun midden gedecerneerd, met zodanige adistentie, als zy zullen nodig oordeelen, of om de verschillende Parthyen te hooren, of voor zich in deszelvs vergaderingen op den Landschaps-Huize te doen compareeren, en van hun bevinden ter onzer vergadering te rapporteeren, en vermaanen dien volgende alle Officieren, Municipaliteiten en Gerechten in dien gevalle, gemelde Afgevaardigden van 't Committé ter onderzoek van de Zaaken van 't platte Land, zoo wel de behoorlyke Adistentie des gerequireerd te doen, en de gevraagde Opening en informatie van Zaaken te geeven, en verder zodanig te Respecteeren en te Obedieeren, als aan Afgevaardigden uit de Vergadering van wettige Repräsentanten des Volks dezer Provintie competeerd.

48. RESOLUTIE der Repräsentanten 's Lands van Utrecht op eene missive van het Over- en Nederkwartier en dat van Montfoort over de Concept-publicatie aangaande de Heerlykheden. 9 September 1795.

Ter vergadering zijnde ingekomen en gelezen eene missive van het Nederkwartier, Overkwartier en Montfoort, dd. 2 September 1795, houdende hunne onvergenoegdheid over en beschuldigingen jegens hunne Gecommitteerden ter Vergadering der Repräsentanten en wijders hunne ongenegenheid om de publicatie der Repräsentanten van den 17. Augustus, relatief de Gadermeesters, te publiceren en te affigieren; wijders aandringerende om dezelve publicatie te altereren, luidende dezelve in het brede als hierna volgt:

Extract uit de Notulen van de vergadering

der drie quartieren Overkwartier, Nederkwartier en Montfoort, van den 2. September 1795.

Is voorgelezen een Publicatie van Repräsentanten 's Lands van Utrecht, dato den 17. Augustus 1795, nopens de Cautiestelling van Gadermeesteren ten Platten Lande.

Waarop door een der leeden werd voorgelezen een missive tot antwoord op dezelve door hem geconcipeerd.

Waarover gedelibereerd zijnde, is geresolveerd om deeze missive in zijn geheel aan Repräsentanten

over te geven en de afkeuring deezer vergadering te kennen te geven, te meer daar eenige Repräsentanten te kennen hebben gegeven deeze Publicatie te hebben overgenomen, en er dus bij de Repräsentanten niet was geconcludeert, en dezelve ook niet wisten door wie dezelve was in het licht gegeven. Opdat deeze vergadering aan de Natie kan kennis geven wie zodanig onwettig stuk heeft in de waereld gebragt, zijn onze Notulen geresumeert en de vergadering gescheiden. Was geteekent. D. V. Commenee, Secretaris. Accordeert voor zo veel het geextraheerde aangaat. D. V. Commenee.

Medeburgers!

Toen UL. Publicatie van den 17 Aug. ll. ons voor oogen en ter ooren kwam, waren wij als bedwelmt, wij konden ons niet verbeelden, veel min begrijpen, dat zulk een stuk uit de handen van een waar Patriot, veel min van Volksvertegenwoordigers konde voortkomen, wij moesten het toch eyndelijk gelooven, maar wij moesten ook tevens vast stellen dat niet alleen een geest van verleyding in UL. vergadering hadde gepreſideert.

Medeburgers! hoe kund gij lieden u Repräsentanten of Volksvertegenwoordigers noemen en tevens het oppergezag en een despotiek bestuur over het Volk oefenen! Staat het u vrij om in die qualiteyt, die UL. van UL. medeburgers is opgedraagen, diezelve UL. medeburgers te berooven en te ontzetten van de regten die God en de natuur aan hun geschonken heeft?

Hierom kunnen wij, die elk in ons bijzonder district van onze medeburgers gecommiteert zijn, om voor derzelver welzijn en tegen derzelver onderdrukking te waaken, die Publicatie niet ratificeren, nog derselver afkondiging gedoogen; ja wij kunnen de toestemming der Repräsentanten onzer quartieren zonder onze voorkennis en advies, niet anders aanmerken, dan als een exces dat waardig was door een generaal reclamen van hunne commissien gecorrigeerd te worden. Indien de Repräsentanten van het Platte Land, of wij, off onze Committenten zich wilden bemoeijen met de gadering der lasten in de steeden, wat zouden de Repräsentanten der steeden of hunne Committenten zeggen? zouden zij niet zeggen: „'t is een domestike zaak, die een yder in zijn departement aangaat.” Zekerlijk ja, en dit zeggen wij ook.

Wij in onze qualiteyt kunnen en onze Committenten willen niet onderworpen zijn aan eene overheersching van onze Repräsentanten en nog veel minder eene overheersching van de Repräsentanten der Steeden.

Wij en onze Committenten bekennen met alle weldenkenden dat het Vaderland niet kan bestaan, nog ook onze vrijheyd gehandhaafd worden, zonder opbrenging van schattingen en lasten, en dat dezelve ten vereyste tyden worden opgebragt en ten 's Lands Comptoire betaald.

Wij nog ook onze Committenten hebben daarom ook daarover nooyt gedoleerd; zelfs niet hoe aristocratisch sommigen derzelven ten voordeele der grooten en onderdrukking der kleinen zijn ingevoerd, of hoe onevenredig het een geregt tegen het ander is aangeslaagen geweest; wel wetende dat

alle redressen niet in een oogenblik kunnen geschieden.

Maar wij en zoo niet allen, ten minste het meerendeel onzer Committenten begrijpen dat de wijze der opgadering en de gadering zelve in den boezem van de stemgeregtigden van elk district, of van hunne particuliere Repräsentanten of Municipalen berust.

Dat wanneer er een Gadermeester ter invordering dier lasten nodig is, de aanstelling van zulk een Gadermeester aan die stemgeregtigden of derzelver Municipalen competeert, op conditien en op zodanige borgtocht als dezelve oordeelen te behooren.

En dat dien volgende die Publicatie waarbij Gij Burgers Repräsentanten, UL. de aggregatie der Gadermeesteren en 't judicium over derzelver cautie hebt toegeeygent, onbestaanbaar is en ten eenemale strijdende tegen de regten van den mensch.

En waarlijk, Burgers Repräsentanten, wat kan het UL. verschillen, hoe en door wien de schattingen en lasten opgedaerd worden; als dezelve maar ten vereysten tijde ten comptoire worden overgebragt.

Van wie worden de schattingen en lasten gevordert! Immers de reele van de eygenaaren der Huyzen en Landen en de Personeele van de ingezeeten en off inwooners in elk district.

Indien nu de eygenaars off inwooners van dat vermoogen en in de situatie waren, dat zij weynig dagen voor elke schatting ten comptoire moeste gebragt worden, bij elkander kwamen en een yder zijn contingent bij den anderen bragt, en dat zij die bijeengebragte lasten door een off meer gecommiteerden, ten comptoire lieten overbrengen, hadden zij dan een Gadermeester nodig? Immers neen, en zij konden dan dat gadergeld uytwinnen.

Maar daar alle eygenaars der vaste goederen niet in 't district maar dikwijls zeer verre van daar wonen, en dat er een ontzaglijk onderscheyd van vermoogen en bestaan onder de inwooners plaats heeft, kan de opbrenging en opzameling van elke schatting niet gelijktijdig en op eenen dag geschieden, en daarom moeten er Gadermeesters zijn, die zulks van tijd tot tijd, naar de omstandigheyd en 't vermogen der debiteuren invorderen.

Ziet daar de oorsprong der Gadermeesters en der Gaderampten.

Maar wie moeten voor die gadering zorgen en dat de schattingen ten behoorlijken tijde in 's lands comptoire worden overgebragt?

Wie anders dan de Municipalen in elk district. Deeze zijn het die door de stemgeregtigde burgers aangesteld zijn, om het welvaaren van het district te behartigen en waar te neemen; aan wien de burgers het bewind van dat district hebben opgedraagen en op wien dezelve hun vertrouwen gevestigd hebben.

't Is derhalven geen wonder dat voor omtrent anderhalve eeuwen, toen de despotieke Aristocratie nog zoo veel veld niet gewonnen had, de gadering van alle lasten en schattingen nog heeft berust bij Schout, Buurmeesteren en Scheepenen in elk district en aan dezelve is gedemandeert geweest, die dienaangaande zodanige schikkingen hebben gemaakt als zij ten meesten nutte en voordeele der gemeene geerfden en ingezeeten bevonden te behooren.

Waar uyt gesprooten is dat in die tijden de gadering zeer verschillend is gedaan. Nu door den Schout, dan door de Buurmeesteren, en ook wel bij verpagting door den minst eyschenden, gelijk daar van in verscheide districten nog genoeg voorbeelden en bewijzen voorhanden zijn.

Maar toen de despotieke Aristocratie meer en meer het hoofd opstak, is de verdrukking der Burgers al grooter en grooter geworden, inzonderheid ten platten lande, om dat de maatschappijen daar kleiner zijn; dat de onkunde en een slaafsch bijgeloof, veelal door heerschzuchtige predikers gepredikt wordende, daar grooter was; dat de pragt en praal der grooten daar sterker uytstichterden en den eenvoudigen landman ontzag en vreeze inboezemden; en dat de trotsheid en geweld daarom daar hun grootste kracht konden te werk stellen.

's Lands Regeering, de Staaten dezer Provincie, niet vernoecht om zig den tytel en de magt van Heeren en Souvereinen toe te eygenen en dat despotieke gezag gezamenlijk te oefenen, moesten nog eene ondergeschikte Majesteyt invoeren, die voor geld te bekoomen was, en die dus den veelvermoogenden occasie gaf, om zich als ondergeschikte Souvereinen over de kleyne Maatschappijen te gedraagen, waar door de Staten zig beveligden voor den tegenstand dier veelvermoogenden, ten kosten van het nuttigste gedeelte van het menschedom, den eenvoudigen landman.

De zogenaamde Heerlijkheden, bevoorrens van kleyn aanzien en nog minder gezag, om dat de Heer van een district niet veel hoger werd geconsidereerd dan te zijn de eerste Regent, moesten van tijd tot tijd meer heerlijke regten hebben; sommigen wierden hem van den gewaande Souvereyn gegeven; sommige maatigden de Heeren zig aan en wierden eerst bij oogluiking geduld en vervolgens geaprobeerd tot zo verre eindelijk de landman gebukt ging onder een despotiek gezag der Staten.

Van welke onderdrukkingen geene der minsten is geweest de aanstelling der Gadermeesteren van 's lands en dorpsschattingen en ongeldeen, en wel te meer om dat die gadering doorgaans met het Schoutsamt gecombineerd werd.

Daar het belang dier Gadermeesteren was de vergrooting der lasten, om meer gadergeld te kunnen bekoomen, zijn zij ook altijd geweest de bewerkers van de vermeerdering dier lasten en de tegenstanders tegen alle vermindering of bezuiniging, zoo hoog nodig voor den landman, en dewijl zij als Schouten de hoofden van 't geregt waaren en hun quasie gezag in die qualiteyt doorgaans met trotsheid en geweld handhaafden, steunende op de patrocinie hunner Ambachtsheeren, zijn zij ook meestal geworden onderdrukkers van den ongelukigen landman, waarvan een oneyndig aantal voorbeelden op te noemen zijn.

Terwijl alle klagten daarover aan de Ambagtsheeren gedaan, doorgaans met veragting wierden aangehoord en versmadelijk van de hand gewezen, inzonderheid van de Ambagtsheeren, die met schraapzugt bezielde waaren en hun eygen belang zогten in de knevelarijen hunner Gadermeesteren, om alzo hunne beurzen te verrijken met de verhooging der recognitien of huuren dier Gaderampten, die op sommige plaatsen al zoo hoog gereezen zijn, dat

dezelve verre surmonteeren de helft van 't gadergeld; welke continueele verhooging der jaarlijksche recognitien gecauseerd heeft, dat lieden van aanzien, opvoeding en kundigheyt hebben moeten afzien van Schout- en Gaderampten en dezelve overlaaten ten proije van lieden van fortuyn, die om een figuur in deeze waereld te maken, de schraapzugt der Ambachtsheeren gevoed hebben, en teevens hunne heerszugt en knevelarijen den landman doen gevoelen, overeenkomstig het gemeene spreekwoord: als niets komt tot iets kent het zigzelve niet, en is een yders verdriet.

Dan daar nu, door de herkreegene vrijheid, den mensch in zijne regten, hun door God en de natuur gegeven, hersteld is, is ook alle heerschappij en onderdrukking geceesceerd, de burgerijen ten platten lande erkennen ook geene despotieke Staten of Souvereinen meer en nog minder eenige ondergeschikte Souvereinen of Ambagtsheeren; zij oeffenen zelve door hunne Municipalen of dorps Representanten het bestier hunner Maatschappijen uyt, en teevens het regt en de justitie, ook de omslag en gadering der lasten, zonder daarin eenige overheersching van de volks Representanten te gedoogen.

Zij hebben wel aan hunne Representanten ten Landschapshuyze de magt gegeven, om, met de Representanten der steeden, te concurreeren tot al het geene ten gemeenen welzijn der Provincie verstrekt, maar geensints om eenige toestemming te verleenen aan eenige wetten of ordonnantien ter onderdrukking der burgerijen of maatschappijen ten platten lande; ook hiertoe zijn de Representanten der steeden in 't minst niet bevoegd of geregtigd.

De Representanten der steeden hebben in 't begin der revolutie dit ook zoo begreepen. Zij hebben bij de remotie en vernietiging der twee voorstemmende Staatsleeden en dus van de quasie Representanten van 't Platte Land, wel de Provinciaale directie op zich genoomen, maar niet dan provisioneel. Zij hebben ook aanstonds een plan geconcepiceerd over de representatie van 't Platte Land, dat door de burgerijen ten Platten Lande is geaccepteert, met eenige weynige uytzonderingen, en door de bijkomst der Representanten van 't Platte Land, is eerst de vergadering der volks Representanten gecompleteerd en volkoomen geregtigt tot de directie der provinciaale zaaken, zonder egter daardoor eene volstreckte wetgeevende magt bekoomen te hebben; dat berust alleen en moet blijven berusten in den boezem des Volks.

Dit hebben de provisioneele volks Representanten ook zelve klaarlijk getoont te begrijpen, door hunne aanschrijving aan de kiezersvergaderinge der vier quartieren, om niet uyt elkanderen te gaan, maar hunne zittingen te continueeren, en wel met 't grootste regt, als strekkende ten schakel tusschen het Volk en de Representanten en tot maintien van 't burgerlijk gezag ten platten lande.

Want hier door worden de Representanten van het platte Land verhinderd eenig despotiek gezag of aristocratie over 't zelve te onderneemen, of uyt te oeffenen. Hier door kan den landman verzekert zijn dat zijn recht bewaard wordt en hij, wanneer 't nodig is, opgeroepen word om zijn regt te doen gelden.

't Is daarom onze onvermijdelijke pligt dat wij ons aan UL. Representanten adresseren en ten sterksten insteeren op de revocatie en mortificatie eener Publicatie, die wij en alle weldenkenden niet anders kunnen aanmerken dan voortgevloeyd uyt de pen van een despotiek Aristocraat, die door drogredenen UL. betoverd heeft, onder schijn van voor 't welzijn der burgerijen ten platten Lande te waaiken en alle bankeroeten voor te komen.

Want bij 't eerste artikel worden de stemgeregtigde burgers ten platten Lande verkort in hun regt om vrijelijk eenen Gadermeester te verkiezen, dewijle gijlieden de aggregatie van dezelve en 't judicium over deszelfs borgtogt, die niet gepresteerd kan worden door een man, van wiens deugd, eerlijkheid en goede trouw de burgers zig verzekert houden, wanneer het fortuyn hem niet genoeg begunstigt heeft. Gijlieden Representanten begunstigt nu allerzigtbaarst het vorig gevloekt Oranje bestier en werkt volkomen de despotieke Aristocratie in de hand, door de met regt geremoveerde Schouten en Gadermeesters gelegentheid te geeven in hunne bedieningen, ten minsten in de voordeelen daarvan, te blijven continueeren, of wel den burgeren ten platten Lande te dwingen om Gadermeesters naar u zin en genoegen aan te stellen, en daartoe te benoemen personen, die, zonder op deugd of eer agt te geeven, slegts rijk zijn; die veellicht door verkorting van Stad of Land, door opeeting en uytzuyging van weduwen en weezen, door zwendelarijen en bedriegen van onnozen, of door andere hatelijke middelen schatten hebben verkregen, en die dus in staat zijn de door u geveerde borgtogt te praesteeeren, om vervolgens den eenvoudigen landman te knevelen en te onderdrukken; gelijk het 3. en 4. artikel volkomen bevestigt.

Maar hiermeede nog niet vergenoegd; niet te vreedten met aan UL. zelve een despotiek gezag toe te eygenen, volgt gij het voetspoor der despotieke Aristocraten, die, om de uytoeffening van dat gezag, met zo veel regt door 't volk geremoveert zijn; want gijlieden stelt bij het 5. art. eene ondergeschikte despotieke magt van Ambagtsheeren.

Gij stelt de Ambagtsheerlijkheden cautionair voor de gadering en dus imaginaire dingen. Want zodra de vrijheid over ons aanlichtte, zijn de Ambagtsheerlijkheden als een nevel verdweenen. Alle gezag, heerschappij, luyster en aanzien is terstond wedergekeert in den boezem des Volks, en de pretense Ambagtsheeren kunnen met geen het minste regt langer met eenige cautie voor hunne aangestelde Gadermeesters bezwaard worden dan hunne commissien duuren, en deeze zijn reeds met deezen jaare 1795 gecesseerd; zo dat zij niet verder over de gadering der lasten van 1794 in subsidium verobligeerd zijn en dan nog maar in prive als committent, om alle te kort komingen hunner aangestelde Gadermeesteren tot over den jare 1794 incluis, niet aan de Ambachtsheerlijkheden, want die zijn er niet meer, maar aan hunne eerste en gereedste goederen verhaald te worden.

Dienvolgende is ook 't 6. artikel de ongerijmdheid zelve, waarbij de nieuwe Gadermeesters aansprakelijk gesteld worden voor de restanten der ouden en dus voor de negligencie derzelven; dat niet gerepareerd word door 't vervolg van dat ar-

tikel. Er is waarlijk nooyt slimmer zet gepractiseert om een slof en onagtzaam Gadermeester te beveyligen voor de gevolgen zijner nalatigheyd en om een praetens Ambagtsheer te onthoefen van de subsidiaire cautie van een verkwistend Gadermeester; daar volgens het 7. art. de nieuw aangestelde Gadermeesters voor dat alles moeten opdraaijen. Kortom, hoe meer wij die Publicatie leezen en doorleezen, hoe meer wij overtuygd worden dat dezelve het werk is van een *schijn Patriot*, die de despotieke Aristocratie weder tragt op den troon te zetten, en daarom ook zijn wij genoodzaakt om, in den naam en op ordre onzer committenten, en dus van 't weldenkend gedeelte der burgerlijke maatschappijen ten platten Lande, tegen voornoemde Publicatie te protesteeeren en te requireeren dat dezelve, zonder tijdverzuym, worde geretracteerd en gemortificeert; onze Representanten ten Landschapshuyse wel specialijk ordonneerende en authriseerende om alle devoiren daartoe aan te wenden en in 't werk te stellen en de Publicatie derzelver, daar ze om de voornoemde redenen opgehouden en nog niet geschied is, te verhinderen.

Dan om UL. Representanten! in deeze neetelige zaak, zoo veel ons mogelijk is, voor te lichten en de behulpzame hand te bieden, zullen wij UL. opegeeven de punten, die onzes oordeels daaromtrent behooren vastgesteld te worden.

Deeze zijn:

1°. Dat de oude Gadermeesters zullen continueeren in hunne gadering der lasten en ongelden, tot over den jaare 1794 loopende, voor zoo verre zij dezelve bevorens opgegadert hebben en hunne committenten, de gewezene Ambagtsheeren, als subsidiaire borgen, tot de volle afbetaaling der gaderingen geobligeerd blijven, conform het 81. art. der ordonnancie van 28 Januarij 1686.

2°. Dat die oude Gadermeesters zullen moeten overleeveren aan de Municipaliteyt van hun district, voor den 1. October aanstaande, een of meer distincte en specifieke lijsten van al 't geen zij nog te ontvangen en te betalen hebben, zonder onderscheyd en uyt wat hoofde die ontfangst en uytgift spruytende, of welke natuur of valeur dezelve zijn, en dat zij niet alleen, dus begeerd wordende, dezelve met gewoone ceden moeten sterken, maar ook teflens de geloofwaardigheyd derzelver behoort te verifieeren; op poene van een honderd zilvere dukatons, ten behoeve van 't district te verbeuren.

3°. Dat hunne Committenten, de gewezen Ambagtsheeren, insgelijks voor den 1. October aanstaande aan de Municipaliteyt van het district zullen moeten vertoonen de origineele acte van cautie hunner Gadermeesters, met levering van simple cotype derzelver off andersints eene cotype Authentiek dier acte van cautie, op poene en ten behoeve als voren.

4°. Dat ingeval de Municipaliteyt de gestelde cautie der Gadermeesteren van hun district niet genoegzaam oordeelt voor de nog te ontvangen penningen; of hunne Committent, de gewezen Ambagtsheer, in deeze Provincie daar voor niet genoeg goeod oordeelt, dezelve Municipaliteyt daarvan directelijk kennis zal moeten geeven aan 't Comité van Financie dezer Provincie, om door de Gedeputcerden der Representanten, op 't advies van

dat Comité, deswegens gedisponeerd te worden naar bevind van zaken, op poene van in privee, voor al 't geene dat aan den Gadermeester of den subsidiairen borg mogt te kort komen, responsabel te zijn en te blijven met verhaal aan hunne eerste en geredste goederen.

5°. Dat de Municipaliteit van elk district zal aanstellen een of meer Gadermeesters, zo van 's Lands als Dorps of Districtslasten, of de gadering derzelver reguleeren zo zij ten besten der Burgerij en Landgenoten zullen oordeelen te behooren; mitsgaders van dezelve afvorderen zodanige cautie, als zij daarvoor, volgens Contract of voorgeschrevene Conditiën, zullen bevinden nodig te zijn.

6°. Dat om te prevenieeren dat daaromtrent geene corruptien of misleydingen plaats hebben, de voornoemde aanstellingen, Conditiën of Borgtogten, ten spoedigsten en vooral eer die Gadermeesters in functien treden, immers en ten minsten een maand na de aanstelling, zullen moeten worden geproduceerd ter kamere der Provinciale Financien, om aldaar geexamineerd te worden, op poene van vijf en twintig guldens, ten behoeve van de gemeene armen van 't District te verbeuren voor iedere week dat zij daarin nalatig zullen blijven.

7°. Dat ingevalle de Gedeputeerden der Representanten de gestelde borgtogt niet valibel of genoegzaam oordeelen, de gedane aanstelling van den Gadermeester zal vervallen, ten waare de Municipaliteit van 't District en de stemgeregtigde Burgers zig, zo te samen als elk in 't bijzonder, tot borg voor hem constitueerden; in welken gevalle dezelve en hunne goederen in subsidium daarvoor aansprakelijk zullen zijn en blijven tot den laatsten penning der gadering zal verzekerd zijn.

8°. Dat de oude Gadermeesters binnen veertien dagen na de publicatie dezes zullen hebben over te geeven aan de Municipaliteit van hun District alle Blaffaarden, Leggers en Notitien, hoe genaamd of welker nature dezelve zouden mogen zijn; waaruyt zij hunne Manualen, Gaderboeken of Gaderlijsten geformeerd hebben of moeten formeeren, en dezelve Municipaliteyten, zo omtrend de gadering

als omtrent de qualiteit en quantiteit, alle opening en voorlichting geeven, op poene van een hondert zilveren dukatons ten behoeven van 't District te verbeuren.

9°. Dat de oude Gadermeesters gehouden zullen zijn, zo dra hun door de nieuwe Gadermeesters derzelver commissie zal zijn vertoond, en dat de Gedeputeerden der Representanten derzelver cautie voor valide verklaard hebben, aan dezelve ten allen tijde te geeven visie en voorlichting van hunne Manualen en Gaderboeken, mitsgaders zodanige copijen van dien, als de nieuwe Gadermeesters zullen requireeren, op poene van 25 guldens, bij elke weigering of nalatigheyd ten behoeve van den gemeene armen van 't District te verbeuren. Des zal de nieuwe Gadermeester gehouden zijn den ouden voor die gepretendeerde copyen te salarieren, des noods ter taxatie en moderatie van de Municipaliteit van 't District, of bij malcontentie deswegens, van de Gedeputeerden der Representanten.

10°. Dat de oude Gadermeesters, na 't aflopen van hunne ontvangst en uitgift, zullen moeten doen behoorlijk rekening en verantwoording aan de Municipaliteit van 't District, met overleevering van quitantien en bewijzen; waarvan hun behoorlijke quitantie en receptisse met ontslag van de cautie zal moeten geleverd worden.

Ziedaar, Medeburgers, eene schets, hoe onzes oordeels die netelige zaak zoude kunnen afgedaan worden, zonder de regten van den mensch en van de maatschappijen ten platten Lande te verkorten of te schenden.

Neemt dezelve in rijpe deliberatie en doet ons ten spoedigste U. L. bevinding bekend maaken, want zekerlijk, de omstandigheid der zake vereyscht een kort en goed beraad.

Naar toewensching van heyl en broederschap verblijven wij Uw Medeburgers. De Leeden der drie quartiers vergadering van het Nederquartier, Overquartier en Montfoort. Uyt naam derzelven, D. V. Commenee. In onse Vergadering te Utrecht, 2 September 1795.

49. RESOLUTIE der Representanten 's Lands van Utrecht, met vermelding van eenige, door Gedeputeerden ter centrale Vergadering aller Volkssocieteiten dezer Provincie, voorgeslagen veranderingen in de Concept-Publicatie tot vernietiging der Heerlijkheden, c. a. 30 Julij 1795.

Gehoord de lecture van een adres van de Gedeputeerden ter centrale Vergadering aller volkssocieteiten dezer Provincie, houdende derzelver consideratien, met opzigt tot de Concept-Publicatie tot de vernietiging der praerogatieven van de Heerlijkheden etc.

1. Dat de in art. 6 bedoelde vernietiging der praerogatieven van de Heerlijkheden, uithoofde der daarbij gemaakte bepalingen, aan vele zwarigheden zoude onderhevig zijn, naardien alle de praerogatieven daarin niet zijn genoemd, ook niet wel genoemd kunnen worden, en er dus vele en langwijlige proceduren uit zouden kunnen voortvloeijen, waarom zij in bedenking zouden geven of het, ter wegneming van vele zwarigheden, niet goed zoude zijn het eerste lid van het gemelde 6. art. dus te veranderen:

„Dat alle zoogenaamde Heerlijkheden en Proostdijen, met alle de daaruit voortvloeiende of daaraan verknochte praerogatieven en regalia, hoe deselve ook genaamd mogen zijn, als overblijfselen van het despotiek gezag, geheel vernietigd worden, enz.“

2. Dat ook, hunnes oordeels, de gaderingen op een veel voordeeliger voet, zo voor de gantsche Provincie als voor elk gedeelte derzelve, zouden kunnen geschieden, wanneer ten dien opzichte het volgende werde geobserveerd, echter alles onder billijke schadevergoeding voor dezulken die daardoor mogten zijn gepraecjudiceerd:

„Dat voordaan de Gaders door de Municipaliteit der plaats werden aangesteld, dewelke zich, tot verzekering voor den lande, zo collegialiter als elk in persoon, tot borg voor de gadering zouden moe-

ten stellen, terwijl ter hunner verzekering de gadering niet anders dan ten overstaan van twee Gecommitteerden uit hun midden, in den Gerechts-huize zal mogen geschieden, als waar de gegaderde penningen, tot den gadertijd is afgelopen, zullen worden bewaard in een suffisante kist, met drie slooten voorzien, waarvan eene sleutel onder den Gaarder, en de andere onder de ten dien einde Gecommitteerden zullen berusten. Ook behoorde er ter tijde der gadering een behoorlijke wacht door gewapende burgeren, zo bij dag als bij nacht, in den gerechtshuize gehouden te worden.

Dat het gadergeld door de Municipaliteiten behoorde te worden bepaald in zodanige evenredigheid, als elk in den zijne, overeenkomstig den aart der zaake, nodig zal oordeelen. Dat de gadering der consumtive middelen zoude geschieden op twee achtereenvolgende zitdagen in de maand Maart wegens het dienstboden-, paarden- en hoorngeld; mitsgaders van den impost van het hennip-, vlas en boongaard land op twee achtereenvolgende zitdagen in de maand May, en van de ongelden, en alle andere zo personeele als reële, dorps- of andere lasten, hoe ook genaamd, mede op twee achtereenvolgende zitdagen in de maand Augustus; na afloop van welke respective twee gaderdagen het geld terstond zal worden gesorteerd, en zo spoedig mogelijk overgebracht ten 's Lands comptoiren, voor zoo verre zulks aldaar behoord, door gemelde Gecommitteerden met de Gadermeesters, en geassisteerd door een onderofficier en twee gewapende schutters; zullende terstond na hunne terugkomst de quitantien aan de Municipaliteit ter handen stellen om in de Gerechts-cas bewaard te worden.

Dat de geenon, die in gebreken blijven op de

bepaalde zitdagen, dewelke ten minsten 14 dagen van te voren dienden te worden gepubliceerd, te voldoen, op de gewoone wijze zullen kunnen worden geexecuteerd door den Gerechtsbode; wijders bij derzelver adres voegende, dat ook de aanhangers van het verdervelijk Oranjestad, die tot heden blijven jousseeren van een aantal aanzienlijke posten in deze Provincie, van deselve wierden ontzet, en dat met dezelve zodanige personen wierden begiftigd, van wiens vaderlandsche gevoelens men volkomen overtuigd is, en die door hunne daden getoond hebben deselve waardig te zijn.

Dat ook veele onnutte ambten worden afgeschaft, en de zodanige, waarvan de revenuen onbehoorlijk zijn, worden verminderd, onder welke eerste men inzonderheid zoude kunnen brengen den post van Hoofd-Collecteur van den impost op de turf, alzo die penningen door de respective Collecteurs wel dadelijk aan 's Lands comptoir zouden kunnen worden gebracht, terwijl ook de inkomsten der laatst-gemelde merkelyk zouden kunnen verminderd en, in evenredigheid der moeite en het werk daartoe vereischt, zeer gemakkelijk voor twee procento zoude kunnen worden waargenomen, wanneer dit nu op drie procento bepaald wierd, om een procento aan de Municipaliteit uit te keeren ter hunner dispositie; des winters konden er noch twee procento, boven en behalven de afschaffing van den post van Hoofd-Collecteur, meer dan voormaals ten voordeele van 's Lands casse komen.

En daarop gedelibereerd zijnde is goedgevonden het voorsz. adres te stellen in handen van de Gedeputeerden en het Committé tot de zaken van het platte Land, ten einde de Vergadering hieromtrent te dienen van consideratien en advis.

50. RESOLUTIE der Representanten 's Lands van Utrecht, waarbij op voordragt hunner Gedeputeerden den Hove provinciaal wordt opgedragen een plan te beramen, naar hetwelk de Heerlijkheden c. a. vernietigd zouden kunnen worden. 15 Augustus 1796.

Lunae 15 Augustus 1796.

Bij resolutie van Gedeputeerden, van den 12. dezer, ingediend zijnde derzelver advies rakende de Heerlijkheden, breeder hierna volgende:

Extract-resolutie van de Gedeputeerden 's Lands van Utrecht.

Veneris 12 Augustus 1796.

Op het voorgestelde dien aangaande is geresolveerd, dat van wegen Gedeputeerden aan de Land-schapsvergadering zal worden voorgedragen:

Dat Gedeputeerden daaglijksch in hunne Vergaderingen meer en meer tot hun leedwezen ontwaaren de tweedragt en scheuringen, welke ontstaan uit de stijfhoofdige handhaving der zoogenaamde rechten der Ambachts-heerlijkheden, gegrond op aloude Octrooijen, privilegien en praerogativen, en de daartegen overstaande onvervreemdbare eigendommen des volks, gegrond op de eeuwige, te lang verduisterde en verdrukte doch thans als nieuw herbooren rechten van den mensch; dat van dag

tot dag, deeze tegen elkander inlopende rechten de bronnen zijn van verwarringen, door welk het belang deezes Landschaps, zoowel als dat der bijzondere daarbij geïnteresseerde opgezeten en zeer word verwaarloosd; dat inzonderheid 's Lands belang daar bij lijdt, daar de door het volk, als de daartoe eerst gerechtigde personen, nieuw aangestelde Gadermeesters en Schouten zijn en blijven gepriveerd van die papieren, welke zij tot inning van 's Lands penningen, als de administratie van eene goede, behoorlijke politie, volstrekt noodig hebben, en dit door het voorgewend recht dier Heeren en Vrouwen, welke dat recht dier aanstelling, hoe zeer strijdig tegen de gedeclareerde rechten van den mensch, tot nog toe geoeffend hebben; terwijl aan den anderen kant deeze zoogenaamde praerogativen zoo verre despotiek en voor den vrijen mensch drukkende en vernederende zijn, dat die Heeren en Vrouwen willekeurig willen blijven beschikken over de aanstelling van Schoolmeesters en dergelijken, waardoor aan de ouders de vrije beschikking over de opvoeding en onderwijzing hunner kinderen word betwist, en zij gedwongen om deeze allergewigtigste belangen niet te regelen naar de

inspraak van hun gewisse en kinderlievend hart, maar naar de grilligheid van eenen Heer of Vrouwe; eene slavernij, wier ketenen, hoe onzichtbaar zij schijnen, alledrukkeendst zijn, en in een Land, waar de naam *vrijheid* geen ijdel woordenklank is, niet meer behoort genoemd te worden, daar een vrij volk niets behoort te eerbiedigen dan God en de door het volk zelfs vastgestelde wetten. Gedeputeerden hebben, boven dit alles, meer dan te veel blikken dat de zucht tot heerschen de bezitters dier Heerlijkheden aanzet om de nuttigste besluiten van deeze Vergadering zoo niet geheel illusoir of krachteloos te maaken, ten minsten dezelve dat effect niet te doen sortceeren, hetwelk dezelve behoorden te hebben; te meer daar die geprivilegeerde bezitters, blijkens verscheide omstandigheden, zich meester hebben gemaakt door inkruipingen en overheerschingen van zoogenaamde praerogatieven, welke nooit oorspronkelijk aan Heerlijkheden zijn geaccrocheerd geweest.

Gedeputeerden gebruiken derhalve de vrijheid Representanten te advyseeren, dat, om eens eindelijk alle die verwarringen en tegenstrijdigheden, die zoo allerschadelijkst zijn, te doen ophouden, de Representanten zouden behooren dadelijk den Hove van justitie aan te schrijven en te gelasten, om binnen eenen bepaalden tijd aan Representanten op te geven een Conceptplan van 1°. de middelen, of op welk eene wijze de Heerlijkheden met derzelver zoo origineele als onwettig verkregene of aangematigde Octrooijen, privilegien en praerogativen, als strijdig met de verklaarde rechten des volks en de belangen dezès Landschaps zouden kunnen en behooren te worden vernietigd; 2°. daar onder de verklaarde rechten van den mensch inzonderheid dit recht excelleert, *dat niemand van zijn wettig eigendom tegen zijnen wil kan worden ontzet*, en echter het algemeen belang des volks en het natuurlijk eigendom van allen niet door een bijzonder tegenstrijdig recht en eigendom van een individu kan of behoort te worden verkracht of vernietigd, op welk eene best gevoeglijke wijze de tegenswoordige bezitters dier Heerlijkheden zouden kunnen schadeloos worden gesteld, naar aftrekking van die voordeelen, welke zij, of diegenen,

van welken zij die Heerlijkheden hebben verkregen, hetzij bij donatie, erving of koop, daarvan bij usurpatie hebben genooten, in welk laatste geval, namelijk de verkrijging dier Heerlijkheden door aankoop, de tegenswoordige bezitters behooren gerechtigd te zijn of te blijven, om de schade van het gemis dier door usurpatie daaraan geannexeerde voordeelen aan de vorige bezitters en verkoopers te kunnen verhalen. Accordeert met voorschreven resolutie. P. 't Hoen.

En daarop gedelibereerd is dien conform goedgevonden, ten einde alle verwarringen en tegenstrijdigheden, die allerschadelijkst zijn, te doen ophouden, den Hove dezer provincie aan te schrijven en te gelasten, om binnen een bepaalden tijd aan Representanten op te geven een Conceptplan:

1°. Van de middelen of op welke wijze de Heerlijkheden, met derzelver zoo originele als onwettig verkregen of aangematigde Octrooijen, Privilegien en Praerogativen, als strijdig met de verklaarde rechten des volks en de belangen dezès Landschaps, zouden kunnen en behooren te worden vernietigd.

2°. En daar onder de verklaarde rechten van den mensch inzonderheid dit recht excelleert: „dat niemand van zijn wettig eigendom tegens zijnen wil kan worden ontzet” en echter het algemeen belang des volks en het natuurlijk eigendom van allen niet door een bijzonder tegenstrijdig recht en eigendom van een individu kan of behoort te worden verkracht of vernietigd, almede te informceeren op welk eene best gevoeglijke wijze de tegenswoordige bezitters dier Heerlijkheden zouden kunnen schadeloos worden gesteld, na aftrekking van die voordeelen, welke zij, die Heerlijkheden hebben verkregen, hetzij bij donatie, erving of koop, daarvan bij usurpatie hebben genoten; in welk laatste geval, namelijk de verkrijging der Heerlijkheden door aankoop, de tegenswoordige bezitters behooren gerechtigd te zijn of te blijven, om de schade van het gemis dier door usurpatie daaraan geannexeerde voordeelen aan de vorige bezitters en verkoopers te kunnen verhalen.

Zullende hiervan mede bij extract dezer worden kennis gegeven aan de Commissie tot de Heerlijkheden.

51. ADVIES van den Hove provinciaal van Utrecht, ten gevolge van bovenstaande lastgeving aan de Representanten ingezonden. 20 Augustus 1796.

Medeburgers!

Wij hebben wel ontfangen ulieder missive van den 15. Augustus jongstleeden, waarbij gijlieden hebt goedgevonden van ons binnen den tijd van veertien dagen te requireeren een Conceptplan: Eerstelijk van de middelen off wijze op welke de Heerlijkheden met derzelver zoo origineele als onwettig verkreegen off aangematigde Octrooijen, Privilegien en Praerogativen, als strijdig met de verklaarde rechten van den mensch en burger, en de belangen dezèr Landschap zouden kunnen en behooren te worden vernietigd, en ten tweede aan ulieden te informceeren, op welk eene best gevoeglijke wijze de tegenswoordige bezitters dier Heerlijkheden zouden kunnen worden schadeloos gesteld.

Over deeze zoo belangrijke poineten rijpelijk gedelibereerd, en al hetgeen in deze in aanmerking konde komen door ons met de uiterste en naauwgezette accurateste gewikt en gewoogen zijnde, hebben wij gemeent met die rondborstigheid en openhartigheid, als Raadgevers van den Souverain in 't bijzonder behooren eygen te zijn, in antwoord op ulieder voorgemelde missive te moeten rescribereen.

Dat hoe zeer wij met ulieden hartelijk verlangen, dat tot voorkoming van verdere verwarringen en tegenstrijdigheden, welke uit een conflict van rechten, die door den eene geëischt, en door den andere betwist worden, noodzakelijk moeten gebooren worden, eens eyndelijk eene zoo veel mogelijk vaste bepaling ten aanzien van de rechten der Heerlijkheden mogt worden daargesteld:

Wij evenwel voor ulieden niet kunnen verbergen dat, gelijk alle afzonderlijke Provinciale verbeteringen en vaststellingen omtrent pointen die uit derzelver aart voor een algemeene beschikking vatbaar zijn, het werk eener eenparige Landsconstitutie moeten in den weg staan en belemmeren, en dat zodanige domestike schikkingen, hoe zeer dezelve in het afgetrokkene niet geheel en al nutteloos kunnen beschouwt worden, doch egter altijd alleen als provisioneel moeten worden aangemerkt, om op zijn tijd wederom met andere meer uniforme nationale inrigtingen te worden verwisseld, zoo houden wij het ook daarvoor, dat het opheffen van de bezwaaren, die de ingezetenen der Heerlijkheden binnen deeze Provincie tegens derzelver Ambachtsheeren mogen kunnen aanvoeren, en de billijke schadeloosstelling van deze laatste voor het gemis van zodanige goederen off rechten, die zij bij wettige titul bezitten, een van de aangelegene pointen is, welke volstrektelijk dienen door eene algemeene voorziening der constitutie bepaald te worden.

Te meer daar het ook ligtelijk zoude gebeuren, dat door die Constitutie de Provinciale veranderingen in deeze geheel en al zouden kunnen worden te niet gedaan off op een andere voet worden daargesteld, door welke nieuwe veranderingen deeze off geene wederom zouden kunnen klagen van verkorting van recht, 't welk zij verkreegen hebben, waardoor dan op nieuw diergelijke verwarringen zouden gebooren worden als thans plaats grijpen, en dus ulieder heylzaam oogmerk, door de gevolgen, het bedoelde einde zoude missen.

Het is om alle deze redenen, dat wij de vrijheid neemen om ulieden bij deezen te adviseren, dat daar deze zaak reeds een object der deliberationen van de nationale vergadering is geworden, ulieden aan dezelve zouden voorslaan, dat deeze zaak

zoo spoedig mogelijk bij dezelve worde afgedaan, onder protest dat ulieden zig bij langer verwijl onverantwoordelijk stellen voor de gevolgen, die uit voortdurende verwarringen en tegenstrijdigheeden in deze souden kunnen gebooren worden.

Ons oogmerk is evenwel bij dit advys geensints om deeze zaak daardoor van onze hals af te schuyven, neen! Burgers Representanten, het zijn alleen de voorgestelde eenvoudige gronden, die ons daartoe hebben gedrongen, en wij zijn ook als nog bereydvvaardig, aan ulieder requisitie te voldoen, indien gijlieden mogt goedvinden te persisteeren bij derzelver genomen besluit: maar wij verzoeken als dan, ten einde wij behoorlijk in deeze zullen kunnen te werk gaan:

1°. Dat door een oproeping bij Publicatie van Repräsentanten off van den Hove, op ulieder authorisatie te doen, de beswaaren der ingeseetenen zoo wel als de belangen der tegenswoordige bezitteren der Heerlijkheden soudn behooren te worden ingewonnen, en binnen een bepaalden tijd worden besorgt ter plaatse daar ulieden sullen goed vinden.

En 2°. dat hangende de deliberationen over deeze zaak alles ten aanzien der Heerlijkheden zal mogen blijven in staate, opdat deeze zaak niet verder uit zijn geheel gebragt worde.

En 3°. dat uit hoofde der delicatessie en werkzaamheid dezer materie niet al te korte en bekrompene tijd aan ons worde voorgeschreven.

En hier meede beveelen wij ulieden in de bescherming des Allerhoogsten.

Heyl en Broederschap. Geschreven te Utrecht, den 20. Augustus 1796, het 2. jaar der Bataafsche Vrijheid. Ulieden Medeburgers! Die Praesiderende ende andere Raaden 's Hoofs Provinciaal. Ter ordonnantie van dezelve. J. L. de Vos, Graph.

52. RESOLUTIE der Representanten 's Lands van Utrecht, met een Concept-Publicatie tot vernietiging der Ambachtsheerlijkheden c. a. 25 Augustus 1796.

Jovis 25 Augustus 1796.

Op het bij resolutie van Gedeputeerden van den 23. dezer geadviseerde, is dien conform, uit aanmerking van de daaglijksch voorkomende en meer en meer toenemende verschillen over de zogenaamde Rechten en Privilegien der Ambachts- en andere Heerlijkheden, en de natuurlijke Rechten van derzelver ingezetenen, goedgevonden dadelijk te arresteren, zoo als gearresteerd wordt bij deze, de bij voormelde resolutie overgelegde en hierna volgende Publicatie.

Hebbende Utrecht dezelve overgenomen om hierop heden over agt dagen te berichten.

CONCEPT-PUBLICATIE.

VRIJHEID, GELIJKHEID, BROEDERSCHAP.

De Representanten 's Lands van Utrecht allen den geenon die deezen zullen zien of hooren lezen, Heil en Broederschap! Doen te weeten, dat alzoo wij tot ons leedweezen zien, dat ten platten

Lande deezer Provincie de verschillen tusschen de bewooners der Dorpen en Gerechten en derzelver Ambagts-heeren of Heeren, over het recht van aanstelling der Dorps-ambtenaren van dag tot dag toeneemt, en daar gemelde Heeren zich op de praëminentien en regalia aan hunne Heerlijkheden verknogt, beroepen, en de opgezetenen daartegen hun natuurlijk recht tot alle de aanstellingen der dorps-ambtenaaren aanvoeren, kan het niet anders, of de verwarringen moeten daardoor aangroeijen, al het welk van zorgelijke vooruitzichten is, *al waarom* wij hebben beslooten te statueeren, gelijk wij statueeren bij deezen:

Dat, aangemerkt het natuurlijk recht, aan elk vrijgebooren opgezeeten competeerende, van den dag der publicatie en affixie deezes, de aanstellingen van predicanten en andere kerkelijke ministers en suppoosten alleen zal geschieden door de kerkgemeentens dier plaats, waar de vacatuure zijn zal; dat de Schouten, Gadermeesters, Schippers, Schoolmeesters, Doodgravers en verdere dorpsambtenaaren zullen worden aangesteld door de Municipaliteit en Stengerechtigden dier Ambagts- en andere

Heerlijkheden, in naam des volks, terwijl de Poldermeesters alleen zullen worden verkoozen door de Ingelanden, als daar toe alleen betrekking hebbende. Dan tevens in aanmerking genomen zijnde, dat volgens de gedeclareerde rechten van den mensch, niemand van zijn wettig eigendom, het zij door erf, donatie of aankoop verkreegen, kan worden ontzet, zonder eene evenredige schadevergoeding, ook de schadens, welke de voormelde eigenaars dier Heerlijkheden, zoo door het missen van recognition als andere genotene gelden, volgens derzelver juiste opgave aan de Gedeputeerden deezer Provincie, komen te lijden, behooren te worden vergoed, en wel bij wijze van eene jaarlijksche betaling van de intressen van dien, en dit op eenen onderling be-

paalden tijd, zullende deeze betaaling dier intressen geschieden uit de dorpslasten, en zulks zoo lang tot dat ten deezen opzichte door de Representanten van het volk van Nederland, vóór of bij het vestigen eener ééne en ondeelbare Republiek, finaal zal zijn geconcludeerd.

Worden wijders alle diegeenen, die van hunne posten door het volk zullen worden of zijn ontzet, ten scherpste gewaarschuwd, niet verder met de waarneming dier ampten, van welke zij zijn ontzet geworden, te continueren, op eene boete van 100 zilveren ducats, ten behoeve der Dorpscasse te verbeuren, en zelfs arbitraire correctie naar exigentie van zaaken.

En op dat niemand enz.

53. PUBLICATIE der Representanten 's Lands van Utrecht, waarbij de Ambachtsheerlijkheden en daaraan verbondene regten worden vernietigd. 15 October 1796.

Extract uit de notulen der Representanten 's Lands van Utrecht.

Saturni 15 October 1796.

Bij resolutie van Gedeputeerden, van den 14. dezer, overgelegd zijnde de navolgende Concept-Publicatie omtrent de Heerlijkheden en daarop gedeclareerd, is voornoemde Publicatie geapprobeerd en gearresteerd en verstaan dat dezelve ten spoedigsten zal worden afgedrukt en ten fine van publicatie en affixie afgezonden.

Utrecht ziet de conclusie aan.

PUBLICATIE.

GELIJKHEID, VRIJHEID, BROEDERSCHAP!

De Representanten 's Lands van Utrecht, allen den geenen, die deze zullen zien of hooren leezen, Heil en Broederschap! doen te weten: Dat van den eenen kant Ons van dag tot dag menigvuldige klagen en bezwaaren worden ingebracht over de ongeregelde heden, welke noodwendig uit de plaats hebbende remotien ten Platten Lande voortvloeijen, waar door 's Lands inkomsten aanmerkelijk worden benadeeld, de schadelijkste tweedracht word voortgekweekt, en de verwarringen in het openbaar bestuur hand over hand toeneemen; dat echter aan den anderen kant den vryen Landman het natuurlijk en onbetwistbaar recht toekomt, om zelve zoodaanige personen aantestellen, welke de publieke directie van zaaken, District, Dorp of Gerecht raakende, in handen hebben, en dat de billijkheid vordert, dat hy hierin met de Inwooners der steeden dezes Landschaps worde gelijk gesteld, al waarom Wy beslooten hebben te statueeren en te arresteeren, gelijk Wy statueeren en arresteeren by dezen.

Art. I.

Dat van nu af aan alle prerogatieven en voorregten der Ambagtsheeren, als het af- en aanstellen van Drossaarden, Bailluwen, Schouten, Gadermeesters, Secretarissen, Municipaliteiten, Bodens, Beurtschippers en andere Amptenaaren, onder welke benaaming ook, mitsgaders het regt van Nakdop of zodanige andere als voormaals door de genoemde

Ambagtsheeren zijn uitgeoefend en bezeten, van dit oogenblik af aan worden vervallen verklaard en vernietigd, gelijk dezelve vernietigd worden bij dezen, en dat alle de bovengenoemde af- en aanstellingen in het vervolg door de Stemgeregtigde Burgers van het District of Dorp, waar dezelve mogten voorvallen, zullen geschieden, gelijk ook ten opzichte van het Polderbestuur, de af- en aanstellingen van Heemraaden, Poldermeesters en wat dies meer zij, voortaan door de Ingelanden van dat District zullen geschieden.

II.

Dat, schoon dit recht van af- en aanstelling aan het Volk van ieder District wordt toegekend, het echter hun niet zal vrystaan, de bovengemelde Ambtenaaren van hunne posten te ontzetten en anderen in derzelver plaatsen aantestellen, zonder wettige redenen daar toe te hebben, welke redenen zij verplicht zullen zijn aan Onze Gedeputeerden, of by het volgend Bestuur, aan het Comité van Algemeen Welzyn, ter beoordeeling en beslissing voortedragen; blyvende hier van echter uitgezonderd de af- en aanstelling van de respective Municipaliteiten, Bodens en Beurtschippers of zodanige Ambtenaaren, welke of jaarlijksch volgens daar van gemaakte contracten van hunne posten moeten afstand doen, of welke directelyk tot het huishoudelyke Bestuur behorende, door de respective Municipaliteiten kunnen af- of aangesteld worden.

III.

Dat, daar niemand zonder eene behoorlijke schadevergoeding in zijn eenmaal, het zy by aankoop, erffenis of donatie verkreegen recht mag worden verkort, alle de zodanigen, welke door de bovengenoemde erkenning van het onbetwistbare recht eenes vryen Volks zouden vermeenen schade te lyden, of in hun verkreegen recht te zijn verkort, zich uiterlijk binnen den tijd van drie maanden na het publicceeren dezes, zullen hebben te adresseeren aan Onze Gedeputeerden, of wel aan het Comité van Algemeen welzyn, met opgave van de schadens, welken zy hier door hebben geleden of lyden, ten einde aan dezelve zodanige schadevergoeding te bezorgen, als met de billijkheid en rechtvaardigheid zal overéenkomen.

IV.

Dat van 's gelijk alle de zodanigen, welke door de plaats hebbende remotien in hun door aankoop verkreegen recht vermeenen verkort te zijn, de schadens, welke zij daar door hebben geleden of lyden, in bovengemelden tijd aan eene der twee straks genoemde Collegien zullen moeten opgeeven, ter verkryging van gelyke behoorlyke schadevergoeding.

V.

En zullen die geenen, welke zich in eenig opzicht tegens deze Onze goede intentie en begeeren zouden verzetten, als Verstoorders van de openbare rust, en Ondermyners van 's Lands welzijn, naar exigentie van zaaken worden gestraft.

Gelastende Wy allen Officieren en Justicieren, en principaal die van Onzen Hove van Justitie, behoorlyk zorg te dragen, dat aan dezen stiptelyk worde voldaan.

En op dat niemand hier van eenige ignorantie pretendeere, zal deze alomme worden gepubliceerd en geaffigeerd als naar behooren.

Aldus gedaan en gearresteerd op het Landschaphuis binnen Utrecht den 15 October 1796. Het tweede Jaar der Bataafsche Vrijheid. Was geparafeerd. B. Jurrns vt. Onderstond: Ter Ordonnantie van voornoemde Repräsentanten. Was getekend: P. 't Hoen.

54. RESOLUTIE van het provinciaal Bestuur 's Lands van Utrecht, houdende benoeming eener Commissie tot regeling der schadeloosstellingen voor Ambachtsheeren, enz. 30 Nov. 1796.

Woensdag 30 November 1796.

Nogh bij Resolutie van het Committee van Algemeenen welzijn, van den 25. dezer, zijnde voorgedragen om eene Commissie te benoemen, ten einde te reguleren de wijze van schavergoeding voor Ambachtsheeren, Schouten, Gadermeesters, etc., als

mede om eene ampliatio op de Publicatie aangaande de Heerlijkheden te concipieren, indien zulks nodig mogt worden bevonden.

En daarop gedelibereerd, is goedgevonden ten fine voorn. te verzoeken en te committeren de Burgers van Westreen, Linthorst, Steenbeek en Droghoorn.

55. EXTRACT uit de Notulen van het Provinciaal Bestuur 's Lands van Utrecht, met vermelding van een verzoek om Declaratoir of de Proostdij van St. Jan onder de vernietigde Heerlijkheden behoort. 30 November 1796.

Woensdag 30 November 1796.

Op de requeste van Gijsbert Dirk Cazijs, in qualiteit als gemagtigde van zijne Hoogheid den Heere Prince van Nassau-Weilburg, in deszelfs betrekking van Proost en Archi-Diacon der kerk St. Jans alhier, houdende dat tot dezelve Proostdij van oudsher onder anderen behoort heeft de Hooge Heerlijkheid van Achtienhoven. — Dat zoo over deze Hooge Heerlijkheid als over die van Mijdrecht, Wilnis, Thamen en den Uithoorn tot Bailliuw, al over verscheide jaren, is aangesteld geweest Josua Ottens; dan dat het nu onlangs is gebeurd, dat een vrij aanmerkelijke diefstal onder Achtienhoven gepleegd zijnde, die van den Gerechte van laatstgemelde Heerlijkheid daarover hebben geschreven aan den voorn. Josua Ottens, ten einde in deszelfs qualiteit daaromtrent de noodige informatien te nemen, dan met geen ander gevolg dan dat die in den Gerechte eerst eenige voorwendselen heeft gebezigd, ten einde zich daarvan te excuseren en voorts geheel van den Post van Bailliuw van Achtienhoven heeft afgezien. Dat daarop de Requestrant in zijne qualiteit instantelijk is aangezocht, om de noodige voorzienige te doen, ten einde iemand gesteld werde, die gemelde post van Bailliuw konde

waarnemen en dus de Justitie behoorlyk konde worden geadministreerd. Dat hij Requestrant aan den eenen kant wel heeft gepenetreerd het gewigt en de pressance der zaak, maar aan den anderen kant daarin heeft moeten difficulteren, uit hoofden der Publicatie van 15 October ll., welke gaat over de Ambachts- en niet over de Hooge Heerlijkheden, schoon het zeker is dat onder de benaming van Ambtenaren, welker aanstelling aan stemgerechtigde burgers van het District wordt toegekend, ook die van Drossaarden en Baillieuen gevonden worden. Dat hij niet zonder reden bedugt is, door het aanstellen van een Bailliuw van Achtienhoven, zich te brengen onder de poenaliteit, bij het 5 art. ge-expresseert. Dat de goede orde en administratie der Justitie vereischt dat daarin ten spoedigsten werde voorzien en de Justitie haar loop krije. Verzoekende derhalven, dat bij deze vergadering werde gegeven Declaratoir of Explicatie, of de Hooge Heerlijkheden mede moeten worden geconsidereerd in de dispositie van de hier voren gemelde Publicatie begrepen te zijn dan niet, ten einde in het laatste geval, door den Requestrant de noodige aanstelling kan worden gedaan.

Is geappointeerd: Zij deze gesteld in banden van de Commissie tot de Heerlijkheden.

56. *EXTRACT uit de Notulen van het Provinciaal Bestuur 's Lands van Utrecht, houdende een voorstel om de Publicatie van 15 October ll., tot vernietiging der Ambachtsheerlijkheden, voor als nog buiten werking te stellen. 21 December 1796.*

Mercurii 21 December 1796.

Door den burger Camp ter vergadering overgelegd zijnde eene propositie, houdende om de Publicatie van den 15. October ll., tot vernietiging der Ambachtsheerlijkheden genomen, te surcheren en buiten werking te stellen, tot dat vooraf een plan, hoe, en waaruit, of van en door wie deze schadevergoeding zal betaald worden, zal zijn vastgesteld, en dat het Committé van Algemeen welzijn of Finantie werd gelast, in de kort mogelijksten tijd een plan aan deze Vergadering op te geven, op wat wijze de afgezette Gadermeesters schadeloos

zouden kunnen worden gesteld, als mede op welke wijze de bezitters van Heerlijkheden, door de voorgenomen vernietiging, schadeloosstelling zou kunnen gegeven worden en dat in alle gevallen het 2. art. van voorn. Publicatie als onbestaanbaar wordt vernietigd, op dat, als deze voorzieninge zoude zijn geschied, het Decreet van den 15. October ll. zonder eenig verwijl op eene regtvaardige wijze ter executie zal kunnen worden gebragt.

En daarop gedelibereerd is goedgevonden dezelve te stellen in handen van de Commissie tot de Heerlijkheden.

57. *EXTRACTEN uit de Notulen van het Provinciaal Bestuur 's Lands van Utrecht, vermeldende het verzoek van een aantal bezitters van Heerlijkheden, tot handhaving van hunne regten als zoodanig. 21 December 1796. 4, 11 Januarij 1797.*

Mercurii 21 December 1796.

Op de Requeste van onderscheidene Personen, allen bezittende of administrerende de Heerlijkheden van Willeskop en Blokland, Schalkwijk, Maarn en Maarsbergen, Aschat, Breukelen, Heemstede, Velthuysen en Heykoop, Hoogland en Eniclaer, Ouden Rhijn en Heycoop en Pijsweerd, allen verzoekende, om redenen en motiven bij Requeste zeer ampel gededuceerd, dat de Requesteranten zoo in privé als qualiteit dadelijk en efficacieuslyk mogen worden gemaintineerd bij het goed regt van eigendom van hunne Heerlijkheden en bij het percipieren van de vrugten en revenuen als uit dat eigendom dadelijk voortvloeyen, of dat daaromtrent zoodanige andere schikkingen mogen worden bearaamd, alswelke met dat hoofdoogmerk der Requesteranten overeenstemmen.

Mercurii 4 Januarij 1797.

Op de Requeste van Mr. Floris Petrus van Ewijk, eigenaar der Ambachtsheerlijkheid van Oostbroek en de Bilt, c. s., houdende dat de Representanten bij Publicatie van 15 October 1796 goedgevonden hebben de Ambachtsheeren vervallen te verklaren, onder andere regalia, van het recht tot aanstellen van Schout en Gadermeesters. Dat men heeft goedgevonden (het Schout en Gadermeester-ambt van voornoemde Heerlijkheid sedert eenige dagen vacant geworden zijnde) ingevolge voornoemde Publicatie de stemgeregtigden van Oostbroek en de Bilt, c. s. op te roepen tegen Dingsdag den 10. dezer loopende maand, tot het verkiezen van een Schout en Gadermeester, zonder den Requesterant hiervan legale kennis te geven, veel min te conveniëren over eenige recognitie, door den toekomenden Schout en Gadermeester aan den Requesterant uit te keeren, waardoor hij Requesterant dadelijk wordt ontzet van zijn voornaamste inkomen en zal moeten zien, dat andere over zijn eigen goed, door deszelfs voorzaten van den Lande bij openbare vei-

linge gekoft en met klinkenden gelde betaald, naar welgevallen tot zijne aanmerkelijke schade disponeren, en welke schade, daar de Heerlijkheid van den Requesterant van den Lande gekoft is, op deze Vergadering, als deszelfs Guarandeurs, in deze noodzakelyk moet devolveren. Dat hij nevens andere Ambachtsheeren zich heden over agt dagen, bij requeste, over de hier bovengemelde Publicatie zal adresseren en eene verandering van dezelve verzoeken, immers dat dezelve geen effect hebbe voor en al eer wegens eene billijke schadevergoeding tot genoeg van de requesteranten geconvenieerd is — verzoekende, hangende de deliberatien over deze zaak, provisioneel te mogen worden gemaintineerd, en aan Hem door Hoogstdezelve de faculteit verleend, om in dit singulier geval een Schout en Gadermeester provisioneel te mogen aanstellen en het recht, den stemgeregtigden bij Publicatie van 15 October 1796 toegekend, mede provisioneel mag worden gesurcheerd en hen lieden geinsinueerd met de verkiezing niet voort te gaan.

Mercurii 11 Januarij 1797.

Op de Requeste van W. R. van Tuyll van Serooskerken, Heer van Zuylen; J. J. van Zuylen van Nyevelt, wegens de Heerlijkheid de Haer c. a.; P. van Randwijck, Douairière van Tuyll van Serooskerken, wegens Maarssen; Huydecoper van Maarsseveen, Ambachtsheer van Maarsseveen en Neerdijk en van J. J. van Westrenen, wegens de Heerlijkheid van Sterkenburg, daarbij overleggende eene ampele en door hun mede onderteekende memorie van remarques over het ongelijk, dat de Ambachtsheeren in de Provincie van Utrecht zoude worden aangedaan door de executie van de Publicatie van de Representanten van gemelde Provincie, in dato 15 October 1796 — verzoekende dat deze Vergadering, bij interpretatie en des noods bij alteratie van gemelde Publicatie, zal willen verklaren dat dezelve voor als nog geen effect zal sorteren, immers en in alle gevallen, dat Hoogst-

dezelve met de dadelijke executie van dit gearresteerde niet zullen laten voortgaan, zonder den Ambachtsheeren gelegenheid te geven hunne belangen, zoo op de zaak ten principale, als subordinatelijk op het point der schadevergoeding, bij den competenten regter in te brengen en door middel van de ordinariis justitie zich in het bezit en de exercitie van hunne rechten te doen herstellen en handhaven; declarerende nimmer vrijwillig daarvan afstand te zullen kunnen doen, en niet dan door een *Via major* genoodzaakt, zich daarvan te laten ontzetten.

Op de Requeste van Matthijs van Son, als gevolmagtigde van Sophia Johanna Balde, gespaarde huisvrouw van Mr. Herman van de Poll, Mr. Cornelis van der Hoop Gijsbertsz, als in huwelijk hebbende Rogina Catharina Balde, en Mr. Hendrik Huyghens, als in huwelijk hebbende Anna Adriana Balde, de eerste in zijne voornoemde qualite en de twee anderen uit naam hunner huisvrouwen; zijnde gemelde vrouwen de drie eenige dochters en erfgenamen van wijlen Mr. IJsbrand Kieft Balde en wijlen Vrouwe Nicolaa Geertruyd Smissaart, indertijd Heer en Vrouwe der Ambachtsheerlijkheid Loenen en Nieuwersluis, verzoekende mede alteratie der Publicatie van 15 October 1796, en in hun regt van eigendom en de daaraan verknogte praerogativen en voorrechten gemaintineerd te worden, dat de acte van aanstelling aan Krijn Hogeveen, als Schout en Gadermeester van Loenen en Nieuwersluis, door de overledene Vrouwe der gemelde Ambachtsheerlijkheid aan denzelven gegeven, gerespecteerd en dezelve in zijne Posten, waarvan hij op eene onwettige wijze als het ware is ontzet geworden, hersteld werde, mits doende de gerequireerde belofte of verklaring, en eindelijk dat het deze Vergadering behagen moge, tot verzekering der revenuen van voornoemde Heerlijkheid, hen vertoners te auctoriseren om van de Schout, Gadermeester, Secretaris, Schippers en verdere ambtenaren zoodanige jaarlijksche recognitien te vorderen, als dezelve in redelijkheid zullen vermeenen te kunnen vorderen, of zoo als dezelve anderszins onder approbatie van Hoogstdezelve zullen gereguleerd en bepaald worden.

Op de Requeste van Theodorus Koppen wegens L. P. van Tets, als eigenaar van de vrije Heerlijkheid van Langerack bezuyden de Leeq; F. Wittevaal wegens de Heerlijkheid Stoetwegen; H. Swelengrebel wegens de Heerlijkheid den Nyendijk; G. Munnicks als eigenaar van de Heerlijkheden van Gerverskop, Breudijk, Groote en Kleine Koppel en Maarschalkerweerd; L. van Toulon van Wulven, als Ambachtsheer van Wulven; D. G. van Teylingen, als eigenaar der Ambachtsheerlijkheid van Camerik en de Houdijken; D. W. Lestevenon, als possiderende de Ambachtsheerlijkheid van Schonauwen; J. de Vries, als eigenaar van de Ambachtsheerlijkheid de Lange en Ruigo Weide; P. C. Hasselaer, als eigenaar der beide Ambachtsheerlijkheden van Eemnes binnen- en buitendijks; F. P. van Ewijk, als Ambachtsheer van Oostbroek en de Bilt, c. s.; A. Coenen, als Ambachtsheer van 's Gravesloot; Jan Sluyterman, wegens Lopick, Lopicker Capel, Segveld, Segveldebroek, Camerik Mijzide en Reyerskop Cruningen; W. van Dam,

wegens Driebergen, item wegens Papendorp, Cattenbroek bij Zeist en Rijzenburg; J. L. Kien, wegens den Ambachtsheer van Oostveen c. s., Kothen, Doorn, Over- en Nederlangbroek, Galekop, Kranenhofstede en de Kijshoef; W. G. van Nes, voor de Ambachtsheeren van Vleuten, de Meern en Hulle, item voor de Ambachtsvrouw van Cattenbroek, Uiterdijken van Mastwijk, Schagen en den Engh; L. van Beusechem voor zijn vader G. L. van Beusechem, als Ambachtsheer van Harmelen, Harmelerwaard, Haanwijk en Bijleveld; Herman Angelkot, Ambachtsheer van de Hegge op Themaat; J. B. Strick van Linschoten; P. van Spall, qq. wegens de Ambachtsheerlijkheden van Abcoude, Abcoude Proostdye en Aasdom in 't Veen, van Breukelen-Proostdye, Breukelenveen en Reyerskop; G. D. Cazius, qq. wegens de hooge Heerlijkheden in de Proostdye St. Jans en de Ambachtsheerlijkheid Oudhuysen.

J. D. Cupere voor Mr. H. de Roo, Ambachtsheer van Wulverhorst, van Cromwijk, Wulverhorst en Linschoterhaar.

N. C. de Wee, voor 't Capittel van St. Jan als eigenaar van de Ambachtsheerlijkheid Slagmaat.

P. de Malepert voor de Ambachtsheerlijkheden van 't Over- en Nedereynd van Jutphaas; N. van Westreenen, als Ambachtsheer van Lauwenregt; — verzoekende dat de Publicatie van 15 October 1796 mag worden ingetrokken en buiten effect gesteld, immers en ten minsten gesurcheerd, en zij gemaintineerd bij hun lieder aloud verkregen recht, zoo ten opzichte der eigendommen, als ten aanzien der inkomsten en verdere emolumenten van de respectie Ambachtsheerlijkheden etc.

Op de Requeste van F. van Collen Junior, als Ambachtsheer van Tienhoven; P. A. Godin, als Ambachtsheer van Cockengen; Nic. Calkoen en A. Calkoen, als Erfgenamen en Executeurs van wijlen Mr. Abraham Calkoen, Ambachtsheer van Cortenhoef; J. J. de Bye en N. W. Buddingh, voor Weesmeesteren der Stad. Amsterdam, als administrerende de Heerlijkheden van Hagestein, Niecoop, Portengen Zuideind, Locfgeregte van Ruwiel of de Lage Haar, Gerverskop Utenhams, Gerverskop Staten, Gielgensdorp, Vijfhoeven en Kortrijk; alsmede voor J. van Raye, eigenaar der Ambachtsheerlijkheid Breukelerwaard.

N. W. Buddingh, als gelaste voor den Ambachtsheer van Nichtevecht; Gijsbert Reitz, namens Anna Geertruyda Jacoba Bosch, Ambachtsvrouw van Bunschoien; N. W. Buddingh, als gelaste van den Ambachtsheer van Woudenberg en Gerestein; verzoekende dat de Publicatie van 15 October 1796 in zoo verre mag worden gealtereerd, dat de Requestranten zoo in privé als qualité dadelijk en efficaeuslyk werden gemaintineerd bij het goed regt van eigendom van hunne Heerlijkheden en bij het percipieren van de vrugten en revenuen, als uit dat eigendom dadelijk voortvloeijen, of dat daaroemtrent zoodanige schikkingen mogen worden be-raamd als welke met het hoofdoogmerk der Requestranten overeenstemmen.

Op de Requeste van L. C. van Laer, als administrerende de Hooge Heerlijkheid Zeist, verzoekende uitstel voor den tijd van drie maanden, om de

schade door het vernietigen der Praerogativen der Ambachtsheerlijkheden op te geven.

Is op alle de voornoemde Requesten respective-

lijk geappointeerd: Zij deze gesteld in handen van de Commissie tot de Heerlijkheden.

58. EXTRACT uit de Notulen van het Provinciaal Bestuur 's Lands van Utrecht, met vermelding van een voorstel om de Publicatie tot vernietiging der Ambachtsheerlijkheden, ten aanzien der remotien van ambtenaren ten platten lande, voor als nog buiten werking te stellen. 11 Januarij 1797.

Mercurii 11 Januarij 1797.

Door den Burger de With-Hoevenaer ter Vergadering zijnde geproponceerd, daar op gisteren in Committé van Algemeen Welzijn gezien had, dat de resolutie op het stuk van remotie in de gevolgen effect doet sorteren, niettegenstaande de bewijzen van derzelver kennelijke onregtvaardigheid, in de requesten tegen de Publicatie van den 15. October des voorleden jaars, bij deze Vergadering zijn ingeleverd, en daar het niet te vergen is in

eene zoo delicate zaak, waarop de oogen van het publiek geslagen zijn een overhaast rapport uit te brengen, dat deze Vergadering gelieve te besluiten dat alle de gevolgen uit Resolutien op het stuk der remotien ten platten lande, welke nog geen volkomen effect hebben gesorteerd, bij provisie zullen zijn gesurcheerd.

En daarop gedelibereerd is goedgevonden voornoemde propositie te stellen in handen van het Committé van Algemeen Welzijn.

59. EXTRACT uit de Notulen van het Intermediair Administratief Bestuur van het voormalig Gewest Utrecht, houdende vernietiging der Hooge Heerlijkheden en Proostdijen. 14 Maart 1798.

Woensdag den 14 Maart 1798.

Is gelezen eene Missive van het provisioneel gemeente Bestuur van Mijdrecht, in dato den 12. Maart 1798, houdende dat daar bij Publicatie van de Repraesentanten 's Lands van Utrecht van den 18. April 1795, in de maanden Maart, April en Mei van elk jaar, het visschen met netten etc. is verboden op eene boete van 3 Gulden en verbeurte van het viswand, heeft het gezegde Gemeente Bestuur van Mijdrecht hunne ingezetenen aan die Publicatie herinnert, en zulke maatregelen daargesteld als noodig zijn om de Publicatie voornoemd effect te doen sorteren, maar moeten ondervinden dat de Publicatie voorhanden in de nevensleggende districten Uithoorn, Wilnis etc. niet word geobedeert, hetgeen den ingezetenen van Mijdrecht, die zich van de visscherij geneeren, billijk doet klagen, gevende hiervan kennis aan dit bestuur met verzoek zoodanige voorziening daar te stellen als tot maintain deesser Publicatie noodig is.

En daarop gedelibereerd zijnde, is geresolveerd de jurisdictie der zoogenaamde Hooge Heerlijkheden en Proostdijen in dit voormalig Gewest, te vernietigen, waarvan kennis zal worden gegeven aan den Hove, en vervolgens de missive van het provisioneel Gemeente Bestuur van Mijdrecht te stellen in handen van den Procureur Generaal om de wet te handhaven.

Het Intermediair Administratief Bestuur van het voormalig Gewest Utrecht, aan den Hove van Justitie van het voornoemde voormalige Gewest.

Medeburgers!

Daar de verwarringen wegens de uitoefening van eige jurisdictie door de zoogenaamde Hooge Heer-

lijkheden in dit voormalig Gewest van dag tot dag toenemen, hebben wij beslooten daarvan een einde te maken, die te vernietigen en de uitoefening derzelve op gelijken voet als elders ten platten lande aan ulieden te demander.

Wij geven ulieden hiervan kennis, ten einde gijlieden zoodanige maatregelen ten dezen opzicht neemt als gijlieden oorbaar en noodzaakkijk zult oordeelen. Verder zenden wij ulieden uit dien hoofde de Publicatie van *het Uitvoerend Bewind*, rakende de aanstelling van eenen *Agent van het departement van opvoeding*, met verzoek die, gelijk alle andere ten platten lande, in de voormalige zoogenaamde Hooge Heerlijkheden te doen affigeeren. Heil en Broederschap!

14 Maart 1798.

GELIJKHEID, VRIJHEID, BROEDERSCHAP.

Het Intermediair Administratief Bestuur van het voormalig Gewest Utrecht, aan den Procureur Generaal van den Hove van Justitie, Mr. S. Essenius.

Medeburger!

Wij zenden u hier neevens eene Missive van het provisioneel Gemeente Bestuur van Mijdrecht, uit welke gij zult ontwaar worden hoe de wetten en placcaaten van den Lande hoogst strafbaar worden gevilpendeerd.

En daar wij de jurisdictien der zoogenaamde Hooge Heerlijkheden, om redenen ons daartoe moverende, hebben afgeschaft, gelasten wij u, zonder eenig verwijl tegen de overtreders der wetten, bij voorgemelde Missive aangewezen, de hoogte van den Lande ten rigoureuste te handhaven. Heil en Broederschap!

14 Maart 1798.

60. EXTRACT uit de Notulen van het Intermediair Administratief Bestuur van het voormalig Gewest Utrecht, waarbij de eigene jurisdictie der Proostdij van St. Jan verklaard wordt vernietigd te zijn. 23 Maart 1798.

Is gelezen een Extract uit de Notulen van het Comité tot de Criminele Justitie van de dorpen Mijdrecht, c. a. in dato 20 Maart 1798, op die van de Missive van dit Bestuur aan den Hove van Justitie, in dato den 17. Maart 1798, betrekkelijk het besluit van vernietiging van eigen jurisdictie der zoogenaamde hooge Heerlijkheden in dit voormalige Gewest. Vragende daaromtrent nadere elucidatie.

En daarop gedeliberceerd zijnde, is geresolveerd dien aangaande dadelijk een Extract uit de Notulen aan den Hove te zenden, behelzende, dat geene zoogenaamde Proostdij daarvan is uitgezonderd.

Extract uit de Notulen van het Comité tot de Criminele Justitie over de dorpen Mijdrecht, Wilnis, Thamen en Uithoorn.

Vergadering gehouden in 't Reethuis van Uithoorn, den 20 Maart 1798.

Den publicquen Aanklager produceerde eene Missive, geschreven bij het Hof van Justitie van het voormalige Gewest Utrecht, aan Balluw en verdere leden van het Collegie van Justitie der Proostdij St. Jan, gedateert 17 Maart 1798, hoofdzakelijk van inhoud: „dat het zelve Hof ontvangen heeft eene Missive van het Intermediair Administratief Bestuur van het voormalig gewest Utrecht, van dato 14 dezer, houdende: dat het zelve Bestuur heeft besloten, de uitoeffening van eigen Jurisdictie door de zogenaamde Hooge Heerlijkheden in dit voormalig Gewest, te vernietigen en de zelve op gelijke wijze als elders ten platten Lande, aan den Hove te demandereren. Dat de kennisgeving daar van mits dien geschied met verzoek (ten einde verwarringen voor te komen) van de nodige opgave, of 'er eenige zaaken in dit District door deeze Vergadering zijn aanhangig gemaakt en die verder moeten worden voortgezet, of dat 'er ook zaaken zijn waar op onderzoek behoort gedaan te worden; en dienswegens de nodige elucidatie aan dezelve te geeven, en alles dien aangaande

tot haar over te brengen; ten dien einde aanschrijving doende, om op Vrijdag den 23. Maart 1798, in de vertrekkamer van den Hove, 's morgens ten 9 uren, voor eene Commissie uit derzelver midden te compareeren.”

Alles verder conform die Missive.

Welke Missive gelezen zijnde, is geresolveerd omme op eene bescheidene en tevens geregelde wijze, aan den Hove voor te dragen:

1°. Dat deze Vergadering bereids bij de eerste Revolutie van 1795, de hooge bank van de Proostdij hadde afgeschaft, en vervolgens een Comité opgericht, recht doende in naam van het Volk van Mijdrecht, Wilnis, Thamen en den Uithoorn, in welke qualiteit deeze Vergadering zoo wel bij den Hove, als bij de voormalige Représentanten 's Lands van Utrecht, zijn erkend en aangenomen.

2°. Dat bij de Publicatie van 15 October 1796 wel eenige vernietiging heeft plaats gehad, doch dat de Hooge Heerlijkheden daar bij niet speciaal zijn vernietigd.

3°. Dat de proclamatie van 22 Januarij laatstleden, deze Vergadering allesints heeft gewettigd, en hun gequalificeert om in naam van het Bataafsche Volk recht te doen.

Tot welke Commissie zijn genomineert de Præsident, de Burger J. J. van Lutsenburg en J. R. Brouwer, geadsisteert met den publicken aanklager J. Ottens; ten einde bij alle het voorgestelde, aan den Hove ofte derzelver Commissie voor te houden het verlangen van deeze Vergadering, om eenige nadere opening van die autoriteit, waar op de overgave van deze Judicatuure gevraagd word; zijnde de Vergadering als dan dadelijk bereid alle de vereischte ouvertures te geeven.

En is de Commissie in allen gevalle gemachtigd, om zodanig communicatif met den Hove te handelen, als de beste verstandhouding en eensgezindheid vorderen kan; zijnde alleen de intentie van deze Vergadering, om zoo wel de waardigheid van den Hove, als van hun Comité, te behartigen en te gehoorzaamen. Accordeert dus verre met voorz. Notulen; bij mij: H. Hensuma, Secretaris.

61. EXTRACT uit de Notulen van het Intermediair Administratief Bestuur van het voormalig Gewest Utrecht, met nadere bepalingen aangaande het Justitie-wezen en de Hooge Heerlijkheden. 4 April 1798.

Is gelezen eene Missive van den Agent van Justitie voor de Bataafsche Republiek, geschreven te Amsterdam den 3. April 1798, houdende dat hij bij besluit van het Uitvoerend Bewind, in dato den 28. Maart 11. was geauthoriseerd de Vergadering aan te schrijven, dat voor zoo verre de zaaken van Jurisdictie en zoogenaamde Hooge Heerlijkheden, bij de Missive dezer Vergadering van den 14. Maart 11. aan het Hof van Justitie van het voormalig Gewest Utrecht bedoeld, niet zijn gebragt uit hun geheel, dezelve te laten in dien staat waarin zij zijn en hiervan de nodige aanschrijving aan het

voorschr. Hof te doen, en voortaan alvorens zich in zaaken, het Justitie-wezen betreffende, te mengen, het goedvinden van het Uitvoerend Bewind in te winnen.

VRIJHEID, GELIJKHEID, BROEDERSCHAP.

De Agent van Justitie voor de Bataafsche Republiek

aan

het Intermediair Administratief Bestuur van het voormalig gewest Utrecht.

Medeburgers!

Bij besluit van het Uitvoerend Bewind, in dato 28 Maart l.l., ben ik geauthoriseerd ul. aan te schrijven, zoo als ik doe bij dezen, dat voor zoo verre de zaken van Jurisdicte en zoogenaamde Hooge Heerlijkheden, bij ul. missive van den 14 Maart ll. aan het Hof van Justitie van het voormalig gewest Utrecht bedoelt, niet zijn gebragt uit hun geheel, dezelve te laten in dien staat, waarin dezelve zijn, en hiervan de noodige aanschrijving aan het voorschreven Hof te doen. — Met verdere last aan

ul. omme uw voortaan in de zaken, het Justitie wezen betreffende, niet in te mengen, maar wanneer gijl. vermeent deswegens eenige verbetering, verandering, of iets dergelijks noodzakelijk te zijn, gijl. u als dan aan het Uitvoerend Bewind behoort te adresseren. Heil en Broederschap. R. W. Tadama.

Amsterdam 3 April 1798, 4. jaar der Bataafsche Vrijheid.

En is dezelve na deliberatie aangenomen voor notificatie.

62. *EXTRACT uit de Notulen van het Intermediair Administratief Bestuur van het voormalige Gewest Utrecht, houdende opheffing van het Comité van Criminele Justitie, in de voormalige Proostdij van St. Jan in 1795 opgericht. 20 April 1798.*

Is gelezen een Extract uit het register der Besluiten van het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republieq, in dato Vrijdag den 13. April 1798, houdende advis van den Agent van Justicie, op het Adres van Cornelis van Holst, zich qualificeerende Lid van het Comité van Crimineele Justicie van Mydrecht, Wilnis, etc., zich daar bij beklagende dat het Gerechtshof van het voormalig gewest Utrecht, op gezag en aanschrijving van dit Administratief Bestuur, de Criminele Jurisdicte over de voorheen Proostdye van St. Jan, waaronder Mydrecht, Wilnis etc. behooren, aan zich hadde getrokken. Met welke schikking het Uitvoerend Bewind volkomen genoeg neemt. — En zal Extract deezer worden gezonden aan het Comité van Crimineele Justicie voornoemd.

„GELIJKHEID, VRIJHEID, BROEDERSCHAP.

Extract uit het Register der Besluiten van het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek.

Vrijdag den 13. April 1798, het vierde jaar der Bataafsche Vrijheid.

Is gelezen eene Missive van den Agent van Justitie van den 12. deezer, houdende Advis gerequireerd den 3. daar te vooren op het adres van Cornelis van Holst, zich qualificeerende Lid

van het Comité van Crimineele Justitie van Meydrecht, Wilnis, etc., zich daar bij beklagende dat het Gerechtshof van het voormalig Gewest Utrecht, op gezag en aanschrijving van het Administratief Bestuur van dat Gewest, de Crimineele Jurisdicte over de voorheen Proostdye van St. Jan, waaronder Mijdrecht, Wilnis etc., behooren, aan zich hadden getrokken.

Waarop gedeliberceerd en in aanmerking genomen zijnde het geadviseerde van voornoemde Agent, dat de Jurisdicte van de Hooge Heerlijkheden of van een Proostdij met de invoering der Staatsregeling moeten vervallen, is beslooten met de schikking, deswegens door het Administratief Bestuur van het voormalig Gewest Utrecht gemaakt, genoeg te neemen, en het zich qualificeerende Comité van Crimineele Justitie van Meydrecht etc. te gelasten, zo als geschied bij deezen, om geallegeerde redenen zich conform de aanschrijving van het meergemelde Hof te gedragen.

En zal Extract dezer worden gezonden aan het voornoemde Comité van Crimineele Justitie van Meydrecht etc., als mede aan het Intermediair Administratief Bestuur van het voormalig Gewest van Utrecht en aan den Agent van Justitie ten fine van informatie en nariet. S. J. van Langen. Accordeert met voorsz. Register. S. Dassevael, prov. Secretaris.

En is hetzelfde na deliberatie, tot informatie der Vergadering aangenomen.

63. *RESOLUTIE van het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht, aangaande de herstelling van vroegere reglen en pecuniele voordeelen aan de Ambachtsheerlijkheden verbonden. (Met Bijlagen). 28 Julij 1802, 4 Mei 1803.*

Gelezen de Requeste, bij een aantal eigenaars van Ambachtsheerlijkheden in dit Departement, zoo in privé als qualiteit, gepresenteerd, verzoekende om bij het in werking brengen van het 88. en volgende artikelen van het Reglement voor dit Departement, bij hunlieder goed regt van eigendom te worden gemainteneerd.

Is dezelve gesteld in handen van de Leden Craeyvanger en verdere Gecommitteerden op het stuk der Ambachtsheerlijkheden, om deze te examineren en daarvan te rapporteren.

4 Mei 1803.

Rapporteerden de Leden Craeyvanger en verdere Gecommitteerden tot de Ambachtsheerlijkheden, op de Requesten, bij onderscheidene eigenaars van Ambachtsheerlijkheden, ten fine van herstelling in de van ouds hun gecompeteerd hebbende regten, of althans in het genot van bepaald opgegeven pecuniele voordeelen, met de Ambachtsheerlijkheden verbonden, gepresenteerd, met overlegging van een concept-reglement, strekkende, om in dit stuk zoo veel mogelijk te voorzien, en hetzelfde op eenen

vasten en eenparigen voet binnen dit Departement te behandelen, luidende:

Rapporteerden de Gecommitteerden tot de Ambachtsheerlijkheden, dat zij hadden geëxamineerd de veelvuldige Requesten van de Eigenaars der Ambachtsheerlijkheden, inhoudende klagten over het gemis van regten, welke zij vermeenen hun te competeren, met verzoek om of in 't algemeen hersteld te worden in alle de hun van ouds gecompeteerd hebbende regten, of bijzonder te mogen genieten eenige bepaald opgegevene pecuniele voordeelen, welke bij de Ambachtsheerlijkheden genoten werden.

Dat uwe Gecommitteerden over alle de onderscheidene klagten rijpelijk hadden gedelibereerd en dezelve vergeleken met de koopconditien, waarop zeer velen van dezelve aan de praedecessors van de Requestanten door de Staten van dit Gewest, met expressie van vele regten, onder belofte van garantie zijn verkocht en voorts met de successive omtrent de Ambachtsheerlijkheden en derzelver regten geëmaneerde Publicatien, Decreten, Besluiten en aanschrijvingen.

Dat zij alles in overweging genomen hebbende, wat in deze materie was geschied, vermeenden deugdelijk genoeg ontdekt te hebben, dat of wel bij den aanvang der revolutie in den jare 1795, een geest heerschte om alle de regten der Ambachtsheeren te vernietigen, dit principe nogthans algemeen erkend werd, dat de Eigenaars der Ambachtsheerlijkheden behoorden schadeloos gesteld te worden ten aanzien van datgeen, hetwelk hun ontnomen werd.

Dat dit erkend grondbeginsel in verscheidene Ambachtsheerlijkheden ook van deze uitwerking is geweest, dat of de Schouten en Secretarissen hunne gewone recognitien aan de Eigenaars der Ambachtsheerlijkheden betaalden of dat die recognitien onder de geroegten werden geconsigneerd.

Dat het successive over dit gewest plaats gehad hebbende Souverein gezag, bij het nader inzien van die onvermijdelijke schadebetering, en de moeilijkheid die er was, waar dezelve zoude gevonden worden, of wie tot het betalen van alle die te niet gedane regten zouden verplicht worden, alsmede van het geringe nut dat daaruit zoo voor 't algemeen als de individuen, welke gehouden waren de pecuniele voordeelen aan de Ambachtsheeren te vergoeden, ontstaan zoude, goedvonden, diegenen welke van de pecuniele voordeelen profiteerden, aan te manen tot het consigneren van die uitkeeringen, of onder de geroegten of in handtastinge.

Dat hieraan toe te schrijven is de algemeene aanschrijving aan de gemeente-besturen, door het Administratief Bestuur van dit gewest op den 22. Mei 1798 gedaan, waarbij „tot voorkoming van alle „verwarring en schaden, welke bij eene schadever- „goeding voor het verlies van het pecuniele aan „de Heeren der voormalige Heerlijkheden zouden „kunnen plaats hebben, de gemeente-besturen gelast „worden zorg te dragen dat de recognitien, welke „voorheen aan de Heeren als heerlijke regten wer- „den betaald en aan hen waren ter hand gesteld, „dadelijk werden overgemaakt aan de Vergadering, „gerekend tot ult. April 1798, en bijaldien dit „niet onder hen was geconsigneerd, alsdan te zor-

„gen, dat die recognitien van ambten, posten of „bedieningen alsnog werden geconsigneerd en over- „gemaakt, en ook in 't bijzonder ten aanzien van „den 13. penning of het regt van nakoop, ten einde „de Vergadering in staat ware, de schadevergoe- „ding zoo ver dit verschenen gedeelte aanging, te „faciliteren.

Dat hiernit evident is, dat men reeds overtuigd was, dat de recognitien en verdere pecuniele voordeelen der Heerlijkheden, als die van den 13. penning en het regt van nakoop tot schadebetering van de Eigenaars der Ambachtsheerlijkheden behoorden betaald en geconsigneerd te worden en dit wel, voor zoo ver verschenen was, direct en dat dienvolgens de Ambachtsheeren, ofschoon ontzet van hunne heerlijke regten, het pecuniele moesten blijven genieten, immers en ten minste dat dit voor hen bewaard moest blijven.

Dat dit ook in het vervolg bij het Vertegenwoordigend Ligchaam en het Uitvoerend Bewind zoodanig is begrepen, wanneer uit kracht der daarop gevolgde Besluiten door de Commissie van Finantie van dit Gewest, den 7. Julij 1800, aan de gemeente-besturen is aangeschreven voor de consignatien te zorgen, en of wel bij die aanschrijving de consignatie wordt bepaald tot 23 April 1798, wordt noch in de aanschrijving van den Agent van Finantie noch in het besluit van het Vertegenwoordigend Ligchaam deze bepaling gevonden.

Dat intusschen ten aanzien van den 13. penning onder de Heerlijkheid Kamerik, bij het Vertegenwoordigend Ligchaam, in Februarij 1799, mede reeds verstaan was, dat hetzelfde aan den Eigenaar moest worden betaald.

Dat uwe Gecommitteerden uit dit alles vermeend hebben te mogen opmaken, dat ofschoon wel bij de Representanten van dit Gewest bij Publicatie van 15 October 1796, de Ambachtsheerlijkheden en derzelver regten waren te niet gedaan, bij nadere overweging begrepen is, dat de pecuniele voordeelen van dezelve niet moesten verstaan worden op te houden, maar dat dezelve voortdurend moesten worden betaald en aan de Eigenaars der Ambachtsheerlijkheden toebehoorden, immers zoo lang zij niet waren schadeloos gesteld omtrent alle die regten die hun uit hoofde der Ambachtsheerlijkheden hadden toebehoord.

Dat uwe Gecommitteerden al het voorgeseide in het oog houdende en begrijpende dat omtrent zulke van tijd tot tijd veranderde vaststellingen, ter voorkoming van oneindige procedures, noodig was dat zeker vast Reglement werd daargesteld, waarna allen en een iegelijk zich konden en behoorden te reguleren, de vrijheid nemen ulieden voor te dragen zeker Concept-Reglement hierbij gevoegd.

Dat uwe Gecommitteerden omtrent de door de Gadermeesteren te stellen cautien mede bij dit Reglement eenige regels hadden voorgesteld, ten einde dit aangelegen stuk in eene voegzamer orde gebracht en aan het Reglement voor dit Departement werde voldaan.

Dat uwe Gecommitteerden voor zoo veel aangaat het gemis van zoodanige verdere regten, welke niet tot de pecuniele voordeelen behooren, waarover de Eigenaars der Ambachtsheerlijkheden doleren, vermeenden dat bij dit Bestuur niet konde worden

gedisponceerd, en hierom van advies zouden zijn dat indien gijlieden het voorgedragen Concept-Reglement geliefden te approberen, alsdan op alle de hierbij terug komende Requesten der Ambachtsheeren zoude kunnen worden geappointeerd, dat zij, voor zoo veel de pecuniele voordeelen der Ambachtsheerlijkheden aanging, werden gerenvoyeerd naar het gearresteerd Reglement, en dat, wat betrof de verdere bij hen gesustineerde Regten en derzelver gemis, zijlieden zich konden adresseren aan het Staatsbewind dezer Republiek; alles overlatende aan ulieder nadere bepaling.

Waarop zijnde gedelibereerd, heeft de Vergadering besloten, voorschreven Rapport en Concept-Reglement, gedurende 14 dagen te houden in advies, zullende inmiddels ter Secretarie van dit Bestuur ter examinatie der Leden voorleggen.

Papieren gevoegd bij de Concept-Ordonnantie wegens de Ambachtsheerlijkheden.

a. Missive van het Administratief Bestuur van 't Gewest Utrecht van 22 Mei 1798.

b. Extract uit de Besluiten der Finantie commissie van 7 Julij 1800, inhoudende Besluit van het Vertegenwoordigend Ligchaam van 19 Junij 1800, wegens de recognitien.

c. Extract uit het Register van den Agent van Financien van 19 Februarij 1799, inhoudende Decreet van 't Vertegenwoordigend Ligchaam van den 7. Februarij, over de Ambachtsheerlijkheid en pecuniele voordeelen van Kameryk.

d. Besluit van het Staatsbewind van 12 April 1802, omtrent de recognitien aan den Heer Ort van Nyenrode door die van Breukelen te voldoen.

GELIJKHEID, VRIJHEID, BROEDERSCHAP!

Het Administratief Bestuur van het voormalig Gewest Utrecht aan het gemeentebestuur van

Medeburgers!

Ten einde alle verwarring en schadens, welke by eene schadevergoeding voor het verlies van het pecunieele aan de Heeren der voormalige Heerlykheden, door verzuim, in deezen zouden kunnen plaats hebben, voortekomen, gelasten Wy Ulieden, zorge te dragen, dat de recognitien, welke voorheen aan de Heeren, als Heerlyke Rechten, wierden betaald, en na de gezegende Staats-omwenteling in den jaare 1795 aan Ul. zyn ter hand gesteld, of in Uwe Dorps-Casse zyn gedeponceerd, dadelyk en zonder eenig verwyf aan deeze Onze Vergadering overtemaken, en onder Onze bewaaring te stellen, gerekend tot *Ultimo April* dezes jaars of de aanneming der Staatsregeling.

En by aldien zoodaanige recognitie-gelden nog niet onder Uwlieder bewaaring, of in 's Dorps-Casse mogten zyn gedeponceerd, of door afwisseling van Persoonen, welke elkander in de waarneeming van Posten, Ambten of Bedieningen, van welke aan

de voormalige Heeren recognitien zyn betaald, zyn opgevolgd, nog niet zyn voldaan, gelasten Wy Ul. die dadelyk in te vorderen, en zonder eenig verwyf aan Onze Vergadering overtemaken, met en beneevens eene naauwkeurige opgave van de Persoonen, Ambten, Recognitien en Aandeelen, door ieder derzelven daar in gedragen.

Insgelyks gelasten Wy Ul. de penningen, gesprooten uit den *dertienden penning*, of het recht van *nakoop*, en alle andere gelden, voorheen aan de Heeren betaald, en daarna in Uwe Dorps-Casse gestort, of op eenige andere wyze ten voordeele van Uwe Gemeente besteed, ter Onzer Vergadering overtebrengen, met eene behoorlyke aantekening, ten einde Wy in staat worden gesteld, de restitutie dier pecunieele voordeelen aan de voormalige Heeren der Heerlykheden, die ingevolgen de Staatsregeling zal en moet plaats hebben, door dit middel van voorziening, en voor zo ver dit verscheenen gedeelte aangaat, te faciliteren.

Heil en Broederschap!

Geschreven te Utrecht den 22. May 1798. Het vierde Jaar der Bataafsche Vrijheid. Was geparaphceerd: Johannes Voss van Zyll, vt. Onderstond: Ter Ordonnantie van het zelve. Was geteekend: P. 't Hoen.

Extract uit de Besluiten van de Commissarissen tot de Administratie der Financien over het voormalig Gewest Utrecht.

Maandag 7 Julij 1800.

Is gelezen:

Extract uit het Register der Resolutien van den Agent van Financien der Bataafsche Republiek, in dato den 28. Juny 1800, houdende, dat gelezen zynde een Besluit van het Uitvoerend Bewind van den 25. te vooren, waar by ten fine van Executie, in handen van den Agent word gesteld, Copie van een Besluit der Eerste Kamer van het Vertegenwoordigend Lichaam van den 19. bevorens, genomen op de daar by gevoegde Requeste van *Pieter van Engelen*, Gadermeester van Houten en 't Gooy, daar by verzocht hebbende verklaring, dat hy ongehouden was van opgamelde post eenige recognitie te betalen, ten minsten dat hy daar toe niet zoude kunnen worden verplicht, voor en alcer het quantum van dezelve zoude zyn bepaald, en dat hy als dan zoude kunnen volstaan met voor die somme eene behoorlyke cautie te stellen, tot tyd en wylen beslist zoude zyn, ten wiens behoefte dezelve recognitie zoude moeten komen; wordende by het zelve Besluit, het verzoek van Requeste gedaan, gedeclineerd en gewezen van de hand, en voorts het Bewind aangeschreeven, om deeze Commissie te autoriseeren, ten einde te zorgen, dat niet alleen de verschuldigde recognitie penningen van den Gadermeester van *Engelen*, maar ook die welke door alle de overige Gadermeesters, binnen dit voormalig Gewest, volgens de aanschryving van het geweze Intermediair Administratief Bestuur

¹ Van tijd tot tijd in advies gehouden, heeft het Departementaal Bestuur den 20. Julij 1803, conform het rapport geconcludeerd en het hier achter volgende Reglement op dit stuk gearresteerd.

van den 22. Mai 1798, in 's Lands Cas moeten worden gebracht, op eene van 's Lands Comptoiren worden geconsigneerd; tot tyd en wyle door het Vertegenwoordigend Lichaam over de schade vergoeding van het pecuniele der geweze Heeren van Heerlykheeden finaal zal zyn gedisponeerd; by den Agent was geresolveerd, met toezending van de voorschreeve Requeste in originali, deeze Commissie van de voorschreeve dispositie te informeren, en voorts ten gevolge van de verdere last, in het gedachte Besluit vervat, aanteschryven en te autoriseeren: ten einde te zorgen dat niet alleen de verschuldigde recognitie penningen van den voorschreeve Gadermeester, maar ook die welke door alle de overige Gadermeesters, binnen dit voormalig Gewest, volgens aanschrijving van het geweze Intermediair Administratief Bestuur, van den 22. Mai 1798, in 's Lands Cas moeten worden gestort, op een van 's Lands Comptoiren worden geconsigneerd, tot tyd en wyle door het Vertegenwoordigend Lichaam over de schade vergoeding van het pecuniele der geweze Heeren van Heerlykheeden finaal zal zyn gedisponeerd.

En daar op gedelibereerd, is goedgevonden den Bürger *Pieter van Engelen*, Gadermeester van Houten en 't Gooy, by Extract deezer kennis te geeven van den inhoud van 't bovengemeld Besluit der Berste Kamer van 't Vertegenwoordigend Lichaam, en daar op gevolgde Resolutie van den Agent van Finantien, met aanschrijving en last op denzelven, om, ingevolge van dien, als nu zonder verder verzuim, ten minsten binnen den tyd van veertien dagen, na ontvangst deezer Resolutie, de door hem verschuldigde recognitie penningen, als Gadermeester van Houten en 't Gooy, gerekend tot f 500 - - - in 't jaar, en wel van den dag zyner aanstelling, zynde den 30 January 1796, tot den dag, wanneer de Staatsregeling door 't Bataafsche Volk is aangenomen, zynde den 23. April 1798, te consigneeeren ten Comptoire van den Ontvanger der Bisdoms Thienden, *F. L. van Wessel* binnen Utrecht, terwijl tegens denzelven, by verdere nalatigheid, zodanige middelen van Contrainte zullen worden geëmployeerd, als Commissarissen zullen vermeenen te behooren.

Zynde al verders goedgevonden, ter voldoening aan de bovengemelde op deeze Commissie verleende autorisatie, de respective Gemeente Bestuuren binnen dit voormalig Gewest aanteschryven en te gelasten, omme de recognitien, welke voorheen door de Gadermeesters aan de Heeren als Heerlyke Rechten wierden betaald en na de omwenteling in den jaare 1795, aan de Gemeente Besturen zyn ter hand gesteld, of in de Dorps Casse zyn gedeponceerd, en welke, ingevolge eene circulaire aanschrijving van het gewezen Intermediair Administratief Bestuur van dit voormalig Gewest, in dato 22 Mai 1798, bereids aan de Vergadering hadden behooren te zyn overgemaakt, als nu dadelyk en zonder verder dilay overtebrengen ten Comptoire van den bovengemelde Ontvanger der Bisdoms Thienden, *F. L. van Wessel*.

Met wydere last op alle de Gemeente Besturen, om by aldien zodanige recognitie gelden noch niet onder hunliedre bewaaring, of in 's Dorps Cassa mochten zyn gedeponceerd; of door afwisseling der

persoonen, welke elkander in de waarneeming der Gaderambten, van welke aan de voormalige Heeren recognitien zyn betaald, zyn opgevolgd, noch niet zyn voldaan, de voorschreeve Gadermeesters, of zodanige personen, welke deeze Posten zedert de Revolutie van den jaare 1795, tot den dag wanneer de Staatsregeling door 't Bataafsche Volk is aangenomen, hebben bekleed, namens deeze Vergadering te injungeeren, om de by hun verschuldigde recognitie penningen, geduurende voorschreeve tydvak, dadelyk overtebrengen en te consigneeeren ten Comptoire van den Ontfanger voornoemd *F. L. van Wessel*, en zulks binnen den tyd van een maand na dato deezer.

Terwyl de respective Gemeente Bestuuren zullen gehouden zyn, ter deezer Vergadering meede binnen den tyd van een maand intezenden behoorlyke opgave van de persoonen, door welke de voorsz. recognitien moeten worden geconsigneerd — als meede der aandeelen, door ieder derzelve daar inne te dragen.

Zynde al mede goedgevonden en verstaan, alle zodanige persoonen, welke zedert de omwenteling van den jaare 1795, tot de aanneeming der Staatsregeling den 23. April 1798, eenig Gaderambt of Gaderambten ten Platten Lande binnen dit voormalig Gewest hebben bekleed, of waargenoomen, aanteschryven en te gelasten, om zich stiptelyk na deeze aanschrijving te reguleeren, en dien volgende de by hun geduurende dien tyd of eenig gedeelte derzelve verschuldigde recognitie penningen, wanneer dezelve door hunlieden noch niet aan de Gemeente Besturen zyn ter hand gesteld, of in de Dorps Cassa zyn gedeponceerd, binnen den tyd van een maand te consigneeeren ten Comptoire van den meergenoemde Ontfanger der Bisdoms Thienden, *F. L. van Wessel* binnen Utrecht.

Zullende hier van Extract deezer worden toegezonden aan de respective Gemeente Bestuuren en boven gementioneerde Gadermeesters, tot derzelver naricht respective, en den Ontvanger van 't Comptoir der Bisdoms Thienden, *F. L. van Wessel* daar van by een gelyk Extract worden geïnformeerd, met autorisatie op den laatst gemelden, om de voorschreeve ten zynen Comptoire te consigneeeren penningen tegen quitantie te ontvangen, en in zyne ordinaire Cas overtebrengen. — Wyders om die penningen in zyne ordinaire reekening, mits in een byzonder Capittul te verantwoorden, en eindelyk om na verloop van veertien dagen, aan Commissarissen te berichten, of door den Gadermeester van Houten en 't Gooy, *P. van Engelen*, de by hem verschuldigde recognitie penningen ten zynen Comptoire zyn geconsigneerd, en na afloop der gestelde Termyn van een maand kennis te geeven door welke der Gemeente Bestuuren of Gadermeesteren aan den inhoud deezer Resolutie is voldaan.

Accordeert enz.

GELIJKHEID, VRIJHEID, BROEDERSCHAP.

De Agent by het Departement van Inwendige Politie en Toezigt op den staat van Dyken, Wegen en Wateren, der Bataafsche Republicq

Aan den Burger G. D. van Teylingen te Gouda.

In den Haag den 19. February 1799. Het vyfde Jaar der Bataafsche Vryheid.

Medeburger!

Door 't Uitvoerend Bewind by deszelvs resolutie van den 13. dezer gelast zynde de nodige executie te geven aan het Decreet van het Vertegenwoordigend Lichaam van den 7. te voren genomen, op Uwe requeste rakende de ontvangen en in de Casse van het dorp Cameryk en den Houdyk gestorte recognitie gelden, relatief de by Uwe requeste vermelde Heerlykheid, zedert 2 July 1795 tot 30 April 1798, zo dient deeze met toezending van Copie van het voorschreve decreet om 't zelve ter Uwer kennisse te brengen, waarmede blyve, Heil en Boederschap, Uwe medeburger. Was geteekend: A. J. La Pierre. Onderstond: Ter Ordonnantie van denzelven. Was geteekend: Q. Ondaatje. Ter zijde stond: Coll. Was geteekend: H. Bisschop.

GELIJKHEID, VRIJHEID, BROEDERSCHAP.

Extract uit het Register der Besluyten van de Eerste Kamer van het Vertegenwoordigend Ligchaam des Bataafschen Volks.

Vrydag den 25. January 1799. Het vyfde Jaar der Bataafsche Vryheid.

By resumtie gedelibereert zynde, over het rapport van de Burgers Repräsentanten *Costerus*, en verdere by decreet van den 7. September ll. gecommiteerden ter examen van de requeste van Mr. G. D. van Teylingen, wonende te Gouda, daarby verzogt hebbende dat het gemeente bestuur van Cameryk en Houdyk mogte worden gelast, om alle de recognitien der beampten *in* en alle de pecuniele voordeelen *van* de in voorsz. requeste vermelde Heerlykheid, welke zedert den 2. Juny 1795 tot den 30. April 1798 door hetzelfde zyn ontvangen, of in de dorps Casse gestort of op eenige andere wyze ten voordeele der respective Gemeentens besteed, aan hem ter hand te stellen, en dat hy voorts moge worden gequalificeerd, om met het vorderen van den dertiende penning zedert 30 April ll. te mogen voortgaan, tot dat dieswegens nadere bepalingen zullen zyn gemaakt en zynde hetzelfde rapport op den 17. January jongstleeden alhier ter dezer Kamer uitgebragt, en in de notulen van dien dag geinsereerd, en de tweede en derde lezing daarvan *aanvolgende en heden* geschied zynde, heeft deze Kamer zig met het daarby voorgelagen Concept Besluit conformeerend, ook aldus beslooten.

De Eerste Kamer van het Vertegenwoordigend Lichaam des Bataafschen Volks, gehoord het rapport eener personele Commissie, met betrekking tot de Requeste van *Diderik Gregorius van Teylingen*, waarby dezelve om daarby geallegueerde redenen verzoekt, dat het Gemeente bestuur van Cameryk en Houdyk moge worden gelast, om alle de recognitien der beampten *in* en alle de pecuniele voordeelen *van* de in voorschreve Requeste ge-

melde Heerlykheid, welke zedert den 2. Juny 1795 tot den 30. April 1798 door hetzelfde zyn ontvangen, of in de Dorps Cassa gestort, of op eenige andere wyze ten voordeele der respective Gemeentens besteed, aan hem ter hand te stellen, en dat hy voorts moge worden gequalificeerd, om met het vorderen van den dertienden penning zedert den 30 April ll., zelve te mogen voortgaan, tot dat dieswegens nadere bepalingen zullen zyn gemaakt, en

Overwegende dat de eigendom der Heerlykheid van Cameryk en den Houdyk met alle derzelve Rechten, Gerechtigheden en emolumenten, by wettige verkoop en daarop gevolgd transport uit handen van de gewezen Staaten des voormaligen Gewest *Utrecht*, met belofte van vrijwaring in die der voorouderen van den requestrant is overgegaan, en eyndelyk by Erfopvolging op den requestrant is gedevelopeert.

Overwegende dat de provisioneele Repräsentanten des Volks van Utrecht dus deeze rechten en Emolumenten aan den requestrant niet konden onthouden, dan onder voorwaarde eener billijke schae-vergoeding.

Overwegende dat dit niet alleen uit de te dier tyd geproclameerde rechten van den mensch en burger, voortvloeyde, maar daarenboven by het 3. articul van de publicatie van de evengemelde Provisioneele Repräsentanten, in dato 15 October 1796, met uitdrukkelyke woorden is erkend.

Overwegende dat het Administratief Bestuur van het voormalig Gewest *Utrecht*, dit gevoelen by deszelvs aanschryving aan de onderscheydene gemeente bestuuren heeft geinherceerd.

Overwegende eindelyk dat het niet obedieeren aan voornoemde aanschryving door sommige Gemeente Bestuuren, en onder anderen door die van Cameryk en den Houdyk, aan den requestrant niet tot praëjuditie kan verstrekken, maar dat integendeel, daar de staatsregeling niet te rug kan werken, hem alle de recognitien en emolumenten der gemelde Heerlykheid, althans tot dato der Publicatie van 15 October 1796, wettig competeeren.

Besluit:

Dat het Gemeente Bestuur van Cameryk en den Houdyk zal worden gelast, alle de recognitien der beampten, ingelyk ook alle de pecuniele voordeelen *van* de Heerlykheid van Cameryk en den Houdyk zedert den 2. July 1795, tot den 15. October 1796, hebbende moeten worden ontvangen, of ontvangen zynde, gelyk ook alle gelden uit de ontvangst van den 13. penning zedert de gemelde 2. Juny 1795, tot den 30. April 1798, geproffueerd, dadelyk aan den requestrant te voldoen, en hem requestrant te autorisceren de vermelde recognitie en emolumenten van hetzelfde Gemeente Bestuur in te vorderen, onverlet aan hetzelfde om het montant daarvan wederom van de beampten die als nu daar nog zyn of geweest zyn, mitsgaders van alle de geenen *die de gemelde pecuniele voordeelen hadden moeten voldoen*, als nog te repeteeren, en dat hiervan kennis zal worden gegeven aan het *Uitvoerend Bewind*, ten einde daaraan de nodige executie te verleenen.

Overwegende voorts dat de vordering van den dertienden penning niet is een regt direct uit het leenstelsel afkomstig, maar veeleer eene belasting door den voornoemde Souverain van het gewezen Gewest Utrecht geïntroduceerd, en te gelyk met de Heerlykheid aan de voorouders van den Requestrant verkogt.

Besluit:

Den Requestrant te qualificeeren om het geen wegens den dertienden penning in de Heerlykheid van *Cameryk* en den *Houdyk* zedert de aanneming der Staatsregeling is vervallen, en in het vervolg nog zoude mogen vervallen, provisioneel zelve te mogen innen, immers tot zolang dat daaromtrent by het Vertegenwoordigend Lichaam anders zal zyn gestatueerd.

En zal ingevolge het 60. articul der staatsregeling dit besluit aan de *Tweede Kamer* van het Vertegenwoordigend Lichaam ter sanctie worden toegezonden, met en benevens het in dezen uitgebragt rapport en de requeste daartoe betreklyk in *originali*. Geparapheert: E. Lewe, vt. Onderstond: Accordeert met voorsz. register. Getekend: J. H. Floh. Lager stond: Accordeert met deszelvs origineel. Getek. C. G. Hultman. Nog lager stond: Accord. met deszelvs Copie. Was getekend: Q. Ondaatje.

De *Tweede Kamer* bekrachtigd het voorgesteld besluit en verandert hetzelfde in een decreet.

En zal dit bekrachtigd besluit ingevolge articul 69 der Staatsregeling onverwyld worden gesonden aan het Uitvoerend Bewind, en tevens een afschrift van hetzelfde in behoorlyke forma aan de Eerste Kamer; in den Haag den 7. February 1799, het 5. Jaar der Bataafsche Vryheid. Geparapheert: F. Baester, vt. Onderstont: Uit naam der Tweede Kamer. Get. J. D. Pasteur. Accordeert met deszelvs Principaal aan my binnen Utrecht resideerende Notaris geexhibeert op deezen 31 Augustus 1802. H. J. van Loenen, Notaris.

Extract uit het Register der Besluiten van het Staatsbewind der Bataafsche Republiek.

Maandag den 12. April 1802.

Is gelezen eene Missive van het Departementaal Bestuur van Texel van den 7. dezer maand N°. 2, daar by adviseerende op de by Besluit van den 19. Maart 1799, onder N°. 8, in handen van den Agent van Justitie en door deeze in handen van het voorsz. Bestuur, ten fine van consideratien en advis gestelde requeste van *Johan Ortt van Nyenrode*, wonende te Breukelen, in het voormalig Gewest Utrecht, daar by om aangevoerde redenen verzogt hebbende dat aan hem mogten worden gepræsteerd de pecuniele voordeelen van zyne ter requeste omschreeve Heerlyke regten.

Waarop gedelibereerd zynde is besloten het verzoek ten requeste gedaan te accordeeren, en mits dien het Gemeente Bestuur van Breukelen Nyenrode en Ortt's gerechte te authoriseeren gelyk geschied by deze, om aanwyzing te doen waar des requestants pecuniele voordeelen, uit zyne Heerlyke rechten voortvloeyende, zyn ontvangen en verrekend, doende daarvan rekening en verandwoording.

En zal benevens de requeste en bylage Extract dezes aan het Departementaal bestuur van Texel worden gezonden, met last om aan dit Besluit de nodige Executie te geven, als mede gelyk Extract aan den Commissaris by het zelve gedepecheerd, en aan den Requestrant uitgereikt tot informatie. Onderstond: Accordeert met voorsz. Register. Was getekend: J. Dassevael. Accordeert met zyn principaal, aan my ondergetekende binnen Utrecht resideerende Notaris geexhibeert deezen 26 May 1802. M. Wigman, Notaris.

64. REGLEMENT van het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht, betreffende de pecuniele voordeelen van de eigenaren der Ambachtsheerlijkheden binnen dit Departement. 20 Julij 1803.

Het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht, in aanmerking genomen hebbende de menigvuldige klagten, welke over het niet voldoen der Pecuniele Voordeelen, welke de Eigenaren der Ambachts-Heerlijkheden, in dit Departement gelegen, uit dezelfde gewoon waren te genieten, aan Ons zyn gebragt, en, zoo veel in Ons is, willende voorzien, dat elk gehandhaafd werde in het genot van zijne verkregene Eigendommen, gelyk ook dat de geschillen, welke onvermijdelijk deswegens moeten ontstaan, zoo veel doenlijk, werden voorgekomen, alsmede dat op een vasten voet werden gebragt de Recognitien, welke wegens de Schout- en Gader- Ampten en Secretariaten, ten platten Lande, hadden behooren te zyn, of in 't vervolg zullen moeten worden voldaan; mitsgaders gelet op de aanschrijving van het Administratief Bestuur van dit Gewest van 22. Mai 1798, waarbij het doen opbrengen der Recognitien, wegens de Schout- en Gader- Ampten verschuldigd, en het consigneren van de-

zelve ten Comptoire, zoo soigneuslyk aan de Gemeente Bestuuren is geïnjungeerd, en wel bijzonder het verschuldigde deswege tot ultimo April 1798, of de aanneming der Staats-Regeling, als een *verscheneen gedeelte* van 't zelve, terwijl de invordering van het overige, hetwelk daarna zoude komen te verschijnen, daardoor niet onduidelijk aan hun wierd aanbevolen: en welke Resolutie door het Vertegenwoordigend Ligchaam, bij Decreet van den 19. Junij 1800, is geapprobeerd en geïnhaereerd: en nog willende zorgen, dat de Eigenaren der Ambachts-Heerlijkheden, als responsabel voor de Gaderinge, werden gerust gesteld, heeft, na rijpe deliberatie, in conformité zoo met de Staats-Regeling als met het Reglement voor dit Departement, geformeerd en gearresteerd het navolgende Reglement.

Art. I.

De Eigenaren der Ambachts-Heerlijkheden zullen, als van ouds, genieten de Pecuniele Voordeelen,

welke zij, ter zake van die Ambachts-Heerlijkheden, vóór den Jare 1795, dengdelijk hebben bezeten, uitgezonderd de Jura en Leges der afgeschafte Leenen.

II.

Die Eigenaren zullen dienvolgens ook genieten Recognitiën, welke door de Schouten, Gadermeesters, Secretarissen, Bodén, en anderen, van wege hunne Posten of Bedieningen wierden betaald.

III.

De gezegde Recognitiën, voor zoo veel die, zóóder 1795, niet voldaan zijn aan gemelde Eigenaren, zullen aan dezelve moeten worden betaald door die genen, welke de voordeelen van die Posten genoten hebben, 't zij onder den titel van Schout, Gadermeester, Secretaris, ofte eenigen anderen hoegenaamd; en, bij verdeeling van die posten onder verscheiden personen, door elk, naar evenredigheid. En indien de Gemeente gedeeltelijk de voordeelen genoten heeft, de niet betaalde tractementen wegens de op vele plaatsen afgeschafte Schout-Ambten hieronder begrepen, zal het verschuldigde, wegens de Recognitie, pro rato moeten worden omgeslagen, onder de Dorps-lasten, en op zoodaanige andere Zettingen, daar het voordeel genoten is; blijvende nogtans van deeze verandwoording uitgezonderd de Leges van Transporten en andere Gerechtelijke verdiensten, welke door den een of ander genoten zijn: als welke zullen blijven ten voordeele van den genen, die deze diensten verrigt heeft, als mede de tractementen en verdiensten der Gerechts-Boden.

IV.

Indien iemand bepaaldelijk is aangesteld, tot de voorschrevene Posten, op alle de voordeelen die dezelve pleegden te geven, of wel tot zekere opgegevene voordeelen, zonder dat hij gehouden zoude zijn, eenige Recognitie te betalen, zal hij en diegene, welke zonder wettige autoriteit zulks hebben gedaan, of te zamen, of afzonderlijk, voor het Departementaal Gerichts-Hof, wegens hetgeen aan de Eigenaren der Ambachts-Heerlijkheid voor Recognitie, ingevolge dit Reglement, zoude moeten worden betaald, kunnen worden geconvenieerd, ten einde aldaar werde gedemeleerd, wie, en, hoe verre, dezelve deswegens aanspraaklijk zij.

V.

Indien een Schout, Gadermeester of Secretaris, met den Eigenaar der Ambachts-Heerlijkheid, eenige overeenkomst, omtrend de hoegrootheid der Recognitie gemaakt heeft, zal hij verplicht blijven, het aangegaan Accoord te volbrengen, en, dienvolgens, de Recognitie ter bepaalde somme te betalen, doch indien hij alleen gedeeltelijk genot van zijnen Post gehad heeft, of ook voor een tijd in denzelven is gesurcheerd, zal dit, in evenredigheid van den korteren tijd of de minder genoten voordeelen, door denzelven kunnen worden gekort.

VI.

Elk, die de voordeelen van voorschreven Posten, zeder 1795 tot 1802, genoten heeft, en geen Accoord met de Eigenaren, wegens de Recognitiën heeft aangegaan, zal verplicht zijn dezelve te betalen, tot zoodanige prijzen, als hierna, ten aanzien van de voorschreven Posten, breder zal worden voorgeschreven; diegene uitgezonderd, die door het Uitvoerend Bewind, op eene bepaalde Recognitie zijn aangesteld, als welke, tot over den Jaare 1802,

daarmede zullen kunnen volstaan, doch, met 1 Januarij 1803, zich naar het bepaalde bij dit Reglement zullen moeten gedragen.

VII.

De betaling van het montant van deze achterstallige Recognitiën, zal kunnen geschieden, in vier Termijnen, en wel jaarlijks Een, de eerste Termijn met primo November 1803, en zoo vervolgens, van jaar tot jaar, mids stellende behoorlijke zekerheid.

VIII.

Hetgeen de Gemeenten verschuldigd mogten zijn, zal mede, in vier jaarlijksche Termijnen, of eerder, kunnen worden afbetaald; de eerste, te verschijnen binnen het jaar, nadat de Zetting, waarop die last gebragt is, zal zijn geschied.

IX.

En vermids het redelijk is, dat, door het geheel Departement, de Recognitiën gelijkelijk betaald worden, zullen de Schouten, Gadermeesters, Secretarissen, Bodén of anderen, welke hunne posten hebben gekogt van de Eigenaren der Ambachts-Heerlijkheden, en van dezelve, 't zij geheel of gedeeltelijk, zijn geremoveerd, ten einde eenige schade-betering te genieten, gerechtigd zijn, de hier voorgestelde Recognitiën, tot zodanige sommen, als hierna bepaald is, af te eischen, van die genen, welke de voordeelen van hunlieder Posten genoten hebben, en dit pro rato van den tijd hunner opschorting; alles onder de bepaling Artikul 4 breder omschreven.

X.

De Schouten, Gadermeesters, Bodén en anderen zullen, voor Recognitie, aan de Gerechtigden tot dezelve, moeten betalen één derde van hunlieder Tractementen, Emolumenten, Baten en Profijten, die zij, wegens die hunne posten, komen te genieten, niets uitgezonderd, dan de Voordeelen der Publieke Verkoopingen.

XI.

Indien de Post van Schout en Gadermeester bij een Persoon, of ook bij onderscheiden Personen, bediend wordt, en te zamen, of ieder op zichzelf, meer dan drie Honderd Gulden, in voege voorschreven afbrengt, zal de Schout en Gadermeester verplicht zijn, boven het hier te vooren bepaalde, een Derde aan den Gerechtigden, van al hetgeen die Post of Posten meer dan f 300 -- afbrengen, te betalen 25 perCent, zoo nogthans, dat het nooit tot meerder dan de helfte zal mogen opklimmen.

XII.

De Secretarissen zullen, wegens hun Post, voor Recognitie, jaarlijks, niet meer betalen, dan een Derde gedeelte van hun Tractement, Emolumenten, Baten en Profijten.

XIII.

Het zal aan de Geïnteresseerden, ten einde alle verschil over de berekening der voordeelen af te snijden, vrijstaan, om over de jaarlijks te betalen Recognitiën een vast Accoord aan te gaan.

XIV.

Indien de Geïnteresseerden, over de berekening der Voordeelen, met elkander verschillen, zal dit geschil, voor het Departementaal Gerichts-Hof worden gebragt en aldaar gedeceideerd.

XV.

De aangestelde Gadermeester zal, binnen den tijd van Zes Weken, na dato dezès, ingevolge het 88. Artikel van het Reglement voor dit Departement, gehouden zijn, te stellen eene gejustificeerde Cautie, voor de goede administratie van zijn Post, ten genoegen van den Gerechtigden tot de recognitie, indien dezelve daarvan wil profiteeren, anderszins ten genoegen van de Leden Ordinaris Gedeputeerden van dit Bestuur.

XVI.

De in't vervolg aantestellen Gadermeesters zullen niet in functie treden, voor dat dezelve behoorlijke Cautien hebben gesteld.

XVII.

De gestelde Cautien zullen, in alle gevallen, boven dien aan de Gedeputeerden voornoemd ter Approbatie moeten worden gepresenteerd.

XVIII.

Indien over de gestelde of geoffereerde Cautie, tusschen den benoemden Gadermeester en den Eigenaar der Ambachts-Heerlijkheid, verschil viel, zal de benoemde Gadermeester zich bij Requeste

aan de Gedeputeerden van dit Bestuur adresceeren, annexerende daaraan of deponeerende daarbij de geoffereerde Cautie, met verzoek, dat de Eigenaar der Ambachts-Heerlijkheid mag worden gelast, met dezelve geoffereerde Cautie genoegen te nemen, en zal, in cas van debat, bij antwoord op deze Requeste, het Different, als een ordinair Different op Requeste, worden volschreven, en gefurneerd, om vervolgens te worden getermineerd, naar behooren: Doch zullen Gedeputeerden, na antwoord gezien, den Requestant tot de waarneming van zijn Post, als Gadermeester provisioneel kunnen admitteeren, totdat over de wettigheid der Cautie zal zijn gedecideerd.

En, opdat niemand hiervan eenige onwetendheid zoude kunnen voorwenden, zal deze alomte worden gepubliceerd en geaffigeerd, naar behooren.

Gedaan te Utrecht, den 20. Julij, 1803. Was gearapheerd: Ysbrand de Kock, Jansz. vt. Onderstond: Ter ordonnantie van het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht. Was geteekend: J. Hinlôpen.

65. PUBLICATIE van Hun Hoog Mogende, vertegenwoordigende het Bataafsch Gemeenebest, houdende bepalingen aangaande de Heerlijke Regten. 9 Junij 1806.

Hun Hoog Mogende, vertegenwoordigende het Bataafsch Gemeenebest, allen den genen die dezen zullen zien of hooren lezen, Salut! doen te weten:

Dat door ons ontvangen en goedgekeurd zijnde de Voordragt, daartoe door den Raadpensionaris gedaan, dien ten gevolge is besloten, te bepalen, gelijk wordt bepaald bij dezen:

Voor eerst, dat alle Eigenaren van Heerlijkheden binnen deze Republiek, die vóór den jare 1795 hebben uitgeoefend het regt van aanstelling der Leden van Gemeente-Besturen of Regtbanken, welke binnen hunne Heerlijkheden, onder welke benaming ook, plaats vinden, van hetzelfde zullen blijven verstoken, als strijdig met de 66. en 67. Artikelen der Staatsregeling, en de daar op gegronde bepalingen der Publicatie van Hun Hoog Mogenden, van den 19. Julij 1805, inhoudende het algemeen Reglement voor de Departementale Besturen, speciaal met Artikel 18 en 52 van hetzelfde, als mede het Reglement voor de Gemeente-Besturen, van 20 December 1805.

Ten tweeden, dat insgelijks dezelve Eigenaren van Heerlijkheden binnen deze Republiek, voor zoo verre zij tevens Leenheeren mogten geweest zijn, en in dien zin het Leenregt, bij Artikel 9 der Staatsregeling bedoeld en als afgeschaft verklaard, mogten bezeten en uitgeoefend hebben, daar van zullen blijven verstoken, behoudens de *billijke en regtmatige schavergoeding*, hun bij hetzelfde 9. Artikel toegezegd.

Ten derden, dat echter dezelve Eigenaren van Heerlijkheden voortaan wederom zullen uitoefenen het regt tot aanstelling van hooge en lage Ambtenaren binnen dezelve, voor zoo verre zij vóór den

jare 1795 in het wettig bezit daar van geweest zijn, onverminderd nogtans het geen bij de Wet, zoo omtrent de Organisatie der Regtbanken, mitgaders de bepaling van derzelve Jurisdictie, en al het geen dezelve aangaat, als nopens de Administratie der Finantien, mitgaders de invordering en verantwoording van 's Lands Middelen, reeds bepaald is of verder bepaald zal worden; en wijders onder de navolgende voorwaarden:

a. Dat, met betrekking tot die hoogere Ambtenaren, ten platten Lande, thans nog bekend onder den titel van Schouten, Secretarissen, Dijkgraven, Dijkregters van bijzondere Polders, of welke andere titelature zoodanige Ambtenaren, dezelfde functien uitoefenende, in de onderscheidene Departementen der Republiek zouden mogen voeren, de Personen tot die Posten door de Eigenaren der Heerlijkheden, behoudens en onverminderd de bepalingen, hier voren vermeld, ten aanzien der twee eerstgenoemde, en de ondergeschiktheid der twee laatstgemelde aan het Algemeen Bestuur van den geheelen Waterstaat der Republiek, aangesteld, of, zoo lang de wet die bepalingen niet zal hebben daargesteld, zullende benoemd worden; of wel die eigenaars zelve, indien zij mogten verlangen dezelve in Persoon waartemen, hunne Bedieningen niet zullen mogen bekleeden of aanvaarden, dan na dat zij, voor zoo veel de Personen aangaat, de agreatie zullen hebben verkregen van de Departementale Besturen, waar onder de Heerlijkheden ressorteeren.

b. Dat de Acte van Aanstelling, te voren afge-

¹ Nu en dan en ook aan het einde van dit werk zullen eenige stukken worden opgenomen die tot de volledigheid van sommige afdelingen onmisbaar zijn, ofschoon zij ook eene latere dagteekening voeren dan die welke als de grens van dezen arbeid is vastgesteld. In de *Inleiding* wordt daaromtrent breeder gesproken.

geven, binnen den tijd van zes maanden, na dat de hier natemelden Reglementen zullen zijn gepubliceerd, moeten worden vernieuwd, en alle, zoo wel als die, welke in het vervolg zullen worden afgegeven, moeten inhouden de clause, *tot wederopzeggens*; met dien verstande nogtans, dat deze nieuwe Acten van Aanstelling, noch ook de bijgevoegde Clause, *tot wederopzeggens*, eene strekking zullen mogen hebben tot willekeurige remotiën van actueel in functie zijnde Ambtenaren, waar tegen bij de respective Departementale Reglementen, Artikel 8 vermeld, behoorlijk zal worden voorzien.

- c. Dat omtrent zoodanige Ambten en Bedieningen, waarvan het regt van aanstelling te voren gepaard ging met eenig bezwaar of verplichting voor de Eigenaren der Heerlijkheden, dezelve Eigenaars deze verplichting, zoo veel dit noodig zal zijn, wederom op zich zullen moeten nemen.
- d. Dat, ten aanzien van zoodanige Bedieningen, waar omtrent door het Gouvernement algemeene verordeningen zijn gemaakt, of in het vervolg gemaakt zullen worden, speciaal alle Bedieningen, het School- of Arm-Bestuur concernerende, de aanstellingen door de Eigenaren der Heerlijkheden te doen, daar aan zullen zijn gesubmitteerd, en in geen en deele, het zij middelijk, het zij onmiddelijk, eenige strekking mogen hebben, strijdig tegen de bedoelde Algemeene Verordeningen, maar dat integendeel aan de waarnemers van dergelijke Bedieningen, bij de Acten van Aanstelling, uitdrukkelijk zal worden geïnjungeerd, zich naar dezelve te gedragen.

Ten vierden, dat insgelijks aan de Eigenaren der Heerlijkheden zullen worden toegekend, alle pecuniele voordeelen en prestatien, hun vóór den jare 1795 gecompeteerd hebbende, uitgezonderd die, welke uit de oefening van het Leenregt, hier voren in het tweede point breder vermeld, gesproken zijn, waaromtrent het gestatueerde in Art. 9 der Staatsregeling, in volle kracht blijft, het zij dezelve sproten uit de hier voren gememoreerde aanstelling van Ambtenaren, het zij uit andere wettige sources; blijvende, ingeval de wettigheid dier sources mogt worden betwist, aan een ieder, daarbij belang hebbende, onverlet, om zijne klagen en verzoek van redres intebrenge en te doen voor zoodanige Commissie van drie Personen, als, overeenkomstig Artikel 7, door den Raadpensionaris telkens zullen worden benoemd.

Ten vijfden, dat ook alle zoodanige Heerlijke Regten, waar uit de Eigenaren wel geene pecuniele voordeelen genoten, maar echter de jouissance hadden van eenig privatif agreement, aan hun zullen verblijven, immers wanneer zij niet regtstreeks strijden tegen de regten, bij de Staatsregeling aan het Volk verzekerd, of met de regten van Eigendom aan Individueele Ingezetenen competerende, voor zoo verre daar van geen wettige afstand is gedaan, zoo als dit een en ander reeds speciaal is bepaald ten aanzien der Jagt, Vogelarij en Vischerij, bij Art. 34 van het Algemeen Reglement voor de Departementale Besturen.

Ten zesden, dat de Eigenaren der Heerlijkheden, of die gene, welke te voren uitoefenden het *Jus*

Patronatus Ecclesiae, of het regt tot het beroepen van Kerkelijke Leeraren, voor zoo verre zij hetzelfde door eenen wettigen titel verkregen hebben, voortaan, in geval van vacature, hetzelfde regt zullen uitoefenen; en zal door den Kerkeraad, of door de Mans Ledematen, gelijk bij de respective Departementale Reglementen definitief zal worden bepaald, worden geformeerd eene Nominatie van zes Personen, waar uit de Heer, of de gene dien zulks wettiglijk competeert, de Electie van een Leeraar doen zal, ten zij bij de gemelde Departementale Reglementen het met de billijkheid en met de Plaatselijke omstandigheden en oude usances meer overeenkomstig geoordeeld wierd, dat de aanstelling van een Leeraar, door den Heer zelve, of de gene, die dat regt op eene wettige wijze bezeten hebben, zonder voorgaande Nominatie onmiddelijk geschiede; zullende nogtans deze bepalingen geenszins kunnen hinderen of entraveren de algemeene beschikkingen, welke, ten gevolge van Art. 4 en 5 der Staatsregeling, ten aanzien der Kerkelijke Verordeningen en derzelver betrekking tot den Staat, door de Wet eventueel zullen worden vastgesteld.

Ten zevenden, dat alle questie over zaken, de Heerlijke Regten concernerende, zoo die regthangig zijn, als anders, zullen worden getermineerd bij decisie eener Commissie van drie Personen voor elk Departement, telkens door den Raadpensionaris te benoemen, 't zij dan uit de Leden van het Departementaal Gerechtshof, ieder in hun Ressort, en uit de Leden van den Etstoel, dan wel andere Regtskundige en bevoegde Personen; zullende de voornoemde Personen, na vooraf getenteerd te hebben, de voorsz. differenten door minnelijke schikkingen te termineren, in hunne uitspraken zich moeten gedragen, overeenkomstig de Algemeene Beginselen bij deze Wet vastgesteld.

Ten achtsten, dat de wijziging en toepassing van al het gestatueerde, behoudens den inhoud van het 51. Artikel der Staatsregeling, zal worden overgelaten aan de respective Departementale en Landschaps Besturen, en dat dezelve, elk in den zijnen, binnen den tijd van acht weken, na Publicatie dezes, zullen concipieren de vereischte en op de bij dit Besluit bepaalde gronden en beginselen gebaseerde Reglementen en Verordeningen, ingerigt naar de plaatselijke omstandigheden van elk Departement of Landschap, en geschikt om zoo veel mogelijk alle verwarringen, geschillen en onaangenameheden voortekomen; zoo nogtans, dat dezelve Reglementen en Verordeningen, vóór en aler effect te kunnen sorteren, door voorsz. Besturen zullen moeten worden ingezonden aan den Raadpensionaris, ten einde door denzelfden te worden goedgekeurd, of wel zoodanig veranderd en gewijzigd als dezelve zal oordeelen te behooren.

Dienvolgens gelasten en bevelen Wij, dat deze zal worden afgekondigd en aangeplakt, alomme daar zulks behoort; met last aan allen dien het aangaat, om te zorgen dat aan den inhoud dezes stiptelijk worde voldaan.

Gedaan in den Haag, den 9. Junij 1806. Was getoekend: C. de Vos van Steenwijk, fungerende Raadpensionaris. Onderstond. Ter Ordonnantie: De Algemeene Secretaris van Staat. Was gecontrasigneerd: C. G. Hultman.

66. RESOLUTIE van het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht, betreffende de uitvoering van het bepaalde bij art. 8 van de bovenstaande publicatie. 15 Julij, 8 September 1806.

In deliberatie genomen zijnde dat de 8. paragraaf der Publicatie bij Hun Hoog Mog. den 9. Junij 11. ten aanzien der bepalingen, aangaande de Heerlijke Regten geëmanceerd, derzelve wijziging en toepassing aan de respectieve Departementale Besturen overlaet, en dienvolgens van dezelve Collegien verlangt, dat de noodige Reglementen en Verordeningen daarop gegrond, binnen den tijd van acht weken aan het Gouvernement zouden worden ingezonden ter goedkeuring of nadere inrigting.

Heeft de Vergadering dezelve Publicatie nader gesteld in handen van de Heeren *Craeyvanger, de Normandie van Schalkwijk en van Lijnden tot Lunenburg*, ten einde te willen overwegen, op welke wijze aan de intentie van het Gouvernement, zoo veel zulks noodig zij, voldaan zal kunnen worden, en daarvan aan de Vergadering te rapporteeren.

Lunae den 8. September 1806.

Rapporteerden de Heeren *de Normandie van Schalkwijk en van Lijnden tot Lunenburg*, Gecommitteerden tot het ontwerpen van een Reglement voor de Ambachtsheerlijkheden binnen dit Departement, ter wijziging en toepassing van al het gestatueerde bij de Publicatie door Hun Hoog Mog. den 9. Junij 11. geëmanceerd, daarbij tevens overleggende een *Concept-Reglement* van den navolgenden Inhoud:

Reglement en Verordening bij het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht, ter voldoening aan het 8. Artikel der Publicatie van Hun Hoog Mog. van den 9. Junij 1806, vastgesteld.

Het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht, in aanmerking genomen hebbende dat bij het 8. Art. der Publicatie, bij H. H. M. den 9. Junij j. l., aangaande de Heerlijke Rechten geëmanceerd, aan hetzelfde was aanbevolen het vereischte en op de daarbij bepaalde gronden en beginselen gevestigde Reglement en Verordening, te concipieëren, ingericht naar de plaatselijke omstandigheden zelve, om, zoo veel mooglijk, alle verwarringen, geschillen en onaangenaamheden voor te komen, heeft noodig gevonden, ten dien einde, het navolgende Reglement, of Verordening, te arresteeren, gelijk hetzelfde arresteert bij deeze:

Art. 1.

Alle Eigenaren van Heerlijkheden binnen dit Departement, welke vóór den jare 1795 hebben uitgeoefend het recht van aanstelling der leden van Genuente-besturen of Rechtbanken, welke binnen dezelve Heerlijkheden, onder welke benaming ook, plaats vinden, blijven van dat recht verstoken.

2.

Dezelve Eigenaren, voor zoo verre zij tevens Leenheeren mochten geweest zijn, en in dien zin bezeten en uitgeoefend hebben eenige rechten, gesproten uit het Leenrecht bij het 9. artikel der Staatsregeling bedoeld en als afgeschaft verklaard,

zullen daarvan mede verstoken blijven, behoudens echter de billijke en rechtmatige schadevergoeding, hun, bij hetzelfde 9. artikel, toegezegd.

3.

Dezelve Eigenaren zullen voortaan wederom uitoefenen het recht tot aanstelling van hooge en lage amptenaren binnen hunne voors. Heerlijkheden, voor zoo verre zij vóór den jare 1795 in het wettig bezit van dat recht geweest zijn, onverminderd nogtans hetgeen bij de wet, zoo omtrent de organisatie der Rechtbanken, mitsgaders de bepalingen van derzelve Jurisdictie, en al hetgeen dezelve aangaat, als, nopens de administratie en verandering van 's Lands middelen, reeds bepaald is, of nog verder bepaald zal worden.

4.

Alle hogere Amptenaren ten platten lande van dit Departement, thands nog bekend onder den titel van Schouten, Secretarissen, alsmede onder dien van Dijkgraven, Dijkrechters of Heemraden van bijzondere polders, of welke andere titulature zoodanige amptenaren, dezelfde functien uitoefenende zouden mogen voeren, door de Eigenaren der Heerlijkheden aangesteld, of in het vervolg zullende benoemd worden, gelijk mede de Eigenaren der Heerlijkheden zelve, indien zij mogten verlangen die bedieningen in persoon waar te nemen, zullen respectivelijk onderworpen zijn, zoo veel de *Schouten en Secretarissen* betreft, aan de bepalingen, bij het voorige art. gestatueerd, en, met betrekking tot de Dijkgraven, Dijkrechters of Heemraden, aan het algemeen Bestuur van den Waterstaat binnen dit koninkrijk, onverminderd derzelve verantwoordelijkheid aan het Departementaal Bestuur deswege.

5.

Geene der Hooge Amptenaren, bij het vierde art. straks gemeld, (de Heeren der Heerlijkheden, indien zij zelve de voors. bedieningen zouden verkiezen waar te nemen, daaronder begrepen), zullen deze posten mogen bekleden ofte aanvaarden, voor dat zij, zooveel hunne personen aangaat, de aggregatie van het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht zullen verzocht en verkregen hebben.

6.

Alle de voorgemelde hogere Amptenaren, tegenwoordig in bediening zijnde, zullen zich ter bekoominge van eene Acte van aanstelling op behoorlijk zegel geschreven, binnen den tijd van zes maanden moeten adresseeren aan diegenen, aan wien de aanstelling toekomt.

7.

Alle zoodanige Acten van aanstelling, hetzij dezelve alleenlijk vernieuwd, ofte wel voor de eerste reis zouden worden uitgegeven, moeten inhouden de uitdrukkelijke clausule: *tot wederopzeggens*.

8.

Nogtans zullen de Eigenaren der Heerlijkheden, uithoofde van de voors. vernieuwing der te voren uitgegeven Acten van aanstelling, noch om de bijvoeging van de voors. clausule: *tot wederopzeggens*: geene bevoegdheid hebben tot de willekeurige remotie van de actueel in functie zijnde amptenaren.

9.

Ter voorziening tegen zoodanige willekeurige remotien, zullen de Eigenaren der Heerlijkheden, ingevalle zij zouden oordeelen, dat er gepaste termen waren, om eenigen ten tijde der Publicatie van dit Reglement nog in functie zijnde Amptenaar van zijne bediening te demitteren, daartoe bij Requeste de aggregatie van het Departementaal Bestuur moeten verzoeken, met opgave der motiven ten dien einde strekkende, en behoorlijk bewijs derzelve; zullende in deze door het voorn. Bestuur na daarop, indien hetzelfde zulks noodig mogt oordeelen, den zoodanigen Amptenaar, wegens zijn belang, hetzij schriftelijk, of bij monde gehoord te hebben, naar bevind van zaken, finaallijk worden beschikt naar behooren.

10.

Deze zelfde bepalingen, bij art. 8 en 9 vermeld, zullen ook plaats vinden, wanneer eene Heerlijkheid van Eigenaar mogt veranderd zijn; wanneer de nieuwe Eigenaar de nieuwe Amptenaren, in hunne respectieve posten zal behooren te laten, ofte wel, in geval van gegronde redenen van bezwaar, tot remotie van éenen of meer derzelve, gehouden zal zijn zich bij Requeste als bij dezelve artikelen vervat is, aan het Departementaal Bestuur te vervoegen.

11.

Omtrent zoodanige ampten en bedieningen, waarvan het recht van aanstelling te vooren gepaard ging met eenig bezwaar of verplichting van de Eigenaren der Heerlijkheden, zullen dezelve Eigenaren deze verplichting, zoo veel dit noodig zal zijn, wederom op zich moeten nemen.

12.

Daartegen zullen dezelve Eigenaren ook genieten de recognitiën, welke door de *Schouten, Gadermeesters, Secretarissen, Boden* en anderen, van wege hunne posten of bedieningen, wierden betaald.

13.

De *Schouten, Gadermeesters, Boden* en anderen zullen, voor recognitie aan de Eigenaren der Heerlijkheden moeten betalen één derde van hun *tractementen, emolumenten, balen* en *profijten*, die zij, wegens gemelde posten genieten, niets uitgezonderd dan de voordeelen der publieke *verkoopingen*.

14.

Indien de persoon van *Schout* en *Gadermeester*, bij één persoon, of ook bij onderscheiden personen, bedient wordt, en te zamen, of ieder op zich zelve, meer dan drie honderd gulden in voege voors. opbrengt, zal de *Schout* en *Gadermeester* verplicht zijn, boven het hier voren bepaalde, één derde aan den Eigenaar der Heerlijkheid, van al hetgeen die post of posten meer dan drie honderd gulden afbrengen, te betalen 25 percent, zoo nogtans dat het nooit tot meerder dan de helfte zal mogen opklimmen.

15.

De *Secretarissen* der Gerechten ten platten lande zullen, wegens hunne posten, voor Recognitie aan de Eigenaren der Heerlijkheden, jaarlijks niet meer betalen dan een derde gedeelte van hun *tractement, emolumenten, balen* en *profijten*.

16.

Het zal aan de Eigenaren der Heerlijkheden en voors. amptenaren vrijstaan, ten einde alle verschil

over de berekening der voordeelen van voors. ampten af te snijden, om over de jaarlijks te betalen Recognitiën, een vast accoord onderling aan te gaan.

17.

De aangestelde *Gadermeester* zal, binnen den tijd van zes weken, na zijne aanstelling, gehouden zijn, te stellen eene gejustifieerde cautie, voor de goede administratie van zijnen post, ten genoegen van den Eigenaar der Heerlijkheid, en niet in functie treden voor dat dezelve cautie behoorlijk zal zijn gesteld en daarvan aan het Departementaal Bestuur volkomen zal zijn gebleken.

18.

Voor zoo verre door de Eigenaren der Heerlijkheden eenige benoemingen of aanstellingen mogten geschieden tot bedieningen, waaromtrent door het Gouvernement algemeene verordeningen gemaakt zijn of in het vervolg gemaakt zullen worden speciaallijk, welke het school-, arm- of geneeskundig Bestuur concerneeren zouden, zullen dezelve benoemingen of aanstellingen daaraan mede onderworpen zijn, en in geen deele, hetzij middelijk of onmiddelijk, eenige strekking mogen hebben, strijdig tegen de bedoelde algemeene verordeningen; maar zal integendeel, bij de respectieve acten van aanstelling, aan dezelve personen, uitdrukkelijk worden geïnjungeerd, om zich naar gezegde verordeningen te gedragen.

19.

De Eigenaren der Heerlijkheden zullen, op den voet bij voorgaand artikel bepaald, genieten alle pecuniele voordeelen en prestatien, hun vóór den jare 1795 gecompeteerd hebbende, hetzij dezelve zijn gesproten uit de hiervoren vermelde aanstellingen van amptenaren of uit andere wettige sources.

20.

Dit genot echter zal zich niet mogen uitstrekken tot pecuniele voordeelen of prestatien, welke gesproten zijn uit de oefening van het Leenrecht, bij het 2. artikel van dit Reglement vermeld, als waaromtrent het bepaalde bij het 9. art. der Staatsregeling van den 26. April 1805, volkomen effect zal hebben.

21.

Ingevalle over de wettigheid der sources, waaruit de bij het 18. artikel gememoreerde voordeelen of prestatien voor de Eigenaren der Heerlijkheden zijn voortgevloeid, eenig verschil mogt ontstaan, zal elk der belanghebbenden deswege zijne klagt en verzoek tot redres kunnen inbrengen bij de hierna te meldene Commissie.

22.

De Eigenaren der Heerlijkheden zullen van nu vooraan ook weder mogen uitoefenen alle zoodanige Heerlijke rechten, hun vóór den jare 1795 gecompeteerd hebbende, waaruit dezelve wel geene pecuniele voordeelen genoten, doch evenwel de jouissance van eenig privaatief agreement hadden.

23.

Deze vergunning evenwel, bij het vorige artikel toegestaan, zal niet mogen geëxtendeerd worden tot zoodanige privative agreementen, welke rechtstreeks strijden zouden met de Rechten, bij de Staatsregeling van den 26. April 1805 aan de Ingezetenen in het algemeen verzekerd, of met de rechten van eigendom aan de individuele ingezetenen

toekomende, voor zooverre daarvan geen wettige afstand is gedaan, zoo als dit een en ander speciaallijk is bepaald ten aanzien van de jacht, vogelarij en visscherij, bij het 34. artikel van het algemeen Reglement van het Departementaal Bestuur, van den 19. Julij 1805, gelijk mede bij de respectieve Reglementen op de jacht en visscherij, den 9. en 23. Februarij 1803, en derzelver ampliatie, den 28. December 1803 en 31 Januarij 1806 bij het Departementaal Bestuur gearresteerd.

24.

De Eigenaren der Heerlijkheden, of diegenen, welke, vóór den jare 1795, ten platten lande van dit Departement, het jus patronatus Ecclesiae, of het recht tot het beroepen van kerkelijke Leeraren, hebben uitgeoefend, zullen van nu voortaan dit recht, voor zoo verre zij hetzelfde op eene wettige wijze bezeten hebben, in cas van vacature, wederom uitoefenen; en zal dien volgende, overal binnen dit Departement, waar, vóór den jare 1795, de aanstelling van eenen leeraar der Hervormde Gemeente, bij collatie van den Eigenaar der Heerlijkheid zelve, of van de genen, die dat recht op eene wettige wijze hebben bezeten, wierd uitgeoefend, hetzelfde weder op gelijke wijze, als te vooren, door den Heer of gerechtigden geschieden.

Die bepaling evenwel blijft altijd onderworpen aan de algemeene beschikkingen, welke ten gevolge van het 4. artikel der Staatsregeling van den 26. April 1805, ten aanzien der kerkelijke verordeningen en derzelver betrekking tot den Staat door de wet eventueel zullen worden vastgesteld.

25.

Alle geschillen over zaken de Heerlijke Rechten in dit Departement betreffende, zoo die litispending zijn, als anderzins, zullen worden getermineerd bij de decisie eener Commissie van drie personen, binnen dit Departement woonachtig, en geene der partijen tot in den vierden graad van bloedverwantschap of zwagerschap bestaande, en zelf geen Eigenaar eener Heerlijkheid zijnde, welke daartoe telkens, of voor elke zaak, door Zijne Majesteit den Koning, of dengenen aan wien het Hoogstendzelven zoude mogen behagen zulks te defereren, uit de Leden van het Departementaal Gerichtshof, dan wel uit andere rechtskundige of bevoegde personen, zal worden benoemd.

26.

Ten dien einde zullen de beide partijen te zamen, ofte anders diegene van haar, welke oordeelt bij de afdoening der zake belang te hebben, zich bij Requeste vervoegen aan den Koning, ofte aan den genen, aan wien zulks van wege Zijne Majesteit zoude mogen worden gedefereerd, en daarbij, met korte openlegging van het geschil zelve, de benoeming eener Commissie, ten fine van onderzoek en decisie, verzoeken, waarop vervolgens naar bevind zal kunnen worden gedisponeerd.

27.

De benoemde Commissie zal, na vooraf beproefd te hebben om het ontstaan different, door minnelijke schlikkingen, te termineeren, en partijen of wel hare practizijns, ten dien einde, voor zich te hebben onthouden en ten ernstigsten onderhouden, en in geval zulks niet konde reusseeren, mede na verhoor van partijen, bepalen de wijze, op welke

tusschen dezelve zal worden geprocedeerd om tot de afdoening der zake te geraken.

28.

De Commissie zal trachten de zaak, ten spoedigsten, en zonder figuur van proces, te termineeren.

29.

Van de bepalingen omtrent de wijze van procederen zal behoorlijke aantekening bij verbaal of resolutie geschieden, en daarvan aan partijen respectievelijk, ten hunnen redelijken koste, een kopye worden uitgereikt, ten einde zich daarnaar te reguleeren.

30.

De voorgemelde Commissie zal gehouden zijn, zich in hare uitspraken te gedragen overeenkomstig de algemeene beginselen, bij de publicatie van H. H. M., den 9. Junij 1806, vastgesteld.

31.

Dezelve zal voorts bij hare uitspraken opzicht nemen op de wederzijds gevallen kosten, en, zoo daartoe in rechten termen waren, de succumbeerende partij condemneeren in de betalinge derzelve, hetzij voor het geheel of voor zoodanig gedeelte, als zij zullen oordeelen te behooren.

32.

Voorts zal dezelve aan de triumpheerende partij, tegen voldoening of voorschot der kosten, daarop gevallen, doen ter hand stellen derzelve uitspraak, geschreven op zegel volgens de ordonnantie, en geteekend door alle derzelve leden, terwijl echter de succumbeerende partij, ten haren redelijken koste, daarvan eene geauthoriseerde kopye zal kunnen verzoeken.

33.

Bij het ontstaan van verschil over de kosten van voors. differente, zal de belanghebbende partij, bij requeste, de taxatie der Commissie zelve verzoeken, welke daarop naar verhoor der wederpartij beschikkinge doen zal.

34.

De uitspraken der Commissie zullen aan geen beroep of herziening, hoe ook genaamd, onderworpen zijn, maar verstaan worden als bij arrest gedaan of gewezen te zijn.

35.

Alle de Rechters binnen dit Departement zijn gehouden, om onder derzelve ressort, ten verzoeke der belanghebbenden de uitspraken en dispositien der voorgemelde Commissien ter executie te leggen en derzelve Letteren Requisitoriaal te respectceeren.

36.

Het oudste lid in jaren zal als President, en het jongste als Secretaris van de Commissie fungeeren.

37.

De benoemde Leden der Commissie, welke niet zijn actueel fungeerende Leden van het Departementaal Gerechtshof, of van eenige andere Rechtbank binnen dit Departement, zullen, alvorens deze Commissie te aanvaarden, in handen van den President van het Departementaal Bestuur den vereischten eed presteeren, dat zij zich in het onderzoek en de decisie der zaken zullen gedragen gelijk het eenen *goeden* en *getrouwen* Rechter betaamt, en voorts onder eede moeten verklaren, dat zij nimmer aan ééne der respectieve partijen, omtrend

de zaak in kwestie, van hunnen rade of advies, direct of indirect, hebben gediend.

38.

Zoodanige benoemde Leden eener Commissie, welke actueel zitting hebben in het Gerechtshof of in eene der Rechtbanken, binnen dit Departement, zullen den eed, bij het vorige Artikel gemeld, niet behoeven af te leggen, maar zich verklaren, mede in deze te fungeeren op den eed, bij den aanvang hunner respectieve bedieningen gedaan.

39.

De leden der Commissie zullen voor derzelver vacatie tot onderzoek en decisie der voors. differenten, genieten een honorarium, geëvenredigd aan de meerdere of mindere extensie der zake, door hen zelve naar redelijkheid te bepalen, doch welk echter niet zal mogen te boven gaan de som van f 108.— voor hun allen te zamen.

40.

Bovendien zullen door de respectieve partijen de kosten der zegels moeten worden gerefundeerd, gelijk ook de kopye gelden der verbalen, resolutien, dispositien of uitspraken, te berekenen tegen 2 stuivers van ieder blad van 20 regels, behoorlijk geschreven.

41.

De Commissie zal geene verbalen, resolutien, dispositien of uitspraken behoeven af te geven, voor dat door de respectieve partijen, ofte wel door dengenen die bij de afdoening der zake het meeste belang heeft, onder cessie van actie, ten laste der wederpartij te verleen, zullen zijn betaald of voorgeschoten de kosten der zegels, midsgaders de kopye gelden, en het honorarium aan de Leden competeerende.

42.

Het Departementaal Gerechtshof 's Lands van

Utrecht zal ten spoedigsten, na de publicatie van dit Reglement, aan Zijne Majesteit den Koning, of aan den genen, aan wien zulks van wege Zijne Majesteit zoude mogen worden opgedragen, moeten opgeven welke zaken of procedures, betreffende de Heerlijke Rechten, voor hetzelfde Hof thands nog zijn litispending, gelijk ook in welken staat die procedures zich bevinden, ten einde Z. M. de Koning, of de gene aan wien Hoogstdezelve zulks zal gelieven te defereren, wanneer dit, door de belanghebbenden, in voege bij het 26. Artikel vermeld is, zal worden verzocht, *eene* of *meerdere* Commissien ter afdoening der voors. rechthangige zaken benoemd en de processale stukken, daartoe betrekkelijk, ter Griffie van den Hove voorhanden, aan dezelve respectieve Commissien kunnen worden uitgereikt.

43.

Het Departementaal Bestuur reserveert zich bij deze de interpretatie, en des vereischt wordende alteratie en ampliatio van het tegenwoordig Reglement, mids onder de approbatie van Z. M. den Koning.

Waar op gedelibereerd zijnde, heeft de Vergadering de Commissie voor derzelver naauwkeurig en wel uitgebragt rapport bedankt, en verstaan hetzelfde Reglement of Verordening, met eene geleidende missive, onverwijld te doen toekomen aan Zijne Excellentie den Minister voor Binnenlandsche Zaken, met verzoek, om hetzelfde zoo dra mogelijk onder het oog van Zijne Majesteit den Koning te brengen, ter voldoening aan het 8. artikel der Publicatie, bij Hun Hoog Mog. den 9. Junij 11. dienaangaande gedaan.

67. RESOLUTIE der *Representanten 's Lands van Utrecht, waarbij de Schout van Abcoude, Aasdons en St. Pieters geregt, niettegenstaande zijne remotie als zoodanig, gelast wordt zijne betrekking van Gadermeester te blijven waarnemen. 27 April 1795.*

Bij resolutie van Gedeputeerden van den 24. dezer zijnde voorgedragen dat ter Hunner Vergaderinge zijnde ingebragt eene Resolutie van het Comité tot de zaken van het platte Land, houdende Advies op de Requeste van Wilhelmus van Gulpen, Schout van Abcoude, Aasdons en St. Pieters Gerecht, daar bij klagende wegens het removeren van de Schouten, Gadermeesters en Secretarissen van voornoemde Gerechten, zij Gedeputeerden, uit hoofde van de pressance der zake, conform voornoemd advies, den voornelden Schout W. van Gulpen, in betrekking van Gadermeester geresolveerd, hadden aangeschreven om provisioneel als Gadermeester te blijven fungeeren, zonder zich wegens zijne remotie als Schout en Secretaris als noch in te laten, om hierin niet vooruit te lopen hetgeen bij de aangaande Publicatie ten dezen opzichte door de Re-

presentanten zal worden geresolveerd; inhoudende voornoemde Resolutie van Gedeputeerden verder, dat het Comité tot de zaken van het platte Land de geresolveerde Schouten en Secretarissen van bovengenoemde Gerechten hadden gecommuniceerd, geene Papieren of Documenten, voornoemde Gaderingen betreffende, overtegeven, tot dat daaromtrent bij Gedeputeerden of Representanten nader zal zijn gedisponeerd en voorts verzoekt in deze en alle diergelijke gevallen de nodige authorisatie.

En daarop gedelibereerd is het verrichte in deze geaprobeerd en voorts goedgevonden het Comité tot de zaken van het platte land te authoriseren, zo als geauthoriseerd word bij deze, om in alle diergelijke gevallen, welke hetzelfde in simili voortaan mogten voorkomen, naar bevind van zaken te disponeren.

68. RESOLUTIE van het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht, waarbij aan de Vrouwe van Baambrugge en Abcoude Bercks of Bossets Geregte den zoogenaamden paardentol, het regt van den 13. penning en de niet vernietigde pecuniële voordeelen dier Heerlijkheden worden toegekend. 22 September 1802.

Rapporteerden de Leden Craeyvanger en verdere Geconmitteerden tot de Heerlijkheden, op de nadere Requeste den 8. dezer gepresenteerd bij Maria Constantia van Berck, weduwe wijlen den Kolonel Henry Bosset, tot appui harer vorige Requeste, nopens het gemis der Ambachtsheerlijkheid van Baambrugge en Abcoude Bercks of Bossets Geregte, ten zelve dage in derzelve handen gesteld, houdende derzelve rapport favorable voordragt van het verzochte, zoo uit aanmerkinge der gronden van recht, rustende op de publieke koopcedulle, den 1. May 1715 opgericht en dienvolgende door de Staten 's Lands van Utrecht den 21. Julij 1715 opgedragen, als uit hoofde van zeker besluit, in een gelijk geval door het Vertegenwoordigend Ligchaam aan Mr. D. G. van Teylingen, betrekkelijk de Heerlijkheden van Cameryk en den Houdijk verleend.

(Volgt het Request.)

Aan het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht.

Geeft met verschuldigd respect te kennen Maria Constantia van Berck, wed. van wijlen den kolonel Henry Bosset.

Dat de Requestrante, eenige weken geleden, zich bij Requeste heeft geadresseerd aan deze Vergadering en daarbij ingebragt hare klagten nopens het gemis van den eigendom der Ambachtsheerlijkheden van Baambrugge en Abcoude, Bercks of Bossets geregte, in voege dat goed met alle de regalia, praeceminentien, gerechtigheden en emolumenten, bij publieke koopcedulle dato 1 Mei 1715 in het breede gespecificeerd, aan wijlen Theodorus de Leeuw, door de voormalige Staten 's Lands van Utrecht op den 21. Julij daaraanvolgende was getransporteerd en geguarandeerd, mitsgaders te zamen met het Slot te Abcoude. Item eene hofstede en eenige Landen aldaar gelegen, (gering van waarde in vergelijking van de voordeelen der voorsz. Ambachtsheerlijkheden) bij overlijden van denzelve Theodorus de Leeuw, door der Requestrante's Grootmoeder voor eene niet geringe somma van f 94,000 in koop aangestaan en sedert op de Requestrante in linea descendentii gedevolveerd geworden was.

Dat de Requestrante zonder in te treden de algemeene belangen van het Land, welke het maintain van eigendom der Ambachtsheerlijkheden op gronden van eene goede staatkunde schijnen te vorderen, en zonder ook aan te voeren de tegenstrijdigheden, welke tegen het goed regt der Eigendommen, op zichzelf beschouwd, noodwendig zouden geboren worden, wanneer dezelve niet op eene krachtdadige wijze werden gemainteneerd, zich eeniglijk bij dat Request heeft gefundeerd op het 5. art. der bij publicatie van den 15. October 1801 aangenomene Staatsregeling, wel uitdrukkelijk medebrengende, dat een ieder bij de vreedzame be-

zitting en het genot zijner Eigendommen zoude worden gehandhaafd en van geen gedeelte van dien ontzet, dan alleen wanneer het algemeen welzijn zulks volstrekt vordert en dan nog niet anders dan tegen eene billijke schadevergoeding.

Welke verklaring of grondwet haar Requestrante voorkwam bijzonder mede toepasselijk te zijn op de Ambachtsheerlijkheden en de ongeschondene bewaring van dien, ook ten effecte om een ieder, welke in den jare 1795 via facti, en op eene revolutionnaire wijze van het genot van deze zijne eigendommen ontzet geworden was, weder dadelijk in de possessie daarvan te doen herstellen, zonder dat door het gestatueerde bij het 89. Artikel van het Reglement voor het Departementaal Bestuur, ten aanzien van de Ambachtsheerlijkheden, naar het inzien van de Requestrante, begrepen konde worden aan die grondwet eenige alteratie toegebragt te zijn, maar wel in tegendeel de voorschreven regten van eigendom volkomen gehandhaafd en ongeschonden gebleven te wezen, enkel nogtans met reserve van eene surintendance voor de Leden dezer Vergadering, aan welke het toeverzicht in dit Departement is toevertrouwd.

Terwijl indien men daaraan eene andere uitlegging zoude willen geven, er alsdan, salva omni reverentia, geen denkbeeld zoude te maken zijn van de uitdrukkelijke verklaring, voorkomende bij publicatie van het Staatsbewind, inhoudende het voorz. Reglement, dato 29 April 1802, luidende:

„Dat evenmin als thans door de stellers van dit „ontwerp, in de redactie van hetzelfde is of heeft „kunnen of mogen worden bedoeld, of ook aan het „Staats bewind als zoodanig is voorgekomen eenig „artikel, hetwelk of regtstreeks, of van ter zijde, „of bij eenige gevolgtrekking of analogie, met de „acte van Staatsregeling strijdig zoude kunnen „zijn — ook evenmin in het vervolg van tijd zoo „danig eene explicatie aan hetzelfde ontwerp of aan „eenig artikel van hetzelfde zal kunnen of mogen „worden gegeven — vermits nimmer, in welk geval ook, door een gedeelte des Bataafschen volks „aan de Staatsregeling, als zijnde de algemeene „volkswet, eenige bepaling of verandering kan wor- „toegebragt.”

Dat dit dan ook de reden geweest is waarom de Requestrante, aan den eenen kant begrippe dat in de vernietiging van de Ambachtsheerlijkheden geen volstrekt nut voor het algemeen welzijn (d. i. zoo zij gelooft, geen volstreekte vordering voor het algemeene welzijn des geheelen Bataafschen volks) te vinden was, (wijl ook anderzins die vernietiging reeds bij de voorsz. fundamentele wet zoude zijn daargesteld) en aan den anderen kant beseffende, dat bijaldien het contrarie van dien, tegen alle waarschijnlijkheid, begrepen werd plaats te hebben, alsdan eene billijke schadevergoeding zoude zijn vooraf gegaan, dienvolgens gemeend heeft bij den voorsz. Requeste te kunnen volstaan, met eenvoudiglijk hare regten te reclameren en te verzoeken, dat bij eene nadere

verwacht wordende dispositie omtrent de Ambachtsheerlijkheden, ook bijzonder mede op hare gegronde klagten serieuslijk mogt worden acht gegeven, en niet uit het oog verloren de verkoop van wege den voormaligen Souverein dezer Landen, in vroegeren tijd plaats gehad hebbende, ook met garantie in voege als hierboven gemeld.

Terwijl zij zich hierop verlatende en de beschikking dienaangaande geduldig afwachtede, niet te min geloofd heeft dat het haar niet ten kwade konde geduid worden, wanneer tevens daarbij door haar werd gedaan een intermediair verzoek, houdende dat bij dit Bestuur vooraf mogt worden verstaan dat de Requestrante was en bleef geautoriseerd om te kunnen en mogen heffen den paardentol, gedurende de paardenmarkt op haar marktveld en eigendommelijk goed plaats hebbende, met order aan de Municipaliteit van Abcoude Aasdom, alsmede aan de Municipaliteit van Abcoude Bercks of Bossets geregte, om de tollén, welke in den jare 1796, mitsgaders in de jaren 1797, 1798, 1799 en vervolgens respectievelijk onder hen gedeponceerd en berustende zijn, aan de Requestrante of haren gemagtigde te voldoen, alsmede dat de Requestrante bij provisie bevoegd mogt worden verklaard om te kunnen en te mogen vorderen de revenuen of inkomsten en pecuniele voordeelen, aan haar wegens de voorschreven Heerlijkheden van Abcoude en Baambrugge competerende, sedert dat dezelve zijn ingehouden of onbetaald gebleven, tot zoo lange dat daaromtrent, volgens de voorz. staatsregeling, anders mogt worden gedisponeerd, met order tevens aan den Secretaris Nicolaas van Voorthuysen te Abcoude, om de penningen, welke uit dien hoofde onder hem gedeponceerd of berustende waren, mede aan de Requestrante of haren gemagtigde te voldoen — en voorts dat van dit een en ander aan de Requestrante mogt worden uitgeleverd resolutie in forma.

Dat ondertusschen de Requestrante is geïnformeerd geworden dat de voorz. Requeste was gesteld in handen van eene Commissie uit het midden van deze Vergadering, en sedert ook eene Requeste van meer andere Eigenaren van Ambachtsheerlijkheden in die zelfde Commissie gesteld geworden was, denkkelijk met oogmerk om dat alles, op rapport van de voorz. Commissie, simul et semel af te doen.

Dat de Requestrante de deliberationen dienaangaande (wat het hoofdpunt, de Ambachtsheerlijkheden in 't algemeen concernerende, betreft) niet zoekt te verhaasten, doch bevreesd is, dat veelligt ook het Rapport omtrent het intermediair verzoek, bij hare voorgaande Requeste gedaan (en waaromtrent zij eene provisionele dispositie verzocht had) mede zoude kunnen achter blijven, en zij daardoor nog eenen zeer geruimen tijd verstoken blijven van de revenuen of inkomsten en pecuniele voordeelen, aan haar, wegens de gemelde goederen, ook onaangezien het gestatueerde bij het voorz. Reglement (uit wat oogpunt men dat ook zoude willen beschouwen) onbetwistbaar competerende, waarvan een gedeelte, zoo onder de Municipaliteiten van Abcoude Aasdoms en Bercks of Bossets geregte, als onder den Secretaris te Abcoude is gedeponceerd, en dit ook niettegenstaande zij de vordering van die pecuniele voordeelen niet anders had verzocht, dan tot zoo

lang daaromtrent volgens de voorz. Staatsregeling anders zoude wezen gedisponeerd, en waaromtrent zij meende een gelijk *provisioneel* regt te kunnen en mogen solliciteren, als aan D. G. van Teylingen, met opzigt tot de Heerlijkheden van Kameryk en den Houdijk, in gelijke omstandigheden als de Requestrante omtrent Abcoude en Baambrugge verzerende, was geaccordeerd, zoodanig, dat dezelve, ingevolge van een Decreet van het voormalig Uitvoerend Bewind, reeds voor lange in de possessie van die pecuniele voordeelen zich bevindt, terwijl intusschen die revenuen aan de Requestrante tot haar bestaan in het midden van de zoo zeer kostbare en drukkende omstandigheden van tijden, niet minder benoodigd zijn dan aan den voornoemden D. G. van Teylingen.

Het is daarom dat de Requestrante de vrijheid neemt nader bij Requeste zich te keeren tot deze Vergadering, reverentelijk en op de nadrukkelijkste wijze verzoekende dat het ulieden behagen moge om haar Requestrante van een gelijk regt te doen jouissieren als de gemelde D. G. van Teylingen, en mitsdien ter harer te gemoetkoming, bij gebrek van zulk een notabel middel van bestaan, bij provisie op haar voorz. intermediair verzoek, bij eene Resolutie in forma, zoo spoedig te disponeren, als de gewigtige bezigheden van deze Vergadering oenigzins toelaten zullen.

Dit doende enz.

(Volgt het Rapport.)

Rapporteerden uwe Medeleden Craeyvanger, van Bijleveld, Taets van Amerongen, Camp en van Hengst, dat dezelve, ingevolge de Commissie tot de Heerlijkheden, op hen verleend, hadden geexamineerd zekere nadere Requeste, gepresenteerd bij Maria Constantia van Berck, weduwe wijlen den Kolonel Henry Bosset, tot verder appui van haar vorig Request, nopens het gemis der Ambachtsheerlijkheden van Baambrugge en Abcoude Bercks of Bossets geregte, den 8. dezer in derzelver handen gesteld, om de Vergadering te dienen van derzelver consideratien en advies.

En om hieraan te voldoen zonder uwe aandacht noodeloos te vermoeijen met langwijlige discussien, zouden uwe Gecommitteerden van oordeel zijn, dat zoo wel de gronden van regt, gevestigd op de publieke koopcedulle, den 1. Mei 1715 opgerigt, en volgens welke de voorgemelde Heerlijkheden, met derzelver regten, door de toenmalige Heeren Staten dezer provincie den 21. Julij daaraanvolgende zijn opgedragen geworden, als de erkenenis en het genot van dezelve in een gelijk geval, aan Mr. D. G. van Teylingen, betrekkelijk de Heerlijkheden van Kameryk en den Houdijk, door het Vertegenwoordigend Ligchaam, bij derzelver Besluit, in dato 25 Januarij 1799 genomen, toegewezen, en bij gemeld Request breeder geallegeerd, uwe Vergadering onbezwaard zouden kunnen doen besluiten om aan de Suppliante te accorderen het voortdurend genot van het regt van den zoogenoemden paardentol, enz.

Waarop gedeliberceerd zijnde, heeft de Vergadering verstaan aan de Requestrante voornoemd te accorderen, gelijk geschiedt bij deze, „het voort-

„durend genot van het regt van den zoogenaamden paardentol gedurende de paardenmarkt op haar marktveld te Abcoude, met last aan het Gemeente-bestuur van Abcoude, Bercks of Bossets geregt, ofte wien zulks mogt aangaan, voorz. tollen over de jaren 1796, 1797, 1798, 1799 en vervolgens, welke onder hen gedeponceerd en berustende mogten zijn, aan de Requestrante of haren gemagtigde te voldoen.

„Dat zij Requestrante wijders zal blijven genieten het regt van den 13. penning, alsmede zoo-

„danige revenuen of inkomsten en pecuniele voordeelen, aan haar wegens de voorz. Heerlijkheden competerende, als bij de tegenwoordige orde van zaken niet zijn gealterceerd of vernietigd geworden. „Ordonnerende insgelijks dengenen, onder wien dergelijke inkomsten gedurende de laatste jaren „mogten zijn gedeponceerd geworden en berustende „zijn, dezelve mede aan haar of haren gemagtigde „te voldoen, mitsgaders dat hiervan aan de Requestrante een Extract Resolutie in forma zal „worden uitgeleverd.”

69. **BESLUIT** van het Staatsbewind der Bataafsche Republiek, waarbij L. de Vries restitutie en schadeloosstelling verkrijgt wegens den 13. penning, die thans van hem, ter zake van in 1797 gekochte Ridderschapsgoederen, gevorderd wordt. (Met daarbij behorende stukken.) 3 October 1803.

Extract uit de Resolutien van het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht.

Woensdag den 22. December 1802.

Is ter deliberatie gebragt een Request van Lammert de Vries, wonende onder den geregte van Baambrugge, houdende dat hij bij gelegenheid der Verkoopning van de Ridderschapsgoederen in het voormalig gewest Utrecht, in het jaar 1797, heeft gekocht zeven morgen weiland, onder voorgemelde geregte en wel voor eene somme van f 1800.

Dat in de koopconditie dier goederen is bepaald, dat:

„Wanneer naderhand mogt worden bevonden dat „de te verkoopen goederen met eenige meerdere „lasten, ongelden, tinsen, erfpacht of uitgangen, „hoe ook genaamd, mogten bezwaard zijn, als ter „goeder trouw zijn opgegeven, de verkoopers het „regt zullen hebben en kunnen volstaan met dezelve „aan de koopers te redimeren tegens den penning „25,” onder welke redemptie de koopers die meerdere lasten of uitgangen ten hunnen laste zouden moeten nemen.

Dat die verkoopning is geschied zonder den last om van den koopprijs den 13. penning aan de eigenaresse der Ambachtsheerlijkheid van Baambrugge te voldoen.

Dat dezelve echter thans dien 13. penning van den voorgemelde koopprijs, tot f 1800, van den Requestrant reclameert, als zijnde tot deze reclames bij Resolutie van 22 September 1802 dezer Vergadering gewettigd.

Dat de Requestrant bereid is daaraan te voldoen, edoch verzoekende, ingevolge den inhoud der voorgemelde koopconditie, de restitutie van dien der tienden penning van eene somma van f 1800 en eenen 26. penning van de voorzeide somma tot schadeloosstelling, als zijnde voorschreven goederen door dien last in waarde zeer gedaald; op dien voet, als door Commissarissen van Finantien over het voormalig Gewest Utrecht, ten opzichte der Ridderschapsgoederen, onder Cameryk gelegen, is geschied.

En daarop gedelibereerd zijnde is besloten hierop te requireren de consideratien en het advies van de Gecommitteerden ter kamere van Finantien.

Mercurii 2 Februarij 1803.

Ter tafel gebragt zijnde een Rapport als volgt:

Gecommitteerden ter Kamere van Finantien hebben, ingevolge en ter voldoening aan UL. appointement, in dato 22 December ll., rijpelijk geëxamineerd de Requeste van Lammert de Vries, wonende onder den Geregte van Baambrugge, daarbij te kennen gevende dat hij in den jare 1797 van den Lande in koop heeft aangestaan zekere zeven morgen land, onder voorsz. Geregte gelegen, voor en onnne de somme van f 1800, en zulks zonder den last van den 13. penning, aan de Eigenaresse der Ambachtsheerlijkheid van Baambrugge van die kooppenningen te voldoen. Dat dezelve echter thans, als daartoe door het Departementaal Bestuur van dit Gewest, bij Resolutie dd. 22. September ll., geregtigd verklaard, voormelde 13. penning reclameert. Reverentelijk verzoekende restitutie van den voorsz. 13. penning, als mede te mogen genieten een 26. penning van voormelde somme van f 1800, tot schadeloosstelling voor hetgeen deze landerijen bij eenen eventuelen verkoop daardoor minder zullen komen te gelden.

En hebben Gecommitteerden thans de eer aan UL. te rapporteren dat het aan hen, zoo uit den inhoud dezer Requeste en daaraan geannexeerde conditien, waarop de Verkoopning van voorsz. goederen heeft plaats gehad, als uit de ter dezer zake ingenomene informatien, is voorgekomen dat dezelve goederen door den Requestrant zijn gekocht op de gewone lasten en ongelden, waaraan dezelve onderhevig waren, en dat onder die Verkoopning niet schijnt te zijn gecomprehendeerd geweest den last, omme van den koopprijs den 13. penning aan de Eigenaresse van de Ambachtsheerlijkheid van Baambrugge te voldoen. In welk gevoelen Gecommitteerden des te meerder zijn versterkt geworden, wanneer zij in de Retroacta der voormalige finantiele Commissie hebben bevonden, dat tijdens door het Vertegenwoordigend Ligchaam aan Mr. D. G. van Teylingen, als Bezitter der Heerlijkheid van Kameryk, de bevoegdheid tot de invordering van den 13. penning van de verkochte Ridderschapsgoederen, onder gemelden Geregte, was toegekend, aan de respectieve koopers van dezelve goederen (welke op gelijke conditien zijn verkocht, als waarop de Requestrant deze goederen in koop

heeft aangestaan) door het Uitvoerend Bewind, bij Besluit van 25 Julij 1801, ingevolge speciale autorisatie van het Vertegenwoordigend Ligchaam, restitutie van den 13. penning is verleend, als mede een 26. penning tot schadevergoeding van hetgeen de gekochte perceelen, bij eenen eventuelen verkoop, wegens dezen last, minder zouden mogen gelden. Waaruit het volledig consteert, dat ook bij het Vertegenwoordigend Ligchaam is verstaan geworden, dat onder den verkoop der voorsz. Ridderschapsgoederen geenszins de last van meergemelde 13. penning is gecomprenheerd geweest.

En nademaal de Requestant zich in gelijk geval bevindt als de koopers der Ridderschapsgoederen, onder den Geregte van Kamerik gelegen, komt het aan Gecommitteerden voor, dat ook de Requestant niet onbillijk op gelijke restitutie en schadeloosstelling aanspraak maakt. Dan vermits door het Departementaal Bestuur deze zaak niet wel finaal schijnt te kunnen worden getermineerd, zonder goedgevinden en autorisatie van het Staatsbewind, zoo nemen Gecommitteerden de vrijheid, in bedenking te geven of niet door het Bestuur, uit consideratie der motieven, hiervoren geallegeerd, aan het Staatsbewind, ten behoeve van den Requestant, de noodige voordragt zoude kunnen geschieden, ten einde aan denzelfden de verzochte restitutie en schadeloosstelling werde geaccordeerd.

En daarop zijnde gedelibereerd, heeft de Vergadering, zich met voorschreven rapport conformeerende, verstaan dat gemelde Requeste bij eene missive, houdende de gronden bij het Rapport vervat, aan het Staatsbewind favorabel zal worden voorgedragen, ten einde aan den Requestant de verzochte restitutie en schadeloosstelling worde geaccordeerd.

Jovis 30 Junij 1803.

De Voorzitter brengt ter tafel eene missive van Tresorier Generaal en Raden van Financien, in dato 24 Junij 1803, houdende derzelver bedenkingen op de door het Staatsbewind, bij appointement van 15 Februarij ll. N°. 9, in hunne handen, ten fine van consideratie en advies, gestelde missive dezer Vergadering en bijlagen, van den 2. Februarij te voren, daarbij appuyerende een bijgevoegd Request van Lammert de Vries, in den jare 1797 kooper van een perceel Ridderschapsgoederen, gelegen onder Baambrugge, daarbij verzoekende dat aan hem moge vergoed worden een 13. en een 26. penning van gemelde koopschat, tot indemnificatie van hem, die de gemelde goederen had aangekocht zonder verplichting van dien 13. penning te betalen, en welke hij nu aan de Vrouw der Ambachtsheerlijkheid Baambrugge zou moeten voldoen, waartoe zij bij Resolutie dezer Vergadering van 22 September 1802 bevoegd was verklaard.

Zijnde gemelde bedenkingen van Tresorier Generaal en Raden voornoemd van den volgende inhoud:

Den Haag den 24. Junij 1803.

De Tresorier Generaal en Raden van Financien der Bataafsche Republiek aan

Het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht.

Burgers!

Bij appointement van het Staatsbewind, van den 15. Februarij ll. N°. 9, is in onze handen, ten fine van consideratie en advies, gesteld Ulieder missive en bijlagen van den 2. daar te voren, appuyerende een bijgevoegd Request van Lammert de Vries, in den jare 1797 kooper van een perceel Ridderschapsgoederen, gelegen onder Baambrugge, en verzoekende enz.

Op deze bovengemelde UL. missive — hebben wij diens inhoud — met de vereischte aandacht overwogen en bevonden dat de gronden, op welke gijlieden dit verzoek appuyeert, hierop nederkomen:

1°. Dat de inhoud der verkoopconditien van die Ridderschapsgoederen en de ter dier zake ingenomen informatien, waarbij die goederen op de *gewone* lasten en ongelden waren verkocht, *schenen* mede te brengen, dat de last van den 13. penning daaronder niet was gecomprenheerd.

2°. Dat gijlieden in dat gevoelen waart gesterkt, aangezien in een gelijk geval aan den Ambachtsheer D. G. van Teylingen zijn verzoek geaccordeerd zijnde, aan de koopers van Ridderschapsgoederen, onder dat Ambacht gelegen, mede eene schadeloosstelling voor den 13. en 26. penning was toegestaan, ingevolge Besluit van het Uitvoerend Bewind, van den 25. Julij 1801.

Voor zoo verre nu als wij ons verplicht vinden onze consideratie en advies aan het Staatsbewind in deze te suppediteren, kunnen wij niet ontveinen in twijfel te staan, of de door Ulieden aangevoerde gronden, en vooral de eerste, wel van die kracht en evidentie zijn, dat daarop eene dispositie ten nadeele van 's lands finantien zoude kunnen gebouwd worden, en het zijn deze twijfelingen die ons bewogen hebben om dezelve vooraf aan UL. mede te deelen, met verzoek om ons Ulieder consideratie en zoo mogelijk solutien daarop te willen doen toekomen.

Wij zullen tot dat einde de zaak in zijnen oorsprong moeten opgeven en aan UL. geheugen te rugge brengen, om naar ons inzien aan te wijzen dat de last der 13. penning der verkochte vaste goederen onder Ambachtsheerlijkheden, met *relatie tot de koopers*, sedert het jaar 1795 in Utrecht niet is vernietigd of afgeschafft. Welk principe, zoo het waar bevonden wordt, van zelve mede aantoon, dat de 13. penning niet afgeschafft zijnde, de verkoop der Ridderschapsgoederen dezelve daarvan niet heeft kunnen eximeren, ten zij bij conditien die allen twijfel wegnemen.

De vernietiging van den 13. penning is geschied bij publicatie van de Representanten 's Lands van Utrecht, van den 15. October 1796, in deze woorden:

„Dat van nu af aan alle pruerogatieven en voorregten der Ambachtsheeren, als het af- en aanstellen van Drossaarden, Schouten enz., mitsgaders het regt van Nakoop, of zoodanige andere, als voormaals door de genoemde Ambachtsheeren zijn uitgeoefend en bezeten, van dit oogenblik af aan worden vervallen verklaard en vernietigd, gelijk dezelve vernietigd worden bij deze, en dat alle bovengenoemde af- en aanstellingen in het

„vervolg door de stemgerechtigde burgers van het „District of Dorp, waar dezelve mogten voorvallen, „zullen geschieden.

Bij eene attente overweging dezer Publicatie en bij combinatie der gevolgen, die deze wet heeft medegebragt, is bij ons geen twijfel overgebleven of het afschaffen en vernietigen der Ambachtsregten was bij dezen volkomen gedecreteerd, maar alleen ten opzichte der Ambachtsheerlijkheden en geenzins ten opzichte der regten zelve, als welke waarneming en uitoefening overgedragen wierd aan de stemgerechtigde Burgers van ieder Dorp of District, en waardoor dus de verplichting der Ingezetenen, om aan die regten te voldoen, in haar volkomene kracht en waardij bleef.

Dat dit het gezigtspunt is, uit welke deze Publicatie moet beschouwd worden, bleek ontegenzeggelijk uit de aanschrijving welke het Administratief Bestuur 's Lands van Utrecht, den 22. Mei 1798 aan alle Gemeente Besturen en dus aan alle voormalige Ambachtsheerlijkheden dede afgaan, waarbij die Gemeente Besturen onder anderen gelast worden:

„Insgelijks gelasten wij Ulieden, de penningen, „gesproken uit den 13. penning of het regt van „Nakoop en alle andere gelden, voorheen aan de „Heeren betaald, en daarna in Uwe Dorpskas „gestort, ter onzer Vergadering over te brengen, „ten einde wij in staat worden gesteld, de restitutie der pecuniele voordeelen aan de voormalige „Heeren der Heerlijkheden te faciliteren.”

Bij deze bepaling werd dus de voortdoring van den Impost van den 13. penning verondersteld, en tevens bevolen die ontvangene penningen over te brengen, om daaruit de schadevergoeding, bij het 3. art. van de Publicatie van den 15. October 1796 bepaald, te faciliteren.

En op dezen grond schijnt ook alleen gebouwd de Resolutie en het Decreet van het Vertegenwoordigend Ligezaam, van den 25. Januarij en 7 Februarij 1799, waarbij op het gedaan verzoek van den Ambachtshoofd D. G. van Teylingen bepaald wordt: „Dat het Gemeente Bestuur van Kamerik „en Houdijk wierde gelast, om alle gelden, uit de „ontfangst der 13. penning geproflueerd, sedert „den 2. Junij 1795 tot den 30. April 1798, „delijk aan den Ambachtshoofd te voldoen.”

En op die gronden schijnen ook alleen te rusten de uitdrukkingen en dispositie, in UL. Resolutie van 22 September 1802, waarbij gezegd wordt:

„Ordonnerende in gelijken den genen, onder „wien dergelijke inkomsten (der 13. penning) mog- „ten zijn gedeponeerd geworden en berustende zijn, „te extraderen.”

Wanneer wij dit alles inzien, kunnen wij niet twijfelen, of, hoe zeer de regten voor de Ambachtshoofden hebben opgehouden, de verplichting om daarvan te voldoen nimmer heeft geëscieerd, maar door de Gemeente Besturen heeft uitgeoefend moeten worden.

Het onmiddelijk gevolg hieruit is, dat de Ridderschapsgoederen, onder eenige Ambachtshoofdelijkheid gelegen, ook nooit als vrij van den last der 13. penning hebben verkocht kunnen worden, en zien wij de verkoopconditien in, ook nooit verkocht zijn.

Immers zijn dezelve op den 30. September 1797 geveild en verkocht „met zoodanige geregtigheden „en servituten, tam active quam passive, als daar- „toe en aan van ouds specterende zijn, op den „last der ongelden en alle verdere lasten die de- „zelve goederen onderhevig mogten zijn,” en waar tegen geene exemptie van den 13. penning in die verkoopconditien gevonden wordt.

En hier tegen kan niet militeren de algemeene belofte der verkoopers, om na de penning 25 af te koopen zoodanige meerdere lasten, als waarmede deze goederen bezwaard mogten zijn en ter goeder trouw waren opgegeven, aangezien de enumeratie der lasten te algemeen is, en deze reserve zijn opzicht moet hebben tot geheel onbekende belastingen, hoedanig zeker de 13. penning niet was, als welke oefening, door de anterieure publicatie van den 15. October 1796, in den boezem van het Volk was overgegaan.

Hier tegen schijnt dus alleen te strijden de dispositie omtrent de koopers van Ridderschapsgoederen onder Kamerik en de restitutie der 13. en 26. penning aan dezelve gedaan.

Dan niet alleen, dat in het Besluit van het Staatsbewind, van den 25. Julij 1801, N°. 28, deswege geene directe bepaling gevonden wordt, zoo zult gijlieden met ons convenieren dat de leer der voorbeelden in die mate hare kracht verliest, als de anterieure en daartoe aanleiding gegeven hebbende gronden aangewezen worden aan twijfelingen onderhevig te zijn.

Om al welke redenen wij gemeend hebben verplicht te zijn de bovengemelde bedenkingen aan UL. mede te deelen, met verzoek om, met terugzending der hier bijgevoegde stukken, ons Ulieden consideratien daarop wel te willen doen toekomen.

Waarmede enz.

Waarop zijnde gedelibereerd, is goedgevonden en verstaan dezelve Missive en bijlagen te stellen in handen van Gecommitteerden ter kamere van Finantien, met verzoek om deze Vergadering dezen aangaande met derzelver consideratien en advies te willen inlichten.

Mercurii 10 Augustus 1803.

Ter tafel gebragt zijnde een rapport van de Gecommitteerden ter kamere van Finantie, op eene Missive van Tresorier Generaal en Raden, van den 24. Junij ll., in de resolutien van dit Bestuur, van den 30. Junij daaraanvolgende, breeder vermeld, houdende:

Aan het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht.

Gecommitteerden ter kamere van Finantie hebben ingevolge UL. Resolutie Commissoriaal, van den 30. Junij ll., rijpelijk geëxamineerd de nevensgaande Missive van 'Treasurier Generaal en Raden van Financien, dd. 24. Junij 1803, houdende eenige bedenkingen op de voordragt, door het Departementaal Bestuur aan het Staatsbewind gedaan, bij Missive van den 2. Februarij ll., om aan L. de Vries, in den jare 1797 kooper van een perceel Ridderschapsgoederen, gelegen onder Baambrugge,

te verleen en restitutie van den 13. penning, als mede een 26. penning tot schadeloosstelling.

En thans daaromtrent aan UL. zullende dienen van advies, zouden zij van oordeel zijn dat aan Tresorier Generaal en Raden van Finantien, in antwoord op de door den Raad op de voorgemelde voordragt gemaakte bedenkingen, zoude kunnen worden gerescribeerd.

Dat het Departementaal Bestuur met alle aandacht de bedenkingen van Tresorier Generaal en Raden in overleg hebbende genomen, dezelve van zeer veel gewigt had bevonden; dat ook die remarques bij het Bestuur, tijdens het doen der voordragt aan het Bewind tot de bovengeroerde restitutie en schadeloosstelling, wel waren in overweging gekomen, edoch dat wanneer het Departementaal Bestuur was onderrigt geworden van de omstandigheden, welke ter gelegenheid van den verkoop der Ridderschapsgoederen hadden plaats gehad, dezelve hun de zaak uit een geheel ander oogpunt hadden doen beschouwen en hun de aanspraak van den Requestant op de voorzeide restitutie en schadeloosstelling niet onbillijk hadden doen voorkomen; dat vooral buiten de informatien, dat, ten tijde van den verkoop der Ridderschapsgoederen in het algemeen, de betaling van den 13. penning werd beschouwd als afgeschapt en vernietigd, daartoe veel hadden gecontribueerd de berigten, bij het Bestuur ontvangen, dat door de Gecommitteerden uit het toenmalig Bestuur tot de verkooping van Ridderschapsgoederen, zelve expreselijk was gedeclareerd, dat de 13. penning van die goederen niet behoefde betaald te worden, zoo als daarvan nader consteert uit een beeedigd Declaratoir van drie personen (waarvan Gecommitteerden de eer hebben bij deze eene kopy autentiek over te leggen en welke, huns inziens, mede bij de Vergadering van Tresorier Generaal en Raden van Finantien zoude kunnen worden ingezonden) waarbij dezelve verklaren, dat wanneer in de maand Augustus van den jare 1797 eenige der voormalige Ridderschapsgoederen werden opgeveild en verkocht, en door een of meer personen, aldaar present, gevraagd zijnde of de 13. penning van den koopprijs dier goederen al of niet moest worden betaald, als toen door de Commissie uit het Provinciaal Bestuur, tot den verkoop der landen ad-sisterende, met ronde woorden is verklaard dat dezelve niet meer behoefde betaald te worden. Edoch dat het Bestuur, bij de voorgemelde door hun gedane voordragt, als toenmaals dit Declaratoir niet magtig, van hetzelfde liever niet speciaal had willen mentionneren.

Terwijl daarbij al verder aan Tresorier Generaal en Raden zoude kunnen worden te kennen gegeven, dat bij nadere examinatie der Conditien van verkoop der meergemelde Ridderschapsgoederen, aan het Bestuur was gebleken dat in de originele koopconditien, van den 4. Augustus 1797, de geheele periode, waarbij wordt gestipuleerd dat de koper zoude belast zijn met de betaling van den 13. penning, is doorgehaald, al mede ten blijke, dat door het toenmalig Bestuur, onder die Verkoop, de last van den 13. penning niet is gecomprenheerd geweest, en dat mitsdien het Departementaal Bestuur, om deze en voorgaande redenen, vermeent

te moeten blijven inhaereren de voordragt, door hen aan het Staatsbewind tot de voorschreven restitutie en schadeloosstelling gedaan; zich des niet te min submitterende aan het goedvinden van het Bewind in deze.

Waarop zijnde gedelibereerd is verstaan dat hetzelfde Rapport, gedurende 14 dagen, ter Secretarie zoude voorleggen, ter examinatie der Leden.

Mercurii 24 Augustus 1803.

Is voorgekomen het Rapport van de Gecommitteerden ter kamere van Finantie, op zekere Missive van Thesaurier Generaal en Raden van Finantien, in dato 24 Junij 11, in de Resolutien van dit Bestuur van den 10. dezer loopende maand breeder voorhanden.

Waarop zijnde gedelibereerd, heeft de Vergadering, met hetzelfde Rapport zich ten volle vereenigende, verstaan, dat, overeenkomstig hetzelfde, aan Tresorier Generaal en Raden van wege dit Bestuur zoude worden gerescribeerd, met toezending van het beeedigd declaratoir bij hetzelfde Rapport gevoegd, en verdere terugzending der overgezondene stukken, ten einde aan denzelven Raad van Finantien te dienen van de door denzelven gevraagde Consideratien en Advies in deze.

Jovis 13 October 1803.

De President brengt ter tafel een Extract Besluit van het Staatsbewind der Bataafsche Republiek, zijnde N°. 36, en houdende in antwoord op de Missive en bijlagen dezer Vergadering, daarbij appuyerende het verzoek bij Requeste gedaan aan dit Bestuur door Lammert de Vries, in dato 2 Februarij 1803, breeder in de Resolutien van deze Vergadering van dien dag vervat:

Extract uit het Register der Besluiten van het Staats-Bewind der Bataafsche Republieq.

Maandag den 3. October 1803.

Is gehoord het gerapporteerde door de Commissie van Finantien, ingevolge van, en ter voldoening aan het Besluit Commissoriaal van den 23. September dezes jaars N°. 4, geexamineerd hebbende het Rapport van Thesaurier Generaal en Raden van Finantien, in dato 20 bevorens N°. 19, gerequireerd den 15. Februarij jl. N°. 9, op eene Missive en bijlagen van het Departementaal Bestuur van Utrecht, van den 2. daar te voren, daarbij met appui hebbende ingezonden een aan het zelve Bestuur gepresenteerd Request door *Lammert de Vries*, wonende onder den Gerechte van Baambrugge, houdende, dat hij in het jaar 1797 van den Lande had gekocht zekere zeven morgen lands, onder voorschreven Gerechte gelegen, voor de somme van circa f 1800:--:, en zulks zonder den last van den xiii. penning, aan de Eigenaresse der Ambachtsheerlijkheid van Baambrugge, wegens de kooppenningen, te voldoen.

Dat intusschen dezelve Eigenaresse thans, als daar toe bij Resolutie van het voorschreven Depar-

tementaal Bestuur gerechtigd verklaard, den bovengenoemden XIII. penning reclameerde.

Verzoekende de Requestrant mitsdien restitutie van denzelven penning, mitsgaders het genot van den XXVI. penning van de voormelde somme, tot schadeloosstelling voor het gene deszelfs bovengenoemde morgen lands, bij eenen eventuelen verkoop, daar door minder zouden komen te gelden.

Waarop gedelibereerd zijnde, is besloten des Requestrants verzoek te accorderen, en mitsdien aan denzelven te verleenen, zoo als aan hem verleend wordt bij dezen, restitutie van den XIII., mitsgaders het genot van den XXVI. penning der somme van f 1800:--:, in 't hoofd dezès breder omschreven, en wel den laatstgemelden penning tot schadeloosstelling voor het gene de voor die somme gekochte Landerijen, wegens de verplichting tot

betaling van den gezegden XIII. penning, bij den verkoop kunnen geacht worden minder waardig te zijn.

Zullende het beloop der beide voorschreven penningen worden gevonden uit de 15. Buitengewone Post der vijfde somme van de algemeene Begrooting van Staatsbehoefte over dit loopende jaar, voor *onvoorziene uitgaven* toegestaan.

En zal, benevens het voormeld Request en bijlage in originali, Extract dezès aan Thesaurier Generaal en Raden van Finantien, ten fine van Executie, als mede gelijk Extract aan de Nationale Rekenkamer en het Departementaal Bestuur van Utrecht tot informatie worden gezonden.

Accordeert met voorz. Register. C. G. Hultman.

Waarop zijnde gedelibereerd is hetzelfde Extract Besluit gehouden voor informatie.

70. RESOLUTIE *van het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht, waarbij het Kapittel van St. Pieter aldaar hersteld wordt in het regt van den 13. penning en van nakoop in het Geregte van Abcoude Proostdij en Aardom in het Veen. (Met Bijlagen.)*
26 October 1803.

Extract uit de Resolutien van het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht.

Mercurii den 28. September 1803.

Ter tafel gebragt zijnde een Request van Decan en Capitulairen der kerke van St. Pieter binnen Utrecht, houdende enz.

(Volgt het Request.)

Aan het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht.

Geven reverentelijk te kennen Decan en Capitulairen der kerke van St. Pieter te Utrecht.

Dat het kapittel wettig eigenaar is van het regt van nakoop en van den 13. penning van koop en verkoop, vallende onder den geregte van Abcoude Proostdij en Aardom in 't Veen.

Dat intusschen eenige koopen en verkoopen sedert 1795 geschied zijn, zonder voldoening van dien aan het kapittel, terwijl alleenlijk sommige koopers zich aan het kapittel vervoegd en betaald hebben, maar anderen de penningen, wegens dat regt betaald moettende worden, hebben gedeponceerd onder den geregte aldaar, waardoor niet alleen merkelyk nadeel aan de Requestranten wordt toegebragt, maar hetwelk ook confusie in de Registers veroorzaken moet.

Dat de voorz. rechten aan geen dispuut kunnen onderhevig zijn, daar de verkoopen, nog onlangs van 's Landswege gedaan, zoo als in de conditien van verkoop der domeingoederen nominatim uitgedrukt staat, onder de verpligting van voldoening daarvan zijn geschied.

Al waaromme de Requestranten zich keeren tot Ulieder Vergadering, reverentelijk verzoekende derzelver aanschrijving aan die van den geregte van Abcoude St. Pieters geregt, ten einde niet alleen de bij hen gedeponceerde gelden, wegens den 13. penning ontvangen, aan de Requestranten te over-

handigen, maar ook om als voorheen over geene transporten van verkochte goederen, den 13. penning en het recht van nakoop subject, te staan, voor en aleer aan die regten als van ouds voldaan zij. 't Welk doende etc.

Waarop zijnde gedelibereerd, is dezelve gesteld in handen van de Leden Ordinaris Gedeputeerden, ten einde dienaangaande deze Vergadering te dienen van Consideratien en advis.

Woensdag den 26. October 1803.

Ter tafel gebragt zijnde eene Resolutie van Gedeputeerden, in dato 11. October ll., houdende derzelver Rapport enz.

(Volgt de Resolutie.)

Extract uit de Resolutien van de Gedeputeerden van het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht.

Martis 11 October 1803.

Overwogen zijnde het adres van Decan en Capitulairen der kerke van St. Pieter te Utrecht, daarbij verzoekende enz.

Is goedgevonden en verstaan dat bij Extract dezès, ter vergaderinge van het Departementaal Bestuur, zal worden opening gedaan dat Gedeputeerden, ingevolge van en ter voldoening aan de Resolutie commissoriaal des Bestuurs, van 28 September 1803, den inhoud van gedachte requeste hadden geexamineerd, en dat Gedeputeerden van advies zouden zijn, dat daar deze beide regten in de koopconditien van wege het Departementaal Bestuur uitgedrukt en van 's Lands wege bij de publieke verkooping erkend worden, de Vergadering van het welgemelde Departementaal Bestuur geene zwaarigheid behoeft te maken, der Requestranten voorsz. verzoek te accordeeren, en mitsdien de noodige aanschrijvinge, ten einde voorsz., aan het Geregte van Abcoude St. Pieters te doen afgaan, enz.

Waarop zijnde gedelibereerd, heeft de Vergadering, met de gronden en inhoud van dit Rapport zich vereenigende, verstaan, der Requestranten verzoek te accorderen, en dienvolgende aan den geregte van Abcoude St. Pieters aan te schrijven, gelijk denzelve wordt aangeschreven bij deze, ten einde niet alleen de bij den geregte gedeponeerde gelden, wegens den 13. penning ontvangen, aan de Requestranten in deze te overhandigen, maar

ook, om, als voormaals, over geene transporten van verkochte goederen, den 13. penning en het regt van nakoop onderhevig, te staan, voor en aleer aan hun zij gebleken dat aan diezelfde regten behoorlijk voldaan zij.

En zal Extract hiervan worden uitgeleverd aan denzelve Gerechte en aan de Requestranten in deze, ten einde te strekken tot derzelver informatie en narigt respectvelijk.

71. EXTRACT uit de Notulen van het Staatsbewind der Bataafsche Republiek, waarbij het verzoek van eenige koopers van Ridderschapsgoederen in de voormalige provincie Utrecht, om restitutie van gemaakte onkosten ter zake der invordering van den 13. penning, wordt afgewezen.

Donderdag den 7. Julij 1803.

Is gehoord het gerapporteerde door de Commissie van Finantie, ingevolge van, en ter voldoening aan het Besluit-Commissoriaal van den 27. Junij 11, N°. 4, geëxamineerd hebbende het Rapport van Thesaurier-Generaal en Raden van Finantiën, van den 20. bevorens, N°. 35, gerequireerd den 26. April dezes jaars, N°. 23, op een Request en Bylagen van *Cornelis Boer*, *Mr. Samuel Essenius*, en anderen, alle Koopers van Ridderschaps-Goederen, in de voormalige Provincie van Utrecht, daarby, in het breede, voordragende den geheelen toedragt en afloop van de door hun gedaane reclames, ter betaling van den 13. Penning van den Koopschat, wegens de voormelde Goederen, en de restitutie, die zy, zoo uit hoofde der voldoening van dezen 13. Penning, als hun belang by de meerdere gel-

ding dier Goederen, van het Gemeene Land hadden genoten; en verzoekende wyders, dat de kosten, welke, zoo door de Requestranten, als door het Gemeente-Bestuur van Camerijk, ter zake der invordering van den 13. Penning van het Montant der Koopprijs van de in den jare 1797 verkogte, en door de Requestranten gekogte Ridderschaps-Goederen, onder den Gerechte van Camerijk, c. s., ter tauxatie van den Hove van Utrecht, ten laste van den Lande gebragt mogten worden.

Waar op zijnde gedelibereerd, is besloten, het voorschreve verzoek te declineeren en te wyzen van de hand, en zulks, by apostillaire dispositie, met uitgifte van de Requeste en Bylagen.

En zal Extract dezes aan Thesaurier-Generaal en Raden van Finantiën, tot informatie, worden gezonden.

72. EXTRACT uit de Resolutien van het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht, houdende goedkeuring eener Conventie, den 3. November 1803 tusschen Predikant en Kerkeraad der Hervormde- en Gecommitteerden uit de R. Katholieke gemeente te Abcoude, aangaande het kerkgebouw en het begraven der dooden aldaar gemaakt. (Met Bijlagen.) 7 December 1803.

Extract uit de Resolutien van het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht.

Mercurii den 23. Maart 1803.

Gelezen een Request van Decan en Capitulairen der kerke St. Pieters te Utrecht, houdende, dat zij in de maand Mei 1799, van Gecommitteerden uit het Gereformeerd Kerkgenootschap te Abcoude, berigt hadden ontvangen dat de Roomschegezinde Gemeente aldaar, niettegenstaande dezelve een nieuw kerkgebouw aldaar hadden, uit kragte der additionele artikelen der toenmalige Staatsregeling, de Gereformeerde Kerk, Pastorie en verdere kerkelijke goederen en effecten zich hadden toegeeigend; dat echter die naasting, welke aan verscheiden gebreken laborceerde, geen effect heeft gehad, en de Gereformeerde Gemeente in derzelver possessie is gebleven; echter met dat nadeelig gevolg, dat de Kerk niet naar behooren wordt onderhouden en vervalt, daar de Gereformeerden, bevreesd voor die naasting, geene reparatien daaraan willen doen, en de Roomschegezinden, geen gebruik van dezelve hebbende, ook niet verkiezen de toenemende de-

fecten te doen herstellen, terwijl de Crediteuren der Kerk intusschen onbetaald blijven, daar de Gereformeerden die aan de Roomsgezinden, en deze die wederom aan de eerstgenoemde renvoyeren, verzoekende daarom hierin de voorziening dezer Vergadering.

Waarop gedelibereerd zijnde, is besloten dezelve te stellen in handen van de leden *Ram* en *Vos*, Gecommitteerden tot de kerkelijke zaken, om dezen aangaande de Vergadering te dienen van derzelver Consideratien en Rapport.

Mercurii den 30. November 1803.

Is gelezen een rapport van de Leden *Ram* en *Vos*, Gecommitteerden tot de kerkelijke zaken, op de Requeste, den 23. Maart 11, door Decan en Capitulairen der kerke St. Pieters, binnen Utrecht, aan deze Vergadering gepresenteerd, en in de Resolutien van dien dag breder genotuleerd, houdende dat het aan Gecommitteerden, zoo voor het wederzijdsch belang van de beide Godsdienstige gezindheden aldaar, als tot afsnijding van alle twist en verdeeldheid onder dezelve, en vernijdinge van

kostbare procedures, best was voorgekomen, dat men wederzijds van gedane naasting afzag, en anderzijds die voordeelen daarvoor overgaf, waarop eenig recht verkregen was, zoo dat de zaak genoegzaam in de termen werd teruggebracht, waarin zij zich vóór de Acte der Naasting bevond.

Dat Gecommitteerden hiervoor gronden van aandrang hadden gevonden bij de Roomschegezinden, in het niet agtervolgen van het bepaalde bij de Naasting, en hun hadden zoeken te beduiden dat zij geen tweede Kerk behoeften, daar zij van een groot gebouw voor hunne godsdienst oefeningen voorzien waren, terwijl zij aan de Hervormden de gevraagde kwijting en eenige schadevergoeding, op f 800 --- bepaald, zoowel al de inwilliging der kosteloze begraving der armen smaaklijk maakten; dat na vele tusschenspraak Gecommitteerden het genoegen hadden de wederzijdsche beïanghebbenden te vereenigen, waarvan eene Acte is ontworpen, die aan de Leden der beide Godsdienstige gezindheden is voorgedragen — door de groote meerderheid derzelve goedgekeurd en door Gecommitteerden in dezen is geteekend.

Dragende Gecommitteerden de beiderzijds geteekende afschriften aan deze Vergadering voor, ten fine van bekrachtiging en registratie in derzelve Resolutien.

Waarop zijnde gedelibereerd, heeft de Vergadering goedgevonden om dit rapport met de bijliggende stukken acht dagen ter Secretarje te doen voorliggen, ter examinatie der Leden.

Mercurii den 7. December 1803.

Is gelezen een Rapport van de Leden Ram en Vos, Gecommitteerden tot de Kerkelijke Zaken, betrekkelijk het Kerkgebouw te Abcoude, en het accoord deswege tusschen de Roomschegezinden en Hervormden aangegaan, en door derzelve respectieve Gecommitteerden, in de Maand November II., aldaar geteekend.

Waarop zijnde gedelibereerd, heeft de Vergadering, hare beide medeleden voor derzelve wel uitgebragt rapport en gehoudene directie in deze, om alle de verdeeldheden aldaar, op eenen goeden voet, voor altijd te termineeren, dankzeggende, zich met hetzelfde geconformeeert, en dezelve acte van accoord (waarvan twee eensluidende wederzijds geteekende afschriften waren geproduceerd) gelauideerd en geapprobeerd, in hope en verwachting, dat het wederzijds, door beide gezindheden, zoo billijk als edelmoedig geëindigd verschil, van stonde af aan aanleiding zal geven ter vernieuwing en bevestiging van de goede harmonie en verstandhouding, onder alle de ingezetenen van Abcoude. Zijnde wijders verstaan, dat gelijk eene authentieke cotype der ondergeteekende Acte in de Registers der Resolutien van dit Departementaal Bestuur zal worden geinscreerd, ook een Extract dezer aan elke der Commissien van de bij deze belanghebbende Ingezetenen zal worden toegezonden, ten einde in de aantekeningen van derzelve handelingen, met de aan elk derzelve toetuzenden originele acte van Accoord, zelve te worden geboekst.

En zal van het verrigte in deze, bij Extract Resolutie, aan Decan en Capitulairen St. Pieters wor-

den kennis gegeven, om te strekken tot derzelve informatie en naricht, en wordt hiermede derzelve Requeste, aan deze Vergadering gepresenteerd op den 23. Maart II., gehouden voor vervallen.

(Volgt de Conventie.)

Conventie, gemaakt te Abcoude op den 3. November 1803, tusschen Predikant en Kerkenraad der Hervormde Gemeente en de Gecommitteerden uit de Roomsche Catholijke Gemeente aldaar.

Alzoo in den Jaare 1798 en vervolgens, naar aanleiding der toenmalige Staatsregeling des Bataafschen Volks, en opgevolgde Additioneele artuculen van den 17. Maart deszelven Jaars, tusschen de Hervormde en Roomschegezinde Gemeenten te Abcoude, differente Handelingen en overeenkomsten waaren aangegaan, over het Kerkgebouw en de Pastory Huizinge aldaar, welke in derzelve aard en gevolgen, aanleidinge zouden kunnen geven, niet alleen tot twist en tweedracht, onder de bijzondere Godsdienstige gezindheeden, aldaar, maar ook tot kostbare en langwijlige Procedures. Verklaaren de Ondergetekende Predikant, Kerkenraad en verdere daartoe Gecommitteerden, uit de Hervormde Gemeente, ter eenre,

En de meede Ondergeteekenden, Gecommitteerden uit de Roomsche Catholijke Gemeente aldaar, ter andere zijde, op approbatie van hunne respectieve Gemeenten en van het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht, in der minne overeengekomen en verdragen te zijn.

Eerstelijk, dat tot vermindering en voorkoming van alle Procedures, welke ter dezer zaake zouden kunnen ontstaan, mitsgaders ter Kost en Schadeloze afdoening dezer zaake, en tot bevordering van eensgezindheid, en goede harmonie in de Wederzijdsche Gemeenten, en onder de Dorpelingen en verdere In- en Opgezetenen van Abcoude, van nu af aan werden verstaan opgeheven, buiten alle effect gesteld, geheel en al herroepen, en vernietigd te zijn, alle Handelingen, Verrichtingen, Berekeningen, Taxatien, Verdeelingen en Overeenkomsten, nopens de Kerk en Kerke Goederen en Pastory-Huizinge bij de Hervormde Gemeente van Abcoude bezeten, welke naar aanleiding der toenmalige Staatsregeling, en opvolgende Additioneele Artuculen, in den Jaare 1798 en vervolgens, tusschen Parthijen Contrahenten, in hunne Qualiteit zijn gemaakt, en aangegaan, des het daar voor zal gehouden worden, als of er nimmer iets dezen aangaande, hadde plaats gehad, of eenige Overeenkomsten waren gemaakt, en also de zaaken, bij deeze, volkomen worden hersteld en gebracht in dien Staat, waar in dezelve voor dato van eenige onderhandelingen zich hebben bevonden; verklarende mitsdien de Roomsche Catholijke Gemeente te Abcoude op de plechtigste, en krachtigste wijze, af te zien, van alle recht en aanspraak, welke uit hoofde van die handelingen, en overeenkomsten, op de Kerk, en Kerke goederen, en Pastorij-Huizinge te Abcoude, bij het Roomsche Catholijk Kerkgenootschap aldaar, mogten kunnen worden gesustineerd te profluceren; en worden diensvolgende

de gesustineerde naastinge van het voorschreeve Kerkgebouw en Pastory-Huizinge en Kerke goederen te Abcoude, in den Jaare 1799 gedaan, met de gevolgen, en aankleven van dien, op de krachtigste wijze verstaan te zijn geannuleerd, en vernietigd bij deze, des dat de Hervormde Gemeente van Abcoude nimmer over het vrije en ongestoorde genot en wettig bezit van gedagte Kerk, en Kerke goederen met den aankleven van dien, zal kunnen of mogen worden bemoeilijkt.

Ten tweeden de Contrahenten ter eenre tot extinctie van alle verder gesustineerde recht, aan zijde der Contrahenten ter andere zijde, uit hoofde van zekere al mede gemaakte Overeenkomst, welke insgelijks hier door wordt verstaan, te zijn geannuleerd, en vernietigd, aan de Contrahenten ter andere zijde, ten behoeve hunner Gemeente zullen betaalen eene somme van Agt Honderd Guldens eens, te betaalen in Comptante penningen, zoo ras de wederzijdsche Approbatie der Gemeenten, en van het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht, zal zijn verkreegen, ten einde hierdoor, van hunne zijde, een bewijs te geeven van hunne gezindheid tot amputatie van alle Procedures en tot Conservatie der goede harmonie en eensgezindheid, onder hunne mede Ingezetenen.

Ten derden, dat al verder tot onderhoudinge en bevordering van de zoo wenschelijke eensgezindheid, onder de In- en Opgezetenen, de Lijken van alle uit Armen Casse bedeeld wordende Persoonen, zonder onderscheid van welke Godsdienstige Gezindheid binnen de beide Gerechten van Abcoude vallende, of onder een der Kerken aldaar parochieerende, zonder eenige betalinge van Kerke Gerechtigheden, in gedachte Kerk zullen mogen worden begraven.

En eindelijk, dat deze, ten Prothocolle van de beide Gerechten van Abcoude, zal worden overgebracht en geregistreerd.

Verklaarende parthijen Contrahenten in maniere boven gemeld, geaccordeerd, geconvenieerd, en overeengekoomen te zijn, en te zullen blijven, onder expresse renuntiatie van relief, en alle andere hulpmiddelen in rechten bekend, welke hun, of een ieder van hun ten dezen eenigsints te stade zoude kunnen koomen, alles onder submissie en verband als naar Rechten.

En zijn des ten Oirkonde hier van gemaakt, en wederzijds geteckend twee censluidende Instrumenten, waarvan de eene geteckend op een Zegel van Drie Gulden onder de Contrahenten ter eenre, en de andere op een Zegel van Tien Stuivers geschreven, onder de Contrahenten ter andere zijde is berustende gebleeven, om in de Acten van de wederzijdsche Kerkenraden te worden geregistreerd. Abcoude 3 November 1803. Was geteckend: J. B. Witkamp, H. Bosch, C. Harger, C. van Miltenburg, Hendrik Koops, Jan van Abswoude, R. V. Oosterhout V. D. M. qq., Dirk Kolenberg qq., Klaas Hogenhout qq., Hendrik Hastink qq., Jacob Bogaard qq., Cornelus Debeet qq.

Wijders is men nog na het sluiten der bovenstaande Acte wederzijds overeengekomen dat het Reglement op de begravinge der dooden, hetgeen Jaaren lang te Abcoude gesubsisteerd heeft, en nog subsisteerd, zal blijven stand houden, en nimmer eenige verandering ondergaan, ten waare het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht, om dringende redenen, zulks nodig mogt oordeelen. Actum Abcoude... November 1803. Was geteckend: J. B. Witkamp, H. Bosch, C. Harger, C. van Miltenburg, Hendrik Koops, J. van Abswoude, R. V. Oosterhout V. D. M. qq., Dirk Kolenberg qq., Cornelus Debeet qq., Klaas Hogenhout qq., Hendrik Hastink, Jacob Bogaard qq. Onder stond: Accordeert met deszelfs originele. Was getekend: J. Hinlôpen.

73. RESOLUTIE van het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht, aangaande het regt van nakoop of naasting, de aanstelling van Ambtenaren en andere heerlijke regten in de Proostdij van St. Jan. (Met daartoe behoorende stukken.) 14 December 1803.

Extract uit de Notulen der Representanten 's Lands van Utrecht.

Mercurii 8 Julij 1795.

Ontvangen en gelezen eene Missive van Gecommitteerden der Municipaliteiten van Mijdrecht, Wilnis, Thamen, en Uithoorn, voorheen uitmakende de Proostdij van St. Jan, luidende:

Aan de Representanten van het vrije volk 's Lands van Utrecht.

GELIJKHEID, VRIJHEID, BROEDERSCHAP.

Burgers Repraesentanten!

De Gecommitteerden uit de Municipaliteiten van Mijdrecht, Wilnis, Thamen en den Uithoorn, voorheen uitmakende de Proostdij van St. Jan, kunnen niet af zijn UEd. bij dezen te communiceren, dat dezelve met de uiterste bevreemding vernomen

hebben dat G. D. Cazijs, (apparent nog van wegen den Prins van Weilburg) heeft kunnen goedvinden aan den Burger Secretaris Hensuma, in dato 20 Junij 1795, aanschrijving te doen om (even als onder het vorig slaafsch en drukkend bestier) eene jaarlijksehe verpachting te doen van tienden, heeren-cijns, ijk en waag.

Dat genoemde Secretaris dezelve aanschrijving gebragt hebbende ter kennis van de respective voornoemde Municipaliteiten, dezelve daarop terstond unaniem geresolveerd hebben, om de verpachting der tienden, heeren cijns en ijk, niet te doen voortgaan, als wordende, ten minste de twee eersten, geconsidereerd als zoo vele dwangmiddelen uit de willekeur der geestelijken gesproten en naderhand onder schijn van regt staande gehouden, doch in der daad tegen de regten van den mensch en burger te strijden, en geheel onbestaanbaar te zijn met de vrijheid, welke thans zoo gelukkig is ingevoerd. Maar wat betreft het artikel der waag, dat dit, vermits hetzelfde om noodzakelijke redenen

dient te worden in stand gehouden, in elk Geregts door de Municipaliteit zal verpacht worden. En dat zulks alles door Gecommitteerden uit de gedachte Municipaliteit aan G. D. Cazius is geinsinuerd.

Dan Gecommitteerden employeren deze occasie om in naam hunner principalen, de Municipaliteiten van Mijdrecht, Wilnis, Thamen en Uithoorn; U Burgers Representanten, op de meest gepaste, doch ernstigste wijze, te solliciteren om de Concept publicatie tot vernietiging der proostdijen en Heerlijkheden, met alle derzelver praerogatieven, tot stand te brengen, als door welke vernietiging zulke demarches (als deze van G. D. Cazius) die niets anders aanduiden dan dat de willekeur weldra wederom het hoofd zoude opbeuren, en door welkers herleving de regten van den mensch slechts in een ijdele klank veranderen zouden, kunnen worden voorgekomen.

Gecommitteerden moeten U, Burgers Representanten, ook in den naam hunner principalen communiceren, dat de stemgerechtigde ingezetenen der voorschreven plaatsen reeds lang zich geveleid hadden dit gedeelte der overheersching nit hun midden verbannen te zien. Hunne waarde hebbende leeren kennen, zijn zij wars van langer in het minste opzigt het juk der slavernij te dragen, en daar de Municipaliteiten zich eene voornaamste pligt rekenen de handhaving der regten hunner ingezetenen en het voldoen aan derzelver billijk verlangen, daar zij niet mogen twijfelen of het gevoelen van U, Burgers Representanten, zal volkomen daarmede instemmen, en aan de regten, ook van dit volk, hulde moeten doen, zoo herhalen zij derzelver aandrang, om door het spoedig arresteeren der bedoelde Concept publicatie (die tevens niemand in zijn wettig regt verkort, — schadeloosstelling, daar ze kan gevraagd worden, beloofd, — en dus alleen ingerigt is om alle marques van dwang en willekeur weg te ruimen, en niets te dulden dan dat gene, dat volmaakt kan worden gedemonstreerd met de regten van den Mensch overeen te komen — gelijk dit ook zoo loffelijk door U, Burgers Representanten, tot Uwen eersten grondregel is aangenomen!) aan het verlangen hunner ingezetenen te voldoen — alle wegen en middelen af te snijden, waardoor die vorige zoogenaamde oude regten en praerogatieven, maar in der daad willekeurige afpersingen van de ingezetenen langer voedsel zoude kunnen gegeven worden; — en dus door Uwe cordate resolutie blijken te geven, dat het voordeel der jongste ommekeer van zaken in ons vaderland niet slechts in een blooten naam bestaat, maar wezenlijk uit de vruchtgevolgen der ware vrijheid zichtbaar kan gekend en genoten worden.

Heil en Broederschap enz. Geschreven te Mijdrecht den 26. Junij 1795.

Is goedgevonden dezelve te stellen in handen van Gedeputeerden ten fine van advies.

Lunae 13 Julij 1795.

Hebben Gedeputeerden, bij Resolutie van den 11. dezer, ingediend derzelver advies, den 8. dezer gerequireerd op de Missive der Municipaliteiten van Mijdrecht, Wilnis, Thamen en den Uithoorn, ten zelve dagen breeder genotuleerd.

VERVOLG UTR. PLS. I.

En daarop gedelibereerd is dien conform goedgevonden:

De Municipaliteiten voornoemd te gelasten, zooals gelast worden bij deze, om niet het door hen uitgeoefende in het surcheren der jaarlijksche Verpachting der tienden, Heeren-chijns, ijk en waag, door G. D. Cazius qq. uitgeschreven, als zijnde een regt hun niet competerende, te supersederen en gemelden G. D. Cazius in zijne qualiteit daarmede te laten voortgaan, tot dat daaromtrent door die genen, die de Souvereiniteit dezer Provincie repraesenteren, nadere voorzieninge zal zijn gedaan.

Houdende Repraesentanten het point met relatie tot de instantien, door voornoemde Geregten gedaan, tot het in stand brengen eener Concept Publicatie ter vernietiging der Proostdijen en Heerlijkheden, als nog buiten dispositie, aangezien op dit stuk, ofschoon reeds in deliberatie genomen, tot nog toe wegens de menigvuldige en gewigtige bezigheden, geene conclusie gevallen is.

Jovis 30 Julij 1795.

Ter Vergadering geproduceerd en gelezen zijnde de navolgende Missive van de Municipaliteiten van Mijdrecht, Wilnis, Thamen en Uithoorn, geschreven te Mijdrecht den 28. Julij 1795, in antwoord op die van Representanten van den 13. Julij 1795, met betrekking tot hunne Resolutie van den 25. Junij ll., nopens het surcheren der Tiendverpachting, luidende:

Burgers Representanten!

Uit uwe Missive, geschreven te Utrecht den 13. Julij en bij ons den 25. dezer ontvangen, zien wij dat met betrekking tot onze Resolutie van den 25. Junij, nopens het surcheren der Tiendverpachting enz. het U is voorgekomen, dat het door ons uitgeoefende (denkelijk zal hier *recht* door verstaan moeten worden), een regt is, ons niet competerende.

Wij meenen, alvorens verder in deze zaak tot het een of ander te procederen, U Burgers Representanten van het volk van Utrecht, en van hetwelk de ondergeteekenden geen onaanmerkelijk deel uitmaken, met die vrijheid, die aan het geheele Volk van Nederland in hare tegenwoordige omstandigheden past, onder het oog te moeten brengen.

Dat zeer denkelijk in de behandeling dezer zaak eenige aanmerkingen (ons echter voorkomende als van veel belang en omtrent welke wij niet twijfelen of dezelve zullen door U met aandacht beschouwd wordende, U mede alzoo toeschijnen) aan Uwe attentie, nu bezig gehouden wordende door zoo vele zaken van gewigt, zullen zijn ontglipt.

In de eerste plaats meenen wij hier de qualiteit van G. D. Cazius van wat nader bij te moeten beschouwen; wij zeggen deszelfs qualiteit, daar wij het onnoodig achten deszelfs politieke denkwijze te ontvouwen, die wij vermeenzen zoo duidelijk gemanifesteerd te zijn, dat de vergelijking derzelve met de tegenwoordige regeringsform, door een ieder zeer ligt zal kunnen opgemaakt worden.

Deszelfs qualiteit dan zal geene andere kunnen zijn, dan als gemagtigde van Zijne Doorluchtige Hoogheid den Heere Frederik Willem, door Gods

genade Prince van Nassau Weilburg enz. enz. enz. en wel als door zijnen Oom, den laatsten Stadhouder, beschonken met de Proostdij van St. Jan, nadat dezelve weder vacant geworden was door den dood van eenen ouderen broeder van genoemden Prins van Nassau Weilburg, zeer jong gestorven en aan wien dezelve Proostdij mede door denzelfden Stadhouder was present gedaan. Deze Doorluchtige Hoogheid is dan de Lastgever.

Dat deze Lastgever, actueel en op dit oogenblik, niet anders dan een der gecoaliseerde Duitsche Rijksvorsten, met wien de Staat der Vereenigde Nederlanden, uit kracht van hunne met het Fransche volk jongst gesloten alliantie, in openbaren oorlog is, kan en moet beschouwd worden, hoopen wij dat U Burgers Representanten des Volks van eene dier provincien, dit vereenigd Nederland uitmakende, wel voor oogen zult hebben gehouden. Hieraan ook geenzins twijfelende en daarmede vergelijkende de in Uwe Missive vervatte gelastinge aan ons, om gemelden G. D. Cazius met de verpachting in questie te laten voortgaan, kunnen wij dit een en ander niet anders overeen brengen dan met te onderstellen, dat Uwe meening, Burgers Representanten, is, om als van ouds die verpachtingen te laten doen, doch geenzins de daarvan provenierende penningen aan een Duitsch Vorst, onzen actuelen vijand, in handen te geven, en indien wij door deze onderstelling Uwe intentie mogten getroffen hebben, zoo is dezelve, met betrekking tot dit laatste, volkomen overeenstemmende met ons begrip daaromtrent. Dan dienvolgens konden wij al wederom niet begrijpen hoe G. D. Cazius, in zijne qualiteit, tot die verpachting nu nog in cenige aspect konde komen, ten zij dezelve eene qualiteit bekleedt die ons nog onbekend is.

Doch de ondergeteekende meenen de gronden die hen tot voorschrevene resolutie bewogen hebben, niet alleen in den staat van oorlog en publieke vijandschap, waarvan hier boven gesproken is, te hebben moeten zoeken, maar daarentegen deze demarche wel degelijk te hebben mogen en moeten doen, als was de dikwerf gemelden Prins van Nassau Weilburg, als lastgever in deze, in plaats van onzen vijand, onzen geallieerde. Zie hier daarvan de reden, Burgers Representanten.

De onvervreemdbare regten van een volk zullen alleen de grondsteun behoeven te zijn, waarop onze sustenue gevestigd is, en deze hypothesis agnosceert gij allen.

De Proostdij van St. Jan was een eigendom der provincie, blijkens de publieke verkoop door de Staten dezer provincie in 1728 gedaan, als wanneer de Heer P. A. van Dishoek daarvan eigenaar werd, zijnde de daarvan geprovenieerde penningen in 's Lands schatkist gebragt, en ten behoeve der provincie geemployeerd. Hoedanig is nu deze eigendom der provincie overgegaan in handen van den Stadhouder, die daarvan telkens presenten maakte, ten behoeve zijner familie en ten koste der publieke zaak? Het antwoord hierop ligt voor de hand, en is U Burgers Representanten even goed als ons bekend. Eene door dwang het volk opgedrongen Regering en het vloekwaardig eigenbelang, de Leden, deze Regering constitueerende, bezielende, wist de vleijerij ook ras hulp-

middelen te vinden om dit doenwaardig doel in de hand te werken; en het wegschenken der wezentlijke eigendommen van het volk, en dus der provincie, aan eenen alles na zich nemende Stadhouder was het gereedste ingrediënt daartoe.

Doch het zal volkomen onnoodig zijn hierin verder uitteweiden, naardien Gij, Burgers Representanten, in zeer vele gevallen door Uwe betere daden getoond hebt dit zulks mede volkomen alzoo te begrijpen en hetgeen door het voorgaande tyranniek en den Lande ruinerend Gouvernement was gedaan of gestatueerd, door Uwe zuiverder beginselen bezielde, hebt geannuleerd, veranderd en zoo veel mogelijk in alle opzigten verbeterd. Ja, waarvan deze zelfde Proostdij de gemanifesteerde bewijzen heeft mogen zien.

Maar nog boven dat alles. Eens gesteld deze Proostdij was actueel nog beschouwd als een eigendom der Provincie en was tot op deze verandering der zaken op de eigen wijze geadministreerd ten behoeve van 's Lands finantien, als dezelve nu sedert een aantal jaren ten behoeve van een buitenlandschen Prins is gedaan: zoude dan zelf, zeggen wij, in deze dagen, die de getuigenis van meer billijkheid mogen dragen dan die welke de barbaarsche gewoonten, Gottische zeden, en Longobardische instellingen en wetten hulde moesten doen, aan alle de gedrogtelijke gewoonten van Tinden, Chijns, NB. Heerenchijns, Leenen, Thinsen en diergelijke, laat ons zeggen, kastijdingen van een volk, en die de schranderste redekaveling zelfs per millesimam consequentiam, hoedanig dezelve zich ook wringt en kromt, thans niet meer onder de wettige eigendommen van een individueel Lid der Maatschappij weet te brengen, maar derzelver oorspronk uit overheersching en geweld daardoor eerder en klaarder aantoot:

Zouden die allen, zeggen wij, dan thans niet ophouden zoodanig te zijn, als de ongelukkige situatie van het menschedom, tot dus verre, hetzelfde heeft gedwongen die te moeten beschouwen en dragen, en welker instandhouding thans in eenen eigenlijken zin misdadig zoude worden.

En zoo dit waar is (zoo als wij denken dat Gij, Burgers Representanten, ons gereedelijk zult toestaan) was het dan ook niet de indispensabele pligt der respective Municipaliteiten, in meergemelde Resolutie participerende, tot zoodanige heilzame oogmerken als ter verbetering in deze konde dienen, zoo veel in hen konde zijn, werkzaam te wezen.

Immers toch, Burgers Representanten, het volk van Mijdrecht, Wilnis, Thamen en Uithoorn, welkers belangen door ons worden waargenomen, een volk dat eerbied heeft voor orde en wetten, dat ware vrijheid mint en de regten van den Mensch als zoo vele geschenken des Hemels acht, en op den regten prijs stelt, maar ook een volk, dat eenmaal zijne waarde hebbende leeren gevoelen, den minsten zweem van slavernij als de pest schuwt, en niets te dierbaar houdt om zijne vrijheid en regten te verdedigen — dit volk ziet met uitgerekt verlangen het oogenblik te gemoot, waarin ze zich geheel ontslagen en bevrijd zal kunnen achten van alle de verfoeilijke dwangmiddelen, waaronder hetzelfde zoo lang hopeloos moest zuchten, waarvan de zoogenaamde regten en regalia der Proostdij

geen gering deel uitmaken. En wij gelooven dat een Vertegenwoordiger des volks, zelfs in onzen kring, ten duurste verplicht is, alles aan te wenden, wat aan zulk een billijk verlangen zoude kunnen voldoen.

Dat wij nu door deze onze demarche een regt zouden hebben uitgeoefend, ons niet competerende, willen wij het liefst in deze ongedemeleerd laten, zonder echter die positie als met de tegenwoordige constitutie in alle opzigten strookende te erkennen, maar daarvan alleen zeggen, dat wij ingevalle wij dit regt ons plenair hadden willen aannemen, niet apparent daarvan kennisgeven zouden hebben aan U Burgers Representanten, die wij wel degelijk begrepen de Souvereiniteit dezer provincie te representeren; bij deze kennisgeving ons niets anders kunnende of durvende voorstellen, dan dat de door ons hier aangevoerde gronden, zoo niet reeds voorheen, ten minste bij lecture onzer resolutie, U dadelijk mede voor den geest zouden komen, en dat dienvolgens die kracht, dewelke dezelve van de *suprema potestas* dan mogt noodig hebben, daaraan door U zoude worden gegeven, ten minste dat eene provisionele voorkoming der voortgang dezer *mesures*, conform onze voordragt, zoude worden daargesteld, die dan stand zoude moeten houden heen ter tijd, tot de nadere voorziening in Uwen brief gemeld, en door hen die de Souvereiniteit dezer provincie representeren hierin gedaan, ciudelijk eens plaats zoude vinden.

Hoe verre wij af zijn om den ongunstigen klank van het woord *tiendregt* te willen toepassen op alle tienden, van welken sommigen een zuiveren eigendom, even als alle overige eigendommen, kunnen uitmaken, is het onzes bedunkens eene zekere waarheid, dat de tienden hier in kwestie van eenen zoodanigen oorsprong zijn, dat ze met geenen wetigen eigendom kunnen vergeleken worden; zijnde zichtbaar uit het willekeurig bestel der geestelijkheid gesproken.

Doch hoe strijdend, volgens ons begrip en volgens onze eerste resolutie, deze tienden dan ook met de regten van dit volk zijn: wanneer dezelve ter tijd dier nadere voorziening in Uwen brief gemeld, als nationaal worden aangemerkt, en dus *rei publicae*, het zij der geheele provincie of der geregten, welke daar het best toe gerechtigd mogten bevonden worden, ten overstaan van eene Commissie uit U Burgers Representanten, door de respective Municipaliteiten wierden verpacht, zouden wij daarmede allezins kunnen en moeten berusten, maar geenszins, en dit accordeert Gij, Burgers Representanten, ons gereedelijk, wanneer zulks geschiedde voor of ten behoeve van eenen Duitschen Prins, onzen actuelen vijand, den vijand van onze broeders de Franschen, eenen uitlander, die door de overheersching van eenen buitensporigen Stadhouder de Proostdij is present gedaan en alle deszelfs inkomsten uit dit District naar vreemde gewesten overdroeg, zonder dat ooit een enkelen penning tot voordeel der Burgerij in haren boezem daarvan wederkeerde.

Hiermede zouden wij durven besluiten ons gehouden gedrag in deze als billijk en pligtmatig te hebben bewezen en de gronden, die ons als nog dezen weg als noodzakelijk doen beschouwen, te hebben daargesteld; dan de hier plaats vindende

knevelarijen omtrent het regt van nakoop, en bij den tegenwoordigen Proost of zijn Gemagtigde wel het meest gepleegd, en tegen alle beginselen van regt of billijkheid bij hem geusurpeerd, schreeuwen zoodanig om redres en vergoeding, dat dit stuk (als moetende volgens den geest van Uwen brief, mede eene der zoogenaamde regalia der Proostdij zijde, ook mede zijnen onverhinderden voortgang hebben tot die nadere voorziening toe) Uwe attentie, Burgers Representanten, niet missen kan of mag.

Dit regt van nakoop was volgens de conditie van verkoop, waarna de Proostdij van St. Jan in 1728 door de Staten 's Lands van Utrecht werd gedaan veilen en verkoopen, één procento van de verkocht wordende onroerende goederen en de intentie is allezins blijkbaar in dezen geweest, dat de koper dat regt, hetwelk den Proost tot de naasting competeerde, met één gulden van de honderd der kooppenningen te geven, konde en mogt afkopen. De *cursive* letters waarmede dit gedrukt is en in het Utrechts Plakkaatboek te vinden, toonen dat mede genoegzaam aan. Dan zonder hier nu te treden in het onderzoek in hoe verre men het regt had zoodanig eene conditie te maken, en te toonen hoe verre dit reeds devieerde van den oorsprong van dit naastingsregt, zal men hier maar alleen eens beschouwen, hoedanig dit van den kant van den Proost is behandeld. Heel korten tijd na den bovengemelden verkoop werd dit regt ook maar in dier voege, als hier gemeld is, geexercceerd; dan welhaast begreep men dat deze ééne gulden betaald moest worden en men daarenboven de keuze om het verkochte perceel te naasten behield, en hiertoe nam men den tijd van vier weken. Niet lang duurde het of men verlangde dezen tot zes weken, hetwelk alles en alleen ten doel had, om den koper zoo veel te langer te beletten over zijn gekochte naar welgevallen te disponeren; hetwelk den koper van enig perceel, inzonderheid veenland, somwijlen veel nadeel toebragt, als zijnde daardoor verstoken om tot de veenderij, waarvan de tijd bepaald is, het behoorlijk arrangement te maken; onzeker gehouden wordende omtrent den eigendom van zijn gekochte perceel; om hetwelk hem echter wederom gemakkelijk te maken, de Proost (of wel zijne gemagtigden) dit laten wachten van zes weken, zich gunstig voor eenige ducaten liet afkopen, wel verstaande dat de een procento nog daarenboven en wel degelijk moest betaald worden, en waaromtrent men eenige jaren tot de verregaande onbeschaamdheid heeft durven komen, om te proberen aan de gezamentlijke inwoners der Proostdij van ter zijde te doen voorstellen, om in plaats van 1 procento, vijf procento van hun gekochte te betalen; en dat dezelve als dan de zes weken van beraad niet zouden behoeven te wachten. Dan dit in geenen deele gegouteert wordende, maakte men met bijzondere personen bijzondere accoorden van 5, 6 ja tot 10 pCt., om over hun gekochte te mogen disponeren. En omdat in dit accoord (mogelijk opzettelijk) niet gesproken was van de 1 pCt. ordinaire nakoop, vroeg men die nog daarenboven NB. (conform de billijkste explicatie der wet).

Dit weinige zij genoeg om te toonen dat het onberekenbaar is, tot welke hoogte deze injustitie,

dus verre gerugsteund door het oomschap van den Stadhouder, zoude rijzen, ingevalle de zoo gezegende omwending van zaken aan dit gewelddadig onregt geene perk en paal stelde. Doch zoude men deze omwending dan ook wel gezegend mogen noemen, wanneer soortgelijke hemeltergende misbruiken, nu nog tot nadere voorziening, hunnen onverhinderden loop behielden?

Om echter alvorens hieraf te scheiden, nog met een enkel woord te bewijzen tot hoe verre de pogingen der Oranjegezinde aterlingen gaan, zal eene ter dezer dagen voorgevallen gebeurtenis genoeg zijn. Eene dezer koopt een gedeelte Lands, bij welke occasie met hem, namens de Municipaliteit, werd gesproken over het regt van nakoop, en geadviseerd dat, wanneer de ordinaire nakoop à 1 pCt. der kooppenningen werd genamptiseerd, er geene zwarigheid gevonden zoude worden, om het transport aan hem (den 40. penning enz. voldaan zijnde) te doen. En zoo hij nog al zwarigheid mogt maken (die niet uit vrees voor het kwetsen der wetten, maar alleen uit het denkbeeld van eene kort op handen zijnde Contra-revolutie scheen geboren te zijn) dat men dan alvorens met hem voor de Vergadering van U, Burgers Representanten, zich zoude vervoegen, en vragen hoedanig in deze te handelen, en of het niet genoeg zoude zijn de 1 pCt. die den Proost eigenlijk en zonder meer voor afkoop van het naastingsregt trekken mogt, te namptiseren? Dan hoe billijk men ook verwachten zoude dat dit door den kooper zoude worden geaggreëerd, heeft echter de dag daaraan volgende geleerd, dat deze zelve kooper (zekerlijk bloot en alleen uit de verwachting van eene Contra-revolutie, en om bij voortgang, zijne anders denkende medeburgers, zooveel in hem mogelijk was, onder het juk der slavernij te houden) zich bij den Gemagtigde van den Proost heeft vervoegd, en geeft aan denzelfden het regt van nakoop, koopt dit extra af en beijvert zich dus om deze oude gewoonte (want *oud regt* te zeggen zoude hier eene hemeltergende benaming zijn) ten straffe zijner Natuurgenootten en mede inwoners in stand te houden. Men roep dan met regt hier uit: tot hoe verre gaat het verraad tegen de menschelijke regten!

En Burgers Representanten, onze vrijheid verradende ingezetenen verheugen zich in alle zulke midde-len, verheugen zich bij elke gelegenheid dat de ware Patriot zijne hope beschaamd ziet, verheugen zich steeds wanneer het oude en slaafachtige weder meer en meer veld wint. Want zij die de slavernij tot hunne leus hebben, vinden geen schooner voedsel dan in het blijven koesteren van dergelijke oude gewoonten.

Dit bewoog ons, Burgers Representanten, in onze vorige missive; dit en al het voorschrevene beweegt ons ook thans, om U in den naam van het volk onzer plaatsen, met vereischte achting te verzoeken om de Concept-publicatie, ter vernietiging van al dit slaafsche, dit met de regten van een vrij volk strijdende, tot stand te brengen, daar wij niet kunnen en, uit hoofde van het vertrouwen, dat wij in Uwe regt patriottische principes moeten stellen, niet mogen twifelen of Gijlieden zult inmiddels de noodzakelijkheid bespeuren om van heden af alle de voorschreven mesuses volmaakt werkeloos te maken.

Wij voor ons, voldoende aan het vertrouwen,

waarmede wij door het volk onzes geregts bekleed zijn, ons kwijtende van onzen gedanen duren eed, moeten U, Burgers Representanten, dus andermaal informeren, dat wij, namens het volk onzer Geregten, in dezen niets anders kunnen of mogen accorderen, dan dat met betrekking tot de Tienden, in onze respective geregten vallende, dezelve ten overstaan van eene Commissie uit het midden van U, Burgers Representanten, te committeren, door elk in den zijnen, en voor als nog ten behoeve der provinciale cassa publiek worden verpacht. Doch dat geene verpachting in 't geheel diende plaats te hebben omtrent de zoogenaamde Heerencijs en IJk der Botertonnen, zijnde het eerstgenoemde een onder dwingelandij der oude overheerschers uitgevonden middel, meest om bij verrassing iemand eenige boeten af te persen en van welkers oorsprong hoegenaamd geen blijk meer is te vinden; en het tweede volmaakt nutteloos en alleen dienstbaar als een dwangmiddel om zekere gewoonte, mede tot even gemeld doel ingevoerd, in stand te houden, hetwelk ten duidelijkste blijkt daaruit, dat deze Verpachting bij opveiling nimmer een duit mogt gelden, doch om het evengemelde juk der slavernij te doen duren, door den Bode of afslager genomen wordt voor een schelling.

En eindelijk nopens de waag, alleen beschouwd tot het regt van het hangen der schalen en geenzins tot den Impost op het gewogene, welk laatstgenoemde zekerlijk ten behoeve der Provincie moet komen, en hetwelk ook altoos apart en te Utrecht verpacht is, meenen de ondergeteekenden dat dit volmaakt eene huishoudelijke zaak is, even zoo als zulks in de steden nu nog en altoos is geconside-reerd. En daar de natuurlijke regten van een Maatschappelijk volk zich niet meer door Vesten of Poorten laten onderscheiden, dat dienvolgens het hiervan provenierende ook ten behoeve van elk Dorp en Gerecht moet komen; dus dan ook elk Gerecht in den zijnen deze verpachting dient te doen.

Hiermede en met de betuiging onzer eerbied voor orde en wetten, onzer zucht naar ware vrijheid, onze welwillendheid om dezelve met goed en bloed te verdedigen, en onze achting voor de Vergadering van Ulieden, Burgers Representanten! noemen wij ons na toebede van heil en broederschap, Uw medeburgers en medebroeders, de Municipaliteiten van Mijdsrecht, Wilnis, Thamen en Uithoorn. Geschreven te Mijdsrecht den 28. Julij 1795.

En daarop gedelibereerd zijnde is goedgevonden de voorsz. Missive te stellen in handen van de Gecommitteerden, ten einde dezelve te examineren en deze Vergadering te dienen van Consideratien en advies, met autorisatie om des noods in de verpachting te voorzien, en wijders om aan G. D. Carius qq. bij Extract Resolutie te gelasten, om met de door hem te doene verpachting der tienden in de Proostdij te supersederen.

Extract uit de Resolutien van het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht.

Woensdag den 26. October 1803.

Is gelezen eene Missive van Schout en Schepenen van Mijdsrecht, in dato 20 October jl.

Schout en Schepenen van Mijdsrecht
aan
Het Departementaal Bestuur 's Lands van
Utrecht.

Heeren Departements Bestuurderen!

Wij hebben van den Heer G. D. Carius, in zijne qualiteit van Gemagtigde van den Heere Proost der Proostdij St. Jans, bij missive verzoek ontvangen „omne voortaan over geene transporten „van vaste goederen te staan, voor en al eer aan „ons zal zijn gebleken, dat het regt van nakoop, „den Proost competerende, is voldaan.”

Dan, Heeren Departements Bestuurderen, hoezeer wij bij UL. Reglement, betreffende de pecuniele voordeelen van de Eigenaren der Ambachtsheerlijkheden, gearresteerd den 20. Julij 1803, Art. 1, bepaald vinden:

„dat de Eigenaren der Ambachtsheerlijkheden „als van ouds genieten zullen de pecuniele voordeelen, welke zij ter zake van die Ambachtsheerlijkheden vóór den Jare 1795 deugdelijk hebben „bezeten.”

En hoezeer wij bereidvaardig zijn aan gedacht artikel van UL. Reglement te voldoen, en te zorgen dat aan den Heer Proost de één percento der kooppenningen van vaste goederen, voor nakoopsgeld, bij denzelven vóór den Jare 1795 *deugdelijk* genoten, wederom vóór dat eenig Transport geschiede worde voldaan, gevoelen wij ook onzen duren pligt om de belangen van onze Ingelanden en Ingezetenen ook ten deze niet te mogen uit het oog verliezen. En deze zijn de oorzaak dat wij de vrijheid nemen ons tot UL. te adresseren, met verzoek om eenige ophelderingen aangaande bovengemeld 1. artikel van UL. Reglement te mogen ontvangen, en wel bepaaldelijk aangaande het volgende te mogen worden geïnformeerd:

Voorreest of het regt van Nakoop, of het Nakoopsgeld, ook zal moeten worden voldaan van zoodanige koopen, welke voor dato van het arresteren van UL. Reglement voorgemeld, zijn opgerigt, doch waarvan tot heden toe geen transport is geschied.

Ten tweede of aan art. 1 van UL. Reglement voorschreven, dien zin moet worden gegeven, dat daardoor buiten effect gesteld is de publicatie van de Repraesentanten 's Lands van Utrecht, van dato 15 October 1796, waarbij het regt van Nakoop werd afgeschaft, in voege het regt van Naasting wederom zoude mogen plaats hebben, en zoo ja, hoe en op welke wijze het regt van Naasting moet worden geconsidereerd — of de Proost alle verkochte goederen voor zich kan naasten ten zijnen eigen gebruike, dan, of dezelve daarbij het regt en de vrijheid heeft, een genaast perceel oogenblikkelijk weder aan eenen anderen te mogen verkoopen, en om het welke te ontgaan den eersten kooper niets anders overblijft dan zoo veel extra nakoopsgeld uit te loven, dat zijn gekocht perceel op den hoogsten prijs is gebragt, doch waardoor dan ook de koopers van vaste goederen alle gelegenheid wordt benomen immer eenen voordeeligen koop te doen, ten ware men daarbij indirecte middelen weet uit te denken en in de koopconditien te insereren.

En eindelijk dewijl noch bij de Staatsregeling, noch bij het Departementale Reglement, aan de Ambachtsheeren eenige aanstelling van Ambtenaren is opgedragen, maar alleen bij art. 88, 89 en 90 van laatstgenoemd Reglement bepaald is, dat door het Departementaal Bestuur moeten worden aangesteld de Schouten en Gadermeesters en de Secretarissen — of derhalve de verdere aanstellingen, als daar is te dezer plaatse die van Bode, Marktschipper, Buurmeesteren, Brandmeesteren, Turftonders, Hooiwegers en Klapperman — voor als nog niet behooren te geschieden door Schout en Schepenen, aan dewelke het Bestuur der Gemeente is opgedragen?

Wij solliciteren omtrent dit een en ander bij Extract Resolutie te mogen worden geïnformeerd, ten einde in voorkomende gevallen ons daarnaar te gedragen, en wel zoo spoedig dit zijn kan, aangezien men omtrent sommige verkochte perceelen transport van ons verzocht heeft, doch hetwelk wij niet kunnen accorderen, voor en al eer ons bekend zal zijn wat wij van het regt van Nakoop van den Heere Proost te houden hebben.

Mijdsrecht 20 October 1803. Schout en Schepenen van Mijdsrecht enz.

Waarop zijnde gedelibereerd, is goedgevonden en verstaan dezelve missive te stellen in handen van de Leden Craeyvanger en verdere Gecommitteerden tot de Ambachtsheerlijkheden, ten einde desaan gaande de Vergadering te dienen van Consideratien en advies.

Mercurii 7 December 1803.

Is gelezen het rapport van het medelid Craeyvanger en verdere Gecommitteerden tot de Ambachtsheerlijkheden, op eene missive van Schout en Geregte van Mijdsrecht, in de Resolutien dezer Vergadering van den 26. October ll. breeder genoteleerd enz.

(Volgt het Rapport.)

Uw medeleden Craeyvanger en verdere Gecommitteerden tot de Ambachtsheerlijkheden hebben de eer, ter voldoening van Ulieder Resolutie Commissoriaal van den 26. October dezes jaars, te rapporteren dat zij hebben geexamineerd de missive van Schout en Geregte van Mijdsrecht, van den 20. October ll., behelzende eenige vragen omtrent het verstand van Ulieder Reglement, betreffende de pecuniele voordeelen van de Eigenaars der Ambachtsheerlijkheden, en van gevoelen zouden zijn dat aan Schout en Geregte van Mijdsrecht zoude kunnen worden gerescribeerd, dat wat betreft de eerste vraag, namentlijk of het regt van nakoop ook gaan moest over de vóór het Reglement verkochte doch niet getransporteerde goederen, het Bestuur hen moest verwijzen op de wet, welke in onbepaalde termen sprekende, betrekkelijk was op alle zaken en dus ook bijzonder op dezulken, welke nog in hun geheel waren, zoodat het regt van nakoop of naasting konde worden uitgeoefend, en dit te meer, daar bij de Publicatie van de Repraesentanten 's Lands van Utrecht, van 15 October 1796, de vernietiging van de Regten der Am-

bachtsheeren en daaronder de pecuniele voordeelen, alleen in onderstelling en onder toezegging van schadeloosstelling, is geschied, hoedanige bedoelde schadebetering genoeg gebleken is onuitvoerlijk te zijn, zoodat, volgens den geest dier wet, aan de Eigenaars der Ambachtsheerlijkheden de best mogelijke voldoening voor het gepasseerde zoude moeten gegeven worden.

Dan wat betreft de tweede vraag, te weten hoedanig het recht van nakoop of naasting door den Proost kan worden uitgeoefend, zoude naar ons inzien kunnen worden geantwoord, dat het Bestuur niet beslissen kan, welke regten al of niet aan den Proost toebehooren; dat bij het Reglement duidelijk is bepaald dat de Eigenaars der Ambachtsheerlijkheden geene andere pecuniele voordeelen zouden genieten, als die zij vóór 1795 *deugdelijk* bezaten; dat het dus bij den Regter moet worden onderzocht, of de Proost zulk regt van naasting, als opgegeven wordt, *deugdelijk* bezeten heeft of niet; dat het Bestuur niet gerechtigd is daarover uitspraak te doen, als zijnde dit eene zaak der Justitie, en wat eindelijk de derde vraag aangaang, het aanstellen namelijk van bijzondere ambtenaren, dat het Departementaal Bestuur zoude kunnen declareren, dat zonder zich uit te laten over den aard der posten, bij missive gespecificeerd, in hoe verre namelijk dezelve moeten worden vervuld en of dezelve tot uitoefening der Policie behooren, het Bestuur van gevoelen was, dat alle in de daad ter uitoefening van Policie dienende posten thans bij den Geregte konden worden vervuld en de personen aangesteld en beedigd, onverminderd het regt van den Proost, voor zoo veel zijn pecuniele voordeelen aangaat.

Dit alles onderwerpende enz.

Waarop zijnde gedelibereerd, is goedgevonden en verstaan dat hetzelfde rapport, gedurende acht dagen, ter examinatie der Leden zoude voorleggen ter Secretarie dezer Vergadering.

Mercurii 14 December 1803.

Is gelezen het rapport etc.

Waarop gedelibereerd, heeft de Vergadering, met het voorschreven wel uitgebragte rapport zich con-

formerende, goedgevonden en verstaan dat aan Schout en Geregte van Mijdsrecht, van wege deze Vergadering, overeenkomstig de gronden van hetzelfde rapport, zoude worden gerescribeerd:

Bij ons in deliberatie gelegd zijnde Uwe memorie van den 20. October dezes jaars, hebben wij, na alvorens hierop het rapport van onze medeleden Gecommitteerden in deze te hebben gehoord, goedgevonden UL. te rescribereen, dat wat de eerste vraag betreft, of, naamlijk, „het recht van nakoop ook „gaan moet over de voor het reglement verkochte, „dog niet getransporteerde goederen,” wij UL., ten dezen opzichte, moeten renvoyeren naar de wet, welke, in onbepaalde termen sprekende, betreklijk was op alle zaken, en dus ook bijzonder op de zulke, welke nog in hun geheel waren, zoo dat het recht van nakoop of naasting konde worden uitgeoefend, en dit te meer, daar bij publicatie van de Representanten 's Lands van Utrecht, van den 15. October 1796, de vernietiging van de rechten der Ambachtsheerlijkheden, en daaronder de pecuniele voordeelen, alleen in onderstelling en onder toezegging van schadeloosstelling is geschied.

Wat het tweede point aanbelangt, „hoedanig, „naamlijk, het recht van nakoop, of naasting, door „den Proost kan worden uitgeoefend:” kunnen wij niet beslissen, welke rechten *al of niet*, aan den Proost toebehooren, terwijl bij het reglement duidelijk is bepaald, dat de eigenaars der Ambachtsheerlijkheden geene andere pecuniele voordeelen zouden genieten, dan die zij voor den jare 1795 *deugdelijk* bezaten, moettende dus bij den Rechter worden onderzocht, of de Proost, dat recht van naasting, als opgegeven wordt, *deugdelijk* bezeten heeft, of niet.

Wat nu de derde aanvraag concerneert, het aanstellen, naamlijk, van bijzondere ambtenaren, en in hoe verre dezelve moeten worden vervuld, en of dezelve tot uitoefening der Policie behooren, zijn wij van gevoelen, dat alle, in de daad, ter uitoefening der Policie dienende posten, door den Gerechte thans dienden te worden vervuld, onverminderd het recht van den Proost, voor zoo veel deszelfs pecuniele voordeelen aangaat. Hiernede blijft Gode bevolen.

74. RESOLUTIE der Representanten 's Lands van Utrecht, waarbij de Ambachtsheer van het Over- en Nedereinde van Jutphaas gelast wordt alle bescheiden, het Geregt betreffende, aan de nieuw aangestelde Municipaliteit aldaar over te geven. 2 Junij 1795.

Extract uit de Notulen van de Representanten 's Lands van Utrecht.

Veneris 29 Mei 1795.

Op de Requeste van Mr. Pieter de Malapert, Ambachtsheer van 't Over- en Nedereind van Jutphaas, houdende dat aan hem is gecommuniceerd een Extract uit de Notulen van het Comité tot de zaken van het platte land, van den 21. Mei 1795, waarvan hem een ongeauthentiseerde kopij of vitieus cartabel is ter hand gesteld, hoofdzakelijk continerende dat de tegenwoordige Municipaliteit wordt gemaintineerd en de Requestant, benevens

de Schout IJsbrand de Kock Jansz. en den Secretaris Adrianus Booy, gelast en geordonneerd worden alle de sleutels, papieren, chartres, documenten en hetgeen maar eenigzins relatie heeft tot de gerechtszaken van Jutphaas, aan de tegenwoordige Municipaliteit uit te reiken en over te geven.

Dat dit vitieus cartabel hem geen oogenblik had doen aarselen in het besluit om daaraan niet te acquiesceren, dan na zich alvorens aan Representanten te hebben geadresseerd, daar de Requestant zich immers kwalijk zoude kunnen verdedigen, indien hij op de simpele overgift van dat stuk aan den eisch der tegenwoordige Municipaliteit had gehoor gegeven.

Dat de Requestrant berigt zijnde, dat ter gelegenheid van de remotie, welke te Abcoude heeft plaats gehad, begrepen is geworden dat de afgezette Schouten en Secretaris geen papieren hadden over te geven, en hierom gesurpreneerd is geweest, dat ten opzichte van Jutphaas anders zoude zijn besloten, daar hij niet weet, dat ten opzichte van zijne Heerlijkheden meer bijzondere redenen exteren, die tot dat besluit aanleiding kunnen hebben gegeven.

Dat hij zich geveleid heeft, dat zoo lange bij de Representanten niet was gedisponeerd over de vernietiging der Ambachtsheerlijkheden en dezelve dus subsisteerden, de regten daaraan verknocht, ongestoord zouden zijn beveiligd gebleven, en het hem dus nimmer kwalijk kan worden geduid, te miskennen eene Municipaliteit, niet door hem noch door de *volksstem*, maar door een klein gedeelte der inwoners gekoren. Verzoekende om deze en andere redenen, in het breede bij Requeste geallegeerd, bij zijn goed regt, hem in qualiteit voorsz. competerende, te worden gemainteneerd en dat alzulks zal worden verstaan dat hij niet gehouden is de geregtspapieren van Jutphaas aan de tegenwoordige Municipaliteit uit te reiken en over te geven. Is geappointeerd: In handen van het Comité van het Platte land ten fine van advies.

Martis 2 Junij 1795.

Door het Comité tot de zaken van het Platte land ingebracht zijnde derzelve Resolutie van 1 Junij 1795, houdende advies op de Requeste van den burger Malapert van Jutphaas, den 29. Mei genotuleerd.

En daarop gedelibereerd zijnde, is goedgevonden dat op de voorsz. Requeste zal worden geappointeerd:

De Repraesentanten gelasten den Requestrant om alle de sleutels, papieren, chartres en documenten, en hetgeen verder tot het geregt van het Nedereinde van Jutphaas specteert, binnen 2 maal 24 uren, nadat dit appointement ter zijner kennis zal gekomen zijn, over te geven aan een Exploiteur daartoe te autoriseren, ten fine die door denzelven Exploiteur verzegeld in den geregtshuize, onder de bewaring van de tegenwoordige Municipaliteit, werden overgebracht en aldaar in dien staat te laten verblijven, tot zoo lang eene Commissie daartoe te benoemen in loco onderzoek zal hebben gedaan omtrent de bij Requeste gedane klagten van de onbekwaamheid van den Schout en Secretaris aldaar.

75. APPOINTEMENT *van de Representanten 's Lands van Utrecht op een rekest van den Ambachtsheer van het Over- en Nedereinde van Jutphaas, waarbij de afstelling van eenen Kerkmeester en de benoeming van eenen anderen, door de Municipaliteit aldaar, gehandhaafd wordt. 6 Augustus 1795.*

Op de Requeste van Mr. Pieter de Malapert, Heer van het Over- en Nedereind van Jutphaas, houdende dat van oudsher aan de Requestrant heeft toebehoord het regt, om verwisselender wijze met den patroon der kerke van Jutphaas, een Kerkmeester van dezelve Kerke aan te stellen.

Dat de Requestrant is geïnformeerd geworden (ofschoon niet op eene legale wijze) dat de tegenwoordige Municipaliteit heeft kunnen goedgevinden, den thans fungerende Kerkmeester van zijne qualiteit te ontzetten, en eenen anderen aantestellen, met ordre aan den eerstgemelden, om binnen zekeren korten tijd rekening te doen en de penningen af te geven.

Dat de Requestrant zich verplicht heeft gevonden zich hierover te adresseren aan deze Vergadering, niet alleen ten einde zijn oud eigendommelijk

regt te conserveren, maar ook en wel bijzonder om reden, dat, naar des Requestrants inzien, de aangestelde persoon, die reeds eenen hoogen ouderdom heeft bereikt, en niet zoo geheel bekwaam is, om zelf zijne eigene zaken te administreren, ook niet zeer geschikt schijnt om de penningen te bewaren, en de goederen, aan de kerk behorende, te administreren, verzoekende mitsdien dat deze zaak tot voorkoming van verwarring en nadeel der kerke, moge worden gehouden in dien staat waarin dezelve zich bevindt, immers tot tijd en wijle over het regt der aanstelling van de kerkmeesteren van Jutphaas nader zal zijn gedisponeerd.

Is geappointeerd:

De Representanten etc. verstaan, dat in des Requestrants verzoek niet kan worden getreden, en wijzen hetzelfde dienvolgens van de hand.

76. RESOLUTIE *der Representanten 's Lands van Utrecht, met gedeeltelijke handhaving der remotien van de vroeger door den Ambachtsheer van Kortzenhoef aangestelde ambtenaren en de gevolgen daarvan. 20 Julij 1795.*

Extract uit de Notulen van de Representanten 's Lands van Utrecht.

Veneris 10 Julij 1795.

Op de Requeste van verscheide stemgerechtigde inwoners van Kortzenhoef, houdende, dat de Burgerye aldaar besloten en geexecuteerd heeft een generale remotie van alle de Geregtsleden; dat zij zijnde toegetreden tot de aanstelling van een nieuwen

Schout, daartoe benoemd hadden den geremoveerden Schout Jacob Mooy, welke geweigerd heeft zulks te accepteren.

Dat daarop terstond tot de benoeming van een anderen Schout zijnde overgegaan, genomineerd hadden Jan Hendrik Valkenburg, welke die aanstelling had aangenomen.

Dat vervolgens nieuwe Buurmeesters, Schepenen, Secretaris en Bode hadden benoemd en aangesteld.

Dat de geremoveerde Schout Mooy en Gerechts-

leden zich tegens deze remotie opposcerden, den Schout Valkenburg, door het onthouden der Gerechtspapieren en Documenten, en door het weigeren van gevraagde onderrichtingen, dwarsbomen en zich met een despotiek gezag schijnen te willen handhaven, en wel de Schout in de possessie van het Schoutambt met beroep op zijnen Ambachtsheer, en dus op een, zo de supplianten vertrouwen, allezints onwettig recht en gezag, in vroegeren tijd, door geweld en heerszucht der groten en slaafsche onderwerping der minderen, ingevoerd en verkregen, en van tijd tot tijd meer en meer uitgebreid contrarie de onafhankelijkheid en de rechten van den Mensch.

Verzoekende, om deze en veele andere redenen in 't breede bij Requeste gedetailleerd, dat den gewezen Schout Jacob Mooy, den geremoveerden Secretaris van Voorst en alle de verdere geremoveerde Gerechtsleden van Kortehoeft, worde geordonneerd, om op eenen door het thans fungerende Gerecht te bepalen dag en ure, mits na verloop van agt dagen na de insinuatie gesteld, te compareren in de Gerechtskamer te Kortehoeft en aldaar aan de thans fungerende Schout, Gerechtsleden en Secretaris over te leveren, tegen behoorlijke receptis, alle de onder hen berustende Archiven, Chartres en Papieren, Prothocollén en Registers, Zetcedullen en Rekeningen, met de Stukken en Documenten daartoe specterende of relatief, en generallyk alles wat den Volke of den Gerechte en Secretary toebehoort of concerneert, met de sleutels der kassen, daartoe geappropriëert, en zich met solemnelen eede te expurgeren, dat zij geene derzelve hebben agter gehouden, of ter kwader trouwe vervreemd of gemortificeerd of op eenigerhande wijze zijn weerloos geworden; mede met belofte, dat, ingevalle zij mogten weten of ontdekken eenigen derzelve, die in vroegeren tijd den Gerechte mogten ontvreemd zijn, zij daarvan behoorlijk kennis en aanwijzing zullen geven aan den Gerechte.

Dat verder de gemelde gewezen Schout en Secretaris, met de gewezen Poldermeesters, die hunne qualiteit vrijwillig hebben nedergelegd, worde geordonneerd, om op eenen door de tegenwoordigen Schout en Poldermeesters te bepalen dag en ure, mits gesteld na verloop van agt dagen na de insinuatie, te compareren in de Gerechtskamer van Kortehoeft en aldaar aan de thans fungerenden Schout en Poldermeesteren over te leveren alle de onder hen berustende Chartres, Boeken en Papieren tot de Polder van Cortenboeft specterende of relatief, met de daartoe behoorende Stukken en Documenten en de sleutels der kassen of kisten daartoe geappropriëert, met gelijke expurgatie bij eede en belofte in voegen voornoemd, door hen te presteren.

En eindelijk dat de gewezen Schout Jacob Mooy als Gadermeester worde geordonneerd, om binnen agt dagen na insinuatie, aan den tegenwoordigen Schout Jan Hendrik Valkenburg, over te leveren alle de onder hem berustende Blaffaarden, Leggers en Memorien, mitsgaders aanschrijvingen en generallyk alle Papieren en Documenten, specterende of relatief tot de gadering van 's Lands ongelden en 't Zeedijksgeld, Dorps- Buur- en Polderlasten en verdere Lasten door hem gegadert wordende, met alle zoodanige Leggers, Memorien, Lijsten en Aanteekeningen of andere Documenten, als tot de ontvang en betaling der renten der Inlegspenningen specterende zijn, voor zo verre als dezelve onder hem berusten; mede des noods met expurgatie bij eede. En voorts dat hij aan den Schout Valkenburg zal hebben te geven visie van zijne Gaderboeken en Gadercedullen, mitsgaders zoodanige Copien of Extracten derzelve, als de Schout Valkenburg zal requireren, mits dat dezelve Schout Valkenburg den gewezen Schout Mooy voor die Copien of Extracten behoorlijk salariere, des noods ter moderatie der Burgeren Volks Representanten of hunne Gedeputeerden.

Alles op zoodanige poene als nodig en equitabel zal bevonden worden.

Is geappointeerd:

Zij deze gesteld in handen van het Comité tot de zaken van 't platte Land ten fine van Advies.

Lunae 20 Julij 1795.

Het Comité tot de zaken van het platte land heeft bij Resolutie van den 16. dezer ingediend deszelfs advies, den 10. te voren gerequireerd op de Requeste van eenige stemgerechtigde Burgers van Kortehoeft breeder ten zelve dage genotuleerd.

En daarop gedelibereerd, is dien conform goedgevonden den Exploiteur zulks incumberende te gelasten, zoo als gelast wordt bij deze, om van den gewezen Schout van Kortehoeft af te vorderen al de papieren het voorn. Schoutambt betreffende en aan de Municipaliteit te overhandigen, en verstaan dat wat aangaat de papieren van den Polder, als alleen een eigendom van geerfden en ingelanden zijnde en aldus geconsidereerd, dezelve niet zullen worden afgeëischt, ten zij na behoorlijke Convocatie, Advies en Resolutie van Geerfden zelve, alsmede dat de papieren den Gadermeester betreffende niet zullen mogen worden afgevorderd of overgegeven, ten zij er op eene wettige wijze eenen anderen Gadermeester zal zijn aangesteld en dezelve behoorlijke Cautie voor 's Lands penningen zal hebben gesteld ten genoegen van Gedeputeerden.

77. RESOLUTIE van het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht, waarbij de Eigenaars van Ambachtsheerlijkheden, met het verzoek tot herstelling hunner regten, worden verwezen naar het vastgestelde Reglement, en voor zoo verre daarbij ten aanzien van sommige punten niet is beschikt, naar het Staatsbewind der Republiek. 20 Julij 1803.

Extract uit de Resolutien van het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht.

Mercurii 8 December 1802.

Gelezen een Request van Hendrik Croese Eduardsz. te Amsterdam, dat aan hem, als Ambachtsheer van Vinkeveen, competeert de dertiende penning van den koopprijs aller vaste goederen in dat Gerecht verkogt wordende, welke hem sedert 1795 zijn onthouden, terwijl andere eigenaars van Ambachtsheerlijkheden bij het genot van die gelden zijn gemaintineerd, verzoekende dus dat het Gemeente Bestuur van Vinkeveen worde gelast den 13. penning van alle, zederd 1795, in dat Gerecht verkochte vaste goederen, van de schuldpligtigen te innen, en die gelden overtegeven, immers en ten minsten, dat hij Requestrant worde geautoriseerd tot derzelver invordering.

Mercurii 23 Maart 1803.

Gelezen een Request gepresenteert bij Hendrik Croese Eduardsz., wonende te Amsterdam, houdende dat aan het bezit der Ambachtsheerlijkheid Vinkeveen altijd gehegt is geweest het genot van den dertiende penning van den koopprijs van alle in dat Gerecht verkogt wordende goederen, dan dat zederd het begin van het jaar 1795 die 13. penning niet is voldaan, tot praëjudicie en aanmerkelijke schade van den requestant; dat inmiddels andere bezitters van Ambachtsheerlijkheden, en wel bijzonder die van Cameryk en den Houdijk, bij het genot van dien 13. penning, zoo bij Decreet van het Wetgevend Ligchaam, als bij sententie van den Hove tegen de onwilligen, is gemaintineerd, en de daarvan geproflueerde gelden aan denzelfden zijn gerestitueerd; — dat de Requestrant in de maand November des vorigen jaars deze Vergadering heeft geadicied, met verzoek dat het Gemeente-Bestuur van Vinkeveen mogt worden gelast, den 13. penning der, zederd den jare 1795, aldaar verkogte vaste goederen aan den Requestrant overtegeven, immers en ten minsten, dat hij tot de invordering van die belasting, zederd den jare 1795 en vervolgens verschuldigd of nog te verschuldigen, werdt geautoriseerd; op welk request hij tot nog toe geen appointement heeft ontvangen; verzoekende dus, dat het verzoek, bij voorschreve requeste gedaan, aan hem worde geacordeerd.

Waarop zijnde gedelibereerd, is dezelve Requeste gesteld in handen van de leden Craeyvanger enz.

Mercurii 20 Julij 1803.

Is verstaan op de Requesten aan deze Vergadering successivelijk gepresenteerd bij Mr. Diderik Gregorius van Teylingen, als Ambachtsheer van Cameryk en de beide Houdijken — van de Douairière van Tuyll van Serooskerken, voor haar min-

derjarigen zoon Didefick van Tuyll van Serooskerken, als Ambachtsheer van Maarssen en Ter Meer — van P. H. van Westrenen, als Ambachtsheer van Themaat; van Decan en Capitularen der kerke van St. Pieter, als Ambachtsheer van Abcoude St. Pieters — van Maria Constantia van Steensel, als Ambachtsvrouw van Reyerscop Creuninges; van Mr. J. E. Huydecoper, als Ambachtsheer van Maarssen en Neerdijk — van J. Ortt van Nyenrode, als Ambachtsheer van Breukelen Orts en Breukelen Nyenrodes Gerecht; van Mr. W. Huydecoper, Ambachtsheer van Nichtevegt — van de Erfgenamen van Y. Kieft Balde en deszelfs huisvrouw, N. G. Smislaert, in leven Ambachtsheer en Ambachtsvrouw van Loenen en Nieuwersluis; van den Administrateur der goederen van wijlen Vrouwe J. J. Picot de la Meintaye, in leven Ambachtsvrouw van Veldhuizen etc. — van O. Scheltus, als Administrateur van de Ambachtsheerlijkheid Leusden c. s. — van J. A. Lette, als Ambachtsheer van Portongen — van Mr. P. J. de Bye, als gevolmagtigde van Weesmeesteren te Amsterdam, administrerende den boedel van wijlen Mr. L. Trip de Marex, voor de Ambachtsheerlijkheden Niecoop etc. — van denzelfden voor utsupra, als administrerende den voorschreven boedel, voor de Heerlijkheid van Hagestein; van Mr. A. J. van Westrenen, c. s., als erfgenamen onder beneficie van Inventaris van wijlen P. A. Godin, in leven Heer van Cockengen etc.; — van Mr. F. van Collen, junior, Ambachtsheer van Tienhoven, alle verzoekende, dat aan hun de agterstalige recognitien van Schout-, Gadermeesters- en Secretarisambten, alsmede die van andere bedieningen, in hunne respectieve Heerlijkheden, mogen worden uitgereikt; alsmede van H. Croeze Edz., Ambachtsheer van Vinkeveen, om restitutie van den 13. penning der aldaar zederd 1795 verkogte goederen, gelijk ook van Hendrina Johanna Sanderson, weduwe en boedelhardster van Cornelis Hogeveen, in leven Schout en Gadermeester van Vleuten en de Meern, verzoekende de drie jaren tractementen en emolumenten, aan meergemelde posten geacordeerd, van welke hare gezegde man, door de in den jare 1795 hem aangedane remotie, was verstooken geweest; alle welke requesten in handen van Gecommitteerden, ten fine van examinate en rapport, zijn gesteld, overeenkomstig hetzelfde rapport, te appointeren.

„Het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht, „gezien het verzoek, bij deze requeste gedaan, en „daarop gehad hebbende het advis van deszelfs Gecommitteerden in deze, renvoyeert den Requestant (of Requestanten) met dit zijn (of hun) „verzoek tot het Reglement, bij hetzelfde op dit „stuk, den 20. Julij 1803, gearresteerd.”

En wijders, op de requesten, gepresenteerd aan deze Vergadering bij Mr. D. G. van Teylingen, als Ambachtsheer van Cameryk en de beide Houdijken, om herstel in het bezit van het recht van Naasting, en aanstelling van Schouten, en andere be-

ambten in die Heerlijkheden, — van J. L. Kien, voor het Kapittel Ten Dom, c. s., alle, 't zij bij qualificatie, 't zij als eigenaars van verscheide Ambagtsheerlijkheden, respectievelijk verzoekende te worden gehandhaafd bij het recht van vrije aanstelling van Schouten, Gadermeesters, Secretarissen en verdere beambten in hunne respectie Heerlijkheden, te appointeren:

„Het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht, „gezien het verzoek, bij deze requeste gedaan, en „daarop gehad hebbende het advis van deszelfs

„Gecommitteerden in deze, renvoyeert den Reque- „strant, (of Requestranten) met deszelfs (of der- „zelve) verzoek tot het Reglement, bij hetzelfde „den 20. Julij 1803, op dit stuk gearresteerd, en, „ten aanzien van derzelver verder verzoek, waar- „omtrent bij het voorschreven Reglement niet is „gedisponceerd, verstaat, dat de Requestrant of (Re- „questranten) daarmede zich zal (of zullen) behoo- „ren te adresseren aan het Staatsbewind der Ba- „taafsche Republiek.”

78. PUBLICATIE van het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht, waarbij alle Combinaties van gerechten, sedert 1795 geschied, vernietigd, en de Schepenen en Gerechtsboden, tijdens die Combinaties in bediening zijnde geweest, in hunne posten hersteld worden. (Met daarbij behorende stukken.) 22 September 1802.

Extract uit de Resolutien van het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht.

Mercurii den 25. Augustus 1802.

De Requesten bij Ingezetenen en Geërfden van Stoetwegen, Cattenbroek bij Zeyst, Rijsenburgh, Papendorp en Sterkenburgh, ten fine van ontbinding der in de laatste jaren, zoo willekeurig als onwettig gedane combinaties, zijn gesteld in handen van de Leden van Lijnden en verdere Gecommitteerden tot de herstelling en aanstelling van Schouten enz. ten platten lande, om dezelve te examineren en de Vergadering te dienen van derzelver Rapport en Consideratien.

Mercurii den 8. September 1802.

Geprocedeerd zijnde tot de afdoeninge der Requesten, bij geërfden en ingezetenen van Oudwulven en Waaijen, van Sterkenburgh, van Stoetwegen, van Cattenbroek, van Rijsenburgh en van Papendorp, gepresenteerd, om de zinds 1795 ingevoerde Combinaties van derzelver Gerechten geannuleerd en tot Schepenen of Gerechtsboden respectievelijk aangesteld te hebben de personen, bij derzelver Requesten benoemd, heeft de Vergadering, na examinatie van der supplianten Requesten, en gehoord het advis van Gecommitteerden in deze, verstaan, dat aan het verzochte bij voorsz. Geërfden zoude worden voldaan, en de zinds gemelden jaren 1795 ten opzichte hunner Gerechten ingevoerde Combinaties te ontbinden en te niet te doen, gelijk geschiedt bij deze, ten einde zoo veel mooglijk de verwarringen, welke hierdoor verwekt zijn, te doen ophouden, en de Gerechten in derzelver vorigen staat weder te brengen.

Ten welken einde de Schepenen, alsmede de Gerechtsboden, die ten tijde van de invoeringe der gezegde Combinaties in de respectie hier boven gemelde Gerechten in functie waren, provisioneel-lijk weder worden hersteld.

Zullende hiervan aan de Requestranten, bij appointementen op de onderscheidene Requesten, mitsgaders bij Extract Resolutie aan de respectie Gerechten blijken.

Doch daar het algemeen belang in dit Departement vordert, dat die maatregel niet slechts gedeeltelijk

genomen worde, maar ook in dezen overal aldaar eene eenparige orde van zaken gevestigd, heeft de Vergadering noodig geoordeeld, dat eene Publicatie werde gearresteerd, bij welke alle de Combinaties van Gerechten, die, zinds den jaren 1795, zoo willekeurig als wederrechtelijk geschied zijn, worden ontbonden en vernietigd, en de Gerechten alzoo weder in dien staat hersteld, waarin dezelve zich in het oogenblik voor de ingevoerde Combinaties bevonden, zoodat de Schepenen, welke voor de invoeringe derzelve het Gerecht uitmaakten, mitsgaders de Gerechtsboden, die hetzelfde bedienden, bij provisie weder op nieuw in hunne posten worden gesteld, en de eerstgenoemden tevens gelast, om ten spoedigsten aan het Departementaal Bestuur kennis te geven van de vacatures, welke door zinds de invoeringe dier Combinaties voorgevallene sterfgevallen plaats mogten hebben, opdat daarin tijdiglijk zoude kunnen worden voorzien, ten einde op deze wijze eene bron van geduurige belemmering van zaken in dit Departement gestopt en de orde ten platten lande hersteld moge worden.

Zijnde de Gedeputeerden tot de vervaardiging dezelve verzocht en geautoriseerd.

Mercurii den 22. September 1802.

Wierd gelezen het Extract uit de Resolutien van Gedeputeerden, van den 17. September 1802, geleidende zekere Concept Publicatie, betreffende de ontbinding der zederd 1795 ingevoerde Combinaties der Gerechten binnen dit Departement.

Waarop gedelibereerd zijnde, heeft de Vergadering dezelve alzoo gearresteerd, luidende dezelve als volgt:

PUBLICATIE.

Betreffende de ontbinding van de, zederd 1795, ingevoerde Combinaties der Gerechten, in dit Departement.

Het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht doet te weten: Dat hetzelfde, in ervaringe gekomen zijnde, hoe de, zederd de laatste jaren, in dit Departement ingevoerde Combinaties van Gerechten tot velerlei verwarringen ten platten Lande aanleiding geven, en, zoo veel in hetzelfde is, aan de

billyke klachten, welke door de Ingezetenen aan Deszelfs vergadering deswege geduurig gedaan worden, willende genoegdoen, het voor de belangen van dit Departement dienstig heeft geoordeeld, dat, niet slechts gedeeltelijk, maar, overal, waar zulks plaats had, op eenen eenparigen voet, hierin voorzien werde, en, dienvolgende, goedgevonden, in voldoeninge aan het 81. Art. van het Reglement over dit Departement, alle de Combinatien van Gerechten, welke, zinds den jare 1795, in het Departement van Utrecht, geschied zijn, te ontbinden en te vernietigen, gelijk het dezelve ontbindt en vernietigt by deze; Wordende elk der zoodanige Gerechten verstaan, hierdoor weder in dien staat gebracht te zijn, waarin hetzelfde zich, in het oogenblik van de invoering der Combinatien, bevond, zoodat de Schepenen, welke destijds het Gerecht aldaar uitmaakten, mitsgaders de Gerechtsboden, die het bedienden, bij provisie, weder op nieuw in deze hunne posten worden gesteld: met

uitdruklyken last aan Schepenen voornoemd, om van de, door sterfgevallen als anders, vaccerende plaatzen in deze hunne Gerechten, ten spoedigsten, aan het Departementaal Bestuur behoorlyke kennis te geven, opdat voor derzelver vervulling tydiglyk, volgens de Wet, zal kunnen worden gezorgd; ten einde, op deze wyze, eene bronwel van onophoudlyke belemmering van zaken in dit Departement gestopt en de goede orde ten platten Lande hersteld moge worden.

En, opdat niemand, wien zulks aangaan mogt, hiervan onwetendheid zoude kunnen voorwenden, zal deze alomme worden gepubliceerd en geaffigeerd, naar behooren.

Gedaan te Utrecht, den 22. September, 1802. Was gearapheerd: H. J. van Hengst, vt. Onderstond: Ter Ordonnantie van het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht. Was geteekend: J. Hinlôpen.

EERSTE BOEK. TWEEDE TITEL.

Betreffende de Regering en het Gouvernement 's Lands van Utrecht in het algemeen, de drie Staten van den Lande en de hun opgevolgde Besturen.

EERSTE DEEL.

Rakende de Regering en het Gouvernement van den Lande van Utrecht in het algemeen.

1. RESOLUTIE der Staten van Utrecht, waarbij zij de Unie bezweeren, welke door Dr. Leoninus ontworpen en, op voorstel van den Graaf van Bossu, door hunne drie Leden onderling aangegaan en door ieder Lid afzonderlyk goedgekeurd was. 17 Februarij 1577.

Ten zelve dage, soe heeft myn Genadigen Heere dye Grave van Bossu den voirgenoemden Staten voirgehouden, ende elck van hemlyden affgevraecht oft zyluyden die Unie ende Compromisso, onlanex by Doctor Elbertus Leoninus geconcipieert, ende diemaels int particulier by elck Litmaet van de Staten geexamineert, staetsgowyzo niet approberen ende bezweeren wilden, dair op dvoirsz. Staeten, deur monde van heuren Domdeecken, verclaert hebben dat zij allegader willich ende bereyt waren alzulke Compromis ende Unie mit elckanderen an te gaen ende oick tselve solemnellyck te bezweeren. Allet welke gehoirt, heft myn genadigen Heere die Grave van Bossu voirsz. dvoirgenoemde Unie voir doen lesen, ende nadat dye gelesen was, hebben dvoirnoemde Staeten, eerst dye van de Geestelicheyt more sacerdotum ad pectus ende dye van

de Ritterscap ende Stadt voirsz., hierop te samen verschreven wesende, mit opgestrecte vingeren solemnelicken bezworen; belovende tselve te zullen doen doen elck by heure respective suppoesten ende ondersaeten.

Die Unie boven gementioneert es hier van woirde te woirde geinsereert:

Wy Prelaten ende Capittulen van de vyff ecclesien, Ritterscap, mitsgaders dye Regierders der Stadt Utrecht, oick Hôpluyden, Capiteynen ende gemeen burgeren onder dvoirsz. Hopluyden ende Capiteynen wesende, mit andere gemeene ingeseten, als representerende het Corpus ende alle Inwoenders van de Stadt Utrecht. Anmerckende die troublen ende verauderinge van desen jegen-

woirdigen tijt, ende begerende in alle getrouwicheydt mit verhuedinghe ende uytshuytinge van alle onverstanden, diffidentien, twisten ende dissention in eendrachticheyt, ende vruntscap te samen te leven, te converseren, ende dvoirsz. Stadt, naerdyen deur die genade van Godt Almachtich het Casteel van Vredenborch gereduceert ende van de Spaensche ende andere uytheemsche soldaten ontleedicht is, in goede neeringe, ruste, politie ende welvaren te verseecken, behoeden ende te bewaeren, hebben sonder prejudicie van tCompromis ende Union generael, tusschen alle die Staeten van herwertsover gemaickt, ende andere wettige voirgaende particuliere verbyntenisse ende alliantie, politique ordinancien, privilegien ende gerechtigheden alhier geobserveert, ende tot meerder vasticheyt ende confirmatie van dien geloest ende geloven mits desen, onder onsen eedt ende Kerstelicke trouwe, als waerachtige Lantsluyden, patrioten ende Litmaten van een lichaem, tsamen in goede correspondentie, associatie ende eendrachticheyt te willen leven ende sterven, sonder dat yemant van ons hem sal mogen sceyden ofte afrecken van dese Unie, by dissimulatie, secreete intelligentie ofte andere manieren, hoe dattet mach wezen. Ende dat om te conserveren ende onderhouden onze heylige Catholique Apostolycke roomsche gelove ende Religie, behoorlicke onderdanicheyt van Zyne Majesteit ende volbrenginge van dye pacificatie, tusschen den Staeten van herwertsovere, den Heere Prince van Oraison ende den Staten van Hollandt, Zeelandt ende geassocieerde gemaect, mitgaders om die Spaensche Soldaten ende heere adherenten te doen vertrecken ende blyven uyte Landen, ten welvaren ende ruste van den Landen ende behoudnisse van alle onzen ende een ygelick van ons zyn gerechtigheden, vryheyden ende privilegien. Belovende tot dyen eynde elkanderen by te staen ende te assisteren mit raedt, daet, ende

penningen, ja oick alle onse goet ende bloet, indien des noot ware, dair voir op te setten ende strecken, ende dat nyemant van ons int secrete ofte openbaer, directelick ofte indirectelick, yet ter contrarien zal doen ofte attenteren. Ende zoo verre yemant van ons yet misquaem ofte te cort geschieden tegens tgene voirsz. is, in wat maniere dattet ware, dat wy dair inne elkanderen zullen helpen ende assisteren by alle middelen hier vorens verhaelt, onder verbyntenisse van onzen persoenen, eer ende goederen, hoedanich die zyn, en wair die gelegen mogen wesen. Ende in sterckenis vant gene voirsz. is, hebben wy Prelaten ende Capittelen op onze maniere met dye hant opte borst, ende wy Ritterscap mitgaders die Regierders der Stadt Utrecht, Hopluyden ende Cappiteynen, zoo over ons zelve als voir onse gemeente, ende Ingesetenen, alle dese pointen ende articulen mit opgestreckte vingeren bevesticht ende bezworen. Aldus gedaen opten 17. February 1577. Ter presentie van de welgeboren Heere dye Grave van Bossu etc. ende dye President van Utrecht. Ende opdat allet gundt voirsz. te bundiger zoude wesen, zoo hebben myn heeren van den Raide provinciael tUtrecht dese Unie ende Compromis, als hier na volcht, mede geapprobeert ende het origineel in pergamen geschreven, by heuren Griffier doen onderteycken.

Die President ende Raiden sConinex tUtrecht deursien hebbende tvoirsz. Compromis ende Verbyntenisse, hebben tselve bevonden te wezen wetelick ende dyenende tot eendracht, rust ende welvaren van de Staten ende Ingesetenen van dese Stadt Utrecht, ende hebben die van de voirsz. Raide over zulex, tot versoeck van de Prelaten, Ritterscap ende Regierders voirsz., voir zoo veel in hemluyden is, voir heur ende heere gemeen suppoesten tselve geaggreert, geapprobeert ende geaccepteert, aggreeren, approberen ende accepteren by desen. Actum ut supra.

2. RESOLUTIE der Staten van Utrecht, waarbij de Deductie wordt goedgekeurd en vastgesteld, ter kunner verantwoording, aangaande den intogt der Franschen in de provincie en stad Utrecht, opgemaakt. 5 December 1672.

Gehoord de iterative lecture van de deductie, by de Heeren Haer Ed. Mog. Gecommitteerden, volgens resolutie van den 11. Junij jongstleden opgesteld, is naar ripe deliberatie daar over by de respective Leden en haer Ed. Mog. gehouden, deselve bij alle eenpariglyk geapprobeert ende gearresteert, en vorders goetgevonden dat die bij den President gearapheert en den Secretaris onderteekent in de Secretarye sal werden bewaert, omme ter gelegener tijt aen de Ho. Mo. Heeren Staaten Generaal en de Geunieerde provincien te werden toegesonden en gecommuniceert, en sijn de opgedachte heeren Gecommitteerden voor haar moeite in desen gehadt en ondervonden, bij haer Ed. Mog. bedankt, luydende deselve deductie van woorde tot woorde als volgt:

De Staaten van den Lande van Utrecht, in ervaringe komende, dat verscheyde Luyden buyten de Provincie, door onkunde ende verkeerde informatie, niet al te wel gevoelen van het geene dat omtrent den intocht van de fransche Macht inde Provincie ende Stad van Utrecht gepasseert is,

hebben goetgevonden, omme deselve te disabuseren, bekent te maacken, hoe de saecke sich toegedragen heeft.

De Provincie van Utrecht heeft sich van tijdt tot tijdt tot maintien van de Unie ende diergekochte Vryheydt boven andere geevertueert.

In de Lasten by de ordinaris en extraordinaris Staaten van Oorloge vervat, is niet alleen by haer Ed. Mo: gemeenlyck van de eerste geconsenteert, maer door effective lichtinge en aanbestelde wervinge de intentie van den Staat volkomenlyck ahtervolgt.

De Compagnien ter besoldinge van haer Ed. Mo: staande, sijn noyt een Maand ten achteren geweest, oock verscheyde selfs voor den tijdt meermalen betaalt, ja nu laatstelijck de soldyen by avance, ende selfs veele tot drie Maanden toe verstreect.

De Penningen, tot soo groote en menichvuldige extraordinaris equipagien ter Zee, zyn op desselfs quote in baren gelde, verre boven verscheyde andere Provincien, successivelyck gefurneert

Waar toe boven de ordinaris middelen en inkomsten van de Provincie, mitsgaders excessive lichtingen van penningen op interest van tijd tot tijd gedaan, verscheyde nieuwe schattingen zijn ingevoerd, ende de oude door verbeteringe ende verhoginge tot meerder sommen gebracht; alles by de Gemeente met goetwilligheydt en in stilte, doch met overgroote beswaernisse gedragen, alhoewel de penningen soo tot de soldijen der Militie, als tot de saecken ter Zee, buyten de Provincie wierden gevoert ende geconsumeert, ende dat de Ingesetenen, van Negotie en Traficque versteken zijnde, geen occasie hadden, omme de versondene of andere gelden wederom in de Provincie te kunnen trecken.

Dat oock veele jaaren aan den anderen geweest zijn zeer slechte gewassen, en lage prijsen van graanen, daar de Provincie uyt bestaan moet.

Haar Ed: Mo: considererende, hoe veel den Staat daar aan gelegen was, dat deselve by haare Vyanden en Naburen, door het aanhouden van een aansienlyck aantal van Militie redoutabel wierde geacht, hebben in den Jaare 1668, als op de cassatie ter Generaliteyt wierde geinsteert, voor haar opinie doen inbrengen dat alle de Compagnien als doen in dienst wesende, onder een gevoegelycke reductie behoorden te worden aangehouden, ende geenige van dien gecasseert.

Als eenigen tijd daar na de Provincien goetvonden meerder Militie te werven, hebben haar Ed: Mo:, om geen occasie tot retardement van 't selve te geven, tot tweemalen toe zich laten persuaderen tot het aannemen van een staat van Oorloge, waar by de Zee- en Landtsaacken metten anderen vermenst werden, omme te gemoet te komen aan de andere Provincien, die hare Consenten daar aan accrocheerden, alhoewel het selve voor haar Ed: Mo: was een saacke van seer bedenckelycken en pernitiensen gevolge, en 't welck sedert den aanvanck der Unie by de Bontgenoten aan de niet equiperende Provincien noyt was geveert, of by de selve toegestaan.

Op den 26. October 1670 hebben haar Ed: Mo: aan haare Gecommitteerden ter Generaliteit gelast, omme onder verscheyde andere considerabele punten, tot securiteyt van den Staat dienende, op nieuwe wervingen en recruterings van Militie te urgeren. Breder by de Missive hier achter gevoegt N°. 1.

Ende nu onlanx apprehenderende de gedreygde onheyl van den Staat, hebben al wederom op den 28. November 1671 haar aangeschreven, sulcx ernstelyck by de Bondtgenooten te versoecken.

Als mede op den 5. en 18. Januarij 1672.

Ende hebben noch laatstelyck op den 28. Martij 1672 haar Ho: Mo: serieuselyck gerecommandeert, dat doch een merckelycke meerder wervingen by de handt mochte worden genomen, omme de aanaderende swaricheden onder Godes genadigen zegen te kunnen tegenstaan.

Ende dewijle den Staat aan de conservatie ende behoudnisse van de Rivieren den Rhijn en Yssel soo merckelyck was gelegen, ende dat de Provincie ende Stadt van Utrecht gehouden wierden te wesen weerloos en van geene defensie, en by gevolge onmachtigh om haar selven te bewaren, of andere

Bondgenooten te kunnen decken, hebben haar Ed: Mo: continuelyck, ende van tijd tot tijd by haar Ho: Mo: ende den Raad van Staaten, soo door Missiven, als extraordinaris Deputatien aangehouden, ten eynde de voorsz. Rivieren mochten werden gebeneficeert, ende soo veel doenlyck van meerder water voorsien, selfs daar toe particuliere conferentien aanbiedende en houdende met de Provincien daar by meest geinteresseert.

Haar Ed: Mo: hebben vorders eenige Jaren successivelyck met grooten ernst versocht, dat de Steden en Fortressen aan en omtrent den Rhijn en Yssel gelegen, in hare Magazijnen, Fortificatien en anders, van alle Oorlogsbehoefden en Militie behoorlyck mochten werden voorsien.

Ende als haar Ed: Mo: bevonden, dat haaren goeden yver daar omtrent ten dienste van den Staat, geen behoorlycke ingressie quame te vinden, hebben aan haar Ho: Mo: mitsgaders den Raad van Staaten, by Missiven in dato den 24. November 1670 (N°. 2) ende den 26. Januarij 1671 (N°. 3) respectie, daar over gedolcert, ende verklaert dat sy by ontstentnisse van dien selfs voor haar eygen securiteyt ten besten van den Staat souden moeten vigileren.

Als sijn Hoogheydt in Januario voorleden, door Utrecht passerende, de constitutie van de Rhijn en Ysselstroomen, en der Fortressen daar aan en omtrent gelegen, mitsgaders der besettingen van dien haar Ed: Mo: hadde gecommuniceert, is by haar op den 11. derselver maant aan den Raad van Staaten geschreven, en op 't serieuste gerecommandeert, dat de voorsz. Fortressen wel ende behoorlyck mochten worden versorgt, ende alle imaginabele middelen by de handt genomen tot bewaringe van de gemelte Rivieren en Vestingen dienende; vertrouwende dat als dan uyt de boven gelegen Provincien, door behulp van der selver Stroomen, het gedreygde gevaar soude kunnen werden afgeweert.

Haar Ed: Mo: vast stellende dat de voorsz. Rivieren in haar regardt als Voorborgten en eenigste Fortressen moesten werden geconsidereert, hebben sich teenemaal van haar Militie laten ontbloten, en alle de selve tot haare en des gemeen Lands defensie derwaarts versonden, niet tegenstaande so considerabel aantal als doen promptelyck by haar betaalt wierde.

Ja hebben niet een eenige Compagnie in haare Provincie behouden, veel min het aantal, dat, volgens de Lijste van besettingen by de Bontgenooten gearresteert, haar was toegevoegt, en selfs tot executie van Politicque beveelen nodigh.

Waar en boven haar Ed: Mo: tot het fortificeren en retrencheren van den Yssel van tijd tot tijd een groot aantal van haare Huyslieden hebben aangeboden, en op de eerste ontfangene Ordre van haar Ho: Mo: eenige honderden van de selve, met schuppen en spaden voorsien zijnde, aanstonts afgesonden, omme tot het voortsetten en opmaken van de wercken aan de gemelte rivieren geemploieert te werden.

Sendende vorders een seer groot aantal van hare Borgers, ende den agtsten Man uyt de Landtsaten der Provincie (die sy al eenigen tijd te voren op Wapenen hadden gestelt), mitsgaders alle hare

Waartgelders, omme aldaar tot dienst van den Staat te werden gebruyckt.

Alle welcke Volckeren onder verscheyde Compagnien gereungeert, volgens ontfangene Patenten, versonden zijn binnen Schenckeschans, Nimmegen, Doesburgh, Zutphen, en diergelijke plaatsen, die men vertrouwde de eerste en hevigste attaques subjeet te wesen.

Boven dien zijn verscheyde van de voorsz. Steden met Kruyt, Lonten en andere Crijgsbehoefsten van tijdt tot tijdt by haar Ed: Mo: voorsien.

Onder anderen hebben haar Ed: Mo: noch, in 't laetst van Januario 1672, tien duysent pont Buskruyt, en tien duysent pont Lonten binnen Doesburgh afgesonden.

Noch in 't laetst van May, als de sake nu tot de uysterste bekommerninge wierde gebracht, acht duysent pont Buskruyt binnen Schenckeschans.

Hebben oock op den selven tijdt aan de Stadt Nimmegen tien duysent pont Kruyt uyt hare Magasijnen laten volgen.

Waar naar noch daar en boven op 't spoedichste en sonder tijdt verlies twintich duysent pont Buskruyt binnen deselve Stadt per asse hebben doen brengen.

Terwijl haar Ed: Mo: continuelyk besich waren omme de voorverhaalde Steden en Sterckten met soo veel yvers te versorgen, hebben deselve meermalen, soo door Missiven, ende laetstelyk den 28. May en den 3. Junij 1672, als door particuliere instantien van hare Gecommitteerdens ter Generaliteit, doen aenhouden, dat haar Ho: Mo: ende den Raadt van Staaten, in die tegenwoordige bekommerlijke constitutie van tijdt en saaken, tot Utrecht ofte tot Aarnhem hare residentie wilden nemen, omme soo veel te spoediger en te krachtiger op alles de behoorlijke Ordres te kunnen stellen.

Wanneer op den 2. Junij 1672, des Sonnedags, de Fransche Armee den Rhijn by het Tolhuys gepasseert zijnde, de bovenplaatsen aan Rhijn en Yssel daar door benauwt, en het Leger van den Staat genecessiteert wierde af te saken, en sich herwaerts te begeven, hebben haar Ed: Mo: ten dienste van de Armee, op den 4. Junij 1672, wesende Dinsdag, op 't versoek van de Heer Veldt-Maarschalck *Wirtz*, aanstonts en in aller yl, door den Commis *Martini*, naar 't Leger, uyt der Staaten Magasijn doen brengen 1000 spaden, 500 schoppen, mitsgaders 200 houwelen.

Gelyck mede op de eerste kennisse die haar Ed: Mo: van het gebreck van Vivres was toegekomen, tot subsistentie van de Militie soo veel broots hebben doen backen, en soo veel kaas verschaffen, als de Backers en Kaaskopers der Stadt Utrecht ten spoedichsten konden opleveren.

Maar het Leger haastiger afkomende, als wel gedacht wierde, en op Woensdag den 5. Junij 1672 niet boven de Stadt Utrecht, gelyck haar Ed: Mo: gaarne hadden gesien, maar beneden dezelve sich posterende, de Borgerye door het voorbarich vluchten van eenige voornamie Persoonen ende hare goederen ontroert zijnde, apprehenderende het onverwacht overgaan van soo considerable Forten en Steden, het afkomen van des Conincs victorieuse Armee, alomme gespargeert

wordende, datter verraat in 't Landt was; de swaakheit van de Stadt haar selfs bekend zijnde, ende de verscheydenheit van Religie oock diversiteyt van gedachten causerende, hadden die bekommerninge opgevat, dat een qualyck voorsiene Armee in een Stadt, die by sich selfs niet te defenderen was, een ongemackelijke en seer schadelijke inlegeringe soude komen te doen.

Haar Ed: Mo: ten selven dage des naarmiddags verstaande, dat zijn Hoogheydt omtrent een half uur buyten de Stadt, in 't Leger by de Rodebrugge zijn Logement hadde genomen, hebben aanstonts uyt het midden van hare Vergaderinge ses Heeren gecommitteert, omme noch dien selven avondt zijn Hoogheydt te gaan begroeten, ende te representeren de ongelegenheit, waar in haar Ed: Mo: ende de Magistrat der Stadt Utrecht, vermits de ontroerde en onstelde gemoederen van de Borgers en Inwoonderen der selver Stadt, sich bevonden.

Mitsgaders omme met de Heeren Gevolmachtigden te Velde, ende zijn Hoogheydt te overleggen, wat in die conjuncture van tijden en saken, tot geruststellinge van de Gemeente, en tot securiteyt van de Provintie te doen stonde.

Gemelte Heeren Gecommitteerdens hebben gerapporteert, dat Zijn Hoogheydt den Heere Prince van Oraengien de Troupes van den Staat hadde ghecampeert beneden de Stadt Utrecht, langhs de Vecht, aan den Daalschen Dijk, en dat op den volgenden morgenstondt by Zijn Hoogheydt ende de Heeren Gedeputeerdens te Velde soude worden gedelibereert wat diensaangaande, ende vorders met de Armee stonde te ondernemen.

Ten selven daghe is al wederom tot voorzorge en subsistentie van 's Lands Militie, nu aan en beneden de Stadt leggende, geresolveert soo veel broodts en kaas aen haer toe te senden als eenichsints te bekomen was, ende dat tot dien eynde alle het broodt, 't welck ten huysse van de Backers wierde bevonden, ende het gene over dagh ende nacht konde werden gebacken, alsmede alle het bier dat in de kelders van de Brouwers gevat lagh, mitsgaders een groote quantiteyt van kaas, tot alle Kramers op te soecken, derwaerts soude werden afgesonden, alles tot merckelijke duysenden monterende.

Des anderen daaghs, wesende Donderdaaghs den 6. Junij, is goet gevonden, door gemelte Gecommitteerdens Zijn Hoogheydt voor te draghen, dat haar Ed: Mo: vertrouwden het seeckerste, en oock het eenichste middel te wesen, omme de ontroerde gemoederen der Gemeente tot rust en stilte te brengen, indien Zijn Hoogheydt hem in Persoon binnen de Stadt beliede te vertoonen.

Waeren by Zijn Hoogheydt soodanigh is gedefereert dat hy geresolveert heeft noch dien selven dagh sich binnen de Stadt te begeven.

Alwaer Hy, vergeselschap van de Heeren Gecommitteerdens te Velde, nevens de voornaemste Hooge Officieren, en verdere Suite, met soo groote acclamatie ende toeyuchende genegentheyt van de Borgerye ontfanghen, ende sijne komste ende praesentie van die operatie ende succes is geweest, dat men bemerckte, dat de gemoederen van de Gemeente tot ruste en stilte sich schickten, ende is daer op aanstonts naerder by haar Ed: Mo: op de

defensie ende bescherminge van de Stadt serieuselyk ende yverigh gedelibereert geworden.

Sijn Hoogheydt omtrent vijf uren des naarmiddaghs ter Vergaderinge van haar Ed. Mo: gekomen zijnde, heeft geremonstreert, dat met een ongeresolveerde en onbestendige Borgerye, een Stadt tegen een machtige Vyandt niet wel konde werden gedefendeert.

Ende daar op positive antwoord omtrent de wilgheydt ende bestendigheyd van de Borgerye afgevordert zijnde, is by de samentlijke Leden van Staten, naar dat Colonel en Borger Hopluyden in een van haar Ed. Mo. Vertreckkammers door sijn Hoogheyd daar over gehoord, ende de Heeren van de Vroedschap inmiddels oock vergadert waren geweest, alle eenpaarlyk geresolveert soo veel Militie, als by sijn Hoogheyd ende de Heeren Gedeputeerden te Velde nodig soude werden geoordeelt, in de Stadt te ontfangen, het uytterste daar mede te wagen, ende onder Godes genadigen segen goed en bloed tot het laatste toe ter defensie van de Stadt op te setten.

Van welcke resolutie aanstonts aan haar Ed. Groot Mo. door den Heer *Beverningh* by missive kennisse is gegeven, ende 'tselvighe des anderen daags door den Heere Raad Pensionaris ter vergaderinge van haar Ho: Mo: ingebracht.

Sijn Hoogheyd, naar dat de gemelte resolutie tot defensie van de Stadt met soo animeuse en eenparige overeenkominge van de drie Leden van Staten was genomen, is des anderen daags, wosende Vrydag den 17 Junij, des ochtens wederom ter Vergaderinge van haar Ed. Mo: met de Heere *Ripperda Tho Beurse* Gedeputeerde te Velde, erschienen.

Ende heeft naar gedaane aanspraak aan de samentlijke Leden gelieven te vragen, of deselve en particulierlyk de Heeren van de Stadt, noch waren van die opinie ende genegentheyd als des avonds te vooren was geresolveert, ende daar op rondelyk verklaart zijnde dat men niet alleen by de voorverhaalde resolutie persisterde, maar kragtelyk in hetselve voornemen was versterkt, door de couragie en goede wille ten dien fine in de Borgers en inwoonders der Stadt bespeurt wordende, heeft sijn Hoogheyd vervolgens geproponeert dat men aanstonts behoorde te resolveren de bemuerde Weerd ende vier Voorsteden der Stadt Utrecht af te branden; ende dat daar toe by de Regeeringe noch dien dagh de noodige ordres souden moeten worden gestelt.

Ende daar op gemoveert zijnde, dat hetselve soude wesen van een difficile en dangeuse executie, en veele swarigheden was implicerende, heeft sijn Hoogheyd gelieven te seggen, dat sich naar het Leger soude begeven, om aldaar met de Heeren Gevolmagtigden te Velde, en de Generaals van de Militie, 't geene diens aangaande was voorgelaten, naarder te overleggen, ende dan noch dien voormiddag of even naar de maaltijt ter vergaderinge van haar Ed. Mo: te sullen reverteren.

Gelyk oock de Heeren Gecommitteerden van de Stadt mede aangenomen hebben, alle het geene voorsz. de Heeren hare principalen te communiceren, ende diensaangaande naarder gelast ter vergaderinge van haar Ed. Mo: te sullen wederkomen.

Maar geduyrende deselve deliberatien, ende al eer sijn Hoogheyd te rugge was gekomen, zijn de Heeren *Hop, van Seveder* en *Slingeland*, haar Ho: Mo: Gedeputeerden, die Woensdag den 16 te vooren van Utrecht naar den Haage vertrocken waren, wederom alhier aangekomen, by haar hebbende de resolutie, die op haar rapport by haar Ho: Mo: tot het brengen van 's Lands militie in de Provincie van Hollandt, was genomen, luydende als volgt.

Extract uytte Resolutien van de Ho: Mo: Heeren Staten Generaal der Vereenigde Nederlanden.

Jovis den 14 Junij 1672.

Is gehoord het rapport van de Heeren *Hop, van Seveder* en *Slingeland*, haar Ho: Mo: Gedeputeerden, jongst geweest hebbende tot Utrecht, waar op gedelibereert zijnde, is goetgevonden ende verstaan dat de Heeren hare Ho: Mo: Gedeputeerden ende Gevolmachtigden te velde, ende den Heere Prince van Orange, als Capitain Generaal over de Legers van den Staat voor dese jegenwoordige expeditie, zal werden aangeschreven, dat deselve het Leger van den Staat sullen brengen in de Provincie van Holland, ende aldaar by een houden, ende naar geene Guarnisoenen versenden, ten ware de absolute necessiteyt anders quame te vereischen, ende dat de gemelte Heeren *Hop, van Seveder* en *Slingeland* ten spoedigsten naar het voorsz. Leger staan te reverteren.

Haar Ed. Mo: des Vrydaags voorsz. en alzo ten selven dage, op den naarmiddag kennisse van de gemelte Resolutie bekomende, hebben hare Gecommitteerden aan sijn Hoogheyd ende gemelte drie haar Ho: Mo: Gedeputeerden aanstonts afgesonden, omme te versoecken, dat vermits de Borgerye nu volkomentlyk tot tegenweer was gemoeidicht, de voorverhaalde Resolutie buyten executie mochte werden gehouden.

Ende alsoo sijn Hoogheydt ondertussen aan den Secretaris van haar Ed. Mo: hadde verclaart geresolveert te sijn, de Stadt ende Provincie van Utrecht met sijn aanwesende Leger te willen byblijven, in gevalle de voor verhaalde haare Ho: Mo: Gecommitteerden tot het geven van soodanige elucidatie, interpretatie ofte surcheantie in reguard van de voorsz. haar Ho: Mo: resolutie, konden werden gedisponeert, maar anders gehouden te sijn deselve te achtervolgen.

Hadden haar Ed. Mo: Gedeputeerden goet gevonden aan de gemelte Gecommitteerden van haar Ho: Mo: uyt vreesse deselve mochten vertrecken, eerst hare commissie af te leggen.

Deselve haar Ho: Mo: Gecommitteerden vervolgens dan instantelyk wesende versocht, en haar voorgesteld sijnde dat de resolutie op haar rapport was genomen, als uyt den Teneur van dien was blykende, ende sonder twijffel op een præsуппоost en informatie dat de Borgerye alhier onrustich en tumultueerende was bevonden, en weygerich cenige militie in te nemen.

Dat het selve nu was verandert, ende niet alleen de Borgerye in rust gebracht, maar door sijn

Hoogheyds presentie geencourageert en teenemaal gemoedicht, ende dat men geresolveert was het uytterste goet en bloet tot dienst van den Staat en defensie van de Stad en Provincie te waagen.

Ende dat men daaromme soodanige Bontgenoten, die sich altijd getrouwelyk tot dienst van 't Gemeene-best hadden geëvertueert, soo plotse-lyk niet behoorde te verlaten.

Echter haar Ed. Mo: Gecommitteerdens geen ander antwoord hebben konnen bekomen, als dat het afstrecken van s' Lands militie haar Ho: Mo: positive last was, dat sy haar in geen en deelen konden inlaten om yetwes daar omtrent te veranderen, ofte eenich temperament toe te staan, seggende dat sy niettemin de swaare constitutie van de Provincie wel considereerden en beklaagden.

Ende is deselve alsdoen te gemoet gevoert, dat haar Ed. Mog: wel konden bespeuren de intentie te wesen omme s' Lands militie op den bodem van Holland te brengen, en door inundatie ende invloeyinge van wateren sich te verstercken; blyvende door dat middel Holland geconserveert ende de Provincie van Utrecht t'eenemaal afgesneden.

Waar naar haar Ed. Mo: Gecommitteerdens, naar verwisseling van verscheyde redenen op het voorverhaalde subject met sijn Hoogheyd gehouden, van de selve mitsgaders van de aanwezende Heeren Gedeputeerden te Velde afscheyt nemende, naar toewenschingen van alle heyl en zegen over 's Lands Wapenen, hebben verklaart, dat haar Ed. Mo: soud en genootsaackt wesen soodanige middelen by de hand te nemen, als sy onder Godes genadigen Zegen soud en oordeelen de naaste en sekerste te wesen, om soo veel mogelijk de totale ruine van de Provincie en Stadt van Utrecht te konnen voorkomen.

Ende dat sy verhoopten dat geene van de andere Provincien sodanigh van de Bondtgenoten soude worden verlaten, als aan haar Provincie door de bovengemelte haar Ho: Mo: resolutie tegenwoordigh wierde gepleegt.

Ingevolge van de voorsz. resolutie van den 11 Junii, is den 12, wesende Saterdaags, des nachts voor of ontrent Sonnen-opganck de gantsche Armee voorts van de Stadt van Utrecht afgetrocken, naar dat de Artillerye en Amonitie, dewelcke by 't Leger voorhanden was, al op den 12 Junii ynt de Provincie ende van de Stadt van Utrecht waren weghgesonden.

Daar en boven noch medenemende een merckelycke quantiteyt Buskruyt, welcke haar Ed. Mo: op de Kruytmolen buyten de Stadt Utrecht gekoft ende betaalt hadden; blyvende deselve alsoo t'eenemaal geabandonneert.

Haar Ed. Mo: hebben op haar instantelyk versoek, vermits de voorseyde haar Ho: Mo: resolutie, soo veel niet konnen obtineren, dat de vier Regimenten t'haarer repartitie staande, en op haar territoir aan ende beneden de Stadt van Utrecht leggende, binnen dezelve gesonden ende haar tot defensie gelaten mochten werden.

Naar dat nu het geheele Leger van de Stadt van Utrecht was afgetrocken, en de Provincie quam te verlaten, haar Ed. Mo: alsdoen vergadert wesende, zyn daar op by den anderen gekomen, ende de Vroedschap der Stadt aldaar en Corps mede

versocht en erschienen zijnde, is gedeliberceert, wat in de tegenwoordige bekommerlycke en perplexe constitutie van tijdt en saacken, tot dienst van 't Gemeenebeste der Provincie en Stadt van Utrecht te doen stonde.

Ende is alsdoen haar Ed. Mo: geduurende hare deliberatien alomme voorgekomen, dat de principaalste Collegien der Stadt en Provincie betuychden, gelijk oock de Borgerye met een gemeen overeenkomste en yver betoonde van gevoelen te zyn, dat men in soodanige constitutie als de Provincie sich als doen bevonde, behoorde en schuldigh was, soo veel doenlyk, door besendinge aan den Coninck van Vranckryck te voorkomen de totale ruine van de Provincie ende Stadt van Utrecht, als wesende van de Bondgenooten ende derselver Militie verlaten, ontbloomt van Amonitie van Oorlogh, ende de Borgerye en ingesetenen tot defensie van de boven Quartieren versonden, behalven die geene, die sich in grooten getalle ynt de Stadt oock noch hadden geretireert, de overige sonder de Militie en sonder eenich ervaren Krijgs Officier tot tegenweer zijnde onbestant, en sonder eenigh secours of hoope van dien, volkomentlyk van de anderen afgesneden, ende oversulex ten proye van de Vyanden gestelt.

Soo hebben haar Ed. Mo: de geallegeerde redenen ende motiven daar toe dienende overwogen, ende geoordeelt het dienstigste te wesen, op het gevoeglyckste te voorkomen de gevreesde onheyl van massacre, plunderinge ende diergelycke, ende te versorgen 't geene ten meesten dienste van de Provincie ende Stadt van Utrecht in soodanige extremiteyt door haar soude konnen geschieden.

Ende alsoo alle de inkomende tijdingen mede brachten, dat des Conincks Armee het dorp van Amerongen albereyds soude wesen gepasseert, ende dat de Heeren Gecommitteerdens te Velde haar Ed. Mo: versekerd hadden, en oock een constant en gemeen gevoelen was in 't geheele Leger, dat den Vyand alle uren voor de Poorten van de Stadt konde wesen, ende dat men geene eene nacht daar tegen versekerd was, hebben haar Ed. Mo: eenpaarlyk goetgevonden twee Trompetters naar Amerongen aan den Coninck ofte den Generaal, die des Copings Legers soude commanderen, af te senden, den eenen langs de kley over Wijk, en de andere over Zeyst langs het sand, op dat den eenen deselve missende, den anderen hem mochte aandoen.

Een van die Trompetters tot Amerongen, of daar omtrent, des Conincks Troupes niet vindende, is te rugge gekomen.

Den anderen sonder naarder last te halen voortgereden zijnde, en onderwegen des Conincks voortroupes ontmoetende, is van de geene die de selve commandeerde, voortgesonden.

Ende heeft in dier voegen, buyten haar Ed. Mo: intentie, sijn Majesteyt tot voor Doesburgh gaan vinden, en op den 13den Junij een Paspoort en escorte bekomen, omme Gecommitteerdens van de Provincie te konnen afhaken.

Welck Paspoort niet vorder dienende, heeft 't haar Ed. Mo: goet gedacht te committeren eenige Heeren, omme Sauvegarde voor de Provincie en Stadt van Utrecht te bekomen, met die hoope, dat

inmiddels de surcheantie ofte afwendinge van zijn Majesteyts Wapenen, op des Generaliteyts Commissie en Resolutie van den $\frac{1}{11}$ Junii 1672, van de Koningh mochte werden geobtimeert; wesende haar Ho: Mo: Gedeputeerden ten dien fine op den $\frac{1}{11}$ Junii van Utrecht vertrocken, en al sulcx ten selven dage als haar Ed: Mo: Gecommitteerdens derwaarts gingen.

Haar Ed: Mo: hadden ter selver tijdt door eenige Gedeputeerden gemelte haar Ho: Mo: Gecommitteerdens voor haar vertrek doen begroeten, en laten representeren den bekommerlijcken staat, waar inne sy haar bevonden, ende dat sy van alle hulpe ontbloot zijnde, genecessiteert waren en geresolveert hadden, omme Sauvegarde van den Koninck van Vranckrijk te doen versoecken, ende dat eenige Gedeputeerdens ten dien fine gereet en op haar vertreck stonden. Dat de Steden Aarnhem, Amersfort en Naarden, in handen van den Vyand al vervallen waren, en verscheyde andere in staat omme die haast te volgen, recommanderende vorders de interesse en voorsorge haarder Provintie, die soo grootelijx aan de surcheantie van des Vyands wapenen was gelegen.

Gemelte haar Ho: Mo: Gecommitteerdens apprehendeerden alsdoen hooghelijk in reguard van hare aanbevolene commissie de onbegrijpelijke successen van de wapenen der Vyanden, met hope nochtans dat de saecke omtrent de conservatie van 't resterende, door goede voorsorge buyten wanhoop soude werden gehouden, ende hebben alle 't selve op den $\frac{1}{11}$ Junii aan haar Ho: Mo: gecommuniceert, uytwijzens de Missive, waar van de cotype hier achter gebracht wort N°. 4.

Haar Ed: Mo: hadden oock by missive van dato den $\frac{1}{11}$ Junii, hier mede copielijk achtergevoegt N°. 5.; aan de Staaten Generaal al bekend gemaackt, wat conduicte by haar in deses tijds ongelegentheydt wierde gehouden, om hare plicht omtrent de Bontgenooten daar mede te voldoen.

Als haar Ed: Mo: op den $\frac{1}{11}$ Junii, omtrent de middagh, eerst resolveerden om Paspoort van zijn Majesteyt te versoecken, was al op den $\frac{1}{11}$ Junii daar te vooren de Stadt van Aarnhem belegert en beschoten.

De Regeeringe der Stadt Wijk hadden den selven $\frac{1}{11}$ Junii haar Ed: Mo: bekend gemaackt, dat des Konincks Troupes omtrent Maurick aan de overzijde van Wijk in de Betuwe wierden gesien.

Gelijck oock ten selven dage het Leger van den Staat, op kondschap dat den Vyand tot Amerongen aan 't Wielsche Veer was doorbreeckende, seer schielijk naar Utrecht afgesackt, en des anderen daags aldaar aangekomen was.

In de Stadt van Wageningen was oock al op den $\frac{1}{11}$ Junii Sauvegarde gekomen.

Ten selven dage tegens den avondt van gelijken in de Stadt Rheenen.

Ende hadden oock haar Ho: Mo: op den selven dag, op voorstel van de Provintie van Holland, al aan den Coninck gecommitteert de Heeren *van Gendt, de Groot, van Odyck* en *Eck*, omme te versoecken openinge van de condition, waar op zijn Majesteyt de stilstant en afwendinge van sijne Wapenen soude belioven toe te staan.

Welcke haare Ho: Mo: Gecommitteerdens op den

$\frac{1}{17}$ Junii, wesende 's daags te vooren, eer haar Ed: Mo: resolveerden, omme een Paspoort te laten versoecken, tot Utrecht zijn gekomen, omme vorder naar zijn Majesteyt met zijn Leger voor Doesburgh leggende, te vertrecken.

De Stadt Aarnhem was op den $\frac{1}{11}$ Junii naar weynigh dagen belegeringe aan den Koninck van Vranckrijk overgegeven.

Op den $\frac{1}{11}$ Junii heeft de Stadt van Thyl uytgesonden omme Sauvegarde te versoecken, en op den $\frac{1}{17}$ Junii deselve geobtimeert.

Op den $\frac{1}{17}$ Junii hadde de Magistraat der Stadt Wijk insgelijcks al Sauvegarde versocht en bekomen.

Amersfort wierde op den $\frac{1}{11}$ Junii door den Marquis *de Rochefort* ingenomen.

Ende des anderen daags den $\frac{1}{11}$ Junii hebben desselfs Troupes Naarden bemachticht.

De Stadt van Utrecht daar door van vooren en ten wederzijden zijnde besloten, gelaten in voorige toestandt van onmacht door het verbrenghen en posteren van 't Leger van den Staat in Hollandt, versteecken van alle hoop, die noch eenichsints op de militie van den Staat mochte overich zijn geweest, ende niettemin noch al verwachtende op een goeden uytvlach van d'e'en of d'ander der voorsz. deputatie — is den Marquis *de Rochefort* met zijn byhebbende Leger op den $\frac{1}{11}$ Junii, wesende Donderdagh, van Amersfoort naar Utrecht afgekomen, ende heeft, volgens notule by de Heeren der Stadt Utrecht ten selven dage daar van gehouden, door een Overste zijn aankomste aan den eersten Borgemeester doen bekend maecken, met aansegginge dat hy voornemens was, met zijn byhebbende Troupes in en door de Stad te trecken.

De Vroedschap daar over geconvoceert sijnde, heeft naar overleggh van alles, en insonderheid van den staat, daarinne sy haar gepræcipiteert vonden, geresolveert twee Heeren uyt den haren te committeren, omme Hooch-gemelte Heere Marquis kennis te geven, dat de voorseyde Deputatie aan den Koninck van Vranckrijk waren afgegaan, ende dat men alle uyren den uytvlach daar van te geoet sach, ende dat derhalven wilden vertrouwen dat zijn Excellentie de Stadt van in en doortocht soude willen verschoonen.

Diens volgende gemelte Heeren Gecommitteerdens vertoogen en in 't korte gereverteert sijnde, alsoo sy den Heere Marquis tot by het Cruys Gasthuys, 't welck omtrent een pistoolschoot van de Stads poorte gelegen is, met sijne Troupes geavanceert vonden, hebben haar E. E. ter vergaderinge van de Vroedschap gerapporteert, dat met zijn Excellentie waren versproocken, dat het Leger zijn marsch buyten om soude nemen, ende dat alleen hondert Musquettaires du Roy binnen de Stad ingenomen souden worden.

Waar op zijn Excellentie met de voorsz. hondert Musquettaires in de Stad gekomen sijnde, heeft sich in persoon naar het Stadhuys begeven, ende onder het stellen van de ordres tot billetteringe van de voorseyde Musquettaires, de Portiers met haare sleutels doen ontbieden ende deselve in de Raadkamer van haar afgevordert en naar sich genomen.

Des anderen daags, wesende Vrydagh den $\frac{1}{11}$ Junii des naarmiddags, zijn haar Ed: Mo: Ge-

committeerdens uyt het Leger van zijn Majesteyt te rugge gekomen en hebben gerapporteert, dat sy het versoeck van Sauvegarde voor de Provincie en Stad van Utrecht ingevolge van haar Ed: Mo: resolutie gedaan hebbende, den Heere *de Louvois*, premier Minister van zijn Majesteyt haar hadde te gemoet gevoert, dat den Koninck niet gekomen was omme Sauvegardes te verleen, maar om Steden en Provincien te conqueren.

Ende dat sijne Majesteyt haar selfs hadde doen aanseggen, dat sy een keer terugge souden doen, omme naarder ende volkomender last ofte pouvoir van de Heeren hare principalen af te halen.

Waar op haar Ed: Mog: vernemende dat hare verwachtingen van geen succes waren, door dien alles ganschelijk quame te ontstaan; ende considerende dat de Stadt van Utrecht by sich selfs (hoewel nu oock albereyts geoccupeert zijnde) alleen niet bevoeght was voor de behoudnisse der Kercken ten platten Lande, ende de exercitie van de Gereformeerde Religie door de geheele Provincie, conservatie van de Provinciale Collegien, inclusie in de tractaten door welgemelte haar Ho: Mo: Gecommitteerdens van wegen de samentlijke Bondgenoten te maacken, ende de vordere soo hooge en importante Interessen van de Provincie by het geaccordeerde, hier kortelijck naervolgende vervat, te versoecken; hebben haar genoodsaackt gevonden eenige Articulen te ontwerpen, en door gemelte Heeren Gecommitteerdens op haar Ed: Mo: naam aan zijn Majesteyt te doen voordragen.

Den volgenden dagh den $\frac{1}{11}$ Junij zijn voorverhaalde Heeren Gecommitteerdens wederom naar zijn Majesteyt vertrocken, ende den $\frac{1}{11}$ Junij des avonds gereverteert zijnde, hebben haar Ed: Mo: bekent gemaackt, dat zijn Majesteyt daags te voren den $\frac{1}{11}$ deser aan de Provincie, ende derselver ingesetenen onder anderen hadde geaccordeert.

Dat de exercitie ofte oefeninge van de Gereformeerde Religie, gelijk deselve tegenwoordigh wert geleert, de Academie en de Scholen sullen blijven geconserveert.

Dat de Regeringe van de Provincie, sulx die tegenwoordigh geconstitueert is, sal blijven by deselve forme, ende by de Personen, die deselve tegenwoordigh bekleeden.

Ende dat de Privilegien ende gerechtigheden van de drie Leden van Staaten, ende van de Stadt en Steden in hun geheel sullen blijven.

Dat het Hof van Justitie ende alle andere Amp: ten ende Officien ofte Bedieningen door de geheele Provincie sullen worden gecontinueert in de Personen, die deselve tegenwoordigh bekleeden.

Dat alle schulden, lasten, capitalen en renten van dien, op de Provincie, Stadt, Steden en Gemeenteyten staande, sullen blijven gecontinueert ende betaalt werden.

Dat de Provincie, Stadt en Steden van Utrecht niet sullen worden geplundert, nochte gehouden zijn het selve af te kopen, ofte worden gebrandschat.

Dat de Provincie van Utrecht, Stadt of Steden van dien niet sullen worden gebracht onder een particulier Heer.

Dat boven desen allen, de Provincie van Utrecht sal werden geincludeert in sodanigh tractaat, als de Coninck met de Staten Generaal zal komen te accorderen.

Toonende haar Ed: Mo: alomme in haar zieltoegenden en stervenden Staat, haare getrouwicheyt en yver, omme tot het uysterste in den Band der Unie te willen verblijven, geduurich hare gedachten gevest houdende op het geene hare Ho: Mo: voor ende ten besten van de Unie ende samentlijke Bondgenooten souden komen te handelen.

Uyt alle het voorverhaalde kan volkomentlijck werden afgenomen, dat haar Ed: Mo: niet voorbarich, maar door de uysterste nood geparst zijnde, eerst Paspoort voor hare Gecommitteerdens versocht, en daar na door de selve de geaccordeerde Artikulen geobtineert hebben.

Ende dat oock niet de Provincie haar selven, maar in effecte en metter daad de Bondgenooten door het afstreken van alle de Militie van den Staat, de Provincie van Utrecht aan den Coninck van Vranckrijk hebben overgegeven, apparentelijck om grooter onheylen ende meerder swarigheden van den Staat te voorkomen, ende om de Provincie van Holland ende de andere te conserveren.

Willende haar Ed: Mo: vertrouwen, sulcx geschiet te zijn, met die intentie en hoope, dat door de conservatie ende behoudnisse van Hollandt dese verlatene Provincie wederom soude mogen werden herstelt. Gedaan te t'Utrecht den vijfsden Decembris 1672. Gaspar Schade, vt. Ter Ordonnantie van de Heeren Staten voornoemt. C. v. d. Poll.

COPIA.

N°. 1.

Hooge ende Moogende Heeren.

Wy hebben in onse Staats vergaderinge ten dien eynde expresselijck beschreven, gelesen en rijpelijk overwogen de Missiven met haare bylaagen door U Ho: Mo. ende den Raad van Staaten aan ons sedert eenigen tijdt herwaarts gesonden, ende daar uyt wel konnen oordeelen, dat in dese onsekere en bedenckelijke conjuncture ten hoochsten nodigh is, dat den Staat sich stelle in postuer ende bequaam make, om te konnen voldoen aan d'Alliantien ende Lagues met andere Potentaten opgerecht, ende om af te weren de swarigheden die de selve ter occasie van dien soude konnen overkomen. Hebben derhalven geresolveert voor ons Provinciaal advijs te consenteren in de versterckingen van 's Lands Militie te voet en te peerd, conform den voorslag by den Raad van Staaten den 22. November 1669 aan U Ho: Mo. gedaan, vermeynende dat om veele redenen de recruteringe behoorde voort te gaan, ende te worden begost voor het midden van de aanstaande maant November nieuwen stijl, ende de wervinge aangestelt voor den eersten Januarij daar op volgende, ende dat tot defensie van den Staat niet alleen de passagie over den Yssel, door het beneficiëren van den Neder-Rhijn, ende andere middelen, soo veel doenlijck, behoorde te worden belet en difficiël gemaackt, maar oock de Fortificatien van alle de sterckten, op de frontieren en op den gemelten Yssel gelegen, ende vooral van de Stadt Doesburgh naar vereysch gerepareert, ende in goeden stant gebracht, mitsgaders van bequaam ende suffisant Canon, Amunitie, Vivres en allerhande nooddriften voorsien. Ende dewijle men in den laatsten Oorlogh tegens den

Bisschop van Munster eenigsints heeft kunnen afnemen, hoeveel de Stadt Deutecom is te consideren, als konnende strecken aan den Staat tot een voorburgh van de Steeden op den Yssel, ende aan den Vyand tot een *sedes belli*, soo na aan de selve, dat die mede mochten worden gefortificeert. Ende dat oock de Huysen Keppel, Ulft, Wildenburg en andere, in aansien van hare seer avantagieuse situatie, mochten werden sterck gemaakt, of anders derselver wercken geslecht ende soodanigh gestelt, dat niemand lichtelyck sich daar van tot nadeel van 't Landt soude kunnen dienen. Ende alsoo om alle het selve uyt te voeren veele penningen sullen worden gerequireert, willen wy vertrouwen dat U Ho: Mo: sullen besorgen, dat de Provintien niet alleen promptelyck opbrengen de defecten van hare quotes, in de consenten alreede daar toe gedragen, maar oock op nieuws genoegsame extraordinaris petition door den Raad van Staaten mogen werden uytgeschreven, by de Bondgenooten geconsenteert en tijdelijck betaalt, ende omme te betoonen dat wy niet blijven in gebreecke, hebben wy, hoewel veel meerder als verscheyde andere Provintien op de voorsz. posten hebbende voldaan, last gegeven dat in de tijdt van veertien dagen onse volle quote in de posten tot de fortification, mitsgaders een goede somme in minderinge van de anderen, in baren gelde aan den Ontfanger Generaal sal werden getelt, ende van de Bontgenooten daarinne werdende gevolgt, het volle rest mede in 't korte gesuyvert; ende sullen oock altydt bereyd zijn, om in de vordere te doene Petition te bewilligen, ende van tijdt tot tijdt ons contingent daarinne te furneren. Ende omme dat alle metter daat te kunnen prasteren, hebben wy onaangesien de swaare ongelegenthey, die onse goede Gemeynthe en Huysluyden door de neeringhlooshey, mitsgaders schaarse gewassen ende slechten prijs van de graanen, eenige jaren aan den anderen (God betert) heeft gedrukt, alrede vast gestelt den ophief van eenige importante nieuwe middelen, ende onder deselve meest soodanigen, die de kleyn vermogende niet sullen raacken, ende hebben oock geresolveert, om naar vereysch penningen te doen negotieren, ende op interesse te lichten.

Wy moeten U Ho: Mo: in bedencken geven, of niet dienstig soude zijn, ten eynde den Raadt van Staaten bequamer mach wesen, om wel en spoediglyck te effectueren al 'tgeene van haare toesicht ende directie dependeert, die voorsieninge wierde gedaan, dat in dese conjuncture altydt ten minsten de helfte van het Collegie in den Haage present mochte wesen, ende op dat sulcx te beter by haar Ed: Mo: soude kunnen worden gepractiseert, de verpachtingen van de Generaliteyts midelen en andere buyten Commissien van geringer belangs, by de Comisen waargenomen ende verricht, ende dat alle verpachtingen voor een jaar in plaetse van voor ses maanden tot mesnage van 't Landt, publiquelijck aan de meestbiedende mochte werden opgeveylt, of mede dewijle geoordeelt wort de instructie voor den gemelten Raad, op de groote Vergaderinge Anno 1651 beraamt, noch te fluctueren, deselve om alle dispuyt en alteration voor te komen, by de samentlijcke Bondgenooten naar

gedaane resumptie, ende niet behoorlycke reflexie op de considerationen voor desen by haar Ed: Mo: daar op overgelevert, niet eenmaal behoort te worden gearresteert, ende daar na in alle sijn pointen achtervolgt.

Wy soudon oock van opinie wesen dat de respectieve Collegien van de Admiraliteyt daar toe behoorden te werden gehouden, dat U Ho: Mo: Placaten rakende den ophief ende betalinge der convoyen en licenten punctuelijck deden observeren, ende tegens alle fraudateurs van deselve rigoureluselijck procederen, op dat haar Ed: Mo: inkomsten daar door grootelijck werdende gebenificeert, de Provintien te minder mogen werden lastigh gevallen of beswaart met het geven van extraordinaris subsidien, tot verval van de equipagien in tijdt en wijlen ter Zee te doen.

Gelijck wy mede gantsch raadsaam ende dienstigh soudon oordeelen, dat hoe eerder hoe liever de Coningen van Sweden en Denemarcken mitsgaders andere Geallieerde of nabuyrige Princen tot onderhoudinge van goede intelligentie en vriendschap mochten werden besonden, ende daar toe geëmploicert persoonen, voorsien met de noodige qualiteyten.

Eyndelijck zijn wy ook van voornemen om onse Huysluyden en Opgesetenen ten platten Lande te stellen op de wapenen, met soodanige ordre, dat deselve in tijdt van noodt soudon kunnen werden gebruyckt, ende soudon wel wenschen dat U Ho: Mo: konden goetvinden, sulcx aan de andere Bondgenooten mede te recommanderen, dewijl kennelijck is, wat dienst van deselve in een schielijck overval tot besettinge van sterckten ende andersints soude kunnen worden getrocken.

Ende wy hebben goetgevonden tot bevorderinge van alle het hier voorverhaalde, de Heeren onse Gedeputeerden ter Generaliteyt te belasten om onse goede intentie met alle convenabele officien en dovoiren in U Ho: Mo: vergaderinge, ende by de Leden van de Provintien aldaar comparerende, voort te setten ende te secunderen. Ende is onser bedunckens te verwachten, dat den Staat sich tijdelijck komende te armeerden, hare frontieren van alles te versorgen, ende alomme soo veel mogelijck, goede ordre te stellen, hare Geallieerden niet alleen sal geven contentement, ende een prikkel en aanleydinge om van gelijcken te doen, maar oock daar door onder de genadige bestieringe des Alderhoochsten, voor onheyl en swarigheden wesen bevrijd. Ende of diens niet tegenstaande ymand ons door de zijde van onse Nabuyren ende Geallieerden, of andersints, den Oorlogh (dat Godt verhoede) quame aan te doen, soo sullen wy tot bescherminge van ons lieve Vaderlandt, handthavinge van desselfs welstant ende Vryheydt, mitsgaders tot afweringe van 't geene daar tegens soude mogen werden aangeleyd of ondernomen, ons gelijck (als in de voorgaande ongelegentheden) met het dragen van consenten en furneren van penningen op het uysterste evertueren, ende met alle cordaatheyd ende yver toebrengen, ende opsetten alles wat de constitutie van onsen Staat en ingesetenen eenigsints sal kunnen lijden; vertrouwende ende gansch niet twijffelende, of allo de Bondtgenoten soudon in sulcken gevalle met gelijcke volveerdig-

heyt en vigueur haar quijten, ende alles contribuëren, op dat niet alleen mochte blijcken, dat d'eenigheyd die den Staat door de t'samen gebonden Pijlen in haar wapen vertoont ende uytbeelt, volkomentlijk en in alle getrouwigheyd wort betracht, maar oock die geenen die deselve buyten oorsaack soudén willen infesteren, mochten bevinden en gevoelen, dat (gelijk het loffelijk devis van onse voorouders mede brengt, ende de ervarentheydt meermalen tot bevestinge ende advantage van dese Republique heeft geleert) *Eendracht macht maaekt*. Hier mede etc. Gedaan t'Utrecht den ses en twintigsten October 1670. Was gearapheert: Caspar Schade, vt. Onder stondt: Ter ordonnantie van de Staten 's Lands van Utrecht. Ende was onderteckent: W. v. Velthuysen.

COPIA.

N°. 2.

Hooge en Mogende Heeren.

In antwoord van U Ho: Mo: missiven van de 24. en 29. deses, rakende de betalinge van onse quotes in vijf hondert duysend guldens tot het gieten van geschut, ende van veertigh duysend guldens tot het maken van Affuyten ingewilligt, sal dienen dat wy in minderinge van de eerste post al voor een geruymen tijt een goede somme hebben gefurneert, ende oock wel geneegen zijn, om promptelijk de reste van dien, nevens ons contingent in het andere, alsmede in de fortificatien en magazijnen te voldoen, soo haast wy sullen sien dat by de andere Provintien van gelijke werde gedaan ende den Raad van Staaten daar toe bequaam gemaect, om in de Garnisoenen niet alleen genoegsaam Canon, ende Affuyten te kunnen bestellen, maar oock de Fortificatien op de Frontieren in behoorlijke reparatie te brengen, ende de magazijnen van alle nootdrufften te voorsien, ende dat voor al in dese conjuncture eenmaal den Neder-Rhijn en Yssel, tot de soo noodige defensie van den Staat niet meerder water mach werden gebeneficeert, gelijk wy alle t'selve nevens andere Pointen, breder by onse missive van den 26. October 1670 hebben gededucert, en hadden wel verwacht, dat op den inhoud van deselve soo veel reflexie by de Bondtgenooten soude wesen genomen, dat ten minsten eenige penningen onder den Ontfanger Generaal souden wesen gebragt, ende de nodichste wercken tot verseeckeringe van den Staat begost, ende daar toe konden en behoorden na onse opinie voor al gefurneert ende geëmployeert te worden die penningen, die de respective Provintien op de lopende extraordinaris staat van Oorloge, tot esgualisatie van yders contingent nopende de versterekinge van de Compagnien zijn aangeschreven, dewijl de betalingh van de Militie die de andere daar jegens wort geassigneert promptelijk moet geschieden. Doch hebben met groote verwonderinge ende geen minder bekommernisse uyt de Heeren onse Gedeputeerdens ter Generaliteyt verstaan, dat op onse welgemeynde intentie ende missive tot noch toe niet reëls is gevolgt. En konnen daarom niet nalaten U Ho: Mo: noch andermaal by desen te recomanderen, dat doch niet en yver ende promptitude de wercken aan den

Neder-Rhijn en Yssel, mitsgaders de reparatien van de Fortificatien op deselve, alsmede de behoorlijke voorsieninge van de Magasynen mogen worden ondernomen ende voortgeset, ende oock de Stadt Deutekom gefortificeert, in welken gevalle wy ons in 't opbrengen ende betalen van onse respective quotes op het uiterste sullen evertueren ende andere Bondgenooten, om van gelijken te doen, met ons goet exempel trachten te animeren. Maar konnen oock U Ho: Mo: niet verbergen, dat by ontstentnisse van dien wy beswaart soudén wesen verder betalinge te doen, ende veel eer onse gedachten moeten laten gaan, of wy niet onse penningen door andere wegen, tot soo noodige wercken soude konnen laten gebruycken. Hier mede etc. Gedaan t'Utrecht den 24. November 1670. Johan van Reede, vt. Onder stont: Ter Ordonnantie van de Heeren Staten 's Lands van Utrecht. Was onderteckent: W. v. Velthuysen.

Extract uyt de Resolutien van de Ed: Mo: Heeren Staaten 's Lands van Utrecht.

Jovis den 24. November 1670.

Ende is noch vorder goet gevonden, dat cotype van de voorsz. missive sal werden gesonden aan de Heeren Raden des Furstendoms Gelre ende Graafschaps Zutphen, ende haar Ed: Mo: daar nevens versocht, ten eynde door der selver Gecommitteerden ter Generaliteyt ons voorschrijvens, ende t'gene daar by versocht wert, moge werden bevordert, ende niet yver by de handt genomen. Onder stont: Accordeert met de voorsz. Resolutie. Ende was geteeckent: W. v. Velthuysen.

COPIA.

N°. 3.

AAN DEN RAAD VAN STAATEN.

Edele Mogende Heeren.

De Heeren, die op onse commissie in Gelderland zijn geweest, hebben ons gerapporteert, hoe dat aldaar seer wierde gedoleert over het verval en slechten toestandt van de Fortificatien, groot gebreck en schaarsheyd in de Magasijnen, als oock het kleyn getal van de Militie in de Steden ende Forten, op en aan de Frontieren gelegen, ende dat niet tegenstaande menighvuldige ende gereiterceerde versoecken, ende aanmaningen van wegen de Staaten van die Provintie aan U Ed: Mo: gedaan, tot noch toe daar inne niet en wierde geremedieert; waaromme wy nodigh geacht ende goet gevonden hebben, met communicatie van de welgemelte Heeren Staaten van Gelderlandt U Ed: Mo: op het allerernstighste te versoecken, ende te recomanderen, dat in desen pressanten ende genoegsaam presenten nood sonder het minste uytstel of tijtverlies alle de Fortificatien behoorlijk mogen werden gerepareert, de Magasijnen van alle nootdrufften ende Krijgsbehoeften voorsien, mitsgaders de gnarnisoenen met meerder Soldatesque versterekt: Ende wy zijn bereyt (gelijk aan haar Ho: Mo: op dat subject meermalen schrijvende hebben aangeboden) daar toe met betalinge van Werckluyden en Leveran-

ciers op U Ed: Mo: actens te doen, oft ook by prompt furnissemēt de somme van veertich duy- sent gulden op te brengen. Wy willen niet twijffelen of U Ed: Mog: sullen eenmaal de sake haar be- hoorlijk ter herten laten gaan, ende metter daad de gerequireerde ordre, tot verbeteringe van alle defecten, op het spoedigste stellen, doch konnen niet naar laten daar by te voegen, dat indien buyten vermoeden het selve langer mochte werden gedi- layceert, wy geresolveert zijn, gelijk ook aan haar Ho: Mo: al op den 24. November voorleden heb- ben gepreadverteert, nevens de Heeren Staaten van Gelderlandt, het werck selve by de hand te nemen, ende voor onse gemeyne securiteyt ende defensie, ten besten van den gantschen Staat te vigileren, mitsgaders de penningen die wy daar toe sullen moeten employeren, op onse quotes in de posten van Fortification en andere, daar wy het advantageste sullen oordeelen te rescontreren ende in te houden, maar wy willen hopen ende verwachten dat U Ed. Mog: ons die redenen en noodzakelijckheyt niet en sullen geven, ende veel eer alle 't geene wert gedesireert, selfs doen effectueren. Hier mede etc. Gedaan t'Utrecht den 26. Januarij 1671. Was geparapheert: Jaspas Schade, vt. Onder stondt: Ter Ordonnantie van de Heeren Staten 's Lands van Utrecht. Ende was geteekent: C. v. d. Poll.

COPIA.

N°. 4.

Hooge ende Mogende Heeren.

Myn Heeren. Gister avond omtrent ten acht uren is ons noch te Woerden zijnde, door een Trompetter toegekomen een missive van de Heeren Staaten van Utrecht, met een ingeslotene Copie van d'Acte die den Coninck van Vranckrijk tot secu- riteyt van onse vordere reyse hadde doen depeschee- ren, soodanich als U Ho: Mo: nyt deselve Copyo hier nevens gaande sullen konnen sien; dese noti- ficatie heeft ons desen morgen herwaerts doen ko- men, alwaar wy den Capiteyn in de gedachte acte vermeldt, met zijn byhebbende Ruyters hebben ge- vonden, die nevens ons tegenwoordigh gereet staan om de reyse te vervoorderen, naar dat wy alvorens met de Heeren Gedeputeerden van de Staaten van desen Lande, door de Vergaderinge tot ons geson- den, hebben gesproocken, ende uyt deselve verstaan, hoe dat sy van alle hulp verlaten sijnde (ende sijnde de Stadt van Arnhem, ende die van Amersfoort all in handen van den Vyand en verscheyde andere in staat om die haast te volgen, onder welke sy die van Naarden al mede rekenden) geresolveert hadden eenige Gedeputeerden af te senden, om den Coninck te versoeken deselve onder Sauvegarde te nemen. Wy willen hopen dat Godt Almachtich de Commissie die U Ho: Mo: ons hebben gelieven toe te vertrouwen, met een gewenscht succes sal zegenen, alhoewel de onbegrijpelijke successen van de wapenen onser Vyanden weynigh apparentie daar toe geven, ende dat ondertusschen derselver goede voorsorge omtrent de conservatie van het resterende, die saacke buyten wanhope sal houden. Waar mede etc. Utrecht den 21. Junij 1672, des morgens ten 11 uyren. Was onderteeckent: J. van Gendt, P. de Groot, W. de Nassau.

VERVOLG UTR. FLB. I.

COPIA.

N°. 5.

Hooge ende Moogende Heeren.

Na dat het Leger van den Staat den Yssel ver- laten en tot in onse Provintie afgesackt sijnde, sich bewesten de Stadt Utrecht hadde gecampeert, heb- ben wy aanstonts onse Gedeputeerden derwaerts gesonden, omme met de Heeren Gevolmachtigden te Velde en zijn Hoogheyd den Heere Prince van Orange te beraatslagen, wat tot defensie van de Provintie, en voornamentlijk tot conservatie van de Stadt Utrecht, by de hand soude konnen wer- den genomen. Ende hebben zijn Hoogheydt doen versoecken dat deselve sich in de Stadt van Utrecht wilde begeven, op dat de ontstelde en ontroerde gemoederen der Gemeente door desselfs presentie en aanwesen gerust gestelt, en tot het innemen van een sortable Militie mochte worden gedisponeert. Waar op des anderen daags, sijnde den 11. deser, syn Hoogheydt sich nyt het Leger in de Stadt van Utrecht getransporteert hebbende, des selfs aankomste van soodanige operatie ende succes is geweest, dat de Borgerye tot stilte gebracht is ge- worden, en vervolgens by ons met eenparige toe- stemminge van de drie Leden, in 't bywesen van de Heeren Gevolmachtichden te Velde en zijn Hoog- heyt, geresolveert is een genoegsaam Guarnisoen van Regimenten so te voet als te peerd binnen de Stadt van Utrecht in te nemen, en goet en bloet ten uystersten ter defensie op te setten, zijnde by zijn Hoogheydt voorgelagen, dat tot vordere be- scherminge van de Stadt d'eene helfte der Caval- lerye aan de Vecht, ende de andere aan den Vaart- schen Rhijn gecampeert, ende 't vordere gros van 't Leger omtrent de Stadt geleyt en getrencheert soude worden; waar op wy in verwagting sijnde, dat tot executie van 't gene voorsz. is de beloofde Regimenten binnen de Stad den volgenden dag synde den 12. deses souden worden gesonden, is zijn Hoog- heyt des 13. morgens omtrent ten tien uyren, gene- compagneert met de Heere *Ripperda Tho Bourse* wederom personelijk in onse vergaderinge erschee- nen, ende heeft aan ons bekend gemaackt, dat al- vorens de Militie in de Stadt te konnen laten ko- men, by ons soude moeten worden geresolveert, aanstonts en sonder tijtverlies, de beuuerde Weerd en de vier andere Voorsteden te doen afbranden, 't welk by ons geconsiderceert zijnde te wesen van een seer dangereuse executie, en de Gecommitteer- den van de Stadt Utrecht seggende het selve de Heeren hare Principalen te moeten communiceren, is zijn Hoogheydt uyt de vergaderinge gescheyden, aangenomen hebbende 't gene voorsz. met de Hee- ren Gevolmachtichden te Velde ende de Generaals van de Militie, noch in naarder deliberatie te wil- len brengen, met verklaringe dat hy noch dien voormiddag ofte kort na de maaltijt t'onser ver- gaderinge soude reverteren, den uytslag van welke beraatslaginge met verlangen te gemoet siende, en inmiddels ons aangedient zijnde, dat met het water tegenwoordich in de Riviere de Leck noch een groot gedeelte onser Provintie soude konnen wor- den geïnundeert, en het selve door onsen Secreta- ris aan welgemelte Heeren Gevolmachtichden te Velde, en zijn Hoogheydt hebbende doen bekend

maecken, omme in de voorsz. hare beraatslaginge mede te worden gebracht, hebben wy met groote alteratie vernomen dat by U Ho: Mo: was geresolveert, en sijn Hoogheyd gelast, het Leger uyt deze Provintie na Holland te trecken; welcke resolutie ook aenstonts ter executie is geleydt. U Ho: Mo: konnen seer lichtelijk beseffen, hoe groote consternatie sodanige resolutie onder ons gecauseert heeft, daar deselve ons noyt gecommuniceert ofte daar van eenige notificatie gegeven was; te meer, dewijle by de executie van de voorsz. resolutie, ons selfs geweygert is de Regimenten op de repartitie van onse Provintie staande en om onse Stadt leggende, tot onser defensie alhier te laten verblijven, onaan-gesien uyt de inkomende kondschappen men ons betuygde dat den Vyand in weynigh uyren voor de Stadt van Utrecht soude konnen wesen; waar door wy dan gebracht zijn in d'uytterste ongelegentheyd, als zijnde van het Leger van den Staat verlaten, van ons eygen manschap en Borgerye, soo door vorige wervingen als uytzenden van vrywillige, grootelijx ontbloot, het platte Land onser Provintie door geëscarteerde troupes van 't Leger van den Staat alomme gepilleert, ende alsoo t'eene-maal van de Bondgenoten geabandonneert. Wy vinden derhalven ons genecessiteert, omme te voorkomen de totale ruïne van onse goede Ingesetenen, ons van soodanige middelen te bedienen, als wy na de tegenwoordige constitutie van tijdt en saacken de bequaamste konnen uytvinden, en dien-volgende een paspoort of saufoconduit versocht ende

geobtineert hebbende, senden wy desen morgen onse Gecommitteerden aan sijn Alder-Christelijcxste Majesteyt omme Sauvegarde te bekomen, waar toe wy te meer geparst zijn geworden om dat ons op gisteren namiddagh in't seecker bericht is, dat den Marquis van Rochefort Sondagh namiddagh laatstleden ten twee uyren de Stadt Amersfoort met een considerabel gros geoccupeert, ende de Steden Rhenen en Wijk alvorens particuliere Sauvegarden hadden verkregen. Ho: Mo: Heeren, wy hadden noyt gemeent dat den yver die wy tot conservatie van de gemeene saecke soo in't consenteren van ordinaris en extraordinaris middelen, ende het prompt furneren van de selve, als mede de vrywillige leeninge van soo veelerhande behoeften van buspoeder ende anders, tot besorginge van de Steden aan den Yssel, Rhijn en Waal, en oock het Leger, by ons soo liberalijck gedaan, ende waar in wy veele onser Bondgenooten, volgens de meenighvuldige getuygenisse van U Ho: Mo: selfs hebben gesurpasseert, in deser voege aan ons en onse Provintie soude hebben worden gerecompenseert. Maar biddende dat den Almogenden God alles na sijne goedertierene genade noch ten besten gelieve te schicken, sullen wy U Ho: Mo: personen en regeeringe in de protectie Godes bevelen. Hier mede etc. Gedaan t'Utrecht den 11. Junij 1672. Was geparapheert: P. Ruysch vt. Onder stondt: Ter Ordonnantie van de Heeren Staaten 's Lands van Utrecht. Ende was onderteeckent: C. v. d. Poll.

3. REGISTER *der secrete resolutien van de Staten van Utrecht, tijdens de bezetting der provincie door de krijgsmagt van Koning Lodewijk XIV. (Met daarbij behoorende stukken.)*
29 Julij 1672—30 Junij 1673.

Lunae den 29. Julij 1672.

Ter vergaderinge voorgedragen sijnde, dat, soo in reguard van de petitie, wegens sijn Alder-Christelijckste Majesteit tot onderhoud van des selfs armee, tegenwoordigh gedaen werdende, ende ten prothocolle van haer Ed: Mo: resolutien genotuleert, tot remissie van de selve petitie, of een gedeelte van dien, inmers tot surcheantie van de verhaeste voldoeninge, mitsgaders in vordere diergelijcke voorvallen lichtelijk door een of meer bequame personen, soo omtrent den Heer Intendant, als in't Hof van sijn Alder-Christelijckste Majesteyt, eenige goede devoiren, met hope van succes, souden connen werden gedaen, ende uytgewerckt. Is naar vernieuwinge van den eed van de uytterste secreteesse, by alle ende igelyck der Leden van de vergaderinge gedaen, den Heer van Dijkveld versocht, ende geauthoriseert, om die saecke ten meesten dienste van den Lande aen te leggen ende te dirigeren, belovende haer Ed: Mo: mits desen den Heere van Dijkveld te guaranderen van alle het geene hem ter dier cause soude mogen overcomen.

Sijn mede geauthoriseert de Heeren van Someren, van Wulven ende Burgermeester van der Dussen, omme op het versoeck van den gemelten Heer van Dijkveld, soodanige ordonnantien te doen depescheren ende gelden te doen uyttellen, als sijn Ed:

tot bevorderinge van't gunt voorsz. is nodigh of dienstigh sal oordeelen.

Ende is goedgevonden ende verstaan, dat dese resolutie by alle en een igelyck der Leden van haer Ed: Mo: vergaderinge geteeckent, aen den Heere van Dijkveld, sulx vereyasschende, tot sijn decharge sal worden ter hand gestelt.

Veneris den 16. Augustus 1672.

Ten aensien van de grote clachten van Predicanten, Costers ten platten Lande, en diergelijcke personen, welcker gagie, vermits het bederf van het platte Land, uyt de incomsten van haerl. respective comptoiren niet betaelt connen werden, is goedgevonden de nabenoemde Ontfangers ende rentmeesters te subsidieren, als volgt:

Den Ontfanger van de gebeneficieerde goederen met acht duysend gulden.

Den Administrateur der Abdye St. Pauls, met ses duysend gulden.

Den Rentmeester van de Carthuysers met drie duysend gulden.

Den Ontfanger van den xx. en xl. penningh, met acht duysend gulden.

Ende den Administrateur der Abdye van Oostbroeck met ses duysend gulden.

De kinderen ende erfenamen van Lucas van Voorst, met de somme van vier duysend gulden.

Vergunnende respectivelyck tot de selve sommen behoorlycke ordonnantie.

Ende is mede goedgevonden dat de respective ontfangers en rentmeesters van dese, noch van eenige andere subsidien, haerlieden eenigen tijd herwaerts toegevoeght, ende die haar toegevoeght soudén mogen werden, niets sullen profiteren.

Martis den 17. September 1672.

Voorgedragen sijnde dat den Heere Hartogh van Luxemburgh, Generael van de armee van sijn Alder-Christelijckste Majesteyt, in de Provintie van Utrecht gecampeert, seer grote genegentheyd voor dese Provintie, ende de ingesetenen van dien, was betonende, ende oock door anderen aen 't Hof van Vranckrijk veel goede devoiren conde doen; — dat sigh jegenwoordigh gelegentheyd op dede, om te connen becomen eenige japansche costelijckheyd (hoedanige aen't gemelte Hof aldaerengaemst sijn) sullende omtrent twee en dertigh hondert guldens moeten costen. Waar op gedelibereert, is goedgevonden de selve te doen incopen, ende welgedachten Heere Hartogh te doen vereeren.

Mercurii den 25. September 1672.

Op 't mondelingh desen aengaende geproponeerde, is goedgevonden mits desen tot een vereeringe aen N. N., bediende aen 't Hof van Sijne Alder-Christelijckste Majesteyt, uyt insichte van goede devoiren by hem ten dienste van dese Provintie te doen, te vergunnen ende accorderen de somme van drie hondert rijxdaelders.

Solis den 29. September 1672.

Omme te voldoen den eerst pay van het geene, volgens de Conventie van den ^{4 October} 24 September en ten prothocolle op den geregistreert, aen den intendant tot redemptie van het onderhoud van Sijne Majesteyts troupes moet worden betaelt, bedragende deselve eerste paye ter somme van acht duysend rijxdaelders, is goedgevonden en verstaen dat deselve penningen sullen werden uytgetelt door den Commis Beusechem, ende dat Johan van Heurn, ontfanger van't huysgeld, sal worden geordonneert aen den selven Commis daar toe te betalen thien duysend gulden; van gelijken Cornelis van Veldhuysen, gewesen ontfanger van't selve huysgeld vier duysend gulden; Gerard van den Helm, gewesen ontfanger van het Schellinghged, vier duysend gulden; ende den Domheer Egbert de Leeuw, jegenwoordigh Ontfanger van het anderdeel der gencrale middelen, twee duysend gulden, maackende te samen de voorsz. acht duysend rijxdaelders.

(Volgt de hierin vermelde Conventie.)

Aujourd'huy quatrieme Octobre mil six cens soixante douze, Monsieur Robert Conseiller du Roy en ses Conseils, Intendant de Justice, Police et Finances dans toutes les Places et Pays conquis par sa Majesté en Hollande, et Messieurs des Estatz de la Ville et Province d'Utrecht sont convenus de ce qui ensuit, sçavoir.

Ledit sieur Robert promet ausd. sieurs Estatz que les soldats et cavalliers logez, soit dans la ville et fauxbourgs d'Utrecht, soit dans les autres villes ou lieux dependans de ladite Province, ne seront aucunement a la charge des villes et habitans, sinon pour la simple fourniture du lit, feu et lumiere, et qu'ils seront du surplus payez de leur solde des deniers du Roy aussy bien que les officiers.

Que les habitans ne seront point obligez de fournir aucune sorte de Vivres ny boissons aux soldats.

Qu'il fera severement punir ceux qui pourroient troubler et molester leurs hostes pour les obliger de se faire traitter et nourrir.

Qu'ils ne seront obligez de payer aucune somme d'argent, grande ny petite et qui que ce soit, soldats, officiers ou autres.

Qu'il donnera tous les ordres necessaires et dont il sera requis, pour le restablissement de tous les droits ordinaires de la Ville et Province d'Utrecht et villes en dependantes.

Que tout ce qui se levera et recevra desdits droits ordinaires sera a la disposition desdits sieurs Estatz, lesquels pourront les faire recevoir et recevoir et recueillir en la maniere qu'ils estimeront mieux estre.

Que personne de quelque qualité et condition qu'il puisse estre, soit soldats, officiers ou autres, ne seront exempts d'aucuns desdits droits ordinaires, exceptez pour les seuls Bledz du Roy qui debvront estre exemptz des droits de Moulage, et a condition aussy que lesdits sieurs Estatz tiendront la main qu'il se debite de la Biere Moyenne a bon marché pour les soldats.

Et finalement qu'a l'esgard des mois d'Aoust et Septembre pour lesquels ledit sieur Robert avoit fait une demande dont lesdits sieurs Estatz n'ont rien payé, qu'il n'en sera point parlé presentement pour leur donner le temps d'attendre la Reponce aux Remonstrances qu'ils feront a la Cour.

Et Lesdits Sieurs Estatz promettent et s'obligent de payer dans les coffres du Roy pendant le present mois d'Octobre, la quantité de vingt cinq mil Escus sur l'assurance qui leur a esté donnée par ledit Sieur Robert, qu'il s'employera pour faire agreer au Roy qu'il ne leur soit rien demandé davantage pour le passé, et que des susdits vingt cinq mil Escus, il ny en aura que vingt un pour le present mois d'Octobre, et que les autres quatre mil Escus quoy que payez dans le present mois leur soient deduitz et passez en compte sur ce qui pourroit leur estre demandé pour les mois suivans.

Moyennant quoy lesd. sieurs Estatz promettent de payer presentement huit mil Escus, d'en payer encore huit le quinziesme du present mois, et de payer les derniers neuf mil Escus qui parferont la susd. somme de vingt cinq mil Escus le vingt cinquieme du present mois precisement et sans aucun delay.

Lesd. Sieurs Estatz consentent en outre de payer a leurs frais et despens douze cens Keppel d'avoine qui ont déjà esté consommez par les troupes sans estre payez et promettent en outre de fournir encore huit cens Keppel d'avoine a leur despens, pour les gardes, Escortes et gens commandez de la cavallerie.

Et a l'égard des fourages lesd^s. Sieurs Estatz ne pouvant pas s'obliger d'en faire apporter dans les villes, tant a cause du manque de Barques et de Chariotz qu'a cause du desordre que le long sejour d'un si grand corps de troupes a causé dans le pays, Ils laissent a la disposition de Messieurs les generaux de faire ce qui sera necessaire pour le service du Roy, esperant qu'ils donneront si bon ordre aux choses que cela se fera avec le moins de dommage qu'il se pourra pour le pays.

Et de tout ce que dessus ledit sieur Robert, stipulant pour le Roy, et lesd^s. sieurs Estatz sont convenus reciproquement et seulement pour le present mois d'octobre, sans que cela puisse tirer a consequence de part ny d'autre pour les mois suivans. Fait double a Utrecht les jour et an que dessus.

Robert.

Veneris den 11. October 1672.

Alsoo volgens de Conventie met den Heere Intendant, over de redentie van 't onderhout van Zijne Majesteyts militie, den ^{4 October}/_{24 September} deses jaars aengegaen, den tweeden termijn, om te betalen de tweede paye van de beloofde penningen ter somme van acht duysend rijxdaelders, op den ⁴/₂₄ der lopende maand al is verschenen geweest. Is naar gehoord advis der Heeren tot het examineren van de betaalingen der huysgelden, den 24. September jongstleden versocht ende gecommiteert, die de respective uytsmaenders van't huysgeld over de stad Utrecht, mitsgaders den ontfanger van't selve huysgeld, hadden gehoord, ende den staat tot betalinge der inwoonders der gemelte stad, in conformité van de waarschouwinge van den binnen Utrecht, gerapporteert, goedgevonden, de voorsz. tweede paye, in voegen als de eerste, door den Commis Beusechem, ten overstaen van den Secretaris van Staeten te doen aentellen, ende daertoe te depescheren ordonnantie ter somme van twaelf duysend guldens, tot laste van Doct. Johan van Heurn, ontfanger van't huysgeld, mitsgaders van acht duysend gulden tot laste van Abraham van der Dusen, Ontfanger van't eene deel der oudschild gelden.

Veneris den 22. November 1672.

Den derden termijn van 't geene volgens den accoorde den ^{4 October}/_{24 September} jongstleden met den Heere Intendant Robert opgerecht, by haar Ed. Mo: is verschuldicht, bedragende negen duysend rijxdaelders. Is goedgevonden deselve somme ten overstaen van den Secretaris van Staeten door den Commis Beusechem te doen betalen, ende daartoe ordonnantie ter voorsz. somme te doen depescheren tot laste van Doct. Johan van Heurn, ontfanger van't huysgeld.

Jovis den 28. November 1672.

Rapporteerte den Secretaris, dat, ingevolge van haar Ed. Mo: successive resolutien van den 29. September, 11. October ende 22. deser, de drie payen van de vijf ende twintigh duysend rijxdaelders, volgens contracte van den ^{4 October}/_{24 September} aen den

Heere Intendant Robert beloofst, op ordre van den selven Heere Intendant aen Monsr Du Mee, extraordinaris commis van oorloge, tot betaeling van zijn alderchristelyckste Majesteyts troupes, gecommandeert door den Heere Hartogh van Luxemburgh, door handen van den Commis Beusechem waren getelt, van welcke betalinge den gemelten Du Mee hadde gepasseert de volgende quitantie.

Copie.

Je soubz. principal Commis de l'extraordinaire des guerres au paiamen des troupes commandées par monsieur le Duc de Luxembourg, reconnois avoir receu de Messieurs les Estatz de la Province d'Utrecht, la somme de vingteinq mil Escus, qu'ils devoient fournir au Roy pendant le mois d'octobre dernier, suivant le traicté fait avecq Eus par monsieur Robert, Intendant des troupes et conquestes de sa Majesté en Hollande, pour jouir de l'exemption de la nourriture des soldats et cavalliers, qui sont en quartier d'hiver dans la dite province. Fait a Utrecht le 3. Decembre 1672. Signé: Du Mee. (plus bas) Accorde avec son principal (signé) C. v. Poll. (au plicque) Pour quittance de vint cinq mil escus.

Welcke gesien sijnde, is deselve aengenomen, en geen verder resolutie daerop gevallen.

Extract uyt de secrete resolutien van de Heeren Gedeputeerde Staten 's Lands van Utrecht.

Jovis den 20. Februarij 1673.

Vermits het vertreck van den Domheer Egbert de Leeuw, Ontfanger van het anderdeel der generale middelen, is naar deliberatie daarover gehouden, goedgevonden ende geresolveert dat den Secretaris van Staten uyt de penningen, bij den selven ontfanger alhier gelaeten, soo veel sal overtellen aen de erfgenamen van den Ontfanger Lieftinck, als hij Secretaris, naar verhoor van de Collecteurs, bevinden sal den gemelten de Leeuw, van wegens de impositien over de jongstleden maend Janusrius en Februarius nieuwen stijl noch onder sigh te hebben gehad, ende 't vordere (afgetrocken het geene de voorsz. de Leeuw mochte hebben betaelt, welcken de Franschen op de impositien over die maenden behoort, de kinderen ende erfgenamen werden aengerecekt), van deselve penningen in een kiste bewaren in een der cameran van de Secretarien van haar Ed. Mo:, ende werdt de weduwe van den gemelten gewesenen Ontfanger Lieftinck mits desen geauthoriseert tot het ontfangen van alle penningen, dewelcke op het comptoir van den Ontfanger de Leeuw souden moeten wesen gebracht, waar toe deselve verleent sal worden behoorlijke acte:

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht authoriseren de weduwe, erfgenamen ende kinderen van den Heer Jacob Lieftinck, in zijn leven Raad in de Vroedschap der Stadt Utrecht, ende Ontfanger van het eene deel der generale middelen, uyt crachte deses, vermits het vertreck van den Domheer Egbert de Leeuw, tot den ontfangh

van alle het incomen, tot het anderdeel der generale middelen behoort hebbende, omme het selve, van nu af aen, te ontfangen ende nevens de.... haar op buyden aengetelt, behoorlijk te verantwoorden achter volgens hare instructie.

Extract uyt de secrete resolutien van de Ed:
Mo: Heeren Staten 's Lands van Utrecht.

Martis den 25. Martij 1673.

Uyt cracht van de resolutie van den.... Augustus 1672, is goedgevonden den Secretaris van Staten aen den Heere Ruysch, jegenwoordigh tot Amsterdam sijnde, te doen schrijven als volgt:

Hoogh Edel geboren Heer,

Ick ben genoodsaecht de vrijmoedigheyt te gebruycken van UWelEd. mits desen te versoeken de goedheyt te willen hebben om de coopmanschap van het leywaet, UWelEd. bewust, ten spoedighsten te doen voltrecken, ten ware van omtrent drie duysend gulden.

Ick bidde nevens dien, UWelEd. gelieve die voor-sorge te dragen, dat het immers van de alderfijnste sorte sy; de penningen daartoe gerequireert, sal Baltassoon op UWelEd. ordre uyttellen, dewelcke daartoe oock aenschrijvens sal hebben ontfangen. Het sluyten van dese partye vereyst te meerder spoet, om dat den geenen, door dewelcke het te sijner plaetse sal werden verhandrijckt, daar al bereyts kennisse van heeft, on licht in weynigh dagen herwaerts staet te comen. Onderwijl recommandere ick my aen UWelEd. gunste en genegentheyd, ende sal naer ootmoedige presentatie van mijn geringe dienst aen alle de Heeren vrienden, etc.

Mitsgaders aen den Ontfanger de Leeuw, mede aldaer, als volgt:

Mijn Heer,

Den Heere Ruysch sal van U Ed. veroysschen ongevaerlijk drie duysend gulden, omme geemploeyert te werden ten fine als by seecker versoek, 't welck ick op heden aen sijn H: Ed. hebbe gedaen, U Ed: gelieft in conformité van dien de penningen ten eersten te doen uyttellen, sullende de selve U Ed: uyt crachte deses by de compagnie in reekeninge gevalideert werden. Waar op my verlatende, ende mijnen geringe dienst aen U Ed. ende de andere Heeren ende vrienden presenterende, sal ick verblijven. Mijn Heer, etc.

Jovis den 10. April 1673.

Uyt crachte ende vermogens haar Ed: Mo: resolutie en authorisatie van den 29. Julij 1672, is by de Heeren, in de selve resolutie genoemd, goedgevonden door den Secretaris van Staten aen den Heere van Maerssenbroeck te schrijven als volgt:

Mijn Heer,

Het goene waar van U Ed: voor deses is geadv.
VERVOLO UTR. PLS. I.

viseert, dat van herwaerts nae Parijs soude worden overgesonden, om door U Ed: verhandrijckt te werden, sal niet werden afgesonden; in't plaetse van 't welcke haar Ed: Mo: U Ed. in crachte deses autoriseren, omme tot Parijs te kopen een juweel, of eenige gevalliger frayicheyd, ter waerde van duysend silveren ducatus, (een a twee hondert gulden min of meer onbegrepen) ende 't selve over te leveren aen de personen U Ed: bekend; oock is al van Amsterdam onder wegen een japanse camerrock omme mede als voren bestelt te worden, en of U Ed: quaemt te vertrecken voor de aencomste van den selven, soo sal U Ed: dienen te besorgen dat die wel te recht come. Den ingeleyde was een brief van credens van Bartholomeus de Gruyter aen Olivier en tot Parijs, sal U Ed. tot het ontfangen der penningen dienen.

Ende sal dese missive afgaen sonder resumptie.

Martis den 15. April 1673.

Hebben de Heeren, by resolutie van den 29. Julij 1672, hiertoe geauthoriseert, goedgevonden aen N: N: voor sijne goede diensten, albereyts gedaen, ende noch vervolgens te doen, te vereeren met twee hondert rijxdaelders, ende noch aen N: N: voor extraordinaire moeyte, met seshien silvere ducatus; omme door den Secretaris van Staten, uyt de penningen onder hem van't anderdeel der generale middelen berustende, betaelt te werden.

Jovis den 17. April 1673.

De Heeren Hartogh van Luxenburgh, ende Gouverneur Stoupa, haar Ed: Mo: meermalen hebbende doen weten dat den Heere Prince van Condé ende des selfs soon den Hertogh van Anguin in weynigh dagen binnen Utrecht soude comen, ende dat vereyst soude worden dat haar Ed: Mo: hare Hoogheden met de meeste sorte van eerbewijsinge gingen verwellicomen ende feliciteren, waar op gedelibereert, is goedgevonden met redenen daer toe applicabel de saecke, was 't doenlijk, daar henen onder de hand te dirigeren ende onderbouwen, dat haar Ed: Mo: mogen volstaen met sulx te doen op de geretireerste wijze, immers niet buyten gewoonlijke forme, voor desen by haar Ed: Mo: in soodanige voorvallen gebruyckelijck.

Solis den 20. April 1673.

Post prandium hora quarta.

Den Heere Gouverneur Stoppa ter vergaderinge hebbende doen aendienem dat, dewijle de Heeren Prince van Condé ende Hertogh van Anguin de Provintie van Utrecht seer naderden, dat derhalven betamelijk ende behoorlijk soude wesen dat haar Ed: Mo: de selve Hoogheden buyten de stad Utrecht, ende wel op de grensen der Provintie in't gemoet gingen, ende aldaar complimenteerden ende verwellicomden; waar op gedelibereert is goedgevonden den Heer van Dijkvelt te versoeken ende committeren om't selve by de Heer Hartogh van Luxenburgh, en Gouverneur Stoppa, ingevolge van haar Ed: Mo: resolutie van den 15. deser, met

alle bedenckelycke redenen op 't bescheydenste te esquiveren, ende op 't min aenstotelijckste te declineren.

Veneris den 9. May 1673.

Is gelesen een missive geschreven by den Heere van Maerssenbroeck tot Parijs den ²²_{en} deser maend, luydende als volgt:

Parijs 13 Majj 1673.

Mijn Heere,

Volgens den last ende authorisatie van haar Ed: Mo: hadde ick Madame Stoppa bekent gemaect, dat al over lange genegen waren geweest haar Ed: iets toe te senden tot een kleyne erkenntnisse van de groote diensten, die den Heere Gouverneur Stoppa dagelijx continueert de Provincie ende borgerye van Utrecht te bewijzen, dogh overmits het oversenden van soodanigh present, ter oorsaecke van den tegenwoordigen oorlogh niet sonder pericul can geschieden, hadde haar Ed: Mo: goedgevonden my te lasten alhier iets te copen, 'twelck my dachte meest nae haar Ed: sin ende genegentheyd te wesen. Waar naer ick over eenige dagen haer Ed: vertoonde een schone diamant, omtrent ter waerde van 12 a 13 hondert escus, dogh seyde my dat wel wenste een collier perlen te hebben, dat oock een wiste waer in grote sin hadde, ende men haar een groot plaisir soude doen, wanneer die wilde copen, waar op antwoorde geen andere last te hebben als om haar Ed: sin te volgen, ende my daar nae reguleren, dogh dat omtrent de prijs gelimitcert was, haar Ed. vragde my tot hoe verre my dorste inlaten, dat niet twijfelde of soude het geseyde snoer voor vier hondert gouden lousen connen hebben, waar op ick dan vervolgens replieeerde dat het voorz. collier tot die summa soude betalen, dat men maar soude trachten de koop te sluyten. Des anderen daeghs 'smorgens vroegh send haar Ed: hare Staetjuffrouw, my seggende dat geen middel siet om op die prijs te connen de coop concluderen, dat evenwel niet gaerne dese occasie soude willen laten voorby gaen, dat derhalven maer wilde seggen tot hoe verre my wilde engageren, dat sy de rest daarby soude doen. Welcke boodschap my vrent voorkomende, antwoorde dat tegens thien uren my d'eere soude geven om Madame selfs te spreken; ondertussen vonde my becommert hoe my daer omtrent soude comportereren, het different bestaet in twee hondert escus, soo dat eyndelingh resolveerde het collier in't geheel te kopen, niettegenstaende tot soo verre geen last hadde, want na de kennisse die ick van het humeur van de welgedachte dame hebbe, soude

het niet dienstigh wesen op sulcke maniere te handelen; ick wil hopen ende vertrouwen dat haar Ed: Mo: mijn doen niet qualijck sullen afnemen, hebbe daarom mijn wedervaren wat omstandiger geschreven, dogh, indien het mondeling mochte doen, soude noch veel circumstantien daar connen bijvoegen, die tot mijn justificatie souden strecken.

Haar Ed. sal haar Ed: Mo: selfs schrijven, ende voort present bedancken, ' sal oock op allerley manieren, 't sy hier te Hoof, ofte elders, trachten de Provincie en hare ingesetenen dienst te doen, is noch van meyninge over te comen, dogh heeft den tijd niet gedetermineert, versoeckt my seer dat daar nae wilde wachten, dogh hebbe geseght dat precise ordre verwachtte, dewelcke gecomen sijnde, ick haar Ed: sal bekent maecken, ende my daar na moste reguleren. Overmorgen sal ick naer het leger gaen, en aldaar de voorz. ordres afwachten, die geaddresseert connen worden aen Monsr. de Tourmont, premier Commis de Monsr. Pomponne en cour. Ick hebbe tot betalinge van het bovengenoemde ontfangen van den banquier alhier vijfduysend guldens, bestaende in vier hondert lousen ende twee hondert escus, sijnde hollands geld 4100 gulden. Hebbe derhalven genoodsaackt geweest tot voldoevinge van't geen alhier schuldigh was, ende om mijn equipage te maacken ende de reyse nae 't Hof te doen, noch te lichten negentigh lousen, ende thien gulden, alle die sommen sullen sommigen dencken wat hoogh te lopen, maer meyne op mijn wedercomste pertinentelijck te connen aenwijzen waar toe geemployeert sijn, sullende my gaerne onderwerpen het royeren van alle 't geene geoordeelt sal worden buyten noodsaeckelijckheyd uytgegeven te sijn.

Het nieuws 't welcke hier passeert hebbe aen den Heer van Sandenburgh geschreven, waer aen my referere.

Bidde U Ed. sijn versoeckert te honden dat met alle eerbiedigheyd ben, Mijn Heer, U Eds. ootmoedigen ende onderdanigen dienaer.

Waar op gedelibereert is goedgevonden den inkoop by den Heere van Maerssenbroeck te approberen.

By een van de leden van de Vergaderinge communicatie gegeven sijnde van een discours met den Heer Gouverneur voorgevallen, ende daar op gedelibereert sijnde, is goedgevonden den Heere van Dijkveld te versoecken ende te authoriseren, om te besorgen dat eenige rare porceleynen, ter somme van drie a vier duysend gulden, ten minsten prijse mogen worden ingecoft, om aen den Heer Intendant te worden geoffereert.

Lunae den laesten Junij 1673.

De Staten authoriseren by dese derselver Secre-

¹ Dit is geschied bij den hier volgenden eigenhandigen brief.

De Combreaux ce 19 May.

Je n'aurais pas besoin messieurs des dernier marque que mr. Godin madoné de vos bonettetes pour estre persuade de vos generosittes mais puisque que vous aves encore voulu absolument joindre a toute les sivilittes dix colier de perle de 5000 ll. je vous assure que je le garderay come une chose que j'estimeray infiniment. Je souhaitterais messieurs quil se presenta quelque ocaion pour vous faire cognoitre combien je vous considere et les forte inclination que j'ay de vous rendre en tout rencontre mes tres humble service puisque je suis tres humble tres affectionne servante.

Stouppc.

A messieurs les hetats dutrec.

taris Wernard van Velthuysen, omme in de administratie ende het houden van de reekeninge der penningen, by den overleden Secretaris Mr. Cornelis van de Pol, soo van de ontfangen van't anderdeel der generale middelen Egbert de Leeuw, als van de gewesene pachters van de brandewijnen ontfangh, ende die by hem Velthuysen noch vorder souden mogen werden ontfangen, te continueren.

Gelijk den selven noch geautoriseert word, omme te continueren in't houden van de secrete notulen.

Verbaal van Joan Louis Godin, Heere van Maerssenbroeck, van sijne reyse naar Vranckrijk, als Gedeputeerde Commissaris van de Edele Mogende Heeren Staeten 's Lands van Utrecht by zijn Alder-Christeljkste Majesteyt.

Edele Mogende Heeren,

Om U Edele Mogende cortelijck te dienen van rapport, sal U Ed: Mo: herinderen dat het de selve belijft heeft my, op den 14. October 1672, de eere aen te doen van uyt derselver naem te deputeren naer den Coningh ende het Hof van Vranckrijk, om aldaar voor te dragen soodanige saecken, als het U Ed: Mo: soude believen my by instructie aen te bevelen, dewelcke my oock vervolgens des anderen daeghs is ter hand gestelt, nevens eenige stucken tot verificatie van de poincten daar inne vermeld dienende.

Voorts hebbe ick met goetvinden van U Ed: Mo: kennis van mijn reyse gegeven aen de Heeren Gouverneurs deser Provintie ende Stad, mitsgaders oock aen den Heere Intendant van den Coningh binnen Utrecht residerende, die my oock brieven van voorschrijvens heeft ter hand gestelt, om (gelijk my seyde) soo veel in hem was, de saecke te helpen faciliteren.

Onder en tusschen sijn eenige dagen doorgelopen, soo met het vervaerdigen van de nodige despesches, als met het bestellen van mijn equipagie, tot dat eyndelijck, (alvorens mijn afscheyd behoort genomen hebbende), my op den 23. derselver maand op reyse begeven hebbe, den wegh nemende over Holland, achterlatende, uyt verscheyde redenen, alle mijne papieren, om door de ordinaris post op Parijs naergesonden te worden; alleenlijck by my behoudende twee blancos, om volgens U Ed: Mo: resolutie van den 22. dito, daar mede tot Parijs comende, te doen vervaerdigen een missive aen den Coningh, ende een aen den Heere Marquis du Louvois, in soodanige woorden ende expressien als hun, des verstaenden, aldaar het alderbehagelijckste aen Sijn Majesteyt, ende dienstighste voor 't verhoopt succes deser commissie souden adviserende te moeten geschieden.

Mijn reyse alsoo over Holland, ende van daar door de Spaensche Nederlanden genomen hebbende, arriveerde den 6. November tot Parys.

Mijn eerste occupatie was te vullen de voorz. blancos, ondertusschen my op de gelegentheyd van het Hof ende de Ministers, sooveel doenlijck was, informerende.

Naerdan den Heere du Fresnoy, eerste Commis van den Marquis du Louvois van de gelegent-

heyd van onse Provintie, ende de redenen van mijn overcomste onderricht hadde, met versoeck om sulx aen sijn Excellentie preallabelyck bekent te maecten, hebbe ick den 10. dito audientie by welgedachten Marquis gehad, ende naar overleveringe van U Ed: Mo: missive, nevens die van den Heere Intendant, hebbe ick den deplorablen staet van de Provintie voorgedragen, om daarmede te bewijzen dat derselver ingesetenen tot het fourneren van de geeyste sommen gelds niet suffisant waren, waar over eenige discourssen met sijn Excellentie gehouden hebbende, beloofde my dat daar van met den Coningh sprecken soude, ende my binnen twee dagen bescheyt geven, blijvende altijd persisteren (gelijk mede in verscheyde andere audientien dede) dat de bovengenoemde provintie van Utrecht niet soo seer te beclagen was als hare naburen (denoterende die van Holland) ende ten anderen dat Sijn Majesteyt geld van node hadde.

De volgende dagen heb ick successivelyck overgelevert U Ed: Mo: missiven aen de Heeren Ministers le Tellier, Colbert ende de Pomponne, de selve op het iverighste versoeckende, dat met hare crachtige intercessien my wilden besorgen een favorable audientie by sijn Majesteyt, ende voorts de saecke van de Provintie aen den Heere du Louvois (tot wiens directie mijne negotiatie behoorde), recommanderen, waarop my alle met veel beleeftheyd bejegend hebbende, betoonden sich tot mijn versoeck genegen te sijn.

Den tijd van twee dagen my door Monsr. du Louvois geprefigeert, den 22. geexpireert sijnde, versochte ick sijn Excellentie dat de goedheyd wilde hebben om my aen Sijn Majesteyt te presenteren, waarop my repliceerde dat noch geen gelegentheyd gehad hadde om den Coningh diesaengaende te sprecken, dat derhalven wat patientie moste hebben, want de expeditien van't Hof soo spoedigh niet waren, als men wel in onse quartieren gewent was.

Met welck antwoord my verscheyde malen uytgesteld heeft, totdat eyndelijck den 30. denselven my beloofde dien morgen audientie by Sijn Majesteyt te procureren, gelijk oock de eere gehad hebbe omtrent den middagh om U Ed: Mo: missive in eygener handen van den Coningh over te geven, voorts naer gedane reverentie, ende bekendmakinge van mijn commissie, begonde ick den deplorablen staet van de Provintie ende hare arme ingesetenen te vertonen, implorerende de goeder-tierentheyd van Sijn Majesteyt voor deselve.

Waar over eenige verwisseling van woorden gehouden hebbende, betoonde Sijn Majesteyt wel genegen te sijn om de Provintie te soulageren, maer voegde daarby dat de tegenwoordige toestand van saecken penningen waren vereytschende, dogh dat op gedane versoeck soude dencken.

En quartier uurs daar nae wierde ick gesocht van een van des Coninghs Edelliede, die my seyde dat den Marquis du Louvois my begeerde te spreken, waarop aenstonds by sijn Excellentie comende, gaf deselve my wederom den brief van U Ed: Mo: die ick even te voren in eygene handen van Sijn Majesteyt overgelevert hadde, seggende dat 't opschrift niet na behoren gecoucheert was, overmits het inhield Au Roy Tres Christien, sijnde geen on-

dersaten gewent anders te schrijven als Au Roy, tout court, 't welk van my met verscheyde redenen goexcuseert wordende, versochte dat desemaal sulx mochte passeren, dat wy in't toecomende daar wel op letten souden, dogh conde niets obtineren, maer wierde genoodsaecht den brief over te nemen, ende U Ed: Mo: toe te senden, om het opschrift te redresseren.

Wijders op mijn nader instantien dat dogh wilde seggen of den vorderen inhoud ende de manieren van my in de aenspraeck van den Coningh gebruyckt, wel waren, seyde sijn Excellentie alles seer wel te sijn, dat sulx oock de versochte saecke niet soude verachten.

Voor mijn afscheyd bad ick welgedachte Marquis dat dogh de goede ende oprechte meninge van U Ed: Mo: by sijn Majesteyt mochte ten beste worden uytleghet ende verdedicht.

Van alle 't voorschreven, ende 't geene my vorders van tijd tot tijd voorgecomen ende bejegt is, hebbe ick den Marquis de Pomponne telckens kennisse gegeven, soo ten reguarde dat sijn Excellentie door de Ambassade die voor desen hier te lande wegens den hoogstgedachten Coningh becleet heeft, goede kennisse van de constitutie deser Provintie, en van de humeuren der ingeseten is hebbende, als oock om dat een grote medogentheyd over hare miserieen betoonde, hadde my oock altijd beloofd, dat, wanneer de saeck in den Raad gebracht wierde door Monsr: du Louvois, dat als dan, sooveel in hem was, tot soulagement van de provintie arbeeyden soude.

Ick hadde noch verscheyde considerable Heeren van't Hof aengesproocken, ende derselver voorspraeck versocht, onder anderen den Cardinael de Bouillon, den Hartogh van Montausier, gouverneur van den Heere Dauphin, den Marquis de Rochefort, die in den beginne van 't overgaan deser Provintie gouverneur van de selve is geweest, ende meer andere, dogh gelijk ick U Ed: Mo: meermaels hebbe geadviseert, wil sijn niemand interesseren in eenige affaires, principaelck in saecken van die natuur, ende by dese gelegentheyd van tijden, gevende voor redenen dat de Ministers sulx souden qualick nemen, ende mijn versoeck meer verachten als avanceren.

Den 7. December hadde ik wederom audientie by den meergemelden Marquis du Louvois, om aen den selven een placet te presenteren, inhoudende eenige beswaernissen, waer van U Ed: Mo: my door verscheyde brieven ordre gegeven hadden, dogh sijn Excellentie weygerde het voorz. placet aen te nemen, sijn gelatende als of op mijn clachten geen reflectie wilde nemen.

Sedert hebbe ick eenige dagen stilgestaen, overmits geoordeelt wierde dat geen vorder instantien conde doen, ten sy alvorens den boven verhaelde brief aen Sijn Majesteyt behandicht ende aengenomen ware, welke missive, ofte het opschrift der selven my is toegecomen den 15. dito, waar op aenstonds my aen het Hof begaf, om den genoemden brief door handen van Monsr: du Louvois, ofte soo het sijn Excellentie goedvond, in eygene handen van den Coningh te leveren.

Middelwylde quam de tijdinge van het beleg van Charleroy door den Prince van Orange, 'twelk

oorsaeck was dat Monsr: du Louvois naer de Vlaemse steden vertrock, om nodige ordres te stellen.

Waar op dan oock het Hof naer Compeignes vertrocken is, alwaar naer eenige dagen de tijdinge quam dat de belegeringe van Charleroy verlaten was, 't welk my dede resolveren om den 28. December nieuwen stijl, derwaerts te gaen, op hope dat door die tijdinge het Hof verblijd sijnde, eenige goede inclinatie voor de Provintie mochte verwecken.

Daar comende den 29. vonde geen Ministers als Monsr. de Pomponne, wien ick versochte dese occasie wilde waarnemen, om sijn goede gunste voor onse saeck te betonen, waarvan my soo dickwils verseeckeringe gedaen hadde, dat nu het selve wel doen conde, vermits d'absentie van andere Ministers de saecke in sijn handen gevallen was, dogh conde daertoe niet resolveren, maar raede my alleenlijk dat patientie tot de wedercomste van Monsr. du Louvois nemen soude.

Onderlingh den 4. Januarii 1673 tot St. Germain sijnde, hadde den meergedachten Marquis du Louvois de goedheyd om de voorz. missive aen te nemen, met toesegginge dat die in handen van sijn Majesteyt soude overleveren, ende my binnen vijf a ses dagen antwoord doen hebben.

Ondertusschen wierde ick beraden my te adresseren aen den pater Confesseur van den Coningh, om te sien of door sijn intercessie Sijn Majesteyt niet conde informeren van den staat van de Provintie, weshalven door adres van mijn goede bekende wierde ick den 6. dito by den voornoemden pater gebracht, aen wien in't laugh ende breed de ongelegentheden van de Provintie uytleyde, daarby voegende soodanige argumenten ende beweeghreden, als by soodanige personen meest ingressie hebben, 't welk met goede patientie aengehoort hebbende, ende met compassie aengedaen sijnde, beloofde geen occasie te versuymen, maer veeleer die te sullen vlijtigh soecken om Sijn Majesteyt daarover te mogen onderhouden.

Middelwylde conde ick niet goedvinden de beloofde antwoord, (waar van hier voren mentie hebbe gemaect) seer te presseren, om dat ick uyt de laeste maniere van bejegenen hadde connen afnemen, dat die niet soude overeen comen met U Ed: Mo: verwachtinge, ende misschien maar alleenlijk soude strecken om my tot het wederkeren naer Utrecht te obligeren, 't geen ick niet gaerne soude gedaen hebben, als op speciale last ende ordre van U Ed: Mo:, waarvoor ick te meer vreesde, omdat verseeckert wierde dat sulx aen andere Gedeputeerden van de nieuw geconquesteerde plaatsen wedervaren was, derhalven hadde ick van U Ed: Mo: versocht eenige blancos, om my by occasie, ende in seeckere toevallen te connen dienen, welke my oock den 17. dito bestelt sijn geworden.

Den 23. ontfinch U Ed: Mo: missive van 'n dito, waar by my bekend maecken, dat den Heere Bisschop Neercassel op reyse was om aen't Hof te comen, van meninge om aldaar den ellendigen staet van de Provintie aen den Coningh, ende des selfs Ministers, te remonstreren, vorders belasten ende authoriseren my op wat wijze my daaromtrent soude dragen.

De overcomste van den welgedachten Heer Bis-

schop verscheyde discoursen causerende, dede my resolveren de voor desen beloofde antwoord van Monsr. de Louvois niet af te vergen, om door den gevreesde quaden uytslag van dien, geen præjudicie aen de negotiatie van den Bisschop te geven.

Evenwel liet my dagelijx aen't Hof ende in de antichambre van de Ministers sien, my somtijds oock gelatende of van Monsr. du Louvois wilde audientie versoeken, om alsoo te tenteren of eenige positive last mochte hebben van Sijn Majesteyt om my antwoord te geven.

Den 3. Februarii arriveerde den Heere Bisschop Neercassel, die tot den 14. Maert (wanneer sijn afscheyt nam) met alle mogelijke vlijt, ende onvernioeyde arbeyd sijn voorgenomen negotiatie beijverde, dogh overmits sijn Edele op sijne wedercomste aen eenige Heeren U Ed: Mo: Gecommitteerdens het resultaat verhaelt heeft, sal my, om cortheyds wil daar aen refereren.

Gedurende het aenwesen van meergemelten Bisschop hebbe ick door last van U Ed: Mo: opgesteld twee requesten, het eene om aen den Coningh te presenteren, waar inne verhaelt de principaelste redenen van clachten, die U Ed: Mo: my van tijd tot tijd hadden overgesonden, en het andere om aen Monsr. du Louvois over te leveren, wanneer my geen genoeghsame tijd gaf om het versoek mondelingh uyt te leggen, gelijk oock den 10. dito occasie gevonden hebbe om deselve memorie aen Sijn Excellentie ter hand te stellen, maar die, dewelcke aen den Coningh meende te geven, hebbe ick te rugge gehouden, om dat oordeelde het overgeven van dien doen ter tijd ondiensigh te sijn.

My wierde dickmael geseght dat wel geen positive antwoord, ofte expeditie op mijn geproponeerde soude krijgen, maer dat evenwel verseeckert moste wesen dat op mijn geallegeerde redenen ende argumenten reflexie genomen wierde, ende men het effect van dien tot Utrecht soude gewaer worden.

Omtrent dien tijd wierde my geseght dat den Prince van Condé ordre hadde van den Coningh om in dese quartieren te comen, ende van wegens Sijn Majesteyt volle ende absolute macht hadde om alles naer sijn welgevallen te disponeren, ende dat by gevolge men in't toecomende aen Sijn Hoogheyd soude moeten adresseren, derhalven hebbe ick den 6. April hooghgedachte Prince daar over uyt naem van U Ed: Mo: wesen complimenteren, ende den miserablen staet van de Provintie (waar over ick aen't Hof geweest was) gerecommandeert.

Het beliefde omtrent dien tijd U Ed: Mo: my door hare missive van den 11. Maert te belasten, dat met herwaerts te comen, noch soude vertoeven tot nader ordre.

Ondertusschen is het Hof den eersten May vertrocken na Vlaenderen, blijvende ick van meninge om 't selve te volgen, en aldaer mijn afscheyt van Sijn Majesteyt te nemen, gelijk dien dagh alrede van den Heere Dauphin genomen hadde, ende des daeghs daer aen van den Heere le Tellier, oudste Minister.

Den 5. May ontfinch ick door mevrouw Stoppa U Ed: Mo: missive van den 11. April, waarbij my door nader ordre belasten met de beste ende bequaemste gelegentheyd over te comen, my daar benevens door schrijvens van den Secretaris Van

de Pol bekend maackende, dat U Ed: Mo: niet on aangenaem wesen soude, by aldien Madame Stoppa, huysvrouw van den Gouverneur deser stad, in mijn geselschap over quame, aengesien haer Ed: doen ter tijd op de reyse stond, waar naer ick eenige dagen gewacht hebbende, ende bemerckende dat haer Ed: resolutie van tijd tot tijd wierde gedilaycert, daar benevens U Ed: Mo. nader ordre van niet langer te vertoeven, indien de reyse van gedachte dame niet spoedigh sijn voortganch quame te nemen) ontfangen hebbende, resolveerde ick, soo ras doenlijk was, te vertrecken.

Ende, overmits seeckerlijk onderricht wierde van de onmogelijkheid, om sonder een manifest pericul den wegh over de Spaensche Nederlanden te nemen, ende daarenboven verstaen hebbende dat den Coningh met het leger opgebroocken, ende aen't marcheren was, hebbe ick mijn reyse genomen over Metz den 11. May, alvorens mijn deseyn, ende de redenen daartoe bewegende, aen de Heeren Ministers, ende hare principale Commisen bekend gemaect hebbende, deselve voorders voor de eere ende goedheyd aen my bewesen, bedankende, ende de saecke van de Provintie, waarover haer dickmael hadde moeyelijk gevallen, recommanderende, ende ben soo vervolgens den Moesel ende den Rhijn af, op den 11. deser alhier gearriveert, hebbende mijn aencomste dien avond aen den Heer President noch bekend gemaect.

Waer naer het des anderen daeghs U Ed: Mo: belieft heeft te ordonneren dat mijn verbael ende rapport by geschrifte soude overgeven, 't welck dan mits desen in alle onderdaenigheyd ende behoorlijk respect ben doende, biddende U Ed: Mo: dat mijne aangewende devoiren ten besten believen op te nemen.

Sire.

Les Etats de vostre province d'Utrecht se trouvent reduits a l'impossibilité de satisfaire aux demandes que Monsr. l'Intendant Robert continue de leurs faire pour la subsistance des troupes de Vostre Majesté, et estans entierement espuisés par les efforts qu'ils ont jusques a present faits pour satisfaire a ses ordres, et luy tesmoigner le zele et la passion sousmise qu'ils ont pour son service, se trouvent obligés d'avoir recours a Vostre Clemence, et de deputer Jean Louis Godin, Sr. de Maersbroeck, pour s'aller jeter aux pieds de Vostre Majesté, et luy remontrer treshumblement au nom de tous les habitans, l'estat pitoyable ou sa pauvre Province se trouve reduite par l'inondation des eaux, qui couvrent une partie du pays, l'abandonnement des peuples de la campagne, qui laissent la plus grande partie des terres sans estre cultivées, et tous les malheurs inevitables de la guerre, non obstant les soins et la vigilance de Monsr. le Duc de Luxembourg et de Monsr. le Gouverneur Stoppa. Ils esperent Sire, que Vostre Majesté aura assez de compassion de leurs miseres pour leurs continuer ses bontés, et leurs accorder la faveur qu'elle ne refuse a aucuns de ses sujets, de se faire informer particulierement de l'extreme misere, en la quelle ils sont prest de tomber, si Vostre Majesté ne leur fait la grace de les dispenser de contribuer a l'en-

tretien de ses troupes, jusques a ce que par les ordres et remedes que Monsr. l'Intendant s'efforce avec beaucoup de zele et d'application d'apporter a leur retablissement, les peuples soyent en estat de fournir les impots, et de faire valoir les revenus du pays. Ils continueront de faire a Dieu leurs tres-humbles prieres pour la santé et prosperité de Vostre Majesté et de sa Royale famille en qualité

Sire,

De Vostre Majesté

Les tres humbles et tres obeissants
et fidels sujets et serviteurs.

Les Etats de la Province d'Utrecht.

Fait en Vostre Province d'Utrecht,
le 2me Octobre 1672.

Mon Seigneur.

Nous avons jusques a present fait nostre possible pour executer les ordres qui nous ont esté donnés par Monsr. l'Intendant, et fournir les sommes excessives qui nous ont esté demandées de la part du Roy pour la subsistance de ses troupes. Les efforts que nous avons faits pour trouver de l'argent ont reduit la Province en un tel estat, qu'elle ne peut pas mesme survenir a payer le quart des frais ordinaires, et qu'il ne luy reste presque plus d'autre moyen pour tesmoigner a Sa Majesté le zele, et la passion qu'elle a pour son service et l'entiere sousmission pour ses ordres, que de faire continuellement des voeux pour sa prosperité, et d'avoir recours a sa bonté, et a sa clemence. Les miseres du peuple sont si pressantes, que nous avons creu qu'il ne suffisoit pas de vous en escrire, pour vous supplier Mon Seigneur de nous vouloir accorder vostre protection, et nous avons député Jean Louis Godin, Sr. de Maersenbroeck, pour vous la demander tres humblement, nous vous prions de luy procurer une response favorable, lorsqu'il va se jetter aux pieds de sa Majesté, pour luy représenter l'estat déplorable de la Province. Nous sommes persuadés Mon Seigneur, que si vous voulés l'escouter favorablement, et avoir compassion d'un pauvre peuple, qui implore vostre assistance, Sa Majesté aura la bonté de dispenser la Province de contribuer a l'entretien des troupes, jusques a ce que les grands soins et application de Monsr. l'Intendant l'ayent un peu établie. Il n'y a point d'efforts qu'elle ne fasse pour témoigner son zele, et la fidelité des le moment qu'elle en aura le pouvoir. Toute nostre esperance Mon Seigneur, ne consiste qu'en vostre bonté et vostre faveur, et nous ne tiendrons jamais que de vous les graces qu'il plaira a Sa Majesté, de nous accorder par vostre intercession, sans la quelle il nous seroit difficile d'en obtenir. Vous avez, Mon Seigneur, une parfaite connoissance des veritables miseres de la Province au sujet des quelles nous vous avons escrit plusieurs fois, et pouvés faire connoistre a Sa Majesté qu'elle a besoin de sa compassion, c'est de quoy nous vous conjurons tres instamment et de

croire que nous sommes avec beaucoup de respect,

Mon Seigneur,

Les tres humbles et tres obeissants
serviteurs.

Les Etats de la Province d'Utrecht.

Fait à Utrecht,
le 2me Octobre 1672.

Mon Seigneur est tres humblement supplié par le Sr. de Maersenbroeck, député des Etats de la Province d'Utrecht, de vouloir faire quelque reflexion aux nouveaux malheurs, qui arrivent journellement dans ladite Province, et qui achevent de la ruiner entierement, ainsi que ledit Sr. Député en a esté averti par lesdits Sr. Etats depuis son arrivé a Paris, et de trouver bon qu'il luy fasse connoistre l'extreme misere ou cette Province est reduite, et l'impossibilité dans la quelle elle est de pouvoir fournir pour la subsistance des troupes de Sa Majesté.

Je ne doute point que son Excellence ne se souvienne tres bien, que lors, que la Province d'Utrecht se soumit aux volontés du Roy, qui eut la bonté de luy accorder sa protection; Sa Majesté promit auxdits Etats qu'elle seroit exempte de tout pillage, et cependant on pille non seulement de temps en temps la pluspart des villages, mais on a mesme bruslé ceux de Bambrugge, Overmeer et Abcoude, qui sont des plus puissants de la Province, et qui faisoient une partie considerable de ses revenus.

Dailleurs il croit estre obligé d'avertir son Excellence, que quoy que Monsr. l'Intendant s'efforce de faire observer ses ordonnances, et d'apporter tout l'ordre necessaire pour faire que nul ne soit exempt de payer ses droicts ordinaires, ainsi qu'il a promis ausdits Etats par la transaction du 4 Octobre dernier, par la quelle il n'a pretendu exempter desdits droicts que les seuls bleds du Roy, et consenti que tout ce qui se leveroit, fust a la disposition desdits Sr. Etats. Neanmoins les oppositions continueles des officiers et des soldats font que ces droicts diminuent de beaucoup, et ce qui acheve d'accabler le peuple, c'est que par ordre de Monsr. l'Intendant, ou des Commandans, on exige aux portes des villes la quatrieme partie des denrées qu'on transporte dehors, et on acheve par ce moyen d'oster le peu de commerce qui restoit.

Monsieur l'Intendant a promis par la susdite transaction que moyennant la somme, que lesdits Etats s'offroient de payer aux coffres du Roy, la Province seroit exempte de toutes contributions et exactions militaires, et cependant, Mon Seigneur, on est forcé de vous représenter que, sous des pretextes frivoles, les Commandans de Woerden, Amersfort, Montfoort et Wijk, et quelques Commissaires des guerres contraignent plusieurs villages de la Province de contribuer, et de fournir des sommes assez considerables.

Ledit Sr. Député est aussi obligé de vous représenter la necessité qu'il a de suspendre l'execution de l'ordonnance de Sa Majesté du 6 Septembre dernier, par la quelle il est enjoint a tous ceux qui

possèdent des biens dans la Province d'Utrecht, de s'y retirer, à peine de confiscation, parce que les Etats des Provinces Unies en ont depuis fait publier une semblable, qui reduiroit ceux de la Province qui ont des heritages en Hollande aussi bien, qu'à Utrecht, dans la facheuse necessité d'estre ruinez, ou en Hollande, faute d'y aller, ou a Utrecht, s'ils abandonnoient, et d'ailleurs les Etats d'Hollande, et le Prince d'Orange n'accordant aucuns passeports a ceux qui se sont retirés chez eux, avant que la Province d'Utrecht ayt esté soumise au Roy, la pluspart se trouvent dans l'impossibilité de revenir a Utrecht, et d'obeir a la dite ordonnance de Sa Majesté.

On ne doute point Mon Seigneur, que vous n'ayez esté averty que par ordre de Mon Seigneur de Luxembourg et de Monsr. l'Intendant on a derechef coupé la digue du Rhin, et inondée la meilleure partie de la Province, de sorte que cette perte ne se pourra reparer que par des frais extraordinaires, tels que Vostre Excellence peut bien s'imaginer, puisque dans la saison d'hiver les eaux de la riviere croissant toujours, elle occupera plus de pais qu'elle n'avoit fait, et indommagera d'avantage le fonds. Toutes ces miseres Mon Seigneur, et celles, dont Vostre Excellence a desja esté importunée de la part de ce pauvre peuple, sont assez facheuses pour pouvoir exciter vostre compassion, et ledit St. Deputé espere qu'elles vous obligeront a les faire connoître au Roy, et le pressant besoin qu'il y a de remedier pour mettre les habitans en estat de se retablir, et de pouvoir jouir de leurs biens, et que vous ferez voir a Sa Majesté l'impossibilité dans la quelle se trouve presentement la Province de rien fournir dans ses coffres, étant absolument épuisée par les sommes qu'on a jusques a present exigé d'elle. Il est aussi necessaire Mon Seigneur, de vous faire sçavoir que les Catholiques contraignent extremement l'exercice de la religion reformée, en administrant publiquement leurs ceremonies et les sacrements, et que portans celui de l'eucharistie par les rues de la mesme maniere qu'on fait en France, ils pretendent obliger les reformés d'y porter le même respect, afin que Vostre Excellence prevoye les accidens qui peuvent de la arriver parmy le menu peuple, et y apporte tel ordre qu'elle jugera a propos.

Au Roy.

Sire.

Depuis que les Etats de votre Province d'Utrecht ont pris la liberté de faire remonter a Vostre Majesté par le St. de Maersbroeck, leur deputé, les extremes miseres, qui accablent la Province, et qu'ayant fait leurs derniers efforts pour luy témoigner leur zele, et leur parfaite obeissance pour ses ordres, ils sont absolument reduits a l'impossibilité de fournir a l'advenir les sources qui luy sont demandées pour son service, les malheurs et desolations sont tellement augmentez, que ledit de Maersbroeck l'assure, qu'elles exciteroient Vostre Majesté en avoir compassion si elle en estoit parfaitement informée. La plus grande, et la plus belle partie de la Province est inondée, l'autre est

inculte et ruinée des bestiaux, plusieurs villages sont entierement bruslé, la pluspart des paysans ont deserté, le reste est accablé par le logement des troupes, et en un mot, tous les peuples sont presque reduits a la mendicité, qui le seroit encore plus douce a supporter, que le cruel desespoir ou les reduit la rigueur de l'ordonnance, qui oblige le frere de trahir son frere, et separe les interets du pere d'avec ceux du fils, en condamnant ceux qui sont resté a Utrecht, a decouvrir les effets de leurs parens, qui se sont retirés en Hollande, pour les soumettre a la confiscation, et en permettant a tous les acclerats, et miserables, de ruiner qui bon leur semblera, sous pretexte de la recompense qui est promise aux denoncateurs, de l'avidité desquels, il n'y a point d'innocent qui se puisse garantir. Mais, Sire, ce qui acheve le comble des malheurs, c'est que l'estat, étant desja ruiné en general, on a trouvé moien de le faire souffrir dans les parties, qui sont encore un peu saines, et sous pretexte de faire contribuer les biens de ceux, qui se sont retirés de la Province, on s'adresse a ceux qui se sont soumis a Vostre Majesté, et sont restés sous sa protection, en exigeant d'eux des taxes tres extraordinaires qu'on leur fait payer avec la dernière violence.

Les articles qu'il avoit plus a Vostre Majesté d'accorder a la Province, lorsqu'elle a imploré sa protection, ne sont presque plus considerés. Les Etats n'ont plus l'autorité du gouvernement, puis qu'ils n'ont plus la disposition des impots. Les officiers de justice, les professeurs de l'université, et les Ministres de la Religion, ne pourront plus servir, puis qu'ils sont privés de leurs appointemens. Les debtes, et charges ordinaires ne sont point acquittées, puisqu'on en a retranché le fonds. Les privileges sont abolis, puisque les Etats ne nomment plus aux offices, et enfin toute la Province est dans une si grande consternation, que Vostre Majesté n'aura peutestre jamais lieu de donner de plus grandes marques de sa clemence, et de sa bonté, qui luy est necessaire pour tous ses sujets, qu'en soulageant un pauvre peuple, qui s'est soumis a Vostre Majesté avec tant de joye, et d'empressement, et qui tout plongé qu'il est dans un abisme de miseres, ne laisse pas de faire continuellement des voeux pour la santé et prosperité de Vostre Majesté, et de sa Royale famille.

Mon Seigneur.

Vostre Excellence est assez informé de la diversité des miseres qui accablent la Province d'Utrecht, et qui meritent d'exciter la compassion du Roy, et de vous trouver pour leur protecteur aupres de Sa Majesté. Il seroit inutile de vous en représenter tout le detail, et de vous redire les mesmes choses au sujet desquelles on vous a plusieurs fois importuné. Mais l'accablement nouveau qui est tombé sur ce pauvre peuple merite assez qu'on vous en fasse connoître la consequence. On a publié des ordonnances par les quelles on excite tous les mechans et malheureux, par le profit, promis aux denoncateurs, a ruiner a leur volonté tout ce qu'il y a d'honnestes gens dans la Province, et de fidels ser-

viteurs et sujets de Sa Majesté, puis qu'il sera a la disposition d'un chacun d'accuser son ennemy, soit sous pretexte de vengeance, soit par avarice, d'avoir recelé des effets de ceux qui se sont retirés en Hollande. De plus la rigueur qu'on exerce envers ceux, qui sont restés dans le pays paroist tout a fait extraordinaire, puis qu'on ne se contente pas de leurs faire payer les impositions que doivent de leurs biens, mais que sous pretexte qu'on aura un parent retiré en Hollande, on oblige les particuliers a payer des grandes taxes pour les absens, et on fait souffrir les innocens pour les coupables.

Le Sieur de Maersenbroeck, député de la Province, supplie tres humblement Vostre Excellence de faire reflexion a la consequence de ces rigoureuses ordonnances, et de vouloir représenter a Sa Majesté qu'il n'y a point de peuple sous sa domination plus miserable que celui d'Utrecht, quoy qu'il se soit soumis avec plus de joye et d'empressement, et tesmoigne chaque jour plus de zele pour son service que ne font ses peuples enciens et naturels sujets.

Copie de la lettre écrite a
Messieurs de Louvois et
de Pomponne.

De Paris le 21 May 1673.

Mon Seigneur.

Je ne me suis pas donné l'honneur de prendre congé de vous, lorsque la Cour partit de St. Germain, sur l'esperance que j'avois de la pouvoir suivre en Flandre, pour me rendre en suite a Utrecht, par la voye de Bruxelles, mais estant depuis informé du tres grand danger qu'il y a sur cette route, j'ay pris resolution de prendre demain celle de Metz, de quoy j'ay crue estre obligé de vous informer, en vous remerciant en mesme temps de toutes les bontés que vous avez tesmoignées aux interest de la Province d'Utrecht, pour les quels j'ay si souvent interrompu vos importantes occupations.

Je vous proteste, Mon Seigneur, au nom de la dite Province, qu'elle gardera une obeissance et zele inviolable au service de Sa Majesté, aussi bien qu'un ressentiment eternal de faveurs qu'elle a receu de vostre bonté, dont elle demande la continuation avec toute la sousmission imaginable.

Quant a moy, qui vous suis toute ma vie redevable des honneurs et bienfaits particulieres, je vous supplie de croire qu'il n'y a homme au monde, qui soit a vous plus veritablement, et avec plus de respect, que

Mon Seigneur,

Vostre tres obeissant et tres
humble serviteur.

De Maersenbroeck.

Copie de la lettre écrite a Messieurs
de Tourmon, principal Ministre de

Mon Seigneur de Pomponne et de Fresnoy, Conseiller du Roy, et principal Ministre de Mon Seigneur de Louvois.

De Paris le 23 May 1673.

Monsieur.

Je mande aujourd'hui, a Mon Seigneur le Marquis de Pomponne (le Marquis de Louvois) le dessein que j'ay de prendre mon chemin par Metz, pour me rendre ensuite par Cologne a Utrecht au plutost qu'il me sera possible, et que cela m'empesche l'honneur de prendre mon congé. Je vous supplie cependant, Monsieur, de vouloir continuer vos puissantes intercessions aupres de Mon Seigneur, pour les interets de la Province d'Utrecht. Et en second lieu je vous recommande ma personne, vous priant de me vouloir ayder a conserver les bonnes graces de Mon Seigneur, de qui j'ay receu des faveurs tres particulieres, en quoy vous obligerez celui, qui sera toute sa vie

Vostre tres humble tres obeissant
et tres obligé serviteur

De Maersenbroeck.

Vous me feréz un tres grand plaisir, si vous voulez prendre la peine de faire mes tres humbles baisemains a Messieurs Pascheau et Parel.

Pour Monsieur de Fresnoy:

a Messieurs Carpentier et Capatric.

Declaratie van onkosten ende betalinge overgelevert door Joan Louis Godin, Heer van Maersenbroeck, als Gedeputeerde Commissaris van de Edele Mogende Heeren Staten s'Lands van Utrecht aen Sijn Alderchristelijckste Majesteit, soo wegens sijn reyskosten, als andere nodige deboursementen ten dienste der Provintie in sijn voorz. qualiteit gedaan. 1672 ende 1673.

In den eersten hadde hy uytgegeven voor het inwisselen van goude specien tot de reyse, overmits den ontfangen niet als silver conde aentellen, de somme van 16-0-

Voor schuyt ende wagenvracht van Utrecht tot op Brussel, den wegh over Holland genomen hebbende, heeft hy uytgegeven volgens sijne aenteekeningen . 64-0-

Aen Pierre Cordier dit Champagne, voor dat hem sijn knechts ende bagagie te paert tot Parijs gebracht hadde, volgens quitantie betaelt de somme van . 225-0-

Item heeft hy tot Parijs ende aen't Hof voor het opmaecken, ende in't net schrijven van eenige placets ende memorien, ende om die te copieren, betaelt . . . 50-0-

Voor nieuw jaar giften aen de portiers ende dienaers van de Heeren Ministers, als oock somtijds om te facielder tot de audientie te geraecken, uytgegeven . . 80-0-

Aan Monsieur Cloothuys voor port van brieven en pacquetten van haar Edele Mogende, volgens drie distincte quitantien betaelt 101 - 19 - fransgeld.

Item noch aen den selven, voor zijn sorge ende moeyte voort bestellen van de voorz. brieven, ende voor die, welke onder zijn adres zijn herwaerts gesonden, vereert twee pistolen, makende met de bovenstaende somme te samen in hollands geld 103 - 0 -

Noch voor port van brieven, die in de voorz. pacquetten zijn geweest uyt andere plaetsen aen hem geschreven waren 50 - 0 -

Voor incopen van gasetten ende nieuwe tijdingen, brengh alhier 60 - 0 -

Item voor papier pennen ende andere gereetschap tot het schrijven nodigh 40 - 0 -

Item brengh alhier dat tot twee reysen, te weten eens wegens het overlijden van den jongen Hertogh van Anjou, ende voor de tweede mael over het afsterven van de Keiserinne, den rouw van het Hof, ten respecte van zijn commissie heeft moeten aennemen, de somme van 500 - 0 -

Voor koetsen ende calessen om af ende aen het Hof tot St. Germain ende Versailles, sijnde vijf mijlen, ende naer Compeigne, sijnde negentien mijlen van Parijs te rijden, als mede om binnen de Stad tot dienst ende uytvoeringe van sijne commissie te gebruycken.

Item om na Charenton, sijnde twee mijlen van Parijs, te kercke te rijden, heeft hy samen uytgegeven 1230 - 0 -

Voor't behouden van een camer aen't Hof (lopende ondertusschen de huire van camers binnen Parijs tot zijn laste) heeft hy uytgegeven. 325 - 0 -

Noch brengh hy volgens quitantie de somma van dertigh goude louisens, wegens seeckere diamanttrinh van hem op speciale ordre gecoft, ende tot dienst van de provintie aen't Hof vereert, dus hier 270 - 0 -

De reyse van Parijs tot Utrecht over Metz ende Ceulen heeft gecost, voor paerden, wagens ende schuytvrachten, als mede voor sooveel aen de douanes ende tollens betaelt heeft de somme van 327 - 0 -

Voor zijn equipagie, volgens haar Edele Mogende resolutie van den 17 October 1672, sijn hem toegeleght hondert ducats, dus hier 815 - 0 -

Voor zijn tractament, ofte daghged, ingevolge van de voorz. resolutie, word alhier gebracht thien gulden daeghs, monterende voor twee hondert ses ende twintigh dagen, afgereekent van den 22 October 1672, wanneer sijn afscheyt heeft genomen, en des anderen daeghs verdrocken is, tot den vierden May 1673, sijnde daeghs naar sijn overcomste, de somme van 2260 - 0 -

Haar Ed. Mo: hadden hem wel voor sijn equipagie toegeleght de somme van hondert ducats, dogh overmits hy over land meende te reysen, hadde daartoe sijn koets ende paerden gereet doen maken, ende sijn voorders van alles voorsien, 't welck daer naer, ter oorsaeke dat sijn wegh om veele consideratien over Holland moeste nemen, vruchteloos is geweest, ende hy sijn tot Rotterdam, Brussel en elders heeft moeten equiperen.

Oock neemt hy de vrijmoedigheyt om haar Ed. Mo: voor te houden dat sijne reyse over de seven maenden geduurt hebbende, hy in sijn wederkeeren, (het welck over 't Hof meende te doen) sijn tot die reys op nieuw heeft moeten equiperen.

Alle het welcke hy in schuldige onderdanigheyt aen haar Edele Mogende discretie is stellende.

Gelijck oock doet, 't geen hy heeft uytgegeven ter saecke van extraordinaris tractementen, ende defroyementen, die hy ten respecte ende ten dienste van de commissie heeft moeten doen.

Brengh oock ter discretie van haar Ed. Mo:, dat hy eenen klerck met hem genomen heeft, die de fransche tale spreeckt, om hem te dienen in't uytgeven van geld, in't doen boodschappen, copieren van brieven etc.

4. INSTRUCTIE voor Jean Louis Godin, Heer van Maarsenbroeck, als afgevaardigde van de Staten van Utrecht aan den Koning van Frankrijk. 9 October 1672.

Instructie voor den Here Jean Louis Godin, Here van Maarsenbroeck etc., van de Staten 's Lands van Utrecht als Commissaris gedeputeert aen sijn Alder-Christelijckste Majesteyt Louis de xiv. Coningh van Vranckrijk ende Navarre etc.

Den Heer van Maarsenbroeck sal sich op het spoedigste ende door de bequaemste en cortste wech vervoegen naer het Hoff van Vranckrijk.

Ende aldaer gearriveert sijnde, sonder tijt verlies op de gevoeligxste maniere trachten te werden geadmitteert by de Heeren Ministers, ende vervolgens by den Alder-Christelijcxsten Coninck.

1.

Ende onder een deductie van alle particularitey-
VERVOLG UTR. PLB. I.

ten van naedruck representeren de tegenwoordigen staet van de Provincie.

Hoe deselve soo jammerlick in al sijn deelen is geruineert, dat de inwoonders onmogelick enige extraordinaris schattinge of lasten souden connen opbrengen.

Dat van het platte land, vermits het selve t'eenemaal is gedevasteert, geen van de ordinaris tailles of impositionen connen werden betaelt of gevordert.

Dat oock niets van deselve uyt de cleyne Steden, ende seer weynich uyt de Stad van Utrecht kan worden getrocken.

Dat derhalve de Provincie naeuwelijcx machtich is, uyt alle hare tegenwoordige opkomsten te vinden en te betalen de oncosten die dagelijcx tot corps de guardes, vuyr ende licht in de selve, sentinel huizen ende andere behoeften van't Guar-

nisoen worden vereyscht, men laet staen om daer uyt te vervallen haer ordinaris lasten van onderhoud en reparatien van publicque wercken en gages van haer bedienden.

Dat hoewel de Coninck de goetheyt heeft gehad, van te permitteren dat de renten van de capitalen waer mede de Provincie is beswaert, souden werden voldaan, evenwel niet eene stuyver daer toe te vinden sal sijn.

Ende dat de ingesetenen, die van haer vaste goederen, vermits het platte land t'eenemael is bedorven, nu niets connen genieten, oock geen renten ontfangende, daarmede de consumptie en vervolgens de impositien daer op gestelt, meer en meer sullen en moeten comen te cesserem.

Sal oock voordragen, dat door de openinge in den Leekendijk gemaect, alle de weylanden, ende een groot gedeelte van de bequaemste bouwlanden en oversulx verre het meeste en beste gedeelte van de Provincie is geïnundeert. Ende dat de Heeren Intendant ende Hertogh van Luxemburgh daer van wel vóór het doen van de insnijdinge door de directeurs van den dijk sijn preadverteert geworden, maer dat deselve sulx of niet hebben believen te geloven, of gemeynt den dienst van den Coninck t'selve evenwel te vereyssen.

Dat daer uyt dan onwederspreckelick volghet dat het onmogelijk is, dat immers soo lange de Provincie is of blijft in de tegenwoordige ongelegentheyte, yets in de Cassa van den Coninck of tot onderhoud van desselfs trouppes can werden gecontributeert.

Ingevalle den Heer van Maerssenbroeck mochte te voren comen, dat men in plaetse van gelt te laten geven, de soldaten door de inwoonders soude connen doen onderhouden, sal verskeren, en met de argumenten, daartoe dienende vertoonen, dat deselve vernits hare armoede weynich dagen sulx souden connen uythouden, ende dat daer door de Stad en Steden ongetwijfelt souden worden geplundert en door moort en brant verwoest.

2.

Dat dewijl om de naegelegentheyte van Amsterdam en van Holland, als oock om andere redenen, consideration of occasien, veele luyden van tijt tot tijt in dese Provincie of Stad en Steden sijn komen wonen, die haer meeste goederen, of een groot gedeelte van dien, in Holland en andere naeburige landen hebben leggen, of door andere wegen of banden aldaer geattacheert sijn, by den Coninck, onder allegatie van de voorsz. en alle andere bedenckelicke redenen, trachten te verwerven vryicheyt voor de inwoonders van dese Provincie, om binnen seeckeren gelimiteerden tijt metter woon van hier te mogen vertrecken, en hare goederen te verkopen, mitsgaders d'effecten te transporteren.

3.

Dat oock om de voorsz. redenen, als mede om dat die gene die sich uyt dese Provincie hebben gectireert, veele of eenige van hare weerdigste meubelen hebben mede genomen, ende dat de Staten Generaal van de Geunierde Provincien, mitsgaders Sijn Hoogheyt, de Heere Prince van Oragne niet toe en laten, dat ymant wie het oock zy, uyt derselver district sich weder herwaerts mach begeven, veel min hare goederen overbrengen, ende dat oock

by deselve, by retorsie, by placacet daer tegen is gedaen een verbot als oock een bevel, dat alle die gene, die in die provincien eenige goederen sijn besittende, sich vóór het expireren van de maent October derwaerts sullen hebben te begeven, op pene van confiscatie van hare goederen, rasinge van huysen, ruine van plantagien en verdere penen, de Coninck sal werden gebeden om het Placacet of Publicatie tegens de uytgeweeckene, op den 6. September voorleden gearresteert, te willen houden buyten executie.

4.

Oock aan den Coninck suppliceren dat geen van de pointen, die het Zijne Majesteyt beliest heeft uyt sijne goedertierentheyte aen deso Provincie te accorderen, by sijne officiers en bedienden mogen werden verbrooken of overtreden.

5.

Dat dewijle het Sijne Conincklijke Majesteyt beliest heeft te beloven que l'exercice de la religion reformée, comme elle est enseignée presentement, l'Université et Ecoles soient conservées; by gevolge in de cleyne steden en op de dorpen, alwaer maer eene kercke is, deselve aen de gereformeerden mach werden gelaten, ende oock om deselve redenen ende dat tot Rhenen maer twaelf a dertien huysgesinnen van de Catholique religie sijn, de kercken aldaer, als de eenige sijnde, weder gegeven.

6.

Deselve sal oock in het vervolgen van dat point trachten te sonderen, of vermits men bericht is dat het incorporeren van den Dom tot Utrecht en van de groote kerck tot Amersfoort, buyten bevel of oock consent van den Coninck soude sijn ondernomen, met eenige apparentie van succes soude connen werden versocht, dat die voorsz. kercken weder aen de Gereformeerde mochten werden ingeruymt, en in plaetse van deselve in yder van die steden een andere kerck voor de Catholique geopent.

7.

Dat deselve oock sal elagen en reparatie of vergoedinge versoucken, dat daer de Coninck heeft believen te beloven que la Province, ville et villes ne soient point subject aux pillages ny obliges de la rachat, evenwel alle het vee van het platte land, ende goederen en meubelen uyt veele dorpen sijn vervoert en wechgenomen, volgens de lijste daer van gemaect.

Dat oock verscheyde Dorpen en Opgesetenen, als in de bijgevoegde memorie, brandschattinge en contributien sijn afgeperst.

8.

Ende aengesien het de Coninck oock beliest heeft que le Gouvernement de la Province, comme il est constitué a present, demeure en la mesme forme et aux mesmes personnes, aux quelles il est presentement et que les privileges et droits des trois membres de l'Etat, ville et villes d'Utrecht demeurent en leur entier, ende dat in deselve altijt, als een onverbrekelicke wet en ordre is gestatueert en gepractiseert, dat wel de soldaten in delictis communibus voor den rechter van de Provincie of Stad en Steden condon werden teregt gestelt, maer dat noyt de Borgers of inwoonders, in geen militaire dienst of eed sijnde, by den krijgsraed condon werden gecallangeert of geoirdeelt.

Oock van de goedertierenthey van den Coninck sal trachten te impetren, dat voortaan alle Borgers en Oppesetenen van de Stad, Steden en Provincie, sich komende te vergripen of over eenige fouten te werden beschuldicht, daer over voor haren ordinaris rechter, te weten Schepenen van Stad en Steden, of Hoff provinciael sullen moeten werden nengeklaegt ende ter judicature gestelt.

9.

Oock sal den Here van Maersbroeck soecken te vernemen, offer eenige hoope is, dat de beloften die de Marquis de Louvoys, ten versoucke van de Staten van den Lande van Utrecht (que les cinq Chapitres de Chanoines, l'Ordre teutonique et autres benefices ecclesiastiques demeurent en leur entier, comme ils sont a present et que tout les dictes benefices soient conservez aux presents possesseurs; — que les alienations des biens ecclesiastiques fait

jusque a cette heure soient tenus pour valides), op het Conincklike woort heeft gegeven van dat zijn Alder-Christelickste Majesteyt, om soeckere respecten, by schriftelicke acte Haer Ed: Mo: niet konnende vergunnen haer versoeck, echter dede versekeren niets daer van te sullen aenroeren, maer alles te sullen laten in zijn wesen en geheel soo 't selve tegenwoordich is, in geschrifte ende op een bondiger wijze van den Coninck soude connen worden verkregen.

Dat oock sal particuliere adresse en kennisso trachten te maecken met Monsr. Tourmond, commis van den Heere Pompone, en Monsr. du Fresne, commis van den Heere Louvois of soodanige andere van de bediende van de Ministers, als hy oirdelen sal het meeste te connen contribueren tot expeditie van de saecken hem aenbevolen. Gedaen te Utrecht den 9. October 1672. Ter ordonnantie etc.

5. VOORWAARDEN, *namens Koning Lodewijk XIV bij het bezetten der Provincie Utrecht toegestaan.* 26 Junij 1672.

Les points que l'on supplie que sa Majesté tres Chrestienne, plaise accorder a la Province d'Utrecht.

Que l'Exercice publicq de la Religion refformée, comme elle est enseignée presentement, l'Université et Ecoles soient conservées.

Accordé.

Que le Gouvernement de la Province, comme il est constitué a present demeure en la mesme forme et aux mesmes personnes aux quelles il est presentement, et que les privileges et droits des trois membres de l'estat, ville et villes d'Utrecht demeurent en leur entier.

Accordé.

Que la Cour de Justice et tous autres charges et offices par toutte la Province soient continuées aux personnes qui les possèdent a present.

Accordé.

Que toutes debtes, charges, Capitaux et rentes

qui sont hypotequées sur la Province, les villes et communautéz soient continuées.

Accordé pour tous ceux qui resteront dans les pays soubmis en l'obeissance de Sa Majesté.

Que la Province, ville et villes ne soient point subiect aux pillages ny obliger de le rachapter.

Accordé.

Que la Province, ville et villes ne soient point subject aux pillages ny obliger de les rachapter.

Accordé.

Que la Province, ville ny villes ne soient point données a quelque seigneur particulier.

Accordé.

Que la Province d'Utrecht puisse estre comprise aux tels traittez que les Estats Generaux pourroyent obtenir de Sa Majesté.

Accordé.

Fait au Camp de Wulphen le 26. Juin 1672. De Louvois.

6. PLAKKAAT *der Staten van Utrecht, waarbij de militairen, door deze Provincie bezoldigd geweest, namens Koning Lodewijk XIV gelaat worden hunne dienst binnen acht dagen te verlaten.* 20 Junij 1672.

PLACCAAT.

Door expres bevel van Zijn Alder-Christelycke Majesteit den Coninck van Vranckrijck, Lasten ende Ordonneren de Staten van den Lande van Utrecht, alle Militaire Personen gerepartieert geweest zijnde ter besoldinge deser Provincie, binnen acht dagen naer dat sy-luyden hier van kennisse sullen hebben

bekomen, den selven haren militairen Dienst te verlaten, en hun weder in de voorsz. Provincie te vervoegen, op poene van confiscatie van alle hare Goederen. Gedaen t'Utrecht den 20. Junij 1672. Was gearapheert: P. Ruysch, vt. Onder stont: Ter Ordonnantie van de Staten 's Landts van Utrecht. Getoeckent: C. v. Poll.

7. PUBLICATIEN *der Stedelijke Regering van Utrecht, namens de fransche bevelhebbers, met aanneming om alle wapenen ten Raadhuse der stad te brengen en daar in bewaring te laten.* 5, 9 Augustus, 4 September 1672.

PUBLICATIE.

Door expres bevel en ordre van den Heere Hartogh van Luxemborgh &c., als wegens zijn Alder-

Christelijckste Majesteyt, Gouverneur van de Stadt ende Lande van Utrecht, Wordt alle ende een yeder by desen strictelijck belast, dat sy haer Geweer, bestaende in allerley soorten van Roers, Hel-

lebaerden en Piecken, binnen den tijd van twee dagen, op deser Stads Raed-huys sullen hebben over te brengen, en aldaer in bewaringe te laten: Ende ingevalle yemandt daer-inne quame nae-latigh te zijn, ende den Hoochgemelte Heere Hartoch soude mogen goed vinden, daer op naerder ondersoek te laten doen, soo is de wille van de meer Hoochgemelte Hartoch dat een yeder gebreekege op yeder stuck van het voorsz. geweer, 't welck hy niet sal hebben over gebracht verbeuren sal een Rijxdaelder, en boven dien gehouden zijn de verswegen Wapenen als noch over te leveren als vooren.

Aldus gepubliceert van den Stadthuysse op den 5. Augusti 1672. In kennisse van my Secretaris.
J. Nieustadt.

WAERSCHOUWINGE

Door gereitereert Bevel ende Ordre van den Hertogh van Luxenborgh, &c. Word weder allen ende een yeder, die hun geweer volgens Publicatie van den 5. deser Maandt als noch op het Stads Raedt-Huys niet en hebben over-gebraght, ofte die een gedeelte van 'tselve hebben achter-gehouden, by desen wel strictelick belast, dat sy alle hare Wapenen by de gemelte Publicatie gementioneert, voor naast-komende Sondagh op het Stad-Huys sullen hebben over te brengen: op pene van een hondert Rijxdaelders by yeder Contraventeur op

yeder stuck geweer te verbeuren, boven thien Rijxdaelders ten behoeve van den Aenbrenger, ende niet-te-min als noch gehouden te blijven de verswegen ofte achter-gehouden Wapenen over te leveren.

Gepubliceert den 9. Augusti 1672.

WAERSCHOUWINGE

Door expres bevel en ordre van de Heer Gouverneur Stouppa, wordt by desen bekend gemaect, dat alle ende een yeder, die bevonden worden contrarie de laetste Publicatie van date den 9. Augusti 1672. eenigh geweer in hare huysen te verbergen, ende daer van achter-haeld zijnde, onvermogene zijn om de boete in de laetst-gemelte Publicatie te voldoen, dat deselve in sulcken gevalle aen den lijve sullen worden gestraft, en sullen daer van exempt zijn, die hare voorsz. Wapenen als noch van desen dagh aen 't Stadts Raed-huys komen over te brengen.

Dat mede die eenige Officiieren ofte Soldaten in haer huys hebben ofte logieren, niet en sullen vermogen de deuren van hare Huysen sulex te sluyten, dat die van binnen by d' Officiieren ofte Soldaten niet en soude kunnen worden geopent, op pene van drie gulden by contraventie yeder reyse te verbeuren.

Actum Utrecht den 4 September 1672. enz.

8. *PLAKKAAT van Koning Lodewijk XIV, waarbij den ingezelenen, die hunne woningen hebben verlaten, bevolen wordt voor het einde der maand terug te keeren. 6 September 1672.*

DE PAR LE ROY.

Sa Majesté estant bien informée que grand nombre d'habitans des pays nouvellement conquis par ses armées en Hollande ont abandonné leurs maisons, terres & heritages, & se sont retirez ailleurs. Et sa Majesté Voullant les obliger a y retourner, Ordonne & enjoint tres expressement aux propriétaires des dites maisons ainsy abandonnées, de revenir les habiter, & ce dans la fin du present mois pour toutes prefixions & delays, a peine le dit temps passé de confiscation de tous leurs revenus, & d'estre obligéz de fournir par chacun jour cinquante Florins, pour la subsistance des troupes de sa Majesté, à faute du payement des quels, leurs maisons & bois seront rasé & abbattües; Mande & Ordonne sa Majesté à ses Lieutenants Generaux, commandans ses troupes, estans ez dits pays conquis, comme aussy au Sieur Robert, Intendant de la Justice, Police en Finances sur iceles de tenir la main chacun a son esgard à l'exécution de la presente, Laquelle sa Majesté veut estre publiée & affichée par tout ou besoin sera; à ce qu'aucun n'en pretende cause d'ignorance; fait a Versailles le 6. Septembre 1672. Signe. Louis.
Et plus bas: Le Tellier.

VAN WEGEN DEN KONINGH.

Syn Majesteyt wel geïnformeert sijnde, dat 'er een groot ghetal Inwoonders van de nieuwelijx geconquesteerde Landen door zijn Arméen in Hollandt, haere Huysen, Landerijen, ende Erven hebben geabandonneert en verlaten, ende elders gere-tireert zijn, — Zijn Majesteyt willende haer verbinden om al daer weder te komen, Ordonneert ende gebiedt wel expresselijck aen de Bygenaers van de gesejde Huysen, alsoo geabandonneert sijnde, om daer weder te komen wonen, ende dat binnen het eynde van dese loopende Maendt, boven alle prefixien en uytstel, op poene dat die tijt verstreucken sijnde, confiscatie van alle haer inkomen sal wesen, en geobligeert sijn om yeder dach te verschaffen vijftich gulden tot onderhoudinge van de Troepen van sijn Majesteyt: en by faute van betalinghe van de selve, sullen haere Huysen worden gerasceert, en de Plantagien omgehouden; Gebiedt en ordonneert sijn Majesteyt aen sijn Lieutenants generael, Commandanten van sijn Troepen, sijnde in die geconquesteerde Landen, als oock aen de Heer Robert, Intendant, van de Justitie en Policie en Finantien over de selve, tot sijnen Regarde de hand te houden aen de executie van dese tegenwoordige, dewelcke zijn Majesteyt wil hebben gepubliceert en overal geaffigeert, daer sulx van noden sal wesen, op dat niemant eenige ignorantie pretendere. Gedaen tot Versailles den 6. September 1672. Was onderteyckent Louis. Ende leger stondt Le Tellier.

9. **PLAKKAAT** *der Staten-Generaal, waarbij den Ingezetenen die hunne bezittingen hebben verlaten en zich onder het gebied des franschen Koningz ophouden, bevolen wordt voor het einde der maand October terug te keeren. 27 September 1672.*

De Staten Generael der Vereenigde Nederlanden. Allen dengenen die desen tegenwoordigen sullen sien ofte hooren lesen, saluyt. *Doen te weten:* Alsoo den Koningh van Vranckrijk op den sesten dezer loopende maendt heeft doen emaneren seckere Waerschouwinge of Ordonnantie, daerby Syne Majesteyt ordonnaceert aen alle de Ingezetenen van de overheerde Provincien, die haer Huysen ende Wooninge hebben verlaten, ende haer in andere Quartieren onthoudende zijn, sich wederom voor de expiratie van de loopende maendt September in de voorsz. hare Huysen ende Wooningen in te stellen; op poene dat de voorsz. tijdt verstreecken wesende, alle hare inkomsten sullen werden gheconfisqueert, ende syluyden noch gehouden zijn tot subsistentie van sijne Majesteyts Troupes, voor yeder dagh dat sy naer den voorsz. ghepraefigeerden tijdt sullen uytblyven, te betalen een somme van vijftigh guldens; ende dat by faute van deselve betalinge, hare Huysen, Plantagien ende Bosschen sullen werden geraseert ende afgehouden. *Soo is,* dat Wy by retorsie daer tegens willende procederen, naer voorgaende ingenomen advis van Syne Hoogheydt den Heere Prince van Orange, goetgevonden hebben by desen Onsen Placate wel expresselijck t'ordonneren, te lasten ende te bevelen alle Persoonen, van wat qualiteyt of conditie die soudon mogen wesen, niemant uytgesondert, die hier te lande, ende binnen 't ressort van desen Staet eenighe Heerlijkheden, Huysen, Wooningen, Landen of andere vaste Goederen besitten, ende haer tegenwoordigh onder 't gebiet van den hoogstgemelten Koningh, of in de Plaetsen by syne Majesteyt geoccupeert, onthouden, datse haer voor den uytgangh van de aenstaende maendt October voor alle dilay in de voorsz. hare Heerlijkheden, Huysen, Wooningen, Landen of andere vaste Goederen, immers binnen 't ressort ende onder 't ghebiet van desen Staet sullen hebben intestellen en te begeben; op poene dat den voorsz. tijdt verstreken

wesende, het inkomen van alle deselve Goederen ten behoeve van de gemene saecke sal werden aengeslagen ende geconfisqueert; ende dat de niet comparerende ende gebreeckige daer en boven gehouden sullen zijn tot subsistentie van 's Lands Militie, voor yeder dagh dat sy naer den voorsz. geprefigeerden tijdt sullen uytblyven, te betalen een somme van vijftigh guldens, ende dat by faute van soodanige betalinge, hare Huysen, Plantagien ende Bosschen sullen werden gheraseert en afgehouden. Interdicerende voorts alle Ingezetenen deser Landen, als mede die gene die haer onder 't ressort van den Staet onthouden, haer naer de Landen onder de gehoorsaemheyt ende 't ghebiet van den meer-hoogst-ghemelten Koningh gehoorende, of by Syne Majesteyt geoccupeert, te begeben. Ende opdat niemandt hier van ignorantie en pretendere, maer een yegelijk weten moge waer naer sich te reguleren, ende hem voor schade te wachten, ontbieden ende versoecken wy de Heeren Staten, Stadthouderen, Gecommitteerde Raden, ende Gedeputeerde Staten van de respective Provincien, lasten ende bevelen voorts de Hoven van Justitie, midtsgaders de Officieren ende Magistraten in de Landen, Steden en plaetsen immediatelijck resorтерende onder de Generaliteyt, te besorgen, dat desen onsen Placate aenstondts alomme naer voorgaende klock-geslagh werde gepubliceert, uytgheroepen ende geaffigeert ter plaetse daer men ghe-woon is publicatie, uytroepinge en affictie te doen. Aldus ghedaen ende gearresteert onder onsen cachette, Paraphure ende de Signature van onsen Griffier; In den Hage op den seven-en-twintighsten September 1672. Was gearapheert: Isbr. van Vierssen, vt. Onderstondt: Ter Ordonnantie van de hoog-gemelte Heeren Staten Generael. Geteckent: J. Spronssen. Zijnde op 't spatium gedrukt het Cachet van haer Hoogh Mog. op een rooden Ouwel, overdeckt met een Papieren ruyte.

10. **PLAKKAAT** *van den Intendant van Koning Lodewijk XIV, aangaande de betaling der middelen en imposten in den Lande van Utrecht. 7 October 1672.*

Louis Robert, Conseiller du Roy, en ses Conseils, Intendant de Justice, Police, et Finances, dans toutes les Places et Pays nouvellement conquis par Sa Majeste sur les Hollandois.

Louis Robert, Raed des Conincks, Intendant van de Justicie, Politie ende Financie, in alle de Plaetsen ende Landen onlanghs by sijne Majesteyt geconquesteert van de Hollanders.

Sur la remontrance qui nous a esté faite, que plusieurs personnes fraudent sous divers pretextes les droits et imposts ordinaires des Villes et Province d'Utrecht, en sorte, que la recepte desdits droits ne monte plus qu'a fort peu de chose, ce qui est extrêmement prejudiciable au bien public et aux intentions du Roy, et estant tres important d'arrester le Cours d'un pareil abus. Il sera d'oresnavant et a commencer de cejourd'huy réglé et estably, que nulles sortes des personnes de quelque

Op de Remonstrantie aen ons gedaen, dat veele Luyden onder verscheyden pretexten defrauderden de Ordinaris Middelen en Imposten van de Stadt, Steden ende Lande van Utrecht, invoegen dat den Ontfangh van de voornoemde Middelen niet dan seer weynigh komen te bedragen, welke saecke ten uystersten nadeelich is aen het gemeenebeste, alsmede aen de intentie van den Coningh: En dewijle seer important is dat de loop van soodanige abuysen worden gestuyt. Soo Is, by dese geor-

qualité et condition qu'ils puissent estre, soit Soldats, Cavaliers, Officiers ou autres ne seront exempts du payement d'aucun des droits et Imposts ordinaires qui se levent dans les Villes de cette Province. Deffendant tres expressement a tous qu'il appartiendra de se saisir d'aucune voye directe ou indirecte pour frauder lesdits droits, a peine de confiscation d'amende a ceux qui seroient surpris y contrevenant, bien entendu que Messieurs des Etats ou les Bourguemestres et Eschevins tiendront la main a ce qu'il se vende et debite de la Bierre moyenne d'une bonne qualite, et a un bon prix et raisonnable pour l'usage des Soldats. Fait a Utrecht le 7. jour Octobre 1672. Robert.

donneert en gearresteert, om van nu af aen in 't werck gestelt te worden dat geen Personen van wat qualiteyt ofte Conditie die souden mogen wesen, het sy Officiers, Ruyters, Soldaten, nochte eenige andere vry ofte exempt sullen wesen van de betalinge van eenigho Ordinaris Middelen ofte Impositien, die in de Stadt en Steden deser Provincie worden geheven. Interdicerende wel expresselijk aen alle de geene die sulcx aengaet yets directeljk ofte indirecteljk by de handt te nemen, tot defraudatie van de voorsz. Middelen ofte Impositien, op pene dat yeder Contraventeur verbeuren sal de penen en boeten by de Ordonnantie gestatueert: wel-verstaende dat de Heeren Staten, Borgemestren en Schepenen sullen besorgen dat het Dunne Bier, 't welck alhier wordt uytgeslagen, voortaan gebrouwen worde tot een behoorlijke swaerte ofte qualiteyt naer advenant de prijs ten behoeve van de Soldaten. Gedaeu t' Utrecht den seveden Octobris 1672. Robert.

11. PLAKKAAT van den Intendant van Koning Lodewijk XIV, waarbij de aangifte wordt bevolen van hetgeen aan personen behoort wier goederen verbeurd verklaard zullen worden. 3 November 1672.

Op het geen ons verthoont is, dat verscheide particuliere inwoonders van de steden, vleecken, ofte dorpen, gelegen onder het gebiedt van den Koning, by haer verbergen eenige granen, meubelen, oft andere goederen, toebehoorende soodanige personen, wiens goederen geconfisqueert zullen worden, by gevolg van d'Ordonnantien van den Koninc den gepubliceert op dat subject, ordonneren wy aen alle personen van wat qualiteyt of conditie sy soude mogen weesen en die by haer soude mogen ingenomen hebben, diergelijke meubelen, ofte eenige goederen, tselvige aen te geven sonder iets te verswijgen, binnen den tijt van acht dagen sonder uytstel, en bekent te maecken aen de Com-

missarissen van den Oorlog, die tot dien eynden gestelt en genomineert sijn door onse order van den October, verclaerende dat allen diegeenen, d'welcken in gebreecken sullen blijven binnen 8 daegen geen verklaringe te doen van de geseyde meubelen en andere goederen die by haer sijn ingenomen, gecondemneert sullen worden in een dubbelde boeten van de waarde van de geseyde meubelen en andere goederen, en op dat niemant geen oorsaeck van eenige ignorantie pretendere, so hebben wy geordonneert dat dese tegenwoordigen sal worden gepubliceert en geaffigeert waer sulcks van nooden sal wesen, gedaen binnen Utrecht den 3. November 1672. Robert.

12. PUBLICATIE namens den Gouverneur van Utrecht, met bevel tot aangifte van de namen der ingezelenen van Utrecht en bij hen vernachtende vreemdelingen en met verbod om zijdgeweer te dragen. 29 Januarij 1673.

PUBLICATIE.

Wort by desen door ordre van den Heer Gouverneur Stoppa, gelast, aen alle ende een yder Borger en Ingeseten deser Stadt, dat sy binnen vier-en-twintigh uyren na de publicatie deses, aen de Schouten van hare respectieve gebuerten schrifteljk sullen hebben op te geven de namen van alle Mans en Vrous personen, als mede van de Kinderen boven de twaelf jaren oud sijnde, doch beneden de twaelf jaren alleenlijk het getal van dien, welke t'haren huysc sijn: Ende vorders geordonneert, dat yder van de voornoemde Schouten, daer uyt een pertinente memorie sal formeren, ende deselve voor naest-komende Dijnsdagh avond, aen den wel gemelte Heer Gouverneur doen verhandreyken.

Ende ingevalle na desen eenigh persoon van buyten in de Stadt komende, by ymand van de

Borgers ofte Ingesetenen komt te vernachten ofte te logeren, dat alsdan de bewoonder ofte bewaerder van 't selve huys, de Naem, woon-plaets, en logement van de voorsz. in-gekomen persoon, aen den meer gemelten Heer Gouverneur by geschrifte sal hebben bekent te maken, op pene van een duysent Rijxdaelders by den Contraventeur te verbeuren.

Ende wort vorders door ordre als vooren alle ende een yder by dese geinterdicteert, eenigh zijdgeweer of degen te dragen, op pene van hondert Rijxdaelders by yder contraventeur te verbeuren, ende op lijf straffe in cas van onvermogenheit: Welverstaende dat hier van exemt sullen sijn de Leden van Staten, als mede de Edel-huyden.

Ende sal het vijfde part van alle de voorsz. boeten komen ten behoeve van den aen-brenger.

Aldus gepubliceert van 't Raed-huys der Stadt Utrecht, den 29. January, 1673. In kennisse van my, J. Nieustadt.

15. **PLAKKAAT** *der Staten-Generaal met verbod aan de Ingezetenen om hunne huizen enz. onbewoond te laten en in plaatsen te verblijven door de Franschen bezet, enz. 1 April 1673.*

De Staten Generael der Vereenighde Nederlanden, Allen den geenen die desen sullen sien ofte hooren lesen, Salut. Doen te weten, Alsoo den Koningh van Vranckrijk op den sesten September seshien hondert twee en tseventigh, heeft doen emaneren seekere Waerschouwinge of Ordonnantie, daer by Syne Majesteyt ordonneert aen alle de Ingezetenen van de Overheerde Provincien, die hare Huysen ende Wooningen hebben verlaten, ende haer in andere Quartieren onthoudende zijn, sich wederom voor de expiratie van de voorschreve Maendt, in de voorschreve hare Huysen ende Wooningen in te stellen, op poene dat, den voorschreven tijdt overstreecken wesende, alle hare Inkomsten souden werden gheconfisqueert, ende syluyden noch ghehouden zijn tot subsistentie van Syne Majesteyts Troupes, voor yder dagh, dat sy naer den voorschreven gheprefigeerden tijdt souden uytblijven, te betalen eene somme van vijftigh guldens, ende dat by faute van de selve betalinge, hare Huysen, Plantagien en Bosschen souden werden gerasceert ende afgehouden; ende dat niet alleen den hoogst-gemelten Koningh zedert de voorschreve rigoureuse Waerschouwinghe ofte Ordonnantie, soo niet alomme, immers hier ende daer voor 't meerendeel heeft doen executeren, nemaer oock dat eenighe baetsoeckende Menschen in de voorschreve Overheerde Provincien haer noch onthoudende, derven ondernemen de principaelste ende erghens anders toe noodighe ende dienstige Materialen van de gerasceerde Huysen, oock het Hout van de gheruineerde Plantagien ende Bosschen, voor een gheringe ende vyle prijs in te koopen, ende tot haer eygen profijt ende voordeel t'appliceren ende te ghebruycken. Soo ist, Dat Wy naer resumptie van Ons retorsionele Placcaet van den seven en twintighsten September seshien-hondert twee en tseventigh, ende voorgaende ingenomen advis van Sijn Hoogheydt den Heero Prince van Orange, daer tegens willende procederen, goetgevonden hebben by desen Onsen naderen Placcate, wel expresselijk te ordonneren, te lasten ende te beveelen alle Persoonen van wat qualiteyt ofte conditie die souden mogen wesen, niemandt uytgesondert, die hier te Lande ende binnen 't ressort van desen Staet, eenige Heerlijkheden, Huysen, Wooningen, Landen ofte andere vaste Goederen besitten, ende haer jegenwoordigh onder 't ghebiedt van den hoogst gemelten Koningh, ofte in de Plaetsen by Syne Majesteyt geoccupeert, onthouden, datse haer voor den uytganck van de loopende maendt Aprilis, ten uyttersten half Mey naestkomende, voor alle dilay in de voorsz. hare Heerlijkheden, Huysen, Wooningen, Landen, ofte andere vaste Goederen, immers binnen 't ressort en onder 't ghebiedt van desen Staet sullen hebben in te stellen, ende te begeven, op poene, dat den voorsz. tijdt overstreecken wesende, het inkomen van alle de selve Goederen, ten behoeve van de gemeene sœcke sal werden aen-gheslagen, ende geconfisqueert, ende dat de niet comparerende ende gebreeckige daer en boven ghehouden sullen zijn, tot subsistentie van 's Landts Militie voor

yeder dagh dat sy naer den voorschreven geprefigeerden tijdt sullen uyt blyven, te betalen een somme van vijftigh guldens, ende dat by faute van soodanige betalinge, hare Huysen, Plantagien ende Bosschen sullen werden gerasceert, ende afgehouden. Waerschouwende voorts wel expresselijk de voorschreve baetsoeckende Menschen, haer in de voorschreve Overheerde Provincien noch onthoudende, die albereyds hebben derven ondernemen, ofte noch souden mogen onderstaen, de principaelste ende ergens anders toe noodighe ende dienstige Materialen van de aldaar gheruineerde Huysen, ende het Hout van de gheruineerde ende afgekapte Plantagien ende Bosschen in te koopen, ende tot haer eygen profijt ende voordeel t'appliceren ende te ghebruycken, dat Wy ghemeynt ende geresolveert zijn ende blyven, in cas syluyden t'eenigen tijde wederom onder 't ghebiedt ende de gehoorsaemheydt van desen Staet, door Godes genadigen zegen mochten komen te geraecken, hun viervout ten behoeve van de Geinteresseerden effective te doen furneren, 't geene sy voor de voorschreve Materialen ende afgehouden Hout, albereyds hebben uytgeloofd ende betaelde, of noch souden mogen komen uit te looven ende te betalen, ofte wel andersints naer ghelegentheydt van tijden ende saecken het equivalent van 't voorschreve viervout te verhalen aen de vaste ofte andere Goederen die de voorschreve baetsoeckende Menschen hier te Lande in eygendom souden mogen hebben, ende 't genot daar van trecken ende ontfangen. Interdicerende wyders van nieuws alle Ingezetenen deser Landen, als mede die geenen die haer onder 't ressort van den Staet onthouden, haer naer de Landen onder de gehoorsaemheydt ende 't ghebiedt van den meer-hoogst-gemelten Koningh gehoorende, ofte by Syne Majesteyt geoccupeert te begeven, ofte eenige Gelden ofte Penningen derwaerts te senden, ofte doen senden, directelijk of indirectelijk in eeniger manieren. Ende op dat niemandt hier van ignorantie en pretendere, maer een yegelijk weten moge waer nae sich te reguleren, ende hem voor schade te wachten, Ontbieden ende versoecken Wy de Heeren Staten, Stadthouderen, Gecommitteerde Raden, ende Gedeputeerde Staten van de respective Provincien, Lasten ende beveelen voorts de Hoven van Justitie, midtsgaders de Officiere ende Magistraten in de Landen, Steden ende Plaetsen immediatelijk ressorterende onder de Generaliteyt, te besorgen dat desen Onzen Placcate aenstondts alomme naer voorgaende klock-gheslach werde ghepublicceert, uytgeroepen ende geaffigeert ter plaetse daer men gewoon is publicatie, ytroepinghe ende affictie te doen. Aldus gedaen, gearresteert, gerenoveert ende geamplieert onder Onsen Cachette, Paraphure, ende de Signature van een van Onse Grifftiers, In den Hage den 1. Aprilis 1673. Was geparapheert: Isbr. van Vierssen, vt. Onder stondt: Ter Ordonnantie van de hooghgemelte Heeren Staten Generael. Geteeckent: J. Spronssen. Zijnde op 't spatium gedrukt het Cachet van haer Ho. Mog. op een rooden Ouwel, overdeekt met een Papieren Ruyt.

14. WAARSCHUWING van de Staten van Utrecht tot betaling van den aanslag in de Contributie aan den Intendant des Konings beloofd. 16 April 1673.

WAERSCHOUWINGE.

De Staten van den Lande van Utrecht, t'haarer grooter verwonderinge bevindende, dat het geene, waer mede de Inwoonders der Stadt Utrecht respectivelijk zijn aan-geslagen in de redemptiepenningen van de Contributie over de Maanden Januarius, Februarius, Maert, ende April deses Jaers aen den Heere Intendant beloofd, onsengesien Haer Ed: Mog: voor-gaende Waerschouwinge van den vijftden deser, by veele seer traeghlijk wert betaelt: Soo ist, dat Haer Ed: Mog: allen

ende een yegelijk, die tot noch toe in ghebreecke zijn gebleven haare quote in de voorsz. contributie te betaalen, mits-desen wel ernstelijk hebben willen waerschouwen, dat zy-luyden sonder faulte de selve haare quote uytterlijk voor den 21. deser Maendt komen betalen, alsoo de Gebreeckige als dan aen den Heere Intendant over-gelevert, ende wegens denselven ge-executeert sullen worden. Gedaeu t'Utrecht den 16. April 1673. Was gepara-pheert, E. de Weede, vt. Onder-stondt: Ter Or-donnantie van de Heeren Staten 's Lands van Utrecht. Was geteeckent, C. V. Poll.

15. REGLEMENT door den Hertog van Luxemburg, Luitenant Generaal van 's Konings legers, vast-gesteld, waarnaar de Fransche troepen sich in de Stadt en Voorsteden van Utrecht zullen gedragen. 22 Julij 1673.

Le Duc de Luxembourg et de Piney, Pair et premier Baron Chrestien de France, Souverain d'Aigremont et de Luxe, &c. Lieutenant General des Armées du Roy, et Commandant dans les Villes et Province d'Utrecht et lieux en dependans.

Den Hartogh van Luxemborg en van Piney, Pair en eerste Christen Baron van Vranck-rijk, Souverain van Aigremont en Luxe, etc. Lieutenant Generael van 's Conings Legers, en Commandant in de Stadt en Provincie van Utrecht ende andere on-derhorige plaetsen.

Reglemens que Nous ordonnons estre gardés par les troupes, qui logent tant dans la Ville que dans les Fauzbourgs.

Reglementen die wy bevelen dat sullen waar-genomen worden door de Troupen dewelcke soo in de Stadt als in de Voorsteden logeeren.

Que les Officiers seront obligés de se contenter d'un Lict pour eux, et d'un autre pour leurs Valets, avec les Fournitures necessaires pour les dits licts, sans que leurs hôtes soient obligés de leur donner autre chose.

Dat de Officieren geobligeert sullen zijn haer te genoeghen met een Bedde, ende een voor hunne Knechts, nevens de noodt-wendige toebehoorens der selve Bedden, sonder dat hunne Hospes sullen gehouden zijn hen-lieden eenige andere dingen te geven.

II. Que dans les Maisons, où il n'y a que trois Soldats, on ne fournira qu'un seul Lict.

II. Dat in de Huysingen alwaer maer drie Soldaten gelogeert sijn, men niet meer als een Bed sal moeten geven.

III. Que les Soldats pourront se servir du Feu que le Maistre fait dans la Maison, et de la Lumiere dont il se sert, sans rien demander davan-tage.

III. Dat de Soldaten het vuer van den Huys-weerd in het Huys sullen mogen gebruycken, ende het licht dat hy selfs ghebruyckt, sonder yets meer te moghen eysschen.

IV. Que tous les malades et blessés seront ostés des maisons des Bourgeois, et portés dans les Hospiteaux.

IV. Dat alle de Krancken en gequetsten sullen uyt de huysen der Borgers worden genomen, en in de Gast-huysen gebracht.

V. Que les Bourgeois ne seront point obligés d'ouvrir la porte aux Soldats, qui logent dans leurs maisons, et qui y voudront entrer après la retraite battuë dans chaque Quartier, et que si les Bourgeois ne vouloient ouvrir leurs portes aux Soldats logés dans leurs maisons, les Soldats ne feront aucune violence pour y entrer, mais s'en iront au plus prochain Corps-de-garde s'en plaindre à l'Of-ficier qui y commande, qui fera ce qu'il jugera à propos la dessus.

V. Dat de Borgers niet ghehouden zijn de deur te openen voor de Soldaten die in hunne Huysen woonen, ende die in de selve sullen willen zijn na 't slaen van de retraite in yder Quartier, ende indien de Borgers voor 't slaen van de retraite de deur voor de Soldaten niet opendoen wilden, de Soldaten sullen in dien gevalle geen geweld doen om daer in te wesen, maer sullen na de naeste Corps de garde gaen daer over klagen aen 'den Officier van de Wacht, dewelcke daerin sal doen, 't gunt hy 't beste sal oordelen.

VI. Il est defendu tres-expressément aux Offi-ciers et aux Soldats, d'entreprendre de loger dans aucune maison, sans avoir un Billet en due forme signé par le Sr. de la Planche; Et les Bourgeois

VI. Men verbiedt wel expresselijk de Officieren so wel als de Soldaten sich te onderwinden te gaen in eenigh Huys logeeren sonder een Billet te heb-ben in behoorlijkce forme door Monsieur de la

ne seront obligés de recevoir chez eux aucun Officier ny Soldat sans un tel Billet.

VII. Il est deffendu aux Officiers et aux Soldats d'endommager les maisons, tant de la Ville, que des Fauxbourgs, d'enlever ny oster les Planchers, les Toits, les Portes, les Fenestres, les Hauts vents, ny Bancs ou Sieges, devant les Maisons, tant de bois, que de pierre.

VIII. Il est deffendu aux Soldats, de couper, ny d'enlever les Arbres-Fruitiers, ny ceux des Allées qui sont à la campagne, ou dans les advenües des maisons.

IX. Il est deffendu aux Soldats, de donner aucun empeschement aux Bourgeois dans leur trafic ou mestier, et particulièrement aux Cordiers, Faiseurs de méche, Charpentiers, et généralement à aucun Artisan quel qu'il soit.

X. Il est deffendu aux Officiers et aux Soldats, de troubler, maltraiter, ny empescher en aucune sorte les Matelots et les Batteliers d'aller par tout où ils voudront, et il est permis et ordonné, que toutes les Barques et Batteaux venans des lieux et villages de cette Province, ou retournans de cette Ville en leurs villages, pourront aller et venir sur toute seureté, sans recevoir aucun trouble ny empeschement.

XI. Il est deffendu à tous Cavaliers, Soldats et Valets, de faire aucun dégast dans les Bleds, et de rien prendre à la Campagne que les simples Fourrages, et si les Paysans trouvent quelqu'un qui leur veuille prendre autre chose que le Fourrage, ils les empescheront, et les arrêteront s'ils peuvent, et viendront incessamment nous en porter les plaintes.

XII. Il est aussy deffendu à toute sorte de Soldats, sur peine de punition corporelle, de passer les limites qui sont posées hors des Fauxbourgs aux environs de cette Ville, sans un Billet des Commandans des Corps, ou des Capitaines.

Nous voulons et ordonnons que toutes les susdites Ordonnances soient affichées en Francois et en Flaman en plusieurs endroits de la Ville et des Fauxbourgs, afin qu'aucun n'en pretende cause d'ignorance, et si quelqu'un contravenient à aucune de ces Ordonnances, il en sera fait un chastiment exemplaire, suivant l'exigence du cas. Faict à Utrecht le vingt et deuxiesme jour du mois de Juillet 1673. Estoit signé, Montmorancy Luxembourg.

Planche onderteekent: Ende de Borgers sullen niet geobligeert zijn eenich Officier noch Soldaet sonder sodanich een Billet in te nemen.

VII. Men verbiedt d' Officiers ende Soldaten geen schade te doen aen de Huysen noch in de Stadt noch in de Voor-steden, de Zolderingen, Daecken, Deuren, Vensters, Luyven noch Stoeppen ende Bankken voor de Huysen soo van steen als van hout wech te nemen of t'ontdragen.

VIII. Den Soldaten wort verboden vruchtbare bomen af te houwen of wech te dragen, noch die Bomen die op het veldt in Lanen staen, noch die in de toegangen der Huysen geplant zijn.

IX. Men verbiedt de Soldaten eenige verhinderinge te doen in de Huysen der Borgers omtrent hunne neering ende ambacht, ende insonderheyd de Lijn- ende Lontdrayers, Timmer-Luyden, ende generalityk aen geene Arbeyts-lieden hoedanich deselve mogen zijn.

X. Men verbiedt alle Officiers en Soldaten t'ontrusten, mishandelen ofte te verhinderen op eeniger wijze de Schippers ende Schuytvoerders datse overal heenen varen daer se willen: En wort toe-gestaen en geordonneert dat alle de Schepen en Schuyten komende uyt de plaetsen en dorpen van dese Provincie na dese Stadt, ende keerende uyt de Stadt na hunne Dorpen, sullen in alle sekerheyd mogen gaen en komen, sonder enige verhinderung nog versteurnis t'ontfangen.

XI. Men verbiedt alle Ruyters, Soldaten ende Knechten eenige schade te doen in het Graen, of eenich dingh van het veldt wech te nemen, als alleenlyk het simpel Fourage; Ende soo de Boeren yemandt vernemen die yets anders wil wech draghen als het Fourage, sullen deselve verhinderen en arresteren soose kunnen, ende sullen allent' halven hunne klachten an Ons komen doen.

XII. Wort oock verboden aen alderley Soldaten op pene van Lijf straffe de Limiten te passeren, dewelcke gestelt zijn buyten de Voorsteden, en ontrent dese Stadt, sonder Biljet van den Commandant des Corps, ofte Capiteyns.

Wy willen ende ordonneren dat alle de geseyde Bevelen sullen in 't Fransch ende Nederduytsch op veele plaetsen in en buyten de Stadt aengeplackt worden, op dat niemant oorsaeck van onkunde des aen-gaende voor-wende: Ende indien yemandt eenige deser Ordonnantie contravenieert, deselve sal exemplaerlyk na eysch der saken gestraft worden. Gedaen binnen Utrecht den 22. Julij 1673. Getceekent, Montmorancy Luxembourg.

46. ORDONNANTIE van den Intendant Robert, aangaande de biljetten van vrijdom der Imposten op de wijnen en lieren aan de militairen toegestaan. 28 Augustus 1673.

Puis que l'on trouve, que les billets d'exemption des Imposts, mis sur les vins et bierrres, accordez au proufit et pour la subsistence de la milice sont portez a vendre et sont vendus mesme journellement aux brasseurs, marchands de vin, Cabarettiers et autres gens particuliers qui ne sont privilegiés d'aucune exemption des Imposts, et que l'on en donne souventefois par abus des billets a des personnes qui ne doivent avoir la jouissance d'une telle exemption, qu'aussy quelques Officiers en pre-

tendent une double exemption. Le tout tendant a la ruine totale desdits Imposts. C'est pourquoy que les suivans points sont arrestez pour prevenir et redresser telles fraudes.

1.

Premierement l'on baillera dans la Secretarie de cette ville un estat de tous les Officiers tant d'infanterie que de cavallerie, qui icy en garnison, avec expression, dans quel Regiment ils sont.

2.

Que dorénavant on ne baillera des billets d'exemption aux Lieutenants, sous Lieutenants, Portenseignes, Sergeants et pareilles bas Officiers, parce qu'ils sont compris (selon le reiglement) dans le billet accordé au Capitaine.

3.

Que pareillement l'on fera un estat apart des personnes, qui dependent des courts ou hostels respectifs auxquels on doit accorder exemption d'impôt.

4.

Comme de mesme des Officiers de l'artillerie de l'Hospital et de Magazins.

5.

Qu'il ne sera donné des billets aux personnes militaires qui ne sont de la garnison de cette ville ny a tels qui ne sont en actuel service militaire.

6.

Que tous les billets devront contenir le nom du Marchand de vin ou brasseur, ou lon acheptera du vin ou de la bierre, aussy du logis ou logement des Officiers respectifs ou lon le porte.

7.

Que les Receveurs de l'Impost ne seront obligéz d'accepter les billets des Marchands de vin, ou Cabarettiers en payement de l'Impost, mais seulement en rabat de leur sonde, a condition qu'ils verifient, que les Officiers a qui ont apertenus les billets ont acheté le vin chez eux.

8.

Comme ils ne seront obligéz de passer des billets aux bourgeois, que seulement tels qui sont accordéz au proufit des Officiers logez chez eux.

9.

Que pareillement ils ne devront accepter des billets plus vieux que quatre jours.

10.

Que de plus les batteliers tant de Cologne que ceux qui menent icy des provisions pour l'armée du Roy, seront obligé de faire rapport de la quantité de ce qu'ils ont embarqué et de leurs noms et qualitez comme aussy des places, ou ils feront la decharge, ou des caues, dans lesquelles ils meneront les denrées.

11.

Que les marchands de vin et brandevin, qui vendent en gros et ont leurs caves sous les maisons de l'appotecaire Munnix, Leeuwenberg, le Toulast, comme aussy dans la rue de Ridderschapstraet et ailleurs, ne devront vendre ou livrer de leur vins ou brandevin en ames, tonnelets, ny en pots.

12.

Qu'aussy tous les vivandiers, et ceux qui pendent une croix de paille devant leurs portes seront obligez de faire rapport de ce qu'ils recevront, acheptent ou vendront, le faisant porter ou trainer par les travailleurs du vin ou de la bierre ordinaires et jurez et permettre que la sonde ordinaire se fasse pour en payer l'impôt.

13.

Qu'aussy la nommée Madame Copen demeurante au Faubourg d'Amsterdam chez Tymen Luyten, et tous autres qui acheptent et recoivent pour le vendre ne se pourront excuser du payement de l'Impost, sous pretexte d'un libre passeport, mais seront obligéz de le payer en conformité de l'ordonnance.

Fait a Utrec le 28. Aoust 1673. Robert.

47. OVEREENKOMST *tussen de Staten van Utrecht en den Intendant van Koning Lodewijk XIV aangegaan, bij het verlaten der provincie door het fransche leger. 9 November 1673.*

Aujourd'hui le 10. jour du mois de Novembre 1673, Messieurs les Etats, Villes et Province d'Utrecht, auparavant la sortie des troupes du Roy de la dite province, sont convenus avec Monsieur Robert, Conseiller du Roy en ses Conseils, Intendant de justice, police et finances, stipulant pour le Roy, de ce qui en suit. Qu'ils payeront es mains des Thesauriers du Roy la somme de 450000 florins monoye d'Hollande, entre cy et le dernier jour de janvier prochain 1674, sçavoir 250000 florins comptant devant que les Troupes du Roy sortent de la ville d'Utrecht, 100000 florins es mains du Thesaurier, qui sera a Nimegue, dans le dernier Decembre prochain 1673, 50000 florins dans le dernier janvier, et les autres 50000 florins restants dans le dernier fevrier 1674.

Qu'ils satisferont outre cela au traité fait le 10. Octobre passé pour la contribution des mois passez, present et a venir jusques au dernier Decembre de l'année presente, payant aussi comptant presentement, et devant que les troupes sortent de la ville d'Utrecht, le 25000 patacons, qu'ils devoient avoir payé dans le dernier Octobre, payant 20000 autres patacons dans le dernier Novembre et les 15000 patacons restans dans le dernier Decembre, fournissant aussi dans le même temps à Nimegue

ou à Arnhem, le 2000 maldres d'avoine en espece ainsi qu'il est passé dans le susdit traité du 10. Octobre.

Que l'on ne fera ny presentement, ny dans les mois ou années suivantes aucune recherche, perquisition, poursuite, punition, ny mauvais traitement à quelque personne que ce soit, de quelque sexe, qualité, condition ou Religion, qu'elle puisse estre, pourquoy que ce soit peu dire, faire ou ecire, soit dans la ville d'Utrecht, soit dans aucune autre ville ou village de la province, pendant le temps qu'elle aura été occupée par les armes du Roy, qu'il y aura une entiere Amnestie pour toutes sortes de personnes, de quelque qualité, condition ou Religion qu'ils puissent être, ainsi qu'il est dit cy dessus, pour tout ce qui pourra être dit, fait ou ecrit, soit au sujet des affaires, ou interest des couronnes et Etats, soit au sujet de la Religion ou de toute chose que ce puisse être.

Qu'on tiendra et autorisera comme legitimes les mariages qui se sont contraitez devant les pretres, suivant l'usage de l'Eglise Romaine, pendant que les troupes du Roy ont occupé les dites villes et province.

Que tous les Catholiques Romains de quelque sexe, qualité ou condition qu'ils puissent être, pour-

ront librement et en toute seureté demeurer en telle ville ou village de la province, qu'ils voudront, sans payer de plus grands droits, imposts ny taxes, que ceux des autres Religions, chacun à proportion de leur faculté, ainsy qu'il est pratiqué pendant le temps que les Armes du Roy ont occupé les dites villes et province, de n'avoir fait payer aucuns imposts, droits au taxes à ceux des autres Religions, plus qu'aux Catholiques Romains.

Que la Religion Catholique Romaine sera exercée dans la ville d'Utrecht et autres villes et villages de la dite province d'Utrecht en la même maniere qu'elle s'exerce presentement dans la ville d'Amsterdam et autres villes et villages de la province d'Hollande.

Que tous les Officiers et soldats malades des troupes du Roy, qui restent dans la ville d'Utrecht pour ne pouvoir être transportez à cause de leur trop grande maladie, y demeureront en toute seureté et liberté, et pourront en toute seureté et liberté aller à Arnhem lorsque leur santé leur permettra.

Que s'il restent icy des chariots des paisans de la Gueldre ils y seront en toute seureté, et que les dits paisans pourront revenir avec leurs chevaux en toute seureté, pour reprendre et ramener chez eux les dits chariots, qui leur seront rendus icy punctuellement.

Que pour la seureté de l'exécution de tout ce que dessus, ils remettront vingt personnes au pouvoir du dit Sr. Robert, pour demeurer en ostage en telle ville, qu'il les voudra faire transferer, lesquels Ostages lui seront donnez à son choix, et demeureront en son pouvoir jusques au jour du parfait paiement de la somme de 450000 florins pour l'exécution du présent traité, et des 60000 patacons et 2000 maldres d'avoine pour l'exécution du traité fait le 10 Octobre.

Et le dit Sr. Robert moyennant ce que dessus, promet et s'engage d'empêcher qu'on ne brule, ny ne pille aucune ville, village ny maison de campagne de la dite province, que l'on ne rompe les portes, murailles ny remparts de la ville d'Utrecht, que l'on ne coupe point la digue du Vaert, ny aucune autre de la province et que l'on ne coupe point les ecluses du Vaert, moulins, ny autres ouvrages publics ou particuliers, ny aucun autre de la province.

Que l'on ne souffrira pas, que les officiers ny soldats exigent aucun argent, ny nourriture de leurs hostes le reste du temps qu'ils demeureront dans la province.

Que l'on ne souffrira pas, qu'il se fasse aucun desordre dans les dites villes ou villages de la dite

province non plus dans le temps que les troupes du Roy y resteront, que dans les lieux où elles passeront pour en sortir.

Que l'on ne demandera ny poursuivra plus aucune somme d'argent sous pretexte de confiscation.

Que les troupes du Roy sortiront des villes et province d'Utrecht incessamment après toute fois qu'il aura satisfait aux premiers payemens marquez cy dessus.

Que l'on tiendra la main que tous officiers ou autres des troupes du Roy payent ce qu'ils peuvent devoir dans les villes et garnisons devant que d'en sortir.

Que l'on renvoyera en seureté en cette ville d'Utrecht les Ostagers qui auront été donnez aussytost après le parfait paiement des sommes dues par les susdits deux traitez, sans le pouvoir retenir plus long temps sous quelque pretexte, que ce puisse estre.

Et pour avoir les payemens cy dessus dans les termes plus prompts, qu'ils ne sont marquez, le dit Sr. Robert promet et s'oblige, au cas, que dans le dernier janvier l'on satisfasse entierement au payement du present traité, et du traité fait le 10. Octobre, de ne demander aucune contribution, ny faire aucun desgast ou dommage à aucunes villes ny villages de la dite province, pendant le dit mois de janvier prochain, au cas que l'on satisfasse au dits deux traitez dans le dernier Decembre, de ne demander aucune contribution pendant les mois de janvier et fevrier prochain, et au cas que l'on satisfasse entierement au payement des dits traitez dans le 15. Decembre prochain, de leur diminuer outre cela 10000 fls. sur le payement de la somme totale, et au cas que l'on satisfasse entierement aux payemens des dits deux traitez dans le dernier du mois present de Novembre, il promet de leur diminuer 20000 fls. sur la somme totale, en sorte que s'ils payent entierement ce qui est porté par les dits deux traitez devant la fin du present mois, il se contentera pour cela de 60000 écus et 2000 maldres d'avoine pour le traité du 10 Octobre, et de 430000 fls. pour le present traité; s'ils ne satisfassent entierement que dans le 15 Decembre, ils devront payer les 60000 écus et 2000 maldres d'avoine pour le traité du 10 Octobre et 450000 fls. pour le present traité, demeurans exempts de toute contribution pendant les mois de janvier et fevrier, et s'ils ne satisfassent entierement pendant le dit mois de janvier, ils ne le seront point pendant le mois de fevrier.

Et de tout ce que dessus sont convenus de part et d'autre, les susnommez dans la ville d'Utrecht le jour et an que dessus. Robert.

18. WAARSCHUWING van de Gecommitteerden der Staten Generaal tot de zaken van Utrecht, aangaande de betaling der brandschatting aan de franschen. 20 December 1673.

WAERSCHOUWINGE.

De Gedeputeerden van de Ho: Mog: Heeren Staten Generael der Vereenichde Nederlanden, tot de saecken van Utrecht, in 't seecker bericht zijnde, dat d'Ostagijs wegens dese Stadt ende Provincie op de Schans van Rhee's gevangen blijvende, door den Intendant van Vranckrijk seer swaerlijck wer-

den gedreyght, in gevalle den beloofden Taux ende Brant-schattinge niet promptelijck ende sonder verder uytstel werde betaelt; Soo hebben gemelte Gedeputeerden tot voor-kominge van alle verdere ongemacken ende miserien, die ten aensien van de voor-gemelte Ostagijs, by faute van eene prompte betalinge, te duchten ende te bevresen zijn, een yegelijcken by desen wel willen versoecken, ende

niet min ordonneren, dat sy binnen den tijd van drie dagen, in baren gelde, sullen hebben te furneren ende te berde te brengen, de resterende helft van den lesten Taux, volgens de Billetten hun-luyden respectivelijk toe-gesonden; Gelijk mede de selve Ordonneren binnen gemelten tijd te voldoen alle 't geene soude mogen resteren aen den eersten heelen Taux, ende d'eerste helft van den tweden ofte laetsten Taux, op poene dat d'onwillige of gebrekige van 't een ende 't ander, tot betalinge sullen werden geobligiert, door alle middelen van contrainte ende executie, selver met de stercke handt. Doch in gevalle yemandt vermeynde eenighe redenen te hebben, van dat hy in den tweeden Taux te hoogh soude sijn gestelt, sal sich deswegen hebben t'addresseren aen den Heer Officier ende d'acht Burger Hopluyden, die by desen werden geauthoriseerd om daer op de plano te disponeren: Ende sal dese Acte werden gesonden aen de Schouten van de Gebueren, die aenstonts op 't geene voorsz. is, hare respective Gebueren sullen doen vergaderen, ende 't selve voorhouden. Ende op dat niemant hier van ignorantie

pretendere, sal desen al-omne werden gepubliceert ende geaffigeert, ter plaetse daer men gewoon is publicatie ende affixie te doen. Gedaen t'Utrecht den ²⁵/₂₆ December 1673. Was onderteeckent: C. Geelvinck, M. van Crommon, P. J. van Ghemmenich, Scato Gockinga.

...

Is getaxeert op guldens voor zijn contingent in de somme, waer op men met den Heere Intendant tot redentie van den Taux over de acht maenden van May tot December, beyde incluyt 1673, genootsaecht is geweest te accordeeren, welke voorgenoemde somme hy gehouden werd te brengen in de *Polici-Camer*, alwaer tot den ontfangh gevaceert sal worden des voornoens van negen tot twaelf uyren, ende des naernoens van twee tot vijf uyren, sullende de eerste helfte van de voorsz. Somme aenstonts, ofte ten langhsten binnen drie dagen naer date van 't behandigen deses moeten worden voldaan, op poene van parate executie. Gedaen t'Utrecht den October 1673.

49. *MISSIVE der Gijzelaaars, door het fransche leger tot zekerheid van de betaling der brandschatting medegevoerd. 23 December 1673.*

Missive door de t'samentlijkke Heeren Ostagijs geschreven uyt het Fort Over Rhees.

Myn Heer.

Nae 't af-gaen van de mijne deses daghs is ons voor-gecomen een saecke van geen kleyn gewichte, te weten, een onser Heeren ontboden, en by den *Heere Gouverneur Maisonville* geweest zijnde, brengt ons bescheyd, dat hem van gemelte *Heere* bekend is gemaackt en in handen gestelt sekere missive van den *Intendant Robert*, in date den 28. December 1673, in welke gemelte *Heere Intendant* sich beklagt, dat tot Nimwegen comende bevonden heeft, niet alleen, dat noch *egene voldoeninghe van het Contract met de Heeren Staten van Vtrecht gemaackt, sedert haar vertreck en was gedaan, nemaar oock dat geenige tijdinge of openinge dies-aan-gaande van Staten, Steden, of Gouvernement aldaar haerl. en was toegecomen.* Dat hy *Gouverneur* derhalven aen de *Ostagijs van Vtrecht* te seggen had, dat so *syl. hem binnen acht daghen geen satisfactie en deden hebben, sy te wachten hadden soodanige eene opsluytinge en benouwinge, dat haerl. de tijt wel degelijk langh vallen soude, en dat hy Gouverneur al aanstonds haerl. niet toelaten en soude inde Stadt te komen; — met eenen radede oock gem. Heer Gouverneur, dat wy aanstonds aen den Heer Intendant schrijven souden de openinge van des saacks gelegentheyt &c., 't geene wy daatlijk gedaan hebben.*

Dit brengt ons geselschap geen kleyne alteratie aan, want wy beginnen te sien, dat 't *quaad over ons ten vollen besloten is by manquement van spoedig opbrengen der penninghen: Want dat op haar medelijden ofte sagter handelinge eenige koope te stellen soude sijn, vertrouwen wy de meeninge by ul. niet en is, als die 't naturel van die Heeren seer*

wel kent. Dit hebben de t'samentlijkke Heeren gedetineerde op my begeert, Ul. op 't spoedigste bekend te maken, ende aldus in haren naam te schrijven, op dat de sake aldaar seer mogte werden gepousseert, en waar het mogelijk 't geld binnen een dag of agt gereedt mogte sijn, om daar tegen gewisselt te worden, aleer die onsagte *bedreyginge aan ons werde ge-executeert.*

Seer moeyelijk valt ons (kan men wel dencken) dese detentie, maar 't gedreygde valt ons ongelijk kouwer op 't herte, die niet gewoon zijnde so gehandelt te werden, niet anders als groote verdrielteljkheydt, smerte, sieckte &c., na yders humeur mede brengt, daar uyt te gemoot siende. Verder sullen wy dit niet verbreyden, als wel bedenckelijk zijnde, voor die de menscheljkheyd (laten staan de Christeljkheyd) niet en hebben uygedaan; Des en willen wy niet twijfelen, of daar sullen genoegsame in getale gevonden werden, die tot opbrenginghe van de beloofde somme sullen contribueren, want 't is hare saecke om welke wy alhier sijn, en nu al so-lange geleden hebben, nogthans bieden wy aan selve benevens haar ons geld, in gelijke portie daartoe te verstrecken: Sy sien hare Heeren, Mede-Burgers, Leeraren in lijden om haren't wil, en vast sincken in een put van grooter swaricheden, — wie can dencken of sy sullen na haar vermogen ten minsten onse voetstappen na gaen, en van meer vermogen zijnde, die somme eens of meer-male verdubbelen. Soude het evenwel buyten ons vermoeden geschieden, dat eenige, of wel geld hebbende, of op haar credit konnende lichten, met meers niet en soude willen ter hulpe komen, en daar door aen de vereyschte somme yets mochte ontbreken, so versoecken wy dat ons dat selve op 't allerspoedigste mag werden overgebrieft, met bekentmakinghe van hoeveel ingeteeckend of ghegeven hebben, en wat noch ontbreekt, wy willen

geern boven het geen wy nu al toegestaan en verstrekt hebben, ons noch eens elargeren, ende (hoe onbillijk het oock is) de meeste zijn inde contributie, daar in wy wel hadden behooren ge-excu-seert te zijn gheweest, als op welken alleen 't ge-heele lijden (veel swaarder als geld-leeninge) geko-men is.

Dit aldus, mijn Heer, uyt aller last en name, en kan bij u E. gecommunicert werden, daar ende also des van node soude mogen sijn: Wy sullen met verlangen verwachten wat den Heere inde ney-ginge der Horten sal gelieven te doen, en uyt u E.

per Brenger deses eenigermaten te verstaan: 't Is eenen expressen, welcken wy nodigh geaght heb-ben te senden om noch een dag of twee uyt te winnen, also ons yder dagh veel weerd is; Als het daar op aanquam, can hy wel een dagh of meer by u E. opgehouden werden, op dat hy te beter tydinge brenge, om de selve aanstonts den Intendant te doen weten. Waar mede, Blijft des Heeren H. geleyde bevolen, Vyt aller name getee-kend, In 't Fort over Rees den 23 December 1673. (2 Januarij 1674. n. s.) J. van Lodenstein.

20. NOTIFICATIE van de Gedeputeerden der Staten Generaal tot de zaken van Utrecht, aangaande het voldoen der brandschatting aan de Franschen. 24 December 1673.

NOTIFICATIE, AANMANINGE ENDE
WAERSCHOUWINGHE.

Alsomen bericht werd dat de Ostagiers, die by de Fransche van hier gevangen sijn wegh ge-voert, seer hard worden gedreycht van den Inten-dant, in-gevallye 't restant van de beloofde Taux en de Brantschattinghe niet promptelijck worde vol-daan, ende men seer beducht is dat door die stricke detentie eenige van dien (zijnde van swacke dis-positie, of hoogen ouderdom,) tot sieckte ende meer-der swaricheydt sullen vervallen, indien niet spo-diglijck sulcx werde voorgecomen door op-brengin-ghe van penningen, of verpandinghe van Juweelen, Silver-werck en anders; Soo ist, Dat de Gedepu-teerden van de Ho: Mog: Heeren Staten Generael, liever siende, dat die geene, die hare Personen, Vrouwen, Kinderen, ende goederen, door het af-kopen van de voorsz. Brandschattinge, hebben be-vrijt van de uytterste desolatie, ruine ende verderf, als nu vrywillichlijck contribuieren om deselve Os-tagiers te verlossen, so als sy schuldich sijn, dan dat de voorsz. Gedeputeerden haer door middelen van contributie ende taux alle daer toe obligeren ende houden, nochmaels wel ernstelijck alle ende een yegelijck versoecken sijn uytterste debvoir daer toe te willen aanwenden, ende dat het sy met li-berale Intceekeninge en opbrenginge van geldt neer 't uytterste vermogen, 't sy by manquement van geldt, met in 't Stadt-Huys, aan handen van den Secre-taris Joh. Quint over te geven alle hare Juwelen, Silver-werck ende andere weerdicheden, welcker ghe-bruyck men voor een tijdt kan missen, onme daer op ten fine voorsz. de deficiierende penninghen te leenen of lichten; Ende soo yemandt mochte on-machtigh sijn tot 't geene voorsz. is, ende in vryen eygendom hadde Rent-Obligatien op dese Provin-cie ofte Stadt, sal die konnen verpanden voor een seeckere somme, sonder in den XL penningh ghe-houden te sijn; Ende sal yeders pandt ghetrouw-lijck worden versegelt en bewaart op vertrouwe plaats totte af-lossinghe der Capitalen toe, waar toe de promptste ordre sal worden ghestelt soo by den Staat als by de aankomende Regeeringe, die sich sullen verplichten op de beste ende krachtich-ste forme: En sal dit geldt gelijcke recht hebben als die penninghen die gecontribueert sijn voor den Uyttocht van de Fransche. Werdende de Schouten van de Gebueren scherpelijck ghelast op morgen

ten elf uyren precies hare respective gebueren te laden, ende dit voor te houden, ende d'absenten of onwilligen aen de Huysen, geassisteert met een of meer van de welmenende dit ernstich bekent te maecken, ende dan ten selven daghe ter Secretarie van de Stadt over te leveren een Lijste van alle de Gebueren, sonder yemandt over te slaen, en achter yeder Name te stellen 't geene hy zeyt of presenteert; Zijnde de gemelte Gedeputeerden tot meerder facilitatie van de voorsz. saecke gheresol-veert, ingevolge van de Authorisatie op haer den 30. deser maend December nieuwen stijl, by Haer Ho: Mog: verleent, ten behoefte van die geene, die haer gelden ten voorsz. eynde furneren, ofte haer middelen voor het furnisement van dien ver-binden sullen, te passeren obligatien op de forme aen het eynde deses geinsereert.

Forme van de Obligatie by de Gedeputeer-den van Haer Ho: Mog: te passeren, ten behoefte van de geene, die geldt tot los-singe der Ostagiers furneren, of haer mid-delen voor het furnisement van dien ver-binden sullen.

De ondergeschreven Gedeputeerden van Haer Ho: Mo: de Staten Generael der Vereenichde Neder-landen, in krachte van de Resolutie van Hoogh-gemelte Haer Ho: Mog: ende met advis ende goed-vinden van Zijn Hoogheyt den Heere Prince van Orange, haer latende ter herten gaan, (ende ge-negen wesende tot de ontslaginge van de Ostagiers, die uyt de Stadt Utrecht sijn vervoert, ende in detentie werden gehouden by de Fransche Militie, voor de betalinge van de Brantschattinge wegens de Provincie en de Stadt Utrecht beloofte) hebben in krachte van de voorsz. Resolutie toe-gestaen ende geauthoriseert, de selve Ostagiers, hare Vrunden ende Verwanten, mitsgaders alle andere te mogen negotieren op Interesse tegens ses van 't hondert, soodanigen somme als tot betalinge van de voorsz. Brantschattinge ende haer verlossinge sullen wer-den gerequireert, tot wat plaetse de selve te beko-men sijn, ende dat Wy voor deselve te negotieren penningen ende Interessen van dien, sullen verbind-en, ende van nu af affecteren alle het incomen van deselve Provincie van Utrecht, ende alle de Ingesetenen van dien, haer Personen ende Goede-ren, om by de gene die de voorsz. penningen op

Interesse als voren hebben gegeven, by wan-vol-doeninge, daer een haer Capitaal ende Interessen, 't sy by arrest of andersints te konnen verhalen; Datmen deselve te lichten Capitalen ende Interessen, voor alle andere Capitalen tot laste van de Provincie staende, sullen werden geprefereert, ende voor afbetaelt, tot welken eynde daer van een apart Manuael of Register sal werden geformeert, welke Capitalen ende Interessen met gene belastinge beswaart, nemaer ten vollen sullen worden betaelt, ende sullen de Vrunden van de voorsz. Ostagiers, ofte andere die haer Credit voor de voorsz.

te negotieren penningen sullen verstrecken, gelijk Recht van preferentie hebben, als een de gene die de penningen verstrecken, hier voren is toegestaan, ende tot meerder seeckerheyt van 't gene voorsz. sullen Wy procureren, dat de Regieringe die inde Provincie sal werden aengesteld, desen sullen approberen ende haer daer voor mede verbinden. Gedaen t' Utrecht den..... Aldus gedaen binnen Utrecht den 24. December 1600 drie-ende-t'eventich. Was onderteekent, C. Geelvinck. Gasp. Fagel. M. van Crommon. Scato Gockinga.

21. AANMANING *van dezelfde Gedeputeerden om penningen of voorwerpen van waarde bijeen te brengen tot voorkoming der aan de Gijzelaars gedane bedreigingen. 29 December 1673.*

Word allen ende een ygelijk wegens de Heeren haer Ho: Mo: Gedeputeerden bekend gemaect, ende ernstelijk aengemoedicht, dat sy d'ingeteekende penningen, of die men noch uyt Christelijke liefde genegen mochte zijn te leenen, tot voorkominge van de *hoog-gedreygde handeling aen de Ostagiers*, sittende van wegens dese Provincie in gevauckenisse op 't Fort over Rees, aenstonts willen op-brengen. Ende by manquement van gelt haer juwelen, gout, silverwerck ofte rent-obligatien over-geven, om te

verpanden, volgens de gedruckte Acte van den 24. deser maend. Belovende wel-gemelte Gedeputeerden, in 't corte een generale omslach te doen, waer door seeckerlijck alle de geleende penningen of panden in weynich weken sullen worden gerestituert, het welke de Schouten hare gebueren morghen ten negen uren sullen hebben bekend te maken. Actum den 29. December 1673. In kennisse van my: J. Quint.

22. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, aangaande den toestand dier Provincie, na dat zij door de Franschen verlaten was. 27 November 1674.*

Extract uit de Resolutien van de Ed. Mo: Heeren Staten 's Lands van Utrecht.

Veneris den 27. Novembris 1674.

Naer lecture van een deductie door de Heeren vander Niepoort, van Duickenburgh ende Een vande regerende Burgemeesteren, als daertoe bij haer Ed. Mog. gecommiteert, gedaen ter nederstellen, behelsende de onmogelicheyt van dese Provintie tot het fourneren van hare quote, off supporteren van eenige lasten in den aenstaende Staat van Oorlogh, over den jaero 1675, mitsgaders de redenen, waeromme gemelte Provintie in desen hare soo ongeluckige ende calamiteuse toestand, voor als nogh van de ordinaris als extraordinaris beswaernissen behoorde te worden geexcuseert, is naer gehoudene deliberatie eenparigh goedgevonden ende verstaen opgedagte deductie als ter regter intentie van Hare Ed. Mog. gecoucheert zijnde, te arresteren, als gearresteert wert bij desen, zullende die copyelijc bij missive aen de respective Heeren Staeten van de Provintien van Holland, Zeeland, Friesland ende Stadt en Landen, Hare Hoog Mog: Sijne Hoogheyt, ende haren Gecommitteerden wegens dese Provintie ter Vergaderinge van hooghgemelte hare Hoogh Mo. worden toegesonden:

De Staten van den Lande van Utrecht, van outs ende met den beginne deser Republieque, niet meer ter herten hebbende genomen, als het welvaren van hare Provincie ende goede Ingesetenen van dien, mitsgaders het handhaven van de gemeene ende dier-gekochte vryheyt met goed en

bloedt in alle voorvallen ende occasien te assiste-ren, selfs tot den jare 1672, wanneer met alle ijver, ende buyten haer vermogen, ja tot verwonderinge van hare Bondgenoten selfs, soo considerable consenten gedragen, ende soo merckelijke sommen ter Generaliteyt zijn ingebracht — Connen jegenwoordich in dese hare ongeluckige constitutie, ende calamiteusen toestand, niet ledigh staen, deselve hare Bondgenoten in alle serieuze termen voor te dragen, het verval harer Provintie, ende de bekende oorsacken, waer uyt die is comen te resulteren, om also in 't oogh van yder een, ende van de gansche Republieque te vertoonen, de onmogelickheyt die sy hebben tot het fourneren van hare quote in den Staet van Oorloch, of supporteren van eenige lasten diens aengaende, als mede het weynich recht, equiteyt ende justitie, die de Bondgenoten hebben, haer het selve jegenwoordich, ende in deze tijt te comen vergen, veel min dat sy alleenigh ende buyten het selve, nevens de Provintien van Gelderland ende Over-Yssel souden moeten opbrengen ende betalen alle sodanige sommen van penningen, als in den accoorde en Alliancie met sijne Churfurstelijke Doorluchtigheyt van Brandenburg stonden begrepen.

Want behalven de onmogelickheyt van het selve, ende de weynich redelickheyt in het een ende 't ander vervat, hebben sich de Bondtgenoten alleenlijck te erinneren wat in voorgaende tijden, ende diergelijcke occasien is geschiet, ende hoe de Provintie van Utrecht, sich altijdt, en met verschoninge van anderen heeft ge-evertueert.

Als hebbende van den jare 1586 tot 1595 toe,

nevens de Provinciën van Hollandt, Zeelandt ende Vrieslandt, die alleen contribuerende Provinciën geweest, die tot verval der gemeene saecken, aen-dringende noot der Vyanden, ende ge-eyste tegen-weer van dien, alles hebben gedragen ende gecon-tribueert, ende de nabuerige Provinciën ende Ge-associeerde Lantschappen, niet alleen door hare Wapenen ende liberael geven geconserveert, maer deselve oock daer na uyt oorsaeck van haer onmacht ende verval, geerne van de generale Quote geeximeert ende verschoont.

Gelyck de Provinciën van Gelderlandt, Over-Yssel, Stadt ende Landen, oock van gemelten jare 1586 tot 1595 door haer onvermogen, van alle petition van den Raet van Staten, repartitiën ende generale consenten sijn geeximeert ende verschoont gebleven.

Als mede even van te voren, de Provincie van Vlaenderen selfs door uytspreeck van wijlen den Heere *Prins Willem*, Hoog loffelijker memorie, ende uit merckelijke redenen van onvermogen, buyten den generale Omslagh ende Staet van Oorloch wierde gehouden.

Ende de Stadt van Groeningen, na dat deselve vijftien jaren in de macht der Vyanden was geweest, ende geduerende die tijdt niet-te-min in Neeringe ende welvaren genoegh hadde gefloreert, is echter na hare Reductie ende na deselve met goet ende bloet der vier alleen contribuerende Provinciën in den jare 1594 weder aen den Staat was gehecht, van de ordinaris petition ende lasten daer aen specterende, ge-excuseert.

Gelyck oock mede gemelte Provincie van Stadt ende Landen in den jare 1596 op den staet van Oorloch zijnde gestelt, sich op haer onvermogen beroepende, oock althijt weygerich is gebleven daer-inne consent te dragen.

Welcke gewoonte ende practieq in alle Republijquen, soo van dese als nabuyrige volkeren, altoos ende onverbrekelyk wordt geobserveert ende onderhouden, ende de Leden van het gemeene beste, door Oorloch sijnde bedorven, of anders in verval geraekt, althijt voor eenige jaren van de generale lasten verschoont, uyt insicht ende politijque redenen, om haer daer nae tot het contribueren voor de gemeene saeck soo veel te meer bequaem ende capabel te maken.

Ende alhoewel de Staten van Utrecht met reden het selve van hare Bond-genoten hadden verwacht 'tgeen in voortijden aen haer was geschiet, ende gewoonte ende geduyrigh gebruyck was mede bren-gende, hebben sy niettemin tot haer leetwesen verstaen, sulcx anders te sijn opgevat ende niet in consideratie te comen, ende sy alsoo genecessiteert hare defensie ende het ongelijck haer hier in aengedaen, mitsgaders de onmacht ende bedroeft verval harer Provincie verder voor oogen te stellen.

Het recht nu onde gewoonte in diergelijke voorvallen gebruyckelijck, ende selfs onder de Bondt-genoten gepractiseert, dus zijnde gepremitteert ende vast gestelt, stonde boven het selve nader te consideren: Eerstelijck het recht 'tgeen de vier Provinciën van Hollandt, Zeeland, Vrieslandt, ende Stadt ende Landen hebben, om de Provincie van Utrecht te kunnen trecken in de lasten der Generaliteit, ende dan verder de onmogelijckheydt ende

absolute onmacht der gemelte Provincie in het te kunnen op-brenghen harer quote te representeren.

Voor 't eerste, is immer vast ende kennelijck, ende kan by niemandt der Bondt-genoten selver worden geinficieert, dat de Provincie van Utrecht boven alle andere, in 't dragen van Provinciale Consenten, ende prompt furneren van de gerequireerde geldt-middelen, ten Comptoire der Generaliteyt, heeft uytgestoken, oock dat alle Provinciën ten achteren zijnde, sy noyt een stuyver schuldig is gebleven, blijkende uyt al de consecutive omslagen, nu soo lange jaren achter den anderen gedaen.

Dat by deselve Provincie de staten van Oorlogh van den jare 1671 ende 1672, in de hoochdringende noot van het Vaderlandt genoegsaem reclijck ende metter daed voldaan ende betaelt sijn, wesende deselve promptitude oock genoegsaem het eerste begin van het verval der selver Provincie.

Dat in tegendeel hoochgemelte Provinciën van Holland, Zeeland, Vriesland, ende Stad ende Landen, over de voorsz. jaren verscheyde millioenen schuldich sijn gebleven, waer van niet ter Generaliteyts Comptoiren is gecomen. Ende also tegens de gemelte Provincie van Utrecht, soo merckelijke sommen hebben geprofitteert en behouden.

Dat nu in alle Republijquen, Unien ende ge-associeerde Land-schappen, de Leden van dien in een generalen omslagh van contributien ende gedane petition eerst in hare respective quote moeten worden vergeleken ende egael gestelt, oer men op nieuw een Provincie, die van te voren alles heeft afgedaen, 'tgeen anderen noch schuldich sijn gebleven, soude connen beswaren.

Dat boven-gemelte vier Provinciën dienvolgende, met de Provincie van Utrecht eerst moeten liquideren, hare respective quotes rescontreren ende effective by het manquement van 't een ende 't ander tot egalisatie procederen.

Sonder in 't minste bevoeght te wesen de Provincie van Utrecht eerder in den Staet van Oorlogh aen te slaen, ofte in de lasten van de Generaliteyt te trecken.

Soo naer beschreven ende publijque wetten, ende in alle Republijquen geintroduceerde Costuy-men, de Bondt-genoten in een verbond ende societeyt sijnde, malcander tot verval van gemeene lasten, niet eerder connen aanspreken, voor dat yder sijn contingent betaelt hebbende, sy alsoo effectivelyck met den anderen sijn vergeleken.

Uyt welcke redenen onwedersprekelyk volght, dat hoochgemelte vier Provinciën alvorens met de Staten van den Lande van Utrecht moeten liquideren ende egael sijn, ende dienvolgende met geen fundament, equiteyt ofte justicie, deselve in de te makene Staet van Oorloch connen aanslaen ofte betrecken.

Comende verder tot het onvermogen ende deplorabel verval der Provincie van Utrecht, kunnen de Staten der selver Landen, niet als met innerlijke beweginge van hartelijke droefheyt aenschouw maken op de ongelucken haer ende de verslagene Ingesetenen der selver Landen, soo consecutivelyck overgecomen, ende waer van sy de bittere slagen niet alleenlijck noch gevoelen, maer sonder Gods genadigen zegen ende miraculeuse toevloet sijner gratien, nimmermeer ofte ten minsten in lange jaren niet sien te boven te comen.

Sy schrieken selfs, wanneer maer gedacht wordt op de miserieën, waer in deselve hare ongeluckige Provincie is geïnvolveert, ende in so korte jaren van so florissante staet tot soodanich verval ende onmacht is gekomen, dat deselve naeuwelijcx met de pen uyt te drucken is, ofte te exprimeren.

Hebbende beproeft al 't geen de toorn van God Almachtich, ende zijn rechtvoerdige ende langh getergde gramschap, over Landt ende Volckeren kan uyt-storten, ende vervolgens de Bond-genoten sal werden aangewesen, om te doen sien of een Provincie, in soo een staet sijnde, behalven als voren, tegens recht ende reden met nieuwe beswaernis ende lasten van Oorlogh, voor alsnoch kan werden geaggraveert.

De belastinge van de jaren 1671 ende 1672, (als wanneer de selve Provincie boven haer vermogen, ende vry meer als hare Bondgenoten, in den Staet van Oorlogh wierde aengeslagen) sijnde geconsenteert, heeft deselve tot betuyginge van haer gewoone yver, tot bewaringe der gemeene saeck, ende tot weeringe van soo gevreesde Vyanden, alles ter werelt gedaen, om de gerequireerde Capitalen te berde te brengen, met excessive beswaernis haerer Ingesetenen, ende met een extraordinaris negotiatic van ongeveer vijftien tonnen Gouts, welke penningen ten behouwe van de gemeene saeck, promptelijck ende met allen yver sijnde gefurneert, oock aenstonts tot bewaringe van het Vaderlandt, ende het besetten der Frontieren van dien zijn geemployeert geworden.

Naer welke eerste slach, de Finantie der selve Provincie niet weynigh extenuerende, volghde het bedroefde ende luctueus doorbreecken der Fransche wapenen, in het hert van het Vaderland, ende de occupatie van de Vyand over de heele Provincie, dewelcke t'sedert Junij 1672 tot November 1673 genoegsaem als een Stoel van Oorlogh is geweest, ende de meeste macht des Conincks, met de leste stuyver, ende met het bloet soo men seght harer Ingesetenen moeten sustentieren.

Door welke occupatie, alles verlaten, Boeren ende Opgesetenen ten platten Lande verjaecht, de Huysen ende Goederen geplondert, all' het Beestael ghepilleert, ende geruineert, het Coorn rijp ende onrijp tot fourage van Peerden geemployeert, de Provincie van Utrecht in een slach deed gevoelen, wat sy vorder van haer ongeluck hadde te verwachten.

Naer het verderf van het Land, volghde de ruine van de Steden der Provincie int generael, ende de Ingesetenen van dien, ende eerstelijck met het ontblooten van 't geen noch overig was in de Provinciale casse tot 181900-0-

Naer het gereede gelt, een maendlijke schattinge tot sustentatie van de Militie, gevercht, ende op poene van militaire executie afgedwongen, als voor de Maent van October 75000-0-

Voor November ende December by forme van tien jaren Haertsteden, de somme van 250000-0-

Welcke somme oock de goede Ingesetenen op de rigoureuze, ende cruelste maniere afgedwongen ende gehaelt zijn.

Gelijck mede voor de Maenden van Januarij, Februarij, Meert ende April, gemelte Provincie tot betalinge van 115000 guldens is gedwongen geworden.

Ende voor de laetste Junij tot 185000-0-

De Stad van Amersfoort int particulier eerst op 30000 gulden, ende daer na weder op 45000 gulden, ende noch eens in de 20000 guldens geschat, ende 't geen d'andere Steden, als Rhenen, Wijk te Duerstede, ende Montfoort, hebben moeten contribueren, komt boven het geloof, en de macht van soo kleyne districten ver te passeeren.

De Provincie also tot het laetste sijnde uytgeput, ende de Vyandt op de nedergeslagen gemeente niet meer wetende te plonderen, quam het verlaten van dien, ende het afcopen van de brand-schat voor 450000 gulden, met welke somme de Provincie oock noch is beswaert, ende niet als met groote moeyte en beswaernisse van de Gemeente sal connen werden ontheft.

Welcke sommen, hoewel een groot Capitael bedragende, ende tegens de welke de Provincie geen ofte weynigh incomen heeft gehadt, comen noch niet te pas met het geen daer en boven is betaelt ende geleden, ende het welck met geen sommen can werden begroot ofte uytgedrukt, als alleenich met het verlies van alles.

Ordinaris Impositien, ten behoeve van de Franssen over de maenden van November ende Decem-ber 1672 uytgeslagen ende in andere maenden, ten behoeve van 't gemeen weynich ingecomen.

Redemptien van de huysen der absenten.

Ruine en verlos van alle Meubilen niet geredimeert ofte afgecoft.

Maendelijke contributien, over de respective Dorpen, op poene van branden ten platten Lande.

Betalinge van ontallijcke Sauvegards, soo op Dorpen ende particuliere huysen geleyt.

Het maken van Corps de Guardes, Sentinel-huysjes, Capotten, vier en licht, Ameublementen, Tractementen en vereeringen, ende verscheyde andere dingen, een ongelooflijke somme monterende.

Doorbreken van Dijcken, ende inundatien van Landerijen.

Het vierde part van alle uytgaende en incomende Waren of de waerdye van dien in gelt, het betalen van passepoorten, ende andere ontallijcke dingen die qualijck te bedencken zijn, konnen de Bond-genoten doen oordeelen in wat Staet de Provincie, ende het incomen van dien, op het vertreck der Franschen is gebleven.

Bij dit verlies de Provincie door den Vyandt aengedaen, quam noch te accederen, de onwaerdeerlijke schade door de eyge Bond-genoten haer veroorsaect.

Dat bedroefden *interregnum* t'sedert November 1673 tot den 16 Aprilis 1674, als wanneer alles stil stond en de Regeeringe der Provincie sijnde geschorst, oock de Impositien ende incomen van dien een merckelijke krack hebben gecregen.

Gelijck oock geen cleyne schade ende verlies de Provincie heeft toegebracht het verpachten bij die van Holland over verscheyde Landen, Dorpen ende Heerlijkheden der gemelte Provincie gedaen.

Als mede de ordre tot het doen inunderen van een groot gedeelte der Landeryen, door welke oock de Provincie van de vruchten van dien voor desen jare niet alleen is gefrustreert geweest, maer daer en boven oock de Comptoiren en gemeene incomsten der Provincie hebben moeten missen,

twee van de considerabelste revenues, namentlijk het Hoorn-gelt ende de ontgrondinge, jaerlijcx vry meer als hondert duysent gulden monterende.

Naer alle welcke geleden schaden naer soo veel ruinen door vyanden ende vrienden aengedaen, de Staten van Utrecht ten langen lesten dachten te respireren, een weynich haer adem te scheppen, ende allenckens met gedult, patientie ende goede menage haer verlore saecke te redintegreren.

Als wanneer door Gods Almachtige hand een schrikkelijck onweer ende tempeest sijnde ontstaan, de reets begonnen hoop plotselingh neder quam te smijten.

En de noch qualijck verresene ende verlostte Provincie, door het verlies van Kercken ende Toorens, om verre wayen van Huysingen ende bouwingen ten platten Lande, bederf van Coorn, Beestiael ende anders, weer in de uysterste ongelegentheyt quam te brengen.

Wat macht ende middelen dese nu soo ter neer-geslagene Provincie can hebben om mede in de lasten der Generaliteyt te betalen, kan yder uyt het voren gededucerde hand-tastelijck sien ende oordeelen.

Ende hebben oock de Heeren Gecommitteerden het *interregnum* by wonende, wel gesien ende doorsnuffelt wat de Finantie deser Provincie conde lijden, ende in wat verval deselve was gebracht, ende waer van haer Ho: Mo:, soo by monde als Missive goede kennisse is gegeven.

Uyt alle welcke redenen de Staten van deselve Provincie niet willen hoopen, veel minder van hare Bondgenoten vertrouwen, dat deselve tegens soo

notoirlijcke onmogelijckheyt, verder tot hare beswaernis ter Generaliteyt souden trachten te urgeren.

Te meer terwijl het selve is strijdende tegens de gereciperde practijcq in alle Republicquen, ende onder Bondgenoten geobserveert, waer van hier voren exempelen sijn aangewesen.

Mitsgaders tegens het recht van d'eene Provincie tegens d'ander, die niet eerder connen ofte behoorden te werden beswaert, voor dat yder in haer respective quoten, effectivelijck waren geëgaliseert.

Dat daeromme ende uyt die oorsake deselve hare Bondgenoten geen verder instantie diensaengaende behoorden te maecken, noch de Provincie van Utrecht door het urgeren van dese onmogelijcke last misschien voor altijd onbequaem maken, om ten behoeven van de gemeene saeck te connen contribuieren.

Daer in tegendeel indien deselve jegenwoordich voor eenige jaren van den Staet van oorloch, ende lasten daer aen specterende wierde geeximeert, sy onder Gods genadigen segen haar assesem schepende, weder bequaem sou connen werden gemaect, om met deselve yver ende promptitude als voor henen, hare quote te betalen ende voorts alles ten behoeve ende welvaren van 't gemeene beste op te stellen, ende onvermoeyelijk toe te brengen.

Aldus gedaen ende gearresteert ter Vergaderinge van welgemelte Heeren Staten van den Lande van Uytrecht, desen 27. November 1674. P. Ruysch, vt. Ter Ordonnantie van welgemelte mijne Heeren de Staten. J. van Laughtenburch.

25. RESOLUTIEN der Staten van Utrecht, houdende handhaving van de bestaande regeringsform. 19, 20 October 1722.

Extract uyt de Resolutien van de Ed. Mog. Heeren Staten 's Lands van Utrecht.

Lunæ den 19. October 1722.

Ter Vergaderinge zynde gelesen 't point van dese extraordinaris beschrijvinge, luydende als volgt:

Om te delibereren ende resolveren, mitsgaders in haar Ed. Mog. Vergaderinge te outfangen de gedecreteerde besendinge, door de Heeren Staten van Holland ende West-Vriesland, aan de Heeren Staten deser Provincie.

Heeft den Heer President van haar Ed. Mog. Vergaderinge bekend gemaect, dat de Heeren Gecommitteerden van de Ed. Gr. Mog. Heeren Staten van Holland ende West-Vriesland aan desselvs huysinge hadden gesonden, om by haar Ed. Mog. te versoecken audientie in derselver Vergaderinge te mogen hebben.

Waar op gedeliberceert zijnde, hebben haar Ed. Mog. goedgevonden, tot afhalinge van welgemelte Heeren Gecommitteerden, te versoecken ende te committeren de Heeren van Deyl, van Lockhorst, ende Strick van Linschooten, nevens den Secretaris van Staten, welke met vier Koetsen aan het Logement van welgemelte Heeren Gecommitteerden, aan de Gansemarkt, in de Maagd van Gent, gereden zynde, gedagte Heeren Gecommitteerden heb-

ben afgehaalt, als: den Heer van Maasdam, uit de ordre van de Ritterschap, sittende aan de rechterhand van den Heer van Deyl, den Heer Fabricius met den Heere van Lockhorst, den Heer Buys met den Heer Burgermeester Strick van Linschoten, en de Heeren Daey, en den Raad Pensionaris Hoornbeeck, met den Secretaris van Staten, ende vervolgens in haar Ed. Mog. Vergaderinge geconduiseert; die aldaar geseten in vyf Armstoelen, hebben aan den Heer President van haar Ed. Mog. Vergaderinge, door handen van den Heer van Maasdam als eerste in die Commissie, overgelevert, derselver Missive van Credentie van Hoog gemelte Heeren Staten van Holland ende West-Vriesland, gedateert den 16. October 1722, luydende deselve als volgt:

Edele Mogende Heeren, &c.

Naardemaal wy, om zeer gewigtige redenen, nodig hebben geagt eenige saaken aan U Ed. Mog. door een expresse besendinge voor te dragen, ende daar toe hebben versogt ende gecommitteert de Heeren van Maasdam, uyt de ordre van de Ridderschap, Fabricius, Buys ende Daey, Gedeputeerden in onse Vergaderinge van wegens de Steden Haarlem, Amsterdam, en Alkmaar, met den Raad Pensionaris van dese Provincie, soo versoecken wy hier mede vriendelyk, dat U Ed. Mog. aan gemelte

Heeren onse Gedeputeerden spoedige en favorable audientie gelieven te verleenen, en volkoomen ge-loove als aan ons selve te geeven, in alle het geene deselve in onsen naam, ende van onsent wegen aan U Ed. Mog. zullen voordragen. Waar mede &c.

Ende is voorts daar op, door monde van den Heer Raadpensionaris betuygt, haar Ed. Gr. Mog. bereidwillige genegenheid tot onderhoudinge van alle nabuurlyke Vrundschap, ende goede corres-pondentie, mitsgaders toewenschinge van alle heyl, zegen, en prosperiteyten, over hare Ed. Mog. Persoonen ende Regeeringe; ende verder gerepresenteert de importantie ende noodzakelijkheid, dat by haar Ed. Mog. een spoedige Resolutie mogte werden ge-noomen op derselver mondeling gededuceerde, 'tgeene hy ook in scriptis aan haar Ed. Mog. overgaf, ende luyd als volgt:

De Heeren Gecommitteerde Raaden van de Staaten van Holland ende West Vrieslandt, kennisse bekoomen hebbende, dat in de Provincie van Gelderland ende Graafschap Zutphen de inclinatie tot het aanneemen van den Heer Prince van Nassau tot Stadhouder zo verre was gegaan, dat daar over op den Landdag, nog binnen dese Maand te houden, zoude staan te werden gedelibereert, hebben, sonder uitstel, op den 7. deser, niet alleen de Leeden van de Staatsvergaaderinge binnen een zo korten tijdt, als na de afgelegendheyl der Steden konde geschieden, en speciały op dit point geconvoceert, maar ook om de zaake, zo veel in haar was, in 't geheel te houden, ten zelven dage een Missive geschreeven aan het Hof van hooggenelde Provincie van Gelderland ende Graafschap Zutphen, waar by hebben te kennen gegeven, dat haar nu en dan wel was voorgekomen, dat by eenige Heeren dispositie scheen te weesen tot het aanneemen van den Heer Prince van Nassau tot Stadhouder; dat zy zich niet konden verbeelden, dat schoon zulx al waar mochte zyn, het eenige ingressie zoude konnen vinden by de Heeren Staten van deselve Provincie. Dewijle zy echter wierden geadvertteert, dat de zaake onder de hand zo verre zoude zyn gebracht, dat daar over op den Landdag, nog in dese Maand te houden, zoude werden gedelibereert, haar genoodsaakt hadden gevonden de Heeren Staten zonder eenig uitstel te convoceeren, en aan de Leeden te gelyk kennisse te geeven van het geene zy desen aangaande hadden vernoomen, ten eynde daar op met den eersten zoude mogen worden gedelibereert, ende overlegt wat daar ontrent zoude zyn te doen.

Dat, als haar Ed. Mog. geliefden te overwegen van wat gevolge dese onderneming zoude wezen, deselve wel zouden konnen begrypen, hoe die zaak by de Heeren Staten van Hollant en Westfriesland stondt opgenoomen te worden.

Dat de korthed van den tijd haar noodsaakte, zonder te wagten na de Resolutie van de Heeren Staten, haar Ed. Mog. zeer vriendt-nabuurlyk, hertelyk, ende ernstelyk te versoeken, dat door derselver influentie, zodanige directie mochte worden gebruikt, dat in dese importante zaak, voor eerst, geen pas op eenige manieren verder gegaan mochte werden, en deselve zaak ten eenemaal in haar geheel mogte blijven.

Dat de genegenheid, die by de Heeren onse

hooge Principaalen is, om met de zo naauw genicte Provincien in oprechte vrundschap en harmonie te leeven, haar deed vertrouwen, dat aan dit versoeck zoude werden gedefereert, ende dat vervolgens ook haar Ed. Mog. goede officien, by de Leden van de Regeeringe van Gelderlandt ingressie zoude vinden, te meer dewijl in het uytstel immers geen de minste præjuditie was, en de præcitantie zwaare gevolgen zoude konnen occasioneren.

Op welke Missive het gemelte Hof van Gelderland, den 10. deser heeft geantwoort, dat sig niet gequalificeert vond, om zig met zaaken van die nature te bemoeien, maar dat evenwel niet zouden nalaten, om van de gemelte Missive van de Heeren Gecommitteerde Raden, kennisse te geven aan de Heeren Staten derselver Provincie.

De Heeren Staten van Holland ende West-Vriesland, vergadert zynde, hebben dit point voor af by de handt genoomen, ende in de eerste sessie met volkoomen eenparigheid geaprobeert, het geen in desen by haar Gecommitteerde Raden was gedaan, ende deselve bedankt voor den yver, vigilantie ende goede conduites daar in betoont ende geadhibeert, ende daarenboven versogt ende geauthoriseert in dien yver en vigilantie te volharden, en in voorvallen van diergelyke natuure, by absentie van de Vergaderinge van haar Ed. Gr. Mog., by de hand te neemen zodanige middelen, als tot maintien van den Staat, ende de tegenwoordige Regeeringe, provisionelyk nodig zullen bevinden.

En is vervolgens op de zaake zelfs gedelibereert, op een wyze, als het aan cordate Regenten betaamt te handelen, in zaaken, raakende de veranderinge van regering in een nabuurige Provincie, ende zulks in zaaken van het uyterste gewicht, verren uytzicht en zwaar gevolg.

Waar op dan, niettegenstaande de bekommeringe, dien de ingekoomte tydingen mochten verwekken, is geresolveert tot een besendinge na de hooggenelde Provincie van Gelderland, om de Staten van deselve Provincie te dehorteren, van Staatsgewyse te bevestigen, het geene by Quartieren of Leden van deselve Provincie zou mogen werden geavanceert, gelyk ook daarenboven is geresolveert. tot twee bezendingen, de een aan U Ed. Mog., ende aan de Heeren Staten van Overysse (waar in wy de eere hebben van gecommiteert te zyn) en de andere aan de Provincie van Zeeland.

Wy zyn zeer verplicht voor de promptitude met dewelcke U Ed. Mog. Vergaderinge is geconvoceert ende by een gekomen, en ons zoo spoedig occasie is gegeven, van aan deselve voor te dragen de ons aanbevolene saaken van seer groote importantie.

Het geen daar mede gemeent wert is reets by ons verhaalt, ende is oock so wy vertrouwen, U Ed. Mog. niet onbekent.

Onse intentie is niet U Ed. Mog. op te houden met eenige reedenen om te demonstreeren, dat de Provincien tot bevestiginge van den Staat van de gemeene Unie, en van haar eigen welwezen, niet beter konnen doen als haar te houden by de tegenwoordige Regeeringe, en van alle veranderingen af te zien.

Wy vermyden eenige schijn te geven van daar aan te twijffelen.

De Resolutie van U Ed. Mog. op dit subject ge-

noomen, bekrachtigt door de experientie van twintig jaaren, betoont metter daad zelve, dat U Ed. Mog. zyn van dat begrip.

Dit geeft aan de Heeren onse Committenten een zonderling vergenoegen ende blydschap, ende niet minder vertrouwen, dat U Ed. Mog. wel zullen willen correspondeeren ende concurreeren in alle zaken, het maintien van desen Staat, en van de tegenwoordige Regeeringe concernerende.

U Ed. Mog. zullen met ons ligtelyk kunnen begrypen, en zig voorstellen, wat partyschappen, by veranderinge van Regeringe in de Provintie van Gelderlandt, binnen den Staat van de vereenigde Nederlanden zouden staan te rysen.

Op dese gronden, en op dit vertrouwen Ed. Mog. Heeren, versoecken wy uyt den naam van de Heeren onse Hooge Principaalen, specialyk op 't geene tegenwoordig voor handen is, dat U Ed. Mog. voor aangenaam gelieven op te neemen de exhortatie, dien wy de vryheid neemen aan deselve te doen, van te blyven by de tegenwoordige Regeering, ende die alleszints te maintineeren, zynde deselve exhortatie, die de Leeden van de Vergaderinge der Staaten van Holland ende West-Vriesland, in seer significante expressien, reciprocquelyk hebben gedaan ende ontfangen.

En versoecken wy bysonderlyk, met relatie tot het geen in Gelderland passeert, dat U Ed. Mog. in concurrentie met de Heeren onse hooge Principaalen, ons de eere gelieven te doen, van eenige Heeren uyt derselver Vergaderinge te committeeren, die benevens ons alle devoiren zouden aanwenden, om de Heeren Staten van de Provintie van Gelderland en Graefschap Zutphen, te persuaderen by de tegenwoordige Regeringe te blyven.

En gelyk de Heeren onse hooge Principaalen zig niet hebben laten rebuteeren door eenige gerugten, als of de zaake in Gelderland te verre zoude zyn gekomen, versoecken ende vertrouwen wy, dat U Ed. Mog. van gelyke, ten aanzien van de groote aangelegenheid, niet zullen nalaten by de handt te neemen de middelen, die nog restceeren om dit groote oogmerk te bereiken.

En gemerkt dese zaaken evidentelyk de uysterste diligentie en spoed vereysschen, dat hier op zonder uitstel moge werden geresolveert.

Tot besluit versoecken wy, dat U Ed. Mog. gelieven gepersuadeert te zyn, gelyk wy ook niet twyffelen, of deselve zyn gepersuadeert van de volkomene en oprechte genegenheyt van de Heeren Staten onse Hooge Principaalen, om van haar zyde te onderhouden ende te cultiveeren de vrundschap en harmonie, die tusschen beide Provintien van oude tyden af heeft gevigeert, en waar toe beide, door de situatie en gemeenschap van interessen te sterker zyn geengageert; en twyffelen ook geensints of U Ed. Mog. zyn in deselve favorable dispositie ten aanzien van de Provintie van Holland en West-Vriesland.

Wy wenschen dat God Almachtig U Ed. Mog. Provintie, en Regeering van deselve, gunstig wil bewaren, beschermen ende bevestigen, en de Heeren Regenten in haare Persoonen ende Familien zegenen.

Aldus in substantie mondeling voorgedragen en schriftelyk overgegeven, op den 19. October des

jaars 1722. Was geteekent, Charles Philips van Dorp, A. C. Fabricius, Willem Buys, J. Daey, Is. van Hoornbeek.

Waar op welgemelte Heeren Gecommitteerden door den Heer President deser Vergaderinge, voor derselver betuigde civilityten, en genome moeyte beleefdelyk syn bedankt, met gelyke verklaringe tot onderhoudinge van de vrund-nabuurlyke goede intelligentie met hooggemelte haar Ed. Gr. Mog., en dat haar Ed. Mog. veel genoegen hadden geschept wegens de honorable, blyde en aangename besendinge van hooggemelte haar Ed. Gr. Mog. Vorders, dat haar Ed. Mog. de saake by gemelte Memorie vervat in serieuze deliberatie souden leggen.

Waar op welgemelte Heeren haar Ed. Gr. Mog. Gecommitteerden, na dat ter Vergaderinge afscheid hadden genomen, door de Heeren haar Ed. Mog. Gecommitteerden in derselver Logement zyn gereconduiseert, op die maniere, als van daar waren afgehaalt.

Ende welgemelte Heeren haar Ed. Mog. Gecommitteerden ter Vergaderinge weder zynde gekomen, hebben gerapporteert, dat welgemelte Heeren haar Ed. Gr. Mog. Gecommitteerden op 't vriendelykste ende seer instantlyck hadden versogt, dat haar Ed. Mog. op deze so importante zaken met alle acceleratie en spoed gelieven te resolveeren, ende meergemelte Heeren Gecommitteerden met derselver geresolveerde te honoreren.

Ende zyn de Heeren haar Ed. Mog. Gecommitteerden voor derselver moeyte in dezen genoomen bedankt, gelyk ook by haar Ed. Mog. is geapprobeert, het geene dezen aangaande by de Heeren Gedeputeerden te voeren is verrigt.

Ende is deze haar Ed. Mog. extraordinaris Vergaderinge op reces gescheyden tot morgen den 20 October 1722, de klok tien uren, om nopende die zaken by den anderen te komen, en daar op te resolveeren.

Hebbende de Heeren Gecommitteerden der Stad Utrecht de schriftelycke propositie van de Heeren Gecommitteerden van de Heeren Staten van Holland en West-Vriesland overgenoomen.

Extract uyt de Resolutien der Ed. Mog. Heeren Staten 's Lands van Utrecht.

Martis den 20. October 1722.

By haar Ed. Mog. ingevolge van de Notulen van gisteren, op huyden in deliberatie zynde gelegd de schriftelycke propositie by de Heeren Gecommitteerden van de Ed. Gr. Mog. Heeren Staten van Holland ende West-Vriesland, ten voorsz. dage ter Vergaderinge van haar Ed. Mog. overgelevert, ende aldaar genotuleert. Hebben de Heeren Geëligeerden daar op voorgebragt ende laten lesen derselver Resolutie op huyden genoomen, luydende als volgt.

Extract uyt de Resolutien van de Ed. Mog. Heeren Geëligeerde Raden 's Lands van Utrecht.

Martis den 20. October 1722.

De Heeren Geëligeerden, representeerende den

eersten Staat van de Provintie van Utrecht, specialyk zynde geconvoceert, om te delibereren ende resolveeren op 't geen gisteren ter Vergaderinge van Staten, door de Heeren Gecommitteerden van de Ed. Gr. Mog. Heeren Staten van Holland ende West-Vriesland, by geschrifte is overgelevert. Hebben met eenparigheyd als nog wel willen verklaren, dat onverbreekelyk zullen verblijven by de geëtablisseeerde Regeeringe, so ende in diervoegen als in de Jaaren 1651 ende 1702 Staatsgewyse met eenparigheid is vastgesteld en gecorroboreert.

Ende wat aangaat de verzogte besendinge conjunctim met de Heeren Gecommitteerden van de Ed. Groot Mog. Heeren Staten van Holland ende West-Vriesland. Hebben de Heeren Geëligeerden, om redenen, dat van geen de minste vrugt zal zyn, eenparig geresolveert de besending te declineeren.

De Heeren Edelen ende Ridderschappe produceerden daar op derselver Resolutie, mede op huyden genoomen, dicteerende:

Extract uit de Resolutien van de Ed. Mog. Heeren Edelen en Ridderschappe 's Lands van Utrecht.

Martis den 20. October 1722.

De Heeren Edelen ende Ridderschappen deser Provintie specialyk zynde by den anderen verzogt, ende gedelibereert hebbende op de propositie van de Heeren Gecommitteerden van de Ed. Gr. Mog. Heeren Staten van Holland ende West-Vriesland, op gisteren in de Vergaderinge van de Heeren Staten deser Provintie overgelevert. Hebben na deliberatie goedgevonden ende verstaan, het verzoek by gedagte propositie gedaan, aanlangende het zenden van eenige Gecommitteerden uyt haar Ed. Mog. Provintie met ende nevens welgemelte Heeren haar Ed. Gr. Mog. Gecommitteerden naar Gelderland, op het beleeftste te declineeren, aangezien verneynen die saake in geen staat te zyn, om met eenige vrugt geëffectueert te konnen werden.

Ende hebben de Heeren der Stad Utrecht, daar op ingebracht de Resolutie van de Heeren haare Principaalen, mede op huyden genoomen, behelzende als volgt.

Extract uit de Resolutien van de Ed. Achtb. Heeren Burgermeesteren en Vroedschap der Stadt Utrecht.

Dingsdag, den 20. October 1722.

De Vroedschap op den Eed vergadert zynde, rapporteerden de Heeren de Milan Visconti, Oud Burgermeester; Ubigh, Oud Burgemeester; van Voorst en van Bronckhorst, die, ingevolge ende tot voldoening van de eenparige Resolutie Commissoriaal van gisteren, na de middag geëxamineert hadden het voorstel by de Heeren Gecommitteerden van de Ed. Groot Mog. Heeren Staten van de Provintie van Holland ende West-Vriesland, in de Vergaderinge van haar Ed. Mog. de Heeren Staten van dese Provintie, op gisteren zo mondeling als in geschrifte gedaan. Dat zy Heeren Gecommitteerden eenparig van advis zouden zyn, dat haar

Ed. Achtb. behoorden de zaaken ter Vergaderinge van Staten daar heenen te dirigeren, dat haar Ed. Gr. Mog. de Heeren Staten van de Provintie van Holland ende West-Vriesland op het meest kragtigste werden bedankt voor de opening die deselve hebben gelieven te doen, van dat de Provintie van Gelderland van voornemen zoude wesen, den Heere Prince van Nassau tot haren Stadhouder aan te stellen. En belangende de schriftelyke verseekeeringe by deselve Heeren Gecommitteerden van Holland gedaan, omtrent het vaststellen van de tegenwoordige forme en maniere van Regeeringe, als mede het decreteren van de versogte besending, ende den vorderen inhoud van dien; dat haar Ed. Achtb. deselve in alle haare deelen dienden aan te neemen, ende te ampteeteeren.

Waar op serieuselyk gedelibereert zynde, heeft de Vroedschap haar met voorsz. rapport eenparig geconformeert, en zyn de Heeren Burgermeesteren en Gecommitteerden ter Beschryvinge verzogt ende geauthoriseert, om het selve voor Stads eenparig sentiment en Resolutie, op heden ter Vergadering van Staten te willen inbrengen, mitsgaders het daar heenen te helpen dirigeren, dat deselve Staatsgewyse mogen werden vastgesteld, dien conform geconcludeert, en geresolveert.

En zyn de Heeren Gecommitteerden voor derselver genoome moeite ende rapport bedankt.

Accordeert in kennisse van my. E. van Harscamp.

De Heeren Gecommitteerden der Steden Amersfoort, Rhenen ende Montfoort verclaerden sich te conformeren met de respective resolutien van de Heeren van de twee voorstemmende Leden.

Waar op serieuselyk gedelibereert zynde, hebben haar Ed. Mog. verklaart dat in allen haaren deelen onverbreekelyk zullen verblijven by de geëtablisseeerde Regeeringe, zo, ende in diervoegen als in den jaare 1651 ende 1702 Staatsgewyse met eenparigheid is geampteert, vastgesteld, en gecorroboreert. Ende ten ansien van de Commissie om eenige Heeren uyt haar Ed. Mog. Vergaderinge te decerneren, om met ende benevens de Heeren Gecommitteerden van de Ed. Gr. Mog. Heeren Staten van Holland ende West-Vriesland, de Heeren Staten van Gelderland ende Graafschap Zutphen te persuadeeren by de tegenwoordige Regeeringe te blyven, hebben haar Ed. Mog. de besendinge wegens dese Provintie derwaarts gedeclineert, dewyl haar Ed. Mog. verneynen dat die gedagte besendinge met geen vrugt geëffectueert zal konnen worden.

Ende hebben de Heeren Gecommitteerden der Stadt Utrecht de voorsz. haarer Principalen Resolutie geinhareert, als verneynende de bezendinge na de Provintie van Gelderland van veel vrugt te zullen zyn.

Door den Heer President van de Heeren Edelen en Ridderschappe ter Vergaderinge zynde voorgedragen, of de Heeren haar Ed. Mog. Gecommitteerden van gisteren niet souden overbrengen aan welgemelte Heeren Gecommitteerden van de Ed. Gr. Mog. Heeren Staten van Holland ende West-Vriesland de voorschreve haar Ed. Mog. Resolutie, op huyden genomen:

Hebben de Heeren Geëligteerden haar daar mede geconformeert.

Zeggende de Heeren Gecommitteerden der Stadt Utrecht te persisteeren by de voorsz. Resolutie van de Heeren haare Principaalen, op huyden ingebracht.

Ende verclaerden de Heeren Gecommitteerden der Steden Amersfoort, Rhenen ende Montfoort, sich te voegen met de Sentimenten van de Heeren der twee voorstemmende Leden.

Ende vorders Staatsgewyze daar op gedelibereert zynde, is goedgevonden ende verstaan, dat haar Ed. Mog. Resolutie, op huyden genoomen, door den Secretaris van Staten aan welgemelte Heeren Gecommitteerden van de Ed. Gr. Mog. Heeren Staten van Holland ende West-Vriesland zal worden overgebragt.

Ende is voorts goedgevonden ende verstaan de Resolutie van haar Ed. Mog. aan de welgemelte Heeren Gecommitteerden van de Provincie van Holland en West-Vriesland toe te zenden; als volgt:

De Staten van den Lande van Utrecht op huyden by continuatie vergadert zynde op de propositie by de Heeren Gecommitteerden van de Ed. Gr. Mog. Heeren Staten van Hollandt ende West-Vriesland, op gisteren ter Vergaderinge van haar Ed. Mog. gedaan, ende schriftelyk overgelevert, mitsgaders aldaar genotuleert, aanlangende het blyven by de tegenwoordige Regeringe, ende die allesints te maintineeren, als ook het comitteeren van eenige Heeren uyt onse Vergaderinge, die be-

nevens hooggemelte Heeren Gecommitteerden van haar Ed. Gr. Mog. alle devoiren zouden aanwenden, om de Heeren Staten van de Provincie van Gelderland ende Graafschap Zutphen te persuaderen, by de tegenwoordige Regeeringe te blyven: Hebben na serieuze daar over gehoudene deliberatie, goedgevonden ende verstaan, te verklaren, gelyk doen by dezen, dat in alle haaren deelen onverbrekelyk zullen verblyven by de geëtablisseeerde Regeeringe, zo, ende in diervoegen als in de jaaren 1651 ende 1702 Staatsgewyze met eenparigheyd is geamplectert, vastgesteld ende gecorroboereert. Ende ten aanzien van de Commissie op eenige Heeren uyt onse Vergaderinge te deernneeren, om met ende benevens de welgemelte Heeren Gecommitteerden van haar Ed. Gr. Mog. de Heeren Staten van Holland ende West-Vriesland, de Heeren Staten van de Provincie van Gelderland ende Graafschap Zutphen te persuaderen by de tegenwoordige Regeeringe te blyven, hebben haar Ed. Mog. de bezendinge wegens deze Provincie derwaarts gedeclineert, dewyl vermenen, dat die met geen vrugt zal kunnen worden geëffectueert.

Ende worden haar Ed. Gr. Mog. bedankt voor de honorable ende aangename bezendinge aan deze Provincie, mitsgaders den Secretaris van haar Ed. Mog. gelast ende geauthoriseert, om deze Resolutie aan hooggemelte Heeren Gecommitteerden van de Ed. Gr. Mog. Heeren Staten van Holland ende West-Vriesland over te leveren.

24. RESOLUTIE der Staten van Utrecht, waarbij een door den Magistraat van Wyk by Duurstede vastgesteld regeringsreglement onwettig verklaard — en den afgevaardigde dier Stad uit de Staten-Vergadering verwijderd wordt. 15 Julij 1785.

De Heeren Edelen en Ridderschap hebben ter Vergaderinge ingebracht en laten lezen derzelver resolutie, op gisteren genomen, daar by opening doende, dat Dezelve geïnformeerd zijnde, dat de Magistraat der stad Wyk by Duurstede had kunnen goetvinden by speciale resolutie, door de meerderheid van dien genomen, en aan de Burgery dier stad, ofte aan derzelver Geconstitueerden gecommuniceerd, alle de Leden der Regeringe aldaar van den Bed op het Reglement der Provinciale Regeringe van den Jare 1674, immers voor een gedeelte, te ontslaan, en voor ontslagen te houden, en te gelijker tijd eene nieuwe Regeringsorde binnen hunne Stad te arresteren en vast te stellen. En considerende, dat dusdanige handelwijze niet alleen was ten uitersten irregulier, alsoo geen afzonderlijk Lid van Staat, veel min de Magistraat van eene particuliere stad, bevoegd of gerechtigd was, zich zelven, eigener auctoriteit, te ontslaan van den Eed op het Provinciale Regerings-Reglement afgelegd, en waarop dezelve in de Regering der Stad en Provincie zijn geadmitteerd geworden; maar dat dezelve ook is van de allernadeligste consequentien, zo voor de Provincie in het gemeen, als voor dezelve Stad en hare Burgery in 't bijzonder, en een attentaat op de Hoogheid der Provincie, en declarerende zy Heeren Edelen, hoezeer bereid en geneegen, om in gevolge van Derzelver gedeclareerde op het point der extraordinaris Beschrijvinge van den 6

October 1784, met hunne medeleden van Staat, naer „de vastgestelde order van Regeringe in deze Provincie, mede te werken tot het nemen van alle „zodanige besluiten, als ter wegneming van der „Ingezetenen rechtmatige klachten en bezwaren, „en tot herstel van ingeslopen abuizen nodig en „dienstig zullen geoordeeld worden”, en waaromtrent zy Heeren Edelen zich te zijner tijd nader expliceren zullen, nochtans van gedachten te zijn, dat, hoe zeer ook waar mogte zijn, dat de bovengemelde resolutie van den Magistraat der Stad Wyk ofte van Derzelver meerderheid, als dewelke tot het nemen van dezelve niet bevoegd of gerechtigd was, uit dien hoofde per se nul en van geener waarde is, nochtans de Regering dier Stad, immers voor zo veel dezelve deel genomen had aan de hier voorgemelde resolutie, zich zelve daardoor uitgesloten heeft van het recht tot het bijwonen van de Hoge Vergadering dezer Provincie, en van Derzelver ordinaris Gedeputeerden, tot dat dezelve de bovengemelde wederrechtelijke resolutie zullen hebben ingetrokken en gecasseerd, en ter Staats-Vergaderinge dezer Provincie gedeclareerd, het Provinciale Regerings-Reglement van den jare 1674, van volle kracht en waarde te houden, en te zullen blyven houden, tot dat een nieuw Reglement op de regering dezer Provincie door de Heeren Staten op eene wettige wijze zal zijn gearresteerd. Dat voorts enige Heeren uit hunner Ed. Mo. Ver-

gaderinge behoorden te worden gecommiteerd, om de Regeerders van voornoemde Stad van Wijk van de irregulariteit dezer hunner handelwijze te overtuigen, en tot een spoedig redres te exhorteren. Dat zy Heeren Edelen geïnformeerd wordende, dat sommige onrustige menschen, ook dezulke die buiten de Provincie woonachtig waren, en welker toelag scheen te zijn, alomme twist en tweedracht te stoken en de goede burgerye en Ingezetenen te onrusten, ook de burgerye dier Stad, ofte derselver zogenaamde geconstitueerden, zo wel als sommige Regenten aldaar, tot het doen van deze demarsche hadden aangezet, verder van gedachten zouden zijn, dat de Heer Hoofdofficier der Stad Wyk by Duurstede behoorde te worden aangeschreven, Hun Ed. Mo. ten dien opzichte met allen mogelijken spoed te informeren, ten einde alsdan daarop zodanig nader te worden gedisponeerd, als geoordeeld zal worden te behoren.

Waarop gedelibereerd zijnde is dien conform eenparig goedgevonden te verzoeken en te committeren de Heeren van Cockengen, van Wolphaartsdijk en Pesters, van Schonauwen, van Zuilen, van Schalkwijk, de twee Heeren Burgemeesteren der Stad Utrecht en eersten Burgemeester van Amersfoort, om de Regeerders der Stad Wyk van de irregulariteit hunner handelwijze te overtuigen en tot een spoedig redres te exhorteren en dienaangaande ter Vergaderinge alhier rapport te doen.

Zullende de Hoofdofficier van Wyk worden aangeschreven, conform het geene is vervat by de Resolutie der Heeren Edelen, met relatie tot het

geene sommige onrustige menschen, ook dezulke, die buiten de Provincie woonachtig waren, en welker toelag scheen te zijn alomme twist aan te regten etc., ook te Wijk de Borgerye etc. tot het doen deser demarsche hadden aangeset, ten spoedigste informatie te nemen en Hun Ed. Mo. te berichten.

En is voorts door den Secretaris van Staten, in name van Hun Ed. Mo., aan den Heer van Ossenbergh gevraagd, of hy ook was onder die Heeren, welke zich van den eed op het Reglement van Regering hebben ontslagen, waarop zijnde geantwoord, dat in zo verre zulks nodig was, om enige pointen vast te stellen, hy dit had gedaan, is de Secretaris verder geauthoriseerd, om den Heere van Ossenbergh te communiceren, dat, zo lange zich in dat geval bevond, hy gene verdere sessie ter Vergaderinge van Hun Ed. Mo. of Heeren ordinaris Gedeputeerden zal kunnen hebben. En vervolgens goedgevonden de Heeren hunner Ed. Mo. ordinaris Gedeputeerden te autoriseren om van de benoemde Commissie aan den Magistraat van Wijk kennis te geven, en teffens te verzoeken dat Dezelve ter Vergaderinge van de Heeren Staten en Gedeputeerden geliefden te committeren zodanige Heeren, welke niet in het cas van den Heer Ossenbergh verseren, en zig niet ontslagen hebben van den eed op het Reglement der Provinciale Regeringe.

Zijnde voorts de resolutie der Heeren Edelen by de Heeren Gecommitteerden der Stad Utrecht overgenomen.

25. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, waarbij kunne Gedeputeerden geauthoriseerd worden de Regering van Wijk by Duurstede over de onwettigheid harer handelingen in de Magistraatsbestelling te onderhouden. (Met daarbij behoorende stukken.) 27 Julij, 10 Augustus 1785.*

Ontvangen en gelezen eene missive van Burgemeesteren en Regeerders der stad Wijk by Duurstede, geschreven den 26. dezer lopende maand, houdende beklag over de resolutie by hun Ed. Mog., betrekkelijk de Gecommitteerden derzelver stad ter Staats-Vergadering, en in die der Heeren Gedeputeerden den 15. dezer genomen, en sustinerende gerechtigd te zijn tot hetgene zy Heeren Regeerders in de directie binnen hare stad omtrent de Magistraatsbestelling hebben verricht, en verklarende zich daar in te zullen maintenir, om redenen als breder by dezelve missive, volgende hier na geïnserceerd:

Edele Mogende Heeren!

Wy hebben wel ontvangen eene missive van den 19. July jongstleeden, waar by de Heeren U Ed. Mog. Ordinaris Gedeputeerden aan ons te kennen geven, dat ter Vergadering van de Heeren Staten zoude zijn voorgekoomen, dat wy hadden kunnen goedvinden by speciale Resolutie, door de meerderheid van den Raad genoomen, en aan de Burgeren deezer stad, off aan derzelver Geconstitueerden gecommuniceert, alle de Leeden der Regeeringe van den Eed op het Reglement der Provinciaale Regeeringe van den jare 1674, *immers voor een ge-*

deelte te ontslaan en voor ontslagen te houden, en ter gelijker tijd eene nieuwe Regeerings Orde binnen onze stad te arresteeren en vast te stellen, en dat U Ed. Mog. voorts hebben gelieven te committeren negen Heeren, ten einde met ons desweegen te confereren en te trachten ons (zoo U Ed. Mog. zich gelieven te verklaren) van de irreguliere handelwijze in deze, aanlopende tegen de Rechten deezer Provintie, te convinceeren en ter vernietiging van deeze (zoo U Ed. Mog. zich verder uytdrukken) allezints irreguliere en onwettige Resolutie te adhorteren; met verder verzoek dat wy ter Vergadering van U Ed. Mog., gelijk ook ter Vergadering van de Heeren U Ed. Mog. Gedeputeerden, zodanige Heeren wilden committeren, welke zig voor als noch niet hebben ontslagen van het bovengemelte Reglement, gelijk U Ed. Mog. die Heeren, welke zich met de bovengemelte Resolutie zouden geconformeert hebben, oordeelen daar door onbequaam te zijn geworden, om ter Vergadering van U Ed. Mog. en van Heeren Gedeputeerden te compareeren, zoo lange dezelve zich in dat cas zouden moogen bevinden.

Wy willen niet ontveynzen Ed. Mog. Heeren, dat wy die missive tot onze verwondering ontfaangen hebben, als wy reflecteeren dat het point, raakende de Magistraats bestellingen van stad en steden, be-

hoord onder die byzondere poincten, waar meede Geëligheerden en Ridderſchap zich niet vermogen te bemoeijen, inaar verbleven is aan Stad en Steden, dermaten dat U Ed. Mog. Gecommitteerdens, by dervelfer uytgebragt Rapport van den 1. September 1784, op dat ſubject aan U Ed. Mog. hebben geadviseert, dat die arrangementen en precautien door de Stedelijke Regeeringen met derzelver Burgerijen gereguleerd en geapplaneerd kunnen worden, en daarom dit aan derzelver Regeerders hebben overgelaaten, NB. *zonder in het Reglement daar van te mentioneeren.* Ten welken eynde U Ed. Mog. aan ons dat Rapport, om ons daar aan te gedraagen, hebben toegezonden. Wy hebben dus, ingevolge het recht aan ons competeerende, bepaald het aandeel dat onze Burgerye in de aanstelling hunner Regenten voortaan zoude en behoorde te hebben, op zoodanig eene wijze als overeenkomende is met het voorgemelte aan ons toegezonden Rapport, namentlijk als ter voorkooming van kuyperijen, cabalen en andere desordres meest geschikt geoordeelt is; en geconsidereert dit op het recht, onze stad competeerende, ook aan ons is overgelaaten, zonder dat daar van in het voorgeschreeve Reglement is gementioneert, en dien volgende ook nimmer een object worden kan, om in dat Reglement te inserceeren, hebben wy by het applaneren van het zelve geoordeelt, dat daar wy met onze Burgerye het recht en de macht hadden om het zelve te reguleeren en applaneren, en dat de voorstemmende Leeden even weynig als de andere steden zig daar meede konden of vermogten te bemoeijen, dat wy dan ook volkomen bevoegd waaren, om, voor zoo verre die arrangementen en vaststellingen betroffen, het Reglement van den jaare 1674 buyten werking te stellen en ons en onze Burgers dadelijk te stellen in dat genot der aanstellingen van hunne Regenten, op zoodanig eene wijze als U Ed. Mog. door het voorsz. aan ons toegezondene Rapport avoueeren dat wy gerechtigd en bevoegd waaren. Wy hebben ons wel gewagt, eenen stap, hoe gering ook, verder gegaan te zijn, als het recht, dat U Ed. Mog. uitdrukkelijk aan Stad en Steden toegekend hebben.

Wy hebben daar in geenzints op eene irreguliere of onwettige wijze geprocedeert, ten waare dat U Ed. Mog. dit zouden gelieven te vinden daar in, dat onze Resolutie met meerderheyd van stemmen zoude genoomen zijn; dog dan zy het ons gepermitteerd het reguliere van die conclusie te mogen adstrueeren uyt alle zoodanige besluyten, als ter Vergadering van U Ed. Mog. met eene dissentieerende meerderheyd genoegzaam zeedert een reeks van tijden zijn genomen, zonder dat men immer heeft beweerd, dat de Leden van de succumbeerende minderheyd daarom de competentste en geschiktste Leden waaren, om ter Vergadering van U Ed. Mog. by praeferentie van de praevaleerende meerderheyd, gecommitteerd te worden. U Ed. Mog. zullen ons gelieven te excuseeren, om, daar wy als integreerende Leden van de Souveraine Vergadering deezer Provintie, in onze alleen pure en zuivere domestieke stads Regeerings bestelling, niets anders gedaan hebben, dan het geene regulier, wettig en aan ons toekomt, zonder daar door eenige de allermiste atteinte te hebben toegebragt aan het sub-

sisteerend Provinciaal Reglement, waar over de beschrijving tegens den 10. Augustus eerstkoomende is uytgegaan, daar over met een Commissie op de gronden, by voorgemelte missive van U Ed. Mog. Gedeputeerden ter neder gesteld, in eenige conferentie te komen, als zoodanig eene conferentie op die gronden by ons van geene vrugt zoude kunnen zijn, nadien wij wel verre van oordeel te zijn, dat onze handelwijze in deezen zoude aanloopen tegen de rechten van deeze Provintie, wy vertrouwen van geen ander recht gebruyk gemaakt te hebben, dan van dat Stedelijke recht, waar by wy en onze Burgers door U Ed. Mog. uyt hoofde van den Eed op het Reglement van 1674, behooren gehandhaaft te worden. Wy verseeren dus in dat vertrouwen, dat U Ed. Mog. ons en onze Burgeren by dat recht wel zullen gelieven te conserveeren, en dus onaangezien het zelve en het gebruyk dat wy daar van op de begeerte van onze goede Borgerye gemaakt hebben, gelet het zelve alieen van het nog subsiteerende Provinciale Regeeringsbestier is, onze stad ook wel zullen gelieven te bewaaren by dat recht, het welk (*salva omni reverentia*) in het vermogen van U Ed. Mog. niet zoude zijn, om als een Lid van U Ed. Mog. Souveraine Vergadering haar daar van te ontzetten of palen te stellen, en dus dat U Ed. Mog. in de Vergadering van Staten en van Heeren Gedeputeerden zullen gelieven te ontfangen zoodanigen Gecommitteerde, als in den Provinciaalen Eed staande, door ons zal worden afgezonden, terwijl wy in een contrarie geval ons verplicht oordeelen, voor onze Stad en Burgerye ter behoud van onze rechten en voorrechten te protesteeren, zoo tegens de Resolutie by U Ed. Mog. ter laatster Staten Vergadering genoomen, als die U Ed. Mog. in deezen nader zullen neemen, ten einde ons en onze Burgerye daar tegen te maintainereen zoodanig, als wy, uyt hoofde van ons recht, vermeenen zullen te behooren.

Hier meede, na U Ed. Mog. in de Protectie des Allerhoogsten te hebben aanbevoelen, blijven wy, Edele Mogende Heeren! Uwer Ed. Mog. goede Vrienden, Borgemeesteren en Regeerders der stad Wijk by Duurstede. Ter ordonnantie van dezelve. L. van Schaik. Wijk by Duurstede, 26 July 1785.

Waar op gedeliberceerd zijnde, hebben hun Ed. Mo. gepersisteerd by derzelver genomene resolutie dien aangaande, en de Heeren derzelver ordinaris Gedeputeerden geauthoriseerd hier van by rescriptie aan den Magistraat van Wijk kennis te geven, met rescontre der redenen in hunne missive bijgebragt.

En is voorts goedgevonden en verstaan, dat de voorsz. missive en daar op af te vaardigen rescriptie zullen worden gesteld in handen van de Commissie, op dit ſubject, ter jongstlede Vergaderinge gedecerneerd, tot informatie.

Mercurii 10 Augustus 1785.

Ontvangen en gelezen eene missive van Burgemeesteren en Regeerders der Stad Wijk bij Duurstede, geschreven den 5. dezer lopende maand, als noch zich zeer bezwarende over de handelwijze van hun Ed. Mo., met relatie tot de weigering

der Gecommitteerden van Wijk in de Vergadering van hun Ed. Mo.; declinerende alle conferentien deswegens, en hun Ed. Mo. verzoekende, derzelver Heeren Gecommitteerden te willen admitteren, en in cas van refus, daar tegens als noch niet alleen protesterende, maar ook betuigende als dan te zullen genoodzaakt zijn om zoodanige middelen by de hand te nemen, als tot maintien van hun recht zullen oordeelen te behooren, breder als by voorsz. missive, volgende hier na geïnserieerd:

Edele Mogende Heeren!

Het heeft U Ed. Mog. beliest ons door de Heeren U Ed. Mog. Ordinaris Gedeputeerden te doen rescriberen op onze Missive, ter laatste Vergadering van U Ed. Mog. ingekoomen, waar by aan ons word voorgedragen U Ed. Mog. surprise over het by onze missive ter neder gestelde, dat het point der Magistraats bestellingen was verbleven aan de respective Magistraaten, en dus ook aan ons, in zoo verre dat de verdere Leeden van Staat, en alzulks de Souveraine Vergadering deezer Provincie daar mede niets te doen zouden hebben. Het moeyt ons, Ed. Mog. Heeren! dat wy van gelijke onze surprise over het contrarie gevoelen van U Ed. Mog. moeten te kennen geeven, als wy, voor zoo veel onze Stad een integreerend Lid van de Souveraine Vergaderinge deezer Provincie was, ons nimmer in het verbond van Unie hebben begeeven, als onverminderd en met voorbehouding van onze Stad en Ingezeetenen van dien, derzelver speciale en particuliere privilegien, vrijheden, exemptien, statuten, loffelike en wel herbragte costumen, usantien en alle andere onze gerechtigheden, waar by wy ons dan ook by vervolg hebben gemaintineert, als wy by de artikelen, gesloten tusschen Geëligeerden en Ridderschap deezer Provincie, den 13. February 1587, neevens de Stad Utrecht en verdere Steden, expresselijk hebben bedongen, dat Geëligeerden en Ridderschap hen niet zullen bemoeien met het stellen van de Magistraat in deeze Stad; mitsdien de Magistraatsbestellingen, met het geene daar aan dependeert, nimmer gebragt is tot de bemoeying van U Ed. Mog., het zy men de Leden van U Ed. Mog. op zig zelve of zaamen gevoegd beschouwe, maar is deeze Stad even als de Stad Utrecht, dit point aangaande, zoodanig gebleeven by haare oude Rechten en Wetten, dat zy tot het maintien in dezelve zeer te recht van U Ed. Mog. heeft gereclameert den Eed op het Reglement van den jaare 1674, waar by wel uytdrukkelijk is bezwooren, om de drie Leden van Staat, waar van deze Stad een integreerend Lid is, by derzelver privilegien, handvesten en gerechtigheeden, als ook by de oude wettige en wel herbragte costumen te zullen voorstaan, defendeeren en handhaven. — Wy herhaalen derhalven Ed. Mog. Heeren! onze surprise dat U Ed. Mog. teegens onze Stads rechten en privilegien aan, het Souverain gezag van U Ed. Mog. Vergadering zouden begrijpen te willen extendeeren over ons stedelijk recht, concerneerende als voorsz. onze Magistraats bestelling, waar toe onze Stad en derzelver Borgeren en Ingezeetenen zoo zeer in haar geheel zijn gebleeven, dat wy onder geen ander verstand, dan dat het U Ed.

Mog. volstreckte meeninge was, om ons daar by te zullen bewaaren en handhaven, het aan ons toegezonden Rapport nopens het Concept Reglement Reformatoir hebben ontfangen en inziende bevonden, dat hoe zeer het zelve als een Advies zoude kunnen beschouwd worden, om daar op eerst, na ontfangst der gevraagde consideratien van Zijn Hoogheyd, staatsgewijze geresolveerd te worden, het zelve Rapport of Advies wel duydelijk onderscheyd die zaaken, welke tot het algemeen Provinciale Regeeringsbestel behooren, en die, welke als Domesticq zoodanig ter bestelling en applaneeringe van de Magistraten of Stedelijke Regeeringen, met derzelver Burgeryen behooren en overgelaten zijn geworden, zonder daar van in het Reglement te mentioneeren; en dat dus twee zaaken, van den anderen onderscheiden, daar in ook duydelijk gesepareert, zijn voorgesteld, dat wy ons, wat het applaneeren van onze Burger bezwaaren betreft, als onder anderen ook is, het reguleeren van onze stedelijke Magistraatsbestelling, als nog vertrouwen ons niet bedroogen te konnen vinden in de intentie en daarby uytgedrukte meeningen van UEd. Mog. om ons daartoe bevoegd te houden, en dus aan UEd. Mog. toe te kennen die toegeneegenheyd, welke UEd. Mog. aan ons, als integreerende Leden van Staat, plegtig by Eede beloofd hebben te zullen praesteeren, daarby hand te houden en maintineren; — dan moeyt het ons zeer dat UEd. Mog. Heeren Gedeputeerden aan het oogmerk der toezending van dat Rapport, eene geheele andere zin, voor zoo veel ons stedelijk recht betreft, trachten te geeven, hoe zeer wy by onze missive tot voorkooming van het zelve, duydelijk hebben ver-toond, dat wy in deezen niet uyt kragte van het Rapport, maar uyt hoofde van het toegezonden Rapport, ingevolge van het recht aan ons competeerende, hebben bepaald het aandeel, dat onze Borgerye in de aanstelling hunner Regenten voortaan zoude en behoorde te hebben, en het welk aan ons, (als voren gezegd) by dat Rapport en Advies word toegekend, dermaten dat de uytoeffening van dat recht, ook nimmer een object worden kan, om in dat Reglement te insereeren; zonder dat aan onze verrigtingen obsteeren kan den Eed, op welke UEd. Mog. Heeren Gedeputeerden stellen dat alle Regenten ter vergaderinge van Staten in de Regeering deezer Provincie zouden zijn geadmitteerd geworden, en waartoe gemelde UEd. Mog. Gedeputeerden ons voorhouden, dat wel uytdrukkelijk in dezelve Eed zoude gesteld zijn, *dat ik meede punctuelijk zal observeeren en nakomen het Reglement nopens het bestel en beleyd van de Provinciale Regeeringe, in den Jaare 1674 ter vergadering gearresteerd.*

Dan Ed. Mog. Heeren! is het juist deezen Eed, welke wy in onze verrigtingen ons hebben onder het oog gehouden, als wy begrepen hebben dat deezen Eed alleenlijk disponeert wegens de observantie en nakoming van dat Reglement nopens het bestel en beleyd van de Provinciale Regeering, en geenzints van de particuliere stedelijke Regeeringen, welken laatstgemelden Eed altoos in deeze Provincie, by de Regeeringsleeden, op derzelver aankomen, niet Staatsgewijze maar alleenlijk stedelijk voor en by de Magistraten van de Steden is ge-

praeleert en afgelegd; en den Eed op het beleyd van de Provinciale Regeering (als gesepareerd van die der Magistraats bestelling) by de Regeeringsleden word gepraeleert dan, wanneer zy ter Vergadering van Staten worden toegelaaten, wy dus niet begripen konnen hoe het mogelijk is, dat UEd. Mog. Heeren Gedeputeerden aan den Provincialen Bed eene andere extensie komen te geeven, als met de natuur en 't oogmerk van dien Eed, en verder of anders niet, overeenkomd; daar het immers kennelijk is, dat de Heeren Regeerders der Stad Utrecht, by alle bijzondere voorvallen en omstandigheden, hunnen stedelijken Eed hebben geamplieerd, gedresseert en gecorrigeerd, zoo als zy oordeelden te behooren, zonder daarinne UEd. Mog. of iemand te moeijen, zoo als het Stads Placcaetboek daar van de bewijzen opleeverd, en thans nog tot een eclatant staal of preuve verstrekt, de lichting van die notable passagie uyt den Eed, waarvan de Heeren Regeerders derzelve Stad by missive, afgezonden den 23. September 1783, aan Zijne Doorl. Hoogheyd kennisse hebben gegeeven, en welke neevens het antwoord van Zijn Hoogheyd daarop met den publicquen druk zijn gemeen gemaakt.

En is het niet eene openlijk bekende zaak, dat de Regenten der Stad Amersfoort, tot hier toe hebben geacquiesceert aan een Reglement of artikelen van Regeering, door den overleeden Heer Stadhouder aan hen voorgeschreeven den 12. December 1750 en zeedert ingevoerd, en waarop alle Heeren Regenten van die Stad beëdigd zijn, zonder dat UEd. Mog. tot hier toe begrepen hebben, dat iemand van de Regenten der Stad Utrecht, of van de Stad Amersfoort, daardoor inhabiel zijn geworden om te continueeren in het Provinciale Regeerings bestuur, veel min dat UEd. Mog. daarom begrepen hebben, iemand van die Stads Regenten uit de Vergadering van UEd. Mog. te weeren; in tegendeel hebben UEd. Mog. begrepen, dat het een en ander concernerde der Steden domestique Magistraats zaaken en bestellingen, en daarom hetzelfde als strekkende tot nut en welvaren van Stad en Burgerye (zoo als de Magistraat der Stad Utrecht zig in de bovengemelte brief aan zijn Doorl. Hoogheyd uytdrukt) welke by ons de hoogste wet moet zijn, onverhindert, zonder enige inspraak of bemoeijng van U Ed. Mog. hebben laaten uytoeffnen; en waar in onze Stad met de andere Steden een gelijk recht heeft, zoo dat zij in alles, wat het puure domestique van Stads Regeerings bestel en Stads bewind betreft, niemand, en dus ook, behoudens U Ed. Mog. hooge waardigheeden en achting, geene der drie Leden van U Ed. Mog., het zy zamengevoegd of gesepareerd, boven zig als Souverainen erkennen, dan alleenlijk God en het Volk. Het welk wy te meer verplicht zijn te avanceeren, als in onze Stedelijken Eed, geene de allermiste mentie, hoe ook, van de observantie van het Reglement van 1674 word gemaakt; eeven min als zulka voor heen in den Eed van den Raad der Stad Utrecht wierd gevonden.

Wy vertrouwen dus, ingevolge van een ons en onzer Burgeren bevoegd en competente recht, voor zoo veel onzer Stads domestique Regeeringsbestelling betreft, een verandering in onze Stede-

lijke Bed, concerneerende de Magistraats bestelling, te hebben konnen en moogen maken, zonder dat die verandering, op eenigerleij wijze, praedjudicie kan aanbrengen in het waere en alleen bedoelde oogmerk, waar toe de respective Regeerings Leden ter Vergadering van Staat tot den Eed op het Provinciale Regeerings Reglement werden toegelaaten; en, voor zoo verre wy daar aan, by erreur eens, eene breedere Extensie mogten gegeeven hebben, als niet te min met het waere oogmerk van dezelve en het recht, onze Stad en derzelver Burgerye onteenzeggelijk toekomt, zoo kan daar uyt, voor al teegen onze Stad en het recht, dat de Burgerye ten fine van representatie ter Staats Vergadering toekomt, geen argument hoe ook opgemaakt worden, als in deelen Stads notoir en inalienabel recht alleen in consideratie komt, in zoo verre, dat of schoon eenige Leden van de Regeering het oogmerk van de Staats Eed mochten oordeelen op eene andere wijze te moeten begripen als de meerderheid en jeegenswoordige Leden van onze Magistraat, en dus met U Ed. Mog. Gedeputeerden eens in dat erroneuse begrip verseerden dat dezelve Eed zoude moeten beschouwd worden te zijn als een conditie, waar aan ieder Lid der Regeering, om zig tot de admissie van de Staats-Vergadering toegelaten te zien, zig onderwerpt, dit teegen Stads en der Burgeren notoir recht nimmer in aanmerking komen kan, als het een Regent op geene wijze toegelaaten is, om in zijn qualiteyt als Representant van deze Stad, en alzoo egaal en gelijk zijnde met alle de byzondere Leeden, composeerende U Ed. Mog. Vergadering, te onderwerpen aan een Reglement, diametreeel aanlopende teegen het recht en het oppergezag, deeze Stad in den haare zoo notoir competeerende, en het er dus niet op behoef aan te koomen, wat uytlegging een of ander Regent, en ook U Ed. Mog. zelve, aan den Eed op het Provinciale Regeerings Reglement zoude vernemen of oordeelen te willen geeven, — maar dat alleenlijk in aanmerking moet koomen, welke uytlegging daar aan overeenkomstig aan Stads en Burgerrechten en privilegien behoort en moet gegeeven worden, als wy begripen, dat een Eed niet contradictoir aan zig zelve behoort te zijn, het welk onteenzeggelijk is, zoo wanneer men in het begrip van U Ed. Mog. Heeren Gedeputeerden zoude willen koomen, als het niet kan weetersprooken worden, dat zoo onmiddelijk by het opleezen van de Provincialen Eed, voor zoo verre deeze Stad een integreerend Lid van U Ed. Mog. Souveraine Vergadering uytmaakt, door alle de Leeden bezwooren is, om NB. alle privilegien, handvesten en gerechtigheeden van deselve, als een Lid van Staat, zoowel als haare oude wettige en welherbragte costumen te zullen voorstaan, helpen defendeeren en handhaven, mitsdien de periode, waarop U Ed. Mog. Heeren Gedeputeerden zig gelieven te fundeeren, nimmer anders dan gesubordineert hier aan kan begrepen worden, en dus, dat de punctueele observantie en het nakoomen van het Reglement van 1674 noyt moet uytgelegd worden in te loopen of te contrarieeren aan de notoire rechten, de drie Leden van Staat, yder op zig zelve, en dus ook deeze Stad in het bijzonder competeerende; waarom het ons onbegriepelijk voorkomt dat U Ed. Mog. Gedeputeer-

dens, zonder reguard te neemen, dat onze Stad, als een integreerend Lid van Staat, een zoo goed recht competeerd als eenige van de bijzondere Leeden van Staat, en daar in met dezelve volkomen gelijk staat en parallel is, een argument willen opmaken uit eene pretense conditie, welke nimmer geëxteert heeft; en zoo dezelve by erreur eens geëxteert mogte hebben, als dan uyt hoofde van het inalienabele recht, aan deeze Stad toekomende, door eene onwettige daad van haare Gecommitteerdens, nog geene praëjudicie hoe ook zoude hebben kunnen aangebragt worden. En daarom is het, dat wy ons over die zoo singuliere uyt-drukking, relatief tot het argument, opgemaakt uyt de toelating of admissie, niet genoeg kunnen verwonderen, als wy daar by stil staande, niet hebben kunnen begrijpen, dat zulks vloeyde uyt de penne van U Ed. Mog. Gedeputeerden, ondertekend door een Burgemeester der Stad Utrecht, en dus voortkwam uyt Leden van een Commissie, welke in alle gevallen in aanmerking zoude genomen hebben, dat haar missive en de middelen van dien waaren ingericht teegens een Stad en Burgerye, welke tot de Souveraine Vergadering deezer Provincie eeven zeer gerechtigd, en een zoo goed recht had, als eenig Lid van Staat, en tot de bestellinge over haare eyge domestique rechten en privilegien een zoodanig bevoegd recht had, dat wel verre om zich daarin te submitteeren aan eenige willekeurige of overstemmende dispositie van haare meede integreerende Leeden, zy in teengendeel gerechtigd en bevoegd zijn, het maintien in alle dezelve van U Ed. Mog. als een recht hun competeerende, te eyschen, en op den Eed van U Ed. Mog. aan hen meede gedaan, allerernstigst af te vorderen, gelijk zy zulks by deezen op het allernadrukkelijkste doen, met inhasie van hun voorig declaratoir, dat zy over rechten, hun zoo notoir competeerende, buyten staat zijn, om daarover met de gedecerneerde commissie, voortvloeyende uyt U Ed. Mog. als dierzelfer meede integreerende Leeden, in eenige Conferentie te kunnen treden, als wy ons met U Ed. Mog., die in deezen, als Leden van Staat geconsidereert, niet meerder als wy of wel onze Stad en Burgerye zijn, in praëjudicie van onze Stad en der Burgeren recht, als in de Leeden van Staat, in geene onderhandelingen of Conferentie, welke by wijze van autoriteyt, om ons aan derselver ten

onrechte aangematigde suppositieyt, zoo mogelijk, te submitteeren, gedecerneert zijn, in eenige onderhandeling, hoe ook, kunnen inlaaten, maar dezelve als nog moeten blijven declineeren, en U Ed. Mog. verklaren, dat wy den stap van U Ed. Mog., waar by onze Gecommitteerden, niettegenstaande het recht, onze Stad en Burgerye als integreerende Leeden van Staat competeerende, buyten de Vergadering van U Ed. Mog. gehouden is, als een onwettigen inbreuk op onzes stads rechten en privilegien beschouwen, en waar toe U Ed. Mog. zoo te zamen als yder Lid in het bijzonder onbevoegd zijn, en wy daar teegen als noch niet alleen protesteeren, maar U Ed. Mog. besluyten ten onzen reguarde, voor onwettig en aan welkers nakoming en voldoening wy ons nimmer zullen houden, verklaren, en bovendien op het allerserieuuste betuygen, zoo U Ed. Mog. onzen Afgevaardigde gelieven te blijven refuseeren, die wy gelast hebben van het recht, onze Stad competeerende, gebruik te maken en zig daar in te handhaven, dat wy als dan tot soutien van onzer Stads recht, zoodanige middelen zullen by de hand neemen, als wy als een meede integreerend Lid van Staat, tot maintien van dat ons indisputabel recht, zullen oordeelen te behooren.

En hier meede beveelen wy U Ed. Mog. in de bescherming van God Almachtig, en blijven, Edele Mogende Heeren! Uwer Ed. Mog. goede Vrienden. Borgermeesteren en Regeorders der Stad Wijk by Duurstede. Ter ordonnantie van dezelve. L. van Schaik. Wijk by Duurstede den 5. Augustus 1785.

Waar op gedelibeerd zijnde, hebben de Heeren van de twee voorstemmende Leden gepersisteerd by vorige resolutie, met advis van deze missive wederom te stellen in handen van de Heeren hunner Ed. Mo. ordinaris Gedeputeerden, met authorisatie om die te beantwoorden, en voorts te stellen met het antwoord, daarop als voorsz. aftevaardigen, in handen van de Commissie. En is dezelve missive by de Heeren Gecommitteerden der Stad Utrecht overgenomen.

Persisterende de Heeren Gecommitteerden der Steden Amersfoort, Rhenen en Montfoort, mede by vorige resolutie. En is al zulks by hun Ed. Mo. gepersisteerd by vorige resolutie.

26. RESOLUTIE der Staten van Utrecht, waarbij den Afgevaardigde der Stad Wijk by Duurstede, ter zake van het daar ingevoerde en door hem aangenomen regeringsreglement, op nieuw sessie ter Staten-vergadering geëeigend wordt. 24 Augustus 1785.

Ter Vergaderinge voorgebragt zijnde Extract uit de resolutien van Burgemeesteren en Regeorders der Stad Wyk by Duurstede, in dato 22 dezer, waarbij de Magistraat, persisterende by de Commissie, bevorens op den Heer Oudburgemeester van Ossenberg gedecerneerd, om van dezer Stads wege de Vergaderingen van Hun Ed. Mo. en dierzelfer ordinaris Gedeputeerden by te wonen, goedgevonden hebben den gemelden Heer van Ossenberch te gelasten en te auctoriseren, om namens dezelve Stad zich te vervoegen ter Vergaderinge van Hun Ed. Mo., op heden zullende gehouden worden, al-

daar deszelfs plaats te occuperen, mitsgaders over voorvallende zaken te helpen delibereren, en by onverhoopte resistentie tot conservatie van Stads onbetwistbaar recht ten sterksten te protesteren.

En daarop zijnde gedelibeerd, is de Secretaris van Staten verzogt den Heer van Ossenberch te vragen, of Dezelve zich alnoch punctueel hield aan den eed op de Provinciale Regeringe by hem gepresteerd, hetwelk zijnde geschied, heeft de Heer van Ossenberch zich geëxpliceerd, volgens een zeker by hem ondertekend papier, aan den Heer Secretaris ter hand gesteld, inhoudende: dat de meer-

derheid van den Magistraat van de Stad Wyk by Duurstede, waaronder hy zich bevond, by Derselver resolutie zich (voor zo ver mogte kunnen nodig geoordeeld worden ter arrestering van een provisioneel concept Regerings Reglement binnen hunne Stad, nader Staatswijze te arresteren) had ontslagen van den Eed op 't Reglement van den Jare 1674, latende hetzelfde, wat het Regimen der Provincie betreft, in zijne volle waarde.

Waarop nader gedelibereerd en gelet zijnde, dat het ontslag daarvan konde gerekend worden ge-

schied te zijn uit enige scrupuleusheid, alvorens zich in besognes over hetzelfde in te laten, is de Secretaris nader verzogt, Denzelven te vragen, of zich, met relatie tot zijne comparitie ter Vergaderinge, punctueel houdende is aan den eed, by zyne admissie gedaan. Waarop zijnde geantwoord, dat niet wel anders konde zeggen als in het overgegeven papier was gesteld, is aan hem Heer van Ossenberch te kennen gegeven, dat zonder zodanig antwoord van ja, aan hem gene sessie konde worden geaccordeerd. Waarop Derselve is afgegaan.

27. RESOLUTIE der Staten van Utrecht, met bepaling dat de jaarlijksche verandering der Regering te Wyk by Duurstede niet plaats zal hebben eer de geschillen over het aldaar ingevoerde regeringsreglement door de Staten beslist zijn. (Met Bijlagen.) 2 November 1785.

Ontvangen en gelezen eene missive van Burgemeesteren en Regeerders der Stad Wyk by Duurstede, geschreven den 31. der afgelopen maand, houdende in antwoord op die der Heeren ordinariis Gedeputeerden, van den 19. te voren, met relatie tot de missive van zijne Doorl. Hoogheid den Heere Erfstadhouder, omtrent de Regeringsverandering aldaar, differente consideratien, als breder vervat zijn by de voorsz. missive van Wyk, volgende hierna geinsereerd. (Bijlage N°. 1.)

Waarop gedelibereerd zijnde, hebben de Heeren Geëligeerde Raden dezelve gehouden voor Notificatie. Reserverende de Heeren Edelen en Ridderschap, om zich omtrent de ingredienten dier missive nader te expliceren.

En is dezelve by de Heeren Gecommitteerden der Stad Utrecht, conform den last bij voorgebragte resolutie van de Heeren hunne Principalen in dato den 1. dezer vervat, overgenomen, alsmede by de Heeren Gecommitteerden der Stad Amersfoort, Rhenen en Montfoort. — Vervolgens gelezen Extract uit de resolutien der Heeren hunner Ed. Mog. ordinariis Gedeputeerden, van dato 19. dezer (Bijlage N°. 2), waarby ter Vergaderinge alhier word overgebracht eene ingekomene missive, by den Heere Prince van Orange, Erfstadhouder dezer Provincie, aan Hun Ed. Mo. geschreven te Leeuwarden den 14. derzelver maand (Bijlage N°. 3) inhoudende, dat aan Zijne Hoogheid van wege de Regeerders der Stad Wyk by Duurstede was ter hand gesteld eene nominatie van een dubbel getal personen tot Burgemeesteren (Bijlage N°. 4), gemaakt door Kiezers uit de Burgery, en by den Magistraat overgenomen ingevolge van zeker Reglement op de Regeringsbestelling derzelve Stad, den 28. Juny dezes jaars, zonder bewilliging van Hun Ed. Mo., veel min met zijn Hoogheids concurrentie gearrosteerd, alles ten einde de Electie door Hoogst Denzelven voor den aanstaanden jare te doen. — Dan aan het, welke Zijne Hoogheid niet vermeende te kunnen defereren, maar verzogte te worden gemaaintineerd by de voorrechten aan het Erfstadhouderschap verknocht, en dat het aan Hun Ed. Mo. gelieven mogte aan Burgemeesteren en Regeerders der Stad Wyk aan te schrijven en des nood, te gelasten, om aan Hooggemelde Zijne Hoogheid met den eersten te doen toekomen eene, op eene constitutionele wijze gemaakte nominatie van Burgemeesteren en

Schepenen, alsmede de Lijste der Raden, om de electie daar uit te geschieden, mitzaders gecontinueerd of gehandeld deswegens te worden op zodanige wijze als Zijne Doorl. Hoogheid competeerde. En, vermits het onmogelijk was de voorsz. Electie of verandering der Regeringe thans op den gewonen tijd te doen, dat Hun Ed. Mo. geliefden te verstaan, dat de actueel in functie zijnde Burgemeesteren, Schepenen en Raden in Derselver functien zullen moeten continuëren, tot tijd en wijle dat de door Zijne Hoogheid te doene electie en veranderinge zal zijn gedaan, en aan den Schout derzelver Stad gezonden: of dat Hun Ed. Mo. anders zoodanig geliefden te disponeren, als tot maintien van het recht van Zijne Hoogheid zullen oordelen te behoren. En by hetzelfde Extract teffens zijnde te kennen gegeven, dat by Heeren ordinariis Gedeputeerden was goedgevonden inmiddels ook copie daarvan aan den Magistraat van Wyk, by missive, toe te zenden en Denzelven te informeren dat zy Heeren Gedeputeerden, by absentie der Heeren Staten verstaan, dat de Regering tot Wyk op den tegenwoordigen voet zal continuëren tot tijd en wijle de Heeren Staten vergaderd zijn en deswegens nadere voorziening zullen hebben gedaan. En verder geresolveerd, dat mede copie van meergemelde missive van Z. H., bij missive, houdende het verrichte van Gedeputeerden, aan de respective Leden van Staat zal worden gezonden, met versoeck van te willen in gereedheid zijn om deswegens ter naaste Vergaderinge van Hun Ed. Mo. hunne opinie in te brengen. Is daarop door de Heeren Geëligeerde Raden ingebracht Derselver resolutie op gisteren genomen, tenderende om den Magistraat van Wyk aan te schrijven, en, des nood te gelasten binnen 8 of 14 dagen aan Zijne Hoogheid te doen toekomen eene nadere nominatie van Burgemeesteren en Schepenen, benellens de lijste der Raden, ten einde conform het Reglement de electie te geschieden, en inmiddels de Regeering te continuëren, met approbatie van 't verrichte by Heeren Gedeputeerde, Derselven bedankende, onverminderd, in cas Hun Ed. Mo., by onverhoopte weigering, enige nadere voorziening zouden moeten doen, om aan Zijne Hoogheid van deze resolutie kennis te geven, als breder by de resolutie der Heeren Geëligeerden, volgende hierna geinsereerd (Bijlage N°. 5).

En is by de Heeren Edelen en Ridderschap mede

ingebragt Derzelver resolutie den 28. October laatstleden genomen op hetzelfde subject, zich in gelijken zin verklarende, als breder by gemelde resolutie, volgende hierna geinsereerd. (Bijlage N°. 6).

Gelijk ook de Heeren Gecommitteerden der Stad Rhenen hebben voorgebragt de resolutie van de Heeren hunne Principalen, in dato 29 October laatstleden, conform en op denzelfden voet zich dienaangaande verklarende, als breder by evengemelde resolutie, volgende hierna geinsereerd. (Bijlage N°. 7).

Approberende de Heeren Gecommitteerden van Amersfoort het verrichte van de Heeren ordinaris Gedeputeerden, en zijnde van advis de surseance voor als nog te doen continueren.

Verklarende de Heeren Gecommitteerden van Montfoort mede, ingevolge voorgebragte resolutie der Heeren hunne Principalen, in dato 31 October van gedachten te zijn dat de Regering van Wyk provisioneel behoorde te worden gecontinueerd en het Reglement van 1674 gesurcheerd.

En hebben vervolgens de Heeren Gecommitteerden der Stad Utrecht en van Amersfoort alles overgenomen, sijnde verder goedgevonden de conclusie dezer zake uit te stellen tot heden over agt dagen, als wanneer de Heeren Gecommitteerden der evengemelde steden worden verzogt zich te bekwamen. Zullende de Heeren Regeerders der Stad Wyk by Duurstede intusschen aangeschreven worden, dat Hun Ed. Mo. de Regering aldaar continuëren, tot tijd en wijle Hun Ed. Mo. nader hunne resolutie deswegens aan voornoemde Regeerders zullen doen toekomen.

De Heeren Geëligeerde Raden hebben ter Vergaderinge ingebragt en laten lezen eene tweede resolutie op gisteren genomen, daar by proponerende 't Hof te autoriseren om het recht van den Lande waar te nemen tegen de Teekenaars enz. van zekere circulaire missive, op naam van Gecommitteerden der Burgery te Wijk aan de Bondgenoten afgezonden, en in de publieke Couranten geinsereerd, als breder by resolutie voornoemd, luidende als volgt: (Bijlage N°. 8.)

En zijnde by de Heeren Edelen en Ridderschap, ingevolge van derzelver resolutie hier voorgemeld en genotuleerd, reeds verklaard van gedachten te zijn, dat de Procureur Generaal dezer Provincie, zonder uitstel, behoorde te worden geautoriseerd om zich dienaangaande te informeren en zo tegen de Teekenaars als Instellers van dezelve missive het recht van den Lande waar te nemen, en om van deze autorisatie aan den Hove kennis te geven.

Hebben de Heeren Gecommitteerden der Stad Utrecht, van Amersfoort en Rhenen zich daar mede geconformeerd.

Verkiezende de Heeren Gecommitteerden van Montfoort deze zaak als noch te laten aanstaan. Dan is dit point geconcludeerd, en alzulks goedgevonden en verstaan, dat de Procureur Generaal dezer Provincie zal worden geautoriseerd ten fine voorz. en daarvan kennis te geven aan den Hove Provinciaal, alles conform en op den voet als by resolutie der Heeren Edelen is geadviseerd.

(Bijlage N°. 1.)

Edele Mogende Heeren!

Wy hebben eene missive van U Ed. Mog. ordinaris Gedeputeerden, gedateert 19 October 1785 ontfangen, gelijk ook een byleggende copy brief, door den Heere Stadhouder aan U Ed. Mog. toegezonden, inhoudende, hoe Zijne Hoogheyd gemeend heeft, geene Electie uyt de aan Hoogstdenzelve toegezondene Nominatie van Burgemeesteren en Schepenen te kunnen nog te moogen doen, wijl dezelve niet gemaakt was op eene wijze, overeenkomstig met de bezwooren constitutie van Uwer Ed. Mog. Provincie, maar ingevolge van zeker pretens Reglement op de Regeerings bestelling onzer Stad, en wel door Kiesers uyt de Burgerye; en ook, wijl er aan Hem Heer Stadhouder niet was toegezonden de Lijst der Raaden, verzoekende hier in by U Ed. Mog. maintien der voorrechten van het Erfstadhouderschap, en dat het U Ed. Mog. behaagen mogte, aan ons aan te schrijven, en, des noods, te gelasten, om aan Zijne Hoogheyd met den eersten te doen toekoomen, eene, op eene constitutioneele wijze gemaakte Nominatie van Burgemeesteren en Schepenen, om daar uyt de nodige Electie te doen, gelijk meede de Lijst der Raaden, om, omtrent de Continuatie of Discontinuatie, op zoodanige wijze te handelen, als aan Hoogstdenzelven volgens de bezwooren constitutie van U Ed. Mog. Provincie competeert. — En dat het voorts U Ed. Mog. gelieven mogte, te verstaan, dat inmiddels de actueel in functie zijnde Burgermeesteren, Schepenen en Raaden, in derzelver functien moesten continueeren, tot tijd en wijlen dat de door Zijne Hoogheyd te doene Electie van Burgemeesteren en Schepenen en aanstelling van Raaden zal zijn gedaan; of dat U Ed. Mog. zoodanig anders daaromtrent geliefden te resolveeren, als Hoogstdenzelve, tot maintien der constitutie en van de daar by aan den Erfstadhouder gegeven voorrechten, zouden oordeelen te behooren; ten gevolge dat het U Ed. Mog. Gedeputeerden heeft kunnen goeddenken, by absentie der Heeren Staten, te verstaan, dat onze Regeering op den jeegenswoordige voet zou continueeren, tot tijd en wijlen de Heeren Staten vergadert, en deswegens nadere voorziening zouden hebben gedaan.

Wy hadden wel gewenscht, Ed. Mog. Heeren! dat het Zijne Hoogheyd had kunnen behaagen, ons directelijk per missive, of wel mondeling door den Heere Hoofdofficier, ter zaake van de gezondene Nominatie van Burgemeesteren en Schepenen te onderhouden, zoo Hoogstdenzelve van oordeel was dat wy ons aan de Eminente Rechten van het Erfstadhouderschap vergreepen hadden, op eene wijze, geheel strijdig met de bezwooren constitutie van U Ed. Mog. Provincie; daar immers langs dien weg, welligt eerst eene proef te neemen was, in hoe verre wy aan de redelijke begeerte en constitutioneele vorderingen van onzen Stadhouder, de best mogelijke deference zouden hebben willen betoonen; ten minsten was, onzes bedunkens, het inslaan van zulk eenen weg voor Zijne Hoogheyd verre het verkiezelijkste boven het verzoeken aan U Ed. Mog. om ons aan te schrijven, en, let wel!

des nood te *gelasten*, om aan den Stadhouder met den eersten eene andere Nominatie, dan welke reeds gemaakt en overgezonden was, te doen toekoomen; daar het immers aan Zijne Hoogheyd, als Stadhouder van UEd. Mog. Provincie, niet onbewust kan zijn, hoe volgens de bekende Conventie in A°. 1587 door intercessie van den Grave van Nieuwenaar, tusschen de Geëligeerden en Ridderschappen ter eenre, en tusschen de Stad en Steeden deezes Stichts ter andere zijde gesloten, *de Geëligeerden en Ridderschappen zig niet bemoeijen mogten met het stellen van de Magistraten van Stad en Steden*; en hoe overzulk, indien er van wegens UEd. Mog. dispositie op dat verzoek mogte vallen ten notoire præjuditie van onze Stad, wy alsdan op de onaangenaamste wijze zouden worden genoodzaakt, ons zoo inaliënabel Stadsrecht in dezen teegen zulk een dispositie van UEd. Mog. ten serieusten te moeten defendeeren; te meer wanneer zulk een *gelasten* niet in de termen van een *riend-natuurlijk aanraden* of iets soortgelijks voortkwam, in welk geval wy althans met geene mogelijkheid daaraan zouden hebben kunnen of moogen defe-reeren, wilden wy de waardigheyd van ons Collegie niet aan een kwalijk geplaatste condescendence voor UEd. Mog. opofferen, en zulks ongetwijfeld te eerder in een tijd (en dit wist Zijne Hoogheyd immers ook wel) waarin het aan de Heeren Staa-ten dezer Provincie heeft kunnen goeddunken, ons onverhoord en zonder voorbeeld buyten alle hooge Vergaderingen te sluyten, en onzen Stads Gedeputeerden meer dan eens op de vernederenste wijze voor het hoofd te stooten!

Ook hadden wy wel gewenscht, dat Zijne Hoogheyd, alvorens tot zulk eene onvoorzigtige demarche te koomen van UEd. Mog. te compelleeren tot het inpiëteeren van een der notabelste hoofdvoorrechten van onze stad, zig een oogenblik verledigd had tot het inzien van het aan Hoogstendzelven toegezonden Rapport der Negen Heeren Uwer Ed. Mog. Gecommitteerden tot Examinatie der ingeleeverde beswaaren van Stad, Steeden en verdere In- en Opgezeeten den dezer Provincie, op den 1 September van het voorleeden jaar, en wel bepaaldelijk de volgende Periode daarin voorkoomende „*dat Gecommitteerden ten aanzien, onder anderen, van de Nominatie van Burgemeesteren niet onreedelijk nog onbillijk oordeelden, dat aan de Burgerye zoo veel te Utrecht als elders, alwaar zulks zonder inconvenientien geschieden kon, eenig aandeel gegeven wierde in de aanstelling haarer Regenten; edoch, geconsidereerd dat dit een werk was van grooten omslag, waartoe veele arrangementen en precautions vereyscht wierden, dewelke veel gevoeglijker door de Stedelijke Regeeringen met derzelver Burgerijen gereguleerd en geapplanceerd konden worden, dat Gecommitteerden gedagt hebben dit aan dezelve Regeerders te moeten overlaten*,” als waaruyt Zijne Hoogheyd ten duydelijksten zou hebben kunnen beslyten, dat wy, in het arrangeeren, reguleeren en applanceeren onzer Domesticque bezwaaren met de goede Burgerye onzer Stad, geen anderen weg hebben kunnen inslaan, dan even dien, welke ons by voorgemeld Rapport, als met den vinger werd aangewezen; zoo wy ons niet reeds zulks hadden voorbedongen by de inleevering der bezwaaren

onzer Burgerye en Ingezeeten ten ter tafel van UEd. Mog., expresselijk toen reeds onze intentie gemanifesteerd hebbende, dat wy, wat het huyshoudelijke onzer Stads Regeering betrof, wilden blijven in ons geheel, zonder zulks immer aan de dispositie, judicie of sanctie van de voorstemmende Leeden te sujetteeren; of men moest het ons wederkeerig tot een onvoorzigtige demarche willen aanrekenen, dat wy, in het volgen van dien weg en in het consequentelijk handelen aan onze intentie, een geregeld voet gehouden hebben en ons zelven in alles gelijk gebleeven zijn, zoodanig dat, daar het eene arrangement notoir het andere vervangen moest, wy ook geen zwaarigheyd gemaakt hebben, om het eene op het andere te doen volgen!

Onze goede Burgery, Ed. Mog. Heeren! met dewelke wy omtrent het gewigtig onderwerp der bezwaaren in onderhandeling getreden waaren, beschouwden wy, geduurende het gantsche werk der onderhandeling, als onze stemgerechtigde Principalen, wier reedelijke wil, wier billijke wensch by ons de hoofdwetten waaren, tot welker handhaving wy ons, als ware Volkverteegenwoordigers, verplicht vonden, ingevolge den Eed, welke elk onzer by de aanvaarding van zijn post, plegtig gezworen heeft, *dat wy, namentlijk in alle gelegendheeden, wat het profijt en welweezen van onze Stad en der Burgers en Inwoonders van dien aangaat, getrouwelyk zouden raden om die te bevorderen, naar ons beste weeten en vermogen*; en hoe konden wy uyt kracht van dien eed, het profijt en welweezen van onze Burgery, naar ons beste weeten en vermogen bevorderen, anders dan door het oogenblikkelijk herstellen van dezelve in het volst bezit van alle derzelver onvervreemdbare rechten, voor zoo verre de bezorging daarvan aan ons stond, of wel, voor zooverre zulks ergens elders te reclameeren was, door alsdan geen oogenblik daarin in gebreke te blijven, gelijk wy ons ook even daarom, met opzichte tot het handhouden aan het groot Privilegie onzer vrije Magistraatsbestelling, teegen elken betwister van hetzelfde, eed en plichtshalven gehouden achten, met de daad te verzetten; en dit te meer, om den klemmenden ernst, met welken de goede Burgerye onzer Stad onlangs nog het thans subsisteerend Reglement onzer Stedelijke Regeering plechtig, met opgestoken vingeren, onder den blooten Hemel bezwooren heeft, met bijgevoegde schriftelijke belofte van *guarantie voor de Persoonen, leven en goederen der handkavere van hetzelfde, tegen alle wettelooze of geweldadige gevolgen, die hun immer, van wat kant ook, zouden worden gedreygd, of tegen hen in effecte gesteld, en zulks uyt kracht van hun dierbezwooren Eed, om kunne wetlige, brave en standvastige Regenten in allen opzichte, zelfs des noodt met goed en bloed by te staan en te helpen, by hunne waardigheyd hanthouden op alle wijzen, tijden en plaatsen, waar Eed en plicht zulks vorderen en gebieden zouden*.

Wij willen het wel niet ontveynzen, Ed. Mog. Heeren! dat ons de Provinciaale Eed, waarby wy gezworen hebben *punctueel te zullen observeeren en nakomen het Reglement, nopende het bestel en beleid van de Provinciaale Regeering, zoo als die in 't jaar 1674 gearresteerd is*, eenige bekommernis in den eersten opslag veroorzaakt heeft; dan egter

by eene bedaarde overweeging, dat van alle Eeden, die ter handhaving van een Regeeringsform of Constitutie gezworen worden, het heyl des volks de hoofdbedoeling zijn moet, zoodanig zelfs, dat zy oogenblikkelijk van geen verbindende kracht meer blijven, zoodra het te duydelyk word, dat diezelfde Regeerings-Constitutie, die zelfde Regeeringsform, hetzy in derzelver aart en natuur, hetzy in de wijze van bediening, nadeelig is voor de Burgerlijke vrijheid en regelregt aanlopende tegen het profijt en welvaaren, het heyl des volks, welke wy Regenten bezwooren hebben te zullen helpen bevorderen en handhouden; by welke overweeging nog by kwam de vaste persuasie, waarin wy waaren, dat het invlegten van onze domestique Magistraats bestelling in het Provinciaal Regeeringsgestel van 1674 nergens *minder* toe heeft kunnen dienen, dan tot volmaakting van het profijt en welweezen van onze Stad en Burgerye; ter contrarie, dat zulks eeniglijk gediend heeft tot voltooiing van het onwettige, schadelijke en drukkende gezag van Willem den Derde, aan wien, behalven dat, willekeurs genoeg in de uytoefening van Zijn Stadhouderlijke magt was overgelaaten, zonder dat er acht geslagen werd hoe het een en het ander ten eenemaal was contrarieerende en strijdig met de privilegien, handvesten en gerechtigheden van deezen Lande, om niet te spreken van de volstreckte onwettigheyd der invoering van dat Provinciaal Reglement, alleen door de twee voorstemmende Leeden (die zig niet bemoeijen mogten met het stellen van de Magistraaten van Stad en Steden), met concurrentie van Willem den Derden, eygener auctoriteyt, en gewapender hand, zonder dat men het derde Lit van Staat daarin gekend heeft, eerder dan toen alleen de Stad Utrecht (en niet de andere steden) genoodzaakt werd het Reglement, zoo als het reeds gestatueerd was, te beëdigen, of wel voor elken individueelen Regent, die het weygerde, een Discontinuatie te risqueren; — by eene bedaarde overweeging van dit een en ander, herhaalen wy, kwam het ons voor, dat het beëdigen van het Provinciaal Reglement ons geenzints in den weg kon zijn, ten opzichte van het bevorderen van het profijt en welvaaren onzer Burgerye in het vindiceeren van het Jus Majestaticum onzer Stad, betrekkelijk het eygen aanstellen onzer Regeering, zonder contradictie van iemand, wie ook, en zulks wel buyten tegenspraak niet alleen, omdat onze Stad, voor zoo veel haar huyselijk bestier betreft, zig nimmer onder de verpligting bevonden heeft, om het Reglement van 1674, ten tijde van deszelfs geweldadige invoering, buyten haare toestemming te beëdigen, en dus ten dien opzichte zoodanig in haar geheel gebleeven is, als zy in den Jaare 1651 teegens de Heeren Staten beweerde heeft en als nog blijft beweerden, beroepende zy zig daar en boven nog op haaren stedelijken Eed, zoo als die door Burgemeesteren en Raaden, by de aanvaarding hunner Posten, gedaan word, en waarin geen spoor van gehoudenheyd aan het Reglement van 1674 te vinden is; maar ook, zeedert de Burgerye zig van haar onbetwistbaar recht bediend heeft, om ons, als haare onmiddelijke Verteegenwoordigers te ontslaan van den onwettigen, schadelijken en drukkende Eed van 1674, wat het

Domestique onzer Stads Regeering betreft, en in zooverre zulks in het Provinciaal Reglement is ingevlogten, en even denzulken, uyt ons Collegie, die zulk een ontslag accepteerden, voor permanente Regenten te verklaaren, als waardoor alleen onze Principalen begreepen dat het profijt en welweezen van onze Stad in de voornaamste plaats bevorderd zoude worden.

Dit hadden wij nodig geoordeelt vooraf te laten gaan, eer wy ons opzettelijk wilden toeleggen, om op de missive van Zijne Hoogheyd aan UEd. Mog., ter zaake van de door ons toegezondene Nominatie van Burgemeesteren en Schepenen geschreeven, het volgende ter Vergadering van UEd. Mog. te avanceeren, dat, daar Zijne Hoogheyd tot reeden van het niet kunnen of mogen Electie doen uyt de gezondene Nominatie aanvoerd, dat dezelve niet gemaakt was op eene wijze, overeenkomstig met de bezwooren Constitutie van UEd. Mog. Provincie, en het aan Hoogstdezelve niet heeft kunnen behaagen ons directelyk daarover te onderhouden, het by ons is voorgekomen het beste te zijn, UEd. Mog. te verzoeken, om zoo spoedig moogelyk aan den Heer Stadhouder te rescribereen, dat die gezondene Nominatie gemaakt is op eene wijze, volkomen overeenkomstig met de gearresteerde en door het gantsche volk plegtig met Eeden bekragtigde Regeeringsform onzer Stad; hebbende wy bovendien geoordeeld, dat het aan den Heer Stadhouder van te weynig aanbelang was, door wien de Nominatie van Burgemeesteren geschied is, door Kiesers uyt het volk, of door de Magistraat zelve, zoo maar aan Hoogstdenzelven de Nominatie (zoo als die door ons was goedgekeurd en overgenomen en dus als eene Nominatie uyt *ons* Collegie en *als de onze* aan den Heer Stadhouder overgemaakt) ter Electie gezonden werd, ingevolge het recht dat aan Zijne Hoogheyd competeert, ten blyke dat het ons niet te doen was, de preëminentien en rechten te na te komen, welke door het volk zelve by vernieuwing aan de tijdelijke Heeren Stadhouders toegekend zijn. Terwijl wat de lijst der Raden betreft, het van zelve sprak, dat, daar dat zelfde volk allen den zulken uyt de Vroedschap, welke zig declareeren mogten het nieuw gearresteerde Reglement te willen bezweeren, voor permanente Raaden houden wilden, en reeds de meerderheyd onzer Regeering zig daar voor verklaard had, de Regeering dus ook niet langer in de termen verseeerde van, volgens het jaarlijks gebruyk, de lijst der Raaden te kunnen verzenden, zonder ten deezen aanzien een allezints reprochablen stap te doen. — Het was dog geen requisit, ingevolge het Reglement van 1674, maar alleen eene usance, daartoe voornamentlyk ingerigt, om geene veranderingen meer omtrent den rang der Raaden te doen veroorzaaken, hetgeen wel eens plaats gehad heeft, door dien de Raad deezer Stad voorheen niet gewoon was eene Lijst van Raaden aan den Heer Stadhouder over te zenden; om ons niet by deeze geleegendheyd te beroepen op het geen Zijn Hoogheyd zelve, in het voorgaande jaar, zonder dat er aan Hoogstdezelve een Lijst van Raden was toegezonden, gepractiseerd heeft, van namentlyk de Raaden Haentjes en Beckeringh, als Burgers buyten den Raad, volgens Zijn Hoogheids

sustenu, te eligeeren als Burgemeesters uyt de Burgery, zonder dezelve als Raaden te erkennen; verwagende wij voorts, dat het UEd. Mog. gelijktijdig behaagen zal, by de rescriptie den Heer Stadhouder met eenen vriendelijken ernst te compelleeren tot het ten spoedigste gebruyk maken van het aan Hoogstdenzelfen by vernieuwing gedemandeerde gezag, om uyt de reeds toegezondene Nominatie van Burgemeesteren en Schepenen eene vrije Electie te doen; protesteerende wy, in geval van contrarie, tegen alle de sacheuse gevolgen, welke er notoir te wagten zijn, indien beyderzijds het recht ten striksten zal moeten worden gepousserd; in welk geval wy, tegen het pretense recht van den tijdelijken Heer Stadhouder, als gegrond op het onwettige, schadelijke en drukkende Reglement van 1674, aan hetwelk wy ons, wat het huishoudelijke onzer Stadsbestiering aangaat, niet langer gehouden achten, ons op zulk eene wijze gedragen zullen, als met de achtbaarheid van ons Souverain Collegie bestaambaar en volgens de strikste rechten onzer diergekogte volksvrijheid alzints verdeedigbaar zal bevonden worden. — En eyndelijk, daar wy alle reedenen hebben, om van UEd. Mog. te verwagten dat Hoogstdenzelve de incontestable rechten en privilegien der Steden onzer Provintie, tegen allen indragt op dezelve, zullen helpen maintineeren, vertrouwen wy dat ook in deezen onze Stad en Burgerye door UEd. Mog. hooge Protectie, by de haarc zullen worden blijven bewaard, zonder dat het Dispositief van UEd. Mog. Vergadering, ten aanzien van het verzoek des Heeren Stadhouders, zal uytvallen tot merkelijke præjudicie van de minste zelfs onzer inalienable Stadsrechten, wy laten staan tot reserveement onzer Stedelijke Regeeringsform; tot handhaving van welke onze goede Burgers en Ingezeetenen hun leeven en goederen veyl verklaard, en zulks op de plechtigste wijze onderling bezwooren hebben; — immers en voor het minst hoopen wy, dat, geconsidereerd den heyligen ernst der zaake, welke het object der hooge Vergadering moet uytmaken, geen overhaast besluit dezelve zoodanig uyt haar geheel zal brengen, dat daardoor de thans zoo noodlottig plaats hebbende verwijdering tusschen UEd. Mog. en ons, grooter — en de hoop op redres der schreeuwende gebreken in ons staatsgestel minder gemaakt zal worden; in welk geval wy ons onschuldig willen gehouden hebben aan alle de nadeelige gevolgen, welke daaruyt, zoo voor onze Stad en Provintie, als voor het Bondgenootschap immer zouden kunnen en moeten profneeren; reserveerende wy ons in deezen de magt, om, uyt kragt van de Unie en der Rechten onzer Burgerlijke vrijheyd, daar en wanneer het behoord, onze gerechte zaak en die van onze goede Burgers en Ingezeetenen, met al dien nadruk, welke het gewigt derzelve van ons vorderen zal, schoon ondanks onszelfen, te vervolgen.

Waarmede, Ed. Mog. Heeren! wy U Ed. Mog. beveelen in de Protectie des Allerhoogsten en ons noemen, Edele Mogende Heeren! Uwer Ed. Mog. goede vrienden. Borgemeesteren en Regeerders der Stad Wyk by Duurstede. Ter ordonuantie van dezelve. L. v. Schaik. Wyk by Duurstede den 31. October 1785.

(Bijlage N°. 2.)

Extract uit de Resolutien van de Gedeputeerden der Ed. Mo. Heeren Staten 's Lands van Utrecht.

Martis den 19. October 1785.

Ontvangen en gelezen eene missive, geschreven by den Heere Prince van Orange, Erfstadhouder dezer Provincie, houdende, dat aan Hoogstdenzelfen van wegens de Heeren Regeerders van Wijk was ter hand gesteld eene Nominatie van een dubbel getal Personen tot Burgermeesteren, gemaakt door Kiezers uit de Burgerye en by Hun Ed. overgenomen ingevolge van zeker Reglement op de Regeringsbestelling der meergemelte Stad, den 25. Juny 1785, zonder bewilliging van Hun Ed. Mog., veel min met Zijne Doorl. Hoogheids concurrentie gearresteerd. Alles ten einde daar uit de Electie door Hoogstdenzelfen voor den aanstaanden jare te doen &c., dan aan hetwelk Zijne Doorl. Hoogheid niet vermeinde te kunnen defereren, maar verzogte te worden gemaintineerd by de voorrechten aan het Erfstadhoudersraup verknogt, en dat het aan Hun Ed. Mo. gelieven mogte aan Burgemeesteren en Regeerders der Stad Wijk aan te schrijven, en, des noods, te gelasten, om aan Hooggemelte Zijne Doorl. Hoogheid met den eersten te doen toekomen eene, op eene constitutionele wijze gemaakte, Nominatie van Burgemeesteren en Schepenen, als mede de Lijste der Raden, om de Electie daar uit te geschieden; mitsgaders gecontinueerd of gehandeld deswegen te worden op zodanige wijze, als Zijne Doorl. Hoogheid competeerde. En dat, vermits het onmogelijk was de voorsz. Electie of veranderinge der Regering thans op den gewonen tijd te doen, Hun Ed. Mo. geliefden te verstaan, dat de actueel in functie zijnde Burgemeesteren, Schepenen en Raden in derzelve functien zullen moeten continueren tot tijd en wijlen, dat de door Zijne Doorl. Hoogheid te doene Electie en veranderinge zal zijn gedaan, en aan den Schout van dezelve Stad gezonden, of dat Hun Ed. Mo. anders zoodanig geliefden te disponeren, als tot maintien van het Recht van Zijne Doorl. Hoogheid zullen oordelen te behoren.

Waar op zijnde gedelibereerd, is goedgevonden dezelve Missive over te brengen ter Beschrijvinge, dan inmiddels ook copie daar van aan de Magistraat van Wyk by missive toe te zenden, en daar by Dezelve te informeren, dat de Heeren Ordinaris Gedeputeerden, by absentie der Heeren Staten, verstaan, dat de Regering tot Wyk op den tegenwoordigen voet zal continueren tot tijd en wijle de Heeren Staten vergaderd zijn en deswegens nadere voorzieninge zullen hebben gedaan. En is verder geresolveerd, dat mede copie van meergemelte missive van Zijne Doorl. Hoogheid by missive, houdende het verrichte van de Heeren Ordinaris Gedeputeerden, aan de respective Leden van Staat zal worden gezonden, met verzoek van te willen in gereedheid zijn, om deswegens ter naaste Vergadering der Heeren Staten hunne opinie in te brengen.

(Bijlage N°. 3.)

Edele Mogende Heeren, Byzondere Goede Vrienden!

De Grave van Rechteren tot Geerestein, Schout der Stad Wyck by Duurstede, op heeden aan ons ter hand gesteld hebbende de nevensgaande Missive van Burgemeesteren en Regeerders der gemelte Stad, waar by zy ons toezenden een Nominatie van een dubbel getal Persoonen tot Burgemeesteren, gemaakt door Kiezers uit de Burgerye, en by Haar Ed. overgenomen ingevolge van zeeker pretens Reglement op de Regeerings bestellinge der meergemelte Stad, den 28 Juny 1785, zonder bewilliging van Uwe Ed. Mog., veel min met onze concurrentie, by Hun Ed., volgens derzelver voorgeeven, gearresteerd, en van welk stuk zy aan ons een exemplaar doen toekomen; gelijk ook eene nominatie van een dubbel getal Persoonen, tot Scheepenen, door Hun Ed. geformeerd, ons verzoekende als Erfstadhouder, de Electie daar uit voor den aanstaanden jare te doen, invoegen dat de verkoore Personen kunnen worden geïnstalleerd op den 20. October eerstkomende, zijnde de ordinaris dag tot de verandering der Regeering aldaer.

Wanneer wy met de attentie, welke het gewigt der zake vereischt, geexamineerd hebben den inhoud dier missive en van het daar neevens aan ons toegezondene Concept Reglement, hebben wy gemeend geene Electie uit de aan ons toegezondene nominatie te kunnen noch te mogen doen, wyl de nominatie van Burgemeesteren niet gemaakt is op eene wijze, overeenkomstig met de bezworen Constitutie van Uwer Ed. Mog. Provincie, en dat aan ons niet is toegezonden de Lijste der Raden, maar alleen de Nominatie van Burgemeesteren en Scheepenen, maar dat wy daar van aan Uwe Ed. Mog. behoorden kennis te geeven, met verzoek, om te worden gemainticeerd by de voorrechten, aan het Erfstadhouderschap van Uwer Ed. Mo. Provincie verknogt, en dat het Uwe Ed. Mog. behage, aan Burgemeesteren en Regeerders der Stad Wyck by Duurstede aan te schrijven, en des noods te gelasten, om aan ons, met den eersten, te doen toekomen eene, op eene Constitutioneele wijze gemaakte nominatie van Burgemeesteren en Scheepenen, om daar uit door ons gedaan te worden, de noodige Electie; — als meede de Lijste der Raaden, om door ons te worden gecontinueerd, of daar omtrent op zoodanige wijze gehandeld te worden als aan ons competeerd, volgens de bezworen Constitutie van Uwer Ed. Mog. Provincie; en dat, vermits het onmogelijk is, dat thans de Electie op den gewoonen tijd te Wyck by Duurstede zijn kan, Uwe Ed. Mog. nog gelieven te verstaan, dat de actueel in functie zijnde Burgemeesteren, Scheepenen en Raden, in derzelver functien zullen moeten continueeren, tot tijd en wijlen dat de door ons te doene Electie van Burgemeesteren en Scheepenen, en aanstellinge van Raden van meergemelte Stad Wyck by Duurstede zal zijn gedaan, en aan den Schout van derzelver Stad gezonden, en door dezelve ontfangen en geopend zal zijn, of dat Uwe Ed. Mog. zoodanig anders hier omtrent gelieven te resolveeren, als

Hoogstdezelve, tot maintien der Constitutie en van de daar by aan den Erfstadhouder gegeevene voorrechten, zullen oordeelen te behooren. Waar meede Edele Mogende Heeren, Byzondere Goede Vrienden, wy Uwe Ed. Mog. beveelen in Gods heilige protectie. Uwer Ed. Mog. Dienstwillige Dienaar. W. Pr. v. Orange. Ter Ordonnantie van Zijne Hoogheid. P. J. de Larrey. Leeuwarden den 14. October 1785.

(Bijlage N°. 4.)

Doorlugtigste Hooggebooren Vorst en Heer!

Wy hebben de Eer Uwe Doorlugtigste Hoogheyd over te zenden een Nominatie van een dubbeld getal persoonen tot Burgermeesteren, gemaakt door Kiezers uyt de Burgerye, en by ons overgenoomen, ingevolge van het Reglement op de Regeeringsbestelling deezer Stad, den 23. Juny 1785 by ons gearresteerd; en van welk Reglement wy de Eer hebben een gedrukt Exemplaar aan Uwe Doorlugtigste Hoogheyd tot Hoogstdesselfs Informatie by deeze te doen toekoomen; gelijk ook eene Nominatie van een dubbeld getal persoonen tot Scheepenen, door ons geformeert.

Wy gebruyken de vrijheyd Uwe Doorlugtigste Hoogheyd te verzoeken, in hoogst desselfs qualiteyt als Erfstadhouder, de Electie daar uyt voor den aanstaande jaare te doen, invoegen dat de verkooren persoonen kunnen worden geïnstalleert op den 20. October eerstkomende, zijnde de ordinaire dag tot de verandering der Regeering alhier.

En hier meede Uwe Doorlugtigste Hoogheyd beveelende in de Protectie des Allerhoogsten, blijven wy met alle Eerbied en Hoogagting, Doorlugtigste Hooggebooren Vorst en Heer! Uwe Doorlugtigste Hoogheids onderdanigste en gehoorzaamste Dienaren. Burgermeesteren en Regeerders der Stad Wyk by Duurstede. Ter Ordonnantie van dezelve. L. van Schaik. Wyk by Duurstede den 8. October 1785.

(Bijlage N°. 5.)

Extract uit de Resolutien van de Ed. Mog. Heeren Geëligeerde Raden, Represente-rende den Eersten Staat van den Lande van Utrecht.

Martis den 1. November 1785.

De Heren Geëligeerde Raden, na voorafgegane Beschrijvinge vergaderd en in rijpe deliberatie genomen hebbende de Missive, by de Heren Hunner Ed. Mog. Ordinaris Gedeputeerden aan de differente Leden van Staat afgezonden, houdende communicatie en Copie ener Missive, door den Heere Prince van Orange, Erfstadhouder dezer Provincie, aan Hun Ed. Mog. den 14. laatsleden uit Leeuwarden geschreven, en by dewelke Hoogstgemelde Zijne Hoogheid ter kennis van de Heren Staten was brengende de manier, op welke door de Magistraat van Wijk geformeerd en vervolgens aan Zijne Hoogheid was toegezonden eene nominatie van Burgemeesteren en Scheepenen, omme daarmede

de electie voor den aanstaanden jare te geschieden, met bijgevoegd verzoek, dat Hun Ed. Mog. Zijne Hoogheid geliefden te maintaineren bij het Recht, uit hoofde van het Reglement op de Regeringe binnen deze Provincie vastgesteld, aan Hoogst Denzelven toekomende, hebben Heren Geëligeerde Raden goedgevonden ter beschrijvinge voor te dragen, dat het gedrag, bij de Magistraat der Stad Wijk ten dezen gehouden, niet anders by Hun Ed. Mog. kan worden aangemerkt, als geheel devierende van de rechten dezer Provincie, aangezien het allesins zeker is, dat omtrent het bestel en beleid der Regeringe dezer Provincie stand grijpt een staatsgewijze vastgesteld Reglement, volgens het welke, bij eede door alle Regenten bij hunne admissie in de Regeringe bezworen, de Regering binnen de Stad, Steden en Lande van Utrecht moet worden beleid; dat het voorts van zelve spreekt, dat geen Lid van Regeringe bevoegd is zig van zoodanig een bezworen Reglement te ontslaan, of het zelve al of niet op te volgen, veel min het zelve geheel, zo veel hem aangaat, te altereren of subverteren, terwijl, zo al enige veranderingen van utiliteit voor de Provincie of Leden van dien, noodzakelijk schenen, dezelve nogtans nimmer anders dan staatsgewijze met concurrentie van alle de Leden, zoo wel als met toestemminge van den Heer Erfstadhouder, die op den voet van dat Reglement is aangesteld en beëdigd geworden, en aan wien overzulks notabele praëminentien daarby zijn geaccordeerd, kunnen of ook behoren te worden vastgesteld en geïntroduceerd; dat de Heeren Geëligeerde Raden dan ook vermeinen, dat, zo lange zulks geen plaats heeft, het Reglement, op de Provinciale Regeringe gearresteerd en in train gebracht, van applicatie moet blijven, en door alle de Leden gerespecteerd en agtervolgd worden; weshalven Hun Ed. Mog. van gedagten zijn, dat het in dezen verrichte bij de Heeren Regeerders van Wijk, als contrarierende het voorz. Reglement, behoort te worden gehouden voor nul en informeel, en dat de Heeren Staten daar van gemelte Regeerders zouden behoren kennis te geven, en Dezelve voorts aan te schrijven en des noods te gelasten, om binnen 8 à 14 dagen na den ontfang van deze Hunner Ed. Mog. Missive van aanschrijvinge, conform het Reglement van den jare 1674 te treden tot het formeren van eene nadere Nominatie van Burgemeesteren en Schepenen, mitsgaders dezelve, te gelijk met eene lijst der fungerende Raden, te zenden aan den Heere Erfstadhouder, zo als zulks tot hier toe heeft plaats gehad; alles ten fine daar uit by Zijne Doorl. Hoogheid Burgemeesteren en Schepenen zouden kunnen worden geëligéerd, mitsgaders op de continuatie of discontinuatie der Raden zodanig gedisponeerd, als het zelve aan Zijne Hoogheid in zijne qualiteit is competerende; continuerende Hun Ed. Mog. inmiddels, en tot tijde by Zijne Doorl. Hoogheid, in voege voorz., de bestellinge der Magistraat binnen Wijk zal zijn gedaan, de tegenswoordige Burgemeesteren, Schepenen en Raden, met approbatie van de voorzieninge door de Heeren Ordinaris Gedeputeerden intusschen geschied, dezelve nader confirmerende en welgemelte Heeren Ordinaris Gedeputeerden bedankende by

VERVOLG UTR. PLB. I.

dezen. En dit alles voorts onverminderd zodanige nadere dispositie, als, in cas van onverwagte weigering en voldoening aan deze Hunner Ed. Mog. ordres binnen den gemelten tijd, zo tot conservatie en maintien van de vastgestelde orde op de Regeringe dezer Provincie in 't gemeen, als van de Stad van Wijk in 't byzonder, mitsgaders ter voorkominge van alle confusie, welke daar uit, zoo met betrekking tot de Regering, als administratie der Justitie binnen de Stad Wijk voornoemd, zouden kunnen ontstaan, by de Heeren Staten nodig zal worden geoordeeld; zijnde de Heeren Geëligeerde Raden eindelijk van begrip, dat van deze Hunner Ed. Mog. te doene aanschrijvinge, aan Zijne Doorl. Hoogheid, in rescriptie op Hoogst desselfs Missive, zoude behoren kennis te worden gegeven.

(Bijlage N°. 6.)

Extract uit de Resolutien van de Ed. Mo. Heeren Edelen en Ridderschappe, representeerende den tweeden Staat van den Lande van Utrecht.

Veneris den 28. October 1785.

Is gelesen eene missive van de Heeren Ordinaris Gedeputeerden, geschreven alhier den 19. deser en dienende ten geleide van eene copiele missive van Zijne Hoogheid den heer Erfstadhouder deser Provincie, geschreven te Leeuwaarden den 14. daar te voren, houdende communicatie en beklag over de nominatie van Burgermeesteren en Schepenen der Stad Wijk by Duurstede, aldaar geformeert, en aan Hoogstdenselven door den Heer Hoofdofficier dier Stad overgebracht, waar uit Zijne Hoogheid vermeint had geene electie te moeten doen, maar deselve te moeten brengen ter kennis van de Heeren Staten deser Provincie, met verzoek om voorsiening en maintien by desselfs regten, gelijk breder by deselve missive; houdende voorts die missive van de Heeren Ordinaris Gedeputeerden een verslag van hetgeen provisioneel door deselve, by absentie van de Heeren Staten, verrigt was, en versook dat de respective Leden van Staat derselver opinien over dese zaak ter eerstkomende vergadering van de Heeren Staten souden willen inbrengen.

Waar op godelibereert en in consideratie genomen sijnde dat de hier vorgemelde nominatie van Burgermeesteren en Schepenen der Stad Wijk by Duurstede respectivelijk, ingevolge de missive van de Magistraat dier Stad daar benevens aan Zijne Hoogheid geschreven, soo in derselver forme, als met betrekking tot al hetgeen bij het formieren en expedieren van dien hadde plaats gehad, als ingerigt sijnde geweest ingevolge seker Regeerings Reglement, by de meerderheid van de Magistraat den 23. Juny 1785 pretenselijk gearresteert, waren devicerende van de vastgestelde en als nog subsisterende ordre op het stuk der Regeeringe deser Provincie, speciaaljk met relatie tot de jaarlijkse verandering der Magistrature en Collegien van den Geregte binnen de Stad en Steden inden jare 1674 geëmaneert, en door de Heeren Staten in den jare 1747 gereïntroduceert; mitsgaders door alle de Le-

den van Regeering onder solemneele eede aangenomen, en tot hier aan toe op eene wettige wijze nog gealtereert nog herroepen. En dat oversulks aan de voorsz. informeele en met 's Lands tegenwoordige constitutie van Regeeringe strijdige uitgebragte nomination, behoudens de goede ordre en conservatie van de Hoogheid der Provincie niet konde worden gedefereerd, en daarom ook wel en te regt by Zijne Hoogheid, als Erfstadhouder deser Provincie, begrepen was geworden daar uit geene electie te kunnen doen, maar deselve ter kennis van de Heeren Staten deser Provincie te moeten brengen. Is mitsdien goedgevonden en verstaan ter naastkomende vergadering van de Staten, by extract deser, te declareeren, dat de Heeren Edelen van gedagten zijn, dat Haar Ed. Mo. de hiervorengemelde pretense nomination van Burgemeesteren en Schepenen der Stad Wyk by Duurstede respectievelijk, soo die ingevolge het beraamd nieuw Regeerings Reglement zijn geformeerd en aan Zijne Hoogheid toegesonden, omme daar uit electie van Burgemeesteren en Schepenen voor den jare, ingegaan den 20. October 1785, te doen, met alle den aankleve van dien, als strijdig met de goede ordre, het regt van den Lande, en met de als nog subsisterende Regeerings constitutie, houdende voor informeel, deselve mitsdien behoren te verklaren voor nul en van onwaarde, en dat daar van ten spoedigste by missive aan de Magistraat der Stad Wyk behoort te worden kennis gegeven, met verdere aanschrijving aan deselve Magistraat omme sonder uitstel, immers binnen den tijd van agt dagen na den ontfangst deser missive, te treden tot het formeeren van eene nadere nominatie, soo van Heeren Burgemeesteren als van Schepenen, voor desen lopende jare, mitsgaders omme deselve aan Zijne Hoogheid, als Erfstadhouder deser Provincie te laten toekomen, in diervoegen en op gelijke wijze, soo als dit van ouds was geuseert; alles in conformite van — en ten fine als by het als nog subsisterend Regeerings Reglement van den jare 1674, met continuatie inmiddels van de Leden van de Magistraat en van den Gerechte binnen Wyk in deselve functien respectie, soo sy daar in thans, ingevolge de aanschrijving van de Heeren Ordinaris Gedeputeerden, in dato 19 October laastleden, waren continueerende; deselve aanschrijving ook, soo veel het nood sy, approbeerende en confirmeerende. Voorts met reserve, in cas van onverhoopde weigering, van sodanige nadere dispositie, als Hun Ed. Mo. tot maintien van de goede ordre in het Stuk van Regeering en tot voorkoming van alle desordres in het beleid van de Policie en Justitie binnen deselve Stad naar gelegenheid van zaaken alsdan nodig sullen oordeelen; van welke Resolutie de Heeren Edelen van gedagten zijn, dat by rescriptie op Zijne Hoogheids hier boven gemelde missive, aan Hoogst denselven behoort te worden kennis gegeven tot desselfs informatie. Voorts in aanmerkinge genomen zijnde, hoe by publicque notoriteit alomme kennelijk, en ook van elders gebleken is, dat niet alleen sommige onrustige menschen binnen de Stad Wyk woonagtig, ofte sig van tijd tot tijd derwaards begeevende, misbruik makende van derselver invloed op een gedeelte van de goede Borgerye aldaar, sig niet ontsien deselve

by aanhoudenheid schandelijk te misleyden, en onder een schoonschynend voorwendsel van vrijheid, regten en privilegien voor te staan, dog in de daad tot vertrapping en onderdrukking van die vrijheid in de Regeering en in den Burgerstand, om welke te verkrijgen en te bewaren, overeenkomstig s' volks regten en voorregten, de voorouders soo veel goeds en bloeds hebben opgeoffert, en tot welkers herstel, mitsgaders redres van alle ingeslopende abuizen de pogingen van alle waare liefhebbers van het Vaderland ook nu in desen tijd alleenlijk ingerigt kunnen en moeten zijn, deselve Borgerye geduurig soo veel mogelijk te doen vergaderen, ten einde hunne bysondere begrippen in derselver tegenwoordigheid, ofte op derselver naam, met des te meerder ernst aan de Regeering op te dringen, en deselve te noodsaken tot dat alles, wat zij goedgevonden by sogenaamde adressen aan hunne Regenten voor te schrijven, waarvan de gevolgen, wel verre van tot nut en voordeel van Stad en Borgerye te kunnen zijn, in tegendeel (byaldien daar tegen niet officieuselijk voorsien worde) noodzakelijk sullen moeten uitloopen op eene geheele verwarring en regeeringloosheid binnen deselve Stad, en verlies van alle vrijheid en veiligheid voor desselfs Ingezetenen, maar ook dat daar en boven op de naam van Gecommitteerden uit de Borgerye aldaar, onder signature van A. N. de la Faille, en contra signature van Hendr. Schilge, sig qualificeerende Secretaris, ondernomen is geworden op den 14. October 1785 te doen afgaan, by forme van circulaire missives, derselver schrijvens aan de Hoge Bondgenoten, sakelijk continerende onder een verregaand licentius beklag over het verrigte van de Heeren Ordinaris Gedeputeerden, ter requisitie van de Regeering der Stad Amersfoort, tot conservatie van de goede ordre en ruste binnen derselver Stad, eene gantsch ongeoorloofde inroeping van vreemde en inconstitutionele autoriteit, contrarie de kennelijke en gedeclareerde intentie van Hun Ed. Mo., en derselver genome voorsorge daartegen by schrijvens aan sommige der Hoge Bondgenooten. Zijnde de voorsz. sogenaamde circulaire missive voorts ingerigt in sodanige laesive en ongemesureerde termes en met sodanige bedreigingen en declaratoiren, van by ontstentennis der gevraagde illegitime assistentie, en alsulks (quasi des noods) tot dadelijkheid en geweld te sullen overgaan, dat wel niet anders te verwagten is, of deselve missive sal de hoogste indignatie der Bondgenoten moeten wegdragen; dan also door al hetgeen voorsz. is, niet minder als door het afsenden van de boven gemelde missive ter inroeping van voornoemde vreemde autoriteit, tegen de Hoogheid deser Provincie op eene singuliere en ongehoorde wijze is geattenteert, en gelet zijnde hoe het van eene onvermijdelijke verpligting is voor de respectie Leden, de Souveraine Vergadering deser Provincie constituerende, dat tegens sodanige verregaande demarches ter handhaving van het wettig gesag der Overigheid werde gevigileerd, en de eere der Souverainiteit gevindiceert, sulks dat de beleiders en uitvoerders van sodanige onderneemingen naar regten worden gecorrigeert: zijn de Heeren Edelen van gedagten, dat de Procureur Generaal deser Provincie sonder uitstel behoort te worden geauthoriseerd en gelast, omme

sig met alle naauwkeurigheid na al hetgeen voorsz. is te informeren, specialijk hoe het sig ten aanzien van het coucheeren en afsenden van de voorsz. circulaire missive aan de Hoge Bondgenoten toegedragen heeft, mitsgaders om naar bevind van zaken, soo tegens de gemelde ondertekenaars als tegen de insteller of instellers van deselve, en alle anderen welke de beleiders of bevorderaars daarvan mochten zijn geweest, het regt van den Heere van den Lande, als schuldig of meedepligtig aan het inroepen van vreemde autoriteit ter wederstreeving van de Resolutien en handelingen van de Hooge Overigheid deser Provincie, naar regtsbehooren waar te nemen, en dat van deso autorisatie ook by missive kennisse sal worden gegeven aan de Heeren van den Hove Provinciaal, om te dienen tot derselver informatie. Accordéerd met voorsz. resolutien. E. Kol.

(Bijlage N°. 7.)

Extract uit de Politicque Resolutien der Stad Rhenen.

Saturni 29 October 1785.

Ter vergadering voorgebragt en geleezen zijnde, eene Missive van Haar Ed. Mo. de Heeren Gedeputeerde Staten 's Lands van Utrecht, in dato den 19. October 1785, hebbende tot Bijlaage Copia eener Missive van Zijne Doorl. Hoogheid, den Heere Erfstadhouder, aan Haar Ed. Mo. de Heeren Staten deser Provincie, geschreven uit Leeuwarden den 14. daar te vooren; als meede Copia eener Missive van de Heeren Burgermeesteren en Regeerders der Stad Wijk by Duurstede, aan Hooggedachte Zijne Doorl. Hoogheid geschreven den 6. deses, luidende als volgt:

Waar op na deliberatie goedgevonden en geresolveerd is, om ter eerstkomende Vergadering der Heeren Staten dezer Provincie, op den 2. November aanstaande, voor dezer Stads opinie in te brengen, dat de Heeren Burgermeesteren en Regeerders der Stad Wijk by Duurstede behoorden te worden verzogt en teffens gelast, om aan Hoogst gemelde Zijne Doorl. Hoogheid, met den eersten te doen toekomen een op een Constitutioneele wijze gemaakte Nominatie van Burgermeesteren en Schepenen, om daar uit door Zijne Hoogheid gedaan te konnen worden de nodige Electie; als meede een Lijst der Raaden, om door Zijne Hoogheid te worden gecontinueerd, of daaromtrent op sodanige wijze gehandeld te worden, als aan Hoogst Denzelven, volgens de beswoorene en tot nog toe in stant zijnde Constitutie dezer Provincie, is competeerende. En is verstaan Extract deses aan Hee-

ren Gecommitteerdens deser Stad uitgegeven, om daar van ter Hoogstgemelde vergaderinge der Heeren Staten het nodige gebruik te maken. Accordéerd met de voorsz. Resolutie. In kennisse van mij: W. Buddingh.

(Bijlage N°. 8.)

Extract uit de Resolutien van de Ed. Mog. Heeren Geëligeerde Raden, representérende den Bersten Staat van den Lande van Utrecht.

Martis den 1. November 1785.

De Heren Geëligeerde Raden hebben na gehoudene deliberatie nodig geoordeeld ter beschrijvinge voor te dragen, hoe by de publicque Couranten gevonden wierd zekere Circulaire Missive, onder de tekening van A. N. de la Faille en H. Schilgo, in naam van de Gecommitteerdens der Borgeryo te Wijk aan de Hoge Bondgenoten geschreven en afgezonden, in welke, onder zeer vele ongemesureerde uitdrukkingen, Hoogstderzeiver hulpe en medewerking wordt verzogt tot het doen evacueren dezer Provincie door de binnen Amersfoort garnisoen houdende Militie, niet tegenstaande de inlegeringe van zodanige Militie by de Heren Staten aldaar nodig was geoordeeld; dat de Heren Geëligeerde Raden dergelijke adressen, door bijzondere personen tot het contrarieren der Besluiten by den wettigen Souverain genomen, aan de Hoge Bondgenoten, niet anders kunnen beschouwen als irregulier, en tegens de Hoogheid dezer Provincie direct aanlopende, gezwezen, dat de tournures en expressien, by de voorsz. Missive geëmployeerd, allesins preuves van eene oppositie aan de ordres van Hunner Ed. Mog. Souveraine Vergadering komen op te leveren, en dus niet anders schijnen ingericht, als om de wettige auctoriteit te infringeren en by de goede Op- en Ingezetenen in een veragtinge te brengen, alles tot groot nadeel dezer Provincie en verstoringe der publicque ruste; dat de Heeren Geëligeerde Raden hier omme niet kunnen nalaten, deswegens de seriense attentie hunner Mede-Leden van Staat te verzoeken en in bedenking te geven, of niet het Hof dezer Provincie, aan welk het incumbéert tegens allen indragt op de Hoogheid van den Lande te waken, zoude behoren te worden verzogt, door den Procureur Generaal deswegens de nodige informatien, zo omtrent de instellers en tekonaars, als den inhoude dier Missive te doen nemen, en voorts zodanig te doen procederen, als hetzelfde tot conservatie der Hoogheid en wettige Rechten dezer Provincie in goede Justitie zal bevinden te behoren.

28. RESOLUTIE der Staten van Utrecht, waarbij de uitzetting van zes raadsleden te Wijk by Duurstede en de verkiezing van anderen in hunne plaats verklaard wordt te zijn wederregtelijk, nul en van onwaarde. (Met Bijlagen.) 29 Maart 1786.

I^s ter Vergaderinge alhier overgebracht de ingekomene missive van Zijne Hoogheid den Heere Erfstadhouder, geschreven op 't Loo, den 16. February jongstleden, daar by communicerende en

¹ Zie blz. 304.

zich beklagende over de handelwijze der Regeringe te Wijk, betrekkelijk het ontslag van den Heer Bruyn, en aanstelling van H. Schilge als Raad dier Stad, en vervolgens het brengen van denzelven Schilge, loco Bruyn, op de nominatie tot Burgemeester, volgens de hier nevens gevoegde Missive der Regeerders van Wijk aan Zijne Hoogheid gezonden, volgende met die van Hoogst denzelven hier na geinsereerd. (Bijlage N°. 1 en 2.)

Noch overgebracht eene Missive van Burgemeesteren en Regeerders der Stad Wijk by Duurstede, den 13. February aan de Heeren Hunner Ed. Mog. Ordinaris Gedeputeerden geschreven, in antwoord op die van Gedeputeerden, op autorisatie van Hun Ed. Mo., in dato 28 December 1785, aan voornoemde Regeerders geschreven, houdende refutatie der gronden daar by vervat, en een persistit by de handelwijze tot hier toe door dezelve, met relatie tot de verandering der Regeringe aldaar, gehouden, alles breder by de voorsz. Missive, volgende hierna geinsereerd. (Bijlage N°. 3.)

En is vervolgens door den Heer Presiderende ter Vergaderinge der Heeren Ordinaris Gedeputeerden, opening gedaan en aan Hun Ed. Mo. voorgedragen, dat Heeren Gedeputeerden by geruchten kennis bekomen hebbende, dat gedurende den loop der vorige week eenige Regenten van Wijk by Duurstede van hunne posten dadelijk zouden zijn ontzet, en anderen in derzelver plaatsen aangesteld, door even die zelve personen welke zich tot de uitzetting bevoegd hadden gerekend, die zake van dat gewicht geoordeeld hadden, om den Heere Hoofd-Officier van Wijk aan te schrijven, ten einde naar het voorgevallene ten dezen aanzien te inquireeren en van zijne bevinding ten spoedigsten de Heeren Staten of Derzelver Ordinaris Gedeputeerden te informeren. Dat ook gemelde Heer Hoofd-Officier niet in gebreke was gebleven hier aan aanstonds te voldoen, en op gisteren bereids deszelfs bericht hadde ingediend, met advis om van de ses uitgezette Regenten zelve nadere berichten te requireren. Waar op dan ook Heeren Ordinaris Gedeputeerden, zittens Vergadering, noch eene missive aan evengemelde ses afgezette Raden hadden doen afsnauwen, met verzoek, indien mogelijk, de Heeren Staten op heden van den toedracht der zake informatie te geven. En daar op gelezen zijnde het ingediende bericht van de Heeren W. Verhel, L. B. Frykenius, Ysbr. Bruyn, N. van Bern en Willem de Ruyter, zijnde met de annexe bijlagen breder van inhoud als volgt: (Bijlage N°. 4, 5, 6.)

Hebben Hun Ed. Mo., na rijpe deliberatie, eenparig verklaard de uitzetting van evengemelde Raden, Verhel, Frykenius, Bruyn, van Bern, de Ruyter en van Mierloo, en de aanstelling en beëdiging van anderen in hunne plaatsen, te casseren en te houden voor geheel wederrechtelijk, nul en van onwaarde, en geresolveerd dat dezelve in de wettige bezittinge hunner Raadsplaatsen tot den 28. October aanstaande zullen worden gemaintineerd. Voorts dat aan de personen, in hunne plaatsen in den Raad gesteld, zal worden geïnterdiceerd en verboden enige acte van magistrature te exerceren, op poene van Hunne Ed. Mo. hoogste indignatie.

En zijn wijders verzocht en gecommiteerd de Heeren van Cockengen, van Sterkenburg, van Wol-

phaartsdijk, van Amerongen, van Schonauwen, van Zuilen, de twee regerende Burgemeesteren der Stad Utrecht, en eersten Burgemeester van Amersfoort, om met Commissarissen, by den Hove Provinciaal zelve te benoemen, te overleggen de beste en meest convenable wijze, op welke de serieuze intentie van Hun Ed. Mo. efficacieuslijk zal kunnen worden geëxecuteerd en ten effecte gebragt.

Zullende extract dezer aan den Hove worden toegezonden, ten fine van benoeming van Commissarissen tot het houden der voorsz. Conferentien ter kamere van Hun Ed. Mo.

En is voorts goedgevonden de missive van Zijne Hoogheid en bijlage, alsmede de missive van Regeerders der Stad Wijk, hier boven gemeld, mede te stellen in handen van voornoemde negen Heeren Hunner Ed. Mo. Gecommitteerden, om te examineren en ter Vergaderinge van Hun Ed. Mo. rapport te doen.

(Bijlage N°. 1.)

Edele Mogende Heeren, Byzondere Goede Vrienden!

Wy vinden Ons op nieuw in de onaangename, doch teffens onvermijdelijke noodzakelijkheid, om de neevensgaande missive van Burgemeesteren en Regeerders der Stad Wijk by Duurstede, op den 30 Januarij laatstleeden aan ons geschreeven, aan Uwe Ed. Mog. te doen toekomen.

Wanneer Wy by Onze vorige van den 14 October des voorleeden jaars de eer hadden onze gewigtige bedenkingen, over de daarby gemelde eygendunkelijk, onwettig, en teegens het fundamenteel Regeerings Reglement direct aanloopend gedrag en demarches van voornoemde Burgemeesteren en Regeerders van Wijk, aan Uwe Ed. Mog. voor te dragen, apprehendeerden wy reeds, dat zonder eene tijdige en efficacieuse voorziening daar teegens, de verdere losmaking van alle banden van Regeering, en eene totale desordre daar van de gevolgen weezen moesten; zullende uit de bijgaande van voornoemde Burgemeesteren en Regeerders, aan Uwe Ed. Mog. blijken dat dezelve, zonder enig het minst regard te slaan op het voorsz. staats-gewijs gearresteerd en bezworen Reglement, en in vilipendie van de gemanifesteerde begrippen en zelfs van de directe aanschrijving van Uwe Ed. Mog., by den afstand van Dirk Bruyn Georgiesz. van zijne Raads-plaats, uit eene pretense nominatie van de Burgerye, ter vervulling van dien, dadelijk hebben verkooren Hendrik Schilge; en verder kunnen goedvinden, dien alzo onwettiglijk verkooren Raad, by suppletie van de nominatie van Burgemeesteren, waar op bevoorens de voorn. Dirk Bruyn Georgiesz. mede was gebragt, tot Burgemeester aan ons voor te dragen.

Uwe Ed. Mog. zullen aanstonds met ons begripen, dat wy, die onze digniteit als Erfstadhouder der Provincie op geen anderen voet en reegel bekoomen, bezworen en bekleed hebben, als op dien van het voorsz. Grondwettig Regeerings-Reglement, de voorsz. arbitraire handelingen op geenerlij wijze, direct of indirect mogen justificeeren of homologeeren, en zulks ook niet kunnen doen, zonder

ons schuldig te maken aan eenen inbreuk op de Hoogheid van Uwe Ed. Mog., aan de meedewerking tot eene gevaarlijke omkeering van alle orde, en aan de vernietiging der Regten, die wy van weegens Uwe Ed. Mog. voor Ons en Onze Nazaten, verplicht zijn, ongeschonden te bewaaren, en dat Wy dus Ons moeten onthouden om op een zoodanig adres eenige dispositie te verleenen.

Wy neemden een allergevoeligst deel in de billijke zorg en bekommelingen, welke deeze en veele andere vernietigende omstandigheden, in de Provincie, by Uwe Ed. Mog. onvermijdelijk moeten veroorzaken, en wy wenschen vuriglijk, dat Uwe Ed. Mog. wijsheid en Landsvaderlijke Voorzieninge de nodige middelen zullen kunnen beramen en daar stellen, om met conservatie van Hoogstderzelver wettig gezag en luister, en met maintien van de gestabilieerde Regeerings-form, en van een ygelijks welverkreegene gerechtigheeden en voorregten, de rust spoedig te herstellen, en de harmonie ten algemeenen welzijn te bevestigen; altoos bereid zijnde om daar toe met den hartelijksten ijver, en eene ware zucht tot het welzijn van de Provincie en deszelfs ingezetenen, zoo veel in Ons is, meede te werken. Waar meede Edele Mogende Heeren, Byzondere Goede Vrienden, wy Uwe Ed. Mog. bevelen in Gods heilige protectie. Uwer Ed. Mog. Dienstwillige Dienaar. W. Pr. v. Orange. Ter Ordonnantie van Zijne Hoogheid. P. J. de Larrey. Op 't Loo den 16. February 1786.

(Bijlage N°. 2.)

Doorlugtigste Hooggebooren Vorst en Heer!

Wy hebben de eer Uwe Doorlugtigste Hoogheyd by deeze te communiceren, dat den Heer Dirk Bruyn Georgiesz., oud Borgemeester en Raad deezer Stad, op den 18. deezer loopende maand, vermits zijne hooge jaaren en Ligchaams zwakheyd, zijne Raadsplaatse heeft nedergelegd, en daar van verzogt heeft gedinitteert te zijn, welk verzoek wy (hoewel ongaarne) aan Zijn Ed. niet hebben mogen weygeren, en het zelve dus aan Zijn Ed. geaccordeert zijnde, zoo is vervolgens door ons, uyt eene ten zelve dage geforneerde, en aan ons gepresenteerde Nominatie van de Burgery deezer Stad, ter vervulling van gemelde Raadsplaatse verkooren de persoon van den Heer Hendrik Schilge, en nadien door de afstand van voornoemde Heer Dirk Bruyn Georgiesz., de aan Uwe Doorlugtigste Hoogheyd toegezondene Nominatie tot Burgemeesteren, voor zoo veel de persoon van gemelde Heer Dirk Bruyn Georgiesz. betreft, daar door komt te vervallen, hebben wy de eer, tot suppletie van het zelve, aan Uwe Doorlugtigste Hoogheyd, ter electie uyt dezelve Nominatie, meede voor te dragen tot Burgemeester den persoon van Hendrik Schilge, meede Raad deezer Stad.

Waar meede Uwe Doorlugtigste Hoogheyd bevelende in de Protectie des Allerhoogsten, blijven wy met alle Eerbied en Hoogachting, Doorlugtigste Hooggebooren Vorst en Heer! Uwe Doorlugt. Hoogh. Onderdanigste en Gehoorzaamste Dienaaren, Borgemeesteren en Regeerders der Stad Wyk by Duurstede. Ter Ordonnantie van dezelve, L. van

Schaik. Wyk by Duurstede, den 30. January 1786.

(Bijlage N°. 3.)

Edele Mogende Heeren!

Wy hebben wel ontfangen UEd. Mog. nadere missive van den 28 December des afgelopen jaars 1785, en vinden ons verplicht daar tegen aan UEd. Mog. voor te dragen, dat de Staten van den Lande van Utrecht bestaan uyt drie Leeden, Geëligeerde, Edele, Stad en Steden, en dat alzoo onze Provincie is toetgetreden in het verbond van Unie, onverminderd die particuliere Steden Leden ende Ingezeetenen van dien haarlieder speciale ende particuliere privilegien, vrijheden, exemptien, rechten, statuten, loflijke ende welherbrachte costumen, usantien ende alle andere haarlieder gerechtigheeden, waarinne zylieden den anderen niet alleen geen præjudicie, hinder of letzel doen zullen, maar den anderen daarinne met alle behoorlijke ende mogelijke middelen, ja met lijf en goed (is't noot) helpen, handhouden, stijven ende sterken, beschutten ende ook beschermen jeegens alle ende een iegelijk, wie en hoedaanig die zouden mogen weezen, die hen daarinne eenige dadelijke inbreuken zoude willen doen. Dat ook dezelve Staatsleeden ter handhouding aan dat verbond van Unie wel uytdrukkelijk geswooren hebben alle de Privilegien, handvesten en gerechtigheeden van den Lande van Utrecht ende de drie Leden van dien, als ook de oude, wettige en welhergebrachte Costumen te zullen voorstaan ende helpen defendeeren ende handhaven. Wy hebben uyt dien hoofde altoos wel degelijk onderscheyden de relatie, welke er is tusschen de Leden van Staat deezer Provincie, elk op zig zelve aangemerkt, en hunne verplichting teegen den anderen van dat representative, hetwelk alle die Leeden vergadert zijnde te zaamen toekomt, en daarom ook wel onder oog hebben gehouden de gevallen, in welke de Souverain alleen dispooneerende zoude moeten geconsidereerd worden en geenzints bijzondere Leeden, of als wy het na onze wijze mogen uytdrukken, dat wy hebben onderscheyden dat de relatie, welke er op de voorsz. gronden tusschen de Leeden van Staat, elk op hun zelve aangemerkt, subsisteerd, geenzints kan toelaaten, dat dezelve zig zoude kunnen combineeren om als Souverain de een over de andere te dispooneeren, dan wel ter contrarie, dat die onderscheyde relatie, welke er tusschen de Leeden van Staat elk op zig zelve plaats heeft, ingevolge van de byzondere distinctie by de Staats-Eed vermeld, dienen moet om yder Lid te maintineeren by desselfs Privilegien, handvesten, gerechtigheeden, oude, wettige en wel herbrachte costumen, en uyt dien hoofde hebben wy begreepen dat de verplichting uyt de voorsz. onderscheyde relatie, welke er tusschen de drie Leeden van Staat, elk op zigzelve aangemerkt, behoort te subsistereeren, ons altoos tot een waarborg en verzeekering moeste strekken, dat onze Stad, nevens de verdere Steden, by hunne oude rechten en Privilegien zouden geconserveerd en bewaard blijven, waartoe dan ook ontegenzegge-lijk behoort het recht tot de Magistraats of Re-

geerings bestellinge deezer stad, by welk recht wy vertrouwd hebben dat de Leeden van Staat, in derzelver voornoemde onderscheide relatie, als onze Bondgenooten, en aan ons alzoo verbondene, gehouden zijn ons te maintineeren en handhaven; en in dier voegen hebben wy, op gronden van onze Constitutie, de Leden, composeerende de Vergadering van Staten deezer Provincie, met relatie tot ons geschil, beschouwd als Bondgenoten en niet als Souveraine Heeren boven ons, van wien wy te samen en ieder bijzonder vernogen te reclameeren, om aan ons te presteeren, hetgeen dezelve volgens subsisteerende verbonden en beëdigde verbintenis gehouden zijn; en zulks niet doende, zoo als wy tot ons leedwezen ervaren, moogen wy die Leeden, welke in deezen met ons gelijk staan, en zig alzoo teegen ons stellen, als onze Parthijen considereeren; zoodat UEd. Mog. hieruyt zullen begrijpen, dat het gesonteneerde onzerzijds niet moet geattribueert worden aan een verkeerden invloed van vreemdelingen, den aart der zaake geheel onkundig, en niet genoeg geverseerd in onze Constitutie, om zich daarin te meeleeren, en wat UEd. Mog. al verder daarby hebben gelieven te voegen, even of wy ons niet in staat bevonden om over onze Constitutie te oordeelen, en ons alst ware lieten bestieren door hun, die als met een geest van twist en tweedragt bezielde, tot verderf van onze stad en gedeeltelijk deezer Provincie zouden werkzaam zijn; — wy zullen daarop, tot voorkoming van onaangename reflexien, niets anders avanceeren dan dat het juist de gronden der Constitutie, binnen deeze Provincie vigeerende, zijn geweest, die, gevoegd by het verband dat er tusschen de Leeden van Staat relative subsisteerd, ons tot soutien van ons Stads recht alzoo hebben doen ageeren, ter beantwoording aan dien Eed, welke een ieder onzer als Raaden, by den aanvang der Regeering gedaan hebben. En daarom, hoezeer wij wel willen erkennen dat de Souverainiteyt van den Lande van Utrecht gezamentlijk huysvest by de drie Leeden van Staat; en dat deeze Leeden te samen kunnen resolveeren zoo als ten nutte der Provincie oordeelen te behooren, hebben wy vermeend, dat dit zoo generaal geposceerde op ons geval van geen applicatie kan zijn, als daardoor zoude worden gerenverseert de onderscheyde relatie en verbintenis, welke te presteeren er, als gemeld, tusschen de Leeden van Staat deezer Provincie, elk op zigzelve subsisteert, en waaraan een ieder gehouden is; van waar wy dan ook hebben beschouwd, dat UEd. Mog. by het ons toegezonden uitgebragte Staats Rapport als Constitutioneel aan ons hebben toegekend het bestel op de Regeeringsbestiering deezer Stad, om 't zelve met onze Burgery te applaneeren en te reguleeren, zonder dat wy immer hebben kunnen begrijpen dat als wy daarin ons overeenkomstig aan de ons toekomende rechten en voorrechten gedroegen, gelijk wy gedaan hebben, dat wy ten effecte van hetzelfde, eerst zouden hebben behooren ontheven te worden van die gezegde bezwoore en tot hier toe ongealtereerde Constitutie binnen onze Provincie, welke UEd. Mog. zeggen met alle mogelijke middelen te zullen maintineeren, en zulks niettegenstaande UEd. Mog. aan ons by derzelver toegezonden Rapport omstandig de-

monstreeren, dat die beoogde Constitutie aan zoo veele aldaar opgetelde gebreeken laboreerd, die te weeg brengen dat dezelve voor de Provincie *schadelijk* en voor de Regeering *drukkende* is niet alleen, maar dat dezelve *in velen opzigten strijdig is met de privilegien, handvesten en gerechtigheeden van deezen Lande*. Wy kunnen derhalven niet ontveynzen Ed. Mog. Heeren! te verklaren: niet te weeten op wat gronden van recht of billijkheyd men van UEd. Mog. zoude kunnen of moogen verwagten het maintien van eene ongealtereerde Constitutie, welke by een aan ons toegezonden Staats Rapport openlijk verklaard word *schadelijk* voor de Provincie, *drukkende voor de Regeering en in zoo velen opzigten strijdig te zijn met de privilegien, handvesten en gerechtigheeden van deezen Lande*. Wy zouden immers, zoo wy dit van UEd. Mog. verwagteden, aan Hoogstdezelve te kort doen, als wy dan aan UEd. Mog. moeten toekennen datgeene, dat het *salus populi* als de hoogste wet ons in deezen verbied van UEd. Mog. te moeten gelooven; — want hoezeer wy met UEd. Mog. instemmen dat een Gemeenebest, in het welke niet de wil, maar de Wetten de Regelen zijn, naar het welke de Leeden van Regeering ook zig moeten gedraagen en der Ingezeetenen welvaard behartigen, wy niet hebben kunnen begrijpen, hoedanig dat argument ten onzen opzichte van applicatie zoude kunnen zijn, met relatie tot eene Constitutie en forme, welke, als gezegd, gedeclareerd word *schadelijk* voor de Provincie, *drukkende voor de Regeering en strijdig met 's Lands privilegien, handvesten en gerechtigheeden te zijn*.

Wy kunnen na zoo een declaratoir al verder niet begrijpen, hoe het mogelijk zoude kunnen zijn, als een bezwooren pligt, het blijven handhouden van eene dusdanige *schadelijke, drukkende en met de rechten en privilegien strijdende Constitutie* te kunnen of mogen soutineeren, daar wy in teegendeel van oordeel zijn dat dit in confesso zijnde, zoo als hetzelfde niet kan weidersproken worden, geene Leden van Staat tot de handhoudinge van zoodanige Constitutie vermoogen geconstringeert te worden, als strijdende teegen de algemeene welvaard; en waarom wy ons boven het recht ons competeerende en by voorige te meermalen aan UEd. Mog. voorgedragen, te meer bevoegd gecoordeeld hebben om met onze Burgery in te gaan zoodanig een Reglement van Regeering, onze Stad betreffende, als tot dienst en welvaard van dezelve kan verstreken, en waarby wy met onze Burgerye vermeend hebben te moeten persisteren, en ons dien conform gedragende, de aan Zijne Hoogheyd toegezondene Nominatien ter Electie, niet contrarieerende de aan Hoogstdenzelven toegekende rechten, als Erfstadhouder, ook by herhaling hebben doen toekomen. En daar wy in allen deezen niets anders hebben bevordert dan hetgeene wy Eeds en Amptshalve verplicht waaren, zoodanig dat het ons geenzints konde vrijstaan, langer te besweeren eene Constitutie of forme, welke gedeclareerd *schadelijk, drukkende en zoozeer met de Rechten en Privilegien strijdig is*, of ons daaraan langer te gedraagen, dan ook daaraan, voor zooveel onze Stad betreft, op den voet by het aan ons toegezondene Rapport hebben geremedieert, zonder dat wy daarinne eene

oppositie, ook aan de zyde van UEd. Mog., met zoodanige bedreigende clausulen, als by onze voorige getouchéerd, immer vermeinden te kunnen verwachten, en welke bedreigende clausulen dan ons als meede-Leden van Staat, zoo wy vertrouwen, op de hierboven gededucerde gronden, volkomen gerochtigd en bevoegd maakten tot die declaratie by onze vorige vervat, welke declaratie wy geen-zints beschouwen als particulieren aan den Souverain gedaan te hebben, maar naar den aart onzer Constitutie aan de met ons in een als Staats-Leeden onderscheyde relatie verbonden en alzoo in onderling onder een verbond staande meede-Leeden, zonder dat daaruyt met eenige mogelijkheid zoude kunnen involveeren, hetgeene UEd. Mog. by Hoogstderzelver nadere missive voorstellen, als UEd. Mog. willen dat daar door elk Lid de zaaken zoude gouverneeren zoo als hem goëddunkt, tot totalen ondergang dezer Provincie en van het Vaderland, en of U Ed. Mog. niet ipso facto zouden ophouden Souverain te zijn als het onbetwistbaar zeker is, dat het geene U Ed. Mog. in deesen tot het recht van de Souverain gelieven te brengen, daar toe geenzints behoort, maar privative aan de Stad en Steden met derzelver Burgeryen altoos is verbleeven geweest, en welke te handhaven wy volgens Eede in ons geval verplicht zijn, en waar inne wij ons by bedaarde overweeging te zeer gesterkt zien, dat wy, by hoedanige gematigde denkbeelden ook, ons niet kunnen gepersuadeert vinden tot het blijven aankleeven van eene bezwoore constitutie, waar van U Ed. Mog. aan ons de onweederspreekbare demonstratie hebben doen toekoomen, dat dezelve *schadelijk, drukkende en in zoo veele opzigten strijdig is met de Privilegien, Handvesten en Gerechtigheeden van deezen Lande*, en dus, zullen wy met U Ed. Mog. tot het gemeene welzijn kunnen meedewerken, zal het van ons niet moeten gevergd worden, ons, voor zoo veel onze Stads Regeeringsbestelling betreft, en de relatie, die wy tot de Provinciale Regeering als meede Staatsleeden hebben, te doen blijven onder het bezwaar van eene constitutie of forme, waar onder wy Eed en plichtshalve, tot bevordering zoo van het gemeene welzijn, als dat van onze Stad en Borgerye, ons niet kunnen of moogen stellen of houden. Betuygende wy opregtelijk dat ons niets aangename zal zijn, dan met behoud van eene goede conscientie te kunnen meedewerken tot herstel van de rust en eendracht binnen deese Provincie, waar toe wy ons altoos zullen bereydvvaardig betoonen.

En hier meede U Ed. Mog. nadere missive geresconteert hebbende, beveelen wy U Ed. Mog. in de Protectie des Allerhoogsten en blijven, Edele Mogende Heeren! Uwer Ed. Mog. goede Vrienden, Borgemeesteren en Regeerders der Stad Wyk by Duurstede. Ter Ordonnantie van dezelve, L. van Schaik. Wyk by Duurstede den 13. February 1786.

(Bijlage N°. 4.)

Aan de Edele Mogende Heeren Staten van den Lande van Utrecht.

Edele Mogende Heeren!

Het is ter voldoeninge aan het versoeck van de

Heeren Uw Ed. Mog., Ordinairis Gedeputeerden, aan ons ondergesz. Raaden in de Vroedschap der Stadt Wyk by Duurstede, by derzelver missive van heeden, aan ons geaddresséert, gedaan, dat wy de Eere hebben U Ed. Mog. verslag te doen van een gebeurtenis deeser dagen binne de Stadt Wyk by Duurstede voorgevallen, waar van misschien geen voorbeeld in deese vrije Republicq geweest is.

Het is zoo, Ed. Mog. Heeren! gelijk de Heeren Uwer Ed. Mog. Gedeputeerde by derzelver missive aan ons geschreven, zeggen, geïnformeert te zijn, dat wy gedurende den loop der voorige week van onse Raadsplaatsen *dadelijk* zijn ontzet, en dat reeds andere in onse plaatsen zijn aangesteld.

Wy behoeven U Ed. Mog. niet te zeggen dat door de meerderheyl van den Raad der Stadt Wyk by Duurstede is gearresteert, en dadelijk doen werken, zeker Reglement op de Regeringsbestellinge dier Stadt; — dat zekere Gecommitteerdens uyt, off van, een gedeelte der Borgerye hebben geïnsteert dat alle de Leeden van den Raad dit Reglement zonden beëdigen — dat men daar toe den dag van den 20. Maart jongsteleden had bepaald — alle zaaken, welke wy zeer gaarne vertrouwen dat U Ed. Mog. niet onbekent kunnen zijn, en welke wy daarom niet zullen detailleeren, maar het geene waar van wy ingevolge aanschrijvinge der Heeren Uwer Ed. Mog. Ordinairis Gedeputeerden, U Ed. Mog. verslag moeten doen, bepaald zig eeniglijk tot het volgende:

Het was op den 20. Maart voorsz. dat de Magistraat deser Stadt, op versoeck van Gecommitteerdens uyt de Borgerye, is buytengewoon vergadert geweest. En ter dier Vergaderinge verscheenen na versogte, en geobtimeerde binnenstand, zekere Gecommitteerden uyt de Borgerye, hebbende aan derzelver hoofd den Persoon van Mr. Adriaan de Nys, en versogten deselve Gecommitteerdens door de mond van gemelten de Nys, dat alle de Leeden van den Raadt op die dag het voorgemelte Reglement finaal geliefden te beëdigen; hier op wierd, na dat de gemelte Gecommitteerdens vertrokken waaren, omvraag gedaan, en door de Heeren Borgemeesteren Haantjens en Bekkering, mitgaders door den Oud Borgemeester van Ossen-berg, als meede door de personen van Hendrik Schilge en Reynier Berenburg (welke twee laatste mede als Raaden in de Vroedschap zijn beëdigt) gedeclareerd daar toe bereyt te zijn; dan betuygden de Ondergesz. Raaden Ysbrand Briyn, Nicolaas van Bern en Willem de Ruyter hier toe niet te kunnen nog te mogen overgaan, maar te blijven persisteren by derzelver declaratoir en advies, deesen aangaande den 27. February te voren, benevens de Raden Frykenius en van Mierlo, gedaan; (zijnde dezelve benevens de meede ondergesz. Raadt Verhel ter dier tijdt absent) welk declaratoir ten deese is annex sub A.

Vervolgens is, na dat gemelte Heeren Haantjens, Bekkering, van Ossen-berg, Schilge en Berenburg den Eedt op het genoemde Reglement, in tegenwoordigheyl van gemelte Gecommitteerdens hadden gepresteert, en dat ook dien Eed door den Raad van Leuwen (vermits zijne indispositie in hande van den Heer Borgemeester Haantjens, en Secretaris van Schaik, als daar toe door de meerderheyl

van den Raad gecommitteert geweest) in zijn huys had afgelegd, de Vergaderinge van dien dag gescheiden.

Dan de Magistraat des andren dags, zijnde dingsdag den 21. deser, wederom vergadert zijnde ten versoeke van meer gemelte Gecommitteerdens; zijnde dezelve Gecommitteerdens eeven gelijk den voorige dag ter Vergaderinge gecompareerd, en hebben na cenigo vergeefse instantien aan de ondergeschrevene Raden Ysbrand Bruyn, Nicolaas van Bern en Willem de Ruyter, tot het doen van eeven gemelte Eede te hebben gedaan, door monde van de Persoon van Mr. Adriaan de Nys, pretenselijk uyt naam van het volk, of de Borgerye, verklaard dat de presente Raden Y. Bruyn, van Bern, en de Ruyter, als ook de absente Raden Verhel, Frykenius en Van Mierlo, indien sy bleven weygeren den Eedt op het Nieuwe Reglement te doen, met er daat waaren vervallen van hunne Raadsplaatsen. Dat al verder, de eeven genoemde Raaden Y. Bruyn, van Bern, en de Ruyter, begrijpende dat daar sy op eene wettige en constitutioneele wijze tot Raden in de Vroedschap waren aangesteld, en daar in benevens hunne meede Raaden zelve door U Ed. Mog. als de eenige en *wettige Souverain* deser Provincie waren *gecontinueert*, blijkens U Ed. Mog. consecutive aanschrijvingen de datis 2 & 9 November 1785, zij over zulks door niemand buyten U Ed. Mog., zonder een attentaat op Uw Ed. Mog. hooge souverainiteydt te hazarderen, van die hunne wettige posten konde worden gedeposideert, wel hebben getragt hun tegen sodanige informeele, onwettige en gansch inconstitutionele stap te opposeeren, dog heeft het hen selven niet mogen gebeuren daar tegens eenige aantekeninge, off Protest, in de Vroedschaps Notulen te doen — als zijnde den Secretaris gelast geweest geene aantekeninge van gemelte Raden te accepteren, wordende zelfs te meermalen door eenige Leeden van den Raadt gezegt *dat zij geen Regenten meer waaren, dat zij van die Posten waaren ontzet en dat er mitsdien geen aantekeninge van Hun meer te pas kwam.*

Dat dus zy Raaden genoodzaakt zijn geworden de Raadsaal te verlaten, als wanneer oogenblikkelijk hier op door meer gemelte de Nys ter Raadsaale zijn ingeleyd de Personen van *Dirk Folkmars*, en *Cornelis Sam*, gelijk dan ook weynig tijd hier na by klokkluydinge van den Stadshuyse, op Naam van Borgemeesteren en Regeerders der Stadt Wyk, is gepubliceerd, dat door de Borgerye tot Raden in de Vroedschap waren aangesteld de Personen van *Dirk Folkmars* en *Cornelis Sam*, — welke personen dus ook zig reeds werkelijk in de Magistrature van Wyk bevinden, als ook den Persoon van *Jan van der Wepel*, welke op den 25. Maart daar aan volgende al meede pretenselijk tot Raad in de Vroedschap is aangesteld, waar van insgelijks by klokkluydinge is publicatie gedaan. En procedeert men vervolgens nog dagelijks tot verkiesen en beëdigen van Nieuwe Raaden in de Vroedschap, pretenselijk in der ondergesz. plaatsen; dan tegens welke schreuwende stappen, de Ondergesz. Raden Y. Bruyn, van Bern, en de Ruyter hun protest hebben laaten doen insinueeren aan de Heer Haantjens in qualiteit, als eerste Regerend Borgemeester blijkens *ex annexis sub B.*

Dit dan voornamentlijk hebbende plaats gehad met, en omtrent de personen van de Ondergesz. Raden Y. Bruyn, van Bern, en de Ruyter, als alleenlijk van de ondergesz. op den 20. en 21. Maart in de Magistraats Vergaderingen zijnde present geweest, kunnen de meede Ondergesz. Raden W. Verhel en L. B. Frykenius ten hunne aansien U Ed. Mog. berigten dat onder andre, op Woensdag den 22. Maart, by hunne Personen zig hebben vervoegt dikwijls gemelte Gecommitteerdens off wel eenige derzelver, aan derzelver hoofd hebbende Mr. Adriaan de Nys, en dat insgelijks na eenige vergeefse poginge tot het beëdigen van het meermalen gemelte Reglement gedaan te hebben, aan den Raad Verhel door den Persoon van *Pieter du Mortain*, welke op last van meergemelte de Nys het woord op nam, al meede quasi in naam van het Volk, is gedeclareerd dat hy was vervallen van zijn Raadsplaatse; dat hy Raadt Verhel daar op heeft geantwoord dat vermits hy op een wettige wijze tot Raadt was aangesteld en door U Ed. Mog. als de Souverain deser Provincie in die sijn post was gecontinueerd, nog het Volk, nog de Magistraadt hem konde ontslaan, gelijk ook door den zelve de Nys, quasi in naam van het Volk, aan den Raad Frykenius is gedeclareerd, dat hy niet er daadt van zijne Raads-Plantse vervallen was. Zijnde ook eeven gelijk declaratoir aan de huysgenooten van den Raadt van Mierlo, welke insgelijks absent was, en zig als nog buyten de Stadt bevindt, gedaan.

Zie daar Ed. Mog. Heeren! een kort Verslag van het ten onsen aanzien gebeurde; de korthed des tijds, welke wy hebben moeten aangrijpen om aan de intentie van de Heeren Uwer Ed. Mog. Gedeputeerdens zoo veel mogelijk te voldoen, heeft ons niet gepermitteert enig breeder Verslag, waartoe anders overvloedig stoffe was, aan Uw Ed. Mog. te geeven, alleenlijk kunnen wy, willen wy anders getrouw zijn aan dat geene welke wy ter conservatie van de Hooge Souverainiteydt der Heeren Staaten verschuld zijn, niet aff U Ed. Mog. nog met een enkeld woord te zeggen dat men ons thans ten eenemaal buyten enig bewind en directie der Magistratuur van de Stadt Wyk houd, dat wy tot geene Magistraats Vergaderinge hoe genaamd geconvocert worden, dat de Leeden van den Raadt, welke hebben kunnen besluyten tot het dadelijk beëdigen van het zoogenaamde Reglement op de Regeringe, geen swarigheyd maken om met die pretenselijk aangestelde Raden te besoigneeren en de Magistrature der Stadt Wyk ten haare welgevallen te gouverneeren.

En hier meede vertrouwende aan de intentie der Heeren U Ed. Mog. Ordinaris Gedeputeerden te hebben voldaan, beveelen wy U Ed. Mog. in de dierbare Protectie des Alderhoogste en blijven, Edele Mogende Heeren! Uwer Edele Mog. dienstwillige Dienaaren, W. Verhel, L. B. Frykenius, Y. Bruyn, Nicolaas van Bern, Willem de Ruyter. Wyk by Duurstede den 28. Maart 1786.

(Bijlage N° 5.)

Extract uyt de Resolutien van de Ed. Achtb.
Heeren Borgemeesteren en Regeerders der
Stad Wijk by Duurstede.

Lunæ 27 February 1786.

Produceerden de Heeren Frykenius, Ysbrand Bruyn, van Mierloo, van Bern en de Ruyter een schriftelijk en door Hun Ed. onderteekeut declaratoir, contineerende derzelver sentiment omtrent het beëdigigen van het Reglement op de Regeeringsbestellinge deezer Stad, den 23 Juny 1785 by meerderheyd gearresteerd, luydende als hier na volgd:

Edele Achtbare Heeren.

Heeden 14 dagen geleeden, door een Commissie van gecommiteerdens uyt de Borgerye, aan deeze Magistraat verzogt zijnde dat de respective Leeden het Reglement, den 23 Junij 1785 op de Regeeringsbestellinge deezer Stad by meerderheyd gearresteerd, voor den 20 Maart aanstaande geliefden te beëdigigen, hebben de ondergesz. de eer voor hun sentiment desweegens te declareeren, dat zy, wat hun aanbelangd, daartoe niet kunnen resolveeren, terwijl de ondergesz. tot het arresteeren van het voorsz. Reglement niet alleen nimmer hebben meede geconcurrert, maar ook nooyt desselfs werkinge erkend hebben, als in zoo veelen opzigten strijdig met het als nog subsisteerende Reglement van den jaare 1674, en daar te boven direct aanlopende teegens de gemanifesteerde intentie van Hun Ed. Mog. de Heeren Staten deezer Provincie; de ondergeschreevene vinden dus voor zig geene vrijheid om een Reglement te beëdigigen, hetwelk niet alleen door den Souverain niet is geconfirmeert, maar zelfs door Hoogstdezelve gedisapproveert; zy begrijpen dat voor zooverre zy als Staatsleeden den Eed op het Reglement van 1674 hebben gepresteert, niemand, hy zy wie hy zy, dan alleen de drie Leeden van Staat, met concurrentie van Zijne Hoogheyd den Heere Prince Erfstadhouder, hun van dien eed kan dispenseeren, en dat bovendien, voor zooverre de ondergesz. het gemelde Reglement van 1674 al niet nominatim hebben bezwooren, zy egter als Magistraatsleeden, zelfs als Leeden van de Burger Maatschappye, verplicht zijn hun te submitteeren aan alle de als nog subsisteerende Staatswetten dezer Provincie, van welke Staatswetten zy zig eygener auctoriteyt, zonder zig aan een hoogste misdadig schuldig te maaken, niet kunnen ontslaan, of zig daarvan buyten den Souverain door ymand anders kunnen doen ontslaan. De ondergesz. declareeren dus, voor en alcer het opgamelde Reglement, op de Regeeringsbestellinge dezer Stad by meerderheyd van de Magistraat gearresteerd, zelve (conform het hoofd van 't gemelde Reglement) door Hun Ed. Mog. Staatswijze zal zijn geconfirmeert, hetzelfde niet te kunnen nog vermoogen te leëdigigen, en verzoeken de ondergesz. dat dit hun serieus declaratoir in de Notulen van deezen dag mag worden geïnserceerd, en moogen de ondergesz. wel lijden dat door UEd. Achtb. des goedvindende, cotype van hetzelfde aan gecommiteerdens uyt de

Borgerye worde uytgeleeverd; verzoekende voorts de ondergesz. dat van de insertie van dit declaratoir, gelijk ook van de Resolutie door UEd. Achtb. hier op te neemen, aan hun Extract Authentiek zonder resumptie mag werden uytgeleeverd. Wyk by Duurstede den 27 February 1786. (was geteekent) L. B. Frykenius, Y. Bruyn, H. v. Mierloo, Ns. van Bern, Wm. de Ruyter.

En is verstaan dat cotype authentiek van hetzelfde declaratoir aan gecommiteerdens uit de Borgerye zonder resumptie zal worden overhandigt; gelijk ook den Secretaris is geauctoriseert Extract deezer, zonder resumptie, aan welgemelde Heeren uyt te leveren. Accordeert met de voorsz. Resolutien. By my, L. v. Schaik.

(Bijlage N° 6.)

Uyt Naam, ende van wegens ons ondergeschreevenen Ysbrand Bruyn, Nicolaas van Bern, en Willem de Ruyter, Raaden in de Vroedschap der Stadt Wyk by Duurstede, Insinuanten, — zal een der Stads Deurwaarders van Wyk by Duurstede voorsz. zich vervoegen aan de Persoon van de Heer Christiaan Haantjens, eerste Regerend Borgemeester der Voorsz. Stadt, en in die qualiteydt geinsinueerde, — en den geinsinueerde Legaliter aanzeggen, dat het aan hem Heer geinsinueerde niet onbekent kan zijn, dat op den 21. Maart jonsleden, tijde wanneer de Magistraat vergadert was, na vergunde binnestand ter Magistraats Vergaderinge zijn verschenen, eenige Gecommiteerdens uyt dezer Stads Borgerye, aan welker hoofd zich bevond de Persoon van Mr. Adriaan de Nys; en dat vervolgens gemelte de Nys quasi in naam der Borgerye deser Stadt heeft verklaard de ondergeschreevene te zijn vervallen van hunne Raadsplaatsen, uyt hoofde van der ondergesz. weygeringe tot het presteeren van den Eed op zeeker Reglement, op de Regeeringsbestellinge deser Stadt by meerderheyd van de Magistraat provisioneel gearresteert, om nader Staatswijze te worden geconfirmeert — dat het aan hem Heer geinsinueerde al verder niet onbekent kan zijn dat de ondergesz. Insinuanten, oogenblikkelijk na die gedaane verklaringe, hebben getragt hun aantekeninge en protest desweegens in de Magistraats Notulen te laten doen, dan dat hun zulks niet is toegelaaten, maar dat door de presente Leeden van den Raad de Secretaris is gelast geen aantekeninge van de Insinuanten te acceptereen, wordende een en andermaal gezegt dat de Insinuanten door het volk waaren verklaard vervallen van hunne Raadsplaatsen en dat sy mitsdien geen Regenten meer waaren, en dat er dus geene aantekeninge off protest van de ondergesz. te pas kwam; dat dus de ondergesz. niet toe gelaten zijnde, hunne aantekeninge en protest te doen, en waar van zy Insinuanten egter begrijpen niet te kunnen blijven verstooken — weshalven gy Deurwarder den Heer Geinsinueerde in zijn qualiteyt Legaliter zult aan zeggen. Dat vermits sy Insinuanten op een wettige, en constitutioneele wijze tot Raaden in de Vroedschap dezer Stadt zijn aangesteld en daar in door Hun Ed. Mog. de Heeren Staten s' Lands van Utrecht, als de eenige Souverain deser Provincie, zijn gecontinueerd, zy

zig dus niet ontslagen houden van hunne Raads-plaatsen, maar ten sterksten blijven protesteeren teegens alle het geene daaromtrent op een onwet-tige en inconstitutioneele wijze, het zy door de Borgerye, het zy door derzelver quasi Gecommit-teerdens — het zy door eenige Leeden van de Magistraat, is verrigt, off het geene daar ontrent by vervolg nog zoude moogen worden verricht, en dat zy Insinuanten in allen gevalle het daar voor houden als off dit declaratoir, en protest, in de Magistraats Notulen van den 21. Maart voorsz. van woord tot woord is geinsereerd.

Wijders zal den voornoemden Deurwaarder copie deeser den Heere Geinsinueerde in qt. van Eerste

en Regerend Borgemeester, en dus als President van de Magistraat deser Stadt overhandigen en zijn wedervaaren in geschrifte aan ons Insinuanten re-lateeren. Actum Wyk by Duurstede den 25. Maart 1786. Ysbrand Bruyn, Nicolaas van Bern, Willem de Ruyter.

De bovenstaande Insinuatie aan den Heer Eerste Regeerende Burgemeester Haentjens persoonlijk ge-daen en voorgelezen, mitsgaders copie deezer zijn Wel Ed. Gestr. door my ondergeschr. Deurwaarder ter hand gesteld, die ook dezelve heeft aangenoo-men, op den 25. Maart 1786. 't Welk Relateere &c. P. v. Wermeskerken.

29. RESOLUTIE der Staten van Utrecht, waarbij hunne Gedeputeerden gemagtigd worden de sanorde in de magistraatsbestelling te Wyk bij Duurstede te doen ophouden. (Met daarbij behorende stukken.) 12 April 1786.

Ontvangen en gelesen eene missive van Burge-meesteren en Regeerders der Stad Wyk by Duur-stede, geschreven den 11. dezer lopende maand, houdende accusatie der receptie van hunner Ed. Mo. resolutie van 29 Maart 1786, met relatie tot de uitzetting der ses Heeren Raden, daarinne gemen-tioneerd, en de aanstelling van anderen in hunne plaatsen, intenderende voorts ter justificatie van hun gehouden gedrag ten dien opzichte, als breder by dezelve missive, volgende hier na geinsereerd. (Bijlage N° 1.)

Waar op gedelibereerd zijnde, is goedgevonden dezelve te stellen in handen van de Heeren hunner Ed. Mo. Ordinaris Gedeputeerden, met autorisatie om die te beantwoorden.

De Heeren van Cockengen en andere hunner Ed. Mo. Gecommitteerden tot de zake van Wyk by Duurstede hebben ter Vergaderinge gerappor-teerd, dat Dezelfen, ingevolge en ter voldoeninge van hunner Ed. Mo. resolutie commissoriaal van den 29. Maart jongsleden, met Commissarisen uit den Hove Provinciaal hadden gebesogneerd over de beste en meest convenable wijze, op welke de serieuze in-tentie van hun Ed. Mo. in dezen efficaciuslijk zoude kunnen worden geexecuteerd en ten effeete gebragt. Dat zy Heeren Gecommitteerden door het bericht van de ses uitgezette Regenten, op verzoek der Commissie, door de Heeren hunner Ed. Mo. Ordinaris Gedeputeerden van Dezelfen gerequireerd en op gisteren ter Vergaderinge van welgemelde Hee-ren Gedeputeerden ingekomen, waren geïnformeerd, dat de toezendinge van Extract uit hunner Ed. Mo. resolutien van den 29. Maart voornoemd aan de Regeerders der Stad Wyk by Duurstede, alsmede aan de ses uitgezette Raden, tot noch toe, buiten enig effect en succes was gebleven, terwijl by den Magistraat gene de minste demarches gedaan wa-ren, die aanleiding zouden kunnen geven om te verwachten, dat gezind waren aan de rechtmatige bevelen van den Souverain dezer Provincie te obe-dieren en te voldoen, en ook by de uitgezette Ra-den gene demarches waren aangewend, ten einde in hunne ampten te worden hersteld, om redenen in meergemelte missive vervat. Dan dat zy Heeren hunner Ed. Mo. Gecommitteerden in consideratie genomen hebbende, dat Hunner Ed. Mo. intentie

en bevelen wel aan den Magistraat van Wyk by Duurstede, door het toezenden van bovengemeld extract uit hunner Ed. Mo. resolutien, waren bekend gemaakt, maar dat dezelve tot dus verre nog niet op eene legale wijze ter kennis van de Burgery der meergemelte Stad waren gekomen, daar dezelve echter in deze zo zeer was geconcerneerd, mitsdien van gedachten zouden zijn, dat hun Ed. Mo., alvoren enige verdere demarches in dezen te doen, Hoogstderzelver resolutie en bevelen by Publicatie aan alle Ingezeten van Wyk behoorden bekend te maken, met waarschuwing en vermaninge aan allen en een iegelijk, om zich te wachten hen tegen dezelve te verzetten ofte iets daarmede strijdig te doen ofte te ondernemen, gelijk dit een en ander breder is vervat by eene hier nevens overgelegde Publicatie van inhoud als volgt. (Bijlage N° 2.)

Waar op gedelibereerd zynde, hebben hun Ed. Mog. zich daarmede geconformeerd en voorsz. pu-blicatie alzo gearresteerd, zullende dezelve ten spoedigsten gedrukt en ten fine van publicatie en af-fixe daar en zoo zulks behoort met de nodige missive afgezonden worden.

En mede gelet zijnde op het advis van boven-gemelte Heeren Gecommitteerden dezen aangaande by hetzelfde rapport verder voorgedragen, is dien conform goedgevonden en verstaan, dat alle de stuk-ken, welke tot het voorgevallene binnen Wyk, met relatie tot deze zaak, betrekking hebben, by extract dezer, zullen worden gesteld in handen van den Procureur Generaal dezer Provincie, Mr. H. van Alphen, om zo verre hier in zaken voorkomen, welke objecten der Criminele Justitie zouden mogen zijn, het recht van den Lande voor den Hove Pro-vintiaal waar te nemen.

Dat voorts den Hove Provinciaal en den Procu-reur Generaal zal worden aangeschreven, ten einde voor het maintien der bovengemelte thans gearres-teerde Publicatie van hun Ed. Mo. behoorlijk zorge te dragen.

Dat alsmede den Heere van Gerestein, in quali-teit als Hoofdofficier der meergemelte Stad Wyk, zal worden aangeschreven, zich naar dezelve Stad te begeven, met last zo om tot het doen der Pu-blicatie voorsz. de nodige assistentie te bezorgen, als om den Magistraat, zo als dezelve op den 2.

en 9. November 1785 gecontinueerd is, te convoceren en aldus dadelijk de ses uitgezette Regenten in de waarneming en bezitting hunner ampten en bedieningen te herstellen, met verderen last, om, indien ter bevordering van hunner Ed. Mo. hoge bevelen onverhinderd binnen Wyk zoude kunnen verblijven, zich aldaar provisioneel te blijven onthouden, ten einde hun Ed. Mo. of wel Derzelver Ordinaris Gedeputeerden, van tijd tot tijd, van het voorvallende aldaar te informeren en verslag te doen.

Hebbende hun Ed. Mo. eindelijk goedgevonden de Heeren Derzelver Ordinaris Gedeputeerden mits dezen te autoriseren, om, indien zulks nodig mogte geoordeeld worden, de verdere vereischte en meest gepaste middelen, tot maintien van deze hunner Ed. Mo. ordres en bevelen te beramen en in 't werk te stellen, met verdere autorisatie om zulks goedgevindende daar over met Commisnarissen uit den Hove Provinciaal te besognen.

(Bijlage N° 1.)

Edele Mogende Heeren!

Wy hebben wel ontvangen U Ed. Mog. Resolutie van den 29. Maart 1786, ons toegezonden door de Heeren U Ed. Mog. Gedeputeerden, waar uyt wy hebben gezien, dat U Ed. Mog. de uytzettinge van de Heeren Raden W. Verhel, L. B. Frykenius, Y. Bruyn, H. van Mierloo, N. van Bern en W. de Ruyter en de aanstelling en beëdiging van anderen in hunne plaatsen, verklaren te casseeren, en te houden voor geheel wederrechtelijk, nul en van onwaarden, en geresolveerd dat dezelve in de wettige bezittingen hunner Raadsplaatsen, tot den 20. October aanstaande zouden worden gemaintineerd, en voorts dat aan de personen, in hunne plaatsen in den Raad gesteld, zoude worden geïnterdiceert en verboden eenige Acte van Magistrature te exerceren, op poene van Uwer Ed. Mog. hoogste indignatie, en dat wijders eene Commissie van Neege Heeren is benoemd, om met Commissarissen by den Hove Provinciaal zelve te benoemen, te overleggen de beste en meest convenabelste wijze, op welke die serieuze intentie van U Ed. Mog. efficaciuselyk zoude kunnen worden geëxecuteerd en ten effecte gebracht.

Wy zijn verplicht om dies aangaande, aan U Ed. Mog. onze hoogste surprise te moeten voordragen, daar wy in dezen niets anders gedaan hebben, dan het geene op onzer Stads rechten gegrond is, en wy dien conform ook in de uytzetting van de Heeren A. de Joncheere en Mr. P. J. Curtius, by Resolutie van den 4. February 1784, dit hebben uytgeoeffend, zonder dat U Ed. Mog. geoordeelt hebben, daar omtrent eenige, veel min efficacieuse middelen te employeeren, niet teegenstaande een zeer ampel Request wegens voorgemelde uytzettinge, door gemelte Raad de Joncheere aan U Ed. Mog. is gepresenteert geworden, inhoudende expres verzoek dat U Ed. Mog. nan ons geliefden aan te schrijven en te ordonneeren om aan den aldaar suppliant, zijn post als Raad ongestoord te laten houden en genieten, afdoende de daar teegen (zoo hy het noemde) strijdige Resolutie. Dat daar op ons bericht gerequireerd zijnde, zoo was, na over-

levering van het zelve, die zaak van geen verder gevolg geweest, dan dat onze Resolutie van den 4. February 1784 zijn volkomen effect heeft blijven sorteren; niettegenstaande te dier tijd ook nog geene beswaaren opgeroepen, veel min ingedient waren. Dat (gelijk gezegd is) deeze omstandig voorgestelde en ten sterkste geadstrueerde doleantie van gemelte Raad de Joncheere, nimmer eenige reparatie diesweegens door U Ed. Mog. aan hem is geaccordeert geworden; dat in teegendeel dient te worden geconsidereert dat den Heer Haentjens door de aangebleeve meede-Raden in desselfs plaats is aangesteld, en dus volmaakt overeenkomstig het geval des quastie; maar wat meerder is, in plaatse van eenige improbatie of cassatie van zijne aanstelling of interdictie jegens Denzelven, om eenige Acte van Magistrature te exerceren, is denzelve by de eerste gelegendheid door Zijne Hoogheyd geëligeerd tot Burgemeester, ten verdere gevolge dat Zijn Ed. ter Vergadering van Staten wegens deeze Stad gecommitteert en aldaar geadmitteerd zijnde, ten Effecte om hem als zoodanig te admitteren, ook de Provincialen Eed voorgelezen zijnde, en hy daar inne difficulteerende, daarom en ook daarom alleen toen, en by vervolg van de Vergadering van Staat is geweerd, als U Ed. Mog. begrepen dat door hem en onze Gecommitteerden de Provinciale Eed *pro ut jacet* moeste gepresteerd worden, en dat de Sessie van onze Gecommitteerden by vervolg ook alleen geweygerd wierde, ten aanzien van zoodanige Leeden, welke zwarigheid maakten, zich aan dien Eed langer te gedragen; — door welke voorsz. handelwijze, zoo aan zyde van U Ed. Mog. als aan zyde van Zijne Hoogheyd dan ook volstrekt geratificeerd is zoodanig recht van demissie en aanstelling van meede-Raden, als U Ed. Mog. aan ons thans schijnen te willen betwisten; daar ondertusschen de wijze der uytzetting in beyde gevallen alleen hier in verschild, dat de uytzetting van den Heer de Joncheere (zoo gepretendeert wierd) was verzeld geweest met omstandigheeden, welke voor hem onaangenaam waren; dat daarenboven hy-zig by Requeste aan U Ed. Mog. direct beklaagd en reparatie verzogt heeft, daar in teegendeel de als nu uytgezette Raden geene klagten, hoe genaamd, gedaan, of eenige de minste onaangename ontmoetingen by derzelver dimissie gehad hebben, en daarom dit by resolutie van U Ed. Mog. ook tot geene grond van dezelve is kunnen gelegd worden; daar derhalven de handelwijzen van U Ed. Mog. jegens ons in beyde de voorsz. gevallen, met den anderen niet overeen te brengen zijn, daar het niet kan tegengesproken worden, dat, zoo wanneer wy geen recht van uytzetting in het teegenwoordig geval hebben kunnen exerceren, dan ook vervallen moet de uytzetting der Raden de Joncheere en Curtius. Dan, daar deze twee laatste over hunne voorgedragen klagten geene dispositie bekoomen hebben, maar wat meer is, de aanstelling der Raaden in hunne plaatsen door de opgevolgde handelwijze, zoo van U Ed. Mog. als van Zijne Hoogheyd geconfirmeert is geworden; waarom wy ons verplicht gevonden hebben dit aan U Ed. Mog. te moeten voordragen, als wy in deeze en andere voorheen geëxteert hebbende gevallen van die zelve aart, niet anders hebben gedaan dan het geen met onze

Stads en der Burgeren rechten overeen komt; zoo dat wy vertrouwen hier meede onze gedraagingen in deeze genoegzaam te hebben gejustificeerd, en wy daarom evenmin van onze dispositie voor het teegenwoordige kunnen afwijken, als wy niet verplicht geworden zijn, om daar van in den jaare 1784 te hebben moeten afdgaan, daar het eene constante regel is, *ubi eadem ratio est, ibi idem jus esse debere.*

Waar meede, Ed. Mog. Heeren, wy U Ed. Mog. beveelen in de Protectie des Allerhoogsten en ons noemen, Edele Mogende Heeren! Uwer Ed. Mog. goede Vrienden, Burgemeesteren en Regeerders der Stad Wyk by Duurstede. Ter Ordonnantie van dezelve, L. van Schaik. Wyk by Duurstede, den 11. April 1786.

(Bijlage N° 2.)

PUBLICATIE.

De Staten van den Lande van Utrecht, doen te weeten, dat Wy, met de uiterste verontwaardiging en misnoegen, vernomen hebben, dat, niettegenstaande Wy by Onze Resolutie van den 2 en 9 November 1785, de Leden van den Magistraat der Stad Wyk by Duurstede in hunne functien respectie hebben gecontinueerd, enige onrustige en schadelijke nieuwigheden zoekende menschen, op eene zeer onwettige wijze, zes Leden van den Raad derzelver Stad, met name Verhel, Frykenius, Bruyn, van Mierloo, van Bern en de Ruyter, feitelijk van de uitoefening hunner Ampten hebben ontzet, en eerst twee Persoonen, met namen Dirk Volkmaars en Cornelis Sam in derzelver plaats hebben gesteld, dat ook vervolgens, ter vervulling van twee anderen der zes boven gemelde Raadsplaatzen, mede geheel onwettig zijn aangesteld de Persoonen van Jan van der Wepel en Jacobus van Hoogveld, en dit niettegenstaande Wy by Onze Resolutie van den 29. Maart laatleden en daar van toegezonden Extract aan den fungeerenden Magistraat der voorschreeve Stad, hadden verklaard, de uitzetting van bovengemelden zes Raaden, en de aanstelling en beëdiging van anderen in derzelver plaatsen te casseeren, en te houden voor geheel wederrechtelijk, nul en van onwaarde, en dat de zes bovengemelde Raaden in de wettige bezitting hunner Raadsplaatzen tot den 20. October aansttaande zullen worden gemaintineerd, en voorts aan de persoonen, in hunne plaatsen in den Raad gesteld, geinterdicteerd en verboden eenige acte

van Magistrature te exerceeren, op pene van Onze hoogste indignatie; echter voorgemelte feitelijk uitgezette Raden tot nog toe niet weder in den Raad zijn geconvoceerd, en de pretenselijk in derzelver plaatsen als Raden gestelde Persoonen, hier boven genoemd, voortgaan de Vergaderingen van den Magistraat by te wonen, en als Raden te fungeeren.

Dat Wy hier tegen willende voorzien, ter bewaaring van Onze hooge Macht en Eerbiediging van Onze wettige beveelen, goedgevonden hebben, gelijk wij goedvinden en verstaan by dezen, dat de bovengemelde zes Raden der Stad Wyk by Duurstede als noch zijn en blijven in het recht van hunne Ampten en Bedieningen, en voor zo veel zy feitelijk daarvan zijn ontzet, Wij dezelve daar in weder willen hebben hersteld en gemaintineerd, en verklaren wijders, dat Wy alles, het gene binnen de voorschreeve Stad Wyk by Duurstede, zoo in het afzetten als aanstellen van Raden, mitsgaders het doen en afneemen van eenen nieuwen Eed geschied is, houden als eene schadelijke en onwettige nieuwigheid, strijdig tegen Ons hoog gezag en beveelen, en tegen de vastgestelde form van Regeering dezer Provincie; dat al het zelve alzulks is krachteloos, nietig en van onwaarde; dit alles met alle gevolgen en aankleven van dien cascerende, ende te niet doende by dezen, met uitdrukkelijke last en order aan de vier bovengenoemde pretenselijk aangestelde nieuwe Raden, om zich binnen den tijd van 24 uren, na de Publicatie dezes, met de daad te ontdoen van hunne Raadplaatzen, waar in Wy verstaan dat zy op eene gansch onwettige wijze zijn gesteld, en met expres bevel en last aan dezelve en aan alle andere persoonen, dat zij de bovengemelde zes oude Regenten gerust en ongestoord zullen laten waarnemen en uitoefenen hunne Ampten en Bedieningen; op pene dat die genen, die zich tegen deze Onze beveelen verzettende, iets zullen doen ofte onderneemen, het welk met dezen Onzen uitgedrukten wil strijdig is, daar over, als Verstoorders der gemeene ruste, en zich schuldig gemaakt hebbende aan eene verregaande ongehoorzaamheid aan Onze wettige beveelen, en schending van Onze hooge Macht, ten strengsten, ook zelfs, naar exigentie van zaken, met den dood zullen worden gestraft.

En op dat niemand hier van eenige ignorantie pretendere, zal deze worden gepubliceerd en geafficheerd daar en zo zulks behoort. Gedaan t'Utrecht den 12. April 1786.

30. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, waarbij de nominatie van Burgemeesteren en Schepenen te Wyk by Duurstede, krachtens het aldaar nieuw ingevoerde regeringsreglement gedaan, vernietigd — en den Magistraat dier stad gelast wordt eene andere als van ouds gebruikelijk aan Z. H. den Erfstadhouder in te zenden. (Met bijlagen.) 9 November 1785.*¹

De Heeren Gecommitteerden der Stad Utrecht hebben noch ter Vergaderinge voorgebragt en laten lezen de resolutie der Heeren hunne Principalen van den 31. October laatleden, houdende omtrent de missive van de Heeren Ordinaris Gedeputeerden aan de Leden geschreven, en de missive van Zijne

Hoogheid, den Heere Erfstadhouder, wegens de Magistraatsbestelling te Wyk by Duurstede, Stads advys, conform de resolutie der voorstemmende Leden, als breder by voorsz. Stads resolutie, volgende hier na geinsereerd. (Bijlage N° 1.)

En by de Heeren Gecommitteerden der Stad

¹ Behoort te volgen achter N° 27 blz. 307.

Amersfoort mede voorgebragt zijnde de resolutie der Heeren hunne Principalen, van den 31. October, zich op het voorsz. subject in denzelfden zin verklarende, in voege als by gemelde resolutie, volgende hier na geinsereerd. (Bijlage N° 2.)

Is aldus dit point conform de Resolutie der Heeren Edelen (zie Bijlage N° 3) geconcludeerd, en hebben Hun Ed. Mo. dienvolgende goedgevonden en verstaan de pretense nominatien van Burgemeesteren en Schepenen der Stad Wyk by Duurstede respectivelijk, zo die ingevolge van het beraamd nieuw Regerings Reglement zijn geformeerd, en aan Zijne Hoogheid den Heere Erfstadhouder toegezonden, omme daar uit de electie van Burgemeesteren en Schepenen voor den jare, ingegaan den 20. October 1785, te doen, met allen den aankleve van dien, als strijdig met de goede ordre, het recht van den Lande, en met de alsnoch subsisterende Regerings constitutie, houdende voor informeel, dezelve mitsdien by dezen te declareren voor nul en van onwaarde, en dat daar van ten spoedigsten by missive aan den Magistraat der Stad Wyk zal worden kennis gegeven, met verdere aanschrijving aan denzelfden Magistraat, omme zonder uitstel, immers binnen den tijd van agt dagen, na de ontvangst dezer missive, te treden tot het formeren van eene nadere nominatie, zo van Heeren Burgemeesteren als van Schepenen, voor dezen loopenden jare, mitsgaders omme dezelve aan Zijne Hoogheid, als Erfstadhouder dezer Provincie, te laten toekomen in dier voege en verder op zodanige wijze, als van ouds gebruikelijk is geweest, alles in conformite van en ten fine, als by het alsnoch subsisterend Regerings Reglement van den jare 1674; met continuatie inmiddels van de Leden van den Magistraat en van den Gerechte binnen Wyk in Derzelver functien respectieve, zo zy daar in thans, ingevolge van de aanschrijving van den 2. dezer, zijn continuerende, met reserve, in cas van onverhoopte weigering, van zodanige nadere dispositie, als hun Ed. Mo., tot maintien van de goede ordre in het stuk van Regering, en tot voorkoming van alle desordres in het beleid van de Politie en Justitie binnen dezelve Stad, naar gelegenheid van zaken alsdan zullen nodig oordeelen. Zullende van deze hunner Ed. Mo. resolutie, by rescriptie op Zijne Hoogheids missive, aan Hoogst Denzelven kennisse worden gegeven, tot informatie.

(Bijlage N° 1.)

Extract uit de Resolutie van de Ed. Achtb. Heeren Borgemeesteren en Vroedschap der Stad Utrecht.

Maandag den 31. October 1785.

Gehoord Rapport van Heeren Borgemeesteren en Oud Borgemeesteren op de missive van de Heeren Hunner Ed. Mog. Ordinaris Gedeputeerden, den 19. dezer maand geadresseerd aan Heeren Borgemeesteren en Vroedschap dezer Stad, mitsgaders op de copia der missive, door Heeren Borgemeesteren en Regeerders der Stad Wyk by Duurstede, den 6. derzelver maand geschreven aan Zijne Doorlugtige Hoogheid den Heere Prince Erfstadhouder; als meede op de copia van de missive door Hoogst

VERVOLG UTR. FLN. I.

denzelven afgevaardigd aan de Heeren Staten dezer Provincie. En daar over gedelibereerd zijnde, heeft de Vroedschap Heeren Borgemeesteren en Gecommitteerden ter beschrijvinge versocht en geautoriseerd, om van Stads weegen ter naastkomende Vergaderinge der Heeren Staten te declareeren: Dat de Vroedschap van oordeel is, dat gelet het Regerings Reglement voor deeze Provincie, van den jare 1674, by hun Ed. Mog. de Heeren Staten voor als noch niet is veranderd, hetzelfde dien volgens voor tegenwoordig noch behoord stand te houden en plaats te hebben, en dat de Heeren Regeerders der Stad Wyk by Duurstede daar inne voor zich geene alteratie kunnen maken.

Dat om die redenen door de Heeren Staten aan evengemelde Heeren Regeerders der Stad Wyk zoude kunnen worden aangeschreven: Dat Hun Ed. Mog. van begrip zijn dat de nominatie van Borgemeesteren en Schepenen, zo als die door kiezers gemaakt, aan Zijne Doorlugtige Hoogheid is afgezonden, behoord veranderd, en eene andere nominatie, als naar gewoonte door Borgemeesteren en Raden geformeerd, aan den Heere Erfstadhouder, zo dra mogelijk, ter electie, conform het Regerings Reglement van den jare 1674, benevens eene lijst der namen van de Heeren Raden der Stad Wyk, diende afgezonden te worden, met verdere aanschrijvinge, dat Hun Ed. Mog. de tegenwoordige Heeren Borgemeesteren, Schepenen en Raden in hunne functien continueeren, tot dat de voorschreeve electie en dispositie van Zijne Doorlugtige Hoogheid zal zijn ingekomen. Accordeert met voorsz. Resolutie. In kennisse van my, N. T. van Voorst.

(Bijlage N° 2.)

Extract uit de Resolutien van de Ed. Achtb. Heeren Regeerders der stad Amersfoort.

Maandag den 31. October 1785.

De Regeerders der stad Amersfoort, resolverende op de missive van Heeren Gedeputeerden, van den 19. dezer, en de bijlagen van dien, zijnde eene missive van de Heeren Regeerders der stad Wyk by Duurstede aan zijne Hoogheid den Heere Erfstadhouder, van den 6. en van gemelde zijne Hoogheid aan de Heeren Staten dezer Provincie, van den 14. dezer, rakende de nominatie des magistraats van de laatst genoemde stad, aan den Heere Erfstadhouder ter electie overgezonden, en de continuatie der tegenwoordige wet aldaar door Heeren Gedeputeerden gedaan, auctoriseren de Heeren van wegen deze stad ter eerster Vergaderinge van Staten zullende compareren, om aldaar namens de Regeerders dezer stad te adviseren dat de Heeren Regeerders der stad Wyk by Duurstede, van wegen Haar Ed. Mog., mogen worden verzogt en geïnduceerd, om in het formeren eener nominatie van Burgemeesteren en Schepenen van derzelver stad zich stiptelijk te reguleren naar het reglement der Regeeringe dezer Provincie, zo lange hetzelfde Staatsgewijze niet en zal wezen gealterceerd ofte geabrogeerd, auctoriserende dezelve Heeren Gecommitteerden, om in deze verder met de andere Heeren Leden der Vergaderinge zoodanig te helpen advi-

seren en concluderen, als dezelve pro re nata oordeelen zullen te behoren. Accordeert met voors. resolutien. Jan Both Hendriksen.

(Bijlage N° 3.)

Extract uit de Resolutien van de Ed. Mo. Heeren Edelen en Ridderschappe, representerende den tweeden Staat van den Lande van Utrecht.

Lunæ den 7 November 1785.

De Heeren Edelen en Ridderschappe aan sig gereserveert hebbende om sig nader te explicceeren over eenige ingredienten der missive van de Magistraat der stad Wyk by Duurstede, den 2 deser maand ter vergadering van de Staten ingekomen en gelezen: hebben ter voldoening aan dese hunne reserve, goedgevonden ter naastkomende vergadering van Hun Ed. Mo. te declareeren: Dat sy Heeren Edelen, na eene aandagtige overweging van alle de gronden en motiven, by deselve missive aangevoert, tot justificatie van de nomination van Burgemeesteren en Schepenen der stad Wyk by Duurstede, soo die ingefolge, en op den voet van seker nieuw regeerings reglement aldaar geformeert, en pretenselijk gearresteert, gemaakt, en aan Zijne Hoogheid, als Erfstadhouder deser Provincie, toegesonden waren, omme daaruit eene electie van Burgemeesteren en Schepenen voor desen lopende jare te doen, niets daarinne gevonden hebben het geen hen zoude kunnen permovereeren om af te gaan van derselver sentiment, op dit subject ter vorige vergadering ingebracht, nademaal, welke kragt de Heeren van de Magistraat der stad Wyk ook schijnen te attribueren aan sekere periode van het Rapport, op der ingesetenen beswaren, den eersten September des voorleden jaars ter Staatsvergadering uitgebracht, en tot hier aan toe by de Heeren Edelen, soowel als by de Heeren Geëligeerde Raden gehouden in advis, het nogthans in allen gevallen eene zekere waarheid is en blijven sal, dat de Magistraat der stad Wyk by Duurstede nimmer bevoegt is geweest, tot het *finaal* arresteeren van sodanig eene veranderde Regeeringsforme binnen hunne stad, sonder octroy, consent, of approbatie van de Heeren Staten deser Provincie, en nog veel minder om sig zelven propria autoritate te ontslaan van den eed, 'tzy voor het geheel of gedeeltelijk, op het Regeeringsreglement deser Provincie afgelegd, en daardoor selve los te maken die banden, met welke hunne stad, als een integreerend Lid van Staten, met de andere Staatsleden vereenigt is geweest, en waardoor zy sig selve kwamen uit te sluiten van het regt om, als representanten van het gantsche Lichaam der Borgerye, de vrije stem hunner stad ter vergadering van de Staten uit te brengen, en over alle 's lands saken meede te helpen delibereren en resolveeren. Ten aansien van welke ondernomene afwijking van de vastgestelde Regeeringsordre, soo die niet alleen door de voorstemmende Leden, (gelijk de Magistraat heeft kunnen goedvinden in derselver missive te laten invloeyen) maar met concurrentie ook van de Regeerders der stad Wyk by Duurstede, blijkens derselver resolutie van den

1 Mey 1747, den 3. daaraanvolgende ter Staatsvergadering ingebracht, is gereintroduceert en gearresteert geweest, soo min als ten aansien van alle de nadeelen daardoor aan derselver stad reeds toegebracht, ofte nog toe te brengen, de gemelde Magistraat sig, ofschoon misschien wel voor die geenen uit de Borgerye, dewelke door eenige ijveraars misleid, en opgehitst, hen tot het doen deser demarche, gedrongen en gedwongen hebben, maar nimmermeer voor de stille en vreedsaame Burgers en Ingesetenen aldaar, die wel redressen, maar geen verwarringen begeeren, sullen kunnen verantwoorden. Dan dit voor derselver rekening overlatende, agten de Heeren Edelen sig verplicht, met relatie tot de by de voorsz. missive met soo grooten ophef geallegueerde conventie van den 14. February 1587, te remarqueeren, hoe seer te onpas en onvoeglijk dese sogenaamde conventie, nu bijna twee honderd jaren, na dat deselve was in de weereld gestooten, word aangehaald, om aan de voorstemmende Leden, en ook selfs aan de Staten (van de welke nogtans die conventie geen woord rept) te betwisten het regt, om sig met de Regeerings-forme der steden, specialijk ook in cas van veranderingen en nieuwigheeden, te mogen bemoeijen; daar het dog aan niemand, die eenige kennisse besit van de Historie van dien tijd, onbekent kan sijn, dat, hoe seer dese conventie, ja wel in een tijd van groote beroertens en geweld, door de *tirannische Regeeringe van eenige vreemdelingen, die (gelijk de Ridderschap sig als toen uitdrukte) ofschoon te Utrecht nog geboren, nog Burger, nog geestl, nog gegoed, evenwel contrarie de privilegien en Handvesten der Stad, in de Magistraat gesteld waaren, en alles na haren appelyte sogten te regeeren*, aan eenige Edelen opgedrongen en door deselve (dog niet door de Heeren Geëligeerden, gelijk de Magistraat van Wijk schijnt te poseeren) is ondertekent geworden, nogthans deselve Conventie in volgende tijden, nog door de Heeren Edelen, nog door de Magistraten van Stad en Steden van eenige kragt ofte waarde is gehouden geworden; gelijk sulks, aangesien de hier voren genoemde omstandigheeden, ook niet anders sijn konde; hebbende niet alleen de Heeren Edelen ofte het meerendeel van de Ridderschap, in derselver Vergadering te Woerden gehouden, reeds op den 14. February 1588 opentlijk verklaard, sig daar aan niet langer te willen houden, *als Haar en den lande van Utrecht te seer schadelijk*, maar ook de Magistraten van Stad en Steden de jaarlijkse verandering hunner Collegien op den gewoone voet laten continueeren tot den jare 1618 toe, gelijk deselve ook altoos geoordeelt hebben, dat geene veranderingen in de Regeerings-form der Steden konde geschieden, sonder expres consent of approbatie van de Staten, blijkens onder anderen de notulen van de jaaren 1598 en 1618, om nu niet te seggen hoe ook by de arbitrale uitspraak van den Rade van Staate, van den jare 1610, na voorgaande submissie, deselve Conventie by de Hooge Arbiters van geene de minste waarde gerekend, maar, niettegenstaande deselve, het regt der Heeren Staten, speciaalijk ook tot de Magistraats bestelling van Stad en Steden, en NB. ook het regt der Ridderschap (waar tegen die conventie wel voornamentlijk schijnt ingerigt geweest te sijn) geconfirmceert geworden.

Alle hetwelke de Heeren Edelen vermeent hebben alhier te moeten remarqueeren, alleenlijk om aan te toonen de ongegrondheid en kragteloosheid van dit voornaame argument, by de missive van de Magistraat der Stad Wyck, tot wettiging van derselver gehouden gedrag, aangehaalt, en geensints met eenig oogmerk om daar door voor hun eenige regten ten nadeele van hunne meede Leden van Staat te willen reclamieren, verklarende sy Heeren Edelen opentlijk, hoe seer gehouden en verplicht tot maintien van de Hoogheid en Regten deser Provincie, waar van zy de eer hebben den tweeden staat te representeeren, zy nogtans nimmermeer in eenigerley maniere zouden willen empieteeren op de regten Hunner meede Leeden, even soo min als zy verwagten, en souden mogen gedoogen, dat door deselve Hunne meede Leeden op de regten en voorregten van 't Ridderschap eenige aanspraak of indragt gemaakt wierd.

En hier meede souden de Heeren Edelen Hunne reflexien op sommige ingredienten der meermaals gemelde missive van de Magistraat der stad Wyck gaarne geëindigd hebben, in die hope en billijke verwachting, dat deselve Magistraat, overtuigt van de onbestaanbaarheid en onwettigheid Hunner handelwijze, deselve geredresseert, en door eene spoedige hereeniging met de andere Staats Leden, meede gewerkt souden hebben, op eene wettige en regelmatige wijze, tot herstel van alle wesentlijke gebreken in het regeerings bestier van de Stad, Steden en Landen van Utrecht, soo wel als tot redres van ingesloope abuizen, ware het niet,

dat deselve Magistraat ter gelijker tijd hadde kunnen goedvinden, quasi tot appui van de vastigheid van Hunne genome besluiten, ten aansien van het bewuste Regeerings Reglement, onder het oog van Hun Ed. Mo. te brengen eene gebeurtenis, die aan de Heeren Edelen seer bedenkelijk is voorgekomen: Het laten besweeren namentlijk door een gedeelte der Borgerye van het meermaals gemelte Regeerings Reglement, op sodanige wijze als by deselve missive gementioneert word: eene demarche, dewelke ten aansien van die geenen, welke de Burgers daar toe aangeset, en welke hen dien eed afgenomen hebben, vooral in de presente omstandigheeden, aan de Heeren Edelen van dien aart is voorgekomen, dat deselve smaakt naar rebellie, en opstand tegen de Hooge Overigheid deser Provincie; waar van de cognitie, by het 16. Art. van de Ordonnantie en Instructie van den Hove Provinciaal, aan het selve expresselijk is gedemandeert, en om welke redenen dan ook de Heeren Edelen van advise sijn, dat eene copie authentiek van de missive der Magistraat van Wyck behoort te worden toegesonden aan den Procureur Generaal deser Provincie, met last om zig op die saak naauwkeurig te informeren, en soo tegen hen die dien eed hebben afgenomen als tegen de uitvoerders, aanraders, en bevorderaars van de selve, het regt van den Lande, naar bevind van saaken, waartenemen, en dat hier van aan den Hove by missive kennisse werde gegeven.

En sal extract deser resolutie ter naaste Vergadering van de Heeren Staten worden ingebracht. Accordeert met voorsz. resolutien. E. Kol.

31. RESOLUTIE der Staten van Utrecht aangaande de verschillen over hunne Souvereiniteit met de Regering der stad Wijk bij Duurstede. (Met daarbij behoorende stukken.) 3 Junij 1786.

Is gelezen het point dezer extraordinare Beschrijvinge inhoudende:

Dat de pretense magistraat der Stad Wyk by Duurstede had kunnen goedvinden eenen Pander 's Hoofs van Utrecht, derwaarts tot het doen van enige Citatien door hetzelfde Hof gezonden in gevolge van de autorisatie van de Heeren hunner Ed. Mo. Ordinaris Gedeputeerden, na voorafgaande autorisatie der Heeren Staten ter Beschrijvinge verleend, in verzekering te nemen, en niet tegenstaande de aanschrijving van welgemelte Heeren Ordinaris Gedeputeerden aan den Heer Hoofdofficier van voorz. Stad, om denzelven de facto te doen ontslaan, dien pander nogtans in detentie te houden, en zelfs den Gerechte der Stad Wyk by Duurstede aan te schrijven en te gelasten criminelijk tegen hem pander te procederen: Omme hier op te deliberen en zoodanig te resolveren als hun Ed. Mo. zullen oordelen te behoren.

En door den Heer presiderende ter Vergaderinge van Heeren Ordinaris Gedeputeerden, alhier present, kennisse zijnde gegeven, dat welgemelte Heeren Gedeputeerden geresolveerd hadden te doen verslag van Derzelver verrichtingen in de zaken van Wyk by Duurstede, sedert hunner Ed. Mo. autorisatie van den 12. April laatstleden; is alhier voorgebragt Extract uit Derzelver resolutien van vrijdag den 2. dezer, houdende bericht van hunne verrichtingen in de zake bovengemeld, alsmede consideratien,

hoedanig zij Heeren Gedeputeerden van oordeel zijn, dat zoude kunnen worden gehandeld in cas de Heeren Staten mogten goedvinden tot meer efficacieuse middelen tot maintien van de Hoogheid der Provincie, assistentie der Justitie en beveiliging van de goede In- en Opgezetenen van Wyk over te gaan, breder van inhoud als volgt. (Bijlage N° 1.)

Gelijk meede voorgebragt en gelezen is eene ingekomene missive van de zich thans qualificeerende Burgemeesteren en Raden der Stad Wyk by Duurstede, houdende pretense justificatie van hun gedrag in het arresteren van den Pander 's Hoofs van Utrecht Johs. Valburg, volgende hierna geïnseerd. (Bijlage N° 2.)

Waarop gedelibereerd zijnde, hebben de Heeren van de voorstemmende Leden de Heeren Gedeputeerden bedankt voor de attentie in het extra-ordinaris beschrijven betoond, en het verrichte der Heeren Gedeputeerden geapprobeerd. En hebben voorts de Heeren Geëligeerde Raden en Heeren Edelen en Ridderschap, als mede de Heeren Gecommitteerden van Stad en Steden, de beide welgemelte stukken respectivelijk gehouden in advis en overgenomen, en aangenomen zich aankomende saturday den 10. dezer hier op te zullen bekwaamen, zijnde ten dien fine goedgevonden en verstaan, dat deze Vergaderinge zal scheiden op reces tot Saturday den 10. voornoemd, des morgens ten elf uren.

Wijders voorgebragt en gedaan lezen de resolutie van Burgemeesteren en Vroedschap der Stad Utrecht in dato den 2. dezer, houdende propositie tot surseance van de procedures van den Hove, is dezelve by de Heeren van de voorstemmende Leden gehouden in advis. Dan in consideratie genomen zijnde, dat hangende de deliberationen van hun Ed. Mo. behoorde zorg te worden gedragen, dat de Pander Valburg, als welke alles hadde gedaan en verricht in officio, niet werde mishandeld, is goedgevonden en verstaan dat het Hof Provinciaal, zonder resumtie zal worden geauthoriseerd, gelijk hun Ed. Mo. hetzelfde autoriseren mits dezen, om in cas van mishandeling van den gedetineerden Pander J. Valburg door den pretensen Magistraat van Wyk by Duurstede, ofte op Derzelver last, represaille te mogen gebruiken, als mede om deze hunner Ed. Mo. autorisatie te doen publiceren ter plaatze daar het Hof zulks nodig zal oordeelen.

Dan hebben de Heeren Gecommitteerden der Stad Utrecht en van Montfoort verklaard dit middel niet te konnen amplexeren, alzo beducht waren, dat hetzelfde den Pander meer na- dan voordeel zoude doen.

(Bijlage N° 1.)

Extract uit de Resolutien van de Gedeputeerden der Ed. Mo. Heeren Staten 's Lands van Utrecht.

Veneris 2 Juny 1786.

In overweginge genomen zijnde, hoe Heeren Hunner Ed. Mo. Ordinaris Gedeputeerden, ter zake van het arresteren en in detentie houden van een Pander 's Hoofs van Utrecht, afgezonden tot het doen van eenige citatien, door den pretensen-Magistraat van Wyk by Duurstede, nodig geoordeeld hadden de Heeren Staten deswegens Extra-ordinair te beschrijven tegen Saturdag den 3. Juny, ten einde hier over te delibereren en zodanig te resolveren, als Hun Ed. Mo. zullen oordelen te behoren.

Is goedgevonden en verstaan, ter Beschrijvinge voornoemd, by extract dezer, Hooggemelde Heeren Staten te informeeren van hetgeen, ingevolge van de autorisatie ter Staatsvergaderinge van den 12. April laastleden verleend, by Heeren Gedeputeerden was verricht. Na dat de aanschrijvinge aan den Hove Provinciaal, om voor het maintien der by Hun Ed. Mog. gearresteerde Publicatie Sorge te dragen, als mede de aanschrijvinge aan den Heer van Gerestein, in qualiteit als Hoofdofficier der meergemelde Stad Wyk, in conformité van de Resolutie van Hun Ed. Mo. by de Heeren Gedeputeerden waren werkstellig gemaakt en gedaan depecheren, heeft Jonr. Adolph, Grave van Rechteren, Heer van Gerestein, Hoofdofficier der Stad Wyk, aan Heeren Gedeputeerden op Sondag den 16. April, by memorie, kennisse gegeven van deszelfs wedervaren in de uitvoeringe van de aanschrijving der Heeren Staten, van dato den 12. April, betrekkelijk het binnen Wyk doen afkondigen en affigeren van de Publicatie door Hoogstgemelde Heeren Staten, ten dage voorsz. gearresteerd, no-pens de feitelijke uitzettinge van ses fungerende

Raden aldaar, en de aanstelling van vier andere personen in derzelver plaatsen, als mede van de verhinderingen aan denzelven in het executeren van de ordres der Heeren Staten dezen aangaande binnen Wyk toegebragt, breder by de memorie zelve op dato voorsz., in de Notulen van Heeren Gedeputeerden geinsereerd.

Gelijk ook te dezer Vergaderinge is ingebragt copie authentieq van het relaas van den Pander Valburg, by den Hove ingekomen, houdende mede bericht van zijne ontmoetingen en wedervaren, betrekkelijk evengemelde Publicatie.

Waar op Heeren Gedeputeerden, ingevolge van de bovengemelde autorisatie van den 12. April, met Commissarissen uit den Hove hebben gedeliberceerd, en na rijp overleg en advis van de Commissie uit den Hove bovengemeld, hebben geresolveerd de Regering van Wyk, met bijvoeging van een exemplaar der Publicatie, by missive nader aan te schrijven, om Sorge te dragen, dat gene verhinderingen aan het publiceren en affigeren van deselve werden toegebragt, maar zulks zijn volkomen effect te doen sorteren: en op dat hetzelfde te meer succes mogte erlangen, mede die van den gerechte aldaar, met toezending van een Exemplaar der Publicatie, by missive aantschrijven en te gelasten; om den Pander van den Hove de nodige assistentie te verlenen; gelijk ook den Heer van Gerestein nader by missive aantschrijven, zich des ander daags, den 17 April, naar Wyk te begeven, en andermaal te trachten de afkondiging en affixie der Publicatie aldaar te effectueren, en indien onverhoopt daarin wederom mogte worden verhinderd, alsdan te onderstaan, of zulks in de Stads Vrijheid konde geschieden, en een Exemplaar op Stads Poorten te doen aanplakken; terwijl den Pander door den Hove Provinciaal zoude worden gelast om, in geval de Publicatie en affixie binnen Wyk niet mogte kunnen worden geeffectueerd, dezelve in de Dorpen, rondom de Vrijheid van Wyk gelegen, more solito, met Klokluidinge aftekondigen en aan te plakken, met verdere aanschrijvinge, om alsnoch, 24 uren na de afkondiging der Publicatie, waar ter plaatse dezelve ook moge gedaan worden, den Magistraat van Wyk te convoceren, zo en indiervoeg; als zulks by de aanschrijving der Heeren Staten was geinjungeerd, zijnde eindelijk noch verstaan, ten einde de Vier personen, met name Dirk Volkmar, Cornelis Sam, Jan van der Wepel en Jacobus van Hoogveld, onlangs wederrechtelijk in den Raad der Stad Wyk gesteld, gene ignorantie van de bevelen der Heeren Staten dien aangaande zouden kunnen pretenderen, dat aan ieder van dezelve een Exemplaar van meer bovengemelde Hoogst derzelver Publicatie by extract zoude worden toegezonden, om zich daar naar, zo veel hun aangaat, te reguleren; dan welk alles, met hoe veel moderatie ook ingericht, ten einde die van Wyk alsnoch van hunne wederrechtelijke handelwijze zouden afzien, en aan de rechtmatige bevelen van de Heeren Staten zouden voldoen, nochtans buiten alle succes is gebleven; hebbende de pretense Magistraat van Wyk kunnen goedvinden, de door den Heer Hoofdofficier verzogte assistentie tot het doen der Publicatie te weigeren; ja zelfs op nieuw te verhinderen, dat de klok getrokken

wierd, en wanneer de Heer Hoofdofficier, ter vol-
doeninge aan zijne nadere aanschrijvinge, de Pu-
blicatie van den Souverain, door den Pander, ten
zijnen overstaan hadde laten aflezen, en aan het
Stadhuis aanplakken, terstond daar op, na voor-
gaande klokkluidinge, van de puye van het Stadhuis
te publiceren een extract uit eene zogenaamde Ma-
gistraats Resolutie, waar by onder anderen (zo
verre hy Heer Hoofdofficier daar van eenige onder-
richting heeft kunnen bekomen) in volgende, of
dien zin hebbende termen, word gezegd:

„Dat de Magistraat uit naam der Burgerye ver-
klaarde, dat dezelve Burgery geen anderen Wet-
gever of Souverain erkende, dan de stein des
volks, en dat mitsdien de Magistraat de gedane
Publicatie van Hun Ed. Mo. houden voor nul,
kragteloos en van onwaarde.”

Dan welk extract resolutie een half uur daar na,
door de afkondiging van een ander van diezelfde
Vergadering, is vervangen, waar by eerst „de even
te voren gepubliceerde resolutie word geannuleerd,
en voorts de Burgers en Ingezetenen der Stad
geordonneerd, gene andere bevelen, dan die van
hunne wettige Magistraat te pareren en aan de-
zelfde Magistraat te praesteren het geen zy, inge-
volge hunnen Burger- en Schutters Eed, verplicht
zijn, en dienvolgens gene bevelen dezen ter con-
trarie, van wie ook, te obedieren, op poene van
als ontrouw aan hun Eed en plicht, naar exigentie
van zaken, te zullen worden gestraft,” — met
bijgevoegd declaratoir „dat Hun Ed. Achtb. om
goede redenen goedgevonden hadden de Heeren
Dirk Volkmans, Cornelis Sam, Jan van der We-
pel en Jacobus van Hoogveld, Raden in de
Vroedschap der Stad, te nemen in Hun Ed.
Achtb. bijzondere protectie, geenzins twijfelende,
of de Burgerye dezer Stad zoude, ingevolge der-
zelve plechtig gestaanfden Eed, en declaratoir door
derzelver Gecommitteerdens gedaan, dezelve Hee-
ren Raden Volkmans, Sam, van der Wepel en
van Hoogveld, gelijk alle andere Leden van den
Raad en Magistraat, by alle mogelijke wijze, zelfs
met goed en bloed, by het nieuw geïntroduceerd
Regerings Reglement tegen alle oppositie, van
welken aart dezelve ook zoude mogen wezen, hand-
houden en beschermen.”

Blijkende van dit alles met meerdere uit het
omstandig bericht van den Heer van Gerstein, ter
tafel van Heeren Gedeputeerden op den 19. April
overgelegd.

Gelijk mede uit het door Heeren Commissarissen
uit den Hove copieelĳk gecommuniceerde relaas van
den Pander Valburg, betrekkelĳk de uitvoering
van den last en ordres aan hem door den Hove
gegeven, en mede ten dage voorsz. in de Resolutie
van Heeren Gedeputeerden geïnsereerd.

Welke beide stukken by Heeren Gedeputeerden
wederom met Commissarissen uit den Hove zijnde
geëxamineerd, is by Heeren Gedeputeerden in con-
sideratie gekomen, dat in deze zaak twee onder-
scheiden pointen in deliberatie behoorden genomen
te worden, namelijk, aan de eene zijde, het co-
gnosceren over de delicten en straffen van zodanige
personen, welken in dezen by de Ordinaris Jus-
titie mogten bevonden worden zich aan misbedrijven
te hebben schuldig gemaakt, en aan de andere zijde,

het dadelĳk herstellen van de ses oude en weder-
rechtelĳk afgezette Regenten, en in 't generaal het
ten dezen aanzien ten uitvoer brengen van het ge-
resolveerde by de Heeren Staten op den 12. April;
doch hebben al wederom geprefereerd provisioneel
te supersederen met de deliberatien, met opzicht van
het eerste point, en geresolveerd alleenlĳk den weg
van rechten in te slaan, in die verwachtinge en
hope, dat eindelĳk eens de pretense voornoemde
Magistraat van Wyk van hunne erroneuse begrippen
zouden terug komen, en aan den Souverain dezer
Provintie obedieren; zijnde alstoen alle de boven-
gemelde ter Vergaderinge van Heeren Gedeputeer-
den overgelegde stukken gesteld in handen van den
Procureur Generaal, ten einde het recht van den
Lande voor den Hove Provintiaal tegen de schuldig
bevonden wordende waar te nemen. Doch heeft
de even gemelde Magistraat van Wyk daarenboven
noch van zich konnen verkrijgen, om ter Verga-
dering van Heeren Gedeputeerden intezenden eene
missive, houdende eene pretense justificatie van
derzelver gedrag, en declaratoir van, niet alleen
zich niet te zullen gedragen na de Resolutie en
Publicatie van de Heeren Staten, maar ook zelfs
niet te zullen gedogen het ondernemen van crimi-
nele procedures of vervolgingen, van wat aart dezel-
ven ook mogen zijn, dan ten koste van haar goed
en bloed; zijnde deze missive wijders vervuld met
zeer laesive en taxatoire uitdrukkingen voor de
Heeren Staten en derzelver wettig genomen beslu-
ten, als welke zy zich, op meer dan eene plaats,
permitteren voor illegaal te houden, en te decla-
reren, als genomen op naam van de Staten dezer
Provintie, door de beide voorstemmende Leden en
eenige weinige Regenten der Stad Utrecht. En
welke missive als toen by Heeren Gedeputeerden
mede is gesteld in handen van den Procureur Ge-
neraal, ten fine als boven.

Dan hadden Heeren Gedeputeerden weinig kun-
nen verwachten, dat derzelver voren gemelde han-
delwijze en opgevolgde demarches van den Hove,
met hoeveel moderatie en voorzichtigheid ook in-
gericht, in het geheel geen ingang op de gemoe-
deren van den thans zich noemende Magistraat van
Wyk zouden hebben gevonden, en dat dezelven
tot dien verregaande stap zouden zijn gekomen,
om zelfs de Justitie, in naam der Heeren Staten
by den Hove geadministreerd wordende, feitelĳk
te resisteren en een Pander, in officio derwaarts
gezonden, in detentie te nemen, en ondanks de
instantien van den Heer Hoofdofficier, met eenparig
overleg van alle de Ordinaris Raden van den Hove,
op last en aanschrijving van Heeren Gedeputeerden
gedaan, in verzekering te houden, en zelfs by Re-
solutie den Gerechte der Stad Wyk aan te schrij-
ven, den Heer Hoofdofficier te gelasten criminelĳk
tegen den Pander te procederen, met bedreiginge
van, by nalatigheid van dien, zodanige middelen
van contrainte tegen den Heer Hoofdofficier te
zullen employeren, als zy zullen oordelen te beho-
ren, en welke bedreiginge de meergemelde Magi-
straat van zich heeft konnen verkrijgen, kort daar
op, nader te bevestigen, door aan denzelven Hoofd-
officier op den 1. dezer te doen toekomen de na-
volgende missive:

Hooggeboren Heer!

„De Magistraat dezer Stad heeft my gelast, om „U Hooggeb. aan te schrijven, om in deszelfs qualiteit, als Hoofdofficier dezer Stad, het recht van „dezelve tegens den persoon van Johannes Valburg „waar te nemen, en daar toe binnen den tijd van „24 uren, na ontvangst dezer, U Hooggeb. binnen „deze Stad te bevinden, en dat, by onverhoopte „nalatigheid van hetzelfde, de Magistraat op den „Heer Eerste Burgemeester de nodige autorisatie „heeft verleend, om alsdan U Hooggeb. in officio „te vervangen.

„Ik acquitere mij door dezen van mijn last en „heb de eer te zijn,

Hooggeboren Heer, U Hooggeb. D. v. Dienaar
(was getekend) Joan Teschemaker.”

En waar op Heeren Gedeputeerden, na dat de Procureur Generaal ter Vergaderinge hadde te kennen gegeven, dat nu van zijne zijde alles gedaan hebbende wat van deszelfs officie afhing, alzulks wegens de feitelijke resistentie der Justitie zich verplicht vond, die zaak aan Hun Ed. Mo. wijze voorzieninge aan te bevelen, ten einde, daar by hem niets verder konde worden geëntameerd, voor dat de Justitie wederom zijnen vrijen loop zoude hebben bekomen, zodanig dezen aangaande te resolveren, als tot maintien van de Hoogheid der Provincie en beveiliging van de Justitie tegen insultes, zouden oordelen te behoren; en ondervonden hebbende dat gene middelen van inductie en persuasie, veel min de weg van Justitie, van eenige vrugt waren geweest, of verder schenen te kunnen wezen, in consideratie zouden hebben moeten nemen, naar meer efficacieuse middelen om te zien; dat echter Heeren Gedeputeerden verkozen hadden de dispositie over zoodanige extraordinaire voorzieningen aan de Heeren Staten over te laten, en overzulks nodig hadden geoordeeld Hoogstdezelve ten spoedigste extraordinair te beschrijven, doch teffens dienstig gevonden andermaal over deze zaak met alle de Ordinaris Raden van den Hove te confereren; in welke besogne eenige derzelven in bedenken hebben gegeven, om de Heeren Staten te adviseren alsnook eene missive van inductie aan de Magistraat der Stad Wyk af te zenden, met bepalinge van tijd, binnen welke Hun Ed. Mo. hier op voldoende antwoord zouden inwachten, doch in welke conferentie andere Heeren Raden van gedachten zijn geweest, van dit middel zich geen beter succes, dan van de menigvuldige voorgaande te kunnen beloven; dat ook Heeren Gedeputeerden, over dit voorstel nader delibererende, niet hebben kunnen voorzien, dat hetzelfde van gewenscht effect zoude wezen, daar de pretense Magistraat van Wyk scheen voorgenomen te hebben, zich tegen alles pertinaciter te verzetten, of ook hebben kunnen bepalen, op hoedanige gevoeglijke wijze de Heeren Staten zich aan de zich thans noemende Magistraat van Wyk zouden kunnen adresseren; dat echter Heeren Gedeputeerden in deze delicate materie niets willende beslissen, vermeend hebben ook deze bedenkingen ter kennis der Heeren Staten te moeten brengen, en tevens geresolveerd, ter Beschrijvinge voren gemeld, voor consideratie te declare-

ren dat Heeren Gedeputeerden van gedachten zijn, dat in geval de Heeren Staten nu, of vervolgens, mogten oordelen eenige militie tot assistentie van de Justitie en tot beveiliging der Ingezeten binnenden Wyk nodig te wezen, alsdan Zijne Doorl. Hoogheid, als Capitein Generaal dezer Provincie, zoude behooren te worden verzocht, op de beste en gemakkelijkste wijze die assistentie aldaar te bezorgen, en den commanderenden Officier te gelasten, om aldaar gekomen zijnde, zich met geene burgerlijke geschillen te bemoeijen, maar met alle voorzigtigheid en zachtzinnigheid de rust en goede order binnen de voorsz. Stad te helpen bewaren; wijders, dat Hun Ed. Mo., zodra de gerequireerde militie binnen Wyk zoude zijn ingekomen, eene Commissie van drie Heeren zouden kunnen committeren, ten einde met en beneffens eene Commissie uit den Hove, de Regering aldaar, in naam van Hun Ed. Mo., te herstellen op den vorigen voet, en niet zoodanige ample magt en last, om mede in naam van Hun Ed. Mo., met of zonder uitzondering van eenige personen, eene generale amnestie te mogen laten afkondigen van alle gepleegde excessen, met uitsluitinge nochtans van die genen, welke zich daarna aan eenige disobedientie van Hun Ed. Mo. hoge en rechtmatige bevelen zouden schuldig maken, en met verderen last, om binnen Wijk alles te doen en te verrichten, wat tot conservatie van de rust, vrijheid en veiligheid van de goede In- en Opgezetenen nodig zoude bevonden worden.

Terwijl Heeren Gedeputeerden in dat geval al verder in bedenkinge zouden geven, of niet tot wegneming van alle verkeerde inductien en impressien over zoodanigen stap van Hun Ed. Mog., waartoe Dezelven zich Hares ondanks genoodzaakt mogten vinden te besluiten, de Heeren Staten zouden gelieven goed te vinden, by circulaire missive, aan alle de Bondgenoten daarvan kennis te geven, ten einde aan Hoogstdezelve, alsmede aan de geheele Natie opentlijk te doen blijken, dat het oogmerk van Hun Ed. Mo. geenins was, om de billijke verlangens en remonstrantien der Ingezeten tegen te gaan of te beletten, en de stemme der Ingezeten, over veele misbruiken klagende, te smoren, maar alleenlijk de bewaring van de rust, de handhaving eener onzijdige justitie, waarin alle 's Lands Ingezeten het grootste belang hebben niet alleen, maar ook met welker bewaringe of verval de burgerlijke vrijheid en veiligheid noodwendig staan of vallen moet, en het maintien van de Hoogheid en het wettig gezag van de Provincie, welke Hun Ed. Mog. by dieren Eede gezworen hadden te zullen beschermen en ongekrenkt bewaren. Accordeert enz.

(Bijlage N° 2.)

Edele Mogende Heeren!

Hoezeer wy geoordeelt hadden geen geloof te moeten slaan aan verbreide gerugten van Crimineele Procedures tegens ons of ymand van onze Burgeren en Inwooners, gegrond op onze verrigtingen ter uytoeffeninge van het recht der Magistraatsbestellinge tot redres van zoodanige overgeleeverde pointen van beswaaren, als waartoe wy,

ingevolge van een speciaal aanschrijven van UEd. Mog., onze Burgeren en Inwooneren hebben opgeroepen, en om hetwelke met onze Burgeren te reguleeren en applanceeren, UEd. Mog. ons ook, door de toezending van het ter Staatsvergadering uitgebrachte Rapport van den 1. September 1784, volkomen bevoegd hebben erkend, zoo hebben wy niet te min tot onze verwondering ontwaart, dat die gerugten te zeer gegrond waaren, als zig hier binnen deeze Stad, op den 29. May jongstleeden, heeft vervoegd een Pander s' Hoofs dezer Provincie, om te exploiteeren zoodanige Crimineele dagvaardigingen, ook tot citatien in persoon, als verleend zouden zijn op drie onderscheyde Requesten, jeegens ons en één onzer Burgeren by den Procureur-Generaal deezer Provincie aan den Hove gepresenteert, zoo als hy het Exploiteeren van de voorsz. dagvaarding ook zoodanig heeft ondernomen, dat wy ter handhaving van het recht, onze Stad zoo in het Civile als inzonderheyd ook in het Crimineele competeerende, ons in de verplichting hebben gevonden, om die Pander, genaamd Johannes Valburg, in verzekering te stellen en te houden, tot tijd toe dat de grief, daardoor aan onze Jurisdicte toegebracht, op een allezints satisfactoire wijze zal zijn weggenoomen. En nadien wy daardoor de onwederspreekbare bewijzen bekoomen hebben van de allerverregaandste demarche van den Hove, als zy ten eenemale incompetent, en in weerwil van de geheyligste rechten en voorrechten, onze Stad en derzelven Burgeren en Ingezetenen competeerende, de voorsz. Citatien hebben kunnen goedvinden te verleenen, en alzoo, ook in Cas Crimineel (waare het mogelijk) over ons en onze Burgeren zich eene Judicature aan te matigen, waar teegens wy in alle opzichten bevoorrecht zijn.

Het zal niet nodig zijn aan UEd. Mog. open te leggen, wat belang ieder Burger en Inwooner van Stad en Steden heeft, om bewaard te worden by het recht, dat aan dezelve ten aanzien van Civile en Crimineele rechtsvorderingen toekomt, en wat de gevolgen zijn, wanneer men, vooral in het Crimineele, de Burgeren zoude willen ontzetten van het privilegie de non evocando, en hen te betrekken voor eene hen allezints incompetente rechtbank. Het behoeft geene adstructie, hoedanig onze Voorouderen dit recht, ten kosten van stroomen bloeds, teegens hem, welke goedvond hen ook daarvan te

willen berooven, hebben gehandhaaft, en wy vertrouwen ook daarom, dat UEd. Mog. bezeffen dat dit behoort onder de aan ons bezwooren privilegien, tot welkers handhaving wy een volstrekt recht van reclamen op alle de Leeden van Staat hebben, en dus verseeren wy in dat billijk vertrouwen dat UEd. Mog. den Procureur-Generaal en het Hof Provinciaal zullen gelieven aan te schrijven, om van de voorsz. procedures niet alleen af te zien, maar dezelve te casseeren en annulleeren, met last aan den Hove en den Procureur-Generaal, zig by vervolg te wagten eenige Crimineele dagvaardigingen of procedures teegens de Burgeren en Inwooneren deezer Stad, onder wat voorwenden ook, in te stellen, maar deeze Stad en derzelver Burgeren en Inwooneren, ook als een meede integreerend Lid van Staat en Instellers van de Ordonnantie van den Hove, waarover wy neevens UEd. Mog. te beveelen hebben, onverhindert en onverkort te laten by dat recht, en specialijk het voorschreeve privilegie de non evocando, dat aan dezelve ingevolge de aan haar bezwoore voorrechten toekomt.

En hoezeer wij ons in de onaangename omstandigheyd bevinden om door UEd. Mog. ons gesecludeert te zien van de op morgen beschreeven Extraordinaris Vergadering van Staat (waardoor dezelve incompleet beschreeven zijn), hebben wy niet te min, daarvan geïnformeert zijnde, voorbehoudens het recht ook dien aangaande, noodig geoordeelt, deeze ter overweeging aan UEd. Mog. te moeten voorhouden, ter afwending van zoodanige onaangenaambheden, als by onverhoopte voortgang, de notoire gevolgen van de voorsz. jeegens ons geëntameerde nulle en incompetente procedures zullen komen op te leveren, en ook dienaangaande by deezee, tot voorkominge van herhalingen, ons refereeren tot onze onderscheydene missives, ter aantooning van onze rechten, en daarby geinheerde protestatien, nu zeedert twee Jaaren zoo aan UEd. Mog. als de Heeren UEd. Mog. Ordinaris Gedeputeerden toegezonden.

En hiermeede UEd. Mog. beveelende in de protectie des Allerhoogsten, blijven wy, Edelo Mogende Heeren, Uwer Ed. Mog. goede vrienden. Borgemeesteren en Regeerders der Stad Wyk by Duurstede. Ter Ordonnantie van dezelve. L. v. Schaik. Wyk by Duurstede den 2 Juny 1786.

32. PUBLICATIONEN van het Hof provinciaal van Utrecht aangaande de gevangenzetting van eenen Pander s' Hoofs door den fungerenden Magistraat van Wyk by Duurstede. 3, 5 Junij 1786.

PUBLICATIONE.

Het Hof Provinciaal van Utrecht, als, hangende de deliberatien van de Edelo Mogende Heeren Staten deezer Provincie over de zaaken van Wyk by Duurstede, speciaalyk wegens Hoogstgemelde Heeren Staten by derzelver Resolutie van heeden, daartoe geautoriseerd, doet te weten, dat Hoogstgemelde Heeren Staten met zeer veel verontwaardiging vernoomen hebben, dat de Pander Johannes Valburg binnen de Stad Wyk by Duurstede in officio werkzaam zijnde, tot het exploiteeren

van eenige Citatien in krachte van de beveelen van den Hove, ten verzoeken van den Procureur-Generaal deezer Provincie R. O. verleend, feytelyk van weegens den fungeerende Magistraat der voorschreeve Stad is gearresteerd, en in bewaaring wordt gehouden, met comminatie, dat crimineele Procedures deswegens tegens denzelven Pander zullen worden geëntameerd. En nadien de voorschreeve feitelijke onderneming door alle gepaste middelen behoort te worden tegen gegaan; zoo is het: dat het voorsz. Hof, in naam en van wegens Hoogstgemelde Heeren Staten, allen en een iegelijk by

deze bekend maakt, dat by aldien aan den gemelden Pander Johannes Valburg eenig verder mo-
lest of geweld hoegenaamd ter zaake voorsz. aldaar
werde aangedaan, al hetzelfde by wegen van Re-
presaille op allen en een iegelijk Borger en Inge-
zeten der Stad Wyck by Duurstede ofte der Vrij-
heid van dien zal worden verhaald, en dezelve,
waar men hen zal kunnen bekoomen, zullen wor-
den aangeast en vervolgd.

Lastende in dien gevalle, den Procureur Gene-
raal en alle andere Officieren, om aan deze Pu-
blicatie de hand te houden, en dezelve naar rigeur
te doen executeeren.

En opdat niemand hiervan eenige ignorantie
pretendeere, zal deze alomme worden gepubliceerd
en geaffigeerd, naar behooren.

Gedaan t' Utrecht in Collegio van den Raade
den 3. Juny 1786. (Onderstond) In kennisse van my,
(En was getekend) Cornelis de Wys.

PUBLICATIE.

Het Hof Provinciaal van Utrecht, doet te weten:

dat by Hun Ed. Mog. de Heeren Staten dezer
Provincie in consideratie genomen zijnde, dat han-
gende Hoogst Derzelver Deliberatien over de zaaken
van Wyk, behoorde zorg gedragen te worden, dat
de Pander Johannes Valburg, als welke alles heeft
gedaan en verrigt in officio, niet werde mishandeld,
Hoogstgemelde Heeren Staten by Resolutie van
den 3. dezer den Hove hebben geautoriseerd, om
in cas van mishandeling van den gedetineerde Jo-
hannes Valburg door den Pretense Magistraat van
Wyck by Duurstede of op Derzelver last, represaille
te mogen gebruiken, als meede om deze Hun-
ner Ed. Mog. Auctorisatie te doen publiceren, ter
plaatze daar het Hof zulks nodig zoude oordelen te
behoren.

En opdat hiervan geene ignorantie zoude kun-
nen worden gepretendeert, zal deze in het Over-
quartier dezer Provincie worden gepubliceerd en
geaffigeerd.

Gedaan t' Utrecht in Collegio van den Raade den
5. Juny 1786. (Onderstond) In kennisse van my,
(En was getekend) Cornelis de Wys.

33. RESOLUTIE der Staten van Utrecht, waarbij Gedeputeerden worden gemachtigd den fungerenden Magistraat van Wijk bij Duurstede bij missive, zoo mogelijk, te bevegen zich aan het gezag der Staten te onderwerpen. (Met daarbij behoorende stukken.) 10 Junij 1786.

Ontvangen en gelezen eene missive houdende op
naam van Burgemeesteren en Regeerders der Stad
Wyk by Duurstede, geschreven den 9. dezer, daarby
in de eerste plaats protesterende van verkorting
van het recht, welk aan derzelver Stad, als inte-
gerend Lid van Staat; toekomt, en van nulliteit
omtrent alles, dat in deze extraordinaire Vergade-
ringe zal worden besloten; en voorts verzoekende
dat Hun Ed. Mo., in prejudicie van Derzelver Stad
en respectieve stedelijke rechten dezer Provincie,
tot het inroepen van Militie niet zullen gelieven
te concluderen; in contrarie geval declarerende allen
aanmarsch van militie naar voorsz. Stad, en het
betreden door dezelve van het territoir en vrijheid
van dien, te zullen houden voor attentaat van ge-
weld, en met geweld te zullen afkeren, en verder
protesterende tegen alle gevolgen van dien als bre-
der by dezelve missive, volgende hierna geinsereerd.
(Bijlage N° 1).

Waarop gedelibereerd zijnde, hebben de Heeren
Gecommitteerden der Stad Utrecht dezelve over-
genomen.

Vervolgens hebben de Heeren Geëligeerde Ra-
den ter Vergaderinge ingebracht en laten lezen Der-
zelver resolutie van den 8. dezer, daarby, alvorens
in te treden de consideratien, by resolutie der
Heeren Ordinaris Gedeputeerden ter jongstlede ex-
traordinaris Staatsvergaderinge voorgedragen, ver-
klarende van gedachten te zijn, dat tot eene nadere
preuve van der Heeren Staten geneigdheid, om
door minnelijke wegen den tegenwoordigen Magi-
straat van Wyk van Derzelver erroneuse begrip-
pen en wederrechtelijke handelwijze terug te bren-
gen, Hoogstdezelve de Heeren Hunner Ed. Mo.
Ordinaris Gedeputeerden zouden kunnen verzoeken
en autoriseren, om, met overleg van Heeren Com-
missarisen uit den Hove, zodanige missive aan den

Gerechte der Stad Wyk af te zenden, als bevon-
den zoude worden, meest met bovengemelde einde
overeen te komen, met praefixie nochtans van
den tijd van agt dagen, om daarop voldoende
te antwoorden; houdende zy Heeren Geëligeerde
Raden inmiddels de consideratien van Heeren Ge-
deputeerden, bovengemeld, provisioneel noch in
advies.

Waarop gedelibereerd zijnde hebben de Heeren
Gecommitteerden der Stad Utrecht voorsz. resolutie
overgenomen.

Door de Heeren Edelen en Ridderschap is mede
ter Vergaderinge ingebracht en gelezen Derzelver
resolutie van den 7. dezer, daarby na gedaan de-
claratoir van Derzelver afkeerigheid van alle extra-
ordinaire middelen, met approbatie dienvolgende
van al het geene door Heeren Gedeputeerden tot
voorkoming en afsnijding van deze Hunner Ed. Mo.
deliberatien verricht was, en na een ample voor-
dragt zo van derzelver sentiment tot redres van
ingeslopen abuisen, als opzigtelijk de tegenwoor-
dige zaken van Wyk, voorts verklarende, alvorens
van de alleruiterste remedie gebruik te maken, van
gedachten te zijn, dat als noch een proeve behoorde
te worden genomen, om die van Wyk te permo-
veren van Derzelver wederrechtelijke handelwijze
af te zien, en dien volgende de Heeren Ordinaris
Gedeputeerden zouden kunnen worden geauthori-
seerd, om met communicatie en overleg van de
Heeren van den Hove, eene missive te concipieren
en in name van Hun Ed. Mo. aan Schout en Ge-
rechte der Stad Wijk bij Duurstede af te zenden;
inhoudende en met verder advys, in cas ook hier
aan niet mogte gedefereerd worden, als breder ver-
vat is bij Ridderschaps resolutie, volgende hier na
geinsereerd. (Bijlage N° 2.)

Waar op gedelibereerd zijnde, hebben de Hee-

ren Geëligeerde Raden dezelve gehouden in advys, en is dezelve bij de Heeren Gecommitteerden der Stad Utrecht overgenomen. Verklarende de Heeren Gecommitteerden der Stad Rhenen zich omtrent het point van noch een brief aan den Gerechte van Wyk te schrijven, met de resolutien der voorstemmende Leden te conformeren.

En is daarop door de Heeren Gecommitteerden der Stad Utrecht voorgebragt en gelezen de resolutie van de Heeren hunne Principalen, in dato 9 dezer, inhoudende ample consideratien omtrent de tegenwoordige gesteldheid van zaken, en betrekkelijk de Stad Wyk adviserende, om bij provisie de geëntameerde proceduren te surcheren, en het middel van intercessie der hoge Bondgenoten bij circulaire missives te inviteren, als breder bij dezelve resolutie, volgende hierna geinsereerd. (Bijlage N° 3.)

Waarop gedelibereerd zijnde, hebben de Heeren van de Voorstemmende Leden dezelve gehouden in advis, conformeerende zich de Heeren Gecommitteerden van Montfoort met voorz. resolutie.

Eindelijk noch door de Heeren Gecommitteerden der Stad Amersfoort voorgebragt zijnde de resolutie der Heeren hunne Principalen, van den 9. dezer, adviserende, op gronden en redenen, daar by geduceerd, om de troupes ter dezer Repartitie binnen de Provincie te doen marcheren en te plaatsen in zodanige steden, die dezelve zouden willen ontvangen; dit volbragt zijnde, als noch die van Wyk by persuasive middelen te induceren, om de aangenomene Staatswetten en daarop gefundeerde resolutien van Hun Ed. Mo. te respecteren, en aan de Justitie haren vrijen loop te laten, autoriserende nochtans de Heeren Derzelve Gecommitteerden ter Beschrijvinge, om pro re nata, hetzy met inhaesie van dit advis, ofte met afzien daarvan, te helpen delibereren en resolveren, als meest gevoeglijk zoude voorkomen, in voege als breder by voorsz. resolutie, volgende hier na geinsereerd. (Bijlage N° 4.)

Waarop gedelibereerd zijnde, hebben de Heeren Gecommitteerden der Stad Utrecht dezelve overgenomen. En hebben de Heeren Geëligeerde Raden, by verdere deliberatie op het cas subject, verklaard van gedachten te zijn, dat de extraordinaris beschrijving behoorde te worden gecontinueerd, en de respective resolutien te houden in advys, met autorisatie op de Heeren Hunner Ed. Mo. ordinairis Gedeputeerden, om een dag te bepalen, om wederom bij den anderen te komen. Verklarende de Heeren Edelen mede van gedachten te zijn, dat vermits wegens de verschillende resolutien der respective Leden gene conclusie vallen kan, de extraordinaris Vergaderinge behoorde te worden gecontinueerd tot de 1. ordinairis Vergadering in July, en inmiddels de Pander niet behoorde geabandonneerd te worden, maar aangezien de twee voorstemmende Leden en eenige Steden het daarin eens zijn, te concluderen de autorisatie op de Heeren ordinairis Gedeputeerden, om, met overleg van den Hove Provinciaal, een brief aan Schout en die van den Gerechte der Stad Wyk af te zenden, zo en in dier voege als by resolutie der Heeren Edelen is voorgedragen; en houdende voorts de verdere ingredienten van de resolutie der Stad Utrecht in advis.

VERVOLG UTR. PLB. I.

En hebben de Heeren Gecommitteerden van Stad en Steden mede geadviseerd voor de continuatie dezer extraordinaris Vergaderinge tot de ordinairis beschrijvinge in July, en overnemende de resolutien der respective Staatsleden, zich geconformeerd met opzicht tot het schrijven van den brief aan den Gerechte van Wyk.

En is alzulks deze Vergaderinge gecontinueerd tot den tijd der aanstaande ordinairis beschrijvinge in July, en geresolveerd de Heeren ordinairis Gedeputeerden te autoriseren, om met communicatie en overleg van de Heeren Raden's Hoofs van Utrecht, in naam van de Staten, noch eene missive te schrijven aan Schout en Gerechte van Wyk by Duurstede, inhoudende eene rescontre van de gronden van justificatie, in de missive van den pretenzen Magistraat dier Stad, den 2. dezer maand Juny aan Hun Ed. Mo. geschreven, vervat; voorts met ernstige requisitie dat de Pander uit zijne detentie, hoe eer so beter, ontslagen, en met restitutie van de papieren aan Hem ontnomen op vrije voeten gesteld worde. En indien zulks buiten hunne macht mogte zijn, alsdan te effectueren dat dezelve worde ontslagen. In allen gevalle met interdiction aan den Hoofd-officier van Wyk, om enige criminele actie tegen denzelven Pander te instituëren en aan de Schepenen, om wanneer zodanige actie door een anderen mogte worden geïnstituëerd, daar op geene sententie ten zijnen nadele uit te spreken, als welke procedures Hun Ed. Mo. hielden voor nul en van onwaarde.

Alsmede, dat zij, vermits de continuatie van deze extraordinaire beschrijving tot den 5. July aanstaande, op dien tijd alsdan Hun Ed. Mo. dezen aangaande berichten zullen.

En hebben de Heeren Gecommitteerden der Stad Utrecht geïnsteerd, dat voorsz. missive in zachte termen mogte worden ingesteld.

By extract uit de resolutien der Heeren Hunner Ed. Mo. ordinairis Gedeputeerden van den 7. dezer, is ter Vergaderinge alhier voorgedragen, dat naardien tegenwoordig gene wettige Regering binnen Wyk by Duurstede zich bevond, zy Heeren Gedeputeerden wenschten te zijn geïnformeerd van Hunner Ed. Mog. goedvinden, op wat wijze by de aanstaande ordinairis Beschrijvinge, ten aanzien van die Stad, gehandeld zal worden, en of dezelve al of niet ter dier Vergaderinge zal moeten worden beschreven. Waarop gedelibereerd zijnde hebben de Heeren van de twee voorstemmende Leden, alsmede de Heeren Gecommitteerden der steden Amersfoort, Rhenen en Montfoort verklaard van sentiment te zijn, om dezelve stad Wyk, also aldaar geen wettige Magistraat is, niet te beschrijven, en hebben de Heeren Gecommitteerden der Stad Utrecht de propositie van Heeren Gedeputeerden overgenomen, zullende Stadsresolutie ter Vergaderinge van Heeren ordinairis Gedeputeerden inbrengen. En worden inmiddels welgemelde Heeren Gedeputeerden geauthoriseerd, om de Stad Wyk niet te beschrijven.

(Bijlage N° 1.)

Edel Mogende Heeren!

Daer wij door UEd. Mog. ons op de alleronwet-

tigste wijze gesecludeerd zien van eene extraordinaire Staats-beschrijving, belegd, om op een voor-gebragt Rapport van Heeren Gedeputeerden en eene bijgevoegde Commissie in de zaken, ons betreffende, te resolveeren, en wel, zo wij geïnformeert zijn, op een voorstel, by dat Rapport gevoegd, tendeerende, om met ons eenen anderen weg in te slaan, en wel die, om Militie hier naar toe te zenden; zoo vinden wy ons verplicht in de eerste plaats tegen UEd. Mog. te protesteeren van verkorting van dat Recht, het welk aen onze Stad, als een integreerend Lid van Staet, toekomt; en mitsdien van Nulliteit, omtrend alles, dat ten dezen aangelegde extraordinaris beschrijving, ook speciaal tegen ons zal worden besloten: En daer wy mede geïnformeerd zijn, dat Z. H. UEd. Mog. heeft doen toekomen de Missiven, die wy aen Hoogstedenzelven op den 24. April dezes jaers hebben afgezonden, en dus dat UEd. Mog. daer uit zullen gezien hebben het recht, dat onze Stad als een stemmend Lid van Staet competeert, om buiten derzelver speciaale toestemminge en expresse bewilliging geene Militie, het zy ter repartitie dezer Provintie (waer van wy meede de Betaelsheeren zijn) of van de Bondgenooten staende, naer dezelve te doen marcheeren: zo inhæreeren wy dezelve middelen en motiven aen UEd. Mog., en verzoeken dat UEd. Mog. wel onder het oog zullen gelieven te houden, wat ons ten dien opzichte, als een stemmende Stad in Staet, toekomt, en dat UEd. Mog. in prejuditie van onze Stad en der respective stedelijke rechten dezer Provintie, tot het inroepen van Militie tegen ons niet zullen gelieven te concluderen, also wij in een onverhoopt contrarie geval aen UEd. Mog. (even als Z. H. gedaen) moeten declareren, dat wy allen aenmarsch en aennadering van Militie naer deze Stad, en het betreden door dezelve van het Territoir en Vrijheid van dien, buiten onze voorkennisse en expresse bewilliging, zonder onderscheid waer die Militie gerepartitieerd is, zullen houden voor een attentat van geweld, en het welk wy dan ook met alle mogelijke geweldige middelen zullen afkeeren. Wij vertrouwen dus, dat UEd. Mog. wel zullen gelieven te bezeffen, welken de gevolgen van een uit te barsten Burgeroorlog kunnen zijn, waer toe wy ten onzen opzichte bereids moeten nemen de Publicatie, door of op den naem van het Hof provintiaal, den 5. Junij jongstleden gearresteerd, zo men die bestaan heeft volgens deszelfs teneur in het Overkwartier te affigeeren. Wy protesteeren daerom tegen UEd. Mog. van het vergieten van Burgerbloed onschuldig te zijn, als wy ter bewaering en beveiliging van onze rechten verplicht zijn, alle geweldige middelen tegen ons te rescontreeren met zodaenige onaengename en nadrukkelijke middelen, als men gewoon is, alleenlijk in de gevallen van openbaer geweld, tegen zijne Vijanden te appliceeren.

Waer mede wy in dat vertrouwen UEd. Mog. beveelen in de bescherming des Allerhoogsten, en zijn, Edele Mogende Heeren! UEdel Mogendens Goede Vrienden, Borgemeesteren en Regeerders der Stad Wijk by Duurstede. Ter ordonnantie van dezelve, L. van Schaik. Wyk by Duursteede den 9. Junij 1786.

(Bijlage N° 2.)

Extract uit de Resolutien der Ed. Mo. Heeren Edelen en Ridderschappe, representerende den tweeden Staat van den Lande van Utrecht.

Mercurii den 7 Juny 1786.

By resumtie gedelibereert sijnde op het point der extraordinaris beschrijving van de Heeren Staten deser Provincie, den 3. deser geopend, en tot aanstaande Zaturdag, den 10. gecontinueerd.

En daar bonevens gelesen ende geexamineert sijnde de resolutie van de Heeren ordinaris Gedeputeerden, van den 2. daar te voren, houdende een ampel verslag van al hetgeen door Deselve, ingevolge en ter voldoening aan Hunner Ed. Mog. Resolutie en authorisatie van den 12 April dezes jaers, betrekkelijk de zaken te Wyk by Duurstede verrigt was geworden, als waaruit konde blijken dat alle middelen van persuasie en inductie vrugteloos getenteert, en ook nu den weg van Justitie door feitelijke resistentie aldaar gesloten sijnde, de desordres binnen de gemelde Stad tot die hoogte scheenen geklommen te zijn, dat andere meer extraordinaire en efficacieuser middelen tot maintien van de Justitie en veiligheid der In- en Opgesetenen in aanmerking souden hebben kunnen komen, met verdere voordragt van eenige Consideratien, indien Haar Ed. Mog. daartoe zouden moeten overgaan.

Nog gelesen eene missive, op den naam van Borgemeesteren en Regeerders der Stad Wyk by Duurstede, den 2 Juny geschreven, en te deser beschrijving geopend, houdende eene justificatie van derselver gedrag, en versook dat den Procureur Generaal en het Hof Provinciaal mogten worden aangeschreven van de aangeheve procedures niet alleen af te sien, maar ook deselve te cassceeren en annulleeren, met last aan gemelden Hove en Procureur Generaal, sig in het vervolg van diergelijke tegen Burgeren en Inwooneren hunner Stad te wagten. Eindelijk nog een resolutie van Burgemeesteren en Vroedschap der Stad Utrecht, van den 2 deser, houdende derselver sentiment tot het commissoriaal maken van het point deser extraordinaris beschrijving, met stateering der Procedures, hangende Hunner Ed. Mog. deliberatien, en vervolgens tot ontslag van den gedetineerde Panders' Hoofs van Utrecht.

Hebben de Heeren Edelen en Ridderschappe, na rijpe deliberatie op alle de hier vorgemelde stukken, goedgevonden ten recesse van dese extraordinaris beschrijving op aanstaande Zaturdag te declareren:

Dat de Heeren Edelen, geheel alieen en afkeurig van alle extraordinaire middelen, soo lange deselve maar eenigsints kunnen worden gemenaageert, wel gewenscht en gehoopt hadden, dat de Heeren Staten nimmermeer in het geval waren gekomen, om over eene materie van die importantie en delicatessse deliberatien te moeten aanleggen. Dat sy Heeren Edelen dienvolgens ten vollen laudeeren en approbeeren al hetgeene door de Heeren ordinaris Gedeputeerden, tot voorkoming en

afsnijding (ware 't mogelijk) van dese hunner Ed. Mog. deliberation is verrigt geworden, en niets meerder beklagen, dan dat sulks het gedesiderceerde succes niet heeft kunnen bekomen.

Dat sy Heeren Edelen derselver sentiment over de behandeling der zaken tot redres van ingesloope abuisen en nodige verbeteringen in het Regeeringsbestier deser Provincie, benevens derselver welmeenende gesindheid, om daartoe, wel op eene *wettige*, dog geensints op eene *geweldadige* wijze, mede te werken, meermaals geuit hebbende, zulks thans niet sullen herhalen, maar alle Hunne mede Leden van Staat, ter liefde van het Vaderland en van dese Provincie, en ter verkrijging en bevordering van de soo hoogstnoodzakelijke rust en eendragt onder desselfs In- en Opgesetenen, op het allerernstigste willen gebeden hebben hier toe sonder uitstel te coöpereren, met adhibitie van alle gepaste facilitéit en toegevenheid, gelijk zy Heeren Edelen, behoudens nogthans de Regten en Geregtigheden van de Staten in het gemeen, en van ieder Lid in het bysonder, sig meermaals daartoe genegen en bereid verklaard hebben en als nog verklaren.

Dat sy Heeren Edelen insonderheid wel gewenscht hadden, dat die van Wyk by Duurstede ook in deselfde begrippen gestaan, en alle nodige redresen en verbeteringen in hunne Stad niet door geweld, maar op eene legitime wijze, op dewelke deselve dog alleen van een bestendig goed effect sullen kunnen zijn, getragt hadden te verkrijgen, en waartoe de Heeren Edelen, sooveel in Hun was, sonder oenige krenking van Stads wettige regten en Privilegien, by dewelke de Heeren Edelen ook gaarne erkennen willen verplicht te zijn, deselve te maintaineren, gaarne zouden hebben gecoöperceert. En dat zy dit soo veel te meer vermeint hebben te mogen verwagten, terwijl dog ieder Ingeseten dier Stad, der zaken eenigsints kundig, overtuigt moet zijn, dat het sythema van onafhankelijkheid en Souverainiteit, waarop de tegenwoordige Bestiërs aldaar alle hunne wederregtelijke daden hebben komen te gronden, immers ten aansien van hunne Stad, eene volslage nieuwigheid is, nooit te voren gehoord, nooit door deselve zelve gesustineert, maar nu eerst door eenige personen, tot bederf van Stad en Burgerye, aldaar gefoveert en opgedrongen.

Dat althans sy Heeren Edelen nimmermeer hadden kunnen verwagten, dat na soo veele middelen van persuasie en inductie, als ten hunnen opsigten waren in het werk gesteld, die geenen, welke sig selve aldaar in de Regeeringe gedrongen, en de plaatsen der wettige Regenten geoccupeert hebben, van sig souden hebben kunnen verkrijgen, om door eene feitelijke resistentie den loop der Ordinaris Justitie, dat heilig plegtanker van der Ingezetenen vrijheid en veiligheid, te stuiten, en selfs een bediende van de Justitie, aldaar in officio op de goeroone en altoos gebruikelijke wijze fungeerende, te arresteren, en niettegenstaande de ernstige requisitie, op last van de Heeren Ordinaris Gedeputeerden door den Hoofdofficier dier Stad gedaan, tot hier aan toe in detentie te houden, en crimineel te vervolgen; eene daad, die zy Heeren Edelen niet anders kunnen aanmerken, dan als

een openbaar geweld tegen de Hoogheid van den Lande, en dewelke, aangesien deselve buiten eenige noodsake geschied is, alleenlijk uitgedagt, en in 't werk gesteld schijnt te zijn, om den Souverain, in wiens naam de Justitie geadministreerd werd, voor het oog van de geheele natie te hoonen en te bespotten, en Denselven te noodsaken en te dwingen tot het employ van sterker en efficaciusser middelen, welke de constitutie in diergelijke gevallen permitteert by de hand te nemen, tot insintien van de Justitie, en tot heeling van de enorme lasie, de Hoogheid van den Lande aangedaan.

Dat dienvolgens de zaken binnen Wyk by Duurstede tot dat uiterste gekomen sijnde, dat Haar Ed. Mo. ten vollen geregtigt zijn tot herstel van de wettige Regering binnen deselve Stad, en tot maintien van de Justitie, meer efficacieuse en extraordinaire middelen te mogen en te moeten gebruiken, hoedanige meermaals in diergelijke gevallen, soo hier als elders gebruikt zijn, sy Heeren Edelen uit hoofde van derselver diere verplichting tot voorstand en bescherming van alle de privilegien, handvesten en geregtigheden van den Lande van Utrecht en de drie Leden van dien, sig daar aan ook niet sullen kunnen ofte vermogen te onttrekken, maar sig, hoe ongaarne ook, by gebrek van andere meer gepaste middelen van herstel en redres, bereid zouden moeten verklaren met Hunne mede Leden daar toe te concurreren.

Dog zouden de Heeren Edelen van gedagten zijn, dat alvorens van dit allernieuwste remedie gebruik te maken, als nog eene proeve behoorde te worden genomen, of niet die van Wyk by Duurstede sig eindelijk eenmaal zouden laten permoveeren van derselver wederregtelijke handelwijze af te sien, en daar door Haar Ed. Mo. buiten alle verdere deliberatie over dese onaangename materie te houden, soo als sy Heeren Edelen verklaren hertelijk te wenschen en te verlangen.

Dat dienvolgens de Heeren Ordinaris Gedeputeerden zouden kunnen worden geauthoriseerd, om met communicatie en overleg van de Heeren van den Hove, te concipieren, en in name van Haar Ed. Mo. af te senden eene missive aan *Schout en Geregte der Stad Wyk by Duurstede*, houdende eene refutatie (soo veel noodig is) van de gronden van justificatie, in de missive van de pretense Magistraat dier Stad aan Haar Ed. Mo. geschreven, en voorts eene ernstige vermaaning en requisitie, om den gedetineerde Pander de facto uit zijne detentie te ontslaan, en met restitutie van de papieren hem ontnomen, op vrije voeten te stellen, ofte indien sulks buiten hun magt mogte zijn, alsdan te effectueren, dat deselve ontslagen worde, en daar van uiterlijk binnen agt dagen aan de Heeren Ordinaris Gedeputeerden kennisse gevende, ook in allen gevallen met interdictie aan den Schout om eenige crimineele actie tegen denselven Pander te institueren, en aan die van den Geregte om, in cas sodanige actie tegen denselven door een ander geinstituteert mogte worden, daar op sententie ten sijnen nadeele te geven, als welke procedures Haar Ed. Mo. in dien gevalle behoren te verklaren nul en van onwaarde, en smakende na tirannie en oppressie.

Dat by aldien ook hier aan onverhooptelijk niet

mogte worden gedefereert en over sulks door Haar Ed. Mo. alles gedaan sal zijn wat eenigsints gedaan heeft kunnen worden, de Heeren Ordinaris Gedeputeerden zouden kunnen worden geauthoriseerd en gelast tot het doen van aanschrijving aan Zijne Hoogheid, als Capitain Generaal deser Provincie, alsmede tot het schrijven van circulaire missives aan de Bondgenooten, soo en in diervoegen als by resolutie van de Heeren Gedeputeerden geadviseerd is, mits ook met opsig tot de commissie derwaards te senden, en het verleenen van eene generale amnestie, op sodanige wijze geresolveert worde, als by de meergemelde resolutie van Heeren Gedeputeerden is voorgelagen.

Zijnde de Heeren Edelen eindelijk nog van gedagten, dat van Haar Ed. Mo. provisioneele resolutie, desen aangaande te nemen, kennis behoort gegeven te worden aan Zijne Hoogheid, als Stadhouder deser Provincie, tot desselfs informatie. Accordéerd met voorschreve Resolutien. E. Kol.

(Bijlage N° 3.)

Extract uit de Resolutien van de Ed. Achtb. Heeren Burgemeesteren en Vroedschap der Stad Utrecht.

Vrijdag den 9. Junij 1786.

Burgemeesteren en Vroedschap der Stad Utrecht, zo veel de kortheyd des tijds in eene zaak van zo delicaten aart, en uit hoofde der gevolgen, van zo groote importantie, heeft toegelaten, in overweging genomen hebbende het point van Beschrijvinge der extraordinaire Staats Vergadering van den 3. dezer, de ampele ouverture van het verrigte der Heeren Hun Ed. Mog. Ordinaris Gedeputeerden, in de zake der Stad Wyck, met het gene daar by voor consideratie word gedeclareerd, midsgaders de missive van Heeren Gedeputeerden geschreven, door Hun Ed. Mog. ter zelve Vergadering ingediend, dus, zonder speciaal en gedetailleerd, zo als het gewigt der zake andersins wel schijnt te vorderen, te hebben kunnen nagaan alle de pointen bij dezelve vervat, en daarom niet alle dezelve intredende maar vele aan hare plaatse latende, hebben Heeren Burgemeesteren en verdere Gecommitteerden ter Beschrijvinge verzogt en geauthoriseerd, ter naastkomende gecontinueerde extraordinaris Vergadering der Staten voor Stads sentiment te declareren:

Dat Hun Ed. Gr. Achtb. in aanschouw genomen hebbende dat geene 't welk aanleiding tot het voorgevallene te Wyk heeft gegeven, naamlijk hoe over een zeer geruimen tijd eene algemeene klagte en kreet der ingesetenen is opgegaan, over verkorting en verduistering hunner aloude Rechten en Privilegien, in zoo verre, dat Hun Ed. Mog., ten eynde na gedaan onderzoek de wettige bezwaren derzelve Ingesetenen te kunnen remedieren, eene Commissie van negen Heeren, uit het midden van Hun Ed. Mog., ter onderzoek dezer zaake, en ter advisering der gepaste middelen van redres hebben benoemd.

Hoe inmiddels de Ingesetenen wettig zijn opgeroepen om hunne bezwaren in te leveren.

Hoe dezelve ingediend en by voornoemde Staatscommissie rijpelijk overwogen zijnde, door dezelve aan Hun Ed. Mog. is gerapporteerd, dat vele dier

bezwaren volkomen gegrond bevonden hadden, met opgave van zodanige nodige middelen van redres, welke in deze de gepaste geoordeelt waren.

Hoe, dit bekend geworden zijnde, by de Ingesetenen het vurigste verlangen heeft te weegen gebracht, om hunne by eene plegtige Staats-Commissie van de Oudste Heeren van de drie Leeden van Staat voor wettig verklaarde bezwaren, nopens verkorting in hunne aloude Rechten, Vrijheden en Privilegien wel spoedig te zien geremedieerd, hoe niet tegenstaande dit alles, terwijl met een taay geduld daar naar wierd gereikhaast, na verloop van een zeer geruimen tijd, nochtans door voortdurende dilayen niets daaromtrent verrigt wierd. Hoe dit (t geen natuurlijk is in eene natie, welke van ouds her ten uiterste is gezet geweest op de behoudenis harer Rechten, Vrijheden en Privilegien, in zoo verre, dat hunne voorvaderen hun goed en bloed geredelijk voor dezelve opgeofferd, en zig dieswegens de ijsselijkste rampen getroost hebben) hun onvergenoegd en gemelijk heeft gemaakt, en by vervolg van tijd onverduidelijk heeft doen worden, desespererende eyndelijk, als of men, hoe zeer ook hunne bezwaren door eene Staats-Commissie voor gegrond verklaard waren, en zy hunne rechten, vrijheden en privilegien ten sterkste reclameerden, echter niet van zins waren daar eenige redressen in te maken. En dat zulks vooral plaats heeft gehad te Wyk.

Dat Hun Ed. Gr. Achtb. verder in aanschouw genomen hebbende, hoe de Regering der Stad Wyk openlijk declareert, alles gedaan te hebben in de persuasie van daartoe gehouden te zijn, uit hoofde van hun gedanen Eed ter handhaving der aloude Rechten, Vrijheden en Privilegien hunner Stad, waar van zy menen niet te kunnen afgaan, dan ten koste van goed en bloed.

Zo dat, al genomen, dat men in deze omstandigheyd van zaken in iever en drift, de menschelikhed zo zeer eygen, te verre gegaan ware, nochtans word geverseerd in de termen van eene questie over de Rechten, Vrijheden en Privilegien der Stad Wyk en dat in 't geval, hiervoren gemeld, van algemeene kreet en dolcance wegens verkorte en verduisterde rechten, vrijheden en privilegien, oproeping der bezwaren dieswegens, gegrond verklaring derzelve klagten door eene plegtige Staats-Commissie, zonder dat daarinne na verloop van een zo zeer langen tijd, enig het minste redres is gemaakt:

Hun Ed. Gr. Achtb. derhalven, om alle voorge-melde redenen, vermenen, dat deze zaak in deze omstandigheden, en in de termen van een different tusschen de Staten en de Stad Wyk, niet geschikt is tot het inbrengen van Militie binnen de Stad Wyk, om onder bedekking van de zelve, de zaken aldaar door eene Commissie te herstellen, conform het begrip van Hun Ed. Mog. de Heeren Staten, volgens 't gunt, door Heeren Gedeputeerden casu quo, indien de Staten zulks nodig mochten oordeelen, ter beschrijving voor consideratie hebben gedeclareerd. Dat ook het emplooi van Militie in Burgergeschillen, te meer in verschillen tusschen integrerende Leden van Staat, op zig zelve genomen, een te sterk en ongepast middel is en by de Ingesetenen zeer gehaat, maar daar en boven in 't geval in questie, en in de jegenswaardige situatie

van zaken en gesteldheid der gemoederen van zodanige gevolgen zouden kunnen zijn, waar van men wel het begin doch geensins het eynde a priori kan nagaan, veel minder bepalen, of het zelve niet mogelijk na zig zoude kunnen slepen de ruine der geheele Provincie door binnenlandsche verdeeldheden en twisten, die daar door al meer en meer zouden aangestookt worden.

Dat ook, hoezeer men door circulaire brieven aan de Bondgenooten, en op de kragtigste wijze aan de Ingesetenen, verzekering mogte geven van het suiver oogmerk van 't emplooi der militie in dit geval, hetzelfde nochtans, uit hoofde van het wantrouwen der thans zo zeer ontruste en geanimeerde gemoederen, niet zal kunnen beletten het formeeren van allerlei suspicien, die veelerlei verwarringen en onheilen in cas van oppositie kunnen veroorzaken.

Waaromme Hun Ed. Gr. Achtb. van opinie zijn, dat het niet raadzaam is voor Hun Ed. Mog. daartoe te resolveeren, maar integendeel Hun Ed. Mog. een middel dienden te emploieren, dat Hun Ed. Gr. Achtb. voorkomt verre boven het eerstgemelde praefeerabel te zijn, naamlijk, daar nu de Heeren van 't eerste Lid van Staat door beyde de overige Leden zo dikwerf — en nu op deze extraordinaire beschrijving zo sericus zijn verzogt en aangemaand om eindelijk eens mede te concurreeren tot het besoigneren over de nu reeds zo lange ingeroepene bezwaren der Ingesetenen, Hun Ed. Mog. nu dadelijk en zonder langer uitstel, tot dat zo lang gewenschte werk ter spoedigste afdoening dienden toe te treden, waardoor de ontruste en genoegzaam desespererende gemoederen tot meerder bedaardheid zullen worden gebragt. Dat betrekkelijk de Stad Wyk Hun Ed. Mog. naar hunne hoge wijsheid, voorsigtigheyd en edelmoedige gematigheyd alle andere consideratien postponerende aan de conservatie en herstelling der rust, eensgezindheyd, 't vertrouwen en algemeen welzijn der Ingesetenen, en aan de voorkominge van alles, wat daar in verder en groter nadeel zoude kunnen toebrengen, dienden inmiddels by provisie te surcheeren de aldaar geëntameerde Citatien (waar door ook de ongelukkige gedetineerde Pander van 't Hof Provinciaal uit zijne beklagelijke situatie zoude gezet worden). Wanneer Hun Ed. Mog. vervolgens in de zaak van Wyk zouden dienen te ampecteeren het middel van intercessie der hoge Bondgenooten, Hoogst dezelve by circulaire Missives daar toe inviterende, ten eynde alzo deeze zo ongelukkig ontstane twist met de Stad Wyk, door den zagter weg van tusschenspraak, by de Unie reeds voorgeschreven, en meer geschikt naar den aart en denkwijze der ingezetenen van onze vrije Republiek, op eene amicale wijze uit den weg geruimd, en de rust, vrede en 't onderling vertrouwen weder hersteld mogen worden. Accordeert met voorsz. Resolutie. In kennisse van my, J. W. de Ruever.

(Bijlage N° 4.)

Extract uit de Resolutien van de Ed. Achtb. Heeren Regeerders der Stad Amersfoort.

Vrijdag den 9. Junij 1786.

De Heeren Eerste Burgemeester en anderen hun-
VERVOLG UTR. PLB.

ner Ed. Achtb. Gecommitteerden bragten in het navolgende Rapport:

Edele Achtbare Heeren!

Ingevolge en ter voldoeninge van Uwer Ed. Achtb. commissoriale Resolutie van dingsdag jongstleden, hebben wy geexamineerd het extract der Resolutie van de Heeren Ordinaris Gedeputeerden, ter Vergaderinge van de Heeren Staten van den 3. dezer ingebragt, en by de respective Leden in advis gehouden en overgenomen; en hebben wy getragt het geene verder tot die materie dienende was in overweginge te neemen.

Het is ons voorgekomen, dat één van deze stukken behoren vast te staan.

Of dat de Heeren Staten, volgens herhaalde beschuldigingen van de pretense Magistraat van Wyk, de palen van derzelver wettig gezag zijn te buiten gegaan.

En dan zou er niets redelijker en billijker zijn voor de Heeren Staten, dan derzelver dwalinge te erkennen; aan de Stad Wyk behoorlijke voldoeninge te doen geworden; den last aan het Hof Provinciaal gegeven, in te trekken, en de gedane Publicatie te vernietigen.

Of dat de Resolutien, dus verre in de zaken van Wyk genomen, steunen op het recht en de billijkheid.

En dan blijft alleen dit alternatief over:

Het wettig gezag, het eenige plechtanker der waare vrijheid en veiligheid der Ingezeten te laten varen, en in de daad op te houden den Souverain van de Provincie te representeren, de verongelijkte Regenten tegen den trouw der gegeve beloften en uitdrukkelijke toezegginge, by Resolutie van den 29. Maart gedaan, te abandoneren, en de algemeen aangenome order van Regeringe ongestraft te laten schenden; met één woord, de Vergaderinge der Heeren Staten tot een allerveragtelijkt lichaam te maken.

Of de genome Resolutien, het wettig gezag, de onderling aangenome en vastgestelde order, de gedaane toezeggingen te maintaineren, en te volbrengen met die magt, welke de souveraine Vergadering dezer Provincie bezit, en met betragtinge der regelen van gematigheid, order en billijkheid.

Wy voor ons zijn van gedagten, dat de Heeren Staten, in derzelver bemoeijenissen met de zaken van Wyk, geenzins de palen van Hoogstderzelver wettig gezag hebben overtreden. Niet dat wy oordeelen zouden als of dit gezag onbeperkt wezen, en zich tot de volstrekt huishoudelijke zaaken der steden uitsprekken zoude. Maar wy begrijpen, zo dra een Staats- of Provinciale wet, met concurrentie der Steden, vastgesteld is, dat die ten opzichte van de respective Leden moet worden aangemerkt als een contract, waar van de een, in weerwil, en zonder expres consent van de anderen, niet en vermag af te gaan; maar tot welker observantie het deficiërend lid door de anderen mag en moet worden gehouden.

Wy meenen, dat deze denkbeelden, op de kenbaarste regelen van het natuurlijk recht gegrond, door het Staatsrecht dezer Provincie in alle tijden geconfirmeerd zijn. Terwijl de non observantie hier van, alle geregelde order, en de waare vrijheid,

zo veel die van licentie onderscheiden is, verban-
nen, en eene opene deure voor het recht van den
sterksten stellen zou.

Als zodanig een onderling vastgestelde Staatswet
beschouwen wy het Reglement van den jaare 1674,
na deszelfs reintroductie in den jaare 1747, als
wanneer dit met concurrentie van de Steden, en
alzo ook van de Stad Wyk, vastgesteld en aange-
nomen is: hoe zeer wy anders in veelen opzichte
eene wettige verandering van hetzelfde wenschelijk
houden.

Volgens dit Reglement is de aanstelling der
Regenten van de Stad Wyk mede aan den Heere
Erfstadhouder opgedragen, en dat van zelve spreekt,
op zodanige lasten en bepalingen, als daar aan ten
tijde der delegatie van dat recht waren geaccre-
cheerd. Het geene geenzins was de verplichting
tot beëdiging van zulk een Reglement, als die van
Wyk hebben goedgevonden sedert te ontwerpen
en vast te stellen.

Immers konden de Regenten, uit kragte van de
voorzede delegatie voor één jaar aangesteld, ge-
durende dat jaar onder deze nieuwe verplichting
niet worden gebragt, noch konden die van Wyk
op eenige wijze bevoegd gerekend worden, om
Regenten, volgens een by hun zelfs mede aange-
nomen reglement, wettig aangesteld, af te zetten,
omdat zy weigerden te beëdigden een naderhand
voor haare Stad privatelijk ontworpen reglement
van Regeringe, hetwelk deze Regenten hielden te
strijden met een Reglement, door hen bevorens by
eede bezworen, of waar op derzelver geheele aan-
stelling ruste.

Maar was de Magistraat van Wyk gehouden aan
de observantie van eene met hunlieder concurrentie
vastgestelde Staatswet: en vermogt dezelve geenzins
dadelijk te occupeeren een recht, dat de Heeren
van de bekende Staats-commissie, in het rapport,
by het overgegeve concept reglement, oordeelden
casu quo aan de Steden te moeten worden over-
gelaten, en dat meenigmaalen verkeerdelijk, als ware
dit reeds geadopteerd, tot het kragteloos maken
van vastgestelde wetten geallegeerd wordt.

Niet minder zijn alle de Staatsleden aan de on-
derhouding van dit bezworen Reglement, en alzo
ook tot maintien van alle de Regeringsleden, die
uit kragte van hetzelfde aangesteld zijn, ten duurste
verplicht, zo lange dit niet met onderling goedvin-
den veranderd of afgeschaft zij.

Te meer, daar men op gelijke wijze voort pro-
cederende, de Provincie weldra van wettig aange-
stelde Regenten ontzet zijn, en tot eene volkome
Regeringloosheid vervallen zoude.

Wij beschouwen de Stad Wyk bereids als in
zulk een regeringloze staat, daar dat lichaam van
Regenten, hetwelke de Regering uitmaken moest
en daartoe wettig aangesteld was, voor een aan-
merkelijk gedeelte buiten werkzaamheid gesteld en
afgezet is, en anderen derzelver plaats geoccupeerd
hebben, waardoor hetzelfde ook voor de regeringe
der Provincie nutteloos geworden is, en niet meer
als de wettige Magistraat der stad Wyk aangemerkt
worden kan.

Wy oordeelen derhalven, dat de Heeren Staten
wel en wettig hebben geresolveerd de ontzettinge
en aanstelling der respectie Regenten van Wyk

te casseren, voor geheel wederregtelijk, nul en van
onwaarden te houden, midsgaders om de afgestelde
Regenten in de wettige bezittinge van hunne Raads-
plaatsen tot den 20. October aanstaande te main-
tineren.

Maar wy oordeelen dat niet min de eer, de goede
trouw, de waardigheid van de Vergaderinge der
Heeren Staten vordert, om deze eenparig genome
Resolutie ten uitvoer te brengen, zonder daarvan
op eenige wijze te glissieren.

Hier omtrend komt het ons voor, dat geen pri-
vaat persoon, veel min deze hooge Vergadering
eenigzins zoude kunnen hæsiteren: en zo veel te
min, als haar Ed. Mog. deze hoogsterzelver inten-
tie, by eene publicatie van dato den 12. April jongst-
leden, voor heel de wereld nader kenbaar gemaakt,
de overtreders daarvan als schenders van de hoog-
heid der Provincie verklaard en zelfs met de dood-
straffe bedreigd hebben.

Wat zal het zijn zo deze Resolutie en Publicatie
buiten vervolg gelaten wierd? En waarop zal dan
voortaan het vertrouwen en het ontzag voor deze
hooge Vergadering blijven rusten?

En daar nu alle middelen van persuasie en be-
dreiging, zo wel als van Justitie, beproefd, doch
volgens rapport van Heeren Gedeputeerden tot
hiertoe kragteloos bevonden zijn; terwijl het Hof
van Justitie, dat volgens deszelfs instructie, mede
met concurrentie van die van Wyk ontworpen, ex-
presselijk geregtigd is kennis te neemen van za-
ken, de Hoogheid van den Lande betreffende, dat
even zo min als deszelfs directe kennisming in
possessoire zaaken strijdig met het privilege de
non evocando, gehouden is, en in deze speciaal by
de Heeren Gedeputeerden, na voorafgegaane aucto-
risatie van de Heeren Staten, geauctoriseerd was,
om tot maintien van 's Lands Hoogheid te ageren,
feitelijk geresisteerd is, zo zal er thands niets an-
ders overblijven dan, conform de propositie van
Heeren Gedeputeerden, te overleggen welke midde-
len, tot dit maintien, thands behoren in het werk
gesteld te worden.

En hierover derhalven ons advis uitende, zouden
wij van gedagten zijn dat de Heeren Staten eerst
en vooraf behoren bedagt te zijn, om derzelver
geschonden gezag te herstellen, en zorge te dra-
gen dat derzelver bevelen niet veragt en derzelver
bedreigingen niet bespot worden kunnen: en zulks
te meer, daar men ondervonden heeft dat anderen
zich geregtigd agten om zich met het innerlijke
bestuur dezer Provincie te bemoeijen, en pogingen
in het werk te stellen om haar die macht te ont-
houden, en die bestellingen te betwisten, waartoe
ieder der vereenigde Gewesten, wegens derzelver
vrijheid en onafhankelijkheid, onwedersprekelijk is
geregtigd, en ook dadelijk by de andere Provincien
uitgeoefend wordt.

Terwijl oproerige geschriften, opentlijk gedisse-
mineerd, dezulken, welke onder een geroep van
vrijheid, waarvan zich van ouds de veragtelijkste
verstoorders der gemeene rust en veiligheid bedien-
den, wetten en order trachten te vertreden, gedu-
rig meer en meer aanblazen, en diegeene welke
wetten en overheid eerbiedigen, eene verkeerde
vreeze aanjagen. Wy zouden dus begrijpen, dat
de Heeren Staten, om derzelver resolutien omtrend

Wyk genomen, ten effecte te brengen, en derzelver bedreigingen klem by te zetten, behoren te beginnen met een aanmerkelijk gedeelte van de troupes, ter repartitie van deze Provincie staande, in dezelve te doen marcheren, en te plaatsen in zodanige steden, welke dezelve zouden willen ontfangen, en zoo zij niet allen in de steden konden worden geplaatst, op zodanige plaatsen, binnen het territoir der Provincie, waar dit gevoeglijkst en zonder overlast zoude kunnen geschieden.

Dit volbragt zijnde, zouden wy meenen, dat als nog die van Wyk by persuasive middelen behoorden te worden geïnduceerd, om de aangenome staatswetten, en daarop gefundeerde resolutien van haar Ed. Mo. te respecteren; en aan de Justitie haren vrijen loop te laten, ten zy haar Ed. Mo. mogten goedvinden, gelijk wy ook van advies zouden zijn, om eene generale amnestie, met uitzondering van eenige verleiders, te verleenen.

Bleef dit zonder gevolg, dan sprak van zelve, dat de magt der Provincie behoord te worden gebruikt, om de algemeen aangenome Staatswetten te doen gelden, en de algemeen bemaande order op de Justitie kracht by te zetten.

Dan zouden wy niet oordeelen, dat van dit verrigte, of te verrigtene, by eene circulaire missive aan de Bondgenoten behoord kennis te worden gegeven: daar deze Provincie evenmin verstaan kan

worden verplicht te zijn of zelfs behoord daar van eenigen schijn te geven, om rekenschap te geven van die middelen, welke zij tot handhavinge van haar gezag, en herstel der binnenlandsche rust goed vind aan te wenden, en waar toe zij volkomen is gerechtigd: even als andere Provincien van die middelen in soortgelijke gevallen gewoon zijn te doen, zonder daar van aan anderen kennis te geven.

Edoch zouden wy meenen, daar cordaatheid en eensgezindheid in deze zaak allernoodzakelijkst zijn, dat schoon dit advies ter Staten Vergaderinge uitgebragt worden mogt, zulks echter niet behoorde te zijn in præjudicie der auctorisatie op den brief van beschrijvinge verleend, zulks dat de Heeren Gecommitteerden behoren te blijven geauctoriseerd, om pro re nata het zij met inbasie en inleveringe van dit advies, ofte met afzien daar van, zodanig te helpen delibereren en resolveren, als het voor het waare belang der Provincie, het maintien der vrijheid, eer en hoogheid van dezelve meest gevoeglijk aan dezelve Heeren Gecommitteerden voorkomen mogte.

Waar over gedelibereerd zijnde, heeft de Raad zich met het uitgebragte rapport geconformeerd, en worden Heeren Gecommitteerden geauctoriseerd conform het geene by dit Rapport staat vermeld. Accordeert met voorsz. Resolutien. Jan Both Hendriksen.

34. *MISSIVE van Gedeputeerde Staten van Utrecht aan Schout en Geregte van Wijk bij Duurstede aangaande de regten van de Hooge Overheid der Provincie. 16 Junij 1786.*

Edele Erntfeste Vrome!

De Ed. Mog. Heeren Staten dezer Provincie hebben Ons by Hoogstderzelver respectieve resolutie, in dato 10 Juny dezes jaars, geauctoriseerd, om in naam van Welgemelde Heeren Staten als noch eene Missive aan Uw Ed. te schryven, en daar by te rescontreren de gronden van justificatie, in de Missive van den pretensen Magistraat van Uwe Stad, den 2. dezer maand Junij aan Hun Ed. Mog. geschreven, vervat; als mede van U Ed. op het ernstigste te requireren, dat de Pander Johannes Valburg, hoe eer hoe beter, uit zyne detentie ontslagen, en met restitutie van de papieren aan hem ontnomen, op vrye voeten gesteld werde; met verderen last, om van Uw Ed. te requireren, dat, by aldien het ontslaan van den gemelden Pander buiten de magt van Uw. Ed. mogte zijn, alsdan het gemelde ontslag, op de best mogelijke wyze, te effectueren.

Schoon Wy nu aan de bereidwilligheid van Uw Ed. in dezen niet twyfen, maar integendeel vertrouwen, dat Uw Ed., als uit naam van Hun Ed. Mog., in gevolge derzelver gepresteerden Eed, Recht en Justitie administrerende, alle pogingen zullen aanwenden, om eenen Suppoost van den Hove, die niet anders betracht heeft dan het geen hy ingevolge zijne bediening verschuldigd was te doen, die in genen dele de termen van zyn Officie is te buiten gegaan, gelyk hy ook deswegens niet beschuldigd is of worden kan, en wiens detentie dus, in allen opzichte, valt in de termen van eene onrechtvaardige en nodelose vexatie, te relaxeren,

of deszelfs relachement te effectueren; willen Wy echter ten overvloede, en op last van Onze Hoge Principalen, aan Uw Ed. voordragen de motiven en middelen welke dienen kunnen ter rescontre van de justificatoire middelen, vervat by de boven gemelde Missive, op den 2. Juny aan Hun Ed. Mog. toegezonden.

Wy doen dit met te meer empressement, ten einde, zo wy vertrouwen, Uw Ed. zo wel als alle Burgeren en Ingezetenen Uwer Stad te overtuigen, met hoe veel onrecht men, zo den Ed. Hove Provinciaal, als Ons en de Ed. Mog. Heeren Staten dezer Provincie verdenkt of in verdenking zoekt te brengen, van op de Stedelyke rechten en voorrechten te empieteren, en de Burgeren en Ingezetenen van Uwe Stad te beroven van het privilegium de non evocando, en welk privilegie Wy gaarne advoueren, dat behoorlyk verstaan en binnen deszelfs ware grenzen bepaald zynde, een der pilaren is, waar op de burgerlyke vryheid van alle onze Ingezetenen is berustende, en waar aan noch Wy, noch de Hoge Overheid dezer Provincie voornemens zyn, eenigo de minste atteinte toe te brengen, maar integendeel hetzelfde tegen alle indragt, op eene wettige en constitutionele wyze te maintaineren. 't Is waar, Ed. Heeren, de Heeren Staten dezer Provincie, als ook Wy, by Hoogstderzelver absentie, hebben den Procureur Generaal geauctoriseerd en gelast, om wegens het voorgevallene binnen Uwe Stad, by gelegenheid van het arresteren van een Nieuw Reglement op de Magistraatsbestellinge binnen Uwe Stad, en het uit dien hoofde gepasseerde met opzicht tot de afzettinge van ses

wettig aangestelde en door den Souverain gecontinueerde Regenten, alsmede het aanstellen van vier nieuwe en het geen verder deswegens is voorgevallen, de Hoogheid en het Recht van den Lande waar te nemen, — en het is uit hoofde van deze herhaalde speciale auctorisaties en bevelen, dat onze Procureur Generaal, ingevolge van zynen gepresteerden Eed aan Hun Ed. Mog., verplicht was zodanige provisies van Justitie te verzoeken, en dezelve geobtineerd hebbende, op de gewone wyze te doen exploiteren door een der Panders van den Ed. Hove, zulks incumberende, en wy willen gaarne aan alle beminnaars der ware vryheid ter beoordeeling overlaten, of het edelmoedig, of het menschlievend, of het overeenkomstig onze vrye constitutie is, een Suppoost van den Hove, en dus ook een Bedienaar van de Hoge Overigheid, in zijn Officie, op eene wettige en met den styl en manier van procederen, in deze Provincie gebruikelijk, overeenkomende wyze, verserende, en uit naam van Zijne Hoge Principalen te werk gaande, met eene voor hem disavantagense en penible detentie te straffen, en daar door quasi zyne gepretendeerde rechten te maintaineren; eene demarche, Ed. Heeren, recht geschikt om de banden van Vriendschap, tusschen leden van het zelfde lichaam, van elkander te rukken en de wettig gevestigde constitutie den bodem in te slaan.

Wy vleien ons derhalven als noch, dat men binnen Uwe Stad tot dezen stap gekomen is, door de zaak der geëntameerde procedures, tegen eenige Magistraatsleden en Burgeren van Uwe Stad, uit een verkeerd daglicht te beschouwen; en wy willen ons, uit dien hoofde, en ter voorkominge van verdere onaangenaamheden en ruststorende demarches, wel verledigen om het ware oogpunt van deze gehele zaak aan Uw Ed. voor te dragen, en daar door Uw Ed. te convingeren, dat de relaxatie van den gemelden Pander een der eerste stappen wezen kan, ten einde de harmonie tusschen Uwe Stad en de Ed. Mog. Heeren Staten dezer Provincie op eene constitutionele wyze te herstellen, en gelegenheid te geven tot het constitutioneel redresseren van wettig ingebragte bezwaren, waar van Hun Ed. Mog. in geenen deele zich immer betoond hebben afkerig te zyn; maar ter contrarie niets meer verlangen, dan aan het billyk verlangen van hunne goede Ingezetenen, op eene wyze, met onze constitutie overeenkomende, ter behoorlyke tyd te kunnen voldoen.

De Heeren Staten dezer Provincie hebben altoos in die opinie geverseerd, en zyn alsnoch daar in verserende, dat de kennis van alles, wat de Hoogheid en Heerlykheid van den Lande, de misdaden van rebellie, seditie en dergelyke aangaat, by de Ordonnantie voor den Hove Provinciaal, reeds in den jare 1583 door de gesamentlyke Staatsleden, en dus ook door den Magistraat der Stad Wyk by Duurstede, aan denzelfen Hove is gedemandeerd, en ofschoon zy wel bewust zyn, dat sommige Utrechtsche Rechtsgeleerden en Publicisten sustineren, dat de Stad van Utrecht daar van behoorde te worden geëxcepteerd, als hebbende, van immemoriale tyden af, ook over deze misdaden, zelfs consentiente principe, geoordeeld, heeft echter nimmer een enig Rechtsgeleerde gesustineerd, dat ook

dit recht aan de andere Steden dezer Provincie, en speciaal aan de Stad Wyk by Duurstede zoude competeren; maar zyn dezelve integendeel door de grootste en yverigste voorstanders der Stedelyke Rechten, altoos daar in onderscheiden geworden van de Stad van Utrecht, en dit hun sustenu met voorbeelden aangewezen. Wy behoeven Uw Ed. niet te herinneren, op welke gronden en motiven derhalven aan Uw Ed. door drie Utrechtsche Rechtsgeleerden, van Nes, Craeivanger en van der Pauw, (en welke overal voor bekwame Rechtsgeleerden en geofende Costumiers bekend staan,) is geadviseerd, dat Uw Ed. verplicht waren, ook in cas crimineel, aan den Procureur Generaal van de Stad, Steden en Lande van Utrecht de behoorlyke adssistentie te verlenen, en welk advis nimmer behoorlyk gerescontreerd, maar waar van het effect alleen op eene politieke wyze tot hier toe verhinderd is.

Het kan Uw Ed. ook niet onbekend zyn, dat het eene algemeenere rechtsdoctrine is, dat de Heer van den Lande, by het demanderen der administratie van de ordinaris Justitie in algemene termen, nimmer begrepen wordt, de misdaden, welke het gemene Land betreffen, begrepen te hebben, en dit is binnen onze vrye Gewesten zo allezins gereciperd, dat reeds in den jare 1584 de Heeren Staten van Holland verklaarden, dat het privilegie de non evocando zich niet extendeerde tot zulke gevallen welke den algemenen Landstand betreffen, en welke verklaring als noch aldaar in viridi observantia is, waaromme ook ten huidigen dage soortgelyke misdaden beoordeeld worden, niet door de Stedelyke Rechtbanken, maar door den geen aan welke de Souverain zulks nominatim gedemandeerd heeft.

Maar des te meer is dit met opzicht tot Uwe Stad van applicatie, wanneer Uw Ed. in consideratie nemen dat het privilegie de non evocando, in diervoegte als het aan Uwe Stad in den jare 1300 door den Heer van Abcoude, die ongetwyfeld toen ter tyd geene Hoge jurisdictie had, gegeven is, alleen daar in bestaat, *dat geen Burger van Wyk, die zich door zynen Medeburger wil laten conveniëren voor zynen dagelykschen Rechter, zich zal behoeven te susteren voor den Official van den Bisschop*, en wy zouden aan de kundigheden van Uw Ed. te kort doen, wanneer wy aan Uw Ed. wilden aanwyzen de ongerymdheid, om uit zulk een privilegie, met opzicht tot de Geestelyke Jurisdictie, (welke men dikwils te dier tyd buiten hare grenzen zocht te extenderen,) gegeven, te deduceren, dat geen Burger van Wyk, in eenig geval, hoe genaamd, zoude kunnen te recht staan voor den Rechter, aan wien alle de Provinciale Staatsleden conpariglyk de kennis van deze en gene zaken, zo in het civile als criminele, hebben gedemandeerd.

Wy behoeven aan Uw Ed. insgelyks niet te herinneren, hoe de Privilegien de non evocando, alle zonder onderscheid, oudstyd gegeven zyn, omme de goede Ingezetenen te beveiligen voor vreemde Rechters en Rechtbanken, en hun te bewaren voor de moeite, om dikwyls in vreemde Landen hunnen Landsheer te moeten opzoeken, ten einde recht te verkrygen. — Maar dat nimmer de Privilegien de non evocando in zich bevatten eene geoorloofdheid,

om zich in zaken, de hoogheid en heerlykheid van den Lande onmiddelyk rakende, te onttrekken aan een Provinciaal Gerechtshof, door de Staten zelf ingesteld en met eene Instructie voorzien, en welk Gerechtshof, als een *judex ordinarius*, ofschoon *superior*, echter nimmer kan gehouden worden voor eene *Vreemde Rechtbank*, met opzicht tot de Steden dezer Provincie, op welken dus het privilegie de non evocando, in zaken den gemelden Hove specia-lyk gedemandeerd, geenzins kan worden toepas-selyk gemaakt, terwyl in alle die specia-lyk gede-mandeerde zaken het Hof Provinciaal de *ordinaire* en *dagelyke* Rechter is.

En dit alles is van te meer applicatie met opzicht tot de Stad Wyk, daar het incontestabel is, dat oudstydts de Hoge Jurisdicte te Wyk, toen dezelve Stad noch een byzondere Heerlykheid was, niet by den Heer van Abcoude, maar by den Bisschop be-rustede. Immers het kan Uw Ed. niet onbekend zyn, dat Willem van Abcoude, als Heer van Wyk by Duurstede, in den jare 1412 erkende, dat hy het Hoge Gerechte, zo verre zulks door hem ge-exerceerd werd, te danken had aan een byzondere bewilliging, hem gegeven door den Heere van Utrecht, en wel voor een zekeren tyd; en dat hy het geen-zins eigener auctoriteit exerceerde, en dat hy daarom ook beloofde dezelve niet verder te extenderen, dan dezelve aan hem was toegestaan. Het Charter van dit stuk is by Matthæus de Jure Gladii, c. xxiv. p. 405 te vinden.

Ofschoon nu de verheffing van Wyk tot een Lid des Gestichts, gelyk de andere Leden waren, daar op gevolgd is in den jare 1449, zo kan echter daar door in de exercitie van het Hoge Gerichte, met opzicht tot de extensie geene verandering gemaakt zyn; vermits het niet tot de eigenschap van een Lid des Gestichts behoort, het Hoge Gericht of de Criminele Jurisdicte te exerceren, vooral niet met opzicht tot zaken, de Hoogheid en Heerlykheid van den Lande rakende, aangesien de Steden Amers-foort en Rhenen nimmer, zelfs gedurende de vrye Staatsregering, daar op eenige pretensie gemaakt hebben: maar in tegendeel de voorbeelden van het contrarie voorhanden zyn, en de Stad van Utrecht alleen sustineert in de possessie van deze judica-ture, van immemoriale tyden af, geweest te zyn; daar zelfs de Stad Montfoort, schoon door Keizer Karel tot een Lid des Gestichts verklaard, en uit dien hoofde ter Dagvaart beschreven, echter daar door gene Criminele jurisdictie van den Heer van den Lande verkregen, ofte dezelve uit dien hoofde ge-exerceerd heeft.

Daar derhalven de Ed. Mog. Heeren Staten dezer Provincie geoordeeld hebben (en ook alleen bevoegd waren te oordelen,) dat het gene 'er van tyd tot tyd binnen de Stad Wyk by Duurstede gepasseerd was, de Hoogheid en Heerlykheid van den Lande was rakende, daar zy, ingevolge deze hunne, op eene wettige wyze, genomene conclusie, den Pro-cureur Generaal specia-lyk en iterative reizen heb-ben geauctoriseerd, om voor den Ed. Hove van Utrecht, wegens dat voorgevallene het recht van den Lande waartenemen; daar, ingevolge ook dezer speciale auctorisatie, de gemelde Procureur Gene-raal zich aan den Ed. Hove heeft geaddresséerd, en de appointementen, door denzelfden Hove ver-

leend, door den Pander Johannes Valburg, *more solito*, zyn ge-exploiteerd, dat is, gelyk altoos in alle *citatiën* geschiedt, zonder voorgaande kennis-geving of verzoek van adsistentie, welke alleen by het doen van Publicatiën, by het dirigeren van executiën, en in criminalibus by het doen van ap-prehensie gevraagd wordt, gelyk aan Uw Ed., als dagelyks binnen Uwe Stad Justitie administrerende, ten overvloede bekend is. — Daar dit alles zo is, en op geen de minste grond kan tegengesproken worden, maar voor het strengste onderzoek bestand is, waar in is dan door de Heeren Staten dezer Provincie, door ons, door den Procureur Generaal dezer Provincie, door den Pander van den Hove, elk in zyne betrekking, inconstitutioneel gehandeld, of infractie gedaan op Uwer Stads Rechten en Privilegiën?

Maar, om Uw Ed. dit noch verder onder het oog te brengen en volkomen te beslissen, hoe zeer ten onrechte men den Pander Valburg, die de ter-men van zyn Officie niet te buiten is gegaan, maar zyne Exploicten, gelyk by het doen van *Citatiën* altoos gebrukelyk is, gedaan heeft, heeft in deten-tie genomen, en alsnoch houdende is, even als of hy Stads Territoir gevioleerd had, en door het doen der gemelde Exploicten Stads Rechten benadeeld waren, — om dit, zeggen wy, noch verder onder het oog van Uw Ed. te brengen, en Uw Ed. daar door te overtuigen van de noodzakelykheid, dat de gemelde Pander ten spoedigste werde gerelaxeerd, zullen wy alleen dit volgende aanmerken:

De Exploicten, welke de Pander in zyn Officie binnen Wyk by Duurstede doen moest, waren *Citatiën*, *simple* en *personale*. Nu weet elk, die der Rechten kundig is, dat hy die geciteerd wordt voor deze of gene Rechtbank, daar door noch niet geoordeeld is voor de gemelde Rechtbank justi-ciabel te zyn, maar dat, by aldien zulk een geci-teerde vermeent een contrarie privilegie te bezitten, het hem alsdan vry staat van het zelve gebruik te maken, en by wyze van exceptie, of anderzins, dien Rechter te recuseren, en zich naar zynen, zo hy meent, competenten Rechter te doen renvoyeren.

Ja in cas subject was den geciteerde Burgeren niet alleen overig deze weg, om eene Exceptie van incompetentie en renvoy te proponeren, en by de-zelve te persisteren, zonder dat het zelfs nodig was, dat de geciteerden in persoon by het proponeren der gemelde Exceptie in persoon compareerden; maar, byaldien deze exceptie door den Ed. Hove van Utrecht was gerejecteerd geworden, stond het immers den Excipienten noch vry, zich aan de Hoge Overigheid te adresseren, mandament van Revisie te verzoeken en hetzelfde (gelyk wy geen oogenblik twyffelen) verleend zynde, voor Rechters, door par-tyen zelve genomineerd en door den Souverain ge-ëligeerd, zyne gepretendeerde rechten te doen de-meleren.

Zulk eene constitutionele wyze van rechten en privilegien, aan byzondere Personen, Collegiën, Steden enz. competerende, te maintaineren, is alle-zins overeenkomstig met den aart van eene consti-tutie, welke op de regulen van Justitie en goede orde, gelyk de onze, gebouwd is, daar integendeel het maintaineren van zodanige privilegien, via facti, en alvorens alle constitutionele middelen beproefd,

maar ongenoegzaam bevonden zyn, niet wel anders kan worden geconsidereerd, dan als een weg, om alle Orde en goede Staatskunde te inverteren, en zich daar door schuldig te maken aan infractie der fundamentele Wetten van alle welgeordende Staten in het algemeen, en van Onze Provincie in het bijzonder.

Wanneer men derhalven de questie over den aart en de extensie van het Privilegie de non evocando, zo en indiervoegte hetzelfde aan de Stad van Wyk by Duurstede zoude kunnen geoordeeld worden te competeren, al eens brengt tot eene jurisdictie-questie tusschen de Ed. Mo. Heeren Staten dezer Provincie en de Stad van Wyk, dan noch kan dat geschil niet anders beschouwd worden, dan als eene questie *de meo et tuo*, welke op gene andere wyze, dan langs den weg van de ordinarij justitie, tot in het hoogste ressort, dat is, in cas van Revisie, gedemeleerd, en zo eens eindelyk constitutioneel getermineerd behoort te worden, zonder dat men daar in *via facti* behoorde te werk te gaan.

Wy kunnen derhalven niet begrypen, hoe men binnen Uwe Stad in de gedachten verseren en dezelve als noch inhazeren kan, dat de detentie van den Pander Johannes Valburg een gepast middel zoude zyn, om Stadsrechten te maintaineren, of dat, door het relaxeren van denzelven Pander, de Stad van Wyk iets zoude verliezen van die rechten en voorrechten, welke aan dezelve competeren, en langs constitutionele wegen alleen kunnen en behoren te worden gemaintineerd. En het is ook uit dien hoofde, dat wy, in gevalle onze vorige reflectien geen ingang als noch mogten maken op hen, die den gemelden Pander in bewaringe doen houden, insteren op deszelfs relaxatie, als wel overtuigd zynde, dat noch de detentie, noch de relaxatie iets kan effectueren, om de rechten der Stad Wyk by Duurstede, of te maintaineren, of dezelve in eenig opzicht te verwaarlozen; daar het noch daarenboven een onredelijke eisch is, dat de grief, welke men oordeelt aan de Stad van Wyk by Duurstede te zyn toegebragt door het doen van de meergemelde Exploicten, zoude moeten wezen gebeterd, alvorens men tot de relaxatie van den gemelden Pander zoude besluiten. Wie toch, Ed. Heeren, zal den grief beteren? Noch het Hof Provinciaal, noch de Procureur Generaal zyn, zo uit hoofde van hunne Instructien en Ordonnantien, als uit daar daarby gekomen speciale auctorisaties en bevelen, daar toe bevoegd, zonder dat hun zulks door de Ed. Mo. Heeren Staten werde geordonneerd. — En wat Hun Ed. Mog. de Heeren Staten dezer Provincie zelve aangaat, Deze verseren in die opinie, dat Zy in dezen allezins constitutioneel hebben gehandeld, en *moeten* in dezelfde opinie blyven continuëren, tot zo lang zy, langs constitutionele middelen, welke in dezen wel in de eerste plaats *remonstrantien*, maar vervolgens gene andere, dan de weg der ordinarij justitie kan of behoort te zyn, overtuigd worden, dat hunne gegevene auctorisaties en bevelen strydig waren tegen de rechten en privilegien van de Stad Wyk by Duurstede, en dat zy dienvolgens, als een Princeps, te voren *male*, maar nu *melius informatus*, verplicht waren, omme

hunne te voren gegeven auctorisaties en bevelen in te trekken, of door contrarie bevelen te annulleren. Maar het zal aan Uw Ed. ten overvloede bekend zyn, dat de Heeren Staten dezer Provincie als noch in deze termen niet zyn verserende.

Maar nog te meer vertrouwen wy, dat Uw Ed. alle mogelyke middelen zullen aanwenden, om gemelden Pander te relaxeren, of de gemelde relaxatie te effectueeren, daar zulks de expresse wil en begeerte is van den Souverain; van eenen Souverain, aan denwelken, gelyk U Ed., zo wel als wy, geïnformeerd zyn, dat alle Burgers van Uwe Stad, en welke qualiteit van Burgerschap ook het radicaal is van alle Magistraatsleden, van de oudste tyden af tot heden toe, in de eerste plaats gezworen hebben, het zy in hun persoon of in hunne Ouders, de Heeren Staten van den Lande van Utrecht mede als hunne Overheid gehouwen en getrouwen te zyn, en zich niet te zullen begeven ten raad ofte daad, daar ietwes tegen de Heeren Staten beraadslaagd, verhandeld ofte iets voorgenomen wordt, maar zulks verstaande, hetzelfde terstond aan voornoemde Magistraat te zullen te kennen geven en openbaren, en zodanige beraadslagingen, handelingen en voornemens naar hun vermogen te zullen keeren en weeren. — Wy vertrouwen uit dien hoofde ook, dat Uw Ed., ja de geheele goede Burgery van Wyk by Duurstede, dit behoorlyk in achtnemende, gepetreed zal zyn van hunne verplichting, om aan den wil van dien Souverain, uit wiens naam en op wiens auctorisatie wy op de relaxatie van den gemelden Pander J. Valburg insteren, te obtempereeren, en te gelyk te vertrouwen, dat eene zodanige relaxatie nimmer zal gerekend worden aan de anders wel gefundeerde Rechten en Voorrechten van Uwe Stad te præjudiciëren.

Eindelyk moeten wy noch hier byvoegen, dat Hun Ed. Mog. de Heeren Staten dezer Provincie, in allen gevalle, Ons gelast hebben, aan Uw Ed. uit naam van Hun Ed. Mog. te interdiceren, met opzicht tot den Hoofdofficier, om eenige criminele actie tegens denzelven Pander te instituëren, en met opzicht tot de Schepenen, om wanneer zodanige actie door een anderen mogte worden geïnstituëerd, daar op gene sententie, ten zynen nadele, uit te spreken, als welke procedures Hun Ed. Mog. houden voor nul en van onwaarde, als mede dat Uw Ed., vermits de continuatie der laatste extraordinaire beschryving tot den 5. July aanstaande, op dien tyd alsdan Hun Ed. Mog. dezen aangaande zullen berichten.

Wy vertrouwen derhalven, dat Uw Ed., ingevolge van derzelver gedanen eed, waar by dezelve beloven en zweeren justitie te zullen administreren uit naam van de Ed. Mog. Heeren Staten, en ingevolge van Derzelver Ordonnantien, alrede gemaakt en als noch te maken, alles zullen aanwenden, ten einde de relaxatie van den gemelden Pander ten spoedigsten te effectueeren en deszelfs criminele te rechtstelling te weeren, ten einde Uw Ed. niet schuldig te maken aan de overtreding van de bevelen van Hun Ed. Mog., en de verwaarloozing van eed en pligt.

Hier mede &c.

35. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, waarbij de handelwijze der Regering van Wijk bij Duurstede afgekeurd- en haar protest tegen de wettigheid der Statenvergadering ter zijde gelegd wordt. (Met bijlagen.) 5 Julij 1786.*

De Heeren Edelen en Ridderschap hebben ter Vergaderinge ingebracht en laten lezen Derzelver resolutie van den 3. dezer, houdende declaratoir en ample consideration op de resolutie der Stad Utrecht, ter extraordinaris Beschrijving, den 10. Juny, met opzicht tot het voorgevallene binnen de Stad Wyk by Duurstede, en den schuldelloozen Pander 's Hoofs van Utrecht, aldaar gedetineerd, ingebracht, en voorts advys van de Heeren Edelen, zich in zo verre met den voorslag der Stad Utrecht conformerende, dat de Heeren Ordinaris Gedeputeerden werden geauthoriseerd om by circulaire missives, in name van Hun Ed. Mo. aan alle de Bondgenoten kennis te geven van de ware toedragt dier gansche zake, ten einde Dezelve zich door abusive opgave niet laten misleiden, en uit den aart der zake zelve oordelen mogen, welke de schroomlijke gevolgen zullen moeten zijn voor het lieve Vaderland, wanneer het wettig gezag en de autoriteit van de Overheid by aanhoudendheid vertrappt en de deliberationen van de respectieve collegien van Regering door dwang en geweld belemmerd en verhinderd zonden moeten worden, &c., breder als by voorsz. resolutie, volgende hier na geinsereerd. (Bijlage N° 1.)

Waar op gedelibereerd zijnde hebben de Heeren Geëligeerde Raden dezelve gehouden in advis, doch is, conform de propositie van de Ridderschap, geconcludeerd de authorisatie op de Heeren Ordinaris Gedeputeerden mits dezen te verlenen, om circulaire missives aan de Bondgenoten te schrijven.

Door de Heeren Gecommitteerden der Stad Utrecht is ter Vergaderinge voorgebracht de resolutie van de Heeren hunne Principalen in dato den 3. dezer, daar by declarerende, dat de Vroedschap als noch inhæert en persisteert by hare Resolutie van den 9. der afgelopen maand Juny, den 10. daar aan volgende ter extraordinaris Staats Vergaderinge ingebracht. Waar op gedelibereerd zijnde, hebben de Heeren Geëligeerde Raden dezelve gehouden in advis.

Ontvangen en gelezen eene missive van die van den Gerechte der Stad Wyk by Duurstede, geschreven den 4. dezer, houdende onder anderen in antwoord op die der Heeren Ordinaris Gedeputeerden, dat Dezelve, als buiten haar macht zijnde den Pander Valburg te ontslaan, niet hebben gemanqueerd, aan hen, welke den zelve hadden gearresteerd en sedert noch in arrest houden, met overgave der missive van Gedeputeerden, ten allersterksten te insteren, dat met den eersten aan hunner Ed. Mo. intentie mogte worden voldaan en de gearresteerde, met restitutie van het hem ontnomene, op vrije voeten gesteld, doch met geen ander effect dan dat aan den Gerechte eenvoudig is geantwoord, dat men ter zake voorsz. zelve aan Hun Ed. Mo. zoude schrijven. Declarerende voorts die van den Gerechte, dat zy, als alleen in hunner Ed. Mo. naam Justitie administrerende, aan de interdictie van hun Ed. Mo. zich zullen gedragen, en dus, wanneer voor den zelve Gerechte enige criminele actie jegens den Pander Valburg door wien ook mogte worden

geïnstitueerd, daar op gene sententie ten zijnen nadele zullen uitspreken, als breder by voorsz. missive, volgende hier na geinsereerd. (Bijlage N° 2.)

Waar op gedelibereerd zijnde hebben hun Ed. Mo. voorsz. missive gehouden voor notificatie, en hebben de Heeren Gecommitteerden van Stad en Steden dezelve overgenomen.

Ontvangen en gelezen eene missive op den naam van Burgemeesteren en Regeerders der Stad Wyk by Duurstede geschreven den 3. dezer, daar by in 't brede allegerende derzelver considerationen en redenen, tot wederlegging van de gronden en motiven van rechten, by missive van de Heeren Gedeputeerden, den 16. Juny aan den Gerechte derzelve Stad geschreven, gededucceerd, en voorts te kennen gevende, dat daar de middelen, by missive van Gedeputeerden voorgesteld, hemelsbreedte met den waren stand van zaken zouden verschillen, mitsdien dezelve by Hun ook van die uitwerking niet konden zijn, om den Pander, ingevolge van de requisitie by voorsz. missive van Gedeputeerden, te relaxeeren, waar toe zy ongehouden wel wilden verklaren genegen te zijn, wanneer aan hen zouden worden gepresteerd die voorwaarden, als breder worden geproponeerd by de missive van Wyk, volgende hier na geinsereerd. (Bijlage N° 3.)

Waar op gedelibereerd zijnde hebben de Heeren van de voorstemmende Leden verklaard dezelve missive te seponeren. Waar mede de Heeren Gecommitteerden der Stad Rhenen zich hebben geconformeerde. Doch is dezelve by de Heeren Gecommitteerden der Stad Utrecht overgenomen.

Verder gelezen zijnde de nevens by voorsz. missive ingeslotene resolutie van Burgemeesteren en Regeerders der Stad Wyk by Duurstede, mede in dato 3 dezer, houdende, vermits dezelve Stad niet is beschreven op de punten der Ordinaris Beschrijving, eene ampele verklaring dat zy deze hunne Ed. Mo. Vergadering houden voor incompleet, en de daarop genomen besluiten voor onwettig, nul en van onwaarde, met protest tegens alle de gevolgen, als breder by dezelve resolutie, volgende hier na geinsereerd. (Bijlage N° 4.)

Hebben de Heeren van de voorstemmende Leden, alsmede de Heeren Gecommitteerden van Rhenen, verklaard dezelve insgelijks te seponeren, doch is de voorsz. Resolutie en protest by de Heeren Gecommitteerden der Stad Utrecht overgenomen.

(Bijlage N° 1).

Extract uit de Resolutien van de Ed. Mo. Heeren Edelen en Ridderschap, representerende den tweeden Staat van den Lande van Utrecht.

Lunæ den 3. July 1786.

Gelesen sijnde de resolutie van Burgemeesteren en Vroedschap der Stad Utrecht, van den 9 Junij laatstleden, den volgende dag ter extraordinaris

beschrijving van de Staten geopent, houdende een voorafgaand verhoog van hetgeen aanleidinge gegeven kan hebben tot het voorgevallene binnen de Stad Wyk by Duurstede, en voorslag om de Hooge Bondgenoten by circulaire missives te inviteren, om de soo ongelukkige ontstane twist met die Stad, door den zachten weg van tusschenspraak, by de Unie voorgeschreven, en meest geschikt naar den aart en denkwijze der Ingesetenen van onse vrije Republieq, op eene amicale wijze uit den weg te ruimen, en de rust, vrede, en onderling vertrouwen aldaar weder te herstellen.

Hebben de Heeren Edelen en Ridderschappe, na rijpe deliberatie goedgevonden ten recesse van dese extraordinaris beschrijving op aanstaande Woensdag, by extract deses, te declareren.

Dat de Heeren Edelen, ofschoon niet konnende toestaan dat immermeer de Ingesetenen deser Provincie, en speciaaljk ook niet die van de Stad Wyk by Duurstede, op *last der Heeren Staten*, tot het inleveren van beswaaren zouden zijn opgeroepen geworden, althans niet op sodanigen wijze, als thans tot een grond van veele wederregtelijke handelingen gelegd word, nothans also zulks door de Magistraat dier Stad geschied, en daardoor veele commotien en onrustige beweegingen binnen deselve veroorzaakt zijn, gaarne erkennen willen, dat daaraan, soo wel als aan de continueele dilayen en tegenkantingen tegen de voortsetting der deliberatien tot het effectueren van de nodige redressen en verbeteringen, waardoor de Ingesetenen seer ligt in twijfel konden gebragt worden, of men wel van zints waare eenige redressen in derselver wettige beswaaren te maken, veel moet worden toegegeven, gelijk zy Heeren Edelen ook vermeinen, dat door de Heeren Staten overvloedig geschied is.

Dog dat zy Heeren Edelen teffens van gedagten zijn, dat wanneer geweld de overhand genomen heeft, de burgerlijke vrijheid verkracht word en eene openbaare oppositie tegen de wettige Regeering plaats heeft, en alle middelen van persuasie en inductie vrugteloos getenteert zijn, er in sodanige gevallen geene omstandigheden kunnen exteeren, die den Souverain zouden kunnen ontslaan van desselfs indispensable verpligting, om daar tegen door de meest geschikte middelen efficaciensijk te voorzien, en alsoo zulks (na der Heeren Edelen insien) thans het geval is, met opsig tot de Stad Wyk by Duurstede, alwaar niet alleen een groot deel der goede Burgers en Ingesetenen, sederd een geruimen tijd, onder de overheersching zugtende, en na verlossinge uitsiende is, sonder nothans openlijk te durven klagen, maar alwaar men ook, meestal op instigatie en aanhitsing van vreemdelingen, tot die verregaande demarche overgegaan is, om de wettige Regenten feitelijk van hunne posten te ontsetten, en anderen in derselver plaatsen pretenselijk aantestellen, en daar en boven nog een bediende van de Justitie, aldaar in officio fungeerende, te arresteeren, en tot hier aan toe gevatkelijk te houden, en alle dese geweldadige handelingen dan nog met *eene soogenaamde yver tot voorstand van vrijheid en voorregten* te willen goed maken; hebben de Heeren Edelen tot hunne decharge, so by het tegenwoordig, als toekomstend geslagte, by het welke zy niet gaarne bekend zouden staan, eenig deel

gehad te hebben aan de continuatie van diergelijke handelingen en onderdrukkingen van onschuldige Ingesetenen deser Provincie, die op de protectie van hunnen Souverain een gegrond regt van aanspraak hebben, niet mogen afsijn by derselver resolutie van den 7. Juny laatstleden, den 10. daar aan volgende ter beschrijving ingebragt, hoe gaarne zy ook anders sig daar van ontslagen hadden willen rekenen, voor het employ van efficacienser middelen; na dat nog een laatste tentamen gedaan zoude zijn, te adviseren; en in de constitutie van dese vrije gemeenebest regeering geen gepaster en efficacienser middel vindende, 't welk soo wel in dese als in andere Provincien meermaals gebruikt is, dan het afsenden eener Staatscommissie derwaarts met eene genoegsame bedekking, ter beveiliging hunner Personon, voorsien, sonder welke deselve zig dog niet zoude mogen exponeeren, om de zaken in loco te ondersoeken, en de rust en goede ordre binnen die Stad te herstellen, hebben zy zig verpligt geoordeelt, om zich met het voorgedragene van de Heeren ordinaris Gedeputeerden desen aangaande gedaan, te conformeren; geensints twijffelende, of alle waare liefhebbers van het Vaderland, die regt en gerechtigheid, sonder welke geen land bestaan kan, soo wel als vrijheid en voorregten op haren regten prijs weten te stellen, zouden dese handelwijze, na al het geen voorafgaen was, om het employ van dit laatste middel te prevenieren, volkomen hebben moeten billijken. Terwijl de Heeren Edelen met opsig tot den gedanen voorslag van de Vroedschap der Stad Utrecht, tot inroeping van de Hooge Bondgenoten, ten einde dese verschillen met de Stad van Wyk uit den weg te ruimen, moeten remarqueeren, dat hoe zeer zy Heeren Edelen meede van oordeel zijn, dat zagte middelen altoos geprefereert moeten worden, so als sy ook ten allen tijden vermeinen daar van de overtuigenste bewijsen gegeven te hebben, en hoe zeer zy ook gaarne willen toestaan, en by derselver resolutie van den 18. Maart 1785 ten vollen geavouced hebben, dat, na dat alle middelen tot eige redding vrugteloos getenteert zouden zijn, niets anders overbleef, *dan de hulpe en assistentie der Bondgenooten, die uit hoofde der Unie daar toe verpligt zijn, in te roepen*, en in welke gedagten zy Heeren Edelen als nog persisteren, komt het hun nothans seer twijffelagtig voor, of de Stad Wyk by Duurstede, op zig zelve beschouwt, wel geconsidereert kan worden van dat aanbelang te sijn voor het gemeene Bondgenootschap, dat het van de hooge Bondgenooten zoude kunnen worden geveert, zig daar toe te laten employeeren, behalven dat het ook seer bedenkelijk moet voorkomen, of de Heeren Staten derselver Souverainiteit over de *Stad Wyk by Duurstede*, tot hier aan toe (soo veel de Heeren Edelen weten) nimmermeer in twijfel getrokken, ofte bedisputeert, nu wel in verschil zouden mogen brengen, ofte aan iemands arbitrage of decisie submitteren.

Dan also, ingevolge bekoome informatien, door de pretense Magistraat dier Stad by circulaire missives aan alle de Bondgenoten is gedoleert geworden, en er boven dien een algemeene kreet door het gantsche land is opgegaan, even als of de nationale vrijheid, (tot welkers behoud ofte herstelling de Heeren Edelen zig altoos ten dierste verpligt

zullen rekenen meede te werken) met het lot van dese Stad staan of vallen zoude, en daar door hier en daar veel inquietudes schijnen opgeresen te zijn, zouden de Heeren Edelen (sig in soo verre met den voorslag der Stad Utrecht conformerende) niet ondienstig oordelen, dat de Heeren Ordinaris Gedeputeerden wierden geauthoriseerd om by circulaire missives in naame van Haar Ed. Mo. aan alle de Bondgenooten kennis te geven van de waare toedragt deser gantsche zake, ten einde dese zig door abusive opgave niet laten misleiden, en uit den aart der zaake zelve oordeelen mogen, welke de schroomelijke gevolgen zullen moeten zijn voor het lieve Vaderland, wanneer het wettig gezag en de autoriteit van de overigheid by aanhoudendheid vertrappt, en de deliberationen van de respectieve collegien van Regeeringe door dwang en geweld belemmert en verhinderd zouden moeten worden, als waar door wel de verwarring en confusie ten hoogsten top gevoert, en deze Provincie onherstelbaar bedorven, maar nimmer de nodige redressen van ingesloope abuisen, soo min, als het herstel van vrijheid en voorregten, ter wederverkrijging van rust, cendragt en onderling vertrouwen, geëffectueert zal kunnen worden.

Beklagende de Heeren Edelen intusschen de ongelukkige Inwoonders te Wyk, en den schuldeloze Pander 's Hoofs van Utrecht, aldaar gedetineerd, dog andersints van oordeel zijnde, dat deselve Stad geen minder belang heeft by desselfs hereeniging met de andere Leden van Staat, dan die Leden by deselve Stad geïnteresseert zijn, zullen de Heeren Edelen, na van hunne zijde ten besten van die Stad, en van desselfs Inwoonders gedaan te hebben, al wat in Hun vermogen was, ten einde deselve van alle wederregtelijke handelingen gedehorteert, en de scheuring, die zy zelve veroorzaakt heeft, weder geheelt mogte worden, als nu deselve Stad aan haar eige noodlot moeten abandonneeren, en de uitkomst van zaken gerustelijk afwagten, wel versekert zijnde, dat onregt en geweld, en opstand tegen de Hooge Overigheid niet altoos straffeloos gepleegt sal worden. Accordeerd met voorschreve Resolutien. E. Kol.

(Bijlage N° 2.)

Edele Mogende Heeren!

Wy hebben ontvangen eene missive van de Heeren Uwe Ed. Mo. Ordinaris Gedeputeerden, den 16. Juny jongstleeden ingevolge van de auctorisatie door Uw Ed. Mog. van den 10. dito te voeren, aan ons geschreeven. — Wy kunnen, Ed. Mogende Heeren! niet ontveinsen dat derselver inhoud ons zeer heeft gesurpreneert, terwijl wy daar uyt vernemen dat van ons op het ernstigste word gerequireert dat de Pander Johannes Valburg, hoe eerder hoe beeter uyt zijn detensie ontslagen, en met restitutie van de papieren aan hem ontnoomen op vrije voeten gesteld worde, ofte wel, dat indien het ontslaan van gemelde Pander *buyten de magt* van ons mogte zijn, als dan het gemelde ontslag op de best moogelijke wijze te effectueeren.

Wy zien dus uit deeze aanschrijvinge dat er by U Ed. Mog. noch eenige dubietiteit resideert, off het

ontslaan van den gearresteerden Pander *al of niet* in onze magt zoude zijn. Wy zouden dus voor ons zeer in twijffel moeten trekken off den Heer van Geerestein (welke als Hooftofficier onzer Stad, by eene aanschrijvinge van de Heeren Uwer Ed. Mog. Gedeputeerden, van dato 30 May jongstleden, is gelast geweest zich terstond na Wyk te begeeven, en het ontslag van gemelden gearresteerden Pander te bezorgen) wel een getrouw verslag van zijne verrichtinge, ingevolge die aanschrijvinge gedaan heeft, — dan hoe zeer wy by eene bedaarde overweeginge van zaaken vermeenen den Heer van Geerestein in deeze buyten verdenkinge te moeten houden, willen wy U Ed. Mog. (alschoon ex superabundanti) wel verstendigen dat gemelde Heer van Geerestein zich, ter uytoeffening van die zijne last, noch op den namiddag van dien eygen 30. May aan ons collegie heeft vervoegd, en op het ontslag van den gearresteerden Pander geïntereert; dan dat wy reets doen al hebben begrepen dit buyten onze magt te zijn, waarom wy Zijn Hoog Geb. hebben gerenoveert aan die geenen welke het voorsz. Arrest hadden gedaan. Nu is het immers, Ed. Mo. Heeren! zeeker en buyten kijf, dat zeedert die tijd, ten onzen aanzien, geen de minste veranderingen in de zaak in kwestie is voorgevallen, zoodanig dat wy zouden kunnen reekenen eene meerdere magt dan te voeren te hebben. En daar wy vertrouwen dat ook U Ed. Mog. hier van niet ignorant zijn, kooft het ons in de daad singulier en vreemd voor, dat op ons eene requisitie van aart als deeze geschied.

Van ons word gerequireert het ontslaan van den gearresteerden Pander, ofte wel het effectueeren van desselfs ontslag; dit kooft ons, zoo als gezegt is, vreemd en singulier voor; want waarlijk, hoedanig, off op wat wijze, off door welke middelen zouden wy dit doen? Wy hebben reets gezegt, en moeten er als noch by persisteren dat het buyten onze magt is; en echter blijft men van ons het onmogelijke requireren. Wy hadden daarom wel gewenscht, Ed. Mog. Heeren! dat men by die requisitie ons te gelyk had opgegeeven de wijze hoedanig U Ed. Mog. begrepen dat wy daar aan zouden kunnen voldoen.

Wy *kunnen*, of liever, wy *durven* ons van U Ed. Mog. niet verbeelden dat men zoude voorhebben, door ons intewikkelen in onaangename en verdrielijke omstandigheden, ons (gun ons deeze uyt-drukkinge) de speelbal, en mogelijk het ongelukkig slagtoffer, van zekere ons onbekende vuës te maken. Neen, Ed. Mog. Heeren! dit willen wy niet gelooven, maar ook in allen gevallen, 't zy met allen ernst gezegt, hoopen wy, wat ons aanbelangt, hier tegens te waaken en op onze hoede te zijn. De aanschrijvinge der Heeren Uwer Ed. Mog. Gedeputeerden, zoo als wy reets gezegt hebben, surpreneert ons, wy betuygen desselfs waare doel als noch te ignoreeren, en willen dezelve liever verder met stilzwijgen passeren, dan ons daar na in een angstvallig onderzoek verdiepen.

Zoo veel dagten wy Uw Ed. Mog. te moeten vooraf zeggen. Dan niettegenstaande dit alles, om nochmaals een blijk te geeven van onze waare deference aan Uwer Ed. Mo. beveelen, hebben wy niet gemancueert, aan hun welken den Pander hebben gearresteert, en 't zeedert in arrest gehou-

den, met overgaave der missive aan ons door de Heeren Gedeputeerden geschreeven, ten allersterkten te insteeren dat met den eersten aan Uw Ed. Mog. intentie mogte worden voldaan, en den gearresteerden, met restitutie van het hem ontnoomene, op vrije voeten gesteld, dog met geen ander effect, als dat ons eenvoudig is geantwoord *dat men ter zaake voorsz. selve aan Uw Ed. Mogende soude schrijven.*

Wy hebben dus in deeze alles gedaan, wat van ons met eenige schijn van reedelijkheid zoude kunnen gevordert worden, zonder dat daaromtrent noodig is geweest de allegatie der reedenen en motiven, by missive van de Heeren Gedeputeerden vervat, als waar over wy met Uw Ed. Mog. tot heeden nimmer eenige discussie hebben gehad, gelijk wy eeven min noodig geoordeelt zouden hebben ons te herinneren den eed, door ons als Schepenen gepresteert, terwijl wy nooyt eenige preuves hebben gegeven in een ander idé te zijn, als dat wy *alleen* in naam der Heeren Staten van den Lande van Utrecht Recht en Justitie administreerden. En daar wy ons kunnen beroemen nimmer ietwes te hebben gedaan tegens de gemanifesteerde wil en intentie van Uw Ed. Mog. als bewaarende en administreerende de hoogste souverainiteit in deeze Provincie, maaken wy ook als noch geene swaargheid rond uyt te declareeren, dat wy (als *alleen* in Uw Ed. Mog. naam Justitie administreerende) aan de Interdictie van Uw Ed. Mog., door de Heeren derzelve Gedeputeerden aan ons gedaan, zullen gedragen, en dus dat wy, wanneer voor ons eenige crimineele actie teegens den gearresteerden Pander Johannes Valburg, door wie ook, mogte worden geïnstituëert, daar op geene sententie ten zijnen nadeele zullen nytspreken. Waarmede Edle Mogende Heeren! wy Uw Ed. Mog. beveelen in de bescherming van Godt Almachtig, en blijven Uwer Ed. Mog. Goede Vrienden. Die van den Gerechte der Stad Wyk by Duurstede. Ter ordonnantie van dezelve. L. van Schaik. Wyk by Duurstede den 4. July 1786.

(Bijlage N° 3.)

Edel Mogende Heeren!

Wy hebben uyt het Gerecht bekoomen de Missive, door UEd. Mog. Gedeputeerden den 16. Juny 1786 gedateerd en den 18. daar aan volgende, door den Heer Hoofdofficier deezer Stad aan het Gerecht verzonden, inhoudende eene rescontre van de Missive, door ons den 2. deezer Maand Junij aan hun Edel Mogende afgezonden, als meede eene ernstige requisitie, dat de Pander Valburg, hoe eerder hoe beeter uyt zijne detentie ontslaagen en met restitutie van de Papieren op vrije voeten gesteld wierde.

By de opening van welke missive hadden wy gedacht daar inne te zullen vinden eene rescontre van zaaken, welke zig uitstreckte tot de bron en grond waar uyt de thans tot die hoogte gerezen geschillen tusschen de voorstemmende Leeden en weynige Regenten van Utrecht, welke tot de autorisatie en commissie tegens ons gestemd hebben, zijn hervorft gekoomen, en wy hadden verwagt, daar in bewezen te zien, dat meede integreerende Lee-

den van Staat het recht hebben, om over des anders domestike zaken na willekeur en goedvinden zodanige bestellingen te kunnen maken, dat het Lid dien zulks aangaat, met eene lijdelijke gehoorzaamheid zig daar aan moet submitteeren.

Wy verwagten ook daar inne bewezen te zien dat, (daar wy behoudens onze rechten en voorrechten tot de Unie waaren toegetreden, en onzer Stads recht daar by aan ons verzegeld is geworden en voorts nader is geconfirméerd, dat de voorstemmende Leeden zig met de Magistraats bestellingen van de Steeden niet vermogen te bemoeien) wy als nu van alle onzer Stads rechten dies betreffende, ter dispositie van de voorstemmende Leeden vervallen waren, ten gevolgen, dat wy na het oproepen der bezwaaren, zouden moeten onbevoegd gehouden worden, daar inne te hebben mogen remedieeren, en dat wy met onze Burgeren en Ingezetenen ter wegneeming van hunne bezwaaren, onse stedelijke niet zouden hebben mogen reguleeren, applanceeren en arresteeren, met dezelve ook te geeven eenig aandeel in het verkiezen en nomineeren van hunne Regenten, zo als dit in het aan ons toegezonden Staats rapport van den 1. September 1784 is. gedetailleerd.

Dan, hoe zeer wy die Missive van Heeren Gedeputeerden hebben gelezen en herlezen, zo hebben wij daar by niets gerescontréerd gevonden, van het geen de oorzaak van het subsisteerend geschil uytmaakt tusschen ons en de twee voorstemmende Leeden met de weynige Stedelijke Regenten, die zig Staten noemen.

Dan hebben wy, gelijk in alle vorige Missivens, wel gezien, dat daarby gefoveerd word het sustenue van de twee voorstemmende Leeden, welke met enige weynige Stedelijke Regenten vermeenen, dat schoon zy in dezen onze parthyen zijn, wy aan hunne bevelen voorgesteld onder den naam van de Staten van den Lande van Utrecht, volstrekt zouden moeten gehoorzamen, en dat onze oppositie daar tegen, in zaken waar meede zy hen niet vermogen te bemoeien, zoude zijn een schending van de hoogheid en heerlijkheid van den Lande, ja vervallen in de termen van Rebelleie, waarover bij niemand, dan bij den Hove, zoude kunnen of mogen gejudicieerd worden.

Het is niet de eerste reize dat wy met de voorstemmende Leden, die zig Staten gelieven te noemen, over een point als thans in quaestie is, onangename discussien hebben moeten voeren, als onder anderen in den jare 1651 en 1652; dan hebben de toen levende Leeden nimmer durven sustineeren, het geene wij thans bij bevinding ervaren, namentlijk, om daar uyt te hebben willen elicieeren een Crimen læsæ Majestatis of van Rebelleie, veel min, dat zij durfden bestaan, zo als thans plaats heeft, om zig als Rechters in hunne eige zaak stellende, ons van het recht van beschrijvinge, als een meede integrerend Lid van Staat te excluderen, en aan ons, als een incompetent en door die Leden gecommittéerde en gedelegeerde rechtbank op te dringen de judicature van den Hove dezer Provincie. Wy oordeelen derhalven onnodig in eene speciale contra rescontre te treden van de middelen vervat by de missive van UEd. Mog. Gedeputeerden, als daar by geheel ongetou-

cheerd is gelaaten de oorzaak van ons geschil, en met het uyt het oog verliezen van het zelve, het wel zouden willen doen voorkomen *als of de gevolgen van 't zelve het waare en eenig geschil* tussen ons, en de mede integreerende Leden welke zig zeggen Staten te zijn, zouden uytmaken.

Daar men dan de ware grond heeft voorby gegaan, en zig in deezen maar tot de gevolgen heeft kunnen goedvinden te bepalen, vertrouwen wy uyt den aart van ons geschil, op ruym zo goede gronden te souteneeren, dat wy uyt hoofden van dat geschil en de oppositie, welke die Leeden ons genoodzaakt hebben ter maintien van onze rechten en voorrechten te moeten doen, met geene mogelijkheid konnen vallen in de termen *van hooge overheid schending of Rebelleie*, maar zoo als het zelve in der daad is, *eene beweeringe teegen het geweld ons aangedaan* door de voorstemmende Leden en weynige Steedelijke Regenten, die, wat het Staats bestier betreft, met ons parallel zijn.

Zo dat, ofschoon het eens de waarheid was (als door ons expresselijk ontkend word) dat aan den Hove dezer Provintie, zelfs in dien ruymen en geextendeerden zin zoude kunnen toegekend worden het kennis neemen van zaken, *de Hoogheid en Heerlijkheid van den Lande, so wel als rebelligheid aangaande*, wy met onze mede Leden van Staat, ons geenzints in die termen bevinden, als wy in het thans subsisteerend geschil en tot soutien van onze rechten en voorrechten, geene zodanige ordinatoire beveelen, onder wat benaming men dezelve ook zoude gelieven te doen voorkomen, van onze medeleeden, die met ons gelijk staan, in onze bijzondere domestieke bestelling te verwagten hebben; en het er dus niet op aan komt, wat Heeren Gedeputeerden, of wel de voorstemmende Leeden, op de voorschreeven erroneuse en onware gronden, aan de kennis en judicature van den Hove zouden willen brengen, en daar uyt als 't ware de detentie van den Pander, als geweldig en onwettig te doen voorkomen; maar komt het er alleen op aan, wat ten deezen uyt de grond en oorzaak, tusschen ons en de verdere Staatsleden, de zaak in geschil uytmaakt.

Wy vinden ons derhalven gedispenseerd van het schrijven eener deductie, tot betoog, in hoe verre het Hoff in de voorschreve zake *al of niet competent* is ten aanzien van de Burgeren van Stad en Steeden, als wy boven dien zeer wel weten, dat in de overheerschende tyden, toen Keyzer Karel, tegen zijn eed aan, goetdagt, Amersfoort herwonnen hebbende, in den jare 1554 op te dringen een ordonnantie op de administratie zo van de Politie als Justitie, en daar by onder anderen, ten aanzien van de administratie van de Justitie, *uyt te sonderen het kennis neemen van zaken, concerneerende het Crimen læsæ Majestatis, kettery en Rebelleie*, zo als hy, onder het voorwenden van Rheenen by hare Rechten en Privilegien te bewaaren, van gelijke heeft gedaan by het xxvi. artikel van de ordonnantie van die Stad; dan welke speciale uytzondering ons voorkomt eene expresse erkenning in zig te bevatten, dat die Steeden in het justitieele voorheen de kennisneeming van die zaken gecompeteerd heeft; want die reserve anderzints volstrekt overbodig was, te meer daar in die tijd, en

al by de erectie van het Hoff, de kennis neeming van die zelfde zaaken, aan den Hove was gede-mandeerd geworden; dus, zo er immer by den Keyzer intentie was geweest, om die zaken onder de generale benaming ter judicature van den Hove te hebben gebragt, hy dezelve ten aanzien deezer twee Steeden, zo zonderling niet had behoeven te reserveeren.

Daar dan nu onze Stad, onder dergelijke reserve als die van Amersfoort en Rheenen, schoon tegen hunne regten en privilegien, nimmer is gebragt, hebben wy dies betrekkelijk, met alle recht gesouteneerd, en ook in het geschil van de Steeden tegen het Hoff, in de jaaren 1713 en 1714 bewezen, in Cas Crimineel over *alle delicten, geene uytgezonderd*, dezelve judicature aan ons te competeeren als aan de Stad Utrecht, behalven dat wy aan het artikel by de instructie van den Hove nimmer dien zin hebben gegeven, of kunnen admitteeren, als UEd. Mog. gelieven te doen, om dat daar by wel gezegd word, *dat den Hove die kennis neemen zal*, namentlijk, even als aan haar de kennis neming van andere zaken, by vervolg opgenoemd, word gegeven; maar is daar by *niet gezegd*, dat aan het Hoff de algemeene jurisdictie ter eerster instantie, over die zaken zoude gegeven zijn, met uytsluytinge van de Rechtbanken van Stad en Steeden, en dus dat daar by expressis verbis, de Burgeren en Ingezetenen van Stad en Steeden de onderhorige van den Hove gemaakt zijn; verre van daar, also dit artikel, wel ingezien zijnde, niet meer zegt, dan dat het Hoff over zodanige welke aan die hunne gewoone judicature onderhevig zijn, ook kennis neemen zal van die Crimina's en verder 'of anders niet.

Dat dus van wat zijde men dit gelieve te beschouwen, het Hoff volstrekt incompetent en onbevoegd is geweest, om met relatie tot het voorgewende (even of het tot de ordinaire zaken van den Hove behoorde), eenige provisie van justitie te hebben kunnen of mogen verleenen, hoe zeer men zig in dezen op eene speciale authorisatie zoude willen gronden.

Om dat wat die gezegde speciale auctorisatie betreft, dezelve niet anders gegeven is dan by Leden, die zig in deezen, tegens ons, als volstreckte partijen gesteld hebben, en welke also partijen zijnde, onder wat naam of titel ook, geene de minste bevoegdheid hebben eene zodanige auctorisatie, ter infractie en tot nadeel van onzer Stads Burgeren rechten, te mogen verleenen.

Behalven dat het ook niet uyt kragte van zodanige speciale auctorisatie is, dat de provisien van justitie tegens ons en onze Burgeren zijn gevraagd, of geexploiteerd geworden, blijkens de respective appointementen van den Hove in dezen gegeven, welke de beveelen van den Pander wel als ordinair relatief maken, van wegens de Staten 's Lands van Utrecht, zo als in alle ordinaire zaken geschied; dan kan die extensie aan den Hove even min te stade komen, als men soutineeren zou kunnen, daar de respective gerechten van Stad en Steden justitie administreeren, *uyt den naam en van wegens de Staten van Utrecht*, dat daar uyt dit absurde gevoelen zoude mogen worden opgemaakt, dat de Stad en Steeden de bevoegdheyd zouden hebben

om buyten hunne jurisdictie in elkanders territoiren of elders in de Provincie, derzelver bevelen en vonnissen door hunne suppoosten te kunnen doen uytvoeren, en also op de allerongehoorde wijze te empïetieren en te renverseeren die rechten en voorrechten, welke een yder in het zijne toekomt: zo dat het aan den Hove even weynig, als aan den Pander baten kan, dat de appointementen in quastie inhouden de quasie bevelen *van de Staten's Lands van Utrecht*, also die bevelen niet anders kunnen verstaan worden effect te mogen hebben, dan in die zaken, *en in die zaken alleen*, welke tot de kennis van den Hove behooren en dus geenzints kunnen of behoren geextendeerd te worden tot zaken of personen, wesweegens aan het Hof geene judicature hoe ook competeert, of in praëjuditie der regten van Stad en Steeden kan gegeven worden.

Het komt er derhalven ten deezen ook niet op aan, of de Pander, in het exploiteeren van die bevelen, wat de forme, of uytvoeringe betreft, zig zoude gedragen hebben op eene wijze, overeenkomende met de stijl en manier van procederen, in deeze Provincie gebruykelijk, also alhier niet behoeft in aanmerking te komen, *wat de stijl en manier van procederen in die gevallen zouden voorschrijven*, dewijl de onbevoegdheid en incompetentie van den Hove in deeze (naar welk voorschrift men die bevelen ook geoordeeld heeft te willen doen exploiteren) geen wettighejd aan het exploit, door den Pander gedaan, geven kan; als het Hof ten eenemaal onbevoegd is geweest om in Cas Crimineel eenige citatie of bevelen, van dien aart, tot schending van het territoriaal recht onzer Stad, zo wel als van de voorrechten onzer Burgeren competeerende, te hebben mogen doen exploiteeren, dan dat wy bevoegd zijnde het zelve te moeten tegen gaan, er voor ons geenen anderen weg open bleef, dan het aanhouden van hem die zig gechargeerd zag met de uytvoering van die onwettige en tot usurpatie van onze rechten gedecerneerde bevelen; welk aangaande by de toegezonde missive word voorgesteld, *of het edelmoedig, of 't menschlievend, of 't overeenkomstig onze Constitutie is*, een Suppoost van den Hove en dus ook een Dienaar van de Hoge Overigheid, in zijn officie, en uyt naam van zijne Hooge Principalen te werk gaande, met eene voor hem disavantageuse en penible detentie te straffen, om het welk te solveren, wy op onze beurt gaarne aan alle beminnaren der ware vrijheid ter beoordeeling overlaten, *of het edelmoedig, of 't menschlievend, en of het overeenkomstig onze vrije Constitutie is*, dat de twee voorstemmende Leden zich in de zaak onzer Magistraats bestelling aangaande, een recht aanmatigen, dat hen op geene wijze toekomt, en daar wy hen in deezen, ter conservatie van onze rechten en privilegien moeten opposeeren, dat die zelfde Leden, in deezen onze parthijen zynde, te dier tijd gesterkt met weynige Regenten der Stad Utrecht, tegens ons als zo goede integreerende Leeden van Staat, als zy zijnde, hebben bestaan zodanige violente maatregelen te neemen, als waar uyt de onwettige en tot schending van onze rechten en voorrechten geentameerde procedures, by wijze van delegatie hervooert gekoomen zijn, en wy laten verder aan alle beminnaars der ware vrijheid ter beoordeeling over, waar voor eene

zodanige handelwijs van de voorstemmende Leeden jegens ons moet gehouden worden; en of er aan ons in dit geval eenen anderen weg open bleef, om de grief, ons aangedaan, door de gezegde Hoge Principalen van den Pander gebeterd te zien, dan met het dadelijk aanhouden van dien Pander, waar voor zijne genoemde Hoge Principalen verplicht zijn, ter beteringe van hunne onwettige bevelen, de vereischte reparatie te moeten doen.

Zo dat het niet uyt een verkeerd dagligt is waar uyt wy die zaak beschouwd hebben, maar wel zodanig van de rechte zyde, dat wy ter wegneming van de ontstane onaangenaamheden, de relaxatie van den Pander niet kunnen doen op onzekere en twijfelagtige toezeggingen, over welkers beteekenis wy ons by vervolg in nieuwe discussien zouden bevinden en welke voor het tegenswoordige niets zouden afdoen.

En hoe zeer wy by die missive voorgesteld vinden, op welke gronden en motiven door drie Utrechtsche Rechtsgeleerden, met naamen *van Nes, Craeyvanger en Van der Pauw*, in ons geval zoude geadviseert zijn, en schoon wy den lof aan die Heeren daar by toegezwaayt, als of de zelve *over al* voor bekwaame Rechtsgeleerden en geoefende *Costumiers* bekend staan, hen niet willen betwisten, zo zal men ons by deeze geleegendheid ten besten gelieven te houden, alhier te avanceeren, dat ons dit, uyt het by hun gegeven advies, waar op men zig beroept, niet alleen niet komt te blijken; maar dat aan ons veel eer is voorgekoomen, dat in dat advies (geconsidereerd de vragen, waar op 't zelve gegeven is) doorstraald de handtastelijkste partijdigheid, welke, hoe bekwaam en hoe geoefend in het *costumiere* die Heeren ook mogen zijn, ons, van het geene ons, meede door bekwaame en geoefende Rechtsgeleerden en *Costumiers* (van contrarie opinie zijnde) is geadviseerd, niet heeft kunnen afleiden, om tot dat voorgemelde geadviseerde over te komen; gelijk wy meede alhier niet nodig geoordeeld hebben dat advies, dat zich zelfs by alle onpartijdige wederlegd, in het publicq, of op eene andere, der zake niet afdoende wijze, te rescontreeren of doen rescontreeren.

Daar wy het ook voor als nog ontijdig oordelen, ons in eenige refutatie in te laten, wat de reedenen en motiven, ingevolgen de, by gedachte missive van Heeren Gedeputeerden voorgestelde opinien, zouden uytmaken, waarom in dezen met opzigt tot het Hoff Provinciaal *het privilegie de non evocando* niet in aanmerkinge zoude behooren te komen; als wy met de Stad en Steden deezer Provincie altoos van begrip zijn geweest, dat het Hof, door Keyzer Karel ingesteld, van den beginne af aan heeft gestrekt tot nadeel van de bijzondere rechten van Stad en Steden, niet alleen, maar generalijk van alle Rechtbanken binnen deeze Provincie; welkers erectie, schoon geconfirmeerd door de Staten deezer Provincie, in een tijd dat het als toen niet raadzaam was daar inne verandering te kunnen maken, en door de afwisseling van omstandigheden, waar in onze Republicq tot hier toe ook aanhoudende is gebleeven, niet toegelaten heeft, ook daar in het vereischte redres daar te stellen; zo als voor lange zeer nodig was geweest; vertrouwen wy niet te min dat alle de by missive voorgestelde reedenen niet in staat zijn, om aan het privilegie *de non evocando*

onze Burgeren, ook voor al in 't Criminele compe- teerende, eenige de minste atteinte toe te brengen, min, als wy om redenen voorschreve, op goede gronden ontkennen, dat de boven gemelde zaken aan den Hove, als de *ordinaire* en dagelijksche Rechter van de Burgers en inwoonders van Stad en Steden, specialijk zouden gedemandeerd zijn.

En daarom begrijpen wy dat (niet uyt het oog verlooren zijnde de oorspronk en aart van ons geschil met de twee voorstemmende Leden) met opzigt tot deze Stad, en in dit geschil, van geene de allerminste applicatie kan zijn, by missive be- weerender wijze voor te dragen, als of de *Hoge Jurisdicte te Wyk*, toen dezelve nog een bijzondere Heerlijkheid was, niet zoude geweest zijn by den Heer van Abcoude, maar by den Bisschop, en wat men ten dien aanzien uyt zeker Charter, by Matth. de Jure Gladii C. xxiv. pag. 405 te vinden, tegens ons gelieft te argumenteeren, of ook het geene men ten aanzien van ons, by de verheffinge tot een Lid des Gestichts, in teegenstelling van de Stad van Montfoort, uyt de *lage Jurisdicte* komt op te ma- ken; als wy daar over nimmer eenig geschil ge- moveerd hebben, maar wel dat wy ons by den aart van ons geschil met de voorstemmende Leden bepalende, beweerden dat wy geheel en al ons met dezelve in die termen niet bevinden, dat wy ons na het goedvinden van die Leden niet gedragende, door dezelve aan eene by hen zelfs benoemde en gecommiteerde gedelegeerde rechtbank zouden kunnen onderhevig gemaakt worden; zo als dan ten onzen opzichten al mede in geen gevolg kan getrok- ken worden, wat gedurende eene vrije Staatsre- geering, met opzigt tot ons geschil, door de Steden Amersfoort en Rheenen, naar inhoud van de mis- sive van Gedeputeerden *al of niet* mogte gesoute- neerd zijn, als wy, ter contrarie overtuigd, zeer wel weten wat die beide Steden op het eynde van den jare 1713 en in den jare 1714 met ons tegen den Hove dezer Provincie hebben beweerd, nament- lijk, dat wy in Cas Crimineel, dezelve Criminele Jurisdicte en kennisneming over *alle misdaden*, geene uytgezondert, zonder appel of hoger beroep hebben, als de Stad Utrecht, en het welk men ons tot he- den niet heeft kunnen tegenwijzen, zo vertrouwen wy als nog dat het er in cas subject niet behoefd op aan te komen wat UEd. Mog. Heeren Gedeput- teerden, by derzelve missive hebben gelieven aan te voeren, als of de Ed. Mog. Heeren Staten dee- zer Provincie zouden geoordeelt hebben, *en ook alleen bevoegd waren te oordelen*, dat het geene er van tijd tot tijd binnen de Stad Wyk by Duursteede gepasseerd was, de Hoogheid en Heerlijkheid van den Lande was rakende — dit wel te appliceeren is op het sustenu van de twee voorstemmende Le- den, en de toen zig daar by gevoegd hebbende weynige Stads Regenten, die wy oordeelen dat zy, als onze partijen zijnde, om de hier boven gemelde meermalen aangehaalde reedenen, op geene wijze tegens ons *onder den naam van de Heeren Staten dezer Provincie*, hebben kunnen neemen, en zulks om den Procureur Generaal, zo men avanceerd, specialijk en iterative reizen te auctoriseeren, om voor den Hove dezer Provincie wegens dat voor- gevallene, (zo men het gelieft te noemen) het recht van den Lande waar te neemen; als wy en onze

Burgeren alleen en met speciale uytshuyting van de voorstemmende Leden, en die weynige Stedelijke Regenten, welke zig Staten gelieven te noemen, bevoegd zijn geweest, die Magistraats bestellinge daar te stellen, welke de voorstemmende Leden en die zig geoordeeld hebben by hen te voegen, in discussie komen te trekken, zo dat er niets absur- der kan beweerd worden dan dat meede integree- rende Leden van Staat recht en bevoegdheid zouden hebben, om zodanige autorisatie te kunnen ver- leenen, ter infractie en benadelinge van de deugde- lijke rechten en voorrechten van een hunner meede Leden, en wel om dezelve aan de sustenuen van die hunner partijen te doen succumbeeren, en dit onder den schoon schijnende titel als of dezelve onder den naam *van de Edel Mog. Heeren Staten dezer Provincie*, wel en wettig genomen en ter conclusie zouden gebragt zijn geweest.

Daar wy dus deeze gezegde speciale authorisa- tie nimmer gezien hebben, en dezelve ook in haar natuur niet anders dan onwettig, nul en van geen- der waarde kunnen zijn, is het zeker dat de ge- volgen ook geen andere effecten konden hebben, en dus daar het Hof Provinciaal te dier zake geene kennis neenunge toekwam, zij door haren Pander de Citatie op hunne genomene dispositien (hoeda- nig men die Citatie als *simple* en personele, ook gelieft te omschrijven) binnen onze Stad niet ver- mogten te doen exploiteren, als het volstrekt niet gebruykelyk is, zodanige Criminele dagvaardingen door Panders aan ons en onse Burgeren te mogen doen exploiteeren, en daar door ons Stads terri- toir en recht ten hoogsten te violeeren, waar teegen van geen de minste applicatie kan zijn, ons voor te houden als of men in deezen zoude verseeeren in zodanige *ordinaire termen*, om door het objicieren van een exceptie van *incompetentie* en *renvooy* zig by ons recht te kunnen bewaren, zelfs dat men by het rejecteeren van die exceptie daar van revisie zoude kunnen verzoeken; dan begrijpen wy ter contrarie, dat wy ons met den Hove, als eene in deezen speciaal gecommiteerde en gedelegeerde Rechtbank, *in zo- danige ordinaire termen* niet bevinden, also wy uyt hoofde van den aart van ons geschil met de voor- stemmende leden, geheel en al met die van den Hove niet te doen hebben, en daar het alhier op de be- waaringe en conservantie van onze Stads rechten en voorrechten aankomt, hebben wy geoordeeld, ons en onzer Burgeren Recht, ook niet by wijze van te objicieren exceptie, te kunnen subjecteeren aan het oordeel van een ten onzen opzichte speciaal gecommiteerde en gedelegeerde incompetente Recht- bank; ook te minder, als de geschiedenissen van andere, inzonderheid van deeze Landen, met zo veel voorbeelden aanwijzen, hoedanig de allerdu- gtigste beweringen van incompetentie, voor zoda- nige rechtbanken, by zo veel Bloedvonnissen zijn beslist geworden, dat onze voorouderen ons hebben geleerd, om in de gevallen van zo sterke oppositie, en dat alle middelen, tot maintien van hunne rech- ten en voorrechten aangewend, van geen vrugt hoe ook konden zijn, als dan die hunne Rechten en Voor- rechten te handhaven door zodanige ernstige en kragtige middelen, als waar door zy 't geweld hun aangedaan, best tegens hunne partijen ook met de opoffering van hun goed en bloed konden verzeekeren,

en met het welk te doen het verre van daar is, dat, daar onze voorouders, even als wy nu met de voorstemmende Leden, na alvorens alle constitutioneele middelen beproefd te hebben, eenigsints zouden geconsidereerd hebben, dat die hunne oppositie heeft gestrekt om alle orde en goede Staatskunde te inverteren, of zig daar door schuldig te maken aan infractie der fundamentele wetten van onze Landen, of van onze Provincie in het bijzonder, maar hebben zy begrepen (zo als wy van gelijken van oordeel zijn) dat als men van zijn even gelijke partij *via facti* word aangerand, men als dan met dezelve mate vermag te meten als men gemeeten word.

En om die reden is het dan ook gemakkelijk op te maken, hoe men binnen deeze Stad in de gedachten kan verseeën, en dezelve als nog blijft inhêreeren, dat de defensie van den Pander *Johannes Valburg* een gepast middel zy om Stads rechten te maintineeren, als wy wel degelijk van begrip zyn, dat door het simpeljk relaxeren van den zelven Pander, onze Stad oneindig zoude verliezen van die rechten en voorrechten, welke aan dezelve competeeren en die wy langs geene constitutioneele weg teegen de gezegde Hoge Principalen van den Pander, tot herstel van de grieff ons door dezelve aangedaan, niet anders hebben kunnen maintineren, zo als te dikwerf teegen die van den Hove in haar Procureur Generaal, substitut Procureur Generaal en mindere bedienden en suppoosten is uytgeoefend geworden, ook in dier voegen dat het bewaren van Stads rechten en voorrechten, teegen zodanige tegenstrevers, ook op geene andere wijze dan door de bescherminge van de politie, en dus by den Raad en geensints door de Ordinair Justitie kan gecorrigeerd, en de vonnissen daar over by dezelve te slaan, geëxecuteerd worden, op welke gronden wy ook van oordeel zijn, dat teegen den Pander geen daad van Ordinair Justitie te passe komt, maar dat de Correctie daar over aan ons en aan niemand anders toekomt.

En wat men dan ook by missive gelieve te oordeelen, als of het eene onredelijken eysch zoude zijn om de grief ons toegebracht door den Pander te beteren, alvorens wy tot de relaxatie van den zelven kunnen besluyten, en dat men vragende, *wie dog die grief zoude beteren*, en daar op laat volgen een betoog als of zulks door den Hove of den Procureur Generaal niet zoude konnen geschieden, en ook niet door de Heeren Staten deezer Provincie, en zulks op de gronden, waar uyt men zijne oppositie jegens ons beschouwd, daar wy na ons inzien vertrouwen dat dit wel degelijk behoort te geschieden by den Hove, of by die Leeden, welke op naam van de Staten zodanige onbevoegde authorisatie teegen ons verleend hebben, als uyt welkers kragte de exploitien van den Pander zijn hervoort gekomen, zonder dat tot het gerequireerd ontslag, de expresse wil en begeerte van den Souverein in aanmerking komen kan, als wy met relatie tot onze zaak in questie geen zo byzonderen Souvereyn erkennen, veel min een Souverein, die teegen ons zeggen kan: dat is mijn *expresse wil en begeerte*. En is dit te meerder van applicatie, als wy alhier wederom moeten repeteren, dat ons geschil bestaat met de twee voorstemmende Leden, en

eenige zig by hen toen gevoegd hebbende Stedelijke Regenten, die onze Partijen zijn, en die over ons, *als Souverainen niet konnen beveelen, met te zeggen: dit is onze expresse wil en begeerte*; en om die reedenen kan het argument uyt onzen Burger eed opgemaakt, ook in cas subject van gene de allerminste applicatie zijn; behalven dat geene Burgers of Ingezetenen konnen begreepen worden aan een Souvereyn volgens eede gehouw en getrouw te moeten blijven, die aan hun zijn eed niet presteerd, maar in tegendeel een Stad en hare Burgers van de hen toekomende rechten en voorrechten tragt te ontzetten, het welk het geval van onze voorouders met Philippus de 2. is geweest, en tans immers niet veel beter ons geval met de twee voorstemmende Leden, en de zig by hun gevoegd hebbende Stedelijke Regenten, die zich Staten noemen, uytmaakt.

Daar dan de middelen, by missive van Heeren Gedeputeerden voorgesteld, met de ware stand van zaken hemels breedte verschillen, hebben dezelve by ons ook van die uytwerking niet kunnen zijn, om den Pander, ingevolge de requisitie, by gedagte missive gevorderd, te relaxeren en ontslaan, en tot welk ontslag wy ongehouden wel willen verklaren genegen te zijn, wanneer aan ons worden gepresteerd de volgende voorwaarden:

„Dat alvorens door de Heeren Staten, of door een „daar toe te verleenen autorisatie op de Heeren „haar Ed. Mog. Ordinair Gedeputeerden, alle criminele procedures en provisien van Justitie, apprehensien corporeel, als anders, geene uytgezondert, teegen ons, onze Burgers en Ingezetenen „geentameerd of verleend, *ipso facto* zullen worden „gecasseert en vernietigd.

„Dat die van den Hove zullen worden gelast, „zig voortaan te wagten, zoortgelijke procedures te „entameren tegen de Burgers en Ingezetenen „van deeze Stad, en dat de Gecommitteerden deezer „Stad onghindert ter Staatsvergadering zullen worden geadmitteerd.

„Dat al het geen omtrend de domesticque regeerings bestelling deezer Stad, en al wat daar toe „eenige betrekking heeft, voor al gedurende onze „weering uyt de Staten vergadering, door UEd. Mog. „of door de voorstemmende Leden, met eenige weynige Stedelijke Regenten, mogte beslooten zijn, „uyt de Notulen van Staat zal worden geroyeerd, „of ten minsten door eene nadere resolutie van UEd. „Mog. zal worden vernietigd, en buyten alle effect „gesteld. En eindelijk dat deeze Stad ter zaake „voorschreeven door UEd. Mog. geheel kost- en „schadeloos zal gesteld worden.”

Wy vertrouwen dat deeze condescendence UEd. Mog. zal konnen overtuygen van onze gezindheid, om de harmonie met de Staatsleeden deezer Provincie te bevorderen, daar alles wat in dezen door ons, zoo ten aanzien van den Pander als anders is gedaan, eeniglijk is geschied en heeft moeten geschieden uyt schuldpligtige voorstand ter handhaving van de rechten en privilegien onzer Stad en deszels Burgers en Ingezetenen, en in dat uytzigt, dat de voorgestelde voorwaardens meede zullen konnen dienen, om alle voorgenomen geweldige en sterkere middelen tegens ons af te wenden, en also de funeste gevolgen van een Burger oorlog weg te

neemen, eindigen wy dezen met UEd. Mog. in de bescherming van Godt Almachtig te bevelen, en zijn, Edele Mogende Heeren, Uwer Ed. Mogendheeden goede Vrienden. Borgemeesteren en Regeerders der Stad Wyk by Duurstede. Ter Ordonnantie van dezelve. L. van Schaik. Wyk by Duurstede den 3 July 1786.

P.S. Uyt het extract onzer Resolutien van heden, hier by ingesloten, zullen UWEd. Mog. kunnen ontwaaren onze gedagten omtrend UWEd. Mog. vergadering, den 5. deezer te houden, waar by wy als een integreerend Lid van Staat niet zyn beschreven.

(Bijlage N° 4.)

Extract uyt de Resolutien van de Ed. Achth. Heeren Burgemeesteren en Regeerders der Stad Wyk by Duurstede.

Lunæ 3 July 1786.

De Heer Burgemeester Haentjes stelde aan de vergadering voor, hoe in gevolgen van de ordre der Regeering dezer Provincie, de eerste Woensdag in deze maand en alzulks overmorgen, de gewone vergadering van Staat moet geopent worden, en dat tot heden toe voor deze Stad de daar toe ordinaire brief van beschrijving nog niet was ingekoomen, vermoedelijk dat in gevolgen van 't geene hy Heer Burgemeester berigt was, de twee voorstemmende Leden, op het voorstel van Heeren Gedeputeerden, ter laatster Staatsvergadering gedaan, en houdende vrage, of ook deeze Stad den 5. July meede zoude beschreven worden, tegen die beschrijving hun advies zullen uytgebracht hebben, hoe zeer de Stad Utrecht, onder zekere bepaling voor de beschrijving geadviseert en derzelver Resolutie in de vergadering van Heeren Gedeputeerden heeft doen uytbrengen; en daar het door 't verloop van de tijd niet te vermoeden is, dat als nog een brief van beschrijving te wagten is, gaf voornoemde Heer Burgemeester al verder in overweeging, of deeze Raad niet behoorde te resolveeren om, in dezen gevalle, zodanige middelen by de hand te nemen, als waar

by deze Stad, als een meede integreerend Lid van Staat, tegen de voorstemmende Leden by hare Rechten en Voorrechten bewaard blijft.

Waar over gedelibereerd en in agt genomen zijnde, hoe deeze Stad door de voorstemmende Leden in haar regt, haar als een meede integreerend Lid van Staat onbetwistbaar toekomende, ten hoogsten is verkort en benadeelt, en daar door tevens is geëffectueert, dat de Staten vergadering zodanig incompleet is beschreeven, dat dezelve op de poincten van beschrijving, en de daarop volgende recessen, niets wettig resolveeren kan, als ook, dat die besluyten aan deeze Stad en derzelver Burgeren en Ingezeten geene verpligting tot nakoming off voldoening aan dezelve opleveren kunnen, en voor al ook niet met opzigt tot het point van de middelen, en de redressen van de Provintiale Regering en andere poincten deezer ordinarijs beschrijving, waar toe buyten expresse bewilliging van deeze Stad niet kan besloten worden, waarom de Raad deezer Stad geresolveert heeft, ter Staats vergadering van den 5. deezer, van wegens deeze Stad te verklaren, dat zy dezelve vergadering houd voor incompleet beschreeven, en dus alle de daar op te neemen besluyten meede houd voor onwettig, nul en van onwaarde, protesteerende, als meede integreerend Lid van Staat deezer Provincie, het welk had behooren beschreeven te worden, te blijven in haar geheel en onverkort, en mitsdien tegens alle gevolgen, welke wegens het nemen van resolutien op deeze vergadering en daar uyt voort te komen, mogen ontstaan.

En op dat dese Resolutie ten effecte van de voorschreve verklaring en protest ter kennisse van de alzo beschreeve vergaderde Staatsleden werde gebracht, is geresolveert, om extract authentiek dezer, met de gearresteerde Missive in de zaak van den Pander, by insluiting te verzenden, met verdere verklaring, dat wy 't daar meede houden, dat de voorsz. verklaring en protest door ons aan dezelve Leden, ten fine als by het zelve, is geschied. Accordeert met de voorsz. Resolutien. In kennisse van my: L. van Schaik.

36. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, waarbij, naar aanleiding eener missive van den Prins Erfstadhouder, over de begeving van raadsplaatsen te Utrecht, aan Zijne Hoogheid kennis wordt gegeven dat Hun Ed. Mog. eene Commissie hebben benoemd om de bezwaren der ingezetenen te onderzoeken. (Met daarbij behoorende stukken.) 25 Februarij 1784.*

Ontvangen en gelezen eene missive van Zijne Hoogheid, den Heere Erfstadhouder, geschreven in 's Gravenhago den 24. dezer lopende maand, houdende doleantien over het geresolveerde by de Vroedschap der Stad Utrecht, rakende de begeving van alle tusschentijds openvallende Raadsplaatsen, en verzoekende deswegens hunner Ed. Mog. voorzieninge; als breder by voorsz. missive, met de bijlagen volgende hierna geïnserceerd.

Waarop gedelibereerd zijnde, hebben de Heeren van de twee voorstemmende Leden, voorsz. missive gehouden in advis, en de Heeren Gecommitteerden van Stad en Steden dezelve overgenomen.

Authoriserende hun Ed. Mo. de Heeren Derzelver Ordinarijs Gedeputeerden om de receptie deezer missive te accuseren, en by deze gelegenheid Zijne Hoogheid te informeren van de benoeming eener Commissie by hun Ed. Mog., onder anderen ook, om na behoorlijk onderzoek, te adviseren op welke wijze alle wettige bezwaren der Ingezeten zouden kunnen worden weggenomen, ten cinde de goede order en harmonie binnen deze Provincie en onder Derzelver Ingezeten te herstellen.

(Volgt de missive van Z. H. met de bijlagen.)

¹ Deze Commissie bestond uit negen Leden der Statenvergadering, te weten: de Heeren van Sterkenburg, van Wolphaartsdijk, Pesters, van Loehorst, van Natwisch, van Lunenburg, van Dijkveld, van den Bogaart en den eersten Burgemeester van Amersfoort.

Edele Mogende Heeren, Bijzondere goede Vrienden.

Het is reeds meer dan eene eeuw geleden, dat, met volkomene eenparigheid van de gezamentlyke Staatsleden 's Lands van Utrecht, op de voorstelling van den doemaligen Heer Stadhouder, Prins Willem den Derden, is gearresteerd eene volleedige en perpetueele ordre op het stuk van Regeering, zoo voor de beide Leden, uit de Geeligerde Raden, en uit de Edelen en Ridderschap, als voor dat van de Stad van Utrecht en van de overige Steden van Uwer Edele Mog. Provincie; bekend onder den naam van het Regeerings Reglement van 16 April 1674 oude styl. De Regten, daar by voor den Heere Stadhouder vastgesteld, zyn zeederd dien tyd, tot Hoogstdezelfs dood, en naderhand zeederd de herstelling en erflykverklaring van het Stadhouderschap, in den jare 1747 en 1748, tot nu toe, bestendig erkend geworden, zoo als wy ook, in het byzonder, by onze meerderjaargheid, na dat alles, wat, zoo tot dezelve Regten en Præminention, als tot de Gerechtigheeden der respective Leden en Departementen van den Staat, eenigins behoorde, in een tyd van algemeene rust, onverhaast, en met rype deliberatie, was overwogen en doordagt, met eene algemeene instemming, uit kracht der voorsz. erflyke delatie, tot het genot van alle deeze Regten dadelyk zyn toegelaten en geïnstalleert; en het is vervolgens ook derzelver wettige exercitie, welke aan onze Prædecessoren en aan ons, conform het voorsz. Reglement, niet alleen met relatie tot de jaarlyksche aanstelling en vernieuwing of verandering der Regeering van de Stad van Utrecht, maar ook met opzigt tot de vervulling der tusschenbeiden open vallende Vacatures van Vroedschapsplaatsen aldaar, zoo ongeïnterrupteert is overgelaten, dat wy nimmer hadden kunnen of mogen verwagten, dat de meerderheid der Leden van de Vroedschap van dezelve Stad zulks, in opzigt tot het laatste geval, aan ons zoude hebben gecontesteert, en in tegendeel zoude hebben kunnen goedvinden, via facti en eigener autoriteit, dat regt op zig zelfs over te brengen en toe te eigenen; zoo als Uwe Edele Mog. nogtans dit een en ander zullen vinden in de Resolutie van de Vroedschap der voorsz. Stad, van den 19. January laatstleden, by eene Missive van dien zelve datum aan ons toegezonden; en in de beide daar op gevolgde Resolutien van den volgenden dag, de eene des voor- en de andere des namiddags genomen, en waar by men, met eenen aanmerkelyken spoed, tot de dadelyke aanstelling van Mr. Paul Engelbert Voet van Winssen tot meede Vroedschap heeft beslooten en dadelyk geprocedeert; en zulks, niettegenstaande wy, op de eerste kennisgeving, door de voorsz. Vroedschap, by Missive van den 29. December bevorens aan ons gedaan, van de Requeste van een notabel aantal Burgers en Ingezeetenen hunner Stad, tenderende daartoe, dat de Regeering het regt om de begeevening te exerceren van zoodanige Raadsplaatsen, welke binnens tijds mogen komen te vaceren, als pretenselijk, in naam en wegens de gemeene Gildens, aan hunn competeerende, zoude gelieven te handhaaven; by onze rescriptie van den 31. van die zelve maand, wel-

gemelde Vroedschap daar van, als van eene onbestaanbare nieuwigheid, in serieuze termen, hadden gedehorteert, zoo als zulks alles uit de Copien van die respective Stukken, hier nevens gevoegd, sub Litt. A. B. C. D. E. en F., nader aan Uwe Ed. Mog. zal kunnen blyken.

Het zyn deeze Resolutien en de daar op gebouwde demarches van de Vroedschap van Utrecht, waar teegens wy niet alleen, als informeel, onwettig en niet de orde van Regeering onbestaanbaar, moeten protesteeren; maar waar omtrent wy ook, eeds en pligtshalven, genoodzaakt zyn, de efficacieuse voorziening en herstelling van Uwe Ed. Mog., met allen nadruk, te verzoeken.

Wy zonden niet getrouw zyn aan de Hoogheeden, Regten en Heerlykheeden van de Provincie, welker bewaaring zoo duur aan ons is aanbevoelen, noch aan de hooge Digniteiten, die ons en onze wettige Nakomelingen, by erflyke delatie, zyn opgedragen, en die wy ongekreukt, voor den Lande, voor ons, en voor hun moeten custodiceeren, indien wy de herstelling der voorsz. grieven niet ernstig ter harte namien; daar het gedrag van meergemelde Vroedschap, naar onze gedachten, involveert, zoo wel eene dadelyke indragt op de Hoogheid en Gerechtigheid van Uwe Ed. Mog., als eene verregaande verkorting van de Regten en Præminention, aan Ons, als Erfstadhouder van hoogstderzelver Provincie, competeerende.

Om dit duidelyk te doen zien, moeten wy de vryheid neemen, de nandagt van Uwe Ed. Mog. te bepalen by het zoo eevengemelde Reglement van den 16. April 1674, als een der gewigtigste en plegtigste Staatsbesluiten, die immer in Uwer Edele Mog. Provincie zyn geëmanceert. Het is als zoodanig door Uwe Edele Mog., door Onze hooge Prædecessoren, en door Ons, en particulierlyk ook door de Stad van Utrecht, daarvoor, ten allen tyde, erkent. — Het is eene Staatswet, die tot welzyn en zekerheid van den Lande, en tot bevordering eener bestendige rust, en ter onderhouding eener gelukkige communicatie tusschen de respective Staatsleden en den Stadhouder, op voorstelling van den laatsten, na een voorafgegaan onderzoek, wat 'er in voorige Stadhouderlyke tyden, omtrent het stuk der Regeeringsform was geobserveert, door de Heeren Staaten van de Provincie, als de hoogste Overheid, en als zoodanig wettiglyk daartoe bevoegd, met eenparigheid is geïntroduceert en vastgesteld; voorts wederzyds plegtig beëdigd, en in alle de Stadhouderlyke tydperken, zonder eenige interruptie, bestendig geconsidereert als een reegel voor het Stadhouderlyk bestier, en als een grondslag van de werking van zyn gezag, en van zyne respective relatien tot de gezamentlyke Leden van de Regeering van Uwer Ed. Mog. Provincie; en zy is dus, zoo wel met opzigt tot hare intrinsique wettigheid, als met relatie tot haare solemnele sanctie, even vast en onwrikbaar.

Het is nu by deeze wet en constitutie, dat Uwe Ed. Mog., ten behoeve van den Stadhouder, als, in zoo verre, Hoogstderzelver plaats vervangende, eene volledige delatie tot het oefenen van diverse jura majestatica hebben gereguleert, en dat die delatie formeel door Hem is geaccepteert, waar door dezelve dan ook, naar de gronden van het regt,

geworden is van dien aard en natuur, dat zy de kragt en het effect van een wederzijdsch Contract heeft geacquireert, 't welk zonder eene mutuele overeenkomst, of andere æquipollente en in het regt gestaafde gronden, niet kan worden geïnfingeert, terwyl laatstelyk de respectieve eedspraestatiën (conform de daar van vastgestelde formulieren) van allen, die, uit kragte van dit Reglement, tot eenig aandeel in de Regeering, tot hier toe, zyn gecommitteerd geweest, en in het byzonder ook van de Vroedschappen der Stad Utrecht, hare verbindende kragt, zoo wel met opzigt tot yder van hun in het byzonder, als in de wederzydsche relatien van Uwe Ed. Mog. tot den Stadhouder, en van den Stadhouder tot Uwe Ed. Mog., nog nader bevestigen.

By het aldus gearresteerde reglement, is aan Ons, in hooggemelde qualiteit, onder anderen gedefereert „het regt om alle jaaren den Raad ofte „de Vroedschap der voorsz. Stad van Utrecht te „continueeren ofte te veranderen, 't zy geheel, 't „zy ten deelen, ofte om uit het geheele Lighaam „der Burgeren en Ingezeetenen andere nieuwe Raaden ofte Vroedschappen te verkiezen, mitsgaders „op het overlyden van ymand, die tot Burgemeester of Scheepen zoude mogen zyn geëligeert, zoo „als Wy in der tyd zullen mogen oordeelen best „en bekwaamst te wezen,” alles zoodanig en in dier voegen, dat by het voorsz. geheel Reglement geen een enig geval is uitgezonderd gebleven, waar in de aanstelling of electie van een Raad in de voorsz. Stads Regeering, buiten Ons, door ymand anders, zoude kunnen of vermogen te geschieden, eene delatie vervolgens, waar aan niemant, wie hy ook zyn mag, buiten Uwe Ed. Mog., en zonder hoogstderzelver Staatsgewys gemanifesteert besluit, eenige de minste atteinte vermag toe te brengen. En daar het inmiddels, uit de voorsz. Resolutie, en de opgevolgde dadelijke aanstelling van Mr. Paul Engelbert Voet van Winssen, tot Meederaad in de Vroedschap der Stad Utrecht, manifest is, dat dezelve geheel en al is geschied zonder Onze concurrentie, en teegens het duidelyk voorschrift van 't voorsz. Reglement; en daar het wyders eene volkomen zekerheid heeft, dat de voornoemde Vroedschap nooit daar toe eenige magt of bevoegdheid van Uwe Ed. Mog. bekomen heeft, en (onder reverentie) teegens Ons wettig geacquireert regt, ook niet bekomen kon: spreekt 'het van zelfs dat de meergedagte Vroedschap de Hoogheid en Geregtheid van den Lande, eigener autoriteit, heeft geusurpeert. Dit is te duidelyker, wanneer Uwe Ed. Mog. zig zullen gelieven te herinneren, dat van de allereerste tyden van de oprigting van de Republieq af aan, (en deeze tyden alleen moeten, naar Onze gedagten, in aanmerking komen) deeze twee zaaken omtrend de Regeeringsbestelling binnen Utrecht hebben te saamen geloopt, voor eerst, dat de voornaamste bestellingen dien aangaande, in de Stad van Utrecht, niet zyn geweest van de byzondere competentie der Magistraten of andere Corporatien, maar dat alle dezelve by de II. II. Staten der Provincie zyn gereguleert, zoo als onder anderen uit het 7. Art. van de Satisfactie of het Accord tusschen de Provincie van Holland, Zeeland en Utrecht, den 9. October 1577 geslooten, uit de Instructie voor den Grave van Villers, van 11 Sep-

tember 1584, en uit die voor den Grave van Nye-naar van 10 September 1585, als meede uit de Resolutie van de Heeren Staten van Utrecht, van 31 Augustus 1598, en veel andere posterieuren, te zien is, zonder dat het ergens blykt, dat, zedert de voorsz. erectie, gedurende de differente Epoques de Burgerye en Ingezeetenen eenig deel aan de Magistraatsbestelling zouden gehad hebben. Ten tweeden, dat de Vroedschapsbestelling aldaar altoos meer of min, naar de byzondere omstandigheden, van den Stadhouder niet alleen heeft afgehangen, maar dat van den jare 1618 af en vervolgens, zoo lang de Provincie een Stadhouder gehad heeft, tot 1651 toe, de Raadsplaatzen, die tusschen beiden zyn vacant geworden, ook door den Stadhouder uit eene Nominatie van een dubbeld getal zyn gesuppleert, volgens de Articulen welke op den 24. July 1618 Staatsgewys zyn gearresteerd geworden. En daar dan reeds het voorsz. regt omtrend de tusschen beiden openvallende Vroedschapsplaatzen, op den eevengemelden voet, aan wylen Prince Maurits H. G., als Stadhouder, en aan zyne Successeurs heeft gecompeteerd, en daar het ongetwyfeld zeker is, dat in 1674 wel meerder maar geen mindere geregtigheeden en gezag aan wylen Prince Willem den Derden, by het voorsz. Reglement, zyn opgedragen, kunnen wy, met geene mogelykheid, Ons voorstellen, op welk eenen grond nogtans de Vroedschap van Utrecht zoude kunnen sustineeren, dat zy, als Representeerende de gemeene Gildens en Burgerye, zouden hebben behouden een regt, dat van de eerste beginselen van dit Gemeenebest af, nooit by deeze Gerepresenteerdens gesustineert of geoeffent, maar in den boezem der Staaten originair geresideert heeft, en dat, in het voorige Stadhouderlyk bewind, reeds duidelyk, op de bovengemelde wyze, aan den Stadhouder was toegekent; terwyl de Resolutien van 20, 22, 24 en 25 Mey 1651, als tot eeno gansch andere Regeeringsform behoorende, van geenerlei applicatie wezen kunnen, ofschoon het uit het reeds geallegueerde, en uit de gansche Instructie voor den bovengemelden Grave van Villers, van den jare 1584, genoeg is af te neemen, dat 'er tusschen de Regeeringsbestelling in deezen laatstgemelden tyd, en tusschen die, welke van 1651 tot 1673 heeft plaats gehad, een aanmerkelyk onderscheid exteert.

Wy vertrouwen, dat deeze gronden te duidelyk en te onweersprekelyk zyn, dan dat Wy dezelve, door eenig nader betoog, zouden behoeven te justificeeren; alleenlyk hebben Wy gemeend, hier by te moeten aanmerken, dat de tusschenkomst van een Adres van een, op zig zelfs aanmerkelyk, aantal Burgers en Ingezeetenen, waar door de Vroedschap der voorsz. Stad tot de Resolutien en dadelijke aanstelling aanleiding mogte ontvangen hebben, noch het voorwenden van een daar door bekoomen beeter begrip van het voorsz. Reglement, geene verandering in deezen heeft kunnen maken.

De duydelyke en algemeene dispositie van het voorsz. Reglement, bevestigd, niet door eene tot hier toe geobserveerde deference voor den Heere Stadhouder in der tyd, maar door de begrippen van Uwe Ed. Mog. en van de Regeering van Utrecht zelve by verscheide zeer plegtige omstandigheden, laat niet alleen geen plaats over voor het allegueeren

van eene nieuwe en betere bevattings; maar boven dien is het geene wet van de Vroedschap of van eenig gedeelte der Inwoonders van Utrecht; maar zy behelst eene beraamde orde op de Regeering, met volle eenparigheid, *door de gezamentlyke Leden van den Staat*, gearresteert, en wel gebouwt op voorrige Reglementen en Observantien, in Stadhouderlyke tyden, doch om veele reedenen, eerder tot een grooter, dan tot een bepaalder invloed en gezag van den Heere Stadhouder ingerigt, en gevolgelyk, zoo men dien aangaande, als nu, na honderd en tien jaaren, eenenwel eenige duisterheid daar in zoude willen voorwenden, competeert het zeekeryk niet aan een gedeelte van een Lid van dien Staat, en minder nog aan de meerderheid van dat gedeelte, buiten eenige communicatie van alle de overige Leden, door wien het Reglement is geformeert, 't zelve, naar eigen goetdunken, te interpreteren. De Vroedschap van Utrecht kan daar en boven geen Regter en Party in deezen te gelyk weeten, maar het zyn eeniglyk Uwe Ed. Mog. zelve, die in allen gevalle bevoegd en geregtigd zouden weeten, om zoodanige duisterheid of te elucideeren of weg te nemen; edoch Wy vertrouwen teffens, dat hoogstdezelven nimmer, zonder Onze communicatie, en zonder het hooren Onze belangen, zulks zouden willen doen, met alteratie of verkorting van die Praëminentien, die zoo plegtig daar by aan Onze Digniteit van Erfstadhouder hunner Provincie zyn vastgemaakt.

Wy zullen Ons inmiddels niet uitlaten over de sustenue, als of het Regt der Regeeringsbestelling, in het voorhanden zynde geval van Vacatuure, by de Vroedschap, als representeerende de gemeene Gildens en Burgerye van de Stad, zoude hebben blyven resideeren, volgens de oude Regten en Costumen, en dat dezelve regten en Costumen (vooral zonder een expressus consensus van dezelve Burgery) onvervreemdbaar zouden zyn; want behalven dat Wy deeze zoo generale stelling, met alle de daar uit van zelfs voortvloeiende gevolgen, noch met de geschiedenissen van dit Land, zeedert de opregting van de Republicq, in het gemeen, noch met die, zoo als Wy reeds opgemerkt hebben, van Uwer Ed. Mog. Provincie, in het byzonder, en even zoo weinig met de gronden van de Unie, en het Staatsregt deezer Landen, als met de eenmaal vastgestelde Constitutie en Orde van zaaken, beneevens de Hoogheid en Onafhangelykheid van Uwe Ed. Mog. kunnen overeenbrengen, en dat dezelve eeniglyk zoude kunnen rusten op die bedenkelijke assumptie, dat alle Regeeringsbestelling en Authoriteit, waar van de voorsz. bevoegdheid tot het vervullen der vacante Vroedschapsplaatsen, toch altoos maar een gedeelte uitmaakt, even zoo zeer als dit gedeelte zelfs, zonder onderscheid, in den boezem van de voorsz. Gildens en Ingezeetenen originair resideerende, even onvervreemdbaar zoude moeten weeten; waar van een notoir gevolg wederom zyn moet, dat alle delatien van de voorsz. Regten omtrent het een en ander, als nooit anders dan met eenige bepaling en vermindering van een zoodanig Originair Regt kunnende geschieden, geheel of ten deele, door de Staaten van den Lande, met of zonder concurrentie van de Regeering, als Representanten van dezelve Gildens en Ingezeete-

nen, hoe plegtig ook gedecerneert, voor onbestaanbaar en van onwaarde zouden moeten gehouden worden; te meer, daar 'er, zoo als Wy reeds gezegt hebben, van het begin van de Republicq af, geene blyken voorhanden zyn van een eenig *Consensus expressus* van de voorsz. Gildens en Burgery, waar door Uwe Ed. Mog. tot eenigerlei bestelling van het regt van Magistratuur zouden zyn gequalificeert; zoo spreekt het, in allen gevalle, Onzes eragten, van zelfs, dat het geenszins van de competentie van een gedeelte van de Ingezeetenen van eene Stad, noch van de meerderheid van eene Stads Regeering, welke alle haare bevoegdheid alleen uit den boezem van Uwe Ed. Mog., en van de door Hoogstdezelven op Ons gedeferreerde Magt en Authoriteit, en niet van haare Ingezeetenen, ontleenen, weeten kan, om, op eene zoodanige onderstelling, eene geheele subversie van de gronden der subsisterende Regeeringsbestelling, *via facti*, in te voeren, buiten kennis en goedvinding van Uwe Ed. Mog. en zonder eenig voorafgegaan Staatsgewys onderzoek van eene zoo aangelegene zaak.

Dan Wy gaan met een opzettelyk stilzwygen voorby alle verdere reflexien, die Wy over de tuschenkomst van het voorsz. adres en de daar op alzo gebouwd gronden zouden kunnen maken, en Wy voegen hier alleen by, dat Onze onveranderlyke zugt en poogingen, zoo tot herstelling van de rust van het dierbaar Vaderland, waar in Wy meer als ymand anders geïnteresseert zyn, als tot het geluk van zoo veele meede Ingezeetenen, waar onder Wy gebooren zyn, Ons altoos zeer gaarn eene byzondere oplettendheid zal doen vestigen op hunne belangen, op de bescherming hunner Vryheid en Veiligheid, en ook op alle hunne billyke en gegrunde voorstellen; maar wanneer deeze lasten mogten weeten voortgesprooten uit overlying, of uit gebrek van genoegsaame kennis van zaaken; wanneer zy mogten strekken tot eenige verkorting of indragt op de incontestabele Regten van de Staaten van den Lande, van Onze wettige en erfelyke Praëminentien, of van het Regt van een eenig Lid of Ingezeeten van de Provincie, wie het ook weeten mogt, oordeelen Wy Ons niet bevoegd noch geregtigd, om aan dezelve te defereeren.

Wy verkiezen ook Ons te onthouden van een breed betoog der gevolgen, welke de zoo straks genoemde onderstelling zoude kunnen naar zig slepen, en die Uwe Ed. Mog. gemakkelyk zullen kunnen begrypen, dat zig ongelukkig zouden kunnen uitstrekken tot eene bedenkelijke Indragt op het, tot hier toe, gerespecteerde Oppergebied van Uwe Ed. Mog., tot de losmaking van al het geen, zeedert de oprigting van de Republicq, voor wettig geheiligt en verbindend gehouden is, en tot eene merkelyke benadeeling van de Regten van het Stadhouderschap, en voorts van alle Staats-Relatien en Regeeringsform zelve, welke Uwe Ed. Mog. zoo plegtig, en by herhaling, betuigt hebben, boven alles te willen en te zullen conserveeren, en, als de vastigheid voor Onze ware Vryheid, Godsdienst en Independentie, beschermen, en laatetelyk tot de jammerlykste onzekerheeden en combustien, die niet anders dan 's Lands zeekeren ondergang kunnen naar zig slepen.

Inmiddels involveert de voorsz. Resolutie en handelwyze van de Vroedschap van Utrecht geene mindere verkorting van Onze Hooge Regten en Præ-eminentien, als Erfstadhouder van de Provincie, dan van de Hoogheid en het Gezag van Uwe Ed. Mog.

Het is toch bevorens nooit door ymand in twyfel getrokken, dat de aanstelling der Vroedschappen niet generaallyk, en in alle exteerende gevallen, aan Ons zoude weezen opgedraagen en toegekent. Het meergedagte Reglement spreekt duidelyk „van „Burgemeesteren, Scheepenen en Raad, by den Stad- „houder, als nu aangesteld en NOG AAN TE STELLEN,” binnen de voorsz. Stad; en deeze aanstelling word daar by absoluté, en zonder eenige de minste restrictie, vastgesteld, zoo als Wy hier vooren reeds met een woord hebben opgemerkt; en noch in dit geheel Stuk, noch in eene eenige andere Resolutie, Wet of Reglement, word eenig tittel of jota van een enkel geval gevonden, waar in die aanstelling door ymand anders, veel min door de meede Vroedschappen van Utrecht, zoude kunnen en behooren te geschieden, terwyl het hier voor reeds is gebleeken, dat, wel verre daar van daan, dat in voorige Stadhouderlyke tydperken dit Regt aan de Vroedschap zou hebben behoord, in tegendeel hetzelfde, by electie, uit een dubbeld getal, onder anderen reeds aan Prince Maurits en zijne successoren is toegekent, en door Hoogstdeuzelven geoeffent.

Deeze faculteit om telken jaare de Vroedschap, het zy geheel, het zy ten deele, te continuëeren, of andere nieuwe Leden te verkiezen, word vervolgens in de duidelykste bewoordingen aan den Stadhouder geconcedeert, en de gansche analogie of schakel van Uwer Ed. Mog. deliberationen en besluiten, als meede van alle de handelingen en gedragingen van de Regeering van Utrecht zelfs, bevestigen deeze algemeene aanstelling op eene wyze, die, naar Onze gedagten, geene twyffeling behoord over te laten.

Niet alleen hebben Uwe Ed. Mog., in wier boezem de begeevening der Vroedschapsplaatzen, in cas van Vacature, als een jus Majestaticum, na de op rigting van de Republicq, heeft geresideert, en waar in dezelve, indien zy niet meede aan Ons was opgedragen, nog zoude hebben moeten overblyven, dat Regt nimmer gereclameert, maar Wy hebben het zelve, onder hun oog, en met hunne goedkeuring, ja met goedkeuring van alle Overheeden en Ingezeetenen, uit kragte van dit Reglement, bestendig geoeffent: en wanneer Wy dan hier by in aanmerking neemen, hoe Uwe Ed. Mog. zig explicceeren, by eene nadere Staats Resolutie, na veele serieuze deliberationen en discussien, meede in een tyd van diepe rust, met eenpaarigheid, genomen, over eene materie, welke de allernauwste betrekking tot het ware verstand van het voorsz. Reglement hebben moest, en waar van dit zelve Reglement den grondslag uitmaakt, zoo blyft het niet meer by een wel gegrond raisonnement en besluit, nopens het begrip en de instemming, zoo van Uwe Ed. Mog. in het gemeen, als in het byzonder van de Vroedschap van de stad van Utrecht, met wier concurrentie dezelve is genomen, omtrent de generaale werking van het meergedagte Reglement van 16 April 1674, zoo wel in de evenge-

melde gevallen van vacatures, als anderszins; maar dan vindet Wy eene allerduidelykste en onweedspreekelykste decisie voor Ons. — Wy bedoelen Uwer Ed. Mog. Resolutie van den 17. April 1754, en hebben de eer, dien aangaande met weinigen te observeeren, dat, na het overlyden van wylen Onzen Heer Vader, by Uwe Ed. Mog. goedgevonden zynde de noodige voorzieninge te doen, nopens Onze opvoeding, en speciaal nopens de werking en waarneeming van de hooge Digniteiten van het Erfstadhouderschap, in het cas, dat Wy, gedurende Onze minderjaargheid, Onze Vrouwe Moeder, ter dier tyd Gouvernante, mogten komen te verliezen, zulks alles in het breede daar by is gearresteert; en dat, onder anderen, in de beschikkingen, by die Resolutie of Reglement vastgesteld, worden opgenoemt de Poincten, waar in de exercitie van het Erfstadhouder-, Capitein- en Admiraalschap Generaal hoofdzakelyk bestaat; met deeze speciale byvoeging „alles conform de Instructie en „Commissie van voorige Stadhouders, en die van „Zyne Hoogheid, glorieuser gedagtenis (wylen onzen Heere Vader), daar toe relatief, *mitsgaders* „het Reglement van 1674, en de Resolutien dien „aangaande van tyd tot tyd genomen.” — Dat vervolgens, onder meer andere Poincten, daar by, in de vyfde plaats, word gespecificeert „het bestellen „van de Regeering deezer Provincie, met het geen „daar toe behoord, beneevens het disponeeren over „de Geestelyke beneficien en inkomsten”; *alles*, het geen Uwe Ed. Mog. gelieven op te merken, *conform aan het Reglement van 16 April 1674, dien „aangaande* geëmaneert; en dat wyders wordende gestatueert, hoe het bepaaldelyk, met opzigt tot de waarneeming deezer algemeene Regeeringsbestelling, *conform aan het evengemelde Reglement*, in het daar toe exteerend geval, gaan zoude, weeder met zoo veele woorden gezegd word, „belangende het voorsz. „vyfde Poinct, raakende het bestellen van de Regeering deezer Provincie, met het geen daar toe behoord, hebben haar Edele Mog. goedgevonden „en verstaan, dat van gelyke (met opzigt tot de „Stad Utrecht en de overige Steden) *in cas van Vacature van een Raads-plaats* de respective Magistraten, tot vervulling van deselve, meede binnen „den tyd van drie weeken een ander Persoon aan „haar Ed. Mogende in QUALITE voorsz. zullen voordragen en presenteeren, welke insgelyks door haar „Ed. Mog., als *exerceerende de meergemelde Voogdye*, „binnen drie weeken na de gedaane presentatie, zonder eenige verandering, tot de vacceerende Raads-plaats zal worden aangesteld.”

Daar nu Uwe Ed. Mog. by eene zoo plegtige gelegenheid, na vooraf gegane bedaarde en van alle zyden wel beradene overweegingen, eerst opgeeven, welke de Regten van het Erfstadhouderschap, omtrent het stuk van de Regeeringsbestelling, ook in de Stad van Utrecht, zyn, VOLGENS HET BOVENGENELDE REGLEMENT, *mitsgaders Resolutien dien aangaande genomen*; en dat Hoogstdezelve, *op dien grond*, vervolgens de noodige bestelling maakende, voor de tyden eener exteerende minderjaargheid, uitdrukkelek onder de Regten van het Erfstadhouderschap opnoemen de vervulling der tusschen beiden openvallende „Vroedschapsplaatzen;” en wyders, op dat zelfde indisputabel fundament,

die vervulling toekennen aan zig zelve, *als exerceerende de Voogdye over den minderjarigen Erfstadhouder*, en gevolgelyk *als zyne hooge digniteiten en geregtigheden waarnemende*, hoe kan het dan nog een oogenblik dubieus wezen, dat diezelve Heeren Staaten, welke dat Reglement hebben doen emaneren, en aan wien ook eeniglyk de interpretatie, indien dezelve noodig mogte wezen, zoude competeeren, niet reets dadelyk hebben gedeceideert en nader verklaart, dat, ook in deezen gevalle van Vacatures, de aanstelling, volgens *het meergemelde Reglement*, aan niemand anders dan aan Ons altoos heeft behoort en nog toekomt? Hier omtrend te allegeeren, dat dit presenteeren van een Persoon aan *Uwe Ed. Mog.*, in hoogstderzelver voorsz. qualiteit, slegts zoude behelst hebben een formulier, om dat teffens wierd gereguleert, dat de electie conform die voorstelling zoude geschieden, en dat dus dit gestatueerde in effecte niets meer zoude involveeren, dan 't geen reeds voor 1674 plaats had, schijnt ons in deezen geen convinguant argument uit te leveren; om dat, in dien gevalle, de geheele tusschenkomst van *Uwe Ed. Mog.*, als *waarnemende de regten van het Erfstadhouderschap*, zeer te oupas, en met weinig gracie zoude zyn ingevoerd; en om dat Wy, in dien zin, geene reedenen voor den pligt en noodzake van de te doene voorstelling, (die, als een regt, aan den Stadhouder verschuldigd, in haar geheel blyven moest, zonder dat de keuze of weigering van den Persoon iets daar in veranderde) kunnen vinden, een weinig als van de gronden, in deeze Resolutie daar by gevoegd, dat namentlyk deeze schikkingen zyn gebouwt op de *Commissie van den Heer Erfstadhouder, op de Resolutie daar toe betrekkeelyk en volgens het Reglement van 1674*, welke allen zeekerlyk geene plaats hadden voor dat zelve jaar 1674.

Hier komt by, dat, op fundament van de duidelykheid van 't voorsz. Reglement, indistinctelyk en ten allen tyde, by de kennisgeving der respectie Vacatures, door de Vroedschap van Utrecht, speciaal is erkent, dat derzelver begeeven, *volgens het voorsz. Reglement*, aan Ons toekwam, zoo als dezelve Vroedschap geene zwarigheid maken kan of zal, om zulks, zonder eenige hasitatie toe te stemmen, en, des noods, door de exhibitie van derzelver Brieven, by alle zoodanige gelegenheden, tot nog onlangs op den 4. van de maand September des voorleeden jaars toe, zoude kunnen bevestiget worden; hebbende welgemelde Vroedschap, by derzelver adres, ter vervulling van eene opengevallen Raadsplaats, gewoonlyk zig van deeze of gelyksoortige woorden, bediend; „dat dezelve het „van hun schuldigen pligt agtten, Ons het voor- „gevallen sterfgeval bekend te maken, *alzo aan „Ons het doen der verkiezing, VOLGENS HET REGLE- „MENT, TOEKWAM.*” En dat deeze toekenning, benevens de byvoeging der woorden, *volgens 't Reglement*, niet erroneus is, maar gebouwt op de bestendige en uniforme begrippen van *Uwe Ed. Mog.*, als instellers van 't Reglement, op die van Onze hooge Praedecessors, en op die van de Regeering van Utrecht zelve, als daar by een contrarie belang hebbende, en dus door eene ongeinterrumpde observantie, die, naar de gronden van het regt, de zeekerste explicatie eener Wet is, voor een der

dugtigste preuven van de algemeene dispositie van 't Reglement te houden zy, zou waarlyk overtollig wezen nader aan te duiden.

En wanneer Wy nu hier by nog voegen, dat het uit *Uwer Ed. Mog. secrete Notulen* van den 16. Mey 1747 consteert, dat wylen Onze Heer Vader gedeclinceert heeft het Stadhouderschap van hoogstderzelver Provincie, op eenigen anderen voet aan te nemen, dan zoo als Prins Willem de Derde daar meede, *volgens het Reglement van 16 April 1674*, is bekleed geweest, en zulks *door hem is GEXPERCEERT geworden*; en dat hetzelfde ook alzo aan Hem is opgedragen, en voorts erfelyk voor Ons verklaart; alsmeede, dat die *exerctie*, volgens dat Reglement, zig ook bestendig heeft geëxtendeert tot de begeevening van alle vacante Vroedschapsplaatsen; en dat eindelyk de getrouwe naarkoming van het aldus onbepaald en geobserveert meergemelde Reglement, by solemneelen Eede, zoo als Wy te vooren reeds hebben opgemerkt, door yder Lid van de voorschreven Vroedschap is bezworen, en dat ten tyde deezer beëdiging, tot voor nog weinige maanden, alle de Leden van de Vroedschap, niet één uitgezondert, volgens hunne eigen erkenenis, dat Reglement dien conform hebben aangemerkt en verstaan, en dus incontestabel in dienzelfen algemeenen zin en meening, daar op den eed gedaan; moeten wy rondborstig voor *Uwe Ed. Mog.* openleggen Onze verwondering, dat de voorsz. Vroedschap tot eene zoo informeele demarche heeft kunnen besluiten, en een daardoor, op het onverwagst, met eene aanmerkelyke praecipitance, en zonder eenige voorkennis en goedvinding van *Uwe Ed. Mog.*, Ons in Onze allerwettigste en getituleerde possessie te turbeeren, en dus niet alleen, met opzigt tot de merites van Ons deugde-lyk regt, maar ook met relatie tot Ons dadelyk bezit, geheel en al te renverseeren die gronden van het regt, welke, tot hier toe, in dit Gemeenebest, als de hoofdzulen van Vryheid en Zeekerheid, voor een yder, zelfs voor den geringsten Burger, zyn geërbiedigt en gehandhaaft geworden.

Uit dit alles zullen *Uwe Ed. Mog.*, gelyk Wy vertrouwen, duidelyk zien, dat Wy Ons, zoo als Wy in 't begin aanmerkten, in de onvernuydelyke, schoon teffens onaangename noodzakelykheid gevonden hebben, om, met allen nadruk, te insteeren, dat *Uwe Ed. Mog.* deeze consideratien, met de uiterste oplettendheid, gelieven te pondereeren, en naar hoogstderzelver wysheid en aequiteit, zoodanige prompte en efficacieuse voorzieninge te doen, als het important gewigt der zaak vordert.

Dan hiervan kunnen wy teffens *Uwe Ed. Mog.* verzeekeren, dat, zoo zeer als Wy ten allen tyde, volgens Onzen pligt, zullen trachten te waaken voor de Hoogheid ende eere van *Uwe Ed. Mog.*, en voor de bewaaring der Digniteiten, die Ons, voor Ons en Onze Nakomelingen, zyn toebetrouwt, Wy altoos even gereed zullen wezen, om, met al Ons vermogen, mede te werken tot herstelling van de rust in Hunne Provincie, en van de eensgezindheid en het vertrouwen tusschen de respectie Leden der Regeering; als meede om Onze onveranderlyke zugt en liefde voor den welstand Hunner Ingezeeten te doen blyken, en door de opregtste en ernstigste poogingen derzelver Regten en Privilegien voor

te staan, en hunnen algemeenen voorspoed te helpen bevorderen; gelyk Wy dan ook, met een byzonder genoegen, alle zoodanige geleegenheeden zullen arripieeren, welke Ons tot het een en ander zullen mogen gegeeuen worden.

Waarmeede, Edele Mogende Heeren, Byzondere goede vrienden, Wy Uwe Edele Mog. beveelen in Gods heilige protectie. Uwer Edele Mog. dienstwillige dienaar. W. Pr. v. Orange. Ter Ordonnantie van Zyne Hoogheid. By indispositie van den Geheim-Secretaris. G. C. Blanken. In 's Gravenhage den 24 February 1784.

(Bijlage A.)

Doorluchtigste Hooggebooren Vorst en Heer.

Wy hebben de eer gehad den 29. December laatstleden uwe Doorluchtigste Hoogheid te communiceren het verzoek aen ons door een groot aantal aanzienlijke burgers ten zelve dage, by requeste, gedaan, ten einde wy de Raadsplaats, thans vacceerende door den vrijwilligen afstand van den Heer Mr. Jan Hinlópen, en by vervolg alle Raadsplaatsen, koomende opentevallen tusschen de tijden der jaarlijksche verzetting der Regeering zelve zouden begeeven, alzo aangaande 't vervullen van zoodanige vacceerende Raadsplaatsen, by 't Regeerings Reglement van den Jare 1674 niets was bepaald en dierhalven 't zelve aen de dispositie van de Vroedschap was gelaten: naardien alles, waar over by voornoemd Reglement niet is beschikt, notoir moet worden verstaan te zijn gebleven op dien voet, waarop het zelve was ten tijde der invoering van het zelve Reglement, waaromme zy dit recht der begeevening van Raadsplaatsen, als nog in haren boezem verbleven zijnde, reclameerden, om door ons, haare representanten, voortaan te worden uytgeoeffend, gelyk wy dan ook tevens eene cotype dezer requeste met de redenen en motiven, op welke de Burgerye dezer stad dit verzoek fundeert, aen uwe Doorluchtigste Hoogheid hebben doen toekoomen, gelyktijdig daarby aan uwe Doorluchtigste Hoogheid kennis geevende dat de Vroedschap 't voornoemde request met de bijlage hadde gesteld in commissie van Heeren Burgemeesteren en Oud-Burgemeesteren om dit alles te examineren, en de Vroedschap, zo spoedig mogelijk, deswegens te dienen van derzelver consideratien en advis, welkers rapport ingekoomen, en daarover by ons gedelibereert en geresolveerd zijnde, wy geen ogenblik zouden manqueeren uwe Doorluchtigste Hoogheid daarvan kennis te geeven: genoodzaakt zijnde intusschen 't geen, betreffende de Raadsplaats van den Heer Mr. Jan Hinlópen was voorgevallen, buyten kennis gegeving en dus alles in statu quo en opgeschort te houden.

Uwe Doorluchtigste Hoogheid heeft vervolgens aen ons doen toekoomen uwe Doorluchtigste Hoogheids zeer geëerde missive van den 31. December laatstleden, daarby te kennen gevende dat uwe Doorluchtigste Hoogheid vertrouwde dat wy niet zouden zijn vergeeten op welke voet en wijze wijlen uwe Doorluchtigste Heer Vader de aan hem aangeboden Stadhonderlijke waardigheid van de Provincie van Utrecht heeft aangenoomen, en dat deze

waardigheid vervolgens erflijk zijnde verklaard, op uwe Doorluchtigste Hoogheid was gedeolveerd met dezelve voorregten en praëminentien, en uwe Doorluchtigste Hoogheid derhalve verwachte wy aan uwe Doorluchtigste Hoogheid binnen korte dagen, volgens de onafgebroken usantie zederd het Reglement van 1674, kennis zouden geven van deze openstaande Raadsplaatse, om door uwe Doorluchtigste Hoogheid daarover te worden gedisponeert, zo als uwe Doorluchtigste Hoogheid, conform de Constitutie en ordre der Regeering, zoude oordeelen te behooren: welke missive wy dan insgelijks hebben gesteld in dezelfde commissie van Burgemeesteren en oud-Burgemeesteren ten fine voorschreeve.

Door Heeren Burgemeesteren en oud-Burgemeesteren nu allen mogelijken spoed gemaakt, en dus reeds op den 12. January laatstleden een rapport uytgebracht zijnde, by 't welk te kennen geeven, dat, alzo in de besogne de stemmen hadden gestaakt, geen finaal advis van wegens de commissie konden uytbrengen, maar dat de verschillende Leeden van de Commissie hunne advyzen zouden inbrengen, ten einde de Vroedschap over de merite deezer zake zoude kunnen oordeelen, hebben wy daarop geresolveerd, dat eene extraordinaire beschrijving op maandag den 19. Januarij zoude worden uytgeschreeven, om op dezelve respective advisen in 't verzoek, by hiervoren genoemde requeste gedaen, te debereeren en resolveeren, en dat inmiddels gemelde advisen, nadat in de vergadering van de Vroedschap waren voorgelezen, ter Secretarye van de Policie zouden blijven berusten, om door de Raaden nader te kunnen worden geëxamineert.

Op welke extraordinaire beschrijving, heden morgen gehouden, op de respective advisen van Heeren Burgemeesteren en oud-Burgemeesteren, nitsgaders op het verzoek onzer burgerye, alsmede over uwe Doorluchtigste Hoogheids missive, rijpelijk is gedelibereerd, en na gedane omvragte geresolveerd, dat de Vroedschap zoude defereeren aan het verzoek, door een groot aantal aanzienlijke Burgers dezer stad gedaan, en dienvolgens, conform hetzelfde verzoek, over de thans tusschen beide tijden der ordinaire verzetting van de Regeering vacant geworden Raadsplaats, door den vrijwilligen afstand van den Heer Mr. Jan Hinlópen, als ook bij vervolg over alle Raadsplaatsen, welke insgelijks tusschentijds zullen komen te vacceeren, zelve zal disponeren en die begeeven.

Wij hebben, Doorluchtigste Hooggeboore Vorst en Heer, alvorens ons omtrent deeze zaak te bepalen, alles wat maar eenigsints in aanmerking diende te worden genoomen, soigneus en naauwkeurig nagegaan en overwogen en beoordeeld met dien gezetten aandagt en die onzijdigheid, welke onze gedaane eedt, waarbij wij ons zoo duur verbonden hebben en de rechten van uwe Doorluchtigste Hoogheid, en de rechten onzer burgerye te maintineeren en conserveeren, van ons vorderde, en by de uytkomst van zodanig een onderzoek bevonden, dat het gereclameerde regt, en het daarop gebouwde verzoek van onze goede burgerye, volkomen gefundeert en regtmatig is, en dat derhalven wy als derzelver representanten, en bewaarders

van derzelver regten, vrijheden en privilegien, ambts en eedshalve, verplicht waren, dit derzeiver aan ons zoo klaar gebleeken regt te maintineeren.

Naardien wy overtuigende bevonden hebben, dat in het Regeerings reglement van den Jare 1674 geheel niet beschikt is over de begeevening der tusschentijds openvallende Raadsplaatsen, en dienvolgens het recht om dezelve te begeeven in den boezem der Burgerye is blijven resideeren en alzoo door de Vroedschap, als dezelve repræsenteerende, moet worden uytgeoeffend in dier voege als zulks ten tijde der invoering van gemeld reglement aan de Vroedschap stond, en door dezelve is geschied, gelijk het ook uyt den inhoud van den eed, ten tijde der invoering van het zelve Reglement overgelegd, gearresteert en door de Raaden gepræsteert, klaarblijkelijk is, dat die begeevening aan de Vroedschap is gelaten.

Dat ook het recht tot de begeevening dezer Raadsplaatsen nimmer door de Vroedschap aan de Heeren Stadhouders in der tijd formeel is overgegeeven, of alzo met effect heeft kunnen overgegeeven worden zonder toestemming der Burgerye, van welke niets gevonden wordt. Dat derhalve hier een justus titulus ontbrekende, geen het minste recht op een langdurig gebruik kan worden gefundeert.

Inzonderheid hebben wy ook niet vergeeten de twee punten, waarvan uwe Doorluchtigste Hoogheids missive van den 31. December laatsleeden eenige mentie maakt, maar bevonden dat de onafgebroke usantie geen regt kan opleveren, ten opzichte van een privilegie of regt der burgerij, door Stadhouder en Regenten beswooren te conserveeren, en dus onder afneming van een eed aan hun verbouden van het Lichaem der Vroedschap, als bewaarders van dit recht der burgerij, te vervreemden, zodat, om zodanige usantie te wettigen, een tacitus consensus der Burgerij niet sufficient zoude zijn, maar een consensus expressus zoude vereischt worden om een onder eeden gedaan expres verbod van alienatie intetrekken. Dat wy ook, betreffende den voet en de wijze waarop uwe Doorluchtigste Hoogheids Heer Vader, glorieuser gedachtenis, het Stadhouderschap dezer Provincie heeft aanvaardt, bevonden hebben, uyt de acte van aanstelling, dat hetzelfde Stadhouderschap aan uwe Doorluchtigste Hoogheids Heer Vader is opgedragen *op den voet en in dier voege als 't zelve by wijlen zijne Koninklijke Majesteit van Groot-Brittannien, Hoogloffelyker memorie*, in GEVOLGE HET REGLEMENT OP DE REGERING DATO 16 APRIL 1674, *is bekleed en geëxerceerd geweest*, en overzulks aan uwe Doorluchtigste Hoogheids Heer Vader, glorieuser gedagtenis, by de opdracht der Stadhouderlijke waardigheid, nogte aan uwe Doorluchtigste Hoogheid by de Successie, enig meer regt, betreffende het bestier der Regeering, is aangekoomen, dan uytdukkelijk en met ronde woorden by 't Reglement van 1674 is bepaaldt.

Het zy nogthans verre van ons, dat wy met hotgeen wy thans genoodzaakt zijn geweest zoo rondelijk alhier ter neder te stellen, iets in het minste zouden hebben willen te kennen geeven, als of wy uwe Doorluchtigste Hoogheid subsonneerden eenige intentie gehad te hebben, om met de gedaane begeevening der tusschentijds openval-

lende Raadsplaatsen eenige atteinte aan het Regt der burgerye in dezen te hebben willen toebrengen; integendeel wy declareeren vastelijk te vertrouwen dat uwe Doorluchtigste Hoogheid, wel verre van daar, geheel ter goeder trouwe hierinne heeft geverseerd, als zijnde door 't constant gebruik, dat uwe Doorluchtigste Hoogheid, by het aanvaarden van het Stadhouderschap, heeft gevonden, in die dwalende persuasie gebragt, dat zulks aan uwe Doorluchtigste Hoogheid effectivelijk volgens 't Regeerings reglement competeerde, even gelijk wy zelve moeten betuigen door hetzelfde constant gebruik in dat erroneus denkbeeld te zijn gebragt, dat wy ter goeder trouwe hebben gemeendt dat zulks conform het Reglement geschiede, totdat wy, by gelegenheid van publicq contrarie van dien meldende geschriften en voor al door het request van onze burgerye, aanleiding gekreegen hebben van het Regeerings reglement van 1674 opzettelijk ten dezen opzichte nategaan, het tegendeel daarvan zijn ontwaar geworden.

Hiermede uwe Doorluchtigste Hoogheid bevelende in de heilige bescherming van God Almagtig, verblijven wy: Doorluchtigste Hooggeboren Vorst en Heer. Uwer Doorluchtigste Hoogheids onderdanige en Verplichte Dienaaren. Burgemeesteren en Raaden in de Vroedschap der Stad Utrecht. Ter ordonnantie van dezelve. Geteekent: J. W. de Ruever. Utrecht den 19. January 1784.

(Bijlage B.)

Extract uit de Resolutien van de Ed. Groot Achtb. Heeren Burgemeesteren en Vroedschap der Stad Utrecht.

Maandag den 19. January 1784.

Ingevolge de Resolutie van laatsleden Maandag den 12. dezer, de Vroedschap extraordinair op eene volle beschrijvinge van alle de Leden van den Raad, ook met convocatie der Leden, welke wegens hunne buiten-commissien of anderszins niet gewoon te compareren, vergaderd zijnde, is gelezen navolgende point van beschrijvinge:

Omme te delibereren en te resolveeren over het Request, den 20. December 1783 gepresenteerd, door zeven honderd vijf en twintig Burgeren en Ingezetenen dezer Stad, concernerende de vervulling van de vacant wordende Raadsplaatzen na den 12. October in ieder jaar, mitsgaders over de advysen des aangaande op aanstaende Woensdag den 14. dezer zullende worden uitgebracht by Heeren Burgemeesteren en Oud-Burgemeesteren.

En daarop omvraag gedaan, en rijpelijk gedeliberceerd zijnde, is goedgevonden en verstaen, conform het geadviseerde door Heeren Oud-Burgemeesteren Berger, van Asch van Wijck, Verbeek en van den Bogaard, aan het verzoek der Burgeren en Ingezeetenen, by Requeste gedaan, te defereeren, en dienvolgens geresolveerd, dat by de Vroedschap, over de thans vacerende Raadsplaatze door den afstand van Mr. Jan Hinlôpen, als meede over alle de in 't vervolg van tijd openvallende Raadsplaatzen na den 12. October in ieder jaar, zal worden gedisponeerd, en dezelve begeeven, conform de

resolutie op het verkiezen van Raden in de Vroedschap den 24. May 1651 genomen.

Zijnde wijders verstaan van deze des Vroedschaps Resolutie en intentie aan zijne Doorluchtigste Hoogheid den Heere Prince Erfstadhouder per missive communicatie te geven; ten welken einde een concept missive voorgebragt, geleezen en geapprobeerd zijnde, is goedgevonden, dat dezelve door een dezer Stads Bodens of Letterdienaars aan Hoogstdezelfen zal worden overgebracht.

Zijnde al verder verstaan, dat aan de zeven honderd vijf en twintig Borgeren en Ingezetenen, in plaats van appointement, op derselver Requeste, het welke in de notulen van de Vroedschap van den 29. December des voorleden jaars is geinsereerd, een extract resolutie zal worden ter hand gesteld. Verzochten de Heeren Loten, Wieling, Boddens, van Senden, Pesters en Zaal, dat derselver advysen, zo mondeling als by Missiven ingediend, in de notulen van de Vroedschap mochten worden geinsereerd, het welke aan Hun Ed. is toegestaan.

(Bijlage C.)

Extract uit de Resolutien van de Vroedschap der Stad Utrecht.

Dinsdag den 20. January 1784.

Ingevolge het geresolveerde op gisteren, de Vroedschap extraordinair geconvoceerd en vergaderd zijnde, om te procederen tot de begeevinge van de vacante Raads-plaetse (vermits de vrijwilligen afstand van den Heer Mr. Jan Hinlopen, by de Vroedschap tot Secretaris van den Ed. Achtb. Geregte dezer Stad aangesteld) in conformité van de order, des aengaende gearresteerd by de Resolutie van den Raad, in dato den 24. Mey 1651.

En zijn dienvolgens gemaakt Briefjens, waer van 7 genommert zijn geweest met n° 1, en wederom 7 met n° 2, als ook 7 met n° 3, en eindelijk 6 met n° 4.

Alle welke briefjens behoorlijk toegevouwen en in een houte bak gelegd zijn, en by ieder der present zijnde Leeden een getrokken, waer na zich dezelve verdeelt hebben in vier divisien.

Wijders overgegaen zijnde tot het nomineeren van een Persoon, gequalificeert volgens de order van de Vroedschap, by besloote briefjes, is by de Heeren van de eerste verdeling genomineerd by meerderheid van stemmen, den Heer Mr. Paul Engelbert Voet van Winssen, en by de Leeden van de tweede verdeling, den Heer Mr. Willem van Dam, Heere van Isselt, en by de Leeden van de derde verdeling, den Heer Mr. Pieter Carel Burman de la Bassécour, en by de Leeden van de vierde verdeling den Heer Mr. Gerard Anthony Visscher.

Vervolgens geprocedeert zijnde tot de Electie van een Persoon, uit de vier genomineerde Personen, by beslooten briefjens, is by meerderheid van stemmen tot een meede Raad in de Vroedschap verkoozen den Heer Mr. Paul Engelbert Voet van Winssen. En geresolveert om dezen namiddag ten half vier uren weder te vergaderen, om gemelden Heer Voet van Winssen in den Bed,

als gekoozen Raad dezer Stad, te neemen, en sessie in de Vergadering van de Vroedschap te geeven. En worden een der Heeren Secretarissen van dezer Stads Policie verzocht voornoemden Heer Voet van Winssen van zijne electie tot Raad in de Vroedschap kennis te geeven, ten einde zijn E. alvorens het Amptgeld, ten comptoire van den Ontfanger van haer Ed. Mog. de Heeren Staten dezer Provincie en van den Heere Thesaurier dezer Stad, te kunnen betalen, en de quitancien daer van te produceeren en vertonen.

(Bijlage D.)

Extract uit de Resolutien van de Vroedschap der Stadt Utrecht.

Dinsdag den 20. Januarij 1784.

Ingevolge het geresolveerde van heden morgen, de Vroedschap Extraordinair op den Eed vergaderd zijnde, is de Heer Mr. Paul Engelbert Voet van Winssen, heden morgen tot Raad in de Vroedschap dezer Stad verkozen zijnde, nadat verklaard hadde geene Canonicaten, Vicaryen nochte eenige andere Geestelijke goederen te bezitten, nog in den Eed van andere Heeren of Vrouwen te zijn; ook na overgebracht te hebben de quitantien van den Heere Ontvanger Bartholomeus Visscher, voor het amptgeld ter somme van Twee Duisend Gulden, en vertoond te hebben, dat aan den Heer Thesaurier de Ridder hadde betaald Een Duizend Gulden, als nieuw gekozen Raad, volgens Vroedschaps resolutie van den 17. April 1770, binnen verscheenen, en heeft in handen van den Heer Eerste Burgemeester, Van Beek van Dijkveld, den Eed als Raad en die tegen de Corrupteelen afgelegd en sessie genoomen. Voorts is de Origineele quitantie van het amptgeld overgegeeven aen den Heere Eerste Burgemeester Van Beek van Dijkveld, omme dezelve ter Vergadering van de Heeren Hunner Ed. Mog. Ordinaris Gedeputeerden over te brengen.

(Bijlage E.)

Doorluchtigste Hoog Gebooren Vorst en Heer.

Heeden morgen ter onzer vergadering binnen gekoomen zijnde een Request, geteekend door een notabel aantal onzer aanzienlijkste Borgers en Inwoonders, houdende verzoek: dat de Vroedschap dezer Stad, aan wien, als representeerende de gansche Borgerye, alle binnen tijds openvallende vacaturen van Raadsplaatsen, over welkers begeevinge by 't Regeerings Reglement van den Jare 1674, niet zoude zijn beschikt, ter dispositie zoude staen, dit Recht gelieven te handhouden, en voortaan conform Stads aloude Rechten, Privilegien en Reglementen, de aenstelling van de Raden in die binnen tijds vacerende plaetsen zelve te doen; gelijk Uwe Doorluchtigste Hoogheid zulks met meerdere geadstrueerd verneemen zal uit neevens gaende Copie, welke Wy de vrijheid gebruiken hier by te voegen.

Wy hebben gedacht dit Request te moeten stellen in handen van Heeren Borgemeesteren en Oud-

Borgemeesteren, om het zelve te examineeren en daer van ten spoedigste in Onze Vergaderinge Rapport te doen.

Het is deeze omstandigheid die Ons verhindert aen Uwe Doorluchtigste Hoogheid eenige kennis te geeven van het geen in Onze Vergaderinge, met betrekking tot de Raadsplaatse van den Heer en Mr. Jan Hinlopen, voorgevallen is, als vindende Wy 't door dit ingekomen Request noodzakelijk geworden, dat hangende de deliberationen over het zelve, alles in statu en opgeschort blijve.

Zoodra het Rapport op voornoemd Request zal zijn binnen gekomen, en Wy op 't zelve eenige Resolutie zullen genomen hebben, zullen Wy niet nalaten Uwe Doorluchtigste Hoogheid van het een en ander ten spoedigste kennis te geeven.

Doch Wy hebben gedacht Uwe Doorluchtigste Hoogheid van 't adres onzer goede Borgerye en Ingezeeten den dezer Stad, intusschen niet te moeten onkundig laeten.

En hier meede Uwe Doorluchtigste Hoogheid in Gods heilige bescherming aanbeveelende, blijven Wy, Doorluchtigste Hoog Geboren Vorst en Heer! Uw Doorluchtigste Hoogheids verplichtste Dienaren. Borgemeesteren en Raden in de Vroedschap der Stad Utrecht. Onderstond. Ter Ordonnantie van dezelve. En was geteekent: J. W. de Ruever. Utrecht den 29. December 1783.

(Bijlage F.)

Aan Burgemeesteren en Raaden in de Vroedschap der Stadt Utrecht.

's Hage den 31. December 1783.

Edele &c.

Met geen minder verwondering als bevreemding

hebben Wy uit UE. missive van den 29. deczer vernoomen, dat in UE. Vergadering binnengekomen is een Request, geteekend door een aantal Burgers en Ingezeeten, houdende verzoek dat UE., aan wien alle binnen tijds openvallende Raadsplaatzen, over welkers begeevening, zoo als zy by voorge meld Requeste voorgeeven, by het Regeerings Reglement van 1674, niet was beschikt, ter dispositie zouden staan, dit pretense recht geliefden te handhaven, en voortaan de aanstelling van de Raaden in die binnen tijds vacerende plaatzen zelve te doen; dat UE. dit Request gesteld hadden in handen van Heeren Burgemeesteren en Oud-Burgemeesteren, omme hetzelfde te examineeren en daarvan ten spoedigsten in UE. Vergadering rapport te doen, dat geoordeelt hadden, ons inmiddels geene kennis te moeten geeven van hetgeen in UE. Vergadering, met betrekking tot de Raadsplaatse van den Heere en Mr. Jan Hinlopen voorgevallen is, tot dat het Rapport op voornoemde Requeste ingekomen en door UE. daarop geresolveerd zal zijn. Wy vertrouwen dat aan UE. niet zal zijn vergeeten, op welke voet en wijze wijlen Onzen Heer Vader de aan hem aangeboden Stadhoudelijke waardigheid van de Provincie van Utrecht heeft aangenomen, en dat deeze waardigheid, vervolgens erfelijk zijnde gemaakt, op ons is gedevolveert met dezelve voorrechten en praëminentien, en verwachten derhalven dat UE. ons binnen korte dagen, volgens de onafgebrooke usantie zeedert het Reglement van 1674, kennis zullen geeven van deeze openstaande vacerende Raadsplaatse, om door ons daarover te worden ge-disponeerd zoo als Wy, conform de Constitutie en Order der Regeering, zullen oordeelen te behooren. Waarmede enz.

37. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht en Rapport hunner Commissie aangaande de wegneming der wettige bezwaren van de Ingezetenen en het herstel der eensgezindheid. 1 September 1784.*

Door de Heeren van Sterkenburg en andere hunner Ed. Mo. gecommiteerden tot de bezwaren, is ter Vergadering uitgebragt en in scriptis overgelegd een rapport, houdende een reformatoir Concept Reglement op de Regeringe, om hetzelfde met overleg en concurrentie van zijne Hoogheid te arresteeren, en ten dien einde voordragende om hetzelfde aan zijne Hoogheid over te zenden en zijne consideratien daarop te verzoeken, alsmede om de Heeren Ordinaris Gedeputeerden te autoriseren hun Ed. Mog. op hetzelfde ten zekeren dage te beschrijven, en daarvan aan zijne Hoogheid kennis te geven, met verzoek van hun Ed. Mo. op denzelven tijd Hoogst deszelfs consideratien en advies te doen toekomen. En eindelijk dat inmiddels het Reglement, althans in train zijnde, gerekend behoorde te worden te blijven in volle vigeur, als breder by het voorsz. rapport en bylagen, volgende hierna geïnserceerd.

Waarop gedelibereerd zijnde, hebben de Heeren van de twee voorstemmende Leden het voorsz. Rapport met het concept reformatoir Reglement gehouden in advies, en de Heeren Gecommitteerden

van Stad en Steden het een en ander overgenomen. En is inmiddels goedgevonden dezelve stukken aan zijne Doorl. Hoogheid by missive te zenden, met verzoek van Hoogst deszelfs consideratien en advies. Wordende voorts de Heeren Ordinaris Gedeputeerden geauthoriseerd, om hun Ed. Mo. daarop te beschrijven, als mede om van het voorsz. Rapport en Reglement de noodige Exemplaren, ten gebruike van de Leden der Regeringe te doen drukken.

(Volgt het Rapport.)

Edele Mogende Heeren!

Nadat UEd. Mog. by derzelver Resolutie van den 25. February dezes jaars goedgevonden hadden een Extraordinaris Commissie van negen Heeren uit Uwer Ed. Mog. Vergadering te decerneeren, onder anderen ook, om te onderzoeken en U Ed. Mog. vervolgens te adviseeren, welke middelen zouden behoren by de hand genomen te worden, om met wegneming van alle wettige bezwaren der Ingezetenen, de harmonie en goede ordre binnen deze Provincie en onder derzelver Ingezetenen te herstellen en conserveeren.

Hebben Gecommitteerden, ten einde aan deze Uwer Ed. Mog. salutare intentie te kunnen voldoen, in derzelver eerste byeenkomst gezamentlyk overlegd, op welke meest gevoeglyke wyze dezelve tot eene legale kennis van der Ingezeten bezwaren zouden kunnen geraken, en hebben alstoen besloten de Heeren wegens de steden Utrecht en Amersfoort, tot deze Commissie behorende, *mondeling*, en de Regeerders der steden Rhenen, Wyk en Montfoort by *Missive* te verzoeken, elk in den haren, zich exactelyk te informeren op de redenen van bezwaar en misnoegen, die de Ingezeten van derzelver steden respectively mogten vermeinen te hebben, en vervolgens daarvan aan deze Commissie kennis te geven.

't Welk door gemelde Heeren en Regeerders gedaan zynde, zoo zyn een geruimen tyd daar naa door de Heeren Gecommitteerden wegens Utrecht en Amersfoort in de Commissie overgebracht twee verzegelde pacquetten, inhoudende de geauthenticeerde Copien van differente Memorien van bezwaren, zoo als die ter Vergaderingen hunner Vroedschappen waren ingeleverd, met exhibitie teffens van de origineele Memorien en Adressen, ten einde dezelve met de Copien te kunnen vergelyken, gelyk dan ook de Regeerders van Wyk en Montfoort, by derzelver Missives van den 13. July en 19. Juny 1784, aan Gecommitteerden hebben toegezonden de bezwaren hunner Ingezeten: hebbende alleenlyk de Regeerders van Rhenen by *Missive* gerescribeerd, dat dezelve, na een nauwkeurig onderzoek, niet hadden kunnen ontwaren, dat 'er by de Burgerye en ingezetenen hunner stad eenige redenen van bezwaar en misnoegen plaats hadden.

De Gecommitteerden hier door in staat gesteld zynde derzelver besoignes over deze gewigtige materie te kunnen voortzetten, specialyk ook, nadat U Ed. Mog., by derzelver Resolutie van den 5. May dezes jaars, mede in hunne handen gesteld hadden eene circulaire *Missive* van zijne Hoogheid den Heere Prince van Oranje &c. &c., in dato den 26. April daar te voren, waar by Hoogstdezelve, na voorafgaande betuiging van deszelfs leedwezen over de tegenwoordige gesteldheid van zaken in het Vaderland, onder anderen verklaard, met genoegen te zullen zien, dat alles, wat tot de constitutie van de Regering dezer Landen eenigzins relatief is, met eendragt en onderlinge harmonie zodanig mogt worden gedefinieerd, dat alle gelegenheid tot verandering, daar uit voortspuitende, eens vooral icierde voorgekomen ende geprevenieerd: met eene welmenende aanbieding teffens van alles, wat in deszelfs vermogen is, om te concurreeren tot de revisie en examinatie van alles, wat betreklyk is tot den inwendigen staat van de zaken der Regeringe dezer Landen, en tot verbetering van den innerlyken staat van de geheele Republiek.

Hebben dezelve, naa eene nauwkeurige examinatie van alle de ingeleverde Memorien en Adressen, bevonden, dat de klagten en bezwaren der In- en Opgezeten van deze Provincie, zoo als dezelve daar by opgegeven zyn, en waar omtrent de nodige redressen verzógt worden, van eenen verschillenden aart zyn; als waar van zommige het gemeene Bondgenootschap, andere de particuliere huishouding dezer Provincie concerneeren, onder welke

laatste die, welke relatie hebben tot de Regering en het Regerings Reglement van den jaare 1674, aan Heeren Gecommitteerden voorgekomen zyn van de meeste aangelegenheid te wezen, en ter bewaring van de rust en goede ordre binnen deze Provincie, eene prompte voorziening te vereischen, en het is om die reden, dat Gecommitteerden, die op eenige van de andere pointen aan U Ed. Mog. reeds gerapporteerd hebben, en op andere nog rapporteeren zullen, vermeind hebben, by dit hun Rapport zich alleen tot de laatstgenoemde te moeten bepalen.

Dan, Edele Mogende Heeren, de Gecommitteerden kunnen noch willen voor U Ed. Mog. niet verbergen, dat zy tot de examinatie van deze bezwaren, voor zoo veel dezelve betrekking hebben tot het Regerings Reglement van den jaare 1674, niet zonder veel schroom en kommer zyn overgegaan, wanneer zy in aanmerkinge namen de grote aangelegenheid der zaken, en de consequentien, die daar uit zouden kunnen geboren worden, en vooral wanneer zy zich herinnerden de diere verplichting waar onder elk hunner zich by plegtigen Eede tot de observantie van dit Reglement verbonden hadde, en welke verbintenis by hen zeer natuurlyk eenige scrupule moest veroorzaken, of zy zich in goede gemoede over deze materie wel konden en mogten uitlaten.

Evenwel, wanneer zy daar en tegen overwogen den last door U Ed. Mog., als *Souverain dezer Provincie*, aan hen gegeven, om onderzoek te doen naar de wettige bezwaren van 's Lands ingezetenen; zonder eenige uitzondering van het Reglement van den jaare 1674, en daar benevens zich te binnen bragten, hoe zy by dien zelfden Eed, welke hen tot de observantie van dit Reglement verbondt, in de allereerste plaats gezworen hadden: alle *Privilegien, Handvesten en Gerechtigheden van den Lande van Utrecht en de drie Leden van dien*, als ook de oude, wettige en wel herbragte *Costumen* te zullen voorstaan ende helpen defenderen ende handhaven; en dat de klagten en bezwaren van 's Lands Ingezeten juist hare betrekking hadden, tot zoo veele inbreuken, als dezelve vermeinden by dit Reglement op de *Privilegien, Handvesten en Gerechtigheden van den Lande van Utrecht, en de drie Leden van dien* toegebracht te zyn; hebben zy vermeind zich hier aan niet te kunnen nog te mogen onttrekken; te minder wanneer zy boven dit alles nog in aanmerkinge namen de edelmoedige betuigingen en aanbiedingen van Zyne Hoogheid, den Heer Erfstadhouder dezer Provincie, by Hoogstdezelfs hier voren gemelte circulaire *Missive* gedaan, waar door Gecommitteerden gaarne erkennen willen in dit werk niet weinig aangemoedigd en gesterkt te zyn geworden.

En het is om alle de hier voorverhaalde redenen, dat Gecommitteerden gedagt hebben niet langer te mogen of te moeten hesiteeren om handen aan het werk te slaan; en daar zy zich zelven bewust zyn, in dezen niets anders te bedoelen dan het welzyn van hun dierbaar Vaderland en provincie, midsgaders de conservatie en bevestiging van de tegenwoordige constitutie, zoo wel als het herstel van Eendragt en Vertrouwen, en eene behoorlyke voldoening aan der Ingezetenen *billyke en rechtma-*

tige klagten en bezwaren, zullen zy, de zaken uit die gecombineerde oogenpunten beschouwende, in dezen tragten te handelen met die vrymoedigheid, welke U Ed. Mog., welke de gantsche Natie van hun te recht verwagten mag, en zullen aangaande de middelen van redres aan U Ed. Mog. tragten te adviseeren, op zodanig eene wyze, als zy voor God en voor Menschen hier en hier namaals, hopen te zullen kunnen verantwoorden.

Dan alvorens ter zake overtegaan, agten Gecommitteerden zich verplicht U Ed. Mog. te betuigen, dat, zoo zeer zy voor zich zelven geconvinceerd zyn, dat naar de gesteldheid dezer Landen het Stadhouderschap van de grootste nuttigheid en noodzakelykheid is, en daarom ten allen tyde door de meest gepaste en wettige middelen geconserveerd en bewaard moet worden; het hun ook tot geen gering genoeg verstrekt heeft, uit alle de ingeleverde Memorien en Adressen niet anders te hebben kunnen vernemen, of de doleanten, hoe verschillende ook in begrippen omtrent de uitoeffening van het Stadhouderlyk gezag, staan ten dezen opzichte met hun in hetzelfde gevoelen; zulks dat ten aanzien van dit *fundamentele point* onzer Constitutie geen verschil schynt plaats te hebben.

Edoch ten aanzien van het Regerings Reglement van den jaare 1674 is het geheel anders gelegen; daar omtrent zyn de klagten en bezwaren menigvuldig, en Gecommitteerden kunnen ook niet ontkennen, dat er veel gegrondde reflexien tegens hetzelfde, zoo ten aanzien van *den tyd en de wyze van dezelve invoering in de voorgaande, en vernieuwing in de tegenwoordige Eeuw*, als met opzicht tot *den wezenlyken inhoud van dat Reglement* gemaakt kunnen worden.

Omtrent welke eerstgenoemde tyds omstandigheden Gecommitteerden alleenlyk zullen remarqueren, dat het zeer te wenschen ware, dat 's Lands Geschiedenissen geene bewyzen opleverden van diergelyke geschreuwende onrechtvaardigheden, als den drie (zoogenaamde) overheerde Provinciën, en allerbijzonderst deze Provincie, in dien tyd zyn aangedaan, door hen, aan wien zulks het allerminst voegde, door *Vrienden, Nageburen en Bondgenoten*, meer dan door den *Vyand* zelven: deze doch maakte alleenlyk gebruik van het Oorlogs recht, en zulks nog niet eens op de allerstrengste wyze; Hy heeft, jaa, deze Provincie deerlyk geteisterd, uitgemergeld, uitgeput, zoo dat 's Lands Staten in eene Missive aan Prins Willem de III., den 19. Juny 1674 geschreven, de schadens door denzelven in anderhalf jaar tyds binnen deze Provincie veroorzaakt, op meer dan 125 tonnen gouds kwamen te begrooten. De Vyand heeft daar door de Provincie en deszelfs Ingezeten van haar geld en goed beroofd; maar de Bondgenoten, met welke deze Provincie, van de eerste tyden af, ten nauwsten vereenigd, goed en bloed hadde opgeofferd, tot afschudding van het ondragelyk juk der Spaansche Dwinglandye, en om deze Landen tot eene vrye Republiek te helpen formeeren, tot conservatie en bescherming van welke zoo duurgekogte Vryheid zy ten allen tyde zoo veel, jaa zelfs, naar proportie van haar vermogen, meer dan eenige der andere bondgenoten hadde gecontribueerd, met welke zy op de aannadering van den Vyand zich noch be-

reid getoond hadde, goed en bloed ter verdediging van het lieve Vaderland op te zetten. — Die zelve Bondgenoten, niet te vreden, met deze Provincie, niettegenstaande de ernstigste instantien en protestatien van 's Lands Staten, geabandonneerd, en aan de genade en ongenade van den naderenden Vyand overgelaten te hebben, konden daar en boven van zich verkrygen, nadat de Provincie maar even van denzelven verlaten was, nog zwaardere ongelukken tot alle haare ongelukken toe te doen, haar in den hartader aan te tasten, en tegens alle regelen van recht en billykheid, contrarie derzelver diere verpligtinge, uit hoofde van het 1ste Art. der Unie binnen deze Stad gesloten, haar te ontnemen die Privilegien, Rechten en Gerechtigheden, in welke bezitting de Vyand zelf haar ongestoord gelaten hadt. Tot dien einde moest op eene gantsch wederrechtelyke, en met de gronden dier Unie strydende authorisatie van Hun Hoog Mog. of liever van de Gedeputeerden van maar vier Provinciën, alle Regeringe losgemaakt, en geene nieuwe Regenten aangesteld worden, dan op zodanige conditien, als men goedvondt aan dezelve voor te schrijven. En het is aan deze fatale omstandigheden van dien tyd, dat dit Reglement zyne waare origine verschuldigd is, en dewelke te gelyk op de nieuw aangestelde Regenten zoo veel invloed hadden, dat zy niet alleen zich daar tegen niet durfden verzetten, maar ook weldra zodanig daaraan gewenden, dat derzelver taal, uitwyzens de Registers van dien tyd (de Gecommitteerden schamen zich byna om het te zeggen) meer overeenkomst hadde met die van Onderdanen onder eene despotieke Regeringe, als dezelve paste in den mond van vrye Nederlanders, men zwijge van 's Lands Souverein zelven. — Dan Gecommitteerden willen hier niet verder treden, maar de gordynen van vergetelheid voor dit schandelyk en akelig tafereel toeschuivende, liever hopen en wenschen, dat de Jaarboeken dezer Landen nimmer weder eenige stoffe tot diergelyke verhalen ontvangen zullen, daar zy zich ten vollen verzekerd houden, dat de Bondgenoten deze handelwyze hunner Voorzaten, niet minder dan U Ed. Mog. verfoejen en veroordeelen. Ook agten Gecommitteerden niet nodig te zyn, de attentie van U Ed. Mog. op te houden met al het geene by de vernieuwing van dit Reglement in den jaare 1747 is voorgevallen, daar het doch overbekend is, en zommige Leden van Uwer Ed. Mog. Vergadering zelve nog zouden kunnen getuigen, hoe ook in dien tyd, niettegenstaande de pogingen van 's Lands Staten om het Stadhouderschap te herstellen op eenen voet, meer overeenkomstig met deszelfs primitive institutie in deze Provincie, de reintroductie van dit Reglement, op eene geweldadige wyze, is doorgedrongen, en aangenomen heeft moeten worden.

Liever zullen Gecommitteerden overgaan tot eene aandagtige beschouwing van die bezwaren, welke relatief zyn tot den *wezenlyke inhoud* van dit Reglement, waarop het doch in dezen voornamelyk zal moeten aankomen, terwyl de vorgemelde omstandigheden, met opzicht tot *den tyd en wyze van dezelve invoering en vernieuwing*, voornamelyk moesten dienen, om aan te wyzen de source, waaruit deze Regeringsform, tegens welke de stemme der Ingezeten zich thans zoo zeer verheft, is voortge-

komen, en teffens te doen gevoelen (hetgeen anders ongelooflyk zoude hebben kunnen voorkomen) hoe het mogelyk geweest is, dat de Voorzaten zich hebben laten persuadeeren, om tot een fundament van Regering in deze Provincie aantenemen een Reglement, waar in zoo veele gebreken gevonden worden, als Gecommitteerden de vryheid zullen nemen aan U Ed. Mog. voor te dragen. Want Gecommitteerden maken geen zwaarigheid opentlyk te verklaren, dat'er (hunner eragten) in dit Reglement vier voorname gebreken gevonden worden, die te weeg brengen, dat hetzelfde voor de Provincie *schaadelijk*, en voor de Regeringe *drukkende* is, — onder de Ingezetenen, by den minsten tegenloop van zaken, veel *argwaan* en *misoegen* verwekken, ook zelfs voornamelyk tegen den *persoon des Stadhouder*, en daar door aan Denzelven niet dan eene *precaire magt* geven kan.

De eerste dezer gebreken is, dat dit Reglement, wel verre van *naast en meest overeentekomen met de Regering van de Provincie, gelyk die van ouds geweest was*, (zoo als men Prins Willem de III., ingevolge Hoogstdeszelfs betuyging, by de presentatie van dit Reglement, schynt diets gemaakt te hebben) integendeel daar mede te eenemaal contrarieerende, en ook zelfs in veele opzichten strydig is met de Privilegien, Handvesten en Gerechtigheden van den Lande: aangezien

In de *Tweede* plaats daar by te veel willekeurigs wordt overgelaten in de uitoeffening van het gezag, hetwelk daar by aan den Stadhouder gegeven wordt: terwyl

Als een *Derde* gebrek mag aangemerkt worden, dat hetzelfde in trouble tyden met overhaasting gemaakt, vernieuwd, en als met geweld opgedrongen zynde, even daar door den grond van het recht des Stadhouders op losse schroeven en in een gedurig gevaar van wankelen stelt;

En als een *Vierde*, dat by hetzelfde aan de Provincie ontnomen wordt een gedeelte van deszelfs Eigendom, die nimmer door tydelyke Regenten weggeschonken konde of mogte worden.

De Gecommitteerden achten niet nodig te zyn, alle deze gebreken in 't Reglement by de stukken aan te wyzen, ofte in eene langwylige en onaangename discussie te treden over de *willekeurige aanstellingen, continuatien en discontinuatien van Regenten, en de vrye en libere dispositie over de Geestelyke Goederen*, zoo als alle hetzelfde by dit Reglement gereguleerd is, en waar door deze Provincie, meer dan eenige van de andere geunieerde Landen, ook zelfs meer dan die Provinciën, welke met hun in dezelfde rampspoeden van dien tijd gedeeld hadden, is gedrukt geworden; maar willen liever, met opzicht tot alle dezelve, in het generaal reflecteeren, dat, zoo zeer het *aan den eenen kant* allezins billyk en wenschelyk is, dat deze gebreken, zoo veel mogelyk, hersteld, en de Regeering tegens alle willekeurige magt gedekt worde, als door welker dadelyke uitoeffening de vryheid van stemmen weggenomen, en overzulks de aart onzer Constitutie om verr' geworpen zoude worden: het zoo ook *aan den anderen kant* voor de ware bestendige belangen van het Stadhouderlyke huis bevorderlyk is, indien hetzelfde met eene min willekeurige magt bekleed, maar ook deze magt als dan op beter, wettiger en bestendiger gronden gevestigd zy.

Dan, Edele Mog. Heeren, ofschoon Gecommitteerden zich verpligt geoordeeld hebben, alle deze gebreken, zoo als die waarlyk in het Reglement van 1674 te vinden zyn, met alle vrymoedigheid op te geven, zy het nogtans verre van hun, dat zy daar door eenige aanleidinge zouden willen geven, om den tegenwoordigen Heer Erfstadhouder te beschuldigen, als of Hy *zelf* van de aan hem gedefereerde magt zodanig een willekeurig gebruik, ter stremminge van der Regenten *vryheid van stemmen*, immermeer, zoude hebben willen maken: Neen! Edele Mogende Heeren, de Gecommitteerden zouden Hoogstdenzelven onrecht aandoen, indien zy niet openlyk erkenden, dat, althans zedert de meerderjarigheid van den tegenwoordigen Heer Erfstadhouder, *die de zaaken op den tegenwoordigen voet gevonden heeft*, geene exempelen van *willekeurige discontinuatien* van Regenten exteeren, of ligtelyk te vrezen zyn, aangezien niet alleen Hoogstdeszelfs character van diergelyke daden een natuurlyke afkeer schijnt te hebben, maar ook Hoogstdeszelfs betuygingen en aanbiedingen, by de meergemelde circulaire Missive aan de respective Bondgenoten gedaan, geheel andere gevoelens ten duideykste manifesteeren. In zoo verre ook dat Gecommitteerden niet zouden durven twyfelden, of Hoogstdeselve zal gaarne met U Ed. Mog. concurreeren tot het daarstellen van alles, wat tot verbetering van den innerlyken staat der Regeering dezer Provincie, en tot verzekering van de vryheid in de Regeering, *nu en in volgende tyden*, eenigzins zal kunnen verstrekken.

Althans het is in deze verwagting dat Gecommitteerden, naa eene nauwkeurige examinatie van alle de ingeleverde bezwaren, *voor zoo veel dezelve relatie hebben tot het Reglement van den jaare 1674*, en naa confrontatie van dit Reglement met het geene in vorige Stadhouderlyke tyden, van de erectie dezer Republiek af, tot den jaare 1651 toe, heeft plaats gehad, gehazardeerd hebben te formeeren een *Concept* van een *Reglement Reformatoir*, zoo als aan Gecommitteerden gebleken is, *naast en meest over een te komen met de forme van Regeering, zoo als die van ouds in deze Provincie geweest is*, het welk zy de eer hebben hier nevens ter deliberatie van U Ed. Mog. over te brengen, en met welk Concept, zoo wanneer hetzelfde door U. Ed. Mog., *met concurrentie* van den Heer Erfstadhouder dezer Provincie, geaprobeerd en in eene Staats-Wet geconverteerd mogte worden, Gecommitteerden zich vleyen, dat alle wettige bezwaren van 's Lands Ingezetenen weggenomen, de form onzer tegenwoordige Regeerings Constitutie innerlyk verbeterd, en zoo wel de vryheid der Regenten en Ingezetenen verzekerd, als de Stadhouderlyke Waardigheid op vaster en onwankelbaarder gronden dan ooit te voren, gevestigd zoude worden.

En zouden Gecommitteerden van advise zyn, dat U Ed. Mogende Copie van dit *Reglement Reformatoir* en *Rapport*, hoe eer zoo beter, behoren toe te zenden aan den Heer Erfstadhouder dezer Provincie, met verzoek om U Ed. Mogende daar op te willen dienen van deszelfs consideratie en Advis, als mede dat U Ed. Mog. de Heeren Derselver Ordinaris Gedeputeerden zouden behoren te authoriseeren, om teegens zekeren bekwamen tyd de Hee-

ren Staaten extraordinarie te beschryven, om over deze zaake te delibereren en resolveeren, zoo als ten besten dezer Provincie geoordeeld zal worden te behoren; met verdere authorisatie, om van deze Beschryvinge mede kennis te geven aan Zyne Hoogheid en Hoogstdenzelfen te verzoeken, deszelfs consideratien en Advis voor dien tyd aan U Ed. Mog. te willen laten toekomen.

Zynde Gecommitteerden wyders van gedagten, dat, hangende Uwer Ed. Mog. deliberatien over deze gewigtige materie, en dat tot een nieuw Reglement op de Regering dezer Provincie by U Ed. Mog. op *eene wettige wyze*, gearresteerd zal zyn, het tegenwoordige Reglement van volle kragt en waarde blijven, en door alle de Regenten geobserveerd en gemaintineerd moet worden, hetwelk, hoe zeer uit den aart der zake van zelve sprekende, Gecommitteerden nogtans vermeend hebben hier te moeten byvoegen, om te praevenieeren alle bedenkingen, welke by sommigen mogten kunnen opkomen, als of door dit Rapport vorige verbintenissen eenigzins los gemaakt, en aanleidinge gegeven zonde kunnen worden tot eene gevaarlyke Regeeringsloosheid, waar van de consequentien van een veel schromelyker uitzicht zouden zyn, dan die, welke immermeer uit het te verlaten Reglement zouden hebben kunnen voortkomen.

En hier mede zouden Gecommitteerden dit hun Rapport kunnen eindigen, zoo zy zig niet verplicht achteten, alvorens aan U Ed. Mog. nog rekenschap te moeten geven van de gronden en motiven dier *veranderingen en redressen*, welke zy by het op nieuw geconcepiceerd *Reglement Reformatoir* de vryheid nemen aan U Ed. Mog. te proponeeren.

Ten welken opzichte Gecommitteerden vermeend hebben tot een grondslag Hunner deliberatien, immers zoo veel betreft de *Stadhouderlyke waardigheid*, te moeten leggen die form van Regeeringe, welke van den beginne dezer Republiek af, tot den dood van Prins Willem den II. toe, heeft plaats gehad, om daar uit te kunnen opmaken, welke de Rechten en Prærogativen der successive Heeren Stadhouders in die tyden geweest zyn, die, als in de *primitive Constitutie der Regeeringe dezer Provincie* zelve gegrond zynde, voor de *wettige Rechten* en Prærogativen, *aan de Stadhouderlyke waardigheid alhier verknogt*, gehouden, en daarom in allen gevallen nimmer betwist ofte in twyfel getrokken behoren te worden.

En dit hebben Gecommitteerden by het formee ren van dit concept Reglement bestendig in het oog gehouden, en zorge gedragen, dat die *Rechten* daar by niet verminderd, maar veel eer eenigzins meer geschikt zyn geworden, naer het geene tegenwoordig plaats heeft, zo veel die zelfde grondbe ginzelen van Regeering komen te gedogen.

Dan met dit alles zullen U Ed. Mog. ras be merken, dat op dien voet verscheide notabele veranderingen in dit Reglement, vergeleken met dat van den jare 1674, hebben moeten gemaakt worden, en wel byzonderlyk met opzicht tot de *directe aanstelling* van alle de Leden van Staten, de *willekeurige continuatie* of *discontinuatie* van het grootste gedeelte derzelver op vast bepaalde tyden, en de *dispositie over de Geestelyke Goederen*. Drie poin ten, welke (zoo veel Gecommitteerden weten) in

geene der geuniëerde Provinciën op zodanig eene wyze gereguleerd zyn, en thans door 's Lands In gezetenen zoo *inconstitutioneel* en *strydende met de privilegien van den Lande* beschouwd worden, dat Gecommitteerden geen oogenblik durven twyfen of de Heer Erfstadhouder zal gaarne met U Ed. Mog. concurreeren tot herstelling van deze gebro ken, te meer wanneer Hoogstdezelve geïnformeerd zal zyn, dat het juist deze zelfde pointen zyn, waar tegens de Voorouders, ook zelfs in de aller benauwste tyden zoo yverig gewaakt hebben, dat zy nimmer konden gedogen, dat ten dezen opzichte de minste inbreuk geschiede op de Privilegien van den Lande. Men leeze de Staats Registers van den jare 1586 tot 1588, en men zal overvloedige bewyzen vinden, hoe zeer de Staten dezer Provin cie, ook zelfs in die benarde tydsomstandigheden, zich tegens eene *aangematigde directie over de Gees telyke Goederen*, zoo wel als over eene *directe aan stelling van sommige Amptenaren, zonder vooraf gaande nominatie van de Staten*, door den Grave van Leicester, als Gouverneur Generaal dezer Lan den, gedaan, aangekant en hetzelfde aangemerkt hebben als eene *dadelyke inbreuk op de Vryheden, Rechten en Privilegien van den Lande*, waar inne zy *Eer- en Eedshalven niet konden noch vermogen te consenteeren*; in zoo verre zelfs, dat in een enkel geval, waar in zy Zyne Excellentie wilden *accom modeeren*, zy nogtans daar toe niet besluiten konden, dan onder deze speciale conditie, dat *zyne Excel lentie by Aete, onder zyn hand en zegel, beloven en verklaren zou dat zulks niet meer zoude geschieden*. 't Welk Gecommitteerden alleenlyk allegueeren ten bewyze, dat het van ouds in deze Provincie daar voor gehouden is, dat *volgens Rechten, Privilegien en Costumen, tot de principaalste Officien van den Lande de Nominatie aan de Staten, en de Electie aan den Stadhouder competeerde*.

En het is om die rede, dat Gecommitteerden vermeind hebben de herstelling van deze Voorou derlyke Privilegien en Costumen aan U Ed. Mog. en aan den Heer Erfstadhouder te mogen propo neren, op zodanig eene wyze en met zodanige ex tensie, als by het nevensgaande Concept Reglement is ter neder gesteld.

Want ofschoon, ten aanzien van de twee voor stemmende Leden, in voorgaande Stadhouderlyke tyden, eenen anderen voet gehouden moge zyn, en de Electie uit een dobbel getal alleen in het Derde Lid plaatse had, kunnen Gecommitteerden geene redenen vinden, waarom hetzelfde niet over alle de Departementen van Regeering in deze Provincie op eene gelyke wyze zoude *mogen*, en, aangezien de grote veranderinge, daar inne sedert gemaakt, zoude *behoren* vastgesteld te worden.

Het is wel zoo, dat, met opzicht tot het Lid der Heeren Geëligeerde Raden, by drie successive uitspraken, en specialyk by die van Prins Maurits, van 12 Augustus 1618, de *Nominatie van een dob bel getal aan Burgemeesteren en Vroedschap van Utrecht, de Electie aan de Ridderchap en kleine Steden, en de approbatie aan den Stadhouder* toe gekend is, 't welk ook alzo geobserveerd is geweest tot den jare 1674, en wederom van den jare 1702 tot 1747 toe, op welker redintegratie de Gecom mitteerden der Stad Utrecht ook nu wederom ten

sterksten geurgeerd hebben, en zyn blyven insteeren, zoo nogtans dat zy het alhier geproponeerde wel als een alternatief konden admitteeren, in afwagting of zulks aan derzelver Principalen zoude kunnen behagen. Dan aangezien de vijf Capittelen binnen deze Stad zich daar over ten allen tyde, en ook nu wederom by derzelver Remonstrantie, den 2. Juny laatstleden aan U Ed. Mog. overgegeven, (en door U Ed. Mog. mede gesteld in handen van Heeren Gecommitteerden) ten hoogsten beklagd hebben, en de redenen, welke voorheen aanleidinge konden geven, om Dezelve van alle aandeel in de aanstellinge hunner *Representanten* ter Staats Vergaderinge uit te sluiten, thans zoo zeer geen plaatse meer hebben; dat ook de redelykheid en billykheid schynen te vorderen, in een tyd, waar in men zoo algemeen op herstel van Rechten en Privilegien aandringt, die van zulk een notabel en aanzienlyk Ligchaam, als is dat van de vyf Ecclesien binnen deze Stad, in behoorlyke aanmerkinge te nemen, en aan derzelver billyke instantien, zoo veel de tegenwoordige constitutie permitteeren kan, te voldoen; waar henen zich ook het verlangen der Ingezetenen, zoo veel men uit derzelver Memorien en Adressen heeft kunnen opmaken, schynt henen te strekken, en dat ook boven dit alles de aart der Regeerings Constitutie in deze Provincie vereischt, dat de respective Staatsleden, zoo veel mogelyk, independent van elkanderen zyn en blyven, het geen men van de bovengemelde wyze van Nominatie en Electie zoo zeer niet zeggen kan. Zoo hebben Gecommitteerden, om alle die redenen, by het 3. Articul van het Concept Reglement, zoodanige schikkingen geproponeerd, waar door aan der Capittelen verzoek, zoo veel mogelyk voldaan, en teffens aan de Staatsleden, daar by geïnteresseerd, aangaande de qualificatie der genomineerde personen, eene genoegzame gerustheid gegeven zal kunnen worden, terwyl voorts by de 2. 4. 5. 6. en 7. Articulen de vereischten tot dit Lid wat nader bepaald, en ook in de gevallen, wanneer gebrek van gequalificeerde personen mogte plaats hebben, zoo veel mogelyk, voorzien worde. Zynde ook derzelver getal, ter conservatie van deszelfs *wettige Constitutie, als moelende bestaan de helfte uit Edellieden, en de helfte uit Burgers*, dewelke door het aanstellen van een Supernumerair Lid telkens verbroken wierdt, ingevolge de eeparige begeerte van 's Lands Ingezetenen, op Tien gefixeerd, en de Verwantschap der Leden *voor het toekomende* een weinig nader bepaald, zoo als, uit aanmerking van het kleine getal der Edelen en Burgers in dit Lid, en om eene *Familie-regeering* in hetzelfde voor te komen, nodig en dienstig is geoordeeld geworden.

Voorts belangende de dispositie over de Geestelyke goederen en Beneficien, hebben Gecommitteerden vermeind, en by het 9. Articul voorgeslagen, dat, zoo wanneer dezelve aan de Provincie retourneeren zullen, waar op in 't algemeen, en met alle recht, ten sterksten geïnsteerd wordt, de *Canoniszen*, in de zogenaamde 's Lands of Staten maauden openvallende, zoo wel als alle andere *Geestelyke beneficien*, welke voorheen door de respective Leden genoten wierden, voortaan nevens de *Præposituren* of *Proostdyen*, ten profyte van de

Provincie zullen worden verkogt. En Gecommitteerden willen gaarne erkennen niet te kunnen begrypen, hoe ten dezen respecte zodanige schikkingen in het Reglement van 1674 gemaakt hebben kunnen worden, in een tyd, dat het met de Provinciale financiën zoo jammerlyk gesteld was, dat men nauwlyks middelen wist uit te denken, om de noodzakelyke domesticque Uitgaven goed te maken, veel min om de Lasten der Generaliteit, waarin men geene de minste verligtinge obtineeren konde, en, ten aanzien van dewelke, de quota dezer Provincie naar de *Veelheid der Geestelyke goederen* in vroegere tyden berekend en verhoogd was, te kunnen fourneeren. Ofschoon nu Gecommitteerden gaarne erkennen, dat nimmer, sedert dien tyd, van dezelve Inkomsten zulk een genereus gebruik gemaakt is, als de tegenwoordige Heer Erfstadhouder, al ras na deszelfs meerderjarigheid, gewild heeft, dat gedurende zyn leven geschieden zoude, blykens hoogstdeszelfs Missive, den 10. July 1773 aan U Ed. Mog. geschreven, zoo is nogtans zeker, dat dit emplooi dier goederen meer ten nutte van het gemeene Bondgenootschap, dan van deze Provincie zal komen te verstrekken. Terwyl nu de zoo zeer bezwaarde Financiën dezer Provincie door dezelve aanmerkelyk zouden worden gebeneficeerd, twyfelende Gecommitteerden ook niet, of Zyn Hoogheid zal ten dezen opzichte aan het verlangen der Ingezetenen wel willen voldoen, en die goederen, welke nimmer van de Provinciale Domeinen gespareerd hadden moeten worden, en door geene tydelyke Regenten weggeschonken konden worden, ofte ook weggeschonken zyn, aan dezelve laten retourneeren. Terwyl Gecommitteerden, ingevolge het 10. Articul, gedagt hebben dat de dispositie over de inkomsten van de aldaar genoemde Vicarien aan den Heer Stadhouder behoort te worden overgelaten.

Aangaande het Lid der Heeren Edelen en Ridderschappe, waar toe relatief zyn Artikel 11, 12 en 13 van het Concept Reglement, hebben Gecommitteerden, by het geene hier voren reeds is aangemerkt, niets anders by te voegen, dan dat de bepaling van derzelver getal, op niet minder dan *agt*, en niet meer dan *twaalf*, geoordeeld is redelyk en billyk te zyn, en volmaakt te subintreeren in plaatse van hetgeen in voorgaande tyden, by de augmentatie van dit Lid pleeg geobserveerd te worden, en boven hetzelfde nog dit voordeel heeft, dat het aan de gezamentlyke Leden van Staat eene grootere gerustheid verschaft, omtrent de duurzame consistentie van dit Lid, uit een genoegzaam aantal van Edelen; terwyl Gecommitteerden voorts, naa examinatie van eene *Renovatie en Ampliatie van U Ed. Mog. Resolutie van 23 July 1667, houdende een Reglement op de Augmentatie van het voorz. Lid*, namens hetzelfde in de Commissie overgelegd, en hier nevens gevoegd, geene zwarigheid maken U Ed. Mog. te adviseren, om hetzelfde te approberen en te arresteren, als alleenlyk strekkende tot conservatie van de Rechten van den Adel dezes Gestichts, en om voor te komen, dat dezelve niet door Vreemden worden gesupplanteerd.

En hier mede komende tot de Collegien van de Vroedschappen van Stad en Steden, waar toe relatief zyn Articul 14 en 15, hebben de Gecommit-

teerden geoordeeld aan dezelve, als uitmakende het *Derde Lid van Staten*, in dit Reglement den voorrang te moeten geven, boven de Collegien van de Wet in dezelve Stad en Steden, hetwelk in het Reglement van 1674 alzoo niet is geobserveerd. En ofschoon het waar is, dat de Vroedschap dezer Stad onlangs geoordeeld, en in den haaren verstaan heeft, dat het recht tot de vervulling der tusschentydsche Vacatures, *als nimmermeer, ook zelfs niet by het Reglement van den jaare 1674*, afgestaan zynde, maar als nog in den boezem der Burgerye berustende, door hen, als derzelver Representanten, moeste uitgeoeffend worden, ingevolge waar van de Gecommitteerden dier Stad ook nu, ter gelegenheid van deze Articulen, in de Commissie geïnsteerd hebben, dat de electie door de Vroedschap, en alleen de approbatie door den Stadhouder zoude geschieden, en waarop dezelve al mede zyn blyven insteeren, zoo nogtans, dat zy het alhier geproponeerde wel als een alternatief wilden admitteeren, in afwagting, of zulks aan derzelver Principalen zoude kunnen behagen: hebben nogtans Gecommitteerden geoordeeld, dat, zonder deze quaestie eenigzins te willen intreden, het in allen gevalle buiten alle bedenkinge schynt te zyn, zoo wanneer de permanentie van alle de Leden, waar uit die Collegien thans gecomponeerd zyn, en in 't vervolg gecomponeerd zullen worden, wederom vastgesteld wordt, conform het 1ste Articul van de *pointen en Articulen, door de Vroedschap van Utrecht, op den 24. July 1618, met Prins Maurits beraamd, door de Staaten dezer Provincie geapprobeerde*, en tot den jaare 1651 nagekomen, dat alsdan in cas van Vacature ook het *6de Articul* revisceeren, en, ingevolge van dien, de Electie door den Stadhouder uit eene Nominatie van een dobbel getal, door dezelve Vroedschappen aan Zyne Hoogheid toetuzenden, geschieden moet. Dan ten aanzien van welke Nominatie, zoo wel als van die van Burgemeesteren, in 't volgende Articul vermeld, Gecommitteerden, (hoe zeer dezelve anders alleen zyn, om U Ed. Mog. eenige *nieuwigheden* aan te raden, dewelke middelyk of onmiddelyk invloed zouden kunnen hebben op het Provinciaal Bestier, zodat zy in dien gevalle veel liever alle verandering zouden afraden, dan eenige aanleiding geven tot zaken, waar door de Constitutie, in plaatse van verbeterd, veel eer verergerd zoude kunnen worden) nochtans niet onredelyk noch onbillyk zouden oordeelen, dat aan de Burgerye alhier en elders, alwaar zulks zonder inconvenienten geschieden kan, eenig aandeel gegeven werde in de aanstelling hunner Regenten, op zodanig eene wyze, als ter voorkoming van kuiperyen, cabalen, en andere desordres, meest geschikt zal geoordeeld worden. Edoch, geconsidereerd dat dit een werk is van groten om-slag, waar toe veele arrangementen en precautien vereischt worden, dewelke veel gevoeglyker door de Stedelyke Regeeringen met derzelver Burgeryen gereguleerd en geapplaneerd kunnen worden, hebben Gecommitteerden gedagt, dit aan dezelve Regeerders te moeten overlaten, zonder in het Reglement daar van te mentioneren.

Voorts de Nominatie en Electie tot Burgemeesteren en Schepenen op den vorigen voet blyvende, en, in cas van Vacatures, op denzelfden voet gebragt zynde by de Articulen 16, 17, 18, 19 en 20,

kunnen Gecommitteerden niet nalaten, ter kennisse van UEd. Mog. te brengen, dat ook door notabele Burgers en Ingezetenen geïnsteerd is op een permanente Schepensbank, buiten de Vroedschap alhier. Dan hoe zeer Gecommitteerden niet willen ontkennen, dat eene separatie van de Wetgevende en Judicieele Magt, zoo als door dusdanig eene permanente Schepensbank in Stad en Steden ge-effectueerd zoude worden, van groote nuttigheid zoude kunnen zyn, ter beveiliging en verzekering van de Burgerlyke Vryheid, en daarom veele redenen dezelve zouden schynen aan te pryzen, echter, vermits de nieuwigheid der zaake, nimmer hier, zoo weinig als in de andere Steden van het Vaderland in gebruik geweest, en andere inconvenienten, die zich vooral in de kleine Steden zouden opdoen, hebben Gecommitteerden zwarigheid gemaakt zich in eenige deliberatie daar over in te laten, en zulks te minder, om dat noch by het Reglement van den jaare 1674, noch by dit Reglement reformatoir, de Nominatie en Electie van Schepenen, buiten de Collegien van de Vroedschappen, indien zulks nodig en dienstig geoordeeld wordt, verboden is.

By het 21. Articul is gestatueerd dat *geene Officieren van den Lande*, zoo weinig als *Militaire Officieren*, in de respective Leden geadmitteerd zullen mogen worden: Waaromtrent Gecommitteerden remarqueeren, dat, wat aangaat de *Militaire Officieren*, zulks van ouds in deze Provincie is gestatueerd geweest. Doch met de *Officieren van den Lande* is het eenigzins anders gelegen; deze zyn (zoo veel men weet) tot hiertoe nooit door eene formeele Staats Resolutie geëxcludeerd geworden. 't Is wel zoo, dat by Resolutie van de Stad Utrecht, van 3 July 1605, met welke zich de Kleine Steden geconformeerd hebben, dit *alzoo* verstaan is, en dat dezelve Vroedschap vervolgens, op verscheide tyden, zich ten sterksten daartegens heeft geopposeerd, en in geene admissien van zodanige Officieren heeft willen consenteeren, dan nadat zy zich van hunne bedieningen hadden ontdaan: doch 't is ook tevens waar, dat de voorstemmende leden nooit daar inne geconsenteerd, maar ter contrarie gedagt hebben, dat zulks alhier, even gelyk in de andere Provincien, behoorde gepermitteerd te blyven, gelyk hetzelve dan ook nu nog, ten aanzien van de Hoofdschouten plaats heeft. Nogtans, alzoo zedert langen tyd geene Maarschalken meer in de Leden van Staat geadmitteerd geweest zyn, en de redenen, welke dezelve daarvan nitsluiten, grotendeels ook van applicatie zyn op de Hoofdschouten, die zich mede, in de bedieninge hunner posten, naar de ordres en voorschriften van Hun Ed. Mog. de Staten dezer Provincie, moeten gedragen, en ook aan Dezelfen responsabel en comptabel zyn; hebben Gecommitteerden gedagt UEd. Mog. te mogen aanraden, om ten dezen opzichte aan het algemeen verlangen te voldoen; en daartoe is het 21. Articul alzoo ingerygt, waarin Gecommitteerden ook te minder zwarigheid gemaakt hebben, nangezien het by de Ingezetenen van *Stad en Land* een groter vertrouwen op de administratie eener onzydige Justitie, in die gevallen, in welke de Leden van Staat, of *collegialiter*, of *elk in 't particulier* geconcerneerd mogten zyn, geven, en ook de Burgerlyke Vryheid

meerder beveiligen kan, indien de Officiëren geene Leden dier Collegien zyn.

Edoch, alzo alle Wetten en Statuten geen terugwerkende kragt kunnen hebben, maar alleen voor het toekomende dienen moeten, zoo spreekt het ook van zelve, dat deze bepaling, zoo min als eenige andere, die by dit Reglement gemaakt mogten worden, van geene applicatie zyn op die officieren, welke thans in de Leden gecommitteerd en ter Staats Vergaderinge beschreven worden, en daarom twyfelden Gecommitteerden ook geenszins, of U. Ed. Mogende zullen als dan dezelve, gedurende den tyd hunner Commissien of bedieningen, daar van excipieeren.

By het 22ste Articel worden alle Ontvangers en andere Comptabele personen uit de Vergadering van de Staten uitgesloten, tot dat dezelve hunne respective Comptoiren volkomen gezuiverd, en het slot hunner laatste of Appendix Rekening ten volen voldaan zullen hebben; het welk is conform U Ed. Mog. Resolutien van 25 October 1633, 29 April 1668 en 8 January 1679; steunende hetzelfde op zodanige redenen van billykheid en van eene goede Policie, dat het verwondering baren moet, dat een zoo heilzaam Statuut in volgende tyden zodanig veronagzaamd heeft kunnen worden, dat zelfs op den 19. October 1746 Hun Ed. Mog. verklaard hebben, dat *alle de Heeren, die na den afgelopen tyd van hunne Commissien als Ontvangers, in de Vergaderinge van Hun Ed. Mog. compareerden, aldaar voor aangenaam zouden worden gehouden*, niettegenstaande door het agterstal van 's Lands Ongelden, derzelver Comptabiliteit toen eerst *inderdaad* een aanvang nam, vermids dezelve gedurende de *Drie*, immers gedurende de *Twee* eerste jaaren van hunne Commissie weinig kwamen te ontvangen, en niet eerder dan drie jaren na het eindigen hunner Commissie, en zomtyds langer, in staat geraakten hunne laatste of Appendix Rekeningen te doen, en hunne Comptoiren te zuiveren. Ingevolge van dit Declaratoir heeft men dan ook menigvuldigmalen zodanige geweze Ontvangers gezien compareeren, niet alleen in de Vergaderingen van Staaten en van de Ordinaris Gedeputeerden, maar ook zyn dezelve wel gecommitteerd geweest ter Kamere van Financie en Rekeningen, gedurende denzelfden tyd, dat aldaar hunne Rekeningen gehoord en gesloten moesten worden. En dit hebben Gecommitteerden gedacht, dat by dit Articel *eens voor altoos* afgedaan, en op den voet van de hier bovengemelde U Ed. Mog. Resolutien hersteld behoorde te worden. En geconsidereerd, dat deze bepalingen, zoo wel als die in het voorgaande Articel vermeld, eene directe relatie hebben tot de form van de Regeering dezer Provincie, hebben Gecommitteerden geoordeeld, aan dezelve eene plaats in dit Reglement te moeten geven, ofschoon dezelve in het Reglement van den jaare 1674 niet gevonden worden.

By het 23. Articel wordt gestatueerd, dat de Hoofdschout van Utrecht alleen voor 3 jaaren, en de Hoofdschouten der andere Steden voor hun leven zullen worden aangesteld, zoo als van de eerste sedert lange jaaren, en van de anderen altoos gebruikelijk geweest is. Ook was aangaande den Hoofdschout van Utrecht verzogt, dat *dezelve*

de drie naastvolgende jaaren niet zou mogen gecontinueerd, maar daar na weder eligibel zyn; doch dit hebben Gecommitteerden agtergelaten, om dat Dezelve niet geloven kunnen, dat daar uit enig voordeel voor de Justitie, maar wel groot nadeel zoude kunnen geboren worden. Het is doch zeker, dat om zich van dien post wel en naar behoren te kwytten, vooral in eene groote en aanzienlijke Stad, gelyk deze is, veel kennis en ervarenheid, zoo wel als eene uitgestrekte correspondentie vereischt wordt, 't welk men alles bezwaarlyk veronderstellen kan *mogelyk* te zyn voor een Officier, wiens bediening van zulk een korten duur is; (gelyk ook die bepaling in voorgaande tyden om geheel andere redenen heeft plaats gehad) en daarom hebben Gecommitteerden in allen gevallen beter geoordeeld, dezelve alhier te omitteeren, en de continuatie of discontinuatie over te laten aan de keuze van die geenen, die het recht van nominatie en electie zullen hebben.

In het 24. Articel wordt de wyze van aanstelling, zoo van Hoofdschouten van Stad en Steden als van de Maarschalken der respective Quartieren gereguleerd op denzelfden voet, als tot den jaare 1651 toe is geobserveerd geworden; waaromtrent Gecommitteerden niet anders te remarqueeren hebben, dan dat by de Gecommitteerden der Stad Utrecht, met opzicht tot dit Artikel, ten sterkste gereclameerd is het recht, 't welk dezelve sustineerden aan de Stad te competeeren, tot de presentatie van de personen tot dit Officie, uit hoofde van de Staats Resolutie van den 2 February 1659 en 24 Juny 1702; doch waar aan Gecommitteerden gedacht hebben, zonder benadeeling van het recht der Heeren Staten, niet te *kunnen*, en daarom ook niet te *mogen* deferceeren, aangezien dezelve Resolutien, aangemerkt als een onderlinge schikking of Contract, waar by in de *toenmalige Regeeringsform*, wederzydsche en gelyke voordeelen besproken en toebedeeld waren, op welke reciprociteit het Contract alleenlyk gegrond was, by de Verandering van Regeeringsform in den jaare 1747, waar by alle die voordeelen, zoo van den een' als anderen kant aan den Stadhouder overgegeven zyn, zyn komen te vervallen, en niet weder hersteld kunnen worden, dan onder eene reciproque prestatie van dezelve voordeelen, 't welk nu niet mogelijk is. En om die reden hebben Gecommitteerden gedacht in dit Artikel geen Verandering te moeten maken, te minder, om dat zulks geheel onnodig is voorgekomen, al ware het, dat eenige andere arrangementen konden worden uitgedagt, waar door, behoudens het recht van Hun Ed. Mog. en van de respective Leden, in dezen aan de Stad genoeg zoude kunnen gegeven worden, vermids doch in allen gevalle, door wien ook de presentatie der personen geschieden moge, de Staten de Nominatie dier gepresenteerde personen maken, en aan den Stadhouder verzenden moeten, waaromtrent Gecommitteerden dan ook de eer zullen hebben U Ed. Mog. nader te adviseren.

By het 25. Articel wordt de wyze van aanstelling van den Secretaris van de Staten op denzelfden voet, als die van andere Amptenaaren, voorgesteld.

En by het 26. Articel de dispositie over alle de

Militaire Charges aan den Stadhouder en Capitein Generaal dezer Provincie, op den vorigen voet, overgelaten, alleenlyk met die byvoeging, dat Hoogstdezelve zich daar inne zal gedragen naar de Resolutien en Reglementen, ten dien opzichte by U Ed. Mog. reeds gemaakt of nog te maken; welke byvoeging Gecommitteerden gedacht hebben, hoe zeer de zaak anders van zelve spreekt, hier te moeten plaatsen, om weg te nemen alle verdenkingen, als of U Ed. Mog., door deze generale en onbepaalde delatie, een gedeelte der Souverainiteit geabdiceerd, en zich zelve de faculteit ontnomen zouden hebben, om, met communicatie van den Stadhouder en Capitein Generaal dezer Provincie, zodanige schikkingen te beramen en vast te stellen, als ten meeste welzyn van het Militaire wezen geoordeeld zouden kunnen worden te behoren.

In het 27. Article wordt de dispositie over alle de zesjarige Commissien, zoo buiten als binnen de Provincie, geconfirméerd op den voet, die zedert den jaare 1633 en vervolgens heeft plaats gehad.

En in het 28. Article de vervulling van de Vacatures in den Hove Provinciaal op den vorigen voet gecontinueerd, met byvoeging van de qualiteiten der Ordinaris Raaden, in conformiteit van de Staats Resolutie van 20 Januarij 1669.

By het 29. Article wordt de aanstelling in cas van Vacature van de Rentmeesters, zoo van de Gebeneficeerde Goederen, als van de Conventen van Oostbroek, St. Pauls, St. Catharine en de Carthuizers, gereguleerd, by electie van den Stadhouder uit een dobbel getal gequalificeerde personen, waar van de presentatie als dan zoude kunnen geschieden op den voet van de Resolutie van 24 Juny 1702. Hebbende Gecommitteerden geoordeeld, de Rentambten van de Gebeneficeerde Goederen en van de Carthuizers hier mede te moeten uitdrukken, ofschoon dezelve in het Reglement van 1674 niet gevonden worden, om vóór te komen alle twyfelingen en moeyelykheden, die daar over t'eeniger tyd zouden kunnen gemaakt worden, en ten tyde van Koning Willem den III. ook dadelyk gemaakt zyn, wanneer de Heeren Staten, by Resolutie van 24 July 1688, het Rentamt van de Gebeneficeerde Goederen wederom naar zich genomen hebben.

Eindelyk wordt by het 30. Article bepaald de wyze, op welke de verschillen tussehen de Leden dezer Provincie, die ongelukkig zouden mogen komen te ontstaan, te termineren, 't zy door den Stadhouder dezer Provincie in der tyd, het zij door andere Rechters of Arbiters, zoo als Parteyen onderling convenieeren zullen.

En hier mede hebben Gecommitteerden alle de pointen van het Concept-Reglement reformatoir doorgelopen, en hunne consideratien op elk derzelve, zoo veel tot beter verstand van dezelve nodig was, UEd. Mogende voorgedragen.

U Edele Mogende zullen daaruit opgemerkt hebben, dat de voorgeslagen Veranderingen groot en menigvuldig zyn, gelyk dezelve ook groter en menigvuldiger moesten zyn, naar mate de afwyking van de oude Regeringsform in Stadhouderlyke tyden, door het Reglement van 1674, groter geweest is in deze Provincie, dan in eenige van de anderen.

Nogtans staan Gecommitteerden in die vaste per-

suasie, dat, indien dezelve door UEd. Mogende met concurrentie van den Heer Erfstadhouder dezer Provincie, gearresteerd mogten worden, daardoor de innerlyke staat der Regeeringe van deze Provincie verbeterd, de Eendragt en het vertrouwen hersteld, en de tegenwoordige Regeerings constitutie op vastere gronden, dan ooit te voren, gevestigd zal kunnen worden; terwyl ook teffens daardoor de hoogstnoodzakelyke invloed van de Stadhouderlyke directie, tot eene gelukkige behandeling van zaaken, ten besten van het lieve Vaderland, en van deze Provincie, geen nadeel lyden kan, aangezien dezelve, zal zy van eene bestendig gelukkige en vrugtbare uitwerkinge zyn, op de liefde en het vertrouwen der Natie gegrond moet wezen, terwyl de droevige ondervinding in den tegenwoordigen tyd maar al te overtuigende bewyzen oplevert, dat dezelve door geen gezag, hoe groot ook, bewaard kan worden.

Hier mede hopen Gecommitteerden voldaan te hebben aan den last, welke UEd. Mogende op hunne schouderen gelegd hadden, en zullen daarom dit hun Rapport besluitende, oprechtelyk wenschen, dat het den Allerhoogsten behage, de deliberatien van U Edele Mogende over alle de gewigtige Objecten, in dit Rapport vervat, en waar van het toekomende Lot dezer Provincie zal afhangen, zodanig te bestieren, dat Derzelve Resolutien, hier op te nemen, verstrekken mogen tot bewaring en vermeerdering van Rust, Vrede en Welvaart binnen deze Provincie, zoo wel als tot herstel van Eendragt en vertrouwen tussehen de goede In- en Opgezetenen, en tot bevordering van derzelve wezenlyk geluk en voorspoed, tot in lengte van dagen.

Concept van een Reglement Reformatoir, waarna de Regering in de Provincie van Utrecht in het toekomende zal worden besteld en beleid.

I.

De Regering van de Hooggemelte Provincie van Utrecht zal blyven bestaan als van ouds in drie Leden, te weten: Geëligeerde Raden; Edelen en Ridderschappo; Stad en Steden.

II.

De Geëligeerde Raden, die 'er nu zyn, en vervolgens wezen zullen, zullen hunne functien en bedieningen blyven bekleden, hun leven lang gedurende, en zullen, zo ras 'er gequalificeerde personen in de gesamenlyke Capittelen gevonden worden, gebragt worden op het getal van Tien, en dan vervolgens moeten bestaan uit vyf Stichtsche Edellieden, en vyf Stichtsche Burgers, die alzo geboren, of Tien jaren Burgers geweest en in deze Provincie gewoond zullen hebben.

III.

By vacature ofte aflyvigheid van een Geëligeerde Raad, zal binnen den tyd van Drie weken, by de vyf Capittelen binnen deze Stad, door Gecommitteerden uit ieder derzelve, by het lot te verkiezen, in het Groot-Capittel-Huis van den Dom, worden gemaakt eene nominatie van Vier gequalificeerde personen, 't zy Edellieden, 't zy Burgers; en zal dezelve nominatie, in cas van Edellieden, aan de Ridderschap en Kleine Steden — en in cas van

Burgers, aan de Vroedschap der Stad Utrecht worden gepresenteerd, om door dezelve Ridderschap en Kleine Steden ofte Vroedschap respectivelyk, binnen den tyd van 14 dagen daarna, op de helfte gereduceerd, en vervolgens toegezonden te worden aan den Stadhouder dezer Provincie in der tyd, om door Denzelven eene electie daaruit gedaan te worden.

IV.

Geen Proost zal tot dit Lid genomineerd ofte verkoren mogen worden, dan na dat hy de Proost-dye vier jaren zal hebben bezeten.

V.

Indien het mogte gebeuren, dat in de gesamenlyke Capittelen geen genoegzaam aantal gequalificeerde Edellieden ofte Burgers gevonden wierd, tot het formieren der nominatie hier voren gemeld, zal dezelve aangevuld worden met zodanige Edellieden of Burgers, die wel eene Prebende hebben, maar nog niet vol capitulair zyn; en by gebreke ook van deze, met erkende Stichtse Edellieden, het zy dezelve in 't Lid der Heeren Edelen en Ridderschap beschreven zyn of niet, of met gequalificeerde Burgers, die actuele Leden der Regeringe binnen deze Provincie zyn, in welken laatstgemelten gevalle het volstaan zal, dat zodanige genomineerden voor derzelver electie of aanstelling met eene Prebende voorzien zyn.

VI.

Niemand zal tot Geëligeerde Raad genomineerd ofte geëligceerd mogen worden, dan na dat hy bereikt zal hebben den vollen ouderdom van 24 jaren, en professie doe van de waare Christelyke Gereformeerde Religie.

VII.

En zullen geen Vader en Zoon, heele en halve Broeders, ofte een Oom met meer dan twee Neven te gelyk in dit Lid sessie mogen hebben.

VIII.

Het oudste present zynde Lid der Geëligceerde Raden zal altoos ter Vergaderinge der Heeren Staten praesideren.

IX.

Alle Praeposituren of Proostdyen, zo dikwils dezelve komen te vaceren, als mede de Canonisycn ofte Prebendens, in de zogenaamde 's Lands of Staten maanden openvallende, zo wel als alle andere geestelyke beneficiën, zullen worden verkogt ten profyte van de Provincie.

X.

Doch de Stadhouder dezer Provincie in der tyd zal hebben de dispositie over de inkomsten van alle de Vicaryen, dependende van de voorsz. Praeposituren of Proostdyen, gene uitgesondert, behoudelyk, dat dezelve inkomsten zullen moeten worden bekeerd tot het onderhoud van arme Predikanten, derzelver Weduwen, ofte andere gelyke pieuse zaken binnen deze Provincie.

XI.

Het Lid der Heeren Edelen en Ridderschappe zal bestaan uit niet minder dan 8, en niet meer dan 12 Leden, waar van de oudste Heer altoos praesideren zal, en dewelke daar inne, hun leven lang gedurende, zullen perpetuëren.

XII.

Indien een ofte meer der Heeren Edelen, in de

VERVOLG UTR. PLB. I.

Ridderschap beschreven, dezer wereld komt te overlyden, ofte anderszins het Lid te verlaten, en door de Ridderschap nodig geoordeeld wierde derzelver plaats ofte plaatsen aanstonds weder te vervullen; ofte dat het Lid der Ridderschappe tot beneden het getal van acht uitgestorven ware, zal door de Ridderschap worden gemaakt eene nominatie van een dubbel getal gequalificeerde Edelen, om daaruit by den Stadhouder dezer Provincie in der tyd de helfte geëligceerd ende beschreven te worden.

XIII.

Gene Edelen zullen in voege voorsz. genomineerd ofte geëligceerd en beschreven mogen worden, dan dezulke, die ten aanzien van hunne geboorte, jaren en goederen, zyn gequalificeerd, volgens het Reglement dien aangaande, zo wel als omtrent de qualificatie van de Ridderhofsteden, op heden gearresteerd; en zullen moeten doen professie van de ware Christelyke Gereformeerde Religie.

XIV.

De Raden of Vroedschappen van de Stad en Steden zullen voortaan permanent zyn, en alle deszelfs Leden hun leven lang gedurende daar inne continuëren.

XV.

Wanneer een Lid van de Vroedschap van Stad of Steden mogte komen te overlyden, ofte anderszins zyne Raadsplaatse mogte komen te verlaten, zal door de Vroedschap derzelver Stad ofte Steden, binnen den tyd van 3 weeken, aan den Stadhouder dezer Provincie in der tyd worden toegezonden eene nominatie van een dubbel getal gequalificeerde personen, omme daar uit by den welgemelten Stadhouder een geëligceerd ende tot Vroedschap gesteld te worden.

Behoudelyk dat gene andere personen tot Raden in de Vroedschap van Stad of Steden genomineerd ofte verkoren zullen mogen worden, dan die professie doen van den waren Christelyken Gereformeerden Godsdienst, en daar toe verders gequalificeerd zyn volgens der Stad en Steden privilegien.

XVI.

In ieder jaar, drie weeken voor de Verandering der Wet van de Stad of Steden, zal door Burgemeesteren, Schepenen en Raden van de voorsz. Stad en Steden aan den Stadhouder dezer Provincie in der tyd worden toegezonden eene nominatie van een dubbel getal Burgemeesteren, omme daar uit, agt dagen voor de Verandering van de Wet, twee tot Burgemeesteren te eligeren.

XVII.

Zullende ten zelven tyde door de Vroedschappen van Stad en Steden respectivelyk geformeerd worden eene nominatie van een dubbel getal Schepenen, en mede aan den Stadhouder dezer Provincie in der tyd toegezonden, om daaruit de Schepenen te kiezen.

XVIII.

Indien een Burgemeester ofte Schepen komt te overlyden, ofte anders zyn ampt komt te verlaten, zal ter vervulling van deszelfs plaats, binnen drie weeken, voor den resterenden tyd, een dubbel getal, in voege voorsz., genomineerd en aan den Stadhouder ter electie toegezonden worden.

XIX.

Die genen, die tot Burgemeester en Schepenen

genomineerd en geëligeerd worden, zullen moeten doen professie van de ware Christelyke Gereformeerde Religie, en gequalificeerd zyn volgens de privilegien van Stad en Steden respectivelyk.

XX.

Niemand zal langer dan twee jaren Burgemeester ofte Schepen mogen zyn, en als dan een vol jaar buiten de voorsz. functien blyven, waar na wederom nominabel ende eligibel zullen zyn.

XXI.

Gene Officieren van den Lande zullen voortaan, zo min als eenige Militaire personen, in de respective Leden van Staat geëligeerd ofte geadmitteerd mogen worden, nochte ook gene personen, die zich in den eed of dienst van een ander zouden mogen bevinden, den Leened en den eed aan de Generaliteit, wegens eenig ampt of commissie gedaan, alleen uitgesonderd.

XXII.

Ook zullen gene Ontvangers ofte andere comptable personen voortaan in de Vergaderinge van de Staten, ofte derzelver Ordinaris Gedeputeerden meer mogen worden geadmitteerd, ofte aldaar vermogen te compareren, dan na dat dezelve hun Comptoir volkomen gezuiverd en het slot hunner laatste of appendix rekening, ten vollen voldaan zullen hebben.

XXIII.

De Hoofdschout der Stad Utrecht zal alleenlyk voor den tyd van 3 jaren worden aangesteld, doch de Hoofdschouten der Steden Amersfoort, Rhenen en Wyk zullen hun leven lang continuëren, gelyk tot hiertoe heeft plaats gehad.

XXIV.

Tot de begeving van het Hoofdschout-Ampt der Stad Utrecht zal alle 3 jaren, en tot de Hoofdschouts ampten van de andere Steden, mitsgaders tot de Maarschalks-ampten van de respective Quartieren, by vacature, door de Staten gemaakt worden een nominatie van een tripel getal personen, waaruit door den Stadhouder dezer Provincie in der tyd zal worden gedaan eene electie van Hoofdschout of Maarschalk respective, aan welke alzo geëligeerde persoon of personen de Staten Commissie zullen verlenen; mits zo Hoofdschouten als Maarschalken doende professie van de ware Christelyke Gereformeerde Religie, en daartoe gequalificeerd zynde volgens de privilegien.

XXV.

By vacature van het Ampt van Secretaris van de Staten, zal door de Drie Leden van Staat gemaakt worden eene nominatie van een tripel getal, welke nominatie zal worden toegezonden aan den Stadhouder dezer Provincie in der tyd, om daar uit te doen de electie; mits dat niemand tot Secretaris zal mogen worden genomineerd ofte geëligeerd, dan na dat dezelve zal hebben geadimpleerd den ouderdom van 25 jaren, en mits dat dezelve doe professie van de ware Christelyke Gereformeerde Religie en gequalificeerd zy volgens de privilegien.

XXVI.

Dat Stadhouder en Capitein Generaal dezer Provincie in der tyd zal, zonder eenige nominatie of contradictie van iemand, hebben de begeving van alle de Militaire charges, geene uitgesonderd, 'tzy die in het veld, of daar buiten, komen vacant te

vallen; mits achtervolgende de Resolutien en Reglementen daar op gemaakt of noch te maken.

XXVII.

Wat aanbelangt de Deputatien in de Vergadering van de Heeren Staten Generaal, Raad van State, Collegien ter Admiraliteit, Generaliteits-Rekenkamer ofte andere Collegien of Societeiten van de Generaliteit, als mede alle andere Provinciale Commissien: daar omtrent zullen, by continuatie, worden geobserveerd de Tourbeurten, daar inne tot noch toe geuseerd; mits dat de Commissien, daar toe te geven, alleen zullen zyn voor 6 jaren.

XXVIII.

Ende zo wanneer eenige plaats of plaatsen van Ordinaris Raden, Procureur Generaal ofte Griffier van den Hove dezer Provincie, zoude mogen komen vacant te vallen, ofte anderzins begeven moeten worden, zullen de Staten dezer Provincie als dan, zonder onderscheid van Leden, en buiten tourbeurte, maken eene nominatie van een tripel getal van personen tot de voorsz. vacante ofte te begevende plaats ofte plaatsen, ende zullen de voorsz. nominatie van een tripel getal presenteren aan den Stadhouder dezer Provincie in der tyd, omme daar uit een persoon tot de vacerende plaats of plaatsen verkooren te worden; mits dat de voorsz. te nomineren en te eligeren persoon of personen zullen doen professie van de ware Christelyke Gereformeerde Religie, geadimpleerd hebbende den ouderdom van 26 jaren, ende een gerenommeerd of gepractiseerd Advocaat of Rechtsgeleerde, ten minste 4 jaren zynde gepromoveerd geweest, als mede in deze Provincie geboren, of aldaar 10 jaren gewoond hebbende.

XXIX.

In cas van vacature van de Rentmeester-ampten van de Gebenificeerde goederen, als mede van de Conventen van Oostbroek, St. Pauls, St. Catharyne en van de Carthuizers, zal door de Staten gemaakt worden eene Nominatie van een dubbel getal gequalificeerde personen, en zal dezelve nominatie toegezonden worden aan den Stadhouder dezer Provincie in der tyd, omme daar uit eene electie te doen.

XXX.

Zo wanneer het zoude mogen komen te gebeuren, dat tusschen de Leden dezer Provincie eenige verschillen of discrepantien zouden mogen komen te ontstaan, en dat de zake daar omtrent, naar haren aart en natuur, ende volgens de ordre in de Regering geobserveerd, tot gene conclusie zoude kunnen worden gebragt, zullen als dan de punten differentiaal, behoorlyk in geschrifte gesteld, na vooraangaande submissie, of aan den Stadhouder dezer Provincie in der tyd, ofte aan zodanige andere Rechters of Arbiters, als partyen onderling conveniëren zullen, binnen zekeren te bepalen tyd, moeten worden voorgedragen, om daarop uitspraak te doen, volgens de subsisterende Privilegien, Wetten, Rechten en wel herbragte Costumen dezer Provincie, en zullen de Leden van Hooggemelde Provincie verpligt zyn na te komen en te volbrengen het geen invoegen voorsz. by Welgemelde Stadhouder, of andere Rechters of Arbiters, is gedefinieerd en uitgesproken, zonder eenige contradictie of oppositie van iemand.

Renovatio en Ampliatie van Haar Ed. Mog. Resolutie van den 23. July 1667, houdende een nader Reglement op de augmentatie van het Lid der Heeren Edelen.

I.

Dat de Heeren Edelen, die in 't Lid der Ridderschap beschreven zullen worden, moeten wezen van de ware Christelyke Gereformeerde Religie.

II.

Dat Dezelve zullen moeten wezen van Riddermatige geboorte ende daar voor by de gesamentlyke Drie Leden van Staten eenparig erkend.

III.

Dat ook zullen moeten bezitten eene Ridderhofstede, by de gemelde Staten, mede als voren, daar voor gehouden en erkend.

IV.

Dat de te beschryven Heeren Edelen zullen moeten hebben geadimpeerd den ouderdom van vier en twintig jaren.

V.

Dat dezelve zullen moeten bezitten aan vaste goederen, in deze Provincie gelegen, de somme van 25000 gulden.

VI.

Dat ook geen Vader ende Zoon, heele ende halve Broeders, te gelyk, in het Lid der Heeren Edelen zullen worden beschreven.

VII.

Dat by augmentatie van het Lid der Heeren Edelen altoos zal moeten worden gepraefereerd die persoon ofte personen, welker Vader of Voorouders in het Lid der Heeren Edelen ende Ridderschappe dezer Provincie hebben gezeten, boven ende voor die persoon ofte personen, welker Vader ofte Voorouders in 't Hooggemelde Lid der Heeren Edelen nooit zyn beschreven, ende dien volgens by de gesamentlyke Drie Leden van Staat nooit voor Stichtschen Adel zyn erkend geweest.

VIII.

Ende ingeval t' eeniger tyd, by gebrek van Stichtsche Edelen, nodig mogte zyn mede te beschryven Edelen uit eenige van de andere geunierde Provincien, in dewelke de Ridderschap insgelyks een integrerend Lid van Staat uitmaakt, ende dezelve

Edelen *niet zyn van Stichtsche familien*, zo zal men jegens dezelve observeren het gene by de zoodanige in ieders respective Provincie wordt gepractiseerd jegens Edelluiden dezes Gestichts, omme met dezelve in dien deele gelyk te staan, ende aldaar te profiteeren het geen zy alhier zouden willen gauderen.

IX.

Dat in den voorsz. gevalle, een Edelman, gequalificeerd als boven, komende uit eene andere Provincie, ende door huwelyk met een Erfdogter bekomen hebbende eene Riddermatige Hofstede, dezelve zal moeten hebben bezeten, en in deze Provincie gewoond, zo van gene Stichtsche familie is, den tyd van vier volle jaren, en zoo van eene Stichtsche familie is, *dewelke in het Lid der Heeren Edelen is beschreven geweest ofte noch beschreven*, den tyd van twee volle jaren, alvorens in het Lid der Heeren Edelen en Ridderschap te mogen worden beschreven.

X.

Dat, in denzelven gevalle, een Edelman, gequalificeerd als voren, komende uit eene andere Provincie, ende bekomende eene Ridderhofstede door erffenisse ofte successie, dezelve zal moeten hebben bezeten en in deze Provincie gewoond, van gene Stichtsche familie zynde, volle agt jaren, en van eene Stichtsche familie zynde, vier achtereen volgende jaren.

XI.

Dat mede in den voorsz. gevalle, een Edelman gequalificeerd als voren, komende uit eene andere Provincie, en door koop bekomen hebbende eene Riddermatige Hofstede, dezelve bezeten, en in deze Provincie gewoond zal moeten hebben, zo van gene Stichtsche familie is, volle twaalf jaren, en van eene Stichtsche familie zynde, ses achtereen volgende jaren.

XII.

Dat ook alle Edelen, alvorens te worden beschreven, of ter Vergadering van Staten toegelaten, met der daad zullen moeten gequiteerd ende afgelegd hebben hare militaire ofte politicque charges, met dewelke dezelve, uit kragte van de Resolutien van Haar Ed. Mog., aldaar niet vermogen te compareren.

38. EXTRACT uit de Resolutien der Staten van Utrecht, met eene missive van den Prins Erfstadhouder, dd. 8. Augustus 1785, aangaande de inbreuken op het bestaande regeringsreglement in de provincie gemaakt. 10 Augustus 1785.

Ter Vergaderinge voorgebragt en gelezen de ingekomene missive van Zijne Doorluchtige Hoogheid den Heere Erfstadhouder, geschreven in 's Gravenhage den 8. dezer lopende maand, inhoudende Hoogstdezelfs consideratien en advis, hoofdzakelijk behelzende dat Zijne Hoogheid als noch zeer genegen is, om alles wat in Zijn vermogen is aan te wenden tot bijlegging der geschillen en oneenigheden, in deze Provincie ontstoken, en de ingezetenen te maintineren by zoodanige rechten etc., als denzelven zouden mogen competeren; dan dat Zijne Doorluchtige Hoogheid van oordeel is, dat het Reglement van Regeringe van 1674, uitmakende de constitutie dezer Provincie, behoort te

blijven onaangeroerd; en Hoogstdezelve by zijne rechten en prerogativen, welke wederzijds met solemmelen eede zijn bekrachtigd, gemaintineerd, op de nadrukkelijkste wijze tegen indrachten op dezelve, als onwettig en onregelmatig, en tegen derzelver schromelijke gevolgen moetende protesteeren; terwijl alle Regenten, door dien eed verbonden, ophouden Regenten te zyn, zoo wanneer dezelve zich daar uit ontslaan en dus eo ipso onbevoegd om in hetzelfde eenige veranderingen te maken; alles breder by dezelve missive, volgende hierna geinsereerd.

Waarop gedelibereerd zijnde, hebben de Heeren van de voorstemmende Leden de voorsz. missive

gehouden in advis en de Heeren Gecommitteerden van Stad en Steden dezelve overgenomen.

(Volgt de missive van Z. D. H.)

Edele Mogende Heeren, Byzondere goede Vrienden,

Wy hebben beiden Uwer Ed. Mog. Missiven van den 9. Juny en van den 6. July laatstleeden successivelyk ontfangen; zynde de eerste verzeld met alle de verdere in druk uitgegaane bezwaaren, op naam van zeer veele Ingezeeten van Uwer Ed. Mog. Provincie overgegeeven, en door Uwe Ed. Mog. in handen van derzelver Heeren Gecommitteerden gesteld, voor zoo veel deswegens nog niet was geresolveert geworden; gelyk volgens Uwer Ed. Mog. informatie, ten opzigte van sommige juridique en judicieele objecten bereids was geschied; en houdende de tweede communicatie, dat Uwe Ed. Mog. raadzaam gevonden hebben, derzelver extraordinaris Beschryving op het 7. Poinct tegens den 10. deezer maand te hervatten, en vervolgens noodig geoordeeld Ons daar van kennis te geeven, in vertrouwen, dat Wy tegens dien tyd aan Hoogstdezelfen zouden doen toekoomen zoodanige Consideratien en Advis, als Wy nopens zeeker daar by gemeld Concept-Reglement Reformatoir, en ter wegneeming der bezwaaren, welke daar toe, zoo als Uwe Ed. Mog. Ons gelieven te kennen te geeven, aanleiding zouden gegeeven hebben, mogten goedvinden aan Uwe Ed. Mog. te communiceren.

Hoe zeer Wy als noch die zelfde zegt, om de billyke bezwaaren der Ingezeeten van Uwer Ed. Mog. Provincie naar behooren te pondereeren, en dien aangaande Onze nadere gedagten, benevens de beste remedien tot derzelver wegneeming, en ter herstelling van de harmonie en goede order, aan Uwe Ed. Mog. voor te draagen, in Ons gevoelen, die Wy de eer hadden, by Onze voorige Missiven van den 1. September en van den 23. Mey laatstleeden, aan Uwe Mog. open te leggen, en ofschoon deeze genegenheid, naar maate de toeneemende verwarringen in de Provincie, en derzelver te dugten gevolgen grooter geworden zyn, ook te ernstiger is opgewekt — vinden Wy Ons egter tot Ons gevoelig leedweezen buiten staat aan dit Ons verlangen als noch te kunnen voldoen, alzo Wy Ons verplicht geoordeelt hebben 't zelve uitdrukkelijk vast te hegten aan de hoop en vaste verwagting, dat door geenerley overhaast besluit aan een eenig der daar by gemelde Poincten, die te zaamen op de bewaaring der zoo plegtig bezwooren Constitutie van Regeering, en van de handhaving van een ieders wettige Regten uitliepen, de minste atteinte zoude worden toegebracht, veel min iets beslooten, waar door dezelve buiten hun geheel zouden kunnen raaken.

Edoch wel verre dat aan deeze Onze billyke verwagting zoude weezen gedefereert, zoo als Wy meenden te mogen vaststellen, hebben Wy integendeel moeten verneemen, dat noch na dienzelven tyd by sommige Leeden van Regeering is voortgegaan, met verscheide deliberatien, ontwerpen en daadelyke besluiten, die eeniglyk dienen, om het Regeerings-Reglement, in 1674 Staatsgewys

gearresteert, en in den jaare 1747 wederom ingeroepen, en seedert door alle Regenten plegtig bezwooren, en uit kragt van welkers inroeping en beëdiging *alleen* ieder Lid zyne qualificatie tot de Regeering ontleent, te veranderen of te vernietigen, in weerwil van de bondigste Vertoogen en nadrukelykste Protestatien van verscheiden van derzelver mede-Leeden; hebbende onder anderen een bepaald getal van Vroedschappen van de Stad van *Utrecht*, eigener autoriteit, kunnen goedvinden hunne informeele besoignes over een praetens Nieuw Regeerings-Reglement niet alleen te blyven voortzetten, maar zelfs over te gaan tot het daadelyk formeeren van een zoodanig stuk, en 't zelve by Publicatie ter toetse en onderzoek aan de Ingezeeten voor te stellen; en die van de Stad *Wyk* geresolveert zig zelve eigendunkelyk van het beëdigd Reglement, waar op zy zyn aangesteld, te ontslaan en een geheel ander voor zig te arresteeren.

En daar Wy nimmer verantwoordelyk zouden kunnen zyn, zoo aan Uwe Ed. Mog. en de goede Ingezeeten van derzelver Provincie, als aan Ons zelve en Onze Successeuren in der tyd, voor zoo verre zy by wettige delatie een erflyk regt tot het Stadhouderschap over dezelve hebben geacquireert, of noch verkrygen mogten, indien Wy aan de voorsz. handelwyze eenigzints hadden geacquiesceert, zoo vertrouwen Wy, dat Uwe Ed. Mog. met Ons wel zullen willen overeenstemmen, dat Wy op dien grond, en tot zoo lange de voorsz. notoire indragten op het voorsz. Reglement, met de gevolgen en aankleeven van dien, niet volkoomen zullen weezen gerepareert en buiten effect gesteld, over de voorsz. bezwaaren Ons niet verder kunnen uitlaaten, maar dat Wy gehouden zyn, op de allernadrukelykste wyze tegens alle dezelve, als onwettig en onregelmatig, en tegens derzelver schroomelyke gevolgen te moeten protesteeren, en het daar voor te houden, als of nimmer of ooit de voorsz. deliberatien en besluiten eenig aanzyn gehad hadden.

Als Wy met aandagt overweegen, dat, wanneer aan wylen Onzen Heer Vader, in den Jaare 1747, het Stadhouderschap van Uwer Ed. Mog. Provincie, onder zekere nauwere bepalingen, door de Heeren Staaten in der tyd wierd opgedragen, doch dat daarin door Hoogstdezelfen om diverse reedenen, thans niet op te halen, wierd gedifficulteert en gedeclareerd hetzelfde niet wel op eenigen anderen voet en voorwaarden te kunnen aannemen, dan conform aan het voorsz. Regeerings Reglement van 1674, en wel zoodanig als die Digniteit door wylen Prince Willem den III. Hoogloffelyker Memorie, was *geëxerceert*, ten einde daar door alle bedenkykheeden eener gezogte explicatie van het voorsz. Reglement ten eenemaal afte snyden, de zaak dan ook op dien voet haar volkoomen beslag gekreegen heeft, en dat mitsdien, by eene welberadene overeenkomst, het Stadhouderschap niet anders dan op de evengemelde conditie aan Hoogstdezelfen is geconferceert, en by Hem aangenoomen; dat hetzelfde voorts by Staats-resolutie *Erflyk* is verklaart, en *in dier voegen* op Ons gedevelopeert; en dat wy eindelyk by onze Meerderjaargheid op dien zelfden voet deeze eminente Charge hebben aanvaard, zoo spreekt het, naar onze gedagten, van zelfs, dat wy deeze Waardig-

heid moeten, en niet anders kunnen bekleeden, als conform aan het voorsz. ingeroepen en wederzyds beëdigd Reglement, als de basis der wettiglyk bepaalde Constitutie, en dat Wy vervolgens Ons zelven aan manquement van Onzen pligt zouden schuldig maken, indien Wy, zonder instemming en eene legale medewerking van de respectie Leeden van Uwer Ed. Mog. Vergadering, zouden mogen bestaan eenigen indragt daar tegens te onderneemen, ofte deszelfs vernietiging te beramen.

Op gelyke wyze zyn Wy verplicht te considereeren dat de respectie Leeden van Staat en Regeering van Uwer Ed. Mog. Provincie, het voorsz. Reglement tot eenen permanenten grondslag van hunne Regten en Relatien, by de voorsz. overeenkomst met wylen onzen Heer Vader en vervolgens meede met Ons gelegd hebbende, en ieder derzelven de observantie van dien met heiligen Eede hebbende bezwooren, altoorens tot de aanvaarding van hunne respectie Regentschappen te hebben kunnen worden geadmitteert, (onder verbeetering) eigener auctoriteit nimmer iets kunnen doen of besluiten, 't welk de verandering of vernietiging van het voorsz. Reglement zoude met zich brengen, zonder in effecte daar door op te houden Lid van de Regeering te zyn. Regent te wezen en dit Reglement heilig naar te komen, is doch in den kragtigsten zin één en hetzelfde, en daar het gezag van ieder Lid van Regeering eeniglyk deriveert uit de evengemelde Beëdiging van dit Reglement, zoo zal ook de ware essentie van het Regentschap in de intacte naarkoming van hetzelfde moeten bestaan.

Wy kunnen Ons bovendien geen gepast denkbeeld maaken van de qualiteit van een Regent in het afgetrokkene, en als op zich zelfs bestaande, maar moeten dezelve beschouwen in een wettig verband met het geen waartoe hy is gehouden en zich heeft verbonden, zoodanig, dat het vermoogen tot het losmaken van zich zelve van die verplichting altoos deficieert, en alle contrarie daden op het eigen tydstop dat zy gepleegd worden, reeds ipso facto zyn geïnvaleideert.

En het schynt Ons toe eene handtastelyke tegenstrydigheid te bevatten, zich zelfs ontslagen te reekenen van eenen gedanen Eed op een Reglement, 't welk het radicale voorschift van zyn gezag geworden is, en des niettemin eene genoegzaame magt en bevoegdheid aan zich zelve toetekennen, om als Regent een nieuw Reglement te helpen formeeren.

Inmiddels zyne bevoegdheid tot het veranderen of vernietigen van het meergemelde Reglement te willen fundeeren op eene prætense gemoedelyke overtuiging, dat hetzelfde strydig zoude wezen tegens eenige privilegien of grondwetten der Provincie, ofte van eenigo Steeden en Leeden van dien, en zich dus niet verbonden te agten zynen gedaanen Eed gestand te doen, kan hier tegens in geen aanmerking komen, alzoó geene verandering van byzondere begrippen iets geeven of neemen kan aan het dadelyk bestaan en de verbindende kragt eener grondwet, bevoorens plegtig beëdigd. Dezelfen laat wel aan den bezwaarden vryheid tot het verzoeken van ontslag van den Post, dien hy meent niet langer naar zoodanig een voorschift

te kunnen waarneemen, maar kan nooit eene gefundeerde reden uitleveren, om, na een eigendunkelyk losmaken van dien Eed, egter zich als Regent te gedragen, en eene qualificatie te behouden, die men, zonder de Eedelyke verbintenis tot deszelfs naarkoming, nimmer zoude hebben kunnen verkrygen; behalven dat dit doorgaande 'er geene Regeerings Constitutie immer een oogenblik zeeker, en geene Instructie of Commissie van eenige verbindende kragt meer is, en dat alle aanstellingen en mandaten, hoe heilig ook bezwooren, als dan ten eenemaal arbitrair, tegens alle gemaakte voorzorgen, ten allen tyde afhankelijk gemaakt zouden worden van de veranderlykheid van de begrippen van een iegelyk, en wel byzonder van zoodanigen, welke, voor het aanvaarden hunner Posten, geene de minste aandacht gebruikt hebben om hunne verbintenissen en pligten behoorlyk te overwegen. Wy vertrouwen teffens, dat, welke voorstellingen ook hier en daar ter misleiding van minkundigen, of tot bereiking van andere oogmerken, mogen zyn opgeworpen, als of het in de magt en het vermoogen van de Heeren Staaten Uwer Ed. Mog. Hooge Prædecessseuren niet zoude geweest zyn, om niet een genoegzaam verbindend effect het Stadhouderschap van derzelver Provincie op den voet van het voorsz. Reglement te concedereen, en vervolgens Erflyk te verklaren, Uwe Ed. Mog. nimmer daar door zullen kunnen worden afgetrokken van die vaste en onveranderlyke grondbeginzels, waarop de gantsche constitutie en onafhangelykheid deezer Landen in het algemeen, en van derzelver Provincie in 't byzonder berust.

Het komt doch hier op niets minder aan, dan op de vraag, of Uwe Ed. Mog. in Hoogstderzelver qualiteit, Staatsgewys vergaderd, de Hoogste Overheid en Magt der Provincie uitmaken, dan niet? En of het Recht en de Bevoegdheid hebben, om by wettige deliberatien en besluiten in het stuk der Regeerings bestelling ten nutte en oorbaar van dezelve te disponeeren? zoo ja, dan is de delatie van het Stadhouderschap, en deszelfs opgevolgde Erflyk verklaring op het voorsz. Regeerings-Reglement wettig, vast, en zonder wederzydsche renunciatie onverbreekelyk. Maar byaldien de Heeren Staaten in der tyd deeze magt niet zouden mogen gehad hebben, wat zal, Edele Mogende Heeren, als dan het gevolg moeten wezen? Waar zal dan doch de Hooge Overheid en Souverainiteit van hunne Provincie resideeren? En wat zal 'er van alle de besluiten van Uwer Ed. Mog. Vergadering, ja eindelyk van de Unie zelve, en van deszelfs wettigheid, niet alleen in opzicht der Meede-Bondgenooten, maar zelfs in relatie tot onzen Publicquen staat, en tot de vreemde Mogendheden moeten geoordeelt worden? — Wy zullen in geen betoog treden van de alles omkeerende gevolgen, die 'er uit eene zoo onbedagtzaame en gevaarlyke stelling voor het geheele Vaderland moeten profluëeren, en laten derzelver nadere ontwikkeling gerustelyk aan Uwer Ed. Mog. hoogwyze en 's Landsvaderlyke overweeging over.

Het is dus naar Onze gedagten eene ontegenspreekelyke waarheid, dat de Delatie van het Stadhouderschap aan wylen Onzen Heer Vader, benevens desselfs opgevolgde Erflyk-Verklaaring, na voor-

gaande onderhandeling en overeenkomst, wettig door den Souverein der Provincie is gedaan, en door denzelven Onzen Heer Vader en door Ons by Onze meerderjarigheid aanvaart; dat zulks is geschied op een Reglement by dienzelven Souverein Staatsgewys gearresteert, en sedert deszelfs oprigting gedurende den tyd, dat de Provincie eenen Stadhouder gehad heeft, bestendig naargekomen; mitsgaders zoo wel door Ons, als door ieder Regent in het byzonder, met de plegtigste Sanctie, die in de menschelyke maatschappy plaats hebben kan, bekrachtigd, en gevolgelyk dat dit Reglement als de vaste norma der regten en pligten voor Regenten en voor den Stadhouder, buiten eene gezamentlyke bewilliging, en zonder de allergewigtigste oorzaak, niet kan aangetast ofte veranderd worden.

En Wy mogen dus niet twyffelen, of Uwe Ed. Mog. zullen, by eene aandagtige overweeging van deeze gronden, niets van meer aanbelang en noodzakelykheid oordeelen, dan om in de vindicatie van dit Reglement zig Zelve in Hunne Hoogheid en gezag, en Ons, beneevens Onze Erflyke opvolgers in der tyd, by Onze daar by voorgeschreevene Geregtigheden en Præeminentien te maintineeren.

Dit Ons vertrouwen is te sterker, omdat aan de eene zyde Onze Stadhouderlyke Waardigheid zoodaanig met het voorsz. Reglement is geconnecteert en daarop gebouwd, dat hetzelfde gealtereert, en daarvoor een ander in de plaats gesteld wordende, Wy eeven daardoor niet langer dezelfde Stadhouder zouden blyven, die Wy uit hoofde van een Wettig Erf-Regt *gebooren zyn*, en Ons dus op eene indirecte wyze ontzet vinden van deeze Onze Waardigheid; en dat Wy aan den anderen kant uit verscheide omstandigheden, en byzonder ook uit het nu onlangs ter Staats Vergadering van Uwer Ed. Mog. geresolveerde, met opzigt tot de voorsz. gebeurtenisse in de stad Wijk, met een waar en zeer gevoelig genoeg vernoomen hebben, dat Uwe Ed. Mog. de existentie en de actueele werking van het meergemelde Reglement, niet alleen tot op heeden toe hebben blyven erkennen, en 't zelve willen doen observeeren, maar ook getoont hebben overtuigd te zyn, dat de dadelyke infractie daar van, als den grondslag der qualificatie van de respective Leeden van Regeering zynde, niet anders dan als een arbitraire en onbestaanbare daad kan worden aangemerkt, en eeven daar door met Ons te begrypen, dat zoodanige willekeurige veranderingen wordende geadmitteert of gedoogd, eene volstreckte Regeeringloosheid zoude moeten na zig sleepen.

Voor het overige hebben Wy de Eer ons te refereren tot de gronden, by Onze Missive van den 24. February des voorleeden Jaars breeder opengelegd, en die Wy als nog vertrouwen, de wettigheid van het voorsz. Reglement, en van Onze daarby gestipuleerde Rechten, volkoomen te justificeeren.

Inmiddels gaan Ons de zoo zeer toeneemende verwarringen en de hoogst zorglyke toestand van Uwer Ed. Mog. Provincie ten gevoeligste ter harte; en het is uit dien hoofde, dat Wy, Ons verplicht vindende om met den nadrukkelyksten ernst by Uwe Ed. Mog. te insteeren, om door eene prompte en

gepaste voorziening de verdere losmaking der Constitutie voortekomen, teffens gaarne declareeren in dien gevalle bereid te weezen, om met al ons vermoogen meede te werken tot redres van alle zulke billyke bezwaren, als door de respective Burgers en Ingezeetenzen zouden mogen worden opgegeeven. Wy verlangen niets opregter dan den Luister en de Hoogheid van Uwer Ed. Mog. Vergadering en besluiten te helpen maintineeren, en het aanzien van de respective Leeden van Regeering te doen respectueeren, terwyl het Ons teffens zeer aangenaam weezen zou, al wat in Ons is te kunnen toebrenge tot den welstand en voorspoed van Uwer Ed. Mog. Provincie en in 't byzonder van hun, die Wy als het bestendig Lichaam der Maatschappye, en het onveranderlyk voorwerp van Onze zorg en affectie moeten aanmerken, en uit dien hoofde altoos een billyke aanspraak hebben op Onze meedewerking ten hunnen goede.

Wy zullen vervolgens, zoo dra Wy daartoe eene gepaste gelegenheid zullen moogen ontfangen, met empressement alle middelen, die 'er voorhanden mogen zyn, ampteeteeren om hunne gegronde klagten te doen ophouden, en de bevordering van alle hunne ware belangen te helpen ondersteunen. En daar wy overtuigd zyn, dat een wel gevestigd vertrouwen van een vry en geliefd Volk op zyne wettige Overheeden de beste band van vereeniging, en het duurzaamst middel tot zynen bloey en geluk is, zullen wy Ons eevenzeer verblyden, wanneer er, al was het zelfs ten koste en met opoffering van eenige personeele genoegens en agrementen van Ons bestier, in zoo verre met Onzen pligt, en met de bewaaring van de op het Reglement op de Regeeringe gestabilieerde Constitutie bestaambaar is, zoodanige schikkingen zouden kunnen worden gevonden, waardoor de algemeene harmonie spoedig wierd hersteld, en de band eener vertrouwelyke communicatie tusschen de Leeden van Staat en tusschen Ons nader toegehaald, en waar door teffens de goede Burgerye en Ingezeetenzen van de voorzorg voor hun welzyn duidelyker onderrigt en in staat gesteld konden worden, om ook in hunne kring op een welgereegelde en legaal voet aan de Provincie en het Vaderland nuttiger te weezen.

Eindelyk moeten wy met alle sinceriteit betuygen, dat deeze Onze Considerationen en Protestationen eeniglyk zyn gedicteert door het hoogwigtig aanbelang der zaak, en door het gevoel van Onze geheiligste pligten jegens Uwer Ed. Mog. Provincie en Ons en Onze Nazaaten; en gelyk Wy uit dien hoofde daarop Uwer Ed. Mog. aandagtige overweeging instantelyk verzoeken, vertrouwen Wy te gelyk, dat Uwe Ed. Mog. niet langer zullen gedoogen, dat Wy in de exercitie van die regten, welke ons by het meergedagte Reglement zyn geconcedeert, voortaan verhindert of belet zouden worden.

Waar meede, Edele Mogende Heeren, Byzondere goede Vrienden, Wy Uwe Ed. Mog. beveelen in Gods heilige Protectie. Uwer Ed. Mog. Dienstwillige Dienaar. W. Pr. v. Orange. Ter ordonnantie van Zyne Hoogheid. P. J. de Larrey. In 's Gravenhage den 8. Augustus 1785.

39. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht en daarbij behoorend Rapport ten betooge hunner Souvereiniteit over de Stad, Steden en Lande van Utrecht. 9 Februarij, 20 April 1767.*

By extract uit de Resolutien der Heeren H. Ed. Mog. Ordinaris Gedeputeerden, van den 2. der loopende maand, is ter Vergaderinge alhier overgebracht het ampel en gedetailleerd Rapport van de Heeren van Sterkenburg, van Lunenburg en Kolff, houdende consideratien en beredeneerd advis nopens de sustenuen, welke inzonderheid by de Stad Utrecht nopens hare als nu gesustineerde Souvereiniteit als anders sedert enigen tijd zijn verspreid en publiek gemaakt, dienende verder ten betoge van der Heeren Staten Souvereiniteit over de Stad, Steden en Landen van Utrecht. En teffens opening zijnde gedaan dat Heeren Gedeputeerden, wegens de extensie van hetzelfde rapport en aangelegenheid der daarinne verhandelde materie, goedgevonden hadden hetzelfde ten spoedigste te doen drukken, om daarvan Exemplaren aan de respective Staatsleden uit te reiken, ten welken einde de Secretaris was geauthoriseerd om naar eene bekwame gelegenheid uit te zien, en naar een vertrouwd persoon te informeren, om zulks conform hunner Ed. Mog. intentie op de beste en spoedigste wijze te effectueren: hebben de Heeren van de twee voorstemmende Leden, na voorgaande deliberatie, het voorz. overgelegd rapport gehouden in advis; zullende de Heeren Gecommitteerden van Utrecht zich hier op nader verklaren; dan is hetzelfde bij de Heeren Gecommitteerden der Steden Amersfoort en Rhenen overgenomen, en is voorts het verrichte van de Heeren Gedeputeerden en het doen drukken van het rapport voorz. by hun Ed. Mog. geaprobeerd.

Veneris den 20. April 1767.

By extract uit de Resolutien der Heeren Ordinaris Gedeputeerden, van den 13. dezer, is ter Vergaderinge alhier overgebracht eene concept-circulaire missive aan de Hoge Bondgenooten, ten einde het gedrukt rapport, dienende ten betoge van de Souvereiniteit der Heeren Staten over de Stad, Steden en Landen van Utrecht, den 2. Februarij ter Vergadering van Heeren Gedeputeerden uitgebragt, aan Hoogstdezelve te zenden, zijnde gemelde concept missive van inhoud als volgt.

Edele Mogende Heeren!

De Heeren onze ordinaris Gedeputeerden, voor eenigen tijd eene Commissie uit hun midden gederceerd hebbende, om te dienen van consideratien nopens de gevoeglijkste wijze van rescontre van het thans openlijk gevoerde Systema van Souvereiniteit, inzonderheid by de Stad Utrecht, directelijk aanlopende tegen de oude, zo wel als de hedendaagsche constitutie dezer Provincie, zo als dezelve zedert de Translatie der Temporaliteit aan Keizer Karel, maar bijzonder zedert de afwerpinge van het Spaansche juk, na het aangaan der gezegende Unie van Utrecht gevestigd is, hebben dezelve Heeren Gecommitteerden te dier Vergaderinge overgelegd een ampel rapport, dienende ten betooge van de Souvereiniteit der Heeren Staten over de Stad,

Steden en Lande van Utrecht, waar in dezelve hebben aangetoond, dat nimmer de Steden dezer Provincie, t'zy onder de Bisschoppelijke Regeering, t'zy na de Translatie der Temporaliteit onder Keizer Karel, t'zy na de afwerpinge van Koning Philips tot beden toe, eenige jura majestatica majora hebben bezeten proprio nomine en qua summi imperantes, en wel degelijk afhankelijk zijn van de oppermacht der Heeren Staten dezer Provincie, waar van hunne Magistraten, als representerende het corpus der Ingezetenen der respective Steden, qua tales integrerende Leden zijn.

Welk rapport, door de Heeren onze Ordinaris Gedeputeerden ter onzer Vergadering in deliberatie zijnde overgebracht, hebben wy gemeend, uit aanmerking van de Publiciteit, welke men heeft kunnen goedvinden aan verscheidene stukken en brochures, tot staving van de erroneuse pretensien der Stad Utrecht in 't bijzonder, te geven, en den iever waar mede men dit gevoelen heeft getracht door te drijven, om, ware het mogelijk, in onze constitutie min ervarene voorintennen, het effect van onze deliberatien daarop niet te moeten afwagten, maar daar wy de mediatie van alle de Bondgenooten op gronden der Unie hebben aangenomen, (en de prestatie daar van binnen kort te gemoet zien) niet alleen tot herstellinge der ruste en goede order, maar ook tot wegneming van alle differentiale pointen, waar van deze verhandelde materie een zeer voornaam object uitmaakt, het welk meermaal voedzel tot oneenigheden heeft gegeven, aan U Ed. Mogende, gelijk ook aan de Heeren Staten der andere Provincien, eenige exemplaren van dit rapport zonder uitstel te moeten doen toekomen, vertrouwende dat U Ed. Mogende daar uit van de wederregtelijkheid der gevoerde sustenuen overtuigd, met ons daar van convenieeren zullen.

Ende hier mede, enz.

Waarop gedeliberceerd zijnde, hebben Hun Ed. Mog. voornoemde concept circulaire missive geaprobeerd en verstaan dat dezelve, met het gedrukt Rapport, ten spoedigste aan de Hoge Bondgenooten zal worden afgezonden.

(Volgt het Rapport.)

Edele Mogende Heeren!

Het heeft U Ed. Mog. behaagd by derzelver Resolutie, in dato den eersten December des afgelopen jaars, te verzoeken en te committeeren de Heeren van Sterkenburg, van Lunenburg en Melhorst, in wiens plaats vervolgens gesurrogeerd is de Heer Kolff, om na te gaan op welk eene wyze gevoeglykst zouden behooren gerescontreed te worden de sustenuen, welke inzonderheid by de Stad Utrecht, wegens derzelver alsnu gesustineerde Souvereiniteit, als anders, zedert eenigen tyd zyn verspreid en publiek gemaakt, ten einde by U Ed. Mog. deswegens aan de Heeren Staten zoude kunnen worden geadviseerd.

Omme waaraan, zo veel de korthed des tyds heeft toegelaten, met alle mogelyke naauwkeurig-

heid te voldoen, en geene losse gezegdens, of ongefundeerde raisonnementen, maar klaarblykelyke gevolgen, uit vaste beginzelen afgeleid, aan U Ed. Mog. voor te dragen, zal het nodig zyn het een en ander praeallabel te overweegen; ten einde alzo, vaste gronden gelegd hebbende, over te gaan tot een nader onderzoek nopens de afzonderlyke Souverainiteit der byzondere Steden dezer Provincie.

Heeren Gecommitteerden rekenen dit te meer nodig, daar het onderzoek, waartoe U Ed. Mog. Hun hebben gelieven te verzoeken, niet minder is dan eene uitvoerige ontwikkeling van een voornaam gedeelte der Staatkundige gesteltheit dezer Provincie; terwyl het hun in de behandeling van dit onderwerp gelukt is zodanig support te erlangen, waar door dezelve te eerder in staat geraakt zyn, om aan bovengemelde Uwer Ed. Mog. Resolutie, op eene satisfactoire wyze, zo zy vermeenen, te kunnen beantwoorden.

Voor eerst komt dan in aanmerking, op wat wyze men deze Provincie of dit Gewest beschouwen moet; of men, namentlyk, hetzelfde als één Staatkundig en Souverain Lichaam moet aanmerken, welks verschillende Leden te samen niet meer dan één Souverain Lichaam uitmaken? — Dan wel of hetzelfde een Genootschap of Maatschappy is, bestaande uit verschillende Leden, van elkanderen onafhankelyk, en welke ieder afzonderlyk, ofte wel, sommige derzelver, op zig zelve, Souverain zynde, alleen in zo verre in betrekking tot elkander staan, als het noodig is om zekere belangen gemeenschappelyk voor te staan en te behartigen. Even gelyk de zeven Verëenigde Gewesten, als elk in den haren Souverain, wel geen algemeenen Souverain boven zich erkennen, doch niettemin met elkander één Staatkundig Lichaam, het Gemeenebest, namentlyk, der Verëenigde Nederlanden, uitmaken, zonder dat een dezer Gewesten van zyne afzonderlyke Souverainiteit afstaa, zig alleenlyk, in deze en geene pointen, aan algemeene, en voor het belang des algemeenen Lichaams, noodzakelyke wetten, vrijwillig onderworpen hebbende.

Men zal zig mogelyk over deze Vraag verwonderen, en meenen dat het eene uitgemaakte zaak is, dat de onderscheide Leden van dit Gewest slegts één Lichaam uitmaken, en geene associatie van Souverainen zyn. Dan het is egter nodig dit grondig door te zien, uit hoofde, dat veele dwaalingen en verkeerde opvattingen van onze Staatsgesteltheit, en de onafhankelykheid van zommige Leden van dit Gewest, behoorlyk ontwikkeld, moeten uitloopen op het denkbeeld, 't welk ook door zommige Voorstanders der Stedelyke regten, voor

al in dezen laatsten tyd, aangenomen en openlijk verdeedigd is, dat de drie Staten dezer Provincie niet zo zeer de eenige en hoge Overheid dezer Provincie, dat is, van de Stad, Steden, en Landen van Utrecht zyn — maar dat derzelver Leden, of ten minsten sommigen derzelven, als Souverainen in den haren moeten geconsidereerd worden. — Daar er nu geen twee Souverainen in ééne Burgerlyke Maatschappy kunnen zyn, zonder openbaare tegenstrydigheid, zo moet noodwendig volgen, byaldien byzondere Leden dezer Provincie Souverain zyn in den haren, dat men de drie Staten dezer Provincie, Staatsgewyze vergaderd, niet zoo zeer beschouwen moet als een Staatkundig lichaam, dan wel als eene Vergadering, welke, door onderling consent en overgave van de byzondere, en daar onder souveraine Leden, deze en gene *jura majestatica* uitoeffent.

Zo draa men tog aan een Lid van een souverain Lichaam toekent enige *Jura Majestatica*, ofte *Regalia Majora, proprio nomine*, en dienvolgens geheel en al *independent*, en niet *nomine summi Imperantis*, zo moet men ook te gelyk, consequent (en niet, volgens de absurde gevolgen van de Leenregeeringen, die altoos *imperia in imperiis* veroorzaakten) redeneerende, toestemmen, dat men zulke Leden, als Souverainen in den haren, erkennen moet. Maar nu is het wederom eene tegenstrydigheid, zelf Souverain te zyn, en te gelyk, benevens anderen, over een Lichaam, waar van men zelf een gedeelte uitmaakt, het *summum Imperium* te exercereen.

Maar wanneer men nagaat, op welk eene wyze deze Provincie gebragt is in den Vorm van een Staat, zo zal men zelf ras ontdekken, dat geene der verschillende Leden derzelve immer, op zig zelf, Souverain geweest zyn, en dat alle de *Jura Majestatica*, of *Regalia Majora*, welke door de byzondere Leden mogten geëxerceerd zyn, nimmer *nomine proprio*, maar *nomine et concessione Principis* zyn geëxerceerd geworden.

In de oudste tyden toel was de Stad Utrecht onder het oppergebied der Frankische Koningen en Duitsche Keizeren, zo dat zy zelfs, vóór de dertiende Eeuw, geen Vroedschap of Raad had, maar alleenlyk door Schout en Schepenen, die zonder eenige bedenking, toen ter tyd overal bedienden of Amptenaaren van den Vorst of Landsheer waren, en geenzins stedelyke Magistraten (dat is, die door de Steden zelf aangesteld worden, en van dezelve hunne magt ontleenen) bestierd werd.

De Bisschoppen van Utrecht, die zo wel het wereldlyk als geestelyk gebied voerden, en door

¹ Men heeft nog onlangs in de stukken, uitgegeven door 't Genootschap, onder de zinspreuk: *Tot herstel der eengezindheid en burgerregten te Utrecht*, I. D. bl. 196 en vervolgens, staande gehouden: Dat *Stads Souverainiteit geen imperium in imperio* veroorzaakt, en zeer wel overeen kan gebragt worden met de Souverainiteit van de Ed. Mog. Heeren Staten's Lands van Utrecht. Ook meent deze Schryver, dat het ongerymd is, te stellen, dat de Raad der Stad Utrecht, in dezelve opzigten, als onderdaan der Staten of van den Souverain, en in een ander opzicht, als een Lid van het Lichaam van dienzelven Souverain zonde kunnen beschouwd worden. Dan dat dit zo ongerymd niet is, en het raisonnement van dien Schryver een louter sophisme uitmaakt, blykt genoegzaam, om dat het zelfs geen de minste ongerymdheid is, dat een Inwoonder van eene Stad of Provincie, in zeker opzicht, Burger en Onderdaan, en in een ander opzicht, een Lid der Souveraine Vergadering zynes Gewests is. Maar daar en boven: wie heeft immermeer de Souverainiteit der Hollandsche Steden gesustineerd? (De aangehaalde schryver zeker niet, V. bl. 206). En wie is zo onkundig, dat hy niet weet, dat elke Hollandsche Stad een integreerend Lid van de Souveraine Vergadering dier Provincie uitmaakt, en egter der geheele Vergadering onderdanig is, en dus een onderdaan van den Souverain, wiens Souverainiteit hy mede over zich zelve helpt uitmaken? Dergelyke dingen zyn in eene *persona moralis*, zo als de Souverain, naar onze Constitutie, is, in 't geheel geene ongerymdheden, en worden alleen maar als zodanig voorgesteld, om by gebrek van dughtige raisonnementen en bewyzen, zyne zwakheid te verbergen.

uitstekende giften van de Vorsten en andere groote Heeren, magtig waren gemaakt, hebben in het begin door Advocaten, maar daarna meer in Persoon het wereldlyk bestier uitgeoefend, gelyk vervolgens in de byzonderheden nader aangetoond zal worden.

De Stad Utrecht heeft vervolgens, benevens Amersfoort en Rhenen, behalven haare stedelyke regten, eenig deel gekregen aan de souveraine Regeering van dat gedeelte dezer Landen, het welke toen *het Stigt* genaamd en onder de bezittingen der Utrechtsche Kerk gerekend wordt, en wel door den vermaarden Landbrief van Bisschop Arnout van Hoorne, in den jaare 1375. Waarna ook Wyk te Duurstede, door den Bisschop, verheven is tot een Lid des Gestigts, en mede ter Dagvaart geroepen; zynde te voren, gelyk ook Rhenen, ja waarschijnlijk ook Amersfoort, eene byzondere Heerlykheid geweest. Want ofschoon Heeren Gecommitteerden wel weten dat by sommigen in twyfel getrokken wordt, of wel Amersfoort ooit eene byzondere Heerlykheid geweest is: zo moet doch, in allen gevallen, zeker blyven, dat Amersfoort door den Bisschop tot een Stad verheven, en van Hem stadsregten ontfangen heeft.

By aldien men nu dezen Landbrief inziat met naauwkeurigheid, zo is er geen schyn of schaduw te vinden van de souverainiteit der byzondere Steden, maar veel eer het tegendeel; namentlyk, dat toen ter tyd het *summum imperium* begon te berusten in den boezem van den Bisschop, benevens de Geestelykheid, Ridderschap en Steden; hetwelk te voren zo niet geweest was, maar veel meer by den Bisschop als Leenman, en den Keizer als Leenheer, alleen berust had, doch vervolgens, door den aanwas van de magt of invloed der byzondere Leden, deze verandering onderging.

Zo min zig derhalven de Bisschoppen, na Arnout van Hoorn, die allen den Landbrief bezweeren moesten, voor onafhankelyke Heeren konden houden, maar integendeel, onder veele bepalingen, Heeren van Utrecht waren, afhankelyk van de Ecclesien, Ridderen en Steden: zo min konden deze laatsten, het zy te zamen, het zy een of meer van hun afzonderlyk, pretensie maken op eene zodanige onafhankelykheid, welke een gevolg der souverainiteit is, ofschoon zy doze en geene *Jura Majestatica* exerceerden, in welke exercitie de Bisschop zelf hun niet kon verhinderen, uit hoofde der door Hem bezworene Regten en Privilegien; het welk zelf veronderstelt, dat de exercitie der *Jura Majestatica* niet voortspoot uit eene eigenmagtige Souverainiteit, maar uit gegeven Regten, Vryheden, Privilegien, het zy van de Bisschoppen, het zy van de Roomsche Keizers. — De algemeene term toch, waar mede de Utrechtsche Bisschoppen de Privi-

legien van de byzondere Steden des Gestigts bezwooren, was: „Dat wy alle hoir brieven die 't gemeen roeren, Privilegien, Rechten, Vryheden, Wilkoren ende Koren, die zy hebben of verkregen hebben, van Keiseren, van Roemsche Koningen ende van Bisschoppen t' Utrecht onsen Voirvaderen, so wie zy geweest hebben, ende alle hoer oude heercomen, die zy by onsen Voirvaderen ende by hoerre oude tyden hair gebracht hebben tot desen dage toe, confirmeren, vast ende stade geloven te houden, sonder enige wederwoirde ofte wercken mit goeden truwen.

Waaromme ook de Raad der Stad Utrecht, met Bisschop David van Bourgonje over inbreuk op haare Privilegien twistende, en haare regten deswegens rigoureuselyk maintineerende, zig niet beroept op haare onafhankelykheid ofte souverainiteit, maar alleenlyk op haare Privilegien; schryvende aan den Hertog van Kleef en aan den Deken van Xanten: „So wy dan — onsen gnedigen Heer van Utrecht in synre jurisdictien ny hinder, letsel noch achterdeel gedaen en hebben, ende harde noide doen zouden, mer hebben die altoes gheert ende gevordert na onsen vermoigen ende want wy dan, mit onsen gnedigen Heer van Utrecht anders niet en begeren dan minne ende vruntscap, ende synen Gnaden mit live ende goede te doen alle 't goent wy kunnen ende moigen, ende goede ondersaten hoeren lantsheer sculdich zyn van doen, als men dat in 't eynde in der waarheit bevynden zal, behoudelicken onser Rechten ende Privilegien.”¹ Waarmee ook Utrecht en Amersfoort in den jaare 1463 zig zamen verbonden, om elkander in de handhaaving hunner Privilegien te ondersteunen, maar egter beloven dit alles te zullen doen, onverminderd hunne verpligting omtrend den Bisschop; zeggende: „in den eersten, dat wy Steden voersz. onsen ghenedigen Heer van Utrecht doen zullen ende willen alle dat wy ALS GUEDE ONDERSATEN ONSEN HEER SCHULDIG ZYN te doen ende hem in syne rechten laten.”

By de translatie der temporaliteit heeft daarom ook elk der byzondere Leden, niet alleen voor zig zelf, maar ook voor zyne Medeleden, in dezelve translatie geconsenteerd, en dit, ofschoon de Steden Amersfoort, Rhenen en Wyk niet tegenwoordig waren, dewelke naderhand afzonderlyk hebben verklaard dat zy den Keizer voor hunnen Heer erkennen; het geen te voren ook, uit hunnen naam, door de tegenwoordig zynde Leden Staatsgewyze geschied was.² Zynde het zelfs aanmerkelyk, dat de Prelaten, Dekenen ende Capittulen der vyf Godshuizen, capitulariter vergaderd zynde, op den 13 Augustus 1528, by eenen afzonderlyken brief, hebben geconsenteerd dat de Bisschop van Utrecht, voor zig en zyne opvolgers, tot behoef der Keizer-

¹ In den jaare 1427 noemden zig de Geestelykheid, Ridderschap en Steden reeds „tres Status, per quos Ecclesia et Patria Trajectensis a longis retro actis temporibus fuerant recta et conservata, prout adhuc reguntur et conservantur in jure, libertatibus, ac Privilegiis eorundem, convocati et congregati, ut tenentur et consueverunt ad negotia, ipsos Status ac Ecclesiam et Patriam predictas tangentia sive concernentia, pertractanda, disponenda, et ordinanda” en hebben ook in die hoedanigheid Rudolph van Diepholt aangesteld tot *Manuburnus, Gubernator et Defensor*. V. MATTHEUS *Anal.* Ed. in 8vo. Tom. IX. p. 325 en vervolg.

² BURMAN, *Utr. Jaarb.* D. III. bl. 345.

³ BURMAN, *Utr. Jaarb.* D. III. bl. 359—362.

⁴ VAN BEMMEL, *Beschr. van Amersfoort*, D. II. bl. 874.

⁵ VAN DE WATER, D. I. bl. 2, 13, 16, 22, 23.

lyke Majesteit zoude transporteeren en overgeven, niet alleen de zogenaamde Kerkengoederen, maar expresselyk „die Stad van Utrecht, die Steden van Amersfoort, Rhenen, Wyk, ende alle andere Steden, Slooten, Blockhuysen — insgelyks alle de Hoogheyden, Heerlykheyden ende Jurisdictie, hoge, middel en laghe, ende in effect alle de temporaliteit ende waerlyke Jurisdictie en allen anderen diensten ende rechten, hoedanich die zyn, van voorsz. Stad van Utrecht ende van den anderen Steden, Slooten, Sterkten ende andere Vlecken” enz., ten bewyze dat men toen het Stigt, als één Lichaam, uit verscheide Leden bestaande, afhankelyk van — en verbonden met — elkander, beschouwde. Gelyk men ook nog in die zelfde denkbeelden verseeerde, toen men in den jaare 1590 Staatsgewyze vergaderd, na het overlyden van den Grave van Nyonaar, zyne Excellentie Prins Maurits verklaarde gecommiteerd, geordonneerd, ende gesteld te hebben, „tot den Staat van Gouverneur ende Capitein Generaal over die Steden ende Lande van Utrecht, hem gevende volkomen magt, autoriteit, ende sonderling bevel, van den voorsz. Staat van Gouverneur ende Capitein Generaal, van nu voortaan te houden, exerceeren ende bedienen; die rechten, hoogheyden, heerlykheden van den voorsz. Lande te bewaren, de ingeseten van dien van alle kracht, fortse, geweld, overdaet ende oppressien, so van den algemeynen Vyand, als van anderen, te beschutten ende beschermen, die zaken van politie met de voorsz. Staten ofte hare Gedeputeerden, ende die zaken van justitie, met ende door den President en Raden, mitsgaders Gerechte van de voorsz. Stad, Steden en Platten Lande te beleyden en dirigeeren, ende zulks regt ende justitie te doen administreren alle den geenen, die des verzoeken ende van doen hebben zullen, alle provisie van justitie te doen expedieeren, depecheeren ende executeeren, die Magistraten ende Wetten van de voorsz. Stad en Steden te doen vernieuwen en veranderen, de voorsz. Stad, Steden en Sterkten, insgelyke ook ten platten Lande, soo by dage als by nachte goede wacht te doen houden — beveelende daeromme den President ende Raden, ende allen anderen Officieren, Justicieren ende inwoonderen van de voorsz. Stad, Steden ende Lande van Utrecht — dat zy zyne Excellentie houden ende kennen voor Gouverneur” enz. Wanneer men zoortgelyke uitdrukkingen naauwkeurig naleest, en daarmede vergelykt, het geene in de satisfactie met Prins Willem den I., byna in elk Articul, of stellig gezegd, of voorondersteld wordt, dan zal men moe-

ten erkennen, dat de Provincie van Utrecht, na de translatie der Temporaliteit, en vooral by gelegenheid van den Spaanschen Oorlog en de afzweering van Philips, meer dan ooit zig tot één Lichaam verëenigd, en hare belangen, die te voren, zo door den woelzieken aart der Bisschoppen, de Geestelyke Jurisdictie, de Stedelyke Privilegien, en de gedurige gelegenheid tot schending derzelve, als ook nog van wegen de tegenstrydige belangen der byzondere Leden, van een gescheiden waren, als 't ware, in een gesmolten heeft, ten einde, door eene sterker verëeniging, het Provinciaal geluk des te meer te kunnen bevorderen. En ofschoon by het 9. Articul van de gemelde Satisfactie uitdrukkellyk bedongen is: „dat zyne Excellentie die Stad, Steden en Landen van Utrecht, mitsgaders de Ingeseten van dien, soo geestelick als weerlick, respectivelyk zal maintineeren ende handhouden in alle hare Rechten, Privilegien, Exemption, Vryheden ende Gewoonten, die zy van allen ouden tyden gehadt hebben, volgende den Bed, henluiden by syn Majesteit gedaan;” zo is de intentie nimmer geweest, dat de byzondere Leden daar door in eenen Staat van onafhankelykheid van elkanderen, of afzonderlyke Souveriniteit zouden worden gehouden, maar alleen, dat die Vryheid welke hun door de Vorsten van Oostenryk wel by cede toegezegd, maar niet gehouden was, aan hun niet verder ontnomen, maar integendeel het ontvreemde weder aan hun zoude terug gegeven worden; want dat dit alleen het but was, blijkt ook daar uit, dat men in den jaare 1577 den Koning van Spanje als nog voor Heer erkende en met den Prince als zynen Stadhouder handelde.

De aart der zake brengt ook mede dat de drie byzondere Leden van dit Gewest, na de afzweering van Koning Philips, nader samen verbonden en in groter afhankelykheid van den anderen gekomen zyn; want zo groot of klein men ook de seculaire regten van den Bisschop zig wil voorstellen, dit is zeker, dat dezelve, na de afzweering van Philips, in den boezem der drie Leden, en wel *pro indiviso* zyn gekomen, waar uit van zelfs voortvloeit, dat *alles*, wat de Bisschop kon en vermogt te doen, met opzigt tot de byzondere Leden des Gestigts, zulks nu kan en vermag te geschieden door de drie Leden *Staatsgewyze*, en dus, in één Lichaam verëenigt.

Het steunt derhalve op de onwrikbaarste gronden dat deze Provincie één Souverain Lichaam is; dat er in hetzelfde geen *Imperia in Imperio* te vinden zyn, en dat alles, wat voor het laatste zoude

¹ V. D. WATER, *Placaatsb.* D. I. bl. 1 en 2.

² V. D. WATER, *Placaatsb.* D. I. bl. 747.

³ V. D. WATER, *Placaatsb.* D. I. bl. 48.

⁴ Dit blijkt nog klaarder, wanneer men nagaat, dat zedert het Stigt, de Steden daar onder begrepen, heeft opgehouden een Leen van het Roomsche Ryk te zyn, de Regten, welke te voren den Keizer als Leenheer competeerden, insgelyks wedergekeerd zyn in den boezem der Hoge Overheid, dat is, van de Drie Staten 's Lands van Utrecht, en wel *pro indiviso*; waar door zeker de Magt van de tegenwoordige Hoge Overheid veel groter en uitgestrekter is geworden dan die der Bisschoppen en der Staten te samen waren ten tyde der Bisschoppelyke Regering en der Leenroerigheid van 't Stigt. Hetgeen is het verschil over de afhankelykheid der Steden van de Ed. Mog. Heeren Staten van de allersterkste applicatie is, en nimmer, gelyk meestal geschiedt, uit het oog moet worden verloren, vermits hetzelfde de grond is waarop veel regten aan Hun Ed. Mog. moeten worden toegewezen, zelfs al was het, dat noch de Staten, noch de Bisschoppen, dezelve ten tyde der Leenroerigheid bezeten hadden. Dit zy, onder anderen, tot antwoord op het geen de hier voren gemelde Schryver, behorende tot het aldaar genoemde Genootschap, vraagt, D. I. bl. 133. „Waren de Staten geene Staten ten tyden der Bisschoppen, van Carel den V. en van Philips?” Ja. Zy waren toen ook Staten, maar hadden op verre na die magt niet, als toen de temporeire regten van den Bisschop, en de regten van den *Domini directus*, in hunnen boezem zyn wedergekeerd.

kunnen worden aangevoerd, als of byzondere Leden van dezelve, op zig zelf, Souverein waren, behoorlyk onderzocht, daar op uitloopt, dat sommige Leden vele eminente regten bezitten, en veele *Jura Majestatica*, ofte wel *Regalia Majora* exerceeren *nomine Principis*.

Heeren Gecommitteerden weten wel dat de Raad der stad Utrecht wel eens heeft gesustineert: „Dat alhoewel de Souvereiniteit ofte de Hoge Overigheid van de Provincie van Utrecht is by de drie Staten van den Lande van Utrecht, dat dezelve evenwel zodanig is gelimiteerd en geconditioneerd, dat de absolute Regeering van de Stad van Utrecht, en derzelver Borgeren en Ingezetenen, is by de Magistraat derzelver Stad.” Dan niets is zekerder, dan dat die sustenue nooit Staatsgewyze, of door de andere Leden toegestemd is, integendeel hebben de Voorstemmende Leden, in zekere Deductie, ter Staten Vergadering ingeleverd op den 27 July 1730, het tegenovergestelde van die sustenue ten klaarsten aangetoond. En het is zeer moeilyk de bovengemelde resolutien te explicceeren, zonder dadelijk een *imperium in imperio* te avouëeren; want tog, beteekent de *absolute* Regeering, aldaar genoemd, niet anders dan *veel gezag en magt*, dan is dezelve, immers van de Stad Utrecht, nooit ontkent, doch dan blyft het zelve altoos minder dan de Souvereiniteit; maar moet die *absolute* Regeering betekenen het *jus summi Imperantis*, dan is het eene contradictie dat de Hoge Overheid van de Provincie is by de drie Staten van den Lande van Utrecht, terwyl, indien dit waar was, de Utrechtsche Burgers twee Souvereinen hebben zouden; en dat zy egter aan de Staten gehoorzaamheid verschuldigd zyn, en in hunne daden door de Wetten der Heeren Staten bepaald worden, zo in 't civiele als in 't politieke, crimineele enz., bewyzen de Placaatboeken met ontelbare voorbeelden, waar van Gecommitteerden in 't vervolg deze en geene zullen moeten aanhaalen.

Dan, om het geen Gecommitteerden zo even gezegd hebben, dat, namentlyk, de eminente regten, die sommige Leden bezitten, en de *Jura Majestatica*, of *Regalia Majora*, die zy exerceeren, door dezelve niet anders bezeten of geëxerceerd worden, dan *nomine Principis*, in byzonderheden aan te toonen, met de nodige bewyzen te staven, de tegenwerpingen, daar tegen ingebragt, grondig en naauwkeurig te wederleggen, en zo veel mogelyk een nieuw en helder licht over de waare Staatsgesteldheid dezer Provincie, met opzigt tot dit stuk, te verspreiden, is een werk zo moeilyk als belangryk, vooral in een tyd, waar in veele verschillende gevoelens voorgesteld, en elk voor het zelve deze en geene gronden weet voor te brengen. En geen wonder, daar een Gewest, het welk oudtyds onder de Frankische Koningen en Duitsche Keizeren, vervolgens meer onmiddelyk onder Bisschoppen, naderhand onder de Vorsten uit den Huize van Oostenryk, en eindelyk onder eene Vrye Staatsregeering geweest is, veele wisselvalligheden, aanwassen, verminderingen, beroeringen, invallen, verdrukkingen enz. ondergaan en geleden heeft,

kan het niet anders zyn, of staatkundige stelsels van eenen verschillenden, ja tegenstrydigen aart, vinden in deze en geene gebeurtenissen, bodryven, charters, brieven enz. gronden voor zig; het geen wel eens den onpartydigen onderzoeker in veele moeyelykheden dompelen kan, wanneer het hem niet te doen is, om deze of geene byzondere gevoelens te begunstigen, maar alleen te onderzoeken wat in dezen *waarheid*, wat *Regt* is.

Te meer is zulk een onderzoek moeilyk, daar men, bevindende dat deze of geene stedelyke Vryheden of Regten niet in die *extensie*, ofte uit die source zyn voortspruitende, als naar de intentie dier Steden wel behoorde te geschieden, en door sommigen, dien het meer te doen is om particuliere belangen te patrocineeren, dan om de eenvoudige *waarheid* bulde te doen, waarlyk geschied is, zeer ligt, vooral in den tegenwoordigen tyd, verdagt raakt van op de Borgerlyke Vryheid en de Stedelyke Regten en Privilegien te empieëteren, en ten koste van dezelve de andere Provinciale Leden te willen verhogen.

Dan de Heeren Gecommitteerden, welke zig alleenlyk toegelegd hebben, om te onderzoeken wat *waarheid* is, en niet, wat voor deze of geene opinie kan worden bygebragt, zullen nu vervolgens, wel aan den eenen kant met de meeste naauwkeurigheid en onzydigheid, maar ook aan den anderen kant met alle cordaatheid, hunne bevinding, by wege van Deductie, aan UEd. Mog. voordragen, niet om aan UEd. Mog. een nieuw systema voorstellen, maar om het oude systema aangaande de waaragtige Staatsgesteldheid dezer Provincie, dat, namentlyk, de *Souvereiniteit over de Stad, Steden en Lande van Utrecht pro indiviso berust in den boezem der Drie gezamentlyke Leden van Staat*, nader te bewyzen en te bevestigen, terwyl zy Heeren Gecommitteerden teffens de vryheid zullen neemen, gelyk in deze praemissen ook reeds geschied is, sommige aanmerkingen, die of tot nadere adstructie van het door Hun ter nedergestelde, of tot wederlegging van contrarie allegatien in uitgekomen stukken, dienen kunnen, en niet gevoeglyk in den Text konden worden ingelascht by wyze van aantekeningen daar onder te voegen.

Er is veel omzigtigheid nodig om een regt gebruik te maken van die bronnen, uit welken de waare kennis der staatkundige gesteldheid van dit Gewest moet geschept worden, ten einde zich niet door tegenstrydigheden omgeven en in duisternissen ingewikkeld te zien, maar uit vaste beginzels te kunnen redeneren, en behoorlyk onderscheidende, de verschillende bronnen slegts in dier voege te gebruiken, als geschikt is, om eene waare en gegronde kennis te verkrygen, en tevens zulke zwagheden te kunnen ontwikkelen, die den voortgang en helderheid der vereischte kundigheden, buiten dat, strekken zouden.

Het is bekend dat de bronnen, waar uit de staatkundige gesteldheid van een Gewest, zoo in het algemeen als met opzigt tot deszelfs byzondere Leden, moet worden afgeleid, zyn

1) De geschiedenissen van den eersten tyd van

¹ Vroedsch. resol. van 4 Febr. 1645, 3 Decemb. 1721 en 13 July 1739, en het *Groot Stadregt* (uitgegeven by Wild) bl. 127, 128.

zulk een Gewest af, tot op den tegenwoordigen, en de byzondere wisselvalligheden, veranderingen, omwentelingen, welke, het zy meer op eens, het zy meer ongevoelig en langzamerhand, zyn voorgevallen; al het welk in zyn onderling verband en betrekking beschouwd en met elkander vergeleken, aanleiding geeft tot het deduceeren van zekere algemeene waarheden of principes, welke tot fundament van verdere nasporingen, ontdekkingen en ophelderingen dienen, en daarom niet naauwkeurig genoeg, met een staatkundig oog, kunnen worden opgespoord.

2) Costumen, usantien, chartres, verbonden, privilegien, zo algemeene als byzondere wetten, zo Stedelyke als Provinciale grondwetten, verdragen, zoenen, handelingen en soortgelyke authentieke stukken.

Dan deze alle zyn niet van even groot gewicht en van een gelyk gebruik; sommigen zyn zelfs, of door tegenstrydige gewoonte, of door veroudering, of door andere middelen afgeschafte en buiten gebruik geraakt. Anderen zyn alleen voor sommige tyden en gelegenheden gepast geweest, en kunnen, by eene veranderde Constitutie, niet meer van applicatie zyn. Anderen bedoelen meest byzondere voordeelen, maar zyn naderhand, door samenvoeging van meer en verschillende belangen, of geheel, of ten minsten voor een gedeelte, of in sommige gevallen, nutteloos en schadelijk geworden.

Wie zal, om te zwygen van alles wat de Gesetelyke Jurisdictie betreft, b. v. hedendaags sustineren dat de Utrechtsche Burgers minder dan die van Amersfoort, verplicht zyn tot defensie van de geheele Provincie, — daarom, dat oudtyds de Utrechtsche Burgers niet verplicht waren den Bisschop buiten de Stads muuren ter heirvaart te volgen; daar integendeel die van Amersfoort, by het verkrygen van Stadsregt, daar toe verbonden bleven?¹

Om derhalven in dezen altoos met behoorlyke onderscheiding te werk te gaan, moet men de onderscheiden staat van dit Gewest, in verschillende tydperken, nimmer uit het oog verliezen. En deze verschillende tydperken kan men gevoeglyk tot deze vier brengen:

1) Van de Stichting der Stad af tot op den jaare 1375, als wanneer, gelyk reeds voorheen is aangemerkt, de byzondere Leden, door meer deel te krygen aan de Provinciale Regering, nader onder elkander verenigd zyn.

2) Van den jaare 1375 tot op de Translatie der Temporaliteit op Keizer Karel den V. in den jaare 1528.

3) Van den jaare 1528 tot op de Unie van Utrecht in den jaare 1579, of, wil men liever, tot op de afzwoering van Philips in den jaare 1581.

4) Van den jaare 1579 of 1581, en dus van

de vrye en onafhankelyke Staats-Regeering tot op den tegenwoordigen tyd.

Wat het eerste tydperk betreft, men vindt niet dat zig de Bisschoppen by de eerste invoering van het Christendom veel met het burgerlyke bestier van Utrecht hebben bemoeid. Die Stad, of Vlek, of wat het ook geweest zy, schynt ook van niet veel aanbelang geweest te zyn. Volgens den bekenden brief van Bonifacius aan Paus Stephanus² (over de echtheid van de welke hier niet van noden is naauwkeurig onderzoek te doen) gaf de Bisschop van Keulen voor, dat de Frankische Koning Dagobert hem de Burgt *Trecht* en de vernielde kerk aldaar geschonken had, mids dat hy de Vriezen het geloof verkondigde. — Deze voorwaarde was by hem niet nagekomen, en de Vriezen waren Heidenen gebleven, tot op de komst van Willebrord, die daar een kerk stichtte, aan welke Karel Martel in den jaare 723 schonk alles wat de Koninklyke schatkist aldaar bezat, zo binnen als buiten de muuren van de Burgt gelegen, of gelyk de woorden van het charter zelve luiden, „donatum in perpetuum esse volumus, hoc est ad Monasterium, quod est intra muros, in Trajecto castro situm, constructum, ubi et Apostolicus Vir D. et in Christo pater noster Willebrordus, Archiepiscopus, sub sanctae conversationis coenobitali ordine, custos praesens videtur, omnem rem in Fiscis ditionibus quidquid in ipso Trajecto castro, tam intra muros quam a foris, cum omnibus adjacentiis vel appenditiis, cum illo pascuo Graveningo, vel quidquid ibi Fiscis ad praesens habere videtur, omnia et ex omnibus, totum et ad integrum, cum omni re quasita et inquisita, et similiter villa vel castro nuncupante Fethna — omnes adjacentias vel appenditias — una cum mansis, terris, casis, domibus, aedificiis, accolabus, luitis, mancipiis, campis, pratis, pascuis, silvis, aquis, aquarumque decursibus, greges cum pastoribus utriusque generis et sexus, mobilibus et immobilibus totum et ad integrum, ad ipsum Monasterium vel ad ipsam casam Dei tradimus atque delegamus.” Welke gifte daarna, in den jaare 753, de Frankische Koning Pepijn, en vervolgens Keizer Lotharius in den jaare 846, en by vernieuwing in 861, gelyk ook Koning Zwentibold in den jaare 896 bevestigd hebben;³ voegende Lotharius in zyne confirmatie er by: „Jubemus ne quislibet ex judiciaria potestate, ad causas audiendas, vel freda exigenda, ingredi audeat; sed liceat Praesuli res praedictae Ecclesiae cum omnibus sibi subjectis, sub tuitione ac immunitatis nostrae defensione, quieto ordine possidere et nostro fideliter parere imperio.”

Niettegenstaande deze zo uitgebreide giften, schij-

¹ Verg. het geen door BUCHEL ad Hed. p. 219. MATTH. de nobilit. I. II. c. 14 en BURM. Utr. Jaarb. D. I. bl. 499 gezegd wordt, met het geen men vindt by VAN BEMMEL, Besch. van Amerf. D. II. bl. 853. Ook deze verplichting, zoo wel als het ontslag daar van, was een gevolg der Leenregering. Alle de Leenmannen moesten met hunne onderhorigen den Landsheer ter heirvaart volgen; maar de bewaringe der Steden, als die met Vesten voorzien waren, werd van dat belang gerekend, dat dertelver inwoonders geoordeeld werden, krygsdiensten genoeg te doen, by aldien zy deze bewaakten en verdedigden. Houdt nu het leenregt op, zoo vervalt ook dit voorregt der Steden; even als in Holland de vryheid van schattinge voor de Edelen, om die reden, na de oprigtinge der Republiek ophouden moest. Men ziet ook hier uit dat sommige dier voorregten, welke met de Leenregering stonden, met de vernietiging daarvan uit haren aart ook vallen moeten; dit moet men altoos wel onder het oog houden.

² Zie Kerkel. Oudk. D. I. bl. 21. Ed. in fol.

³ Zie MIERIS, Charterb. D. I. bl. 1.

⁴ MIERIS ald. bl. 5. 13 en 16.

⁵ MIERIS ald. bl. 28.

nen die Bisschoppen weinig met het wereldlyk bestuur op gehad te hebben; immers men vindt daar van geene sporen, tot op Bisschop Baldrik, die tot den Bisschoppelyken zetel verheven, in dat tydperk, waarin ook de Steden in Duitschland in aanmerkinge begonnen te komen, meerder aandacht op Utrecht schynt gevestigd te hebben. Hy verwierf van Keizer Otto verscheide voorregten en de bevestiging van alle de vorigen, en begaf zig daarop naar zyn Bisdóm, doch vond den Zetel van het zelve door de Deenen geheel verwoest. Hy bouwde de Stad op en voorzag die van Poorten, Muuren en Bolwerken, ten einde dezelve tegen den inval der vyanden te dekken. „Urbem cum portis et murum cum propugnaculis contra hostium insultum construxi et erexi” zegt hy in een charter van den jaare 934.¹ Hy handelde hierin dus als een Oppermagtig Vorst en bewees alzo zyn wereldlyk gezag over de Stad.²

Voor den jaare 1278, dat is zelfs tot tien jaaren na den inval der oproerige Kennemers, onder Gysbrecht van Amstel, vindt men nog geene melding van een afzonderlyk Collegie, eenen Raad of Vroedschap uitmakende, maar alleen van Schepenen, die in gewigtige gevallen, met eenige aanzienlyken uit de gemeente, *Consules*, Raadsmannen, naar de betekenis van dat woord in dien tyd,³ te rade gingen, en aan welke Schepenen toen ter tyd het Burgerlyke Stadsbestier toevertrouwd was, ofschoon niet onafhankelyk van den Bisschop, zo als dit onder anderen blyken kan uit de schikkingen van Bisschop Godebold over cenige markten en marktleinen binnen de Stad Utrecht, ten verzoeko der Burgeren in den jaare 1127 gemaakt.⁴ Even als de Bisschop de administratie der wereldlyke justitie, door de by hem aangestelde Schout en Schepenen, onder het opzigt van den Roomsche Koning uitoefende. Het privilegie toch *de non evocando*, insge-

lyks aan de Utrechtsche Burgers door Koning Willem gegeven op den 18 Juny 1252, zegt uitdrukkelek, dat niemand behalven NB. *de Keizer of Koning*, wiens plaats tegenwoordig de Staten bekleden, magt zal hebben, om iemand der gemelde Burgeren of Ingezetenen, in zaken, die het wereldlyk regt alleen betreffen, buiten de muuren der gemelde Stad voor het regt te roepen of te ontbieden, „als zy maar bereidwillig zyn om voor hunnen Heer den Bisschop van Utrecht, of voor eenen Rechter die door denzelven Bisschop voor dien tyd binnen de Stad zal aangesteld zyn, te verschynen, en om aan ieder recht zynen volkomen eisch te geven, of ieder recht te doen erlangen.”

Maar in een charter van den jaare 1278⁵ vindt men gemeld *Scult en Scepenen, Rade en gemeene Stat van Utrecht*. Daar nu, volgens het gevoelen der meesten, de Gilden niet lang na den jaare 1268 in de Regeering zyn geraakt,⁶ zou men tevens kunnen gissen dat de eigenlyke Raad of Vroedschap eerst sedert dien tyd een vast Collegie geworden, en in politiek gezag is toegenomen; terwijl te voren de geheele Stedelyke politie is geweest in handen van Schepenen of Schout en Schepenen, die beide zonder twyfel Bedienden van den Landsheer⁷ waren, zo wel hier als in het nabuurig Holland en andere plaatzen. Doch hier van zal nader moeten gesproken worden, wanneer Heeren Gecommitteerden hunne gedagten over de onafhankelykheid der Steden, met opzigt tot de Magistraats bestelling aan UEd. Mog. zullen voordragen, alleen hier nog aanmerkende, dat in de oudste tyden *Burgemeesters*, als jonger in aanstelling en ninder in rang en gezag, ook daarom doorgaans na de Schepenen geplaatst wierden.⁸

Het blykt derhalven hier uit, dat de Steden des Gestigts, voor den jaare 1375, verre af geweest zyn van eenige Souverainiteit te pretenderen,⁹ maar

¹ MIERIS ald. bl. 34.

² Zie het geen deswegens geleerd wordt door den PRæs. van BYNKERSHOEK. *Quaest. Jur. Publ.* L. II. c. 14. Zo vindt men ook, als die van Groningen omtrend den jaare 1110, in vermogen toenemende, goedgevonden hadden die Stad met muuren en grachten te bevestigen, dat hun zulks door Bisschop Godebold belet, en teffens bevolen werd om de gemaakte werken te slegten. Z. IDRIJNGA, *Stadler.* D. I. bl. 63 en de aldaar aangeh. *Schryvers*. Hierom mogt ook de Heer van Montfoort geene vesten, muuren of grachten maken zonder consent van den Bisschop. Z. MIERIS, *Charterb.* D. II. bl. 817. Z. ook VAN DE WALL, *Privil. van Dordr.* bl. 44. In de Resolutien van den Raad der Stad Utrecht, beginnende met het najaar 1485, fol. 75. leest men: „Meyster Henrich van Lottum, deken St. Jans ende Wolter van Baeren, beveel ende credentie hebbende van mynen Heer van Ysselstein, in den rade oudt ende nyeuwe geopent ende te kennen gegeven hebben, dat myn Heer voiraz. (die toen Stedehouder van het Stigt was) van wegen des Roomschen Coninx te vreden sal wesen, dat men onser Stads gebroken muuren ende poorten weder maken ende reformeren soll, om de Stadt bewairdt ende beschermt te wesen, des zel men hem enen brief wedergeven van der Stadt besegelt; off gebeurde dat by quet aenbrengen van eenigen quaedwilligen onsen gened. Heer Roomsche Koninck voirs. in toekomende tyden des niet te vreden en waar, dat men als dan gehouden sal wesen 't selve dat men maken sal weder afteleggen.”

³ Dat men in stukken van dien tyd door *Consules* geene *Burgemeesters*, die toen ter tyd zodanigen naam niet droegen, maar genoemd werden *Magistri civium* of *Burgimagistri*, verstaan moet, maar alleen *Raden, Raadsmannen*, of in 't gemeen zulken die enig bewind hadden, zie VAN DE WALL, *Privil. van Dordr.* bl. 97.

⁴ MIERIS, *Charterb.* D. I. bl. 83. Gelyk van meer andere politieke schikkingen in later tyd nog verscheiden voorbeelden voorhanden zyn, en in de behandeling der zaken nu en dan zullen voorkomen.

⁵ By MIERIS, D. I. bl. 398.

⁶ Zie VAN DE WALL, *Privil. van Dordr.* bl. 422.

⁷ Men moet wel in het oog houden, dat wanneer de benaaming van *Landsheer* gebezigd word, niet altoos bedoeld wordt de Bisschop, met uitsluiting van den Roomschen Keizer; ook niet den laatstgenoemden met uitsluiting van den Bisschop, maar beide, in zo verre zy beide onder den titel van Heer van den Lande kunnen verstaan worden, de Bisschop als Leenman en de Keizer als Leenheer. Want het is zeker dat de Bisschop oorspronkelyk al zyn magt en gezag ontleende van den Roomschen Keizer, zo ver de seculaire regten betrof, en dat dus zo wel de Steden als de Bisschop en de Geestelykheid, dus de drie Staten, afhankelijk waren van den Roomschen Keizer, in alles, wat hun niet expresselyk was toegestaan, waar van zich insgelyks in het vervolg aanmerkelyke voorbeelden zullen opdoen; gelyk er reeds een gezien is rakende het herstellen van Stads gebroken muuren.

⁸ Zie een voorbeeld by MIERIS, III. D. bl. 371.

⁹ Alhier is het nodig te herinneren, dat men in de overweging van de oude constitutie dezer Provincie nimmer uit het oog verliezen moet den aart der Leenregeringe, die toen op alle Staaten invloed had en hare ongerymde gevolgen uitstrekte.

dat dezelve, zoo met opzigt tot de geestelyke als wereldlyke Jurisdictie, en ook met opzigt tot de politieke bestiering, onder het bewind des Landsheers geweest zyn, terwyl egter de *Raad der Stad Utrecht*, niet onwaarschynlyk tusschen de jaaren 1268 en 1278 opgericht, het langzamerhand tot die hoogte van magt en gezag heeft weten te brengen, dat zy, benevens de toenmalige Steden des Gestigts, Amersfoort en Rhenen, in den jaare 1375 tot het opperbewind van de Provincie mede werd toegelaten.

De geschiedenissen en charters van dien tyd kunnen derhalven wel van weinig nut zyn, om de hedendaagsche betrekking tusschen de Leden van dit Gewest te leeren kennen, maar zy leeren daarentegen, dat er toen nog weinig betrekking tusschen de Stad en Steden en de overige Leden was; — dat het er dus verre af is, dat het derde Lid van den tegenwoordigen Staat toen reeds aanwezig was, en een of meer Steden als integreerende Leden ter Staats Vergaderinge verschenen. Zy leeren hoe groot het gezag van den Roomschen Keizer en den Bisschop was, zo met opzigt tot het politiek bestier, als tot de regtsprekende magt in het wereldlyke, daar zelfs het privilegie *de non erocando* zeer bepaald, ja van geen kragt was, ten zy de Utrechtsche Burgers zig voor den Bisschop en zyne aangestelde regters wilden sieteen, en dat dus uit dit en soortgelyke privilegien in het geheel niet kan worden afgeleid, dat de Burgers en Ingezottenen der Steden voor niemand dan voor hunne Stedelyke regtbanken, onafhankelyk van den Bisschop, konden te regt gesteld worden. — Zy zyn dus de egte brouwen, waar uit men veel der oudste privilegien en regten, overeenkomstig de omstandigheden van dien tyd, verklaren en bepalen moet, gelyk zulks in het vervolg nog nader blyken zal.

In dit eerste tydperk zyn zekerlyk de regten der Steden, zo wel als die der Ecclesien, Ridderen en Knapen reeds allengskens toegenomen, maar elk, die weet hoe onrustig de toenmalige tyden waren, en in hoe grote engte de Utrechtse Bisschoppen, door buitenlandsche twisten, dikwyls zig bevonden, zal tevens erkennen hoe moeilyk het is uit gebeurtenissen van dien tyd *regten* te deduceren.

In den Gildebrief van den 8 Mey 1304 by voorbeeld, maken de Oudermans der gilden alleen de Schepenen permanent; maar in dat zelfde jaar was de Bisschop van Utrecht *Ghuys* gevangen genomen. *Lambrecht*

de Vriese, die toen ter tyd den sterksten aanhang had, had de party van *Lichtenberg* verdreven, de Vlamingen in de Stad gelaten, en de Regeering naar hun zin veranderd. Dit alles egter was van korten duur, want reeds in den jaare 1305 gaf de gemelde Bisschop aan den Raad de magt om Schepenen te kiezen van jaar tot jaar en maakte in den jaare 1307 de verzoening tusschen de Stad van Utrecht en de verdreven Utrechtsche Burgers, uitgezonderd de geene, die *by namen wtgezet* waren om die zelfde misdaad; en daar onder waren *Lambrecht de Vriese* en *Herman Tentelart*, twee Schepenen, in den jaare 1304 door de Oudermans aangesteld. *Fredrik*, Bisschop van Utrecht, stond in den jaare 1320 en vervolgens byna geheel onder het bestier van Graaf Willem van Henegouwen. Deze toch benoemde zekere Raden, by welker advies de Utrechtsche Bisschop beloofde de kerk en het land te zullen bestieren, en zig verbond, om geen oorlog te zullen beginnen dan niet overleg van den Grave van Holland en de gemelde Raden. Ja hy nam zelf aan, twee jaaren lang, naar goeddunken des Graven te zullen handelen. Deze subordination nu was veroorzaakt door dien de Graaf van Holland hem tegens zyne vyanden zo veel bystand geboden had. De Raad, welke hem toegevoegd werd, bestond uit Canoniken, Ridderen, Knapen en Utrechtsche Burgers.

Uit deze en soortgelyke voorbeelden kan men opmaken hoe weinig men de oorspronkelyke regten, zo van den Bisschop, als van de Steden, uit gebeurtenissen van dezen tyd kan deduceren, en hoe veel oordeel des onderscheids er nodig is om usurpatien van regten te schiften, en geene verkeerde besluiten optemaken; gelyk men by voorbeeld zekerlyk doen zoude, wanneer men, uit den Gildebrief van 1304, het regt des Volks, om hunne Schepenen aantestellen, wilde bewyzen.

Maar met opzigt tot het tweede tydperk, namelyk van 1375 tot 1528, moet men aanmerken dat ook de authentieke stukken van dien tyd met gelyke omzigtigheid moeten gebruikt worden. Stad en Steden zyn toen zeker tot hunne grootste hoogte geklommen; maar wie kan ontkennen, dat de magteloosheid der Bisschoppen somtyds geen tegenstand toeliet, die zy anders na regten hadden kunnen bieden; als ook aan den anderen kant, dat de magt van sommige Kerkvoogden dikwyls op welverkrege regten empieteerde, en de Steden benadeelde, zo dat men, de zaken onpartydig beoordeelende, zeggen moet: ook toen was het waar

Volgens deze Leenregeringe waren er verscheide Regten, die men nu met alle regt tot de *jura majestatica* brengt, welke door byzondere Leenmannen werden uitgeoefend, als b. v. het regt van oorlog en vrede, zonder dat deze zig daarom de Souvereiniteit aanmatigden. Wanneer men den aart der Leenregeringe, en de ongerymdheden, welke daar uit volgden, uit de geschiedenissen van het Keizerryk, van Frankryk en van onze Gewesten heeft nagegaan, moet men verwonderd staan, hoe men hedendaags, by eene veranderde constitutie, en eenen meer consequenten Regeringsvorm, uit zulke particuliere regten, als by voorb. dat van Leenmannen of leenroerige Steden, om onder elkander te oorlogen en vrede te maken, de Souvereiniteit kan deduceren; en egter ziet men zulks maar al te veel. Deze aanmerking alleen, in alle deszelfs byzonderheden ontwikkeld, zou het antwoord zyn op veel bewyzen voor de byzondere onafhankelykheid of Souvereiniteit der Steden.

¹ MIERIS D. II. bl. 39. 50. 66. 67.

² MIERIS D. II. bl. 241. 255. 269. 270. 280.

³ Men moet ook niet uit het oog verliezen, dat de onmagt en slapheid van sommige Opperhoofden des H. Roomschen Ryks, na de Bisschoppen van Utrecht, zo wel als aan den Grave van Holland gelegenheid gegeven heeft, om hunne magt te vergroten, ten kosten van den oorspronkelyken Landsheer, en dat zelfs de Graven van Holland eindelyk onafhankelyk en erfelyk geworden zyn. By aldien men dit niet opmerkt, zou men dikwyls waanen dat deze of geene Regten door den Bisschop in de oudste tyden niet waren uitgeoefend, en gevolgelyk de andere Leden of Steden ontweyddigd waren, wanneer men ze in latere tyden door de Bisschoppen ziet geëxerceerd; daar egter de zaak geheel anders zou zyn — namelyk dat de Bisschoppen ze van den oorspronkelyken Landsheer af, en naar zig getrokken hadden.

Hiacos intra muros peccatur et extra. Met onsigtigheid derhalven moet men de geschiedenissen en authentieke stukken van dien tyd gebruiken, wanneer men daar uit tot de tegenwoordige Staatsgesteldheid, zo van ons Gewest in het algemeen, als van de byzondere Leden wil besluiten; te meer, daar de voornaame schryvers, welke de geschiedenissen en authentieke stukken van dien tyd beschreven en geloofd hebben, namentlyk *Matthæus* en *Burman*, met zeer veel behoedzaamheid moeten gebruikt worden door hun, die niet dit of dat byzonder stelzel begunstigen, maar de waare toedragt der zaaken onpartydig onderzoeken willen.

Matthæus, een man van groote belesenheid en naarstigheid, was egter verstoken van dat scherpzinnig oordeel dat den waaren regtsgeleerden uitmaakt. Zyn yver om authentieke stukken opte zoeken, uitteschryven en nittegeven, deed hem dikwils losse stukken en brokken vitieus afschryven, en zonder order of verband hier en daar invoegen. Hy onderscheidde geene tyden, geene omstandigheden, maar greep zonder oordeel, zonder smaak, alles aan wat zyn geliefkoosd stelzel maar scheen te begunstigen. — En zelfs dit stelzel was niet altoos het zelfde; dan eens moest de Stad alleen, dan de Stad Amersfoort mede het derde Lid van Staat zyn. Uit deze veranderlykheid sprooten veele tegenstrydige stellingen en bewyzen voort, en daar het hem aan goede beginzelen der Staatkundige regtsgeleerdheid en aan klare en duidelyke denkbeelden van de oude constitutie dezer Provincie ontbrak, en hy daar en boven niet van partydigheid is vry te spreken, vindt men dikwils woordelyke of zakelyke tegenstrydigheden, valsche bewyzen, en nog valscher gevolgtrekkingen, ja zelfs verzwygningen van authentieke stukken, welke zijne geliefkoosde gevoelens zouden hebben ondermynd. Van dit laatste zyn door vergelyking van het geene hy te boek heeft gesteld nopens het verschil tusschen het Hof en de Stad, over de Crimineele Jurisdictie, met het geen deswegens in de Memorialen van den Hove gevonden wordt, de beslissendste bewyzen voor handen.

De Heer *Burman*, een man van kunde, oordeel, belesenheid en naarstigheid, heeft in zyne Jaarboeken egter, naar de gedagten van Heeren Gecommitteerden, dit gebrek, dat hy, die zeker met de eminente regten zyner Stad met reden veel op had, egter al te veel uit handelingen der Stad, uit overdragten, morgenspraken, enz. van den Raad en der Gilden zelve, de regten der Stad, en de onafhankelykheid derzelve van den Bisschop, wil afleiden, zonder genoeg te letten op de waare regten van den Bisschop en de oorspronkelyke constitutie, — en zonder genoeg te onderscheiden, handelingen, van wettig bezeten of verkregen privilegien, regten en vryheden.

Het is daarom dat men in Staatkundige onderzoekingen, zig door zulke naamen als *Matthæus*, ja zelf als *Burman*, niet moet laten overhalen, maar met opzigt tot hunne stellingen; de Charters of authentieke stukken zelve inzien; met ouder en egte stukken vergelyken; de voordeelige of nadeelige omstandigheden van den Bisschop en het Stigt naspeuren; goede staatkundige beginzels voor oogen hebben. En daar veele van de, op hun gevolgte,

en uit hun geput hebbende schryvers, zulks of niet, of ten minsten niet genoegzaam in acht genomen hebben, kan het niet anders zyn of men moet in feilen vallen, die wegens hunne grofheid bykans onverschoonlyk zyn. De voorbeelden zullen hier na in de ontwikkeling der stedelyke regten van zelf in de hand komen.

Maar by aldien men dit alles behoorlyk in acht neemt, dan kan men zeker uit de authentieke stukken van dezen tyd den verderen aanwas der stedelyke regten, en hunne betrekking tot de Provinciale Regering leeren kennen. Men kan uit vergelyking van de gedragingen der Steden, met opzigt tot den Bisschop, zien hoe verre zy in hunne grootste magt nog altoos van denzelven, als hunnen Landsheer, afhankelyk bleven, en in hoe ver zyn wettig gezag, zo op het politieke als justitieele (was het niet door zyn eigen persoon en onmiddelyk, egter door zyne Ambtenaren) invloede.

Ook bemerkt men duidelyk, dat de aanwas der stedelyke magt, in zo verre dezelve wettig en geen usurpatie was, daar in voornamelyk bestond, dat men de Ambtenaren des Bisschops, door welken hy zyn gezag uitoefende, meer en meer aan zig verbond, op derzelve aanstelling en wyze van bediening invloed kreeg, en dus dezelve eindelyk in dien staat bragt, als of zy dadelyk stedelyke, en geene bisschoppelyke Ambtenaren waren.

Dit laatst aangemerkt moet byzonder onder het oog gehouden worden, om dat deze invloed der Steden, op de wyze van aanstelling der stedelyke Magistraten, (hy voorbeeld Schout en Schepenen) en op de wyze van hun ambt waartenemen, veelen in den waan gebragt heeft als of zulke Ambtenaars hun magt en gezag ontleenden van de stedelyke Burgerye, of den Raad, daar het egter zeker is, dat van de oudste tyden af, in alle plaatsen van het Vaderland, de Schout en Schepenen Ambtenaren van den Landsheer waren, en dat de aanstelling derzelve, in plaatsen daar zy door de Steden geschiedt, zulks alleen door deswe. ens verleende privilegien, veroorzaakt wordt.

En zo komen Heeren Gecommitteerden tot de derde epoche van dit Gewest: namelyk van de translatie der temporaliteit door *Hendrik van Beijeren* aan Keizer Karel den V. en de authentieke stukken en geschiedenissen van dien tyd af tot op de afzweering van Philips.

Met opzigt tot deze doet zig al wederom eene grote zwarigheid op; veele Staatkundigen en Historie schryvers merken deze geheele translatie der temporaliteit aan als een *factum*, 't welk *ipso jure nul* is, uit hoofde van de geweldadige middelen, waarmede hetzelfde begonnen, voortgezet en voltooid is.

Zy trekken daar uit dit gevolg, dat alles wat door Keizer Karel en vervolgens door zyn Zoon Philips, of derzelve Stadhouders, Gouverneurs enz. verrigt is, insgelyks moet gehouden worden voor *ipso jure nul*, als zynde zo wel onwettig als de grond waarop zulks steunt. Men kan volgens dit gevoelen geene facta, geene wetten van de gemelde Vorsten voor wettig houden, welke niet stellig overeenkomen met het geen reeds te voren in deze Provincie regtens of constitutioneel was, en daarom geen gebruik maken van alle stukken van dien tyd, wanneer er iets, 't welk te voren niet reeds in

observantie was, moet gededuceerd ofte bewezen worden. Alle nieuwigheden, door Keizer Karel ingevoerd, zyn dan infractiën op stedelyke of provinciale regten, welke na de afzweering van Philips allen ophielden, in zo verre zy door de Staten der Provincie niet zyn gecontinueerd; en dat zelfs met opzigt tot die veranderingen, welke men naderhand nog heeft behouden, ja dat ook deze slegts in zo verre wettig zyn, als zy overeenkomen met de oorspronkelyke constitutie, en anders, in zo verre zy daar mede strydig zyn, ten allen tyde, op den eisch der belang hebbende, behooren te worden afgeschafft en gesbrogeerd.

Heeren Gecommitteerden willen gaarne avouëren dat men hier veel van beide kanten kan voortbrengen tot staving van tegenstrydige gevoelens. Aan den eenen kant, dat de verwarring, de nood, waarin zig Hendrik van Beijeren, in de jaaren 1526, 1527 en 1528 bevond, hem besluiten hebben doen neemen, welke hy, zonder deze omstandigheden, nimmer zoude genomen hebben; dat daarenboven de magt van den Keizer te dier tyd zo groot, zyn invloed op de Stad Utrecht en de Provincie zo sterk, en de vrees voor zynen gewapenden arm zo hevig en gegrond was, dat de Geestelykheid, de Ridderschap en de Steden grotendeels slegts eene vertooning maakten van een consent, het welk door hun in ruiner lugt nimmer zoude gegeven zyn. Ja dat het volk, by de overdracht plegtig in de Steden opgeroepen, insgelyks meer door vrees dan door verkiezing besloten heeft tot de aanneming van een Vorst als Keizer Karel was.

Men kan verder avanceeren dat de gemelde Vorst veele regten der Steeden besnoeid, de Ridderschap gefnuikt, en de Geestelykheid in toom gehouden heeft — welk alles niet geschieden kon, dan met invoering van veele nieuwigheden en van veele arrangementen, welke niet overeen kwamen met de oude constitutie.

Maar wanneer men aan den anderen kant nagaat, hoe de authentieke stukken en geschiedenissen van dien tyd leeren, dat Keizer Karel (die met Philips niet moet gelyk gesteld worden) schoon, naar den niet ongewoonen aart der Vorsten, aanhoudend op vermeerdering van gezag en invloed doelende, egter veele nuttige inrigtingen heeft gemaakt en wyze wetten verordent; — dat hy de constitutie dezer Provincie, die een onpartydige niet kan ontkenen voor de translatie zeer wankelend geweest te zyn, op een vaster en geregelder voet gebragt hebbe; — en dat het oprigten van een Hof van Justitie, dat is van een *Judex Ordinarius Superior*, zelfs niet anders dan ten voordeele der ingezetenen en een onpartydige administratie der Justitie heeft medegewerkt; — dat hy door twisten te dempen, geschillen te beslissen, opstanden voor te komen en dergelyke, de byzondere Leden van dit Gewest nauwer verbonden en tot één vereenigd heeft, in welken opzichte men hem den naam van een wys en staatkundig Vorst, die het belang der onderzaten ter harte nam, niet kan weigeren, zo min als men hem van trotsheid, heerschzucht en veinzery kan vrypleiten.

En wat de translatie der temporaliteit in het byzonder betreft, — de veelvuldige onderhandelingen over dezelve, de plegtige Eeden, de wettigheid der instrumenten, zoo van de renuntiatie en overgifte, als van de acceptatie, de oproeping van de gemeente en de daarop gevolgde erkenenis, met agtervolgende daden; de inbuidiging vervolgens van Philips en wat daartoe behoort — alle deze omstandigheden doen Heeren Gecommitteerden aarzelen, om met *Matthæus* en die hem volgen, deze geheele translatie der temporaliteit voor *ipso jure nul* te verklaren, en alles, wat uit hoofde van dezelve door Keizer Karel, zynen Opvolger, of hunne Stadhouders en Gemagtigden geschied is, als gevolgen van eene onwettige oorzaak aftekeuren — ofschoon zy gaarne erkennen willen, dat Keizer Karel, in zo ver hy den Bisschop opvolgde, alleen zo veel regt ontling, als de Bisschop bezat, en men daarom alles wat daar direct mede strydig was, als onwettige nieuwigheden en infractiën van Provinciale of Stedelyke privilegiën beschouwen kan, by aldien hy tot dezelve, als *Leenheer*, niet geregtigd was.

Te meer zyn Heeren Gecommitteerden in deze aarzeling gesterkt, om dat dezelve niet weten, dat iemand der gelyktydige schryvers melding maken van deze nulliteit, ofschoon zy wel avouëren, dat binnenlandsche twisten en dissensien, de verwarde omstandigheden van dien tyd, de oorlog tusschen Karel den V^{en} en den Hertog van Gelder, de onmagt van den Utrechtschen Bisschop, en dus een zekere samenloop van noodlottige omstandigheden¹ aanleiding gaven tot deze translatie, ja zelfs dezelve eenigermate noodzakelyk maakten, wilde men het geheele Stigt niet ten prooie overlaten van magtige Vyanden, of hetzelfde onder de magt van een verwinnend leger doen bukken.

Zo dat men in dit geval uit twee kwaden wel het minste koos, maar egter zodanig handelde, dat men deze geheele translatie met geen schyn van regt, als *ipso jure nul*, konde doen voorkomen. Gelyk Heeren Gecommitteerden zig niet kunnen te binnen brengen dat men, by het opvatten der wapenen tegens den Koning van Spanje, by het aangaan der nadere Unie, of by de afzweering van Philips, zig eenigzints bediend heeft van dit argument, ten einde de opvatting der wapenen, in de gemelde afzweering, te billyken; maar dat men alleen de schending der bezwooren privilegiën, en dus de klaarblykelyke infractiën op de burgerlyke vryheid van Burgers en Ingezetenen, en de wanhoop van herstelling in dit opzigt, tot het dugtig fundament van deze handelingen aanvoerde.

Had men in dien tyd begrepen dat de translatie nul was, dan had men zulks alleen behoeven te declareeren, en voor 't overige zich niet te stooren aan andere Provincien, welke dit regt niet hebbende, zich op andere fundamenteën moesten losrukken van onder het juk des onverbeterlyken Dwingelands.

Maar daarenboven hadden de Roomsche Keizers, gelyk hier voren reeds is aangemerkt, eene zekere leenbetrekking op het Stigt, zynde de Bisschop-

¹ Men leze slegts het geen WAGENAAR, *Vaderl. Hist. D. IV. bl. 473—495* heeft aangetekend, en zie HOTCKE VAN PAERENDRECHT, *Anal. Belg. Tom. III. P. 1. p. 110.* LEIBNITZ, *Manuscript Cod. Juris Gentium Diplom. P. 11. p. 211* seqq.

pen, van ouds af, alles aan hun verplicht, en de Stad, zoowel als het geheele Sticht, onder hun feudaal bestier of *dominium directum*. Zo dat, zelfs uit dien hoofde, de translatie der temporaliteit eenigzins gelyk gesteld kan worden met het geval, dat de *feudatarius* zyn *feudum* wederom in den schoot van den Leenheer overgeeft. Het geen niet strydig is met de *jura feudalia*, mids het geschiede met consent van hun die er belang in hebben, gelyk in dit geval geschied is; daar de Bisschop wel beloofd had geen kerken goederen buiten consent der Capittulen te zullen vervreemden, maar zulks ook niet gedaan heeft in *cas subject*, dewyl de Capittulen expresselyk daar in hadden geconsenteerd. In ofschoon de Bisschop en de toenmalige Staten naderhand over dezen hunnen stap berouw hadden, kan dit, naar het inzien van Heeren Gecommitteerden, zo min de translatie *ipso jure nul* maken als het berouw van Karel den V. over zyn overdracht aan Philips, en het verdriet van Christina, na het verlaten van den Zweedschen troon, hunne voorige handelingen konden onwettig maken.

Dan Heeren Gecommitteerden zullen deze epineuse questie niet verder ontwikkelen, maar alleen nog aanmerken, dat veele Wetten en Staatkundige inrigtingen van Keizer Karel en zyn zoon Philips als nog in observantie zyn, het zy dan door stilzwygende goedkeuring bekrachtigd, hetzij dan door gerenoveerde of geamplieerde, ja zelfs gereformeerde resolutien, ordonnantien of placaten in train gehouden, en waar uit men kan oordeelen dat de Souverain dezer Provincie, ook na de afzweering van den dwingeland, in die opinie geverseerd heeft dat sommige verrigtingen hunner twee laatste Heeren, tot voordeel van hunne Provincie, en de byzondere Leden van dien, door wyze staatkunde, waar aan het zeker Keizer Karel niet ontbrak, waren uitgedagt en ingevoerd geworden.

Om derhalven aan den eenen kant zig buiten het netelig geschil over de wettigheid of onwettigheid van de translatie der temporaliteit te houden, en tevens te bepalen welk een staatkundig gebruik men van de geschiedenissen en authentieke stukken van den tyd van Keizer Karel en zyn Zoon Philips maken kan en mag, tot opheldering en betoog van de staatkundige constitutie van deze Provincie, meenen Heeren Gecommitteerden de volgende principes te mogen aannemen.

Alles, wat door Keizer Karel en zyn Zoon, als Successors van de Bisschoppen, overeenkomstig de

regten dezer laatsten, gedaan en gearrangeerd is, blyft in zo verre dugtig en van gebruik, dat men daar uit de regten van den tegenwoordigen Souverain, welke zonder tegenspraak de Bisschoppelyke regten in haren boezem bezit, kan opmaken, al verseert men zelfs in die opinie dat de Keizer en Philips, *personaliter*, uit hoofde van de onwettigheid der translatie, daartoe ongerechtigd waren. — Men beschouwt ze zo doende slechts als historische stukken, welke de existentie of de exercitie van deze of geene *jura* aantonen.

Maar ook dit zelfde heeft plaats omtrend zulke regten, welke de Bisschoppen, het zy uit onvermogen, het zy uit andere ongenoegzame en wederregtelijke oorzaken, hadden verzuimd te exerceren, maar welke de Keizer en zyn Zoon, wien het aan dat vermogen niet ontbrak, by vernieuwing konden doen gelden.

Men zoude tog al zeer partydig en historisch onkundig moeten zyn, om vast te houden dat in de laatste Bisschoppelyke eeuwen, de Bisschoppen wel op de regten en privilegiën der Ecclesien, Ridderen en Steden infractien gedaan — maar egter geene der laatste op de regten der Bisschoppen immer geimpiteerd hadden. Dit zoude stryden tegen den aart van het menschedom, de geschiedenissen van alle burgermaatschappyen en van onze gewesten in het byzonder. De zaak is eenvoudig deze. Dan hebben de Bisschoppen eens geinfringeerd op de regten hunner Steden en der Staaten, dan hebben deze laatstgemelde zig weer eens van de benaauwde omstandigheden hunner Landsheeren bediend, om het een of ander na zig te nemen. En die hier in niet zeer omzigtig te werk gaat, zal zeer dikwijls een geheel valsch licht verspreiden over facta en gebeurtenissen, ja het staatkundig oogpunt, waar uit dezelve moeten beschouwd worden, geheel verdonkeren.

Heeren Gecommitteerden hebben deze aanmerking gemaakt om daar uit te deduceeren dat deze of geene facta, exercitie van *jura* etc. van den tyd der twee laatste Landsheeren, dikwijls van veel nut konnen zyn in de bepaling van de magt van den tegenwoordigen Souverain, wanneer zy namentlyk van dien aart zyn, dat zy oorspronkelyk tot de Bisschoppelyke magt behoord hebbende, en een geruimen tyd door onvermogen niet geëxerceerd, of door contrarie facta geinfringeerd zynde, egter naderhand onder Keizer Karel, of zyn Zoon Philips, op nieuw te voorschyn zyn gekomen.

Vervolgens zyn de geschiedenissen en authentieke stukken van dien tyd ook van gebruik, met

¹ Het geheele geschil is historisch, of liever, rust op historische gronden. Daar nu alle de partyen, tot het Volk incluis, hebben geconsenteerd, is de vraag deze: Hebben er toen ter tyd zulke omstandigheden plaats gehad, waar door men bewyzen kan, dat het gedragen consent waarlyk, *sensu juridico, et coactus* geweest is? — Of, zyn de omstandigheden zo geweest, dat, ofschoon men liever onder de bisschoppelyke Regeering zoude gebleven zyn, men egter tot behoudenis der Provincie uit nood (die nog geen *duang* is) even gelyk veele Leenen ontstaan zyn, en wettig gehouden moeten worden, daar toe gekomen is, om *crueillig*, gelyk een schuldenaar zynen boedel aan zyne schuldeischers overgeeft, en wettiglyk deze translatie te doen? Er zyn veele redenen om te denken, dat dit laatste het geval is en Matthæus heeft by zyne argumenten meer gezegd dan bewezen. — Zegt zelfs Hortensius, *Rerum Ultraj.* p. 162 niet, toen men aan den Gemagtigden van den Keizer tegen wierp — „*vereri ne fraudi ignominie sibi apud posteros esset, quod antiquissimum juxta et florentissimum episcopatum sub jure profani imperii alienassent*” — dat deze daar op antwoordde: „*nihil esse quod posteritatis reprehensionem metuerent, utinam acciperent, si cogitarent fraudi verti non posse, quod necessitas exprimeret*?” Wanneer derhalven *zwakheid, vrees* voor *groter verdriet of rampen* twee partyen brengen tot een *Contract, Verbond; Tractaat van Vrede* of dergelyke, zal dan de zwakke, die liever zulk een onderhandeling niet had aangegaan, altoos naderhand van *nulliteit* kunnen protesteeren? Welk een staat zou er dan op de Wetten, Vredes Tractaten of soortgelyke handelingen te maken zyn? De menschelyke zekerheid gedooft dat *protesteeren van nulliteit* alleen in zeer zeldzame en notoire gevallen.

opzigt tot zulke inrigtingen, welke naderhand, het zy onder de stilzwygende goedkeuringe van den Souverain zyn in train gebleven, of nader bepaald, gelyk by voorbeeld de instelling van het Hof Provinciaal, deszelfs gezag en jurisdictie, de oproeping der Steden ter Staatsvergadering, en soortgelyke.

Hoe zou, by voorbeeld, de Stad Montfoort, welke vóór de regering van Keizer Karel nimmer ter dagvaart beschreven is, bewyzen dat zy regt heeft om ter vergadering der Edele Mogende Heeren Staten dezer Provincie te verschynen, by aldien zy niet kon aantoonen dat Keizer Karel haar ter dagvaart geroepen had, om welke redenen zulks dan ook geschied zy, en dat de Souverain dezer Provincie daarmede, na de afzwering van Philips, had gecontinueerd, en zelfs, na den aankoop van het Burggraafschap, had blyven continuëren.

En zoo komen Heeren Gecommitteerden aan het laatste tydperk der geschiedenis van dit gewest, namelyk de vrye Staatsregering, van den tyd der Unie of der afzwering van Philips af tot op dezen tegenwoordigen tyd.

De authentieke stukken van dien tyd leveren de grondigste en volledigste bewyzen op voor den aart der Provinciale constitutie en de regten van derzelver byzondere Leden. Ja zy zyn boven alle uitzondering, wanneer men dezelve uit de oude Bisschoppelyke regten, of het regt van den Roomschen Keizer, als Leenheer, in het regte daglicht beschouwd, nader kan bevestigen.

Men zal Heeren Gecommitteerden derhalven van geene overlying kunnen beschuldigen, wanneer zy, met opzigt tot de gemelde stukken, deze beginselen vaststellen:

1) Alle verordeningen, resolutiën, placanten, ordonnantiën of welken naam zy ook mogen dragen, welke Staatswyze, zonder restrictiën, gemaakt zyn, zo met opzigt tot de Regeringsform dezer Provincie in het algemeen, als nopens de uitoefening van deze en geene regten in het byzonder, zyn boven alle tegenspraak zuivere onvervalschte bronnen van het hedendaagsch Staatskundig regt.

2) By aldien zekere privilegiën, costumeu, usantien van de vorige perioden tegen deze verordeningen stryden, kan men niet anders oordeelen, of dezelve zyn, door de later gemaakte verordeningen, ten beste van het Provinciale en algemeene welzyn, stilzwygend afgeschaff, en men heeft wettiglyk volgens de bekende regtsdoctrinē, *unicuique licet, favori, pro se introducto, renuntiare*, aan dezelve gerenuntieerd.

1 Tot de Burgerlyke Vryheid behoort:

1. Volgens vastgestelde Wetten en niet eigendunkelyk te worden geregeerd.

2. De geruste bezitting van byzondere regten, goederen en eer, zonder daar in, door wie het ook zy, ongestraft te worden gestoord.

3. Door geen anderen, dan zynen wettigen dagelyksen Regter, het zy dan *superior* of *inferior*, te kunnen worden geoordeeld, zonder daar van door iemand, buiten zyne toestemming, te kunnen worden afgetrokken.

En tot de Godsdienstige behoort: God te mogen dienen volgens zyn geweten, zonder wegens zyne gevoelens aan iemand rekenenschap verschuldigd te zyn, ofschoon men in de vertoning van deze gevoelens, en den uitwendigen Godsdienstvorm, aan zekere Wetten of bepalingen onderhevig zy.

Deze Regten zyn onvervreemdbaar, en alle renuntiatiën, privatiën, hindernissen enz. daar tegens aanlopende, zyn *ipso jure nul*, als het oogmerk van alle Burgermaatschappyn geheel omverwerpende, en zo veel het Godsdienstige aangaat, tegen die Vryheid strydende welke tot den aart van een redelyk wezen volstrekt behoort, en moeten gesupponeerd worden altyd en geëxtorqueerd te zyn. Maar met opzigt tot alle andere kan en mag men van dezelve renuntieeren; en deze renuntiatie komt by de verandering der omstandigheden, waar in zich alle burgerlyke Maatschappyn van tyd tot tyd bevinden, geduurig te pas. Ja zonder dezelve kan een burgerlyke Maatschappij niet bestaan.

Het is zo, men spreekt van *onvervreemdbare regten*, van *privilegiën* welke de Souverain zelve niet kan ontnemen. Maar het is ook waar dat dat er in zulk een geval moet onderzocht worden, of de Souverain dit gedaan heeft *met consent*, het zy *expresse* het zy *facile*, van den bezitter, dan niet — en dat in het eerste geval de Souverain niets ontnemt, maar door vrijwillige overgave van den eigenaar in het bezit daar van gesteld wordt.

En wat de onvervreemdbare regten aangaat, deze zyn aan Heeren Gecommitteerden, buiten de burgerlyke en Godsdienstige vryheid¹, onbekend. En de afstand van al zodanige regten, als niet tot die tweevoudige vryheid behooren, is niet alleen geoorloofd, maar zonder dezelve is geen burgerlyke maatschappij imaginabel; gelyk ieder, die eenig denkbeeld heeft van den aart eener burgerlyke maatschappij, zonder tegenspraak erkennen moet.

3) Alle gevolgen, welke, overeenkomstig de analogie van het algemeene Staatsregt, of het byzonder Staatsregt en de constitutie dezer Provincie, natuurlyk vloeijen uit de gemelde resolutiën, verordeningen, enz. kunnen insgelyks voor bewyzen gelden in een algemeen samenstel van het Staatsregt dezer Provincie — ten zy er blyken zyn, dat de *interpretatio restrictiva* plaats hebben moet.

Tot dus verre hebben Heeren Gecommitteerden zig bezig gehouden met de voorbereidselen van hun onderzoek — voorbereidselen egter, welke U Edele Mogende noch nutteloos noch overbodig zullen voorkomen, aangezien men, zonder dezelve, in het behandelen van de regten der Souveraine vergadering deser Provincie, als ook van de byzondere Leden en Steden, dikwyls in het wild schermt, of ten minsten zonder vaste beginselen voortwerkt, en daar door somtyds in tegenstrydigheden vervallen moet.

Maar, om in het onderzoek zelve eene geregelde order te houden, zullen Heeren Gecommitteerden de volgende stukken behandelen en onderzoeken.

Voor eerst. Of de Steden dezer Provincie, schoon in het bezit en de exercitie van sommige *jura majestatica*, ofte *regalia majora*, dezelve *proprio nomine*, en daarom *independent*, dan wel *nomine Principis* exerciseeren.

Ten tweede. In hoe verre de Souverain dezer Provincie, zo met opzigt tot de Politie als met opzigt tot de Justitie, door alle tyden, zederd de afzweering van Philips, in veel stukken, zyn gezag geoefend heeft, zonder daar door de stedelyke regten en vryheden te benadeelen.

Ten derde. Op welk eene wyze, men hier uit

kan en moet opmaken, in welken opzichte, de Steden dezer Provincie afhankelijk en niet afhankelijk zyn van de Edele Mogende Heeren Staten dezer Provincie.

EEERSTE HOOFTDEEL.

Over de Jura Majestatis door de Steden geëxerceerd wordende.

Heeren Gecommitteerden achten het niet nodig een detail te geven van de *Jura Majestatica* ofte *Regalia Majora*, — maar zullen aanstonds overgaan om te onderzoeken, of, en in hoe verre de byzondere Steden deser Provincie, deze en geene *Jura Majestatica proprio nomine*, en *qua Summi Imperantes* exerceeren.

Daartoe zullen dezelve alhier hunnen aandagt vestigen op

1. De Magistraatsbestelling.
2. De Administratie der Justitie.

Als de twee voornaamste punten waar op het ten dezen voornamelyk aan zal komen, terwyl ook eenige andere punten door Heeren Gecommitteerden, in het volgende Hoofddeel, zo veel het nodig is zullen worden aangeroerd.

I.

DE MAGISTRAATSBESTELLING.

Reeds by de satisfactie tusschen deze Provincie en Willem den I. wordt Staatsgewyze bepaald, op welke wyze de Magistraatsbestellinge, door zyne Excellentie, als Stadhouder, in Stad en Steden geschieden zoude, zonder dat daar by eenige meldinge gemaakt wordt van het regt eener onafhankelyke, vrye of Souveraine Magistraatsbestellinge; waaromme men niet anders besluiten kan, dan dat men toen ter tyd, de source van deze magt niet als louter stedelyk, maar wel degelyk als Provinciaal beschouwde¹. Waarom men ook reeds in de beschryvinge jegens Donderdag den 11. October 1582 leest: „Op 't aangeven van Joncker Nicolaes van Zuylen, Schout der Stad Utrecht — hebben de Staten geresolveerd dat men zyn Excell. aangaande de veranderinge van den Magistraet dezer Stad adverteren zal, ende daar by verthonen hoe

veel het Landt ende oock deze Stadt aan een vreed-sinnige magt geleghen is. Ende mede dat zyn Excell. daarop hooren wil die van oudts daarop gehoordt zyn geweest, op dat er pacifique borgers in de voorsz. Magistraet gekosen mogen worden; hebben voorts geordonneert dat men den brief aan den Thesaurier Heermale met dobbelt van denzelven overzenden zall, ten eynde hy die zyn Excell. behandighe. Hebben den anderen opten eedt van nyet te reveleeren vermaendt, dat zy deze resolutie, dewyle daar aan soo veel dependeert, secreet sullen houden.”

Maar nog daar en boven, alle de regten, welken de Stadhouders exerceeren, exerceeren zy uit naam van den Souverain, van wien zy gecommitteerd zyn en geenzints van de byzondere Leden en Steden eener Provincie. — Alle magt derhalven welke hun met opzigt tot de Magistraatsbestellinge toekomt, hebben zy van den Souverain en geenzints van de Steden in 't byzonder, ten blyke dat het regt van de Magistraatsbestellinge oorspronkelyk by den Souverain berust, en uit zyn naam door de Steden, zo ver hun zulks vry staat, wordt geëxerceerd.

Van hier dat de Staten van Holland in den jaare 1650 besloten dat alle Steden en Plaatsen, het voorregt hebbende om haar eigen Wethouderschap te bestellen, zig van dit voorregt voortaan zouden mogen bedienen, en het zelve *onverbrekelyk* behouden.

Dat de stemmende Steden in het byzonder, zulk een voorregt niet hebbende, hare Wethouderschap zouden mogen bestellen op zulk eene wyze, als zy, ten meesten dienste van de Steden, zouden bevinden te behoren, zullende het haar vrystaan daartoe byzonder octrooy te verzoeken aan de Vergadering der Staten². En wanneer men deze octrooyen met aandagt inzieth³, dan zal men bemerken, dat men de eigen Magistraatsbestellinge nimmer considereerde als een *jus proprium, independens a summo Principe*, maar veel meer het contrarie, en dat daarom de President van BYNKERSHOEK te regt schryft: „Omnes Magistratus et Judices hodie sunt quasi mandatarii jurisdictionis, ipso Principe, vel qui ejus vice fungitur, quasi mandans.”

Met opzigt tot de Steden dezer Provincie moet men de authentieke stukken inzien.

By Resolutie van Heeren Gedeputeerden, in dato

¹ Z. het VII. Art. van de gemelde Satisfactie, by VAN DE WATER, D. I. bl. 49, waarby gezegd wordt dat zyn Excellentie als Stadhouder de vernieuwinge van de Magistraat doen zal; dus uit naam van den Souverain, wiens Stadhouder zyn Excellentie was, zoo als de Magistraat der Stad Utrecht dit zelf in den jaare 1598 by hunne deductie erkende. Z. Box, XXIV. B. bl. 164. Hier om begreep de Raad der Stad Utrecht, den 7 Maart 1650, op het verzoek der Burgeren, Art. IX. ten einde alle Hoployden en Bevelhebberen uit den Raad ontslagen zouden worden, *dat de Raad geen macht had hier in verandering te maken, maar dat dit zyn Excellentie toekwam*. Z. Box, B. XIV. bl. 172. En in den jaare 1683 verzochten de Burger Hoployden en Gecommitteerden uit de agt Vaandelen, op naam der Burgery, dat zy als Gemeensmannen zouden worden geconsidereerd en mede delibereren over zaken van gewicht, als oorloge enz. De Hoployden verzochten dat dit verzoek *den Staten* mogte worden overgeleverd. Z. Box, XVIII. B. bl. 379 en volg. De Magistraat antwoordde hier op „dat het in hun macht niet was de Burger Hoployden of Gecommitteerden zodanig te authoriseren, maar dat dit hun zeer kwalijk by zyn Excellentie als Gouverneur zoude worden afgenomen.” Z. Box ter aangek. plaatze bl. 391. En de Staten zeggen op dat verzoek „dat de Raad der Stad, uit de gemeente genomen, de Burgery in effecte representeerden, en zelf Tribuni plebis zyn, en hoe wel't de Staten niet roert met wie de Magistraat en Raad der Stad Utrecht haer zaken tracteerden of communicceeren, zy niet verstaan dat daar in eenige nieuwigheid behoort gepleegd te worden, zonder believe en consent van de Hoge Overheid en Staten van den Lande, enz.” Box ald. bl. 383; terwyl Burger Hoployden en Gecommitteerden, na ontvang van eene Missive van den Stadhouder, van hunne pretensien stilzwijgend afgezien hebben. Z. Box ald. bl. 391 en 392.

² WAGENAAR, *Verl. Hist.* D. XII. bl. 134 en volg.

³ *Grout Placaatb.* D. IV. bl. 391 en verv.

⁴ *Quest. Jur. Publ.* p. 269, 272.

8 January 1585, wordt gezegd: „Alzo de Staten van den Lande van Utrecht 'tanderen tyden, en namentlijk in den jaare van 1582 geordonneert hebben, dat de Stad en Steden de forme van haarlleder Magistraat en Regeering, zulks zy die van ouds gehad hebben of nog hebben, by geschrifte zouden stellen, om zyn Excellentie hoogloffelyker memorie overgeleverd te worden, zulks die van de Stad Utrecht gedaan hebben, ende dat dit concept genoegzaam verandert is op dezelve voet,“ soo is 't, dat de Gedeputeerden van dezelve Staten van Utrecht deze voorschreve ordonnantie, voor zo veel in hun is, geaprobeerd hebben en approbeerden by dezen.”

In de pointen en artikelen, waar op Maurits in den jaare 1590 tot Stadhouder is aangenomen, leest men daar van art. 24. en 25. het volgende: „Soo veel de Magistraten van de Stad en Steden aangaat, sal zyne Excellentie die binnen der Stadt Utrecht stellen by advys en believen van de Staten, of die geene van hunlieden, die binnen de Stad tegenwoordig wezen zullen, of den geenen, die dezelve Staten gelieven zullen daartoe te deputeeren, en dit uit de andere Magistraat en nog andere veertig personen, die dezelve Magistraat uit haar nomineeren en zyne Excellentie overleveren sullen, en soo zyne Excell. absent of andersints niet gelegen is tot het vernieuwen van de Magistraat alhier t'Utrecht in persoon te vaceeren, sullen de voorschreve Staten of hare speciale Gedeputeerden, uit het voorschreve dubbelt getal van personen, veertig personen verkiesen, die als Burgemeesters, Schepenen, Cameraars en Raden voor 't aanstaande jaar zullen dienen, dewelke sy syne Excell. overbrengen of senden sullen om geaprobeert te worden, en ingevalle van swarigheyt sullen de Staten daar van rapport doen, om daarna daarop gedisponeerd te worden na behoren; behoudelyk dat die personen sullen gequalificeerd syn volgende de oude Stads rechten, en dit by provisie tot dat daarop met advys van syne Excellentie eenen anderen voet besloten zal syn.

„En in de andere Steden van den Lande van

Utrecht zal zyne Excell. de Magistraat stellen met advys en believen van de Staten, navolgende haare oude rechten en gewoonten.”

En dit alles niet tegenstaande de zogenaamde conventie van den jaare 1587, tusschen de Ridderschap en die van de Stad Utrecht aangegaan, volgens welke de Geëligeerden en Ridderschapen zig niet bemoeijen zouden, met het stellen van de Magistraten in de Stad en Steden des Gestigts; een stuk, waar mede men vermeent te bewyzen dat de Magistraatsbestelling onafhankelyk berust by de Steden. Doch welk accoord of contract, in zyn verband, oogmerk, en overeenkomstig de hevige geschillen van dien tijd, (zo als dezelve door den naauwkeurigen Box beschreven syn) beschouwd, niet bedoelt dat de *Souverain deser Provincie*, en dus de drie Leden gezamentlyk, zich niet zouden mogen bemoeijen met de Magistraatsbestelling, maar alleen dat de twee Voorstemmende Leden, die niet Staatsgewyze, maar afzonderlyk met de Steden hier contracteerden, zich niet zouden mogen bemoeijen met *het stellen* van de Magistraten in de Steden, zoo als ook de woorden duidelyk zeggen. En dat dit bemoeijen met het stellen van Magistraten niet op de vorm of bestelling der Regeringe ziet, maar alleen op het *eligeren* en verkiezen van Magistraats personen en de aanstelling van een uit de Ridderschap tot eersten Burgemeester, blijkt uit zekere pointen en artienlen by VAN DE WATER. Niets kan ook onbestaanbaarder uitgedacht worden, dan uit een contract, waar by byzondere Leden van de bemoeienisse met de creatie der Magistraats personen worden uitgesloten, te besluiten tot de onbevoegdheid van den Souverein zelve, om de wyze hoe of door wien zulks geschieden moet te bepalen. Om nu niet breedvoerig te spreken van de wyze waar op dit accoord is in de wereld gekomen, en waar aan toegeschreven moet worden dat het zelve, in veele volgende jaaren, noch door de Ridderschap, noch door de Regeerders van Utrecht van eenig gewicht geoordeeld is, uitwyzens de geschiedenissen van dien tyd.

* VAN DE WATER, *Placaatb.* D. III. bl. 35.

* Bedoelende eene Ordonnantie op de Magistraatsbestelling, ald. bl. 94 ingelast.

* Kortelyk was het met de zaak dus gelegen. Na dode van Prins Willem den I. hadden de Staten, den 11. September 1584, tot Stadhouder aangesteld Joost de Zoete, Heere van Villers, en denzelven by Instructie, Art. XI. gelast, niet alleen toe te zien dat de Magistraten der Stad en Steden in alles haare officien waarnemen, maar ook Art. XIX, zo veel de Magistraatsbestelling aangaat, goedgevonden dat die geschieden zoude by advis van de Staten, in voegen die by den laasten Gouverneur gedaan was, en dat by provisie, tot dat daarop; met advise van zyn Gestrenge, een andere voet besloten zal syn. Zie *Utr. Placaatboek*, D. I. bl. 159. Hier op was, in November deszelfs jaars 1584, volgens zeker Reglement, door den Raad der Stad Utrecht en Joost de Zoete een Erfraad opgericht, dan dit is door de Magistraat der Stad Utrecht niet geschied, als met advise en op believe van den Gouverneur der Stad, Steden en Landen van Utrecht, representerende in die qualiteit de Hoge Overheid. *Utr. Placaatb.* D. III. bl. 94. Edoch dit Reglement achynt, buiten de eerste aanstelling op den 13. November 1584, nimmer geöbserveerd, want men vindt dat reeds met den 1. October 1585 een grootendeels andere Raad is aangesteld, als die in November 1584 permanent gemaakt was. *Utr. Placaatb.* D. III. bl. 176. En het is waarschynlyk dat ter sake van schielyk opgekomen onenigheden over dit Reglement, mede veroorzaakt is dat de Staten hetzelfde niet nader bevestigd hebben, welk gebrek de Raad der Stad Utrecht in 1588 als zeer wezentlyk zelf heeft opgegeven. Zie Box, B. XXIV. bl. 165.

* By VAN DE WATER, *Placaatb.* D. I. bl. 164, 165.

* VAN DE WATER, *Placaatb.* D. I. bl. 189.

* *Placaatb.* D. III. bl. 97.

* Heeren Geocommitteerden achten het nogthans niet ongepast kortelyk de gebeurtenissen van dien tyd samentrekken, waar uit dan ook terens blyken zal hoe en op wat wyze dit accoord is aangegaan. De Stad had veele aanzienlyke, zo Edelen als Burgers, doen bannen, en vervolgde dezelve op allerlei wyze. De Advocaat van den Lande, Floris Thin, moest het Land ruimen. De Hoofd-Officier der Stad, een beschreven Ridder, was insgelyks verdreven en het eerste Lid gezeerd. De Graaf van Nieuwenaar verliet, by de herstelling van 't zelve, ten believe van de Stad verscheide brave Leden. De Burgemeester Proninck, genaamd van Derenter, bedreigde die van de Ridderschap op de Vergadering, dat het koppen zoude kosten indien zy het eerste Lid bleven voorstaan. Zie Box, B. XXV. bl. 351. En 't was in dezen tyd dat deze

Maar het ontbreekt verder aan geene bewyzen waar uit men schynt te moeten besluiten, dat in de Steden dezer Provincie het regt der Magistraatsbestellinge oorspronkelijk uit den boezem van den Souverein voortkomt, en dus *ejus nomine* door de Steden geëxerceerd wordt.

De formulieren van Eeden bewyzen zulks ten klaarsten.

Een nieuw verkooren of aangestelden Raad van Amersfoort moest zweeren: „Dat hy, als Raad der Stad van Amersfoort, der Edele Mogende Heeren Staaten van den Lande van Utrecht Recht, Hoogheid ende Heerlykheid bewaren zal, in alle zaaken, Haar Edele Mogende ende profyt der Stad Amersfoort ende die burgers ende inwoonders van dien aangaande, trouwelyk raaden en vorderen zal na zijner beste weten.”

En een Burgemeester derzelve Stad zweert: „dat hy der Edele Mogende Heeren Staten 's Lands van Utrecht Recht, Hoogheid en Heerlykheid bewaaren zal, ende goede toezigt hebben totten Regimente, inkomen ende policie der Stad Amersfoort.”

In de Stad Rhenen heeft het zelfde formulier plaats, het welk men vindt in de generale ordonnantie van Keizer Karel voor de Stad Rhenen,

alleenlyk dat in plaats van den naam van *zyne Keizerlyke Majesteit*, nu gelezen wordt, *de Edele Mogende Heeren Staten 's Lands van Utrecht*; zweerende dus Raden en Burgemeesters in dezelve Stad, zo wel als die van Amersfoort, Hunner Edele Mogende Regt, Hoogheid en Heerlykheid te zullen bewaren. En de Magistraatsbestellinge van het Burggraafschap van Montfoort is aan Gedeputeerden, of aan den Stadhouder, gedemandeerd door de Staten zelve, gelyk zulks overvloedig bekend is uit de generale ordonnantie voor de Stad van Montfoort.

Met opzicht tot de Stad Utrecht staat te reflecteeren:

Dat nog op den 17. October 1579, blykens het dagelyks boek der Stad Utrecht, fol. 173, deze navolgende resolutie genomen is:

„Op Huyden is by den Raad op den Eedt van de Magistraet eendrachtelyk geresolveert ende gesloten, dat de Magistraet, die by zyne Excell. genomineert is voor dit toekomende jaar ende voortaan jaarlyks noch gestelt zal worden, den Eedt beginnen zullen in dusdanighe woorden: Dat zweere ick, dat ick in den naam van de Co. Ma. onse alre genaedigsten Heere goede toezicht hebben sal

conventie werd aangegaan, zonder dat de drie Leden van Staat beschreven waren, en wel by de Ridderschap en Stad alleen. De Ridderschap zelve nogthans was niet compleet, zo door het bannen van Jr. van Zuylen en andere principale Edelen als door dat verscheide Edelen niet beschreven waren, en dus niet geconsenteerd, maar de aanwezende het consent *privatim* en by inductie en auctoriteit van zyn Genade gegeven hadden. Z. Bok, Boek XXIV. bl. 169 en 177. Dit alles gaf daar op aanleiding, dat in dit zelve jaar 1587 verscheide Edelen zich adresseerden aan den Grave van Leicester, met verzoek dat hy wilde doen redresseeren al 't geen in het gepasseerde jaar, in de Stad Utrecht, tegen de Regten en Privilegien geschied was, gevende deswegen hunne bezwaren in geschrifte. Z. Bok, B. XXIII. bl. 64 en 65. Dan dit verzoek was voor zes Edelen van dit gevolg dat zy geapprehendeerd en op Hazenberg gevangen gesteld wierden. De Ridderschap, of wel 't meerendeel derzelve, verlieten hier op de Stad, verzochten van den Stadhouder redres van alle de wederregtlykheiden en protesteerden tegen het geen verder op den naam der Staten mogte worden verrigt. Z. Bok, B. XXIII. bl. 145. De Stadhouder tragtde deze geschillen wederom wegteruimen met assistentie van eenige Leden uit den Raad van State, die daar toe in 't begin van 1588 te Woerden met de uitgeweken Edelen verscheide besognes hielden, en declareerden die Edelen dat zy zig aan de provisie van 13 January 1587 niet wilden houden, als zynde den Lande zeer achadelyk. Z. Bok, B. XXIV. bl. 170. Men wisselde over 't een en ander verscheide geschriften, doch zonder vrucht, terwyl in dien tusschentyd, den 9. February 1588, by het ingedrongen eerste Lid, eenige weinige van de Ridderschap en die van Stad en Steden, is ingesteld de nieuwe Instructie voor den Graaf van Nieuwenaar als Stadhouder, waar in Art. XVIII is uitgelaten de notabele periode nopens de Magistraatsbestelling der Stad en Steden, *met advies van de Staten*. Z. Utr. Placaatb. D. I. bl. 162. — De uitgeweken Edelen beklagden zig in July 1588 wederom aan de Staten Generaal by eene zeer ampele deductie, doch de Stad Utrecht bragt het zo verre dat de Procureur Generaal der Provincie eene actie tegen die Edelen deswegen entameerde. Z. Bok, B. XXIV. bl. 297—303. De Burger Hoptuyden, die alle in de belangen van Leicester en zyn creatuur den Burgemeester Prouninck gebragt of gehouden wierden, trachteten in Utrecht denzelven Prouninck, ofschoon hy reeds twee jaaren Burgemeester was geweest, in dien post te doen continueeren, maar de Burgery begon eindelijk te zien, waarom het te doen was geweest, want, zegt Bok, B. XXI. bl. 735: „hoe wel zy (die Vreemdelingen) ten eersten groten aanhang maakten, zo kwamen zy daar na in groten haat van de gemeente, also men bevond dat alleen zelf in de Regeering en beste officien wilden komen en anderen daar uit schoppen; toen begon de gemeente te roepen, is dit de religie, die men zoekt” enz. Al 't welk ten gevolge had, dat de Burgery tegen denzelven Prouninck op de been kwam, hem met smaadwoorden vervolgde en eindelijk hem gevangen zettende op Hazenberg, daar ook de Hoofd-Officier Trillo gebragt werd. De Graaf van Meurs, die met de Burgeren thans eene lyn trok, deed de Gedeputeerden van de Heeren Staten vergaderen, alsmede het meerendeel van den Magistraat, en verzochte dat hy volgens zyn oude Instructie de Magistraat met October mogte veranderen, en dit om de Burgery genoeg te geven en te stillen. De Gedeputeerden maakten hier in groote zwarigheid, dan om verdere onheilen voortkomen en onder belofte der Geëligceerden uit de Vaandels, dat zy stil na huys zouden gaan, consenteerden de Gedeputeerden den Grave van Meurs de Magistraat ten meeste nutte der Burgery te stellen, zo als hy oordeelen zoude te behoren, gelyk dit op den 26. September 1588 geschied is. Z. Bok, B. XXV. bl. 343—346. De zaken veranderden dus geheel van gedaante, — de gebannen wierden wederom ingeroepen en de Hoofd-Officier Jr. Zuylen van Drakenburg wierd hersteld in zyn post. By de beschryving van de Staten jegens Donderdag den 17. October denzelven jaars word gezegd: „Alzo, door Gods gratie, die Staten van den Lande van Utrecht gesteld zyn in haer eersten en behoorlyken staat, en dat voor alle van noden is te voorzien van redressement van den Staat van voorsz. Lande, de reparatie van voorsz. nieuwigheden, in de voorsz. Stad enz. ingeroerd enz. waarna, met relatie tot het eerste Lid, het accoord van den Landraad van 1582 bevestigd, en al het geene tusschentyds geschied was, is verstaan van geener waarde te zyn. Z. Utr. Placaatb. D. I. bl. 189 en 190. Even als de nieuwe instructie van den Stadhouder, van February 1588, voor vervallen moet worden gehouden, zo is ook al het geene door die facticuse en sediticuse vreemdelingen binnen de Stad Utrecht was verricht, weder geredresseerd, zo als de Staten van Holland zig uitdrukken. Z. Bok, B. XXV. bl. 364. De Graaf van Nieuwenaar heeft zig ook by de eerste verandering des Magistraats, op 1 October 1589, niet beroepen, of op 't accoord, of op zyn nieuwe instructie, maar na eenige gemaakte zwarigheden zig wederom gedragen conform zyne oude instructie, en de Magistraat met advis en believen van de Staten verzet. Z. Bok, B. XXVI. bl. 479.

Z. VAN BEMMEL, *Beschr. van Amersf.* D. II. bl. 515 en 521. Ofschoon, volgens bekoome informatien, deze eed thans niet meer in gebruik is, is er egter geen twyfel aan, of van Bemmell heeft deze oude formulieren in het oorspronkelyke gehad.

tot den Gouvernemente van de Stad etc." vervolgende den ouden Eedt.

En in het dagelyks boek der Stad Utrecht, beginnende den 20 December 1582, en dus in het begin der vrye Staatsregeringe, fol. 1, vindt men de formulieren van Eeden van Burgemeesteren, Schout, Schepenen, Cameraar en Raden.

Die der Burgemeesteren luidt aldus:

„Dat zweer ick als Burgemeyster der Stadt van Utrecht, dat ick in den naam van de Staten van den Lande van Utrecht, goede toesigt hebben sal tot den Regimente, incomen ende Policie derzelver Stad Utrecht enz.”

Een Cameraar zelf zwoer te dier tyd:

„Dat zweer ick als Cameraer in den naam van de Staten van den Lande van Utrecht, dat ick de Stadt van Utrecht goet ende getrouw sal wesen, ende de Stads goederen en inkomen rechtveerdelyk en neerstelyk sal opbeuren en ontfangen enz.”

En de Eed der Raden was:

„Dat zweer ick, dat ick als Raedt der Stad van Utrecht in den naem van de Staten van den Lande van Utrecht, in alle saken 't prouffyt ende welvaren van de Stad Utrecht ende die Burgers en Inwoonders van dien aengaande, trouwelick raden en 't selve vorderen sal nae myne beste weten ende vermogen, ende de saken in den Rade tracteert secreet houden.”

En wanneer in den Jaare 1584 de Stad Utrecht eene overkomste maakte met advis van Joost de Zoete, Heere van Villers, Gouverneur van de Provincie van Utrecht, en bij de gemelde overkomste te kennen gaf, dat de Stad door de afweeringe van Philips wederom gekomen was *tot het regt van eene eygene Magistraatsbestellinge*, zo heeft men egter in den vorm van den Eed geene verandering gemaakt, maar wanneer op den 8. Juny 1585, ingevolge de gemelde overkomste, de Raad is ingesteld, heeft de Vroedschap op nieuw gezworen — „in den naam van de Staten van den Lande van Utrecht, in allen saken 't prouffyt ende welvaren van der Stad Utrecht ende Burgers en Inwoonders van dien, mitsgaders de verseeckertheid en bewaernisse der voorsz. Stadt aangaande, trouwelick te zullen raden en vorderen.”

Gelyk dan ook op dezelfde wyze de formulieren van Eeden voor Burgemeesteren en Raden, straks gemeld, in gebruik waren in den jaare 1618; en in het Resolutieboek der Stad Utrecht van het gemelde jaar, fol. 2 vs. 3, 4 vs. te vinden zyn.

Waar uit nog dit kan worden gededuceerd, dat, *eene vrye Magistraatsbestellinge te hebben*, nog iets anders is, dan dezelve te hebben *proprio nomine*, en uit dien hoofde *independent*.

Met opzicht tot de Stad Utrecht is het nog daarenboven zeer aanmerkelyk, dat dezelve in den jaare 1618 by eene acte erkent dat de Vroedschap binnen dezelve Stad, zo en in diervoegte dezelve toen werd opgericht, was opgericht *uit kragte van approbatie van Geëligverden, Ridderſchap ende kleine*

Steden; gelyk ook de Heeren Staten dezer Provincie in den jaare 1618 *geadprobeert hebben* de punten en artuculen, door den Raad der Stad Utrecht, met communicatie van Prins Maurits enz., vastgesteld, waar by een Vroedschap van veertig Raden tot regeering van de voorsz. Stad voor haar leven lang is opgericht. Wordende in het slot van de gemelde Ordonnantie gezegd, dat dezelve zoo lang in stand zou blyven, „ter tyd ende wylen toe deselve Ordonnantie by ghemeyn advyse van den Rade, ende approbatie van den Gouverneur ofte Overicheyd, volghende verscheyden advysen van Raden daar op ghenomen, verandert zal wesen.”

Zeggende ook daarom de Vroedschap in zeker Sommier van de propositie by de Geconmitteerden van de Vroedschap der Stad Utrecht, op den 11. Maart 1621 ter Vergaderinge van de Hoog en Mog. Heeren Staten Generaal der geunieerde Provincien, mondeling gedaan, en ter selver Vergaderinge overgeleverd:

Dat de bovengemelde poincten alzo „by de Ed. Mog. Heeren Staten 's Lands van Utrecht, als Souverainen derzelver Provincie waren geapprobeert;” en dat deze voorslag, by zekere nadere acte van H. H. M. in dato 16 September 1619 gedaan, was strekkende tegens dezelve, en „tegens de approbatie van de Ed. Mog. Heeren Staten van Utrecht, als Souverainen der Provincie, der Stad ende Lande van Utrecht.”

By gelegenheid van het overlyden van Maurits, is er, ter Staten vergadering dezer Provincie, enig verschil ontstaan over de Instructie van den Stadhouder, zynde toen op den 29 April 1625 verstaan ende geresolveerd, en dienvolgens gedresseerd het begin van het eerste point der voorsz. Instructie met deze volgende woorden:

„In den eersten dat zyne Excell. in die Stad, Steden en Lande van Utrecht zal onderhouden ende doen onderhouden die Christelyke Evangelische ware Gereformeerde Religie etc.”

Doch wat de andere punten van de Instructie betreft, daar op zeide de Stad niet gereed te zyn. Doch des namiddags van den 29. April 1625 verklaarden de Heeren Geconmitteerden der Stad Utrecht „dat het XXIV. Art. van 't concept van de Instructie, daar op zyne Furstel. Doorl. Myn Heere Prince F. Henrich van Oraengien het Gouvernement van de Stadt, Steden en Lande van Utrecht, zal werden gedeferceert, t' eenemaal is gederogeert door die ordre op het verkiesen van de Magistraat der voorsz. Stad, in den jaare 1618 by de welgemelte Heeren Staten, op volle beschryvinge, in 't bywesen van zyne Furstel. Doorluch. den Heere Prince Mauritz van Orangien Hooglofelyker en Godzaliger memorie, mitsgaders d' Heeren Geconmitteerden van d' Ho. Vermo. Heeren Staten Generaal geapprobeert; dat van gelyke het 30 Art. van voorschreve Instructie, aangaande het Lith van d' Heeren Geëligeerden, door de uitspraecke van Hooghemelte Heere Prince Mauritz van Oraengien

¹ Blykens het Dagelyx boek der Stad Utrecht, den VIII. Juny XV^eLXXXV. Het is remarquabel, dat de Heer van de Water, noch dezen eed, noch die van 1582, noch die van 1618, waar in *de Staten* vermeld staan, heeft uitgegeven, schoon hy de gemelde overkomste in zyn 3. D. bl. 94. heeft geplaatst, en van de andere niet onkundig kan zyn geweest. Waarom worden toch deze en soortgelyke byzonderheden, door de yverigste voorstanders der stedelyke Souvereiniteit verzwegen en onaangeroerd gelaten?

² VAN DE WATER, *Placaatb.* D. I. bl. 193.

Hoogl. en Godzal. memorie, in dato den 12. Augustus des jaars 1618 voorsz. mede gealtereert is, zulks dat het in de macht van de twee Voorstemmende Leden niet en is, yetwes in prejuditie van voorschreve ordre ende uitsprake respectie te attenteeren, nemaer dat deselve Instructie in conformite van dien moet worden gedresseert, protesterende, by weigeringe van dien, van nullite, ende van allen onheylen die hier uyt zouden komen te ontstaan."

En is na veele debatten eindelyk goedgevonden op den 22. Juny 1625 met eenparige stemmen:

"Dat men syne Furstelycke Doorlucht. Myn Heere den Prince van Orangien seer vruntlyck versoucken ende committeren sal, soo men d'selve dienvolgens oock seer vruntlyck versouckt en committeert by dese, tot het aanveerden ende betreden van den Staat en digniteit van den Stadhouder Ampte ende Gouvernemente der Stad, Steden en Lande van Utrecht, op den voet ende gelyck het syne Vorstelycke Doorlucht. Heere Broeder, Prince Mauritz, Hoog Loffelyke en Godtzaliger memorie, gehadt ende metter doot geruynt heeft. Daar toe men depecheren zal behoorlycke Commissie, die men alvorens concipieren, en op mergen alhier voordragen en arresteren zal sonder particuliere condition ofte instructie; ten ware d'selve nu ofte hier naer belast worden, met eenparige stemmen, zonder overstemminge."

Maar dat echter dit alles geene verandering in de wyze van denken der Stad, nopens den invloed der Heeren Staten op de Magistraatsbestelling heeft gemaakt, kan blyken onder anderen uit zekere propositie, op den 12. October 1627 by de Vroedschap eenparig gearresteerd, en op den 15. dito gedaan ter Vergaderinge der Hoog Mog. Heeren Staten Generaal, by de Gecommitteerden der Stad Utrecht, en waar in met zo veel woorden gezegd wordt:

"Dat de Vroedschap volgende hare pligt ende Bedt gehouden was als noch te blyven by haar recht ende die ordre, geapprobeert by de Ed. Mog. Heeren Staten 's Lands van Utrecht den 24. July 1618, sonder daar van yetwes te kunnen wycken."

Gelyk men ook te dier tyd buiten bedenking stelde, dat wanneer er eenige veranderinge gemaakt werdt in de gemelde punten, zulks zoude moeten geschieden onder adprobacie van de Heeren Staten, als wezende Souverainen van hare Provincie, blykens „zekere annotatien by den Pensionaris der Stad Utrecht ingesteld, omme communicative met zyn Pr. Ex^{te} verhandelt te mogen worden, deur begeerte ende schryvens van zyn Exc^{te}, nan zyn Exc^{te} Hoochloff. Mem. overgebracht, ende in de acte van de Hoog Mog. Heeren Staten Generaal in dato den 16. September 1619," als ook blykens zekere Remonstrantie ofte propositie, in den jaare 1618 eerst mondeling gedaan, ende alhier by geschrifte gesteld, ende aan de E. Magistraat der Stad Utrecht overgelevert „nyttten naem ende van wegen die Gemeente der Stad Utrecht, in merckelicken groot getale vergadert wesende omtrend den Stadhuysse der Stad Utrecht;" en waar in men onder anderen leest:

„Ende op dat dan die voorsz. inconvenien ten,

alrede verresen ende die noch verder souden mogen verrysen, met behoorlycke middelen gedresseert en die Stad Utrecht ende ingezetenen van dien tot haer oude vry ende gerechtigheden geholpen mach worden, soo hebben die van de gemeente goetgevonden, hun in een competenten getale, doch in aller stillicheyt te adresseeren aan UE., versouckende seer ootmoedelyck en ter eeren Godes biddende, dat UE. gelieve als noch, in deze conjuncture, met die Ed. Mog. Heeren Staten van Utrecht te beramen een sekeren ende vasten voet ende middel, dienende tot rust, vrede ende welstant der Stad van Utrecht in 't particulier, en de Provincie van Utrecht in 't generaal, ende dat met advys ende goetbevyn den (is 't nood) van syne Pr. Excell. den Prince van Orangien, als Stadthouder ende Gouverneur van deze Provincie, mitsgaders van de Gecommitteerden van de Hoog Mog. Heeren Staten Generaal, tot inrichtinge van eenige saecken tegenwoordich alhier binnen Utrecht wesende."

Ja men was in dien tyd daar van zodanig overtuigd, dat in het verbaal van de Commissie, by de Vroedschap der Stad Utrecht den 12. October 1627 gedecerneerd, en in de Vroedschaps Notulen van 17 December 1627 geinsereerd, niddrukkelyk gezegd wordt, dat de Stad van Utrecht „geene bundige verhandelinge nopen de voorschreven ordre van de Vroedschap (van den jaare 1618) zoude hebben kunnen maken, ten ware dieselve gemaakt wesende, by de Heeren Staten van de Provincie van Utrecht daar na ware geapprobeerd geworden, als wesende Souverainen van hare Provincie." En in eene Missive van de Vroedschap, aan zyn Excell. Prins Frederik Henrick ter zelfde tyde geschreven, verklaart dezelve niets liever te zullen zien, dan met zyn Furst. Doorl^{te} goed contentement te blyven in eene „welgestabileerde ende pacifique Regeeringe, conform de ordres by de Ed. Mog. Heeren Staten 's Lands van Utrecht, op eene volle beschryving, ten overstaan van zyne Pr. Excell. Hoogloff. Mem. geapprobeerd den 24. July 1618, die tegen 's Lands Unie en de form van Regeering, in de Provincie van Utrecht geobserveerd, niet verandert, veel min vernietigt heeft kunnen worden, ook niet by consent alleen van de Regeerders der Stad Utrecht in der tyd, ofte sonder haar consent by iemand anders etc.," alles ten bewyze, dat toen ter tyd, met relatie tot de noodzakelykheid der concurrentie of adprobacie van de Heeren Staten, ten dezen opzichte, noch by de Regeering, noch by de gemeente der Stad Utrecht, eenige twyfel plaats hadde.

De noodzakelykheid dezer adprobacie wordt verder klaar uit eene resolutie van de Edele Mogende Heeren Staten 's Lands van Utrecht, in dato 31 Augustus 1598, nopens het opregten van enen erf of permanenten Raad, welke al te aanmerkelyk is om dezelve niet woordelyk alhier nitteschryven.

„De Staten van den Lande van Utrecht, gehoord en in deliberatie gelegte hebbende, het aangeven van seekere Gecommitteerden der Stad Utrecht, bewerende het oprechten van eene Vroedschap, mitsgaders de redenen en motiven daar toe geallegeert, verklaren dat zy zeer auxhelyken en veele periculen onderworpen vinden, bysonder in de Stad

¹ In de Copy hier van gesuppediteerd, staat aangekend, dat dezelve te vinden is fo. 239 van Stads Copyboek.

ende Republique eenige veranderinge te doen, ende want men ook in den jaare 1584 alhier t'Utrecht by experientie heeft bevonden, dat nyt die als toen ingestelde erectie van Vroedschappen grote alteratie en swarigheden syn verreesen, waar van de memorie soo versch is, dat men acht onnodig te weesen daar van vorder verhaal te doen; dat se oversulks geene voortgang heeft gehad, en dat den voet van het stellen van de Magistraat der Stad Utrecht, sedert het aannemen van syne Excellentie tot Stadhouder dezer Provincie, met singuliere en goede eendracht tusschen die Staten van den Lande ende Leden van dien, en ten goede genoeg van deselve syn Excellentie is geuseert, in conformite van de Instructie met syn Excellentie solemneelyk aangegaan. Soo en souden de voorn. Staten, om diverse reedenen in de Vergadering geremonstreert, nyt goed nog geraadsaam vynden, veel min in dese tegenwoordige conjuncture, in den geuseerden voet eenige veranderinge voor te nemen enz."

Tot nadere elucidatie van deze pogingen van den Raad, om erfelyk te zyn, en de wyze van denken van dien tyd, met opzigt tot den invloed der Heeren Staten op de Magistraatsbestelling, dienen de volgende notulen of „Extracten uit de Resolutien van den Raedt der Stad Utrecht," tot hier toe, zo verre men weet, onuitgegeven.

Den 13. Augusti 1598, fol. 207°. „De Raed enz. heeft gecommittteert ende committeert by dezen Spruyt, Drillenburch ende Bommel, Schepenen, Buth, Helsdingen ende van Rhyn, Raden, omme neffens de Heeren Burgemeesteren te remonstree- ren den Heeren Gedeputeerden Staten 's Lands van Utrecht, om verscheiden redenen, by hemlynden te verhalen, hoe nootwendich het zy, tot conservatie van den welstant ende policie der Stad Utrecht, weder op te richten een Vroedschap, gelyk als in den jaare 1584 begonst is geweest. Ende dienvolgens metten voorsz. Heeren Gedeputeerden Staten te besoigneren op de forme ende maniere, in welken vougen men die wederom sal mogen instellen, omme 't selve gedaen ende daer van het rapport gehoord zynde, voorts daar op speciale beschryvinge versocht te worden."

Fol. 209°. „Op huyden den 30. Augusti 1598 deden de Gecommitteerden van der Stad Utrecht, gebesoigneert hebbende metten Heeren Staten van Utrecht op de erectie van een Vroedschap, van heur besoigne rapport etc., ende dat de Heeren Staten om verscheyden redenen, by den Heere Burgemeester Huchtenbroek verhaelt, op dese tyd niet goed en vonden deselve Vroedschap op te richten, maar dat men daer mede soude superse-

deeren tot een beter en gelegener tyt. Allet welcke naerder by den Raide in deliberatie geleydt synde, ende gelet op diversche redenen ter contrarie, heeft geresolveert dat men nochmael met behoorlyke reverentie ende in 't vruntelick, door voorn. Gecommitteerden, de voorsz. Heeren Staten sal versoeken, dat haere E. believen meede te verstaan totte erectie van de voorsz. Vroedschappe, ende alsulx naerder op 't concept mette voorsz. Gecommitteerden te besoigneren, omme alsoo voorts met gebeurlycke ende behoorlyke middelen deselve in train te brengen, en ingevalle de Heeren Staten voorn. hier toe niet en connen verstaen (als men geensints vermoedt) dat de Raedt als dan gesindt is, op dese saecke naerder met syn Excell. als Stadhouder te communiceren en te delibereren. Versoukt de Raedt hier op een guetelyk antwoord by geschrifte."

Den 4. September 1598. „De Raedt op huyden geladen en vergadert wesende ende horen lesen hebbende d'antwoord van de Heeren Staten op de Resolutie des Raedts, van den 30. Augusti lesleden, op de erectie van een Vroedschap genomen, ende hyer op gecommuniceert ende wel overwogen hebbende, verclaert dat sy te vreden is ende mede goedvynt dat men met d'erectie van de Vroedschap sal supersederen, ende de sake in state houden tot beter gelegenheyt, continuerende middelretyd in de gewoentlicke nominatie."

En op dat men niet zoude wanen dat de Staten zig in deze weigering iets aanmatigden, het geen hun, als Successeurs der Bisschoppen, niet vrystond, leze men slegts het geen HEDA schryft op den jare 1491: „Eodem anno creatur Trajecti perpetuus Magistratus, verum parum stetit hac ordinatio, plerisque eam infringentibus, ita ut intra biennium rursum fieret abrogatio et auctoritate Episcopi pristinus modus reciperetur eligendi." En op wat wyze zulks door den Bisschop is verandert ziet men uit een brief van den jaare 1493, door VAN DE WATER nitgegeven¹ en van dezen inhoud:

„Alsoe men doer voernemen van den Gilden ende van de Gemeente den erfraet zal laten berusten, en men den Raet wederkiezen zal, na onder gewoenten, so om te gaan by onse genadige Heer van Utrecht op 't Hof, en te verspreken hoe men den Raet kiezen en ordineeren sal."

Waar uit ten duidelyksten blykt dat de Bisschop niet onbevoegd was om bepalingen te maken over de wyze der Magistraatsbestelling, en dat alle wezenlyke veranderingen zonder zyne adprobatio niet vermogten te geschieden. En het geen de kundige VAN DE WATER nopens de erectie van een erfraed of Vroedschap heeft aangetekend, is ter opheldering van het gezegde dubbel waardig gelezen te worden.

¹ VAN DE WATER, *Placaatb.* D. III. bl. 96: „van ouds begreep men tog (zegt de Heer VAN DE WALL, *Privileg. van Dordr.* bl. 188.) dat een al te langduurige bekleeding der stedelyke Magistratuur niet minder aan het regt der opperste magt, dan aan de vryheid der poorteren nadeelig ware. Dat is dan ook de reden, waarom de meeste, zo niet alle onze Vaderlandsche Steden, met die privilegien voorzien zyn, dat de Wethouders, gelyk Burgemeesters en Schepenen, binnen den tyd van een of twee jaaren moeten verwisseld worden." En de opmerksame WAGENAAR schryft, na het vermelden der onlusten in Gelderland in den jaare 1707: „Doch de gemeente, die zich alomme veel deels in 't aanstellen der Wethouders had toegelegd, zag zig, gelyk doorgaans in diergelyke gelegenheden, door het aanstellen der Regeeringe voor het leven, grootendeels bedrogen in haare verwagtinge." *Vaderl. Hist.* D. XVII. bl. 305.

² Pag. 305. Dit *auctoritate Episcopi* doet hier veel af; maar waarom dan dit niet gemeld in de dikwyls aangehaalde verhandeling van het *Gewoedschap*, bl. 145?

³ *Utr. Placaatb.* D. III. bl. 91.

⁴ *Ald.* bl. 96 en 97.

Zelf is er een voorbeeld dat de jaarlyksche verandering der Regeeringe niet geschiedde, maar uitgesteld werd op hoog gezag van den Roomschen Koning en den Bisschop, blykens een Extract uit het Resolutieboek der Stad Utrecht, beginnende met het najaar 1488, fol. 3, en zo ver men weet nog niet uitgegeven, waarin men leest:

„Also door schriften en begeerten ons alre genedigsten Heeren den Roomschen Coninc ende ons genedigen Heeren van Utrecht die veranderinge ende vernieuwinge des Raeds, die op onse lieve Vrouwen avont nativitas gewoonlicke geschieden soude, opgeset ende getuist is teeser tydt byden Rade oud ende nieuwe veertien dagen lanck, soo is die veranderinge ende vernieuwinge geschiet op sunte Mattheus dach des namiddages, ende des anderen dages worden Schepenen en Raden geëedt na der ouder gewoonten als op sunte Mauritius dach.”

Zo ook in den jaare 1489, *des Maendages na Valentini*:

„Voorts begeerden sy (namelyk de Oudermans en geschikten uit de Gilden, die op het Stadhuis gekomen waren om zekere pointen voor te dragen) dat men by onsen genedigen Heer ende den Oversten den Raed verstelle, soo dat hy dicht mocht wesen, ende een igelyck onbeveynst mocht spreken.” Waar op zulks geschiedde. „Des Woensdages na Valentini, werden by onsen genedigen Here den Oversten ende den gescikten uyten Gilden dese nabeschreven personen uyten Rade geset ende andere personen ondergescr. in hare stede gevuecht.”

Zo ook zyn in denzelfde jaare zekere pointen, rakende Stads politieke bestiering, verordend by den Bisschop, den Raad, de Oudermans ende Gecommitteerden uit de Gilden.

Men brenge tegen deze bewyzen niet in, dat de Vroedschap der Stad Utrecht in den jaare 1651, na den dood van Willem den II, de geheele Magistraatsbestellinge aan zig getrokken heeft, als een regt dat van ouds aan den Raad der Stad behoord had, met onderlinge verbintenis om het nimmer aan iemand, wie hy ook zy, wederom op te dragen; — dat deze herneeming *proprio jure* geschied en niet by octrooy van den Souverain der Provincie verkregen was, gelyk zulks te dier tyd door de Hollandsche Steden, stem in Staat hebbende, geschied was; — dat derhalve alles, wat de Magistraatsbestellinge betreft, als purè domestiek moet beschouwd worden, waar over de Stad *jure proprio* alle beschikkingen maakf, zonder van iemand, zelfs niet van den Provinciaelen Souverain, afhankelijk te zyn; — en dat alles, wat te voren met consent, communicatie, of onder adprobatio van den Souverain ofte deszelfs Gedeputeerden geschied was, slegts uit condescendence en geensints uit verpligting dus behandeld was.

Het is aan UEdele Mogende bekend dat in den gemelde jare 1651 over de Magistraatsbestellinge, zo van de Stad als van de andere Steden dezer Provincie, ook eenige debatten zyn voorgevallen ter Staatsvergaderinge, welke Heeren Gecommitteerden de vryheid zullen neemen aan UEdele Mogende kortelyk te herinneren.

Het is toen gebeurd dat de Stad van Wyck, wegens het stellen van eenen eigenen Magistraat, toen ter tyd uit de Vergaderinge der Staten geweerd is, en dat, niettegenstaande eenige der andere Steden zig hier tegen verzetteden, egter goedgevonden is op den 18. December 1651, „dat men die Missive van beschryving voor die van Wyck, om redenen dienaangaande mondeling verhaald, by provisie nog zoude ophouden zonder die afte-schikken.”

Dat toen door de twee Voorstemmende Leden alle instantien gedaan zyn om *Staatsgewyze* te committeren om het regt van de Steden, met opzigt tot de Magistraatsbestellinge, te examineeren, als ook het regt, het welk de Regeerders van Amersfoort ende Wyck sustineerden te hebben tot het stellen van hare eigene Magistraat; te vreden zynde, tot expeditie van alle voorvallende zaken dezer Provincie en voorkominge van inconvenienten, te blyven besoigneren met zodanige Gecommitteerden der voorschr. Steden, als op dato van het afsterven van Zyne Hoogh. in de Magistrature aldaar ende in den Eed van de Staten geweest ofte anders gequalificeert zyn, ende zulks by provisie ende ter tyd toe de respective sustenuen van de Steden Amersfoort en Wyck aan de Vergaderinge der Staten zullen zyn bekend gemaakt, gehoord, geëxamineerd ende daar op zoude geresolveerd zyn na behoren; ten einde de rust ende eenigheid van de Provincie ende 't regt van de Staten, als ook dat der respective Leden en goede Ingezetenen van dien, mogte worden geconserveerd.

Het was zeker te wenschen geweest, dat men te dier tyd dit stuk grondig onderzocht en daar over een beslissend Staatsbesluit uitgebragt had, maar de Steden weigerden mede tot deze Commissie in te stemmen, declareerende in substantie alleen te zullen afwagten, 't geene by yder van de twee Voorstemmende Leden zoude worden geavanceerd op de resolutie van de Vroedschap van Utrecht, in dato den 30. July 1651, en ter Vergaderinge van Haar Ed. Mogende ingebragt, houdende „dat ieder van de respective voorgenoemde Leden zullen hebben schriftelyke opening te doen van Haar Ed. respective qualificatien ende regt, uit kragte van dewelke zy vermeinen bevoegd te zyn tot het vorderen van de conferentie, eerst by de Heeren Geëligeerden verzogt ende namaals ook by de Heeren Edelen en Ridderschappe geurgeert, over 't stuk van de bestellinge van de Magistraat der Stad Utrecht voornoemt.”

Wordende daartegen van wegens de Voorstemmende Leden geavanceerd, „dat zy vermeenden tot het voorstel van de bovengemelde Staats Commissie ten fine van examinatie verpligt te zyn, tot maintien van de hoogheid. eenigheid ende ruste der Provincie, ja zelfs Eed en Ambtshalve te meer daartoe gedwongen te zyn, om dat eenige personen, als Ledematen van de Magistraat der voorsz. kleine Steden ende derzelver Gecommitteerden, haar ter Vergaderinge van de Staten ende Haar Ed. Mogende Ordinaris Gedeputeerden pogen in te dringen, zonder aan dezelve Staten te hebben vertoond

¹ Zie dit stuk by VAN DE WATER, *Placaatsb.* D. III. bl. 88 en 89.

² VAN DE WATER ald. D. III. bl. 99 en AITZEMA, *Herstelde Leeuw*, bl. 476.

of zy van dezelve Magistraten zyn, wie haar daar in gesteld heeft, of ook eenigen Eed aan Haar Edele Mogende te hebben gedaan; zonder welken Eed nooit iemand tot de gemeene Regeeringe van de Stad, Steden en Lande van Utrecht kan nog en behoort geadmitteerd te worden, als met confusie in dezelve Regeeringe. Behalven dat tot nog toe niemand in de Regeeringe van de voornoemde Steden is gesteld, dan na voorgaande notificatie en opgevolgd aveu van Haar Edele Mogende, ende dat nooit in deliberatie gelegd, veel min geresolveerd was, hetzelve regt aan iemand te abdiceren."

Voegende daar nog vervolgens by: „Dat d'electie van de Magistraats personen der Steden dezès Gestigts, uitgenomen de Stad Utrecht, van wien Haar Ed. in dezen zeiden niet te spreken, aan de respectieve Stadhouders absolut gedefereert was, by de Ed. Mog. Heeren Staten dezer Provincie, volgens het 25. Art. van de Instructie der Stadhouders; en wel met deze expresse reserve, dat de Magistraat der voorschreve Steden gesteld zoude worden met advis en believen van dezelve Haar Edele Mogende; gelyk dan ook, in conformite van dien, dezelve electie tot den huidigen dag toe gedaan was, niet alleen met schriftelyke notificatie aan Haar Edele Mogende, maar ook met deze bygevoegde clause, ten ware Haar Edele Mogende daarop hadden eenig nader bedenken; zulks dat daar over Haar Edele Mogende niet en hebben kunnen stilstaan te nemen in consideratie, dewyle er toen ter tyd geen Stadhouder was, of niet de voorschreve electie verstaan moet worden te zyn gekeerd ter dispositie van Haar Edele Mogende, die dezelve electie aan den Stadhouder hadden gedefereert. Dat daar Haar Edele Mogende het voorgemelde aveu ende goedvinden ook nimmer hadden gequiteert, maar ter contrarie tot nog toe gerustelyk geëxerceerd, daar van als nu, de facto, niet konden worden gedeposideert; dat Haar Edele Mogende ook bedugt waren dat de bestellinge der Magistrature, absolutelyk gesteld wordende aan voornoemde Steden, om daar van na haar apetyt te mogen disponeren, daar uit gezien zyn merkelyk inconvenienten te zullen verryzen."

Ter wederlegging van welke positiën de gemelde Steden Amersfoort en Wyk sustineerden „dat de Instructie der Stadhouders met alle gevolgen van dien, ende daar onder de electie en de gepretendeerde possessie van approbatie, door overlyden deszelfs was komen te evanescereen, ende met een al het geen daar in alleen aan de Heeren Stadhouders by de respectieve Leden, ieder in haar reguard ende van 't hare respectivelyk mediate door de Staten, en op derzelver naam, quoad usum is gedefereert, en in eene instructie gecombineert, ende mitsdien aan dezelve Leden respectivelyk is gereverteert, ende niet aan de andere Leden, die

de dispositie over de gedefereerde pointen niet gehad hebbende, die zelve aan de Heeren Stadhouders niet hebben kunnen defereeren, en dat daarom de Heeren Geëligeerden en Ridderschap zonder fundament poogden gemeen te maken ende zig aantematigen, het geene zy niet kunnen bewyzen dat de andere Leden met Stad en Steden ooit gemeen gehad hebben, of gemeen gemaakt is."

„Verzoekende daarom als nog dat de respectieve Leden onbezwaard wilden zyn, de besoiignes van de Staten ende Haar Edele Mogende Gedeputeerden met de Heeren van de Stad en Steeden te continueren, onverminderd het regt van de respectieve Leden."

Gelyk dan ook, na verscheidene debatten, eindelyk by de gezamentlyke Leden is geresolveerd, „om dat de nood des Lands zulks vereischte, de Vergaderinge, zo van de Heeren Staten als van de Heeren Gedeputeerden, te continueren, onverminderd een ieders recht."

Deze zaak dan, noch toen, noch in het vervolg beslist zynde, zullen Heeren Gecommitteerden over het geheele stuk der Stedelyke Magistraatsbestellinge nog het een en ander moeten reflecteeren, dat ter elucidatie dienen kan. — Waar by echter wel naauwkeurig moet onder het oog gehouden worden:

Dat het een geheele andere zaak is, een eigene Magistraatsbestellinge te hebben ingevolge eene vastgestelde constitutie, en iets anders *jure proprio, jure Summi Imperantis, independenter* het regt tot die Magistraatsbestelling in zyn eigen boezem te hebben, en den vorm van dezelve *pro lubitu* te kunnen veranderen.

Het laatste veronderstelt eene volstrekte Souveriniteit en daar uit volgende onafhankelykheid, en sluit in zig de magt om den vorm van het Stedelyk bestier, ook met opzigt tot de Regeering der geheele Provincie, ten allen tyden, zonder iemands communicatie, consent of adprobatie, te kunnen veranderen. Het eerste veronderstelt eene *mandata jurisdictio*, welke wel zeer uitgestrekt en eminent kan zyn, maar altoos egter bepaalt blyft *intra terminos mandati*.

Dat het eerste door veele Steden in ons Vaderland bezeten en geëxerceerd wordt, byzonder in Holland en het Stigt, is buiten bedenking, en dit is het ook alleen dat de Stad meermalen geindiceerd heeft, gelyk blykt uit verscheide stukken, alreeds hier aangehaald, en het geene verder ten duidelyksten daaruit bewezen kan worden, dat by het verschil met de Voorstemmende Leden, in het laatst van de 16. eeuw, de Stad zig nooit beklagd heeft als de Staten op de wyze van de Stedelyke Magistraat te verkiezen, het permanent of niet permanent wezen van de Raaden, invloed hadden, maar alleen, dat de twee Voorstemmende Leden aan zig trokken *het stellen van de*

¹ Men had namelyk op den 29 May 1651 en 13 Juny van denzelfden jare, door de twee voorstemmende Leden ter Staats Vergaderinge, voor hun gevoelen zien inbrengen: „Dat de electie van Mr. Dirk de Goyer tot Raad in de Vroedschap der Stad Utrecht niet was geschied in conformite van de ordre van den jare 1618, ende op vorige tyden op 't eligeeren van den Raadt derzelve Stad, met adprobatie van de Staten dezer Provincie vastgesteld. Gevende daarom in bedenking, of niet over deze zaak eene conferentie behoorde aangesteld te worden. Doch waarop nog niet anders gevolgd was dan de resolutie van de Vroedschap van den 30 Joly 1651, waar by de Vroedschap verstond, dat de voorstemmende Leden, alvorens de Stad zig daar omtrend verklaarde, hun qualificatie ende recht moesten aantoonen tot het vorderen van zodanige conferentie."

² Men zie de Registers van de Heeren Staten dezer Provincie van den 29 May, 3 en 25 Juny, 29, 30 October, 18, 30 December 1651; als ook van 15, 20, 22, 27, 30 January en 3, 5 en 6 February 1652.

Magistraat der Stad, daar altoos de Magistraat van ouds gekozen was NB. NIET UIT DE GEESTELYKHEID OF RIDDERSCHAP, MAAR UIT HAAR EIGENE BORGAREN, en het daarom niet overeenkomstig was met Stads oude regten, dat er een Riddermatig Burgemeester werd aangesteld, „om dat niemand twee contrarie Heeren wel dienen, ofte twee stoelen gelyk becliden kan, als ook dat in den Raed der Stad veele ongequalificeerde personen door de gemelde twee Leden verkozen werden.” Gelyk men zig noch uitdrukto in het „Vertoog van het recht ende forme van Regeeringe der Provincie ende Stad Utrecht, ende hoe ganschelyk dezelve sedert eenige jaren is geconfundeert” van den Jare 1619.

Het is derhalven eene gansch andere zaak, de vorm der Stedelyke Magistrature kan zonder de Staten niet veranderd worden — en de Voorstemmende Leden hebben het regt om in de Steden de Magistraat te stellen, of Personen in de Magistraat te noemen. Evenwel worden deze twee denkbeelden zeer dikwyls verwisseld, wanneer men over het Regt der Steden tot de Magistraatsbestellinge hoort spreken. — Dan hoe zeer ten onregte, blykt nog bovendien daar uit, dat men in dien zelfden tyd, waar in de Stad haare regten tegen de twee Voorstemmende Leden vindiceerde, geen zwaarigheid maakte om de eeden van Burgemeesteren en Raden zo te coucheren, als Heeren Gecommitteerden hier voor aan UEd. Mogende hebben voorgedragen, en daar door ook te erkennen, dat men in den vorm der Stedelyke Magistrature geene verandering kon maken, zonder adprobatio van de Heeren Staten.

Met opzigt derhalven tot het tweede, namelyk het onafhankelyk regt tot de Magistraatsbestelling, vertrouwen Heeren Gecommitteerden uit al het hier voorgemelde ten klaarsten bewezen te hebben dat hetzelfde strydig is, zoo met den aart der tegenwoordige constitutie, als met den ouden vorm der Regeeringe, zelfs voor de translatie der temporaliteit.

En vermits de Stad van Utrecht voorzeker de grootste en eminentste regten, ook met opzigt tot de Magistraatsbestellinge bezit, zal van zelfs volgen, dat by aldien deze Stad het regt van eene vrye Magistraatsbestellinge, nimmer *jure proprio* en *qua* Souverain, bezeten of gepossideerd heeft, zulks ook door de andere Steden, als Amersfoort, Rhenen en Wyck, nimmer zodanig is uitgeoefend. Want met opzigt tot Montfoort is de zaak buiten eenige bedenking.

Ten einde dan nog nader aantetonen dat geen Stad het regt tot de Magistraatsbestellinge, zo eminent zy zulks ook bezitten moge, exerceert *proprio jure*, *independent*; dat is op zulk eene wyze, (want men moet het omtrend de *termen* eens zyn) dat dit regt een bewys voor haar Souverainiteit oplevert, zo dat zy in deze Magistraatsbestelling aan geen vorm gebonden, maar van elk onafhan-

kelyk is, — ten dien einde moeten Heeren Gecommitteerden tot de oudste tyden van ons Vaderland opklimmen en den oudsten Regeringsvorm ontwikkelen.

Men herinnere zig dan, gelyk bereids aangemerkt is, dat reeds in de 10. eeuw het gezag der Utrechtsche Bisschoppen door de gunst van *Otto* zeer was toegenomen, en zig vry verder uitgestrekt had dan tot de Geestelyke Jurisdicctie over de Ingezetenen dezer Landen. Dat het Stedelyk bestuur toen niet was van het departement van eenen Raad of Vroedschap, welke nog niet exsteerde, maar by Schout of Bailluw en Schepenen, (die hier ondersteld en vervolgens bewezen zullen worden Ambtenaren van den Landsheer geweest te zyn) of by de byzondere Heeren der Heerlykheden, die namaals vrye Steden geworden zyn.

Zodra men dit in aanmerking neemt, en daarby onder het oog houdt hoe veel belang de Duitsche Keizers hadden by de gunste der Bisschoppen, hunne Leenmannen, die Hun zelf den Keizerlyken Kroon op het hoofd hielpen stellen, en daarom veel wierd toegelaten, zo zal men ligt begrypen dat al 't wereldlyke regt, 't welk de Bisschoppen over de Landen en Steden des Gestigts uitgeoefend en bezeten hebben, niet van de Steden zelve, maar van den eigenlyken Landsheer, in wiens boezem al dit regt oorspronkelyk beruste, op hun afgedaald is; en tevens, dat in de oudste tyden de Bisschoppen van Utrecht, zo wel als de Graven van Holland, het burgerlyke bewind over de Steden door hunne Schouten en Schepenen uitoefenden, het welk ook de reden is dat Schepenen zelfs ter dagvaart gezonden wierden.*

De Stedelyke Magistraat riep nu en dan in zaken van gewigt, en daar het gemeen zonderling belang by had, de rykste en vroedste of wyste Poorteren by een, om te helpen raadplegen; ja somtyds de geheele gemeente. Hier uit is langzamerhand, zonder dat men den juisten tyd kan bepalen, een Collegie ontstaan, de Raad ofte Vroedschap genaamd, doch het is klaar genoeg, zegt *WAGENAAR*, dat de *vaste* Collegien van Vroedschappen eerst in de veertiende en vyftiende eeuw zyn ingesteld.*

Ofschoon nu, binnen de Stad Utrecht, de inval der oproerige Kennemers aanleiding gegeven heeft dat het oudste burgerlyk bestier veranderd, en meer aanzien aan den Raad of Vroedschap gegeven is, ja dat de Raad door het Volk werd aangesteld — zo volgt daaruit geensints de oppermagt van de Gemeente; even min als met opzigt tot de Hollandsche Steden, alwaar insgelyks, na dat de Steden in magt en aanzien geklommen waren, volgens verkregen brieven, door de Steden zelve, ter waarneeming hunner burgerlyke zaken, Vroedschappen en Burgemeesters aangesteld werden.*

* Zo vindt men daar van reeds een voorbeeld in den jaare 1198, na den dood van Keizer Hendrik de VI., toen Bisschop Diderik den Hertog van Saxen tot de Keizerlyke waardigheid hielp verheffen. *Z. VAN LOON, Leenr. van Hall*, bl. 29.

* *Vaderl. Hist.* D. III. bl. 361. *VAN LOON*, D. V. bl. 143 en volg. *TIMMERMAN, Ont. van Middelburg*, bl. 23 en 24.

* *Vaderl. Hist.* ter aangeh. pl. en volg. *VAN DE WALL, Fried. van Dordr.* bl. 423.

* *Vaderl. Hist.* D. III. bl. 364. Het is zeker te verwonderen, dat men uit de vryheid of het regt der gemeente, om hunnen Raad te kiezen, de onafhankelykheid van den Raad of de Stad van den Souverain of Landsheer heeft willen bewyzen. In Holland hadden de meeste Steden zulk eene vrye Magistraatsbestellinge, zo dat de Gemeente den Raad koos, en egter heeft men daar nimmer zulk een onafhankelykheid gepretendeerd, maar zig integendeel, in den jaare 1651, aan den Provincialen Souverain geaddressceerd, om octroy te verkrygen tot eene eige Magistraatsbestellinge. Welk verzoeken en verleenen van

Een van beiden derhalven is waar — of dat de Magistraatsbestelling door de Stad Utrecht, na den inval der oproerige Kennemers, *facto* aan zig getrokken is — of dat zy dezelve, even gelyk de Hollandsche Steden, als een voorregt van den Bisschop verkregen heeft, gelyk Bisschop Ghye aan den Raad de magt gaf, in den jaare 1305, om jarelyks Schepenen te kiezen, doch dat het bewys daarvan door den tyd is verloren geraakt.

Verkiest men het eerste, dan erkent men eene aanmatiging door de Steden alleen, en in het laatste geval eene afhankelijkheid.

Het is wel zo, dat de Schryver der *Erfgravelijke bediening*, en die met hem in gelyke begrippen staan, de stedelyke Magistraten houden voor Collegiën, zo oud als de Steden zelve, en nimmer afhankelijk dan van de Ingezetenen, en alleen hunne representanten, — dat alle invloed der Landsheeren op de verkiezing van deze Collegiën moet gehouden worden als infractien op de regten der ingezetenen en hunne Privilegiën, door het eigendunkelyk gezag der latere Graven veroorzaakt, — maar wanneer men de bewyzen van soortgelyke Schryvers aandachtig overweegt, zal men altoos bevinden dat dezelve of te zwak of geheel irrelevant zyn, om daar uit de oppermagt en volstrekte onafhankelijkheid der Stedelyke Magistraten te deduceeren.

Wel is waar, dat de oudste melding van Raden, Beraders, Poortmeesters enz. op zulke voorname Ingezetenen ziet, welke de Gemeenten representerden, hunne belangens voorstonden, en misschien hier en daar door hun gekoren werden, om van hunnent wegen te verschynen, wanneer zy voor Schout en Schepenen, dat is den oorspronkelyken doch Landsheerlyken Burgerlyken Magistraat, ontboden werden, en dat, in dezen zin, de verkiezing van Rykdom, Vroedschap, Wijsheid, veeltyds door de Gemeente geschiedde, maar dat is de zaak in verwarring gebragt in plaats van dezelve te ontwikkelen.

Want door deze aanstelling kregen de aangestelden geen gewettigd Stedelyk bestier, maar werden alleen gequalificeerd, om in die zaken, waar in zy geraadpleegd werden, *de alinge gemeente*, die zomtyds zelve gehoord werd, te representeren.

Doch deze aangestelde personen, die dan eens Vroedschap, Rykdom, Wysheid of soortgelyke genaamd werden, waren geen gewoone Stedelyke Magistraten, zy verschenen niet op 's Lands vergaderingen, zy waren van het gewoone burgerlyk bestier verwyderd. En het is meer dan waarschijnlijk, dat alleen in vervolg van tyd, door verschillende omstandigheden, en om twisten en verdeeldheden tusschen de Poorters voor te komen, aanleiding gegeven is om een vast Collegie van Raden of Vroedschap op te rigten; tot welk laatste het consent van den Landsheer nodig was, zou het Stedelyk bestuur, dat voorheen alleen by Schepenen was, ook tot deze Collegiën overgebragt worden. Heeren Gecommitteerden kunnen het dan niet anders dan daar voor houden, dat ook de Steden van deze provincie geen regt van Magistraatsbestelling hebben *proprio jure*; namelyk van zulk een Magistraat, die over al het Stedelyk politieke het bewind heeft en ter Lands vergaderinge verschynt.

Men kan hier uit derhalven opmaken dat men den geleerden BUCHEL, wanneer hy zegt *Episcopis nulla in Magistratu olim creando potestas*, en MATTHAEUS, wanneer hy zegt dat de Magistraatsbestelling geschiedde *Principe inconsulto*, niet zonder merkelyke bepalinge geloven moet. Want de Magistraatsbestelling te hebben is geheel iets anders dan ze te hebben *proprio jure*. De Stad Utrecht hadde, gelyk Heeren Gecommitteerden vernemen uit den aart der oude Constitutie duidelyk te hebben aangetoond, de zaak op zyn aller voordeeligt beschouwd, deze Magistraatsbestelling door concessie of toelating der Roomsche Keizeren of Bisschoppen, en was verplicht, en ook gewoon, zodra zy in den vorm van verkiezing en de wyze van Magistraatsbestelling eenige verandering wilde ma-

oetroy duidelyk aanwykt, dat een Stedelyke Magistraatsbestelling, door de Steden, niet *jure proprio* geëxerceerd wordt, maar integendeel, uit naam en door concessie van den Souverein. — Waaromme men nu met opzigt tot de Utrechtsche Steden daar in anders zou moeten concluderen, daar voor is geen reden, dan alleen, dat men onder eene Bisschoppelyke Regeering zeker meer gelegenheid had om het een en ander na zig te neemen dan onder een Graaflyke. Doch dit verandert den waren aart der oorspronkelyke constitutie niet.

De Gemeente moge oudtyds, zo in Holland als in Utrecht, het regt bezeten hebben om haren temporairen Raad te verkiezen, eerst wanneer zy, in byzondere gevallen van gewigt, opgeroepen werd en *naderhand* uit kragt van ontvangen Vryheden, om eenen geduurende Raad (geen permanente Raden, maar een permanent Collegie, dit moet men wel onderscheiden) te hebben.

Evenwel was deze Raad, zo wel als de Gemeente waar door zy aangesteld werd en welke zy representerde, aan den Landsheer onderworpen, en mogt in den vorm der stedelyke Magistrature geen verandering maken dan op zyn gezag, mogt geen stedelyke Wetten of keuren maken, dan behoudens het regt van den Heer.

Deze Raad nu heeft zig, hier meer, daar minder, gesteld (het zy dan *jure* of *injuria*) in de possessie van zekere *Jura Majestatica*, welke zy eefent, maar uit dezelve kan, overeenkomstig den oorspronkelyken aart der Constitutie, nimmer bewezen worden de radicale souvereiniteit der Steden en hunne onafhankelijkheid van den Souverein der Provincie, zonder de duidelykste blyken van den ouden Regeeringsform dezer gewesten te infringeeren.

Al veronderstelt men derhalven dat de verkiezing van den Magistraat by de Gemeente is — daar uit volgt niet, dat de Gemeente geene onderdsnen zyn van den Souverein en met hunne Magistraat van denzelven afhankelijk in alles wat hun niet *nominalim* competeert. Maar dan is het ook tevens zeker, dat zodanig een regt der Gemeente geenzints oorspronkelyk onder de *Jura Majestatica* behoort, maar eerst zulk een *Jus Majestatis* geworden is door de wyze, op welke het hen door den Landsheer geschonken is, en dus nimmer als een bewys voor een radicale oppermagt kan worden aangevoerd.

¹ Zo werden de 20 Raden te Amsterdam tot 36 vermeerderd, volgens een handvest van Vrouwe Maria van Bourgondie, in den jaare 1476, schoon de verkiezing by de Gemeente stond. Z. WAGENAAR, *Amst. D. VII* p. 284, in 8°.

² *Ad HED.* pag. 234.

³ *De nobilit.* L. II. c. 13. p. 268.

⁴ Ook is de term *Magistratum creare* eigenlyk de Magistraats personen te verkiezen of aan te stellen, maar geenszins de *Magistraatsbestelling* in zyn eigen boezem te hebben. Ook deze denkbeelden worden te dikwyls verward, en het is nodig deze waarschuwing, om des tegenwoordigen tyds wille, geduurig te herhalen.

ken, dat te doen met medeweten en op auctoriteit van den Bisschop, gelyk Zij mede uit een authentiek stuk en het getuigenis van denzelfden BUCHEL hebben aangetoond.

Dit wordt nog nader bevestigd door een Charter van den jaare 1379, en dus by gelegenheid van de aankomst van Bisschop Florens van Wevelinckhoven, die niet zonder twist den zetel beklommen had; daar in leest men: „In het jaer onzes Heeren 1379, des Saterdaghes na St. Margrieten dagh, seggheden onse lieve Heere van Utrecht ende die achte overste van den ouden Rade ende van den nywen, een segghen openbaerliken ten clocken ter eenre meene buursprake, van sulcker onruste ende Vergaderinge alsoe ghevielen op ter plaatsen ende op Rodenburgerbrugge, daar men op beyden siden ghewapent was des Sonnedaghes voer St. Margrietendagh neest verleden in den avond en in den nacht, alsoe die Manendagh te handen kwam, also als 't hem die Raet out ende nywe, die Stat ende die Ghilden belooft hebben, alsoo als op beyden siden totten voorseyden twee steden vergadert waren om rust ende vrede voertaen eweliken te houden in sulcken manieren alsoe hier beschreven staet.” — En welk stuk verder in zig behelst eenige pointen den vorm van Regeeringe betreffende.

Wanneer men nu uit de geschiedenissen van dien tyd weet dat Florens van Wevelinckhoven, naar het getuigenis van HEDA, was *vir omni probitate conspicuus, prudentia, fortitudine animi, ac lileria juxta praeditus, qui episcopatum per praedecessorem ob Gelrum Hollandicum bellum rursus oneratum debito levavit*, maar die egter ook zyne regten zeer wel wist te handhaven, zo met opzigt tot den Heer van Abcoude, als tot den Burggrave van Montfoort; *ita ut* (vervolgt HEDA) *Episcopus censeatur supremus dominus omnium praefectarum ac dominorum Provinciae Trajectensis, praeter ea quae sunt sub ditione Ecclesiae Sancti Joannis*, waar van BUCHEL egter de Stad Utrecht uitzondert, dan kan men daar uit ligtelyk opmaken, dat de Stad niet in het aanstellen der Magistraatsleden, maar wel (en waar op het hier nankomt) *in den vorm van Magistraatsbestelling* zoodanig van den Landheer afhankelijk was, dat zy geen nieuwigheden met opzigt tot den vorm der Regeering invoeren, of geen wezenlyke verandering maken kon, dan op die auctoriteit van den Bisschop, waar van BUCHEL zelve melding maakt in de te voren aangehaalde plaatse. En derhalven, wanneer de Stad op eene tegenstrydige wyze handelde, het zy by absentie der Bisschoppen, het zy door het onvermogen van sommigen uit hun, zy als dan meer deed dan haar naar regten geoorloofd was te doen.*

By aldien derhalven de Stad of een der Steden dezer Provincie wilde aantonen dat zy oppermagtig het regt der Magistraatsbestelling in zig had, zonde zy moeten aantonen op welk eene wettige wyze zy zulks verkregen had, en wanneer. Want om een regt te bewyzen, dat strydig is met de analogie der constitutie, is het niet genoegzaam eenige losse uitspraken van geleerden, eenige *facta*, in oproerige of verwarde tyden voorgevallen, aantehalen.

Het is wel zoo, dat men, om dusdanig een bewys voor den dag te brengen, zig ook beroept op het regt der vrye Rykssteden, op welke lyst en Utrecht en Amersfoort zouden staan, en uit welken hoofde ook Utrecht en Amersfoort, benevens de drie Overyssele Hoofdsteden, op de Ryksvergadering te Regensburg in den jaer 1471 zouden verschenen zijn. Terwyl men tot de regten van deze vrye Rykssteden onder anderen brengt *omni-modi jurisdictio intra muros et intra territoria*. — Maar wanneer men de regten van de vrye Rykssteden nagaan wil, zo als ze in 't 8. Art. van de Osnabrugse Vrede bepaald zyn, vindt men dat er altoos te rug gezien en gerefereerd wordt op de Privilegien, deswegens hun door den Roomschen Keyzer geschonken, en welke ook niet allen dezelfde zyn voor alle Rykssteden. Daar en boven is zulk eene algemeene optelling, van later tyd, niet in staat om de onafhankelykheid van een of meer Steden dezer Provincie van den Souverein aantetonen.

Maar het is nog daar en boven aanmerkelyk, dat geleerde Mannen bewezen hebben dat die lyst, waarop Utrecht en Amersfoort onder de vrye Rykssteden gesteld worden, onegt is, of ten minste niets bewyst.

Ten einde dit in een nader licht te plaatsen, moet men opmerken, dat het stuk, het welk men vindt by LIMNAEUS* en waar uit alleen VAN LOON en anderen hun gevoelen over deze Rykssteden gehaald hebben, geen authentieke lyst is, maar een lyst welke uit verscheide *matriculs* en *recessus imperii* van verschillende jaren gecompileerd en dus zeer onbepaald is; te meer, daar men er veele onnaauwkeurigheden in ontdekt. Zo wordt er by voorbeeld, behalven van den Utrechtschen Bisschop, gesproken van eenen *Episcopus Amersfordensis*. Behalven dit, is, volgens deze lyst, het getal der vrye Rykssteden over de twee honderd; doch ingevolge andere Schryvers* bedraagt het getal der vrye Rykssteden slegts vier en tachtig, en dat der enkele Rykssteden maar agttien, en op deze lyst telt men, onder de vrye Rykssteden, alleen Deventer, Campen en Zwolle, en op geen van beide

* Z. VAN DE WATER, *Placaatb.* D. III. bl. 70.

* Z. HEDA, pag. 259.

* Ad HED. p. 268. not. (A).

* Zo vind men ook in den jaare 1462, dat zekere ordre op de Regeering gesteld is, by Raade en goedvinden van Gecommitteerden van onzen genadigen Heer. En in 1489, dat een Gildebrieff op de Regeering is ingesteld, by believen van onzen goedigen Heer van Utrecht. *Utr. Placaatb.* D. III. bl. 86 en 89. Uit al het welke evident is dat in de oudste tyden de Magistraatsbestelling door de Bisschoppen is uitgeoefend, en dat ofschoon in 1268 de Gilden zig hier in veel gezag hebben aangematigd, nogthans, volgens het eigentlyk gezegd Privilegie door Bisschop Ghye, in 1305 gegeven, geen Gildebrieven, dienende tot Reglementen van Regeering, *valide* waren, dan die by consent van den Bisschop of zyn Successors gemaakt wierden.

* *Jur. Publ. Germ.* Tom. I. Cap. 8.

* By voorb. MATTH. STEPHAN, *de Jurisd.* L. II. part. 2. c. I. N. 85 et 86, aangehaald by KNIPSCHILD, *de Jurib. et privilegiis civitatum imperialium*, L. I. c. 2. N. 4.

Amsterdam, Utrecht, Amersfoort of andere Nederlandsche Steden. Als men daar nu by begrypt, dat de benoeming van *Civitates Imperiales* zeer vague en general is, zoo dat er somtyds onder begrepen zyn alle die Steden, *quae ad imperium pertinent*, zo kan men daar uit met genoegzame zekerheid verklaren, hoe de lyst uit LIMNAEUS, (verondersteld dat dezelve ter goeder trouwe is getrokken uit de authentieke stukken) zulk een verbazend aantal van Steeden bevat. Te weeten, als men de zaak zo beschouwt, dat LIMNAEUS hier zonder onderscheid alle de Steden by elkander gevoegd heeft, welke hy, als behorende tot het Roomsche Ryk, ergens heeft aangetekend gevonden. Maar nu daar uit te willen bewyzen, dat Utrecht en Amersfoort *vrye* Rykssteden geweest zyn, en wel zodanig, dat men daar uit eminente Stedelyke regten, gegrond op de *superioritas territorialis*, zoude willen deduceren, kan met geen schyn van waarheid geschieden.

De Rykssteden van Duitschland zyn zeer verschillende van aart, daar sommige zyn *Civitates Imperiales liberae*, welke onmiddelyk aan den Keizer onderworpen zyn, en geen territorialen Heer dan den Keizer erkennen, andere zyn enkel *Civitates Imperiales*, andere wederom *mixtae*. De twee eerste soorten houden sommigen voor dezelfde, anderen niet. Maar de laatste noemen zy „partim Imperatori et Imperio, partim vero et certis conditionibus aliis statibus parentes.” HERTIUS¹ maakt onderscheid tusschen „*civitates regales et praefectorias*,” en beschryft de laatste als zulken „*quae Praefectis, hoc est, Ducibus et Comitibus parebant*,” terwyl ook nog PFEFFEL² zegt: „Il faut bien se garder cependant de confondre les Villes Imperiales de ce siècle (namelyk de 10. eeuw onder de Keyzers uit het Saxische huys) avec celles, que nous trouvons dans les suivans, et dont nous verrons l'origine ci dessous, à la fin de la Periode Franconienne. Celles ci sont de Villes libres, et comme de petites Republicques, affranchies de tout tribut, se gouvernant elles mêmes, jouissant de toute la superiorité territoriale; et ne reconnoissant pas plus la Souveraineté de l'Empereur, que les Ducs et les Comtes, au lieu que les Villes imperiales de la periode Saxonne n'avoient point d'autre avantage sur les Villes de province que celui d'obeir immédiatement à l'Empereur.”

Daar er nu geen de minste bewys is, wanneer Amsterdam, (WAGENAAR spreekt er geen woord van) wanneer Utrecht en Amersfoort tot Rykssteden verheven zouden zyn, zo min, als tot welke soort van Rykssteden dezelve zouden moeten gebragt worden — terwyl het geheele Stigt zonder bedenking onder het Roomsche Ryk behoorde, en de Utrechtsche Bisschop een Leenman van den Keizer was, en nog daar en boven met alle Rykssteden van dezelfde Voorregten jouisseerde, spreekt het van zelfs, dat het Instrument by LIMNAEUS, al veronderstelt men de historische egtheid en naauwkeurigheid daarvan, niet kan bewyzen dat Utrecht en Amersfoort, die als Steden van het Bisdom ze-

ker tot het Roomsche Ryk oudtyds behoorden, *vrye Rykssteden* waren, met dat gevolg dat zy als kleine Republieken, de territoriale superioriteit bezittende, moeten beschouwd worden.

En een edelmoedig onderzoeker moet daarom wagten om uit die Lyst iets te deduceren, tot zo lang er duidelyke sporen zyn van den tyd, waar op, en de voorwaarden onder welken Utrecht en Amersfoort tot Rykssteden verheven zyn. En dit nog te meer, om dat HERTIUS ter aangehaalde plaatze uit Lambecius aantekent, dat sommige Steden *vry* genoemd zyn, wanneer zy onttrokken waren aan wereldlyke Heeren, en gesteld onder het bestier van Bisschoppen. Zo dat het onwaar is dat *liberae civitates* zelfs altoos zulke zyn, welke onmiddelyk den Keizer onderworpen zyn. Uit dit alles, en hetgeen KNIPSCHILD nog verder over den onderscheiden aart der Rykssteden breedvoerig heeft aangetekend, is het onbetwistbaar, dat men noch bewyzen kan, dat Utrecht en Amersfoort *vrye* Rykssteden geweest zyn, en noch veel minder, van welk soort zy geweest en hoedanige voorregten zy uit dien hoofde zouden bezeten hebben; en dat ook derhalven uit LIMNAEUS niets verders kan bewezen werden, dan dat Utrecht en Amersfoort geconsidereerd zyn als Steden van het Stigt, en dus behorende tot het Roomsche Ryk, welk laatste buiten dat zeker is.

Om eindelyk nog een woord te zeggen van het bewys, dat Utrecht en Amersfoort in den jaare 1471 op den Ryksdag te Regensburg zouden geweest zyn, het geen VAN LOON zegt en alwederom uit LIMNAEUS bewyst, daar omtrend valt te considereeren dat LIMNAEUS zyn lyst heeft opgemaakt, *ex tabulis publicis* van Frederik III., van den jaare 1471, en nog NB. daarenboven *ex Recensibus et Matriculis Imperii variis, tam veteribus et novis*. Maar daar hy nu niet decideert, uit welk van deze stukken hy de namen van Utrecht en Amersfoort heeft overgenomen, zo kan uit deze lyst niet opgemaakt worden het geene van LOON staande houdt; te min daar geene der gelyktydige latere Schryvers, noch HEDA, noch WAGENAAR, noch BURMAN er iets van melden. De laatste meldt alleen op den jaare 1471, dat de Stad toen geschreven heeft aan den Paus over de vergeving van kerkelyke bedieningen, by welk schryven zy zegt, *civitatem nostram sub dicta (Germania) natione comprehendi nemo ambigit*.³ Hoe veel dit nu verschilt van eene *libera civitas imperialis* te zyn, kan men ligtelyk nagaan. En wil men zich beroepen op Koning Willem, die in den jaare 1252 de Stad Utrecht en haare Burgers en Ingezeeten onder zyn en des Ryks bescherming nam, en hunne voorregten bekrachtigde, dan zal men, de zaak naauwkeurig beschouwende, bevinden dat zulks alleen ziet op andere wereldlyke Vorsten en geenszins op den Bisschop. Om welke reden men schynt veilig te mogen vaststellen, dat noch Utrecht, noch Amersfoort, immer eene andere betrekking op het Roomsche Ryk gehad hebben, dan die voortsproot uit de leenroerigheid van het

¹ De special. Rom. Germ. Imp. Rebusq. eorumque ver. nom. § 7. Opp. Tom. II. pag. 61, seqq.

² Abrégé chronol. de l'Histoire et du droit public d'Allemagne. Vol. I. p. 135.

³ Z. Jaarb. D. III. bl. 48 en 49.

⁴ Z. den Heer MEERMAN, Geschiedenis van Koning Willem, D. II. bl. 77 en 78.

Stigt. Tot bevestiging van dit alles dient ook het geen Heeren Gecommitteerden nopens de Magistraatsbestelling gezegd hebben, en nog verder over de Administratie der Justitie en andere *Jura Majestatica* zeggen zullen, ten bewys dat dezelve radicaal in den boezem van den Provincialen Souverein resideren.

Alles wat tot hier toe gezegd, en zo Heeren Gecommitteerden vermeenen genoegzaam bewezen is, wel in aanmerking genomen zynde, zal hy, die de waarheid hulde doen wil, erkennen, ofschoon de Stad van Utrecht, als ook Amersfoort, met opzigt tot de Magistraatsbestelling, veele eminente vryheden en regten gehad en geoefend heeft:

Dat egter geen Stad binnen onze Provincie *jure proprio*, oppermagtig, *qua Summus Imperans*, dit regt heeft bezeten;

Dat de Steden nimmer geheel onafhankelyk geweest zyn, met opzigt tot den vorm der Stads Regeeringe, van den Bisschop, en dat derhalven de wyze van deze zaak te beschouwen, zo als die even voor, by, en kort na de afzweering van Philips, uit de authentieke stukken van dien tyd blykt, volkomen overeenkomstig was met de oude oirspronkelyke constitutie;

Dat hier uit van zelve voortvloeit, dat deeze afhankelykheid, met opzigt tot de Steden Rhenen en Wyck, buiten contestatie is, aangezien dezelve veel jonger Leden des Gestigts, en byzondere Heerlykheden geweest zyn, en nooit kunnen aantoonen zulke eminente regten en vryheden te bezitten, als de Steden Utrecht en Amersfoort sedert veele eeuwen geëxerceerd hebben;

Dat vervolgens ook hier uit blykt dat geen Raad of *Vroedschap* van een der Steden dezer Provincie Souverein kan genoemd of geoordeeld worden, als Magistraat geheel onafhankelyk te zyn van den Souverein der Provincie, niet tegenstaande de Raad eenige, ja alle *Jura Majestatica* exerceerde; daar zy ze tog alleen exerceert *nomine*, of *ex privilegio Principis*, en dat het daarom geheel abusief is wanneer men sustineert dat de Stedelyke regtbanken de Justitie administreren uit naam van den Raad of de Vroedschap, en niet uit naam van de Hooge Overheid der Provincie.¹

Dan om dit laatste nader aantoonen, moeten Heeren Gecommitteerden

DE ADMINISTRATIE DER JUSTITIE

binnen de Steden dezer Provincie, overeenkomstig het nieuwe Staatsregt, zo wel als met opzigt tot de

constitutie onder de Bisschoppen van naby beschouwen.

Uit het geen Heeren Gecommitteerden de eer hebben gehad aan UEdele Mogende voortdragen nopens den oirsprong, voortgang en aart van de Stedelyke Regeering, met opzigt tot de Politie, zullen UEdele Mogende zeer klaar begrypen, dat het geheel tegen de geschiedenis en tegen den aart der constitutie dezer Gewesten aanloopt, te stellen, dat de regtsprekende magt, of de *Administratie der ordinariis Justitie*, oudstydts zoude hebben berust by de Steden ofte derzelver politieke Magistraten, en uit derzelver naam door Schout en Schepenen zoude zyn geëxerceerd. En hier uit meenen Heeren Gecommitteerden te mogen afleiden, dat die Steden, welke zouden willen sustineren *proprio nomine*, en daarom *independent*, dezelve Justitie te administreren, gehouden zyn, om aantetonen dat hun het regt daartoe competeert, dat zy het in latere tyden gekregen hebben, en zulks met de duidelykste bewyzen corroboreren, vermids uit den aart der bedieningen van *Schout en Schepenen*, zo als die aangesteld zyn en hun ambt bediend hebben, door, uit naam, ende van wegen den Landsheer, het tegendeel blykt; en dat wel is waar sommige Steden hunne Schepenen koozen, maar dat dit altoos is aangemerkt als een byzonder Privilegie of Voorrecht, door den Landsheer aan zulk een Stad geschonken.²

Heeren Gecommitteerden zullen derhalven eerstelyk aantoonen, hoe het indubitabel zeker is, dat in alle de Steden dezer Provincie de Justitie geadministreerd wordt uit naam van de Edele Mogende Heeren Staten 's Lands van Utrecht.

En ten tweede, deze en geene zwargigheid, uit de oude Constitutie ten tyde der Bisschoppen genomen, oplossen en de zaak daarmede, zo Zy vertrouwen, in het helderst licht stellen. —

Er kunnen geen beslissender bewyzen voor het hier voren opgegeven sustenu zyn, dan de commissien van de respectie Stedelyke Schouten dezer Provincie, en den Red, waarop zy benevens de Schepenen hunne bediening aanvaarden.

Heeren Gecommitteerden kunnen UEd. Mogende verzekeren, dat de commissien van de respectie Stedelyke Schouten, zo als die in het Register van UEd. Mog., genoemd *Akten en Commissien*, gevonden worden, alle eensluidende zyn, en van dezen zakelyken inhoud: „Dat zy (de Schouten) worden aangesteld door de Staten, ofte door Zyne Hoogheid, uit naam der Staten, met volkomen magt en zonderling bevel, om het zelve Schout ambt te

¹ Wanneer men de moeite gelieft te nemen, om het geen over het regt der Magistraatsbestelling der Steden dezer Provincie is voorgedragen, naauwkeurig te vergelyken met het geene over de Magistraatsbestelling der Stad Utrecht, in de verhandeling van het Genootschap, meermalen aangehaald, van bl. 144—163, is ter neder gesteld, dan zal men ten duidelyksten bemerken:

1) Dat men aldaar van veele byzonderheden geen gewag gemaakt heeft, welke wel degelyk in dit stuk van adplicatie, ja zelfs beslissend zyn, en daarom alhier naauwkeuriglyk zyn aangehaald.

2) Dat men altoos onder elkander verwart het regt, om *zynen eigen Magistraat, uit zyne eigene Burgeren bestaande, te hebben, als ook denzelven, of denzelfde leden, selve te verkiezen* — en het regt, om de *stedelyke Regeeringsvorm* pro lubitu te mogen veranderen. Wat men van het eerste bewyst, past men ook op het laatste toe, en veroorzaakt daar door, met opzigt tot zyn geheel raisonnement, dat er, gelyk de Bedeneerkundigen spreken, veel meer in de conclusie is, dan in de prmissien; zo als dit gerequireerd wordende, van bladzyde tot bladzyde, met de convincante bewyzen zoude kunnen worden geverificeerd.

² Zoo kreeg Amsteldam b. v. in den jaare 1445 van Hertog Philips de magt, om een dubbeld getal van Schepenen door Burgemeesteren, Schepenen en Raden te doen nomineren, waar uit de Graaf, of zyn Gemagtigden, de electie zoude doen. Z. WAGENAAR, Amat. II. D. bl. 246.

houden, exerceren en bedienen op alzulke ordonnantien en instructien, als by Hun Edele Mogende ofte derzelve Gedeputeerden dienaangaande alreeds gemaakt zyn, en nog gemaakt zullen worden; de Rechten, Hoogheid en Heerlykheid daar inne te bewaren en te onderhouden, de Placaten en Ordonnantien te volgen, en neerstelyk te doen onderhouden; de Burgemeesteren en Schepenen te manen Recht ende Justitie te doen, onze beveelen en die van onze Ordinaris Gedeputeerden, de decreten en commissien van de Burgemeesteren en Schepenen, midsgaders van den Magistraat der Stad..... wel te executeeren, wel verstaande dat zy geene compositie van doodslagen of diergelyke atroce delicten zullen mogen doen, nogte geen geleide geven, zonder consent van Haar Edele Mogende ofte hunne Ordinaris Gedeputeerden enz.”

De aanstelling der Schouten door de Staten is ook gedurende de vrye Staats-Regeering altoos in observantie geweest, van welken ook daarom de Raad der Stad Utrecht in den jaare 1631 het regt tot de nominatie verzocht heeft,¹ en in den jaare 1659 de begeving of presentatie,² waar by egter in usantie bleef dat Hy aangesteld werd, om wegens de Staten het Schoutambt te bedienen en hunne bevelen te executeeren; zo dat alle verandering, welke er in den jaare 1672 heeft plaats gehad, niet de radicale source van dit ambt betrof, maar alleen de personeele electie, of de magt om een Schout te kiezen. Want in Stadhouderlyke tyden geschiedt deze aanstelling door den Stadhouder, *qua Mandatarius Principis*, gelyk Hem ook by het Reglement van den jaare 1674 deze aanstelling Staatsgewyze is gedefereerd.

Zo is het ook in Amersfoort, alwaar, na de afzweering van Philips, de Schout door de Staten wordt aangesteld, en in Stadhouderlyke tyden door den Stadhouder, alsmede ook in de Steden Rhenen en Wyk. Terwyl te Montfoort het Schoutambt bediend wordt door den Maarschalk van de Stad en het Land van Montfoort, die zonder eenige bedenking een Provinciaal Officier is. Waaromme er dan geen haesitatie is, of in de Steden dezer Provincie zyn de Schouten allen, tot één toe, Officiëren van de Edele Mogende Heeren Staten.

De Heer VAN DE WATER voegt daarom by het opgeven van eene resolutie, waaruit blykt dat de Schout van Utrecht is Ambachtsheer van den Nyen Oort, er deze woorden by:

„Het schynt in den eersten opslag vreemd te zyn, en tegen malkander te stryden, dat iemand wordt gezegd Ambachtsheer in een anders Gerecht

te zyn? Tot oplossing van deze swarigheid kan waarschynlyk dienen, dat nadien de begeving van het Hoofd Officiërs ambt der Stad Utrecht eertyds door den Bisschop, daarna door Keizer Karel en verder door de Heeren Staten pleeg te geschieden, denzelven Hoofd-Officier, als hun Officier en in hunnen eed zynde, de Regeering van deze Ambachtsheerlykheid in haren naam heeft waargenomen, zo dat hy, om eigentlyk te spreken, geen Ambachtsheer is, als in naam van Haar Edele Mogende, en hunne plaats bekleedende. En schoon genomen in den jaare 1659 de Stad van Utrecht het recht van begeving van het voorschreve Hoofd Officiërs ambt verkregen heeft, zoo blyven echter de Hoofd Officiëren in der tyd Ambachtsheeren van den Nieuwen Oort, (gelyk zy aldus genoemd worden in het opschrift van de brieven van Haar Edele Mogende, die aan het voorsz. Gerecht toegezonden worden) overmits zy als Hoofd-Officiëren hunne commissie van de Heeren Staten ontvangen en aan Hun Edele Mogende den eed doen.”

Dat de Schouten van Amersfoort insgelyks hunne commissie ontvangen van de H. H. Staten dezer Provincie, en aan Hun Edele Mogende den eed doen, blykt uit het geen VAN BEMMEL, deswegens heeft aangeteekend;³ luidende de eed van den Schout aldus:

„Dat zweer ick 't Schoutambacht van die stad van Amersfoort van wegen ende in den name van de Ed. Mog. Heeren Staten 's Lands van Utrecht wel ende trouwelyk te bedienen, Hun Ed. Mogende hoocheyt ende heerlickheyd te bewaaren” enz., wordende het zelfde formulier ook te Rhenen gebruikt, gelyk men zulks zien kan in de generale Ordonnantie der Stad Rhenen, Art. 302, waar thans alleen in plaats van de *Keizerlycke Majesteit* gesteld wordt, de *Edele Mogende Heeren Staten 's Lands van Utrecht*.

Even zo is het gelegen met de Schepenen, die wel door de Steden zelve genomineerd en door den Stadhouder geëligeerd worden, maar egter niet anders zyn dan Regters van den Souverain in de Steden; want de nominatie, ja zelfs de electie doet hier niets ter zake; aangezien deze verordeningen door den Landsheer als Vryheden of Privilegien aan de Steden geschonken zyn.

Wat hier beslissend is, is de eed, welke Schepenen van de Steden afleggen by de aanvaarding hunner bediening, en in wiens handen?

De eed der Utrechtsche Schepenen luidt aldus:⁴ „Dat zweer ik als Schepen der Stad Utrecht, dat ik mede in den naam van de Staten van den Lande

¹ Zie een formulier van deze Commissie voor den Schout van Utrecht, by VAN DE WATER, *Utr. Placaatb.* D. III. bl. 307, het welk wel is van den jaare 1643, en waarin eenige verandering in den jaare 1659 is gekomen, doch hedendaagsch weder op den ouden voet gepractiseerd wordt, gelyk zulks uit het gemeld Register van *Acten en Commissien* blyken kan.

² *Z. Utr. Placaatb.* D. III. bl. 204.

³ *Ald.* bl. 209.

⁴ *Ald.* bl. 34.

⁵ *Beachr. van Amersf.* bl. 473, 477, 476 en 479. Daarom heeft Bisschop Jan reeds in den jaare 1331 verpand het huis te Stontenberch ende Scoutambacht van Amersvoorde en Eemland, met al den Scoutambacht die daar toebehooren, als ook het halve Gerecht van Reenen. *MIEBIS, Charterb.* D. II. bl. 509.

⁶ *Z. ald.* bl. 471, en by VAN DE WATER, *Placaatb.* D. III. bl. 1081.

⁷ VAN DE WATER, *Utr. Placaatb.* D. III. bl. 100 en 101. In het formulier, staande in het dagelyx boek der Stad Utrecht, beginnende den 20 December 1593, staat alleen, *in den naam van de Staten van Utrecht*. Hoe is het dan mogelyk dat de Schryver van de *verhandeling van het Genootschap tot herstel* enz., meermalen aangehaald, heeft kunnen schryven: met opzigt tot de Schepenen? Waren zy onderhevig aan de Staten, dan moesten zy door de Staten gecommilleert en beëdigd worden; dan moesten zy in naam der Staten regt oefenen.

van Utrecht recht ende justitie zal helpen administreren, na de Statuten of Ordonnantien, geordonneert of noch te ordonneeren."

En daar dit op dezelfde wyze ook plaats heeft, immers pleeg plaats te hebben in Amersfoort, Rhenen en Wyck, zo is het dan ook daar uit oncontestabel, dat de Stedelyke Jurisdictie, met opzigt tot de Administratie der Justitie, is eene *mandata jurisdictio*, oorspronkelyk residereude in den boezem van de Hoge Overheid. Om welke redenen de Schout ook de Schepenen in den eed neemt, gelyk zulks reeds in den jaare 1581 binnen de Stad Utrecht door den Schout geschiedde uit den naam van de Staten van den Lande van Utrecht, en waarom ook de kosten op de Administratie van de Justitie in de Steden uit de Provinciale Casse worden betaald, gelyk ook de emolumenten daar van oudstysds ten voordeele van den Bisschop kwamen, die een derde van alle vechtboetens, als Heer van den Lande genoot,¹ zo als dit nog heden door den Schout aan de Staten verantwoord wordt.

En het is daarom, dat de Staten in hunne Commissie aan Prins Maurits, van den jaare 1590, aan denzelfen de magt geven „om de zaken van Politie met de voorschreve Staten ofte hare Gedeputeerden, ende die zaken van Justitie met en door den President en Raden, mitsgaders Geregten in de voorschreve Stad, Steden en platten Lande te beleyden en dirigeeren, ende zulks regt ende justitie te doen administreren allen den genen, die dit verzoeken ende van doen hebben zullen, enz." Gevende daarmede ten duidelyksten te kennen, dat het radicale van alle politieke en justitieele magt in hunnen boesem residereude is, en daar uit alleen kan geoordeeld worden te emanceren.²

Uit dit alles blykt derhalven dat de administratie der Justitie, zo en in diervoorge dezelve door de Steden geëxerceerd wordt, geenzints in den boezem der Steden zelve berust, maar integendeel, dat dit *Jus Majestatis*, als eene *mandata jurisdictio*, door hun wordt geëxerceerd; en hoe veel regten en vryheden de Steden ook hebben, met opzigt tot de electie en aanstelling van de bedienaars der Justitie, en het maken van verordeningen met opzigt tot de byzonderheden der administratie, de source daar van egter eigenlyk berust by den Provincialen Souverain, en uit deszelfs naam door de Steden wordt uitgeoefend.

Men zegge niet dat dit zyn oorsprong heeft in de nieuwigheden en verkragting der Stedelyke regten, ten tyde van Keizer Karel ingevoerd en gepleegd, en

Dat men derhalven hoger moet opklimmen, tot de Bisschoppelyke tyden, om uit de toenmalige constitutie de Stedelyke regten te deduceren. Men

vleije zig niet, dat men alsdan zal bevinden, dat de Steden het regt tot de administratie der Justitie in hunnen boezem gehad, en zulks altoos tegen de Bisschoppen, wanneer deze daar op impiëteerden, gevindiceerd hebben.

Dat dienvolgens by de Unie van Utrecht elk zyne Privilegien, Regten, Costumen ende Usantien behouden hebbende, moet gerekend worden als nog in het bezit van dezelve te zyn, zonder dat *contraria facta* dezelve kunnen wegnemen ofte in onbruik stellen, maar dat den Steden ten allen tyden het regt competeert om dezelve te reclameeren.

Want om deze bedenkingen oplossen is het niet nodig zig te beroepen op de nadere vereeniging der onderscheiden Leden van het Stigt, by de afzwering van Philips; maar de Heeren Gecommitteerden zyn, zo Zy vermeenen, in staat om plenair te bewyzen:

Dat Schout en Schepenen van de Steden dezer Provincie regt vorderden, en deden, uit naam en van wegens den Bisschop van Utrecht;

En dat het derhalven overeenkomstig de oorspronkelyke Bisschoppelyke constitutie is, dat de administratie der Justitie binnen de Steden dezer Provincie geschied uit naam ende van wegens den Heere van den Lande.

Met opzigt tot den Schout der Stad Utrecht is het onbetwistbaar zeker dat hy een ambtenaar was, niet van de Stad, maar van den Bisschop. Even-gelyk zulks plaats had in Holland, waar de Schouten Ambtenaars van den Grave waren, door Hem werden aangesteld, en zorge moesten dragen dat het regt van den Grave, door de Steden, niet benadeeld werd.

Men heeft dit getragt te enerveeren, door te zeggen dat deze aanstelling louter eershalve door den Bisschop geschiedde, en geen gezag in den Bisschop veronderstelt.³ Men bewyst dit, door aan te voeren dat in deze aanstelling de Bisschop aan zekere bepalingen gebonden was, en dat de Raad zelve deze en geene bepalingen voorschreef, ja dat de Schout, in zaken, zyn Officie rakende, verandwoordelyk was aan den Raad, in zo verre zelf, dat deze hem naar verdiensten kon straffen.

Maar men merke op, dat schoon, onder de oude Landsheeren, de administratie der Justitie zeker over het algemeen by dezelve beruste, dezelve egter nopens de wyze derzelve, by verschillende gelegenheden, verscheiden regten en privilegien geschonken hebben, door welke wel de magt der Steden en hunnen invloed op de Stedelyke Jurisdictie vermeerderd, maar egter het oorspronkelyke regt (*qua Jus Majestatis*) niet uit den boezem van den Landsheer in die der Steden overging.

Die dit niet in aanmerking neemt, maar uit

¹ Z. *Utr. Placaatb.* D. III. bl. 255, en *MATTH. rer. Amisf.* p. 227. Zelfs wierden die voordeelen by het openstaan van den Zetel voor den volgenden bisschop bewaard. *Utr. Placaatb.* D. III. bl. 203, en de helft der Amendes, die de Utrechtsche Burgers zouden verbeuren, in 1279 door den Bisschop tot de betalinge zynere schulden aan den Graaf van Holland afgestaan. *MIRIS, Charterb.* D. I. bl. 400.

² Zo schryft ook *WAGENAAR*, D. VIII. bl. 309, uit *BOR*, dat de Graaf van Nieuwenaar in den jaare 1589 te samen met de Staten 's Lands van Utrecht, de Wet der Stad, naar gewoonte, vernieuwd had; dat de Stadhouder eerst beweerde, dat hy alleen daartoe het regt had, behelpende zig onder anderen met het gevoelen van den Advocaat Oldenbarneveld. Doch hebben de Staten hem doen verstaan, dat by zyne aanstelling tot Stadhouder, hier omtrend met hem een byzonder verdrag hadden gemaakt, en daar op liet hy zig gezeggen.

³ Z. de Verhandeling. *Het groot Stadregt van Utrecht door OOSTERDIJK en WANTENAAR*, Advocaten, opgesteld in 1764, bl. 153; het geen door anderen gevolgd is, doch op dezelfde gronden.

byzondere Voorregten, Vryheden etc., aan de Steden gegeven, of door dezelve by zekere gelegenheden aan zig getrokken, wil bewyzen dat de Justitie in de Steden in oude tyden, niet *nomine Principis* maar *nomine Urbis* geschiedde, is niet genoegzaam onderrigt van de oude Constitutie dezer en der andere Provincien ten tyde van de oude Landsheeren.

Ten einde slegts met één voorbeeld optehelderen, hoe de Schoutambten dikwyls aan de Steden gekomen zyn, moet men alleen WAGENAAR opslaan, om zulks met opzigt tot Amsteldam natespeuren.

De aanstelling geschied aldaar door Burgemeesteren en Raden, en egter is er geen twyfel of hy is nog een ambtenaar van den Landsheer, en werd ook in oude tyden door den Grave zelf aangesteld, maar door gedurige verpandingen, welke de oude Landsheeren, ter verkryging van gereede penningen van Schout en Gerechte, deden, is de Stad langzamerhand in dat bezit gekomen, zo dat zy ook de instructie voor den Schout maken, en hy Hun gehoorzaamheid verschuldigd is, het geen hy nog niet was in den jaare 1477.

Dit en soortgelyke voorbeelden toonen aan dat men uit veele byzondere en eminente regten der Steden, ook met opzigt tot de administratie der justitie, nog niet daartoe concluderen kan, dat het regt tot deze administratie oorspronkelyk in haar eigen boezem berust.

Dit vooraf zynde aangemerkt, moeten Heeren Gecommitteerden den Utrechtschen Bisschop nader beschouwen.

Dat hy den Schout aanstelde, is buiten kyf; maar de vraag is, hoe hy hem aanstelde?

Het antwoord is:

Hy stelde hem aan, om uit zynen naam en van zynentwege regt te vorderen.

En zie hier de bewyzen:

Voor eerst. Overeenkomstig de Constitutie dezer Provincie, zyn, van oude tyden af, de Schouten en Bailluwen Ambtenaren geweest van den Landsheer.

Ten Tweede. Om dat zodra de Bisschop stierf of den Zetel verliet, de Schout, zo wel als de andere bisschoppelyke bedienens van hunne bedieningen vervielen.

Dit bewys is zeer sterk: want by aldien de Schout een Stads Ambtenaar geweest was, die slegts *honoris causa* door den Bisschop werd aangesteld, zoude hy zyn bediening door vertrek of overlyden van den Bisschop niet hebben behoeven te verliezen; maar nu hy zyn radicaal van den Bisschop had, moest dit uit den aart van het Bisschoplyk regt, dat niet erflyk maar electief was, noodwendig volgen.

Ten derde. De Stad heeft niet gezorgd hoe de administratie der Justitie zoude geschieden wanneer de Bisschoppelyke stoel ledig was, maar zulks is door brieven en privilegien der oude Landsheeren geschied.

Eerstelyk door een brief van Wenceslaus, Roomsche Koning, van den jaare 1381, by welke hy vaststelt, dat des Bisschops stoel door overlyden, of anders ledig staande, de Schepen Burgemeester of de oudste Schepen in der tyd Schout der Stad Utrecht zoude wezen, en door den Domdeken of oudsten Canonik van hetzelfde Capittel in den eed genomen worden.

Zelfs reeds te voren, in den jaare 1364, toen Bisschop Johan van Arkel Bisschop van Luik geworden was, en de Utrechtsche stoel ledig stond, heeft de Domdeken Hendrik van der Weyden, als by de Prelaten en Capittelen tot Vicaris Generaal in 't geestelyk en wereldlyk aangesteld, aan Warner van Drakenburg, ter dier tyd Schout der Stad Utrecht zynde, verboden het Schoutambt *uit des Bisschops naam* meer te bekleden, en ter zelve tyd hem bevolen hetzelfde ambt te bedienen *uit zyn Vicaris naam en van wegen de Utrechtsche Kerke*, volgens den brief door MATTHAËUS uitgegeven.

Maar ook Bisschop Jan van Vernenburg had in den jaare 1366 aan de Stad een voorregt gegeven, waarby aan den eersten of Schepen Burgemeester van de Stad Utrecht de bewaring van het Schoutambt gegeven wordt, indien binnen een maand, na de Vacature, door den Bisschop geen Schout werd aangesteld. En zodra door den Bisschop de Schout aangesteld en Schepenen beëdigd waren, had de Schepen Burgemeester *geen macht meer om na die tyd te rechten*, na luid van de woorden van evengemeld Privilegie, ten blyke dat zonder den Bisschop of deszelfs by Privilegie gedeclareerd consent, geen Justitie in Utrecht goeefend kon worden,

¹ *Anal.* XII. st. bl. 39 en volg. Het welk men geheel lezen moet, om overtuigd te worden, hoe veel regt een Stad bezitten kan, zonder egter de jurisdictie oorspronkelyk in zyn eigen boezem te hebben.

² Die de oude handvesten en charters doorkropen hebben, weten hoe menigvuldig soortgelyke verpandingen oudtyds geschieden; men zie slegts MIERIS, *Charterb.* D. IV. bl. 137, 198, 224, 279, 291, 439 en 552. MATTH. *Anal.* Tom. V. p. 629. ORLEANS, *Beschr. van Leyden*, bl. 601 en 602. Z. ook *Esfgr. Bed.* bl. 307 en 310. IDSSINGA, *Stater.* D. I. bl. 447 en volg. Zo heeft ook Frederik van Blankenheim, in den jaare 1403, zyn Geregt in Groningen, met al zyn toebehooren, verpand aan Burgemeesteren en Raden in de Stad van Groningen voor den tyd van 100 jaaren. Z. MATTH. *ad Anonymus*, p. 47, ten blyke ook, dat het zyn Geregt was; en reeds in den jaare 1331 werd het Schoutambacht van Amersfoort en Eemland en het halve kwartier van Rheenen door Bisschop Jan verpand. Z. MIERIS, *Charterb.* D. II. bl. 509, en gelost 1340. Z. *ibid.* bl. 627.

³ De bedenkingen tegen de Administratie der ordinari Justitie, genomen uit het groot vermogen der Stedelyke Magistraten, met opzigt tot het verleenen van gratie, infligeren van lyfstraffen, en de distinctie tusschen Raadregt, Schepene-regt en Oudermansregt, zullen in 't vervolg nader beschouwd worden. Hier wordt alleen gehandeld van de ordinari Justitie, zo als die mede door Schepenen oudtyds, en hedendaags door Schepenen *alleen* uitgeoefend wordt; en men schynt veilig te mogen veronderstellen, (schoon in het vervolg zulks in byzonderheden zal aangetoond worden) dat by de oprigting van deze Republiek, Politie en Justitie van elkander is gescepareerd.

⁴ In *Dedical. praemium Anon. de reb. Ultraj.* Z. ook vooral VAN DE WATER, *Placaatb.* D. III. bl. 202 en 203; en uit MATTHAËUS, de jure gladii, p. 463, ziet men, dat de eed van den Schout, by het ledig staan van den stoel, deze was: „Dat sweet gi, dat gi, van desen daghe voert tot onzer Vrouwen lichtmisse toe naestcomende, den Heyligen Roomschen rike ende den Gestichte van Utrecht hout ende trou wezen zult, en eenen ygheliken recht doen zult na nwen vyf zinnen ont dier tyd en in al derzelver manieren dattes Roomsche Coninex brief inhout ende begrepen heeft. Dat ja God also helpe ende zine beylighen.”

⁵ *Placaatb.* D. III. bl. 201.

en de Stad aldus, uit zig zelf, geen het minste justicieel regt had. 'T geen nog verder daar door bevestigd wordt, dat op 't overlyden van den Bisschop Schout en Schepenen op nieuw moesten beëdigd worden, speciaal, als van wegen den Roomsche Koning Schout en Schepenen zynde, vermids aan de Stad, zelfs by vacature des Bisdoms, geen regtdwang competeerde, maar dat dit regt zyn grond had in den Keizer of Roomsche Koning.

Soortgelijke privilegien zyn er meer te vinden, waar by de Landsheeren zig aan een band leggen, om de nodige ambten niet ledig te laten, en welke nu eens aan hunne goedhartigheid, dan eens aan min edelmoedige oorzaken hun oorsprong te danken hebben.

Maar nu mag men veilig elk onpartydig Regtsgeleerde vragen, of in deze byzonderheden niet duidelyk opgesloten ligt, dat de Schout van Utrecht, niet slegts *honoris causa* door den Bisschop werd aangesteld, maar dadelijk al zyn magt of gezag van den Bisschop en de Utrechtsche Kerke ontleende?

En wat aangaat de voorbeelden, uit BURMAN op de jaaren 1408 en 1477 aangehaald, waar uit zoude blyken dat de Raad den Schout heeft gestraft, in geval van overtredinge, zo moet men daaromtrent in aanmerking nemen, dat deze geinfligeerde straffen slegts stedelyke correctien waren, en geenzins tendeerden tot ontzettinge van zyn ambt, gelyk zy hadden moeten zyn, by aldien men daar uit iets zonde kunnen concludereen ten voordeele van het gevoelen, dat de Schout alleen *honoris causa* door den Bisschop werd aangesteld, en effectively een Stads Ambtenaar was.

Behalven dat men nog onder het oog houden moet, met opzigt van het laatste geval, dat dit voorviel toen het gezag van Bisschop David, na zyn Broeders dood merkelyk afnam, en hy veele tegenkantingen der Utrechtenaars ondervond, zo dat men zelfs zynen aanhang binnen de Stad door gehuurde knechten bedwong, terwyl hy zig meest binnen Wyck ophield; zo dat het geen wonder is,

dat men zig toen ter tyd ook veel gezag over zyne Ambtenaren aanmatigde; het welk egter niet meer blykt *de jure* geschied te zyn dan het zeker is dat zulks *ipso facto* geschied is.

En dat inderdaad de Schout uit des Bisschops naam regt vorderde zal nog nader blyken, wanneer men nagaat, dat de Schepenen mede Bedienden van den Bisschop waren, die uit zyn naam en van zynent wegen het regt oefenden en het hoge Gerecht hadden.

'T is waar, de Raad koos de Schepenen, maar niet *proprio jure*. Het geschiedde ingevolge van een privilegie van Ghye, Bisschop van Utrecht, gegeven in den jaare 1305. Dus had de Bisschop oorspronkelyk dit regt, en dienvolgens is ook het in den eed nemen van Schepenen door den Schout of den Bisschop geenzins eene enkele vertoning. Tot bewys hier van beroept men zich wel op den Gildebrief van den jaare 1304, by welke de Overste Oudermans de toenmalige Schepenen permanent maakten, dan zeer ten onrechte; want men moet aanmerken, dat Bisschop Ghye in den jaare 1304 door de Vlamingen was gevangen genomen, dat de tyden toen zeer onrustig waren, en dat Lambrecht de Vriese, die toen ter tyd den sterksten aanhang had, de party van Lichtenberg verdreven, de Vlamingen in de Stad gelaten en daar de Regeering naar hunnen zin veranderd had, maar dat de Bisschop Ghye, in den jaare 1305 wederom tegen Guy van Vlaanderen uitgewisseld en op vrye voeten gesteld, ingevolge van het straks gemelde privilegie, de zaken wederom op den ouden voet hersteld heeft. Ook heeft MIERIS uit de archiven der Stad Utrecht een Zoenbrief van den jaare 1307 medegedeeld, by welke gemelde Bisschop de verzoening gemaakt heeft tusschen de Stad Utrecht en de verdrevene burgers, uitgezonderd die bi namen uitgezet waren, om die zelve misdaad, onder welke men telt Lambrecht de Vriese en Herman Tentelart, twee van die permanente Schepenen, in den jaare 1304 aangesteld. In dien Zoenbrief noemt ook de Bisschop het Gerecht en

¹ Maar men vooronderstello eens voor een oogenblik, dat de Bisschop den Schout slegts *honoris causa* aanstelde, de Stad kan daarby niets winnen; want een Stads ambtenaar was by voorzeker niet. De geheele rank, en dus ook het argument daar uit getrokken, zal dan daar op uitkomen, dat de Bisschop, als daar toe gelast van den Roomsche Keizer, in naam van denzelven dezen Landsheerlyken Ambtenaar aanstelde, om uit naam des H. Roomschen Ryks, of des Bisschops, als een Leenman van dat Ryk, de Justitie te administreren. Maar nooit kan daar uit volgen dat de Schepenen in de Steden dezer Provincie, *nomine Senatus* of *Magistratus* regt oefenden, of dat de Schout een Stadsbediende of Ambtenaar was. En dit is het tog eigentlyk wat men bedoelt, als men de aanstelling van den Schout door den Bisschop voor eene loutere vertooning wil doen doorgaan.

² *Utr. Jaarb.* D. I. bl. 85, 86; en D. III. bl. 190, 191.

³ *Z. Tegenc. Staat van Utr.* I. St. bl. 102.

⁴ Dit had ook in sommige Hollandsche Steden plaats. Ja somtyds verkoren de Schepenen zelf hunne opvolgers. Z. by voorb. MIERIS, *Charterb.* D. IV. bl. 55 en 58. Dus ook in den Bosch, OUDENHOVEN, *Beschr. van den Bosch*, bl. 57, vergel. mede WAGENAAR, *Amst. St.* II. bl. 246. XII. bl. 210. Doch dit alles was uit kragte van verkregen Voorregten; oorspronkelyk geschiedde het door den Grave of zynen Gemagtigden. Z. TROTZ, *Thes. CL.* p. 10. MIERIS, *Charterb.* D. IV. bl. 449. Bisschop Florens van Werdelinkhoven gaf in den jaare 1383 aan de Stad van Buschoten by privilegie, „dat die Burghermeyster ente zes Schepenen, die an dat recht bliven sellen, die nywe Scepenen jaarlicx kieszen sellen, op ons Heeren Hemelvuertsdaech, ende ons ende onsen nacomelingen often genen die wy 't bevelen sellen, die te presenteren.” BUCHER, *ad Hed.* p. 281. Dus kan uit den vorm van verkiezinge niet worden opgemaakt by wien het regt tot de aanstelling oorspronkelyk beruste; dit moet alleen beslist worden door te onderzoeken uit wiens naam en van wiens wegen zy regt spraken, en dit is algemeen uit naam van den Landsheer.

⁵ Men zegt in de meermalen aangehaalde *verhandeling van het Genootschap*, bl. 145, dat Bisschop Ghye het regt van den Raad om Schepenen te kiezen *erhoute*. Maar die de geschiedenissen van dien tyd en het charter zelf inzielt, zal bemerken dat dit eene zeer gedronge en onaanneemlyke verklaring is van deze woorden: *voort zal die Raad van der Stad Schepenen kiezen van jaar tot jaar*, daar kort te voren dezelve permanent gemaakt waren door de Gilden.

⁶ VAN DE WATER, *Plaacaalb.* D. III. bl. 67.

⁷ Zie HEDA, p. 230.

⁸ *Charterb.* D. II. bl. 66 en volg.

den Schout *onzen Gerechte en onze Schoute*; en die deze Vrede brak moest daar aan overgeleverd worden en zyne goederen worden verbeurt verklaard ten behoeve des Bisschops, het zy hy tot het Land of tot de Stad behoorde. Ook verbood hy dat niemand wapenen zou dragen dan Schout en Knapen, dat is Schepenen, als ook die gene uit de gilden welken men tot verdediging der Stad zoude wapenen.

Voegt hier nog by het Charter van den jaare 1346, door HEDA en MIERIS uitgegeven,¹ in het welk Jan, Bisschop van Utrecht, zegt: „Dat ons aangebracht hebben eersame luden, Borgemeesters, Schepene, Raedt ende Oudermannen onser Stat van Utrecht, als dat zy een willecoor hebben in der Statbouck geschreven” — uit kragt van het welk de Bisschop zegt, „met hen in een gedragen te zyn, dat zekero personen, aldaer genoemd, binnen Utrecht niet komen en sullen, tot die tijd toe, dat sy desen laste ende desen grooten onraet, daer sy ons ende onse Stat in gebracht hebben, afgedaen en gebetert hebben, also onse Statbouck hout. Voort, zegt de Bisschop, setten wy de voornoemde (zynde alle borgers) uyt hare borgerschap ende uyt alle hare privilegien, rechten ende vryheydt, die sy 't Utrecht hadden, gelyck andere onse borgeren thent ter tyd, dat sy desen laste ende onraet ofgedaen hebben den voersz. Voort want sy voormaet gesworen hebben onser Stadt van Utrecht en den gemeenen gilde haer beste te doen, ende haer quaetste te helpen weeren, daer sy hem niet in verwaert en hebben als sy sculdigh waren te doen, soo syn wy met onse Stadt van Utrecht in een gedragen, ware eenich man, diese voorstonde, mit woorden ofte mit werken, waer by men dese saecke aen dese voornoemde luyden niet rechten en souden als voorschreve staet, dat men ter waerheyt vonde die woonachtig waren binnen Utrecht, die en souden binnen de Stat voornoemt niet comen mogen.” — In het einde belooft de Bisschop, deze voirsz. poincten niet te verbreeken, noch daer van geene ghelykenisse noch soene aantegaan, noch daertoe anders yet te doen, ten zy by der Stadts Rade goetduncken ende consent.”

Zie daar een sprekend voorbeeld hoe de Bisschoppen wel aan den eenen kant de Steden by hunne Stedelyke Regten maintineerden, maar ook aan den anderen kant, hoe de Raad oordeelde de magt en het opperste gezag van den Bisschop in sommige gevallen nodig te hebben, en dat ook te erkennen, vooral in extraordinaire gevallen en misdaden van hoog verraad. De Raad adresseerde zig aan den Bisschop als haren Heer, en erkende dus *ipso facto*, dat zy, zonder den Bisschop in zulke gevallen, alleen niet konde werken.

Maar of dit alles nog niet genoeg was, MAT-

THAEUS heeft, hoe zeer hy de Stedelyke Regten verhief, egter zulke denkbeelden van Schepenen te Utrecht en van hunne hoge Jurisdicctie gegeven, dat men geen oogenblik kan twyfen aan het geen te voren beweerd is, dat namelyk Schepenen regt doen *nomine Episcopi*. Dus spreekt hy op onderscheiden plaatzen: „Ante annum 1085 haud dubie et advocatus reorum causas cognovit. Nam et huic jus gladii. Verum postquam potestas hujus sensim evanuit, per se non tantum Episcopus pro tribunali cognovit, sed qui cognoscerent suo nomine, scabinis, etiam qui Ultrajecti, Amisfurti, Rheni, Gani, potestatem concessit. — Scabini autem quod judicaverint non suo jure absolute, sed quod ac si mandatarii essent Episcopi etiam nomine juramentum satis innuit. — Et Praetor, quod notandum, ab Episcopo constitutus ad actus in verba ejus, et quod plus est non aliter quam expresso ejus jussu — quod autem dixi, ac si mandatarii essent, non necesse est ut miretur quis. Mandatum, ut satis notum, expirat morte mandantis. Officia Curiae expirant Romae decessu Pontificis, ita et Ultrajecti. Et hinc est, ni fallor, quod scabinis jus gladii. Diploma habent nullum, quo expresse id concessum. Tacite id tamen datum, vice episcopi accepta judicandi potestate.”

Men moet dit geheele Capittel van MATTHAEUS naauwkeurig lezen, met de onwederlegbare authentieke bewyzen daar by gevoegd, en men zal ten sterksten overtuigd worden dat niet de Raad van de Steden, door hunne Schepenen, regt sprak over hunne Burgers, maar dat de Burgers onder de jurisdictie waren van den Bisschop, die dezelve over de Steden door Schout en Schepenen executeerde; welk laatste zekerlyk een Stedelyk privilegie was, waar aan de Bisschoppen gehonden waren, doch het welk het oirspronkelyk regt der Bisschoppen veel meer begunstigt dan wederlegt.

En gelyk is aangetoond dat de Schout zyn bediening waarnam, by het ledig staan van den Bisschoplyken stoel, uit naam van de Utrechtsche Kerke, zo blykt dat ook in dit geval de Schepenen niet uit naam van de Stad regt deden.

Ten bewyze hier van zullen Heeren Gecommitteerden aanhalen het formulier van den eed, genomen uit *M. S. Judiciale Rudolph. Episcop. Trajectensis*, fol. 3^e.

„Dit was der Schepen eedt in den jair van XCIII. doe die stoell open was.”

„Dit zweert gy, dat gy van desen dage voort tot onser Vrouwen Lichtnisse toe naest comende, den Heiligen Roemschen Ryke ende den Gestichte van Utrecht hout ende trouwe wesen zult, then rechte comen zult, alse ghv van den Schoute van Utrecht, die nu van den Roomsche Coninc wegen Schoute te Utrecht is, vermaent wart, en 't dier

¹ Bl. 252 en D. II. bl. 703.

² De *jure gladii* C. XXIX. Van hier ook dat men by BURMAN, *Jaarb.* D. II. bl. 339 leest, wanneer de Raad, in den jaare 1456 een nieuw voorschrift heeft gemaakt, naar 't welk Schout en Schepenen het regt zouden bedienen en vonnissen wyzen, en eenige bekommring had, of niet in hetzelfde iets gevonden werd, 't welk den Bisschop onaangenaam zoude zyn, dat zy er daarom byvoegde: „behoudelic ende wtgesondert, ofter eenige punten waeren, dair men onsen Heer in vercoorten mochte, ende dair toe is gesiet om die punten wt te zoecken, ende onsen Heer om te verzoecken, en onsen Rade Out ende Nye weder by te brengen.”

³ Zie ook MATTH. de *jure gladii* p. 465.

⁴ Namelyk in den jaare 1393, na het overlyden van den Bisschop van Wevelinchoven, die opten goeden Vridach ter eerster ure nae prietide stierf. In de *Tegense. Staat van Utr.* bl. 79, wordt zyn dood gesteld op den 4. April 1394.

tyd toe, ende in al derzelve manieren, dattes Roomsche Conincx brief inhoudt ende begrepen heeft; dair rechte oirdell te wysen, rechte keninge te dragen tusschen twyer man tale also verre als gys vroet zyt, ofte vroet kunt geworden, by uwen vyff zynnen; dat en zell dy laten om lieve nochte om lede, nochte om maecscap, noch om zwagerscap, nochte om anxt van uwen live, nochte om anxt van uwen goede, nochte om geenrehande zaken. Dat u God so help ende sine heiligen."

En het is ook uit hoofde van deze *Superioritas territorialis* dat Keizer Karel de IV, in den jaare 1364, nog verbood dat de Utrechtsche burgers zig, naar een oude gewoonte, van welbewezen misdaden of schulden met eenen Eed mogten zuiveren.

Waar uit derhalven ook, met opzigt tot Amersfoort, blykt dat de stelling niet schynt doortegaan welke men vindt in de onlangs ter Staten Vergadering ingediende Deductie, dat de *poteslas judiciaria* by de Stad niet werd uitgeoefend in den naame des Bisschops, maar oorspronkelyk by de Magistraat, die geenzins van hem afhing, was berustende.

Het is wel zo, dat VAN BEMMEL dit gevoelen reeds heeft staande gehouden, en beweerd dat de Schout door den Raad, en somtyds ook wel door den Bisschop werd aangesteld;

Dat ook het Schoutambt alleen ging over laage Gerigtsoeffening; dat de hooge en Crimineele Jurisdictie behoorde aan den Raad en door de *Vyven* geadministreerd werd, welk collegie het *Officie van de vyven*, en in later tyd het *Rechterambt*, en de Leden *Rechters* genaamd werden;

Dat dit Collegie inquireerde op alle feiten en misdaden en de delinquanten te regt stelde voor den Raad; wordende de Schout ook wel gebruikt in het apprehendeeren en examineeren van dusdanige kwaaddoenders.

Het ontbreekt nochtans niet aan reedenen, om aan deze opgave van VAN BEMMEL te twyffelen.

Het is voor eerst zeer wel bestaanbaar met de hoge Gerigtsoeffening van Schout en Schepenen, uit naam van den Bisschop, dat er te Amersfoort *Vyven* waren.

Zy waren te Utrecht ook, zonder dat zy daarom des Bisschops Geregt uitsloten. En uit het geen VAN DE WATER, met zeer veel naauwkeurigheid en belezenheid, over dit Collegie te Utrecht heeft aangetekend, schynt het zeer waarschynlyk te zyn dat zy eigenlyk daar toe dienden om op kwaaddoenders, vagebonden, enz. te passen, op misdaden te inquireeren, op de nachtwagt te letten en op de gevangenis te oog te hebben.

En dus is het hoogstwaarschynlyk dat deze Com-

missie uit den Raad geschikt is geweest om de rust en veiligheid in de Stad te bewaren, en dat dit Collegie eene politieke Commissie geweest is, met de nodige magt voorzien om hunnen last uitvoeren, doch dat zy de opgebragte kwaaddoenders niet de genomen informatien aan de Justitie overleverde.

Welke reden er nu zy om dit Collegie te Amersfoort niet op dezelfde wyze te beschouwen, maar de geheele administratie der Justitie aan hun toe te kennen, hebben Heeren Gecommitteerden niet kunnen ontdekken.

VAN BEMMEL heeft ook uit eenige oude stukken dit volgende artikel getrokken: „Die Schout sall nyemant die Rode bevelen om recht thouden, alsoe verre als hy in de Stadt is, ende soe syeck niet en is, dat hy op gaende voet is, by vyf Byerse guld."

Dat men door deze Rode de roede der Justitie verstaan moet, is zonder bedenking; maar nu is het een aangenomen regel, dat van ouds hier te Lande het voeren van zulk een roede een teken van het hoge regtsgebied over leven en dood was, welke roede door den Schout ook overgegeven werd wanneer hy iemand in zyn plaats stelde.

Zo men dit in agt neemt, is er geen reden, waarom men denzelfden vorm van de administratie der Justitie, door *Vyven* en het *Geregt*, invoegen dit binnen Utrecht schynt plaats te hebben gehad, in Amersfoort niet kan veronderstellen.

Aan Amersfoort tog, dat zyne Stadsregten van niemand anders dan van den Bisschop hadde verkregen, was in den jaare 1259 gegeven „talem libertatem et generale jus civitatis, quod vulgariter Statreighte nuncupatur, qualem vel quale denoscitur habere nostra civitas Trajectensis, eo duntaxat excepto, quod dicti scabini, consules, (dat is Raden, Raadsliden, geen Burgemeesters, die *Burginagistri* of *Civium magistri* ter dezer tyd genoemd werden, schoon VAN BEMMEL hier *Consules* door Burgemeesters vertaalt) et universitas Amersfordiensis nostra bella quae Herevaert dicuntur etc."

Daar nu in Utrecht Schout en Schepenen de Justitie administreerden uit naam ende van wegens den Bisschop van Utrecht, is er geen reden waarom men op eene andere wyze over Amersfoort zoude denken, en aan Haar meer toekennen dan aan Utrecht; te meer worden Heeren Gecommitteerden daarin bevestigd, uit het geen MATTHAUS schryft nopens de quaestie tusschen den Bisschop van Utrecht en de Stad Amersfoort over het *jus gladii*, en het welk door den Hertog van Gelderland beslist is in den jaare 1394:

„Item op dat pointe dat si luden aentasten, van-

¹ Besch. van Amersf. D. II. bl. 458.

² Utr. Placaatb. D. III. bl. 245—249.

³ Van hier dat men dikwyls in de handelingen van den Raad leest, „sieten Schepenen en Raden dat men N. N. goetfront als eenen straetschender, dief of dergelyke, overleveren sal den Schoot, ende die Schepenen sellen recht doen," gelyk blykt uit een *Extract uit het Resolutieboek der Stad Utrecht*, beginnende met den najaare 1488. M. S.

⁴ Het is ook opmerkelyk dat zy genoemd worden tot den quadien, om dat zy, zo als men nu spreekt, *precedente informatien* namen. — Te Dordrecht werd daarom in den jaare 1289 door Graaf Florens een Handvest gegeven, „dat Schepenen en Raaden waarheden van quadyen besitten mogen," dat is *precedente informatien* nemen. Zie VAN BALEN, *Beschr. van Dordr.* bl. 437. VAN DE WALL, *Privil. van Dordr.* bl. 79. Waar uit nog te meer blykt, dat de aanwezigheid van een Collegie van *Vyven* de administratie der Justitie door Schepenen niet contradiceert, het geen VAN BEMMEL niet schynt begrepen te hebben; — *quadien* voor kwaaddoenders by MATTH. *Anal.* Tom. IX. p. 311 en 373.

⁵ Zie WAGEN. *Amst. St.* XII. bl. 166 en VAN DE WALL, *Privil. van Dordr.* bl. 424.

⁶ Zie MATTH. de *Jure Glad.* C. XXXVI. p. 606 en 607. Zo spreekt nu Bisschop Willem reeds in den jaare 1298 van

gen ende quytlaten ende rechten over lude by hem selven, dat si mit recht niet doen en mogen ende dat placht myns Heeren Scholtes te doen, so dat si dair geen bewynt in en hadden, dan dat ook die Schepen die oordeel wysden, als die Maerschalk te recht sat, daer die Rait op antwoirdt, dat der Stat recht van Amersfoort van outs also gelegen is, dat sy lude antasten ende vangen mogen van koiren ende broicken, ende daer of quyt laten, wanneer sy onschuldich syn, ende te rechten na der Stat recht, alse recht is, seggen wy dat die Stat van Amersfoort niet rechten en sal dat an der heerlicheyt draeght; sy en doen dat by des Bisschops Scholtet.

„Item op dat pointe dat si luden antasten by hem selven, ende doen die in hoir Venckenisse, dair si ghen Venckenisse en plagen te hebben, maar die Venckenisse is myns Heeren, ende stont altoos tot syns Scholtes huys, daerop die Raedt antwoirdt dat die Stat van Amersfoort alle tyt dat si Statrecht ende Vryheyt kregen Venckenisse ende sloten gehadt heeft, ende noch heeft, seggen wy als op dat punte dat hier naast voergeschreven Staat van den Gerechte.”

Het is ook overeenkomstig den aart van het verleen van *Stadsrecht* in die tyden, dat de Administratie der Justitie niet door, maar uit naam ende van wegen den Bisschop werd geadministreerd. *Libertas civica*, was, gelyk zulks door den Heer Profr. BONDAM, in zyn Keizerrecht, dat onder de pers is, wordt aangewezen, eigenlyk de *libertas*, om de generale Rechtdagen van den Landsheer te kunnen vermyden en zig door den Stedelyken Regter te laten oordeelen, als mede een zekere vryheid van kosten, beden etc. Dit in aanmerking genomen, en daar by lezende in een Charter by MATTHÆUS: „Voert en sel die Bisschop ghenen persoon væn, ontliven, noch nyemant van zine weghe, is hi gheestelic persoon van der Ecclesien of onder hoer bescermenisse, hi en zi verwonnen voir zinen Rechter, daer men mit rechte schuldich is te verwinen, alse recht ende ghewoenlic is; ende is hi weerlic persoon, zo selment doen binnen Utrecht, binnen Amersfoerde, binnen Reuen, binnen den Gheyn, of binnen Vredelant, bi den ghenen, die daer ten rechte gesworen zyn, ende met rechte daer over oordeelen zullen. Voert so mach die Bisschop zelve mit Ridderen, Knapen, mannen ende dienstmannen te rechte sitten, ende rechte honden binnen zinen gestichte waer hi wil alse gewoenlic is;” — worden Heeren Gecommitteerden in deze meening nog nader bevestigd.

Hier by wordt de Bisschop het hoge Geregte niet afgesproken, maar hy moest het ingevolge van de

libertas civica door den ordinaris en competenten Regter laten uitoefenen, en niet zonder forme van proces regt doen, het geen altoos voor de Vryheid zeer schadelyk gerekend is; egter mogt ook de Bisschop waar hy wilde den regtbank spannen.

By aldien Heeren Gecommitteerden zig niet be-
driegen, blykt uit dit alles ten klaarsten dat men niet kan stellen dat de regtoefenende magt onds-
tyds te Amersfoort alleen by den Raad *proprio jure* zoude geweest zyn, welke dezelve aan het Collegie der Vyven grotelyks zoude gedemandeerd hebben, maar dat het uit alles samengenomen vry zeker is, dat even gelyk te Utrecht, het hoge Gerigt, het *jus Gladii* binnen Amersfoort uit naam van den Bisschop en van zyneutwegen is geëxerceerd geworden, schoon het zeer mogelyk is, dat wegens de absentie van den Bisschop, de Raad en Vyven meer *in facto* gedaan hebben dan hun *de jure* gepermitteerd was, gelyk men daar van in den aangehaalden Zoen van den jaare 1394 de duide-
lyke sporen ontdekt.

En hier mede vermeenen Heeren Gecommitteerden te mogen overgaan tot Rhenen en Wyck, welke beide certyds byzondere Heerlykheden zynde, tot Leden van het Stigt verheven zyn in latere tyden dan Utrecht en Amersfoort, en omtrent welke des te minder twyffel is, naar mate zy uit dien hooft meer van de Bisschoppen afhankelijk waren, daar tog den Bisschop in de veertiende eeuw in alle heerlykheden het hoge Gerigte toekwam, en gelyk HEDA schryft op het jaar 1379 „ita ut Episcopus censeatur Supremus Dominus omnium Præfecturarum ac Dominiorum Provinciae Trajectensis, præter ea quæ sunt sub ditione Ecclesie Sancti Johannis.”

Zo moet volgen, dat deze twee Heerlykheden, naderhand tot Steden verheven en dienvolgens ook de Administratie der Justitie verkregen hebbende, zulks geëxerceerd hebben *nomine Episcopi*; zynde er geen de minste schyn van bewys, dat deze twee Steden daar in boven Utrecht en Amersfoort zouden geregtigd zyn; Rhenen heeft deze Voorregten gekregen van Bisschop Fredrik van Blankenheim.

En met opzigt tot Wyck, nog in den Jaare 1412 erkende Willem van Abcoude dat het hoge Gerigte, zo ver zulks door hem geëxerceerd werd, alleen was „ex speciali commissione, sibi per Dominum Trajectensem prædictum ad certum tempus super hoc facta, et quod non fecit nec faceret auctoritate propria, nec se de acta jurisdictione Domini nostri Trajectensis aliquo modo intromitteret, nisi juxta commissionem sibi, ut præmittitur, de super factam.”

Ofschoon nu in den Jaare 1457 de Heer van Gaasbeek het hoge Gerigt of het *Jus Gladii* nog

judez noster et scabini, door welken de zaken moeten berigt worden; en dat wel als een byzonder privilegie hun door hem gegeven. Zie ook MATTH. de *Nobil.* p. 849.

Het is bekend dat de Maerschalken hunne gerangens te Utrecht, Amersfoort, Rhenen en in 't Geyn te regt stelden, het geen ook veronderstelt, dat zy, die 's Bisschops Schouten ten platten Lande waren, voor eenen Bisschoplyken regter regt vorderden.

Men zegt wel dat hier by het Regt van den Raad om lyfstraffen te infigieren niet wordt ontkend, maar alleen bepaalt zig niet uittrekken tot zaken de heerlykheid aangaande, gelyk ook de Raad van Amersfoort in de possessie van de *potestas judiciaria* dadelyk geweest en gebleven is. — Maar men moet aanmerken, dat dit stuk hier alleen aangehaald wordt, om te bewyzen, dat de Schout van Utrechts Bisschop te Amersfoort ook de crimineele of hoge jurisdictie uit naam van zynen Heer uitoefende, en dit wordt er volkomen door bewezen.

^a De *Nobil.* L. III. p. 777.

^b Zie het charter by MATTH. de *jur. gladii*. C. XXIV. p. 405.

geëxerceerd heeft, zo blykt het egter uit het zo even aangehaalde, *quo nomine* hy zulks geëxerceerd heeft, en dit te meer daar dezelve Heer van Gaasbeek toen reeds afstand had gedaan van de Stad Wyck en alle zyne verdere goederen.

De verheffing ook tot een lid des Gestigts door den Bisschop, kan niet beschouwd worden als een middel om de hooge Jurisdicctie *proprio nomine* te exerceeren, daar zulks door de andere Leden niet geschiedde, en derhalven, zodra de Heer van Gaasbeek stierf, verviel ook het hoge Gerigte dat hy geëxerceerd had *ex mandato principis sui*, wederom in den boezem van den Bisschop, die het zelve daar bleef exerceeren *per Scabinos*, gelyk de Heer van Gaasbeek het zelve, zo als MATTHEUS zegt, *per Scabinos* geëxerceerd had.¹

Er is derhalven geen twyffel over of alle de Steden dezer Provincie, hoe uitgestrekt zy ook Justitie door hunne Stedelyke Magistraten exerceeren, doen zulks *mandato principis* en geenzins *proprio nomine* en *independentes*.

En hier uit moet derhalven die *superioritas territorialis* met opzigt tot de administratie der Justitie voortvloeien, door welke de Souverain als nog geregtigd is om omtrent deze administratio arrangementen te maken en beveelen te geven.

Uit kracht van deze *superioritas territorialis* is ook het Provinciale Gerechtshof over de Stad, Steden en Lande van Utrecht door Keizer Karel opgerigt, door de Staten bevestigd en met eene instructive Ordonnantie voorzien, en aan hetzelfde gedemandeerd zodanige magt, als de hoge Overheid tot welzyn van de geheele Provincie nodig oordeelde. Daar nu ook de Steden dezer Provincie als Staatsleden tot de bovengemelde bevestiging hebben medegewerkt, kan men niet wel anders

oordeelen, of dezelve hebben ook de gemelde superioriteit van den Heere van den Lande over het geheel lichaam der Provincie, en dus ook over zig erkend; immers ende ten minste in al zulke gevallen, waar in de duidelyke letter der privilegien geene exceptie scheen te vorderen, of een stellig conflict van Jurisdicctie zoude na zig slepen.

Aan deze *superioritas territorialis* is het ook toetschryven dat aan het Hof in algemeene termen is gedemandeerd de Jurisdicctie over de misdaden van *rebellie en seditie, laesæ Majestatis* etc. als welke onmiddelyk den Landsheer in zyne hoogheid beledigende en het *non plus ultra* van de tegenkanting van de burgerlyke ondergeschiktheid, dat heilig bolwerk der ware Vryheid, zynde, door den Landsheer aan zynen Provincialen Regter is gedemandeerd.

Heeren Gecommitteerden willen hier mede niet beslissen, in hoe verre de Stad Utrecht zoude hebben het regt om over het *crimen majestatis* te oordeelen; alleen moeten Heeren Gecommitteerden reflecteeren, dat de grootste Voorstanders van dit Stadsregt het alleen afleiden *ex possessione*, en allegeeren eenige weinige voorbeelden. Maar deze possessie met opzigt tot Stedelyke rebellie en seditie, al eens toegestaan zynde, zoude nog daar uit niet volgen, dat de misdaden van rebellie ofte seditie tegen den Souverain der Provincie begaan, daar onder moeten begrepen worden; kunnende nimmer de Souverain gepresumeerd worden deze Judicature aan een Stedelyken regtbank te hebben overgegeven, het zy *expresse*, het zy *tacite*, maar integendeel, hetzelfde als direct de Hoogheid van den Lande betreffende, aan den Provincialen Regter te hebben gedemandeerd.²

Gelyk zulks met opzigt tot Amersfoort en Rhe-

¹ Men zie verder het *Adrys* der drie Regtsgeleerden aan den Geregte van Wyck, of het zelve gehouden zy den Procureur Generaal R. O. binnen Wyck assistentie te verleenen.

² Tot illustratie hier van zoude konnen dienen het geen men leest in de Registers van Staat, op den 21. February 1611, alwaar men 't volgende aangetekend vindt:

„Die Staten van den Lande van Utrecht, behoort het rapport van den Officier ende de Gecommitteerden der Stad Utrecht, van 't gene Sylleden wt de depositie van verscheiden personen soo buyten als in hechtenisse zynde, vernomen hebben, nopende den schrickelycken ende moordadigen aanslach by eenige factionisten ende mytmakers binnen de voorn. Stadt gepraetiseert, daerinne mede geaccuseert worden de personen van Dirk Canter ende Lambert Canter synen Zone, mitsgaders Henrick van Helsinghen, die men verstaet wt de Stadt Utrecht voorn. gevlucht te zyn, hebben omme deselve kantielen genomineerde personen te vervolgen, attrappen ende binnen Utrecht in versekinghe te brengen, gecommitteert ende geauthoriseert, committeeren ende auctoriseren by desen den Erentfesten, Vromen ende Discreten Jacob Mertensz Meerling, Substituut Schout, ende Jacob Calff, Wachtmeester der Stad Utrecht, 'tsamt ende bysunder, versoekende den Heere Commandeur binnen Utrecht den voorn. Gecommitteerden ten fine voorsz. assisante van Crychsvolk mede te geven. Ende ordonnerende ende bevelende allen Edelluyden, Jocheren, bewoonders ofte bewaerders van besloten huysen ofte Casteelen ten platten Lande, deselvo huysen ofte Casteelen des versocht zynde sonder eenige tergiversatie te openen, de voorn. personen ofte de geenen van dien die daer op mochten schuylen, den voorsz. Officieren te leveren ende te laten volgen. Ordonnerende den Officieren, Magistraten ende ingesetenen van de Steden ende platten Lande van Utrecht ende allen anderen, henluyden des versocht zynde, tot 't geene voorsz. is alle behulp ende assistentie te doene, sonder des te laten, op arbitrale correctie, want der Landen dienst daer aen gelegen is. Gedaen t'Utrecht den 20. February 1611.”

En zyn ook vervolgens, tot onderzoek en het nemen van informatien in de gemelde zake, aan den Ed. Achtb. Geregte der Stad Utrecht gadjungeerd Gecommitteerden uit elk der drie Staatsleden (zie Resol. van den 5 Maart 1611), welke benevens de Gecommitteerden uit de Staten Generaal informatien genomen en ter Staatsvergadering rapport gedaan hebben. Men zie de Resol. van 2 April en 4 May 1611, waar uit ten duidelyken blykt, dat in zaken, de rust van de geheele Provincie betreffende, de H. H. Staten met de ordinaris Justitie zig somtyds wel degelyk gemeleerd hebben.

De extensie van de Resolutie van Hun Ed. Mog., in dato 5 Maart 1611, is te aanmerkelyk om dezelve niet geheel hier in te voegen.

„Die Staten van den Lande van Utrecht, op eene generale dachvaert ofte beschryvinge Staatsgewyse vergadert zynde, behoort het aangeven van den Heere Francois Duyck, Licentiaet, ende Gellius Jongstal, Doctor in den Rechten, van wegen alle de Heeren Gecommitteerden der Ho. Mo. Heeren Staten Generaal der vereenigde Nederlanden, tegenwoordelyck hier wesende; te kennen gevende, dat sy gezien hebbende de informatien preperator voór haere aencomste genomen in der saecke van de ontdeckte conspiratie, quaede machination ende bose aanslagen, die by eenige factieuse oproerige personen tegens de gemeene welstandt ende ruste ende sonderlinge tegens den Staat ende ruste van den Lande ende Stadt Utrecht gecomplooteert syn, goet ende nodich vinden, dat by de Heeren Staten van den Lande van Utrecht oock eenige gequalificeerde ende bequame personen gecommitteert worden, omme beneffens henluiden ende de Magistraet der Stadt Utrecht te wesen

nen expresselyk is bevolen, zonder onderscheid tusschen de Stedelyke ofte Provinciale rebellie, en met opzigt tot Wyck door drie Regtsgeleerden is gededuceerd geworden.

En het is ook uit hoofde van de Souveraine magt der Heeren Staten dezer Provincie, dat dezelve aan het Provinciale Gerechtshof hebben gede-mandeerd de kennisse van crimineele zaken en excessen binnen de Stad, Steden en derzelver Vryheden vallende, ongecorrigeerd en verjaard zynde, ten ware dat daar van Proces voor de Geregten was geïntenteerd, al eer de zaak voor den Hove was geïnstituëert; in welken gevalle nogtans de Officier of Hoofdschout gehouden is alzulke crimineele procedures, by hem geïntenteerd, binnen den tyd van een, of in gewigtige zaken ten langsten van twee jaaren, te doen ternuinceren.

En by aldien zulks niet zoude mogen worden naargekomen, zouden zodanige processen by den Hove kunnen worden geëvoceerd, gelyk als dezelve ook metter daad verstaan worden geëvoceerd te zullen zyn voor den voorsz. Hove, en by den Procureur Generaal voords aldaar kunnen vervolgd worden, na die leste acte voor den Geregte aldaar gehouden.¹

En op dat men niet in den waan zoude geraken dat dit strydig was met het *Privilegium de non evocando*, aan de Steden dezer Provincie gegeven, zal het nodig zyn nog eenige oogenblikken stil te staan by de beschouwing van het meergemelde Privilegie in deszelfs waren aart en bedoeling.

Te meer om dat men zig waarlyk verwonderen moet over de verwarde en onduidelijke begrippen, welke zich menschen, van welken men het niet kan of moet wagten, van dit Privilegie maken, even als of het zelve met opzigt tot den Landsheer zo onbepaald werkte, dat de Steden agter het zelve voor alle *poursuites* van den Provincialen Regter veilig waren.

Men moet derhalven opmerken dat in de oudste tyden, dat is in de 13. en 14. eeuwen, en vervolgens, de *Privilegia de non evocando* aan de Steden verleend zyn geworden; dus in een tyd waar in de Landsheer, of dikwils afwezig was, of ter plaatse van zyn verblyf op den Regterstoel zat, op gene-

rale regtsdagen; dat dienvolgens eene *prompte en equitabele* administratie van de Justitie soortgelyke privilegien noodzakelyk maakte.

Vervolgens ook, dat daar van uitgezonderd worden de zoogenaamde zware misdaden, *delicta atrocia*, waar onder geteld worden, *moort, moortbrant, vrouwenkragt en ree- of raarroof*, over welke de Graaf doorgaans aan zig behield zelf te beregten *met zyne heerlyckheyden*, waar by ook nog wel gevoegd wordt, *die hem teghens s' Graaven lyf set met ghewapender handt.*²

Dat het derhalven abusief is te stellen dat dit *privilegium de non evocando*, zo als het oorspronkelyk verleend is, alle misdaden zonder onderscheid onder de Judicature van Schepenen stelt.

En dat nog daarenboven de onderscheide omstandigheden van dezen tyd, waarin de Provinciale Regter by de hand is, het gemelde privilegie minder noodzakelyk maakt.

Maar byzonder verdient het *Privilegium de non evocando*, zo als het door Koning Willem aan de Stad Utrecht gegeven is, zyne byzondere reflectie, en het meriteert naauwkeurig nagegaan te worden wat daarmede eigentlyk gegeven is.

Koning Willem zegt uitdrukkellyk te vergunnen dat geen Vorst, Markgraaf, Hertog, Graaf of Edelman, hy zy een tydelyke of geestelyke, eenig Burger of Ingezetten buiten de muuren zoude kunnen in regten aanspreken ofte doen dagvaarden, behalven de Keizer of de Roomsche Koning.³

Maar ook onder deze conditie, dat zij gereed moesten zyn zich te sisteeren of voor den Bisschop zelf, of voor den Regter, die door den Bisschop in der tyd zoude zyn aangesteld binnen de Stad, ten einde een ieder regt te doen ontvangen.

Dit is de basis, waarop men bouwt, om te be- wyzen dat een Burger of Inwoonder van een Stad niet verplicht zoude zyn zig in eenig, hoegenaamd geval, te sisteeren voor den tegenwoordigen Bisschop, dat is, de Heeren Staten.

Het Privilegie aan die van Wyck gegeven luidt aldus: „*Præterea nullus oppidanus de Wyk, qui coram suo judice cotidiano justitiam facere voluerit, a suo coopidano coram Officiali Trajectensi citari poterit aut gravari.*”⁴

ende te assisteren in ende over het nemen van de vordere informatie, mitsgaders de vordere proceduren, kennisse ende judicature van de geheele saecke met den aenlevan van dien, ende dat de Heere Schout der Stad Utrecht in 't doen van de Vragen geassisteert werde met een regtsgeleerde, omme die vragen dies te pertinentier te doen, mitsgaders d'acten, ap- pointementen ende sententien te conceipieren ende te teykenen; dat ook een vertrouwt persoon gelyngert ende gecon- mitteert worde, omme de penne te voeren ende alles te schryven, op dat dit important ende gewichtig besoigne met goede ordre tot Gods eere, handthavinge van Justitie ende gemeyne ruste ende welstandt van den Lande geworden ende ten eynde gebracht mach worden, hebben nae ryce deliberatie ende overweginge van de saecke, ende de importantie ende consequentie derselve, versoecht, gecommiteert ende geautoriseert omme met ende beneffens de Heeren Gecommitteerden van die hooggemelte Heeren die Staten Generael der Vereenichde Nederlanden, mitsgaders den Gerechte der Stad Utrecht, te wesen ende assisteren in ende over het nemen van vordere informatie van de voorsz. conspiration, quade ma- chination, ende boze aanslagen, die by eenige factieuse ende oproerige personen, tegens den gemeynen welstant ende ruste, mitsgaders tegens den Staat van den Lande van Utrecht, in 't besunder syn voorgenomen ende geconplotteert, mitsgaders ook in die vordere proceduren kennisse ende judicature van de geheele saecke met den aenlevan van dien enz.”

„Zynde voorts tot assistentie van den Schout aangesteld Mr. Gerard Hamel, Haer Ed. Mog. Advocaat, en tot het voeren van de pen Hun Ed. Mog. eerste Clerk Gerard Tersteghe.

„Belovende de voorn. Heeren Staten van Utrecht, voor goedt ende van weerde te sullen houden het geene by den voorsz. haer Ed. Gecommitteerden desen volgende gedaen ende gebesoigneert sal worden, stellende tot derselver Gecommitteerden diacretie van haer gebesoigneerde rapport to doen als haer Ed. dat nodich ende dienlyk bevinden sullen.”

¹ Z. de Ordonn. van den Hove Art. XXI. Rubr. van *President en Raden* en de aantekening van den Raadshoor van DER MULLEN op dezelve en op het 5. Art. van de *costumen en wanstien der Stad Utrecht, Rubr. van de Policie*, p. 15.

² Z. WAGEN. *Amst.* St. II. bl. 117. Verg. MIERIS, *Charterb.* D. III. bl. 452, 487 en 517.

³ Z. het onder anderen by VAN DE WATER, *Utr. Placaatb.* D. III. bl. 276.

⁴ MATTH. de *Jur. Glad.* p. 415.

Er is waarlyk niet veel regtsgeleerdheid nodig om te deduceeren dat soortgelyke Privilegien niet kunnen bewyzen, dat de Judicature over de misdaden van Rebelle, Seditie, Perduellie en diergelyken, uit hoofde van het *Privilegium de non evocando*, aan den dagelykschen Regter in de Steden zoude competeeren, en door den Provinciaal Souverain niet aan zig zyn gereserveerd of hadde kunnen gereserveerd worden.

Daar de gemelde Privilegien niet eens spreken van de crimineele Jurisdicte, maar alleen van civiele dagvaarding en twistgedingen.

Maar al spraken zy er van, dan nog moet men de stedelyke misdaden niet tegen den Lande begaan worden niet vermengen, zo als ook reeds in den jaare 1584 door de Staten van Holland, by een byzondere gelegenheid, verklaard is dat de Privilegien *de non evocando* niet moeten worden geëxtendeert tot zaken, die den gemeenen Landstand betreffen.¹

Gelyk ook dit overeenkomstig is met de analogie van het Staatsrecht en het eigenlyk oogmerk van dit Privilegie, terwyl ook nimmer een bewys aan Heeren Gecommitteerden is voorgekomen, waar uit men zou mogen besluiten dat het *Privilegie de non evocando* in Holland van een anderen aart is dan in het Stigt.

Waarby men nog eindelyk voegen kan dat de Provinciale Hoven van Justitie, zo binnen deze als andere Provincien, zyn *Judices Superiores Ordinarii*, en dus geenzins onder de *vreemde Regters en Regtbanken*, met opzigt tot welken de *Privilegien de non evocando* gegeven zyn, kunnen gerekend worden; wordende het zelfs, in sommige gevallen, als een Privilegie geconsidereerd zyn Party ter eerster instantie voor de Provinciale Geregtshoven te kunnen convenieeren.

Maar om dit alles niet verder uittebreiden, zullen Heeren Gecommitteerden thands zich hier by bepalen en nu voords toetreden tot derzelver

TWEDE HOOFDDEEL.

En daar in aantoonen,

Dat de Souverain deser Provincie, zo met opzigt tot de Politie, als met opzigt tot de Justitie, door alle tyden, zedert de afzweering van Philips, in veele stukken zyn gezag heeft geoefend, zonder daar door de Stedelyke Regten en Vryheden te benadeelen.

Behalven de twee breedvoeriger behandelde punten zyn er nog veele anderen van minder uitgebreidheid, zo met opzigt tot de Politie, als met betrekking tot de Justitie, die aantoonen in welken opzichte de Provinciale Souverain al zyn gezag uitoefent binnen de Steden des Gestigts, en welke aan Heeren Gecommitteerden, onder het doorbladeren van de Placaatboeken deser Provincie, als ook, voor zo verre zulks de korthed des tyds heeft toegelaten, van de oude en nieuwere Staats-Registers en andere authentieke stukken, zyn onder

het oog gekomen, die Uwer Ed. Mog. Gecommitteerden niet onaangeroerd kunnen voorbygaan, dan die dezelve geenzins uitvoerig behandelen, maar alleen kortelyk aanwyzen zullen, ten einde daardoor in staat gesteld te worden om in het *Derde Hoofddeel* dit rapport met eenige vaststellingen, uit het gededuceerde opgemaakt, te besluiten.

Niet lang na de afwerping van het Spaansche juk, op het einde der zestiende eeuw, begreep men te regt, dat het blyven van elk Gewest en dezelfs byzondere Leden, ingevolge van de Unie, by zyne Regten, Vryheden, Costumen en Usantien, niet zo zeer bestond in het afzonderlyk handelen en dirigeeren van zaken, waar by, wegens de onderlinge naauwe verbintenis, het geheele lichaam der Provincie wezentlyk belang had, als daar in, dat elk van zynen kant en de Leden te samen alles toebagten, om ingevolge van de oude Regten en Privilegien, den gemeenen welstand te bevorderen, zonder over het pure domestieke of niet domestieke subtiel te disputeeren.

Men schynt ook toen in begrip gestaan te hebben dat de Bisschoppen van Utrecht, als wettige Landsheeren, in zaken van aanbelang gekend waren, en men zonder hunne communicatie en consent geene zulke arrangementen maakte, welke of tot nadeel van deze en geene Leden konden strekken, of over welke men lang twisten kan of dezelve louter Stedelyk waren dan niet.

De Souverainiteit van de byzondere Steden des Gestigts te maintaineren was toen geenzins het bût, waar toe men alles in het werk stelde, maar enkel het algemeen belang van de gezamentlyke Leden, als een lichaam beschouwd, en de handhaving der waare Burgerlyke Vryheid.

Immers straalt dat door in het zesde point van Beschryvinge van de Edele Mogende Heeren Staten, jegens Dingsdag den 14. Juny 1597, en dus luidende:

„Item also by de Regeerders der Stad Utrecht tot meermaalen is geremonstreert geweest dat zy de ordonnantie, zo op het stuk van de Justitie als Politie derzelver Stad, in verscheide pointen defectus en obscur vinden, ende dat zy, ten einde daar inne bequameelyk voorsien mogte worden, op behagen van de Staten hebben geconcipteert ende gemaakt zeker cohier, inhoudende die articulen, daarmede zy haar laten bedunken dat die voorsz. gebreken ende duisterheden geremedieert sullen worden, versoeckende dat de Staten zouden believen 't selve te visiteren ende te approberen, omme het selve cohier te horen lesen ende daar op te resolveeren.”

En in de Beschryving jegens Dingsdag den 3. January 1598, leest men onder de pointen van beschryving:

„Item omme te horen 't rapport van de ordinaris Gedeputeerden, doorlesen ende gevisiteert hebbende 't nieuwe concept van de Ordonnantie der Stad Utrecht, ende voorts te resolveeren sulks die Staten bevinden sullen te behoren. (In margine stond.) Is goedgevonden 't concept in 't Art. geroert ten

¹ Z. WAGEN. *Vaderl. Hist.* D. VIII. bl. 29.

² Z. het 8. Prothocol van Beschryving van de Staten 's Lands van Utrecht, beginnende met den 7. January 1595, Fol. 192 verso, 223 en 291.

Hove te senden, ten einde 't Hof daarop rypelyk ende distinctelyk adviseere voor Paasschen."

Als ook van Dingsdag den 4. November 1600: „Item alsoo die Gecommitteerden der Stad Utrecht dagelyks aanhouden omme te hebben approbatie op de nieuwe Ordonnantie van Policie en Administratie van Justitie binnen de voorschreve Stad ende Vryheid van dien, by hun E. voor eenige jaaren doen concipieeren, omme daar op te resolveeren."

En hier om leest men ook in de acte van submittie voor die van den Raade van State, gecommitteerde totte regeringe van de geunieerde Provincien, van den jaare 1585:

„Soo ist dat omme daarinne (namelyk het stuk van het toenmalig beleid der Regeeringe) behoorlick te voorsien, ende alle verdere inconvenienten ende verloop van de zaecke te voorkomen, Wy Geellegeerden uyte vyf Collegien binnen Utrecht, ende Wy gemeene Edelen ende Ridderschappe, mitsgaders wy Magistraten der Stadt van Utrecht ende der Steden van Amersfoort, Rhenen, Wyck ende Montfoort, representerende die Staten 's Lands van Utrecht, verclaren by desen, dat wy ons ende onse inwoonderen zyne Excellentie en Raden voorsz. submitteeren ende onderwerpen in alle 't gheene, daar toe zyluyden by de voorsz. instructie geauthoriseert zyn."

Vervolgens sprekende over het innen der Quoten, geven zy volkomen magt, om by gebrek van betaling, die te verhalen aan de Goederen van hun en hunne ingezetenen, voegende daar zelfs in het slot deze aanmerkelyke woorden by:

„Tot welcken eynde wylieden gerenuntieerd hebben alle privilegien, exemptionen, vryheden, exceptionen, gratien, relevementen, ende alle andere behulpen van rechten, die ons eenigsins ter contrarie van deeze zouden mogen dienen ende byzonder dien rechten, seggende generale renuntiatie gheen plaetse te hebben ten zy eerst speciale voorgae."

Zonder dat men toen eenige bedenking had dat de Staten zig te veel gezags aanmatigden door Staatsgewyze over de Privilegien, Vryheden, enz. der byzondere Leden, byzonder die der Steden, te disponeren, en daar van in bepaalde gevallen, ten algemeenen beste, te renuntieeren.

Maar men dwaalt ook wanneer men meent dat de Bisschoppen zig in het geheel niet bemoeid hebben met de stedelyke Politie, of dat men dezelve altoos zonder de Landsheeren behandeld en naar goeddunken bestierd hebbe.

Ten einde deze zaak, die zeer moeielyk is om naauwkeurig te bepalen, eenig licht by te zetten, zullen Heeren Gecommitteerden alleen eenigo passages uit de handelingen des Raads der Stad Utrecht invoegen, om daaruit de waarheid van het hier voren gezegde te kunnen beoordeelen.

Zie hier dan, Edele Mogende Heeren, eenige weinige voorbeelden:

„In 't jaer ons Heeren MCCCXLVI, op Sinte Thomaes avont, wart over een ghedraghen by onzen Here den Bisschop van Utrecht, bi out Raet ende bi nywe ende bi ghemeene morghensprake van

allen ghilden, of 't gevele dat die Raet van Utrecht, die waer in der tyd, ende op 't huys zaten, van der meenre ghilden wegghen eenigherhande zaken overdroeghen om der Stat orbaer, welke zaken voerscr. hem gheboerden te berechten na der ghewoenten der Stat van Utrecht, zo wye hem daer tegens verzettede dat mit ghewelt te keren, dat zout men rechten aen zyn lyff.

„Ende waer pec yemant daerbi, die daer toe gheyscht worde om den Raet te bescermen, ende om dat rechte te starcken, ende daer vechtende werde, ende daer yemant quetsede ofte dootsloeghe van den ghenen die hem teegghens den Raet verzetteden, daer en zoude hi syn lyf noch de Stat van Utrecht nyet om verboeren."

In een Extract uit het Resolutie Boek der Stad Utrecht, beginnende met het najaar 1488, leest men:

„Op Alreheylygen avondt. Meyster Henrick van Lottum, Deken 't Sunt Jans, ende Wolter van Baexen, beveel ende credentie hebbende van mynen Heer van Ysselstein, in den rade oudt en nywe geopent ende te kennen gegeven hebben, dat myn Heer voorsz. van wegen des Roomschen Coninx te vreden sal wesen, dat men onser Stadts gebroken muren ende poorten weder maken ende reformeren sal, om de Stadt bewaerdte ende beschermt te wesen, des sal men hem enen brief weder geven van der Stadt besegelt, of 't gebeurde, dat by quaed aanbrengen van eenigen quaedwilligen, onze gened. Heer Roomsche Coninck voorsz. in toecomenden tyden des niet te vreden en waer, dat men als dan gehouden sal wesen 't selve dat men maken sal, weder of te leggen."

„1489. Des Saterdages na Lichtmisse. By zekere gescichten van de gemeynte, gaende by onsen Gened. Heer van Utrecht, zyn zekere personen van den Rade in horen huysen gezekert, die ende oock eenige andere uyten Rade geset, ende zyn andere geordonneert in hore steden, en voort daer van een cedel gelesen in den Rade oudt ende nyuwe. Ende die nyuwe ingecomen Scepenen en Raden deden horen gewoenlycken eede opten Raethuyse."

„1489. Des Sonndages na Valentini. Om alle zaken te verspreken by onsen Gened. Heer van Utrecht ende den gescichten van den Gilden, heeft die Raed oud ende nywe macht gegeven den oversten oud ende nywe."

„Des Donredages na Scholastica. Dese nabesr. punten syn getracteert by den oversten oud ende nywe ende by den gescichten uyt den gemeynen Gilden, op 't goedduncken ende welbehagen onzes Gened. Heere van Utrecht."

Waar in onder anderen:

„Item men sal verspreken met onsen Gened. Heer van den ballingen, die haer oirvede deuchdelyke ghehouden hebben, om in te nemen, ende metten eersten daer toe te scicken, om te siene die gelegentheid van den personen."

„Maendag na Marie Assumptio. Om rust ende vrede binnen onse Stadt te houden zyn deze punten ondergesr. overcomen ende belieft geweest by onsen Gened. Heer van Utrecht, den Rade oudt ende nywe, den Oudermannen en gescichten uyten

¹ Z. 8. Register van Beschryving, fo. 273.

² Z. Acten en Commissien, I. p. XXII.

Gilden;" (rakende alle deze punten de politieke bestiering der Stad en de Oudermans, Cameraars enz.)

„Woensdag na Bartholomei. Seven personen geleyde gegeven binnen der Stadt te wonen als ondersaten, des hebbende horen eedt gedaen onsen Gened. Heer ende die Stadt van Utrecht houd ende trouw te wesen den tydt sy binnen wezen zellen, ende XIV dagen daer na."

„A°. 1497. Op Sunte Victoersdag. Tot Wyck te reysen om onsen Gened. Heer te bidden binnen onse Stadt te willen comen, en te raden van den gevangen borgeren, zyn gesciet uten ouden ende nyen rade Claes Jansz., Egbert van Groenenberch, Henrich van Voird, Beernt Proeys de jonge, Willem van Amerongen, Ysbrand Janssoen."

„A°. 1525.¹ Des Manendags na beloken Paesch. Voorts worde gesciet tot onsen Gened. Heer van Utrecht, om zyn genaden te bidden van den gemeynen Gilden wegen bynnen zynre genade Stadt van Utrecht te comen, om 't beste te helpen raden en daden, als syn genade gheerne deden, ende quamen van dien dage en savonts omtrent VIII uren."

„Ende eer myn gened. Heer inquam smanendags omtrent of na den middag, doe deden die Hoefmeyster ende sommige Canonicken, oick eenighe van de Ritterscap, die banclock luyden twee reysen, ende ginghen boven voer 't raethuys ende roepen off, te weten die Hoefmeyster voorsz., 't ghene hem doe beliefte."

„Item sanderen daegs, alse s'dynsdagh op Sunte Marcus dagh Euangelist, ghingen die gescieten van allen gilden, alse wt elck vier man, tot myn gened. Heer op 't Hoff, ende hyeten zyn genade (door die mont van Valentyn van der Voert, secretaris, die zy daerom medegenomen hadden) dienstelicken willecome. Ende dancten syn genede zeer hoechlick dat zyn genede zich veroytmoedicht hadde by hem in zyn geneden Stadt te komen. Ende gaven zyn genede ootmoedelicken te kennen, datse om te onderhouden rust ende vrede en voirder verloop te vermyden, geconcipieert hadden sekere punten ende articulen, die zy zyn genede aldaer toenden ende lesen deden, hier nabeser. Ende die al gelesen zynde baden zy zyn Genede die hant daarmede aan te willen houden, ende hem daer inne te styven ende te stercken; zy toonden wederom als goede gehoorsamige ondersaten lyf ende goet by syn E. Genede optesetten."

„Waer op doe myn gened. Heer met zynre gened. Raide, alse Jacob van Amstel ende Van Mynden, Hoefmeyster, Aryaen van Rede, Frederich Zeldeneck, Ghysbert van Herdenbroeck, Rentmeyster, etc. beraet namen, ende zich een weynich vertogen van de grote zael boven in een ander kamer, ende wedercomende deden zyn Genade ter antwoorde geven by monde Jacob van Mynden, Hoefmeyster voorsz., dat zyn Genade die congratulatie by hem verhaelt, in grooten dancke namen, ende dat zyn Genade den gemeynen Gilden hoichlichen dankten datse alsoo wyselicken hem gerait en voortgegaan hadden. Ende dat zyn Genade die punten alle wel

behaechden, uitgezondert een punt, van dat men alle Rekeningen van den jaer van elven afgedaen ofte verhoert woude hebben by den gescieten van den Gilden etc.; bedoch zyn Genade goet, dat de ander Staten tot de Rekeningen die hem aengaen mede by den anderen seicken zouden. Ende aengaende 't punt van dat die Heeren van den Godshuysen zys geven zouden boven hoer taxie, deden zyn Genade zeggen, dat hy sulcx by hem selven nyet overgeven en conde, dan woude Capittel doen leggen ende verhoepen dat hij 't dair wel toe brengen zoude, begeerende datse wyselicken sonder droncken drincken voertgaen en goede mannen tot enen nyen Raet kyesen wouden, daer Stat en Lant in ruste ende vreden by bliven mochten."

Deze en soortgelyke voorbeelden en byzonderheden, welker aantal door hem, die toegang heeft tot de Stedelyke Registers, merkelyk zouden kunnen worden vermeerderd, toonen aan dat men zo geheel den Bisschop niet gehouden heeft buiten het Stedelyk of Politiek bewind, als men in latere tyden wel heeft willen voorgeven, maar dat men, (geheel oproerige tyden of openbare vyandelykheden buiten gesloten zynde) den Heer van den Lande erkend, en met communicatie en consent van hem ook de byzondere Stedelyke belangen behandeld hebbe. Hy was tog zeker niet alleen een geestelyk Vorst, maar werd wel degelyk door den Roomschen Keizer beleend met de wereldlyke regalien, van het Keizerryk afhange.

Geen wonder dan ook dat de oude formulieren van Burgerreeden ook in zig bevatteden de trouw en gehoorzaamheid aan den Landsheer.

Ten minste in een oud M. S., inhoudende Costuymen der Stad Wyck, vindt men een formulier van den eed, die elk burger te Wyck schuldig is te doen, van dezen inhoud:

„Ick N. zweer dat ick wezen zal een getrouw Borger en Poorter der Stadt Wyck, mynen gen. Heere ende Burgemeister onderdanich ende gehoersaem, dat ick een vryman ben, nyemant eygen noch coirmedich, mynen gen. Heeren en der Stadt van Wyck quaetste te waernen en beste te doen, mynen medeburger onrecht helpen straffen nae mynen macht, gheyn goet op onser Stadt vryheyt van tollen the voren dan myn eygen goet, en myn medeborger goet, indien sy my mede geven hoer tollbrief. So help my God ende all syn heylighen."

Het was derhalven geene nieuwigheid wanneer Keyzer Karel dit navolgende formulier in train bracht:

„Dat zweer ic, dat ick wesen zal een getrou ende onderdanich Borger ende Poorter dezer Stadt van Wyck, en onser genaedichste Heer Prince etc. Con. Majt. mitsgaders Borgemeysters en Gerechte obdient ende gehoersaem wesen sal, en die selve syne Majt., die Borgemeyster en Regeerders van der Stadt het quaetste te waeren en hem dat beste te doen, myne medeborger onrecht te helpen straffen na unsre macht. Dat ic een vryman ben en nyemants eygen, ende dat ic gheen goet op onser Stad vryheit van tolle verby voeren en zal dan myn eigen goet en mynen medeborger goet, ge-

¹ Dus in een tyd, waarop Bisschop Henrick van Beijeren by de Stad van Utrecht zeer gezien was, na het algemeen gevoelen, en niet toen hy door menigvuldige twisten en verlegenheid genoodzaakt werd vreemde hulp interoeopen en zig daar door gehaat te maken.

lyk vry wesende, indien sy my medegeven hoeren tollbrief. Zoo waerlic helpe my Godt ende alle syne heyligen."

Overeenkomstig welken oudsten eed, ook die burger eed, welke nog tot heden toe in de gemelde Stad in gebruik is, is ingesteld in dezer voegen:

"Ik belove en sweere, dat ik myne Heeren de Staten van den Lande van Utrecht, Stadhouder ende Heeren van de Magistraat deser Stad, als myne Overheid, gehouw en getrouw wezen zal. Dat ik my niet zal begeven te raad ofte daad daar ietwes tegens de Heeren Staten, Stadhouder ofte Magistraat zal worden beraadslaagd, verhandelt, ofte iets voorgenomen, maar dat ik zulks verstaande, 't zelve terstond aan voorn. Magistraat zal te kennen geven en openbaren, en dat ik zodanige beraadslagingen, handelingen en voornemen, na myn vermogen, zal keeren en weeren; dat ik ben een vryman, niemands eigen nog keurmoedig. En de Heeren Staten van den Lande van Utrecht, Stadhouder, mitsgaders de Stad van Wyck by Duurstede en die Regeerders van dien het kwaadt te weeren, en het beste te doen, en myn medeburgers in het onrecht te helpen straffen na myn magt, dat ik ook geen goed op onzer Stads Vryheid en tollen zal voeren, nog doen voeren, dan myn eygen goed, en myn medeburgers goed, indien zy my geven hun Schippers tolbrief."

Heeren Gecommitteerden hebben deze formulieren, ontleend uit oude en nieuwe papieren, hier ingelascht, omdat daar uit alleen bykans de gepretendeerde Souverainiteit van de Stad Wyck by Duurstede, en de onafhankelykheid van deszelfs Burgers van de H. H. Staten dezer Provincie kan beslist worden.

Op wat wyze de Burger eed binnen de andere Steden dezer Provincie geschiedde in de Bisschoppelyke tyden, is aan Heeren Gecommitteerden tot hier toe niet gebleken, maar uit VAN DE WATER' blykt het, dat in het formulier van eed, door den Raad van Staten in den jaare 1590 opgesteld voor de Utrechtsche Burgery, wel degelyk melding gemaakt wordt van de Heeren Staten dezer Provincie. En ofschoon in latere tyden in dat formulier verandering gemaakt is, heeft daar door de betrekking tusschen de Burgers dezer Stad en de Staten niet opgehouden, maar moet veel meer geoordeeld worden stilzwygend, in de belofte van gehoorzaamheid aan de Magistraten, als Provinciale Staatsleden, opgesloten te zyn.

Dan Heeren Gecommitteerden vinden zig in staat om het stuk van den Burger eed, met opzigt tot de Stad Utrecht, noch verder te elucidieren, en hebben de eer dienvolgens aan UEdele Mogende voortedragen:

"Dat die van de Stad Utrecht op den 28. September 1586 hadden geconcipeerd zekeren nieuwen eed, te weten doen zweren de Coninklyke Majesteit getrouwigheid, de Regeerders van de Stad in de naam van dezelve Majesteit gehoorzaamheid, defensie van het oude Catholyke geloof en van de Ingezetenen van de Stad van denzelven gelove, die by den geheelen Raad williglyk gedaan is, uitge-

sondert eenen Philips van Renesse; is ook gedaan by alle Officiers en dienaers van de Stad en de meeste Edelen en Borgers."

Na de afzweeringe des Konings van Spanje vindt men in den generalen eed tegen de Spanjaarden geene melding gemaakt van de Heeren Staten, maar wel in het formulier van den jaare 1590, zo als straks is opgemerkt. En in den jaare 1610 vindt men op den laatsten May het navolgende in de Resolutien van den Raad der Stad Utrecht:

"Leverde de Heere Burgemeester Rysenburch noch over zeker Concept ofte ontwerp van den eedt, innegesteld by de E. Gecommitteerde Heeren Raiden van de Staten, en op gisteren door den Secretaris Huygens geleverd in de Vergaderinge van de Staten van Utrecht, die men, soo wel met den opgesetenen ten platten Lande, als burgers en inwoonders binnen der Steden, in den Gestichte van Utrecht, soude mogen doen."

"Dat sweer ick, dat ick myne Heeren de Staten van den Lande van Utrecht, ende de Magistraat deser Stadt, als myne wettige Overicheyt, gebouw ende getrouw wesen sal; dat ick my niet en sal begeven in raedt ofte daet, daer yets tegens de Heeren Staten ofte Magistraet sal worden beraetslaegt, gehandelt ofte voorgenomen, maar dat ick sulcx verstaende 't selve terstond aan den voorn. Magistraet sal te kennen geven en openbaren, en dat ick sulcke beraetslagingen, handelingen, en voornemen nae myn vermogen sal keeren en weeren, en derselver Heeren beste sal bewaren en schade sal schutten. Soo moet my God helpen!"

"Belangende de Schutterye, sal deselve desen eedt mede besweeren boven d'Ordonnantie der Schutteryen."

"In 't regard van die Officiers, die de Magistraet niet subject syn, sal den naem van den Magistraet niet gebruikt worden, en voorts mutatis mutandis etc."

Wordende daar nog in een ander oud formulier bygevoegd:

"Dat ick ook de vrydom, die de burgers van Utrecht op eenige tolln syn hebbende, niet en sal misbruycken, ofte onder dexel van dien eenige goederen voorby de voorsz. tolln voeren, noch doen voeren, dan my selfs ofte myne medeburgers toebehorende."

En in den jaare 1618 schreef de Raad der Stad Utrecht, blykens deszelfs resolutien van den 2. November 1618, eene missive aan zyne Furstelyke Doorluchtigheid, by gelegenheid van zekere differenten nopens de verbetering der Schutteryen, waar in onder anderen gezegd word:

"Sommige meynen dat het tot meerder contentement van de burgers zoude strecken, dat men alle den schutters van haer schutterseedt (by welke sy onder anderen die Staten van den Lande van Utrecht mede verplicht en verbonden syn) ontslagen, en die name van schutterye voorts geëxtingueert zoude worden, en dat weder acht Vendelen van de gequalificeertste burgeren opgerecht soudn worden, welke alleen die Magistraet der Stadt Utrecht met eede verplicht soudn syn. De

¹ *Utr. Placaatb.* D. III. bl. 274.

² *Zie Bor.* Ned. Oorl. V. B. bl. 305.

redenen van deze opinie is, dat alrede eenighe personen, tot die schutterye versocht zynde, refuseeren den voorsz. schutters eedt te doen. 'Andere meynen dat het beter soude syn, dat in den eedt geen veranderinghe gemacckt soude worden, also doch alle burgheren en ingesetenen in 't gemeyn de hooghe Overicheyd ofte Staten van den Lando, als representerende die Souverainiteit, met eede ende oock van nature weghe, verplicht syn gehouw ende getrouw te syn."

Blykende uit deze missive tevens, dat men in de burger en schutters eeden, ofschoon niet uitdrukkelijk melding van de H. H. Staten in dezelve gemaakt wordt, egter zulks daar onder begreep als eene stilzwijgende conditie.

Derhalven overgaande tot andere byzonderheden, neemen Heeren Gecommitteerden de vryheid aan U Ed. Mogende te herinneren dat zo het Echt reglement van den jaare 1584, ook met opzigt tot de Steden, zekere bepalingen maakt, welken men in den eersten opslag zoude kunnen vermoeden tot de Stedelyke Politie te moeten brengen; terwyl andere pointen algemeen bepaald, doch de byzondere uitvoering daar van aan de Stedelyke Magistraten worden overgelaten.

Dat ook de Staten *per rescriptum Principis* eenen Gerard Knyf, geboren van Utrecht, en aldaar in onecht geboren, hebben gelegitimeerd.

Dat mede de H. H. Staten dezer Provincie tegens het onnuttelyk schulden maken van jonge luyden, by Placaat van den 23. Maart 1619 voorzien en daartoe geordonneerd hebben „dat niemand, van wat neeringe ofte handelinge hy zy, eenige jonge ongehoudene personen, alhier binnen Utrecht ofte Vryheid van dien woonachtig, staande noch onder het gebied van hare Ouders ofte Mombaers, ende noch geen vier en twintig jaaren oud wesende, t'zy of dezelve in eenige goederen syn bestorven, of niet, zonder expres consent haars Ouders of Mombaers, indien zy eenige hebben, anders buiten consent van de Burgemeesters dezer Stadt, yetwes zal mogen afkopen enz."

Even als Hun Edele Mogende op den 24. July 1700, ten verzoeken van Hun Hoog Mogende, den nieuwen styl, in plaatze van den ouden, geïntro-

duceerd, als ook den tyd van Vasten avond, Palm, Pinxter en andere Paarden Markten, bepaald hebben, zo als mede alles wat de Notarissen betreft, derzelver getal, zo in Utrecht als de andere Steden, de verordeningen nopens de adjunctien en resignation, de successien *ab intestato* en *ex testamento*, het verleenen van octroyen, het bepalen van de mondige jaaren en soortgelyke arrangementen, by hoogstdezelve gemaakt en vastgesteld zyn."

Na dat de Stad van Utrecht in den jaare 1634 eene illustre school had opgerecht, en dezelve in bloei toenam, heeft de Vroedschap zig geadresseerd aan de Heeren Staten dezer Provincie, ten fine dezelve in eene Academie mogt worden veranderd, en hebben toen Hun Edele Mogende, op verzoek der Stad, de gemelde illustre school tot eene Academie verhoogd, en aan dezelve gelyke Voorregten als andere Academien waren genietende geschonken. Zynde het octroi daartoe verleend op den 16. February 1636.

"Tis zo, de Schryvers van het *Grote Stadsrecht van Utrecht* beweerden dat de Stad van Utrecht het regt heeft om zelf eene Academie opterechten, en beroepen zig tot fundeering van dit hun sustenue alleen op eene passage uit Stads notulen, van het begin der XV. Eeuwe, door BURMAN aangehaald. 'Maar uit deze aanhalinge blykt wel dat er toen ter tyd eene commissie van den Raad is gedecerneerd, om te besien en te spreken, metten ghenen die daartoe dienen, dat men alhier eene Universiteit brengen mochte, dan verder niets. — Of deze woorden nu bewyzen, dat de Stad van Utrecht dadelyk het *Jus Academiæ erigendi* bezitte, willen Heeren Gecommitteerden gaarne aan het oordeel van U Ed. Mogende zelf overlaten."

Met opzigt tot de Jaarmarkt erkennen de Regeerders der Stad Utrecht, by hun Placaat in dato 27 Augustus 1616, dat het die Edele Mog. Heeren Staten 's Lands van Utrecht by haare Edele Mogende Octroye belijft heeft deze Stad te beneficeeren met een nieuwe Jaarmarkt, omtrend Magdalene in elken jaare. ' Zo hebben ook de Staten in den jaare 1614, 1643 en 1660, op verzoek van de Stad, de Laurens en Michiels Paardenmarkten en de Pontiaens markt verzet;" zeggende in het Octroy

¹ Dit ziet denkelijk op het geen men leest in de Resolutien van de Vroedschap der Stad Utrecht:

"Luna den 10. Augusti 1618. De Raetsheer Medenblik, over acht dagen gecommitteert tot een vierde hooftman van de Schutterye, ende daer op all eed gedaen hebbende, verhaelde denselven eedt naergedacht te wesen, ende sich daer by wat te vinden beswaert, menende deselve sich al wyder als het behoorde te extendeeren, ende hoewel daerop verscheide solutien by den Heere Pensionaris waeren gedaen, ende syn Ed. evenwel daer mede hem noch nyet en vond gerust, so is goedgevonden den voorsz. Heere Pensionaris den voorsz. eedt, als oock den ouden eedt der burgher hopluyden ten handen gesteldt te worden, deselve te confereren, ende daer yst sulck een te formeeren, als men meenen sal te behoren."

² Hoe tog zouden zonder deze ondergeschiktheid de Staten hebben kunnen beloven, gelyk zy egter gedaan hebben by de satisfactie Art. 5, dat zy syn Excellentie, commendo binnen die Stadt, Steden ende Landen van Utrecht, souden geven tot defensie van syn persoon ende die van syn familie, een hondert ofte meer notabele borgeren, soo veel syn Excellentie gelieven sal. Z. VAN DE WATER, *Utr. Placaatb.* D. I. bl. 48.

³ *Utr. Placaatb.* D. I. bl. 436.

⁴ Ald. bl. 443.

⁵ Ald. bl. 444.

⁶ Ald. bl. 457, 458, 459, 462, 463, 468, 469 en 470.

⁷ *Utr. Jaarb.* D. III. bl. 5.

⁸ Dat de Steden gerechtigd zyn, om illustre scholen opterigten, mids zy de kosten daar van dragen is een uitgemaakte zaak, en zelfs *in judicio contradictorio* met opzigt tot Amsterdam verstaan; zo ver ging ook de Stad Utrecht maar. Dan om die illustre Schole tot eene Universiteit ofte Academie te verheffen, ende Doctores met het vereischte effect te creëren, adresseerde zy zig aan den Souverain der Provincie, en erkende dus in deze deszelfs Oppermagt. Z. *Utr. Placaatb.* D. III. bl. 436.

⁹ *Utr. Placaatb.* D. III. bl. 679.

¹⁰ Ald. bl. 843.

van den jaare 1614, ontvangen te hebben de supplicatie van hunne getrouwe en welbeminde Schout, Burgemeesteren, Schepenen en Raden der Stad Utrecht — en om redenen daar breder verhaald, het verzoek van de supplianten te accorderen uit zonderlinge gratie, rechter wetenheit, auctoriteit ende volle macht.

Hier omme vindt men ook in de *Acten en Commissien*¹ het volgende stuk:

„Resolutie van de vrye Jaermerckt der Stede Wyck, mitsgaders appointment van approbatie op deselve.

„De Borgermeesteren ende Rogeerders, ouden ende nieuwen Raedt der Stad Wyck by Duurstede, bevindende dat de Paerdenmerckt ofte vrye Jaermerckt van den vierden dach voor St. Johan Baptisten, haer gegost by David van Bourgogne, Bisschop t'Utrecht, teenemaal is comen te vervallen, ende by verloop van tyt is getransporteert tot Beusichem, tot merckelyke schade, niet alleen van dese Stadt ende Ingesetenen, maer oock tot groot nadeel van de middelen ende impositien van dese Provincie, ende alsulcx noodich dat het selve verval niet alleen opgeheven, maer oock den dach, om den tyt ende gelegentheit van de Beusecommer merckt, diende verandert te werden, hebbende daeromme geresolveert de voorsz. merckt, die placht te wesen vier dagen voor St. Jan Baptisten, te veranderen ende te stellen op den 16. Juny, ende dit op approbatie van de Edele Mogende Heeren Staten 's Lands van Utrecht, die op dese sal worden verzocht. Actum den 17. May 1652. (onderstond) Ter Ordonnantie van deselve, (getekent) G. Schagen. (in margine was geappointeert) De Staten van den Lande van Utrecht hebben naar iterative deliberatie, om redenen als in desen, goetgevonden te consenteren dat de Paerdenmerckt ofte vrye Jaermerckt daer by verhaeld, die binnen der Stede Wyck plach te wesen vier dagen voor St. Johan Baptista, veranderd ende gesteld zal worden op den 16. Juny. Gedaen t'Utrecht den 1. Juny 1652. (onderstond) Ter Ordonnantie als voren. (geteekent) Ant. van Hilten.”

En gelyk Wyck erkende deze markt van Bisschop David van Bourgonje ontvangen te hebben, zo verklaarde Johan, Bisschop van Utrecht, in den jaare 1331, dat hy gegeven had en gaf „onszen lieven ende getrouwen Stat van Amersforde noch twee maredage jaerlicx te leggen totter eenre die zy hebben van onsen Voorvaderen, Bisschoppen t'Utrecht, by rade ende consente Heeren Arnds van Ysselsteyne, ons Ambachtman aldaer. Ende geven goet geleyde ende vast allen Cooplyden, ons land doere die Marcten te soecken, utegenomen vredelosen luden of die ute onsen lande verdreven syn van quade feyten.”

En met opzigt tot de Rivieren, 's Heeren Wegen en Straten, Dyken, ook voor zoo verre dezelve binnen de Vryheden der Steden gelegen of lopende zyn, hebben de H. H. Staten vele arrangementen

ende beschikkingen gemaakt, welke te veel zyn om in byzonderheden optenoemen, maar genoegzaam bekend of in het tweede Boek van Utrechts Placaatboek, voornamelyk in de zestien eerste Tituls gemaklyk te vinden zyn.

In den jaare 1674, na de Fransche invasie, hebben de H. H. Staten, mede met opzigt tot de Steden, deze en geene politieke schikkingen gemaakt, als by voorbeeld „dat in den taux, by den Intendant Robert van de Borgers en Inwoonders der Stad Utrecht gevorderd en geëxecuteerd over de Maanden November en December van den jaare 1672, de eigenaar d'eene helfte, en de huurder, dewelke in de Stad gebleven is, de ander helfte zal moeten dragen ende lasten; — dat alle huurders van eenige huizingen in de Stad en Steden, aldaar gebleven en inquantieringe gehad hebbende, in consideratie dat door dezelve veele moeielykheden, schade en onkosten zyn geleden en gesupporteerd, zullen mogen volstaan met de betalinge van de helfte van haar uitgelooftde huurpenningen, te korten van de huure al bereids betaald, of noch verschuldigd sedert November 1672 tot November 1673; — dat alle uitgewekene Borgers en Inwoonders van de Stad en Steden, eenige huizen in huure gepossideerd hebbende, alleenlyk zullen gehouden zyn in de helft van de huishuure, te reekenen sedert de invasie van de Franschen in deze Provincie totter tyd zy dezelve weder hebben geëvacueerd en verlaten, schoon genomen dezelve hare huishuuren ten vollen mogten hebben betaalt, in welken gevalle hetzelve op de volgende huure zullen mogen korten of repeteeren; auctoriserende daarenboven de H. H. Staten zelfs de Heeren van de Gerechten van de Stad en Steden, in regard van de landeryen onder haare respective jurisdictien ressorterende, omme de differenten tusschen zodanige Bruikers en Pachters van Landeryen, welke zich over huure Pachtpenningen en derzelver kortingen niet konden verstaan, met de eigenaars de plano en buiten alle kosten van partyen, na ingenomen informatien en kennisse van saecken te decideren en af te doen, sonder dat daarvan eenig appel of verdere provocatie zal worden toegestaan.”

Hoedanige extraordinaire arrangementen in buitengewone gevallen en in praëjudicie van wettig aangegane contracten, Heeren Gecommitteerden vermeenlen alleen te kunnen geschieden *ex plenitudine potestatis*, en dus deze *plena potestas* van de H. H. Staten dezer Provincie, ook met opzigt tot de Steden en de Burgers en Inwoonders van dien, te veronderstellen, terwyl dit teffens aanduidt dat zodanig eene magt den Stedelyken Magistraten niet competeert; anders toch is er geene reden uitdenken, waarom deze arrangementen te dier tyd niet door de Stedelyke Magistraten maar door den Heer van den Lande gemaakt zyn.

Ende om hier nu nog enige byzonderheden, de administratie der Justitie betreffende, bytevoegen, zo blykt het uit de Staats-Registers van de Ed. Mog. Heeren Staten, in dato 22 Maart 1591, dat als toen genomen is deze Resolutie:

¹ D. XXVII. fol. 57.

² VAN BEMMEL, *Beschr. van Amersf.* D. II. bl. 858.

³ Z. *Utr. Placaatb.* D. I. bl. 484.

„De Staten van den Lande van Utrecht, gehoord het aangeven hemluyden gedaan in den naam ende van wegen Pieter van Zanthen, Procureur in den Hove van Utrecht, ten einde deselve Staten zouden gelieven te casseeren ende te niete doen alsulcke sententie interlocutoir, als hy den Gerechte der Stad Utrecht op den 13. Maart anno 1588 in zynen reguarde gepronuncieert is, met die Ordonnantien ende beveelen hem daar inne gedaan, zo van uit de Stad nyet te ontwyken op poene van drye honderd gouden Engelotten, als van de beloften onder handtastinge, die hy sub pena convicti in kracht van die heeft moeten doen, met al het geen daer uyt ende naegevolcht is — soude mogen uyt ofte naervolgen, ende gezien die voorsz. sententie, hebben deselve met het gevolg van dien gecasseert ende te nyet gedaen, casseeren ende doen te niet mits desen met alle het geene daer van eenigzins dependeert, ende ontslaende voorn. Zanthen van alle beloften ende handtastingen, die hy eenigzins in kracht van de voorsz. sententie gedaen heeft, ende van de plicht ende obligatie daer inne hy door d'voorsz. sententie eenichzins verbonden is geweest; ontslaen insgelyks zyne borgen van de borchtochte, daer inne zy haer, volgende de voorsz. sententie, gestelt hebben, ende generalliek houden hem vry en quyt van alle t'geene daer inne hy eenigzins ter cause van de voorsz. sententie aan die van den Gerechte van Utrecht gehouden is geweest. Ordonnerende dese acte ter registre gesteld te worden, neffens die sententie, omme hem Zanthen t'zynder ouschult te mogen dienen t'allen tyden ende plaetse daer hem gelieven zal die te gebruycken. Aldus gedaen t'Utrecht den 22. dach Aprilis 1591.”

De sententie nu, waar van in deze Resolutie wordt melding gemaakt, was van dezen navolgenden inhoud:

„T Gerecht gehoord de confessie van Pieter van Zanthen, ende gesien seeckere andere munimenten, heeft denselven by provisie ontslagen buyten densie, mits betalende de costen derzelve ende mise van Justitie, ende hem voorts geconfinceert in dezer Stad, hem ordonneerende daer uyt nyet te vertrekken sonder consent van den Gerechte, op peyne van drye hondert goude Angelotten, die twee deelen tot proufflyte van den armen, ende het derdendeel tot behouff van den Officier ende den aanbrengher half ende half te verbeuren, mits doende beloftenisse ende handtastinge van tot allen tyde, des vermaent zynde, weder t'inne te comen ende t'gewysde by desen Gerechte te voldoen, sub pena convicti, ende dat hy middelretydt tot dat de saecke ten principael sall geslicht zyn, alle brieven die hy, ofte die van syn huysgesinno van synentweghe ontfangen sullen, de Staet van desen Lande, ofte die Regeeringe van deese Stad ende Provincie, ofte eenige nieuwe tydingen betreffende, aenstonds den Magistraet sall vertoonen, sonder yemanden anders deselve te communiceren, off oock die te versteecken, te scheuren of verbranden; dat hy van gelycken met nyemanden eenige communicatie

ofte propoosten houden sall, strydenste tegen d'autoriteit van syn Excellentie, welstant ende ruste van de tegenwoordige Regieringe ende Regierders van de Stadt ende Lande van Utrecht, ende soo hy eenige propoosten, daer toe streckende, quame te hooren, of anderzins vername van eenige saccke, die tegens dese Stadt, Landen ofte Inwoonders van dien souden worden voorgenomen, onder wat dextel het oock wesen mogt, deselve die Magistraet terstond sall te kennen geven, all op pecuniele poene voorsz. ende lyfstraffinge; van welke poene, mitsgaders voort gewysde van desen Gerechte te voldoen, hy gehouden wordt te stellen suffisante cautie. Aldus gedaen ende gepronuncieert t'Utrecht den 14. Maert 1588. Welcke handtastinge de voorsz. van Zanthen terstond gedaen heeft aan den Schout. (was ondertekent) H. van de Poll.”

Op denzelfden 22. Maert 1591 is eene soortgelijke Sententie, van dato 15 February 1588, tegen Dirk van Botteycken gecasseerd, welke Sententie en cassatie gelykluidende is met de vorige, uitgenomen dat Dirck van Botteycken was geconfinceerd in zyne huizinge, en geordonneert daar uit niet te vertrekken sonder consent van den Geregte.

Zo hebben ook Hun Edele Mogende, op den 14. January 1682, eenparig verstaan zekere crimineele sententie der Stad Amersfoort, tegen eenen Johan van Westerveld gewezen, *uit sonderlinge consideratie, reden en motiven van gunst en gratie, te houden buiten executie en vervolg.*

En vermits toen ter tyd de Stad Utrecht zig bevreesd maakte of een dergelyke handelwyze mogt strekken ter harer praëjudicie, en wel met opzigt tot het wyzen by arrest in *criminalibus*, hebben Haar Ed. Mogende verklaard:

„Dat de voorsz. toestemminge altoos zal blyven buyten alle consequentie, ende dat daerdoor voor het toekomende geene de minste praëjudicie off naedeel sal worden geleyt, gegeven noch genomen aen het Voorrecht ende Privilegie der Stadt Utrecht, van by arreste te wyzen in alle crimineele saecken, van alle oude ende immemorale tyden oompeterende.”

Dan waar omtrent men zeer grondig kan reflecteren dat het wyzen by arrest en het surcheren *ex plenitudine potestatis* van een sententie, door de Hoge Overheid in extraordinaire gevallen, uit sonderlinge consideratie, reden en motiven, geene strydigheid involveert, en dus het laatste, uit den aart der zake, tot geen praëjudicie van het eerste immer kan getrokken worden; blykende daar uit alleen de *plenitudo potestatis*, aan de Hoge Overheid cometerende, en zonder dewelke eene zodanige surchance *ipso jure nul* zoude zyn, het geen door de Stad Utrecht te dier tyd egter niet werd gesustineert.

Uit dien hoofde heeft ook op den 7. Augustus 1782 „Martinus de Bruyn, woonende binnen de Stad Utrecht, als Vader en Voogd van zyne Dochter Neeltje de Bruyn, en dezelve Neeltje de Bruyn, zig geadresseerd aan de Ed. Mog. Heeren Staten, te kennen gevende, dat gemelde zyne Dochter, by crimineele sententie van den Ed. Achth. Geregte

¹ Men moet hier by, ter meerder bevestiging van het regt van H. Ed. Mog., aanmerken dat de Stad Utrecht op de gemelde Staatsvergadering is present geweest en dezelve cassatie niet gecontradieert, maar waarschynlyk mede geresolveert heeft.

dezer Stad, in dato November 1780, was gecondemneerd om voor den tyd van drie jaren in het Tuchthuis te worden geconfineerd; dat om redenen, breder als by den gemelde Requeste, de Supplianten zig adresseerden aan Hun Ed. Mog., verzoekende dat het Hun Ed. Mog. gunstig behagen mogte, haar Suppliante van derzelve voortder confinement te onthelfen, en daar uit te ontslaan." — Op welke Requeste vervolgens bericht van Schout en Geregte gevraagd en favorabel ingekomen zynde, het gedaane verzoek is geaccordeerd. Zo hebben de Heeren Staten op den Requeste van Willem Liebrechts, in dato 2 Augustus 1783, tenderende tot ontslag van de twee jaren detentie, in welke hy by den Ed. Achth. Geregte der Stad Utrecht was gecondemneerd, Heeren Ordinaris Gedeputeerden geautoriseerd om na ingekomen favorabel advies van Schout en Geregte dienaangaande te disponeeren.

Zo zyn ook op den 15. July 1785 door de Heeren Staten dezer Provincie de geëntameerde procedures tegen P. P. J. Ondaatje gesurcheerd, niettegenstaande Heeren Geëligeerde Raden van gedachten waren, dat geene surceance behoorde te worden verleend; zynde daarenboven toen ter tyd, by de gemelde H. H. Staten, onverminderd het overnemen van eene missive en bylage van den Ed. Achth. Gerechte der Stad Utrecht, eene commissie gedeceerneerd, ten einde te examineren of in dezen door het officie alles was gedaan wat hadde kunnen gedaan worden, met auctorisatie om van den Hoofd-Officier der Stad zodanige nadere informatie te vorderen, als zy Heeren Gecommitteerden nodig zouden oordeelen, en voorts in overleg te nemen en Hun Ed. Mog. te dienen van consideratien, op welke meest gepaste en efficacieuse wyze de administratie van eene onzydige Justitie, waarop der Burgeren vryheid en veiligheid voornamenlyk gegrond is, kon worden gehandhaafd.

Zo hebben al mede de H. H. Staten in de jaaren 1601, 1674, 1676, by onderscheiden Placaten voorzien tegen de affixie van zekere seditieuse Pasquillen, aan de Kerkdeuren binnen Amersfoort aangeplakt, ofte op andere reizen binnen de Steden gedivulgeerd, injungerende zelfs, in het Placaat van den jaare 1601, den Officier der Stad Amersfoort, daarop ten sterksten te inquireeren, en bevelende dat een iegelyk, by den Officier daartoe verzocht zynde, op gelyke poene als tegens de overtreders gestatueerd was, zig by eede zoude purgeeren geene kennis te hebben van 't maken, schryven of affgeeven van de voorschreve Pasquillen en 't gunt daar van dependeerde.

En wat het verleenen van Amnestie aangaat. In den jaare 1525 deed Bisschop Henrick van Beyeren uitsprake over zekere differentiale punten, ingevolge van een compromis daartoe op hem gepasseerd by Oudermans en gemeen gilden der Stad van Utrecht, en leest men in het Charter daar van voorhanden:

„In den eersten zeggen wy, dat alle twysten, scelingen en onwille voorsz. tusschen onsen luyden

ende ondersaten, geestelick ende weerlick, edele ende onedele onser Stat Utrecht, en den gheenen die bynnen derselver onse Stat daer aen ende over zyn geweest als de commotien geboert zyn, doet ende te nyet wesen ende bliven sullen. Alsoo dat om oirsaecke die een den anderen aen lyff noch an goet beroert, noch zynre eeren ende famen gekrenckt ende alle voerhandelinge wt deser orsaicken verresen wesende, vergeven ende vergeten sullen wesen.

„Ende dat des niemants van ons ofte onse Stat Utrecht, tot geenem daagen, soe wel die minste als die meeste, niet eenige ongenade, ongunst ofte straffinge bedacht ofte aengekeert sal werden.

„Ten anderen sullen onse borgeren en gemeen ondersaten onser Stat van Utrecht hoeren Burgemeesteren en gemeene Rait, die nu es, ofte hier namaels wesen sal, gehoorsaem ende onderdanich syn, als goede borgers ende ondersaten schuldich zyn te doen, ende van olts gewoenlicke is, sonder yet nyes in toecomenden tyden tegens hem voer te nemen dan behoerlicken is. Ende van nu voortan by sich selfs geen morgenspraick ofte vergaderinge maicken, sonder wil, weeten ende consent van horen Borgermeesteren, Oversten, ende gansen Raet, als dat behoerlicken ende van olts gewoenlicken is te geschien. Ende waert saicke, dat enich van den ghilden mergenspraick begeerden, sal sulcx geschieden op behoerlicken plaatsen, ende by volle weten ende consente als boven."

Zo zeggen ook de Bisschoppen Zweder en Rudolph van Diepholt, by twee brieven, in de jaaren 1425 en 1449 aan de Stad van Amersfoort gegeven, „dat zy quytgeschonden ende gegeven hebben alle broecken, die deselve onse Stadt of hoer borgers of ondersaten tegen der Heerlykheyt gebroeckt mogen hebben tot desen dagen toe, ende schelden si daer af vry ende quyt mit desen onsen tegenwoordigen brieve, voir ons ende onse Nacomelingen, Bisschoppen tot Utrecht. Behoudelick ons ende onsen gestichte onse Rechte ende Heerlykheyt in geestelyck ende in waerlick."

Op denzelfden grond is van wegens Hun Ed. Mog. de Staten dezer Provincie, op den 6. April 1610, door Graaf Henrick van Nassau in den Raad van Staten verklaard „dat alle het geene sedert den 21. January St. vet. leetleden, en ooyt te voren, in de Stad Utrecht, uyt saecke van de beroerte, is gepasseert, zal gesteld worden in volkomen vergeeting, ende gehouden als niet geschied, ende dat niemant, van wat qualiteit of conditie, het zy in persoon of goederen, ter oorzaak van dien zal worden agterhaald, missegt, of misdaan in eeniger maniere."

Voegende daar egter by:

„Dat mede de Heeren Staten van Utrecht, Leden en Officiers van dien, ende de Magistraet derselver Stad, sullen by eenen ygelyke worden behoorlyk erkent ende gerespecteert, sonder deselvo mit woorden of werken eenigsints te roeren of molesteeren, al op poene van als perturbateurs van de gemeene ruste aan lyf ende goed gestraft te worden, improbeerende al het geene, dat ter eenre of andere

* *Utr. Placaatb.* D. I. bl. 734 en 735.

* *Zie van BEMMEL, Besch. van Amersf.* D. II. bl. 363 en 373.

syden, by woorden of geschriften injurieuselyk is nuytgeworpen."

Gelyk dan ook in den jaare 1703 door de Heeren Staten eene generale amnestie is gepubliceerd, zo voor de Burgerye der Stad Amersfoort, als voor die van Rhenen, (met uitzondering egter van eenige personen) en wel op verzoek van Burgermeesteren en Vroedschappen der gemelde Steden, voor hare Burgeren en Ingezetenen intercederende.

Zo hebben zig Huibert van Ee en Willem Vermeulen, *Burgers* der Stad Utrecht, als ook Willem Karel van Wyk, ingezetenen van Breukelen, geadresseerd op den 2. Maart 1785 aan de H. H. Staten, met verzoek dat Hun Ed. Mog., als der Supplianten *wettigen Souverain*, geliefden te adproberen hunne vrywillige onderwerping aan de judicature en parate executie van de Ed. Mog. Heeren Raden van Stata. Welke adprobatie ook verleend is onder deze voorwaarde, dat, wanneer het geval mochte exteeren dit verleende appointment, des noods en onverhoopt, zoude moeten werken en de Supplianten zig alsdan onder de jurisdictie der Stad Utrecht of van eene der andere Steden dezer Provincie mogten bevinden, alvorens de executie zal worden ter hand genomen, daartoe attache van den Geregte der gemelde Stad of Steden moeste worden verzogt, om na genomene kennis van zaken te kunnen worden verleend; ofte indien een of meer der Supplianten elders buiten de Stad of Steden en derzelver vryheid zyn of hun *domicilium* had, of getransporteerd hadden, dat als dan de attache zoude moeten worden verzogt by den Hove Provinciaal alhier, of by zodanig ander Geregte als waar onder dezelve in deze Provincie gezeten mogten zyn.

Uit welke en soortgelyke gevallen, niet eene enkele reize, maar sedert de oprigting van ons Gemeenebest af van tyd tot tyd gebeurd, ten allerduidelyksten blykt dat de Steden dezer Provincie, met opzigt tot de administratie der Justitie, in geenen deele onafhankelyk zyn.

Alvorens Heeren Gecommitteerden nu voortgaan tot het opgeven van meer byzondere en uit het te voren gededuceerde bepalingen, moeten dezelve de attentie van U Edelen Mogende nog eenige oogenblikken bezig houden met de beschouwing en ontwikkeling van een argument, het welk men voor de Souverainiteit of onafhankelykheid der Steden gewoon is aan te voeren, en hetwelk door het tot hier toe gedemonstreerde mogelyk geoordeeld zoude kunnen worden niet genoegzaam gerefuteerd te zyn.

Men zegt namelyk: de Steden (in het algemeen gesproken, ofschoon de eene Stad meer en de andere minder zig beroept op dit argument, en ook dadelyk niet in gelyke mate van het zelve gebruik kan maken) hebben niet alleen Oorlogen aangegaan en Vrede gemaakt, Verbonden gesloten, maar zelfs stedelyke Wetten gemaakt, en dezelve met poenale bedreigingen, tot de doodstraf toe, gestaafd — ja ook in deze en geene gevallen *gratie* verleend. Dit zyn, voegt men er by, bewyzen voor derzelver stedelyke Souverainiteit, welke onbetwistbaar en beslissend zyn, en waar uit derzelver

Stedelyke onafhankelykheid van den Landsheer, zonder eenige bedenking, bewezen wordt; terwyl ook tevens deze stedelyke onafhankelykheid geenzyds strydig of onbestaanbaar is met eene ondergeschiktheid aan den Heere van den Lande, in hoedanigheid namelyk als een lid des Gestigts, en in zaken, niet het stedelyk bestier of belang in het byzonder, maar de administratie en het interest van het geheele Gewest betreffende; zo dat, al was het dat men aan de zyde der Steden avoueerde dat, en de eigentlyke Magistraatsbestelling, en de administratie der Justitie, *originaliter* geschiedde uit naam en van wegens den Heere van den Lande, dezelve egter, in diervoegen zy door de Steden wordt uitgeoefend, zodanig gemodificeerd zy, dat men dezelve niet te min als Souverainen in den hare beschouwen kan.

Ten einde dit stuk in het behoorlyk daglicht te plaatsen, moeten Heeren Gecommitteerden vooraf aanmerken dat het aangaan van Oorlogen, het sluiten van Vrede, het maken van Verbonden, aan byzondere Steden, ja aan Dorpen, aan Ridderen en Knapen enz., vóór de tyden van Keizer Karel zo eigen was, en uit den aart der Leenregering zelfs voortvloeide, dat men dit alles meer als byzondere handelingen, twisten, vriendschappen beschouwde, dan als bedryven van een oppermagtig gezag; gelyk elk, dien de oude Vaderlandsche Geschiedenissen en Charters, als ook het leenroerige in de constitutie niet onbekend zyn, zeer dikwyls, by het lezen en doorbladeren van dezelve, zal gebleken zyn.

Het geen ook tot zyn gevolg hebben moet, dat het leenroerige der Constitutie zynde afgeschaft, ook teffens alle de gevolgen, welke oudtyds uit dien hoofde plaats hadden, van zelfs evanesceren.

Dan wie erkent niet dat het leenroerige in de Constitutie thans ophoudt, en ook dadelyk met de tegenwoordige Constitutie onbestaanbaar is?

Maar wat de stedelyke wetten met poenale bedreigingen, tot doodstraffen toe, aangaat, alsmede het verleen van gratie door de Steden, — om dit stuk regt te beschouwen moet men de verschillende soorten van jurisdictien wel van elkander onderscheiden.

Men had namelyk in deze Provincie 1.) het Landrecht van den Bisschop; 2.) de Geestelyke jurisdictie, welke door de Provisoren of Landdeekens werd uitgeoefend en waartoe al zeer veel gebragt werd; 3.) de ordinaris of wereldlyke Justitie, welke in de Steden door Schout en Schepenen, en ten platten Lande door de Maarschalken werd geadministreerd, en welke administratie geschiedde door ambtenaren van den Bisschop en uit deszelfs naam, en eindelyk 4.) de stedelyke Judicature, dat is die welke geschiedde door den Raad, met opzigt tot de stedelyke en andere transgressien.

De twee eerste kunnen Heeren Gecommitteerden voorbygaan, als geen relatie hebbende tot het point het welk alhier te elucideeren is. Maar met opzigt tot de twee laatsten moet men wel in acht nemen dat men dezelve niet met elkander vermengde, of van de eene tot de andere besluite.

De ordinaris Justitie beoordeelde, uit naam van

¹ *Utr. Placaath*, Dl. I. bl. 737 en 738.

² *Ald.* bl. 740 en 741.

den Landsheer, elk onder zijn ressort, die misdaden welke men *in jure criminali universali* vindt opgeteld. Maar de stedelyke judicature geschiedde door den Raad, dat is de stedelyke Volk Vertegenwoordigers.

Wanneer men derhalven zegt of aangetekend vindt dat de Stad Utrecht in het byzonder, ten tyde van de Bisschoppen, het regt heeft gehad om stedelyke wetten te maken, dezelve met pœnale bedreigingen, Doodstraffen zelfs daar onder begrepen, kragt bytezetten, en van deze straffen gratie te verleenen — dan komt het Heeren Gecommitteerden waarschynlyk voor, dat dit regt, zo als het in de eerste tyden, na den aanwas van de magt der Steden en derzelver politieke Magistraten, door dezelve is uitgeoefend, (hoe zeer het waar moge zyn, dat het zelve wel eens, vooral in de 15. en 16. eeuw, door den Raad der Stad Utrecht verder is geëxtendeerd geworden) niet geweest zy een onbepaalde magt om die misdaden, welke tot de ordinaris Justitie behoorden, zo verre aan zig te trekken dat zy daar omtrend wetten emaneeerden, de ordinaire lyfstraffen *pro lubitu* vermeerderden of verminderden, en wanneer zy zulks nodig oordeelden, zelfs gratie verleenden, maar dat men dit zo bepalen moet, 1) dat de Raad, behalven de lyfstraffelyke wetten, en de regelmaat waar na zig de ordinaris Justitie moest rigten, over zodanige handelingen hunner Burgeren ofte Ingezetenen, welke in haren byzonderen aart strydig waren tegen de stedelyken welvaart en een goede *Politie* in 't algemeen, of tegen de byzondere gesteldheid van de Stad op zulk een tyd en by zulk eene gelegenheid, beschikking maakte, en zelfs in zo verre dat zy niet alleen mindere straffen, maar zelf lyf- en doodstraffen infligeerde, en dat zy ook uit dien hoofde, dat zy ze zelfs had gestatueerd, in deze en geene gevallen gratie verleende; 2) dat men egter in later tyden, dat is in de 15. eeuw en het begin der zestiende, ook dit vermogen al verder en verder heeft geëxtendeerd tot andere en ordinaire delicten, en dus ook tot het corrigeren, altereeren, mitigeeren van sententien, door den ordinaris Regter gewezen, ofte om met en benevens denzelven crimineele Vonnissen te slaan.

Zo toch leest men in het dagelyks Boek van den Raad der Stad Utrecht:

„Woensdag na Sacramenti. A°. 1441. Sleten Scepenen, Raet ende Oudermans, dat men Dirk Claess, anders geheten Walenborch, om des wille dat hi tot Brugge den luden groten goede gestolen heeft, na synre belinge [*id est confessione*] rechten sal mitten lyn an syn lyf.”

Dit is waarschynlyk dezelfde Dirk Claaszoon daar de Heer BURMAN¹ van spreekt, en aan welken toen gratie verleend is.

De Raad van Amersfoort heeft zig althans geen minder magt aangematigd, gelyk uit de volgende voorbeelden, getrokken uit de Registers dier Stad, blyken kan: „A°. 1444. Want Willem Goedensz. in onser vryen merkten tegenwoordig, boven dat hy hondert jaer uyt onser Stadt geluydt is, Wouter Herzeler van den lyve ter dood gebragt heeft binnen onser Vryheyd, daer hy zyn lyf aen verbeurt heeft, daerom is die Raidt van onser Stad, out,

nye, ende Gemeente overdragen, ende willen dat rechten metten zweerde aan zyn lyf, en daer sal 't tusschen alle onschuldige maeghen aen beyden zyden mede gesoent wesen. — A°. 1564. Want Gylis Lambertsen, die alhier tegenwoordig staat, van dieverye gelyet [*id est confessus est*] heeft, ende ook van twee moorden, die hy selve mede gedaan heeft, hierom soe sal men dat richten mitten zweerde aan zyn lyf.” Ja zelfs na de Translatie der temporaliteit, vóór den jaare 1544, vindt men nog soortgelyke voorbeelden; als in den jaare 1536 tegens zekeren Willem de Molenaar en Thonis Slotemakers, wier Vrouw en Kinderen op verbeurte van hun lyf ten eeuwigen dage gebannen wierden by den Raad, oud, nye, en Gemeente, om dat de voornoemde personen de Stad verraderlyk aan de Gelderschen hadden willen overleveren, — zo ook tegen twee anderen, om dat zy van het verraad wisten. En in den jaare 1529 tegens zekeren Claas Gerritsen, die oneerlyk van 't H. Sacrament gesproken, ende schandelyke woorden van onse Lieve Vrouw gebruikt had. Deze werd door den Raad „geneygt wesende de justitie met barmhertigheyt te laten geschien, omme syn goids vrienden wil, veroordeeld tot een bannissement van 3 jaaren en beevaerd tot onser L. V. te Emzyl, op 't verbeuren van syn lyff.”

Maar dat men egter de zaak op de bovengemelde wyze beschouwen moet komt aan Heeren Gecommitteerden klaarblykelyk voor, om deze rodenen:

Voor eerst, kan men wel *de facto*, maar nooit *de jure* een onmiddelyk conflict vaststellen tusschen den Raad en de Schepenbank binnen de Steden van dit Gewest, gelyk men noodzakelyk doen moet, wanneer men aan den Raad de magt toekent om over alle soort van misdaden crimineele wetten te maken en van dezelve gratie te verleenen. — Daar toch de Schout en Schepenen geen *Mandatarii Urbis* maar *Mandatarii Principis* zyn, gelyk voorheen convincant bewezen is, zo kunnen aan dezelve door den Raad van eene Stad geene crimineele wetten voorgeschreven worden, contrarieerende die naar welken zy *nomine Principis* gehouden zyn regt te doen; even zo min als ook hunne vonnissen *politice* vernietigd kunnen worden.

En derhalven kan deze aanmatiging der Magistraten niet anders dan een gevolg geweest zyn van de afwezigheid, slapheid of onmagt der Landsheeren, welke met stedelyke delicten begonnen, zig vervolgens tegens de analogie der Regering aan heeft uitgebreid tot een soort van oppergezag of *superintendentie* over de ordinaris crimineele Justitie.

Maar hoe groot deze magt zich ook hebbe uitgestrekt, men vindt egter *ten tweede* in de handelingen van den Raad der Stad Utrecht veele sporen, dat dezelve tusschen deze en geene delicten onderscheid gemaakt heeft.

Men weet dat de Vyven præcedente informatien namen, gevangen en, *in flagranti delicto* opgevat, voor den Raad stelden. Maar nu, wanneer de Raad uit deze præcedente informatien, en andere omstandigheden, opmaakte dat het delict niet stedelyk of politiek, maar een gemeen delict was, als dan gaf

¹ Jaarb. D. II. bl. 2.

de Raad zulk eenen gevangen *gefroent als een dief*, of dergelyken, over aan de Schepenen, ten einde door den Schout tegen hem geprocedoerd te worden, gelyk daar van verscheide voorbeelden in de Resolutien van den Raad der Stad Utrecht van de XV. eeuw voorhanden zyn.

En dit is het ook dat VAN BEMMEL in de war heeft gebragt, wanneer hy sustineert dat de Schout der Stad Amersfoort in 't geheel geen gevangenen te regt stelde, maar dat zulks altoos en zonder onderscheid geschiedde door de Vyven voor den Raad, zonder onderscheid te maken tusschen stedelyke en gemeene delicten.

Vraagt men nu, van waar is deze stedelyke Judicatuur den Steden angekomen? hoe is zy tot die hoogte geklonnen en in hoe verre maakte zy de gemelde Steden onafhankelyk van den Landsheer, alsmede in hoeverre moet zy nog na de afzweering van Philips en by de Vrye Staats-Regeering geoordeeld worden plaats te hebben? dan moeten Heeren Gecommitteerden antwoorden, met opzigt tot het eerste:

Dat zulks aan de Steden nimmer, noch door de Roomsche Koningen of Keizers, noch door de Bisschoppen van Utrecht gegeven is, en dus nimmer anders, dan als eene van langzamerhand ingeslovene, en telkens vermeerderde usurpatie kan worden geconsidereerd, en als eene omtrekking aan de ordinari Justitie, welke Politie en Justitie meer met elkander connecteert en vermengt, dan met de ware Vryheid, en het wezentlyk belang der Burgeren en Ingezetenen, bestaanbaar is.

Dat ook deze aanmatiging van de criminele jurisdictie door den politieken Magistraat, wel een geschikte gelegenheid is, om zich van den Landsheer onafhankelyk te stellen, en door het dreigen van straffen de Ingezetenen en Burgers in eene allerbekenndste situatie te brengen; doch dat dezelve, *juridice*, geene andere onafhankelykheid kan met zig brengen, dan in zo verre zy Burgers en Ingezetenen afhankelyk maakt van hunne stedelyke Magistraten, in alle zulke gevallen, waarin zy niet door de algemeene Landsheerlyke wetten in hunne natuurlyke Vryheid bepaald zyn; maar geenzins in dier voegen, dat zy daardoor meerder of minder zouden verhinderd worden in de gehoorzaamheid, welke zy aan den Heer van den Lande verschuldigd zyn.

En het is derhalven eene *petitio principii*, wanneer men uit deze stedelyke judicature of jurisdictie, by den stedelyken Magistraat berustende, een

besluit tot de souvereiniteit wil maken, daar men met evenveel grond, uit hoofde van andere bewyzen kan souteneren, dat geene der stigtsche Steden Souverain zyn, ofschoon zy sommige *Jura Majestatica* exerceeren, en dat men daarom deze judicature of politieke jurisdictie niet anders beschouwen kan dan als eene usurpatie, strydig met de ware burgerlyke Vryheid, welke op de afgescheidenheid van Justitie en Politie voornamentlyk binnen onze Landen gevestigd is.

Na dat derhalven de oude Landsheeren afgezwoeren — en de oude vorm van Regeeringe in zo verre veranderd is, dat de souvereiniteit geëxerceerd wordt by de drie Staatsleden, in wier boezem dan nu ook geheel, en *pro indiviso*, berust het radicale zo wel der politieke Magistraatsbestelling, als van de administratie der Justitie, zelfs in die Steden, welke hunne eigene Magistraat verkiezen en hunne eigene Schepenen aanstellen, kan eene zodanige stedelyke judicature, welke, in wat opzigt ook, oppermagtig zyn zoude, en een *Imperium in Imperio* zoude te weeg brengen, geen plaats hebben, maar moet deze stedelyke judicature altoos ondergeschikt blyven aan de bevelen van de Hoge Overheid, en geenzins aan dezelve contrarieeren.

Zy derhalven die op deze wyze redeneeren: De Raad ofte Vroedschap van sommige Steden, (want van sommige der Provinciale Steden is zelfs het tegendeel onbetwistbaar) heeft in de Bisschoppelyke tyden het regt van leven en dood, van gratie en pardon over hare Burgers en Ingezetenen geëfend in zaken, of delicten, die louter stedelyk waren, en ook zelfs somtyds in andere ordinaire delicten: derhalven moet het zelfde nu nog plaats hebben, nadat de ordinari Justitie op eenen vasten voet gebragt, alle soort van Lyfstraffelyke misdaden onder de criminele Justitie begrepen, en, na de herstelling der Vryheid, Politie en Justitie constitutioneel van elkander onafscheidelyk gesepareerd zyn: — zy die dus redeneeren, hebben, naar het oordeel van Heeren Gecommitteerden, geen opgehelderde begrippen van eene Vrye Staatsregeering.

Daar men integendeel moet avoueeren, by aldien men waarlyk dien gouden regel *salus populi suprema lex esto* niet slegts in den mond, maar in het hart heeft, en door daden vertoont — dat men deze vereeniging, en dus vermenging van Politie en Justitie, niet anders beschouwen kan dan als het geschiktste middel ter invoering van een Aristocratisch despotisme, onder welke schoone naamen men het zelve ook moge voorstellen.¹

¹ Hoe zeer onze Voorouders er op uit waren, om by de oprigting eener vrye Staatsregeering Politie en Justitie van elkander aftecheiden, blykt onder anderen uit het 28. art. van de *Ordonnantie van den Hoge*, Rubr. van *President en Raden*, alwaar gezegd wordt:

„Des zullen die voorschreven Staten den voorschreven President ende Raden, in der saaken van Justitie, 't haarlyder kennisse behoorende, geen belet noch veranderinge, 't zy by mondelinge ofte schriftelyke bevelen, ofte andersints doen, maar sullen hen dezelve vryelyken laten administreren, ende haerlyden gewesen vonnissen, ordonnautien, appointementen ende andere decreten, executeren Ende of de voorsz. Staten ofte haarlyder Gedeputeerden contrarie deden, en sullen die President en Raden niet gehouden zyn, die bevelen henlyden diens aangaande gedaan te obedieren ofte agtervolgen, noch den train van Justitie ofte executie van dien, te dier oorzake, te suspenderen of te schorsen.”

Ofschoon nu in deze Ordonnantie de Staten en de Hoge Overheid worden onderscheiden, om redenen, welke by VAN DE WATER in zyn Voorreden voor 't *Placaat*. D. I. worden opgegeven: namelyk, om dat toen ter tyd de Hoge Overheid aan Prins Willem den I. opgedragen, en door denzelven aangenomen was; zo volgt hier uit niet, dat de Staten, na den dood van Willem den I., de eenige Souverainen zynde, om gewigtige redenen geene surceance en dergelyke voorzieningen, in extraordinaire gevallen, tegens den loop der ordinari Justitie zouden kunnen doen. — Maar men ziet er egter ten duidelyksten uit, hoe groot een belang men daar in stelde, dat zelfs de hoogste Collegien van Politie geheel en al zouden worden belet, zig met zaken van Justitie te bemoeien, en den ordinari loop derzelve te stremmen. En men kan er veilig uit afleiden dat het, als 't ware, een expres contract *inter Populum et Principem* is, dat Politie en Justitie zal blyven gesepareerd.

De vraag kan derhalven nu deze niet zyn: Is het een oud regt van den Raad, invloed te hebben op de crimineele Justitie? Maar zy moet deze zyn: Heeft Keizer Karel te regt deze politieke Justitie afgeschaft? Is zy in den tegenwoordigen tyd nuttig dan schadelijk? En wanneer men op de eerste vraag den Staatskundigen Vorst het regt moet doen van te erkennen dat het altoos wys is *Politie en Justitie* te separeren, en op het laatste moet toestaan dat de beantwoording daar van uit het antwoord op het eerste onmiddelyk voortvloeit, — dan zal men ook tevens de wederlegging vinden der gevoelens van hun, die meenen, by aldien de ordinaris Justitie, uit naam van de Staten, en door een geheel afzonderlyk Collegio, uit geene Raden bestaande, moest worden geadministreerd, dat dan alles, wat te voren niet opzigt tot de Justitie aan den Raad behoord had, ook als nu aan denzelfden moest worden te rug gegeven.

Dat toch te willen sustineren, is een blyk dat men eene herstelling van oude regten en constitutie zoekt, zonder acht te slaan of dezelve tot voordeel, dan of ze tot bederf van eene burgerlyke Maatschappij strekken. Want alle zodanige oude Costumen, Regten, Voorregten (onder welken titel men die ook moge sorteeren), welke uit haren aart tot bederf van de burgerlyke Maatschappij, tot omverwerping van het welzyn van deszelfs Leden, en tot krenking van de ware Vryheid strekken, verdienen veel meer aan eene eeuwige vergetelheid opgeofferd, dan uit derzelver schuilhoeken, uit zugt naar verandering, opgespoord te worden.

Dat de ordinaris Regtbanken aan onderzoek, en by faute van eene onzydige administratie der Justitie, aan correctie onderhevig zyn, is billyk en noodzaaklyk. — Dat de Hoge Overheid, die het gantsche Volk, de geheele Natie representeert, in byzondere gevallen, gratie, remissie, abolitie verleent, is insgelyks nodig, daar de kring, waar in het mensichdom zig beweegt, dikwyls oorzaak is *quod summum jus interdum est summa injuria*.

Maar dit is een geheele andere zaak dan dat een Collegie van Politie het regt heeft ordinarie den loop der Justitie te stremmen, sententien te altereeren, annuleren, of zelfs Justitie uitoefenen. — Zulks moge in de oudste, en zeker ook in dit opzigt duistere eeuwen hebben plaats gehad: de opgehelderde begrippen van het wezenlyk belang van alle Burgers en Leden eener Maat-

schappij keuren deze vermenging, om deszelfs nadeelige gevolgen, af, en verlangen zulk eene herstelling niet.

Hier mede zouden Heeren Gecommitteerden dit hoofddeel kunnen eindigen, zo dezelve niet nodig oordeelden de attentie van U Edele Mogende nog eenige oogenblikken bezig te houden met de overweging van het *jus Monetae*, het welk ook, in zekeren opzichte beschouwd, tot de *Jura Majestatica*, of *Regalia Majora* gebragt, en in zo verre mede aangevoerd wordt tot een bewys van stedelyke Souvereiniteit; gelyk zy ook met weinige woorden zullen gewagen van de beschikkingen over den Godsdienst, zo ver die tot de Oppermagt behoren.

Wat derhalven dit

Regt van Geld te Munten

aangaat: geene der Steden dezer Provincie heeft immer zig het *jus Monetae* aangematigd, dan alleen de Stad Utrecht; schoon er te Amersfoort en andere Steden door den Bisschop ook geld geslagen is.

Om nu het regt der Stad Utrecht om te munten, in deszelfs extensie en hoedanigheid, te beschouwen, zullen Heeren Gecommitteerden de eer hebben aan U Edele Mogende voortedragen:

Dat, in de oudste tyden, de Bisschoppen van Utrecht zelve dit regt niet hadden, maar dat het toen door de Frankische Koningen en Deutsche Keizers zelf werd geëxerceerd, welken ten dien einde hunne Muntmeesters in onderscheiden Steden hadden, doch dat het zelve eerst door Keizer Otto aan den Bisschop Baldric is gegeven ten voordeele van de Kerke, zeggende: „voorts geven wy aan den voormelden Bisschop verlof van geld te slaan in de voorzeyde plaats, Trecht genaamd, en wy verbieden ten eenemale, dat geen Graaf, wie hy ook zy, magt hebbe om eenigen Tol of andere schuld, wegens dit Geldmunten uitgedagt, te eyschen, maar hebben toegestaan dat voortaan de Bisschop der voorzeide Stad en derzelve Kerke de magt hebben om alles, 't geen van 't zelve te eyschen zal zyn, intevorderen.”

Want de *Moneta*, welke in den jaare 909 door Keizer Otto den III. aan de Kerk van Utrecht, binnen het Dorp Bommel in het Graafschap van Teisterbant, gegeven werdt, was niet het regt van geld te munten, maar het regt van de Wissel.

Het Privilegie van de Utrechtsche Bisschoppen is, in den jaare 1364, nog zeer vernueverd,

* De meergem. Verhand. van 't Genootschap etc. bl. 174.

* VAN LOON *Regeringe. van Holl. D. I. bl. 254.* en volg.

* HEDA, p. 81. MIERIS, *Charterb. D. I. bl. 40—44.* Het is onbegrypelyk hoe iemand tot de gedagten heeft kunnen komen, dat dit regt der munte eigenlyk niet aan den Bisschop, maar aan de Stad gegeven zy. En egter is dit beweerd door den Schryver van de meergem. *Verhandeling door het Genootschap enz.* bl. 177. Want het blykt 1) uit het Charter van den Jare 933, waar van alhier de woorden zyn opgegeven, dat hetzelfde alleen eene bevestiging is van het geen in den jare 937, door denzelfden Otto, vergund was, en dat dus het eerste uit het laatste verklaard moet worden. 2) In de Tiende Eeuw hadden, vóór de gemelde vergunningen, noch Steden, noch de Bisschop het *jus monetae*, maar alleen de Keizers, gelyk zulks door VAN LOON ter aangehaalde plaatze bewezen is. Dus kan in het Charter van 937, door die munte, met geen mogelykheid *Stads munte*, maar alleen 's Konings munte verstaan worden. 3) In den jare 937 werd het voorregt der munte geschonken *ex pietate*, en dus, zo als ieder weet, aan de Kerke, naar de denkwijze van dien tyd, en geenstins aan de Stad. Maar Heeren Gecommitteerden moeten nog te dezer plaatze ook aanhalen een feil van denzelfden Schryver, bl. 181, alwaar hy uit MIERIS, bl. 177, opgeeft een munte, waarop, naar het zeggen van MIERIS zoude staan *Trajectum cudit*. MIERIS heeft zig hier in vergist, want op de munt staat *TRAIECTIOMC* + Of men daar nu uit lezen kan *Trajectum cudit*, en voorts daar uit bewyzen dat de Stad deze munt heeft geslagen met het beeld des Bisschops, laste men kundigen beoordeelen. De munt zelf is op de IV. plaat N°. 1. van MIERIS te vinden; maar wat er ook uit te lezen zy, geen kundig Penningkenner kan er uit lezen *Trajectum cudit*.

* Z. de aanteken. van Prof. BONDAM op het Geldersch Charterb. D. I. bl. 84.

wanneer Keizer Karel de IV hun het regt gaf, om zonder toestemminge der Capitellen, in alle Steden en plaatzen van het Stigt geld te mogen munten.

In zo verre derhalven dit regt als een Regaal kan worden aangemerkt, is het oorspronkelyk by de oude Landsheeren, en uit hunnen boezem neergedaald op de Bisschoppen van Utrecht, door welken het onafhankelyk van de Steden is geëfend, zonder dat er eenig bewys is dat de Stad Utrecht dit regt immer als een Regaal heeft verkregen. En schoon het in *facto* zeker is, dat de Stad Utrecht, sedert veele eeuwen, sommig soort van geld geslagen heeft, is er nogthans aan Heeren Gecommitteerden geen blyk voorgekomen, dat de Stad dit regt immer als een Regaal heeft geëxerceerd.

Om dit te beter te verstaan moet men opmerken dat het slaan van Geld meermalen van ouds is vergund zo aan byzondere personen of collegien, als aan Abdyen, Gasthuizen en dergelyke.

Zo hebben byzondere Steden onder hunne Wapenen geld geslagen, zonder dat daar uit een bewys getrokken is, dat zy het regt der Munte hebben bezeten als een regaal.

Zo heeft ook de Heer van Vianen geldspecien geslagen, waar van MATTHAËUS de voorbeelden opgeeft, gelyk ook, volgens het geen de Heer VAN DE WALL uit *Brussel* aantekent, in Frankryk verscheide Leenmannen het muntregt uitoefenden, zonder uitdrukkelijke vergunning van den Koning.

Uit welk alles dan ook met opzigt tot dit *Jus Majestatis* volgt, dat het op zig zelf geen bewys van Souverainiteit kan uitmaken, wanneer het al bewezen is door deze of geene Stad of plaatze geëxerceerd te zyn.

En dit nog te min wanneer het zeer in verschil is, gelyk dit met opzigt tot de Stad Utrecht plaats heeft, of dit regt zig verder uitstrekke dan tot payment en Scheidelpenningen; zo als er in der daad geen bewys is, dat de Stad Utrecht immer het regt, om alle soorten van geld te munten, gehad, ja zelfs geëxerceerd hebbe.

Het is wel zo, dat de Schryvers van het Groot Stadsregt¹ zeggen: „dat het regt van de Munt, niet slegts met opzigt tot geringo stukken en zogenaamde scheidelpenningen is geëxerceerd, kan blyken uit MATTHAËUS.” Dan wanneer men MATTHAËUS zelve inzielt, zal men ter aangetoge plaatze geen bewys ter wereld van dit regt vinden, maar enkel eene afbeelding van Daalders, door de Stad

Utrecht in den jaare 1578 geslagen. Maar vooral moet men zig verwonderen dat de opgenoemde Schryvers, toen zy de bovengemelde stelling ter nederschreven, niet gedacht hebben aan de volgende aantekening van den Heer VAN DE WATER:²

„Of de Stad van Utrecht ook een onbetwistbaar regt heeft, om grooter geld (dan stuivers, halve stuivers enz.) te munten, zullen wij niet intreden, veel min beslissen. Echter kunnen wy niet voorby zyn om dezen aangaande dit navolgende aantekenen:

„Het is bekend, dat de Raad dezer Stad op den 1. December 1578 besloten had, om Daalders (of om klaarder te spreken, Ryksdaalders) te doen munten, zoo goed van gehalte en waardy, als die van Holland, en de stempels of yzers daar toe te laten gereed maken, en by onwilligheid van den Muntmeester, met iemand anders dienaangaande overceentekomen. Op den 9. December daaraanvolgende wierden de Heeren Jacob van Asch en Henrick van Zuylen, Raden, by den Raad gemagtigd om de gemaakte Stempels in handen van de Muntgezellen te leveren, ten einde men vyftig Ryksdaalders tot een proef daar mede zoude munten, gelyk er ook zoo veel gemunt zyn.

„Meer Ryksdaalders, als die vyftig, zyn er naderhand niet geslagen, en is het by die proef gebleven.

„Of nu de verdere voortgang van het werk op ordre van de Staten gestaakt zy, gelyk de Heer v. Loon met volle zekerheid ter nederstelt, is my zo klaar niet gebleken.

„Het komt my dus voor, dat tusschen de Staten van dat Landschap en den Raad dezer Stad, verschil over het munten van de voorsz. Ryksdaalders zynde ontstaan, de Raad eenige weinige weken daarna, zo dra de Utrechtsche Unie in den jaare 1579 gemaakt was, den 9. February daaraanvolgende besloten en toegestaan heeft, dat men uit naam van de Staten, de Koninklyke Majesteits munte aanslaan en de voorschreve Daalders op den naam van de Staten munten zoude; onder dit beding (waarmede het verschil te dier tyd eenigzins schynt uit den weg geruimd geweest te zyn) dat het voordeel daar van komende, tot de fortificatie van deze Stad en de andere Steden van dit Landschap aangelegd zoude worden.”

Uit deze aantekening blykt ten overvloede, dat het onmogelyk is, een bewys voor de souverainiteit der Stad Utrecht afteleidten uit derzelver Regt van sommige geldspecien te doen slaan.

En wanneer men nog de Placaten en Ordonnan-

¹ Z. DUMBAR, *Anal.* T. II. p. 300 en volg. MIERIS, *Charterb.* D. III. bl. 183.

² Verg. de *Deductie der Stad Amersfoort* van den jaare 1785.

³ Z. MATTH. de *Nobil.* L. II. p. 283. BURMAN, *Jaarb.* D. II. bl. 405. MATTH. de *Fundat. Eccl.* L. I. c. 1. N. 31. p. 50. VAN DE WATER, D. III. bl. 717.

⁴ Z. onder anderen PARS, *Kate.* Oudh. bl. 343. 467. 473.

⁵ Z. SCHRASBERT, *Beschr. van Harderwyk*, p. 69.

⁶ MATTH. de *Fundat.* p. 610.

⁷ *Privil. van Dordr.* bl. 283.

⁸ Bl. 181.

⁹ De *Nobilis.* L. II. p. 283. et seqq.

¹⁰ *Utr. Placatb.* D. III. bl. 716.

¹¹ Het is toch geheel wat anders het Regt der Stad, tot het munten van sommige geldspecien, te erkennen — en het te beschouwen als een bewys van onafhankelykheid ofte souverainiteit. Zo het dit laatste zyn zal, moet het niet gegrond zyn op een *verkregeu regt*, of *privilegie*, maar op een *Jus proprium*. Ja zelfs de Utrechtsche Bisschop bezat dit regt geenzins *proprio nomine*, maar had dit, gelyk gezegd is, van den Keizer, als deszelfs Leenheer ontvangen. Het was dus zelfs voor hem geen eigenlyk gezegd bewys van souverainiteit. En dit kon het ook met mogelykheid voor geene Vorsten of Steden in

tien van den Provincialen Souverain inzielt, dan zal men bevinden dat alles, wat den loop van het geld en de vreemde specien aangaat, over de geheele Provincie, altoos door de Heeren Staten is geregeld geworden.¹ En schoon de Stad Utrecht meermalen ordonnantien tegen den invoer of het te hoog uitgeven van grootere geldspecien gemaakt heeft, zo is zulks altoos geschied, of met concurrentie der Staten en des Stadhouders, of ingevolge zekere alreeds vigeerende ordonnantien, het zy van den Provincialen Souverain, of van de Algemeene Staten uit naam van de zeven vereenigde en souveraine Gewesten, met onderling consent daar op gemaakt; of het zyn loutere voorzieningen, tegen het inbrengen van vreemd geld binnen de Stad Utrecht, of waarschouwingen tegen valsche geld; of eindelyk specterende de kleine specien.²

En dit is overeenkomstig het oude Stadsregt, niet alleen met opzigt tot het slaan van Geldspecien, maar ook met betrekking tot het reguleeren van den cours. Want schoon de Raad van Utrecht in oude tyden jaarlyks gewoon was te bepalen de waarde van een Stadspond, gelyk de Heer BRAMAN daar van eenige voorbeelden aanhaalt, zo merkt dezelve te gelyk aan, dat een Stadspond geen vaste *Muntpenning* was, maar dat deszelfs gestelde waarde jaarlyks, even na de verandering der Regering, den Volke openlyk bekend gemaakt, en op een uithangend bordetjen voor het Raadhuis een papier aangeplakt werd, waar op uitgedrukt stond hoeveel Kromsteerten, of andere Muntpenningen, in dat jaar, een Stadspond zouden uitmaken, waar na de Cameraars en anderen, die verandwoordinge aan den Raad schuldig waren, hunnen ontvang en uitgaaf zouden richten. En wanneer men nog daar by voegt, dat niet alleen Utrecht, maar ook Amersfoort haare Stads ponden had, en dezelve alleen denkbeeldige maten waren, volgens welke zekere betalingen geregeld werden, zal men, naar het inzien van Heeren Gecommitteerden, uit zulk eene stedelyke bepaling van Ponden niet ligt besluiten tot het stedelyk regt om den cours van het geld te regelen.

Heeren Gecommitteerden achten het onnodig dit regt, in zo ver het door de Stad Utrecht, alleen in zekeren trap, wordt geëxerceerd, breder aan U Edele Mogende voortedragen, vertrouwend dat het aangevoerde genoegzaam is om te bewyzen, dat geen der Steden dezer Provincie het *jus mo-*

netæ, qua regale, proprio nomine exerceert, of immer geëxerceerd heeft.

En het is daarom dat Heeren Gecommitteerden, tot besluit van dit Hoofdstuk, zullen overgaan nog eenige aanmerkingen hier by te voegen over

Den Godadienst;

niet zo zeer, om in alle de byzonderheden te verhandelen het *jus summi Imperantis circa sacra*, maar alleen in zo verre dit *jus* zig uitstrekt over de Steden dezer Provincie.

De Souverain dezer Provincie heeft in den jaare 1581, niet alleen ten platten Lande, maar ook in de Stad en Steden dezer Provincie, door den Prince van Oranjo, als Stadhouder, en den President en Raden 's Hoofs Provinciaal van Utrecht, doen verbieden de exercitie van de Roomsche Religie, interdicerende en verbiedende alle Ingezetenen, zo wel van de Stad en Steden, als van de platte Landen van Utrecht, van wat staat, qualiteit of conditie zy zyn, zo geestelyk als wereldlyk, edel als onedel, midsgaders alle Officieren, Magistraten, Maarschalcken, Schouten ende Geregten respectivelyk, van nu voortaan de voorszede Roomsche Religie binnen de voorschreve Landen van Utrecht, het zy in Steden, ofte ten platten Lande, meer te exerceeren, oefenen ofte gebruiken, enz.³ Zo hebben insgelyks de Heeren Staten dezer Provincie in den jaare 1609 eene missive toegezonden aan den Hove Provinciaal, tot weering van de Paapsche conventiculen van Jesuiten, Papen, Monniken, Bagynen enz., zo wel in de Steden als ten platten Lande, en in den jaare 1639 by Placaate geëdonneerd, dat de Priesters en Papen, die voor den jaare 1622 binnen deze Provincie ten platten Lande gewoond hebben, haare naamen en woonplaatzen aan hun, of hunne Gedeputeerden, en binnen de Stad en Steden dezer Provincie en Vryheden van dien residerende, aan de respective Magistraten moeten aangeven; gelyk H. II. Gedeputeerden al mede in den jaare 1654, tot voorkoming van alle onlusten en onrusten, die door de infractien der Placaten, binnen den Staat dezer Landen, zouden mogen komen te ontstaan, hebben goedgevonden ter voorkominge van zodanige onlusten binnen de Stad, Steden en Landen van Utrecht, allen Officieren derzelver respectivelyk, geene van die uitgezonderd, mitsgaders hunlieder Substituten,

het Duitsche Ryk zyn. Daar was dit van de oudste tyden af een *reservatum imperatoris*, en naar de eige uitspraak van het zogenaamde *Keizerlyke Land- en Leenrecht* moet elk, die hetzelfde aldaar met regt bezitten zal, aantoonen kunnen dat by dit van den Keizer of het Roomsche Ryk ontvangen heeft, wyl het anders eene loutere occupatie zoude zyn. Dit hebben in volgende tyden, ook nog lang na Karel den V, de Ryks Vorsten zelve openlyk erkend. Zo dat er niets ongerymder is, dan uit de oefening van het Muntregt tot de Souverainiteit te besluiten. Men zie hier over LETSERUS, *Med. ad ff. Spec. 709*. Dus moet de Bisschop, met opzigt tot dit regt, altyd beschouwd worden als een Leenman van den Keizer, en als zodanig. *Heer van den Lande sub Imperatore Romano*. Dan na het ophouden der Leenroerigheid en de geheele onafhankelykheid der Provincie, spreekt het van zelfs, dat dit regt thans door den Souverain als een Regaal *proprio nomine* geëxerceerd word.

¹ Z. VAN DE WATER, *Utr. Placc. D. I. bl. 539, 540.*

² Ald. D. III. bl. 695—698.

³ Ald. p. 698 en volg.

⁴ Ald. bl. 699.

⁵ Ald. bl. 707 en volg.

⁶ Jaarb. D. I. bl. 41. D. III. bl. 139.

⁷ Bl. 164.

⁸ MATTHE. *Anal.* Tom. II. p. 523. 8vo.

⁹ VAN DE WATER, *Utr. Placc. D. I. bl. 350.*

¹⁰ Ald. bl. 394.

¹¹ Ald. bl. 395.

te gelasten, om binnen agt dagen voor Hun Ed. Mogende te verschynen, en by specialen eede, daar toe te doen, dezelve Haar Ed. Mog. te verklaren, geen verding te zullen maken, noch te composeeren, ten reguarde van de voorschreve verboden vergaderingen der Paapschgezinden.¹

Ten einde Hun Edele Mogende dit hun Souverain gezag niet zouden doen strekken ter praëjudicie der stedelyke regten, zo in het politieke, als in het justitieele, hebben zy, by derzelver Placaten en Ordonnantien, dikwyls de executie derzelve gerenvoeerd naar de stedelyke Magistraten. Zo zeggen Hun Edele Mogende in derzelver Placaat van den jaare 1644, wegens het by Testament disponeren over eenige goederen, door Roomsche Weduwen, geen Kinderen hebbende, of ongehuwde Dochters enz., dat zy zulks in de Steden niet anders dan met goedvinden van de respectieve Magistraten vermogen te doen.² Dus hebben ook Hun Edele Mogende in den jaare 1660 by Placate voorzien tegen het seditieus prediken, doch tevens gestatueerd dat de geene, die de voorschreve artienulen zal komen te overtreden, by de Regeerders, daar des behoort, in Justitie gecorrigeerd zal worden na exigentie van zaken.³

De Kerkenordeningen van den jaare 1590 en 1612 zyn mede wetten van den Souverain, ofschoon daar in veele artienulen zyn rakende de bestelling van den Godsdienst in de Steden dezer Provincie; gelyk zulks by de inspectie derzelven ten duidelyksten consteert,⁴ zonder dat Heeren Gecommitteerden het nodig achten alle die byzonderheden hier in te voegen.

Uit dien hoofde hebben ook de H. H. Staten, by Resolutie in dato 5. September 1703, den Hoofd-Officiereu in de Steden en den Maarschalcken aangeschreven en gelast, omme de brevets, bullen ofte constitutien van den Paus, alhier gedissemineerd, alomme te doen ophalen, met praëcise ordre en last van exactelyk te beletten, dat dezelve niet worden verkogt, of in eenigerhande manieren gedebiteerd ofte gedissemineerd, op poene, dat de geene, die zulks kwame te doen, daar over arbitralyk zoude worden gecorrigeerd; verklarende zelfs zodanige bullen, brieven ofte constitutien, welke alreeds waren gepubliceerd, voor nul, kragtelooos en van geener waarde.⁵

Zo bewezen de Heeren Gecommitteerden in verscheide gevallen, waar van men de voorbeelden nog ligtelyk zoude kunnen vermeerderen en waar by geen schyn van overheerschinge kan worden verondersteld, het regt, by de Heeren Staten steeds uitgeoefend, in het maken van verordeningen ter bevordering van den openbaren Godsdienst, zo veel die tot het oppergezag behoren, ook in de Steden te maken. Ofschoon Heeren Gecommitteerden gaarne avouëeren dat verscheide verordeningen, hier aan

ondergeschikt, en tot dit grote oogmerk mede werkende, tot de stedelyke Policie zyn behorende, als namelyk de bepalinge van tyden en plaatsen tot het houden van byeenkomsten ter beoefening van den vastgestelden Godsdienst, de geschiktste midelen om de hindernissen daar van, schadelyke of rustverstorende byeenkomsten, en ergernis wekkende plegtigheden, of zeden verwoestende leeringen, in het openbaar te weeren, en waartoe ook verscheide Publicatien of Ordonnantien in de Steden zyn gemaakt.

Gelyk dan ook alle Resolutien, Placaten en Publicatien, welken men in het Placaatboek der Stad Utrecht aantrest, of loutere politieke stedelyke verordeningen zyn, of nadere inhassien van de Provinciale Placaten, met speciale stedelyke beschikkingen, zonder dat men ergens dienaangaande eenig blyk van Souverain of onafhankelyk gezag in dezelve zal aantreffen.

Zo hebben dan Heeren Gecommitteerden in alle deze afzonderlyke stukken aangetoond op welk eene wyze, volgens de staatkundige Constitutie dezer Provincie, het met die onderwerpen gesteld is, en waar by nog eenige andere pointen zouden hebben kunnen worden gevoegd; dan vermids die als gevolgen der voorafgelegde gronden moeten worden beschouwd, hebben Heeren Gecommitteerden geoordeeld niet nodig te zyn dezelve alhier afzonderlyk intetreden, maar zullen als nu ten besluite overgaan tot eene korte opgave van eenige stellingen en gevolgtrekkingen, uit het te voren gededuceerde afgeleid.

DERDE HOOFTDEEL.

Na de behandeling van zo veele pointen en byzonderheden, als Heeren Gecommitteerden de eer hebben gehad aan U Edele Mogende voortedragen, zal het aan U Ed. Mogende gebleken zyn:

Voor eerst, dat de drie Staten dezer Provincie zyn de eenige Souverain van dit Gewest, dat is van de Stad, Steden en Lande van Utrecht.

Ten tweede, dat de byzondere Leden en Steden van het zelve, noch met opzigt tot de Magistraatsbestelling, Administratie der Justitie, Munte en Godsdienst, noch in het algemeen met opzigt tot de stedelyke Politie, van de H. H. Staten dezer Provincie onafhankelyk zyn, maar dat de eminentste regten, de *jura Majestatica*, alle door de Steden dezer Provincie *dependent* of *nomine Principis* geëxerceerd worden.

Uit welke beide pointen dan ook onmiddelyk voort vloeit,

Dat het aan de byzondere Steden dezer Provincie, zo min als aan de andere Staatsleden, vry staat, verandering te maken in den vorm der Stedelyke Regeeringen, zonder consent van de Hoge

¹ VAN DE WATER, *Utr. Placc. D. I. bl. 403.*

² Ald. bl. 406. 409.

³ Ald. D. I. bl. 383. 385. En de Magistraten gelast de hand te houden aan de Resolutie van Hun Ed. Mog. in dato 1695. Ibid. p. 386. 387.

⁴ *Utr. Placaatb. D. I. bl. 356. en volg.*

⁵ *Utr. Placaatb. D. I. bl. 717.* Zo zyn ook by Resolutie van den Raad der Stad Utrecht, in den jaare 1589, na voorsafgaande verklaringe en het believen der Heeren Staten, de Predikanten gelicentieerd. *Z. Bouw, B. XXI. bl. 840 en volg. B. XXX. bl. 744.* Zo is ook het verschil over de Sessie van Commissarissen Politiek in den Kerkenraad der Stad Utrecht door de Staten beslist, *Utr. Placaatb. D. I. bl. 395.*

Overheid, waar van zy, *qua tales*, Leden zyn, en welke qualiteit hun Constitutioneel verplicht *communi consensu*, dat is Staatswyze, daarinne te werk te gaan.

Dat de Hoge Overheid, (dat is de drie Staten, en niet, gelyk men, om min kundigen zand in de oogen te werpen, dikwils voorgeeft, de Voorstemmende Leden) het regt heeft om zorge te dragen, dat de eminentste regten, door de Steden geëxerceerd wordende, niet anders dan *legitimo modo*, en overeenkomstig de daar van wettig verkregene Privilegien en Regten worden geëxerceerd; en dat het derhalven met de Constitutie niet overeenkomt, dat de byzondere Steden zig in de possessie of exercitie van die Regten, in cas van verschil, *via facti* maintineeren.

Als ook

Dat de Hoge Overheid, *ex plenitudine potestatis*, in extraordinaire gevallen (over welke existentie, en de kenmerken van dezelve, de Hoge Overheid zelve alleen bevoegd is te oordeelen) ten algemeenen beste zodanige dispositien, met opzigt tot de

bovengemelde pointen, nemen kan, als zy in goede, ten beste van haare Ingezetenen, oordeelt te behoren, zonder daar door in ordinaire gevallen eenige infractie te willen doen op de regten der byzondere Leden en Steden.

En uit welke pointen dan ook eindelyk alleen en volledig kan en moet bepaald worden, hoe en op wat wyze de Steden zyn in het bezit en de exercitie van de Wetgevende Magt.

Heeren Gecommitteerden zouden deze pointen en stellingen nader kunnen ontwikkelen, en uit het in de vorige twee Hoofddeelen gededuceerde ophelderen, bevestigen, en de objectien, daar tegen gemaakt, oplossen; dan alzo dit rapport reeds aannemelyk is uitgedygd, hebben dezelve gedacht provisioneel het daar by te moeten laten berusten, vertrouwende hier mede genoegzaam aan de intentie van U Edele Mogende, by het decernerende dezer commissie, voldaan te zyn. Terwyl Heeren Gecommitteerden nochtans bereid zyn om ook, des nodig zynde, op Uwer Ed. Mog. requisitie dit stuk breder te deduceeren.

40. DECLARATOIR van Z. H. den Prins Erfstadhouder aangaande de verarringen door kwalijk gezinden in den Staat aangerigt en de onwettige besluiten, door de Staten van Holland en Westfriesland, ten aanzien van 's Lands militie genomen. 26 Mei 1787.

Wy Willem, by de gratie Gods *Prince van Orange en Nassau, Erf-Stadhouder, Erf-Gouverneur, Erf-Capitein-Generaal en Admiraal der Vereenigde Nederlanden, Erf-Capitein-Generaal en Admiraal van de Unie*, etc. etc. etc. allen, die dezen zullen zien of hooren lezen, saluit:

De grove lasteringen en smaadheid, met welke Wy geheel onverdiend in sommige Gewesten der Unie, voor al in Holland, reeds sedert eenige jaaren, onder het oog en zonder vermindering van den Souverain, alles, op de laagste en verfoeielykste wys, hebben zien beproeven om ons, niet alleen van 't geen ons boven alle dingen dierbaar is, van onze Eer en van de Liefde der Natie te berooven, maar om zelfs tegen ons en ons bestuur een misnoegen en wantrouwen te verwekken, waar aan door onze oprechtste inzichten en welmeenendste handelingen geene geneezing toegebragt, maar waar aan door dezelve in tegendeel telkens nieuw voedsel gegeven werd tot de hatelykste ende ongerymdste, dog altoos onbepaalde verdenkingen; de meenigvuldige en openbaare verkortingen van veele onzer wettige en erfelyke Rechten, welke op grond van dat verwekt mistrouten gebouwd en ondernomen zyn; de geduurige onlusten, moeijelykheden en wanorde eindelyk, welke Ons lieve Vaderland by aanhoudendheid zoo geweldig beroerd en geschokt hebben. Dit alles zou Ons over lange gerechtigd kunnen hebben tot zodanige openlyke verklaringen en maatregelen, als meest geschikt gerekend konden worden om Ons, op het kragtigst, tegen de inzichten en woelingen van die weinige Leden en Ministers van Regeeringe te verzetten, welke hunnen invloed op den geest van een gedeelte der Natie en zelfs op de Raadplegingen van den Souverain, met geen ander oogmerk tot

het bewerken van alle deeze buitenspoorigheden misbruikten, dan om, ingevolge van eene ongeoorloofde en zeer ingewikkelde verbindtenisse, de thans gevestigde Constitutie van alle de byzondere Gewesten en van de geheele Unie om ver te werpen, en in de plaatse daar van een nieuw ontwerp van Regeeringe door te dryven, het welk, by aldien het al eens konde worden aangemerkt als onverschillig voor Onzen eigen invloed en vermogen, nochtans altyd als op eene eigendunkelyke en denkbeeldige nuttigheid gegrond, ten uiterste hachelyk moest gehouden worden voor de wezenlyke belangen van het lieve Vaderland.

Het is alleen aan Onze blykbare neiginge tot zachtheid, en boven al aan Onze behoedzaame zorgvuldigheid voor de algemeene rust en welvaart, toe te schryven, dat Wy die aanhoudende ongeregelde heden tot hier toe, met eene stille gelaatenheid en verachting voorbygezien, en alleen Ons eigen wettig recht tegen elk derzelve, niet dan met de bedaardste en leenigste middelen, bewaard of getracht hebben te bewaaren, dewyl Wy zorgvuldig alle stappen vermyden wilden, waar uit eenig nieuw misnoegen opgevat, en de hitte der onderlinge verdeelheid en tweedragt verder mogt aangevuurd worden.

Zoo lang toch als de heilige band der Unie by zyne verbindende kracht en de wettige Regeering der byzondere Gewesten, Leeden en Steeden van dien, by haare Privilegien, Vryheden en gezag enigzins bewaard bleeven, meenden Wy, zoo wel in den aart der verwekte moeijelykheden zelve, als in de voorbeelden van vroeger tyd, genoegzamen grond te vinden om te verwachten, dat de hollende driften der meenigte zoo veel mogelyk ontzien en even daar door aan het bedaaren geraakt zynde, de gevaarlyke oogmerken van hunne aanvoerders zich zelf des te duidelyker ontdekken zouden, en

dat langs dien weg, niet slechts alle ongerymde verdenkingen en alle zucht tot hachelyke nieuwigheid van zelfs verdwynen moesten, maar dat ook, met het herstellen van alle onbedachte en overhaaste verongelykingen, eindelyk eens die zelfde eendracht, liefde en vertrouwen herleeven zouden, door welke dit ons Gemeenebest, tot aan het begin der tegenwoordige onlusten, niet alleen by zynen Godsdienst en Vryheid bewaard, maar tot de aanzienlykste hoogte van bloei en welvaart was opgeklommen.

Noch voor weinig tyds scheen deeze onze bestendige verwagting door de gelukkigste uitkomst bevestigd te zullen worden. De kundigste en getrouwste Regenten, met verre het grootste gedeelte der goede Burgeryn en verdere In- en Opgezeten van alle de Gewesten der Unie, in 't byzonder van Holland, gaven reeds by onderscheidene gelegenheden de duidelykste blyken van hunnen weersin tegen de schadelyke ontwerpen en onregtvaardige besluiten, welke door den invloed en op aandrang van weinige zamenspannende hoofden, met de wapenen van eenige misleide Burgers, tegen de bedaarde vertoogen van de grootere meenigte hunner Medeburgers en tegen de duidelyk verklaarde inzichten hunner wettige Regeeringen, dadelyk en onregelmatig wierden doorgedreeven. Het ogenblik scheen zelfs naby te wezen, dat men, ter Staats Vergadering van Holland zelve, zoodanige besluiten stond te neemen, als meest dienstig konden zyn om te voldoen aan het bekend verlangen van het grootste en beste gedeelte der Natie, om elk in zyne wettige Rechten en Ons ook in de wettige en volkomene uitoefening van alle onze waardigheden, dadelyk te herstellen, en om voorts, met bedaard overleg, de meest gepaste middelen te beramen tot het weeren van alle verder geweld, het welk aan Vryheid en Vaderland mogt gedreigd worden. Dan, tot onze grievende smarte, hebben wy moeten ondervinden, dat deze billyke inzichten der Vaderlandlievende Regenten en Burgers, in plaats van de Hoofden der Cabale tot enig onzien, en van het halstarrig doordryven hunner nieuwigheden tot redelyker handelwyze terug te brengen, integendeel derzelver drift te sterker aangezet en tot die uitersten heeft doen overslaan, welke onwedersprekelyk eene dadelyke schending van de plegtig bezwoorene Constitutie hunner Provincie, en eene scheuring der banden van de Unie medebrengen.

Men heeft zich niet te vrede gehouden met aan eenige stedelyke Regeeringen in Holland, door de banjonetten zyner verhitte medestanders, alle zoodanige besluiten af te dwingen, als by overleg met de Hoofden der gewapende Genootschappen, te voren beraamd, en, onder de houding van eerbiedige verzoekschriften, by afgeperste of gehuurde teekeningen van eenige Ingezeten, als de onweersaanlyke begeerte eener algemeene Volkstem, waren voorgeschreeven. Maar men heeft zich zelfs verstout om, door het zelfde middel van openbaar geweld, wettige Regenten te ontzetten van hunne Raadsplaatsen, anderen in hunne plaats te stellen, en deze openlyke schending van Handvesten, Octrooien en Privilegien, hoe blykbaar ook behoorende tefens tot de voornaame zorg en de bezwoorene bescherming van den Souverain, en speciaal ook aan 't toeverzigt en de bewaaring van Ons, in onze

hooge waardigheid als Erfstadhouder, by eene beoedigde Commissie aanbevoelen, evenwel by de meerderheid der Staats Vergadering, door den invloed van diezelfde Cabaal, niet tegenstaande de ernstigste vertoogen van Regeeringen en Gemeente, onder den naam van *Domestiek* te doen doorgaan en buiten alle voorzieninge te houden.

Door alle deze *usurpatien* en overheerschenden invloed is de orde en de wettigheid der Hooge Staats Vergadering van Holland op de vreemdste wyze omgekeerd en verwaarloosd. Van wegens eenige Steden toch worden zelden meer ter Vergaderinge gebracht de *vrye stemmen van derzelver Vroedschappen*, die de eenige Volks-representanten zyn, welke als waare Leden van Staat, door Hunne afgevaardigden ter Vergadering kunnen stem voeren; maar in tegendeel doet men 'er de willekeurige begeerten gelden van eenige weinige Ingezeten, welke zich met onrechtvaardig geweld een *oppergezack* over de Raadplegingen hunner Regeeringen hebben aangematigd.

De Vroedschaps Vergaderingen, daar en boven, dor twee vermogendste Koopsteden, Amsterdam en Rotterdam, zyn door gewelddadige uitzetting en verandering, tot die onzekerheid van bestaan gebracht, dat niet slechts de uitgezette Regenten, maar, om van eene menigte Burgers en Ingezeten te zwijgen, ook een aanmerkelyk getal van hunne aangebleveno en aanzienlykste mede-leden openlyk verklaard hebben, die nieuwe Vergaderingen en derzelver besluiten te moeten beschouwen als onwettig, en, behoudens eed en plicht, niet te kunnen deelen in derzelver *deliberatien*, en ondertusschen blyft men evenwel, door dien zelfden overmeesterenden invloed, volharden den last van alle die gedwongen of geweldig verzette Stads Regeeringen, ter Staats Vergadering als wettig te ontfangen.

Door deze wederrechtelyke bestellingen alle de goede inzichten van brave Regenten verrydeld, en zich van zooveele stemmen ter Staats Vergaderinge verzekerd hebbende, als de voornaame hoofden en beleiders dezer onderneming noodig oordeelden om hunne gevormde ontwerpen, door eene onbevoegde meerderheid, te blyven door dryven, is men eindelyk dezer dagen tot de openbare schending der Unie voortgeslagen. Het Defensie-weezen der Provincie van Holland, in zyne ontwerpen en verrichtingen, gelyk het blykt, altyd eenstemmig met de beweegingen der gewapende Genootschappen, heeft van zich kunnen verkrygen, om niet alleen door een groot aantal dier gehuurde of verbysterde Benden, maar om zelfs door een Corps Lichte Troupes, in den byzonderen dienst van Holland zynde, het grondgebied van eenen der Souveraine Bondgenooten der Unie, van de Staten van Utrecht, openlyk te schenden, en met dadelyk geweld, zoo wel de verblyfsplaatsen als de beweegingen te stooren van het Krygsvolk van de Generaliteit, het welk ter beveiliging van dat grondgebied, op verzoek van den Provinciaalen Souverain, met onze Patenten derwaards getrokken en door den gewoonen eed aan de Hoogheid en belangen van die Provincie verbonden was.

Men heeft zich zelfs niet ontzien, om deze schennis van de eerste en heiligste grondwet dezer Re-

publiek met eene tweede, van geen minder gevaarlijk uitzigt en ongetwyfeld zonder eenig voorbeeld, te verzwaren. Officiëren der Generaliteit, door hunnen essentieelen en oorspronkelijken staat en betrekking, mitsgaders by duuren eede aan derzelver gehoorzaamheid, en door geenen afzonderlyken band aan een der byzondere Gewesten, buiten deszelfs eigen Territoir, verbonden, hebben bevelen ontfangen, om op enkele orders van Holland, zonder kennis der Unie, zonder het patent van Ons, als derzelver Capitein Generaal, en zonder verlof of *attaches* van de Heeren Staten van Utrecht, rechtstreeks in te rukken op derzelver grondgebied, en daar door de gehoorzaamheid en gezworene trouw aan de Generaliteit, en den verschuldigten eerbied aan Ons als Capitein Generaal, te gelyk met het plichtmatig ontzich voor het grondgebied van eenen souverainen Bondgenoot, zonder eenige waarschouwinge feitelyk en, uit hoofde der omstandigheden, met een duidelyk oogmerk van aggressie en vyandlykheid, te schenden. Eenige weinige Officiëren en Manschappen, hebben zich in der daad, het zy by verrassing, het zy door strafbaare inzichten, tot het doen van deezen stap laten vervoeren, en vinden zich reeds met de wapenen der Generaliteit, als Vyanden op het grondgebied van eene der souveraine Provincien, zonder dat wy kunnen of durven bepalen op wiens speciale ordre zulks geschied zy, en zonder, dat wy hebben kunnen worden onderrigt, dat eene zoo allergewigtigste en vernietigende stap by eenig besluit van de Vergadering der Heeren Staten van Holland is vastgesteld; zoo dat wy genoodzaakt zyn denzelven almede aan den invloed en 't bestier der voornaame hoofden van de voors. Cabaal in dat Gewest, toe te kennen.

De Raad van Stato moge tegen alle deze wanorde en eedverbrekkingen, aan Officiëren en Gemeenen de ernstigste waarschouwing hebben doen voorhouden. De Hooge Bondgenooten zelve mogen die voorzieninge van den Raad door eene volkomene goedkeuring bekrachtigd hebben. De onverzettelike halstarrigheid evenwel gaat by diezelfde Hoofden zoo ver, dat ze zelfs ter Staats-Vergadering hunner Provincie, de dadelyke suspensie hebben durven voorstaan en doordringen, van alle Officiëren, die getrouw aan den eed en gehoorzaam aan de waarschouwingen der Generaliteit, in grooten getale geweigerd hebben en noch weigeren, om zich op de bevelen van Holland, buiten die Provincie, tegen eenen souverainen Bondgenoot, en tegen het Krygsvolk van den Staat, één en dezelfde Armée met hun uitmakende, te laten aanvoeren.

Daar dus de voorbeeldelooze drift eener onbegrensde heerschzucht dezer verderfelyke Cabale, na den Burger tegen zyne Regenten en Medeburgers in de wapens gejaagd, de wettige Regeering van veele Steeden omgekeerd, en alle de deelen van het Staats-bestuur met wanorde vervuld te hebben, nu ook nog voortslaat om de geheele Armée van den Staat eerst van haare beste en kundigste Officiëren te ontzetten, vervolgens tegen elkander te verdeelen, en eindelyk het wel eer vreedzaam en gezegend grondgebied van dezen Staat, tot het tooneel van eenen Burgerkryg te maken, waarin veele ongelukkig vervoerde en door schyn misleide

Ingezetenen in koelen bloede ter slachtbank geleid, en met hun bloed en dat der Krygslieden, de beste krachten van de Republiecq door haar eigen Krygsvolk en Burgers staan te worden afgetapt: daar moet het hart van elk braaf Nederlander bloeden by het ogenblikkelyk gevaar, het welk ons dreigt, van weldraa onze gezeegende Unie voor altyd gescheurd, onze gelukkige Regeeringsvorm geheel en al omgekeerd, onzen duurgekozten Godsdienst en Vryheid eens voor al vernietigd, onzen winstryken Koophandel, Zeevaart en publicq vertrouwen uit deeze Gewesten verbannen, en in eens alle die voordeelen en welvaart onherstelbaar verloren te zien, welke ons weleer, onder Gods milden zeegen en het wys bestuur der wettige Overigheid, den schrik onzer vyanden, en de verwondering deden zyn van geheel Europa.

Wy althans kunnen op dit oogenblik onze bittere aandoening niet verbergen over dezen jammerlyken toestand van ons Vaderland, en Wy gevoelen thans meer dan ooit de kracht van die hartelyke liefde, met welke Wy ons altyd op het tederst verknocht gevonden hebben aan eene Natie, onder welke Wy gebooren zyn, in welke zegen en voorspoed wy grooter belang hebben, dan één eenig Nederlander, en welker Vryheid, op de verdiensten en het bloed onzer doorlugtige Voorvaderen gegrond, te gelyk een der voornaamste bronnen is en, dat God geeve, blyven zal van den welvaart en roem van Ons en van ons Huis.

Wy zouden althans meenen te kort te doen aan de heilige eeden, door welke Wy in onze hooge betrekkingen, tot handhaving van 's Lands Vryheid, Godsdienst en Gerechtigheden, gehouden zyn. Wy zouden meenen te kort te doen aan de duure verplichting, welke het grootste en aanzienlykste gedeelte der Natie, zoo wel Regenten en Burgers, als Krygslieden van allerleien stand en rang, door de uitbundigste blyken van liefde en vertrouwen, op Ons gelegd heeft, indien wy ook nu noch, vasthoudende aan ons voorig ontwerp van een stil uitzigt en eene lydzame verwagting op 't noodig herstel van onze eigene rechten, verzuimden onze denkwyze over den geheelen stand der tegenwoordige onlusten voor eene by ons zoo geliefde Natie open te leggen, en ons bereid te toonen tot alle zodanige behulpzaamheid, en in onze betrekkingen en pligten gegronde medewerking, als mogten geschikt zyn, om de voorstanders van den gevestigden Regeeringsvorm niet langer onder de dwingelandy der overheersching, en om de ongelukkige en verdwaalde voorvechters zelfs van nieuwigheden niet met het geheele Gemeenebest ten prooi te laten van woest geweld en algemeen verderf.

Deze pligtmatige gevoelens en inzichten zyn by Ons niet weinig aangewakkerd en verlevendigd door de onverwylde bereidvaardigheid, met welke reeds de Staten van Gelderland, die van Utrecht, zoo veel in hun was, te hulpe gekomen, en de overige Bondgenooten in de handhaving van de Unie en haare rechten voorgedaan zyn, en Wy hebben gemeend aan dezen onzen yver en liefde voor de waare belangen van het dierbaar Vaderland, voor als noch, niet beter te kunnen voldoen, dan door openlyk en ten spoedigste Onze bereidvaardigheid te verklaren, gelyk Wy dezelve verklaren by dezen,

om, zoo met Hooggemelde Heeren Staten van Gelderland en Utrecht, als met die van de overige Gewesten, benevens de Leden en Steden van dien, door alle die vermogens, gezach en invloed, welke aan onze hooge waardigheden kunnen gerekend worden verbonden te zyn, op het spoedigste en krachtadigste mede te werken tot heeling van alle de reeds toegebrachte breuken der Unie, tot opheffing en stuiting van alle onwettig geweld, en tot herstelling van eendracht, rust en vertrouwen, zoo tusschen de Provinciën met elkanderen, als tusschen de Heeren Staten, Regeeringen en Ingezeten van ieder van dezelve, ten einde de hoogeheid, digniteit en independentie van de respectieve Provinciën bewaard, alle de Rechten, Privilegiën en deugdelijke belangen der Ingezetenen beschermd en in 't byzonder aan de Burgeryn zodanige billyke invloed op de stedelyke en algemeene belangen gegeven worden, als bevonden zal worden met de vastgestelde orde van Regeering, Privilegiën, Octrooiën en wettige Herkomsten der Steden en Leden van Staat, mitsgaders met de waare en bezwozene Constitutie van den Lande bestaanbaar te wezen.

En op dat Wy hier in, door verëenigde vermogens te gelukkiger mogen slagen, willen Wy de Heeren Staten van alle Gewesten der Unie, de Heeren Staten Generaal, alle Collegiën van Staatsbewind of Justitie en derzelver byzondere Leden, mitsgaders de goede Burgeryn en verdere In- en Opgezetenen dezer Landen, niet slechts by dezen dringenden nood, op het vriendelykst en ernstigst, tot eene vaardige medewerking, elk naar zyne betrekkinge, nitgenoodigd, maar te gelyk, ter nadere verklaringe onzer inzichten, op het nadrukkelykst en plegtigst verzekerd hebben, dat Wy niets meer verlangen dan Ons heiliglyk aan den eed en plicht te gedragen, aan 't Vaderland in 't algemeen en aan iedere Provincie in 't byzonder gedaan en verschuldigd. Dat Wy geen ander voorneemen hebben, dan om ieders Rechten en Vryheden te helpen bewaaren, den publieken Godsdienst te handhaven, alle geweldadige verongelykingen, en alle onttrekkingen der Ingezetenen aan hunnen wettigen Rechter tegen te gaan, en speciaal nimmer of ooit

eenige meerdere macht, gebied, gezach, of invloed te zoeken of te verkrygen, dan Ons uit krachte onzer Commissiën, ontegensprekelyke Staats-resolutiën, en erkende deugdelijke Possessie, wettig competeert. Tot alle welke eindens Wy in 't byzonder vertrouwen, dat niet alleen de Heeren Staten der andere Gewesten onze welmeenende poogingen ondersteunen, maar dat in 't byzonder de Heeren Staten van Holland en West-Vriesland, als tegenwoordig, gelyk wy vertrouwen, volkomen overtuigd van 't dringend gevaar, waarin de voors. heerschzuchtige invloed van eenige weinige personen 't lieve Vaderland gebragt heeft, niet langer difficulteren zullen, om hunne, zoo overhaaste als onwettige besluiten omtrent het Commando over het Garnisoen te 's Hage, en omtrent het Capitein-Generaalschap van Holland, ter Onzer praëjudicie genomen, *aanstonds* en *vooraf* te willen opheffen, met te nietdoening van al het geen, waar meede onze eer, benevens onze zuivero bedoelingen en schuldelooze gedragingen zoo onverdiend en onvoorbeeldelyk bezoedeld, en ter Vergadering van dezelve Heeren Staten door de schandelykste aanvoering van laster en logen zyn aangeklaagd; en om Ons voorts niet slechts van al dien snooden blaam volkomen te zuiveren en te justificeeren, maar ook in het genot en de exercitie van onze wettige praëminentien en regten te herstellen, ten einde Ons daar door gelegenheid te geven, om behoudens de digniteit aan onze hooge geboorte en betrekkingen verschuldigd, waaromtrent de Hooge Overigheid zelve, uit hoofde van onze naauwe betrekking tot den Staat, en tot het aanzien van den Lande, niet onverschillig wezen kan, ten spoedigste in hunne Provincie te rug te keeren, hunne verschillen met de overige Provinciën te helpen vereffenen, langs dien weg de rust en orde te herstellen, en het lieve Vaderland, onder Gods zegen en met medewerking der Bondgenooten, voor zynen ondergang te behoeden.

Gegeven op des Furstendoms Burg te Nymegen den 26. May 1787. W. Pr. van Orange. Ter Ordonnantie van Zyne Hoogheid. W. van Citters.

41. PUBLICATIE *der Staten van Utrecht met kennisgeving dat hunne vergadering naar Amersfoort verlegd is en met verbod de openbare rust op eenigerlei wijze te verstoren, ook door zich gewapend of in grooten getale op het grondgebied der provincie te begeven.*
12 September 1786.

De Staten van den Lande van Utrecht doen te weten: Alzo zedert eenen geruimen tyd binnen deze Provincie verscheidene oneenigheden zyn ontstaan, meest al voortgesproten uit opgegevene bezwaaren, met relatie tot het stuk der Regeeringe en de differente wyze van denken daaromtrent onder de Ingezetenen plaatze vindende, en welke oneenigheden dan ook zedert langen tyd onze aandacht hebben bezig gehouden, en aanleidinge tot veele deliberatiën gegeven, ten einde te beproeven op welke wyze die oneenigheden weggenomen, en aan de opgegeve bezwaaren te gemoet gekomen zoude kunnen worden, dan, ofschoon wy billyk hadden mogen verwagten, dat de goede In- en Opgezetenen het effect van deze onze deliberatiën

zouden hebben afgewagt, en zich inmiddels van alle dadelykheden zouden hebben onthouden, heeft nogtans de ondervindinge ons doen zien, dat sommige hoethoofdige en woelzieke menschen, waar onder veele Vreemdelingen, inimmers dezulken die daar toe minst bevoegd waren, en by het bederf der Provincie weinig te verliezen hadden, deze oneenigheden hebben getracht te doen dienen tot bevordering van haar eigen belang en bereiking van derzelver verderfelyke desseinen, en door alle mogelyke middelen en verkeerde insinuatien, onder den schoonen naam van ware Vaderlandsliefde en herkryginge van verlorene Voorrechten, de gemoederen der goede In- en Opgezetenen in beweging te brengen, en waar in dezelve dan ook zo

verre zyn gereussceerd, dat de goede Ingezeten en zich tot dadelykheden hebben laten overhaalen, en alzulks een geruimen tyd geleden binnen de Stad Wyck, en nu onlangs ook binnen Utrecht, van zich hebben kunnen verkrygen het grootste gedeelte harer Regenten af te zetten, en anderen in hunne plaatsen aan te stellen, gelyk men ook zedert, op eene bevorens nimmer gehoorde wyze, aan de Leden, behoorende tot onze Vergaderinge, ofte ook tot het Collegie der Heeren Ordinaris Gedeputeerden, insinuatie heeft laten doen, van die natuur, dat daar door alle vryheid van delibereren verhinderd, en den Souverein zelve belet is, binnen Utrecht, meer te vergaderen, maar genoodzaakt hunne Vergaderingen, zo als ook die der Heeren Ordinaris Gedeputeerden, naar Amersfoort te verleggen. En also alle deze handelingen op niets minder kunnen uitloopen dan op de wegneming van alle wettige auctoriteit, en stremming eener onzydige Justitie, beide Zuilen, op welke de Vryheid en der Ingezeten en Welvaaren eeniglyk zyn rustende, hebben wy vermeind niet langer te kunnen stilzitten, maar daar men zedert ook heeft bespeurd dat niet alleen differente Persoonen, binnen deze Provincie gezeten, gewapend hier en daar zich vertoonen, maar ook uit nabuurige Provinciën verscheiden gewapende Persoonen of Corpsen zich niet ontzien, buiten ons consent, daar binnen te komen, en aldus het Territoir dezer Provincie te schenden en onveilig te maken; hebben wy nodig geagt, zo ter beveiliging onzer Vergaderinge, als ook van onze goede In- en Op-gezeten en binnen deze Provincie, de inlegering van eenige Militie te resolveeren, en dezen aangaande den Heer Capitain Generaal dezer Provincie te verzoeken en aan te schryven; van al het welke wy de goede In- en Op-gezeten en nodig geoordeeld hebben de vereischte kennis te geven, dezelve tevens vermanende zich als gehoorzame Ingezeten en te gedragen, met verzekering dat wy alle de zodanigen in onze byzondere protectie hebben genomen, en geenzins de Militaire magt willens zyn tot enig ander einde te doen dienen, als tot hare eigene verzekerdheid, rust en vrede der Provincie, zonder eenigzints hier door dezelve te belemmeren

in hare vryheden of voorrechten, ofte ook de billyke Volksstemme te willen smoren, terwyl wy daarenboven de Ingezeten en verzekeren, dat ons niets aangenamez zyn zal, dan de gerezene oneenigheden te doen ophouden, en in der minne, ten nutte der Ingezeten en zelve, te termineeren, waar toe wy de Bondgenootschappelyke Officiën der andere Provinciën hebben verzogt, en ook alle redenen hebben te verwagten, zonder over zulks eenige voornemens te hebben, van de ingeroepene Militie tegens de Ingezeten en of wel in het byzonder tegens de Steden Utrecht of Wyck, te emploieeren, in dat vertrouwen, dat de Ingezeten en binnen de gemelde Steden, van hunne zyde, mede de rust behartigende, zich zullen wederhouden van het plegen van desordres en ongeregeldheden, gelyk tegens deze onze vreedzame verlangens ook volstrekelyk aanloopt, en ook geen de minste reden is om eenige onrust en onveiligheid binnen deze Provincie te doen voortduuren. Weshalven wy niet alleen aan alle onze Ingezeten en interdiceren om gewapend door deze Provincie te trekken, quasi tot defensie van de een of andere plaatse te dienen, zonder onze uitdrukkelijke wil en begeerte, maar daar en boven wel ernstelyk alle Ingezeten en van andere Provinciën, 't zy dan Genootschappen, of hoe ook genaamd, zich gewapend, of in merkelyke getalle te begeven op het Territoir dezer Provincie, also wy niet zullen kunnen nalaten daar op naauwkeurig te doen letten, en de zodanigen, als Verstoorers der publieke rust, aan de poenaliteiten der Wetten daar tegens over te laten, met verdere vermaninge aan de zodanigen, welke alhier zich reeds werkelyk bevinden, van aanstonds, immers binnen drie dagen na de Publicatie dezer, het Grondgebied dezer Provincie te verlaten.

En op dat niemand hier van eenige ignorantie pretendeere zal deze alommo worden gepubliceerd en geaffigeerd.

Aldus gedaan te Amersfoort den 12. September 1786. (Was gearapheerd) J. Pestere, Vt. (Onderstond) Tcr Ordonnantie van myne voornoemde Heeren de Staten. (Was getekend) H. A. Laan.

42. PUBLICATIE *der Staten van Utrecht waarbij de provinciale ontvangers en andere ambtenaren gelaat worden de gegaderde gelden niet op de vordering van den prelaten Raad der Stad Utrecht af te geven, maar ten kantore der gemeene middelen te Amersfoort over te storten. 19 Januarij 1787.*

De Staaten van den Lande van Utrecht doen te weten, alzoo eenige Perzonen binnen de Stad Utrecht, niet te vreden met zich, op eene feitelijke en gansch wederregtelijke wyze, in de Regeringe der Stad ingedrongen en de stoelen der wettige vertegenwoordigers van Utrechts Burgery en Ingezeten en ingenomen te hebben, en over dezelve een willekeurig gezag uitte oefenen, tot bederf van de Stad en derzelver Inwooners, nog daarenboven hebben kunnen goedvinden, na dat wy, door de sterkste Insinuatien en bedreigingen, op naam der gansche Burgerye, aan de Heeren onze Ordinaris Gedeputeerden, en de beide voorstemmende Leden van onze Vergadering, ieder hoofd voor hoofd gedaan, gedwongen waren onze Vergaderingen buiten die

Stad te houden, op eene, nooit te voren gehoorde wyze, zich een superieur gezag over de Provincie, en in 't byzonder over de Provinciale middelen en inkomsten aan te matigen, en in derzelver gesumeerde qualiteit van Burgemeesteren en Raden in de Vroedschap der Stad Utrecht, niet alleen zich meester te maken van de Provinciale gelden, ten comptoire van de Gemeene middelen binnen dezelve Stad ontvangen wordende, en daar uit, niettegenstaande de weigering en uitdrukkelijke protestatien van Hun, die door ons tot den ontvang dier penningen wettiglyk gecommiteerd zyn, nu reeds feitelijk wegtenemen eene Somme van meer dan Twee- en-sestig duizend gulden, op dewelke, als aan de Provincie toebehorende, de Ingezeten en der andere

Steden en Landen, een gelyk recht hebben; maar ook, by verscheide Resolutien, Publication en Aanschryvingen, en nog laatstelyk by Extract uit derzelver zoogenaamde Resolutien van den 2. January dezes jaars, den 5. daaraanvolgende gepubliceerd, aan alle de Provinciale Ontvangers, Rentmeesters, en alle die eenige Provinciale penningen binnen de Stad administreren, zoo wel als aan de Solliciteurs Militair, Schouten en Gadermeesters, Admodiateurs, Collecteurs, Uitnaanders, en allen anderen die eenige Provinciale middelen gaderen, en binnen dezelve Stad en Vryheid woonagtig zyn, (alle dezelve van hunnen Eed en Plicht tragende aftrekken,) onder zwaare bedreigingen beveelen te geven, direct strydig met de ordres, die wy ten beste van de Provincie, en om de Zaken, zoo veel mogelyk, buyten eene totale confusie te houden, genoodzaakt zyn geworden te stellen: zoekende daarenboven zich van 's Lands schattingen en ongelden te verzekeren, door aan dezelve Schouten en Gadermeesters quasi vryheid te geven, de door hen gegaderde gelden overtebrengen onder den Geldhouder van den pretensen Gerechte der Stad Utrecht.

Daden van geweld en overheersching, die door ons, welke verplicht zyn voor de belangen van alle de In- en Opgezetenen dezer Provincie te waken, en zoo veel in ons vermogen is, te zorgen dat de Lasten en Ongelden, door dezelve niet zoo veel moeite en arbeid ten gemeenen nutte van het Vaderland opgebragt, niet roekeloos verspild worden, niet langer aangezien ofte geduld kunnen noch behoren te worden.

Zo is 't, dat wy Geëligeerden, Edelen en Ridder-schappe, mitsgaders de Gecommitteerden van de steden Utrecht, Amersfoort en Rhenen, als, by eigenwillige absentie van de Gecommitteerden der steden Wyck by Duurstede en Montfoort, representerende de drie Staten van den Lande, en over zulks de eenige wettige Souverein over de Stad, Steden en Landen van Utrecht, daartegen willende voorzien, en na hier op gehoord te hebben de consideratien en het advis van de Heeren onze Ordinaris Gedeputeerden, en van de Gecommitteerden ter Kamere van Finantie en Rekeningen dezer Provincie, goedgevonden hebben, gelyk wy goedvinden mids dezen, alle de Provinciale Ontvangers, Rentmeesters, Solliciteurs Militair, Schouten en Gadermeesters, Admodiateurs, Collecteurs, Uitnaanders, en allen anderen die eenige Provinciale Middelen gaderen, wel ernstig te interdiceren, eenige bevelen van de zich thans qualificerende Burgemeesteren en Vroedschap of Gerechte der stad Utrecht, betrekkelijk derzelver hier voren gemelde respective qualiteiten, bereids gedaan ofte nog te doen, te pareeren ofte gehoorzamen, maar zich, ingevolge van hunnen eed en plicht, alleenlyk te gedragen en na te komen de ordres, welke door Ons ofte door de Heeren onze Ordinaris Gedeputeerden bereids gesteld zyn, ofte nog verder gesteld zouden mogen worden, op poene, dat by nalatigheid van dien, tegens hen geprocedeerd zal worden zoo als in goede Justitie bevonden zal worden te behoren; edoch met belofte van guarantie en indemnificatie van alle de schadens en nadeelen, welke hun, uit hoofde van de getrouwe nakoming van hunnen eed en plicht, mogten overkomen, op den

voet van onze Resolutie van den 9. September des voorleden jaars, dewelke wy by deze ook ten aanzien van alle dezelve extendereen en confirmeren.

En worden alle dezelve Ontvangers, Rentmeesters en die wyders eenige maniantie van 's Lands penningen hebben, wel scherpelyk gelast geene penningen te demanneeren of uittegeven op requisitie van den pretensen Raad der Stad Utrecht, op hoedanige wyze en met welke beloften of bedreigingen die vorderingen ook gedaan mogten worden, en zich zoo veel mogelyk tegen alle feitelijke ontroving van dezelve te verzetten; reserverende wy ons recht en actie, ten aanzien van de reeds weggehaalde somme van meer dan 62000 gulden, tegen hen die zulks hebben durven ondernemen. Gelyk wy almede inhereren en confirmeeren onze aanschryving, den 3. en 19. October laatstleden aan alle Schouten, Gadermeesters, Collecteurs, Admodiateurs, en allen welke eenige maniantie van 's Lands Penningen hebben, als meede aan de respective Ambachtsheeren en Ambachtvrouwen gedaan, om, zoo lange 's Lands comptoiren binnen de Stad Utrecht, op naam van de Vroedschap gesloten of inmers belemmerd zullen worden gehouden, de Provinciale penningen te furneeren of te doen furneeren aan handen van de Commissarissen tot de gemeene middelen te Amersfoort, die by ons daartoe zyn gecommitteerd, welke aanschryvingen wy willen dat op het naauwkeurigste zullen worden nagekomen en achtervolgd, op poene by dezelve en onze Ordonnatie begrepen; gelastende over zulks de respective Schouten en Gadermeesters, tot het ontfangen en innen der Ongelden en Middelen van consumtie, en alle andere lasten, de Zittagen in hunne Gerechten te houden, met interdictie van eenige Penningen in de Stad Utrecht te brengen of te ontfangen, zoo lange zy, in de observantie van hunnen Eed en Plicht en de nakoming van onze bevelen, aldaar belemmerd zullen worden.

Wordende al mede, boven en behalven dezelve Schouten en Gadermeesters, de Ontvangers der Tollen, Collecteurs van de ontgronding en uitvoer van den Turf, Admodiateurs van de gebrande Wynen, en gedistilleerde Wateren, en den Tabak, gelyk ook allen en een iegelyk, welke eenige penningen, 't zy van Bisdorstienden, en andere Pachtgoederen, 't zy wegens den impost op de collaterale successie, 40. Penning en een half percent verhoging, en 50. Penning, ofte uit wat hoofde ook, aan eenige der Provinciale Comptoiren verschuldigd zyn, gelast en bevolen dezelve op de gestelde termynen te brengen en te betalen alhier binnen Amersfoort, ten Comptoire van de Gemeene Middelen, aan handen van hun, welke by ons daartoe provisioneel zyn gecommitteerd en geauthoriseerd; zullende alle dezelve, voor de meerdere kosten welke zy ter overbrenging der penningen naar Amersfoort, in plaats van naar Utrecht, genoodzaakt zullen te impenderen, naar redelykheid worden gededomageerd.

Welverstaande nochtans dat wy, genegen zynde, in afwagting van de op gronden der Unie aangeboden en geaccepteerde mediatie en tusschenkomst der Bondgenoten, tot vereffening van de gerezene geschillen en oneenigheden binnen deze Provincie, ten aanzien van de Burgery der Stad Utrecht, alle

mogelyk menagement te gebruiken, wel willen toestaan dat de middelen en ongelden, binnen dezelve Stad en Vryheid verschuldigd wordende, by continuatie gebracht worden ten Provincialen Comptoire binnen dezelve Stad, en door onze Ontvangers en Rentmeesters aldaar, ontvangen worden, als welke middelen en ongelden wy van de hiervoren gemelde generale ordres, voor als nog geëxcipteerd en uitgezonderd willen hebben.

En op dat niemand eenige onwetendheid voorwende, zal deze alomme worden gepubliceerd en geaffigeerd na behoren.

Aldus gedaan te Amersfoort den 19. January 1787. (was gearapheerd) J. A. van Westrenen. Vt. (onderstond) Ter Ordonnantie van myne voornoemde Heeren de Staten. (was getekend) Abs. Secretario. Ph. Ram.

43. PUBLICATIE *der Staten van Utrecht, waarbij, ten gevolge der handelingen van den pretensen Magistraat der Stad Utrecht, de publicatie van den 19. Januarij l. l., aangaande de overstorting der provinciale gelden wordt vernieuwd. 20 April 1787.*

De Staten van den Lande van Utrecht doen te weten; also wy tot onze hoogste bevreemdinge en leedwezen ontwaar geworden zyn, dat de pretense Magistraat der Stad Utrecht heeft kunnen goedvinden, by Publicatie op den 17. dezer lopende maand, alle Burgers en Ingezetenen van die Stad en Vryheid te gelasten voordaan de penningen, welke zy, zo wegens Huis- en Haardsteden, Dienstboden, Paarden, Koffij en Thee-gelden, als wegens eenige andere belastingen gewoon zyn te betaalen aan de onderscheiden Uitmaanders, Collecteurs of Admodiateurs, aan geene andere Persoonen te voldoen, dan aan die geenens, welke daar toe binnen weinige dagen by nadere Resolutie zouden worden bekend gemaakt; gelyk ook alle de Uitmaanders, Collecteurs, Admodiateurs en Exploiteurs te ontbieden, en derzelver manualen afteëischen en hen te noodzaken, 's Lands penningen by provisie en tot dat hun nadere aanwyzing zal zyn gedaan, te deponeren onder de Heeren, zich pretenselyk qualificerende uittemaken de Gecommitteerden ter directie van Stads-Financie, met bedreiginge, om de aan eed en plicht getrouw blyvende Ambtenaren, by ons tot de invordering van 's Lands schattingen en ongelden aldaar gecommitteerd en aangesteld, en welke uit dien hoofde aan niemand, dan aan ons verandwoordelyk zyn, te ontzetten van derzelver Bedieningen, en tegen hen naar bevind van zaken te procederen. En boven dit alles van zich heeft kunnen verkrygen deze in 't werk gestelde middelen van geweld en conscientiedwang by even-gemelde Publicatie te doen voorkomen, als dienende tot welzyn van Stad en Burgery en bevestiging van deszelfs aloude Voorrechten, ter voorkominge van alle willekeurig en voor de Stad schadelijk misbruik en vervoering van die penningen, welke alleen door Stads Burgeren en Ingezetenen worden opgebracht; alles met dat oogmerk en gevolg, om zich langs die weg van 's Lands penningen meer en meer meester te maken, dezelve by aanhoudendheid tot verkeerde oogmerken te misbruiken, de financiën uitteputten en de aan eed en plicht getrouwe Ambtenaren van hunne bedieningen te priveeren.

En dit alles niettegenstaande wy gedurende den tyd der tegenwoordige troubles, onder inwagtinge van de Mediatie der gezamenlyke Bondgenoten, alle onze handelingen hebben ingericht met de meest mogelyke moderatie en toegevendheid, en generlei extraordinaire middelen by ons, ofschoon anderzints door de gepleegde disorders en geweldendaryen volkomen daar toe gerechtigd, zyn in

't werk gesteld, dan die wy genooddrongen waren, ten einde zo veel mogelyk de zaken buiten eene totale confusie te houden, uit hoofde van de wederregtelyke handelwyze te Utrecht, te moeten by der hand nemen; en niettegenstaande in 't byzonder met betrekkinge tot 's Lands penningen, door ons geene andere voorzieningen zyn gedaan, dan die de feitelijke belemmeringen van 's Lands Comptoiren, door den pretensen Raad der Stad Utrecht ondernomen, noodzakelyk maakten; welke onze voorzieningen nogthans tot hier aan toe alleenlyk hebben betroffen de overige Steden en het platte Land dezer Provincie, en geenzins de Stad Utrecht, ten welke opzigte wy, ter betoning van alle mogelyk menagement voor de goede Burgerye derzelve Stad, by Publicatie aan onze Ontvangers, Rentmeesters, Commissarissen der gemeene middelen, gelyk ook aan alle Schouten, Gadermeesters, Collecteurs, Uitmaanders en Admodiateurs hebben gelast, de penningen by hun ontvangen wordende, zo verre dezelve in de Stad Utrecht en Vryheid vallen, by continuatie te brengen ten gewoonen Provincialen Comptoire aldaar, en niet om dezelve overtebrengen naar Amersfoort, zoo als tot voorkominge hier van de pretense Raad der Stad Utrecht quasi voorwend deze orders te moeten stellen, en also onderstaan durft, 's Lands goede Ingezetenen en in 't byzonder de Burgers en Inwoonders der Stad Utrecht te misleiden, en onder den schyn van gematigdheid de verwarringen te vergroten, het geweld en onrecht te vermeerderen, en de ruine van de Stad en Provincie meer en meer te verhaasten.

Zo is 't: dat wy niet kunnende gedogen, dat 's Lands penningen, met zo veel moeite en arbeid door de goede Ingezetenen opgebracht, aan incompetenten Personen werden betaald, of ook tot andere oogmerken, dan tot welzyn van den Lande geëmploieerd, nodig hebben geoordeeld, met inhasie van onze vorige Publicatie van den 19. January laatstleden, allen en een iegelyk, wien zulks aangaan mag, op het ernstigste te waarschuwen en te gelasten, zich naar den inhoud derzelve en de daar by gestelde orders exactelyk te gedragen, die wy willen dat in allen deele effect zullen sorteerden, gelastende overzulks als noch onze Commissarissen tot de gemeene middelen, gelyk ook alle Schouten en Gadermeesters, Collecteurs, Uitmaanders, Admodiateurs en allen anderen, die enige maniantie van 's Lands penningen binnen Utrecht hebben, of eenige gelden aan den Lande verschuldigd zyn, dezelve, zo verre die in de Stad Utrecht en Vry-

heid vallen, by continuatie te betalen aan de gewone Provinciale Comptoiren aldaar.

Vermanende wy voorts in het byzonder alle Burgers en Ingezetenen der Stad Utrecht hunne verschuldigde Huis en Haardsteden, Dienstboden, Paarden, Koffij en Thee-gelden zo wel als alle andere Provinciale belastingen, van welken aart die ook zouden mogen wezen, by continuatie te betalen aan de Ambtenaren, welke by ons tot den ontvang wettiglyk zyn aangesteld en gecommiteerd, zullende geenerlei betalinge, door byzondere Personen aan anderen gedaan, aan hen voor betalinge worden gevalideerd, maar op nieuw van hen worden ingevorderd.

En ingeval het onverhooptelyk mogte gebeuren, dat de pretense Magistraat der Stad Utrecht zich zo verre mogte vergeten, om een of meer onzer Ambtenaren, uit hoofde van de getrouwe naarkominge van hunnen eed en plicht, van derzelver bedieningen geweldadig te ontzetten, verbieden wy

ieder en een iegelyk, zich tot de invordering van Provinciale gelden in derzelver plaatzen te laten emploieren, zullende de schade hier door aan de Provincie en aan 's Lands Ambtenaren toegebracht, in tyd en wylen op hunne Personen en Goederen worden verhaald.

Terwyl wy op nieuw by deze herhalen onze belofte van guarantee en indemnificatie, by onze bovengemelde Publicatie van den 19. January laatstleden gedaan, van alle schade en nadeelen, die aan onze Ambtenaren uit hoofde van de getrouwe naarkominge van hunnen eed en plicht mogten overkomen.

En op dat niemand hier van eenige onwetendheid voorwende, zal deze worden gedrukt, afgekondigd en aangeplakt naar behoren.

Aldus gedaan te Amersfoort den 20. April 1787. (was gearapheerd) J. A. van Westreenen. Vt. (onderstond) Ter Ordonnantie van myne voornoemde Heeren de Staten. (was getekend) H. A. Laan.

44. PUBLICATIE der Staten van Utrecht waarbij de wapenoefeningen van Ingezetenen van Maarsen en Maarseveen en het dragen van leusen of zogenaamde veldteekens worden verboden. 20 April 1787.

De Staten van den Lande van Utrecht doen te weten: Alzo wy vernomen hebben dat er hier en daar onder de Ingezetenen dezer Provincie, en speciaal in den Dorpe van Maarsen en Maarseveen, nog steeds worden bespeurd eenige onrustige bewegingen en partyschappen, veelzins ontstaande uit eene verschillende manier van denken over de publicque zaken, en de middelen, welke tot herstellinge der Ruste en Eendragt ten nutte van den Lande, behoren te worden by der hand genomen. En nadien diergelyke oneenigheden nergens anders toe dienen, dan om de gemoederen der Ingezetenen langs zo meer te ontrusten, en om in plaats van door vreedzaamheid, inschikkelijkheid, en onderlinge vriendschap, het gemeene welzyn der Provincie, en dat der byzondere districten, te bevorderen en duursaam te maken, door haat, wangunst en verdeeltheit, alle die middelen daartestellen, welke eigenaartiglyk geschikt zyn om het bederf en den geheelen ondergang van elkanderen uittewerken en te verhaasten.

Zo is 't: dat wy, niets meer ter harten nemende als om het ware geluk, vryheid en veiligheid dezer Provincie en derzelver Ingezetenen te bevorderen, by herhalinge van de waarschuwingen en orders, welke wy te meermalen zedert eenigen tyd genoodsaakt zyn geweest dienaangaande te publiceren, als nog wel serienselyk aan alle In- en Opgezetenen dezer Provincie, en in het byzonder aan de Opgezetenen te Maarsen en Maarseveen interdiceren en verbieden, elkanderen, uit hoofde van verschillende wyze van denken, op eenigerhande maniere te miszeggen, of te misdoen, ofte ook door het dragen van eenige leusen of tekenen zig te onderscheiden, en eenige partyschap aantetoonen; maar integendeel vermanen wy dezelve alles aantewenden, wat kan strekken om de Eensgezindheid onder de goede Ingezetenen, zo nodig in deze verwarde tyden tot behoud en herstel van het Vaderland in het algemeen en van deze Provincie in het byzonder, te

bevorderen en aantekweken; en alzo wy ook zyn onderrigt, dat de orders, bevorens op het invoeren van eenen Wapenhandel ten platten Lande geëmanueerd, doch zedert by Ons wederom ingetrokken en buiten effect gesteld, in den Dorpe van Maarsen en Maarseveen, als nog tot een voorwendzel door veelen worden gebruikt, om zig in dien Wapenhandel te blyven oefenen, en door leusen als anders van de overige Opgezetenen te onderscheiden, uit hoofde dat by ons appointement van den 25. February 1784 aan eenige Opgezetenen aldaar, by provisie, tot die oefening eene speciale permissie was gegeven, welke men oordeelde door die generale orders niet te zyn ingetrokken; al het welke dan ook tot gevolg heeft, dat andere Luiden zig reciprokelyk aldaar mede eenige vryheid komen te veroorlooven; hebben wy by onze Resolutie van huyden goedgevonden, de byeenkomsten van het gewapende Corps te Maarsen en Maarseveen, mitsgaders derzelver Exercitien, voordaan te doen cesseren, gelyk wy zulks doen by dezen, met order aan alle de gewezen Leden zich hier naar stiptelyk te gedragen, mitsgaders zig van het dragen van eenige leusen of zogenaamde veldteekens, hoe genaamt of van wat natuur ook, te onthouden, dezelve In- en Opgezetenen onder Maarsen en Maarseveen voorts op het ernstigste vermanende en waarschuwend, om zig als stille en vreedsame Ingezetenen te gedragen, en de rust en eensgezindheid onder den anderen op alle wyze te bevorderen en aantekweken, alles, voor de Overtreders van deze en vorige by ons gestelde ordres, en speciaal van de Publicatie in dato den 9. February 1785, op pöene van onze hoogste indignatie en om als verstoorders van de Publicque rust, zonder eenige verschoninge rigoureuselyk aan den Lyve of anderzints te worden gestraft, zo als, naar bevind van zaken, geoordeelt zal worden in goede justitie te behoren.

En op dat niemand hier van eenige onwetendheid kome voortewenden, zal deze worden gedrukt,

mitsgaders onder Maarsen en Maarseveen worden gepubliceerd en geaffigeerd naar behoren.

Aldus gedaan te Amersfoort den 20. April 1787.

(was gearapheerd) J. A. van Westrenen. Vt. (onderstond) Ter Ordonnantie van myne voornoemde Heeren de Staten. (was getekend) H. A. Laan.

45. PUBLICATIE *der Staten van Utrecht, waarbij de betaling van Huis- haardsteden- dienstboden- paarden- koffij- en theegelden binnen de stad en vrijheid van Utrecht tot den volgende 1. November wordt geschorst. 5 Mei 1787.*

De Staten van den Lande van Utrecht doen te weten: Dat wy, aangesien de handelwijze by den pretensen Raad der Stad Utrecht onlangs met relatie tot de Provinciale middelen, binnen voorschreve Stad gegaderd en gecollecteerd wordende, Ons hebben genoodzaakt gezien, aan alle en een ygelyk der Ingezetenen verbod van betalinge te doen aan de door voornoemde pretensen Raad gestelde Uytmaanders of Collecteurs. Dan overlegende hoe dat deze onze ordres wellicht dezelve Ingezetenen in onaangenaamheden zouden kunnen inwikkelen, niet wetende hoe zig te gedragen, of aan wie nu te betalen, zonder gevaar van nog andermaal te zullen moeten voldoen, en aan den eenen kant niet konnende gedogen, dat de Borgeren en Ingezetenen der Stad Utrecht hare verschuldigde ongelden en lasten zouden betalen aan Luiden, welke dezelve niet deden komen tot onderschraging der Provinciale Comtoiren en ten behoeven van den Lande, waartoe die voor het grootste gedeelte zyn ingewilligt, nog ook aan den anderen

kant, dat de goede Borgeren en Ingezetenen door eene verkeerde betaling tweemaal deze lasten en ongelden zouden moeten voldoen.

Zo is 't: Dat wy op huden hebben goedgevonden, alle betalinge van verschuldigde Huis, Haardsteden, Dienstboden, Paarden, Coffij en Thee gelden binnen de Stad en Vryheid van Utrecht, by provisie tot den 1. November aanstaande te surcheren, gelyk wy dezelve surcheren mids dezen; verstaande dienvolgende, dat niemand binnen gemelde Stad van Utrecht ofte Vryheid van dien, eenige betalinge binnen dien tyd zal worden afgevergt, veel min deswegens met executie gedroigd ofte geincommodeerd.

En ten einde alle en een ygelyk hier van beoorlyk worde onderregt, zal deze worden gedrukt, gepubliceerd en geaffigeerd na behoren.

Aldus gedaan te Amersfoort den 5. May 1787. (was gearapheerd) J. A. van Westrenen. Vt. (onderstond) Ter Ordonnantie van myne voornoemde Heeren de Staten. (was getekend) H. A. Laan.

46. PUBLICATIE *der Staten van Utrecht waarbij de tegenwoordig te Utrecht gehouden wordende Statenvergadering onwettig verklaard — en een ieder verboden wordt eenige andere bevelen te gehoorzamen, dan die van de Staten, thans te Amersfoort vergaderende. 12 Junij 1787.*

De Staten van den Lande van Utrecht doen te weten: dat de desorders en feitelykheden, welke binnen de Stad Utrecht oorzaak tot eene wederrechtelyke en geweldige Remotie der Regenten binnen die Stad, den 2. Augustus des gepasseerden jaars 1786, gegeven hebben, zo verre zyn toegenomen en aangekweekt, dat men op den naam van de Burgery aldaar heeft konnen goedvinden de onderscheidene Staatsleden by insinuatien kennis te geven, op welk eene wyze men gaarn hunne besluiten zag ingericht, dreigende in contrarie cas de voornoemde Leden met de gevolgen, welke zig daar mede op den hals zouden halen, inwoege het onmogelyk was meerder binnen dezelve Stad van Utrecht onze Vergaderinge te continueren, ten ware men zig wilde bloot stellen aan invectives, insultes en dadelykheden, ingeval de Resolutien niet aan de inzigten der Hoofden van de zig noemende Burgery kwamen te beantwoorden. Weshalven wy dan ook onder anderen, den 28. December 1785, bereids verzogt en geauthoriseerd hebbende onze Heeren Ordinaris Gedeputeerden, om ons op zodanige plaats des noods binnen deeze Provincie te beschryven, alwaar wy vrye Vergaderingen konden houden, en ingevolge onzen Bed en pligt zodanig ongestoord en ongedreigd resolveren, als tot dienst der Provincie en der Ingezetenen zouden vermeinen te behooren, door welgemelde Heeren onze Ordinaris Gedeputeerden tegens

den 30. Augustus 1786 op den Stadhuse t' Amersfoort zyn beschreven geworden en welke beschryving, ten dage voorn. nader by ons eenparig is geaprobeerd en de Heeren Gedeputeerden bedankt, gelyk wy dan ook tot huden aldaar beschreven, en de Vergaderingen der Heeren onze Ordinaris Gedeputeerden, mitsgaders Gecommitteerden ter Kamer van Finantie teffens gehouden zyn. Dan hebben de wederrechtelyk aangestelde Regenten van Utrecht konnen goedvinden deze onze wettige Vergadering al aanstonds uit al haar vermogen te contrarieren, waar inne dezelve door haare ondergeschikte Couranten en andere Nieuwsschryvers met yver zyn ondersteund geworden. Dan daar wy conform de order van Regering alhier beschreven, en zo min als de Heeren Staten der andere Provincien genegen waren te vergaderen binnen een Stad, alwaar wy niet vryelyk konden delibereren, maar integendeel niet anders te doen hadden als in de te nemene Resolutien te volgen het voorschrift der hoofden van eene misleide en zig tot alles gewettigd oordelende menigte, hebben wy vermeind onaan gezien dit alles onze vergaderingen alhier te moeten blyven continueren, dus men niet voorsende tot zyn oogmerk te geraken door deze en andere bykomende stappen van geweld, (waar door eene onwettige Regeringe by voorbeeld goedgevond de Provinciale Comptoirs in haare byzondere magt te houden, niet tegenstaande die Comptoirs

zelf aan geene wettige Regering, zonder concurrentie der andere Leden, onderworpen waren, men laat staan, aan eene wederrechtelyk gecreëerde Regering, om nu niet te spreken over de manier, waar by men heeft kunnen goedvinden de goede Ingezetenen in het vrye gebruik harer goederen te verhinderen, en dezelve onder een willekeurig gezag te houden, waarby de ongehoorde manier van inquantiering der ingelegerde Troupes en gewapende Burgers uit andere Provincien in Utrecht getrokken, nog onlangs is gekomen) op andere middelen bedagt is geweest en te rade geworden der Heeren Staten Kamer binnen Utrecht, welke men zo veele maanden had doen sluiten en alle papieren aldaar gewelddadig verzekerden, om den loop der publieke zaken, zo veel men maar vermogt, te verhinderen, wederom te doen openen, en de differente Staatsleden tegen den 11. dezer maand by Missives op naam der pretense Regenten te Utrecht te doen convoceren, ofschoon men zeer wel wist dat de beschryving der Heeren Staten niet dan door de Heeren Ordinaris Gedeputeerden volgens derzelver Instructie kon of vermogt te geschieden, ja in den jare 1785 zulks nog by dergelyke beschryving, alhoewel door eene wettige Regering ondernomen, by ons was gedeclareerd; dat men ook zeer wel wist dat geene Heeren dan twee à drie uit de voorstemmende Leden aldaar zouden verschynen, ja dat meer is dat men ook gansch ongeneegen was andere daar te ontvangen, terwyl men ten blyke hier van goedvond alleen aan weinige Staatsleden by de quasi Missive van beschryving te beloven een vry acces en reces tot en uit de Stad van Utrecht, ten bewyze hoe vry deze Staatsvergadering stond te worden aangelegd en gehouden, zelf na het eigen avou der pretense beschryvers. En hoewel wy onderricht zyn geworden dat deze zo onwettige vergadering effective is gehouden, ofschoon daarop niemand uit het Lid der Heeren Edelen is gecompareerd, dan een enkel Lid, welk uit hoofde van zyn ontvangst, ingevolge verscheide Staats Re-

solutien niet vermogt op eenige Staatsvergadering te verschynen zonder voorafgegane dispensatie, edoch welke niet dan door de drie Leden kan worden verleend, en dus in dezen by geene mogelykheid goëffectueerd kon worden, zo is en blyft nogtans deze Vergadering in zyne origine, forme en gevolgen onwettig en tegen de order, constitutie en gewoonte dezer Provincie aanlopende. Weshalven wy nodig hebben geagt de goede Op- en Ingezetenen tegens dezelve en alle zodanige wederrechtelyke Vergaderingen te waarschuwen; verbiedende alle Staatsleden, Ministers, Suppoosten en Bediendens zig daar mede te bemoejen, dezelve te adseren, bedienen of behulpsaam te zyn, of ook in eenige andere Collegien daar van dependerende te verschynen, of die te assisteren, op poene van zodanige nadere dispositie en correctie als in regten zullen bevonden worden te behooren, gelyk wy ook annulleren en casseren alle zodanige Resolutien, Ordinatoiren en dispositien, als op deze of soortgelyke vergaderingen mogten zyn genomen of gedaan, verbiedende dus wel expresselyk alle onze Ontvangers, Comptabele, Justiciaren, Gadermeesters en generallyk alle Op- en Ingezetenen, zig na den inhoud daarvan te gedragen, op poene van nullité, mitagaders zodanige correctie en poene, als bevonden zullen worden in tyd en wyle te behoren; ordonnerende in tegendeel geene andere vergadering van ons voor wettig te erkennen of enige Resolutie te agtervolgen dan de zodanige, welke in de vergadering, door de Heeren onze Ordinaris Gedeputeerden volgens hare Instructie beschreven, en by provisie alhier te Amersfoort gehouden, zullen zyn genomen. En ten einde alle en een ygelyk hier van be hoorlyk worde onderregt, zal deze worden gedrukt, gepubliceerd en geaffigeerd na behoren.

Aldus gedaan te Amersfoort den 12. Juny 1787. (was geparaphceerd) J. A. van Westrenen. Vt. (onderstond) 'Ter Ordonnantie van myne voornoemde Heeren de Staten. (was getekend) H. A. Laan.

47. PUBLICATIE *der Staten van Utrecht waarbij de vroeger wederregtelijk uitgezette Raden te Wijk bij Duurstede in hunne ambten worden hersteld en den Ingezetenen gelast tot de gehoorzaamheid aan 's Lands wetten terug te keeren. 6 Julij 1787.*

De Staten van den Lande van Utrecht doen te weten: Alzo tot ons leedwezen en grievende smerte, gedurende eenen geruimen tyd, hooggaande ongeregelgheden en wanorder binnen de Stad Wyck by Duurstede hebben plaats gehad, zo dat een opgeruid, maar misleid gedeelte der Ingezetenen, aangezet door eenige weinige Vreemdelingen, geene betrekking tot die Stad hebbende, zich niet ontzagen, onderscheide reizen, den wettigen Magistraat te dwingen tot het nemen van zodanige besluiten, als hunne verkeerde begrippen van het nut der Maatschappy, en het belang van de Stad medebrachten, maar vervolgens eerst twee, en daarna zes wettige Raden der evengemelde Stad, feitelyk van hunne Raadsplaatzen ontzet, en eigener autoriteit, anderen in derzelver plaatzen, op een by hun zelfs ontworpen zogenaamd stedelyk Regerings Reglement, hebben aangesteld; en niettegenstaande wy by onze Publicatie van den 12. April des vori-

gen jaars de uitzettinge van die Raaden, en de aanstellinge van anderen, hadden gecasseerd, en verklaard te houden voor geheel wederrechtelyk, nul en van onwaarde, met verbod aan de Perzonen, in hunne plaatze in den Raad gesteld, enige acte van Magistrature te exerceren, nochtans zyn voortgegaan, zich opentlyk tegen onze rechtmatige bevelen te verzetten, de Justitie te stremmen, en eenen onschuldigen Pander, in officio verserende, maanden lang, gevangen te houden, zich tegen ons te wapenen, 's Lands penningen te roven, en onnuttelyk te verspillen, de goede Ingezetenen te onderdrukken, de Landen met alles vernielende inundation te bedreigen, en alzo geweld en onrecht ten top te voeren; waar door wy dan eindelyk, hoe zeer alle onze handelingen steeds het kenmerk van gematigdheid en toegevendheid droegen, onzes ondanks genoodzaakt zyn geworden, op middelen bedacht te wezen, om de onderdrukte Ingezetenen

te verlossen, de rust en goede order dadelyk te herstellen, het revolterend gedeelte der Burgeren en Ingezetenen tot de gehoorzaamheid aan 's Lands Wetten weder te brengen, en die vryheid en veiligheid aan een ieder te doen genieten, op welke elk Lid der Maatschappy eene ontegenzeggelyke aanspraak heeft.

Zo is 't, dat wy Geëligeerde Raden, Edelen en Ridderschap, benevens de Gecommitteerden van de Steden Utrecht, Amersfoort en Rhenen, als by eigenwillige absentie van Gecommitteerden van de Steden Wyck by Duurstede en Montfoort, representerende den eenigen en wettigen Souverain over de Stad, Steden en Lande van Utrecht, om tot die heilzame eindens te geraken, en eenmaal palen aan het geweld en de onderdrukking te stellen, tot voorkoming van het totaal bederf der Stad Wyk by Duurstede, hebbende goedgevonden Zyne Doorluchtige Hoogheid den Heere Erfstadhouder dezer Provincie te verzoeken die Stad van eene behoorlyke bezettinge te voorzien, en eene Commissie uit ons midden te benoemen, om de wettige Regeringe te herstellen, en den loop der justitie wederom in activiteit te brengen, by deezen andermaal verklaren te casseren en te annuleren de wederrechtelyke uitzettinge der Raden de Joncheere, Curtius, Verhel, Frykenius, Bruin, van Mierloo, van Bern en de Ruiter, en de onwettige aanstellinge van zodanige Personen, als in derzelver plaatzen mochten zyn aangesteld, benevens al het

gene door hun in die qualiteit onwettig is geresolveerd en gedaan, dezelve Personen, gelyk ook alle zodanige der Burgeren en Ingezetenen, welke in hunne onwettige aanstellinge deel genomen hebben, van den praetenselyk gedanen Eed ontslaande, met ernstige vermaninge aan hun, en allen anderen Burgeren en Ingezetenen, geene anderen voor wettige Raden der Stad Wyck by Duurstede te erkennen, dan de Heeren Verhel, Frykenius, de Joncheere, Bruin, Curtius, van Bern en de Ruiter, als de enige welke op den constitutionelen voet gecontinueerd zyn, mitsgaders verder de zulke, die op eene wettige wyze tot Raden zullen worden aangesteld; gelyk wy al verder ieder en een iegelyk willen gewaarschuwd hebben, en op het ernstigste gelasten, zich als stille en vreedzaame Ingezetenen te gedragen, den behoorlyken eerbied aan de wettige Magistraat te bewyzen, en tot de observantie en gehoorzaamheid aan 's Lands Wetten weder te keeren, op poene van by overtredinge, zonder eenige conniventie, ingevolge van de Placaaten van den Lande gestraft te zullen worden.

En op dat niemand hier van eenige onwetendheid voorwende, zal deeze worden gedrukt, afgekondigd en aangeplakt naar behooren.

Aldus gedaan te Amersfoort den 6. July 1787. (was gearapheerd) J. A. van Westrenen. Vt. (onderstond) Ter Ordonnantie van myne voornoemde Heeren de Staten. (was getekend) Abs. Secr. Ph. Ram.

48. PUBLICATIE der Staten van Utrecht waarbij aan alle Ingezetenen van Wijk by Duurstede, die zich tegen de wettige Overheid hebben verzet, eene geheele amnestie verleend wordt. 9 Julij 1787.

De Staten van den Lande van Utrecht doen te weten: alzo zederd eenen geruimen tyd verregaande ongeregeldeheden, geweldendaryen en oproerige bewegingen binnen de Stad Wyck by Duurstede hebben plaats gehad, zo dat eenige Burgers en Ingezetenen, gehoor gevende aan de verderfelyke inblazingen en opruyingen van eenige wenige ambitieuse Vreemdelingen, zich niet ontzagen de plichtmatige gehoorzaamheid en den verschuldigten eerbied aan den wettigen Magistraat te ontzeggen, het grootste gedeelte van den Raad feitelyk van hunne Raadsplaatzen te ontzetten, daarna eene geheel nieuwe Regeringswyze, ingevolge van een by hun, door inductie van die Vreemdelingen, met verkeerde inzichten ontworpen Regerings-Reglement, te introduceeren; hetzelfde plegtig te beëdigen, en zich zelve eenen nieuwen Magistraat te verkiezen; maar ook bovendien, niettegenstaande onze herhaalde Lands Vaderlyke vermaningen en waarschuwingen, in vilipendie van 's Lands wetten en Onze billyke souveraine bevelen, zyn voortgegaan zich openlyk tegen onze wettige auctoriteit en de uitoeffening eener onzydige Justitie te verzetten, hunne goede Medeburgeren te helpen onderdrukken en geweld en onrecht ten top te voeren, waar tegen wy eindelyk, na alles vergeefs te hebben beproefd, genoodzaakt zyn geworden tot voorkominge van het totaal bederf van de Stad en de ruine van zo veele andere goede Ingezetenen van dien, toereikende middelen te emploieeren, ten einde de verdrukte

Ingezetenen te verlossen, het gezag der wetten te herstellen, een ieder by zyne Voorrechten en Vryheden te bewaren, en den weg der Justitie wederom te openen, gelyk wy dan nu ook die Vreemdelingen en Ingezetenen, aan de welverdiende straffen van rebellie, seditie en andere misdaden, waar aan dezelve zich hebben schuldig gemaakt, billyk zouden kunnen overlaten, indien wy tegen hun naar rigeur der wetten wilden doen procederen.

Zo is 't nochtans dat wy, in aanmerking nemende hoe veele van hun bereids aan onze Gecommitteerden hebben doen blyken van haar oprecht berouw en leetwezen, met belofte van haare gehoorzaamheid en getrouwigheid aan de Regeringe volgens haren schuldigen plicht te zullen bewyzen: daar by overweegende, dat veele van hun, in het ter uitvoer brengen van voorschreve onwettige veranderingen, door de aanstoking van Vreemdelingen, onder valsche voorwendselen zich hebben laten misleiden, en alzo schier onwetend tot eenen opstand tegen de Hoge Overheid en het plegen van enorme misdaden zich hebben laten vervoeren, en boven dien considereerende, hoe wy, alleenlyk 's Volks waaragtig welzyn en duurzaam geluk bedoelende, geen ander oogmerk hebben, dan de herstellinge der ruste en goede order en het maintien van de Hoogheid der Provincie, benevens het gezag der wetten; hebben goedgevonden den weg van Clementie en Gratie boven die van rigeur van Justitie te praefereeren, en allen en een iegelyk te vergun-

nen en te accordeeren eene generaale Amnestie, kwytscheldinge en remissie van al het geene ter gelegenheid van de voorschreevde Troubles en oproerige bewegingen binnen de Stad Wyck by Duurstede eenigzins is bedreven of misdaan, zo wel als van zodanige actien, als ter zake van dien, bereids door het officie Fiscaal geïnstituëerd en als nog aanhankelyk zyn; gelyk wy dezelve Amnestie, kwytscheldinge en remissie uit zonderlinge gratie accordeeren mids dezen, niet willende dat iemand daar over in Rechten of daar buiten zal worden vervolgt, en onder welke Amnestie wy ook willen begrepen hebben de Personen van Adriaan de Nys, en François Adriaan van der Kemp, thans gearresteerden binnen de Stad Wyck by Duurstede, niet tegenstaande dezelve zich, door alle hunne gedragingen, en door de Ingezeten en tegen derzelve wettige Overheid optestoken, en tot eenen openbaaren tegenstand te animeeren, deze Hunner Ed. Mog. Gratie het allerminst waardig gemaakt hebben, om welke reden Hun Ed. Mog. zich ook verplicht oordeelen zorge te dragen, dat innumers gedurende de tegenwoordige troubles, geene meerdere diergelyke misdryven door dezelve gepleegt kunnen worden, en ten dien einde hun provisioneel in secuure bewaringe te houden.

Doch van welke Amnestie wy nogtans uitgezonderd willen hebben alle die genen, welke zich na dato dezes aan eenige diergelyke misdryven van opstand tegen de Hoge en wettige Overheid of Magistraat der Stad zullen schuldig maken; voor

welke wy het willen gehouden hebben, als of deze acte van remissie en amnestie nooit geëxteerd hadde, gelyk wy ook bovendien verklaren, dat van deze Onze gratieuse concessie zullen worden geëximeerd en uitgesloten alle zodanige Burgeren en Inwooneren der Stad Wyck by Duurstede, welke uit vreeze van rechterlyke vervolginge als anderzins gevlugt zynde, zich binnen den tyd van 14 dagen, na het afkondigen dezes, niet weder binnen de Stad by hunne huisgezinnen begeven, hoedanige wy zullen aanmerken, als onze clementie te hebben versmaad, en willen, dat dezulke over de begane misdaden naar de wetten van den Lande in rechten betrokken en vervolgd zullen worden, ten ware dezelve konden doen blyken van deze Amnestie geene kennis gehad te hebben.

Blyvende nochtans ongepræjudiceerd en gereserveerd alle civiele Actien tot recuperatie der schade en nadeelen, welke bevonden zullen worden aan 's Lands Casse, aan de Stad ofte aan particuliere Ingezeten, door deze of geene te zyn toegebracht.

En op dat een iegelyk hier van na behooren kennis moge bekomen, zal deeze worden gedrukt en binnen de voorschreevde Stad Wyck by Duurstede worden afgekondigd en aangeplakt ter plaatze alwaar zulks te geschieden gebruikelijk is.

Aldus gedaan te Amersfoort den 9. July 1787. (was gearapheerd) J. A. van Westrenen. Vt. (onderstond) Ter Ordonnantie van myne voornoemde Heeren de Staten. (was getekend) Abs. Secr. Ph. Ram.

49. PUBLICATIE der Staten van Utrecht waarbij de uitvoer van hooi en stroo, behalve naar Gelderland, wordt verboden. 13 Julij 1787.

De Staten van den Lande van Utrecht doen te weten: also wy in ervaringe gekomen zyn, dat den toever van hooi en stroo uit de Provincie van Holland langs onbehoorlyke wegen naar het Quartier van Eemland en het Overquartier dezer Provincie wordt afgesneden en belet, en zelfs den invoer te water, uit andere Provincien, wordt verhinderd; en bevonden hebbende dat veel hooi en stroo, zo te water als te lande, inzonderheid uit het Quartier van Eemland, naar de Provincie van Holland wordt vervoerd, waar door welligt eene aanmerkelijke schaarschheid en duurte van hooi en stroo in dat gedeelte dezer Provincie zoude kunnen ontstaan;

Zo is 't, dat wy, omme hier in te voorzien, hebben goed gevonden provisioneel en tot onze nadere dispositie te verbieden, gelyk wy verbieden mids dezen, den uitvoer van Hooi en Stroo, zo te water als te lande, uit het Quartier van Eemland en het Overquartier dezer Provincie, werwaards het zelve ook zonde mogen wezen, except alleenlyk den uitvoer, met Wagens en Karren, naar de naburige Provincie van Gelderland; op poene dat het uitgevoerde Hooi en Stroo by achterhalinge zal wor-

den verbeurd verklaard, ten behoeven van den armen der plaats, alwaar de aanhalinge geschiedt, zullende daarenboven den uitvoerder verbeuren 25 Gulden voor ieder 1000 pond Hooi en 7 Gulden voor ieder vim Stroo, welke tegen deze onze welmeeninge naar elders zal hebben vervoerd of getracht te vervoeren, de helfte ten profijte van de zodanige, welke de aanhalinge zal hebben gedaan, en de andere helfte ten behoeve van den Maarschalk van 't Quartier.

Gelastende en beveelende wy hier mede, ten einde aan deeze onze intentie werde voldaan, ieder en een iegelyk, en speciaal de respectieve Maarschalken en derzelve Dienaars, Schouten en Gerichten, en Armmeesteren, op de nakominge dezes nauwkeurig acht te geven.

En op dat niemand hier van onwetendheid voorwende, zal deze worden gedrukt en alomme door het Quartier van Eemland en het Overquartier worden afgekondigd en aangeplakt naar behoren.

Aldus gedaan te Amersfoort den 13. July 1787. (was gearapheerd) J. A. van Westrenen. Vt. (onderstond) Ter Ordonnantie van myne voornoemde Heeren de Staten. (was getekend) Abs. Secr. Ph. Ram.

50. PUBLICATIE der Staten van Utrecht waarbij hunne vroegere publicatie d. d. 9 Februarij 1785, tegen het dragen van leuzen of teekenen, ingetrokken — en den Ingezeten veroorloofd wordt om oranje linten en de vereenigde kleuren van 's Lands vlag, Oranje, wit en blaauw, te dragen. 17 Julij 1787.

De Staten van den Lande van Utrecht doen te weten: Alzo wy, ten einde alle partyschappen,

indien zulks mogelyk geweest ware, in de beginzelen te stuiten, en alle desordres voor te komen,

ons genootzaakt gevonden hebben, na ingenomen advis van den Hove Provinciaal, by Publicatie van den 9. February 1785 te verbieden het dragen van eenige leuzen of tekenen, hoe genaamd en van welke couleur dezelve zouden mogen wezen, byzonder ook het dragen van Orange Cocardes, Strikken, Linten, Papieren, mitgaders alle Orange versierselen van dien aart. En wy thans bespeuren, dat by de goede In- en Opgezetenen dezer Provincie, ten bewyze van hunne verkleefdheid aan de vastgestelde Staats-Stadhouderlyke Regerings Constitutie, die wy voor de eenige wettige Constitutie dezer Landen houden en erkennen, en voornemens zyn met alle onze macht te maintaineren en te handhaven, eene vry algemene geneigdheid gevonden word, om zulks, op het voetspoor van het geen in andere naburige Provinciën thans plaats heeft, ook met het dragen van eenige uiterlyke tekenen te betonen. En daar benevens gezien en gelezen de Requesten van verscheide Burgers en Ingezetenenen der Stad Rhenen, en van veele Opgezetenen van Amerongen en Venendaal, ter onzer laatste Vergadering ingeleverd, en allen ten zelve einde dienende:

Zoo is 't, dat wy, hoe zeer overtuigd, dat de ware Liefde tot het Vaderland en tot de gezegende Constitutie, waarby deze Republiek en Provincie tot eene groote hoogte van bloey en welvaren geklommen, doch door welker fundamenteën te willen roeren en renverseeren, dezelve tot op den oever van derzelver ondergang genaderd zyn, in het herte, en niet in uiterlyke tekenen gevestigd moet zyn, nogthans altoos genegen aan het verlangen onzer goede In- en Opgezetenen, zoo wanneer het

zelve met de bewaring der ruste en goede order maar eenigzins bestaanbaar is, te voldoen, goed gevonden hebben de hier voren gemelde Publicatie, voor zoo verre het dragen van Orange Linten, ofte ook de gecombineerde kleuren van Orange, wit en blaauw, waarby 's Lands Vlag van ouden tyden af door geheel Europa is bekend geweest, betreft, intetrekken en te annulleren, gelyk wy doen by dezen; willende dat een yder volkomen vryheid hebbe in dezen te handelen naar welgevallen, zonder door de hier vorgemelde prohibitoire wet zich daarvan te laten weerhouden, ofte in regten betrokken te kunnen worden. Blyvende voor het overige dezelve Publicatie van den 5. February 1785 in volle kragt en waarde. Dan alzo onze ernstige meninge is, dat in dezen ook eene volkomene vryheid plaats hebbe, en niemand genootzaakt ofte gedwongen worde anders te handelen, dan zyn goeden raad gedragen zal, zo verbieden wy wel scherpelyk allen en een iegelyk, 't zy Burger of Militair, iemand dien aangaande te miszeggen of te misdoen, veel min door overlast of mishandelingen van deszelfs Perzoon of Goederen, de rust en goede order te storen, op poene van onze hoogste indignatie, en om naar de wetten van den Lande als rustverstoorders en overtreders van onze souveraine bevelen gecorrigeerd en gestraft te worden.

En op dat niemand hier van onwetendheid voorwende, zal deze worden gedrukt, afgekondigt en aangeplakt naar behoren.

Aldus gedaan te Amersfoort den 17. July 1787. (was gearapheerd) J. A. van Westrenen. Vt. (onderstond) Ter Ordonnantie van myne voornoemde Heeren de Staten. (was getekend) H. A. Laan.

31. PUBLICATIE *der Staten van Utrecht met verbod aan de Ingezetenenen elkander ter zake der bestaande oneenigheden te beleedigen of te beschadigen. 31 Julij 1787.*

De Staten van den Lande van Utrecht doen te weten: Nadien de verdeeldheden, welke zo ongelukkig binnen deeze Provincie zyn ontstaan, hier en daar tot ons leedwezen aan zommige Perzonen, zo wel militaire als andere, aanleiding komen te geven tot het plegen van veelerye verregaande desordres en oproerigheden, alles strekkende, niet alleen tot bederf van de goede Ingezetenenen, maar ook volstrekt verhinderende de zo nodige wederbrenginge van Rust, Eensgezindheid en welvaaren binnen deze Provincie; zaken, waartoe alleen onze bedoelingen en die van alle vreedzame Ingezetenenen zyn ingerigt, zo hebben wy, hierin willende voorzien, goedgevonden alle In- en Opgezetenen, van wat staat of conditie hy zoude mogen zyn, op het allerernstigste te vermanen om de haat en partyschappen onder malkanderen een einde te doen nemen, en hierdoor met vereende pogingen onder Gods zegen de Rust, Welvaaren en Vrede binnen deze Provincie (zo veel mogelyk) weder te brengen, gelastende over zulks een yder, zo Borgeren als Militairen, voordaan

zig te onthouden om den een den anderen uitteschelden, of haatlyk afte maalen, of ook met dreigementen veel min met het plegen van dadelykheden aan eenige Perzonen, Huizen of goederen, onder welk voorwendzel ook, te ontrusten of te molesteeren, en in het generaal zig te wagten van alles waardoor de openbaare Rust eenigzins zoude kunnen worden gestoord, alles op poene dat die geene, welke contrarie zoude willen bestaan, en deze onze welmeenende en ernstige waarschuwinge contrarieren, als Verstoorders van de openbaare Rust, zonder eenige verschoninge zodanig zullen worden gestraft, als na Rechten en de Placaaten deezer Provincie zal bevonden worden te behoren.

En op dat niemand hiervan eenige onwetendheid voorwende, zal deeze worden gedrukt, afgekondigt en aangeplakt naar behooren.

Aldus gedaan te Amersfoort den 31. July 1787. (was gearapheerd) J. A. van Westrenen. Vt. (onderstond) Ter Ordonnantie van myne voornoemde Heeren de Staten. (was getekend) H. A. Laan.

32. PUBLICATIE *der Staten van Utrecht met verbod aan alle Geregten en ambtenaren eenige oete te passeren, waarbij goederen worden vervoerd of bezwaard van ingezetenen, die door hunne ongehoorzaamheid schade hebben veroorzaakt. 22 Augustus 1787.*

De Staten van den Lande van Utrecht doen te weten: nadien het onwettig gezag, hetwelk door eenige Personen, zig aanmatigende den naam van Staten, of wel Gedeputeerden, 's Lands van Utrecht,

word uitgeoefend, nog blijft voortdueren en dagelyks de daden van onrecht en geweld vermenigvuldigen, waardoor de goede Ingezetenen in velerlei opzigten benadeelt en dezelve schade en hinder, zoo in haare Personen als goederen word toegebracht, gelyk ook de Provincie in het gemeen hierdoor word bedorven en geruineerd. En alzoo het niet dan ten hoogste billyk is, dat de usurpateurs van zodanig eene onwettige magt, mitsgaders de oorsaaken en uitvoerders daarvan, tot restitutie der Schadens en nadeelen, zoo wel aan de Provincie in het algemeen, als aan de individuele Leden derzelve verbonden zyn en blyven, zoo als wy dan ook reeds voor lange aan de goede Ingezetenen belofte van schadeloosstelling hebben gedaan, met declaratoir, dat het nadeel, hetwelk de Provincie zoo door deeze schadeloosstelling als anders zoude bekomen, wederom uit de goederen van alzulke Personen, welke gehouden moeten worden voor de oorsaaken of uitvoerders van zodanige onregtmattige en illegale bevelen of geweld, waar uit deze schade haren oorsprong nam, zoude worden goedgedaan, en alzoo ons te voren is gekomen, dat dusdanige Personen, zomtyds bemerkende, in het volvoeren van hunne geweldadige desseinen te kort te zullen schieten, zouden willen deze allezins billyke poursuite ontduiken door zig van hunne vastigheden en verdere goederen te ontdoen en die aan andere Personen te verkopen of te veralieneren, hebben wy, ten einde deeze schade voor de Provincie te verhinderen, goed gevonden, te verbieden, zoo als Wy doen mits deze, aan alle Open Ingezetenen dezer Provincie, welke zig aan het gunt voorsz. is, mogten hebben schuldig gemaakt, en daar door in tyd en wyle subject geworden aan deeze zoo billyke als regtmattige actie van Restitutie en dedommagement, eenige hunner goederen, waar

ook gelegen, of zig bevindende binnen deze Provincie, te verkopen, bezwaren of transporteren, in welke maniere zulks ook zoude mogen geschieden, op poene van nullité en dat het daar voor in regten zal worden gehouden, even als waren die goederen nog dadelyk en onbezwaard in de boedels van alle zodanige schuldige Personen, en zonder dat eenige Restitutie van Penningen aan de Kopers of Geldschieters of wie, in maniere hoe genaamt, daar voor eenige betalinge, of uitlovinge, of ruilinge mogt hebben gedaan, zal geschieden; waarschuwende dus allen en een ygelyk om zig hier voor te wagten, en aldus deeze schade voortekomen, interdicerende wy mede alle Gerechten, Schouten, Schepenen, Secretarissen en generaal alle andere Personen, om over eenige transporten, resignatien, cessien, donatien, hypothecatien, of andere verrigtingen of alienatien te staan, die te passeren, of dezelve te registreren, op poene van nullité, en zodanige boeten behoeven van den Lande, als geoordeelt zal worden na mate van de contraventie dezer te behoren; interdicerende wy mede alle Secretarissen en Notarissen eenige actens, waar door de goederen, Roerende of Onroerende, zodanige Personen in het geheel of ten deele toebehoorende, in maniere als boven zouden mogen worden bezwaart, veralieneerd of verhandelt, te passeren of concipieren, of in eenigerhande manieren daarin behulpzaam te zyn, alles op poene en boeten als voren.

En op dat niemand hier van onwetenschap voorwende, zal deze worden gedrukt, afgekondigd en aangeplakt naar behoren.

Aldus gedaan te Amersfoort den 22. Augustus 1787. (was geparapheerd) J. A. van Westrenen, Vt. (onderstond) Ter Ordonnantie van myne voornoemde Heeren die Staten. (was getekend) H. A. Laan.

53. PUBLICATIE *der Staten van Utrecht met verbod om levensmiddelen uit het Over- en Nederkwartier en Eemland naar de stad Utrecht en verder benedenwaards te vervoeren, en met geheel verbod van den uitvoer van haver en boter. 1 September 1787.*

De Staten van den Lande van Utrecht doen te weten: dat onder de inconstitutioneele en wederregtelijke daden, welke door de Usurpateurs van het wettig gezag binnen dezo Provincie dagelyks worden uitgeoefend, ook behoord eene Publicatie, op naam van zig qualificeerende Staten 's Lands van Utrecht binnen Utrecht afgekondigd, houdende verbod van uitvoer van eene meenigte Levensmiddelen en andere articulen uit die Stad naar Amersfoort, Zeist, mitsgaders het Overkwartier en Eemland, en alhoewel wy wel verre zyn van door zodanige wederregtelijke handelingen aangezet te worden, om van onze zyde de goede Ingezetenen binnen de voorn. Stad van Utrecht, welke onder eene geweldadig zig opgeworpen hebbende magt zugtende zyn, en onderdrukt worden, door een gelyk verbod te benadeelen en hun den aanvoer van het nodige difficiël te maken, en daarom tot hier toe geen dergelyk verbod hebben gedaan, zoo vinden wy nogtans ons tegenwoordig genoodzaakt (hoe ongaarne ook) hier toe over te gaan, indien wy niet willen dat ook onze andere Ingezetenen, door het vervoeren van levensmiddelen en noodwendigheden

naar de Stad Utrecht en verder, tyde dat de aanvoer van daar word belet en difficiël gemaakt, ten laatsten aan veele articulen gebrek erlangen: weshalven wy by provisie hebben goedgevonden te interdiceren en te verbieden, zo als wy doen by dezen, den toevoer en verzending van alle levensmiddelen en noodwendigheden, hoe ook genaamd, uit het Over- en Nederkwartier en Eemland naar de Stad Utrecht en verder benedenwaards, het zy dezelve geschiede met Vaartuigen, Rytuigen, of op welk eene wyze ook. En alzo aan ons mede is te kennen gegeven, dat verscheidene opkoopingen, zo van Haver als Boter binnen dezelve quartieren plaatze hebben, waardoor de prys der Waaren merkelyk toeneemt, zo interdicereen wy daarenboven in 't byzonder den uitvoer van deze twee Articulen uit het Over- en Nederkwartier en Eemland, niet alleen naar de Stad van Utrecht, maar ook werwaards hetzelfde zoude mogen geschieden en op wat wyze ook, 't zy te Lande, het zy te Water, hoegenaamt, alles op verbeurte van zodanige levensmiddelen en noodwendigheden, als contrarie deeze onze ordres naar Utrecht en verder, of van

Haver en Boter, werwaards ook, zoude mogen ondernomen worden te vervoeren, of verzenden, boven eene boete van drie honderd Guldens by den verzender of vervoerder te incurreeren, ten behoeve van den Officier, Aanbrenger en Armen van de plaats, yder een geregte derde part; ontbiedende wy niet alleen onze Officiëren binnen de Steden ofte ook de respectieve Maarschalken, en alle andere Justiciëren ten platten Lande, ten einde deze punctueelyk werde nagekomen, maar ook den Lieut. Generaal en Commandant der Troupes binnen deze

Provincie, omme op de nakominge dezès behoorlyk agt te geeven, en de contrarie vervoerd wordende Goederen aan te houden, en daar van kennis te geeven, waar hetzelfde zal behooren.

En op dat niemand hier van onwetenheid voorwende, zal deze worden gedrukt, afgekondigd en aangeplakt, naar behoren.

Aldus gedaan te Amersfoort den 1. September 1787. (was geparapheerd) J. A. van Westrenen, Vt. (onderstond) Ter Ordonnantie van myne voornoemde Heeren de Staten. (was getekend) H. A. Laan.

54. PUBLICATIE *der Staten van Utrecht waarbij de wettige Vroedschap der Stad Utrecht hersteld wordl. 17 September 1787.*

De Staten van den Lande van Utrecht doen te weten: also tot ons leedwezen en grievende smerte gedurende eenen geruimen tyd verregaande ongeregeldheden, wanorder en geweld binnen deze Stad hebben plaats gehad, zo dat een oppgeruid, maar misleid gedeelte der Burgeren en Ingezeten, aangezet door Vreemdelingen, die by het bederf en den ondergang van de Stad en Provincie niets te verliezen hadden, zich niet ontzien heeft, onderscheide reizen den wettigen Magistraat te dwingen en te noodzaken tot het nemen van zodanige besluiten, als hunne verkeerde begrippen van het nut der Maatschappy en het belang van Stad en Provincie mede brachten, maar bovendien, op den 2. Augustus des voorleden Jaars 1786, onderstond gewapend op de Neude te verschynen, en na vergeefsche instantien, by den Raad gedaan, om een nieuw Reglement van Regeringe, naar hunne ingebeelde sentimenten ontworpen, te introduceren en te beëdigen, dertig aan eed en plicht getrouw gebleven Raden, aan wien zy, en als Burgers, en als Schutters, trouwe en gehoorzaamheid gezworen hadden, met misbruiking van den naam der geheele Burgerye, feitelik van hunne Raadsplaatzen vervallen hebben verklaard, en de ongehoordste insinuatien aan het Collegie van de Heeren onze Ordinaris Gedeputeerden en de beide voorstemmende Staatsleden, met de scherpste bedreigingen hebben gedaan, waar door wy genoodzaakt zyn geworden onze souverain vergaderingen, gelyk mede die van de Heeren onze Ordinaris Gedeputeerden en Gecommitteerden ter Kamere van Finantie en Rekening dezer Provincie, naar Amersfoort te verleggen, alwaar wy onze deliberatien met de meest mogelyke zagtzinnigheid en toegevendheid hebben voortgezet, in die billyke verwagtinge, dat eenmaal het verhit en misleid gedeelte der Ingezeten van hunnen wederregteliken handel te rug komen, en aan recht, rede en billykheid gehoor gevende, tot hunnen plicht zoude wederkeeren, dan heeft men zig niet onthouden, in deze hoogststrafbare handelwyze voortgaande, in plaatse van de onwettig afgezette Raden, kort daarop andere Perzonen ten getalle van twintig in name der gansche Burgerye aantestellen en zeven der vorige Raden, met namen Adriaan Hendrik Eyck, Mr. Johan Frederik van Senden, Mr. Jan Pieter de Ridder, Mr. Jan Carel Smislaert, Mr. Jacob van Haesten, Mr. Pieter Carel Burman de la Bassecour en Mr. Willem van Dam, Heer van Isselt, niettegenstaande

zy by Eede aan het subsisterend Reglement van Regeringe van den jare 1674 verbonden waren, plegtig op de Neude op het zogenaamd nieuw stedelyk Regerings Reglement in den eed te nemen; welke also wederregtelik aangestelde Raad zich, met vertredinge van ons souverain gezag, heeft meester gemaakt van de Provinciale Comptoiren, 's Lands penningen geroofd en onnuttelyk verspild, een menigte van 's Lands Amptenaren van hunne wettig verkregen posten feitelik heeft ontzet, vervolgens onwettige Staatsvergaderingen beschreven en gehouden, de Burgery en Ingezeten onderdrukt en overheerscht, en de schreeuwendste onrechtvaardigheden en geweld uitgeoefend, en daar door de goede Burgery in de akeligste omstandigheden gedompeld.

En hoe zeer wy tot afkeeringe van dit toelooos geweld genoodzaakt zyn geweest, op middelen bedacht te wezen, om de onderdrukte Ingezeten te verlossen, de rust en goede order te herstellen, 's Lands constitutie te bewaren, het revolteerend gedeelte der Burgeren en Ingezeten tot de gehoorzaamheid aan 's Lands wetten weder te brengen, en die Vryheid en Veiligheid aan een ieder te verschaffen, waar op elk lid der Maatschappy ontegenzeggelyk aanspraak heeft; hebben nochtans onze toebereidzelen geene de minste indruk op de hoofdbeleiders van alle deze ongeregeldheden gemaakt, maar zyn dezelve voortgegaan geweld en onrecht te vermenigvuldigen, onze vermaningen en gezag te versmaaden, en zich vyandelyk tegen ons te verzetten; waardoor wy dan eindelyk verplicht zouden zyn geweest tot dadelykheden overtegaan, indien niet de Stad door de wederregtelik daar in gebrachte Troupes en Auxiliairen was verlaaten geworden; en also zonder eenige bloedstorting door onze Troupes bezet.

Zo is 't, dat wy dit alles in serieuze deliberatie hebbende genoomen, en vermeenende eerst en vooral de wettige Regeeringe, en den loop der Justitie te moeten herstellen, hebben goedgevonden, de Aanstelling van den voornoemden onwettig aangestelden Raad, met al het geene door denzelven in die qualiteit onwettig is geresolveerd en gedaan, benevens het zogenaamd nieuw stedelyk Regerings Reglement te casceeren en annulleeren, gelyk wy al hetzelfde casceeren en annulleeren mids dezen; denzelven onwettigen Raad, benevens alle zodanigen der Burgeren en Ingezeten, welke in de onwettige aanstelling en beëdiging van voornoemden Raad

of invoeringo van voorzeide onwettig Reglement deel genomen hebben, van den op het zelve pretenselyk gedanen eed ontslaande; met ernstige vermaninge aan hen, en alle andere Burgeren en Ingezetenen, geene anderen voor wettige Raden in de Vroedschap dezer Stad te erkennen, dan de Heeren Van Dykveld, Loten, Verbeek, van der Dussen, Wieling, van Musschenbroek, van Bronkhorst, van Westreenen, Boddens, van der Does, van Romond, Cracivanger, de Joncheere, Verschoor, Pesters, Falck, Zaal, van Ewyck, Woertman, van Maarssenbroek, van Dielen, P. H. J. Jvoy, D. J. Martens, J. A. Martens, Nahuys, Voet van Winsen, en Odé, als de eenigste zynde, die op den constitutionelen voet gecontinueerd zyn, of gecontinueerd hebben willen worden, midsgaders verder de zulke, die in het vervolg door Zyne Doorl.

Hoogheid den Heere Bristadhouder dezer Provincie, ingevolge van ons verzoek en autorisatie zullen worden aangesteld; gelyk wy al verder ieder en een iegelyk ernstig willen gewaarschuwd hebben, en op het serieuste vermanen en gelasten, zich als stille en vreedzame Ingezetenen te gedragen, den behoorlyken eerbied aan hunne wettige Overheid te bewyzen, en tot de observantie en behoorlyke gehoorzaamheid aan 's Lands wetten wedertekeeren.

En opdat niemand hier van eenige onwetenheid voorwende, zal deze worden gedrukt en binnen deze Stad afgekondigd en aangeplakt naar behoren.

Aldus gedaan te Amersfoort den 17. September 1787. (was gearapheerd) J. A. van Westreenen. Vt. (onderstond) Ter Ordonnantie van myne voornoemde Heeren de Staten. (was getekend) H. A. Laan.

55. PUBLICATIE der Staten van Utrecht met kenniggeving dat hun Ed. Mog. vergadering van Amersfoort weder naar Utrecht zal verlegd worden en waarbij al de handelingen der pretense Staten, gedurende de onlusten te Utrecht vergaderd zijnde geweest, worden vernietigd. 18 September 1787.

De Staten van den Lande van Utrecht doen te weten: dat gelyk het geweld en willekeurig gedrag van die genen, welke op naam van de Burgery te Utrecht, de wettige Regenten binnen dezelve Stad van hare Ampten en Regeringe hebben ontzet, een geruimen tyd aldaar heeft plaatze gehad en alle order en wettige, mitsgaders op regt en billykheid steunende autoriteyt doen ophouden, in zo verre dat ook Onze Souveraine Vergadering, mitsgaders die van de Heeren Onze Ordinaris Gedeputeerden en verdere Collegien, binnen de voorsz. Stad van Utrecht, niet alleen niet meer hebben konnen worden gehouden, maar integendeel de geweldhebbers eene zogenaamde Staten Vergadering aldaar hebben doen stand grypen, in welke op niets anders is toegelegd, dan om, ware het mogelyk, alle order te interverteren, de ingesetenen te drukken, 's Lands penningen na zig te trekken en in het algemeen de Provincie te ruineren, het zelve geweld door de gunstige beschikkingen der Goddelyke voorzienigheid eindelyk een zodanig einde heeft genomen, dat tegenswoordig de wettige Regering aldaar is hersteld, en gevolgelyk ook nu niet allo rede is te verwagten dat de loop eener onzydige Justitie en erkentenis eener wettige au-

thoriteyt binnen de meergemelde Stad Utrecht zal plaatse vinden, weshalven ook de redenen cesserende, om welke Wy Onze vergaderinge (als gezegd) naar elders hebben moeten verleggen, en verder zodanige maatregelen genoodzaakt zyn geweest te nemen, als tot voorkoming van alle verdere onheilen meest geschikt scheenen: hebben Wy als nu goedgevonden op de invitatie der wettige Regenten van Utrecht, Onze Vergaderinge wederom aldaar te houden als te voren, waarvan Wy noodig hebben geoordeelt de goede Ingezetenen by dezen te informeren en teffens dezelve kennis te geven, dat Wy noch nader hebben gecasseerd en geannuleerd, gelyk Wy casseren en annulleren mits deze alles wat op die pretense Vergaderinge der Staten of Gedeputeerden, inmiddels Wy elders genoodzaakt zyn geweest by een te komen, is gehandeld, geresolveerd of besloten, willende niet dat iets daarvan zal bestaan, en gelasten Wy al verder de respective Schouten en Gadermeesters, welke Wy hadden geinterdiceerd eenige penningen binnen Utrecht te betalen, hunne Ongelden, zo als bevoorens gebruykelyk is geweest, wederom aan de respective comptoiren aldaar, op welke die zyn geassigneerd, promptelyk overtebrengen, en gelyk Wy

¹ De resolutien der Staten van Utrecht dezen aangaande zyn de volgende:

28 December 1785. Is conform het voorgedragene bij Heeren Edelen goedgevonden bij provisie geene vergaderinge van Staten te fixeeren, wordende de Heeren Ordinaris Gedeputeerden verzogt en geauthoriseert, om in geval eene vergadering van Hun Ed. Mog. nodig word geoordeeld, die te beschrijven daar ter plaatse alwaar Hun Ed. Mog. vrijelyk zullen kunnen geacht worden te konnen deliberereen.

2 September 1786. Is bij Hun Ed. Mog. geresolveerd, dat zo lange de vrijheid van deliberatie binnen Utrecht niet volkomen zal zyn gerestablisceerd en hersteld, de vergaderingen van Hun Ed. Mog. binnen Amersfoort gebouden zullen worden, gelyk ook dat de Heeren Ordinaris Gedeputeerden en de Heeren Gecommitteerden ter kamere van Finantie eenmaal 's weeks aldaar zullen vergaderen, zullende bij extract dezer de Heeren van Cockengen, en Burgemeesteren der stad Utrecht, en Burgemeester van Montfoort Gobius, alsmede de Heeren van Schalkwijk en van Dijkveld hiervan worden geïnformeerd.

17 September 1787. Ontvangen en gelezen eene missive van Burgemeesteren en Raden in de vroedschap der Stad Utrecht, geschreven aldaar op heden, houdende kennisgevinge, dat dezelve, door de hoogst gunstige bestellinge der Voorzienigheid, op eene ganach onverwachte en onvoorziene wijze in de uitoefening hunner posten, als Burgemeesteren en Raden dier Stad waren getreden en den gewonen Eed als Raden in handen van den Heer Grave van Athlone, als Hoofd-Schout dier Stad, hadden afgelegd, en verder zeer instantlyk verzoekende dat Hun Ed. Mog. zo eerder zo beter derzelver Vergaderinge binnen hunne Stad gelieven te houden, meldende voorts, dat van deze instantien ook communicatie aan zijne Hoogheid hadden gegeven, met verzoek om dezelve met zijne hoge presentie te honoreren.

Waarop gedeliberceerd zijnde hebben Hun Ed. Mog. geresolveerd Hunne vergaderinge op morgen binnen Utrecht te hervatten, mitsgaders die van de Heeren Ordinaris Gedeputeerden en verdere Collegien.

al mede zyn genoodzaakt geweest by Publicatie onlangs allen toevoer van Levensmiddelen en noodwendigheden naar de Stad Utrecht te verbieden, zo als ook van Hooy, Stroo, Haver en Boter naar de Provincie van Holland, zo hebben Wy insgelyks goedgevonden dit verbod geheel in te trekken en op te heffen, gelastende oversulks alle Onze Officieren, mitsgaders den commanderenden Generaal en andere Commandanten der Troupes binnen deze Provincie, geen oponthoud of veranderinge meer

aan den toevoer naar derwaarts toetebrenge, maar dezelve toevoer vry en onverhinderd van nu voortaan te laten geschieden.

En op dat niemand hier van eenige onwetenheid zoude kunnen voorwenden, zal deeze worden gedrukt, afgekondigd en aangeplakt naar behoren.

Aldus gedaan t'Utrecht den 18. September 1787. (was gearapheerd) J. A. van Westrenen, Vt. (onderstond) Ter Ordonnantie van myne voornoemde Heeren de Staten. (was getekend) H. A. Laan.

56. PUBLICATIE *der Staten van Utrecht, met bepaling van de waarde der muntspecien, door de pruisische troepen in omloop gebragt wordende. 21 September 1787.*

De Heeren Gedeputeerden van de Edele Mogende Heeren Staten 's Lands van Utrecht, doen te weten: Alzo door den tegenswoordigen doornarsch van een groot aantal Pruyssische Troupes door deze Provincie, aanleidinge word gegeven tot eenen meer dan gewonen handel en circulatie van Penningen tusschen dezelve Troupes en de Ingezetenen dezer Provincie, en het dierhalven te vrezen is, dat uit de diversiteit der Muntspecien, waar van de voorsz. Troupes gewoon zyn zich te bedienen, en welke in deze Provincie nochtans merendeels onbekend zyn, merkelyke inconvenienten tot stremminge van het nodige vertier zouden kunnen resulteren; waar tegen Wy, zo veel mogelyk, willende voorzien en een ieders schade voorkomen. Zo is het, dat Wy, ingevolge de authorisatie ter Beschryving verleend, hier mede aan alle en een iegelyk bekend maken, dat de Pruyssische Muntspecien worden berekend als volgt:

Een Pruyssische Ryksdaalder	
tegens	36 stuiv. Holl.
Een halve dito	18 „ „
Een derde dito	12 „ „
Een vierde dito	9 „ „
Een sesde dito	6 „ „
Een twaalfde dito	3 „ „
Een vier en twintigste dito	1½ „ „
Een acht en veertigste dito	6 duiten „

Voorts de mindere Payementen na advenant, en tot hoedanigen cours dezelve in de Landen van Zyne Majesteit den Koning van Pruyssen gangbaar zyn.

En vermits deze Penningen thans binnen deze Provincie veel al in circulatie geraken, zo word hier mede wyders bekend gemaakt dat, ten einde de goede Ingezetenen daar door by tyd en wylen, by gebrek van verwisseling, niet mogen worden benadeeld, nader aan dezelve zal worden kennisse gegeven, wanneer en op wat wyze een ieder zich van dezelve Muntspecien tegens de gewone Geldspecien dezer Landen wederom schadeloos zal kunnen ontdoen, weshalven opgemelde Penningen tot de waarde boven gemeld in betalinge van de gemelde Troupes by een ieder in deze Provincie by provisie en tot nadere bevestiginge behoren aangenomen, en ook daar voor weder uitgegeven kunnen worden.

En op dat niemand hier van eenige ignorantie zal kunnen voorwenden, zal deze alomme binnen deze Provincie, daar men zulks gewoon is te doen, worden gepubliceerd en geaffigeerd na behoren.

Aldus gedaan t'Utrecht den 21. September 1787. Was gearapheerd, A. F. Godin, Vt. Onderstond, Ter Ordonnantie van Welgemelde Heeren Gedeputeerden. Was getekend, H. A. Laan.

57. PUBLICATIE *der Gedeputeerde Staten van Utrecht, waarbij den ingezetenen dier stad veroorloofd wordt de kwitantien der ongelden welke zij, op order der pretense Regeerders, hebben moeten voldoen, binnen zes weken tegen andere geldige kwitantien te verwisselen. 27 September 1787.*

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht doen te weten: Dat de verwarringen, welke binnen deze Stad zedert eenigen tyd plaats vonden, ook aanleidinge hebben gegeven, dat de Uitmaanders en Collecteurs van diverse Middelen, welke ongenegen waren zich na de orders der pretense Regeerders te voegen, van hunne functien zyn ontzet en andere in hunne plaatsen gesurrogeerd, mitsgaders de Burgers en Ingezetenen gelast en veelal genoodzaakt de verschuldigde Ongelden en Lasten aan deze onwettige Uitmaanders te voldoen; en ofschoon by Publicatie der Edele Mogende Heeren Staten dezer Provincie, zodanige betalingen zyn verboden en met opzicht tot die geene, welke dezelve mochten goetvinden te doen, gestatueerd, dat zodanige voldoeningen niets zouden

opereren, maar by vervolg zulke Debiteuren de novo verplicht hare verschuldigde Ongelden en Lasten te voldoen, zo hebben de Heeren Staten nochtans in aanmerkinge genomen het verregaand geweld en onrecht, waar aan de Burgery dezer Stad was blootgesteld, en alzulks deze betalinge geconsidereerd meer uit de noodzakelykheid als gewilligheid te zyn geschied. Weshalven Wy, ingevolge de authorisatie den 26. dezer op Ons verleend, hebben goedgevonden te permitteren, zo als Wy permitteren by deze, aan alle Burgers en Ingezetenen dezer Stad, de Quitancien van al zulke betalingen, als door hun aan de pretense Uitmaanders van het Huis- en Haardstede-geld of Collecteurs van het Middel op de Coffij en Thee, mitsgaders Heeren- en Paarden-gelden over de Stad en

Vryheid van Utrecht mochten zyn gedaan, binnen de tyd van ses weken na de Publicatie dezès overte leveren in handen van de wettige Uitmaanders en Collecteurs, tot de invordering van voornoemde Middelen by Ons gesteld, omme die tegens andere, en valide, Quitancien te verwisselen, zullende over zulks alle de geene, die zodanige Quitancien binnen de voornoemde tyd inwisselen, bevryd zyn van andermaal volgens Hun Ed. Mog. Publicatie te betalen, maar integendeel alle die geene, welke hier van in gebreke zullen blyven, na laps van de voornoemde ses weken gehouden worden alle dezelve

Ongelden en Lasten als nog verschuldigd te zyn, midsgaders tot de betalinge daar van worden geconstringeerd.

En op dat niemand hier van eenige ignorantie zal kunnen voorwenden, zal deze alomme binnen deze Provincie, daar men zulks gewoon is te doen, worden gepubliceerd en geaffigeerd na behoren.

Aldus gedaan t'Utrecht den 27. September 1787. Was gearapheerd, B. C. v. Lynden, Vt. Onderstond, Ter Ordonnantie van Welgemelde Heeren Gedeputeerden. Was getekend, H. A. Laan.

58. PUBLICATIE der Gedeputeerde Staten van Utrecht tegen het beschadigen en berooven van zoogenaamde kwalijkgezinden, tegen het verdonkeren van geroofde goederen en het doen van verwijfingen, en met verlof aan de opgezeten ten platten lande om hunne kostbaarheden, verzegeld, bij den Griffier van den Hove provinciaal in bewaring te geven. 29 September 1787.

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht doen te weten: Alzo Wy tot Ons innig leedwezen vernomen hebben, dat 'er lieden gevonden worden welken, in plaats van alles toetebrenge wat tot herstel der goede ordre, vrede en eensgezindheid dienen kan, zich niet ontzien om de Huizen en Goederen van hunne Meede-Ingezeten, als van kwalijk geïntentioneerden, aan anderen aantewyzen, en daar door aanleiding te geven dat deze hunne Meede-Ingezeten in hunne Personen en Goederen beschadigd, beroofd en geplunderd worden; en zulks, of om hunne ongeoorloofde wraaklust te voldoen, of om zich met den inkoop van de aldus geroofde en geplunderde Goederen te verriken; hebben Wy goedgevonden te interdiceren, gelyk Wy doen by deze, aan allen en een iegelyk, door dusdanige aanwyzingen, direct of indirect, gelegenheid ofte aanleiding te geven tot roveryen, ofte plunderingen, als ook om zoodanige geroofde en geplunderde Goederen intekopen, te ruilen, doleuselyk te verbergen ofte op eenigerhande wyze zich in het bezit van dezelve te stellen, op poene dat zodanige Goederen, op welk pretext dezelve ook zouden mogen worden bezeten, zonder eenige vergoeding zullen worden terug gegeven aan den regten Eigenaar, en dat daareboven tegens zulke onwettige bezitters naar de wetten dezer Landen zal worden geprocedeerd; gelyk ook tegens de zulken, welken overtuigd zullen worden de Huizen of Goederen van hunne Meede-Ingezeten aangewezen en daar door aanleiding tot Roveryen en Plunderingen gegeven te hebben, al was het ook dat zy door zulke Plunderingen ofte Roveryen voor zich geen het minste voordeel genoten hadden: gebiedende voorders elk, en een iegelyk, die eenige Goederen, welken hy vermoed van eenige zynere meede Opgezeten op eene onwettige wyze ontfreemd te zyn, onder zyne bezitting of bewaaring heeft, daarvan kennis te geven aan Schout en Geregte der Plaatzte, waaronder hy woonagtig is, met opgave van den tyd wanneer, de wyze op welke, en den titel uit welken hoofde hy in het bezit dier Goederen gekomen is; auctoriserende de respective Geregten ten platten Lande dezelve Goederen in hunne bewaaring te nemen, en van dezelve een exacte Lyst te leveren onder den Hove Provinciaal, ten einde die Goederen derwaarts

te kunnen worden overgebracht en gesequestreerd of aan de wettige Eigenaars gerestitueerd op zoodanige Conditien, als na bevind van zaken, naar regt en billykheid zal bevonden worden te behoren; alles op poene dat die gene, welke hierin nalatig zal bevonden worden, ofte zoodanige suspecte Goederen verdonkerd, of buiten deze Provincie vervoerd zal hebben, voor dezelve aansprakelyk zal zyn, en daarenboven naar bevind van zaken arbitrairlyk gecorrigeerd worden.

Verbiedende wyders op poene als voorsz. alle de Ingezetenen gezamenlyk, en elk van dien in het byzonder, elkanderen door injurieuse gesprekken, verwytingen of benamingen van Partyschappen te miszeggen, misdoen ofte op eenigerhande wyze te benadelen; met serieuze vermaning om alles toetebrenge, wat tot demping van Partyschappen, beveiliging van elkanders Personen en Goederen, als ook tot herstelling der liefde en eensgezindheid strekken kan; ten einde de ruine der goede Ingezeten en de ondergang dezer Provincie, onder den zegen van God Almagtig, worde voorgekomen.

Permitteerende eindelyk aan allen en een iegelyk Opgezeten dezer Provincie, welken hunne Goederen ten Platten Lande in de tegenwoordige omstandigheden van tyden niet veilig agten, hunne pretieuze Goederen, zoo van Goud- als Zilver-werk, Juwelen, Kleinodien, Effecten, Contante Penningen en diergelyken, behoorlyk afgepakt en verzegeld, overbrengen binnen deze Stad, by den Griffier van den Hove Provinciaal, Mr. Cornelis de Wys, die hun een verzekerde plaats zal aanwyzen, om die Goederen aldaar buiten eenige kosten, doch ten pericule van die genen welken dezelve zullen overbrengen of doen overbrengen, bewaard te worden, tot zoo lange de omstandigheden van tyden zullen veranderen, en door Ons andere schikkingen ter beveiliging van de Opgezeten zullen kunnen gemaakt worden.

En opdat een ieder hiervan kennis moge hebben en geene ignorantie zoude kunnen pretenderen, zal deze worden gedrukt en alomme gepubliceerd en geaffigeerd naar behoren.

Aldus gedaan t'Utrecht den 29. September 1787. Was gearapheerd, B. C. v. Lynden, Vt. Onderstond, Ter Ordonnantie van Welgemelde Heeren Gedeputeerden. Was getekend, H. A. Laan.

59. PUBLICATIE *der Staten van Utrecht, waarbij dengenen, welke door hun gedrag eenige schade aan de Provincie of hare ingezetenen hebben veroorzaakt, nader verboden wordt hunne bezittingen te vervreemden, alsoo daaraan de genoemde schade zal verhaald worden. 3 October 1787.*

De Staten van den Lande van Utrecht doen te weten: nadien het onwettig gezag, het welk door eenige personen, zich aanmatigende den naam van Staten, of wel Gedeputeerden van de Staten's Lands van Utrecht, tot nu onlangs is uytgeoeffend, en gedurende al dien tyd de daden van onregt en geweld zeer vermenigvuldigd zyn, waar door de goede In- en Opgezetenen in veelerley opzigten benadeeld, en aan dezelve schade en hinder, zo in hare Personen als Goederen, is toegebracht; gelyk ook de Provincie in 't gemeen hier door is bedorven en geruineerd; en also het niet dan ten hoogsten billyk is, dat de Usurpateurs van zodanig eene onwettige Magt, mitsgaders de Uitvoerders daar van, en die genen, welken daar toe oorzaak gegeven hebben, tot restitutie der schadens en nadelen zo wel aan de Provincie in 't algemeen, als aan de individuele Leden derzelve verbonden zyn en blyven, zo als Wy dan ook reets voor lange aan de goede Ingezeten belofte van schadeloosstelling hebben gedaan, met Declaratoir, dat het nadeel, het welk de Provincie door deze schadeloosstelling, als anders, zoude komen te lyden, wederom uit de Goederen van alzulke Personen, welke gehouden moeten worden voor de Oorzaken en Uitvoerders van zodanige onregtmatige en illegale bevelen of geweld, waar uit deze schade haren oorsprong nam, zouden worden goedgedaan; en also Ons is te voren gekomen, dat dusdanige Personen zomtyds deze allezins billyke poursuites zouden tragten te ontduyken, door zich van hunne vaste Goederen te ontdoen, en die aan andere Personen te verkopen of te verlienceren, hebben Wy, ten einde deze schaade voor de Provincie te verhinderen, met advies van Onzen Hove Provinciaal, altererende Onze Publicatie nopens de alienatie van Goederen, invoegen dezelve is geïrresteerd binnen Amersfoort den 22. Augustus laatstleden, by deze goedgevonden by provisie te verbieden, zo als Wy doen mits deze, aan alle Op- en Ingezeten van de Stad, Steden en Lande van Utrecht, welken zich aan het gunt voorschreven is mogten hebben schuldig gemaakt, en daar door in tyd en wylen subject geworden zyn aan deze zoo billyke als regtmatige actie van restitutie en dedommagement, eenigen hunner onroerende Goederen, 't zy Leen, Thins of Erfpagt subject; item Heerlykheden en Geregtigheden, als mede Eigen of Alodiale gelegen binnen deze Provincie, voorts alle beneficien, Ambten en Bedieningen, welken alhier in commercio zyn, ook alle Leen, Thins en Erfpagt-Goederen, ofschoon buiten deze Provincie gelegen,

doch van dezelve of van eenige Leen, Thins en Erfpagt Heeren alhier releverende of in Erfpagt gehouden wordende, te verkopen, bezwaaren of transporteeren, in welke maniere zulks ook zoude mogen geschieden, op poene van nullité, en dat het daarvoor in regten zal worden gehouden, als of die Goederen noch dadelijk en onbezwaard in de boedels van alle zodanige schuldige personen zich bevonden, en zonder dat eenige restitutie van Penningen aan de Kopers of Geldschietters, of wie in maniere hoegenaamd, daar voor eenige betaling, uitloving, of ruiling mogt hebben gedaan, zal geschieden; waarschouwende dus allen en een iegelyk, om zich hier voor te wagten, en alsoo deze schade te voorkomen. Interdicerende Wy mede alle Geregten, Schouten, Schepenen, Secretarissen, Stadhouders en Griffiers van Leenhoven, Thins en Erfpagt Heeren, en generaal alle andere personen, om over eenige transporten, overgiften, resignatien, permutatien, cessien, donatien of andere verrigtingen of alienatien van dusdanige Goederen te staan, die te passeeren, of eenige handelingen en actens hoegenaamd, daartoe tendeerende, te registreren, op eene boete van een honderd Guldens telkens by ieder van dezelve, ten behoeve van den Lande te verbeuren, verbiedende Wy mede alle Secretarissen en Notarissen eenige Actens, waardoor de hier voren gemelde Goederen, zoodanige personen in 't geheel of ten deelen toebehorende, in maniere als boven zouden mogen worden bezwaard, verlieneerd of verhandeld, te passeren of in eenigerhande maniere daarin behulpzaam te zyn, op de boete van een honderd Guldens als voren.

En op dat de goede en vreedzame Ingezetenen dezer Provincie in de vrye alienatie, verhandeling en bezwaring hunner Goederen niet zouden worden belemmerd of gestremd, permitteeren Wy aan alle dezelve, om ingevalle zy eenige zwarigheid mogten ontmoeten, of hun ingevolge deze Onze dispositie wel de vrye alienatie en bezwaring hunner Goederen was competeerende, zich ten dien einde by Ons ofte Onze Heeren Ordinaris Gedeputeerden by Requeste te adresseeren, om het nodige Declaratoir ter verzekering van hunne handelingen te kunnen erlangen.

En op dat niemand hier van ignorantie zoude kunnen pretendeeren, zal deze worden gedrukt en alomme gepubliceerd en geaffigeerd naar behoren.

Aldus gedaan t'Utrecht den 3. October 1787. (Was gearapheerd) A. F. Godin, Vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van myne voornoemde Heeren de Staten. (Was getekend) H. A. Laan.

60. PLAKKAAT *der Staten van Utrecht, met bepaling dat de Staats-stadhouderlijke constitutie van het jaar 1747, overeenkomstig met het Regeringsreglement van 1674, als de enige wettig vastgestelde regerings-constitutie zal worden gehandhaafd. 12 October 1787.*

De Staten van den Lande van Utrecht doen te weten: dat de Staats-Stadhouderlyke Constitutie, welke in den jare 1747 van nieuws geïntroduceerd en in het Doorlugtig Huis van Orange Erflyk is

verklaard, en volgens welke in den jare 1766 Zyne Doorlugtige Hoogheid den tegenswoordigen Heer Erfstadhouder dan ook de hooge waardigheden van Erf-Gouverneur, Erf-Capitain en Admiraal Generaal over de Stad, Steden en Lande van Utrecht heeft aangetreden, niet alleen de eenige oude vastgestelde en bezwoorene Constitutie uitmaakt, volgens welke binnen deze Republicq en Provincie de Regeeringe word beleid, maar ook opleverd die Constitutie, by dewelke dit Gemeenebest is geformeerd, opgekomen en in welvaren, bloey en grootheid toegenomen heeft, in zo verre, dat 's Lands welvaren en het behoud dezer Staats-Stadhouderlyke Constitutie onafscheidelyk zyn, en het afwyken van dezelve niets dan 's Lands bederf met zig brengt, gelyk nog onlangs zo aanmerkelyk is bespeurd geworden. Redenen, om welke de In- en Opgezetenen binnen deze Provincie over het algemeen dan ook billyk hare getrouwe verknogtheid aan dezelve Constitutie menigwerf hebben betuigd, gelyk daarvan aan Ons nog onlangs ontwyfelbare bewyzen zyn voorgekomen, en alhoewel Wy bereids by Publicatie van den 17. July dezes jaars Onze voornemens ter maintien en handhavinge der voorschrevene wettige Constitutie hebben gemanifesteerd: Zo is het, dat Wy in deze tydsomstandigheden, en uit hoofde der onlangs plaats gehad hebbende verwarringen, nodig hebben geoordeelt ter geruststelling van Onze getrouwe In- en Opgezetenen en ter bevordering van derzelver pligtmatig vertrouwen op het bestier van derzelver Hoge Overigheid, als enkel ingerigt ten meeste nutte van den Lande, nader en opentlyk te declareeren, zo als wy doen by dezen, dat Wy volkomen gezind zyn deze Constitutie, conform het Reglement in den jare 1674 op het beleid der Regeeringe binnen deze Provincie gemaakt, en in jare 1747 gereintroduceerd en in conformité van den Eed, daarop by elk Regent dezer Provincie aan den Lande gedaan, door alle Onze Souverainne magt en auctoriteit ten allen tyde als de alleen wettige Regeerings Constitutie binnen deze Provincie in het algemeen, en in de Stad en Steden derzelver in het byzonder, subsisterende, te blijven maintineren, en naar deszels inhouden te doen observeren, zonder immer toe te laten, dat daarop door iemand eenige indragt geschiede, gemerkt ook de droevige ondervinding geleerd heeft, hoe alle de sinistere wegen en demarches door ambitieuze en enkel eigen belang zoekende Personen met derzelver aanhang, onder een gearrogeerden naam van Volks-Stem

zedert eenen geruimen tyd binnen deze Provincie, en elders in de Republicq, tot renversement der bezwoorene Constitutie ingericht, en op het onbetaamlykst gewelddadiger hand gepoursuiveerd, alleen geschikt zyn geweest, om noodwendig, nevens de geheele Republicq, deze Provincie en het grootste gedeelte van derzelver Inwoonders uit den hoogsten bloey en welvaart, waartoe dezelve onder bemiddeling der gezegende Constitutie opgeklimmen waren, te doen vallen in een eminent gevaar tot totaal bederf en ondergang.

Lastende en bevelende Wy mitsdien allen en een iegelyk der In- en Opgezetenen, zo veel zulks een ieder derzelver aangaat, zig naar dit Ons gedaan Declaratoir te gedragen, en voorts omme, middelwyl Wy Ons beyveren, onder het handhaven en doen handhaven van een ieders wettelyke rechten en gerechtigheden by alle gepaste middelen, de goede ordre, rust en welvaart binnen deze Provincie alomme zo veel mogelyk te herstellen, mitsgaders de zo zeer gebrokene Eendragt onder de Inwoonders (buiten welke geen Burgerstaat by continuatie behouden blyven kan) te doen herleeven, en meer aan te kweeken, tot zodanige heilzame oogmerken naar gelang van de plicht en trouwe, die een iegelyk ingezeten onder een betaamlyke onderwerping aan de Wetten en Bevelen van derzelver Overheden aan den Lande verschuldigd is, mede te werken, verbiedende alzulks wel expresselyk daar tegens ietwes onbehoorlyks met woorden of daden te entameren directelyk of indirectelyk; ten einde also een ieder onder de Alvermogende zegen en bystand van God Almachtig (door wiens aanbiddelyk bestuur alle verdere voortgang van wetteloose en gewelddadige Overheersching, binnen deze Provincie zo lange gesubsisteerd hebbende, paal en perk gesteld geworden is) in het vervolg alhier zal kunnen blyven genieten de onwaardeerbare vrugten van eene constitutionele vryheid en veyligheid in alle Godsdienslige en Burgerlyke betrekkingen, onder protectie van eene Wettelyke Regering en geregelde Administratie eener onzydige Justitie.

En opdat hiervan aan een iegelyk behoorlyke kennisse zal kunnen toekomen, zal deze alomme worden gepubliceerd en geaffigeerd naar behoren.

Aldus gedaan t' Utrecht den 12. October 1787. (Was gearapheerd) J. Pestors, Vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van myne voornoemde Heeren de Staten. (Was getekend) H. A. Laan.

61. PUBLICATIE *der Gedeputeerde Staten van Utrecht, waarbij de ingezetenen worden opgeroepen tot het opgeven der schade, die zij door de handelingen van de pretense Staten, Gedeputeerde Staten of Magistraat van Utrecht hebben geleden. 19 October 1787.*

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht doen te weten: Alzoo het onwettig gesag door eenige Personen, zig aanmatigende den naam en auctoriteit van Staten, of wel Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht, tot nu onlangs is uitgeoeffend, en gedurende al dien tyd de daden van onrecht en geweld zeer zyn vermenigvuldigd, in zoo verre, dat de goede In- en Opgesetenen door de voorsz. zig zelfs, als Staten of Gedeputeerden, be-

schouwt en gedragen hebbende Personen, ofte ook wel door het uitoeffenen van een onbepaald en willekeurig gesag by de pretenselyk aangestelde Magistraat binnen de Stad Utrecht, in veelerye opzigten benadeeld, en aan dezelve schade en hinder in hare Personen of Goederen is toegebracht, behalven dat ook de Provincie in 't gemeen is bedorven en veel nadeel daardoor heeft bekomen. En nadien het niet dan billyk en conform alle goede

order is, dat de usurpateurs van zoodanig eene onwettige magt, mitsgaders de uitvoerders en alle zulke andere Personen, welke oorsaak hier toe hebben gegeven, tot restitutie van die schaden en nadeelen, zoo wel aan de Provincie in het gemeen, als aan de individuele Leden Derzelver in het byzonder, worden verplicht, ten einde de goede Ingezetenen, die zig conform 's Lands wetten hebben gedragen, by het geene aan hun na den aard der Constitutie en hunne Regten en Vryheden compeeteerd bewaard blijven, hebben de Heeren Staten bereids voor lange aan deselve schadeloosstelling toegesegd, met Declaratoir dat het nadeel hier door by de Provincie te lyden, wederom uit de goederen van alzulke personen, welke gehouden moeten worden voor de oorsaken en uitvoerders van zoodanige onregtmatische en illegale bevelen of geweld, uit welke deze schade en hinder haren oorsprong nam, zoude worden goedgegaan. Al waaromme Wy dan ook nu, na dat de usurpatie van het wettig gesag, zoo binnen de Provincie als de Stad van Utrecht een einde heeft genomen, ingevolge de autorisatie den 3. dezer ter beschryvinge verleend, by desen de goede In- en Opgesetenen, zoo binnen deze Stad als ten Platten Lande, nader hiervan

kennisse geven, mitsgaders adverteren en waarschouwen om binnen den tyd van twee maanden na de Publicatie dezer, eene specifieke opgave van de geleden schade en nadeelen, als voorsz. is, te furneren ter Secretarye van Haar Ed. Mog. alhier binnen Utrecht, en daarby te voegen zoodanige Bewyzen en Verificatie, als dezelve zouden vermeenen te moeten overleggen, alles ten einde deze opgaven ontfangen en behoorlyk onderzocht zijade, daarop zoude kunnen worden gelet, zoo als in billykheid bevonden zal worden te behoren, delarende Wy verder, dat die gene, welke van zulks te doen binnen de voorsz. tyd zullen blijven in gebreken, verstaan worden geene schade te hebben geleden of immers gene restitutie te begeeren; blyvende alle dezelve daartoe over zulks in zoodanigen geval gene verdere aanspraak ten laste dezer Provincie behouden.

En op dat hiervan aan een iegelyk behoorlyke kennisse zal kunnen toekomen, zal deze alomme worden gepubliceerd en geaffigeerd naar behoren.

Aldus gedaan t' Utrecht den 19. October 1787. Was gearapheerd, B. C. v. Lynden, Vt. Onderstond, 'Ter Ordonnantie van Welgemelde Heeren Gedeputeerden. Was getekend, H. A. Laan.

62. PUBLICATIE *der Gedeputeerde Staten van Utrecht waarbij de zoogenaamde Vrijcorpsen of Genootschappen van wapenhandel worden vernietigd, het dragen van wapenen, leuzen en veldteekens verboden, en het inleveren der wapenen gelast wordt. 23 October 1787.*

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht doen te weten. Alzoo Ons door de treurige ondervinding gebleken is, dat de zoogenaamde Vrijcorpsen, ofte Genootschappen van Wapenhandel ten platten Lande, even als in de Steden dezer Provincie, niet anders strekken, dan om den geest van partyschap en ongehoorzaamheid aan de bevelen der Wettige Overigheid te verwekken en aantekenen; zo is het, dat Wy goedgevonden hebben, gelyk Wy doen by deze, alle Societeiten, Genootschappen van Wapenhandel en Vrijcorpsen ten platten Lande, onder welken naam, en op welke pretexts dezelve ook mogen zyn opgericht, te casseeren en te vernietigen, gelyk Wy dezelve casseeren en vernietigen by deze; wel expresselyk verbiedende aan alle Ingezetenen, zig langer als Leden van dezelve te gedragen, ofte eenige Wapenen, Leuzen of Veldteekenen te voeren; maar dezelve integendeel gelastende, zig van deze hunne Wapenen, Leuzen en Veldteekens voor zo verre dezelve hun byzonder eigendom zyn, binnen den tyd van 14 dagen na Publicatie dezes te ontdoen (ten welken einde de respectie Geregten worden geautorizeerd, om de gemelde Wapenen van de Ingeze-

tenen, ter taxatie van deskundigen overtenemen, omme vervolgens, tegens restitutie van de uitgeschotene penningen in het Ammunitie-huis te worden overgebracht) ende voor zo verre dezelve Wapenen aan de Ingezetenen, van onzentwege, ofte uit ons Ammunitiehuis mogten zyn ter hand gesteld, dezelve binnen den boven bepaalden tyd te brengen in het Gereghuis van de plaatse, onder welke zy woonagtig zyn, ten einde dezelve, door Schout en Geregte vervolgens alhier in het Ammunitiehuis insgelyks werden overgebracht; op poene dat zoodanige Ingezetenen, welke hierinne zullen nalatig zyn, zullen worden geconsidereerd als verstoorders der algemeene rust, en deswegens na bevind van zaken arbitralyk zullen worden gecorrigeerd.

En op dat niemand hiervan ignorantie pretendeere, zal deze alomme worden gepubliceerd en geaffigeerd naar behoren.

Aldus gedaan t' Utrecht den 23. October 1787. Was gearapheerd, N. C. Kolff, Vt. Onderstond, Ter Ordonnantie van Welgemelde Heeren Gedeputeerden. Was getekend, H. A. Laan.

63. PUBLICATIE *der Staten van Utrecht waarbij eenige handelingen, door de onwettige Collegien van den Gerechte te Utrecht en Wijk bij Duurstede van 12 October 1786 tot 15 September 1787 gepleegd, om redenen verklaard worden van kracht te blijven. 31 October 1787.*

De Staten van den Lande van Utrecht doen te weten: Dat, gelyk veel geweldadige handelingen en overheerschingen binnen dese Provincie ten nadeele van den Lande in het algemeen, en van de

goede en vreedzame Ingezetenen in het byzonder, zedert eenigen tyd hebben plaatse gehad, en zulks ook invloed heeft gemaakt op de respectie Collegien van den Geregte binnen de Steden van

Utrecht en Wyk by Duurstede, aangesien de Auteurs van Heerschugt en Geweld ook van zig hebben kunnen verkrygen, de wettig aangestelde Schepenen door andere, op een onwettige wyse verkorene, Personen te doen vervangen, inwoege de Justitie, (zoo daar nog eenige overbleef) zig heeft gesien in handen van Personen, geensins tot de uitoefening derselve gequalificeerd, en welke onregmatige handelwyse dan ook geen ander gevolg kan hebben, dan dat alle Derzelver Vonnissen, Uitspraken, Resolutien en andere handelingen meer, van welke natuur dan ook, van selfs zyn nul en van onwaarde, mitsgaders geen kracht ter werelt kunnen hebben, maar gehouden moeten worden als niet geschied. Dan hoe seer dit ook alzoo na Regten behoorde te worden geconsidereerd, zoude hetzelfde teffens niet kunnen nalaten in differente gevallen en omstandigheden, immers in reguard van zoodanige onzer Ingesetenen, welke tegens hunnen wil en dank door de presente staat der zaken wel genoodzaakt zyn geweest daarinne te participeren, seer praejudiciabel te zyn en van onbillykheid niet vrytespreken, weshalven Wy dan ook, allesins genegen zynde om zoo veel mogelyk de goede orde te herstellen, en de schade, aan onze vreedsame In- en Opgesetenen door eene willekeurige handelwyse overgekomen, te vermindere en voortekomen, goedgevonden hebben uit Onze Souveraine Magt en Auctoriteit te Legaliseren en Wettig te verklaren, zoo als Wy doen by dezen, alle Actens, zoo Judicieel als Extrajudicieel, welke zedert den 12. October 1786 tot den 15. September dezes jaars door het pretense Gerecht binnen Utrecht, als ook binnen de Stad van Wyk, zoo lango aldaar Onwettig aangestelde Geregtspersonen hebben gefungeert, betrekelyk tot de Civile Judicature met allen gevolge en aankleven van dien gepleegd en uitgeoeffend, alsmede alle zoodanige Geregelyke Actens, als voor Deselve Onwettige Geregten door of van wegens byzondere Personen gepasseerd zyn, met name alle Notulen, Dingtalen en verdere Geregelyke handelingen tot voortzetting van geëntameerde, of bereids bevorens litispente,

Proceduren, ter Rolle gehouden, mitsgaders alle Proceduren by differenten op Requeste, of by Verbaal voor Commissarissen, geventileerd, en zulks alles zonder eenig onderscheid, of dusdanige Proceduren en Differenten als nog aanhankelyk zyn, of bereids door Judiciele Uitspraken zyn getermineerd; verklarende Wy in het laatstgemelde geval, alle zoodanige Vonnissen en Appointementen, als daarin gevallen souden mogen zyn, voor wettig, voorts alle Inschryvingen van Huwlyks-Proclamatien en Solemnisatien van trouwen daarop gevolgd, item alle vertigtingen, transporten en overboekingen van vaste Goederen, het passeren van Kustingbrieven, Plegten en Hypothecatien, (voor zo verre alle deze niet contrarieren de Publicatie door Ons den 22. Augustus en 3. October dezes jaars geëmaneerde) alsmede alle Testamenten en verdere Actens van uysterste wille judicieel gepasseerd, Registratien van verbanden, en generallyk alle Actens, welke voor meergemelte pretense Geregten mogten zyn verleden, van wat aard dezelve zouden mogen zyn, hegende Wy daaraan zoodanig juridicq effect voor het vervolg, als aan alle wettelyke geregelyke Vonnissen en Uitspraken, mitsgaders gepasseerde actens en handelingen na regten is behorende, des nochtans dat deze Onze Declaratie en Legalisatie alleen maar verstaan worde te supplere alle zoodanige informaliteit, welke ter cause van het defect van wettelyke Magt en Judicature by tyd en wylen mogte worden begrepen te obsteren zonder meer, en alsulks onvermindert voor het verdere van yders goed recht, want Wy ten nutte van den Lande en goede Ingesetenen al hetzelfde bevonden hebben te behoren.

En ten einde een iegelyk van deze onze intentie en genegene Declaratie mogte kunnen consteren en zich daar na reguleren, zal dezelve alomme worden afgekondigt en aangeplakt na behoren.

Aldus gedaan t' Utrecht den 31. October 1787. (Was geparapheerd) A. F. Godin, Vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van myne voornoemde Heeren de Staten. (Was getekend) H. A. Laan.

64. PUBLICATIE *der Staten van Utrecht waarbij, behoudens eenige uitzonderingen en voorwaarden, amnestie verleend wordt aan hen die in de jongste onlusten deel hebben genomen.*
14 November 1787.

De Staten van den Lande van Utrecht doen te weeten: Alzo zedert eenen geruimen tyd verregaande geweldenaryen en oproerigheden binnen de Stad, Steden en Lande van Utrecht hebben plaats gehad, zoo dat een groot aantal van Borgers en Ingesetenen gehoor gevende aan de verderffelyke inblazingen, listen en aanslagen van eenige ambitieuse en baatsugtige lieden, niet alleen zig niet hebben ontzien: — Om de verschuldigde gehoorzaamheid aan de Hoge Overigheid dezer Provincie en wettige Magistraten in zommige Steden te ontzeggen, — De respective Regeringen door attrouperementen, dan eens van eene gewapende, dan eens van eene ongewapende menigte, te dwingen tot het nemen van zoodanige Resolutien, als zonder dusdanigen dwang nimmer zouden zyn genomen geweest, — Het grootste gedeelte van de Magistraats-

personen, zoo binnen de Stad Utrecht, als in de Stad Wyk by Duurstede, en daarna eenige van de Regering der Stad Montfoort, ook met concurrentie van zommige wettiglyk aangestelde, dog Eed en Pligt vergetende, Regenten, feitelyk van hunne Raadsplaatzen te ontzetten, — Ongehoorde en wederregtelyke Insinuatien, zoo aan de voorstemmende en andere Leden dezer Souveraine Vergadering, als aan Onze Heeren Ordinaris Gedeputeerden, opstellen, die te ondertekenen, en tot het doen van deselve zig te laten gebruiken, of daarby te adseren, — Door deze en andere geweldadigheden, blykbaar zoo in woorden als in daden, Ons te noodzaken om de Stad Utrecht te verlaten, en ter beveiliging van Onze Personen, en vrye deliberatien, mitsgaders de uitvoering van Onze wettige bevelen, den wyk te nemen naar de Stad Amers-

foort, — Voorts eene gehele nieuwe Regeeringswyze invoeren en daartoe zig te bedienen van het dadelyk Arresteeren, Beëdigen en Introducereen van nieuwe stedelyke Regeerings-Reglementen, op eene geheele inconstitutionele wyze, via facti, door behulp van gewapende personen, maar ook bovendien, niettegenstaande Onze herhaalde Landsvaderlyke vermaningen en waarschuwingen, en ook onaangezien Onze gematigde handelingen met relatie tot het voorgevallene binnen de Stad Wyk by Duurstede, vervat by Onze Publicatie van Amnestie van dato 9 July 1757, ingerigt met dat salutaire oogmerk om (was het mogelyk) de overige Op- en Ingezetenen te doen wederkeeren tot bedaardheid en regtmatige onderwerping aan Ons, als de Hooge Overigheid van den Lande, en tot gehoorzaamheid aan de respectieve wettige Magistraten van Stad en Steden, nochtans in vilipendie van 's Lands Wetten en Onze billyke Souveraine bevelen, zyn blyven voortgaan met het plegen van geweld tegens de stedelyke en Hooge Regering, en het verdubbelen van vyandelykheden tegens de troupes van den Staat, ter Onzer defensie en op Onze requisitie binnen deeze Provincie gerukt, daartoe binnen deze Stad by continuatie invoerende een aantal van gewapende Manschappen, en eene verbasende menigte van allerlye Krygsammunitie, Schanssen en Batteryen opwerpende, met bederf van de bezittingen der Ingesetenen, plegende daarenboven veelerhande vexatien, en allerlye geweldadige handelingen, strydig met de waare vryheid der Ingesetenen van een vry Gemeenebest; — terwyl ook drie Personen uit de voorstemmende Leden van dezen Staat, te zamen met de onwettige Magistraten der Steden Utrecht en Wyk by Duurstede, midsgaders eenige Magistraatspersonen der Stad Montfoort, van zig hebben kunnen verkrygen om de Hooge Regeering dezer Provincie te usurperen, — de Legislative magt zig aantematigen, — 's Lands Comptoiren te spoliëren, — andere Ontfangers aantstellen in de plaats van die genen, welke wettiglyk van Ons Commissie ontfangen hadden; — de penningen, die ten behoeven van den Lande en tot welzyn van de Provincie waren opgebragt, aantestaan en te verkwisten en een gedeelte daarvan te vervoeren; — Ons, die te Amersfoort wettiglyk vergaderd waren, voor vyanden opentlyk te houden, en eenen Burgerlyken Oorlog te éntameren; — Een Regiment ten dienste van de Republieq, en ter repartitie dezer Provincie staande, te casseren en nieuwe Regimenten onder verschillende benamingen aantewerven, — Gecommitteerdens ter Vergadering van de Hoog Mogende Heeren Staten Generaal aftezenden, — zijne Doorlugtige Hoogheid, den Heere Prince Erfstadhouder, in qualiteit als Capitain Generaal dezer Provincie te suspenderen, en met zwaare bedreigingen omtrent zommige Synodale Leden, tegens Onze gemanifesteerde intentie, eene pretense Synode te houden. Alle welke verwarringen niets minder dan eene totale ruine van deeze Provincie zouden hebben naar zich gesleept, indien niet door eene goedertierene bestelling van God Almagtig hetzelfde was voorgekomen.

En alhoewel Wy hieromme, zoo de verleide en aangevoerde Op- en Ingezetenen dezer Provincie, als alle die gene, welke voor de verleiders en aan-

voerders van het Volk zouden moeten geconsidereerd worden, met het grootste recht aan de welverdiende straffe van misdad van gekwetste Hoogheid, rebellie, seditie, en andere misdaden, tegens de Hoge Overigheid en Regeringen van de respectieve Steden, zouden kunnen overlaten, zoo is het nogtans, dat Wy op voordragt by Zyne Doorlugtige Hoogheid den Heere Prince Erfstadhouder, ter Onzer Vergadering gedaan, na hierop te hebben ingenomen het Advys van Onzen Hove Provinciaal, in aanmerking nemende, hoe veel van Onze In- en Opgezetenen zommige Requesten, Adressen, Memorien, Resolutien, en andere Actens, die zy getekend hebben, of in het geheel niet, of slechts ten deele, verstaan en daarvan eene onvolledige kennis gedragen hebben; dat ook zeer veel onder valsche voorwenzelen zich hebben laten misleiden, en alzoo schier onwetend tegens de Hooge Overigheid en wettige Regeringen, midsgaders tot het plegen van enorme misdaden, zich hebben laten vervoeeren, en ongevoelig dus van het eene kwaad zyn gekomen tot het andere; dat ook eenige, ofschoon insgelyks voor mede oorzaken van al het plaats gehad hebbende kwaad moettende gehouden worden, egter daartoe niet zouden gekomen zyn, indien zy niet door de aanblasing en opstoking van andere listige en kwaadaardige Personen waren henen gevoerd; en dat Wy ook daarenboven niet anders bedoelen dan 's Volks waare welzyn, de herstelling der Rust en goede Order, midsgaders het maintien van de Hoogheid dezer Provincie, en het gezag der Wetten, hebben goedgevonden omme den weg van clementie en gratie boven die van rigueur van Justitie, zoo veel doenlyk, te prafereren, en met inhaesie van de voorsz. Onze Publicatie van Amnestie, omtrent het gebeurde te Wyk by Duurstede, in dato 9 July dezes Jaars, aan alle en een iegelyk In- en Opgezetenen dezer Provincie te vergunnen en accorderen eene generale Amnestie, Kwyttschelding en Remissie van al het geen ter gelegendheid van de binnen deze Provincie plaats gehad hebbende Troubles en oproerige bewegingen, eenigzins is misdreven, gelyk Wy dezelve Amnestie, Kwyttscheldinge, en Remissie uit zonderlinge gratie accorderen mits dezen, niet willende, dat iemand daarover in rechten of daar buiten zal worden vervolgd. Edoch, nadien de verregaande en tot den hoogsten trap van wederspanningheid geklommene ongeregeltheden, waardoor deze Provincie en dezelfs vreedsame In- en Opgezetenen zoo merkelyk benadeeld zyn, dat zulks niet, dan door den tyd, geheel kan worden te boven gekomen, niet toelaten onder deze Onze generale Amnestie en Kwyttscheldinge hoofd voor hoofd te comprehendieren alle die genen, welke daar inne eenig deel gehad hebben, maar dat integendeel de bewaring der Rust en goede Order volstrekt vordert, dat sommige der voornaamste Auteurs en Bewerders worden nitgesloten, ten einde by vervolg geene dergelyke Oproeren plaatze mogen vinden, immers eenvoudige In- en Opgezetenen niet zoo gemakelyk zig tot deelneminge daarinne zouden laten vervoeren en misleyden, vinden Wy Ons genoodzaakt van deze Onze verleende Amnestie en Kwyttscheldinge uitzonderen alle de zoodanige, welke als de voornaamste Aan- en Uitvoerders zig hebben gedragen, also

dezelve Persoonen even hierdoor als de voornaamste oorzaken der desordres, oproeren en benadeling van den Lande en desselfs goede en stille In- en Opgezetenen moeten worden gehouden, declarerende Wy alzulks van deze Onze Amnestie te excipieren.

1. Alle de Personen, welke hebben kunnen goedvinden de binnen deze Stad plaatse gehad hebbende onwettige Staatsvergaderinge, mitsgaders de pretense Vergadering der zoogenaamde Gedeputeerden 't zedert den 11. Juny tot den 15. September dezes Jaars by te wonen en te helpen uitmaken.

2. De Persoonen, die in en by de gemelde Vergaderingen de plaats van Secretarissen hebben vervuld, en alzulks, hoewel onder den Eed van den wettigen Souverein staande, niet geschroomd, zoo door het opstellen als contrasigneren van derzelver wetteloze, en veeltys al tegens 's Lands Staten vyandelyk ingerigte Resolutien en Publicationen, strekkende eeniglyk om de Ingesetenen te onttrekken van derzelver verschuldigde gehoorzaamheid aan de Hoge Overigheid, als anders, te helpen medewerken tot alle de confusien, welke uit het formeren, informeren en byeenroepen dier pretense Vergaderingen voortgekomen zyn, zoo als dan ook al verder die Personen, welke met versaking van hunnen Eed, met welke zy aan de Staten dezer Provincie waren verbonden, in de hun op dien voet by Ons toevertrouwde posten, de onwettige en geweldadige beveelen van deeze pretense Staten ofte derzelver Gedeputeerden, hebben ter uitvoer gebragt, specialyk ook met relatie tot het spoliëren van 's Lands Comptoiren en vervoering der Penningen en Manualen uit handen en de magt van zodanige Ontfangers, aan welke dezelve waren aanbevolen. Alles nogtans onverminderd de generale Amnestie aan de Burgers en Ingesetenen van Wyk verleend, zoo verre die alsnog betrekkelyk kan en behoord gemaakt te worden op de Personen, welke als quasi Gecommitteerden dier Stad op deze gemelde Vergaderingen alvorens mogten zyn gecompareerd.

3. Alle de Personen, welke, zoo uit de aangeblevene, en zoogenaamde niet geremoveerde Raden, als uit de Burgerye, op het via facti onwettiglyk geïntroduceerd Nieuw Regeerings-Reglement, zig tot Raden in de Vroedschap binnen de Stad Utrecht hebben laten aanstellen, en voorts te rade kunnen worden onder het afleggen van den Eed, tot handhaving van evengemelte feitelyk geïntroduceerd Nieuw Regeerings-Reglement, ofschoon strydig met de constitutioneele forme van Regeering, dezelve posten van Regeering dadelyk te aanvaarden, en ingevolge daarvan zich in alle soorten van Magistraats-bedieningen en Commissien, zoo wel relatief tot de administratie der Politie als Justitie, intedringen, en dit alles, tegens de gemanifesteerde intentie van den Souverein.

4. Alle de Personen, welke als de voornaamste Autheurs, begunstigers of bewerkers van de plaatse gehad hebbende Rebelle en ongehoorzaamheid te houden zyn en als voorgangers by uitstekendheid in de voornaamste daden zich hebben gedragen, voor welke Wy by dezen declareren alle de zodanigen, die van wegens de zoogenaamde Gecommitteerden van 1215 Burgers en Inwoonders dezer Stad, in de Raadkamer hebben geassisteerd

by de mondelinge aanspraak, door P. P. J. Ondaatje op den 7. en 11. Maart 1785 aldaar in de Vergadering van Heeren Burgemeesteren en Vroedschap der Stad Utrecht gedaan, en waarover bereids van wegens den Hoofd-Officier derzelver Stad tegens gemelten Ondaatje procedures voor den Ed. Achth. Geregte geëntameerd en litispending zyn, gelyk ook de zodanige, welke de respective Adressen, ten tyde voorsz. en van gelyken inhoud, als die mondelinge aanspraak, aan de Vroedschap overgelegd, zoo in naam van de bovengemelte Gecommitteerden van 1215 Borgers en Inwoonders, als in qualiteit van Gecommitteerden uit de agt Burger Compagnien, opgesteld of onderteekend hebben, en by welke op eene zeer verregaande wyze op de autoriteit der Magistraat geëmpieteed en de vryheid hunner deliberatien op eene oproerige wyze is benomen; verder alle zodanige, als zig op den 19. December 1785 hebben laten committeren tot het inleveren van het zoogenaamde Adress, tenderende om zittens Vergadering te doen resolveren tot het vaststellen en publiceren van het Concept Reglement op de bestelling der Stads Regeering, met bepaling van den tyd van drie maanden om het zelve dadelyk in train te brengen en wederzyds te beëdigen.

Als ook de gene, welke het Declaratoir op den 20. December 1785 daartoe relatief getekend en vervolgens aan Gecommitteerden uit de Vroedschap ter overbrenging in den Raad ter hand gesteld hebben. Voorts de Personen, die de Adressen van den 6. en 13. Maart 1786, ondertekend door alle de Geconstitueerden en Gecommitteerden, hebben opgesteld of ingeleverd, en agtervolgd door eensluidende voorstellen op den 20. daaraanvolgende, aan den Raad gedaan uit naam der agt Burger Compagnien, en elk door byzondere personen uit die Compagnien ondertekend, met de Declaratoiren hierop gevolgd, tenderende tot het beëdigen van het nieuw Regerings Reglement aan de zyde der Burgerye en het via facti afschaffen van het Reglement van den jare 1674 voor zoo verre het stedelyke betrof; de Personen, welke het Adress of zoogenaamd Manifest aan den Heer Eersten Burgemeester op den 3. July 1786 overhandigt, met het nevens gevoegde Declaratoir, waarby alle zodanige Raden, als zig na het begrip van de overhandigers eenigzins weigerden te schikken, met eene remotie van hunne Raadsplaatsen bedreigt wierden, hebben onderteekend; gelyk ook de zodanige, welke de Circulaire Missive aan de Bondgenoten, geschreven uit Utrecht den 5. July 1786, en aan alle de gewapende Schutteryen en Genootschappen opgesteld of onderteekend hebben. Verder ook zodanige Personen, welke op den 2. Augustus 1786 (volgens het gehoudene verbaal van het voorgevallene) by het via facti aanstellen en beëdigen van het zoogenaamd gequalificeerd Collegie van Gecommitteerden uit de Burgerye, de 16 quasi geëligeerde Gecommitteerden den Eed daartoe vastgesteld, mitsgaders de by het Reglement gearresteerde Eed, zoo verre de Stads Regeering betreft, afgenomen en in derzelver handen hebben doen afleggen, zoo als ook die gene, welke by de voorsz. wederregtelyke Actens en Handelingen van den 2. Augustus 1786 als Amanuenses hebben

gefungeerd, midsgaders de zoodanige, welke de Insinuatien op den 3. Augustus 1786 aan dertig van de toenmalige Raden gedaan, en waarby dezelve van hunne Raadsplaatzen verklaard wierden door de Burgerye geremoveerd te zyn, opgesteld of getekend hebben. Voorts ook die gene, welke de Insinuatien op den 5. Augustus daar op aan de Heeren Burgemeesters Loten en van Bronckhorst, de Heeren Goeligerde Raden en Edelen, en de Raden van Beeck, Verbeek, van der Dussen, Wieling, van Musschenbroek, Boddens, van Westrenen, van der Does, van Romondt, Verschoor, Pesters, Falck en Zaal, hebben gedaan overleveren en ondertekend. Item de Personen, welke de Insinuatien van 17 Augustus, aan de Heeren Ordinaris Gedeputeerden gedaan, hebben ondertekend, en waardoor, uit hoofde van de zware bedreigingen daarby voorkomende, de wettige Regenten verhinderd zyn hunne amptsbezigheden na hare beste kennis te nutte der Provincie veilig te blijven waarnemen, invoegen dan ook de Heeren Staten, ter voorkoming van deze gevolgen, den 30. Augustus 1786 te Amersfoort beschreven en aldaar tot den 18. September dezes jaars hare Vergaderingen en die van andere Collegien gehouden hebben. De Personen, die opgesteld, ondertekend of ingeleverd hebben alle Memorien, Addressen of andere zoo schriftelyke als mondelinge voordragten, welke tot gevolg hebben gehad het feitelyk decerneeren van zoogenaamde Huis- en Stads-Arresten tegens verscheidene notabele Burgeren en Ingesetenen gedurende de onwettig geensurpeerde Magistrature, en daar onder in specie van het gewelddadig gevangen nemen en in detentie houden der Heeren Raden J. A. Martens en P. E. Voet van Winssen, ten einde, zoo als de eigene woorden en ongehoorde uitdrukkingen van zekere Memorie (zoo gezegd word) van wegens de generale Vergadering van Officieren dezer Stads Schutterye den 5. Augustus 1787 aan de onwettige Magistraat overgegeven, medebrengen, „om wanneer de pretense Staten van Amersfoort „onder het Commando van Willem de V, onze „tot nog toe onverdiend gecontinueerde, ondank- „bare en tomelose Stadhouder, Capitain en Ad- „miraal Generaal, mogte gelusten de Stad Utrecht „met geweld te attaqueeren, dezelve gedetineerdens „en alzoo ook de verdere gearresteerde Personen „den voorrang te kunnen, en op den eisch van „het volk ook te moeten, geven om in de eerste „plaats door het geschut der gewelddenaars vernield „en verpletterd te worden.” En eindelyk de zoodanige, welke het Addres, den 7. Augustus 1787 aan den pretensen Raad dezer Stad opgesteld, ingeleverd en ondertekend hebben, in zig vervattende de buitensporigste en ongeoorloofde eischen nopens den Persoon en Goederen, zoo van den Heere Prince Erfstadhouder, als van de Staats-Leden ter Vergadering binnen Amersfoort comparende.

5. Alle de Leden van het binnen deze Stad plaatze gehad hebbende zoo genaamde Defensie-wezen, en de gene, die daarby als Ministers hebben geadsisteerd.

6. Nog alle zoodanige Op- en Ingesetenen dezer Provincie, welke als Commandanten eenig deel hebben gehad in het dadelyk attaqueren van de Militie van den Staat, tot defensie en maintien van

de Hoge Souverainiteit binnen deze Provincie ingerukt, ofte tegens dezelve feitelyke en gewelddadige tegenstand geboden hebben, inzonderheid by gelegentheid van de zoogenaamde Actie aan of by de Vaart, en der Expeditie op Zoestdyk, de Canonade op de gelegde Batterye aan de Bildt, gelyk ook alle zoodanige In- of Opgesetenen dezer Provincie, welke als Commandanten van zoogenaamde Exercitie Genootschappen ofte Vrycorpsen, met hunne onderhorige manschappen gewapend naar deze Stad zich hebben begeven om aldaar, als Auxiliairen, Militaire diensten te doen jegens derzelver Souverain, al waar het ook dat de zoodanige in hunne qualiteiten geen deel gehad mogten hebben in de evengemelte dadelyke attaques der Militie van den Staat.

Dan alhoewel Wy, als gezegd, alle deze Personen breeder nu omschreven en gesigneerd, van deze Onze generale verleende Amnestie en Kwytsceldinge van misdaad willen hebben uitgesonderd, verstaan Wy nogtans dezelve by deze daardoor niet afte snyden de faculteit om met allegatie van zoodanige redenen en motiven, als het meest zouden kunnen dienen om hun Onze singuliere gratie te doen meriteren, het zy dan van door onkunde, misleiding of andere, hare misdaad konnende verminderen, middelen gebragt te zyn tot het instellen, ondertekenen of aanbieden van alle zoodanige instrumenten als hier voor zyn vermeld, of ook tot andere stappen, van welke nu in waarheid berouw hadden, onvoorzigtig te zyn gekomen, zig aan Ons te adresseren, ten einde speciale brieven van Pardon te obtineren, ofte ook wel verzoek te doen, ten einde onder deze generale Amnestie by speciale appointementen ingelyks te worden gecompromitteerd, zoo als Wy ook aan de andere zyde in reguard van zoodanige Personen, welke bereids onder deze generale Amnestie zig rekenen kunnen begrepen te zyn, daardoor niet komen opte heffen alzulke dispositien, als bereids by Ons, de Heeren Onze Ordinaris Gedeputeerden, ofte by de respectieve Magistraten van Stad en Steden mogten gevallen zyn tot demissie van ampten en beneficiën, by deze of geene bekleed geweest, ofte ook tot het ontnemen van derzelver Burger-Regten, Regt van Inwoning of anders, gelyk Wy die Personen ook door deze Amnestie niet bevryden van zoodanige dispositien, welke nog by vervolg zouden kunnen geoordeelt worden noodzakelyk te zyn, als willende dat alzulke Resolutien bereids genomen of nog te nemen, sullen zyn en blyven van volle kracht en waarde en volkomen effect sorteren. Gelyk Wy ook al verder statuieren, dat ingeval iemand van die genen, welke onder deze generale Amnestie begrepen is, naderhand zich aan dergelyke misdaden wederom kwame schuldig te stellen, zoodanig een niet alleen ter zake van deze nader gecompromitteerde misdaden zal strafbaar zyn, maar ook ten aanzien van alle zoodanige Actens van Rebelle, als by deze aan hem gratuselyk zyn geremitteerd, zal corrigibel zyn, als welke in dien gevalle Wy willen gehouden hebben niet geremitteerd te zyn. Voorts verklaren Wy ook van deze generale Amnestie uit te sluiten alle de zoodanige, die, ofschoon anderszins daarinne begrepen, met de daad zullen betonen van dezelve geen gebruik te willen maken,

en alzulks ook die gene, welke zich met hare Personen en Goederen geretireerd hebben ter cause van gepleegde misdaden van rebellie en ongehoorzaamheid, by continuatie langer als twee maanden na de Publicatie dezès, van de plaatze hunner vorige Wooningen blijven onthouden, zonder zich weder als bevorens derwaarts te begeven tot dèrzelver Huisgezinnen en Familien en zig aldaar te gedragen als stille en vreedzame Burgers betaamd. Verklarende Wy al verder dat, ofschoon ter zake van de gepleegde Rebellie en ongehoorzaamheid iemand onder deze Amnestie mogt begrepen zyn, dezelve daardoor niet verstaan moet worden gelibereerd te zyn van zoodanige crimineele actien, als tegens denzelven bevonden zouden mogen worden plaatze te moeten hebben, ter zake van eenige byzondere Geweldenaryen, Roversyen en Excessen door hun en wel in 't byzonder door de zogenaamde Scherpschieters, in Stad of Steden, of ten platten Lande tegens byzondere Personen of Goederen gepleegd, als welke byzondere Excessen by dezen niet verstaan moeten worden geremitteerd te zyn, zoo als ook mede ongepræjudicieerd, en aan een iegelyk, welke dezelve begrypen zal willen hem te competeren, gereserveerd blijven alle civile actien, het zy in cas van injurie tot honorabele en profitabele beteringe van eer, of tot recuperatie van alle zoodanige schadens en interessen, als zullen kunnen blyken aan denzelven toegebracht te zyn, zoo door de gewel-

dadige handelingen van particulieren, als ook specialyk door de willekeurige daden van Geweld en Oproer, van wegens de wettelooze en geusurpeerde Auctoriteit, welke binnen deze Stad plaatze heeft gehad, gelyk dit inzonderheid mede plaatze verstaan moet worden te hebben in reguard van alle actien, die aan den Lande competeren ter zake van het onwettig misbruik van 's Lands penningen als andersints, en de enorme schadens hierdoor aan de provinciale en stedelyke Cassen toegebracht, als welke actien, tegens alle de gene, welke daarvoor bevonden zullen worden verandwoordelyk te zyn, daar, en zoo zulks behoord, gereserveerd worden by dezen.

Eindelyk verklaren Wy, tot Onze nadere dispositie te blijven reserveren het gene binnen de Stad Montfoort in het byzonder is voorgevallen, tot zoo lange het onderzoek van Onzen Hove Provinciaal, op Onze speciale last binnen voorsz. Stad gedaan, afgelopen en daarover by Ons finaal zal zyn gelibereerd.

En ten einde van deze Onze meeninge een iegelyk zoude kunnen blyken en zig daarna gedragen, zal deze alomme worden gepubliceerd en geaffigeerd naar behoren.

Aldus gedaan t' Utrecht den 14. November 1787. (Was gearapheerd) A. F. Godin, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van myne voornoemde Heeren de Staten. (Was getekend) H. A. Laan.

65. PUBLICATIE van Gedeputeerde Staten van Utrecht, waarbij den Ingezetenen verboden wordt elkander te beleedigen, en alle openbare vreugdebedryven over de herstelling der wettige orde van zaken verschoven tot dat door de Staten een dag daartoe bepaald zal zyn. 27 November 1787.

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht doen te weten: Alzoo de Ed. Mog. Heeren Staten dezer Provincie, by Placaat van den 14. November 1787 hebben gearresteerd, en vervolgens doen publiceren eene Generale Amnestie, en Wy dus in dat vertrouwen zouden kunnen verzeeren, dat de goede Ingezetenen zig voordaan stil en rustig zullen gedragen, zonder elkander wegens de plaats gehad hebbende dissensien, als nu verder te beleedigen of te molesteeren; maar dat zy integendeel de vervolging der misdaden, geheel en al, aan eene onpartydige Justitie zouden overlaten, hebben Wy egter, uit hoofde dat zig hier en daar eenige blyken van het contrarie vertoond hebben, en nog vertoonen, goedgevonden, by deze Onze Publicatie, nogmaals alle goede Ingezetenen te waarschuwen en te interdiceren, gelyk Wy ten ernstigsten doen by deze, dat niemand, wie hy zy, zal vermogen iemand, hoegenaamd, uitteschelden, natewyzen, of met zingen, of schreeuwen, het zy voor iemands huis ofte woning, het zy by het gaan over de straat of andersints, te hoonen, ofte op eenige andere wyze te beleedigen, ofte aanleiding te geven tot eenige attroupementen ofte bewegingen, op poene van arbitraire correctie. En vermits zulke ongeregeldheden zeer dikwyls door kinderen, daartoe door anderen opgezet of aangemoedigd, aangevangen worden, zo gelasten Wy alle Ouders, Voogden, Meesters, en wien het opzigt over kinderen is toevertrouwd, wel zorge te dragen, dat dergelyke

ongeregeldheden niet door eenig kind of kinderen, onder hun opzigt staande, worden begonnen of begaan, op poene dat zoodanige Ouders, Voogden of Meesters, welke hierin zullen bevonden worden nalatig geweest te zyn, deswegens aanspraakelyk zullen zyn, en na bevind van zaken, deswegens zullen worden gecorrigeerd.

En vermits sommige Liedén, ten einde by deze gelukkige omwenteling hunnen yver en genegenheid te toonen voor het Vorstelyk Huis van Orange, schynen geneigd te zyn tot het bedryven van openbare Vreugde, met Schieten, Illumineeren ofte andersints; en Wy deze hunne goede intentie hartelyk goedkeuren, zo is het egter dat Wy, uit hoofde dat soortgelyke Vreugdebedryven, alleen door byzondere Personen gepleegd wordende, veel meer aanleiding tot ongeregeldheden kunnen geven, dan wanneer dezelve, algemeen, op een vastgestelden tyd, en met voorkennis van de wettige Regeering, geschieden, hebben noodig gevonden, wegens de tegenwoordige tydsomstandigheid, zoodanige byzondere Vreugdebedryven, door Illumineeren, Schieten, branden van Pektonnen, Vuurwerken, of soortgelyke, provisionelyk te verbieden, gelyk Wy doen by deze, gelastende een iegelyk, deze zyne Vreugdebedryven zo lange opteschorten, tot dat daartoe, by Ons, ofte de Heeren Staten dezer Provincie, een vaste tyd of dag zal bepaald zyn, zullende die geene, welke dezen contrarie zullen gehandeld hebben, gehouden worden voor

Verstoorders der algemeene Ruste, welke als zodanig, na bevind van zaken, zullen worden gestraft.

En op dat niemand hiervan eenige ignorantie zal kunnen voorwenden, zal deze alomme binnen deze Provincie, daar men zulks gewoon is te

doen, worden gepubliceerd en geaffigeerd na behoren.

Aldus gedaan t'Utrecht den 27. November 1787. Was gearapheerd, D. J. van Reede, vt. Onderstond, Ter Ordonnantie van Welgemelde Heeren Gedeputeerden. Was getekend, H. A. Laan.

66. PUBLICATIE *der Staten van Utrecht met nadere verklaring der amnestie van 14 November jl., ten aanzien van het voorgevallene binnen Montfoort. 19 December 1787.*

De Staten van den Lande van Utrecht doen te weten; dat by Ons den 14. November deses jaars zynde gearresteerd eene generale Amnestie wegens het voorgevallene binnen deze Provincie, betrekkelijk de zedert eenigen tyd aldaar voorgevallen en plaats gehad hebbende verwarringen en geweldadige handelingen, Wy by Onze Publicatie van den voorsz. 14. November daarvan alomme in deze Provincie kennis hebben gegeven, mitsgaders zodanige Personen, welke Wy genoodzaakt zyn geweest van deze Onze generale Amnestie uittesluiten, uitdrukkelijk hebben aangewesen, en voorts verklaard omtrent het gene binnen de Stad Montfoort in het byzonder was voorgevallen te reserveren Onze nadere dispositie, tot zo lange het onderzoek van Onzen Hove Provinciaal, op Onze speciale last binnen voorsz. Stad gedaan, afgelopen en daarover by Ons finaal zoude zyn gedelibereerd. Wien volgende het voorsz. onderzoek ten einde gebragt, en Onze deliberation daarover gehouden zynde, Zoo is 't, dat Wy als nu, onverminderd al het gene by meergemelte Onze Publicatie van dien 14. November is gestatueerd, in zo verre Regenten of andere Ingesetenen van Montfoort daar onder

begrepen moeten worden te behoren, met relatie tot het gene in het byzonder binnen de Stad Montfoort zelve is gebeurt, verklaren van Onze verleende Amnestie te hebben uitgesondert, zo als Wy daarvan willen uitgesondert hebben by deze, alle de Teekenaars en Inlevertaars van zekere Requeste, den 27. Augustus deses jaars aan de Magistraat te Montfoort ingedient, met en benevens die Regenten van Montfoort, welke gecoopeerd hebben tot de verandering in de Regeringe aldaar voorgevallen met toelating van de toenmalige Magistraat.

Blyvende nogtans aan dezelve gereserveerd zodanige bysondere Addressen aan Ons te maken, als Wy by meergemelte Onze Publicatie van den bovengenoemden 14. November aan de overige aldaar geëxcipieerde personen hebben vrijgelaten.

En ten einde van dit Ons geresolveerde zoude kunnen blyken, zal deze binnen de Stad van Montfoort worden gepubliceerd en geaffigeerd naar behoren.

Aldus gedaan t'Utrecht den 19. December 1787. Was gearapheerd, J. A. van Westrenen, vt. Onderstond, Ter Ordonnantie van myne voornoemde Heeren de Staten. Was getekend, H. A. Laan.

67. PUBLICATIE *der Staten van Utrecht, waarbij den Ingezetenen veroorloofd wordt, op den aanstaanden verjaardag van Z. D. H. den Prins Erfstadhouder, openbare vreugde over de omwenteling te bedrijven. 26 Februarij 1788.*

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht doen te weten: Dat Wy by onze Publicatie van den 27. November 1787 hebben goedgevonden wegens de toenmalige omstandigheden, de openbare Vreugdebedryven over de gelukkige omwenteling door Illumineeren, Schieten, Branden van Pektonnen, Vuurwerken of soortgelijke, provisionelyk te verbieden, en een iegelyk te gelasten deze zyne Vreugdebedryven zo lange op te schorten, tot dat daar toe by Ons ofte de Heeren Staten dezer Provincie een vaste tyd of dag zal zyn bepaald.

Dat Wy om aan het verlangen van veelen onzer Burgeren en Ingezetenen te voldoen, en dezelve gelegenheid te geeven om hunne Vreugde te doen blyken, geen tyd geschikter hebben gevonden, dan den eerstkomenden achtsten Maart deses jaars 1788, als zynde de dag der Verjaringe van Zyne Doorluchtige Hoogheid den Heere Prince Erfstadhouder, dat Wy daarom dien dag bepaald hebben tot het bedryven van openbare vreugde, gelyk Wy denzelven daartoe bepalen by deze, permitteerende over zulks aan alle Burgers en Ingezetenen om dien dag van des avonds ten agt, tot des nagts ten twaalf uren, de Huizingen by hun dadelyk

bewoond te illumineeren, en daar door hunne vreugde te betonen.

Verbiedende Wy echter op den gezegden 8. Maart het branden van Pektonnen, het Schieten en soortgelijke Vreugdetekenen, ja zelfs het afsteeken van Vuurwerken, ten einde by het doen van zulk eene algemeene Illuminatie alle voorzorg gebruikt werde, om brand en soortgelijke ongelukken te verhinderen.

Ordonneerende voorts de Schouten en Gerechten ten platten Lande nauwkeurig acht te geeven op hunne Ingezetenen, ten einde alle ongeregeltheeden voortekomen, terwyl Wy ook op pene van Onze hoogste indignatie aan ieder en een iegelyk verbieden, den een den anderen wegens zyne wyze van illumineeren te taxeeren of te beschimpen, of daaruit gelegenheid te zoeken tot disorders en moedwilligheden, daar Wy in tegendeel aan alle Ingezetenen de vryheid laten andere Illuminatie op de met hunnen staat en omstandigheden gevoeglykste wyze in te richten, zo en in diervoegen als zy zulks komen goed te vinden, mits daar by alle betamentlykheid in agt nemende, en alzulks tot gene partijschap, beschimping van anderen, door het vertonen van laesive Decoratien ofte anderzins aanleidinge gevende.

Verbiedende Wy ook daarom zonder onderscheid het vragen of ophalen van Geld, Drank of wat het anders zoude mogen wezen, onder voorwendsel van hetzelfde tot deze Illuminatie, tot het opregten van eereteekenen, of dergelyke vreugdebedryven, te gebruiken.

Beveelende eindelyk elk en een iegelyk in zynen kring alles aantewenden, wat dienen kan ter bevordering van eene bedaarde vrolykheid, en tot afweering van twisten, verwarringen, en moedwilgheid, op dat zo aan Onze intentie zo wel als

aan het verlangen der goede Ingezetenen, op eene geregelde, en met eene goede politie overeenkomende wyze, voldaan werde.

En op dat niemand hier van eenige ignorantie pretendere, zal deze worden gepubliceerd en geaffigeerd naar behoren.

Gedaan t'Utrecht den 26. February 1788. Was geparapheerd, J. H. van Dam, vt. Onderstond, Ter Ordonnantie van Welgemelde Heeren Gedeputeerden. Was getekend, H. A. Laan.

68. PUBLICATIE *der Gedeputeerde Staten van Utrecht, waarbij den Ingezetenen veroorloofd wordt hunne vreugde over de bevestiging van 's Lands oude constitutie en de gesloten tractaten met Engeland en Pruisen, ter eerstvolgende verjaardag van H. K. H. de Prinse van Oranje, door illuminatie hunner huizen te kennen te geven. 18 Julij 1788.*

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht, in aanmerking genomen hebbende het algemeen verlangen van verscheide Ingezetenen dezer Provincie, om derzelver vreugde over de bevestiging van 's Lands oude en gezegende Constitutie, de onderling daarvan aangegane Bondgenootschappelyke guarantie, en de Alliantien met de Hoven van London en Berlyn onlangs gesloten, als mede ter gelegenheid van de eerstvolgende Verjaardag van Hare Koninglyke Hoogheid, Mevrouw de Princesse van Orange en Nassau, Gemalinne van Zyne Doorluchtige Hoogheid den Heere Prince van Orange en Nassau, Erfstadhouder &c. &c. na de gelukkige omwendinge van zaken, door Illuminatie aan den dag te leggen, en derzelver hoogachting en dankbaarheid alto openbaar te betonen aan eene Vorstinne, aan welker moed en standvastigheid, de geheele Republicq, en in 't byzonder deze Provincie, de herstellinge van derzelver aloude Constitutie mede verschuldigd is. En alles willende toebrengen om aan het verlangen der goede Ingezetenen te voldoen, ten einde deeze belangryke gebeurtenissen op eene plechtige en buitengewone wyze te vieren, hebben goedgevonden, aan allen en een iegelyk Burger en Inwoonder dezer Provincie te permitteren, gelyk Hun Ed. Mog. permitteren mids dezen, om op den 7. Augustus aanstaande de Huizen, by hun dadelyk bewoond, des avonds van half negen tot twaalf uren des nachts te illumineren.

Verbiedende nogtans op voornoemden 7. Augustus het branden van Pektonnen, het Schieten en soortgelyke vreugdeteekenen, item het afsteken van allerlei soorten van Vuurwerken, ten einde brand en dergelyke ongelukken, zoo veel mogelyk, worden verhinderd en voorgekomen.

Gelastende voorts de Schouten en Gerechten ten platten Lande op het gedrag hunner Ingezetenen

naauwkeurig agt te geven, en alle ongeregelheden te helpen tegengaan en te weeren, terwyl Wy op poene van Ons hoogste ongenoegen, ieder en een iegelyk verbieden, den een den anderen over de wyze van illuminatie te miszeggen of te beschimpen, opdat daar uit geene aanleidinge tot wanorders of moedwil geboren werde; en gelyk Wy aan de eene zyde, aan alle Ingezetenen willen vry gelaten hebben hunne Illuminatie, overeenkomstig met hunnen staat en omstandigheden en naar hunne keuze interigten, bevelen Wy nogtans ieder en een iegelyk, daarby alle betamelykheid in agt te nemen en door geene beledigende Decoratie eenige gelegenheid tot partyschap of beschimpinge van anderen te geven.

En opdat door het ophalen van Geld, Drank, of wat het anders zoude mogen wezen, onder voorwendinge van het zelve tot deeze Illuminatie, het oprigten van eereteekenen, of andere dergelyke vreugdebedryven te gebruiken, geene aanleidinge tot ongeregelheden werde gegeven, inhaereren Wy wel ernstig het verbod, by onze Publicatie van den 26. February laatstleden ten dezen opzichte gedaan, alsmede Ons bevel en vermaninge, ten einde een ieder in zyn kring alles aanwende, wat tot bevordering van eene bedaarde vrolykheid, vermyding van twisten en moedwil, verstrekken kan, op dat alzoo deze dag, volgens Ons oogmerk en het verlangen der goede Ingezetenen, op eene met de goede order overeenkomende wyze, werde gevierd.

En opdat niemand hier van onkundig zy, zal deeze worden gedrukt, alomme afgekondigd en aangeplakt naar behoren.

Gedaan te Utrecht den 18. July 1788. (Was geparapheerd) Athlone, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van Welgemelde Heeren Gedeputeerden. (Was getekend) Abs. Secret. Ph. Ram.

69. PUBLICATIE *der Utrechtsche Statenvergadering, waarbij deze gelast geen andere Staatsresolutien te gehoorzamen als de hare. 11 Junij 1787.*

De Staten van den Lande van Utrecht hebben goedgevonden alle goede In- en Opgezetenen dezer Provincie te informeren, gelyk dezelve geïnformeerd worden by deeze dat, met dato dezes, de vergaderingen van Hun Ed. Mog. op nieuw zyn begonnen gehouden te worden binnen de Stad Utrecht, als de gewoone residentie plaats der onderscheiden hooge Collegien, en dat uit dien hoofde

alle goede In- en Opgezetenen voornoemd wel ernstig worden vermaand en gelast, van nu af aan geene andere Staats Resolutien, of Beveelen, van welken aard die ook zouden mogen zyn, te respecteren, dan die geenen, welke op naam der Heeren Staten dezer Provincie, binnen de Stad Utrecht vergaderd, zullen worden afgevaardigd.

En op dat niemand hier van eenige onweten-

heid zoude kunnen voorwenden, zal deeze worden gedrukt en aangeplakt naar behoren.

Aldus gedaan t'Utrecht den 11. Juny 1787. Was gearapheerd, G. M. Taets van Amerongen, vt. Onderstond, Ter Ordonnantie van mijne voornoemde Heeren de Staten. Was getekend, Abs. Secretario, H. H. Wesseling, Gezworen Klerk.

70. *PLAKKAAT der Utrechtsche Statenvergadering, waarbij de Militie verboden wordt de bevelen der Staten, te Amersfoort vergaderende, te gehoorzamen. 13 Junij 1787.*

De Staten van den Lande van Utrecht, allen den genen die dezen zullen zien ofte hooren leezen, salut: doen te weten: also zedert eenigen tyd on-eenigheden in deeze Provincie waren ontstaan, waardoor veroorzaakt is, dat eenige Staatspersonen, te Amersfoort vergaderende, onder den naam van Staten, hebben kunnen goedvinden, om eenige troupes in deeze Provincie te doen komen, en speciaal ook troupes, welke ter onzer betalinge staan en ons Eed en trouw gezworen hebben; en dit alles met voornemen, zo als het zich laat aanzien en alreeds gebleeken is, om Burgerbloed te storten. — Daaden, waarvan wy vertrouwen, dat ieder regt geaard Vaderlander en braaf Officier een afgryzen heeft; weshalven wy alle Commandanten, Staf-Officieren, verdere Subalterne Officieren, Onder-Officieren en Gemeene Soldaten, van de Regimenten, die ter onzer betalinge staan, te weten, het Regiment van den Generaal Major van Monster, dat van den Collonel Grave van Effieren, alsmede het Regiment van den Erfsprins, by deezen gelasten, om op ontfaangst dezes, of zodra dit Placaat of Ordonnantie ter hunner kennisse zal gekomen zyn, zich zodra mogelyk uyt elkander en herwaards te begeeven, of naar eenige plaats van Holland, of werwaards zy zich het best zouden kunnen begeeven, om bevryd te zyn van niet te dienen tegens hunne eigene Betaalsheeren en mede Borgers, en om zich dus niet te bezoedelen met Burgerbloed; neemende wy alle dezelve in zodanige gevallen, van het oogenblik af aan, dat zy zich uyt elkander en herwaards begeeven, in onse byzondere protectie en zullen van dat oogenblik af aan hunne Tractementen en Gagen ingaan en betaald worden ten Comptoire binnen deeze Stad, en zullen dezelve alto, zo wel Officieren als Soldaten, van de hoogste Officier in rang, tot de minste Soldaat toe, schadeloos stellen voor alle gemis van dat geene, het welk zy, in zodanig geval, zouden moeten agterlaten.

En ingevalle zy door Geweldenaars in dit hun Vaderlandlievend en Christelyk voornemen mogten

worden belet, zo vermanen wy hun, daar altoos toe eene bekwaame gelegenheid uyt te denken, al was het zelfs op het tijdstip, dat zy tegens de Stad Utrecht of eenige van de Steeden, Dorpen of Plaatsen dezer Provincie mogten worden aangevoerd, mits in zoodanig geval zich ontdoende van alle Wapenen van Oorlog; desgelyks, indien zy mogten worden aangevoerd tegens het Grondgebied van de Heeren Staten van Holland, als dan mede niet te obedieren, maar hoe eerder hoe liever hunne vaandelen te verlaten, en op de best mogelyke wyze over te komen. Gelastende wy daar en boven aan alle Commandanten, Staf-Officieren, verdere Subalterne Officieren, Onder-Officieren en gemeene Soldaten van de Regimenten, die ter betalinge staan van de Heeren Staten van Gelderland en Vriesland, als mede van Overysse, en die Troupes, welke ter repartitie van Holland staande, zich ongehoorsaam aan hunne Betaalsheeren, zynde de voornoemde Heeren Staten van Holland, hebben gedraagen, te weten de Guardes-Drongons, omme, na Publicatie dezes terstond deeze Provincie te verlaten en naar Gelderland of andere plaatsen, waarin zy in Guarnisoen geleege hebben, te rug te keeren; zullende nog kunnende wy hun, by onverhoopte weigering in deezen, niet anders aanmerken, dan als vyanden van den Burgerstaat en onderdrukkers der Vryheid, waarvan ieder regt geaart Nederlander een afkeer heeft en wy ook vertrouwen, dat alle die Officieren en Gemeenen, als lieden van eer, een afkeer zullen hebben, en indagtig zyn, van geen Soldy te trekken, dan om te dienen tegens vyanden van den Staat; maar geensins tegens Burgers.

En op dat niemand hier van eenige onwetenheid zoude kunnen voorwenden, zal deeze worden gedrukt, afgekondigd en aangeplakt naar behoren.

Aldus gedaan t'Utrecht den 13. Juny 1787. Was gearapheerd, G. M. Taets van Amerongen, vt. Onderstond, Ter Ordonnantie van myne voornoemde Heeren de Staten. Was getekend, Abs. Secretario, H. H. Wesseling, Gezworen Klerk.

71. *PUBLICATIE der Utrechtsche Statenvergadering, met waarschuwing tegen het deelnemen in een geldleening, door de Staten, te Amersfoort vergaderende, geopend. 19 Junij 1787.*

De Staten van den Lande van Utrecht, in ervaring gekomen zynde, dat by eenige Staatspersonen, te Amersfoort vergaderende onder den naam van Staten, zoude zyn gearresteerd eene Negotiatie van penningen tegen den intrest van 3 per Cent jaarlyks, omme quasie ten dienste van den Lande ge-

bruikt te worden. Zoo is 't, dat Wy, ten einde niemand worde misleid of schade kome te lijden, allen en een iegelyk by dezen waarschuwen, van in gemelde Negotiatie geen geld te fourneren, also dezelve buiten Onze kennisse en toestemminge is ondernomen; verklarende overzulk by dezen, dat

de Geldschieters, wie die ook mogen zyn, of uit wat hoofde daar in ook deel mogten hebben genomen, geen aanspraak aan Ons, of aan den Lande van Utrecht, des wegens ooit zullen hebben, noch eenige restitutie van penningen of betaling van Renten daar van te wachten.

En op dat niemand hiervan eenige ignorantie

pretendere, zal deze worden gepubliceerd en geaffigeerd naar behoren.

Gedaan t'Utrecht den 19. Juny 1787. Was gearapheerd, G. M. Taets van Amerongen, vt. Onderstond, Ter Ordonnantie van myne voornoemde Heeren de Staten. Was getekend, Abs. Secr. H. H. Wesseling, Gezw. Klerk.

72. AANSCHRIJVING *der Utrechtsche Statenvergadering, waarbij den Predikanten ten platten lande verboden wordt kunne gemeenten bij de openbare godsdienst de wettigheid der Staten, te Amersfoort vergaderende, voor te houden, zoo als deze gelast hadden. 23 Junij 1787.*

Berzame, Godvrugtige!

Alzoo Wy vernomen hebben, dat eenige Staatspersonen, te Amersfoort by een komende, hebben kunnen goedvinden, onder den naam van Staten, U L. aan te schryven en te gelasten, om op morgen den 24. dezer, by den openbaren Godsdienst aan U L. Gemeinte de wettigheid van hunne Vergadering voor te houden. Zoo is 't, dat Wy U L. wel scherpelyk gelasten U L. daarvan te onthouden, op straffe van Onze hoogste indignatie, maar daarentegen, U L. niet uit te laten over de Wettigheid of Onwettigheid van eenige Vergadering, en dit alles over te laten aan het eigen oordeel van Uwe Gemeinte en alle andere Ingezetenen; dewyl Wy van oordeel zyn, dat de Wettigheid van Onze Ver-

gadering zo evident en indisputabel is, dat men hetzelfde gerustelyk aan het onderzoek van een ieder durft te onderwerpen, zonder te behoeven toe- vlugt te nemen tot den Predikstoel, die voor zaken van veel grooter gewigt geschikt is, maar niet, om dus doende, verdeeldheid in de Gemeinte te ver- wekken en daardoor U L. dikwils zelfs aan onaangenaamheden en rusteloose omstandigheden expo- neeren.

Hierop Ons verlatende, blyft Gode bevelen!

Geschreven t'Utrecht den 23. Juny 1787. Was gearapheerd, G. M. Taets van Amerongen, vt. Onderstond, Ter Ordonnantie van myne voornoemde Heeren de Staten. Was getekend, Abs. Secr. H. H. Wesseling, Gezw. Klerk.

73. PUBLICATIE *der Utrechtsche Statenvergadering tegen het invoeren van krigsbehoefsten enz., zonder consentbiljet van Gecommitteerden tot het Defensiewezen te Woerden of te Utrecht. 26 Junij 1787.*

De Staten van den Lande van Utrecht doen te weten. Alzo Wy van tyd tot tyd ontwaar worden, dat sommige baatzugtige menschen zich niet ontzien, allerhande Oorlogstuig, Buskruid en verdere Am- munitie van Oorlog binnen deze Provincie te bren- gen, ten dienste van zodanige particuliere Staats- leden, te Amersfoort byeenkomende, welke, tot voeding van hunne onbeperkte heerschzugt, eenen gedugten Burgerkryg tragten aan te rigten; en vermits Wy Ons gehouden rekenen het storten van Burgerbloed, zo veel in Ons is, te voorkomen: Zo is 't, dat Wy goedgevonden hebben te ordon- neren, zoo als geordonneerd word by deze, dat van nu af aan generhande Ammunitie of Oorlogs- tuig, noch eenige Voerage van Hooi, Haver, Stroo, of diergelyke, van welken aart en uit welke plaat- sen zulks ook zoude mogen wezen of komen, bin- nen deze Provincie zal mogen worden ingevoerd, zonder dat de Invoerders van dit een of ander voorzien zullen zyn van een expres Billet van con- sent van de Heeren Gecommitteerden tot het Defensie wezen te Woerden, of van het Defensie

wezen binnen de Stad Utrecht, op poene, dat niet alleen alle zodanige ingevoerde Ammunitie, en Voerage, benevens de Schepen, Schuiten, Wagens, Karren, Paarden en andere Vaar- of Rytuigen, waar mede die invoering, zonder Billet van con- sent als voren, zal zyn geschied, zullen verbeurd zyn; maar dat ook de overtreders van deze Onze Publicatie zullen vervallen in eene boete van hon- derd zilveren Ducatons, geheel ten behoeve van den genen, welke de aanhaling zal hebben gedaan, waar ter plaatse zulks dan ook zoude mogen wezen; welke aanhaling door een iegelyk zonder eenig onderscheid zal mogen geschieden.

En op dat niemand hier van eenige ignorantie pretendere, zal deze worden gepubliceerd en ge- affigeerd naar behoren.

Gedaan te Utrecht den 26. Juny 1787. Was gearapheerd, G. M. Taets van Amerongen, vt. Onderstond, Ter Ordonnantie van myne voornoemde Heeren de Staten. Was getekend, Abs. Secr. H. H. Wesseling, Gezw. Klerk.

74. PLAKKAAT *der Utrechtsche Statenvergadering, verbiedende hare plakaten en publicatien af te rukken en onleesbaar te maken. 26 Junij 1787.*

De Staten van den Lande van Utrecht doen te weten. Alzoo wy in ervaringe zyn gekomen, dat ten platten Lande op verscheide plaatsen de Pla-

caten en Publicatien, by Ons onlangs gearresteerd en aldaar op de gewoone wyze gepubliceerd en geaffigeerd, zyn afgescheurd, en anderen, by Ons

niet bekend, in derzelver plaatse geplakt, of daar op en naast gesteld; en vermits te vrezen is, dat daaruit veel verwarring zal ontstaan, waardoor de goede In- en Opgezetenen tot disobedientie aan Onze welmenende ordres zouden kunnen verleid worden: Zo is 't, dat Wy tot voorkoming van dien, allen en een iegelyk ernstig waarschouwen en verbieden van Onze Placaten, Publicatien en Bevelen, waar die behoorlyk zyn gepubliceerd en geaffigeerd, op eenigerhande wyze te schenden, afterukken of onleesbaar te maken; met verdere interdictie tegen een iegelyk, wie hy ook moge zyn, van eenige andere Placaten, Publicatien en Ordonnantien, dan die van ons zyn geëmaneerd, in deze Provincie te publiceren of te doen en laten publiceren en affigeren.

Lastende alle Officieren der respective Regimenten, Bataillons en Detachementen, in deze Provincie guarnisoen houdende, van allen, die tegen de-

zen Onzen gedeclareerden Wille mogten aangaan, te doen arresteren en in handen van de Justitie overbrengen.

Bevelende voorts alle Officieren en Justicieren van den Lande van Utrecht, en in 't byzonder de Maarschalken van de vier respective Quartieren, om hierop reguard te nemen en toe te zien, dat deze Onze intentie moge worden achtervolgd en nagekomen; mitsgaders tegen de Overtreders, in gevolge van de Wetten van den Lande, zonder eenige conniventie te procederen.

En opdat niemand hiervan eenige ignorantie pretendere, zal deze worden gepubliceerd en geaffigeerd naar behoren.

Gedaan t' Utrecht den 26. Juny 1787. Was geparapheerd, G. M. Taets van Amerongen, vt. Onderstond, Ter Ordonnantie van myne voornoemde Heeren de Staten. Was geteekend, Abs. Secr. H. H. Wesseling, Gezw. Klerk.

75. AANSCHRIJVING *der Utrechtsche Statenvergadering aan de Geregten ten platten lande, met voorschriften nopens de uitzetting, verantwoording en overstorting der penningen van de consumtie-middelen. 29 Junij 1787.*

Eerzame, Vrome!

Wy hebben goedgevonden U L. mits dezen te ordonneren, dat U L. de Uitzettinge of Quotisatie van de Middelen van Consumtie, ingaande met den eersten May 1787, over derzelver In- en Opgezetenen zult doen, in voege en op denzelfden voet, als by Onze Aanschryvinge van den 25. July 1786 is bepaald, en U L. voorts gedragen naar alle de poincten, daar hy vervat, houdende Wy dezelve voor alhier geinsereerd; terwyl Wy U L. al verder gelasten alle Zettingen, Omslagen en Rekeningen, welke gewoonlyk ter Kamere van Finantie worden ingeleverd, als nu in dezen jare, ten fine van examinatie en approbatie ter Onzer Vergaderinge, thans wederom binnen Utrecht gehouden wordende, voor den gestelden termyn intedienen, op de Boete,

daar toe staande; en specyallyk den Schout en Gadmeeester van U L. District ten overvloede op het serieuste recommanderen, de exacte naarkoming van de Aanschryving der Heeren Staten van den 11. dezer Maand, nopens het overbrengen van de penningen, by hem reeds gegaderd en nog te gaderen, ten einde also te voorkomen de nadelige gevolgen, welke voor hunlieden uit een contrarie gedrag zullen moeten resulteren.

Hier op Ons verlatende, blyft Gode bevolen!

Geschreven t' Utrecht den 29. Juny 1787. Was geparapheerd, G. M. Taets van Amerongen, vt. Onderstond, Ter Ordonnantie van de Gedeputeerden der Ed. Mog. Heeren Staten 's Lands van Utrecht. Was getekend, Abs. Secr. H. H. Wesseling, Gezw. Klerk.

76. PUBLICATIE *van Gedeputeerden der Utrechtsche Statenvergadering, waarbij alle verpachtingen van Tienden, welke niet te Utrecht plaats zullen hebben, nietig worden verklaard. 3 Julij 1787.*

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht: also de tyd nadert, dat de Tienden, behorende aan Hunner Ed. Mog. Conventen, zullen moeten worden verpacht. Zo is 't, dat Wy, ingevolge de authorisatie ter beschryving op Ons verleend, by deze doen te weten: dat de Verpachtingen der respective Tienden, als van ouds, ter Kamere van Huu Ed. Mog. alhier t' Utrecht zullen worden gedaan, en dat alle andere Verpachtingen van voorsz. Tienden, als t' Amersfoort of elders, door wie het ook zy, mogten worden ondernomen, zullen zyn nul en van onwaarde, mitsgaders gehouden worden, als niet gedaan, met dat gevolg, dat zo wel de pretense Verkopers als Kopers in

hunne personen en goederen zullen zyn aansprakelyk voor het nadeel, hetwelk aan voorsz. Conventen door zodanige elders, dan binnen Utrecht, en alzulks onwettig ondernomene Verpachtingen zouden kunnen worden toegebracht.

En op dat niemand hier van eenige ignorantie pretendere, zal deze worden gepubliceerd en geaffigeerd naar behoren.

Gedaan te Utrecht den 3. July 1787. Was geparapheerd, B. Grave van Boetzelaer, vt. Onderstond, Ter Ordonnantie van Welgemenste Heeren Gedeputeerden. Was getekend, Abs. Secr. H. H. Wesseling, Gezw. Klerk.

77. PUBLICATIE *der Utrechtsche Statenvergadering, waarbij het regiment van den Kolonel Graaf van Effren wordt gecasseerd. 4 Julij 1787.*

De Staten van den Lande van Utrecht. Also Ons niet minder de billyke begeertens en verlan-

gens Onzer goede en getrouwe In- en Opgezetenen ter harten gaan, als de zorge tot bewaring en be-

vordering van hunner aller welzyn. Zo is 't, dat Wy uit aanmerkinge van het algemeen ongenoe-gen over het gestorte Burgerbloed, in den vyand-lyken aanval van den 9. May dezes jaars, op een Detachement Burgers der Stad Utrecht, marcheren-de naar Vreeswyk, door het grootste gedeelte van 't Regiment van den Collonel Grave van Efferen gedaan, denzelven Collonel benevens zyn geheel Regiment casseren, gelyk Wy hem met hetzelfde casseren by dezen, houdende hem en zyn Regi-ment, als noit in dienst van den Lande te zyn geweest:

Met dien verstande nochtans, dat zodanige Offi-cieren, Onderofficieren en Gemene Manschappen, als tot voorgemeld Regiment hebben behoord, en voor

den 16. dezer lopende maand July zich aangoven om te dienen in het nieuwe Provinciale Regiment van den Generaal-Major van der Borch, zullen worden geplaatst. Blyvende voor 't overige het gestatueerde by Ons Placaat van den 13. der vorige maand Juny in volle kracht en waarde.

En opdat niemand hiervan eenige ignorantie pretendere, zal deze worden gepubliceerd en ge-affigeerd naar behoren.

Gedaan te Utrecht den 4. July 1767. Was ge-parapheerd, G. M. Taets van Amerongen, vt. Onderstond, Ter Ordonnantie van myne voornoemde Heeren de Staten. Was getekend, Abs. Secr. H. H. Wesseling, Gezw. Klerk.

78. PUBLICATIE van Gedeputeerden der Utrechtsche Statenvergadering, met verbod van den uitvoer van levensmiddelen naar eenige plaats in het Overkwartier dezer Provincie of Eemland. 4 Julij 1787.

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht doen te weten, also Wy geïnformeerd zyn, dat sommige baatzuchtige menschen zich niet ont-zien van allerhande Levensmiddelen, ten dienste van de Vyanden, uit te voeren. Zo is 't, dat Wy, ingevolge van de authorisatie ter beschryvinge op Ons verleend, verbieden, zo als verboden word by deze, dat van nu af aan niemand eenigerhande Eetwaren, hoe ook genaamd, noch eenige Gebrande Wynen of Gedistilleerde Wateren en andere Dran-ken, als Wyn, Bier, of van wat aard die ook zyn, of van waar die ook komen, zal mogen brengen of voeren naar Zeist, Amersfoort, of verder naar eenige andere plaatsen in 't Over-Quartier en Eemland, op poene, dat niet alleen alle zodanige Eet-

waren, Gebrande Wynen of Gedistilleerde Wateren, Wynen, Bieren en andere Dranken, benevens Wa-gens, Karren, Paarden en ander Vaar- of Rytuig, waarmede de uitvoeringe is geschied, zullen ver-beurd zyn: maar dat daarboven de overtreders van deze Onze bevelen zullen vervallen in eene boete van honderd zilvere Ducatons, geheel ten behoeve van dengenen, die de aanhaling zal hebben gedaan.

En opdat niemand hiervan eenige ignorantie pre-tendere, zal deze worden gepubliceerd en ge-affi-geerd naar behoren. Gedaan t' Utrecht den 4. July 1787. Was gearapheerd, B. Grave van Boctze-laer, vt. Onderstond, Ter Ordonnantie van Wel-gemelde Heeren Gedeputeerden. Was getekend, Abs. Secr. H. H. Wesseling, Gezw. Klerk.

79. PUBLICATIE van Gedeputeerden der Utrechtsche Statenvergadering, waarbij de twee kantoren der generale middelen worden gesloten en bij provisie verplaatst. 18 Julij 1787.

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht doen te weten: Dat Wy ingevolge de au-thorisatie, op Ons ter Beschryvinge verleend, tot wegruiming van eenige verkeerde begrippen en daar uit ontstane hindernissen in de bestieringe der gemeene 's Lands penningen, goedgevonden hebben het Comtoir van het Ander-Deel der Ge-nemale Middelen, zo als dat tot hier toe is gehouden by Mr. Paul Engelbert Voet van Winssen, dadelyk te sluiten en by provisie over te doen brengen by Mr. Bartholomeus Willem Visscher. Alsmede het Com-toir, betalende de Lyfrenten, hetwelk thans is by Mr. Nicolaas Kien, insgelyks te sluiten en te ver-plaatsen by Jan Pieter van Nes. Zynde beide evenge-noemde Mr. B. W. Visscher en Jan Pieter van Nes re-spectivelyk by Hun Ed. Mog. geauthoriseerd tot den ontfang der gelden, op voornoemde Comtoiren geassi-

gneerd, en teffens ook de gewoonlyke uitgaven te doen.

Lastende dienvolgens en bevelende allen en een iegelyk, die eenige Admodiatie, Collecte of andere Beheeringe en Gaderinge van 's Lands Middelen en Ongelden mogen hebben, hunne penningen voort-aan, naar de verdelinge en schikkinge daarom-trent gemaakt, aan de Comtoiren van Mr. Bartho-lomeus Willem Visscher en van Jan Pieter van Nes voornoemd te brengen en te voldoen.

En opdat niemand hiervan eenige ignorantie pre-tendere, zal deze worden gepubliceerd en ge-affi-geerd naar behoren.

Gedaan te Utrecht den 18. July 1787. Was ge-parapheerd, G. M. Taets van Amerongen, vt. Onderstond, Ter Ordonnantie van Welgemelde Hee-ren Gedeputeerden. Was getekend, Abs. Secr. H. H. Wesseling, Gezw. Klerk.

80. PUBLICATIE der Utrechtsche Statenvergadering, met verbod eenig gebruik te maken van Oranje-kokarden en versierselen en wel speciaal van de gecombineerde kleuren Oranje, wit en blaauw. 25 Julij 1787.

De Staten van den Lande van Utrecht. Overmits tot Onze kennis gekomen is, dat eenige Staats-

personen te Amersfoort byeenkomende, zich aldaar den naam van de Staten dezer Provincie by aan-

houdendheid niet alleen aanmatigen, maar behalven zo veele andere daden, strekkende tot nadeel van de vryheid en welvaard van 's Lands goede In- en Opgezetenen, hebben kunnen goedvinden Onze Publicatie van den 9. February 1785 in te trekken, hoe zeer by dezelve met zo veel vaderlyke voorzorg, in navolging van de Heeren Staten van eenige andere Gewesten, voorzien was tegen het dragen van Leuzen, geschikt tot aankweken van oproerige beweegingen, en daar onder inzonderheid van de zogenaamde Oranje Couleur, waar door toen ter tyd, zo wel als nu, de strafbaarste oproeren wierden veroorzaakt, en dezelve in zo verre te vernietigen, dat zy, by eene gewaande contra Publicatie, den 17. dezer lopende maand op hunnen geïsurpeerden naam te Amersfoort uitgegeven, aan een ieder de vryheid geven, om zich van het dragen van Oranje Linten, ofte ook van de gecombineerde couleuren van Oranje, wit en blauw te mogen bedienen. Zo is 't, dat Wy dezen onbedagten stap der voornoemde Amersfoortsche Staatspersonen, welke, zo ongelyk aan hunne vorige principes, zo wel ten aanzien van de wettige constitutie deezer Landen, als anders, zo als deze door sommigen van hen, by het Staatsrapport van den 1. September 1784, wegens de opgeroepen en ingeleverde Bezwaren, waren aan den dag gelegd, niet schromen, opzetlyk eene deure te openen voor de schroomlykste en landverderflykste beroerten, met zo veel verontwaardiging als aandoening vernomen hebbende en tevens overtuigd zynde, dat de waare liefde tot het dierbaar Vaderland en inzonderheid tot de aloude Republikeinsche Constitutie dezer Provincie, thans meer dan ooit te voren, vordert eene aanhoudende voorzorg tegen alle zodanige daden en uiterlyke tekenen, waardoor van tyd tot tyd, vooral onder den zo schandelyk misbruikten naam van Oranje, in veele Steden en Dorpen van andere Provincien, en ook reeds aanvanglyk op sommige plaatsen binnen dit Gewest, hoog gaande geweldnaryen, mishandelingen en de allerjammerlykste verwoestingen zyn aangerigt, hebben goedgevonden allen en iegelyk te doen weten, gelyk Wy doen

by deze, dat Wy de zogenaamde Amersfoortsche Publicatie van den 17. dezer maand aanmerken, als ingericht tot bederf van de goede In- en Opgezetenen en vernietiging der vrye Staats Regering binnen deze Provincie, en dat Wy ten uitersten afkerig van de denkbelden, by dezelve gemanifesteerd, alle goede In- en Opgezetenen dezer Provincie wel uitdruklyk willen gewaarschouwd hebben, dat Onze Publicatie van den 9. February 1785 wel degelyk in alle deszelfs deelen blyft in volle kracht en waarde; verbiedende daarom als noch wel scherpelyk, dat niemand, hy zy wie hy zy, zich bedienende van de quasi verleende vryheid der meergezegde Amersfoortsche Staatspersonen, zich zal hebben te verstouten, in vilipendie van evengenoemde zo heilzame Publicatie van 9 February 1785, eenigerhande bewegingen te verweken, aldaar verboden, en boven al, eenig gebruik te maken van Oranje Cocardes, Strikken, Linten, Papieren of andere Oranje Vercierselen, van welken aart die ook zouden mogen wezen, en waaronder wy thans ook wel speciaal willen begrepen hebben de gecombineerde couleuren van Oranje, wit en blauw, waar by nimmer 's Lands of der Staten Vlag, zo als by dikwils gezegde Staatspersonen zo zeer ten onregte word geposeerd, maar wel eene geïsurpeerde zogenaamde Prince Vlag, van oude tyden af door geheel Europa is bekend geweest; zullende de overtreders van meergenoemde Onze Publicatie van 9 February 1785 en van deeze Onze nadere serieuze waarschuwing, als verstoorers van de publieke rust en veiligheid, welker bewaring Ons bovenal ter harte gaat, zonder eenige oogluiking of verschoning, aan den lyve, en zelfs, naar bevind van zaken, aan het leven worden gestraft.

En op dat niemand hier van eenige onwetenschap zoude kunnen voorwenden, zal deeze alomme worden afgekondigd en aangeplakt naar behoren.

Gedaan t' Utrecht den 25. July 1787. Was geparapheerd, G. M. Taets van Amerongen, vt. Onderstond, Ter Ordonnantie van myne voornoemde Heeren de Staten. Was getekend, Abs. Secr. H. H. Wesseling, Gezw. Klerk.

81. PUBLICATIE van Gedeputeerden der Utrechtsche Statenvergadering, waarbij eene belooning boven het te bedingen handgeld wordt toegezegd aan die Militairen, welke de dienst der Geldersche en Amersfoortsche Staatspersonen verlaten. 27 Julij 1787.

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht: Alzo Wy alle redenen hebben, om ons verzekerd te houden, dat zeer veele Militaire Personen, welke zich als noch bevinden in den dienst der Geldersche en Amersfoortsche Staatspersonen, van dag tot dag meer en meer beginnen te bemerken de schadelyke oogmerken, welke men door hen tragt te doen uitvoeren, en uit dien hoofde niets meer verlangen, dan zodanigen dienst hoe eerder hoe liever te kunnen verlaten; hebben Wy goedgevonden, ingevolge van de auctorisatie, ter beschryvinge op Ons verleend, en in navolging van het lofelyk voorbeeld van Heeren Gecommitteerden ter Defensie der Provincie Holland en der Stad Utrecht, residerende te Woerden, uitwyzens Derzelver Resolutie van den 14. dezer lopende Maand, te arresteren, gelyk Wy doen by deeze,

dat alle Ruiters, Dragonders, Soldaten en verdere Militairen, zo Onder-Officieren als Gemeenen, welke, ongehindert om voortaan te worden gebruikt tot het vergieten van het dierbaar bloed van vry geboren Burgers en Ingezetenen, van dit weleer zo gezegd Gemeenebest, en tot eene geweldadige Overheersching van het lieve Vaderland in het algemeen, en van de goede Burgers en Ingezetenen van Stad en Steden, en ten platten Lande deezer Provincie in het byzonder, na de afkondiging dezer zullen overkomen om de Heeren Staten deezer Provincie, binnen de Stad Utrecht wettig vergaderd, te dienen, boven en behalven de Handgelden, welke zy zullen kunnen bedingen, zullen genieten een premie van zes Gouden Dukaten, waar van een derde gedeelte terstond by hunne aankomst, en de twee overige deelen, van drie tot

drie maanden daar na, aan hen zullen worden betaald.

En worden de respective Capiteinen, welke de voorgemelde overkomende Militairen zullen aannemen, speciaal gelast, van alle zulke Manschappen, na dat zy dezelve aan den fungerenden Auditeur Militair binnen de Stad Utrecht zullen hebben ver- toond, eene behoorlyke lyst, onder presentatie van Eede, in Onze Vergadering overteleveren; gelyk ook door den voornoemden Auditeur Militair eene Lyst van zodanige aangenomen Manschappen, met opgave der Compagnien in dewelke dezelve zullen

zyn overgegaan, onder offerte van Eede, als voren, aan Ons zal moeten worden overgegeven.

En op dat allen en een iegelyk, en inzonderheid alle brave Krygslieden, van deeze Onze welmenende intentie de vereischte kennisse kunnen bekomen, zal deeze alomme worden gepubliceerd en geaffigierd naar behoren.

Gedaan t' Utrecht den 27. July 1787. Was gearapheerd, B. Grave van Boetzelaer, vt. Onderstond, Ter Ordonnantie van Welgemelde Heeren Gedeputeerden. Was getekend, Abs. Secr. H. H. Wesseling, Gezw. Klerk.

82. AANSCHRYFING van Gedeputeerden der Utrechtsche Statenvergadering, waarbij den Geregten ten platten lande gelast wordt, ten aanzien der inkwartiering van militairen, geen andere bevelen te gehoorzamen als die welke hun door voormelde Vergadering worden toegezonden. 31 Julij 1787.

Berzame, Vrome!

Nadien ter onze kennisse is gekomen, dat van wegens Gedeputeerden der Staatspersonen, t'Amersfoort vergaderende, den 27. dezer aanschryvinge is gedaan aan verscheide Gerechten ten platten Lande, om alle de Manschappen, welke, zo op patent van Zyn Doorl. Hoogheid, als op Order van hunnen commanderenden Generaal zouden mogen worden afgezonden, by hun arrivement aldaar behoorlyk te doen inkuartieren, en dat zo digt by den anderen, als mogelyk zal zyn, zonder nadere ordres daar toe nodig te hebben. Zo is 't, dat Wy niet hebben willen afzyn U L. by dezen te informeren, dat Wy van zodanige aanschryvinge,

streckende tot bezwaar der goede Opgezetenen, niet weten, en mitsdien dezelve als een gansch vreemde stap, waar toe gemelde zogenaamde Gedeputeerden geheel onbevoegd zyn, aanzien, en derhalven goedgevonden U L. aan te schryven en te verbieden eenige andere Ordres, dan die alleen, welke U L. van Ons worden toegezonden, te respecteren en te obedieren.

Hier op Ons verlatende, blyft Gode bevolen!

Geschreven t' Utrecht den 31. July 1787. Was gearapheerd, J. P. de Ridder, vt. Onderstond, Ter Ordonnantie van de Gedeputeerden der Ed. Mog. Heeren Staten 's Lands van Utrecht. Was getekend, Abs. Secr. H. H. Wesseling, Gezw. Klerk.

83. PUBLICATIE van Gedeputeerden der Utrechtsche Statenvergadering, verbiedende de verorending van goederen of effecten, toebehoorende aan de Staatsleden, te Amersfoort vergaderende, of aan de Raden der Stad Utrecht, door de burgerij geremoveerd en welke die stad en hare vrijheid verlaten hebben. 10 Augustus 1787.

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht doen te weten: alzo ter Onzer kennisse is gekomen, dat men heeft getracht eenige Goederen, binnen de Provincie en Stad Utrecht gelegen, en aan één der geremoveerde Raden van gemelde Stad toebehorende, te veraliëneren en te transporteren, en zulks niet tegenstaande de bedoelde Raad behoort onder de zulken, welke tegen Stads protest de Vergaderingen te Amersfoort wordende gehouden als wettig heeft erkend, en schynt in te stemmen in alzulke geweldige maatregelen tegens de goede Burgeren en Ingezetenen van de Steden en platten Lande dezer Provincie, waardoor dit Gewest merkelyk benadeeld, en byna onherstelbaar geruineerd wordt; maatregelen, voor welker gevolgen alle de individuele Leden der onwettige Vergadering te Amersfoort, en der geremoveerde Raden, welke dezelve als wettig erkennende met hen coöpereren, zig in hunne Persoonen en Goederen ten hoogsten verantwoordelyk maken; hebben Wy ingevolge van de autorisatie ter beschryvinge op Ons verleend, en dien conform, ter voorkoming dat gene Goederen, het zy Roerende ofte Onroerende, ofte Eigendommen van wat aard ook, welke toebehoren aan eenige Staatsleden te Amersfoort

vergaderende, ofte aan eenige door de Burgery der Stad Utrecht geremoveerde Raden, welke zig buiten dezelve Stad ofte Vryheid van dien bevinden, en de Vergadering tot Amersfoort voor wettig erkennen, werden veraliëneerd, ofte getransporteerd, goedgevonden te statuëren, gelyk Wy doen by dezen:

Dat geene Donatien, Cessien, Bezwaaringen of Transporten van goederen of effecten, welke aan de individuele Staatsleden te Amersfoort vergaderende, ofte aan een of andere van de door de Burgery geremoveerde Raden, die zig echter als Raden beschouwen, en de Stad Utrecht en derzelver Vryheid zyn ontweeken, en daardoor meer ofte min met de verrigtingen der Staatsleden te Amersfoort coöpereren, toebehoren, door geene Geregten, Schouten of Scheepenen zullen mogen worden gepasseerd, veel min zodanige transporten geregistreerd, maar dat alle zulke Actons, Transporten, Cessien, Donatien en Hypothecatiën zullen zyn nul en van geener waarde, zonder enig effect te mogen sortieren of reguard daar op geslagen te mogen worden.

En ten einde aan deze Onze intentie des te beter zoude mogen worden voldaan, gelasten Wy den Heer Ontvanger van den xx. en xl. penning dezelve

niet aanteneemen van zodanige Goederen, welke anderszins by Transport of Overmaaking aan de betaaling derzelve volgens de Ordonnantie subject zynde, aan een of ander der bovengemelde Persoonen toebehooren.

Gelyk Wy ook wel scherpelyk interdiceeren aan alle Notarissen eenige Actens van Donatien, Cessien, Transporten ofte Bezwaaringen te stellen of te passeren, waardoor eenige Roerende of Onroerende Goederen ofte Eigendommen, van wat aart ook, die aan de meergenoemde Staatsleden ofte geroeuerde Raden, tot welken Wy Ons by dezen hebben bepaald, toebehoren, worden veralieneerd, getransporteerd, ofte bezwaard; alle zulke Actens, Cessien, Transporten etc. houdende voor simulaat, gefingeerd en frauduleus; zullende tegens zodanige

Notarissen, die contrarie deze Onze voorzieninge, welke Wy ten nutte der Provincie volstrekt noodzakelyk hebben geoordeeld, mogten handelen, als tegens de zulke, welke eenige simulate, gefingeerde en frauduleuse Cessien of Transporten etc. hebben gepasseerd, naar exigentie van zaken worden geprocedeerd.

En op dat niemand hier van eenige ignorantie pretendere, zal deze worden gepubliceerd en geaffigeerd naar behoren.

Gedaan t'Utrecht den 10. Augustus 1787. Was gearapheerd, G. M. Taets van Amerongen, vt. Onderstond, Ter Ordonnantie van Welgemelde Heeren Gedeputeerden. Was getekend, Abs. Secr. H. H. Wesseling, Gezw. Klerk.

84. PUBLICATIE van Gedeputeerden der *Utrechtsche Statenvergadering*, met ampliatie der Publicatie van den 4. Julij l. l., houdende verbod van uitvoer van eetwaren enz. naar het Overkwartier der Provincie en Eemland. 17 Augustus 1787.

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht. Alzo ter Onzer kennisse gekomen is, dat baatzugtige personen zich niet ontzien, om langs allerley wegen en middelen de heilzame bedoeling van Onze Publicatie van den 4. July laatstleden, houdende Verbod van Uitvoer van Eetwaren en Dranken naar Zeyst etc. te verydelen, en alzulks practiseren, om onder andere benamingen de Articulen, by voorsz. Publicatie vermeld, of wel dezelve vermengd of verborgen, onder de zoodanigen, welke daar by niet zyn verboden, ter kwader trouwe aan de Vyanden toe te voeren; alles strekkende tot merkelyk nadeel van de goede In- en Opgezetenen dezer Provincie en styving van derzelve Vyanden: doen te weten, dat Wy by Ampliatie van meergemelde Onze Publicatie van den 4. July dezes jaars, welke Wy houden voor alhier herhaald, mits dezen nader allen en een iegelyk interdiceren, eenigerhande Turf, Steen- en andere Kolen, Yzer, gemaakt en ongemaakt, Traan, alle soorten van Olyen, Kaarssen, Zout, Zeep, Azyn, allerley Speceryen en Drooge Waren, mitsgaders Koffy, Cicers, Thee, Zuiker, Syroop, Rook-,

en Snuiftabak, Tabaks-Pypen, Droge- en Zoutevis, Blauwzel, Styfel, Raap- en Hennip-Koeken, Paarden-, Duiven-, Witte- en andere Bonen, Groenen en Grauw-Erten, Cornel, en alle andere Droge en verse Veldvrugten te brengen of te voeren naar Zeyst, Amersfoort, of naar eenige andere plaatsen in het Overkwartier en Eemland gelcegen; gelyk Wy almede verbieden uit voornoemde plaatsen allen Uitvoer van Run, gezaagd en ongezaagd Hout, Kalk, Tabaksbladen, Carotten, Rook- en Snuif-Tabak.

Alles op de poene en boete, by meerboven gemelde Onze Publicatie van den 4. July laatstleden bepaald.

En op dat niemand hier van eenige ignorantie pretendere, zal deze worden gepubliceerd en geaffigeerd naar behoren.

Gedaan t'Utrecht den 17. Augustus 1787. Was gearapheerd, B. Grave van Boetzelaer, vt. Onderstond, Ter Ordonnantie van Welgemelde Heeren Gedeputeerden. Was getekend, Abs. Secr. H. H. Wesseling, Gezw. Klerk.

85. PUBLICATIE van Gedeputeerden der *Utrechtsche Statenvergadering* aangaande de sluiting en verplaatsing van eenige provinciale kantoren. 24 Augustus 1787.

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht doen te weten: Dat Wy, ingevolge van de authorisatie, op Ons ter Beschryvinge verleend, goedgevonden hebben het Comptoir van Thomas Adriaan de Joncheere, als Ontfanger van het Eene Deel der Generale Middelen, betalende de Losrenten, te sluiten en dadelyk te doen overbrengen ten huysse van Mr. Ludolph de With Hoevenaar; alsmede het Comptoir van de Bisdoms Tienden, tot hier toe gehouden by Mr. Eduard Amisfortius van Voorst, te verplaatsen en te stellen by Mr. Nicolaas Hendrik Strick van Linschoten; zynde beide voornoemde Mrs. Lud. de With Hoevenaar en Nic. Hend. Strick van Linschoten by Hun Ed. Mog. tot Ontvangers van gemelde Comptoiiren respectivelyk aangesteld. En eindelyk, dat Wy, om alle belem-

mering in de vrye bestiering van de gemeene 's Lands penningen uit den weg te ruimen, by provisie hebben geauthoriseerd Wouter van Klinkenberg tot de waarneming van het Comptoir van het Kleine Zegel, te houden ter Kamere van Hun Ed. Mog., en verder denzelven W. van Klinkenberg met en beneffens den Exploiteur Reinier Kokkengen gelast, het Comptoir van Hunner Ed. Mog. Domeinen waar te nemen.

En op dat niemand hier van eenige ignorantie pretendere, zal deze worden gepubliceerd en geaffigeerd naar behoren.

Gedaan t'Utrecht den 24. Augustus 1787. Was gearapheerd, Engelbert Nooteboom, vt. Onderstond, Ter Ordonnantie van Welgemelde Heeren Gedeputeerden. Was getekend, Abs. Secr. H. H. Wesseling, Gezw. Klerk.

86. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, waarbij aan de troepen van Z. M. den Koning van Pruissen verlof wordt verleend door de provincie Utrecht te marcheren, ten einde van eenige Hollandsche Staatsleden genoegdoening te erlangen voor de belediging, de Prinzen van Oranje aangedaan. 11 September 1787.*

Ontvangen en gelezen eene missive van Zyne Koninkl. Majesteit van Pruysen, geschreven te Berlin, den 1. dezer, by dezelve verzoekende den doormarsch voor Hoogst Deszelfs troupes door deze Provincie, ten einde van de Provincie van Holland te bekomen de gevraagde satisfactie, en daarop zijnde voorgebracht eene concept rescriptie by de Heeren Ordinaris Gedeputeerden geprojecteert, luidende beiden als volgt:

1. Von Gottes Gnaden FRIEDRICH WILHELM König von Preussen, Marggraf zu Brandenburg, des Heiligen Römischen Reichs Erztz Cämmerer und Churfürst, Souverainer und Oberster Herzog von Schlesien, Souverainer Prinz von Oranien, Neufchatel und Vallengin, wie auch der Grafschaft Glatz, in Geldern, zu Magdeburg, Cleve, Jülich, Berge, Stettin, Pommern etc.

Unsere Freundschaft und was Wir sonst mehr Liebes und Gutes vermögen zuvor, Edelmögende Herren, besonders liebe Freunde und Nachbarn!

Wir sehen Uns wider Unseren Willen genöthiget, ein Corps Unserer Truppen unter dem Commando des regierenden Herrn Herzogs von Braunschweig marschiren zu lassen, um Uns wegen der empfindlichen und unerträglichen Beleidigung, welche bekanntermassen Uns Selbst in der Person Unserer vielgeliebten Schwester, der Prinzessin von Oranien von einem Theil der Staaten von Holland, gegen die öffentlich bekannt gemachte Gesinnungen des andern Theils der Staaten eben dieser Provinz, angethan worden, eine zureichende Genugthuung zu verschaffen.

Da nun diese Unsero Krieger Völker durch die Provinz Utrecht werden marschiren müssen, so ersuchen wir Eure Edelmögende, nicht allein gedachten Unsern Truppen, den freyen und ungehinderten Durchmarsch durch Ihr Gebiet zu verstatten, sondern ihnen auch freyes Obdach und andere nöthige Beförderung und Willfährigkeit angedeihen zu lassen, dagegen auch sich versichert zu halten, dass diese Unsere Krieger Völker zufolge der ihnen gegebenen ausdrücklichen Befehle, eine genaue Mannszucht und Ordnung beobachten, und niemand widerrechtlich beledigen werden.

Wir werden die Uns hier unter erwiesene nachbarliche Freundschaft mit Dank erkennen und verbleiben Euren Edelmögenden zu Erweisung freundnachbarlicher Gefälligkeiten stets willig und bereit.

Berlin den 1. September 1787. Eurer Edelmögenden gutwilliger Freund und Nachbar. FR. WILHELM. An die Staaten der Provinz Utrecht.

2. Aan den Koning van Pruissen!

Doorluchtigste Grootmagtigste Koning.

Wy hebben huiden morgen ontvangen en in onze Vergaderinge gelezen de requisitoriale brief, by

dewelke Uwe Koninkl. Majesteit van ons verzoekt den vryen en onverhinderden doormarsch door deze Provincie voor een corps Troupes, het welk Uwe Majesteit zich genoodzaakt gevonden had te laten marcheren, onder het commando van den Regerenden Hertog van Brunswyk, om aan Uwe Majesteit te verschaffen eene toereikende genoegdoening van de Heeren Staten van Holland, voor de belediging Uwe Koninkl. Majesteit, in den persoon van Hoogst-desselfs zuster, de Princesse van Orange, op het Territoir van die Provincie, aangedaan.

Wy hebben niet nagelaten deze Uwer Majesteits Missive aanstonds in deliberatie te leggen, en moeten verklaren, dat ook Wy over dit voorval op het gevoeligste zyn aangedaan geweest, en over de behandeling, die Hare Koninglyke Hoogheid de Gemalinne van onzen Erfstadhouder, op Hoogst-desselfs reize naar 's Hage, ofschoon met de beste en heilzaamste oogmerken ondernomen, heeft moeten ondergaan; gelyk wy dan ook al aanstonds onze gevoeligheid daar over openlyk te kennen gegeven, en nevens de meeste onzer Mede Bondgenoten op eene prompte genoegdoening en betering van de gepleegde Offensie by de Staten van Holland, op het ernstigste aangedrongen hebben, zulks wy ook nu niet anders dan ten hoogsten billyken kunnen het misnoegen by Uwe Majesteit dieswegens opgevat.

Dan, hoe zeer Wy dit misnoegen van Uwe Majesteit billyken en rechtvaardigen moeten, zo willen Wy nochtans voor Uwe Majesteit niet verbergen, dat Wy niet dan met de grootste aandoe-ninge gedenken kunnen aan de gevolgen, die deze demarche, tot dewelke Uwe Majesteit zich genoodzaakt vind, voor de Provincie van Holland en vervolgens ook voor het geheele Bondgenootschap dezer Landen, waar van die Provincie, zo lange dezelve aan het Verbond der Unie blyft vasthouden, buiten alle tegenspraak, de steun en de sterkte is, zoude kunnen hebben. En om die rede zouden Wy niets liever gezien hebben, dan dat de Heeren Staten van Holland ook aan onze instantien voldaan, en de by Uwe Majesteit gevraagde satisfactie aanstonds gegeven hadden, en dat dezelve vervolgens van alle wederrechtelyke en met het verbond der Unie strydige handelingen afziende, tot behoud van het Vaderland en tot herstel van de rust en eendracht binnen het zelve hadden gelieven mede te werken.

Maar terwyl het tegendeel van dit alles gebeurd en het onrecht en geweld in die Provincie ten hoogsten top geklommen is, ook zelfs in zo verre, dat de beste en braafste Regenten door een gewapend gedeelte der Ingezetenen met geweld uit de Regeringe gezet en andere, na de smaak dier geweldenaars, op eene geheel onwettige en inconstitutionele wyze in derzelver plaatsen gesteld zyn, en daar door de Vergaderinge van de Heeren Staten van Holland thans op eene singuliere wyze gecomponeerd is, vreesen Wy, dat ook nu nog aan de billyke instantien van Uwe Majesteit niet zal worden

voldaan, en Wy dus wel genoodzaakt zullen zyn aan het verzoek van Uwe Majesteit, ofschoon tegen eene Provincie, met dewelke wy van ouds als Bondgenoot vereenigd geweest zyn, en nog lange vereenigd hopen te blyven, te defereren.

Dan daar de hoge achting, die wy hebben voor de Persoon van Uwe Koningl. Majesteit en de hoge prys, die wy stellen op Hoogst desselfs vriendschap en genegenheid t'onswaards, ons niet toelaat in dit verzoek van Uwe Majesteit te difficulteren, maar den doormarsch van Uwe Majesteits Troupes door deze Provincie te permitteren, zo vleyen Wy ons nochtans, dat Uwe Majesteit wel zodanige orders zal gelieven te geven of reeds gegeven zal hebben, waar door de Hoogheid en Souverainiteit dezer Provincie bewaard, en desselfs goede In- en Opgezetenen tegen alle disorders en overlast beveiligd worden, waartoe wy bereid zyn met den Regerenden Hertog van Brunswyk, Commandant en Chef van Uwe Majesteits Troupes naar deze Landen gedestineerd, de nodige schikkingen en arrangementen te maken.

En ofschoon wy niet willen intreden het plan van militaire manoeuvres, het welk Hoog Gemelde Heer Hertog zich moge hebben voorgesteld, ten einde aan de orders van Uwe Majesteit te voldoen, hopen en vertrouwen wy nochtans, zo uit hoofde van het groot belang, het welk de geheele Republicq heeft by den voorspoed en welvaard van de Provincie van Holland en Westfriesland, als uit aanmerking van het klein getal dier genen, welke deel gehad hebben aan de belediging, Hare Koningl. Hoogheid Uwe Majesteits zuster aangedaan, en dat verre het grootste gedeelte der In- en Opgezetenen van die Provincie even onschuldig zyn aan alle de verwarringen, disorders en geweldendaryen, aldaar en elders aangericht, dat dezelve manoeuvres met het meeste menagement zullen worden in 't werk gesteld, en geenzints tot verdere ruine van dit eertyds zo bloeyend Gemeenebest, maar veel eer tot behoud en bevestiging van deszelfs oude en ware

constitutie en tot herstel van voorspoed en welvaard verstrekken mogen, waar toe Wy de vryheid nemen, deze Republicq in het gemeen, onze Provincie in 't byzonder, welkers drukkende omstandigheden aan Uwe Majesteit niet onbekend kunnen zyn, en op wiens intercessie en hulpe Wy (des noods) vermeinen te mogen hopen, en ook de Provincie van Holland, onzen Nabuur en thans onder het geweld van eene alles overheerschende party zuchtenden Bondgenoot, in de hoge gunste en vriendschap van Uwe Majesteit aan te bevelen.

Hier mede &c.

En daarop gedelibereerd zynde hebben Hun Ed. Mog. gemelte concept missive geapprobeerd en gearresteerd en goedgevonden, dat dezelve ten spoedigsten zal worden gedepecheerd, en voorts de Heeren Ordinaris Gedeputeerden geauthoriseerd, om met concurrentie van zyne Doorl. Hoogheid (in cas de doormarsch moest worden ten effecte gestelt) met den Heer Hertog van Brunswyk te overleggen, op welke wyze de Hoogheid en veiligheid dezer Provincie zoude kunnen en behooren bewaard te blyven, en dat tegens de Ingezetenen of plaatsen dezer Provincie niets zoude worden ondernomen zonder kennisse en authorisatie van Hun Ed. Mog.

Zynde al verder goedgevonden te verzoeken en te committeren de Heeren van Wolphaarsdyk, van Amerongen en van Bronckhorst om, by het inkomen dezer Provincie, van den commandeerende Generaal onder handtastinge te ontvangen de belofte dat dezelve zorge zal dragen, dat onder deszelfs onderhebbende Troupes eene goede orde en krygsdiscipline onderhouden en aan niemand eenig geweld of overlast aangedaan zal worden, ook dat hy dezelve Troupes niet zal employeeren of laten employeeren tegens eenige Leden of Steden dezer Provincie, anders dan met kennisse en consent van de Heeren Staten of derzelver geauthoriseerden.

Zullende ten fine voornoemd Extract dezer aan gemelde Heeren Gecommitteerden worden ter hand gesteld.

87. RESOLUTIE der Gedeputeerde Staten van Utrecht, waarbij aan de Prinses van Oranje en den Hertog van Brunswijk berigt wordt gegeven dat de Staten der provincie verlof hebben verleend tot den doormarsch van Pruissische troepen naar Holland. 11 September 1787.

De Heeren Staten, zig met de voordragt van Heeren Gedeputeerden, relatief het antwoord aan Zijne Pruissische Majesteit hebbende geconformeerd.

Is alsnu voorgebragt en gearresteerd eene concept missive aan den Heere Hertog van Brunswijk, als ook aan Hare Koninkl. Hoogheid Mevrouw de Princesse van Oranje, af te zenden, bij de welken zal worden gevoegd eene Copie der missive aan den Koning geadresseerd, en by de laatstgemelde, aan Hare Hoogheid, ook Copie der missive aan den Heere Hertog geschreven, met verzoek om dezelve beiden haar adres te willen doen bekomen.

1. Heeren Gedeputeerden aan den Heere Hertog van Brunswijk.

Doorluchtigste Hoog Geboren Furst en Heere!

By de Heeren Staten hielden morgen favorabel geresolveerd zynde op de requisitoriale Missive van

zyne Majesteit den Koning van Pruissen en gearresteerd zynde eene Missive tot beantwoording derzelve, vinden wy ons geauthoriseerd, aan Uwe Doorluchtigste Hoogheid eene copie daar van toe te zenden, waar van wy ons by deze acquiterende de vryheid nemen ons tot deszelfs inhoud te refereeren, en voorts de eere hebben Uwe Doorluchtigste Hoogheid te informeeren, dat de Heeren Staten derzelver Ordinaris Gedeputeerden gemachtigd hebben, om met kennisse en overleg van den Heer Erfstadhouder, met Uwe Doorluchtigste Hoogheid de nodige schikkingen en arrangementen te maken, welke tot den doormarsch der Troupes, ingevalle dezelve plaats heeft, vereischt mogten worden; dan daar wy in de onzekerheid verseeën, of dezelve doormarsch niet welligt zeer spoedig zoude kunnen plaats hebben, hebben wy gemeend niet te moeten uitstellen, by de kennisgevinge van de bovengemelde authorisatie, op ons verleend, Uwe Doorluchtigste

Hoogheid te verzoeken, ons wel te willen informeren van al het geen Hoogstdezelve van ons, in gevalle van den doormarsch, zoude verlangen ofte begeeren, terwyl wy Uwe Doorluchtigste Hoogheid kunnen verzekeren, dat wy bereid zullen gevonden worden, daar aan naar ons vermogen te voldoen, en ook wel genegen zyn, indien Uwe Doorluchtigste Hoogheid zulks convenabel mogte oordeelen, een à twee commissarissen te benoemen, ten einde met Uwe Doorluchtigste Hoogheid ofte met den commanderenden Generaal van zodanige corpsen, als door deze Provincie zouden doormarscheeren, alle nodige schikkingen en arrangementen ten dien fine te maken.

Wy kunnen inmiddels by deze gelegenheid niet voorby ter kennis van Uwe Doorluchtigste Hoogheid te brengen, dat by de Heeren Staten insgelijks op heden eene commissie gedeceerneerd is, om zich by den aankomst van eenige corpsen, naar de confinien dezer Provincie te begeeven, ten einde die corpsen aldaar afte wachten, en van den commanderenden Generaal onder Handtasting te ontvangen de belofte, dat dezelve zorge zal dragen, dat onder deszelfs onderhebbende troupes eene goede orde en krygsdiscipline onderhouden, en aan niemand eenig geweld of overlast aangedaan zal worden: ook dat hy dezelve Troupes niet zal emploieeren of laten emploieeren tegen eenige Leden of Steden dezer Provincie, anders dan met kennis en consent van de Heeren Staten ofte derzelver geauthoriseerden.

Wy houden ons gepersnadeerd, dat Uwe Doorluchtigste Hoogheid wel zal gelieven van de aankomst van zodanige corpsen in de Provincie aan ons tydige kennis te geven, ten einde die Gecom-

mitteerden in tyds zich naar de confinien zouden kunnen begeeven, om opgamelde belofte van den Commandeur Generaal onder Handtasting te ontvangen.

Ende hier mede etc.

2. Heeren Gedeputeerden aan Mevrouw de Princesse van Oranje en Nassau &c.

Doorluchtigste Hooggeboren Furstinne en Vrouwe!

By de Heeren Staten op heden in antwoord op de requisitoriale missive van Zyne Majesteit den Koning van Pruissen, houdende verzoek tot den vryen doormarsch van Hoogstdezelfs troupes, gearresteerd zynde eene favorabele rescriptie, nemen wy de vryheid dezelve, te gelyk met eene missive aan Zyne Doorluchtigste Hoogheid den Heero Hertog van Brunswyk, aan Uwe Koninglyke Hoogheid toe te zenden, met instantelyk verzoek die beide missives, zo spoedig als zal kunnen plaats hebben, aan derzelver destinatie te doen geworden, waar mede Uwe Koninglyke Hoogheid ons zal verplichten; terwyl wy hier nevens eene Copie van de beide bovengemelde missives voegen, ten einde Uwe Koninglyke Hoogheid van derzelver inhoud zoude kunnen oordeelen niet alleen, maar ook daardoor overtuigd wezen van den prys en van het vertrouwen, hetwelk de Heeren Staten op de vriendschap en de assistentie van Zyne Majesteit den Koning van Pruissen voor de geheele Republiek in het gemeen en voor deze ongelukkige Provincie in het byzonder stellen.

Ende hier mede etc.

88. RESOLUTIE der Staten van Utrecht, waarbij het te onderteekenen Declaratoir wordt vastgesteld voor ieder, die bij speciaal appointement in de algemeene Amnestie, dd. 14 November 1787, zal worden begrepen. 23 Julij 1788.

Is goedgevonden en verstaan, dat door alle de personen, welke by speciaal appointement onder de Generale Amnestie zyn of zullen worden gecompromitteerd, alvorens het appointement aan hun zal worden uitgegeven, zal moeten worden onderteekend navolgend Declaratoir:

„Ik ondergetekende declare en belove, dat ik de Staats-Stadhouderlyke Constitutie, zo als dezelve van ouds in deze Republiek in het gemeen, en in de Provintie van Utrecht in 't byzonder, by het Reglement van den Jaare 1674 vastgesteld, in den Jaare 1747 gereintroduceerd, mitsgaders in den Jaare 1766, en nu onlangs by de Heeren Staten dezer Provincie is geconfirmeerd, nangenomen en bevolen geworden, punctuelyk zal observeeren en doen observeeren; verklaarende dezelve in goeden gemoede te erkennen en houden voor de eenige wettige Regeringsconstitutie dezer Provincie, met verzaking en op rechten afstand van al hetgeen daar tegen en tegen de hoge autoriteit van Hoogstgemelde Heeren Staten, zynde den eenigen wettigen Souverain dezer Provincie, mitsgaders de Heeren Burgemeesteren en Raden in de Vroedschap der Stad Utrecht, gedurende de laatste ontstaane oproerige beweegingen ondernomen is geworden.

VERVOLG UTR. PLE. I.

„Verklarende bovendien, voor zoo verre ik daarin deel gehad heb, deswegens hartelyk berouw en leedwezen te hebben, en thans van de schadelijkheid en strafschuldigheid van die myne gehoudene gedragingen volkomen overtuigd, mitsgaders daar toe niet anders gekomen te zyn dan door kwaden raad, voorstel en seductie van anderen; met verdere erkenntenis dat ik de deswegens aan my speciaelyk verleende gratie en amnestie alleen verschuldigd ben aan de clementie van de evengemelde eenigen waaren Souverein, belovende mitsdien plechtiglyk voortaan met raad of daad, directelyk of indirectelyk niets te zullen doen of voornemen, 't welk aanleiding zoude kunnen geven, of ten oogmerk hebben om de voorgemelde Lands of Stads Constitutie te ondermynen of renverseeren, maar integendeel dezelve op allerley wyze, zoo veel in my is, te zullen helpen maintineeren, en allen hinder die daaraan zoude kunnen worden toegebracht en ter myner kennis zal gekomen zyn, trachten voor te komen, zoo als een goed en getrouw ingezetene aan zyne hoge Overheid en een burger en inwooner aan zyne Magistraat volgens zyn Eed en verpligting schuldig en gehouden is te doen.”

89. PUBLICATIE *der Staten van Utrecht, met verbod om geld of geldwaarde over te maken aan de personen die zich de tegenwoordige Regering van Frankrijk hebben aangematigd of aan hunne onderzaten. 5 Maart 1794.*

De Staten van den Lande van Utrecht. Allen den geenen die dezen zullen zien ofte hooren lezen, salut. Doen te weten: dat nadien Wy in ervaring zyn gekomen, dat de Persoonen, die zig de tegenwoordige Regeering van Frankryk hebben aangematigd, hebben goedgevonden alle Kooplieden, Bankiers en generalyk alle Personen, welke eenige Gelden, Goederen of Effecten in andere landen bezitten, te ordonneeren daar van opgave te doen aan de gemelde Regeeringe, ten einde dezelve daar van zoude disponeeren tot voortzetting van den onregtvaardigen Oorlog, welken dezelve aan zo veel Mogendheden van Europa, en speciaal aan dezen Staat heeft aangedaan, terwyl aan de andere kant aan alle Fransche Ingezeten verboden is eenige betaalingen te doen aan Onderzaaten van de Mogendheden, met het gemelde Gouvernement van Frankryk in Oorlog zynde; en nadien Wy nodig oordeelen alle maatregelen te moeten nemen, welke de uitwerksels van deze geweldadige handelingen zouden kunnen voorkomen. Zo is het, dat Wy, ten einde deze Onze goede voorzorge niet werde vruchteloos gemaakt, goedgevonden hebben te statuereen, gelyk Wy statuereen by dezen:

Art. I.

Dat niemand, wie hy zy, Ingezeten of Vreemde, na het emancipereen en publiceeren dezes en gedurende den tegenwoordigen Oorlog, uit deze Provincie naar Frankryk of naar elders buiten deze Provincie zal mogen betalen, zenden, overmaken of afleveren aan of ten behoeve van Personen, die op den 1. January 1794 geweest zyn, of nu zyn, of gedurende den Oorlog mogten worden, Leden of Onderzaaten van het tegenwoordig Gouvernement van Frankryk, het zy dezelve zig bevinden in Frankryk zelve of in eenig ander Land, noch ook met hun wil en weten doen betalen, zenden, overmaken of afleveren eenig Geld, of Gelds waarde, het zy in natuur en specie, het zy in Koopmanschappen, Waaren en andere Effecten, het zy door Remises, Wisselbrieven, Assignatien, of op eenige maniere hoegenaamd, direct of indirect, op pene van te verbeuren het dubbeld van de Waarde van het geene contrarie aan dit Verbod zal zyn betaald, verzonden, overgemaakt of afgeleverd, zodanig echter, dat de geene welke Wisselbrieven voor dato deezer zullen hebben geaccepteerd, zullen vermogen dezelve te voldoen, des, dat de acceptanten van zodanige Wisselbrieven verplicht zullen zyn, om binnen agt dagen na de Publicatie dezes aan de Magistraten hunner Woonplaatsen, of aan de geenen, die daar toe van wegens de Magistraten zullen worden gecommitteerd, op te geven de Wisselbrieven, welke zy hebben geaccepteerd, voor zo verre dezelve vallen in de termen by dit Articul vermeld, op pene dat de betaalingen van geaccepteerde en niet aangegevene Wisselbrieven zullen worden gehouden als frauduleus, en de betaalders zullen incurreeren de boetens hier vooren gestatueerd.

II.

Dat niemand van- en gedurende den termyn hier vooren genoemd, zal mogen acceptereen, endosseeren, of op eenige manieren de betaaling aannemen of beloven van Wisselbrieven, Promessen, Assignatien of diergelyke Papieren, getrokken, geendosseerd door of voor rekening, tot gebruik of op het crediet van eenige Persoonen die op den 1. January 1794 geweest zyn, of nu zyn, of gedurende den Oorlog mogten worden Leden of Onderzaaten van het tegenwoordig Gouvernement van Frankryk, het zy dezelve zig bevinden in Frankryk zelve of in eenig ander Land, op pene van te verbeuren het dubbeld van de waarde van zoodanige Wisselbrief, Promesse, Assignatie of ander Papier; zullende daar en boven de betaaling van zoodanige Wisselbrief enz., van geen gevolg en zonder praëjuditie zyn voor die geenen, wie het ook zouden mogen wezen, die de Goederen en Effecten of de daarop betaalbare sommen, anderszints zouden hebben kunnen vorderen, — en zullende de praëtensien van alle zodanige Eischers, ten aanzien van de sommen in deeze Effecten uitgedrukt, in hun geheel blijven, niettegenstaande dat zoodanige Wisselbrieven, Assignatien, Promessen en andere Papieren, betaald en geacquitteerd zyn, of dat eenige Quitantie daar voor gegeven is.

III.

Dat niemand, die onder zich berustende heeft, of gedurende den Oorlog zal hebben, eenige Gelden, Wisselbrieven, Assignatien, Promessen of diergelyke Papieren, gelyk meede Waaren, Koopmanschappen of andere Effecten, toebehoorende aan eenige Personen, die op den 1. January 1794 geweest zyn, of nu zyn, of gedurende den Oorlog mogten worden Leden of Onderzaaten van het tegenwoordig Gouvernement van Frankryk, het zy dezelve zig bevinden in Frankryk zelve of in eenig ander Land, zal mogen afleveren aan anderen, of op wat wyze het ook zyn moge, vervreemden, of zich ontdoen van eenige van deeze voorgenomde Effecten, uitgezondert alleen wanneer zodanige Wisselbrieven, Promessen, Assignatien of andere Papieren gedemanueert worden om de penningen daar op verschuldigt te ontfangen en te bewaaren, of wanneer zoodanige Waaren, Koopmanschappen en andere effecten verkogt worden om dezelve in Specien te converteeren, en het provenu daar van te bewaaren, op pene voor de Contraventeurs van deezen van te verbeuren het dubbeld van de waarde van zoodanige Wisselbrieven, Promessen, Assignatien, Waaren, Koopmanschappen, enz.

IV.

En nadien het zoude kunnen gebeuren, dat eenige Onzer Ingezeeten, welke Gelden, Goederen of Effecten onder zich hadden van Ingezeten van Frankryk, by geleegendheid, dat zy kennis kreegen van het voorneemen van de tegenswoordige Regeering van Frankryk om zoodanige geweldige maatregelen te nemen, dezelve Gelden, Goederen en Effecten, onder hun berustende, het zy, om

van de Ingezetenen van dat Land, de schaafe daar uit kunnende profluereen, af te weeren, het zy uit anderen hoofde, hebben overgeboekt, van den naam van de Ingezetenen van Frankryk op een anderen naam. Zoo is het, dat Wy willen en begeeren, dat zodanige Overboeking by provisie geen effect zal sorteeen, maar gehouden worden als of dezelve Gelden, Goederen en Effecten stonden op naam en Reekening van Fransche Ingezetenen, en dat dus het gestatueerde in de drie eerste Articulen, ook met opzigt tot zodanige overgeboekte Gelden, Goederen en Effecten zal plaats hebben.

En zullen de voorschreve Boetens werden geapliceerd, een derde part ten behoeven van den Aanbrenger, een derde part ten behoeven van den

Hoofdofficier die de calange doen zal, en een derde part ten behoeven van den Armen.

En voor zoo verre de overtreders van deeze Onze Publicatie niet in het vermoogen zouden zyn, om de hier vooren gestatueerde Boetens te voldoen, zullen dezelve aan den Lyve worden gestraft.

En op dat niemand hier van ignorantie praetendeere, zoo lasten en beveelen Wy, dat deeze alomme zal worden gepubliceerd en geaffigeert daar het behoort en te geschieden gebrukelyk is.

Gedaan t' Utrecht den 5. Maart 1794. (Was geparapheert) W. E. de Perponcher, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van myne voornoemde Heeren de Staten. (Was getekend) H. A. Laan.

90. DECLARATOIR van het Comité Revolutionnair, waarbij de Vergadering der Staten van Utrecht wordt ontbonden. 24 Januarij 1795.

VRYHEID. GELYKHEID. BROEDERSCHAP. OF DE DOOD.

Declaratoir door het Comité Revolutionnair aan de van hunne Posten ontslagen Staats-Leden van den Lande van Utrecht; met vernietiging van de twee voorstemmende Leden van Staat, zo ver van hunne instelling afgeweken, dat geene andere gelykenis daar van dan eene flauwe schaduwe te bemerken is, en bovendien niet bestaabaar met de rechten van den Mensch, bestaande in Vryheid en Gelykheid.

Burgers!

Het Comité Revolutionnair van het Utrechtsche Volk, en zo veel het nood zy geauthoriseerd, en geadsisteerd door de Municipaliteit van de thans vrye Stad UTRECHT, vervoegt zich in deeze Vergaderzaal tot Uw lieden zo in derzelve personeele als thans Representerende Qualiteiten.

Het grootmoedige Fransche Volk, by uwe *Decreten* en door uwe *Zendelingen* afgeschildert als het schuim van den aardbodem, met hunne Zegenpraalende Legers, door Gods aanbiddelyk zoo zichtbaar bestuur, tot voorkoming van onze algemeene verwoesting, in het midden van ons geleid, zo dat gy ons, als het waare, aan hunne discretie hebt overgegeven, zonder eens van Uw besluit kennis gegeven, veel min, gelyk het behoorlyk geweest was, het volk deswegens geraadpleegd te hebben.

Dit zelve grootmoedige Fransche Volk, deeze edelmoedige overwinnaaren, door hunne daaden eerbiedigende den Heiligen Wil van onzen Schepper, roept ons toe — *GY ZIJT VRY!* —

De lang gewenschte dag der Vryheid is dan verscheenen, waar op de Nederlandsche Ingezetenen de oefening hunner mensch eigen Rechten willen herneemen, welke hun zo onrechtvaardig zyn ontomen, daar wy als onder een Oosters despotiek bestuur, in deeze laatste tyden, gebragt schenen.

Het *Eerste Lid*, in dien staat, waar in het allengs gebragt is, het *onbevoegzaamste*, heeft met onze geweze Stads Regenten, en het despotiek gezag van eenen onwaardigen Stadhouder, de Confiscatie van Goederen, door den Spaanschen Dwingeland inge-

voerd, en naderhand by eene daarop speciale beschreven Staatsvergadering wederom wettig afgeschaft, doorgedreven.

De waardigste Ingezetenen, door hunne Regenten opgeroepen en onder hun opzigt en goedkeuring een Reglement van de Stads Regering hebbende opgesteld, zyn wegens de Introductie van hetzelfde in rechten vervolgt, en met gevangenis, bannissement en confiscatie van goederen gestraft geworden.

De oproermakers en deugnieten met *Eer* en *andere Ampten* begiftigt.

Een buitenlands Dwingeland is, met verbreking van de bezworen Unie, ingeroepen en de Ingezetenen zyn door zyne roofzieke benden uitgeplunderd, mishandeld en gevanglyk weg gevoerd; — ja de inlandsche Militie, bezoldigd met het zweet der Burgers, is gebruikt om deezer Stads Ingezetenen te plunderen, *zonder dat de minste straf oefening deswegens heeft plaats gehad.*

De Volkstem is alom gesmoord geworden, zo dat het niet meer geoorlooft was de bezwaren aan zyne vertegenwoordigers over te geven, of daar over zelfs met elkanderen te spreken.

De Militie is gebruikt om de Burgers onder een knellend juk te houden, en zelfs heeft men, ten dien einde, krygsgevangen gemaakt zynde Trouppen overgehaald, om tegen hun gegeven woord en gepresteerden Eed, de Wapenen in handen te neemen.

Dit oogenblik dan, waar in het grootmoedige Fransche Volk ons de Vryheid, het grootste geschenk der waereld wedergeeft, doet ons besluiten met vernietiging van het *Eerste en Tweede Lid*, tot het veranderen van het Regeerings bestuur, het welk door ware Vertegenwoordigers des Volks, die niet dan het geluk en den welvaart van het geheel ten oogmerk hebben, zal vervangen worden.

Het Comité *Révolutionnair* verklaart dan in haare qualiteit, dat de posten, waar in gy *Burgers* het publieq en *ieders Lids* bestuur, hebt uitgeoeffend, en die van *Uwe Ministers*, van dit oogenblik af aan zyn geeindigt, en dat Gyliden *allen* en *een ieder* in het byzonder van nu af zyt weder gekeerd tot den kring van amptelooze Burgers.

Het Comité verklaart Ulieden mitsdien onbevoegt om van nu af aan eenige daad of daaden van

Regering uit te oefenen, en stelt Ulieden ten deezen opzigten voor alle tegengestelde handelingen aanspraakelyk.

Het Comité vordert eindelyk van Ulieden om deeze Vergaderzaal onverwyld te verlaaten, en naar uwe woning als Burgers te rug te keeren, in welke betrekkinge Gylieden die volkomen veiligheid voor uwe perzonen en bezittingen genieten zult, waar op ieder Burger aanspraak heeft, en waar door aan geheel Europa, op eene den vyanden der Vry-

heid beschaamende wyze, zal worden getoond hoe veel eene omwenteling, die ten gevalle van dwingelanden moest dienen om de Bataafsche Vryheid te vertrappen, verschilt van die, door welke die zelve Vryheid aan een edelmoedig Volk weder gegeven, en alle onderdrukking voor altoos van den Bataafschen grond verbannen wordt.

Gedaan te Utrecht den 24. January 1795. Het eerste jaar der Vryheid. (Geteekend) Jacobus van Dam, Secretaris.

91. PUBLICATIE *der provisionele Représentanten 's Lands van Utrecht, waarbij de Publicatie van 5 Maart 1794, betreffende het verzenden van geld of geldswaarde naar Frankryk, wordt ingetrokken. 4 Februarij 1795.*

VRYHEID, GELYKHEID EN BROEDERSCHAP!

De Provisioneele Représentanten 's Lands van Utrecht allen de geenen, die deezen zullen zien ofte horen lezen, doen te weten: Alzo de redenen, die aanleiding gegeven hebben tot de Publicatie van den 5. Maart 1794, gestatueerd tegens het betalen, zenden, en overmaken of afleveren van eenig Geld of Gelds waarde, het zy in Natuur en Specie, het zy in Koopmanschappen, Waaren en andere Effecten, het zy door Remises, Wisselbrieven, Promesses, Assignation of op eenige maniere hoegenaamd, direct of indirect toebehoorende aan Leden of Onderzaten van het tegenwoordig Gouvernement van Frankryk, het zy dezelve zich bevinden in Frankryk zelve, of in eenig ander Land, op pene van het dubbeld van de Waarde, by Ons begrepen worden niet meer te exteeren:

Zo is 't, dat Wy hebben goedgevonden en ver-

staan voorsz. Publicatie van den 5. Maart 1794, ten aanzien van het betalen, zenden en overmaken of afleveren van eenig Geld of Geldswaarde, het zy in Natuur en Specie, het zy in Koopmanschappen, Waaren en andere Effecten, het zy door Remises, Wisselbrieven, Promesses, Assignation etc., toebehoorende aan Leden of Onderzaten van het tegenwoordig Gouvernement van Frankryk, in te trekken en buiten effect te stellen, zo als Wy doen by deze.

En op dat niemant hier van ignorantie pratedeere, zal deze alomme worden gepubliceert en geaffigeert daar het behoort en te geschieden gebruikelijk is.

Gedaan op het Landschapshuis binnen Utrecht den 4. Februarij 1795. S. Essenius, vt. Ter Ordonnantie van de Représentanten voornoemd. D. J. van Olst. By Vacature van het Secretariaat.

92. RESOLUTIE *en Publicatie der provisionele Représentanten 's Lands van Utrecht aangaande de Souvereiniteit van het Volk, de regten van den Mensch, de vernietiging van het Erfstadhouderschap, enz. 5 Februarij 1795.*

Ter vergadering geproponeerd zynde of deze vergadering niet zoude kunnen goedvinden de publicatie te doen, waarby het Erfstadhouderschap, de Ridderschap, Adel, etc. wordt vernietigd en afgeschaft, en wyders op welke wyze men zulks op de meest plegtigste wyze zoude ten uitvoer brengen.

VRYHEID, GELYKHEID EN BROEDERSCHAP!

De Provisioneele Représentanten 's Lands van Utrecht allen de geenen, die deze zullen zien, of hooren leezen: Doen te weeten, dat Wy zedert zulk eene gelukkige omwenteling van zaken, waar in de hand Gods zo duidelyk te zien was, thans naamens een Vry Volk tot haare Provisioneele Vertegenwoordigers verkoren zynde, alle de Op- en Ingezetenen van dit Gewest by deze met hunne hernoemene en verkregene rechten hartelyk geluk wenschen, en openlyk declareeren, dat zy erkennen de Souvereiniteit van het Volk van de Provincie van Utrecht, en de rechten van den Mensch.

Dat Wy Willem de V., geweest zynde Erf-Stadhouder, Erf-Gouverneur, Erf-Capitain en Erf-Admiraal Generaal van de Vereenigde Nederlanden, thans uytgeweken uit deze Landen, verklaren ver-

vallen van alle zyne Ambten, Rechten en Waardigheden in dit Gewest, invoege, dat dezelve, by deze vernietigd zynde, nimmer zullen kunnen verstaan worden in het geheel of ten deele op eenige van zyne Descendenten of Erfgenaamen te zullen devolveeren.

Dat Wy voor altyd vernietigen het Stadhouder-Gouverneur-Capitain en Admiraalschap General van deze Provincie met den aankleeve van dien.

Dat Wy ook afschaffen en vernietigen den Adel en Ridderschap van deze geheele Provincie, die altyd schadelyk, en voor den Landman en voor de waare Burgers Republicainen eene rechtmatige aanstoot was en strydig is met het thans heerschend staatsbeginzel van Vryheid en Gelykheid.

Dat Wy al mede verklaren dat de Vryheid van Jagt en Visschery, die elk Burger en Ingezetene op zyn eigen grond toebehoort, hersteld, en het Jagt-Gericht dezer Provincie vernietigd is.

Dat alle In- en Opgezetenen van den Lande van Utrecht van den Eed, op de zogenaamde oude Constitutie gedaan, zyn ontslagen.

En eindelyk, dat van alle die geene, welke om hunne brave Vaderlandsche gevoelens uit dit Gewest gebannen zyn, ofte hetzelfde Gewest hebben

verlaten, hun Bannissement word geannulleert en gecasseert by deze, en dus gehouden voor nul en van geenerley gezag, als zynde derzelver Sententien geslagen ten gevalle van onwettige Staaten, tegen den uitdrukkelyken wil des Volks, door Pruissisch geweld in hun onrechtvaardig gezag ondersteund, en dus, dat alle uitgebanne of hunnen grond ontzegde Vaderlanders by deze openlyk worden ingeroepen en genodigt, om by hunne Broeders te rug te keeren, ten einde het Vaderland verder gezamenlijk te helpen redden.

En op dat niemant hier van onkundig zy, zal deze op eene plechtige wyze worden gepubliceert en alomte geaffigeert.

Aldus gedaan en geresolveerd ter Vergaderinge der Provisionele Repräsentanten 's Lands van Utrecht op 's Landschapshuis, op Donderdag den 5. February 1795. Het eerste jaar der Bataafsche Vryheid. (Was geparapheerd) S. Essenius, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van voornoemde Provisionele Repräsentanten. (Was geteekend) D. J. van Olst. By Vacature van het Secretariaat.

Is na deliberatie goedgevonden de burgers Essenius en Buyn, geadsisteerd met den Provisionele Secretaris van Olst, te committeeren om hiervan aan den Franschen Generaal kennis te geven en denzelven te verzoeken om een detachement van 25 Hussaren.

Welke Commissie, ter vergaderinge gereverteerd zynde, rapporteerde dat den Generaal van Damme aan het verzoek zoude voldoen, en des 's namiddags ten 3 uren het verzochte detachement zenden.

En is wyders goedgevonden aan alle de klokkeluyders binnen deze Stad te doen ordonneeren om de klokken des namiddags ten drie uren te luyden, en daarmede te continueren tot wederopzeggens toe, mitsgaders aan den Klokkenist Nieuwen-

huizen om ten drie uren te beginnen op de klokken te spelen, en daarmede een uur continueren, en is wyders, om des te meer luister by het te verrigtene by te zetten, goedgevonden om so veel musicanten als mogelyk is en zoo veel de korthed des tyds zulks toeliet zien te bekomen.

Vervolgens gedelibereerd zijnde waar en op wat plaatsen men de publicatie zoude doen, alsmede hoe de trein te reguleeren, is hierop geresolveerd de publicatie te doen eerstelyk van het Stadhuys, dan op het Landschapshuis en voorts op de pleinen en eenige bruggen, en wat de verdere schikkinge relatief de trein betreft, is goedgevonden,

- 1° Dat drie bodens van het Landschapshuys zouden vooruitgaan, waarop zoude volgen
- 2° De helft van 't detachement Hussaren.
- 3° De Concherge en Deurwaarder.
- 4° De Musicanten.
- 5° De presente Leden van deze Vergadering met den provisionele Secretaris van Olst, en eindelyk
- 6° tot sluiting van de trein de andere helft van het detachement Hussaren.

Wordende de burger Essenius en den Secretaris van Olst verzocht en gecommiteerd om van dit een en ander aan de Municipaliteit dezer Stad kennis te geven.

En is eindelyk goedgevonden met deze plegtigheid te beginnen heden middag ten drie uren.

Deze plegtigheid geeindigd zijnde is goedgevonden niet alleen het detachement Hussaren, welke hierby heeft geadsisteerd, maar alle de Fransche Hussaren binnen deze Stad zynde, yder 1 vles wyn, 1 brood en 1 ~~kaas~~ kaas te vereeren. En voorts van al het verrichtene aan den Franschen Generaal kennis te geven, en denzelven voor zyne medewerking in deze te bedanken.

93. PUBLICATIE *der provisionele Repräsentanten 's Lands van Utrecht, waarbij de remotie der Officieren van het Regiment van den Generaal van der Burgh wordt vernietigd, de betaling van den tweeden 100. penning afgeschaft, de goederen der uitgewokene Leden van den voormaligen eersten en tweeden Staat onder sequestratie gesteld, enz. 12 Februarij 1795.*

VRYHEID, GELYKHEID EN BROEDERSCHAP!

De Provisionele Repräsentanten 's Lands van Utrecht doen te weten allen den geenen, die deze zullen zien of hooren leezen: Dat Wy, in overweeging neemende de middelen van redres, en de noodige voorzieninge willende doen, tot behoud van den Bloei en Welvaart 's Lands van Utrecht in het algemeen, en ter conservatie der rechten van ieder Ingezetten in het byzonder, allernuttigst en noodzakelykst geoordeelt hebben om terstont te onderzoeken alle de onwettige en eigendunkelyke handelingen van hun, die op eige gezag, met ondersteuning der verbondene Despooten, mede gewerkt hebben, om de Regeering dezer Landschappen, ten koste van het goed en bloed der Ingezetenen en tegen de rechten van den Mensch, te blyven usurpeeren; onder alle welke usurpatien en despotique handelingen ons voor het oog gekomen zijn de violente en illegale remotien van Politique en Militaire perzoonen, door de prætense Staatsleden

na den 16. September 1787 gedaan: Alwaaromme Wy, alle die genomene maatregelen van geweld en eigendunkelyk gezag ten hoogste verfoeiende en als strydig met de rechten van den Mensch wel uitdrukkelyk afkeurende, goedgevonden hebben provisioneel te arresteeren, gelyk Wy arresteeren mits deze.

1. Dat de remotie en cassatie der Officieren van het Regiment van den Generaal van der Burgh, door de prætense Staaten bepaald en uitgevoerd, by deze word verklaart zonder eenig wettig gezag, en zonder grond van Rechten, willekeurig en ten onrechte gedaan te zyn: Weshalve Wy alle Officieren (met uitsluiting nochtans van den gemelden van der Burgh, die zich aan desertie heeft schuldig gemaakt) wel expresselyk van dien onverdienden blaam en flettrissure releveeren in den volsten zin en met een volkomen effect, zodaanig, dat elk en een iegelyk, die zich mogte onderwinden, om de braave Officieren van dat Regiment te zamen of ieder van hun in het byzonder wegens die verfoeielyke

Cassatie te laedeen, of kwalijk te bejeegenen, zal beschouwt en naar exigentie van zaaken gestraft worden als voorstanders en bewerkers van geweld en onrust. Waar te boven Wy alle de braave en getrouwe Officiëren van het gedachte Regiment verklaren te herstellen in hunne eer en Militaire Charges, met declaratoir, dat onze waare en ernstige begeerte is, dat de by hun ontvangene Actens in derzelver volle kracht en waarde zullen moeten worden erkent en gerespecteert zonder eenige de minste hasitatie ter contrarie; wordende de braave en getrouwe Officiëren van dat Regiment mits deze geauthoriseert, om zulks verkiezende de Uniforme als vooren te dragen, ter tyd en zo lange by Ons of onze successeuren in officio ten opzichte van de Tractementen en den dienst naader zal gedisponeerd zyn.

2. Dat Wy de betaaling van den Tweeden Honderdsten Penning, waar van het eerste Termyn terstont na den 15. van deze maand moeste gefourneert worden, verklaren by deze te annulleeren en te casseeren, gelyk Wy het zelve Placaat annulleeren en casseeren by deze, als of het zelve nooit ware gegeven, zo dat Wy elk en een iegelyk mits deze ontheffen en vry stellen van zodaanige betaaling, welke alleenlyk zoude gestrekt hebben tot voortzetting van den Oorlog, om de vernietiging van 's Volks rechten en vryheid volkomen te bewerken.

3. Dat door de ontheffing der betaaling van den Tweeden Honderdsten Penning, in de daad en van zelve komt te vervallen de uit hoofde van dien verleende exemptie van den 40sten Penning.

4. Dat alle de Leeden der Vergadering, die voorheen den eersten en tweeden Staat 's Lands van Utrecht hebben gerepresenteert, en derzelver Ministers, mitsgaders alle zodaanige Perzoonen, welke tot eenige administratie en invordering van Penningen, of tot eenige directie van Landszaaken, na den 16. September 1787 zyn aangesteld, by deze worden geinterdiceert, om zonder onze schriftelyke permissie, zich buiten deze Provincie te begeeven, of dezelve te verlaaten; en dat die geenen, die zich aan zodaanige verhuizinge schuldig maken, by agterhaling naar verdiensten, zelfs naar exigentie van zaaken, met den dood zullen worden gestraft, zullende intusschen hunne Goederen worden gesequestreert; terwyl de zodanigen, die daar toe door het verhuuren, leenen, of bezorgen van Rytuygen, Paarden of Scheepen, of op eenigerhande andere wyze eenigzins behulpzaam zouden mogen zyn, naar exigentie van zaaken aan den lyve zullen worden gestraft.

5. Dat alle uit den Lande van Utrecht uitgewekene Perzoonen, die zedert den 16. September 1787 de regeering des Lands of eenige administratie of behandeling van Lands of Stadspenningen gehad hebben, by deze worden ingeroepen en gesommeert om binnen den tyd van 6 weeken na Publicatie dezes in hunne wooningen wedertekeeren en binnen deze Provincie te blyven, om zich in staat te stellen ter behoorlyke verantwoording van zaaken, hunne Commissie, Ampt, of bediening betreffende, met wydere interdictie, om, in hunne Wooningen wedergekeerd zynde, zich buiten den Lande van Utrecht te begeeven, of het zelve weder

te verlaaten, zonder schriftelyke permissie van Ons of onze successeuren in officio, tot zo lange, dat door hun eene behoorlyke verantwoording van hunne directie en administratie zal zyn gedaan, zo naar Rechten behoort, op poene van Sequestratie hunner Goederen en de naadere dispositien dien aangaande.

6. Dat (daar die Perzoonen, welke zich zedert den 16. September 1787, door het onverdiend geweld van eenen Nabuurigen Dwingeland, op de onwettigste wyze hebben meester gemaakt van het openbaar gezag, en niet alleen daar door de onvervreemdbare rechten onzer goede Burgeren en Ingezetenen op de geweldadigste wyze hebben onderdrukt, maar ook de welvaart van Land en Ingezetenen aan hunne zugt tot overheersching hebben opgeoffert, de braafste en weldenkendste Burgeren en hunne talryke Huisgezinnen het Brood uit den mond gerukt, en veelen derzelver door geweetenlooze Proceduuren vervolgt en verdreeven, 's Lands vermoogen tot ondersteuning van hun eigendunkelyk gezag verspilt, en eindelyk de maate hunner gruwelen zodaanig hebben opgehoopt, dat zy, tot handhaaving van de toeloooste Overheersching, liever hebben gewilt het Land door inundatien als anderszins te verwoesten, en een aantal onzer goede Ingezetenen tot den Bedelzak te brengen, dan het zelve aan de Vryheid en Rechten herstellende en overwinnende Wapenen der Fransche Natie in te ruimen) het ten hoogsten billyk is, dat de Usurpateurs van zodaanige onwettige macht, mitsgaders de Uitvoerders daar van, en die geenen, welken daar toe oorzaak hebben gegeven, tot restitutie der schaden en nadeelen, zoo wel aan de Provincie in 't gemeen, als aan de individueele Leden derzelve verbonden zyn en blyven. En daar dusdanige Perzoonen mogelyk deze alleszins billyke poursuites zouden tragten te ontwyken, door zich te ontdoen van hunne vaste Goederen, en die aan anderen te verkoopen of te veralieneeren of te beswaaren, hebben Wy goedgevonden en verstaan, mits deze by provisie te verbieden, zo als Wy doen door dezen, aan alle Op- en Ingezetenen 's Lands van Utrecht, welke zich aan het geen voorschreeven is mogten hebben schuldig gemaakt, eenige hunner onroerende Goederen, het zy Leen, Thins of Erfpacht subject, item Heerlykheden en Geregtheden, als mede Eigen of Allodiale, geleege binnen deze Provincie, voorts alle Beneficien, Ampten en Bedieningen, welke alhier in Commerce zyn, ook alle Leen-, Thins- en Erfgoederen, of schoon buiten deze Provincie geleege, doch van dezelve of van eenige Leen- Thins- en Erfpacht-Heeren alhier releveerende of in Erfpacht gehouden wordende, te verkoopen, beswaaren of transporteren, in welke maniere zulks ook zoude mogen geschieden, op poene van Nulliteit, en dat het daar voor zal worden gehouden, als of die Goederen nog daadlyk en onbeswaard in de boedels van alle zodaanige schuldige Perzoonen zich bevonden, en zonder dat eenige de minste restitutie of schade-loosstelling aan de Koopers of Geldschieters, of wie in maniere hoegenaamd daar voor eenige betaaling, uitloving of ruiling mogte hebben gedaen, zal geschieden. Waarschouwende Wy dus alle en een iegelyk, om zich hier voor te wachten, en also

deze schade voortekomen. Verbiëdende Wy hier mede allen Gerechten, Schouten, Schepenen, Secretarissen, Stadhouders en Griffiers van Leenhoven, Thins- en Erfpacht-Heeren, en algemeen ook alle andere Perzoonen, om over eenige transporten, overgiften, resignatien, permutatien, cessien, donatien, of andere verrigtingen, alienatien of beswaaren van dusdanige Goederen te staan, die te passeeren, of eenige handelingen en actens hoegenaamd, daar toe tendeerende, te registreeren, op eene boete van Duizend zilvere Ducatons, telkens by ieder van dezelve te verbeuren ten behoeve van den Lande; verbiëdende Wy mede alle Secretarissen en Notarissen, eenige Actens, waar door de hier voorge- melde Goederen, zodaanige Perzoonen in 't geheel of ten deele toebehoorende, in maniere als boven zouden mogen worden beswaart, veralieneert of verhandelt, te passeeren of in eenigerhande wyze daar in behulpzaam te zyn op de boete van Een Duizend zilvere Ducatons. Willende Wy hier door

echter geenszins onze goede en weldenkende Inge- zetenen hebben beswaard of hunne Vryheid in het alieneeren, verhandelen en beswaaren hunner goe- deren gestremd. Alwaaronne Wy aan alle dezelve permittceeren, om, ingevalle zy eenige swaari- gheid mogten ontmoeten, of hun, ingevolge deze onze dispositie, wel de vrye alienatie en beswaaring hunner goederen toebehoorde, zich ten dien einde aan Ons of aan onze Provisoire Gedeputeerdens te vervoegen, om het noodige Declaratoir ter verzeer- king hunner handelingen te kunnen erlangen.

En op dat niemand hier van onkundig zy, zal deeze worden gepubliceert en geaffigeert naar be- hooren.

Gedaan op het Landschapshuis binnen Utrecht den 12 February 1795. (Was gearapheerd) S. Essenius, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van de Provisioneele Repräsentanten 's Lands van Utrecht. (Was getekend) P. T Hoen, Amanuensis.

94. PUBLICATIE *der provisionele Repräsentanten 's Lands van Utrecht, waarbij de Ingezetenen worden opgeroepen tot het opgeven der schaden, door de handelingen van het vorig Bestuur geleden. 12 Februarij 1795.*

VRYHEID, GELYKHEID EN BROEDERSCHAP.

De provisioneele Repräsentanten 's Lands van Utrecht doen te weeten allen den geenen, die deze zullen hooren, zien of lezen:

Dat Wy om aan de zo billyke als rechtvaardige verlangens van een vry Volk te voldoen, tot het beramen en bekomen van eene zo veel doenlyke als meede behoorlyke schadeloosstelling, voor allen en een iegelyk, die door en zinds de ongelukkige omwenteling van het jaar 1787, op eene zo schreeu- wende wyze, door het toen heerschend Steedelyk, Staats, Stadhouderyk en Militair geweld, beroofd, geplunderd, vervolgd en in hunne Perzoonen en Goederen benadeeld en mishandelt zyn geworden; provisioneelyk eene Commissie hebben benoemt en gedecerneert, welke voor den tyd van drie maan- den, gerekend na de afkondiging van deezen, tweemaal per week, Maandag en Donderdag, voor- middag van 9 tot half elf uren, zullen vacceeren op 's Landschapshuis, om antehooren en aantee- men alle zodaanige schriftelyke beswaaren van reële geledenen Schaden, willekeurige Confiscatien en afgeperste Boetens, welke door de pretense Sou- veraine magt van Staaten en Magistraten te dier tyd aan het Volk zyn toegebracht en opgeleid geworden.

Dat aangezien nogtans door soortgelyke beswa- ren optegeven, voor als noch niet anders bedoelt wordt, dan een generaale staat van Schaden en Boetens te kunnen opmaaken, die veroorzaakt zyn

en plaats gevonden hebben onder het bestuur van Volksverdruckers, en dewelke, na voor af onder het oog van het volk gebragt te zyn, tot een onderwerp van raadpleeging en middelen van uit- voering, voor hunne Repräsentanten zou moogen dienen: Zo vordert ook de redelykheid en voor- zigtheid, om des aangaande de volgende voorloop- pige bepaalingen te maaken:

Dat alle de voornoemde bezwaaren zullen dienen in scriptis en onderteekend ingeleverd te worden, by forme van Memorie of Rekening, en zulks on- der presentatie van zodaanigen Eed als naader zal worden voorgehouden.

Dat daar by de tyd, geleegenheid en den aart der zaaken zal worden opgegeven.

Dat daar by ook de inkoops of verkoopswaarde der verlorene of geconfisqueerde Goederen en Eigen- dommen zal worden gespecificeert.

En dat daar by zal worden gevoegt alle mogelyke getuigenissen en bewyzen van ontrooving, aspersing, vonnis en executie, welke in die tyden hebben plaats gevonden.

En op dat niemand hier van onkundig zy, zal deze alomme worden gepubliceert en geaffigeert naar behooren.

Gedaan op het Landschapshuis binnen Utrecht den 12. February 1795. (Was gearapheerd) S. Essenius, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van de Provisioneele Repräsentanten 's Lands van Utrecht. (Was getekend) P. T Hoen, Amanuensis.

95. PUBLICATIE *der Repräsentanten 's Lands van Utrecht, met interpretatie der publicatien van 5 en 12 Februarij ll. aangaande de vernieliging der bannissementen en verbeurdverklaringen van goederen door het voormalig Bestuur. 1 Mei 1795.*

VRYHEID, GELYKHEID, BROEDERSCHAP.

De Repräsentanten 's Lands van Utrecht, onder- vonden hebbende dat eenige Burgeren, zo van deze

Stad en andere Steden dezer Provincie, niet wel hebben begrepen Onze intentie, vervat by het laatste gedeelte van de Publicatie van den 5. February 1795. waarby de Provisioneele Repräsentanten van

het vrye Volk dezer Provincie verklaard hebben te annulleeren, te casseren ende te vernietigen alle bannissementen, vervat by de Sententien, zo door de geweldadige Regeering dezer Stad, als by den Hove dezer Provincie, na den 16. September des jaars 1787, tegens weldenkende Burgers en Regenten van die tyd geslagen, en waarby derzelver Goederen zyn verbeurd verklaard ten behoeven van den Lande; — dat ook niet wel begrepen hebben welke schadens by de Publicatie, den 12. February 1795 geëmaneerd, worden bedoeld, daar by dezelve geen andere begrepen worden dan die geene, van wien geene de minste schadeloosstelling te verwagten is:

Zo is 't, dat de Repräsentanten van het voorsz. Vrye Volk, by interpretatie van het voorgemelde gedeelte van bovengemelde Publicatie van den 5. February voorsz., verstaan, dat vermits daarby alle voorsz. Bannissementen zyn vernietigd, daar door ook vernietigd en voor onwettig, mitsgaders voor onrechtvaardig verklaard is de Confiscatie van Goederen en Rechten, (daar onder ook de Canoniale Præbendens begrepen) de wederrechtelyk verbanen voor dato van de voorsz. Sententie gecom-

peteerd hebbende, en aldus verstaan moeten worden animo in de wettige possessie gebleven te zyn, met dat natuurlyk en wettig gevolg, om derzelver Goederen en Rechten met de Vruchten en Baten van dien, te kunnen en mogen repeteren van die geenen, welke dezelve van de onwettige en overheerschende Verkopers hebben gekoft en verkregen, behoudens aan die Kopers derzelver actie en prætensie tegens hunne onwettige Autheurs of Verkopers. Ende met opzicht tot de voorsz. Goederen en Rechten, dat de gewezen rechtvaardige Bezitters van dezelve zich op eene legaaie wyze zullen kunnen en mogen doen stellen in de possessie van dien.

En op dat niemand eenige onwetenheid hiervan voorwende, zal deze alomme in de Steden en ten platten Lande dezer Provincie worden afgekondigd en aangeslagen na behoren.

Aldus gedaan op het Landschaps-huis binnen Utrecht den 1. May 1795. Het eerste jaar der Bataafsche Vryheid. (Was gearapheert) J. van Manen Adz. vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van voornoemde Repräsentanten. (Was getekend) J. van Haften.

96. PUBLICATIE der provisionele Repräsentanten 's Lands van Utrecht tegen het schenden van den Vrijheidsboom enz. te Breukelen. 24 Februarij 1795.

VRYHEID, GELYKHEID, BROEDERSCHAP.

De provisionele Repräsentanten 's Lands van Utrecht doen te weten, dat zy met indignatie vernemen hebben, dat in het Dorp Breukelen kwaadwillige en die onze gelukkig herstellde Vryheid een kwaad hart toedragen, zich niet ontzien op alle wyzen daarvan blyken te geeven, met gesprekken, daaden, suspecte byeenkomsten, aanslagen om de Regeering, welke thans het bestuur in handen heeft en der Vryheid toegedaan is, tegentestreeven, en welligt wel zouden willen dezelve van hunne posten te ontzetten; die daar en boven zich niet ontzien te schenden den Vrijheidsboom, zynde een opgericht teeken van een zoo dierbaar pand, welke door stroomen bloeds van onze Voorvaderen weleer verkreegen, doch naderhand door heerschzucht en geweld ontvreemd, door de grootmoedige en dappere Franschen, onze Broeders, ons is weder geschonken, en gevolgelyk van alle belediging behoort beveiligd te zyn.

Om alle welke redenen zy by deeze Publicatie alle de Ingezeten van Breukelen op het serieuste aanmaanen, om zich stil en rustig te gedragen en

zich van alle de vryheid tegenstreevende daaden zorgvuldig te wachten, het zy door gesprekken, daaden, t'zamenrottingen, suspecte zamenkomsten en eenige andere dergelyke daaden, gelastende de provisionele Repräsentanten de Municipaliteit van Breukelen, tegen alle deeze excessen nauwkeurig te waaken, en allen die strydig deeze onze Publicatie zullen handelen, dadelyk als verstoorders der publicque rust te apprehendeeren en te straffen volgens de wetten daar op gestatuëerd; kunnende gezegde Municipaliteit zich verzekerd houden de nodige hulp in dezen, zoo van de Provisionele Repräsentanten, als van den Franschen commandeerenden Officier alhier, te zullen ontvangen.

En op dat deze tot ieders kennis kome, zal dezelve door de Municipaliteit van Breukelen ten spoedigsten worden gepubliceerd en geaffigèerd naar gewoonte.

Gedaan en gearresteerd op het Landschapshuis binnen Utrecht op den 24. February 1795. (Was gearapheert) S. Essenius, vt. Ter Ordonnantie van de provisionele Repräsentanten voornoemd. (Was getekend) D. J. van Olst, by Vacature van het Secretariaat.

97. PUBLICATIE der provisionele Repräsentanten 's Lands van Utrecht, met verbod om gesprekken en lasterlyke uitdrukkingen ten aanzien der bestaande Regering of de Franschen te gebruiken enz. 26 Februarij 1795.

VRYHEID, GELYKHEID, BROEDERSCHAP!

De provisionele Repräsentanten 's Lands van Utrecht Heil en Broederschap aan allen, die deezen zullen zien of hooren leezen, doen te weeten, dat hun is gebleeken, en nog dagelyks preuen voorkomen, dat, niettegenstaande deeze zoo heilzame

omwenteling in het lieve Vaderland, door de bewerking der edelmoedige Fransche Natie, zoo zichtbaar door de hand der Godlyke Voorzienigheid ondersteund, ten vollen en tot voor ons laatste nageslagt is bevestigd, er echter nog kwaadwillige en rustverstoorende Persoonen worden gevonden, die zoo onvatbaar zyn voor de gevoelens eener

waare Volksvryheid, als ondankbaar voor de gelukkige, zagte provisioneele Regeering, welke, wel ver af van de voetstappen der voorige Overheerschers te drukken in het openlyk begunstigen van plunderen en andere geweldenaryen, niets meer ter harte gaet, dan het handhaven der Wetten, der openbaare rust en algemeene veiligheid; in zoo verre zelfs, dat bovengemelde rustverstoorende Persoonen, zoo door byzondere gesprekken in heimelyke byeenkomsten, door verdigte vrees verwekkende verhalen, en schandelyk bedagte loogen- en lastertaal, als ook door het openlyk zingen van oproerige Orange Liedjes, het schreeuwen van Orange boven, en wat meer van dien aart zy, niet alleen ten duidelykste aan den dag leggen, dat zy de Vaderlandsche Vryheid, voor welke Onze Vaders hun Goed en Bloed hebben opgeofferd, welke door een reeks van Dwingelanden, met verwoesting van 's Lands bloey en voorspoed, is onderdrukt, en nu eindelyk zoo glansryk voor altyd weder op den thron is hersteld, met een verbiterd, kwaadaardig oog aanzien, maar zy ook, ware het mogelyk, gaarn hun verlost Vaderland den dolk zouden in 't hart stooten, en hunne braave Medeburgers tot alles verwoestende oproeren, plunderingen en bloedstortingen aanzetten, en niettegenstaande deeze hunne poogingen magteloos zyn tot omkeering onzer thans onwrikbaare gevestigde Vryheid, is het echter te dugten, dat veele onkundige Liederen daar door zouden worden weggesleept, en tot hun uiterste verderf tot kwaade stappen worden aangevuurd, welke Wy, door de provisioneele magt aan Ons verleend, gehouden zyn te voorkomen, en zoodaanige Oproermaakers ten strengste naar verdiensten te straffen.

Zoo is het: dat Wy niet alleen openlyk verbieden alle oproerige gesprekken, schrik of vreesverwekkende logenagtige verhalen, lasterlyke uitdrukkingen tegen de tegenswoordige gelukkige Regeering of tegen onze Verlossers, Vrienden en Bondgenooten, de Franschen, het zingen van oproerige Liedjes, het schreeuwen van Orange boven, of alles wat maar eenigsints tot verstooring der gevestigde rust en gelukkige omwenteling van zaaken strekken kan, maar ook verklaaren Wy by deezen alle zoodaanigen,

welke zich daar aan, het zy openlyk, het zy in-byzondere byeenkomsten schuldig maaken, voor Verraa- ders van het Vaderland, die zonder aanzien van Persoonen als zoodaanigen gestrengelyk aan den Lyve en naar exigentie van zaaken met den dood zullen worden gestraft. Gelastende aan alle Rechters, Mairen en Gerechten, in de Steden en ten platten Lande, en aan een ieder wien eenige wettige jurisdictie in deeze Provintie mogt competeeren, tegens de Overtreeters deezer Publicatie, zonder eenige conniventie of oogluiking te procedereen.

Eindelyk gelasten Wy aan alle de Troepes, die in dienst der Republiek zyn, voor zoo verre dezelve in deeze Provintie garnisoen houden, of na publicatie deezer zullen komen houden, dat zy zich, met betrekking tot de handhaving der goede Order en openbaare Rust, na den Inhoud deezer zullen hebben te gedragen, op poene als boven is bepaald; en zullen de Hoofd-officiere voor hun geheele Corps, en elk Officier en Onderofficier voor hunne onderhoorige Manschappen verantwoordelyk zyn met hun hoofd, in geval zy de noodige voorzorgen tot voorkoming van dergelyke Rustverstoringen met de uiterste zorgvuldigheid niet hebben in het werk gesteld, of in geval van dergelyke begaane misdaden niet alle mogelyke middelen hebben aangewend, om de schuldigen te ontdekken en aan derzelve competenten Rechter overteleveren. Terwyl Wy de zoodaanige braave Militairen, welke van alle seditie, oproer of geweld een afkeer hebben, even als alle onze andere, braave, weldenkende Burgeren, als onze Broeders en Beminnars van hun Vaderland; tegen alle vyandelyke, het zy openbaare, het zy heimelyke onderneemingen zullen handhaven en beschermen.

En zal deeze worden gepubliceerd en geaffigeerd ter plaatze, waar men zulks gewoon zy, en aan alle Steeden, Dorpen en Gerechten ten dien zelven einde worden verzonden.

Aldus gedaan in Onze Landschapsvergadering den 26. February 1795. S. Essenius, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van de Provisioneele Repräsentanten 's Lands van Utrecht. P. T. Hoen, Amanuensis.

98. PUBLICATIE *der provisionele Repräsentanten 's Lands van Utrecht, met kennisgeving van het adres van den Vertegenwoordiger des franschen Volks te Utrecht aan de burgers dier stad, d. d. 27 Ventôse, 3. jaar, waarbij alle daden van geweld en personele wraakoefeningen worden afgekeurd. 21 Maart 1795.*

HEIL EN BROEDERSCHAP!

Alzo ter Onzer kennis is gekomen zeker Adres van den Burger Repräsentant des Franschen-Volks, gegeven te Utrecht den 27. Ventôse, het derde

jaar der Fransche Republiek. Hebben Wy nodig geoordeeld dit gewigtig Stuk in Onze Taale ter kennis te brengen van alle Ingezetenen dezer Provintie. Luidende gemeld Adres als volgt:

Le Représentant du Peuple Français près le Quartier Général à Utrecht, aux Citoyens de la même Ville.

Bataves!

Lorsque les Français sont entrés, précédés de la Victoire, sur les Terres des Provinces Unies; lors-

VERVOLO UTR. PLB. I.

De Vertegenwoordiger van het Fransche Volk by het Hoofd-Quartier te Utrecht, aan de Burgers van dezelve-Stad.

Bataven!

Toen de Franschen, voorafgegaan door de overwinning, hunnen intogt binnen deze Vereenigde

qu'ils y ont porté la Liberté, pour la quelle ils combattent, après la quelle vous soupiriez, ils ont voulu qu'elle fut retablie parmi vous telle qu'elle doit être; la Justice est sa Compagne, le bonheur de tous est son objet.

La Prudence regloit les premiers mouvements de votre Revolution, son avancement exigeoit le sacrifice des ressentiments particuliers; vous conveniez que c'étoit être juste que de pardonner ce qui n'est point irremissible, vous trouviez dans votre propre force l'obligation d'être genereux; la perseverance dans ces sentiments vous est necessaire.

Une Société Populaire s'est formée au milieu de vous; qu'elle repande les lumières, qu'elle propage l'instruction sur les Droits du Peuple, sur les Devoirs du Citoyen, sur l'Amour de la Patrie, sur la nécessité d'avoir des Loix, et de les respecter: voilà l'objet de son institution. Elle le meconnoit si, se considerant comme une aggregation Politique, elle delibère sur les affaires publiques, elle sert d'instrument aux passions, elle conseille, elle exerce des Vengeances, elle viole les formes, elle ne laisse pas aux depositaires de l'autorité publique le soin de l'exercer.

Vous pouvez avoir des Actes de Justice à demander; que la Loi les prononce, que les Coupables seuls soient punis, mais que les Innocents ne craignent point d'être enveloppés dans des proscriptions generales; votre existence comme faisant partie d'une Nation Policée, depend de votre respect pour la sureté des personnes, votre Credit, votre Commerce lui doivent leur consistance; c'est par la que vous êtes puissants, vos Ennemis veulent les ruiner, regardez comme tels quiconque porte la moindre atteinte à la securité, dont on doit jouir au milieu de vous.

L'Union fait la force des Citoyens, les François comptent sur la vôtre, l'Egalité des Droits est établie parmi vous, soutenez la par la Fraternité, combattez vos veritables Ennemis, montez sur vos Vaisseaux, que votre Jeunesse se prepare à aller cueillir des Lauriers sur les Frontieres. Quoi! les Fortereses de Bourlange et Benthem tombent sous les efforts des braves et genereux Soldats, qui vous ont apporté la Liberté, et vous vous livriez à des dissensions intestines? Les Français ne souffriront pas qu'on vous égare, leurs principes les obligent à reprimer sévèrement tous les Actes de Violence, leur Generosité les force à empêcher les Vengeances personnelles, leur loyauté leur defend de souffrir aucun Acte illegal; leur premier desir est aussi de voir retablir le Peuple dans l'exercice de ses veritables Droits, de détruire les esperances de l'Aristocratie et de faire taire le Fanatisme; les Français y reussiront, ils vous invitent à les seconder.

Fait à Utrecht le 27. Ventôse l'an 3 de la Republique Française une et indivisible. D. V. Ramel.

Gewesten deden; toen zy Ulieden het genot dier Vryheid schonken, voor welke zy stryden, en waar naar gy lieden rykhalset, toen wilden zy ook, dat dezelve onder Ulieden wierdt hersteld, zoodanig als dezelve behoort te zyn; de Rechtvaardigheid is haare Gezellinne, het geluk van allen haar doeleinde.

De Voorzigtigheid regelde de eerste beweegingen uwer Omwenteling; derzelver voortgang vorderde de opoffering van byzondere Wraakoeffeningen; gy lieden kwaamt overeen dat het rechtvaardig was te vergeeven het geen niet onvergeeflyk is; gy lieden vondt in uw eigen vermoogen de verplichting om edelmoedig te zyn; in deze gevoelens te volharden is Ulieden noodzaakelyk.

Een Societeit van Burgers heeft zig in het midden uwer opgerigt; dat zy de Verlichting verspreide; dat zy de onderrigting van de Rechten van het Volk, van de Pligten van den Burger, van de Liefde tot het Vaderland, van de noodzaakelykheid om Wetten te hebben en dezelve te eerbiedigen, voortplante! Zie daar het doelwit van derzelver instelling; zy kan dit niet uitwerken, wanneer zy hunne Byeenkomsten als Staatkundig beschouwende, over publieke zaken raadpleegt, aan de opkomende Driften alleen gehoor geeft, Wraakoeffeningen aanmaakt of uitoefent, de vereischens van Rechtspleging schendt, en aan de Uitvoerders van het publiek gezag de zorg niet overlaat om de wraak uit te oefenen.

Gy lieden kunt de uitoefening van Rechtvaardigheid vorderen; dat de Wet daar over uitspreke, dat alleen de schuldigen gestraft worden, maar de uitoefening moet zoodanig zyn ingerigt, dat de onschuldigen niet schroomen ingewikkeld te zyn in algemeene veroordeelingen; de zekerheid van uw bestaan, als uitmakende een gedeelte van een beschaaft Natie, hangt af van Ulieder eerbied voor de veiligheid van Persoonen; Ulieder Credit, Ulieder Koophandel zyn daar aan hun bestaan verschuldigd, het is daar door, dat gyliden vermogend zyt; uwe Vyanden willen dezelve vernietigen, beschouwt als de zoodanigen allen, wie den minsten aanslag maaken tegeens de veiligheid, die men in het midden uwer moet genieten.

De Eendragt maakt de Magt der Burgers uit, en op deze Eendragt steunt alleen het vertrouwen der Fransche Natie; de Gelykheid van Rechten is onder Ulieden hersteld, — handhaaft dezelve door uwe Broederschap, bestrydt uwe waare Vyanden, bemandt uwe Scheepen; dat uwe Jongelingschap zig gereed maake om Laurieren op de Grenzen te plukken. Hoel de Vestingen van Bourlange en Benthem bukken voor het geweld der dappere en edelmoedige Soldaaten, die Ulieden de vryheid gebragt hebben: en gy zult u aan inwendige verscheuringen overgeeven? Nimmer zullen de Franschen dulden dat men Ulieden misleid: hunne Grondregelen verplichten hun gestrengelyk alle daaden van geweld te beteugelen, hunne edelmoedigheid noodzaakt hun personele Wraakoeffeningen te beletten, hunne verkleefdheid aan de Wetten verbiedt hun eenige onwettige daad te gedoogen, hun eerste verlangen is ook het Volk hersteld te zien in de uitoefening van deszelfs wezenlyke Rechten, de hoop der Aristocraten te vernietigen, en de Dweeplucht tot zwygen te brengen: de Franschen zullen

hier in slagen, en zy noodigen Ulieden hun daar in behulpzaam te zyn.

Gedaan te Utrecht den 27. Ventôse, het 3de jaar der eene en onverdeelbare Fransche Republiek. D. V. Ramel.

En op dat aan deze Onze intentie voldaan werde, hebben Wy nodig geoordeeld, dat voorschreeve Adres zal worden gepubliceerd en geaffigeerd daar en zoo het behoord.

Aldus gedaan op het 's Landschapshuis binnen

Utrecht den 21. Maart 1795. Het eerste jaar der Bataafsche Vryheid. (Was gearapheerd) S. Essenius, vt. (Onderstondt) Têr Ordonnantie van voornoemde Provisioneele Repräsentanten (Was getekend) J^b. van Haesten.

99. CIRCULAIRE *Missive der provisionele Repräsentanten 's Lands van Utrecht aan de Municipaliteiten, ten geleide van een provisioneel Reglement van oproeping van het Platte Land, ter benoeming van Gedeputeerden ter Staatsvergadering. 4 Maart 1795.*

Burgers!

Wy zenden U hier nevens eenige exemplaren van een *Provisioneel* Reglement van Oproeping van het Platte Land deezer Provincie, ter benoeming van Gedeputeerden ter Staatsvergadering, zo als U uit het Reglement zelve zal blyken.

Wy bevelen U hetzelfde op alle de plaatsen onder uw Gerecht, waar men zulks gewoon is, te doen publiceren en affigieren, en, zo veel het in Uw vermogen is, onze heilzame oogmerken te bevorderen, door dit Reglement alom bekend te doen worden, en aan min vatbaaren de noodige verklaring en handleiding tot de uitvoering er van te geven; tevens zult gy zorgen, dat ten minsten één exemplaar van gezegd Reglement gevonden worde in de Vergadering der Stemgerechtigde Burgers van uw Gerecht, als mede het bygevoegd exemplaar van burgerlyke verklaring, om ingevolge hetzelfde Reglement ondertekend te worden.

Hier mede bevelen wy U in Gods bescherming en blyven na toewensching van HIL EN BROEDERSCHAP, De Provisionele Repräsentanten 's Lands van Utrecht. S. Essenius. Têr Ordonnantie van dezelve. P. T. Hoen, Amanuensis. By Vacature van 't Secretariaat. Utrecht 4 Maart 1795. Het eerste jaar der Bataafsche Vryheid.

VRYHEID, GELYKHEID, BROEDERSCHAP!

Alzo de wezenlyke Representatie van het platte Land in de Vergadering van Staat deezer Provincie, hoe rechtmaatig ook, nogthans zederd zo veel tyds geen plaats gehad heeft, zo dat de wyze waar op zulks zoude behooren te geschieden, ten eenemaal onbekend is, hebben de provisioneele Repräsentanten 's Lands van Utrecht nodig geoordeeld, om aan eene zo wezenlyke zaak een begin te geven, een provisioneel plan te ontwerpen en vast te stellen, volgens het welk een Representatie van het platte Land zal kunnen worden benoemd, om ter Vergadering sessie te nemen, en waarby de inconvenientie, die zonder enige bepaling in deeze wellicht konde ontstaan, worden voorgekomen, welk plan zo lange van kragt zal zyn, tot dat by eene volledige vergadering, bestaande uit Repräsentanten van de Steden en van het platte Land, gezamenlyk eenig ander Reglement zal gemaakt zyn.

Tot het formeren en vaststellen van zodanig Reglement, moet binnen een Maand, na dat de Vergadering door de provisioneele toetreding van 't platte Land zal volledig zyn, benoemd en geauthoriseerd worden eene Commissie, bestaande uit een gelyk getal Gedeputeerden uit de Steden en 't platte Land, ten minsten uit tien personen van beide zyden, om met gelyke stemmen hoofd voor hoofd over deze zaak te delibereren en te concluderen met dien effecte, dat derzelve Conclusie gehouden worde voor de Conclusie ten deezen opzichte der geheele Vergadering.

REGLEMENT.

EERSTE AFDEELING.

Art 1.

Ieder der 4 Maarschalkschappen dezer Provincie, de Proostly in hetzelfde gelegen er onder begrepen, zal ter vergadering der Repräsentanten 's Lands van Utrecht hebben, met en benevens de Steden derzelve provincie, eene Delibereerende en Concludeerende stem, om welke uittebrengen, 4 Burgers, van wegen yder Maarschalkschap, derwaards zullen worden gedeputeerd, representeerende deze 4 te samen het Maarschalkschap, door het welke zy gedeputeerd zyn.

Art. 2.

De benoeming van dezelve Gedeputeerden zal geschieden door kiesers, welke laatste zullen benoemd worden door de stemgerechtigde Burgers der respective Maarschalkschappen.

Art. 3.

Stemgerechtigde Burgers zyn die boven de 20 jaaren oud zyn, die van hunne besittingen leeven, of van het werk hunner handen, mits in geene huishelyke dienstbaarheid zynde, en ter plaatse alwaar zy hunne stem begeeren te geeven, zedert een jaar vast gewoond hebben, onder welke laatste gerekend worden, Uitgeweekene, en in hunne voorige woningen te rug gekeerde Patriotten.

Art. 4.

Behalven de vereischten in Art. 3 word nog gevorderd het doen en ondertekenen van de navolgende verklaring by het overgeven van het Stembriefje, volgens Afd. 2, Art. 4.

DECLARATOIR.¹

Ik verklaar vrijwillig op het plegtigst even of ik het met eede bevestige, dat ik geene Regering voor wettig erken dan die op de rechten van den mensch en den burger gegrond is; dat ik gevolg-lyk beschouw de zogenaamde oude Constitutie, die zederd 1787 tot na het intrekken der Fransche troepen hier plaats gehad heeft, als onwettig, onbestaanbaar en gewelddadig en daartegen het provisioneel bestuur van volksrepresentanten zederd ingevoerd, en op die rechten gegrond alleen voor Wettig houde, aan welke ik alle gehoorzaamheid en trouw zal bewyzen tot dat eene volledige Constitutie, door eene Nationale Conventie ontworpen, door de Natie zal vastgesteld en aangenomen zyn.

TWEDE AFDEELING.

Art. 1.

Alle Stemgerechtigde Burgers dezer Provincie worden op aanschryving der provisioneele Representanten 's Lands van Utrecht, door de Municipaliteiten of Regeeringen der dorpen dezer Provincie opgeroepen, om op Maandag den 16. Maart aanstaande ten tien uur 's morgens met elkanderen te vergaderen in de Kerk of eenige andere bequame plaats van het dorp, alwaar yder dier Burgers woonachtig is.

Art. 2.

De alzo vergaderde Burgers zullen dadelyk formeeren eene geregelde vergadering, en ten dien einde kiezen eenen Voorzitter en twee Secretarissen; de Voorzitter om de vergadering te bestuuren en de stemmen op te nemen, de 2 Secretarissen om van alles behoorlyk aanteekening of notulen te houden.

Art. 3.

Den Voorzitter zal door de Secretarissen op een lyst doen opteekenen de naamen der aanwezende Stemgerechtigde Burgers. — Indien iemands Stemrecht ongegrond of twyfelachtig ware, zal de Vergadering by meerderheid van stemmen daar over uitspraak doen. Die geen Stemrecht hebben, mogen in de vergadering niet tegenswoordig zyn.

Art. 4.

Volgens de gemaakte lyst zal de Voorzitter yder lid der vergadering oproepen en afvragen of hy het Declaratoir gelieft te doen en ondertekenen volg. 1. afd., Art. 4. Zulks weigerende zal hy de vergadering verlaten, dog dat aannemende, zal hem gevraagd worden den naam van den geenen die hy tot kiezer begeerd te benoemen, waartoe zal moeten opgegeeven worden een persoon, lid der vergadering zynde, ten lasten van wiens politieq gedrag niets is, waarover de geschillen in deze ver-

gadering by meerderheid van stemmen moeten beslist worden.

Art. 5.

De benoeming van een kiezer zal geschieden, mondeling of schriftelyk naar welgevallen van den benoemer, de mondelinge benoeming zal door de Secretarissen worden opgeteekend op een lyst, met het getal der gegeevene stemmen achter ieder naam. De schriftelyke benoeming zal geschieden in een toegevoegen briefje zonder naanteekening van den benoemer aan den Voorzitter te overhandigen.

Art. 6.

Zoodra de mondelinge stemming ten einde geloopt is, en alle de stembriefjes ingekomen zyn, moeten dezelve door den Voorzitter geopend, den naam er in gesteld der Vergadering voorgelezen en door de Secretarissen opgetekend worden op dezelfde lysten als der mondeling benoemde.

Art. 7.

Het getal der stemmen zal voorts door de Secretarissen onder toezigt van den Voorzitter worden opgemaakt; opgemaakt zynde, door den Voorzitter der Vergadering worden voorgelezen, en den geenen aan wien de meeste stemmen gegeven zyn, als kiezer worden verklaard, waar na de stembriefjes dadelyk verbrand moeten worden.

Art. 8.

Van al het verrichte moet door de Secretarissen behoorlyk notulen gehouden en der Vergadering ter goedkeuring voorgelezen worden, waarover den Voorzitter omvraag zal doen. Voorts zal een behoorlyk Extract uit dezelve Notulen, ondertekend door den Voorzitter en de twee Secretarissen, worden gegeven aan den benoemden kiezer, waar uit zyne aanstelling kan blyken, zonder meer.

Art. 9.

Wanneer dit alles verricht is, zal de Vergadering gehouden worden haaren taak te hebben volbracht, en verder geen aanwezigen mogen hebben, waar om de Voorzitter dezelve zal doen scheiden, brengende voorts de Notulen der Vergadering ter Secretary van 't Dorp, alwaar dezelve zullen gedeponeerd blyven.

DERDE AFDEELING.

Art. 1.

De kiezers van het Maarschalkschap, genaamd het Overquartier, zullen vergaderen te Doorn. — Die van het Nederquartier te Breukelen. — Die van Montfoort en der Proostdye te Linschoten. — Die van Eemland te Amersfoort. — Bepaaldelyk in de kerk der plaats van byeenkomst, en aldaar te zamen komen op Maandag 28 Maart aanstaande, 's morgens ten elf uren, om te formeeren eene geregelde vergadering, verkiesende onder de bestiering

¹ Bij resolutie der provisioneele Representanten d. d. 18. Maart 1795 aldus veranderd:

Op het geproponcerde dezer aangaande omtrent het te geven declaratoir ten platten lande, is na deliberatie goedgevonden en geresolveerd, om ten einde aan de in- en opgezetenen, die door schroom mogten tegengehouden worden, daarin zoo veel mogelijk te gemoet te komen, het voorsz. declaratoir eenigzints te altereeren en genoeg te nemen met het volgende:

„Ik verklaar vrijwillig op het plegtigste, even of ik het met eede bevestige, dat ik geene regeering voor wettig erken, dan die op de regten van den mensch en den burger gegrond is, dat ik gevolglyk het provisioneel bestuur van Volks Representanten, thans ingevoerd, en op die regten gegrond, alleen voor wettig houde, aan welke ik alle gehoorzaamheid en trouw zal bewyzen, tot dat eene volledige Constitutie, door eene Nationale Conventie ontworpen, door de Natie zal vastgesteld en aangenomen zyn.“

van den oudsten in de vergadering eenen Voorzitter en twee Secretarissen.

Art. 2.

De gekooze Voorzitter zal de namen afvragen van alle de vergaderde personen, waar van de Secretarissen een lyst zullen formeeren; volgens deeze lyst zal den Voorzitter ieder der vergaderde oproepen, ter vertooning van zyne volmacht, volgens Afdcel. 2, Art. 8, hem gegeeuen, welke overluid zal voorgelezen worden, waar van de Secretarissen nevens den naam aanteekening zullen houden.

Art. 3.

Die geen voldoende volmagt vertoonen, het welk ter decisie staat van deze Vergadering, by meerderheid van stemmen, zullen tot geene stemming worden toegelaaten, maar de Vergadering moeten verlaaten.

Art. 4.

Voorts zal den Voorzitter yder der leeden volgens de gemaakte lyst oproepen, ter overgave van een toegevouwen briefje, zonder naamteekening, inhoudende de naamen van 4 personen, stemgerechtigde Burgers van deze Provincie zynde, op welker gehouden politieg gedrag ten nadeelen der vryheid niets ten lasten is.

Art. 5.

Alle de Stembriefjes ingekoomen zynde, zal den Voorzitter dezelve een voor een openen, de 4 Naamen er in vervat overluid voorlezen, terwyl de Secretarissen de voorgelezen naamen naauwkeurig zullen optekenen op een daartoe bepaalde lyst, met het getal der stemmen achter ieder naam.

Art. 6.

Het leezen der Stembriefjes ten einde gebracht en de lyst der stemmen opgemaakt zynde, zal dezelve door den Secretaris der Vergadering worden voorgelezen: hier na zal den Voorzitter de 4 Stemgerechtigde Burgers, aan welke de meeste stemmen gegeeuen zyn, in de Vergadering proclamceeren als de Representanten van het Maarschalkschap waer in zy benoemd zyn en zullen voorts de Stembriefjes verbrand worden.

Art. 7.

Ingevalle onder de gekoozene een vader en zoon of schoonzoon, ook twee volle Broeders waren, zal de vader aan den zoon of schoonzoon en den oudsten Broeder aan den jongsten worden voorgetrokken, zo dat, in beide gevallen, de jongere als niet gekoozen uitvallen. — In geval van gelykheid van stemmen, en van noodsaakelykheid, om eene meerderheid te hebben, zal over de twee gelyke stemmen hebbende op nieuw gestemd en op voorschreevene wyze gehandelt worden, tot dat eene meerderheid plaats hebbe, doch die niet kunnende bekoomen worden, zal den oudsten der twee als gekoozen gehouden worden.

Art. 8.

Van al het verrichte moet door de Secretarissen Notulen geformeerd worden, en ter goedkeuring voorgedragen, voorts zal uit de goedgekeurde Notulen, ondertekend door den Voorzitter, de Secretarissen en door noch 4 leeden, die niet tot Representanten verkoozen zyn, terstond 4 gelyklui-

dende Extracten worden geformeerd, inhoudende de wettige gedaane benoeming, gemunieerd met dezelve onderteekeningen als de Notulen, ten einde aan yder der gekoozene Representanten een afschrift te doen hebben, als hunne volmacht om ter Vergadering der Representanten 's Lands van Utrecht toegelaaten te worden.

Art. 9.

Ieder kieser zal na het scheiden der Vergadering zorg dragen, dat ter plaats, wegens welke hy tot kieser is benoemd geweest, zoodra mogelyk de Regeering vergadere, en dat dezelve hem assisteere, om na gedaane oproeping van het Volk, met klokluynen, op de plechtigste wyze, de uitgebrachte verkiesing aftekondigen en te affigceeren.

Art. 10.

De Voorzitter en de twee Secretarissen, benevens den kieser van de plaats, alwaar de kiezers-vergadering gehouden is, zullen terstond de Regeering dier plaats doen vergaderen, ten zelve einde als in Articul 10 gesegd is, als mede om de Notulen der vergadering uit handen van den Voorzitter en twee Secretarissen te ontfangen en ze ter Secretary dier plaats onder verantwoording van derzelver Regeering te deposceeren.

Art. 11.

Te gelyk zullen den Voorzitter en de twee Secretarissen aan ieder der verkozene Representanten, met toezending der in Articul 8 gesegde extracten kennis geeuen van de op hun uitgebrachte keuze, en daarop het antwoord afwachten, het welk ook zonder uitstel zal gegeeuen worden; welke ingekoomene antwoorden, te gelyk met eene preciese aanduyding van ieders woonplaats, door gemelde Voorzitter en Secretarissen zonder verwyl zullen gesonden worden aan den Secretaris der provisionele Representanten 's Lands van Utrecht, tot derzelver nariicht, waar mede de taak des Voorsitters en der twee Secretarissen voor volbracht gehouden word.

VIERDE AFDEELING.

Art. 1.

De vier alzoö verkozene Representanten voor ieder Maarschalkschap, welke verklaard hebben den last, hun opgedragen, wel te willen aanvaarden, zullen, om ter eerstvolgende staatsvergadering te compareeren, beschreven worden.

Art. 2.

De Representanten, ter Staatsvergaderinge compareerende, zullen medebrengen het aan hun afgegeeven Extract volgens Articul 8 en 12 en het zelve ter vergadering ter onderzoek aanbieden, na welk onderzoek, goedkeuring en het doen van den Eed zy dadelyk als Leden der Vergadering zullen sessie hebben.

Ten einde het bovenstaande provisioneel Reglement de nodige uitwerking bekome, gelasten de provisionele Representanten 's Lands van Utrecht de respectie Gerechten der plaatsen in deeze Provincie gelegen, het zelve ten spoedigsten te doen publiceren en affigcieren als naar gewoonte en de uitvoering daar van te bevorderen.

- 100. RESOLUTIE** *der provisionele Representanten 's Lands van Utrecht, waarbij, ter gelegenheid eener klagte der ingezetenen van Willeskop, over inkwartiering van militairen, aldaar op last der Municipaliteit van Oudewater gedaan, de souvereiniteit der provincie wordt gehandhaafd. 21 Maart 1795.*

Door eenige ingezetenen van den Geregte van Willeskop — klagten zynde gedaan over de inkwartiering, aldaar gedaan op order van de Municipaliteit van Oudewater.

Is na deliberatie goedgevonden de voorz. Municipaliteit van Oudewater by missive te verzoeken en aan te manen, om, vermits zoodanige orders aanloopen niet alleen tegen de goede verstandhouding, welke omtrent de burgers van aan den anderen grenzende plaatsen behoort plaats te hebben,

maar bovendien tegen die regten van Souvereiniteit, welke de Representanten van iedere provincie zyn competerende, zich voor zoodanige acten van Souvereiniteit op het territoire dezer Provincie te onthouden, vernits deze Vergadering anders, hoe ongaarne ook, zich zoude gedrongen vinden, om tot maintien van het regt der Ingezetenen dezer provincie, daaromtrent eenige klagten ter Vergadering van de provisionele Representanten van het Volk van Holland in te brengen.

- 101. RESOLUTIE** *der provisionele Representanten 's Lands van Utrecht, waarbij de vergadering der Representanten wordt geconstitueerd. 30 Maart 1795.*

Ter Vergaderinge ingekomen en gelezen zynde de Commissien en extract Resolutien van de drie Kwartieren enz. Daarby respectie tot Representanten ter deze Vergaderinge committerende enz.

En is vervolgens de Secretaris 't Hoen, welke gecommiteerd was om de voornoemde Representanten van het platte land in de Kamer der voormalige Ridderschap te recipieren, verzocht de gemelde Representanten van daar af te halen en dezelve alhier ter Vergadering te introduceeren.

De welgemelde Representanten door den Secretaris 't Hoen uit de Kamer der voormalige Ridderschap afgehaald en ter Vergadering geintroduceerd zynde, heeft de President Essenius dezelve uit naam dezer Vergadering verwelkomt; hebbende by deze gelegenheid de navolgende aanspraak gedaan:

Waarde Medeburgers!

Wy hebben lange gereikhalst naar 't gelukkig oogenblik om deeze Vergadering door de toetreding van de vertegenwoordigers van 't platte land volkoomen te zien, dan de gesteldheid van dit ons gewest, deszelfs belang en de voorzigtigheid vorderden, dat zulks geschiede met order en na ryp overleg, zoo dat het konde beantwoorden aan de groote bedoelingen, zynde het heil van ons Vaderland en 't wezendlyk nut van dit gewest en van deszelfs ingezetenen, onze broeders en medeburgers.

Om die redenen oordeelden wy nodig een provisioneel reglement, ter oproeping van de Gedeputeerden van het platte land, te moeten aanneemen en voorschryven, met dit gelukkig gevolg dat wy u heeden in ons midden moogen zien verschynen.

Weest dan welkom, Medeburgers, in deeze onze Vergadering, en vergun my U te moogen onder 't oog brengen, dat — zal het heil van dit Gewest en van ons Vaderland worden betrakt, wy als een lichaam, waarin de kracht van dit gewest berust, met vereende krachten moeten werkzaam zyn.

Eendragt maakt magt, myne broeders, maar tweedragt verbreekt dezelve; dit is eene zinspreuk en door de ondervinding van alle tyden bevestigde waarheid, en was er ooit een tydvak waarin deeze

waarheid ten allerklaarsten zig voordoet, het is de tyd die wy thans beleven.

Ons Vaderland is helaas gebragt op den rand des verderfs, en zal het nog gered worden, moet onzen yver en aandacht op onze uitgeputte finantien gevestigd worden, ter regeling van de ordinaire finantien, ter voldoening van die agterstallen die wy gevonden hebben dat onze Provincie aan het bondgenootschap nog schuldig is, en tot vinden der middelen om het Vaderland in deezen nitersten nood zonder uitstel kragtadig by te springen en, ware het nog mogelyk, te behouden.

Schoon ik met weinig woorden deeze gewigtige zaaken by voorkur uwen aandacht aanbeveel, zyn er nog verscheide anderen op te noemen, die uwen Vaderlandschen yver, welke ik in U allen veronderstelle, blyven aanbevoelen, en omtrent welke wy te zaamen ons zullen moeten bezig houden.

Welaan dan, Medeburgers, broederschap zy ons doelwit, eendracht ons heilig voorneemen en in dat vertrouwen kunnen wy van U, als waare Vaderlanders, die gevoelen wat in die benaming opgesloten is, verwagten uwe medewerking niet alleen in 't geen ons nog te verrigten staat, maar ook uwe berusting in onze verrigtingen, waarmede wy ons noodwendig voor 't welzyn van dit Landschap moesten bezig houden, eer wy nog zoo gelukkig waaren u ter onzer hulpe te ontvangen.

Wy zyn overtuigd dat het bestuur, door ons gevoerd, gebrekkig was, maar hoe konde zulks anders zyn, daar wy op 't onverwagtst in deeze gewigtige en menigvuldige bezigheeden geroepen wierden, daar alle de raderen van het bestuur eene volledige stilstand dreigden, en eene regeringloosheid aankondigden, indien wy geweigert hadden de weinige handen, die wy kosten te zamen brengen, aan het groot werk te slaan.

Beschouw dan onze gebreken met een Vaderlandsch oog en hart, dat is met die overtuiging dat het gebrekkige niet aan den wil of slaauwheid maar aan de omstandigheden van tyd te wyten is.

Zie daar, medeburgers, onze betuiging, ontvangt nogmaals onze broederlyke welkomsgroet, helpt ons met uwe wyze, met uwe welmeenende, met uwe vaderlandsche en broederlyke raadgevingen en advyzen.

Eischt gy lieden van ons deezen zelfden pligt, wel aan, ik voor my, en uit naam myner medebroederen, bieden u 't zelve aan, zoo lange onze Committenten zullen goedvinden dat wy deezen moeilyken taak zullen waarneemen.

Dus kunnen wy met vereende kragten in onzen gewigtigen arbeid, waarin het onmogelyk is ieder mensch in 't byzonder te voldoen, ten minsten die aangename bewustheid smaaken, van naar ons vermogen tot heil van dit landschap en van ons gansche Vaderland, onze geringe vermogens nuttig te hebben helpen besteeden.

Zyt gylieden dan allen bereid om die pligten met ons te helpen vervullen, welke het Vaderland en dit Gewest van u en van ons eischen.

Wel aan dan, vertrouwen wy op Hem die ons verlost heeft van het geweld, op eene zoo zichtbare wyze dat zelve onze vyanden hiervan overtuigd moeten zyn.

Vertrouwen wy op den Regeerder der wereld, dat die ons kragten zal geven, wanneer onze eigene kragten mogten bezwyken.

Wy oordeelden by onze sessieneeming in deeze Vergaderzaal onvoegzaam ons te bedienen van een oud formulier van eed; wy oordeelden tevens onvoegzaam een ander formulier voor de Leden deezer Vergadering, zonder uwe concurrentie aan te nemen, maar treed toe, broeders, hoofd voor hoofd, om U tot den post, waartoe gy hier geroepen zyt, u plegtig te verbinden, op dezelve wyze als uwe broeders, die gy hier vind, zulks gedaan hebben.

Tot dat einde geef my de hand en beloof op uw woord van eer, dat gy van harten wenscht, na uw beste vermogens, aan uwe roeping getrouw te zyn.

Dus, waarde Vaderlanders en nu medeleeden deezer Vergadering, hebben wy ons tot een en het zelve doel verbonden; staan wy dan nu ook als onverschrokkenen helden pal tegens laster, geweld, dweeppzugt, met een woord tegens alles, wat onze opregte en heilige voornemens ten dienste van 't Vaderland zou kunnen hinderlyk zyn.

Laaten wy onze besluiten rypelyk en bedaard overwegen, laten wy de menschlievendheid betragten zoo verre de wet zulks gedooft, maar laten wy ook de besluiten, eenmaal wel en wettig genomen zynde, als de wil van het Volk, 't welk wy representeren en welk Volk ons hun vertrouwen geschonken heeft, volkoomen gestand doen, en standvastig zyn.

Den Opperbestierder der wereld, die ons tot hiertoe in onze zwakke pogingen geholpen en bygestaan heeft, helpe ons bestendig.

Hy redde ons jammerlyk geschokt Vaderland en roepe het terug van den oever des verderfs, Hy doe het wederkeeren tot zynen voorigen bloei en welvaard, Hy herstelle in het zelve de lang vertrapte Vryheid, en doe de voorregten, daar aan verknogt en op redelyke gelykheid gegrond, genieten; Hy roepe steeds tot die gewenschte eindens in het bestuur Mannen die waaro deugd betragten, welker harten van Vaderlandsliefde blaaken, die uitmunten onder hunne medeburgers in kunde en ervarendheid, en doe alzoo bevestigd worden onder Nederlands Ingezeten een eene waare broederschap, een eendracht, waar door de welvaart van dit gewest steeds zal aanwezig zyn.

Dat zelve Opperwezen, die dit ons Nederland uit moerassen heeft opgetoogen, derzelve eerste bewooners in het staal heeft gehard tegen de overheerschers der wereld, door onbegrensde tydperken heen onze aloude Voorvaders met eenen moed, met eenen yver voor de onschatbaare Vryheid heeft bezielt, dat hetzelfde dit vuur in onzen boesem hoe langer hoe meer doe gloeien, op dat wy op hun heldenspoor alles opzetten tot behoud onzer door hem zoo wonderbaar herstelde Vryheid, dat wy veel eer den dood kiezen dan ons weder in die boeien laten klinken, die lange de schande van het Menschdom, de vloek van alle braaven en de vernedering van ons andersins gelukkig Vaderland geweest zyn.

ALMAGTIG OPPERWEZEN! Gy die geene Slaaven maar vrye Wezens tot het pronkstuk Uwer Scheping op deeze wereld hebt gevormd, aanhoor onze smeking! beziel ons allen met yver, met standvastigheid, om voor het kostelykste Uwer regeringe de Vryheid, volgens Uwen eeuwigen Wil en op Uw Woord gegrond, alles op te zetten; dat Eendracht, onderling Vertrouwen, Liefde, onze harten en handen met onbreekbaare banden aan elkander verbinden, en ons laatste Nageslacht, deeze Vergaderzaal, deeze Zitplaatsen aanschouwende, met dankzegging aan U, Neerlands Redder, uitroepen: Hier! hier is de tempel dier braaven, die onze Vryheid gevestigd hebben.

Waarop de meergemelde Representanten vervolgens plegtig hebben beloofd en aangenomen aan hunne Commissie getrouw te zyn en alles te zullen aanwenden, wat tot het meeste nut der Ingezetenen dezer Provincie strekken kan, en zyn zy Representanten, na het afleggen dezer belofte, als leden dezer Vergadering aangenomen.

Wordende vervolgens de bovengemelde gedane aanspraak van den President Essenius, op een zeer gepaste wyze door den Burger van Manen beantwoord. Welk antwoord aan den gemelden Burger van Manen verzocht zynde aan de Vergadering in geschrifte te overhandigen, is goedgevonden het zelve in de notulen dezer Vergadering te doen insereeren:

Medeburgers! Medevertegenwoordigers des Volks van dit Gewest!

De producerende Classe des Menschdoms, de vaak verwaarloosde en miskende Landman, het min beschaafd en verfijnd, maar meer natuurlyk gedeelte der burgers van deze Provincie, ziet thans, voor het eerst, door eigen keuze, zich in deze Landschapsvergadering, in ons wettig vertegenwoordigd.

Door de vergaderingen van Kiezers, uit het geheele ligchaam des Volks van het platte land van dit gewest, daar toe opzettelyk en uitdruklyk benoemd, — zyn wy by meerderheid van stemmen gekoozen en gelast, om met de overige afgevaardigden des Volks uit de Steden, ter dezer Landschapsvergadering, de belangen van ons Vaderland en deszelfs Ingezeten te helpen bevorderen.

Was er ooit een tyd, waar in het gansche gewicht der volksbelangen op zyne vertegenwoordigers drukte, het is dezel! Maar nimmer was er ook een oogenblik, waar in de gelegenheid zich zo gunstig

aanbod om, met vrugt, de algemeene belangen der Natie te kunnen behartigen en bevorderen, dan even dit!

Door het Fransche volk ontslagen van alle banden die ons, na dat wy reeds in staat waren geweest om vry te kunnen zyn, op nieuw gekluisterd hielden: — ontheven aan de Gothische kluisters van zo veele onderscheiden soorten van gewaande rechten en daar op gebouwde wetten, als er soorten van despoten en rangen zich tot hier toe boven hunne Medemenschen hebben weeten te verheffen, ten koste van derzelver natuur- en burgerlyke, ja zedelyke vryheid en rechten; — ontslagen van de dwangverplichting dier barbaarsche en betrekkingloze inrichtingen en voorschriften, zien wy nu een ruim veld voor ons; een gebaande weg, bevryd van alle die hindernissen, die ons van den weg der gerechtigheid moesten afleiden en in 't onzekere doen doolen; nu kunnen wy veilig het pad des rechts betreden en, by den glans der waarheid en het licht der reden, voor onze voeten uit zien.

Zo dra de dwangmagt der willekeurige overheersching, die zo wel het menschedom aan zedelyke kluisters van vooroordeelen, onkunde en bygeloof als willekeurige staatsbevelen boeide, verbryzeld wierd, vervielen zo wel de duistere Staats geheimnissen, als de zo menigvuldige verborgenheden in den Godsdienst.

De verlichte burger gelooft even min meer de onmiddelyke lastbrief des hemels, die den eenen mensch bevoegd maakte om over den anderen willekeurig te heerschen, als hy gelooft dat den eenen de zorg voor de zielen des anderen onmiddelyk is aanbevolen!

Het was zeker eene verborgenheid, die voor een natuurlyk, onverdorven verstand niet te ontraadzelen was, om uit den mengelhoop van verwarde, duistere wetten, onderscheiden rangen en rechten, het ware, duurzame belang der Convenientie by ieder voorkomende gelegenheid op te sporen, en op zulk eene kunstige taak zou zeker het natuurlyk verstand van den ongerafineerden Landman niet geslepen zyn: — doch de vryheid en zekerheid eener volksmaatschappy, de rechten van den Mensch en Burger te handhaven, naar den regel der gerechtigheid, uit de oorspronglyke gelykheid voortvloeiende, daar toe schonk de Natuur zelve haaren kinderen de genoegzame vermogens en krachten, indien deze slechts ontwikkeld, en door geen vooroordeelen der heerschzucht verdorven werden, zonder dat zy de lessen daar toe in het School der geheime Staatskunde behoefden te haalen.

't Is deze overtuiging die ons, die den afgevaardigden van het platte land moed geeft by het optreden dezer nieuwe loopbaan; die den last, hun op den schouder gelegd, minder drukkend maakt, en hun denzelven doet beschouwen als een aangenaame plicht der Vaderlandsliefde, die den waardigen betrachter door evenredige erkentenis ryklyk belooft.

Daar de opgezetenen van het platte land geen waardiger belang kennen dan het algemeene belang der geheele Natie, waar van het belang, de rechten en vryheid van elk burger een deel is; zo hebben wy in deze Landschapsvergadering geen

belangen voor te draagen, die eenigzins strydig zouden kunnen zyn met die van onze Medeburgers in de steden, of onzen Landgenoten in de overige gewesten. Vryheid en zekerheid voor allen, zo voor de bezittingen als personen, is het hoofddoel; de bevordering van den Koophandel en Landbouw, alle takken van industrie, eerlyke en nutte kunsten en wetenschappen en derzelver bescherming, zo ter zee als te lande, het daar aan verbonden oogmerk van dat gedeelte der leden van Neerlands Volksmaatschappy dat door ons vertegenwoordigd wordt.

Geen andere belangen kunnen de uwe zyn, Medeburgers! die hier de ingezetenen der Steden vertegenwoordigt. Dat dan eendragt ons beziele in de behandeling dezer algemeene Volksbelangen, in deze vergadering en de byzondere afdeelingen derzelve, tot onderscheiden verrichtingen! Dat wy steeds ons zelve, ons byzonder belang — maar nimmer de Natie — nooit onze duure verplichting in deze onze post uit het oog verliezen.

Dat wy niet alleen die cendragt in deze vergadering trachten te bevorderen en te behouden, maar ook dezelve zoeken te verzekeren met het volkgedeelte der overige Gewesten en zyne vertegenwoordigers, onze broeders en medeleden van eene en dezelfde Maatschappy. Dat wy inzonderheid ons bevytigen om, in de plaats van het contract der gewaande vereeniging, maar in de daad niet anders dan de waare bron onzer vereeuwde Staatsgeschillen, verwydering en ongelukken — ik meen de Unie van Utrecht — een beter verbond — niet van middeling of tegenwigt aan onderscheiden belangen — maar van in een smelting tot ééne onverdeelde Republiek trachten te bewerken, door de bevordering eener Algemeene Vergadering van afgevaardigden uit den boezem der gansche Natie.

Immers, zo lang men dit oogenblik niet geboren ziet, dat de gansche Natie zich in één ligchaam vertegenwoordigd vindt en slechts ééne stem kan doen hooren, zo lang zullen veele inrichtingen van onderscheiden volksvergaderingen der byzondere gewesten, naar verschillende voorschriften, noodwendig uit elkander moeten loopen; men zal veel afdoen, zonder iets van belang, ten voordeele van de algemeene vryheid en zekerheid uitterichten; ja wy zelve zullen, in onze welmeenendste en eendragtigste pogingen, in ons provisioneel tusschenbestuur, ons in verlegenheden moeten bevinden, zoo aangaande veele weerzydsche, wederkeerige Staatsbetrekkingen tot onze medebroeders, als in het volgen der wetten, voorschriften of usantien, die wy nog niet kunnen vernietigen of bevestigen — en welke, als voortgevloeid uit het oude warnest der heerschzucht en convenientie, geen noodzakelyke betrekking hebben op den staat der herstelde vryheid en gelykheid.

Eendracht beziele ons dan, ter bevordering dezer groote gewigtige hoofdzak, op dat wy haast dat heuchlyk tydstip geboren zien, waarin wy de zeven Nederlandsche gewesten en aanhoorige landen en landschappen, met de vereeniging tot één onafscheidbaar ligchaam geluk mogen wenschen, gelyk de Vertegenwoordigers van het platte land zich thans geluk wenschen met de vereeniging met de Representanten des Volks der Steden van deze Provincie, in deze Vergadering!

Gedelibereerd zynde over de wyze van Sessieneming en Stemming ter dezer Vergadering, is conform de propositie dezen aangaande gedaan na deliberatie goedgevonden, dat om den ander een deputatie van eene stad, en dan van een Maarschalkschap zich zal plaatsen, waarby de opvolging der steden in het uitbrengen van hare stem zal worden in acht genomen, en is verstaan dat de deputatie der Stad Utrecht daarmede zal beginnen, waarop zal volgen een deputatie van een Maarschalkschap; dan van Amersfoort; voorts weder van een Maarschalkschap, en zoo vervolgens; zynde wyders geresolveert nopens de rang van Sessieneming der Maarschalkschappen zulks door het lot te laten beslissen.

Zullende de Secretaris van Haesten zyn plaats

behouden aan de regterzyde van den President, terwyl de Secretaris 'T Hoen, aan de linkerzyde geplaatst, verzocht wordt alle de Leden hunne plaatsen aan te wyzen.

Op het geproponeerde dezen aangaande heeft deze Vergadering goedgevonden van nu af aan en voortaan de titulature van de Representanten 's Lands van Utrecht aan te nemen, en het woord *Provisio-neel* achter te laten, uit hoofde dat, ofschoon de personen dezer Vergadering veranderen, echter de Vergadering blyft voortduren; begeerende dezelve onder die benaminge alomme gerespecteerd te worden, en zal by gelegenheid van dit geresolveerde aan de Gecommitteerden ter Generaliteit kennisse worden gegeven, ten einde de andere Bondgenooten daarvan te informeren.

102. PUBLICATIE *der Representanten 's Lands van Utrecht, waarbij de termijn tot het opgeven der schaden, sedert 1787 geleden, wordt verlengd. 13 April 1795.*

VRYHEID, GELYKHEID, BROEDERSCHAP!

De Representanten 's Lands van Utrecht, allen den geen en die deez en zullen zien of horen lezen, Heil en Broederschap. Doen te weten, dat zy in gevolge hunne Publicatie in dato 12 February dezes jaars, alle en een iegelyk hebben opgeroepen, welke door de ongelukkige omwenteling in den jaare 1787, op een allezints onrechtvaardige wyze zyn mishandeld, geplunderd, geroofd, vervolgd en hierdoor enorme schaden geleden hebben, om binnen den tyd van drie maanden, na dato der gedaane publicatie, aan een daartoe gestelde Commissie te kunnen aangeeven zodanige Schaden, Boetens etc., als in genoemde Publicatie vermeld staan; dan daar ingevolge 't rapport der Commissie tot de Boetens en Schaden de Representanten voorgekoomen is, dat veelen hunner ongelukkige meede Burgeren, uit hoofde van afwezigheid als anderzinds, niet in staat zyn, binnen gemelden bepaalden tyd hunne

opgave van geleedene Schaden te kunnen doen, zoo is het, dat Wy het gunt voorschreven in consideratie neemende, goedgevonden hebben by dezen den voornoemden Termyn te prolongeeren tot Ultimo Juny 1795, zullende naar verloop dier tyd hoe genaamt geene memorien meer aangenoomen worden. En zal de Commissie tot de Boetens en Schaden ten dien einde blyven vacceeren op 't Landschapshuis, Maandag en Donderdag 's morgens van Negen tot half Elf uren.

En op dat niemand hier eenige onwetenheid van zoude kunnen voorwenden, zal deze alomme worden afgekondigd en aangeslagen, daar en zoo het behoort.

Gedaan op het Landschaps-Huis binnen Utrecht den 13. April 1795. Het eerste jaar der Bataafsche Vryheid. (Was gearapheert) D. M. G. Heldewier, vt. (Onder stond) Ter Ordonnantie van voornoemde Representanten. (Was getekend) J^r. van Haesten.

103. PUBLICATIE *van de provisionele Municipaliteit der stad Utrecht, waarbij de door haar goedgekeurde verklaring der regten van den Mensch wordt bekend gemaakt. 25 April 1795.*

VRYHEID, GELYKHEID, BROEDERSCHAP.

Al zoo zedert de gelukkige ommekeer van zaken binnen deze Landen, door de handen van den Opper-Regeerder der Waereld, die de Lotgevallen der Menschen regelt en bestuurt, daargesteld, de vryheid van denken en spreken, als een onvervreemdbaar regt aan elken Burger toebehoorende, aan het Volk als is wedergegeven; eene Vryheid, welke de Overheerschers van vorige tyden niet hebben nagelaten als een dekmantel te gebruiken om den minverlichten Burger te misleiden, en met de veel beteekenende woorden van Vryheid en Vaderland in den mond, ter bereiking hunner heillooze oogmerken, en ter meerdere bevestiging van hunnen Zetel van Geweld, het Volk in de diepste Slaverny te houden, en het zelve daar door, ware het mogelyk geweest, te verbysteren, en tegen te werken alle denkbeelden van de Souverainiteit, aan het Volk onbetwistbaar toekomende. Dat deze ne-

velen van verduistering en van verwarring in de denkbeelden dien aangaande zynde weggenomen, en de Souverainiteit van het Volk van de Provincie van Utrecht, met de Rechten van den Mensch, door de Representanten 's Lands van Utrecht, op den 5 February laatstleden, by Trompettengeschal plegtig is erkend en afgekondigd geworden, en dat mitsdien die Rechten *erkend* zynde, ook door elk en een iegelyk behooren te worden *gekend*: Zoo is het dat de Provisionele Municipaliteit der Stad Utrecht, al kort na hare aanstelling door het Volk dezer Stad, is bedagt, en door haar Committé van Publicq onderwys werkzaam geweest, op en tot het vervaardigen van een Samenstel van een genoegzaam volledig, allerduidelykst en onbetwistbaar verband van de Rechten van den Mensch als Burger, met byvoeging van deszelfs Plichten; een stuk van zoodanig een gewigt, dat het zelve een geruimen tyd heeft vereischt tot deszelfs vervaardiging niet alleen, maar ook noodig gehad heeft eenigen

tyd van overweging ter verdere beschaving en voltooijing.

Daar nu zoodanig Samenstel vervaardigt is, heeft de Provisionele Municipaliteit goedgevonden, om dit volbragte Werk, zonder langer te verbeiden, voor haare erkende en aangenomen gevoelens, ter kennisse haarer Medeburgeren te brengen. Luidende het zelve als volgt:

KORTE VERKLARING VAN RECHTEN EN PLICHTEN VAN
BURGERS IN BETREKKING TOT BURGERS.

Voorafgaande Aanmerkingen.

1.

De beste Maatschappy.

Het is de beste Burgermaatschappy, welke ingericht is en in welke men leeft naar de regels van *Vryheid, Gelykheid en Broederschap.*

2.

Gelykheid.

In zulke Maatschappy hebben alle Menschen als Menschen, en alle Burgers als Burgers beschouwd, *gelyke* Rechten, en zyn verbonden tot *gelyke* Plichten: dat is de één heeft niet meer van zyn Mede-Burger te vorderen dan de ander; de een is aan zynen Mede-Burger niet meer verschuldigt dan de ander.

Hier by moet men opmerken, dat er onderscheid is tusschen den Staat van Mensch en den Staat van Burger. *Vrouwen* zyn Menschen, maar onder het opzigt en de bescherming der Mannen staande, zyn zy geene Burgers. *Kinderen* en *Jongelingen* die voor zich zelve nog niet zorgen kunnen, onder de magt hunner Ouderen of Voogden staande, zyn Menschen maar geen Burgers. En als men by de oprichting eener Maatschappy, ook in dezelve opneemt Menschen, die zich zelve niet *onderhouden* kunnen, maar geheel en al ten laste der Maatschappy komen, zonder tot instandhouding derzelve te kunnen medewerken, kan men ze ook van de uitoeffening van de Rechten der Burgeren uitsluiten. Doch ook hierin heeft *Gelykheid* plaats. Elke Vrouw als Vrouw, elk Kind als Kind staan aan elkander volkomen gelyk.

3.

Oorsprong en onveranderlykheid van der Menschen Rechten en Plichten.

De Rechten die elk Mensch als Mensch heeft, heeft hy van wegens zyne natuur, zy zyn hem van God zynen Schepper gegeven. Hy mag ze daarom niet weg geven; geen Mensch mag ze hem ontnemen. Hy, wien die Rechten ontnomen zyn, of die ze eens heeft weggegeven, is getrouw aan God en aan zyne nature, als hy ze weder eischt en weder neemt.

De Plichten, die elk Mensch als Mensch moet onderhouden, vloeijen insgelyks uit zyne natuur voort en zyn hem door God zynen Schepper opgelegd. Hy kan zig van die verplichting niet ontdoen; geen Mensch kan er hem van ontslaan.

4.

Der Menschen Rechten van Vryheid, om zich al of niet samen te vereenigen.

Elk Mensch komt eene volkomen vryheid toe om zich al of niet te vereenigen met anderen tot eene

Burgermaatschappy, maar wil men de voordeelen genieten en de rechten uitoeffenen van een Lid der Maatschappy, men moet dan ook meede de Lasten dragen en de Plichten uitoeffenen.

5.

Oogmerk der Maatschappy.

Het oogmerk waartoe Menschen zich zamen behooren te vereenigen tot eene Burgerlyke Maatschappy is tweeledig: *Vooreerst*, om zoo veel te geruster genot te hebben van hunne Menschelyke Rechten; en *ten andere*, om zoo veel te beter elkanders geluk en vergenoegen te bevorderen. Dit is BROEDERSCHAP.

6.

In een Maatschappy behouden de Burgers hunne Rechten als Menschen, doch bepalen ze levens.

Als Menschen zich aan elkander verbinden tot eene Burgermaatschappy, dan behouden ze als *Burgers* de Rechten die ze reeds hadden als Menschen; van hier, dat veele Rechten van *Mensch* en van *Burger* een en dezelfde zyn; 't is waar, men brengt zich zelf wel onder zekere bepaling van zyn Menschelyk Recht, doch men doet dat *vrywillig* en tot bevordering van 't algemeen welzyn, en dus *Broederlyk*; men doet het *van weerskanten*, en dus zonder krenking der *Gelykheid*, en eigentlyk verliest men niets van zyn recht, om dat men zo veel als men van het zyne aan zyne Medeburgeren afstaat, ook van het hunne voor zig zelf wederkrygt.

EENIGE RECHTEN EN PLICHTEN VAN MENSCH
EN BURGER OPGENOEMD.

'Tot de natuurlyke en onvervreemdbaar Rechten welke elk Mensch en Burger even gelyk toekomen, kan men veele dingen rekenen, die niet behoeven genoemd te worden, omdat men ze algemeen erkent. Evenwel van sommige is thans eene *byzondere verklaring* noodig, dewyl ze langen tyd min of meer verdonkert zyn geweest.

7.

Vry leven.

Het *Leven* is het eerste geschenk dat wy van onzen Schepper ontvangen; wy moeten het zelve bewaren, en niemand heeft recht om het ons te ontnemen; wy moeten het onzen Mede-Mensen en Mede-Burgers dus ook in rust laten genieten.

De Maatschappy kan alleen dan den *Dood* als eene Straf bepalen, wanneer alle andere Straf niet genoegzaam zoude zyn tot beveiliging van de algemeene rust, of van 't leven van de andere Leden der Maatschappy.

8.

Vrye Persoonen.

Geen Mensch kan het wettig eigendom (de lyf-eigene Slaaf) van een ander zyn; niemand mag zyn persoon of die van een ander verkoopen. Niemand mag ook een Mensch koopen en verkoopen.

Hier tegen stryd niet, dat iemand genootzaakt wordt door opgelegde diensten de schade te vergoeden, die hy moedwillig aan de gansche Maatschappy of aan een eenig Lid derzelve veroorzaakt heeft.

Geheel wat anders dan Slaaf te zyn is het zynen *dienst te verhuuren*. Dienstknechten en Dienstmaagden, Arbeidslieden, verhuuren door eene vrywillige overeenkomst hunnen arbeid voor een redelyk loon,

en zy zyn in het aangaan en in 't verbreken van die Verbindtenis even vry als de genen die hen huuren of aanneemen. Elk is verplicht zynen Medemensch dit recht te laten genieten, en de aangaane billyke Verbindtenis na te komen.

9.

Vry denken.

Elk Mensch en Burger heeft vryheid om dat gene voor waarheid te houden, 't gene hem als waarheid voorkomt: dit is elks recht. Dus is het plicht, om elk in zyn gevoelen vry te laten, en niemand iets als waarheid te laten belyden, 't gene hy niet als waarheid erkent. Alle vervolging om gevoelens is inbreuk op 's Menschen Rechten.

Indien iemand uit hoofde van gevoelens, strydig met die der Maatschappy, de instelling der Maatschappy niet kan goedkeuren of helpen uitvoeren, moet hy, zoo hy in de Maatschappy wenscht geduld te worden, zich plechtig verbinden om die instelling niet tegen te werken, maar zich aan dezelfde te onderwerpen. Mist daarby de Maatschappy in eenig opzigt zyne hulp, 't is billyk, dat hy dit op eene andere wyze vergoede, of ook iets van de voordeelen der andere Leden naar evenredigheid misse.

10.

Vry God dienen.

God te dienen is een plicht, van welken de eene Mensch aan den anderen geen Rekenschap schuldig is; elk moet daar in met zyn eigen geweten te rade gaan. Zy die ongelukkig genoeg zyn om te meenen dat er geen God is, of dat ze in het geheel tot geen Godsdienst verplicht zyn, kunnen door Menschen daar toe nimmer verplicht worden. Elk moet daar in zoo wel als in de wyze van Godsdienstoefening vry zyn, en zynen Medemensch en Medeburger vry laten.

Indien iemand uit hoofde van Godsdienstige gevoelens zich niet kan verbinden tot zekere door de Maatschappy voorgeschrevene Plichten, geld weder de aanmerking by Art. 9.

11.

Vry spreken, schryven en drukken.

Elk Mensch en Burger heeft Vryheid om zyn gevoelens aan anderen bekend te maken, 'tzy by monde, 'tzy by geschrifte, 'tzy door den druk: dit is het Recht; dus is het pligt, om ook elk dit Recht ongehinderd te laten genieten.

De Maatschappy kan hieromtrent bepalingen maken tot verzekering van de algemeene rust en veiligheid, en van de eer van elk Lid: dan is het plicht, om zich aan die bepalinge te houden.

12.

Vry zyne eigen zaaken doen.

Elk Mensch en Burger heeft Vryheid om te gaan waar hy wil, en om voor de belangen en genoegen van zich zelf en zyn Huisgezin zoodanig te zorgen, als hy goedvind. Het is plicht, om niemand daarin te hinderen.

Het spreekt van zelf, dat ook door deze Vryheid geen inbreuk op het belang der geheele Maatschappy, of op het Recht van eenig Lid geschieden moet.

De Maatschappy kan alleen dan gevangenis of verbanning vaststellen tegen een van hare Leden, als zonder dat de rust der geheele Maatschappy

of de persoonelyke veiligheid van een harer Leden niet kan verzekert worden.

13.

Vry oefenen van wetenschappen, konsten, koopmanschappen en handwerken.

Elk Mensch en Burger heeft Vryheid om zich te oefenen in zulke Wetenschappen en Konsten, als hy verkiest; en om door de beoeffening derzelve, en door het dryven van Koopmanschappen en Handwerken naar zyn goedvinden zyn bestaan te zoeken. Het is plicht om elk hier in een vry en gerust genot te laten.

Alle Monopolien en het drukkende van vele Gilden-wetten vervallen dus.

Hierin ook kan de Maatschappy bepaling maken ten algemeenen nutte, by voorbeeld dat geen bedrog in't verkoopen van Waren gepleegt worde; dat geene dan kundige Lieden tot Geneesmeesters, Heelmeesters, Vroedmeesters of Apothecars worden toegelaten, enz.; dat Waaren, welker onvoorzigtig gebruik zeer schadelijk zyn kan, als Vergiften, niet dan onder zekere bepaling verkogt worden.

14.

Vry verbintenissen aangaan en samen-konsten houden.

Twée of meer Menschen hebben vryheid, om met onderlinge toestemming zich te verbinden tot zeker Gezelschap, Genootschap of Maatschappy: 'tzy tot een eerlyk Huwelyk van Man en Vrouw; 'tzy tot samenwoning; 'tzy tot gemeenschap van goederen of handel; 'tzy tot aankweeking van kundigheden, 'tzy tot beoeffening van handwerken en konsten, en wat dies meer is, mids daar door niemands recht, of niet het geluk der groote Burgermaatschappy gestoord worde. Elk is dus verplicht den anderen dat recht ongehindert te laten genieten, en aan de vrywillig aangegane Verbindtenissen getrouw te zyn.

Zulke samenverbondene moeten in die betrekking als een persoon beschouwd worden, hunne eigen rechten even eens hebbende, als elk afzonderlyk Lid der Maatschappy.

15.

Vry eigendom.

Schoon allen geen gelyke groote bezittinge hebben, heeft elk Mensch en Burger toch een gelyk recht van eigendom op het zyne: dat is op het gene hy geërfd, door gift verkregen, door vlyt gewonnen, door arbeid verdient heeft, en op de inkomsten zyner bezittinge. Dat alles kan hy voor zich zelf en zyn Huisgezin naar willekeur genieten en er over beschikken, en hy mag zonder zyne toestemming van het minste deel zynes eigendoms niet beroofd worden. Elk is verplicht den ander dit recht te laten genieten; zich iets van een ander zonder zynen wil of weten aan te matigen is stelen.

Deze Wet lyd uitzondering, als het belang der geheele Maatschappy vordert het eigendom van byzondere Leden aan zich te trekken, doch dit moet of gelykerhand geschieden, of hy die naar evenredigheid meer dan anderen afstaat, moet daar voor van de geheele Maatschappy eene billyke schadevergoeding hebben.

Tegen dit Recht stryden niet Geldboetens, naar evenredigheid opgelegd tot vergoeding van schade, aan de geheele Maatschappy of aan enkele Leden veroorzaakt.

Hier stryd ook niet tegen, dat Verkwisters onder zulke bepalingen worden gebragt, door welke de Maatschappy zorgt, dat zy niet zich zelf voor 't gemeen welzyn nutteloos maken, of ten haren laste komen.

Eindelyk stryden hier niet tegen billyke bepalingen in het recht van Erfgenamen te stellen.

16.

Vry beschikken over 't Wild.

Elk Mensch en Burger heeft een gelyk recht, om het wild gedierte dat zich op zyn Land, Huis of Erf onthoudt of er over loopt of vliegt, gelyk ook de Visschen in zyne Wateren, te vangen of te dooden, mits hy hier door aan de Maatschappy of aan eenig Lid derzelve geen nadeel toebrengt. En men moet elk in de uitoeffening van dit recht onbelemmert laten, en het zich niet op het erf van eenen anderen aanmatigen.

Hier by vervalt dan het oude *Jagtregt*. Doch hier mede kunnen zeer wel overeenkomen algemeene bepalingen aangaande zekere *tyden* in het jaar, in welke niemand *Visschen* of *Jagen* mag.

RECHTEN VAN BURGER ALS BURGER.

Nadere bepalingen van de Rechten van Mensch en Burger, hoedanigo reeds by eenige Artt. gemeld zyn, zyn niet onveranderlyk, maar zy kunnen naar de gesteldheid der Tyden, der Landen, der Volken enz. geschikt worden, en hangen van de vrye bepalingen der Maatschappy af, gelyk de andere Wetten en Inrichtingen der Maatschappy, welke nu vervolgens voorkomen, en gegrond zyn op de Rechten van Burger als Burger.

17.

Vrye stem tot het maken en veranderen der Constitutie.

Gelyk elk met eene gelyke Vryheid toetreedt tot de Burgerlyke Maatschappy, zoo heeft ook elk een gelyk recht, om de Wetten, inrichtingen en bepalingen te helpen maken en veranderen, volgens welke de Maatschappy moet bestaan, en elk Lid zich moet gedragen.

De geheele inrichting der Maatschappy volgens Wetten enz. noemt men de *Constitutie*.

Dit zelfde Recht geldt ook in 't bepalen van de straffen; in 't verkiezen van de Vertegenwoordigers, enz.

Dus, Burgers, als gy de Wet verbreekt, schend gy uw eigen woord; als gy gestraft word, word gy volgens uw eigen wil en vonnis gestraft; als uwe vertegenwoordigers uwe zaken bestuuren, en u naar de Wet gebieden, bestuurt gy u zelve, en gehoorzaamt gy u zelve.

18.

Deel aan de Souverainiteit.

Niet elk Burger is Souverain: maar elk maakt een gelyk deel der Souverainiteit uit. Alle de Leden maken gezamentlyk de Maatschappy uit. Het oppergezag berust in de geheele Maatschappy, en niet in een gedeelte derzelve. De Souverainiteit word daarom *een en ondeelbaar* genoemd.

Dit neemt niet weg, dat de *Meerderheid* van de Leden der Maatschappy beslist, wanneer er verschil van gevoelens is; of liever dat de *geheele* Maatschappy beslist naar het *gevoelen* der *Meerderheid*. Anders zou er geheel geen besluit ko-

men, of 't verschil zou door geweld van eene party moeten beslist worden. De onderwerping van de Minderheid aan de Meerderheid is volgens de regels van Vryheid, Gelykheid en Broederschap.

19.

Gelykheid voor de Wet.

Alle vrywillig gemaakte *wetten* moeten, in eene Maatschappy, op Gelykheid gegrond, zoo wel als de natuurlyke verplichtingen, *gelyk* zyn voor alle Menschen als Menschen, voor alle Burgers als Burgers, en voor alle anderen die in eenige onderling gelyke betrekkingen staan. Niemand mag boven de Wet zyn. Elk is dus verplicht, zich even als anderen aan de Wet te onderwerpen, en voor zich zelf geene Vryheid te eischen, die hy aan alle anderen niet toestaat.

Zoogenoemde *Privilegien* zyn dus inbreuken op deeze gelykheid van Rechten en Plichten, voors *erfelyke Privilegien*, gelyk die des *Adeldoms*. Doch anders is het gelegen met Voorrechten, die de Maatschappy aan verdienstelyke Leden, of voor hun leven, of voor eenen bepaalden tyd, als eene evenredige belooning schenkt.

20.

Gelyk deel aan de voordeelen der Maatschappy.

Alle Burgerlyke Wetten en Bepalingen moeten zoo ingerigt zyn, dat zy voor de bewaring van het recht en de bevordering van het welzyn van alle de Leden zorgen. Elk heeft een gelyk deel aan de voordeelen die uit deeze inrichtingen voortkomen. Het is elks plicht den anderen dit voordeel te laten genieten, maar ook daar en boven om het byzonder welzyn aan 't *algemeen belang* op te offeren.

VOORDEELEN DER MAATSCHAPPY.

21.

Gemeenschappelyke Godsdienstoeffening.

Het waar geluk van den onsterfelyken Mensch wordt het meest bevordert door den Godsdienst. De Maatschappy, die zich tot bevordering van het onderling geluk vereenigt, moet zich ook tot de vereering van het Opperwezen vereenigen. Hier door wordt de band van Broederschap op het naauwste vastgemaakt. Hier door krygen alle verbindtenissen, 't zy by eede, 't zy by ander soort van plechtige verklaring, eene nieuwe kracht. Hier door voldoet de Maatschappy aan die zucht tot gezelligheid, welke de Schepper zelf in onze harten gelegd heeft. Hier door word zy voorbereid voor eene volmaakte vereeniging, tot welke wy in dit korte leven worden opgevoed.

Evenwel kan geen Lid door de Maatschappy verplicht worden, om zich tot die eerbewyzing, tegen zyne eigen overtuiging te vereenigen. Alleen misdoot hy, wanneer hy iemand zyner Mede-Burgers in zyn Godsdienstoefening stoort, of den openbaren Eerdienst smaadt.

De Maatschappelyke Vereering van het Opperwezen moet zoodanig zyn ingericht, dat alle de Godsdienstige Leden der Maatschappy zich met dezelve zonder bezwaar van hun geweten kunnen vereenigen.

Hier by staat het aan byzondere Leden der Maatschappy vry zich nader met elkander, tot aankweeking van Godsdienstige gevoelens, en ter uitoeffening van Godsdienstplichten, volgens hunne

overtuiging te vereenigen. Doch zy mogen de uitoeffening van den algemeenen Godsdienst niet tegenwerken. Het eene dier verbondene Genootschappen heeft geene rechten boven het andere. Zy moeten als Leden eener Maatschappy broederlyk leven.

22.

Openbaar Onderwys.

Het geluk der Maatschappy vordert ook het Onderwys der Jeugd, en van allen die zich in algemeen nuttige zaken wenschen te oeffenen; wyl kennis, wetenschap en konst eene behoefte voor alle de Leden der Maatschappy is, moet het onderwys en opleiding daar toe ook voor allen verkrygbaar zyn.

Dit kan best geschieden door het aanstellen van bekwame Leermeeesters, die, behalven in het lezen en schryven, onderwys geven in de Rekenkonst, de Redeneerkonst, de Vaderlandsche Geschiedenissen, het Recht der Natuur, de Maatschappelyke inrigtingen en vooral in de Leer en de Plichten van den Godsdienst.

Behalven dit Onderwys, voor allen in het algemeen geschikt, dient er gezorgd te worden, dat elk, die zich tot eene byzondere algemeen nuttige betrekking in de Maatschappy zoekt op te leiden, ook onderwys kan krygen, b. v. de Landbouwer, de Timmerman, de Zeevarende, de Geneesmeester enz., op dat elk in zyn Beroep voor de Maatschappy 't meest nuttig worde.

23.

Zorg voor 't leven en de gezondheid.

Het geluk der Maatschappy vordert ook, dat er voor het leven en de gezondheid der Burgeren zorg worde gedragen. Hier toe dienen alle inrigtingen, door welke ziekten, besmettingen, wonden of andere toevallen en ongelukken worden voorgekomen, en, daar ze plaats hebben, worden gestuit en verholpen; verder inrigtingen door welke bekwame helpers en hulpmiddelen ter voorkoming en redding van zieken, gekwetsten, verstikten, drenkelingen enz., gelyk ook ter hulpe van barende vrouwen, spoedig en gemaklyk voor elk verkrygbaar worden gemaakt; en door welken eindelyk gezorgd word, dat deeze menschlievende inrichtingen door geene onkundige en baatzugtige lieden verdyeld worden.

24.

Zorg voor levensonderhoud.

Het is voor 't algemeen welzyn der Maatschappy ten hoogsten noodig zorg te dragen, dat de noodzakelyke levensmiddelen voor elk verkrygbaar worden gemaakt, en er voor elk gelegenheid zy, om door arbeidzaamheid en vlyt zig zelf en zyn huisgezin te verzorgen. Hiertoe behoort ook dat behoeftigen, zwakken, gebrekkigen, verstandeloozen, verminkten en hulpelooze ouden, weduwen en weezen onderhouden en verzorgd worden; zy die in den dienst der Maatschappy, of zelven behoeftig geworden zyn, of hunne verzorgers verloren hebben, hebben de byzonderste aanspraak op deze Maatschappelyke voorzorg.

MAATSCHAPPELYKE HANDHAVING VAN DE ONDERLINGE RECHTEN EN VOORDEELEN.

25.

Elke recht en plicht tot deze handhaving.

Door de onderlinge verbindtenis van de Leden

VERVOLG UTR. PLS. I.

der Maatschappy krygen zy zamen zekere gelyke Rechten, en nemen ook gelyke Plichten op zich. Elk verbindt zig, om zyne Mede-Burgers naar zyn vermogen te helpen handhaven in het genot van alle zyne Rechten, en om hen alle de voorrechten der Maatschappelyke vereeniging te helpen genieten. En elk krygt het recht, om de gemeenschappelyke handhaving zynere Mede-Burgere, en het genot dier zelfde voorrechten voor zich te eischen.

De belediging van een Lid is dus de belediging der gantsche Maatschappy. De belediging der Maatschappy is de belediging van elk harer Leden.

26.

Handhaving door de wapenen tegen openbare vyanden.

De gemeenschappelyke handhaving van de Rechten en het geluk der Maatschappy en harer Leden moeten tegen eenen buitenlandschen vyand geschieden, in eenen verweerende en rechtverhalende oorlog. Elk strydbaar Burger is verplicht de wapenen ten algemeenen nutte op te vatten, of door bezoldiging van gehuurde krygslieden by te springen; ten zy hy, door andere diensten aan de Maatschappy bewezen, van dezen plicht ontslagen worde.

Een Burger, die zig door geweld de oppermagt zoekt aan te matigen, of een geweldadig Volks-onderdrukker wordt, moet in sommige gevallen als een buitenlandsch vyand behandeld worden. De opstand van een Volk tegen onderdrukkers is dus de geheiligste der Rechten en de onvermydelykste der Plichten.

27.

Handhaving tegen Burgers die de Wet overtreden.

De gemeenschappelyke handhaving moet insgelijks geschieden tegen alle andere inbreuk, die de Leden der Maatschappy zelve op Recht en Wet maken.

Geen Burger moet zich zelf wreken. Alle tweegevechten zyn verboden. De straf moet door de geheele Maatschappy worden opgelegd; twisten moeten door de geheele Maatschappy worden uit den weg geruimd. Daarom wordt er Recht gesproken in naam van 't Volk. Alleen in geval men geen toevlugt kan nemen tot handhaving der Maatschappy, mag men zig zelf verweren, en zyne bezittingen verdedigen tegen geweldadigen aanval.

28.

Voorzorg door strafbepalende wetten.

Tegen allen inbreuk op de onderlinge Rechten door Leden der Maatschappy word vooraf gezorgd door strafbepalende wetten.

Daar geen Wet is, is geen overtreding. Er kan niet gestraft worden, zoo er geen strafbepalende Wet voor handen en bekend gemaakt was op 't oogenblik, dat het misdryf gepleegt werd.

Nooit moeten de straffen willekeurig zyn. Doch zy moeten niet alleen naar den aart van het misdryf, maar ook naar de gelegenheid der personen, omstandigheden enz. ingerigt worden.

Het eerste oogmerk der straffe is de handhaving van Recht en Wet; zonder dat is geen straf noodig.

29.

Te Rechtstelling van Overtreders.

De Maatschappy vonnist en straft naar de Wet; doch niet dan op overtuigende bewyzen van de misdaad, en na het hooren van de verantwoording

des beklaagden. Zy kan ook in sommige gevallen vergiffenis schenken.

Elk beklaagde heeft het Recht om te eischen verslag van de gedane beschuldiging en van de ingebrachte bewyzen, als mede tyd en gelegenheid tot zyne verdediging; zoo iemand weigerd zich te laten verhooren, of gedagvaard zynde niet verschynt, verliest hy dit recht, en maakt zich zelf schuldig.

30.

Verzekering van verdagten en aangeklaagden.

De Maatschappy kan zich van een verdagt en aangeklaagt persoon verzekeren tot bescherming der algemeene veiligheid. Doch deze verzekering moet, voor dat de misdaad bewezen is, op geenrly wyze de gedaante van een straf hebben, maar zo min hard zyn, en zoo kort duuren, als volgens haar oogmerk mooglyk is.

Ieder Burger, die door het gezag der Wet in verzekering geroepen of genomen word, moet oogenbliklyk gehoorzamen; hy maakt zich door tegenkanting, door zich te verbergen, of te vluchten, schuldig.

BESTUUR DER MAATSCHAPPY DOOR
VERKOZENEN.

Dewyl het in eene talryke Maatschappy niet mogelyk is dat alle Leden over alle zaken beraadslagen, en er Uitvoerders der Wet en andere zaakverzorger's noodig zyn, is het noodig dat zig de Maatschappy uit haar midden daar toe haare Gemagtigden en Gelastigden kieze, die als haare *Vertegenwoordigers* (Representanten) en Zaakverzorger's (Agenten) beschouwt moeten worden.

De SOUVERAINITEIT blyft altyd berusten by de geheele Maatschappy. Haare aangestelde vertoonen slegts die Souverainiteit, en oeffenen in naam des Souverainen Volks de Rechten der Oppermagt uit.

31.

Bepaalde magt der Vertegenwoordigers.

De Volksvertegenwoordigers en Zaakverzorger's hebben zoo veel macht en gezag, als hun door de Maatschappy zelve uitdrukkellyk is opgedragen. Zy behouden die niet langer dan de Maatschappy het voor haar belang noodig oordeelt. Het is eene krenking van het recht der Maatschappy, wanneer zy zig meer aanmatigen, of langer in het Bewind blyven.

32.

Hunne verantwoordelykheid.

Volksvertegenwoordigers en Zaakverzorger's moeten, even als elk ander Burger, volkomen vryheid hebben om te denken, te spreken en te beraadslagen, naar hunne beste meening; maar zy zyn, even als elk ander Burger, voor overtreding der Wet en voor krenking van het Recht verantwoordelyk en strafbaar.

33.

Hun gezag is het gezag der Wet.

Volksvertegenwoordigers en Zaakverzorger's hebben in de uitoefening van hunnen post het Recht om te gebieden. 't Is der Burgeren plicht om hun te gehoorzamen. Doch eigentlyk is dit gebieden het gebieden der Wet; en dit gehoorzamen is het gehoorzamen aan de Wet.

34.

Elk Burger is er een verkiesbaar toe.

Elk Burger is op gelyke wyze verkiesbaar tot Ver-

teenwoordiger en Zaakverzorger der Maatschappy. De Burgers moeten in hunne keuze alleen zien op kundigheid, ervarenheid, bekwaamheid, deugzaamheid en verdiensten.

Alle erflyke waardigheden vervallen dus; geboorte nog rykdommen maken niemand op zig zelf wyzer of beter, zy kunnen dus geen recht tot openbare bedieningen geven.

35.

Die er toe verkozen word, is er toe verplicht.

Elk Burger is verpligt, om het deel aan het openbaar bestuur, dat hem door de Maatschappy word toebetrouwt, te aanvaarden en getrouw waartenemen, ten zy dat hy ten genoegte zyner aanstellen kan aantoonen, daartoe niet geschikt te zyn.

36.

Zy moeten voor hunnen arbeid beloond worden.

Volksvertegenwoordigers en Zaakverzorger's hebben recht om van de Maatschappy te eischen, en zy is verpligt hun toe te staan eene besoldiging of andere vergoeding, evenredig naar den tyd, den arbeid en den dienst, ten algemeenen nutte besteed, en het verzuim en de schade in zyne eigen zaken geleden.

37.

Zy moeten elk Burger hooren.

De Maatschappy draagt wel de uitvoering van den algemeenen wil aan haare Vertegenwoordigers op; maar zy geeft haar Recht niet weg, om over hare belangen te raadplegen, en haar gevoelen uitdrukken. Elk Lid mag dit met vrymoedigheid, en moet het met bescheidenheid doen.

BEZITTINGEN DER MAATSCHAPPY.

38.

Algemeen eigendom.

De gronden, de wateren, de wegen, de gebouwen der Maatschappy zyn het eigendom van de gesamentlyke Leden; 't gebruik derzelven moet voor allen even verkrygbaar zyn; de inkomsten en vruchten moeten in de Gemeene Kas komen.

39.

Schattingen.

Het oogmerk der Maatschappy kan niet bereikt worden, ten zy elk Lid een evenredig gedeelte zyner bezittingen afsta ten algemeenen nutte in de Kas der Maatschappy.

Schatting op te brengen is dus eene algemeene Schuld, die de een aan den ander, die elk aan zich zelf te betalen verpligt is.

't Is billyk, dat tot de algemeene Kas ook iets toebrengen die geenon, welko, schoon geen Leden der Maatschappy zynde, echter van de Maatschappy voorrechten of voordeelen genieten.

40.

Toestemming tot het heffen van schattingen en verantwoording.

De geheele Maatschappy moet haare toestemming geven tot het heffen der Schatting, en zy heeft het recht, om van de Bestuurders harer Kas rekenschap van ontfang en uitgaave af te vorderen.

41.

Heil en Broederschap.

Geen Maatschappy kan bestaan zonder onderlinge liefde, goedwilligheid en inschikkelykheid. 't Is onmogelyk alle haare Rechten en Plichten te be-

palen; de grondregel naar welk elk goed Burger in duizende gevallen handelt, is die van den grootsten Wetgever en Menschevriend: *handel zo met anderen als gy wenscht dat een ander met u handele*. En soms kan het hoogste recht het grootste onrecht worden.

En op dat een iegelyk Burger zoude weten, welke de Rechten en Plichten zyn, die hunne provisioneele Vertegenwoordigers voor de hunne hebben erkent en aangenomen, zullen dezelve na

voorgaand Klokgeklep van de Puye van het Raadhuis dezer Stad den Volke worden voorgelezen, overal waar zulks gebruikelijk is worden aangeplakt, en door de Drukpers op alle mogelyke wyze algemeen bekend gemaakt, en daar door de Burgeren in staat gesteld om dezelve in handen te krygen.

Aldus gedaan en vastgesteld op den 25. April 1795 en op den 27. dito *more solito* van den Stadhuize gepubliceert. In kennisse van my. Izaak Falck, provisioneele Secretaris.

104. PUBLICATIE van de *Representanten 's Lands van Utrecht, met kenningering van het verbond tusschen de fransche Republiek en de Staten-Generaal der Vereenigde Provinciën gesloten, waarbij de onafhankelijkheid der Bataafsche Republiek erkend en de afschaffing van het Stadhouderschap gewaarborgd wordt. 18 Mei 1795.*

VRYHEID, GELYKHEID, BROEDERSCHAP!

Proclamatie!

De Representanten 's Lands van Utrecht, allen den geenen die deze zullen hooren leezen, Heil en Broederschap!

In gevolge de Resolutie, heden morgen ter vergadering genomen, beslooten zynde, aan alle in en opgezetenen dezer Provintie kennis te geeven, dat tusschen de Gevolmagtigden der Fransche Republiek en die van H. H. Mog. de Staten Generaal der Vereenigde Provintien, een Tractaat van Alliantie is aangegaan en getekend, waarbij de *onafhankelijkheid onzer Republiek wordt erkend*, en de afschaffing van het Stadhouderschap wordt geguarandeerd; welke Alliantie eerlang door de ratihabitie en goedkeuring van de Nationale Conventie en van de Representanten der byzondere Provintien, staat bekrachtigt te worden.

En dit alles in dit billyk vertrouwen, dat alle Ingezetenen, die de Vryheid beminnen, en de *Eendracht*, als het *eenige middel* waardoor onze gewesten in hunne vryheid en onafhankelijkheid, onder Gods zegen, kunnen bevestigd worden, beschouwen, thans mede in deze heugelyke gebeurtenis deel zullen neemen, en gezamentlyk met *aflegging* van alle *vooroordeelen* en *partyschappen*, als *één eenig Volk*, tot heil van den Lande zullen medewerken.

En is voords geresolveerd, dat de artikelen in gemelde Alliantie vervat, zoo ras mooglyk, in de Nederduitsche taale overgezet en aan den volke bekend zullen gemaakt worden.

Aldus gedaan op het Landschapshuis binnen Utrecht, den 18. Mey 1795. Het eerste jaar der Bataafsche Vryheid. (Was gearapheert) S. Camp, vt. Onder stondt. Ter Ordonnantie van de Representanten 's Lands van Utrecht (Was getekend) J^b. van Haesten.

105. PUBLICATIE der *Representanten 's Lands van Utrecht tegen het onregtvaardig afstellen van ambtenaren, het verwekken van oproerige bewegingen, het indienen van adressen over 's Lands bestuur enz. 3 Julij 1795.*

VRYHEID, GELYKHEID, BROEDERSCHAP!

De Representanten 's Lands van Utrecht, allen den geenen die dezen zullen zien of hooren leezen, Heil en Broederschap!

Schoon Wy ons langen tyd, doch helaas te vergeefs, hebben gevleid, dat alle Ingezetenen, immers de meesten, wat Godsdienstige of Politieke denkbeelden zy ook mogten aankleeven, tot waar Heil van den Lande zich eendrachtelyk als Broeders zouden vereenigd hebben, zoo vinden Wy ons tot noch toe in deze hoop bedroogen.

Zommigen ontzien zich niet, uit een dwaaze zucht voor hun Geloofsbelofte en uit een verkeerden iever, ja mogen Wy zeggen eigenbelang en dweezucht, al wat met hun in Godsdienstige begrippen verschilt te vervolgen, van hunne Bedieningen te ontzetten, uit het publiek Bestier te weeren, en daaden te doen, die de oude Religie-haat aanwakkeren, en dus allerschadelyk voor de algemeene rust moeten worden gerekend.

Anderen, noch in hunne zielen verkleefd aan het

stadhouderlyk Gezag, en of door domheid, of politieke dweezucht, of door persoonelyke weldaaden welken zy genooten hebben, en om welke zy, zoo zy meenen, verplicht zyn zich voor den geweezen Stadhouder en zynen aanhang te verklaaren, met achterstelling van het algemeen belang, zoeken op alle mogelyke wyze alle misslagen, welke by de Revolutie onmogelyk te vermyden zyn, als misdaaden uit te kryten, opentlyk of in het geheim tegens het patriottisch systema aan te werken, onkundigen tot dolle daaden aan te spooren en dus de zoo nodige eendracht te breeken.

Terwyl een derde gedeelte, schoon met patriotische beginselen beziel, door eigenbelang en onbepaalde wraakzucht en een innig misvertrouwen tegens de Vertegenwoordigers des Volks bestierd, zich aan deze gevaarlyke driften overgevende, alles, wat met deze hunne denkbeelden niet instemt, by het Volk verdacht zoeken te maaken, daar door den Staat door nieuwe partyschappen dreigen te verdeelen en Onze geheele Alliantie met de Fransche Republiek, tusschen welker Regeeringsform

en die van Ons Vaderland, willen Wy als Vrienden verbonden blijven, zeer zeeker eenige overeenkomst moet plaats hebben, nutteloos te maaken.

Wy zwygen van zulke Aterlingen, die met blydschap een Contra Revolutie zoeken te bewerken, welke nimmer, dan met de ondergang en totale verarming onzer Ingezetenen, door vreemde magt kan worden daar gesteld.

Deze en andere Considerationen hebben Ons noodzaak te statueeren, gelyk Wy statueeren by dezen.

I.

Dat Wy alle remotien, aanstellingen van Municipaliteiten of mindere Ambtenaaren, welke uit partyschap in den Godsdienst zyn voorgekoomen, voor onwettig zullen houden, en dezelve annulleeren, zoo dra Wy door bewyzen deswegends zullen geïnformeerd en dezelve naar waarheid bevonden zullen zyn.

II.

Dat wie hy ook zyn mooge, en welke Godsdienstige of politieke gevoelens hy ook moge zyn toegedaan, die aanleiding tot eenige tumultueuse beweging geeft, op de daad zelfs, zonder onderscheid van Persoonen, zal mogen worden geapprehendeerd en aan zyn Competenten Rechter worden overhandigd, om na exigentie van zaaken rigoureuselyk te worden gestraft, en zal dit Artikel niet alleen omtrent Burgers, maar ook omtrent geen Dienst doende Militairen plaats hebben.

III.

Daar het met een Volks-Regeering by repräsentatie overeenkomstig, en vooral in omstandigheden waarin zich het Vaderland als noch bevind, allernoodzaaklykst is, dat de Vertegenwoordigers des Volks met het vertrouwen van hetzelfde blijven vereerd, en dat hunne gewichtige deliberationen niet door adressen, van welker decisie het welvaaren niet van het Algemeen, maar alleen van particuliere Persoonen is afhingende, worden geïnterrumped, en hunne zoo noodige Besluiten vertraagd, zoo verklaaren Wy by dezen, dat by Ons, als Vertegenwoordigers van het geheele Volk dezer Pro-

vintie, geene Addressen, Propositionen ofte Verzoeken van byzondere Collegien ofte Persoonen, de publieke directie van zaaken betreffende, zullen worden aangenoomen, ten zy die Collegien ofte Persoonen door het geheele Volk dezer Provintie tot het præsenteeren van zoodanige Addressen, Propositionen, ofte Verzoeken zyn gequalificeerd, ofte wel, dat Wy ieder byzonder tot het voordragen van zyn gevoelen zullen hebben geroepen, te meer daar het aan het Volk dezer Provintie, of aan onze Committenten, welke Wy vertegenwoordigen, en met welkers vertrouwen Wy zyn vereerd, alleen vry staat om redenen Ons terug te roepen.

IV.

En gelasten Wy by dezen den Hove Provinciaal, benevens alle Collegien van Justitie en derzelver Officiëren, en specialyk den Procureur Generaal, omme voor de rust binnen deze Provintie de nodige zorge te dragen, en voor al te vigilereen tegens de zulke, welke het tegenwoordig Gouvernement en by hen bezwoore repräsentative Regeringsform, door eenige geheime of opentlyke beraadslagingen of daden van oproer, zoeken om ver te werpen, of partyschappen aan te kweken, die tot verachting van de Volksstem en die welke de Souverainiteit uit den naam des Volks uitoeffenen, zouden kunnen strekken. Hen integendeel gelastende alle zulke Inwoonders, welke zich, wat denkwyze zy te vooren ook mogten zyn toegedaan geweest, rustig gedragen, te protegeeren, gelyk Wy dezulke, uit naam des Volks van Utrecht, alle protectie en beveiliging by dezen plechtig belooven, waar op ieder Lid der Maatschappy billyke aanspraak maaken kan.

En op dat niemand hiervan eenige onwetendheid zoude kunnen voorwenden, zal deze worden afgekondigd en aangeslagen daar en zo het behoort.

Aldus gedaan op het Landschapshuis binnen Utrecht den 3. July 1795. Het eerste jaar der Bataafsche Vryheid. (Was gearapheert) S. Essenius, vt. (Onder stond) Ter Ordonnantie van voornoemde Repräsentanten. (Was getekend) J. van Haesten.

106. PUBLICATIE *der Repräsentanten 's Lands van Utrecht met nadere verklaring der publicatie van 3 Julij jl. aangaande de inlevering van adressen enz. over 's Lands bestuur. 21 Julij 1795.*

VRTHED, GELTKHEID, BROEDERSCHAP!

De Repräsentanten 's Lands van Utrecht, gezien hebbende dat in derzelver Publicatie van den 3. dezer, in het 3. articul, door het uitlaaten van eenige woorden eenige duisterheid en verkeerden zin was ingesloopen, en dat dezelve strydig is met de waare en by alle gelegenheden gemanifesteerde intentie en gevoelens der Repräsentanten. Zoo hebben dezelve noodig gevonden ter voorkooming van alle misverstand te declareeren.

Dat het derzelver intentie geensints is, by het gemelde derde Articul van boven gezegde Publicatie, om eenigsints het presentereen van eenige adressen, memorien enz., door wie het ook zy, tegen te gaan of te bezwaaren, maar alleen om te verhuideren en tegen te gaan het spreken in naam des

Volks dezer Provincie door byzondere personen, zonder by behoorlyke oproeping der Grondvergadering of des Volks, uit welker naam zy spreken, gelast of gequalificeerd te zyn, zoo als reeds verscheiden malen gebeurd is, dat by Repräsentanten uit een en dezelfde plaats Voordrachten, Verzoeken of Memorien van tegenstrydigen inhoud en beiden spreekende uit naam des Volks van hunne plaats of district, zyn ingekomen, en hunne voordracht dus als van de wettige Volksstem doende voorkoomen, daar het veeltyds alleen het gevoelen is van een byzondere party, of particuliere personen buiten weeten of concurrentie hunner Medeburgers, en strekkende dus niet zelden om het eigenbelang van geheimwerkende intriganten of partyen te bevorderen, de Orange Party, onder den schyn van Patriotisme, in de hand te werken of aan te moedigen

en de waare Volksstem de eendrachtige bevoordering der algemeene vryheid en wederkeerige handhaving der burgerlyke rechten en plichten te stooren en te verhinderen, waarvan de droevige blyken en bewyzen onder alle de Comité's, uit de Vergadering der Repräsentanten gecomponeerd, te overvloedig berusten en dagelyks vermenigvuldigen, en welkers menigvuldigheid de door veelen begeerde beslissing en afdoening in loco door eene Commissie uit Repräsentanten steeds meer verhindert en achter uit moet zetten, en den loop der Politie, Justitie, of Finantie stremmen en verhinderen.

Dat het derhalven alleen is tot waarschouwing en om tegen te gaan alle onbillyke voordragten of dispositien van enkele persoonen, aangaande zodanige algemeene zaaken, of byzondere eigendommen, welke niet van de competentie zyn van een enkel lid of eenige weinige Leeden der Maatschappy, maar van het geheele lichaam; en waar van sommigen zelfs niet door de Vergadering van Repräsentanten dezer Provincie, zonder concurrentie der overige Bondgenooten, behoorlyk kunnen afgedaan worden, en om te verhinderen dat welmeenende Burgers en Ingezetenen niet verder, door te goed of los vertrouwen op den voorgang van anderen, tot daaden, met hun eigen bedoeling strydig, zouden

worden vervoerd, dat Repräsentanten bovengemelde Publicatie en het daarin voorkomende derde Articul, schoon door toeval tegen derzelver intentie te duister uitgedrukt, hebben geoordeeld te moeten arresteeren en by dezen nader te explicereen, zonder nochtans in het detail van alle de in 't byzonder daar by bedoelde zaaken, omstandigheeden, voordrachten, dispositien, persoonen of corpora's te treden, verkiezende liever voor sommigen, dien het niet zelve en dadelyk betreft, eenigsints meer ingewikkeld te zyn, dan de bedoelde verkeerde handelingen en handelende persoonen te noemen, vertrouwende dat elk dien het aangaat, of noch in dezelfde termen zoude kunnen vallen, de waare bedoeling en inder en meer de noodzakelykheid derzelven zullen inzien; zoo dra het hun slechts om waare vryheid en orde te doen is.

En opdat niemand hier van eenige onwetenschap zoude kunnen voorwenden, zal deze worden afgekondigd en aangealagen daar en zoo het behoort.

Aldus gedaan op het Landschapshuis binnen Utrecht den 21. July 1795. Het eerste jaar der Bataafsche Vryheid. (Was gearapheert) J. P. Westerwyk Forsborch. (Onderstond) Ter Ordonnantie van voornoemde Repräsentanten. (Was getekend) J^h. van Haeften.

107. PUBLICATIE der Repräsentanten 's Lands van Utrecht waarbij de Ingezetenen worden uitgenoodigd tot opgave kunner bedenkingen op het plan tot bijeenroeping eener algemeene Vergadering. 29 Junij 1795.

VRYHEID, GELYKHEID, BROEDERSCHAP!

De Repräsentanten 's Lands van Utrecht, allen den geenen die dezen zullen zien of hooren leezen, Heil en Broederschap.

Schoon Wy by Resolutie van den 2. Juny 1795 hadden geresolveerd zeker Plan, ingevolge waarvan de Ingezetenen van de gantsche Republiek tot een Algemeene Vergadering zouden kunnen worden opgeroepen, te doen drukken, zoo hebben Wy echter goedgevonden het gemelde Plan ter kennis van alle In- en Opgezetenen te brengen, ten einde dezelve gelegenheid te geeven het zelve te examineren en, des nodig oordeelende, Ons kortelyk hunne bedenkingen mede te deelen.

Wy zyn overtuigd, dat, buiten het daarstellen van eene Nationale Conventie, geen middel kan gevonden worden om immer eene gelukkige Constitutie voor Ons zeer gefolterd Vaderland daar te stellen, welke als een Groudwet kan worden beschouwd, en waardoor, met agterstelling van alle byzondere belangen, het algemeen nut alleen behartigd, alle buitenlandsche intrigues tegengegaan, onze Republiek buitenlands gevreesd, het Nationaal Crediet gevestigd, binnenlands regelmatig bestierd en door de Algemeene Volksstem, gelukkig kan gemaakt worden.

PLAN, ingevolge waarvan de Ingezetenen van de gantsche Republiek tot een algemeene Vergadering zouden kunnen worden opgeroepen, door het Comité tot de algemeene zaaken van het Bondgenootschap te Lande by Haar Hoog Mog. ingediend den 29. Mey 1795.

VERVOLG UTR. PLS. I.

EERSTE HOOFDSTUK.

Van de verdeling des Volks en het oogmerk van dezelve.

I.

„Het geheele Volk zal geteld worden.

II.

„De tegenwoordige Volks-Repräsentanten in de „zeven Provincien, en het Landschap Drenthe, elk „in den haare, en het Comité tot de algemeene „zaaken van het Bondgenootschap te Lande in de „Generaliteits Landen, zullen deze optelling doen „ter uitvoer brengen.

III.

„Dezelve zullen het Volk zoo naa doenlyk in „tienduizenden verdeelen.

IV.

„Voor elk getal van tienduizend zal er één Ver- „tegenwoordiger tot de Nationale Conventie worden „benoemd.

V.

„Elk tienduizend zal in twintig deelen, ieder „deel zoo naa doenlyk vyfhonderd zielen uitmaa- „kende, gesplitst worden.

VI.

„Voor elk getal van vyfhonderd zal er één Kie- „zer worden benoemd.

TWERDE HOOFDSTUK.

Van de Stemgerechtigden en hunne werkzaamheden.

VII.

„De Kiezers zullen door de Stemgerechtigden „gekozen worden.

VIII.

„Stemgerechtigden zyn alle Burgers, die twintig „jaaren bereikt en gedurende het jaar, voor de „stemming, in dit Gemeenebest hunne vaste woon- „plaats gehad hebben. Deze bepaling echter van „het jaar inwooning sluit niet uit de Burgers, die „om heerschzucht en geweld ontvlucht, hun Vader- „land verlaten hebbende, daarin zyn terug gekeerd, „en weder hunne vaste woning genomen hebben.

IX.

„Alle Stemgerechtigden zullen hunne stem in „eigen persoon uitbrengen ter plaatze, waar zy „hunne vaste woning hebben, zullende de Guar- „nisoenen niet voor de woonplaatsen der Militairen „gerekend worden, ten zy dezelve tevens hunne „vaste woonplaats zyn, en zullen de Militairen om „reden van stemming hunne post niet verlaten, of „zig uit hunne Guarnisoenen naar hunne vaste „woonplaats begeeven mogen.

X.

„Van het Stemrecht zyn uitgesloten
„A. Allen, die om verkwisting of wangedrag on- „der curateele staan.
„B. Allen, die door de publieke Armekassen be- „deeld worden.
„C. Allen, welke uit hoofde van rechterlyke von- „nissen en uitspraakken voor eerloos moeten „gerekend worden.
„D. Of op besluit van den Rechter gevangen zittingen.

XI.

„De Municipaliteit of plaatselyke Regeering zal „de Stemgerechtigden uit elke vyfhonderd zielen, „op den bestemden dag byeenroepen, op de daar „toe geschikte plaats.

XII.

„Zy zal drie der Stemgerechtigden benoemen „tot Stemopneemers.

XIII.

„Zy zal dezen plechtig doen belooven, niemand „tot Kiezers aan de Stemmers te zullen aanbevee- „len, de stipste geheimhouding omtrent de stem- „men in acht te neemen en de bepaalde ordre der „Vergadering naauwkeurig te doen naakoomen.

XIV.

„De Stemopneemers zullen hen, die niet Stem- „bevoegd zyn, doen vertrekken en vervolgens de „deuren sluiten.

XV.

„Zy zullen de aanwezenden tellen en elk een „byzonder Nummer laten trekken.

XVI.

„Zy zullen lysten houden van de Nummers die „ieder getrokken heeft.

XVII.

„De Stemgerechtigden zullen zich naast elkander „op de daartoe gestelde zitplaatsen nederzetten.

XVIII.

„De Stemopneemers zullen de Stemgerechtigden „de vereischte qualificatie van eenen Kiezer voor- „lezen.

XIX.

„De drie Stemopneemers zullen zig na eene af- „zonderlyke plaats in het zelfde gebouw begeeven.

XX.

„Zy zullen alle Stemgerechtigden hoofd voor „hoofd ieder naar zyn Nummer oproepen.

XXI.

„Zy zullen, in tegenwoordigheid van den Stem- „mer, het Nummer, dat hy getrokken heeft, op „den hoek van een billet aantekenen, en hetzelfde „omslaande die vouw verzegelen.

XXII.

„Elk zal den door hem gestemden Persoon, met „uitdrukking van deszelfs naam, voornaam en woon- „plaats, op het gezegde billet schryven en dat ver- „volgens zelfs toevouwen.

XXIII.

„Die niet schryven kan, zal den door hem be- „noemden persoon aan de Stemopneemers monde- „ling opgeeven, die dezelve in zyn byzyn zullen „opschryven, waar naa zy hem zelfs het billet „zullen laten toevouwen.

XXIV.

„Elk Stemgerechtigde, zo wel de Stemopneemers „als de anderen, zal zyn eigen billet in een daar- „toe bestemde gesloten busse werpen.

XXV.

„Wanneer alle Stembiljetten ingekomen zyn, „zullen de Stemopneemers zich met de busse we- „der tot de overige Stemgerechtigden vervoegen, „in derzelver tegenwoordigheid de busse openen, „de biljetten voorlezen, aantekenen en optellen.

XXVI.

„Zoo by derzelver opening bleek, dat iemand „eenige misslag begaan had, zal het Nummer ont- „zeegeld, en op nieuw tot stemmen opgeroepen „worden.

XXVII.

„Zoo iemand bevonden word ter kwaader trouw „in het stemmen gehandeld te hebben, zal zyne „stem vervallen en zyn naam opentlyk voorgelezen „worden.

XXVIII.

„Die de meeste stemmen heeft zal tot Kiezer „worden verklaard; de Plaatsvervanger zal vervol- „gens op dezelfde wyze verkooren worden.

XXIX.

„Wanneer de stemmen steeken, zal het lot be- „slissen.”

DERDE HOOFDSTUK.

Van de Kiezers en hunne werkzaamheden.

XXX.

„Kiezers zullen mogen zyn alle Stemgerechtig- „den, die vyf en twintig jaaren oud, en gedurende „twee jaaren, voor de verkiezing, in het Gemeene- „best hunne vaste woonplaats gehad hebben.

„Deze bepaling egter van twee jaaren inwo- „ning sluit niet uit de Burgers, die, om heersch- „zucht of geweld ontvlucht, hun Vaderland verlaten „hebbende, daarin zyn terug gekeerd, en weder „hunne vaste woning genoomen hebben.

XXXI.

„De Stemgerechtigden zullen in acht neemen „niemand tot Kiezer te stemmen, als die binnen „vierentwintig uren ter plaatse der byeenkomst „aankoomen kan.

XXXII.

„Indien iemand door meer dan eene Vergadering „tot Kiezer benoemd is, zal het lot beslissen, voer

„welke hy verschynen zal, en uit de andere de „Plaatsvervanger worden opgeroepen.

XXXIII.

„De aangestelde Kiezer zal zich binnen de vier- „entwintig uren ter bepaalde plaats vervoegen.

XXXIV.

„Zyn Plaatsvervuller zal zich ook derwaards be- „geeven.

XXXV.

„De Kiezer zal met zich moeten brengen den „volgenden Geloofsbrief:

De Grondvergadering van heeft benoemd N. N. tot Kiezer, om zich te vervoegen naar (de plaats der byeenkomst) tot het verkiezen van eenen Vertegenwoordiger en twee Plaatsvervullers.

„Dit Getuigschrift moet door drie Stemgerech- „tigden, tot regeling der Grondvergadering be- „noemd, geteekend worden.

XXXVI.

„De Municipaliteit of Regeering der plaats, waar „de Kiezers byeenkoomen, zal drie Leden uit den „haaren benoemen, om by de kiezing tegenwoor- „dig te zyn, en toeteezien dat alles naa het bepaalde „voorschrift geschiede.

XXXVII.

„Deze zullen de Geloofsbrieven examineeren en, „wettig bevonden hebbende, aan de Kiezers hoofd „voor hoofd de volgende verklaring afvragen.

Ik verklaar volgens de inspraak van myn ge- weeten my als Kiezer van mynen plicht te zul- len kwyten, en zonder aanzien des persoons naa myn beste weeten tot Vertegenwoordiger alleen te zullen stemmen zoodaanigen Burger, van wiens eerlykheid, kunde en erkende Vaderlandsliefde ik my overtuigd houde, en wyders beloove ik aan niemand iets aangaande de stemming te zul- len openbaaren.

XXXVIII.

„De benoemde Commissie uit de Municipaliteit „of plaatselyke Regeering zal hun voorlezen de „vereischte qualificatie van een Vertegenwoordiger „des geheelen Volks.

XXXIX.

„De oudste van jaren zal voorzitter zyn, en de „Secretaris by meerderheid van stemmen benoemd „worden.

XL.

„Zy zullen, zoo wel uit hun midden, als buiten „hen, eenen Vertegenwoordiger kunnen kiezen.

XLI.

„Zy zullen by beslooten billetten, even eens als „vooren by de Vergadering der Stemgerechtigden „bepaald is, eenen Vertegenwoordiger stemmen.

XLII.

„Zoo by het openen der billetten bevonden word „dat iemand meer dan tien stemmen, dat is de „volstrekte meerderheid, heeft, zal de keur gerekend „worden geschied te zyn.

XLIII.

„Zoo niemand meer dan tien stemmen heeft, zul- „len alle de gestomden op eene lyst gebragt wor- „den, uit welke nu weder op dezelfde wyze als te „vooren gekoozen moet worden.

XLIV.

„Zoo by deze tweede stemming niemand noch „de volstrekte meerderheid heeft, zullen de drie,

„die de meeste stemmen hebben, alleen de nomi- „natie uitmaaken, en die uit dezelve de meerder- „heid verkrygt, voor verkooren gerekend worden.

XLV.

„In alle gevallen, waar in de stemmen steeken, „zal het lot beslissen.

XLVI.

„Wanneer de Vertegenwoordiger verkooren zal „zyn, zal men op dezelfde wyze den eersten, en „vervolgens den tweeden Plaatsvervanger benoemen.

XLVII.

„Zoo draa de verkiezing gedaan is, zullen de „Kiezers uit een gaan.”

VIERDE HOOFDSTUK.

Van de Vertegenwoordigers en hunne byeenkomst.

XLVIII.

„De Vertegenwoordigers zullen dezelfde vereisch- „ten omtrent den ouderdom en inwooning moeten „bezitten als de Kiezers, doch zullen zy over de „geheele Republieq kunnen verkooren worden.

XLIX.

„De Municipaliteit der plaats, waar de Kiezers „byeen zyn gekoomen, zal den verkooren Vertegen- „woordiger en Plaatsaanvuller zoo spoedig doenlyk „van derzelve aanstelling verwittigen.

L.

„Niemand zal zich mogen onttrekken als om „wettige redenen, door de Repräsentanten van de „Provincie en Landschap Drenthe, of in de Gene- „raliteits Landen door het Comité tot de alge- „meene zaaken van het Bondgenootschap te Lande, „te beoordeelen.

LI.

„Zoo iemand, die eenig Ambt bekleed, tot Ver- „tegenwoordiger word verkooren, zal hy gedurende „den tyd dat hy den post van Vertegenwoordiger „vervult, van het waarneemen van zyn Ambt wor- „den ontslagen, doch hy zal moeten zorg draagen „dat hetzelfde zonder bezwaar voor den Lande, ten „genoegen van die, welke er de beschikking over „hebben, worde vervuld.

LII.

„De benoemde Vertegenwoordigers en Plaatsver- „vullers zullen voorzien worden van den volgende „Geloofsbrief:

De Kiezers uit tien duizend Inwooners van Ne- derland, woonende te hebben benoemd tot Vertegenwoordiger van het Volk van Nederland in de Nationale Conventie, den Burger N. N. (of ten Plaatsvervuller den Burger N. N.) en zal deze Geloofsbrief geteekend worden door de benoemde Commissie, welke by de verkiezing tegenwoordig is geweest.

LIII.

„De Nationale Conventie zal worden gehouden „in 's Hage.

LIV.

„De verkoorene Volks Vertegenwoordigers zul- „len zich, zoo spoedig mogelyk, en wel binnen „14 dagen, naar 's Hage moeten begeeven, ten „zy er wettige redenen van verhinderende plaats „hebben.

LV.

„Zy zullen ontvangen tien stuivers voor ieder
„uur afstand, het welk zy zullen moeten alleggen
„om hunnen post te aanvaarden.

LVI.

„Zy zullen ontvangen tien gulden daags, te
„rekenen van dien dag dat zy hunne Geloofsbrie-
„ven zullen vertoond hebben.

LVII.

„Er zal eene Commissie door Hun Hoog Mo-
„gende benoemd worden tot onderzoek der Ge-
„loofsbriefen.

LVIII.

„Deze Commissie zal haar werk beginnen 14
„dagen naa den dag der kiezing.

LIX.

„De Vertegenwoordigers zullen by hunne aan-
„komst in 's Hage hunne Geloofsbriefen aan die
„Commissie overhandigen.

LX.

„Indien het blijkt, dat een persoon op meer dan
„eene plaats tot Vertegenwoordiger is verkooren,
„zal de Commissie door het lot doen beslissen,
„voor welke hy ter Nationale Conventie verschynen
„zal, en uit de andere de Plaatsvervanger worden
„opgeroepen.

LXI.

„Zoo ras er honderd erkende Vertegenwoordigers
„aanwezig zullen zyn, zal de Commissie de Staten
„Generaal hier van verwittigen.

LXII.

„Deze zullen hen op de geschikte plaats be-
„schryven.

LXIII.

„Zy zullen daar naa eene plegtige Commissie
„benoemen, om de Vergadering te openen.

LXIV.

„Deze Commissie zal elk der Vertegenwoordigers
„hoofd voor hoofd afvragen

„1° Of hy zich houd voor wettig verkooren Ver-
„tegenwoordiger van het geheele Volk van Ne-
„derland.

„2° Of hy verklaard aan geen en Vorst of hui-
„tenlandsche Magt verbonden te zyn.

„3° Of hy erkend verantwoordelyk te zyn aan
„het geheele Volk van Nederland, en wel aan
„hetzelve alleen, zonder dat eenige Magt buiten
„hetzelve hem van deze verbindtenis kan ontslaan.

„En voorts

„4° Of hy zig verbind alle de Articulen, waar
„op de Nationale Conventie by een geroepen is,
„getrouwelyk te zullen naakoomen.

LXV.

„Zoo iemand onvermoed deze erkentenis en be-
„lofte weigerd, zal hy de Vergadering moeten ver-
„laaten, en zal zyn Plaatsvervanger worden opge-
„roepen.

LXVI.

„Wanneer de Vertegenwoordigers hoofd voor
„hoofd deze beloften zullen gedaan hebben, zal de
„Commissie der Staten Generaal, door de Vergade-
„ring, een Voorzitter en twee Secretarissen doen
„benoemen, en vervolgens vertrekken.

VYFDE HOOFDSTUK.

*Van de werkzaamheden der Nationale
Conventie.*

LXVII.

„Na het vertrek der Commissie zal de benoemde
„Voorzitter de Vergadering verklaaren het wettig
„verkooren Vertegenwoordigend Lichaam van het
„Volk van Nederland.

LXVIII.

„Het ontwerpen van eene Constitutie, voor het
„geheele Volk van Nederland geschikt, is het
„hoofdoogmerk der Nationale Conventie.

LXIX.

„Zy zal het bestuur hebben over de buitenland-
„sche betrekkingen.

LXX.

„Zy zal de beschikking hebben over Land- en
„Zeemagt en, zonder eenige bepaaling, de verdee-
„ding te Water en te Land met al het geene
„daar toe betrekking heeft, bestieren.

LXXI.

„Zy zal in stand brengen eene geregelde en egale
„wyze van Burgerwapping over het geheel Ge-
„meenebest.

LXXII.

„Zy zal de aangestelde Magten in het gebruik
„van derzelve wettig gezag handhaven, en het
„Volk tegen deszels misbruik en onderdrukking
„beveiligen.

LXXIII.

„Zoo de Nationale Conventie het nodig oordeelt
„persoonen te arresteren, zal zy dezelve daadelyk
„aan hunnen Competenten Rechter moeten over-
„leveren.

LXXIV.

„Zy zal beschikking hebben over de Ambten,
„die betrekking tot het geheele Gemeenebest hebben.

LXXV.

„Zy zal de hoogste zorg dragen voor de hand-
„haaving van het Nationaal Crediet.

LXXVI.

„Zy zal beschikking hebben over de Penningen
„die vereischt worden tot hare werkzaamheden.

LXXVII.

„De Povincien zullen extraordinaire Gedeputeer-
„den benoemen, welke zoo spoedig mogelijk byeen
„zullen komen, en voor den 1. July bepaalen de
„gelden, die gedurende het jaar der zitting der
„Nationale Conventie benoodigd zyn.

LXXVIII.

„De Povincien zullen zich verbinden haare aan-
„deelen op de bepaalde termynen te voldoen.

LXXIX.

„In geval van wanbetaaling van eenige Provincie
„zullen derzelve Geldmiddelen ter dispositie van
„de Nationale Conventie staan, ten einde daaruit het
„aandeel dier Provincie te vinden.

LXXX.

„De Nationale Conventie zal zich niet inmengen
„in eenige huishoudelyke schikkingen, welke geene
„betrekking hebben tot de gezamenlyke belangen
„der Republiek.

LXXXI.

„Daar en tegen zullen de Repräsentanten van

„het Volk der onderscheidene Provinciën zich niet
„mogen inmengen in zaaken, het Generaal bestuur
„der Republicq betreffende, en dus bovenal waa-
„ken, dat de Regeeringsvorm der Provinciën in
„haar geheel blyve, tot dat de door de Nationale
„Conventie geprojecteerde Constitutie door het vrye
„Volk der Zeven Provinciën, van het Landschap
„Drenthe en der Generaliteitslanden, zal zyn goed-
„gekeurd en aangenoomen.

LXXXII.

„Geen Lid der Nationale Conventie zal teffens
„Lid mogen blyven van Provinciale Vergaderingen,
„van Municipaliteiten, of van eenig Collegie, waar
„aan uitvoerende of richterlyke magt is toevertrouwd.

LXXXIII.

„De Nationale Conventie zal zorgen, dat er al-
„tyd eene uitvoerende magt zy voor de geheele
„Republicq.

LXXXIV.

„De Committés tot de Algemeene zaaken van
„het Bondgenootschap te Lande, en der Marine,
„als mede het bestuur der Oost- en West-Indische
„bezittingen zullen blyven tot den tyd toe, dat
„dat daaromtrent nadere schikkingen zullen zyn
„gemaakt.

LXXXV.

„Alle de Committés of Collegien hoe genaamd,
„met de uitvoerende magt der Republicq belast,
„zullen aan de Nationale Conventie en aan dezelve
„alleen verantwoordelyk zyn.”

ZESDE HOOFDSTUK.

Over de wyze van Raadpleging.

LXXXVI.

„Men zal in de Nationale Conventie hoofd voor
„hoofd stemmen.

LXXXVII.

„De Nationale Conventie zal met open deuren
„vergaderen.

LXXXVIII.

„De Toehoorders zullen zich niet mogen inlaaten
„in de Raadpleegingen der Nationale Conventie.

LXXXIX.

„De Nationale Conventie zal zich mogen formee-
„ren in een Generaal Committé, wanneer de aart
„der zaaken zulks toedert, en als dan zullen 'er
„geene toehoorders toegelaten worden.

XC.

„Geen Besluit, kragt van wet hebbende, zal
„mogen genoomen worden als in de open Verga-
„dering.”

ZEVENDE HOOFDSTUK.

*Over de verantwoordelykheid der Leden en de
Rechtspleeging over dezelve.*

XCI.

„Alle de Leden der Nationale Conventie zyn
„verantwoordelyk aan het geheele Volk, en niet
„aan eenig gedeelte van het zelve.

XCII.

„Zy kunnen niet te rug geroepen worden door
„eenig gedeelte van het Volk.

VERVOLG UTR. PLB. I.

CXIII.

„Zy zullen niet mogen in rechten betrokken
„worden over eenige Advisen, welke zy aan de
„Vergadering hebben uitgebragt.

XCIV.

„Wanneer een Lid der Nationale Conventie van
„eenige Misdaad beschuldigd word, zullen er by
„het Lot één en twintig Leden uit de Nationale
„Conventie aangesteld worden, dewelke onderzoe-
„ken zullen, of er grond van beschuldiging zy.

XCV.

„Hy zal voor onschuldig gerekend worden,
„wanneer meer dan een derde der Leden verklaard
„dat er geen grond van beschuldiging zy.

XCVI.

„Vry gesproken zynde zal er geen tweede aanklagt
„over dezelfde zaak mogen worden aangenoomen.

XCVII.

„Zo twee derden der benoemde Leden verklaa-
„ren dat er grond tot beschuldiging is, zal de
„Beschuldigde niet voor het afloopen zyns Rechts-
„gedings zitting in de Vergadering mogen neemen.

XCVIII.

„Zy zullen hem des noods mogen arresteeren.

XCIX.

„Zy zullen eenen Aanklaager benoemen, die uit
„naam des Volks recht zal eischen.

C.

„De Nationale Conventie zal terstond de vyf
„Hooge Gerechts-Hoven van Gelderland, Holland
„en Zeeland, Utrecht, Friesland en Groningen aan-
„schryven, om ieder drie personen uit hun midden
„te benoemen binnen den tyd van drie dagen, naa
„den ontvangst der aanschryving.

CI.

„De Beschuldigde zal deze vyftien personen, of
„allen, of zoo veelen als hy goedvind, kunnen ver-
„werpen, doch zulks binnen den tyd van tweemaal
„vierentwintig uren, naa dat zy hem voorgesteld
„zyn moeten verklaren.

CII.

„Indien hy zes van dezelve verwerpt, zullen de
„negen overige zyne rechters zyn.

CIII.

„Indien hy minder dan zes verwerpt, zullen er
„negen uit de overigen by het Lot aangesteld zyn.

CIV.

„Indien hy meer dan zes verwerpt, zal op dezelfde
„wyze het getal weder tot vyftien aangevuld worden.

CV.

„Indien het getal der aantevullene rechters niet
„door vyf gedeeld kan worden, zal het Lot beslis-
„sen, welke Hoven de overblyvende benoemen zullen.

CVI.

„Hy zal deze nieuwbenoemde wederom of geheel
„of ten deelen mogen verwerpen.

CVII.

„Zy zullen, indien het nodig is, wederom op
„dezelfde wyze tot negen worden gebragt, of tot
„vyftien worden aangevuld.

CVIII.

„Ten derdenmaale zal hy het getal niet minder
„dan op negen mogen brengen.

CIX.

„Deze zullen de zaak onderzoeken en de rech-
„terlyke uitspraak doen.

CX.

„De Beschuldigde zal den Raad, welken hy „goedvriend, mogen vraagen, en zich door zodanige „persoonen, als hy zelfs verkiezen zal, kunnen „doen verdedigen.

CXI.

„Indien de Rechters hem onschuldig verklaren, „zal hy wederom zitting in de Nationale Conventie „bekoomen, en de verlopen Daggelden hem wor- „den toegekend.

CXII.

„Indien zy hem schuldig verklaren, zullen zy „de straf ten uitvoer doen brengen.

CXIII.

„De Leden der uitvoerende Magt en de Ministers „der Republieq zullen, op dezelfde wyze als de „Leden der Nationale Conventie, worden te recht „gesteld.

AGTSTE HOOFDSTUK.

Van het uit een gaan der Nationale Conventie.

CXIV.

„De Nationale Conventie is alleen eene tydelijke „Regeering.

CXV.

„De Nationale Conventie zal, zoo spoedig moge- „lyk, uiterlyk binnen één jaar na haare byeen- „komst, het plan der Constitutie in gereedheid „hebben.

CXVI.

„Zoo draa zy met het ontwerp der Constitutie „gereed is, zal zy dezelve aan het Volk in iedere „Provincie, in het Landschap Drenthe en in de

„Generaliteits Landen, ter goed of afkeuring voor- „draagen.

CXVII.

„Zoo draa de Constitutie is aangenoomen, zal „de Nationale Conventie de Vergadering des Volks „oproepen, om een nieuw Vertegenwoordigend Lic- „haam te benoemen.

CXVIII.

„Zoo draa de Leden van hetzelfde ter bestemder „plaatse zullen zyn aangekoomen, zal de Nationale „Conventie uit een scheiden.”

En worden die onzer Ingezetenen, welke, inge- volge deze Publicatie, zouden kunnen goedvinden eenige bedenkingen op bovenstaande Plan op te geeven, by deezzen uitgenodigd, om, voor het einde der maand July, dezelve in behoorlyke geschrifte en met hunne naamen ondertekend, franco toe te zenden aan den Secretaris der Repräsentanten 's Lands van Utrecht, op dat van dezelve, in onze deliberatiën over het in werking brengen van eene Nationale Conventie, zoodanig gebruik zoude kunnen gemaakt worden, als Wy zullen nodig oordeelen te behooren.

En op dat niemand van de In- en Opgezetenen dezer Provincie van het gunt voorschreef en Onze goede intentie eenige onwetenheid zoude kunnen voorwenden, zal deze alomme worden aangeslagen en afgekondigd, daar het behoort.

Aldus gedaan op 't Landschapshuis binnen Utrecht den 29. Juny 1795. Het eerste jaar der Batavische Vryheid. (Was geparafceerd) S. Essenius, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van voornoemde Repräsentanten. (Was getekend) J. van Haesten.

108. PUBLICATIE der Repräsentanten 's Lands van Utrecht tegen het beleedigen der patriotsche partij, het dragen van Oranjekleur, enz. 31 Julij 1795.

VRYHEID, GELYKHEID, BROEDERSCHAP!

De Repräsentanten 's Lands van Utrecht, allen den geenen die dezen zullen zien ofte hooren leezen, Heil en Broederschap!

Alzoo Wy in ervaring gekomen zyn, dat niet tegenstaande alle aangewende middelen tot instandhouding der zoo nodige rust en eensgezindheid, echter zommige lieden, door een dwaaze en ten hoogsten strafbaare verkleefdheid aan den gewezen Stadhouder en de zoogenaamde oude Constitutie, zich niet ontzien de patriottische party opentlyk te insulteeren en andere als het waare aan te zetten om de rust te stooren, oproerige bewegingen te pleegen enz., tot dadelykheden over te slaan, en dit niet tegenstaande onze gedane Publicatie dato 26 February 1795, welke Wy wel expresselyk inbareren by dezen, zoo hebben Wy nodig geoordeeld te statuereen, gelyk Wy statuereen by dezen.

I.

Dat niemand, wie hy ook zoude mogen zyn, zal mogen dragen het zy tot kleeding, veel min tot sieraad, eenige stoffe van de thans by de goede Ingesetenen zoo zeer gekaate, en by ons als een oproer-leus beschouwd wordende orange kleur.

II.

Dat niemand, zo Mans als Vrouwen, zig zal mogen versieren met eenige Orange kleurige bloemen, veel min die op hunne hoeden, of voor hunne borsten steken, of voor hunne huizen of venster-ramen, welke op de publike wegen uitkomen, ten toon stellen (zynde hier egter niet onder begreepen zoodanige bloemen, welke tot sieraad in de tuinen zyn geplaatst) vermids zulks niet alleen strekt tot terging van braave Ingesetenen, maar bovendien als een oproer-leus te recht wordt aangemerkt.

III.

Zullende een ieder, welke tegens de twee bovenstaande Artikelen, en dus tegens 's Volks uitdrukelyken wil kwaame te handelen, voor de eerste reyze verbeuren eene boete van vyfentwintig Gulden ten behoeve van alle de Diaconien der plaats, waar de calange en beboeting geschiedt, zonder onderscheid van religie, welke gemelde boete onder den anderen broederlyk zullen moeten verdeelen.

IV.

En ingevalle iemand onvermogene mogte zyn de gemelde boete op te brengen, zal hy arbitraaryk na exigentie van zaaken worden gestraft.

V.

Die, welke de boete voldaan, of wegens het over-

treden van deze wet eenmaal is gestraft, en voor de tweede reyse bevonden wordt daar tegen te handelen, zal, zonder aanzien van persoon, publiek aan den lyve worden gestraft, en als een Oproermaker uit deze Provincie worden gebannen.

VI.

En gelasten Wy wel expresselyk alle Municipaliteiten en de Gerechten, als mede den Procureur Generaal en andere Officiëren der Justitie, die geenen, welke tegens den inhoud dezer Publicatie pecceren, te beboeten, ofte door hunne Suppoosten te doen beboeten, de onwillige direct by parate executie tot voldoening der boete in het III. Art. gemeld, te noodzaken, en zo zy onvermogene mogte zyn, ofte ten tweedemaal zig tegens het I. en II. Art. dezer Publicatie vergrepen, de zoodanige als dan terstond zonder eenig verwyf te arresteeren en aan hunnen competenten Rechter over te leveren, omme ingevolge het IV. en V. Art. dezer Publicatie te worden gestraft.

VII.

En vermids de Militairen, even als alle andere

Leden der Maatschappy, aan de wetten zyn verbonden, zoo gelasten Wy insgelyks alle Militaire Officiëren, wel expresselyk zorge te dragen, dat derzelver onderhorige manschappen niet tegen het I. of II. Art. dezer Publicatie handelen, direct of indirect, autoriseerende verder alle Municipaliteiten, Gerechten, Procureur Generaal en Officiëren der Justitie zoodanige Militairen te arresteren, te beboeten, ofte even gelyk alle andere Ingesetenen aan den politieken Rechter, ingevolge het voorige artikel over te leveren.

En op dat niemand hier van eenige onweetenheid zoude kunnen voorwenden, zal deze alomme worden afgekondigd en aangeslagen daar en zoo het behoort.

Aldus gedaan op het Landschapshuis binnen Utrecht den 31. July 1795. Het eerste jaar der Bataafsche Vryheid. (Was geparapheert) N. van Ossenberch, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van voornoemde Repräsentanten. (Was getekend) J. van Haeften.

109. RESOLUTIE der Repräsentanten 's Lands van Utrecht aangaande de teruggave der bezoldigingen enz., door de Leden der Staats- en Stadsregeringen sedert 1786 genoten. 30 November 1795.

Op het voorgestelde deezes aangaande, in aanmerking genoomen zynde de fataale gebeurtenissen, den Vaderlande in het algemeen, en deezes Landschap in het byzonder overkomen, zederd het vertrek van veele Staats- en Stadsregeringsleden naar Amersfoort, en het houden der zoogenaamde Staatsvergaderingen aldaar, niettegenstaande den uitdrukelyken wil des Volks, en inzonderheid van de In- en Opgezeten den dezer Provincie. Is goedgevonden en verstaan, dat de Leden der Regeering van het voorig Gouvernement, zoo in Staats- als Stadsregeering geplaatst, gelyk ook de Hoofdschouten der Steden en Maarschalken der Quartieren, voor zoo ver zy in Staats- of Stadsregeringen sessie hebben gehad, aan den Lande zullen restitueeren alle de gelden, door hen in de bovengemelde qualiteiten van den Lande dus wederrechtelyk genooten, zoo jaarlyksche tractementen als emolumenten, aan de Regeeringsposten geaccrediteerd zynde geweest, en dit te rekenen van den dag af, dat de zoogenaamde Staatsvergadering te Amersfoort in den jaare 1786 is gehouden, tot den dag hunner afstelling in dit loopende jaar 1795, tot welk ultimum zy eenige gelden in deezes hunne voornoemde betrekking van den Lande hebben genooten, te restitueeren de bovengemelde tractementen en emolumenten aan den Lande; voor de zoodanigen dier Leden van Provinciaal of Stedelyk bestuur, welke binnen deezes Republiek zich bevinden, voor ultimo December dezes jaars 1795, en voor hun, welke zich tegenwoordig buiten 's Lands bevinden, voor den 15. January 1796 aanstaande, zullende de erfgenaamen van de zoodanigen dier Regenten, welke overleeden zyn, uit de goederen van den overleedenen de restitutie der bovengemelde tractementen en emolumenten doen, tot den dag van derzelver overlyden toe; edoch zullen zoodanigen der boven-

gemelde Regenten, welke binnen dien tyd voor hunne Regeeringsposten hebben bedankt, niet verder van de meergemelde gelden restitutie doen, dan tot den dag dat zy hebben opgehouden die van den Lande te trekken. En zullen aan meergemelde Regenten, of by derzelver overlyden, na hunne remotie, aan hunne erfgenaamen worden gerestitueerd de door hen betaalde Amptgelden, edoch niet in contante penningen, maar in Obligatien, ten laste dezer Provincie, rentende 2 en een half per cent, uitgezonderd echter die geenen, welke voor hunne Regeeringsposten binnen den opgelden tyd hebben bedankt.

Verder is geresolveerd, dat van het opbrengen dezer tractementen en emolumenten zullen geëxceptieerd zyn de Secretarissen en Ministers der bovengemelde Regeerings-Collegien, als welke niet kunnen worden geconsidereerd *propria auctoritate* in al het geen den Lande concerneert, te hebben medegewerkt.

En onverminderd deezes opbreng van genooten tractementen en emolumenten, zullen de meergemelde Staats- en Stadsregeringsleden, met de andere In- en Opgezeten den dezer Provincie, gehouden zyn, binnen den bepaalden tyd, aan den Lande op te brengen de 2 per cento of Vyftigsten penning van alle hunne goederen, bezittingen, beneficiën etc, alles breder by de Publicatie van den 21. October jongstleden gestatueerd.

En zal deezes Extract-resolutie aan de Leden van het voorig bestuur, elk in zyn individu, worden uitgeleverd, het zy aan hun in persoon, of by hunne absentie aan derzelver Rentmeesters, Agendarissen of Administrateurs hunner goederen, ten einde geene ignorantie te kunnen pretendeeren. Accordeert met voorschreeve resolutie. P. 't Hoen. Abs. Secret.

110. PUBLICATIE der *Representanten's Lands van Utrecht* aangaande hetzelfde onderwerp. 26 April 1796.

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP!

De Repräsentanten 's Lands van Utrecht, allen den geenen die deezen zullen zien of hooren leezen, heil! doen te weten: — Dat Wy aan den eenen kant in overweeging neemende, en de nodige voorzieninge willende doen, om het Onze toetebrenge, ten einde zy, aan welke de zorg voor het algemeen belang is toevertrouwd, worden in staat gesteld tot herstelling en opbeuring van de zedert zo veele jaaren verdrukte welvaard des Vaderlands en de vestiging van den toekomstenden voorspoed Onzer goede en braave In- en Opgezeeten, welker grondslag, naast den Goddelyken Zegen, is geleegen in het genmaakt Alliantie-tractaat met de Fransche Republieq, het uit een niet opbeuren Onzer schandelyk verwaarloosde Zeemagt, het in werking brengen van eene geregelde en genoegzame Landmagt, het versterken Onzer Vestingen, om dus aan eenen Vyand, welke Onze pas gevestigde Vryheid van den troon zou tragten te bonzen, moedig het hoofd te kunnen bieden, Ons gedrongen vinden tot buitengewoone en geforceerde Geldheffingen, zonder welke het bovengemeld doeleinde nimmer kan worden bereikt, maar integendeel Onze Republiek wel dra tot haaren voorigen slaafschen staat zou moeten wederkeeren.

Dat Wy aan den anderen kant niet kunnen ontveinzen, dat de klagten Onzer goede In- en Opgezeetenen allerbillykst en op waarheid gegrond zyn, daar zy zich verwonderd houden, dat de zodanige niet op de eene of andere wyze werden genoodzaakt om den zwaarsten last in de tegenwoordige onontbeerlyke behoeftens der Republiek en dezès Landschaps te dragen, die hunnen pligt verzaakende, de oorzaken of meedewerkers van alle de rampen des lieven Vaderlands en inzonderheid dezès Landschaps geweest zyn, — en wie de gedragingen van de voorige Land- en Stadsregeerders deezer Provincie nagaat, moet niet verbaasd staan over den aaneengeschakelden reeks van wanbedryven, door hen aan den Lande gepleegd? zy doch zyn de waare en eenige oorzaaken van 's Lands jammeren, die meede deelgenooten waren of meede hebben ingestemd met het Vloekgespan, het welk Ons den voorgaanden Engelschen Oorlog heeft berokkend, 's Lands schatten in den schoot van die Ons verwoestende voormalige Bondgenoot hebben uitgestort en de zyde zyn blyven aankleeven van de verraders des Vaderlands; — zy die naderhand op de billyke klagstem der Ingezeetenen het recht-vertreedend Provinciaal Regeerings-reglement in het jaar 1674 ingevoerd en in de jaaren 1747 en 1766 nader bekrachtigd, hebben verklaard te laboreeren aan zo veele notabele gebreken en in zo veele opzichte te stryden tegens de rechten des Volks; — zy die de Burgeren deezer Stad hebben opgeroepen tot het opgeeven hunner bezwaaren tegens de plaats hebbende onderdrukkende Regeeringsform, met hen een nieuw Stads Regeerings Reglement hebben geapplaneerd, opentlyk ter visie gelegd, en den dag der invoering gearresteerd; naderhand al hetzelfde, niet teegenstaande het wettig was gere-

solveerd, by Publicatie van 6. Maart 1786, hebben verklaard informeel, kragteloos en van onwaarde, en teegens de protestatien en bittere klagten van hunne waardige Meede-Regenten en der Gecommitteerden uit de Burgery, zyn blyven voortgaan opentlyk met het Volk den spot te steeken, de dierbaarste rechten te verkrachten van hen, welke zy alle bescherming en handhaving van rechten schuldig waren, en die op de herstelling derzelve twee jaaren agter den anderen vrugteloos hadden aangedrongen, terwyl die van den Raad deezer Stad, daar in kwaadaardiglyk gestyfd door de twee voorstemmende Leeden van Staat, welke zig niet ontzagen te impetreeeren op de stedelyke rechten der Burgeren, en derzelve vaderlandsche pogingen voor daden van geweld en oproerige bewegingen uit te kryten, hebben blyven voortgaan zig schuldig te maaken aan de misdaad van gekwelste Volks-Majesteit, door derzelve Adressen en Manifesten, in dato 20. Juny en 3. July 1786 aan hen voorgedragen, by hunne Resolutien van 25. en 31. dier maand van de hand te wyzen en teegen dezelve, niettegenstaande den gedeclareerden wil des Volks, te protesteeren, tot dat eindelyk de Staten 's Lands van Utrecht, tot vilipendie van de aloude rechten deezer Stad, hebben beslooten hunne Vergadering te verleggen naar Amersfoort, ten einde aldaar niet overleg van den toenmaligen Stadhouder te veiliger te raadplegen, om door daden van geweld, door eenen verderfelyken Burger-Oorlog, door toneelen van moord en verwoesting, de beste Burgeren dezès Landschaps den voet voor eeuwig op den nek te drukken en hunne onvervreembare rechten ongestoord te blyven verkrachten; tot welk rampzalig doelwit zy dadelyk de handen hebben aan het werk geslaagen en alle schikkingen gemaakt, om het braafste, het weldenkendste gedeelte des Volks den dolk in het hart te drukken, gelyk zy dan ook met veragting der exhortatoire Missives van de andere Bondgenooten, om toch geene Militaire magt teegens de inwooneren deezer Provincie te gebruiken, hun daar by al het rampzalige van een Burger-Oorlog voor oogen stellende, egter met een boos- bloed- en wraankierig opzet, per Missive in dato 8. September deszelven jaars, aan de Staten van Gelderland verzogt hebben naar de Provincie Utrecht eenige stukken Geschut en Cavallery aftezenden, gelyk zy ook ten zelven dage zich hebben verstant den toenmaligen Capitain Generaal te verzoeken Militie naar Utrecht te depecheeren, die dan ook dadelyk twee Regimenten Infanterie derwaards heeft doen aanrukken; dus opentlyk den Oorlog verklaarende en teegens hunne Burgeren de Bloedvlag opsteekende, waar door een aaneenschakeling van onheilen zyn gebooren, de goede Opgezeetenen door zwaare inquantierungen jammerlyk geplaagd en uitgemergeld, blykens onder anderen uit de klagende smeekschriften der In- en Opgezeeten van Baarn en Zoest, in dato 27. October 1786 aan hun aangeboden, doch smadelyk van de hand gewezen, het doen aanrukken van Militaire Magt op Stads Territoir, het verraderlyk aanvallen van de gewapende Burgeren, ter bezetting van Vreeswyk op

last der wettige Regeering der Stad Utrecht uitgetrokken, op den 9. Mey 1787, op hunnen eigene grond, waar meede zy opzettelyk de schrikverwekkende bloedstortingen hebben aangevangen, en het overrompelen der Stad Wyk by Duurstede; alle gruwelen, met welke hun bestier tot het jongste oogenblik deezer Republiek zal gebrandmerkt blyven.

En of met dit alles de maat hunner boosheden niet tot overloopen toe ware opgevuld, hebben zy kunnen goedvinden meede te werken tot dien onmeetbaare kring van gepleegde misdaden door eene buitenlandsche, daar toe opgezette magt, blykens hunne Resolutie van 11 September 1787, by welke zy den vryen doortogt aan de Pruissische Troupes over hun grondgebied hebben toegestaan, tegens den duidelyken Letter der Unie, en zig hebben aangeboden, om met de Commandanten dier Troupen vriendschappelyke schikkingen te maaken; door welk een en ander de deur is opengezet voor een reeks van geweldenaryen, plunderingen, brandstichtingen, bloedstortingen, wegvoering van 's Lands braafste Inwooners, oplichtinge van 's Lands Tresooren en andere jammervolle onheilen, van welke Wy nog tot op dit oogenblik de smertelykste naween gevoelen.

Zy zyn het, die door den aanvang van deezen smertelyken Burger-oorlog, de wettige Regeering deezer Provincie en Stad hebben genoodzaakt tot enorme kosten, ten einde zich tegens hunne bloed- en wraakgierige oogmerken te wapenen en te dekken; — zy zyn het, die zig dus op de onwettigste wyze meester hebben gemaakt van het openbaar gezag en de onvervreemdbare rechten onzer goede Burgeren en Ingezeetenen, de braafste en weldenkende Burgeren en hunne talryke huisgezinnen het brood uit de mond gerukt, vele derzelve door geweetenloze Proceduures en schandelyke Sententien vervolgd en verdreeven, 's Lands vermogen, tot ondersteuning van hun eigendunkelyk gezag, verspild en eindelyk zig door de zucht tot overheersching zo ver hebben laten vervoeren, dat zy tot handhaving hunner dwinglandy liever hebben gewild den oorlog, door de Fransche Republiek alleen aan den Ex-Stadhouder verklaard, meede zig aan te trekken, en dus moedwillig het lieve Vaderland aan eenen vernielenden oorlog blootstellen, het bloed van 's Lands Inwooners te doen stroomen, het Land door inundation als anderzints te verwoesten en een aantal onzer goede In- en Opgezeetenen tot den bedelzak te brengen, dan het zelve aan de vryheid en rechten herstellende wapenen der Fransche Natie internymen; om al het welk, en in aanmerking neemende de rechtvaardige klagen onzer goede In- en Opgezeetenen, is het niet dan billyk dat aan dezelve gehoor worde gegeven en dat zy, die de oorzaak van 's Lands onheilen zyn, in de eerste plaats den zwaarsten last draagen, om die onheilen te beteren, te meer, daar zy by de aanmatiging van hun overheerschend gezag, zedert den 16. September 1787 hunne regeering hebben aanvaard en beëdigd op een Provinciaal Regeerings Reglement, hetwelk niet alleen door het grootste en notabelste gedeelte van de Inwooners deezer Landschap, maar ook door eene commissie uit de drie Leeden van Staat is verklaard onwettig te zyn ingevoerd, en in veele opzigten

strydig tegens de onvervreemdbare rechten van de Inwooners deezer Landschap, en dus hunne regeering, zedert hunne gehoudene zogenaamde Staatsvergadering te Amersfoort, tot den dag hunner demissie, niet anders kan worden beschouwd, dan onwettig en strydig met 's Volks rechten en belangen.

Alwaaromne Wy hebben goedgevonden en verstaan te statueeren, gelyk Wy statuereen by deeze: Dat alle Leeden van het voorig bestuur, zo in Staats- als Stads-Regeeringen geplaatst, gelyk ook de Hoofdschouten der Steden en de Maarschalken der Quartieren, voor zo ver zy in Staats- of Stads-regeering sessie hebben gehad, alle de door hen in die qualiteiten van den Lande genootene gelden, zo jaarlyksche tractementen als emolumenten, aan de Regeeringsposten geaccrocheerd zynde geweest, zedert hunne zogenaamde Staatsvergadering te Amersfoort, op den 30. Augustus 1786 aangevangen, tot den dag hunner demissie ingeslooten, aan den Lande zullen restitueeren; dit te betaalen binnen den tyd van vier weken na het publiceeren en affigereen deezer Publicatie, en dit alles op pene, dat teegens de nalatigen in deezen ten scherpsten zal worden geprocedeert, zullende de erfgenaamen dier Regenten, welke overleeden zyn, uit de goederen van de overledene de restitutie der bovengemelde tractementen en emolumenten moeten doen. Edoch zullen zodanigen der bovengemelde Regenten, welke binnen dien tyd voor hunne Regeeringsposten hebben bedankt, niet verder van de meergemelde gelden restitueeren dan tot den dag dat zy hebben opgehouden die van den Lande te trekken.

En op dat aan deze Onze serieuze intentie worde voldaan en alle pretexten tot het niet opbrengen van bovengemelde gelden worden weggenomen, hebben Wy goedgevonden te statueeren, dat de sequestratie van de goederen der voorige Regenten worde opgeheeven, voor zo veel zy die ter voldoening van bovengemelde somme zullen moeten verbinden of verkoopen, en dat wijders, na zal zyn gebleeken, dat zy aan den Lande het gerequireerde hebben voldaan, van dat oogenblik af aan, het provintiaal arrest, hunne persoonen betreffende, zal zyn vernietigd, behoudens dat zy voor hunne voormalige verrigtingen, in hunne qualiteit als Regenten uitgeoeffend, verantwoordelyk blyven.

En zal aan meergemelde voormalige Regenten, of by derzelver overlyden na hunne Remotie, aan hunne erfgenaamen worden gerestitueerd de door hen betaalde Amptgelden; edoch niet in contante Penningen, maar in Obligatien ten lasten deezer Provincie rentende 2½ ten honderd; uitgezondert egter die geene, welke voor hunne Regeeringsposten binnen dien opgemarkten tyd hebben bedankt.

Dan daar de Secretarissen en Ministers der bovengemelde Regeerings-Collegien niet kunnen worden geconsidereerd, in alle deeze propria auctoritate te hebben gewerkt, worden dezelve van de restitutie hunner genootene tractementen en emolumenten geëxceptieerd.

Gelastende Wy verders den Procureur Generaal teegen de zodanigen dier meergemelde Regenten, welke in gebreken mogten blyven binnen den bepaalden tyd te voldoen, en na dat hy van dit hun manquement de noodige kennisgeving zal hebben ontvangen, te procedereen en dezelve te doen executeeren als na rechten.

En op dat alle en een iegelyk, dien het aangaat, moge weten Onze goede meeninge en intentie, en zich punctueelyk daarna reguleere, vinden Wy goed en begeeren dat deeze alomme afgekondigd en aangeplakt zal worden, daar zulks behoort en te geschieden gebruikelijk is.

Aldus gedaan en gearresteerd op het Landschapshuis binnen Utrecht den 26. April 1796. Het tweede jaar der Bataafsche Vryheid. (Was geparapheerd) J. Sluyter, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van voornoemde Repräsentanten. (Was getekend) P. 't Hoen.

111. PUBLICATIE *van het Provinciaal Bestuur 's Lands van Utrecht, waarbij het persoonlijk arrest der Leden van het voormalig Bestuur, de sequestratie hunner goederen en hunne verplichting tot teruggave der sedert 1786 genoten bezoldiging wordt opgeheven. 14 Junij 1797.*

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP!

Het Provinciaal Bestuur 's Lands van Utrecht allen den geenen, die deeze zullen zien of hooren leezen, Heil en Broederschap! doet te weten: dat, daar Wy, aangesteld zynde tot het behartigen van de dierbaarste belangen van de In- en Opgezetenen dezer Provincie, op het Reglement van Regeering van dit Gewest eene plechtige belofte hebben afgelegd van hetzelfde te zullen handhaaven, en in allen opzichte naar te koomen, waardoor Wy gehouden zyn Ons nimmer eenig rechterlyk gezag aantematigen, of Ons met hetzelfde op eenigerhande wyze intelaaten. Waarom Wy hebben gedeceeteerd, gelyk Wy decreteeren by dezen, de Publicatien, zoo van de provisioneele Repräsentanten dezer Provincie, in dato 12 February 1795, als mede die der Repräsentanten van den 26. April 1796 te annulleeren en buiten effect te stellen, zoodaanig dat alle persoonlyke arresten der Leden van het voorig Gouvernement, de sequestratie van derzelver Goederen, by Publicatie van 12 February 1795 breder gespecificeerd, als mede der aan hun by

Publicatie van 26 April 1796 opgelegde verplichting van den opbreng hunner sedert den 30. Augustus 1786, in qualiteit als Leden der Regeering, genotene tractementen en emolumenten, worden opgeheeven, en zylieden van dezelve worden bevryd, echter onder voorbehoud van hunne verantwoordelykheid voor derzelver gehoudene administratie, zoo in het politicque, finantieele als justitieele, in provinciale en stedelyke Regeeringen, als mede onverminderd alle private en civile Actien tot schadeloosstelling of vergoeding, als In- of Opgezetenen dezer Provincie zouden kunnen goedvinden tegen hen te institueeren.

En op dat niemand hier van eenige onkunde zal kunnen voorwenden, zal deze alomme worden gepubliceerd en geaffecteerd, als naar gewoonte.

Aldus gedaan en vastgesteld op het Landschapshuis binnen Utrecht, op den 14. Juny 1797. Het derde jaar der Bataafsche Vryheid. (Was geparapheerd) J. de Joncheere, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van het voornoemde Provinciaal Bestuur. (Was getekend) P. 't Hoen.

112. PROCLAMATIE *der Representanten 's Lands van Utrecht, tot handhaving der gewestelyke souvereiniteit in de Hooge Heerlykheid Vreeswyk. 17 Maart 1796.*

De Repräsentanten 's Lands van Utrecht, allen den geenen, die deezen zullen zien of hooren lezen, Heil en Broederschap!

Daar Wy met innig leedwezen hebben vernomen en Ons uit het by den Raad der Gemeente der Stad Utrecht verrichte volkomen is gebleeken, dat niet alleen den gemelden Raad, maar zelfs veelen der goede Ingezetenen en Stemgerechtigde Burgers der Stad Utrecht, in een dwaalend en met Onze waare voornemens geheel strydend begrip staan, als of Wy de rechten der Burgery en by gevolgtrekking het gezag der Stad Utrecht aan de Hooge Heerlykheid Vreeswyk, anders genaamd de Vaart, zouden zoeken te betwisten, ja zelfs daarop dadelijken inbreuk te doen. Zoo hebben Wy, overwegende dat deze ten Onzen opzichte ongegronde bedenkingen hunnen oorsprong aan onkunde, overdreven drift en yver, waarvan die welke eene geheele ommekeer van zaaken zoeken te bewerken, zig zoo ooit, thans zoo meesterlyk bedienen, verschuldigd zyn, noodig geoordeeld Onze waare meeninge en het geen door Ons omtrent de zoo veel geruchtsmaakende oproeping aan de Vaart is beslooten en verrigt, bekend te maaken, gelyk Wy hetzelfde bekend maaken by dezen:

Nadat tusschen de Municipaliteit van de Vaart en een groot gedeelte der Stemgerechtigde Burgers eenige verschillen waaren ontstaan, en de rust en goede order vorderden dat daarin voorzien wierdt, zoo hebben Wy goedgevonden de ter Onzer Vergadering, zoo door de Municipaliteit van Vreeswyk, als door een groot gedeelte der Stemgerechtigde Burgers ingediende Memorien en Requesten, te stellen in handen van het Comité tot de zaaken van het platte Land, het welk dan ook, ter wegneming van alle geschillen en tot handhaving der rust, de Stemgerechtigde Ingezetenen aan de Hooge Heerlykheid Vreeswyk, gelyk zulks in andere Heerlykheden hadt plaats gehad, heeft opgeroepen op den 14. Maart l.l. en zulks op Onze speciaale authorisatie, terwyl Wy, tot voorkooming van alle voorlopige misstappen, aan de Municipaliteit van de Vaart hadden aangeschreven, om met zekere door hen op den elfden te vooren goedgevonden oproeping niet voort te gaan. En schoon Stads Gecommitteerden ter Onzer Vergadering zig daar tegen verzetten, zoo bleef de door het Comité van het platte Land gedaane oproeping in zyn geheel, tot dat den Raad der Stad, op Zondag den 13. dezer maand, aan den Præsident verzogt, de

Landschaps-vergadering te beleggen, en als toen een Resolutie ter tafel bragt, waar by men voordroeg al het geen door het Committé tot de zaaken van het platte Land was verricht in te trekken, het welk wel niet gaaf by Ons konde worden toegestaan, doch echter besloten wierdt de op Onze autorisatie gedaane oproeping aan de Vaart, op Maandag den 14. Maart, geen voortgang te doen hebben, waarlyk uit geen ander oogmerk, dan om de goede harmonie aan te kweeken, eensgezindheid te bewerken, en de zaak, waaromtrent tusschen de Landschaps-vergadering en Raad der Gemeente eenig verschil was ontstaan, in het minnelijke te vereffenen.

Wy hadden wel gewenscht dat, daar het verleende uitstel der oproeping by Ons op Maandag niet wierdt ingetrokken, en de Resolutie, daags te vooren door den Raad der Gemeente ter Onzer Vergadering ingebracht, door de meeste Steden en Kwartieren wierdt overgenoomen, dat deze zaak door den Raad der Gemeente niet uit zyn geheel was gerukt, gelyk Wy zittens vergadering vernamen dat het den Raad der Stad Utrecht hadt kunnen goedvinden, zonder dat Stads Gecommitteerden ter Onzer Vergadering daarvan eenige opening scheenen te mogen geeven, een Commissie naar Vreeswyk te zenden, en de Stemgerechtigde Burgers te Vreeswyk, op denzelfden dag dat de oproeping door Ons was opgeschort, te doen oproepen. Deze handelwyze, die geene hoegenaamde gezindheid van Stadswegen aanduidde, om met Ons in minnelijke onderhandeling te treden, deedt Ons besluiten dadelyk een Landschaps-boode naar de Vaart af te zonden, ten einde by Resolutie de Municipaliteit van Vreeswyk andermaal te gelasten, om met de gedaane oproeping niet voort te gaan, maar dezelve te staaken. Dan men vindt goed deze Onze Resolutie, schoon dezelve door de Boode des Landschaps aan een Lid der Municipaliteit, in de Kerk by de oproeping tegenwoordig zynde, wierdt overhandigd, niet te openen, en met het besluiten omtrent de voorgestelde artikelen aan de Stemgerechtigde Burgers voort te gaan.

Gaarne laaten Wy aan het Volk van het Sticht over te beoordeelen, in hoe verre Wy, gelyk zommigen ten onrechte beweerden, Ons op een onbillyke wyze tegens de rechten, de Stad Utrecht behoorende, hebben verzet. Daar Wy nimmer, gelyk zommige onrustige, door drift aangevuurde, of tweedracht zoekende lieden mede hebben zoeken te verspreiden, eenige orders tot het marcheren van eenige troupes naar de Vaart hebben gegeven, en ook daaromtrent nimmer eenig voorstel ter Onzer Vergadering is geschied.

En daar de zaak, waarin de Stad Utrecht en

zommige Ingezetenen derzelve vermeenen in hun recht te zyn verkort, alleen daarop neder koomt, of de Burgery der Stad Utrecht en uit derzelver naam den Raad der Gemeente derzelve, aan de Hooge Heerlykheid Vreeswyk een meerder recht en uitoeffening van politie moet worden toegekend, dan aan de eigenaars van andere Hooge Heerlykheden binnen deze Provincie; als mede, of den Raad der Stad, na dat door Ons was gelast met de oproeping der Stemgerechtigde Burgers te Vreeswyk op Maandag den 14. dezer niet voort te gaan, echter die oproeping daadelyk konde doen, zoo hebben Wy geoordeeld, ten einde geen rechtters in Onze eigene zaak te willen schynen, alle de stukken, tot dit zoo ongelukkig gerezen geschil betrekking hebbende, te stellen in handen van den Hove, ten einde op aanstaande Maandag ons van hunne bedenkingen en gedachten te berichten, en daarin te raaden, zoo als zy naa recht, billykheid en volgens eed en plicht zullen bevinden te behooren.

Terwyl naar ingekomenen raad van die van den Hove Wy by dezen plechtig verklaaren, dat Wy, hoe zeer ook door de gedraagingen van den Raad der Gemeente, vooral op Maandag den 14. dezer, vermeenen te zyn beledigd, en welke niets dan scheuring en oneenigheid moesten ten gevolge hebben, en Wy volgens eed en plicht, de rechten der Souverainiteit van het stichtsche Volk willende, ja mootende handhaven, echter een voorbeeld willen geeven, dat niets Ons dierbaarder is dan tot de zoo noodige rust, order en eensgezindheid, zonder welke Ons waggelend Staatsgebouw zeeker moet instorten, mede alles aan te wenden wat door een onzydige van Ons zoude kunnen worden gevorderd, gaarne met medewerking van eenige Gecommitteerden uit de Burgery der Stad Utrecht, en des noods van den Raad der Gemeente, alles willen aanwenden wat aan deze zoo dikwerf gerezene geschillen een einde zoude kunnen maaken, en de zulke, welke niet anders zoeken dan verdeeldheden te kweeken, in hunne vervloekte oogmerken tegen te gaan.

En op dat niemand hier van eenige onwetenheid zoude kunnen voorwenden, zoo zal deze worden gedrukt en zoo aan de Grondvergaderingen van Utrechts Burgery, als aan den Raad der Gemeente der Stad Utrecht en aan alle de Steden en Quartieren binnen deze Provincie worden toegezonden.

Aldus gedaan en gearresteerd op het Landschaphuis binnen Utrecht den 17. Maart 1796. Het tweede jaar der Bataafsche Vryheid. (Was geparapheert) J. L. Banens, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van voornoemde Repräsentanten. (Was getekend) J. van Haesten.

413. PUBLICATIE der Repräsentanten 's Lands van Utrecht, waarbij een Declaratoir van onderwerping aan de Regering wordt vastgesteld, hetwelk door alle ambtenaren zal worden onderteeekend. 12 Mei 1796.

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP!

De Repräsentanten 's Lands van Utrecht, allen den geenen die dezen zullen zien of hooren leezen, Heil en Broederschap! doen te weten: — Alzo de billykheid vereischt, dat de zodanige Personen,

welke met eenige Ambten of Bedieningen zyn begunstigd, en dus boven anderen hunner Medeburgers bevoorrecht, het vertrouwen des Volks, aan welks belangen zy dienstbaar zyn, ten vollen waardig zyn, en er geene in eenige Posten, Ambten of Bedieningen worden geduld, welke men

zoude kunnen verdagt houden, dat geneigd waren de pas gevestigde Vryheid des Volks, zoo veel in hen was, te ondermynen.

Zoo hebben Wy goedgevonden te decreteeren, gelyk Wy decreteeren by dezen:

Dat alle Ambtenaaren, welke den eed van getrouwheid aan het Volk en gehoorzaamheid aan de tegenswoordige Regeering en de thans plaats hebbende Constitutie, zoo aan de Repräsentanten ter Landschaps-vergadering, als aan de Municipaliteiten der Steden niet zullen hebben afgelegd, aan Ons, voor zoo ver hunne bedieningen van Ons afhangen of aan de Municipaliteit of Raad van Gemeente dier plaats, alwaar zy eenig Ambt of Bediening bekleeden, en aan welke de begeevening dier Ambten staat, binnen den tyd van veertien dagen na Publicatie deezes het navolgend door hen eigenhandig geteekend Declaratoir zullen overgeeven.

„Ik beloove eene stricte onderwerping aan zo- „daanige Regeeringsvorm, welke, gegrond op de „Oppermagt des Volks, thans bestaat, en in het „vervolg met de goedkeuring des Volks finaal zal „worden ingevoerd, en dat ik nimmer met daaden „of woorden zal werkzaam of behulpzaam zyn, om

„het vernietigd Aristocratisch, Erfstadhouderlyk „bestuur weder intevoeren, zynde bereid des go- „requireerd, zulks met eede te bevestigen.”

En zullen voortaan geene Personen met eenige Ambten of Bedieningen worden begiftigd, voor dat zy het bovengemeld Declaratoir zullen hebben getekend.

Gelastende Wy verder aan alle Municipaliteiten of Raaden van Gemeente, de zodanigen, welke mogten weigeren de voorschreeve belofte en verklaring afteleggen, zonder eenige oogluiking van hunne Ambten dadelyk te ontslaan, ten einde bekwaame, verdienstelyke en weldenkende Vaderlanders in derzelver plaats aantestellen, en Ons, binnen den tyd van vier weeken na Publicatie dezes, hier van behoorlyk te berigten.

En op dat niemand hier van eenige ignorantie pretendere, zal deze worden gepubliceerd en alomme geaffigeerd, daar zulks behoorlyk en gewoonlyk is.

Aldus gedaan en gearresteerd op het Landschapshuis binnen Utrecht den 12. Mey 1796. Het tweede jaar der Bataafsche Vryheid. (Was gearapheerd) J^r. de Joncheere, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van voornoemde Repräsentanten. (Was getekend) P. 't Hoen.

444. PUBLICATIE der Repräsentanten 's Lands van Utrecht, houdende ampliatie der bovenstaande publicatie. 9 Junij 1796.

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP!

De Repräsentanten 's Lands van Utrecht, allen den geenen, die dezen zullen zien of hooren lezen, Heil en Broederschap! doen te weten: alzo Ons door verscheide Municipaliteiten van de Dorpen en Districten van dit Ons Landschap verzoeken zyn voorgedragen, ten einde eene nadere en ampelere Instructie te bekomen, welke personen al onder de Ambtenaaren zyn begreepen, die volgens Onze Publicatie in dato 12 Mey l. l. verplicht zyn een eigenhandig geteekend Declaratoir, naar den inhoud van het by gemelde Publicatie gestatueerde, aftegeeven aan die Municipaliteit, van welke zy hun Ambt of Bedieninge ontleenen, of in wier dienst zy staan; zoo is het, dat Wy, ter voorkooming van alle abuizen of fraudes, by wyze van Ampliatie, hebben gestatueerd, gelyk Wy statueeren by dezen: Dat onder de Ambtenaaren, welke verplicht zyn het boven aangehaald eigenhandig onderteekend Declaratoir aftegeeven aan de Municipaliteit van het Dorp of District, alwaar zy fungeeren, en in wier dienst zy staan, zyn begreepen de Leden der Municipaliteit, elk in zyn individu, de Schouten, Gadermeesters, Penningmeesters, Secretarissen, Notarissen, Bodens, Prédikanten, Kosteren, Schoolmeesters, Doodgravers, Schippers, Omroepers, Turfdragers, Turfvolsters, Vuilnis- of Asch-ophaalers, Dienaars der Justitie, en met één woord alle die geenen, welke eenigzints kunnen worden gerekend in dienst van dat Dorp of District te zyn;

edoch allen, welke het Declaratoir, zoo als hetzelfde is vervat in het Reglement van 16 Maart 1795, tot oproeping van Stengerechtigden en Kiezers, ter benoeming van Repräsentanten wegens het platte Land, hebben geteekend, zyn van de tekening van het tegenwoordig Declaratoir geëxcipieerd; ook zyn zy, welke het Provinciaal Declaratoir, by Publicatie van 12 Mey l. l. gearresteerd, hebben geteekend en ten Landschapshuize ingeleverd, niet gehouden een nader Declaratoir aan de Municipaliteit van hun Dorp of District inteleveren, maar alleen een bewys, dat zy het meergemeld Declaratoir ten Landschapshuize hebben afgegeeven.

En zullen de Municipaliteiten aan de Repräsentanten 's Lands van Utrecht verzenden eene exacte lyst van die Ambtenaaren, welke aan hun hebben opgegeeven het bovengemeld Declaratoir by Repräsentanten te hebben ingeleverd; blyvende vaders Onze voorgemelde Publicatie in alles in haare volle kracht.

En op dat niemand hier van eenige ignorantie pretendeere, zal deze worden gepubliceerd en alomme geaffigeerd, daar zulks behoorlyk en gewoonlyk is.

Aldus gedaan en gearresteerd op het Landschapshuis binnen Utrecht den 9. Juny 1796. Het tweede jaar der Bataafsche Vryheid. (Was gearapheerd) Jac. van Pembroek, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van voornoemde Repräsentanten. (Was getekend) P. 't Hoen.

115. PROCLAMATIE der Représentanten 's Lands van Utrecht aangaande het weigeren van zitting ter hunner vergadering aan personen, door het Bestuur der Stad Amersfoort tot Représentanten benoemd. 4 Augustus 1796.

De Représentanten 's Lands van Utrecht aan de Burgers en Inwooners deezes Landschaps, Heil en Broederschap.

Medeburgers!

Daar het de eerste, de heiligste van alle pligten is, welke door Ulieden Ons zyn opgelegd, dat Wy voor uwe rechten waaken en geene inbreuken op dezelve, van welken aart die ook zouden mogen zyn, dulden, zouden Wy te meer van pligtverzuim te beschuldigen en strafbaar zyn, indien Wy zelven de geheiligde rechten Onzer Burgeren en Ingezetenen wilden verkrachten en de stem van vrye stemhebbende Burgeren wilden smooren.

Niemand, wie hy ook zoude mogen zyn, zal Ons kunnen overtuigen, dat Wy, gedurende den tyd dat Wy, met ulieder vertrouwen vereerd, de teugels van het bewind hebben in handen gehad, Ons hebben vermeeten eenige inbreuk op uwlieders rechten te dulden, veel min zelve die te doen, of dat Wy de vrye stem der stemgerechtigde Burgeren in het verkiezen hunner Représentanten, volgens de daar by door het Volk zelve vastgestelde grondregels, niet hebben geëerbiedigd.

Dan even dezen Onzen pligt, Onze plegtige verbindtenis, dwingt Ons zorgvuldig toe te zien en te waaken, dat de geheiligde rechten en het duur belang van alle Onze Burgeren en Ingezetenen niet door het willekeurig gedrag van weinigen worden in de waagschaal gesteld, daar door zulk een gevaand recht van die weinigen het wezenlyk recht van allen zou worden ondermynd.

Wy en gylieden met Ons hebben voor eeuwig het vorig Aristocratisch Erfstadhouderlyk bewind afgezworen, Wy hebben Ons verbonden veel eer te sterven, dan deszelfs verwoestende ketenen weder op den nek te neemen, en kunnen Wy dan dulden dat zoodanige personen, welke die ketenen openlyk voor ulieder oog hebben angelagchen, met Ons mede het roer van Staat aangrypen? Zouden Wy daar door niet toonen, niet jaloersch van uwe rechten, niet waakende voor dezelve te zyn? Zouden Wy daar door geene spreekende blyken geven, dat Wy het gewigt van Onze plegtige bedieninge, tot welke gy Ons hebt geroepen, — het verbindende van Onze belofte, welke gy zelve van Ons hebt afgevorderd, ligt schatteden, en uwlieders vertrouwen ten eenemaal onwaardig waren? Zecker jaa; terwyl ook zoodanige Burgers, welke tot hunne Vertegenwoordigers mannen verkiezen, die zich met het vorig bestier verbonden en vereenigd hebben, schynen te betoonen geene rechte denkbeelden te hebben van de vereischten van het Patriotisme, en het onschatbaar voordeel, het welk daar in is gelegen, dat vrye Burgeren zelve hunne Vertegenwoordigers verkiezen en aanstellen.

Dit is de bron van het verschil, Medeburgers! het welk ongelukkig thans tusschen Ons en den tegenswoordigen Raad der Gemeente der Stad Amersfoort plaats heeft; een verschil, hetwelk Ons

smert, en het welk Wy hoopen, dat weldraa door minlyke schikkingen zal worden uit den weg geruimd, edoch behoudens de gelykzelveheid der door Ons afgekondigde wetten, het belang des Volks en des Vaderlands, en die waardigheid, met welke Wy in uwlieders naam en door u zelve bekleed zyn.

Het was op den 5. July ll. dat aan Ons eene commissie van den Raad der Gemeente der Stad Amersfoort op den Burger Michiel Schenkbergen, als nieuw verkoozen lid van den Raad der Gemeente dier Stad, wierd vertoond, ten einde Onze Vergaderingen, gelyk ook die Onzer ordinaris Gedeputeerden by te wonen en waartenemen, en schoon gemelde Burger in zyne voormalige qualiteit, als Gecommitteerde der Stad Amersfoort, Ons altyd zeer aangenaam is geweest, hebben Wy echter geoordeeld in dit geval plichtshalve gedrongen te zyn, denzelven niet voor aangenaam te moeten verklaren, als gecommitteerd door eenen Raad van Gemeente, onder welken zich Leden bevinden, die niet alleen Leden van die Vroedschap zyn geweest, welke het zwaard tegen de Vaderlandsche Vryheid en de onvervreemdbare rechten der Burgeren mede heeft getrokken; die niet alleen zich aan het vorig Aristocratisch Erfstadhouderlyk bestier, op een Regeerings-reglement, van welks onwettigheid en schadelijkheid zy in hun gewisse waren overtuigd, met solemneelen eede voor Gods gedugt aanschyn hebben verbonden, maar daarenboven by een wydloopig Declaratoir hebben verklaard hunne voormaals aan den dag gelegde Vaderlandsgezinde denkwyze voor altyd vaarwel te zeggen.

Wy hebben dit Ons bezwaar aan den Raad van Gemeente der Stad Amersfoort, by missive in dato 5 July ll., te kennen gegeven, niet twyfelende of dezelve zou de gegrondheid van Onze sustenue erkennen, en met Ons zoodanige maatregelen neemen, waar door dit konde gebeterd, en dus alle verschil uit den weg worden geruimd; dan tot Ons innerlyk leedweezen zyn Wy in deze Onze rechtmatige verwagting bedroogen; integendeel heeft die Raad kunnen goedvinden, by rescriptien van dato 7 July laatstleden, als ook van den 9. daar aan volgende, by zyne genomene resolutie niet alleen te persisteren, Ons te inculpeeren, als tragende inbreuk te doen op de souveraine rechten hunner Burgery, en te protesteeren tegen alle Onze verdere Staatsverrigtingen.

Het smert Ons, Medeburgers! gedrongen te zyn, tot rechtvaardiging van Onze sustenue, hier te moeten bewyzen aanvoeren, welke Wy liever in de diepste vergetelheid begraven zagen, om ulieden in staat te stellen te oordeelen, of Wy in dezen als handhavers van uwlieders onschatbare belangen, dan wel als ondermyners van de onvervreemdbare rechten Onzer Medeburgers moeten worden beschouwd.

Het was op den 12. November 1787, dat onder anderen twee leden van den tegenswoordigen Raad van Gemeente der Stad Amersfoort, naa de rampzalige omwenteling en verguizing der patriotsche

zaak, zeker om geene andere rede, dan om onder de banier van den op de puinhoopen der Burgerlyke Vryheid triumfzingendes Stadhouder, in hunne posten van eer, of liever oneer, gevestigd te blyven, in de Vroedschap dier Stad het volgend Declaratoir inleverden:

Politie den 12. November 1787.

De Heeren W. E. Methorst, W. Pannekoek Alz., Mr. Cornelis Pannekoek, D. G. Trouillard, D. J. Both Hendrikse, P. J. Visscher, H. ter Horst. — Deze zich uit de Vergadering geabsenteerd hebbende, waar uit ook den Heer Hoofd Officier by gelegendheid van deze deliberatie was vertrokken, hebben de Heeren Burgemeesteren en andere Heeren tot het delibereren over het Concept-Placaat van Amnestie gerapporteerd, dat dezelve nodig geoordeeld hadden met de seven Heeren hier vooren gemeld in conferentie te treden, dewelke aan hun Edele hadden verzocht, het navolgende Declaratoir ter insertie in dezer Stads Notulen aan den Raad te presentereen, luidende:

Edele Achtbare Heeren!

Ter gelegendheid van het algemeen misnoegen, dat onder de Inwoonders van dit Land en Provincie in het gemeen, en van deze Stad in het byzonder, over het Publicq bestuur ontstond, hebben wy met anderen, en mogelyk ook met de meeste leden dezer Vergadering, en genoegzaam alle de Regeerings Collegien in ons Vaderland, daarin zoodanige gebreken meenen te ontdekken, welke wy oordeelden dat gerepareerd moesten worden; wy erkennen dat wy niet door en zaagen het gevaar dat het in heeft, en het beleid dat er van nooden is, om aan de verbetering van den Staat en Regeeringe te arbeiden, om niet in plaatze van minder gebreken (die doch in alle Regeeringen plaats hebben) weg te neemen, groovere in te voeren.

Wy lieten Ons, den een meerder, den ander minder door eene te verregaande yver vervoeren, en dikwerf door andere medesleepen, om zulke middelen in het werk te stellen tot het maaken van redressen, als by nadere overweeginge begrepen hebben en thans erkennen veel erger te zyn dan de kwalen, die wy meenden dat geneezen moesten worden.

Wy moeten UEd. Achth. tot Ons leedwezen hier by erinneren de Vergadering, op den 19. Augustus 1785, op aandrang van eenige Burgers en voorgaande Convocatie van D. Craane gehouden, en het geen daar by door ons is verricht, eene Vergadering, van welker onwettigheid en van het onbestaanbare van haare verrichtingen wy thans ten vollen overtuigd zyn.

De middelen, by de Heeren Staten, op de Requeste van UEd. Achth. in het werk gesteld, om de order en rust te bewaaren, door deze Stad van Guarnisoen te voorzien, beschouwden wy uit een gantsch ander oogpunt als zulks by UEd. Achth. is geschied; wy zaagen dit aan als schadelijk voor de Stad en Burgery, en dwaalden, dit ontveinzen wy thans niet, op nieuw omtrent de middelen tot afkeering hiervan.

Wy adresseerden Ons by de Hooge Bondgenooten,

om door dezelve van dit Guarnisoen te worden bevryd, denkende dus, gelyk wy nu begrypen, geacht te worden, als door vreemde hulp en invloed Ons te hebben willen verzetten tegens de schikkingen van Onze eigene Souveraine en wettige Stads Regeering.

Dan, Ed. Achth. Heeren! vergunt Ons UEd. Achth. te verzekeren, dat Wy toen niet begrepen iets met de Constitutie der Regeering strydende te hebben verricht, maar als zo iets, als waar toe wy ons, uit hoofde van het verbond van Unie, bevoegd agteden; hier inne te zeer op voorlichtinge van anderen vertrouwende.

Niet minder was ons oogmerk dan de Souverainiteit dezer Provincie te willen in twyfel trekken, en dezelve of de Vergadering des Raads tot eenige ahangelykheid aan andere Provincien te willen onderwerpen, Wy zyn van de betaamlykheid van het tegengestelde volkoomen overtuigd, en begrypen thans dat Wy, als billyke klachten meenden te hebben, ons by UEd. Achth. zelve of by den Souverain dezer Provincie, of by vastgestelde rechtbanken binnen dit gewest, hadden moeten adresseeren. Daar Wy nu een treurig oog vestigen op alle de rampen, die Ons Vaderland als gevolgen van zoo veele woelingen en oneenigheeden sedert eenigen tyd hebben getroffen; daar Wy overtuigd zyn dat die rampen door niets anders dan eengezindheid onder alle de Ingezetenen, en vooral onder de Regenten, geleenigd en verminderd kunnen worden, hebben Wy gemeend in deze Vergadering den eersten stap te moeten doen, uit hartgrondige overtuiging, dat Wy in de bovengemelde stukken hebben gedwaald; Wy erkennen hier Onze dwalinge, en erkennen die met leedwezen; waaren die passen te herdoen, geen oogenblik zouden Wy aarselen om dezelve te redresseeren. En Wy dragen hier by geen minder leedwezen over zoodanige driftige en onbezonne uitdrukkingen, als dikwerf by monde en geschrifte, ten opzichte van de van Ons dissenteerende Leden dezer Vergadering en Secretaris, als den Souverain dezer Provincie zelve, door Ons zyn gebruikt. Wy verzoeken UEd. Achth. het laxe, daar in geslooten, niet aan een kwalyk geplaatst hart of beleedigende intentie, maar aan vervoering van drift te willen toeschryven, even als die geen van Ons, welke mochten schynen de wettigheid der Vergadering van Staat, in deze Stad gehouden, te hebben willen tegenspreken, of dadelyk tegengesproken hebben, als nu van die tegenspraak niet alleen afzien, maar de wettigheid van de alhier gehouden Vergadering der Heeren Staaten ten vollen erkennen, verzoekende dat dit meede in Ons als eene dwaling mag worden gepasseerd.

In een woord, Ed. Gr. Achth. Heeren, Wy dragen hartelyk leed over al dat geene, waar in Wy Ons ten opzichte van het beleid der Regeering in de laatste dagen misgreepen en aanleiding tot schadelijke dissentie mochten gegeven hebben.

Wy zien van achteren een verkeerd plan gevolgd te zyn, Wy verzoeken op nieuw in UEd. Achth. vriendschap aangenoomen te worden, Wy bieden UEd. Achth. daar toe ernstig en oprecht de hand, en op dat UEd. Achth. te minder bezwaard zouden zyn met Ons in voorige harmonie te leeven, en

het gepasseerde te vergeeven en te vergeeten, zoo doen Wy UEd. Achtb. de plechtigste verzekering, dat Wy Ons hier na nooit met eenige zoogenaamde Novateurs of bewerkers van partyschappen in de Regeering, ofte die partye, welke onlangs by den naam van Patriotten pleeg te worden onderscheiden, zullen inlaaten of dezelve met raad of daad ondersteunen of op te zetten om het wettig gezag van UEd. Achtb. of van den Souverein dezer Provincie te ondermynen en tegen te werken, direct of indirect; UEd. Achtb. verzekerende, dat Wy, van dit oogenblik af aan, Ons van alle overeenkomste, waarmede of sommigen onzer aan dezelve waaren verbonden, houden ontslagen, of Ons immer met dezelve verbinden zullen. Wy hebben niet geschroomd hiervan dit Declaratoir in de Vergadering schriftelyk en getekend over te geeven, zoo om UEd. Achtb. van onze sinceriteit in deze te overtuigen, als om dat Wy het onze plicht hielden, van onze dwalingen of verkeerdheden overtuigd zynde, daarvan terug te koomen, verhoopende in het vervolg met volkoomen eengezindheid onze poogingen met die van UEd. Achtb., ten nutte van Stad en Burgery, te moogen vereenigen.

Amersfoort den 10. November 1787. (Was getekend) E. Methorst, W. Pannekoek Abz., C. Pannekoek, G. Trouillard, J. Both Hendrikse, P. S. Visser, H. Ter Horst.

Kunnen Wy, Medeburgers! indien niet eer- en pligtvergeeten uwe dierbaarste belangen, de Vryheid des geheelen Vaderlands, op losse schroeven willen stellen, het Stemrecht in dezen erkennen van Burgers, die tot hunne Vertegenwoordigers verkiezen mannen, die openlyk hebben verklaard dat hunne voormalige patriotsche denk- en handelwyze eene vervoering is geweest door eenen te verregaande yver — eene medesleeping door anderen (dus eene openlyke erkenning, dat zy zich niet in staat bevinden om op eigen beenen te staan, en goed of kwaad in het Staatsbestuur te kunnen onderscheiden) en wel tot het in het werk stellen van middelen van redres, die zy by dezen erkennen erger te zyn dan de kwaal zelve, die zy NB. MEENDEN, dat geneezen moest worden.

Verder, die openlyk en plegtig verklaren, dat eene patriotsche Vergadering, op aandrang der Burgers belegd om het overheerschend gezag tegen te gaan, onwettig en onbestaanbaar is geweest.

Dat de inrukking van Guarnisoen binnen die Stad, (door welke de vrye stem der Burgeren via facti rampzalig en wederrechtelyk is gesmoord) billyk en heilzaam is geweest, en hunne tegenkantsing tegen die violente, het recht der vrye Burgeren verkrachtende maatregelen, eene dwaaling was.

Die by dit Declaratoir deze 's Volks Vryheid verwoestende schikkingen verklaren de wettige magt van hunnen eigen souverain te zyn, en dus het zegel hegten naar het sustenue van de algemeene vyanden der goede zaak des Vaderlands en dezes Landschaps, namelyk, dat de door Ons en ulieden verklaarde en ten overvloede beweezen onwettige Staatsvergadering, te Amersfoort 1786 en 1787 gehouden, is geweest aliezints wettig, en dat zy, in dit te ontkennen, te zeer op voorlichtinge van anderen hebben vertrouwd.

Die al verder zich niet ontzien, om zo wel hunne

eige poogingen, als die der andere braave Vaderlanders met de zwartste koleuren afteschilderen, die verklaarende als woelingen, die de ranpen des Vaderlands ten gevolgen hebben gehad, en op welke zy thans een treurig oog vestigen.

Hoe gaarn Wy ook wilden dit aanmerken als eenen onbernaden stap, uit vrees of kleinmoedigheid gebooren, worden Wy hier van te rug gehouden, door het in dit Declaratoir door hen geposeerde, dat zy UYT HARTGRONDIGE OVERTUIGING verklaren in hunne patriotsche sustenueu gedwaald te hebben, en dat zy, zo zy hunne gedaane demarches konden redresseeren, geen oogenblik zouden aarseelen om daar toe te treden.

Wy twyffelen geen oogenblik of de Burgers der Stad Amersfoort zyn niet naar waarheid van alle deze zaaken onderricht geweest, hunne bekende zucht voor de Vryheid des Vaderlands, en de bescherming hunner rechten en belangen, zou derzelver handhaving niet mede hebben toevertrouwd aan mannen, welke door dit Declaratoir hebben betoond die fermitieit van geest, die overtuiging van gewisse niet te bezitten, die het roer Onze daaden moet zyn, die waare ziele voor de zaak des Vaderlands en der Vryheid, welke eenen Vertegenwoordiger des Volks in allen opzichten moet kenschetsen; zy, Wy herhaalen het, zouden zeker hun vertrouwen in dezen niet hebben geschonken aan mannen, van welke zy zouden moeten vreezen, dat die, by het eerste onverhoopt opdaagend gevaar voor de Vaderlandsche zaak, als voorheen, het Vaandel der Vryheid zouden verlaten.

Zouden Wy, Medeburgers! de waardigheid, met welke Wy zyn bekleed, niet schandelyk en lafhartig vertreden, wanneer Wy zelve met die besluiten, welke Wy op uwen uitdruklyken last hebben genoomen, openlyk den spot staaken? — Hebben Wy niet de Staatsverrigtingen der voorige Staatsleden, zo wel als de zogenaamde Staats-Vergadering te Amersfoort gehouden, verklaard onwettig en strafschuldig? en zullen Wy thands daaden van regeering, zo het benoemen van Commissien als andersints, voor wettig erkennen van sommige dier Staatsleden, die by hun bovengemeld Declaratoir betnigen de wettigheid der Amersfoortsche Staats-Vergadering ten vollen te erkennen, — die zelve nog onder deze Onze en uwlieder beschuldiging liggen, en tot nog toe op het voetspoor van Staatsleden van andere Steden dezes Landschaps de minste pooging niet hebben gedaan, om hunne dwaaling te herroepen, en zich voor het oog des Volks van dien blaam te zuiveren, onder welke zy tot heden liggen? Schoon Wy doordrongen zyn van achting voor de Leden van den Raad der Gemeente, van welker Vaderlandsgezindheid voor het algemeen Wy ten vollen overreed zyn, — schoon Wy zelve gelooven, dat die Leden van den Raad, welker aanstelling, en het geen daar uit is gevolgd, niet als wettig en overeenkomstig 's Volks dierbaarste belangen, door Ons nog ulieden, kan worden beschouwd, thans waarlyk de goede zaak des Vaderlands zyn toegedaan, kunnen nog mogen Wy als mannen van eer, welke in het voorstaan van 's Volks rechten, zich zelve in allen opzichten zullen gelyk blyven, geene daaden van regeering, van wat aart ook, van dien Raad erkennen, zo lang die Raad

kan goedvinden te zitten en eenstemmig te handelen met Burgers, welke in staat van beschuldiging zyn, tot zo lang dat die Burgers van dien blaam op eene convenabele wyze zyn ontheeven, en aan het Vaderland zyn wedergeschonken, van het welk zy zich door het bovenstaande Declaratoir hebben afgescheurd.

Medeburgers! oordeelt na al het voorgemelde, in hoe ver Wy ook in dezen Onzen pligt hebben betrapt? Wy betuigen by herhaling nogmaals voor het oog van den Alweeten, dat dit gereezen verschil Ons innerlyk smert, daar thans zo ooit de band van Eendracht en Broederschap meer en meer

moet worden toegetrokken, en dat Wy naar niets vuuriger reikhalzen, dan dat dit gereezen verschil op het spoedigst en minlykst worde uit den weg geruimd, overeenkomstig uwlieders onschatbaare belangen. Onze in uwen naam genomene besluiten, en die waardigheid, met welke gylieden Ons hebt bekleed.

Aldus gedaan en gearresteerd op het Landschaphuis binnen Utrecht den 4. Augustus 1796. Het tweede jaar der Bataafsche Vryheid. (Was geparapheert) Joachim van Vliet, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van voornoemde Représentanten. (Was getekend) P. 't Hoen.

116. PUBLICATIE *der Représentanten 's Lands van Utrecht, waarbij het ontwerp van een Reglement voor de Représentatie van het Volk ter algemeener kennis en beoordeeling wordt gebragt. 20 Februarij 1796.*

VRYHEID, GELYKHEID, BROEDERSCHAP!

De Représentanten 's Lands van Utrecht, allen den geenen die deelen zullen zien of hooren lezen, Heil en Broederschap!

Daar door het Comité van Twintigen ter Onzer Vergadering is voorgebragt zeeker Concept Reglement voor de Représentatie van het Volk 's Lands van Utrecht, welk Concept, zoo uit de voorgedragene Reglementen van de Burgers van Maanen en Forsborg, op den 17. December 1795, als uit de Resolutie van den Raad der Gemeente der Stad Utrecht, van den 18. January den 20. van dezelve maand ter Onzer Vergadering in gebragt, was geconcipeerd.

Zoo hebben Wy goedgevonden, daar den inhoud van gemelde Concept Reglement, wegens deszelfs extensie, niet wel by Publicatie konde worden voorgedraagen, en behoorlyk na gegaan, alvorens daaromtrent te concludeeren, eenige gedrukte exemplaren van gemelde Reglement te zenden aan de Municipaliteiten, zoo der Steden als Districten binnen deze Provintie; met last omme één exemplaar van gemelde Reglement ter visie te doen voorleggen, en met verderen last omme de Grondvergaderingen binnen zekeren bepaalden dag, voor den zevenden Maart eerstkomende, op te roepen,

ten einde uit hun midden eenige bekwaame, kundige en eerlyke Lieden te committeeren, omme, met en beneffens een Commissie uit de Municipaliteiten, gemelde toegezonde Concept Reglement te examineeren, en voor of uiterlyk op den 22. Maart eerstkomende, zoo zy daar tegen eenige consideraten mogten hebben, dezelve aan den Præsident Onzer Vergadering in geschrifte te overhandigen of in te zenden, om daar van het nodig gebruik te maaken. Zullende die Municipaliteiten en de onder hunne Districten behoorende Grondvergaderingen, welke geene schriftelyke aanmerkingen voor gemelde 22. Maart aan Ons hebben toegezonden, gerekend worden zig met den inhoud van gemelde Concept Reglement te hebben geconformeerd.

En ten einde aan den Volke van deze Onze aanschryving zoude kunnen blyken, zoo hebben Wy goedgevonden, dat deze alomme binnen deze Provintie zal worden afgekondigd en aangeslaagen daar en zoo het behoord.

Aldus gedaan en gearresteerd op het Landschaphuis binnen Utrecht den 20. February 1796. Het tweede jaar der Bataafsche Vryheid. (Was geparapheert) T. Steenbeek, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van voornoemde Représentanten. (Was getekend) J^e. van Haeften.

117. PUBLICATIE *der Représentanten 's Lands van Utrecht, waarbij het vastgestelde Reglement voor een Intermediair provinciaal Bestuur van het Volk 's Lands van Utrecht wordt uitgevaardigd. 22 Augustus 1796.*

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP!

De Représentanten 's Lands van Utrecht allen den geenen, die deze zullen zien of hooren leezzen, Heil en Broederschap! doen te weten. Dat, daar de algemeene begeerte der In- en Opgezeten dezes Landschaps, volgens de regelen van billykheid, zich uitstrekt om eene meer geëvenredigde Vertegenwoordiging van het geheele Volk van hetzelfde ter Landschaps-vergadering daargesteld te zien, Wy, naa met alle mogelyke naauwkeurigheid de begeerte en den wil van het grootste gedeelte Onzer In- en Opgezeten hier omtrent te hebben verstaan, hebben goedgevonden te arrestee-

ren en te statueeren, gelyk Wy arresteeren en statueeren by dezen het volgende

REGLEMENT

VOOR EEN INTERMEDIAIR PROVINTIAAL BESTUUR VAN HET VOLK DES LANDS VAN UTRECHT.

EERSTE HOOFDSTUK.

Van het Volk en deszelfs Verdeeling.

I.

Men verstaat door het Volk der Provintie Utrecht alle de zielen, die dezelve uitmaaken, zonder

onderscheid van geslacht, afkomst, middelen van bestaan of anderszins.

II. Het Volk wordt in de eerste plaats vertegenwoordigd door de Stemgerechtigden uit hetzelfde, in Grondvergaderingen byéengekomen, en alle zaaken worden in dezelve door meerderheid van stemmen beslist.

III. Het Volk der Provincie Utrecht zal, zo na doenlyk, in 5000^{den} verdeeld, en deze wederom in 500^{den} onderdeeld worden.

IV. Alle de overschietende, die onder geen getal van 5000 kunnen geschikt worden, zullen, 500 sterk zynde, ook eene Grondvergadering uitmaaken, met de 10 naastbygelegen Grondvergaderingen werkzaam zyn, en hunne Kiezers met de Kiezers uit dezelve Vergadering delibereren en stemmen; ook zullen alle de Stemgerechtigde Burgers, die men onder geene 500 heeft kunnen schicken, zig by de Grondvergadering, waar zy het naaste by gelegen zyn, kunnen aannelden en als Leden dier Grondvergadering niet mogen geweigerd worden.

V. Er zal van ieder 5000 één Représentant tot de Algemeene Vergadering des Volks 's Lands van Utrecht, op de hier na te bepalen wyze, gekozen, en aan ieder 5000 een N^o. van N°. 1 af enz. toegevoegd worden; zullende dus, door deze manier van verkiezing, het getal van Représentanten in 't geheel 18 bedragen.

VI. De Stemgerechtigden, uit elk onderdeel van 500, zullen eene Grondvergadering uitmaaken.

VII. De plaatsen, waar de bovengemelde Grondvergaderingen uit de 500^{den}, zoowel als die, waar vervolgens de benoemde Kiezers by een zullen komen, zullen bepaald worden door of van wegen de Représentanten, welke de orders tot het doen der telling gegeven en de verdeeling gemaakt hebben.

TWEDE HOOFDSTUK.

Van de Stemgerechtigden en Grondvergaderingen.

VIII. De Kiezers zullen door de Stemgerechtigden gekozen worden.

IX. Stemgerechtigden zyn alle Burgers, die

1° 18 jaaren bereikt hebben.

2° Die van hunne Bezittingen of van hun Handwerk leven, en waarvan geen dienstboden-geld betaald wordt.

3° Die om geen verkwisting of wangedrag onder Curateelen staan; die geene bankeroetiers zyn, of beneficie van cessie versogt hebben; wier boedels aan geene desolaate boedelmakern gekomen zyn; die geen accoord met hunne Crediteuren gemaakt hebben, en door geene regterlyke daad gerehabiliteerd zyn.

4° Die zich als Stemgerechtigden aangeven, en bereid zyn de navolgende verklaring afteleggen en te ondertekenen.

„Ik verklaare als een Man van Eer, op verbeurte van mynen goeden naam, dat ik alleen den Regeeringsvorm, welke gegrond is op de Oppermacht des Volks, by wettige Vertegenwoordiging, en op de Rechten en Plichten van den Mensch, zal erkennen, handhaven en verdedigen, zonder

VERVOLG UTR. PLB. I.

„ooit of immer eenige erflyke ambten of waardigheden te helpen daarstellen.”

X. Twee of meer Grondvergaderingen zullen niet op een en dezelfde plaats te zaamen mogen komen, om gezamentlyk Kiezers te benoemen, of over eenige pointen te delibereren; ook kan niemand, ten gelijken tyde, of over één en dezelfde zaak, in twee onderscheiden Grondvergaderingen Stemgerechtigde zyn, op verbeurte van hun of zyn Stemregt, met de gevolgen van dien, te verliezen.

XI. Het Stemregt kan niet worden uitgeoefend dan in eene geregelde Grondvergadering, en in eigen persoon, behalven by ziekte, wanneer men zyne Stem by een besloten en behoorlyk geteekend briefje kan uitbrengen.

XII. De Grondvergaderingen worden by Aanzegging, Klokluiden, Publicatie en Aanplakking, tweemaal 24 uren te voren by een geroepen, met aanduiding der zaak waar over, en zullen alle twee Maanden, en wel den eersten Zondag der Maand, des avonds ten vyf uren, byeenkomen, en daarenboven telkens plaats hebben, wanneer de President het nodig oordeelt, of een derde der Stemgerechtigden zulks begeert, mits hier van schriftelyk aan den President blyke; en zal in alle zodanige Grondvergaderingen geene conclusie mogen genomen worden, dan over zaken, waar van eene behoorlyke aanzegging gedaan is.

XIII. Alle die Stemgerechtigden kunnen zyn, zullen voor de eerste keer door de Municipaliteit of Regeering van de Plaats of het District, ter byeenkomst der respective Grondvergaderingen bepaald, tegen den bestemden dag en op de daartoe bepaalde plaats of plaatsen byeengeroepen worden.

XIV. De oudste, of die door hun daar toe verzogt word, zal in de eerst te houden Grondvergadering den Leden de verklaring of belofte der Stemgerechtigden afnemen, het welk vervolgens door den President zal gedaan worden.

XV. Diegeene, welke de verklaring der Stemgerechtigden weigert te doen, of anderszins niet als Stemgerechtigde bevoegd is, zal uit de Vergadering moeten vertrekken, waarna de deuren zullen gesloten worden, en zullen de overigen niet vermogen zich te absenteeren, voor dat door den President verklaard is dat de Vergadering is afgelopen.

XVI. Vervolgens zal men overgaan tot de benoeming van een President, Vice-President en twee Secretarissen, dewelke ieder half jaar kunnen gecontinueerd of wel anderen in derzelver plaatsen benoemd worden.

DERDE HOOFDSTUK.

Van de Grondvergaderingen tot benoeming van Kiezers.

XVII. Alle geschillen over Stembevoegdheid voor de eerste Grondvergadering zullen by de meerderheid der Stemgerechtigden terstond beslist worden, en ook in alle volgende Grondvergaderingen, dog als dan zal er appel van vallen aan het plaatselyk Bestuur waar onder diegeene, over wiens Stemgerechtigheid verschil ontstaat, woonachtig is.

XVIII. In elke Grondvergadering, tot benoeming van Kiezers byeengeroepen, zal de President

twee Stemopneemers, by meerderheid van stemmen, door de Vergadering doen benoemen, welke den President en de twee Secretarissen zullen adisteeren.

XIX. De Stemopneemers zullen beloven niemand tot Kiezers aan de Stemgeregtigden te zullen aanbeveelen, de stiipste geheimhouding omtrent de stemming in acht te neemen, en, zo veel in hun vermogen is, tot de orde in de Vergadering toe brengen.

XX. Zy zullen de aanwezende tellen, en elk een byzonder Nummer laten trekken.

XXI. Zy zullen Lysten houden van de Nummers, die ieder getrokken heeft, en elke Naam by zyn N^o. aantekenen.

XXII. De Stemgeregtigden zullen zig naast elkander op de daar toe gestelde zitplaatsen nederzetten.

XXIII. De vereischte qualiteiten van een Kiezer, en zyne verklaring of belofte, hier na te melden, zullen aan de Stemgeregtigden voorgelezen worden.

XXIV. De President, Secretarissen en Stemopneemers zullen zich vervolgens aan eene daartoe door het plaatselyk Bestuur geschikte tafel, voorzien van de nodige schryf-ingredienten, en eene bus tot ontvangst der Stembiljetten, nederzetten.

XXV. De President, Secretarissen en Stemopneemers zullen hunne stem het eerst uitbrengen, en vervolgens alle de overige Stemgeregtigden, hoofd voor hoofd, ieder naar zyn Nummer, oproepen.

XXVI. Zy zullen in tegenwoordigheid van den Stemmer het Nummer, dat hy getrokken heeft, op den hoek van een Billet aantekenen en, hetzelfde omslaande, die vouw verzegelen.

XXVII. Elk zal in hunne tegenwoordigheid den persoon, dien hy stemmen wil, met uitdrukking van deszelfs Naam en Toenaam, of zodanige andere aanduiding van deszelfs persoon, als hem kenbaar maakt, op het gezegde Billet schryven en dat vervolgens zelf toevouwen.

XXVIII. Die niet schryven kan, zal den door hem bedoelden persoon aan voornoemde mondeling opgeven, die denzelfen in zyn byzyn zullen opschryven, waarna zy het geschreven Billet aan de twee Stemopneemers zullen vertoonen, en het hem zelf laten toevouwen.

XXIX. Ieder Stemgeregtigde, zo wel die de stemmen opneemen als alle de anderen, zullen hun eigen Billet in de daar toe bestemde Bus werpen.

XXX. Wanneer de Stembiljetten ingekomen zyn, zullen zy, die de stemmen opnemen, de Busse openen, de Biljetten voorlezen, de gestemde personen op de Stemlyst aantekenen en de stemmen optellen.

XXXI. Zo er by het oplezen van eenig Billet bleek, dat iemand in de aanduiding van den persoon een aanmerkelyken mislag begaan had, zal het Nummer ontzegeld, en hy op nieuw geroepen worden om dien mislag te verbeteren.

XXXII. Zo iemand bevonden wordt ter kwader trouw in het stemmen gehandeld te hebben, zal zyn stem vervallen en zyn naam opentlyk voorgelezen worden; en wanneer men iemand kan overtuigen of bewyzen van zyne stem gekogt of verkogt te hebben, zo zullen Koper en Verkoper hun Stemregt voor altyd verliezen.

XXXIII. Die de volstrekte meerderheid van stemmen, dat is ten minsten éene stem meer, dan

de helft van alle de stemmen heeft, zal terstond tot Kiezer verklaard worden.

XXXIV. Doch, wanneer er niemand zulk eene meerderheid van stemmen heeft, zullen de vier, die de meeste stemmen hebben, op nieuw worden voorgedragen, om daar uit één verkoren te worden, en als dan zal de meerderheid van stemmen beslissen; indien egter de stemmen tusschen 2 Burgers gedeeld waren, zal het lot beslissen.

XXXV. Even zo zal het lot beslissen, wanneer de stemmen na de tweede stemming staaken.

XXXVI. Op dezelfde wyze zullen vervolgens ook de Plaatsvervangers afzonderlyk moeten verkozen worden.

XXXVII. De Kiezing zal overal op één en denzelfden dag, door Representanten 's Lands van Utrecht te bepalen, geschieden.

XXXVIII. Niemand zal gewapend in de Vergadering der Stemgeregtigden mogen verschynen.

VIERDE HOOFDSTUK.

Van de verdere Werkzaamheden der Grondvergaderingen.

XXXIX. Omtrent alle andere zaaken zal de Secretaris de tegenwoordig zynde Leden der Vergadering opteekenen, en zal de President vervolgens het voorstel duidelyk en behoorlyk voordragen, hun, die deswegens eenige voorlichting kunnen geven, aanhooren, dan by monde daar voor en tegen doen stemmen, de stemmen doen aantekenen en de conclusie met de meerderheid opmaaken; voorts zal de President alles in acht nemen, wat tot het houden van eene geregelde Vergadering noodzakelyk is.

XL. Als de stemmen steken, zal des Presidents stem voor twee gerekend worden, om te kunnen concluderen.

XLI. Vervolgens zal in zaaken, waar over eene algemeene oproeping gedaan is, de conclusie, met aanduiding van het getal der stemmen voor en tegen, ondertekend door den President en oudsten Secretaris, aan den tydelyken President van Representanten toegezonden worden.

XLII. Eene Commissie uit de Representanten zal de voorschreven Stemlysten der Grondvergaderingen openen, en de conclusie, volgens de meerderheid van stemmen, opmaken; vervolgens eene generale lyst der stemmen doen drukken, waar in het getal der stemmen voor en tegen van elke Grondvergadering is aangewezen, en van derelve een exemplaar aan iederen President der Grondvergaderingen toezenden.

XLIII. Ingeval de stemmen steeken, zal de zaak door Representanten met open deuren beslist worden.

XLIV. De Stemgeregtigden, in Grondvergaderingen byeengekomen, zullen mogen raadpleegen over alles het geen wordt voorgedragen ten nutte des gemeenen Vaderlands, deze Provincie of van een gedeelte derzelve; en zullen zy, des noodig vindende, van hun voorstel of besluit aan de Presidenten der Grondvergaderingen van hun District mogen kennis geven, om daar op alle de Grondvergaderingen van het District behoorlyk te kunnen beschryven.

XLV. Alle Representanten kunnen door een Adres van de meerderheid der Stemgeregtigden uit tien Grondvergaderingen, aan het Collegie van Representanten, in staat van beschuldiging gesteld worden wegens pligtverzuim en andere misdaden; welke beschuldiging aanstonds in handen van den Procureur Generaal zal gesteld, en voorts behandeld worden als by Art. XCIV en volgende bepaald is.

XLVI. Alle de Grondvergaderingen zullen door Representanten byeengeroepen worden over zodanige zaken, als zy begrypen aan het gansche Volk te moeten voordragen, en ook op verzoek van de meerderheid der Stemgeregtigden uit tien Grondvergaderingen.

VYFDE HOOFDSTUK.

Van de Kiezers, hoe de Representanten verkoren worden, en van de verdere werkzaamheden der Kiezers.

XLVII. Kiezers en Plaatsvervangers zullen mogen zyn alle Stemgeregtigden,

1° Die 25 jaaren oud zyn.

2° Die gedurende vier jaaren, voor de verkiezing, in de Provincie hunne vaste woonplaats gehad hebben.

3° Die leezen en schryven kunnen. De bepaling egter van vier jaaren inwooning sluit niet uit de Burgers, die, om heerschzucht of geweld hun Vaderland verlaten hebbende, daar in zyn terug gekeerd en wederom hunne vaste woning genomen hebben.

XLVIII. Dé Stemgeregtigden zullen in acht neemen niemand tot Kiezer of Plaatsvervanger te stemmen, dan Stemgeregtigden der Grondvergadering.

XLIX. De Geloofsbrief, welke aan den verkoozen Kiezer en Plaatsvervanger zal gegeven worden, zal zyn van den volgende inhoud:

„De Grondvergadering van heeft benoemd tot Kiezer (Plaatsvervanger) den Burger , om zig te vervoegeu naar , tot het verkiezen van één Representant en twee Plaatsvervangers dezer Provincie.”

De Geloofsbrief moet door den President en een Secretaris onderteekend worden.

L. De aangestelde Kiezer of Plaatsvervanger zullen, daags na hunne verkiezing, ter bepaalde plaatse, 's morgens om tien uren, by een vergaderen.

LI. De Municipaliteit of Regeering van de Plaats waar de Kiezers byeen komen, zal twee Leden uit den haare benoemen, om toetezien dat alles naar het bepaalde voorschrift geschiede.

LII. Deze zullen ook de Geloofsbrieven examineeren, en, wettig bevonden hebbende, den Kiezers hoofd voor hoofd de volgende verklaring of belofte doen afleggen:

„Ik verklaare en beloove, als een man van eer, „dat ik voor den aan my opgedragen post als „Kiezer geen aanzoek gedaan, niets beloofd of „gegeven hebbe, voorts dat ik my van mynen „pligt als Kiezer naar myn geweeten zal kwyten, „en, zonder aanzien van Persoon of Godsdienstige „begrippen, naar myn beste inzien, alleen zoda-

„nigen tot Representant en Plaatsvervangers zal „stemmen, dewelke my voorkomen bevoegde, eer- „lyke, kundige en Vaderlandslievende Burgers te „zyn, en van welke ik geene reden hebbe te ver- „moeden, dat zy zullen trachten den vorigen form „van bestuur weder in te voeren, of wel eenigen „anderen, strydig met 's Volks onvervreemdebaare „Oppermacht. En eindelyk, dat ik met geenem „myner Mede-Kiezers, vooraf, omtrent den door „my te verkiezen Representant of Plaatsvervangers, „eenige afspraak, direct of indirect, maaken zal: „alles op straffe van meineed.”

LIII. De benoemde Commissie uit de Municipaliteit, of plaatselyke Regeering, zal hun voorlezen de vereischten van een Representant des geheelen Volks.

LIV. De oudste van jaaren, of die daar toe door hem verzocht wordt, zal President zyn, en de Secretaris by meerderheid van stemmen benoemd worden; dit geschied zynde, zal de Commissie van de Municipaliteit, of plaatselyke Regeering, vertrekken, en aan de Kiezers hunne volkomen vryheid geven.

LV. Elke Kiezersvergadering moet ten minsten uit zeven Leden bestaan.

LVI. De Kiezersvergaderingen zullen met gesloten deuren gehouden worden.

LVII. Vervolgens zullen de Kiezers, uit de tien naastgelegen Grondvergaderingen byeengekomen, één Representant en twee Plaatsvervangers, buiten hun, by besloten billetten stemmen, en zullen niet uit elkander mogen gaan, voor dat de Representant en deszelfs Plaatsvervangers verkozen zyn.

LVIII. Ofschoon door de bepaling, in het vorig Artikel gemaakt, de Kiezers uit de Grondvergaderingen, in die Vergadering, waar in zy als Kiezers fungeeren, niet verkiesbaar zyn tot Representant of Plaatsvervangers, zo blyven dezelve nochtans in andere Kiezersvergaderingen daar toe verkiesbaar.

LIX. Zo iemand bevonden wordt de volstreckte meerderheid der stemmen te hebben, zal de keuze gerekend worden gedaan te zyn; en zo wanneer alle stemmen tusschen twee Burgeren gedeeld waren, zal het lot beslissen.

LX. Doch, wanneer er niemand zulk eene meerderheid van stemmen heeft, en er echter meer dan twee Burgeren gestemd zyn, zullen de drie die de meeste stemmen hebben, op nieuw voorgedraagen worden, en als dan zal de meerderheid van stemmen beslissen, en zo wanneer de stemmen ook dan steeken, zal het lot beslissen.

LXI. Wanneer de Representant verkoren zal zyn, zullen de Kiezers, mede buiten hun, op dezelfde wyze als de Representant verkoren is, den eersten en vervolgens den tweeden Plaatsvervanger benoemen, en zullen de Kiezers de eerstvolgende verkiezing daartoe niet weder verkiesbaar zyn.

LXII. Zo dra de verkiezing alzo gedaan is, zullen de Kiezers den benoemden Representant en de Plaatsvervangers van de op hun gevallen keuze verwittigen, en tot dat einde zo spoedig moogelyk aan dezelve ter hand stellen, of doen toekoomen, eenen door alle de present zynde Kiezers onderteekenden Geloofsbrief van den volgende inhoud:

„De Kiezers uit vyf duizend inwoonders 's Lands

van Utrecht, behoorende tot de Vergadering hebben tot Mede-Representant, (eerste of tweede Plaatsvervanger van den Representant) met stemmen verkooren den Burger , om ten Landschapshuize te compareeren, en de algemeene belangen 's Lands van Utrecht, volgens zyne te doene belofte, te behartigen en waar te neemen."

LXIII. Ook zullen de Secretarissen van iedere Kiezersvergadering, voord na 'tafloopen der verkiezing, per Missive, onder adres van den presideerende Representant binnen Utrecht, kennis geeven van de by hun gedaane verkiezing, met aanduiding van het getal stemmen, waarmede de Representant en ieder Plaatsvervanger by hun verkooren is.

LXIV. De Representanten zullen eene Commissie benoemen, welke van alle deze verkiezingen eene generaale lyst zal formeeren, dezelve doen publiceeren, doen drukken en binnen agt dagen aan ieder President der Grondvergaderingen een, door den Secretaris der Representanten ondertekend exemplaar doen toekoomen. Vervolgens zal deze Commissie, in de daar op volgende twee dagen, voornoemde Qualificatien examineeren, en zo wanneer bevonden wordt, dat een en dezelfde persoon op twee plaatsen tot Representant is verkooren, zal dezelve Commissie door het lot doen beslissen, voor welke hy ter Landschapsgadering verschynen zal, en uit de andere de Plaatsvervanger worden opgeroepen.

LXV. Alle Stemgerechtigden, Stemopneemers, Presidenten en Secretarissen van Grondvergaderingen en Kiezers, kunnen als meênedigers, by aldien zy tegen hunne verklaring handelen, of wegens falsiteit, als mede overtreding van dit Reglement (zynde een bekrachtigde Volkswet) door den Procureur Generaal van den Hove Provinciaal — zo zy Opgezetenen ten platten Lande zyn — en met betrekking tot de Ingezeeten der Steden, door den algemeenen Aanklager, voor den Raad van Rechtspleeging aldaar, geactioneerd en te recht gesteld worden: alles nothans onder de bepaling van Art. XCV.

ZESDE HOOFDSTUK.

Van de Representanten, hunne Werkzaamheden en Verantwoordelykheid.

LXVI. De Representanten zyn verkiesbaar over de gantsche uitgestrektheid der Provincie, uit het Stemgerechtigd gedeelte derzelve, mits de vereischten bezittende als by Art. IX en XLVII bepaald is; elkander niet bestaande in den tweeden graad van consanguiniteit of affiniteit; als mede geene Militaire Officiëren, Ontfangers, Rentmeesters, Drossaarden, Bailluwen, Schouten, Gadermeesters, mitsgaders alle andere justiticeerende Officiëren, Leden der Municipaliteiten, of Raaden der Gemeenten, Professoren, actueele Leeraars der godsdienstige Gezindheden of andere Ambtenaaren, dewelke directelyk van de Vergadering van Representanten releveren, of welke jaarlyks continuatie van hunne posten of bedieningen moeten vragen, ten zy dezelve, alvorens sessie te neemen, van hunne posten afstand doen; voorts bereid zynde de volgende belofte af te leggen:

„Ik verklaare en belove, als een man van eer, „op verbeurte van mynen goeden naam, dat ik de „Rechten en Vryheden des geheelen Volks 's Lands „van Utrecht, als deszelfs wettig verkooren Mede- „Vertegenwoordiger, getrouw zal handhaven; dat „ik nimmer zal toestemmen, dat eenige inbreuk „op de Rechten van den Mensch of Burger geschiede, of de Souverainiteit des Volks geschoonden worde; dat het geluk des geheelen Volks ten „allen tyde myn eenigste doel zal zyn, met veragting van alle byzondere belangen of inzigten, daar „mede strydende; dat ik in het benoemen van „persoonen tot ambten of bedieningen, altoos de „voorkeur zal geven aan de meest deugdzaame, „bekwaame, geschikte en Vaderlandslievende Medeburgers, over de geheele uitgestrektheid der Provincie, zonder aanzien van Godsdienstige begrippen, andere betrekkingen of consideratien, hoe „ook genaamd; dat ik tot het verkrygen van dezen „mynen post geene aanzoecken, beloften of giften „gedaan hebbe; dat ik in den volstrekten zin, buiten „de wettige oppermagt dezer Landen, berustende „by 't Volk, door geen particulieren Eed, gelofte „of belofte, direct of indirect, verbonden ben, of „zoo lang ik den post van Representant bekleede, „my zal verbinden; eindelyk dat ik dit Reglement „zal naarkomen, en door anderen, zoo veel in my „is, doen observeeren. Alles op straffe van meêwed."

LXVII. De benoemde Representanten zullen aan den President op het Landschapshuys binnen drie dagen, en in geval van afwezigheid buiten de Provincie, in den kortst mogelyken tyd, moeten kennis geeven, of zy den aan hun opgedraagen post aannemen, of wel hunne reden van weigering moeten opgeven.

LXVIII. Geene der benoemde Representanten zullen voor den hun opgedraagen post, ten zy om wettige redenen, ter beoordeeling van de fungeerende Representanten, mogen bedanken, op pene van geene Ambten, Commissien of Bedieningen te kunnen bekleeden, of in het vervolg tot dezelve admisibel te zyn.

LXIX. By aldien onder de verkooren Representanten zich Ambtenaaren, in Art. LXVI niet genoemd, bevonden, zullen dezelve zich daarom niet mogen onttrekken, ten zy zodanige Ambten voor wettige redenen van weigering, door Representanten, wierden aangenomen; of zullen zy anders gehouden zyn, bekwaame persoonen ten hunnen koste en verandwoording, in hunne plaatsen te stellen, mits ten genoeg van de daarby belanghebbenden.

LXX. Ingeval een der benoemde Representanten dien post niet aanvaardt, zal de Commissie, door Representanten volgens Art. LXIV hiertoe benoemd, den eersten Plaatsvervanger, en deze mede ontbrekende, den tweeden daartoe oproepen, en ook dezen mankeerende, handelen als by Art. XC bepaald wordt.

LXXI. De actueele Representanten zullen de nieuw gekoorenen, dewelke dezen hunnen opgedraagen post hebben aangenomen, op een bepaalden dag en uur ten Landschapshuize convoceren, uiterlyk binnen veertien dagen na den verkiezingsdag.

LXXII. De Geloofsbrieven van allen, of ten minsten van twaalf der nieuw aangekomene Repre-

sentanten, goedgekeurd, en de gemelde verklaring door hun afgelegd zynde, zullen de nieuwe Representanten zitting nemen, en de tegenwoordige Representanten aan hun behoorlyke opening geven van den actueelen staat van zaken, en wel speciaal reekening en verantwoording moeten afleggen wegens de finantieele gesteldheid der Provintie by hunne komst tot de regeering, en het gebruik, welk door hun, sedert hun bestuur, van 's Lands penningen is gemaakt geworden, en zal hiervan, binnen twee maanden, aan het geheele Volk 's Lands van Utrecht moeten worden verslag gedaan. — Dit zelfde zal ook ieder jaar, vóór de gewoone verandering van het Provinciaal bestuur, moeten geschieden, wanneer tevens van deze opening van den staat der Finantien een gedrukt exemplaar aan den President van ieder Grondvergadering door Representanten zal gezonden worden.

LXXIII. Ingeval het mogt gebeuren, dat er geen zes van de als nog fungeerende Representanten, by deeze nieuwe organisatie, verkozen waren, zal het den nieuw verkozenen vrystaan, om zoo veelen uit de meest kundigen der afgaande by zig te verzoeken en te autoriseeren, voor ééne maand, op het ordinaire tractement, als zy nodig zullen oordeelen, om hun de vereischte illucidatie in de byzondere departementen te geven, dewelke dit niet zullen mogen weigeren, op poene, van in het vervolg niet als Representanten te kunnen gekoozen worden; of gelyk als by Art. LXVIII gestatueerd is.

LXXIV. Men zal een President, — die een maand zal aanblyven, — en een Plaatsvervanger benoemen; deeze laatste zal telkens den afgaanden President vervangen, en alle maand een andere Plaatsvervanger benoemd worden; zullende men deswegens geen rang, jaaren of beurt in acht nemen, maar alleen de bekwaam- en geschiktheid der Leden in 't oog houden.

LXXV. De Vergadering, behoorlyk georganiseerd zynde, zal terstond haare deliberatien aangenomen, en, als uitmaakende het Provinciaal bestuur 's Lands van Utrecht, ingevolge de artikelen 100 en 101 van het Reglement voor de Nationaale Vergadering, het huishoudelyk bestuur dezer Provintie waarneemen, generaalyk in alles, wat niet aan de Nationaale Vergadering wettig toekomt, en speciaal 't geen betreft het Justitieele, Finantieele, de Politie en de Oeconomie dezer Provintie.

LXXVI. Dit Provinciaal bestuur zal geene magt of beschikking hebben in het huishoudelyke der Steden en Dorpen; terwyl daarentegen geene Stedelyke of Plaatselyke keuren, costumen, usantien, of dergelyke, zich vermogen te kanten, zoveel het Provinciaale aangaat, tegens de magt dezer Vergadering, voordgevloeid uit den boezem des geheelen Volks 's Lands van Utrecht.

LXXVII. Eene der eerste werkzaamheden van Representanten zal bestaan in te zorgen, dat de Provinciaale belastingen van de In- en Opgezetenen dezer Provintie, tot dus verre zeer ongelyk geheven, op eenen evenreedigen voet gebragt worden, op dat ook in dezen eene behoorlyke gelykheid plaats grype; terwyl zy tevens zullen zorge dragen, dat het beloop dezer belastingen op de minst kostbaare wyze in 's Lands cas gebragt worde.

LXXVIII. Ook zullen Representanten alle noo-

delooze Ambten afschaffen; de tractementen der Ambtenaaren naar derzelver werkzaamheid regelen, en met één woord alle mooglyke eenvoudigheid en bezuiniging in alle de deelen van het Bestuur in het oog houden.

LXXIX. De President zal iederen dag, except Zondag, twee uren voor den middag, zig op het Landschapshuis moeten bevinden, om een ieder te woord te staan.

LXXX. De rang van zitting en stemming zal, volgens getrokken Nummers, voor elke Vergadering bepaald worden.

LXXXI. De Representanten zullen hoofd voor hoofd stemmen, en zal geene conclusie, dan op verzoek van een derde der aanwezende Leden, opgehouden mogen worden, om uiterlyk agt dagen daarna er over te delibereren en er op te concluderen.

LXXXII. Zy zullen, met open deuren, eenmaal in iedere week ordinair, vergaderen en concluderen, en zoo meenigmaal extraordinair, als de President, of een derde der Vergadering, zulks nodig oordeelt; nochtans zal de Vergadering, op verzoek van den President of van zes Leden, in Groot Committé zich mogen en moeten formeeren, zo dra de orde der Vergadering is afgelopen.

LXXXIII. De algemeene Vergadering zal geen besluit mogen nemen, wanneer er minder dan de grootste helft der Leden tegenwoordig is; en zal in zulk een geval ieder, zonder wettige en te voeren bekend gemaakte reden, afwezig Lid drie dubbele boete voor zyne afwezigheid betalen.

LXXXIV. Van de Representanten dezer Provintie zullen er wel zooveelen, by meerderheid van stemmen, tot het Committé van Algemeen Welzyn en Finantie, verkooren worden, als Representanten zullen noodig oordeelen, doch zal het Wetgevend Ligchaam over deze Provintie alleen door de geheele Vergadering kunnen worden uitgeoefend.

LXXXV. Het opstellen van alle Publicatien, Ordonnantien en Placaaten zal door het Committé van Algemeen Welzyn moeten geschieden, en zullen dezelve daarna ter approbatie der Vergadering van Representanten moeten gebragt worden.

LXXXVI. Het Committé van Finantie zal, uit deszelfs midden, een President en Vice-President verkiezen; de President zal een half jaar aanblyven, en als dan door den Vice-President vervangen worden, in wiens plaats men telkens eenen anderen zal benoemen.

LXXXVII. De Secretaris van Representanten, die te gelyk Secretaris in het Committé van Algemeen Welzyn zal zyn, en die van het Collegie van Finantie, zullen permanent zyn en de Latynsche en Fransche Taalen, zover die vereischt worden, kundig moeten wezen.

LXXXVIII. De overige verdeeling der werkzaamheden, het zy benoemingen van Commissien over bepaalde of andere zaken, en wat dies meer zy, blyft aan de schikking der geheele Vergadering overgelaten.

LXXXIX. Elk Representant vertegenwoordigt geen gedeelte der Provintie, maar het geheele Volk derzelve, en zal ook door geen gedeelte van hetzelfde terug geroepen, nog aan eenigen byzonderen last of instructie van hetzelfde onderworpen kunnen gemaakt worden.

XC. By aldien een Representant, door overlyden als andersins, kwam te ontbreken, zal zyn eerste Plaatsvervanger moeten optreden, en, deze mankeerende, dan de tweede. Zo egter beiden ontbreken, zullen de Grondvergaderingen, waardoor die Representant en Plaatsvervangers verkoren zyn, binnen 14 dagen worden opgeroepen om Kiezers, als boven, te benoemen, en zullen dezen alsdan, op de voorheen bepaalde wyze, één Representant en twee Plaatsvervangers moeten benoemen: met die bepaling, dat de nieuw aangekomen Representant zal aangemerkt worden als op den laatsten jaarlykschen vasten verkiezingsdag aangesteld te zyn, by aldien hy binnen de eerste zes maanden na dezelve sessie nemen kan, en anders, als of hy op den volgende verkiezingsdag zynen post aanvaarde.

XCI. Een maand vóór den tweeden, of eerstvolgenden verkiezingsdag, zullen de Grondvergaderingen worden byéengeroepen om Kiezers te benoemen, welke van de 18 Representanten 12 zullen continueeren; terwyl het volgende jaar, op gelyke wyze, uit deze aangebleven 12 de helft zullen gecontinueerd worden, en het derde jaar de overige 6 zullen afaan; zullende Representanten met de Stemlysten handelen als by Art. LXIV bepaald is.

XCII. Daar er dus ieder jaar 6 Representanten afaan, zullen de Grondvergaderingen ook ieder jaar, 14 dagen voor de jaarlyksche verandering van het Provinciaal Bestuur, worden opgeroepen, om Kiezers te benoemen, die zich den dag naa hunne verkiezing, volgens Art. L, in Kiezers-Vergaderingen zullen vereenigen, en in elke zodanige Vergadering één Representant en twee Plaatsvervangers zullen verkiezen, om de afgetreden te vervangen; welke laatsten echter eerst een jaar daarna weder verkiesbaar zyn.

XCIII. In beide gevallen, by de twee laatste Artikelen vermeld, zullen de Kiezers van de 30 naastgelegen Grondvergaderingen zich, volgens hunne N^o. in ééne Vergadering vereenigen, en zal deze Vergadering uit ten minsten 20 Leden moeten bestaan.

XCIV. De Representanten zyn verantwoordelyk voor het gantsche Volk, en kunnen in staat van beschuldiging gesteld worden, als volgens Art. XLV, als mede door een of meer Representanten.

XCV. Alle aanklagten tegen een of meer Representanten moeten aangebragt worden in handen van den Procureur Generaal der Provincie, en deze vermeenende eene Actie tegen den betichten te kunnen institueren, zal de zaak verder voor den Hove Provinciaal vervolgen; doch, zo hy geen grond van beschuldiging meent te hebben, zal hy de redenen daarvan aan Representanten in geschrifte overgeven, die dezelve binnen 14 dagen ter kennis van het Volk der geheele Provincie zullen brengen.

XCVI. Van den tyd af, dat de Procureur Generaal zyne Actie institueert, tot de definitive sententie, zal de aangeklaagde niet ter Vergadering mogen compareeren.

XCVII. Onschuldig bevonden wordende, zal hy dadelyk wederom zitting nemen, zonder dat eenige korting aan zyne tractementen deswegens zal mogen plaats hebben, en ook in dien tyd geen boeten verbeuren.

XCVIII. Representanten zullen zorg dragen, dat diergelyke Procedures, tegens een of meer hunner Leden geëntameert wordende, zo spoedig doenlyk, immers niterlyk binnen drie maanden, na dato der beschuldiging, worden afgedaan; ook zullen de Instructien voor den Procureur Generaal, en die van den Hove Provinciaal deswegens, en met betrekking tot Art. CV geamplieert worden.

XCIX. Alle Ambten, Commissien, Posten en Bedieningen, ter begeving der gezamentlyke Representanten staande, zullen aan geene van derzelve actueele Medeleden, gedurende hunne sessie, mogen begeeven of door hun waargenomen worden, nog eenig Lid der Vergadering, binnen den tyd, voor welken hy is aangesteld, zyne demissie daarom nemen; ja zelfs zal niemand in 't vervolg tot een Ambt, Post of Bediening verkiesbaar zyn, welke gedurende zyn Representantschap is open gekomen; maar zullen alle dezelve moeten begeren worden aan anderen buiten hen; achtervolgens de verklaring, door Representanten by het aanvaarden van hunnen post gedaan.

C. Representanten mogen geene gewapende Macht gebruiken, dan om de Souverainiteit van het Volk te handhaven, waartoe in alle gevallen geen besluit zal mogen genomen worden, dan in eene ten dien einde expres beschreeven Vergadering, en met eene meerderheid van twee derde der aanweezende Leden; zullende Representanten verplicht zyn, om den Persoon of de Persoonen, in cas van oproer, door gewapende Magt, in verzekering genomen, daadelyk aan hunnen dagelyschen Regter overteleveren. — Ook zyn zy niet gemagtigt nieuwe belastingen opleggen, ten zy de wyze van heffing, of de artikelen welke behooren belast te worden, ter kennis der Grondvergaderingen gebragt, en door dezelve goedgekeurd zyn. Veel min zullen zy eenige verandering, hoe ook genaamd, in dit Reglement mogen maken, dan met goedkeuring van het Volk, daartoe behoorlyk in Grondvergaderingen byeengeroepen.

CI. Representanten zullen niet vermogen zig eenige Regterlyke, uitvoerende Magt, aantemastigen, als voor zoo veel zulks tot dus verre in het Collegie van Gedeputeerden, betreklyk de fraudes in het stuk der Generaale Middelen, gebruikelijk is geweest; echter zal de Vergadering, als representerende de Souveraine Macht van het Volk, den Procureur Generaal en andere openbaare Aanklagers tot meerder waakzaamheid, in het waarneemen hunner Officien, agtervolgens hunnen Eed, Plicht en Instructie, aanmaanen en noodzaaken.

CII. Het stuk van Revisie blyft op den ouden voet, en is, in zoo verre, eene exceptie op het voorgaande Articul.

CIII. Ieder Representant, in de Stad Utrecht woonachtig, zal jaarlyks genieten in eens 1500 Guldens, en buiten de Stad woonende, 50 Guldens meer, voor elk ure afstand van dezelve.

CIV. Alle extra leges, die voor Buiten-Commissien, Schouwen, Reekeningen enz. genoten wierden, zullen voordaan om niet worden waargenomen; echter zullen die geene, die elders in Commissie gezonden worden, voor reiskosten en verteeinge, mogen declareren ter taxatie van Gecommitteerden ter Provinciaale Finantie.

CV. De Representanten zullen, in gevalle van absentie, zonder wettige reden, zoo in de ordinaire Vergaderingen, als in die van Algemeen Welzyn en Finantie, telken reize verbeuren eene boete van 3 Guldens, en, op den bepaalden tyd niet present zynde, van één Gulden; welke boeten, als ook die in Art. LXXXIII vermeld, door de Secretarissen zullen genoteerd, geïnd, en onder de Leden verdeeld, of anderszins na goedvinden besteed worden.

CVI. Alles, wat tegen de vastgestelde orde in dit Reglement strydig is, zal aangemerkt worden als een inbreuk op het recht en de vryheid des geheelen Volks, waaromtrent de Procureur Generaal, voor zo veel het platte Land aangaat, en de algemeene Aanklagers in de Steden, by deezen speciaal gelast worden te vigilieren, op dat alle schuldigen deswegens door den Hove van Justitie of Gerechten der Steden, naar bevind van zaken, gestraft worden.

CVII. Dit Reglement zal stand grypen tot dat door de Bataafsche Natie eene nadere Constitutie, op voorstel der Nationale Vergadering, of anderszins, zal zyn gearresteert, en zal hetzelfde nimmer door Representanten bezigtigd kunnen worden, om

eenige hindernis aan de daarstelling eener algemeene Constitutie, voor het geheele Volk van Nederland, toetebrengen.

CVIII. Nogthans behoudt het Volk aan zich, om intusschen, ten allen tyde, op voordracht van twee derde der Representanten, of wel van 20 Grondvergaderingen, volgens genomen Resolutien, op voorstel van een of meer Stemgeregtigden in dezelve, na behoorlyk Rapport van eene daartoe speciaal benoemde Commissie, en daar op gevolgd onderzoek, dit Reglement te veranderen en te verbeteren; het welk nogthans niet anders, dan met de meerderheid der Stemgeregtigden uit de Grondvergaderingen zal mogen ter uitvoer gebracht worden.

En op dat niemand hier van eenige ignorantie pretendeere, zal deze worden gepubliceerd en alomme geaffigeerd, daar zulks behoorlyk en gewoonlyk is.

Aldus gedaan en gearresteert op het Landschapshuis binnen Utrecht den 22. Augustus 1796. Het tweede jaar der Bataafsche Vryheid. (Was geparaphereerd) A. van Scherpenseel, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van voornoemde Representanten. (Was getekend) P. 't Hoen.

118. PUBLICATIE *waarby het Provinciaal Bestuur 's Lands van Utrecht kennis geeft van zyn optreden in plaats van het vroegere Bestuur, bekend onder den naam van Representanten. 17 October 1796.*

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP!

Het Provinciaal Bestuur 's Lands van Utrecht, allen den genen, die dezen zullen zien of hooren lezen, Heil en Broederschap! doet te weten: Dat het voorgaande Provinciaal Bestuur, bekend onder den naam van Repräsentanten 's Lands van Utrecht, volgens het vastgesteld Reglement, zynesessien op Maandag den 17. October laatsleden heeft geëindigd, en in deszelfs plaats het tegenswoordig nieuw Provinciaal Bestuur zyne raadplegingen en werkzaamheden heeft begonnen, en hebben, volgens den inhoud van het bovengemeld Reglement, de volgende reeds verkoozene Leden van dit nieuw Provinciaal Bestuur ten zelve tyde sessie genoomen: als de Burgers Gerrit van Bosvelt, Jacob de Joncheere, W. H. Droghoorn, P. H. van Westrenen, H. W. Bosch, F. van Vliet, J. Jansen, Jacobus van Pembroek, T. Steenbeek, Theodorus van der Vliet, P. M. van Byleveld, B. Broere. Beveelende

derhalven aan ieder, wie het zy, om dit Provinciaal Bestuur allen verschuldigden eerbied en gehoorzaamheid te bewyzen, als de tegenswoordige wettige Regeering dezer Provincie.

Wyders heeft hetzelfde gedeceeteerd, dat voortaan de titulature derzelver Vergadering zal zyn, in plaats van Repräsentanten 's Lands van Utrecht — Het Provinciaal Bestuur 's Lands van Utrecht. En in plaats van Gedeputeerden van Repräsentanten 's Lands van Utrecht — Het Committé van Algemeen Welzyn uit het Provinciaal Bestuur 's Lands van Utrecht.

En zal deze worden gepubliceerd en geaffigeerd, als naar gewoonte, tot eens ieders narigt.

Aldus gedaan en gearresteert op het Landschapshuis binnen Utrecht den 17. October 1796. Het tweede jaar der Bataafsche Vryheid. (Was geparaphereerd) Jac. van Pembroek, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van het voornoemde Provinciaal Bestuur. (Was getekend) P. 't Hoen.

119. PUBLICATIE *van het Provinciaal Bestuur 's Lands van Utrecht, waarbij het Volk wordt opgeroepen tot aanwijzing van dat derde deel des Bestuurs, 't welk ingevolge het bestaande Reglement moet aftreden. 24 Augustus 1797.*

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP!

Het Provinciaal Bestuur 's Lands van Utrecht, allen, die dezen zullen zien of hooren lezen, Heil en Broederschap! doet te weten:

Dat daar, ingevolgen het Reglement van Bestuur voor dit Gewest, een derde gedeelte der Bestuurderen door anderen zullen moeten vervangen worden, en er, alvorens men tot deeze nieuwe benoeming kan overgaan, door het Volk zal moeten

worden bepaald, welke van de Bestuurderen, volgens Art. 91 van het zelve Reglement, zullen worden gecontinueerd. Zoo is het: dat het Provinciaal Bestuur, willende beandwoorden aan het voorschrift, in gemelde Reglement vervat, heeft goedgevonden en verstaan: Dat, om op de best moogelyke wyze aan den inhoud van meergemeld Reglement te voldoen, in de eerstvolgende ordinaire Provinciale Grondvergadering, welke zyn zal op Zondag den 3. September aanstaande, uit het midden der tegen-

woordig zynde Stemgerechtigden, één Kiezer zal worden benoemd, die den volgenden dag, met en benevens de overige Kiezers van zyn District, zich naar de plaats, alwaar gewoonlyk de Kiezersvergadering wordt gehouden, zal begeven, ten einde gezaamentlyk in naam der Dertig Grondvergaderingen, of wel Drie Districten, by meerderheid van stemmen te bepalen, welke 12 Leden van het Bestuur zy vermeen te moeten continueeren.

En op dat dit meest ordentelyk zal geschieden, zal ieder der Kiezeren de naamen der Twaalf Leden, welken hy wil continueeren, op een Billet schryven, en alle de Billetten opgenomen zynde, zullen die Twaalf Leden, die de meeste stemmen hebben, worden gehouden als van deeze Districten te zyn gecontinueerd.

Deeze Lyst zal door alle de tegenwoordig zynde Kiezers, die niet minder dan Twintig in getal zullen mogen zyn, behooryk worden ondertekend en aan den tydelyken President van het Provinciaal Bestuur worden ingezonden; alwaar de opneeming der stemming van alle de Zes Districten, op gelyke wyze als boven gezegd is, zal beslissen, welke Twaalf Leden van het tegenwoordig Bestuur tot de volgende verkiezing van October 1798 zyn gecontinueerd; van welk besluit of verkiezing by Notificatie aan het Volk van dit Gewest zal worden kennis gegeven.

Wordende al verder alle de Stemgerechtigden, en die zich als de zodanige, ingevolge de Wet

willen aangeven, in hunne Grondvergaderingen Provinciaal opgeroepen, gelyk zy opgeroepen worden by deeze, tegen Dingsdag den 3. October aanstaande, tot het benoemen van één Kiezer, om door denzelfen te helpen verkiezen Zes Leden, ter aanvulling van het derde deel der Bestuurders welke zullen afgaan, en zullen de Kiezeren van Dertig Grondvergaderingen (immers niet minder dan Twintig) zich daar toe vereenigen, uiterlyk vier en twintig uren na dat de Kiezers benoemd zyn, op dezelve plaatsen, waar, en gelyk de Repräsentanten Leden ter Nationale Vergadering benoemd zyn, om elk in de haare één Lid tot besturing van dit Gewest te benoemen, alles ingevolge het Reglement van Bestuur voor deeze Provincie; en zullen dezelve gehouden zyn daar van aan den tydelyken President kennis te geven, om de nieuw verkozene in naam des Volks ter zittingneming tegen den 18. October daaraanvolgende, zynde de dag der afwisseling, te kunnen beschryven.

En opdat niemand hier van eenige onwetendheid zal kunnen voorwenden, zal deze alomme worden gepubliceerd en geaffigeerd, als naar gewoonte.

Aldus gedaan en gearresteerd op het Landschapshuis binnen Utrecht, den 24. Augustus 1797. Het derde Jaar der Bataafsche Vryheid. (Was geparapheerd) L. de With Hoevenaar, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van het voornoemde Provinciaal Bestuur. (Was getekend) P. 't Hoen.

420. PUBLICATIE van het Provinciaal Bestuur 's Lands van Utrecht, waarbij het Volk wordt opgeroepen tot het vervullen van het afgetreden derde gedeelte van dat Bestuur. 27 September 1797.

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP!

Het Provinciaal Bestuur 's Lands van Utrecht, allen den geenen, die deezen zullen zien of hooren leezen, Heil en Broederschap! doet weeten: Dat, volgens het 91^e Articul van het Regeerings-Reglement deezer Provincie, door de Kiezers van de respective Grondvergaderingen, twaalf Leden van het thans plaats hebbend Provinciaal Bestuur zyn gecontinueerd, zynde de Burgers: H. W. Bosch, P. M. van Byleveld, S. Camp, W. H. Droghoorn, J. de Joncheere, P. Linthorst, J. D. Marchant, J. van Pembroke, T. P. Steenbeek, F. van Vliet, T. van der Vliet, P. H. van Westrenen. Dan daar de Zes dus openstaande plaatsen moeten worden vervuld: Zoo is het, dat Wy, volgens den inhoud van het 92^e Articul van het gemelde Regeerings-Reglement, by deeze alle de Grondvergaderingen oproepen tegen Dingsdag den 3. October aanstaande, tot het benoemen van Kiezers, met ernstige herinnering aan alle stemgerechtigde Burgeren, om zich niet aan deeze Grondvergaderingen te onttrekken, daar zy moeten overtuigd zyn, zoo hunne wezenlyke belangen hun dierbaar zyn, dat er hun ten hoogsten aan geleege is, aan wie zy derzelver behartiging toevertrouwen, maar zich ter plaatsen te laten vinden, alwaar hunne onvermydelyke verpligting in deeze hun roept.

De benoemde Kiezers zullen zich op den naastvolgenden dag, volgens het 50^e Articul van het meergenoemd Reglement, in hunne gewoone Kie-

zers-Vergadering vereenigen, in Zes Kiezers-Vergaderingen, elk uit Dertig Grondvergaderingen te samen gesteld, vergaderen. N°. 1 en 2 in de Stad Utrecht, N°. 3 te Montfoort, N°. 4 te Zeist, N°. 5 te Zoest en N°. 6 aan de Nieuwersluis. Zullende de voorgemelde Kiezers, ieder met het nodig credential zynere Grondvergadering voorzien, in hunne Kiezers-Vergadering dadelyk overgaan tot het verkiezen van één Lid in het Bestuur en twee Plaatsvervangers, ten einde de vacante plaatsen der afgetredene Leden en Plaatsvervangers worden vervuld.

Wy gelasten wyders, ten einde alle verwarringen en misverstand voortekomen, dat een ieder zich stiptelyk gedrage naar den letter van het Regeerings-Reglement deezer Provincie, ten deezen opzichte door het Souveraine Volk vastgesteld, terwyl Wy tevens alle Municipaliteiten en Raaden van Gemeenten aanmaanen, behooryke zorg te dragen dat in de Grond- en Kiezersvergaderingen al het daar toe benodigde, in eene behooryke orde, zoo nu als voortaan worde gevonden.

En op dat niemand hiervan eenige onwetendheid zal kunnen voorwenden, zal deze alomme worden gepubliceerd en geaffigeerd, als naar gewoonte.

Aldus gedaan en vastgesteld op het Landschapshuis binnen Utrecht, op den 27. September 1797. Het derde jaar der Bataafsche Vryheid. (Was geparapheerd) W. H. Droghoorn, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van het voornoemde Provinciaal Bestuur. (Was getekend) P. 't Hoen.

121. PUBLICATIE van het Provinciaal Bestuur 's Lands van Utrecht, waarbij bepaald wordt dat Regeringsleden, door de omwenteling van hunne posten ontzet, gedurende het tegenwoordig of intermediair bestuur niet verkiesbaar zijn enz. 6 October 1797.

GELYKHEID, VRIJHEID, BROEDERSCHAP!

Het Provinciaal Bestuur 's Lands van Utrecht allen den geenen, die deezzen zullen zien of hooren leezen, Heil en Broederschap! doet te weten: Alzoo de Vyanden van de tegenswoordige orde van zaaken, gegrond op de Oppermagt des Volks, zoo al niet openbaar, echter heimelyk en op allerley listige wyzen, die tragten te ondermynen, en zich zelven weder in het openbaar bewind te stellen, of eenen onmiddelyken invloed op hetzelfde te verkrygen, hebben Wy na rype deliberationen gedecreteerd, gelyk Wy decreteren by deezzen:

I.

Dat geene Leden van het voorig Bestuur, welke zoo in provinciaale als Stedelyke Regeeringen, onder het voorig Stadhonderlyk bewind, het zy in deezze, het zy in andere Provincien, hebben zitting gehad, en uit dien hoofde by de gezegende Omwenteling, in den jaare 1795, door de Fransche Wapenen Ons aangebragt, van hunne Posten zyn ontzet, zoo lang het tegenwoordig of intermediair Bestuur zal stand grypen, in deezze Provincie tot eenige Post van Regeering, hoe ook genaamd, zullen mogen worden beroepen of verkiesbaar zyn, dewyl het Volk geen vertrouwen kan stellen in personen, welke blyken hebben gegeeven de Erfstadhouderlyke Aristocratische Regeeringsvorm toegedaan te zyn.

II.

Dat, daar er op verscheidene plaatsen in deezze Provincie verschil is ontstaan over het doen eener verklaring ter verkryging van het Stemrecht, en het ontegenzeglyk is, dat het Volk van dit Gewest, immers de groote meerderheid van het zelve, by de daarstelling eener geëvenredigde representatie, heeft noodig geoordeeld eene Verklaring tot verkryging van het Stemrecht vast te stellen, en geen gedeelte des Volks zich tegen het geheel kan of mag verzetten, en om voortaan alle verschillen over de bevoegdheid tot stemmen, en eene meer of min verbindende verklaring te doen ophouden, en overeenkomstig den algemeenen Wil des Volks, in het Reglement van Regeering deezzer Provincie zoo duidelyk aan den dag gelegd, te handelen — geen Bur-

ger of Inwooner, zoo in provinciaale als stedelyke of Dorps-grondvergaderingen tot het stemmen zal worden bevoegd geacht, dan naa dat hy aan alle requisiten tot het Stemrecht, by het meergemeld Reglement van Regeering deezzer Provincie bepaald, zal hebben voldaan, en wel in het byzonder het afleggen en ondertekenen van het Declaratoir daar in vermeld; zynde de gemelde requisiten en Declaratoir als volgt:

Stemgeregtigden zyn alle Burgers, die

1° 18 jaaren bereikt hebben.

2° Die van hunne Bezittingen of van hun handwerk leven, en waarvan geen dienstboden-geld betaald wordt.

3° Die om geen verkwisting of wangedrag onder curateelen staan, die geen bankeroetiers zyn, of beneficie van cessie verzogt hebben, wier boedels aan geene desolaate boedelkamers gekomen zyn, die geen accoord met hunne crediteuren gemaakt hebben, en door geene regterlyke daad gerehabiliteerd zyn.

4° Die zich als Stemgeregtigden aangeven, en bereid zyn de navolgende verklaring afteleggen en te ondertekenen.

„Ik verklaare als een Man van Ber, op verbeurte „van mynen goeden naam, dat ik alleen den Re- „geeringsvorin, welke gegrond is op de Opper- „macht des Volks, by wettige Vertegenwoordiging, „en op de Rechten en Pligten van den Mensch, „zal erkennen, handhaven en verdedigen, zonder „ooit of immer eenige erflyke ambten of waardig- „heden te helpen daarstellen.”

Vernietigende by deezzen alle dispositien hier tegen strydig, het zy by stedelyke of dorps-reglementen gemaakt of genoomen.

En opdat niemand hiervan eenige onkunde zou kunnen voorwenden, zal deze alomte worden gepubliceerd en geaffigeerd, als naar gewoonte.

Aldus gedaan en geërresteerd op het Landschaps-huis binnen Utrecht, den 6. October 1797. Het derde jaar der Bataafsche Vryheid. (Was geparapherd) W. H. Droghoorn, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van het voornoemde Provinciaal Bestuur. (Was geteekend) P. 't Hoen.

122. PUBLICATIE van het Provinciaal Bestuur 's Lands van Utrecht, houdende voorziening tegen het zenden van Kiezers naar District- of Kiezersvergaderingen waar zij niet toe behooren. 18 October 1797.

GELYKHEID, VRIJHEID, BROEDERSCHAP!

Het Provinciaal Bestuur 's Lands van Utrecht allen den geenen, die deezzen zullen zien of hooren leezen, Heil en Broederschap! doet te weten: Dat Wy met het uiterste leedwezen zien en ondervinden, dat verscheide Grondvergaderingen binnen deezze Provincie, niettegenstaande Onze gedrukte en alom verzonden Provinciaale lyst der stemming, en Onze duidelyke en klaarsprekende aan-

schryvingen tot oproeping der Grondvergaderingen, ten einde dezelve hunne benoemde Kiezers zenden naar zoodanige Kiezersvergadering, als tot welke zy, blykens de bovengemelde lyst der stemming behooren, echter hunne benoemde Kiezers zenden naar District- of Kiezersvergaderingen, met welke zy, volgens Onze meergemelde lyst der stemming, niets gemeens hebben, waar door de noodzaaklyke verkiezingen van Representanten worden gestremd, en de gedaane

keuzen worden illusoir gemaakt, om al het welk te voorkomen, en eenen laatsten eindpaal aan de plaatshebbende verwarringen te stellen, Wy hebben goedgevonden te decreteeren, gelyk Wy decreteeren by deezen, dat voortaan de Grondvergaderingen hunne Kiezers zullen zenden naar de District- of Kiezers-vergaderingen, volgens de volgende opgave: als

KIEZERS-VERGADERING N°. 1.

De Grondvergaderingen van N°. 1 tot N°. 30 inclus, benevens de Grondvergaderingen N°. 61, N°. 62 en N°. 63.

KIEZERS-VERGADERING N°. 2.

De Grondvergaderingen van N°. 31 tot N°. 60 inclus, benevens de Grondvergaderingen N°. 64, N°. 65 en N°. 66.

KIEZERS-VERGADERING N°. 3.

Zynde de Kiezers-vergadering te Montfoort, van N°. 67 tot N°. 98 inclus; waar onder behooren de Grondvergaderingen van Montfoort, Linschoten, Broek en Papcop, Willis-Cop, Lange Ruige Weide, Oude Rhyn en Heycop, Vleuten, De Meeren, Vreeswyk of de Vaart, Haagsteyn, Loopik en Loopiker Capel, Willige Langerak, Jutphaas Overeind, Jutphaas Nedereind, Houten en 't Gooy, Schonauwen, Schalkwyk, Tul en 't Waal, Langerak over Lek, Wyk by Duurstede, Werkhoven, Kooten, Doorn, Overlangbroek, Nederlangbroek, Driebergen, Bunnik en Vegten, Odyk.

KIEZERS-VERGADERING N°. 4.

Zynde de Kiezers-vergadering te Zeyst, van N°. 99 tot N°. 129 inclus; waar onder behooren de Grondvergaderingen van Rheenen, Stigts-Veenendaal, Zuilesteyn c. s., Amerongen, Woudenberg, Renswoude, Maaren en Maarsbergen, Lousden c. s., Stoutenburg, Zeyst.

Als ook de volgende Grondvergaderingen der Stad Amersfoort, N°. 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128 en 129.

KIEZERS-VERGADERING N°. 5.

Zynde de Kiezers-vergadering te Zoestdyk, van N°. 130 tot N°. 159 inclus; waar onder behooren de Grondvergaderingen der Stad Amersfoort, N°. 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136. Hoogeland, Baaren, Baaren en Ter Eem, Eemenes binnen, Eemenes buiten, Bunschoten, Zoest, Zoest en Isselt, Oostveen c. s., Westbroek, Oostbroek,

De Bilt, Oud Maarsseveen, Zuilen c. s., Nieuw Maarsseveen, Maarssen.

KIEZERS-VERGADERING N°. 6.

Zynde de Kiezers-vergadering aan de Nieuwer-sluis, van N°. 160 tot N°. 189 inclus; waar onder behooren de Grondvergaderingen van Tienhoven, Breukeleveen, Breukelen c. s., Camerik c. s., Zegvelt, Cockengen c. s., Harmelen, Abcoude, Nigtevegt, Nederhorst den Berg, Vreeland, Kortenhoef, Baambrugge, Loenersloot, Loenen en Nieuwersluis, Ankeveen, Thamen, Thamen en Uithoorn, Uithoorn, Demmerik, Mydrecht, Mydrecht en Wilnis, Wilnis en Westveen, Vinkeveen.

Wy verwagten niet alleen dat de respective Grondvergaderingen deezer Provincie zich naar deeze duidelyke opgave, overeenkomstig de Provinciaale lyst der stemming, in het zenden hunner Kiezers naar de Kiezers-vergaderingen, als mede in alles, wat by het Reglement van Regeering deezer Provincie ten dien opzichte is bepaald, zullen gedragen, maar dat zy ook by Onze oproepingen tot dien einde niet zullen agterlyk blijven, om hunne Kiezers derwaards te zenden, daar Wy by Onzen Brief van Aanschryving in dato 13 October laatstleden, eene behoorlyke vergoeding van reiskosten uit 's Lands Kasse voor dezelve hebben vastgesteld, en wel zoo, dat voor elk uur afstand, dat de Kiezer en deszelfs Plaatsvervanger van hunne woonplaatsen tot de Kiezers-vergaderplaats verplicht zyn afteleggen, 1 Gulden by wyze van vergoeding zal worden betaald. Wy houden Ons ten vollen overtuigd, dat zy te veel Vaderlandsliefde bezitten, om door nalatigheid in deezen het algemeen belang te verwaarloozen, en zich verantwoordelyk te stellen voor alle verwarringen en andere onheilen, welke daar uit noodwendig zouden moeten voortvloeien.

Wy gelasten verders by deezen alle Presidenten der Kiezers-vergaderingen zich naar de bovengemelde opgave stiptelyk te gedraagen, en in hunne Vergaderingen geene Kiezers toetelaten, welke tot dezelve niet behooren.

En op dat niemand eenige onwetendheid zoude kunnen voorwenden, zal deeze alom worden afgekondigd en aangeplakt, daar men gewoon is zulks te doen.

Aldus gedaan en vastgesteld op het Landschapshuis binnen Utrecht, op den 18. October 1797. Het derde jaar der Bataafsche Vryheid. (Was geparapheerd) P. Linthorst, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van het voornoemde Provinciaal Bestuur. (Was getekend) P. 't Hoen.

123. PUBLICATIE van het Provinciaal Bestuur 's Lands van Utrecht, met vaststelling van een Declatoir, door ieder wien eenig onderwijs enz. is toevertrouwd, te onderteekenen. 18 October 1797.

GELTKEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP!

Het Provinciaal Bestuur 's Lands van Utrecht allen den geenen, die deeze zullen zien of hooren leezen, Heil en Broederschap! doet te weten: Dat, daar het een der eerste pligten van de Bestuurders van een Vry Volk is, steeds waakzaam te zyn en voorziening te doen in al dat geen, dat

het zy dadelyk, het zy in de gevolgen, schadelyk voor de Vryheid, Rust, goede Orde en de aankweeking van Republicainsche grondbeginselen kan zyn, Wy Ons verplicht gevoelen het oog te vestigen op zoodanige Leden der Maatschappy, die uit hoofde hunner betrekkingen in het gemeen, en door het School- en Godsdienstig Onderwys in het byzonder, eenen zeer aanmerkelyken en dikwyls

eenen onbepaalden invloed hebben op die geenen, welke zy onderwyzen, daar zy de harten hunner onderhorigen vormen, buigen, en grondbeginselen inprenten, daar grootendeels het lot van den Mensch, zyne deugd of ondeugd, braafheid of zedeloosheid, verlichting of domheid, van afhangen, en die derhalven, de plaatshebbende orde van zaaken in oprechtheid toegedaan zynde, als hoofdstunselen mogen, en omgekeerd, als ondermyners van dezelve moeten worden beschouwd.

Het is ingevolge hiervan, dat Wy niet onverschillig omtrent de getrouwheid, verknogtheid, of voor het minst de ondergeschiktheid van dergelyke openbaare Leeraars en Onderwyzers kunnen zyn, maar integendeel verplicht zyn de naauwkeurigste zorge te draagen en toeverzicht te hebben, te meer, daar er ondanks alle toegevendheid, alle broederlyke uitnodiging, nog zoo veelen gevonden worden, die zich niet ontzien kunnen veel vermogenden invloed te misbruiken, om hunne onderhorigen te misleiden, door hun, onder allerlye dweepzuchtige of andere redekavelingen, verkeerde denkbeelden van de tegenwoordige orde van zaaken in te boezomen, waar door de Staat word ondermynd, en de vestiging van 's Volks dierbaare Vryheid op eene onverschoonelyke wyze wordt tegengewerkt; en het is hierom dat Wy hebben goedgevonden te decreteren, gelyk Wy decreteren by deezen, dat Zy, aan wien het Schoolonderwys, zoo wel als zy, aan wien het Godsdienstig onderwys en leering, onder welke benaaming ook, is aan- en toevertrouwd, als ook de Leeraaren der Hoogescholen, en zy, die als voorspraaken voor hunne Medeburgers voor de rechtbanken verschynen, geene Godsdienstige Secte of byzondere personen uitgezonderd, ten bewyze van onderwerping aan de tegenwoordige orde van zaaken, het navolgende Declaratoir, zonder eenige Clausulen, Mitsen of Bedingen, op poene van ontzetting van hunne Ambten, Posten of Bedieningen, en verbod van in het openbaar of in het byzonder te mogen prediken, leeraaren of onderwyzen, of in hunne functien anderen ten dienst te staan, zullen ondertekenen.

DECLARATOIR.

„Ik beloove onderwerping aan den thans plaats hebbenden Regeringsform, gegrond op de Oppermacht des Volks, Gelykheid en Vryheid; verpligte my by deezen vrywillig, en op straffe van als verstoorder der openbaare rust te zullen worden aangemerkt, om nimmer door redeneringen, lessen, onderwys of voorspraak, in het openbaar, of meer heimelyk, daar tegen te handelen, maar integendeel, voor zoo ver myn beroep of post dit mede brengt, daaraan, zoo als een vryen Burger betaamt, bevorderlyk te zyn; erkennende, dat ik door geene andere magt, het zy kerkelyke, het zy waereldlyke, hiervan kan ontslagen worden.”

Het Provinciaal Bestuur verwagt van hunne welkenkende Medeburgers, die een Vaderland- en Vryheidlievend hart bezitten, en uit hoofde van hunnen stand onder deeze verplichting gebragt worden, alle bereidwilligheid, en ontzegt aan de onwilligen hunlieder Stemrecht, en alle continuatie van Onderwys of Leering, het zy openlyk of privaet, of onder welke benaaming of gedaante het ook zou mogen wezen, op straffe jegens rustverstooring bepaald, en gelast wyders den Procureur Generaal ten platten Lande, en aan de publieke Aanklagers in de Steden, om na drie maanden van de afkondiging deezes, welke tyd tot het doen tekenen der Verklaring bepaald word, (wordende om die te doen afleggen de Raaden der Gemeentens in de Steden, en de Gerechten en Municipaliteiten ten platten Lande daar mede belast) te doen vigileeren, en tegen de onwilligen, in gevolge de Wet, zonder eenige oogluiking te ageren

En op dat niemand eenige onwetendheid zoude kunnen voorwenden, zal deeze alom worden afgekondigd en aangeplakt, daar men gewoon is zulks te doen.

Aldus gedaan en gearresteerd op het Landschapshuis binnen Utrecht, op den 18. October 1797. Het derde jaar der Bataafsche Vryheid. (Was geparapheerd) P. Linthorst, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van het voornoemde Provinciaal Bestuur. (Was getekend) P. 't Hoen.

124. PROCLAMATIE der Constituerende Vergadering, representerende het Bataafsche Volk, aangaande het gevangennemen en verwijderen van eenige Leden der Vertegenwoordigende Vergadering, en de vestiging eener nieuwe orde van zaken. 22 Januarij 1798.

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP!

De Constitueerende Vergadering, als representerende het Bataafsche Volk, aan het Bataafsche Volk.

Medeburgers!

De dag is eindelyk aangebroken, op welke uwe Vryheid andermaal moest worden verdedigd; op welke de onafhangelijkheid van dit Gemeenebest moest worden beschermd tegens de gewelddadige aanslagen van Onverlaten; op welke de uitbersting van een zo listig, als verderfelyk ontwerp, door eene krachtdadige onderneming van uwe getrouwe Vertegenwoordigers moest worden voorgekomen; eene onderneming, zonder welke gylieden binnen weinige

oogenblikken met zwaarer ketenen zoudt zyn beladen geweest, dan gy immer hebt getorscht; eene onderneming, welke dus door eene gebiedende noodzakelykheid wierd gevorderd; eene onderneming, welke, zoude het Bataafsche Volk een vry en onafhankelyk Volk blyven, zich van het oogenblik af van de samenkomst uwer algemeene vertegenwoordigende Vergadering voorbereidde, en tot welke wy door het onverantwoordelyk gedrag van hen, die, hoe zeer vyanden van de grondbeginselen onzer jongste Staatsomwenteling, zich echter listiglyk in het Bestuur hebben weten in te dringen, wilden wy ons ten minsten als getrouwe Vertegenwoordigers gedragen, in dit oogenblik zyn gedrongen geworden.

Het wierd tyd dat de kloze gedempt werd, welke men gevestigd had tusschen een geregelde

orde van zaken en het wanstaltig Bestuur van op zich zelf oppermachtige en in schyn zaamverbonden Volken; een Bestuur, waar van ons Vaderland zo veelmalen de rampzalige gevolgen heeft ondervonden, het welk U steeds belet heeft uwe eigen krachten te kennen, en aan Engeland immer de gelegenheid heeft gegeven om u inwendig te verdeelen, en daar door uwen anders ontembaren moed, en zo dikwyls betoonde vaderlandsliefde, aan banden te leggen en uit te doven; een Bestuur eindelyk, welks schadelykheid ons, op elke bladzyde van de gedenkrollen onzes Vaderlands, overtuigend word bewezen, hetwelk ons van lieverleede zoude doen terug keeren tot het gevloekt Stadhouderschap, en ons dus met een angstig verlangen doen terug zien naar die ketenen, welken wy, met behulp van onzen getrouwen Bondgenoot, en ten kosten van zo veele opofferingen, afgeschud hebben.

Het was tyd, dat men alle hinderpalen uit den weg ruimde, alle omstandigheden zo inrichtte en alle ons omringende zaken zo wyzigde, dat wy eens eindelyk komen konden tot eene gevestigde orde van zaken, en doen ophouden dien staat van verwarring en onzekerheid, welke nu drie jaren lang de zenuwen van onzen welvaart heeft verlamd, en ons gebragt op den rand van een jammerpoel, welke wy tot nog toe alléén ontkomen zyn door de geduldige goedwilligheid van het Fransche Volk, welks genegenheid t'onswaards in niets is veranderd, niettegenstaande alle helse pogingen zyn aangewend om hetzelfde van ons te verwyderen.

Het was meer dan tyd, dat men alle deze aanslagen tegen uwe Vryheid, welke hoe langs zo menigvuldiger wierden, verydelde.

Het was tyd, dat men de plannen vruchteloos maakte van hen, die, om hunner eigen grootheids wille, het bondgenootschappelyk Bestuur trachtten te behouden, en deze in hare beginzelen zo heilryke Staatsomwenteling niet slechts voor u vruchteloos, maar zelfs in hare gevolgen schadelyk te maken.

Het was meer dan tyd, dat de eed, van het Vaderland te zullen redden, door veelen met een valsch hart dikwyls gedaan, en nu zo onlangs nog op de heilige plaats uwer vertegenwoordiging ten uwen aanhoren herhaald, door uwe waarsachtige vrienden door daden vervuld wierd.

Er bleef voor hen, die geene andere bedoelingen hebben dan het algemeen geluk, en om aan ons zo fel geteisterd Vaderland den weg te banen, om, door eene wyze en voorzigtige Staatsregeling, zich uit het stof te verheffen, geene andere keuze overig, dan alle die schadelyke wezens de macht te ontnemen om u meerder te benadeelen.

Het ontwerp, om op de puinhoopen van het stadhouderlyk Bewind de Thronen te vestigen van eenige Geslachten; om, onder den schyn van liefde tot orde, alle rechtgeaarte beminnaren des Vaderlands te onderdrukken, en denzelfden den moed en de krachten te benemen zich tegens de Dwingelanden te verzetten; om u, onder den naam van Volksregeering by vertegenwoordiging, te brengen onder het ondraagbaar juk eener verkieslyke Aristocratie, en U dus in het schaduw-beeld der vryheid de verachtelyke slaverny te doen omhelzen — dit boosaartig ontwerp, hetwelk in het door u ver-

worpen Plan van Constitutie zo duidelyk staat uitgedrukt, was geenzins uit het oog verloren, maar integendeel aan alle zyne deelhebbers hoe langs zo dierbaarder geworden; en deszelfs uitvoering zoude van de voorheen daar toe aangewendde pogingen alleen daarin hebben verschild, dat men thans eene verdubbelde mate van list en geweld daar in zoude gebezigd hebben.

Het was voor de Fransche Republiek bewaard, u, door de ondersteuning aan uwe waaragtige vrienden verleend, andermaal te verlossen en te redden uit den maalstroom, waarin men u gestort had, om u dies te gemakkelijker te kunnen overheerschen. — Er bleef voor ons niets anders overig, dan of ons nog eene Staatskundige stuiptrekking te getroosten, of de Vryheid voor altyd in ketenen gekneld te zien. — En welk recht geaart Vaderlander zoude één oogenblik omtrent zulk eene keuze in twyfel kunnen staan?

Ja, Bataven! wy zyn eindelyk in de harde noodzakelykheid gebragt, om sommige Leden van uwe vertegenwoordigende Vergadering in verzekering te nemen, en om anderen uit het Bestuur van zaken te verwyderen; geenzins om dezelve op eenigerhande wyze te benadeelen, dan voor zo verre zy zich, volgens 's Lands Wetten aan eenig misdryf mogten hebben schuldig gemaakt; geenzins om dezelve te vervolgen uit hoofde van hun gehouden gedrag, want wy zyn te wel overtuigd van de rampzalige gevolgen van het Schrikbewind; doch alleen om dezelve te beletten langer de grondslagen der jongste Staatsomwenteling te ondermynen, en, door het vernietigen van allen tegenstand daar tegen, u spoedig te leiden tot eene geregelde orde van zaken, waar by de heerschzucht word aan banden gelegd, en de regeringloosheid alle toegangen gesloten; waar door het Staatskundig geluk der Bataafsche Republiek zal gevestigd, en zy waarlyk nuttig gemaakt worden voor haren Bondgenoot, en ontzaggelyk voor hare vyanden.

Schetsen wy een valsch tafereel van den staat der zaken? Bedienen wy ons van den laster, om brave Mannen in uwe oogen hatelyk te maken? Of is de waarheid aan onze zyde? — Of zyn niet de aanslagen tegen uwe burgerlyke Vryheid openbaar? Of is niet bescherming en bevoordeeling der aanhangeren van Oranje in het vorig Bestuur alomme bekend? Was het niet genoeg een beproefd Vaderlander te zyn, om te worden verguisd en verstoten? Heeft men wel een middel onbepoofd gelaten, om den volksgeest uit te doven? Is de schandelyke bewerktuiging der Land-Magt niet sedert lange een bron van billyke klagten? Heeft men het bondgenootschappelyk Bestuur niet in uwe Vertegenwoordigende Vergadering durven verdedigen? Hebben niet veelen uwer Bestuurders de Eénheid der Republiek, het eenig middel, om ons inwendig gelukkig en naar buiten sterk te maken, door de schandelykste middelen bestreeden? Is niet de Burgerwapening, dat stevig bolwerk der Vryheid, zo schrikkellyk voor alle Despoten, als heilzaam voor het Volksgeluk, op alle mogelyke wyzen vertraagd? Word niet den Handel met onzen natuurlyken vyand oogluikend toegelaten? — wat zeggen wy — word dezelve niet in weermil van de Wetten beschermd? Heeft men zich niet

veroorloofd de stem der Burgeren in sommige plaatsen door Militair geweld te smoren, en de baldadige heerschzucht niet met kracht ondersteund? Heeft men door de schatten van den Staat, uit uw zweet en bloed zamengeperst, niet alles trachten om te kopen, om ulieden met de bajonetten op te dringen eene Staatsregeling, welke gylieden zo rechtmatig met verachting hebt verworpen? Heeft men de straffeloosheid niet, als het ware, toegesworen aan het vuige eigenbelang? Heeft men niet toegelaten, dat zich eenige weinigen verrykten met de vruchten uws arbeids, welken men u deed storten in een grondeloze Schatkist? Hebben deeze zich niet met het bloed der Weezen en de traanen der Weduwen gevoed? Heeft men de Zee-macht van den Staat, het gering overschot van onze vorige grootheid, die met zo veel arbeids was byeen gebragt, niet rukeloos, zonder noodzake, en zelfs in weerwil van het Fransch Gouvernement, aan eene geheele vernieling gewaagd? — Heeft men nu nog in de laatste dagen niet opgemerkt de verfoeyelyke pogingen, om ons alle middelen tot herstel der Zeemacht uit de hand te wringen; en zoude men, zonder dat er eene verandering in het Bestuur was voorgevallen, niet volledig in dit boosaartig opzet geslaagd zyn? Is niet het algemeen Crediet door ten deele dwaze, ten deele stelselmatische maatregelen vernield? Zyn niet de byzondere Gewesten in openbaaren opstand tegen de Nationale Vertegenwoordiging — en is niet deze door twisten en partyschappen van een gescheurd? heeft zy zich niet door gebrek aan veerkracht verachtelyk gemaakt, en door halve maatregelen den band van het Bestuur verbroken?

En zoude dan, daar dit alles onder onze oogen geschied is, daar de ondergang van dit Gemeenebest, door eene langere voortduuring van alle deze gruwelen, onvermydelyk was, de Nationale Geest niet ontwaken? Zoudt gy u niet aangorden, om als één éénig Man tegen de Vyanden van uw geluk ten stryde te trekken, en hen, zo zy hardnekkig in hun opzet blyven volharden, te verpletteren? Zouden de Nakomelingen van die groote Mannen, die, ontbloot van alle andere middelen, alleen door moed en Vaderlandsliefde de almacht van Spanje hebben kunnen vernielen — zouden deze zich kunnen laten vervaard maken door de ydele bedrygingen van een hoop kleene dwingelanden en eigenbelangzoekers? zich lafhartig verscholen houden, terwijl men gereed staat der Vryheid den hartader afsteken? zouden wy, uwe Vertegenwoordigers, alle deze Godloze ondernemingen ziende, ons by u, by onze Kinderen immer kunnen verantwoorden, wanneer wy daar by hadden stil gezeten? zouden wy dan niet verdienen gelyk te worden gesteld met die verachtelyke wezens zelve, die in uwen ondergang hunne eigen grootheid beoogen, en welken wy daarom door een manmoedig besluit hebben verwyderd? Zoude onze nagedagtenis in de Geschiedbladeren der Waereld niet geschandvlekt zyn?

Neen, Bataven! neen! zweeren wy op het Altaar der Vryheid, waar op de Nederlander reeds zyne gaven bragt, toen op alle andere Volken slaven waren! zweeren wy by het algemeen belang, by den welvaart onzer Kinderen, by het geluk van ons Nageslacht, dat wy geene overheersching, zo

min als eene alvernielende régeeringloosheid dulden zullen! zweeren wy alle zamen, het Vaderland uit zyn benepen toestand te zullen redden, en daar toe niets te dierbaar te zullen achten! tonen wy door daden, dat de burgerlyke Vryheid voor ons zo beminnyk, als de losbandigheid voor ons afgryslyk is! Schaart gylieden u om het Algemeen Bestuur, om hetzelfde te ondersteunen in alle maatregelen, welke ter bereiking van onze groote oogmerken noodzakelyk zullen worden geoordeeld.

Zo zullen wy spoedig geraken tot eene goede Staatsregeling, gegrondvest op die eeuwige beginselen der Natuur, welke aan geene verandering onderhevig zyn, op welken alléén ons Staatkundig geluk kan berusten; — zo zullen wy den laster den mond stoppen en onze tegenstrevers beschamen. Zo zullen wy aan het grootste en moedigste Volk van den Aardbodem overtuigend doen zien, dat het ons niet te vergeefs heeft bygestaan in het afschudden van het juk, waar onder wy gekromd gingen; — dat de Nederlander eene broederlyke vereeniging met zulk een Volk waardig is! Zo zal het verwonderd Europa ons eerlang erkennen moeten voor echte Zonen van die Batavieren, die de Vryheid verdedigden, toen de geheele Waereld voor de macht van het alles dwingend Romeen nederknielde. Het zal dan wel haast in het tegenwoordig geslagt herboren zien dat zelfde Volk, dat den Troon van Philips weleer deed waggelen; dat zyne Bezittingen in de andere waerelddeelen door moed en dapperheid zo verre uitbreidde, dat de zon over den Nederlander nimmer ondergaat; een Volk dat de twee machtigste Mogendheden van den Aardbodem konde bestryden — den Handel der geheele Waereld dwong zich op zyn grondgebied te vereenigen — de Staatkundige balans in handen hieldt — en over den Oceanan den Scepter zwaande.

Tot zulk eene grootheid, Bataven! moeten wy door eene goede en voorzigtige Staatsregeling herbragt worden: doch daar toe zouden wy nooit geraken, byaldien die orde van zaken, of liever die systematische wanorde, waar door wy nu byna twee jaren zyn geslingerd geworden, bleef standhouden. Het bondgenootschappelyk Monster, niet ongelyk aan de Hydra der Ouden, kan niet worden verdelgd, dan door een manmoedigen slag, welke allen deszelfs koppen in eens doet vallen. Die lang gewenschte slag is heden gegeven. — Het gedrocht legt reeds te zieltogen, doch de stuiptrekkingen des doods zouden nog gevaarlyk kunnen zyn — en ook dit moet worden voorgekomen.

Geene Maatschappy kan zonder orde bestaan, en vooral is het in een intermediair Gouvernement noodzakelyk, dat dezelve in niets gestoord worde. — Dat een iegelyk dan, zonder tegenspraak, zich onderwerpe aan de bevelen, welke door dit Tusschen-Bewind zullen worden gegeven; dat men begrype, dat de tydelyke opoffering van eenige grotere gedeeltens van onze burgerlyke Vryheid nergens anders toe strekt, dan om eene goede Staatsregeling te verkrygen, en door dezelve een veel groter genot dier Vryheid ons verzekerd te zien.

Alle geconstitueerde Machten zullen in hunne tegenwoordige werkzaamheden blyven volharden, tot belang daar in op eene geregelde, en met het algemeen overéénkomende wyze verandering zal zyn gemaakt.

De zogenaamde Provinciale Bestuuren of Hoogst geconstitueerde Machten in de byzondere Gewesten en de Gemeentens Bestuuren in de byzondere Steden, Districten en Dorpen, als mede in de directien over Dykagien, Polders, Waterwerken en Sluizen zullen also tot zo lang, als blotelyk administrative lichaaamen, blyven voortduuren en aan het Uitvoerend Bestuur onderworpen en verantwoordelyk zyn. Het Justitiewezen zal by provisie op den tegenwoordigen voet blyven voortgaan, en daar in geene verandering noch strekking mogen worden gemaakt. Alle Officiëren, Maires, Procureurs van de Gemeente, en andere publieke Aanklagers, zullen by provisie in hunne posten continueeren, en met verdubbelde vlyt en werkzaamheid tegen verstoreren der rust en orde, onder welk masker deze zich ook verschuilen mogten, waken. Niemand zal in persoon of eigendommen mogen worden beledigd, en de wetten daar tegen exteerende, zullen in volle kracht blyven en met alle gestrengheid worden uitgevoerd. De Koophandel zal worden beschermd, en een iegelyk zal die veiligheid genieten, welke de grond is van alle Maatschappelyke vereeniging. Geene Inwooneren van de nog exsteerende Landschappen, geene Gemeenten van steden of plaatsen, geene Sociëteiten of soortgelyke Corporatien zullen by deze Vergadering, noch by het Uitvoerend Bestuur, als Lichaaamen, eenige aanvragen of petitiën mogen doen, maar het zal elk bataafsch Burger ten allen tyde vrystaan, zyne belangen voor te dragen.

Zo zal de tegenwoordige nieuwe orde van zaken zonder schokken of verwarringen gevestigd worden, en het oogmerk, waarom dezelve noodzakelyk was, volledig worden bereikt.

Alzo zal de vuurige wensch van alle weldenkende Nederlanders binnen korten tyd vervuld worden, en eene goede en wyze Constitutie zal ons voor ons zelveu gelukkig, voor onze Bondgenoten be-

langryk, en voor onze vyanden ontzaggelyk doen worden.

Het is ter bereiking van alle deze heilzame oogmerken, Bataven! dat de Vergadering van uwe Vertegenwoordigers zich op heden heeft geconstitueerd als het representerend Lichaam van het Bataafsche Volk, onder het Præsidiu van den Burger H. Midderigh, en tot haare provisioneele Secretarissen benoemd de Burgers Representanten Adr. Ploos van Amstel, L. C. Vonk, W. T. van Bennekom en den Secretaris der gewezen Nationale Vergadering, de Burger J. van Haesten. Wordende een ieder gelast, de ondertekening van den tydelyken Præsident, mitsgaders van een van derzelver Secretarissen en derzelver Successeuren in der tyd te respectceeren, en alle ordres en bevelen, also onderteekend, als door ons geëmaneeerd, op te volgen en te gehoorzamen; zullende alle de Adressen, het zy by Missives, het zy by Requesten, moeten houden aan de *Constitueerende Vergadering, als representerende het Bataafsche Volk*; en alle Vonnissen van zodanige Collegien, aan welke de Administratie der Justitie in de uitgestrektheid der Bataafsche Republieq is gedemandeerd, van nu voortaan zullen gewezen worden in naam van het Bataafsche Volk.

En zal deze alomme worden gepubliceerd en geaffigceerd, waar men gewoon is publicatien en affixien te doen; ontbiedende en gelastende wy de Hoogst geconstitueerde Machten in de Bataafsche Republieq, voor zo verre dezelve nog in functie zyn, de nodige ordres te stellen dat aan deze onze intentie behooryk voldaan worde.

Aldus gedaan en gearresteerd ter bovengemelde Vergadering, in den Hage, den 22. January 1798. Het vierde jaar der Bataafsche Vryheid. (Geparapheert) H. Midderigh, vt. (Onderstond) Ter ordonnantie van dezelve (Getekend) W. T. van Bennekom.

125. PUBLICATIE der Constitueerende Vergadering, als representerende het Bataafsche Volk, aangaande de instelling van een Uitvoerend Bewind. 29 Januarij 1798.

GEZLYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP!

De Constitueerende Vergadering, als representerende het Bataafsche Volk, aan het Bataafsche Volk.

By ons Decreet van den 22. dezer Maand January ontbonden en vernietigd zynde geworden, de voormalige *Commissie der Nationale Vergadering tot de Buitenlandsche Zaaken*, hebben wy in deze gewigtige oogenblikken, tot behoud en redding van het lieve Vaderland, onverwyld noodzaaklyk gesacht, om provisioneel en tot aan de invoering der Constitutie toe, daar te stellen een *Uitvoerend Bewind*, bestaande uit vyf Personen, afgescheiden van, doch tevens verantwoordelyk aan onze Vergadering, en belast met de zorg voor de binnen- en buitenlandse rust der Bataafsche Republiek, de onderhouding van derzelver diplomatische betrekkingen met andere Mogendheden, het concertceeren van krachtadige maatregelen met het fransche Gouvernement ter beteugeling en snuiking van den Gemeenen Vyand, de daartoe nodige beschikkingen over

's Lands Zee- en Landmacht, en ampele authorisatie, omme de *Committé's tot de algemeene Zaaken van het Bondgenootschap te Lande, en tot de Zaaken van de Marine*, als mede de Intermediaire administrative Bestuuren, zoo landschappelyke als plaatselyke, zoo lang dezelveu nog bestaan op den tegenwoordigen voet, derzelver ordres te doen obedieeren, en voords dezelveu ten spoedigste te ontbinden en zo veel nodig te reorganisceeren, het recht van patenten (uitgezonderd met betrekking tot het Guarnisoen dezer Residentie) by uitsluiting te oeffenen, en voords alles te doen, wat de nood en het behoud der Republiek in deze dringende oogenblikken zoude kunnen vorderen.

En wyders tot Leden van het voorsz. *Uitvoerend Bewind* door ons zynde benoemd en aangesteld de Burgers P. Vreede, Wybo Fynje, Stephanus Jacobus van Langen, Joan Pieter Fokker en Barend Wildrick, waarvan dan ook de vier eersten, na op onze provisioneele hun gegevene Instructie, op den 25. dezer maand door ons te zyn geïnstalleerd, terstond daarop in functie getreden zyn:

Zo hebben wy nodig geoordeeld hiervan aan het

geheele Bataafsche Volk ten spoedigste te moeten kennisse geven, gelyk geschiedt by dezen, ten einde een iegelyk zich daarnaar in zyne betrekking stip-telyk zoude reguleeren.

Gelastende en beveelende wy by dezen allen en een iegelyk, en wel inzonderheid alle administrative, gewestelyke en plaatselyke Bestuuren en Commit-tés, (daaronder begrepen de Generaliteits-Rekenka-mer,) alle Hoven van Justitie, alle Officieren en Justiciëren, mitsgaders alle Ambtenaren binnen deze Republiek, voor zoo veel hen aangaat, om het voorsz. *Uitvoerend Bewind der Bataafsche Re-publiek* als zoodanig te erkennen en deszelfs ordres te gehoorzaamen; en zulks op den eed of belofte by het aanvaarden hunner respectie bedieningen gedaan, en op hunne byzondere verantwoordelyk-heid; met verderen last aan alle dezelve, om aan de stipte en richtige uitvoering der ordres van het gemeld *Uitvoerend Bewind*, zoo veel hen aangaat, de behulpzame hand te bieden, en daaraan op gee-nerlei wyze eenige entraves te leggen, op poene van anderszins als schuldig aan aanslag tegen de vryheid en veiligheid van den Staat te zullen aan-

gemerkt en naar rigueur der Wetten gestraft te worden; terwyl wy al verder en ten overvloede verklaaren, den eed of belofte, door elk der boven-gemelde personen in hunne respectie betrekking, by den aanvang hunner bedieningen gedaan, in dit geval te willen hebben gehouden van dezelfde verbindende kracht, als of dezelve aan ons, en dus aan de geheele Natie gedaan ware.

En op dat niemand hiervan eenige onkunde zoude kunnen voorwenden, zal deze alomme worden ge-publiceerd en geaffigeerd, waar men gewoon is publicatie en affictie te doen; ontbiedende en gelas-tende wy de intermediaire administrative Bestuuren in de Bataafsche Republiek, de nodige ordres te stellen, dat aan deze onze intentie behoorlyk vol-daan worde.

Aldus gearresteerd in de Constitueerende Verga-dering, als representeerende het bataafsche Volk, in den Hage, den 29. January 1798. Het vierde jaar der bataafsche Vryheid. (Was gearapheerd) H. Midderigh, vt. (Onderstond) Ter ordonnantie van dezelve. (Was getekend) A^{de}. Ploos van Amstel.

126. PROCLAMATIE van het Intermediair Administratief Bestuur van de voormalige provincie Utrecht, met kennisgeving dat het in plaats van het ontbonden Provinciaal Bestuur opgetreden was; dat de Grondvergaderingen bij voorraad waren geschorst, enz. 6 Februarij 1798.

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP!

Het Intermediair administratief Bestuur van de voormalige Provincie Utrecht aan der-zelver In- en Opgezetenen.

Medeburgers!

Het was op den 24. der afgeloopen maand January, dat Wy eene Missive ontvingen van de Constitueerende Vergadering, repræsenteerende het bataafsche Volk, by welke Ons wierd kennis gegeven, dat zy uit hoofde van den dringendsten nood en het onmiddelyk gevaar, waar in zich het lieve Vader-land actueel bevond, op den 22. te vooren hadden beslooten, om met volkomen vernietiging van het Reglement voor de Nationale Vergadering, by H. Hoog Mog. op den 30. September 1795 gearres-teerd, dadelyk in werking te brengen het stelsel der eene en ondeelbaare Bataafsche Republiek, in alle derzelver, zoo politieke als finantieele betrek-kingen; zoodaanig, dat van dat oogenblik af alle Provinciaale Bestuuren, zoo als die tot dat tydstip hadden gesubsisteerd, in de geheele Republiek, door gemelde Constitueerende Vergadering; wierden ver-klaard voor ontbonden en provisioneel veranderd in Intermediaire administrative Bestuuren, afhang-lyk van- en verantwoordelyk aan meergemelde Constitueerende Vergadering; met verderen last aan Ons, om dit haar Decreet te respectueeren, en Ons daar naa stipstelyk te gedraagen, en dit wel speciaal op onze hoofdelijke verantwoordelykheid.

Daar de gantsche Natie ten vollen moet over-tuigd zyn, dat die gewigtige stap van de Consti-tueerende Vergadering op gezonde en gegronde rede steunde, en alleen het behoud des lieven

Vaderlands in dit hagchelyk tydstip ten doel had, — daar alle de redenen, welke zy aanvoert in haare nadruklyke Proclamatie aan het bataafsche Volk, die haar tot deezen stap hebben doen besluiten, niet konden nalaaten eenen diepen indruk te ma-ken op alle braave weldenkende Burgers — daar gylieden zelve aanhoudende klagten, zoo in het heimelyk als in het openbaar, over den toedragt der zaaken deedt hooren — aarselden Wy geen oogenblik om aan dit Decreet en den aan Ons door de gemelde Constitueerende Vergadering ge-geeven last te gehoorzaamen, daar Wy insgelyks geheel en al waren overreed, dat het algemeen belang des Vaderlands, de vestiging der Vryheid en voorspoed des geheelen Volks, de serieuze maatregelen vereischten, en dat Wy Onzen duursten plicht zouden verzaaken, indien Wy niet moedig bleeven voortgaan en medewerken om dit groot en heilzaam doelwit te bereiken.

Wy hebben dus, ingevolgen dien last, het voor-maalig Provinciaal Bestuur gehouden voor ontbon-den en veranderd in een provisioneel Intermediair administratief Bestuur, afhanglyk van- en verant-wordelyk aan de Constitueerende Vergadering, repræsenteerende het bataafsche Volk. Wy, uitge-zonderd Vier onzer vorige Medeleden, hebben dee-zen nieuwen taak aanvaard, ten zelve tyd uit Ons midden eene Commissie benoemende, om aan de meergenoemde Constitueerende Vergadering Onze gevoelens ten deezen opzichte te betuigen, en haar, namens deeze Vergadering, met het door haar verrigte geluk te wenschen, en te verklaaren dat Wy, zoo veel in Ons is, met hen tot behoud des Vaderlands, tot vestiging der Volks vryheid, onaf-hanglykheid en voorspoed, onvermoeid zullen meele-werken.

Wy geeven van dit Ons verrigte en Ons besluit by deezen aan ulieden onze Medeburgen kennis, en tevens, dat door de bovengemelde maatregelen der Constitueerende Vergadering, dezelve in zich heeft vereenigd, en by vertegenwoordiging handhaaft die Souveraine magt des Volks, welke andersints door wettig byéengeroepen Grondvergaderingen wordt uitgeoefend; en daar de plaats-hebbende gebeurtenissen, tot redding en instandhouding der goede zaak, te recht moeten worden aangemerkt als oogenblikken van Revolutie, en geene Maatschappy zonder orde kunnende bestaan, het vooral in een Intermediair Gouvernement volstrekt noodzaaklyk is, dat hetzelfde in niets worde gestoord, en een iegelyk zonder tegenspraak zich onderwerpe aan de bevelen, door dit Tusschen-Bestuur gegeven — heeft de Constitueerende Vergadering, als het Wetgevend Ligchaam, tot een maatregel van voorziening, verstaan dat de tydelijke opoffering van een gedeelte onzer burgerlyke Vryheid volstrekt noodig is om eene goede staatsregeling te verkrygen, en om daar door het vol genot dier Vryheid voor het toekomstende onwrikbaar gevestigd te zien; en het is uit dien hoofde, dat Wy, doordrongen van de noodzaaklykheid der middelen, welke tot dat einde door de meergemelde Constitueerende Vergadering zyn aangewend, het van onzen onvermydelyken pligt hebben geacht, te besluiten: Dat alle Grondvergaderingen binnen deeze voormalige Provincie Utrecht, zoo provinciale, stedelyke, Gemeentens of Dorps-Grondvergaderingen, onder welke benaaming ook

dezelve mogten bekend zyn, van dit oogenblik af aan worden verklaard in haare verrigtingen te zyn gesurcheerd, tot zoo lang door het daarstellen der Constitutie, of door nadere schikkingen van de Constitueerende Vergadering ten deezen opzichte, alle de Grondvergaderingen Nationaal worden georganiseerd, en het bataafsche Volk op eenen gelijken en geregelten voet zyne oppermagt zal uitoefenen.

Dan niettemin deeze hoogstnodige voorziening, blyft het aan elk In- en Opgezeeten individueel vry, zyne begeerten of zyne klagten aan onze Vergadering op eene gepaste wyze voortedragen, dewyl het altyd één onzer eerste plichten zal zyn dezelve te hooren, en daar in naar recht en billykheid voorzieninge te doen.

Wy twyffelen geen oogenblik, of alle waare Vaderlanders zullen geredelyk toestemmen in deeze maatregelen, welke de omstandigheden der zaaken hoogstnuttig en onontbeerlyk maken, tot vestiging der nieuwe orde van zaaken, en ter vervulling van den wensch aller braaven.

En op dat niemand hier van eenige onwetendheid zoude kunnen voorwenden, zal deeze alom worden afgekondigd en aangeplakt, daar men gewoon is zulks te doen.

Aldus gedaan binnen Utrecht den 6. February 1798. Het vierde jaar der bataafsche Vryheid. (Was gearapheerd) W. H. Droghoorn, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van hetzelfde. (Was getekend) P. 't Hoen.

127. PUBLICATIE *van het Intermediair Administratief Bestuur van de voormalige Provincie Utrecht, met kennisgeving dat de betrekkingen tusschen hetzelfde en de provisionele Gemeentebesturen in het Gewest op den gewonen voet blijven bestaan, enz. 6 February 1798.*

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP!

Het Intermediair Administratief Bestuur van de voormalige Provincie Utrecht, allen den geenen, die deezen zullen zien of hooren leezen, Heil en Broederschap! doet weten, dat verscheide Gemeentebesturen in de verkeerde gedachten versceeren, als of de Constitueerende Vergadering in haare uitgevaardigde Proclamatie alle Tusschen-Besturen, met de vernietiging van de Provinciale Souvereiniteiten, zoude hebben vervallen verklaard, en dat uit dien hoofde alle ondergeschiktheid der Gemeente-Besturen aan- en alle verband en betrekkingen tusschen dezelve en het tegenswoordig Administratief Bestuur zouden ophouden, het geen echter geheel en al strydig is met de intentie en den last van de Constitueerende Vergadering, welke integendeel by de daarstelling van de éénheid der Bataafsche Republiek niet anders heeft bedoeld of gewild, dan eene geheele vereeniging door deelen en onderdeelen, en dat derhalve de Administrative Besturen moeten worden beschouwd tusschen de Constitueerende Vergadering, aan welke zy voor alle hunne verrigtingen verantwoordelyk zyn, en de Gemeentebesturen; en welke Administrative Besturen, als handelende in naam der Wetgevende Vergadering, als zoodanig moeten worden gerespecteerd.

Dat al verder alle Gemeente-Besturen wel zyn provisioneel verklaard, dat is, ontbonden van de

Reglementen van Regeering, op welke zy zyn verkoozen, voor zoo verre dezelve mogten stryden of inloopen tegen de éénheid en aangenoomen orde van zaaken, edoch gehouden zyn onvertraagd de Administratie van hunlieder Gemeente als voorheen te blijven waarneemen, tot door de Constitueerende Vergadering, of wel door de daarstelling der Constitutie, daar in zal worden voorzien.

Eu zal intusschen de titulatuur der stedelyke zoo wel als die der plaatselyke Regeeringen, in deeze voormalige Provincie, zyn *provisionele Gemeentebesturen*, als met de orde der zaaken het meest overeenkomende, zonder dat zy verder eenige onderscheidingen zullen maaken.

Eindelyk geven Wy by deezen aan alle In- en Opgezeeten deezer voormalige Provincie kennis, dat Wy, met voorweeten van het Uitvoerend Bewind, tot een onderscheidings-teken hebben verkoozen, voor den tydelijken Præsident eene driekleurige echarpe om den middel, en voor de Leden onzer Vergadering eenen driekleurigen Band, hangende over den regter schouder; gelastende een iegelyk Ons, hier mede omhangen zynde, als zoodanig te erkennen.

En op dat niemand hier van eenige onwetendheid zoude kunnen voorwenden, zal deeze alom worden afgekondigd en aangeplakt, daar men gewoon is zulks te doen.

Aldus gedaan en vastgesteld binnen Utrecht, op

den 6. February 1798. Het vierde jaar der bataafsche Vryheid. (Was geparapheerd) W. H. Drog-
hoorn, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van
hetzelfde. (Was getekend) P. 't Hoen.

128. PUBLICATIE *der Agenten van het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, met kennisgeving der instelling van het Intermediair Administratief Bestuur van het voormalig Gewest Utrecht. 23 Februarij 1798.*

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP!

Het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, aan hunne Medeburgers, Heil en Broederschap! doet te weten:

Dat hetzelfde, overwogen hebbende de noodzakelykheid, dat aan de heilzame intentie der Constituerende Vergadering, representerende het bataafsche Volk, volgens hare Publicatie in dato 29 January laastleden, worde voldaan, met naamlyk de Intermediaire Administrative Bestuuren, zoo Landschapelyke als plaatselyke, zoo lang dezelve nog bestaan op den tegenwoordigen voet, ten spoedigsten te ontbinden, en zo veel nodig te reorganiseeren; en daar aan ten spoedigsten willende voldoen, heeft besloten, door zyne Agenten J. Vrydag en Cornelius Godschalk, als daar toe speciaal gelast, de Vergadering, voormaals zich genoemd hebbende Provinciaal Bestuur 's Lands van Utrecht, en zoo als dezelve zich op den 24. January l. l. geconverteerd heeft in een Intermediair Administratief Bestuur van de voormalige Provincie Utrecht, benevens alle daar uit voortvloeyende Commissien, met derzelver respective Ministers en Bedienden, te ontbinden,

gelyk het ontbindt by dezen; en in derzelver plaats te organiseren een Intermediair Administratief Bestuur van het voormalig Gewest van Utrecht. Ten welken einde het aansteld by dezen, tot Leden van dat bestuur, de Burgers P. Brouwer, Henr. van der Burgh, P. M. van Bylevelt, Jacob de Joncheere, P. Linthorst, Gerrit Nieuwenhuis, T. Steenbeek, Jan Hendrik Valkenburg en G. van der Zoo. En dat op zodanige Instructie, als welke bereids aan hun gegeven is geworden; gelastende elk en een iegelyk, wien zulks zoude mogen aangaan, hen aangestelden als zodanigen te erkennen, en in alles tot bevordering van Orde, Bloey en Welvaren van deze Republiek, de behulpzame hand te bieden en hunne Resolutien stiptelyk te agtervolgen.

Dienvolgende last het voornoemde Bewind, in naam des bataafschen Volks, dat deze zal worden afgekondigd en aangeplakt alomme waar zulks behoort.

Te Utrecht den 23. February 1798. Het vierde jaar der bataafsche Vryheid. In naam van het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek. (Was geteekend) J. Vrydag, Corn. Godschalk.

129. INSTRUCTIE *voor de Leden van het Intermediair Administratief Bestuur van het voormalig Gewest Utrecht. 23 Februarij 1798.*

Werkzaamheden van het genoemd Bestuur.

Art. I.

Het Administratief Bestuur is verplicht uit te voeren en te doen uitvoeren alle Decreeten en Besluiten van de Constitueerende Vergadering en het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek; mitsgaders alle Wetten en Besluiten der voorheen geëxisteerd hebbende Hoogst-Geconstitueerde Machten, voor zoo verre die door dezelve niet buiten werking gesteld, vernietigd, of daar tegen strydig en hinderlyk mogten zyn.

II. Het is verplicht, des gerequireerd, aan de Constitueerende Vergadering, of het Uitvoerend Bewind rapport te doen en te dienen van advis omtrent zaaken, de rust en geldmiddelen, het Gewest spoeteerende.

III. Het is verplicht alle Ambtenaaren en Bedienden van dat Gewest te houden by de prompte waarneming hunner posten.

IV. Het draagt voor dat geene veranderingen door de plaatslyke Bestuuren in werking worden gebracht, strydig met de Decreeten en Besluiten der Constitueerende Vergadering, of van het Uitvoerend Bewind, en stelt dezelve, voor zoo verre die mogten exteeren, buiten werking.

V. Het zorgt tegen alle onrustige en oproerige beweegingen binnen dat Gewest.

VERVOLG UTR. PLD. I.

VI. Het heeft onder deszelfs toeverzigt 's Lands Domeinen, de Munt, de invordering van alle 's Lands Middelen en Inkomsten, gewoone en buitengewoone, als mede alle Ontvangers, Rentmeesters en Gaarders van dezelve Middelen en Inkomsten.

VII. Ook zal hetzelfde provisioneel, en tot nadere dispositie, belast zyn met de zorg voor de Posten, Rivieren, Dykwerken, Sluizen, Magazynen, Fortificatien, geestelyke en geënoteerde Goederen, Koophandel, Zeevaart en Fabrieken.

VIII. Het is geëuthoriseerd tot het doen betaalen van Ordonnantien, geslagen vóór 22 January deezes jaars; mitsgaders tot het betaalen van Tractementen van de Leden, Ministers en Bedienden van het Bestuur.

IX. Het zal provisioneel supercedeeren met het betaalen van Pensioenen, tot dat daar in nader zal zyn voorzien.

X. Het is verplicht, binnen veertien dagen na receptie dezer Resolutie, aan het Uitvoerend Bewind op te geeven een specifiquen Staat van alle zodanige sommen, als welke het zoude vermeenen dat onverwyld behooren betaald te worden, ten einde daaromtrent worde gedisponeerd; en inmidels met betaalen te supercedeeren.

XI. Het Administratief Bestuur heeft het recht ten allen tyde te eischen de mondelinge en schriftelyke informatien van den Ontvanger-Generaal van het voormalig Gewest, en van alle plaatslyke Re-

geeringen, Directien, Comptabelen, Ambtenaaren en Bedienden.

XII. Het Administratif Bestuur vermag niet aan te leggen enige nieuwe Fortificatien en Werken, of importante reparatien en verbeteringen te doen, buiten authorisatie van het Uitvoerend Bewind; noch vermag nieuwe Tractementen of Gages te arresteeren; en zal, tot nadere dispositie van het Uitvoerend Bewind, alle begonnen werken staaken.

XIII. Het Administratif Bestuur is bevoegd voordragt te doen tot het afveeieren van reeds begonnen werken, ten einde het goedvinden van het Uitvoerend Bewind te verstaan.

XIV. Het Administratif Bestuur heeft, tot nadere dispositie, de Judicature over zaaken van de gemeene Middelen, alles op den nog plaats hebbenden voet.

XV. Niemand der Leden zal mogen zitten over eenige zaaken, hem in het byzonder, of iemand zyner vrienden, tot in den vierden graad van bloedverwantschap of zwagerschap, middelyk of onmiddelyk betreffende.

XVI. Geene der Leden zal eenig belang mogen hebben in Pachten of Collecten van 's Lands Impositien, noch ook in eenige Fabrieken, Trafiquen, Neeringen of Compagnieschappen, welke eenige Leverantien aan den Lande doen; gelyk mede niet mogen koopen eenige Ordonnantien, Actien of Crediten ten laste van dat Gewest.

XVII. Het Administratif Bestuur zal zich stiptelyk onthouden van alle Wetgeevende macht, en zich bepaalen tot deeze of nadere te arresteeren Instructien; en is verplicht, in dubieuze gevallen, dezelve onverwyld ter kennis en decisie van het Uitvoerend Bewind te brengen, ten einde zyne intentie te verstaan.

XVIII. Het Administratif Bestuur is, wegens deszelfs administratie, verantwoordelyk aan het Uitvoerend Bewind.

XIX. De Leden en Ministers zyn gehouden, by het aanvaarden van hunne posten, te doen en te onderteekenen de volgende verklaring; ook zyn zy verplicht dezelve te doen afvorderen en te doen teekenen door alle Ambtenaaren en Bedienden:

„Ik verklaare te hebben een' onveranderlyken „afkeer tegen het Stadhouderschap, de Aristocratie, „de Regeeringloosheid en het Foederalisme.”

XX. Aan ieder der Leden word uit de Nationale Kas toegelegd eene somma van *Zes Guldens* daags comptanten, zonder Emolumenten of Declaratie van Dag- of Commissie-gelden, of iets meer dan bloot verschoot in rekening te kunnen brengen.

XXI. De Secretaris zal genieten *Zeven en Twintig Honderd Guldens* (f 2700) 's jaars.

XXII. Het Administratif Bestuur stelt deszelfs Secretaris en Commisen aan, onder approbatie van het Uitvoerend Bewind.

XXIII. Het Administratif Bestuur is ten duursten verplicht, binnen den kortst mogelyken tyd, alle by hun nog fungeerende nuttelooze of onwaardige Ambtenaaren en Bedienden, mitsgaders alle nuttelooze en onwaardige Leden, Ministers en Bedienden in de Steden en Plaatsen, te ontzetten van hunnen post, en de nodige posten met waardige en kundige Vaderlanders te voorzien, die in handen van het Administratif Bestuur zullen afleggen de beloften van getrouwe waarneeming van hunnen post.

XXIV. In onvoorziene gevallen vermag het Administratif Bestuur emplooy te maaken van de gewapende Burger- of Militaire Macht, mids onverwyld aan het Uitvoerend Bewind kennis geveende, en onder hunne speciale verantwoordelykheid.

XXV. De Leden en Ministers van het Administratif Bestuur zyn wegens civile schulden niet arrestabel.

XXVI. De Leden en Ministers zyn verplicht, by het aanvaarden van hunne bedieningen, in handen van het Uitvoerend Bewind af te leggen de navolgende belofte:

„Ik beloove op myn Burger-trouw, dat ik my „met alle vermogens aan den inhoud deezer In- „structie stiptelyk zal gedragen.”

Gegeeven te Utrecht, den drie en twintigsten February 1798. Het vierde jaar der bataafsche Vryheid.

En hebben de Leden van het op heden aange- steld Intermediair Administratif Bestuur van het voormalig Gewest Utrecht, de verklaring en belofte, in bovenstaande Instructie voorkomende, afgelegd in handen van ons Ondergeteekenden, Agenten van het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek. J. Vrydag, Corn. Godschalk.

430. PUBLICATIE van het Intermediair Administratif Bestuur van het voormalig Gewest Utrecht, waarbij de bevestiging wordt bevolen van alle teekenen van rang en geboorte, op gebouwen, rijtuigen, enz. 7 Maart 1798.

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP!

Het Intermediair Administratif Bestuur van het voormalig Gewest Utrecht, allen den geenen, die deeze zullen zien of hooren laezen, Heil en Broederschap! doet weten, dat, niettegenstaande de Gelykheid de grondslag der burgerlyke Vryheid is en moet zyn, men egter nog allerweegen, en inzonderheid in die plaatsen, in welke de Gelykheid in alles moest doorstralen, de trotsche en vorden minvermogenenden Burger vernederende Gedenktekenen van zoogenaamde Grootheid, Rang en Geboorte ziet stand houden; waarom het Uitvoerend

Bewind der Bataafsche Republiek heeft goedgevonden, Ons, door deszelfs Agent in het Departement van Algemeene Politie en Binnenlandsche Correspondentie, te gelasten, om op Onze verantwoordelykheid zorg te dragen, dat binnen den kortst mogelyken tyd zoodaanige tekenen in alle publieke Gebouwen, binnen dit voormalig Gewest, worden vernietigd. Wy gelasten dus alle Gemeente-Besturen, zoo der Steden als Dorpen binnen dit voormalig Gewest, en verders alle Opzichters over zoodaanige Gebouwen, het zy Kerken, of Raadhuyzen, of andere publieke Gestigten, hoe ook genaamd, en tot welk gebruik geschikt, binnen

den tyd van veertien dagen na afkondiging deezer Publicatie te doen wegneemen, als in de Kerken, of tot kerkelyk gebruik verordende Gebouwen, alle zoogenaamde Bercegestoelten, als de zoogenaamde voormalige Staten-, Vroedschaps-, Domeheers-, Krygsraads-, Advocaaten-, Studenten- of Gildenbanken, en verders alle die banken, die eenige onderscheiding van rang of staat aanduiden; ook ten platten Lande de zoogenaamde Ambagtsheer- of Heeren-banken; gelyk ook die voor de Leden van het Gerecht of Gemeente-Bestuur; verder alle Wapenborden, de Wapens, het zy van dit voormalig Gewest, of van de Steden, Dorpen, Ambagts-Heeren of Vrouwen, het zy die op kussens gewerkt of op Bybels en andere Kerkboeken geprint zyn; ook gelasten Wy ten scherpsten de Wapens op Koetzen of Rytuigen, of voor de Gevels van

Huizen, het zy publieke Gestigten of particulieren toebehoorende, de eerste insgelyks binnen 14 dagen, en wat de Gebouwen van particulieren aangaat, binnen den tyd van eene Maand na publicatie en affixie deezer, te anoveeren; met één woord, het vernietigen van alles wat strydig is met de geheiligde Wetten der Gelykheid.

En op dat niemand hier van eenige onwetendheid zoude kunnen voorwenden, zal deeze alomte worden afgekondigd en aangeplakt, daar men gewoon is zulks te doen.

Aldus gedaan en vastgesteld binnen Utrecht den 7. Maart 1798. Het vierde jaar der bataafsche Vryheid. (Was gearapheerd) P. Linthorst, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van hetzelfde. P. 't Hoen.

131. PROCLAMATIE *der Constituerende Vergadering, representerende het bataafsche Volk, nopens de stemming over het ontwerp van Staatsregeling op den 23. April aanstaande. 27 Maart 1798.*

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP!

Het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek aan alle Burgers en Ingezetenen van dezelve Republiek, Heil en Broederschap! doet te weten: dat het van de Constitueerende Vergadering, representerende het bataafsche Volk, heeft ontvangen deze navolgende Proclamatie:

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP!

De Constituerende Vergadering, representerende het bataafsche Volk, aan hetzelfde Volk.

Bataven!

Deze naam, welke u uwen oorsprong herinnert uit dat aloud Volk van helden, hetgeen reeds in Europa's kindsheid wist vry te zyn en zyne vryheid tegen de tirannen te verdedigen: deze naam, welke het geheele menschdom met vermaak doet denken aan eene Natie, die door alle eeuwen heen haare vryheid-zucht, haare dapperheid en haare deugd deed uitblinken; deze naam alleen is genoeg, om uw gevoel van eigenwaarde tot die edele hoogte op te voeren, waarop een Volk moet geplaatst zyn, wanneer het zyne oppermagtige regten ten vollen gaat uitoefenen.

Eeuwen van barbaarschheid en geweldenary hadden u verdrongen uit het dierbaar bezit uwer vryheid, uwer onafhangelijke oppermagt en van den u verschuldigden rang onder de souveraine Volken der waereld.

Dit slaavenjuk eindelyk moede, zwoert gy Philips van Spanjen af, en wildet eene republikeinsche Constitutie. Men gaf er u de schaduw van, en de graaflyke keetenen, met een weinig verguldsel van vryheid belegd, gingen over in de handen van listige Stadhouders en regeerzuchtige Geslachten, die u dezelve beurtings om de lendenen smeedden.

Na een verloop van twee eeuwen, liep dit ryk van Aristocratie en Despotismus ten einde; — de banieren der fransche Vryheid drongen door tot

aan de uitgangen van den Rhyu. Uwe keetenen vielen af: gy ademde in de zalige lucht der vryheid. — Dan, nauwlyks waren uwe eerste verrukkingen daarover voorby, of een nieuw onweder van staatsrampen pakte zig boven uwe hoofden te zamen. De helsche staatkunde der Britten, in zamenzweering met de heerschezucht en de verdeelde belangen van eenige weinige ontaarde Patriotten, vergiftigde uwe heilryke Revolutie van 1793, onthield u, drie jaaren lang, de schoone vruchten, die gy er van hadt moeten plukken, bragt uwe Republiek tot eenen staat van volkomen verlamming, deed haar aanzien by alle de Volken tot het niet wegzinken, en bereidde de zekerste maatregelen, om u weldra in denzelfden staat, welken gy verlaten hadt, terug te brengen, of wel de prooi te doen worden van eene onherstelbare verwoesting.

Dan, uw Beschermgeest waakte over den Vaderlandschen grond, en boezemde aan uwe getrouw gebleven Vertegenwoordigers dien republikeinschen moed in, waarvan de groote gebeurtenissen, op en na den 22. January l. l. de onmiddelyke uitvloeijsels zyn geweest, en waarvan het Bataafsche Volk, reeds nu, de gezegende vruchten plukt; gebeurtenissen, toegejuicht door geheel Europa, door onzen getrouwen en grooten Bondgenoot, ja door u zelve, waardige Bataven!

Er was reeds veel gedaan, maar nog meer bleef er te verrigten overig. De zegepraal van 22 January l. l. kon u uit een doodlyk gevaar redden; zy moest u uwen moed, uwe vryheid wedergeven; maar, zy kan u die Vryheid en het geluk, daaruit geboren, niet duurzaam verzekeren, zonder de invoering eener vaste orde van zaken, door eene wyze, democratisch-republikeinsche Constitutie gevestigd. Was men toen op zyne lauren gaan slapen, weldra zouden uwe Vyanden, die voor het oogeblik door den slag bedwelmd nederlagen, het misdadig hoofd opgestoken, den Burger-oorlog georganiseerd, met de party der *Anglomannen* zaamgespannen, en u gedompeld hebben in eenen toestand, erger nog, dan dien, waarin gy u vóór dezen bevondt.

Maar, zo zy immer deze schandelyke hoop een oogenblik durfden koesteren, dat zy dezelve thands voor eeuwig opgeven! Uwe Vertegenwoordigers, terwyl zy de eene hand nog houden uitgestrekt, om de tegenstreevers van uw geluk te beteugelen, bieden u op dit oogenblik, met de andere hand, een Ontwerp van Staatsregeling aan, hetgeen zy geschikt achten, om de Bataafsche Republiek, door eene Staatsform, die onder den onmiddelyken heilvollen invloed des Volks staat, vryheid, rust en welvaren naar binnen, onafhangelijkheid, magt, aanzien en luister naar buiten, in eene grooter mate te bezorgen dan dezelve tot hier toe immer genoten heeft; eene Staatsregeling, gebouwd op die groote beginselen, welken gylieden zelve na den 22. January in zoo grooten getale verklaard hebt aan te kleeven, en met goed en bloed te willen verdedigen.

Thands, oppermachtige, vrye Bataven, thands treedt gy volkomen terug in de uitoeffening uwer onvervreembare en onverdeelbare rechten. Gy gaat uitspraak doen over uw eigen en uwer Kinderen toekomstig lot. Gy gaat aan uwe Bondgenoten, aan het geheel op u staarend Europa het zeldzaam en schitterendst voorbeeld geven van een Volk, dat, door zyne onoverwinlyke Vryheids-liefde, allen tegenstand van vereeuwde tyranny en heerschzucht weet te vernietigen, en zich vry te maaken niet alleen, maar dat tevens, door zyne wysheid, door zyne zagtheid van aard en deugdzaame beginselen, dien grooten stap weet te doen, zonder zig te bezoedelen met de yslykheden eener bloedstorting, noch met de ongeregeldeheden eener burgerlyke beroerte.

Bataven! wys en voorzigtig in het oordeelen, beminnaars van orde, ondergeschikt aan de wet in uwe handelingen, en beziel met het volle gevoel uwer eigen waarde, wanneer gy in uwe verhevene oppermagt beslist over de Staatsregeling, over het lot uwer Republiek, zult gy, ook zonder onze herinnering, vóór, op en na den 23. April eerstkomende, doen zien dat gy waardig en in staat zyt, om uwe oppermagt volkomen uit te oefenen, om uw Vaderland door uwe beslissende stem gelukkig en vry te maaken, en om de laatste misdaadige hoop dier ellendigen, die zig nog altyd met eene instorting van het tegenwoordig Staatsgebouw hebben durven vleien, op eenmaal voor altyd te veriedelen.

Laat dan, Bataven, uwe oppermagtige uitspraak op dien dag grootsch, eenparig, geregeld, de vrucht van een welberaden overleg, door warme vaderlandsliefde ingeboezemd, en den zoonen der aéloude brave Batavieren volkomen waardig zyn! — Laat de dag van 23 April het heil van den 22. January laatstleden voltooyen, uwen roem by de Volken vereeuwigen, en uw toekomstig geluk, nevens dat uwer Kinderen, verzekeren! Schaart u, als een éénig Man, hand aan hand, rondom het Altaar des Vaderlands, en zweert, op het Wetboek der Constitutie, aan hetzelfde eeuwige verkleefdheid, onveranderlyke trouw! — en gy, brave Krygslieden, zoo ter Zee, als te Lande, achtbaar gedeelte der Bataafsche Burgeren, die getoond hebt, door uw gedrag, op en na den 22. January laatstleden, dat gy de dierbare Vryheid, voor welker verdediging gy de wapenen draagt, in uwe eigen harten voedt

en bemint; gy, die tot hiertoe, niet alomme, in de gelegenheid gesteld waart, om mede te werken, zoo meenigmaal de Bataafsche Burgerschaar de volheid zyner Volksregten uitoefende, treedt gy ook terug in den kring, waaruit gy te lang verdrongen zyt geweest; verbroedert u met uwe Medeburgers, voegt uwe stemmen by de hunnen, en betoont, dat gy, als egte Vryheidszoonen, de getrouwe Aankleeverers, zoo wel als de heldhaftige Verdedigers der Republiek zyn en blyven zult!

Ter bereiking van deze heilzame en voor het Vaderland zoo belangryke oogmerken, hebben wy, Bataafsche Medeburgers! nodig geoordeeld, wyloopig vast te stellen, en aan ulieden by dezen bekend te maaken, dat het door ons aangenomen Ontwerp van Staatsregeling, in genoegzaam aantal van Exemplaren, gelyktydig door de geheele Republiek verspreid, alomme voor iedereen verkrygbaar gemaakt, en op den vyftienden dag na deszelfs distributie, zullende zyn Maandag den 23. April eerstkomende, door het geheele Bataafsche Volk in de Grondvergaderingen zal worden bestemd, met ja of *neen* goed- of afgekeurd; hebbende wy, al verder, ten einde aan onze welmeenende bedoeling in dezen met zekerheid alomme worde voldaan, goedgevonden, ten aanzien der Stembevoegdheid, der stemming zelve, en van den uitslag derzelve, vast te stellen en te decreteeren het navolgende:

1. De verdeeling der Grond-Vergaderingen blyft, alleenlyk voor dit maal, zoo als die op den 8. Augustus en 1. September des afgelopen jaars hebben plaats gehad.

2. De plaatselyke Bestuuren worden by deze geautoriseerd en gelast, om de Burgeren, een ieder in zyne Buurtwyk, by topographische woning, by gedrukte Billetten op te roepen; zig in deze oproeping stiptelyk gedraagende aan de Instructie van het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, van den 13. Maart 1798; terwyl wy het stemrecht ten dezen opzichte nog daar en boven bepalen tot alzulke Burgeren:

a. Die den vollen ouderdom van Twintig jaaren hebben bereikt, in de lasten der Maatschappy hun aandeel draagen, Inboorlingen zynde, ten minsten gedurende de laatste twee jaaren, doch, Vreemdelingen zynde, ten minsten gedurende de laatste tien jaaren in deeze Republiek hunne vaste woonplaats gehouden hebben.

b. Dat zy, in handen van den Voorzitter van het plaatselyk Bestuur, hebben afgelegd en geteekend de navolgende verklaring:

„Ik houde het Bataafsche Volk voor een vry en onafhangelijk Volk, en beloof aan hetzelfde „trouw. Ik verklaar mynen onveranderlyken afkeer „van het *Stadhouderlyk Bestuur, het Federalisme, „de Aristocratie en Regeeringloosheid*. Ik beloof, „dat ik, in alle myne verrigtingen, het zy als „stemoeffenend Burger, het zy als Kiezer, alle de „voorschriften der Staatsregeling getrouwelyk zal „opvolgen, en nimmer myne stem geven aan iemand, „wien ik houde te zyn een Voorstander van het „Stadhouderlyk, Foederatief of Aristocratisch Bestuur.”

Terwyl wy aan de andere zyde van deze stemming uitsluiten:

a. Allen, die zig, zonder uitdrukkelijken last of

toestemming van het Gouvernement, buiten 's Lands met der woon hebbende begeven, na hunne terugkeering, nog geen twee volle jaaren in deeze Republiek hunne vaste woonplaats weder persoonlijk gehad hebben.

b. Allen, die in eed of bediening zyn van eenige vreemde Mogendheid, of daarvan eenig Pensioen genieten.

c. Alle Leden van eenige buitenlandsche Corporatie, tot welker Lidmaatschap, het zy onderscheiding van geboorte, het zy de aflegging van eenige Godsdienstige gelofte vereischt word.

d. Alle Lyf- en Huisbedienden, die tot persoonlyken dienst behooren, en inwoonen by hun, welken zy dienen.

e. Allen, die in Wees-, Diaconie-, Armhuizen of andere Gestigten, als Behoeftigen, onderhouden worden.

f. Allen, die, in het laatst afgelopen jaar, tot den dag der oproeping te reekenen, uit de Armen Kassen zyn bedeeid geworden.

g. Die om verkwisting, wangedrag, of gebrek aan verstandelyke vermogens, onder *Curatele* staan.

h. Bankbreukigen, mitgaders die geen, wier Boedel *Insolvent* verklaard is, die hunne Creditoren derzelver agterwezen niet ten genoegen zullen hebben voldaan, niettegenstaande zy het *Beneficium Cessie* mogten hebben verkreegen.

i. Die door een regterlyk Decreet in staat van beschuldiging gesteld zyn, mitgaders die, welken in rechten voor eerloos worden gehouden.

3. Ieder stembevoegd Burger, na vertoon van het bewys zyner Stembevoegdheid, brengt zyne stem uit in eigen Persoon, en alleen in de Grondvergadering tot welke hy behoort.

4. Niemand verschynt in de Grondvergadering gewapend.

5. Over alle geschillen, in eene Grondvergadering ontstaande, nopens de bevoegdheid van eenig Burger om zyne Stem uit te brengen, doet die Grondvergadering zelve uitspraak, waar aan de beklaagde zig moet onderwerpen.

6. De Stemming, in deze Grondvergadering, geschiedt over het Ontwerp van Staatsregeling by *ja* of *neen*, en by Geschrifte.

7. Hy, die niet kan lezen en schryven, geeft zyne stem op aan den Secretaris dier Grondvergadering, en aan hem, die aldaar de Contra-Lyst houd. De Secretaris schryft die Stem voor hem, op het Stembriefje, vertoont dit aan hem, die de Contra-Lyst houd, en word zulks door den Stemmer zelf in de Busse gestoken.

8. Na het inkomen van alle de Briefjens, opent de Voorzitter, in tegenwoordigheid der Stemmers, de Busse, neemt de Briefjens één voor één daar nit, en stelt dezelve ter hand aan den derden Stemopnemer, die dezelve Briefjens overluid opleest.

9. Van deze stemming word gemaakt het volgende Proces-Verbaal:

„De Grondvergadering uit vyf honderd zielen, „N°. District gehouden in de in de „meeste geschiktste orde en rust gestemd hebbende „over het Ontwerp van Staatsregeling voor het „Bataafsche Volk, zo als hetzelfde by de Consti- „tueerende Vergadering, het Bataafsche Volk re- „presenteerende, op den 17. Maart laatstleden is

„aangenomen, en, op heden den 23. April, aan het- „zelve Volk, daartoe expresse in Grondvergaderingen „opgeroepen, tot aanneeming of verwerping is voor- „gedragen, verklaart, dat in dezelve hier boven- „genoemde Grondvergadering zyn opgekomen „Persoonen, waar van zich verklaard hebben . . . „Stemmen voor, en Stemmen tegen hetzelfde „Ontwerp van Staatsregeling.

„Actum den 23. April 1798, het vierde jaar „der Bataafsche Vryheid.”

10. Deeze Proces-Verbaalen worden door de respective Municipaliteiten in de Grondvergaderingen van hun ressort bezorgd. Het Uitvoerend Bewind draagt zorge, dat dezelve, met de noodige veranderingen, worden bezorgd aan de Bataafsche Armée en op 's Lands Vloot.

11. Deze Proces-Verbaalen worden in de Grondvergaderingen door den Voorzitter en Secretaris, mitgaders door de drie Stemopnemers, getekend, en door den Voorzitter en Secretaris aan de plaatselyke Municipaliteit overgebracht. — Die der Bataafsche Armée, zo als ook die van 's Lands Vloot, zenden dezelve aan de Commandanten van het Corps, of van het Schip, tot hetwelke zy behooren.

12. De plaatselyke Municipaliteit, zo als ook de Commandanten der respective Corpora in de Bataafsche Armée, en die der Bevelhebberen op 's Lands Schepen, doen de verzameling deezer Proces-Verbaalen in hunne plaatselyke Registers registreeren, — en zenden de origineele Verbaalen terstond aan het Administratif Bestuur van dat Gewest, onder hetwelke zy behooren. De Bestuurders der Gewesten doen uit de ingekomen Proces-Verbaalen opmaken, en in hunne Registers inschryven het resultaat der stemming, ieder in zyn Gewest.

De Commandanten der Corpora van de Bataafsche Armée zenden de Proces-Verbaalen der stemming van hunne Corpora aan den Agent van Oorlog.

De Commandanten van 's Lands Schepen zenden die aan den Agent der Marine. Ook deze beide Agenten maken ieder respective het resultaat der stemming voor hunne Departementen op, en zenden, gelyk ook de Bestuurders der onderscheidene Gewesten, het resultaat der stemming, met de origineele Proces-Verbaalen, in de Grondvergaderingen geformeerd, aan het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek. Deze toezending zal moeten geschieden voor ultimo der maand April dezes jaars.

13. Ten einde aan alle de daartoe bevoegde Burgeren door de geheele Bataafsche Republiek de gelegenheid te geven, om ter bestemder tyd de Grondvergaderingen by te wonen, zal er op dien dag aan 's Lands Werken, het zy dan Fortificatieën, Magazynen, Werven of dergelyke, niet worden gearbeid. Dan, daar dus de nyvere Arbeidsman, door zig van zynen Burgerpligt te kwyten, zoude ontzet zyn van dat inkomen, vordert de edelmoe- digheid der Natio, dat hy zyn gewoon daggeld, ook voor dien dag, zal genieten, waar voor het Uitvoerend Bewind de nodige zorge zal dragen, gelyk mede voor de verschikking der Marktdagen van Maandag op Dingsdag ter Plaatsse, waar zulks behoort.

14. De Proces-Verbaalen in de Grond-Vergaderingen getekend zynde, zo als in Art. 9 gezegd is, gaan dezelve dadelyk uit een.

15. Het Uitvoerend Bewind, de stemming, zo als in Art. 12 gezegd is, verzameld hebbende, maakt het resultaat derzelve op, Grondvergaderings gewyze, geeft daar van ten spoedigsten by Missive aan de Constitueerende Vergadering, en by Publicatie aan het Bataafsche Volk, kennis.

Het is om te voldoen aan uw verlangen, aan uwen wil, dat wy, uwe Vertegenwoordigers, niet in de betrekking van Wetgeevers, maar als uwe Medeburgen, die uwe belangen behartigen, uwen voorspoed, welvaart en geluk beminnen, nu zullen overgaan, om u, Bataven! aan te wyzen en te raden, hoedanig gy u in uwe Grondvergaderingen op den 23. April eerstkomende behoort te organiseren, te regelen, en uwe vrye Stem met die orde en kalnte, die uw fier character kenschetst, uit te brengen:

1. De oudste in jaren in elke Grondvergadering behoorde provisioneel Voorzitter, en de jongste van jaren Secretaris te zyn. Aan deze burgerlyke cereplichten behoorde zig niemand te onttrekken, ten zy met het goedvinden van de meerderheid der Burgen, tot die Grondvergadering opgekomen.

2. In elke Grondvergadering behoorden, door dezen provisioneelen Secretaris, de namen der Stem hebbende Burgen, tot dezelve Grondvergadering behorende, volgens eene Lyst, door het Gemeente-Bestuur aldaar gezonden, gelezen, die der agtergeblevenen aangetekend, en het getal der aanwezenden te worden opgemaakt.

3. By deze stemming behoorden, na het opmaken der Lyst, vyf Stemopnemers by meerderheid, en uit dezelve één tot Voorzitter en één tot Secretaris te worden benoemd, terwyl één der drie anderen eene Contra-Lyst van de Stemming behoorde te houden.

4. Dezen benoemd zynde, behoorde niemand, onder welk voorwendsel ook, in de Vergadering meer toegelaten te worden, noch zig iemand daar uit te verwijderen, dan met toestemming van den Voorzitter.

5. De Voorzitter behoorde de Vergadering te openen in dezer voegen:

„Het werk, waar toe wy thans geroepen zyn, vordert de plegtige herinnering van het belang, dat er voor ons, en voor alle onze Medeburgen, wier zaak wy hier waarneemen, ligt, in de beoordeeling van eene Staatsregeling, die aan het tegenwoordig Bataafsche Volk, en aan het volgend Geslacht, de verzekering van hun politiek bestaan geven moet. Dat dan het besef van dit belang, en van onze duure verpligting, ons alles doe ter zyde zetten, wat ons beletten zou, zodanig eene

uitspraak te doen, als welke aan Europa de rust, en aan ons Vaderland deszelfs grootheid kan weder geven, ten einde elk onzer een gerust geweten hebbe voor God en het Vaderland!”

„Ik maak dus geene zwaarigheid, de volgende verklaring af te leggen:”

„Ik verklaar eenen onveranderlyken afkeer te hebben van het *Stadhouderlyk Bestuur*, het *Federalismus*, de *Aristocratie* en de *Regering-loosheid*, en dat ik, naar myn beste weten, myne Stem over het Ontwerp van Staatsregeling voor het Bataafsche Volk zal uitbrengen, zonder my daar in door iemand te hebben laten af of aanraden.”

„Dit verklaar ik op myne Burgertrouw.”

6. Deze verklaring behoorde geschreven te liggen op de Tafel, aan welke de Voorzitter geplaatst is. En ieder der Stembevoegden behoorde, by den aanvang der werkzaamheden, met het leggen van zyne hand op dit Geschrift, overluid te zeggen:

„Dit verklaar ik.”

7. De Voorzitter, Secretaris, en de drie Stemopnemers behoorden het eerst hunne Stem uit te brengen, zonder dat zy nogthans deswege onder elkanderen eenige raadpleegingen behoorden te houden.

8. De Secretaris behoorde ieder der Stembevoegden een Nummer te doen trekken, en dit Nummer, onder het oog van hem, die het getrokken heeft, op eene Lyst te tekenen. Deze teekening op de Lyst behoorde mede te geschieden door den Stemopnemer, die de Contra-Lyst houdt, en op dit Billet behoorde de Stembevoegde zyne Stem in geschrifte uit te brengen.

9. Ieder Burger behoorde naar zyn Nummer, dat hy getrokken heeft, te worden opgeroepen, zyne Stem door *ja* of *neen* op het door hem getrokken Briefjen te schryven, en hetzelfde in de daartoe bestemde Busse te steken, van welke Busse de Sleutel, gedurende de Stemming, by den Voorzitter behoorde bewaard te worden.

Wy vertrouwen dat gy, Bataven! de bovenstaande schikkingen geredelyk goedkeuren, en als zoo veele raadgevingen uwer welmeenende Medeburgen en Vrienden vrywillig opvolgen zult.

Gelastende het voornoemde Bewind, in naam des Bataafschen Volks, dat deeze afgekondigd en angeplakt zal worden, alomme waar zulks behoort.

In den Haag, den 27. Maart 1798. Het vierde jaar der Bataafsche Vryheid. (Was gearapheert) Wybo Fynje, vt. (Onderstond) Ter ordonnantie van hetzelfde. (Was geteekend) S. Dassevael, prov. Secr.

432. PUBLICATIE van het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, waarbij hun, die sedert 1787 Leden der voormalige Regering zijn geweest, verboden wordt zonder verlof hunne woonplaats te verlaten, hunne goederen te vervreemden, enz. 31 Maart 1798.

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP!

Het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, aan de Ingezetenen derzelve Republiek, Heil en Broederschap! doet te weeten:

Dat de Constitueerende Vergadering, representeerende het Bataafsche Volk, op den 30. dezer loopende Maand heeft gedecreteerd:

1. Dat voortaan provisioneel niemand der gewezen Regenten en derzelver Ministers, by en na

¹ Vergel. blz. 483 volg. N°. 109, 110, 111.

de Omwending van den jaare 1787, in eenig plaatselyk, quartierlyk of provinciaal Bestuur geweest zynde, en zich als nog binnen deze Republiek bevindende, zich zonder uitdrukkelijk en schriftelyk consent van de Municipaliteit zyner Woonplaats, of van het Administratief Bestuur van zyn Gewest, of van het Uitvoerend Bewind, zal mogen begoven buiten de Jurisdictie derzelver Woonplaats, buiten de grenzen van het Gewest zyner woning of wel naar buiten 's Lands; blyvende echter hier van uitgezonderd die geenen, welke sedert de Omwending van den jaare 1795 getoond hebben, de zaak van het waare Republicanisme te zyn toegedaan, en met het vertrouwen des Volks verceed zyn geweest, en nog werklyk eenigen post van Bestuur bekleden; en dat die genen welke zich aan de overtreding hier van schuldig maken en agterhaald wordende, naar verdiensten, zelfs, naar exigentie van zaken, met de dood zullen worden gestraft, en hunne Goederen gesequestreerd; gelyk mede strengelyk en zelfs naar de merites der zaak, aan den lyve zullen gestraft worden, allen, welke blyken zullen, aan dezelve op eenigerlei wyze, tot zoodanige uitwyking behulpzaam te zyn geweest.

2. Dat, by provisie, geene Transporten, Hypothecation of andere Actens of middelen van bezwaar of vervreemding van eenige Goederen, zoo roerende als onroerende, het zy binnen of buiten deze Republiek gelegen, onder welken titul het ook zy, zullen mogen worden gepasseerd door of op last van eenige binnen of buiten 's Lands zich bevindend Persoon, die sedert en gedurende de Omwending van 1787, tot aan den inmarsch van de Fransche Troupes in den jaare 1794 en 1795, eenigen post als Regent of Minister binnen deze Republiek bekleed heeft, zonder onderscheid van wat aart, rang of Collegie zulks zoude mogen zyn, en al had hy te voren eene behoorlyke Dimissie

gevraagd en bekomen; alles met de uitzondering in Art. 1 vermeld.

3. Dat ook provisioneel wordt opgeschort het effect van alle Transporten en andere Actens boven gemeld, welke door of op last van iemand der voorsz. Regenten of Ministers, na den 22. January 1798 gepasseerd zoude mogen zyn, als mede van alle publieke en onderhandsche verkooping en cessien, waar van de Koopers het dadelyk effect tegen uitbetaling der Kooppenningen, of door bezitneeming van het hun afgestane, nog niet bekomen hebben. Zullende het egter, zoo aan die gewezen Regenten en Ministers, als aan die geenen, welke by de voorsz. door hen gepasseerde Actens of gecontracteerde Engagementen, geïnteresseerd zouden mogen zyn, vrystaan zich te dier zake aan deze Vergadering, of wel aan het Vertegenwoordigend Lichaam te adresseeren, met zoodanig verzoek als zy geraden zullen vinden, ten einde na ingenomen bericht der respectieve Municipaliteiten, daar op naar bevind van zaken te disponeeren, zo als ten dienste van den Lande en zonder nadeel aan onschuldige particulieren, bevonden zal worden te behooren.

En dat van dit gedecreteerde zal worden kennis gegeven aan het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, ten einde daar aan de spoedigste en kragtadigste executie te geven, en daar van by Publicatie kennis te geven aan den Volke.

Gelastende diensvolgens het voornoemde Bewind, in naam des Bataafschen Volks, aan alle geconstitueerde Machten, deze te doen afkondigen en aanplakken, alomme waar zulks behoort, en te zorgen dat aan den inhoud dezies zal worden voldaan.

In den Haag den 31. Maart 1798. Het vierde jaar der Bataafsche Vryheid. (Was gearapheerd) Wybo Fynje, vt. (Onderstond) Ter ordonnantie van hetzelfde. (Was geteekend) S. Dassevael, prov. Secr.

133. PUBLICATIE van het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, met bevel dat de burgers, die onwillig zijn tot het dragen der wapenen, niet in de grondvergaderingen toegelaten mogen worden. 2 April 1798.

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP!

Het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, aan alle Ingezeten en dezer Republiek, Heil en Broederschap! doet te weeten:

Dat de Constitueerende Vergadering, representeerende het Bataafsche Volk, den 29. der verlopen maand heeft gedecreteerd.

„Dat Burgers, die zich tot het dragen der Wapenen onwillig hebben verklaard, en niet vallen „in de termen van het Reglement, volgens 't welk „zy van de driedubbelde Contributie zyn gelibe-

„reerd, niet in de Grondvergaderingen mogen „worden toegelaten.”

Gelastende diensvolgens het voornoemde Bewind, in naam des Bataafschen Volks, aan alle Geconstitueerde Magten, deze te doen afkondigen en aanplakken alomme waar zulks behoort, en te zorgen dat aan den inhoud dezies worde voldaan.

In den Haag, den 2. April 1798. Het vierde jaar der Bataafsche Vryheid. (Was gearapheerd) S. J. van Langen, vt. (Onderstond) Ter ordonnantie van hetzelfde. (Was geteekend) S. Dassevael. Prov. Secr.

134. PROCLAMATIE van het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, waarbij de Ambtenaren, die, uit hoofde van de onlangs volbrachte reorganisatie der Besturen, redenen tot klagte meenen te hebben, worden wilgenoodigd zich tot herstel daarvan aan te melden. 3 April 1798.

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP!

Het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek,

aan de Ingezeten en derzelve Republiek, Heil en Broederschap!

Vorderde de groote omwending van zaken op

den 22. January 11. het nemen van maatregelen tegen zoodanige 's Lands en Stedelyke Ambtenaaren, die onder den schoonen schyn van yver voor de zaak der Vryheid, onder de leus van *Gemeenebestgezinden*, niets minder bedoelden, dan om den Nationalen wil aan boeien van het eigenbelangzoekende *Federalisme*, waare het mogelyk, voor eeuwig vast te kluisteren: was het onze bedoeling geenzins de waare vrienden der Vryheid — de slagtoffers van heerschzucht en geweld — de misleiden en door den schandelyken invloed van listige intriguanten weggesleepte Patriotten, te doen deelen in de rampen, welke alleen de schuldige hoofden der Cameleons moeten treffen.

't Is de bezorgheid of niet wel deeze of geene onzer Medeburgen regtmattige reden mogte hebben, van zich te moeten beklagen over eenige overhaaste stappen, of te ver gedreven yver der Agenten tot het reorganiseeren der respectie Bestuuren, of der Bestuuren, in het schiften hunner Ambtenaaren — 't is, herhaalen wy, onze tedere zorg voor

de belangen onzer Medeburgen — 't is onzen te meermalen gemanifesteerden afkeer van den zweem zelfs van schrikbewind, die ons bepaald heeft tot het uitnoodigen van die gene onder onze Medeburgen, welke vermeenen mogten zich met reden te moeten beklagen over eenigen grief, hun, door remotien of anderszins, tegen onze bedoeling, aangedaan, ten einde wy in staat gesteld worden aan hun dat recht te doen wedervaren, 't welk niemand onzer Medeburgers immer vrugtloos zal inroepen.

Dienvolgende gelast het voornoemde Bewind, in naam des Bataafschen Volks, dat deze zal worden afgekondigd en aangeplakt, alomme waar zulks behoord.

Gearresteerd ter Vergadering van het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek.

In den Haag, den 3. April 1798. Het vierde jaar der Bataafsche Vryheid. (Was gearapheerd) S. J. van Langen, vt. (Onderstond) Ter ordonnantie van hetzelfde. (Was geteekend) S. Dassevael, prov. Secr.

135. PUBLICATIE van het *Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek*, waarbij de *Ambtenaren*, welke bij de onlangs volbragte zuivering der *Grondvergaderingen* niet stembevoegd zijn verklaard, voor als nog in hunne bedieningen worden bevestigd. 21 April 1798.

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP!

Het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, aan de Ingezeten van dezelve Republiek, Heil en Broederschap! doet te weten:

Dat aan hetzelfde zeer veele klachten zyn geadresseerd over het gedrag van de Agenten van hetzelfde Bewind, ter zuivering van de Grondvergaderingen, van Persoonen, welke meenen, ten onrechte, te zyn gepriveerd van de gelegenheid, om, op den 23. dezer loopende maand, over het Plan van Staatsregeling hunne Stem uit te brengen.

Dat dit Bewind aan de eene zyde niets vuuriger begeert, dan, ingevolge den uitgedrukten wil der Constitueerende Vergadering, representeerende het Bataafsche Volk, by Decreet van den 10. Maart 1.1., te handhaven de grondbeginselen, waarop de Revolutie van den 22. January 1.1. is gebaseerd, en dus ook vastelyk gezind is, om die gene onder hunne Agenten, welke zich stiptelyk naar hunne Instructien hebben gedragen, te maintinceren; doch, ter andere zyde de rechtvaardigheid en orde willende handhaven en bevorderen, ook even stellig is gedetermineerd, om de by hetzelfde ingekomene klachten over het afnemen van het Stemrecht, ten strengsten te doen onderzoeken, en die gene onder deszelfs Agenten, welke opzettelyk willekeurig in dezen mogten hebben gehandeld, loon naar werken te doen wedervaren.

Dat hetzelfde, ten einde deze rechtvaardigheid te

kunnen uitoeffenen, voorgenomen heeft de klachten over het beroven van het Stemrecht, met volkomene kennis van zaaken te beoordeelen, en hier niet by overlaasting te beslissen, en om tevens alle wanorde in de Administratie der zaaken binnen deze Republiek te voorkomen, heeft besloten:

Dat alle Persoonen, in eenige Post of Bediening geplaatst, en welken, om dat zy niet Stembevoegd zyn verklaard, dezelve zouden moeten verlaten, zullen worden geinjungeerd, en voor zo veel des noods in requisitie gesteld, om, niettegenstaande zy niet over de aanneeming of verwerping van het Plan van Staatsregeling, op den 23. dezer, hunne Stem mogten hebben uitgebragt, in deze hunne Posten of Bedieningen te blyven continueeren, tot dat dit Bewind over de Rapporten van deszelfs Agenten ter eenre, en de klachten der door dezelve tot het Stemrecht onbevoegd verklaarde Persoonen, ter andere zyde, na rypen rade zal hebben beslist.

Gelastende diensvolgens het Uitvoerend Bewind, in naam des Bataafschen Volks, dat deze zal worden afgekondigd en aangeplakt, alomme waar zulks to geschieden gebruikelijk is, mitsgaders dat aan den inhoud dezes, ten naauwkeurigsten worde voldaan.

In den Haag, den 21. April 1798. Het vierde jaar der Bataafsche Vryheid. (Was gearapheert) S. J. van Langen, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van hetzelfde. (Was geteekend) S. Dassevael, Prov. Secr.

136. PROCLAMATIE van het *Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek*, met kennisgeving dat de *Constitueerende Vergadering*, ten gevolge der aanneming van het plan der Staatsregeling op den 23. April jl., zich ontbonden en tot *Vertegenwoordigend Ligchaam* gevormd heeft. 6 Mei 1798.

VRYHEID, GELYKHEID, BROEDERSCHAP!

Het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek,

aan de Ingezeten derzelfde Republiek, Heil en Broederschap! doet te weten:

Dat uit het resultaat van de Stemming der

Bataafsche Burgers, in de respective Grondvergaderingen, op den 23. April 11. verschenen, om zich te verklaren over de goedkeuring of afkeuring van het aan hun aangeboden Ontwerp van Staatsregeling, by het opmaken van derzelver aantal, is gebleken, dat hetzelfde Ontwerp, uit een aantal van 165,510 Stemgerechtigde Burgers, die in de respective Grondvergaderingen waren opgekomen, door 153,913 Stemmen goedgekeurd, en door 11,597 Stemmen verworpen is, en dat dus hetzelfde Ontwerp, door eene meerderheid van 142,316 Stemmen, is *aangenomen*; zoodanig zelfs, dat, het zy men de Stemming Gewestelyk berekene, het zy by Grondvergaderingen, het zy eindelyk, by de individueele Stemming der Burgers in massa, altyd hetzelfde resultaat gevonden wordt, de aanneming naanlyk van het Plan van Staatsregeling. Gelyk dan ook de Constituërende Vergadering, by Decreet van den 2. dezer loopende maand, dezelve Staatsregeling, als door het Bataafsche Volk aangenomen, erkend en verklaard heeft als de Burgerlyke en Staatkundige Grondwet dezer Republiek.

Dat wyders de Constituërende Vergadering, dezo aangenomen Grondwet, als den algemeenen wil des Bataafschen Volks, zullende eerbiedigen, op den 4. dezer, heeft besloten, zich zelve, als zoodanig, te ontbinden, en te vormen tot dat Vertegenwoordigend Ligchaam, het welk by de voornoemde Staatsregeling is daargesteld, zoodanig, dat uit de Leden, die in zich bevonden de radicale vereischten, om in het Vertegenwoordigend Ligchaam Zitting te ne-

men, zyn zamengesteld de *Eerste* en *Tweede* Kamer van hetzelfde Ligchaam, ingevolge het voorschrift der meergemelde Staatsregeling, met bygevoegde bepaling, dat het nog ontbrekend *derde* gedeelte van Leden voor het Vertegenwoordigend Ligchaam, met alle de Plaatsvervangers daar toe behoorende, door het Bataafsche Volk zal worden benoemd en daargesteld, zoo dra de nieuwe verdeeling der Districts-Grondvergaderingen zal zyn geëffectueerd.

Dat het Uitvoerend Bewind, vertrouwende, dat ieder Bataafsche Burger de volste goedkeuring zal hechten aan dezen maatregel, waar door de, voor dit Gemeenebest, onontbeerlyke Orde is daargesteld, en dat alzoo de vastgestelde Wet in ieder der Leden hare beminnaars en handhavers zal vinden, alle Bewindslieden en Ambtenaren ontbiedt, om aan deze Orde van Zaken de noodige bescherming te verleenen, op dat het Bataafsche Volk een duurzaam genot smaake van die Omwending, welke ter verkryging der Burgerlyke en Staatkundige Vryheid is daargesteld.

En op dat niemand hier van onkundig zy, gelast het Uitvoerend Bewind, in naam des Bataafschen Volks, dat deze alomme zal worden afgekondigd en aangeplakt, waar zulks te geschieden gebruikelijk is.

In den Haage, den 6. Mey 1798. Het vierde Jaar der Bataafsche Vryheid. (Was geparapheert) B. Wildrick, vt. (Onderstond) Ter ordonnantie van hetzelfde, (Was geteekend) S. Dassevael. Prov. Alg. Secr.

437. PUBLICATIE van het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, met kennisgeving dat de Besturen en Collegien, die bij de Constitutie niet bepaald zijn afschaft, tot nadere regeling hunne functien zullen uitoefenen. 10 Mei 1798.

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP!

Het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek doet te weeten: Dat het Vertegenwoordigend Ligchaam, op de wyze, by de Staatsregeling vastgesteld, overwogen hebbende, dat door misverstand van Zaaken, by de invoering der Constitutie, stagnatie, zo in de Administratie der Policie, Justitie, als invordering der algemeene belastingen, in de onderscheidene deelen dezer Republiek zoude kunnen gebooren worden, en zich verplicht vindende daar in te voorzien, tot dat de thans nog plaats hebbende Orde van Zaaken zal vervangen worden, zo als by de Constitutie is bepaald en vastgesteld, besloten en verordend heeft:

„Dat alle, het zy gewestelyke of plaatselyke „Bestuuren, administratieve Bestuuren, Gerechtshoven en Collegien van Justitie, zullen blyven continueeren en voortduuren, tot dat dezelve volgens „het voorschrift der Constitutie zullen zyn vervangen, en dat dienvolgens alle de Leden en Ministers, tot dezelve behoorende, worden gerequireerd, „op hunne personeele verantwoordelykheid aan „hunne respective posten te blyven, en de admi-

„nistratie en applicatie der Wetten en Decreeten „by de voorige Nationaale en Constituërende Vergaderingen, als mede de beveelen van het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, voor „zo verre dezelve by de Constitutie niet daadlyk „zyn afgeschaft, richtig te blyven waarnemen en „uitvoeren; gelyk mede dat de heffing der Geldmiddelen by de onderscheiden Gewesten en Plaatsen, voor zo verre dezelve al mede by de Constitutie niet zyn vernietigd, zullen blyven voortduuren „ter tyd toe, dat de algemeene verandering by de „Constitutie bepaald zal zyn ingevoerd en daargesteld, en dat het Uitvoerend Bewind zal worden „gelast voor de naauwkeurige naarkoming van dat „een en ander de stiptste zorg te dragen.”

Diensvolgens gelast het voornoemde Bewind, in naam des Vertegenwoordigenden Ligchaams, dat deze zal worden afgekondigd en aangeplakt alomme, waar zulks behoort.

In den Haag, den 10. Mey 1798. Het vierde jaar der Bataafsche Vryheid. (Was geparapheert) B. Wildrik, vt. (Onderstond) Ter ordonnantie van hetzelfde. (Was geteekend) S. Dassevael, Prov. Alg. Secr.

138. PUBLICATIE van het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, tot het onverwylt in werking brengen van den tweeden Titel der Acte van Staatsregeling, betreffende het Stemvermogen der Burgers. 10 Mei 1798.

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP!

Het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, doet te weten:

Dat het Vertegenwoordigend Ligchaam, op de wyze by de Staatsregeling vastgesteld, overwogen hebbende, en zich conformeerende met den inhoud der Missive van dit Bewind, rouleerende over de noodzaaklykheid van het spoedig in werking brengen van den Tweeden Titel der Acte van Staatsregeling; —

Besloten en verordend heeft: „Om het Uitvoerend Bewind, hangende haare deliberation over „de menigvuldige klagten en bezwaaren der gewesten, welke by de Stemming over de Staatsregeling zyn uitgesloten geweest, te gelasten, om de „Administrative Bestuuren der voormaalige respectieve Gewesten aan te schryven, om ieder in den „zynen de nodige ordres te stellen, dat de Tweede „Titel der Acte van Staatsregeling, betreffende „de uitoeffening van het Stemvermogen der Burgers, onverwylt in werking worde gebragt, en

„ten dien einde door de respectieve Gemeente Bestuuren alle zodanige Burgers ten spoedigsten „worden uitgenodigd, welke vermeenen mogten, „de vereischten van een Stembevoegd Burger, by „de Staatsregeling bepaald, te bezitten, om zich „in het openbaar Stemregister der Gemeente, waar „toe zy behooren te laaten inschryven; en dat ten „dien einde de Gemeente Bestuuren dezelve Stemregisters onverwylt zullen moeten doen aanleggen.”

Dienvolgens gelast het voornoemde Bewind, in naam des Vertegenwoordigenden Ligchaams, dat deeze zal worden afgekondigd en aangeplakt alomme, waar zulks behoort, mitsgaders dat de Administrative Bestuuren der respectieve voormaalige Gewesten, zich stiptelyk naar den inhoud van het bovengemelde besluit godragen.

In den Haag, den 10. Mey 1798. Het vierde jaar der Bataafsche Vryheid. (Was geparapheert) B. Wildrik, vt. (Onderstond) Ter ordonnantie van hetzelfde. (Was geteekend) S. Dussevaal, Prov. Alg. Secr.

139. PROCLAMATIE van het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, waarbij de Grondvergaderingen worden bijeengeroepen, om den 26. Junij aanstaande tot het benoemen der ontbrekende Leden van het Vertegenwoordigend Ligchaam des Bataafschen Volks over te gaan. 24 Mei 1798.

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP!

Het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, doet te weten: Dat het Vertegenwoordigend Ligchaam, op de wyze, by de Staatsregeling vastgesteld, overwogen hebbende: dat by Decreet van hetzelfde Lichaam van den 7. dezer lopende maand, de oproeping der Grondvergaderingen, op den 29. dezer was bepaald, en dit Bewind gelast om aan hetzelfde de onverwylde executie te geven, en het ondertusschen by Art. 6 der Staatsregeling is bepaald, dat, alvorens de gemelde Oproeping kan geschieden, de geheele Republiek moet worden verdeeld in Grondvergaderingen en Districten, het geen voor den 29. dezer niet zal kunnen worden geëffectueerd, — besloten en verordend heeft:

Dat het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek zal worden gelast, om op het onverwyltst, by Proclamatie, de Grondvergaderingen, tegen den

laatststen Dingsdag in de maand Juny aanstaande op te roepen, (zoo als hetzelfde Bewind doet by deze) tot het benoemen van de ontbrekende Leden en Plaatsvervangers voor het Vertegenwoordigend Lichaam des Bataafschen Volks; met last aan alle de Administrative Bestuuren en Municipaliteiten, om te zorgen, dat tegen den opgemelden 26. Juny, alles in behoorlyke orde zy; ten einde het honden derzelve Grondvergaderingen, en de te doene verkiezing, naar het voorschrift der Staatsregeling kunne geschieden.

Diensvolgens gelast het voorn. Bewind, in naam des Vertegenwoordigenden Lichaams, dat deze zal worden afgekondigd en aangeplakt, alomme waar zulks behoort.

In den Haag, den 24. Mey 1798, het vierde jaar der Bataafsche Vryheid. (Was geparapheert) B. Wildrik, vt. (Onderstond) Ter ordonnantie van hetzelfde. (Was geteekend) S. Dussevaal, prov. Alg. Secr.

140. PUBLICATIE van het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, met kennisgeving welke klasse van bedienden van het Stemregt zyn uitgesloten: 7 Junij 1798.

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP!

Het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, doet te weten, dat het Vertegenwoordigend Ligchaam, op de wyze by de Staatsregeling vastgesteld, overwogen hebbende: Dat 'er by onderscheidene Administrative Gemeente Bestuuren in de Bataafsche Republiek bedenking ontstaat, of de

Boeren-Knechts, of Bedienden der Landlieden, welke inwoonen by die geenen in wier dienst zy zyn, mede moeten gerekend worden te behooren onder zodanige Lyf- en Huis-bedienden, als welke, volgens Titul 2. Art. 13 § d. der Staatsregeling, van het Stemrecht zyn uitgesloten.

Dat wyders de Staatsregeling, Tit. 2. Art. 13. § d., sprekende van Lyf- en Huis-bedienden, daar

door niet anders wil verstaan, dan zulke Bedienden, die aan den persoonlyken, dat is Lyfkyen dienst, of aan den afzonderlyken Huisdienst van een ander verbonden zyn, zonder eenig deel te hebben, of te arbeiden in het beroep of bedryf van den Persoon, aan wiens Lyf- of Huisdienst zodanig Persoon verbonden is — besloten en verordent heeft: „Dat, ingevolge het hier bovengenoemde „Artikel van de Staatsregeling, van het Stemrecht „niet zyn uitgesloten zodanige Dienstboden, welke „anders de verdere vereischten, by de Staatsregeling „bepaald, bezittende, het zy dezelve al of niet in „woonen by hun, welke zy dienen, door hun in „wier dienst zy zyn, gebruikt worden tot den arbeid in de Fabriecken, Trafiecken, Landbouw, „Ambagten, Commercic, Scheeps- of Schuitenvaart, „Kunsten en Wetenschappen, maar alleen zodanige

„Lyf- en Huis-bedienden die, ofschoon anders de „verdere vereischten by de Staatsregeling voorgescreven bezittende, als Lyf- en Huis-bedienden „inwoonen by hun, welke zy dienen, en tot den „persoonlyken dienst, dat is tot den Lyfdienst, Staat, „Train of byzondere Huisselyke zaaken van hun, „aan welker dienst zy verbonden zyn, behooren.”

Diensvolgens gelast het voorn. Bewind, in naam des Vertegenwoordigenden Lichaams, dat deze zal worden afgekondigd en aangeplakt alomme waar zulks behoort.

In den Haag den 7. Juny 1798. Het vierde jaar der Bataafsche Vryheid. (Was gearapheert) J. P. Fokker, vt. (Onderstond) Ter ordonnantie van hetzelfde, (Was geteekend) S. Dassevaal. Prov. Alg. Secr.

141. PROCLAMATIE der Agenten van Marine, Oorlog, Financien, Justitie en Inwendige Politie, waarbij een Intermediair Bestuur der Bataafsche Republiek wordt ingesteld. 12 Junij 1798.

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP!

Bataven!

Toen de groote beginselen der Omwenteling, die de zegevierende Wapenen der Franschen u in het begin van den jare 1795 aangebragt hadden, in de Vergaderzaalen van hun, welken gy tot de vestiging daarvan hadt geroepen, of openlyk geloofchend, of heimelyk ondermynd wierden; — toen de één- en ondeelbaarheid der oppermagt des Volks, de inéensmelting der gewestelyke Schulden, de gelykheid van burgerlyke rechten en plichten, de verbanning, in betrekking tot dezen, van allen onderscheid tusschen rangen en standen, en eindelyk de geheele afscheiding der Kerk van den Staat, sommigen op eene meer, en anderen op eene min bedekte wyze, de twistappelen van den dag waren geworden; — toen de stemme der waarheid en van het welzyn des geheelen Volks voor die der dwaling, en van het gewestelyk of personeel zelfbelang, moest zichten; — en toen eindelyk de gedurige woelingen van strydige en tegen den anderen botzende beginselen, alle de takken van uw Staatsbestuur verlamden, alle veerkracht aan hetzelfde ontnamen, en u de vereeniging van den waggelenden en onzekeren staat van omwenteling voorspelden; — toen voorzeker verlangdet gy allen, dat een krachtige, beslissende en welberekende maatregel, alle deze onzekerheden, verdeeldheden en botzingen zoude doen ophouden, de verderfelyke gevolgen daarvan voorkomen, en u eenen wyzen Staatsregel aanbrenge, die op de huldiging van de hier vorengemelde groote waarheden, met beleid en voorzichtigheid toegepast, gevestigd was.

Gy zegendet dierhalven de daargestelling zelve van deze waarheden op den 22. January laatstleden; en, uit welk een verschillend oogpunt gy ook anders de gebeurtenissen van dien dag op de eerste mare mogt beschouwen, gy waart echter allen bereid, om het onregelmatige, twelk daarby had plaats gehad, om der zaaks wille en den nooddwang der omstandigheden, te verschoonen, en vorderdet niets

anders, dan de ontwikkeling der maatregelen van het nieuw Tusschen-Bestuur, om u ook met de Persoonen, die gy, of in de Constituëerende Vergadering, representeerende het Bataafsche Volk, of in het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, zaagt geplaatst, welmeenend te vereenigen, en derzelve besluiten te onderchragen.

Gy vorderdet alleenlyk het bewys, dat het geene der vorige Factien was, welke zich op den 22. January onder het mom der beginselen verscholen hadt, maar dat integendeel de gebeurtenissen van dien dag de zegepraal van de beginselen zelve en van de Volkszaak waren geweest.

Onder deze voorwaarden waart gy bereid uw geheel vertrouwen aan het Tusschen-Bestuur weg te schenken; onder deze voorwaarden zoudt gy de namen van hun, die daarin hervoren traden, met vergulde letteren in de rolle uwer Gedenkböeken geplaatst, en met eerbiedige dankbaarheid aan het late Nageslacht overgeleverd hebben.

Dan, Bataven! deze reine en edele genoegens waren voor ulieden tot nog toe niet bespaard. Het bleek alras, dat de geest van het nieuw Tusschen-Bestuur de strekking niet hadt, om de vorige verdeeldheden op eene edele en grootmoedige wyze te doen vergeeten: het bleek al ras, dat gy, in stede van de beginselen zelve, met welker sluyer men zich valschelyk hadt omhangen, op eene vaste en mannelyke wyze, en zonder aanzien van Persoonen, ingevoerd, verdedigd, en geëerbiedigd te zien, integendeel niets anders dan eene nieuwe omwenteling van Persoonen hadt ondergaan; gelyksoortig in zo verre aan alle de vorigen, die uw Gemeenebest zedert meer dan twee eeuwen hadden geschokt, doch echter te gevaarlyker, dan deze allen, naar mate zy door overlying en onkunde alles onbedachtelyk het onderste boven keerde, door zwakheid en Volksbejag of liever Volksbedrog, Regeeringloosheid en Overheersching ten throone bragt, en door dweep- en faetiezucht een gewetensdwang invoerde, waarvan de Jaarboeken van dit Land geen voorbeeld in zich bevatten. Het werd reeds van den beginne af misdadig, in de

algemeene gisting der vorige verdeeldheden ter goeder trouwe andere gevoelens aangekleefd of ontwikkeld te hebben: en wel verre, dat deze omwending enkel de hoofden van het Foederatif of Aristocratisch Bestuur buiten het Bewind gesteld, en door krachtige middelen zoude hebben bedwongen, maakte integendeel het onverstand en vermoord eigenbelang byna al wat kundig was in den Lande verdacht. Brave Lieden, en zelfs de zodanigen, die de thans gevestigde beginselen te voren openlyk gepredikt hadden, die de Volkszaak onveranderlyk toegedaan waren geweest, doch die telfens moeds en eerlykheids genoeg getoond hadden te bezitten, om dezelve nimmer tot eenige factie, of vergoding van byzondere Persoonen, te verlagen, wierden zo wel uit de Gewestelyke als Gemeente Bestuuren verbannen; en men gebruikte hiertoe meestal Zendelingen, die, of om hun vorig burgerlyk leven by de Natie veracht waren, of immers geene andere aanpryizing hadden, dan dat zy blinde Voorstanders van de Factie, die zich thans ontmaskerde, waren geweest.

En het geen een zeker voorteken is van den aanaderenden val van Gemeenebesten, de Justitie zelve werd openlyk beschimpt. Bannelingen keerden eigendunkelyk in het land terug, Vonnissen tegens Misdadigen gewezen, en zelfs aanhangige twistgedingen tegens hun die van misdaad aangeklaagd waren, werden vernietigd. — Eindelyk de Ambtshonger, zo vernederend voor den geest der Natie, verdrong, door het geheele Land heen, eene menigte kundige en eerlyke Lieden uit hunne posten, en de gegeven last, om onwaardige Ambtenaaren daar van te ontzetten, wierdt door de op nieuw aangestelde Bestuuren op de allerwillekeurigste wyze uitgevoerd. Zodanige, Bataven! waren de woelingen van eenige weinige Regeringloosheid-gezinden, die in alle plaatsen in uw midden samenschoolden, en, zoo wel de meerderheid der Leden van de Constitueerende Vergadering, als het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, begunstigten dezelve, en waren of dwaas genoeg, om zich eenen duurzamen steun daar van te beloven, of te zwak, om zich daar tegen door klem van maatregelen te verzetten. Doch het bleef hier niet by; veel van hun, die Leden der laatste Nationale Vergadering waren geweest, die zelfs getoond hadden de beginselen toegedaan te zyn, en wier eenige misdaad het was, dat zy zonder uwe voorafgaande toestemming, het Foederatief Reglement, voor de Nationale Vergadering gearresteerd, niet vernietigen wilden, noch zitting in de Constitueerende Vergadering nemen, wierden by plechtige besluiten verklaard, het vertrouwen des Volks verloren te hebben, en van hun Stemrecht beroofd.

De zogenaamde maatregelen van veiligheid, welker eenige maatstaf de dringende noodzaaklykheid, wier tastbare bedoeling de krachtadige vernietiging van alle Factien, zonder onderscheid, had behoren te zyn, wierden voor een groot gedeelte tegen verkeerde en onschadelyke persoonen en zaken gericht, en derzelver slegte keuze, eenzydigheid en willekeur maakte de geheele natie van de nieuwe orde van zaken afkeerig. De vryheid van spreken en hooren spreken ging allengskens verloren. Een aantal besluiten droeg de openlyke kenmerken, dat

zy uit de vuile bronnen van wraakzucht, zelfsboud en lafheid waren voortgeweld. -- En, niet dat de ondervinding en uitkonst de geheele Natie met het stelsel van Een- en Ondeelbaarheid der Republiek vereenigd zoude hebben; niet dat die geenen van u, die te voren over de middelen ter redding der gemeene zaken andere gevoelens aangekleefd hadden, door eene wyze en voorzichtige ontwikkeling van dit stelsel, gedwongen zouden zyn, om al het heilzame, 't welk daarin voor de belangen van den Lande gelegen was, te erkennen; niet, dat de algemeene goedkeuring en tevredenheid des gantschen Volks de onwrikbare zuilen daar van geworden zouden zyn: maar gij zaagt in tegendeel aan de Een- en Ondeelbaarheid eene strekking gegeven, die haar in eene volslagene dwingelandy misvormde; gy zaagt haar, dit heerlyk gewrocht van den 22. January, door onverstand en overdrevenheid, aan de algemeene verachting, afkeer en bespottig bloot gesteld.

Eindelyk, Bataven! de Constitueerende Vergadering bood u een Ontwerp van Staatsregeling aan, en het is inzonderheid van dezen tyd, dat de openlyke verguizing der gevestigde beginselen is begounen, dat de geest van het Tusschen Bestuur zich ontmaskerd heeft, en uwe billyke klagten tegen hetzelfde ten toppunt gerezen zyn. Trouwens, Bataven! de beginselen zelve waren niet in gevaar, indien het nieuw Uitvoerend Bewind, dat by de invoering van den Staatsregel het tegenwoordige moest vervangen, op den voet als daarby was bepaald, verkoren wierd: En zoude ook verder de Constitutie minder aangenomen zyn geworden, indien men de Grondvergaderingen, zo het heette, niet hadt doen zuiveren? Was het nodig om hiertoe door alle Oorden van het Land heen zendelingen, meestal van een tot hiertoe gelyken stempel, als de hiervoren gemelden, te benoemen? Mogt men aan dezen, en zelfs aan derzelver toegevoegden, de zo gevaarlyke magt in handen geven, om veel, die prys op hun Stemrecht stelden, willekeurig daarvan te beroven? Of integendeel was dit eene schennis van de Oppermagt des Volks, te misdadiger, naar mate 'er geene redenen van tastbare noodzaaklykheid voor gevonden wierden, gelyk de uitkomst dit ten duidelyksten bevestigd heeft?

En, of dit alles nog niet genoeg ware, de misdaad van gekwetste Oppermagt des Volks is op den 4. Mey II. nog hoger geklommen. Toen, na de eerste male van de aanneming der Constitutie, nadat de wille des Volks nauwlyks kenbaar was geworden, hoe het zyne Vertegenwoordigers in het Wetgevend Lichaam wilde verkiezen, heeft de meerderheid der Leden van de Constitueerende Vergadering in een Committé Generaal eigener gezag van zich kunnen verkrygen, om zich kort daarop in eene opene Vergadering te verklaren voor het Wetgevend Lichaam des Bataafsche Volks, en alleen de aanvulling van hetzelfde Lichaam met de nog ontbrekende Leden aan de vrye keuze des Volks over te laten. En van dit oogenblik dierhalven af aan is er eene openlyke inbreuk op de Constitutie, eene openlyke inbreuk op het onvervreemdbaar recht des Volks gemaakt.

Geene Volks ontcerende voorwendselen, geene schaamteloze verdrayngen der woorden van den

Staatsregel, zullen deze wandaad immer by eenig Volk van Europa, of het rechtvaardig nageslacht, kunnen billyken!

Deze dingen, Bataven! hebt gy allen gezien; zy hebben aan het oog van niemand uwer kunnen ontglippen. Doch wy, die in de verschillende posten waarin wy geplaatst zyn, het Tusschen-Bestuur gedurig omringden, wy hebben insgelyks het geheel zamenweefsel en de springveren van alle dezelve kunnen ontdekken, en de gevolgen gadeslaan, die hieruit voor den Lande gebooren zyn geworden; klagten op klagten der Ingezeten, die er zonder de voormelde slechte bewerktuiging der Omwending van 22 January nimmer zouden zyn geweest, hebben de aandacht van het Tusschen-Bestuur onophoudelyk van de grotere belangen van den Lande afgetrokken, en aan loutere kleinigheden gekluisterd. Het groote overzicht van het gantsche stelsel is geheel en al achterwege gebleven; wanstaltigheden, erger dan de voorgaanden, zyn van Oord tot Oord, van Gemeente tot Gemeente, in hetzelfde ingeslopen, en, zo niet wy, en met ons eenige andere braven, het werktuig aan den gang gehouden hadden, eene algemeene stremming en stilstand zoude reeds over lang ons noodlot zyn geworden. Algemeen misnoegen, ontevredenheid en getergde wrevel hebben de harten van allen bevangen.

En zoudet gy dan, Bataven! het onrecht en leed, u aangedaan, langer blyven aanzien en zwygen? Of gevoelt gy nog, als uwe Voorvaderen, de waarde van burgerlyke Vryheid? Weet gy nog de waarheid van een schyn, het wezen van het mom, te onderscheiden? Verlangdet, verwachtet gy niet reeds lang, dat wy, die aan het Vaderland boven alles trouwe gezworen hebben, die, door onzen stand, in de mooglykheid waren u te redden, ons aan uwe redding niet zouden onttrekken? De opstand des Volks is heilig tegens de onderdrukking, en ieder Bataafsch Burger, die zyne waarde kent, gevoelt zich op dit oogenblik in eenen anderen Brutus herschapen. Ziet daar dan, Bataven! wy hebben het openbaar gezag aan uwe Dwingelanden ontworpen. Zy hadden het uwe schandelyk geroofd: onder het mom van uwe vrienden te zyn, het aan u ontstolen.

Denkt echter niet, Bataven! dat wy dit onvervreemdbaar eigendom niet ten uwen behoefte zouden bewaren; denkt niet, dat wy het ulieden langer, dan de nood zulks vordert, zullen onthouden; denkt niet dat wy het, in dien tusschentyd, in onwaardige handen zullen vertrouwen. Wy stellen ons hier voor verantwoordelyk aan een ieder van ulieden, aan ons eigen vry geweeten, aan de almachtige Oorzaak van alle dingen.

De uitkomst zal bewyzen, of wy ulieden gered, dan of wy ons insgelyks als Usurpateurs van uwlieders gezag gedragen hebben. Dat het eerstkomend Constitutioneel Wetgevend Lichaam hierover eene billyke uitspraak doe! En, gemerkt dat het meerder gedeelte van die geenen van uwlieders bevorens wettig verkoorene Vertegenwoordigers, die zich, op den 22. January, in eene Constitueerende Vergadering hebben hervormd, thands, door zich te constitueeren tot een zogenaamd Constitutioneel Wetgevend Lichaam, zich aan openlyke schennis van uwlieders oppermagt schuldig hebben gemaakt,

en dat uwlieders overige Vertegenwoordigers zich of als hoofden van het vernietigd Föderatief of Aristocratisch Bestuur gedragen, of, geweetenshalven, na voormelden 22. January, zwaarigheid hebben gemaakt, om, na het vernietigen van hunnen last-brief, als uwlieders Vertegenwoordigers, in de Constitueerende Vergadering zitting te nemen.

Zoo hebben wy, als daartoe door den dwang der omstandigheden gedrongen, en, uit aanmerking van het geen by het 3de Article van het Reglement, Lett. C., tot de Staatsregeling behorende, ingevalle van vacature in het Uitvoerend Bewind, is vastgesteld, gedecreteerd, gelyk wy decreteren mits deezen:

Voor eerst: Dat al zodanig Wetgevend gezag des Bataafschen Volks, welks uitoeffening de daaglyksche en noodzaaklyke waarneming van deszelfs belangen vereischt, door ons, binnen den kortst mogelyken tyd, zal worden opgedragen aan zodanige Burgers, welkers braafheid, eerlykheid en cordaatheden boven bedenking is.

Ten tweeden: Dat het voorsz. Tusschen-Bewind der Bataafsche Republiek, op deszelfs verantwoordelykheid, verplicht, en voornaamlyk strekkende zal zyn, om de Constitutie van het Bataafsche Volk, op eene spoedige, richtige en geregelde wyze, in werking te brengen, tot de daarstelling en inhuuldiging van het Constitutioneel Wetgevend Lichaam ingesloten.

Ten derden: dat alle gezach van wetgeving, of in het gemeen van souverainiteit, in voegen voormeld, aan het voorsz. Tusschen-Bewind opgedragen, terstond na de voornoemde inhuuldiging van het zelve, op het Wetgevend Lichaam des Bataafschen Volks zal overgaan: en dat na de Constitutioneele verkiezing, door dit laatste, van een wettig Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, en inhuuldiging van het zelve, ook alle gezach van uitvoering, het geen wy genooddrongen zyn geweest tot redding van 't Vaderland ons aan te matigen, aan hetzelfde overgedragen zal worden.

Ten vierden: Dat wy voor de richtige en getrouwe waarneming van ons gezag, en daadlyken afstand ten tyde als is voormeld, verantwoordelyk zullen zyn aan het te verkiezen Wetgevend Lichaam, of wel, by delegatie van hetzelfde, aan het mede te verkiezen Hoog Nationaal Gerichtshof.

En, aangezien wy ons van de goedkeuring van het meerder en weldenkend gedeelte des Bataafschen Volks in dezen volkomenlyk overtuigd houden, zo gelasten wy in deszelfs naam alle geconstitueerde Magten, Gewestelyke en Gemeente Besturen, alle Officiëren en Justiciëren, mitsgaders alle Bewindvoerers over het Volk van Oorlog van dezen Staat, en eindelyk elk en een iegelyk Ingezeten der Bataafsche Republiek, om onze bevelen te erkennen, en geene anderen, dan die van ons zullen zyn geëmaand, te eerbiedigen, tot dat het Tusschen-Bewind zal zyn byeengekomen.

Gelastende Wy diensvolgens, dat deze zal worden afgekondigd en aangeplakt, alomme waar zulks te geschieden gebruikelijk is.

Aldus gedaan in den Haag den 12. Juny 1798. Het vierde jaar der Bataafsche Vryheid. J. Spoors, Agent der Marine. G. J. Pyman, Agent van Oorlog. I. J. A. Gogel, Agent van Finantie. R. W. Tadama, Agent van Justitie. A. J. la Pierre, Agent van Inwendige Policie.

142. PUBLICATIE van het Intermediair Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, met nadere verklaring van het Stemregt der burgers. 18 Junij 1798.

GEELTKEID, VRIJHEID, BROEDERSCHAP!

Het Intermediair Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, aan de Ingezeten en van dezelve Republiek, Heil en Broederschap!

Telden wy het by onze Proclamatie van den 12. dezer onder de voornaamste grieven tegens hun, aan dewelken wy de teugels van het Bestuur der Gemeene zaken hebben ontnomen, dat veel Ingezeten, die prys op hun Stemrecht stelden, op eene willekeurige wyze daarvan beroofd waren; noemden wy deze wandaad eene openlyke schennis van de Oppermacht des Volks, eene misdadige verguizing van de beginselen, die de Revolutie van den 22. January laatstleden gevestigd hadt; — gy hadt dan ook eene billyke aanspraak, om zo wel van het door ons byeengeroepen Intermediair Wetgevend Lichaam des Bataafschen Volks, als van ons zelven te verwachten, dat de klachten van die genen, die op de voorsz. wyze gegriefd waren, ten spoedigsten uit den weg geruimd, en in tegendeel zodanige maatregelen daargesteld zouden worden, als het meest geschikt konden zyn, om u by de onbelemmerde uitoeffening van dat recht voor altyd te handhaven en te bewaaren.

Thans dierhalven, Medeburgers! by Decreet van het Intermediair Wetgevend Lichaam voornoemd, van den 14. dezer, gelast zynde, om de klachten van alle zodanige Burgers, die door de willekeurige handelwyze van sommige Agenten tot het zuiveren der Grondvergaderingen, op eene wederrechtelyke wyze van het uitoeffenen van hun Stemrecht zyn beroofd, in te winnen, voor zo verre dezelve op goede gronden steunen, weg te nemen, en aan elk Burger, overeenkomstig de algemeene gronden der Staatsregeling, recht te doen wedervaren; hebben wy vermeend, ter voldoening aan het laatste gedeelte van voorsz. last, eensdeels aan ulieden de eenvoudige gronden te moeten openleggen, waaruit zo wel een iegelyk zyne stembevoegdheid beoordeelen, als de respective Gemeente Bestuuren van dit Gemeensbest het richtsnoer van hun gedrag zouden kunnen bepalen, en andersdeels insgelyks te moeten zorg dragen, dat de zodanigen, die tot nog toe, en alzo ook na de opschryving in het openbaar Stemregister hunner Gemeente, ten onrechte van het Stemrecht uitgesloten mochten zyn, nog voor de aanstaande verkiezing van het Vertegenwoordigend Lichaam des Bataafschen Volks, (waartop wy ten spoedigsten den dag, by het Intermediair Wetgevend Lichaam nog heden te bepalen, aan den Volke bekend zullen maken,) in de uitoeffening daarvan konden worden hersteld.

En, aangezien het ons is gebleken, dat de willekeurige handelwyze, die hiertrent heeft plaats gehad, haren oorsprong verschuldigd is daaraan, dat zo wel sommige hogere Geconstitueerde Machten als Gemeente Bestuuren zich niet ontzien hebben om bepalingen omtrent de Stembevoegdheid in te voeren of te gedogen, die by de Staatsregeling geheel en al zyn onbekend, oft ook zodanige uitleggingen aan een en ander Artikel van dezelve te

geven, die niet den doorgaanden geest daarvan lastbaar strydig zyn; al het welke voor eene openlyke verkrachting van de Oppermacht des Bataafschen Volks gehouden moet worden. Zo is het, dat wy als Uitvoerders van deszelfs wil goedgevonden hebben te gelasten, gelyk wy gelasten mits dezen:

Voor eerst: Dat elk en een iegelyk Burger, die niet bewezen wort by den letter zelve van de Staatsregeling uitgesloten te zyn, voor stembevoegd Burger gehouden zal worden, en onder geenerlei voorwendsel hoe ook genaamd van de inschryving in het Stemregister zal mogen worden geweerd, en dat voorts alle eigendunkelyke bepalingen, of opschortingen der inschryving, strydig met voorsz. Letter, van nu af aan voor vervallen, afgedaan en van geener waarde gerekend zullen worden.

Ten tweeden: Dat, om het onbepaalde van het woord *Aanhangers*, voorkomende by het 15. Articul van de Staatsregeling, niet op eene strydige wyze, tegen de duidelyke bedoeling daarvan, te misbruiken, de respective Gemeente Bestuuren verplicht zullen zyn, om de uitlegging en toepassing daarvan uit de Staatsregeling zelve te zoeken, zonder aan eenige vernederende driften of byzondere gevoelens, die de Natie zouden ontaeren, gehoor te geven; en dat alzo by Art. 5 der algemeene beginselen, door het Intermediair Wetgevend Lichaam, in den hiervoren gemelden last onder anderen bedoeld, bepaald zynde, dat de Wet zich alleenlyk uitstrekt tot daden, en nimmer tot gevoelens, mitsgaders op grond dat er by den voorsz. 15. Art. uitdrukkelek van openbare *Aanhangers* gesproken wordt, zy geene andere Burgers by hetzelfde Art. voor uitgesloten houden zullen, dan alleen de zodanigen, die zich in en door hunne burgerlyke gedragingen, nog op dit oogenblik, en alzo na de Omwending van den jaare 1795, openbare *Aanhangers* van het Stadhouderyk en Föderatief Bestuur, oft ook in het gemeen bekende *Wederstrevers* van de groote beginselen van voorsz. Omwending, betoond hebben te zyn.

Ten derden: Dat in gevalle aan de Gemeente Bestuuren voornoemd, door eenige Burgers een of andere gemoeds-zwaarigheid geopperd mocht worden tegen het onbepaalde van den letterlyken zin van sommige woorden, voorkomende by dat gedeelte der gelofte, waarby een ieder stembevoegd Burger verplicht wordt, *zyne onveranderlyken afkeer van het Stadhouderyk Bewind, het Föderalisme, de Aristocratie en Regeeringloosheid*, te verklaren, dezelve gehouden zullen zyn, zodanige Burgers insgelyks te verwijzen naar het hier voren gemelde zo duidelyk 5de Articul der algemeene beginselen, en hun alzo voor oogen te houden, dat ja wel de geheele Staatsregeling ten zichtbaaren bewyze verstrekt, dat dezelve op den afkeer des Bataafschen Volks van het Stadhouderyk Bewind, het Föderalisme, de Aristocratie en Regeeringloosheid, gevestigd is, doch dat ten opzichte van elk Burger, die uit den aart der zake verplicht is zich daaraan te onderwerpen, de woorden *onveranderlyken afkeer* in geenen anderen zin genomen moeten worden, dan van zodanigen afkeer, in en door uitwendige

dadon en burgerlyke gedragingen te betoonen, welke ingevolge de Staatsregeling het richtsnoer van ieder rechtschapen Burger behoort te zyn.

Ten vierden: Dat ieder Burger, tegen wien eenige aanklachte, die hem van de stembevoegdheid zoude uitsluiten, geopperd mocht worden, in gevalle hy dezelve ongegrond oordeeld te zyn, het recht zal hebben om binnen 24 uren eerstkomende, de schriftelyke en getekende opgave daarvan te verzoeken, ten einde zich te kunnen verantwoorden naar behooren, en dat in allen gevalle de redenen van uitsluiting aan de respectieve Gemeente-Bestuuren voldoende bewezen zullen moeten worden.

En ten einde de hier voorengemelde klachten van veele Ingezetenen, voor zo verre dezelve aan de voorsz. regelen getoetst, op goede gronden berusten, in gevolge ons hier vooren gemeld oogmerk en de wille van het Intermediair Wetgevend Lichaam, nog voor de aanstaande verkiezingen te doen ophouden; zo hebben wy bereids aan de Administratieve Bestuuren der voormaals aanwezige Gewesten aangeschreven en gelast, en gelasten mits dezen dezelve nog nader, om een iegelyk in den hunnen de Steunregisters met den meesten spoed weder te doen openleggen. Gelyk wy al mede ter voldoening aan het overig gedeelte van den hier boven vermelden last van het Intermediair Wetgevend Lichaam voornoemd, alle Ingezetenen, die by de nadere aanschryving tegen onze billyke verwachting nog ten onrechte uitgesloten blyven mochten, by dezen uitgenodigd willen hebben, om hunne klachten ten spoedigsten aan ons in te zenden, ten einde ook daarin nog, zo mooglyk, vóór de verkiezingen te voorzien; stellende wy niet te min alle Gemeente-Bestuuren op het strengste verantwoordelyk voor de richtige onzydige uitvoering van alles, wat hier vooren door ons aan hun is gelast, op straffe van

in cas van opzettelyke willekeur als ontrouwe handhavers in gevolge de Wet van de Oppermacht des Volks aangezien en gehandeld te worden.

Laastelyk, terwyl aan ons voorgekomen is, dat op verscheidene plaatsen bedeeden uit de Arme Kassen, Bankbreukingen en andere uitgeslotene in de Stemregisters opgeschreeven zouden zyn: zo ontbieden en gelasten wy nog alle Gemeente-Bestuuren, om ten spoedigsten hier naar het gestrengste onderzoek te doen, en de zodanigen, die volgens de Staatsregeling en dien conform hier vooren gelegde algemeene gronden hadden behoren uitgesloten te worden, in de voorsz. Registers door te schrappen en hunne Acte van Burgerschap van dezelve te rug te vorderen.

En wat u nog betreft, Bataven! indien eenigen uwer ter zake van de algemeene vertrapping van 's Volks Rechten, die gy allentwege zaagt, tot het uiterste gekomen mochten zyn, om zich aan hun Burgerschap niet te bekreunen, doch indien gy echter thands weder prys stelt op uwe herkrege burgerlyke Vryheid, indien het u niet onverschillig kan noch behoort te zyn, in wier handen de beschikking over de belangen van den Lande wel rasch zal overgaan: zo bezweren wy u by uwe Burgertrouw, maakt als nog van de nadere opening der openbare Stemregisters gebruik, en laat u in dezelve inschryven, of anders verantwoord u, zo gy kunt, voor het Lot uwer Vaderlands by uwe Vrouwen, uwe Kinderen, en by het late Nageslacht.

Gelastende dienvolgens het voornoemde Bestuur, dat deze zal worden afgekondigd en aangeplakt alomme waar zulks behoort.

In den Haag, den 18. Juny 1798. Het vierde jaar der Bataafsche Vryheid. (Was geparapheert) J. Spoor, vt. (Onderstond) Ter ordonnantie van hetzelfde. (Was geteekend) S. Dassevael.

143. PUBLICATIE van het Intermediair Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, waarbij met vernietiging der bepalingen van de publicatie d. d. 24 Mei l. l., de Grond- en Districts-vergaderingen tegen 10 en 13 Julij aanstaande tot het benoemen der Leden van het Vertegenwoordigend Ligchaam worden opgeroepen. 25 Junij 1798.

GEIYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP!

Het Intermediair Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, aan de Ingezetenen van dezelve Republiek, Heil en Broederschap!

Bataven!

De dag nadert dan, waarop gy ten blyke van uwe Oppermacht, ten blyke, dat alle wettig gezach uit den boezem des Volks ontleend moet zyn, de Leden van nuw Vertegenwoordigend Ligchaam zult verkiezen; de dag nadert, waarop gy dit voor het eerst, zedert het aanzyn van dit Gemeenebest, naar zodanige Staatsregeling zult verrichten, als het Bataafsche Volk zelve aan ieder stembevoegd Burger voorgeschreven heeft.

Het Intermediair Wetgevend Ligchaam heeft ons by deszelfs Decreet van den 19. dezer gelast, om, met vernietiging van het besluit van het geësteerd hebbende Wetgevend Ligchaam, waarby de Grond-vergaderingen tegen den 26. dezer zouden opgeroepen worden, dezelve oproeping te doen plaats

hebben op den 10. July, — de Districts-vergaderingen op den 13. daaraan volgende, en de eerste Vergadering van het Constitutioneel Wetgevend Ligchaam op den 31. dier maand, ten einde conform de Staatsregeling te werk te gaan. En het is dierhalven om te voldoen aan dezen last, dat wy ulieden hiervan plechtige kennis geven, en alle Geconstitueerde Machten, dien dit aangaat, ontbieden en gelasten, om zorg te dragen, dat dit Decreet op den 10. en 13. July in den hunnen behoorlyk achtervolgd en naargekomen worde.

Dan, Bataven! wy zouden ontrouw handelen omtrent uwe tederste belangen, wy zouden het groot einddoel der jongste gebeurtenissen, die de verkrachters van uwe Oppermacht, en vertredors van uwe rechten, van hunnen waggelenden Zetel rukten, lafhartig verraden, wy zouden den 29. January en 12. Juny ontoeren, indien wy u niet ter dezer gelegenheid den loop uwer geheele omwending kortelyk afschetsten, en hieruit, als welmenende Raadslieden, de hoofdtrekken afleidde, die ten uwen eigenou nutte uwe keuze moeten bepalen.

De vernietiging van het Stadhouderlyk Bewind in het begin van den Jare 1795, de verwijdering uit het Bestuur van alle Regenten, die openlyk zyne zyde gekozen hadden, de verbreking der banden die u aan het heerschzuchtig en roofziek Engeland boeiden, bleken al rasch niet genoegzaam te zyn, om u dien staat van meerderen veerkracht, aanzien en voorspoed te verzekeren, welken gy billyk geoordeeld had van de nieuwe orde van zaken te mogen verwachten. Een aantal Patriciers en bekrompene verstandenen, en onder de eerste velen, wier geslachten in Stadhouderloze tyden in meerder aanzien waren geweest, hadden zich onder uwe banieren geschaard, en met hun, die, *niet* om vermeende beledigingen, of andere vernederende driften, *maar* om de groote belangen van den Lande, tegen het Stadhouderschap waren geweest, dezelfde leere gepredikt. Zelve met genoegten het Stadhouderlyk Bewind afgeschafte ziende, hadden zy echter te veel belang by de oude inrichtingen van de Kerk en Staat, of waren te zeer aan de oude vooroordeelen gekluisterd, om de groote waarheden, die uwe Staatsomwenteling tot eene Volks-zaak maken konden, hulde te doen: en hierdoor wierd de loop derzelve vertraagd, hierdoor wierdt gy drie jaren lang van de groote voordeelen, die zy u op den duur moest aanbrengen, verstoken.

Daarentegen voegden zich onder uwe zuivere Republicainen, onder hun, die de Volks-zaak belangloos toegedaan waren, die de Ken- en Ondeelbaarheid van dit Gemeenebest en de andere groote beginselen der Omwenteling met beleid en voorzichtigheid vestigen wilden, een menigte wezens, die of hunne verwaarloosde zaken, ten koste van anderen hunner Medeburgers, of zelfs van den Lande, poogden te herstellen, of aan lage en verachtelyke driften den vryen teugel vierden, of eindelyk door kortzichtigheid en overdryving wel rasch alle de belangen van den Staat stonden te bederven. En, daar dezen de leuze der waarheid voor de hunne aannamen, zich onder het mom van yverige Voorstanders der Volks-zaak verborgen, door hunne minderheid in de Vergaderingen hunne snode bedoelingen konden bedekken; was het u moeilyk, hun spoedig genoeg van uwe oprechte vrienden te onderscheiden; en 'er was niets minder nodig, dan een tydvak, waarin zy tomeloos den boventoon konden zingen, om ook aan den min opmerkzamen Menschenkenner, aan den lichtgelovigen en trouwenden Burger, kortom aan een ieder van u, die door den schonen schyn zich had laten verblinden, de oogen te openen, en dit soort van wezens in alle derzelve afschuwelykheid te vertonen.

Beide deeze Factien echter, Bataven! hebt gy thans verpletterd. Beiden waren zy even gevaarlyk, even doodlyk voor uwe belangen en toekomstig geluk. De eerste hadt allen veerkracht aan uw bestaan ontnomen, en zoude den staat van Omwenteling onder u vereeuwigd, of u tot den ouden doolhof van allerlei Gewestelyke, en andere kleine belangen terug gevoerd hebben. De onkunde, overdryving, en het schaamteloos zelfsbelang van de laatste, brachten in weinige maanden eene algemene verwarring te weeg, veroorloofden zich, om al wat orde en regel was, te verstrooien, alle banden der Maatschappij los te rukken: en, om het moeilyk

werk van uwe gehele Omwenteling, de geregelde invoering van de Staatswet, te verrichten, moende deze Factie zich, met uitsluiting van byna al wat kundig en eerlyk was in den Lande, van de laagste en verachtelykste hefbomen te kunnen bedienen.

En zoudt gy dan niet, Bataven! na alles, wat uwe oogen hebben gezien, na de groote gebeurtenissen inzonderheid van den 12. Juny, welke die van den 22. January bevestigd hebben, omzichtig en angstvallig in uwe keuze zyn? of zoudt gy het willen wagen, om tot de vorige uitersten weder te keren, en uw eigen welvaart, en dien van het gehele Land andermaal in de waagschaal te stellen?

Gedenkt slechts, zo gy anders deze draugrodenen behoeft, dat een ieder van u, zich by de door hem afgelegde verklaring, onder anderen plechtig verbonden heeft, om, het zy als Stemmoeffenend Burger, het zy als Kiezer, nimmer zyne stem te geven aan iemand, wien hy houdt te zyn een Voorstander van het Stadhouderlyk of Foederatief Bestuur. Gedenkt, dat de Kiezers en Plaatsvervangers, ingevolge Art. 26 van de Staatsregeling, in hunne Grondvergaderingen moeten beloven, dat zy nimmer hunne stem zullen geven, dan aan bekwaame en deugdzaame Mannen, die de bepaalde vereischten bezitten, en dat zy als Kiezers niemand zullen benoemen, die zy houden te zyn een Aanhanger van het Stadhouderlyk en Foederatief Bestuur, of een Voorstander van Aristocratie en Regeringloosheid. En gedenkt eindelyk, dat ter voorkoming, dat niet eenig District tegen den zo duidelyk verklaarden wille des ganschen Volks zoude kunnen handelen, de Staatsregeling bij Art. 5, 6 en 10 van het Reglement, Litt. B. eerste Afdeeling, aan de Commissie uit het Wetgevend Lighaam tot het nazien der Geloofsbrieven, ofte wel, op derzelve voordragt, aan het Wetgevend Lighaam zelve, het vermogen gegeven heeft, om de gedane keuze te kunnen vernietigen, en alzo den wille van het gehele Volk boven dien van eenig gedeelte gestand te doen.

Doch waartoe zullen wy u de behoedmiddelen van de Wet voor oogen houden, daar de inspraak uwer harten, uwe eigene ondervinding, ons genoegzaam ten waarborge verstrekt, dat gy dezelve niet zult overtreden?

Ontkomen aan het Stadhouderlyk Bewind, ontkomen vervolgens aan het Foederatief en Aristocratisch Bestuur, en nu onlangs eindelyk ontkomen aan de gevaarlykste van allen, de Regeringloosheid en het Schrikbewind, hebt gy te zeer alle de typerken uwer Staatsomwenteling doorloopen, om geene Personen van Personen te kunnen onderscheiden, om niet de hoofden van alle de zo even genoemde schadelijke Factien te onderkennen. Wy spreken hier niet van die vaste en waardige Republikeinen, die op en na den 22. January de schuldeloze Slachtoffers der heerschzucht zyn geworden. Doch 'er is niemand van hun, die uw vertrouwen onwaardig zyn, of hy draagt den tytel zyner uitsluiting op zyn voorhoofd. De deugd heeft zich van de ondeugd, het welwikkend oordeel van de dierste onkunde en verwatenheid, het belangloos Republicanisme van de Volksverleiding genoegzaam onderscheiden.

En, wilt gy hieromtrent nog meerdere zekerheid,

vestigt dan in alle standen uw oog op het burgerlyk leven van hun, die gy zoudet willen verkiezen. Laat niemand, laat vooral geen geheim Zendeling van het Engelschgezind Systema, van het Föderalisme, van de Aristocratie, of Regeringloosheid, uwe keuze bepalen: doch ziet zelve rondsomme, en raadpleegt alleenlyk met uw geweten. De zedige, verlichte, deugdzaame man, de man, die belang heeft by den welvaart van zyn Vaderland, en de handhaving van den Staatsregel, is alleen uwer keuze waardig. Hy zal zich aan dezelve niet opdringen, geenen eersucht betonen, of eenen ahang maken, om door u benoemd te worden. Doch gy zult hem aan zyne ingetogenheid, aan zynen eerbied voor de Wet, aan de achting zyner Medeburgeren, aan het huislyk geluk, dat hy onder de zynen verspreidt, aan zyne nyverheid en naauwgezetheid in het gemeene leven onderkennen. Is hy reeds in aanzienlyke posten geweest, hy zal uw vertrouwen door het zorgvuldig vermyden van alle gevaarlyke uitersten gerechtvaardigd hebben: en, zaagt gy hem tot nog toe niet op den voorgrond geplaatst, de roem, die hy ook in mindere posten verworven heeft, zal u niet onopgemerkt gebleven zyn.

Met één woord, Bataven! de tyd der misleiding is voorbygegaan. Noch listige tegenstrovers der groote waarheden aan uwe omwending, noch snode en eigenbaat zoekende Volks-verleiders zullen uwe keuzen verkloeken: maar den man, die alle de uitersten standvastig heeft doorgestaan, die zaken van personen heeft afgescheiden, die zonder te rugge te deinsen op het afschuwlyk mom, waarmede men de Vryheid misvormde, haare zaak met beleid aangekleefd en voorgestaan heeft, dezen zult gy by voorrang met uwe keuze vereeren.

En, of dit alles niet genoeg ware, het is op dit tydstop, het is door het thans te verkiezen Vertegenwoordigend Lichaam, dat uwe Staatsregeling op eene geregelde wyze ingevoerd moet worden. De groote hoofdlynen van uw Bestuur zyn daarby alleenlyk afgebakend: doch veel, ja zeer veel is er ter bepaling van het eerstvolgend Vertegenwoordigend Lichaam overgelaten. Het zal hiervan afhangen, om eene juiste en voorzichtige strekking aan alle de beginselen te geven, en het zoo nodig evenwigt tusschen dezelve niet te verliezen: hiervan, om het groot bolwerk uwer burgerlyke Vryheid, de handhaving van het Heilig Recht, ongekrenkt te bewaren; hiervan, om uwe Finantien, dien grooten zenuw van den Staat, met wysheid en spaarzaamheid te onderschragen. En wie uwer gevoelt dan niet, dat tot dit alles meer dan gewoone kunde, beleid en omzichtigheid van noden zyn?

Ondertusschen, Bataven! gy zult thans zelve over uw aanstaand lot beslissen: gy zult uwen voorspoed of ondergang zelve bewerktuigen. Uwe keuzen zullen, of de eensgezindheid, tevredenheid, veiligheid, aanzien en bronnen van welvaart aan uw Vaderland wedergeven; of verdeeldheden, misnoegd-

heid, misdaden, verachting en uitteering zullen hetzelfde achtervolgen!

En, aangezien het Intermediair Wetgevend Lichaam den dag der zamenkomst van het te verkiezen Vertegenwoordigend Lichaam, om allerdringste redenen, niet later dan op den 31. July verneemend heeft te moeten bepalen;

Zoo gelasten wy de Kiezers van de respective Districts-Vergaderingen, om, behalven aan het door hun verkoren Lid en deszelfs Plaatsvervanger, insgelyks aan het Intermediair Wetgevend Lichaam, en aan ons, onverwyld, daarvan kennis te geven, wordende de alsdan verkorene Leden ontboden en verzocht, om uiterlyk binnen 8 dagen na de gedaane keuze, en dus op den 21. July aanstaande, hunne Geloofsbrieven, of wel de redenen waarom zy vermeenen mogten zich te moeten verschoonen, aan de daar toe door het Intermediair Wetgevend Lichaam te benoemene Commissie, in te zenden, of wel uiterlyk op den 26. July aanstaande, hunne gemelde Geloofsbrieven in persoon aan deeze Commissie te komen overbrengen; zullende ook voor den 27. der meergemelde maand, alle zoodanige schriftelyke bezwaaren, by dezelve Commissie moeten worden ingezonden, als geoordeeld mogten worden tegen de wettigheid der verkiezing, of de bevoegdheid der gekozenen, ingevolge de Staatsregeling, te kunnen worden ingebracht, en zulks ten einde wy het Bataafsche Volk ten spoedigsten van de gedaane keuzen kennis zouden kunnen geven, en ingevolge den Staatsregel, iederen Burger in de gelegenheid, om uiterlyk voor den 21. July, aan de Commissie tot het nazien der Geloofsbrieven te benoemen, zoodanige schriftelyke bezwaaren voor te dragen, als zy tegens de wettigheid der verkiezing, of de bevoegdheid des gekozenen, mochten oordeelen te hebben: gelastende wy ook alle de gekozene Leden, doch niet de Plaatsvervangers, om zich uiterlyk op den 26. July alhier in den Haage te sisteeren.

Laatstelyk vermaanen wy op het ernstigste elk een iegelyk Burger van Nederland, om zich in de Grondvergaderingen, gelyk het aan Burgers, die hun Stemrecht uitoeffenen betaamt, stil en vreedzaam te gedragen, nochte andere Burgers, die aldaar mede zullen opkomen, in de vrye en onbelemmerde uitoeffening van hun recht, op eeniger wyze, hoe ook genaamd, te verhinderen, op poene, dat zy, ter contrarie doende, ingevolge de Wet, als Aandrangers van de veiligheid van den Staat, aangezien en behandeld zullen worden.

Gelastende dienvolgens het voornoemde Bestuur, dat deeze zal worden afgekondigd en aangeplakt, alomne waar zulks behoort.

In den Haag, den 25. Juny 1798. Het vierde jaar der Bataafsche Vryheid. (Was gearapheert) G. J. Pyman, vt. (Onderstond) Ter ordonnantie van hetzelfde. (Was geteekend) S. Dassevael.

144. PUBLICATIE *van het Intermediair Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, waarbij de bepalingen der publicatie van den 31. Maart l. l., aangaande de voormalige Regenten, buiten werking gesteld worden. 26 Junij 1798.*

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP!

Het Intermediair Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, aan de Ingezetenen van dezelve Republiek, Heil en Broederschap! doet te weten:

Dat het Intermediair Wetgevend Ligchaam des Bataafschen Volks, by Decreet van den 25. dezer loopende maand, overwogen hebbende, dat de mesure, vastgesteld by Decreet der voormalige Constitueerende Vergadering van den 30. Maart laatstleden, omtrent de Regenten en Amptenaren van het vorig Bestuur, en derzelver Ministers, met alle de Orders en Poincten daarin vervat, en die daar uit verder mogten zyn voortgevloeid, — niet alleen op zich zelve onbestaanbaar is met de regels van billykheid en rechtvaardigheid, maar ook met de gronden der aangenomen Staatsregeling voor het Bataafsche Volk, geenzins overeenkomt, — heeft besloten in te trekken en buiten effect te stellen het gemelde Decreet der Constitueerende Vergadering van den voornoemden 30. Maart laatstleden, omtrent de Regenten en Amptenaren van het vorig Bestuur en derzelver Ministers, met alle de Orders en Poincten daarin vervat, en die daar uit verder mogten zyn voortgevloeid; alles echter onder die modificatie en met dien verstande, dat zoodanige van de voornoemde gewezen Regenten,

Amptenaren en Ministers, als door derzelver byzondere daaden of verrichtingen in hunne onderscheidene betrekkingen of Posten, zich aan eenige misdaden of wanbedryven mochten hebben schuldig gemaakt, niet verstaan zullen worden door die intrekking of het buiten effect stellen van het voorschreven Decreet van den 30. Maart laatstleden ontslagen te zyn van derzelver verantwoordelykheid deswegens, noch ook van de verplichting tot schadeloosstelling of andere straffe, wegens door hun gepleegde onrechtvaardige en onbehoorlyke vervolgingen of plunderingen, of opstokingen daartoe; als blyvende daaromtrent en in zoo verre den weg van Justitie vry en onverlet, aan elken publieken Aanklaager in zyn ressort, als mede aan elk byzonder Persoon, welke uit voorsz. hoofde, tegen zoodanige gewezen Regent, zoude vermeenen eenige accusatie of actie te hebben, en dezelve zoude willen institueren, behoudens echter daar tegen aan de wederparty deszelfs verdediging.

Gelastende dienvolgens het voornoemde Bewind, dat deze zal worden afgekondigd en aangeplakt, alomme waar zulks behoort.

In den Haage den 26. July 1798. Het vierde jaar der Bataafsche Republiek. (Was gearapheert) G. J. Pyman, vt. (Onderstond) Ter ordonnantie van hetzelfde. (Was geteekend) S. Dassevaal.

145. PROCLAMATIE *van het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek met bekrachtiging van hetgeen door de Leden van het Intermediair Uitvoerend Bewind op den 12. Junij l. l. verrigt werd. 10 October 1798.*

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP!

Het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, aan het Bataafsche Volk.

Bataven!

Het tydperk dat wy beleeven, ryk in verhevene gebeurtenissen, leverde u in den 12. Juny het voorbeeld eener omwenteling, zoo belangryk in gevolgen, als het ontwerp stoutmoedig was uitgedagt.

Reeds lang had de wysgeerige Waarneemer van den loop der lotgevallen eene nieuwe Staatkundige schok voorspeld, die het noodzaaklyk gewrogt zyn moest van eene orde van zaaken, berustende op gewelddadige verkrachting van eene ter naauwer nood aangenomene Constitutie, en verzeld met de roekelooste verwaarloozing der tederste belangen van den Staat. Het uitgerekt geduld van den vurigen Beminnar der Vryheid haakte naar het oogenblik zyner verlossing, schoon zyn hart bloedde over de gebiedende noodzaaklykheid, om het Vaderland aan nieuwe beroeringen bloot te stellen.

Eindelyk verscheen de zoo belangryke dag, die, toegejuicht door al wat braaf en eerlyk dagt, slegts door de ondeugd en het eigenbelang, of door misleide onkunde veroordeeld wierd. De naauwgezetheid echter van zommigen, vondt in gebeurtenissen,

waarmede alle omwentelingen gepaard gaan, doch welker onregelmaatigheid alleen door de nood der omstandigheden kon gewettigd worden, redenen, om hunne toestemming, zonder nader onderzoek, niet gereedlyk te verleenen: ja, het misbruik dat voelligt, eenmaal, van een eens gegeven voorbeeld kon worden gemaakt; en de vrees van burgergeschillen, op voorwendzel van dit voorbeeld, door den gewapenden arm te zien beslissen, maakte dit onderzoek pligtmatig. Ook zy, die van deze maatregelen zich hadden bediend, verzogten en verkregen deze geregelde beslissing by eene Vergadering, aan welker uitspraak zy zich volgaarn onderwierpen.

Eindelyk, Bataven! is dit belangryk pleit vol-
dogen.

Uwe Vertegenwoordigers, zy, aan wien gylieden vrywillig uwe belangen hebt opgedraagen, toetsten het gebeurde aan de regelen der rechtvaardigheid, en hunne uitspraak behelst de volledigste bekrachtiging, de onbeperkte goedkeuring van het gebeurde op dien altyd gedenkwaardigen dag. Gelast om ulieden deze uitspraak te doen kenbaar worden, haasten wy ons de gronden te ontwikkelen, waarop zy berust.

Indien, gyl. Bataven! uwen aandacht vestigt op het doel van welmeenende voorstanders der omwenteling van den 22. January, om, namelyk de spoedige daarstelling eener onschendbaare Staats-

regeling te bewerken, zult gyl geredelyk erkennen, dat het zelve zoo geheel misbruikt is, dat integendeel eene daadelyke verkrachting van 's Volks Oppermagt daarvan het gevolg is geworden. Hoe veel uwer gevoelen zich niet in eene edele drift ontvlammen, wanneer zy zich herinneren, de willekeurige berooving van het onvervreemdbaar recht, aan vrye Burgers toekomende, om hunne stem in de Grondvergaderingen te kunnen uitbrengen, waarvan zy mede deelgenooten waren; eene geweldadigheid, die hun verhinderde hunne toestemming te verleenen, tot het invoeren van een Maatschappelyk verdrag, dat ook hen verbinden moest, en even daardoor op het diepste vernederde.

Was het besluit der Constituerende Vergadering wel immer met het denkbeeld van 's Volks Oppermagt overeen te brengen, waarby zy, op den 17. Maart, kon goedvinden het Uitvoerend Gezag, by voorraad, aan vyf Leden opgedragen, te bekrachtigen, even als ware die aanstelling uit kragte der vervolgens intevoeren Staatsregeling zelve geschied? of had niet veeleer dit besluit eene strekking, om uwen oppermagtigen wil, by het aanneemen of verwerpen der Staatsregeling uittebrengen, in een belachlyk daglicht te stellen, daar gylieden, verre van het Ontwerp te hebben aangenomen, zelfs nog geen de minste kennis daarvan droegt, — ja, al ware die Staatsregeling reeds ingevoerd geweest, beroofd waart van het vermogen, om, door de keuze uwer Constitutioneele Vertegenwoordigers, uwen rechtmatigen invloed op de bedoelde aanstelling te doen gelden?

Dan, waartoe ons verder tot dit ulieden zoo hoonend besluit bepaald. — Is de Majesteit des Volks wel immer door uwo voormailige erflyke Beheerschers zoodanig geschonden, als door uwe Vertegenwoordigers op den 4. Mey? De eersten immers, konden zich, hoezeer ten onrechte, beroepen op eene orde van zaaken, op de langduurigheid van tyden, op de gewoonte, op zoogenaamde Handvesten en Privilegiën berustende, het leerstelsel van 's Volks Oppermagt was hun vreemd, — hun vermeend recht tot heerschen wierdt van dat der geboorte of voorkeur afgeleid. Maar zy die, op den 4. Mey, uwe rechten schonden, kenden die rechten; deden zich voor, als derzelver ieverigste Voorstanders, doch oeffenden, met 's Volks Oppermagt in den mond, in hunne daaden de leere der dwingelandy.

En was, inzonderheid dan door deze daad, de Staatsregeling in zynen eersten grondslag niet ge-

schonden? was de staat der Revolutie, (eene rampzalige toestand, welken het, zonder pligtverzaking, niet geoorloofd kan zyn een oogenblik te verlen- gen,) niet weder op nieuw daargesteld, en de zaaken, door dezen inbreuk op 's Volks rechten en daaruit voortgevloeide onderdrukkingen, niet tot zulk een uiterste gebragt, dat, of het Vaderland verlooren, of dat er eene kragtdaadige pooging moest worden aangewend, waardoor hetzelfde gered, en gylieden in uwe Rechten hersteld wierd? Beslist dit zelve, Bataven! Gy die welcer, in tyden dat u de gezuiverde leere der Vryheid en Gelykheid geheel onbekend was, een tagtigjaarigen stryd tot verkryging der Vryheid, verduurde, zonder echter uwe rechten te herneemen! Zoudet gy nu, daar gy die rechten kent, niet hebben moeten bloozen, van tot zulk eene staat van vernedering te zyn gebragt, dat het eenige nietswaardige wezens had kunnen gelukken, niet alleen de trouw van hunne meerder deugdzaame Amptgenooten te verschalken, maar ook u hunne geweldenaryen op te dringen en geduldig te doen dragen?

Dankt dan die edele Mannen, die zich tot de grootheid der voorvaderen wisten te verlieffen, en ulieden aan de schande ontkoogen, waarmede het eene onbeschaamde stoutheid gelukt was, ulieden voor eenen korten tyd te bedekken! Dat diezelfde grootheid ulieden voordaan beziele, en de Republiek zich vestige op de onschendbaare trouw haarer Burgeren! Offert uwe verdeeldheden, uwe twisten aan het Vaderland op! Dat de Constitutie, door ulieden aangenomen, het middelpunt der vereeniging zy! die zy voordaan de regel van uw gedrag, de rigtsnoer uwer pligten! Dat de onverlaat, die zyne schendige handen op nieuw aan dit heilig pand zoude willen slaan, of de schenddaaden verdedigen, van hun die 't Vaderland aan hunne heerschzucht wilden opofferen, geen oogenblik zyne straf ontviede! Hoe! in hetzelfde tydstip dat 's Volks wettige Vertegenwoordigers met eene onafgebrokene werkzaamheid voortgaan, door heilzame wetten, de Staatsregeling in te voeren, en 't Gemeenebest zich midden uit de Staats-orkeanen met kragt verheft tot die instellingen, welken de Vryheid op onwankelbare gronden moeten vestigen; in dat tydstip zouden verachtlyke driften en laage kunstenaryen zich tegen deszelfs grootheid verzetten; misdaad en domheid zouden het in deszelfs stygerende vlugt verhinderen, en het Republikeinsch Bestuur zoude met meerder moeite tot stand gebragt worden, dan het herstel der willekeurige overheer-

¹ Dit besluit luidde aldus:

„De Constituerende Vergadering, representeerende het Batavische Volk, overwegende, dat de publieke rust, het handhaven van het Nationaal Crediet, en de voortdoring der Oorlogstoebereidselen voor de volgende Campagne, die niets minder, zoo zij vertrouwt, dan over de Vrijheid der Zeeën beslissen zal, — vorderen, dat de werkzaamheden van dit Gouvernement, door geene de minste vertraging, in haren loop gehinderd worden, — dat het Uitvoerend bewind, zoodanig, als hetzelfde provisioneel is samengesteld en georganiseerd, voldaan heeft aan de verwagting van alle ware vrienden der vrijheid, — dat alle veranderingen in deszelfs samenstelling de noodlottige gevolgen zouden kunnen naar zich slepen, welken het algemeen welzijn eischt, dat voorgekomen worden, decreteert:

1°. Dat de voorloopige keuze van de Burgers Pieter Vreede, Wybo Fijnje, Stephanus Jacobus van Langen, Joan Pieter Fokker en Barend Wildrik, tot leden van het Uitvoerend Bewind, thands, in effecte, word bekrachtigd, als ware die aanstelling, uit kracht der naderhand in te voeren staatsregeling zelve geschied.

2°. Dat voorgemelde Burgers in voornomde qualiteit fungeren, en alleen successievelijk zullen afwisselen, zoodanig, als bij deszelfs, naderhand te arresteren, Acte van Staatsregeling zal bepaald worden.

En zal Extract dezes aan het Uitvoerend Bewind, en aan de Generaliteits Rekenkamer, tot derzelver nrigt gezonden, en daarvan aan den Volke bij Proclamatie kennis gegeven worden. (Zonder resumtie).”

² Vergelyk de Proclamatie van 6 Mei 1798, hiervoor N°. 136.

sching! Verbannen wy, Bataven! zulk een droevig denkbeeld! Indien het mooglyk ware, dat, te midden der rampen, waar mede wy nog worstelen, en die wy niet, dan door eene grenzenlooze liefde voor het Vaderland, kunnen te boven komen, — de Volksverleidende Anarchist, die geessel van alle Gemeenebesten, zyne zinnelooze voornemens, door den laster voorbereid, doch ons geenszins onbekend, al ware het dan ook op de puinhoopen van den Staat, en de lyken zyner orde-lievende Medeburgers, zoude willen volvoeren; — indien zyne vergiftige tong op de misleide meenigte zyne kracht nog niet verlooren heeft, zal de gestrengheid der wetten zijnen euvelmoed betengelen, en zyn eigenbelang ten minsten hem dwingen tot rust, als de eenige waarborg voor zyne veiligheid.

Het Vertegenwoordigend Lichaam en het Uitvoerend Bewind, rustig voortgaande op den moeilijken loopbaan hun voorgeschreeven, — zal het Gemeenebest, door de eensgezinde poogingen der beide Hoogste Magten van den Staat gesterkt, verleedene beleedigingen vergeeten, maar door een allerstrengst gelaat de heillooze poogingen der misdaad in den toekomst betengelen, en onze nabuurige vyanden hunne eenige hoop beneemen, om door wanorde en losbandigheid, een Volk het kostbaar geschenk der Vryheid te beneemen, waarvoor het ten allen tyde de grootste opofferingen heeft veel gehad.

Het zyn deze gronden, Bataven! welken het *Vertegenwoordigend Lichaam*, op de wyze by de Staatsregeling vastgesteld, overwoogen hebbende, dienvolgende, by Decreet van den 5. October 1.1. heeft verklaard:

„Dat de ontbinding van het zich zelfs op den 4. Mey laatstleden onwettig daargesteld hebbende „Vertegenwoordigend Lichaam, gelyk mede van „het op den 17. Maart daar te vooren onwettig „aangesteld Uitvoerend Bewind, op den 12. Juny „dezes jaars voorgevallen, tot behoud der Vryheid, „tot herstel der geschondene Oppermagt des Volks, „mitsgaders tot handhaving der Staatsregeling is „noodzaaklyk geweest, en pligmaatig voor elken „Burger, die prys stelt op de getrouwe handhaa-

„ving der Staatsregeling, en dat dus de Burgers „Spoors, Pyman, Gogel, Tadama en La Pierre, „wel verre van deswegens culpabel te zyn, als hand- „haavers der Staatsregeling en belanglooze Voorstan- „ders van de Rechten des Volks, zich by het Va- „derland verdienstelyk hebben gemaakt.”

En wyders besloten:

„1°. Dat van deeze Verklaring, by Extract uit „het Register der Besluiten van het Vertegenwoor- „digend Lichaam zoude worden kennis gegeven „aan voornoemde Burgers Spoors, Pyman, Gogel, „Tadama en La Pierre, om te strekken tot hunne „decharge.

„2°. Dat voornoemde Burgers Spoors, Pyman, „Gogel, Tadama en La Pierre, gelyk ook de Lieu- „tenant-Generaal Daendels, midsgaders alle sooda- „nige Burgers, die tot het bovengemelde, ter be- „houding van Vryheid en Vaderland, medegewerkt „hebben, zich verdienstelyk gemaakt hebbende, „mitsdien de verzoeken by Adressen tegen de hier „boven speciaal genoemde Persoonen, als steunende „op verkeerde gronden, worden gewezen van de „hand.

„3°. Dat dit Bewind zoude worden gelast naauw- „keurig te letten, en, by speciaale aanschryving „aan alle Gerichtshoven en laage Gerechtsbanken, „te doen letten op alle zoodanige woelingen en „onderneemingen, welken directlyk of indirectlyk „zouden strekken, om de inbreuken op 's Volks „Oppermagt, den 17. Maart en 4. Mey gepleegd, „te wettigen, en als verbindende te doen voorkoo- „men, en alzoo de door het Bataafsche Volk aan- „genomene Staatsregeling te ondermynen, op dat „de zulken als Rustverstoorders, naar behooren „kunnen worden gestraft.”

Dienvolgende gelast het voornoemde Bewind, in naam des Vertegenwoordigenden Lichaams, dat deeze zal worden afgekondigd en aangeplakt, alomme waar zulks behoort.

In den Haage, den 10. October 1798. Het vierde jaar der Bataafsche Vryheid. (Was geparapheert) J. W. van Hasselt, vt. (Onderstond) Ter ordonnantie van hetzelfde. (Was geteekend) S. Dassevael, loco Secr.

146. PUBLICATIE van het *Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek*, waarbij de verkoren *Representanten of hunne plaatsvervangers, die weigeren zitting te nemen, van hun stem-regt vervallen worden verklaard.* 12. October 1798.

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP!

Het *Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek*, doet te weeten: Dat het Vertegenwoordigend Lichaam, op de wyze, by de Staatsregeling vastgesteld, overwoogen hebbende, dat by Art. 14, Tit. 2 van de Acte van Staatsregeling, wel word gesproken van Posten van *Bestuur*, maar geenszins van Posten van *Wetgeving* of van *Bewind*, omtrend welke by Art. 8 van het Reglement Letter B. en Art. 5. van het Reglement Letter C. andere bepalingen zyn gestatueerd: besloten en verordend heeft.

„Dat, overeenkomstig met de Acte van Staatsregeling, zoodanige verkooren Representanten,

„of opgeroepen Plaatsvervangers, wier redenen van „verschooning niet voldoende zyn gekeurd, en ech- „ter weigeren zitting te neemen, opentlyk verklaard „zullen worden VERVALLEN te zyn van hunne Stem- „bevoegdheid, met alle de gevolgen daaraan by de „Acte van Staatsregeling, Art. 10., verbonden.

Diensvolgens gelast het voornoemde Bewind, in naam des Vertegenwoordigenden Lichaams, dat deeze zal worden afgekondigd en aangeplakt, alomme waar zulks behoort.

In den Haage den 12. October 1798. Het vierde jaar der Bataafsche Vryheid. (Geparapheert) J. W. van Hasselt, vt. (Onderstond) Ter ordonnantie van hetzelfde. (Was geteekend) S. Dassevael, Loco Secret.

147. PUBLICATIE van het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, houdende verdeeling van haar grondgebied in Departementen en Ringen. 17 November 1798.

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP!

Het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek doet te weten:

Dat het Vertegenwoordigend Ligchaam, op de wyze by de Staatsregeling vastgesteld, overwogen hebbende, de verplichting by het 7. Art. der Staatsregeling op hetzelfde gelegd, tot het regelen der byzondere Departementen en Ringen, waar in de Republiek by het 3. en 5. Art. is verdeeld, en het bepalen der hoofdplaatsen der onderscheidene Ringen, beslooten en verordend heeft dat het Grondgebied der Bataafsche Republiek verdeeld zal zyn op de volgende wyze:

HET EERSTE DEPARTEMENT.

VAN DE EEMS.

Hoofdplaats LEEUWARDEN.

De grens of omtrek van dit Departement begint ten Zuiden van de stad Stavoren, loopt langs de Vaart tusschen Molquerum en Warns tot in de Geuw, voorts in de Morra, voorby Galamadammen, door de Fluyssen, de Heegermeer, door de Oosterbrug-sloot, naar de Sneekmeer; voorts langs de noordzyde van de Rivier de Boorn en het Koningsdiep tot aan deszelfs oorsprong boven Ziegerswolde; voorts ten Noorden van Norg en Zuidlaren tot in de Zuidlaren Meer; van daar tot aan de zoogenaamde Semslinie, of de grenzen van het voormalig Drenthe en Westwoldingerland, die Semslinie langs tot aan de Munstersche grenzen, die grenzen noordwaarts aan tot aan den Dollert; langs de kusten van den Dollert, van de Wadden (met insluiting der eilanden Rottumeroog, Schiermonnikoog, Ameland en Terschelling) en van de Zuider-zee, tot dat dezelve wederom sluit aan het punt van waar begonnen is.

Tot dit Departement behoord mede dat gedeelte der Zuiderzee, het welk, eene Raaylinie van Stavoren op het oosteinde van Vlieland getrokken wordende, oostwaards van die linie is gelegen.

Ringen.	Hoofdplaatsen.	Zielen.	Grondverz.
N° 1.	Dokkum	34787	70
" 2.	Leeuwarden	35999	71
" 3.	Bolsward	35954	71
" 4.	Dragten	35110	70
" 5.	Groningen	35102	70
" 6.	Middelstum	35263	70
" 7.	Winschoten	34741	70
Totaal		246,956	492

1ste Ring. Hoofdplaats DOKKUM.

Plaatsen.	Zielen.	Grondverz.
Ameland	2979	6
Schiermonnikoog	1078	2
Oosterschelling	868	2
Westerschelling	962	2
Anjum	909	2
Engwierum	400	1
Transport.	7196	15

Plaatsen.	Transport.	Zielen.	Grondverg.
Ee		540	1
Jouswier		63	
Oostrum		184	1
Metselawier		280	
Driesum		400	1
Zwaag West-einde		321	
Wouterswoude		242	1
Damwoude		493	
Sybrandahuisen		130	1
Murmerwoude		259	
Ackerwoude		445	1
Veenwoude		601	
Rinsmageest		587	1
Dokkum		2682	
Aalsum		363	1
Wetsens		77	
Niawier		206	1
Nykerk		377	
Pasens		411	1
Lioessens		232	
Morra		270	1
Nes		556	
Wierum		546	1
Ternaard		671	
Hantum		271	1
Hantumer Uitbuuren		103	
Hiaure		79	1
Bornwert		67	
Betterwert		126	1
Foudgum		89	
Raard		103	1
Brantgum		173	
Waaxens		70	2
Holwerd		1120	
Blya		621	1
Ferwerd		1069	
Hallum		1403	3
Marrum		623	
Nykerk		161	2
Genum		79	
Hogebeintum		134	1
Reitsum		58	
Ligtaard		60	1
Wanswerd		306	
Jeslum		93	1
Birdaard		308	
Januma		66	1
Wyns		137	
Oudkerk		394	1
Oenkerk		420	
Roodkerk		113	1
Giekerk		215	
Ryperskerk		241	1
Cornjum		256	
Britzum		230	1
Stiens ,		1157	
Finkum		356	1
Hyum		188	
L. Vrouwen Parochie		1234	2
St. Anna Parochie		1430	
St. Jacobi Parochie		1532	3
Minertscha		672	
Berlicum		751	1
Wier		147	
		34787	70

IIde Ring. Hoofdplaats LEEUWARDEN.

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Leeuwarden	15526	31
Leekum	290	1
Midum	63	
Jelsum	332	
Huisum	549	1
Goutum	193	2
Hempens en Teerns	85	
Swichem	79	
Wirdum	807	1
Roordahuizum	279	
Friens	119	
Rauwerd	413	1
Deersum	141	1
Poppingawier	226	
Ter Zool	174	
Sybrandabuuren	117	1
Bozum	374	
Britswert	178	
Wieuwert	93	1
Oosterwierum	228	
Schillaard	27	
Mantgum	203	1
Oosterlittens	381	
Baard	173	
Edens	52	1
Spannum	106	
Welsryp	243	
Bajum	66	1
Ytens	85	
Lutkewierum	310	
Hennaard	69	1
Winsem	353	
Huyns	112	
Lyons	45	1
Jorwert	305	
Hylaard	178	
Weidum	291	1
Beers	92	
Jellum	78	
Boxum	151	1
Blessum	112	
Deinum	309	
Marsum	581	1
Engelum	157	
Beetgum	477	
Menaldum	821	2
Slappeterp	56	
't Clooster Anjum	43	
Dronryp	919	2
Schingen	74	
Swens	127	
Schalsum	58	1
Peins	142	
Ried	197	
Boer	74	1
Dongjum	141	
Franecker	3591	8
Tzum	583	1
Hitzum	103	
Achlum	377	
Herbajum	155	1
Midlum	492	
Wynaldum	339	
Pietersbierum	286	1
Sexbierum	570	
Oosterbierum	409	
't Clooster Lidlum	48	2
Tzummarum	735	
Firdgum	78	
	35999	71

IIIde Ring. Hoofdplaats BOLSWARD.

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Burgwerd	263	1
Lollum	133	
Hartwerd	72	
Olde Clooster	31	1
Ugo Clooster	14	
Arum	697	
Kimswerd	332	1
Pingjum	545	
Wons	175	
Engwier	16	1
Cornwerd	181	
Zurich	95	
Piaam	56	15
Harlingen	7456	
Almenum	495	
Witmarsum	575	1
Schettens	110	
Schraard	186	
Longerhouw	53	4
Higtum	84	
Makkum	1907	
Bolsward	2783	6
Wommels	405	
Waaxens	40	
Cubaard	242	1
Oosterend	388	
Hydaard	114	
Ysbregtum	180	1
Oosthem	133	
Tirns	159	
Nieuwland	307	1
Volsgara	80	
Tjalkhuyzen	40	
Abbea	164	1
Wolsum	151	
Westhem	82	
Tjerkwerd	299	1
Dedgum	77	
Hieslum	61	
Greonterp	84	1
Gaast	201	
Ferwoude	171	
Idsegahuizen	115	1
Exmorra	163	
Parrega	153	
Allingawier	98	6
Workum	3157	
Hindeloopen	1500	
Molquerum	414	2
Coudum	808	
Stavoren	1236	
Oudega	135	1
Idzega	80	
Gaastmeer	172	
Nieuwhuyzum	64	1
Sandvirde	62	
Offingawier	69	
Gauw	90	1
Oppenhuizen	206	
Uitwellingerga	154	
Heeg	675	2
Jutryp	116	
Hommerts	248	
Ylst	1144	2
Sneek	4893	
Scharnegoutum	233	
Goyenga	197	1
Loyenga	86	
	35954	71

IVde Ring. Hoofdplaats DRAGTEN.			
Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.	
Irnsrum	404	1	
Grouw	1381	3	
Idaard	87		
Aegum	37		
Wartena	499	1	
Warstiens	36	1	
Warrega	596		
Siegerswolde	280		
Ureterp	1255	3	
Olterterp	74		
Beetsterzwaag	444		
Beets	147	1	
Cortehemmen	76	1	
Bornbergum	374		
Znyderdragten	1060		
Noorderdragten	1928	4	
Oudega	596	1	
Nyega	181	1	
Smallinger Opeinde	494		
Harkema Opeinde	241		
Rottevalle	302	1	
Oostermeer	651	1	
Suameer	357	1	
Surhuistervcen	1041	2	
Drogeham	373	1	
Surhuisum	600	1	
Stroobosch			
Augustinusga			
Gerkesklooster	668	1	
Eestrum	253	1	
't Witveen van Ooster-			
meer	200		
Bergum	1197	2	
Garyp	482	1	
Eernewoude	258		
Tietjerk	276		
Suawoude	167	1	
Hardegaryp	426	1	
Kooten	480	1	
Op 't Wyzel	488	1	
Buitenpost	531	1	
Lutjepost	13		
Collumerzwaag	289		
Westergeest	523	1	
Oudwoude	426	1	
Collumer Cluft	126		
Collum	891		
Angsbuurt	120	2	
Collumer Uidtykster			
Cluft	280		
Torpma Cluft	177	2	
Burum	861		
Munnekezyl	232		
Nyhove	519	1	
Oldenhove	587	1	
Saaxum	148	1	
Feerwert	231		
Esinge	416		
Garnwert	443	1	
Oostum	63	1	
Fransum	127		
Den Ham	237		
Aduart	360	1	
Leege Mieden	101		
Wierum	183		
Dorkwert	119	1	
Hoge Mieden	195	1	
Zuidhorn	585		
Transport.	27095	53	

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.	
Transport	27095		
Noordhorn	550	1	
Grypskerk	372	1	
Westerhorn	150		
Niezyl	325		
Visvliet en Pieterzyl	601	1	
De drie Waarden	288	1	
Commerzyl	95		
Faan	72		
Niekerk	273	1	
Oldekerk	269		
Lutkegast	396		
Lukaswolde	91	1	
Sibaldabuuren	219		
Grotegast	583		
Op-Ende	191	1	
Doesum	437		
Marum	351		
Noordwyk	125	1	
Nuys	192	1	
't Niebert	241		
't Olbert	476		
Midwolde	217	1	
Lettelbert	182		
Oostwold	106		
De Leek	1070	2	
Rhoderwolde	139	1	
Randerbert	50		
Mastloot	54		
	35110	70	

Vde Ring. Hoofdplaats GRONINGEN.			
Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.	
Eelde	424	2	
Paterwolde	339		
Eelderwolde	30		
Peyze	703	1	
Rhoden	459	2	
Lyveren	80		
Steenbargo	79		
Zulte en ter Heil	94	2	
Nytag	131		
Lutkwolde	72		
Foxwolde	100	2	
Windeweer en de Lula	1226		
Hogezand	1674		
Noordlaren	341	2	
Kropswolde	800		
Scharmer	364		
Harkstede	324	1	
Haaren	902	2	
Westerbroek	344		
Engelbert	174		
Groningen	23770	48	
Middelbert	136	1	
Noorddyk	352		
Helpen	418		
Hoogkerk	290	1	
Leeckerk	203		
Zuidwolde	443		
Souwert	207	1	
Wetsinge	140		
Noordwolde	198		
Adorp en Harsens	285	1	
	35102	70	

VIde Ring. Hoofdplaats MIDDELSTUM.

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Bellingeweer	65 }	1
Obergum	425 }	
Mensigeweer	150 }	1
Maarslag	175 }	
Maarhuizen	127 }	1
Winsum	543 }	
Vliedorp en Niekerk	412 }	1
Vierhuizen en de Zout-		
kamp	644 }	2
Hornhuizen	350 }	
Wehe	327 }	1
Zuurdijk	174 }	
Ulrum	595 }	1
Leens	644 }	1
Kloosterburen	490 }	1
Pieterburen en Wier-		
huizen	452 }	1
Westernieland	244 }	1
Den Andel	332 }	
Eenrum	768 }	2
Saaxumhuizen	154 }	
Warfhuizen	512 }	1
Ranum	53 }	1
Tinnallinge	161 }	
Rasquert	287 }	1
Baſto	417 }	
Warffum	819 }	2
De Breede	69 }	
Onderwierum	128 }	1
Menkeweer	219 }	
Stitswert	165 }	1
Doornwert	120 }	
Middelstum	583 }	1
Cantes	368 }	1
Rottum	238 }	
Usquert	771 }	4
Uithuizen	1249 }	
Meden	1286 }	3
Oosternieland	174 }	
Oldenzyl	160 }	1
Zandeweer	359 }	
Bedum	995 }	2
Westerdykshorn	89 }	
Eppenhuizen	126 }	1
Startinghuizen	96 }	
Garshuizen	257 }	1
Westerwytwert	242 }	
Huizinge	209 }	1
Garmerwolde en Hei-		
denschap	356 }	1
St. Annen	119 }	
Thesinge	260 }	1
Ten Boer	281 }	
Lellens	152 }	1
Wittewierum	370 }	
Stedum	512 }	1
Loppersum	969 }	2
Wester-Embden	361 }	1
't Zand	833 }	2
Godlinse	379 }	1
Losdorp	107 }	
Spyk	491 }	1
Bierum	287 }	1
Leermiens	295 }	
Zeeryp	420 }	1
Enum	125 }	1
Wirdum	322 }	
Holwierda	437 }	1
Crewert	95 }	
Transport.	24424	49

Plaatsen. Transport 24424 Zielen. Grondverg. 49

Oosterwytwert	168 }	1
Uitwierda	280 }	
Jucquert	68 }	1
Tjamsweer	318 }	
Solwert	75 }	3
Marsum	40 }	
Delfzyl	811 }	3
Farmsum	793 }	
Appingadam	1595 }	1
Oterdum	193 }	
Heveskes	244 }	1
Weitwert	250 }	
Meethuizen	182 }	1
Opwierda	135 }	
Woltersum	430 }	1
Garrelsweer	99 }	
Slogteren	643 }	1
Schilwolde	561 }	1
Hellum	362 }	1
Sidderburen	542 }	1
Oostwold, de Vcendyk		
en 't Veen	150 }	1
Wagenborgen	365 }	
Termunten	608 }	1
BorgweerenLalleweer	109 }	1
Woldendorp	279 }	
Midwolder Hamrik	1082 }	2
Scheemder Hamrik	571 }	1
	35263	70

VIIde Ring. Hoofdplaats WINSCHOTEN.

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Oostwold	553 }	1
Mitwolde	1159 }	2
Finserwolde	936 }	2
Burta	1176 }	2
Beemster Hamrik	923 }	2
Scheemda	762 }	2
Eexta	441 }	1
Zuidbroek	1098 }	2
Noordbroek	1262 }	3
Langakkerschans	552 }	1
Colham	388 }	1
Sapmeer en kleine Meer	2070 }	4
Vcendam	5479 }	11
Wildervank	2720 }	5
Muntendam	1035 }	2
Westerlee en Heiliger-		
lee	567 }	1
Meeden	843 }	2
Winschoten	1952 }	4
Nieuwe Pekel A	860 }	6
— in 't Oldampt.	1985 }	
Oude Pekel A	1875 }	6
— in 't Oldampt.	1097 }	
Frieschelo	279 }	1
Wedde	306 }	3
Bellingwolde	1423 }	
Blyham	677 }	2
Oudeschans	211 }	
Ter Apel	186 }	1
Stellinge	251 }	
Boertange	224 }	3
Vlagtwedde	661 }	
Onstwedde	790 }	
	34731	70

HET TWEEDE DEPARTEMENT.

VAN DEN OUDEN YSSEL.

Hoofdplaats Zwolle.

De grenzen van dit Departement worden ten Noorden door het eerste Departement bepaald, ten Westen grenst hetzelfde aan Munsterland en Bentheim, tot aan het Riviertje de Schipbeek, hetwelk de zuidelyke grens bepaalt tot aan den Yssel; van daar loopt dezelve westwaarts, ten Noorden van Appeldoorn, genoegzaam in een rechte lyn, door de Veluwe, tot aan de voormalige grenzen van Utrecht, zoo dat Nieuwkerk tot dit Departement behoort, en loopt die Utrechtsche grenzen noordwaards langs tot aan de Zuiderzee, welker oever noordwaards aan volgende, het eiland Schokland insluit, en tot aan Staveren voortloopt.

Tot dit Departement behoort dat gedeelte der Zuiderzee, het geen oostwaards van een te trekken raaylyn van Stavoren over Urk op Nieuwkerk, gelegen is.

Rang.	Hoofdplaatsen.	Zielen.	Grondverg.
N ^o 1.	Heerenveen	32367	66
„ 2.	Assen	33325	66
„ 3.	Hardenberg	33055	67
„ 4.	Zwolle	33532	67
„ 5.	Harderwyk	33811	68
„ 6.	Oldenzaal	33240	67
„ 7.	Deventer	32623	65
Totaal		231953	466

Iste Ring. Hoofdplaats HEERENVEEN.

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Warns	435	1
Scharl.	70	
Hemelum	135	
Oudega	100	1
Nyega	144	
Blahuizen	57	
Colderswolde	28	1
Slooten	557	
Balk	754	
Wykel	268	2
Sondel	184	
Nieuwemirden	85	
Oudemirden	230	1
Harig	241	
Mirns en Bakhuizen	262	
Ruighuizen	26	1
Oosterzee	384	
Egten	124	
Lemmer	1765	4
Vollega	154	
Eesterga	92	
Woudsend	814	2
Ypecolsga	85	
Indyk	39	
Goingaryp	109	1
Broek	111	
Oosterhaule	96	
Nyega	60	1
Olde Ouwer	94	
Legemeer	49	
Heide onder St. Nicolaasga	44	Transport.
	7596	
	15	

Plaatsen.	Transport	Zielen.	Grondverg.
St. Nicolaasga	193	1	15
Tjerkgaast	161		
Idskenhuisen	204		
Donjaga	76	1	1
Ter Oelo	78		
Dyken	61		
Langweer	367	2	2
Bornswaag	43		
Oldeboorn	1053		
Ackrum	744	1	1
Nes	116		
Terhorne	417		
Tercape	38	1	1
Ackmaryp	85		
Tjalbert	246		
Gersloot	146	1	1
Terband	53		
Luinjebert	91		
Terbanster Schans	303	2	2
Nye Haske	830		
Haskerdyken	172		
Haskerhorne	112	2	2
Oude Haske	821		
Joure	1813		
Westermear	87	4	4
Snikzwaag	53		
Hornsterzwaag	158		
Jubbega met de onderhorige Compagnie	332	1	1
Oudehorne	153		
Schurega met de onderhorige Compagnie	332		
Nieuwehorne	226	1	1
Mildam	256		
Oudeschoot	392		
Katlyk	158	1	1
Nieuweschoot	90		
Delstrahuizen	157		
St. Jansga	493	1	1
Rotsterhaule	453		
Rohel	92		
Bovenknype	409	3	3
Benedenknype	505		
Heerenveen	1158		
't Meer	302	1	1
Scherpenzeel	85		
Spanga	206		
Munnikebuuren	83	1	1
Nyetryne	30		
Oldetryne	217		
Olde Lemmer	191	2	2
Sonnega	148		
Nye Lemmer	143		
De Idserd	175	1	1
Oldeholtwolde	58		
Nyeholtwolde	217		
Olde Holtpade	236	1	1
Nye Holtpade	111		
Wolvega	688		
Boyl	172	1	1
Viukenga	146		
Noordwolde	1001		
Sterggerden	409	1	1
Blesdyk	316		
Peperga	197		
Luxwold	30	2	2
Langezwagen	497		
Cortezwagen	473		
Gorredyk	1073	Transport.	23628
	65		
	134		

VAN DE REGERING EN HET GOUVERNEMENT

Plaatsen.	Transport	Zelen.	Grandreg.
Lippenhuizen	988	58	2
Ter Wispel	330	}	1
Hemrich	303		
Wynjeterp	427	1	1
Duurswolde	445	1	1
Oldebercoop	356	}	1
Nybercoop	91		
Makkinga	311	}	1
Elsloo	209		
Donkerbroek	367	}	1
Langedyk	62		
	32367	66	

IIde Ring. Hoofdplaats Assen.

Plaatsen.	Transport	Zelen.	Grandreg.
Haule	423	}	1
Fogtelo	79		
Oosterwolde	442	}	1
Appelscha	140		
Rolde	407	}	2
Grollo	186		
Schoonlo	42	}	2
Amen	35		
Eekhaar Nylande enz.	80	}	2
Deurse	38		
Anreep enz.	79	}	2
Loon	90		
Ballo	124	}	1
Assen	600		
Witten	62	}	1
Peelo	32		
Cloosterveen	455	1	1
Hykersmilde	515	1	1
Hogersmilde	351	1	1
Vries en Rhee	295	}	2
Syen en ter Aard . . .	167		
Zeegse, Oudemolen en Taarlo	120	}	2
Tynaarlo	144		
Yde en Punt	200	}	2
Bunne en Winde . . .	125		
Donderen	177	}	2
Norg	308		
Peest	63	}	2
Zuidvelde	62		
Westervelde	115	}	2
Veenhuisen	42		
Eer	108	}	2
Langelo	111		
Zuidlaren	586	}	2
Midlaren	67		
Zuidlaarderveen . . .	238	}	2
Anlo	219		
Anderen	78	}	3
Eext	340		
Eexterveen	130	}	3
Annen	255		
Schipborg	60	}	2
Gasteren	104		
Annerveen	331	}	1
Gieten	283		
Bonnen	144	}	1
Veenhof	24		
Gieterveen	156	}	1
Bounerveen	81		
Borger	273	}	1
Bunen	202		
Transport.	9788	19	

Plaatsen.	Transport	Zelen.	Grandreg.
Ees	106	19	
Wesdorp	71	}	1
Drouwen en Bronniger.	392		
Buner Moeras	50	}	1
Gasselte	208		
Boerveen	63	}	1
Gasselter Nyveen . . .	308		
Odoorn	157	}	1
Valte	141		
Exloo	295	}	2
Emmen	279		
Zuidbergo	159	}	2
Noordberge	220		
Angelsloe	15	}	1
Westenesch	127		
Weerdinge	109	}	1
Rosewinkel	371		
Oosterhesselen	544	}	1
Zweelo	186		
Bunneveld	115	}	1
Aalden	84		
Meppen	128	}	2
Weezup	109		
Noordsleen	259	}	2
Zuidsleen	301		
Erm, Hool en de Haar.	305	}	3
Beilen	473		
Holte	83	}	3
Alting, Clatring, Eursting, Lieving, Makken en ter Horst .	242		
Dryber	51	}	3
Spier	92		
Wyater	208	}	9
Brunsting	79		
Hyken	240	}	2
Haalen	108		
Zwiggelt	122	}	2
Westerborg	308		
Baalinge	69	}	2
Orvelte	95		
Oorsinge	66	}	9
Bruntinge	98		
Elp	155	}	1
Hogeveen	4315		
Diever	383	}	2
Oude Diever	78		
Wateren	31	}	2
Wittelto	96		
Wapse	193	}	1
Leggelo	120		
Eemster	136	}	1
Wapsterveen	455		
VledderenWesterbeek-sloot	320	}	1
Nyenslyk	227		
Doldersum	64	}	1
Dwingelo	543		
Lhee	197	}	2
Lheebroek	35		
Pesse	278	}	1
Echten	165		
Ansen	124	}	1
Ruinen	680		
Coekange	397	}	1
Weerwil	58		
Havelte	591	}	1
Legeveld	236		
Uffelte	327	}	1
Transport.	27483	55	

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Transport	27483	55
Meppel	3656	7
Oosterboer	142	
Colderveen Bovenboer.	287	1
Colderveen aan d. Dyk.	208	
Colderveen op de Kolk.	11	
Colderveen aan den Zo- merdyk	42	1
Nyeveen	487	
Ruinerwold	1009	2
	33325	66

IIIde Ring. Hoofdplaats DEN HARDENBERG.

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Coevorden	1533	3
Schoonebeek	359	1
Dalen	624	2
Dalerveen	150	
Wagum	205	2
Veenhuizen	22	
Zuidwolde	814	2
Wyk	382	2
Stapel	221	
Schiphorst	248	2
Broekhuizen	119	
Hasselt	1124	2
Hasseler Karspel	404	1
Zwarte { Buitenkwartier	859	2
Sluis { Fortresse	546	1
Schoutambt Staphorst, Rouveen en Yhorst.	2616	5
Ommen	703	1
Bestmen	96	1
Junne	137	
Beerse	126	1
Stegteren	121	
Geetmen	125	1
Vilsteren	161	
Varasen	159	1
Archem	199	
Lemele	179	1
Arrien	183	
Eerde	107	1
Zeeze	44	
Voor de Brug	106	1
Velthoek	30	
Oosterhuis	44	1
Ten Kato	25	
Ten Huizen	57	1
Ten Oever	58	
Westerhuis	25	1
Pastorye en Vicario	31	
Den Ham (Dorp)	567	1
Magelde	358	1
Linde	228	
Meer	220	1
Noordmeer	103	
Dalfsen	773	2
Oosterdalfsen	97	
Welsem	112	1
Ancum en de Vos	371	
Garner	238	1
Nieuw Leusen en den Hulst	434	
Oud Leusen	292	1
Hessem	146	
Rechteren	185	1
Milgen	184	
Transport.	17259	35

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Transport	17259	35
Lentho	1049	2
Emmen en de Marshoek	299	1
Hardenberg	651	2
Brugt	143	
Bergentheim	158	1
Sipculo	75	
Diffelen	130	1
Reeze	211	
Heemse	366	1
Collendoorn	91	
Lutten	120	1
Ennevelde	57	
Anne	403	1
Holthone	113	
Holtheeme	159	1
Loozen	45	
Baalder	177	1
Radewyk	83	
Den Velde	81	1
Stad Gramsbergen	358	
Noetsel	218	1
Eelen en Rhaan	375	
Egede	164	1
Marle	314	
Daarle	240	1
Hulsen	150	
Almelo	2162	4
Almelo Gerichte	2383	5
Schoutampt Vriesen- veen	1803	4
Vasse	228	1
Manderen	384	1
Geesteren	674	1
Tubbergen (Dorp)	308	1
Tubbergen (Buurschap)	505	1
Ootmarsum	1108	2
	33055	67

IVde Ring. Hoofdplaats ZWOLLE.

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Enschede	325	1
Enschede	315	1
Enschede	1356	3
Schoutambt Wanneper- veen en Dinksterveen	169	1
Ysveen	151	
Kallenkote	91	1
Onna	49	
Verlaet	486	2
Zuidveen	256	
Scheerwolde	54	4
Heerlykheid de Beze	743	
Steenwykerwold	1791	3
Steenwyk (Stad)	1403	
Schoutambt Giethoorn	197	1
Muggenbeeth	32	
Haare	592	1
Oldemarkt	533	
Calemburg	216	1
Panslo	237	
Ysselham	257	3
Blankenham	625	
Carspel Cuinre	1325	1
Fortresse Blokzyl	389	
Lecuwto	153	1
Cuinderdyk en Baarlo	400	
Barsbeek	972	1
Vollenhoven	623	
Nieuwehuis	23	1
Transport.	13092	

VAN DE REGERING EN HET GOUVERNEMENT

Plaatsen.	Transport	Zielen.	Grondverg.
Zwolle	13692	28	
Windesheim	12220	24	
Zuikem	190		1
Ittersum	147		
Zalve	111		
Herculo	85		
Schelle	70		
Oldeneel	82		1
Spoolde	116		
Voorst en Westenholte	186		
Sterfte	240		
Withem	74		
Genne, Holten en Overwater	225		1
Hoerst	210		
Langenholte	159		
Berkum	96		2
Routeveen	379		
's Heerenbroek	347		
Mastenbroek	136		
Vicaten	558		2
Wilsom	161		
Wilsom (Schoutambt)	278		
Schoutambt Ysselmuiden	60		
Grathorst	1011		3
Genemuiden	279		
Genemuiden Schoutambt	852		2
Wyhe	149		
Herxen	869		3
Marle en Wynbren	334		
	216		
	33532		67

Vde Ring. Hoofdplaats HARDERWYK.

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Nykerk	5019	10
Putten	2258	5
Harderwyk	3608	7
Ermelo	1040	2
Nunspeet	1057	2
Doornspyk	1848	4
Elburg	1784	4
Hattum	1995	4
Nybroek	432	1
Heerde	2634	5
Eepe	2693	4
Vaassen	1183	2
Oene	541	1
Oldebroek	1307	3
Campen	6214	12
Zuideinde	155	
Noordeinde of Hogeweg	160	1
De Zanden	119	
Schoutampt Zalk	364	1
	33811	68

VIde Ring. Hoofdplaats OLDENZAAL.

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Rectum en Haarle	510	1
Groot en Klein Agelo	500	1
Latterop	402	1
Tilgte	438	1
Brekkelenkamp	247	
Nutter	264	1
Transport.	2361	5

Plaatsen.	Transport	Zielen.	Grondverg.
Heezingen	2361	5	
Oude Ootmarsum	137		1
Albergen	142		2
Flezingen	933		1
Denekamp (Dorp)	298		1
Denekamp Buurschap	461		1
Noorddeuringen	391		1
Oldenzaal	618		4
Lutte (Markte)	2087		8
Lossen (Dorpen Markte)	1551		2
Doorningen	935		1
Dulder	519		2
Hasselo	754		1
Weerselo en Stift	600		1
Berghuizen	456		1
Gammelke	571		1
Volthe	271		1
Kleine Driene	443		1
Rossum	194		1
Lemselo	403		1
Beuningen	510		1
Enschede	875		4
Esmarkte	1835		3
Ysseloo	1583		2
Lonneker	1021		2
Twikkelo	1256		1
Driene	431		1
Delden	547		2
Bekkum	1098		1
Hagereis	308		1
Bentele	163		1
De Veldzyde behorende onder Woolde	525		1
Dorp Hengelo	516		1
Eule	678		1
Deldener Esch	417		1
Asselo	434		2
Woolde	278		1
Deldener Broek	860		2
Dorp Borne	491		2
Zenderen	844		2
Hertmen	755		2
Haxbergen en Blankenberg	208		3
Honesch	1343		1
Buurse	337		1
Eppenzolder	458		1
Holthuizen	500		1
Brammelo	394		1
Langelo	243		1
	352		
	33240		67

VIIde Ring. Hoofdplaats DEVENTER.

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Deventer	8287	17
Weteringen	293	1
Riele en Wechele	214	
Borgel	219	1
Rande en Tjoene	352	
Lettele, Linde en Okkenbroek	420	1
Ortele en Essen	145	1
Averlo	237	1
Olst	474	1
Overwetering	187	1
Welsom	463	
Hengforden	394	1
Middele	192	
Transport.	11877	24

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Transport	11877	24
Duur	366 }	1
Wesepe	263 }	1
Holten	309 }	1
Neerdorp	380 }	1
Look	282 }	1
Borkel	152 }	1
Beusenbergr	220 }	1
Langestraat	374 }	1
Esperlo	149 }	1
Dorp Bathmen	408 }	1
Loo	239 }	1
Tongeren	553 }	1
Wegterholt	313 }	1
Hengevelde	284 }	1
Wengelo	211 }	1
Raalte	452 }	1
Sendert	618 }	1
Pleegste	259 }	1
Ramele	198 }	1
Boetele	188 }	2
Tyeraan	955 }	2
Luttenberg	321 }	1
Heeten	1036 }	2
Heino	740 }	2
Broekland	188 }	2
Zeldam	207 }	1
Wendehoen Duisarend	201 }	1
Hengevelde	255 }	1
Scholte Weddehoen	193 }	1
Bonerbroek	491 }	1
Hellendoorn	503 }	1
Haarle	539 }	1
Ryssen	1509 }	3
Goor	945 }	2
Markelo	666 }	2
Beusbergen	170 }	2
Stokkum	483 }	1
Karspel Goor	417 }	1
Elsen	554 }	1
Enter	1519 }	3
Ypelo	182 }	1
Notter	417 }	1
Rectum	151 }	1
Wierden	389 }	1
Diepenheim	504 }	1
Karspel Diepenheim	284 }	1
Markvelde (Dorp)	149 }	1
Middeldorp	116 }	1
Markvelde	67 }	1
Boekelo	407 }	1
	32628	65

HET DERDE DEPARTEMENT.

VAN DEN RHYN.

Hoofdplaats ARNHEM.

Ten Noorden word dit Departement bepaald door het tweede, ten Oosten door Munster en Cleefsland, ten Zuiden door de Rivieren den Rhyn, de Waal en de Merwede tot Papendrecht; van daar langs de Noord, tot aan de Lek; die Rivier opwaarts tot Vianen, alwaar de grens over de Lek op Vreeswyk langs den Vaartschen Rhyn tot Utrecht voortloopt, die Stad en Jurisdietie insluit, en van daar genoegzaam in een regte lijn op de Gooyse Grift, en langs dezelve tot aan de Zuyder Zee zich uitstrekt.

Vervolg Utr. Pls. I.

Tot dit Departement behoort dat gedeelte der Zuyder Zee, het welk deszelfs oevers bespoeld tot 200 Roeden in Zee.

Ragen.	Hoofdplaatsen.	Zielen.	Grondverg.
N° 1.	Gorinchem	34416	69
„ 2.	Thiel	34441	67
„ 3.	Utrecht	35587	71
„ 4.	Amersfoort	34342	70
„ 5.	Arnhem	36135	71
„ 6.	Doesburg	35498	71
„ 7.	Zutphen	35985	71
	Totaal	246404	490

Iste Ring. Hoofdplaats GORINCHEM.

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Gorinchem	4969 }	10
Schelluynen	164 }	1
Arkel en Rietveld	349 }	1
Hoog Blokland	269 }	1
Kedichem	109 }	1
Oosterwyk	123 }	1
Acquoy	188 }	1
Spyk	57 }	1
Leerbroek	171 }	1
Reyerscoop	61 }	1
Middelkoop	156 }	1
Nieuwland	255 }	1
Hoornaar	364 }	1
Asperen	737 }	1
Heukelom	477 }	1
Leerdam	2015 }	4
Schoonrewoerd	549 }	1
Vianen	1820 }	4
Ameyde	730 }	2
Tienhoven	229 }	2
Heykop en Boeikop	277 }	1
Lexmond en Agthoven	667 }	2
Lakenveld	276 }	1
Hagestyn en Tienhoven	308 }	1
Dalem	428 }	1
Vuuren	446 }	1
Herwynen	1040 }	2
Rumpt	346 }	1
Gellicum	190 }	1
Beest	720 }	2
Rhenoy	184 }	1
Meerkerk	741 }	1
Nieuwpoort	390 }	1
Langerack	492 }	1
Noordeloos	560 }	1
Hardinxveld	2109 }	4
Ammersgraaf, Agterland en Peulwyk	236 }	1
Gelkenes	325 }	1
Gondriaan	315 }	1
Ottoland	220 }	1
Bleskensgraaf	442 }	1
Hofweegen	53 }	1
Giessen Nieuwkerk	419 }	1
Slingeland	84 }	1
Giessen Oudekerk	311 }	1
Peursum	155 }	2
Giessendam	968 }	1
Brandwyk en Gybeland	393 }	1
Molenaarsgraaf	306 }	1
Laag Blokland	133 }	2
Streefkerk	880 }	1
Nieuwlekkerland	600 }	1
	Transport. 28899	58

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Transport	28899	58
Sliedrecht en Jurisdic tie	2495	5
Alblas	658	2
Wynngaarden en Ruig- broek	214	
Alblasserdam	1200	2
Papendrecht	950	2
	34416	69

IIde Ring. Hoofdplaats TIEL.

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Cuylenburg, Everdin- gen, Zydervelt enz.	3766	7
Buuren, Tricht, Beu- zichem, Zoelmond, As, Buurmalsen enz.	3488	7
Ryswyk	365	3
Maurik	701	
Ravensway	223	1
Eck en Wiel	419	
Ingen	557	1
Meerten	230	1
Ommeren	211	
Aalst	181	1
Lienden	445	
Kesteren	305	1
de Marsch	119	
Lede en Oudeweerth.	78	2
Opheusden	543	
Ysendoorn	286	1
Hien	498	
Dodeweert	464	1
Ochten	518	1
Echteld	467	1
Thiel en Zandwyk	3203	7
Drumt en Passeway	270	1
Wadenoyen	284	
Zennewynen	116	1
Ophemert	560	
Varik	428	1
Opynen	330	
Heesselt	142	1
Nederynen	277	
Est	228	1
Waardenburg	433	
Hellouw	315	1
Tuyl	270	
Haasten	538	1
Deyl	415	
Enspyk	179	2
Geldermalsum	628	
Meteren	280	1
Zoelen	631	
d'Avezathen	532	4
Elst en Elden	1927	
Meinerswyk	19	1
Hervelt	495	
Andelst	309	1
Loenen en Woleren	70	
Zetten	278	1
Lakemond	150	
Indoornik	78	3
Hemmen	133	
Heteren	1305	1
Oosterhout	362	
Slyk Ewyk	256	1
Lent	603	
Bemmel	834	2
Ressen	180	
Transport.	31175	62

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Transport	31175	62
Gent	630	1
Homoet	107	1
Valburg	489	
Angeren	368	1
Doorneburg	332	
Pannerden	568	1
Herwen	361	1
Aarth.	361	
	34441	67

IIIde Ring. Hoofdplaats UTRECHT.

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Utrecht	32294	65
Bunnik en Vegten	598	2
Stoetwegen en Katten- broek	84	
Odyk	260	2
Amelisweert	20	
Rynauwen	14	2
Oudwulven en Wayen.	64	
Houten en 't Goy	611	2
Schonauwen	140	
Wulven	47	2
Heemstede	62	
Werkhoven	389	2
Schalkwyk	660	
Tul en 't Waal	192	2
Honswyk	130	
Slagmaat	22	
	35587	71

IVde Ring. Hoofdplaats AMERSFOORT.

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Eemnes buiten	869	3
Eemnes binnen	335	
Vuursch	175	2
Oostveen	1052	
Bunschoten	779	1
Baren	313	
Ter Eem	127	3
Hoogland	1449	
Duits d'Haar en Zeven- huizen	73	2
Leusden enz.	885	
Asschat	95	3
Zoest	1277	
Isselt	120	1
Stoutenburg	448	
Maarn en Maarsbergen	236	17
Geresteijn	179	
Amersfoort	8584	3
Zeist	1256	
Oostbroek en de Bilt.	1001	1
Driebergen	405	
Rysenburg	48	2
Woudenberg	1207	
Scherpenseel	821	2
Renswoude en Emnik- huyzen	758	
Amerongen	1022	4
Veenendaal	1947	
Leersum, Zuilestyn en Ginkel	459	1
Wyk by Duurstede	1480	3
Cothen	70	1
Dwarsdyk	556	
Transport.	28056	58

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Transport	28056	58
Doorn	484	1
Darthuizen	174	
Nederlangbroek	532	2
Overlangbroek	219	
Hardenbroek	102	
Sterkenburg	102	3
Rheenen	1630	
Hoewelaken	486	1
Wageningen	2557	5
	34342	70

Vde Ring. Hoofdplaats ARNHEM.

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Appeldoorn	2666	5
Beekbergen	1095	2
Barneveld	4770	9
Voorst	4380	9
Loenen	619	1
Rheeden	3384	7
Ede	5166	10
Rencum	1109	3
Doreweerth	281	
Arnhem	10080	20
Brummen	2322	4
Rosendaal	263	1
	36135	71

VIde Ring. Hoofdplaats DOESBURG.

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Doesburg	2074	4
Richteramt Doesburg	2649	5
Didam	2034	4
Hummel	785	2
Keppel	144	
Deutichem	1351	3
Richteramt Deutichem	1585	3
Zelhem	2168	4
Netterden	543	1
Beek	460	1
Genderingen	2800	6
Etten	627	1
's Herenberg	679	1
Zeddam	1800	4
Winterswyk	5669	11
Bredevoort	529	1
Aalten	3524	7
Dinxperlo	1507	3
Wisch	3710	8
Lichtenberg	82	
Bar en Lathum	623	1
Westervoort	455	1
	35498	71

VIIde Ring. Hoofdplaats ZUTPHEN.

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Zutphen	6878	13
Warnsfeldt	1882	4
Gorsel	708	3
Almen	847	
Vorden	2444	5
Dorth	250	2
Dortherhoek	224	
Zuidloo	241	
Oxe	140	4
Hengelo	2027	
Transport.	15641	31

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Transport	15641	31
Lochem	1356	3
Scholtamt Lochem	1739	3
Laaren en Oolde	699	1
Verwolde	444	1
Wildenberg	72	2
Borculo	916	
Eybergen	1450	3
Gelselaar	498	1
Geesteren	1298	2
Neede	2064	4
Lichtenvoorde	2520	5
Rekken	555	1
Beltrum	1322	3
Grol of Groenlo	1466	3
Roderlo	1636	3
Bronkhorst	250	1
Steenderen	2029	4
	35985	71

HET VIERDE DEPARTEMENT.

VAN DEN AMSTEL.

Hoofdplaats AMSTERDAM.

De grens van dit Departement begint ten Oosten aan den uitloop van de Rivier de Vegt, sluit de Steden Muyden, Weesp en Weespercarspel in, loopt van daar Westwaarts langs de Waters *het Gayn* en de *Oude Waver*, met insluiting van Abcoude, tot in den *Amstel*; langs dezelve en de *Dregt* Zuidwaards aan tot aan het Haarlemmer Meer by de Oude Wetering; van daar over het Meer in een rechte lyn op het Huis Zwanenburg of wel de Sluizen op Halfwegen; van daar Noordwaards dwars over het Ye op de Nauernasche Sluys, voorts langs den Noordhollandschen Oever, met insluiting van het geheele Ye en Pampus wederom op den mond van de Vegt.

Ringen.	Hoofdplaatsen.	Zielen.	Grondverg.
N° 1.	Amsterdam	34116	68
" 2.	"	34100	68
" 3.	"	34600	69
" 4.	"	34100	68
" 5.	"	34500	69
" 6.	"	33324	67
" 7.	Weesp	33691	67
	Totaal	238431	476

Iste Ring. Hoofdplaats AMSTERDAM.

Nieuwe Ringen.	Namen der tegenwoordige Districten en Grondvergeaderingen.	Nieuwe Verdeel. Zielen.	Gronds.
1.	Slouten, Sloterdijk, Osdorp, en de vrye Geer	2616	5
	Amsterdam, Yeen Meer.		
	4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.		
	11. 12. 13.	5000	10
	11. 12. 13. 14. 15.		
	16. 17. 18. 19. 20.		
	21. 22. 27. 28. 29. 30.	8000	16
21.	Geheel	15000	30
	1. 2. 3. 4. 5. 6. 7.	3500	7
		34116	68

IIde Ring. Hoofdplaats AMSTERDAM.

Nieuwe Ringen.	Namen der tegenwoordige Districten en Grondverpachtingen.	Nieuwe Verdeel. Zelen.	Grond.
2.	9. 25. 26. 27. 28. 29. 30.	3000	6
	10. Geheel	15000	30
	11. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9.		
	10. 23. 24. 25. 26.	7000	14
	13. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14.		
	15. 16. 17. 18. 19. 20.		
	21. 22. 23. 24. 28.	9100	18
		34100	68

IIIde Ring. Hoofdplaats AMSTERDAM.

3.	6. 18. 19. 20. 21. 22. 23.		
	24. 25.	4000	8
	7. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.		
	11. 17. 18. 19. 22. 23.	8000	16
	8. 17. 18. 19. 20. 21. 22.		
	23. 24. 25. 26. 27. 28.		
	29. 30.	7000	14
	9. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.		
	11. 12. 13. 14. 15. 16.		
	17. 18. 19. 20. 21. 22.		
	23. 24.	12000	24
	13. 25. 26. 27. 29. 30.	2600	5
	84. 1. 5.	1000	2
		34600	69

IVde Ring. Hoofdplaats AMSTERDAM.

4.	5. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9.		
	10. 11. 12. 13. 14. 16.		
	17. 19. 20. 21. 23. 25.	10600	21
	6. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9.		
	10. 11. 12. 13. 14. 15.		
	16. 17.	8500	17
	7. 12. 13. 14. 15. 16. 20.		
	21. 24. 25. 26. 27. 28.		
	29. 30.	7000	14
	8. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.		
	11. 12. 13. 14. 15. 16.	8000	16
		34100	68

Vde Ring. Hoofdplaats AMSTERDAM.

5.	1. Geheel	15000	30
	2. 1. 2. 3. 4. 5. 6. . . .	3000	6
	6. 26. 27. 28. 29. 30. .	2500	5
	14. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.		
	11. 12. 13. 14. 15. 16.		
	17. 18. 19. 20. 21. 22.		
	23. 24. 25. 26. 27. 28.		
	29. 30.	14000	28
		34500	69

VIde Ring. Hoofdplaats AMSTERDAM.

6.	2. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13.		
	14. 15. 16. 17. 18. 19.		
	20. 21. 22. 23. 24. 25.		
	26. 27. 28. 29. 30. .	12000	24
	23. 24. 25. 26. 27. 28.		
	29. 30.	4000	8
	4. Geheel	15000	30
	5. 15. 18. 22. 24. 26. .	2324	5
		33324	67

VIIde Ring. Hoofdplaats WEESP.

Nieuwe Ringen.	Namen der tegenwoordige Districten en Grondverpachtingen.	Nieuwe Verdeel. Zelen.	Grond.
7.	3. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.		
	11. 12. 13. 14. 15. 16.		
	17. 18. 19. 20. 21. 22.	11400	22
	5. 27. 28. 29. 30. . . .	2000	4
	Ye en Meer. 1. 2. 3.	1500	3
	Muyden	994	2
	Weesp	2937	6
	Bylemermeer	99	
	Weesper Carspel	1070	2
	Diemen	757	2
	Ouwerkerk	1653	3
	Abcou	1059	2
	Thamen en Uithoorn.	1293	3
	Kudelstaart, Almeer, Rietwyk en Rietwykeroord . .	2013	4
	Kalslagen en Vriesekoop . .	432	1
	Leimuyden	570	1
	Amstelveen	5051	10
	Watergraafs-Meer	858	2
		33691	67

Limieten der 7 Ringen, zoo ver dezelve binnen de Stad Amsterdam, zijn geleegen.

1^e Ring.

Van de Schans over de Angeliersgragt regt door, tot op de Princegragt, de Princegragt tot Brouwersgragt, Brouwersgragt tot Cingel, Cingel tot 't Ye.

2^e Ring.

Van de Schans regt door de Laurierstraat, Reestraat, Hartestraat en Gasthuysmoolensteeg tot op 't Cingel, Cingel Noordwaarts op tot aan de Brouwersgragt, sluitende tegen de Limiet van de 1^e Ring.

3^e Ring.

Van de Moolen de Spiering, regt door de Spiegelgragt en Spiegelstraat, tot op de Heeregragt, Heeregragt tot 't Koningsplyn, over door de Cingel voorby de Munt, tot in de binnen Amstel, de hoek om onder de Doelesluis door, 't Rokkin op tot aan de Duyfjessteeg, door de Duyfjessteeg, St. Luciasteeg, Roosemarijnsteeg en Raamsteeg tot in 't Cingel, de Cingel Noordwaarts op tot aan de Gasthuysmoolensteeg, sluitende tegen de Limiet van de 2^e Ring.

4^e Ring.

Van 't Weesper Plyn regt door de Weesperstraat tot op de Houtmarkt, dwars over de Houtmarkt naar de Houtgragt, door dezelve tot in de Zwanenburgwal; dwars door de Zwanenburgwal naar de Raamgragt, de Raamgragt door tot in de Cloveniersburgwal, de Cloveniersburgwal zuidwaarts op tot in de binnen Amstel, agter de huizen van de Doelestraat om naar de Cingel, de Cingel door tot aan 't Koningsplyn, sluitende tegen de Limiet van de 3^e Ring.

5^e Ring.

Beginnt op de Geldersche Kaay aan de Schryerhoeks-Toorn, de Geldersche Kaay op, de Nieuwmarkt over door de Cloveniersburgwal tot in de binnen Amstel, agter de huizen van de Doelestraat om en onder de Doelesluis door, 't Rokkin op tot aan de Duyfjessteeg, door de Duyfjessteeg, St. Luciasteeg, Roosemarijnsteeg en Raamsteeg tot in 't Cingel, 't Cingel Noordwaarts op tot in 't Ye.

6^e Ring.

Van de Schans by de Heertjens Lynbaan door de Rapenburgergragt tot aan de brug van de Kerklaan, door de Kerkstraat heen regt door tot in de Nieuwe Vaart.

Deeze Ring grenst verder aan de 4^e en 5^e, hebbende dus voor het overige dezelve Limieten.

7^e Ring.

Het restant voor de 7^e Ring bevat Oostenburg, Wittenburg, Kattenburg, hoogte en laagte van de Kadyk van de Schans tot de Kerkstraat, de geheele Schans van Keerweer af tot aan de Hoogesluys, beneevens alle de Buitenwyken van de Diemerdyk af tot even voorby 't lange Bleekerspad by de Raampoort.

Alle deze Limieten worden gerekend midden door de straat of door het waater van de gragt te loopen, van welken gesproken word, zoo dat de eene zyde derzelve altoos tot de eene, en de andere zyde tot de andere Ring behoord; en word aan den Raad der Gemeente overgelaten zodanige verschikking in die Grondvergaderingen, welke volgens de tans plaats hebbende afdeeling over deze Limieten mochten heenloopen, te maken, als nodig zal worden bevonden.

HET VYFDE DEPARTEMENT.

VAN TEXEL.

Hoofdplaats ALKMAAR.

Dit Departement heeft ten Noorden en Westen de Noordzee, ten Zuiden word het bepaald door de Rivier den Rhyn, van deszelfs oude uitloop by Catwyk af, met insluiting van geheel Leyden, Leyderdorp, Koudekerk, langs Bodegraven en Woerden (welke by het 6. Departement behooren) tot aan de Jurisdicte van Utrecht; ten Oosten word hetzelfde bepaald door de grenzen van het 3. Departement tot aan de Zuider Zee, loopt langs deszelfs oever tot aan de Vegt, en voorts langs de grenzen van het vierde Departement, het welk geheel in dit Departement is ingesloten. Tot dit Departement behooren de eilanden Texel met Eyerland, Vlieland, Wieringen, Urk en Marken, en voorts dat gedeelte der Zuider-Zee, het welk ten Westen van de Raaylinie van Oostvlieland op Stavoren en van daar over Urk, op Nieuwkerk in de Veluwe, geleegen is.

Ringen.	Hoofdplaatsen.	Zielen.	Grondverg.
N ^o 1.	Medenblik	34078	67
„ 2.	Hoorn	33435	67
„ 3.	Alkmaar	34509	69
„ 4.	Westzaandam	34628	69
„ 5.	Haarlem	34010	69
„ 6.	Leyden	34337	69
„ 7.	Naarden	34410	68
Totaal		239707	478

1ste Ring. Hoofdplaats MEDENBLIK.

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Vlieland	736	1
Texel	4950	10
Wieringen	1415	3
De Helder	1650	3
Transport.	8751	17

Vervolg Utr. Pls. I.

Plaatsen.	Transport	Zielen.	Grondverg.
Huisduinen		8751	17
De Zype		377	1
Wieringerwaard		2397	5
Calandsoog		742	1
Petten		278	1
Hazepolder		303	
Krabbendam		141	2
Haringcarspel		64	
Valkoog		788	
Warmenhuyzen		167	1
St. Maarten en Enigenburg		520	
Schagen		634	1
Burghorn		1343	3
Haringhuizen		28	
Barsingerhorn		141	1
Kollhorn		643	1
Oude Niedorp		630	1
Nieuwe Niedorp		597	1
Winkel		636	1
Hoogwoud		632	1
Aarswoud		690	1
Abbekerk		295	1
Lambershaag		358	1
Twisk		146	
Opmeer		506	1
Veenhuyzen		268	1
Benningbroek en Sybecarspel		179	
Spanbroek		508	1
Opdam		503	1
Hensbroek		450	1
Wadweyde		398	1
Opperdoes		90	
Oostwoud		409	1
Midwoud		228	1
Hoog- en Laag-Zwaagdyk		139	
Medenblik		458	1
Hauwert		2008	4
Nibbixwoud		195	1
Wervershoof		158	
Lutjebroek en Andyk		420	1
Hoogcarspel		997	2
Grootebroek		700	1
Bovencarspel		1098	2
Westwoude		847	2
Wognum		269	1
Zwaag		575	1
Oosterblokker		495	1
Westerblokker		367	1
Binnewyzend		366	1
		146	
		34078	67

IIde Ring. Hoofdplaats HOORN.

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Enkhuyzen	6803	13
Venhuyzen	611	1
Hem	410	1
Wydenes	307	1
Oosterleek	100	
Schellinkhout	410	1
Hoorn	9551	19
Berkhout	880	2
Baarsdorp	40	
Scharwoude	113	1
Avenhorn	220	
Grosthuisen	118	
Transport.	19563	39

Plaatsen.	Transport	Zielen.	Grondverg.
	19563	39	
Beets	273	}	1
Ondendyk	288		
Schardam	62		
Ursem, Rustenburg en Braak	560	1	
Schermerhorn en West- mynen	468	1	
Oosthuyzen en Hob- rede	571	1	
Warder	300	}	1
Quadyk	182		
Midlie en Axwyk . . .	352	1	
Edam	2745	}	6
Purmer onder Edam . .	190		
Purmerend en Juris- dictie	2403	}	5
Purmer onder dito . .	96		
Volendam	774	}	2
Katwoude	138		
Monnikendam en Pur- mer	2058	4	
IJpendam	515	1	
Purmerland en den IJp.	533	1	
Marken (eiland) . . .	751	2	
Urk (eiland)	575	1	
	33435	67	

IIIde Ring. Hoofdplaats ALKMAAR.

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.	
Alkmaar en Jurisdic tie.	5373	17	
Oudcarspel	596	1	
Noordscharwoude . . .	459	1	
Zuidscharwoude . . .	476	1	
Broek op Langendyk.	501	1	
Koedyk	547	}	1
Huyswaard	15		
Pancras	242	}	1
Oudorp en Deel Scher- meer	292		
Oosterleek en deel Schermeer	434	1	
Heer Huygenwaard . .	683	1	
Schoorl, Harge en Kamp	576	}	2
Groot	181		
Schoorldam	97	}	1
Bergen	558		
Wimmenum	86	}	4
Egmond op Zee	1177		
Egmond binnen, Ryne- gom en den Hoef . . .	687	}	1
Baccum	90		
Heyloo en Oesdom . . .	455	}	1
Driehuyzen	83		
Zuydschermeer	315	}	1
Schermeer onder dito.	82		
Noordschermeer	56	}	1
Schermeer onder dito.	160		
Schermeer onder Scher- merhorn	272	}	1
Oosthuyzen	23		
Graft	441	}	1
Noordeinde van Graft.	147		
Westgrafdyk	347	}	1
Oostgrafdyk	178		
Schermeer onder Graft.	47	}	1
Starmeer onder Graft.	50		
Starmeer onder Jisp . .	52		
Transport.	18778	37	

Plaatsen.	Transport	Zielen.	Grondverg.
	18778	37	
De Ryp	1568	3	
De Beemster	2308	}	5
Etteshem	72		
Jisp	569	1	
Wormer	1160	}	3
Schaalsmeer onder dito .	24		
Starmer onder dito . .	14	}	4
Oostknollendam	190		
Marken binnen	147	}	1
Wormermeer	2084		
Westknollendam	90	}	1
Krommeniehorn	207		
Krommeniedyk	232	}	1
Engewormer	27		
Wydewormer	431	}	2
Akersloot met de Woude	837		
Limmen	435	1	
Castricum	540	1	
Uytgeest	1031	2	
Heemskerk	548	1	
Beverwyk	1639	3	
Wyk aan Zee	327	}	1
Wyk aan Duyu	168		
Velsen	1383	3	
	34809	69	

IVde Ring. Hoofdplaats WESTZAANDAM.

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.	
Westzaandam	5179	10	
Westzaanen	2274	5	
Zaandyk	1480	3	
Koog	1626	3	
Assendelft	2186	4	
Oostzaandam	4938	10	
Oostzaanen	1101	2	
Durgerdam	570	1	
— onder Schel-			
lingwoud	67	}	2
Schellingwoud	144		
Buiksloot	680	}	1
Ransdorp	215		
Uitdam onder dito . . .	27	}	2
Holisloot	161		
Zunderdorp	224	}	2
Nieuwendam	721		
Landsmeer	622	}	3
Watergang	248		
Krommenie	1725	}	2
Uitdam onder Zuyder- woude	66		
Zuyderwoude en Belle- mermeer	198	}	1
Broek	752		
Sparendam	356	}	1
Schoten en Gehugten .	305		
Spaarnwoude	255	}	1
Hof-Ambagt	28		
Houtryk en Polanen . .	226	}	1
Haarlemmerlede en Noordschalkwyk . . .	156		
Nieuwerkerk en Zuyd- schalkwyk	95		
Zestien Grondverga- dingen van Haarlem naar de zyde der Hoofdpl. van deezen Ring gelegen	8000	16	
	34628	69	

Vde Ring. Hoofdplaats HAARLEM.

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Haarlem	21227	42
Zandvoort	722	2
Vogelzang	263	
Tetterode of Overveen.	643	1
Albertsberg of Bloemendaal	383	1
Berkenrode	80	4
Heemstede	1857	
Lisse	1062	2
Bennebroek	366	1
Voorhout	331	1
Hillegom	1050	2
Noordwykerhout	617	1
Noordwyk aan Zee	652	1
Noordwyk binnen en Offen	1726	4
Langeveld	34	
Sassenheim en Vennep.	571	1
Rynsburg	1063	2
Oegst en Poelgeest	814	2
Warmond	790	2
Vrye en Laage Boekhorst	34	2
Roelofarendsveen	956	
Oude Wetering	493	1
Nieuwe Wetering	308	1
Ryp Wetering	581	1
Oud Ade, Lageland en Poel	227	1
Kaag en Ade	211	
Esselykerwoude en Heer-Jacobs woude	1079	2
Rhynsaterwoude	472	1
Aarlanderveen	2048	4
Langeraar	921	2
Korteraar	429	1
	42010	85

Af 16 Grondverga- dingen van Haar- lem, by Ring 4 gevoegd	8000	16
	34010	69

Vide Ring. Hoofdplaats LEYDEN.

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Leyden	30955	62
Leyderdorp	1051	2
Hoogmade	237	2
Koudekerk	832	
Oudshoorn en Gnephoek	1262	3
	34337	69

VIIde Ring. Hoofdplaats NAARDEN.

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Muyderberg	186	4
Naarden	1809	
Bussum	300	1
Naardermeer en Baytenhuyzen	179	4
Huyzen	1869	
Blaricum	593	1
Laaren	1345	3
Hilversum	3410	7
's Graveland	1033	2
Transport.	10664	22

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Transport	10664	22
Oud Loosdrecht	1086	2
Nieuw Loosdrecht	625	2
Ondoever	329	
Kronenburg Loenen	314	1
Mynden	144	
Loenen en Nieuwer-sluis	583	1
Vreeland	527	1
Kortenhoef	685	1
Ankeveen	441	1
Baambrugge	603	2
Loendersloot	178	
Oudekoop	174	1
Vinkeveen	329	
Mydrecht	1771	5
Wilnis	785	
Nichtevecht	293	2
Nederhorst den Berg.	520	
Demmerik	384	1
Oudhuyzen	270	
Breukelen Nyenrode	1096	3
Breukelen Orts	190	
Breukelerwaard	34	2
Maarssen	1149	
Maarssenbroek	98	1
Oud Maarseveen	326	
Agtienhoven	265	1
Breukelerveen	417	
Nieuw Maarssveen	546	1
Nieuwveen en Uiterbuurt	552	1
Waverveen	297	2
Waveren	169	
Botshol	191	4
Ruyge Wilnis	241	
Nieuwkoop en Noorden	1824	4
Agtienhoven	114	
Vrychoven	14	1
Zevenhoven en Noorden	646	
Indyk	298	1
Teccop	152	
Gerverskop en den Breudyk	133	2
Vlueten en de Meeren.	715	
Themaat	81	1
d'Haar	108	
Zegveld	503	1
Cockengen	129	
— Lokhorst	39	1
Portengen	47	
— Lette's	35	1
Spengen	68	
Ter Aa	99	1
Gieltjensdorp en de Laage Haar	108	
Camerik	948	2
Ruwiel	223	
Westbroek	501	1
Tienhoven	303	1
Breukelen Proostdy	262	
Zuylen	642	1
Oostwaard	49	
	34410	68

HET ZESDE DEPARTEMENT.

VAN DE DELF.

Hoofdplaats DELFT.

Dit Departement word ten Noorden bepaalt door den Rhyu, en sluit Bodegraven en Woerden in; voorts loopt deszelfs grens ten Oosten langs die van het 3. Departement, met insluiting van geheel Jutphaas en Vreeswyk: ten Zuiden word het bepaalt door de Rivieren de Lek en de nieuwe Maas, door het Zwanegat tot by deszelfs uitloop in Zee, zo dat het eiland Fyenoort, en mitsdien ook de geheele Rivier voor Rotterdam, tot dit Departement behooren, en ten Westen door de Noordzee.

Ringen.	Hoofdplaatsen.	Zielen.	Grondverg.
N° 1.	den Hage	34,266	68
" 2.	Delft	34,198	67
" 3.	Schiedam	33,934	68
" 4.	Rotterdam	33,800	67
" 5.	"	33,995	67
" 6.	Gouda	34,042	67
" 7.	Oudewater	35,153	69
Totaal		239,388	473

Iste Ring. Hoofdplaats DEN HAAG.

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Scheveningen . . .	2833	5
den Hage . . .	35433	77
	41266	82

Af 14 Grondverga- ringen van den Haag by Ring 2 gevoegd.	7000	14
	34266	68

IIde Ring. Hoofdplaats DELFT.

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Katwyk aan Zee . .	2469	5
Katwyk aan den Rhyu en 't Zand . . .	1186	2
Valkenburg . . .	325	1
Voorschoten . . .	1048	2
Veur . . .	693	1
Wassenaar en Zuyd- wyk . . .	1753	3
Voorburg . . .	1654	3
Eykenduynen, Half- loosduynen en Haag- Ambagt . . .	1099	2
Halfloosduynen . .	393	1
Ryswyk . . .	1668	3
Delft . . .	13737	28
Poortery van Delft of Poortland . . .	362	
Biesland . . .	66	1
Klein Vryeban . . .	82	
Nootdorp . . .	355	1
Nieuwveen . . .	223	
Hogeveen . . .	85	
Veertien Grondverga- van den Haag, naar de zyde der Hoofd- plaats van deezen Ring gelegen . .	5000	14
	34198	67

IIIde Ring. Hoofdplaats SCHIEDAM.

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Monster . . .	805	2
Ter Heyde . . .	321	
's Gravesande . . .	748	2
Zandambagt . . .	470	1
Poeldyk . . .	554	1
Wateringe en Quints- heul . . .	1438	3
Hondsholredyk . . .	761	2
Honderland . . .	219	
Naaldwyk . . .	1261	3
De Lier . . .	495	1
Maasland . . .	1533	3
Maaslandsluis . . .	4817	9
Vlaardingen . . .	5625	11
Vlaardinger Ambagt .	524	1
Zouteveen . . .	211	2
Kethel en Spaland .	808	
Schiedam . . .	9111	18
Nieuwland . . .	223	1
Oud Matenes . . .	178	
Nieuw Matenes . . .	46	
Delfshaven . . .	2680	5
Schoonderloo . . .	343	1
Schipluyden . . .	366	1
Hoog en Woud Har- nasch . . .	59	1
Groeneveld . . .	50	
Hodenpyl . . .	151	
St. Maartensrecht . .	29	
Dorp Ambagt . . .	112	
Abtsrecht . . .	96	
	33934	68

IVde Ring. Hoofdplaats ROTTERDAM.

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Rotterdam . . .	33500	67

Vde Ring. Hoofdplaats ROTTERDAM.

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Rotterdam restant . .	19412	39
Beukelsdyk, Oost- en West-Blommersdyk, genaamt Cool . . .	4298	8
Overschie en Hoge- ban . . .	1412	3
— Jurisdic tie van Delft . . .	440	1
— Jurisdic tie van Rotterdam . . .	378	1
Schiebroek . . .	221	1
Groot Vryeban . . .	478	
Ruyven . . .	44	2
Akkersdyk en Vrou- wenrecht . . .	116	
Hof van Delft . . .	739	
Hillegersberg en Rotte- ban . . .	3005	6
Bereckel en Rodenrys .	1129	2
Pynacker . . .	1192	2
Bleiswyk . . .	1131	2
	33995	67

VIde Ring. Hoofdplaats GOUDA.

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Gouda . . .	11715	23
Zevenhuyzen . . .	1330	3
Moercappel . . .	314	
Transport.	13359	26

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Transport	13359	26
Willens, Stein enz.	450	1
Vliet	53	
Moordrecht	1555	3
Nieuwerkerk op den Yssel	1327	3
Capelle op den Yssel.	1205	2
Kralingen	2872	6
Zuydwaddinxveen	435	1
Brouck, Thuil en 't Weegje	150	
Broekhuizen	63	2
Noordwaddinxveen	1210	
Boskoop	1334	3
Zoeterwoude	1929	4
Stompwyk	1841	4
Zegwaard	946	3
Zoetermeer	749	
Benthuyzen	322	1
Hogeveen	68	
Hazerswoude	2168	4
Alphen	2006	4
	34042	67

VIIde Ring. Hoofdplaats OUDEWATER.

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Schoonhoven	2489	5
's Heeraertsberg	349	2
Bergambagt	788	
Ammerstol of klein Ammers	398	1
Lekkerkerk	1313	3
Krimpen op de Lek	751	1
Krimpen op den Yssel.	538	1
Stormpolder	163	3
Ouderkerk op den Yssel	1323	
Gouderak	1087	2
Haastrecht	1180	2
Berkenwoude en den Agterbroek	395	1
Stolwyk	1055	2
Zuydbroek	87	1
Vlist en Bonrepas	307	
Jaarsvelt	672	2
Cabauw en Zevender.	217	
Noord Polsbroek	327	1
Zuid Polsbroek	162	
Benschop	1094	2
Ysselstein en Schouts-ambt	2531	5
Oudewater	1605	3
Warder	373	1
Rietvelt en de Bree	252	
Barwoudswaarder en Bekenes	408	1
Montfoort	1316	3
Blokland	122	
Kort Heeswyk	57	1
Vreeswyk	648	
Willige Langerak	301	2
Lopik en Lopiker Capel	779	
Zevenhoven	41	1
Lange en ruyge Wyde.	403	
Papendorp	44	1
Oude Rhyn en Hycop.	189	
Veldhuyzen enz.	89	1
Ryerscoop Creuningen — Mierlo St. Pieter	79	
	89	
Transport.	24071	47

VERVOLG UTR. PL. I.

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Transport	24071	47
Broek en Papecop	194	2
Linschoten en Distric-ten	696	
Achthoven	49	1
Willescoop	297	
Dykveld en Rateles	68	2
Houcoop	147	
Jutphaas overeind	152	1
— nedereind	708	
't Geyn	62	5
Harmelen	452	
Woerden	2602	2
Reeuwijk en Raambrug	783	
Middelburg	69	2
Sluypwyk	678	
Zwammerdam	910	3
Bodegrave	1694	2
Bloemendaal	1058	1
Hekendorp	256	
Snelrewaard, Zuid en Noord-Linschoten	307	
	35153	69

HET ZEVENDE DEPARTEMENT.

VAN DE DOMMEL.

Hoofdplaats DEN BOSCH.

Dit Departement heeft ten Noorden de Rivieren de Rhyn, Waal en Merwede, van Schenkenschans af tot Werkendam, ten westen de Bakkers Kil en den Biesbos of verdrongen Waard van Zuidholland; voorts de Rivier de Donge, Sluis, Oosterhout en Jurisdic tie, Alf en, Baarl en Chaam, en Gils en Rye in, en word voorts ten Zuyden en Oosten geheel bepaald door de limiten deezer Republiek, tot wederom by Schenkenschans.

Ringen.	Hoofdplaatsen.	Zielen.	Grondverg.
N ^o 1.	den Bosch	32273	64
„ 2.	Heusden	32123	66
„ 3.	Tilburg	32351	65
„ 4.	Eindhoven	31267	64
„ 5.	Helmond	31267	63
„ 6.	Osch	31428	65
„ 7.	Nymegen	30467	63
	Totaal	221,860	450

Iste Ring. Hoofdplaats DEN BOSCH.

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Den Bosch	12627	26
Orthen	214	
Rosmalen	1122	2
Vugt	1343	3
St. Michielsgestel	1910	4
Dungen	1055	2
Cromvoirt en Deuteren.	419	1
Helvoirt	1140	3
Esch	279	
Udenhout	1675	3
Oosterwyk	1655	3
Haeren	1046	2
Moergestel	1093	2
Boxtel	2635	5
Schyndel	3116	6
Liemde	914	2
	32273	64

IIde Ring. Hoofdplaats HEUSDEN.

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Heusden	1636	3
Werkendam	1128	3
De Werken	547	
Sleeuwijk	322	1
Woudrichem	665	2
Oudendijk	199	
Almkerk	768	2
Emmikhoven	543	1
Waardhuizen	107	1
Uitwijk	120	
Babylonienbroek	205	3
Dussen Munster en Muilkerk	1391	
Den Hil	110	1
Ryswijk	188	
Giessen	260	1
Andel	473	1
Veen	513	1
Wyk	793	2
Aalburg	258	
Heesbeen	161	1
Genderen	266	
Eeten	183	1
Meeuwen	299	
Drongelen	288	1
Hagoort	47	
Gansoyen	18	100
Doeveren	100	
Oudheusden, Elshout en Hulten	529	1
Herpt en Bern	322	1
Hedikhuyzen	422	1
Vlymen	1811	4
Engelen	214	
Crevecœur	818	2
Nieuwkuyk	100	
Onsenoort	1471	3
Drunen	676	1
Baardwijk	1408	3
Waalwijk	489	1
Besoyen	1043	2
Sprang	29	2
Loevesteyn	56	
Munnikkeland	730	1
Brakel	394	
Zuilichem	183	1
Nieuwwaal	194	
Poederoyen	337	1
Aalst	427	1
Nederhemert	141	2
Delwyne	83	
Kerkwijk	655	1
Gameren	284	
Bruchem	280	6
Hurwenen	2905	
Bommel	505	1
Rossen	2026	4
Driel	791	4
Hedel	1203	
Wel, Amerzoden en Woldragen	32123	66

IIIde Ring. Hoofdplaats TILBURG.

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Tilburg	8532	17

Plaatsen.	Transport	Zielen.	Grondverg.
Goirle		908	2
Riel		315	
Loon op Zant		3500	7
Enschot		258	1
Huykelom		252	
Berkel		332	1
Dongen		2098	4
Alfen		1020	2
Baarle		1548	3
Gilsen en Reyen		1820	4
Chaam		783	2
Oosterhout en Juris- dictie		5359	11
Raamsdonk		1817	4
's Gravemoer		659	1
Groot Waspik		1581	3
Klein Waspik		3	
's Grevelduyn Capel		1317	3
Vryhoeven Capel		248	
		32351	65

IVde Ring. Hoofdplaats EYNDHOVEN.

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Eindhoven	1959	4
Dommeler	372	3
Valkenswaard	1074	
Waalte	648	1
Aalst	550	1
Stratum	452	1
Gestel	639	1
Lommel	2047	4
Bergeyk	1336	3
Borkel	224	1
Schaft	196	
Westerhoven	481	1
Eersel	845	2
Steensel	273	
Reusel	800	2
Rythoven	522	1
Veldhoven	759	2
Duyzel	267	1
Knegtsel	198	
Netersel	191	2
Bladel	744	
Hoogloon	521	1
Blaathem	168	1
Meer Veldhoven	169	
Wintelre	259	2
Zeelst	967	
Casteren	248	1
Hapert	380	
Vessem	538	1
Stryp	869	2
Woensel	2150	4
Eckhart	135	
Middelbeers	308	10
Oirschot en Best	4855	
Oirle	632	2
Oosterbeers	351	
Zon	1012	2
Hulsel	249	1
Laage Mierde	390	
Hooge Mierde	422	1
Hilvarenbeek	1866	4
Diesen	767	2
Westelbeers	221	
	81951	64

¹ Zyn tot nog toe niet geteld geweest, doch moeten echter tot een dezer vier Grondvergaderingen gerekend worden te behooren.

<i>Vde Ring. Hoofdplaats HELMOND.</i>			
Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.	
Helmond	2488	5	
Breugel	559	1	
Bakel	1447	3	
Deurne	1644	3	
Liessel	556	1	
Vlierden	548	1	
Asten	2281	4	
Someren	2440	5	
Lierop	878	2	
Lieshout	826	2	
Stiphout	408	1	
St. Oedenrode	2811	6	
Budel	1813	4	
Gastel	196		
Zoerendonk	479	1	
Maarhees	647	1	
Leende	1310	3	
Sterkzel	60		
Heese	1493	3	
Zes Gehugten	751	4	
Geldrop	1099		
Nunen en Gerwen	1623	4	
Nederwetten	314		
Mierlo	1753	3	
Tongelre	746	2	
Aarle en Rixtel	1015	2	
Beek en Donk	1082	2	
	31267	63	

<i>VIde Ring. Hoofdplaats OSCH.</i>			
Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.	
Grave	1573	3	
Gassel	308	1	
Escharen	379	1	
Neerloon	144		
Groot Linden	335	1	
Kuyk	1143	3	
St. Agatha	230		
Beers	350	1	
Mil	1041	2	
St. Hubert	269	1	
Haps	482	1	
Beugen en Rykevoort	1004	2	
Wanraay	869	2	
Ledeakker	106		
Sambeek	933	2	
Oploo	220	1	
Overloon	327		
Maashees	359	1	
Vierlingsbeek	957	2	
Berchem	1644	3	
Heesch	1277	3	
Geffen	852	2	
Dieten	257	1	
Lithoyen	520	1	
Oyen	557	1	
Lith	1019	2	
Kessel	165	2	
Maaren	452		
Alem	226	6	
Osch	2766		
Nieuwland	706	1	
Nistelrode	1533	3	
Empel	400	1	
Vechel	2872	6	
Erp	1710	3	
Heeswyk	706	1	
Dinter	1104	2	
Berlicum	1603	3	
	31428	65	

<i>VIIde Ring. Hoofdplaats NIMEGEN.</i>			
Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.	
Nymeegeen	12783	26	
Heerwaarden	432	1	
Dreumel	1004	2	
Alphen	551	1	
Maasbommel	432	1	
Wamel	1077	2	
Lecuwen	1461	3	
Pufflyk	397	1	
Appelthorn	422	1	
Altforst	231	2	
Horssen	603		
Afferden	574	1	
Druten	1008	2	
Winsenryx	344	1	
Ewyk	634	1	
Burcharen	524	1	
Hernen	352	1	
Batenburg	472	1	
Wichen	1662	3	
Kient en Balgoy	293	1	
Nistrik	322	1	
Leur	200		
Overasselt	391	1	
Nederasselt	348	1	
Malden	345	1	
Deest	295	1	
Windseamts	224		
Heumen	434	1	
Beuningen	646	1	
Ooy en Persingen	250	1	
Beek	200		
Ooy Ryx	158	1	
Nederryxse Wald	208		
Groesbeek	167	1	
Weurt	260		
Erlicum	180	1	
Millingen	300		
Schenkenschans	123		
	30467	63	

HET AGTSTE DEPARTEMENT.

VAN DE SCHELDE EN MAAS.

Hoofdplaats MIDDELBURG.

Ten Noorden word dit Departement bepaald door de Nieuwe Maas, Noord en Merwede tot by Werkendam, voorts ten Oosten door de grenzen van het 7. Departement; ten Zuiden door de Limiten der Republiek en ten Westen door de Noord-Zee.

By dit Departement behoort mitsdien den Biesbos of verdronken Waard van Zuyd-Holland, met al de eilanden tusschen Dordrecht en Werkendam gelegen, het eiland Rosenburg en voorts zoo ver het grondgebied van den Staat zich op de Schelde uitstrekt, met al de wateren tusschen de eilanden gelegen.

Ringen.	Hoofdplaatsen.	Zielen.	Grondverg.
N° 1.	Middelburg	32821	65
„ 2.	Goes	30791	61
„ 3.	Zierikzee	30576	60
„ 4.	Steenbergen	29947	61
„ 5.	Breda	31574	65
„ 6.	Dordrecht	31350	62
„ 7.	Brielle	30123	61
	Totaal	217182	435

Iste Ring. Hoofdplaats Middelburg.

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Domburg binnen . . .	315	1
— buiten . . .	135	
Oost-Cappel . . .	626	2
Aagtekerke . . .	277	
Grypskerke . . .	399	1
Hogelande . . .	49	
Middelburg . . .	17087	40
Stads-Ambagt . . .	2459	
Brigdamme . . .	273	1
St. Laurens . . .	170	
Serooskerke . . .	659	2
Vrouwepolder . . .	235	
West-Capelle . . .	1143	2
Poppe-kerke . . .	69	
Melis- en Mariekerke .	364	1
Buttingen . . .	141	
Beekerke . . .	397	1
Zoute-Lande . . .	406	
Koude-Kerke . . .	1125	2
Vlissingen . . .	5691	
	32521	65

IIde Ring. Hoofdplaats Goes.

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Veere, daar onder Zand- dyk binnen . . .	1860	4
Kleverskerke . . .	191	
Gapinge . . .	175	1
Schellag . . .	107	
Zandyk buiten . . .	194	2
Arnemuiden . . .	826	
Westzouburg . . .	530	2
Ritthem . . .	291	
Oostzouburg . . .	545	1
Borselen . . .	526	
Driewege en Coudorpe .	387	2
Oudelande . . .	345	
Ellewoutdyk en Eve- ringe . . .	345	1
Baarland en Bakendorp	457	
Hoedekenskerke . . .	497	1
Waarden . . .	291	
Kruiningen . . .	886	2
Krabbendyk . . .	383	
Nieuwlande . . .	83	1
Schore en Vlakte . . .	314	
Yerseke . . .	580	2
Capelle, Bieselinge en Eversdyk . . .	1001	
's Gravenpolder . . .	406	1
Zwake . . .	76	
's Heer Abtskerke . . .	160	2
Baarsdorp en Sinous- kerke . . .	150	
Nisse . . .	390	1
Overzande . . .	452	
's Heeren Hoek . . .	416	2
Heinkenszand . . .	910	
's Heeren Arendtskerke	1033	2
Wissekerke . . .	94	
's Heeren Heeren Kin- deren . . .	93	3
Wemeldinge . . .	619	
Cloetinge . . .	637	3
Kattendyk . . .	145	
Oostbeveland . . .	22	
Transport.	16417	93

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Transport	16417	33
Het Forth van Bath . .	113	1
Bath en Rilland . . .	156	
Maire . . .	53	7
Hinkelenoord . . .	35	
Valkenisse . . .	60	1
Goes . . .	3711	
St. Joostland . . .	185	1
Middelburgse Polder in dat Eiland . . .	234	
Wolphaarsdyk . . .	677	4
Westkerke . . .	148	
Scherpenisse . . .	635	2
St. Martensdyk . . .	1219	
Poortvliet . . .	757	3
Tholen en Schakerlo .	1695	
Nieuwstryen . . .	76	3
Halsteren . . .	1124	
Oud Glimmens Polder .	186	2
Oud Vosmaar . . .	876	
Vryberge . . .	38	1
Nieuw Vosmaar . . .	604	
St. Anneland . . .	1091	1
Stavenisse . . .	701	
	30791	61

IIIde Ring. Hoofdplaats ZIERIKZEE.

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Zierikzee . . .	6086	12
Ouwkerke . . .	549	2
Nieuwerkerk in Duive- land en Botland . . .	697	
Capelle in Duiveland .	136	2
Oosterland . . .	614	
St. Jansland . . .	236	2
Bruinisse . . .	828	
Dreischor . . .	665	1
Bommenede . . .	237	
Zonnemaar . . .	297	1
Blois . . .	30	
Noord-Gouwe . . .	494	1
Ringerskerke . . .	148	
Kerkwerf . . .	229	1
Nieuwerkerke in Schouwen . . .	189	
Serooskerke . . .	180	1
Ellemeet . . .	287	
Westenschouwen . . .	61	2
Burgt . . .	316	
Haamstede . . .	567	1
Noordwelle . . .	283	
Renesse . . .	285	1
Elkerzee . . .	302	
De Ambachten . . .	383	1
Brouwershaven . . .	690	
Ouddorp en Oudeland .	956	2
West-Nieuwland . . .	82	
Goederede . . .	694	1
Stellendam . . .	237	
Oude Nieuwland . . .	147	1
Ouden Oostdyk . . .	102	
Onwaard . . .	107	1
Roxenisse . . .	29	
Melissant . . .	333	2
Dirksland . . .	1151	
Herkingen . . .	366	3
Sommelsdyk . . .	1554	
Middelharnis . . .	2157	4
Transport.	23004	44

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Transport	23004	44
Stad aan 't Haringvliet.	415	1
Oude Tonge	1419	3
Nieuwe Tonge	624	1
Oeltgensplaat en den Bommel	1847	4
Cortgene	558	2
Cats	240	
Colynsplaat	1221	2
Wissekerke en Geersdyk	1066	2
Campens Nieuwland	62	
's Gravenhoek	38	1
St. Philipsland	382	
	30576	60

IVde Ring. Hoofdplaats STEENBERGEN.

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Klundert	648	8
Dito Polders	715	
Willenstad	1295	3
Dinteloord	1251	3
Heiningen	397	1
Steenbergen	8705	8
Fynaard	1105	2
De Hoeven	1111	2
St. Martens-Polder	57	
Den Ouden Bosch	1753	4
't Zand daar buiten	650	1
Nieuw Gastel	474	1
Ond Gastel	1599	3
Beyemoers-Polder	15	10
Noordgeest	159	
Bergen op den Zoom	4722	4
Borgvliet	159	
Zuidgeest	148	9
Moerstraten	315	
Wouw	1582	1
Rozendaal en Nispen	4574	
Zegge	313	2
Ruckven	738	
Vorensende	127	1
Langendyk	198	
Huibergen	309	1
Hogerheiden	212	
Woensdrecht	599	2
Putten	280	
Ossendrecht	737	61
	29947	

Vde Ring. Hoofdplaats BREDA.

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Geertruydenberg	1320	3
Made	869	2
Drimmelen	229	1
Standhazen	34	
Hooge en Laage Zwaluwe	2080	4
Zevenbergen	2760	6
Moerdyk	152	
Ter Heyde	1859	4
Teteringe	809	2
Breda	8250	16
Ginneke	2142	4
Reysbergen	1126	2
Haage	3285	7
Etten	3849	8
Groot Sundert	2810	6
	31574	65

Vide Ring. Hoofdplaats DORDRECHT.

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Dordrecht en de Merwede	18014	36
Dubbeldam	910	2
Wieldrecht	219	1
De Myl	266	
Stryensas	130	4
Stryen	1949	
Cillershoek	306	4
's Gravendeel en Leerambagt	1853	
Kleine-Lint	238	1
Groote-Lint	450	
Zwyndrecht	614	1
Meerdervoort	374	1
Heer Oudelands Ambagt	120	1
Kyfhoeck	155	
Rysoord en Strevelshoeck	141	1
Heer-Jansdam	514	
Hendrik-Ido-Ambacht	1018	2
Ridderkerk	2651	5
Oost-Barendrecht	371	1
Adriaan-Pieters-Ambagt	311	
West Barendrecht	433	1
Carnisse	313	1
	31350	62

VIde Ring. Hoofdplaats BRIELLE.

Plaatsen.	Zielen.	Grondverg.
Brielle en Jurisdictie	3170	6
Oostvoorn en Groot-Oosterland	479	1
Rockanje	572	1
Rugge, Kleinoort, Oosterland en Kleiburg	240	1
Briels-Nieuwland of de vier Polders	282	
Zwarte Waal	836	2
Heenvliet	530	1
Nieuwenhoorn	591	1
Oudendoorn	503	1
De Quak	48	1
Nieuw Helvoet	337	
St. Anna Polder en Schapengorsch	65	1
Naters en Pancrasgorsch	95	
Nieuwe-Goote	56	2
Helvoetsluis en Weergorsch	1208	
De Struyten	33	2
Zuidland en Velgersdyk	900	
Abbenbroek	450	1
Geervliet	416	1
Spykenis en Brabant	784	1
Hekelingen en Friesland	338	1
Biert en Stoutpaarden	65	
Heer Simonshaven en Schuddebeurs	208	2
Nieuw-Beyerland	814	
Korendyk	557	1
Piershil	428	1
Zuid-Beyerland of Hitzert	920	2
		138

Plaatsen.	Transport	Zielen.	Grondverg.
Numansdorp of Buitensluis	14845	29	
Klaaswaal	1565	3	
Westmaas	1113	2	
Mynsheerenland	473	1	
Heinenoord	738	1	
Groep	775	2	
Goidschalkoord	153		
Oud-Beyerland	109	5	
Maasdam	2342	1	
Antony Polder	340	1	
Puttershoek	402	2	
Rhoon	962	2	
Pendrecht	650		
Albrandswaard en Kyvelanden	18	2	
Poortugaal	135	1	
Hoogvliet	479	1	
Oud- en Nieuw-Engeland	446	1	
Pernisse	26		
's Graven-Ambagt	703	2	
Rozand	87		
Charlois	51	4	
Katenerecht	1862	1	
Langebakkersoord	310		
Oost-Ysselmonde	9	2	
West-Ysselmonde	869		
Rosenburg	201	1	
	435		
	30123	61	

RECAPITULATIE.

Departementen.	Zielen.	Grondverg.
I. Van de Eems	246,956	492.
II. Van den Ouden Yssel	231,953	466.
III. Van den Rhyn	246,404	490.
IV. Van den Amstel	238,431	476.
Transport.	963,744	1924

Departementen.	Transport	Zielen.	Grondverg.
V. Van Texel	963,744	1924.	
VI. Van de Delf	239,707	478.	
VII. Van de Dommel	239,388	473.	
VIII. Van de Schelde en Maas	221,860	450.	
	217,182	435.	
Totaal	1881,881	3760.	

Alsmede, dat voortaan de Grondvergaderingen by den anderen zullen komen op de plaatsen, welke daarby zyn uitgedrukt, met dien verstande, dat alwaar meerdere plaatsen tot eene Grondvergadering zyn samengevoegd, dezelve zullen te samen komen op de meest bevolkte plaats, en wanneer twee of meer genoegzaam gelyk bevolkte plaatsen zyn, alsdan by tourbeurt, zoo als ook die Gemeentens, welke Jurisdictie hier of daar over de bepaalde Limieten mogt heenloopen, die Jurisdictie zullen blyven behouden, tot zoo lange de Gemeentens, ingevolge de Staatsregeling afgedeeft zullen zyn; terwyl de rivieren en andere wateren, welke tot grenzen der onderscheidene Departementen verstreken, verstaan worden half tot het eene, en de wederhelft tot het andere Departement te behooren, en de Plaaten en andere eilanden tot dat Departement, aan welkers oever dezelve het naast gelegen zyn, behalven alwaar by de beschryving der grenzen der Departementen zulks uitdrukkelijk anders wordt bepaald.

Dienvolgens gelast het voornoemde Bewind, in naam des Vertegenwoordigenden Lichaams, dat deeze zal worden afgekondigd en aangeplakt, alomme waar zulks behoort.

In den Haage den 17. November 1798. Het vierde jaar der Bataafsche Vryheid. (Was geparapheert) A. F. R. E. van Haersolte, vt. (Onderstond) Ter ordonnantie van hetzelfde (Was geteekend) C. G. Hultman.

148. PUBLICATIE van het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, tot oproeping der Stemgerechtigde Burgers, in hunne respectieve Grondvergaderingen, tegen Dingsdag den 18. December, ter verkiezing der Leden en Plaatsvervangers voor de onderscheidene Departementale Besturen. 29 November 1798.

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP.

Het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek doet te weten: Dat door het Vertegenwoordigend Lichaam op de wyze by de Staatsregeling vastgesteld, zynde geprocedeerd tot de bepaling van den voet en wyze, waarop de Departementale Besturen, naar het voorschrift der Staatsregeling gekoren, zouden worden geïnstalleerd, en overwegende dat de kennisgeving van de gedane keuzen door de Ring- of Kiezers-vergaderingen, behalven aan dit Bewind, niet gevoeglyk aan de thans nog subsisterende Administratieve Besturen zal kunnen geschieden, vermids, door de Departementale verdeeling, de Departementen en Ringen, de voormalige Gewesten zoodanig zyn in één gesmolten, dat veele groote gedeelten van Ringen als dan genoodzaakt zouden zyn, aan andere Administratieve Besturen, van de verrichte keuzen, kennis te geven, als onder welken zy als nog moeten gerekend worden te behooren, terwyl ook de negen Administratieve Besturen

maar door acht Departementale staan vervangen te worden.

Overwegende, dat, ten opzichte van het beoordeelen der Geloofsbriefen der verkoorene Leden en Plaatsvervangers voor de Departementale Besturen, door de Administratieve Besturen, dezelve zwaarigheden militeren, als zoo even zyn opgegeven, en dat deze beoordeeling ook niet aan dit Bewind kan worden overgelaten, daar hetzelfde, in zoodanig een geval, eene Volkskeuze zoude moeten beoordeelen, en wel eene keuze van Personen, die dadelijk, na hunne Zittingneming, onder dit Bewind staan.

Overwegende, dat de oproeping der gekozone Leden, het in werking brengen der Departementale Besturen, mitsgaders het doen afnemen van de gevorderde Verklaring van de Leden, zeer gevoegelyk, aan dit Bewind zou kunnen worden opgedragen.

Overwegende, dat de aanstelling van Secretarissen en verdere Bediendens van de Departementale Besturen, aan de Departementale Besturen zelve kan en behoort te worden gedemandeerd, en het formeeren

eener generale Instructie voor de respective Secretarissen, aan dit Bewind; om vervolgens ter goedkeuring aan het Vertegenwoordigend Lichaam, te worden voorgedragen, en zulks ten einde daardoor dezelve Secretarissen, op eenen eenparigen voet, in werking zouden kunnen worden gebragt.

Overwegende eindelyk, dat, by de Staatsregeling, geen vasten tijd is bepaald, op welke de Departementale Besturen jaarlyks zullen verwisselen; — besloten en verörend heeft:

Dat de Rings- of Kiezersvergaderingen, van de gedane keuze, behalven aan dit Bewind, en, in plaats van aan de Departementale Besturen, welke nog in geene werking zyn, voor deze reize, zullen moeten kennis geven aan de Eerste Kamer van het Vertegenwoordigend Lichaam des Bataafschen Volks.

Dat de gekozene Leden en Plaatsvervangers, hunne Geloofsbrieven, binnen agt dagen, aan eene Commissie uit de beide Kamers van het Vertegenwoordigend Lichaam, en wel van vier Leden uit de Eerste en twee uit de Tweede Kamer, ter bekrachtiging zullen moeten inzenden, welke Commissie, in de beoordeeling van die Geloofsbrieven, en, in alles, wat daartoe betrekking heeft, voor zoo verre by de tweede afdeeling van den 5. Titul der Staatsregeling, deswegens geene vaststellingen zyn gemaakt, zich zal moeten gedragen conform den inhoud van het Reglement A. en de eerste afdeeling van het Reglement B. der Staatsregeling.

Dat dit Bewind, zo dra hetzelfde kennis zal hebben bekomen; dat, voor ieder der Departementale Besturen, alle de Geloofsbrieven der verkorene Leden, of wel van de meerderheid der Leden, welke een zoodanig bestuur uitmaken, zullen zyn bekrachtigd, dezelve Leden zal oproepen, om, op den daartoe, door hetzelfde, te bepalen dag, en wel binnen 14 dagen, zich ter plaatse, waar zulks behoort, te sisteeren, om zitting te nemen.

Dat dit Bewind, door Commissiën of Personen, door hetzelfde te benoemen, de alzo opgeroepene Leden der Departementale Besturen zal doen installeren, en de gevorderde verklaring afnemen.

Dat de aanstelling van de respective Secretarissen, door de Departementale Besturen zelve zal geschieden, zoowel als de aanstelling van zoodanige verdere Bediendens, als door het Vertegenwoordigend Lichaam, op voordragt van dit Bewind, aan

de Departementale Besturen zullen worden toegevoegd, en wel op zulke Instructiën, als dezelve Besturen, onder approbatie van dit Bewind, zullen goedvinden te arresteren.

Dat de jaarlyksche afstreding der Leden van de Departementale Besturen, en de zittingneming der nieuw verkorenen, op den laatsten Dingsdag, in de maand July, zal plaats hebben, zoodat omtrent de alsnu te verkiezene Leden, aan welke, by loting, zal te beurt vallen, om, in den jare 1799, te moeten aftreden, de tyd hunner zitting, met den bovengemelden dag van dat jaar zal worden gehouden voor geëxpireerd, en dat mitsdien de Grondvergadering dier Ringen, aan welke het doen der verkiezingen alsdan zal staan, op den laatsten Dingsdag der maand Juny 1799, ingevolge het 162. Art. der Staatsregeling, zullen te samen komen.

Dat het Uitvoerend Bewind, dit een en ander ter kennis van de Ingezetenen brengende, tevens, uit kragte van het Decreet van het Vertegenwoordigend Lichaam, van den 9. dezer loopende maand, alle de stembevoegde Burgeren der Bataafsche Republiek, tegen Dingsdag den 18. December aanstaande, in de respective Grondvergaderingen oproept, zoo als die, by deszelfs Publicatie van den 17. dezer loopende maand, zyn opgegeven, ten einde de Leden en Plaatsvervangers, voor de onderscheidene Departementale Besturen kunnen worden gekozen; welke gekozene Leden en Plaatsvervangers, alsdan zich zullen hebben te gedragen, naar het geen hiervoren, ten dien aanzien breder staat uitgedrukt, vertrouwende het Uitvoerend Bewind, dat het Bataafsche Volk by de voortdurende vestiging der Constitutioneele orde van zaken, tot eindelyke daarstelling van een één en veerkrachtig Bestuur, door eene verstandige keuze, met verzaking van allen factiezucht, zal toonen deszelfs algemeen belang naar waarde te hebben leeren schatten.

Gelastende dienvolgens het Uitvoerend Bewind, in naam des Vertegenwoordigenden Lichaams, dat deze zal worden afgekondigd en aangeplakt, alomme waar zulks behoort.

In den Haage, den 29. November 1798. Het vierde jaar der Bataafsche Vryheid. (Was geparaphceerd) A. F. R. E. van Haersolte. vt. (Onderstond) Ter ordonnantie van hetzelfde, (Was geteekend) C. G. Hultman.

149. PUBLICATIE van het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, wegens eene onder bepalingen volkomen amnestie voor alle misdrijven en excessen, welke kunnen oorsprong aan verschillende gevoelens over staatkundige onderwerpen alleen verschuldigd zyn en vóór den 31. Julij II. zyn bedreven. 15. December 1798.

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP!

Het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek! doet te weten: Dat het Vertegenwoordigend Lichaam op de wyze by de Staatsregeling vastgesteld, overwogen hebbende, dat de omstandigheden vorderen, aan de eene zyde, alle onzekerheid te beneemen over de gevolgen van gepleegde daaden, welke, hoe zeer misdadig, aan eene verschillende denkwyze over Staatkundige onderwerpen derzelve oorsprong verschuldigd zyn, en dat zich het Vertegenwoordigend Lichaam aan de andere zyde tevens over verscheiden politieke dwalingen en maatre-

gulen van zekerheid verklare, en verder zoodanige schikkingen maake, als het meest geschikt zyn, om alle nieuwe verkrachtiging der Staatsregeling, mitsgaders alle pogingen tot het ondermynen of omverwerpen van de thands gevestigde Constitutioneele orde van zaken op het kragtigste tegen te gaan, besloten en verörend heeft dat zoude worden gedaan de volgende

PROCLAMATIE.

Bataven!

De laatst verloopende jaaren leveren een tydperk

op, hetgeen in de jaarboeken van dit Gemeenebest merkwaardig zal zyn. Het juk moede, het welk het Stadhouderlyk Huis, onder vreemden invloed, op uwe schouderen drukte, en het welk door de rampen van een zoo rockeloos ondernomen, als onvoorzigtig gevoerden Oorlog, met het magtigste Gemeenebest der aarde, dubbeld knelde; indagtig aan den heldenmoed uwer Voorvaderen; indagtig aan uw eigen vroegere pogingen tot het invoeren van die grondbeginselen, welke vervolgens zoo luisteryk hebben gezegepraald, wildet gy vry zyn, daartoe waren groote opofferingen nodig; gy hebt die gedaan, gy zyt vry geworden, uwe onafhangelijkheid is erkend; nog dagelyksch doet gy, tot bevestiging uwer vryheid, tot handhaving uwer onafhangelijkheid, nieuwe opofferingen, welker onafgebroken opvolging uw de achting uwer vyanden zelve verwerven moet.

Alle de gebreken van Uw vorig en vernietigd Bestuur inziende en Uw alle de botsingen herinnerende, welke het noodzakelijke zoo wel als het verderfelyk gevolg waren der vereeniging van zeven onafhankelyke Staaten, gelyk in rechten, ongelijk in vermogen, en zonder een genoegzaam middenpunt, hetwelk de byzondere belangen en betrekkingen aan het algemeen belang konde en wilde doen opofferen en dienstbaar zyn; botzingen die grotendeels als de oorzaak Uwer vorige rampen moesten worden beschouwd; verlangdet Gy de daarstelling eener Staatsregeling op eenheid gebouwd en geschikt, om het welzyn van het algemeen zoo te bevorderen, dat tevens, voor dat der deelen, door eene wys en voorzigtig Bestuur kon worden gezorgd. Na een byna vierjarig tusschenbestuur, na veelerleie woelingen naamt Gy een U aangeboden ontwerp van Staatsregeling aan, hetwelk U toescheen deeze oogmerken het meest bevorderlyk te zyn; en van ons, als Uwe Constitutioneele Vertegenwoordigers, zyt Gy bevoegd te eischen, dat Wy dezelve, successively op zulk eene wyze zullen in werking brengen, welke het meest dienstig tot Uw oogmerk, dat is de vereeniging van het algemeen en byzonder geluk, zal worden bevonden.

Dan de gesteldheid van ons Vaderland, de on-eindige wyziging in de denkwyze, zelfs der yverigste Vryheidsvrienden, omtrent de middelen ter bevordering van deszelfs geluk en voorspoed, bragten mede dat noch de Vryheid gevestigd, noch eene vaste orde van zaken kon worden daargesteld, zonder dat de misdadige bedoelingen van weinigen, de min beredeneerde drift van anderen, de dwaaling van veelen, zoo wel het een als het ander belemmerden, en de eerste Jaaren der Revolutie door misdaden ontcierden, welke, by alle Vrienden van orde eenwig zullen worden verfoeid.

Foederalisten, aan de by hun ingezogen denkbeelden van volksgeluk gehegt, of gewoon het belang der gedeelten, by uitsluiting, voor oogen te houden, rekenden zich bevoegd en verplicht, om hun geliefkoosd stelzel onder alle de veranderingen van tyden en omstandigheden voor te staan; sommige kleefden hetzelfde toen nog aan, wanneer het te berekenen was, dat het Vaderland, zonder de opoffering van eigen denkbeelden aan het algemeen belang, niet kon worden gered, en terwyl zy anders denkenden nutteloos verbitterden, bragten hunne

gevoelens het Schip van Staat in het grootste gevaar.

Vrienden van den Stadhouder en het Stadhouderlyk Bestuur betreurden het gemis van hem die hun *alles* was; schreeven opofferingen, door den nood der omstandigheden geboden, aan de willekeur van hun toe, welke de teugels van een verward Bestuur, op 's Volks last en tot 's Volks heil hadden in handen genomen, en misleid door schandelyk verspreide gerugten, was de ongegronde hoop eener tegenomwenteling te dikwyls de oorzaak van woelingen, welke de waakzame zorg van het Gouvernement alléén betengelde.

Aristocraten, door zelfsiefde alléén geleid, en gewoon alle grondbeginselen aan dat hun hoofdoogmerk dienstbaar te doen zyn, maakten van het onverdiend Volksvertrouwen misbruik, om datzelfde Volk, onder het masker van Vaderlandsliefde te beheerschen, verdienden daardoor dien rechtmatige haat, en wekten de onrechtmatige wraakzucht, de onregelmatige vervolging van hun, die zy zoo onverdiend hadden misleid.

Anarchisten, in wanorde, en in wanorde alléén het middel ziende, om een vryen en ongestraften loop aan hunne baatzuchtige bedoelingen te geeven, zaaiden twist, wekten argwaan, bezwaken de braven, trotseerden de geconstituëerde Machten, drongen zich in derzelver plaats, vierden hunne inzigten bot, en bragten het Vaderland op den rand des verderfs, terwyl zy in de blinde toewijding hunner ahangelingen, en van eenige weinige goede verblinde Ingezetenen, de vergoeding zогten voor de algemeene verachting der braaven, welke zy, hoe vooringenomen ook, zich zelve niet konden verbergen.

Midden onder zoo veel, zoo verschillende gevoelens zag men de ware Vrienden van hun Vaderland, zy allen, die, welke gevoelens zy in het Staatskundige ook mogten aankleven, het algemeen welzyn alléén beoogden, hunne eigen begrippen, te meer malen, aan de begrippen van anderen onderwerpen; zag men hun (doordrongen van de groote waarheid, dat het goede en beste althans in het Staatskundige betrekkelijk is, en grootendeels door tyden en omstandigheden wordt gewyzigd) tot bevordering van de goede zaak op eene wyze medewerken, niet zoo zeer berekend naar dat geen, hetwelk hun, in het afgetrokken, het verkieslykste scheen, als door dat geen, het welk in de gegeven omstandigheden mogelijk bleef, zag men hun de styfhoofdigheid, den blinden en schuldigen yver, de hoogmoed en de eigenbaat der onderscheiden Partyen betreuren, beklagen, verachten en verfoeien; daar deeze alle, hoe zeer door verschillende dryfveeren werkzaam, het kwaade, als om strijd, aanvuurden, het goede verlamden.

Van daar die tegenkanting der beste, der heilzaamste maatregelen; dat geweld, die oproeren, in welke, of een verbannen naam wierdt ingeroepen, of de heiligste benaamingen, tot omverwerping van al wat wettig is, wierden misbruikt; die vereeniging ter daarstelling van grondbeginselen, welke door hunne overdrevenheid zelve moesten vervallen, van daar, vervolgens die politieke bewaaring, welke jaaren gerekt, alléén door den nood der omstandigheden, tot op de daarstelling eener vaste orde van zaken kan worden gewettigd; die verdere maatregelen, welke onbeweene misdaden en algemeene

beschuldigingen tot een voorwendsel deden strekken van voorzieningen, maar al te dienstbaar aan byzondere inzigten, driften en haat; van daar eindelyk de openbaare krenking van 's Volks recht, de schennis der Staatsregeling, op het zelfde oogenblik dat deeze moest worden in werking gebragt.

Op het laatste echter, hebben alle deeze woelingen, alle deeze ondernemingen een einde genomen; een Constitutioneele orde van zaaken heeft de plaats vervangen van een altyd onzeker tusschen-bestuur; zints den 31. July deezes jaars zyn wy als Uwe wettig verkozen Vertegenwoordigers opgetreden, om U alle de vruchten van de Staatsregeling te doen genieten; om Uw geluk zoo veel te bevorderen als en Uw inwendige toestand, en de uitwendige omstandigheden van het Gemeenebest Ons mogelyk maken.

Dan, inmiddels, had al het voorige veele en groote misdadigers gemaakt; sommige hebben reeds het loon hunner misdryven ontvangen, tegen andere zyn Procedures aanhangig, omtrent de meeste is nog niets beslist, en terwyl zy, ieder oogenblik, in rechten zouden kunnen worden betrokken, zyt Gy in het onzekere, hoedanig ten hunnen opzigten zal worden gehandeld.

Onder deeze misdaadigers kennen wy Lieden, welker bedorven hart het kwaad om des kwaads wille bemind, en die rusteloos in hunne poogingen tot bederf des Vaderlands, zonder de waakzame zorg van het Bestuur, de vrugten van alle onze opofferingen, in weinige oogenblikken zouden doen verloren gaan; dan veelen onder hun wilden het goede, en zoo zy van het rechte spoor afgedwaald, slegte middelen ter bereiking hunner goede oogmerken gebruikten, wierden zy daartoe, en door hunnen blinden yver, en door den drang der omstandigheden, en door misleiding voortgesleept, terwyl zy van hunne dwaaling teruggekeerd, of zich bereids eenstemmig met alle braaven rondsom de Staatsregeling hebben geschaard, of slegts het oogenblik verwachten, dat het Vaderland als eene goede Moeder, welke het geluk van alle haare Kinderen beoogd, over hun lot zal hebben uitspraak gedaan, om hunne vorige dwaalingen door eenen dubbelden yver ten dienste der vryheid, uittewisschen.

Zoo dus immer eene belofte van straffeloosheid, belofte, anderszins even verderfelyk voor de rust der Maatschappy, als voor de zekerheid haarer Leden, kan te pas komen, het is dan, en dan alléén, wanneer de vernemenigvuldigde misdryven en excessen, aan veelerlei oorzaken toe te wyten, in zulke tyden bedreven zyn, in welke het gevoel hoog opgewonden, de snaar by ieder als overspannen is. Omstandigheden, welke den Wysgeer deugd doen vinden, daar, waar het gros der menschen misdaad ziet, en daarentegen misdaadige oogmerken in daaden ontdekken, welke men algemeen de Burgerkroon waardig keurt. Het is eerst dan, wanneer de Rechter, verplicht zich tot het uitwendige der daad te bepalen, zonder door de dikwyls onzekere oogmerken des daaders op eene secuere wyze te worden bestuurd, telkens tusschen het recht en zyn geweten twyffelt, dat het de plicht van den Wetgever wordt, het geheel met een menschkundig oog te overzien, en de regterlyke vervolging, dan, wanneer nieuwe schokken byna onmogelyk geworden zyn,

voor bepaalde misdryven te doen stilstaan, om juist daar door haaren loop in andere zaaken meerder te verzekeren.

Zouden wy dus thands geen gebruik maken van de macht, welke gy ons hebt aubetrouwt, om ons billyk en grootmoedig omtrent het voorledene, rechtvaardig omtrent het tegenwoordige, voorzigtig omtrent het toekomstige te betoonen? om aldus de daarstelling eener Constitutioneele orde van zaaken, door eene voorzigtige vereeniging van gestrengheid en zagtmoedigheid, by ieder beminnaar van zyn Vaderland te doen in zegening zyn.

Neen, Bataven! of gy zyt van uwe voorouderlyke deugden ontaard, of gy geeft ons uwe goedkeuring, wanneer wy vergiffenis en vergetelheid belovende, zulks zoodanig doen, dat alle nieuwe woelingen, welke zich weinige onverlaaten mogten willen veroorloven, des te zekerder worden voorgelaten, of des te nadrukkelyker gestraft. Gy geeft ons uwe goedkeuring te meer, wanneer wy U zeggen, dat onze magtige Bondgenoot, door eigen ondervinding geleerd, en lettende op al dat geen, het welk tot staving strekken kan van de thands gevestigde orde van zaken, ons deszelfs dringend verlangen met eene vriendnabaarlyke openhartigheid heeft te kennen gegeven, dat wy, door zulk eene daad van grootmoedigheid, den laster zelve mogten doen verstommen, en in de naauwer vereeniging van uw allen, het zekerste steunpunt van het Bestuur, tevens met de waarborg van het geluk onzes Vaderlands mogten zoeken, en onder de medewerking van het Fransche Gemeenebest mogten bereiken.

De overweeging van dit een en ander was beslissend, en maakte het ons tot een plicht, onder de noodige voorzorgen en bepalingen, een volkomen amnestie te verleenen voor alle misdryven en excessen, welke hunnen oorsprong aan verschillende gevoelens over Staatkundige onderwerpen alléén verschuldigd zyn, mitsgaders dezulke, welke zonder dat verschil niet zouden zyn, noch hebben kunnen worden bedreven, en zulks voor zoo ver dezelve zyn begaan voor den 31. July dezes jaars, of de eerste zitting van het Constitutioneel Vertegenwoordigend Lichaam, mitsgaders om eenige andere beschikkingen van rechtvaardigheid en voorzigtigheid ter deezer gelegenheid te maken, en diensvolgens te besluiten:

Voor eerst: Allen, welke wegens hun gevoelens en gedragingen in het Staatkundige, na de Staatsomwenteling van den jaare 1795 gehad en gehouden, by eenige Proclamatien, Publicatien, Decreeten, of andere Politieke Besluiten, in hunne eer en goeden naam mogten zyn aangevallen, het zy onder algemeene aantygingen, het zy onder de meer bepaalde beschuldiging van misdaden, welke zyn onbewezen gebleeven, en voor zoo ver het een en ander van geen rechterlyk Vonnis of Procedures is gevolgd geworden, voor zoo veel des noods, te ontheffen van allen blaam, welke mogt worden gerekend uit voorschreeven hoofde, op dezelve te hebben berust, of te zyn blyven berusten; willende, dat al de geenen, welke zich in de termen van deezen Articul zullen bevinden, worden beschouwd, even als of nimmer eenige politieke dispositie of verklaring, ten hunnen nadeel ware gevallen of gedaan.

Ten tweeden: Allen welke zich tot op den 31. July dezes jaars, uit hoofde van verschillende gevoelens omtrent het Staatskundige aan eenige misdryven of excessen mogten hebben schuldig gemaakt, zoodanig, dat deeze misdryven of excessen in voorschreeven verschil alléén hunnen oorsprong hebben gehad, of ten minsten zonder hetzelfde niet zouden zyn, of niet hebben kunnen worden bedreven, te verleenén vólkomen kwyttschelding en vergiffenis van het geen zy, ter zaake voorschreeven mogten hebben misdreeven, en zulks voor zoo ver de Crimineele vervolging aangaat, al hetzelfde voor zoo ver vergeevende, en beschouwende als niet gebeurd; zoodanig, dat alle nog hangende Procedures over misdaden, vallende in de termen van deezen Articul, worden buiten werking gebragt, alle Rechters verboden, om eenige verdere kennis van dezelve te nemen, en zy daarentegen gelast, om alle zulke Personen, welke zich uit voorschreeven hoofde in crimineele gevangenis mogten bevinden, binnen den tyd van driemaal vierentwintig uren, na dat deeze ter hunner kennis zal gekomen zyn, uit evengelmede gevangenis te ontslaan.

Ten derden: Door de bepalingen van evengelmede tweede Articul, wordt geenszins gederogeerd aan het Byvoegsel op het 35. Articul der Grondregelen, voor de Staatsregeling geplaatst, houdende:

„Het Bataafsche Volk verklaart, voor altyd van „het grondgebied der Republiek gebannen te zyn, „alle openbaare Voorstanders van het gewezen Stad- „houderlyk Bestuur, binnen deeze Republiek ge- „woond hebbende, en daaruit geweken zedert den „1. January 1795.

„Het verklaart tevens alle derzelver goederen en „bezittingen, welke zullen blyken, op den 1. January „1798, hun personeele eigendom te zyn geweest, „vervallen aan de Natie; zullende dezelve van „haarent wegen onder behoortlyke sequestratie ge- „bragt, en ten behoeve der Republiek verkogt „worden.

„Het Vertegenwoordigend Lichaam zorgt, dat „de uitvoering deezer laatste Wet, met betrekking „tot agtergelaaten ongelukkige Kinderen en Huisge- „zinnen, de onschuld niet met, en om den schul- „digen treffe;” wordende door de voorgemelde be- „palingen ook geenszints gederogeerd aan het ge- „statueerde by Articul 15. der Staatsregeling.

Ook zyn onder deeze Amnestie niet begrepen dezulken welken bereids mogten zyn gevonnist, voorbehoudens de bevoegdheid voor dezulken, om zich te vervoegen aan het Vertegenwoordigend Lichaam, ten einde door hetzelfde zoude kunnen worden geoordeeld, in hoe ver' er, uit hoofde van de tegenswoordige dispositie, grond mogt zyn, om de verdere executie van het geslagen Vonnis te stuiten, of zoodanige andere beschikkingen van gratie te maken, als hetzelfde, naar de omstandigheden der zaak, zal vermeenen te behooren.

Ten vierden: allen welken onder deeze Amnestie zyn begrepen, wel expresselyk te vermaanen, om deeze daad van grootmoedigheid in geenén deele te miskennen, veel minder nog zich ten dien opzichte aan eenige nieuwe excessen en beroeringen, met woorden, daaden of in geschrift, schuldig te maaken, op poene dat dezulken, van de aan hun in deezen bewezen gunst, geheel zullen worden

verstooken, en daar tegen als perturbateurs van de publieke rust, naar exigentie van zaaken zullen worden gestraft.

Ten vyfden: alle zoodanige Ingezetenen, welke uit hoofde van hunne politieke gevoelens en gedragingen, en om redenen van Staatskunde, na de omwending van zaaken ten jaare 1795, in verzeekerde bewaaring genomen en tot nu toe gehouden mogten zyn, te ontslaan en wederom op vrye voeten te stellen, met last aan die geenen, welke de zorg voor hunne bewaaring is aanbetrouwd, om aan deezen Articul der Proclamatie al mede binnen den tyd van driemaal vier-en-twintig uren, na dat dezelve ter hunner kennis zal zyn gekomen, de noodige executie te geeven; alles ongepraediciëerd de Crimineele Actie, welke, onverminderd deeze Amnestie, en wegens daaden, buiten de dispositie derzelve vallende, tegens voorschreeve Persoonen inogt kunnen worden geëntameerd.

Ten zesden: dat wy aan de eene zyde vergeevende het geen strafwaardig is, en altyd bereid om dwaaling van boos opzet te onderscheiden, en dus daar toe geëdiëerd, zoodanige besluiten van gratie te neemen, welke aan de eene zyde met de grondbeginselen deezer Proclamatie overeenstemmende, aan de andere zyde het belang en de veiligheid van den Staat in het oog houden, die, zonder de onderdrukking en de gestrengte straf van alle eigentlyk gezegde te zaamenzweerders, en hunne nog meer schuldige hoofden, zoude verloorren gaan, vastelyk vertrouwen, dat deeze daad, uit deszelfs waar oogpunt, dat is het bevorderen der vereeniging van alle onze Medeburgers rondsom de Staatsregeling, zal worden beschouwd, en dat wy dus tevens vastelyk gezind zyn, kragtlaadig te waken tot handhaaving van de Constitutioneele orde van zaaken, en van alle Wetten tegen woelingen en aanslagen, op de veiligheid van den Staat, geëmaneerd, en inzonderheid de Publicatiën van het Intermediair Uitvoerend Bewind, van den 19. July, en van het Constitutineel Uitvoerend Bewind, van den 1. November, mitsgaders deszelfs Proclamatiën van 15. October en 23. November dezes jaars, zynde het onzen expressen wil en begeerte, dat allen welke zich, onder welke voorwendzels ook, na den 31. July, den dag welke althans het einde van alle Factiën had behooren te zyn, aan eenige misdryven of excessen mogten hebben schuldig gemaakt, overeenkomstig de bepaling der Wetten, zullen worden behandeld.

Eindelyk ten zevenden: ten einde efficaciuslyk te zorgen, dat de tegenwoordige orde van zaaken niet kunne worden ondermeynd, en om aan verderfelyke Volksverleiders de gelegenheid te ontnemen, om ons Vaderland in nieuwe rampen te storten, door ons op alle moogelyke wyze zal worden gewaakt, dat door het arresteeren deezer Amnestie, geenszins worde gederogeerd aan de bepaling by de Staatsregeling, mitsgaders by het Reglement Letter B. agter dezelve gevoegd, omtrent de vereischten der Leden van het Vertegenwoordigend Lichaam, en het niet admitteeren van alle openbare Aanhangers van het Stadhouderlyk en Federatief Bestuur, mitsgaders van alle begunstigers van Aristocratie en Regeeringloosheid gemaakt; zoo als door ons al mede zal worden gewaakt, dat;

ingevolge de Staatsregeling, in andere gedeelten van Bestuur, voor de weering derzelve worde gezorgd.

Gelastende mitsdien het Uitvoerend Bewind, in naam van het Vertegenwoordigend Lichaam, alle Intermediaire Administrative Bestuuren in de voormaalgewesten, alle Hoven van Justitie, Officiëren, Justiciëren, en alle andere Geconstitueerde Machten, ieder voor zoo veel hun aangaat, te zor-

gen dat aan den inhoud van voorsz. Proclamatie, stiptelyk en in allen deele zal worden voldaan; en gelastende wyders dat deze zal worden afgekondigd en aangeplakt, daar waar zulks behoort.

In den Haag, den 15. December 1798. Het vierde Jaar der Bataafsche Vryheid. (Was gepara-
pheerd) A. F. R. E. van Haersolte, vt. (Onderstond)
Ter ordonnantie van hetzelfde. (Was geteekend) C. G. Hultman.

150. PUBLICATIE van het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, tot kennisgeving dat de Departementale Besturen, op de wijze bij de Staatsregeling bepaald, den 30. Maart li. zijn geïnstalleerd. 5 April 1799.

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP.

Het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, doet te weten: dat de Departementale Bestuuren, op de wijze by de Staatsregeling bepaald, op den 30. Maart laatstleden zyn geïnstalleerd, en in werking gebragt, waarvan by dezen aan de Ingezeten dezer Republiek wordt kennis gegeven;

Met last aan ieder der opgemelde Ingezeten, om de Departementale Bestuuren, daar voor te

erkennen, en te respectceeren, en al 't geene door dezelve, ingevolge de Staatsregeling, zal worden gelast, behoorlyk naar te komen.

Diensvolgens gelast het *Uitvoerend Bewind* voornoemd dat deze alomne zal worden afgekondigd en aangeplakt, daar zulks gebruikelijk is.

In den Haag den 5. April 1799. Het vyfde jaar der Bataafsche Vryheid. (Was gepara-
pheert) F. Ermerins, vt. (Onderstond) Ter ordonnantie van hetzelfde, (Was geteekend) S. Dassevael, Abs. Secr.

151. DECREET van het Vertegenwoordigend Lichaam des Bataafschen Volks, bevattende een algemeen voorschrift voor de Grond-, Districts- en Rings-vergaderingen. 13 Mei 1799.

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP.

Extract uit het Register der Besluiten van de *Eerste Kamer* van het Vertegenwoordigend Lichaam des Bataafschen Volks.

Vrydag den 10. Mey 1799.

Het vyfde jaar der Bataafsche Vryheid.

De *Eerste Kamer* van het Vertegenwoordigend Lichaam des Bataafschen Volks, gehoord hebbende eene Voordragt van de Commissie tot examinatie der Geloofsbrieven en in aanmerking neemende, dat het Bataafsche Volk 'er ten hoogsten aan gelegen ligt, dat uit hoofde der kort op handen zynde keuzen van Leden voor het Vertegenwoordigend Lichaam, ten einde in de daar toe op te roepene Grond- en Districts-Vergaderingen op eene eenvormige en der Staatsregeling overeenkomstige wyze worde gehandeld, geen uitstel in deezen plaats hebbe, verklaart: dat 'er is *onverwylde noodzaaklykheid*.

Voorts overwegende: dat in sommige Grond-, Districts- en Rings-Vergaderingen, nu en dan, wel eens niet stiptelyk het voorgeschreevene by de Staatsregeling is in acht genomen, maar het een of ander geömitteerd, of zelfs daar tegen aangegaan geworden.

Overweegende: dat de plicht van het Vertegenwoordigend Lichaam vordert, dat hier in op de bestmogelyke wyze worde voorzien, en gezorgd, dat de Grond-, Districts- en Rings-Vergaderingen, op

eenen ordentlyken, eenparigen en het Bataafsche Volk waardigen voet, worden gehouden, en, zoo veel mogelyk, een algemeen voorschrift gevolgd, waar door aan de Artikelen van de Staatsregeling, van het Reglement Lit. A. daartoe betreklyk, mitsgaders aan de reeds gemaakte, of by deeze te maaken bepalingen, precieselyk worde voldaan.

Overweegende: dat by het 50. Art. der Staatsregeling, Lit. f. aan het Vertegenwoordigend Lichaam, uitsluitender wyze, is opgedragen, om alles te bepalen en te regelen, waar in door de Staatsregeling en de voorhanden zynde Wetten niet mogt voorzien zyn.

Besluit: by deze te arrestceeren het hier na volgend

Algemeen Voorschrift voor de Grond-, Districts- en Rings-Vergaderingen, getrokken uit de Staatsregeling, het Reglement Litt. A., en ontworpen, ingevolge eenige door het Vertegenwoordigend Lichaam des Bataafschen Volks gemaakte nadere bepalingen.

Voor de Grond-Vergaderingen.

Art. 1. De Grondvergaderingen voor de keuzen in het Vertegenwoordigend Lichaam, tegen den laatsten Dingsdag der maand *Mey*, en die voor de Departementale Bestuuren, tegen den laatsten Dingsdag in de maand *Juny* van ieder jaar, door het Uitvoerend Bewind opgeroepen, en op het door het Gemeente-Bestuur bepaalde uur, die dagen zaamgekomen zynde, zal een quartier uurs daarna in ieder derzelve, door de byeen vergaderde Burgers

¹ De Tweede Kamer, overweegende, dat de redenen, door de Eerste Kamer bygebragt, voldoende zyn, bekrachtigt de verklaring van onverwylde noodzaaklykheid, door de Eerste Kamer geplaatst aan het hoofd van het volgend Besluit:

In den Haag den 11. Mei 1799. Het vyfde jaar der Bataafsche Vryheid. (Was gepara-
pheert) C. Floren, vt. Uit naam der Tweede Kamer (was geteekend) J. D. Pasteur.

worden uitgemaakt, wie de oudste en jongste in jaaren van de presenten is, om als provisioneel Voorzitter en Secretaris te fungeeren, waar van zy, de oudste en jongste, nogthans, om redenen, door de Grondvergadering voldoende geoordeeld, verschoond kunnen worden, en opgevolgd door den naastvolgenden in jaaren.

Art. 2. In elke Grond-Vergadering worden door den Secretaris de naamen der stem hebbende Burgers, daartoe behoorende, volgens eene Lyst, door het Gemeente-Bestuur aan den Voorzitter toegezonden, gelezen, die der agtergeblevenen aangeteekend, en het getal der aanwezenden opgemaakt.

Art. 3. Niemand word geadmitteerd dan die ingevolge Art. 20 der Staatsregeling, het bewys zynar Stembevoegdheid vertoont, noch toegelaaten tot het nitbrengen van zyn stem, dan alleen in de Grondvergadering tot welke hy behoort.

Art. 4. Overeenkomstig Art. 23 der Staatsregeling wordt niemand gewapend, noch met eenig uniform, of teken van Ambt, Bediening of Waardigheid toegelaaten.

Art. 5. Iemand der aanwezenden eenige bediening hebbende nopens de bevoegdheid van eenig present Burger, om zyn stem uit te brengen, zal verplicht zyn zulks, vóór de stemming tot stemopneemers, voor te dragen, in welk geval de Grondvergadering, ingevolge Art. 17 der Staatsregeling, uitspraak zal doen.

Art. 6. By geheime stemming worden vyf Stemopneemers benoemd; die by de eerste stemming de meerderheid hebben zyn de benoemden; hy, die de meeste stemmen heeft, zal als Voorzitter fungeeren, en tot de verdere werkzaamheden der Stemopneemers, als: het waarneemen der functie van Secretaris, het houden van de Contra-Lyst, enz. zal het aan de benoemden staan, zulks onderling te regelen, en by verschil daar over, by onderlinge stemming te beslissen.

Art. 7. Deeze benoemd zynde, word niemand, onder welk voorwendsel ook, in de Vergadering meer toegelaaten, noch kan zich iemand daaruit verwyderen, dan met toestemming van den Voorzitter.

Art. 8. De Voorzitter opent de Vergadering in deezer voege:

„Het werk, Medeburgers, waartoe wy thans „geroepen zyn, vordert de plegtige herinnering „van het belang dat 'er voor ons en voor alle „onze Medeburgers, wier zaak wy alhier waarnemen, ligt in de gelukkige keuze van eenen „Man, op wiens schouders, benevens anderen, „met hem in het Bestuur te plaatsen, deszelfs „gewichtige last zal rusten. Dat dan het bezef „van dit belang, en van onze duure verplichting, „ons alles doe ter zyde zetten, wat ons beletten „zou, zodanig eenen te benoemen, toegedaan „aan de heilige beginselen en voorschriften onzer „Staatsregeling, dien elk onzer in gemoede, als den „braafsten en kundigsten tot zulk eenen aanmerkelyken post, beschouwt, ten einde elk onzer „een gerust geweten hebbe voor God en het Vaderland!

„Ik maak dus geene zwaarigheid, om op nieuw „de volgende Verklaring afteleggen:”

„Ik verklaar, eenen onveranderlyken afkeer

„te hebben van het Stadhouderschap, Foederalisme, de Aristocratie, en de Regeeringloosheid. — Ik beloof, dat ik, in alle de benoemingen, die ik heden zal doen, niemand stemmen zal, dien ik in waarheid geloove, een aanhanger van het Stadhouderyk, en Foederalisme, of voorstander van Aristocratie en Regeeringloosheid te zyn.”

„Dit verklaar ik op myne Burgertrouw.”

Art. 9. Deze Verklaring ligt geschreven of gedrukt op de tafel, aan welke de Voorzitter geplaatst is, en ieder der Stembevoegden legt, by den aanvang der werkzaamheden, zyne hand op deeze Verklaring, en zegt, terwyl dezelve daarop rust, overluid:

„Dit verklaar ik.”

Art. 10. De grondvergaderingen verrigten nimmer eenige daad, dan die, waartoe zy, hetzy door de Staatsregeling, hetzy door eene byzondere Wet van het Vertegenwoordigend Lichaam, zyn opgeroepen en zaamgekomen.

Art. 11. De Stemopneemers letten naauwkeurig, dat niet tegen het 22. Art. der Staatsregeling worde aangeaan, waarby is vastgesteld, dat in de Grondvergaderingen niemand, of regtstreeks, of van ter zyde, word aanbevoelen, en ook de stipste gelieimhouding omtrent de stemming in acht genomen.

Art. 12. De Voorzitter of Secretaris leest, (ingeval eener keuze vóór het Vertegenwoordigend Lichaam,) het 32. en 33. Art. der Staatsregeling, aan de Grondvergadering voor, zynde van den volgende inhoud:

Tot Leden van dit Lichaam zyn verkiesbaar allen, die in zig verëenigen de navolgende vereischten:

a) Dat zy zyn stembevoegde Burgers.

b) Dat zy den ouderdom van *dertig* jaaren ten vollen bereikt hebben.

c) Dat zy binnen deze Republiek, zo als die vóór den jaare 1795 bestond, of na dezen bestaan zal, geboren zyn, en aldaar, gedurende de laatste *tien* Jaaren, of, zo elders geboren, gedurende de laatste *vyftien* Jaaren hunne vaste woonplaats gehad hebben.

Dit laatste sluit geenzynts uit die Burgers, die, in en na den Jaare 1787, om politieke vervolgingen, uit hun Vaderland geweken zynde, vóór den Jaare 1796, daarin zyn wedergekeerd.

Tot Leden van dit Lichaam zyn niet verkiesbaar:

a) Leden van het *Uitvoerend Bewind*, dan drie jaaren na hunne afstreding uit hetzelfde.

b) Allen, die zig aan eenigen Kerklyken Eerdienst verbonden, of aan eenig openbaar Onderwys toegewyd hebben; tenzy dezelve, alvorens, vrywillig afstand doen van deze hunne bedieningen.

En ingeval van eene keuze voor de Departementaale Bestuuren, word gelezen het tweede gedeelte van het 156. en het geheele 157. Art. der Staatsregeling, luidende:

Deeze (te weeten de Departementaale Bestuurders) moeten zyn stembevoegde Burgers, ten vollen vyf-en-twintig Jaaren oud, en, zedert de laatste zes Jaaren, Inwooners van het Departement, waarin zy gekozen zyn.

Dit laatste sluit geenzynts uit die Burgers, die in en na den jaare 1787, om politieke vervolgingen uit het Departement, den Vaderlande ontwe-

ken zyn, en vóór den Jaare 1796, in het Vaderland zyn terug gekeerd.

Tot dit Bestuur, echter, worden niet gekozen Burgers, die aan eenigen Kerklyken Eerdienst verbonden, of aan eenig openbaar onderwijs zyn toegewyd; tenzy dezelve, alvorens, vrywillig afstand doen van deeze hunne Bedieningen.

De Voorzitter herinnert in beide gevallen de Vergadering, dat de te benoemen Persoonen, *geene Leden* van de Grondvergadering, waarin gestemd word, mogen zyn.

Art. 13. De Voorzitter, Secretaris, en *drie* Stemopnemers, brengen het eerst hunne stem uit, zonder deswege onder elkanderen eenige raadpleegingen te houden.

Art. 14. De Secretaris, na alvorens aan ieder der Stembevoegden een Nummer te hebben doen trekken, tekent hetzelfde onder het oog van hem, die het getrokken heeft, op den hoek van een Briefjen, vouwt dien hoek toe, en verzegeld denzelven naar behooren.

Art. 15. Ieder schryft, in tegenwoordigheid der Stemopnemers, den Persoon, dien hy stemt, met uitdrukking van deszelfs naam en toenaam, of met zodanige andere aanduiding, als denzelven kenbaar maakt, op het gezegde Briefjen; steekt het in eene daartoe bestemde Busse, die behoorlyk gesloten is, en waarvan de sleutel, gedurende de stemming, by den Voorzitter bewaard blyft.

Art. 16. Hy, die niet kan leezen en schryven, meldt den Persoon, dien hy wil stemmen, met uitdrukking van deszelfs naam en toenaam, of met andere voegzaame aanduiding aan den Secretaris, en aan hem, die de Contra-Lyst houdt. De Secretaris schryft zulks voor hem op het Stembriefjen, vertoont dit aan hem, die de Contra-Lyst houdt, en laat het door den Stemmer zelf in de Busse steeken.

Art. 17. Na het inkomen van alle de briefjens opent de Voorzitter, in tegenwoordigheid der Stemmers, de Busse, neemt de briefjens één voor één daar uit, en stelt dezelve ter hand aan den *derden* Stemopnemer, die tot het opleezen der naamen benoemd is.

Art. 18. Deeze is gehouden, den naam, op ieder briefjen geschreeven, overluid op te leezen en aan den Secretaris en hem, die de Contra-Lyst houdt, te vertoonen, welke beiden, ieder op zyne Stem-Lyst, de naamen aantekenen.

Art. 19. In geval by het opleezen van eenig briefjen blykt, dat iemand in de aanduiding van den Persoon een misslag had begaan, wordt het Nummer door den Voorzitter ontzegeld en de Stemmer opgeroepen, om zich nader te verklaren.

Art. 20. Hy, die de volstreckte meerderheid van Stemmen (dat is, ten minsten, ééne meer, dan de helft, van alle de Stemmen) heeft, is de Benoemde.

Art. 21. Wanneer niemand de volstreckte meerderheid heeft, zullen alle de Gestemden op nieuw worden voorgelezen, ten einde daaruit één benoemd worde.

Art. 22. By de tweede stemming, zulk eene meerderheid geene plaats hebbende, worden de *drie*, die de meeste stemmen hebben, tot eene *derde* stemming voorgedragen.

Art. 23. By de derde stemming is hy, die de

meeste stemmen heeft, schoon geene volstreckte meerderheid hebbende, benoemd.

Wanneer in het geval by Art. 22 en 23 opgegeven de stemmen mogten steeken, beslist het lot.

Art. 24. By elke herstemming worden, alvorens, de voorige Stembriefjens in een Omslag verzegeld, en, na afloop der Zitting verbrand.

Art. 25. Zoodra de benoeming van éenen Vertegenwoordiger, en op dezelve wyze van deszelfs Plaatsvervanger, of wel de benoeming voor het Departementaal Bestuur, is afgelopen, gaat de Grondvergadering over, tot het mede op gelyke wyze benoemen van een Kiezer en Plaatsvervanger.

Art. 26. De benoemde Kiezer en plaatsvervanger leggen, onverwyld en openlyk, in hunne Grondvergadering, af de navolgende belofte:

„Ik belooft, dat ik nimmer myne stem zal geven, „dan aan bekwaame en deugdzaame Mannen, die „de vereischen, by de Staatsregeling bepaald, be- „zitten; en dat ik, als Kiezer, niemand zal benoe- „men, wien ik houde te zyn een aanhanger van „het *Stadhouderlyk* of *Federatief* Bestuur, of voor- „stander van *Aristocratie* of *Regeeringloosheid*.”

„Dit verklaar Ik.”

Art. 27. Staande de zelfde Vergadering, en daadlyk na het afloopen der verkiezing; wordt aan den Kiezer en Plaatsvervanger een Lastbrief gegeven, getekend door den Voorzitter en *drie* Leden der Grondvergadering, en wel die N°. 1, 2 en 3 getrokken hebben, of zo een van deeze niet zoude mogen kunnen schryven, of een der Nummers door den Voorzitter getrokken was, als dan door hem of hun, die het volgende Nummer of Nummers hebben getrokken, zynde gemelde Lastbrief van den navolgenden inhoud:

„De Grondvergadering van stemt tot „Vertegenwoordiger des Bataafschen Volks „en, tot deszelfs Plaatsvervanger en, ten „einde deeze stemming, volgens de Staatsregeling, „van kragt zy, ontbied zy den Burger „om als Kiezer, en den Burger des noods „als Plaatsvervanger, van haaren wege, op de *Dis- „tricts*-Vergadering te te verschynen.”

By de verkiezing voor de Departementale Bestuuren, wordt in deezen Lastbrief de nodige verandering gemaakt, en voor het woord *Districts-Vergadering*, *Rings-Vergadering* gesteld.

Art. 28. De Kiezers bedanken nimmer voor den hun opgelegden last, dan om redenen, welke by de Grondvergaderingen, waardoor zy benoemd zyn, worden aangenomen.

Art. 29. De voorzegde werkzaamheden afgelopen, of ook de stemming over zodanige andere zaak volbragt zynde, waar toe de Grondvergadering, by de Staatsregeling, of door eene byzondere Wet van het Vertegenwoordigend Lichaam mogt zyn opgeroepen, wordt het verhandelde in geschrift gesteld, en door den Voorzitter, Secretaris en de *drie* Stemopnemers ondertekend, waar na de Vergadering door den Voorzitter oogenbliklyk gescheiden wordt, en gaat dezelve onverwyld uit één.

De Voorzitter en Secretaris zorgen, dat het in geschrift gestelde verhandelde of verbaal, — de door het Gemeente-Bestuur bezorgde Lyst van de geenen, die tot de Grondvergadering behooren, met het Exemplaar der Staatsregeling, en van dit be-

sluit, dadelyk aan het Gemeente-Bestuur wordt ter hand gesteld.

Voor de Kiesvergaderingen, zo van de Districten als Ringen.

Art. 1. De Kiezers bevinden zich, vóór eene keuze voor het Vertegenwoordigend Lichaam, op den *derden* dag, en vóór eene keuze voor het Departementaal Bestuur, op den *tweeden* dag, op de plaats hunner bestemming; ter goedmaking der reiskosten, wordt alleen aan de Kiezers, in beide gevallen, voor ieder uur afstands, toegelegd *éene* gulden; hetwelk dus verstaan moet worden: dat voor ieder uur afstands *heenreize*, *éene* gulden, en voor elk uur afstands *weeder-reize*, insgelyks *éene* gulden, van wegen den Lande, door de respectieve Gemeente-Besturen, alwaar Districts- of Rings-Vergaderingen gehouden worden, aan ieder der Kiezers, die in zodanig geval verseert, by het scheiden der Districts- of Rings-Vergaderingen zal worden uitbetaald.

Art. 2. Zy geeven hunnen Lastbrief aan eene daar toe benoemde Commissie van het Plaatslyk Bestuur, alwaar de *Districts- of Rings-Vergadering* gehouden word, ter naarziening over, waarvan, na een naauwkeurig onderzoek, of daarby, aan al het gerequireerde by de Staatsregeling, is voldaan, een geëauthentiseerd blyk op iederen Lastbrief wordt gesteld; en behandigen die voorts in de Kies-Vergadering aan den provisioneelen Voorzitter, zullende alle de Kiezers, welker Credentiaal door het Gemeente-Bestuur is gevisceerd, ter Vergadering moeten worden toegelaten.

Art. 3. Indien in eene Grondvergadering, ten opzichte van de Benoemden voor het Vertegenwoordigend Lichaam, of voor de Departementale Besturen, tegen de Staatsregeling mogt zyn gehandeld, waar door de benoeming in de Kies-Vergadering niet in aanmerking zoude mogen komen, en de Kiezer echter wettig was verkooren, zal die mede ter stemming moeten worden toegelaten.

Art. 4. Wanneer de Kiezer verhinderd word, ter *Districts- of Rings-Vergadering* te verschynen, draagt hy dien post op aan zynen Plaatsvervanger.

Art. 5. Ook deezen wordende verhinderd, draagt hy zorg, dat de door zyne Grondvergadering benoemde Persoon aan de Vergadering van Kiezers kenbaar worde, en zend, tot bewys der egtheid, zynen lastbrief.

Art. 6. De Vergadering van Kiezers constituëert zich op denzelfden voet, als voor de Grondvergaderingen, hier voor by Art. 1, 4, 6, 7, 8 en 9, is bepaald, voor zo veel hetzelfde in deeze van applicatie kan zyn.

Art. 7. De Kies-Vergaderingen verrigten niemer eenige daad, dan die, waar toe zy, het zy door de Staatsregeling, het zy door eene byzondere Wet van het Vertegenwoordigend Lichaam, zyn opgeroepen en zaamgekomen.

Art. 8. De Stemopneemers zien naauwkeurig toe, dat by de stemming in de Kiesvergadering niemand, of regtstreeks of van ter zyde, word aanbevoolen, en ook de stipste geheimhouding, omtrent de stemming, in acht genomen.

Art. 9. De Voorzitter doet alle de door de onderscheiden Grondvergaderingen van dat *District*

of *Ring*, benoemde Persoonen, op eene Lyst brengen, en der Vergadering voorlezen.

Art. 10. Zo iemand door eene volstreckte meerderheid (dat is, door *éene* stem meer dan de helft) der Grondvergaderingen is benoemd, is de keus gedaan.

Art. 11. Zo niemand door de volstreckte meerderheid is benoemd, worden de *drie* door de meesten van alle Grondvergaderingen benoemd, op eene Lyst gebragt.

Wanneer tot het voltallig maken van het drietal de stemmen stecken, beslist het lot.

Art. 12. Zo er geene *drie* Persoonen door meer dan eene Grondvergadering benoemd zyn, worden uit de andere benoemde Persoonen, by besloten briefjens, *één* of *twee* tot het drietal, by eene betreklyke meerderheid van stemmen, benoemd.

Art. 13. Zo niemand der voorgedragenen, door meer dan eene Grondvergadering, waare benoemd, wordt uit alle de benoemde Persoonen een drietal op dezelfde wyze daargesteld.

Art. 14. Uit het gemaakte drietal word, zo voor het Vertegenwoordigend Lichaam, als voor de departementale Besturen, de keuze door de Kiezers by eene *volstreckte* meerderheid gedaan.

Art. 15. De wyze van benoeming geschied overeenkomstig het geen hier voor, vóór de Grondvergaderingen, by art. 13 tot 24 ingesloten, is voorgeschreven.

Art. 16. Zo iemand der Kiezers zoo veele stemmen der Grondvergaderingen heeft bekomen, dat hy op het drietal moet worden geplaatst, of daarop door zyne medekiezers gesteld wordt, begeeft hy zich by de stemming daar uit, buiten de Vergadering, zonder dat zyn Plaatsvervanger in dat geval in zyn plaats zal optreden.

Art. 17. De benoeming van een Lid voor het Vertegenwoordigend Lichaam en van deszelfs Plaatsvervanger mede invoegen voorsz., geschied zynde, doet de Voorzitter een Credentiaal voor de benoemden door den Secretaris opmaken, van den navolgenden inhoud:

„De Vergadering van Kiezers uit *veertig* Grondvergaderingen, van het District van der Bataafsche Republiek, ontbied, ingevolge der Acte van Staatsregeling, den Burger wonende ten einde zich te vervoegen als Lid by het Vertegenwoordigend Lichaam der Bataafsche Republiek.”

of

„ten einde als Plaatsvervanger van den Burger wanneer hy daartoe mogt worden opgeroepen, zich te vervoegen by het Vertegenwoordigend Lichaam der Bataafsche Republiek.”

By eene verkiezing voor de departementale Besturen wordt in dit credentiaal de nodige verandering gemaakt.

Art. 18. Deeze Credentiaalen worden door den Voorzitter en door den Secretaris met die twee Leden der Kiesvergadering getekend, welke N° 1 en 2 hebben getrokken, indien dezelve kunnen schryven, en zich aan deezen plicht niet onttrekken, of indien die nummers niet door den Voorzitter of Secretaris getrokken zyn, in welke gevallen hy of zy, die het volgende nummer of nummers getrokken hebben, de Credentiaalen tekenen; en worden de Credentiaalen vervolgens onverwyld aan de gekozenen toegezonden.

Art. 19. Van de gedaane benoemingen en het verhandelde wordt een kort Verbaal gesteld, en hetzelfde, van wegens de *Districts-Vergaderingen*, met een brief aan het Vertegenwoordigend Lichaam en aan het Uitvoerend Bewind gezonden, op gelyke wyze ondertekent als in het naastvoorgaande Artikel is gemeld.

En van wegen de *Rings-Vergaderingen* aan het Uitvoerend Bewind, en aan de respective Departementale Bestuuren waaronder de Ring behoort.

Art. 20. De Voorzitter zorgt, dat de door het Gemeente Bestuur bezorgde stukken wederom aan hetzelfde ter hand komen; — stelt aan iedere Kiezer deszelfs Credentiaal ter hand; — verklaart dat de werkzaamheden der Vergadering geëindigt zyn, en scheid dezelve, waarna de Kiezers onverwyld uit een gaan.

En wyders: de respective Gemeente Bestuuren te gelasten, om zorgc te dragen, dat alle de in voege voorsz. opteroepene Grondvergaderingen, van goede en behoorlyke locaalen worden voorzien. — Dat in dezelve altyd voorhanden is, één exemplaar van de Acte van Staatsregeling, een dito van dit Besluit, ééne preciese lyst van alle die geenen, welke in het Stemregister ingeschreeven zynde, tot de Grondvergadering behooren; één Bus die met een sleutel kan worden gesloten, eenig Lak, Ouwels, en de verdere nodige schryfbehoeftens. Terwyl de Gemeente-Bestuuren van zoodanige Plaatzcn, alwaar Districts- of Ringsvergaderingen gehouden worden, insgelyks moeten zorgen, dat dezelve Vergaderingen in een goed lokaal worden ontfangen, en dat daar mede eene Acte van Staatsregeling, een exemplaar van dit Besluit, een Bus als boven, Lak, Ouwels, en de vereischte schryfbehoeftens gevonden worden, als ook, dat by het scheiden der Kiesvergadering, een van deszelfs ge-

qualificeerden by de hand is, om aan de presente Kiezers, aan wien uit hoofde van Art. 22 van het Reglement A. tot goedmaking van reiskosten, voor ieder uur afstands *eene Gulden* is toegelegd, op den voet als in Art. 1 voor de Kiesvergaderingen, zoo van de Districten als Ringen is gezegd afgegeven, zullende zoodanige Gemeente Bestuuren van de respective afstanden, te vooren een rooster doen vervaardigen, en daarna de voorsz. betaalingen berekenen en doen verrigten.

Zullende Extract van dit besluit aan het *Uitvoerend Bewind* der Bataafsche Republiek gezonden worden, met authorisatie op hetzelfde, om dit besluit, wanneer hetzelfde door de *Tweede Kamer* zal bekrachtigd zyn, in genoegzamen getale te doen drukken, en het nodig getal Exemplaren aan ieder der Gemeente-Bestuuren ten spoedigsten te doen toekomen, ten einde daarvan in alle te houdene Grond-, Districts- en Rings-Vergaderingen, door dezelve een Exemplaar zal kunnen worden bezorgd.

En zal mede, ingevolge Art. 60 der Staatsregeling, dit besluit, aan de *Tweede Kamer* van het Vertegenwoordigend Lichaam der Bataafschen Volks ter bekrachtiging worden gezonden, met en benevens het in deeze uitgebragt Rapport, *in originali*.

De Tweede Kamer bekrachtigt het voorgesteld Besluit, en verandert hetzelfde in een Decreet.

En zal dit bekrachtigd Besluit, ingevolge Art. 69 der Staatsregeling, onverwyld worden gezonden aan het *Uitvoerend Bewind*, en tevens een afschrift van hetzelfde, in behoorlyke forma, aan de *Eerste Kamer*.

In den Hage den 13 Mey 1799. Het vyfde Jaar der Bataafsche Vryheid. (was gepar.) C. Floren, vt. Uit naam der Tweede Kamer. (was get.) J. D. Pasteur. Accordeert met deszelfs Origineel, (getekend) C. G. Hultman.

152. PUBLICATIE van het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, bevattende de verdeeling der Republiek in Grondvergaderingen en Districten. 14 Mei 1799.

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP.

PUBLICATIE.

Het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, doet te weten:

Dat het Vertegenwoordigend Lichaam, op de wyze, by de Staatsregeling vastgesteld, overwogen hebbende de verpligting by het 6. Art. der Staatsregeling, op hetzelfde gelegd, om behalven de bepaaling der verschillende Departementale Omtrekken, Ringen en Gemeentens, in ieder Departement der Bataafsche Republiek en der Hoofdplaatsen in de onderscheidene Ringen, — de Republiek te verdeelen in Grondvergaderingen en Districten, tot de Algemeene Verkiezingen en Werkzaamheden des Volks geschikt, besloten en verordend heeft, dat de Grondvergaderingen en Districten, geschikt tot de Algemeene Verkiezingen en Werkzaamheden des Volks zullen zyn afgedeeld, en de Districts-Vergaderingen gehouden worden, zoo als op de volgende Tabellen is vermeld:

Iste District. Hoofdplaats DOKKUM.

	Grondv.
Schiermonnikoog	2
Anjum	2
Engwierum	1
Ee en Jouswier	1
Oostrum en Metselawier	1
Aalsum en Wetsens	1
Niawier en Nykerk	1
Paesens	1
Loessens en Morra	1
Collumerzwaag	1
Westergeest	1
Oudwoude en Collummerbaanster	
Cluft	1
Collum	2
Augsbuurt, Collumer Uitydkster	
Cluft en Torpma Cluft	1
Burum, Munnikkesyl en Nieuw	
Kruisland	2
Surhuisum en Stroobosch	1
Augustinusga en Gerkesklooster	1
Harkema, Opeinde en Rottewalle	1

Transport. 22

	Grondv.
Transport	22
Droogeham	1
Kooten	1
Optwytel	1
Buitenpost en Lutjepost	1
Zwaag Westeinde en Wouters- woude	1
Driesum	1
Danwoude	1
Ackerwoude	1
Veenwoude	1
Oudkerk en Wyls	1
Janum en Birdaard	1
Rinzumageest	1
Sybrandahuis en Murmerwoude	1
Dokkum	5
	<u>40</u>

IIde District. Hoofdplaats FEBWERD.

	Grondv.
Ameland	6
Holwert	2
Ternaart	1
Wierum	1
Nes	1
Hantum en Hantumer Uitbuuren	1
Hiaure, Bornwerd en Betterwerd	1
Foudgum, Raard, Brantgum en Waaxens	1
Hallum	3
Marum en Nykerk	2
Ferwerd	2
Blya	1
Genum, Hoogeteintum, Reitzum en Ligtaard	1
Wanswerd en Jeslum	1
St. Jacobi Parochie	3
St. Anna —	3
L. Vrouwe-Parochie en Oude Biltzyl	2
Finkum en Hyum	1
Stiens	2
Britsum en Cornjum	1
Beetgum en Englum	1
Berlicum en Wier	2
Marsum	1
	<u>40</u>

IIIde District. Hoofdplaats LEEUWARDEN.

	Grondv.
Leeuwarden	31
Wirdum, Goutum, Hempens, Teerns en Swichem	2
Huizum	1
Jelsum, Lekkum en Miedum	1
Deinum, Boxum en Blessum	1
Dronryp en Schingen	2
Menaldum, Slappetjerp en het Klooster Anjum	2
	<u>40</u>

IVde District. Hoofdplaats HARLINGEN.

	Grondv.
Minnertsga	1
Firdgum, Tzummarum en het Clooster Iidlum	2
Oosterbierum	1
Transport.	4

	Grondv.
Transport	4
Sexbierum	1
Pietersbierum en Wynaldum	1
Almenum	1
Francker	8
Tzum	1
Hitzum en Achlum	1
Midlum en Herbayum	1
Dongjum, Boer en Ried	1
Peins, Sweins en Schalsum	1
Harlingen	15
Arum	1
Kimsweerd	1
Pingjum	1
Wons, Engwier, Cornwerd, Zu- rich en Piaam	1
Witmarsum	1
	<u>40</u>

Vde District. Hoofdplaats SNEEK.

	Grondv.
Makkum	4
Burgwerd, Lollum, Hartwerd, Olde- en Ugo Clooster	1
Schettens, Schraard, Longerhouw en Higtum	1
Tjerkwert, Dedgum, Hieslum en Groenterp	1
Gaast, Ferwoude en Idsegahuizen	1
Rxmorra, Parraga en Allingawier	1
Ytens, Lutkewierum en Hennaard	1
Oosterend en Hydaard	1
Wommels, Waaxens en Cubaard	1
Welsryp, Spannum, Bajum en Edens	1
Jorwert en Hylaard	1
Weidum, Beers en Jellum	1
Oosterwierum, Mantgum, Schil- laard en Wieuwert	1
Bosum en Britswert	1
Oosterlittens en Baard	1
Winsum, Huyns en Lions	1
Bolsward	6
Sneek	10
Ossingawier, Gauw, Oppenhuizen en Uitwellinga	1
Abbega, Wolsum en Westhem	1
Nieuwland, Volsgara en Tjahlui- zen	1
Ysbrechtum, Oosthem en Tirns	1
Scharnegoutum, Goyenga en Lo- yenga	1
	<u>40</u>

VIde District. Hoofdplaats BALK.

	Grondv.
Heeg, Jutryp en Hommerst	2
Woudsend, Ypekolsa en Indyk	2
Oudega, Idsega, Gaastmeer Nieuw- huisum en Santvirden	1
Ylst	2
Workum	6
Hindelopen	3
Stavoren	2
Coudum en Molquerum	2
Warns en Scharl	1
Hemelum, Oudega, Nyega, Ela- huisen en Kolderswolde	1
Transport.	22

	Grondv.
Transport	22
Goingaryp, Broek, Oosterhaule, Nyega, Oldeouwer, Leegemeer en Heide onder St. Niklaasga.	1
St. Niklaasga, Tjerkgaast, Idskenhuisen en Donjaga	1
Ter Oele, Dyken, Langweer en Bornszwaag	1
Harich, Mirns, Bakhuyzen en Ruyghuysen	1
Balk en Wykel	2
Sondel, Nieuwemirden en Oudemirden	1
Lemmer, Vollega en Eesterga	4
Oosterzee en Echten	1
Slooten	1
Joure, Westermeer en Snikzwaag	4
St. Jansga	1
	40

VIIde District. Hoofdplaats WOLVEGA.

	Grondv.
Luxwold en Langezwagen	1
Kortezwagen	1
Gorredyk	2
Lippenhuyzen	2
Tjalbert en Gersloot	1
Terband, Luinjebert en Terbanster Schans	1
Hornsterzwaag en Jubbega met de onderhorige Comp.	1
Oudehorne en Schurega met de de onderhorige Comp.	1
Nieuwehorne en Mildam	1
Oudeschoot en Katlyk	1
Nieuweschoot en Delstrahuizen	1
Rosterhaule en Rohel	1
Bovenknype	1
Benedenknype	1
Heerenveen en het Meer	3
De Idserd, Oldeholtwolde en Nyeholtwolde	1
Oldeholtpa, Nyeholtpa en Wolvega	2
Boyl en Vinkinga	1
Noordwolde	2
Steggerda	1
Blesdyke en Peperga	1
Scherpenzeel, Spanga, Munnikkebuuren, Nyetryne en Oldetryne	1
Olde Lemmer, Sonnega en Nye Lemmer	1
Oldebercoop en Nyebercoop	1
Makkinga en Elsloo	1
Donkerbroek en Langedyk	1
Haule en Vogtelo	1
Oosterwold en Appelsga	1
Nyehaske en Haskerdyken	2
Haskerhorne en Oude Hasko	2
Ter Wispel en Hemrich	1
Wynjeterp	1
	40

VIIIste District. Hoofdplaats DE DRAGTEN.

	Grondv.
Oenkerk en Roodkerk	1
Giekerk en Ryperskerk	1
Tietjerk en Suawoude	1
Hardegaryp	1
Transport	4

	Grondv.
Transport	4
Bergum	2
Eestrum en Witveen van Oostermeer	1
Oostermeer	1
Suameer	1
Garyp en Eernewoude	1
Roordahuisum en Friens	1
Grouw, Ydaard en Aegum	3
Warrega	1
Warten en Warstiens	1
Oudega	1
Nyega en Smalinger Opeinde	1
Noorderdragten	4
Zuiderdragten	2
Cortehemmen en Bornbergum	1
Rauwerd en Deersum	1
Irnsum	1
Poppingawier, ter Zool en Sybrandabuuren	1
Oldeboorn	2
Ackrum en Nes	2
Ter Horne, Ter Cappele en Ackmaryp	1
Duurswolde	1
Siegerswolde, Ureterp en Olterterp	3
Beetsterzwaag en Beets	1
Surhuisterveen	2
	40

IXde District. Hoofdplaats ZUIDHORN.

	Grondv.
Marum en Noordwyk	1
Nuys en Niebert	1
Tolbert	1
Midwolde, Littelbert en Oostwold	1
De Leek	2
Doesum en Opende	1
Grotegast	1
Sibaldebuiuren en Lucaswolde	1
Lutkegast	1
Oldekerk, Niekerk en Faan	1
Zuidhorn	1
Noordhorn	1
Grypskerk en Westerhorn	1
Niezyl	1
Visvliet en Pieterzyl	1
De drie Waarden en Commerzyl	1
Nyehove	1
Oldehove	1
Saaxum en Feerwert	1
Bsinga	1
Garnwert	1
Oostum, Fransum en den Ham	1
Aduart en Leege Mieden	1
Wierum, Dorcquert en Hoogo Mieden	1
Wetsinge en Souwer	1
Winsum	1
Obergum en Bellingeweer	1
Mensingeweer, Maaslag en Maarhuizen	1
Vliedorp en Niekerk	1
Vierhuizen, de Zoutkamp en Hornhuizen	2
Wehe en Zuurdyk	1
Ulrum	1
Leens	1
Transport	35

	Grande.
Transport	35
Kloosterbuiren	1
Pieterbuiren en Wierhuizen	1
Eenrum en Saxumhuizen	2
Warfhuizen	1
	40

Xde District. Hoofdplaats ONDERDENDAM.

	Grande.
Westernieland en den Andel	1
Ranum, Smallinge en Rasquert	1
Bafo	1
Warfum en Breede	2
Onderwierum, Menkeweer, Stitswert en Doornwert	1
Middelstum	1
Cantes en Rottum	1
Usquert en Uithuysen	4
Meeden en Oosternieland	3
Oldenzyl en Zandweer	1
Bedum en Westerdykshorn	2
Garshuizen, Eppinghuizen en Startinghuizen	1
Westerwytwert en Huisinge	1
Godlinze en Losdorp	1
Spyk	1
Bierum en Leermens	1
Zecryp	1
Eenrum en Wirdum	1
Holwierda en Crewert	1
Oosterwytwert en Uitwierda	1
Jukwert, Tjamsweer, Solwert en Marsum	1
Delfzyl en Farnsum	3
Appingadam	3
Oterdum en Heveskes	1
Weitwert, Meethuysen en Opwierda	1
Woltersum en Garelsweer	1
Garmewolde, Heidenschap en s'Anna	1
Noordlyk en Middelbert	1
Engelbert en Westebroek	1
	40

XIde District. Hoofdplaats GRONINGEN. N° 1.

	Grande.
Groningen	40

XIIde District. Hoofdplaats GRONINGEN. N° 2.

	Grande.
Groningen	8
Cropswolde en Noordlaaren	2
Haren	2
Helpen	1
Hogezand	3
Windweer en de Lula	2
Hoogkerk en Leegkerk	1
Zuidwolde	1
Adorp, Harssens en Noordwolde	1
Harkstede en Scharmer	1
Slochteren	1
Ten Bour en Thesinge	1
Wittewierum en Lellens	1
Stedum	1
Transport	26

	Grande.
Transport	26
Loppersum	2
Wester-Emden	1
't Zand	2
Eelde, Paterwolde en Belderwolde	2
Peise	1
Peiserwolde, Rhoderwolde, Zande buurt en Matsloot	1
Rhoden, Lyveren, Steenberg, Zulte en ter Heil, Nietap, Leutingwolde en Foxwolde	2
Zuidlaaren, Midlaaren en Zuidlaarder veen	2
Gieten, Bonnen, Veenhof, Gierterveen en Bonnerveen	1
	40

XIIIde District. Hoofdplaats VEENDAM.

	Grande.
Colham	1
Sapmeer en Kleinemeer	4
Noordbroek	3
Zuidbroek	2
Muntendam	2
Veendam	11
Wildervank	5
Oude Pekel A	6
Nieuwe Pekel A	6
	40

XIVde District. Hoofdplaats WINSCHOOTEN.

	Grande.
Siddebuiuren	1
Hellum	1
Schilwolde	1
Oostwold, de Veendyk, 't Veen en Wagenborgen	1
Termunten	1
Borgsweer, Lalleweer en Woldendorp	1
Midwolde	2
Oostwolde	1
Midwouder Hamrik	2
Scheemder Hamrik	1
Scheemda	2
Eexta	1
Beerta	2
Beerster-Hamrik	2
Finservolde	2
Langakkerschans	1
Meede	2
Westerlee en Heiligerlee	1
Winschooten	4
Blyham en Oudeschans	2
Bellingwolde	3
Vrieschelo en Wedde	1
Boertange, Vlaghwedde en Onstwedde	3
Ter Apel en Sellinge	1
Roswinkel	1
	40

XVde District. Hoofdplaats ASSEN.

	Grande.
Assen, Witsen en Peelo	1
Westerborg, Baalinge, Orvelte, Oorsinge, Bruntinge, en Elp	2
Transport	3

	Gradv.
Transport	3
Zweelo, Bunneveld, Aalden, Mepen en Weesup	1
Oosterhesselen	1
Dalen, Dalerveen, Wagtum en Veenhuysen	2
Coeverden	3
Schoonebeek	1
Noordsleen, Zuidsleen, Erm, Hool en de Haar	2
Emmen, Zuidberge, Noordberge, Angelsloe, Westeneshen Weerdinge	2
Odoorn, Velte en Exloo	1
Borger en Buinen	1
Ees, Westdorp, Drouwen Bronniger en Bruinemoeras	1
Gasselte en Boerveen	1
Gasselte Nyveen	1
Rolde, Grollo, Schoonlo, Amen, Eckhair, Nieband enz. Duurse, Anreep enz. Loon en Ballo	2
Anlo, Anderen, Eexte, Eexterveen, Annen, Schipborg, Gasteren en Annerveen	3
Vries en Rhee, Zeyen en ter Aard, Zeegse, Oudemolen en Taarlo, Tynarlo, Yde en Punt, Bunne, Winden en Donderen	2
Norch, Peest, Zuidvelde, Westervolde, Veenhuisen, Eer en Langelo	2
Hoogersmilde	1
Heykersmilde	1
Kloosterveen	1
Diever, Oude Diever, Wateren, Wiltelte, Wapse, Leggelo en Eemster	2
Dwingelo	1
Lhee en Lheebroek, Pesse, Echten en Ansen	2
Beylen, Holte, Alting, Clatring, Eursting, Lieving, Makken en Ter Horst, Dreyber, Spier, Weister, Brunsting, Hyken, Haalen en Zwiggelt	3
	40

XVId District. Hoofdplaats MEPPEL.

	Gradv.
Nieuwesluis	1
Schout-Ampt Wanneperveen en Dinksterveen	3
Colderveen, Bovenboer, aan den Dyk, op de Kolk en aan den Zomerdyk	1
Nyveen	1
Meppel en Oosterboer	7
De Wyk, Stapel, Schiphorst en Broekhuysen	2
Cockange en Weerwilde	1
Hogeveen	9
Ruinen	1
Ruinerwold	2
Havelte	1
Legeveld en Uffelte	1
Wapsterveen	1
Vledder en Westerbeekslot, Lent, Nyen-Slyck en Doldersum	1
Transport	32

	Gradv.
Transport	32
Ysveen, Kallenkote. Onna en Verlaat	1
Steenwyk	4
Zuidveen	1
Steenwykerwold, Eese en Scheerwolde	2
	40

XVIIId District. Hoofdplaats CAMPEN.

	Gradv.
Campen	12
Zuideinde, Noordeinde of Hoogeweg en de Zanden	1
Zalk	1
Ens	1
Emmeloort	1
's Heerenbroek, Mastenbroek, Vercaten Wilsum en Schout-Ampt	2
Ysselmuiden en Grafhorst	3
Genemuiden en Schout-Ampt	2
Carspel Cuinre	1
Ysselham en Blankenham	1
Oldemarkt	1
Calemberg en Paaslo	1
Blokzyl	3
Vollenhoven	2
Barsbeek	1
Lecuwto, Cuinderdyk en Baarlo	1
Giethoorn, Muggenbeeth en de Haarc	3
Zwartesluis { Buitenkwartier en Fortresse }	3
	40

XVIIIId District. Hoofdplaats ZWOLLE.

	Gradv.
Zwolle	24
Windeshem, Zuidhem, Ittersum en Zalne	1
Herculo, Schelle, Oldeneel, Spoolde, Voorst en Westenholte	1
Herfte, Withen, Genne, Holten en Overwater	1
Haarst, Langenholte, Berkum en Routeveen	2
Hattum	4
Elburg	4
Oldebroek	3
	40

XIXId District. Hoofdplaats OMMEN.

	Gradv.
Hasselt	2
Hasseler-Carspel	1
— Schout-Ampt Staphorst, Rouveen en Yhorst	5
Dalfsen, Oosterdalfsen en Welzem	2
Ancun, de Vos en Garner	1
Nieuwleusen, den Hulst en Oudleusen]	1
Hessem, Rechteren en Milgen	1
Lenthe	2
Emmen en de Marshoek	1
Ommen	1
Transport	17

	Grondv.
Transport	17
Zuidwolde	2
Beestmen, Junne, Beerse en Steg- teren	1
Geetmen, Vilsteren en Varsen	1
Archen en Lemele	1
Arrien, Eerde en Zeeze	1
Voor de Brug, Velthoek, Ooster- huis, Ten Kate, Ten Huizen, Ten Oever, Westerhuis, Pas- torie en Vicarie	1
Den Ham	1
Magelde en Linde	1
Meer en Noordmeer	1
Heino en Broekland	2
Boetele Tyeraan	2
Luttenberg	1
Wengelo en Raalte	1
Plechste en Ramele	1
Heeten	2
Sendert	1
Noetsel, Eelen en Rhaan	1
Egede en Marle	1
Daarle en Hulsen	1
	40

XXste District. Hoofdplaats ALMELO.

	Grondv.
Hardenberg en Brugt	2
Gramsbergen, den Velde en Ra- dewyk	1
Bergentheim, Sipculo, Diffelen en Reeze	1
Heemse en Collendoorn	1
Lutten, Ennevelde en Aane	1
Holthone, Holtheeme, Loozen en Baalder	1
Ootmarsum	2
Vasse en Manderen	1
Rectum en Haarle	1
Groot en klein Agelo	1
Latterop	1
Tilgto	1
Brekkelenkamp en Nutter	1
Hezingen en Oude Ootmarsum	1
Tubbergen (Dorp)	1
Tubbergen (Buurschap)	1
Borne	2
Zenderen en Hertmen	2
Almelo	4
— Gerichte	5
Schout-Ambt Vriezenveen	4
Rectum en Wierden	1
Ipelo en Notter	1
Enter	3
	40

XXIste District. Hoofdplaats OLDENZAAL.

	Grondv.
Oldenzaal	4
Lutto	3
Lossen	2
Doorningen	1
Dulder	2
Hasselo	1
Weerselo en Stift	1
Berghuizen	1
Transport	15

	Grondv.
Transport	15
Gammelke	1
Valthe	1
Kleine Driene en Rossum	1
Lemselo	1
Beuningen	1
Enschede	4
Esmarkte	3
Ysseloo	2
Lonneker	2
Twikkelo	1
Driene	1
Geesteren	1
Albergen	2
Flesingen	1
Dennekamp (Dorp)	1
— (Buurschap)	1
Noorddeuringen	1
	40

XXIIste District. Hoofdplaats GOOR.

	Grondv.
Haxbergen, Blankenberg en Ho- nesch	3
Burse	1
Eppinzolder	1
Holthuizen	1
Brammelo en Langelo	1
Boekelo	1
Delden	2
Zeldam en Weddehoen Duisarend	1
Hengevelde en Scholte Weddehoen	1
Bekkum en Hageris	1
Bentele	1
De Veldzyde behorende onder Woolde	1
Hengelo	1
Eule	1
Deldener-Esch	1
Asselo en Woolde	2
Deldenerbroek	1
Bornerbroek	1
Markelo en Beusbergen	2
Stokkum	1
Karspel Goor	1
Elsen	1
Ryssen	3
Goor	2
Diepenheim	1
— (Karspel) Markvelde	1
Middeldorp en Markvelde	1
Hellendoorn	1
Haarle	1
Neede	4
	40

XXIIIste District. Hoofdplaats DEVENTER.

	Grondv.
Deventer	17
Weteringen, Riele en Wechele	1
Borgel, Rande en Tjoene	1
Lettele, Linde en Okkenbroek	1
Ortele, Essen en Averlo	1
Olst	1
Overwetering en Welsem	1
Hengforden en Middele	1
Duur en Wesepe	1
Transport	25

	Grondv.
Transport	25
Holten	1
Neerdorp	1
Look en Borkel	1
Beusenberg en Langestraat	1
Esperlo Bathmen en Loo	1
Dorth, Dorthelhoek, Zuidloo en Oxe	2
Wyhe, Herxen, Marle en Wynbren	3
Tongeren	1
Wegterholt en Hengevelde	1
Gorsel en Almen	3
	40

XXIVste District. Hoofdplaats ZUTPHEN.

	Grondv.
Zutphen	13
Warnsfeld	4
Vorden	5
Hengelo	4
Bronkhorst	1
Roderlo	3
Voorst	9
Loenen	1
	40

XXVste District. Hoofdplaats LOCHEM.

	Grondv.
Lochem	3
— Schoutampt.	3
Laaren en Oolde	1
Verwoolde	1
Borculo en Wildenberg	2
Eybergen	3
Gelselaar	1
Geesteren	2
Lichtenvoorden	5
Rekken	1
Beltrum	3
Grol	3
Winterswyk	11
Breevoort	1
	40

XXVIste District. Hoofdplaats DEUTICHEM.

	Grondv.
Deutichem	3
— (Richteramt)	3
Hummel en Keppel	2
Zeddam	4
Beek	1
's Heerenberg	1
Netterden	1
Genderingen	6
Etten	1
Aalten	7
Dinxperlo	3
Wisch en Lichtenberg	8
	40

XXVIIste District. Hoofdplaats DOESBURG.

	Grondv.
Brummen	4
Roosendaal	1
Reede	7
	Transport 12

VERVOLO UTR. PLZ.

	Grondv.
Transport	12
Uit het schoutampt Eede; Ben- nekom, Otterloo, enz.	3
Renkum en Doreweerth	3
Doesburg	4
— Richteramt	5
Didam	4
Steenderen	4
Zelhem	4
Bar en Lathum	1
	40

XXVIIIste District. Hoofdplaats HARDERWYK.

	Grondv.
Harderwyk	7
Nunspeet	2
Doornspijk	4
Heerde	5
Epe	4
Oenen	1
Vaassen	2
Nybroek	1
Appeldoorn	5
Beekbergen	2
Ermelo	2
Putten	5
	40

XXIXste District. Hoofdplaats BARNEVELT.

	Grondv.
Nykerk	10
Barneveld	9
Eede	7
Scherpenzeel	2
Rheenen	3
Wageningen	5
Veenendaal	4
	40

XXXste District. Hoofdplaats ARNHEM.

	Grondv.
Arnhem	20
Elst, Elden en Meynerswyk	4
Heteren en Hemmen	3
Homoet en Valburg	1
Zetten, Lakemond en Indoornik	1
Hervelt	1
Andelst, Loenen en Woolere	1
Bemmel en Ressen	2
Oosterhout en Slyk Ewyk	1
Lent	1
Gent	1
Doornenburg en Angeren	1
Pannerden	1
Herwen en Aarth	1
Westervoort	1
	40

XXXIste District. Hoofdplaats NIMEGEN.

	Grondv.
Nymegen en Schependom	27
Nederryksche Wald, Ubbergen en Groesbeek	1
Ooy en Persingen, Beek en Ooy, Ryks	1
	Transport 29
	142

	Grondv.
Transport	29
Erlicum, Millingen en Schenken- schans	1
Weurt	1
Beuningen	1
Kient en Balgoy	1
Wichen	3
Overasselt	1
Nederasselt	1
Malden	1
Heumen	1
	40

XXXIIste District. Hoofdplaats BOMMEL.

	Grondv.
Bommel	6
Zuilichem en Nieuwaal	1
Gameren, Delwynen en Kerkwyk.	2
Bruchem en Hurwenen	1
Hedel, Well, Amerzoden en Wol- dragen	4
Driel	4
Rossum	1
Heerewarden en Schans Andries.	1
Dreumel	2
Alphen	1
Maasbommel	1
Wamel	2
Leeuwen	3
Pufflyk	1
Appelthorn	1
Altforst en Horssen	2
Afferden	1
Druten	2
Herne	1
Burcharen	1
Batenburg	1
Nistrik en Leur	1
	40

XXXIIIste District. Hoofdplaats THIEL.

	Grondv.
Thiel en Zandwyk, Drumt en Passeway	7
Wadenoyen en Zennewynen	1
Ophemert	1
Varik	1
Opynen en Heesselt	1
Nederynen en Est	1
Wardenburg	1
Hellouw en Thuyt	1
Haften	1
Herwynen	2
Vuuren	1
Dalem	1
Rumpt en Gellikum	1
Deyl en Enspyk	1
Geldermalsen en Meteren	2
Ochten	1
Echteld	1
Dodeweert	1
Hien	1
Opheusden en Yzendoorn	2
Kesteren, de Marsch, Leede en Oudeweert	1
Lienden	1
Meerten, Ommeren en Aalst	1
Transport	32

	Grondv.
Transport	32
Ingen	1
Maurik, Ryswyk en Ravenswaay	3
Eck en Wiel	1
Ewyk	1
Windsen, Ryks	1
Diest en Windsen, Ambts	1
	40

XXXIVste District. Hoofdplaats CUYLEMBORG.

	Grondv.
Zoelen	1
Buuren, Tricht, Beusichem, Zoel- mond, As, Buurmalsem, enz.	7
Cuylenborg, Everdingen, Zyder- velt, enz.	7
Beest en Rhenoy	2
De Avesathen	1
Leerdam	4
Schoonrewoerd	1
Vianen	4
Ameyde en Thienhoven	2
Hagestein en Thienhoven	1
Heykop en Boeykop	1
Lexmond, Agthoven en Lakerveld	2
Heukelom	1
Asperen	1
Leerbroek, Reyerskoop en Mid- delkoop	1
Kedichem, Oosterwyk, Acquoy en Spyk	1
Meerkerk	1
Nieuwpoort	1
Langerack	1
	40

XXXVste District. Hoofdplaats AMERSFOORT.

	Grondv.
Woudenberg	2
Renswoude en Eminikhuyzen	2
Maare, Mursbergen en Gerestejn.	1
Leusden enz. en Aschat	2
Hoevelaken	1
Stoutenburg	1
Amersfoort	17
Hoogland, Duits, de Haar en Zevenhuyzen	3
Baarn en 'Ter Eem	1
Eemnes Buiten, Eemnes Binnen en Vuursch.	3
Bunschooten	2
Zoest en Isselt	3
Oostveen	2
	40

XXXVIste District. Hoofdplaats UTRECHT. N° 1.

	Grondv.
Utrecht	40

XXXVIIste District. Hoofdplaats UTRECHT. N° 2.

	Grondv.
Utrecht	25
Zuylen en Oostwaard	1
Oostbroek en de Bilt	2
Zeyst	3
Transport	31

	Grondv.
Transport	31
Driebergen en Ryzenburg . . .	1
Bunnik en Vegten, Stoetwegen en Kattenbroek, Odyk, Ame- lisweert, Rynauwen, Oudwul- ven en Waye	2
Amerongen	2
Leersum, Zuilesteyn en Ginkel .	1
Doorn en Darthuizen	1
Nederlangbroek, Overlangbroek, Hardenbroek en Sterkenburg .	2
	40

XXXVIIIste District. Hoofdplaats MONTFOORT.

	Grondv.
Wyk by Duurstede	3
Cothen en den Dwarsdyk . . .	1
Houten en 't Goy, Schonauwen, Wulve, Heemstede en Werk- hoven	2
Schalkwyk, Tul en 't Waal, Hons- wyk en Slagmaat	3
Vreeswyk	1
Jutphaas Overend, Nederend en 't Gyn	2
Benschop	2
Noord- en Zuid-Polsbroek . . .	1
Oude Rhyn en Hycop, Papendorp, Veldhuyzen enz. Reyerscoop, Creuningen, Mierlo St. Pieter .	1
Lange en Ruigeweide	1
Willescop, Dykveld, Rateles en Honcoop	1
Linschoten en Districten, Broek, Papecop en Achthoven	2
Harmelen	1
Montfoort, Blokland en Kort Heeswyk	3
Yaselstein en Schoutsambt . . .	5
Barrewoudswaarder en Bekenes .	1
Waarder, Rietvelt en de Bree .	1
Jaarsveld, Cabauw en Zevender .	2
Lopik en Lopiker-Capel, Willige Langerak en Zevenhoven . . .	2
Hekendorp, Snelrewaard, Zuid- en Noord-Linschoten	1
Woerden	5
	40

XXXIXste District. Hoofdplaats NIEUWERSLUIS.

	Grondv.
Vleuten en de Meeren, Themaat en d'Haar	2
Indyk, Teccop, Gerverskop en den Breudyk	1
Westbroek	1
Thienhoven en Breukelen Proosdy	1
Breukelerveen	1
Oud Maarseveen en Agtienhoven	1
Maarssen en Maarssenbroek . .	2
Nieuw Maarsveen	1
Breukelen Nyenrode, Breukelen Orts en Breukelerwaard . . .	3
Cameryk en Ruwiel	2
Zegveld	1
Cockengen, Lokhorst, Portengen Lettes, Spengen, Ter Aa, Gielt- jensdorp en de laage Haar . .	1
Transport	17

	Grondv.
Transport	17
Nichtevecht en Nederhorst den Berg	2
Vreeland	1
Kortenhoef	1
Baanbrugge, Loendersloot en Oudecoop	2
Loenen en Nieuwersluis	1
Kronenburg, Loenen en Mynden	1
Vinkeveen	1
Mydrecht en Wilnis	5
Demmerik en Oudhuyzen	1
Thamen en Uithoorn	3
Zevenhoven en Noorden	1
Oud-Loosdrecht	2
Nieuw-Loosdrecht en Oudoever .	2
	40

XLste District. Hoofdplaats WEESP.

	Grondv.
Muyden	2
Weesp en Bylmermeer	6
Weesper-Carspel	2
Naarden en Muyderberg	4
Bussem	1
Huizen, Naardermeer en Buiten- huyzen	4
Blaricum	1
Laaren	3
Hilversum	7
's Graveland	2
Abcoude	2
Ouderkerk	3
Diemen	2
Ankeveen	1
	40

XLIIste District. Hoofdplaats AMSTELVREN.

	Grondv.
Kudelstaart, Aalsmeer, Rietwyk en Rietwykeroort	4
Leymuiden	1
Vrieskoop en Kalslagen	1
Watergraafsmeer	2
Amstelveen	10
Waverveen, Waveren, Botshol en Ruige Wilnis	2
Nieuwveen en den Uiterbuurt . .	1
Nieuwkoop en Noorden, Agtien- hoven en Vryehouven	4
Aarlanderveen	4
Langeraar	2
Kortenaar	1
Esselykerwoude en Heer Jacobs- woude (Woubrugge)	2
Oude Wetering	1
Nieuwe Wetering	1
Rypwetering	1
Oudshoorn en Gnephoek	3
	40

XLII—LIIste District. Hoofdpl. AMSTERDAM.

	Grondv.
Amsterdam	433
Spaarnwoude, Schoten en Gehug- ten	1
Transport	434

	Grondv.
Transport	434
Hof-Ambacht, Houtryk en Po- laanen, Haarlemmerleede en Noordschalkwyk, Nieuwerkerk en Zuidschalkwyk	1
Sloten, Sloterdijk, Osdorp en de Vrye Geer	5
	<u>440</u>

LIIIste District. Hoofdplaats WESTZAANDAM.

	Grondv.
Oostzaanen	2
Oostzaandam	10
Koog	3
Westzaanen	5
Westzaandam	10
Zaandijk	3
Wormerveer en Westknollendam.	4
Durgerdam	1
Durgerdam onder Schellingwoud, Schellingwoud en Buiksloot . .	2
	<u>40</u>

LIVste District. Hoofdplaats PURMEREND.

	Grondv.
Zuiderdorp en Nieuwendam. . .	2
Landsmeer en Watergang. . .	2
Ransdorp, Uitdam, onder Rans- dorp en Holisloot.	1
Uitdam, onder Zuiderwoude, Zui- derwoude, Bellemermeer en Broek.	2
Monnikendam en Purmer. . .	4
Marken (Eiland)	1
Volendam en Katwoude . . .	2
Edam en Purmer, onder Edam.	6
Ilpendam	1
Purmerland en den Ilp . . .	1
Enge Wormer en Wyde Wormer.	1
Wormer, Schaalsmeer onder Worm- mer, Starmeer onder Wormer, Oostknollendam, en Marken binnen	3
Jisp	1
Ryp	3
De Beemster en Etersheim . .	5
Purmerend en Jurisdictie en Pur- mer, onder dito	5
	<u>40</u>

LVste District. Hoofdplaats HOORN.

	Grondv.
Midlie en Axwyk	1
Warder en Quadyk	1
Oosthuyze en Hobrede . . .	1
Beets, Oudendijk en Schaardam	1
Scharwoude, Avenhorn en Grost- huyzen	1
Berkhout en Baarsdorp . . .	2
Schermerhorn en Westmyzen .	1
Graft, en Noordeinde van Graft	1
Westgrafdyk, Oostgrafdyk, Scher- meer onder Graft, Starmeer onder Graft en Starmeer on- der Jisp.	1
Driehuyzen, Zuid-Schermeer en Schermeer onder dito . . .	1

Transport 11

	Grondv.
Transport	11
Noord-Schermeer, Schermeer on- derdito, Schermeer onder Scher- merhorn en Oostmyzen. . . .	1
Ursen, Rustenburg en Braak .	1
Oosterlee en Deel Schermeer .	1
Hensbroek en Watweide . . .	1
Opdam	1
Hoogwout	1
Opmeer en Veenhuyzen . . .	1
Hoorn	19
Spanbroek	1
Twisk	1
Abbekerk en Lambertshaag . .	1
	<u>40</u>

LVIste District. Hoofdplaats ENKHUYZEN.

	Grondv.
Schellinghout	1
Wydenes en Oosterleek . . .	1
Hem	1
Venhuyzen	1
Boven-Carspel	2
Grotebroek	2
Lutjebroek en Andijk	2
Hoog-Carspel	1
Westwoud	1
Oostblokker	1
Westblokker en Binnenwyzend .	1
Zwaag	1
Wognum	1
Hoog en Laag Zwaagdyk . . .	1
Houwert en Nibbixwoude. . .	1
Benningbroek en Sybe-Carspel .	1
Oostwoud en Midwoud	1
Medemblik	4
Wervershoof	1
Enkhuyzen	13
Oppendoos	1
Urk (Eiland)	1
	<u>40</u>

LVIste District. Hoofdplaats DE HELDER.

	Grondv.
Aarswoud	1
Winkel	1
Oude Niedorp.	1
Nieuwe Niedorp	1
Krabbendam, Haringcarspel en Valkoog	2
Schagen, Burghorn en Haring- huizen.	3
Barsingerhorn	1
Kolhorn	1
Wieringerwaard	1
De Zype	5
Calandsoog, Petten en Hazepolder	1
Huisduinen.	1
De Helder	3
Wieringen	3
Texel.	10
Vlieland	1
Westerschelling	2
Oosterschelling	2
	<u>40</u>

LVIIIste District. Hoofdplaats ALKMAAR.

	Grondv.
St. Maarten en Benigenburg.	1
Schoorl, Harge, Kamp, Groot en Schoorldam	2
Warmenhuyzen	1
Oud Carspel	1
Noordscharwoude	1
Zuidscharwoude	1
Broek op Langedyk	1
Heer Huigenwaard	1
Pancras, Oudorp, en Deel Schermeer	1
Koedyk en Huiswaard	1
Bergen	1
Wimmenum, Egmond op Zee, Egmond binnen, Rynegum en den Hoef	4
Alkmaar en Jurisdictie	17
Baccum, Heyloo en Oesdom	1
Akersloot met de Wouden	2
Limmen	1
Uitgeest	2
Castricum	1
	40

LIXste District. Hoofdplaats HAARLEM. N° 1.

	Grondv.
Haarlem.	40

LXste District. Hoofdplaats HAARLEM. N° 2.

	Grondv.
Heemskerk	1
Assendelft	4
Crommenie	3
Crommeniehorn en Crommeniedyk	1
Beverwyk	3
Wyk aan Zee en Wyk aan Duin	1
Velsen	3
Albertsberg of Bloemendaal	1
Spaarndam	1
Haarlem	2
Zandvoort en de Vogelesang	2
Tetterode of Overveen	1
Heemstede en Berkenrode	4
Bennebroek	1
Hillegom	2
Lisse	2
Noordwijk aan Zee	1
Noordwykerhout	1
Noordwyk binnen, Offen en Langveld	4
Voorhout	1
Sassenheim	1
	40

LXIste District. Hoofdplaats LEYDEN. N° 1.

	Grondv.
Leyden.	40

LXIIste District. Hoofdplaats LEYDEN. N° 2.

	Grondv.
Leyden	22
Rhynsburg	2
Oegst- en Poelgeest	2
Warmond	2
	Transport 28

	Grondv.
Transport 28	
Rhynzaterwoude	1
Roelof Arendsveen en vrye en lange Boekhorst	2
Oude-Ader, Lageland en Poel, Kaag en Ade	1
Koudekerk en Hoogmade	2
Leyderdorp	2
Zoeterwoude	4
	40

LXIIIste District. Hoofdplaats DEN HAAG. N° 1.

	Grondv.
Den Haag	40

LXIVste District. Hoofdplaats DEN HAAG. N° 2.

	Grondv.
Den Haag	37
Wassenaar en Zuidwyk	3
	40

LXVste District. Hoofdplaats DEN LEIDSCHENDAM.

	Grondv.
Scheveningen	5
Katwyk aan Zee	5
Katwyk aan den Rhyn en het Zand	2
Valkenburg	1
Voorschooten	2
Veur	1
Stompwyk, Wilsveen en Leidschendam	4
Voorburg	3
Ryswyk	3
Wateringen en Quintsheul	3
Hondsholredyk en Honderland	2
Poeldyk	1
's Gravesande	2
Zand-Ambacht	1
Monster en ter Heyde	2
Eykenduinen, Loosduinen en Haag-Ambacht	3
	40

LXVIste District. Hoofdplaats DELFT.

	Grondv.
Hazerswoude	4
Zoetermeer en Zegwaard	3
Zevenhuyzen en Moercapel	3
Nieuwveen en Hogeveen	1
Biesland, Klein Vryenban en Nootdorp	1
Delft en Poortery	28
	40

LXVIIste District. Hoofdplaats VLAARDINGEN.

	Grondv.
Naaldwyk	3
De Lier	1
Maasland	3
Maaslandsluis	9
Rosenburg	1
Pernis, 's Graven-Ambagt, Rosand, Langebakkersoord en Smalland	2
	Transport 19

	Grondv.
Transport	19
Vlaardinger Ambagt	1
Vlaardingen	11
Schipluyden	1
Groot Vryeban	1
Nieuwland en Oud en Nieuw Matenes	1
Berkel en Rodenrys	2
Pynacker	2
Bleiswyk	2
	40

LXVIIIste District. Hoofdplaats SCHIEDAM.

	Grondv.
Schiedam	18
Hoog en Woudharnasch, Groeneveld, Hodenpyl, St. Maartensrecht, Dorp-Ambagt en Absrecht	1
Ruyven, Akkersdyk en Vrouwenrecht en het Hof van Delft	2
Kethel, Spaland en Zouteveen	2
Delfshaven	5
Schoonderlo	1
Overschie en Hogenban	3
— Jurisdicte van Delft	1
— — — Rotterdam en Schiebroek	1
Hillegersberg en Rotteban	6
	40

LXXste District. Hoofdplaats ROTTERDAM. N° 1.

	Grondv.
Rotterdam	40

LXXste District. Hoofdplaats ROTTERDAM. N° 2.

	Grondv.
Rotterdam	40

LXXste District. Hoofdplaats ROTTERDAM. N° 3.

	Grondv.
Rotterdam	26
Beukelsdyk, Oost- en West-Blommersdyk, genaamd Cool	8
Kralingen	6
	40

LXXIIste District. Hoofdplaats GOUDA.

	Grondv.
Gouda	23
Bloemendaal	2
Willens Stein, enz. en Vliet	1
Zuidwaddinxveen, Broeck, Thuil en 't Wechje en Broeckhuizen	1
Noordwaddinxveen	2
Boskoop	3
Reeuwijk, Raambrug en Middelburg	2
Sluypwyk	1
Alphen	4
Benthuyzen en Hogeveen	1
	40

LXXIIIste District. Hoofdplaats SCHOONHOVEN.

	Grondv.
Zwammerdam	2

	Grondv.
Transport	2
Bodegraven	3
Oudewater	3
Zuidbroek, Vlist, en Bonrepas	1
Stolwyk	2
Berkenwoude en den Agterbroek	1
Haastrecht	2
Moordrecht	3
Gouderak	2
Ouderkerk op den Yssel en Stormpolder	3
Nieuwerkerk op den Yssel	3
Capellen op den Yssel	2
Krimpen op den Yssel	1
Krimpen op de Lek	1
Lekkerkerk	3
Ammerstol of Klein Ammers	1
's Heraartsberg en Berg-Ambagt	2
Schoonhoven	5
	40

LXXIVste District. Hoofdplaats GORINCHEM.

	Grondv.
Gorinchem en Schelluynen	10
Arkel, Rietveld en Hoogblokland	1
Nieuwland en Hoornaar	1
Noordeloos	1
Hardinxveld	4
Ammersgraaf, Agterland, Peulwyk en Gelkenes	1
Goudriaan en Ottoland	1
Bleskensgraaf en Hofwegen	1
Giessen-Nieuwerkerk en Slingeland	1
Giessen-Oudkerk en Peursum	1
Giessendam	2
Brandwyk en Gybeland	1
Molenaarsgraaf en Laagblokland	1
Streefkerk	2
Nieuwlekkerland	1
Slidrecht en Jurisdicte	5
Alblas, Wyngaarden en Ruigbroek	2
Alblasserdam	2
Papendrecht	2
	40

LXXVste District. Hoofdplaats RIDDERKERK.

	Grondv.
Hoogvliet, Oud- en Nieuw Engeland	1
Rhoon, Pendrecht, Albrandswaard en Kyvelanden	2
Poortugaal	1
Charlois	4
Katendrecht	1
Oost en West-Ysselmonde	2
Oost-Barendrecht en Adriaan-Pieters-Ambagt	1
West-Barendrecht	1
Carnisse	1
Ridderkerk	5
Hendrik-Ido-Ambagt	2
Heerjansdam	1
Heer Oudelands Ambagt, Kyfhoek, Rysoort en Strevelshoek	1
Groote en Kleine Lint	1
Meerdervoort	1
	Transport 25

	Grondv.
Transport	25
Puttershoek	2
Heynoort en Groep	2
Maasdam	1
Antony-Polder	1
Mynsheerenland	1
Cillershoek, 's Gravendeel en Leer-	
Ambagt	4
Stryen en Stryense-Sas	4
	40

LXXVIste District. Hoofdplaats BRIELLE.

	Grondv.
Brielle	6
Oostvoorn en Groot Oosterland	1
Rockanje	1
Rugge, Kleinoord, Oosterland en	
Kleyburg, Briels-Nieuwland of	
de vier Polders	1
Nieuw Helvoet, St. Anna Polder	
en Schapengorsch, Naters en	
Pancrasgorsch, Nieuwe Goote	
en de Kwak	1
Helvoetsluis, Weergorsch en de	
Struyten	2
Nieuwenhoorn	1
Oudenhoorn	1
Zuidland en Velgersdyk	2
Zwartewaal	2
Heenvliet	1
Abbenbroek	1
Geervliet	1
Spykenis en Braband	1
Hekelingen, Friesland, Biert en	
Stompaerden	1
Korendyk	1
Piershil	1
Nieuw Beyerland, Heer Simons-	
haven en Schuddebeurs	2
Zuidbeyerland of Hitzert	2
Oud Beyerland en Goidschalkoord	5
Numansdorp of Buitensluis	3
Klaaswaal	2
Westmaas	1
	40

LXXVIIste District. Hoofdplaats DORDRECHT.

	Grondv.
Dordrecht en de Merwede	36
Dubbeldam	2
Wieldrecht en de Myl	1
Zwyndrecht	1
	40

LXXVIIIste District. Hoofdpl. OOLTOENSPLAAT.

	Grondv.
Oudorp, Oudeland en West Nieuw-	
land	2
Goederede	1
Stellendam, Ouden Oostdyk en	
Oude Nieuwland	1
Onwaard, Roxenisse en Melissant	1
Dirksland	2
Herkingen	1
Sommelsdyk	3
Middelharnis	4
Stad aan 't Haringvliet	1
	Transport 16

	Grondv.
Transport	16
Oude Tonge	3
Nieuwe Tonge	1
Ooltgensplaat en den Bommel	4
Willemstad	3
Klundert en Polder	3
Dinteloort	3
Heiningen	1
Fynaart	2
Nieuw Gastel	1
Oud Gastel	3
	40

LXXIXste District. Hoofdplaats ZIERIKZEE.

	Grondv.
Zierikzee	12
Ouwkerk	1
Nieuwerkerk in Duiveland, Bot-	
en Capelle in Duiveland	2
Oosterland en St. Jansland	2
Bruynisse	2
Dreyschor	1
Bommenede, Zonnemaar en Blois	1
Noordgouwe	1
Ringerskerke, Kerkwerf en Nieu-	
werkerk in Schouwen	1
Serooskerke en Ellemeet	1
Westenschouwen, Burgt en Haam-	
stede	2
Noordwelle en Renesse	1
Elkerzee en de Ambachten	1
Brouwershaven	1
Cortgene en Cats	2
Colynsplaet	2
Wissekerke en Geersdyk, Cam-	
pens Nieuwland en 's Graven-	
hoek	2
Oud-Vosmaar en Vryberge	2
St. Annaland	2
Stavenisse	1
	40

LXXXste District. Hoofdplaats MIDDELBURG.

	Grondv.
Middelburg en Stads-Ambagt	40

LXXXIste District. Hoofdplaats VLISSINGEN.

	Grondv.
Vlissingen	11
Westzouburg en Ritthem	2
Oostzouburg	1
Koudekerke	2
Bekerke	1
Zoutelande	1
Melis en Mariekerke en Buttingen	1
West-Capelle en Poppekerke	2
Grypskerke en Hogelande	1
Oost-Capelle en Aagtekerke	2
Domburg binnen en buiten	1
Serooskerke en Vrouwe-Polder	2
Brigdamme en St. Laurens	1
Veere, Zandyk binnen en Kle-	
veskerke	4
Gapinge, Schellag en Zandyk	
buiten	1
Arnhemuyden	2
	Transport 35

	Grondv.
Transport	35
St. Joostland met de Middelburgse Polder	1
Heinkenszand	2
's Heeren Arendskerke, Wissekerke en 's Heeren Heeren Kinderen	2
	<u>40</u>

LXXXIIste District. Hoofdplaats GOES.

	Grondv.
Goes	7
Driewegen en Coudorpe, Oude-lande, Ellewoutsdyk en Everinge	1
Baarland en Bakendorp	2
Hoedekenskerke	1
Waarden en Kruiningen	2
Krabbendyk en Nieuwlande	1
Schoore, Vlakte en Ierseke	2
Capelle, Bieseling en Eversdyk	2
's Gravenpolder en Zwake	1
Heer-Abskerke, Baersdorp en Sionuskerke, Nisse en Overzande	2
Borselen	1
's Heerenhoek	1
Wemeldinge, Cloetinge, Kattendyk en Oostbeveland	3
Het Fort van Bath, Bath en Riland, Maire, Hinkeloord en Valkenisse	1
Wolphaarsdyk	1
Westkerke, Scherpenisse en St. Martensdyk	4
Poortvliet	2
Tholen, Schakerlo en Nieuwstryen	3
Halsteren en Oudglimmers-Polder	3
	<u>40</u>

LXXXIIIste Distr. Hoofdpl. BERGEN OP DEN ZOOM.

	Grondv.
St. Philipsland	1
Nieuw-Vosmaar	1
Steenbergen	8
't Zand daar buiten	1
Bergen-op-den-Zoom, Byemoerspolder, Noordgeest, Borgvliet en Zuydgeest	10
Wouw en Moerstraten	4
Rosendaal en Nispen	9
Rukven, Vorensende en Langedyk	2
Huybergen en Hogerheyden	1
Woensdrecht	1
Ossendrecht en Putten	2
	<u>40</u>

LXXXIVste District. Hoofdplaats ETTEN.

	Grondv.
Den Ouden Bosch	4
Zegge	1
De Hoeven en St. Maartenspolder	2
Groot Sundert	6
Rysbergen	2
Etten	8
Hage	7
Zevenbergen en Moerdyk	6
Terheyde	4
	<u>40</u>

LXXXVste District. Hoofdplaats BREDA.

	Grondv.
Breda	16
Ginnikke	4
Teteringe	2
's Gravemoer	1
Dongen	4
Alfen	2
Baarlo	3
Gilsen en Ryen	4
Chassum	2
Goirle en Riel	2
	<u>40</u>

LXXXVIste District. Hoofdpl. GEERTBUIDENBERG.

	Grondv.
Hooge en laage Zwaluwe	4
Driemelen en Standhazen	1
Made	2
Geertruidenberg	3
Oosterhout en Jurisdictie	11
Raamsdonk	4
Groot en Klein Waspik	3
's Grevelduyn en Vryhoeven Capel	3
Van den Loonsendyk	2
Sprang	2
Besoyen	1
Waalwyk	3
Baardwyk	1
	<u>40</u>

LXXXVIIste District. Hoofdplaats HEUSDEN.

	Grondv.
Werkendam en de Werken	3
Sleuwyk	1
Woudrichem en Oudendyk	2
Almkerk	2
Ennikhoven	1
Waardhuyzen, Uitwyk en Babilonienbroek	1
Dussen-Munster en Muilkerk en den Hil	3
Eeten en Meenwen	1
Drongelen, Hagoot, Gansoyen en Doeveren	1
Heesbeen en Genderen	1
Oudheusden, Elshout en Hulten	1
Drunen	3
Nieuwkuyk en Onsenoort	2
Vlymen, Engelen en Crevecoeur	4
Hedikhuyzen	1
Herpt en Bern	1
Heusden	3
Wyk en Aalburg	2
Veen	1
Andel	1
Giesen en Ryswyk	1
Loevesteyn, Munnikkeland en Brakel	2
Poederoyen en Aalst	1
Nederhemert	1
	<u>40</u>

LXXXVIIIste District. Hoofdplaats TILBURG.

	Grondv.
Tilburg	17
Enschot en Huykelum	1
Transport	18

	Grondv.
Transport	18
Berkel	1
Moergestel	2
Oosterwyk	3
Haare	2
Udenhout	3
Loon op Zand en Ketsheuvel	5
Helvoirt en Esch	3
Vugt	3
	40

LXXXIXste District. Hoofdplaats DEN BOSCH.

	Grondv.
Cromvoirt en Deuteren	1
Den Bosch en Orthen	26
Empel	1
Kessel, Maren en Alem	2
Lith	2
Lithoyen	1
Nieuwland	1
Heeswyk	1
Berlicum	3
Rosmalen	2
	40

XCste District. Hoofdplaats GRAVE.

	Grondv.
Oyen	1
Dieten	1
Barchen	3
Osch	6
Geffen	2
Heesch	3
Grave	3
Gassel	1
Escharen en Neerloon	1
Groot Linden	1
Kuyk en St. Agatha	3
Beers	1
Mil	2
St. Hubert	1
Haps	1
Beugen en Rykevoort	2
Wanraay en Ledekker	2
Sambeek	2
Oploo en Overloon	1
Maashees	1
Vierlingsbeek	2
	40

XCIste District. Hoofdplaats VECHTEL.

	Grondv.
Nistelrode	3
Vechel	6
Dinter	2
Erp	3
Schyndel	6
Dungen	2
Lietmde	2
St. Oedenrode	6
Lieshout	2
Stiphout	1
Zon	2
Breugel	1
Beek en Donk	2
Aarle en Rixtel	2
	40

XCIIste District. Hoofdplaats HELMOND.

	Grondv.
Helmond	5
Bakel	3
Deurne	3
Liessel	1
Vlierden	1
Asten	4
Someren	5
Lierop	2
Mierlo	3
Nunen, Gerwen en Nederwetten	4
Geldrop en zes Gehuchten	4
Heeze	3
Tongelre	2
	40

XCIIIste District. Hoofdplaats EYNDHOVEN.

	Grondv.
Budel en Gastel	4
Zoerendonk	1
Maarhees	1
Leende en Sterksel	3
Valkenswaard en Dommeler	3
Gestel	1
Lommel	4
Bergeyk	3
Borkel en Schaft	1
Westerhoven	1
Rythoven	1
Velthoven	2
Zeelst	2
Eyndhoven	4
Woensel en Eckhart	4
Waalre	1
Aalst	1
Stratum	1
Stryp	2
	40

XCIVste District. Hoofdplaats OIRSCHOT.

	Grondv.
Bladel en Netersel	2
Eersel en Steensel	2
Hapert en Kasteren	1
Reusel	2
Duyzel en Knechtsel	1
Hoogloon	1
Oirschot, Best en Middelbeers	10
Bortel	5
St. Michielsgestel	4
Oirle en Oosterbeers	2
Blaarthem, Meere Veldhoven en Wintelre	1
Vessem	1
Diesen en Westelbeers	2
Hilvarenbeek	4
Hooge Mierde	1
Laage Mierde en Huisel	1
	40

Dienvolgens gelast het voornoemd Bewind, in naam des Vertegenwoordigenden Lichaams, dat deeze zal worden afgekondigd en aangeplakt, alomme waar zulks behoort.

In den Hage den 14. Mey 1799. Het vyfde jaar der Bataafsche Vryheid. (Was gearapheert) A. F. R. E. van Haersolte, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van hetzelfde. (was geteekend) C. G. Hultman.

153. PUBLICATIE van het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, met nadere bepalingen aangaande de verkiezingen en oproeping der Kiezers tegen den 28. dezer maand, tot het vervullen der opengevallen plaatsen van Vertegenwoordigers. 14 Mei 1799.

GLYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP.

Het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, doet te weten: dat het Vertegenwoordigend Lichaam, op de wyze by de Staatsregeling voorgescreven, overwogen hebbende:

Dat by Art. L., Letter t, van de voorsz. Staatsregeling is bepaald, dat aan het gemelde Vertegenwoordigend Lichaam uitsluitenderwyze behoort het bepalen en regelen van alles, waarin door de Staatsregeling en de voorhanden zynde Wetten niet mogt voorzien zyn;

Dat by Art. 33 en 34 van de tweede Afdeeling van het Reglement Letter A, behoorende tot Titul II van de Staatsregeling, niet wordt gerefereerd tot zoodanige Articulen der Eerste Afdeeling van hetzelfde Reglement, welke bepalen hoe te handelen, wanneer 'er by de eerste of tweede Stemming geene volstreckte meerderheid plaats heeft;

Dat hierdoor, in de Kiesvergaderingen, dikwerf onzekerheden, vertragingen en verwarringen kunnen voorkomen, gelyk de ondervinding alreeds meermalen heeft geleerd.

Dat de Analogie der Staatsregeling vordert, dat, even als in de Grondvergaderingen by de twee eerste stemmingen de benoemingen door eene volstreckte meerderheid moeten geschieden, terwyl by de derde Stemming de *betrekkelyke* meerderheid voldoende is, of, ingeval als dan de stemmen steeken, het Lot beslist, — ook in de Kiesvergaderingen dezelfde *Cynosure* behoort in acht genomen te worden;

Eindelyk, dat, conform Art. CLXIV der Staatsregeling, de Verkiezingen in de *Ringsvergaderingen* op dezelfde wyze behooren te geschieden, als in de *Districtsvergaderingen*; besloten en verordend heeft:

Dat van nu af, en by vervolg, geene Benoemingen of Verkiezingen in eenige Districts- of Ringsvergaderingen, als wettig beschouwd zullen worden, dan de zoodanige, welke by de eerste of tweede Stemming door eene volstreckte meerderheid der aanwezig zynde Kiezers zullen zyn geschied, of by de derde Stemming door eene ook des noods *betrekkelyke* meerderheid, of in geval als dan de Stemmen mogten steeken, door het lot zullen worden beslist; wordende de respectieve Kiezers, zoo in de *Districts-* als in de *Ringsvergaderingen* gelast, zich, by hunne werkzaamheden, stiptelyk te gedragen naar, en te houden aan de duidelyke letter van de 14. 15. 16. en 17. Articulen der eerste Afdeeling van het Reglement Letter A, behorende tot Titul II van de Staatsregeling.

En het is by deeze gelegenheid, en ter voldoening aan de verplichting, ons by het eerste Art. van het Reglement Letter B, behorende tot den III. Titul der voorzegde Staatsregeling opgelegd, dat Wy de Grondvergaderingen in de na te melden Districten, volgens de Districts-Verdeeling, door het Vertegenwoordigend Lichaam vastgesteld, en

heden mede door ons ter Publicatie bestemd, oproepen tegen Dingsdag den 28. der loopende Maand, tot het kiezen van Vertegenwoordigers, het benoemen van Kiezers, en het toevoegen aan beiden van Plaatsvervangers, ten einde eene nieuwe verkiezing van Leden van het Vertegenwoordigend Lichaam, met derzelver Plaatsvervangers, ter vervulling der opengevallene plaatsen van Vertegenwoordigers, welke volgens Art. 38 der Acte van Staatsregeling, en naar uitwyzens van het Lot staan af te treden, te doen; — en wel de Grondvergaderingen der Districten van

Harlingen	N ^o . 4
Sneek	5
Dragten	8
Groningen	11
Veendam	13
Assen	15
Zwolle	18
Ommen	19
Almelo	20
Oldenzaal	21
Lochem	25
Amersfoort	35
Utrecht	36
Weesp	40
Amstelveen	41
Amsteldam	44
—	45
—	47
—	49
Westzaandam	53
Purmerende	54
De Helder	57
Alkmaar	58
Leydschendam	65
Schiedam	68
Rotterdam	70
—	71
Briel	70
Middelburg	80
Etten	84
en Breda	85

Wordende de te verkiezen Vertegenwoordigers by deezen herinnert, om, volgens Art. 2 van het gemelde Reglement B, hunne Geloofsbrieven binnen 14 dagen na de gedaane keuze by ons in te zenden, ten einde daarmede naar het voorschrift van datzelfde Art. te handelen; en met verdere aanmaning aan de zoodanigen, welker Geloofsbrieven zullen zyn bekrachtigd, om op den laatsten Dingsdag der aanstaande maand July in het Vertegenwoordigend Lichaam sessie te nemen.

Bataaven! kent dan thans de grootheid uwer verplichtingen; schat de waarde uwer verkregene Vryheid; gevoelt het groote belang van het uitoefenen van uw Stemrecht; niemand uwer, daartoe bevoegd, onttrekke zich; hy die zich achteloos, of kwaadwillend aan de zaak des Vaderlands ont-

trekt, is den naam van Bataaf onwaardig; kiest dan mannen tot uwe Vertegenwoordigers, wier deugden en verdiensten uwe achting kunnen wegdagen; Mannen, aan wien Gy uwe dierbaarste belangen, uw Vaderland, uwe Vryheid, en de getrouwe handhaving van uw Maatschappelyk verdrag kunt toevertrouwen: Gy zult tot uw geluk, tot den welvaart en roem der Republiek medewerkende, aan uwe duure verplichting in dezen voldoen.

Het Uitvoerend Bewind gelast dienvolgens, dat

deze zal worden afgekondigd en aangeplakt, alomme, waar zulks behoort, met last aan alle Departementalen Gemeente-Bestuuren, welken het aangaat, om, ieder in den hunnen, te zorgen, dat aan den inhoud deezer worde voldaan.

Gedaan in den Haage, den 14. Mey 1799, Het vyfde Jaar der Bataafsche Vryheid. (Was geparapheert) A. F. R. E. van Haersolte, vt. (Onderstond,) Ter ordonnantie van hetzelfde. (Was geteekend) C. G. Hultman.

154. PUBLICATIE van het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, behelzende algemeene voorschriften voor de Gemeente-besturen, omtrent het stemregt, en acten van burgerschap. 20 Mei 1799.

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP.

Het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, doet te weten: Dat het Vertegenwoordigend Lichaam, op de wyze by de Staatsregeling vastgesteld, overwogen hebbende, dat het de plicht der Wetgevers van het Bataafsche Volk is, om, zoo veel mogelyk, te zorgen, dat in allen deele aan de intentie der Staatsregeling worde voldaan, en dat ten dien einde zoodanige algemeene voorschriften en bepalingen voor de Gemeente-Bestuuren, omtrent het verstand van een en ander Articul der Staatsregeling worde vastgesteld, waar door zich dezelve in staat zullen bevinden, deeze zaak op een meer gelyken voet te kunnen behandelen.

Dat het ten hoogsten noodig is, acht te geven, dat niemand, onverhoord, in het uitoeffenen van zyn Stemrecht worde opgeschort; als mede, dat aan het Gouvernement bekend moeten zyn die geenen welke al dan niet in de Stemregisters ingeschreven zyn.

Dat het ten uitersten noodzaaklyk is, dat alle Acten van Stembevoegdheid van een en dezelfde form en inhoud zyn, en dat deeze maatregelen zich behooren uit te strekken door de geheele Republiek; — besloten en verörend heeft:

De Gemeente-Bestuuren binnen deeze Republiek te gelasten, en ten duursten aan te beveelen, van op het naauwkeurigste acht te geven, dat die geene welke in het Stemregister zullen worden ingeschreven, alle vereischte bezitten, welke, tot het bekomen van het Stemrecht, by de Staatsregeling zyn voorgeschreven; en zich wyders naar de volgende bepalingen, voor zoo veel dezelve aangaat, te gedragen.

1. Aan allo Gemeente-Bestuuren wordt, op dezelve verantwoordelykheid geïnjungeert, te zorgen, dat aan geen Burger het Stemrecht op eene willekeurige wyze worde ontnomen, noch iemand daar in worde geschort.

Zullende zy, aan den anderen kant, ten naauwkeurigsten toezien, dat de zoodanigen, welke *duidelijk* vallen in de termen van Art. B. Tit. 2 der Acte van Staatsregeling, uit de Stemregisters worden geroyeerd.

2. Ieder Gemeente-Bestuur zal zorgen, om, tot het meest gemak en gerief hunner Ingezetenen,

naar evenredigheid der uitgestrektheid of bevolking van hunne Gemeente, het zy in iedere maand of week, dag en uur te bepalen, tot het vacceeren voor die geene, welke zich tot de inschryving in het Stemregister zullen verkiezen aanbieden, mits de verëichten hebbende by de Staatsregeling bepaald.

3. Ieder Gemeente-Bestuur zal verplicht zyn, zonder verwyl te disponeeren op de verzoeken van hun, welke verlangen in het Stemregister te worden ingeschreven, hetzy dezelve zich reeds hebben aangemeld, of zich by vervolg nog op den gestelden tyd mochten aanmelden; en zulks, door hun onmiddelyk te admitteeren, of door aan dezelve, byaldien zy niet hebben de verëichten, by de Acte van Staatsregeling voorgeschreven, de inschryving by een stellig besluit te weigeren.

4. Ingevalle by een Gemeente-Bestuur omtrent de bevoegdheid van eenig Burger, om als Stemgerechtigd te worden ingeschreven, eenige twyffeling mocht ontstaan, en het verzoek langer dan veertien dagen wordt aangehouden, zal hetzelfde daar van kennis moeten geven aan het Uitvoerend Bewind, ten einde, naar de omstandigheden, een voordragt aan het Vertegenwoordigend Lichaam zoude kunnen worden gedaan.

5. De Gemeente-Bestuuren zullen verplicht zyn te zorgen, dat er van de inschryvingen behoorlyke aantekening gehouden worde, met byvoeging van de naamen van allen, welke reeds ingeschreven zyn, en van de naamen en dagen der geenen, welke in het vervolg zullen ingeschreven worden.

6. Alle Gemeente-Bestuuren binnen de Bataafsche Republiek worden gelast, uiterlyk binnen den tyd van ééne maand aan het Departementaal Bestuur over te zenden de Lysten van de Naamen, en, zoo veel mogelyk, van de dagen der inschryvinge van allen welke binnen hun ressort in de Stemregisters ingeschreven zyn, en vervolgens van de bykomende jaarlyks verslag doen, en zullen de Departementale Bestuuren zorgen, dat ten spoedigsten alle de by hun ingekomen of successively in te komen Lysten aan het Uitvoerend Bewind worden overgezonden, ten einde door hetzelfde daar van eene behoorlyke Copie aan het Vertegenwoordigend Lichaam zal kunnen worden ingezonden.

7. De Staatsregeling aangenomen zynde met den 23. April 1798, zullen de Gemeente-Bestuuren mitsdien toezien, dat alle die geene, welke zich na den 23. April van dit jaar tot de inschryving

van het Stemrecht zullen aanbieden, ingevolge het 11. Art. Tit. 2 der Staatsregeling, in staat zyn de Nederduitsche Taal te leezen en te schryven.

8. In de Grondvergaderingen zal, ingevolge het 2. Art. Reglement Lit. A, ten naauwkeurigsten aantekening worden gehouden van alle die geenen, welke by iedere oproeping zyn tegenwoordig geweest, en de Presidenten en Secretarissen zullen zorgen, dat daar van telkens een afschrift aan het Gemeente-Bestuur worde ingezonden.

9. Alle die geene, welke in eene der Coloniën van de Bataafsche Republiek zyn geboren, of tien jaaren achter den anderen aldáár, en gedurende de twee laatste jaaren in deze Republiek gewoond hebben, zullen (mits aan alle vereischens der Staatsregeling voldoende) als inboorlingen kunnen worden ingeschreeven.

10. Alle de Acten van Stembevoegdheid zullen, by het vervolg, in de geheele Republiek van eenen en denzelfden, hier na volgenden inhoud, moeten zyn.

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP.

Acte van Burgerschap.

De Burger wonende te alle de vereischten bezittende, by de Acte van Staatsregeling, door

het Bataafsche Volk aangenomen, aangaande de Stembevoegdheid bepaald, en op heden in het Stemregister van deze Gemeente ingeschreven, wordt by deze verklaard te zyn Stembevoegd Burger der Bataafsche Republiek.

Den Het ... jaar der Bataafsche Vryheid.

Het Gemeente Bestuur te

En uit deszelfs Naam

11. By verhuizing uit de eene naar de andere Plaats, binnen deze Republiek, zal die geene, op vertoon van een Certificaat van het Gemeente-Bestuur, waar uit hy komt, en inhoudende, *dat dezelve, ten tyde van zyn vertrek, aldaar in het Stemregister ingeschreeven stond*, ook door het Gemeente-Bestuur van zyne nieuwe Woonplaats, tot de inschrijving in het Stemregister worden toege-
laaten.

Dienvolgens gelast het voornoemde Bewind, in naam des Vertegenwoordigenden Lichaams, dat deze zal worden afgekondigd en aangeplakt, alomme waar zulks behoort.

In den Haag den 20. Mei 1799. Het vyfde jaar der Bataafsche Vryheid. (Was geparapheerd) J. F. R. van Hooft, vt. (Onder stond) Ter Ordonnantie van hetzelfde (Was geteekend) C. G. Hultman.

455. PUBLICATIE van het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, met oproeping der Grondvergaderingen, tot verkiezing van twee Leden voor ieder Departementaal Bestuur. 12 Junij 1799.

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP.

Het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, doet te weten:

Alzo, volgens het 159. Articul der 2. Afdeling van den 5. Titul der Acte van Staatsregeling, in dit jaar twee Leden uit elk der respectieve Departementale Bestuuren aftreden, en door anderen, ieder uit den Ring tot welken hy behoort, vervangen moeten worden; welke aftreding, door het Lot bepaald zynde, staat te geschieden wegens de onderscheidene, hierna te melden Ringen, welker Grond- en Kiezers-Vergaderingen dan ook, op de wyze by de Staatsregeling vastgesteld, tot de suppletie der opvallende Plaatsen zullen moeten byéénkomen; en alzoo die byéénkomsten, al mede volgens het 162. Art. van den aangehaalden 5. Titul, voor de Grondvergaderingen, op den laatsten Dingsdag der maand Juny moeten plaats hebben:

Zoo is 't, dat het Uitvoerend Bewind by deelen oproept alle de Stemgerechtigde Burgeren, behorende tot de navolgende Departements-Ringen, als:

In het Departement van de Eems, tot den 2 Ring, Hoofdplaats Leeuwarden, en tot den 5 Ring, Hoofdplaats Groningen;

In het Departement van den Ouden Yssel, tot den 1 Ring, Hoofdplaats Heerenveen, en tot den 7 Ring, Hoofdplaats Deventer;

In het Departement van den Rhyn, tot den 3 Ring, Hoofdplaats Utrecht, en tot den 4 Ring, Hoofdplaats Amersfoort;

In het Departement van den Amstel, tot den 2 en 6 Ring, hebbende beide tot Hoofdplaats Amsterdam;

In het Departement van Texel, tot den 6 Ring, Hoofdplaats Leyden, en tot den 7 Ring, Hoofdplaats Naarden;

In het Departement van de Delf, tot den 1 Ring, Hoofdplaats den Haag, en tot den 7 Ring, Hoofdplaats Oudewater;

In het Departement van de Dommel, tot den 6 Ring, Hoofdplaats Osch, en tot den 7 Ring, Hoofdplaats Nymegen; en

In het Departement van de Schelde en Maas, tot den 2 Ring, Hoofdplaats Goes, en tot den 6 Ring, Hoofdplaats Dordrecht;

ten einde op Dingsdag, die wezen zal den 25. der loopende Maand, elk in de Grondvergadering tot welke hy behoort, optekomen, om de ten deelen benoedigde verkiezingen van één Persoon tot Lid van het Departementaal Bestuur, benevens éenen Kiezer en deszelfs Plaatsvervanger, te doen, met herinnering aan de aldus benoemde Kiezers, dat zy den *tweeden dag daarna* ter Ringsvergaderingen, in de daartoe bestemde Hoofdplaatsen, tot het verkiezen, in elke derzelve van één Lid tot het Departementaal Bestuur voor hunnen Ring, moeten vergaderen.

Wordende voorts ieder aangemaand en opgewekt tot het stiptelyk in acht nemen van het geen verder ten dien opzichte by het 160 en volgende Articulen der gemelde Acte van Staatsregeling is bepaald en bevolen, en wyders tot eene rustige en ordelyke betrachting van al het geen de voorzegde aangelegene verrichtingen vereischen.

Dienvolgens gelast het Uitvoerend Bewind, dat deze zal worden afgekondigd en aangeplakt, alomme daar zulks behoort.

In den Haag, den 12 Juny 1799. Het vyfde | J. E. R. van Hooff, vt. (Onderstond) Ter ordonnans-
jaar der Bataafsche Vryheid. (Was gearapheerd) | tie van hetzelfde, (Was geteckend) C. G. Hultman.

156. PUBLICATIE van het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, houdende een algemeen voorschrift voor de Grond-, Districts- en Ringsvergaderingen. 8 Mei 1800.

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP.

Het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, doet te weten:

Dat het Vertegenwoordigend Lichaam, op de wyze by de Staatsregeling voorgeschreeven, overwogen hebbende,

Dat in sommige Grond-, Districts- en Rings-Vergaderingen, nu en dan wel eens niet stiptelyk het voorgeschreevene by de Staatsregeling is in acht genomen, maar het een of ander geëmitteerd, of zelfs daar tegen aangegaan geworden;

Dat de plicht van het Vertegenwoordigend Lichaam vordert, dat hierin op de best mogelyke wyze worde voorzien en gezorgd, dat de Grond-, Districts- en Rings-Vergaderingen, op eenen ordenlyken, eenparigen, en het Bataafsche Volk waardigen voet, worden gehouden, en, zooveel mooglyk, een algemeen voorschrift gevolgd, waardoor aan de Articulen van de Staatsregeling, van het Reglement Lit. A. daartoe betrekkelyk, mitsgaders aan de reeds gemaakte of by deezzen te maaken bepalingen, praeiselyk worde voldaan;

Dat by het 50. Art. der Staatsregeling, Lit. 2., aan het Vertegenwoordigend Lichaam uitsluitender wyze is opgedragen, het bepalen en regelen van alles, waarin door de Staatsregeling en de voorhanden zynde Wetten niet mogte voorzien zyn;

Besloten en verordend heeft te arresteeren het navolgende

Algemeen voorschrift voor de Grond-, Districts en Rings-Vergaderingen, getrokken uit de Staatsregeling, het Reglement Lit. A. en ontworpen, ingevolge eenige door het Vertegenwoordigend Lichaam des Bataafschen Volks gemaakte nadere bepalingen.

Voor de Grondvergaderingen.

Art. 1.

De Grondvergaderingen enz. (Zie hiervoor blz. 555).

En het is by deeze gelegenheid, en ter voldoening aan de verplichting, het Uitvoerend Bewind by 't eerste Articul van het Reglement Lit. B. behoorende tot Titul III der voorzegde Staatsregeling, opgelegd, dat hetzelfde de Grondvergaderingen in de na te melden Districten volgens de Districts-verdeeling, door het Vertegenwoordigend Lichaam vastgesteld, en by Publicatie van den 14. Mai 1799 bekend gemaakt, oproept tegen Dingsdag den 27. der loopende Maand, tot het kiezen van Vertegenwoordigers, het benoemen van Kiezers, en het toevoegen aan beiden van Plaatsvervangers, ten einde eene nieuwe verkiezing te doen van Leden van het Vertegenwoordigend Lichaam, met derzelver Plaatsvervangers, ter vervulling der openvallende plaatsen van Vertegenwoordigers, welke volgens

Art. 38 der Acte van Staatsregeling — en naar uitzynen van het Lot staan af te treden; — en wel de Grondvergaderingen der Districten van

Dokkum	N ^o . 1
Zuidhorn	" 9
Onderdendam	" 10
Winschoten	" 14
Deventer	" 23
Deutichem	" 26
Doesburg	" 27
Barneveld	" 29
Bommel	" 32
Thiel	" 33
Nieuwersluis	" 39
Amsterdam	" 42
—	" 43
—	" 51
—	" 52
Hoorn	" 55
Haarlem	" 59
Leyden	" 62
den Haag	" 63
—	" 64
Gorinchem	" 74
Ridderkerk	" 75
Ooltgensplaat	" 78
Vlissingen	" 81
Goes	" 82
Geertruidenberg	" 86
Heusden	" 87
Tilburg	" 88
Grave	" 90
Vechel	" 91
Eyndhoven	" 93

Wordende de te verkiezen Vertegenwoordigers en derzelver Plaatsvervangers, by deezzen herinnert, om, volgens Art. 2 van het gemelde Reglement B, hunne Geloofsbriefen binnen 14 dagen na de gedaane keuze by het Uitvoerend Bewind in te zenden, ten einde daarmede, naar het voorschrift van dat zelfde Articul te worden gehandeld; met verdere aanmaning aan de zoodanige benoemde Vertegenwoordigers, welke Geloofsbriefen zullen zyn bekrachtigd, om op den laatsten Dingsdag der aanstaande maand July in het Vertegenwoordigend Lichaam sessie te nemen.

Het Uitvoerend Bewind gelast dienvolgens, dat deeze zal worden afgekondigd en aangeplakt, alomme, daar zulks behoort; met last aan alle Departementaale en Gemeente-Bestuuren, welken het aangaat, om, ieder in den zynen, te zorgen, dat aan den inhoud deezer worde voldaan.

Gedaan 'in den Haag, den 8. Mey 1800. Het zesde Jaar der Bataafsche Vryheid. (Was gearapheerd) A. W. Hoeth, vt. Ter Ordonnantie van hetzelfde (Was geteckend) C. G. Hultman.

157. PUBLICATIE *van het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, tot oproeping der Stemgerechtigde Burgers, in die Ringen der Departementen, in welke Leden voor de Departementale Besturen, in plaats der aftredende, moeten gekozen worden. 3 Junij 1800.*

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP.

Het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, doet te weten:

Alzoo volgens het 159. Art. der 2. Afdeeling van den 5. Titel der Acte van Staatsregeling, in dit jaar, wederom *these* Leden uit elk der respectieve Departementale Besturen, aftreden, en door anderen, ieder tot den Ring, tot welken hy behoort, vervangen moeten worden; welke aftreding, door het Lot, bepaald zynde, staat te geschieden, wegens de onderscheiden hier na te melden Ringen, welker Grond- en Kiezers-Vergaderingen, dan ook, op de wyze by de Staatsregeling vastgesteld, tot suppletie der opvallende Plaatsen, zullen moeten byeenkomen; en alzoo die byeenkomsten, almede, volgens het 162. Art. van den aangehaalden 5. Titel voor de Grondvergaderingen, op den laatsten Dingsdag der maand Juny moeten plaats hebben:

Zoo is 't, Dat het Uitvoerend Bewind by deezen oproept alle de Stemgerechtigde Burgeren, behorende tot de navolgende Departements-Ringen, als:

In het Departement van de Eems, tot den 3. Ring, Hoofdplaats Bolsward; en tot den 6. Ring, Hoofdplaats Middelstum.

In het Departement van den Ouden Yssel, tot den 3. Ring, Hoofdplaats Assen; en tot den 3. Ring, Hoofdplaats den Hardenberg.

In het Departement van den Rhyn, tot den 1. Ring, Hoofdplaats Gorinchem; en tot den 6. Ring, Hoofdplaats Doesburg.

In het Departement van den Amstel, tot den 4. Ring, Hoofdplaats Amsterdam; en tot den 7. Ring, Hoofdplaats Weesp.

In het Departement van Texel, tot den 2. Ring, Hoofdplaats Hoorn; en tot den 3. Ring, Hoofdplaats Alkmaar.

In het Departement van de Delf, tot den 3. Ring, Hoofdplaats Schiedam; en tot den 4. Ring, Hoofdplaats Rotterdam.

In het Departement van de Dommel, tot den 2. Ring, Hoofdplaats Heusden; en tot den 5. Ring, Hoofdplaats Helmond.

In het Departement van Schelde en Maas, tot den 1. Ring, Hoofdplaats Middelburg; en tot den 7. Ring, Hoofdplaats Brielle;

ten einde op Dingsdag, die wezen zal den 24. der loopende maand, elk in de Grondvergadering tot welke hy behoort, op te komen, om de ten deezen benodigde verkiezingen van één Persoon tot Lid van het Departementaal Bestuur, benevens éenen Kiezer en deszelfs Plaatsvervangers, te doen, met herinnering aan de aldus benoemde Kiezers, dat zy, *den tweeden dag daarna, ter Ringsvergaderingen*, in de daartoe bestemde Hoofdplaatsen, tot het verkiezen, in elke derzelve, van één Lid tot het Departementaal Bestuur, voor hunnen Ring, moeten vergaderen.

• Wordende voorts ieder aangemaand en opgewekt tot het stiptelyk in acht nemen van het geen verder, *ten dien opzichte*, by het 160. en volgende Artikelen der gemelde Acte van Staatsregeling, en het Voorschrift voor de Grond-, Districts- en Ringsvergaderingen, vervat in de Publicatie van den 8. Mey 1800, is bepaald en bevolen, en wyders tot eene rustige en ordenlyke betrachting van al het geen de voorschreeve aangelegen verrichtingen vereischen.

Dienvolgens gelast het Uitvoerend Bewind, dat deezze zal worden afgekondigd en aangeplakt, alomme daar zulks behoort.

Gedaan in den Haag, den 3. Juny 1800, het zesde jaar der Bataafsche Vryheid. (Was geparapheerd) Besier, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van hetzelfde, (was geteekend) C. G. Hultman.

138. PUBLICATIE *van het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, houdende een algemeen voorschrift voor de Grond-, Districts- en Ringsvergaderingen. 25 November 1800.*

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP.

Het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, doet te weten:

Dat het Vertegenwoordigend Lichaam, op de wyze by de Staatsregeling vastgesteld, overwogen hebbende:

Dat 'er gevallen kunnen voorhanden zyn, in welke Burgers in staat zouden kunnen zyn, om Acten van Burgerschap te vertonen, schoon dezelve, om deezze of geene opgekomen omstandigheden, niet meer tot het stemmen in de Grondvergadering bevoegd waren, en dat dienvolgens het vertoonen van eene Acte van Burgerschap alléén niet voor voldoende kan worden gehouden, om tot het uitbrengen van Stem in de Grondvergadering te worden toegelaten;

Dat het Stemregister, hetwelk voor ieder Ge-

meente Bestuur gehouden wordt, als het zekerste bewys van der Burgeren, zoo wel aanvangelyke, als voortduurende Stembevoegdheid, kan en moet aangemerkt worden;

Dat de Lyst, welke, volgens Art. 2. van het Reglement Lit. A., achter de Staatsregeling gevoegd, door het Gemeente Bestuur aan elke te houden Grondvergadering gezonden wordt, als een door eene Geconstitueerde Macht geautoriseerd Extract van het origineel Stemregister, zoo als het zich op dat oogenblik bevindt, kan en moet aangemerkt worden, en dat hetzelfde dienvolgens alle geloof verdient;

Dat, om dezelfde reden, mede gelyk geloof verdienen de Oproepings-Biljetten, welke voor 't houden van elke Grondvergadering aan de Stemgerechtigde Burgers, van wege de Gemeente Besturen, worden rondgebragt;

Dat, dienvolgens, niemand van zyn recht van Stemmen behoord geweerd te worden, die in staat is met één van deze twee, elk op zich zelve genoegzaam voldoende bewyzen, zyne Stembevoegdheid aantetoonen;

Dat het algemeen belang vordert, dat alle twyfelingen worden weggenomen omtrent den juisten dag, waarop, volgens de Staatsregeling, de Kies- en Rings-Vergaderingen moeten worden gehouden;

En eindelyk, dat het, ter spoediger en juist- beoordeeling van de gedaane Keuzen, zeer veel zal toebrengen, wanneer de Verbaalen van het verhandelde in de Districts- en Rings-Vergaderingen op een' gelyken en voldoende voet worden ingericht;

Besloten en verordend heeft, zoo tot beter verstand der Publicatie van het Uitvoerend Bewind, van den 8. Mey deezes jaars, houdende een algemeen Voorschrift voor de Grond-, Districts- en Rings-Vergaderingen, als tot het doen plaats hebben van accurater en meer voldoende opgaven van het verhandelde in de Districts- en Rings-Vergaderingen, by dierzelfer Rapporten, te arresteeren de navolgende bepalingen:

1° Dat de Gemeente Bestuuren de noodige zorge zullen dragen, dat het Stemregister in eene behoorlyke orde worde gehouden, en dat daarin van tyd tot tyd de noodige veranderingen, zoo door verhuizing als anderszins veroorzaakt, gemaakt worden.

2° Dat de Gemeente Bestuuren by het houden van de Grondvergaderingen, volgens Art. 2. van het Reglement Lit. A. van de Staatsregeling, in elk van dezelve zullen zenden een behoorlyk gecollationeerde, door den Secretaris geteekende, en door den Præsident van het Gemeente Bestuur geparapheerde Lyst der Stemgerechtigde Burgers tot de Grondvergadering behorende; en de noodige orders zullen moeten stellen, dat de Stemgerechtigde Burgers vroegtijdig met behoorlyke Billetten worden opgeroepen, en wel ieder in die Grondvergadering, tot welke hy behoort.

3° Dat, en deezes Lyst, en een Oproepings-Billet, te zamen, of ieder afzonderlyk, voor genoegzaam moet worden gehouden, om iemand tot het uitbrengen van zyne Stem, in de Grondvergadering tot welke hy met een behoorlyk Billet geroepen is, of op welks Lyst zyn naam gevonden wordt, toetelaaten.

4° Dat een Acte van Burgerschap alleen, zonder een van de in het vorige Articul genoemde bewyzen niet genoegzaam is, om een Burger tot het uitbrengen van zyn Stem in de Grondvergadering toetelaaten.

5° Dat, volgens het 164. Art. van de Staatsregeling, alle de Kiezers op den tweeden dag na het houden der Grondvergadering, (dat is des *Donderdags* na den *laatsten Dingsdag* der maand *Juny*) in de daartoe bestemde Hoofdplaats, tot het verkiezen van een Lid tot het Departementaal Bestuur voor hunnen Ring vergaderen, op zoodanigen tyd als door het Gemeente Bestuur van de Plaats daar de Ringvergadering gehouden wordt, in den Brief van Beschryving zal worden bepaald; en dat, volgens het 22. Art. van het Reglement Lit. A. achter de Staatsregeling, de Kiezers der Districtsvergadering tot het verkiezen van een Lid en Plaatsvervanger van het Vertegenwoordigend Lichaam, zich op den

derden dag na de benoeming (dat is, des *Frydags* na den *laatsten Dingsdag* der Maand *Mei*) op de plaats hunner bestemming moeten bevinden, mede op zoodanigen tyd als door het Gemeente Bestuur van de Plaats, daar de Districtsvergadering gehouden wordt, in den Brief van Beschryving zal worden bepaald.

6° Dat van het verhandelde op de Districts-vergaderingen, aan het Vertegenwoordigend Lichaam en aan het Uitvoerend Bewind, en van het gebeurde op de Rings-Vergaderingen aan het Uitvoerend Bewind en aan het Departementaal Bestuur, kennis gegeven en bericht zal worden ingezonden, volgens de hier by gevoegde Formulieren, waarvan aan elke Grondvergadering één gedrukt Exemplaar zal gezonden worden, en welke naar bevind van zaaken zullen moeten veranderd worden.

7° Dat de Grondvergaderingen gehouden zullen zyn, Copie van het verhandelde, het welk, volgens Art. 19. van het Reglement Lit. A. achter de Staatsregeling, is in geschrifte gesteld, behoorlyk geteekend en verzegeld, mede te geven aan den Kiozer; die gehouden zyn zal, om het, of zelve, of door zynen Plaatsvervanger, ter Districts- of Ringsvergaderinge alzoó intelevaren, of met hunne Lastbrieven aldaar intezenden.

FORMULIER Lit. A.

Notulen of Verbaal van het verhandelde in de Districts-Vergadering N°. gehouden binnen op den ter Verkiezing van een Lid in het Vertegenwoordigend Lichaam en deszelfs Plaatsvervanger.

Na dat alvorens door het Gemeente-Bestuur van de Lastbrieven der Kiezers naargezien en behoorlyk gevisceerd waren, zyn de præsente Kiezers, ten getale van by den anderen gekomen zynde, de Kiezers en Plaatsvervangers uit de Grondvergaderingen en absent, doch hebbende die van hunne Lastbrieven, welke mede door het Gemeente-Bestuur naargezien, en behoorlyk gevisceerd waren, ingezonden, uit welke de oudste en jongste, of (vermits de oudste in jaaren daarvan wierdt geëxcuseerd) de opvolgende, alsmede de jongste zyn opgetreden, welke als provisioneele Voorzitter en Secretaris by geheime Stemminge zyn overgegaan tot Verkiezing van vyf Stemopnemers, zynde by opneming van dien gebleeken, dat daartoe by meerderheid waren verkooren

Welke uit hun midden hebben verkooren tot Voorzitter, en tot Secretaris

Waarna, de Deuren gesloten zynde, heeft de Voorzitter de Vergadering met de gewone Aanspraak geopend, en de Verklaringe voorgelezen, welke door denzelfden, en alle de præsente Kiezers, op de wyze de Staatsregeling bepaald, is afgelegd.

Vervolgens de Geloofsbriefen gelezen zynde bleek het

1°. Dat er in getal waren, en dat dus de volstreckte meerderheid was.

2°. Dat de navolgende Burgers door de onderscheidene Grondvergaderingen tot dit District behorende, respectively waren benoemd tot Leden

van het Vertegenwoordigend Lichaam, tot derzelver Plaatsvervangers, en tot Kiezers der Districts-Vergaderingen, als:

Door de Grondverg., tot Repres., tot Plaatsv., tot Kiezer.

N° 1 . . . N° 2 . . . N° 3 . . . N° 4 enz. . . .

(Hier moeten 40 Nummers gedrukt worden in de Formulieren, die naderhand aan de Districts-Vergaderingen zullen worden bezorgd.)

3°. En dat dus door de volstreckte meerderheid der Grondvergaderingen van dit District was benoemd tot Lid van het Vertegenwoordigend Lichaam . . . wonende te . . . en tot deszelfs Plaatsvervanger . . . wonende te

(of, indien er geene volstreckte meerderheid van de Grondvergaderingen voor beiden, of een van beiden is, dan:)

4°. Dat Grondvergaderingen den Burger Grondvergaderingen den Burger en Grondvergaderingen den Burger benoemd hebbende, deze drie Burgers op het drietal behooren gebragt te worden.

(of, als er geen drie Persoonen door meer dan eene Grondvergadering benoemd zyn)

zyn als de meeste Stemmen hebbende, een, twee of drie, (als boven by naamen te noemen) Burgers op het drie-tal geplaatst, terwyl het drie-tal met stemming, by beslotene Briefjes, verder is aangevuld met de Burgers en waarna de Kiezers en als door de andere Kiezers op het drie-tal geplaatst zynde, zich buiten de Vergadering hebben begeven; en alstoen overgegaan zynde tot de Verkiezing uit het alzoo gemaakte drie-tal, by opneming der Stemmen bevonden, dat benoemd waren de Burgers . . . met . . . Stemmen.

(Alle de benoemden hier optegeven)

en dat de Burger . . . by volstreckte meerderheid tot Lid in het Vertegenwoordigend Lichaam was verkooren.

(of)

en dat 'er geene volstreckte meerderheid was, waarop, na dat de Stembriefjes behoorlyk verzegeld waren, men overgegaan is tot het doen van een tweede stemming; en toen bevonden dat benoemd waren de Burgers . . . met . . . Stemmen.

(Allen wederom hier invullen.)

en dat als nu by volstreckte meerderheid benoemd was de Burger

(of)

en dat 'er alsnog geen volstreckte meerderheid was; waarop, na dat ook deze Stembriefjes wederom verzegeld waren, 'er een derde Stemming heeft plaats gehad, by welke gebleeken is, dat benoemd waren de Burgers . . . met . . . Stemmen.

(Hier wederom allen in te vullen.)

en dat eindelyk by eene gedecideerde, schoon niet volstreckte meerderheid benoemd is, de Burger . . .

(of zoo de Stemmen steeken)

en dat de Burger . . . en de Burger . . . evenveel stemmen bekomen hebbende, de stemmen steeken; hetwelk, nadat ook deze Stembriefjes verzegeld waren, de Vergadering heeft doen overgaan tot de beslissing door het Lot; waarby gebleeken is, dat tot Lid in het Vertegenwoordigend Lichaam verkoren was de Burger . . . woonende te

Deeze keuze also gebragt zynde, zyn de Kiezers, welke op het drietal gebragt waren, wederom binnen geroepen, en men is overgegaan om, of uit het door de Grondvergaderingen gemaakte drietal een Plaatsvervanger te verkiezen, of wel, om in voegen voorschreeven een zoodanig drietal te maken.

(waaromtrent alles moet worden in het oog gehouden en verhaald, hetwelk in de onderscheiden hierboven opgegeven gevallen by de verkiezing van een Lid in het Vertegenwoordigend Lichaam is voorgeschreeven.)

Deeze keuze nu ook also volbragt zynde, zyn de Stembriefjes verbrand, en de Credentiaalen voor het verkozen Lid in het Vertegenwoordigend Lichaam en deszelfs Plaatsvervanger behoorlyk opgemaakt, in eene Enveloppe verzegeld, en met een behoorlyk Adres aan den Verkozenen verzonden, en eindelyk besloten om van deze verkiezingen en het verhandelde, zoo aan het Vertegenwoordigend Lichaam als aan het Uitvoerend Bewind, by toezending dezes, behoorlyk kennis te geven, waarna de Vergadering door den Voorzitter is ontbonden en uiteengegaan.

Actum in de Kies-Vergadering, gehouden te dato voorschreeven. . . . Voorzitter. . . . Stemopnemer. . . . Stemopnemer. . . . Secretaris.

FORMULIER Lit. B.

Notulen of Verbaal van het gebeurde in de Rings-Vergadering, gehouden binnen op den ter verkiezing van een Lid in het Departementaal Bestuur van

Nadat alvorens door het Gemeente-Bestuur van de Lastbrieven der Kiezers naargezien en behoorlyk gevisceerd waren, zyn de præsente Kiezers, ten getale van by den anderen gekomen, zynde de Kiezers en Plaatsvervangers uit de Grondvergaderingen en absent, doch hebbende die van hunne Lastbrieven; welke mede door het Gemeente-Bestuur naargezien en behoorlyk gevisceerd waren, ingezonden; uit welke de oudste en jongste, of (vermits de oudsten in Jaaren daarvan wierd geëxcuseerd) de opvolgende, alsmede de jongste zyn opgetreden, welke als provisioneele Voorzitter en Secretaris, by geheime stemminge zyn overgegaan tot verkiezing vyf Stemopnemers, zynde by opneming van dien gebleeken, dat daartoe by meerderheid waren verkozen,

Welke uit hun midden hebben verkozen tot Voorzitter en tot Secretaris

Waarna, de Deuren gesloten zynde, heeft de Voorzitter de Vergadering met de gewoone Aanspraak geopend, en de Verklaaring voorgelezen, welke door denzelfden en alle de præsente Kiezers, op de wyze by de Staatsregeling bepaald, is afgelegd.

Vervolgens de Geloofsbrieven geleezen zynde, bleek het

1° Dat 'er . . . in getal waren, en dat dus de volstreckte meerderheid . . . was.

2° Dat de navolgende Burgers, door de onder-

scheiden Grondvergaderingen, tot deezen Ring behoorende, respectivelyk waren benoemd tot Leden van het Departementaal Bestuur van en tot Kiezers ter Rings-vergadering, als:

Door de Grondv. tot Lid in het Depart. Bestuur, tot Kiezer.

N°. 1. . . . N°. 2. . . . N°. 3. . . . N°. 4. enz. . . .

(Hier moeten 71 Nummers gedrukt worden in de Formulieren, die naderhand aan de Rings-vergaderingen zullen worden bezorgd.)

3° En dat dus door de volstreckte meerderheid der Grondvergaderingen van deezen Ring was benoemd tot Lid in het Departementaal Bestuur, de Burger woonende te

(Of indien 'er geen volstreckte meerderheid van Grondvergaderingen voor de verkiezing is)

dat . . . Grondvergaderingen den Burger . . . ; . . . Grondvergaderingen den Burger . . . en . . . Grondvergaderingen den Burger . . . benoemd hebbende, deeze drie Burgers op het drietal behooren gebragt te worden.

(Of, als 'er geen drie Persoonen door meer dan eene Grondvergadering benoemd zyn)

zyn als de meeste stemmen hebbende, een, twee of drie (als boven by namen te noemen) Burgers op het drietal geplaatst, terwyl het drietal met stemming, by besloten Briefjes, verder is aangevuld met de Burgers en waarna de Kiezers en als door de andere Kiezers op het drietal geplaatst zynde, zich buiten de Vergadering hebben begeven; en toen overgegaan zynde tot de verkiezing uit het also gemaakte drietal, is by opneming der stemmen bevonden, dat benoemd waren de Burgers met . . . stemmen.

(Alle de benoemden hier op te geven)
en dat de Burger . . . by volstreckte meerderheid, tot Lid van het Departementaal Bestuur van . . . was verkozen.

(of)

en dat 'er geen volstreckte meerderheid was; waarop, na dat de Stembriefjes behoorlyk verzegeld waren, men is overgegaan tot het doen van eene tweede stemminge, en toen bevonden waren de Burgers met . . . stemmen.

(allen wederom hier invullen)

en dat alsnu by volstreckte meerderheid benoemd was de Burger

(of)

en dat 'er voor als nog geene volstreckte meerderheid was; waarop, na dat ook deeze Stembriefjes wederom verzegeld waren, 'er eene derde stemming heeft plaats gehad, by welke gebleeken is dat benoemd waren de Burgers met . . . stemmen.

(hier wederom allen invullen)

en dat eindelyk by eene gedecideerde schoon niet volstreckte meerderheid, benoemd is de Burger

(of zoo de stemmen steeken)

en dat de Burger en de Burger even veel stemmen bekomen hebbende, de stemmen staken; hetwelk, na dat ook deeze Stembriefjes verzegeld waren, de Vergadering heeft doen overgaan tot de beslissing door het Lot, waarby gebleeken is, dat tot Lid in het Departementaal Bestuur van . . . verkozen was de Burger woonende te . . .

De keuze nu also volbragt zynde, zyn de Stembriefjes verbrand, en het Credentiaal voor het verkozen Lid in het Departementaal Bestuur van . . . behoorlyk opgemaakt, in eene Enveloppe verzegeld, en met een behoorlyk Adres aan den verkozenen verzonden.

En eindelyk besloten, om van deeze verkiezinge en het gebeurde, zoo aan het Uitvoerend Bewind, als aan het Departementaal Bestuur van . . . by toezending deezes, behoorlyk kennis te geven.

Waarna de Vergadering door den Voorzitter is ontbonden, en uiteen gegaan.

Actuum in de Rings-vergadering gehouden te dato voorschreeven.

. . . . Voorzitter. . . . Stemopnemer. . . . Stemopnemer. . . . Secretaris.

Dienvolgens gelast het Uitvoerend Bewind, in naam van het Vertegenwoordigend Lichaam, dat deeze zal worden afgekondigd en aangeplakt, alomme daar zulks behoort.

Gedaan in den Haag, den 25. November 1800. Het zesde jaar der Bataafsche Vryheid. (Was geparapheerd) F. Ermerins, vt. (Onder stond) Ter ordonnantie van hetzelfde. (Was geteekend) C. G. Hultman.

159. PUBLICATIE van het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, houdende nadere verdeeling der Departementen en Ringen in Gemeenten. 22 Januarij 1801.

GEELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP.

Het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, doet te weten;

Dat het Vertegenwoordigend Lichaam, op de wyze by de Staatsregeling voorgeschreeven, overwogen hebbende;

Dat by sommige Adressen, aan hetzelfde gemaakt, opzigtelyk de Verdeeling van de Departementen en Ringen der Bataafsche Republiek in Gemeenten, vervat in de Publicatie van den 9. Juny 1800, zwarigheden voorkomen, welke van gewicht zyn en eenige veranderingen in voorsz. Verdeeling vorderen;

Dat 'er thans, daar de voorsz. Gemeenten-Verdeeling nog niet is geïntroduceerd, nog geschikte

gelegenheid is, om zonder eenige verwarring die veranderingen daartestellen;

En dat het Vertegenwoordigend Lichaam reeds te meermalen deszelfs verlangen heeft gemanifesteerd, om de verordeningen der Staatsregeling met zoo veel gerief der Ingezetenen, als de Staatsregeling zelve of het algemeen belang gedooft, in te voeren;

Besloten en verordend heeft, dat in de voorsz. Verdeeling der Departementen en Ringen deezer Republiek in Gemeenten, vervat in de opgemelde Publicatie van den 9. Juny 1800, zullen worden gemaakt verscheide veranderingen, begrepen in deszelfs Decreet van den 17. der loopende Maand, waardoor thans, met alteratie in zooverre der meer-gedachte Publicatie, en herstelling van de daarin

geslovene zinstorende Drukfeilen, wordt gehouden voor gearresteerd en finaal bepaald de navolgende

Verdeeling van de Departementen en Ringen der Bataafsche Republiek in Gemeenten.

HET DEPARTEMENT VAN DE EEMS.

1. Ring.

	Grondv.
Schiermonnikoog (Eiland)	2
Hoofdpl. Schiermonnikoog.	
Ameland (Eiland)	6
Hoofdpl. Ballum.	
Ter Schelling (eiland)	4
Hoofdpl. Ooster Schelling.	
Anjum	2
Engwierum	1
Be en Jouswier	1
Oostrum en Metselawier	1
Niawier en Nykerk	1
Pesens	1
Loessens en Morra	1
Aalsum en Wetsens	1
Hoofdpl. Metselawier	9
Dockum ¹	5
Hoofdpl. Dockum.	
Holwerd	2
Betterwerd, Bornwerd en Hiaure	1
Foudgum, Raard, Brandgum en	
Waaxens	1
Hantum en Hantumer Uitbuuren	1
Ternaard	1
Wierum	1
Nes	1
Hoofdpl. Holwerd.	8
Driesum	1
Wouterswoude en Zwaag West-	
einde	1
Damwoude	1
Sybrandahuisen en Murmerwoude	1
Ackerwoude	1
Veenwoude	1
Rinsmageest	1
Hoofdpl. Rinsmageest.	7
Birdaard	1
Oudkerk en Wyns	1
Oetkerk en Roodkerk	1
Giekerk en Rieperkerk	1
Hardegaryp ²	1
Hoofdpl. Oudkerk	5
Blya	1
Genum, Hogebeintum, Reitsum,	
Ligtaard en Janum ³	1

Grondv.

Transport

Ferwerd	2
Marrum en Nykerk	2
Hallum	3
Hoofdpl. Ferwerd.	9
Finkum en Hyum	1
Stiens	2
Cornjum en Britsum	1
Jelsum, Lekkum en Miedum ⁴	1
Wanswerd en Jeslum	1
Hoofdpl. Stiens.	6
Vrouwen Parochie	2
St. Anna Parochie	3
St. Jacobi Parochie en Oude Biltzyl	3
Hoofdpl. St. Anna Parochie.	8

2. Ring.

Minnertscha ⁵	1
Tzummarum, Firdgum en 't Kloos-	
ter Lidlum	2
Oosterbierum	1
Sexbierum	1
Pietersbierum en Wynaldum	1
Hoofdpl. Sexbierum.	6
Midlum en Herbajum	1
Hitslum en Achlum	1
Tzum	1
Sweins, Schalsum en Peins	1
Ried, Boer en Dongjum	1
Edens, Spannum, Welsryp en	
Bajum	1
Waaxens, Cubaart en Wommels ⁶	1
Oosterend en Hydaart	1
Hoofdpl. Tzum.	5
Franeker	8
Hoofdpl. Franeker.	
Leeuwarden ⁷	31
Hoofdpl. Leeuwarden.	
Dronryp en Schingen	2
Winsum, Huins en Lyons	1
Menaldum, Slappeterpen 't Kloos-	
ter Anjum	2
Berlicum en Wier ⁸	2
Engelum en Beetgum	1
Marssum	1
Hoofdpl. Dronryp.	9
Huizum	1
Goutum, Wirdum, Hempens,	
Tecrns en Swichem	2
Oosterwierum, Mantgum en Schil-	
laard	1
Jorwert en Hylaard	1
Weidum, Beers en Jellum	1
Deinum, Boxum en Blessum	1
Hoofdpl. Weidum.	7

¹ Tot Dockum behooren mede de Huizen aan den Zuidkant van Dockum staande, bevattende 7 à 8 Huisgezinnen, welke by de Grondvergadering van Damwoude behoord hebben.

² Hardegaryp behoort tot den 4. Ring.

³ Janum behoort tot de Grondvergadering van Birdaard.

⁴ Jelsum enz. is uit den 2. Ring.

⁵ Minertscha behoort tot den 1. Ring.

⁶ Deze en de volgende behooren tot den 3. Ring.

⁷ Tot Leeuwarden behoren mede de Schrans en andere bygelegene Huizen, welke te voren onder het Dorp Huizum hebben behoord.

⁸ Berlicum en Wier behoren tot den 1. Ring.

	Grondv.
Rauwert en Deersum	1
Poppingawier, ter Zool en Sy- brandabuuren	1
Bozum, Britswerd en Vieuwert ¹	1
Ytens, Lutkewierum en Hennaard	1
Oosterlittens en Baard	1
Hoofdpl. Bozum.	5

3. Ring.

Harlingen	15
Almenum	1
Hoofdpl. Harlingen.	16
Zurich, Kornwerd, Wous en Eng- wier	1
Mackum	4
Idzegahuisen, Piaam, Gaast en Ferwoude	1
Exmorra, Allingawier en Parrega	1
Hoofdpl. Mackum.	7
Bolswaard	6
Hoofdpl. Bolswaard.	
Kimswerd	1
Arum	1
Pingjum	1
Witmaarsum	1
Schettens, Schraard, Longerhouw en Higtum	1
Ugo Klooster, Olde Klooster, Hartwerd, Burgwerd en Lollum	1
Hoofdplaats Witmaarsum.	6
Tirns, Ysbregtum en Oosthem .	1
Nieuwland, Folsgara en Tjalluy- sen	1
Abbege, Wolsum en Westhem .	1
Scharnegoutum, Goyenga, en Loyenga	1
Hieslum, Greonterp, Dedgum en Tjerkwerd	1
Hoofdplaats Nieuwland.	5
Ylst	2
Oudega, Idzega, Gaastmeer, Sand- virde en Nieuwhuizen	1
Gauw, Offingawier, Oppenhuizen en Uitwellinga	1
Jutryp, Hommerts en Heeg . . .	2
Hoofdpl. Ylst.	6
Sneek	10
Hoofdpl. Sneek.	
Workum	6
Hoofdpl. Workum.	
Hindeloopen	3
Hoofdpl. Hindeloopen.	
Stavoren	2
Molquerum en Coudum	2
Hoofdpl. Stavoren.	4
4. Ring.	
Irnsom	1
Grouw, Idaard en Aegum	3
Wartena en Warstiens	1

	Grondv.
Transport	5
Warrega	1
Roordahuizum en Friens	1
Hoofdpl. Grouw.	7
Tietjerk en Snawoude	1
Bergum	2
Suameer	1
Garyp en Eernewoude	1
Oostermeer	1
Bestrum en 't Witveen van Oos- termeer	1
Hoofdpl. Bergum.	7
Nyega en Smallingeropeinde . .	1
Oudega	1
Noorderdragten	4
Zuiderdragten	2
Hoofdpl. Dragten	8
Bornbergum en Cortehemmen .	1
Beets en Beetsterzwaag	1
Ureterp, Siegerswolde en Olter- terp	3
Hoofdpl. Beetsterzwaag.	5
Surhuisterveen	2
Surhuisum en Stroobosch . . .	1
Drogeham	1
Kooten	1
Op 't Wyzel	1
Buitenpost en Lutjepost	1
Harkema Opeinde en Rottevalle	1
Augustinusga en Gerkes Klooster	1
Hoofdpl. Augustinusga.	9
Collumerzwaag	1
Oudwoude en Collumer Cluft . .	1
Westergeest	1
Collum	2
Augsbuurt, Collumer Uitdykster Cluft en Torpma Cluft	1
Burum en Munnikezyl	2
Hoofdpl. Collum.	8
Noordwyk en Marum	1
Niebert en Nuis	1
Grootegast	1
Oldekerk, Niekerk en Faan . . .	1
Sibaldeburen en Lucaswolde . .	1
Doesem en Opeinde	1
Hoofdpl. Grootegast.	6
Visvliet en Pieterzyl	1
De drie Waarden en Commerzyl	1
Lutkegast	1
Grypskerk en Westerhorn . . .	1
Niezyl	1
Hoofdpl. Grypskerk.	5
Tolbert	1
Lettelbert, Oostwold en Midwolde	1
De Leek	2
Nytap, Lutkewolde, Foxwolde, 'Zulte en ter Heil'	1
Hoofdpl. De Leek.	5
Noordhorn	1
Niehove	1

¹ Vieuwert behoort tot de Grondvergadering van Oosterwierum.² Deze behooren tot den 5. Ring

	Grondr.
Transport	2
Oldehove	1
Saaxum en Feerwert	1
Esige	1
Hoofdpl. Oldehove.	<u>5</u>
Zuidhorn.	1
Oostum, Fransum en den Ham.	1
Aduart en Leeg Meeden.	1
Wierum, Dorquert en Hogemeeden.	1
Garnwert	1
Hoogkerk en Leegkerk ¹	1
Hoofdpl. Aduart.	<u>6</u>

5. Ring.

Rhoden, Lyveren en Steenbargo	1
Peyze	1
Eelderwolde, Paterwolde en Eelde	2
Matsloot, Sandeber en Rhoderwolde ²	1
Hoofdpl. Peyze.	<u>5</u>
Helpen	1
Haren	2
Noordlaren en Cropwolde	2
Hoofdpl. Haren	<u>5</u>
Groningen	48
Hoofdpl. Groningen.	

Souwert en Wetzing	1
Noordwolde, Adorp en Harssens	1
Zuidwolde	1
Middelbert en Noorddyk	1
Engelbert en Westerbroek	1
Hoofdpl. Zuidwolde.	<u>5</u>

Harkstede en Scharmer	1
't Hogezaand.	3
Windeweer en Lula.	2
Hoofdpl. 't Hogezaand.	<u>6</u>

6. Ring.

Hornhuizen, Vierhuizen en de Zoutkamp	2
Utrum	1
Leens.	1
Niekerk en Vliedorp	1
Wehe en Zuurdyk	1
Kloosterburen	1
Hoofdpl. Leens.	<u>7</u>

Pieterburen en Wierhuizen	1
Eenrum en Saaxumhuizen.	2
Westernieland en den Andel.	1
Warffum en de Breede.	2
Hoofdpl. Eenrum.	<u>6</u>

Warffhuizen	1
Mensingeweer, Maarslag en Maarhuizen.	1
Rasquert, Tienallinga en Ranum.	1
Baſſo	1
Winsum.	1
Obergum en Bellingeweer.	1
Hoofdpl. Winsum.	<u>6</u>

	Grondr.
Onderwierum, Menkeweer, Stitswert en Doornwert	1
Bedum en Westerdykshorn	2
Huizinge en Westerwytwert	1
Middelstum.	1
Cantes en Rottum	1
Hoofdpl. Middelstum.	<u>6</u>

Usquert en Uithuizen	4
Uithuistermeden en Oosternieland	3
Zandeweer en Oldenzyl.	1
Hoofdpl. Uithuizen.	<u>8</u>

't Zand	2
Eppenhuizen, Startinguizen en Garshuizen	1
Wester Embden	1
Zeeryp	1
Loppersum	2
Enum en Wirdum	1
Hoofdpl. Zeeryp.	<u>8</u>

Stedum	1
Lellens en Wittewierum	1
Thesinge en Ten Boer.	1
Garmerwolde, Heidenschap en St. Annen	1
Woltersum en Garrelsweer	1
Hoofdpl. Ten Boer.	<u>5</u>

Spyk	1
Godlinse en Losdorp	1
Bierum en Leermens	1
Holwierda en Crewert	1
Oosterwytwert en Uitwierda	1
Juckwert, Tjamsweer, Solwert en Marssum	1
Hoofdpl. Godlinse	<u>6</u>

Appingadam	3
Delfzyl en Farmsum	3
Hoofdpl. Appingadam	<u>6</u>

Veendyk en 't Veen, Oostwold en Wagenborgen	1
Siddeburen	1
Hellum	1
Schilwolde	1
Slogteren	1
Opwierda, Weiwert en Meethuizen.	1
Hoofdpl. Siddeburen.	<u>6</u>

Termunten	1
Borgsweer, Lalleweer en Woldendorp	1
Midwolderhamrik.	2
Scheemderhamrik.	1
Oterdum en Heveskes	1
Hoofdpl. Midwolderhamrik.	<u>6</u>

7. Ring.

Colham	1
Sapmeer en Kleinemeer	4
Hoofdpl. Sapmeer.	<u>5</u>

¹ Deze behoren tot den 5. Ring.² Deze behoren tot den 4. Ring.

	Grondv.
Zuidbroek	2
Muntendam	2
Noordbroek	3
Hoofdpl. Zuidbroek.	7
Veendam	11
Hoofdpl. Veendam.	
Wildervank	5
Hoofdpl. Wildervank.	
Oude en Nieuwe Pekel-A.	12
Hoofdpl. Oude Pekel-A.	
Oostwold	1
Midwolde	2
Finserwold	2
Beetsterhamrik	2
Hoofdpl. Finserwold.	7
Scheemda	2
Eexta	1
Meeden	2
Hoofdpl. Scheemda.	5
Winschooten	4
Beerta	2
Westerlee en Heiligerlee	1
Hoofdpl. Winschooten.	7
Langakkerschans	1
Bellingewolde	3
Blyham en Oudeschans	2
Hoofdpl. Bellingewolde.	6
Wedde en Vrieschelo	1
Onstwedde, Vlagtwedde en Boer- tange	3
Sellinge en Ter Apel	1
Hoofdpl. Vlagtwedde.	5

Namen en getal van de Gemeenten, en van
derzelver Grondvergaderingen, in het De-
partement van de Eems.

1. Ring.

	Grondv.
Schiermonnikoog	2
Ballum	6
Ooster-schelling	4
Metselawier	9
Dockum	5
Holwerd	8
Rinsmageest	7
Oudkerk	5
Ferwerd	9
Stiens	6
St. Anna Parochie	8

2. Ring.

Sexbierum	6
Tzum	8
Franeker	8
Leeuwarden	31
Dronryp	9
Weidum	7
Bozum	5

VERVOLG UTA. PLB. I.

3. Ring.

	Grondv.
Transport	143
Harlingen	16
Mackum	7
Bolsward	6
Witmaarsum	8
Nieuwland	5
Ylst	6
Sneek	10
Workum	6
Hindeloopen	3
Stavoren	4

4. Ring.

Grouw	7
Bergum	7
Dragten	8
Beesterzwaag	5
Augustinusga	9
Collum	8
Grootegast	6
Grypskerk	5
De Leek	5
Oldehove	5
Aduart	6

5. Ring.

Peize	5
Haren	5
Groningen	48
Zuidwolde	5
't Hogezaand	6

6. Ring.

Leens	7
Eenrum	6
Winsum	6
Middelstum	6
Uithuizen	8
Zeeryp	8
Ten Boer	5
Godlinse	6
Appingadam	6
Siddebuijen	6
Midwolderhamrik	6

7. Ring.

Sapmeer	5
Zuidbroek	7
Veendam	11
Wildervank	5
Oude Pekel-A.	12
Finserwold	7
Scheemda	5
Winschooten	7
Bellingewolde	6
Vlagtwedde	5
65 Gemeentens. Grondv.	492

HET DEPARTEMENT VAN DEN
OUDEN YSSEL.

1. Ring.

	Grondv.
Warns en Scharl	1
Hemelum, Oudega, Nyega, Ela- huizen en Colderswolde	1

147

	Grondv.
Transport	2
Balk en Wykel	2
Sondel, Nieuwe Mirden en Oude Mirden	1
Harig, Mirns, Bakhuizen en Ruighuizen.	1
Hoofdpl. Balk.	6
Lemmer, Vollega en Eesterga	4
Oosterzee en Echten.	1
Hoofdpl. Lemmer.	5
Woudsend, Ype Colsga en Indyk	2
Slooten	1
Hoofdpl. Slooten.	3
Joure, Westermeer en Snikzwaag	4
Haskerhorne en Oude Haske.	2
Rosterhaule en Rohel	1
Hoofdpl. Joure.	7
Legemeer en Heide onder St. Nicolaasga, St. Nicolaasga, Tjergaast, Idskenhuisen en Doniaga	1
Ter Oele, Dyken, Langweer en Boornswaag.	1
Goingaryp, Broek, Oosterhaule, Nyega en Olde Ouwer	1
Hoofdpl. Langweer.	3
Ter Horne, Ter Caple en Akmaryp.	1
Oldeboorn	2
Ackrum, Nes en Haskerdyken	2
Hoofdpl. Oldeboorn.	5
Heerenveen en 't Meer.	3
St. Jansga	1
Delstrahuyzen, Rostergaast, Rotum en Nyeschoot	1
Oldeschoot en Katlyk	1
Beneden Knype	1
Boven Knype	1
Nieuwehorne en Mildam	1
Hoofdpl. Heerenveen.	9
Nyehaske	2
Terbandsterschans, Terband en Luinjebert	1
Tjalbert en Gersloot	1
Luxwold en Langezwagen	1
Hoofdpl. Terband.	5
Kortezwagen	1
Gorredyk	2
Lippenhuizen	2
Ter Wispel en Hemrik	1
Wynjeterp	1
Duurswolde	1
Hoofdpl. Gorredyk.	8
Donkerbroek en Langendyk	1
Hornsterzwaag, Jubbega en onderhorige Compagnie	1
Schurega, Oudehorne en onderhorige Compagnie	1
Makkinga en Elslou	1
Olde Bercoop en Nye Bercoop	1
Boyl en Vinkenga	1
Noordwolde	2
Hoofdpl. Oldebercoop.	8

	Grondv.
Steggerda	1
Blesdyk en Peperga	1
Scherpenzeel, Spanga, Muunnikebuijen, Nye Tryne en Olde Tryne	1
Oldelemmer, Sonnega en Nyelimmer	1
Ter Idsert, Oldeholtwolde en Nyeholtwolde	1
Wolvega, Oldeholtwade en Nyeholtwade	2
Hoofdpl. Wolvega.	7

2. Ring.

Haule en Fogtelo	1
Oosterwolde en Appelscha	1
Hogersmilde	1
Hykersmilde	1
Kloosterveen	1
Hoofdpl. Hykersmilde.	5
Norg, Peest, Zuitvelde, Westervelde, Veenhuizen en Langelo	2
Vries en Rhee, Sayen en Ter Aard, Zeegse, Oude Molen, Taarlo en Tynaarlo, Yde en de Punt, Bunne en Winde, en Donderen	2
Zuidlaaren, Midlaaren en Zuidlaarderveen	2
Hoofdpl. Vries.	6
Rolde, Grollo, Schoonlo, Amen, Eekhaar, Elevelt, Nylande, Eldersloo, Duurse, Anreep, Loon en Ballo	2
Assen, Witten en Peeloo	1
Anlo, Anderen, Eext, Eexterveen, Annen en Annerveen, Schipborg en Gasteren	3
Gieten en Gieterveen, Bonnen en Bonnerveen en Veenhof	1
Hoofdpl. Rolde.	7
Gasseldernyveen	1
Gasselte en Boerveen	1
Borger en Buinen	1
Ees, Wesdorp, Drouwen en Buiner Moeras	1
Odoorn, Valte en Exlo	1
Hoofdpl. Borgen.	5
Emmen, Zuidbergen, Noordbergen, Angelsloe, Westenesch en Weerdinge	2
Rosewinkel	1
Noordsleen, Zuidsleen, Erm Hool en de Haar	2
Hoofdpl. Emmen.	5
Zweelo, Bunneveld, Aalden, Meppen en Wezup	1
Westerborg, Baalinge, Orvelte, Oorsinge, Bruntinge en Elp	2
Beilen, Holte, Alting, Clatring, Eursting, Lieving, Makken en ter Horst, Dryber, Spier, Wyter, Brunsting, Hyken, Halen en Zwiggelt.	3
Hoofdpl. Westerborg.	6

¹ Legemeer en Heide onder St. Nicolaasga behoren tot de Grondvergadering van Goingaryp.

² Haskerdyken behoort tot de Grondvergadering van Nyehaske.

	Grond.
Hoogeveen en Pesserveld . . .	9
Hoofdpl. Hoogeveen.	
Lhee en Lheebroek, Pesse, Ech-	
ten en Ansen	2
Ruinen	1
Ruinerwold	2
Cockange, Weerwil en Oshaar .	1
Dwinglo	1
Hoofdpl. Ruinen.	7
Diever, Oude Diever, Wateren,	
Wittelte, Wapse, Leggelo en	
Eemster	2
Wapsterveen	1
Vledder en Westerbeekslot,	
Nyensleek en Doldersum . . .	1
Hoofdpl. Diever.	4
Meppel, Oosterboer en Dink-	
steede	7
Hoofdpl. Meppel.	
Havelte	1
Legeveld en Uffelte	1
Nyveen	1
Colderveen, Bovenboer, De Dyk,	
De Kolk, en aan den Zomerdyk	1
Hoofdpl. Nyveen.	4
3. Ring.	
Coeverden	1
Hoofdpl. Coeverden.	
Schoonebeek	1
Daalen, Dalerveen, Wagtum en	
Veenhuizen	2
Oosterhessele, Gees en Zwinderen	1
Hoofdpl. Daalen.	4
Zuidwolde	2
De Wyk, Stapel, Schiphorst en	
Broekhuizen	2
Veldhoek, Oosterhuis, ten Kate,	
ten Huizen, ten Oever, Wes-	
terhuis, Pastory en Vicary. .	1
Yhorst	1
Hoofdpl. De Wyk.	6
Staphorst, Olde Staphorst, Ha-	
minge, Hesseling, en Rooveen.	4
Hoofdpl. Rooveen.	
Zwartsluis, Buitensluis en Fortes.	3
Nieuwesluis'	1
Hoofdpl. Zwartsluis.	4
Hasselt	2
Hasseler Carspel	1
Hoofdpl. Hasselt.	3
Onnen	1
Bestmen, Junne, Beerse en Steg-	
teren	1
Geetmen, Vilsteren en Varsen .	1

	Grond.
Transport	3
Archem en Lemele	1
Voor de Brug, Arlen, Eerde en	
Zeeze	1
Hoofdpl. Ommen.	5
Hellendoorn'	1
Noetsel, Eelen en Rhaam. . .	1
Egede en Marle	1
Daarle en Hulsen	1
Luttenberg	1
Heeten	2
Haarle	1
Hoofdpl. Hellendoorn.	8
Den Ham	1
Magelde en Linde	1
Meer en Noordmeer.	1
Hoofdpl. Den Ham.	3
Dalsen, Oosterdalsen en Welsem	2
Ankum en de Vos en Garner .	1
Hessem, Ragteren en Milgen .	1
Lenthe	2
Ennen en Marshoek	1
Oud Leusen, Nieuw Leusen en	
den Hulst	1
Hoofdpl. Dalsen.	8
Hardenberg en Brugt	2
Bergentheim, Sipculo, Diffelen en	
Reeze	1
Heemse en Collendoorn . . .	1
Hoofdpl. Hardenberg.	4
Gramsbergen, de Velde en Ra-	
derwyk	1
Lutte, Ennevelde en Aan. . .	1
Holthone, Holtheeme, Loosen en	
Baalder	1
Hoofdpl. Gramsbergen.	3
Almelo en Gerichte.	9
Hoofdpl. Almelo.	
Vrieseveen	4
Hoofdpl. Vrieseveen.	
Geesteren	1
Tubbergen	1
Buurschap Tubbergen	1
Albergen	2
Fleringen'	1
Hoofdpl. Tubbergen.	6
4. Ring.	
Ens en Emmeloort (Eiland) . .	2
Hoofdpl. Emmeloort.	
Blokzyl	3
Blankenham en Ysselham. . .	1
Carspel Cuinre.	1
Hoofdpl. Blokzyl	5
Steenwyk	4
Hoofdpl. Steenwyk.	

1 Oosterhessele enz. behoort tot den 2. Ring.
 2 Nieuwesluis behoort tot den 4. Ring.
 3 Behoort tot den 7. Ring.
 4 Albergen en Fleringen behoren tot den 6. Ring.

	Grondv.
Steenwykerwolde, Eise en School- wolde	2
Ysveen, Kallenkote, Onna en Verlaat	1
Zuidveen	1
Oldemark en de Haire	1
Callemburg en Paaslo	1
Hoofdpl. Steenwykerwolde	6
Schout Ampt Giethoorn, en Mug- genbeet	3
Wanneperveen en Dinxterveen	3
Hoofdpl. Giethoorn	6
Vollenhoven	2
Barsbeek	1
Leeuwte, Cuinredyk, en Baarlo	1
Hoofdpl. Vollenhoven	4
Genemuiden en Schout Ambt	2
Mastenbroek	1
Hoofdpl. Genemuiden	3
Ysselmuiden en Schoutampt en Grafhorst	3
's Heerenbroek, Vicaten, Wilsum en Schoutampt	1
Hoofdpl. Grafhorst	4
Zwolle	24
Hoofdpl. Zwolle	
Windesheim, Zuithem, Ittersum en Zalne	1
Harkulo, Schelle, Oldenneel, Spool- de, Voorst en Westenholte	1
Herfte, Wythem, Genne, Holte en Overwater	1
Haarst, Langenholte, Berkum en Roeteveen	2
Hoofdpl. Windesheim	5
Wyhe, Herxen, Wynbre en Wen- gelo	2
Wegterholt en Hengevelde	1
Tongeren	1
Hoofdpl. Wyhe	4
5. Ring.	
Campen	12
Hoofdpl. Campen	
Hattum	4
Zalk	1
Hoofdpl. Hattum	5
Heerde	5
Marle	1
Hoofdpl. Heerde	6
Elburg	4
Hoofdpl. Elburg	
Oldebroek	3
Zuideinde, Noordeinde, de Zand- weg en Camperveen	1
Hoofdpl. Oldebroek	4

	Grondv.
Doornspyk en Oosterwolde	4
Hoofdpl. Doornspyk	
Epe	4
Welsum	1
Nybroek	1
Vaarssen	2
Oene	1
Hoofdpl. Epe	9
Harderwyk	7
Hoofdpl. Harderwyk	
Putten	5
Ermelo	2
Nunspeet	2
Hoofdpl. Ermelo	9
Nykerk	10
Hoofdpl. Nykerk	

6. Ring.

Haxbergen, Blankenberg en Ho- nesch	3
Brammelo en Langelo	1
Holthuizen	1
Buurse	1
Eppenzolder	1
Hoofdpl. Haxbergen	7
Enschede	4
Hoofdpl. Enschede	
Esmarkte	3
Yseloo	2
Twikkelo	1
Hoofdpl. Esmarkte	6
Driene	1
Losser (Dorp en Markte)	2
Hasselo	1
Lonneker	2
Hoofdpl. Lonneker	6
Ootmarssum	2
Groot en klein Agelo	1
Reutum en Haarle	1
Nutter en Brekelenkamp	1
Vasse en Manderen	1
Hesinge en Oude Ootmerssum	1
Tilgte	1
Hoofdplaats Ootmarssum	8
Denekamp	1
Buurschap Denekamp	1
Noorddeuringe	1
Beuninge	1
Lattrup	1
Hoofdpl. Denekamp	6
Oldenzaal	4
Berghuizen	1
Hoofdpl. Oldenzaal	5
Lutte (Markte)	3
Voltho	1
Kleine Driene en Rossum	1
Hoofdpl. Lutte	5

¹ Wengelo behoort tot den 7. Ring, Grondvergadering van Raalte.

² Deze behoren tot den 7. Ring.

³ Marle behoort tot den 4. Ring, Grondvergadering van Wyhe.

⁴ Welsum behoort tot den 7. Ring.

⁵ Ootmarssum behoort tot den 3. Ring.

⁶ Vasse en Manderen behoren tot den 3. Ring.

	Grondv.
Dulder	2
Lemselo	1
Gammelke	1
Weerselo en 't Stift	1
Doorningen	1
Hoofdpl. Dulder.	6
Zenderen	1
Hertmen	1
Borne	2
Bornerbroek ¹	1
Hoofdpl. Borne.	5
Eule	1
Bakkum en Hugereis	1
Delden	2
Deldener Esch	1
Deldener Broek	1
Bentle	1
Hoofdpl. Delden.	7
Hengelo	1
Woolde en Asselo	2
De Veldzyde onder Woolde	1
Hoofdpl. Hengelo.	4
7. Ring.	
Deventer	17
Hoofdpl. Deventer.	
Weteringe, Riele en Wechle	1
Borgel, Rande en Tjoene	1
Lettele, Linde en Okkenbroek	1
Ortele, Essen en Averlo	1
Holtén	1
Ncerdorp	1
Look en Borkel	1
Reusenbergh en Langestraat	1
Esperlo, Bathmen en Loo	1
Hoofdpl. Bathmen.	9
Olst en Overweetering	1
Hengforden en Middele	1
Duur en Wesepe	1
Hoofdpl. Olst.	3
Raalte	1
Sendert	1
Pleegste en Ramele	1
Boetele en Tyraan	2
Heino en Broekland	2
Hoofdpl. Raalte.	7
Luttenberg	1
Heeten	2
Haarle	1
Hoofdpl. Haarle.	4
Diepenheim	1
Carspel Diepenheim, Dorp Mark- velde, Middeldorpen Markvelde	1
Markelo en Beusbergen	2
Boekelo	1
Hoofdpl. Diepenheim.	5
Goor	2
Carspel Goor	1
Zeldam, Weddehoen en Duis- arend	1

	Grondv.
Scholte, Weddehoen en Henge- velde	1
Stokkum en Harke	1
Hoofdpl. Goor.	6
Ryssen	3
Elsen	1
Enter	3
Rectum en Wierden	1
Ypelo en Notter	1
Hoofdpl. Ryssen.	9

Namen en getal van de Gemeenten en van
derzelver Grondvergaderingen, in het De-
partement van den Ouden Yssel.

	Grondv.		Grondv.
1. Ring.		5. Ring.	
Balk	6	Steenwykerwoldo	6
Lemmer	5	Giethoorn	6
Slooten	3	Vollenhoven	4
Joure	7	Genemuiden	3
Langweer	3	Grafhorst	4
Oldeboorn	5	Zwolle	24
Heerenveen	9	Windesheim	5
Terband	5	Wyhe	4
Gorredyk	8		
Oldebercoop	8	6. Ring.	
Wolvega	7	Campen	12
2. Ring.		Hattum	5
Hykersmilde	5	Heerde	6
Vries	6	Elburg	4
Rolde	7	Oldebroek	4
Borger	5	Doornspyk	4
Emmen	5	Epe	9
Westerborg	6	Harderwyk	7
Hogeveen	9	Ermelo	9
Ruinen	7	Nykerk	10
Diever	4		
Meppel	7	7. Ring.	
Nyveen	4	Haxbergen	6
3. Ring.		Enschede	4
Coeverden	3	Esmarkte	6
Daalen	4	Lonneker	6
De Wyk	6	Ootmarssum	8
Rooveen	4	Oldenzaal	5
Zwartsluis	4	Denekamp	5
Hasselt	3	Lutte	5
Ommen	5	Dulder	6
Hellendoorn	8	Borne	5
Den Ham	3	Delden	7
Dalfsen	8	Hengelo	4
Hardenberg	4		
Gramsbergen	3	78 Gemeent. Grondv. 469	
Almelo	9		
Vrieseveen	4		
Tubbergen	6		
4. Ring.			
Emmeloort	2		
Blokzyl	5		
Steenwyk	4		

¹ Behoort tot den 7. Ring.
VERVOLG UTR. FLB. I.

HET DEPARTEMENT VAN DEN RHYN.

1. Ring.

	Grande.
Gorinchem	10
Hoofdpl. Gorinchem.	
Schelluynen' en Hardinxveld	4
Hoofdpl. Hardinxveld.	
Giessen Oudkerk en Peursum	1
Giessen Nieuwkerk en Slingeland	1
Giessendam	2
Hoofdpl. Giessendam.	4
Arkel, Rietveld en Hoog Blokland	1
Hoornaar en Nieuwland	1
Noordeloos	1
Tienhoven en Ameyde	2
Meerkerk	1
Hoofdpl. Meerkerk.	6
Heukelom	1
Asperen	1
Acquoy, Oosterwyk en Kedichem.	1
Rumpt en Gellicum	1
Hoofdpl. Asperen.	4
Dalem en Spyk'	1
Vuuren	1
Herwynen	2
Hoofdpl. Herwynen.	4
Nieuwpoort.	1
Langerack	1
Ammerstol, Graveland, Agterland en Peulwyk	1
Goudriaan en Ottoland.	1
Brandwyk en Gybeland	1
Hoofdpl. Nieuwpoort.	5
Streefkerk	2
Molenaarsgraaf en Laag Blokland	1
Nieuw-Lekkerland	1
Bleskensgraaf en Hofwegen	1
Hoofdpl. Streefkerk.	5
Slidrecht	5
Hoofdpl. Slidrecht.	
Papendrecht	2
Alblas, Wyngaarden en Ruyg- broek	2
Alblasserdam	2
Hoofdpl. Alblasserdam.	6
Leerdam	4
Hoofdpl. Leerdam.	
Lexmond, Agthoven en Lakerveld	2
Heycop en Boeycop.	1
Leerbroek, Reyerscoop en Mid- delcoop	1
Hoofdpl. Lexmond.	4
Schoonrewoerd.	1
Hagestein en Tienhoven	1
Everdingen, Golberdingen en Zy- dervelt'	1
Hoofdpl. Everdingen.	3

Grande.

Vianen	4
Hoofdpl. Vianen.	
2. Ring.	
Thiel en Zandwijk	4
Hoofdpl. Thiel.	
Cuylenburg.	6
Hoofdpl. Cuylenburg.	
Buuren	2
Erichem en Asch	1
Hoofdpl. Buuren.	3
Zoelmond	1
Beusichem	1
Ravenswaay	1
Hoofdpl. Zoelmond.	3
Tricht	1
Buurmalsen	1
Beest, Rhenoy en Marienweerd.	2
Hoofdpl. Beest.	4
Avesaathen.	1
Zoelen	1
Ryswyk en Maurik	2
Eck en Wiel	1
Ingen	1
Meerten, Ommeren en Aalst	1
Hoofdpl. Maurik.	7
Lienden	1
Echteld	1
Kesteren, de Marsch, Leden en Oudeweerth	1
Opheusden en Yzendoorn	2
Hien	1
Dodeweert	1
Ochten	1
Hoofdpl. Kesteren.	8
Hellouw en Tuyl	1
Haften	1
Geldermalsum en Meteren	2
Deyl en Enspyk	1
Waardenburg	1
Hoofdpl. Tuyl.	6
Varik	1
Opynen en Heesselt	1
Nederynen en Est	1
Ophemert	1
Wadenoyen en Zennewynen	1
Drumt en Passeway.	1
Hoofdpl. Ophemert.	6
Hervelt	1
Andelst, Loonen en Woleren	1
Zetten, Lakemond, Randwyk en Indoornik	1
Heteren en Hemmen	8
Valburg en Homoet	1
Oosterhout en Slyk Ewyk.	1
Hoofdpl. Heteren.	5
Elst, Elden en Meinerswyk	4
Bemmel en Ressen	2

* Schelluynen behoort tot de Grondvergaderingen van Gorinchem.

* Spyk tot die van Acquoy enz.

* Schoonrewoerd, Everdingen, enz. behoren tot den 2. Ring.

	Grondv.
Transport	6
Gent	1
Angeren en Doornenburg	1
Lent	1
Hoofdpl. Elst.	9
Pannerden, Herwen en Aart.	2
Hoofdpl. Pannerden.	
3. Ring.	
Utrecht	65
Hoofdpl. Utrecht.	
Schalkwyk, Tul en 't Waal, Hons- wyk en Slagmaat	2
Bunnik, Vegten, Stootwegen en Kattenbroek, Odyk, Amelis- weert, Rynauwen, Oudwulven en Wayen	2
Houten en 't Goy, Schonauwen, Wulven, Heemstede en Werk- hoven	2
Hoofdpl. Houten.	6
4. Ring.	
Amersfoort	17
Hoofdpl. Amersfoort.	
Eemnes binnen, Eemnes buiten en Vuursch	3
Baren en 't Eem	1
Hoofdpl. Eemnes binnen.	4
Zoest en Isselt	3
Hoofdpl. Zoest.	
Bunschoten	2
Hoogland, Duyts, d'Haar en Ze- venhuizen	3
Hoevelaken	1
Stoutenburg	1
Hoofdpl. d'Haar	7
Scherpenzeel	2
Renswoude en Eemikhuizen	2
Woudenberg	2
Maaren, Marsbergen en Geere- steyn	1
Leusden enz. en Asschat	2
Hoofdpl. Scherpenzeel.	9
Veenendaal	6
Hoofdpl. Veenendaal.	
Wageningen	5
Hoofdpl. Wageningen.	
Rheenen	3
Hoofdpl. Rheenen	
Wyk by Duurstede	3
Hoofdpl. Wyk by Duurstede.	
Cothen en de Dwarsdyk	1
Nederlangbroek, Overlangbroek, Hardenbroek en Sterkenburg.	2
Amerongen	2
Leersum, Zuilestein en Ginkel	1
Doorn en Darthuizen	1
Hoofdpl. Nederlangbroek.	7
Driebergen en Ryzenburg	1
Zeyst	3

	Grondv.
Transport	4
Oostveen	2
Oostbroek en de Bilt	2
Hoofdpl. de Bilt.	8
5. Ring.	
Arnhem	20
Hoofdpl. Arnhem.	
Appeldoorn, Beekbergen en Loo- nen	8
Hoofdpl. Appeldoorn.	
Barneveld, Voorthuisen, Elspeet, Garderen en Kootwyk	9
Hoofdpl. Barneveld.	
Voorst, Terwoolde, Twello en Wilpe	9
Hoofdpl. Twello.	
Rheden, Ellecom, Spankeren, Velp en Rosendaal	8
Hoofdpl. Rheden.	
Brummen en Halle	4
Hoofdpl. Brummen.	
Ede, Lunteren, Bennekom en Ot- terlo	8
Hoofdpl. Ede.	
Rencum, Oosterbeek, Heelsum, Doreweerth en Wolfswceert	3
Hoofdpl. Rencum.	
6. Ring.	
Doesburg	4
Hoofdpl. Doesburg.	
Angerlo, Drempt en Oldkeppel enz.	5
Hoofdpl. Drempt.	
Bahr en Lathum	1
Westervoort	1
Didam	4
Hoofdpl. Lathum.	6
Deutichem	3
Hoofdpl. Deutichem.	
Zelhem	4
Hoofdpl. Zelhem.	
Hummel en Keppel	2
Richteramt Deutichem	3
Hoofdpl. Hummel.	5
's Heerenberg	1
Zeddam	4
Beck	1
Netterden	1
Hoofdpl. 's Heerenberg.	7
Genderingen	6
Etten	1
Hoofdpl. Genderingen.	7
Wisch, ter Borch en Lichtenberg	8
Hoofdpl. Ter Borch.	
Winterswyk	11
Hoofdpl. Winterswyk.	
Aalten	7
Breedevoort	1
Hoofdpl. Aalten.	8

	Grondv.
Dinxperlo	3
Hoofdpl. Dinxperlo.	
7. Ring.	
Zutphen	13
Hoofdpl. Zutphen.	
Almen en Gorsel.	3
Dorth, Dorthershoek, Zuidloo en	
Oze	$\frac{2}{5}$
Hoofdpl. Gorsel	$\frac{5}{5}$
Warnsfeld	4
Hoofdpl. Warnsfeld.	
Steenderen	4
Bronkhorst	$\frac{1}{5}$
Hoofdpl. Steenderen.	$\frac{5}{5}$
Lochem	3
Hoofdpl. Lochem.	
Gewezen Scholtampt Lochem.	3
Laaren en Oolde.	1
Verwoolde	$\frac{1}{5}$
Hoofdpl. Laar.	$\frac{5}{5}$
Gelselaar.	1
Geesteren	2
Borculo	2
Roderlo	$\frac{3}{8}$
Hoofdpl. Borculo.	$\frac{8}{8}$
Vorden en Wildenberg ¹	5
Hengelo	$\frac{4}{9}$
Hoofdpl. Vorden.	$\frac{9}{9}$
Necde	4
Eybergen	3
Rerken	$\frac{1}{8}$
Hoofdpl. Eybergen.	$\frac{8}{8}$
Grol	3
Beltrum	$\frac{3}{6}$
Hoofdpl. Grol.	$\frac{6}{6}$
Ligtenvoorden	5
Hoofdpl. Ligtenvoorden.	

Naamen en Getal van de Gemeenten en van derzelver Grondvergaderingen, in het Departement van den Rhyn.

1. Ring.	Grondv.	2. Ring.	Grondv.
Gorinchem	10	Thiel	6
Hardinxveld	4	Cuylenburg.	6
Giessendam	4	Buuren	3
Meerkerk	6	Zoelmond	3
Asperen	4	Beest	4
Herwynen	4	Maurik	7
Nieuwpoort.	5	Kesteren.	8
Streefkerk	5	Tuyt	6
Sliedrecht	5	Ophemert	6
Alblasserdam	6	Heteren	8
Leerdam.	4	Elst	9
Lexmond	4	Pannerden	2
Everdingen	3	3. Ring.	
Vianen	4	Utrecht	65

	Grondv.		Grondv.
Houten	6	Drempt	5
4. Ring.		Lathum	6
Amersfoort	17	Deutichem	3
Eemnes binnen	4	Zelhem	4
Zoest.	3	Hummel.	5
d'Haar	7	's Heerenberg	7
Scherpenzeel	9	Genderingen	7
Veenendaal.	6	Ter Borch	8
Wageningen	5	Winterswyk	11
Rheenen.	3	Aalten	8
Wyk by Duurstede.	3	Dinxperlo	3
Nederlangbroek	7	7. Ring.	
De Bilt	8	Zutphen	13
5. Ring.		Gorsel	5
Arnhem	20	Warnsfeld	4
Appeldoorn.	8	Steenderen	5
Barneveld	9	Lochem	3
Twello	9	Laar	5
Rheden	8	Borculo	8
Brummen	4	Vorden	9
Ede	8	Eybergen	8
Rencum.	3	Grol	6
6. Ring.		Ligtenvoorden.	5
Doesburg	4	70 Gemeent.-Grondv. 490	

HET DEPARTEMENT VAN DEN AMSTEL.

1—6. Ring.	Grondv.
Slooten, Sloterdyk, Osdorp en de vrye Geer	5
Hoofdpl. Slooten.	
Amsterdam ¹	433
Hoofdpl. Amsterdam.	
7. Ring.	
Muiden	2
Hoofdpl. Muiden.	
Weesp	6
Hoofdpl. Weesp.	
Ouderkerk	3
Hoofdpl. Ouderkerk.	
Abcoude.	2
Weesper-Carspel en Bylemermeer	$\frac{2}{4}$
Hoofdpl. Abcoude.	$\frac{4}{4}$
Thamen en Uithoorn ¹	3
Hoofdpl. Uithoorn.	
Kudelstaart en Aalsmeer	4
Kalslagen, Vriesekoop en Leimu-	
den, zoo verre dezelve tot dit	$\frac{1}{5}$
Departement behoren	$\frac{5}{5}$
Hoofdpl. Aalsmeer.	$\frac{5}{5}$
Diemen	2
Watergraafsmeer	$\frac{2}{4}$
Hoofdpl. Diemerbrug.	$\frac{4}{4}$
Amstelveen, Rietwyk en Rietwy-	
keroord ¹	10
Hoofdpl. Amstelveen.	

¹ Wildenberg behoort tot de Grondvergaderingen van Borculo.

² Van Amsterdam behoren 29 Grondvergaderingen tot den 7. Ring.

³ Het District Blokland behoort tot het Departement Texel, 7. Ring by Nieuwveen.

⁴ Rietwyk en Rietwykeroord behoren tot de Grondvergadering van Aalsmeer en Kudelstaart.

Namen en getal van de Gemeenten en van derzelver Grondvergaderingen, in het Departement van den Amstel.

1—6. Ring.		Grondv.	Grondv.
Slooten	5	Ouderkerk	3
Amsterdam	433	Abcoude	4
		Uithoorn	3
		Aalsmeer	5
		Diemerbrug	4
		Amstelveen	10
Muiden	2	10 Gemeent-Grondv.	475
Weesp	6		

HET DEPARTEMENT VAN TEXEL.

1. Ring.		Grondv.
Vlieland (Eiland)	1	
Hoofdpl. Vlieland.		
Texel (Eiland)	10	
Hoofdpl. den Burg.		
Wieringen (Eiland)	3	
Hoofdpl. Hippolitus-hoef.		
de Helder	3	
Huisduinen	1	
Hoofdpl. de Helder.	4	
de Zype	5	
Calantsoog, Petten en Hazepolder	1	
Hoofdpl. de Zype.	6	
Haringcarspel, Valkoog, Krab-		
bendam en Dirkshorn	2	
Warmenhuysen en Schoorldam ¹	1	
St. Maarten en Benigenburg . . .	1	
Hoofdpl. Warmenhuizen.	4	
Schagen, Burghorn en Haring-		
huizen	3	
Hoofdpl. Schagen.		
Barsingerhorn	1	
Colhorn	1	
Wieringerwaard	1	
Hoofdpl. Wieringerwaard.	3	
Oude Niedorp	1	
Nieuwe Niedorp	1	
Winkel	1	
Hoofdpl. Nieuwe Niedorp.	3	
Hoogwoud	1	
Aartswoud	1	
Opdam	1	
Hensbroek	1	
Spanbroek	1	
Opmeer en Veenhuysen	1	
Hoofdpl. Spanbroek.	6	
Abbekerk en Lambertshaag . . .	1	
Twisk	1	
Benningbroek en Sybe-Carspel . .	1	
Opperdoes	1	
Oostwoud en Midwoud	1	
Hoofdpl. Abbekerk.	5	

		Grondv.
Wognum en Watweyde ²	1	
Houwert en Nibbixwoud	1	
Wervershoof	1	
Hoog en Laag Zwaagdyk	1	
Zwaag	1	
Hoofdpl. Wognum.	5	
Medemblik	4	
Hoofdpl. Medemblik.		
Lutjebroek en Andyk	2	
Grootebroek	2	
Hoog-Carspel	1	
Boven-Carspel	2	
Hoofdpl. Grootebroek.	7	
Oosterblokker	1	
Westerblokker en Binnenwyzent.	1	
Westwoude	1	
Hoofdpl. Oosterblokker.	3	
2. Ring.		
Enkhuysen	13	
Hoofdpl. Enkhuyzen.		
Venhuysen	1	
Hem	1	
Wydenes en Oosterleek	1	
Schellinkhout	1	
Hoofdpl. Venhuysen.	4	
Hoorn	19	
Hoofdpl. Hoorn.		
Berkhout en Baarsdorp	2	
Grosthuyzen, Scharwoude en Aven-		
horn	1	
Schermerhorn, Oost- en West-		
myzen	1	
Hoofdpl. Avenhorn.	4	
Beets, Oudendyk, Schardam en		
Etersheim ³	1	
Oosthuyzen en Hobrede	1	
Midlie en Axwyk	1	
Warder en Quadyk	1	
Hoofdpl. Oosthuyzen.	4	
Edam ⁴	5	
Hoofdpl. Edam.		
Purmerend en Jurisdictie	5	
Hoofdpl. Purmerend.		
Monnikendam ⁵	4	
Hoofdpl. Monnikendam.		
Volendam en Katwoude	2	
De Purmer geheel ⁶	1	
Ipendam	1	
Purmerland en den Ijp	1	
Hoofdpl. Ipendam.	5	
Marken (Eiland)	1	
Hoofdpl. Marken.		
Urk (Eiland)	1	
Hoofdpl. Urk.		

¹ Schoorldam behoort tot de Grondvergadering van Schoorl enz. in den 3. Ring.
² Watweyde behoort tot de Grondvergadering van Hensbroek.
³ Etersheim behoort tot de Grondvergadering van de Beemster, in den 3. Ring.
⁴ Van Edam en Monnikendam zyn de gedeelten van de Purmer afgenomen, waardoor Edam ééne Grondvergadering minder verkrygt.
⁵ De Purmer bestaat uit de Purmer onder Edam, de Purmer onder Purmerend en Monnikendam, tot welker Grondvergaderingen dezelve gedeeltelyk behoren.

3. Ring.		Grondv.
Alkmaar en Jurisdictie	17	
Hoofdpl. Alkmaar.		
Oud-Carspel	1	
Noord-Scharwoude	1	
Zuid-Scharwoude	1	
Broek op Langendyk en Pancras ¹ .	1	
Hoofdpl. Zuid-Scharwoude.	4	
Koedyk en Huiswaard	1	
Bergen	1	
Schoorl, Groet, Harge en Camp.	2	
Hoofdpl. Schoorl.	4	
Egmond op Zee, Egmond Binnen, Rynegom en den Hoef en Wim- menum	4	
Hoofdpl. Egmond aan den Hoef.		
Heylo en Oesdom	1	
Linmen	1	
Castricum en Baccum	1	
Heemskerk	1	
Hoofdpl. Castricum.	4	
Oudorp	1	
De geheele bedykte Schermeer .	2	
Hoofdpl. Schermeer.	3	
Oterleek	1	
De Hugowaard	1	
Ursem, Rustenburg en Braak ² .	1	
Hoofdpl. Oterleek.	3	
De Ryp	3	
Hoofdpl. De Ryp.		
Graft en deszelfs Noordeinde .	1	
Westgrafdyk, Oostgrafdyk, en de geheele Starmeer en Kamer- hop, en Marken binnen ³ . . .	1	
Zuid- en Noord-Schermeer, en Driehuizen	1	
Hoofdpl. Graft.	3	
De Beemster	5	
Hoofdpl. Beemster.		
Wormer, Schaalsmeer en Oost- knollendam	3	
Jisp	1	
Wyde Wormer en Enge Wormer	1	
Hoofdpl. Wormer.	5	
Wormerveer en West-Knollendam	4	
Hoofdpl. Wormerveer.		
Akersloot met de Woude . . .	2	
Uitgeest	2	
Hoofdpl. Uitgeest.	4	
Beverwyk	3	
Wyk aan Zee en Wyk aan Duin	1	
Hoofdpl. Beverwyk.	4	
Velzen	3	
Hoofdpl. Velzen.		

4. Ring.		Grondv.
Crommenie	3	
Crommenichorn en Crommenie- dyk	1	
Hoofdpl. Crommenie.	4	
Westzaandam	10	
Hoofdpl. Westzaandam.		
Westzaanen	5	
Hoofdpl. Westzaanen.		
Zaandyk	3	
Koog	3	
Hoofdpl. Zaandyk.	6	
Assendelft	4	
Hoofdpl. Assendelft.		
Oostzaandam	10	
Oostzaanen	2	
Hoofdpl. Oostzaandam.	12	
Landsmeer en Watergang . . .	2	
Broek, Zuiderwoude en Bellemer- meer en geheel Uitdam . . .	2	
Hoofdpl. Broek.	4	
Durgerdam	1	
Schellingwoude geheel, en Buik- sloot	2	
Nieuwendam en Zuiderdorp . .	2	
Ransdorp en Holysloot . . .	1	
Hoofdpl. Nieuwendam.	6	
Sparendam	1	
Schoten en Gehugten en Spaarn- woude	1	
Houtryk en Polanen, Hof-Am- bacht, Haarlemmerleede en Noordschalkwyk, Nieuwerkerk en Zuidschalkwyk	1	
Hoofdpl. Spaarnwoude.	3	
5. Ring.		
Haarlem	42	
Hoofdpl. Haarlem.		
Zandvoort en de Vogelzang . .	2	
Tetterode en Overveen . . .	1	
Albertsberg of Bloemendaal . .	1	
Hoofdpl. Overveen.	4	
Heemstede en Berkenrode . . .	4	
Bennebroek	1	
Hoofdpl. Heemstede.	5	
Hillegom	2	
Lisse	2	
Noordwykerhout en de Zilk . .	1	
Hoofdpl. Lisse.	5	
Noordwyk aan Zee	1	
Noordwyk binnen, Offen en Lan- geveld	4	
Hoofdpl. Noordwyk binnen.	5	
Sassenheim en Vennep	1	
Voorhout	1	
Warmond	2	
Hoofdpl. Warmond.	4	

¹ Pancras behoort tot de Grondvergadering van Oudorp en Deel Schermeer.

² Deze behoren tot den 2. Ring.

³ Starmeer onder Wormer en Marken binnen behoren tot de Grondvergadering van Wormer.

	Grondv.
Oegst- en Poelgeest	2
Rhynsburg	2
Hoofdpl. Oegstgeest.	4
Roclofarendsveen en vrye en laage	
Bockhorst	2
Oude Wetering	1
Kalslagen, Leymuiden en Vrieskoop, voor zoo verre deeze laatsen tot dit Departement behooren, waarvan de Dregt de scheiding maakt	1
Nieuwe Wetering	1
Ryp Wetering	1
Oud-ade, Lageland en Poel, en Kaag en Ade.	1
Hoofdpl. Oude Wetering.	7
Esselykerwoude en Heer Jacobs- woude.	2
Rynsaterwoude	1
Hoofdpl. Woubrugge.	3
Aarlanderveen en Vryhouve ¹	4
Hoofdpl. Aarlanderveen.	
Langeraar	2
Kortenaar	1
Hoofdpl. Langeraar.	3
6. Ring.	
Leyden	62
Hoofdpl. Leyden.	
Leyderdorp.	2
Koudekerk en Hoogmade	2
Hoofdplaats Koudekerk.	4
Oudshoorn	3
Hoofdpl. Oudshoorn.	
7. Ring.	
Naarden, Muiderberg, Naarder- meer en Buitenhuiizen ²	4
Hoofdpl. Naarden.	
Huizen.	4
Hoofdpl. Huizen.	
Bussum	1
Laaren	3
Blaricum	1
Hoofdpl. Laaren.	5
Hilversum.	7
Hoofdpl. Hilversum.	
's Graveland.	2
Ankeveen	1
Kortenhoef.	1
Nederhorst den Berg	1
Hoofdpl. 's Graveland.	5
Oud Loosdrecht	2

	Grondv.
Transport	2
Nieuw Loosdrecht, Oud-oever en Mynden ³	2
Hoofdpl. Loosdrecht.	4
Kronenburg Loenen.	1
Loenen en Nieuwersluis	1
Baambrugge, Abcoude Bossets, Loendersloot en Oudekoop	2
Vreeland.	1
Nichtevecht ⁴	1
Hoofdpl. Vreeland	6
Vinkeveen	1
Waverveen, Waveren, Botshol en Ruigewilnis	2
Demmerik	1
Hoofdpl. Vinkeveen.	4
Mydrecht, Oudhuizen en Wilnis.	5
Hoofdpl. Mydrecht.	
Breukelen Nyenrode, Breukelen Orts, Proostdy, en Waard ⁵	3
Cockengen Lokhorst, Portengen Lette's, Spengen, ter Aa, Giel- tjens-Dorp, en de Laage Haar, LaagNiecoop, Gerverscop Staten, Utenhaus, Munniks en Ruwiel ⁶	1
Hoofdpl. Breukelen.	4
Maarssen en Maarssenbroek	2
Nieuw Maarssveen	1
Zuilen en Oostwaard	1
Hoofdpl. Maarssen.	4
Oud Maarsseveen en Agtienhoven	1
Tienhoven	1
Westbroek	1
Breukelerveen	1
Hoofdpl. Oud-Maarsseveen.	4
Nieuwkoop, Noorden en Agtien- hoven	4
Zevenhoven en Noorden	1
Nieuwveen en Uiterbuurt, met Blokland ⁷	1
Hoofdpl. Nieuwkoop.	6
Indyk, Teccop, Gerversdyk en den Breudyk	1
Vleuten en de Meeren, de Haar en Theemaat	2
Zegveld	1
Cameryk	2
Hoofdpl. Indyk.	6
Naamen en Getal van de Gemeenten en van derzelver Grondvergaderingen, in het Departement van Texel.	
1. Ring.	
	Grondv.
Vlieland.	1
Den Burg	10
Hippolitushoef.	3
De Helder	4
De Zype	6

¹ Vryhouve behoort tot de Grondvergadering van Nieuwkoop, in den 7. Ring.² Naardermere en Buitenhuiizen behoren tot de Grondvergadering van Huizen.³ Mynden behoort tot de Grondvergadering van Kronenburg Loenen.⁴ Nichtevecht behoort tot de Grondvergadering van Nederhorst den Berg.⁵ Breukelen Proostdy behoort tot de Grondvergadering van Tienhoven.⁶ Ruwiel tot die van Cameryk.⁷ Blokland heeft behoort tot de Grondvergadering van Uithoorn, Departement van den Amstel.

	Grond.		Grond.
Warmenhuyzen	4	Westzaandam	10
Schagen	3	Westzaanen	5
Wieringerwaard . . .	3	Zaandijk	6
Nieuwe Niedorp . . .	3	Assendelft	4
Spanbroek	6	Oostzaandam	12
Abbekerk	5	Broek	4
Wognum	6	Nieuwendam	6
Medemblik	4	Spaarnwoude	3
Grootebroek	7		
Oosterblokker	3	5. Ring.	
		Haarlem	42
2. Ring.		Overveen	4
Enkhuysen	13	Heemstede	5
Venhuysen	4	Lisse	5
Hoorn	19	Noordwyk Binnen . .	5
Avenhorn	4	Warmond	4
Oosthuysen	4	Oegstgeest	4
Edam	5	Oude Wetering . . .	7
Purmerend	5	Woubrugge	3
Monnikendam	4	Aarlanderveen . . .	4
Ilpendam	5	Langenaar	3
Marken	1	6. Ring.	
Urk	1	Leyden	62
		Koudekerk	4
3. Ring.		Oudshoorn	3
Alkmaar	17		
Zuidscharwoude . . .	4	7. Ring.	
Schoorl	4	Naarden	4
Egmond aan den Hoef	4	Huizen	4
Castricum	4	Laaren	5
Schermer	3	Hilversum	7
Oterleek	3	's Graveland	5
De Ryp	3	Loosdrecht	4
Graft	3	Vreeland	6
Beemster	5	Vinkeveen	4
Wormer	5	Mydrecht	5
Wormerveer	4	Brenkelen	4
Uitgeest	4	Maarssen	4
Beverwyk	4	Oud Maarssveen . .	4
Velzen	3	Nieuwkoop	6
		Indyk	6
4. Ring.			
Crommenie	4	78 Gemeent.-Grondv.	479

HET DEPARTEMENT VAN DE DELF.

	Grond.
1. Ring.	
Scheveningen	5
den Haag	77
Eikenduinen en Haag-Ambacht	2
Hoofdpl. de Haag.	84
2. Ring.	
Katwyk aan Zee	5
Katwyk aan den Rhy en 't Zand	2
Valkenburg	1
Hoofdpl. Katwyk aan den Rhy	8
Wassenaar en Zuidwyk . . .	3
Voorschoten	2
Hoofdpl. Wassenaar.	5

	Grond.
Voorburg	3
Veur	1
Hoofdpl. Voorburg.	4
Wateringen en Quintsheul . .	3
Hoofdpl. Wateringen.	
Ryswyk	3
Hoofdpl. Ryswyk.	
Delft en Poortery	28
Hoofdpl. Delft.	
3. Ring.	
Loosduinen geheel	1
Monster en ter Heide	2
's Gravesande	2
Zand-Ambacht	1
Poeldyk	1
Hoofdpl. Monster.	7
Hondsholredyk en Honderdland	2
Naaldwyk	3
Hoofdpl. Naaldwyk.	5
de Lier	1
Maasland	3
Hoofdpl. Maasland.	4
Maaslandsluis	9
Hoofdpl. Maaslandsluis.	
Vlaardingen	11
Vlaardinger Ambacht en Bab-	
berspolder	1
Hoofdpl. Vlaardingen.	12
Zouteveen, Kethel en Spaland .	2
Hoog en Woud Harnasch, Groe-	
nevehl, Hodenpyl, St. Maar-	
tensrecht, Dorpambacht en	
Abtsrecht	1
Schipluiden	1
Hoofdpl. Schipluiden.	4
Schiedam	18
Hoofdpl. Schiedam.	
Delftshaven en Schoonderloo .	6
Nieuwland, Oud en Nieuw Ma-	
tenes, 's Graveland en Kortland.	1
Hoofdpl. Delftshaven.	7
4. Ring.	
Rotterdam	106
Hoofdpl. Rotterdam.	
5. Ring.	
Beukelsdyk, Oost- en Westblom-	
mersdyk, genaamd Cool . . .	8
Hoofdpl. Cool.	
Overschie en Hogenban . . .	3
„ Jurisdicte van Delft . .	1
„ Rotterdam en Schie-	
broek	1
Hoofdpl. Overschie.	5

* 14 Grondvergaderingen van den Haag behoren tot den 2. Ring.

* Deze behoren tot den 2. Ring.

* Half Loosduinen behoort tot de Grondvergadering van Eikenduinen en Haagambacht.

* 39 Grondvergaderingen van Rotterdam behoren tot den 5. Ring.

Hillegondsberg en Rotterban	Grondv.	0
Hoofdpl. Hillegondsberg.		
Berkel en Rodenrys		2
Bleiswyk		2
Hoofdpl. Berkel.		$\frac{4}{4}$
Pynacker		2
Nootdorp, Biesland en Klein		
Vryenban		1
Groot Vryenban		1
Ruyven, Akkersdyk en Vrouwenrecht en Hof van Delft.		2
Hoofdpl. Pynacker.		$\frac{6}{6}$
6. Ring.		
Kralingen		6
Hoofdpl. Kralingen.		
Nieuwerkerk op den Yssel		3
Capelle op den Yssel		2
Hoofdpl. Nieuwerkerk op den Yssel.		$\frac{5}{5}$
Moordrecht.		3
Broek, Thuil en 't Weegje en Broekhuizen		
Hoofdpl. Moordrecht.		$\frac{3}{3}$
Gouda		23
Hoofdpl. Gouda.		
Bloemendaal		2
Zuidwaddinxveen		1
Noordwaddinxveen		2
Hoofdpl. Waddinxveen.		$\frac{5}{5}$
Moer capel en Zevenhuizen.		3
Hoofdpl. Zevenhuizen.		
Boskoop		3
Hoofdpl. Boskoop.		
Alphen		4
Hoofdpl. Alphen.		
Hazerswoude en Benthorn		4
Benthuisen en Hogeveen		1
Hoofdpl. Hazerswoude.		$\frac{5}{5}$
Zoeterwoude		4
Hoofdpl. Zoeterwoude.		
Stompwyk, Tedingebroek en Wilsveen		4
Nieuwveen en Hogeveen		1
Hoofdpl. Leidschendam.		$\frac{5}{5}$
Zoetermeer en Zegwaard		3
Hoofdpl. Zoetermeer.		
7. Ring.		
Schoonhoven		5
Hoofdpl. Schoonhoven.		
Ammerstol, of klein Ammers		1

	Grondv.	
Transport		1
Lekkerkerk en Zuidbroek		3
Crimpen op de Lek.		1
Hoofdpl. Lekkerkerk.		$\frac{5}{5}$
Ouderkerk op den Yssel en Stormpolder.		3
Crimpen op den Yssel.		1
Hpl. Ouderkerk op den Yssel		$\frac{4}{4}$
Berg-Ambacht en 's Heeraartsberg		2
Stolwyk		2
Hoofdpl. Berg-Ambacht.		$\frac{4}{4}$
Gouderak		2
Berkenwoude en de Achterbroek		1
Hoofdpl. Gouderak.		$\frac{3}{3}$
Haastrecht		2
Vlist en Bonrepas		1
Willens, Stein en Vliet		1
Hoofdpl. Haastrecht.		$\frac{4}{4}$
Jaarsvelt, Cabauw en Zevender.		2
Willige Langerak, Lopik en Lopiker-Capel, en Zevenhoven		2
Hoofdpl. Jaarsvelt.		$\frac{4}{4}$
Ysselstein en Schoutampt		5
Hoofdpl. Ysselstein.		
Benschop		2
Noord- en Zuidpolshroek		1
Willescoop, Dykveld en Rateles en Honcoop.		1
Hoofdpl. Benschop.		$\frac{4}{4}$
Montfoort, Blokland en Kort Heeswyk.		3
Hoofdpl. Montfoort.		
Oudewater, Oost- en West- Ysselveere		3
Hoofdpl. Oudewater.		
Linschooten en Districten, Broek en Papcop en Achthoven.		2
Snelrewaard, Zuid- en Noord-Linschooten en Hekendorp.		1
Lange- en Ruigeweide		1
Hoofdpl. Linschooten.		$\frac{4}{4}$
Vreeswyk		1
Jutphaas Nedereind, Overeind, en 't Gyn.		2
Papendorp, oude Rhyn en Hycop		1
Veldhuizen enz. Reyerscoop Creuningen en Mierlo St. Pieter		
Harmelen		1
Hoofdpl. Jutphaas.		$\frac{5}{5}$
Woerden		5
Hoofdpl. Woerden.		
Waarder, Rietvelt en Bree		1
Barwoudswaarder en Bekenas		1
Bodegraven		3
Hoofdpl. Bodegraven.		$\frac{5}{5}$

- * Deze behoren tot den 2. Ring.
- * Deze behoren tot de Grondvergadering van Zuidwaddinxveen.
- * Bloemendaal behoort tot den 7. Ring.
- * Hogeveen behoort tot de Grondvergadering van Benthuisen.
- * Deze behoren tot den 2. Ring.
- * Zuidbroek behoort tot de Grondvergadering van Vlist en Bonrepas.
- * Deze behoren tot de Grondvergadering van Papcop.

		Grondv.
Reeuwijk en Raambrug, en Mid-		
delburg	2	
Sluypwyk	1	
Zwammerdam	2	
Hoofdpl. Zwammerdam.	5	
Naamen en Getal van de Gemeenten en van		
derzelver Grondvergaderingen, in het De-		
partement van de Delf.		
1. Ring.		Grondv.
Den Haag	84	Nieuwerkerk op den
		Yssel
2. Ring.		Moordrecht
Katwyk aan den Rhyu	8	Gouda
Wassenaar	5	Waddinxveen
Voorburg	4	Zevenhuizen
Wateringen	3	Boskoop
Ryswyk	3	Alphen
Delft	28	Hazerswoude
		Zoeterwoude
3. Ring.		Leidschendam
Monster	7	Zoetermeer
Naaldwyk	5	
Maasland	4	7. Ring.
Maaslandsluis	9	Schoonhoven
Vlaardingen	12	Lekkerkerk
Schipluiden	4	Ouderkerk op den Ys-
Schiedam	18	sel
Delftshaven	7	Berg-Ambacht
		Gouderak
4. Ring.		Haastrecht
Rotterdam	106	Jaarsveld
5. Ring.		Ysselstein
Cool	8	Benschop
Overschie	5	Montfoort
Hillegondsberg	6	Oudewater
Berkel	4	Linschooten
Pynacker	6	Jutphaas
		Woerden
6. Ring.		Bodegraven
Kralingen	6	Zwammerdam
		49 Gem.-Grondv. 473

HET DEPARTEMENT VAN DE DOMMEL.

1. Ring.	Grondv.
Den Bosch	26
Hoofdpl. den Bosch.	
Rosmalen	2
Orthen ' en Empel '	1
Nieuwland	1
Hoofdpl. Rosmalen.	4
Vugt	3
Cromvoort en Deuteren	1
Hoofdpl. Vugt.	4
St. Michiels Gestel	4
Dungen	2
Hoofdpl. St. Michiels Gestel.	6
Schyndel	6
Hoofdpl. Schyndel.	

Grondv.	
Boxtel	5
Liempde	2
Hoofdpl. Boxtel.	7
Helvoort en Esch	3
Haren	2
Hoofdpl. Helvoort.	5
Oosterwyk	3
Enschot en Huyklom '	1
Moergestel	2
Hoofdpl. Oosterwyk.	6
Udenhout	3
Berkel '	1
Hoofdpl. Udenhout.	4
2. Ring.	
Loevestein, Monnikeland en Bra-	
kel	2
Zuilekom en Nywaal	1
Poederoijen en Aalst	1
Gameren	1
Hoofdpl. Brakel.	5
Bommel	6
Hoofdpl. Bommel.	
Heurnen	1
Rossum	1
Driel	4
Hoofdpl. Driel.	6
Hedel	2
Wel, Amerzoden en Woldragen	2
Nederhemert	1
Bruchem, Kerkwyk en Delwynen	1
Hoofdpl. Wel.	6
Heusden	3
Hoofdpl. Heusden.	
Oudheusden en Elshout	1
Herpt en Bern	1
Hedikhuyzen	1
Hoofdpl. Herpt.	3
Vlymen, Engelen en Crevecoeur.	4
Hoofdpl. Vlymen.	
Drunen en Hulten	3
Nieuwkuik en Onsenoort	2
Hoofdpl. Drunen.	5
Waalwyk	8
Baartwyk	1
Besoyen	1
Hoofdpl. Waalwyk.	6
Sprang	2
's Grevelduyn, Vryhouve, Zuide-	
wyn en Nederveen Capel '	3
Hoofdpl. Capel.	5
Dussen Muil- en Munsterkerk en	
den Hill	3
Hoofdpl. Dussen Muilkerk.	

* Orthen behoort tot de Grondvergadering van den Bosch.

* Empel en Nieuwland behoren tot den 6. Ring.

* Enschoot en Huyklom behoren tot den 3. Ring.

* Berkel behoort tot den 3. Ring.

* Deze behoren tot den 3. Ring.

	Grondv.
Beten, Meeuwen en Babylonienbroek ¹	1
Drongelen, Hagoort en Gansoyen	1
Doveren ² en Genderen ³	1
Hoofdpl. Beten.	3
Almkerk.	2
Einmikhoven en Waardhuizen	1
Hoofdpl. Almkerk.	3
Werkendam en de Werken	3
Hoofdpl. Werkendam.	
Woudrichem en Oudendyk	2
Sleeuwijk	1
Hoofdpl. Woudrichem.	3
Ryswijk, Uitwijk ⁴ en Giessen	2
Op- en Neder-Andel	1
Hoofdpl. Andel.	3
Wyk, Aalburg en Heesbeen.	2
Veen	1
Hoofdpl. Wyk.	3

3. Ring.

Tilburg en Goirle	17
Hoofdpl. Tilburg.	
Loon op Zand.	7
Hoofdpl. Loon op Zand.	
Oosterhout en Jurisdictie	11
Hoofdpl. Oosterhout.	
Dongen	4
Hoofdpl. Dongen.	
Raamsdonk, Hendrik Luiten Ambacht, Elfeneenhalve Hoeve enz.	4
Hoofdpl. Raamsdonk.	
Groot en Klein Waspick	3
's Gravemoer	1
Hoofdpl. Waspick.	4
Gilzen en Reyen.	4
Hoofdpl. Gilzen.	
Alphen	2
Baarle	3
Chaam	2
Hoofdpl. Baarle.	7

4. Ring.

Eindhoven	4
Hoofdpl. Eindhoven.	
Gestel	1
Stryp	2
Stratum	1
Hoofdpl. Gestel.	4
Woensel en Echart.	4
Hoofdpl. Woensel.	
Valkenswaard en Dommelen	3

	Grondv.
Waalre	Transport 3
Aalst	1
Hoofdpl. Valkenswaard.	5
Lommel	4
Hoofdpl. Lommel	
Bergyk	3
Borkel en Schaft.	1
Westerhoven	1
Riethoven	1
Hoofdpl. Bergyk.	6
Veldhoven, Blaarthem en Meer- veldhoven ⁵	2
Zeelst.	2
Hoofdpl. Veldhoven.	4
Bladel en Nedersel	2
Reusel	2
Hoge Mierde	1
Laage Mierde en Hulsel	1
Hoofdpl. Bladel.	6

Bersel en Steensel	2
Duisel	1
Hoogloon	1
Hapert en Casteren	1
Hoofdpl. Bersel.	5
Vessem	1
Knegtsel en Wintelre ⁶	1
Oerle en Oostelbeers	2
Middelbeers ⁷	1
Hoofdpl. Vessem.	6
Oirschot en Best	9
Hoofdpl. Oirschot.	
Hilvarenbeek	4
Riel ⁸	2
Diesen en Westelbeers	2
Hoofdpl. Hilvarenbeek.	8

5. Ring.

Helmond	5
Hoofdpl. Helmond.	
Bakel	3
Hoofdpl. Bakel.	
Deurne	3
Liessel	1
Vlierden	1
Hoofdpl. Deurne.	5
Asten	4
Hoofdpl. Astén.	
Lierop	2
Mierlo	3
Hoofdpl. Mierlo.	5
Someren	5
Hoofdpl. Someren.	

¹ Babylonienbroek behoort tot de Grondvergadering van Waarhuizen.

² Doveren behoort tot de Grondvergadering van Drongelen.

³ Genderen behoort tot de Grondvergadering van Waarhuizen.

⁴ Uitwijk behoort tot de Grondvergadering van Waarhuizen.

⁵ Blaarthem behoort tot de Grondvergadering van Wintelre.

⁶ Knegtsel behoort tot de Grondvergadering van Duisel en Wintelre tot die van Blaarthem.

⁷ Middelbeers behoort tot de Grondvergadering van Oirschot en Best.

⁸ Riel behoort tot den 3. Ring.

	Grondr.
Arle en Rixtel	2
Stiphout	1
Hoofdpl. Arle.	3
Lieshout	2
Beek en Donk	2
Hoofdpl. Lieshout.	4
St. Oedenrode	6
Hoofdpl. St. Oedenrode.	
Budel en Gastel	4
Soerendonk	1
Maerheeze	1
Hoofdpl. Budel.	6
Leende en Sterksel	3
Heeze	3
Hoofdpl. Heeze.	6
Geldorp en de zes Gehuchten	4
Hoofdpl. Geldorp.	
Nunen en Gerwen	3
Tongelree	2
Hoofdpl. Nunen.	5
Breugel	1
Nederwetten ¹	1
Zon ²	2
Hoofdpl. Zon	4
6. Ring.	
Grave	3
Hoofdpl. Grave.	
Eschharen	1
Gastel	1
Beers	1
Hoofdpl. Gastel.	3
Cuyk en en St. Agatha	3
Groot en klein Linden en Catwyk.	1
Hoofdpl. Cuyk.	4
Haps	1
Beugen en Rykevoort	2
Hoofdpl. Beugen.	3
Mill	2
St. Hubert	1
Wanraay en Ledeakker	2
Hoofdpl. Mill.	5
Sambeek	2
Overloon en Oploo	1
Hoofdpl. Sambeek.	3
Vierlingsbeek	2
Maashees	1
Hoofdpl. Vierlingsbeek.	3
Osch	6
Hoofdpl. Osch.	
Berchem	3
Hoofdpl. Berchem.	
Nistelroden	3
Hoofdpl. Nistelroden.	

	Grondr.
Heesch	3
Geffen	2
Hoofdpl. Heesch.	5
Ooyen	1
Lithoyen	1
Lith	2
Kessel, Maren en Alem	2
Hoofdpl. Lith.	6
Heeswyk	1
Dinther	2
Hoofdpl. Dinther.	3
Berlicum	3
Hoofdpl. Berlicum.	
Vechel	0
Hoofdpl. Vechel.	
Erp	3
Hoofdpl. Erp.	
7. Ring.	
Nymegen	26
Hoofdpl. Nymegen.	
Hees, Neerbos en Hatert	1
Weurt	1
Beuningen	1
Ewyk	1
Winsen geheel	1
Deest	1
Hoofdpl. Ewyk.	6
Druten	2
Offerden	1
Pufflyk	1
Leeuwen	3
Hoofdpl. Druten.	7
Wamel	2
Dreumel	2
Hierewaarden en het Fort St. An-	
dries	1
Alphen	1
Hoofdpl. Wamel.	6
Horssen en Alfort	2
Appelthorn	1
Maasbommel	1
Batenburg	1
Dieten ³	1
Borgharen	1
Hernen	1
Hoofdpl. Batenburg.	8
Wichem	3
Overasselt	1
Nederasselt	1
Keent en Balgoy	1
Nistrik en Leur	1
Hoofdpl. Wichem.	7
Groesbeek en Nederryksche Wald	1
Malden	1
Heumen	1
Beek, Ubbergen, de geheele Ooy	
en Persingen	1
Berlicum, Millingen en Schenken-	
schan	1
Hoofdpl. Beek.	5

¹ Nederwetten behoort tot de Grondvergaderingen van Nunen en Gerwen.² Zon behoort tot den 4. Ring.³ Dieten behoort tot den 6. Ring.

Namen en getal van de Gemeenten en van
derzelver Grondvergaderingen, in het De-
partement van de Dommel.

1. Ring.		Grondv.	
Den Bosch	26	Eersel	5
Rosmalen	4	Vessem	5
Vugt	4	Oirschot	9
St. Michiels Gestel	6	Hilvarenbeek	8
Schyndel	6	5. Ring.	
Boxtel	7	Helmond	5
Helvoort	5	Bakel	3
Oosterwyk	6	Deurne	5
Udenhout	4	Asten	4
2. Ring.		Mierlo	5
Brakel	5	Someren	5
Bommel	6	Arlo	3
Driel	6	Lieshout	4
Wel	6	St. Oedenrode	6
Heusden	3	Budel	6
Herpt	3	Heeze	6
Vlymen	4	Geldorp	4
Drunen	5	Nunen	5
Waalwyk	5	Zon	4
Capel	5	6. Ring.	
Dussen Muilkerk	3	Grave	3
Eeten	3	Gastel	3
Almkerk	3	Cuyk	4
Werkendam	3	Beugen	3
Woudrichem	3	Mil	5
Andel	3	Sambeek	3
Wyk	3	Vierlingsbeek	3
3. Ring.		Osch	6
Tilburg	17	Berchem	3
Loon op Zand	7	Nistelroden	3
Oosterhout	11	Heesch	5
Dongen	4	Lith	6
Raamsdonk	4	Dinther	3
Waspick	4	Berlicum	3
Gilzen	4	Vechel	6
Baarle	7	Erp	3
4. Ring.		7. Ring.	
Eindhoven	4	Nymegen	26
Gestel	4	Ewyk	6
Woensel	4	Druten	7
Valkenswaard	5	Wamel	6
Lommel	4	Batenburg	8
Bergyk	6	Wichem	7
Veldhoven	4	Beek	5
Bladel	6	83 Gemeent.-Grondv. 451	

HET DEPARTEMENT VAN DE SCHELDE EN MAAS.

1. Ring.	Grondv.
Westcapelle en Poppekerke	2

Grondv.	
Transport	2
Domburg binnen en buiten	1
Aagtekerke ¹ Melis- en Marie- kerke	1
Hoofdpl. West-Capelle	4
Zoutelande	1
Bekerke en Crommenhoek	1
Koudekerke	2
Westzouburg en Rithem ²	2
Oostzouburg	1
Hoofdpl. Koudekerke	7
Middelburg en Stads-ambagten	40
Hoofdpl. Middelburg	
Vlissingen, Oud-Vlissingen en Bovendyke	11
Hoofdpl. Vlissingen	
Kleverskerk ³ en Arnemuiden	2
St. Joosland, Middelburgsche Pol- der ⁴	1
Hoofdpl. Arnemuiden	3
2. Ring.	
Veere en Zandyk binnen	3
Hoofdpl. Veere	
Grypskerke, Hogelande en But- tinge ⁵	1
Brigdamme en St. Laurens	1
Serooskerke en Vrouwepolder	2
Oostcapelle	2
Zandyk buiten, Gapinge en Schel- lag ⁶	1
Hoofdpl. Serooskerke	7
Borselen	1
Driewege en Coudorpe, Oudelande, Ellewoutsdyk en Evering	2
's Heerenhoek	1
Ovezand ⁷	1
Hoofdpl. Borselen	5
Baarland en Bakendorp	1
Hoedekenskerk	1
Zwaake en 's Gravenpolder	1
's Heer-Abtskerke, Baartsdorpe, Sinoutskerke en Nisse	1
Hoofdpl. 's Gravenpolder	4
Waarden en Kruiningen	2
Krabbendyk en Nieuwlande	1
Yerseke	1
Valkenisse; het Fort van Bath, Bath en Rilland, en Maire	1
Hoofdpl. Kruiningen	5
Schore en Vlakte ⁸	1
Capelle, Bieseling en Eversdyk	2
Wemeldingen, Cloetingen, Cat- tendyk en Oostbeveland	3
Hoofdpl. Capelle	6

¹ Aagtekerke behoort tot de Grondvergadering van Oostcapelle.
² Deze drie zyn uit den 2. Ring.
³ Kleverskerke behoort tot de Grondvergadering van Veere.
⁴ Deze zyn uit den 2. Ring.
⁵ Buttinge behoort tot de Grondvergadering van Meliskerke, 1. Ring.
⁶ Deze vyf zyn uit den 1. Ring.
⁷ Schellag behoort tot de Grondvergadering van Arnemuiden.
⁸ Behoort tot de Grondvergadering van 's Heer-Abtskerke enz.
 Deze behoren tot de Grondvergaderingen van Yerseke.

	Grondv.		Grondv.
Heinkenszand	2	Sommelsdyk	3
's Heeren Arendskerk, Wissenkerke, en 's Heeren Hendriks Kinderen	2	Hoofdpl. Sommelsdyk	
Wolphaardsdyk	1	Middelharnas	4
Hoofdpl. 's Heeren Arendskerk	5	Hoofdpl. Middelharnas	
Goes	7	Stad aan 't Haringvliet	1
Hoofdpl. Goes		Oude Tonge	3
Westkerke en Scherpenisse	2	Nieuwe Tonge	1
Poortvliet en Nieuw Stryen ¹	2	Hoofdpl. Oude Tonge	5
Hoofdpl. Poortvliet	4	Ooltgensplaat en den Bommel	4
St. Maartensdyk en Stavenisse	4	Hoofdpl. Ooltgensplaat	
Hoofdpl. St. Maartensdyk		Cortgene en Cats	2
Tholen en Schakerloo	3	Colynsplaat	2
Hoofdpl. Tholen		Wissenkerke, Geersdyk, Campens-Nieuwland, en 's Gravenhoek	2
Halsteren, Oud-Glimmenspolder, Byemoerspolder en Noordgeest ²	3	Hoofdpl. Wissenkerke	6
Hoofdpl. Halsteren		Philipsland (Eiland)	1
Oud Vosmaer	2	Hoofdpl. Philipsland	
Vryberge en Nieuw Vosmaer	1		
St. Annaland	2	4. Ring.	
Hoofdpl. Oud Vosmaer	5	Klundert en de Polders, en de Moerdyk	3
3. Ring.		Hoofdpl. Klundert	
Ziericzee	12	Willemstad	3
Hoofdpl. Ziericzee		Hoofdpl. Willemstad	
Ouwerkerk	1	Fynaart	2
Nieuwerkerk in Duiveland, Bodland en Capelle in Duiveland	2	Heiningen	1
Hpl. Nieuwerkerk in Duiveland	3	Hoofdpl. Fynaart	3
Oosterland, 's Heerjansland	2	Dinteloort	3
Bruinisse	2	Hoofdpl. Dinteloort	
Hoofdpl. Oosterland	4	Nieuwgastel	1
Dreischor	1	Oudgastel	3
Bommene, Zonnemair en Belois	1	Hoofdpl. Oudgastel	4
Noordgouwe	1	Hoeven, en St. Martenspolder	2
Rengerskerke, Kerkwerf, en Nieuwerkerke	1	Zegge	1
Hoofdpl. Noordgouwe	4	Rukven en Vorenseinde	2
Ellemeet	1	Hoofdpl. de Hoeven	5
Elkerzee en Ambachten	1	Bergen op den Zoom	10
Brouwershaven	1	Hoofdpl. Bergen op den Zoom	
Hoofdpl. Brouwershaven	3	Moerstraten, Wouwen Langendyk	4
Westerschouwen, Burg, en Haamstede	2	Hoofdpl. Wouw	
Noordwelle en Renesse	1	Rozendaal en Nispen	9
Hoofdpl. Haamstede	3	Hoofdpl. Rozendaal	
Ouddorp en Oudeland en Westnieuwland	2	Borgvliet, Zuidgeest ³ , Huiberge en Hogenbeide	1
Goedereede	1	Woensdrecht	1
Stellendam, Oudenieuwland, en Oude Oostdyk	1	Putten, Ossendrecht, en Hinkelenoord	2
Hoofdpl. Goedereede	4	Hoofdpl. Ossendrecht	4
Onwaard, Roxenisse en Melissant	1	Ouden Bosch	4
Dirksland	2	Stand daar buiten	1
Herkingen	1	Hoofdpl. Ouden Bosch	5
Hoofdpl. Dirksland	4	Steenbergen	8
		Hoofdpl. Steenbergen	

¹ Nieuw Stryen behoort tot de Grondvergadering van Tholen.² Byemoerspolder en Noordgeest behoren tot den 4. Ring.³ Borgvliet en Zuidgeest behoren tot de Grondvergaderingen van Bergen op den Zoom.

5. Ring.

	Grondv.
Etten, Leur en Sprundel . . .	8
Hoofdpl. Etten.	
Hage	7
Hoofdpl. Hage.	
Zundert	6
Reisbergen	2
Hoofdpl. Zundert.	8
Ginneken en Bavel	4
Hoofdpl. Ginneken.	
Breda	16
Hoofdpl. Breda.	
Ter Heide	4
Teteringe	2
Hoofdpl. Ter Heide.	6
Zevenbergen	6
Hoofdpl. Zevenbergen.	
Hooge en Laage Zwaluwe . . .	4
Hoofdpl. Hooge Zwaluwe.	
Made	2
Drimmelen en Standhazen . .	1
Hoofdpl. Made.	3
Geertruidenberg	3
Hoofdpl. Geertruidenberg.	3

6. Ring.

Dordrecht en de Merwede zoo verre binnen de Stad gelegen is.	36
Hoofdpl. Dordrecht.	
Dubbeldam	2
Wieldrecht en de Myl, Merwe- gronden buiten de Stad, Loui- zen-Polder en het gene verder aan het Eiland van Dort vast- gehecht is	1
Hoofdpl. Dubbeldam.	3
Stryen-Sas en Stryen	4
Cillaarshoek	1
Hoofdpl. Stryen.	5
's Gravendeel, Leerambagt en de Wagt	3
St. Anthony Polder ¹	1
Hoofdpl. 's Gravendeel.	4
Kleine en Groote Lint met Heer Oudelandsambagt en Kyfhoek.	1
Heer-Jansdam	1
Zwyndrecht	1
Meerdervoort met de Volgerlan- den aan de Develzyde . . .	1
Hoofdpl. Zwyndrecht.	4
Hendrik Ido Ambagt en Adriaan Pieters Ambagt ²	2
Rysoort en Strevelshoek met de Volgerlanden aan de Waalzyde.	1
Hoofdpl. Hendrik Ido Ambacht.	3

Grondv.

Oost-Barendrecht	1
West-Barendrecht	1
Carnisse	1
Hoofdpl. Westbarendrecht	3
Ridderkerk	5
Hoofdpl. Ridderkerk.	

7. Ring.

Brielle en Jurisdietie	6
Hoofdpl. Brielle.	
Oost-Voorn en Groot Oosterland.	1
Rockanje	1
Rugge, Kleinoort, Oosterland en Kleiburg, St. Anna Polder en Schapengors, Naters en Pan- crasgors	1
Hoofdpl. Oost-voorn.	3
Briels-Nieuwland en Zwartewaal.	2
Heenvliet	1
Hoofdpl. Zwartewaal.	3
Rosenburg (Eiland)	1
Hoofdpl. Rosenburg	
Nieuwen-Hoorn	1
Ouden-Hoorn	1
de Quak, Nieuw-Hellevoet, de Struiten en Nieuwe Goote ³ .	1
Hoofdpl. Nieuwen-Hoorn.	3
Hellevoetsluis en Weergors . .	2
Hoofdpl. Hellevoetsluis.	
Zuidland en Velgersdyk . . .	2
Abbenbroek	1
Hoofdpl. Zuidland.	3
Geervliet	1
Heer Simons Haven en Schudde- Beurs, Biert en Stompaarden, Hekelingen en Friesland ⁴ . .	1
Spykenis en Braband	1
Hoofdpl. Geervliet	3
Nieuw-Beierland	2
Korendyk	1
Piershil	1
Zuid-Beierland of Hitzert . . .	2
Hoofdpl. Hitzert.	6
Numansdorp of Buitensluis . .	3
Klaaswaal	2
Hoofdpl. Numansdorp.	5
Maasdam	1
Mynsheerenland	1
Heinenoot en Groep	2
Puttershoek	2
Hoofdpl. Puttershoek.	6
Goidschalkoord en Oud-Beierland.	5
Westmaas	1
Hoofdpl. Oud-Beierland.	6

¹ Behoort tot den 7. Ring.² Adr. Pieters Ambacht behoort tot de Grondvergadering van Oostbarendrecht.³ Deze behoren tot de Grondvergadering van Briels Nieuwland en Nieuw Hellevoet.⁴ Deze behoren tot de Grondvergaderingen van Hellevoetsluis en Nieuw Hellevoet.⁵ Heer Simons Haven en Schuddebeurs, enz. by Nieuw-Beierland.

	Grondv.
Roon, Pendrecht, Albrandswaard en Kyveland	2
Poortugaal	1
Hoogvliet en Oud en Nieuw En- geland.	1
Pernis, 's Graven Ambagt, Rozand en Langebakkersoord	2
Hoofdpl. Poortugaal.	6
Charlois	4
Hoofdpl. Charlois.	
Katendrecht	1
Oost- en West-Ysselmonde . . .	2
Hoofdpl. Oost-Ysselmonde. . .	3

Naamen en Getal van de Gemeenten en van
derzelver Grondvergaderingen, in het De-
partement van de Schelde en Maas:

1. Ring.		Grondv.	Nienwerkerk in Dui-		Grondv.
Westcapelle	4		veland.	3	
Kondekerke	7		Oosterland	4	
Middelburg.	40		Noordgouwe	4	
Vlissingen	11		Brouwershaven	3	
Arnhemuiden	3		Haamstede	3	
2. Ring.			Goedereede.	4	
Veere.	3		Dirksland	4	
Serooskerke.	7		Sommelsdyk	3	
Borselen	5		Middelharnas	4	
s Gravepolder	4		Oude Tonge	5	
Kruiningen	5		Ooltjensplaat	4	
Capelle	6		Wissenkerke	6	
's Heeren Arendskerk	5		Philipsland	1	
3. Ring.			4. Ring.		
Goes	7		Klundert.	3	
Poortvliet	4		Willemstad.	3	
St. Maartensdyk	4		Fynaart	3	
Tholen	3		Dinteloort	3	
Halsteren	3		Oudgastel	4	
Oud Vosmaer.	5		De Hoeven.	5	
3. Ring.			Bergen op den Zoom	10	
Ziericzee.	12		Wouw	4	
			Rozendaal	9	

	Grondv.		Grondv.
Ossendrecht	4	Hendrik Ido-Ambacht	3
Ondenbosch	5	Westbarendrecht	3
Steenbergen.	8	Ridderkerk.	5

5. Ring.

7. Ring.

Etten	8	Brielle	6
Hage	7	Oostvoorn	3
Zundert	8	Zwartewaal.	3
Ginneken	4	Rozenburg	1
Breda.	16	Nieuwenhoorn.	3
Terheide.	6	Hellevoetsluis	2
Zevenbergen	6	Zuidland.	3
Hooge Zwaluwe	4	Geervliet.	3
Made.	3	Hitzert	6
Geertruidenberg	3	Numansdorp	5
6. Ring.		Puttershoek.	6
Dordrecht	36	Oudbeierland	6
Dubbeldam.	3	Poortugaal	6
Stryen	5	Charlois	4
's Gravendeel	4	Oost-Ysselmonde	3
Zwyndrecht.	4	77 Gemeent.-Grondv. 435	

RECAPITULATIE.

Het Dep. v. de Eems	65	Gem.-Gronds. 492
„ „ den Ouden Yssel	78	„ „ 469
„ „ den Rhyn.	70	„ „ 490
„ „ den Amstel	10	„ „ 475
„ „ Texel	78	„ „ 479
„ „ de Delf	49	„ „ 473
„ „ de Dommel	83	„ „ 451
„ „ de Schelde en Maas	77	„ „ 435
Totaal		510 Gem.-Grondv. 3764

Zoo gelast het Uitvoerend Bewind, in naam van
het Vertegenwoordigend Lichaam, dat deze zal
worden afgekondigd en aangeplakt, alomme daar
zulks behoort.

Gedaan in den Haag, den 22 January 1801,
het zevende jaar der Bataafsche Vryheid. (Was
geparapheerd) J. H. van Swinden vt. (onderstond)
Ter Ordonnantie van hetzelfde. (was getekend) C.
G. Hultman.

160. PUBLICATIE van het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, houdende verbeteringen in
de voorgaande, en met oproeping der stembevoegden tegen den 7. April e. k. tot
verkiezing der Gemeentebesturen. 19 Februarij 1801.

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP.

Het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek,
doet te weten:

Dat in de extensie van de veranderde Verdeeling
der Republiek in Gemeenten, vervat in de Publi-
catie van den 22. January dezes jaars, eenige druk-
en andere feilen zynde ingeslopen, hetzelfde heeft
geoordeeld daar van by deezzen, aan allen dien het
aangaat, te moeten kennis geven; zynde die feilen,
en de noodige verbeteringen derzelve, als volgt:

In het Departement van den Ouden-Yssel, aldaar
in den zevenden Ring, moet de gehele Gemeente
van Haarle worden weggelaten, zynde de Plaatsen
en Grondvergaderingen, waar uit zy zou bestaan,
in den derden Ring van dat Departement, onder
de Gemeente van Hellendoorn gebracht.

In de optelling der Gemeenten en Grondverga-
deringen, van dat zelfde Departement, is, onder
den zesden Ring, voor Harbergen gesteld zes, in
plaats van zeven Grondvergaderingen.

Uit hoofde van dit een en ander, behoort, in
de voorschreve optelling, de Gemeente van Har-
bergen op 7 Grondvergaderingen gesteld, en die
van Haarle geheel weggelaten zynde, gelezen te
worden, 77 Gemeenten, 466 Grondvergaderingen.

In den eersten Ring van het Departement van
den Rhyn, is, onder de Gemeente van Nieuwpoort
gesteld, Ammerstol, dat zyn moet Ammersgraaf.

In den derden Ring van het Departement van
Texel moet voor Akersloot, onder de Gemeente
van Uitgeest, slegts ééne, en over zulks voor die
Gemeente slegts drie Grondvergaderingen gesteld
worden, welke verandering, mede gedaan zynde

in de optelling, voor dit Departement geeft 478 *Grondvergaderingen*.

Laastelyk behoort, conform het vorgemelde, in de RECAPITULATIE, op het einde der voorzeggde Publicatie te vinden, by verandering gesteld te worden, voor het Departement van den Ouden-Yssel. 77 Gemeenten, 466 *Grondvergaderingen*.

Voor dat van Texel, 478 *Grondvergaderingen*;

En voor het Totaal 509 Gemeenten, 3760 *Grondvergaderingen*.

Voorts doet nog het Uitvoerend Bewind by dezen te weten:

Dat het Vertegenwoordigend Lichaam, op de wyze by de Staatsregeling voorgeschreven, overwogen hebbende:

Dat by het eerste Article van het Reglement op de Verkiezing van de Leden der Gemeente-Besturen, sub Lit. A. vervat in de Publicatie van den 6. dezer Maand, aan hetzelfde is gereserveerd de bepaling van den tyd der Verkiezing en Installatie der Leden van voorzeggde Gemeente-Besturen;

Dat het mooglyk is, dat de Constitutioneele Rechterlyke Macht op dezen te bepalen tyd nog niet zal kunnen worden ingevoerd, en dat tot voorkoming van alle verwarringen behoort gezorgd te worden, dat die Gemeente-Besturen, welke te gelyk de functien van *Rechters* waarnemen, deze laatstgemelde Bediening zoo lange blyven administreren, tot dat de Constitutioneele Rechterlyke Macht zal zyn ingevoerd, en zylieden daar door ook van dit gedeelte van hunne Posten zullen zyn ontslagen;

Besloten en verordend heeft het Uitvoerend Bewind te autorisereen;

Voor eerst: tot het doen oproepen van alle Stembevoegde Burgeren, ten einde op *Dingsdag*, die zyn zal den 7. April eerstkomende, elk in de Grondvergadering waar toe hy volgens de by Publicatie van 22 January 1801, gearresteerde verdeling der Gemeenten behoort te verschynen, om, in conformiteit van de Instructie en het Reglement ten dezen aanzien geïnsereerd in de Publicatie van 6 February jongstleden, te helpen daarstellen de Verkiezing van Constitutioneele Gemeente-Besturen en van Gevolmachtigden uit de Stembevoegde Burgeren, welke alzoo gekozene zullen worden geïnstalleerd en zitting nemen op *Dingsdag* den 19. Mey dezes jaars; zullende de aftreeding van het een

derde gedeelte, voor het eerste jaar, geacht worden te beginnen in October van het jaar 1802;

Ten tweeden: alle de Leden der tegenwoordige Municipaliteiten, welke te gelyk *Rechterlyke* functien waarnemen, na dat dezelve als Municipaliteits-Leden ontslagen zullen zyn, te injungeeren, om deze Rechterlyke Bediening, zoo lange te blyven bekleden, tot dat zy daar van nader naar behoren zullen zyn ontslagen.

Zoo is't, dat het Uitvoerend Bewind, onder expresse injunctie als in het tweede Lid dezes vermeld, alle Stembevoegde Burgeren by dezen oproept, om op *Dingsdag*, den 7. April dezes jaars, elk in de Grondvergadering, waar toe hy volgens de by Publicatie van den 22. January 1801 bekend gemaakte, en hier voren in hare extensie geredesseeerde Verdeling der gemeenten behoort, tot het helpen daar stellen der voren gementioneerde Verkiezingen te verschynen, dezelve teffens en nadrukelyk vermanende om in de aldus opgeroepene Grondvergaderingen op te komen, ten einde aan de hun opgelegde verplichting te beantwoorden, en aldus voor hunne huishoudelyke belangen te zorgen; en voorts om allezins, in de gemelde Verkiezingen, zich te gedragen naar den inhoud van het meergedachte Reglement deswegens, vervat in de Publicatie van den 6. dezer Maand.

En worden laastelyk, conform het verdere gedeceeteerde door het Vertegenwoordigend Lichaam, de aanstaande Gemeente Besturen, nu voor alsdan, gelast, behalven al het gene hun by voorzeggde Instructie en Reglement is opgelegd, aan het Departementaal Bestuur waar onder zy behooren, onverwyld kennis te geven van hunne Zittingneming, met opnoeming der Leden die by hunne eerste zitting zyn tegenwoordig geweest, als mede van die welke wel benoemd doch afwezig gebleven zyn, en van de door dezelve deswegens opgegevene redenen.

Dienvolgens gelast het Uitvoerend Bewind, in naam van het Vertegenwoordigend Lichaam, dat deze zal worden afgekondigd en aangeplakt, alomme daar zulks behoort.

Gedaan in den Haag, den 19. February 1801, het zevende jaar der Bataafsche Vryheid. (Was geparapheerd) A. W. Hoeth, vt. (Onderstand) Ter Ordonnantie van hetzelfde. (Was geteekend) C. G. Hultman.

161. PUBLICATIE van het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, houdende instructie voor de Gemeentebesturen, Reglement op de verkiezing derzelve en Reglement op de verkiezing van Bestuurders ter waarneming der zaken van Ingelanden, Land-eigenaars of Geërfden. 6 February 1801.

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP.

Het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, doet te weten:

Dat het Vertegenwoordigend Lichaam, op de wyze by de Staatsregeling voorgeschreven, overwogen hebbende;

Dat in de extensie van de Instructie voor de Gemeente-Besturen der Bataafsche Republiek, mitsgaders van het Reglement op de verkiezing van de Leden der Gemeente-Besturen, en van de Gevol-

machtigden uit de Stembevoegde Burgeren, als ook van het Reglement op de verkiezing van Bestuurders, ter waarneming der zaken van de Ingelanden, Land-eigenaars of Geërfden, zoo als dezelve zyn vervat in de respective Publicatiën van den 9. Juny en 20. October 1800, verscheide drukfeilen en abuisen zyn ingeslopen;

Dat ook, byzonder door verloop van tyd, en het verdraagd in werking brengen der voorz. Gemeente-Besturen, Gevolmachtigden en Bestuurders, eenige veranderingen in de extensie zyn noodzaaklyk geworden;

En dat het van het hoogste belang is, tot voorkoming van twyffelingen en verwarringen, dat de extensie der gemelde *Instructie en Reglementen*, tot naricht van allen die dezelve aangaan, gaaf, en zoo veel mooglyk van alle, zelfs van drukfeilen, gezuiverd, worde gepromulgeerd;

Besloten en verordend heeft, dat de gemelde *Instructie en Reglementen*, met eenige, daar in uit voorschreven hoofde gemaakte veranderingen, op nieuw by Publicatie ter kennis des Volks zullen worden gebragt, volgende de thans gearresteerde extensie derzelve alhier geïnsereerd.

Instructie voor de Gemeente-Besturen der
Bataafsche Republiek.

Art. 1.

Elke Gemeente heeft een Gemeente-Bestuur, welk Collegie Raad der Gemeente zal genaamd worden.

2.

In Gemeenten van ééne Grondvergadering zullen tot het Bestuur verkooren worden . . . 3 Leden.

Van 2 tot 5 Grondvergaderingen . . . 5 „

Van 6 tot 9 Grondvergaderingen, door elke Grondvergadering één Lid.

NB. Deze Verkiezingen geschieden direct in de Grondvergaderingen, volgens het Reglement Litt. A.

In Gemeenten van 10 tot 25 Grondvergaderingen zullen gekoozen worden 9 Leden.

Van 26 tot 50 11 „

„ 51 „ 100 13 „

„ 101 „ 150 15 „

„ 151 en daarboven, voor iedere 50

Grondv. twee Leden meer;

en boven de 400 Grondver-

gaderingen 30 „

Deze Verkiezingen geschieden door tusschenkomst van *Kiezers*, mede volgens het Reglement A.

3.

De Grondvergaderingen tot deze Verkiezingen worden op dezelfde wyze afgedeeld, als voor de Verkiezingen voor de Leden van het Vertegenwoordigend Lichaam en Departementale Besturen plaats heeft.

Deze regel lydt echter uitzondering omtrent eenige kleine Plaatsen of Gehugten, welke, uit hoofde van derzelve ligging, van de Grondvergadering, waartoe zy behoren, zyn afgenomen, en by eene andere Gemeente gevoegd, al het welk by de Verdeeling der Gemeenten is aangewezen; en die, voor zoo verre hunne huishoudelyke belangen betreft, opgeroepen, en verdeeld worden over die Grondvergadering of Grondvergaderingen van de Plaats, tot welke zy saamgevoegd zyn, of ook wel op zich zelven eene Grondvergadering uitmaken, zoo als zulks by iedere Plaats afzonderlyk is aangewezen.

4.

Jaarlyks treedt een derde gedeelte af van ieder Gemeente-Bestuur, of wel een getal van Leden dat het naaste daar by komt; de orde van aftreding wordt voor de eerstemaal in de eerste Vergadering door het Lot bepaald, en geschiedt verder naar ouderdom van dienst.

Een aftredend Lid is weder verkiesbaar; doch voor de derdemaal niet, dan na een tydsverloop van drie jaaren.

5.

De Leden van een Gemeente-Bestuur moeten zyn Stembevoegd, ten vollen *vyfentwintig* jaaren oud, en ten minsten sedert de laatste *vyf* jaaren gewoond hebbende in die Gemeente, tot welker Bestuur zy geroepen zyn.

Tot Leden van een Gemeente-Bestuur worden niet gekoozen Burgers, die aan eenigen Kerkelyken Eerdienst verbonden, of aan eenig openbaar onderwijs zyn toegewyd, ten zy dezelve, alvorens, vrywillig afstand doen van deze hunne Bedieningen.

De vorgemelde bepaling van inwooning is niet toepaslyk op Burgers, die, uit hoofde van het bekleeden van andere Posten, eenigen tyd uit hunne woonplaatsen absent geweest zyn.

6.

Geene Leden hebben gelyktydig in een Gemeente-Bestuur zitting, die elkander bestaan in de opklimmende of nederdalende linie, noch ook als Broeders of als Oom en Neef, het zy door bloedverwantschap of bestaande Huwlyk.

7.

De jaar-Wedden der Leden van de Gemeente-Besturen worden uit de Kas der Gemeente betaald, en ten spoedigsten mooglyk, en wel binnen vier maanden na de organisatie, door het Gemeente-Bestuur met Gevolmachtigden uit de Stembevoegde Burgeren geregeld en aan het Departementaal Bestuur voorgedragen, het welk daaromtrent zoo veel mogelyk de gelykheid, naar maate der werkzaamheden, plaatslyke Financiën en te verwachten zynde Leges of Emolumenten in het oog houdt, en zulks alles over het geheele Departement geregeld hebbende, ter approbatie aan het Vertegenwoordigend Lichaam zal inzenden.

8.

De tyd der aftreding en van het aankomen der Leden van het Gemeente-Bestuur, zal jaarlyks plaats hebben op den laatsten Dingsdag in October.

En zullen de Grondvergaderingen, tot verkiezing van dezelve, jaarlyks, op den tweeden Dingsdag in de Maand October, door het Uitvoerend Bewind worden opgeroepen.

Het Vertegenwoordigend Lichaam bepaald nader, by een speciaal Decreet, op welken tyd de eerste kenze en byeenkomst der Gemeente-Besturen plaats zal hebben.

9.

De Installatie der Leden geschiedt voor de eerste reize door de tegenwoordige Municipaliteit van de Hoofdplaats van het Gemeente-Bestuur, of, zoo dezelve Plaats thans onder een ander Gemeente Bestuur mogt behoren, als dan door Commissarissen uit hetzelfde, en voorts jaarlyks door den tydelijken President.

10.

De Leden zullen, alvorens in functie te treden, op zoodanige wyze, als met hunne Godsdienstige gevoelens overeenkomt, moeten afleggen de navolgende Belofte en Eed.

Ik belove en zweere, dat ik my, in den my opgedragen Post, als een Man van Eer, van mynen plicht zal kwytten; dat ik de huishoudelyke belangen der Gemeente, tot welker Bestuurder ik gekoozen ben, naar myn vermogen behartigen, en niet openbaren zal eenige Acten of Besluiten, uit

haren aart geheimhouding vereischende; voorts, dat ik in alles getrouwelyk de Instructie voor de Gemeente-Bestuuren, by het Vertegenwoordigend Lichaam vastgesteld, of nog vaststellen, zal nakomen, en my in alles gedraagen aan het gene de Staatsregeling in dezen Post van my vordert.

Van den Præsident.

Art. 11.

De eerste werkzaamheid van de Gemeente-Bestuuren bestaat in de verkiezing van een Præsident, voor zodanigen tyd, als dezelve by een Reglement nader zullen bepaalen, welk tyd echter niet langer dan van drie Maanden zal mogen zyn.

12.

De aftredende Præsident is weder verkiesbaar, doch niet meer dan ééns achter den anderen; zulende voor de derdemaal niet verkiesbaar zyn, dan een half jaar na dat hy als Præsident zal afgetreden zyn.

13.

De verkiezing van den Præsident geschiedt by bealotene briefjes, welke door den Secretaris worden verzameld en opgelezen.

14.

De verkiezing moet altyd geschieden door de volstreckte meerderheid der stemmende Leden; zoo lange er zoodanige meerderheid niet is, worden de eerste en verdere stemmingen alleen gehouden voor nominatiën; hy, die de minste stemmen heeft, wordt telkens daar van afgelaten, en er wordt uit de overige benoemden op nieuw gestemd; in allen gevallen, waar in de stemmen gelyk staan, beslist het Lot.

15.

De Præsident, door ziekte, afwezenheid of anderszins, zyn Post niet kunnende waarnemen, wordt daar in vervangen door den laatst afgetreden, by wien geene verhindering plaats heeft; en zal in zulk een geval gehouden zyn aan zoodanig Lid, als hem vervangen moet, en aan den Bode, van dit Beletzel kennis te geven.

16.

Gedurende het eerste Præsidium, worden in deze gevallen de functie van Præsident waargenomen door een der Leden, welke het eerste jaar uitvalt.

17.

De Præsident is bevoegd tot het ontvangen en openen der Brieven en alle andere Stukken, welke aan het Gemeente-Bestuur worden geadresseerd.

18.

Hy zal gehouden zyn, zonder dat het noodig zy daar toe het geheele Gemeente-Bestuur te doen vergaderen, te zorgen, dat alle Publicatiën den volgenden dag, na den ontfang, door den Secretaris, ten overstaan van één of twee Commissarissen uit het Gemeente-Bestuur, worden gepubliceerd op de Residentie-plaats, als mede zoo wel aldaar, als op iedere andere Plaats tot die Gemeente saamgevoegd; zoo veel als noodig zal zyn, worden aan geplakt.

Op dat echter de wetten zoo veel mooglyk ter kennisse van ieder Ingezetten zouden worden gebracht, zullen in elk der saamgevoegde Plaatsen,

het zy des Zondags daar aan volgende, of op andere aldaar gewoone tyd en wyze, dezelve nogmaals worden afgeleezen, schoon die gerekend worden verbindende te zyn van den tyd af aan, dat dezelve in de Hoofdplaats zyn gepubliceerd geworden.

19.

Ten einde altyd zoude kunnen worden nagegaan, wanneer een Wet in elke Gemeente is gepubliceerd, zal de Secretaris verplicht zyn, daar van naauwkeurig aantekening te houden op het exemplaar der Publicatie, het welk wordt geliasceerd.

20.

Elk Gemeente-Bestuur bepaalt, naar maate van de werkzaamheden. één of meer vaste dagen voor deszelfs weekelyksche, veertiendaagsche of maandelyksche Vergaderingen.

Voorts zal de Præsident, zo dikwils noodig zal zyn, Vergadering beleggen, zonder dezelve echter buiten noodzaaklykheid te zeer te vermenigvuldigen.

21.

Hy zorgt dat de buitengewoone Vergaderingen zoo tydig worden aangezegd, dat de Leden van het Bestuur, op andere Plaatsen woonende, gevoeglyk in de Vergaderingen præsente kunnen zyn.

22.

Ingevalle de zaak, waar over de Vergadering belegd is, zodanig mogt presseeren, dat de Leden niet præsente zouden kunnen zyn, zal de Præsident vryheid hebben, om met de meerderheid der Leden Vergadering te houden, zonder naar de verder af woonenden te wachten.

23.

Alle de Leden zyn verplicht de belegde Vergaderingen by te wonen, ten ware zy door ziekte of andere wettige beletselen daarin verhinderd wierden, waarvan zy aan den Præsident zullen moeten kennis geven.

24.

Elk Gemeente-Bestuur stelt in den zynen hieromtrent zodanige nadere bepalingen en pœnaliteiten, als de plaatslyke omstandigheden vereischen.

25.

Desgelyks wordt by een Reglement, door elk Gemeente-Bestuur, naar locale omstandigheden, de verdeeling der werkzaamheden vastgesteld.

Van den Secretaris, Klerken en Bode.

Art. 26.

Elk Gemeente-Bestuur verkiest zich ten spoedigsten een vasten Secretaris en Bode; en op zodanige plaatsen, alwaar de meerdere werkzaamheden en de uitgestrektheid der Gemeente zulks vereischt, zal door het Gemeente-Bestuur het noodige getal Persoonen tot adsistentie van den Secretaris worden aangesteld, zoo als mede een genoegzaam getal van Bode.

Byaldien in zeer volkryke Gemeenten één Secretaris niet genoegzaam mogte zyn, doet het Gemeente-Bestuur deswegens eene Voordragt aan het Departementaal Bestuur, het welk, zulks noodig vindende, het aanstellen van meerdere Secretarissen kan toestaan.

27.

De Secretaris zal moeten zyn Stembefoegd Burger, ten vollen 25 jaaren oud, en de vereischte

kundigheden moeten bezitten, om Testamenten en alle andere Acten, welke voor het Gemeente-Bestuur gepasseerd kunnen worden, in behoorlyke orde te vervaardigen, en zal moeten woonen, of, zoo hy er niet reeds woont vóór hy in functie treedt, zyne woonplaats moeten vestigen, binnen den kring van het Gemeente-Bestuur.

Het vereischte van vyfentwintigjarigen ouderdom zal by de eerste verkiezing geene plaats hebben, voor zoo verre de tegenwoordige Secretarissen mogten worden gecontinueerd.

28.

Ten einde van zyne bekwaamheid zeker te zyn, zal hy, byaldien hy niet reeds te vooren de nate-melden Acte verkreegen heeft, terstond na zyne aanstelling, alvorens in functie te treden, ter bekoming eener Acte zich moeten adresseeren aan het Gerichtshof van het Departement, waaronder de Hoofdplaats der Gemeente behoort, het welk hem zal examineren, even als omtrent de Notarissen plaats heeft, en, bekwaam geoordeeld wordende, daarvan eene Acte afleveren.

Zoo lange de Departementaale Gerechtshoven nog niet zyn georganiseerd, geschiedt zulks door het Hof van het voormalig Gewest, waaronder de Gemeente heeft behoord.

29.

Deeze Acte zal hy moeten vertoonen aan den Commissaris van het Uitvoerend Bewind by de Gemeente-Bestuuren van zyn Departement, welke dezelve ten blyke daarvan zal moeten tekenen.

30.

Byaldien de aangestelde Secretaris geene zodanige Acte van bekwaamheid heeft kunnen bekomen, zal het Gemeente-Bestuur zoo spoedig mogelijk tot eene andere verkiezing moeten overgaan.

31.

De Secretaris zal gehouden zyn, alvorens in functie te treden, op zodanige wyze, als met zyne Godsdienstige gevoelens overeenkomt, af te leggen de navolgende Belofte en Eed.

Ik belove en zweere, dat ik myn Ampt, als Secretaris van het Gemeente-Bestuur, ter goeder trouwe, met alle vlyt en naarstigheid, zal waarnemen.

Dat ik getrouwelyk en met alle oprechtheid zal opstellen, aantekenen en te boek stellen of doen stellen, alles wat my door het Gemeente-Bestuur belast zal worden.

Dat ik de Registers en andere Acten, welke tot myn toeverzicht behoren, zorgvuldig zal bewaaren.

Dat ik de Ingezeten der Gemeente, in het geen zy ter Secretary zouden mogen te verrichten hebben, met allen mooglyken spoed zal helpen of doen helpen, en zorgvuldig geheim houden dat en hoe door iemand eenig Testament, Obligatie, Hypothecatie, Attestatie of andere Acte, uit haaren aart geheimhouding vereischende, of waarvan men my de geheimhouding heeft verzogt, is gepasseerd, gelyk mede alle besluiten welke eenige geheimhouding vorderen; en dat ik voorts my in alles stip-telyk godragen zal naar het gene by de Instructie voor de Gemeente-Bestuuren, zoo verre my die aangaat, door het Vertegenwoordigend Lichaam des Bataafschen Volks is vastgesteld, of nog verder zou mogen vastgesteld worden.

32.

Hy zal gehouden zyn, naauwkeurige aantekening te houden van al het gene in de Vergaderingen wordt behandeld, en hetzelfde, behoorlyk geëx-tendeerd, in de eerstvolgende Vergadering ter resum-tie voordragen.

Hieromtrent hebben geene redenen van verschoo-ning plaats, dan welke door de meerderheid der Leden van het Gemeente-Bestuur worden goedge-keurd.

33.

De resumtie geschied zynde, zal de Secretaris zorgen, dat alle Besluiten, Acten, enz. in afzonder-lyke, daartoe aanteleggen Registers, behoorlyk en met eene leesbaare hand, worden geëxtendeerd, waar toe hy niemand zal mogen gebruiken, dan die volgens Art. 26 aangesteld zal zyn en den Eed van Secretesse zal hebben afgelegd, en zullen alle halve jaaren Commissarissen uit het Gemeente-Bestuur worden benoemd, om te examineren of aan dit Artikel behoorlyk is voldaan.

34.

Hy zal voorts zorgen, dat alle zaaken, welke moeten geëxpedieerd worden, ten spoedigsten komen ter bestemder plaatse; dat ook de Ingezeten, welke eenige zaken ter Secretarie te verrichten hebben, spoedig worden geholpen.

35.

Zyne belooning wordt naar maate der werkzaam-heden, aan deszelfs Post verknogt, ten spoedigsten door het Gemeente-Bestuur, met overeenkomst der Gevolmagtigden uit de Stembevoegde Burgeren, geregeld, en daarby in acht genomen, of dezelve van Transporten, Hypothecatiën enz., veel of wei-nige Emolumenten te verwachten heeft.

36.

Het Gemeente-Bestuur maakt zoo spoedig moog-lyk een Tarif van de Jura en Schryfftoonen, welke ter Secretary voor onderscheide Acten, Extracten uit de Besluiten, Appointementen, Vacatiën enz., zullen moeten worden betaald, en zendt hetzelfde ter approbatie aan het Departementaal Bestuur.

Het Departementaal Bestuur houdt hieromtrent in het oog de gelyke behandeling door het geheele Departement.

37.

De benoedigde te emploieeren Persoonen ter Secretary, en de Bodan, voorziet het Gemeente-Bestuur van de noodige Instructiën.

De Jaarweden van dezen worden eveneens vast-gesteld, als voor den Secretaris is bepaald.

De Geëmployeerden ter Secretary zullen denzelf-den Eed van Secretesse moeten afleggen, als by Art. 31 voor den Secretaris is bepaald.

38.

In Gemeenten uit meer dan eene Plaats saam-gevoegd, zal de Bode, of een der Bodan moeten woonen in de Residentieplaats van het Gemeente-Bestuur.

Van de werkzaamheden der Gemeente-Bestuuren.

39.

De Gemeente-Bestuuren zyn Administrative Li-chaamen, ondergeschikt en verantwoordelyk aan het Uitvoerend Bewind, en het Departementaal Bestuur.

In geval van plichtverzuim, kunnen derzelver Leden door het Uitvoerend Bewind van hunne Posten ontzet worden, mits in acht nemende het bepaalde by 'Titul 4, Art. 107, der Staatsregeling; gelyk zy in het geval, by Art. 182 der Staatsregeling bepaald, door het Departementaal Bestuur in hunnen Post kunnen worden geschorst.

40.

Zy zyn gehouden, alle de Wetten en Bevelen van het Uitvoerend Bewind en het Departementaal Bestuur, hun toegezonden, zonder verwyl te doen afkondigen, en stiptlyk natekomen, of te doen nakomen.

41.

Zy vernemen, in geen geval, de uitvoering dier Wetten en Bevelen, zoo min als der Decreeten van Gerechtshoven in hun Departement te vertragen of te schorssen, noch ook aan hunne Ingezetenen iets, met dezelveu strydig, te gebieden.

42.

Zy kunnen, echter, aan het Departementaal Bestuur, het Uitvoerend Bewind, en door hetzelfde aan het Vertegenwoordigend Lichaam, Vertoogen inzenden, het zy tot voordragt van bezwaar, of tot voorstel van nuttige inrichtingen, elk voor zyne byzondere Gemeente.

43.

Zy mogen met elkanderen in onderhandeling zyn over zaaken, die aan hun opzicht zyn toevertrouwd, maar nimmer over de algemeene belangen der Republiek.

44.

Elk derzelven doet de gehoudene Registers van deszelfs handelingen, welke niet secreet behoren gehouden te worden, iedere zes maanden, veertien dagen lange, op eene vertrouwde plaats, openlyk, ter leezing der Ingezetenen voorleggen.

45.

Geen Lid van een Gemeente-Bestuur woont deszelfs raadpleeging by, over zaaken, hem zelveu of iemand zyner Nabestaanden, tot in den derden graad, betreffende.

46.

Hy mag geen belang hebben in eenige Pacht, of Collecte van 's Lands of Plaatslyke Belastingen, of in Leverantiën, of in Aannemingen, ten behoeve der Gemeente. Hy mag niet koopen eenige Ordonnantien, Actien of Crediten, ten haaren laste.

47.

De Gemeente-Besturen hebben het toezicht over de bewaaring der goede Orde en Politie binnen den kring van derzelver Gemeente, alsmede het bestuur over de Eigendommen en Kassen van hunne Gemeente.

48.

De Gemeente-Besturen hebben insgelyks het toezicht over alle Plaatslyke Gebouwen, Gragten, Bruggen, Sluizen, Straaten, Wegen, Voetpaden, en het gene verder daar toe behoort, mitsgaders over het gene bevorens verder door de Municipaliteiten of andere Collegiën is bestuurd geworden, voor zoo verre daarin door de Staatsregeling of andere Wetten geene verandering is of wordt gemaakt, en zorgen dat dezelve behoorlyk worden onderhouden en geschoond.

49.

Alle Werken, welke uit de Kas der Ingelanden, Land-Eigenaars of Geërfden, betrekkelyk de Pol-

VERVOLG UTR. PLB. I.

ders, Waterschappen en Dyk-Collegiën, gemaakt en onderhouden worden, gelyk mede alle de Eigendommen en Fondsen der voorzegde Land-Eigenaars, staan niet directelyk onder de beheering van het Gemeente-Bestuur, maar zullen geadministreerd worden door eenige Persoonen, door de gezamentlyke Geërfden daartoe verkoren.

50.

Overal, waar de Polderszaaken bevorens mede door de Municipaliteit zyn geadministreerd, heeft het Gemeente-Bestuur het vermogen toetezien, dat de Straaten, Bruggen en Wateringen, voor zoo verre derzelver onderhoud door de Ingelanden, Land-Eigenaars of Geërfden, bekostigd moet worden, binnen den kring hunner Gemeente behoorlyk onderhouden worden; vermaant, by nalaatigheid van dien, de door Land-Eigenaars of Geërfden verkozene Persoonen op eene vriendelyke wyze tot herstel, en geeft, by verdere nalaatigheid, daar van kennis aan het Dyk-Collegie, waaronder hunne Gemeente behoort.

51.

Op plaatsen, alwaar de directie dezer onderscheide onderwerpen teffens aan de Municipaliteit is opgedragen geweest, zal de tegenwoordige Municipaliteit tydig alle de Land-eigenaars van hunne plaats oproepen, ten einde tot het beheeren der zaaken, welke by de organisatie der Gemeente-Besturen aan dezelve niet overgaan, uit hun midden te benoemen eenige Persoonen, volgens het Reglement B.

52.

Deze alzo door Ingelanden verkozene Bestuurders, zullen, het zy met de tegenwoordige Municipaliteit, het zy met het nieuwe Gemeente-Bestuur, beraamen de wyze, op welke, zoo wel de Papieren, als de Kassen der Ingezetenen en Land-eigenaaren, daar dezelve gecombineerd zyn, zullen worden afgescheiden, en welke werken voortaan door de Ingezetenen, welke daartegen door Ingelanden zullen worden onderhouden, en hetzelfde Plan ter approbatie aan het Departementaal Bestuur voordragen.

53.

Ingevalle van verschil, draagt het Departementaal Bestuur de zaak met de wederzydsche sustenuën voor aan het Uitvoerend Bewind, het welk hetzelfde examincert, en nevens deszelfs consideratiën en advis aan het Vertegenwoordigend Lichaam ter beslissing toezend.

54.

De Gemeente-Besturen hebben het vermogen tot het benoemen van Commissiën uit hun midden, welke meer bepaald het toezicht zullen oefenen over de Politie, Finantie, Fabricage en andere Onderwerpen, aan hunne zorg toevertrouwd.

55.

Deze Commissiën nemen echter geene besluiten in zaaken van eenig aanbelang, welke de geheele Gemeente betreffen, maar dragen zulke zaaken, waarop een Besluit moet vallen, aan het geheele Bestuur voor.

In kleine zaaken, tusschen particuliere Ingezetenen, kunnen deze Commissarissen beslissen, en geven daar van kennis aan het Gemeente-Bestuur.

In volkryke Plaatsen zal omtrent het gestatueerde by dit en het voorig Articul eenige verschikking

kunnen plaats hebben, onder opvolgende approbatie van het Departementaal Bestuur.

56.

Het Gemeente-Bestuur ontvangt alle zodanige individueele Adressen, als de Ingezetenen, door middel van hetzelfde, aan het Departementaal Bestuur, aan het Uitvoerend Bewind, of aan het Vertegenwoordigend Lichaam, mogten willen inzenden. Het verzend dezelve ten spoedigsten aan het Departementaal Bestuur, ter verdere verzending, of om daar op te besluiten, en ontvangt die van daar terug, met het daarop gevallen Besluit, waar na het dezelve, op aanvraag der Tekenaars, *kosteloos*, dat is, zonder betaling van eenige Jura of Leges op derzelver Secretary, doet uitleveren.

57.

Het dient van bericht, consideratiën en advies, op alle zodanige stukken, als door hoogere autoriteiten aan hetzelfde, tot eenige dezer einden, gezonden worden.

58.

Voor de Gemeente-Besturen *kunnen* worden gepasseerd Testamenten en andere Acten van uiterste Wil, Procuratiën, en in het generaal alle zoodanige Acten, welke niet speciaal voor de burgerlyke Rechtbanken gepasseerd moeten worden.

59.

De Transporten, Hypothecatiën, Kustingbrieven, en alle verbanden op vaste Goederen, onder welke benaaming ook begrepen, *moeten* worden gepasseerd voor het Gemeente-Bestuur, onder welks omkring de Goederen gelegen zyn.

De Gemeente-Besturen moeten zorgen, dat geene Goederen, op welke eenig Fideicommiss of ander verband is gelegd, worden getransporteerd noch bezwaard, dan uit kragte van een Octroy van ontslag of conversie; en dat, in het laatste geval, daar van, en van de somme in hetzelfde Transport uitgedrukt, ten eersten by Missive worde kennis gegeven aan den Griffier van het Gerechtshof, door wien, op de uit het provenu aan te kopen Effecten, het voorz. verband, naar inhoud van het Octroy, moet worden aangetekend.

60.

En Ingezetenen, zodanige Acte of Acten, Transporten, enz. willende passeeren, geeft daar van kennis aan den Secretaris, welke die, des begeerd wordende, opstelt, en tevens zorgt, dat de twee Commissarissen van het Gemeente-Bestuur, die aan de beurt zyn, daar van by tyds worden verwittigd.

61.

Ten einde echter in Gemeenten, welke uit meer dan ééne Plaats zyn samengevoegd, aan de Ingezetenen van de bygevoegde Plaatsen nog meerder gerief toe te brengen, zal elk Gemeente-Bestuur éénmaal in de vier weeken, op een te bepalen dag en plaats, twee Commissarissen, benevens den Secretaris, zenden, op elke Plaats, onder één Gemeente-Bestuur samengevoegd, ten einde aldaar ten hunnen overstaan te passeeren de Acten, welke de Ingezetenen, die daar van gebruik zouden willen maaken, twee dagen te voren ter Secretary zullen hebben opgegeven.

Zodanige opgave niet geschied zynde, verschynen Commissarissen, voor die reize, niet op de bestemde plaats.

62.

Het gestatueerde by het vorige Article aluit niet uit, dat, in geval van ziekte, een Testament of andere Acte, ten huize van den Testateur, door den Secretaris, ten bywezen van Commissarissen, zal kunnen worden gepasseerd, waar toe Commissarissen en de Secretaris, des gerequireerd, onder genot van dubbele Leges, verplicht zullen zyn.

63.

Alle Transporten, Acten enz. worden geregistreerd in het Register, tot deze afzonderlyke Objecten aangelegd, zonder dat voor elke voormalige Gemeente een afzonderlyk Register worde gehouden.

64.

De Gemeente-Besturen bepalen by een Reglement de tourbeurten van Commissarissen, tot deze en soortgelyke zaaken, daar by het gemak der Leden, zoo veel mooglyk, in het oog houdende.

65.

Inquartieringen, en de bezorging van allerlei noodwendigheden daartoe, kunnen geschieden door die Leden van het Gemeente-Bestuur, welke op de onderscheidene Plaatsen wonen, of, geen Lid aldaar woonagtig zynde, door zoodanig Persoon of Persoonen, als door het Gemeente-Bestuur, met de uitvoering der daaromtrent vooraf beraamde schikkingen, zal of zullen zyn belast, zonder dat het noodig zy, daartoe het geheel Gemeente-Bestuur te doen vergaderen.

66.

Op dat, echter, hier in eenige orde plaats hebbe, zal de President, op het ontvangen der aanschrijving tot Inquartiering enz., daar van aan de Leden, op de onderscheidene plaatsen woonende, zoo spoedig mooglyk kennis doen geven, daarby uitdrukende het getal Manschappen, Paarden enz., op dat dezelve gelegenheid zouden hebben het benoodigde vooraf te regelen.

67.

Het Gemeente-Bestuur verricht alles, wat bevoeren aan de plaatslyke Weeskamers is gedemandeerd geweest, uitgezonderd de aanstelling van Voogden over Minderjaargen, met al het gene daar toe behoort, het welk aan de Burgerlyke Rechtbanken is opgelegd.

68.

Hetzelve verleent Huwlyksgeboden en solemniseert de Huwlyken.

69.

Het Gemeente-Bestuur heeft het recht tot het herzien en vaststellen van Keuren en andere plaatselyke Reglementen, onder approbatie van het Departementaal Bestuur, en heeft ook het toezicht over den Yk van Ellen, Maaten, Gewichten enz., tot dat daar in nader zal zyn voorzien; de Schout Crimineel vervolgt de Overtreders volgens de Wet.

70.

Ieder Gemeente-Bestuur heeft de voordragt van drie Persoonen, aan het Departementaal Bestuur, om daar uit de benoeming van den Schout Crimineel, ingevolge Article 278 der Staatsregeling, te kunnen doen.

Ingeval het Departementaal Bestuur op deze Nominatie geene Burgers geplaatst vindt, aan dewelke het vermeent dezen Post te kunnen toevertrouwen, geeft het daar van ten spoedigsten kennis aan het

Gemeente-Bestuur, het welk alsdan binnen 14 dagen eene andere Nominatie verzendt, en zoo al mede deeze geene Burgers bevat, welke volgens het oordeel van het Departementaal Bestuur tot dezen Post geschikt zyn, doet hetzelfde de keuze buiten de overgezonde Nominatiën, daar van tevens aan het Gemeente-Bestuur kennis gevende.

71.

Alle quæstiën, betrekkelyk de Wetten van Politie, in de onderscheidene Gemeenten, omtrent het uitoeffenen van Ambachten of Neeringen enz. bestaande, worden gebragt voor het Gemeente-Bestuur, het welk dienaangaande handelt overeenkomstig de Wet.

72.

De Gemeente-Besturen zullen bestendig werkzaam zyn tegen alle poogingen en daaden, welke tegen de vryheid en binnenlandsche rust zullen mogen worden ondernomen.

73.

Byaldien zy eenigen toeleeg tot verstoorring der openbaare rust ontdekken, zullen zy daarvan terstond aan het Departementaal Bestuur en aan den Agent van Politie kennis geven, en onderwylen maatregelen tot verpydeling daar van in het werk stellen.

74.

Zoo dezelve daar toe het gebruik van de gewapende Magt behoeven, zullen zy het vermogen hebben dezelve van den Commandant te requireeren; en byaldien binnen hunne Gemeente zodanig aantal Militairen of gewapende Burgers niet gevonden mogt worden, als zy noodig hebben, vermogen zy de hulp van de naastgelegene Gemeente, alwaar eene gewapende Magt gevonden wordt, te vorderen, gevende in beide gevallen daarvan onverwyld kennis aan het Departementaal Bestuur.

75.

Zy hebben de magt, alle Persoonen, welke na ingewonnen informatiën hun gebleken zyn suspect te weezen, provisioneel civiliter te arresteeren en ondervragen, daar by echter in acht nemende het gene by het 31. Art. der Grondregelen, voor de Staatsregeling geplaatst, is gestatueerd.

76.

Zy kunnen ook de Papieren van dergelyke suspecte Persoonen doen verzegelen; wanneer hun van de onschuld blykt, geven zy dezelve terug, en anders geven zy die, met den Persoon, aan den bevoegden Rechter over, zonder dat het hun echter zal vrystaan dezelve, zonder aanschryving van den Agent van Politie of Departementaal Bestuur, te ontzegelen of te examineeren.

77.

Desgelyks zullen zy de magt hebben, een iegelyk, binnen den kring hunner Gemeente woonende, tegen behoorlyk defroyement, voor zich te ontbieden tot het geven van getuigenis der waarheid, omtrent zaaken, de Maatschapyke rust en veiligheid betreffende.

In alle gevallen, by Art. 75, 76, en in dit Art. bepaald, geven zy van hun verrichte kennis aan den Agent van Politie en Departementaal Bestuur, en verrichten ook het daar by bepaalde op aanschryving van dezelve.

78.

Ingeval van weigering, zullen zy een iegelyk tot

het afleggen van getuigenis der waarheid, by wege van gyzeling, kunnen noodzaaken, ten waare dezelve eenige redenen van ongehoudenheid zouden mogen aanvoeren, welker beoordeeling zal staan aan het Gemeente-Bestuur, het welk die zaak de plano zal afdoen; doch echter tot zodanige gyzeling niet eerder mogen overgaan, dan na vooraf den weigerenden, by drie herhaalde reizen, by eene schriftelyke Acte, ten gemelden einde, voor zich te hebben doen ontbieden.

79.

In oogenblikken van gevaar echter, waarin zy mogten oordeelen dat alle verwyld voor de Maatschapyke rust nadeelig zyn zoude, kunnen zy de weigerende dadelyk, daar toe termen vindende, by wege van gyzeling, tot het geven van getuigenis der waarheid noodzaaken; mits vooraf daar van aan den Baillu van het District, of by deszelfs absentie aan den Schout Crimineel kennis gevende.

80.

Zy zorgen, dat geene byeenkomsten, strydig met het 18. Article der Burgerlyke en Staatkundige Grondregelen, vóór de Acte van Staatsregeling geplaatst, gehouden worden.

81.

Zy handhaven iederen Burger by de vryheid om God te dienen naar de overtuiging van zyn hart, doch zorgen tevens dat de openbaare orde door geenen uiterlyken eerdienst gestoord worde; dat alle Maatschapyke Godsdienstoeffening geschiede binnen de daar toe bestemde Gebouwen, met ontslotene Deuren, en niemand met enig ordenskleed of teken van het Kerkelyk Genootschap buiten zyn Kerkgebouw verschyne.

82.

Zy zorgen voor de instandhouding en nakoming van dat beginzel der Staatsregeling, volgens het welk geene Burgerlyke voordeelen of nadeelen aan de belydenis van eenig Kerkelyk Leerstelsel gehegt zyn.

83.

Zy zyn voorts verplicht te zorgen, dat al het gene by de Staatsregeling, en by de Wetten, tot instandhouding der rust en goede orde wordt voorgeschreeven, worde nagekomen.

84.

Zy zorgen, voor zoo verre zulks van eene politieke voorziening afhangt, voor de rechten der Ingezetenen, zonder zich echter, immer het zy rechtstreeks, of van ter zyde, te bemoeijen met zaaken, het Justitiewezen betreffende, of tot de administratie der Justitie behorende.

85.

Zy verrichten de Volksoproeping volgens de Wet, bepalen het uur en plaats tot het houden der Grondvergaderingen, en gedragen zich, zoo ten dezen, als ten opzichte van de inschryving in het Stemregister, naar de Staatsregeling, Voorschriften en Wetten daaromtrent gemaakt.

86.

Omtrent de opschryving en inrichting der Gewapende Burgermacht, verrichten zy al het gene, het welk by het Reglement op dezelve aan haar is toevertrouwd.

87.

De aanstelling van Onderwyzers in publieke

Schoolen, en van Schoolmeesters, geschiedt door de Gemeente-Besturen, op zodanige wyze, als by de Instructie voor den Agent van Nationaale Opvoeding is vastgesteld.

88.

Het is de plicht der Gemeente-Besturen, alles aan te wenden, het gene tot voorkoming van Brand zal kunnen verstrekken; zy zorgen, dat die genen, welken de behandeling der Brandspuiten is toevertrouwd, zich, op zekeren te bepalen tyd, behoorlyk daarin oefenen; dat dezelve en verdere daartoe benoodigde gereedschappen, by de hand zyn, en behoorlyk onderhouden worden.

89.

In Gemeenten, waar men nog geene gereedschappen tot stuiting van brand mogt bezitten, zonderen de Gemeente-Besturen jaarlyks eenige Penningen af en besteeden dezelve tot aankoop van zodanige gereedschappen.

90.

In het generaal hebben de Gemeente-Besturen zodanig toezicht en directie, als aan dezelve by de Staatsregeling of de Wet reeds is, of nog mogt worden opgedragen.

91.

Elk Gemeente-Bestuur bepaalt ten spoedigsten doenlyk, en wel binnen zes Maanden na deszelfs organisatie, het benoodigde getal van Amptenaaren voor zyne Gemeente (uitgenomen den Secretaris, Geëmploieerden voor de Secretary en Boden, waaroemtrent hier voren reeds bepalingen zyn gemaakt), met derzelver besoldiging, vernietigt alle nuttelooze Ampten en Bedieningen, en draagt zodanig Plan ter goedkeuring aan de Gevolmachtigden uit de stembevoegde Burgeren voor; byaldien deze dit niet mogten goedkeuren, maakt het Gemeente-Bestuur daar in, met overleg van dezelve Gevolmachtigden, de noodige verandering, en wanneer hier over verschil mogt ontstaan, wordt de beslissing deswegens aan het Departementaal Bestuur, waar onder de Gemeente behoort, overgelaten.

92.

Deze bepaling daargesteld zynde, formeert het Gemeente-Bestuur voor de vastgestelde Beampten de noodige Instructien, en houdt hen tot derzelver plicht; by misdryf of plichtverzuim, schorst het dezelve in hunne Bedieningen, en ontzet hen zelfs naar gelang der omstandigheden van hunne Ampten en Bedieningen.

Den Gemeente-Besturen wordt aanbevolen, te zorgen, dat niemand de vereischten, by de Staatsregeling en andere Decreten van het Vertegenwoordigend Lichaam bepaald, niet bezittende, tot eenig Ampt of Bediening worde aangesteld, of daar in gecontinueerd.

93.

Indien door de gemaakte verdeling der Gemeenten mogt blyken, dat de Territoiren of omtrek van eene of andere Gemeente niet behoorlyk uit elkander konden gehouden worden, of dat in de eene of andere Gemeente, uit hoofde van vroegere bepalingen, daar uit verwarringen en twisten zouden kunnen ontstaan, zal het aan het Gemeente-Bestuur van die Gemeente, welken zich in zoodanig geval zoude mogen bevinden, vrystaan, zich ter verkryging van een juister bepaald Territoir of omtrek,

aan het Departementaal Bestuur, waaronder het behoort, te adresseeren, en daaroemtrent eene voordragt te doen, waar op het Departementaal Bestuur zal verplicht zyn de belanghebbende te hooren, en voorts trachten hieroemtrent eene minnelyke schikking te bewerken; doch zulks vruchteloos aflopende, zal het Departementaal Bestuur daar in beslissen; in welke beide gevallen, door hetzelfde Departementaal Bestuur daar van aan het Uitvoerend Bewind, en door het laatstgemelde aan het Vertegenwoordigend Lichaam, zal kennis gegeven worden; blyvende het echter aan die genen, die in hun recht zouden vermeenen verkort te zyn, onverlet, om zich aan het Uitvoerend Bewind daar over te beklagen, het welk, na gedaan onderzoek, deswegens eene voordragt aan het Vertegenwoordigend Lichaam zal inzenden, dat daar in eindelyke uitspraak zal doen.

94.

De Leden van een Gemeente-Bestuur kunnen nimmer voor het Departementaal Bestuur persoonlyk ter verantwoording geroepen, noch van hunne Posten ontzet worden.

95.

Zy worden, ingeval van eenig door hen begaan misdryf, te recht gesteld voor het Crimineel Departementaal Gerechtshof, waar toe derzelver Gemeente behoort.

Van de Finantiën.

96.

Geen Gemeente-Bestuur mag eenige nieuwe Plaatselyke Belasting vaststellen, dan na alvorens daaroemtrent te hebben gehandeld, en te zyn overgeekomen met Gevolmachtigden uit de stembevoegde Burgeren binnen deszelfs Gemeente, en onder opvolgende goedkeuring van het Vertegenwoordigend Lichaam.

97.

Het getal dezer Gevolmachtigden zal gelyk zyn aan het volle getal der Leden, welke het Gemeente-Bestuur moeten uitmaaken; dezelve moeten zyn Stembevoegde Burgeren, en dezelfde vereischten bezitten, welke voor de Leden van de Gemeente-Besturen worden gerequireerd; zy worden op gelyke wyze en ten zelfden tyde als de Leden voor de Gemeente-Besturen verkooren, en treden ook ten gelyken tyde met dezelve af.

98.

Dezelve zullen, even als de Leden der Gemeente-Besturen, by hun aftreden wederom verkiesbaar zyn, doch voor de derdemaal niet, dan na een tydverloop van drie jaaren.

99.

Deze Gevolmachtigden zullen nimmer by elkander komen, of zich met eenige zaaken direct of indirect mogen bemoeijen, dan waar toe zy uit krachte van de Staatsregeling en van deeze Instructie door het Gemeente-Bestuur expresselyk geroepen worden.

100.

Zy zien echter in het eerste jaar toe, dat de Gemeente-Besturen voldoen aan de by deze Instructie gemaakte bepalingen, voor zoo veel derzelver Amptenaars betreft.

101.

Door de vereeniging van verscheide Plaatsen tot

één Gemeente-Bestuur, worden echter daardoor de Eigendommen, Fondsen en Schulden, der onderscheide plaatsen, niet van zelve geëmalgameerd of ineengesmolten.

102.

Daar nogthans ook de éénheid in het Finantieele in elke Gemeente eene wenschelyke zaak is, zullen in Gemeenten, welke uit meer dan eene Plaats zyn saamgevoegd, de Grondvergaderingen, by gelegenheid der verkiezing van nieuwe Leden in het Gemeente-Bestuur, in het jaar 1801, tevens worden opgeroepen, ten einde zich by meerderheid van stemmen der opgekome ne Burgers te verklaren, of zy verkiezen in het Finantieele afgezonderd te blijven, dan gecombineerd te worden.

103.

Het Gemeente-Bestuur vervaardigt ten dien einde een nauwkeurigen staat van de Eigendommen en Schulden van elke Plaats afzonderlyk, als meede zoo na mooglyk van de lasten van onderhoud der Werken, Tractementen, enz. en doet dien staat ten minsten eene Maand vóór gemelde Oproeping op eene geschikte plaats voorleggen.

104.

Indien de meerderheid in alle de Grondvergaderingen der Plaatsen, welke de saamgevoegde Gemeente zullen uitmaaken, in de inéénsmelting der Finantiën toestemt, is dezelve besloten.

Wanneer de Grondvergaderingen van eene thans afgezonderde en by de nieuwe verdeeling saamgevoegd wordende plaats, hier omtrent mogten verschillen, beslist de meerderheid van dezelve; gelykstaande, is de beslissing tegen de inéénsmelting.

Indien de meerderheid der Grondvergaderingen van eene der saamgevoegde Plaatsen, of, zoo dezelve maar uit ééne Grondvergadering bestaat, de meerderheid der opgekome ne Leden zich tegen de inéénsmelting verklaart, wordt dezelve alsdan niet tot stand gebragt.

De Plaatsen die zoo weinig bevolkt zyn, dat zy geene geheele Grondvergadering bevatten, worden tot deze Stemming niet volgens de verdeeling der Grondvergaderingen, maar elk op zich zelve, opgeroepen en beslist de meerderheid der Stemgerechtigden in ieder deezer Plaatsen als dan voor of tegen de inéénsmelting der Finantiën.

Het Gemeente-Bestuur geeft van den uitslag dier Oproeping kennis aan het Departementaal Bestuur; en byaldien tot de inéénsmelting niet heeft kunnen worden besloten, tragt het Departementaal Bestuur zulks door minnelyke schikkingen met de Gevolmachtigden uit de Stembevoegde Burgeren, onder approbatie van de Grondvergaderingen, te bewerken: doch ook dit vruchteloos bevonden wordende, zal het Gemeente-Bestuur, na verloop van drie jaaren, de Grondvergaderingen op gelyke wyze hier over andermaal oproepen.

105.

In alle Gemeenten, waar op deze wyze geen éénheid in het Finantieele heeft kunnen worden ingevoerd, zal van den Ontfang en Uitgaave van elke Plaats afzonderlyke rekening en verantwoording moeten geschieden, en zulks wel ter dier Plaats, tot welke de te doene rekening behoort.

106.

Elk der zoodanige Plaatsen zal ten haaren laste

VERVOLG UTR. PLB. I.

en voordeele houden al dat gene, het welk tot nog toe door dezelve betaald en onderhouden of genoten is geweest.

Gevolmachtigden wordt aanbevolen, naauwkeurig toe te zien, dat aan deeze Art. stiptelyk worde voldaan.

107.

De Tractementen van Secretaris, Geëmploieerden ter Secretary, Boden en andere Geëmploieerden van het Bestuur, als mede alle plaatselyke belastingen, welke voortaan ingevolge Art. 194 der Staatsregeling mogten worden vastgesteld, zullen, wanneer dezelve uit geene Fondsen gevonden kunnen worden, door het Gemeente-Bestuur, met overleg der Gevolmachtigden uit de Burgery, worden omgeslagen over alle de ingezetenen van de Gemeente, na alvorens, over de wyze van Omslag, de bekrachtiging van het Departementaal Bestuur bekomen te hebben.

108.

Het Gemeente-Bestuur zorgt, dat de Plaatselyke Inkomsten behoorlyk en op deszelfs verantwoording worden ontfangen, bepaalt de Borgtocht tot dezelve, en zorgt dat die ten minsten om de drie jaaren worde vernieuwd.

109.

Zoo lange er ten opzichte der Verpondingen en andere Lasten, voor welker goede invordering de Municipaliteiten in onderscheide der voormalige Gewesten thans verantwoordlyk zyn, geene nieuwe Reglementen zullen zyn gemaakt, blyft het Gemeente-Bestuur, even als de tegenwoordige Municipaliteiten, daar voor aanspraaklyk.

De Gemeente-Besturen zorgen, dat de Gaarders der Verpondingen en van andere lasten behoorlyk gejustificeerde borgtocht voor hunnen Ontfang stellen, en dezelve jaarlyks vernieuwen.

110.

Jaarlyks wordt, in de maand Mey, op eenen daartoe door elk Departementaal Bestuur nader te bepalen dag, in elke Gemeente, of, zoo dezelve uit meer Plaatsen is saamgesteld, welker Finantiën niet zyn ineengesmolten, op elke Plaats afzonderlyk, ten overstaan van de Gevolmachtigden uit de Burgery, rekening en verantwoording van den plaatselyken Ontfang en Uitgaaf gedaan.

By deze rekening moet tevens gevoegd zyn een korte Staat van de Schulden, Eigendommen en Bezittingen.

Byaldien deze Gevolmachtigden eenig bezwaar op de Rekeningen mogten hebben, het welk in der minne niet konde vereffend worden, staat het dezelven vry, zich by het overzenden der Rekeningen mede deswegens aan het Departementaal Bestuur te adresseeren, het welk daar over finaal beslist.

111.

De Gemeente-Besturen zenden een Afschrift of gedrukt Exemplaar van elke Rekening en Staat, binnen 14 dagen na het opnemen derzelve, aan het Departementaal Bestuur.

112.

Deze Rekeningen, Verantwoordingen en korten Staat, worden in volkryke Gemeenten gedrukt, en daar van op onderscheide publieke plaatsen een Exemplaar ter lezing gelegd, en tegen betaling verkrygbaar gemaakt.

113.

In Gemeenten, welke uit minder dan tien Grondvergaderingen bestaan, worden dezelve Rekeningen duidelyk geschreeven, en daar van een Afschrift ter Secretary voor elk Stemgerechtigden, voertien dagen lange, ter leezing voorgelegd, en mede tegen betaling verkrygbaar gemaakt.

114.

Het Gemeente-Bestuur zendt mede jaarlyks, met den aanvang der maand Augustus, aan het Departementaal Bestuur, specifieke Memoriën van Ontvang en Uitgave voor Nationale rekening.

115.

Het Vertegenwoordigend Lichaam behoudt aan zich, deze Instructie te veranderen, te vermeerdere of te verminderen, zoo en in diervoegen als hetzelfde zal vermeenen te behoren.

A. Reglement op de verkiezing van de Leden der Gemeente-Bestuuren, en van de Gevolmachtigden uit de Stembevoegde Burgeren.

Art. 1.

Jaarlyks zullen de Grondvergaderingen door het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, tegen den tweeden Dingsdag in de Maand October, worden opgeroepen, tot het doen der benoemingen voor het aftredend derde der Leden van de Gemeente-Bestuuren, en van de Gevolmachtigden uit de Stembevoegde Burgeren; zullende, tot dat einde, naar mate van de plaatselyke omstandigheden, het uur en plaats der samenkomst door de Gemeente-Bestuuren worden bepaald, en tot de oproeping de noodige Billetten aan de huizen der Stembevoegde Burgeren rond gezonden worden, volgens het model hier achter gevoegd.

Ten aanzien van zodanige Grondvergaderingen, welke by de verdeeling der Gemeenten gesplitst, of eenigzins anders dan by die der Departementen zyn ingericht, zal moeten worden in acht genomen, dat die, ingevolge Art. 3 der instructie voor de Gemeente-Bestuuren, worden opgeroepen en verdeeld over die Grondvergadering of Grondvergaderingen van de Plaats, tot welke zy saamgevoegd zyn, of wel alleen, voor zoo verre die op zich zelve eene Grondvergadering uitmaaken.

De tyd der eerste benoeming en samenkomst van de Gemeente-Bestuuren zal nader worden vastgesteld, en ook daarby, ingevolge dit Reglement, worden gehandeld.

2.

In ieder dezer Grondvergaderingen zullen de *twee oudste* en de *drie jongste* Stembevoegde Burgeren Stemopnemers zyn, en de Vergadering dirigeeren, mits echter dat dezelve kunnen lezen en schrijven.

Indien een of meer derzelven dit vereischte niet mogten hebben, of om andere redenen, door de Grondvergadering voldoende geoordeeld, mogten verzoeken verschoond te worden, zal of zullen de naastvolgende in jaaren hem of hen opvolgen.

3.

De Stemopnemers verkiezen onderling uit hun midden een Voorzitter en een Secretaris.

4.

De Secretaris leest de naamen der Stembevoegde

Burgeren, tot de Grondvergadering behorende, volgens de door het Gemeente-Bestuur ingezondene Lyst, tekent de naamen der achtergeblevenen aan, en maakt het getal der aanwezenden op.

5.

Niemand wordt tot het in- of uitbrengen van zyne stem in de Grondvergadering geadmitteerd, dan alleen in die tot welke hy behoort.

Ook zal niemand gewapend, noch met eenig uniform of teken van Amptsbediening of waardigheid worden toegelaten; en zal verder geobserveerd worden, dat geene Krygslieden zullen stemmen, indien zy derzelver vaste wooning niet binnen de Gemeente hebben.

6.

De Stemopnemers zien toe, dat niemand, of rechtstreeks of van ter zyde by de benoemingen worde aanbevolen, en de stiptste geheimhouding omtrent de stemming in acht genomen; voorts zorgen zy ook, dat de Grondvergaderingen geene daden verrichten, dan waartoe zy volgens dit Reglement zyn saamgeroepen.

7.

Byaldien iemand der aanwezenden eenige bedenking mogt hebben, nopens de bevoegdheid van eenig praesent Burger, om zyn Stem uittebrengen, zal hy verplicht zyn, zoo dra de Voorzitter de Vergadering geopend en de verklaring afgelegd heeft, zulks voortedragen; in welk geval de Grondvergadering, by meerderheid van mondelinge stemming, uitspraak zal doen.

8.

De Voorzitter opent de Vergadering in dezer voege:

„Wy zyn hier, Medeburgers! tot de vereischt „wordende benoemingen van de Bestuurders onzer „Gemeente te saamgekomen; wy allen hebben een „onmiddelyk belang in het doen eener verstandige „en wel beraaden keuze, daar onze huisselyke wel- „vaart, bezittingen en veiligheid, hier mede in een „zoo naauw verband staan. Dat wy dan toenien, „om, in alle de benoemingen welke wy heden ver- „richten, ons oog te vestigen op zodanige Mannen, „welke de heilige beginzelen en voorschriften onzer „Staatsregeling zyn toegedraan, en die elk onzer in „gemoede als de braafsten en kundigsten tot ver- „vulling dezer belangryke posten beschouwt, ten „einde elk onzer een gerust geweeten hebben voor „God en het Vaderland.”

„Ik maak dus geene zwaarigheid, om op nieuw „de volgende Verklaring afteleggen:

„„Ik verklaar, eenen onveranderlyken afkeer te „hebben van het Stadhouderschap, Federalisme, „de Aristocratie, en de Regeeringloosheid. —

„„Ik belove, dat ik in alle de benoemingen, die „ik heden doen zal, niemand stemmen zal, dien „ik in waarheid gelove een aanhanger van het „„Stadhouderlyk en Foederatief Bestuur, of voor- „„stander van Aristocratie en Regeeringloosheid, „te zyn.”

„Dit verklaar ik op myn Burgertrouw.”

9.

Deze Verklaring ligt geschreven of gedrukt op de Tafel aan welke de Voorzitter geplaatst is, en ieder der Stembevoegden legt by den aanvang der werkzaamheden zyne hand op deze Ver-

klaaring, en zegt, terwyl dezelve daarop rust, overluid:

„Dit verklare ik.”

10.

Tot Leden van een Gemeente-Bestuur, of tot Gevolmachtigden, zyn benoembaar alle Burgeren, binnen de Gemeente woonende, het zy dezelve *al* dan *niet* tot de Grondvergadering, waarin gestemd wordt, behooren, mits dezelve, ingevolge het 5. Articul der Instructie voor de Gemeente-Besturen, bezitten de navolgende vereischten:

„Dat zy zyn Stembevoegd, ten vollen *vyfentwintig* jaaren oud, en dat zy ten minsten zedert de laatste *vyf* jaaren gewoond hebben in die Gemeente, waar in zy verkooren worden.

„Dat zy aan geen en Kerkelyken Eerdienst zyn verbonden, of aan eenig openbaar onderwys toegewyd; ten zy dezelve, alvorens, vrywillig afstand doen van deze hunne Bedieningen.”

De vorgemelde bepaling van inwooning wordt niet gevorderd voor Burgers, die, uit hoofde van het bekleeden van andere Posten, eenigen tyd uit hunne woonplaatsen absent geweest zyn.

In gecombineerde Gemeenten, zal men echter in het oog moeten houden, dat de benoemd wordende Persoon of Persoonen in de Plaats woonachtig is of zyn, alwaar de benoeming geschiedt.

11.

Door elk der Stembevoegden wordt een Nummer getrokken, en elk derzelven volgens dat Nummer tot de Stemming opgeroepen.

Ieder der Stembevoegden formeert vóór dat hy in de Grondvergadering verschynt, zyn Stembillet, waarop hy zoo veele Persoonen tot Leden voor het Gemeente-Bestuur plaatst, als daartoe respectievelijk benodigd zullen wezen, en deze moeten door den Voornaam, Woonplaats, Qualiteit, of anderszins, duidelyk worden aangewezen.

Deze Billetten worden door den Stemmer opgerold of toegevouwen, en aan een der Stemopneemers overhandigd; deze schryft het Nummer van den Stemmer daar op, en werpt hetzelfde onder het oog van den Stemmer in eene besloten Busse, waar aan door de Stemopneemers het een of ander teken zal worden gegeven, dat dezelve Busse dient om te ontfangen de Stembiljetten voor de Leden van het Gemeente-Bestuur.

In gecombineerde Gemeenten, worden in iedere Grondvergadering maar zoo veele Persoonen gestemd, als voor de Plaats, waartoe de Grondvergadering of Grondvergaderingen behoort of behooren, Leden in het Gemeente-Bestuur moeten zitting nemen.

Met de Stemming voor de Gevolmachtigden uit de Stembevoegde Burgeren, wordt in alles op dezelfde wyze gehandeld, en de Billetten in eene andere mede kenbare Busse geworpen.

12.

Dit verricht zynde, gaat men over tot het benoemen van de Kiezers en Plaatsvervangers, op de wyze by de Staatsregeling, en de Publicatie van 8 Mey 1800, voorgeschreeven.

13.

In Gemeenten —

Van 1 Grondvergadering, worden 3 Kiezers en 3 Plaatsvervangers benoemd;

Van 2, 3 en 4 Grondvergaderingen, in iedere Grondvergadering 2 Kiezers en 2 Plaatsvervangers;

En in die van 5 Grondvergaderingen en daar boven, in iedere Grondvergadering 1 Kiezer en 1 Plaatsvervanger.

14.

De Kiezers en Plaatsvervangers bedanken nimmer voor dien last, dan om redenen welke by de Grondvergadering, waardoor zy benoemd zyn, worden aangenomen, en leggen onverwyld en openlyk af de navolgende belofte:

„Ik belove, dat ik nimmer myne stem zal geven, „dan aan bekwaame en deugdzaame Mannen, die „de vereischten, by de Instructie voor de Gemeente-Besturen bepaald, bezitten, en dat ik niemand „zal benoemen, wien ik houde te zyn een aanhanger van het *Stadhouderlyk* of *Federatif* Bestuur, „of voorstander van *Aristocratie* of *Regeeringloosheid*.

„Dit verklare ik.”

Waarna de Kiezers en Plaatsvervangers zich by de Stemopneemers, of, zoo een of meer derzelven tot Kiezer of Plaatsvervanger mogt verkooren zyn, by de overige Stemopneemers, plaatsen.

15.

Vervolgens scheidt de Voorzitter de Grondvergadering; zullende het, echter, aan een ieder der Stembevoegden vry staan, om by het openen der Bussen te blyven, zonder zich echter in eenige deliberatiën van de Kiezers, Plaatsvervangers en Stemopneemers, te mogen mengen.

16.

De Kiezer, Plaatsvervanger en Stemopnemer, of Kiezers, Plaatsvervangers en Stemopneemers, benoemen onderling een Voorzitter en Secretaris, en gaan dadelyk over tot het openen der Busse, waar in de Stembriefjes voor de Leden van het Gemeente-Bestuur geworpen zyn, en formeeren van alle de Gestemden eene Lyst, op welke achter den naam van iederen Gestemden wordt uitgedrukt het getal van Stemmen, welke hy in de Grondvergadering heeft bekomen.

Indien iemand der Stembevoegden meerder Persoonen opgeeft, dan er vereischt worden, zullen de laatste en te veel genoemde moeten wegvallen.

Op gelyke wyze wordt geprocedeerd tot het opmaaken der Stemmen voor de Gevolmachtigden.

17.

Deze Lysten geformeerd zynde, worden dezelve door de Stemopneemers getekend, vervolgens de Credentiaalen opgemaakt, mede op gelyke wyze getekend, en dit een en ander aan den Kiezer of Kiezers ter hand gesteld; en voorts van het verhandelde in de Grondvergadering, aan de Municipaliteit of het Gemeente-Bestuur, kennis gegeven.

18.

De Lastbrief voor de benoemde Kiezers, is van den volgenden inhoud.

De Grondvergadering van de Gemeente . . . N^o. onthiedt de Burgers . . . om als Kiezers, en de Burgers . . . om des nood als Plaatsvervangers

(of)

den Burger . . . om als Kiezer, en den Burger . . . om des nood als Plaatsvervanger, van haaren wege op de Kiezersvergadering te verschynden, tot het helpen daarstellen eener keuze van het benodigd getal Leden voor het Gemeente-Bestuur.

stuur, derzelver Plaatsvervangers, en voor de Gevolmachtigden uit de Stembevoegde Burgeren.

Deze Lastbrief wordt door de Stemöpnemers getekend.

19.

De Municipaliteiten, en in het vervolg de Gemeente-Besturen, zullen door eene Commissie uit derzelver midden de Lastbrieven van de Kiezers doen viseeren.

In gecombineerde Plaatsen geschiedt zulks voor de eerstemaal door de Municipaliteit van de Hoofdplaats, alwaar ook de Kiezersvergadering zal moeten gehouden worden.

20.

In Gemeenten van 1 tot 50 Grondvergaderingen komen de Kiezers, of, zoo een of meer derzelven verhinderd mogten worden, derzelver Plaatsvervangers, mits daar van te voren behoorlyk gewaarschuwd zynde, den volgenden dag op de door de Municipaliteiten of de Gemeente-Besturen aangewezen locaalen en bepaalden tyd, by den anderen.

21.

De oudste en jongste in jaaren openen, als provisioneele Voorzitter en Secretaris, de Vergadering, ontfangen de geviseerde Lastbrieven van de Kiezers, en vervolgens doet de provisioneele Voorzitter, by mondelinge stemming, een Voorzitter en een Secretaris verkiezen, waar na de Kiezers zich volgens de Nummers hunner Grondvergadering plaatsen.

22.

De Voorzitter opent de Vergadering met de in Art. 8 vermelde Aanspraak, en legt de daarin vervatte Verklaring af, zoo als ook vervolgens alle de Kiezers doen.

23.

De Voorzitter doet uit de Lysten van alle de Kiezers eene generaale Lyst voor de Leden van het Gemeente-Bestuur formeeren, en wanneer dan blykt dat een of meer der benoemden de volstreckte meerderheid van de opgekomeene Stembevoegde Burgeren in alle de Grondvergaderingen bekomen heeft, is of zyn dezelve benoemd; en zal in de Kiezers-Vergaderingen van gecombineerde Gemeenten, ten aanzien van de keuzen, moeten gelet worden op het gene ten dien opzichte by Art. 11 is bepaald.

24.

Een of meer der benoemden de volstreckte meerderheid, volgens het vorig Artikel, niet bekomen hebbende, gaat de Kiezersvergadering over om uit alle de Genomineerden het geheel of ontbrekend getal te stemmen; met insachtneming ten aanzien van gecombineerde Gemeenten, van het gene almede by het voorgaande Art. is vastgesteld.

Vooraf wordt echter door den Voorzitter de vereischten van de Leden voor het Gemeente-Bestuur, zoo als die by de Instructie voor de Gemeente-Besturen zyn vastgesteld, en hier voor onder Art. 10 herhaald, als mede het 6. Art. der gemelde Instructie, aan de vergaderde Kiezers voorgehouden.

Byaldien in de Grondvergaderingen meer dan één Persoon, welko elkander te na in Maagschap, volgens het gemelde 6. Articul der Instructie, bestaan, de meerderheid van stemmen moogt bekomen hebben, zal die gene, welke de meeste stemmen heeft, alleen voor den verkozenen worden gehouden, en de overige afvallen; zullende hetzelfde ook in de Kiesvergaderingen moeten worden geobserveerd.

25.

Een of meer der benoemden de volstreckte meerderheid, dat is, ééne stem meer dan de helft van de præsente Kiezers, verkrygende, is voor dezelve de keuze verricht.

26.

Wanneer er geene, of maar een gedeelte der te benoemen Persoonen, de volstreckte meerderheid by de eerste Stemming bekomen heeft, wordt uit alle de genomineerden op nieuw gestemd.

27.

Indien by deze tweede Stemming alle de te verkiezen Persoonen de volstreckte meerderheid nog niet mogten bekomen hebben, worden voor de nog ontbrekende, uit die genen, die de meeste Stemmen gehad hebben, een dubbeldtal geformeerd, en daar uit de keuze volbragt.

Wanneer de stemmen steeken, beslist in alle gevallen het Lot.

28.

Voor eene Gemeente van ééne Grondvergadering, wordt vervolgens by elke verkiezing, uit de overige genomineerden, één Plaatsvervanger op gelyke wyze verkooren; voor Gemeenten van 2 tot 5, en van 6 tot 9 Grondvergaderingen, even zoo veele Plaatsvervangers, als er Leden gekoozen zyn; voor Gemeenten van 10 tot 25, twee; en van 26 tot 50, drie Plaatsvervangers.

29.

De verkiezing van Gevolmachtigden geschiedt op dezelfde wyze, en wordt ook vooraf door den Voorzitter aan de vergaderde Kiezers de vereischten van deze, in Art. 10 vermeld, voorgehouden.

30.

In Gemeenten van gecombineerde Plaatsen, en wel speciaal in die van 2 tot 4 Grondvergaderingen, zal, voor de eerste keuze, door de Municipaliteit van de Hoofdplaats worden geloot, en zulks in byzyn van daartoe opgeroepene Commissiën uit de Municipaliteiten der Plaatsen, welke gecombineerd staan te worden, voor welke Grondvergaderingen, 1, 2 of 3 Leden zullen gekoozen worden, en even zoo veele Gevolmachtigden.

Voor het vervolg, zal door het verkooren Gemeente-Bestuur, na dat over het aftreden der Leden geloot zal zyn, een Rooster worden vervaardigd, waar by alle de gecombineerde Plaatsen, by de jaarlyksche verkiezingen van Leden voor het Gemeente-Bestuur en Gevolmachtigden, een gelyk aandeel in de verkiezingen verkrygen en behouden.

In gecombineerde Gemeenten, zal de Gevolmachtigde van dezelfde Plaats, waar van het Lid uitvalt, ook worden gerekend zyn tyd verstreken te zyn.

31.

Alle andere gecombineerde Gemeenten, waar in voor iedere Grondvergadering van elke Plaats, uit welke dezelve is saamgesteld, één Lid voor het Gemeente Bestuur, of één Gevolmachtigde, wordt gekoozen, zal by de eerste verkiezing moeten in het oog gehouden worden, dat de verkozene woonagtig zyn in de Plaats, waar toe de Grondvergadering of Grondvergaderingen behooren; ten einde een ieder dier Plaatsen, naar mate van derzelver bevolking, altyd een gelyk aandeel in het Bestuur hebbe; en dat by de jaarlyksche verkiezingen, by et aftreden van een der Leden en Gevolmachtig-

den, de keuze door de Grondvergaderingen en Kiezers mede geschieden uit die plaatsen, waar de afstredende Leden of Gevolmachtigden woonagtig, of by derzelver keuze geweest zyn.

32.

De benoeming afgeloopen zynde, worden de Credentiaalen opgemaakt, door den Voorzitter en Secretaris ondertekend en aan de verkozenen gezonden; vervolgens wordt door de Kiezers-Vergadering van de gedaane keuzen, by Missive, op gelyke wyze ondertekend, aan het Departementaal Bestuur, waar onder de Gemeente behoort, en aan de Municipaliteit of het Gemeente-Bestuur, kennis gegeven; waar na de Vergadering door den Voorzitter oogenbliklyk gescheiden wordt.

En zullen de Departementale Bestuuren, na dat alle de opgaven by dezelve zyn ingekomen, daar van eene exacte Lyst doen formeeren, en die aan het Uitvoerend Bewind inzenden.

In gecombineerde Gemeenten geschiedt de kennisgeving voor de eerste maal, behalven aan het Departementaal Bestuur, waar onder de Gemeente behoort, aan de Municipaliteit van de Hoofdplaats der gecombineerde Gemeenten.

33.

De afgegeven Credentiaalen zyn van den volgenden inhoud.

De Vergadering van Kiezers der Grondvergadering (of Grondvergaderingen) van de Gemeente van . . . ontbiedt den Burger . . . woonende in deeze Gemeente, ten einde als Lid van het Bestuur derzelve te fungeren.

(of)

om des nood als Plaatsvervanger in eene voorkomende vacature in het Bestuur deezer Gemeente optetreden.

(of)

om als Gevolmachtigden uit de stembevoegde Burgers te fungeren.

. . . den . . . het . . . jaar der Bataafsche Vryheid.

34.

In Gemeenten, boven de 50 Grondvergaderingen bevattende, wordt door de Municipaliteit of het Gemeente-Bestuur, in tegenwoordigheid van de Kiezers, welke tot de eerste Grondvergadering van iedere Afdeeling, waarvan in het volgende Artikel gesproken wordt, behoren, uit alle de ingekomene Verbaalen, twee generaale Lysten geformeerd, waar op de naamen der Gestemden door de Grondvergaderingen, zoo voor het Gemeente-Bestuur als voor de Gevolmachtigden, zullen worden geplaatst, met het getal der stemmen welke zy in iedere Grondvergadering hebben bekomen, als mede het getal der opgekome Stembegroeven; welke Lysten ten spoedigsten worden gedrukt, en aan de Kiezers bezorgd.

35.

De thans fungerende Municipaliteiten van Gemeenten, boven de 50 Grondvergaderingen, verdeelen de algemeene Vergaderingen van alle de Kiezers in twee of meerder Afdeelingen, zoo na mooglyk in volgende reeksen van 25 Grondvergaderingen, zodanig echter dat eene Afdeeling nooit minder dan 25, en nooit meerder dan 37 Grondvergaderingen bevatte; ten welken einde, by voorbeeld, in eene Gemeente van 61 Grondvergaderingen, de

Grondvergaderingen van N°. 1—31 uitmaaken de eerste, en van 32—61 de tweede Afdeeling, en zoo vervolgens; welke alle in byzondere Vertrekken vergaderen, op zodanigen dag en uur, als het drukken van de Lysten, in het vorig Art. vermeld, zal toelaaten, en hun door de Municipaliteit, of in het vervolg door het Gemeente-Bestuur, zullen worden aangewezen.

36.

Iedere Afdeeling organiseert zich afzonderlyk als eene Kiesvergadering, en de Stemming geschiedt op dezelfde wyze, als hier voren is bepaald.

37.

Voor gemeenten van 51 tot 100 Grondvergaderingen, worden by elke verkiezing vier; van 101 tot 150 vyf; en van 151 Grondvergaderingen en daar boven zes Plaatsvervangers, na dat de keuze voor het Gemeente-Bestuur zal zyn volbragt, uit de overige Genomineerden gekoozen.

38.

De eerste stemming in iedere der Afdeelingen volbragt zynde, begeven de Voorzitter en Secretaris van iedere Afdeeling, als Gecommitteerden, zich naar het daartoe door de Municipaliteit of het Gemeente-Bestuur aangewezen Locaal, ten einde alle de Afdeelingen der algemeene Kiesvergadering gemeenschappelyk te doen werken.

39.

In deze Vergadering van Gecommitteerden fungeert de Voorzitter van de eerste Afdeeling als Voorzitter, en de Secretaris van de laatste Afdeeling als Secretaris.

40.

Deze Gecommitteerden brengen vervolgens de stemmen van alle de Kiezers der onderscheidene Afdeelingen by elkander, keeren vervolgens naar hunne Afdeeling terug, en deelen aan ieder derzelve het resultaat der geheele stemming mede; waar na, voor zoo verre geen, of geen genoegzaam aantal der genoemde Persoonen, eene volstreckte meerderheid heeft bekomen, ten tweedenmale in alle de Afdeelingen wordt gestemd; en worden deze stemmen der Afdeelingen wederom door Gecommitteerden by elkander gebragt, en de uitslag daar van aan de onderscheidene Afdeelingen medegedeeld, en zoo vervolgens tot dat de geheele stemming is afgeloopen.

41.

De geheele stemming volbragt zynde, worden door de Gecommitteerden, voor de verkoozen Leden van het Gemeente-Bestuur, derzelver Plaatsvervangers, en voor de Gevolmachtigden, de Credentiaalen opgemaakt, op naam van de algemeene Kiesvergadering, en voorts gehandeld als by Artikel 32 is bepaald.

42.

De tegenwoordige Municipaliteiten, en vervolgens de Gemeente-Bestuuren, geven ten spoedigsten, by Notificatie, aan de Gemeente kennis van de gekoozene Persoonen; en zorgen, dat alle de vorengemelde Vergaderingen van de noodige Schryfbehoeften, en van dit Reglement en Instructie, als mede van de Publicatie van 8 Mey 1800, en de benodigde Bussen en Sleutels, zyn voorzien, als ook van geschreevene of gedrukte Formulieren der in dezen vermelde Lastbrieven en Credentiaalen.

43.

Niemand, tot Lid van het Gemeente-Bestuur, tot Plaatsvervanger, of tot Gevolmachtigden, en alzoo tot de huishoudelyke belangen zyner Gemeente, groepen, zal zich voor het in hem betoond vertrouwen zyner Medeburgers van die Posten mogen onttrekken, dan om alle zulke wettige redenen, als allezins voldoende zullen geoordeeld worden door het Gemeente-Bestuur. Voor de eerstemaal zal die beoordeeling staan aan de Municipaliteit, en in te saamgevoegd wordende Plaatsen aan de Municipaliteit van de Hoofdplaats.

Doch byaldien de gekozene verneenen mogt door bovengemelde uitspraak bezwaard te zyn, zal hy zich deswegens aan het Departementaal Bestuur, waaronder de Gemeente behoort, kunnen adresseeren, hetwelk daaromtrent finaal zal beslissen.

44.

Alle de gekozene, zoo Leden van het Gemeente-Bestuur, Plaatsvervangers als Gevolmachtigden, zullen aan de Municipaliteiten, en vervolgens jaarlyks aan de Gemeente-Besturen, derzelver Credentiaalen, binnen vier dagen na de gedaane keuze, toezenden, deze zullen dezelve door eene Commissie uit hun midden, zoo omtrent de form, als omtrent de keuze, doen beoordeelen, en, in orde bevonden wordende, visceeren en registreeren.

Doch zoo wanneer in de keuze, of in een of meer der gekozene, eenig gebrek mogt worden bevonden, zal de keuze, na gedaane voordragt van die Commissie, door de Municipaliteit of het Gemeente-Bestuur worden vernietigd; en in gecombineerde Gemeenten de Plaatsvervanger van het uittevallden Lid, en in andere Gemeenten de Plaatsvervanger die de meeste stemmen gehad heeft, worden opgeroepen om de plaats te vervullen.

45.

Indien ook de keuze van den Plaatsvervanger niet goed mogt bevonden worden, zal in gecombineerde Gemeenten een ander Persoon moeten gekoozen worden, en in niet gecombineerde de daar aan volgende Plaatsvervanger moeten opgeroepen worden.

46.

By voorvallende vacatures in het Gemeente-Bestuur, wordt met de oproeping der Plaatsvervangers op gelyke wyze gehandeld; deeze vervullen in dat geval den tyd, welken het Lid, waar voor hy optreedt, in het Gemeente-Bestuur zoude moeten zitten.

Geene der Plaatsvervangers worden opgeroepen, indien de te vervullen tyd van het Lid, waar voor de vacature valt, niet langer is dan drie Maanden; blyvende, in dat geval, de vacature onvervuld tot de eerstvolgende verkiezing.

Voor de Gevolmachtigden worden in geenerlei gevallen Plaatsvervangers benoemd, en by vacatures, gedurende het jaar waar over de verkiezing loopt, geene andere gekoozen.

47.

Ingeval dat eenig verschil over het een of ander Artikel van dit Reglement zoude mogen ontstaan, zal het Departementaal Bestuur, waar onder de Gemeente behoort, daar over uitspraak doen.

Oproepings-Billet, waarvan in Art. 1 wordt gesproken.

De Burger wordt als Stembevoegd Burger

opgeroepen tegen ... den des ten ... uren, in de Grondvergadering N° ... welke zal gehouden worden, en herinnerd, om een behoorlyk geschreven, doch niet ondertekend Stembillet ter benoeming van Leden van het Gemeente-Bestuur en een dito voor even zoo veele Gevolmachtigden uit de Stembevoegde Burgeren met zich te brengen; als mede, om in gemelde Grondvergadering op de gewoone wyze te helpen procedeeeren tot het verkiezen van de noodige Kiezers en Plaatsvervangers; alles ingevolge het Reglement op gemelde Verkiezingen, by het Vertegenwoordigend Lichaam des Bataafschen Volks gearresteerd.

..... den

B. Reglement op de verkiezing van Bestuurders, ter waarneming der zaken van de Ingelanden, Land-Eigenaars of Geërdiden.

Art. 1.

Het Uitvoerend Bewind zorgt, dat alle de Ingelanden, Land-Eigenaars of Geërdiden, van Plaatsen, alwaar de administratie van de zaken der Ingelanden te gelyk met die der Ingezetenen aan de Municipaliteit is gedemandeerd, zoo spoedig mogelijk worden opgeroepen tot verkiezing van Bestuurders over die zaken, welke by de organisatie der Gemeente-Besturen aan dezelve niet overgaan.

2.

Het Stemrecht is gelegen in den eigendom van Land, en wordt bepaald voor elken *Morgen, Grazen, Buynder, Gemet, Deimt, Hond*, of onder welken anderen naam de Landmaat daar ter plaats bekend mogte zyn, *éene* Stem; waar onder ook begreepen worden zodanige Landen, welke, ofschoon uitgeveend, echter met de gewoone Polderlasten bezwaard gebleeven zyn.

Landen, welke in Erfpacht, Usufruct of Fideicommiss, bezeten worden, geven het Stemrecht aan den genen welken dezelve in Erfpacht enz. bezit, en geenszins aan den Eigenaar; zoo als ook die Landen, welke verhuurd zyn op conditie, dat de Huurder de Verpondingen en Lasten moet betalen, het Stemrecht zullen geven aan den Huurder, en geenszins aan den Eigenaar; zoo echter, dat daar uit niet volgt, dat in oproepingen tot het Negotiëren van Capitaalen ten laste der Landeryen, de *Huurders*, hoe zeer zy de Verpondingen en Lasten mogten betaalen, zullen stemmen, als blyvende het stemrecht alsdan aan de *Eigenaars* toegekend.

Byaldien een Ingelande meerder dan één derde gedeelte van alle de Morgentaalen van zodanige plaats bezit, zal hy echter niet meerder stemmen kunnen uitbrengen, dan een derde gedeelte van alle de Morgentaalen uitmaakt.

3.

Daar dit Stemrecht gelegen is in den eigendom van Land, zoo heeft er geene uitsluiting plaats van Vrouwen, Minderjaargen, Godshuizen, Administrateurs van Afkooppenningen wegens vervoende Landen enz. Dezelve kunnen echter deeze Stemming in Persoon niet uitoeffenen, maar geven daar toe procuratie op een Persoon, welke hunne zaken waarneemt.

4.

Op den bepaalden dag en uur verschynen alle

Ingelanden, Land-Eigenaaren of Geërfden, of derzelver by eene onderhandsche Procuratie daartoe Gequalificeerden, tot het nitbrengen hunner stem.

Een ieder die zich door een ander zoude willen laten repræsenteeren, geeft daartoe eene afzonderlyke Volmacht, zonder welker vertooning geene stemming voor een ander mag worden aangenomen.

5.

De Stemming geschiedt by schriftelyke Billetten, waar van een model hier achter is gevoegd.

6.

Voor de eerste reize, zorgt het Uitvoerend Bewind, dat aan elk der Ingelanden, by het Oproepings-Billet, een zodanig Stembillet worde ter hand gesteld; terwyl zulks, voor het vervolg, door deze Bestuurders zelve zal moeten geschieden.

7.

De aanwezige Ingelanden verkiezen alvorens, op een Billet, by meerderheid van Stemmen, drie uit hun midden tot Stemöpnemers, welke de Stembiljetten ophalen, en ten bywezen van Ingelanden opleezen en aantekenen.

8.

Zy, die de meeste Stemmen hebben, zyn de verkozene Bestuurders.

9.

Het getal der Bestuurders is evenredig naar de grootheid der Plaats; onder de vyf honderd Morgens groot zynde, worden drie Bestuurders; van 500 tot 1000 Morgens, vyf; en boven de 1000 Morgen Lands bevattende, seven Bestuurders verkozen.

Op Plaatsen, alwaar de Landsverdeeling niet eene andere Maat en Naam wordt bestempeld, wordt het volle getal der bekende Landmaten, tot de bepaling van het getal der te verkiezen Bestuurders, terug gebragt tot *Morgens*, elk van 600 Rynlandsche Roeden.

10.

Deze Bestuurders hebben een Præsident, in de eerste byeenkomst te verkiezen, voor alzulken tyd als zy raadzaam zullen oordeelen, als mede een Secretaris, door hen te benoemen of wel te continueeren, welke alles zal moeten verrichten, het gene de tegenwoordige Secretarissen omtrent de Polderszaken hebben moeten doen.

Deszelfs Belooning wordt door Bestuurders geregeld, en ter approbatie aan Ingelanden voorgedragen.

11.

Deze Bestuurders zullen fungeeren tot dat door het Vertegenwoordigend Lichaam nadere schikkingen op de beheering der Dykagiën, Polders en Waterschappen, gemaakt zullen zyn, en zullen zich intusschen moeten gedragen naar de Reglementen en Keuren in hunnen Polder reeds aanwezig zynde, of, by gebrek van dien, door hen te vervaardigen,

en aan Ingelanden, Land-Eigenaars of Geërfdens, ter approbatie voortedragen.

12.

Byaldien, echter, na verloop van een jaar, door het Vertegenwoordigend Lichaam zodanig generaal Reglement nog niet mogt zyn gearresteerd, zal de kleinste helft dezer Bestuurders, by loting, afstreden, en op de voorzegde wyze eene nieuwe keuze van Bestuurders geschieden.

13.

Hier toe roepen de op dien tyd fungeerende Bestuurders, vier weeken vóór den ordinairen tyd tot het doen der Ingelanden-Rekening, in den jaare 1802, alle de Ingelanden, by Biljetten, op, ten einde op dien dag tot gemelde nieuwe verkiezing overtegaan.

14.

Eene Commissie uit hun midden verricht alsdan dat gene, het welk hier voren Art. 7 aan Stemopnemers is opgedragen.

15.

De afstredende Bestuurders kunnen weder verkoren worden.

Stembillet.

Ik ondergetekende, woonende te verklare, binnen den Ring van den Dorpe.... te bezitten *Morgens* (of *Deimten*, *Grazen*, *Honden* enz.) Lands. Voor welke *Morgens* (of *Deimten*, *Grazen*, *Honden* enz.) ik stemme tot Bestuurders de Burgers....

Actum ... den Het jaar der Bataafsche Vryheid.

(Naamtekening.)

Stembillet by Procuratie.

Ik ondergetekende, woonende te als last en Procuratie hebbende in dato van woonende te verklare, dat dezelve binnen den Ring van den Dorpe bezit *Morgens*, (*Deimten* enz.) voor welke *Morgens*, (*Deimten*, *Grazen*, *Honden* enz.) ik stemme tot Bestuurders de Burgers....

Actum den Het ... jaar der Bataafsche Vryheid.

(Naamtekening.)

Dienvolgens gelast het Uitvoerend Bewind, in naam van het Vertegenwoordigend Lichaam, dat deeze zal worden afgekondigd en aangeplakt, alomte daar zulks behoort.

Gedaan in den Haag, den 6 February 1801. Het zevende jaar der Bataafsche Vryheid. (Was gearapheerd) J. H. van Swinden vt. (Onderstondt) Ter Ordonnantie van hetzelfde, (Was getekend) C. G. Hultman.

162. PUBLICATIE van het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, waarbij de op den 7. April c. k. bepaalde verkiezing van Gemeente-besturen wordt uitgesteld, uit hoofde eener voorgedragene vervroegde herziening der Staatsregeling. 26 Maart 1801.

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP.

Het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, doet te weten:

Dat het Vertegenwoordigend Lichaam, op de wyze by de Staatsregeling voorgeschreven, overwogen hebbende:

Dat de Eerste Kamer van hetzelfde, op den

20. Maart laatstleden heeft verklaard, dat de Missive van het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, van den 2den daar te voren, daarby voordragende eene vervroegde herziening der Staatsregeling, een onderwerp van deliberatie kan uitmaken, met autorisatie van de benoemde personeele Commissie, om over de wyze eener eventueele herziening, met het Uitvoerend Bewind in Conferentie te treden.

Dat het als nu onvoegzaam zoude zyn, om de oproeping tot verkiezing van nieuwe Gemeente-Besturen, op den daar toe bepaalden dag van den 7. April eerstkomende, te laten voortgaan, maar dat de zaak ten dezen inmiddels in statu behoort te blijven.

Besloten en verordend heeft, dat provisioneel, hangende de deliberatiën van 't Vertegenwoordigend Lichaam, over de Voordragt van het Uitvoerend

Bewind der Bataafsche Republiek, tot eene vervroegde herziening der Staatsregeling, by Missive van den 2den Maart laatstleden gedaan, zal worden gesurcheerd, zoo als geschied by dezen, de oproeping tot verkiezing van nieuwe Gemeente-Besturen en Gevolmagtigden, welke by Decreet van 't Vertegenwoordigend Lichaam, en Publicatie van den 19. February dezes jaars, tegen den 7. April aanstaande was bepaald.

Dienvolgens gelast het Uitvoerend Bewind, in naam van het Vertegenwoordigend Lichaam, dat deze zal worden afgekondigd en aangeplakt, alomme daar zulks behoort.

Gedaan in den Haag, den 26. Maart 1801, het zevende jaar der Bataafsche Vryheid. (Was geparapheerd) Besier, vt. (Onderstondt) Ter ordonnantie van hetzelfde. (Was getekend) C. G. Hultman.

163. PUBLICATIE van het *Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, houdende dat de insertie, uitmakende het aanhangsel tot het 32. art. der Staatsregeling, Litt. C, van toepassing is op alle andere Besturen. 20 Februarij 1801.*

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP.

Het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek doet te weten:

Dat het Vertegenwoordigend Lichaam, op de wyze by de Staatsregeling voorgeschreeven, overwogen hebbende:

Dat by de insertie, uitmakende het aanhangsel tot het 32ste Artikel der Acte van Staatsregeling, Litt. C., wordt gestatueerd, dat het vereischte, van *geduurende de laatste tien jaaren, of, zynde elders geboren, geduurende de laatste vyftien jaaren, zyne vaste woonplaats binnen deze Republiek te hebben gehad, om tot Lid van het Vertegenwoordigend Lichaam te kunnen worden verkozen, geenzins die Burgers uitsluit, die, in en na den jare 1787, om politieke vervolgingen, uit hun Vaderland geweeken zynde, vóór den jare 1796 daar in zyn wedergekeerd.*

Dat niet kan worden verondersteld, dat het Bataafsche Volk zulks alleenlyk opzigtelyk het Lichaam der Hoogste Macht zou hebben gewild, en de voorgezede voormaals uitgewekene doch vóór het jaar 1796 terug gekeerde Vaderlanders van de vervul-

ling van mindere Posten van Bestuur expresselyk te hebben uitgesloten;

En dat het mitsdien niet dan voor eene enkele omissie kan worden gehouden, dat de voorgezede insertie niet alomme, opzigtelyk andere Lichamen, in de Staatsregeling is geplaatst;

Besloten en verordend heeft; na drie gedane lezingen van het deswegens geproponcerde, en over zulks met kracht van permanente Wet, te verklaren, dat de gemelde insertie, voorkomende by het 32ste Art. der Acte van Staatsregeling, Litt. C., moet gerekend en verstaan worden van applicatie te zyn tot alle andere Posten of Graden van eenig Bestuur.

Dienvolgens gelast het Uitvoerend Bewind, in naam van het Vertegenwoordigend Lichaam, dat deze zal worden afgekondigd en aangeplakt, alomme daar zulks behoort.

Gedaan in den Haag, den 20. February 1801, het zevende jaar der Bataafsche Vryheid. (Was geparapheerd) A. W. Hoeth, vt. (Onderstondt) Ter ordonnantie van hetzelfde (Was getekend) C. G. Hultman.

164. PUBLICATIE van het *Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, met oproeping der Grondvergaderingen tot het verkiezen van Leden voor het Vertegenwoordigend Lichaam. 4 Mei 1801.*

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP.

Het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek doet te weeten:

Dat hetzelfde, ter voldoening aan het eerste Articel van het *Reglement Litt. B*, behoorende tot den *derden Titul* der Acte van Staatsregeling, heeft bepaald de respectieve Grondvergaderingen in de na te meldene Districten, volgens de Districtsverdeeling, door het Vertegenwoordigend Lichaam vastgesteld, en by Publicatie van den 14. Mey

1799 bekend gemaakt, op te roepen, gelyk dezelve opgeroepen worden by deezen, tegen Dingsdag den 26. der loopende Maand, tot het kiezen van Vertegenwoordigers, het benoemen van Kiezers en het toevoegen aan beiden van Plaatsvervangers, ten einde eene nieuwe verkiezing te doen van Leden van het Vertegenwoordigend Lichaam, met derzelver Plaatsvervangers, ter vervulling der openvallende Plaatsen van Vertegenwoordigers, welke volgens Art. 38 der Acte van Staatsregeling, en naar uitwyzen van het Lot, staan af te treden; en wel de Grondvergaderingen der Districten van

	^{Nº}		^{Nº}
Ferwerd	2	Amsterdam	48
Leeuwarden	3	„	50
Balk	6	Enkhuizen	56
Wolvega	7	Haarlem	60
Groningen	12	Leyden	61
Meppel	16	Delft	66
Campen	17	Vlaardingen	67
Goor	22	Rotterdam	69
Zutphen	24	Gouda	72
Harderwyk	28	Schoonhoven	73
Arnhem	30	Dordrecht	77
Nymegen	31	Zierikzee	79
Cuilenburg	34	Bergen op den Zoom	83
Utrecht	37	Den Bosch	89
Montfoort	38	Helmond	92
Amsterdam	46	Oirschot	94

Wordende de te verkiezen Vertegenwoordigers en derzelver Plaatsvervangers by dezen herinnerd, om, volgens Art. 2 van het gemelde *Reglement B*, hunne Geloofsbriefven binnen *veertien dagen* na de gedaane

keuze by het Uitvoerend Bewind in te zenden, ten einde daar mede naar het voorschrift van dat zelfde Articul te worden gehandeld, met verdere aanmaaning aan de zodanige benoemde Vertegenwoordigers welkers Geloofsbriefven zullen zyn bekrachtigd, om op den laatsten Dingsdag der aanstaande maand July in het Vertegenwoordigend Lichaam sessie te nemen.

Het Uitvoerend Bewind gelast dienvolgens, dat deeze zal worden afgekondigd en aangeplakt, alomme daar zulks behoort, met last aan alle Departementale en Gemeente-Bestuuren, welken het aangaat, om, ieder in den zynen, te zorgen, dat aan den inhoud deezer worde voldaan.

Gedaan in den Haag, den 4 Mey 1801. Het zevende jaar der Bataafsche Vryheid. (Was geparaphceerd) F. Ermerins, vt. (Onderstondt) Ter Ordonnantie van hetzelfde, (was getekend) S. Dassevael, loco Secr.

165. PUBLICATIE van het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, aangaande het verkiezen van Leden der Departementale Besturen, in plaate der aftredende. 2 Junij 1801.

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP.

Het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek doet te weeten:

Alzo volgens het 159ste Art. der 2de Afdeeling van den 5den Titul der Acte van Staatsregeling, in dit jaar drie Leden uit elk der respective Departementale Bestuuren aftreden, en door anderen, ieder tot den Ring, tot welken hy behoort, vervangen moeten worden; welke aftreding, door het Lot bepaald zynde, staat te geschieden, wegens de onderscheidene hier na te melden Ringen, welkers Grond- en Kiezers-Vergaderingen dan ook, op de wyze by de Staatsregeling vastgesteld, tot suppletie der openvallende Plaatsen, zullen moeten byeenkomen, en also die byeenkomsten almede, volgens het 162ste Art. van den aangehaalden 5den Titul voor de Grondvergaderingen, op den laatsten Dingsdag der maand Juny moeten plaats hebben:

Zo is't, dat het Uitvoerend Bewind by deezen oproept alle de Stemgerechtigde Burgeren, behoorende tot de navolgende Departements-Ringen, als:

In het Departement van *de Eems*, tot den 1sten Ring, Hoofdplaats *Dockum*, — tot den 4den Ring, Hoofdplaats *Dragten*, — en tot den 7den Ring, Hoofdplaats *Winschoten*.

In het Departement van *den Ouden Yssel*, tot den 4den Ring, Hoofdplaats *Zwolle*, — tot den 5den Ring, Hoofdplaats *Harderwyk*, — en tot den 6den Ring, Hoofdplaats *Oldenzaal*;

In het Departement van *den Rhyn*, tot den 2den Ring, Hoofdplaats *Thiel*, — tot den 5den Ring, Hoofdplaats *Arnhem*, en tot den 7den Ring, Hoofdplaats *Zutphen*;

In het Departement van *den Amstel*, tot den 1sten, 2den en 5den Ring, hebbende *Amsterdam* tot Hoofdplaats.

In het Departement van *Texel*, tot den 1sten Ring, Hoofdplaats *Medemblik*, tot den 4den Ring, Hoofdplaats *Westzaandam*, en tot den 5den Ring, Hoofdplaats *Haarlem*;

VERVOLG UTR. PLB. I.

In het Departement van *de Delf*, tot den 2den Ring, Hoofdplaats *Delft*, — tot den 5den Ring, Hoofdplaats *Rotterdam*, en tot den 6den Ring, Hoofdplaats *Gouda*;

In het Departement van *de Dommel*, tot den 1sten Ring, Hoofdplaats *den Bosch*, — tot den 3den Ring, Hoofdplaats *Tilburg*, — en tot den 4den Ring, Hoofdplaats *Eindhoven*;

In het Departement van *Schelde en Maas*, tot den 3den Ring, Hoofdplaats *Zierikzee*, — tot den 4den Ring, Hoofdplaats *Steenbergen*, — en tot den 5den Ring, Hoofdplaats *Breda*;

Ten einde op Dingsdag, die wezen zal den 30sten der loopende maand, elk in de Grondvergadering, tot welke hy behoort, op te komen, om de ten deezen benodigde verkiesingen van één Persoon tot Lid van het Departementaal Bestuur, benevens éenen Kiezer en deszelfs Plaatsvervanger, te doen, met herinnering aan de aldus benoemde Kiezers, dat zy, *den tweeden dag daarna*, ter Ringsvergaderingen, in de daartoe bestemde Hoofdplaatsen, tot het verkiezen, in elke derzelve, van één Lid tot het Departementaal Bestuur, voor hunnen Ring, moeten vergaderen.

Wordende voords ieder aangemaand en opgewekt tot het stiptelyk in acht nemen van het geen verder, ten *dien opzichte*, by het 160ste en volgende Articulen der gemelde Acte van Staatsregeling, én het Voorschrift voor de Grond-, District- en Ring-Vergaderingen, vervat in de Publicatie van den 8. Mey 1800, is bepaald en bevolen, en wyders tot eene rustige en ordenlyke betrachting van al het geen de voorschreeve aangelegene verrichtingen vereischen.

Dienvolgens gelast het Uitvoerend Bewind, dat deeze zal worden afgekondigd en aangeplakt, alomme daar zulks behoort.

Gedaan in den Haag, den 2. Juny 1801. Het zevende jaar der Bataafsche Vryheid. (was geparaphceerd) A. F. R. E. van Haersolte, vt. (Onderstondt) Ter ordonnantie van hetzelfde (was getekend) S. Dassevael, Loco Secr.

166. PUBLICATIE van het Staats-Bewind der Bataafsche Republiek, houdende kennisgeving dat het zich te 's Hage heeft geconstitueerd. 17 October 1801.

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP.

Het Staats-Bewind der Bataafsche Republiek, doet te weten:

Dat, na dat tot Leden van hetzelfde, de Burgers Wilhem Aarnout de Beveren, Gerard Brantsen, Samuel van Hoogstraten, Daniël Cornelis de Leeuw, Wilhem Queysen, Jacob Spoors, Jan Baptist Verheyen, Anthony Fredrik Robbert Evert van Haersolte, Augustyn Gerhard Besier, Gerrit Jan Pymman, Otto Lewe en Egbert Sjuick Gerrold Juckema van Burmania Rengers, de zeven eerstgemelde door het Uitvoerend Bewind benoemd, en de vyf laatste door de zeven eerste waren verkoren, — *Het Staats-Bewind van de Bataafsche Republiek* zich op heden alhier in den Haag heeft geconstituëerd; — en dat hetzelfde, ingevolge Art. 30 der Staatsregeling, voor den tyd van drie Maanden, tot Præsident heeft verkoren den Burger Wilhem Aarnout de Beveren.

Hebbende wyders het Staats-Bewind tot deszelfs

Algemeenen Secretaris benoemd en aangesteld Mr. Carl Gerhard Hultman, en vermits deszelfs afwezigheid, provisioneel tot de waarneming van het Secretariaat, en speciaal tot de Signature *loco Secretarii*, gequalificeerd den Burger S. Dassevael.

En zal deze worden gepubliceerd en geëffigeerd ter plaatse waar zulks gewoon is te geschieden; — met last aan alle geconstitueerde Machten binnen de Bataafsche Republiek, om provisioneel in hunne functien te continuëeren, tot dat daar in nader zal zyn voorzien. — Lastende en bevelende het Staats-Bewind de gemelde geconstitueerde Machten, zoo wel als de In- en Opgezetenen van deze Republiek, om hetzelfde als zoodanig te erkennen en te gehoorzamen.

Aldus gedaan en gearresteerd in den Haag, den 17. October 1801, het zevende jaar der Bataafsche Vryheid. (Geparapheerd) W. A. de Beveren vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van het Staats-Bewind. (Was getekend) S. Dassevael, loco Secret.

167. PUBLICATIE van het Staatsbewind der Bataafsche Republiek, waarbij het Ontwerp-Reglement voor het Departementaal Bestuur van Utrecht aan de Stemgerechtigden ter goed- of afkeuring onderworpen wordt. 29 April 1802.

Het Staats-Bewind der Bataafsche Republiek doet te weten:

Dat de, ingevolge Art. 63 der Staatsregeling, voor het Departement *Utrecht* benoemde Commissie, om den voet en inrichting van het Bestuur voor hetzelfde Departement, te ontwerpen, dit Ontwerp aan het Staats-Bewind hebbende toegezonden, het Staats-Bewind, na een bepaald onderzoek, daar in niets heeft bevonden strydig met de Acte van Staatsregeling, of met het belang der Departementen onderling, en hetzelfde Ontwerp mitsdien, by dezen, overeenkomstig het voorschrift van het gezegde 63. Art. der Staatsregeling, aan de goedkeuring der Stemgerechtigden van het Departement *Utrecht* wordt aangeboden, onder deze uitdrukkelijke verklaring nogthans, dat, even min als thans door de Stellers van dit Ontwerp in de redactie van hetzelfde is of heeft kunnen of mogen worden bedoeld, of ook aan het Staats-Bewind als zoodanig is voorgekomen eenig Artikel, hetwelk of rechtstreeks, of van ter zyde, of by eene gevolgtrekking of analogie, met de Acte van Staatsregeling strydig zoude kunnen zyn, — ook even min, in het vervolg van tyd, zoodanig eene explicatie aan hetzelfde Ontwerp, of aan eenig Artikel van hetzelfde, zal kunnen of mogen worden gegeven, vermits nimmer, in welk geval ook, door een gedeelte des Bataafschen Volks, aan de Staatsregeling, als zynde de algemeene Volkswet, enige bepaling of verandering kan worden toegebracht.

En op dat ten dezen opzichte alles regelmatig en met orde aflope, heeft het Staats-Bewind verder besloten, te bepalen, zoo als bepaald wordt by dezen:

Eerstelyk: Dat het Reglement van Bestuur voor het Departement *Utrecht*, benevens een Exemplaar

van deze Publicatie zoo spoedig mooglyk na den ontvang door de Gemeente-Besturen op een genoegzaam aantal publieke Plaatsen binnen hunne Gemeente ter visie zullen worden gelegd.

Ten tweeden: Dat met den 17. der aanstaande Maand Mey, binnen iedere Gemeente van het voormalig Gewest *Utrecht*, *Vianen* daar onder gerekend, zullen worden geopend publieke Stemregisters, en aan alle Burgers van het Departement, Manspersoonen, twintig jaren oud, en, volgens Art. 25 der Staatsregeling, niet van de Stemming uitgesloten, gelegenheid zal worden gegeven om op het aangeboden Reglement van Bestuur voor het Departement hunne Stem uit te brengen; ten welken einde alle de geenen, die met hetzelfde geen genoegen nemen, worden opgeroepen, om hunne Stem daar tegen te doen gelden, terwyl alle de overige gehouden zullen worden het Ontwerp te hebben aangenomen.

Ten derden: Dat de Gecommitteerden uit de Plaatselyke Besturen, of door dezelve te benoemen, ten wiens overstaan door de opgeroepen, in het voorgaand Artikel vermeld, zal gestemd worden, alle de genen, die zich aanbieden om te stemmen, van den inhoud van het voorgaand Artikel duidelyk zullen onderrichten.

Ten vierden: Dat, met den 24. daaraanvolgende, des avonds om zes uren, dezee Stemregisters zullen worden gesloten en vervolgens door de Gemeente-Besturen de uitslag der Stemming binnen hunne Gemeente opgemaakt en zoo spoedig doenlyk, en uiterlyk vóór of op den 31. Mey aanstaande, by het Staats-Bewind zal moeten worden ingezonden; en waarby tevens zal moeten zyn gevoegd eene opgave van het getal der apparente Stemgerechtigde Burgers hunner Gemeente, ten einde den uitslag

der Stemming vervolgens daadlyk aan de Ingezetenen van het Departement *Utrecht* te kunnen bekend maken.

Het Staats-Bewind gelast, dat deze zal worden afgekondigd en aangeplakt, alomine daar zulks behoort.

In den Haag, den 29. April 1802. (Was gepapheerd) G. J. Pyman, loco Præsidis, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van het Staats-Bewind. (Was getekend) S. Dassevael, loco Secr.

REGLEMENT

VOOR HET DEPARTEMENT UTRECHT.

EERSTE HOOFDSTUK.

Van de organisatie van het Departementaal Bestuur.

Art. 1.

Het Departementaal Bestuur van *Utrecht* zal bestaan uit tien Leden, en deszelfs Residentie houden binnen de Stad *Utrecht*.

Art. 2.

Als Leden van het Departementaal Bestuur zyn verkiesbaar alle Stemgerechtigde Burgers, den volen ouderdom van 30 jaren bereikt hebbende, zynde van een goed zedelyk gedrag, staande ter goeder naam en faam, en bekend met de aangelegenheden van het Departement. Voords zullen zy moeten zyn geboren binnen dit Gemeenebest, en zedert de laatste zes jaren hunne bestendige inwoning binnen dit Departement gehad hebben. Eindelyk moeten zy den tyd van één jaar in het Stemregister zyn ingeschreven geweest, wanneer namelyk zoodanig tydvak tusschen de opening van het Stemregister en de verkiezing verlopen is.

Art. 3.

De Leden van het Departementaal Bestuur mogen elkanderen, ten tyde der verkiezing, niet bestaan binnen den vierden graad van Bloedverwant- of Zwagerschap, dan byaldien zoodanige verkiezing van Nabestaanden te gelyker tyd mogte geschieden, zal door het Lot beslist worden, wie Zitting nemen zal.

Doch zullen de Leden van het Departementaal Bestuur, gedurende hunne Zitting aan elkanderen door Zwagerschap verbonden wordende, hunne Posten niet binnen tyds behoeven neder te leggen.

Art. 4.

Leeraars van eenige Godsdienstige Gezindheid zyn niet verkiesbaar als Leden van het Departementaal Bestuur, volgens den inhoud van Art. 27 der Staatsregeling.

Art. 5.

Als Leden van het Departementaal Bestuur kunnen na gedane verkiezing niet worden geëdmiteerd Militaire Officieren, Ontvangers, Rentmeesters, Drossaarden, Bailluwen, Schouten, Gadermeesters, mitsgaders, alle andere Justiciërende Officieren, Leden der Gemeente Besturen, Professoren, Schoolleeraars of eenige Ambtenaren, dewelke directelyk van het Departementaal Bestuur releveren, of welke jaarlyks continuatie van hunne Posten of Bedieningen moeten vragen, ten zy dezelve alvorens Sessie te nemen, van hunne Posten finaal afstand doen.

Art. 6.

De Leden van het Departementaal Bestuur zyn

verplicht de belangen van het Departement in het algemeen te behartigen, zonder zich byzonder aan dien Ring, in dewelken zylieden verkozen zyn, verbonden te rokenen.

Art. 7.

De Leden van het Departementaal Bestuur zullen geen aandeel mogen hebben in eenige Pachten of Collecten van 's Lands of Departementale Impositiën, ook geene Leverantiën aan het Departement zelve mogen doen, gene publieke Werken binnen het Departement en onder de beheering van het Departementaal Bestuur staande, mogen aannemen, mitsgaders niet mogen kopen of belenen eenige Ordonnantien ten lasten van het Departement, of door Ontvangers binnen het zelve betaalbaar, noch eenig part of deel in al het voorgemelde hebben, directelyk of indirectelyk.

Art. 8.

Jaarlyks zullen twee Leden uit het Departementaal Bestuur aftreden op den eersten Dingsdag in July, het welk voor de eerstemaal zal plaats hebben in 1803, dewelke door twee anderen zullen vervangen worden, waarvan de verkiezing zal geschieden in het begin van Juny.

Art. 9.

De rang, waarnaar de eerstbenoemde Leden van het Departementaal Bestuur zullen aftreden, wordt terstond na de installatie door het Lot bepaald.

Art. 10.

De afgetredene Leden zyn altyd weder verkiesbaar.

Art. 11.

By eene Vacature geschiedt de keuze door de Kiezers van dien Ring, welke het aftredend of gestorven Lid verkozen had.

Art. 12.

Ingevalle van eene Vacature wordt dezelve niet dan op den gewonen tyd der jaarlyksche verkiezing vervuld; doch byaldien het getal der opengevallene Plaatsen een vyfde des geheels bedraagt, zullen dezelve binnen twee maanden vervuld moeten worden.

Art. 13.

Zoo iemand op een buitengewonen tyd verkozen wordt, zal de nieuw verkozene gerekend worden den tyd van zyn Voorganger te vervullen; doch wanneer deze tyd minder dan een jaar bedraagt, zal zulks den nieuw verkozenen niet worden toegerekend; maar hy worden geacht op den eerstkomenden vasten verkiezings-tyd, in plaats van het afgetreden Lid, te zyn aangesteld.

Art. 14.

Byaldien onverhoopt in de Nominatie ofte Keuze, door de Kiezers gedaan, op een of meer der voorschrevene vereischten der Leden van het Departementaal Bestuur geen reguard mogt zyn genomen, ofte wel eenige handeling mogt hebben plaats gehad, die eene nulliteit daarvan zoude mede brengen, zal het Departementaal Bestuur, wanneer zulks ter hunner kennis mogte zyn gekomen ofte gebracht, definitivelyk deswegens disponeren, de gedane keuze vernietigen en de Kiezers van dien Ring aanschryven tot het doen van eene nieuwe keuze.

Art. 15.

De Leden van het Departementaal Bestuur worden verkozen op zoodanige wyze, als de Wet

overeenkomstig het gestatueerde by Art. 22 en 63 der Staatsregeling, zal bepalen.

Art. 16.

De Leden van het Departementaal Bestuur zullen by den aanvang hunner Bediening, behalven den Eed of Verklaring tegen de Corruptele, moeten afleggen de navolgende Eed of Belofte, op de wyze by het Godsdienstig Genootschap, waartoe dezelve behoren, gebruikelijk.

„Ik belove (of zware) plegtiglyk, dat ik, als Lid „van het Departementaal Bestuur van Utrecht my „stiptelyk zal houden aan het gene by de Staats- „regeling en het Departementaal Reglement is voor- „geschreven; dat ik alles, waartoe ik uit kracht „van dien verbonden ben, zoo ten aanzien der al- „gemene belangen, als die van het Departement, „naarstiglyk en getrouwlyk zal naarkomen en be- „trachten, zonder my daarvan immer te laten weer- „houden, om lief of leed, gunst of ongunst, beloften „of geschenken, noch door eenige andere zaken.”

Art. 17.

Het Departementaal Bestuur committeert uit deszelfs midden zes Leden, dewelke uitmaken eene Vergadering, onder den naam van *Vergadering van Gedeputeerden*. De overige vier Leden vereenigen zich tot het daarstellen van eene *Commissie van Financiën*.

Art. 18.

De Leden van het Departementaal Bestuur genieten ieder jaarlyks een Tractement van f 1800:0:0 benevens f 600:0:0 voor ieder Lid, om in de Vergaderingen, onder de Præsenten te worden verdeeld; zullende zylieden daar en boven gene extra Leges voor Buiten-Commissiën, Schouwen of iets dergelyks, dan alleen Reiskosten en Verteringen in rekening mogen brengen.

Art. 19.

Het Departementaal Bestuur stelt voor zich aan een Algemeenen Secretaris, op een vast Tractement van f 2400:0:0, benevens de helft der Appointement-gelden en Emolumenten, door Particulieren betaald wordende, zullende de wederhelft onder de Klerken van Policie verdeeld worden; wyders een Secretaris van Financie op een Tractement van f 2000:0:0, en de Emolumenten door Particulieren betaald wordende.

TWEDE HOOFDSTUK.

Van de werkzaamheden van het Departementaal Bestuur.

Art. 20.

Het Departementaal Bestuur arresteert, na deszelfs Installatie, een Reglement van Orde voor het houden der algemeene Vergaderingen en de Commissiën.

Art. 21.

Hetzelve doet de benoeming van deszelfs Ambtenaren en Suppoosten by meerderheid van Stemmen, op daartoe te bepalen Tractementen of Daggelden, en formeert voor dezelve de nodige Instructiën. Het zal zich in de keuze van dezelve byzonder toeleggen op Mannen van deugd en onbesproken gedrag, berekend voor den aart der werkzaamheden hun optedragen.

Art. 22.

Hetzelve zal dadelyk zorgen, dat de Instructiën van alle Comptabelen; aan dit Departement responsabel, worden naargezien, ten einde dezelve, gelyk ook de form der te doene rekeningen, naar der zaken gelegenheid en orde van Regering, veranderd worden.

Art. 23.

Het draagt mede zorge, dat die genen, aan dewelke eenige behandeling van Penningen is aanbetrouwd, eene behoorlyke en naar den aart der Ambten en Bedieningen geëvenredigde Borgtocht stellen.

Art. 24.

Het Departementaal Bestuur draagt, ingevolge Articul 71 der Staatsregeling, zorge voor de regeling van alles, wat behoort tot het maintain van het publiek gezag, van orde, ondergeschiktheid, rust en veiligheid in de samenleving, mitsgaders tot bevordering van den welvaart en zedelykheid der Ingezetenen binnen de Grenzen van het Departement, mits niet strydende tegen de algemeene Wetten, en onverminderd het Oppertoevoorzicht van het Staats-Bewind, waardoor, ingevolge Articul 43 der Staatsregeling, voorgekomen wordt, dat door eenige troubles ofte wanorde de gehele Republiek benadeeld, ofte door derzelver gevolgen in gevaar worde gebragt.

Art. 25.

Het Departementaal Bestuur neemt, ingevolge Articul 10 der Staatsregeling, kennis van, en besluit op alle zoodanige verzoeken ofte voordragten, als aan hetzelve wegens alle huishoudelyke zaken schriftelyk ingediend worden, mits echter dezelve persoonlyk, en niet uit naam van meerderen, zonder eenige bepaalde en byzondere volmagt, worden ondertekend; welk laatste alleenlyk zal kunnen geschieden door ofte van wegens Lichamen, wettig zamengesteld, als zoodanig erkend, mitsgaders over onderwerpen tot derzelver werkzaamheden behorende.

Art. 26.

Het Departementaal Bestuur maakt zoodanig gebruik van de Militaire Magt, binnen deszelfs Grenzen zich bevindende, als hetzelve tot handhaving van 't publiek gezag, bewaring ofte herstel der rust, administratie der Politie en Justitie, en verzekering der Financiën zal nodig oordelen. In geval het Departementaal Bestuur, tot de voorschreven einden, nodig mogte oordelen, gebruik van de Militaire Magt buiten hunne Guarnisoenen in het Departement te maken, zal hetzelve daarvan onverwyld kennis geven aan het Staats-Bewind.

Art. 27.

Het Departementaal Bestuur heeft ook, ten einde als in het voorgaande Articul is omschreven, de dispositie over de gewapende Burgermagt binnen het Departement. Ingeval de omstandigheden vereischen, dat van gewapende Burgers buiten de plaats hunner woning gebruik worde gemaakt, zal het Departementaal Bestuur daarvan onverwyld aan het Staats-Bewind kennis geven.

Art. 28.

Het Departementaal Bestuur draagt zorge voor de ongestoorde en regelmatige uitoeffening van den Godsdienst binnen de daartoe geschikte Kerkgebouwen, en weert alle wanorde, die daar tegen

zoude kunnen aanlopen, onverminderd het Oppertoevoorzicht van 't Staats-Bewind, zoo als hier vooren Art. 24 is gemeld.

Art. 29.

Zoo lange het 12. Articul der Staatsregeling nog niet in werking is gebragt, en de Wet daarover geene bepaling heeft gemaakt, heeft het Departementaal Bestuur de administratie van alle Geestelyke Goederen in het Departement gelegen, ofte gevonden wordende, om daar uit de lasten en uitkeringen, van aloude daarop staande, en uitgekeerd, te blijven voldoen.

Art. 30.

Zoo lange de schikkingen by Articul 12 der Staatsregeling niet in werking zyn gebragt, zal het Departementaal Bestuur bevoegd zyn te voorzien in de gewone betalingen van de Tractementen en Pensioenen der Hoogleeraren, Leeraren en andere Kerkelyke Bedienden, als mede derzelver Weduwen van de voormaals bevoorrechte Kerk, mitsgaders te disponeren op de hun daartoe gedane verzoeken.

Art. 31.

Het Departementaal Bestuur heeft de beschikking en toezicht over de Jagt en over de Visschery in de Wateren binnen deszelfs Departement, en maakt ten dien einde de nodige Voorzieningen en Reglementen; blyvende echter de Judicature over de Jagt en Visschery aan de Ordinaire Justitie; altoos in het oog houdende, dat een ieder het recht heeft, om op zyn eigen Grond privaat te jagen, en in zyn eigen Water te vissen, in zoo verre hy daar van niet heeft gerenuntieerd.

Art. 32.

Het Departementaal Bestuur draagt zorg voor de instandhouding en bloei der Hoge en Lage Scholen, mitsgaders van alle nuttige Instellingen en Maatschappijen binnen het Departement gevonden wordende; voorbehoudens aan het Staats-Bewind, volgens Art. 45 der Staatsregeling, de zorg, om door eene daar toe geschikte inrichting de Konsten, Wetenschappen en Opvoeding in 't algemeen aan te moedigen en te bevoorwaarden.

Art. 33.

Het Departementaal Bestuur draagt zorg voor alles, wat de gezondheid der Ingezetenen binnen het Departement betreft, doet de Voorzieningen, en maakt de Inrichtingen daar toe nodig, mits niet strydig zynde met de Algemene Wetten.

Art. 34.

Het Departementaal Bestuur verleent tot de Huis-houdelyke zaken binnen het Departement, de nodige Consenten ofte Octroyen, inzonderheid tot het heffen van Tollen en Gabellen voor het onderhoud van Wegen, Bruggen, Vaarten, en zoo voorts, ingevolge Art. 68 der Staatsregeling.

Art. 35.

Het Departementaal Bestuur, of derzelver Gedeputeerden voeren jaarlyks ten gezetten tyde de Schouwen over de publieke Wegen, welke te voren zyn bekend geweest onder den naam van Maarschalcks Schouwen, of door Gedeputeerden zyn gedaan.

Art. 36.

Het Departementaal Bestuur is bevoegd Brieven van Creatie als Notaris binnen hun Departement te verlenen, op advis van, en na dat die Personen alvorens door den Hove zullen zyn geëxamineerd,

en bekwaam bevonden tot de exercitie van 'tzelve. Hetzelve verleent ook, ingevolge het 71. Art. der Staatsregeling, naar bevind van zake aan Minderjarigen, Brieven van *Venia Aetatis*.

Art. 37.

Alle Stedelyke en Plaatselyke Gemeente-Besturen en Rechtbanken, gelyk in de alle Nationale of Departementale Ontvangers, Rentmeesters en Ambtenaren, zyn, des gerequireerd, verplicht, het Departementaal Bestuur in alle zaken, hen respectively concernerende, te dienen van bericht, consideratiën en advis op alle Stukken, in hunne handen gesteld.

Art. 38.

De behering van de Munt blyft op den tegenwoordigen voet, en het Departementaal Bestuur is bevoegd tot het geven van eene Nominatie van drie personen tot den Post van Waradyn, Muntmeester, Essayeur en verdere Bedienden, zoo lange door gene nadere Wet daarin verandering zal zyn gemaakt.

Art. 39.

Het Departementaal Bestuur draagt zorg voor het onderhoud van alle departementale Gebouwen, byzonder voor alle Dyken, Sluizen, Waterwerken, en alles wat tot den Waterstaat van deszelfs Departement behoort; hetzelve heeft het departementaal Oppertoezicht en gezag over alle Heemraadschappen, Waterschappen, Dyks- ofte Polder-Collegien, welke in het Departement aanwezig zyn, en neemt voor zoo veel des noods kennis van alle derzelver werkzaamheden, Keuren, Ordonnantien en Inrichtingen; het beslist alle geschillen, daar over tusschen die Collegien onderling, ofte tusschen de Gemeenten onderling, ofte tusschen hen en de Ingelanden ofte Ingezetenen ontstaande.

Art. 40.

Het Departementaal Bestuur zal uit hoofde van het gewigt en de aangelegenheid der Collegien van den Lekkendyk, Boven- en Benedendams, gehouden zyn, het eerstgemelde behoorlyk te organiseren en te voorzien van bekwame Personen, op de Qualificatie en Instructie thans bestaande, en voorts op gelyke wyze het Collegie van den Lekkendyk Benedendams, voor zoo verre hetzelve tot dit Departement behoort.

En zal het Departementaal Bestuur in het vervolg de aanstelling der Leden in welgemelde Collegien, benevens derzelver Secretarissen en Cameraars, aan zich behouden.

Art. 41.

By buitengewone rampen geeft het Departementaal Bestuur daar van onverwyld kennis aan het Staats-Bewind, en verzoekt, met het geven der nodige opening, en het doen der nodige opgave tot herstel derzelver rampen, ofte tot extraordinaire departementale Werken, waarby het geheel Gemeenbest belang heeft, den benodigden onderstand uit de Nationale Kas.

Art. 42.

Het draagt tevens zorg, dat de Werken, in het Departement aanteleggen, nochte het bevaren der Rivieren ofte Zeegaten, nochte ook de belangen der Ingezetenen van eenig Departement benadeelen, ofte daar aan hinderlyk zyn, en gedraagt zich daaromtrent naar den inhoud van het 69. Art. der Staatsregeling.

Art. 43.

De Gilden ofte uitsluitende Broederschappen, volgens Art. 4 der Staatsregeling, afgeschaft blyvende, is nogthans het Departementaal Bestuur bevoegd om de nodige beschikking te maken, ten einde alle burgerlyke Neringen en Handteringén binnen het Departement gehandhaafd en bevoorderd worden; mits ten opzichte van nieuwe verordeningen in het oog houdende de bepalingen by Art. 66 en 75 der Staatsregeling vermeld.

Art. 44.

Voor het Departementaal Gerechtshof zullen ter eerster instantie worden ingesteld alle personele Actiën, waar mede het Departementaal Bestuur als zoodanig zoude mogen worden geconvenieerd en in Rechten aangesproken.

Art. 45.

Het Departementaal Bestuur draagt zorg, dat de eerste Keuze der Gemeente-Besturen geschiede op de best mogelyke wyze, om de Staatsregeling in werking te brengen.

Art. 46.

Het Departementaal Bestuur zorgt voor de prompte en onzydige handhaving en uitoeffening der Justitie binnen het Departement, en dat mitsdien het Departementaal Gerechtshof en de verdere Rechtbanken ten dien einde worden ingericht en geregeld, mitsgaders voorzien van daartoe geschikte Rechters, in zoo verre daaromtrent niet reeds eenige bepaling by dit Reglement mogte zyn gemaakt.

Art. 47.

Het Departementaal Bestuur heeft het gezag over en de dispositie van alle zoodanige Belastingen of Geldmiddelen, in deszelfs Departement geheven wordende, ofte wel van zoodanige aandelen in hetzelfde als, ingevolge Art. 58 en 66 der Staatsregeling, aan het Departement zullen zyn aangewezen, om in deszelfs eigene departementale behoeften en huishoudelyke onkosten of lasten te voorzien.

Art. 48.

Het Departementaal Bestuur vermag Remissien en Afschryvingen te verlenen van departementale Lasten en Pachtpenningen, in het vorig Articul omschreven.

Art. 49.

Het oeffent, daartoe geauthoriseerd, almede uit naam en van wegens de gehele Bataafsche Republiek, 't zelfde gezag over alle andere Belastingen ofte Geldmiddelen, in het Departement tegenwoordig geheven wordende, en in het vervolg zullende geheven worden, ofte wel over zoodanig aandeel in dezelve, als tot goedmaking der kosten van het Nationaal Bestuur, ingevolge gemelde 58. Art. der Staatsregeling, in de Nationale Kas gestort zullen worden.

Art. 50.

Het Departementaal Bestuur beschikt en verzoekt de invordering en verantwoording derzelver Nationale Middelen, en draagt eindelyk zorg, dat daar van aan 't Nationaal Bestuur, of aan de daartoe aangestelde Nationale Collegiën, ofte Ambtenaren, behoorlyke Rekening en algemeene finale Verantwoording geschiede.

Art. 51.

Het Departementaal Bestuur heeft voorts het gezag over, en de dispositie van zoodanige nieuwe departementale Belastingen, als in het Departement tot styving van deszelfs Kas, overeenkomstig Ar-

ticul 58 en 66 der Staatsregeling, zullen opgelegd zyn en geheven worden.

Art. 52.

Indien het Departementaal Bestuur mogt nodig oordelen, eenige Extraordinaire huishoudelyke Belastingen te heffen, is hetzelfde gehouden op te roepen Gecommitteerden uit de gequalificeerde en gegoedste Ingezetenén van het Departement, in getal gelyk aan dat van de Leden van het Departementaal Bestuur; welke Gecommitteerden, met en benevens de Leden van het Departementaal Bestuur, over dit point zullen delibereren en met meerderheid van Stemmen concluderen, welke deliberatiën echter binnen 14 dagen zullen moeten aflopen; des ingeval de Stemmen staken, zal hetzelfde ter decisie van het Staats-Bewind gebragt worden.

Art. 53.

De alzo benoemde Gecommitteerden zullen op dezelfde wyze worden verkozen als de Leden van het Departementaal Bestuur; edoch, zullen jaarlyks in het Koffij en Theo, Dienstboden of Paardengeld, gezamenlyk genomen, aan den Lande moeten opbrengen, ten minsten eene somma van f 60:0:0, ofte zullen, des gerequireerd, moeten kunnen antonen gegoed te zyn, ten minsten tot f 30,000:0:0 reële waarde in vaste Goederen, binnen dit Departement, of in Lands Effecten.

Art. 54.

Het Departementaal Bestuur ontvangt alle klagen over de Zettingen of Invorderingen van 's Lands Middelen, zoo wel Nationale als Departementale, en decideert ter eerster instantie op dezelve.

Art. 55.

Indien by de Wet, ingevolge Art. 88 der Staatsregeling, mogt bepaald worden, dat de Judicature, in cas van fraude of contraventie der Gemeene Nationale Middelen en Belastingen, by wege van deleguatie, zal verblyven aan de Departementale Besturen, ofte aan zoodanige Collegiën, als door de Wet ten dien einde zullen worden gecommitteerd, zal het Departementaal Bestuur exactelyk de hand houden aan de uitvoering van de respectie Financiële Ordonnantien en Wetten.

Art. 56.

Aan het Departementaal Bestuur behoort in 't algemeen de beschikking over alles, wat tot de gewone Interieure economie van het Departement betrekkelijk is, onder deze bepaling nogthans, dat zoodanige beschikking niet strydig zy met de algemeene Wetten, blyvende volgens Art. 45 der Staatsregeling, de aanmoediging en bevoordering van den Koophandel, Landbouw en Fabrieken in 't algemeen aan 't Staats-Bewind aanbevolen.

Art. 57.

Het Departementaal Bestuur dient, des gerequireerd, het Staats-Bewind van bericht, consideratie en advis over alle zaken tot deszelfs Departement betrekkelijk, en draagt zorg voor de nauwkeurige uitvoering van alle bevelen, door of van wegens het Staats-Bewind uitgevaardigd, en is deswegens aan hetzelfde verantwoordelyk; ook zal hetzelfde verplicht zyn de hand te houden aan de Wetten, Keuren en Placaten van den Lande, voor zoo verre dezelve niet uitdrukkelijk zyn afgeschaft ofte gesurcheerd.

Art. 58.

Wanneer het Departementaal Bestuur oordeelt, dat

in eene of andere Wet, of dat ook in eenige ordre der Uitvoerende Magt, voor de Ingezeten van dit Departement eenig bezwaar gelegen is, zal het deswegens aan het Staats-Bewind vertogen moeten inleveren, doch intusschen de werking van zoodanige Wet of ordre niet opschorten.

Art. 59.

Het Departementaal Bestuur zal de beschikking en het bestuur hebben over alles, 't welk te voren door de Staten 's Lands van Utrecht, of derzelver Gedeputeerden wierdt uitgeoefend, en waaromtrent by de Staatsregeling of de Wet gene nadere bepaling is gemaakt.

Art. 60.

Gene Ordonnantien van betaling zullen worden afgegeven dan op naam en last van de Algemene Vergadering, en geenzins op naam van Gedeputeerden of de Commissie van Financie.

DERDE HOOFDSTUK.

Van het Departementaal Gerechtshof en de Stedelyke Rechtbanken.

Art. 61.

Het Departementaal Gerechtshof zal bestaan uit negen Ordinaris Raden, en binnen de Stad Utrecht deszelfs Residentie houden.

Art. 62.

De Raden in den Hove zullen moeten zyn Stemgerechtigde Burgers, den ouderdom van 25 jaren bereikt hebbende, in de Rechten gegradueerd zynde op eene der Universiteiten binnen de Bataafsche Republiek; in de laatste zes jaren dadelyk binnen het Departement hebbende gewoond, ten ware zy binnen het Departement geboren zynde, gedurende dien tyd geheel of ten dele elders de Practyk als Advocaat hadden geëxerceerd. Edoch zullen zy, na verloop van de eerstkomende drie jaren, de Practyk ten minsten twee jaren voor het Gerechtshof van het Departement Utrecht moeten hebben geëxerceerd, voorts gene andere Posten mogen bekleden, en elkander niet nader mogen bestaan dan in den derden graad van Bloedverwant- of Zwagerschap.

Art. 63.

De Raden in den Hove worden aangesteld voor hun leven lang, en zullen genieten een jaarlyks Tractement van f 1600, als mede voor een ieder van hun f 600, wegens praesentie geld, welke laatstgemelde penningen in de Vergaderingen onder de Praesenten zullen worden verdeeld; volgens eene door hunlieden te bepalen verdeling.

Art. 64.

Wyders zullen zy van den Lande gene Emolumenten of Leges genieten, en niets dan alleenlyk Reiskosten en daar toe behoorende Verteringen in rekening mogen brengen; van Particulieren zullen zy vermogen Leges of Emolumenten te ontvangen, in maniere, als by het Tarif, Art. 72 vermeld, zal worden bepaald.

Art. 65.

Aan hetzelfde zal worden toegevoegd een *Eerste* en een *Tweede* Griffier.

Art. 66.

Wyders zal by hetzelfde fungeren een Procureur

Generaal, vier Maarschalken over het geheel Departement, en een Substitut Procureur Generaal.

Art. 67.

Het Hof zal de Administratie der Civile en Criminele Justitie uitoeffenen over het gehele Platte Land van het Departement, alsmede over de Stad *Montfoort*.

Art. 68.

Het Hof gedraagt zich naar de Instructien, bevorens voor het Provinciaal Gerechtshof gearresteerd, voor zoo verre daar in door nadere Wetten gene verandering is of zal worden gemaakt; alsmede naar het gene by de Staatsregeling, in de afdeling van de *Rechterlyke Magt*, is vastgesteld, voor zoo verre hetzelfde op hunlieder werkzaamheden toepasselyk is.

Art. 69.

Het Departementaal Gerechtshof heeft de aanstelling van deszelfs Ambtenaren en Suppoosten, doch doet wegens het Getal en Tractementen eene Voordragt aan het Departementaal Bestuur, en geeft aan hetzelfde Bestuur eene Nominatie van drie Personen, zoo ter vervulling van de eerste als tweede Griffiersplaats, ten einde door het Departementaal Bestuur *Een* daar uit worde verkozen en aangesteld.

Art. 70.

De Procureur Generaal en Maarschalken worden door het Staats-Bewind voor hun leven lang aangesteld, uit eene Nominatie van drie Personen, te formeren door het Departementaal Bestuur, ingevolge het 98ste Articul der Staatsregeling.

Art. 71.

De aanstelling der Algemene Aanklagers voor de Steden, geschiedt door het Departementaal Bestuur uit eene Nominatie van drie Personen, door het Departementaal Gerechtshof gemaakt.

Art. 72.

Door het Departementaal Bestuur zal eene Commissie van deskundige Lieden, gene sessie hebbende in het Departementaal Bestuur, worden benoemd, ten einde aan hetzelfde een behoorlyk Tarif voortedragen, waarnaar alle Leges, Daggelden of Emolumenten, door den Lande aan den Procureur Generaal, Maarschalken, Substitut-Procureur Generaal en Algemene Aanklagers, en door Particulieren aan de Raden in den Hove, Leden der Stedelyke Rechtbanken, derzelver Ministers en Ambtenaren betaald wordende, zullen worden berekend, zoo wel in het Civile als Criminele, onverminderd echter Articul 84 en 85 der Staatsregeling.

Art. 73.

De Griffiers, Procureur Generaal en Maarschalken van het Departement, zullen dezelfde vereischen moeten bezitten als de Raden in den Hove, en aan dezelfde bepalingen onderworpen zyn, uitgezonderd dat de Maarschalken de Practyk voor het Gerechtshof niet behoeven geëxerceerd te hebben; alsmede dat de Bloedverwantschap aan Leden van het Gerechtshof de Griffiers in de aanvaarding van hunne Bedieningen niet hinderlyk zal zyn.

Art. 74.

De Procureur Generaal zal binnen de Residentie van het Gerechtshof, en de Algemene Aanklagers binnen de Steden, alwaar zylieden fungeren, hun vast verblyf moeten houden.

Art. 75.

De Procureur Generaal, Maarschalken en Algemene Aanklagers, zullen gene sessie in het Hof of Stedelyke Rechtbanken mogen hebben, maar hunne Voordragt in Collegio doen, en zich daarna van de deliberatiën over dezelve moeten verwyderen.

Art. 76.

De Procureur Generaal zal in Persoon zyne zaken moeten bepleiten, onverminderd de dispositie van het Hof deswegens in byzondere gevallen.

Art. 77.

De Algemene Aanklagers zullen ten kosten van den Lande geen Advocaat mogen consulteren, ten zy op eene voorafgaande schriftelyke authorisatie van het Gerecht, welke authorisatie nimmer zal mogen verleend worden dan in zwaarwigtige zaken, en zullen zy in dat geval als dan ook geenzins voor zich de kosten, als eerste of tweede Consulent, in rekening brengen.

Art. 78.

De Leden van de Stedelyke Rechtbanken zullen gene Emolumenten, Daggelden, of iets diergelyks, van den Lande mogen genieten; en zich ten aanzien van de Leges, door Particulieren te betalen, exactelyk moeten gedragen naar het Tarif, daar van ingevolge Articul 72 van dit Reglement te arresteren.

Art. 79.

De Stedelyke Rechtbanken gedragen zich provisioneel naar de Ordonnantiën en Manier van Procederen, tot hier toe by de respective Collegiën van Justitie in gebruik, en observeren wyders, voor zoo verre zulks op hunlieder werkzaamheden applicabel is, het gestatueerde by de Staatsregeling, in de afdeling van de *Rechterlyke Magt*, en zulks tot tyd en wyle een nieuw Civil en Crimineel Wetboek zal zyn in werking gebragt.

Art. 80.

De Verordeningen, alhier ten opzichte der Rechterlyke Magt vastgesteld, zullen blyven stand houden, ten zy by de invoering van een Civil en Crimineel Wetboek, eene andere organisatie der Rechterlyke Magt zal worden daargesteld.

VIERDE HOOFDSTUK.

Van de Gemeente-Besturen.

Art. 81.

Iedere Gemeente, Stad of Dorp, heeft zyn eigen Gemeente-Bestuur, en wordt nimmer gecombineerd dan op onderlinge toestemming en daartoe gedaan verzoek der belanghebbende aan het Departementaal Bestuur.

Art. 82.

De thans nog fungerende Gemeente-Besturen benoemen, na bekomen aanschryving van het Departementaal Bestuur, binnen den tyd van 14 dagen, eene Commissie uit derzelver Ingezeten, buiten hunlieder Vergadering, tot het ontwerpen van een Reglement van Bestuur voor hunne Gemeente, welk Reglement door deze Commissie binnen den tyd van zes weken na hunne benoeming, aan het Departementaal Bestuur wordt ingezonden, ten einde te beoordeelen, of hetzelfde aldus aan de Stembevoegde Burgers van hunlieder Gemeente ter goed- of afkeuring kan worden aangeboden.

Het Departementaal Bestuur, dit Reglement approberende, stelt hetzelfde aan het Gemeente-Bestuur ter hand, om daarop de goed- of afkeuring der Stembevoegde Burgers te verstaan.

Art. 83.

Deze Commissien zullen in het ontwerpen van zoodanig Reglement verplicht zyn te observeren.

1° Dat de Verkiezing der Gemeente-Besturen moet gegrond zyn op het beginzel van Volks-keuze en eene geregelde afwisseling.

2° Dat in Plaatsen, 1500 Zielen en daar boven in zich bevattende, de verkiezing zal moeten gedaan worden door Kiezers, kunnende in Gemeenten, minder dan 1500 Zielen in zich bevattende, daaromtrent naar de plaatselyke omstandigheden worden gehandeld.

3° Dat deze Kiezers niet uit de presente Leden der Grondvergaderingen behoeven, maar uit alle de Stemgerechtigde Ingezeten der Gemeente, waarin zy woonachtig zyn, kunnen gekozen worden.

4° Dat dezelve, ingevolge Art. 26 der Staatsregeling, tot eene zekere naar de gelegenheid der Plaats by het Reglement vaststellen Somme goed zullen moeten zyn, of een zeker aandeel in de Lasten zullen moeten dragen.

Art. 84.

Wanneer de Gemeenten in het concipiëren en inlevering van zoodanig Reglement, binnen den bepaalden tyd, nalatig mogten zyn, of het ontworpen Reglement door het Departementaal Bestuur of de Stembevoegde Burgers, mogt worden afgekeurd, ontvangen zy van het Departementaal Bestuur (ten ware hetzelfde oordeelde voor de eene of andere Gemeente voordeliger te zyn, de zaken te laten op den ouden voet), een provisioneel Reglement van Bestuur, ingericht zoo veel mogelijk naar de plaatselyke omstandigheden van zoodanige Gemeenten. Behoudende echter zoodanige Gemeente het Recht, om ten allen tyde een nader eigen Reglement, mits voldoende aan de vereischen by de Staatsregeling en by dit Reglement omschreven, te vervaardigen, en aan het Departementaal Bestuur, benevens de Stembevoegde Burgers ter goed- of afkeuring voortedragen.

Art. 85.

De Gemeente-Besturen der Steden, alwaar zich Rechtbanken bevinden, doen, ingevolge Art. 52 der Staatsregeling, eene voordragt aan het Departementaal Bestuur, nopens den voet en inrichting der Stedelyke Rechtbanken, als mede betreffende de aanstelling van Ambtenaren en Suppoosten, daartoe behoorende, en derzelver Tractementen.

Art. 86.

Niettegenstaande het gene hier voren is bepaald, zal het Departementaal Bestuur bevoegd zyn, om, overeenkomstig Art. 74 der Staatsregeling, zoodanige Plaatselyke schikkingen te kunnen inwilligen, als de byzondere belangen van eene Gemeente vorderen, ten einde aldus het Bestuur zoo min mogelijk omslagtig en kostbaar te maken.

Art. 87.

De Schouten en Gadermeesters ten Platten Lande worden door het Departementaal Bestuur hersteld, voorbehoudens nogthans aan het Departementaal Bestuur om, naar bevind van zaken, de genen, die tot billyke klagten hebben aanleiding gegeven,

of wettig van hunne posten zyn ontzet, van deze herstelling uittesluiten.

Art. 88.

De openstaande Schout-ambten ten Platten Lande worden door het Departementaal Bestuur vervuld, en die Posten, zoo veel doenlyk, in één Persoon gecombineerd met die van Gadermeester, onder verpligting om Jaarlyks eene Recognitie te betalen, berekend naar de tegenwoordige waarde, in evenredigheid van het gene daar van voorheen is betaald naar de toenmalige waarde, welke berekening zal moeten gegrond zyn op de jaarlyksche voordeelen, alles door het Departementaal Bestuur te regelen naar bevind van zaken, welke Recognitiën zullen komen en geëffecteerd blijven ten voordele der genen, die daartoe gerechtigd zyn, mits zich voor de prompte betaling van 's Lands Ongelden, Dorps- en Bestuur-lasten, Polder- en Molen-gelden enz. verklarende verbonden te zyn en blijven, alles conform en in dier voegen hetzelfde by Art. 81 en 82 der Generale Ordonnantie, rakende het invorderen en executeren van alle reële en personele Ongelden, in dato 28 January 1686 is bepaald, en tot heden in gebruik geweest.

Waar tegen de aantestellen Schout en Gadermeester zal verpligt zyn, eene gejustificeerde Cautie te stellen, ten behoeve en genoegen der Gerechtigden tot de jaarlyksche Recognitiën, en conform het 87. Art. der bovengemelde Ordonnantie gehouden blijven aan den tot de Recognitie Gerechtigden ten allen tyde opening te geven van de betalingen door hem gedaan, op pene, dat hy, by weigering, gehouden zal worden *de facto* en met de daad voor gecasseerd te zyn.

Art. 89.

Het Departementaal Bestuur heeft de aanstelling van de Schout- en Gader Ambten, welke in het vervolg komen te vaceren, op de wyze en met in achtneming van het gene Articul 88 is bepaald.

Art. 90.

Het Departementaal Bestuur zal insgelyks de Secretarissen ten Platten Lande aanstellen, en daar in, zoo veel doenlyk, de bedoeling van de voorgaande Articulen betrachten.

Art. 91.

Het Departementaal Bestuur zal het gewoon getal Schepenen ten platte Lande dadelyk aanstellen, en zoo lange de inrichting, volgens Art. 73 en 82 der Staatsregeling niet algemeen is geregeld, zal hetzelfde in zoodanige Gemeente, alwaar geene verandering is ingevoerd, alle openvallende Plaatsen vervullen, uit eene Nominatie van een dubbeltal, door de fungerende Schepenen intezenden, terwyl de tydelyke aftrading van Schepenen in die Gemeente, als van ouds, blijft voortduren.

Art. 92.

De Schouten, Gadermeesters, Schepenen en Secretarissen ten platte Lande, zullen zich in het rekenen van Leges aan de Ingezetenen en Ingelanden moeten gedragen naar het geen by gemelde Generale Ordonnantie van 1686 of eenige andere van 's Lands Ordonnantien hun is of zal worden toegelegd.

Art. 93.

Het Departementaal Bestuur zal toezien, dat alle inrichtingen van eigen Gemeente-Bestuur, ingevolge

Art. 73 der Staatsregeling, en van Rechtspleging, overeenkomstig het 82. Articul, zyn nuttig en noodzakelyk, als mede dat de onkosten, daar door veroorzaakt, uit voldoende plaatselyke en vrywillig daargestelde Fondsen, buiten bezwaar van den Lande, gevonden kunnen worden.

Art. 94.

De Gemeente-Besturen zyn gehouden zich te gedragen naar, en de hand te houden aan de Wetten en Decreten van het Wetgevend Lichaam, Staats-Bewind en Departementaal Bestuur.

Art. 95.

Iedere Gemeente heeft, ingevolge Articul 74 der Staatsregeling, de vrye beschikking over deszelfs huishoudelyke belangen en bestuur, en maakt daaromtrent alle de vereischte Plaatselyke bepalingen. Het Departementaal Bestuur neemt geen kennis van bezwaren, daar tegen ingebragt.

Art. 96.

De Gemeente-Besturen leggen, ingevolge Art. 75 der Staatsregeling, gene Plaatselyke Belastingen op, dan met overleg van Gecommitteerden uit de Gemeenten, dewelke tot zekere Som zullen moeten gegoed zyn, gekozen volgens het geen ten dien opzichte by het Reglement van Bestuur voor hunder Gemeente zal zyn vastgesteld, en onder bepaling van het geen verder by bovengemeld 75. Articul is gestatueerd.

Art. 97.

Wanneer er eenig verschil ontstaat

1° Tusschen Gemeente-Besturen, gezamenlyk in dit Departement gelegen,

2° Tusschen Gemeente-Besturen in de Steden en Stedelyke Rechtbanken.

3° Tusschen Gemeente-Besturen en Gecommitteerden uit de Gemeenten, het zy tot het verkiesen van Leden in eenig Bestuur of Commissie, het zy tot het ontwerpen van Plaatselyke Belastingen, zoo zal het Departementaal Bestuur dat verschil in het vriendelyke vereffenen, of anderszins daar omtrent decideren; behoudens echter het recht van Partyën, om van zoodanige decisiën zich aan het Staats-Bewind te beroepen, overeenkomstig Art. 64 der Staatsregeling.

Art. 98.

Wanneer eenig Ingezetenen mogt vermenen door het Gemeente-Bestuur in een wettig verkregen recht, in verband staande met de Stedelyke Policie, te zyn verkort, zal hy dieswegens zyne bezwaren moeten inbrengen by het Departementaal Bestuur, het welk daar in voorziet naar behoren.

Art. 99.

De Gemeente-Besturen zorgen voor de plaatselyke rust en veiligheid, en beschikken by oproerige bewegingen, wanneer oogenblikelyke voorziening vereischt wordt, over de Militaire en Burgermagt, daarvan onmiddelyk kennis gevende aan het Departementaal Bestuur.

Art. 100.

De Leden der Gemeente-Besturen kunnen, volgens Art. 76 der Staatsregeling, nimmer in persoon door het Departementaal Bestuur tot verantwoording worden opgeroepen, veel min gesuspendeerd of afgezet. Zy kunnen alleen wegens verzuim in hunne plaatselyke Bediening te recht gesteld worden voor het Departementaal Gerechtshof.

168. **EXTRACT** uit de Besluiten van het Staatsbewind der Bataafsche Republiek, waarbij verklaard wordt dat de voorgedragen Reglementen voor de Departementale Besturen door de Stemgerechtigden zijn aangenomen. 3 Junij 1802.

De Præsident heeft ter vergadering kennis gegeven.

Dat hy, na den 24. Mei ll., als de dag zynde, op welke de Stem-registers over het al of niet aannemen van de ontworpen Reglementen van Bestuur, voor de respective Departementen, aan de Stemgerechtigden in ieder Departement, by de Publicatie van den 29. April ll., overéénkomstig het 63. artikel, der Staatsregeling aangeboden, waren gesloten, ingevolge het bepaalde by dezelve Publicatiën, successivelyk ontvangen hadt de opgaven der Gemeente-Besturen, zoo van het getal dergenen, welke met het Reglement van bestuur voor hun Departement geen genoegen hadden genomen, als van het getal der apparente Stemgerechtigde Burgers, hetwelk zich in iedere Gemeente bevondt.

Dat hy Præsident, by het inkomen dezer stukken, daadlyk, de noodige ordres hadt gesteld, dat, zoo van het getal der geen, welke hunne stem tegen de aangeboden Reglementen hadden doen gelden, als van de opgaven der apparente stemgerechtigde Burgers, werden geformeerd accurate

lysten, en zulks van ieder Departement afzonderlyk.

Dat uit deze Lysten, welke hy Præsident ter Vergadering overlegde, bleek:

Dat enz.

Dat het Reglement van Bestuur, voor het Departement Utrecht, was aangenomen met eene meerderheid van zeventien duizend, vier honderd, agt-en-twintig, tegen drie-entwintig stemmen.

Hebbende dienvolgens de Præsident geconcludeerd, dat de ontworpen Reglementen van Bestuur voor de onderscheidene Departementen dezer Republiek, respectivelyk by de Publicatiën van den 29. April ll. aan de Stemgerechtigde Burgers in ieder Departement ter goedkeuring aangeboden, door dezelve by eene zeer groote meerderheid waren geëapprobeerd en aangenomen en dat daarvan by Publicatie aan den Volke zal worden kennis gegeven.

Zullende voorts de ingekomene opgaven der Gemeente-Besturen, gelyk mede de lysten het resultaat der Stemming vervattende, en door den Præsident overgelegd, in het Archief van het Staats-Bewind worden gedeponeerd.

169. **PUBLICATIE** van hetzelfde Bewind, waarbij de aanneming der Reglementen voor de Departementale Besturen ter algemeene kennis wordt gebragt en tevens eenige bepalingen worden gemaakt omtrent de regtspleging, in geval van ontduiking der gemeene middelen. 4 Junij 1802.

Het Staats-Bewind der Bataafsche Republiek doet te weten:

Dat de ontworpen Reglementen van Bestuur voor de respective Departementen van *Holland, Zeeland, Brabant, Utrecht, Gelderland, Overijssel, Friesland*, en *Stad en Landen van Groningen*, ingevolge het 63. Articul der Acte van Staatsregeling en overeenkomstig de Publicatiën van den 29. April dezes jaars, ter goedkeuring aan de Stemgerechtigden dier onderscheidene Departementen zynde aangeboden, ook volgens officiële, deswegens gedane opgaven, ieder in den zynen, door eene zeer groote en der eenparigheid zeer naby komende meerderheid dezer Stemgerechtigden zyn goedgekeurd en aangenomen geworden:

Dat voorts het Wetgevend Lichaam van het Bataafsch Gemeenebest, goedgekeurd hebbende de Voordragt, door het Staats-Bewind daar toe aan hetzelfde gedaan, is gestatueerd, zoo als gestatueerd wordt by deze, ter voldoening aan het 88. Articul der Acte van Staatsregeling, de Judicature in cas van Fraude of Contraventie der Gemeene Middelen en Belastingen op te dragen. —

In het Departement *Holland*, aan Schepenen Commissarissen en aan het Gedeputeerd Bestuur;

In het Departement *Zeeland*, aan de Stedelyke Rechtbanken en aan het Departementaal Bestuur;

In het Departement *Brabant*, aan de Plaatselyke

Rechtbanken en aan het Departementaal Gerechtshof;

In het Departement *Utrecht*, aan die Stedelyke Rechtbanken, welke deze Judicature tot hier toe hebben uitgeoeffend, en aan Gedeputeerden uit het Departementaal Bestuur;

In het Departement *Gelderland*, aan de respective Quartierlyke Collegiën van Finantie;

In het Departement *Overijssel*, aan het Departementaal Bestuur, of wel aan zoodanige Commissie uit hetzelfde, als daar toe voor de zaken van het voormalig *Overijssel* en *Drenthe* respectivelyk mogte worden gedeceerneerd;

In het Departement *Friesland*, aan de Nedergerechten en aan het Departementaal Bestuur;

In het Departement *Stad en Landen van Groningen*, aan Gedeputeerden uit het Departementaal Bestuur;

En zulks, in elk der respective Departementen, naar het voorschrift der thans vigeerende Wetten, Ordonnantien en Costumen, tot dat in dezen nader zal worden voorzien.

Het Staats-Bewind gelast, dat deze zal worden afgekondigd en aangeplakt, alomme daar zulks behoort.

In den Haag, den 4. Juny 1802. (Was gepapheerd) Samuel van Hoogstraten, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van het Staats-Bewind. (Was getekend) S. Dassevael, L. S.

170. PUBLICATIE van het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht, met kennisgeving dat het zijne functien aanvaard heeft, enz. 21 Junij 1802.

Het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht doet te weten: Dat het Staatsbewind dezer Republiek hebbende goedgeacht, by deszelfs besluit van den 4. dezer loopende maand, te benoemen en aan te stellen tot Leden van het Bestuur van dit Departement, P. M. van Bylevelt, S. Camp, W. Craeyvanger, H. J. van Hengst, Ysbrand de Kock Jz., J. H. van Lynden, A. C. de Normandie, Ph. Ram, J. A. Taets van Amerongen en C. J. Vos, dezelve allen zich die benoeming hebben laten welgevallen en heden, alhier binnen de Stad Utrecht, in de Vergaderplaats, welke daartoe was aangewezen, verschenen zynde, hunne posten aanvaard hebben. Wanneer de alzo gevestigde Vergadering, by monde van haren Voorzitter, plechtiglyk, als het Constitutioneel Departementaal Bestuur van het Departement van Utrecht geproclameerd is.

Wy hebben goedgevonden, aan de In- en Opgezetenen van dit Departement, van deze gebeurtenis, welke Wy hartelyk wenschen dat tot bevordering hunner belangen, zoo wel als tot opbeuringe van het dierbaar Vaderland, onder den Godlyken zegen, verstrekken moge, kennis te geven, gelyk wy doen by deze; ten einde dezelve zich in alle zaken, tot de Regeeringe en het bestuur van dit Departement behoorende, aan Ons of aan het Collegie van onze Gedeputeerden, uit ons midden gedeceerneerd en binnen de Stad Utrecht vergaderende, voortaan zouden adresseeren.

Bevelende voorts allen Amptenaren, Justiciëren, Officiëren van den Lande, Leden van Gemeente-Bestuuren en allen anderen Officianten, welke eenige Ampten of Bedieningen, van dit Departement releveerende, bekleeden, provisioneel in de waarneming van hunne Ampten en Bedieningen voort te gaan, totdat daaromtrent nader zal zyn gedisponeerd, of daarinne anderszins zal wezen voorzien. Terwyl Wy al verder allen Schouten, Gadermeesteren, Secretarissen en Roden van Gerechten, ten Platten Lande van dit Departement, welke thands in functie zyn, gelasten die posten op hunne verandwoordelykheid, provisioneel te blyven waarnemen, totdat de noodige schikkingen deswegens zullen zyn beraamd en dezelve, ingevolge de te makene arrangementen, of daarinne gelaten, of door anderen behoorlyk zullen zyn vervangen.

En, opdat niemand hiervan onwetendheid vorende, zal deze worden gedrukt, afgekondigd en aangeplakt, alomme waar zulks binnen dit Departement, gelyk ook in den Lande van Vianen, als, ingevolge de Staatsregeling, thands mede tot dit Departement behoorende, te geschieden gebruikelijk is.

Gedaan te Utrecht, den 21. Juny 1802. (Was gearapheerd) H. J. van Hengst, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht. (Was geteekend) J. Hinlôpen.

171. PUBLICATIE van het Staatsbewind der Bataafsche Republiek, houdende verdeling van het Gemeenebest in Ringen en Grondvergaderingen. 18 Februarij 1803.

Het Staats-Bewind der Bataafsche Republiek doet te weten:

Dat het Wetgevend Lichaam van het Bataafsch Gemeenebest, goedgekeurd hebbende de Voordragt, door het Staats-Bewind, daar toe aan het zelve gedaan, is gestatueerd, zoo als gestatueerd wordt by dezen, dat wordt gearresteerd,

Eerstelyk de navolgende

Verdeeling van ieder Departement van het Bataafsch Gemeenebest in Ringen.

Eerste Verdeeling van het Departement Holland in vyftien Ringen, tot de keuze der Leden in het Departementaal Bestuur.

Iste Ring.	Grondv.	Crabbendam	Grondv.
Oosterschelling . . .	2	Haringcarspel } . . .	2
Westerschelling . . .	2	Valköog	
Vlieland	1	Warmenhuizen . . .	1
Texel	10	St. Maarten en Eni-	
Wieringen	3	genburg	1
De Helder	3	Schagen	
Huisduinen	1	Burghorn } . . .	3
De Zype	5	Haringhuizen	
Wieringerwaard . . .	1	Barsingerhorn . . .	1
Calandsöog } . . .	1	Colborn	1
Petten }	1	Oude Niedorp . . .	1
Haze-Polder } . . .	1	Nieuwe Niedorp . .	1

	Grondv.		Grondv.
Winkel	1	Oosterblokker	1
Hoogwoud	1	Westerblokker }	1
Aardswoud	1	Binnenwyzend }	1
Abbekerk }	1	Enkhuizen	13
Lambertshaag }	1	Venhuizen	1
Twisk	1	Hem	1
Opmeer }	1	Wydenes }	1
Veenhuizen }	1	Oosterleek }	1
Benningbroek en		Schellinkhout	1
Sybecarspel	1	Hoorn	19
Spanbroek	1	Berkhout }	2
Obdam	1	Baarsdorp }	2
Hensbroek }	1	Ursum, Rustenburg	
Wadwyde }	1	en Braak	1
Opperdoes	1	Urk (Eiland)	1
Oostwoud }	1	Emmeloordt (op het	
Midwoud }	1	Eiland Schokland).	1
Hoog en Laag Zwaag-			
			112

IIde Ring.

Nibbixwout	1			Grondv.
Wervershoef	1	Scharwoude	}	
Lutjebroek en Andyk	2	Avenhorn		. . 1
Hoog Carspel	1	Grosthuyzen	}	
Grootebroek	2	Beets		
Boven Carspel	2	Oudendyk	}	. . . 1
Westwoude	1	Schardam		
Wognum	1	Schermerhorn	en	
Zwaag	1	Westmyzen	. . . 1	

Grondv.		Grondv.		Grondv.		Vide Ring.		Grondv.	
Oosthuyzen en Hobreden	1	Driehuizen	1	Sassenheimen Vennep	1	Amsterd. voorn. D.	8		
Waarder	1	Zuid Schermeer	1	Voorhout	1	Gr. 1—11	11		
Quadyk	1	Schermeer, onder dito	1	Rhynsburg	2	— — D.	6		
Midlic en Axwyk	1	Baccum	1	Oegstgeest en Poelgeest	2	Gr. 1—17	17		
Edam	6	Heyloo en Oesdoon	1	Warmond	2	— — D.	5		
Purmer onder Edam	6	Wimmenum	4		109	Gr. 5—30	26		
Purmerend en Jurisdic tie	5	Egmond op Zee	4			— — D.	3		
Purmer onder dito	5	Egmond binnen, Ryne gom en den Hoef	17			Gr. 1—26	26		
Volendam	2	Alkmaar en Jurisdic tie	1			— — D.	4		
Cadwoude	2	Huyswaard	1			geheel	30		
Monnikendam en Purmer	4	Koedyk	1				110		
IJpendam	1	Oudorp en Deel scherner	1						
Purmerland en den IJp	1	Pancras	1						
Marken (Eiland)	2	Oosterbeek en Deel scherner	1						
Uitdam onder Zuid derwoude	2	Heer Huigenwaard	1						
Zuiderwoude en Bel lemermeer	2	Bergen	1						
Broek	2	Broek op Langendyk	1						
Landsmeer	2	Zuid-Scharwoude	1						
Watergang	2	Noord-Scharwoude	1						
Zunderdorp	2	Oud-Carspel	1						
Nieuwendam	2	Schoorl, Hargen en Camp.	2						
Ransdorp	1	Schoorl dam	2						
Uitdam, onder dito	1	Groot	109						
Holisloot	1								
Durgerdam	1								
" onder Schel lingwoude	2								
Schellingwoude	2								
Buiksloot	2								
Oostzaanen	10								
Oostzaandam	3								
Koog	3								
de Wormer	3								
Schaalsmeer, onder dito	3								
Stormeer, onder dito	3								
Oostknollendam	4								
Marken-binnen	4								
Wormerveer	4								
West-Knollendam	1								
Crommenie-Horn	1								
Crommenie-Dyk	1								
Enge Wormer	1								
Wyde Wormer	1								
Akersloot met de Wou den.	2								
Jisp	1								
de Beemster	5								
Ettershem	3								
De Ryp	3								
Westgraftdyk	2								
Oostgraftdyk	1								
Schermeer, onder Graft	1								
Starnmeer	1								
" onder Jisp	1								
Graft	1								
Noord-einde van	1								
Graft	1								
Oostmyzen	1								
Schermeer onder	1								
Schermerhorn	1								
Noord-Schermeer	1								
Schermeer onder	1								
dito	1								

Grondv.		Vide Ring.		Grondv.	
Sassenheimen Vennep	1	Amsterd. voorn. D.	8		
Voorhout	1	Gr. 1—11	11		
Rhynsburg	2	— — D.	6		
Oegstgeest en Poelgeest	2	Gr. 1—17	17		
Warmond	2	— — D.	5		
	109	Gr. 5—30	26		
		— — D.	3		
		Gr. 1—26	26		
		— — D.	4		
		geheel	30		
			110		

IVde Ring.

Sloten, Sloterdijk, Osdorp en de Vrye Geer 5

Amsterdam, Ye en Meer 13

— voorn. D. 10

Gr. 18—30 13

— — D. 11

geheel 30

— — D. 12

geheel 30

— — D. 13

Gr. 1—19 19

110

Limiten der vierde Ring, voor zoo verre dezelve binnen de Stad Amsterdam is gelegen.

Van de Schans, over de Nieuwe Lelystraat, door dezelve langs de Lelygragt en Lelystraat, tot op den Cingel by den Jan Roodenpoorts Toren, de Cingel tot aan het Ye, de buitenwyken van de Weterings-poort tot aan het Villersveld.

Vde Ring.

Amsterd. voorn. D. 7

geheel 30

— — D. 8

Gr. 12—30 19

— — D. 9

geheel 30

— — D. 10

Gr. 1—17 17

— — D. 13

Gr. 20—30 11

107

Limiten der vyfde Ring.

Vande Schans recht door de nieuwe Lelystraat, Lelygracht, Oude Lelystraat tot op den Cingel, Zuidwaards op tot aan de Munt, recht door de Reguliers Waag, door de Reguliersgragt tot aan de Prinsegragt, de Prinsegragt Westwaards op tot aan de Vyzelgragt, deze poort tot aan de Schans.

Vide Ring.

Amsterd. voorn. D. 2

geheel 30

— — D. 1

geheel 30

— — D. 3

Gr. 27—30 4

— — D. 5

Gr. 1—4 4

— — D. 6

Gr. 18—30 13

— — D. 14

geheel 30

111

Limiten van de zevende Ring.

Uit het Ye door de Cingel, Binnen-Amstel, Zwanenburgwal, Oude Schans, Rapenburgwal, Rapenburger Schutsluis, Nieuwe

Heeregragt tot wederom in het Ye.

NB. Alle deze Limiten van den 4., 5., 6. en 7. Ring worden gerekend midden door de Straat of door het Water van de Gragt te loopen, van welke gesproken wordt, zoo dat de eene zyde derzelve altoos tot den eenen, en de andere zyde altoos tot den anderen Ring behoort, en wordt aan het Gemeente-Bestuur overgelaten, zodanige verschikking in die Grondvergaderingen, welke, volgens de thans plaatshebbende afdeeling over deze Limiten mogten heenloopen, te maken, als in der tyd noodig zal worden bevonden.

VIIIste Ring.

Grond.	
Muyden	2
Weesp }	6
Bylemmermeer }	
Weesper Carspel	2
Diemen	2
Ouderkerk aan den Amstel	3
Cudelstaart, Aalsmeer, Rietwyk en Rietwykeroord	4
Calslagen en Vriesekoop	1
Leymuyden	1
Amstelveen of Nieuwer Amstel	10
Watergraafsmeer	2
Rhynsaterwoude	1
Esselykerwoude en Heer Jacobs woude	2
Aarlanderveen	4
Langeraar	2
Korteraar	1
Oudshoorn en Gnephoek	3
Zwammerdam	2
Bodegraven	3
Middelburg }	
Reeuwijk en Raambrugge }	2
Bloemendaal	2
Hekendorp }	
Snelrewaard, Zuid- en Noord-Linseboten }	1
Oudewater	3
Sluypwyk	1
Ysselstein en Schout Ambt	5
Waarder }	
Rietveld en Bree }	1
Barbouts-Waarder en Bekenes	1
Woerden	5
Teccop }	
Indyk }	1

Grond.	
Zevenhoven en Noorden	1
Vryehoeven }	
Agttienhoeven }	4
Nieuwkoop en Noorden }	
Ruige Wilnis }	
Botshol }	2
Waveren }	
Waverveen }	
Nieuwveen en Uiterbuurt	1
Mynden }	
Kronenburg en Loenen }	1
Oudoever }	2
Nieuw Loosdrecht }	
Oud Loosdrecht	2
's Graveland	2
Hilversum	7
Laaren	3
Blaricum	1
Huyzen }	
Naardermeer en Buiten Huyzen }	4
Buisum	1
Naarden }	4
Muyderberg }	

IXde Ring.

Grond.	
Leyden	62
Leyderdorp	2
Hoogmade }	2
Koudekerk }	
Vrye en Lage Boekhorst }	2
Roelofsarendsveen }	
Oude Wetering	1
Nieuwe Wetering	1
Rypwetering	1
Ond Ade Langeland en Poelgeest }	1
Kaag en Ade }	
Alphen	4
Boskoop	3
Hazerswoude	4
Hogeveen }	1
Benthuyzen }	
Zoetermeer }	5
Zegwaard }	
Stompwyk	4
Zoeterwoude	4
Voorschoten	2
Wassenaar en Zuidwyk	3
Catwyk aan Zee	5
Catwyk aan den Rhyn en 't Zand	2
Valkenburg	1

Xde Ring.

Grond.	
Den Haag	77
Scheveningen	5
Veur	1
Voorburg	3

Grond.	
Ryswyk	3
Eikenduinen, Half Loosduinen	2
Haag Ambacht	1
Half Loosduinen	1
Monster }	2
Ter Heyden }	
's Gravezande	2
Zand-Ambacht	1
Poeldyk	1
Wateringen en Quintshenl	3
Hondsholredyk }	2
Hoenderland }	
Naaldwyk	3
De Lier	1
Hoog- en Woud-Har nasch }	1
Groeneveld }	
Hodenpyl }	
St. Maartensrecht }	1
Dorp Ambacht }	
Abtsrecht }	
Schipluiden }	

XIde Ring.

Grond.	
Delft }	28
Poortery van Delft of Poortland }	
Biesland }	1
Klein Vryeban }	
Nooddorp }	1
Nieuwveen }	1
Hogeveen }	1
Hof van Delft }	2
Ruyven }	
Ackersdyk en Vrouwe-Recht }	2
Groot Vryeban	1
Pynacker	2
Berkel en Rodenrys	2
Bleiswyk	2
Hilgersberg en Rotteban	6
Overschieen Hogeban }	3
„ Jurisdic tie van Delft	1
Beukelsdyk, Oost- en West-Blommersdyk, genaamd Cool	8
Schoonderloo	1
Delftshaven	5
Schiedam	18
Nieuwland }	1
Oud Matenes }	
Nieuw Matenes }	1
Kethel en Spaland }	2
Zouteveen }	3
Vlaardingen	11
Vlaardinger Ambacht }	1
Maasland }	9
Maaslandsluis }	

XIIde Ring.

Grond.	
Rotterdam	106

Grond.	
Overschie, Jurisdic tie Rotterdam }	1
Schiebroek }	107

XIIIde Ring.

Grond.	
Gouda	23
Moordrecht	3
Nieuwerkerk op den Yssel	3
Zevenhuizen }	3
Moercapele }	
Noordwaddingsveen	2
Zuidwaddingsveen }	
Broek, Thuyt en 't Weegje }	1
Broekhuizen }	
Willens, Stein enz. }	1
Vliet }	1
Crimpen op den Yssel }	1
Stormpolder }	3
Ouderkerk op den Yssel }	
Capelle op dito	2
Kralingen	6
Crimpen op de Leek }	1
Lekkerkerk	3
Gouderak	2
Haastrecht	2
Berkenwoude en den Agterbroek	1
Stolwyk	2
's Heeraardsberg }	2
Berg-Ambacht }	
Ammerstol of Kleine Ammers	1
Zuidbroek }	1
Vliet en Bonrepas }	5
Schoonhoven	5
Jaarsveld }	2
Cabauwen Zevender }	
Noord-Polsbroek }	1
Zuid-Polsbroek }	1
Benschop	2
Schoonrewoerd	1
Leerdam	4
Kedichem }	1
Oosterwyk }	
Leerbroek }	1
Reyerscoop }	1
Middelkoop }	1
Nieuwpoort	1
Noordeloos	1
Hardinxveld	4
Ammersgraaf, Agterland en Peulwyk }	1
Gelkenes }	
Goudriaan }	1
Otteland }	1
Bleskensgraaf }	1
Hofwegen }	1
Giessen Nieuwerkerk }	1
Slingeland }	1
Giessen Oudekerk }	1
Peursum }	2
Giessendam	2
Brandwyk en Gybeland	1

Grondv.	Grondv.	Grondv.	Grondv.
Molenaarsgraaf } . . . 1	Drimmelen } . . . 1	Stryen } . . . 4	Hendrik Ido Am- . . . 2
Laag Blokland } . . . 2	Standhazen } . . . 1	Stryen Sas } . . . 3	bacht . . . 2
Streefkerk . . . 1	Hooge en Laage Zwa- . . . 4	Klundert } . . . 3	Ridderkerk . . . 5
Nieuw-Lekkerland . . . 1	luwe . . . 4	Dito Polders } . . . 3	Heer-Jansdam . . . 1
Sliedrecht en Juris- . . . 5	Zevenbergen } . . . 5	Ooltgensplaat en den . . . 4	Oost-Barendrecht . . . 1
dictie . . . 5	Moerdyk } . . . 5	Bommel . . . 4	Adriaan Pieters- . . . 1
Alblas . . . 2	Dordrecht en de Mer- . . . 36	Oude Tonge . . . 3	Ambacht . . . 1
Wyngaarden en } . . . 2	wede . . . 36	Nieuwe Tonge . . . 1	West-Barendrecht . . . 1
Rugbroek } . . . 2	Dubbeldam . . . 2	Stad aan 't Haringvliet . . . 1	Carnissen . . . 1
Alblasserdam . . . 2	Wieldrecht } . . . 1	Middelharnas . . . 4	Rhoon . . . 1
Papendrecht . . . 2	de Myll } . . . 1	Herkingen . . . 1	Pendrecht . . . 2
	109	Dirksland . . . 2	Albrantswaard en . . . 2
		Onwaard } . . . 1	Kyvelanden . . . 1
		Rovenusse } . . . 1	Poortugaal . . . 1
		Melissant } . . . 1	Hoogvliet . . . 1
		Oudorp en Oude- . . . 2	Oud en Nieuw En- . . . 1
		land } . . . 2	geland . . . 1
		West-Nieuwland . . . 1	Pernisse . . . 2
		Goederede . . . 1	's Graven Ambacht . . . 2
		Stellendam . . . 1	Rozand . . . 4
		Oude Nieuwland . . . 1	Charlois . . . 4
		Ouden Oostendyk . . . 1	Kalendrecht . . . 1
		Kleine Lindt . . . 1	Lange Blokkersoord . . . 2
		Groote Lindt . . . 1	Oost-Ysselmonde . . . 2
		Zwyndrecht . . . 1	West-Ysselmonde . . . 108
		Meerdervoort . . . 1	
		Heer Oudelands Am- . . . 1	
		bacht . . . 1	
		Ryshoek . . . 1	
		Rysoort en Strevels- . . . 1	
		hoek . . . 1	

XIVde Ring.

XVde Ring.

Grondv.	Grondv.	Grondv.	Grondv.
Gorinchem . . . 10	Rozenburg (Eiland) . . . 1	Oudorp en Oude- . . . 2	land } . . . 2
Schelluynen . . . 2	Brielle en Jurisdictie . . . 6	West-Nieuwland . . . 1	Goederede . . . 1
Arkel en Rietveld } . . . 2	Oostvoorn en Groot- . . . 1	Stellendam . . . 1	Oude Nieuwland . . . 1
Hoog Blokland } . . . 2	Oostland . . . 1	Ouden Oostendyk . . . 1	Kleine Lindt . . . 1
Acquoy . . . 1	Rockange . . . 1	Groote Lindt . . . 1	Zwyndrecht . . . 1
Spyk . . . 1	Rugge, Kleinoord, . . . 1	Meerdervoort . . . 1	Heer Oudelands Am- . . . 1
Nieuwland } . . . 1	Oosterland en . . . 1	bacht . . . 1	Ryshoek . . . 1
Hoornaar } . . . 1	Kleiburg . . . 1	Rysoort en Strevels- . . . 1	hoek . . . 1
Asperen . . . 1	Briels-Nieuwland of . . . 1		
Heukelom . . . 1	de vier Polders . . . 2		
Vlymen } . . . 4	Zwartewaal . . . 1		
Engelen . . . 1	Heenvliet . . . 1		
Hedikhuysen . . . 1	Nieuwenhoorn . . . 1		
Herpt en Bernt . . . 1	Oudenhoorn . . . 1		
Oudheusden, Elshout . . . 1	De Quak . . . 1		
en Hulter . . . 3	Nieuw Helvoet . . . 1		
Heusden . . . 2	St. Anna Polder en . . . 1		
Wyk } . . . 2	Schapen Gorsch . . . 1		
Aalburg } . . . 1	Naters en Pancras . . . 1		
Heesbeen } . . . 1	Gorsch . . . 1		
Genderen } . . . 1	Nieuwe Groote . . . 1		
Veen . . . 1	Helvoetsluis en . . . 2		
Eeten } . . . 1	Weergorsch . . . 2		
Meeuwen } . . . 1	De Sluizen . . . 2		
Ryswyk } . . . 1	Zuidland en Velgers- . . . 2		
Giesen } . . . 1	dyk . . . 2		
Andel . . . 1	Abbenbroek . . . 1		
Woudrichem . . . 2	Geervliet . . . 1		
Loevestein } . . . 2	Spykenis en Brabant . . . 1		
Oudendyk } . . . 1	Hekelingen en Fries- . . . 1		
Sleeuwyk . . . 1	land . . . 1		
Werkendam } . . . 3	Biert en Stompgaar- . . . 1		
De Werken } . . . 2	den . . . 2		
Almkerk . . . 1	Heer Simonshaven . . . 2		
Emmikhoven . . . 1	en Schuddebeurs . . . 2		
Waardhuysen . . . 1	Nieuw-Beyerland . . . 1		
Uitwyk } . . . 1	Piershil . . . 1		
Babilonienbroek } . . . 3	Koorndyk . . . 1		
Dussen Munster en . . . 3	Zuid-Beyerland of . . . 2		
Muilkerk } . . . 3	Hitzert . . . 2		
Den Hill . . . 1	Numansdorp of Bui- . . . 3		
Drongelen } . . . 1	tensluis . . . 2		
Doveren } . . . 2	Claaswaal . . . 5		
Onsenoort } . . . 2	Oud Beyerland . . . 1		
Baartwyk } . . . 2	Goedschalk Oord . . . 1		
Sprang . . . 1	Westmaas . . . 1		
Besoyen . . . 1	Mynsheerenland . . . 1		
's Grevelduin Capel } . . . 3	Heinenoort . . . 2		
Vryhoeven Capel } . . . 3	Groep . . . 1		
Groot Waspik } . . . 3	Maasdam . . . 1		
Klein Waspik } . . . 4	Anthony's Polder . . . 2		
Raamsdonk . . . 1	Puttershoek . . . 4		
's Gravemoer . . . 3	's Gravendeel en Leer- . . . 4		
Geertruidenberg . . . 2	Ambacht . . . 1		
Made . . . 2	Cillershoek . . . 1		

Tweede verdeling van het Departement
Holland, in veertien Ringen, tot de keuze
der Leden in het Wetgevend Lichaam.

Iste Ring.

Hoofdplaats HOORN.

Grondv.	Grondv.
Twisk . . . 1	Opmeer . . . 1
Veenhuizen . . . 1	Benningbroek en Sy- . . . 1
Oosterschelling . . . 2	becarspel . . . 1
Westerschelling . . . 2	Spanbroek . . . 1
Vlieland . . . 1	Obdam . . . 1
Texel . . . 10	Hensbroek . . . 1
Wieringen . . . 3	Wadwyde . . . 1
De Helder . . . 3	Opperdoes . . . 1
Huisduinen . . . 1	Oostwoud . . . 1
De Zype . . . 5	Midwoud . . . 1
Wieringerwaard . . . 1	Hoog en Laag Zwaag- . . . 1
Calandsloog . . . 1	dyk . . . 4
Petten . . . 1	Medemblik . . . 1
Haze-Polder . . . 1	Hauwert . . . 1
Crabbendam . . . 2	Nibbixwout . . . 1
Haringcarspel . . . 2	Wervershoof . . . 2
Valkoog . . . 1	Lutjebroek en Andyk . . . 1
Warmenhuizen . . . 1	Hoogcarspel . . . 2
St. Maarten en Eni- . . . 1	Grotebroek . . . 2
genburg . . . 3	Bovencarspel . . . 1
Schagen . . . 3	Westwoude . . . 1
Barghorn . . . 3	Wognum . . . 1
Haringhuizen . . . 1	Zwaag . . . 1
Barsingerhorn . . . 1	Oosterblokker . . . 1
Colhorn . . . 1	Westerblokker . . . 1
Oude Niedorp . . . 1	Binnenwyzend . . . 13
Nieuwe Niedorp . . . 1	Enkhuizen . . . 1
Winkel . . . 1	Venhuizen . . . 1
Hoogwoud . . . 1	Hem . . . 1
Aardwoud . . . 1	Wydenes . . . 1
Abbekerk . . . 1	Oosterleek . . . 1
Lambertshaag . . . 1	

Grondv.		Grondv.		Grondv.		Grondv.	
Schellinkhout	1	Roge Wormer	1	Assendelft	4	VIIde Ring.	
Hoorn	19	Wyde Wormer }	1	Crommenie	3	Hoofdplaats AMSTERDAM.	
Berkhout }	2	Akersloot met de		Spaarndam	1	Amsterd. D. 1 geheel 30	
Baarsdorp }	2	Wouden	2	Schoten en Gehuch-	1	— D. 2 geheel 30	
Ursum, Rustenburg		Jisp	1	ten		Muiden	
en Braak	1	De Beemster }	5	Spaarnwoude		Weesp	
Urk (Eiland)	1	Ettershem }	3	Hof Ambacht		Bylemermeer }	
Emmeloordt op het		De Ryp	1	Houtryk en Polanen		Weesper Carspel	
Eiland Schokland.	1	Westgraftdyk		Haarlemmeriede en	1	Diemen	
Scharwoude		Oostgraftdyk		Noord Schalkwyk		Ouderkerk aan den	
Avenhorn }	1	Schermeer onder	1	Nieuwerkerken Zuid		Amstel	
Grosthuyzen }	1	Graft		Schalkwyk		Cudelstaart, Aalsmeer,	
Beets		Starmeer		Haarlem	42	Rietwyk en Rietwy-	
Oudendyk }	1	" onder Jisp		Zandvoort }	2	keroord	
Schardam		Graft		Vogelzang }	1	Calslagen en Vrieso-	
Schermerhorn en		Noordeinde van	1	Tetterode of Overveen		koop	
Westmysen	1	Graft		Albertsberg of Bloe-	1	Leymuyden	
Oosthuyzen en Hob-		Oostmyzen		mendaal	1	Amstelveen of Nicu-	
reden	1	Schermeer onder	1	Berkeuode }	4	wer-Amstel	
Waarder }	1	Schermerhorn		Heemstede }	1	Watergraafmeer	
Quadyk }	1	Noord-Schermeer	1	Bennebroek	2	Mynden	
Midlie en Axwyk	1	Schermeer, onder		Hillegom	2	Kronenburg en Loe-	
	118	dito		Lisse	2	nen	
		Driehuizen		Noordwykerhout	1	Oudoever	
		Zuid-Schermeer	1	Noordwyk aan Zee	1	Nieuw-Loosdrecht }	
		Schermeer onder		Noordwyk binnen		Oud Loosdrecht	
		dito		en Oflen }	4	's Graveland	
		Baccum	1	Langeveld		Hilversum	
		Heyloo en Oesdom		Sassenheim en Vennep	1	Laaren	
		Wimmemum		Voorhout	2	Blaricum	
		Egmond op Zee	4	Rhynsburg	2	Huyzen	
		Egmond Binnen,		Oestgeest en Poelgeest	2	Naardermeer en	
		Ryngom en den		Warmond	2	Buitenhuizen	
		Hoef		Sloten, Sloterdijk, Os-		Buisum	
		Alkmaar en Juris-	17	dorp en de Vrye		Naarden	
		dictie		Geer	5	Muiderberg }	
		Huiswaard }	1	Amsterdam, Ye en	13		
		Koedyk }	1	Meer	115	120	
		Oudorp en Deel					
		Schermeer }	1				
		Pancras					
		Oosterbeek en Deel					
		Schermeer	1				
		Heer Huigenwaard	1				
		Bergen	1				
		Broek op Langendyk	1				
		Zuid Scharwoude	1				
		Noord Scharwoude	1				
		Oud Carspel	1				
		Schoorl, Hargen en					
		Camp	2				
		Schoorl dam					
		Groot					
		Limmen	1				
		Castricum	1				
		Uitgeest	2				
		Heemskerk	1				
		Beverwyk	3				
		Wyk aan Zee }	1				
		Wyk aan Duin }	3				
		Veisen	115				

Grondv.		Grondv.		Grondv.		Grondv.	
Edam		Heyloo en Oesdom	1	Assendelft	4	VIIIde Ring.	
Purmeronder Edam }	6	Wimmemum		Crommenie	3	Hoofdplaats LETDEN.	
Purmerend en Ju-		Egmond op Zee	4	Spaarndam	1	Leyden	
risdictie	5	Egmond Binnen,		Schoten en Gehuch-	1	Leyderdorp	
Purmer onder dito		Ryngom en den		ten		Hoogmade }	
Volendam }	2	Hoef		Spaarnwoude		Koudekerk }	
Cadwoude }	2	Alkmaar en Juris-	17	Hof Ambacht		Vrye en Lage Boek-	
Monnikendam en Pur-		dictie		Houtryk en Polanen		horst	
mer	4	Huiswaard }	1	Haarlemmeriede en	1	Roelofarendsveen	
Ilpendam	1	Koedyk }	1	Noord Schalkwyk		Oude Wetering	
Purmerland enden Ilp	1	Oudorp en Deel		Nieuwerkerken Zuid		Nieuwe Wetering	
Marken (Eiland)	2	Schermeer }	1	Schalkwyk		Ryp Wetering	
Uitdam, onder Zui-		Pancras		Haarlem	42	Oud Ade Langeland	
derwoude		Oosterbeek en Deel		Zandvoort }	2	en Poelgeest	
Zuiderwoude en Bel-	2	Schermeer	1	Vogelzang }	1	Kaag en Ade	
lemmermeer		Heer Huigenwaard	1	Tetterode of Overveen		Alphen	
Broek		Bergen	1	Albertsberg of Bloe-	1	Boskoop	
Landsmeer }	2	Broek op Langendyk	1	mendaal	1	Hazerswoude	
Wategang }	2	Zuid Scharwoude	1	Berkeuode }	4	Hogeveen	
Zunderdorp }	2	Noord Scharwoude	1	Heemstede }	1	Benthuyzen }	
Nieuwendam		Oud Carspel	1	Bennebroek	1	Zoetermeer }	
Ransdorp		Schoorl, Hargen en		Hillegom	2	Zegwaard	
Uitdam, onder dito	1	Camp	2	Lisse	2	Zoeterwoude	
Holislout		Schoorl dam		Noordwykerhout	1	Catwyk aan Zee	
Durgerdam	1	Groot		Noordwyk aan Zee	1	Catwyk aan den Rhyn	
" onder Schel-		Limmen	1	Noordwyk binnen		en het Zand	
lingwoude		Castricum	1	en Oflen }	4	Valkenburg	
Schellingwoude	2	Uitgeest	2	Langeveld		Rhysaterwoude	
Buiksloot		Heemskerk	1	Sassenheim en Vennep	1	Esselykerwoude en	
Oostzaanen	2	Beverwyk	3	Voorhout	1	Heer Jacobswoude	
Oostzaandam	10	Wyk aan Zee }	1	Rhynsburg	2		
Koog	3	Wyk aan Duin }	3	Oestgeest en Poelgeest	2		
De Wormer		Veisen	115	Warmond	2		
Schaalsmeer, onder				Sloten, Sloterdijk, Os-			
dito	3			dorp en de Vrye			
Stormmeer, onder dito				Geer	5		
Oost-Knollendam				Amsterdam, Ye en	13		
Marken Binnen				Meer	115		
Wormerveer							
West-Knollendam }	4						
Crommenie-Horn }							
Crommenie-Dyk }	1						

Grondv.		Grondv.		Grondv.		Grondv.	
Westzaandam	10	Assendelft	4	Assendelft	4	IVde Ring.	
Westzaanen	5	Crommenie	3	Crommenie	3	Hoofdplaats AMSTERDAM.	
Zaandyk	3	Spaarndam	1	Spaarndam	1	Amsterd. D. 11 geheel 30	
		Schoten en Gehuch-	1	Schoten en Gehuch-	1	— D. 12 — 30	
		ten		ten		— D. 13 — 30	
		Spaarnwoude		Spaarnwoude		— D. 14 — 30	
		Hof Ambacht		Hof Ambacht		120	
		Houtryk en Polanen		Houtryk en Polanen			
		Haarlemmeriede en	1	Haarlemmeriede en	1		
		Noord Schalkwyk		Noord Schalkwyk			
		Nieuwerkerken Zuid		Nieuwerkerken Zuid			
		Schalkwyk		Schalkwyk			
		Haarlem	42	Haarlem	42		
		Zandvoort }	2	Zandvoort }	2		
		Vogelzang }	1	Vogelzang }	1		
		Tetterode of Overveen		Tetterode of Overveen			
		Albertsberg of Bloe-	1	Albertsberg of Bloe-	1		
		mendaal	1	mendaal	1		
		Berkeuode }	4	Berkeuode }	4		
		Heemstede }	1	Heemstede }	1		
		Bennebroek	2	Bennebroek	2		
		Hillegom	2	Hillegom	2		
		Lisse	2	Lisse	2		
		Noordwykerhout	1	Noordwykerhout	1		
		Noordwyk aan Zee	1	Noordwyk aan Zee	1		
		Noordwyk binnen		Noordwyk binnen			
		en Oflen }	4	en Oflen }	4		
		Langeveld		Langeveld			
		Sassenheim en Vennep	1	Sassenheim en Vennep	1		
		Voorhout	2	Voorhout	2		
		Rhynsburg	2	Rhynsburg	2		
		Oestgeest en Poelgeest	2	Oestgeest en Poelgeest	2		
		Warmond	2	Warmond	2		
		Sloten, Sloterdijk, Os-		Sloten, Sloterdijk, Os-			
		dorp en de Vrye		dorp en de Vrye			
		Geer	5	Geer	5		
		Amsterdam, Ye en	13	Amsterdam, Ye en	13		
		Meer	115	Meer	115		

Grondv.		Grondv.		Grondv.		Grondv.	
Amsterd. D. 3 geheel 30		Amsterd. D. 7 geheel 30		Amsterd. D. 11 geheel 30		Vde Ring.	
— D. 4 — 30		— D. 8 — 30		— D. 12 — 30		Hoofdplaats AMSTERDAM.	
— D. 5 — 30		— D. 9 — 30		— D. 13 — 30		Amsterd. D. 11 geheel 30	
— D. 6 — 30		— D. 10 — 30		— D. 14 — 30		— D. 12 — 30	
						— D. 13 — 30	
						— D. 14 — 30	
						120	

Grondv.		Grondv.		Grondv.		Grondv.	
Amsterd. D. 3 geheel 30		Amsterd. D. 7 geheel 30		Amsterd. D. 11 geheel 30		VIde Ring.	
— D. 4 — 30		— D. 8 — 30		— D. 12 — 30		Hoofdplaats AMSTERDAM.	
— D. 5 — 30		— D. 9 — 30		— D. 13 — 30		Amsterd. D. 3 geheel 30	
— D. 6 — 30		— D. 10 — 30		— D. 14 — 30		— D. 4 — 30	
						— D. 5 — 30	
						— D. 6 — 30	
						120	

Grondv.		Grondv.		Grondv.		Grondv.	
Amsterd. D. 3 geheel 30		Amsterd. D. 7 geheel 30		Amsterd. D. 11 geheel 30		VIIde Ring.	
— D. 4 — 30		— D. 8 — 30		— D. 12 — 30		Hoofdplaats AMSTERDAM.	
— D. 5 — 30		— D. 9 — 30		— D. 13 — 30		Amsterd. D. 3 geheel 30	
— D. 6 — 30		— D. 10 — 30		— D. 14 — 30		— D. 4 — 30	
						— D. 5 — 30	
						— D. 6 — 30	
						120	

Grondv.		Grondv.		Grondv.		Grondv.	
Amsterd. D. 3 geheel 30		Amsterd. D. 7 geheel 30		Amsterd. D. 11 geheel 30		VIIIde Ring.	
— D. 4 — 30		— D. 8 — 30		— D. 12 — 30		Hoofdplaats LETDEN.	
— D. 5 — 30		— D. 9 — 30		— D. 13 — 30		Leyden	
— D. 6 — 30		— D. 10 — 30		— D. 14 — 30		Leyderdorp	
						Hoogmade }	
						Koudekerk }	
						Vrye en Lage Boek-	
						horst	
						Roelofarendsveen	
						Oude Wetering	
						Nieuwe Wetering	
						Ryp Wetering	
						Oud Ade Langeland	
						en Poelgeest	
						Kaag en Ade	
						Alphen	
						Boskoop	
						Hazerswoude	
						Hogeveen	
						Benthuyzen }	
						Zoetermeer }	
						Zegwaard	
						Zoeterwoude	
						Catwyk aan Zee	
						Catwyk aan den Rhyn	
						en het Zand	
						Valkenburg	
						Rhysaterwoude	
						Esselykerwoude en	
						Heer Jacobswoude	

Grondst.	Grondst.	Grondst.	Grondst.
Aarlanderveen . . . 4	Ryswyk . . . 3	's Heeraartsberg } . . 2	Nieuwveen en Uiter- buurt . . . 1
Langeraar . . . 2	Bikenduinen, Half	Berg-Ambacht } . . 2	116
Korteraar . . . 1	Loosduinen en	Ammerstol of Kleine	
Oudshoorn en Gnep- hoek . . . 3	Haag Ambacht . . 2	Ammers . . . 1	
Zwammerdam . . . 2	Half Loosduinen . . 1	Zuidbroek } . . 1	XIIIde Ring.
Bodegraven . . . 3	Monster } . . 2	Vlist en Bonrepas } . . 1	Hoofdplaats GORINCHEM.
117	Ter Heyden } . . 2	Schoonhoven . . . 5	
IXde Ring.	's Gravezande . . . 2	Jaarsveld } . . 2	Gorinchem . . . 10
Hoofdplaats DELFT.	Zand-Ambacht . . . 1	Cabauw en Zeven- der } . . 1	Schelluynen
Grondst.	Poeldyk . . . 1	Noord-Polsbroek } . . 1	Arkel en Rietveld } . . 2
Delft	Wateringen en Quins- heul . . . 3	Zuid-Polsbroek } . . 1	Hoog Blokland } . . 2
Poortery van Delft } 28	Hondsholredyk } . . 2	Benschop . . . 2	Acquoy
of Poortland	Hoenderland } . . 2	Schoonrewoerd . . . 1	Spyk
Biesland	Naaldwyk . . . 3	Leerdam . . . 4	Nieuwland } . . . 1
Klein Vryeban } . . 1	De Lier . . . 1	Kedichem } . . . 1	Hoornaar } . . . 1
Nooddorp	Hoog- en Woud- Harnasch } . . . 1	Oosterwyk } . . . 1	Asperen . . . 1
Nieuwveen } . . . 1	Groeneveld	Leerbroek } . . . 1	Heukelom . . . 1
Hogeveen } . . . 1	Hodenpyl	Reyerscoop } . . . 1	Vlymen } . . . 4
Hof van Delft	St. Maartensrecht	Middelcoop } . . . 1	Engelen } . . . 1
Ruyven	Dorp Ambacht	Nieuwpoort . . . 1	Hedikhuyzen . . . 1
Ackersdyk en Vrou- werecht } . . . 2	Abtsrecht	Noordeloos . . . 1	Herpt en Bernt . . . 1
Groot Vryeban . . . 1	Schipluiden . . . 1	Hardinxveld } . . . 4	Oudheusden, Elshout en Hulter . . . 1
Pynacker . . . 2	Stompwyk . . . 4	Ammersgraaf Agter- land en Peulwyk } . . 1	Heusden . . . 3
Berkel en Rodenrys . 2	Voorschoten . . . 2	Gelkenes	Wyk } . . . 2
Bleiswyk . . . 2	Wassenaar en Zuid- wyk . . . 3	Goudriaan } . . . 1	Aalburg } . . . 1
Hilgersberg en Rot- teban . . . 6	118	Otteland } . . . 1	Heensbeem } . . . 1
Overschie en Hoge- ban } . . . 3	XIde Ring.	Bleskensgraaf } . . . 1	Genderen } . . . 1
„ Jurisdictie	Hoofdplaats ROTTERDAM.	Hofwegen } . . . 1	Veen . . . 1
van Delft . . . 1	Grondst.	Giessen Nieuwkerk } . . 1	Etten } . . . 1
Beukelsdyk, Oost- en West-Blommersdyk, genaamd Cool . . . 8	Rotterdam . . . 106	Slingeland } . . . 1	Meeuwen } . . . 1
Schoonderloo . . . 1	Overschie, Jurisdic- tie Rotterdam } . . 1	Giessen Oudekerk } . . 1	Ryswyk } . . . 1
Delftshaven . . . 5	Schiebroek	Peursum } . . . 1	Giesen } . . . 1
Schiedam . . . 18	Crimpen op den Yssel	Giessendam . . . 2	Andel . . . 1
Nieuwland	Stormpolder	Brandwyk en Gybe- land } . . . 1	Woudrichem } . . . 2
Oud Matenes } . . . 1	Ouderkerk op den } 3	Molenaarsgraaf } . . . 1	Loevestein } . . . 2
Nieuw Matenes }	Yssel	Laag-Blokland } . . . 1	Oudendyk } . . . 1
Kethel en Spaland } 2	Capelle op dito . . . 2	Streefkerk } . . . 2	Sleeuwijk . . . 1
Zouteveen	Kralingen . . . 6	Nieuw Lekkerland . . 1	Werkendam } . . . 3
Vlaardingen . . . 11	119	Middelburg	De Werken } . . . 2
Vlaardinger-Ambacht	XIIde Ring.	Reeuwijk en Raam- brugge } . . . 2	Almkerk . . . 1
Maasland . . . 3	Hoofdplaats GOUDA.	Bloemendaal . . . 2	Emmikhoven . . . 1
Maaslandsluis . . . 9	Grondst.	Hekendorp	Waardhuyzen } . . 1
Rosenburg (Eiland) . 1	Gouda . . . 23	Snelrewaard, Zuid- en Noord-Liu- schoten } . . . 1	Babilonienbroek } . . 1
Rhoon	Moordrecht . . . 3	Oudewater . . . 3	Dussen Munster en } 3
Pendrecht	Nieuwerkerk op den	Sluypwyk . . . 1	Muilkerk } . . . 1
Albrantswaard en } 2	Yssel . . . 3	Ysselstein en Schout- Ambacht . . . 5	Den Hill } . . . 1
Keyvelanden	Zevenhuizen } . . . 3	Waarder	Drongelen } . . . 1
Poortugaal . . . 1	Moercapelle } . . . 3	Rietveld en Bree } . . 1	Doveren } . . . 2
Hoogvliet	Noord Waddingsveen	Barbouts Waarder en	Onsenoort } . . . 2
Oud en Nieuw En- geland } . . . 1	Zuid-Waddingsveen	Bekenes . . . 1	Baartwyk } . . . 2
Pernissen	Broek, Thuyt en } 1	Woerden . . . 5	Sprang . . . 1
's Graven Ambacht } 2	't Weegje	Teecop } . . . 1	Besoyen . . . 1
Rosand	Broekhuizen	Indyk } . . . 1	's Grevelduin Capel } 3
115	Willens, Stein enz. } 1	Zevenhoven en Noor- den . . . 1	Vryhoeven Capel } . . 3
Xde Ring.	Vliet	Vryhoeven	Groot Waspik } . . . 3
Hoofdplaats DEN HAAG.	Crimpen op de Lek . 1	Agthienhoeven } . . 4	Klein Waspik } . . . 4
Grondst.	Lekkerkerk . . . 3	Nieuwkoop en Noor- den } . . . 2	Raamsdonk . . . 1
Den Haag . . . 77	Gouderak . . . 2	Ruige Wilnis } . . . 2	's Graveinoer . . . 3
Scheveningen . . . 5	Haastrecht . . . 2	Botshol	Geertruidenberg } . . 2
Veur . . . 1	Berkenwoude en den	Waveren } . . . 2	Made . . . 1
Voorburg . . . 3	Agterbroek . . . 1	Waverveen } . . . 1	Drimmelen } . . . 1
	Stolwyk . . . 2		Standhazen } . . . 1
			Dordrecht en de Mer- wede . . . 36
			Dubbeldam . . . 2
			Wieldrecht } . . . 1
			de Myll } . . . 1

Grondv.		Grondv.	
Sliedrecht en Jurisdictie	5	Myns Heerenland	1
Alblas	en } 2	Heinenoort	2
Wyngaarden			
Ruigbroek		Groep	
Alblasserdam	2	Maasdam	1
Papendrecht	2	Anthony's Polder	1
		Puttershoek	2
		's Gravendeel en Leer-	4
		Ambacht	
118			

XIVde Ring.

Grondv.		Grondv.
Hoofdpl. OUD BEYERLAND.		
Brielle en Jurisdictie	6	
Oostvoorn en Groot Oostland	1	
Rockange	1	
Rugge, Kleinoord, Oosterland en Kleiburg	1	
Briels Nieuwland of de vier Polders	2	
Zwartewaal	1	
Heenvliet	1	
Nieuwenhoorn	1	
Oudenhoorn	1	
De Quak	1	
Nieuw Helvoet	1	
St. Anna Polder en Schapengorsch	1	
Naters en Pancras Gorsch	1	
Nieuwe Groote Helvoetsluis en Weergorsch	2	
De Sluizen	2	
Zuidland en Velgersdyk	2	
Abbenbroek	1	
Geervliet	1	
Spykenis en Brabant	1	
Hekelingen en Friesland	1	
Biert en Stompgaarden	1	
Heer Simonshaven en Schuddebeurs	2	
Nieuw Beyerland	1	
Piershil	1	
Koorndyk	1	
Zuid Beyerland of Hitzert	2	
Numansdorp of Buitensluis	3	
Klaaswaal	2	
Oud Beyerland	5	
Goedschalkoord	1	
Westmaas	1	

DEPARTEMENT ZEELAND.

In negen Ringen.

Iste Ring.	Grondv.	IIde Ring.	Grondv.
De 1. tot de 19. Grondv. van Middelburg	19	De 20. tot de 38. Grondv. van Middelburg	19

VERVOLG UTK. PLB. I.

IIIde Ring.

Grondv.		Grondv.
Viissingen, Oud Viissingen en Roven- dyke	11	
St. Agatha Kerk, Melis en Mariekerke	1	
Zoutelande	1	
Beekerke en Krommenhoeke	1	
Koudekerke	2	
West-Souburg en Ritthem	2	
Oost-Souburg	1	
	19	

IVde Ring.

Grondv.		Grondv.
Veere en Zandwyk binnen	3	
Middelburg (de twee laatste Grondv.)	2	
Grypskerke, Hogelande en Buttinge	1	
Brigdamme en St. Laurens	1	
Serooskerke en Vrouwe Polder	2	
Zandijk buiten, Gapinge en Schellach	1	
Oost-Cappelle	2	
Domburg binnen en buiten	1	
West-Cappelle en Papkerke	2	
Cleeuwerskerke en Arnemuiden	2	
St. Joosland en Middelburgsche Polder	1	
	18	

Vde Ring.

Grondv.		Grondv.
Zierickzee (de zes eerste Grondv.)	6	
Ouwkerk	1	
Nieuwkerk in Dui-veland, Bothland en Cappelle	2	
Ooster- en Sint-Jansland	2	
Bruynisse	2	
Dreyschor	1	
Bommenede, Sonnemaire en Blois	1	
Noordgouwe	1	
	16	

VIde Ring.

Grondv.		Grondv.
Zierickzee (de zes laatste Grondv.)	6	
Bengerskerke, Kerkwerf en Nieuwkerk in Schouwen	1	
Ellemeet	1	
Elkerzee en Ambachte Brouwershaven	1	
Wester - Schouwen	1	

Burght en Heem- stede

Grondv.		Grondv.
Noordwelle en Renesse	1	
Sommelsdyk	3	
	16	

VIIde Ring.

Grondv.		Grondv.
Goes (de drie eerste Grondv.)	3	
Wolphaarsdyk	1	
Cortgeene en Cats	2	
Colynsplaet	2	
Wissenkerke, Geersdyke, Campens Nieuwland en Gravenhoek	2	
Wemeldingen, Cloetinge, Cattendyk en Oost-beveland	3	
Waarden en Cruiningen	2	
Crabbendyk en Nieuwland	1	
Yerseke	1	
Hinkelenoord, Valkenisse, het Fort Bath, Bath en Rilland, Maire	1	
Schore en Vlakte	1	
	19	

VIIIde Ring.

Grondv.		Grondv.
Goes (de vier laatste Grondv.)	4	
Cappelle, Bieseling en Eversdyk	2	
's Gravenpolder en Swake	1	
St. Hendrik Ambtskerke, Baarsdorp, Simonskerke en Nieze	1	
Baarland en Bakendorp	1	
Hoedekenskerke	1	
Borssele	1	
Driewegen, Coudorpe, Oudelande, Ellewoutsdyk en Everingen	2	
's Heerenkerk	1	
Overzande	1	
Heinkenszand	2	
's Heeren Arends-kerke, Wissekerke en 's Heeren Hendriks Kinderen	2	
	19	

IXde Ring.

Grondv.		Grondv.
Tholen, Schakerloo en Nieuwstryen	3	
Poortvliet	2	
Westkerke en Scherpenisse	2	

Grondv.		Grondv.
St. Maartensdyk en	Vryberge	1
Stavenisse	St. Annaland	2
Oud Vosmaar	St. Philips	1
Nieuw Vosmaar en		17

DEPARTEMENT BRABAND.

Provisioneel in elf Ringen, zoo lange geen gedeelte der gecedeerde Landen by hetzelfde zal zyn gevoegd.

Iste Ring.	Grondv.
Hoofdplaats DEN BOSCH.	Berghyk
Den Bosch en Orten 26	Borkel en Schaft
Cromvoirt en Deuten	Westerhoven
Vught	Rythoven
Dungen	Veldhoven
St. Michiels Gestel	Zeelst
Schyndel	Eindhoven
	Gestel
	Woensel en Eckhart
	Waalre
	Aalst
	Stratum
	Stryp
	Geldorp en zes Gehuchten
	Heeze
	Leende en Sterksel
	Valkenswaarden Dommelen
	Budel en Gastel
	Zoerendonk
	Maarheeze
	47

IIde Ring.	Grondv.
Hoofdplaats OSCH.	Berchem
Osch	Osch
Heesch	Geffen
Lithoyen	Lith
Kessel	Kessel
Maaren	Alem
Empel	Nieuwland
Rosmalen	Berlicum
Nisselrode	Heeswyk
Dinther	Veghel
Erp	Erp
	41

IIIde Ring.	Grondv.
Hoofdplaats HELMOND.	Beek en Donk
Aarle Rixtel	Lieshout
Stiphout	Helmond
Bakel	Deurne en Liessel
Vlierden	Asten
Zomerem	Lierop
Mierlo	Nunen Gerwen en Nelderwetten
Tongelre	
	40

IVde Ring.	Grondv.
Hoofdplaats EINDHOVEN.	Lommel
	4

Grondv.		Grondv.
Oerle en Oosterbeers 2	Alphen	2
Blaarthem, Meerveldhoven en Wintelre 1	Baarle	3
Vessem	Gilze en Rye	4
Diessen en Westerbeers	Dongen	4
Hilvarenbeek	Chaaam	2
Hogemierde	Oosterhout	10
Lagemierde en Hulsel 1	Teteringen	2
	Ginneken	4
		35

Xde Ring.

VIIde Ring.	Grondv.	Hoofdpl. OUDEN BOSCH.	Grondv.
Hoofdplaats GRAVE.	Grave	Ouden Bosch	4
Gastel	Gastel	Zegge	1
Baschaaren en Neerloon	Baschaaren en Neerloon	Roosendaal en Nispen	9
Groot Linden	Groot Linden	Elten	8
Kuik en St. Agatha	Kuik en St. Agatha	Willemstad	3
Beers	Beers	Dinteloord	2
Mill	Mill	Oud Gastel	3
St. Hubert	St. Hubert	Nieuw Gastel	1
Haps	Haps	Pynaart	2
Beugen en Rykevoort	Beugen en Rykevoort	Heyniggen	1
Wanrooy en Ledeaker	Wanrooy en Ledeaker	Stand daar buiten	1
Sambeek	Sambeek	St. Martens Polder en de Hoeven	2
Oploo en Overloon	Oploo en Overloon		37
Maashees	Maashees		
Vierlingsbeek	Vierlingsbeek		
			24

XIde Ring.

Hoofdplaats BRED.	Grondv.	Hoofdplaats BERGEN OP DEN ZOOM.	Grondv.
Breda	Breda	Puttenen Ossendrecht	2
Groot en Klein Zundert	Groot en Klein Zundert	Woensdrecht	1
Rysbergen	Rysbergen	Huiberger	1
De Hage	De Hage	Hogerheiden	1
		Zuidgeest	
		Borgvliet	
		Bergen op den Zoom	10
		Noordgeest en Beye moers Polder	4
		Moerstraten en Woude en Langendyk	2
		Oude Glimers Polder en Halsteren	3
		Steenbergen	5
			32

DEPARTEMENT UTRECHT.

In tien Ringen.

Iste, IIde en IIIde Ring.	Grondv.	Grondv.
Utrecht	Utrecht	Neder-eind van Jutphaas
		Ouden Rhynen Heycop
		Zegveld
		Cockengen
		Lokhorst
		Portengen
		Sticht
		Spengen
		Ter Aa
		Vleuten en de Meern
		Themaat
		Gieltjensdorp en de Haar
		Kamerik en 's Graven-sloot

<i>VIIde Ring.</i>		<i>VIIIde Ring.</i>	
Harmelen	1	Hoogland	3
Gerverskop en Breu- dyk	1	Bunschoten en Spa- kenburg	2
Papendorp		Duits, de Haar en Zevenhuizen	
Reyerskop		Isselt	2
Veldhuyzen, c. s.		Leusden c. s.	
" Mierlo,	1	Woudenberg	3
Pieters		Renswoude en Em- mikhuizen	2
Uit de Stad Utrecht.	4	Venendaal (Stichts) .	4
	21	Zoest	3
		Amerongen	2
			21
<i>VIde Ring.</i>		<i>IXde Ring.</i>	
Schalkwyk	1	Loenen en Nieuwer- sluis	1
Houten	1	Beukelen (Proostdy)	1
Uit de Voorsteden van Utrecht	2	" Orts	
Jutphaas (over eind)	1	Beukelerwaard	2
't Geyn		Beukelen Nyenrodes.	
Honswyk	1	Maarssen	2
Tull en 't Waal		Nieuw Maarsseveen .	1
Slagmaat	1	Maarssebroek	1
Vreeswyk		Oud Maarsseveen . .	1
Hagestein	4	Breukeleveen	1
Vianen	2	Westbroek	1
Lexmond en Agt- hoven	2	Oostwaard	1
Lakerveld	2	Tienhoven	1
Ameide		Achtienhoven	2
Tienhoven (Dorp)	2	Zuilen	2
Meerkerk		Oostveen	2
Heykopen Boeykop	2	Eemnes Buitendyks .	1
Lopik en Lopiker		" Binnendyks	1
Capel	2	Vuursche	1
Zevenhoven		Baarn	1
Willige Langerak	2	Ter Eem	1
Langerak over Leek			19
	20		
<i>VIIde Ring.</i>		<i>Xde Ring.</i>	
Rhenen	3	Abcoude	2
Leersum, Zuilestein en Ginkel	1	Baanbrug	2
Overlangbroek	1	Nichtevecht	1
Hardenbroek		Nederhorst den Berg.	1
Sterkenburg	1	Ankeveen	1
Nederlangbroek . . .		Cortenhoef	1
Doorn	1	Vreeland	1
Driebergen	1	Loendersloot	1
Darthuizen	1	Onkoop	1
Rysenburg		Ruwiel	1
Odyk	1	Thamen	1
Werkhoven		Uithoorn	2
Stoetwegen en Cat- tenbroek	1	Cudelstaart	2
Zeist	2	Mydrecht	4
Bunnik en Vechten.	1	Oudhuyzen	4
Schonauwen	1		
Amelisweerd			
Rhynauwen	1		
Oudwulven en Wa- yen			
Wulven	2		
Heemstede			
Oostbroek en de Bilt.	2		
Wyk by Duurstede	3		
Dwarsdyk	1		
Kooten			
	20		

DEPARTEMENT GELDERLAND.

In drie Quartieren.

Waar van ieder vier Ringen.

Quartier NIMEGEN.

Iste Ring.

Scheepdom Uit de Overbetuwe	Stad Nymegen	30
	Halert	
	Neerbosch	
	Hees	
	Ubbergen	
	Eest	
	Elden	
	Mynerswyk	
	Bemmel	
	Kessen en Door- nik	
	Homoot	1
	Valburg	1
	Lent	1
	Oosterhout	1
	Slyk Ewyk	1
	Herveldt	2
	Andelst	
	Loenen en Wolfferen	42

IIde Ring.

Scheepdom Uit de Overbetuwe	Druten	2
	Puylk	1
	Afferden	1
	Ooyen	1
	Batenburg	2
	Dieden	2
	Burgharen	2
	Hernen	2
	Wichem	4
	Keuth en Balgoy . . .	2
	Over-Asselt	2
	Neder-Asselt	
	Malden	1
	Deest	
	Winssen Ambts	1
	Ewyk	2
	Winssen Ryk	
	Nistrik	1
	Leur	1
	Heumen	1
	Beuningen	1
	Ooy en Persingen	1
	Beek	
	Ooy Ryks	1
	Nederrykse Walt	
	Weurt	1
	Groesbeek	1
	Geut en Erlekom . . .	2
	Schenkenschans . . .	1
	Pannerden	1
	Heuven	2
	Aart	2
	Millingen	2

IIIde Ring.

Scheepdom Uit de Overbetuwe	Doorneburg	41
	Angeren	
	Dreumel	
	Alphen	
	Maasboemel	
	Appeltern	
	Altforst	
	Horssen	
	Wesnel	
	Leeuwen	
	Thiel en Zandwyk . . .	7
	Zoelen	1
	d'Avezathen	1
	Buuren (Stad en Lande)	7
	Culemborg (Stad en Lande)	7
	Maurik	3
	Ryswyk	
	Ravenswaay	1
	Eck en Wiel	
	Ingen	1
	Meerten	1
	Ommeren	
	Aalst	1
	Lienden	
	Kesteren	1
	De Marsch	
	Leden en Oudeweert	2
	Opheusden	
	Yzendoorn	1
	Hien	1
	Dodeweert	1
	Ochten	1
	Echteld	1
	Heteren met Rand- wyk en Driel	3
	Hemmen	1
	Indoornik	
	Lakenmond	41
	Zetten	

IVde Ring.

Scheepdom Uit de Overbetuwe	Stad Boemel	6
	Brakel	2
	Munnikenland	1
	Zuilichem	1
	Nieuwaal	2
	Gameren	2
	Eelwynen	2
	Kerkwyk	2

Grondv.		Grondv.	
Dalen.	2	Vries.	2
Zuidwolde	1	Norch	1
Beilen.	2	Roden en Ronvelde. .	2
Westerborch	1	Elde.	1
Hogeveen en Pesserveld	5	Peyze.	1
	20	Zuidlaren	1
		Anlo	2
		Gieten	1
		Borger	1
		Gasselte, en Gassel-ter Nyveen	1
			17

IJde Ring.

Rolden en Assen.	3
Cloosterveen en Hykersmilde.	1

DEPARTEMENT FRIESLAND.

In zes Ringen.

Iste Ring.

Grondv.		Grondv.	
Oostdongeradeel	9	Bolswaard	6
Westdongeradeel	8	Wymbritseradeel	10
Dokkum.	5	Sneek.	10
Dantumadeel	8	Ylst	2
Van agt Karspelen	2	Workum.	6
Ferweradeel	10	Hindeloopen	3
Ameland.	6	Stavoren	2
Schiermonnikoog	2		53
Van 't Bildt	3		
	53		

Vde Ring.

IIde Ring.

Grondv.		Grondv.	
Bildt resteerende	5	Hemelumer Oldepart	4
Leenwarderadeel	8	Gaasterland.	4
Leeuwarden.	31	Lemsterland	5
Idaarderadeel	6	Slooten	1
Rouwerderhem.	3	Doniawarstal	3
	53	Haskerland.	8
		Utingeradeel	5
		Aengwirden.	2
		Schoterland.	12
		West-stellingwerf.	10
			54

IIIde Ring.

Grondv.		Grondv.	
Baarderadeel	6		
Hennaarderadeel	4		
Franekeradeel	5		
Menaldumadeel	9		
Franeker.	8		
Barradeel	7		
Harlingen	15		
	54		

IVde Ring.

Grondv.		Grondv.	
Wonseradeel	14		
			53

DEPARTEMENT GRONINGEN.

In vyf Ringen.

Iste Ring.

De Stad Groningen.

IIde Ring.

Hunsingo.

IIIde Ring.

Fivelingo.

IVde Ring.

Westerkwartier met Go-
recht en Sappemeer.

Vde Ring.

Beide Old-Ambten en
Westerwolde.

Op Voordragt van het Staats-Bewind, zal de Verdeeling van ieder Departement, naar bevind van zaken, kunnen worden veranderd, zoo en in dier voegen, als zal bevonden worden te behooren, en byzonder omtrent zoodanige Plaatsen, dewelke tusschen Departementen questieus zyn.

Ten tweeden het navolgende

REGLEMENT,

BEPALENDE DE WYZE WAAROP HET STEMRECHT WORDT UITGEOEFFEND, ALSMEDE DE GEGOEDEID DER KIEZERS, MET HET AAN-
HANGZEL TOT HETZELVE.

EERSTE AFDEELING.

Van het Stemrecht.

Art. 1.

Het Stemrecht der Burgeren wordt in eigen Per-
soon, en niet by volmagt, uitgeoeffend.

Art. 2.

Door Stemgerechtigden worden verstaan zooda-
nige Burgers, die de vereischten bezitten, in Art.
24 der Staatsregeling voorgeschreven, en volgens
Art. 25 derzelve, van het Stemrecht niet zyn uit-
gesloten.

TWEEDE AFDEELING.

Van de Stem-Registers.

Art. 3.

In iedere Gemeente zal een Stenregister worden
aangelegd, in het welk, aan het hoofd van elke
bladzyde, de belofte, volgens Art. 24, § 5 der
Staatsregeling, luidende: „Wy Ondergeteekenden
beloven trouw aan de Constitutie en onderwerping
aan de Wet,” zal geplaatst zyn, en waarin de in-
schryvende Burgers hunne Namen, eigenhandig,
met byvoeging van den dag der Inschryving, en
van hunne Woonplaats, intekenen, en daar door
voornoemde belofte afleggen. Van eigenhandige
Onderteekening zullen geëxcludeerd zyn zoodanige
Burgers, welke vóór den 23. April 1799 in het
Stemregister zyn ingeschreven geweest, doch daar
en tegen verplicht zyn de verklaring mondeling af
te leggen, en zal daar van aanteekening gedaan
worden in het Stemregister.

Art. 4.

Het Gemeente-Bestuur of Gerecht zal, in Plaat-
zen en Steden, waar zulks, uit hoofde van derzelve
grootte, noodig is, zorgen, dat, uit dit Register,
een ander Register worde geformeerd, ingericht
om de Woonplaatsen der Burgers, onder hunne
respective Grondvergaderingen, naar de Letter en
Nummer derzelve, te doen kennen; en by het op-
maken en aanvullen van dit Register, zal tevens
daar van Aanteekening moeten worden gedaan op
het Origineel Stemregister.

Art. 5.

De Inschryving geschiedt ten overstaan van het
Gemeente-Bestuur, of wel van eene Commissie uit
hetzelve, en in Gemeenten, Dorpen, Carspelen of

Districten, waar geen byzonder Gemeente-Bestuur bestaat, ten overstaan van het Plaatslyk Gerecht.

Art. 6.

De Stemregisters zullen, ter Inschryving, opengelegd worden van den 1. Maart dezes jaars tot en met den laatsten van dezelve maand, op zoodanige tyd en plaatzen, als by de respective Gemeente-Besturen, of Plaatzelyke Gerechten nader zullen worden bepaald, en, vervolgens, op vastgestelde en bekwame tyden, tot gerief der geenen, die zich willen inschryven, en ook om de Woonplaats der Burgeren, by verhuizing, te doen kennen; alles onder zoodanige inrichtingen, als, naar de Plaatselyke omstandigheden en betrekkingen, doenlyk en raadzaam zullen bevonden worden, waar van de Gemeente, by Notificatie, zal kennis bekomen.

Art. 7.

Voor het rondzenden der Billetten aan de Stemgerechtigden, tot het benoemen van Kiezers, zullen de Stembevoegde Burgers, telkens by Publicatie, tot Inschryving vermaand, en de Stemgerechtigden, die van Woonplaats zyn veranderd, opgeroepen worden, om daar van kennis te geven; dit zal echter geen plaats hebben in Gemeenten, alwaar, binnen het verloop van een jaar, Kiezers benoemd worden voor de tweede reize, of meer.

Art. 8.

Tot de Inschryving worden alleen toegelaten de geenen, die, volgens Art. 24 en 25 der Staatsregeling, van het Stemrecht niet worden uitgesloten, wel verstaande, dat door Lyf- en Huisbedienden, in Art. 25, No. 2, alle zoodanige Persoonen begrepen worden, dewelke als gebroedene Dienaren by de geenen, die zy bedienen, inwoonen.

Art. 9.

Wanneer iemand niet toegelaten wordt tot de Inschryving in het Stemregister, zal hy zich kunnen beklagen by het Gemeente-Bestuur of Plaatslyk Gerecht, alwaar deswegens dadelyk uitspraak zal worden gedaan, met opgaaf der redenen, ingeval van weigering; zullende hy deswegens, zulks begeerende, verder zyne klagten by het Departementaal Bestuur kunnen inbrengen, aan welks finale uitspraak partijen zich zullen moeten onderwerpen.

Art. 10.

Ieder Inschryvend Burger zal eene Acte van Burgerschap bekomen, luidende aldus:

„Het Gemeente-Bestuur (of Plaatslyk Gerecht) van . . . verklaart, dat de Burger . . . alhier in „het Nationaal Stemregister is ingeschreven.

Actum den . . . Præsident . . . Ter Ordonnantie van het Gemeente-Bestuur (of Plaatslyk Gerecht) Secrets.”

Art. 11.

Iemand zyne vereischen van Stemgerechtigde verliezende, wordt zyn naam door het Gemeente-Bestuur, of Gerecht, geroijerd, met bygevoegde redenen, voorbehoudens nogthans zyn beklag aan het Departementaal Bestuur.

Art. 12.

Hoozer deze Inschryving noodig is om Ambten te bekomen, waartoe de Staatsregeling, de Wet, of de Instructie voor het Ambt, dezelve uitdrukelyk vereischt, kunnen nogthans andere Bedieningen bekomen worden door die geenen, die alleen wegens armoede tot de Inschryving in het Stemregister niet worden toegelaten.

DERDE AFDEBLING.

Van de Grondvergaderingen en van de wyze waarop Kiezers benoemd en verkozen worden.

Art. 13.

De verdeeling in Grondvergaderingen, op het repræsantatif beginzel van 500 Zielen berustende, blyft bestaan, wel verstaande, dat *niet* de Stemgerechtigden uit elk 500tal Zielen ééne Grondvergadering zullen uitmaken, maar dat *alle* Stemgerechtigden van ééne Gemeente, uit meer dan ééne Grondvergadering bestaande, of wel, wanneer dezelve meer dan eenen Ring uitmaakt, alle de Stemgerechtigden van iederen Ring, binnen de Gemeente bestaande, verdeeld zullen worden in zoo veel mogelyk gelyke deelen, als er Grondvergaderingen bestaan; ten dien einde zal ieder Gemeente-Bestuur of Plaatslyk Gerecht,

1° Ter naarkoming van Art. 17, 23, 25 en 26, eene Lyst maken van alle de Stemgerechtigden, en eene tweede Lyst van alle de Stembevoegden, tot de Gemeente of tot iederen Ring behoorende; waar onder echter geene Krygslieden zullen gerekend worden, dan in de plaats hunner vaste Woning, wanneer zy aldaar geen Guarnisoen houden.

2° Het getal Stemgerechtigden verdeelen met het getal Grondvergaderingen, waar door men het getal bekomt der Stemgerechtigden voor elke Grondvergadering.

Zullende van het getal Stemgerechtigden, by deze verdeeling overschietende, één gevoegd worden by elke Grondvergadering, zoo verre hetzelfde kan strekken, te beginnen met de Grondvergadering N° 1.

3° Het getal Stemgerechtigden, voor elke Grondvergadering, aldus bekend zynde, begint men by een bepaald Huis van de Gemeente, van den Ring, of van het overschietend gedeelte van een Ring, in het welk één of meer Stemgerechtigden wonen, en van daar tot het naastbygelegen Huis, en zoo vervolgens voorgaande, tot dat men het noodig getal Stemgerechtigden voor de Grondvergadering N° 1 bekomen heeft; hetzelfde herhaalt men voor de Grondvergadering N° 2, en zoo vervolgens.

Al het voorgeschrevene in dit Article zal herhaald worden voor elke reize, dat een Ring moet werkzaam zyn tot de benoeming van Kiezers, ten ware dezelve meer dan éénmaal binnen 't jaar voorviel.

Art. 14.

Tot Ring Kiezers zyn verkiesbaar allen, die in zich vereenigen de navolgende vereischen.

a. Dat zy zyn Stemgerechtigde Burgers, staande ter goeder naam en faam.

b. Dat zy, gedurende de laatste zes jaren, binnen het Departement hebben gewoond, en als nog woonachtig zyn.

c. Dat zy behooren tot de Grondvergadering, waar uit gekozen wordt, ten ware geene drie gequalificeerde Burgers tot den Post van Kiezer gevonden wierden, in welk geval de Keuze zal mogen geschieden uit de geheele Gemeente, waar toe zoodanige Grondvergadering behoort.

d. Dat zy den vollen ouderdom van 25 jaren hebben bereikt.

e. Dat zy, ingevolge Art. 26 der Staatsregeling,

eenige mate van gegoedheid bezitten, dewelke overeenkomstig dat Art. zal worden berekend.

Voor het Departement Holland.

Naar het aandeel, hetwelk door hun gedragen of hun aangerekend wordt in de beschrevene Mid- delen, Ordinaire en Extraordinaire Verpondingen, en waaromtrent in het oog zal moeten gehouden worden.

1° Dat de Somme, waar voor ieder Kiezer, In- wooner zynde van Plaatsen van de Eerste Classe, dat is, welke 31 Grondvergaderingen, of daar boven, bevatten, beschreven is, het zy alleen en op zich zelve, of wel gevoegd by de Verpondingen van het Huis, door hem als Eigenaar of als Huurer be- woond, moet bedragen de Somma van vyftig Gul- dens; of dat zy in onbezwaarden Eigendom of Vruchtgebruik bezitten aan Vaste Goederen, ge- legen in het Departement, ter waarde van f 20,000-0-0, of het dubbel van dien reële waarde in Nationale Schuldbrieven of Verbandbrieven op Vaste Goede- ren, des dat het minder beloop van het een door het ander, in dezelfde evenredigheid, kan worden aangevuld.

2° Dat de Somma, waar voor ieder Kiezer, In- wooner zynde van Plaatsen van de Tweede Classe, dat is, welke van 13 tot 30 Grondvergaderingen bevatten, beschreven is, het zy alleen en op zich zelve, het zy gevoegd by de Verpondingen van het Huis, door hem als Eigenaar of als Huurer bewoond, moet bedragen vyf en dertig Guldens; of dat zy als voren bezitten tien duizend Guldens, of twintig duizend Guldens.

3° Dat de Somma, waar voor ieder Kiezer, In- wooner zynde van Plaatsen van de Derde Classe, dat is, welke 12 of minder Grondvergaderingen bevatten; beschreven is, het zy alleen en op zich zelve, of wel gevoegd by de Verpondingen van het Huis, door hem als Eigenaar of als Huurer bewoond, moet bedragen twintig Guldens; of dat zy als voren bezitten vyf duizend Guldens, of tien duizend Guldens.

En wordt daar en boven vastgesteld, dat de Kiezers, Inwoners zynde van Plaatsen van de derde Classe, wanneer zy de beschryving in de Gemeene Middelen, die ten hunnen opzichte gevorderd wordt, voor het geheel of ten deele ontlede uit de zoo- genaamde Bouwmiddelen, daarin dan bekend zullen moeten staan voor het drie dubbel van het geen, waarmede zy ten aanzien hunner beschryving in andere Middelen zouden kunnen volstaan.

Voor het Departement Zeeland.

Op de volgende wyze:

In besloten Steden van 15 Grondvergaderingen en daar boven, moet iemand, om tot Kiezer te kunnen worden verkozen, aan Vaste Goederen, of Verbandbrieven op Vastigheden, binnen het De- partement, vry en onbezwaard bezitten een Capitaal van f 3500-0-0.

In Steden van 10 Grondvergaderingen, en daar boven, moet iemand, om tot Kiezer te kunnen worden verkozen, aan Vaste Goederen of Verband- brieven op Vastigheden, binnen het Departement, vry en onbezwaard, bezitten een Capitaal van f 2500.

In Steden van 5 Grondvergaderingen en daar

boven, moet hy aan Vaste Goederen, of Verband- brieven op Vastigheden, binnen het Departement, vry en onbezwaard, bezitten een Capitaal van f 2000.

In de overige besloten Steden moet hy aan Vaste Goederen of Verbandbrieven, vry en onbezwaard, bezitten een Capitaal van f 1500-0-0.

Ten Platten Lande en in de Smalsteden, wordt tot de qualiteit van Kiezer vereischt, dat hy be- zitte, aan Vaste Goederen, of Verbandbrieven op Vastigheden, binnen het Departement, vry en on- bezwaard, de waarde van f 1000.

Voor het Departement Brabant.

Op de volgende wyze:

Dat de Kiezers moeten zyn Eigenaars of Vrucht- gebruikers van Vaste Goederen, binnen het De- partement gelegen, ter waarde van een duizend vyf honderd Guldens, vry van speciaal Hypotheek.

Voor het Departement Utrecht.

Op de volgende wyze:

Dat een Kiezer jaarlyks eene zekere bepaalde Som zal moeten opbrengen in het Koffij- en Thee, Dienstboden of Paardengeld, doch welke Som zal kunnen worden aangevuld door de Ongelden, gaande uit het Huis, door hem zelve bewoond wordende, te weten: binnen de Stad *Utrecht* en derzelve Vry- heid, eene Somme van f 30, of in Vaste Goederen de waarde van f 5000 onbezwaard bezitten.

Binnen de Stad *Amersfoort* f 20, of in Vaste Goederen f 3500, als voren.

Inwoners der Kleine Steden en Bewooners van het Platte Land f 15, of in Vaste Goederen f 2000, als voren.

Edoch zullen de Ingezetenen van de Stad, Schout- ambt en Lande van Vianen, uit aanmerking, dat aldaar de voorschreven Middelen niet geheven wor- den, kunnen volstaan met eene reële gegoedheid, als hier voren is gemeld, ter Somma van f 2000.

Voor het Departement Gelderland.

Op de volgende wyze:

Dat zy in onbezwaarden Eigendom of Vrucht- gebruik bezitten aan Vaste Goederen, gelegen in het Quartier, door hetwelk zy gekozen worden, de zuivere waarde van twee duizend Guldens in het Quartier van Veluwe; van drie duizend Guldens in het Quartier van Zutphen; en van vier duizend Guldens in het Quartier van Nymegen, of wel het dubbel van dien reële waarde in Nationale Schuld- brieven of Verbandbrieven op Vaste Goederen, des, dat het minder beloop van het een door het ander, in dezelfde evenredigheid, kan worden aangevuld.

Voor het Departement Overysse.

Op de volgende wyze:

Dat niemand tot Kiezer zal mogen worden ver- kozen, dan die gegoed is, in onbezwaarde Vastig- heden, gelegen in het Departement, ter waarde van ten minsten twee duizend Guldens, geacqui- reerd by transport of erfenis, en ten minsten een jaar bezeten, vry van legaal Hypotheek, of aan wien het Vruchtgebruik van zoodanig Goed competeert.

Voor het Departement Friesland.

Op de volgende wyze:

Dat de Kiezers zullen moeten bezitten, in Eigendom of Vruchtgebruik, drie duizend Guldens aan Vastigheden, niet bezwaard met speciale Hypotheek, en gelegen binnen het Departement.

Voor het Departement van Stad en Landen van Groningen.

Op de volgende wyze:

Dat de te benoemen Kiezers zullen moeten zyn gegoed in Vaste Goederen ter Somma van f 3000, of in Beklemde Landen van f 4000, binnen dat Departement t'huis behoorende of gelegen; of gedeeltelyk in dergelyke Goederen, gedeeltelyk in Effecten, naar den loopenden Prys, zoo echter dat niet minder dan de helft in Vaste of Beklemde Goederen berekend wordt; moetende deze Bezittingen, ten minsten tot de vereischte Somma toe, onbezwaard zyn.

In alle voornoemde gevallen, qualificeert de goeheid van de Vrouw, den Man; en die van eene Moeder, Weduwe zynde, den by haar inwoonende Zoon.

Art. 15.

Tot Departementale Kiezers zyn verkiesbaar allen die in zich vereenigen de navolgende vereischten.

a. Dat zy zyn Stemgerechtigde Burgers, staande te goeder naam en faam.

b. Dat zy, gedurende de laatste zes jaren binnen het Departement hebben gewoond, en als nog woonachtig zyn.

c. Dat zy den vollen ouderdom van 30 jaren bereikt hebben.

d. Dat zy eene goeheid bezitten, evenredig aan twee en een halfmaal het geene deswegen in het voorgaand Art. is gestatuëerd.

Art. 16.

De Departementale Besturen zorgen by tyds, om de respective Gemeenten der Ringen, die daar toe werkzaam moeten zyn, by Publicatie te gelasten het noodige te verzorgen tot de aanstalte der benoeming van Ring-Kiezers tot Leden van het Wetgevend Lichaam en der Departementale Bestuuren.

Art. 17.

Op den derden Dingsdag van de maand April, zenden de Gemeente-Bestuuren, ten einde als in Art. 16 gemeld, aan ieder Stemgerechtigd Burger, volgens de gemaakte Lysten, in het 13. Art. onschreven, een gedrukt Billet, met uitdrukking van zyn Naam, en zynde van den volgenden inhoud:

Stembillet voor den Burger...

Ik Ondergeteekende... stemme tot Ring-Kiezer voor de Grondvergadering... den Burger...

Actum den...

En een Declaratoir, luidende:

Ik Ondergeteekende... verklare, niemand in myne Grondvergadering te kennen, die de vereischten van Kiezer bezit.

Op de buitenkant van dit Billet moet staan het volgende:

Ieder Burger is, volgens de Wet, verplicht, het Stem-Billet invullen en eigenhandig te onderteekenen, en ook het Declaratoir, wanneer hy iemand buiten zyne Grondvergadering stemt, vóór den eerstkomende Vrydag, en, zoo hy niet schryven

kan, te doen invullen, en door twee Getuigen onderteekenen, die attesteeren, dat hetzelfde, volgens zyn wil, is ingevuld, alles op de boete van ééne Stuiver van de Gulden der Somma, dewelke van het Huis, de Kamer of Kamers, door hem bewoond, in een jaar wordt betaald, of naar evenredigheid voor een jaar berekend wordt te bedragen, en indien het iemand uit den Boerenstand is, eene halve Stuiver van elke Gulden, dewelke hy, gerekend als voren, voor Pacht of Huur van het Land of Huis, door hem gebruikt of bewoond wordende, betaalt.

Art. 18.

Iemand in zyn eigen Huis woonende, of zyn eigen Land bouwende, of wel de Pacht van zyn Land in Producten betalende, zal de taxaie van denzelve geschieden door het Gemeente-Bestuur of Gerecht der Plaats.

Art. 19.

Van bovengemelde boete wordt niemand geëxcuseerd, dan om dringende redenen, door den Rechter te beoordeelen.

Art. 20.

Met en benevens het Billet en Declaratoir in Art. 17 vermeld, wordt tevens aan ieder Stemgerechtigd Burger, overgegeven eene Lyst van alle de Stemgerechtigden, tot zyne Grondvergadering behoorende, op welk Billet tevens moeten uitgedrukt staan de vereischten van een Kiezer, zoo als dezelve door de Wet bepaald zyn.

Art. 21.

Het Gemeente-Bestuur of Gerecht benoemt by iedere Grondvergadering twee Leden van dezelve tot Stemopnemers.

Art. 22.

Het Gemeente-Bestuur of Gerecht doet op den volgenden Vrydag de Stembiljetten ophalen in eene Busse, die te voren verzegeld wordt en gesloten door een der Stemopnemers, daar toe speciaal geroepen, onder welke de Sleutel moet blyven berusten; en het Gemeente-Bestuur of Gerecht aanbiedt tevens de Stemopnemers tegen den volgenden dag, op een daar toe te bepalen uur, op het Stadhuis of andere geschikte plaats, ten einde de Busse te openen en de Stemmen optenemen.

Art. 23.

De rondbrenging en ophaling der Stembiljetten en Lysten zal geschieden, zoo veel mogelijk, door een Stads Bode of dergelyk Publiek Ambtenaar, dewelke verzeld zal worden, het zy door een Lid van het Gemeente-Bestuur, of één der Secretarissen van hetzelfde, het zy door een der voornaamste Stedelyke, Departementale of Nationale Ambtenaren, aldaar tegenwoordig, dewelke daar toe door het Gemeente-Bestuur of Gerecht zal worden benoemd, en alvorens by hetzelfde de volgende belofte zal afleggen.

Ik belove, dat ik, by het rondbrengen en ophalen der Stembiljetten, naauwkeurig zal toezien en zorgen, dat geene misbruiken, het zy van aanrading of afrading, of welken anderen aart dezelve ook zouden mogen zyn, plaats hebben, maar dat integendeel alles, ter goeder trouw, en ingevolge de Wet geschiede, en zoo my iets daar mede strydende kwam te blyken, hetzelfde aan myne Committenten zal openbaren.

Art. 24.

De Stemopnemers, ingevolge het 22. Art., ter bepaalde plaats verschenen zynde, voegt zich, by die van iedere Grondvergadering, één Lid van het Gemeente-Bestuur, ten einde met dezelve de Busse te openen en de Lyst der Stemmen optemaken, welke Lyst zy alle drie zullen moeten ondertekenen, en door het praesent zynde Lid van het Gemeente-Bestuur aan hetzelfde doen ingeven; zy zullen tevens op deze Lyst moeten zetten, of alle de Leden der Grondvergadering hunne Billetten hebben ingevuld, en zoo neen, de namen der nalatigen, dewelke zoo rasch doenlyk door het Gemeente-Bestuur, tot het betalen der boete, of opgave der redenen van verschooning, zullen worden geciteerd.

Art. 25.

Die in eene Grondvergadering de meerderheid van Stemmen op zich verenigt, mits niet minder dan één derde gedeelte van alle de gestemd hebbende uitmakende, en tevens de vereischten van Kiezer bezit, zal, als Kiezer voor die Grondvergadering, worden opgegeven. anders doet het Gemeente-Bestuur of Gerecht in zoodanige Grondvergadering ten spoedigsten op nieuw Stembiljetten rondbrengen, met byvoeging van de drie Persoonen, die de meeste Stemmen gehad hebben, en van het getal Stemmen, die ieder der drie gehad heeft, uit dewelke dan moet gekozen worden, en die als dan de meeste Stemmen heeft is Kiezer. Zulende in dit geval het voorgeschrevene by het vorig Art. ook andermaal herhaald worden.

Art. 26.

Ten Platten Lande, of op Plaatzen, waar geene Ambtenaren genoeg tegenwoordig zyn, ofte zulks, om andere redenen, niet mogte kunnen geschieden, zal het Gemeente-Bestuur daar toe by iedere Grondvergadering een der geschiktste Leden benoemen, die alvorens bovengemelde Belofte zullen moeten afleggen.

Niemand der uit krachte van dit en Art. 23, te benoemene Persoonen, zal dit mogen weigeren, op de Boete van Twintig Ducatons.

Art. 27.

Het Gemeente-Bestuur of Gerecht geeft aan het Gemeente-Bestuur der Plaats, alwaar de Kiesvergadering zal gehouden worden, per Missive, kennis van den Kiezer of Kiezers, die binnen de Gemeente zyn verkozen.

Art. 28.

Elk Ingezet, Hoofd van een Huisgezin zynde, of op zich zelf woonende, en de vereischten van Kiezer bezittende, die, schoon Stembevoegd, in het Stemregister niet heeft ingeteekend, zal eene Boete verbeuren, gelyk aan de Boete, die in Art. 17 is bepaald, voor Stemgerechtigden, die hunne Biljetten niet invullen, wanneer Kiezers worden verkozen; welke Boete, door ieder zoodanig Ingezet, telkens zal betaald worden, wanneer de Leden der Grondvergaderingen van den Ring, waar toe hy behoort, verplicht worden de Stembiljetten, tot het benoemen van Kiezers, invullen, en wanneer die Ring daar toe het geheele loopende jaar niet werkzaam is, als dan in de maand December van ieder jaar, en wel voor de eerste maal in December 1803.

Art. 29.

De zorg, dat omtrent de hier voren gestatuëerde

VERVOLG UTR. FEB. I.

Boeten, ten strengsten, worde gehandeld, wordt aan de Gemeente-Bestuuren of Gerechten aanbevolen: zullende al het geene dezelve komen op te brengen, by provisie besteed worden ten voordeele van den gemeenen Armen, binnen de Gemeente bestaande, voorbehoudens nogthans deswegens nadere te makene bepalingen, of geheel ander gebruik.

Art. 30.

Alle Ring-Kiezers, die werkzaam zyn geweest om een Lid in het Wetgevend Lichaam te verkiezen, blyven de qualiteit van Kiezers behouden, gedurende den tyd van drie jaren, des dat het Lid in het Wetgevend Lichaam, ten gevolge van hunne benoeming, zitting hebbende, of behoorende te hebben, tusschentyds komende te overlyden, of deszelfs Post op eene andere wyze openvallende, dezelfde Kiezers, op last van het Departementaal Bestuur, door het Gemeente-Bestuur, waar de Kiesvergadering is gehouden, wederom zullen worden opgeroepen, en tot eene verkiezing werkzaam zyn, in voegen, als by dit Reglement is bepaald, zonder dat het noodig zal zyn, dat op nieuw Kiezers benoemd worden, ten ware nogthans, dat meer dan een derde gedeelte der werkzaam geweest zynde Kiezers bevonden wordt te ontbreken; in welk geval de Grondvergaderingen, waaraan de Kiezers ontbreken, op de gewoone wyze, andere Kiezers zullen benoemen; — voor tusschentyds openvallende plaatsen in een Departementaal Bestuur, zullen dezelfde Kiezers, in voegen voorschreven, werkzaam zyn gedurende de eerste drie jaren; doch na verloop van dien tyd, een Lid van het Departementaal Bestuur komende te ontbreken, zullen andere Kiezers, op de gewoone wyze, tot het maken van eene Nominatie benoemd worden, welke Kiezers insgelyks als zoodanig wederom drie jaren aanblyven, of zoo veel korter als het Lid, tot wiens benoeming zy werkzaam zyn geweest, in het Departementaal Bestuur zitting heeft.

VIERDE AFDEELING.

Van de wyze van aftreeding en verkiezing der Leden, uitmakende de Departementale Bestuuren en het Wetgevend Lichaam.

Art. 31.

De meeste Departementen verdeeld zynde in zoo vele Ringen, als er Leden in het Departementaal Bestuur zitting hebben, zoo zullen de Leden van de Departementale Bestuuren, by aftreeding, in alle de Departementen, uitgenomen in die van Overysse, Friesland en Stad en Landen van Groningen, om redenen, voordkomende uit een meerder getal Leden in die Departementale Bestuuren, dan er Ringen in die Departementen bestaan, gevoegd by de onëvenredige Bevolking, en het verschillend vermogen dier Ringen, verkozen worden door en voor den Ring, van wegens denwelken het aftreëdend Lid ondersteld wordt zitting gehad te hebben, het welk in alle de Departementen, zelfs in Overysse, Friesland en Groningen, vóór den 1. April 1803, het zy by schikking, het zy door het lot, zal bepaald worden.

In het voormalig Landschap Drenthe, zal het voorschrevene insgelyks plaats hebben, dan vermits het voormalig Overysse slechts in zes Ringen is

verdeeld, en nogthans voor hetzelfde, negen Leden in het Departementaal Bestuur van Overijssel zitting hebben, zoo zal altoos een Lid voor ieder der zes Ringen, te weten van Twenthe, Deventer, Zalland, Zwolle, Campen en Vollenhoven, in hetzelfde Bestuur zitting hebben, en by afstreeping wederom door denzelfden Ring, waar voor het Lid zitting had, verkozen worden; doch ieder der drie overige Leden, benoemd voor drie der voornoemde Ringen, zal, ingeval van afstreeping, op eene zoodanige wyze wederom moeten worden verkozen, dat, wanneer twee van die drie Leden uit de Quartieren, en één uit een der Steden zitting hebben, als dan door de Stad, die in den rang der Ringen volgt, eene verkiezing zal gedaan worden, en omgekeerd, wanneer twee der overige Leden uit twee Steden, en één uit een der Quartieren zitting hebben, alsdan door het Quartier, dat in den rang der Ringen volgt, eene verkiezing zal geschieden.

Het Departementaal Bestuur van Friesland, uit twaalf Leden zamengesteld zynde, terwyl het Departement in niet meer dan zes Ringen verdeeld is, zullen om de twee jaren, Kiezers uit de drie Ringen, wier beurt het zyn zal tot de verkiezing werkzaam te zyn, benoemd en verkozen worden, om eene verkiezing van drie Leden voor het Departementaal Bestuur te volbrengen, en zullen ten dien einde de vaste tourbeurten, door het Departementaal Bestuur worden bepaald.

Het Departement van Stad en Landen van Groningen, slechts in vyf Ringen verdeeld zynde, en het Departementaal Bestuur uit twaalf Leden bestaande, zoo wordt voor de vervulling der jaarlyks openvallende plaatsen, door de afstreeping van twee Leden, de volgende Rooster bepaald, en dienvolgens

In 1803 Eén Lid door de Stad Groningen verkozen, en één door Hunsingo.

In 1804 Eén Lid door de Stad, en één door Fivelingo.

In 1805 Eén Lid door de Stad, en één door het Wester-Quartier met het Gorecht en Sappemeer.

In 1806 Eén Lid door beide Oldambten en Westervolde, en één door de Stad.

Waarna de Rooster wederom zal beginnen en verder gevolgd worden.

Art. 32.

Tot de benoeming van een Lid in het Wetgevend Lichaam, zal in het Departement Holland, gebruik worden gemaakt van de Verdeeling in veertien Ringen, en daar in de volgende orde worden naargekomen.

In 1803 zullen werkzaam zyn de Kiezers uit de 1, 2, 4, 5 en 10 Ringen.

In 1804 de Kiezers uit de 3, 7, 9 en 14 Ringen.

In 1805 de Kiezers uit de 6, 8, 11, 12 en 13 Ringen.

Zullende, by eene tusschentyds voorvallende vacature, altoos werkzaam zyn die Ring of Ringen, uit welk een afstreedend Lid is verkozen geweest.

Tot de voorzeggde benoeming in het Departement Zeeland, zullen de Kiezers van vyf Ringen werkzaam zyn, en daar in de volgende orde worden naargekomen.

In 1803 de Kiezers uit de 5, 6, 7, 8 en 9 Ringen.

In 1805 de Kiezers uit de 1, 2, 3, 4 en 5 Ringen.

In 1806 de Kiezers uit de 6, 7, 8, 9 en 1 Ringen.

In 1808 de Kiezers uit de 2, 3, 4, 5 en 6 Ringen, en zoo vervolgens.

In het Departement Brabant, de Kiezers van vyf Ringen.

In 1803 de Kiezers uit de 1, 4 en 6 Ringen.

In 1804 de Kiezers uit de 7, 8 en 9 Ringen, voor het eerste Lid; en 10 en 11, voor het tweede Lid.

In 1805 de Kiezers uit de 2, 3 en 5 Ringen.

In het Departement Utrecht, de Kiezers van vyf Ringen.

In 1804 de Kiezers uit de 1, 2, 3, 4 en 5 Ringen.

In 1805 de Kiezers uit de 6, 7, 8, 9 en 10 Ringen.

In 1807 de Kiezers uit de 1, 2, 3, 4 en 5 Ringen, en zoo vervolgens.

In het Departement Gelderland, de Kiezers van vier Ringen.

In 1803 de Kiezers uit de vier Ringen, uitmakende het Quartier van Nymegen.

In 1804 de Kiezers uit de vier Ringen, uitmakende het Quartier van Zutphen, en de Kiezers uit de vier Ringen, uitmakende het Quartier van Nymegen.

In 1805 de Kiezers uit de vier Ringen, uitmakende het Quartier van Veluwe.

In 1806 de Kiezers uit de vier Ringen, uitmakende het Quartier van Zutphen.

In 1807 de Kiezers uit de vier Ringen, uitmakende het Quartier van Nymegen, en de Kiezers uit vier Ringen, uitmakende het Quartier van Veluwe.

In 1808 de Kiezers uit de vier Ringen, uitmakende het Quartier van Zutphen.

In 1809 de Kiezers uit de vier Ringen, uitmakende het Quartier van Nymegen.

In 1810 de Kiezers uit de vier Ringen, uitmakende het Quartier van Veluwe, en de Kiezers uit de vier Ringen, uitmakende het Quartier van Zutphen.

In 1811 de Kiezers uit de vier Ringen, uitmakende het Quartier van Nymegen, en zoo vervolgens.

In het Departement Friesland, de Kiezers van twee Ringen.

In 1803 de Kiezers uit de 5 en 6 Ringen.

In 1804 de Kiezers uit de 3 en 4 Ringen.

In 1805 de Kiezers uit de 1 en 2 Ringen, en zoo vervolgens.

In het Departement Overijssel zal, in 1803 en 1804, een Lid in het Wetgevend Lichaam uit het voormalig Overijssel, en in 1805, een uit het voormalig Landschap Drenthe, verkozen worden, welke orde altoos in het vervolg zal gehouden worden; en in het voormalig Overijssel zullen de navolgende tourbeurten, en byzondere wyze van benoeming, worden in acht genomen.

De eerste benoeming, in 1803, zal geschieden door de Ringen van Deventer en Twenthe.

De tweede benoeming, in 1804, door die van Zwolle en Zalland.

De derde benoeming, in 1806, door die van Campen en Vollenhoven.

De vierde benoeming, in 1807, wederom door de Ringen van Deventer en Twenthe, en zoo vervolgens in dezelfde orde.

Tot alle gemelde benoemingen in het voormalig Overijssel, zullen de Kiezers van elken Ring, eene byzondere Kiesvergadering uitmaken, en eene Nominatie van twee Persoonen aan de Departementale

Kiezers inzenden, waar door aldus eene Nominatie van vier Persoonen wordt bekomen, overeenkomstig met het geen in andere Departementen plaats heeft.

In het voormalig Landschap Drenthe, zullen de Kiezers der drie Ringen de Kiesvergadering uitmaken.

In het Departement van Stad en Landen van Groningen, zullen de Kiezers uit den Ring de Stad Groningen, in 1803; die uit de Ringen Hunsingo, Fivelingo en het Wester-Quartier met het Gorecht en Sappemeer, in 1804; die uit de Ringen de Stad Groningen met beide Oldambten en Westerwolde in 1805; die van Hunsingo, Fivelingo en Wester-Quartier met het Gorecht en Sappemeer, in 1806, de Kiesvergadering beurtelings uitmaken, en deze orde met 1807 wederom beginnen.

Art. 33.

Elk Departementaal Bestuur zal respectivelyk de Hoofdplaatzen bepalen, alwaar de Kiesvergaderingen moeten gehouden worden, zoo voor iederen Ring afzonderlyk, als voor de geenen, die bestaan zullen uit de Kiezers van twee of meer zamengevoegde Ringen.

Art. 34.

Het Gemeente-Bestuur van de Plaats, alwaar de Kiesvergadering moet gehouden worden, roept de Kiezers op by een gedrukt Billet, binnen eenen behoorlyken doch tevens den kortstmogelyken tyd, met aanduiding der Plaats en byvoeging van het oogmerk der byeenkomst, des voormiddags om elf uren.

Art. 35.

Een Kiezer verschynt nimmer gewapend in de Kiesvergadering, noch wordt in dezelve toegelaten, dan daar toe door zyn Oproepings-Billet gerechtigd zynde.

Art. 36.

Het Gemeente-Bestuur der Plaats, tot het houden eener Kiesvergadering bestemd, zorgt voor de aanschaffing van de noodige Localen, 'tvoorzien van Schryfbehoeften, Busse en Lak, mitsgaders dat in dezelve een Exemplaar van de Staatsregeling, van dit Reglement, en van het Reglement voor het Departementaal Bestuur voorhanden zyn, gelyk ook eene nauwkeurige Lyst der benoemde en opgeroepene Kiezers, en wanneer de Kiesvergadering tot de benoeming van Departementale Kiezers moet werkzaam zyn, de ingezondene Lyst door het Departementaal Bestuur, inhoudende de Departementale Kiezers, die uitgevallen zyn.

Art. 37.

In het Departement Holland zullen de Kiesvergaderingen, tot het formeeren der Nominatie voor het Wetgevend Lichaam, altoos worden gehouden agt dagen eerer dan die voor het Departementaal Bestuur, ten einde voor te komen, dat niet sommige Kiezers, welke wegens de dubbele verdeling, tot deze respectie keuzen, in verschillende Ringen zouden kunnen opgeroepen worden, in deze hunne werkzaamheden mogten belemmerd zyn.

Art. 38.

In alle gevallen, waar in binnen enige der andere Departementen, de Kiezers van eenen Ring, op een en denzelfden dag, moeten werkzaam zyn, tot eene keuze voor het Wetgevend Lichaam en het Departementaal Bestuur, zullen de Kiezers voor het

Departementaal Bestuur, daarenboven, ten dien einde, worden byëengeroepen, op denzelfden dag, één uur, na dat de Kiesvergadering de Nominatie voor het Wetgevend Lichaam, en de verkiezing van Departementale Kiezers volbragt heeft; zullende, in dit geval, dan ook de Kiesvergadering, tot een Lid in het Departementaal Bestuur, voor die reize, niet gehouden worden in de Hoofdplaats van den Ring, waarin zy anders zoude byëenkomen, maar in dezelfde Plaats, waar de Kiesvergadering tot een Lid van het Wetgevend Lichaam wordt gehouden.

Art. 39.

Eene Commissie, uit het Gemeente-Bestuur, zal zich vervoegen ter plaatse, en op den tyd, in het Billet van Oproeping bepaald, om de Kiezers te ontvangen, ieder Kiezer trekt een Nummer uit de Busse, die hem, by het ingaan der Vergaderkamer, wordt aangeboden, en waarin zoo veele Nummers moeten zyn, als 'er Kiezers zyn opgegeven; de eerste helft der Kiezers, te rekenen van het laagste Nummer, tot het Nummer, uitmakende de helft der aanwezige Kiezers, en welke helft de grootste zal zyn, byaldien het geheel aantal Kiezers onëven is, zal de eerste Afdeeling der Kiesvergadering uitmaken. De helft der Commissie zal zich, een quartiers uurs, na den bestemden tyd, met de overige Kiezers, dewelke de tweede Afdeeling der Kiesvergadering zullen uitmaken, in een ander, daar toe vervaardigd, Vertrek bevoegen. De Gecommitteerden uit het Gemeente-Bestuur zullen daadlyk, van ieder, in zyne Afdeeling, de volgende verklaring afvorderen:

„Ik verklaar, als een Man van Eer, dat ik, als „Kiezer, alle de vereischten, ook in het byzonder „ten opzichte der ge goedheid, bezitte, welke by „t 14. Art. van dit Reglement zyn bepaald; en „belove, dat ik myne Stem zal uitbrengen op zoo „danige Burgers, welke ik gelove en houde te „hebben de noodige vereischten, en geschikt te „zyn tot Lid van het Departementaal Bestuur (of „Wetgevend Lichaam) en dat ik de Persoonen, die „door de twee Afdeelingen der Kiesvergadering op „de Nominatie zullen gebragt worden, zal geheim „houden, tot dat de verkiezing uit dezelve zal zyn „volbragt.”

En wanneer ook Departementale Kiezers moeten verkozen worden, 'er byvoegen:

„Ook verklaar ik, als voren, dat ik in de ver „kiezing van Departementale Kiezers, myne Stem „alleen zal bepalen tot de geenen, dewelke ik, in „gemoede, oordeele, daar toe de ge goedheid, by „Art. 14 bepaald, en de meeste geschiktheid te „hebben.”

Art. 40.

De verklaring, door alle de Kiezers zynde afgelegd, wordt niemand meer in de Vergadering toegelaten.

Art. 41.

Vervolgens zal de Commissie drie Stemopnemers benoemen, dewelke dadelyk, na hunne benoeming, met elkander overeenkomen, wie van hun zal zyn Præsident, en wie als Secretaris zal fungeeren, zullende de derde de Contra-Lyst houden. Dit verricht zynde, verlaat de Commissie de Vergadering.

Art. 42.

Daadlyk, na dat de Commissie uit het Gemeente-

Bestuur de Vergadering verlaten heeft, zal de Secretaris de namen der Kiezers, volgens de daar van bezorgde Lyst oplezen, die der aanwezenden aantekenen en het getal opmaken.

Art. 43.

Na het opmaken der Lyst worden de deuren gesloten, en niemand, onder welk voorwendsel ook, kan zich daar uit verwijderen, dan met toestemming van den Voorzitter, in welk geval hy, even min als eenig ander afwezig Lid, schoon tot de Vergadering gerechtigd, zyne Stem, in Geschrift of by Procuratie, kan doen gelden.

Art. 44.

Alle voorkomende oneenigheden, die gedurende het houden der Vergadering ontstaan, worden by meerderheid van Stemmen beslist, aan welke uitspraak een ieder zich zal moeten onderwerpen, voorbehoudens zyn nader beklag en goed recht.

Art. 45.

De Secretaris roept de Leden op, in den rang, zoo als dezelve op de Lyst der aanwezenden gesteld zyn, en na alvorens aan ieder een Nummer te hebben doen trekken, stelt hy hetzelfde onder 't oog van hem, die getrokken heeft op den hoek van een Briefje en naast zyn naam op de Lyst der aanwezenden; vervolgens vouwt hy den hoek van het Briefje toe, en verzegelt hetzelfde naar behooren.

Art. 46.

De Voorzitter opent de Vergadering, en herinnert aan de Kiezers het oogmerk der byeenkomst, leest hun voor de vereischten der Leden voor het Departementaal Bestuur (of voor het Wetgevend Lichaam of Departementale Kiezers) zoo als die by het Departementaal Reglement (Staatsregeling of deze Wet) staan uitgedrukt.

Art. 47.

Ieder Kiezer zal op het aan hem ter hand gestelde Briefje, volgens Art. 45, op eene aanduidende wyze, vier Persoonen schryven, die hy, voor zyne Stem, op de Nominatie wil gebragt hebben, en vervolgens zyn Briefjen steken in eene, daar toe bestemde Busse, die behoorlyk gesloten is, en waar van de Sleutel gedurende de stemming, by den Voorzitter bewaard blyft.

Art. 48.

Na het inkomen van alle de Briefjes, opent de Voorzitter, in tegenwoordigheid der Stemmers, de Busse, neemt de Briefjes één voor één daar uit en leest dezelve duidelyk voor.

Art. 49.

De Secretaris en hy, die de Contra-Lyst houdt, teekenen ieder op zyne Lyst, de namen op der geenen die benoemd zyn, naar mate dezelve door den Voorzitter worden opgelezen.

Art. 50.

Ingeval by het oplezen van eenig Briefjen blykt, dat iemand in de aanduiding van den Persoon een mislag heeft begaan, wordt het Nummer door den Voorzitter ontzegd, en de Stemmer opgeroepen, om zich nader te verklaren.

Art. 51.

Daar na maakt de Secretaris, en hy die de Contra-Lyst houdt ieder zyne Lyst op, ingevalle dezelve niet overeenkomen, worden de Stembriefjes naargezien en de mislag hersteld.

Art. 52.

De Lysten daar tegen overeenkomende, zyn de geenen, die bevonden worden de volstreckte meerderheid van Stemmen te hebben, daar door benoemd; en byaldien op meer dan vier Persoonen zoodanige meerderheid was gevallen, als dan de vier, die de meeste Stemmen hebben; zullende des noods het lot beslissen, wanneer gelykheid van Stemmen zulks komt te vorderen.

Art. 53.

Voor zoo verre de volstreckte meerderheid ontbreekt, gaat men over tot eene tweede Stemming, uit driemaal het getal Persoonen, die benoemd moeten worden, het welk uit de geenen, die de meeste Stemmen gehad hebben, zal bestaan.

Art. 54.

Voor zoo verre, by deeze tweede Stemming, wederom de volstreckte meerderheid ontbreekt, zal men uit tweemaal het getal, het zy der geheele Nominatie, of van de geenen, die daar aan ontbreken, *eene derde Stemminge*, by betreklyke meerderheid instellen, en die herhaald worden tot dat de geheele benoeming is volbragt; zullende elk tweetal telkens moeten bestaan uit de geenen, die by de naastvoorgaande Stemming, de meeste Stemmen hebben gehad.

Art. 55.

By elke Herstemming worden alvorens de vorige Stembriefjes in een Omslag verzegeld, en na den afloop der Zitting vernietigd.

Art. 56.

Deze benoeming geschied zynde, zullen de twee Afdeelingen elkander hunne benoeming mededeelen, ten welken einde twee Leden van de tweede Afdeeling, aan de eerste Afdeeling, zullen worden afgevaardigd, dewelke, bevindende, dat de twee eerstbenoemden der beide Afdeelingen uit onderscheidene Persoonen bestaan, daar van zullen rapport doen; in welk geval de twee laatstbenoemden van beide Nominatiën vervallen; doch byaldien een en dezelfde Persoon, onder de twee eerstbenoemden van beide Afdeelingen ware geplaatst, of wel, dat op beide de Nominatiën de twee eerstbenoemde Persoonen dezelfde waren, zal in praesentie der Commissie, dadelyk door het lot beslist worden, voor welke Afdeeling de Persoon of Persoonen moeten gerekend worden benoemd te zyn; zullende de Nominatie, waar van een der benoemden afvalt door den derden, en ingevalle beiden afvallen, ook door den vierden benoemden worden aangevuld; van welke verrichting als dan door de Commissie almede zal worden Rapport gedaan.

Art. 57.

Vermits in het Departement Overysel, volgens Art. 32, de Kiezers van twee Ringen afzonderlyk werkzaam zyn, zal door een ieder derzelve slechts eene Nominatie van twee Persoonen, op dezelfde wyze gemaakt, en daar door de benoeming van een Persoon voor elke Afdeeling volbragt worden.

Art. 58.

Van deze aldus volbragte benoeming, zal door elke Afdeeling, onder de allerstrikste geheimhouding, by Missive door den Præsident en Secretaris onderteekend, geadresseerd aan het Departementaal Kies-Collegie, en zorgvuldig toegemaakt en verzegeld, kennis worden gegeven; welk Stuk aldus,

onder Couvert, met eene geleidende Missive, onderteekend als voren, aan het Departementaal Bestuur, zonder verwyl, zal worden toegezonden.

Art. 59.

Wanneer eene Kiesvergadering vervolgens moet overgaan tot de verkiezing van Departementale Kiezers, in plaats der geenens die ontbreken, zal deze werkzaamheid direct worden volbragt, op de wyze, als hierna zal worden bepaald.

Art. 60.

De verkiezing van Departementale Kiezers, in plaats der ontbrekende, zal jaarlyks gedaan worden door de Kiesvergaderingen, dewelke zamen komen tot het maken eener Nominatie, ter aanvulling der afstredende Leden van het Wetgevend Lichaam.

Art. 61.

Het getal Departementale Kiezers zal bestaan uit:

280 voor het Departement Holland, gerekend tegen 20 voor elk der veertien Ringen van de tweede Ringsverdeeling voor dat Departement.

108 voor het Departement Zeeland, gerekend tegen 12 voor elk der 9 Ringen.

132 voor het Departement Brabant, gerekend tegen 12 voor elk der 11 Ringen.

100 voor het Departement Utrecht, gerekend tegen 10 voor elk der 10 Ringen.

144 voor het Departement Gelderland, gerekend tegen 12 voor elk der 12 Ringen.

108 voor het Departement Overijssel, gerekend tegen 12 voor elk der 9 Ringen.

120 voor het Departement Friesland, gerekend tegen 20 voor elk der 6 Ringen.

100 voor het Departement Groningen, gerekend tegen 20 voor elk der 5 Ringen.

Art. 62.

Alle Gemeente-Besturen zyn verplicht, ten spoedigsten, kennis te geven aan het Departementaal Bestuur en Departementaal Gerechtshof, wanneer een Departementaal Kiezer, binnen de Gemeente woonachtig, zyn domicilie verandert of komt te overlyden, en ook wanneer zyne qualificatie, op eene kennelyke wyze, vervalt.

Art. 63.

Het Departementaal Bestuur zal, jaarlyks, vóór den derden dingsdag van April, aan het Gemeente-Bestuur der Hoofdplaats, alwaar de Kiesvergadering ter aanvulling van het Wetgevend Lichaam gehouden wordt, en aan het Departementaal Gerechtshof, eene Lyst inzenden van de Departementale Kiezers, die uitgevallen zyn.

Art. 64.

Wanneer eene Kiesvergadering tot de benoeming van Departementale Kiezers overgaat, zal de Voorzitter van elke Afdeeling aan ieder Lid der Vergadering afvragen, welke Persoonen hy begeert, dat op het Gros gesteld worden, en alle, die ten dien einde worden voorgedragen, door den Secretaris op eene Lyst doen brengen.

Art. 65.

Het Gros gemaakt zynde, zal de Secretaris alle de voorgedragene Persoonen oplezen.

Art. 66.

Vervolgens zal men tot de Stemming uit dit Gros overgaan, invoegen als by vorige Articulen is bepaald; doch ieder Kiezer zal, voor de eerste Stemming, op zyn Briefje geen meer Persoonen

VERVOLG UIT. PLB. I.

schryven, dan 'er Departementale Kiezers moeten gekozen worden; welk getal by deze, voor elke Afdeeling, wordt bepaald op de helft der ontbrekende Departementale Kiezers, en byaldien hun getal oneven is, zal de Eerste Afdeeling de benoeming doen van de grootste helft.

Art. 67.

De Verkiezing volbragt zynde, wordt daar van dadelyk, per Missive, kennis gegeven aan het Departementaal Bestuur en Departementaal Gerechtshof, ten einde de Lyst der Departementale Kiezers met de benoemden aan te vullen, en dezelve in de loting van het volgend jaar te doen deelen.

Art. 68.

Ingeval, door de twee Afdeelingen, dezelfde Persoon of Persoonen wierden benoemd, zullen de daar door overblyvende Vacatures niet vervuld worden, dan by de benoeming in het volgend jaar.

Art. 69.

Jaarlyks zullen voor het Departement Holland 30, en voor alle overige, 20 Departementale Kiezers worden uitgeloot, en tot de volgende uitloting aanblyven.

Art. 70.

Deze uitloting zal geschieden, door de respectieve Departementale Gerechtshoven, op den vierden Dingsdag van April in ieder jaar, met opene deuren; ten dien einde zal het Departementaal Gerechtshof de Lyst der nog aanwezige Departementale Kiezers doen opmaken, en alle de namen van dezelve, op onderscheidene Briefjes geschreven, in eene Busse worden gedaan, naar den rang van de Lyst die daar van door den Griffier zal worden opgelezen, waar na uit de Busse behoorlyk geschud zynde, zoo veele Briefjes zullen worden getrokken als noodig zyn, om het getal Departementale Kiezers voor dat jaar te bekomen.

Art. 71.

De Departementale Kiezers, die tot in den derden graad van Bloedverwantschap, of door bestaand Huwelyk, vermaagschapt zyn aan Leden van het Staats-Bewind, Wetgevend Lichaam of Departementaal Bestuur, zullen in de loting geen deel hebben, en hunne namen buiten de Busse gelaten worden.

Art. 72.

Het Departementaal Gerechtshof zendt dadelyk de Lyst der uitgelotene Departementale Kiezers aan het Departementaal Bestuur.

Art. 73.

Het Departementaal Bestuur, de Lyst der Departementale Kiezers ontvangen hebbende, roept het Departementaal Kiescollegie, zoo dra hetzelfde werkzaam kan zyn, ten spoedigsten op, in deszelfs Residentieplaats, met aanduiding van tyd, plaats en oogmerk der byeenkomst, ook zorgt hetzelfde voor al wat noodig is, tot het houden der Vergadering van de Departementale Kiezers.

Art. 74.

De Departementale Kiezers op de bestemde tyd en plaats vergaderd zynde, zal eene Commissie uit het Departementaal Bestuur de toegezegelde Stukken, inhoudende de Nominatiën, waaruit eene Verkiezing moet worden gedaan, aan hun ter hand stellen, na dat zy alvorens de volgende Verklaring hebben afgelegd.

„Ik verklare, als een Man van Eer, dat ik de

„vereischten bezitte, welke voor de Departementale „Kiezers zyn bepaald, en belove, dat ik uit elke „ingezondene benoeming den geenen zal stemmen, „dien ik gelove en houde, de geschiktste te zyn „tot Lid van het Wetgevend Lichaam (of Departementaal Bestuur).”

Art. 75.

Na het vertrek der Departementale Commissie, constituëeren de Departementale Kiezers hunne Vergadering, volbrengen de keuze uit de aan hun ter hand gestelde Nominatie, en geven daar van per Missive, kennis aan het Staats-Bewind en aan het Departementaal Bestuur.

Art. 76.

Het Staats-Bewind geeft kennis van alle Verkiezingen voor het Wetgevend Lichaam, aan hetzelfde, en aan den gekozenen; doch, die voor een Departementaal Bestuur zyn verkozen, ontvangen de kennisgeving van hetzelfde Bestuur.

Art. 77.

De Departementale Kiezers, welke bevonden worden zelve op de Nominatie geplaatst, of tot in den vierden graad van Bloedverwantschap of bestaand Huwelyk, vermaagschapt te zyn, aan één of meer der benoemde Persoonen, waar uit de Verkiezing moet gedaan worden, zullen daar toe niet mogen mede werken, maar verplicht zyn de Vergadering, gedurende de deliberatien over zoodanige Verkiezing, te verlaten.

Art. 78.

Ben gekozen Lid voor het Wetgevend Lichaam verklaart zich binnen veertien dagen aan het Staats-Bewind, of hy den aan hem opgedragen Post aanneemt; zoo ja, geniet hy alle voordeelen, te beginnen met den eersten Juny van het jaar zyner Verkiezing; wordt opgeroepen tot alle buitengewone Vergaderingen; doet zyn Eed en neemt Sessie by de eerste buitengewone of gewoone Vergadering na dien tyd.

Art. 79.

Ben gekozen Lid voor het Departementaal Bestuur verklaart zich insgelyks binnen veertien dagen aan het Departementaal Bestuur, of hy den aan hem opgedragen Post aanneemt; zoo ja, biedt hy zich aan op den dag, tot aftreeding van Leden uit het Departementaal Bestuur, by het Reglement voor het Departement bepaald, ten einde den Eed afteleggen, en Sessie te nemen.

Art. 80.

De Kiezers, zoo wel die door de Grondvergaderingen zyn benoemd, als de Departementale Kiezers, genieten ter goedmaking hunner Reiskosten en Verteeringen, voor ieder uur afstands van hunne Woonplaats tot die der Kiesvergadering, waar toe zy zyn benoemd, dertig Stuivers, en zulks voor de heen- en weder-reis te zamen genomen, waar van de betaling zal gedaan worden aan de Kiezers, die dezelve komen te vorderen, door de respective Ge-

meente-Bestuuren, alwaar Kiesvergaderingen gehouden worden, en dat wel dadelyk by het scheiden derzelve; zullende deze voorgeschotene Penningen uit de Departementale Cas worden vergoed.

Op Voordragt van het Staats-Bewind, zal dit Reglement kunnen worden geëmplieerd, geëxpliceerd, vermeerderd of verminderd, zoo en in diervoegen, als zal bevonden worden te behooren, en hetzelfde, in alle gevallen voor niet langer dan tot den 1sten December 1805, zonder nadere Voordragt van het Staats-Bewind, en opgevolgde goedkeuring van het Wetgevend Lichaam, kracht van Wet behouden.

Aanhangzel voor het Reglement, bepalende de wyze, waarop het Stemrecht wordt uitgeoeffend, als mede de ge goedheid der Kiezers, inhoudende zoodanige Articulen, als noodig zyn, om gemeld Reglement in werking te brengen, voor zoo veel de Departementale Kiezers aangaat.

Art. 1.

Alle de Grondvergaderingen zullen, overeenkomstig het Reglement, bepalende de wyze waar op het Stemrecht wordt uitgeoeffend als mede de ge goedheid der Kiezers, werkzaam zyn tot het benoemen van Kiezers den 1sten Dingsdag in April 1803.

Art. 2.

De Kiesvergadering van elken Ring zal, in maniere als voren, worden opgeroepen, en werkzaam zyn op Vrydag den . . April, om de verkiezing te doen van het bepaald getal Departementale Kiezers.

Art. 3.

Die verkiezing zal voor deze reize geschieden door alle de Rings-Kies-Vergaderingen, op dezelfde wyze, als dezelve vervolgens jaarlyks zal worden gedaan in de Kiesvergaderingen, dewelke tot de vervulling van Leden in het Wetgevend Lichaam zullen werkzaam zyn, ingevolge het geene deswegens by het voornoemd Reglement is voorgeschreven in Art. 64 en volg., en zal in deze voor zoo veel Holland aangaat, de tweede Verdeeling van dat Departement worden gevolgd.

Art. 4.

Van deze Verkiezing zal, door elke Afdeeling der respective Kiesvergaderingen, per Missive, dadelyk kennis gegeven worden, aan het Departementaal Bestuur en Departementaal Gerechtsbof.

Dienvolgens gelast het Staats-Bewind, dat deze zal worden afgekondigd en aangeplakt, alomme, daar zulks behoort, met last aan allen, dien het aangaat, om te zorgen dat aan den inhoud dezes stiptelyk worde voldaan.

In den Haag, den 18. February 1803. (Was geparaphoerd) J. Spoor, vt. (Onderstondt) Ter Ordonnantie van het Staats-Bewind) C. G. Hultman.

172. PUBLICATIE van Gedeputeerden van het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht, waarbij de Hoofdplaatsen der Ringen in dat Departement, tot het houden der Kiesvergaderingen, worden vastgesteld. 29 Maart 1803.

De Gedeputeerden van het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht doen te weten: dat dezelve, ter voldoening aan de autorisatie van het

Departementaal Bestuur voornoemd, en in aanmerking genomen hebbende, dat het 33. Artikel der Publicatie van het Staats-Bewind der Bataafsche

Republiek, wegens de verdeeling van het Bataafsche Gemeenebest, in Ringen en Grondvergaderingen, geërrresteerd den 18. February 1803, inhoudt, dat: „elk Departementaal Bestuur respectivelyk de Hoofd-„plaatzen zal bepalen, alwaar de Kiesvergaderingen „moeten gehouden worden, zoo voor iederen Ring „afzonderlyk, als voor de genen die bestaan zullen „uit de Kiezers van twee of meer zamengevoegde „Ringen”, goedgevonden hebben, de Hoofdplaatzen der Tien Ringen, waarin dit Departement by dezelve Publicatie verdeeld is, tot het houden der Kiesvergaderingen, in dier voege te bepalen, dat van de Eerste, Tweede, Derde, Vierde, Vyfde en Negende Ringen de Hoofdplaats zal zyn de Stad Utrecht, dat voords van den Zesden Ring de Hoofdplaats zal zyn Wyk by Duursteede, van den Zevenden en Achtsten Amersfoort en dat van den Tienden Ring Abcoude de Hoofdplaats wezen zal.

Wordende wyders de Gemeente-Besturen der

Steden en Dorpen, midsgaders de Schouten en Go-rechten, ten platten Lande by deze aangeschreven, om, ingevolge de 1. en 2. Artikelen van het Aan-hangzel, aan het slot der voorschreven Publicatie gevoegd, behoorlyk door het rondzenden van Stem-Billetten, tot het benoemen van Kiezers, te pro-cedeeren; terwyl aan de Besturen der Hoofdplaatzen, hiervooren genoemd, waar de Kiesvergaderin-gen moeten gehouden worden, byzonderlyk tevens, wordt aanbevolen te zorgen, dat alles ten dien einde aldaar tydig in gereedheid zy.

En opdat niemand hiervan eenige onwetendheid zoude kunnen voorwenden, zal deze alomme wor-den gepubliceerd en geëffigeerd, naar behooren.

Gedaan te Utrecht, den 29. Maart 1803. (Was geparapheerd) W. Craeyvanger, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van de Gedeputeerden van het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht. (Was geteekend) J. Hinlôpen.

173. NOTIFICATIE van het Departementaal Gerechtshof 's Lands van Utrecht, met vaststelling van den dag der uitlooting van 20 kiezers. 14 February 1804.

Praesideerende en Raaden in het Departementaal Gerichtshof 's Lands van Utrecht, doen te weten:

Dat de Lysten van de door de Ringsvergaderingen benoemde Departementaale Kiezers in dit Departement, niet dan onlangs voor het geheel ingekomen zynde, daar door veroorzaakt geworden is, dat de uitlooting van twintig uit dezelve, welke volgens Art. 60 en 70 van het Reglement, bepalende de wyze, waar door het Stemrecht wordt uitgeoeffend, vervat by Publicatie van het Staats Bewind dezer Republiek dato 18 February 1803, jaarlyks door dit Gerichtshof moet geschieden, op den Vierden Dingsdag van April des voorleden jaars 1803 niet heeft kunnen worden gedaan, en dat wy overzulks daartoe hebben bepaald Dingsdags den 20. Maart 1804, op welken Dag wy 's middags ten 12 Uur præcies, in onze Audien-

tie-Zaal van de groote Rolle, met opene Deuren, de voorschreeve uitlooting doen zullen; wordende de respective Gemeente Besturen wel uitdrukkelijk vermaand, om inmiddels te voldoen aan den inhoud van het 62. Artikel van het voorschreven Regle-ment, by zo verre eenige sterfgevallen, verhuizingen of verlies van qualificatie van benoemde Kiezers in derzelver Gemeenten mogten zyn voorgevallen.

En op dat een iegelyk, verkiezende by de ge-melde Uitlooting tegenwoordig te zyn, hier van tydig mooge zyn geïnformeerd, zal deze alomme binnen dit Departement worden gepubliceerd en geëffigeerd, daar zulks gebruykelyk is.

Gedaan te Utrecht, den 14. February 1804. Ter Ordonnantie van Praesideerende en Raaden 's Hoofs voorschreeve. Cornelis de Wys, Griffier.

174. PUBLICATIE van het Staatsbewind der Bataafsche Republiek, waarby een ontwerp van Staats-regeling des Bataafschen Volks wordt voorgedragen. 25 Maart 1805.

Het Staats-Bewind der Bataafsche Republiek doet te weten:

Dat het Wetgevend Ligchaam van het Bataafsche Gemeenebest, goedgekeurd hebbende de voordragt, door het Staats-Bewind daartoe aan hetzelfde gedaan, is gestatucerd, gelyk wordt gestatuëerd by dezen:

Vooreerst: dat aan het Bataafsche Volk, ter goed- of afkeuring, zal worden voorgedragen het navolgend *Ontwerp van Staatsregeling des Bataafschen Volks.*

Ten tweeden: dat tevens aan het Bataafsche Volk zal worden voorgesteld, om, by de eventuele aan-neming der Staatsregeling, tot Eersten Raadpensionaris te benoemen Rutger Jan Schimmelpenninck, met magt en bevoegdheid, om de alzoo aangenomen Staatsregeling in werking te brengen, mits-gaders om de eerste benoeming van de Leden der

Vergadering van Hun Hoog Mogende, en alle zoo-danige verdere eerste aanstellingen te doen, als tot invoering dezer Staatsregeling, zullen worden vereischt.

Ten derden; dat, ten einde alles in dezen met orde en regelmatigheid afloope, uit krachte van de qualificatie, daar toe, door het Wetgevend Ligchaam aan het Staats-Bewind verleend, al verder wordt gestatuëerd, zoo als gestatuëerd wordt by dezen:

1° Dat, zoo spoedig doenlyk, na den ontvangst, de Gemeente-Besturen een Exemplaar van deze Publicatie, op een genoegzaam aantal publieke Plaatsen, binnen hunne Gemeente, ter visie zullen leggen.

2° Dat, met Dingsdag den 9. April aanstaande, binnen iedere Gemeente der Bataafsche Republiek,

¹ By eene dergelyke *Notificatie*, d.d. 6 April 1805, werd de uitlooting voor dat jaar op 30 April daaraanvolgende bepaald.

² Zie dit *Ontwerp*, door het Volk goedgekeurd, bl. 68—73.

zullen worden geopend publieke Stemregisters, en aan alle Burgers van Nederland, Manspersonen, twintig jaren oud, en, volgens Art. 25 der tegenwoordige Staatsregeling, niet van de Stemming uitgesloten, gelegenheid zal worden gegeven, om, op het aangeboden Ontwerp van Staatsregeling, de benoeming van Rutger Jan Schimmelpenninck tot Eersten Raadpensionaris, en de qualificatie op denzelfden tot introductie dier Staatsregeling, met JA of NEEN, hunne Stem uittebrengen.

3° Dat, met den 16. April dsaraanvolgende, deze Stemregisters zullen worden gesloten, en vervolgens, door de Gemeente-Bestuuren, den uitslag der Stemming binnen hunne Gemeente opgemaakt, en zoo spoedig doenlyk, en uiterlyk vóór of op den 25. dier maand aanstaande, by het Staats-Bewind zal moeten worden ingezonden, en waarby tevens zal moeten zyn gevoegd eene Lyst der apparente Stemgerechtigde Burgers hunner Gemeente, ten einde vervolgens dadelyk aan het Bataafsche Volk den uitslag der algemeene Stemming te kunnen bekend maken; zullende zoodanige Stemgerechtigde Burgers, welke hunne Stem niet hebben uitgebragt, geacht worden het Ontwerp van Staatsregeling te hebben aangenomen.

Gelastende voorts het Staats-Bewind, dat deze zal worden afgekondigd en aangeplakt, alomme, daar zulks behoort.

In den Haag, den 25. Maart 1805. (Was geparaphceerd) J. B. Bicker, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van het Staats-Bewind. (Was geteekend) C. G. Hultman.

175. PUBLICATIE van het Staatsbewind der Bataafsche Republiek, ter nadere verklaring van het 2. en 3. punt der voorgaande publicatie. 29 Maart 1805.

Het Staats-Bewind der Bataafsche Republiek doet te weten:

Alzoo aan hetzelfde is te voren gekomen, dat, bij sommige Gemeente-Bestuuren of Ingezetenen, verschillende begrippen exteeren en bedenkingen worden gemaakt, met betrekking tot het regt verstand van het tweede, zoo wel als van het laatste gedeelte van het derde point van het derde Artikel der Publicatie van den 25. dezer maand, betreffende het aangeboden Ontwerp van Staatsregeling, de benoeming van Rutger Jan Schimmelpenninck, tot Eersten Raadpensionaris, en de qualificatie op denzelfden, tot introductie dier Staatsregeling, als of uit het tweede point van het derde Artikel zoude kunnen worden afgeleid, dat, door de Ingezetenen, hunne Stem op de drie zoo even-gemelde pointen *afzonderlyk* zoude moeten worden uitgebragt; terwijl uit het laatste gedeelte van het derde point des derden Artikels bij sommigen geëlicieerd schijnt te worden, dat zoodanige Stemgerechtigde Burgers, welke hunne Stem niet hebben uitgebragt, geacht zullen worden het Ontwerp van Staatsregeling alleen, en niet de benoeming van R. J. Schimmelpenninck, noch de qualificatie op denzelfden te verleenen, te hebben aangenomen.

En in aanmerking nemende, dat, hoezeer eene zoodanige explicatie strijdig zoude wezen, niet alleen met het oogmerk der opgemelde Publicatie, maar ook geenzins strooken met den zin en het verband van de Voordragt van het Bewind, en de opgevolgde goedkeuring van het Wetgevend Ligchaam, en het derhalven van belang is, om in eene zaak van zoo veel gewigt, ook zelfs ten overvloede, alle middelen in het werk te stellen, welke, tot voorkom-

ing van een mooglyk misverstand, dienstig kunnen wezen.

Heeft hetzelfde besloten te verklaren, dat de zin en meening van opgemelde Voordragt, en gevolgelyk ook van de daaruit geprofluëerde Publicatie medebrengt, dat de drie Onderwerpen, in de tweede Afdeeling van het derde Artikel der Publicatie van den 25. Maart ll. voorkomende, als:

1° Het Ontwerp van Staatsregeling.

2° De benoeming van Rutger Jan Schimmelpenninck, tot Eersten Raadpensionaris, en

3° De qualificatie op denzelfden tot introductie dier Staatsregeling, niet van den anderen moeten worden afgescheiden, maar dat, door de Ingezetenen, hunne Stem op alle drie deze Onderwerpen gezamentlyk, *simul & semel*, met ja of neen, behoort te worden uitgebragt, en dat als een gevolg hier van, gelijk ook naar aanleiding van het tweede Artikel derzelfde Publicatie, het laatste gedeelte van de derde Afdeeling van het derde Artikel der dikwijls gemelde Publicatie in diervoegte moet worden verstaan, dat alle zoodanige Stemgerechtigde Burgers, welke hunne Stem niet zullen hebben uitgebragt, geacht zullen worden, niet alleen het Ontwerp van Staatsregeling, maar ook de benoeming van Rutger Jan Schimmelpenninck, tot Eersten Raadpensionaris, en de qualificatie op denzelfden tot introductie der Staatsregeling, als een gevolg van de Voordragt, te hebben aangenomen.

Het Staats-Bewind gelast, dat deze zal worden afgekondigd en aangeplakt, alomme daar zulks behoort.

In den Haag, den 29. Maart 1805. (Was geparaphceerd) J. B. Bicker, vt. (Onderstondt) Ter Ordonnantie van het Staats-Bewind. (Was geteekend) C. G. Hultman.

176. PUBLICATIE van het Staatsbewind der Bataafsche Republiek, met kennisgeving dat het aangeboden ontwerp van Staatsregeling door het Bataafsche Volk is aangenomen. 26 April 1805.

Het Staats-Bewind der Bataafsche Republiek doet te weten:

Dat uit de berigten, bij hetzelfde ingekomen, wegens de Stemming, volgens de Publicatie van den 25. Maart jl., opengesteld, is gebleken, dat,

van de drie honderd drie-en-vijftig duizend drie honderd twee-en-twintig opgegevene apparente Stembovoegden, slegts een honderd zes-en-dertig zich hebben verklaard tegen het bij die Publicatie voorgedragen Ontwerp van Staatsregeling, initsgaders de benoe-

ming van Rutger Jan Schimmelpenninck, tot Eersten Raadpensionaris, en het qualificeeren van denzelfden tot introductie der gemelde Staatsregeling, en dat overzulk die onderscheidene poincten, met eene meerderheid van drie honderd drie-en-vijftig duizend een honderd zes-en-tagtig Stemmen zijn goedgekeurd en aangenomen geworden.

Als mede, dat het Staats-Bewind, dien ten gevolge, den alzoo benoemden Raadpensionaris heeft opgeroepen, om op Maandag den negen-en-twintigsten

dezer, zijne werkzaamheden in die hoedanigheid, door het afleggen van den Eed, bij de thans aangenomene Staatsregeling gevorderd, te aanvaarden.

Het Staats-Bewind gelast, dat deze zal worden afgekondigd en aangeplakt, alomte, daar zulks behoort.

In den Haag, den 26. April 1805. (Geparapheerd) J. B. Bicker, vt. (Onderstondt) Ter Ordonnantie van het Staats-Bewind. (Was geteekend) C. G. Hultman.

477. NOTIFICATIE van den Raadpensionaris der Bataafsche Republiek dat het Gouvernement dier Republiek is geconstitueerd. 29 April 1805.

De Raadpensionaris der Bataafsche Republiek, Rutger Jan Schimmelpenninck, notificeert bij dezen, dat hij op heden, in die hoedanigheid den Eed, bij de Staatsregeling voorgeschreven, provisioneel in handen van den President van het Staats-Bewind heeft afgelegd, en dat dienvolgens, na dissolutie van 't even gemelde Staats-Bewind, het Gouverne-

ment der Bataafsche Republiek is geconstituëerd; mitsgaders, dat door hem Raadpensionaris tot Algemeenen Secretaris van Staat is benoemd en aangesteld Mr. Carl Gerard Hultman.

Gedaan in den Haag, den 29 April 1805. (Was geteekend) R. J. Schimmelpenninck.

178. PUBLICATIE van H. H. Mog., vertegenwoordigende het Bataafsch Gemeenebest, houdende een Algemeen Reglement voor de Departementale Besturen. 19 Julij 1805.

Hun Hoog Mogende, Vertegenwoordigende het Bataafsch Gemeenebest, allen den geenen, die deze zullen zien of hooren lezen, Salut! doen te weten:

Voor eerst, dat met den eersten Augustus aanstaande, de tegenwoordige Departementale Besturen zullen worden ontbonden, en de nieuwe Departementale Besturen benevens het Bestuur van 't Landschap Drenthe, hunne werkzaamheden zullen aanvaarden overeenkomstig het Reglement, voor dezelve Besturen gearresteerd, en hiernavolgende geïnsereerd:

ALGEMEEN REGLEMENT.

VOOR DE DEPARTEMENTALE BESTUREN.

Art. 1.

Van de inrigting der Departementale Besturen.

De Besturen in de acht Departementen, zullen zijn te zamen gesteld uit tien Leden voor het Departement van Holland, en zes Leden in ieder der overige Departementen; ieder Departement voorzien van éenen Secretaris, en de noodige Ambtenaren of Bedienden.

Art. 2.

In het Landschap Drenthe, zullen daarenboven zijn drie Leden van Bestuur, mede voorzien van éenen Secretaris, en de noodige Ambtenaren of Bedienden.

Art. 3.

Deze Leden in de Departementen en het Landschap Drenthe, zullen moeten zijn stemgerechtigde Burgers, volle dertig jaren oud, geboren binnen één der acht Departementen, of het Landschap Drenthe, in de Koloniën en Bezittingen van den Staat, en de laatste zes jaren wonende in het Departement of Landschap, in het welk zij worden aangesteld, zonder dat eene absentia Reipublice

causa, gedurende de zes jaren of langer, daar in echter hinderlijk zal zijn.

Art. 4.

In ieder Bestuur mogen de Leden elkanderen niet bestaan tot in den derden graad van Bloedverwandschap of Zwagerschap; Zij echter, die reeds dadelijk zitting hebben in één Bestuur, zullen bij opkomende Zwagerschap, tot in den gemelden graad, daarin niettemin tot den tijd hunner aftreding toe, zitting kunnen blijven behouden.

Art. 5.

Hooge Nationale Ambtenaren of Geëmployeerden, Leden of Ministers van eenig Nationaal Collegie, of van eenige Regtbanken of Gemeente-Besturen, gelijk mede Personen aan den Krijgsdienst verbonden, of ook de zoodanige, welke, het zij aan het gansche Gemeenebest, het Departement zelve, of eenig gedeelte van dien, comptabel zijn, — tot Leden van het Departementaal Bestuur, of het Bestuur in het Landschap Drenthe aangesteld wordende, kunnen geene zitting in hetzelfde nemen, of daarin continuëren, ten ware zij alvorens geheel afstand van voormelde Posten doen.

Art. 6.

De Leden van de Departementale en het Landschaps-Bestuur zullen geene aandeelen mogen hebben in eenige Lands- of Stedelijke Pachten of Collecten van Belasting, of Leverantiën aan het Departement of Landschap mogen doen, geene publieke Werken binnen het Departement of Landschap mogen aannemen, mitsgaders niet mogen koopen of beleenen enige Ordonnantien, ten laste van het Departement of Landschap, enige part of deel in al het voorschrevene hebben, directelijk of indirectelijk.

Art. 7.

De Leden van de Departementale- of het Landschaps-Bestuur zitting in dezelve nemende, zullen op de wijze, bij het Godsdienstig Genootschap, waar

toe dezelve behooren, gebruikelijk, in handen van den Præsident, boven den Eed van Zuivering, en dien tegen de Corruptie, afleggen den navolgenden Eed en Belofte.

„Ik belove en zwerf plegtiglijk, dat ik, als Lid „van het Bestuur, waartoe ik geroepen ben, mij „stiptelijk zal houden aan het geene bij de Staats- „regeling, en het Reglement voor de Departemen- „tale Besturen is voorgeschreven; dat ik alles, „waartoe ik, uit kracht van dien verbonden ben, „zoo ten aanzien van de algemeene Belangen, als „die van het Departement of Landschap, getrou- „welijk zal naarkomen en betrachten, en dat niet „zal nalaten, of om lief of leed, gunst of haat, of „eenigerhande zaken.”

Art. 8.

De Leden der respective Departementale en het Landschaps-Bestuur, zullen zoo dikwils vergaderen, als de Belangen van het Departement of Landschap zullen vereischen, edoch niet minder dan viermaal 's jaars.

Art. 9.

Vóór het scheiden der Vergaderingen, zullen door de respective Besturen benoemd worden uit de aangestelde Leden, in Holland vier, in de overige Departementen drie Leden, en in het Landschap Drenthe één Lid, welke Gedeputeerden, ingeval van noodzaaklijkheid, de Vergaderingen beschrijven, en voor het overige, met de Secretarissen der Besturen, ten minste driemaal ter week werkzaam zijn, ingevolge zoodanige Instructie, als aan dezelve door de respective Departementale- en het Landschaps-Bestuur, zullen worden gegeven, en welke Instructiën zullen worden geregeld naar gelang de omstandigheden, in ieder Departement of Landschap, vereischen.

Art. 10.

Aan de gezamenlijke Leden van het Departementaal Bestuur van Holland, wordt voor Tractementen en Presentie-gelden toegelegd eene somme van f 24,000, aan ieder der zeven overige Departementen f 11,400, en aan dat van het Landschap Drenthe f 4,500, allen jaarlijks; uit welke sommen de Tractementen en Presentie-gelden der Leden zullen moeten worden gevonden; met dien verstande dan nog, dat aan ieder der Leden van de respective Departementale- en Landschaps-Besturen, uit de voornoemde sommen, jaarlijks voor vast Tractement wordt betaald de somme van f 1,200, en voorts, dat in het Departement Holland aan de vier gezamenlijke permanente Leden uit de voorschrevene somme van f 24,000 eene somme van f 7,200, zal worden toegelegd voor Presentie-gelden, en aan de zes overige niet Permanente Leden, eene somme van f 4,800.

Dat wijders in de zeven overige Departementen voor Presentie-gelden zal worden toegelegd, aan de gezamenlijke drie permanente Leden, eene somme van f 3,000 en aan de overige niet permanente Leden, eene somme van f 1,200; en eindelijk, dat aan de gezamenlijke Leden van het Landschaps-Bestuur van Drenthe eene somme van f 900, mede voor Presentie-geld, zal worden betaald.

Wordende aan de Departementale- en het Landschaps-Bestuur, ieder in den hunsen, overgelaten, het maken van een Regulatif, waarnaar die Pre-

sentie-gelden bij de respective presente Leden zullen worden genoten, en zal het aandeel der absente Leden in dezen aan de presente Leden accresceren.

Art. 11.

De eerste aanstelling van deze Leden van Bestuur, benevens derzelver Secretarissen respectievelijk, geschiedt door den Raadpensionaris; de verdere Ambtenaren en Bedienden (voor zoo ver zulks bij het 23. Art. aan hun is gedefereerd) worden door hun zelve aangesteld, na dat derzelver getal en tractementen, gelijk ook de tractementen der Secretarissen respectievelijk op de ramingen van Departementale onkosten, in conformiteit van § 44, zullen zijn bepaald.

Art. 12.

De Wet statuëert de wijze van afstreding en vervulling der Vacatures voor deze Leden van Bestuur; zoo lange dit niet bepaald is, benoemt de Raadpensionaris, in cas van Vacature, deze Leden tot de opgevallene Posten.

Art. 13.

De Departementale en het Landschaps Bestuur maken Reglementen van Orde voor de Vergadering, met dit Reglement niet strijdende. Zij formeeren zoodanige Instructiën voor hunne Ministers en Bedienden, als voor ieder derzelve noodig geoordeeld zullen zijn.

Van het gezag der Departementale Besturen.

Art. 14.

De Departementale en het Landschaps-Bestuur oefenen (voorbehoudens den inhoud van de Staatsregeling in het gemeen, en van het 51. 63. en 64. Art. van dezelve in het bijzonder) de directie en toezicht over de Inwendige Politie en economie in ieder der Departementen en het Landschap Drenthe, benevens de verzorging over het Justitie-wezen in dezelve, met dien verstande nogtans, dat, ten aanzien van het Justitie-wezen, door dezelve geene verordeningen mogen worden aangesteld, door welke het 84. Art. der Staatsregeling op eene indirecte wijze worde illusoir gemaakt.

Art. 15.

De Administratie der Nationale Finantiën en Domeinen, het Strand-recht met al het geene daarvan dependeert daar onder begrepen, door den Raadpensionaris, uit kracht van Art. 56 der Staatsregeling, onder het oppertoezicht van den Secretaris van Staat voor de Finantiën, aan afzonderlijke Raden van Finantiën opgedragen zijnde, zullen de Departementale- en het Landschaps-Bestuur zich van alles wat de Administratie, mitagaders van al hetgeen de Munte en den aankleve van dien betreft, moeten onderhouden.

Art. 16.

De Departementale- en het Landschaps-Bestuur zullen deze Raden van Finantiën in het waarnemen hunner Administratie in allen deele behulpzaam zijn, en daar toe zoodanige assistentie verleenen als gemelde Raden mogten komen te verzoeken.

Art. 17.

De Departementale- of het Landschaps-Bestuur zullen niet vermogen eenige Resolutiën te nemen, strijdig met de algemeene Wetten, of het algemeen belang van het Gemeenebest. — Ten einde de

Raadpensionaris daartegen overeenkomstig Art. 63 der Staatsregeling zoude kunnen voorzien, zullen de Besturen verplicht zijn, aan den Raadpensionaris te geven, zoodanige inzage in hunne Besluiten en Registers, als hij zal requireeren; en zal ook tot meerdere verzekering van het effect van het 63. Art., door de Besturen worden onderhouden eene vertrouwelijke correspondentie met den Secretaris van Staat voor de Binnenlandsche Zaken, over alle onderwerpen, welke met de algemeene belangen van den Staat in eenige betrekking staan.

Art. 18.

De Plaatselijke of Gemeente-Besturen blijven bij provisie op den tegenwoordigen voet. — De Besturen der Departementen en van het Landschap Drenthe zijn bevoegd daaromtrent de noodige algemeene bepalingen voortedragen, met in acht-neming van zoodanige Wetten en Verordeningen, als in overeenkomst van het 11. 12. en 51. Art. der Staats-regeling mogten worden geëmaneeerd, en onverminderd de bepalingen bij het 66. Art. der Acte van Staatsregeling gemaakt.

Art. 19.

Alle hoogere en lagere Regtbanken, mitsgaders alle Gemeente-Besturen of zoodanige Collegiën en Personen, aan welke de Administratie der Policie is toegekend, binnen het Departement of Landschap, gelijk mede alle Ambtenaren, niet ondergeschikt aan den Raad van Finantiën (de laatste voor zoo veel hun Officie betreft) zijn, des gevorderd, verplicht, het Departementaal- of Landschaps-Bestuur, in alle zaken, ter beschikking van hetzelfde staande, en tot hunne werkzaamheden behoorende, te dienen van berigt of consideratiën en advis op alle Stukken in derzelver handen gesteld; daarenboven zijn alle Departementale Collegiën, Gemeente-Besturen en Ambtenaren verplicht, de orders en bevelen van het Departementaal en het Landschaps-Bestuur, betreffende tot zaken, waarvan het gezag of toezigt by de Staatsregeling of dit Reglement aan hetzelfde is opgedragen, te respecteren, en die naauwkeurig te achtervolgen en te doen naarkomen.

Art. 20.

De Departementale- het Landschaps-Bestuur en de Raden van Finantiën, dienen elkanderen mede en wederkeerig van alle zoodanige elucidatiën en informatiën, als tot den kring hunner Ambtsbetrekkingen en bezigheden nuttig of noodig zijn.

Art. 21.

De Departementale- en het Landschaps-Bestuur dienen, des gevorderd, den Raadpensionaris en den Secretaris van Staat, voor de onderscheidene vakken van Administratie, van berigt, consideratiën en advis, over alle zaken tot het Departement of Landschap betreffende. De Besturen dragen, overeenkomstig de Staatsregeling, zorg voor de naauwkeurige uitvoering van alle bevelen, door ofte van wegen het Nationaal Gouvernement uitgevaardigd, en zijn deswegens aan 't zelve verantwoordelijk.

Art. 22.

Bij de afstreding van de Leden der Vergadering van Hun Hoog Mogende, gedragen de Departementale Besturen zich, met relatie tot derzelver vervulling, conform het 20. Art. der Staatsregeling,

en houden, omtrent de persoonlijke vereischten, de bepaalde voorschriften in het oog.

Art. 23.

Onverminderd de autoriteit van den Raadpensionaris tot de eerste aanstellingen, ter invoering der Staatsregeling, hebben de Besturen de faculteit, om aan den Raadpensionaris overzenden Nominatiën van drie Personen van de hooge Ambtenaren, tot de huishoudelijke Administratie van de Departementale Policie benoodigd, uit welke Nominatiën de Raadpensionaris de Electie doet; wordende niettemin aan den Raadpensionaris overgelaten de vrijheid, om de ingezondene Nominatiën, des goedvindende, aan de Besturen, indien Hij mogt oordeelen uit dezelve geene keuze te kunnen doen, terug te zenden; zijnde de Departementale Besturen in dat geval verplicht eene andere Nominatie, in plaats van de gedisapprobeerde, intezenden; wordende de benoeming en directe aanstelling der mindere Ambtenaren en Bedienden, aan de respectieve Departementale- en het Landschaps-Bestuur overgelaten. De aanstellingen der Raden in de Gerechtshoven, benevens derzelver Griffiers en Secretarissen, geschieden door den Raadpensionaris, uit Nominatiën van vier Personen, waarvan twee door het Departementaal- of het Landschaps-Bestuur, en twee door het Departementaal Gerechtshof worden opgegeven, te formeeren. De respectieve Departementale Besturen zorgen, dat zoo wel door deze, als in het gemeen door alle andere Ambtenaren en Bedienden, hunne aanstelling van andere Collegiën, Gemeente-Besturen of Regtbanken binnen het Departement bekomende, de Eeden van zuivering en tegen de Corruptie worden afgelegd; en dat daarenboven door die geenen, welke eenige behandeling van Penningen voor Gemeenten of Corporatiën in het Departement hebben, behoorlijke Borgtogten of Cautiën worden gesteld. — Bij de regeling der Tractementen en Salarissen, die uit de Departementale- of 's Landschaps-Kasse worden voldaan, gedragen zich de Besturen conform hetgeen hierna, Art. 43, wordt bepaald.

Art. 24.

Ingeval van geschillen tusschen de Departementale- en het Landschaps-Bestuur onderling, over en omtrent zaken, derzelver Bestuur betreffende, behoort de cognitie en beslissing daarvan, aan den Raadpensionaris; zullende echter vooraf, daarvan aan den Secretaris van Staat voor de Binnenlandsche Zaken worden kennis gegeven, die trachten zal de gerezene differenten, door minnelijke tusschenkomst, uit den weg te ruimen.

Art. 25.

De Leden van de Departementale Besturen, en van het Bestuur des Landschaps Drenthe, in hunne Posten iets verrichtende, strijdig met de Constitutie of deswegens vastgestelde Wetten, worden hier over, ingevolge Art. 80 der Staatsregeling, door het Nationaal Gerechtshof geoordeeld. Indien dezelve, onverhoopt niet, of niet behoorlijk voldoen aan de executie der bevelen en wetten van het Nationaal Gouvernement, of de schorsing hunner Besluiten, ingevolge Art. 63 der Staatsregeling bepaald, niet naarkomen, vermag de Raadpensionaris de zoodanige Besturen in hare Functie en Officie te surcheren, en des noods, daadlijk andere Leden *ad interim*

in de plaats te stellen; voor zoo ver de zaak zelve daar door niet mogt worden benadeeld, wordt de surceance door eene nadere adhortatie van den Raadpensionaris voorafgegaan.

Van Politie en Oeconomie.

Art. 26.

De Departementale- en het Landschaps-Bestuur hebben de zorg over het geen tot handhaving van het openbaar gezag, van orde, rust en veiligheid, binnen het Departement kan dienen en daartoe behoort, onverminderd en voorbehoudens als in § 16 is geëxprimeerd.

Art. 27.

Tot de rigtige uitoefening van de magt, aan de Besturen opgedragen, en tot handhaving van de Administratie van Politie en Justitie, zoo verre die aan hun is gedemandeerd en behoort, maken de Besturen, des noodig, gebruik van de Militaire Magt, binnen de grenzen van het Departement, overeenkomstig de bepalingen bij den Raadpensionaris, krachtens Art. 50 der Staatsregeling, vast te stellen.

Art. 28.

De Departementale- en het Landschaps-Bestuur dragen zorg voor de Departementale Gebouwen onder hunne administratie, als mede voor alle Dijken, Sluizen, Wegen, Waterwerken, en alles wat tot den Waterstaat van het Departement behoort; voorbehoudens de Superintendencie van den Raadpensionaris, mede om dezelve Besturen, in cas van nalatigheid, daartoe te verbinden. — De zorg voor de Rivieren en Zee-havens echter, met het geene daartoe behoort, blijft aan het Nationaal Gouvernement bevolen, ingevolge daarop gestelde of nog te stellen orders.

De Besturen houden nogtans hunnen aandagt op derzelver gesteldheid, binnen ieder Departement gevestigd, en doen deswegens, aan het Gouvernement, de noodige vertogen en Voordragten.

Art. 29.

De Departementale- en het Landschaps-Bestuur oefenen mede, onder de Superintendencie van den Raadpensionaris, het toezigt over het behoorlijk aanleggen en onderhouden van alle Dijken, Waterwerken, Bruggen en Wegen, in het Departement, welke door onderscheide Corporatiën, Gemeenten of Particulieren, bekostigd of onderhouden moeten worden.

Art. 30.

Dezelve zorgen, dat de aanteleggene Werken, noch het bevaren der Rivieren en Zee-gaten, noch ook de belangen van eenig ander Departement benadeelen of hinderlijk zijn, en gedragen zich daaromtrent naar de bevelen, door of van wege het Gouvernement reeds gegeven of nog te geven.

Art. 31.

De Besturen hebben, onverminderd de Superintendencie van den Raadpensionaris, het toezigt en gezag over alle Hooge en andere Heemraadschappen, Waterschappen, Zijlvesten, Dijks- en Polder-Besturen, of andere dergelijke Collegiën hoe ook genaamd, binnen de Departementen bestaande, en derzelver werkzaamheden; zij nemen kennis van derzelver inrigting, Keuren, Ordonnantien en Reglementen,

en zorgen dat deze en andere Verordeningen en Publicatiën dienaangaande, zoodanig worden herzien en veranderd, als met het waar en duurzaam belang der Ingelanden, Land-Eigenaren en Opgezetenen, meest overeenkomstig zal worden bevonden; — voorbehoudens de gewone Administratie dezer Corporatiën en den inhoud van het 64. en 68. Artikel der Staatsregeling, hebben de Departementale- en het Landschaps-Bestuur mede het toezigt over de jaarlijksche Ommeslagen of Cieringen, op derzelver gebruik en employ, en de deswegens te doene Rekening en Verantwoording; zij nemen daarvan zoodanige kennis en requireeren zoodanige Opgaven en Staten als zij nuttig en noodig oordeelen, en geven mede des gevorderd, de noodige inlichting hierover aan den Secretaris van Staat voor de Binnenlandsche Zaken. Voor zoo verre nogtans hieromtrent in sommige Departementen eenige Limitatiën mogten noodig zijn, is de Raadpensionaris bevoegd dezelve vaststellen.

Art. 32.

De Departementale- en het Landschaps-Bestuur beslissen alle geschillen tusschen de voorschreve Collegiën onderling; tusschen dezelve en de Gemeente-Besturen onder hun Ressort, of ook tusschen deze Corporatiën en de Ingelanden of Ingezetenen ontstaande, omtrent alle Zaken derzelver Bestuur betreffende.

Art. 33.

Dezelve Besturen ontrangen en nemen kennis van alle Verzoeken en Voordragten omtrent Objecten, relatief tot de Politie en Oeconomie in het Departement; zij verlenen deswegens de noodige Vergunningen of Octroijen; alles met uitzondering van zoodanige gevallen, in welke daar omtrent bij algemeene Wetten, nadere bepalingen zijn of mogten worden gemaakt, bij welke de belangen van andere Departementen of derzelver Ingezetenen mogten zijn betrokken, en daar door zouden kunnen worden benadeeld, of eindelijk, wanneer zoodanige Objecten met de Nationale Finantiën en Industrie in verband mogten staan; in welke gevallen zij de dispositie, na de zaak ter kennis van het Nationaal Gouvernement gebragt te hebben, inwachten.

Art. 34.

Dezelve hebben respectivelijk de beschikking en toezigt over de Jagt, Vogelarij en Visscherij, binnen de Departementen en het Landschap *Drentke*, en maken daar omtrent de noodige Verordeningen en Reglementen, daarbij nogtans in het oog houdende, dat dezelve niet inloopen tegens de begunzelen van Eigendom, zoo mede dat aan den Landbouw geene hindernissen worden gelegd, of de veiligheid van Personen en Goederen in de Waagschaal gesteld, en dat de beschikkingen over de Visscherij, den aan- en afvoer voor andere Departementen, mitsgaders den staat der Rivier- en Waterwerken, niet benadeelen, als blijvende de superintendencie van den Raadpensionaris ten dien opzichte wel expresselijk gereserveerd. — De judicature wegens de overtredingen hier omtrent blijft aan de ordinaire Justitie.

Art. 35.

De Besturen verleen en aan minderjarigen Brieven van *Venia Aetatis*, gelijk mede Brieven van Creatie als Notaris op de gebruikelijke wijzen, en

na dat de Aspiranten alvorens door de Hoven van Justitie respectie zijn onderzocht en bekwaam geoordeeld; zij bemoeijen zich echter niet met de admissie van Advocaten of Procureurs, welke aan de onderscheiden Gerechtshoven zijn gedemandeerd.

Art. 36.

Dezelve dragen zorg voor alles wat den welvaart en zedelijkheid der Ingezetenen kan bevorderen, en zien in het bijzonder toe, dat de oefening van den Godsdienst in daar toe geschikte Gebouwen ongestoord en ongehinderd zij.

Art. 37.

De Armen-Besturen binnen de Departementen, aan de Plaatselijke Besturen aanbevolen blijvende, hebben nogtans de Departementale- en het Landschaps-Bestuur het generaal toezigt over dezelve, en zorgen dat derzelver instellingen zoodanig geregeld of verbeterd worden, dat aan de behoeften der noodlijdende kan worden voldaan, gelijk mede dat de oogmerken der Wees- en Armen-huizen, of van andere pieuse Gestigten, door goede inrigtingen kunnen worden bereikt; zich voor het overige almede gedragende naar zoodanige Verordeningen, als ten dezen door het Algemeen Bestuur mogten worden gemaakt.

Art. 38.

De Besturen zorgen in het generaal voor den Welvaart en de Bloei der Scholen en andere inrigtingen, tot Onderwijs en Opvoeding der Jeugd bestemd, speciaal ook voor den Welstand en het nut der Hooge Scholen, in de Departementen gevestigd, en zulks overeenkomstig met en onverminderd de Algemeene Bepalingen, ten aanzien der Hooge en Lagere Scholen reeds gemaakt of nog te maken, om dezelve naar generale nuttige gronden te wijzigen, en derzelver uitbreiding te bevorderen, als mede onverminderd de bevoegdheid van het Gouvernement, om de Hooge Scholen te ondersteunen, door het toewijzen van bepaalde Sommen voor dezelve uit de Nationale Kas, en het bepalen der bezoldigingen voor Hoog-Leeraren en Leeraren in onderscheidene vakken der Wetenschappen op deze Hooge Scholen.

Art. 39.

De Departementale- en het Landschaps-Bestuur zorgen voor alles wat op de Gezondheid en Welvaart der Ingezetenen een heilzamen invloed kan hebben; insgelijks voor den Welstand van Koophandel, Landbouw, Vee-teelt, Fabrieken, Trafijken, Neeringen en Handteeringen, onverminderd den inhoud van het 51. Artikel der Staats-regeling, en alzoo overeenkomstig de Algemeene Wetten van den Staat.

Van de Financiën of Departementale Kassen.

Art. 40.

Het Nationaal Gouvernement regelt voor en adsigneert aan ieder der Departementale Besturen en het Bestuur van het Landschap Drenthe, zekere bepaalde Sommen uit de Nationale Kas, om daar uit de Departementale Onkosten te voldoen, tot de Administratie van Politie, Economie en Justicie, met uitzondering tevens van zoodanige onkosten, als daar toe, door de Ingezetenen van bijzon-

dere Gemeenten en Districten, of uit derzelver Kassen moeten worden betaald.

Art. 41.

De Besturen zenden daar toe des verzocht zijnde, aan het Nationaal Gouvernement eene Begrooting in, daarbij in het bijzonder in het oog houdende, om over alle vakken hunner Administratie alle mogelijke bezuiniging te betragten.

Art. 42.

Deze intezendene Begrooting zal niet globaal maar stukswijze, en onder bepaalde Respecten, moeten worden ingeleverd, en ook zoodanig worden toegestaan, zonder dat de Respecten in de Administratie inruur zullen mogen worden veranderd of onder een gemengd.

Art. 43.

De Departementale Besturen en het Bestuur van het Landschap Drenthe, zullen de kostbaarheid hunner Administratie niet mogen vermeerderen, buiten kennis en toestemming van het Nationaal Gouvernement.

Art. 44.

Het Nationaal Gouvernement kan, des goedvindende, ten allen tijde tot eene generale Revisie van alle de Departementale Ramingen of Begrootingen besluiten; nimmer geschiedt zoodanige Revisie ten aanzien van een of ander Bestuur afzonderlijk.

Art. 45.

De Departementale- en het Landschaps-Bestuur hebben de vrije beheering en administratie van de geadsigeneerde Sommen, welke hun, naar gelang hunner behoefte geregeld, op Ordonnantien van den Secretaris van Staat voor de Financiën worden betaald. Zij stellen die Administratie, het zij onder een daar toe bepaalden Administrateur, of van eenige daartoe bepaalde Commissarissen uit het Bestuur, op eene Instructie, door hun zelven daartoe te formeeren, waarbij de Verantwoording en Comptabiliteit in den Ontvang en Uitgaven volkomen worden verzekerd.

De betalingen uit deze Departementale- of Landschaps-Kassen geschieden op Ordonnantien, geteekend door twee Leden van het Bestuur, en waarin het Respect, waartoe de betaling behoort, wordt uitgedrukt.

Art. 46.

Ingeval van buitengewone Rampen en Onkosten, tot welke de Respecten der geadsigeneerde Sommen ontoereikend bevonden worden, adresseeren de Departementale- of het Landschaps-Bestuur zich tijdig genoeg aan het Nationaal Gouvernement, 't welk daarin naar bevind van zaken voorziet. — Het zal ook in allen gevallen vooraf moeten blijken, dat die buitengewone onkosten uit de batige Saldo's der aan de respectie Besturen geadsigeneerde Sommen niet gevonden kunnen worden. — Bij spoedig opkomende evenementen, die dadelijke hulp vorderen, en geen uitstel gedogen, beschikken de Departementale Besturen echter in dezelve, en geven daar van gelijktijdig kennis aan het Gouvernement, ten einde als voormeld in de Onkosten te voorzien.

Art. 47.

De Departementale- en het Landschaps-Bestuur, door een Besluit van Hun Hoog Mogende, ingeval van buitengewone Rampen, als anderzins, geautoriseerd zijnde tot het heffen van Departementale

Belastingen, gedragen zich conform aan hetzelfde, en zorgen dat zulks in allen deele worde naargekomen.

Art. 48.

De Departementale- en het Landschaps-Bestuur, aangezocht tot Plaatselijke Belastingen of Geldlijgingen, gedragen zich conform Art. 69 der Staatsregeling, en zorgen, dat de dispositie, welke daaromtrent door het Nationaal Gouvernement is of zal worden genomen, punctueel en in allen deele worde achtervolgd.

Art. 49.

De Leden van de Departementale en het Landschaps-Bestuur ontvangen in de uitoefening van hunnen Post geene Leges of Jura, hoe ook genaamd. Dezelve buiten hunne Residentie, doch *binnen* het Departement of Landschap in Commissie fungeerende, ontvangen uit de Departementale- of Landschaps-Kasse *Tien* Guldens daggeld, voor Vacatie, Reiskosten en Verteering; maar *buiten* het Departement nog daarenboven *Eenen* Gulden Scheeps- of Wagenvragt, voor ieder uur distantie van de Plaats der Departementale Residentie, tot de plaats hunner bestemming, telkens heen en terug.

Art. 50.

De Departementale- en het Landschaps-Bestuur zullen alle publieke Werken van aanleg, onderhoud of verbetering, zoo veel mogelijk bij openbare Uitbesteding doen op daartoo vervaardigde Bestekken. De Leden van de Departementale Besturen zullen in dezelve noch direct, noch indirect, eenig part of deel hebben, of met hunne kennis en weten gedogen, dat hunne Aanverwanten tot den tweeden graad inclusief daarin aandeel hebben of genieten.

Art. 51.

De Departementale Besturen en het Bestuur van het Landschap Drenthe zijn verplicht, zoo veel hun aangaat, te respectceeren en doen respectceeren al dat geene wat in de Instructie voor de Raden van Finantiën, in de Departementen en voorschreve Landschap wordt vastgesteld.

Regterlijke Magt in de Departementen.

Art. 52.

De Gerechtshoven en Regtbanken blijven bij provisie, en tot zoo lange het 87. Artikel der Staatsregeling effect zal hebben gesorteerd, of andere partiële maatregelen, naar aanleiding van hetzelfde Artikel, zullen zijn genomen op den tegenwoordigen voet. De Departementale Besturen en het Bestuur des Landschaps Drenthe oefenen, bij provisie, al dat geene uit, omtrent de aanstellingen der Regters onder hun Ressort, met den aankleven van dien, wat tot heden aan dezelve is opgedragen, met uitzondering nogtans der bepalingen omtrent het aanstellen van de Leden en Ministers der Departementale Gerechtshoven, in Artikel 23 voorkomende.

Art. 53.

Wanneer de Post van publieke Aanklager bij een der Departementale Gerechtshoven, of bij den Etstoel in Drenthe, komt te vacceeren, verblijft die bevestiging, conform het 79. Artikel der Staatsregeling, aan den Raadpensionaris.

Art. 54.

Overeenkomstig Artikel 70 der Staatsregeling, zul-

len in geene der Regtbanken de Leden bij derzelver aanstelling elkanderen onderling, of ook den publieken Aanklager bij dezelve, bestaan tot en binnen den vierden graad van Bloedverwant- of Zwagerschap, noch kan iemand de Post van Regter of publieke Aanklager waarnemen, die niet is Stemgerechtigd Burger, en den vollen ouderdom van vijf-en-twintig jaren niet heeft bereikt.

Art. 55.

De manier van Procedceeren voor de Departementale Gerechtshoven, als mede voor alle andere Regtbanken in de Departementen en het Landschap Drenthe, zal blijven bestaan op den tegenwoordigen voet, tot dat daaromtrent, overeenkomstig het 74. Artikel der Staatsregeling, door de Wet zij bepaald.

Art. 56.

Het Krijgsvolk te Water en te Lande blijft, met betrekking tot alle Civile Zaken en Commune Delicten, onderworpen aan den Burgerlijken Regter, in voege als bij Artikel 75 der Staatsregeling is bepaald.

Art. 57.

Alle Regters zijn, in conformiteit van Artikel 71 der Staatsregeling gehouden, des verzocht, de Vonnissen van elkanderen, welke in kracht van gewijsde gaan, ter executie te stellen; mitsgaders over en weder de zoogenaamde Letteren Requisitoriaal te doen respectceeren. — Ingeval van geschil dienaangaande, staat de beslissing deswegens, gelijk mede alle Jurisdicte-Questiën, wanneer Partijen onder hetzelfde Departementaal Gerechtshof behooren, aan het laatstgemelde, en anders aan het Nationaal Gerechtshof.

Art. 58.

In alle Criminele Vonnissen wordt het misdrijf van den Veroordeelden uitgedrukt, bij poene van nulliteit, zoo als in Artikel 72 der Staatsregeling is verordend.

Art. 59.

Alle Vonnissen moeten met opene Deuren worden gepronuntieerd; nimmer heeft eenige verbeendverklaring van Goederen plaats. — Er wordt overal regt gesproken in naam van het Bataafsche Volk, alles in voege als bij Art. 73 der Staatsregeling is geëxprimeerd.

Art. 60.

Ingevolge Art. 84 der Staatsregeling, zal van alle Gewijsden, in zaken welke ter eerster instantie gediend hebben voor de Departementale Gerechtshoven en den Etstoel in Drenthe, hooger beroep vallen aan het Nationaal Gerechtshof. — De Wet bepaalt mitsdien op een eenparigen voet, welke zaken ter *eerster* instantie door de Departementale Gerechtshoven en den Etstoel zullen beoordeeld worden, benevens de Manier van Procedceeren ten opzichte van deze beroepen aan het Nationaal Gerechtshof.

Art. 61.

Hun Hoog Mogende vertegenwoordigende het Bataafsche Gemeenebest reserveeren aan zich, op den voet door de Staatsregeling bepaald, de interpretatie en explicatie van vorenstaande Artikelen, gelijk mede de faculteit, om dit Reglement te veranderen, zoo wel ten opzichte van de Departementale- en het Landschaps-Bestuur in het algemeen, als van sommige derzelve in het bijzonder, na dat het belang derzelve zulks zal vorderen, om aan

den inhoud van het 62. Artikel der Staatsregeling te voldoen.

Ten tweeden: dat in de respective Departementen, mitsgaders in het Landschap Drenthe, is opgericht een Raad van Finantien, welke insgelijks op den eersten Augustus aanstaande zal in Functie treden, en deszelfs Administratie uitoefenen op den voet der Instructie, voor de *Raden van Finantien in de respective Departementen en het Landschap Drenthe*, vastgesteld.

Ten derden: dat aan gemelde Raden van Finantien mede met den 1. Augustus aanstaande zal overgaan, en door hun uitgeoefend worden de Judicature in cas van Gemeene Middelen, welke op grond der Publicatie van den 4. Junij 1802 is gedemandeerd geweest aan het Gedeputeerd Bestuur van Holland, het Departementaal Bestuur van Zeeland, het Gedeputeerd Bestuur van Utrecht, de drie Collegien van Finantien in Gelderland, het Departementaal Bestuur van Overijssel, of Commissarissen uit hetzelfde, zoo voor Overijssel als voor Drenthe, het Departementaal Bestuur van Vriesland, Gedeputeerden uit het Departementaal Bestuur van Stad en Landen van Groningen, en het Departementaal Gerechtshof van Brabant.

Blijvende de Judicature, voor zoo verre dezelve bij voorschrevene Publicatie aan Schepenen-Commissarissen, Plaatselijke Besturen of Neder-Geregtten heeft gecompeteerd op den tegenwoordigen voet.

Ten vierden: dat mede met den eersten Augustus aanstaande zal worden in werking gebracht, het 10. Artikel der Staatsregeling, en dat alzoo op dien dag de plaatsen, bij hetzelfde 10. Artikel vermeld, zullen geacht worden onder die Departementen te behoorren, waaraan zij respectvelijk bij dat Artikel zijn toegevoegd.

Dienvolgens gelasten en bevelen wij, dat deze zal worden afgekondigd en aangeplakt alomme, daar zulks behoort.

Gedaan in den Haag, den 19. Julij 1805. (Was geteekend) R. J. Schimmelpenninck, Raadpensionaris. (Onderstond) Ter Ordonnantie. De Algemeene Secretaris van Staat. (Was gecontrasigneerd) C. G. Hultman.

479. PUBLICATIE van H. H. Mog. vertegenwoordigende het Bataafsch Gemeenebest, houdende Reglement voor de Gemeente-Besturen binnen de Bataafsche Republiek. 20 December 1805.

Hun Hoog Mogende, Vertegenwoordigende het Bataafsch Gemeenebest, allen den genen die dezen zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Dat, door ons ontvangen en goedgekeurd zijnde de Voordragt van den Raadpensionaris, tot het arresteeren van Algemeene Bepalingen voor de Gemeente-Besturen binnen deze Republiek, dien tengevolge is gearresteerd, gelijk gearresteerd wordt bij dezen het navolgende

REGLEMENT,

HOUDENDE ALGEMEENE BEPALINGEN VOOR DE
GEMEENTE-BESTUREN BINNEN DE
BATAAFSCHE REPUBLIEK.

Art. 1.

Achterevoigens Art. 66 der Staatsregeling, heeft iedere Stad, District of Dorp zijn eigen Gemeente-Bestuur, ingerigt op zoodanigen voet, als met de Plaatselijke omstandigheden het meest overeenkomstig zal worden bevonden. De gemelde Gemeente-Besturen moeten ten dien einde aan de Departementale of Landschaps-Besturen de noodige Voordragten doen, gegrond op het beginsel van Volkskeuze, en van eene geregelde afwisseling, en met inachtneming der navolgende bepalingen.

Art. 2.

Geestelijke Personen en zoodanige, welke uit hoofde van eenigen comptabelen Post aan het Gemeente-Bestuur verantwoording van Penningen schuldig zijn, zijn niet verkiesbaar, wordende echter hier onder niet begrepen Regenten van Godshuizen en soortgelijke.

Art. 3.

De Gemeente-Besturen oefenen in geen geval eenigen invloed uit op de Regterlijke Magt.

Art. 4.

In het formeren der Plaatselijke Reglementen

van Bestuur, zal zorgvuldig worden gelet, dat dezelve worden ingerigt, overeenkomstig de Voorschriften bij de Staatsregeling en de Wetten bepaald, zoo dat in dezelve aan grootere Gemeente-Besturen, even min als aan kleinere, eenige Regten van Souvereiniteit of het gene daartoe zoude kunnen leiden, worden toegekend.

Art. 5.

De Gemeente-Besturen zullen, in geen gevalle, buiten autorisatie van den Raadpensionaris, aangaan of aanhouden enige onderhandelingen met buitenlandsche Magten, Steden of Leden van dien, ter zake van Commercio, Navigatie, Vrijheden, noch wat dies meer is, veel min daar mede eenige overeenkomsten of Contracten aangaan.

Art. 6.

In Kerkelijke Zaken houden zij zich stiptelijk aan het 4. Artikel der Staatsregeling, en handhaven mitsdien de Kerkgenootschappen, met in het oog houden der gelijke bescherming, waarop allen dezelfde aanspraak hebben, bij de ongestoorde uitoefening van hunne Kerkelijke instellingen, alles onverminderd de maatregelen, welke bij de Wet ter voldoening aan dit Artikel zullen worden genomen.

Art. 7.

De Gemeente-Besturen achterevoigens en handhaven alle Wetten, Bevelen en Besluiten, door daartoe bevoegde Magten vastgesteld en genomen; zij doen dezelve uitvoeren en gehoorzamen, en zorgen voor de beveiliging en zekerheid van Personen en Eigendommen.

Art. 8.

De Gemeente-Besturen dienen den Raadpensionaris, de respective Secretarissen van Staat, de Departementale Besturen, de respective Raden van Finantien, als ook de Commissie van Superintendencie over 's Lands Waterstaat, voorts het Nationaal Gerechtshof, de Raad van Judicature over de

Middelen te Water en te Lande, en de Departementale Gerechtshoven, op derzelver aanzoek, van berigt, consideration en advis; de aanvragen daartoe geschieden op eene wijze, met de achtbaarheid der Gemeente-Besturen overeenkomstig.

Art. 9.

De Gemeente-Besturen nemen stiptelijk in acht de bepalingen bij de Wet, gepubliceerd den 19. Julij 1805, regelende het Gezag der Departementale Besturen, vastgesteld, onverminderd de Superintendentie van den Raadpensionaris.

Art. 10.

Het vaststellen van Wetten behoort, ingevolge Art. 17 der Staatsregeling, aan de Vergadering van Hun Hoog Mogende, vertegenwoordigende het Bataafsch Gemeenebest. Mitsdien zijn alle Keuren of Voorschriften, welke bepalingen tot Personeele of Lijfstraf inhouden, en in het toekomende worden ingevoerd, niet verbindende, ten zij dezelve op de wijze bij de Staatsregeling voorgeschreven, kracht van Wet hebben verkregen, en blijven alle reeds geëmancipeerde Wetten of Keuren, welke tegens de tegenwoordige orde van zaken mogten inloopen, aan herziening en verandering onderworpen.

Art. 11.

De Gemeente-Besturen zijn bevoegd tot Plaatselijke Politie-Reglementen vaststellen, mits niet aanlopende tegens de Staatsregeling en algemeene Landswetten, of strijdig met het algemeen belang van het Gemeenebest.

Art. 12.

De Gemeente-Besturen hebben de beschikking over de Finantieele belangen der Gemeente, met in achtneming der navolgende bepalingen.

Art. 13.

Met de invoering van het Stelzel van Algemeene Belastingen over deze Republiek, bij Staats-Besluit van den 12. Julij 1805, No. 3, na goedgekeurde Voordragt door Hun Hoog Mogende, Vertegenwoordigende het Bataafsch Gemeenebest vastgesteld, zullen zoo dra mogelijk ophouden en vervallen alle Stedelijke en Plaatselijke Impositien, welke zullen worden bevonden strijdig daar mede en met de voorschriften, in de navolgende Artikelen vervat, en des noodig geoordeeld wordende, vervangen door dezulken, welke daar bij ter invordering worden vrijgelaten, als middelen en voorwerpen van Plaatselijke Belastingen. Het zelfde zal plaats hebben wanneer in het vervolg nieuwe of niêrder Belastingen, of ook eenige verandering in dezelve, mogten worden noodig geoordeeld.

Art. 14.

Iedere Gemeente heeft de beschikking over hare Huishoudelijke belangen, zij legt geene Plaatselijke Belastingen op, dan ingevolge de algemeene bepalingen bij de Wet vastgesteld, of bij vervolg vaststellen, en niet anders dan met overleg van Gecommitteerden uit de Gemeente, gekozen door de Stemgeregtigde Burgers, na bekomene autorisatie van het Departementaal Bestuur, aan het welk alle Plaatselijke Belastingen of Geld-ligtingen ter goed- of afkeuring moeten gezonden worden. Ten aanzien dezer Belastingen moet worden in acht genomen, dat noch de *Doorvoer door*, noch de *Vit- of Invoer naar* of van andere Steden of Plaatsen, worde belast, noch ook de voortbrengselen van den

grond of nijverheid van andere Steden of Plaatsen, bezwaard boven die van de Plaats zelve, waar de Belasting gelegd wordt; ook zullen deze Plaatselijke Belastingen aan de Middelen van de Nationale Finantien niet mogen hinderlijk zijn; in zulk een geval, is de Raadpensionaris gehouden de invoering daar van tegentegaan; en wordt ter bevordering van dit oogmerk door de Departementale Besturen van alle door hen goedgekeurde Plaatselijke Belastingen, onverwijld geïnformeerd.

Art. 15.

Dienvolgens zullen de Gemeente-Besturen, met den meesten spoed, overgaan om, met overleg van de Gecommitteerden uit de Gemeente, welke bij hun aanwezig zijn, ofte anderszins op de meest geschikte wijze, volgens de Plaatselijke omstandigheden zullen worden gekozen, te beramen zoodanige Plaatselijke Belastingen, als toereikende zullen geoordeeld worden tot bestrijding der Plaatselijke behoeften, en de ontwerpen dezer Belastingen aan het Departementaal- of Landschaps-Bestuur ter goed- of afkeuring inzenden.

Art. 16.

Ten einde de Ingezeten en geene zwaardere Lasten opleggen, dan volstrekt noodzakelijk is, zullen de Gemeente-Besturen aan de voornoemde Gecommitteerden openleggen een compleet gemotiveerd Staat van Bezittingen en Schulden, Inkomsten en Uitgaven, mitsgaders eene Begrooting der toekomstige behoeften, welke tot basis der Belastingen zal verstrekken.

Art. 17.

Bij deze Begrootingen zullen alle mogelijke bezuinigingen moeten worden in acht genomen, en wel bijzonder gewaakt tegens het behouden of creëren van overtollige Ambten en Bedieningen, mitsgaders het boven mate bezoldigen derzelve, en in tegendeel gezorgd dat de bezoldiging der Ambtenaren worde ingerigt op den meest menageusen voet, naar gelang der werkzaamheden aan derzelver Posten verknocht, mitsgaders dat geene Pensioenen worden verleend aan uitvallende Ambtenaren, welke tot het vervullen van andere werkzaamheden geschikt zijn; en eindelijk dat de voordeelen spruitende uit de Emolumenten van Stedelijke Ambten, Officiën, Bedieningen, Vergunningen of Verpachtingen, zoo veel den aard der zaak toelaat, aan de plaatselijke Kassen te goed komen.

Desgelijks zal bij het beoordeelen der Ramingen, en het consenteeren in Belastingen op de Ingezeten, worden in acht genomen, het aanleggen en onderhouden van Gebouwen en andere Werken, ten einde in geene gevallen meer dan het noodige en bij zwaar belaste Gemeenten, het onmisbare alleen, worde aan en in Onderhoud gehouden.

Art. 18.

In zoodanige Steden en Plaatsen, welke minder dan twee duizend Zielen bevatten, en in alle zoodanige andere, alwaar de Uitgaven gering zijn, en de omstandigheden zulks toelaten, zullen de Penningen tot bestrijding der Plaatselijke Behoeften bij voorkeur gevonden worden, door middel van een jaarlijkschen personeelen omslag of repartitie over de In- of Opgezetenen der Gemeente, met in achtneming der relative vermogens derzelve, tot het dragen van Lasten, volgens een Staat daar van,

jaarlijks door het Gemeente-Bestuur met de Gecommitteerden uit de Gemeente te formeren.

En zal niemand, het zij het geheele jaar of gedurende drie of meerdere maanden van dien, in zoodanige Gemeente verblijf houdende, onder welk voorwendsel ook, van het dragen in de Plaatselijke Lasten, vermogen te worden geexcuseerd, dan alleen uit hoofde van welbewezen onvermogen.

Art. 19.

In zoodanige Steden en plaatsen, alwaar de Behoeften en Uitgaven zoo groot zijn, dat de omstandigheden niet toelaten, om de benoodigde Penningen door een matigen omslag te vinden, zullen de Gemeente-Besturen verplicht zijn dezelve te heffen, bij wijze van Verhooging van Additioneele Stuivers te Ponde, boven 's Lands Impositien, onder de navolgende benamingen vastgesteld:

Verponding. Personeel. Dienstheden. Paarden- en Plaisier-geld. Runder-beesten. Mobilaire Belasting. De Wijn. Het Beestiaal. Het Gemaal. Het Regt van de Waag. Het Klein-Zegel op de Patenten, en Het Klein-Zegel op de Aliënatiën en de roerende Goederen in publieke Venduën verkocht wordende.

Art. 20.

Bij de voornoemde Belastingen zal worden in acht genomen, dat het *Personeel, Dienstheden, Paarden en Plaisier-geld*, de Belasting op de *Runder-beesten*, de *Mobilaire Belasting*, mitsgaders het *Regt van Patent*, en dat op de *Aliënatiën en Venduën* van roerende Goederen, als meer bijzonder op de Plaatselijke Ingezetenen neder komende, *bij voorkeur* aan de verhooging der Belastingen worden onderworpen; *vervolgens de Verponding, de Wijn, het Beestiaal, het Gemaal*, ofte wel één of meer derzelve, en *laatstelijk* het *Regt van de Waag*.

Wanneer het benoodigde zoo veel beloopt, dat zulks meer dan de verhooging van *één Stuiver op de Gulden*, welke van wegen den Lande, wordt geheven, van een der voornoemde Middelen importeert, zal een ander Middel daar bij worden gevoegd, en zoo vervolgens, dermate dat de Last meer dan één Stuiver over één ofte meerdere Middelen beloopende, gelijkmatig over alle de aangewezen Middelen worde gerepartitiëerd; en wanneer één Stuiver over alle de voornoemde Middelen geheven wordende, niet toereikende wordt geacht of bevonden, als dan een *tweede Stuiver*, over één of meer der Middelen, zal worden vastgesteld, van boven af te beginnen; en deze wederom niet genoegzaam geacht wordende, *één derde*, en zoo vervolgens.

Art. 21.

Deze Verhoogde of andere Plaatselijke Middelen, zullen echter in de Gemeente niet mogen dienen, om regtstreeks in eenige Armen Kassen of Kantoren gestort te worden; maar zal zoodanigen onderstand, alwaar de nood zulks vordert, bij wege van Subsidie, uit de Plaatselijke Kassen moeten worden toegedeeld.

Art. 22.

Zoodanige Subsidien zullen echter nergens mogen worden verleend, ten zij de Armen-Bestuurders en Armen-verzorgers stiptelijk in acht nemen, dat geen onderstand verleend worde aan Bedelaars, of de zulken die in staat zijn hun brood te winnen, maar

dat zij alleen alimenteeren Ouderlooze Kinderen, beneden de twintig jaren, en de zulken die, uit hoofde van hunne Jaren, Verminking, Ziekte of Zwakheid van Ligchaam of Geest, geheel tot arbeiden buiten staat zijn, of geen genoegzaam werk tot hun bestaan verrigten kunnen, en dat voor zoo ver onderstand verleend wordt aan Behoeftigen, die, door gebrek aan gelegenheid om werk te vinden, armoede zouden lijden, de Penningen tot dien onderstand vereischt, bepaaldelijk gebruikt worden om zoo veel mogelijk arbeid te verschaffen, of tot het aangewezen werk aantemoedigen en in staat te stellen.

Art. 23.

De gaardering en invordering der geëccordeerd wordende Impositiën, zal bij wijze van Verhooging op 's Lands Middelen geschieden op de gewone 's Lands Kantoren, tevens met die van den Lande, en maandelijks het Stedelijk of Plaatselijk aandeel promptelijk worden uitgekeerd aan die geen of genen, welke daartoe door de Gemeente-Besturen, elk in den hunnen zullen worden gesteld.

Art. 24.

Daarentegen zal door de respective Gemeenten ponds pondsgewijze worden gedragen in de Plaatselijke Kosten van Perceptie, Recherche, Toezigt en Justitie op de gecombineerde Perceptie van zoodanige aan Verhooging onderworpen Middelen vallende.

Art. 25.

Zoodanige Plaatselijke Impositiën zullen in regten worden beschouwd als een gedeelte van 's Lands Middelen uitmakende, zonder aan eenige afzonderlijke Regtspleging, Boeten of Straffen, onderhevig te zijn of te kunnen worden gemaakt; en zullen dan ook geene Exceptiën ontleend uit Plaatselijke Privilegiën, Costumen of Usantiën, tot ontwijking van Boeten en Straffen, in cas van overtreding der Ordonnantien, door de Ingezetenen kunnen worden geproponeerd.

Art. 26.

Ter betere verzekering van den rigtigen opbrengst der voornoemde Middelen, wanneer de hoegrootheid der Stedelijke of Plaatselijke Verhooging zulks toelaat, en het getal der Geëmployeerden vier of meer te boven gaat, zullen door de Raden van Finantiën in de Departementen met de Stedelijke of Plaatselijke Besturen schikkingen kunnen worden gemaakt, dat ook van wegens zoodanige Besturen onder de voornoemde Geëmployeerden tot de Perceptie, Toezigt of Recherche één of meerdere worden geplaatst, en door zoodanige Besturen aan welgemelde Raden ter agreatie voorgedragen, met dien verstande nogtans, dat het getal der Geëmployeerden daar door niet vermeerderd noch de kosten worden verhoogd.

Art. 27.

Daarenboven zullen de Gemeente-Besturen, met in achneming van Artikel 15, naar hun beste goedvinden, volgens de Plaatselijke omstandigheden, vermogen te heffen, Weg-, Straat-, Brug-, Kaai-, Kraan- en Sluis-gelden of dergelijke, van of voor het gebruik van welke, het onderhoud en de bekostiging aan de Steden en Plaatsen incumbeert; des nogtans, dat dezelve de kosten van aanleg en onderhoud van zoodanige Werken of Objecten niet te boven gaan, en in geenerlei manieren tot eene

Belasting op den *In- of Doorvoer* aanleiding kunnen geven, voorts Poort-gelden, Markt-gelden, voor het gebruik van Plaatsen op de openlijke Markten, Hallen, Vischbanken en dergelijke; wijders eene matige Belasting op Prachtvertooning bij Trouwen en Begraven, en verdere soortgelijke Objecten van Weelde, als mede omslagen voor het onderhoud van Lantaarnen, Brandspruiten, Nachtwagten enz., alles des noods ter taxatie en moderatie der Departementale Besturen en onverminderd de Magt van den Raadpensionaris, om daartoe, ingevolge Art. 67 der Staatsregeling, termen vindende, de invoering derzelve tegen te gaan.

Art. 28.

De toestand van eenige Stedelijke of Plaatselijke Kasse eene Geldligting of Negotiatie noodzakelijk makende, zal het Gemeente-Bestuur de ontwerpen derzelve, ter goed of afkeuring aan het Departementaal of Landschaps-Bestuur inzenden, met bijvoeging eener Voordragt der Middelen tot vinding van Kapitaal en Interest of een van beide, beraamd met overleg van Gecommitteerden uit de Gemeente, met overlegging van de laatste Rekening van Ontvang en Uitgave.

Art. 29.

De toestand van eenige Stedelijke of Plaatselijke Kasse het veraliëneren of verhuypothekeren van eenige Plaatselijke vaste Goederen, reële Regten, Schuld, brieven of Effecten, noodzakelijk makende, zal daartoe, met concurrentie der meergemelde Gecommitteerden aan het Departementaal Bestuur, alvorens tot zoodanigen verkoop overtegaan, autorisatie moeten worden gevraagd, zullende geen verkoop van eenig zoodanig vast Goed, reël Regt, Schuldbrief of Obligatie, zonder behoorlijke toestemming, valide, maar gedurende dertig jaren ten behoeve der Gemeente reclamabel zijn.

Art. 30.

In zoodanige Gemeenten, alwaar bevorens, op de bij dit Reglement afgeschafte Belastingen en Impositiën, eenige Penningen mogten zijn genegotieerd, zal aan de Geldschieters, ter voldoening aan het Engagement der Gemeente een Hijpotheek, aan het vorige gelijk staande, op de nieuw te introducerene middelen worden aangewezen, zullende de aanwijzing en soliditeit van zoodanig nieuw Hijpotheek ter beoordeeling en goedkeuring van het Departementaal Bestuur moeten gebragt worden.

Art. 31.

De Gemeente-Besturen zullen gehouden zijn, binnen de eerste negen maanden na elk afgelopen jaar, ten overstaan van meergemelde Gecommitteerden uit de Stemgerechtigden te doen, openlijke Rekening en Verantwoording van Ontvang en Uitgave, welke Rekening behoorlijk gespecificeerd naar het goedvinden der Besturen verkrijgbaar gesteld, of gedurende een bekwaamen tijd ter visie gelegd zal worden.

Art. 32.

Ingevalle van verschil tusschen het Gemeente-Bestuur en de meergenoemde Gecommitteerden over onderwerpen dezelve Rekening betreffende, of ter zake van één of meer voorwerpen van Ontvang of Uitgave, het zij in zoodanige Rekening voorkomende, of in het vervolg kunnende voorkomen, of wegens eenige Belasting, Negotiatie, Veraliënatie, Beloe-

ning of Hijpothekatie, zal de zaak worden gebragt voor het Departementaal- of Landschaps-Bestuur, hetwelk uitspraak zal doen of de wijze van afdoening regelen.

Art. 33.

Ten einde echter zoodanige verschillen, zoo veel mogelijk te voorkomen, zal het Gemeente-Bestuur, ingevalle van geprojecteerde Uitgaven, Etablissements, Aankoop of Aanbouw van Werken, van eenig merkelyk aanbelang, daar in met overleg van meergemelde Gecommitteerden te werk gaan.

Art. 34.

De Gemeente-Besturen moeten zorg dragen, dat de Comptabelen, welke aan de Gemeente verantwoord van Penningen schuldig zijn, behoorlijk aan de hun opgelegde pligten voldoen, en genoegzame Borgtogten stellen; als mede, dat door dezelve, binnen de zes eerste maanden van elk jaar, worde gedaan Rekening *in forma*, en dezelve Rekeningen, vóór het doen der jaarlijksche Gemeenten Rekening worden opgenomen en gesloten.

Art. 35.

Voor zoo verre door eenige Heemraadschappen, Polder-Besturen, ofte eenige andere soortgelijke Collegiën eenige Impositiën mogten worden gegeven, strijdende met de bepalingen, in dit Reglement voorkomende, zullen de zoodanige op dezelfde tijd en wijze, als de Impositiën van Steden en Plaatsen vervallen, en tot vervulling van het daaruit ontstaande te kort of deficit, het zij op de voorgeschreven voet en wijze, het zij op eenige andere niet strijdende met Artikel 67 der Staatsregeling moeten worden voorzien; blyvende echter de gebruikelijke omslagen in de Veenderijen, van de voorschreve bepaling tot afschaffing uitgezonderd, onverminderd de autoriteit aan de Departementale Besturen, bij het Reglement voor dezelve, over zoodanige Besturen en Collegiën, verleend.

Art. 36.

De Gemeente-Besturen, die tot vervulling van Huishoudelijke Behoeften, Plaatselijke Impositiën noodig hebben, zich volgens het voorgeschrevene bij Artikel 15, nopens de bepaling dier Belastingen en derzelver hoegrootheid met de Gecommitteerden uit de Gemeente geconcerteerd hebbende, zullen gezamenlijk met dezelve eene Petitie tot de introductie dier Belastingen formeren, en behoorlijk geëdstrueerd inzenden aan het Departementaal of Landschaps-Bestuur, het welk dezelve zal approberen, of aanmerkingen hebbende, deswegens van de Gemeente-Besturen en Gecommitteerden zoodanige elucidatiën vragen, als hetzelve ter bepaling dezer Belastingen, noodig oordeelt.

Art. 37.

Het Departementaal- of Landschaps-Bestuur, het Ontwerp van zoodanige Stedelijke of Plaatselijke Belastingen, in voegen voormeld, goedgekeurd hebbende, zal, alvorens daar van aan het Plaatselijk Bestuur kennis te geven, hetzelve onverwijld met de Stukken daartoe relatief, inzenden aan den Raadpensionaris, ten einde dezelve het Ontwerp, conform aan het 67. Artikel der Staatsregeling, zoude kunnen beoordeelen, en hetzelve met den inhoud van gezegd Artikel strijdig vindende, afkeuren.

Art. 38.

Het Departementaal- of Landschaps-Bestuur, de

approbatie op het Ontwerp der Stedelijke of Plaatselijke Belastingen van den Raadpensionaris terug ontvangende, zal hetzelfde terug zenden aan de Gemeente-Besturen, ten einde door dezelve als verbindende kracht hebbende, elk in den hinnen te worden gepubliceerd, in werking gebragt en stiptelijk achtervolgd.

Art. 39.

Deze voorschrevene werkzaamheden zullen in alle derzelver deelen, zoo spoedig mogelijk, moeten worden aangevangen, voortgezet en ten einde gebragt.

Art. 40.

De al zoo ingevoerde Plaatselijke Belastingen onvoldoende wordende bevonden, zullen de Gemeente-Besturen, op den voet bij dit Reglement bepaald, ten allen tijde tot de herziening kunnen overgaan, doch indien de ondervinding mogt aanwijzen, dat dezelve te hoog mogten zijn gesteld, zullen dezelve met en vóór den aanvang van het vierde jaar, met overleg van Gecommitteerden, zoodanig worden verminderd, dat dezelve de noodzakelijke behoefte niet overschrijden, — Zullende in geenen gevalle tot andere einden, noch ook tot verkrijging van Eigendommen mogen worden besteed, maar daar van zoodanig gebruik moeten worden gemaakt, als in het volgend Artikel is aangewezen.

Art. 41.

Het excedent der Plaatselijke Middelen, gedurende de drie jaren, welke de vermindering van het quantum der Plaatselijke Impositiën, in het vorig Artikel vermeld, zullen voorafgaan, zal wor-

den aangelegd tot betaling, aflossing of inkoop van Schulden, waar mede de Gemeente mogt zijn bezwaard, en zal voorts in zoodanige Gemeenten, welke met Schulden zijn bezwaard, de vermogens der Ingezetenen te zeer drukkende, bij de eerste Raming der Stedelijke of Plaatselijke behoeften, door het Gemeente-Bestuur, met overleg van Gecommitteerden uit de Stemgerechtigde Ingezetenen, op een gedeelte der nieuw intevorene Middelen kunnen worden gecalculeerd, en hetzelfde vervolgens afgezonderd tot een Fonds, strekkende om de Gemeente door successive inkoop, intrekking of aflossing van Schulden en daaruit ontstaande Rentebetalingen, van een gedeelte der Schulden te ontlasten, zullende daarbij echter zoo veel doenlijk moeten worden gelet op de Voorwaarden, waarop zoodanige Schulden zijn gecontracteerd.

En zal in zoodanige Gemeenten de vermindering der Plaatselijke Impositiën niet eerder behoeven te geschieden, dan na dat het oogmerk bij de oprigting van zoodanig Fonds bedoeld, zal zijn bereikt.

Dienvolgens gelasten en bevelen Wij, dat deze zal worden afgekondigd en aangeplakt alomme daar zulks behoort; met last aan allen dien het aangaat, om te zorgen dat aan den inhoud dezes stiptelijk worde voldaan.

Gedaan in den Haag, den 20. December 1805. (Was geteekend) R. J. Schimmelpenninck, Raadpensionaris. (Onderstond) Ter Ordonnantie. De Algemeene Secretaris van Staat. (Was gecontrasigneerd) C. G. Hultman.

180. NOTIFICATIE van den Secretaris van Staat voor de Financien der Bataafsche Republiek, behelzende de bepaling der Grensscheidingen tusschen de onderscheidene Departementen en het Landschap Drenthe, voor zoo veel de Administratie der- en de Judicature over de Nationale Middelen betrefl. 20 Maart 1806.

De Secretaris van Staat voor de Financien der Bataafsche Republiek, als daartoe bij Staats-Besluit van den 17. dezer, N°. 9, geautoriseerd, brengt hier mede ter kennis van de Ingezetenen, dat, bij Staats-Besluit van den 21. December 1805, N°. 1, voor zoo veel betreft de Administratie der Nationale Middelen zijn vastgesteld, en bij het 35. Artikel der bij Publicatie van Hun Hoog Mogenden, van 17 Januarij 1806 gearresteerde Generale Ordonnantie op de Invordering der Nationale Middelen, mede voor zoo veel de Judicature over dezelve Middelen aangaat, zijn geapprobeerd de navolgende Grensscheidingen tusschen de onderscheidene Departementen dezer Republiek en het Landschap Drenthe.

1° Ten aanzien van het Departement Gelderland.

Beöosten het Riviertje de Laak, van de Zuiderzee af tot op de gewone Land-scheiding tusschen Gelderland en Utrecht, waar door de Heerlijkheid Hoewelaken bij Utrecht wordt gebragt; vervolgens beöosten de gewone Land-scheiding tot op de hoogte van het Dorp Scherpenzeel, het welk mede bij Utrecht gevoegd wordt; van daar beöosten dezelfde Land-scheiding tot op den Rhijn, met uitsluiting van Geldersch Veendaal; vervolgens langs en bezuiden den Rhijn en Lek, tot op de Grensscheiding tusschen de gewezen Graafschappen Buren en Culemborg, waar door alle kleine gedeelten Ter-

ritoir bezuiden den Rhijn en Lek, langs die uitgestrektheid gelegen, bij Gelderland gevoegd worden; voorts langs en beöosten de Grensscheiding tusschen de beide voorz. Graafschappen tot op het Riviertje de Linge, langs en bezuiden de Linge tot aan de Asperensche Laan, langs en beöosten die Laan in eene regte lijn zuidwaarts tot op de Waal, met uitsluiting van Dalem, Vuren en Herwijnen, welke Plaatsen bij Holland gevoegd worden; verder langs en bezuiden de Waal tot het Fort Loevestein; vervolgens met insluiting van Loevestein en het Munnikenland, thans aan Holland behorende, langs en beöosten de Maas tot op de hoogte van de Heerlijkheid Wel, en van daar benoorden de Maas opwaarts tot op de Grenzen der Republiek, zoodanig dat al wat benoorden de Maas ligt bij Gelderland, en al wat bezuiden die Rivier gelegen is bij Brabant, gevoegd wordt.

Zullende wijders de Grensscheiding tusschen dit Departement en dat van Overijssel loopen van de Zuiderzee af, bezuiden de gewone Land-scheiding tot op den Yssel, langs en bewesten den Yssel tot op de Koerhuizerbeek, zoo dat de gedeelten Territoir, bewesten den Yssel gelegen, bij Gelderland komen; voorts de Koerhuizerbeek langs op de Schipbeek, en bezuiden die Beek tot op de Grenzen van Munsterland; komende het Overijsselsche Territoir, bezuiden de Schipbeek gelegen, bij Gelderland.

2° Ten aanzien van het Departement *Holland*.

De oude Limiet-scheiding tusschen dit Departement en *Zeeland*; vervolgens langs het *Hollandsch Diep*, de *Biesbosch*, het *Bergsche Veld*, de *Donge* en de *Oude Maas*, tot na genoeg op *Heusden*; komende alles, wat bezuiden deze Wateren tot *Holland* heeft behoord, thans aan *Brabant*; vervolgens van de *Oude Maas* op de hoogte van *Heusden*, met uitsluiting van die Stad en het Dorp *Beern*, in eene regte lijn op de *Maas*, tot op de hoogte van de Heerlijkheid *Wel*; van daar ten westen de *Maas* die Rivier af, tot op de *Waal* bij *Loevestein*, met insluiting van dat Fort, en het *Munnikenland* beoorden de *Waal* opwaarts, met insluiting van *Dalem*, *Vuuren* en *Herwijnen*, in eene regte lijn noordwaarts tot op de *Asperensche Laan*; langs en bewesten die Laan tot aan de *Linge*; langs en beoorden de *Linge* tot op de Grens-scheiding tusschen de geweene Graafschappen *Culemborg* en *Buren*, en langs en bewesten die Grens-scheiding tot aan de Rivier de *Lek*; van daar bezuiden de *Lek* westwaarts, tot aan *Schoonhoven*; voorts, met uitsluiting van die Stad, langs en bewesten de *Vlist* tot op *Haastrecht*; met insluiting van deze Plaats, langs en bezuiden den *Yssel*, tot op de hoogte van *Gouda*; vervolgens langs en bewesten het zoogenaamde *Vaarwater*, loopende van *Gouda* op *Bodegraven*; verder met insluiting van *Bodegraven* en den *Hoornpolder* bewesten de *Nieuwe Vaart*, langs en bewesten de oude Land-scheiding tot aan den *Drecht*; van daar langs en beoorden den *Drecht* tot op de tegenwoordige Land-scheiding der Departementen *Holland* en *Utrecht*; langs en beoosten dezelve tot op den *Veen-molen*; van daar beoorden de *Veldhuizer-sloot*, en verder in eene regte lijn, op de Landscheiding van *Stift* en het *Gooi*, met uitsluiting van *Breukelen*; van daar langs en beoorden de tegenwoordige Land-scheiding van het *Gooiland* tot op de *Vuursche*, en van daar noordwaarts op, langs gemelde Landscheiding, in eene regte lijn tot aan de *Zuider-zee*; voorts de Eilanden *Texel*, *Wieringen*, *Urk* en *Marken*.

3° Ten aanzien van het Departement *Zeeland*.

In allen deele de tegenwoordige Limiet-scheidingen, met uitzondering alleen van den Polder *Hinkelenoord*, welke bij *Brabant* wordt gevoegd.

4° Ten aanzien van het Departement *Utrecht*.

Ten Westen het Riviertje de *Laak*, van de *Zuider-zee* af, tot op de gewone Landscheiding tusschen *Utrecht* en *Gelderland*, waar door de Heerlijkheid *Hoewelaken* bij *Utrecht* gevoegd wordt; vervolgens ten Westen de gewone Land-scheiding tot op de hoogte van het Dorp *Scherpenzeel*, het gene mede bij *Utrecht* gevoegd wordt; van daar langs dezelfde Land-scheiding, tot op den *Rhijn*, met insluiting van *Gelderack Veenendaal*, en voorts langs en beoorden den *Rhijn* en *Lek* tot op *Schoonhoven*, zoodanig, dat alle kleine gedeelten Territoir, welke bezuiden den *Rhijn* of *Lek* gelegen zijn, bij *Gelderland* of *Holland* gevoegd worden; voorts van *Schoonhoven*, met insluiting van die Stad, langs en beoosten de *Vlist*, tot op *Haastrecht*; met uitsluiting van deze Plaats, langs en beoorden den *Yssel*, tot op de hoogte van *Gouda*; vervolgens langs en beoosten het zoogenaamde *Vaarwater*, loopende van

Gouda op *Bodegraven*, met uitsluiting van *Bodegraven* en den *Hoornpolder*, beoosten de nieuwe *Vaart*, langs en beoosten de oude Land-scheiding tot aan den *Drecht*; van daar langs en bezuiden den *Drecht*, tot op de tegenwoordige Land-scheiding der beide Departementen; langs en ten Oosten dezelve tot op den *Veen-molen*; van denzelven bezuiden de *Veldhuizer-sloot*, en verder in eene regte lijn op de Land-scheiding van *Stift* en het *Gooi*, met insluiting van *Breukelen*; van daar langs en bezuiden de tegenwoordige Land-scheiding van het *Gooiland* tot op de *Vuursche* en van die Plaats Noordwaarts op langs gemelde Land-scheiding in eene regte lijn tot aan de *Zuider-zee*.

5° Ten aanzien van het Departement *Vriesland*.

In allen opzichte de oude Limietscheidingen, met bijvoeging van het Eiland *Ameland*, door de Staatsregeling onder dit Departement gerangschikt, mitsgaders de Eilanden *Vlieland* en *Ter Schelling*.

6° Ten aanzien van het Departement *Overijssel*.

Van de *Zuider-zee*, beoorden de gewone Limietscheiding tusschen dat Departement en *Gelderland*, tot op den *Yssel*, langs en beoosten den *Yssel* tot op de *Koerhuizerbeek*, waar door de gedeelten Territoir, bewesten den *Yssel* gelegen, bij *Gelderland* komen; voorts de *Koerhuizerbeek* langs op de *Schipbeek*, en beoorden die Beek tot op de Grenzen van *Munsterland*; komende het Overijsselsche Territoir, bezuiden de *Schipbeek* gelegen, onder *Gelderland*; wijders tusschen dit Departement en *Vriesland* en *Drenthe* de gewone Limiet-scheidingen, benevens het Eiland *Schokland*.

7° Ten aanzien van het Departement *Stad en Lande van Groningen*.

In allen deele de gewone Limiet-scheidingen, met bijvoeging van het gedeelte Territoir, het gene de Staatsregeling bij dit Departement heeft gebragt.

8° Ten aanzien van het Departement *Brabant*.

De gewone Limiet-scheiding tusschen dit Departement en *Zeeland*, met uitzondering alleen, dat de Polder van *Hinkelenoord* onder *Brabant* zal behooren; voorts het *Hollandsch Diep*, de *Biesbosch*, het *Bergsche Veld*, de *Donge* en de *Oude Maas* tot na genoeg op *Heusden*; komende alles, wat bezuiden deze Wateren tot *Holland* heeft behoord, thans aan *Brabant*; vervolgens van de *Oude Maas* op de voorschrevene hoogte van *Heusden*, met insluiting van die Stad en het Dorp *Beern*, in eene regte Lijn op de *Maas*, en van daar bezuiden de *Maas*; bezuiden die Rivier tot op de Grenzen der Republiek; komende alles, wat in die uitgestrektheid beoorden de *Maas* ligt, bij *Gelderland*, en al, wat bezuiden gelegen is, bij *Brabant*.

9° Ten aanzien van het Landschap *Drenthe*.

In allen opzichte de tegenwoordige Limiet-scheidingen.

Geschiedende deze Notificatie, ten einde niemand van de voorschrevene Grensscheidingen, en dien-volgende van het Departement of Landschap, onder het welk hij in cas van Gemeene Middelen behoort, onkundig zij, maar integendeel een ieder zich daar naar kunne reguleeren.

Actum, in den Haag, den 20. Maart 1806. In kennisse van mij, Secretaris bij het Departement van Finantiën, Canneman.

181. DECREET, waarbij de Prins Louis Napoleon kennis geeft de Koninklijke waardigheid van Holland te hebben aangenomen. Met daarbij behoorende stukken. 5 Junij 1806.

Louis Napoleon, door de Gratie Gods en de Constitutioneele Wetten van den Staat, Koning van Holland, aan allen die genen, welke deze zullen zien en lezen, Salut!

Doen te weten aan allen, dat Wij, met goedkeuring van zijne Majesteit den Keizer en Koning Napoleon, onzen Doorluchtigen Broeder, hebben aangenomen en aanneemen de Koninklijke waardigheid van Holland, overeenkomstig met de wensch van het Land, met de Constitutioneele Wetten, en met het Tractaat, op heden met de wederzijdse Ratificatiën door de Gedeputeerden van de Hollandsche Natie aan ons aangeboden.

Bij onze komst op den Troon zal onze dierbaarste zorge zijn voor de belangen van ons Volk te waken. Wij zullen steeds ter harte nemen om aan hetzelfde gedurige en menigvuldige blijken te geven van onze liefde en van onze bezorgdheid; handhavende te dien einde de vrijheid van alle onze Onderdanen, mitsgaders hunne Regten, en ons geduriglijk met hun welzijn bezig houdende.

De onafhankelijkheid van het Koninkrijk is gewaarborgd door Zijne Majesteit den Keizer en Koning. — De Constitutioneele Wetten, mitsgaders onze vaste wil, strekken niet minder aan een iegelijk, ten waarborge voor zijne Schuldeisschen op den Staat, voor zijne Persoonlijke veiligheid, en voor zijne gewetens vrijheid.

Het is na deze verklaring, dat wij gedecreteerd hebben en decreteren bij deze.

Artikel 1.

Onze Ministers van de Marine en Finantiën, benoemd bij ons Decreet van heden, zullen dadelijk hunne functiën aanvaarden. De overige Ministers zullen voortgaan met hunne functiën tot naderen last waar te nemen.

Art. 2.

Alle de Geconstitueerde Autoriteiten hoegenaamd, Burgerlijke en Militaire, zullen voortgaan hunne functiën waartenemen, tot dat daarin nader of anders zal zijn voorzien.

Art. 3.

Dadelijk worden op de meest volledige wijze openbaar gemaakt, de Constitutioneele Wetten van Staat, met het Tractaat, den 24. Mei dezes jaars te Parijs gesloten, tusschen Zijne Majesteit den Keizer en Koning, en de Bataafsche Republiek, zoo als dezelve hier achter zijn uitgedrukt, mitsgaders het tegenwoordig Decreet.

Dienvolgens gelasten en bevelen Wij, dat deze zal worden afgekondigd en aangeplakt, alomme daar zulks behoort, met last aan allen dien het aangaat, om te zorgen, dat aan den inhoud dezes stiptelijk worde voldaan.

Gegeven te Parijs, den vijfden Junij van het jaar achttien honderd en zes, zijnde het eerste jaar van onze Regeringe. (Geteekend) Louis. (Lager staat) Van wegens den Koning. Voor den Secretaris van Staat. De Minister der Marine. (Geteekend) Verhuell.

TRACTAAT.

Zijne Keizerlijke en Koninklijke Majesteit Napoleon.
VERVOLG UTR. PLA. I.

leon, Keizer der Franschen en Koning van Italiën, en de Vergadering van Hun Hoog Mogende, vertegenwoordigende de Bataafsche Republiek, geprecedeerd door Zijne Excellentie den Heer Raadpensionaris, vergezeld van den Staatsraad, van den Algemeenen Secretaris van Staat en van de Ministers, Secretarissen van Staat; overwegende:

In de eerste plaats: Dat in de tegenwoordige algemeene gesteldheid van zaken en betrekkingen in Europa, een Regering, welke zich van eene voortdurende klem niet kan verzekerd houden, aan 't oogmerk van zijne instelling niet kan beantwoorden.

In de tweede plaats: Dat eene afwisselende vernieuwing van het hoofd van den Staat steeds in Holland zal opleveren eene bron van oneenigheden, en Buitenlands een gedurig onderwerp van bewegingen en geschil tusschen de Mogendheden, het zij in vriendschap het zij in vijandschap, zich met Holland bevindende.

In de derde plaats: Dat eene Erfelijke Regering alleen kan waarborgen, de geruste bezitting van al 't geen 't welk aan 't Volk van Holland dierbaar is, met name de vrije uitoefening van zijne Godsdienst, de bewaring van zijne Wetten, zijne staatkundige Onafhankelijkheid en zijne burgerlijke Vrijheid.

In de vierde plaats: Dat zijne voornaamste belangen gelegen zijn zich te verzekeren van eene magtige bescherming, onder dewelke hetzelfde vrijelijk zijne nijverheid moge uitoefenen, en zich handhaven in 't bezit van zijn Grondgebied, van zijn Koophandel, en van zijn Volkplantingen.

In de vijfde plaats: Dat het Fransche Keizerrijk een zeer wezentlijk belang heeft in 't geluk van 't Volk van Holland, in de voorspoed van dezen Staat, en in de duurzaamheid van zijne instellingen, zoo wel uit aanmerking, dat de noordelijke Grenzen van dit Keizerrijk zijn openliggende, en van sterke Vestingen ontbloot, als met betrekking tot deszelfs algemeene staatkundige grondbeginzelen en belangen.

Hebben tot derzelver Ministers Plenipotentiarissen benoemd, te weten:

Zijne Majesteit de Keizer der Franschen en Koning van Italiën, den Heer *Charles Maurice Talleyrand*, Groot-Kamerheer, Minister van Buitenlandsche Zaken, Groot Kruis van het Legioen van Eer, Ridder van de Orde van den Zwarten en Rooden Adelaar van Pruissen, van de Orde van St. Hubert, enz. enz.

En Zijne Excellentie de Heer Raadpensionaris, de Heeren *Carel Hendrik Verhuell*, Vice-Admiraal en Minister van de Marine der Bataafsche Republiek, Lid van het Legioen van Eer.

Isaac Jan Alexander Gogel, Minister van Finantiën.
Jan van Styrum, Lid ter Vergadering van Hun Hoog Mogende.

Willem Six, Lid van den Staats-Raad, en
Gerard Brantsen, Minister Plenipotentiaris der Bataafsche Republiek bij Zijne Keizerlijke en Koninklijke Majesteit, Lid van het Legioen van Eer.

Dewelke, na hunne Volmagten te hebben uitgewisseld, zijn overeen gekomen van het navolgende.

Art. 1.

Zijne Majesteit de Keizer der Franschen, Koning

van Italië, zoo voor hem, als voor zijne Erfgename en Opvolgers voor altijd, garandeert aan het Volk van Holland de handhaving zijner Constitutioneele Wetten, zijne onafhankelijkheid, de integriteit van zijne Bezittingen in de beide Werelden, zijne Staatskundige, Burgerlijke en Godsdienslige Vrijheid, zoo als dezelve bij de thans vigeerende Wetten zijn verzekerd, mitsgaders de vernietiging van alle Privilegiën in het Stuk van Belastingen.

Art. 2.

Op de plegtige Aanvraag van Hun Hoog Mogende, vertegenwoordigende de Bataafsche Republiek, dat de Prins Louis Napoleon, moge worden benoemd en gekroond tot Erfelijken en Constitutionelen Koning van Holland, zoo voldoet zijne Majesteit aan dat verlangen, autoriserende dienvolgens den Prinse Lodewijk Napoleon, om de Kroon van Holland aantenemen, ten einde bekleed te worden door hem, en door zijne Natuurlijke, Wettige en Mannelijke Afkomelingen, bij orde van eerstgeboorte, met altoosdurende uitsluiting der Vrouwen, en van derzelve Afkomelingen.

Ingevolge van deze autorisatie, zoo zal de Prins Lodewijk Napoleon, deze Kroon bezitten met den Titel van Koning van Holland, en met alle de magt en het Gezag, welke bepaald zullen zijn door de Constitutioneele Wetten, bij den Keizer Napoleon, in het vorige Artikel geguarandeerd.

Niettemin is hier mede bedongen, dat de Kronen van Frankrijk en van Holland nimmer op hetzelfde Hoofd vereenigd zullen kunnen worden.

Art. 3.

Het Domein van de Kroon zal bestaan:

In de eerste plaats, uit een Paleis in den Haag, het geen tot verblijf van het Koninklijke Huis bestemd zal zijn.

In de tweede plaats, uit het Paleis in het Bosch van 's Gravenhage.

In de derde plaats, uit het Domein van Soestdijk.

In de vierde plaats, uit een Inkomst van vijfmaal honderd duizend Guldens in vaste Goederen.

De Wet voor den Staat verzekert daarenboven aan den Koning eene jaarlijksche Somme van vijftien maal honderd duizend Guldens, Hollandsch contant Geld, ieder maand bij twaalfde gedeelten, maandelijks te betalen.

Art. 4.

Ingeval van minderjarigheid, zoo behoort het Regentschap van regtswegen aan de Koningin. Bij ontstentenis van Hoogstdezelve, zoo wordt de Regent van het Koninkrijk door den Keizer der Franschen in hoedanigheid van altoos duren opperhoofd der Keizerlijke Familie, benoemd uit de Prinsen van den Bloede, en bij ontstentenis, uit de Nationalen van het Land.

De minderjarigheid der Koningen, eindigt met den volkomen ouderdom van achttien jaren.

Art. 5.

Het Lijftogt-Goed van de Koningin zal bij Huwelijksche Voorwaarden bepaald worden. Voor ditmaal is overeengekomen, dat hetzelfde zijn zal van eene jaarlijksche Somme van tweemaal honderd en vijftig duizend Guldens, dewelke uit het Domein van de Kroon opgebracht zal worden. Deze Somme afgetrokken zijnde, zal de helft van de overblijvende inkomsten van de Kroon duren tot bekostiging van

het onderhoud van het Huis van den minderjarigen Koning, terwijl de andere helft voor de onkosten van het Regentschap zal zijn.

Art. 6.

De Koning van Holland zal altoosduren Groot Dignitaris van het Keizerrijk zijn, onder den Titel van Groot-Connetable.

De Functiën van deze Hooge Waardigheid, zullen niettemin ter keuze van zijne Majesteit den Keizer der Franschen, door eenen Prins Vice Connetable vervuld kunnen worden, wanneer zijne Majesteit goed mogte vinden, deze Waardigheid daarstellen.

Art. 7.

De Leden van het Regerend Huis in Holland, zullen persoonlijk ondergeschikt blijven aan de instelling van het Constitutioneel Statut van Frankrijk, van den 30. Maart jongstleden, uitmakende de Wet, betreffende de Keizerlijke Familie van Frankrijk.

Art. 8.

De Ambten en Bedieningen van den Staat, buiten die gene, welke behooren tot den persoonlijken dienst van het Huis des Konings, zullen aan geene anderen dan aan Nationale, kunnen worden vertrouwd.

Art. 9.

De Koninklijke Wapens zullen zijn de oude Wapenen van den Staat, gecarteeld met den Franschen Keizerlijken Adelaar en gekroond met de Koninklijke Kroon.

Art. 10.

Er zal onmiddelijk tusschen de contracteerende Mogendheden een Tractaat van Commerce worden gesloten, volgens het welk de Hollandsche Onderdanen in de Havens van Frankrijk en op deszelfs Grondgebied, ten allen tijde zullen behandeld worden, even als de Natie, welke het meest bijzonderlijk begunstigd zal zijn.

Zijne Majesteit de Keizer en Koning, verbindt zich bij de Barbarijsche Mogendheden te intervieneeren, op dat de Hollandsche Vlag door dezelve, even gelijk de Fransche Keizerlijke Vlag, worde geëerbiedigd.

De bekrachtigingen van het tegenwoordig Tractaat, zullen binnen den tijd van tien dagen geteekend en uitgewisseld worden. Gedaan te Parijs, den 24. Mei Mei 1806. (Geteekend) (L. S.) C. M. Talleyrand. (L. S.) C. H. Verhuell. (L. S.) I. J. A. Gogel. (L. S.) J. van Styrum. (L. S.) W. Six. (L. S.) G. Brantsen.

CONSTITUTIONELE WETTEN.

EERSTE AFDEELING.

Algemeene bepalingen.

Art. 1.

De Constitutionele Wetten thans vigeerende, inzonderheid de Constitutie van den jare 1805, gelijk mede de Burgerlijke, Staatskundige en Godsdienslige Wetten, tegenwoordig in de Bataafsche Republiek in gebruik, waar van de uitoefening overeenkomstig is met de bepalingen van 't Tractaat, op den 24. Mei dezes jaars, tusschen Zijne Majesteit den Keizer der Franschen en Koning

van Italië, en de Bataafsche Republiek gesloten, zullen in hun geheel bewaard blijven, met uitzondering alleenlijk van de zoodanige, welke uitdrukkelijk door de tegenwoordige Constitutionele Wetten zullen vernietigd zijn.

Art. 2.

De Regering, der Hollandsche Koloniën wordt door bijzondere Wetten bepaald, de Ontvangst en Uitgave der Koloniën zullen beschouwd worden, als uitmakende een gedeelte der Ontvangst en Uitgaven van den Staat.

Art. 3.

De publieke Schuld van den Staat wordt hier mede gewaarborgd.

Art. 4.

De Hollandsche Taal zal bij voortdurend, uitsluitender wijze, gebruikt worden voor de Wetten, Publicatiën, Ordonnantien, Vonnissen, en voor alle andere publieke Documenten, zonder eenige uitzondering.

Art. 5.

Geene verandering zal in het gehalte of gewigt der Munt-Speciën gemaakt worden, ten zij uit kracht van eene bijzondere Wet.

Art. 6.

De Voormalige Vlag van den Staat zal behouden worden.

Art. 7.

De Staats-raad zal bestaan uit dertien Leden, de Ministers zullen Rang, Zitting, en delibererende Stem in den Staats-raad hebben.

TWEDE AFDEELING.

Van den Godsdienst.

Art. 1.

De Koning en de Wet verlenen gelijke bescherming aan alle de Godsdiensten, welke in den Staat worden uitgeoefend; door hun gezag wordt bepaald al het geen noodzakelijk geoordeeld wordt, betreffende de Organisatie, de Bescherming, en de uitoefening van alle Eerediensten.

Alle uitoefening van Godsdienst, wordt binnen de Muren der Kerken van alle de verschillende gezindheden bepaald.

Art. 2.

De Koning geniet in zijne Paleizen, mitsgaders in alle Plaatsen, alwaar hij resideeren zal, de vrije en openbare uitoefening van zijnen Godsdienst.

DERDE AFDEELING.

Van den Koning.

Art. 1.

De Koning heeft bij uitsluiting, en zonder bepaling, de volle uitoefening der Regering, en van alle de magt, benoodigd, om de uitvoering der Wetten te verzekeren, en dezelve te doen eerbiedigen. Hij begeeft de Burgerlijke en Militaire Ambten en Bedieningen, waarvan de benoeming bij de vorige Wetten aan den Raadpensionaris is toegekend. Hij heeft het volstrekt genot der Preëminentien en Voorregten, tot nu toe aan deze Waardigheid verknocht.

De Munten van den Staat worden met zijn beeltenis geslagen.

Het regt wordt in zijn naam uitgeoefend.

Hij heeft 't regt van gratie, abolitie, of remissie van straffen, bij Regterlijke Vonnisse opgelegd, te verleenen; niettemin vermag Hij dat regt niet uitte oefenen, dan na alvorens in geheimen Rade de Leden van 't Nationaal Gerechtshof te hebben gehoord.

Art. 2.

Bij den dood des Konings zal de bewaring van den minderjarigen Koning steeds toebetrouwd zijn aan de Koninginne Moeder, en bij ontstentenis aan zoodanig Persoon, als daartoe door den Keizer der Franschen zal worden aangewezen.

Art. 3.

De Regent zal voorzien zijn van eenen Raad van Nationale, waarvan de samenstelling en attributiën bij eene bijzondere Wet zullen worden bepaald.

De Regent zal niet Persoonlijk verantwoordelijk zijn voor de daden zijner bestiering.

Art. 4.

De bestiering der Koloniën, en van alles wat derzelver innerlijke Regering betreft, behoort bij uitsluiting aan den Koning.

Art. 5.

De Algemeene bestiering des Koninkrijks is, onder 't onmiddelijk beleid van vier Ministers van Staat, door den Koning te benoemen; te weten:

Een Minister van Buitenlandsche Zaken; Een Minister der Zee- en Landmagt; Een Minister der Financiën; en Een Minister der Binnenlandsche Zaken.

VIERDE AFDEELING.

Van de Wet.

De Wet wordt in Holland vastgesteld door de vereeniging van 't Wetgevend Ligchaam, zijnde de Vergadering van Hun Hoog Mogende, en van den Koning.

Het Wetgevend Ligchaam zal bestaan uit 38 Leden, gekozen voor vijf jaren, en benoemd in de volgende evenredigheid, te weten:

Van 't Departement van Holland 17 Leden. Van Gelderland 4. Van Brabant 4. Van Vriesland 3. Van Overijssel 3. Van Zeeland 2. Van Groningen 2. Van Utrecht 2. Van Drenthe 1.

Het getal van de Leden der Vergadering van Hun Hoog Mogende zal door de Wet kunnen worden vermeerderd, in geval van vergrooting van Grondgebied.

Art. 2.

Ten einde voor ditmaal overtegaan tot de benoeming der negentien Leden van de Vergadering van Hun Hoog Mogende, door dewelke het getal, in het voorgaande Artikel bepaald, tot voltalligheid zal gebragt worden, zal de Vergadering van Haar Hoog Mogende aan den Koning eene Nominatie aanbieden van twee Personen voor iedere der te vervullene plaatsen.

De Departementale Vergadering van ieder Departement zal op gelijke wijze eene Nominatie van twee Personen aanbieden, de Koning zal uit die aangeboden Personen de keuze doen.

Art. 3.

De tegenwoordige Raadpensionaris zal den Titel nemen van President van Hun Hoog Mogende, en aldus zijn leven lang blijven fungeeren.

De keuze van zijne Opvolgers zal geschieden

op de wijze bij de Constitutie van den jare 1805 vastgesteld.

Art. 4.

Het Wetgevend Ligchaam zal buiten deszelfs midden een Griffier met meerderheid van stemmen benoemen.

Art. 5.

Het Wetgevend Ligchaam zal gewoonlijk vergaderen tweemaal in 't jaar, te weten van den 15. April tot den 1 Junij, en van den 15. November tot den 15. Januarij; hetzelfde kan buitengewoon door den Koning worden zamen geroepen.

Op den 15. November van ieder jaar, zal 't oudste vijfde gedeelte der Leden, 't Wetgevend Ligchaam uitmakende, aftreden; de eerste aftreding zal plaats hebben den 15. November 1807, en voor ditmaal zal 't Lot de eerste aftredingen bepalen; de aftredende Leden zijn altijd weder verkiesbaar.

VIJFDE AFDEELING.

Van de Regterlijke Magt.

Art. 1.

De Regterlijke inrigtingen, zoo als dezelve bij de Constitutie van den jare 1805 zijn vastgesteld, zullen bewaard blijven.

Art. 2.

De Koning, zal, met betrekking tot de regterlijke magt, uitoefenen alle de Regten, en al de magt welke aan den Raadpensionaris zijn toegekend bij 't 49, 51, 56, 79, 81 en 87. Artikelen van de Constitutie van den jare 1805.

Art. 3.

Alles wat betrekking heeft tot de uitoefening der Crimineele Justitie in Militaire Zaken, zal bijzonderlijk door eene nadere Wet bepaald worden.

182. PUBLICATIE van den Koning van Holland inhoudende de Constitutie des Rijks. 7 Augustus 1806.

Louis Napoleon, door de Gratie Gods en de Constitutie des Rijks, Koning van Holland, aan allen de genen, welke deze zullen zien of hooren lezen, Salut! doen te weten:

Dat de Vergadering van Hun Hoog Mogende, overeenkomstig de Voordragt gedaan uit Onzen naam, en na gehoord te hebben de Sprekers van den Staatsraad, heeft besloten te arresteren de redactie der Constitutie voor het Koninkrijk, zoodanig als dezelve alhier volgt geinsereerd:

CONSTITUTIE

VOOR HET

KONINGRIJK HOLLAND.

EERSTE AFDEELING.

Algemeene Bepalingen.

Art. 1.

De Regering van Holland is Monarchaal, gewijzigd en geregeld door de Constitutie.

Art. 2.

Het groot beginzel der Maatschappelijke Vrijheid bestaat daar in, dat de Wet gelijke Regten verzekere en gelijke Pligten oplegge aan alle Burgers, zonder onderscheid van rang of geboorte.

Alle Privilegiën in het Stuk van Belastingen blijven vernietigd.

Art. 3.

Ieder is onschendbaar in zijne Woning; zijnes ondanks mag niemand in dezelve treden, ten zij uit krachte van een bevel der daartoe bevoegde Magt.

Art. 4.

Niemand kan in hechtenis genomen worden, dan volgens de Wet; niemand kan veroordeeld worden, dan door den Regter, dien de Wet hem toekent, en na alle middelen van verdediging, bij de Wet bepaald, te hebben gehad.

Art. 5.

Ieder Burger heeft het regt, om Verzoeken of Voordragten aan de daar toe bevoegde Magt schriftelijk in te dienen, mits die persoonlijk, en niet uit

naam van meerderen worden onderteekend; welk laatste alleen zal kunnen geschieden door of van wegens Ligchamen, wettig zamen gesteld, en als zoodanig erkend, en dan nog niet anders dan over onderwerpen, tot derzelver bepaalde werkzaamheden behoorende.

Art. 6.

De Koning en de Wet verleen en gelijke bescherming aan alle de Godsdiensten, welke in den Staat worden uitgeoefend; door hun gezag wordt bepaald al het geen noodzakelijk geoordeeld wordt, betreffende de organisatie, de bescherming en de uitoefening van alle Eerdiensden.

Alle uitoefening van Godsdienst wordt binnen de Muren van de Kerken der verschillende Gezindheden bepaald.

Art. 7.

De Burgerlijke, Staatkundige en Godsdienstige Wetten, tegenwoordig in Holland in gebruik, waar van de uitoefening overeenkomstig is met de bepalingen van het Tractaat, op den 24. Mei dezes jaars tusschen Zijne Majesteit den Keizer der Franschen en Koning van Italiën en de Bataafsche Republiek gesloten, zijn in haar geheel bewaard; zij kunnen niet worden veranderd dan door de Wet.

Art. 8.

Geene verandering zal in het gehalte of gewigt der Muntspeciën gemaakt worden, ten zij uit krachte van eene bijzondere Wet.

Art. 9.

De publieke Schuld van den Staat wordt bij dezen gewaarborgd.

Art. 10.

De Hollandsche Taal zal bij voortduring, uitsluitender wijze, gebruikt worden voor de Wetten, Publicatiën, Ordonnantiën, Vonnissen, en voor alle andere publieke Documenten, zonder eenige uitzondering.

Art. 11.

De Ambten en Bedieningen van den Staat, buiten die gene welke behooren tot den Persoonlijken dienst van het Huis des Konings, zullen aan gene anderen dan aan Nationalen kunnen worden toevertrouwd.

Art. 12.

De Regering der Hollandsche Koloniën wordt door bijzondere Wetten bepaald; de ontvangst en uitgave der Koloniën zullen beschouwd worden, als uitmakende een gedeelte der ontvangst en uitgave van den Staat.

Art. 13.

Het Rijk is een, en blijft verdeeld in Departementen, Ringen en Gemeenten.

De Wet bepaalt de inrigting van de Departementale en Gemeente-Besturen.

Art. 14.

De Wet bepaalt de vereischten tot de uitoefening van het Stemregt, en de wijze, waar op hetzelfde zal worden uitgeoefend.

Deze Wet zal echter nimmer kunnen strijdig zijn met de beginselen van persoonlijke onafhankelijkheid en eigendom.

Art. 15.

De Wet bepaalt de wijze, waar op de Leden der Vergadering van Hun Hoog Mogende, van de Departementale- en Gemeente-besturen verkozen worden.

Het Gemeente-Bestuur van de Residentie wordt benoemd, volgens de bepaling bij Art. 46 gemaakt.

Art. 16.

Leeraren van eenige Godsdienstige Gezindheid zijn niet verkiesbaar tot eenige Posten van politiek Bestuur.

Art. 17.

Krijgslieden stemmen niet, dan ter plaatse hunner vaste woning, afgescheiden van de plaats hunner Guarnisoenen.

Art. 18.

De Eed van Getrouwheid is van den volgende inhoud:

„Ik zware gehoorzaamheid aan de Constitutie van „het Koninkrijk, en getrouwheid aan den Koning.”

TWEDE AFDEELING.

Van den Koning.

Art. 19.

De Kroon van Holland behoort aan Zijne Majesteit Lodewijk Napoleon, ten einde bekleed te worden door hem, en door zijne natuurlijke, wettige en mannelijke afstammelingen, bij orde van eerstgeboorte, bij altoosdurende uitsluiting der Vrouwen en van derzelve afstammelingen.

Art. 20.

De Persoon des Konings is onschendbaar.

Art. 21.

De Kronen van Frankrijk en Holland kunnen nimmer op het zelfde Hoofd vereenigd worden.

Art. 22.

De Koning van Holland zal altoosdurend Groot Dignitaris van het Keizerrijk zijn, onder den Titel van Connetable.

Art. 23.

Ingeval van minderjarigheid, behoort het Regentschap van regtswege aan de Koningin. Bij ontstentenis van Hoogstdezelve, wordt de Regent van het Koninkrijk door den Keizer der Franschen, in hoedanigheid van altoosdurend Opperhoofd der Keizerlijke Familie benoemd, uit de Prinsen van den Bloede, en bij ontstentenis uit de Nationalen.

VERVOLG UTA. PLB. I.

De minderjarigheid der Koningen eindigt met den vollen ouderdom van achttien jaren.

Art. 24.

De Regent zal voorzien zijn van eenen Raad van Nationalen, waarvan de samenstelling en attributen bij eene bijzondere Wet zullen worden bepaald.

De Regent zal niet persoonlijk verantwoordelijk zijn voor de daden van zijn Bestuur.

Art. 25.

Bij den dood des Konings zal het toezicht over de Persoon van den minderjarigen Koning steeds toebetrouwd zijn aan de Koninginne Moeder, en bij ontstentenis aan zoodanig Persoon, als daar toe door den Keizer der Franschen zal worden aangewezen.

Art. 26.

De Koning heeft, bij uitsluiting en zonder restrictie, de volle uitoefening der Regering en van alle de Magt, benoodigd om de uitvoering der Wetten van den Staat te verzekeren, en dezelve te doen eerbiedigen.

Art. 27.

Het Generaal Bestuur des Koninkrijks is onder het onmiddelijk toezicht van Ministers van Staat; de Koning benoemt dezelve, en bepaalt hun getal en werkzaamheden.

Art. 28.

De Koning heeft de aanstelling en benoeming der Groot Officieren van het Rijk; Hij regelt hun rang, getal en attributen.

Art. 29.

De Koning benoemt een Staatsraad; de Ministers hebben rang, zitting en delibererende stem in den Staatsraad.

Art. 30.

De Ministers van Staat en Leden van den Staatsraad moeten zijn Steingerechtigde Burgers, den vollen ouderdom van dertig jaren bereikt hebbende, geboren in het Rijk, of in een der Koloniën van den Staat, en in het Rijk gedurende de laatste zes jaren vóór de verkiezing hebben gewoond; het vereischte van inwoning sluit niet uit de zoodanigen, die *Reipublice causa* zijn afwezig geweest.

Art. 31.

De Koning vraagt van den Staatsraad deszelfs consideratiën en advis over alle zoodanige zaken, als hij zal goedvinden.

Hij neemt geen Besluit tot Voordragt eener Wet aan de Vergadering van Hun Hoog Mogende, dan na alvorens den Staats-Raad, omtrent het ontwerp dier Wet, te hebben gehoord.

Art. 32.

De Koning is het Opperhoofd van de Vloten en Legers.

De militaire rangen worden door Hem bepaald en toegewezen.

Art. 33.

De Koning heeft de aanstelling van alle Buitenlandsche Ministers, alle Zee- en Land-Officieren, alle Nationale Ambtenaren van den Staat, alle de Officieren van Justitie, en eindelijk van alle de Leden van Regtbanken, tot de zaken van het Algemeen Bestuur behoorende.

De Leden van de Nationale Rekenkamer en van het Nationaal Gerechtshof, mitsgaders de Procureurs-Generaal bij dit Gerechtshof en bij de Departemen-

tale Gerechtshoven, worden gekozen op den voet, bij Art. 45 en 72 bepaald.

Art. 34.

De Koning zorgt voor de veiligheid en de waar- digheid van den Staat, voor de handhaving en naarkoming der Wetten, voor de ongestoorde ad- ministratie der Justitie, als mede voor de Hooge Politie, zoo wel in Burgerlijke als Kerkelijke Zaken.

Art. 35.

De Koning bekrachtigt alle Tractaten en Over- eenkomsten met vreemde Mogendheden. — Dezelve worden als Wetten afgekondigd, na door den Ko- ning aan de Vergadering van Hun Hoog Mogende te zijn mede gedeeld.

De geheime Artikelen zijn onder deze mededeel- ling niet begrepen; zij mogen echter niet strijdig zijn met de openbare Artikelen.

Art. 36.

De bestiering der Koloniën, en van alles wat derzelver innerlijke Regering betreft, behoort bij uitsluiting aan den Koning.

Art. 37.

De Munten van Staat worden met de Beeldtenis van den Koning geslagen.

Art. 38.

De Koning heeft het regt van gratie, abolitie of remissie van straffen, bij Regterlijke Vonnissen opgelegd. Niet te min vermag hij dat regt niet oefenen, dan na alvorens de Leden van het Nationaal Gerechtshof in geheimen Rade te hebben gehoord.

Art. 39.

De Koning opent en sluit de zittingen van het Wetgevend Ligchaam.

Art. 40.

De Koning begeeft zich in Persoon naar de Ver- gadering van Hun Hoog Mogende, zoo dikwijls hij zulks zal goedvinden.

De functiën van President der Vergadering hou- den op gedurende den tijd, dat de Koning zich in dezelve bevindt.

De Vergadering van Hun Hoog Mogende raad- pleegt nimmer in tegenwoordigheid des Konings.

De Concept-Wetten worden namens den Koning bij deze Vergadering ingediend, door eene Com- missie uit den Staats-Raad.

Art. 41.

De Koning heeft het opperbestuur van de Na- tionale Geld-middelen. Hij bepaalt de vaste jaar- wedden der Nationale Ambtenaren.

Art. 42.

De Koning beschikt niet anders over de Geld- middelen van den Staat, dan overeenkomstig de Wet.

Art. 43.

De Koning verleent Pensioenen, volgens de be- palingen daar omtrent door de Wet gemaakt.

Art. 44.

In het begin van elke gewone Zitting, levert de Koning aan het Wetgevend Ligchaam in, eene algemeene en uitgewerkte Begrooting van Staats- behoeften over het volgend jaar.

De Vergadering van Hun Hoog Mogende kan daar in geene verandering maken; dezelve bewilligt daar in, of verwierpt deze algemeene Begrooting.

Art. 45.

Er zal eene Nationale Rekenkamer zijn; bij va- cature zendt de Vergadering van Hun Hoog Mo-

gende aan den Koning eene Nominatie van zes Personen, welke door den Koning tot op de helft wordt verminderd, waaruit de Vergadering van Hun Hoog Mogende de verkiezing doet.

Art. 46.

De Koning heeft de bestelling van de Regering der Plaats, alwaar het Gouvernement resideert.

Art. 47.

Het Domein van de Kroon zal bestaan:

In *de eerste plaats*: uit een Paleis in den Haag, het geen tot verblijf van het Koninklijk Huis be- stemd zal zijn.

In *de tweede plaats*: uit het Paleis in het Haag- sche Bosch.

In *de derde plaats*: uit het Domein van Soestdijk.

In *de vierde plaats*: uit een Inkomen van vijf- maal honderd duizend Guldens in vaste Goederen.

De Wet van den Staat verzekert daar en boven aan den Koning, eene jaarlijksche Somme van vijftien maal honderd duizend Guldens Hollandsch Courant Geld, iedere Maand bij twaalfde gedeelten te betalen.

Art. 48.

Het Lijfsgoed der Koningin zal bij Huwelijk- sche Voorwaarden bepaald worden; voor ditmaal is overeengekomen, dat het zelve eene jaarlijksche Somme van tweemaal honderd en vijftig duizend Guldens zal bedragen, welke uit het Domein van de Kroon opgebracht zal worden. Na aftrek van deze Somme, zal de helft van de overblijvende In- komsten van de Kroon dienen tot bekostiging van het onderhoud van het Huis van den minderjarigen Koning, terwijl de andere helft voor de onkosten van het Regentschap zal bestemd zijn.

Art. 49.

De Koning geniet in zijne Paleizen, mitsgaders in alle Plaatsen alwaar Hij resideren zal, de vrije en openbare uitoefening van zijnen Godsdienst.

Art. 50.

De Eed des Konings luidt aldus:

„Ik zweve, dat ik de Constitutie van het Koning- „rijk zal achtervolgen; dat ik de integriteit van „deszelfs Grondgebied zal handhaven; dat ik zal „eerbiedigen en doen eerbiedigen de Vrijheid van „Godsdienst, de gelijkheid van Regten, en de Staat- „kundige en Burgerlijke Vrijheid; dat ik geene Be- „lastingen zal opleggen, dan uit kracht der Wet, „en dat ik in mijne Regering geen ander doel zal „hebben, dan eeniglijk de bevordering van het Be- „lang, de Welvaart, en de Roem der Natie.”

DERDE AFDEELING.

Van de Wet.

Art. 51.

De Wet wordt in Holland vastgesteld door sa- menstemming van den Koning en het Wetgevend Ligchaam.

De Koning kan in sommige gevallen door de Wet speciaal worden geautoriseerd, om het Wet- gevend gezag, zonder de medewerking der Ver- gadering van Hun Hoog Mogende, uitte oefenen.

Art. 52.

De Leden der Vergadering van Hun Hoog Mo- gende moeten zijn Stemgerechtigde Burgers, den vollen ouderdom van dertig jaren bereikt hebbende,

geboren binnen het Koninkrijk, of in de Koloniën of Bezittingen van den Staat, en binnen dat Departement, van wegens het welk zij benoemd worden, gedurende de laatste zes jaren vóór hunne benoeming hebbende gewoond; zij mogen elkanderen niet bestaan tot in den derden graad van Bloedverwantschap of Zwagerschap, dat is de betrekking tusschen de Man en zijner Vrouw Bloedverwanten.

Het vereischte van inwoning sluit niet uit de zoodanigen, die *Reipublica causa* zijn afwezig geweest.

Art. 53.

De Leden van Hun Hoog Mogende mogen te gelijker tijd, noch Ministers van Staat, noch effective Leden van den Staatsraad, noch van eenig Nationaal Collegie, noch Leden van een Departementaal Bestuur, Raad van Finantiën of eenig Geregts-hof zijn, noch te gelijker tijd een der voorname comptabele of andere hooge Ambten bekleeden.

Art. 54.

Dadelijk na de opening van elke Zitting, zal de Vergadering van Hun Hoog Mogende overgaan tot de benoeming van een President, gekozen uit de Leden der Vergadering.

Art. 55.

Het Wetgevend Ligchaam vergadert gewoonlijk eenmaal in het jaar, en wel bepaaldelijk op den derden Dingsdag in de maand November; de Vergadering blijft twee maanden bij elkander.

De Vergadering kan door den Koning buitengewoon worden bijeengeroepen, zoo dikwerf Zijne Majesteit zulks zal goedvinden.

Op den eersten dag van iedere gewone Zitting treedt het oudste vijfde gedeelte der Leden van de Vergadering van Hun Hoog Mogende af.

De eerste aftreding zal in 1807 plaats hebben, en wordt door het Lot bepaald.

De aftredende Leden zijn altijd weder verkiesbaar.

Art. 56.

De Leden der Vergadering van Hun Hoog Mogende brengen hoofdelijk hunne stem uit, en stemmen zonder eenigen last, van wie het ook zij, te ontvangen.

Art. 57.

De Vergadering van Hun Hoog Mogende beaadslaagt over geene andere onderwerpen, dan over de zoodanige, welke haar door den Koning worden voorgedragen.

Dezelve vereenigt zich met de Voordragt, of verwerpt dezelve, zonder daarin eenige verandering of wijziging te maken.

Art. 58.

Hun Hoog Mogende, de voorgedragene Wet hebbende goedgekeurd, geven daarvan onmiddellijk kennis aan den Koning, welke met de promulgatie en executie daarvan belast is. — Wanneer Hun Hoog Mogende de voorgedragene Wet verwerpen, geven zij daarvan, met opgave der redenen van weigering, kennis aan den Koning, welke alsdan hetzelfde Ontwerp, nader gemotiveerd of met eenige verandering, andermaal kan voordragen.

Art. 59.

Alle Besluiten van de Vergadering van Hun Hoog Mogende worden geteekend door den President, en gecontrasigneerd door den Griffier hunner Vergadering.

Art. 60.

Het Wetgevend Ligchaam zal buiten deszelfs midden een Griffier met meerderheid van stemmen benoemen.

Art. 61.

Er kan geene Oorlogsverklaring plaats hebben, dan na een voorafgaand Besluit van Hun Hoog Mogende, op Voordragt van den Koning genomen.

VIERDE AFDEELING.

Van de Departementale- en Gemeente-Besturen.

Art. 62.

De Departementale Besturen zijn belast met het doen uitoefenen der Wetten en Bevelen, welke aan hun van wegens het Gouvernement worden gegeven.

Art. 63.

De Gemeente-Besturen zijn bevoegd tot het regelen van hunne huishoudelijke belangen, op den voet en wijze bij de Wet bepaald.

Art. 64.

Leden van Gemeente-Besturen kunnen onder geen voorwendzel in Persoon voor het Departementaal Bestuur tot verantwoording worden opgeroepen; zij kunnen alleen wegens misdrijf of verzuim in hunne Bediening, voor het Departementaal Geregts-hof worden te regt gesteld.

VIJFDE AFDEELING.

Van de Regterlijke Magt.

Art. 65.

Het Regt wordt in naam en van wegens den Koning uitgeoefend.

Art. 66.

De Regterlijke Magt wordt alleen uitgeoefend door Regters, ingevolge de Wet aangesteld. Geene politieke Magt vermag de onaflankelijkheid der Regters in de uitoefening van eenig gedeelte van hunne werkzaamheden te belemmeren.

Art. 67.

In geene Regtbanken zullen de Leden bij derzelve aanstelling elkander onderling, of ook de publieke Aanklagers bij dezelve, bestaan, tot in den vierden graad van Bloedverwantschap of Zwagerschap. — Niemand kan den Post van Regter of publieken Aanklager waarnemen, die niet is Steingerechtigd Burger, en den vollen ouderdom van 25 jaren bereikt heeft.

Art. 68.

In alle Criminele Vonnissen wordt het misdrijf van den Veroordeelden uitgedrukt, op poene van nulliteit.

Art. 69.

Alle Vonnissen moeten met opene deuren worden gepronuntieerd. — Nimmer heeft eenige verbeurdverklaring van goederen plaats.

Art. 70.

Het Krijgsvolk te Water en te Lande blijft, met betrekking tot alle civile zaken en commune delicten, onderworpen aan den Burgerlijken Regter.

Art. 71.

Er zal een Hoog Nationaal Geregts-hof zijn; de Leden zullen ten aanzien van ouderdom en inwoning dezelfde vereischten moeten bezitten, als bij

Art. 52 voor de Leden der Vergadering van Hun Hoog Mogende zijn bepaald, en zich, overeenkomstig het gestatueerde bij Art. 67, niet mogen bestaan in of binnen den vierden graad van Bloedverwantschap en Zwagerschap.

Art. 72.

Bij vacature zenden de overige Leden eene Nominatie van drie Personen aan de Vergadering van Hun Hoog Mogende, welke daar uit de verkiezing doet.

De Koning heeft de aanstelling van den publieken Aanklager bij het Nationaal Gerechtshof, en van de publieke Aanklagers bij de Departementale Gerechtshoven, uit eene Nominatie van drie Personen, door het Hof, bij het welk de vacature voortvalt, te formeren.

Art. 73.

De Leden der Vergadering van Hun Hoog Mogende en van den Staatsraad zijn nimmer verantwoordelijk voor de door hun uitgebragte advisen.

De Ministers van Staat en Leden van alle Administrative Raden zijn alle aan den Koning verantwoording schuldig; ingevalle zij deswegens in regten mogten betrokken worden, zullen zij voor het Hoog Nationaal Gerechtshof worden aangesproken.

De Leden der Vergadering van Hun Hoog Mogende, de Ministers van Staat, de Leden van den Staatsraad, en de Hooge Ambtenaren van Staat, zullen voor het Hoog Nationaal Gerechtshof ten allen tijde te regt staan wegens misdrijven, welke zij in de waarneming van hunne Posten mogten hebben begaan; alsmede wegens misdaden, welke zij mogten hebben bedreven, gedurende den tijd dat zij deze Posten bekleeden; doch tot het gewone leven terug gekeerd, zullen zij wegens laatstgemelde, voor hunnen gewonen Burgerlijken Regter worden teregt gesteld.

Art. 74.

Het Nationaal Gerechtshof oordeelt over alle Actiën, waar in de Staat als Gedaagde wordt aangesproken.

Art. 75.

Wanneer de Staat, of wel eenige Gemeenelands Collegiën, Ontvangers, Rentmeesters of andere Agendarissen, in derzelver qualiteit voor het Nationaal Gerechtshof in regten betrokken worden, zullen Hun Hoog Mogende, op voordragt van den Koning, het algemeen belang zulks vorderende, het-

zelve Hof kunnen aanschrijven, om met de cognitie der zaak, het zij voor eenen bepaalden, het zij voor eenen onbepaalden tijd te supersederen, en is het Nationaal Gerechtshof verplicht, aan zoodanige aanschrijving te defereren; zullende de Koning, Hun Hoog Mogende niet vergaderd zijnde, tot het doen van eene provisionele aanschrijving tot dat oogmerk, bevoegd zijn.

Art. 76.

Het Nationaal Gerechtshof heeft speciaal toezigt over de Gerechtshoven en Regtbanken in het Koninkrijk; het kan derzelver Vonnissen en Handelingen, voor zoo verre deze met de Wetten, aangaande de administratie der Justitie, en de form van Regtspleging strijdig zijn, achorsen en vernietigen; hetzelve zal echter nimmer bevoegd zijn, zich in de beoordeeling der zaak zelve intelen.

Art. 77.

Aan het Nationaal Gerechtshof valt hooger beroep van alle gewijsden in zaken, welke ter eerster instantie gediend hebben voor de Departementale Gerechtshoven.

Art. 78.

Het Nationaal Gerechtshof verleent surceance van betaling, Brieven van Sureté de Corps, en voorts zoodanige dispensatiën, als door de Wet aan hetzelve zullen worden opgedragen.

Art. 79.

Met betrekking tot alles wat tot de Regterlijke Magt behoort, het getal en de organisatie van Gerechtshoven en Regtbanken, het zij Burgerlijke, het zij Militaire, wordt aan den Koning overgelaten, om daaromtrent aan de Vergadering van Hun Hoog Mogende zoodanige veranderingen en verbeteringen voortedragen, als in vervolg van tijd wenschelijk zullen bevonden worden.

Gelasten en bevelen, dat deze, voorzien van het Zegel en geregistreerd in de Archiven van den Staat, zal worden toegezonden aan de Hoven, de Regtbanken en Departementale Besturen, ten einde den inhoud dezes te promulgeren, te observeren en te doen observeren.

Gegeven te Mentz, den 7. Augustus van het jaar 1806, en van Onze Regering het Eerste. (Geteekend) Louis. (Onderstond) Wegens den Koning. (Geteekend) De Minister Secretaris van Staat W. F. Röell. De Minister van Justitie en Politie. Van Hooff.

183. PUBLICATIE van den Koning van Holland, inhoudende eene Wet met algemeene bepalingen. 7 Augustus 1806.

Louis Napoleon, door de gratie Gods en de Constitutie des Rijks, Koning van Holland, aan alle de genen, welke deze zullen zien of hooren lezen, Salut! doen te weten:

Dat de Vergadering van Hun Hoog Mogenden, overeenkomstig de Voordragt, gedaan uit onzen Naam, en na gehoord te hebben de Sprekers van den Staats-Raad, heeft besloten te arresteren de navolgende

W E T.

Artikel 1.

De Koninklijke Wapens zullen zijn de oude Wapenen van den Staat, gecarteleerd met den Fran-

schen Keizerlijken Adelaar, en gekroond met de Koninklijke Kroon.

Art. 2.

De voormalige Vlag van den Staat zal behouden worden.

Art. 3.

De Koning bepaalt het getal der Leden van den Staats-Raad; hetzelve zal echter niet minder zijn dan Negen.

Art. 4.

De Rekenkamer bestaat uit Negen Leden.

Art. 5.

Het Wetgevend Lichaaam zal bestaan uit Negen-

en-dertig Leden, gekozen voor vijf jaren, en benoemd in de volgende evenredigheid:

Van het Departement Holland, 17 Leden. Gelderland 4. Brabant 4. Vriesland 3. Overijssel 3. Groningen 3. Zeeland 2. Utrecht 2. Van het Landschap Drenthe 1 Lid.

Het getal der Leden van de Vergadering van Hun Hoog Mogenden zal worden vermeerderd, in geval van vergrooting van Grondgebied.

Art. 6.

De Leden der Vergadering van Hun Hoog Mogenden genieten, tot schadeloosstelling van Reiskosten en van het verblijf in de Residentie, jaarlijks eene somme van *drie duizend Guldens*.

Art. 7.

De Departementale- en Gemeente-Besturen kunnen geene Belastingen opleggen, dan ingevolge de Wet, en na bekomene autorisatie van den Koning, op Rapport van de Departementale Besturen.

Art. 8.

Alle verschillen omtrent Jurisdicte-Questiën zullen, zoo de Partijen onder hetzelfde Departementaal Gerechtshof behooren, aan de beslissing van hetzelfde Gerechtshof, en anders aan die van het Nationaal Gerechtshof, onderworpen zijn.

Art. 9.

De manier van Procederen, zoo voor het Nationaal

Gerechtshof, als voor de Departementale Gerechtshoven en andere Regtbanken, wordt door de Wet bepaald.

Art. 10.

Alles wat betrekking heeft tot de uitoefening der Crimineele Justitie in Militaire Zaken, zal door eene bijzondere Wet nader worden bepaald.

Art. 11.

De Wet bepaalt de Judicature in cas van Fraude of Contraventie over de Middelen te Water en te Lande.

Art. 12.

Het Nationaal Gerechtshof zal bestaan uit Negen Leden.

Art. 13.

Het Nationaal Gerechtshof velt geene definitive Vonnissen, ten zij 'er ten minsten twee derden der Leden tegenwoordig zijn.

Gelasten en bevelen, dat deze, voorzien van het Zegel en geregistreerd in de Archiven van den Staat, zal worden toegezonden aan de Hoven, de Regtbanken en Departementale Besturen, ten einde den inhoud dezes te promulgeren, te observeren en te doen observeren.

Gegeven te Mentz den 7. Augustus van het jaar 1806, en van Onze Regering het Eerste. Geteekend. Louis. (Onderstond) Wegens den Koning. De Minister Secretaris van Staat. (Geteekend) W. F. Röell. De Minister van Justitie en Politie. Van Hooff.

184. PUBLICATIE van den Koning van Holland, *nopens de inrigting van het bestuur in de Departementen, en de wijze, waarop alle judiciële zaken, de oude middelen en belastingen betreffende, behandeld zullen worden.* 13 April 1807.

Lodewijk Napoleon, door de Gratie Gods en de Constitutie des Koninkrijks, Koning van Holland, aan allen den genen, welke deze zullen zien of hooren lezen, Salut! doen te weten:

Dat het Wetgevend Ligchaam, goedgekeurd hebbende de Voordragt door Ons daartoe gedaan, Wij dienvolgens omtrent de inrigting van het Bestuur in de Departementen, mitsgaders ten aanzien van de wijze, waarop zullen worden behandeld alle Judiciële Zaken, concernerende de oude Middelen en Belastingen, hebben gedecreteerd, gelijk Wij decreteren bij deze:

Vooreerst, dat zal worden gearresteerd de Wet, alhier volgende geïnsereerd:

W E T

OVER HET BESTUUR IN DE DEPARTEMENTEN.

Verdeeling van het Rijk.

Art. 1.

De tegenwoordige oppervlakte van het Rijk wordt verdeeld in de volgende tien Departementen:

I. Het Departement *Stad en Lande van Groningen*; hetzelfde bevat de tegenwoordige Limiet-scheiding van dat Departement, en het *Eiland Rottumeroog*.

II. Het Departement *Vriesland*, bevattende het tegenwoordig Departement *Vriesland*, mitsgaders de Eilanden *Ameland*, *Vlieland*, *Terschelling* en *Schiemonnikoog*.

III. Het Departement *Drenthe*, hebbende dezelfde Limieten als het tegenwoordig Landschap *Drenthe*.

VERVOLG UTR. PLS. I.

IV. Het Departement *Overijssel*, loopende van de *Zuider-Zee*, benoorden de gewone Limiet-scheiding, tusschen de Departementen Overijssel en Gelderland, tot op den *Yssel*, langs en beoosten den *Yssel* tot op de *Koerhuizerbeek*; voorts de *Koerhuizerbeek* langs tot op de *Schipbeek*, en benoorden die *Beek* tot op de Grenzen van *Munsterland*; wijders de oude Grenzen van het Departement *Overijssel* met het Landschap *Drenthe* en Departement *Vriesland*, benevens het *Eiland Schokland*.

V. Het Departement *Gelderland*, beginnende beoosten het *Riviertje de Laak*, van de *Zuider-Zee* af, tot op de gewone Land-scheiding tusschen de Departementen *Gelderland* en *Utrecht*; vervolgens beoosten de gewone Land-scheiding, tot op de hoogte van het Dorp *Scherpenzeel*, het welk bij het Departement *Lande van Utrecht* gevoegd wordt; van daar beoosten dezelve Land-scheiding tot op den *Rhijn*, met uitsluiting van *Geldersche Veenendaal*; vervolgens langs en bezuiden den *Rhijn* en *Lek*, tot op de Grens-scheiding tusschen de gewene Graafschappen *Buuren* en *Culemborg*; voorts langs en beoosten de Grens-scheiding tusschen de beide voorzegde Graafschappen tot op het *Riviertje de Linge*, langs en bezuiden de *Linge* tot aan de *Asperensche Laan*, langs en beoosten die *Laan*, in eene regte Lijn, zuidwaarts op tot op de *Waal*, met uitsluiting van *Dalem*, *Vuuren* en *Herwijnen*; verder langs en bezuiden de *Waal*, tot het Fort *Loevestein*; vervolgens met uitsluiting van *Loevestein* en het *Munnekenland*, langs en benoorden de *Maas*, tot op de hoogte van de *Heerlijkheid Wefel*, en van daar benoorden de *Maas*, opwaards tot op

de Grenzen van het Rijk, zoodanig, dat al wat benoorden de *Maas* is, bij dat Departement behoort; zullende wijders de Grens-scheiding tusschen hetzelfde en het Departement *Overijssel* loopen van de Zuider-Zee af, bezijden de Land-scheiding tusschen de Departementen *Overijssel* en *Gelderland* tot op den *Yssel*; langs en bewesten den *Yssel*, op de *Koerhuizerbeek*, voorts de *Koerhuizerbeek* langs op de *Schipbeek*, en bezijden die *Beek* tot op de Grenzen van *Munsterland*.

VI. Het Departement *Lande van Utrecht*, beginnende ten westen van het *Riviertje de Laak* van de *Zuiderzee* af, tot op de gewone Land-scheiding der Departementen *Utrecht* en *Gelderland*, zoodanig, dat de Heerlijkheid *Hoewelaken* bij het Departement *Lande van Utrecht* gevoegd wordt; vervolgens ten westen de gewone Land-scheiding tot op de hoogte van het Dorp *Scherpenzeel*, het geen mede bij dit Departement behoort; van daar langs dezelfde Land-scheiding tot op den *Rhijn*, met insluiting van *Geldersck Veenendaal*, voorts langs en benoorden den *Rhijn* tot op *Schoonhoven*; voorts van *Schoonhoven*, met insluiting van die Stad, langs en beoosten de *Vliet* tot op *Haastrecht*, met uitsluiting van die Plaatsen, langs en benoorden den *Yssel* tot op de hoogte van *Gouda*; vervolgens langs en beoosten het Vaarwater van *Gouda* op *Bodegraven*, met uitsluiting van *Bodegraven* en den *Hoornpolder*, beoosten de *Nieuwe Vaart*, langs en beoosten de oude Land-scheiding tot aan den *Drecht*; van daar langs en bezijden den *Drecht* tot op de tegenwoordige Land-scheiding der beide Departementen *Holland* en *Utrecht*, langs en ten oosten dezelve tot op den *Veenmolen* van dezelve, bezijden de *Veldhuizersloot*; verder in eene regte Lijn op de Land-scheiding van het Departement *Utrecht* en het *Gooi*, met insluiting van *Breukelen*; van daar langs en bezijden de tegenwoordige Land-scheiding van het *Gooiland* tot op de *Vuursche*, en van die plaats noordwaarts op langs gemelde Land-scheiding in eene regte Lijn tot aan de *Zuider-Zee*.

VII. Het Departement *Amstelland*, beginnende oostwaarts, aan de Westzijde van het Departement *Lande van Utrecht*, bij de *Zuider-Zee*, met eene regte Lijn vallende tot op de *Vuursche*; van daar langs en benoorden de tegenwoordige Land-scheiding van het *Gooiland*, verder in een regte Lijn westwaarts tot op de *Veldhuizersloot*, met uitsluiting van *Breukelen* benoorden hetzelfde tot op den *Veenmolen*; van daar langs en benoorden den *Drecht* tot aan de *Vrieseweg*; benoorden de *Vrieseweg* tot aan de Oostzijde van de *Meer*, bewesten de *Meer*, gaande van de Jurisdicte van *Hillegom*, tusschen de *Vogelenzang*, *Langeveld* en *Noordwijkerhout*, westwaarts tot aan de *Noordzee*, en verder het geheele noordelijk gedeelte van het tegenwoordig Departement *Holland*, met de Eilanden *Texel*, *Wieringen*, *Urk* en *Marken*.

VIII. Het Departement *Maasland* heeft de actuele Limiet-scheiding tusschen *Holland* en *Zeeland*; vervolgens langs het *Hollandsch Diep*, de *Biesbosch*, het *Bergsche Veld*, de *Dongen* en *Oude Maas* tot bij *Heusden*; komende alles wat bezijden die Wateren ligt aan het Departement *Brabant*; vervolgens van de *Oude Maas* bij *Heusden*, met uitsluiting van die Stad en het Dorp *Beern*, in eene regte

Lijn op de *Maas*, tot bij de Heerlijkheid *Wel*; van daar ten westen de *Maas*, die Rivier af tot op de *Waal* bij *Loevestein*, benoorden de *Waal* opwaarts, met insluiting van *Dalem*, *Vuren* en *Herwijnen*, in eene regte lijn noordwaarts tot op de *Asperensche Laan*, langs en bewesten die *Laan* tot aan de *Linge*, langs en benoorden de *Linge* tot op de Grensscheiding tusschen de gewezen Graafschappen *Culemborg* en *Buren*, en langs en bewesten die Grensscheiding tot aan de Rivier de *Lek*; van daar bezijden de *Lek* westwaarts tot aan *Schoonhoven*; voorts langs en bewesten de *Vliet* tot *Haastrecht*, met insluiting van die Plaats; verder langs en bezijden den *Yssel* tot op de hoogte van *Gouda*, vervolgens langs en bewesten het Vaarwater van *Gouda* op *Bodegraven*; verder met insluiting van *Bodegraven* en den *Hoornpolder*, bewesten de *Nieuwe Vaart* langs en bewesten de Landscheiding met het Departement *Utrecht* tot aan de *Vriese Weg*; voorts bezijden die *Weg* westwaarts tot in de *Meer*, en eindelijk westwaarts van de *Meer*, naar de *Noordzee*, langs het Departement *Amstelland*.

IX. Het Departement *Zeeland*, bevattende het tegenwoordig Departement *Zeeland*, met uitzondering van den Polder *Hinkelenoord*, bij het Departement *Brabant* gevoegd.

X. Het Departement *Brabant*, hebbende de Limiet-scheiding tusschen de Departementen *Brabant* en *Zeeland*, met uitzondering van den Polder *Hinkelenoord* bij *Brabant* gevoegd; voorts het *Hollandsche Diep*, de *Biesbosch*, het *Bergsche Veld*, de *Dongen* en de *Oude Maas* tot bij *Heusden*; vervolgens van de *Oude Maas* bij *Heusden*, met insluiting van die Stad en het Dorp *Beern*, in eene regte lijn op de *Maas*, en van daar bezijden die Rivier tot op de Grenzen van het Rijk.

Art. 2.

De Ingezeten van die Streken, welke onder een ander Departement hebben behoord, blijven aan dezelfde civile en criminele Wetten en aan denzelfden Regter onderworpen, onder welke zij tot nu toe hebben behoord, en zulks, tot dat bij de introductie van een Algemeen Wetboek deswegens, nadere schikkingen zullen worden gemaakt.

Bij deze introductie zal de verdeeling van het Rijk en de benaming der Departementen finaal geregeld worden.

Art. 3.

Ieder Departement is verdeeld in Kwartieren. De Koning bepaalt derzelver getal en grenzen.

Ieder Kwartier is verdeeld in Gemeenten.

Art. 4.

De verdeeling in Departementen en de onderdeeling der Departementen in Kwartieren, is ingericht om de administratie des te gemakkelijker te regelen, en de algemeene Wetten en bevelen des te naauwkeuriger ten uitvoer te brengen.

Bestuur van het Departement.

Art. 5.

In ieder Departement is een Land-Drost, met Assessoren, en een Secretaris-Generaal. De Land-Drost heeft Drostten in de Kwartieren onder zich; hij kan met de werkzaamheden van den Drost belast worden, in het Kwartier waar de Hoofdplaats van het Departement gelegen is.

Art. 6.

De Koning bepaalt het getal der Assessoren; hetzelfde is echter niet minder dan vier in het Departement *Drenthe* en niet minder dan zes in ieder der overige Departementen.

Art. 7.

De Koning benoemt en herroept de Land-Drosten, Assessoren, Secretarissen-Generaal en Drosten.

Art. 8.

De Land-Drosten, Assessoren, Secretarissen-Generaal en Drosten, moeten alle geboren zijn binnen het Rijk of de Koloniën; de Assessoren, Secretarissen-Generaal en Drosten daar en boven de zes laatste jaren in het Departement hebben gewoond, afwezendheid voor publieken dienst mede daar onder begrepen. Zullende alleen de Land-Drost zonder onderscheid over het geheele Koninkrijk kunnen worden gekozen. Allen moeten den vollen ouderdom van vijf-en-twintig jaren hebben bereikt.

De Land-Drost, Assessoren en Secretarissen-Generaal zullen aan elkander onderling, niet bestaan tot in den vierden graad van Bloedverwantschap of Zwagerschap; de bepaling, in dit Artikel, omtrent de inwoning voorkomende, zal op de Departementen Amstelland en Maasland voor de eerstemaal niet toepasselijk zijn; zullende het, om in voornoemde Departementen voor de eerstemaal benoemd te worden voldoende zijn, gedurende voorgedde tijd in het tegenwoordig Departement Holland gewoond te hebben.

Art. 9.

Hooge Ambtenaren of Geëmpliojeerden van het Rijk, Leden of Secretarissen van eenig Lands-Collegie of van eenige Regtbanken of Gemeente-Besturen, gelijk mede Personen aan den Krijgsdienst verbonden, of die eenig comptabel Ambt bekleeden, tot Land-Drost of Assessor aangesteld wordende, moeten, eer zij in hunne functie kunnen treden, van gemelde posten afstand doen, of wel gedurende hunne functie bij het Bestuur in de voorschreve posten zoodanig door anderen vervangen worden, dat zij niet in het minste in de waarneming van dezelve zich inlaten, noch wegens dezelve eenigerhande voordeelen genieten.

Staats-Raden in buitengewonen dienst, zijn onder de bepaling van dit Artikel niet begrepen.

Art. 10.

De Land-Drost is bijzonder belast met het toezigt over de Politie en de rigtige uitvoering van alle Wetten en bevelen in het Departement; hij regelt bovendien alle de werkzaamheden van Assessoren, alles in voegen zoo als hierna breeder zal worden omschreven.

Art. 11.

Alle Wetten, Decreten, Orders, Besluiten, Missives, Requesten, Berigten, Advisen, Rapporten, Voordragten en andere Stukken, worden aan den Landdrost geadresseerd; alle Besluiten worden op zijn naam uitgegeven.

Art. 12.

De Land-Drost is uitsluitend belast met, en verantwoordelijk, voor al het geen het oppertoezicht van de Politie, en de executie van alle Wetten en bevelen betreft, welke hem door de onderscheidene Ministers worden gezonden. Hij correspondeert met ieder van de Ministers, voor zoo veel

de zaken van hun Departement betreft; maar behoort meer bijzonderlijk bij het Ministerie van Binnenlandsche Zaken.

De Land-Drost behoort onmiddellijk onder den Minister van Justitie en Politie in alle zaken welke tot de administratie der Justitie en Politie betrekkelijk zijn.

Art. 13.

In zoodanige Justitiële Zaken, welke bij Artikel 23 aan Land-Drost en Assessoren worden opgedragen, zit de Land-Drost in de Vergadering voor, en heeft eene concluderende stem, doch zonder enig meerder gezag dan dat van President uitte oefenen.

Art. 14.

Hij roept Assessoren bij elkanderen, zoo dikwijls hij goedvindt, en zoo dikwijls de behandeling van alle zoodanige zaken als aan den Land-Drost en Assessoren gezamenlijk zijn opgedragen, het vereischt.

Art. 15.

Land-Drost en Assessoren behandelen gezamenlijk zoodanige zaken, als hun bij speciale Instructie door Zijne Majesteit zullen worden opgedragen, als mede die gene welke in de volgende Artikelen worden omschreven.

Wanneer bij de behandeling dezer zaken het gevoelen der meerderheid van het zijne verschilt, brengt hij dezelve ter kennis van den Minister tot wiens Departement de zaak behoort, wacht zijne beslissing af, en zorgt dat alles inmiddels blijve in zijn geheel.

Bij aldien deze beslissing, zonder groote zwarigheden niet kan worden afgewacht, is de Land-Drost verplicht volgens zijn gevoelen te besluiten, en daar van aan den Minister kennis te geven.

Hij is voor dit verrigte speciaal verantwoordelijk.

Art. 16.

Land-Drost en Assessoren trachten alle geschillen tusschen plaatselijke Besturen of andere Collegiën en Corporatiën in het Departement, voor zoo ver deze Collegiën tot geen ander verheven Administratie behooren, in der minne bij te leggen; zij zullen, zoo deze pogingen vruchteloos zijn, dezelve beslissen, behalve in zaken welke notoir behooren tot de cognitie van den Regter, als welke aan denzelfden zullen moeten worden verwezen.

Art. 17.

De Land-Drost moet Assessoren raadplegen zoo dikwijls eenige Reglementen van Bestuur of Politie verlangd worden, of dat hij denkt dezelve te moeten voorstellen. Hij kan dezelve in geen geval, noch alleen, noch met Assessoren finaal arresteeren, maar is verplicht de Ontwerpen aan den Minister van Binnenlandsche Zaken te zenden, om ter kennis van Zijne Majesteit te worden gebragt.

De Land-Drost zal zich ten aanzien van Keuren, welke door de Gemeente-Besturen mogten worden gemaakt of voorgesteld, moeten gedragen naar het geen hier onder Art. 41 en 50 zal worden bepaald.

Art. 18.

Land-Drost en Assessoren staan te zamen over de Leverantiën en Aanbestedingen, welke in het Departement moeten worden gedaan.

Art. 19.

Land-Drost en Assessoren, kunnen door Zijne Majesteit geautoriseerd worden, om aan minderjarige Brieven van *Venia Aetatis*, gelijk mede Brie-

ven van *Creatie van Notaris*, op de gebruikelijke wijze, na dat de Aspiranten tot het Notaris-Ambt alvorens door het Gerechtshof over het Departement zijn onderzocht en bekwaam geoordeeld.

Art. 20.

Land-Drost en Assessoren nemen kennis van, en besluiten op alle aan hun gedane verzoeken en voordragten om zoodanige Admissiën, Vergunningen en Octroijen, waar van de Concessiën bij expresse Wetten, sedert het arresteren van het nieuw stelsel van algemeene Belastingen op den 19. Julij 1805, aan het Departementaal Bestuur of aan de Raden van Financiën in de Departementen is gedemandeerd, en thans wordt uitgeoefend.

Art. 21.

Zij zullen het oppertoezicht hebben over de tijdelijke Zetting van het Brood, in het Departement.

Art. 22.

De Land-Drost is alleen belast met de executie van het geen door hem en Assessoren is behandeld.

Art. 23.

Land-Drost en Assessoren hebben het toezigt op, en de administratie over de Middelen, zoo en in diervoegen als thans door de Raden van Financiën wordt geëxerceerd. Zij hebben provisioneel en tot daaromtrent nader of anders zal zijn gedisponceerd, de Judicature over de Middelen te Lande, zoodanig als dezelve aan de Raden van Financiën is opgedragen geweest. Zij oefenen deze Judicature uit, op den voet en wijze bij de generale Ordonnantie en bijzondere Reglementen of Instructiën bepaald of nader te bepalen.

Art. 24.

De plaatselijke Besturen en andere Collegiën of Ambtenaren, aan welke de administratie der Politie is toegekend, zijn verplicht de orders en bevelen van den Land-Drost, betrekkelijk tot zaken waar over de beschikking en toezigt aan Land-Drost of aan den Land-Drost en Assessoren is opgedragen, te respecteren, en te doen respecteren.

Art. 25.

Alle hoogere en lagere Regtbanken, mitsgaders alle plaatselijke Besturen en andere Collegiën en Personen, aan welke de administratie der Politie is toegekend, mitsgaders alle andere Collegiën en Ambtenaren in het Departement fungerende, en eenige zaken administrerende, waar over de Land-Drost, of Land-Drost en Assessoren eenige beschikking hebben, zullen aan dezelve en aan den Drost over hun Kwartier, ten aanzien van alle zoodanige zaken, des gevorderd, dienen van berigt of van consideratiën en advis, op alle Sukken welke daartoe in derzelver handen zullen worden gesteld.

Art. 26.

De Land-Drost zal voor het Hoog Nationaal Gerechtshof, ten allen tijde te regt staan wegens misdrijven, welke hij in de waarneming van zijnen post mogt hebben begaan, als mede wegens alle andere misdaden, wanneer ook bedreven, zoo lang hij dezen post bekleedt; doch tot het gewone leven terug gekeerd, zal hij wegens laatstgemelde voor zijnen gewonen Burgerlijken Regter worden te regt gesteld.

Assessoren en Secretarissen-Generaal, staan in het criminele te regt voor het Departementaal Gerechtshof, in die zelfde gevallen in welke de Land-

Drost aan de Jurisdictie van het Hoog Nationaal Gerechtshof is onderworpen.

Art. 27.

Land-Drost, Assessoren, Secretarissen-Generaal en Drost, zullen geen aandeel mogen hebben in eenige Lands of Stedelijke Pachten of Collecten van Belasting, of Leverantie in het Departement, direct noch indirect.

Art. 28.

De Drost, hebben in ieder Kwartier, onder den Land-Drost het toezigt over de uitoefening der Politie; zij assisteren denzelfde in alles wat de executie van Wetten, Orders en Bevelen betreft, en zijn aan hem verantwoordelijk, ten ware Zijne Majesteit in sommige gevallen dienstig mogt oordeelen zijne bevelen onmiddellijk door een der Ministers aan den Drost te zenden, als wanneer zij aan dezen, wegens derzelver uitvoering verantwoordelijk zijn, en geeft de Drost in dat geval, na de ontvangene bevelen ter executie gelegd te hebben, van de zaak onverwijld kennis aan den Land-Drost.

Art. 29.

Zij hebben het oppertoezicht over het Bestuur van alle de Gemeenten in hun Kwartier zonder onderscheid. — Zij assisteren, zulks in sommige gevallen noodzakelijk oordeelende, bij de Vergaderingen van Burgemeester en Wethouders of Vroedschap, of onder welke andere benaming het Gemeente-Bestuur ook mag zijn te zamen gesteld, en zitten als dan in dezelve voor.

Art. 30.

De Drost staat in het criminele voor denzelfden Regter als de Assessoren te regt.

Art. 31.

De Koning regelt verder de bijzondere werkzaamheden van den Land-Drost, Assessoren en Drost.

Van het Bestuur der Gemeente.

Art. 32.

Alle de Gemeenten van het Rijk, worden in twee Klassen verdeeld.

Art. 33.

Alle Steden welke vijf duizend Zielen of meerder bevatten, behooren tot de eerste Klasse.

Art. 34.

Zijne Majesteit kan Steden, welker bevolking minder dan vijf duizend Zielen bevat, onder de Gemeenten van de eerste Klasse rangschikken, voor zoo ver derzelver ligging of middelen van bestaan, zulks nuttig doet voorkomen.

Art. 35.

In iedere Gemeente van de eerste Klasse is het Bestuur in handen van een' Burgemeester, die door den Koning wordt benoemd, voor den tijd van twee jaren, doch telkens wederom verkiesbaar is, en van Wethouders. Deze hebben Plaatsvervangers.

Er is in iedere Gemeente een *Vroedschap*.

De Koning bepaalt het getal van de *Wethouders* en derzelver *Plaatsvervangers* en van de *Leden der Vroedschappen* in iedere Gemeente.

Om *Burgemeester* of *Wethouder* te kunnen zijn, zal men de vijf, en om *Vroedschap* te kunnen zijn, de twee laatste jaren in de Gemeente moeten gewoond hebben; afwezigheid voor publicken dienst mede daar onder begrepen.

Art. 36.

De *Wethouders* worden insgelijks voor een bepaald getal jaren verkoren, zoo dat er jaarlijks een af-treedt, die echter altijd weder verkiesbaar blijft.

De *Vroedschappen* worden voor vijf jaren verkoren.

De Koning bepaalt den tijd van afstreding zoodanig, dat alle de *Vroedschappen* in den tijd van vijf jaren afstreden; afstredende *Vroedschappen* zijn altijd weder verkiesbaar.

Art. 37.

De Koning benoemt de *Wethouders* en *Vroedschappen*. — Gedurende het eerste jaar na de introductie dezes, zonder eenige Nominatie, voor den afstredende *Wethouder* en zijn *Plaatsvervanger*, gelijk mede voor de afstredende *Vroedschappen* en de *Vroedschapsplaatsen*, welke in den loop van het jaar zijn komen te vaceren, doet Zijne Majesteit de keuze uit twee Nominatiën, ieder van een dubbel, waar van de ééne door den Land-Drost en de andere door Burgemeester en *Vroedschappen* wordt ingeleverd; *Vroedschappen*, kunnen tot *Wethouders* benoemd worden, maar in dat geval vallen zij als Leden der *Vroedschap* uit, en worden door anderen vervangen.

Art. 38.

De Burgemeester, *Wethouders* en *Vroedschappen* mogen elkanderen niet bestaan tot in den derden graad van Bloedverwantschap.

Art. 39.

De Burgemeester heeft onder zijne verantwoordelijkheid het oppertoezicht over de Politie, en de uitvoering der Wetten en Orders van het Gouvernement; niets wordt afgekondigd dan op zijn bevel; hij is het hoofd der Gemeente en van *Wethouders*, en zorgt dat zij niets doen het welk aanloopt tegen de algemeene belangen of die der Gemeente.

Art. 40.

Burgemeester en *Wethouders* hebben, onder hunne verantwoordelijkheid, het Bestuur van de Politie, de behandeling der dagelijksche zaken en de beheering van de Geldmiddelen der Gemeente.

Art. 41.

Zij kunnen, onder approbatie van den Drost, Keuren maken, de dagelijksche Politie betreffende, welke de straf van eene boete van vijftig Guldens of eene drie daagsche Gevangenis niet te boven gaat.

De Drost geeft kennis van die Keuren aan den Land-Drost.

In alle andere gevallen moeten de ontworpen Keuren aan den Land-Drost worden gezonden, die dezelve aan den Minister van Binnenlandsche Zaken zendt, om aan Zijne Majesteit met zijne consideratiën te worden aangeboden.

Art. 42.

Burgemeester en *Wethouders* kunnen geenerlei Regterlijke bedieningen waarnemen.

Art. 43.

De *Vroedschap* vergadert nimmer, dan wanneer dezelve door den Drost wordt bijeengeroepen, en op deszelfs uitdrukkelijke vergunning. De Burgemeester zit in dezelve voor.

Art. 44.

Dezelve wordt jaarlijks bijeengeroepen tot de behandeling der volgende zaken:

a. Om de Nominatie van *Wethouders*, hunne *Plaatsvervangers* en van *Vroedschappen* te maken.

b. Om de Rekening van het vorige jaar opte-nemen. De Drost moet bij het doen der Rekening in de *Vroedschap* voorzitten.

c. Om den Staat van Ontvangst en Uitgaven voor het volgend jaar optemaken, en de middelen te beramen om in het te kort te voorzien.

Ontwerpen van Belasting moeten aan den Land-Drost worden gezonden, die dezelve aan den Minister van Binnenlandsche Zaken zendt, om, met deszelfs consideratiën aan Zijne Majesteit te worden gebragt.

d. Om zich over de belangen der Gemeente te beraadslagen, en hunne klagten, remonstrantiën en verzoeken dienaangaande, naar bevind van zaken, of aan den Drost, of aan den Burgemeester toe te zenden of mede te deelen.

Art. 45.

De jaarlijksche Rekening en Begrooting worden aan den Drost gezonden, die dezelve met zijne aanmerkingen aan den Land-Drost doet toekomen. Deze zendt dezelve, insgelijks, met zijne aanmerkingen voorzien, aan den Minister van Binnenlandsche Zaken, om aan den Koning ter approbatie te worden voorgedragen.

Art. 46.

De *Vroedschap* kan over belangrijke zaken, buitengewoon op order van Zijne Majesteit worden bijeengeroepen. Doch behandelt in die gevallen geene andere zaken, dan voor welke dezelve is te zamen gekomen.

Naar vereisch van zaken zit de Drost, Burgemeester of Land-Drost in dezelve voor.

Art. 47.

Het Bestuur over de Gemeenten van de tweede klasse, blijft, zoo na mogelijk, op den tegenwoordigen voet, en, behoudens de wijzigingen welke de Koning noodzakelijk zal oordeelen.

Art. 48.

De Drost zit bij deze Gemeente-Besturen voor, zoo dikwijls hij zulks goedvindt, en in Plaatsen, waar het Bestuur aan een enkelen Ambtenaar is toevertrouwd, is deze onmiddellijk verantwoordelijk aan den Drost.

Art. 49.

De jaarlijksche Rekening en Begrooting in de Gemeenten van de tweede Klasse, wordt aan den Drost gezonden, die dezelve naziet, en, daartoe termen vindende, aan den Land-Drost inzendt, om ten dezen opzigte te handelen, zoo als in Art. 45 is gezegd.

Ontwerpen van Belasting moeten in alle gevallen onder het oog van den Koning worden gebragt, op den voet, Art. 44 Litt. C. bepaald.

Art. 50.

Keuren, welker straf niet meer dan f 50: of eene driedaagsche gevangenis bedraagt, kunnen, onder approbatie van den Drost, door het Bestuur der Gemeenten van de tweede Klasse worden gemaakt; wanneer de straf hooger loopt, moet daartoe worden gehandeld, zoo als hier voren Art. 42, is bepaald.

Art. 51.

De Koning regelt de verdere werkzaamheden van alle de Gemeente-Besturen, en al het geen tot dezelve betrekkelijk is, en zorgt meer bijzonderlijk, dat de administratie van de Justitie en Politie in

die Plaatsen, alwaar dezelve tot nu toe is gecombineerd geweest, en zoo veel mogelijk behoort te worden afgescheiden, op eene behoorlijke wijze worde gerepareerd.

Ten tweeden, dat op den tijd, nader door ons te bepalen; de thans fungerende Departementale Besturen zullen worden ontbonden, en de respectie Land-Drosten en hunne Assessoren in functie treden, en dat tevens zullen vervallen alle de Departementale Wapens, tot nu toe in de bijzondere Departementen gebruikt, en alom door het Koninklijk Wapen worden vervangen. En

Ten derden, dat ten aanzien van Judiciële zaken, concernerende de oude Middelen en Belastingen, worden gearresteerd de punten alhier volgende geïnsereerd.

Punten, over de behandeling van Judiciële zaken, concernerende de oude Middelen en Belastingen.

Art. 1.

Alle aanhangige zaken bij de Raden van Finantiën in de respectie Departementen, betreffende de oude Middelen en Inkomsten vóór en tot den eersten Januarij 1806, mitsgaders alle aanhangige zaken betreffende de Financiële Ambtenaren en Administratiën, en zul's alles, zoo wel in het civile, als in het criminele, zullen worden overgebracht bij het Collegie, het welk in het vervolg, met de Judicature over de Middelen, zal worden gechargeerd, om aldaar uitgewezen of voortgeprocedeerd te worden, volgens de laatste Retro-Acte.

Art. 2.

Aan welgemeld Collegie zal worden geappelleerd van alle Vonnissen, welke bij Subalterne Regtban-

ken daartoe volgens voorgaande Wetten competent, mogten worden uitgewezen, betreffende voornoemde oude Middelen en derzelver administratie.

Art. 3.

Alle nieuwe zaken betreffende voorschreve oude Middelen en derzelver administratie, zoo in het civile als in het criminele, welke ter eerster instantie, of bij appel bij de Raden van Finantiën gebragt zouden hebben moeten worden, zullen dadelijk gebragt worden bij het Collegie hier boven in Art. 1 bedoeld.

Art. 4.

Ten aanzien van alle deze zaken, zal gevolgd worden de wijze van procederen, in cas van Gemeene Middelen, bij de generale Ordonnantie bepaald.

Zullende in alle voorschreve zaken, als publieke Aanklager fungeren de Advocaat-Fiscaal of andere Aanklager die bij de respectie Raden van Finantiën met dezelve zoude zijn belast geweest.

Art. 5.

Van alle Sententiën, van welke van de Raden van Finantiën, aan den Raad van Judicature zoude hebben kunnen worden geappelleerd, zal aan dezen blijven geappelleerd worden.

Gelasten en bevelen, dat deze, voorzien van het Zegel en geregistreerd in de Archiven van den Staat, zal worden toegezonden aan de Hoven, de Regtbanken en Departementale Besturen, ten einde den inhoud dezes te promulgeren, te observeren, en te doen observeren.

Gegeven in het Koninklijk Paleis in den Haag, den 13. April 1807, en van onze Regering het tweede. (Geteekend) Lodewijk. (Onderstond) Wegens den Koning. De Minister Secretaris van Staat. W. F. Röell. De Minister van Justitie en Politie. Van Hooff.

185. DECREET van den Koning van Holland, houdende Reglement op het Bestuur in de Departementen. 29 April 1807.

Lodewijk Napoleon, door de gracie Gods en de Constitutie des Koninkrijks, Koning van Holland.

Gehoord de Staatsraad:

Hebben Wij gedecreteerd en decreteren, dat zal worden gearresteerd, gelijk gearresteerd wordt bij dezen het navolgend

REGLEMENT

OP HET BESTUUR IN DE DEPARTEMENTEN.

Art. 1.

Het Bestuur in de Departementen, zoo voor het Financiële als voor het Politieke, zal plaats hebben, overeenkomstig de Wet van den 13. April 1807, door middel van een Landdrost, Assessoren en Drosten.

Art. 2.

Het getal der Assessoren is bepaald op vier voor het Departement Drenthe, en op zes voor de overige Departementen.

Art. 3.

De Tractementen van de Landdrosten, Assessoren, Secretarissen-Generaal en Drosten, zijn bepaald als volgt:

a. Voor de Landdrosten in de Departementen Amstelland, Maasland en Zeeland op f 8,000:0:0.

Voor den Landdrost in het Departement Drenthe op f 5,000:0:0.

Voor de overige Landdrosten op f 6,000:0:0.

b. De Assessoren in de Departementen Amstelland en Maasland zullen een jaarlijksch Tractement van f 3,500:0:0 genieten.

Die van Drenthe f 2,000:0:0

Die van de overige Departementen f 2,500:0:0.

c. Voor de Secretarissen-Generaal in de Departementen Amstelland en Maasland f 4,500:0:0.

Voor die van Drenthe f 3,000:0:0.

Voor die van de overige Departementen f 3,500:0:0.

d. Voor de Drosten in de Departementen Amstelland en Maasland f 2,800:0:0.

Voor die van Drenthe f 1,250:0:0.

Voor die van de overige Departementen f 2,200:0:0.

e. Voor de onkosten van de Bureaux voor alle de Drosten, zonder onderscheid van Departementen, eene som van f 800:0:0.

Verdeeling van het Koninkrijk.

Art. 4.

De Hoofdplaatsen van de tien Departementen waar in het Rijk verdeeld is zijn de volgende:

Het Dep. Stad en Lande van Gron., Hfdpl. Groningen.	
— — Vriesland	— Leeuwarden.
— — Drenthe	— Assen.
— — Overijssel	— Zwolle.
— — Gelderland	— Arnhem.
— — Lande van Utrecht	— Utrecht.
— — Amstelland	— Haarlem.
— — Maasland	— den Haag.
— — Zeeland	— Middelburg.
— — Brabant	— den Bosch.

Art. 5.

Volgens het 3. Artikel van de Wet op het Bestuur in de Departementen, zijn de Departementen in de volgende Kwartieren verdeeld.

Waarvan de Hoofdplaatsen de navolgende Plaatsen zijn zullen.

DEPARTEMENT STAD EN LANDE VAN GRONINGEN¹

EERSTE KWARTIER,

Bestaande uit de Financiële Districten APPINGADAM en WINSCHOTEN, en bevattende de volgende Plaatsen, waar van de Hoofdplaats

APPINGADAM.

Appingadam.	Lellens.
Bierum.	Siddebuijen.
Cremert.	Tjuchem.
Oosterwytwert.	Slochteren.
Oldenzyl.	Solwert.
Schilwolde.	Mursum.
Westerlee.	St. Annen.
Oostwold.	Scharmer.
Muntendam.	Tenboer.
Delfzyl.	Termeenten.
Enum.	Termunterzyl.
Eppinhuizen.	Borgaweer.
Starkenhuizen.	Tjamswee.
Farmsum.	Jukwert.
Amsweer.	Theligh.
Tuicquert.	Uithuistermeden.
Meethuizen.	Uitwierden.
Godlinze.	Westermiden.
Garsthuizen.	Wagenborgen.
Garmexwolde.	Woltersum.
De Heidenschap.	Woldendorp.
Garrelaweer.	Wirdum.
Hellum.	Wittewierum.
Harkstede.	Ten Post.
Huisigh.	Weiwert.
Heveskes.	Westerwytwert.
Oterdum.	Zeeryp.
Holwierde.	't Zand.
Katmus.	Midwolde.
Kolham.	Noordbroek.
Loppersum.	Zuidbroek.
Losdorp.	Veendam.
Spyk.	Wildervank.
Leermens.	Nieuw Beerta.
Middelstum.	Meeden.
Opwierde.	Langakkerschans.
Steedum.	Nieuwe Pekel A.

Oude Pekel A.	Vrieschelo.
Winschoot.	Blyham.
Nieuwolde.	Vlagtwedde.
Beerta.	Bellingwolde.
Finserwolde.	Sellingen.
Nieuwscheemda.	Onstwedde.
Boultange.	Bult.
Wedde.	Oudeschans.
Scheemda.	Ter Apel.
Eexta.	

TWEEDE KWARTIER.

Bestaande uit het Financiële District GRONINGEN, en bevattende de volgende Plaatsen, waar van de Hoofdplaats

GRONINGEN.

Groningen.	Maarslag.
Helpman.	Tinallingen.
Haaren.	Usquert.
Noordlaren.	Warfium.
Cropswolde.	d'Brede.
't Hogezaand.	Uithuizen.
Windeweer.	Oosternieland.
Lula.	Rottum.
Sappemeer.	Zandeweer.
Kleinmeer.	Bedum.
Sappemeer, Old-Ambt.	Stiswert.
Westerbroek.	Cantes.
Engelbert.	Toornwert.
Middelbert.	Menkeweer.
Noordyk.	Onderdam.
Adorp.	Onderwierum.
Harsens.	Westendykshorn.
Sauwert.	Hoogkerk.
Weltsingh.	Leegkerk.
Ballingerwee.	Dorquert.
Winsum.	Hooge-Meeden.
Warfhuizen.	Lago-Meeden.
Den Hoorn.	Aduard.
Zuirdyk.	Op den Ham.
Wehe.	Fransum.
Lecus.	Garnwert.
Utrum.	Oostum.
Obergum.	Ezinge.
Mensingeweer.	Flerwert.
Houwerzyl.	Saaxum.
Vliedorp.	Oldehove.
Niekerk.	Nyhove.
Wierhuizen.	Zuidhorn.
Zoutkamp.	Noordhorn.
Hornhuizen.	Nyziel.
Kloosterburen.	Grypskerk.
Pieterburen.	Muntje.
Wierhuizen.	Commerzyl.
Westernieland.	Driewaarden.
d'Andel.	Visvliet.
Saaxumhuizen.	Doesum.
Bafloo.	Opende.
Rasquert.	Lutjegast.
Benrum.	Grotegast.
Maarhuizen.	Sebaldeburen.
Ranum.	Nykerk.
Schouwerzyl.	Oldkerk.

¹ [De spelling van een aantal plaatsnamen is in dit stuk, even als in de vroegere van denzelfden aard, niet altijd nauwkeurig. Het stond echter niet vrij haar bij de uitgave van deze staatsstukken te verbeteren, maar de gebreken werden in Utrecht, en gewis ook in de overige Departementen, door bijzondere daar vastgestelde kwartiers- en districts-verdeelingen weggenomen. Vergel. het volgende N° 186.]

Faan.
Oostwolde.
Enumatel.
Letterbert.
Midwolde.
Leek.

Tolbert.
Nuis.
Nybert.
Marum.
Wierum.
Strobos.

DEPARTEMENT VRIESLAND.

EERSTE KWARTIER.

*Bestaande uit het Finantiël District HEEBEVEEN,
en bevattende de volgende Plaatsen, waar van
de Hoofdplaats*

HEEBEVEEN.

Heereveen.	Oudeschoot.
Oudega.	Nyeschoot.
Nyega.	Rottum.
Opeinde.	St. Jansga.
Noorderdragten.	Kleine Gaarst.
Zuiderdragten.	Haule.
Kortehem.	Rochel of Nyega.
Boornbergum.	Delstrahuizen.
Beets.	Oudega of Uitdyken.
Beetsterswaag.	Gersloot.
Olderterp.	Tjalbert.
Ureterp.	Lunibert.
Zygerswoude.	Terband.
Duurswoude.	Oudebercoop.
Wynjeterp.	Nyebercoop.
Hemrik.	Mackinga.
Lippenhuizen.	Donkerbroek.
Terwispel.	Haule.
Korte-Swaag.	Oosterwoude.
Lange-Swaag.	Tochtele.
Luxwoude.	Appelsche.
Oldeboorn.	Langedyk.
Nis.	Elsloo.
Akkrum.	Beuil.
Terhorne.	Noordwoude.
Tercaple.	Tinkinga.
Akmaryp.	Steggerden.
Westermeer.	Peperga.
Snikswaag.	Blesdyk.
Haskdijken.	Nychoutpade.
Nyehaske.	Oudehoutpade.
Oudehaske.	Wolwega.
Haskerhorne.	Sonnega.
Joure.	Oudetryne.
Hornsterswaag.	Nyetryne.
Jubbega.	Spangen.
Schuirega.	Scherpenzeel.
Oudehorne.	Munnekeburen.
Nyehorne.	Oudelemmer.
Katlyk.	Nyelemmer.
Brongerga.	Nyehoutwoude.
Nieuw Brongerga, of de Knype en Mildam.	Oudehoutwoude. De Idzert.

TWEEDE KWARTIER.

*Bestaande uit de Finantiële Districten SNEEK en
WORKUM, en bevattende de volgende Plaatsen,
waar van de Hoofdplaats*

SNEEK.

Sneek.	Jutryp.
Ylst.	Hommerts.
Oppenhuizer.	Smallenbrugge.
Uitwillingerga.	Woudsend.

Ypecolsga.	Indyken.
Indyk.	Langweer.
Heeg.	Bornswaag.
Gaastmeer.	Legemeer.
Nieuwhuizen.	Lemmer.
Sandvirde.	Eesterga.
Oudega.	Tollega.
Idsega.	Oosterzee.
Oosthem.	Echten.
Abbega.	Workum.
Westhenc.	Bolsward.
Wolsum.	Arum.
Nieuwland.	Allingawier.
Tolsgara.	Burgwerd.
Tjalhuizen.	Cornwerd.
Ysbrechtum.	Dedgum.
Tirns.	Exmorra.
Scharnegoutum.	Engwier.
Goinga.	Gaast.
Loinga.	Terwoude.
Gauw.	Greonterp.
Offingawier.	Hartwerp.
Rauwerd.	Hichtum.
Eernsum.	Hieslum.
Deersum.	Idsegahuizen.
Poppingawier.	Kimswerd.
Terzool.	Lollum.
Sybrandabuuren.	Longerhou.
Idaard.	Mackum.
Egum.	Pingjum.
Roordahuizen.	Parrega.
Friens.	Fraam.
Grouw.	Schettens.
Warga.	Zurich.
Warstiens.	Schraad.
Wartena.	Tjerkwerd.
Jodwerd.	Witmaarsum.
Weidum.	Wons.
Oosterwierum.	Olde Clooster.
Manthum.	Oege Clooster.
Schillaard.	Hindelopen.
Wieuwerd.	Workum.
Borum.	Stavoren.
Britswerd.	Hemelum.
Oosterlittens.	Koudum.
Hinum.	Warns.
Baard.	Scharle.
Huins.	Molquorum.
Hylaard.	Oudega.
Lions.	Nyega.
Jellum.	Elahuizen.
Beers.	Kouderwoude.
Goingaryp.	Stooten.
De Broek.	Wychel.
Oosterhaule.	Sondel.
Nyega.	Oudemirden.
Oude Ouwer.	Nyemirden.
Donjega.	Mirns.
Tjerkgaast.	Bakhuizen.
St. Nicolaasga.	Harig.
Idskenhuisen.	Ringehuisen.
Teraele.	Balk.

DERDE KWARTIER.

*Bestaande uit de Finantiële Districten FRANKER
en DOKKUM, en bevattende de volgende Plaatsen,
waar van de Hoofdplaats*

LEEWARDEN.

Franeer.	Izum.
----------	-------

Hitrum.	Anjum.
Achlum.	Engwierum.
Midlum.	Ee.
Herbayum.	Jouwswier.
Dongjum.	Oostrum.
Boer.	Aalsum.
Ried.	Wetzens.
Peyns.	Nieuwier.
Swerns.	Nykerk.
Schalzum.	Peesens.
Hennaard.	Lioessens.
Ytens.	Morra.
Lukkewierum.	Metslawier.
Oosterend.	Ameland.
Waaxens.	Ferwerd.
Kubaard.	Hogebeintum.
Wommels.	Hallum.
Hydaard.	Marrum.
Welsryk.	Nykerk.
Bayum.	Wanswet.
Spannum.	Blya.
Edens.	Genum.
Harlingen.	Reitsum.
Oosterschelling.	Jeslum.
Westerschelling.	Lichtaart.
Vlieland.	Holwerd.
Minnertscha.	Ternaard.
Tirdgum.	Wierum.
Tjummarm.	Nes.
Oosterbierum.	Hantumhuizen.
Sexbierum.	Hantum.
Pietersbierum.	Hiaure.
Wynaam.	Bettewird.
Almenum.	Bornwird, en Bornwid-
Cloosterlidlum.	derhuizen.
Leeuwarden.	Raard.
Wirdum.	Foudgum.
Wydgaardt.	Brandgum.
Sorichum.	Waaxens.
Goutum.	Collumerswaag.
Heusum.	Westergeest.
Hempens.	Collum.
Teerns.	Oudwoude.
Stiens.	Lutkewoude of Augsbuur.
Tinkum.	Burum.
Hyum.	Teenklooster en 't Nieuwe
Britsum.	Kruisland.
Cornjum.	Surhuisum.
Jelsum.	Augustynsga.
Leekum.	Drogeham.
Miedum.	Kooten.
Mennaldum.	Harkema Opeinde.
Berlicum.	Twysel.
Wier.	Buitenpost.
Beetgum.	Lutkepost.
Engelum.	Driesum.
Marsum.	Wouterswoude.
Deinum.	Dantumawoude.
Boxum.	Murmerwoude.
Blessum.	Ackerwoude.
Dronryp.	Reinsumageest.
Schingen.	Sybrandahuis.
Slappeterp.	Janum.
Clooster Anjum.	Birdaard.
St. Jacobi.	Roordkerk.
St. Anna.	Teenwouden.
Vrouwen Parochie.	Zwaag Westeinde.
Oude en Nieuwe Zylén.	Wyns.
De Leye.	Oudkerk.
Schiermonnikoog.	Oenkerk.
Dockum.	Giekerk.

Ryperkerk.	Oostermeer.
Tietjerk.	Eestrum.
Zuawoude.	Suameer.
Hardegaryp.	Garyp.
Bergum.	Eernewoude.

DEPARTEMENT DRENTHE.

EERSTE KWARTIER.

Bestaande uit het Finantiëel District ASSEN, en bevattende de volgende Plaatsen, waar van de Hoofdplaats

ASSEN.

Assen.	Anlo.
Norch.	Spykerboor.
Rhoden.	Gieten.
Eelde.	Borger.
Vries.	Gasselte.
Rolde.	Gasselter Nieuveen.
Zuidlaren.	

TWEEDE KWARTIER.

Bestaande uit de Finantiële Districten MEPPEL en HOGEVEEN, en bevattende de volgende Plaatsen, waar van de Hoofdplaats

MEPPEL.

Meppel.	Zuidwolde.
Colderveen.	Pesse.
Nieuwveen.	Beilen.
Havelte.	Westerbork.
Vledder.	Odoorn.
Diever.	Emmen.
Dwingelo.	Roswinkel.
Ruinen.	Heen.
Ruinerwold.	Zweelo.
Coekange.	Oosterhesselen.
De Wyk.	Dalen.
Hogeveen.	Schonebeek.
Coevorden.	

DEPARTEMENT OVERIJSSSEL.

EERSTE KWARTIER.

Bestaande uit het Finantiëel District ALMELO, en bevattende de volgende Plaatsen, waar van de Hoofdplaats

ALMELO.

Almelo.	Delden.
Ootmarsum.	Diepenheim.
Oldenzaal.	Enschede.
Vriezenveen.	Hengelo.
Deenekamp.	Borne.
Tubbergen.	Haaxbergen.
Weerselo.	

TWEEDE KWARTIER.

Bestaande uit de Finantiële Districten DEVENTER en OMMEN, en bevattende de volgende Plaatsen, waar van de Hoofdplaats

DEVENTER.

Deventer.	Goor.
-----------	-------

Ryssen.	Ommen.
Olst.	Hardenbergh.
Bathem.	Gramsbergen.
Wyhe.	Hellendoorn.
Raalte.	Den Ham.
Weesepe.	Avereest in de Ommer-
Holten.	schans.
Wylden.	

DERDE KWARTIER.

Bestaande uit de Finantiële Districten ZWOLLE, CAMPEN en STEENWIJK, bevattende de volgende Plaatsen, waar van de Hoofdplaats

ZWOLLE.

Zwolle.	Zalk.
Hasselt.	Mastenbroek.
Heino.	Steenwijk.
Dalfsen.	Vollenhove.
Nieuwerleusen.	Steenwijker Wold met de
Staphorst.	Eeze.
Rouveen.	Giethoorn.
Yhorst.	Oldemarkt.
Nieuwersluis.	Cuinre.
Campen.	Blankenham.
Genemuiden.	Bloksijl.
Grafhorst.	Zwartsluis.
IJsselmuiden.	Wanneperveen.
Wilsum.	Dinxterveen.
Camperveen.	

DEPARTEMENT GELDERLAND.

EERSTE KWARTIER.

Bestaande uit het Finantiële District ARNHEM, en bevattende de volgende Plaatsen, waar van de Hoofdplaats

ARNHEM.

De Stad Arnhem.	Bennekum.
Wageningen.	Lunteren.
Renkum.	Otterloo.
Heelsum.	Barneveld.
Doorwerth.	Voorthuizen.
Oosterbeek.	Garderen.
Rhede.	Kootwijk.
Velp.	Elspeet.
Roosendaal.	Nijkerk.
Ellekum.	Putten.
Dieren.	Ermelo.
Spankeren.	Hattem.
Brummen.	Elburg.
Hall.	Doornspijk.
Eerbeek.	Oosterwolde.
Randwijk.	Oldebroek.
Lakemond.	Heerden.
Heteren.	Veessen.
Driel.	Vorchten.
Elden.	Buurschap Marle.
Meijerswijk.	Welsum.
Westervoort.	Vaassen.
Bahr.	Epe.
Lathum.	Oeno.
Giesbeek.	Apeldoorn.
De Stad Harderwijk.	Beekbergen.
Ede.	Loenen.

Nijbroek.	Twello.
Voorst.	Terwolde.
Wilp.	

TWEEDE KWARTIER.

Bestaande uit het Finantiële District ZUTPHEN, en bevattende de volgende Plaatsen, waar van de Hoofdplaats

ZUTPHEN.

De Stad Zutphen.	Varseveld.
Almen.	Gerdingen.
Gorsel.	Dinxperloo.
Kring van Dorth.	Ulst.
Dortelhoek.	Etten.
Oxe.	's Heerenberg.
Zuidloo.	Speelbergen.
Warnsfeldt.	Zeddam.
Eefde.	Beek.
Angeren.	Netterden.
Rysfeldt.	Didam.
Baak.	Lochem.
Wichemond.	Groenlo.
Veeracker.	Laren.
Steenderen.	Oolde.
Bronkhorst.	Dogteren.
Olburgen.	Verwolde.
Hengelo.	Borculo.
Zelhem.	Geesteren.
Buurlo.	Gelselaar.
Vorden.	Haaxbergervveen.
Wildenberg.	Beurse.
Doesburg.	Braam.
Doetichem.	Eibergen.
Hoogkeppel.	Haarlo.
Laagkeppel.	Nede.
Eldrik.	Beltrum.
Drempt.	Rekken.
Angerloo.	Lichtenvoorde.
Hummelo.	Winterswijk.
Terborg.	Bredevoort.
Zilvolde.	Aalten.
Ligtenberg.	

DERDE KWARTIER.

Bestaande uit de Finantiële Districten NIJMEGEN, THIEL en ZALT-BOMMEL, en bevattende de volgende Plaatsen, waar van de Hoofdplaats

NIJMEGEN.

Nijmegen.	Winsen (Ambts.)
Hees en Noerbosch.	Ewijk.
Hatert.	Doddendaal.
Beek.	Afferden.
Ubbergen.	Deest.
Heumen.	Hernen.
Molden.	Burgharen.
Ooij en Persingen.	Leur.
Erlecum.	Niftrik.
Groesbeek.	Keent en Balgoij.
't Nederrijksche Walt.	Batenburg.
Over en Neder Asaelt.	Appeltern.
Wichem.	Horsen.
Beuningen.	Druthen.
Weurt.	Altvorst.
Winsen (Rijks.)	Maas-Bommel.

Schenkenschans.	Mouwrik.
Herwen en Aart.	Ek en Wiel.
Pannerden.	Ingen.
Millingen en Zeeland.	Ommeren.
Angerep.	Kesteren.
Doornenburg.	Aalst.
Gent.	Lienden.
Bemmel.	Meerten.
Lent.	De Marsch.
Doornik.	Leede.
Resser.	Oude-Weert.
Elst.	Opheusden.
Rijkerswoerd.	Yzendoorn.
Valburg.	Echteld.
Homoet.	Oijen.
Oosterhout.	Hien.
Loenen.	Dodeweert.
Wolferen.	Ochten.
Slijk Ewijk.	Zalt-Bommel.
Harreveld.	St. Andries.
Hemmen.	Loevestein.
Letten.	Munnickenland.
Indoornik.	Heerenwaarde.
Andels.	Voorn.
Thiel.	Rossem.
Buren.	Driel.
Zandwijk.	Hedel.
Ophemert.	Well.
Varik.	Ammerzoden.
Heesselt.	Wordragen.
Drumpt.	Poederloijen.
Passewaaij.	Brakel.
Meteren.	Zuulichem.
Geldermalsem.	Nieuwaal.
Wadenhoijen.	Gameren.
Zennewynen.	Aalst.
Puiflijk.	Delwynen.
Wamel.	Bruchem.
Leuwe.	Kerkwijk.
Dreumel.	Hurwijnen.
Alphen.	Nederhemert.
Asch.	Hellouw.
Beusichem.	Est.
Zoelmond.	Waardenburg.
Tricht.	Tuil.
Bunralsem.	Opijnen.
Erichem.	Neerijnen.
Zoelen.	Rumpt.
d'Avesaten.	Gellicum.
Ravenswaaij.	Enspyck en Deyl.
Ryswyk.	

DEPARTEMENT LANDE VAN UTRECHT.

EERSTE KWARTIER.

*Bestaande uit de Financiële Districten AMERSFOORT en
WIJK BIJ DUURSTEDÉ, en bevattende de navolgende
Plaatsen, waar van de Hoofdplaats*

AMERSFOORT.

Amersfoort.	Hoevelaken.
Baarn.	Hoogland.
Eembrug.	Emiclaar.
Soestdijk.	Duyts.
Oostbroek en de Bilt.	De Haar.
Bunschoten.	Zevenhoven.
Spakenburg.	Leusden.
Eemnes Buiten- en Bin-	Leusderbroek.
nendijks.	Donkelaar.

Hamersvelt.	Amelisweerd.
Snorrenhoef.	Rhijnauwen.
Asschat.	Werkhoven.
Renswoude.	Schalkwijk.
Emmikhuizen.	Honswijk.
Stoutenburg.	Tul en 't Waal.
De Vuursche.	Houten en 't Gooi.
Woudenberg.	Schouwen.
Geerestein.	Heemstede.
Soest en de Birgt.	Wulven.
Wijk bij Duurstede.	Oud-Wulven.
Rheenen.	Waijen.
Kooten.	Slagmaat.
Dwarsdijk of Nijendijk.	Groote en Kleine Koppel.
Hardenbroek.	Maarschalkerweerd.
Nederlangbroek.	Amerongen.
Sterkenburg.	Elst.
Overlangbroek.	Stichts en Geldersch Vee-
Driebergen.	nendaal.
Rysenburg.	Doorn.
Zeist.	Maarn.
Stoetwegen.	Maarsbergen.
Cattenbroek.	Leersum.
Bunnik.	Zuilestein.
Vechten.	Ginkel.
Terhul.	Darthuizen.
Odyk.	

TWEEDE KWARTIER.

*Bestaande uit de Financiële Districten UTRECHT en
SCHOONHOVEN, bevattende de volgende Plaatsen,
waar van de Hoofdplaats*

UTRECHT.

Utrecht.	Utenenga.
Maartensdyk.	De Haar en Lage Haar.
Blaauw Capelle.	Jutphaas, over en neder
Westbroek.	einde; 't Gein.
Achttienhoven.	Rhijnhuizen.
Zuilen.	Hoog, Laag en Westraven.
Swesereng.	Vreeswyk op de Vaart.
Oostweerd.	Oude Rhyn en Heicop.
Tienhoven.	Papendorp en Galecop.
Breukelenveen.	Schoonhoven.
Oud-Maarseveen.	Yasselstein.
Breukelen (Orts.)	Montfoort.
— (Nyenrodes.)	Williscop.
— (Proostdye St.	Blokland.
Pieters.)	Heeswyk.
Ruwiël.	Achthoven.
Vyfhoeven.	Oudewater.
Cortryk.	Zuid en Noord Linscho-
Breukelerweerd.	ten.
Maarsen.	Snelrewaard.
Nieuw Maarseveen.	Willige Langerak.
Maarsenbroek.	Zevender en Cabauw.
Harmelen.	Noord en Zuid-Polsbroek.
Harmelerweerd.	Bonrepas en de Vlist.
Haanwyk.	Hoeneoop.
Cockengen.	Dykveld en Ratelis.
Spengen.	De Vliet en Roosendaal.
Noord en Zuideinde van	Linschoten.
Portengen.	Cattenbroek.
Laag Nieuwcoop en Gielt-	De Uiterdyken van Mast-
jesdorp.	wyk.
Vleuten.	Schagen en den Engh.
De Meere.	Polanen.
Themaat.	De Haar.
Westrenen.	Rapynen.

Breveld.	Waarder.
Reyerscop.	Lange en Ruige Weide.
Cruiningen en St. Pieters.	Nieuwenbrug.
Velthuizen.	Papecop en Diemerbroek.
Amstelland.	Sluipwyk.
Lopik.	Oucoop.
Lopiker Capelle.	Graauwcoop.
Zevenhoven.	Willens en Stein.
Jaarsveld.	Hekendorp.
Bénschop.	Nieuwveen.
Woerden.	Zevenhoven.
's Gravesloot.	Bloklands-Polder.
Bulwyk.	Nieuwcoop.
Cromwyk.	Noorden.
Barboutswarder.	Achtienhoven.
Bekenes.	Zegveld.
Wulverhorst.	Zegvelderbroek.
Vlooswyk.	Kameryk.
Rietveld.	Houtdyke.
Indyk.	Meizyde.
Gerverscop (Van Cleefs en Marez.)	Mydrecht.
Breudijk.	Wilnis.
Tecoop en 't Oude Land.	Westveen.
	Oudhuizen.

DEPARTEMENT AMSTELLAND.

EERSTE KWARTIER.

Bestaande uit de Financiële Districten AMSTERDAM en WEESP, en bevattende de navolgende Plaatsen, waar van de Hoofdplaats

AMSTERDAM.

De Stad Amsterdam.	Zandvoort.
Slooten.	Heemstede.
Osdorp.	Schalkwijk.
Vrye Geer.	Bennebroek.
Sloterdyk.	De Stad Weesp.
Den Overtoom.	Naarden.
Polanen of Halfwegen.	Muiden.
Ouderkerk.	Muiderberg.
Diemen.	Loenen.
Diemermeer.	Loendersloot.
Diemerdam.	Kronenburgs-Geregt.
Bylemmermeer.	Hinderdam.
Amstelveen.	Nigtevecht.
Legmeer.	Vreeland.
Groot Duivendrecht.	Nieuwersluis.
Thamen.	Nieuwer ter Aa.
Uithoorn.	Vinkeveen.
Kaalslagen.	Baambrugge.
Vriesekoop.	Abcoude.
Kudelstaart.	Waveren.
Leimuiden.	Waverveen.
Aalsmeer.	Botshol.
Rielwyk.	Bussem.
Rietwykeroord.	Haizen.
De Stad Haarlem.	Laren.
Overveen of Tetteroden.	Blaricum.
Aalbertsberg of Bloemendaal.	Hilversum.
Vogelzang.	's Graveland.
Spaarndam.	Oude Loosdrecht.
Spaarnwoude.	Nieuwe Loosdrecht.
Hof-Ambacht.	Amyden.
Zantpoort.	Oudoever.
Schoten.	Goyenschans.
Schoter-Vlieland.	Ankeveen.
Velzen.	Korthoef en Nederhorst den Berg.

TWEDE KWARTIER.

Bestaande uit de Financiële Districten ALKMAAR, HOORN en PURMERENDE, en bevattende de volgende Plaatsen, waar van de Hoofdplaats

HOORN.

De Stad Hoorn.	Oudorp.
Enkhuizen.	Oterleek.
Medemblik.	Koedijk.
Swaagh.	Huiswaard.
Schellinkhout.	St. Pancras.
Wydenes.	Broek op Langendijk.
Oosterleek.	Zuidscharwoude.
Ooster Blokker.	Noordscharwoude.
Westwoud.	Graft.
Binnenwijzend.	Noordeinde.
Hauwert.	West Grafdijk.
Nibbixwoud.	Oost Grafdijk.
Wognum.	De Rijk.
Wadwij.	Grootchermeer.
Berkhout.	Drieuizen.
Spierdijk.	Schermerhorn.
Scharwoude.	Schermer-Noordzijde.
Schardam.	Schermer-Zuidzijde.
Grosthuisen.	Heer Hugowaard.
Avenhorn.	Wijk aan Zee.
Beets.	Wijk aan Duin.
Oudendijk.	Beverwijk.
Spanbroek.	Heemskerk.
Opmeer.	Schagen.
Obdam.	Schoorl.
Hensbroek.	Groot.
Boven-Carspel.	Harger.
Groote Broek.	Camp.
Lutje Broek.	Schoorldam.
Hoog-Carspel.	Petten.
Hem.	Haze Polder.
Venhuizen.	Calantsoog.
Andijk.	Abbestee.
Het Eiland Urk.	Huisduinen.
Warnaarshoef.	Helder.
Opperdoes.	Ursum.
Oostwoudt.	Rustenburg.
Twisk.	Oud Carspel.
Abbekerk.	Haring Carspel.
Lammertschaag.	Dirkshorn.
Midwoud.	Warmenhuizen.
Hoogwoud.	St. Maarten.
Sijbe Carspel.	Eenigenburg.
Benningbroek.	Rijk.
Het Eiland Texel.	Valkoog.
Het Eiland Wieringen.	Barsingerhorn.
De Stad Alkmaar.	Colhorn.
Castricum.	Haringhuizen.
Bakkum.	Nieuwe Niedorp.
Limmen.	Oude Niedorp.
Uitgeest.	Veenhuizen.
Akersloot.	Zydwind.
Woude.	Winkel.
Stierp.	Wieringerwaard.
Marken binnen.	Oude Sluis in de Zype.
Heiloo.	Zand in de Zype.
Oesdom.	Schagerbrug.
Egmond binnen.	Burgerbrug.
Rinnegom.	St. Maartensbrug.
Den Hoef.	De Stad Purmerend.
Bijlemermeer.	Monnickendam.
Egmond aan Zee.	Edam.
Bergen.	Purmerland.

Ipendam.	Holijsloot.
De groote Wormer.	Utdam.
Wijde Wormer.	Buikslotermeer.
Euge Wormer.	Broekmeer.
Beemster.	Wilmkebroek.
Middelie.	Eiland Marken.
Axwijk.	Belmermeer.
Quadijk.	Westzaandam.
Oosthuizen.	Oostzaan aan den Over-
Etersheim.	toom.
Warder.	Oostzanen.
Hobreede.	Oostzaandam.
Bedijkte Purmer.	Oostzaandam op 't Kalf.
Volendam.	De Koog.
Cadwoude.	Zaandijk.
Landsmeer.	Wormerveer.
Zuiderwoude.	Jisp.
Schellingwoude.	Oost-Knollendam.
Buiksloot.	West-Knollendam.
Broek in Waterland.	Krommeniedijk.
Zunderdorp.	Krommenie.
Nieuwendam.	Westzanen.
Ransdorp.	Westzanen aan den Over-
Durgerdam.	toom.
Watergang.	Assendelft.

DEPARTEMENT MAASLAND.

EERSTE KWARTIER.

Bestaande uit het Finantiëel District LEYDEN, en bevattende de volgende Plaatsen, waar van de Hoofdplaats

LEYDEN.

De Stad Leyden.	Zwammerdam.
Oegstgeest.	Bodegraven.
Poelgeest.	Rhynzaterwoude.
Leyderdorp.	Woubrugge.
Zoeterwoude.	Esselykerwoude.
Stompwyk.	Heer Jakobs woude.
Wilsveen.	Langer-Aar.
Rhynsburg.	Korter-Aar.
Valkenburg.	Aarlanderveen.
Katwyk binnen.	Oude-Wetering.
Katwyk aan Zee.	Nieuwe-Wetering.
Noordwyk binnen.	Rypwetering.
Offem.	Roelofarendsveen.
Noordwyk aan Zee.	Kaag.
Noordwykerhout.	Ade.
Lisse.	Zegwaard.
Voorhout.	Zoetermeer.
Sassenheim.	Benthuizen.
Vennep.	Den Haag.
Hillegom.	Scheveningen.
Warmoud.	Loosduinen.
Voorschoten.	Haag-Ambacht.
Alphen.	Ryswyk.
Hazerswoude.	Voorburg.
Koudekerk.	Leidschendam en Veur.
Hoogmade.	Wassenaar.
Oudshoorn.	Zuidwyk.

TWEEDE KWARTIER.

Bestaande uit de Finantiële Districten ROTTERDAM, SCHIEDAM en BRIELLE, en bevattende de volgende Plaatsen, waar van de Hoofdplaats

ROTTERDAM.

De Stad Rotterdam.	Kool.
--------------------	-------

VERVOLG UTR. PLB. I.

Hillegondsberg.	Pynacker.
Bergschenhoek.	Nootdorp.
Terbrugge.	Nieuweveen.
Capelle aan den IJssel.	Hoogeveen.
Kralingen.	Maassluis.
Zevenhuizen.	Maasland.
Moercapele.	Bonensluis.
Bleiswyk.	Schipluiden.
Moordrecht.	De Lier.
Nieuwerkerk op den IJssel.	's Gravezande.
De Stad Gouda.	Zand-Ambacht.
Rhewyk.	Monster.
Raambrugge.	Ter Heide.
Haastrecht.	Poeldyk.
Gouderak.	Wateringen.
Middelburg.	Quintshenl.
Boskoop.	Hondsholredyk.
Ouderkerk aan den IJssel.	Hoenderland.
Crimpen aan den IJssel.	Naaldwyk.
Crimpen aan de Lek.	De Stad den Brielle.
Ammerstol of klein Ammers.	Hellevoetsluis.
Berg-Ambacht.	Nieuwenhoorn.
Stolwyk.	Nieuw-Hellevoet.
Berkenwoude.	Oostvoorn.
Achterbroek.	Groot Ottoland.
Lekkerkerk.	Rockange.
Broekhuizen.	Oudenhoom.
Zuidbroek.	Zwartewaal.
Broek.	Abbenbroek.
Thuil.	Heenvliet.
't Wechje.	Geervliet.
Land van Stein.	Zuidland.
Willens.	Spykenis.
Kalverenbroek.	Bruband.
De Stad Schiedam.	Hekelingen.
Vlaardingen.	Simonshaven.
Vlaardingen Ambacht.	Biert.
Zouteveen.	Eiland Rozenburg.
De Kethel.	Dirksland.
Spaland.	Oude-Tonge.
Schoonderloo.	Nieuwe-Tonge.
Overschie.	Herkingen.
Hogeban.	Middelharnas.
De Stad Delft.	Sommelsdyk.
Delfshaven.	Ooltgensplaat den Bommel.
Delfgaauw.	Stad aan het Haringvliet.
Het Woud.	Goedereede.
Schiebroek.	Oudorp.
Berkel.	Stellendam.

DERDE KWARTIER.

Bestaande uit de Finantiële Districten DORDRECHT en GORINCHEM, en bevattende de volgende Plaatsen, waar van de Hoofdplaats

DORDRECHT.

De Stad Dordrecht.	Giessendam.
Dubbeldam.	Giessen-Ouderkerk.
Wieldrecht.	Penrsum.
De Myl.	Neder Slینگeland.
De Louisa Polder.	Noordeloos.
De Alblasserwaard.	Gondriaan.
Papendrecht.	Langerak.
Matena.	Nieuwpoort.
Slidrecht.	Ammers.

Liesveld.	Kullenburg.
Ottoland.	Rekum.
Laag-Blokland.	Giessendam.
Molenaarsgraaf.	Nederhardinxveld.
Brandwyk.	Giessen.
Gybeland.	Nieuwerkerk.
Streefkerk.	Hardinxveld.
Hofwegen.	Schelluinen.
Bleskensgraaf.	Hoog Blokland.
Oud-Alblas.	Arkel.
Nieuw-Lekkerkerk.	Rietveld.
Alblasserdam.	Nouwland.
Zwyndrecht.	Leerbroek.
Hendrik Ido- en Zand-	Oosterwyck.
lingen Ambacht.	Kedichem.
Ryssoort.	Spyk.
Ridderkerk.	Asperen.
Oost-IJsselmonde.	Heukelum.
West-IJsselmonde.	Dalem.
Charlois.	Vuren.
Katendrecht.	Herwynen.
Langebakkers-Oord.	Ameijden.
Hoogvliet.	Tienhoven.
Pernis.	Meerkerk.
Rhoon.	Heikoop.
Pendrecht.	Boeikoop.
Albrandswaard.	Benskoop.
Kyvelanden.	Middelkoop.
Portugal.	Leksumond.
Oud-Engeland.	Lakerveld.
Nieuw-Engeland.	Schoonrewoerd.
Carnisse.	Hagestein.
Oostbarendrecht.	Zijdeveld.
Westbarendrecht.	Everdingen.
Heer Jansdam.	Goilberdingen.
Strevelshoek.	Acquoy.
Heer Oudelands Ambacht.	Rhenoy.
Groote Lind.	Goudriaan.
Kleine Lind.	Beest, de Marienwaard.
Meerdervoort.	Den Oudyk.
's Gravendeel.	Sleuwyk.
Leer-Ambacht.	Almkerk.
Puttershoek.	Emmikhoven.
Maasdam.	Uitwyk.
Myns Heerenland van	Waardhuizen.
Moerkerken.	Den Hille.
Heinenoort.	Andel.
Westmaas.	Giessen.
De Groep.	Ryswyk.
Oud, Nieuw en Zuid Bei-	Dussen.
erland.	Muil.
Piershil.	Munsterkerk.
Koorndyk.	Werkendam.
Numansdorp, gezegd de	De Werken.
Buitensluis.	Eeten.
Claaswaal.	Meeuwen.
Strijen.	Babilonienbroek.
Strijensche Sas.	Drongelen.
Cillaarshoek.	Doveren.
St. Antonie Polder.	Heesbeen.
De Stad Gorinchem.	Genderen.
Vianen.	Wyk.
Woudrichem.	Aalburg.
Asperen.	Gansoyen.
Leerdam.	Hagoort.
Heukelum.	Veen.

DEPARTEMENT ZEELAND.

EERSTE KWARTIER.

Bestaande uit de Financiële Districten MIDDELBURG en GOES, en bevattende de navolgende Plaatsen, waar van de Hoofdplaats

MIDDELBURG.

Middelburg.	Maire.
Vlissingen.	Valkenisse.
Veere.	Krabbendyk.
Buttingen.	Nieuwlande.
Melis en Mariekerken.	Waarder.
Grypskerken.	Kruiningen.
Hogelande.	Yerseke.
St. Laurens.	Schore en Vlakte.
Brigdamme.	Capelle.
Arnewuiden.	Bieselingen.
Zandwyk binnen.	Eversdyk.
Kieverskerke.	Wameldinge.
Zandwyk buiten.	Kattendyk.
Schellag.	Cloetinge.
Gapinge.	's Graven-Polder.
Serooskerke.	Zwake.
Vrouwe Polder.	Hoedekenskerke.
Oost-Cappel.	Baarland en Bakendorf.
Poppekerke.	Oude Lande.
Koudekerke.	Ellewoutsdyk.
Bekerke.	Everinge.
Zoutelande.	Driewegen en Coudorpe.
Oost-Zouburg.	Oostbeveland.
West-Zouburg.	Overzande.
Ritthem.	Nisse.
St. Joosland.	Baarsdorp.
Middelburgsche Polder.	Simonskerke.
Cortgene.	's Heer-Abtskerke.
Cats.	Borselen.
Colynsplaet.	's Heerenhoek.
Wissekerke.	Heinkenszand.
Geersdyk.	's Heeren Arentskerke.
Campens Nieuwland.	Wissekerke.
's Gravenhoek.	's Heeren Hendriks Kin-
Goes.	deren.
Het Forth van Bath.	Wolphaartsdyk.
Bath en Rieland.	

TWEDE KWARTIER.

Bestaande uit de Financiële Districten ZIERICKZEE en THOLEN, en bevattende de volgende Plaatsen, waar van de Hoofdplaats

ZIERICKZEE.

De Stad Zierickzee.	Noordgouwe.
Brouwershaven.	Dreischor.
Westerschouwen.	Zonnemair.
Burcht.	Bommenede.
Haamstede.	Blois.
Renesse.	Bruinisse.
Noordwelle.	Oosterland.
Serooskerke.	Sir Jansland.
Ellemeet.	Ouwkerke.
Elkerzee.	Nieuwerkerke in Duiven-
De Ambachten.	land.
Nieuwerkerke in Schou-	Botland.
wen.	Capelle in Duivenland.
Kerkwerve.	Tholen.
Rengerskerke.	Schakerloo.

Nieuw Strijen. Oud Vosmaar.
Poortvliet. Vrijberghe.
St. Maartensdijk. Nieuw Vosmaar.
Scherpenisse. St. Philipsland.

DEPARTEMENT BRABAND.

EERSTE KWARTIER.

*Bestaande uit het Finantiëel District EINDHOVEN,
en bevattende de volgende Plaatsen, waar van
de Hoofdplaats*

EINDHOVEN.

Eindhoven.	Zourendonk.
Woensel.	Gastel.
Ekart.	Heeze.
Stryp.	Leende.
Gestel.	Sterkzel.
Valkenswaard.	Somerén.
Waalre.	Lierop.
Aalst.	Asten.
Dommelen.	Vlierden.
Rythoven.	St. Oedenrode.
Westerhoven.	Vechel.
Bergeik.	Erp.
Borckel.	Schijndel.
Schaft.	Liempde.
Bersel.	Zon.
Duizel.	Breugel.
Steenzel.	Nunen.
Hoogloon.	Gerwen.
Hapert.	Neder-Wetten.
Kasteren.	Oirschot.
Lommel.	Best.
Helmond.	Oerle.
Deurne.	Meere Veldhoven.
Bakel.	Veldhoven.
Mierlo.	Zeelst.
Geldrop.	Blaartem.
Tongelre.	Oost- West en Middel-
Zes Gehuchten.	beers.
Aarle.	Vessem.
Lieshout.	Knegsel.
Stiphout.	Wintelra.
Beek.	Bladel.
Donk.	Reusel.
Budel.	Netersel.
Maarhees.	

TWEEDE KWARTIER.

*Bestaande uit de Financiële Districten DEN BOSCH
en GRAVE, en bevattende de volgende Plaatsen,
waar van de Hoofdplaats*

DEN BOSCH.

's Bosch.	Bouckhoven.
Orthen.	Herpt.
St. Michels-Gestel.	Bern.
Gemonde.	Hedikhuizen.
Cromvoirt.	Onzenoord.
Vugt.	Baardwijk.
Boxtel.	Vlijmen.
Heusden.	Osch.
Oudheusden.	Oijen.
Elshout.	Lith.
Rogelen.	Lith-Oijen.

Alem.	Escharen.
Maren.	Cuik.
Kessel.	St. Agatha.
Empel.	Haps.
Rosmalen.	Linden.
Nulend.	Beugen.
Geffen.	Rijkevoort.
Heesch.	Wanrooij.
Berechem.	Lede-Akker.
Nistelrode.	Mill.
Dinther.	Hubert.
Heeswijk.	Velp.
Berlicum.	Reek.
den Dungen.	Zeland.
Oisterwijk.	Herpen.
Helvoirt.	Schaijk.
Haaren.	Ravestein.
Esch.	Deursen.
Moer-Gestel.	Dennenburg.
Hilvarenbeek.	Demen.
Diessen.	Langel.
Goirle.	Huisseling.
Riel.	Neerloon.
Hooge en Lage Mierden.	Megen.
Hulsel.	Haren.
Tilburg.	Macharen.
Loon op Zand.	Tefelen.
	Dieden.
Waalwijk.	Boxmeer.
Drunen.	Saubeek.
Nieuw Kuik.	Vierlingsbeek.
Udenhout.	Maashees.
Berkel.	Overloon.
Heukelom.	Oploo.
Enschot.	Gemert.
Grave.	Uden.
Gassel.	Boekel.
Beers.	

DERDE KWARTIER

*Bestaande uit de Financiële Districten BREDA en
BERGEN OP ZOOM, en bevattende de volgende
Plaatsen, waar van de Hoofdplaats*

BREDA.

Breda.	Chaan.
Klundert.	Hooge } Zwaluwe.
De Haga.	Lage }
Ter Heiden.	Made.
Roosendaal.	Drimmelen.
Nispen.	Standhazen.
Etten en Sprungel.	Raamsdonk { Dorp en
Leur.	Veer.
Rijsbergen.	Waspik.
Zundert.	Kapelle.
Wernhout.	Sprang.
Zevenbergen.	Besoijen.
Geertruidenberg.	's Gravemoer.
Oosterhout.	Bergen op Zoom.
Dorst.	Bergvliet.
Dongen.	Zuidgeest.
Den Hout.	Halsteren.
Teteringen.	Noordgeest.
Ginneken.	Auvergne.
Bavel.	Beijemoer.
Gilze.	Oud Glimmer Polder.
Reijen.	Wouw.
Baarle.	Heerle.
Alphen.	Moerstraten.

Ossendrecht.	Oudenbosch.
Hinkelenoord.	Fynaart.
Putten.	Willemstad.
Hogerheide.	Heiningen.
Woensdrecht.	Dinteloord.
Huiberger.	Oud-Gastel.
Kruisland.	Nieuw-Gastel.
Zegge.	Stampers-Gat.
Rucphen.	Hoeven.
Vorenseinde.	St. Martens-Polder.
Steenbergen.	Stand daar Buiten.
De Heen.	

Art. 6.

De Land-Drost en Assessoren zullen resideren in de Hoofdplaats van het Departement. De Drost zal resideren in de Hoofdplaats van zijn Kwartier.

Art. 7.

De Land-Drost is verplicht tot de meest stipte en nauwkeurigste nakoming van alle de Wetten, Orders en Bevelen, welke hem van wege Zijne Majesteit worden toegezonden.

Art. 8.

Hij dient des gevorderd van berigt, consideratiën en advis aan Zijne Majesteit en deszelfs Ministers, over alle zaken waar over zulks van hem mogt worden gevraagd.

Art. 9.

Hij kan ter bewaring van de goede Orde en Politie, mitgaders tot de invordering van 's Lands Finantiën binnen het Departement disponeren over de Gendarmerie, de Militaire en Gewapende Burgermagt, en geeft alle de orders daartoe betrekkelijk.

Ten dezen opzichte moet hij echter de concert handelen met den commanderende Officier in het Departement, of bij deszelfs afwezigheid met den Commandant der Troepen.

Art. 10.

Hij onderhoudt eene gestadige Correspondentie met de Drost, de Officiëren der Justitie, en voor zoo veel des noods, met den President der Gemeente-Besturen en verdere Collegiën en Ambtenaren, aan welke eenige administratie is toebetrouwd.

Hij informeert zich bij alle dezelve, en doet zich door de Drost, informeren omtrent alle zoodanige zaken, waar omtrent hij zulks noodzakelijk oordeelt.

Hij gebruikt deze kennis van zaken, om daar van aan de respective Ministers communicatie te geven en hun de noodige voorstellen te doen.

Art. 11.

Deze correspondentie geschiedt in 't algemeen door middel van den Drost. — De directe communicatie, zonder deszelfs tussenkomst, vindt niet anders plaats dan bij buitengewone gevallen, of om zeer bijzondere redenen.

De correspondentie der geconstitueerde Magten in het Departement met den Land-Drost, geschiedt insgelijks door middel van den Drost, met uitzondering van extraordinaire gevallen, of om zeer bijzondere redenen.

Art. 12.

Wanneer bij eenig Plaatselijk Bestuur of ander Collegie binnen het Departement Keuren gemaakt of maatregelen genomen worden, tot welke zij onbevoegd zijn of niet overeenkomende met de vigerende Wetten, kan hij dezelve dadelijk surcheren,

en geeft daar van, als mede van den grond waar op zoodanige Keur of maatregel zoude genomen zijn, kennis aan den Minister tot wiens Departement de zaak behoort, en ontvangt door denzelfden de finale beslissing daaromtrent.

Art. 13.

Wanneer in eenig ander Departement maatregelen mogten worden genomen waar uit hij vermeent dat eenige bezwaren zouden kunnen resulteren voor het Departement in het welk hij fungeert, doet hij aan den Minister, tot wiens vak van administratie de zaak betrekkelijk is, zoodanige voordragt als hij zal vermeenen te behooren.

Art. 14.

Wanneer de Land-Drost van oordeel is dat eenige bepaling of Reglement, welke hij overeenkomstig Art. 17 der Wet op het Bestuur in de Departementen aan den Minister van Binnenlandsche Zaken voordraagt, van eene algemeene applicatie op het geheele Rijk zoude kunnen zijn, is hij verplicht zulks aan welgemelden Minister voor te stellen.

Art. 15.

Hij heeft toezigt dat alle Collegiën van Justitie zich behoorlijk kwijten van het geen hun is opgedragen, zonder zich echter eenigzins in te laten op de uitoefening der Regterlijke Magt.

Art. 16.

De Land-Drost is speciaal verplicht, alle orders betrekkelijk de organisatie der gewapende Burgermagt in het Departement te executeren, en toe te zien dat dezelve tot de oogmerken waar toe zij bestemd is, gebruikt worde en dienstbaar zij.

Art. 17.

De Land-Drost heeft het toezigt dat alle Dijken, Wegen, Bruggen en andere middelen van communicatie binnen het Departement, door de Gemeenten, Personen en Collegiën, welke tot dierzelf onderhouden verplicht zijn, behoorlijk onderhouden worden, en dat de doortocht door het Departement van de eene Plaats naar de andere overal veilig en ongestoord geschieden kan. — Hij zorgt dat de noodige middelen ten dien einde worden werkstelligd; hij geeft aan den Directeur-Generaal van den Waterstaat alle de noodige informatiën deswegens, en gedraagt zich overeenkomstig het Decreet Zijner Majesteit, omtrent de beheering van den Waterstaat.

Art. 18.

Hij heeft het oppertoezigt over alle Gebouwen die bestemd zijn tot gebruik van het Bestuur van het Departement; hij heeft het toezigt over alles wat tot den Waterstaat betrekkelijk is, voor zoo ver zulks niet tot het ressort van den Directeur-Generaal van den Waterstaat behoort.

Art. 19.

De Land-Drost geeft acht op alles wat op de gezondheid en welvaart der Ingezetenen eenen heilzamen invloed kan hebben, en het geen het ontstaan en verspreiden van besmettelijke ziekten kan voorkomen; zoo dra de eerste beginselen van eenige besmetting bespeurd worden, geeft hij daar van kennis aan den Minister van Binnenlandsche Zaken; hij gedraagt zich naar het geen hem door denzelfden zal worden voorgeschreven, en zal inmidde alle intermediaire maatregelen daartellen, welke de omstandigheden vorderen, achtervolgens

de daar omtrent gemaakte en te makene Ordonnantien.

Art. 20.

Hij zorgt voor de ongestoorde oefening van den Godsdienst, en dat alle dezelve eene gelijke bescherming genieten, als mede dat de uitoefening van elken Godsdienst zich bepale binnen de Kerkelijke Gebouwen der onderscheidene Kerkgenootschappen, alles overeenkomstig de Art. 6 en 7 der Staatsregeling.

Hij zal insgelijks het toezigt hebben over de handhaving van de Vrijheid van geweten, en al het geen tot bevordering van deugd, goede zeden en publiek onderwijs, kan verstreken.

Art. 21.

Hij let insgelijks op alles wat eenige betrekking heeft met de Politie, zekerheid en voorspoed van het Departement, en houdt eene geregelde correspondentie ten dien opzichte met de Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Justitie en Politie.

Art. 22.

De Land-Drost ziet toe dat de middelen, inkomsten en uitgaven, welke reeds gegeven of genoten worden, of vervolgens zullen worden ingevoerd, rigtig en ten meesten voordeele van het Rijk worden gepercipieerd, en alle fraudes en contraventien deswegens conform de Wetten geweerd worden; zullende hij daar en boven gehouden zijn, zoo dra ter zijner kennis mogte komen dat de Ordonnantien en Reglementen, waar naar de voorschreve middelen en inkomsten worden geheven, voor eenige verbetering vatbaar zijn, zulks te brengen ter kennis van den Minister van Finantiën, met speciale opgave der middelen tot verbetering.

Art. 23.

Wanneer ter zijner kennis mogte komen, dat in een ander Departement, de Ordonnantien en Reglementen, nopens de Heffing van de Inkomsten en Belastingen niet worden gemaantineerd, zal hij zulks dadelijk brengen ter kennis van den Minister van Finantiën.

Art. 24.

Hij geeft zoo dikwijls als zulks ter zijner kennis mogte komen, aan den Minister van Finantiën kennis, van alle misslagen en wangedragingen van de Financiële Ambtenaren, en van alle zoodanige zaken, waar omtrent hij zal oordeelen dat voorziening of verbetering behoort plaats te hebben.

Art. 25.

Wanneer de Minister van Finantiën eenig onderzoek op een of ander Ontvangers-Kantoor mogt noodig oordeelen, zal de Land-Drost deze Commissie verrigten of dezelve aan twee Assessoren opdragen.

Art. 26.

De Land-Drost zal jaarlijks na deswegens met de Assessoren te hebben geconfereerd, aan de Ministers van Binnenlandsche zaken, van Justitie en Politie en van Finantiën, doen toekomen, na daar over met de Assessoren te hebben geraadpleegd, eene opgave van kosten welke hij zal noodig oordeelen, zoo voor kosten der administratie als voor andere uitgaven in het Departement, ten einde de voorschreve Ministers daar van het noodig gebruik kunnen maken bij het formeren der Begrooting voor het volgende jaar.

VERVOLG UIT. P. I.

Art. 27.

Deze opgaven zullen een gedetailleerde en gemotiveerde berekening moeten behelzen van alle de kosten welke de Land-Drost zal noodig oordeelen. Hij zal telkens tot de opgave van het vorige jaar moeten terug wijzen en de redenen van verandering moeten aanwijzen, en hij is daarenboven verplicht de meest mogelijke bezuiniging in het oog te houden.

Hij zal zich voor het overige ten dezen opzichte moeten gedragen naar de Instructiën, welke hem door de respectieve hier bovengenoemde Ministers zouden kunnen worden gegeven.

Art. 28.

Wanneer het dienstig mogt worden geoordeeld aan den Land-Drost eenige fondsen ter goeder rekening van de te betalene gelden in het Departement, te geven, zal hij zich gedragen naar de orders welke hem dien aangaande zullen gegeven worden.

Art. 29.

De Land-Drost zal binnen den tijd van zes weken na dat hij in functie zal zijn getreden, de Lijst der Steden inzenden, welkers bevolking minder dan vijf duizend Zielen bedraagt, maar echter in de Gemeenten van de eerste Klasse zouden moeten worden gerangschikt.

Art. 30.

Hij zal binnen den tijd van drie maanden na dat hij zijne functiën zal hebben aanvaard, zijne bedenkingen inzenden:

a. Over de te maken schikkingen bij de invoering der nieuwe Organisatie voor de Gemeente-Besturen in de Gemeenten van de eerste Klasse, en in 't bijzonder voor zoo veel zulks te pas komt, op de afscheiding van de administrative en regterlijke Magt.

b. Over de wijzigingen van deze Organisatie en over de noodzakelijkheid tot het benoemen van Commissarissen of bijzondere Ambtenaren, voor eenige bijzondere werkzaamheden, als desolate Boedels, Weeskamers, Wisselbanken, de Fabriekage en het oppertoezicht over de Godsdienstige en andere Gestichten.

Art. 31.

De Land-Drost zal binnen den tijd van zes maanden na dat hij in functie zal zijn getreden, een plan inleveren over de te nemene bepalingen betrekkelijk de Gemeenten van de tweede Klasse.

Art. 32.

Hij brengt de keuzen en projecten, welke hem door den Drost zullen geworden, ter kennis van den Minister van Binnenlandsche zaken, daar bij de aanmerkingen en voorstellen voegende, welke hij noodig zal oordeelen.

Art. 33.

Hij ontvangt insgelijks van den Drost en brengt ter kennis van den Minister van Binnenlandsche zaken, de Rekeningen en jaarlijksche Begrootingen der Gemeenten van de eerste Klasse; hij is verplicht dezelve voorloopig te onderzoeken, en 'er van zijne consideratiën bij te voegen.

Hij doet zulks insgelijks met de Rekeningen en Begrootingen der Gemeenten van de tweede Klasse, welke de Drost hem toezendt, en zendt het jaarlijksch verslag, welk de Drost hem deswegens doet,

met bijvoeging zijner consideratiën, al mede aan den Minister van Binnenlandsche zaken.

Art. 34.

De Land-Drost zal een bijzonder toezigt houden, dat de Gemeente-Besturen geene Plaatselijke Belasting heffen of invoeren, dan na bekomen autorisatie van het Gouvernement.

Art. 35.

Hij zal alle de ontwerpen van Plaatselijke Belastingen onderzoeken, daaromtrent het noodig advies aan 't Gouvernement geven, en bij dit onderzoek zal hij bijzonder letten of men de reeds bestaande of verder te maken bepalingen ten dezen opzichte heeft in acht genomen.

Art. 36.

Wanneer subsidies voor de Armen de oorzaak zijn van eene Plaatselijke Belasting, zal hij, alvorens zijn verslag deswegens in te zenden, onderzoeken of er ook eenige Reglementen bestaan aangaande het onderhoud der Armen of tegen de Bedelarij, of welke strekken om aan de Behoeftigen werk te verschaffen, ten einde aan het Gouvernement de noodige schikkingen en verbeteringen ten dien opzichte te kunnen voordragen.

Art. 37.

Hij kan zich ter assistentie in de onderscheidene werkzaamheden hier boven vermeld, bedienen van de Assessoren, het zij door hun het uitwerken van het een of ander gedeelte op te dragen, door hun te zenden in Commissiën of door het innemen van hun advies.

Art. 38.

Hij roept Assessoren bijeen ter verrigting van de werkzaamheden aan Land-Drost en Assessoren opgedragen, zoo dikwijls als de aard dezer werkzaamheden zulks vereischt, en voorts zoo dikwijls hij zulks noodig en dienstig oordeelt.

Art. 39.

Hij bestemt eenen bepaalden dag in de week voor de Justitiële Zaken in cas van Gemeene middelen, en zorgt voorts, dat de noodige tijd, tot de geregelde afdoening van alle Justitiële zaken worde bestemd en afgezonderd.

Art. 40.

De Land-Drost draagt zorg dat de Drost en Drostessen zich kwijten van het geen hun bij de Wet over de administratie in de Departementen, en bij dit Reglement is voorgeschreven, of het geen hun bij vervolg kan worden aanbevolen, en in het bijzonder dat zij eene jaarlijksche inspectie nemen van de Administratiën in de Gemeenten der tweede klasse van hun Kwartier, en in het algemeen dat zij in alles hun plicht doen.

Hij zorgt ook dat de Ambtenaren, die te gelijk met Administrative en Regterlijke functiën belast zijn, en waar van de Administrative functiën geheel of ten deele aan Kwartiers-Drost en Drostessen vervallen, zich niet bemoeijen met de functiën welke aan den Drost zijn opgedragen, maar echter voortvaren hunne andere functiën waar te nemen.

Art. 41.

De Land-Drost heeft de noodige Geëmploteerden ten dienste der administratie van het Departement.

Hij draagt derzelver getal en tractement aan den Minister van Binnenlandsche Zaken voor, en heeft derzelver benoeming, doch bedient zich bij voor-

keur van de tegenwoordige Geëmploteerden bij de Departementale Besturen en Raden van Finantiën.

Art. 42.

Hij stelt zich in staat eenmaal in het jaar of meermalen, indien zulks van hem mogt worden gevergd, een generaal overzigt te kunnen leveren van den staat van het Departement in het welk hij is geplaatst, en om ten allen tijden rekenschap te kunnen geven van zijne verrigtingen en van de uitvoering der bevelen welke hem zijn gegeven, op zoodanigen voet als hem ten opzichte van het een en ander zal worden voorgeschreven.

Art. 43.

De Land-Drost zal een afzonderlijk Verbaal houden, van al het gene hij in zijne qualiteit verrigt, en zorg dragen dat zijne Verbalen altijd zoodanig in orde zijn, dat hij het ten allen tijde des gevergd kan exhiberen en aan zijn Opvolger overhandigen.

Art. 44.

De Land-Drost en Assessoren zullen de tijdelijke zetting van het Brood aan de Gemeente-Besturen in de Steden kunnen overlaten, mits zorgende dat eene billijke gelijkmatigheid worde in acht genomen, en van wege de Gemeente-Besturen worde toegezien, dat de plaatselijke Verordeningen omtrent de qualiteit en het gewigt van het Brood, stiptelijk worden in acht genomen.

Het platte Land zullen zij bij Districten aan eene geregelde Zetting van het Brood na evenredigheid van die der steden onderwerpen.

De plaatselijke Belastingen zullen, met opzigt tot de Zetting van het Brood in de onderscheidene Gemeenten in aanmerking moeten komen.

Voor zoo verre de maatregelen dien aangaande in een naburig Departement genomen, voor de belangen der Ingezeten van hun Departement deelig mogten zijn, geeft de Land-Drost daar van kennis aan den Minister van Binnenlandsche Zaken.

Art. 45.

De Requesten op welke bij den Land-Drost en Assessoren moet worden besloten, zullen in alle gevallen aan den Land-Drost alleen geadresseerd moeten worden, overeenkomstig het geen bij het 10. Artikel van de Wet op de administratie in de Departementen is bepaald.

Art. 46.

De Land-Drost en Assessoren zullen disponeren op de Requesten, welke ingevolge het 22. Artikel der Ordonnantie op het middel van het Personeel, het 17. Artikel van die op het Mobilair, en van het 41. Artikel der Ordonnantie op de Verponding, strekken ter bekoning van Commissarissen tot her-tauxatie van de gemaakte tauxatie van Huurwaarde van de vaste Goederen en van het Mobilair.

Art. 47.

Zij zullen overeenkomstig het 16. Artikel van de Ordonnantie op het middel van het Zout, de noodige admittie verleen aan de Winkeliers in ongeraffineerd Zout; de Land-Drost zal hun den Eed, bij dat Artikel voorgeschreven, afnemen.

Art. 48.

De Land-Drost zal van de IJkers der Zoutmaten den Eed afnemen, bij het 10. Artikel der provisionele Instructie voor de gemelde IJkers bepaald, of hij zal zulks laten doen door zoodanig Collegie of Persoon als hij daar toe zal benoemen.

Art. 49.

Hij zal de Zoutmeters insgelijks beëdigen op den voet, bij het 18. Artikel der provisionele Instructie voor de Zoutmeters bepaald, of zal daar mede zoodanige Collegie of Persoon belasten, als hij ten dien einde zal aanwijzen.

Art. 50.

Hij zal van de Zeeptzieders in het Departement de schriftelijke opgave ontvangen, welke zij van het merk of van de merken waar mede zij hun Vaatwerk zullen hebben gebrand, ter voldoening aan het 8. Artikel der Ordonnantie op den Impost op de Zeept, moeten inleveren. Hij zal zich insgelijks het merk of de merken zelve, in hout gebrand, doen geven.

Art. 51.

In gevalle het mogt blijken dat een IJker der Zeeptonnen binnen het Departement, de aan hem door den Inspecteur der Middelen te Lande, aldaar ter hand gestelde IJk, tot eenig ander einde dan alleen tot het branden van het Zeeptzieders Vaatwerk hadde gebruikt, zal de Land-Drost en de Assessoren naar aanleiding van het 8. Artikel der provisionele Instructie voor de IJkers der Zeeptonnen, denzelven IJker zoodanig corrigeren, als zij zullen vermeenen te behooren.

Art. 52.

De Land-Drost zal van de IJkers der Zeeptonnen afnemen, of door het ten dien einde door hem benoemd Collegie of Persoon doen afnemen, den Eed bij het 14. Artikel der gemelde provisionele Instructie voorgeschreven.

Art. 53.

De Land-Drost en Assessoren zullen, ingevolge het 9. Artikel der Ordonnantie op het Middel van de Waag en op den voet daarbij onschreven, de Accoorden goed keuren en regelen, welke door den Ontvanger of Gaarder van hetzelfde Middel, uit kracht van het 7. Artikel dier Ordonnantie, met eenigen Fabrikant of Winkelier wegens den Uitslag mogten zijn of worden aangegaan; zij zijn bevoegd deze Accoorden te verhoogen of te verlagen, naar het geen zij billijk zullen oordeelen, terwijl zij voorts in cas van verschil tusschen den Ontvanger of Gaarder en een Accordant, het Accord finaal zullen moeten regelen.

Art. 54.

In conformiteit van het 10. Artikel der Ordonnantie op de Rondemaat, zullen zij de Accoorden goedkeuren en regelen welke krachtens het 8. Artikel der gezegde Ordonnantie met opzigt tot de betaling van den Impost wegens den uitslag van Waaren gemaakt, onderhevig zijn.

Art. 55.

Zij zullen disponeren op zoodanige verzoeken als aan den Land-Drost in conformiteit van het 23. Artikel der Ordonnantie op het Gemaal zullen worden gedaan, tot hermeting der Grānen boven peil ter Molen bevonden, en daaromtrent handelen in voegen als bij het gezegde 23. Artikel is vastgesteld.

Art. 56.

Uit kracht van het 56. Artikel der laatstgenoemde Ordonnantie zal de Land-Drost permissie kunnen verleen tot het maken van zoogenaamde Quarens, Hand-molens en andere dergelijke Instru-

menten, welke naar buiten het Rijk moeten worden verzonden.

Art. 57.

De Land-Drost en Assessoren zullen uit kracht van het 16. Artikel der Ordonnantie wegens den Impost op de Inlandsche Brandewijn, Jenever en Likeuren, en op den voet bij het 16., 17. en 18. Artikel van de gemelde Instructie omschreven, eene Acte van Admissie kunnen verleen aan alle gepatenteerde Wijnkoopers, die in de Termen van het 17. Artikel dezer Ordonnantie vallen, welke onder het genot van restitutie der Impost, Brandewijn of Jenever, voor Commerce naar buiten het Rijk verzenden of mogten willen verzenden.

Art. 58.

Door hun zullen vermogen te worden afgegeven Acten van *Brandewijn-Verkoopers* aan zoodanige Kooplieden, welke de Dranken in de Ordonnantie van den Impost op Buitenlandsche Brandewijn, gedistilleerde Wateren, Rum en Likeuren vermeld, het zij van buiten 's Lands ofte van Zee-handelaren ofte van anderen van Credit jouissierende Personen, inslaan, om dezelve tot groote speculatiën te bezigen, ofte bij kleine maat te verkoopen, mits niet minder dan een half Anker te gelijk, voor de Binnenlandsche Consumtie inslaande, en van deze Likeuren een lager hebbende, van ten minste honderd Oxhoofden, alles echter op den voet en onder de bepalingen, bij § 6 der Notificatie wegens den Impost op de Buitenlandsche Brandewijnen van den 21. Mei 1806, gestipuleerd.

Art. 59.

Aan hun wordt bij dezen de bevoegdheid toegekend, om op daartoe door Erfgenamen of Bevindehbbenden in een nagelaten Boedel, ingevolge Art. 36 der Ordonnantie, wegens het Regt van Successie gedaan verzoek, aan den Land-Drost een langer Termijn tot aangifte van den Boedel te accorderen, daar toe bij de Wet bepaald, mits dit uitstel echter niet verder worde verleend, dan gedurende den tijd, daartoe bij het 36. Artikel bepaald, en wijders worde geobserveerd al het gene daaromtrent bij hetzelfde is vastgesteld.

Art. 60.

De Land-Drost en Assessoren in de Departementen Groningen, Vriesland, Drenthe, Overijssel en Utrecht, en de Rigters ter eerster instantie in cas van de Gemeene Middelen in de Departementen Gelderland, Amstelland, Maasland, Zeeland en Brabant, hebben de beslissing tot welke Klasse een Handel of Beroep, in de Ordonnantie op het Regt van Patent geëmanceerd, niet uitgedrukt, behoort, alles naar aanleiding van het laatste gedeelte van het 8. Artikel dier Ordonnantie.

Art. 61.

Ingevolge Artikel 34 der Ordonnantie op de Patenten, zullen zij, of wel de Regters ter eerster instantie in cas van Gemeene Middelen, de bevoegdheid hebben om te disponeren op doleanciën wegens eene te hooge klassificatie, en daartoe termen vindende de Contribuabelen in eene lagere klasse te stellen.

Art. 62.

Land-Drost en Assessoren zullen ingevolge Artikel 35 der meergemelde Ordonnantie op de Patenten, des noods taxeren en modereren zoodanige

kosten als mogten zijn geloopt op het arrest en sequestratie der Goederen, van Personen, die buiten de Plaats, Goederen te koop zouden willen veilen of handel drijven, zonder de vereischte Acte van Patent bij zich te hebben, of daar van te zijn voorzien.

Art. 63.

Assessoren zijn verplicht den Land-Drost te assisteren in alle zoodanige werkzaamheden als van hun mogten worden gerequireerd, en zulks zoo wel in het examineren van Stukken, en prepareren of stellen van Berigten en Rapporten, als in het executeren van de Commissiën, welke hij hun mogt opleggen.

Ten dien einde zullen zij zich van geen Ambtenaar of Geëmployeerden van het Departementaal Bestuur mogen bedienen.

Art. 64.

De Drost en Drostessen zullen boven en behalve het generaal toezicht over hun Kwartier, hun bij de Wet aanbevolen, zorgen, dat alle Publicatiën en Notificatiën, welke hun van wege den Land-Drost worden toegezonden, tijdig ter publicatie en affixie worden verzonden.

Art. 65.

Zij zullen alle andere orders, bevelen en besluiten, voor geconstitueerde Autoriteiten of anderen in hun Kwartier, welke hen van wege den Land-Drost of een der Ministers (ingevalle Zijne Majesteit dit goedvindt) mogten gezonden worden, doen bezorgen aan die genen welken het aangaat.

Art. 66.

Zij zullen alle orders en bevelen, welke executie hen zelve mogte aanbevolen worden, promptelijk en stiptelijk executeren, en voor zoo ver de directe executie anderen aangaat, daar aan de hand houden en zorgen dat dezelve behoorlijk worden volbragt.

Art. 67.

Zij zullen den Land-Drost dienen van berigt, consideratiën en advis, op alle Stukken welke ten dien einde in hunne handen mogten worden gesteld, na daar op bevorens, is het nood, het berigt en consideratiën, of ook het advis van alle geconstitueerde Magten en Ambtenaren in hun Kwartier te hebben ingenomen.

Ingeval Zijne Majesteit in een of ander bijzonder geval het noodig oordeelt hun advis intemen of te wel informatiën van hun intewinnen zonder tusschenkomst van den Land-Drost, zullen zij dit hun advis of informatiën moeten inzenden aan den Minister, die zulks zal gevorderd hebben.

Art. 68.

Zij zullen een wakend oog houden op de Gemeente-Besturen in hun Kwartier; zij zullen, ingeval zij zulks noodig mogten oordeelen, de Vergaderingen van de Gemeenten van de eerste Klasse bijwonen, en van tijd tot tijd in die van de tweede Klasse gaan presideren.

Art. 69.

Zij zullen aan den Land-Drost de plaatselijke Keuren die zij geapprobeerd hebben, als mede ontwerpen van Keuren toezenden, die aan hen moeten worden ingezonden, met bijvoeging van hunne aanmerkingen op deze ontwerpen.

Art. 70.

Zij zullen de jaarlijksche Rekeningen en Begrotingen van alle de Gemeenten van de eerste Klasse van hun Kwartier, met hunne consideratiën aan

den Land-Drost inzenden, zoo als ook die van de tweede Klasse, ingevalle zij hierop eenige aanmerkingen mogten hebben.

Art. 71.

Zij zullen den Land-Drost een jaarlijksch verslag doen van het bij hun gedaan onderzoek van de Rekeningen en Begrotingen van de Gemeenten van de tweede Klasse, met bijvoeging van een kort Tafereel derzelve.

Art. 72.

Zij zullen een wakend toezicht houden op de uitoefening der Politie in het Departement, en zorgen dat de Land-Drost van alles wat eenigzins merkwaardig in hetzelfde mogt voorvallen, worde geïnformeerd.

Art. 73.

Zij zullen zich gedragen naar alle de orders en bevelen, welke hun zoo in het generaal als in speciale gevallen door den Land-Drost, speciaal met betrekking tot de jaarlijksche inspectie van de Gemeente-Besturen van de tweede Klasse, zullen worden gegeven, en zijn hier voor aan den Land-Drost verantwoordelijk, als ook aan zoodanige Ministers verantwoordelijk, die hun onmiddellijk eenige orders zullen mogen gegeven hebben.

Art. 74.

Land-Drost, Assessoren en Drost genieten geene Jura of Leges, hoegenaamd.

Wanneer zij in Commissie reizen, en wel met betrekking tot de Assessoren en Drost, op expressen last van eenen Minister of van den Land-Drost, zullen zij voor Daggeld en Reiskosten zoo veel genieten, als nader bij een generaal Tarif zal bepaald worden.

Art. 75.

De Land-Drost, Assessoren en Drost, zullen van niemand wie het ook zij, die zij kunnen nagaan, dat eenige zaken met hun in hunne qualiteit te verrigten kan hebben, of gedurende den tijd hunner bediening gehad heeft, eenige geschenken, geringe geschenken van Eetwaaren uitgezonderd, aannemen of doen aannemen, direct of indirect, noch gedoogen, dat zulks door hunne Vrouwen of iemand hunner Huisgenooten geschiede; voor zoo ver dit laatste, buiten hun weten mogt zijn gebeurd, zal de Land-Drost voor hen, hier van dadelijk aan den Minister van Binnenlandsche Zaken onmiddellijk kennis geven. Assessoren en Drost en Drostessen zullen voor zoo veel hun mogte aangaan, den Land-Drost hier van onmiddellijk verwittigen.

Art. 76.

De Land-Drost en Drost en Drostessen zullen in handen van den Koning, de Assessoren in handen van den Land-Drost, afleggen den volgende Bed:

„Ik zware gehoorzaamheid aan de Constitutie en „getrouwheid aan den Koning.

„Ik belove en zware mij exactelijk te zullen gedragen naar het geen in de Wet over het Bestuur „in de Departementen, en in het Reglement betreffende „trekkelijk dat Bestuur mij is voorgeschreven, en „getrouwelijk te zullen naarkomen, het geen mij „in mijne qualiteit is of nog kan voorgeschreven „worden, en dat ik zulks niet zal nalaten om lief „of leed, uit gunst of haat, of om welke andere „reden hoe ook genaamd.”

Art. 77.

De Vroedschappen kunnen te gelijker tijd reg-

terlijke functiën in hunne Gemeente waarnemen, en ook andere posten bekleeden, het zij zij betrekking hebben op de Gemeente zelf, of tot het algemeen Bestuur.

Art. 78.

De Administrative en Regterlijke Magt kunnen bij de Gemeenten van de tweede Klasse door een en dezelfde Personen worden waargenomen.

Art. 79.

De Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de executie van het tegenwoordig Decreet.

Gegeven op het Koninklijk Paleis in den Haag, den 29. April van het jaar 1807, van onze Regering het tweede. (Geteekend) Lodewijk. (Onder stond) Van wege den Koning. De Minister Secretaris van Staat. (Geteekend) W. F. Röell.

180. KENNISGEVING van den Landdrost van den Lande van Utrecht, aangaande de verdeeling van dit Departement in twee Kwartieren. 14 September 1807.

De Land-Drost van den Lande van Utrecht, brengt hiermede, ter voldoeninge aan het Besluit van Zijne Excellentie, den Minister van Binnenlandsche Zaken, van den 30. Mei 1807, No. 27, ter kennis van een ieder, wien zulks zoude mogen aangaan, dat de plaatsen, behoorende tot het Departement, Lande van Utrecht, hetwelke, volgens het 3. Artikel der Wet op het Bestuur der Departementen, geëma-neerd den 13. April 1807, in twee Kwartieren verdeeld is, zijn de volgende:

EERSTE KWARTIER.

Bestaande uit de Districten AMERSFOORT en WIJK BIJ DUURSTEDEN, bevattende de navolgende Plaatsen, waar van de Hoofdplaats

AMERSFOORT.

De Stad Amersfoort en Jurisdictie.	Het Hoogland en Emiclaar.
De Bilt en Oostbroek.	Hoewelaken.
De Vuursche.	Stoutenburg.
Soest en de Bicht.	Leusden, Leusderbroek, Isselt.
Baarn.	Donkelaar, Hamersveld en Snorrenhoef.
Soestdijk.	Asschat.
Eemnes Binnendijks.	Woudenberg.
Eemnes Buitendijks.	Gerestein.
Eembrugge.	Scherpenzeel.
Bunschoten en Spakenburg.	Renswoude en Emmikhuisen.
Duist, de Haar en Sevenhuijsen.	

WIJK BIJ DUURSTEDEN.

De Stad Wijk bij Duurstede en Jurisdictie.	Overlangbroek.
Kothen.	Nederlangbroek.
De Dwars- of Nijendijk.	Hardenbroek.
Werkhoven.	Sterkenburg.
Odijk.	Rijzenburg.
Bunnik, Vechten en Ter Hul.	Stoetwegen.
Amelisweerd.	Kattenbroek, bij Zeijst.
Groote en Kleine Koppel en Maarschalkerweerd.	Rijnauwen.
Slagتماat.	Zeijst.
Heemstede.	Austerlitz.
Wulven.	Driebergen.
Oud Wulven.	Maarn en Maarsbergen.
Waaijen.	Doorn.
Houten en het Gooij.	Darthuizen.
Schoonauwen.	Leersum, Zijlestein en Tuil en 't Waall.
Honswijk.	Ginkel.
Schalkwijk.	Amerongen.
	Elst.
	De Stad Rhenen.
	Veenendaal.

VERVOLG UTR. PLB. I.

TWEEDE KWARTIER.

Bestaande uit de Districten UTRECHT en WOERDEN, en bevattende de navolgende Plaatsen, waarvan de Hoofdplaats

UTRECHT.

De Stad Utrecht en Jurisdictie.	Bruckelen, Nijenrodes.
Catharijne en Lijn-pad.	Maarsen.
Hooge en lage Weide.	Maarsenbroek.
Tolsteeg.	Themaat, Uten Eng.
Ganze-Steeg en Soestbergen.	Themaat, Westrenens.
Groot Kovelswade, met Abstede.	Themaat, Ravenswaaijs of Hegge.
Blijenburg.	Gieltjensdorp.
Witte Vrouwen.	Portengen, Zuideinde.
Oude en Nieuwe Oort.	Portengen, Lottes.
Dom Proosten Gerecht.	Kokkengen, Godins.
Lauwenrecht.	Kokkengen, Spengen.
Hooge Lande.	Kokkengen, Lockhorsta.
Oostveen, waar onder Blauw Kapel en St. Maartens-Dijk.	Laag Nieuw-Coop.
Achttienhoven.	Lage Haar.
Westbroek.	De Haar, Zijlens.
Zuijlen en Zwezer-Eng.	Vleuten en de Meern.
Oostwaard.	Harmelerwaard.
Nieuw Maarssenveen.	Harmelen.
Oud Maarssenveen.	Haanwijk.
Tienhoven.	Oost Raven.
Bruckelenvveen.	Overeind van Jutphaas.
Bruckelerwaard.	Rijnhuizen.
Ruwiel.	Vreeswijk, of de Vaart.
Vijfhoeven.	Oude Gein.
Kortrijk.	Het Gein.
Bruckelen, Orta.	Nedereind van Jutphaas.
Bruckelen, St. Pieters.	West Raven.
	Galecop.
	Papendorp.
	Oude Rijn en Heicop.

WOERDEN.

De Stad Woerden en Jurisdictie.	Korthoeve.
Bulwijk.	Stein Willens, Vrijhoeven en Kalverenbroek (uitmakende één Gemeente Bestuur met Kort-Haarlem, in het Departement Maasland.)
Kromwijk.	Sluipwijk, cum sociis.
Wulverhorsten Vlooswijk.	Rietveld en de Bree.
Barrebos Waarder.	Nieuwerbrugge.
Bekenes.	's Graveslout.
Waarder.	Kamerijk, Teijlingens en de Houdijken.
Diemerbroek.	Gerverscopende Breudijk, van Cleeffs-Gerechten.
Papekop.	
Lange Ruige Weide en Driebrugge.	
Heekendorp.	
Grauwcoop.	
Tevecoop.	

Gerverscop, de Marez.	De Stad Schoonhoven en	Montfoort.	Schagen en de Eng.
De Indijk.	Jurisdictie.	Williskop.	Rapijnen.
Teccop en 't Oude Land.	De Vlist en Bonrepas.	Blokland.	Breeveld.
Kamerijk, Mijzijde.	Noord Polsbroek.	Dijkveld en Rateles.	Kattenbroek en Uiterdij-
Zegveld en Zegvelde-	Zuid Polsbroek.	Honcoop.	ken van Mastwijk.
broek.	Benschop.	Groot en Klein Keulle-	Reijerscop, St. Pieters.
Nieuwoop.	Zevender en Cabauw.	vaart.	Amstelland.
Achtienhoven.	Willige Langerak.	Vliet en Rosendaal.	Reijerscop, Creunings.
Noorden.	Jaarsveld.	De Stad Oudewater.	Velthuizen.
Nieuwveen.	Lopik.	Snelrewaard.	Agthoven.
Zevenhoven.	Lopiker Kapel.	Linschoten.	Mastwijk.
Bloklands Polder.	Zevenhoven.	Polanen en de Haar.	
Mijdrecht.	De Stad Ysselstein en Ju-	Gedaan te Utrecht, den 14. September 1807. De Land-Drost voornoemd. (Was geteekend) J. H. van Lynden.	
Wilnis en Westveen.	risdictie.		
Oudhuijsen.	Heeswijk.		

187. WET, waarbij de 39. 40. en 41. Artikelen van de Wet van 13 April 1807, betreffende de administratiën in de Departementen en Gemeenten, worden beschouwd als gesupprimeerd, en door andere vervangen. 11 Januarij 1808.

Lodewijk Napoleon, door de gratie Gods, en de Constitutie des Koninkrijks, Koning van Holland, *Connétable van Frankrijk.*

Het Wetgevend Ligchaam goedgekeurd hebbende de voordragt, door Ons daar toe gedaan.

Hebben Wij gedecreteerd, en decreteren het navolgende:

Art. 1.

De Artikelen 39, 40 en 41 van de Wet van den 13. April 1807, betreffende de administratiën in de Departementen en Gemeenten, worden beschouwd als gesupprimeerd, en vervangen door de navolgende Artikelen.

Art. 2.

De Burgemeester is ter zijner verantwoordelijkheid, belast met de uitvoering der Wetten en Bevelen van het Gouvernement, welke de Plaatselijke administratie betreffen.

Hij is daarenboven belast met de promulgatie van alle de Wetten en Besluiten van het Gouvernement. Hij is het Hoofd der Gemeente en van Wethouders.

Art. 3.

De Burgemeester en de Wethouders hebben onder hunne verantwoordelijkheid de administratie der dagelijks voorvallende zaken en van de Financiën der Gemeenten.

Art. 4.

De Hoofd-Officiëren, Hoofd-Schouten of Baljuwen welke zich thans in de Steden van de eerste Klasse bevinden, zullen de werkzaamheden behouden en de functiën blijven uitoefenen, die zij tot hier toe gehad hebben, voor zoo verre dezelve niet behooren tot Zaken, de Plaatselijke administratie betreffende en in Artikel 7 vermeld.

Art. 5.

Ingevolge van deze bepalingen, zal de uitvoering der Wetten, met uitzondering alleen der plaatselijke Zaken, de Politie, dat is al het geen de publieke rust betreft, de te doene Arrestatiën, hoe ook genaamd, en in het algemeen alle de Objecten, welke tot hier toe aan de functie der Hoofd-Officiëren, Hoofd-Schouten of Baljuwen zijn verbonden geweest, met uitzondering nogmaals der zaken, de plaatselijke administratie betreffende, in geen deele, het Ressort van den Burgemeester zijn.

Art. 6.

In alle de Steden van de eerste Klasse, alwaar zich tot hier toe geene Hoofd-Officiëren, Hoofd-Schout of Baljuw bevonden heeft, zal door den Koning dien Persoon worden aangewezen, welke met deszelfs functiën zal moeten zijn belast.

De bepaling in dit Artikel vervat, zal niet langer stand houden dan tot de organisatie der Regterlijke Magt.

Art. 7.

Alle Zaken de plaatselijke administratie betreffende, zoo als bij voorbeeld al het geen betrekking heeft tot het verlichten der Straten, tot de precautions, ingeval van brand, te nemen, tot de zindelijkheid en salubriteit der Stad, en het gemak der Ingezeten, mitsgaders andere Objecten van gelijken aard, zullen tot het Ressort van den Burgemeester blijven behooren.

Art. 8.

De Burgemeester en Wethouders zullen, ten aanzien van al het geen de plaatselijke administratie betreft, onder approbatie van den Drost, Reglementen kunnen maken, in welke nogtans de op te leggende straf, niet zal mogen te boven gaan eene boete van f 50.0.0 of eene detentie van drie dagen. De Drost is gehouden van deze Reglementen aan den Land-Drost kennis te geven. In gevallen van het bepalen van zwaardere straffen, zullen deze Reglementen aan den Land-Drost geadresseerd worden, die dezelve aan den Minister van Binnenlandsche Zaken zal zenden, ten einde met zijne consideratiën aan den Koning te worden aangeboden.

Art. 9.

De Criminele Officiëren in bovenstaande 4. Artikel niet gemeld, zullen tot aan de organisatie der Regterlijke Magt, alle de werkzaamheden behouden, en alle de functiën blijven uitoefenen, welke zij tot hertoe gehad hebben.

Art. 10.

Alle de overige dispositiën der bovengemelde Wet van den 13. April 1807, welke met deze Wet mogten strijden, worden beschouwd als te zijn vervalien.

Art. 11.

Dit Decreet zal worden gepubliceerd en in het Bulletin der Wetten geinsereerd.

Art. 12.

Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Justitie en Politie, zijn belast met de executie van het tegenwoordig Decreet.

Gegeven in onze Residentie te Utrecht, den 11.

Januarij van het jaar 1808, en van onze Regering het derde. (Geteekend) Lodewijk. Conform aan het Origineel. De Raad Secretaris. (Geteekend) J. H. Appellius. De Minister van Justitie en Politie. C. F. van Maanen.

188. PUBLICATIE van den Koning van Holland, houdende Wet en Reglement over de vereischten tot het stemregt, en de wijze van benoeming der Leden van het Wetgevend Ligchaam. 17 April 1807.

Lodewijk Napoleon, door de gratie Gods en de Constitutie des Koningrijks, Koning van Holland, aan allen den genen, welke deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Dat het Wetgevend Ligchaam, goedgekeurd hebbende de Voordragt, door Ons daartoe gedaan, Wij dienvolgens hebben gearresteerd, gelijk Wij arresteren bij dezen de navolgende

Wet en Reglement over de vereischten tot het Stemregt, en de wijze van benoeming der Leden van het Wetgevend Ligchaam.

Art. 1.

Het Stemregt wordt uitgeoefend door het waarnemen der functie van Kiezer, en het maken van Nominatiën voor het Wetgevend Ligchaam op de wijze, zoo als hierna zal worden beschreven.

Art. 2.

Het Stemregt kan slechts worden uitgeoefend door Manspersonen, Ingezetenen van het Koningrijk, welke de volgende vereischten bezitten:

a. Dat zij meerderjarig zijn.

b. Dat zij, voor Inboorlingen, gedurende het laatste jaar, en voor Vreemdelingen, gedurende de laatste twaalf jaren in het Koningrijk zijn gedomiceleerd geweest.

Voor Vreemdelingen, welke eene Hollandsche Vrouw getrouwd hebben of zullen trouwen, wordt den tijd van inwoning tot op zes jaren verminderd, daar onder gerekend die jaren, welke het Huwelijk onmiddellijk hebben voorafgegaan.

Die afwezend zijn *Rei publicæ causa*, worden gerekend gedurende den tijd hunner afwezendheid in het Rijk te zijn blijven wonen.

c. Dat zij op de Quotieren der beschrevene Midelen als contribuërende Ingezetenen bekend staan.

Art. 3.

Van het Stemregt zijn uitgesloten:

1° Alle die in dienst of eed van eene Vreemde Mogendheid zijn of eenig Pensioen van dezelve genieten.

2° Alle Domestieken en Liverei-Bedienden.

3° Alle die hun onderhoud in Wees- of Armhuizen of dergelijke Gestichten als behoeftigen genieten.

4° Alle welke uit de Armen-Kassen bedeeft zijn, gedurende het laatste jaar, vóór dat zij tot de uitoefening van het Stemregt worden geroepen.

5° Alle die wegens verkwisting, wangedrag of gebrek aan verstandelijke vermogens onder Curatele zijn gebragt.

6° Alle Bankroetiers en de zulke die cessie van hunne Goederen gedaan of verzocht hebben, zoo lange hunne Crediteuren niet ten genoegen zijn voldaan.

7° Alle die bij Regterlijk Decreet in staat van

beschuldiging zijn gesteld of in regten voor eerloos worden gehouden.

Art. 4.

De Leden van het Wetgevend Ligchaam worden verkozen uit twee Nominatiën, waarvan de eene door Kiezers in het Departement, voor het welk de plaats moet vervuld worden, en de andere door het Wetgevend Ligchaam zelve gemaakt worden.

Art. 5.

De Koning doet ter vervulling van vacerende plaatsen in het Wetgevend Ligchaam, een Nominatie van Kiezers maken, door Land-Drost en Assessoren van het Departement, voor het welk de keuze moet geschieden.

Art. 6.

Land-Drost en Assessoren benoemen zes-en-twintig Personen, van welke dertien tot Kiezers moeten worden verkozen.

Art. 7.

Zij benoemen dezelve uit de gegoede Ingezetenen over de geheele uitgestrektheid van het Departement, welke Hoofden van een Huisgezin en Stemgerechtigden zijn, en die zich door hunne braafheid en bekwaamheden onderscheiden.

Art. 8.

Land-Drost en Assessoren maken de Nominatie bij volstrekte meerderheid van stemmen; bij aldien zij de meerderheid niet kunnen verkrijgen, heeft de Land-Drost eene dubbelde stem.

Art. 9.

De Land-Drost zendt deze Nominatie aan den Minister van Binnenlandsche Zaken, welke dezelve aan Zijne Majesteit voordraagt, om tot dertien te worden gereduceerd.

Art. 10.

De Koning benoemt de President der Kiezervergadering. — De President kan uit alle Departementen zonder onderscheid benoemd worden.

Art. 11.

De Koning doet de Kiezers bijeenroepen, en bepaalt den dag en plaats hunner bijeenkomst.

Art. 12.

De werkzaamheden der Kiezers bepalen zich enkel tot het maken van de Nominatiën, voor welke zij zijn te zamen geroepen.

Deze Nominatiën moeten gemaakt zijn in den loop van den dag op welke zij zijn bijeengekomen.

Art. 13.

Vóór dat de Kiezers hunne werkzaamheden beginnen, moeten zij, in handen van den President, den Eed doen van gehoorzaamheid aan de Constitutie van het Koningrijk en getrouwheid aan den Koning.

Art. 14.

De President opent, bestuurt en sluit de Vergadering.

De Kiezers stemmen bij besloten briefjes. De President heeft geene stem in het maken der Nominatie.

Hij telt de stemmen op van alle de aanwezige Kiezers en besluit bij derzelver volstreckte meerderheid.

Bijaldien er geene volstreckte meerderheid is, doet de President tot eene tweede stemming over alle de benoemden overgaan; wanneer er dan nog geene volstreckte meerderheid is, zal hij tot eene derde stemming doen overgaan, edoch alleenlijk over die twee Personen, welke bij de vorige stemming de meeste stemmen gehad hebben.

Bijaldien alsdan of in andere gevallen de stemmen staken, beslist het Lot.

De President benoemt een der Kiezers, om de functie van Secretaris waartenemen.

Art. 15.

De Kiezers maken eene Nominatie van vier Personen voor iedere Plaats, welke voor het Departement in het Wetgevend Ligchaam moet vervuld worden.

Art. 16.

De Kiezers brengen geene andere Personen op de Nominatie, dan die de vereischten bezitten, bij Art. 52 der Constitutie, voor de Leden van het Wetgevend Ligchaam bepaald.

Art. 17.

Bijaldien meer dan eene Plaats voor een Departement moet vervuld worden, maken de Kiezers eene generale Nominatie voor alle de vacerende Plaatsen, vier Personen voor iedere Plaats bevattende.

Art. 18.

Zoodra de Nominatie gemaakt is, wordt het verbaal van het verrigte der Vergadering, door den President en alle de Kiezers geteekend, en door den President aan den Minister van Binnenlandsche zaken gezonden, om aan den Koning te worden aangeboden.

Art. 19.

Met het teekenen van het Verbaal houdt de qualiteit van Kiezer op.

Zoo dikwijls eene nieuwe Nominatie voor een Departement moet worden gemaakt, worden nieuwe Kiezers benoemd.

Art. 20.

Het Wetgevend Ligchaam geeft aan den Koning

insgelijks eene Nominatie van vier Personen voor iedere vacerende Plaats.

Art. 21.

Voor de jaarlijksche aftredende Leden wordt de Nominatie gemaakt in den loop der gewone jaarlijksche Vergadering.

Voor de Leden, welke in het loopende jaar moeten aftreden, zal de Nominatie gemaakt worden vóór het scheiden der tegenwoordige Vergadering.

Art. 22.

Het Wetgevend Ligchaam geeft eene Nominatie, het vier dubbeld getal der te verkiezene Leden bevattende, voor alle de vacatures welke voor een en hetzelfde Departement vervuld moeten worden.

Art. 23.

Voor Plaatsen vacerende na het scheiden der gewone Vergadering van het Wetgevend Ligchaam, maakt hetzelfde de Nominatie in deszelfs eerstvolgende, het zij gewone of buitengewone Zitting.

Art. 24.

Die genen, welke als Leden van het Wetgevend Ligchaam verkozen worden, in plaats van buitentijds voorgevallene Vacatures, hebben in hetzelfde slechts Zitting voor den tijd, die hun Voorganger nog Lid van het Wetgevend Ligchaam zoude zijn gebleven.

Art. 25.

De Koning kiest de Leden van het Wetgevend Ligchaam bij iedere Vacature, uit de twee Nominatiën, welke aan Zijne Majesteit, door het Wetgevend Ligchaam en de Kiezers voor die Plaats zijn aangeboden.

Gelasten en bevelen, dat deze, voorzien van het Zegel, en geregistreerd in de Archiven van den Staat, zal worden toegezonden aan de Hoven, de Regtbanken en Departementale Besturen, ten einde den inhoud dezes te promulgeren, te observeren en te doen observeren.

Gegeven in het Koninklijk Paleis in den Haag, den 17. April van het jaar 1807, en van onze Regering het tweede. (Geteekend) Lodewijk. (Onderstond) Wegens den Koning. De Minister Secretaris van Staat. (Geteekend) W. F. Röell. De Minister van Justitie en Politie. Van Hooff.

189. WET, *bepalende hoedanig door de Kiezers-Vergaderingen zal worden gehandeld omtrent het formeren der Nominatiën van Candidaten voor het Wetgevend Ligchaam.* 21 December 1807.

Lodewijk Napoleon, door de gratie Gods en de Constitutie des Koninkrijks, Koning van Holland, Connetable van Frankrijk.

Het Wetgevend Ligchaam goedgekeurd hebbende de Voordragt, door Ons daartoe gedaan,

Hebben Wij gedecreteerd, en decreteren het navolgende:

Art. 1.

De Nominatiën van Candidaten voor het Wetgevend Ligchaam, zullen door die Vergadering en door de Kiezers-Vergaderingen, maar eens in het jaar worden geformeerd, en wel bij gelegenheid, dat over de vervulling der plaatsen van die Leden, welke ingevolge de Constitutie, jaarlijks moeten aftreden, zal worden gehandeld.

Voor alle de plaatsen, die in den tusschentijd der eene jaarlijksche Kiezers-Vergadering tot de

andere, in het Wetgevend Ligchaam mogten komen te vaceren, zullen de nieuwe keuzen plaats hebben uit de laatste, door het Wetgevend Ligchaam of door de Kiezers-Vergadering ingezondene Nominatiën.

Art. 2.

Dit Decreet zal worden gepubliceerd, en in het Bulletin der Wetten geinsereerd.

Art. 3.

Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Justitie en Politie, zijn belast met de executie van het tegenwoordig Decreet.

Gegeven te Utrecht, den 21. December van het jaar 1807, en van onze Regering het tweede. (Geteekend) Lodewijk. Conform aan het Origineel. De Minister Secretaris van Staat. (Geteekend) W. F. Röell. De Minister van Justitie en Politie. C. F. van Maanen.

190. WET *betreffende de vereeniging van Oost-Vriesland, het Land van Jever en de Heerlijkheden Varel en Knipphausen met het Rijk, onder de benaming van het Departement Oost-Vriesland; enz.* 30 Januarij 1808.

Lodewijk Napoleon, door de gratie Gods en de Constitutie des Koninkrijks, Koning van Holland, Connétable van Frankrijk.

Het Wetgevend Ligchaam goedgekeurd hebbende de voordragt door Ons daartoe gedaan;

Hebben Wij gedecreteerd en decreteren het navolgende:

Art. 1.

Oost-Vriesland, het Land van Jever en de Heerlijkheden Varel en Knipphausen, aan den Koning afgestaan bij Art. 1 en 5 van het Tractaat, op den 11. November 1807, tusschen den Koning en Zijne Majesteit den Keizer der Franschen, Koning van Italiën, gesloten, zullen met het Koninkrijk worden vereenigd, en het elfde Departement van hetzelfde uitmaken, onder de benaming van het Departement Oost-Vriesland.

Het gedeelte van het eigenlijk gezegde Oost-Vriesland, gelegen ten westen van de Eems, zal echter daar van zijn uitgezonderd, en een gedeelte uitmaken van het Departement Groningen.

Art. 2.

De Koning zal de verdeeling van het Departement Oost-Vriesland in Kwartieren, mitsgaders de administratie in hetzelfde Departement, op den voet der andere Departementen van het Koninkrijk, regelen.

Art. 3.

Het getal der Leden van het Wetgevend Ligchaam wordt met twee voor het Departement Oost-Vriesland vermeerderd; zullende er echter voor de

eerste reize drie Leden worden benoemd, doch welker eerst aftredende niet zal worden geremplaceerd, terwijl gedurende den tijd zijner Sessie, doch langer niet, het getal der Leden van het Wetgevend Ligchaam, mitsdien met drie zal vermeerderd zijn; en zulks alles ingevolge het gereserveerde ten dezen opzichte bij Art. 5 der Wet, bij de Constitutie van het Koninkrijk gevoegd. — De tijd van aftreding van deze Leden zal door het Lot worden bepaald.

Art. 4.

De eerste benoeming der Leden van het Wetgevend Ligchaam voor het Departement Oost-Vriesland, zal dadelijk en zonder vooraangaande nominatie van Candidaten, door den Koning geschieden.

De vervulling van vacerende Plaatsen voor hetzelfde Departement, zal plaats hebben op de wijze voor de andere Departementen van het Koninkrijk, bij de Wet bepaald.

Art. 5.

Het tegenwoordig Decreet zal worden gepubliceerd en in het Bulletin der Wetten geïnsereerd.

Art. 6.

Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken, en van Justitie en Politie, zijn belast met de executie van het tegenwoordig Decreet.

Gegeven te Utrecht, den 30. Januarij van het jaar 1808, en van onze Regering het derde. (Geteekend) Lodewijk. (Onderstond) Wegens den Koning. De Raad-Secretaris. (Geteekend) J. H. Appelius. De Minister van Justitie en Politie. C. F. van Maanen.

191. DECREET *van den Koning van Holland, houdende verdeeling van het Departement Oost-Vriesland, daar onder begrepen het land van Jever en de heerlijkheden van Knipphausen en Varel; doch met uitzondering van Reiderland.* 20 October 1808.

Lodewijk Napoleon, door de gratie Gods en de Constitutie des Koninkrijks, Koning van Holland, Connétable van Frankrijk.

Wij hebben gedecreteerd en decreteren:

Art. 1.

De verdeeling van het Departement Oost-Vriesland, zoo als dezelve aan Ons door de Eerste Sectie uit den Staatsraad is voorgedragen, en op de Tabelle nevens dit Decreet gevoegd, is uitgedrukt, wordt geaprobeerd en alzoo gearresteerd.

Art. 2.

De voorzegde Verdeeling zal worden gevolgd zoo in de Financiële als in de Huishoudelijke administratie van dat Departement, in voege dat de drie

Ressorten voor het Financiële vak, de drie Kwartieren voor het Huishoudelijke zullen uitmaken.

Art. 3.

De voormelde Verdeeling zal in het Departement Oost-Vriesland worden gepubliceerd.

Art. 4.

Onze Ministers van Financiën, van Justitie en Politie en van Binnenlandsche Zaken, zijn belast met de executie van het tegenwoordig Decreet.

Gegeven in ons Paleis te Utrecht, den 20. October van het jaar 1808, en van onze Regering het derde. Lodewijk. De Minister van Justitie en Politie. C. F. van Maanen.

192. DECREET *van den Koning van Holland, behelzende de verdeeling van het Departement Oost-Vriesland.* 26 November 1808.

Lodewijk Napoleon, door de gratie Gods en de Constitutie des Koninkrijks, Koning van Holland, Connétable van Frankrijk.

Wij hebben gedecreteerd en decreteren:

Art. 1.

Bij alteratie van het eerste Artikel van ons De-

[Deze tabel is hier niet afgedrukt, omdat zij door die van het volgende stuk is vervangen.]

creet van den 20. October ll. N°. 84 Litt. A, wordt de verdeeling van het Departement Oostvriesland, zoo als dezelve door onzen Minister van Financiën, bij deszelfs rapport van den 29. Julij dezes jaars, is voorgedragen, en op de Tabelle, nevens dit Decreet gevoegd, is nitgedrukt, geapprobeerd en alzoo gearresteerd.

Art. 2.

Onze Ministers van Financiën, van Justitie en Politie, en van Binnenlandsche Zaken, zijn belast met de executie van het tegenwoordig Decreet.

Gegeven in ons Paleis te Amsterdam, den 26. November van het jaar 1808, en van onze Regering het derde. Lodewijk. De Minister van Justitie en Politie. C. F. van Maanen.

VERDEELING VAN HET DEPARTEMENT
OOSTVRIESLAND.

EERSTE RESSORT.

Hoofdplaats EMBDEN.

Te zamengesteld uit het *Arrondissement* EMBDEN, waarin de navolgende Districten:

Greetzyl.	Rijsum.
Groothusen.	Embden.
Uttum.	Hinte.
Eilsum.	Suurhusen.
Schoonorth.	Larvelt.
Werdum.	Groot Midlum.
Borkum Ostland.	Ophusen.
Pewsum.	Wolthusen.
Campen.	Petkum.
Loquard.	Oldersum.
Jennelt.	Simonswold.

Het *Arrondissement* LEER, waarin de navolgende Districten:

Leer.	Lammersfehr.
Klooster Rhedinga.	Remmels.
Veenhusen.	Klein Oldendorff.
Neermohrer Polder.	Groot Oldendorff.
Helkenborg.	Poghausen.
Mark.	Behrem.
Vollen.	Hesel.
Steenfelde.	Holtland.
Grootwolde.	Rhaunde.
Ihrin.	Holte.
Leerorch.	Rhauder, Oosterfehr en
Loga.	Westerfehr.
Loga Berum.	Langholt.
Detern.	Burlage.
Tilsum.	Collinghorst.
Ammersum.	Bakernohr.

TWEDE RESSORT.

Hoofdplaats AURICH.

Te samen gesteld uit het *Arrondissement* NORDEN, waarin de navolgende Districten:

Norden.	Hage.
Addingasterpolder.	Bexumbuhr.
Ekeler-rot.	Nessel.
Wester-Gaster-rot.	Norderneij. (Eiland)
Oost-Linteler-rot.	Dornum.

Het *Arrondissement* AURICH, waarin de navolgende Districten:

Stad Aurich.	Aurich Oldendorff.
Marienhofe.	Wriese.
Uppant.	Haltrop.
Schott.	Schierum.
Engerhoff.	Westersander.
Uiwerdumermarsch.	Ihlowen-fehn.
Riedster Hanrink.	Lubbers-fehn.
Ochterbuhr.	Timmel.
Barstede.	Grosse-fehn Ostende.
Westerende.	— Westende.
Auricher Vorstad.	Neuefehn.
Kerch-dorff.	Halshusen.
Ardorff.	Bagband.
Wehle.	Spotzer-fehn.
Colderunge.	Strakholt.

DERDE RESSORT.

Hoofdplaats JEVER.

Te samen gesteld uit het *Arrondissement* JEVER, waarin de navolgende Districten:

Jever.	Neustad.
Tettens.	Godens.
Middag.	Dijkhousen.
Hoherkirche.	Horsten.
St. Joost.	Hohemoij.
Paakens.	Etzel.
Wadderwarde.	Marx.
Muisen en Wiarden.	Repshalt.
Schortens.	Friedenburg.
Sanden.	Leerhare.
Hoppens.	En wijders de Heerlijk-
Neuenden.	heid Knipphausen.

Het *Arrondissement* EZENS, waarin de navolgende Districten.

Ezens.	Spijkeroog.
Stedersdorff.	Wiltmono.
Mohrweijer district.	Burhave.
Nordorff.	Berdum.
Haltgast.	Altfrinixzyl.
Ochtersum.	Neuftrinixzyl.
Utarp.	Carolinerzyl.
Wester-accum.	Hoofdplaats van het gan-
Wester-buhr.	sche Departement:
Seriem.	AURICH.

193. KONINKLIJK BESLUIT waarbij de inwoners van de Departementen Zeeland en Brabant, en verdere, bij het tractaat van den 16. van Lentemaand 1810, aan Frankrijk afgestane streken, worden ontslagen van den eed, aan Zijne Majesteit den Koning gedaan. 31 Maart 1810.

Lodewijk Napoleon, door de gratie Gods en de Constitutie des Koninkrijks, Koning van Holland, Connétable van Frankrijk.

In aanmerking nemende dat de Departementen van Zeeland en Brabant, het Land tusschen Maas en Waal, Nymegen daaronder begrepen, gelijk mede

de *Bommelerwaard* en het Land van *Altena*, door Ons, bij Tractaat van den 16. dezer, waarvan de ratificatiën op heden zijn uitgewisseld, aan Frankrijk zijn afgestaan;

Hebben Wij besloten, en besluiten:

Art. 1.

De inwoners van de Departementen *Zeeland* en *Brabant*, van het Land tusschen *Maas* en *Waal*, *Nymegen* daaronder begrepen, gelijk mode van den *Bommelerwaard* en het Land van *Altena*, het zij Ambtenaren, het zij anderen, worden bij deze ver-

klaard, met den dag van heden, ontslagen te zijn van den Eed, door hun aan Ons gedaan.

Art. 2.

Onze minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van het tegenwoordig Decreet, het welk bovendien zal worden gepubliceerd en in het Bulletin der Wetten geïnsereerd.

Gegeven te Parijs, den 31. van Lentemaand des jaars 1810, en van onze regering het vijfde. Lodewijk. De Minister van justitie en politie. Alex. van Hugenpoth tot Aerdt.

194. KONINKLIJK BESLUIT, bevattende eene wet, waarbij het getal der Leden van het Wetgevend Ligchaam, naar gelang van het bij Tractaat van den 16. van Lentemaand 1810, aan Frankrijk afgestaan grondgebied, wordt verminderd. 20 Mei 1810.

Lodewijk Napoleon, door de gratie Gods en de Constitutie des Koninkrijks, Koning van Holland, Connétable van Frankrijk.

Het Wetgevend Ligchaam goedgekeurd hebbende de voordragt door Ons deswegens gedaan:

Hebben Wij besloten en besluiten:

Art. I.

Worden gearresteerd de navolgende bepalingen:

§ 1.

Uit hoofde van den afstand der departementen *Zeeland* en *Brabant*, bij tractaat van den 16. van lentemaand II. gedaan, wordt het getal leden van het Wetgevend Ligchaam bij dezen met zes leden, uitmakende het getal het welk van wege die departementen daarin zitting had, verklaard te zijn verminderd.

§ 2.

Dien ten gevolge worden van nu af aan de leden van het voorz. ligchaam, welke van wege de gezegde departementen daarin zitting hebben, op dit oogenblik in dezelve hunne betrekking gehouden voor ontslagen, sedert den 1. van Grasmaand des zes jaars.

§ 3.

Uit hoofde van den afstand van een gedeelte der departementen van *Maasland* en *Gelderland*, bij het

voorgem. tractaat gedaan, zal al verder het getal der leden van voorz. ligchaam, voor zoo veel ieder der departementen aangaat, met een, en dus in het geheel met twee leden verminderd worden; zoo dat voortaan van wege het departement *Maasland* niet meer dan zeven, en van wege het departement *Gelderland* niet meer dan drie leden daarin zitting zullen hebben.

§ 4.

Deze laatste vermindering, evenwel, zal niet vóór den tijd der gewone aftreding van wege die departementen, of eerdere vacature, worden tot stand gebracht.

Art. II.

Het tegenwoordig besluit zal worden gepubliceerd en in het bulletin der wetten geïnsereerd.

Art. III.

Onze ministers van binnenlandsche zaken en van justitie en politie, zijn belast met de uitvoering van het tegenwoordig besluit.

Gegeven in ons koninklijk paleis te Amsterdam, den 20. van bloemaand van het jaar 1810, en van onze regering het vijfde. Lodewijk Napoleon. De minister van justitie en politie. Alex. van Hugenpoth tot Aerdt.

195. KONINKLIJK BESLUIT, houdende de Acte van afstand van den rang en koninklijke waardigheid van het Koninkrijk Holland. 1 Julij 1810.

Lodewijk Napoleon, door de gratie Gods en de Constitutie des Koninkrijks, Koning van Holland, Connétable van Frankrijk.

Overwegende dat de ongelukkige gesteldheid waarin het Koninkrijk zich bevindt, uit het ongevoegen voortspruit het welk de Keizer, Mijn Broeder, tegen mij heeft opgevat;

Overwegende dat alle pogingen en opofferingen van mijne zijde, om dezen staat van zaken te doen ophouden, vrugteloos zijn geweest;

Overwegende eindelijk, dat het niet twijfelachtig is, dat de oorzaak van dezen tegenwoordigen staat van zaken daarin moet gezocht worden; dat ik ongelukkig genoeg ben geweest aan mijnen Broeder te mishagen, en zijne vriendschap verloren te hebben; en dat ik derhalve de eenige hinderpaal ben om aan deze onophoudelijke verschillen en misverstanden een einde te maken;

Hebben wij besloten, zoo als wij door deze opene en plechtige Brieven, uit onze vrije wille uitgevaardigd, besluiten: afstand te doen, zoo als wij afstand doen op dit oogenblik, van den Rang en Koninklijke Waardigheid van dit Koninkrijk Holland, ten behoeve van onzen veelgeliefden Zoon Napoleon Lodewijk en, bij ontstentenis van denzelfden, ten behoeve van Hoogstdezelfs Broeder Karel Lodewijk Napoleon.

Wijders begeren Wij, dat, overeenkomstig de Staatsregeling, onder de Garantie van Zijne Majesteit den Keizer onzen Broeder, het Regentschap zal verblijven aan Hare Majesteit de Koningin, geadsisteerd door een Raad van Regentschap, welke provisioneel bestaan zal uit onze Ministers, aan wie wij de bewaring van den Minderjarigen Koning, tot aan de aankomst van Hare Majesteit de Koningin, opdragen.

Wij bevelen verder dat de onderscheidene Corpsen onzer Garde onder het Opperbevel van onzen Opperalmeester, den Luitenant-Generaal *Bruno*, en onder dat van den Generaal *Sels*, hunnen dienst doen en blijven doen bij den Minderjarigen Koning van dit Koninkrijk, en dat de Groot-Officieren van de Kroon, zoo wel als de Civiele en Militaire Officieren van ons Huis, bij Hoogstdezelfs Persoon, hunnen dienst blijven waarnemen.

Aldus de tegenwoordige Acte, onder onze Hand-

teekening gedaan en gesloten, welke Acte ter kennis van het Wetgevend Ligchaam zal worden gebragt, alwaar dezelve zal worden gedeponeerd; zullende hiervan de noodige Afschriften worden gemaakt, en deze Brieven op eene wettige wijze en in voegzamen forme worden gepubliceerd.

Haarlem den 1. van Hooimaand van het jaar 1810. Lodewijk Napoleon. De Minister van Justitie en Politie. Alex. van Hugenpoth tot Aerdt.

196. PROCLAMATIE van Koning Lodewijk Napoleon aan de Hollanders, ter gelegenheid van Hoogstdezelfs afstand van den troon. 1 Julij 1810.

Lodewijk Napoleon, door de gratie Gods en de Constitutie des Koninkrijks, Koning van Holland, Connétable van Frankrijk.

Allen de genen die deze zullen zien of hooren lezen, salut:

Hollanders!

In gemoede overtuigd dat door Mij niets meer voor Uwe belangen zoo min als voor uwen welvaart gedaan kan worden; integendeel Mijzelve als eene hinderpaal beschouwende om de goede gezindheid van Mijnen Broeder ten opzichte van dit Land te kunnen doen herleven; — Heb ik van Mijnen Rang en Mijne Koninklijke Waardigheid afstand gedaan ten behoeve van den Kroonprins Mijnen Oudsten Zoon Napoleon Lodewijk, en van Zijnen Broeder, den Prins Karel Lodewijk Napoleon.

Hare Majesteit de Koningin, van regtwege, en achtervolgens de Staatsregeling, Regentesse van het Koninkrijk zijnde, zal, tot op Hare aankomst, het

Regentschap aan den Raad der Ministers zijn aanvertrouwd.

Hollanders! nimmer zal ik een goed en deugzaam Volk vergeten, zoo als Gij zijt; Mijne laatste gedachte zoo wel als Mijne laatste zugt zullen voor uw geluk zijn.

U verlatende kan ik u niet genoeg aanbevelen om de Krijgslieden en Ambtenaren van Frankrijk wel te ontvangen; dit is het beste middel om aan Zijne Majesteit den Keizer, van wien uw lot, dat van uwe Kinderen en van uw Land geheel afhangt, te behagen. — Thans, daar de kwaadwilligheid en de laster mij niet meer zullen kunnen bereiken, ten minsten voor zoo veel U. belangen betreft, heb ik de regtmatige hoop dat Gij eindelijk de beloning voor alle uwe opofferingen en voor uwe grootmoedige standvastigheid en gelatenheid vinden zult.

Gedaan te Haarlem, den 1. van Hooimaand van het jaar 1810. Lodewijk Napoleon. De Minister van Justitie en Politie, Alex. van Hugenpoth tot Aerdt.

197. PUBLICATIE van het Provisioneel Regentschap, wegens deszelfs installatie. 3 Julij 1810.

In Naam van Zijne Majesteit Napoleon Lodewijk, door de gratie Gods en de Constitutie des Koninkrijks, Koning van Holland.

De provisionele Raad van Regentschap van het Koninkrijk Holland; — Allen den genen die dezen zullen zien of hooren lezen, Salut! doet te weten:

Dat, ten gevolge van den afstand van den Rang en Koninklijke Waardigheid, gedaan door Zijne Majesteit Lodewijk Napoleon, ten behoeve van den Kroonprins Hoogstdezelfs oudsten Zoon Napoleon Lodewijk en van Zijnen Broeder den Prins Karel Lodewijk Napoleon, en uit kracht van Zijner Majesteits autorisatie, vervat in de plegtige en opene Brieven door Hoogstdezelve op den 1. van Hooi-

maand 1810 uitgevaardigd; — de provisionele Raad van Regentschap zich op heden heeft geconstitueerd, onder voorzitting van den Minister van der Heim, als, bij absentie van den oudsten van Zijner Majesteits Ministers, den provisionelen Raad van Regentschap presiderende; alles in afwachting van de aankomst van Hare Majesteit de Koningin, als Constitutionele Regentesse van het Koninkrijk en Voogdesse van den Minderjarigen Koning, en van de maatregelen welke door Hoogstgedachte Hare Majesteit op het beleid der publieke zaken zullen worden genomen.

Amsterdam den 3. van Hooimaand van het jaar 1810. Van der Heim, l. p. Ter Ordonnantie van den provisionelen Raad van Regentschap. De Eerste Secretaris van het Kabinet des Konings. A. J. J. H. Verheijen.

198. PROCLAMATIE, wegens de vereeniging van Holland met het Fransche Keizerrijk. 12 Julij 1810.

Hollanders!

Belast met het provisioneel Regentschap van het Koninkrijk Holland, hebben wij van Zijne Majesteit den Keizer der Franschen, Koning van Ita-

liën, Beschermmer der Rijn-Confederatie en Mediateur van het Zwitsersche Bondgenootschap, op heden den last ontvangen om ter kennis van Ulieden te brengen, dat Zijne Keizerlijke en Koninklijke Majesteit, overwegen hebbende den staat van Zaken in Europa,

de geographische ligging van Holland en aanmatigingen van den gemeenen Vijand, bij besluit, gegeven op het Keizerlijk Paleis te Rambouillet, den 9. van Hooimaand 1810, heeft besloten, dat het Koninkrijk Holland met het Fransch Keizerrijk vereenigd zoude worden; — Zijnde dit Keizerlijk Besluit van den volgenden inhoud:

Extract uit de Minuten van de Secretarij van Staat.

In het Keizerlijk Paleis te Rambouillet, den 9. van Hooimaand 1810.

Napoleon, Keizer der Franschen, Koning van Italiën, Beschermder der Rijn-Confederatie, Mediateur van het Zwitsersch Bondgenootschap, enz. enz.

Wij hebben besloten, en besluiten het geen volgt:

I. TITEL.

Art. 1.

Holland is met het Keizerrijk vereenigd.

Art. 2.

De Stad Amsterdam zal zijn de derde Stad van het Keizerrijk.

Art. 3.

Holland zal hebben Zes Leden in den Senaat, Zes Leden in den Staatsraad, Vijf-en-twintig Leden in het Wetgevend Ligchaam, en Twee Regters in het Hof van Cassatie.

Art. 4.

De Officiëren te Lande en ter Zee, van welken rang zij wezen mogen, worden in hunne Posten bevestigd. — Aan dezelve zullen Brevetten, door Ons onderteekend, worden uitgereikt. De Koninklijke Lijfwacht zal met onze Keizerlijke Garde worden vereenigd.

II. TITEL.

Van het Bestuur in 1810.

Art. 5.

De Hertog van Plaisance, Aarts-Thesaurier van het Rijk, zal zich, in hoedanigheid van onzen Algemeenen Stedehouder, naar Amsterdam begeven. Hij zal in den Raad der Ministers voorzitten, en het beleid der zaken uitoefenen.

Zijne Functiën zullen met den eersten van Louwmaand 1811 ophouden, op welken tijd de Fransche Administratie hare werkzaamheden zal aanvangen.

Art. 6.

Alle publieke Ambtenaren, van welken rang dezelve ook mogen zijn, worden in hunne Posten bevestigd.

III. TITEL.

Van de Finantiën.

Art. 7.

De tegenwoordige Belastingen zullen blijven ingevorderd worden tot op den eersten van Louwmaand 1811, op welken tijd het Land zal worden verligt en de Belastingen gebragt op denzelfden voet als voor het overig gedeelte van het Rijk is bepaald.

Art. 8.

De Algemeene Begrooting van Ontvangsten en Uitgaven zal, vóór den eersten van Oogstmaand aanstaande, aan onze goedkeuring worden onderworpen.

Vervolg Utr. Pls. I.

De Renten der publieke Schuld zullen, over 1810, niet verder onder de Lasten worden gebragt, dan voor een derde van derzelver tegenwoordig bedragen.

De Renten der Schuld over 1808 en 1809 welke zijn onbetaald gebleven, zullen, ter concurrentie van een derde van derzelver bedrag, op de Begrooting voor 1810 worden gebragt.

Art. 9.

De Douaniers op de grenzen, behalve die op de Fransche zijde, geposteed, zullen door de zorg van onzen Directeur-Generaal der Douanes worden georganiseerd: de Hollandsche Bedienden van de Middelen te Water zullen met dezelve worden vereenigd.

De bestaande linie van Douanes aan de zijde van Frankrijk zal niet langer dan tot den eersten van Louwmaand 1811 in stand blijven, op welk tijdstip dezelve zal worden opgeheven en de gemeenschap tusschen Holland en het Keizerrijk onbelemmerd zal zijn.

Art. 10.

De koloniale Producten, zich thans in Holland bevindende, zullen aan derzelver Eigenaren verblijven, onder betaling van een regt van vijftig ten honderd der waarde van die Koopmanschappen. Uiterlijk vóór den eersten van Herfstmaand zal deswegens de noodige opgave worden gedaan.

Deze Koopmanschappen, wanneer de Regten deswegens zullen zijn voldaan, zullen in Frankrijk ingebragt en over de geheele uitgestrektheid van het Rijk vervoerd kunnen worden.

IV. TITEL.

Art. 11.

Er zal te Amsterdam een bijzonder Bestuur zijn, door een onzer Staatsraden gepresideerd, aan het welk het toezigt en de noodige Fondsen tot onderhoud van Dijken, Polders en andere publieke Werken, zullen worden aanvertrouwd.

V. TITEL.

Art. 12.

In den loop dezer maand zal, door het Wetgevend Ligchaam van Holland, eene Commissie worden benoemd, bestaande uit vijftien Leden, welke zich naar Parijs zal begeven om een Raad uitte maken, ten oogmerk hebbende om definitieflijk te regelen al het gene tot de onderscheidene publieke en Gemeentens-schulden betrekking heeft, en om de grondbeginselen der vereening te doen overeenstemmen met de Plaatselijke omstandigheden en belangen van het Land.

Art. 13.

Onze Ministers zijn belast met de uitvoering van het tegenwoordig Besluit. (Geteekend) Napoleon. (Onderstond) Van wege den Keizer. De Minister Secretaris van Staat. (Geteekend) H. B. Hertog van Bassano.

Dit bovenstaande Besluit aan Ulieden mededeelende, zijn wij tevens door Zijne Majesteit den Keizer gelast, Ulieden te kennen te geven, dat Hoogstdezelve zich verplicht ziende om een einde te maken aan de Tusschen-Besturen, welke sedert zestien jaren dit gedeelte van het Keizerrijk hebben gekweld, de Inwoners van Holland de voorwerpen van Hoogstdezelfs zorg zullen zijn, en Zijne Kei-

zerlijke Majesteit zich in hunne welvaart oven als in die van deszelfs goede Stad Parijs zal verblijden; terwijl het ruim veld, het welk, van Amsterdam tot Rome aan der Inwoneren nijverheid wordt geopend, hun zou veroorloven het tijdstip afte wachten van de uitbreiding der onderlinge handels-betrekkingen in die Streken, welke hunne Voorvaderen hebben be-roemd gemaakt en de eer van den Batsafschen en Hollandschen naam zoo zeer hebben verheven.

Wij brengen eindelijk ter kennis van Ulieden, dat het Algemeen Bestuur tot op de aankomst van Zijne Doorluchtige Hoogheid den Prins Aarts-The-saurier van het Rijk Hertog van Plaisance op den tegenwoordigen voet blijft bestaan.

Amsterdam den 12. van Hooimaand 1810. Van der Heim, l. p. Ter Ordonnantie. A. J. J. H. Verheijen.

199. DÉCRET IMPÉRIAL, portant Règlement Général pour l'organisation des Départemens de la Hollande. 18 Octobre 1810.

*Au palais de Fontainebleau, le
18. Octobre 1810.*

Napoléon, Empereur des Français, Roi d'Italie, Protecteur de la Confédération du Rhin, Médiateur de la Confédération suisse.

Considérant:

Que les départemens de Hollande ont un système d'imposition tout autre que celui de l'Empire; qu'on ne pourrait le changer pour introduire en 1811 le système français qu'en faisant supporter à nos finances une perte considérable.

Que les employés des administrations de finances de Hollande ont besoin de leurs emplois pour faire subsister leurs familles, et qu'il nous a été rendu bon témoignage de leur zèle et de leur probité; qu'il serait cependant nécessaire d'en déplacer la plus grande partie, si on introduisait un système de comptabilité nouveau avant qu'ils eussent eu le tems de l'apprendre.

Qu'il existe dans les départemens de la Hollande un actif et un passif arriérés qui exigent des soins particuliers.

Que le livre de la dette publique n'est pas encore formé, et ne peut pas l'être avant 1812.

Ayant, à cet effet, résolu d'établir progressivement le système de finances de notre Empire dans les départemens de Hollande, et de nous contenter, pour 1811, d'y introduire des allégemens tels, que les impositions que ces départemens auront à payer soient beaucoup plus faibles que celles qu'ils ont payées les années précédentes.

Nous avons ordonné et ordonnons, décrété et décrétons l'organisation ci-après pour l'année 1811.

TITRE PREMIER.

Du gouvernement-général.

Art. 1. Le gouvernement général des départemens de la Hollande est organisé de la manière suivante:

KEIZERLIJK DECREET, houdende een Algemeen Reglement ter Organisatie der Departementen van Holland. 18 October 1810.

*In het Paleis van Fontainebleau, den 18. van
Wijnmaand 1810.*

Napoleon, Keizer der Franschen, Koning van Italien, Beschermmer van het Rhijnverbond, Bemiddelaar van het Zwitsersch Bondgenootschap.

Overwegende:

Dat de Hollandsche Departementen een stelsel van belastingen hebben, geheel afwijkende van dat van het Rijk; dat men hetzelfde niet zou kunnen veranderen om in 1811 het fransche stelsel in te voeren, zonder een merkelyk verlies aan onze finantien toe te brengen.

Dat de beambten bij de administratie der finantien in Holland hunne ambten noodig hebben, om hunne huisgezinnen in stand te houden, en dat ons een goed getuigenis van hunnen ijver en van hunne eerlijkheid is gegeven; dat het echter noodwendig zijn zoude het grootste gedeelte derzelve te verplaatsen, ingeval men een nieuw stelsel van verantwoording wilde invoeren, vóór dat zij den tijd gehad hebben om zich met hetzelfde bekend te maken.

Dat in de Hollandsche Departementen een verachterd actief en passief plaats heeft, welke bijzondere voorzieningen vereischen.

Dat het Groot-boek der publieke schuld nog niet voltooid is en zulks niet zijn kan vóór 1812.

Te dien einde besloten hebbende om het stelsel van belastingen onzes Rijks trapswijze in de Hollandsche Departementen daár te stellen, en ons voor 1811 te bepalen tot het invoeren van zoodanige verligtingen, waardoor de belastingen voor die Departementen veel minder worden, dan zij in de voorgaande jaren bedragen hebben.

Hebben wij bevolen en bevelen, gedecreteerd en decreteren de volgende organisatie voor den jare 1811.

EERSTE TITEL.

Over het algemeen Bestuur.

Art. 1. Het algemeen bestuur der Hollandsche Departementen wordt georganiseerd op de volgende wijze:

¹ [De Lezer gelieve onder het oog te houden dat het voorgaande twintigtal stukken, die bij het I. Boek, I. Titel, III. Deel behooren, eerst op deze plaats zijn afgedrukt, uit hoofde van het later opgevatte voornemen om het Plakkaatboek niet met het jaar 1805 te eindigen maar tot 1810 volledig te maken.]

1° Un gouverneur-général, grand-dignitaire de l'Empire.

2° Un conseiller-d'état intendant-général des finances et de l'intérieur.

3° Un maître des requêtes chargé (du waterstaat) des digues, des polders et des routes.

4° Un maître des requêtes directeur de la caisse centrale.

5° Un maître des requêtes directeur-principal des douanes.

6° Un directeur de la dette publique.

7° Un directeur de la police.

Il y aura un secrétaire des commandemens du gouverneur-général et un archiviste.

2. Le gouvernement général siégera à Amsterdam.

3. Le gouverneur-général aura les mêmes attributions que celles qui ont été établies par notre décret du 24 Février 1808, pour le gouvernement-général des départemens au-delà des Alpes.

4. Les généraux commandant les deux divisions militaires de la Hollande, ne pourront faire aucun mouvement de troupes qu'en conséquence de ses ordres. Dans le cas où ils auraient reçu, à cet égard, des ordres directs de notre ministre de la guerre, ils auront soin de l'en prévenir avant que les troupes soient mises en mouvement.

5. Néanmoins, lorsque nous jugerons à propos de constituer en corps d'armée nos troupes dans les départemens de la Hollande, il conservera les honneurs militaires à Amsterdam, mais il cessera de s'immiscer dans ce qui concerne les mouvemens des troupes.

6. Les nominations aux emplois dans les régies et administrations de finances, qui ne sont pas dans le cas d'être faites par nous, lui seront soumises par l'intendant-général.

7. Il aura l'inspection générale sur tout ce qui concerne les établissemens et travaux publics, et l'inspection particulière sur les opérations relatives à la formation du livre de la dette publique, à la liquidation de l'arriéré des services ministériels, et au syndicat de Hollande créé par notre décret du 23. Septembre dernier.

8. Il nous rendra, au moins une fois tous les mois, un compte direct de la marche des différens services et de la conduite des différens corps, des départemens et des villes.

9. Le conseiller d'état intendant-général des finances et de l'intérieur exercera les fonctions attribuées à l'intendant-général des finances des départemens au-delà des Alpes, par notre décret du 31. Juillet 1806.

10. Comme intendant des finances, il sera chargé de tout ce qui est relatif à l'organisation des contributions publiques, à leur répartition, perception et recouvrement.

Il prendra les ordres de notre ministre des finances.

11. Comme intendant de l'intérieur, il sera chargé de ce qui concerne la comptabilité et les budgets des

1° Een Gouverneur-generaal, Groot-dignitaris van het Rijk.

2° Een Staatsraad, Intendant-generaal van finantien en binnenlandsche zaken.

3° Een Rekwest-meester belast met den waterstaat of het bestuur over dijken, polders en wegen.

4° Een Rekwest-meester Directeur der Centrale Kas.

5° Een Rekwest-meester Opper-directeur der Douanen.

6° Een Directeur der publieke schuld.

7° Een Directeur van Politie.

Er zal een Commandemens-Secretaris van den Gouverneur-generaal, en een Archivist zijn.

2. Het algemeen bestuur zal te Amsterdam gevestigd zijn.

3. De Gouverneur-generaal zal dezelfde attributen hebben, welke bij ons decreet van den 24. van Sprockelmaand 1808, voor het algemeen bestuur der departementen aan gene zijde der Alpen, bepaald zijn.

4. De Generaals, commanderende de beide militaire divisien in Holland, zullen geene bewegingen van troepen kunnen laten doen, dan ingevolge zijne bevelen. Ingevalle zij, te dezen aanzien, van onzen Minister van oorlog onmiddelijke bevelen mogten ontvangen hebben, zullen zij zorgen dat Hij daarvan, vóór dat de troepen in beweging gebragt worden, kennis bekomt.

5. Wanneer wij echter zullen noodig oordeelen, om onze troepen in de Hollandsche Departementen tot een leger-corps bij een te trekken, zal hij wel de militaire eerbewijzingen te Amsterdam behouden, doch zich niet verder met de bewegingen der troepen inlaten.

6. De benoemingen tot posten in de financiële besturen en administratien, voor zooverre die niet door ons geschieden, zullen hem door den Intendant-generaal worden voorgedragen.

7. Hij zal het algemeen toezigt hebben over alles wat de publieke gestichten en werken aangaat, benevens het bijzonder toezigt over de werkzaamheden tot daargestelling van het Grootboek der publieke schuld, tot liquidatie van den achterstand der ministeriele diensten, en het Hollandsch Sijndicaat, bij ons decreet van den 23. van Herfstmaand 11. daargesteld.

8. Hij zal ons, ten minsten eenmaal 's maands, een onmiddelijk verslag doen van den loop der verschillende diensten en de gedragingen der onderscheidene corpsen, benevens over den staat der Departementen en der Steden.

9. De Staatsraad, Intendant-generaal van finantien en binnenlandsche zaken, zal dezelfde werkzaamheden uitoefenen, welke bij ons decreet van den 31. van Hooimaand 1806 aan den Intendant-generaal van finantien in de Departementen aan gene zijde der Alpen zijn toegekend.

10. Hij zal als Intendant van finantien belast zijn met alles wat betrekking heeft tot de organisatie der publieke belastingen, derzelver verdeling, ontvangst en invordering.

Hij zal de bevelen van onzen Minister van Finantien vragen.

11. Als Intendant van binnenlandsche zaken zal hij belast zijn met het geen de verantwoordelijkheid

villes, il exercera la surveillance immédiate sur les prisons, dépôts de mendicité, établissemens de bienfaisance et autres établissemens publics de tout genre.

Il prendra les ordres de notre ministre de l'intérieur.

12. Le maître des requêtes chargé du waterstaat, exercera toutes les fonctions attribuées au directeur du waterstaat. Il correspondra avec notre ministre de l'intérieur par l'intermédiaire de notre directeur-général des ponts et chaussées.

13. Il fera partie de notre corps des ponts et chaussées.

Il résidera à Amsterdam, et fera de fréquentes tournées dans les départemens.

Lorsqu'il se trouvera à Paris, il prendra séance au conseil des ponts et chaussées.

14. Le maître des requêtes directeur de la caisse centrale correspondra avec notre ministre du trésor, et ne fera rien que par ses ordres.

15. Le directeur de la dette publique exercera les mêmes fonctions que l'ancien directeur de la dette publique en Hollande.

Il correspondra avec notre ministre des finances, et ne fera rien que par ses ordres.

16. Le directeur de la police exercera les mêmes fonctions que celles qui sont attribuées au directeur de la police des départemens au de là des Alpes, par notre décret du 24. Février 1808.

17. Le secrétaire des commandemens exercera les fonctions déterminées par les articles 12 et 13 de notre décret du 24. Février 1808, relatif à l'organisation des départemens au-delà des Alpes.

18. L'archiviste exercera les fonctions déterminées par notre décret du 29. Mai 1805.

TITRE II.

Des biens de la Couronne en Hollande.

19. Le palais d'Amsterdam est déclaré palais impérial.

20. Les biens de la couronne en Hollande sont réglés et organisés conformément à notre décret du 11. de ce mois.

TITRE III.

De l'usage de la langue hollandaise dans les nouveaux départemens.

21. La langue Hollandaise pourra être employée, concurremment avec la langue française, dans les tribunaux, dans les actes d'administration, dans ceux des notaires et dans ceux sous signature privée.

TITRE IV.

De la division du territoire.

22. Le territoire de la Hollande, réuni à notre Empire, est divisé en sept départemens, savoir:

en de Budgets der steden betreft. Hij zal een onmiddelijk toezigt uitoefenen over de gevangen-, werk- en verbeterhuizen, gestichten van weldadigheid en andere publieke gestichten, van welken aard of natuur.

Hij zal de bevelen van onzen Minister van Binnenlandsche zaken vragen.

12. De Rekwest-meester, belast met den waterstaat, zal alle die functiën uitoefenen, welke aan den Directeur van den waterstaat zijn toegekend. Hij zal met onzen Minister van Binnenlandsche zaken, door den Directeur-generaal der bruggen en wegen, corresponderen.

13. Hij zal tot ons bestuur over bruggen en wegen behooren.

Hij zal zijn verblijf houden te Amsterdam, en veelvuldige tochten doen door de departementen.

Wanneer hij zich te Parijs zal bevinden, zal hij zitting nemen in onzen raad van bruggen en wegen.

14. De Rekwest-meester, Directeur der centrale kas, zal met onzen Minister van de schatkist corresponderen, en zal niets doen buiten zijnen last.

15. De Directeur der publieke schuld zal dezelfde functiën uitoefenen als de voormalige Directeur der publieke schuld in Holland.

Hij zal met onzen Minister van finantien corresponderen, en niets doen dan achtervolgens deszelfs bevelen.

16. De Directeur van politie zal dezelfde functiën uitoefenen, welke, bij ons decreet van den 24. van Sprokkelmaand 1808, aan den post van Directeur der politie in de departementen aan gene zijde der Alpen zijn verknocht.

17. De Commandements-Secretaris van den Gouverneur-generaal zal de functiën uitoefenen, bepaald bij artikel 12 en 13 van ons decreet van den 24. van Sprokkelmaand 1808, betreffende de organisatie der departementen aan gene zijde der Alpen.

18. De Archivist zal de functiën uitoefenen, bepaald bij ons decreet van den 29. van Bloeiimaand 1805.

TWEEDE TITEL.

Van de Goederen der Kroon in Holland.

19. Het paleis van Amsterdam wordt verklaard te zijn een Keizerlijk paleis.

20. De goederen der kroon in Holland worden geregeld en georganiseerd overeenkomstig ons decreet van den 11. dezer.

DERDE TITEL.

Van het gebruik der Hollandsche taal in de nieuwe Departementen.

21. De Hollandsche taal zal, te gelijk met de Fransche, kunnen gebezigd worden in de regtbanken en in de acten van administratie, gelijk mede in de notariële en onderhandsche acten.

VIERDE TITEL.

Van de verdeeling van het grondgebied.

22. Het grondgebied van Holland, met ons Keizerrijk vereenigd, wordt verdeeld in zeven departementen, namelijk:

Le département du Zuyderzée,
 „ „ des Bouches-de-la-Meuse,
 „ „ de l'Issel-Supérieur,
 „ „ des Bouches-de-l'Issel,
 „ „ de Frise,
 „ „ de l'Ems-Occidental,
 „ „ et de l'Ems-Oriental.

TITRE V.

De l'organisation administrative.

CHAPITRE PREMIER.

23. Le département du Zuyderzée est composé des anciens départemens de l'Amstelland et de l'Utrecht.

Amsterdam en est le chef-lieu.

Le Zuyderzée est divisé en quatre arrondissemens.

1° Celui d'Amsterdam, composé de l'ancien quartier de Haarlem.

2° Celui de Hooren, composé de l'ancien quartier de Hooren.

Ces deux arrondissemens formeront trente-sept cantons de justices de paix.

3° Celui d'Utrecht, qui sera divisé en sept cantons, composé de l'ancien quartier d'Utrecht.

4° Celui d'Amersfort, composé de l'ancien quartier d'Amersfort, qui sera divisé en quatre cantons.

24. Le département des Bouches-de-la-Meuse est composé de l'ancien département de Maasland, moins la partie précédemment réunie aux Bouches-du-Rhin et aux Deux-Nèthes.

La Haye en est le chef-lieu.

Les Bouches-de-la-Meuse sont divisées en quatre arrondissemens:

1° Celui de la Haye, composé de l'ancien quartier de Leyde: il sera divisé en douze cantons.

2° Celui de Rotterdam, composé de l'ancien quartier de Rotterdam: il sera divisé en treize cantons.

3° Celui de Dordrecht, composé de l'ancien quartier de Dordrecht: il sera divisé en huit cantons.

4° Celui de Flakée, composé du reste du département: il sera divisé en deux cantons.

25. Le département des Bouches-de-l'Issel est composé de l'ancien département de l'Over-Issel. Zwoll en est le chef-lieu.

Les Bouches-de-l'Issel sont divisées en trois arrondissemens:

1° Celui d'Almeloo, composé de l'ancien quartier d'Almeloo: il sera divisé en cinq cantons.

2° Celui de Deventer, composé de l'ancien quartier de Deventer: il sera divisé en quatre cantons.

3° Celui de Zwoll, composé de l'ancien quartier de Zwoll, il sera divisé en cinq cantons.

26. Le département de l'Issel-Supérieur est com-

VERVOLG UTR. PLB. I.

Het departement van de Zuiderzee.

„ „ „ de Monden van de Maas.
 „ „ „ den Boven-Yssel.
 „ „ „ de Monden van den Yssel.
 „ „ „ Vriesland.
 „ „ „ de Wester Eems.
 „ „ en van de Ooster Eems.

VIJFDE TITEL.

Van de administrative organisatie.

EERSTE HOOFDSTUK.

23. Het departement van de Zuiderzee is zamengesteld uit de oude departementen *Amstelland* en *Utrecht*.

De hoofdplaats van hetzelfde is *Amsterdam*.

Het departement van de *Zuiderzee* is verdeeld in vier arrondissemerten.

1° Dat van *Amsterdam*, bestaande uit het vorig kwartier van *Haarlem*.

2° Dat van *Hoorn*, zamengesteld uit het vorig kwartier van *Hoorn*.

Deze twee arrondissemerten zullen zoven en dertig kantons van Vrede-geregtten uitmaken.

3° Dat van *Utrecht*, hetwelk zal verdeeld worden in zeven kantons, zamengesteld uit het vorig kwartier van *Utrecht*.

4° Dat van *Amersfoort*, zamengesteld uit het vorig kwartier van *Amersfoort*, hetwelk in vier kantons zal verdeeld worden.

24. Het departement van de *Monden van de Maas* bestaat uit het oude departement *Maasland*, met uitzondering van dat gedeelte, hetwelk reeds te voren met de *Monden van den Rhijn* en de beide *Nethen* is veréénigd.

De hoofdplaats van dit departement is *den Haag*.

De *Monden van de Maas* zijn verdeeld in vier arrondissemerten:

1° Dat van *den Haag*, zamengesteld uit het oude kwartier van *Leijden*, hetzelfde zal verdeeld zijn in twaalf kantons.

2° Dat van *Rotterdam*, zamengesteld uit het oude kwartier van *Rotterdam*: hetzelfde zal verdeeld zijn in dertien kantons.

3° Dat van *Dordrecht*, zamengesteld uit het oude kwartier van *Dordrecht*, hetzelfde zal verdeeld zijn in acht kantons.

4° Dat van *Flakkee*, zamengesteld uit het overig gedeelte van het departement: hetzelfde zal verdeeld zijn in twee kantons.

25. Het departement van de *Monden van den Yssel* bestaat uit het oude departement *Overijssel*. De hoofdplaats van hetzelfde is *Zwolle*.

De *Monden van den Yssel* zijn verdeeld in drie arrondissemerten.

1° Dat van *Almeloo*, zamengesteld uit het oude kwartier van *Almeloo*: hetzelfde zal verdeeld zijn in vijf kantons.

2° Dat van *Deventer*, zamengesteld uit het oude kwartier van *Deventer*: hetzelfde zal verdeeld zijn in vier kantons.

3° Dat van *Zwolle*, zamengesteld uit het oude kwartier van *Zwolle*: hetzelfde zal verdeeld zijn in vijf kantons.

26. Het Departement van den *Boven-Yssel* be-

posé de l'ancien département de Gueldre, moins les parties précédemment réunies aux Bouches-du-Rhin.

Arnheim en est le chef-lieu.

L'Issel-Supérieur est divisé en trois arrondissemens.

1° Celui d'Arnheim, composé de l'ancien quartier d'Arnheim: il sera divisé en quatorze cantons.

2° Celui de Zutphen, composé de l'ancien quartier de Zutphen: il sera divisé en quatorze cantons.

3° Celui de Thiel, composé de ce qui reste de l'ancien quartier de Nimegue: il sera divisé en quatre cantons.

27. Le département de la Frise est composé de l'ancien département de Frise.

Leuwarden en est le chef-lieu.

La Frise est divisée en trois arrondissemens.

1° Celui de Heerenveen, composé de l'ancien quartier de Heerenveen: il sera divisé en quatre cantons.

2° Celui de Sneek, composé de l'ancien quartier de Sneek: il sera divisé en cinq cantons.

3° Celui de Leuwarde, composé de l'ancien quartier de Leuwarde: il sera divisé en dix cantons.

28. Le département de l'Ems-Occidental est composé des anciens départemens de Groningue et de Drenthe.

Groningue en est le chef-lieu.

L'Ems-Occidental est divisé en quatre arrondissemens.

1° Celui de Groningue, composé de l'ancien quartier de Groningue: il sera divisé en cinq cantons.

2° Celui d'Appingadam, composé de l'ancien quartier d'Appingadam: il sera divisé en quatre cantons.

3° Celui de Vinschoten, composé de l'ancien quartier de Vinschoten: il sera divisé en cinq cantons.

4° Celui d'Assen, composé de tout l'ancien département de la Drenthe: il sera divisé en quatre cantons.

29. Le département de l'Ems-Oriental est composé de l'ancien département d'Ost-Frise.

Aurich en est le chef-lieu.

L'Ems-Oriental est divisé en trois arrondissemens:

Celui d'Aurich, celui d'Emden, celui de Jever: ils seront divisés en quatorze cantons.

30. Le gouverneur-général désignera les chefs-lieux des cantons, et réglera leur circonscription.

CHAPITRE II.

Personnel de l'Administration.

31. Les collèges électoraux de département et d'arrondissement, les conseils-généraux de département et les conseils d'arrondissement, les conseils de préfecture, seront formés du nombre de membres porté au tableau annexé au présent décret sous le n° 1°.

staait uit het oude Departement *Gelderland*, met uitzondering der gedeelten, welke te voren met de *Monden van den Rijn* zijn vereenigd.

De hoofdplaats van hetzelfde is *Arnhem*.

De *Boven-Yssel* is verdeeld in drie arrondissementen.

1° Dat van *Arnhem*, zamengesteld uit het oude kwartier van *Arnhem*: hetzelfde zal verdeeld zijn in veertien kantons.

2° Dat van *Zulphen*, zamengesteld uit het oude kwartier van *Zulphen*: hetzelfde zal verdeeld zijn in veertien kantons.

3° Dat van *Thiel*, zamengesteld uit het nog overig gedeelte van het oude kwartier van *Nijmegen*: hetzelfde zal verdeeld zijn in vier kantons.

27. Het departement *Vriesland* bestaat uit het oude departement *Vriesland*.

Dezelfde hoofdplaats is *Leeuwaarden*.

Vriesland is verdeeld in drie arrondissementen.

1° Dat van *Heerenveen*, zamengesteld uit het oude kwartier van *Heerenveen*: hetzelfde zal verdeeld zijn in vier kantons.

2° Dat van *Sneek*, zamengesteld uit het oude kwartier van *Sneek*: hetzelfde zal verdeeld zijn in vijf kantons.

3° Dat van *Leeuwaarden*, zamengesteld uit het oude kwartier van *Leeuwaarden*: hetzelfde zal verdeeld zijn in tien kantons.

28. Het departement van de *Wester Eems* bestaat uit de oude departementen *Groningen* en *Drenthe*.

De hoofdplaats van hetzelfde is *Groningen*.

De *Wester Eems* is verdeeld in vier arrondissementen.

1° Dat van *Groningen*, zamengesteld uit het oude kwartier van *Groningen*: hetzelfde zal verdeeld zijn in vijf kantons.

2° Dat van *Appingadam*, zamengesteld uit het oude kwartier van *Appingadam*: hetzelfde zal verdeeld zijn in vier kantons.

3° Dat van *Winschoten*, zamengesteld uit het oude kwartier van *Winschoten*: hetzelfde zal verdeeld zijn in vijf kantons.

4° Dat van *Assen*, zamengesteld uit geheel het oude departement *Drenthe*: hetzelfde zal verdeeld zijn in vier kantons.

29. Het departement van de *Ooster Eems*, zamengesteld uit het oude departement *Oost-Friesland*.

De hoofdplaats van hetzelfde is *Aurich*.

De *Ooster Eems* is verdeeld in drie arrondissementen.

Dat van *Aurich*, dat van *Emden* en dat van *Jever*: dezelve zullen verdeeld zijn in veertien kantons.

30. De Gouverneur-Generaal zal de hoofdplaatsen der kantons, als ook derzelver omtrek bepalen.

TWEDE HOOFDSTUK.

Van het personeel der Administratie.

31. De kies-collegien der departementen en arrondissementen, de algemeene raden der departementen, en de raden der arrondissementen, de raden der prefecturen, zullen zijn zamengesteld uit een zoodanig aantal leden, als in de tabel, gevoegd sub n° 1, achter het tegenwoordig decreet, wordt vermeld.

32. Il y aura près de chaque conseil de préfecture, un avocat fiscal, chargé de faire les fonctions de commissaire impérial, toutes les fois qu'il s'agira de contributions publiques.

33. L'organisation administrative sera mise en activité, à dater du 1er Janvier 1811.

CHAPITRE III.

Compétence de l'Administration pour le jugement des délits en matière d'impôts.

34. Les préfets et les conseils de préfecture conserveront, pour le jugement des délits en matière d'impôts, les mêmes attributions qu'avaient, par le passé, les landrosten et leurs assesseurs.

CHAPITRE IV.

Traitement des Fonctionnaires de l'ordre administratif.

35. Les traitemens des préfets, des sous-préfets, des secrétaires-généraux, des conseillers de préfecture, des avocats fiscaux, l'abonnement des préfets et sous-préfets, seront payés conformément au tableau annexé au présent décret, sous le n° 2.

CHAPITRE V.

Du Commerce.

36. Il sera établi des chambres de commerce à Amsterdam, Rotterdam, Embden, et dans les autres villes où cet établissement sera demandé, et autorisé par nous, sur le rapport de notre ministre de l'intérieur.

37. Huit députés seront appelés au conseil de commerce, institué par notre décret du 27. Juin 1810.

38. Les maîtres des ports de commerce qui exercent les fonctions désignées dans nos décrets, sous le titre de capitaines de port, seront nommés sur le rapport de notre ministre de la marine, et seront sous ses ordres.

CHAPITRE VI.

De l'Administration des polders, digues et routes.

39. L'administration des polders, digues et routes, leur entretien et leurs réparations, restera provisoirement telle qu'elle est aujourd'hui, sous la surveillance du maître des requêtes et des mêmes agens, avec les mêmes fonctions et traitemens, et sous la direction générale de notre conseiller-d'état Directeur-général des ponts et chaussées.

40. Il sera pourvu aux dépenses, ainsi qu'il en a été usé jusqu'à présent, sans préjudice néanmoins de l'exécution de la loi du mois de janvier 1810, qui sera mise en activité aussitôt que les mesures préparatoires le permettront.

41. En cas de changement ou renouvellement dans le personnel, il y sera pourvu selon les règles

32. Bij elken raad van prefecture zal een advocaat fiscaal zijn, belast met de functiën van keizerlijken commissaris, in zaken betreffende de publieke belastingen.

33. De administrative organisatie zal met den 1sten van Louwmaand 1811 in werking gebragt worden.

DERDE HOOFDSTUK.

Van de bevoegdheid der administratie tot uitspraak omtrent misdrijven, in zaken de middelen betreffende.

34. De prefecten en raden van prefecture zullen, ten aanzien der misdrijven, de middelen betreffende, dezelfde regtsmagt uitoefenen, welke voorheen aan de landdrosten en derzelver assessoren was toegekend.

VIERDE HOOFDSTUK.

Van het tractement der ambtenaren, tot de administratie behoorende.

35. De tractementen der prefecten, onder-prefecten, secretarissen generaal, raden van prefecture, advocaten-fiscaal, en het abonnement der prefecten en onder-prefecten, zullen betaald worden overeenkomstig de achter het tegenwoordig decreet sub n° 2 gevoegde lijst.

VIJFDE HOOFDSTUK.

Van den koophandel.

36. Er zullen kamers van koophandel worden opgericht te Amsterdam, Rotterdam, Embden, en in alle overige steden, waar dezelve gevraagd en door ons, op het rapport van onzen minister van binnenlandsche zaken, in derzelver oprigting zal worden toegestemd.

37. Acht gedeputeerden zullen geroepen worden in den raad van koophandel, bij ons decreet van den 27. van Zomermaand 1810 opgericht.

38. De havenmeesters, welke de functiën, bij onze decreten vermeld, uitoefenen, onder den titel van *haven-kapiteins*, zullen op het rapport van onzen minister van marine benoemd worden, en onder zijne orders staan.

ZESDE HOOFDSTUK.

Van het bestuur der polders, dijken en wegen.

39. Het bestuur der polders, dijken en wegen, derzelver onderhoud en reparatie, zullen provisioneel op den tegenwoordigen voet blijven, onder het toezigt van den rekwestmeester, en van dezelfde beambten, met dezelfde functiën en tractementen, en onder de algemeene directie van onzen staatsraad, directeur-generaal der bruggen en wegen.

40. Er zal op dezelfde wijze, als tot hiertoe heeft plaats gehad, voorzien worden in de uitgaven, onverminderd echter de uitvoering der wet van Louwmaand 1810, welke zal worden in werking gebragt, zoodra de voorlopige maatregelen dit zullen gedogen.

41. Ingevalle van verandering of vernieuwing in het personeel van de administratie, zal hierin

établies par nos décrets pour les ingénieurs des ponts et chaussées.

42. L'ingénieur hollandais le plus distingué par son expérience et par ses services, sera appelé au conseil des ponts et chaussées pour en faire partie.

43. Des élèves des ponts et chaussées seront envoyés en Hollande près des ingénieurs, pour s'instruire sous leurs yeux et les seconder dans leurs travaux.

44. Il sera pris des mesures pour faire entrer, comme élèves des ponts et chaussées, ceux de nos sujets de Hollande qui se destinaient à cette carrière.

CHAPITRE VII.

De l'Administration communale.

45. Il sera pourvu aux dépenses des villes et communes, ainsi qu'il a été pratiqué précédemment.

46. Les budgets des villes qui ont plus de 10,000 fr. de revenu, seront arrêtés en notre Conseil d'Etat, et les comptes portés à notre cour des comptes pour 1811.

47. Les maires des villes au dessus de cinq mille habitans, seront nommés par nous.

CHAPITRE VIII.

Des Prisons.

48. Il n'est rien innové en ce qui touche les prisons et lieux de détention. Les concierges et autres gardiens seront nommés, payés, et les détenus nourris et entretenus comme par le passé.

CHAPITRE IX.

Des Etablissemens de bienfaisance.

49. Il n'est rien innové non plus dans l'administration des hôpitaux, dans la distribution des secours aux pauvres, et dans la manière de pourvoir aux besoins des enfans-trouvés.

CHAPITRE X.

De l'Instruction publique.

50. Tous les établissemens d'instruction publique sont maintenus. Leurs dépenses seront payées comme par le passé.

51. Des maîtres de langue française seront établis dans toutes les écoles de tout les degrés, selon le nombre des élèves.

52. Notre grand-maitre de l'Université proposera à notre ministre de l'intérieur deux conseillers titulaires de notre Université pour se rendre en Hollande,

worden voorzien, overeenkomstig het bepaalde bij onze decreten, opzigtens de ingenieurs der bruggen en wegen.

42. De door zijne ondervinding en door zijne diensten meest uitstekende Hollandsche ingenieur, zal als lid in den raad der bruggen en wegen worden aangesteld.

43. Er zullen kweekelingen in het vak der bruggen en wegen bij de ingenieurs gezonden in Holland worden, ten einde zich onder hunne leiding bekwaam te maken en hen in hunne werkzaamheden bijtestaan.

44. Er zullen maatregelen genomen worden, ten einde als kweekelingen in het vak der bruggen en wegen te doen opnemen, die genen onzer Hollandsche onderdanen, welke zich aan deze loopbaan mogten willen toewijden.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

Van het bestuur der gemeenten.

45. Er zal in de uitgaven der steden en gemeenten voorzien worden, op dezelfde wijze als zulks tot hiertoe is geschied.

46. De budgets der steden, welke meer dan 10,000 francs inkomen hebben, zullen in onzen staats-raad vastgesteld, en de rekeningen aan ons hof van rekeningen voor het jaar 1811 worden overgelegd.

47. De maires der steden, welke meer dan vijf duizend inwoners bevatten, zullen door ons benoemd worden.

ACHTSTE HOOFDSTUK.

Van de gevangenhuizen.

48. Omtrent de gevangenhuizen en bewaarplaatsen van gevangenen wordt geene verandering ingevoerd. De aanstelling en betaling der cipiers en andere oppassers of bedienden, mitsgaders de verpleging en het onderhoud der gevangenen, zullen op den vorigen voet blijven geschieden.

NEGENDE HOOFDSTUK.

Van de gestichten van weldadigheid.

49. Insgelijks wordt geene verandering daargesteld in de administratie der hospitalen of gasthuizen, in de uitdeeling van onderstand aan de armen, en in de verzorging der vondelingen.

TIENDE HOOFDSTUK.

Van het openbaar onderwijs.

50. Alle gestichten van openbaar onderwijs worden in stand gehouden: de daartoe benoodigde uitgaven zullen op denzelfden voet als voorheen betaald worden.

51. In alle scholen, zonder onderscheid, zullen Fransche taalmeesters worden aangesteld, naar evenredigheid van het getal der leerlingen.

52. Onze grootmeester der universiteit zal aan onzen minister van binnenlandsche zaken twee titulaire raden van onze universiteit voordragen, om zich

y prendre connaissance des établissemens d'instruction publique de tous les degrés, et faire un rapport sur les moyens de les faire entrer dans le corps de notre Université impériale.

TITRE VI.

De l'Organisation judiciaire.

CHAPITRE PREMIER.

53. Toutes les autorités judiciaires actuellement établies dans les sept départemens formés du territoire de la ci-devant Hollande, sont et demeureront supprimés à compter du 1. Janvier 1811.

A partir du même jour, la justice, dans lesdits départemens, sera rendue conformément aux lois générales de l'Empire et par les tribunaux qui seront institués par nous.

CHAPITRE II.

De la Cour impériale.

54. Il y aura, pour lesdits départemens, une Cour impériale, qui siégera à la Haye.

55. Cette Cour sera composée de quarante conseillers; elle aura en outre huit conseillers auditeurs, et elle sera au surplus organisée conformément aux dispositions de la loi du 20 avril et de notre décret du 6 juillet 1810.

56. Notre Cour impériale de la Haye statuera sur les appels des jugemens rendus, soit par les tribunaux de première instance en matière civile, soit par les tribunaux de commerce établis dans les sept départemens de la ci-devant Hollande, dans les cas où ces jugemens sont sujets à l'appel.

Ses arrêts, en matière civile ou de commerce, ne pourront être rendus par moins de sept juges.

57. Elle connaîtra des matières criminelles et de police, conformément aux dispositions du Code criminel et des autres lois relatives à ces matières.

58. Les expéditions exécutoires de tous arrêts rendus par ladite Cour, seront rédigées dans la forme prescrite par l'article 141 de l'acte des Constitutions de l'Empire, en date du 18 mai 1804.

59. Nos conseillers, dans la Cour impériale de la Haye, jouiront d'un traitement de cinq mille francs.

Le traitement du premier président et celui de notre procureur-général seront de vingt mille francs.

60. Les traitemens des présidens de chambre, des conseillers auditeurs, des avocats-généraux, des substituts de service au parquet, ainsi que les traitemens du greffier en chef et de ses commis assermentés, seront fixés d'après les bases établies par la loi et par nos décrets.

61. Les menues dépenses et les frais de parquet

VERVOLG UTK. PLB. I.

naar Holland te begeven, ten einde kennis te nemen van de aldaar voorhande zijnde gestichten van openbaar onderwijs, van alle rangen of klassen, en verslag te doen nopens de middelen om dezelve met onze Keizerlijke universiteit te vereenigen.

ZESDE TITEL.

Van de organisatie der regterlijke magt.

EERSTE HOOFDSTUK.

53. Alle regterlijke autoriteiten, thans aanwezig binnen de zeven departementen, welke het grondgebied van het voormalig Holland hebben uitgemaakt, worden en blijven met den 1. van Louwmaand 1811 gesupprimeerd.

Met denzelfden dag zal het regt binnen de gezegde departementen, overeenkomstig de algemeene wetten van het Keizerrijk, en bij de regtbanken door ons opgericht, worden uitgeoefend.

TWEEDE HOOFDSTUK.

Van het Keizerlijke Hof.

54. Er zal voor de gezegde Departementen een Keizerlijk hof zijn, hetwelk in den Haag zal gevestigd wezen.

55. Dit hof zal bestaan uit veertig raadsheeren en acht raden-auditeurs; zullende hetzelfde worden georganiseerd overeenkomstig de bepalingen der wet van den 20. van Grasmaand, en die van ons decreet van den 6. van Hooimaand 1810.

56. Ons Keizerlijk hof in den Haag zal uitspraak doen omtrent de appellen der vonnissen, uitgebragt, het zij door de regtbanken ter eerste instantie in civiele zaken, het zij door de regtbanken van koophandel, gevestigd binnen de zeven departementen van het voormalig Holland, ingevalle namelijk deze vonnissen aan appel onderhevig zijn.

Deszelfs gewijsden in civile zaken, of in zaken, den koophandel rakende, zullen door niet minder dan zeven regters kunnen worden uitgebragt.

57. Bij de behandeling van criminele zaken, als ook van zaken de politie betreffende, zal hetzelfde zich gedragen volgens de bepalingen van het lijfstraffelijk wetboek, en die der overige wetten op deze onderwerpen.

58. De executeire expeditiën van alle gewijsden, door het gezegde hof uitgebragt, zullen worden ingerigt in den vorm, voorgeschreven bij artikel 141 van de Acte der Constitutiën van het Keizerrijk, gedagteekend den 18. van Bloeiimaand 1804.

59. Onze raden in het Keizerlijke hof van den Haag, zullen een tractement genieten van vijfduizend francs.

Het tractement van den eersten voorzitter, en dat van onzen procureur-generaal, zal zijn twintigduizend francs.

60. De tractementen van de voorzitters der kamers, van de raden-auditeurs, van de advocaten-generaal, van de in het parket dienst doende substituten, gelijk mede de tractementen van den opper-griffier en van zijne beëdigde commisen, zullen bepaald worden volgens de grondslagen, die bij de wet en onze decreten zijn vastgesteld.

61. De kleine uitgaven, als mede de parket-kos-

seront provisoirement réglés par notre grand-juge ministre de la justice, en suivant, autant que faire se pourra, les bases d'après lesquelles les dépenses de cette nature ont été ou seront fixées par nous dans les autres départemens de l'Empire.

62. Le traitement des procureurs-impériaux criminels sera de huit mille francs à Amsterdam, et de six mille francs dans les autres départemens.

CHAPITRE III.

Des Tribunaux de première instance.

63. Il y aura un tribunal de première instance dans chaque arrondissement de sous-préfecture: ces tribunaux siégeront au chef-lieu de l'arrondissement.

64. Il y aura de plus un tribunal de première instance dans chacune des villes de Haarlem et d'Alckmaer, département du Zuyderzee, et dans chacune des villes de Leyde et de Gorcum, département des Bouches de-la-Meuse.

65. L'étendue et la circonscription du ressort des tribunaux de première instance établis par l'article précédent, seront ultérieurement déterminées.

66. Le tribunal de première instance qui siégera dans notre bonne ville d'Amsterdam, sera composé de vingt juges, y compris le président, trois vice-présidents et trois juges d'instruction; il y aura de plus huit suppléans.

67. Ce tribunal se divisera en quatre chambres, dont deux connaîtront des matières civiles, et les deux autres des affaires de police. L'une de ces deux dernières chambres sera de plus chargée de la connaissance des causes sommaires, en matière civile, et du jugement des contestations relatives à la perception des contributions indirectes.

68. Les juges seront répartis en nombre égal dans les quatre chambres, sans qu'il puisse y avoir plus d'un juge d'instruction dans la même chambre.

69. Notre procureur près ledit tribunal aura six substitués, dont trois pourront être spécialement désignés par lui pour remplir les fonctions d'officiers de police judiciaire.

70. Les autres tribunaux de première instance des chefs-lieux des départemens, ainsi que le tribunal qui siégera dans notre bonne ville de Rotterdam, seront composés de huit juges, y compris le président et un juge d'instruction; ils auront en outre quatre suppléans.

Nos procureurs près ces tribunaux auront deux substitués.

71. Les tribunaux de première instance, non désignés dans les articles précédens, seront composés de quatre juges, y compris le président et un juge d'instruction; ils auront trois suppléans.

Nos procureurs près ces tribunaux n'auront qu'un seul substitut.

72. Les tribunaux de première instance créés par notre présent décret, auront les mêmes attributions

ten, zullen provisioneel door onzen groot-regter, minister van justitie, geregeld worden, met in acht neming, zoo veel mogelijk, van de grondslagen, volgens welke de uitgaven van dezen aard door ons in de overige departementen van het Keizerrijk zijn of zullen worden vastgesteld.

62. Het tractement der Keizerlijke procureurs crimineel zal zijn, te *Amsterdam achtduisend*, en in de overige departementen, *zesduisend francs*.

DERDE HOOFDSTUK.

Van de regtbanken ter eerste instantie.

63. Er zal in elk arrondissement van onder-prefecture, eene regtbank ter eerste instantie zijn; deze regtbanken zullen in de hoofdplaats van het arrondissement gevestigd zijn.

64. Er zal daarenboven eene regtbank ter eerste instantie zijn in ieder der steden *Haarlem* en *Alkmaar*, departement van de *Zuiderzee*, mitsgaders in ieder der steden *Leyden* en *Gorcum*, departement van de *monden der Maas*.

65. De uitgestrektheid en omvang van het ressort der regtbanken ter eerste instantie, bij het vorig artikel vastgesteld, zullen nader bepaald worden.

66. De regtbank ter eerste instantie, welke binnen onze goede stad *Amsterdam* zal gevestigd zijn, zal bestaan uit *twintig* regters, daaronder begrepen den voorzitter, *drie* vice-voorzitters en *drie* regters ter instructie: er zullen daarenboven *acht* plaatsvervangers zijn.

67. Deze regtbank zal verdeeld worden in vier kamers, waarvan twee kennis zullen nemen over civiele zaken, en de beide andere over zaken van politie; eene der beide laatstgemelde kamers zal daarenboven belast zijn met de cognitie over sommiere zaken van civielen aard, en met de uitspraak over geschillen betreffende den ophef der onschrevene middelen.

68. De regters zullen in de vier kamers in een gelijk getal worden verdeeld, zonder dat er meer dan een regter ter instructie in dezelfde kamer zal vermogen te zijn.

69. Onze Procureur bij gezegde regtbank, zal zes Substituten hebben, waarvan drie door hem bepaaldelijk kunnen worden bestemd ter uitoefening der functien van beamtten der regterlijke politie.

70. De overige regtbanken ter eerster instantie binnen de hoofdplaatsen der departementen, als ook de regtbank, welke in onze goede stad *Rotterdam* zal zitting houden, zullen bestaan uit *acht* regters, daar onder begrepen den voorzitter, een' vice-president en één' regter ter instructie: zij zullen daarenboven *vier* plaatsvervangers hebben.

Onzen procureurs bij de gezegde regtbanken zullen *twee* substituten worden toegevoegd.

71. De regtbanken ter eerste instantie, niet bij de vorige artikelen vermeld, zullen bestaan uit *vier* regters, daar onder begrepen den voorzitter en één' regter ter instructie. Zij zullen *drie* plaatsvervangers hebben.

Onze procureurs bij deze regtbanken zullen slechts éénen substituit hebben.

72. De regtbanken ter eerste instantie, bij ons tegenwoordig decreet daargesteld, zullen dezelfde

que les tribunaux de première instance établis dans les autres départemens de l'Empire.

Les expéditions exécutoires de leurs jugemens seront rédigées ainsi qu'il est dit à l'article 58.

73. L'ordre du service dans lesdits tribunaux de première instance sera réglé conformément à nos décrets des 30 mars 1808 et 18 août 1810.

74. Jusqu'à ce qu'il ait pu être formé, pour les sept départemens de la Hollande, un tableau des cours et tribunaux qui devront statuer sur les appels des jugemens correctionnels rendus par les tribunaux de première instance des chefs-lieux de département, ces appels seront indistinctement portés à la Cour impériale.

75. Les juges de notre tribunal de première instance d'Amsterdam jouiront d'un traitement de trois mille six cents francs.

Le traitement du président sera de huit mille francs.

76. Dans les tribunaux de première instance de Rotterdam et de la Haye, le traitement des juges sera de trois mille francs, et celui du président de six mille francs.

77. Dans les autres tribunaux des chefs-lieux de département, les juges auront un traitement de deux mille francs, et le président quatre mille francs.

78. Dans les tribunaux d'arrondissemens autres que celui de Rotterdam, le traitement des juges sera de dix-huit-cents francs, et celui du président de trois mille francs.

79. Les procureurs impériaux auront le même traitement que les présidens.

80. Les traitemens des vice-présidens, des juges d'instruction, des substituts et des greffiers, seront fixés d'après les bases établies par la loi et par nos décrets.

81. Les menues dépenses des tribunaux de première instance seront provisoirement réglées ainsi qu'il est dit à l'article 61.

CHAPITRE IV.

Des Justices de paix et des Tribunaux de police.

82. Les justices de paix et les tribunaux de police, dans ces départemens, seront organisés conformément aux lois générales de l'Empire.

83. Le nombre des juges de paix, dans notre bonne ville d'Amsterdam, est définitivement fixé à six.

Le tribunal de police de la même ville sera divisé en deux sections.

84. Jusqu'à ce qu'il ait été pourvu à l'exécution du titre II de l'acte des Constitutions de l'Empire en date du 4 août 1802, les candidats pour les places de juges de paix et de suppléans de juge de paix, seront choisis par notre grand juge ministre de la justice.

86. Les juges de paix et les tribunaux de police, dans nos départemens de la Hollande, auront

attributen hebben, als de regtbanken ter eerste instantie in de overige departementen van het Keizerrijk.

De executoire expeditiën hunner vonnissen zullen worden opgemaakt, als bij artikel 58 is gezegd.

73. De orde van dienst in de gezegde regtbanken ter eerste instantie zal worden geregeld overeenkomstig onze decreten van den 30. van Lente-maand 1808, en den 18. van Oogstmaand 1810.

74. Tot dat er voor de zeven departementen van Holland een tabel zal zijn opgemaakt van de hoven en regtbanken, welke over de appellen der correctionele vonnissen, door de regtbanken ter eerste instantie van de hoofdplaatsen der departementen geslagen, moeten regt spreken, zullen deze appellen, zonder onderscheid, voor het keizerlijk Hof gebragt worden.

75. De registers van onze regtbank ter eerste instantie binnen *Amsterdam* zullen een tractement van *drieduizend zeshonderd francs* genieten.

Het tractement van den voorzitter zal zijn *acht duizend francs*.

76. Bij de regtbanken ter eerste instantie te *Rotterdam* en in *den Haag* zal het tractement der registers *drieduizend*, en dat van den voorzitter *zesduizend francs* bedragen.

77. Bij de overige regtbanken binnen de hoofdplaatsen der departementen zullen de registers een tractement van *twoeduizend*, en de voorzitter van *vierduizend francs* genieten.

78. Bij de arrondissemens regtbanken, uitgezonderd die van *Rotterdam*, zal het tractement der registers *achttien honderd*, en dat van den voorzitter *drieduizend francs* bedragen.

79. De keizerlijke procureurs zullen hetzelfde tractement genieten als de voorzitters.

80. De tractementen der vice-presidenten, der registers ter instructie, der substituten en der griffiers, zullen volgens de grondslagen van de wet en onze decreten worden vastgesteld.

81. De kleine uitgaven van de regtbanken ter eerste instantie zullen provisioneel geregeld worden, gelijk bij artikel 61 is bepaald.

VIERDE HOOFDSTUK.

Van de vrede-geregten en van de regtbanken van politie.

82. De vrede-geregten en de regtbanken van politie in deze departementen, zullen georganiseerd worden overeenkomstig de algemeene wetten van het Rijk.

83. Het getal der vrederegters binnen onze goede stad *Amsterdam*, word bepaaldelijk gesteld op *zes*.

De regtbank van politie ter zelfder stede zal verdeeld zijn in twee afdeelingen.

84. Tot zoo lang er zal voorzien zijn in de uitvoering van den II. titel van de Acte der Constitutien des Rijks van den 4. van Oogstmaand 1802, zullen de kandidaten voor den post van vrederegters, en van plaatsvervangers der vrederegters, door onzen groot-regter, minister van Justitie, benoemd worden.

85. De vrederegters en de regtbanken van politie binnen onze Hollandsche departementen, zullen

les mêmes attributions que les juges et les tribunaux de police des autres départemens de l'Empire.

86. Les traitemens des juges de paix, ainsi que les traitemens des greffiers des justices de paix et des tribunaux de police, seront fixés sur les bases et dans les proportions déterminées par les lois et réglemens de l'Empire, avec une augmentation d'un cinquième en sus.

87. Les menues dépenses des justices de paix et des tribunaux de police seront provisoirement réglées ainsi qu'il est dit à l'article 61 de notre présent décret.

CHAPITRE V.

Des Officiers ministériels.

88. Il y aura près de la Cour impériale et près de chaque tribunal de première instance de nos départemens de la Hollande, un nombre fixé d'avoués et d'huissiers, lequel sera réglé par nous, ainsi qu'il est dit aux articles 114 et 120 de notre décret du 6 juillet dernier.

89. Ces officiers ministériels seront nommés par nous, sur la présentation de la cour ou du tribunal près desquels ils devront exercer leur ministère, et sur le rapport de notre grand juge ministre de la justice.

90. Les premières nominations seront faites parmi ceux qui auront rempli des fonctions semblables ou analogues dans les tribunaux supprimés.

91. Jusqu'à ce qu'il ait été pourvu à l'exécution des deux articles précédens, la Cour impériale et les tribunaux de première instance pourront commettre provisoirement, pour remplir les fonctions d'avoué et d'huissier, des personnes de la qualité exprimé en l'article précédent, à la charge, par ces officiers provisoires, de prêter, avant de faire aucun acte de leur ministère, le serment prescrit par la loi.

92. Il y aura, pour chaque justice de paix, un ou deux huissiers, qui seront nommés par le juge de paix, conformément à la loi du 28 floréal an 10.

93. Les avoués et les huissiers, dans nos départemens de la Hollande, rempliront les fonctions qui sont attribuées à ces officiers ministériels par les lois et réglemens de l'Empire.

CHAPITRE VI.

Des Tribunaux de commerce.

94. Il y aura un tribunal de commerce dans chacune des villes ou communes d'Amsterdam, Utrecht, Haarlem, la Haye, Rotterdam, Dordrecht, Arnheim, Zwoll, Leuwarden, Groningue et Embden.

95. Ces tribunaux seront composés, savoir:

Celui d'Amsterdam, d'un président, de huit juges et de seize suppléans;

Celui de Rotterdam, d'un président, de six juges et de quatre suppléans.

96. Dans les arrondissemens où il y aura deux

dezelvde attributen hebben, als de regters en regtbanken van politie binnen de overige departementen van het Keizerrijk.

86. De tractementen der vrederegters, als mede die der griffiers van de vrederegten, en van de regtbanken van politie, zullen worden bepaald volgens de grondslagen, en in die evenredigheid, welke bij de wetten en reglementen van het Keizerrijk zijn vastgesteld, met eene verhooging van een vijfde daarboven.

87. De kleine uitgaven der Vrederegten en der regtbanken van politie zullen provisioneel geregeld worden, gelijk zulks bij artikel 61 van het tegenwoordig besluit is bepaald.

VIJFDE HOOFDSTUK.

Van de regterlijke Beambten.

88. Er zal bij het keizerlijk Hof en bij elke regtbank ter eerste instantie, binnen onze Hollandsche departementen, een bepaald getal practisijs en deurwaarders zijn, welk getal door ons zal worden geregeld, overeenkomstig het gezegde bij art. 114 en 120 van ons decreet van den 6. van Hooimaand l.l.

89. Deze regterlijke beambten zullen door ons benoemd worden, op voordragt van het hof of van de regtbank, bij welke zij zullen moeten fungeren, en op het rapport van onzen Groot-regter, Minister van Justitie.

90. De eerste benoemingen zullen geschieden uit die genen, welke deze of soortgelijke functien bij de afgeschafte regtbanken zullen hebben waargenomen.

91. Tot zoo lang in de uitvoering van de beide voorgaande artikelen zal zijn voorzien, zal het keizerlijk Hof, en de regtbanken ter eerste instantie, provisioneel de waarneming der functien van practisijs en deurwaarders, kunnen opdragen aan zoodanige personen, als in het vorig artikel zijn vermeld; onder beding dat deze provisionele beambten, alvorens eenige functie als zoodanig te verrigten, den bij de wet voorgeschreven eed zullen afleggen.

92. Er zullen bij elk Vrederegten een of twee deurwaarders zijn, welke door den Vrederegter, overeenkomstig de wet van den 28. Floreal van het 10^e jaar, zullen benoemd worden.

93. De practisijs en deurwaarders in onze Hollandsche departementen zullen de functien waarnemen, welke door de wetten en reglementen van het Keizerrijk aan deze regterlijke beambten worden toegekend.

ZESDE HOOFDSTUK.

Van de Regtbanken van Koophandel.

94. Er zal eene regtbank van Koophandel zijn binnen elke der steden of gemeenten Amsterdam, Utrecht, Haarlem, den Haag, Rotterdam, Dordrecht, Arnheim, Zwolle, Leuwarden, Groningen en Embden.

95. Deze regtbanken zullen zijn zamengesteld als volgt:

Die van Amsterdam, uit eenen Voorzitter, acht regters en zestien Plaatsvervangers.

Die van Rotterdam uit eenen Voorzitter, zes regters en vier Plaatsvervangers.

96. In de arrondissemten, waar twee of meer

ou plusieurs tribunaux de commerce, le ressort de ces tribunaux sera particulièrement déterminé par nous.

97. Le tribunal de commerce d'Amsterdam sera divisé en deux sections et aura six huissiers.

Le tribunal de commerce de Rotterdam aura quatre huissiers.

Dans les autres tribunaux de commerce, les huissiers seront au nombre de deux.

98. Le traitement des greffiers desdits tribunaux de commerce sera fixé d'après les bases et dans les proportions établies par les lois et réglemens de l'Empire, avec une augmentation du cinquième en sus.

99. Les menues dépenses de ces tribunaux seront provisoirement réglées ainsi qu'il est dit à l'article 61 de notre présent décret.

CHAPITRE VII.

Dispositions générales.

§ 1. *De l'installation des nouveaux tribunaux.*

100. Notre cour impériale de la Haye sera installée de la manière prescrite par notre décret du 6. juillet dernier.

101. Les dispositions de notre décret sur l'organisation judiciaire dans les départemens des Bouches-du-Rhin et des Bouches-de-l'Escaut, qui sont relatives à l'installation des tribunaux de première instance et des membres des justices de paix, ainsi que celles qui concernent les archives et le mobilier des tribunaux supprimés, recevront leur exécution dans les sept nouveaux départemens de la Hollande.

§ II. *Dispositions relatives aux procès qui seront pendans devant les tribunaux supprimés.*

102. Les causes civiles qui, à l'époque du 1er janvier 1811, seront pendantes, en première instance, devant les tribunaux supprimés, seront portées, en vertu d'une simple citation, devant les juges qui devront en connaître d'après les lois de l'Empire.

103. Les causes civiles pendantes en seconde ou ultérieure instance, si aucune il y a, seront portées directement à la cour impériale de la Haye, pour y être jugées en dernier ressort: cette cour sera également saisie des dernières causes, en vertu d'une simple citation.

104. Les causes mentionnées dans les deux articles précédens seront instruites par écrit, conformément aux dispositions du Code de procédure civile de France, et sauf, quant aux affaires qui intéressent l'Etat, l'observation des formes particulières prescrites par la loi pour l'instruction de ces affaires.

105. Toutes les affaires criminelles et de police dont l'instruction aura été commencée avant le 1er janvier 1811 et sur lesquelles il n'aura été rendu aucun arrêt ou jugement, soit de condamnation, soit

VERVOLG Uta. Plb. I.

regtbanken van Koophandel zijn, zal het regtsgebied dier regtbanken door ons bijzonderlijk bepaald worden.

97. De regtbank van Koophandel te *Amsterdam* zal in twee afdeelingen verdeeld zijn, en zes deurwaarders hebben.

De regtbank van Koophandel te *Rotterdam* zal vier deurwaarders hebben.

Bij de overige regtbanken van Koophandel zullen de deurwaarders ten getale van twee zijn.

98. Het tractement der Griffiers bij de gezegde regtbanken van Koophandel zal bepaald worden volgens den grondslag en in de evenredigheid, vastgesteld bij de wetten en reglementen van het Keizerrijk, met eene vermeerdering van een vijfde daarboven.

99. De kleine uitgaven dier regtbanken zullen provisioneel geregeld worden, overeenkomstig het bepaalde bij artikel 61 van ons tegenwoordig besluit.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

Algemeene bepalingen.

§ 1. *Van de installatie der nieuwe regtbanken.*

100. Ons keizerlijk Hof in *den Haag* zal worden geïnstalleerd op de wijze, omschreven bij ons decreet van den 6. van Hooimaand l. l.

101. De bepalingen, vervat in ons decreet omtrent de regterlijke organisatie in de departementen van *de Monden van den Rhijn* en van *de Monden van de Schelde*, welke betrekking hebben tot de installatie van de regtbanken ter eerste instantie en van de leden der vredegerigten, gelijk mede die betreffende de archiven en het mobilair der afgeschaftte regtbanken, zullen in de zeven nieuwe departementen van Holland worden ten uitvoer gebracht.

§ 2. *Bepalingen omtrent de regtsgedingen, welke voor de afgeschaftte regtbanken aanhangig zijn.*

102. De civiele zaken, welke op den 1. van Louwmaand 1811, ter eerste instantie voor de afgeschaftte regtbanken aanhangig zijn, zullen bij eene bloote dagvaarding gebracht worden voor de regters, die daarover volgens de wetten van het Keizerrijk zullen moeten kennis nemen.

103. De civiele zaken ter tweede of verdere instantie (indien er zoodanige zijn) zullen onmiddellijk voor het keizerlijk Hof in *den Haag* gebracht worden, ten einde aldaar in het laatste ressort te worden uitgewezen: dit hof zal de laatstgemelde zaken insgelijks bij eene bloote citatie voor zich brengen.

104. De in beide voorgaande artikelen vermelde zaken zullen schriftelijk behandeld worden overeenkomstig de bepalingen van het Fransche wetboek van burgerlijke regtspleging, en onverminderd de verplichting om in zaken, waaraan den staat gelegen is, alle zoodanige voorschriften in acht te nemen, als bij de wet ter instructie van deze zaken zijn voorgeschreven.

105. Alle criminele zaken, en die van politie, welke instructie vóór den 1. van Louwmaand 1811 begonnen is, en waarop geen gewijsde of vonnis, het zij ter condemnatie, het zij tot vrijspraak of

d'absolution ou d'acquiescement, seront renvoyées, à la diligence de nos procureurs, directement à la cour impériale de la Haye, pour y être statué sur la compétence, d'après les règles établies par le Code d'instruction criminelle, au titre des mises en accusation.

La chambre d'accusation tiendra des séances extraordinaires pour la prompte expédition des affaires mentionnées au présent article.

106. Seront également renvoyées à la cour impériale les affaires criminelles et de police qui seront pendantes par appel devant quelque tribunal que ce soit: ces affaires seront définitivement jugées par la cour spéciale extraordinaire formée dans le sein de la cour impériale aux termes de la loi du 20 avril et de notre décret du 6. juillet 1810.

107. L'instruction et le jugement des affaires mentionnées dans les deux articles précédens, auront lieu conformément à la loi française, sauf l'exécution de l'article 6 de notre décret du 23 juillet dernier, relatif à la mise en activité du nouveau Code criminel.

108. Tous recours autorisés par les lois de l'Empire seront ouverts contre les arrêts ou jugemens, tant en matière civile qu'en matière criminelle, qui interviendront en exécution des articles précédens.

109. Les procès, tant civils que criminels, qui seront pendans, par forme de recours en cassation, devant la haute-cour de Justice de Hollande seront portés à notre cour de cassation: le renvoi des procès criminels sera fait à la diligence de notre procureur-général près la cour impériale de la Haye.

110. Les demandes en règlement de juges seront portées devant les cours ou tribunaux qui devront en connaître, selon les distinctions établies par les lois de l'Empire.

111. Trois membres choisis parmi ceux des cours et tribunaux de Hollande seront membres de notre cour de cassation, qui sera, à cet effet, portée au nombre de quarante huit conseillers.

112. Les arrêts ou jugemens de condamnation à une peine quelconque, dont l'exécution se trouverait suspendue, aux termes des lois hollandaises, jusqu'à la décision du souverain, seront déférés à notre grand juge ministre de la justice.

113. Notre procureur-général près la cour impériale d'Amsterdam sera chargé de l'organisation de la justice en Hollande.

114. Le Code Napoléon, le Code de procédure criminelle et le Code de commerce, seront mis en activité au 1er janvier prochain.

TITRE VII.

Des finances.

CHAPITRE PREMIER.

De la Dette.

115 La dette hollandaise est conservé dans son

ontslag, gevallen is, zullen, ter requisitie van onze Procureurs, onmiddelijk aan het keizerlijk Hof in den Haag worden gerenvoeyd, ten einde aldaar omtrent de competentie worde beslist, overeenkomstig het vastgestelde bij het wetboek van criminele instructie, in den titel over het stellen in staat van beschuldiging.

De kamer van beschuldiging zal buitengewone zittingen houden ter spoedige afdoening van de in het vorig artikel gemelde zaken.

106. Insgelijks zullen aan het keizerlijk Hof worden gerenvoeyd alle criminele zaken, en die van politie, welke voor eenige regtbank in cas d'appel aanhangig zijn. Deze zaken zullen finaal worden uitgewezen door het buitengewone speciale hof, uit het midden van het keizerlijk Hof zamengesteld, volgens den inhoud der wet van den 20. van Grasmaand en van ons decreet van den 6. van Hooimaand 1810.

107. De instructie en uitwijzing der in beide voorgaande artikelen vermeldde zaken, zullen volgens de Fransche wet geschieden, onverminderd de uitvoering van het 6. artikel van ons decreet van den 18. van Hooimaand 1. l. betrekkelijk het in werking brengen van het nieuw crimineel Wetboek.

108. Alle beroep, door de wetten van het Keizerrijk gewettigd, zal vrijstaan tegen de gewijsden of vonnissen, welke ten gevolge der beide voorgaande artikelen zullen vallen.

109. Alle processen, zoo civiele als criminele, welke bij beroep ter cassatie voor het hoog regts-hof van Holland hangende zijn, zullen voor ons hof van cassatie gebragt worden: het renvoi der criminele processen zal ter requisitie van onzen Procureur-generaal bij het keizerlijk hof in den Haag geschieden.

110. De eischen over het regelen van de bevoegdheid der regters zullen voor de hoven of regtbanken, die daarover moeten kennis nemen, gebragt worden, volgens de onderscheidingen door de Rijkswetten vastgesteld.

111. Drie leden, gekozen onder de leden van de hoven en regtbanken van Holland, zullen leden zijn in ons Hof van cassatie, 't welk daardoor tot acht en veertig raden zal gebragt worden.

112. De gewijsden of veroordeelingen tot eenige straf, welker uitvoering, volgens de Hollandsche wetten mogt zijn opgeschort tot de beslissing van den Souverain, zullen aan de uitspraak van onzen Groot-regter, Minister van Justitie, worden overgelaten.

113. Onze Procureur-generaal bij het keizerlijk Hof van Amsterdam, zal belast zijn met de organisatie van het justitiewezen in Holland.

114. Het Wetboek Napoleon, het Wetboek van criminele regtspleging, en het Wetboek van Koophandel zullen met den eersten van Louwmaand staande in werking worden gebragt.

ZEVENDE TITEL.

Van de Anantien.

EERSTE HOOFDSTUK.

Van de Schulds.

115. De Hollandsche schuld blijft in haar geheel

intégrité; mais l'intérêt en sera payé au tiers, ainsi qu'il est ordonné par l'article 8 de notre décret du 9. Juillet 1810.

116. Le grand livre de la dette publique, dont la formation a été ordonnée par la loi du..... sera terminé.

117. Une commission, composée du directeur de la dette et de trois administrateurs présentés à notre nomination par notre ministre des finances, sera chargée de la formation du grand-livre. Ses travaux seront dirigés de manière à être terminés avant le 1er janvier 1813.

118. L'arriéré de la dette publique jusqu'au 30 juin 1809 sera payé sur les fonds faits au budget de 1810.

L'intérêt du 1er janvier 1809 au 22 Septembre 1810, formant quinze mois, sera payé, conformément à ce qui est prescrit par notre décret du 23 Septembre dernier.

L'intérêt, à partir du 22 Septembre 1810, sera payé au 22 Mars 1811 formant le premier semestre de 1811; et ainsi de suite de semestre en semestre, conformément à ce qui se pratique pour la dette publique de France.

119. Nous nous réservons lorsque le livre de la dette publique de Hollande sera formé d'ordonner de quelle manière se fera la confusion du livre de la dette de Hollande avec le grand-livre de la dette publique de France.

120. Le maître des requêtes directeur de la caisse centrale établie à Amsterdam, fera payer l'intérêt de la dette pour les années 1811 et 1812.

121. A cet effet, une somme de vingt cinq millions, destinée au paiement de l'intérêt de la dette publique de Hollande, sera prélevée sur le produit des contributions de la Hollande, et avant tout autre service.

CHAPITRE II.

Des Pensions.

122. Les pensions civiles et ecclésiastiques seront acquittées dans la même forme que celles de l'Empire.

Elles seront préalablement liquidées par la commission de la dette publique, qui en remettra les états à l'intendant général des finances pour être transmis à notre ministre des finances, et soumis à notre approbation avant le 1er janvier 1811.

123. Les pensions de la guerre et de la marine seront liquidées par nos ministres de la guerre et de la marine pour être soumises à notre approbation avant le 1er janvier 1811.

CHAPITRE III.

Des Recettes.

§ 1. *Des exercices antérieurs à 1811.*

124. Les impositions actuellement établies dans le territoire hollandais réuni à notre Empire par notre décret du 9 juillet dernier, continueront à

doch de interest zal voor een derde betaald worden, gelijk zulks bij artikel 8 van ons decreet van den 9. van Hooimaand 1810 is vastgesteld.

116. Het Grootboek der Publieke Schuld, waarvan de daarstelling bij de wet (van den 27. van Louwmaand 1809) is bevolen, zal voltooid worden.

117. Eene commissie, bestaande uit den Directeur der Schuld en uit drie Administrateurs, door onzen Minister van Financien ter onzer benoeming voorgedragen, zal belast zijn met het opmaken van het Grootboek. Derzelver werkzaamheden zullen zoodanig ingerigt worden, dat dezelve met den 1. van Louwmaand 1813 zullen geëindigd zijn.

118. De achterstand der publieke Schuld tot op den 30. van Zomermaand 1809 zal betaald worden uit de fondsen, gebragt op het budget over 1810.

De interest van den 1. van Hooimaand 1809 tot op den 22. van Herfstmaand 1810, uitmakende 15 maanden, zal betaald worden overeenkomstig hetgeen bij ons decreet van den 23. van Herfstmaand 11. is voorgeschreven.

De interest, te rekenen van den 22. van Herfstmaand 1810, zal betaald worden op den 22. van Lentemaand 1811, uitmakende het eerste half jaar van 1811; en zoo vervolgens van half jaar tot half jaar; even als zulks gebruikelijk is ten opzigte van de publieke schuld in Frankrijk.

119. Wij voorbehouden aan ons, om, wanneer het Grootboek van de publieke schuld van Holland zal opgemaakt zijn, te bepalen op welke wijze de ineenmelting van het Grootboek der Hollandsche schuld met dat der Fransche schuld zal plaats hebben.

120. De Rekwest-meester, Directeur der centrale kas, te Amsterdam, zal de interest der schuld voor de jaren 1811 en 1812 doen betalen.

121. Te dien einde zal eene som van 25 milioenen, bestemd ter betaling van de interessen der publieke schuld van Holland, van den opbrengst der Hollandsche belastingen, met ter zijdestelling van alle verdere behoeften, worden afgezonderd.

TWEEDE HOOFDSTUK.

Van de Pensioenen.

122. De burgerlijke en geestelijke pensioenen zullen, op denzelfden voet als die in het Keizerrijk betaald worden. Zij zullen vooraf geliquideerd worden door de Commissie der publieke schuld, die de staten daarvan aan den Intendant-Generaal van financien zal ter hand stellen, ten einde aan onzen Minister van financien ingezonden, en vóór den 1. van Louwmaand 1811, aan onze goedkeuring aangeboden te worden.

123. De pensioenen van oorlog en marine zullen door onze Ministers van oorlog en marine worden geliquideerd, ten einde vóór den 1. van Louwmaand 1811 aan onze goedkeuring te worden aangeboden.

DERDE HOOFDSTUK.

Van de Ontvangsten.

§ 1. *Van de Diensten voor het jaar 1811.*

124. De ophef der belastingen, thans op het Hollandsch grondgebied, bij ons decreet van den 9. van Hooimaand 11. met ons Rijk vereenigd, be-

être perçues pour l'année entière de 1810, et, pour ce qui en resterait dû sur les années antérieures, conformément aux lois qui les régissent.

En conséquence, il sera procédé successivement à la liquidation de l'impôt foncier, depuis l'année 1806, à mesure que les cadastres seront entièrement terminés. Le produit de cette liquidation est affecté au paiement des dépenses arriérées de 1810 et antérieures, pour la partie de ce produit qui appartiendra aux susdites années, et conformément à ce qui est statué par notre décret du 23 Septembre dernier.

§ II. Budget de l'exercice 1811.

RECETTES DE L'ANNÉE 1811.

125. Contributions directes.

	Somma.	francs.
1 ^o Contribution foncière	9,150,000	
2 ^o Contribution personnelle, domestiques, chevaux, bêtes à corne et foyers	3,680,000	
	12,830,000	26,950,000

126. Contributions indirectes.

§ I. Régie de l'enregistrement.

	Somma.
1 ^o Timbre et patentes	3,100,000
2 ^o Droits sur les successions	2,200,000
3 ^o Droits sur les cartes	" "
	5,300,000

§ II. Régie des droits réunis.

1 ^o Sel	960,000	
2 ^o Poids	570,000	
3 ^o Mesure ronde	270,000	
4 ^o Tourbe	1,340,000	
5 ^o Charbon de terre	560,000	
6 ^o Ouvrages d'or et d'argent	100,000	
7 ^o Droits de navigation	200,000	
8 ^o Mouture	3,000,000	
9 ^o Liqueurs	1,300,000	
10 ^o Vins	1,000,000	
11 ^o Timbre de contrôle	750,000	
	10,080,000	34,330,000

§ III. Loterie

800,000

CHAPITRE IV.

Des Dépenses.

SECTION PREMIÈRE.

Des dépenses de la justice, de l'intérieur, des finances, du trésor public, des cultes et de la police générale.

127. Les dépenses des ministères de la justice,

staande, zal over het geheele jaar 1810 blijven voortduren; terwijl die, welke over de vroegere jaren mogten zijn verschuldigd gebleven, zullen worden ingevorderd overeenkomstig de wetten daartoe betrekkelijk.

Dien ten gevolge zal men successievelijk overgaan tot de liquidatie der verponding sedert het jaar 1806, naar mate de quohieren geheel zullen zijn voltooid. De opbrengst dezer liquidatie wordt bestemd tot betaling der achterstallige uitgaven van den jare 1810, en vroegere jaren, voor dat gedeelte van dien opbrengst, hetwelk tot de gezegde jaren behoort en overeenkomstig hetgeen deswegens bij ons decreet van den 23. van Herfstmaand II. is bepaald.

§ 2. Budget over den dienst van 1811.

ONTVANGST VAN HET JAAR 1811.

125. Directe Belastingen (Beschrevene Middelen).

	guldens.	francs.
1 ^o Verponding	9,150,000	
2 ^o Personeel, Dienstboden-, Paarden-, Runderbeesten- en Haardsteden-geld	3,680,000	
	12,830,000	26,950,000

126. Indirecte Belastingen (Onbeschrevene Middelen)

§ I. Beheering der Registratie.

	guldens.
1 ^o Zegel en Patenten	3,100,000
2 ^o Regt van Successie	2,200,000
3 ^o Regt op de Speelkaarten	" "
	5,300,000

§ II. Beheering der vereenigde Middelen.

1 ^o Zout	960,000	
2 ^o Waag	570,000	
3 ^o Ronde Maat	270,000	
4 ^o Turf	1,340,000	
5 ^o Steenkolen	560,000	
6 ^o Gewerkt Goud en Zilver	100,000	
7 ^o Lastgeld	200,000	
8 ^o Gemaal	3,000,000	
9 ^o Jenever en binnenlandsche Brandewijn	1,300,000	
10 ^o Wijn	1,000,000	
11 ^o Collectif Zegel	750,000	
	10,080,000	34,330,000

§ III. Loterij

800,000

Totaal 29,010,000 61,280,000

VIERDE HOOFDSTUK.

Van de Uitgaven.

EERSTE AFDEELING.

Van de uitgaven voor het Justitiewezen, binnenlandse Zaken, Financien, publieke Schatkist, Eeredienst en algemeene Politie.

127. De uitgaven voor de vakken van justitie.

de l'intérieur, des finances, du trésor public, des cultes et de la police générale, pour les départemens de la Hollande, seront comprises, à dater du premier Janvier 1811, dans le budget général de l'Etat, comme pour les autres départemens de l'Empire, portées en distribution tous les mois, et payées en vertu des ordonnances délivrées, par nos ministres, dans les formes ordinaires.

128. Notre ministre du trésor tiendra toujours un million dans la caisse des travaux publics, à la disposition du maître des requêtes directeur du waterstaat, pour pouvoir subvenir, sans retard, aux dépenses urgentes. Ces dépenses seront faites sur les ordonnances provisoires du maître des requêtes, directeur du waterstaat, lesquelles seront régularisées les mois suivans et portées en distribution.

129. Il nous sera rendu un compte particulier sur les dépenses des cultes, afin de statuer à cet égard, d'une manière conforme aux règles de notre Empire, et aux usages existant en Hollande.

SECTION II.

Des dépenses de la guerre.

130. Les pensions militaires, les traitemens de réforme, la solde, les dépenses de l'artillerie et du génie, et celles des différentes masses qui concernent le ministère de l'administration de la guerre, seront comprises dans le budget général de l'Etat, portées en distribution tous les mois, et payées en vertu des ordonnances qui seront délivrées par les ministres de la guerre et de l'administration de la guerre, dans la forme ordinaire.

En conséquence, à dater du 1er Janvier 1811, les troupes hollandaises auront la même organisation et recevront la même solde et les mêmes masses que les troupes françaises.

SECTION III.

Des dépenses de la marine.

131. Il nous sera fait, avant le 20 Novembre prochain, par notre ministre de la marine, un rapport sur l'organisation à donner au personnel de la marine en Hollande.

132. Les pensions des veuves des marins seront acquittées par la caisse des invalides de la marine.

133. Les dépenses de la marine, en Hollande, seront, comme celles de la guerre, comprises dans le budget général de l'Etat, portées en distribution chaque mois et mises à la disposition de l'administration de la marine, telle qu'elle sera conservée, sur les ordonnances qui seront délivrées par notre ministre de la marine, dans la forme ordinaire.

134. Les officiers de la marine, en Hollande, jouiront des mêmes traitemens que ceux des officiers de notre marine en France.

Les équipages conserveront une ration particulière.

binnenlandsche zaken, finantiën, publieke schatkist, eeredienst en algemeene politie, in de Hollandsche departementen, zullen met den 1. van Louwmaand 1811, even als voor de overige departementen van het Keizerrijk, op het algemeen budget van den staat gebragt worden; zij zullen alle maanden verdeeld, en op ordonnantien, door onze Ministers in den gewonen vorm afgegeven, betaald worden.

128. Onze Minister van de schatkist zal zorgen, dat ten allen tijde, ter beschikking van den Rekwestmeester, Directeur van den waterstaat, een Millioen in de kas der publieke werken voorhanden zij, ten einde onverwijld in dringende uitgaven te kunnen voorzien. Deze uitgaven zullen gedaan worden op provisionele ordonnantien van den Rekwestmeester, Directeur van den waterstaat, en zullen in de volgende maanden geregeld en in verdeling gebragt worden.

129. Men zal ons bijzondere rekenschap afleggen nopens de uitgaven voor den eeredienst, ten einde daaromtrent overeenkomstig de verordeningen van ons Rijk, en de in Holland bestaande gebruiken worde beschikt.

TWEDE AFDEELING.

Van de uitgaven van Oorlog.

130. De militaire pensioenen, de tractementen van reforme, de soldij, de uitgaven voor de artillerie en genie en die voor de verschillende massa's welke het ministerie der administratie van oorlog aangaan, zullen op het generale Budget van den Staat gebragt, maandelijks verdeeld en betaald worden op ordonnantien, welke door de Ministers van oorlog en der administratie van oorlog, in den gewonen vorm, zullen worden afgegeven.

Dien ten gevolge zullen met den 1. van Louwmaand de Hollandsche troepen dezelfde organisatie bekomen, dezelfde soldij ontvangen en dezelfde toedeeling genieten als de Fransche.

DERDE AFDEELING.

Van de uitgaven der Marine.

131. Onze Minister der marine zal ons, vóór den 20. van Slagtmaand aanstaande, een rapport inleveren omtrent de organisatie van het personeel der marine in Holland.

132. De pensioenen van de weduwen der zeelieden zullen uit de kas van de invaliden der marine betaald worden.

133. De uitgaven der marine in Holland zullen, even als die van oorlog, op het algemeen budget van den Staat gebragt, maandelijks verdeeld en op ordonnantien, door onzen Minister der Marine in den gewonen vorm afgegeven, gesteld worden ter dispositie van de administratie der Marine, zodanig als dezelve zal blijven.

134. De officieren der Marine in Holland zullen dezelfde tractementen genieten als die van onze Marine in Frankrijk.

De equipagien zullen een bijzonder rantsoen behouden.

CHAPITRE V.

Des contributions supprimées, et de celles dont la perception est maintenue.

135. A dater du 1er Janvier 1811, les contributions suivantes seront supprimées; savoir:

- 1° L'impôt sur le mobilier;
- 2° Celui sur le savon;
- 3° Celui sur les viandes;
- 4° Celui du timbre sur les objets de commerce et de luxe.

136. Seront perçues, à compter de la même époque, les contributions ci-après:

SECTION PREMIERE.

Contributions directes.

137. 1° L'impôt foncier, tel qu'il a été établi par la loi du 20 Janvier 1807, et par les ordres et réglemens postérieurs.

2° Le produit de la liquidation de l'impôt foncier de 1811 appartiendra aux recettes du même exercice, et ainsi de suite pour chaque année, jusqu'à ce que les cadastres soient entièrement terminés.

3° L'impôt personnel, réduit à moitié du taux fixé par la loi du 11 Avril 1807.

4° Les taxes sur les domestiques, sur les chevaux, sur les bêtes à cornes, sur les foyers, conformément aux lois des 11 Mars et 9 Mai 1806, 9 Janvier 1807 et 22 Avril 1809.

SECTION II.

Contributions indirectes.§ 1er. *Régie de l'enregistrement.*

138. 1° L'imposition sur les successions, sur le pied réglé par les lois des 4 Octobre et 29 Décembre 1806, sauf les augmentations établies sur les rentes et effets à la charge de la Franco et pays y réunis, lesquelles cesseront d'avoir lieu pour les héritages provenant de décès arrivés passé le 31 Décembre 1810.

2° Le droit de timbre sur les actes et patentes, conformément aux lois des 28 Novembre et 2 Décembre 1805 et 26 Décembre 1806, sauf pour les coupons des rentes à la charge de la France et des pays y réunis, qui seront exempts du timbre sur toutes les échéances postérieures au 31 Décembre 1810.

Il sera procédé à une révision du tarif et de la nomenclature des actes et instrumens sujets au timbre, afin de les régler d'après les formes judiciaires qui seront introduites en Hollande, par suite de la réunion de ce pays à l'Empire.

3° Les droits sur les cartes, conformément aux lois existantes.

Les trois impositions ci-dessus seront classées sous la dénomination de *Régie de l'enregistrement*.

VIJFDE HOOFDSTUK.

Van de afgeschafte belastingen, en van die welke bij voortduring zullen geheven worden.

135. Met den 1. van Louwmaand 1811, zullen de volgende belastingen afgeschaft zijn; te weten:

- 1° De impost op het mobilair.
- 2° De impost op de zeep.
- 3° De impost op het beestiaal.
- 4° Het zegel op voorwerpen van handel en weelde.

136. Zullen met hetzelfde tijdstip de navolgende belastingen geheven worden:

EERSTE AFDEELING.

Directe Belastingen (Beschreven middelen).

137. 1° De verponding, zoodanig als dezelve bij de wet van den 20. van Louwmaand 1807, en de daarop gevolgde ordonnantien en reglementen is vastgesteld.

2° Het provenu van de liquidatie der verponding van den jare 1811, zal tot den ontvangst van den zelfden dienst behooren, en zoo vervolgens voor elk jaar, tot de quohieren geheel zullen vervaardigd zijn.

3° Het personeel, gebragt op de helft van den taks, die bij de wet van den 11. van Grasmaand 1807 bepaald is.

4° De belastingen op de dienstboden, op de paarden, op het hoornvee, op de haardsteden, overeenkomstig de wetten van den 11. van Lentemaand en den 9. van Bloemaand 1806, den 9. van Louwmaand 1807 en den 22. van Grasmaand 1809.

TWEDE AFDEELING.

Indirecte Belastingen. (Onbeschreven middelen).§ 1. *Beheering der Registratie.*

138. 1° De belasting op de successien, geregeld volgens de wetten van den 4. van Wijmaand en den 29. van Wintermaand 1806, met uitzondering der vermeerderingen op de renten en effecten ten laste van Frankrijk en de daarmede vereenigde landen, welke zullen ophouden ten aanzien van erfenissen, voorkomende uit sterfgevallen na den 31. van Wintermaand 1810.

2° Het zegel op de acten en patentes, overeenkomstig de wetten van den 28. van Slagmaand, den 2. van Wintermaand 1805 en den 26. van Wintermaand 1806, met uitzondering van dat op de coupons der renten ten laste van Frankrijk en de daarmede vereenigde landen, welke daarvan, zoo vele er na den 31. van Wintermaand vervallen zullen, zijn vrijgesteld.

Men zal overgaan tot eene herziening van het tarif en de naamlijst der acten en instrumenten, aan zegel onderhevig, ten einde dezelve te regelen volgens de regterlijke inrigtingen, welke in Holland, ten gevolge der vereeniging van hetaelve met het Rijk, zullen worden ingevoerd.

3° De belastingen op de speelkaarten, overeenkomstig de bestaande wetten.

De drie bovenstaande belastingen zullen onder den naam van *beheering der registratie* gerangschikt worden.

§ II. *Des droits réunis.*

139. 1° La taxe sur la mouture, d'après les lois des 17 Décembre 1805 et 8 Janvier 1807, sauf la réduction de 108 à 72 florins seulement par last de blé ou froment. Le prix du pain, composé en tout ou en partie de froment, sera réduit dans la même proportion, à partir du 1er Janvier 1811.

2° Les taxes sur les tourbes, les poids et la mesure ronde, conformément aux lois des 13 Décembre 1805 et 10 Janvier 1807;

3° Sur le sel, à raison de 2 décimes par kilogramme;

4° Sur les liqueurs fortes, eaux-de-vie de vin, de grains, genièvre, et toutes autres de fabrication indigène ou étrangère, à raison de 24 florins la barrique (oxhoofd), preuve de Hollande.

Ce droit se divise en deux parties, le droit de fabrication et celui de consommation: le premier sera le même que celui payé dans l'intérieur de l'Empire.

5° La taxe sur les charbons de terre et sur les ouvrages d'or et d'argent, conformément aux lois des 18 Décembre 1805 et 11 Mars 1807.

6° Le droit sur le tonnage et la navigation intérieure.

7° Le droit sur les vins, conformément aux lois existantes.

8° Le timbre des quittances de divers impôts.

Ces diverses taxes seront classées sous la dénomination de *Droits réunis*.

§ III. *Des Postes.*

140. Le service des postes sera organisé, dans les nouveaux départemens, conformément aux lois françaises.

§ IV. *De la loterie.*

141. La loterie ci-devant hollandaise est provisoirement conservée.

Les projets de chaque loterie seront adressés à notre ministre des finances, pour être approuvés par nous.

§ V. *Des douanes.*

SECTION PREMIERE.

Des importations et exportations.

142. A compter du 1er Janvier 1811, les lois, décrets et réglemens de l'Empire, sur les importations et exportations, recevront leur exécution dans les nouveaux départemens, sauf les exceptions ci-après.

SECTION II.

De l'établissement et de l'organisation des douanes.

143. Les douanes en Hollande seront chargés tant du service relatif aux importations étrangères et exportations à l'étranger, que de la surveillance des importations et exportations de Hollande dans les départemens de l'intérieur, et de ceux ci en Hollande.

144. Pour tous les objets soumis à un droit de consommation intérieure en Hollande, les formalités

§ 2. *Van de vereenigde middelen.*

139. 1° De belasting op het gemaal, volgens de wetten van den 17. van Wintermaand 1805, en 8 van Louwmaand 1807, met eene vermindering van 108 op slechts 72 guldens per last koren of tarw. De prijs van het brood, geheel of gedeeltelijk uit tarw, zal met den 1. van Louwmaand 1811 in dezelfde evenredigheid verminderd worden.

2° De impost op de turf, de waag en de ronde maat, volgens de wetten van den 13. van Wintermaand 1805 en 10. van Louwmaand 1807.

3° Op het Zout, tegen 2 *decimes* per kilogramme.

4° Op de sterke dranken, brandewijnen van wijn, moutwijn, jenever en alle andere sterke dranken van in- of uitlandsche fabriek tegen 24 *guldens* het okshoofd, Hollandsche proef.

Dit middel wordt in twee deelen verdeeld; het middel op de fabriekage, en dat op het vertier. Het eerste zal hetzelfde zijn als in het binnenste van het rijk betaald wordt.

5° De impost op de steenkolen en het goud en zilverwerk, volgens de wetten van den 18. van Wintermaand, en 11. van Lentemaand 1807.

6° De impost op het lastgeld en op de binnenlandsche vaart.

7° Het regt op de wijnen, overeenkomstig de bestaande wetten.

8° het collectief zegel.

Deze verschillende belastingen komen onder de benaming van *vereenigde Middelen*.

§ 3. *Van het Postwezen.*

140. De posterijen zullen in de nieuwe departementen overeenkomstig de Fransche wetten georganiseerd worden.

§ 4. *Van de Loterij.*

141. De voormalige Hollandsche Loterij blijft provisioneel in wezen. De plans van elke loterij zullen aan onzen Minister van Financien ter onzer goedkeuring moeten worden ingezonden.

§ 5. *Van de Douanen.*

EERSTE AFDEELING.

Van den In- en uitvoer.

142. Met den 1. van Louwmaand 1811 zullen de wetten, decreten en reglementen van het Rijk op den in- en uitvoer, in de nieuwe departementen in werking worden gebragt, onverminderd de na te meldene uitzonderingen.

TWERDE AFDEELING.

Van de daarstelling en organisatie der Douanen.

143. De Douanen in Holland zullen belast zijn zoo wel met den dienst aangaande den in- en uitvoer van en naar buiten 's lands, als met het toezigt over den in- en uitvoer van Holland naar het binnenste van 't Rijk, en van daar naar Holland.

144. Ten aanzien van alle voorwerpen, die in Holland aan een regt van binnenlandsch vertier

en vigueur, à l'effet d'assurer la perception du droit lors de la sortie de la douane pour l'entrée dans le commerce, continueront d'être observées.

145. Les douanes de la Hollande seront divisées en quatre sous-directions, dont les chefs-lieux seront Rotterdam, Amsterdam, Dockum et Embden.

La division de Rotterdam comprendra Dordrecht, les îles séparées par la Volkerak de celles précédemment réunies à la direction d'Anvers, et la côte de la mer du Nord jusqu'à Haarlem exclusivement.

Celle d'Amsterdam aura les côtes de la mer du Nord, depuis Haarlem jusqu'au Zuyderzée, les îles du Texel, Vlieland et les côtes du Zuyderzée jusqu'à Elburg exclusivement.

Celle de Dockum comprendra les côtes du Zuyderzée depuis Elburg; celle de la mer du Nord jusqu'à Delfzyl inclusivement, et les îles de Terschelling, Ameland et Schiermonnikoog.

Celle d'Emden s'étendra depuis Delfzyl exclusivement, en suivant les côtes du Dollart, celles de la mer du Nord et de la Jafde, jusqu'à l'extrémité des côtes de la Hollande; elle aura la frontière de terre depuis Neustadt jusqu'à Vollen sur l'Ems.

146. Les directeurs particuliers de Rotterdam, d'Amsterdam, de Dockum et d'Emden seront sous la surveillance du maître des requêtes, qui résidera à Amsterdam, et aura le titre de *directeur principal*.

147. Le directeur principal sera sous les ordres immédiats de notre directeur général, et se conformera exactement à toutes ses instructions; il les transmettra aux directeurs particuliers, correspondra avec eux sur toutes les parties du service, et rendra compte de toutes les opérations à notre directeur-général, qui néanmoins pourra correspondre lui-même avec les directeurs particuliers, toutes les fois qu'il le jugera convenable.

Le directeur principal rendra compte à l'intendant-général des finances, du produit des douanes, et lui fournira les bordereaux nécessaires.

SECTION III.

Des tabacs à leur entrée en Hollande et à leur sortie pour France.

148. L'importation des tabacs fabriqués à l'étranger est prohibée en Hollande.

149. Les tabacs en feuilles, étrangers, ne seront soumis qu'aux droits du tarif hollandais actuellement existants.

150. Les tabacs en feuilles de toute espèce pourront être importés de Hollande en France, en payant les droits du tarif français.

Les tabacs fabriqués en Hollande y seront également admis; mais indépendamment du droit imposé sur les tabacs en feuilles, ils acquitteront celui de fabrication.

151. Lesdits tabacs ne pourront entrer en France

onderhevig zijn, zullen de thans bestaande formaliteiten blijven in acht genomen worden, ten einde de heffing van dat regt te verzekeren, wanneer dezelve de tollén passeren om in den handel gebragt te worden.

145. De Hollandsche Douanen zullen in vier onder-directien verdeeld worden, waarvan Rotterdam, Amsterdam, Dokkum en Embden de hoofdplaatsen zijn.

De afdeeling van Rotterdam zal in zich bevatten Dordrecht, de Eilanden door het Volkerack afgescheiden van de voormaals met de directie van Antwerpen vereenigde, en de kust van de Noordzee tot aan Haarlem, deze stad daaronder niet begrepen.

De afdeeling van Amsterdam zal in zich bevatten de kusten van de Noordzee, beginnende met Haarlem tot aan de Zuiderzee, de eilanden Texel, Vlieland en de kusten van de Zuiderzee, tot aan Elburg, deze stad uitgesloten.

De afdeeling van Dockum zal bevatten de kusten van de Zuiderzee, beginnende met Elburg, de kust van de Noordzee tot aan Delfzyl ingesloten, en de eilanden Terschelling, Ameland en Schiermonnikoog.

De afdeeling van Emden zal zich uitstrekken van Delfzyl, uitgesloten, langs de kusten van den Dollart, van de Noordzee en de Jafde tot aan de uiterste kusten van Holland: dezelve zal tot landscheiding hebben de uitgestrektheid van Neustadt tot Vollen op de Eems.

146. De bijzondere Directeurs van Rotterdam, Amsterdam, Dokkum en Emden, zullen staan onder toezigt van den Rekwestmeester, die te Amsterdam resideren, en den titel van *Directeur principaal* voeren zal.

147. De Directeur principaal zal staan onder de onmiddellijke bevelen van onzen Directeur generaal, en zich stiptelijk naar alle zijne instructien gedragen: hij zal dezelve aan de bijzondere Directeurs doen toekomen, met hen over alle deelen van den dienst corresponderen, en van alle verrigtingen verslag doen aan den Directeur Generaal, welke nogtans, zoo menigmaal hij zulks dienstig oordeelt, met de bijzondere Directeurs zal kunnen in correspondentie treden.

De Directeur principaal zal van den opbrengst der Douanen verantwoording doen aan den Intendant-Generaal van Finantien, en hem te dien einde de noodige borderels doen toekomen.

DERDE AFDEELING.

Van den Tabak, bij deszelfs invoer in Holland en uitvoer naar Frankrijk.

148. De invoer van buiten's lands bereide Tabak is in Holland verboden.

149. De vreemde Tabak in bladen, zal alleenlijk aan de Regten van het thans bestaande Hollandsche tarif onderhevig zijn.

150. Alle soorten van Tabak in bladen zullen uit Holland in Frankrijk kunnen worden ingevoerd, mits betalende de regten van het Fraische tarif.

De in Holland bereide Tabak zal er insgelijks mogen worden ingevoerd; doch van denzelfen zal, behalve het regt op den Tabak in bladen, ook dat van fabriekagie moeten betaald worden.

151. Gezegde Tabak zal in Frankrijk niet anders

que par les bureaux qui seront ultérieurement désignés par un décret spécial.

Ils devront être expédiés de la Hollande à destination desdits bureaux, sous la formalité d'acquits-à-caution, délivrés par des préposés des douanes, qui seront établis dans les lieux de fabrication où ils seront nécessaires.

152. Lesdits tabacs en feuilles et fabriqués, après avoir acquitté les droits d'importation dans les bureaux de douane par lesquels elle sera permise, seront expédiés de ces bureaux, par acquits-à-caution, pour les entrepôts les plus voisins de la régie des droits réunis.

153. Ils pourront y séjourner huit jours, durant lesquels les tabacs fabriqués recevront les plombs et vignettes de la régie: il sera payé, dans les bureaux des droits réunis, onze décimes par kilogramme, représentant les droits de fabrication, de licence et de fabricant, et de première vente.

154. Les tabacs en feuilles ou fabriqués après leur entrée, seront soumis au même régime que les tabacs d'origine française.

155. Les tabacs en carottes pointues ou faites à la main ne pourront être introduites dans les départemens de l'Empire.

SECTION IV.

De l'exportation des bières de Hollande en France.

156. Les bières hollandaises ne pourront entrer dans l'intérieur que par les bureaux indiqués, et en payant aux bureaux des droits réunis, un droit de 2 francs par hectolitre.

SECTION V.

Des farines, pain et biscuit, à leur importation en Hollande.

157. Les farines, le pain et le biscuit qui, des départemens de l'Empire, entreraient dans les nouveaux départemens que forme aujourd'hui la Hollande, paieront le droit de mouture. Les farines, pain et biscuit qui proviendraient de l'étranger, paieront les droits perçus jusqu'à ce jour.

SECTION VI.

Des grains, farines et légumes, à leur exportation de Hollande.

158. La loi du 17 Novembre 1790, qui règle les formalités à remplir pour l'entrepôt des grains, farines et légumes provenant de l'étranger, et destinés à la réexportation, sera publiée et mise en vigueur dans les départemens de la Hollande.

159. Les règles de l'exportation des blés et menus grains sont les mêmes pour les nouveaux départemens que pour les anciens.

VERVOLG UTA. PLS. I.

mogen worden ingevoerd, dan over de kantoren, welke nader bij een bijzonder decreet zullen aangewezen worden.

Dezelve zal uit Holland naar de gezegde kantoren moeten worden verzonden tegen quitantien op borgtogt, afgegeven door de beambten der Douanen, welke in de plaatsen, waar de Tabak bereid wordt, en die beambten noodig zijn, zullen worden aangesteld.

152. Gezegde Tabak, zoo in bladen als bereid, zal, nadat daarvan het regt van invoer zal betaald zijn, op de kantoren der Douanen, over welke die invoer mag geschieden, van die kantoren, onder quitantie op borgtogt, verzonden worden naar de naastbijgelegene magazijnen of stapelplaatsen van de beheering der vereenigde middelen.

153. Dezelve zal aldaar *acht dagen* kunnen verblijven, gedurende welken tijd de bereide Tabak zal geplombeerd, en met het merk van gezegde beheering voorzien worden. Op de kantoren der vereenigde middelen zal betaald worden *elf decimes* per *kilogramme*, als regten van fabriekagie, van licences, van den fabrikant, en voor eersten verkoop.

154. De Tabak in bladen, of na derzelver invoer gefabriceerd, zal behandeld worden op dezelfde wijze als Tabak van Franschen oorsprong.

155. De Tabak in gepunte of met de hand bewerkte karotten zal in de Departementen van het rijk niet mogen worden ingevoerd.

VIERDE AFDEELING.

Van den uitvoer van Hollandsche Bieren naar Frankrijk.

156. De Hollandsche bieren zullen in het binnenste des Rijks niet anders mogen worden ingevoerd, dan over de aangewezen kantoren, en onder betaling op de kantoren der vereenigde middelen van 2 francs per hectolitre.

VIJFDE AFDEELING.

Van meel, brood en beschuit, bij derzelver invoer in Holland.

157. Het meel, het brood en de beschuit, welke uit de Departementen des Rijks mogten worden ingevoerd binnen de nieuwe Departementen, welke Holland thans uitmaakt, zullen den impost van het gemaal betalen. Van buitenlandsch meel, brood en beschuit, zullen de regten betaald worden, die tot nog toe geheven zijn.

ZESDE AFDEELING.

Van granen, meel en groenten, bij derzelver uitvoer uit Holland.

158. De wet van den 17. van Slagtmaand 1790, regelende de formaliteiten, welke bij het opslaan van granen, meel en groenten, van buiten 's lands komende, en ter wederuitvoer bestemd, moeten worden in acht genomen, zal in de Hollandsche Departementen afgekondigd en in werking gebragt worden.

159. De bepalingen omtrent den uitvoer van koorn en zaden zijn dezelfde voor de nieuwe Departementen, als voor de oude.

100. L'exportation cessera lorsque le prix de l'hectolitre sera parvenu à 24 fr. dans les marchés du département des Deux-Nèthes, ou lorsque des décrets spéciaux l'auront prohibée.

161. Lorsque l'exportation ne sera point défendue, les blés et menus grains qui seront exportés acquitteront, à la sortie, un droit réglé ainsi qu'il suit :

Lorsque le prix ne s'élèvera pas à 19 fr. dans le département des Deux-Nèthes, par quintal métrique 2 f. 00 c.

A 19 f. <i>idem</i>	2 50
A 20 <i>idem</i>	3 80
A 21 <i>idem</i>	4 00
A 22 <i>idem</i>	6 00
A 23 <i>idem</i>	8 00

A 24, l'exportation sera suspendue.

162. Il ne sera perçu, pour l'exportation des menus grains et des légumes secs, que la moitié des droits mentionnés en l'article précédent. Les légumes verts seront exempts de droits.

SECTION VII.

De la circulation des grains et farines en Hollande.

163. La circulation des grains, des farines et du pain dans l'intérieur des départemens de la ci-devant Hollande, sera entièrement libre, conformément à la loi du 21 prairial an 5.

164. La loi du 20 Août 1789, relative à la circulation des grains et farines par mer, sous la formalité de l'acquit-à-caution; celle du 15 Janvier 1797, sur la circulation des grains dans la zone des frontières et sous la formalité du passavant, seront applicables aux départemens de la ci-devant Hollande, ainsi que les instructions ministérielles relatives à l'exécution de ces lois.

SECTION VIII.

Des entrepôts.

165. Il y aura un entrepôt réel de denrées et marchandises étrangères non prohibées, dans les ports d'Amsterdam, de Rotterdam et d'Embsen.

Ces entrepôts seront régis et gouvernés d'après les mêmes principes que ceux qui sont établis en France.

SECTION IX.

De transit.

166. Les marchandises qui seront admises à l'entrepôt réel d'Amsterdam, pourront être expédiées en transit pour l'Allemagne et la Suisse, par la navigation du Rhin.

167. Il sera statué, par un décret spécial, sur les conditions et formalités qui seront attachées à la faculté du transit, sur les droits auxquels seront assujéties les marchandises qui en jouiront, et sur les bureaux de sortie où elles devront être déposées et vérifiées.

160. De uitvoer zal ophouden zodra de prijs van het hectolitre op de markten van het Departement der beide Nèthen tot 24 francs zal gestegen zijn, of wanneer zulks bij speciale decreten zal zijn verboden.

161. Wanneer de uitvoer niet zal verboden zijn, zal van het korn en de zaden, die uitgevoerd worden, bij het uitgaan de regten betaald worden op de volgende wijze :

Wanneer de prijs in het Departement der beide Nèthen, beneden de 19 fr. zal zijn, per metrisch quintaal 2 fr. 00

tot 19 fr. <i>idem</i>	2 50
tot 20 fr. <i>idem</i>	3 80
tot 21 fr. <i>idem</i>	4 00
tot 22 fr. <i>idem</i>	6 00
tot 23 fr. <i>idem</i>	8 00

tot 24 fr. zal de uitvoer niet mogen geschieden.

162. Ten aanzien van den uitvoer der zaden en gedroogde groenten zal slechts de helft der regten, in het voorgaande artikel gemeld, betaald worden. De versche groenten zijn van de regten vrijgesteld.

ZEVENDE AFDEELING.

Van binnenlandsch vervoer van granen en steel in Holland.

163. Het vervoeren van granen, meel en brood, zal in het binnenste der Departementen van het voormalig Holland overeenkomstig de wet van den 21 Prairial, 5de jaar, geheel vrij zijn.

164. De wet van den 29 van Oogstmaand 1789, betrekkelijk den vervoer van granen en meel ter zee, onder de formaliteit van quitantien op borgtogt; die van den 15 van Louwmaand 1797, betrekkelijk den vervoer van granen, binnen de grenslijn, en onder formaliteit van pas van doorvoer, zullen op de Departementen van het voormalig Holland toepasselijk zijn, gelijk mede de ministeriele instructien, betrekkelijk de uitvoering dezer wetten.

ACHTSTE AFDEELING.

Van de stapelplaatsen.

165. Er zal in de havens van Amsterdam, Rotterdam en Embsen, eene stapelplaats zijn van vreemde en niet verbodene waren en koopmanschappen.

De stapelplaatsen zullen volgens dezelve beginselen beheerd en bestuurd worden, als die in Frankrijk bestaan.

NEGENDE AFDEELING.

Van den doorvoer.

166. De Koopmanschappen, in de stapelplaats te Amsterdam toegelaten, zullen langs den Rhijn naar Duitschland en Zwitserland transito kunnen verzonden worden.

167. Bij een bijzonder decreet zal worden voorzien omtrent de voorwaarden en formaliteiten, welke aan de vrijheid van doorvoer verbonden zullen zijn, omtrent de regten waaraan de goederen die het genot daarvan hebben, zullen onderhevig zijn, en omtrent de kantoren van uitklaring, waar dezelve opgeslagen en geverifieerd zullen moeten worden.

SECTION X.

De la nationalité des navires.

168. Il sera fait, avant le 1er Novembre prochain, un état, par chaque port, des bâtimens réunissant les conditions nécessaires pour être regardés comme nationaux par les lois de la Hollande: lesdits bâtimens seront francisés sur-le-champ.

169. A l'avenir, pour être considérés comme nationaux, les bâtimens devront, en Hollande comme en France, réunir les conditions prescrites par les lois et les décrets de notre Empire.

CHAPITRE VI.

Dispositions générales sur la perception des contributions, à compter du 1er Janvier 1811.

170. Les lois, réglemens et instructions, d'après lesquels les diverses contributions à percevoir en 1811 en Hollande, en exécution des articles précédens, sont perçues et administrées, resteront en vigueur, s'il n'en est autrement ordonné.

171. Il en sera de même des lois et réglemens concernant, soit les exemptions et remises accordées aux manufactures, établissemens de pauvres, pêcheries et autres, soit la poursuite, les formes judiciaires, les préférences en matière d'impôts.

CHAPITRE VII.

Des centimes destinés aux dépenses particulières des communes.

172. Les communes continueront provisoirement de se conformer aux réglemens établis, pour la manière de subvenir à leurs dépenses particulières; spécialement par des centimes additionnels aux contributions publiques. Elles continueront pareillement de payer, pour indemnité des frais d'administration et de perception, le 25e denier du montant brut des centimes additionnels perçus pour elle, et versés dans les caisses communales.

TITRE VIII.

De l'organisation militaire.

CHAPITRE PREMIER.

Divisions militaires.

173. A compter du 1er Janvier 1811, il sera formé, dans le territoire hollandais réuni à notre Empire, deux nouvelles divisions militaires, qui porteront les numéros 17 et 31.

174. La 17e division militaire aura son chef-lieu à Amsterdam; elle sera composée des départemens du Zuyderzeo, des Bouches-de-la-Meuse et de l'Is-sel-Supérieur.

175. La 31e division militaire aura son chef-lieu à Groningue; elle sera composée des départemens des Bouches-de-l'Issel, de la Frise, de l'Em-Occidental et de celui de l'Em-Oriental.

TIENDE AFDEELING.

Van de Nationaliteit der Schepen.

168. Over elke haven zal, vóór den 1. van Slagtmaand aanstaande, een staat worden opgemaakt van de vaartuigen, welke de vereischten bezitten, om volgens de Hollandsche wetten als nationaal te kunnen worden aangemerkt: gezegde Schepen zullen dadelijk Fransch verklaard, of gefranciseerd worden.

169. Voor het vervolg zullen de vaartuigen in Holland, even als in Frankrijk, de vereischten bij de wetten en decreten van ons Rijk voorgeschreven, moeten bezitten, om als nationaal te kunnen worden aangemerkt.

ZESDE HOOFDSTUK.

Algemeene bepalingen omtrent den ophef der belastingen, met den 1. van Louwmaand 1811.

170. De wetten, reglementen en instructien, volgens welke de onderscheidene over 1811 in Holland in te vorderen belastingen, ten gevolge der vorige artikelen, geheven en beheerd worden, zullen in werking blijven; ten ware daaromtrent anders mogt worden bepaald.

171. Hetzelfde zal plaats hebben omtrent de wetten en reglementen, betreffende de vrijdommen en remissien aan fabrieken, armen-gestichten, vischerijen en andere toegestaan; gelijk mede die, betreffende de vervolging, de wijze van regtspleging, en de preferentien in het stuk van belasting.

ACHTSTE HOOFDSTUK.

Van de centimes, bestemd tot de bijzondere uitgaven der gemeenten.

172. De gemeenten zullen provisioneel blijven volgen de bestaande reglementen omtrent de wijze om derzelver bijzondere uitgaven te bestrijden, bepaaldelijk door additionele centimes op de algemeene belastingen. Zij zullen insgelijks, tot goedmaking der kosten, op de administratie en ophef vallende, voortgaan met de betaling van den 25ste penning van het ruwe beloop der additionele centimes, ten haren behoefte geheven, en in de gemeente-kassen gestort.

ACHTSTE TITEL.

Van de Militaire organisatie.

EERSTE HOOFDSTUK.

Militaire Divisien.

173. Met den 1. van Louwmaand 1811 zullen op het Hollandsch grondgebied, met ons Rijk verenigd, twee nieuwe militaire divisien opgerigt worden, welke de nummers 17 en 31 zullen voeren.

174. De 17de militaire divisie zal Amsterdam tot hoofdplaats hebben, en bestaan uit de departementen van de Zuiderzee, van de monden van de Maas en van den Boven-IJssel.

175. De 31ste militaire divisie zal Groningen tot hoofdplaats hebben en bestaan uit de departementen van de monden van den IJssel, Vriesland, en van de Ooster- en Wester-Bems.

CHAPITRE II.

Artillerie.

176. Il y aura en Hollande deux directions d'artillerie:

La première, dont le chef-lieu sera à Amsterdam, comprendra les places de la 17e division militaire;

La seconde, dont le chef-lieu sera à Groningue, comprendra toutes les places de la 31e division militaire.

177. Il y aura dans la direction d'artillerie d'Amsterdam, trois sous-directions:

La première, à Rotterdam, pour le département des Bouches-de-la-Meuse;

La deuxième, à Alkmaar, pour le département du Zuyderzee, le Texel et les Iles de Vlieland et Terschelling;

La troisième, à Zutphen, pour tout l'Issel supérieur.

178. Il y aura, dans la direction d'artillerie de la 31e division militaire, trois sous-directions;

La première, pour le département de la Frise et celui des Bouches-de-l'Issel;

La deuxième, pour le département de l'Ems-Occidental.

La troisième, pour le département de l'Ems-Oriental.

179. Il sera organisé neuf compagnies de canonniers gardes-côtes, pour le service des batteries des côtes de la Hollande.

CHAPITRE III.

Du génie.

180. Il y aura en Hollande deux directions de génie.

La première comprendra tout le territoire de la 17e division militaire.

La seconde comprendra tout le territoire de la 31e division militaire.

181. Il y aura, dans la direction du génie de la 17e division militaire, trois sous-directions.

182. Il y aura, dans la direction du génie de la 31e division militaire, trois sous-directions.

CHAPITRE IV.

Gendarmerie.

183. Le département du Zuyderzee aura une compagnie de gendarmerie, forte de douze brigades à cheval et de dix à pied.

184. Le département des Bouches-de-la-Meuse aura une compagnie de gendarmerie, forte de dix brigades à cheval et de six à pied.

185. Le département de l'Issel-Supérieur aura une compagnie de gendarmerie, forte de quinze brigades à cheval et de huit à pied.

186. Ces trois compagnies feront partie de la 32e légion de gendarmerie, dont le chef lieu sera à Amsterdam.

187. Le département des Bouches-de-l'Issel aura une compagnie de gendarmerie, forte de quinze brigades à cheval et de cinq à pied.

188. Le département de Frise aura une compagnie de gendarmerie, forte de quatorze brigades à cheval et de six à pied.

TWEEDE HOOFDSTUK.

Artillerie.

176. Er zullen in Holland twee directien der artillerie zijn.

De eerste, welker hoofdplaats *Amsterdam* zal zijn, zal de plaatsen van de 17de militaire divisie bevatten.

De tweede, welker hoofdplaats *Groningen* zal zijn, zal bevatten alle de plaatsen van de 31de militaire divisie.

177. Er zullen in de directie der artillerie te *Amsterdam* drie onder-directien zijn.

De eerste te *Rotterdam* voor het departement van de monden van de Maas.

De tweede te *Alkmaar* voor het departement van de Zuiderzee, en de eilanden *Texel*, *Vlieland* en *Terschelling*.

De derde te *Zutphen* voor den geheelen Boven-IJssel.

178. Er zullen bij de directie der artillerie van de 31^e militaire divisie drie onder-directien zijn.

De eerste voor het departement *Vriesland* en de monden van den IJssel.

De tweede voor het departement van de *Wester-Eems*.

De derde voor het departement van de *Ooster-Eems*.

179. Er zullen voor den dienst der batterijen langs de Hollandsche kusten negen compagnien canonniers kustbewaarders georganiseerd worden.

DERDE HOOFDSTUK

Van de Genie.

180. Er zullen in Holland twee directien van de genie zijn.

De eerste zal het geheele territoir van de 17^e militaire divisie bevatten.

De tweede het geheele territoir van de 31^e militaire divisie.

181. Er zullen bij de directie van de genie der 17^e militaire divisie drie onder-directien zijn.

182. Er zullen bij de directie van de genie der 31^e militaire divisie drie onder-directien zijn.

VIERDE HOOFDSTUK.

Gendarmerie.

183. Het departement van de Zuiderzee zal eene compagnie gendarmes, bestaande uit *twaalf* brigades te paard en *tien* te voet, hebben.

184. Het departement van de monden van de Maas zal eene compagnie gendarmes, bestaande uit *tien* brigades te paard en *zes* te voet, hebben.

185. Het departement van den Opper-IJssel zal eene compagnie gendarmes, bestaande uit *vijftien* brigades te paard, en *acht* te voet, hebben.

186. Deze drie compagnien zullen een gedeelte uitmaken van het 32^e legioen gendarmerie, waarvan de hoofdplaats te *Amsterdam* zal zijn.

187. In het departement van de monden van den IJssel zal zijn eene compagnie gendarmes, bestaande uit *vijftien* brigades te paard en *vijf* te voet.

188. In het departement *Vriesland* zal zijn eene compagnie gendarmes, bestaande uit *veertien* brigades te paard en *zes* te voet.

189. Le département de l'Ems-Oriental aura une compagnie de gendarmerie, forte de dix brigades à cheval et de dix à pied.

190. Le département de l'Ems-Occidental aura une compagnie de gendarmerie, forte de dix brigades à cheval et de dix à pied.

191. Ces quatre compagnies formeront la 33e légion de gendarmerie, dont le chef-lieu sera à Groningue.

CHAPITRE V.

Des Compagnies de réserve départementale.

192. Il y aura, dans chaque département, une compagnie de réserve organisée conformément à notre décret du 14 Mai 1805 (24 floréal an 13).

193. La compagnie de réserve du département du Zuyderzée sera de deuxième classe.

Celle du département des Bouches-de-la Meuse, de quatrième classe;

Celle du département des Bouches-de-l'Issel, de sixième classe;

Celle du département de l'Issel-Supérieur, de sixième classe;

Celle du département de la Frise, de sixième classe;

Celle du département de l'Ems-Occidental, de sixième classe;

Celle du département de l'Ems-Oriental, de sixième classe.

CHAPITRE VI.

De la conscription.

194. La conscription sera établie dans chacun des départemens de la Hollande, conformément aux lois et réglemens qui régissent la conscription en France.

195. La moitié de la conscription de chaque année sera affectée à l'armée de terre, et l'autre moitié à la marine.

A cet effet, il sera formé deux listes pour le service de terre et de mer, sur lesquelles les conscrits se feront inscrire à leur choix.

TITRE IX.

De l'Organisation maritime.

196. La Hollande ne formera qu'un seul arrondissement maritime.

197. L'administration maritime et la police de la navigation, seront établis conformément aux lois et réglemens en vigueur en France.

198. L'ordonnance du pour la formation des classes, sera publiée en Hollande.

L'inscription maritime sera établie par départemens, arrondissemens et cantons de justice de paix.

199. Le tiers des marins compris dans l'inscription maritime, sera appelé, en 1811, pour l'armement de l'escadre.

200. En cas d'absence ou désertion, il sera pourvu au remplacement de l'absent au moyen de l'appel

VERVOLG UTR. FLB. I.

189. In het departement van de Ooster-Eems zal zijn eene compagnie gendarmes, bestaande uit tien brigades te paard en tien te voet.

190. In het departement van de Wester-Eems zal zijn eene compagnie gendarmes, bestaande uit tien brigades te paard en tien te voet.

191. Deze vier compagnien zullen het 33e legioen gendarmerie uitmaken, welker hoofdplaats te Groningen zal zijn.

VIJFDE HOOFDSTUK.

Van de departementale reservecompagnien.

192. Er zal in elk departement eene reserve-compagnie zijn, georganiseerd volgens ons decreet van den 14. van Bloeiimaand 1805 (24 Floréal 13de jaar).

193. De reserve-compagnie van het departement van de Zuiderzee zal van de tweede klasse zijn.

Die van het departement van de monden der Maas van de vierde klasse.

Die van het departement van de monden van den IJssel van de zesde klasse.

Die van het departement van den Opper-IJssel van de zesde klasse.

Die van het departement Vriesland van de zesde klasse.

Die van het departement van de Wester-Eems van de zesde klasse.

Die van het departement van de Ooster-Eems van de zesde klasse.

ZESDE HOOFDSTUK.

Van de Conscriptie.

194. De conscriptie zal in elk der Hollandsche departementen volgens de wetten en reglementen der conscriptie in Frankrijk geregeld worden.

195. De eene helft der conscriptie van elk jaar zal tot de land- en de andere helft tot de zeemagt bestemd worden.

Te dien einde zullen er twee lijsten, ééne voor de land- en ééne voor de zeemagt geformeerd worden, op welke de conscrits zich naar hunne keuze zullen laten inschrijven.

NEGENDE TITEL.

Van de organisatie der Zeemagt.

196. Holland zal maar één zee-arrondissement uitmaken.

197. De administratie van het zeewezen en de politie der zeevaart, zullen overeenkomstig de in Frankrijk bestaande wetten en reglementen worden daargesteld.

198. De ordonnantie van, omtrent het vormen der klassen, zal in Holland bekend gemaakt worden.

De inschrijving voor den zeedienst zal bij departementen, arrondissemten en kantons van vrede-geregten geschieden.

199. Het derde deel der zeelieden, in de inschrijving tot den zeedienst vallende, zal in 1811 ter bemanning van het eskader worden opgeroepen.

200. Ingevalle van afwezendheid of desertie, zal in de plaats van den afwezenden één zeeman op-

d'un marin de la commune à laquelle il appartient, et, à défaut, d'un marin du canton, de l'arrondissement ou du département.

201. Tout ce qui est relatif aux prises, à leur procédure, à leur liquidation et répartition, sera régi d'après les lois et réglemens en vigueur en France.

En conséquence, à dater du 1er Janvier 1811, le Conseil des prises de Hollande sera supprimé.

Deux membres de ce conseil seront nommés pour faire partie de notre conseil des prises séant à Paris.

202. La durée de la navigation de nos sujets des départemens de la Hollande, soit au commerce, soit sur les bâtimens de guerre hollandais, leur sera comptée comme si elle avait eu lieu, sur des bâtimens français, et donnera les mêmes droits aux demi-soldes et pensions sur la caisse des invalides de la marine.

203. Les lois et réglemens relatifs aux attributions et charges de la caisse des invalides de la marine, seront mis à exécution dans l'arrondissement maritime de la Hollande.

TITRE X.

Des relations extérieures.

204. Les ministres, chargés d'affaire, agens et consuls en Hollande, seront employés dans notre service.

Jusqu'à ce qu'ils aient obtenu de nouveaux emplois, ils jouiront du traitement de non activité, que notre ministre des relations extérieures nous proposera de leur accorder, conformément aux règles établies par notre décret du 21 Décembre 1808.

205. Les employés des bureaux du ministère des relations extérieures seront placés dans les bureaux des relations extérieures à Paris.

TITRE XI.

Du culte.

206. L'organisation du clergé catholique et du clergé protestant, actuellement existante, est maintenue.

207. Notre ministre des cultes nous fera connaître les besoins des églises et des ministres, pour y être pourvu en cas d'insuffisance.

TITRE XII.

De la police.

208. Indépendamment du directeur-général de la police, il y aura en Hollande, sous ses ordres, quatre commissaires généraux de police.

Un à Rotterdam (département des Bouches-de-la-Meuse);

Un à Embden (département de l'Ems-Oriental);

Un au Texel (département du Zuiderzée);

Et un à Hardenberg (département des Bouches-de-l'Isel).

geroepen worden uit de gemeente, en bij ontstentenis daarvan uit het kanton van het arrondissement of departement, waartoe hij behoort.

201. Alles wat betrekking heeft tot prijzen, tot procedures over dezelve, derzelver liquidatie en verdeling, zal geregeld worden naar de wetten en reglementen, dienaangaande in Frankrijk bestaande.

Dientengevolge zal de prijs-raad (raad ter judicature over de middelen te water en te lande) in Holland met den 1. van Louwmaand 1811 zijn afgeschaft.

Twee leden van dien raad zullen benoemd worden om een gedeelte van onzen prijs-raad, te Parijs zitting hebbende, uit te maken.

202. De tijd van den dienst ter zee van onze onderdanen in de hollandsche departementen, het zij ter koopvaardij, of op hollandsche oorlogschepen, zal hun toegerekend worden als op fransche schepen geschied, en zal hun dezelfde regten geven, ter bekoming van halve soldij en pensioen, uit de kas der invaliden van de marine.

203. De wetten en reglementen, betreffende de baten en lasten van de kas der invaliden van de marine, zullen in het zee-arrondissement van Holland ter uitvoer gebragt worden.

TIENDE TITEL.

Van de buitenlandsche betrekkingen.

204. De Ministers, chargés d'affaire, agens en consuls in Holland, zullen in onzen dienst overgaan.

Tot zoo lang zij nieuwe posten bekomen hebben, zullen zij genieten het tractement van non activiteit, dat onze Minister van buitenlandsche betrekkingen ons, overeenkomstig het bepaalde bij ons decreet van den 21. van Wintermaand 1808, zal voorstellen aan hun toe te staan.

205. De geëmployeerden der bureaux van het Ministerie der buitenlandsche zaken, zullen bij de bureaux der buitenlandsche betrekkingen te Parijs geplaatst worden.

ELFDE TITEL.

Van den Eeredienst.

206. De organisatie van de katholieke en de protestantsche geestelijkheid, thans bestaande, wordt in stand gehouden.

207. Onze Minister van den eeredienst zal ons de behoeften der kerken en derzelver dienaars doen kennen, ten einde daarin, ingevalle van ongenoegzaamheid, voorzien worde.

TWAALFDE TITEL.

Van de Politie.

208. Behalve den directeur-generaal der politie, zullen in Holland onder zijne bevelen vier Commissarissen-generaal van politie zijn.

Een te Rotterdam (departement de monden van de Maas).

Een te Embden (departement van de Ooster-Eems)

Een te Texel (departement van de Zuiderzee)

En een te Hardenberg (departement van de monden van den IJssel).

209. Les commissaires-généraux de police exerceront, dans l'étendue de leur ressort, les fonctions qui leur sont attribuées par nos lois et réglemens.

210. Outre la surveillance générale qui lui est attribuée, le directeur de police aura de plus spécialement sous son inspection, 1° la partie de la ligne des douanes placée sur les côtes de l'ancien département de l'Amstelland, baignées par la mer du nord, depuis le point où se termine le département des Bouches-de-la-Meuse jusqu'au Mars-Diep; 2° sur les côtes du département du Zuyderzée; baignées par la mer de ce nom, ainsi que les côtes des départemens de l'Issel-Supérieur, des Bouches-de-l'Issel et d'une partie de la Frise jusqu'à Stavoren inclusivement.

211. Le Commissaire-général de police à Rotterdam aura pour arrondissement toute la ligne depuis les limites de l'arrondissement de Breda et du département des Bouches-de-l'Escaut jusqu'à Leyde, en y comprenant tout le littoral du département des Bouches-de-la-Meuse et la partie du département du Zuyderzée qui formait celui d'Utrecht.

212. Le commissaire-général de police à Embden aura pour arrondissement, 1° la ligne des douanes qui comprendra toutes les îles et îlots baignés par la mer du nord; 2° toute la ligne des douanes qui sera établie sur les côtes des départemens de l'Ems-Occidental et de l'Ems-Oriental depuis l'Anverzée jusqu'à Varel.

213. Le commissaire-général de police au Texel aura pour arrondissement, 1° les îles du Texel et de Vlieland; 2° les îles et les îlots du département de la Frise, baignés par la mer du nord; 3° la ligne des douanes établie sur toute la côte du département de la Frise, depuis Stavoren exclusivement jusqu'à l'Anverzée.

214. Le commissaire-général de police à Hardenberg surveillera la ligne des douanes placée sur les frontières continentales du département de l'Ems-Occidental et de l'Issel-Supérieur.

215. La police municipale et spécialement la police médicale seront exercées et maintenues selon la forme, dans les règles et par les agens actuellement établis.

TITRE XIII.

De la cour des comptes.

216. A partir du 1er Janvier 1811, tous les comptes faisant partie de la comptabilité générale en Hollande, seront jugés par notre cour des comptes de Paris.

En conséquence, un maître des comptes, deux référendaires de première classe, et quatre référendaires de deuxième classe, choisis parmi les membres de la chambre des comptes en Hollande, seront nommés pour faire partie de notre cour des comptes de Paris.

217. La chambre des comptes actuellement existante en Hollande, sera prorogée jusqu'au 1er Jan-

209. De commissarissen-generaal van politie zullen in de uitgestrektheid van hun ressort de functien uitoefenen, welke hun bij onze wetten en reglementen zijn voorgeschreven.

210. Behalve de algemeene waakzaamheid, die hem is aanbevolen, zal de directeur van Politie daarenboven onder zijn speciaal toezigt hebben: 1° dat gedeelte van de linie der douanen, waarin begrepen zijn de kusten van het voormalig departement Amstelland, die bespoeld worden door de Noordzee, van daar af waar het departement van de monden van de Maas eindigt, tot aan het Marsdiep; 2° de kusten van het departement van de Zuider-zee, bespoeld wordende door de zee van dien naam, als mede de kusten der departementen van den Boven-IJssel, de monden van den IJssel en een gedeelte van Vriesland, tot aan Stavoren ingesloten.

211. De commissaris-generaal van Politie te Rotterdam zal tot arrondissement hebben de geheele linie van de grenzen van het arrondissement van Breda, en van het departement der monden van de Schelde tot aan Leyden, daaronder begrepen het geheele strand van het departement van de monden van de Maas en dat gedeelte van het departement van de Zuiderzee, hetwelk dat van Utrecht uitmaakte.

212. De Commissaris-generaal van politie te Embden zal tot arrondissement hebben, 1° die linie der douanen, waarin alle de eilanden en eilandjes, door de Noordzee bespoeld, zijn begrepen; 2° de geheele linie der douanen, die op de kusten van de departementen van de Wester- en Ooster-Eems van Anverzée tot aan Varel toe, opgericht zal worden.

213. De Commissaris-generaal van politie te Texel zal tot arrondissement hebben, 1° de eilanden Texel en Vlieland; 2° de eilanden en eilandjes van het departement Vriesland, door de Noordzee bespoeld wordende; 3° de linie der douanen, langs de geheele kust van het departement Vriesland, van Stavoren, uitgesloten, tot aan Anverzée.

214. De Commissaris-generaal van politie te Hardenberg zal het toezigt hebben over de linie der douanen, welke geplaatst is op de landgrenzen van het departement van de Wester-Eems en van den Boven-IJssel.

215. De plaatselijke politie, en bijzonder het geneeskundig toezigt, zullen worden uitgeoefend en gehandhaafd, op den voet, volgens de verordeningen, en door de personen thans bestaande.

DERTIENDE TITEL.

Van het hof van rekeningen.

216. Met den 1. van Louwmaand 1811 zullen alle rekeningen, uitmakende een gedeelte van de algemeene comptabiliteit in Holland, door ons hof van rekeningen te Parijs opgenomen worden.

Dienvolgens zullen één rekenmeester, twee referendarissen van de eerste en vier van de tweede klasse, uit de leden van de rekenkamer van Holland gekozen worden, om een gedeelte van ons hof van rekeningen te Parijs uit te maken.

217. De thans in Holland aanwezige rekenkamer zal tot den 1. van Louwmaand 1812 blijven voort-

vier 1812. Elle jugera tous les comptes arriérés, et donnera les acquits et décharges à qui de droit.

TITRE XIV.

Dispositions générales.

218. Les dîmes et rentes foncières continueront à être perçues en Hollande, conformément aux lois existantes.

219. Il sera statué ultérieurement sur la faculté de racheter lesdites dîmes et rentes.

220. Tous nos ministres sont chargés de l'exécution du présent décret, qui sera inséré au Bulletin des lois.

Signé, Napoléon. Par l'Empereur. Le ministre secrétaire-d'Etat. Signé, H. B. duc de Bassano. Pour Copie conforme. Le Prince Archi-Tresorier de l'Empire, Lieutenant-Général de sa Majesté l'Empereur et Roi. Le Duc de Plaisance. Le Ministre de la Justice et de la Police en Hollande. Alex. van Hugenpoth tot Aerdt.

duren; zij zal alle achterstallige rekeningen beoordeelen, en zal kwitantien en bewijzen van voldoening aan wien zulks behoort afgeven.

VEERTIENDE TITEL.

Algemeene bepalingen.

218. De tienden en grondregten zullen in Holland, volgens de bestaande wetten, blijven geheven worden.

219. Er zullen nadere bepalingen worden gemaakt omtrent het vermoegen om de gemelde tienden en renten te kunnen uitkooopen.

220. Alle onze ministers worden belast met de uitvoering van het tegenwoordig decreet, dat in het bulletin der wetten zal worden geinsereerd.

(Geteekend) Napoleon. Van wege den Keizer. De Minister Secretaris van Staat. (Geteekend) H. B. Hertog van Bassano. Voor kopij conform. De Prins Aarts-Thesaurier des Rijks, algemeen Stedehouder van Zijne Majesteit den Keizer en Koning. De Hertog van Plaisance. De Minister van Justitie en Politie in Holland. Alex. van Hugenpoth tot Aerdt.

N° 1.

NOMS des Départemens.	NOMBRE			NOMS des Arrondissemens.	NOMBRE	
	Colléges des Départemens.	Conseils généraux des Départemens.	Conseils de Préfecture.		Colléges électoraux d'arrondissemens.	Conseils d'arrondissemens.
Zuyderb.	300	24	5	Amsterdam	200	11
Provincies de la Meuse ..	200	24	5	Haarlem	150	11
Provincies de l'Isle ..	200	16	4	Utrecht	150	11
Isle-Supérieure	200	16	4	la Haye	200	11
Prise	200	16	4	Breda	150	11
Emp-Occidental	200	16	4	Breda	150	11
Emp-Oriental	200	16	4	Alphen	150	11

N° 1.

NAMES des Départemens.	NOMBRE			NAMES des Arrondissemens.	NOMBRE	
	Colléges des Départemens.	Conseils généraux des Départemens.	Conseils de Préfecture.		Colléges électoraux d'arrondissemens.	Conseils d'arrondissemens.
Zuiderb.	300	24	5	Amsterdam	200	11
Provincies van de Maas ..	200	24	5	Haarlem	150	11
Provincies van den IJssel ..	200	16	4	Utrecht	150	11
Boven-IJssel	200	16	4	la Haye	200	11
Vrieland	220	16	4	Breda	150	11
Wester-Bom	200	16	4	Breda	150	11
Ouder-Bom	200	16	4	Alphen	150	11

N° II. PREFECTURES.

NOMS des DEPARTEMENTS.	CLASSIFICAT. pour LE TRAITEM.	CLASSIFICAT. pour les frais d'ABONNEM.	Traite- mens des Secre- taires général.	Traite- mens des Con- seillers de prefect.	Traite- mens des Advo- cats Rocour.
Zuiderzee	1. cl. 50,000 f.	1. cl. 40,000 f.	6,000 f.	3,000 f.	6,000 f.
Bouch-de-la-Mas 2e	40,000	1e 50,000	6,000	3,000	6,000
Bouch-de-la-Mas 3e	30,000	4e 35,000	5,000	2,000	5,000
Isel-Superieur . . 3e	30,000	4e 35,000	4,000	2,000	5,000
Friso 3e	30,000	4e 35,000	4,000	2,000	5,000
Friso-Occidental . 3e	30,000	3e 40,000	5,000	2,500	6,000
Friso-Oriental . . 3e	20,000	5e 20,000	4,000	1,800	5,000
	230,000	275,000	33,000	16,300	38,000

SOUS-PREFECTURES.

NOMS des SOUS-PREFECTURES.	TRAITEMENS des SOUS-PREFETS.	ABONNEMENTS des SOUS-PREFETS.	OBSERV.
Amsterdam	600 f.	6,000 f.	
Hooren	3,000	4,000	
Utrecht	4,000	5,000	
Amersfoort	3,000	4,000	
La Haye	500	5,000	
Rotterdam	4,000	6,000	
Dordrecht	3,000	5,000	
Isle de Flakke . . .	3,000	2,500	
Almeloo	3,000	3,000	
Deventer	3,000	4,000	
Zwoll	500	5,000	
Arnhem	500	5,000	
Zutphen	3,000	4,000	
Thiel	3,000	3,500	
Heerenveen	3,000	2,500	
Sneek	3,000	3,000	
Leeuwarden	500	5,000	
Groningen	500	5,000	
Appingadam	3,000	3,000	
Vinschoten	3,000	3,500	
Assen	3,000	3,500	
Aurich	500	4,000	
Emden	4,000	5,000	
Jever	3,000	3,000	
	57,500	99,000	

Certifié conforme. Le ministre secrétaire d'Etat, signé, H. B. Duc de Bassano. Pour Copie conforme. Le Prince Archi-Tresorier de l'Empire, Lieutenant-Général de sa Majesté l'Empereur et Roi. Le Duc de Plaisance.

N° II. PREFECTUREN.

NAMEN der DEPARTEMENTEN.	KLASSIFICATIE voor de TRACTEMEN.	KLASSIFICATIE VOOR ABONNEMENTS- KOSTEN.	Traite- mens des Secre- taires général.	Traite- mens des Raden van Pre- fecturen.	Traite- mens van de Advoca- ten.
Zuiderzee	1. kl. 50,000 f.	1. kl. 40,000 f.	6,000 f.	3,000 f.	6,000 f.
Monden v.d. Maas 2e	40,000	1e 50,000	6,000	3,000	6,000
Monden v.d. Maas 3e	30,000	4e 35,000	5,000	2,000	5,000
Hoven-IJssel . . . 3e	30,000	4e 35,000	4,000	2,000	5,000
Vrieland 3e	30,000	4e 35,000	4,000	2,000	5,000
Wester-Eems . . . 3e	30,000	3e 40,000	5,000	2,500	6,000
Ooster-Eems 4e	20,000	5e 20,000	4,000	1,800	5,000
	230,000	275,000	33,000	16,300	38,000

ONDER-PREFECTUREN.

NAMEN der ONDER-PREFECTUREN.	TRACTEMENTEN der ONDER-PREFECTEN.	ABONNEMENTEN der ONDER-PREFECTEN.	LIN.
Amsterdam	500 f.	6,000 f.	
Hoorn	3,000	4,000	
Utrecht	4,000	5,000	
Amersfoort	3,000	4,000	
den Haag	500	5,000	
Rotterdam	4,000	6,000	
Dordrecht	3,000	5,000	
Eiland Flakke . . .	3,000	2,500	
Almeloo	3,000	3,000	
Deventer	3,000	4,000	
Zwolle	500	5,000	
Arnhem	500	5,000	
Zutphen	3,000	4,000	
Thiel	3,000	3,500	
Heerenveen	3,000	2,500	
Sneek	3,000	3,000	
Leeuwarden	500	5,000	
Groningen	500	5,000	
Appingadam	3,000	3,000	
Vinschoten	3,000	3,500	
Assen	3,000	3,500	
Aurich	500	4,000	
Emden	4,000	5,000	
Jever	3,000	3,000	
	57,500	99,000	

Voor eensluidend afschrift. De Minister Secretaris van Staat. (Geteekend) H. B. Hertog van Bassano. Voor kopij conform. De Prins Aarts-Thesaurier des Rijks, Algemeen Stedehouder van Zijne Majesteit den Keizer en Koning. De Hertog van Plaisance.

200. RESOLUTIE der Staten van Utrecht, waarbij het stadhouderschap dier provincie aan Z. H. Willem Karel Hendrik Friso, Prins van Oranje en Nassau etc. etc. etc. wordt opgedragen. 3 Mei 1747.

De Heer Presiderende heeft ter Vergaderinge te kennen gegeven, dat aangezien de haghelijke situatie, waarin de Republycq t'hans gebragt is, en de veranderingen daarop binnen 's Lands voorgo- vallen, en op aanzoek van de Heeren van de Vroed- schap dezer stad, cenige Heeren van de voorstem- mende Leden, nevens de twee regerende Burge- meesteren der stad voornoemt, en naderhand ook eenige gecommitteerden van de andere steden Amersfoort, Rhenen, Wijk en Montfoort een reis of ettelijk bij den anderen waren geweest, om te spreken over de mesures in deze tijdsgelegenheid te nemen, en dat alle deze Heeren gezamenlijk en eenparig van sentiment zijn geweest, dat zoude moeten gedagt worden, om een aanzienelijk persoon tot Stadhouder van deze Provincie aan te stellen, maar alvorens daarover te kunnen delibereren, het van node zoude zijn, dat de Heeren van de Re- gering zig onderling van den Eed, op het stuk van de Regering gedaan, ontsloegen.

Waarop gedelibereert zijnde, hebben de Leden, en alle de Heeren in de respective Leden, mal- kanderen ontslagen van den Eed op de tegenwoor- dige Regeringe gepraestee, in zo verre aangaat

Vervolg Utr. Pls. I.

het aanstellen van een Stadhouder over deze Pro- vincie, en is verstaan dat de absente Heeren hierop mede bij de eerste comparitie, ter deser Vergade- ringe zig zullen declareren. Van welken Eed, voor zo verre nodig, ook goedgevonden is den Secretaris van Staten insgelijks te dispenseren.

En hebben de Heeren geeligeerde Raden, de Heeren Edelen en Ridderschappe, en de Heeren Gecommitteerden der stad Utrecht, nevens de Hee- ren Gecommitteerden der respective steden Amers- foort, Rhenen, Wijk en Montfoort, ingebragt de Resolutien bij ieder Lid en steden voornoemt ge- nomen, rakende de aanstellinge van den Doorlug- tige Hooggebore Furst en Heere den Prince van Orange en Nassau etc. etc. etc. tot Stadhouder over deze Provincie, luydende gedagte Resolutien als volgt.

Extract uyt de Resolutien van de Ed. Mog. Heeren geeligeerde Raden representerende den eersten staat van den lande van Utrecht.

Martis den 2. May 1747.

Is na deliberatie goedgevonden en verstaan op

morgen ter Beschrijvinge te verklaren, dat aangezien de haggelijke tijden, waarin de Republycq zig bevind, gedagt moet worden over het aanstellen van een Stadhouder over deze Provincie, en dat van advys zijn dat daartoe diende te worden verzocht en aangesteld Zijn Hoogheid den Heere Willem Carel Hendrik Friso, Prince van Orange, Furst van Nassau etc. etc. etc.

Accordeert met voors. Resolutie.

Extract uyt de Resolutien van de Ed. Mog. Heeren Edelen en Ridderschappe 's Lands van Utrecht.

Lunae den 1. May 1747.

De Heeren Edelen en Ridderschappe 's Lands van Utrecht, geconsidereert hebbende den gevaarlijken toestand, waarin de Republycq is gebragt, en zig betrouwende op de eminente hoedanigheden van den Doorlugtigsten Furst, den Heer Willem Carel Hendrik Friso, Prince van Orange en Nassau etc. etc. etc., mitgaders op desselfs zugt en ijver voor het welvaren van de Republycq in 't generaal, en van deze Provincie in het bijzonder, hebben na voorgaande rijpe deliberation, eenparig goedgevonden en verstaan, op aanstaande Woensdag ter Vergaderinge van de Heeren Staten dezer Provincie, voor haar advys te declareren, den Hooggemelden Heer Prince van Orange tot Stadhouder en Capitain-Generaal van de Stad, Steden en Lande van Utrecht, mitgaders tot Admiraal-Generaal, en dat eenige Heeren uyt de Vergaderinge van Staten behoren te werden verzocht en gecommiteert, om hooggemelde zijne Furstelijke Doorlugtigheid de voornoemde Ampten en Digniteyten, uyt naam van de Heeren Staten te praesenteren, op alzulke praecminentien en voordelen, mitgaders op zodanige Instructien, als daartoe zijn of zullen worden beraamt.

Ende zal hier van Extract op aanstaande Woensdag ter Vergaderinge van de Heeren Staten worden ingebragt. (Onderstond) Accordeert met de voors. Resolutie. (get.) A. v. Caylenborg.

Extract uyt de Resolutien van de Ed. Agtb. Heeren Burgemeesteren en Vroedschappen der Stad Utrecht.

Woensdag den 3. May 1747.

De Vroedschap bij continuatie op een volle Beschrijvinge, ook van die Heeren die anders wegens hare commissien niet gewoon zijn te compareren, extraordinaris op den Eed vergadert, om te delibereren over het verkiezen van een Stadhouder, Capitein en Admiraal-Generaal over deze Provincie, heeft tot welzijn en dienste van den Lande, en voor zo veel Haar Ed. aangaat, met eenparige stemmen daartoe verkoren en aangesteld den Doorlugtigen en Hooggeboren Vorst en Heere Willem Karel Henrik Friso, Prince van Orange en Nassau etc. etc. En zijn de Heeren Burgemeesteren en Gecommitteerden ter Beschrijvinge verzocht en geauthoriseert om deze voor Stads sentiment op heden ter Vergaderinge van Staten in te brengen. (Onderstond) Accordeert in kennis van Mij (get.) J. v. Baarle.

Extract uyt de Resolutien van de Regeerders der Stad Amersfoort.

Lunae post prandium 1 May 1747.

Dezen Raad Extraordinaris vergadert zijnde, is door den Heer Burgemeester Loogen ter Vergaderinge voorgebragt en gelezen een Missive van de Heeren Gedeputeerden.

Waarop zijnde gedelibereert, is goedgevonden, tot voldoeninge van den Inhoud van dezelve te committeren, ten dien eynde, en autoriseren de Heeren Burgemeesteren Temminck, Loogen, Terschemaker en Methorst, omme met de Leeden van de Vergaderinge van Haar Ed. Mog. aldaar te delibereren en resolveren tot het aanstellen van een Stadhouder, zijn Hoogheid den Heere Prince van Oragne, zo als bij dezen Raad heden morgen was geresolveert, in cas Haar Ed. Mog. zulks in de aanstaande Vergaderinge mogten voorstellen. (Onderstond) Accordeert met de voors. Resolutien. (get.) D. Schagen.

Extract uyt de politique Resolutien der Stad Rhenen.

Lunae 1 May 1747.

De Heer Burgemeester Smissaert de Vroedschap dezen avond ten tien uren Extraordinaris hebbende doen vergaderen, op een ingekomene Missive van Haar Ed. Mog. de Heeren Gedeputeerde Staten dezer Provincie, gedateert hyuden dato dezes, inhoudende de zaak van het aanstellen van een Stadhouder over deze Provincie, hebben Haar Ed. Agtb. daarop eenparig goedgevonden en geresolveert daartoe te nomineren en aan te stellen zijn Hoogheid den Heere Prince van Orange en Nassau etc. etc. op zodanige Instructien, als daartoe bij de Heeren Staten dezer Provincie mogten worden beraamt, committerende ten dien eynde de Heere Hoofdschout, van Bienen, Smissaert, Burgemeester, en Menso, Oud-Burgemeester, om ingevolge gemelde Missive op morgen ogtend ten negen uren haar Ed. tot Utrecht te laten vinden, om na gehouden Besognes met de Heeren Gedeputeerde Staten, deze Resolutie ter Vergaderinge van de Heeren Staten dezer Provincie voor dezer Stads sentiment in te brengen, met autorisatie op gemelde Heeren gecommiteerden, omme nopende de verdere Praecminentien die zijn Hoogheid voors. door eenige Leden van Staat mogten werden gedefereert, zig daarmede te conformeren. (Onderstond) Accordeert met de voors. Resolutie, in kennis van Mij (get.) J. A. v. Deventer.

Extract uit de Resolutien van Burgemeesteren en Regeerders der Stad Wijk bij Duurstede.

Lunae den 1. May 1747.

In onze Vergaderinge voorgebragt en gelezen zijnde een Missive van de Ed. Mog. Heeren de Gedeputeerde Staten dezer Provincie, in dato den 1. May 1747, waarbij te kennen gegeven word, dat in hooggemelde Vergaderinge voorgebragt was de zaak van het aanstellen van een Stadhouder, ende verzocht zonder eenig tijdverzuym eenige Hee-

ren Gecommitteerdens uyt het midden van deze Vergaderinge, genoegzaam gemunieert en geauthoriseert, na Utrecht te zenden op Dingsdag den 2. May 1747, ten 9 uren, waarop gedelibereert zijde hebben Wij eenparig goedgevonden en verstaan te committeren, en volkomenlijk te authoriseren de Heeren M^r. Abraham van Senden en Gerard Pauw, regerende Burgemeesteren om de deliberationen wegens het aanstellen van een Stadhouder te adisteren en vervolgens zodanige conclusie te helpen nemen, als zij Heeren Gecommitteerdens zullen oordelen ten meesten dienste dezer Provincie te behooren. (Onderstond) Ter Ordonnantie van dezelve. (get.) G. Vermeulen.

Extract uyt de Resolutien van de Ed. Agtb. Heeren Burgemeesteren en Vroedschap der stad Montfoort.

Dingsdag den 2. May 1747.

De Heer Burgemeester Daunis heeft ter Vergaderinge voorgedragen, of aangezien de haggelijke omstandigheden, waarin ons Lieve Vaderland is gebracht, het niet hoog dienstig zoude zijn, dat hoe eer zo beter, een Illuster persoon tot Stadhouder over deze Provincie wierd verkozen; waarop gedelibereert zijnde heeft de Magistraat dezer stad met eenparige stemmen goedgevonden en verstaan, de Heeren Burgemeesteren te authoriseren, gelijk haar Ed. Agtb. worden geauthoriseert bij dezen, om voor Advijs van deze stad ter Vergaderinge van de Ed. Mog. Heeren Staten dezer Provincie te declareren, dat Haar Ed. Agtb. tot handhaving van de Religie en Vrijheid, voor zoo verre het deze stad is concernerende, despiciëren en benoemen zijn Doorlugtige Hoogheid Willem Carel Henrik Friso Prince van Oragne en Nassau etc. etc. tot Stadhouder en Capiteyn Generaal van de Provincie van Utrecht. (Onderstond) Accordeert met de voors. Resolutie. In kennisse van Mij Secretaris (get.) Corn. Forest.

Waarop gedelibereert zijnde is eenparig goedgevonden en verstaan tot Stadhouder en Capitein Generaal over deze Provincie, mitsgaders Admiraal Generaal, voor zo verre deze Provincie aangaat, te committeren, ordonneren en te stellen, den Doorlugtigen Hooggeboren Furst ende Heere Willem Carel Henrik Friso Prince van Oragne en Nassau etc. etc. op alzulke Praeeminentien en digniteyten, mitsgaders op zodanige Instructien, als daartoe zijn of zullen worden beraamt.

Ende is goedgevonden en verstaan den volke deze aanstelling bekend te maken, bij resolutie hiertoe geconcipieert, door den Secretaris van Staat voor te lezen, en van Inhoud als volgt.

Extract uyt de Resolutien van de Ed. Mog. Heeren Staten 's Lands van Utrecht.

Mercurii den 3. May 1747.

De Heeren Geelgeerde Raden, de Ridderschappe, de Stad en de Steden van Utrecht, Amersfoort, Rhenen, Wijk ende Montfoort, representerende de drie Staten van den Lande van Utrecht, hebben eenparig goedgevonden ende verstaan, dat consi-

dererende de gevaarlijke toestand van tijden ende onheylen, die de Republieq zoude kunnen overkomen, het nodig is tot conservatie van den welstand, behoorlijke ordre en verzekerdheid van den staat dezer Provincie, een aanzienelijk Persoon tot Stadhouder dezer Provincie te committeren, en te stellen, en aanmerkende de eminente qualiteyten van den Doorlugtigen Hooggeboren Furst en Heere, Heere Willem Carel Henrick Friso Prince van Orange en Nassau, hebben zijn Vorstelijke Doorlugtigheid gecommitteert, geordonneert en gesteld, committeren, ordonneren en stellen mids dezen, tot den staat van Stadhouder en Capitein Generaal over deze Provincie, mitsgaders Admiraal Generaal, voor zo verre deze Provincie aangaat, Hem gevende volkomen Magt, autoriteyt en sonderling Bevel, om den voors. staat van Stadhouder, en Capitein Generaal van nu voortaan, te houden, exerceren, en bedienen.

Accordeert met voors. Resolutie.

Tot welke Bekendmaking zijn verzogt en gecommitteert de Heeren Leusden, van Zuylen, van Cleef en Secretaris van Staten.

En daarop gemelde Heeren Gecommitteerden nevens de Secretaris van Staten, naar buyten gegaan zijnde, is de Publicatie geschied van de Puyce van Haar Ed. Mog. Kamer, en te gelijk het Orange Vendel ten venstere uytgestoken, ende zijn de Heeren Gecommitteerden bovengemeld ter Vergaderinge daarvan hebbende gerapporteert, voor derzelve moeyte in dezen bedankt.

Ende is ook goedgevonden de Heer Schout, Burgemeesteren en Geregte der Stad Utrecht, als ook van de Steden Amersfoort, Rhenen, Wijk ende Montfoort, ieder in den haren te verzoeken deze denuntiatio insgelijks te laten doen.

Is verder goedgevonden en verstaan, tot de Deputatie, die aan zijn Hoogheid zal moeten geschieden om het stadhouderschap dezer Provincie aan te bieden, en dezelve voor te dragen zulke pointen en articulen, waarop haar Ed. Mog. geresolveert hebben dat het gemelde stadhouderschap zijn Hoogheid zal werden gepresenteert, te verzoeken en committeren, zo als verzogt en gecommitteert werden mits dezen, de Heeren Leusden, van Mijdsrecht, van Rechteren, van Zuylen, van 'Ter Aa, van Schalkwijk, van Cleef, van Stoetwegen, Temminck en van Hindersteyn, Secretaris van Staten.

En worden bovengemelde Heeren gecommitteerden verzogt ende geauthoriseert, om een commissie en instructie voor den Heer Stadhouder te concipieren en te dresseeren, om welke Besognes daartoe nodig zijnde, mede waar te nemen, worden verzogt en gecommitteert de Heeren van Nyveld, van Ter Meer ende Burman.

Is ook ter Vergaderinge voorgebragt een concept missive aan zijn Hoogheid om kennisse te geven van Haar Ed. Mog. resolutie, rakende het aanstellen van dezelve tot Stadhouder, luydende als volgt:

Doorlugtige Hooggebore Furst en Heere.

Uyt consideratie heden ter onzer Vergaderinge voorgedragen, hebben Wij, in vertrouwen op de eminente qualiteyten van uwe Hoogheid, onze gedagten laten gaan en na rijpe deliberatie geresol-

veert, Uwe Hoogheid te defereren het Stadhouder-schap van deze Provincie.

Wij hebben goedgegagt te committeren de Heeren Leusden, van Mijdsrecht, van Rechteren, van Zuylen, van Ter Aa, van Schalkwijk, van Cleef, van Stoetwegen, Temminck en van Hindersteyn, Secretaris van Staten, om Uwe Hoogheid van onze mening nader openinge te doen, en Uwe Hoogheid te verzoeken, dit employ als Stadhouder dezer Provincie op zig te willen nemen, en zullen gemelde Heeren daartoe zig bij Uwe Hoogheid komen vervoegen, zo ras als mogen geïnformeert zijn, wanneer en waar ter plaatse Uwe Hoogheid deze deputatie zal gelieven te ontvangen. Hiermede etc.

Welke na deliberatie geaprobeert zijnde, is goedgevonden en verstaan Jonkheer Steven Frederick van der Capellen, Heer van Papekop, Ge-committeerde wegens deze Provincie ter Admiraliteyt in Friesland, te verzoeken, zig te willen chargeren met deze Missive, om dezelve aan zijn Hoogheid, alwaar die zal konnen aantreffen, te overhandigen, waartoe gemelde Heer van Papekop verzogt zijnde, zig in de Vertrekamer van Haar Ed. Mog. te vervoegen, is zulks, nog sittens vergadering, door de Secretaris van Staten, uyt naam van Haar Ed. Mog. geschied, en bij gemelde Heer van Papekop aangenomen te zullen bezorgen.

201. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, behelzende de Commissie voor Z. H. als Stadhouder der provincie. 27 Julij 1747.*

Onder al 't geen op dezen dag ter gelegentheid van de presentie van den Heer Stadhouder verrigt is, en in de notulen van gisteren geïnserceert staat, is ook door de Heren van Welland, van Lockhorst, van Cleef en Secretaris van Staten Zijne Hoogheid overgebracht de Commissie als Stadhouder dezer Provincie in forma als volgt:

De Heren Geeligerde Raden, de Ridderschappe, de Stad ende Steden van Utrecht, Amersfoort, Rheenen, Wijk ende Montfoort, representerende de drie Staten van den Lande van Utrecht, doen te weten, dat considererende den gevaarlijken toestand van tijden en de onheilen die de Republicq zouden kunnen overkomen, het nodig is tot voorkominge van alle confusie, en tot conservatie van den welstand, behoorlijke ordre en verzertheid van den staat dezer Provincie, mitsgaders tot de behoudenis van Gods heilig Woord en de Christelijke Evangelische waare Gereformeerde Religie, zo die nu in dezen andere verenigde Provinciën bij publieque autoriteit volgens het Synode van Dordrecht van den jare 1618 en 1619 geëxerceert, word, een aanzienlijk Hoofd tot Stadhouder van deze Provincie te committeren en te stellen; en aanmerkende de eminente qualiteiten van Zijne Hoogheid den Here Prince Willem Carel Hendrik Friso, door Gods genade Prince van Orange Furst van Nassau etc. etc. ende Zijne Hoogheids zonderlinge affectie en genegenheid tot deze Provincie, hebben zijne Hoogheid gedefereert gelijk defereren bij dezen het Stadhouder-, Capitein- en Admiraalschap Generaal van en over hoog gemelte Provincie van Utrecht, met alle Digniteiten, Praeeminentien, Praerogativen, Gerechtigheden, profijten en Waardigheden daartoe enigszints specterende, niets uytgesondert, op den voet en in dier voegen als hetzelfde Stadhouder-, Capitein- en Admiraalschap Generaal van en over deze Provincie, bij wijlen Zijne Koninklijke Majesteit van Groot Brittannien, Willem de III. hoogloflijker Memorie, ingevolge het Reglement op de Regering in dato den 16. April 1674 is bekleed en geëxerceert geweest. Zullende vervolgens zijne Hoogheid gehouden zijn te doen den eed volgens het Formulier, te vinden in de Notulen van den 17. April 1674, welken eed door Zijne Hoogheid zijnde gedaan aan onze handen, bevelen Wij den Presiderende ende Raden van den Hove

Provinciaal en alle andere Officiëren, Justiciëren en Inwoonderen van de voorz. stad, steden en Lande van Utrecht, alle Oversten, Colonellen, Ritmeesteren, Capiteinen en verdere Officiëren, Ruyteren en Soldaten, en andere Luyden van Oorlog, die in den voorz. Lande zijn of nog zullen komen, generalijk en specialijk Zijne Hoogheid den Here Prince Willem Carel Hendrik Friso, bij de Gratie Gods Prince van Orange en Nassau etc. te houden en te erkennen voor haren Stadhouder ende Capitein Generaal van den voorz. Lande, en over zulks bewijzen alle behoorlijke Eere en Reverentie, en Zijne Hoogheid in alle zaken, beroerende het stuk, beleid ende executie van den voorz. Staat en alle het gene daar van dependeert, te obedieren en te gehoorsamen, ende daartoe te doen alle behoorlijke en mogelijke hulpe, bijstand en assistentie; dat zij ook gehengen en gedogen dat Zijne Hoogheid den voorz. Staat, mitsgaders de Rechten, Praerogativen, Eere, Praeeminentien, Vrijheden, Emolumenten en Profijten volkomen ende gerustelijk geniete ende gebruyke, zonder denzelve daarin te doen of te laten geschieden enige hinder ofte belet ter contrarie.

Bevelen ook onze Ontvangers, die tegenwoordig zijn of namaals nog komen mogen, Zijne Hoogheid ofte degene die van Hem last hebben zal, de gagie tot den voorz. Staat behorende, op de gewoonlijke dagen en termijnen te fourneren en te betalen, hetwelk Wij willen hemlieden in Rekening onder behoorlijke quitantie geleden ende gepasseert te worden, want Wij hetzelfde tot welvaren van de voorz. Stad, Steden ende Lande van Utrecht nut ende oirbaar vinden.

Aldus gedaan in onze Vergaderinge, specialijk na voorgaande wettige beschrijvinge hierop vergaert, den 26. Junij van den jare 1747. Des t'oirkonde hebben wij dezen door onzen Secretaris doen ondertekenen en met onzen uythangende zegel doen bezegelen. (Was geparapheert) Milan Visconti. (Onderstond) Ter Ordonnantie van mijne Hooggemelde Heren die Staten (get.) G. F. de Milan Visconti.

Op francijn het zegel vastgemaakt aan een gouddraads snoer met vier eynden in malkander gedraait.

Op buyden den 26. Julij 1747 heeft zijne

Doorlugtigste Hoogheid Willem Carel Hendrik Friso, Prince van Orange en Nassau etc. etc. aan handen van Haar Ed. Mog. de Heren Staten | 's Lands van Utrecht gedaan den Eed in 't Witte dezès geroert. (Onderstond) In kennisse van mij. (Was get.) G. F. de Milan-Visconti.

202. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, waarbij de opdragt van het kapitein- en admiraalschap-generaal aan den Prins, door de Staten-generaal gedaan, wordt goedgekeurd.*
10 Mei 1747.

Ontvangen en gelezen een Missive van Haar Hoog Mog., geschreven in den Hage den 4. dezer, notificerende dat op dato voors., aan den Heere Prince van Orange en Nassau, het Capiteinschap en Admiraalschap-Generaal over de Militie te Water en te Land, in dienst van dezen Staat, hadden gedefereert; ook tot kennelijk wederzeggen toe zoodanige vrije Magt over de Patenten en andere zaken, tot de Militie voorsz. specterende, als voorgaande Princen van Orange als Stadhouders hebben ge-exerceert, alles volgens de Commissie daarop gearresteert, breder te zien uyt de daarbij gevoegde Resolutie; verzoekende Haar Hoog Mog. dat Haar

Ed. Mog. in den haren de nodige ordre willen stellen, ten eynde zijn Hoogheid in voorsz. Staat gekend en gerespecteert mag worden.

Waarop gedelibereert zijnde, hebben Haar Ed. Mog. eenparig goedgevonden en verstaan zig met de Resolutie voors., bij Haar Hoog Mog. den 4. dezer genomen, te conformeren, en dezelve approberen, zo als approberen bij dezen, zullende tot Executie daarvan de nodige ordres werden gesteld.

En zal hiervan bij Missive aan de Heeren Gecommitteerden dezer Provincie ter generaliteyt kennisse werden gegeven, om daarvan de vereyschte openinge te doen.

203. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, waarbij het Stadhouderschap dier provincie aan Z. H. wordt opgedragen, zoo als dit door Hoogstdeszelfs voorouderen was bekleed.*
18 Mei 1747.

De Heeren Leusden en andere haar Ed. Mog. Gecommitteerden, die bij resolutie van den 3. dezer zijn gecommitteert om den Heere Prince van Orange en Nassau te gaan opwagten, en het Stadhouderschap over deze Provincie aan te bieden, hebben gerapporteert,

Dat de Heer van Papecop den 11. dezer hadde overgebracht het antwoord van zijn Furstelijke Doorluchtigheid op haar Ed. Mog. Missive van den 3. dezer, in de notulen van dien dag vermeld.

Dat deze Missive van zijn Furstelijke Doorluchtigheid alleen behelsde, dat den 4. dezer haar Ed. Mog. Missive van den 3. daar te voren wel ontvangen had, en haar Ed. Mog. veel verplicht was voor derzelver vriendelijke notificatie en nog meer voor het vertrouwen dat Haar Ed. Mog. in deze haggelijke en gevaarlijke tijdsomstandigheden in zijn Furstelijke Doorluchtigheid geliefden te stellen, waaraan zo veel zijn Furstel. Doorl. eenigzints mogelijk is, zal zoeken te voldoen. En dewijl de Heeren Staten van Zeeland zijn Furstel. Doorl. op 't pressantste hadden verzogt, om zig ten spoedigste na derzelver Provincie te begeven, en zijn Furstel. Doorl. voornemens was aanstaande week derwaarts te vertrekken, bij de eerste favorable gelegentheit de eere zoude hebben de Heeren, door haar Ed. Mog. benoemt, om zijn Furstel. Doorl. van haar Ed. Mog. meninge nader openinge te doen, af te wagten, waarvan alsdan gelijk mede van de plaats van zijn Furstel. Doorl. verblijf, aan Haar Ed. Mog. kennis geven zoude.

Dat den 14. daaraan een tweede Missive van zijn Furstel. Doorl. was ingekomen, houdende dat zijn Furstel. Doorl. ingeolge van Haar Ed. Mog. Missive van den 3. dezer niet had willen afzijn haar Ed. Mog. te notificeren, dat gisteren avond bij desselfs aankomst in den Hage gevonden hadde, dat de zaken in Vlaanderen en Zeeland zo verar-

gert waren, dat zijn Furstel. Doorl. presentie aldaar ten spoedigste gerequireert wierd, weshalven de vrijheid neemt te verzoeken dat Haar Ed. Mog. Gecommitteerden zig aanstaanden Maandag in den Hage geliefden te begeven, wanneer zijn Furstel. Doorl. niet mankeren zoude 's anderen daags 's morgens gemelde Heeren te admitteren en derzelver propositien aan te horen, also 't zijn Furstel. Doorl. niet wel doenlijk was zig langer als tot den 17. dezer in den Hage op te houden.

Dat begrepen zijnde hierop ten eersten antwoord te moeten worden gegeven, de Heer van Welland, als presiderende ter Vergaderinge van de Heeren Gedeputeerden, verzogt was, in absentie van de Heeren Staten de Heeren Gedeputeerden te willen doen vergaderen.

Dat deze Missive ter gedachte Vergadering overgebracht zijnde, aldaar geresolveert was, zijn Furstel. Doorl. te rescriberen, dat de Heeren Gecommitteerden 's anderen daags, den 15., zig zouden op reyze begeven, en dien zelven avond nog in den Hage zijn, alles breder vervat in de notulen van de Heeren Gedeputeerden van dien dag.

Dat volgens gedachte Resolutie zij Heeren Gecommitteerden den 15. dezer, 's ogtens ten 6 uren, met het Jagt naar den Hage waren vertrokken, en 's avonds omtrent 6 uren aldaar waren aangekomen.

Dat van hetgene in den Hage is voorgekomen en verrigt, zij Heeren Gecommitteerden een kleyn verbaal hebben doen opstellen, en hebben zig daar toe gerefereert.

Hetwelk, voorgelezen en overgelegd zijnde, van inhoud is als volgt.

Op de aankomst in 's Gravenhage is de Secretaris van Staten verzogt daarvan aan zijn Hoogheid kennis te geven, en te horen wanneer het zijn Hoogheid zoude conveniëren de deputatie audientie te verlenen.

Was in consideratie genomen en eenparig geresolveert, dat om redenen van het kort verblijf van zijn Hoogheid in den Hage, en om zo veel mogelijk was spood te maken, de Secretaris van Staten zijn Hoogheid zoude konnen presenteren en ter hand stellen, de Pointen, waarop het Stadhouderschap zoude werden opgedragen, opdat Zijn Hoogheid die op gemak zoude konnen examineren, en zig in de audientie daarop declareren.

Het een en het ander in diervoegen verrigt zijnde, heeft zijn Hoogheid het uur van de audientie gesteld op 's anderen daags ten tien uren.

De Heeren van de deputatie zijn met vijf koetsen, twee aan twee, naar het huys van zijn Hoogheid gereden, de twee Bodens van Staten voornyt, en is haar Ed. Mog. door de wagt voor het huys van zijn Hoogheid geplaatst, met het slaan van de marsch en het salueren van het Vaandel de gewonelijke eere, aan een souveraine deputatie verschuldigt, aangedaan, door zijn Hoogheid op den drempel van de stoup ontfangen, door den Opperstalmeester en andere Officiers en Edellieden in de audientiekamer ingeleyd, door zijn Hoogheid gevolgt en op tien egale stoelen geplaatst, en heeft zijn Hoogheid aan het nedereynd van de kamer plaats genomen. Door de Heer Leusden, als eerste van de deputatie, is het compliment ter materie dienende, afgelegd, en heeft gemelde Heer, wat het snjet van de Deputatie belangt, zig gedragen aan de Pointen, zijn Hoogheid daags te voren ter hand gesteld, en zijn Hoogheid verzogt daarop het Employ van Stadhouder te willen op zig nemen.

Zijn Hoogheid heeft het compliment met zeer veel heusheid beantwoort, zeggende onder anderen, dat wanneer alleen het oog sloeg op de eer aan dat Employ gehegt, geen bedenken zoude dragen om dat aan te vaarden, maar dat de haggelijke omstandigheid van tijden dat Employ zeer zorgelijk maakte, dat evenwel in dit evenement zo duydelijk de hand van God erkende, dat niet geoorloft vond zig den last daarvan te onttrekken, dat niet zocht te impieteren op de Souverainiteyt van de Provincien, of de auctoriteyt, die hem zoude gegeven werden, tot nadeel van iemand te misbruyken, dat in een vrij land, en een vrije Fries geboren, de regten van de vrijheid kende, dat zo veel meer zucht voor de Provincie van Utrecht had, als dat aldaar de eerste beginzelen van zijne studien had gelegd, dog zoude hij in dat employ van nut zijn, het betaamde en noodzakelijk was, dat Hem te gelijk wierde gegeven de magt daartoe nodig en waardoor het goede zoude kunnen effectueren en het kwade tegengaan. Dat de Heeren Staten van Holland en Zeeland hem het stadhouderschap hadden opgedragen op zo een wijze, als zijn voorzaten dat hadden bekleed; dat wat de Pointen, hem ter hand gesteld, aanging, de menigvuldige bezigheden, die zelfs in dien korten tusschentijd had gehad, niet hadden toegelaten die na behoren te examineren, dat naderhand, als daartoe de nodige tijd zoude hebben, daarop zich zoude declareren, of bij missive aan de Heeren Staten, of moudeling aan de Heeren daartoe gecommitteert.

Is daarop door de Heer Leusden gezegt, dat redenen tot het opstellen van deze Pointen had gegeven de verscheidenheid, die in de eene en

andere Instructie van de Heeren Stadhouders, zijn Hoogheids voorzaten, mogt werden gevonden, dat die bij deze gelegenheid waren nagezien, en daaruyt deze pointen gefornieert, en is door gemelden Heer verzogt, dat zijn Hoogheid wilde te kennen geven, of eenige van deze hem overgeleverde Pointen, of iets in dezelve, hem niet voldeed, dat zij Heeren Gecommitteerden gaarn daarop alle behoorlijke genoegen zouden tragten te geven.

Zijn Hoogheid heeft als nog zig geexcuseert op het gedurig embarras van ceremonien en zaken, waardoor niet wel deze Pointen, en ook niet de vorige Instructien had konnen nazien, dog zeyde niet geheel ignorant te zijn van de Instructien voor zijne voorzaten gedresseert, en van het geregleerde in den jare 1674, daarbij voegende, dat vermeind ongelijk te zullen doen aan het vertrouwen, dat op hem hadden gesteld de Provincien van Holland en Zeeland, die reeds te voren zonder andere instructien, en alleen op den voet van zijn voorzaten, hem het stadhouderschap hadden gedefereert, indien dat van een andere Provincie op een meer bepaalde Instructie aannam.

De Heeren Gecommitteerden uit deze verklaring in wel en gecompasseerde bewoording bevat, begrippende dat zijn Hoogheid niet te permoveren zou wezen, op eenige voorgehoude conditien het stadhouderschap te aanvaarden, en zig daardoor in een grote verlegenheid vindende, verzogten, dat zijn Hoogheid wilde toestaan, dat in een andere kamer mogten gaan, en te zamen eenige rugpraak hebben. Zijn Hoogheid heeft zig daarop in een andere kamer geretireert, en de Heeren Gecommitteerden alleen gelaten.

Na serieuze deliberation en welgewikte redenen, hebben de Heeren Gecommitteerden gemeent te moeten ingeven in de begeerte van zijn Hoogheid, en zijn Hoogheid het stadhouderschap te defereren op zodanigen voet, als zijn voorzaten het hebben geexerceert, dog op het welbehagen van de Heeren hunne Principalen.

Zijn Hoogheid door de Heeren Gecommitteerden verzogt zijnde weder in de kamer, waarin waren gebleven, te komen, hebben zijn Hoogheid het resultaat van de deliberation te kennen gegeven, en het stadhouderschap op den voet van zijn Hoogheids predecesseurs opgedragen, met verzoek daar bij te mogen voegen, zulks alleen te doen op het welbehagen van de Heeren Staten, en heeft zijn Hoogheid zig dat laten welgevallen, het stadhouderschap van de Provincie aangenomen, ende verklaart zig van dat moment af als Stadhouder daarvan te considereren.

Nadat de behoorlijke complimenten van felicitatie zijn afgelegd, en door zijn Hoogheid met beleeftheid beantwoord, zijn de Heeren Gecommitteerden opgestaan en zijn weder uytgeleid, op gelijke wijze als zijn ontfangen. Immediaat hebben de Heeren Gecommitteerden door den Secretaris van Staten doen vernemen, na het uur dat audientie bij Haar Koninglijke Hoogheid mogten hebben, en is door derzelver eerste Kamerheer tot beschoid gegeven, dat Hare Koninglijke Hoogheid de Heeren Gecommitteerden ten twee uren na de middag zoude ontfangen.

De Heeren Gecommitteerden, op den gestelden

tijd en in gelijke maniere als des morgens, naar het Hof gereden zijnde, zijn voor de stoep door den eersten Kamerheer voornoemt en andere Officiers ontfangen, en na het appartement van Mevrouw de Princesse Royal geconduiseert. Mevrouw de Princesse Royal, de Princesse Carolina bij zig hebbende, heeft de Heeren Gecommitteerden staande ontfangen, met veel heusheid behandelt, en heeft het compliment door den eersten Heer Gecommitteerde gedaan, ook met veel vriendelijkheid beantwoord.

Na eenige korte woordenwisselingen hebben de Heeren Gecommitteerden afscheid genomen en zijn op gelijke wijze, als ontfangen waren, weder aan de koetsen uitgeleid.

In gedagten, dat zijn Hoogheid s' anderen daags vroeg zoude vertrokken naar Zeeland, hebben de Heeren Gecommitteerden dien zelve namiddag laten vragen, of zijn Hoogheid konden geluk op reis wenschen, en ook afscheid van zijn Hoogheid nemen.

Zijn Hoogheid op dien tijd nog in de Vergadering van den Raad van Stato zijnde, heeft zijn eerste Camerheer, aan wien de Secretaris van Staten zig hadde geadresseert, aangenomen zijn Hoogheid zulks aan te dienen, en daarop bescheid te geven aan een Bode, die een uur of twee daar aan het zoude komen vernemen.

De Heeren Gecommitteerden tegens half seven uren bescheiden zijnde, zijn weder naar het Hof gereden, en zijn op gelijke wijze als 's morgens ontfangen en behandelt.

De behoorlijke complimenten bij den eersten Heer Gecommitteerden afgeleid zijnde, heeft zijn Hoogheid die weder met alle hartelijkheid beantwoord, heeft de Heeren Gecommitteerden voor de eer Hem aangedaan bedankt, en zig bij haar Ed. Mog. Gecommitteerden geexcuseert, dat de contra visite niet had kunnen afleggen, om de menigvuldige en lastige bezigheden, die den ganschen dag door gehad hadt, heeft verzocht de Heeren Staten van zijn respect te verzekeren, en heeft omtrent zijn komste te Utrecht verklaart van intentie te zijn aldaar te komen, zoo ras de hoognoodige reyse naar Zeeland zoude gedaan, en de zaken in Holland ook wat gereguleert hebben, en heeft verder daar bij

verzocht, dat ondertusschen de Heeren Staten van Utrecht gelieven mogten in consideratie te nemen, en met alle cordaetheit te bezorgen de middelen, die tot het overnemen van Troupes en andere in deze tijd te nemen mesures vereyscht worden, daar bij voegende, dat ver was van den Oorlog te willen eeuwig maken, en van gedagten was, dat gelijk men den degen in de regterhand, alsoo ook de olijfstak in de linkerhand houden moet, dat daarom, wanneer nannemelijke conditien van bevrediging wierden aangeboden, die niet behoorden te werden verworpen.

Waarna de Heeren Gecommitteerden opgestaan zijnde, hebben hoofd voor hoofd van zijn Hoogheid afscheid genomen, en vriendelijke contra-complimenten ontfangen, en zijn op de reeds meer gespecificeerde wijze weder uitgeleid.

Waarop gedelibereert zijnde hebben Haar Ed. Mog. eenparig geaprobeert en gelaudeert, al 't geen bij de Heeren Gecommitteerden in dezen is verrigt, en hebben dezelve voor alle genome moeyten bedankt, en is verder goedgevonden en verstaan hiervan aan zijn Furstelijke Doorluchtigheid kennis te geven: Namentlijk dat de Heeren van de Deputatie hadden gerapporteert, dat 't zijn Furstelijke Doorluchtigheid behaagt had den staat van 't stadhouderschap dezer Provincie aan te nemen op den voet, als zijn Furstelijke Doorluchtigheds voorzaten 't zelve geexerceert hebben, dat Haar Ed. Mog. de handelingen van de Heeren Gecommitteerden daaromtrent geaprobeert en gelaudeert hadden, en zijn Furstelijke Doorluchtigheid met voors. Dignitayt feliciteerden, dat Haar Ed. Mog. niet zouden hebben nagelaten de commissie als Stadhouder te doen opstellen, dog zulks hadden uitgesteld, om zijn Furstelijke Doorluchtigheds gedagten daarop te mogen innemen, en met denzelven te concerner, en dat Haar Ed. Mog. niet verlangen zijn Furstelijke Doorluchtigheid alhier zullen te gemoet zien.

Om welke Missive, op dien voet geconcipeert, te resumeren, en dien zelve dag nog per Expresse af te zenden, worden verzocht en gecommitteert de Heeren van Nijveld en andere Haar Ed. Mog. gecommitteerden, die sedert den 3^e dezer alles deze zaak aangaande zoo ver hebben gereguleert.

204. RESOLUTIE der Staten van Utrecht, waarbij de Predikanten worden gelast in de kerken voor den Stadhouder te bidden, op de wijze als zulks voorheen was geschied. 31 Mei 1747.

Op 't gerepresenteerde dezen aangaande, is na deliberatie goedgevonden en verstaan, de Heeren Haar Ed. Mog. Gedeputeerden te autoriseren, zoo als dezelve geauthoriseerd werden bij dezen, om de Predikanten ten platten lande aan te schrijven, voor den Heer Stadhouder in hunne Kerken te bidden, op den voet, als zulks voorheen is geschied, waarvan het Formulier hen zal werden toegezonden, en zullen de Heeren Regeerders van de Stad Utrecht, en de Steden Amersfoort, Rhenen, Wijk ende Montfoort worden verzocht, in den

haren gelijke ordre te willen stellen, en volgens het eens vastgestelde Formulier voor zijn Hoogheid te doen bidden, en zal zulke aanschrijving geschieden op zo eene wijze, als zal gevonden worden voorheen geschied te zijn.

En werden gemelde Heeren Gedeputeerden insgelijks geauthoriseerd tot het geven van kennis aan den Hove Provinciaal, wegens de aanstelling van den Heer Stadhouder, op de wijze als vinden zullen te moeten geschieden.

205. RESOLUTIE der Staten van Utrecht met vermelding van de Eedsaflegging door Z. H. als Stadhouder der provincie. 26 Julij 1747.

Het uur, dat tot het afhalen van Zijn Hoogheid, om in de Vergadering als Stadhouder sessie te

nemen, bij Zijn Hoogheid gesteld was, daar zijnde, hebben de Heeren Leusden, van Mijdrocht, van

Zuylen, van ter Aa, en de twee regerende Burgemeesteren van Utrecht, ten dien einde zig na 't Logement van Zijn Hoogheid begeven, en is Zijn Hoogheid voor de trappen ontvangen door de Heeren van Renesse, van Rechteren, van Schalkwijk, van ter Meer, Strick van Linschoten en Temming, en ter Vergaderinge ingeleid.

Zijne Hoogheid, op verzoek van den Heer Presiderende, aldaar sessie genomen hebbende, is door denzelfden uyt naam van de Vergaderinge gecompliceert, en verzocht den Eed als Stadhouder af te leggen, 't welk zijn Hoogheid aangenomen hebbende, is door den Secretaris van Staat den Eed hierna vol-

gende voorgelezen en door zijn Hoogheid gepresteert.

„Wij Willem Karel Hendrik Friso, Prince van „Orange ende Nassau etc. belove ende swere, de „Ingezetenen dezer Provintie bij hare Wetten, Pri- „vilegien ende geregtigheden, mitsgaders de vrije „Exercitie van de ware gereformeerde Religie, zo „die in den jare 1619 bij de Synode Nationaal tot „Dordrecht is vastgesteld, ende alomme in de Ver- „eenigde Nederlanden publyquelyk wordt geleerd, „te zullen conserveren ende handhaven, ende mede „voor alle geweld van buiten ende van binnen te „beschutten ende beschermen. Zo waarlijk helpe „Ons God Almagtig.”

206. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, waarbij het voorstel van Geëligeerde Raden, tot erfelijk verklaring van het stadhouderschap, in handen eener Commissie wordt gesteld.* 25 October 1747.

De Heren Geëligeerde Raden hebben ter Vergaderinge ingebracht derzelver Resolutie, genomen op eergisteren, daarnevens overgeevende Copie van de Propositie door de Ridderschap van Holland, den 7^{den} dezer ter Vergadering van Haar Ed. Gr. Mog. gedaan, om het stadhouderschap in de vrouwelijke zoowel als in de mannelijke descendenten van Zijne Hoogheid erfelijk te maken, met verzoek dat een Staatsche Commissie mag worden gedecerneert, om voorsz. propositie te examineren en gezamenlijk

mag worden overlegd, wat tot meeste nut voor de Republiek in 't gemeen en voor de provincie in 't particulier zal zijn.

Waarop gedelibereerd zijnde, is goedgevonden te verzoeken en committeren de Heren van Welland, Leusden, van Mijdrecht, van Zuylen, van Ter Aa, van Schalkwijk, de twee regerende Burgemeesteren der stad Utrecht, en de eerste regerende Burgemeester van Amersfoort, om de gedachte resolutie en bijlage te examineren, ende daarvan te rapporteren.

207. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, waarbij de kennisgeving der Staten van Holland, dat zij het stadhouderschap huaner provincie erfelijk hadden verklaard en hun verzoek dat zulks ook in Utrecht mogt plaats hebben, in handen eener Commissie wordt gesteld.* 6 December 1747.

Ontvangen ende gelezen eene Missive van de Heeren Staten van Holland en Westfriesland, geschreven in den Hage den 18. der gepasseerde maand, continerende dat Haar Ed. Gr. Mog., bij derzelver Resolutie van den 16. daar te voren, en waarvan Extract authentiek aan haar Ed. Mog. laten toekomen, het Erfstadhouderschap en Capitein en admiraalschap generaal der gedachte Provincie, mitsgaders het Capitein en Admiraalschap der Vereenigde Nederlanden, hadden gedefereert aan zijn Hoogheid den Heere Prince van Oranje en Nassau, en aan deszelfs zoo mannelijke als vrouwelijke Descendenten, in wettige huwelijken geprocreëert, op den voet bij voorsz. extract breder gemeld, daarbij verder allegerende de redenen, waarom zulks verplicht zijn aan Haar Ed. Mog. te communiceren, en vertrouwen dat Haar Ed. Mog. mede zullen worden gepermoveert, om zonder haesitatie op gelijke wijze het Erfstadhouderschap en Capitein en Admiraal-

schap generaal dezer Provincie aan hoogst gedachte zijne Hoogheid te defereren, en met Haar Ed. Gr. Mog. ter generaliteit te concurreren, ten einde het Kapitein en Admiraalschap generaal van de Unie, in gelijker voegen bij Haar Ho. Mog. erfelijk gemaakt en de successie en devolutie van dien vastgesteld mag worden.

Waarop gedelibereerd zijnde is goedgevonden te verzoeken en committeren de Heeren van Welland en andere Haar Ed. Mog. Gecommitteerden op de propositie der Heeren Geëligeerde Raden, den 25. October laatstleden gecommitteert, om de voorsz. missive en de Resolutie te examineren ende daarvan te rapporteren.

En is de meer gemelde missive en resolutie bij de Heeren van de voorstemmende Leden gehouden in advijs, ende bij de Heeren Gecommitteerden van de stad en steden overgenomen.

208. MISSIVE *der Staten van Utrecht aan die van Holland tot antwoord op de kennisgeving der Opdragt van het Erfstadhouderschap aan Zijne Hoogheid.* 20 December 1747.

Ed. Gr. Mog. Heeren etc.

Ons is wel op zijn tijd toegekomen UEd. Mog. missive van den 18. van voorgaande maand November, nevens een daarbij gevoegde Extract-resolutie, rakende het defereren van het Erfstadhou-

derschap en Capitein en Admiraalschap Generaal aan Zijne Hoogheid den Heere Prince van Oranje en Nassau, den tegenwoordige Heer Stadhouder, en aan deszelfs zoo mannelijke als vrouwelijke Descendenten, maar zoo veel later in onse Vergadering voorgebracht, is deselve daardoor tot nog toe on-

beantwoord gebleven. Wij acquiteren Ons als nu bij dezen met alle behoorlijke erkentenis voor de gegeven Communicatie van deze genome resolutie, en wij betuigen onze dankbaarheid voor de consideration van nabuurschap, intelligentie en unie die UEd. Gr. Mog. in 't geven van dese communicatie gedragen hebben.

Wij kunnen niet dan seer begerig zijn, om in een naauw verbondschap met UEd. Gr. Mog. te staan, en meer en meer de banden daarvan vast te maken, en wij begrijpen de waarde en het voordeel van dusdanige vereeniging, zonder dat van node is ons bij te brengen, hetgeen in zoolang gepasseerde tijden is geschied, en 't welk door een gansche omkeering van saeken in de Republicq nu als veroudert is. Wij mogen en kunnen met meer genoegen voorbeelden van latere tijden gedenken, wanneer wij als vrienden en naburen hebben geharmoniceert en UEd. Gr. Mog. sig zoo veel aan onse concurrentie hebben laten gelegen zijn, dat in saaken van belang niets hebben willen doen sonder die alvorens ons te communiceren.

Het was te wenschen geweest Ed. Gr. Mog. Hee-

ren, dat in 't geval nu voorhanden zijnde, hetzelfde ook had kunnen geschieden, opdat in eene saek van dat gewigt, en waarvan het behoud en 't welsijn van de Republicq het waar en enig oogmerk is, met gelijke schreden was geprocedeert en het niet mogt schijnen dat de eene Bondgenoot den ander wil vervangen en alleen de roem van navolging overlaten.

Wij kunnen evenwel wat ons aangaat, seggen, dat sonder eenige aanmaning af te wagten, wij reeds voor lang onse gedagten hebben laten gaan om de tegenwoordige regeringsforme in 't Huis van Zijn Hoogheid den Heere Prince van Oranje en Nassau mede voor altoos vast te stellen, en wij mogen UEd. Gr. Mog. vrind-nabuurlijk communiceren, dat alle redenen, die UEd. Gr. Mog. tot het nemen van dusdanige resolutie gepermoveert hebben even gelijk bij ons in consideratie genomen en gepondereert zijn en dese saek werkelyk bij ons in deliberatie legt. Zoo ras wij dienaangaande een finale resolutie zullen hebben genomen, zullen wij geen oogenblik versuimen UEd. Gr. Mog. uit gelijken hoofde van Vrind- en Nabuurschap daarvan kennis te geven.

209. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht waarbij het Erf-stadhouderschap dier provincie aan Z. H. wordt opgedragen en Hoogstdezelfs Commissie vastgesteld. 10 Januarij 1748.*

De Heeren Gecommitteerden enz.

Waarop gedelibereert zijnde, hebben Haar Ed. Mo. eenpaerig geresolveert het Erfstadhouders en Capitein en Admiraalschap Generaal deser Provincie te defereren aan Zijne Hoogheid den Heere Prince van Oranje en Nassau, den tegenwoordige Stadhouder, op den voet als in de hiernavolgende resolutie vervat is:

De Staten van den Lande van Utrecht doen te weten:

De Staten van den Lande van Utrecht hebben na serieuze deliberatie en om goede redenen, Haar Ed. Mog. daartoe moverende, eenparig goedgevonden en verstaan, het Erf-Stadhouderschap en Capitein- en Admiraalschap-Generaal van deze Provincie, aan Zijne Hoogheid den Heere Prince van Oranje en Nassau etc. etc. te defereren, zoo als Haar Ed. Mo. hetzelfde defereren bij dezen, ten dien effecte, dat de Charges, Digniteiten en Waardigheden van Stadhouder, Gouverneur, Capitein en Admiraal-Generaal van Hooggemelde Provincie, na het overlijden van Hooggemelde Zijne Hoogheid, (dien Haar Ed. Mog. wenschen en bidden dat God Almagtig zeer veele jaren voorspoedelyk wil bewaren en zegenen) sullen erven succederen en devolveeren op de mannelijke Descendenten van Hooggemelde Zijne Hoogheid, in wettige huwelijken geprocreëerd; dat wijders, ingevalle Hooggemelde Zijne Hoogheid mogte komen te overlijden, nalatende een Zoon, in wettig huwelijk geprocreëerd, op welke de voorsz. Charges, Digniteiten en Waardigheden waren gedeolveerd, en dezelve mogt komen

te sterven, zonder wettig mannelijk Oir na te laten, en zonder dat enig verder mannelijk Oir van Hooggemelde Zijne Hoogheid in wettigen huwelijke geprocreëerd, mogte exteren, doch nalatende een Erfdogter, insgelijks in wettig huwelijk geprocreëerd, als dan de voorsz. Charges, Digniteiten en Waardigheden, zullen erven, succederen en devolveren op dezelve Erfdogter, en bij haar overlijden, op deszelfs mannelijk Oir en verdere mannelijke Descendenten, mede in wettige huwelijken geprocreëerd, en dat bij gebreke van dien, als mede in gevalle Hooggemelde Zijne Hoogheid mogte komen te overlijden zonder eenig mannelijk oir, in wettige huwelijken geprocreëerd, na te laten, alsdan de voorsz. Charges, Digniteiten en Waardigheden, zullen erven, succederen en devolveren op de Princesse Carolina, Dogter van Hooggemelde Zijne Hoogheid, althans in leven zijnde, en bij haar overlijden, op deszelfs mannelijk Oir en verdere mannelijke Descendenten, insgelijks in wettigen huwelijken geprocreëerd.

Dat voorts ingevalle Zijne Hoogheid mogte komen te verwekken en na te laten nog een of meer Princessen Dogteren, en de Princesse Carolina mogte komen te overlijden, zonder eenig mannelijk Oir na te laten, alsdan de voorsz. Charges, Digniteiten en Waardigheden zullen erven, succederen en devolveren, op die geene van de Princessen Zusters van de Princesse Carolina, die bij haar overlijden nog in leven zal of zullen zijn, en op derzelver mannelijk Oir en verdere mannelijke Des-

¹ Deze woorden betreffen de volgende uitdrukking der Staten van Holland in genoemde missive:

„en hebben Wij geoordeelt verpligt te wezen daarvan in 't bijzonder aan UEd. Mog. bij deze kennis te moeten geven, „uyt consideratie niet alleen van de goede Nabuurschap en intelligentie, die tusschen de twee Provincien subsisteert, maar „ook van de bijzondere Unie, die al voor dato van de erectie van de Republicq plaatse heeft gehad, en tusschen de twee „Provincien opgerecht is geweest door Keyser Carl de Vijfde, bij Brieven van den 17. April 1534, mede brengende onder „andere, dat dezelve altoos onder een Gouverneur en Stadhouder geregeert zullen worden.” (Zie dit stuk in Van de Water, plakb. 1, 31.)

cendenten, mede in wettigen huwelijke geprocreeerd, de oudere Zuster, en deszelfs mannelijke Descendenten, altoos geprefereerd wordende voor de jongere Zuster en deszelfs mannelijke Descendenten; alles nogtans met dien verstande, dat de voorsz. Charges, Digniteiten en Waardigheden, niet zullen mogen devolveren, nog bekleed worden op, noch bij iemand van de voorsz. zoo mannelijke als vrouwelijke Descendenten van Hooggemelde Zijne Hoogheid, die met de Koninklijke of Churfurstelijke waardigheid bekleed zouden mogen wezen.

Dat mede de voorsz. zoo mannelijke als vrouwelijke Descendenten van Hooggemelde Zijne Hoogheid, zullen moeten professie doen van de ware Christelijke Gereformeerde Religie, zodanig als die in de publicque Kerken dezer Landen geleerd word: Dat insgelijks die gene van de voorsz. zoo mannelijke als vrouwelijke Descendenten van Hooggemelde Zijne Hoogheid, op welke de voorsz. Charges, Digniteiten en Waardigheden zouden mogen zijn ge-devolveerd, of op welke dezelve zouden staan te devolveren, gedurende derzelver minderjarigheid, zullen moeten worden opgevoed binnen een der geunieerde Provinciën.

Dat wijders de successie en devolutie van de voorsz. Charges, Digniteiten en Waardigheden, op het mannelijk Oir van de voorsz. vrouwelijke Descendenten van Hooggemelde Zijne Hoogheid, geen plaats zal hebben, dan alleen in gevallen dezelve vrouwelijke Descendenten met speciaal consent en goedvinden van Haar Ed. Mog. zullen komen te trouwen met een Prins, professie doende van de ware Christelijke Gereformeerde Religie, zodanig als die in de publicque Kerken dezer Landen geleerd word, en niet bekleed zijnde met de Koninklijke of Churfurstelijke waardigheid; en dat, ingevalle de voorsz. Charges, Digniteiten en Waardigheden mogten komen te devolveren op een van de voorsz. vrouwelijke Descendenten van Hooggemelde Zijne Hoogheid, dezelve die Charges, Digniteiten en Waardigheden zelf zal waarnemen en bekleden, onder den Titul van Gouvernante, en uit dien hoofde ook sessie zal hebben in de respective Collegien, waarinnē de Stadhouders dezer Provincie gewoon zijn sessie te hebben, en vervolgens mede in den Raad van State, en dat dezelve mede Capitein- en Admiraal-Generaal zijnde van de Vereenigde Nederlanden, die Charges, Digniteiten en Waardigheden, zoo ten aanzien van de sessie in den Raad van State, als ten opzichte van de sessie in de respective Admiraliteits-Collegien, insgelijks zelf zal waarnemen en bekleden; en voorts in cas van Oorloge, en bij het uittrekken van de Troupes van den Staat te Velde, de faculteit hebben om te benoemen en voor te dragen een geëxperimenteerd Hoofd over de Militie, mids mede professie doende van de ware Christelijke Gereformeerde Religie, als boven, en niet bekleed zijnde met de Koninklijke of Churfurstelijke waardigheid, en daar benevens aangenaam zijnde aan Haar Ed. Mog., om het Commandement en Chef over de gemelde Troupes in Haar plaats te voeren; behoudens egter, dat dezelve alvorens den Eed van getrouwigheid aan de Heeren Staten dezer Provincie, en aan Haar Hoog Mog. zal moeten afleggen, en zig reguleren naar zodanige Instructie, als daartoe

door Haar Hoog Mog., met overleg en advis, zoo van de Vrouwe Gouvernante, als van den Raad van State beraamd, vastgesteld en aan hem medegegeven zal worden. En dat eindelijk ingevalle de voorsz. Charges, Digniteiten en Waardigheden mogten komen te devolveren op een van de voorsz. mannelijke of vrouwelijke Descendenten van Hooggemelde Zijne Hoogheid, nog minderjarig zijnde, dezelve Charges, Digniteiten en Waardigheden, gedurende de voorsz. minderjarigheid, zullen worden waargenomen en bekleed door de Vrouwe Moeder van dezelve minderjarige, zo dezelve nog in leven is, en zulks zoo lange Dezelve, gedurende de voorsz. minderjarigheid, Weduwe zal zijn, en in de Vereenigde Provinciën zal resideren, als Voogdesse, en onder den Titul van Gouvernante; alles op zodanigen voet en wijze, en met gelijke faculteit, ten reguarde van het benoemen en voordragen van een geëxperimenteerd Hoofd over de Militie, in cas van Oorloge, en bij het uittrekken van de Troupes van den Staat te Velde, en onder gelijke restrictien, als hier boven, ten aanzien van de voorsz. vrouwelijke Descendenten van Hooggemelde Zijne Hoogheid, op welke de voorsz. Charges, Digniteiten en Waardigheden mogten komen te devolveren, zelve is gezegt. En dat bij gebreke van de Vrouwe Moeder van zodanige minderjarige, of ingevalle deszelfs administratie, uit hoofde van een van de voorsz. oorzaken, mogte komen te cesserē, Haar Ed. Mog. in opzichte van de Voogdye van dezelve minderjarige, zodanige voorzieninge zullen doen, als zij ten meesten dienste van den Lande zullen oordeelen te behoren.

Ende zullen hiervan Brieven in behoorlijke forme, onder het groot zegel van den Lande, ten behoeve van Hooggemelde Zijne Hoogheid en Zijne Hoogheids voorsz. zoo mannelijke als vrouwelijke Descendenten, in wettige huwelijken geprocreeerd, worden uitgegeven en gedepecheert.

Ende sullen de Heeren Gecommitteerden deser Provincie ter Generaliteit nader worden verzogt en geauthoriscē om ter Vergaderinge van haar Ho. Mog. te tragten het daar heenen te dirigeren, ten einde bij de respective Bondgenoten de successie en devolutie van het Capitein en Admiraalschap Generaal der Vereenigde Nederlanden, op de voorsz. zoo mannelijke als vrouwelijke Descendenten van Hooggemelde Zijne Hoogheid, mede vastgesteld mag werden, mutatis mutandis in gelijker voege, en onder deselve praecautien en restrictien als hier boven, soo ten aanzien van het Stadhouder, Gouverneur, Capitein en Admiraalschap Generaal van dese Provincie, als ook reeds ten opzichte van het Capitein en Admiraalschap Generaal der Vereenigde Nederlanden, ter neder gesteld is, en daarvan mede ten behoeve van Zijne Hoogheid en Zijne Hoogheids voorsz. zoo mannelijke als vrouwelijke Descendenten, in wettige huwelijken geprocreeerd, gelijke brieven in behoorlijke forme, onder het groot zegel van de Generaliteit mogen werden gedepecheerd ende uitgegeven.

Ende zal Extract deser Resolutie per missive aan de Heeren gemelde Gecommitteerden ter Generaliteit werden toegesonden, om te strekken tot provisionele informatie om daarvan ter vergaderinge openinge te doen en gebruik te maken.

Is verder na deliberatie goedgevonden te ver-

soeken en committeren de Heeren van Welland, Leusden, van Mijndrecht, van Zuylen, van ter Aa, van Schalkwijk, van Stoetwegen, Verwey, en den regeerende Borgermeester van Amersfoort, om te examineren de separate punten, die vervat zijn in de Propositie der Heeren geëligeerde Raden, der Heeren Edelen ende der Heeren Borgermeesteren en Vroedschap der stad Utrecht, bij derselver respectieve Resolutien omtrent het defereren van het Erfstadhouderschap gevoegt.

Ende sal extract deser per missive aan de Heeren

Gecommitteerden ter Generaliteit worden toegezonden tot derselver narigt.

Is na deliberatie goedgevonden de Heeren Gecommitteerden deser Provincie ter Generaliteit, per missive te versoeken en te autoriseren, om aan Zijne Hoogheid den Heere Stadhouder en aan Hare Koninklijke Hoogheid deszelfs Gemalinne, communicatie te geven van de genomene resolutie van haar Ed. Mog. tot het Erfstadhouders Capitein en Admiraalschap Generaal deser Provincie, zoo in Zijne Hoogh. mannelijke als vrouwelijke Descendenten te defereren.

210. EXTRACT uit de Resolutien der Staten van Utrecht, bekezzende den eed van H. K. H. de Princesse Gouvernante, als Voogdesse van den minderjarigen Erfstadhouder der provincie. 25 October 1751.

Wij Anna Princesse Douariere van Oranje en Nassau, gebooren Kon. Princesse van Groot Brittannien, Gouvernante en Voogdesse van den minderjarigen Heere Willem, Prince van Oranje en Nassau, Gouverneur, Erfstadhouder, Capitein- en Admiraal-Generaal van de Provincie van Utrecht, belove ende zweere de Ingesetenen der provincie voors. bij haere Wetten, Privilegien ende Gereg-

tigheden, mitsgaders de vrije Exercitie van de waere Gereformeerde Religie, zoo die in den Jare 1619 bij de Synode Nationaal tot Dordrecht is vastgesteld, ende alomne in de Vereenigde Nederlanden publicquelyk werd geleerd, te zullen conserveren ende handhaven, ende mede voor alle geweld van buyten ende van binnen te beschutten ende beschermen. Soo waarlijk helpe mij God Almagtig.

211. RESOLUTIE der Staten van Utrecht met vaststelling van de orde in de openbare gebeden voor 's Lands Regering te volgen. 25 October 1751.

Is na voorgaande deliberatie goedgevonden en verstaan, dat voortaan door de Bedienaren des Goddelijken Words in de publieke Kerken deser Provincie, daar onder begrepen de Walsche ende Engelsche Kerken, daar die zijn, in het bidden voor de Hooge en Subalterne Overheden, zal werden geobserveert de volgende ordre en rang, dat namentlijk eerst gebeden zal worden voor de Ed. Mog. Heeren Staten deser Provincie, als zijnde de Wettige Hooge Overigheid van den Lande van Utrecht, voorts voor de Heeren Staten van de andere Vereenigde Provincien, hare Vrienden, Buuren en Bondgenooten: mitsgaders voor derselver gesamentlijke Gedeputeerden ter Vergaderinge van de Staten Generaal en in den Raad van Staten; daar na voor Zijne

Hoogheid den Heere Prince van Orange en Nassau, Erfstadhouder, Capitein Generaal en Admiraal deser Provincie, en voor Haare Koninklijke Hoogheid de Vrouwe Gouvernante Voogdesse over hooggelte Zijne Hoogheid den Heere Erfstadhouder, mitsgaders voor Mevrouw de Princesse Carolina; vervolgens voor soo veel de Stad Utrecht aanbelangt, voor de Ed. Achtb. Vroedschap der voorsz. Stad en voor den Hove Provinciaal, en eyndelijk in de verdere Steden en Plaetsen voor de Magistraat der Stad en plaatse daar 't selve geschied, en in de Heerlijkheden of Ambagts-Heerlijkheden ook voor den Heer of Ambagts-Heer in ordre, even voor de Magistraat van de plaatse etc.

212. RESOLUTIE der Staten van Utrecht, betreffende de titulatuur der stukken, door het Hof provinciaal uit te vaardigen. 25 October 1751.

Is na deliberatie goedgevonden en verstaan dat aan de Praesiderende en andere Raden van den Hove Provinciaal zal werden aangeschreven, om vermits het afsterven van Zijne Hoogheid den Heere Erfstadhouder, hoogloffeliker memorie, de mandamenten en andere provisien van Justitie, en 't geen verder voorheen op naam van wijlen Zijne Doorlugtige Hoogheid den Heere Erfstadhouder, mitsgaders den Praesiderende en Raden is gede-

pecheert geweest, voortaan te doen depecheeren op de naam van Anna, Princesse Douariere van Orange en Nassau, gebooren Kroon-Princesse van Grootbrittannien, Gouvernante en Voogdesse van den minderjarigen Heere Willem Prince van Orange en Nassau, Gouverneur, Erfstadhouder, Capitein en Admiraal-Generaal en den Presiderende ende Raden 's Hoofs van Utrecht.

213. RESOLUTIE der Gedeputeerde Staten van Utrecht, waarbij de titulature van H. K. H. op de brieven van beschrijving wordt vastgesteld. 23 November 1751.

Is na gedane resumtie goedgevonden en verstaan dat het adres of superscriptie aan haare

Koninklijke Hoogheid moeten zijn en voortaan wezen zal:

Aan haare Koninklijke Hoogheid Mevrouw de Princesse Douarière van Orange en Nassau, Kroonprinsesse van Grootbritannien, Gouvernante en

Voogdesse van den minderjarigen Heere Willem Prince van Orange en Nassau, Erfstadhouder der Vereenigde Nederlanden, etc. etc. etc.

214. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, aangaande het beleid der zaken, gedurende de minderjarigheid van den Erfstadhouder, ingeval Hare Koninkl. Hoogheid de Vrouwe Gouvernante mogt komen te overlijden. 17 April 1754.*

De Staten van den Lande van Utrecht, in serieuze overweginge genomen hebbende Haar Ed. Mog. Resolutie van den 10. Januarij 1748, gearresteerd op het Erf-Stadhouderschap, Capitein- en Admiraal-Generaalschap dezer Provincie, hebben bevonden, dat bij dezelve wel is vastgesteld de ordre van Successie, zo in de mannelijke als vrouwelijke Linie van wijlen Zijne Hoogheid, Hoogloffelijker memorie; gelijk ook de forme van Regeringe, in cas van minderjarigheid van den Heere Erf-Stadhouder, of vrouwe Erf-Stadhouderesse, in gevalle Hoogst derzelver Vrouwe Moeder als noch in leven zoude zijn, omme als dan gedurende Hoogst derzelver Weduwschap en Residentie binnen de Vereenigde Nederlanden, als Voogdesse van den minderjarigen Stadhouder of Stadhouderesse, onder den Titel van Gouvernante, de voorschreeve Digniteiten en Charges waar te nemen en te bekleden.

Maar dat bij dezelve Resolutie, bij gebreeke van de Vrouwe Moeder van zodanige minderjarigen, of in gevalle de Administratie, uit hoofde van een van de voorsz. oorzaken, mogte komen te cessen, alleen is geresolveerd dat Haar Ed. Mog. in opzichte van de voogdijs van de minderjarige, zodanige voorzieningen zullen doen, als Zij ten meesten dienste van den Lande zullen oordeelen te behooren.

Dat ofschoon de gemelde voorzieninge voor als noch onnodig zoude kunnen schijnen, terwijl sedert dat den Staat het droevig ongeluk heeft gehad Zijne Hoogheid, Hoogl. Memorie, te verliezen, Haar Koninklijke Hoogheid, als Gouvernante en Voogdesse van Zijne Hoogheid, den Heere Erf-Stadhouder, de Digniteiten en Charges van Erf-Stadhouder, Capitein en Admiraal-Generaal bekleedt en waarneemt, en waar inne Haar Ed. Mog. wenschen en God Almachtig bidden, dat Hoogst dezelve, gedurende de minderjarigheid van Zijne Hoogheid, zal continueren; echter op het menschelijke geen staat te maken is, en dus de behoorlijke prudentie vereischt, tijdig zodanige mesures te nemen, als het welzijn van den Staat in het zelve geval zoude vereischen.

Dat daaromme Haar Ed. Mog. geoordeelt hebben, dat nader behoorde te worden geresolveerd, zo omtrent de Educatie van Zijne Hoogheid, den tegenwoordigen Heere Erf-Stadhouder, en van Haare Hoogheid Mevrouw de Princesse Carolina, gedurende derzelver minderjarigheid, als ten opzichte van de Voogdijs of waarneming van de Digniteiten en Charges van Erf-Stadhouder, Capitein- en Admiraal-Generaal dezer Provincie, gedurende de voorsz. minderjarigheid, beiden in het onverhoopt geval, dat aan haare Koninklijke Hoogheid, gedurende dezelve minderjarigheid, iet menschelijks mochte overkomen.

En is mitsdien, alvorens omtrent de voorsz. pointen ietwets te termineren, goedgevonden en

verstaan, de meerderjarigheid, zo ten opzichte van Zijne Hoogheid, als van haar Hoogheid Mevrouw de Princesse Carolina, voor het geval, dat onverhooptelijk zoude kunnen exteren, dat Zijne Hoogheid in de minderjarigheid van Hoogstdezelve, zonder wettige Descendenten mochte komen te overlijden, te fixeeren en te bepaalen op den geadipteerdsten ouderdom van achttien jaaren; zulks dat Zijne ofte haare Hoogheid alsdan ipso facto zal worden gehouden, te hebben aangetreden en gesteld te zijn, in de daadelijke exercitie van de Digniteiten en Charges van Erf-Stadhouder, Capitein- en Admiraal-Generaal dezer Provincie, op een gelijke Commissie en op dien zelve voet, mitsgaders met zodanige Praeëminentien en Praerogativet, als wijlen Zijn Hoogheid, hoogloffelijker Memorie, is aangesteld geweest; met ampliatio, ten opzichte van haar Hoogheid Mevrouw de Princesse Carolina, zo als bij Onze Resolutie van den 10. Januarij 1748 is vastgesteld; des dat Zijne of haare Hoogheid immediatelijk, na adimpletie van Hoogstderzelver achttiende jaar des ouderdoms, zal moeten presteren den Eed, bij haar Ed. Mog. Resolutie van den 16. April 1674 gearresteerd en bij Zijne Hoogheid, hoogloffelijker Memorie, op den 26. Julij 1747 mede afgelegd.

Dat vervolgens, tot executie van het eerste point, rakende de educatie, haare Koninklijke Hoogheid zal worden verzocht, zoo als Hoogstdezelve verzocht word bij dezen, eenige personen, en daaronder ten minsten een van de Leden van de Regeering dezer Provincie, ofte meer, naar proportie, dat dezelve uit de andere Provincien zullen worden genomen, voor te draagen, omme vervolgens door Haar Ed. Mog. voor zoo verre uit deeze Provincie benoemd zijn, gecommitteerd te worden, aan welke personen zal worden gelast, (het onverhoopte geval exteerende) onder de auctoriteit van haar Ed. Mog. (zo verre de personen bij haar Ed. Mog. te committeeren betreft) met communicatie en overleg van de Voogden, bij wijlen Zijne Hoogheid, hoogloffelijker Memorie, en haare Koninklijke Hoogheid gesteld, ofte noch te stellen, voornamelijk te behartigen, en zorg te dragen, dat haare Hoogheden in de Principes van de waare Christelijke Gereformeerde Religie, zoo als dezelve in de publicque Kerken, hier te lande, wordt geleerd, worden onderwezen, en dat Hoogstdezelve worden geïnstrueerd van de waare belangen van den Staat, derzelver Hoogheid, Praeëminentien, Privilegien en Gerechtigheden, Constitutie van Regeering, en wat daar verder toe behoort, zoo om Zijne Hoogheid te formeren, om op den bepaalden tijd, de eminente charges, op Hoogstdenzelven gecconfereerd, in navolging van wijlen Zijne Hoogheid, Hoogl. Memorie, en van deszelfs Illustre Predecessseurs, ten beste van den Lande, te bekleden,

en dus een werktuig in Gods hand, tot welzijn van hetzelfde te doen zijn, als om haare Hoogheid, Mevrouw de Princesse Carolina, indien het onverhooptelijk mochte gebeuren, dat Zijne Hoogheid, zonder wettige Descendenten na te laten, mochte komen te overlijden, en dat dus op Hoogstdezelve, volgens de Resolutie van den 10. Januarij 1748, de voorsz. Digniteiten en Charges zouden moeten devolveren, daar toe mede behoorlijk geïnstrueerd, en in staat te doen zijn.

En dewijl het voordragen van de voorsz. Persoonen, is eene zaak van het uiterste gewicht, en strekkende tot het dubbeld oogmerk, voor het welzijn van den Staat, en Hoogstdezelve Vorstelijke Kinderen, waarop haare Koninglijke Hoogheid, na rijpe deliberatie, zal moeten resolveren, zoo hebben haar Ed. Mog., om te betoonen het vertrouwen, hetgeen dezelve in haare Koninglijke Hoogheid stellen, goedgevonden en verstaan, dat ingevalle God Almachtig, onverhooptelijk, inmiddels en bevorens, dat haare Koninglijke Hoogheid de voorsz. Persoonen aan haar zal hebben voorgedragen, van Hoogstdezelve mochte disponeeren, haar Ed. Mog. zullen committeeren de Persoonen, welke bij een besloote Acte, door haare Koninglijke Hoogheid gepasseerd, ende onderteekend, tot de Educatie zullen worden bevonden benoemd te wezen, ten waare op de alzo benoemde Persoonen, zodanige wel gemeriteerde reflexien mochten vallen, waaruit zoude proflueren, dat indien haare Koninglijke Hoogheid, bij het passeeren van de voorn. Acte, daarvan kennis hadde gehad, dezelve Persoonen, tot welzijn van Hoogstderzelver Vorstelijke Kinderen, niet zoude hebben benoemd.

En indien een van de Voogden uit de Regeering dezer Provincie gesteld, gedurende de minderjarigheid mochte overlijden, en in dien gevalle door haare Koninglijke Hoogheid, bij meer-gemelde Acte, niemand in deszelfs plaats mochte zijn benoemd, zullen haar Ed. Mog. de Heeren Staaten dezer Provincie, in dat geval, en in alle andere gevallen, waar in zodanig Voogd of Voogden komen te deficiëren, een' anderen uit de Regeering van deze Provincie in deszelfs plaats substitueeren, aan welken gesubstitueerden gelijke Commissie als vooren zal worden verleend.

Ten opzichte van het *tweede point*, rakende de Voogdij of waarneming van het Erfstadhouderschap, Capitein- en Admiraalschap Generaal dezer Provincie, is goedgevonden en verstaan, dat dezelve bij haar Ed. Mog. zal worden geëxerceerd, zoo en in diervoegen, als hier na zal worden verklaard.

En mitsdien gelet zijnde, dat conform de Instructien en Commissien van voorige Stadhouderen, en die van Zijne Hoogheid, Glorieuser Gedagtenis, daartoe relatief, mitsgaders het Reglement van 1674, en de Resolutien bij haar Ed. Mog. dienaangaande van tijd tot tijd genomen, de exercitie of waarneming van het Erfstadhouder-, Capitein- en Admiraalschap Generaal, hoofdzakelijk bestaat:

Eerstelijk, in het bewaaren van de Rechten, Hoogheden en Heerlijkheden van den Lande van Utrecht, het beschutten en beschermen van de Ingezetenen van dien, van alle kracht, forsen, geweld, overdaad en oppressie, zo van haar vijanden, als van anderen, en het conserveren van de Chris-

telijke Evangelische Waare Gereformeerde Religie, zoo die nu in deze en andere Vereenigde Provinciën, bij publicque Authoriteit, volgens het Synode van Dordrecht, van de jaaren 1618 en 1619 geëxerceerd word.

Ten tweeden, in het beleiden en dirigeren van de zaaken van de Politie, met de Staaten of haare Gedeputeerden, in de zaaken van de Justitie, met en door den President en Raden, mitsgaders de Gerechten van de Stad en Steden, en platten Lande, en zulks Recht en Justitie te doen administreren allen dengeenen, die des verzoeken, en van doen hebben zullen, alle provisien van Justitie te doen expedieren, depecheren en executeeren, in diervoegen, dat in het hoofd van alle Ordonnantien en Placaten, de Naam van den Heer Stadhouder gesteld word, voor dien van de Heeren Staaten, en in de Titels van den Hove Provinciaal, voor dien van den President en Raden.

Ten derden, in het verleen van Brieven van Remissie, mits alvorens vragende en hoorende het Advys van den Hove Provinciaal, in zaaken ten platten Lande voorgevallen, en in Delicten in de Stad of Steeden gebeurd, van de Officieren en Magistraaten in dezelve Steeden, in achtnemende de Placaten dienaangaande geëmaneerd, als mede in het geven van Brieven van respijt, Sauvegarde, Pasporten, en diergelijke Gratien, met Advys van de Staaten, of haare Gedeputeerden, Hove Provinciaal, Officieren en Magistraaten respectivelijk, daar onder de Supplianten gezeten zijn.

Ten vierden, in het bewaaren van de Stad, Steeden en Sterkten van den Lande van Utrecht, en voorsien van dezelve met behoorlijke Garnisoenen, aldaar en ten platten Lande goede wacht te doen houden, daar het van node wezen zal, en daartoe te bedwingen den geenen die het behooren zal, goede ordre, regel en krijgsdiscipline onder den volke van Oorlog, in den voorsz. Lande leggende, bij dezelve volgens de Ordonnantie op den Krygshandel te doen onderhouden, en voorts in 't begeven van alle Militaire Charges, geene uitgezonderd, 't zij dat die in 't velt of daar buiten vacant komen te vallen.

Ten vijfden, in 't bestellen van de Regeringe dezer Provincie, met het geene daar toe behoort; benevens 't disponeren over de Geestelijke Beneficien en Inkomsten; alles conform 't Reglement, den 17. April 1674 dien aangaande geëmaneerd.

En ten sesden, in het houden van een generaal Opzicht en Bewind over de Jagt, met 't geene daar toe behoort, onder den Titel van Opper-houtvester.

Zoo hebben haar Ed. Mog. omtrent alle de voorsz. punten goedgevonden en verstaan, dat wat het eerste en tweede betreft, de voorzieningen, die omtrent de zaaken, daarbij gemeld, nodig mochten worden bevonden, en te vooren op den naam van den Heere Stadhouder zijn geëxpeditieerd, zullen worden gedaan door haar Ed. Mog., als exercerende de Voogdij van Zijne Hoogheid, ten opzichte van het Erfstadhouderschap, Capitein- en Admiraalschap Generaal dezer Provincie; en dat van gelijke en op die zelve wijze de Placaten, Ordonnantien en Titels van den Hove Provinciaal, waarin te vooren de naam van Zijne Hoogheid, Hoogloffeliker memorie, is gebruikt geweest, zullen worden geëxpeditieerd.

Dat het verleenen van Brieven van Gratie, Remissie, Pardon en andere, in 't derde point gespecificeert, indien de verzoeken aan haar Ed. Mog. in qualité als Voogden van den Heere Erf-Stadhouder worden geaddressceert, insgelijks zal geschieden op den naam van haar Ed. Mog., als exerceerende de Voogdij van Zijne Hoogheid, ten opzichte van 't Erf-Stadhouderschap, Capitein- en Admiraal-Generaalschap dezer Provincie; mits alvorens vragende en hoorende het Advys van den Hove Provinciaal, in zaaken ten Platten Lande gevallen, en in delicten in de Sted of Steden begaan, van de Officieren en Magistraten van dezelve Steden.

Dat ten aanzien van 't vierde point, rakende de zaaken van Oorlog en het Militaire Wezen, bij een meergemelt onverhoopt overlijden van haare Koninglijke Hoogheid, aan den Heere Prince Louis van Brunswijk, onder den Titel als representerende Zijne Hoogheid, den Heere Prince van Orange en Nassau, ofte haare Hoogheid Mevrouw de Princesse Carolina, in qualiteit van Capitein Generaal dezer Provincie, gedurende Hoogstderzelver minderjaargheid, op de Instructie aan het einde dezes geinscerd, zal worden gegeven, zo als aan gemelden Heere Hartog van nu voor als dan bij dezen gegeven word, de macht en auctoriteit, om de Militie ter repartitie van deze Provincie te ordonneren en commanderen, en dat mitsdien, het geval exterende, dat haare Koninglijke Hoogheid iet menschelijks mochte overkomen, aanstonds aan de Gouverneurs en Commandeurs van de Steeden en Forten dezer Provincie, mitsgaders aan de Collonellen, Lieutenant-Collonellen, Sergeant-Majors en Capiteinen van de Militie, ter repartitie van deze Provincie staande, zulks zal worden aangeschreven, met last en ordre, omme denzelven Heere Prince Louis van Brunswijk in de voorsz. qualiteit, gedurende de minderjaargheid van Zijne ofte Haare Hoogheid, te respecteren en deszelfs ordres te pareren, met expresse uitzonderinge nochtans van het geven der Patenten, dewelke gedurende de minderjaargheid van Zijne ofte haare Hoogheid wederom zullen worden verleend, conform de ordres daarop bij de Groote Vergaderinge, in den jaare 1651 vastgesteld, en zo als van het jaar 1702 tot den jaare 1747, tijde der aanstelling van wijlen Zijne Hoogheid, is gepractiseert geworden, echter met communicatie en overleg van gemelden Heere Prince van Brunswyk, ten ware bij deszelfs absentie of pressante nood hetzelfde niet doenlijk wierd gevonden.

En dat voorts de begeving van de Militaire vacant te vallene Charges van Collonels, tot Vaandrighs inclus, van de Militie ter repartitie van deze Provincie, aan meergemelden Heere Prince zal worden gedeferceerd, tot wederzeggens toe, zodanig echter, dat Hoogstdezelve de approbatie van de Heeren Staten, daarop zal moeten verzoeken, zo verre betreft de Collonellen, Lieutenant-Collonellen, Sergeant-Majors, Ritmeesters en Capiteinen; en aangaande de Capitein-Luitenants, Luitenants en Vaandrighs, de approbatie van de Heeren Gedeputeerde Staten, ten einte om aan de also gecreerde Officieren bij de Heeren Staten, ten opzichte van de Collonellen, Lieutenant-Collonellen, Sergeant-Majors, Ritmeesters en Capiteinen, en ten respecte van de Capitein-Luitenants, Luitenants en Vaandrighs, bij derzel-

ver Heeren Gedeputeerden, in naame van de Heeren Staten, als exerceerende de Voogdij van Zijne ofte haare Hoogheid, ten opzichte van het Erf-Stadhouder-, Capitein- en Admiraalschap Generaal dezer Provincie, Commissie te worden verleend; en voorts op zodanige verdere conditien en voet, als in de voorsz. Instructie is geordonneerd.

Dat voor zo verre op het werk van Fortificatien, Magazijnen en Ammunitie van Oorlog, binnen de Provincie, eenige dispositie nodig mogte worden bevonden, zulks in zaken van consideratie niet anders zal geschieden, als met communicatie en overleg van Hoogstgemelden Heere Prince Louis van Brunswijk.

Dat het Commandement van de Militie te Water, als in Vredens-tijd van gering belang zijnde, bij provisie zal worden gelaten buiten dispositie, en dat zo verre de functie van den Admiraal-Generaal, ten opzichte van de Collegien ter Admiraliteit betreft, dezelve Collegien tot nadere dispositie zullen continueren, op den voet zo als voor de verheffing van Zijne Hoogheid is geschied.

Belangende het vijfde point, rakende het bestellen van de Regering dezer Provincie, met hetgeene daartoe behoort, hebben haar Ed. Mog. goedgevonden en verstaan, dat de Geëligeerde Raden, die bij onverhoopt overlijden van haare Koninglijke Hoogheid, gedurende de minderjaargheid van den Heere Erf-Stadhouder, ofte Mevrouw de Princesse Carolina, het Lid der Heeren Geëligeerden zullen uitmaken, daarin zullen continueren, ten uiteinde der drie jaaren, waarvoor dezelve bij haare Koninglijke Hoogheid, Mevrouw de Gouvernante, zijn aangesteld, of gecontinueerd geweest.

Dat bij expiratie van den voorsz. tijd, en vervolgens van drie tot drie jaar, de Geëligeerde Raden aan de Heeren Staten, als exerceerende de Voogdij, ten opzichte van het Erf-Stadhouder-, Capitein- en Admiraalschap Generaal van deze Provincie, gedurende de gemelde minderjaargheid, zullen doen een verzoek van continuatie, welk verzoek niet zal mogen worden afgeslagen, ofte daarinne gedifficulteerd, als met eenpaarigheid der drie Leden van Staat, en met gelijke eenpaarigheid van de Regenten van ieder Lid in het bijzonder.

Dat tot vervulling van een vacerende plaats, in het Lid der Geëligeerde Raden, de overige Leden van hetzelfde Lid, binnen twee Maanden na de vacature, aan haar Ed. Mog. in hunne meergemelde qualiteit, zullen voordragen en presenteren een Persoon, gequalificeerd conform het Reglement van den jaare 1674, dewelke door haar Ed. Mog., in qualité voorsz., binnen drie weeken, na de gedaane presentatie, zonder eenige verandering, zal worden aangesteld, en vervolgens ter Vergadering van haar Ed. Mog. sessie verleend.

Dat het Lid van de Ridderschap, uit oen minder getal als zeven Edelluiden bestaande, de Heeren Edelen, ter augmentatie van hetzelfde Lid, binnen twee maanden, aan haar Ed. Mog. zullen voordragen en presenteren, zodanig een Edelman of Edelluiden, die conform haar Ed. Mog. Resolutie van den 23. Julij 1667, en het Reglement van 1674, ten aanzien van haare Geboorte, Jaaren en Goederen gequalificeerd is of zijn, om in het Lid der Heeren Edelen en Ridderschappe beschreven te worden.

Dat vervolgens binnen drie Weeken na de presentatie, door haar Ed. Mog., in hunne meergemelde qualiteit, den also geïmpreterden Edelman of Edelluiden, zonder eenige verandering, in het Lid der Heeren Edelen zal of zullen worden beschreven, en vervolgens sessie gegeven.

De Heeren Edelen, welke gedurende de meergemelde minderjaargheid, in het Lid der Heeren Edelen worden beschreven, zullen in hetzelfde Lid blijven, en perpetueeren haar leven lang gedurende, volgens het Reglement van den 16. April 1674.

Dat de Burgemeesteren, Schepenen en Raaden der Stad Utrecht, ende der andere Steden dezer Provincie, bij haare Koninklijke Hoogheid, Mevrouw de Gouvernante, aangesteld of gecontinueerd, na onverhoopt overlijden van Hare Koninklijke Hoogheid, gedurende de meergemelde minderjaargheid, in hunne Bedieninge zullen continueren, tot den ordinaris dag, op welke de jaarlijksche nieuwe verkiezinge van Burgemeesteren, Schepenen en Raaden, in ieder der voorsz. Stad en Steden gewoon is te geschieden.

Dat agt dagen voor den dag der voorsz. verkiezinge, bij Burgemeesteren, Schepenen en Raaden der voorsz. Stad en Steden respectievelijk zal worden gedaan een Nominatie van een dubbeld getal van Burgemeesteren en Schepenen, en dezelve aan haar Ed. Mog. zal worden geïmpreterd, omme daaruit bij haar Ed. Mog., als exerceerende de meergemelde Voogdye, na voorgaande beschrijvinge, aanstonds geëligend te worden diegenen welke met de inclinatie van de respectie Magistrate, daarbij geïnteresseerd, over een komen; van welke inclinatie gemelde Magistrate aan haar Ed. Mog. bij secrete Missive opening zullen doen.

En wat belangt den Raad ofte Vroedschap der voorsz. Stad en Steden, zal dezelve door haar Ed. Mog. in hunne meergemelde qualiteit alle jaaren worden gecontinueerd, en niet als bij eenparigheid van de drie Leden van Staat, en gelijke eenparigheid van de Regenten van ieder Lid in 't bijzonder, veranderd mogen worden.

Dat tot vervulling van de tusschentijds openvallende Burgemeesters en Schepens plaatsen, door de respectie Magistrate, binnen den tijd van drie Weeken, aan haar Ed. Mog., in hunne meergemelde qualiteit, een der andere Raaden uit de Vroedschap zal worden voorgedragen en geïmpreterd, en dat aan denzelven, binnen drie Weeken na de gedaane presentatie, door haar Ed. Mog., in qualiteit voorsz., zonder eenige verandering, tot de vacerende Burgemeester of Schepens plaats zal worden aangesteld.

Dat van gelijke in cas van Vacature van een Raadsplaats, de respectie Magistrate tot vervulling van dezelve, mede binnen den tijd van drie weken, een ander Persoon aan haar Ed. Mog. in qualiteit voorsz., zullen voordragen en presenteren, welke insgelijks door haar Ed. Mog. als exerceerende de meergemelde Voogdye, binnen drie weken na de gedaane presentatie, zonder eenige verandering tot de vacerende Raadsplaats zal worden aangesteld.

Zullende echter geene andere Persoonen tot Burgemeesteren, Schepenen en Raaden mogen worden voorgedragen, dan die daartoe gequalificeerd zijn,

volgens de Privilegien der voorsz. Stad en Steeden respectie, en het meergemelde Reglement van den jaare 1674.

En zal van gedane verkiezinge ofte aanstellinge van Burgemeesteren en Schepenen, alsmede van de continuatie ofte aanstellinge van de Raaden in de Vroedschappen, door haar Ed. Mog. invoeegen voorsz. gedaan, aan de respectie Schouten bij Missive kennisse worden gegeven, ten einde dezelve in den Bed te neemen, ende in hare functien te installeren.

Dat ten aanzien van de Deputatie in de Vergadering van de Heeren Staaten-Generaal, Raad van Staate, Collegien ter Admiraliteit, Generaliteits-Rekenkamer, ofte Societeiten van de Generaliteit, onder de Leden van Staat zullen worden geobserveerd de tourbeurten daarinne geuseerd, mits dat de Commissien daar toe te geven, alleen zullen zijn voor zes jaaren, en zal het Lid, wiens tourbeurte het wezen zal eenige van de voorsz. Deputatie te doen, den Persoon, daartoe te committeren, presenteren aan haar Ed. Mog., in haare voorgemelde qualiteit, om bij Dezelve voor aangenaam te worden verklaard, welke verklaring niet zal worden geweigerd, als bij eenparigheid der Leden van Staat.

En zullen haar Ed. Mog. in haare meergemelde qualiteit, zonder eenige voorgaande nominatie, aanstellen de Schouten en Hoofd-Officieren van de respectie Stad en Steeden, mitsgaders de Maarschalcken van de respectie Quartieren, en den Secretaris van deze Provincie, mits tot dezelve Ampten geene andere Persoonen employerende, als die daartoe volgens de Wetten en Privilegien zijn gequalificeerd.

Dat de Schouten en Hoofd-Officieren van de respectie Stad en Steden, die bij haar Commissie maar voor een bepaalden tijd zijn aangesteld, drie maanden voor de expiratie van derzelver Commissie, daarvan aan haar Ed. Mog. kennisse zullen geven; en zal de continuatie, ofte nieuwe aanstellinge van zodanige Schout en Hoofd-Officier, voor denzelven bepaalden tijd, door haar Ed. Mog., in gemelde haare qualiteit geschieden; zullende bij overlijden van zodanigen Schout en Hoofd-Officier, mitsgaders van zulken, die met onbepaalde Commissien zullen zijn voorzien geweest, door Burgemeesteren en Schepenen der voorsz. Stad en Steden, alwaar dezelve Schouten haar Ampt hebben geëxerceerd, aan haar Ed. Mog., ofte derzelver Ordinaris Gedeputeerden, van het overlijden van dusdanigen Schout en Hoofd-Officier, ten spoedigsten kennisse worden gegeven, ten einde haar Ed. Mog., in meergemelde haare qualiteit, de vacerende Schout- en Hoofd-Officiers plaats, na voorgaande beschrijving, binnen den tijd van drie weken, wederom vervullen.

En zo wanneer eenige plaats of plaatsen van de Raaden Provinciaal, Procureur-Generaal of Griffier, in den Hove van deze Provincie, zoude mogen vacant vallen, zal een ieder van de drie Leden, alsdan, tot de vervulling van de vacante plaats, nomineeren een persoon, uit welke drie personen, haar Ed. Mog. in meergemelde haare qualiteit, de Electie zullen doen, des dat dezelve genomineerde Persoonen zullen wezen gequalificeerd, volgens den

hier voorengemelde Reglemente, en de Resolutien van Staat, respectie hiertoe relatief.

Zullende in alle de voorsz. gevallen, haar Ed. Mog. op de begevinge van de voorsz. Ampten, expresselijk worden beschreven; en opdat over het uitbrengen der stemmen, in een der Leden van Staat, geene differenten komen te ontstaan, zullen de stemmen, gedurende de meergemelde minderjaargheid worden uitgebracht en opgenomen, op dezelve wijze als te voorén, toen de Ampten toursgewijze wierden vergeven, is gepraetiseerd geweest, ongeprejudiceerd dienaangaande een ieder zijn gestuineerde.

En ingevalle bij vergeving van eenig Ampt, geen twee Leden zich voor een Persoon declareerden, zal de vergeving bij het Lot worden gedaan.

Dat zo onverhoopt tusschen de Leden van deze Provincie, eenige verschillen of discrepantien mochten ontstaan, en de zaaken daaromtrent na haaren aart ende natuur, ende volgens de ordre in de Regeeringe geobserveerd, tot geene conclusie konden worden gebracht, ofte op eenige andere wijze van beslissinge niet konde gevonden worden, de definitie en decisie van de voorsz. verschillen en discrepantien, van wat natuur die ook zouden mogen wezen, geene uitgezonderd, zullen worden verbleven aan de definitie en decisie van de Hoog Mog. Heeren Staaten Generaal, mits ingevalle de stemmen mochten komen te staken (alzo in dusdanig geval, aan deze Provincie geen concluderende stem kan worden toegekend) den Raad van Staate assumeeren, om tot decisie te geraken; en dat alle de Leden van deze Provincie zullen moeten nakomen en volbrengen, hetgeene bij haar Hoog Mog. gedefinieerd en uitgesproken zal wezen, immers en ten minsten tot dien tijd, dat Zijne of haare Hoogheid meerderjaarg geworden zijnde, dezelve verschillen bij Hoogstdezelfs decisie zal komen te termineren.

En wat betreft de Dispositie over de Geestelijke Beneficien en Inkomsten, mede in het bovengemelde vijfde point vermeld, en bij den Reglemente van den jaare 1674, aan den Heere Stadhouder in der tijd opgedragen, hebben haar Ed. Mog. daarinne met speciaal overleg, en volkome toestemminge van haare Koninklijke Hoogheid, gemaakt deze schikkinge:

Dat de Heeren Surintendenten van de gemelde Geestelijke Goederen, door Zijne Hoogheid hoogloffelijker Memorie aangesteld, en door haare Koninklijke Hoogheid gecontinueerd, zullen hebben en blijven behouden het opzicht op de gemelde Goederen, en dezelve helpen regeeren, conform de Instructie, door Zijne Hoogheid hoogloffelijker Memorie den 27. September 1748 gearresteerd, mits dat zij echter gehouden zullen zijn, aan haar Ed. Mog., als exercerende de Voogdye van Zijne ofte haare Hoogheid, ten opzichte van het Stadhouder-, Capitein- en Admiraalschap-Generaal dezer Provincie, van den Staat van de gemelde Goederen, op die zelve wijze kennis te geven, als zij aan Zijne ofte hare Hoogheid, meerderjaarg zijnde, zouden doen, en van dezelve verzoeken, zodanig goedvinden en approbatie op de voorkomende zaken, als zij van Zijne of haare Hoogheid zouden moeten verzoeken.

Dat de Proostdyen, Scholasteryen, Thesauryen, Canonisyen en Vicaryen, en de Prebendens van het Capittel van St. Jan te Wijk bij Duurstede, alsmede de Commanderyen, mitsgaders Prebenden Ter Horst, bij vacature komende ter dispositie van Zijne ofte haare Hoogheid, gedurende Hoogstderzelver minderjaargheid, door de voornoemde Surintendenten, aan de meestbiedende, binnen twee maanden, na dat dezelve zijn komen te vaceren, ten overstaan van Gecommitteerdens uit haar Ed. Mog. zullen worden verkocht, en de penningen daarvan provenieerende, aangelegt tot een fonds, met bijvoeginge van hetgeene van de Inkomsten en Goederen van de Conventen van Oostbroek, St. Paulus, St. Catharijne, gebeneficeerde Goederen en anderen, door den anderen gerekend, zal komen over te schieten, alsmede met de bijvoeginge van het provenue van de Annaten en Juffrouwen Prebendens, die gedurende Zijne ofte haare Hoogheids minderjaargheid vacant mochten komen, en vacant zullen blijven.

Dat tot vermeerdering van het gemelde Fonds, de ingekomene penningen zullen worden belegt door de Heeren Surintendenten, ten Comptoire van deze Provincie, of zo daartoe geen gelegenheid mochte zijn, daarvoor aangekocht Obligatien, ten laste dezer Provincie; zullende de Rentmeester, die de maniantie der gemelde penningen hebben zal, aan de Superintendenten, ten overstaan van Haar Ed. Mog., in hunne meergemelde qualiteit, gehouden zijn van jaar tot jaar te doen een provisioneele Rekening, wat in het gemelde Fonds in het gepasseerde jaar is ontvangen, en hoe en op wat wijze hetzelfde is aangelegd, met exhibitie van de aangelegde of aangekochte Effecten, en vervolgens bij meerderjaargheid van Zijne of haare Hoogheid, aan Hoogstdezelve daarvan Rekening in forma te doen, ten einde Zijne ofte haare Hoogheid alsdan met de Effecten en Penningen van het gemelde Fonds, de voorsz. Geestelijke Comptouren zou kunnen beneficeeren, ofte wel daarmede, gelijk ook met de alsdan vacerende Juffrouwen Prebendens of Proven, deze of geene benodigde Familien voorzien, zo als Zijne of haare Hoogheid, bij haar aankomst tot de exercitie van de Stadhouderlijke waardigheid, vermeinen zal te behooren.

Dat de resignatien van de Decanyen, Canonisyen en Vicaryen, bij continuatie zullen mogen geschieden voor de Heeren Staaten 's Lands van Utrecht, ofte derzelver Heeren Ordinaris Gedeputeerden, en de Actens daartoe nodig, gedepecheert, volgens de Conventie tusschen de Gemachtigden van den Heere Prince van Orange, Willem de III, glorieuser Memorie, en die van de Capittelen, den 20. April 1682 gemaakt, en den 4. Mey 1684 geratificeerd. Gelijk ook de Dispositie over de Inkomsten van de Vicaryen zal blijven gereguleerd en stand grijpen, na den inhoud van dezelve Conventie.

Dat ingevalle een van de Surintendenten, gedurende de minderjaargheid van Zijne ofte haare Hoogheid mochte overlijden, denzelven zal worden gesuccedeerd door die geene, welke haare Koninklijke Hoogheid bij eenige dispositie daartoe zal hebben genomineerd, doch, bij gebreke van dien, zullen haar Ed. Mog., in hunne meergemelde qualiteit, na voorgaande beschrijving, bij meerderheid

of, in cas zich geene twee Leden voor een Persoon declareren, bij het Lot, daartoe iemand in deszelfs plaats aanstellen, zullende in beide gevallen, degeen, die aan den overledenen succedeert, gehouden zijn aan haar Ed. Mog. den Eed van getrouwheid te doen.

En zo het mocht komen te gebeuren, dat een of meer van de Rentmeesters van de Geestelijke Goederen, gedurende de minderjarigheid van Zijne ofte hare Hoogheid, kwamen te overlijden, of haare Commissien wegens avancement, ofte andere redenen te quiteren, ofte ook wel de jaaren, voor welke dezelve mochten wezen aangesteld, te elabeeren, zullen haar Ed. Mog. in qualité voorsz. op dezelve wijze als hiervoren omtrent de Surintenden ten is gezegt, iemand anders met het vacerende Rentmeesters-ampt voorzien, ofte, zo alleen de jaaren van de Commissie mochten zijn geelabeert, den fungerenden Rentmeester in dezelve Commissie continueren, zo nochtans, dat, in beide gevallen, Zijne ofte hare Hoogheid, meerderjaarg geworden, en tot de waarneming van de Stadhouderlijke Regeering gekomen zijnde, de aldus aangestelde of gecontinueerde Rentmeesters, met den eersten met eene nieuwe Commissie zal kunnen voorzien, of andere in derselver plaats aanstellen.

En zal in alles op diezelfde wijze worden gehandeld met alle verdere Ampten en Commissien, waarvan de Dispositie uit krachte van de voorsz. opdracht der Geestelijke Goederen aan den Heere Stadhouder competeert.

Dat verders omtrent het sesde poinct, rakende het houden van een generale opzicht en bewind

op de Jagt, den Heere Stadhouder gedemandeerd haar Ed. Mog. in hunne meergetelste qualiteit, het Opperhoutvesters-ampt zullen bekleden, en in cas van vacature van de plaats van Lieutenant-Houtvester, van een ofte meer Raden, en van den Secretaris van het Jagtgericht, op een voorafgaande beschrijving, de vacerende plaatsen vervullen, in achtnemende ten opzichte van de voorsz. aanstelling van den Lieutenant-Houtvester en Raden, hetgeen dienaangaande bij Zijne Hoogheid is gedaan.

En zullen mede haar Ed. Mog. zelfs, en in de voorsz. qualiteit, de Placaten en Reglementen op de Jagt doen publiceren, de Actens en Permissien om te mogen jagen doen expedieren, mitsgaders de differenten over de qualificatie tot de exercitie van de Jagt, na ingenomen advys van het Jagtgericht, decideren.

Zullende alle de voorgemelde poincten en schikkingen, voor zo verre dezelve van het Reglement van de Regering van den jaare 1674 afwijken, door de meerderjaargheid van den tegenwoordigen Heer Erf-Stadhouder, ofte Mevrouw de Princesse Carolina, ipso facto komen te cesseren, ende het voorsz. Reglement in alle zijne poincten en artikelen wederom stiptelijk moeten worden achtervolgt.

En zal met deze Resolutie omtrent al hetgeen voorsz. den Eed, welke bij ieder Lid van de Regering, ter Vergaderinge van haar Ed. Mog. comparerende, wordt afgelegd, worden geamplieerd.

En zal Extract dezes gezonden worden aan den President en Raden van den Hove Provinciaal, om aldaar te worden geregistreerd.

245. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, waarbij den Erfstadhouder zitting ter provinciale Statenvergadering wordt gegeven. 6 Julij 1763.*

De Staten etc. in aanmerking hebbende genomen dat, gelijk haar Ed. Mog. bij Resolutie van den 17. April 1754, hebben vermeend, dat om aan Zijne Hoogheid den Heere Erf-Stadhouder Capitain en Admiraal Generaal deezer en der andere Provincien, bij het aanvaarden van de voorsz. Hoge Digniteiten en Charges, meerdere kennis van de zaken van den Staat te doen hebben, aan Hoogstdenzelven, op den geadmilleerden ouderdom van 15 jaaren, na aflegging van den eed van Secretesse, sessie in de vergadering van haar Ho. Mog. en in den Raad van State behoorde te worden gegeven, en Hoogstdezelve tot de besoignes aldaar te worden geadmilleert, ook dien conform ingevolge van 't geen in den jare 1759, bij de gezamentlijke bondgenoten eenparig is vastgesteld en geresolveert, Zijne Hoogheid, na den ouderdom van vijftien jaaren bereikt te hebben, reeds voor eenigen tijd is geadmilleert en sessie genomen heeft ter vergadering van haar Ho. Mog. en in den Raad van State, en verder in overweeging nemende, hoe geconsidereerd het merkelyk onderscheid van Regeering en behandeling van zaken, die ter Generaliteit en in de respectieve Provincien plaats heeft, het dienstig en nodig zal zijn, dat Zijne Hoogheid hoe oer so beeter werde geïnformeerd van de Constitutie en Regeering deezer Provincie, ten einde om met des te meerdere kennis van zaken de exercitie van de eminente Charges van Erf-Stadhouder, Capitain en

Admiraal Generaal deezer Provincie, bij Hoogstdezelve meerderjaargheid op den geadmilleerden ouderdom van 18 jaaren, bij haar Ed. Mog. Resolutie van den 17. April 1754 hiervoren gemeld bepaald, te aanvaarden en te bekleden, hebben na voorgaande beschrijving en rijpe deliberatie op het point dezen aangaande, eenparig goedgevonden en verstaan op denzelfden grond en voet, als ter vergadering van haar Hoog Mog. en in den Raad van State geschied is, Hoogstgemelde Zijne Hoogheid, na alvorens bij handtasting den Eed van secretesse te hebben afgelegd, in de Staatsvergadering van deeze Provincie te admitteren en sessie te geven en mitsdien Zijne Hoogheid te verzoeken, gelijk Hoogstdezelve verzogt word bij deezen, om wanneer dese Provincie met hoogstdezelfs tegenwoordigheid zal komen te vereeren, als dan in de hooge vergadering van haar Ed. Mog. te willen verschijnen, mitsgaders derzelver deliberatie en aldaar voorvallende besoignes bij te wonen.

En is wijders goedgevonden en verstaan de Heren Gecommitteerden deezer Provincie ter Generaliteit aan te schrijven en te gelasten, om van deese haar Ed. Mog. Resolutie, met een compliment ter materie dieneude, aan Hoogstgemelden Heere Erfstadhouder deezer Provincie, alsmede aen den Heere Hertog van Brunswijk en daarnevens extract deezer aan Zijne Hoogheid den Heere Erfstadhouder te overhandigen.

216. COMMISSIE van Z. H. als Erfstadhouder enz. van de provincie Utrecht. 12 Februarij 1766.

De Heren Geëligeerde Raden, de Ridderschappen en de Stad en Steden van Utrecht, Amersfoort, Rheenen, Wijk en Montfoort, representerende de drie Staten van den Lande van Utrecht, doen te weten: Alzo wij bij Commissie van den 26. Junij 1747, om redenen daarbij in het brede vermeld, aan Zijne Hoogheid den Here Prince Willem Carel Hendrik Friso, door Gods genade Prince van Orange, Furst van Nassau etc. etc. hebben gedefereert het Stadhouder- Capitein- en Admiraalschap Generaal van en over Hoogstgemelde Provincie, en Wij bij Onze Resolutie van den 10. Januarij 1748 het voorz. Stadhouder- Capitein- en Admiraalschap Generaal erfelijk hebben verklaart op Hoogstgemelde Zijne Hoogheids Mannelijke, alsmede in de gevallen daarbij geëxprimeert, Vrouwelijke Descendenten, in wettige Huwlijken geprocreëert, en dat door het ontijdig afsterven van Hoogstgemelde Zijne Hoogheid, in het jaar 1751, het Stadhouder- Capitein- en Admiraalschap Generaal gedevolveert zijnde op den Here Willem, Prince van Orange en Nassau, Wij bij eene nadere Resolutie op de Tutelle van Hoogstdezelve, in cas van onverhoopt overlijden van Hare Koninklijke Hoogheid de Vrouwe Gouvernante, den 17. April 1754 genomen, de meerderjarigheid van Hoogstgemelde Here Prince hebben gefixeert op den ouderdom van 18 jaren, welke Zijne Hoogheid op den 8. der aanstaande maand Maart zal hebben bereikt. Zo is 't, dat Wij dienvolgens Zijne Hoogheid den Here Willem, door Gods genade Prince van Orange, Furst van Nassau etc. etc. etc., in vertrouwen op Deszeifs eminente qualiteiten, goedgevonden hebben te verlenen gelijk Wij verlenen bij dezen, Commissie als Erf-Stadhouder, Erf-Gouverneur, Erf-Capitein en Erf-Admiraal Generaal van en over Hoogstgemelde Provincie van Utrecht, met alle Digniteiten, Praeëminentien, Praerogativen, Gerechtigheden, Profijten en Waardigheden, daartoe enigszints specterende, niets uytgezondert, op den voet en in dier voegen als hetzelfde Stadhouder- Capitein- en Admiraalschap Generaal van en over deze Provincie bij wijlen Zijne Koninkl. Majesteit van Groot Brittannië, Willem de III., en Hoogstgemelde Zijne Hoogheid den Here Prince Willem Carel Hendrik Friso, beide Hoogloffelijker Memorie, ingevolge het Reglement op de Regering van den

16. April 1674, is bekleed en geëxerceert geweest, zullende vervolgens Zijne Hoogheid gehouden zijn te doen den Eed, den 17. April 1674 gearresteert, welke Eed door Zijne Hoogheid zijnde gedaan, bevelen Wij den Praesiderende en Raden van den Hove Provinciaal en alle andere Officieren, Justiciëren en Inwoonders van de voorz. Stad, Steden en Landen van Utrecht, alle Oversten, Colonellen, Ritmeesteren, Capiteinen en verdere Officieren, Ruyteren en Soldaten en andere Luyden van oorlog, die in den voorz. Lande zijn of nog zullen komen, generalijk en specialijk, Zijne Hoogheid den Here Prince Willem, bij de Gratie Gods, Prince van Orange en Nassau etc. etc. etc. te houden en te erkennen voor hunnen Erf-Stadhouder, Erf-Gouverneur, Erf-Capitein en Erf-Admiraal Generaal van des voorz. Lande, en overzulks bewijzen alle behoorlijke oere en reverentie, en Zijne Hoogheid in alle zaken, beroerende het stuk, beleid en executie van den voorz. Staat en al hetgens daarvan dependeert, te obedieren en te gehoorsamen, en daartop te doen alle behoorlijke en mogelijke hulpe, bijstand, en assistentie. Dat zij ook gehouden en gedoogen, dat Zijne Hoogheid den voorz. Staat, mitsgaders de Rechten, Praerogativen, Eere, Praeëminentien, Vrijheden, Emolumenten en Profijten volkomen en gerustelijk geniete en gebruyke, zonder denzelven daarinne te doen ofte laten geschieden enige hinder of belet ter contrarie. Bevelen ook onze Ontfangers, die jegenswoordig zijn of namaals nog komen mogen, Zijne Hoogheid of dengenen, die van Zijne Hoogheid last hebben zal, de Gagie tot den voorz. Staat behorende, op de gewoonlijke dagen en termijnen te fourneren en te betalen, hetwelk Wij willen henl. in Rekening, onder behoorlijke quitantie, geleden en gepasseert te worden, want wij hetzelfde tot welken van de voorz. Stad, Steden en Landen van Utrecht nut en oorbaar vinden. Aldus gedaan in Onze Vergaderinge den 12. Februarij van den jare 1766. Des ten oorkonde hebben Wij dezen door Onzen Secretaris doen ondtekenen en met Onzen uythangenden zegele doen bevestigen. (Was geparapheert) D'Ablain-Giesenburg. (onderstond) Ter Ordonnantie van mijne Hoogstgemelde Heren die Staten. (getekent) Milan-Visconti.

217. EED door Z. H. Prins Willem V, als Erfstadhouder der provincie Utrecht, in handen van de Gecommitteerden der Staten van dat Gewest te 's Hage afgelegd. 8 Maart 1766.

Wij Willem, Prince van Orange en Nassau etc. beloven en zweeren de Ingeseetenen der Provincie van Utrecht bij hunne Wetten, Privilegien en Gerechtigheeden, mitsgaders de vrije exercitie van de ware Gereformeerde Religie, zoo die in den jare 1619 bij de Synode Nationaal tot Dordrecht

is vastgesteld, ende alomme in de Vereenigde Nederlanden publiekelijk wordt geleerd, te zullen conserveeren en handhaven, ende meede voor alle geweld van buyten ende van binnen te beschutten en te beschermen. Zoo waarlijk helpe ons God Almachtig.

218. FORMULIER van den eed en ampliatie van dien, door de Staten van Utrecht vastgesteld voor de Leden hunner Vergadering. 26 Junij 1747. 17 December 1749.

Ik belove ende zweere, alle Privilegien, Handvesten en Gerechtigheden van den Lande van Utrecht,

ende de drie Leden van dien, als ook de oude wettige en wel-hergebragte Costuimen te zullen

voorstaan ende helpen defenderen ende handhaven, alle gemeine Landszaken met raad ende daad te helpen bevorderen, daarinne adviseren ende besluiten, zulks ik na mijn verstand ende rechter conscientie, ten gemeinen beste ende welvaren bevinden zal te dienen ende behoren, zonder affectie, gunst, ofte ongunst tot iemand; alle Ordonnantien ende Resolutien van Staten, ook de Commissien ende Lasten, mij Staatswijze opgeleid ende bevolen, naar mijn vermogen ende wetenschap, met allen ijver ende getrouwigheid na te komen, doen nakomen, waar te nemen ende uit te voeren. Dat ik ook de Christelijke Gereformeerde Religie ende Leere, gelijk dezelve in den jare 1619 bij de Synode Nationaal tot Dordrecht is bevestigd, ende in diervoegen in de publieke Kerken deser Landen word gepredikt ende geleerd, ende die ik in alle oprechtheid gelove ende houde te wezen de Ware Zaligmakende Religie, naar mijn beste vermogen, heiliglijk en

oprechtiglijk zal maintaineren; onderhouden ende doen onderhouden, zonder immermeer, voor zoo veel in mij is, te gedogen dat bij iemand daarinne eenige indracht ofte verandering werde gedaan; en dat ik mede punctuelijk zal observeren en nakomen het Reglement, nopende het bestel en beleid van de Provinciale Regeringe, in den jare 1674 ter Vergaderinge gearresteerd. „Dat ik ook zal helpen „mainteneren Haar Ed. Mog. Resolutie van dato „den 10. Januarij 1748, waarbij het Stadhouder- „schap, Capitein- en Admiraalschap-Generaal ver- „klaard is Erflijk, zo in de mannelijke als vrou- „welijke wettige Descendenten van Zijne Hoogheid „den Heere Erfstadhouder, Willem Carel Hendrik „Friso, Prince van Orange en Nassau, etc. etc. etc.”¹ En eindelijk; dat ik secreet zal houden alle zaken in de Vergadering van Staten verhandelt ofte besloten, die bevolen zullen worden secreet te houden. Zoo waarlijk moet mij God Almachtig helpen.

219. RESOLUTIE van Gedeputeerde Staten van Utrecht, waarbij de eed voor de Leden van de Statenvergadering dier provincie wordt geamplieerd. 17 Mei 1754.

Op 't voorgebragte dezen aangaande is na deliberatie goedgevonden, dat ingevolge de Resolutie den 17. April laatstleden ter beschrijvinge genomen, de Eed, welke bij ieder Lid van de Regering, ter vergadering van de Heeren Staten compareerende, word afgelegd, zal worden geamplieert en dat agter de woorden: „Dat ik ook zal helpen maintainereen „haar Ed. Mog. Resolutie van den 10. Januarij „1748, waarbij 't Stadhouderschap, Capitein- en „Admiraalschap-Generaal Erfelijk verklaard word,

„soo wel in de mannelijke als vrouwelijke wettige „Descendenten van Zijne Hoogheid den Heere Erf- „stadhouder,” zullen gevoegd worden de navolgende woorden: „alsmede nog haar Ed. Mog. Resolutie „van den 17. April 1754, houdende voorsiening „omtrent de voogdyschap van den Heere Erfstad- „houder of Mevrouw de Princesse Carolina, inge- „valle gedurende derzelver minderjarigheid haare „Koninglijke Hoogheid onverhooptelijk iets mensche- „lijks mogte overkomen.”

220. RESOLUTIE der Staten van Utrecht, waarbij het formulier van den eed, door de Leden hunner Vergadering te doen, wordt vastgesteld. 30 April 1760.

Is eenparig goedgevonden het formulier¹ van Eed, zoo als hetzelfde bij Resolutie van de Heren Ordinaris Gedeputeerden, met aflatting van hetgeene, gedurende de minderjarigheid van Zijne Hoogheid, heeft plaats gehad, ter Vergaderinge van haar Ed. Mog. is voorgedragen, te arresteren en vast te stellen, gelijk hetzelfde gearresteert en vastgesteld word mits deczen, om bij den genen, die van tijd tot tijd ter Vergaderinge van haar Ed. Mog. zullen compareeren, te worden gedaan, alvorens sessie te neemen:

Ik belove ende sweere alle Privilegien, Handvesten ende Gerechtigheden van den Lande van Utrecht, ende de drie Leden van dien, als ook de oude wettige en wel herbrachte costuymen te zullen voorstaan ende helpen defenderen, en die handhaven; alle gemeine Lands zaken met raad en daad te helpen bevorderen, daarinne adviseren ende besluyten, zulks ik na mijn verstand ende rechter conscientie ten gemeyne beste, ende welvaren bevinden zal te dienen, ende behoren, zonder affectie, gunst of ongunst tot iemand, alle ordonnantie ende resolutien van Staten, ook de Commissien, ende lasten, mij Staatsgewijze opgeleid

ende bevolen, na mijn vermogen ende wetenschap met allen iever ende getrouwigheid na te komen, doen nakomen, waartenemen, ende mittevoeren. Dat ik ook de Christelijke Gereformeerde religie ende leere, gelijk deselve in den jare 1619 bij de Synode nationaal tot Dordrecht is bevestigd, ende in diervoegen in de publieke kerken deser landen word gepredikt ende geleerd, ende die ik in alle oprechtheid gelove ende houde te wesen de ware Saligmakende Religie, na mijn beste vermogen heiliglijk en oprechtiglijk zal maintaineren, onderhouden ende doen onderhouden, zonder immermeer voor zo veel in mij is, te gedogen, dat bij iemand daarinne enige indracht ofte veranderinge werde gedaan, en dat ik mede punctuelijk zal observeren en nakomen het Reglement, nopende het bestel en beleid van de Provinciale Regeeringe, in den jare 1674 ter vergaderinge gearresteerd; dat ik ook zal helpen maintaineren haar Ed. Mog. resolutie van dato den 10. Januarij 1748, waarbij het Stadhouder- Capitein- en Admiraalschap Generaal verklaard is erflijk zo in de mannelijke als vrouwelijke wettige Descendenten van Zijne Hoogheid den Heere Erfstadhouder Willem Carel Hendrik Friso, Prince

¹ [De met „ getaekende woorden bevatten de ampliatie.]

² [Zie dit formulier, hiervoor N° 218.]

van Oranje en Nassau etc. etc. ende cyndelijk dat ik secreet zal houden alle zaken in de Vergaderinge van Staten verhandeld ofte besloten, die be-

volen zullen worden secreet te houden. Zoo Waarlijk moet mij God Almachtig helpen.

221. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, waarbij den Rentmeester Generaal der Domeinen, Jonkheer G. J. van Hardenbroek, dispensatie wordt verleend van de bepaling dat rekenplichtige ambtenaren geen Leden van de Vergadering der Staten mogen zijn. 1 April 1767.*

Is eenparig, Jonk. G. J. van Hardenbroek, Heere van Lockhorst en Berkestein, tot de Commissie ter Generaliteit voor aangenaam verklaart, en goedgevonden aan gemelden Heer van Lochorst, wegens het bekleden van het Ampt van Raad en Rentmeester der Domeinen, bij dispensatie van de Resolutien, verbiedende de Comtablen ter beschrijvinge van Staten te compareeren, sessie ter Vergaderinge van hun Ed. Mo. te accorderen, zo lang dezelve

zal wezen gecommiteerd ter Generaliteit, uitgezonderd alleen, wanneer iets, het Ampt van Raad en Rentmeester-Generaal concerneerende en daarmede betrekking hebbende, aldaar mogte voorkomen, in welk geval dezelve ter Vergadering present zijnde, alsdan zal gehouden zijn zich te absenteeren; alles zonder eenige consequentie voor het toekomende.

EERSTE BOEK. TWEEDE TITEL.

TWEEDE DEEL.

Betreffende het eerste Lid der Staten 's Lands van Utrecht, geëligeerd uit de vijf Kapittelen.

1. LIJST *der Geëligeerden uit de vijf Kapittelen, representerende den eersten Staat van den Lande van Utrecht.*

1725.

1708. GODARD VAN TUYLL VAN SEROOSKERKEN, Heer van Welland, kanonik van Oudmunster.

1724. 25 October. Door de Vroedschap der Stad Utrecht, tot vervulling der vacature, in het Lid der Geëligeerden ontstaan, door overlijden van Frederik Borre van Amerongen, Heer van Kersbergen, genomineerd met Gerlach Frederik van der Capellen, Heer van Mijdrecht, kanonik van S. Pieter.

1725. 8 Februarij. Lid der Staten.

1758. Overleden.

1726.

1724. 2 Junij. DR. RUDOLPH LEUSDEN, kanonik van S. Jan.

1724. 14 Junij. Door de Vroedschap van Utrecht, in plaats van den overleden Johan van Weede, genomineerd met Mr. Carel Martens, kanonik van S. Jan.

1726. 20 Mei. Lid der Staten.

1764. 3 November. Overleden.

1729.

1728. GERLACH FREDRIK VAN DER CAPELLEN, Heer van Mijdrecht. Kanonik van S. Pieter.

1729. 21 Junij. Door de Vroedschap van Utrecht, na doode van Reynauld Gerard van Tuyll van Serooskerken, Heer van Zuilen, genomineerd.

1729. 4 Augustus. Lid der Staten.

1754. 19 Mei. Overleden.

1731.

WILLEM JACOB VAN RENESSE TOT LOCKHORST, kanonik ten Dom.

1731. 9 Januarij. Door de Vroedschap van

Utrecht, na doode van Gerard Godard Taets van Amerongen genomineerd met Frederik Batavodurus Taets van Amerongen tot de Natewisch, kanonik van S. Pieter.

1731. 13. April. Lid der Staten.

1753. 1 Mei. Door H. K. H. niet weder in het Lid der Geëligeerden benoemd.

1733.

FREDERIK BATAVODURUS TAETS VAN AMERONGEN tot de Natewisch, kanonik van S. Pieter.

1733. 13 October. Door de Vroedschap van Utrecht, na doode van den Heer van Deyl, genomineerd met Leonard Taets van Amerongen, kanonik van S. Jan.

1733. 25 November. Lid der Staten.

1745. Overleden.

1745.

1740. JACOB HENDRIK GRAAF VAN RECHTEREN, Heer van Westerveld, kanonik van S. Pieter.

1745. 11 Mei. Door de Vroedschap van Utrecht, na doode van den Heer Taets van Amerongen, genomineerd met Reinoud Baron van Reede, Heer van Ginkel, kanonik ten Dom.

1745. 30 September. Lid der Staten, na ontslag uit den eed der provinciale Regering van Overijssel.

1783. 11 December. Overleden.

1746.

1737. Mr. WOUTER HENDRIK VAN NELLESTEYN, kanonik van Oudmunster.

1745. 13 October. Door de Vroedschap van Utrecht, na doode van den Heer Daniel de Lecuw, genomineerd met Theodorus Cornelis Zael, kanonik van S. Marie.

1746. 12 Januarij. Lid der Staten.

1753. 1 Mei. Door H. K. H. niet weder benoemd.

1747.

1747. JAN DANIEL D'ABLAING, Vrijheer van Giessenburg, Proost van Oudmunster.

1747. 13 September. Door Z. H., na doode van den Heer van Nyveld, tot Geëligeerde Raad en Lid der Staten aangesteld.

1757. 27 April. Tot Supernumerair Geëligeerde Raad en President der Staten benoemd door H. K. H. Na eenig verschil over de wettigheid dier benoeming door de Staten als zoodanig erkend.

1775. 25 Maart. Overleden.

FRANÇOIS DOUBLET, Heer van Groeneveld, kanonik ten Dom.

1747. 13 September. Door Z. H. tot Geëligeerde Raad, na doode van den Heer van Wellesteyn, aangesteld.

1753. 1 Mei. Door H. K. H. niet weder benoemd.

1751.

1749. JAN PESTERS, kanonik van S. Jan.

1750. 13 Januarij. Door Z. H. tot Supernumerair Geëligeerde Raad aangesteld.

1753.

1753. JAN FLORIS GRAAF VAN NASSAU LA LECK, kanonik van Oudmunster.

1753. 3 Mei. door H. K. H. tot Geëligeerde Raad benoemd.

1782. Overleden.

1736. JAN PIT, kanonik van S. Marie.

1747. Deken van S. Marie.

1779. 12 Mei. Vraagt en bekomt ontslag.

1756.

1756. ANTHONY FRANÇOIS GODIN, Heer van Kockengen, kanonik ten Dom.

1756. 15 December. Door H. K. H., in plaats van den Heer van Mijldrecht, tot Geëligeerde Raad benoemd.

1757. 12 Mei. Ter Vergadering der Staten zitting genomen.

1788. Overleden.

1758.

PHILIP JACOB VAN BORSSELE VAN DER HOOGE.

1757. Kanonik van S. Jan.

1757. 18 Mei. H. K. H. geeft den Staten van Utrecht kennis, voornemens te zijn den Heer van Borssele, als Edelman in het Lid der Geëligeerden aan te stellen, en zendt de stukken, tot bewijs van zijnen adeldom, over, ten einde die onderzocht worden.

1757. 7 December. Door Geëligeerde Raden en de Stad Utrecht bevoegd verklaard om in die betrekking zitting ter Statenvergadering te nemen.

1758. 1 Maart. Zitting genomen.

1767. 13 December. Neemt ontslag.

REINHARD ADRIAAN WILHELM CAREL VAN HEIDEN, Heer van Rijnestein.

1758. Kanonik van S. Jan.

1758. 22 Maart. Door H. K. H. tot Geëligeerde Raad benoemd in plaats van wijlen den Heer van Welland.

VERVOLG UTR. PLE. I.

1758. 29 Maart. Ter Statenvergadering zitting genomen.

1781. Overleden.

1765.

MR. JAN ANDRÉ VAN WESTRENNEN.

1764. Kanonik van S. Marie.

1764. 28 December. Door Geëligeerde Raden tot hun medelid benoemd, krachtens de acte van Tutelle van den minderjarigen Erfstadhouder, in plaats van wijlen den Heer Leusden.

1765. 16 Januarij. Ter Statenvergadering zitting genomen.

..... Overleden.

1768.

DIRK JAN VAN HEECKEREN TOT DEN BRANDSENBURG.

1760. Kanonik van S. Jan.

1768. 13 Januarij. Door den Erfstadhouder tot Geëligeerde Raad aangesteld.

1768. 20 Januarij. Ter Statenvergadering zitting genomen.

1775.

JR. WILLEM RENÉ VAN TUYLL VAN SE-ROOSKERKEN.

Kanonik van

1775. 5. April. Aangesteld en zitting genomen als boven.

1776. 25 September. Vraagt en bekomt ontslag.

1776.

MR. WILLEM EMMERY DE PERPONCHER SEDLNITZKY.

1776. Kanonik ten Dom.

1776. 25 September. Door den Erfstadhouder tot Supernumerair Geëligeerde Raad aangesteld in plaats van Jonkheer W. R. van Tuyll van Serooskerken, Heer van Zuilen, die ontslag gevraagd en verkregen had.

1776. 12 October. Als zoodanig ter Statenvergadering zitting genomen.

1779. 12 Mei. In plaats van den Heer Pit, die op zijn verzoek ontslagen was, door den Erfstadhouder tot ordinaris Geëligeerde Raad aangesteld. Als zoodanig zitting genomen.

1779.

JR. REINHARD VAN LYNDEN.

1762. Kanonik van Oudmunster.

1779. 12 Mei. Door den Erfstadhouder tot Supernumerair Geëligeerde Raad benoemd in plaats van bovengemelden Heer de Perponcher.

1779. 25 Mei. Als zoodanig zitting genomen.

1781. 12 October. Tot ordinaris Geëligeerde Raad benoemd in plaats van Jonkheer Grave van Heiden. Zitting genomen.

1782. 16 Januarij. Verzoekt en bekomt ontslag.

1781.

MR. NICOLAAS PESTERS.

1774. Kanonik van S. Jan.

1781. 12 October. Door den Erfstadhouder tot supernumerair Geëligeerde Raad aangesteld in plaats van Jr. Reinhard van Lijnden.

1782. 30 Januarij. In plaats van Jr. R. van Lijnden tot ordinaris Geëligeerde Raad benoemd. Zitting genomen.

1782.

JR. GERARD MAXIMILIAAN TAETS VAN AMERONGEN, Heer van Deyl en Renswoude.

1766. Kanonik ten Dom.

1782. 30 Januarij. Door den Erfstadhouder in plaats van Mr. Nicolaas Pesters tot supernumerair Geëligeerde Raad aangesteld. Neemt als Edelman zitting.

1782. 24 April. Tot ordinaris Geëligeerde Raad benoemd in plaats van wijlen den Heer van Nassau-Oudekerk.

1787. 3 October. Door de Staten uit de Regering ontslagen.

JR. JOHAN PETER COENRAAD HENDRIK VAN RENESSE, Heer van Vliet.

1782. Kanonik van Oudmunster.

1782. 24 April. Door den Erfstadhouder in plaats van den Heer van Amerongen van Deyl benoemd tot supernumerair Geëligeerde Raad.

1782. 8 Mei. Neemt in die betrekking ter Staten vergadering als Edelman zitting.

1786. 30 April. Uit de Regering verlaten.

1786.

JR. JOOST TAETS VAN AMERONGEN.

1781. Kanonik van S. Jan.

1786. 3 Mei. Door den Erfstadhouder tot Geëligeerde Raad benoemd in plaats van den Heer van Renesse.

1786. 17 Mei. Neemt als Edelman zitting.

1787. 3 October. Door de Staten uit de Regering ontslagen.

1787.

JR. BAREND HENDRIK VAN REEDE, Heer van Sandenburg.

1787. Kanonik van S. Marie.

1787. 31 October. Door den Erfstadhouder tot

Geëligeerde Raad benoemd in plaats van Jr. Gerard Maximiliaan Taets van Amerongen van Deyl en Renswoude.

1787. 14 November. Neemt als Edelman zitting.

1793. Overleden.

1788.

JR. GERARD LEONARD MAXIMILIAAN TAETS VAN AMERONGEN tot Natewissh.

1784. Kanonik ten Dom.

1788. 16 Januarij. Door den Erfstadhouder tot Geëligeerde Raad benoemd in plaats van Jr. Joost Taets van Amerongen.

1788. 31 Januarij. Neemt als Edelman zitting.

JR. JAN CAREL GRAVE BENTINCK.

1788. Kanonik van Oudmunster.

1788. 23 Julij. Door den Erfstadhouder tot Geëligeerde Raad benoemd in plaats van wijlen Anthony François Godin, Heer van Cockengen.

1788. 13 Augustus. Neemt als Edelman zitting.

1790.

MR. JACOB ADRIAAN VAN DEN HEUVEL.

1778. Deken van S. Marie.

1790. 21 Julij. Door den Erfstadhouder tot Geëligeerde Raad benoemd, in plaats van wijlen den Heer van Sterkenburg.

1790. 4 Augustus. Neemt zitting.

1793.

JR. JAN HENDRIK VAN LYNDEN.

1784. Kanonik ten Dom.

1793. 20 Maart. Door den Erfstadhouder tot Geëligeerde Raad benoemd in plaats van wijlen den Heer van Reede.

1793. 27 Maart. Neemt als Edelman zitting.

EERSTE BOEK. TWEEDE TITEL.

DERDE DEEL.

Aangaande de Prebenden, Proostdijen enz. van de vijf Kapittelen en S. Catharina te Utrecht.

1. INSTRUCTIE van den Erfstadhouder tot heffing van een Annaat van elke vacerende proostdij, kanonizij, prebende enz., ter begeving van Z. H. staande. 18 Januarij 1680. N. S.

Also bij de orde ende Reglement tot bestel ende beleyd van de Regieringe ende over de provincie van Utrecht geëmanceert den 26. April 1674, s. loci, onder anderen is gestatueert, dat den Stadhouder in der tijd sal begeven de praepositheyten oft proostdijen, soo wanneer die souden mogen komen te vaceren; mitsgaders de vrye ende libere dispositie hebben van alle de canonisyen, die in ses alsoogenaamde Lands of Staten maanden sullen komen te vaceren, omme daarmede te doen ende te handelen naer sijn welgevallen.

Ende dat den Stadhouder ook is gedefereerd de dispositie over de Inkompten der goederen van de Conventen van Oostbroek, St. Paulus, Catharina, ende andere (voor zoo veel die niet specialijk en zijn geaffecteert tot eenige publycque saecken) daar

onder vervolgens mede behoren acht commanderijen Maltheser ordre, specterende tot de Balye van St. Catharina, ende twaalf praebendaten mede van St. Catharina; mitsgaders de canonisyen van St. Jan tot Wijk bij Duurstede, ende de proves van de drie Jufferen Conventen, van St. Agniet tot Rhenen, Maria Magdalena tot Wijk ende van Marienburgh tot Zoest.

Soo ist, dat sijn Hoogheyt, begeerende van tijd tot tijd nauwkeurig geïnformeert te wesen over de natuyre, valeur ende opkompten van de voorz. praelatuurschappen, canonisyen, commanderyen, proves ende andere beneficiën, ende daareboven soo dienstigh als nodigh vindende het oprichten van een Fonds ende comptoir, daartuyt successivelyk eenige kleyne dispositien, in voorvallende saecken

konnen gedaan worden. Naar voorgaande rijpe deliberationen, ende naar ingenomen advys van sijne Surintendenten over de alsoo genoemde geestelijke goederen, goedgevonden ende verstaan heeft te ordonneeren en te statuieren, gelijk geordonneerd en gestatueerd werd mits desen.

Dat van nu voortaan, soo dickmaal ende meermalen eenige praelatuyschap, canonisyen, commanderyen, proven ofte andere beneficien, tot Sijne Hoogheids dispositie staande, bij versterft, verlaten, afstand of resignatien, zullen komen te vacceeren, de opkomsten en revenues daar af, sonder onderscheyd, ende van wat natuure die mogen wesen, sullen worden ontfangen, geadministreert ende verantwoord bij dengeenen dien wij daartoe sullen aanstellen ende committeeren, soo lange ende tot dat de voors. vacerende praelatuyschappen, canonisijen, commanderyen, proven of andere beneficien op een ander persoon sal ofte sullen wesen geconferceert. Ende soo wanneer de voors. collatie bij ons sal komen gedaan te worden, dat als dan het eerste jaar vrugten en opkomsten, dat naar dato van onse collatie sal komen te vervallen, het zij van praelatuyschap, canonisije, commanderye, prove ofte andere beneficien, als een Annaat eens

ten vollen en sonder eenige verminderinge bij onsen voors. gecommiteerden sal worden ontfangen ende gepercipiert, hetzij van 't eerste oft in eenige van de volgende jaaren, nadat den possesseur nyt de natuure van het beneficium met syn aankomst oft met verloop van jaren daartoe soude gerechtigd zijn, welk eerste jaar eens en in 't geheel bij den voors. onsen gecommiteerden ook sal worden ontfangen, geadministreert, en verantwoord, al waar ook dat in de acte van collatie daaraf geen mentie was gemaekt. Versoekende en ordonnerende respectivelijk allen dengeenen, dien het aangaan magh, den voornoemden onsen gecommiteerden in sijn voors. Recept der Annaten, alle acces ende copyen te geven en te laten volgen, en des versogt wordende, alle hulp ende toestand te bewijzen; lastende ende bevelende onse Surintendenten van de alsoo genaamde Geestelijke goederen, te letten en de hand daaraan te houden, dat dese onse ordonnantie punctuelijk worde naagekomen ende gepractiseert. Aldus gedaan in 's Gravenhage desen 18. Januarij 1680, en was onderteykent G. H. Prince d'Orange. Ter ordonnantie van Syn Hoogheyd. Ende was onderteykent, Joh. Pesters.

2. RESOLUTIE der Staten van Utrecht, waarbij de wijze van begering der kanonikale prebenden weder wordt vastgesteld als in vroegere stadhouderlooze tijden. 27 April, 5 Julij 1702.

Ter Vergaderinge sijnde ingediend ende gelesen de volgende remonstrantie van de Decanen ende Capitullaren van de vijf Capitullen binnen Utrecht, luydende:

Vertonen reverentelijk de Decanen ende Capitullaren van de vijf capitullen binnen deze stad, dat bij accoord den 9. Junij 1579, tusschen de vijf capitullen ter eenre, mitsgaders de Ridderschap en Steden ter andere zijde opgerigt, is vastgesteld dat de eerste vacerende prebende in yder kercke, in eenig van de maanden, den paus bij de concordaten van de duytsche natie gereserveert, sal worden geconferceert bij het capittel van deselve kercke, daarinne die gelegen is, ende vacant sal wesen, 't zij dan capitullariter ofte per turnos, so sij te raden sullen vinden; dat tot de tweede prebenden in yder kercke ende capittel, de Ridderschap van den Lande van Utrecht collegialiter, ende als representerende een litmaet van de Staten, een bequaam Edelman sullen mogen nomineren, ende dat die van de capitullen gehouden sullen wesen de prebende op den genomineerden te conferceeren; ende dat tot de derde prebende in yder kercke de Heeren Regeerders der Stad Utrecht een bequaam persoon sullen mogen nomineeren, den welken die deken ende capitullaren van deselve kercke gehouden sullen sijn insgelijks alsulcke vacerende prebende te conferceeren, en tot de reële en actuele possessie te admitteeren, behoudens henluyden haar regt ende statuten als boven, sonder dat sijlieden die sullen mogen weygeren. Ende als die van de Ridderschap en stad Utrecht also in ygelyke kerke eens geconferceert sullen hebben, sal weder beginnen de tour ofte beurt van den capitulle van ygelycke kercke; ende daarna weder die beurt ofte tour van de Ridderschap en successivelyck van de stad Utrecht; maar soo veel

die prebenden aangaat, die van nu voorts aan sullen vacceeren in de maanden, den ordinaris collatoren gereserveert, die en sullen hem die van de Ridderschap en stad Utrecht niet onderwinden, maar sullen die van de vijf Godshuysen dienaangaande blijven in hun geheel, en sulcke gerechtigheyd ende possessie, als sij daarvan tot nog toe gehad ende gebruyckt hebben. Dat conform den voorsz. accoorde de prebendens sodanig altijd, sonder eenige veranderinge sijn geconferceert, breder als bij den appointementen ofte declaratoir van de Heeren UEd. Mog. ordin. gedeputeerden, in date den 1. Februarj 1676; dat door den reglemente van den 16. April 1674 wel eenige veranderinge is gemaect, dan also sijne Koninklijke Majesteyt van Groot Brittagien, gewesene Erfstadhouder van dese provincie, glorieuser ende onsterffelycker gedagtenissen, sonder wettelycke descendenten naatelaaten, is koomen te overlijden, en door UEd. Mog. 't voorsz. reglement, volgens resolutie van den 20. deser maand April laatstleden, ter beschrijvinge genoomen, was vernietigt, en vervolgens de Remonstranten, conform den gemelten accoorde, en opgevolgde Usantie, sijn gerechtigd tot de voorsz. tourbeurten, mitsgaders alle de voordeelen en geregtigheden, die zedert den jaare 1651 tot de prebendens hebben behoort, en ook in specie tot het regt van de Jacht, waartoe de Remonstranten van ouds sijn gerechtigd geweest, volgens UEd. Mog. resolutie van den 23. October 1586, so versoecken de Remonstranten, dat UEd. Mog. believen te declarceeren, dat de Remonstranten wederom gekomen sijn in dien staat, als sy geweest sijn voor 'temaneeren van 't voors. Reglement van den 16. April 1674, ende gerechtigd tot de voorsz. tourbeurten van de sogenaamde pause-maanden, mitsgaders van alle voorregten, sedert den jaare

1651 tot de respective prebendens behoort hebbende, en in specie de Jagt; immers voor de Canonicken in dese provincie woonende, gelijk van ouds is gepractiseerd. 't welck doende etc. Lagerstond Uit de naame van welgemelde Heeren Decanen en Capittularen van de vijf Capittulen alhier, ende was onderteeckent. E. van Drakenborgh.

Ende daarop bij haar Ed. Mog. sijnde gedelibereert, hebben haar Ed. Mog. goedgevonden te verklaren, gelijk verklaren bij desen, dat de Remonstranten wederom gekomen zijn in dien staat, als zij geweest zijn voor date van het Reglement van 16 April 1674, ende al sulcx geregtigt tot de tourbeurten van de so genaamde twee pause-maanden, mitsgaders tot alle voorregten, sedert den jaare 1651 tot de respective prebendens behoort hebbende. Dogh wat belangt der Remonstranten geregtigheyd

van de Jagt, sijn om 't selve te examineeren ende daarvan ter vergaderinge rapport te doen, versogt ende gecommiteert de Heeren van Weede, van Karsbergen, van Deyl, van Schalckwijk, van Hardenbroeck, van Geresteyn, Haack de Jongh, van Lidt de Jeude en Morray.

Mercurij 5 Julij 1702.

Op het gerepresenteerde desen aangaande is na deliberatie goedgevonden, dat bij elucidatie op het geresolveerde van haar Ed. Mog. den 27 April 1702, op de remonstrantie van Decan en Capittularen van de vijf Capittulen binnen Utrecht, uit de woorden: *Ende al sulcx geregtigt tot de tourbeurten van de zogenaamde twee pause-maanden* sal worden geligt ende genoomen het woord *twee*.

3. RESOLUTIE der Staten van Utrecht, waarbij de Proost ten Dom schadeloos wordt gesteld wegens de niet geaggreëerde collatie eener vicary, te zijner begeving gestaan hebbende. 18 September 1750.

Rapporteerden de Heeren van Renesse, van Zuylen en van Mansveld, dat ingevolge het appoint. commissoriaal van den 1. Julij laatstleden, hadden geëxamineert het versoeck van Pieter Roeters, Proost en Archidiacon der kerke ten Dom alhier, bij requeste ten dage voorsz. gedaan, ten eynde buyten schade mogt worden gesteldt, wegens de vicarye St. Nicolai ad altare B. Mariae de doloribus in de Buurkerke binnen Utrecht, voorsz. proostdye compeeterende, en waarvan de collatie niet geaggreëert was, en gedachte Heeren Gecommitteerden den gemelden Proost dienaangaande mondeling gehoord hebbende, bevonden hadden dat denselvo zoude te vreden wesen, tot extinctie zijner pretensie, met de somme van vier hondert en vijftig Guldens, Eens

te mogen genieten. Waarop gedelibereert sijnde, hebben Haar Ed. Mog. 't geconvenieerde voorsz. eenparig geaprobeert, en zijn gemelde Heeren Gecommitteerden voor derselver genomene moeyte en gedaan rapport bedankt, en is vervolgens goedgevonden op voorsz. requeste te appointeeren als volgt: De Staten etc. Gehoord 't Rapport van de Heeren van Renesse, van Zuylen ende van Mansveld, approberende 't geconvenieerde met den suppliant, accordeeren denselve, tot extinctie van zijne pretensie, wegens 't niet aggreëeren der collatie van de Vicarye in desen vermeld, eens eene somme van f 450, bij den Rentmeester van de Domeinen te betalen.

4. RESOLUTIE der Staten van Utrecht, waarbij de Proost van S. Marie schadeloos wordt gesteld wegens het verlies der collatie van het Lectoraat des Kapittels. 23 October 1754.

Rapporteerden de Heeren van Westerveld, van Schalkwijk en van Asch van Wijck, dat ingevolge het appointement commissoriaal van den 18. der afgeloopene maand September, gesteld op den requeste van Mr. Jacob Pieter Balguerie, Drossard van Caylenborg, versoeckende daarbij als curateur van David Balguerie, Proost van den Capittelle van St. Marie alhier, dedommagement van de collatie van 't lectoraatschap van den voorsz. capittelle, door wijlen Zijne Hoogheid den Heer Erfstadhouder, Gl. Memorie, op de persoon van Carel Balthazar Wieling gedaan, en waarvan den gemelden Proost of de suppliant in voorsz. qualiteit het regt compeert, gemelde requeste met en neevens de Heren Surintendenden van de geestelijke goederen van Zijne Hoogheid den Heer Erfstadhouder hebbende geëxamineerd, en daarop nagezien haar Ed. Mog. dispositie, op gelijke verzoek van den Proost van St. Jan, in de notulen van den 16. Januarij deses jaars vervat, gemelde Heren Gecommitteerden van advijs waren, dat om gelijkheid van reedenen het verzoek, in dezen gedaan, niet zal kunnen werden gedifficulteert en op den voet ten tijde voorsz. ge-

legt, den suppliant tot dedommagement zal moeten worden geaccordeert soo veel soms als het inkomen van het voorsz. Lectoraatschap, na aftrek van de lasten à 7 per Cts. tot capitaal gebragt, importeeren zal, mits den suppliant eens vooral daarmede ten deezen opzichte genoeg neemen, en al kooft ten tijden van den tegenwoordigen Proost 't Lectoraatschap, door voorn. Carel Balthazar Wieling gepossedeert, weder te vacceeren, Hare Koninklijke Hoogheid, of de Heer Erfstadhouder in der tijd, daarvan collatie kan doen, sonder dat de suppliant daar tegen eenige pretentie te maken zoude hebben.

Dat welgemelde Heren Gecommitteerden den suppliant daarop ook hadden gehoord en 't voorsz. hem voorgehouden zijnde, Hij daarmede genoeg heeft genomen en met hem usgegaan en uyt de conditien, waarop gemelde Proostdij verkogt is, en daarneevens overgelegd, gebleeken zijnde, dat het inkomen van meergemelde Lectoraatschap, na aftrek van de Lasten, bedraagt eene jaarlijksche somme van f 38—11—8, waarvan de stuyvers en penningen verwaarloost en de gemelde f 38—, à 7 per cts. tot capitaal gebragt zijnde, zulks zoude

uitmaken de somme van f 542—17—2 $\frac{1}{2}$, of tot eene ronde somme gebragt f 543—.

Waarop gedelibereerd zijde hebben haar Ed. Mog. al het voorgemelde welgevallig verklaard en de Heeren haar Ed. Mog. Ord. Gedeputeerden geautoriseert, ten behoeve van den suppliant in q^{te}. als Curateur van den Proost van den capittelle van S. Marie alhier, te depecheren eene ordonnancie ter somme van

f 543—, tot dedommagement van het Lectoraatschap van den Capittelle voorsz., door Mr. Carel Balthazar Wieling als nu gepossideert, en wel voor nu en altoos, al komt bij het leven van den teegenwoordigen Proost hetzelfde weeder open te vallen. En zijn welgemelde Heeren Gecommitteerden voor derzelve genomene moeiten en gedaan rapport bedankt.

5. REGLEMENT *aangaande de begeving der prebenden in het Convent van St. Catharina te Utrecht, vastgesteld door den Erfstadhouder. 3 Februarij 1676.*

Reglement 't geen sijne Hoogheyt wil dat voortaan geobserveert sal werden in 't confereren van de prebenden, 't sijner dispositie staande in 't convent van Sinte Catharijnen binnen Utrecht, en waarna den Rentmeester van denselven Convente hem precise sal hebben te reguleren, gevende daarvan kennisse aen de Heeren Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht, tot haar Ed. Mog. narichtinge.

Also ter dispositie van de drie respective Leden van Staten hebben gestaen de prebenden in den Convente van Sinte Catharijnen t'Utrecht, onder haar verdeelt en aen verscheyden personen geconferereert, bedragende de geheele massa van 't inkomen vijf duysent gulden, ende dat wij genegen sijn dezelve prebenden bij vacature als nog aan de daartoe gequalificeerde personen te confereren, hebben uyt de verdelingen voor desen gemaakt gesien, dat aan de een meer en de ander minder van het voorsz. inkomen was gegeven. So ist dat wij goedgevonden hebben daarin te voorsien ende geresolveert, dat bij vacature van enig der voorsz. prebenden, daarmede sullen geaugmenteert worden die

geene, dewelke haar inkomen tot vier hondert gulden jaarlijks niet en komt te bereyken, dewijl onse intentie ende meninge is, de tegenwoordige prebendaten te laten versterven, ieder tot vier hondert gulden jaarlijx, makende acht en veertigh hondert gulden; onder welke twaalf personen het ons vrij sal staan, een te benificeren met een prebende van ses hondert gulden jaarlijks, tot suppletie van de voorsz. vijf duysend, gelijk wij ons ook reserveren de faculteit, om bij het afsterven van een der tegenwoordige prebendaten, dat inkomen tot suppletie van vier hondert gulden als voren, aan sodanige van de andere prebendaten, als wij goed sullen vinden, te confereeren, lastende den Rentmeester van Sinte Catharijne in der tijd, hem na den inhoudt deses in 't uytkeren der pensioenen van de voorsz. prebenden te reguleeren; gelijk wij vorders begeren, dat hij aan niemand van de voorsz. prebendaten eenig geld sal hebben uyt te keren, ten sij deselven hem exhiberen ende cotype autentique in handen laten van onse acte daartoe dienende. Gedaan in 's Gravenhage den 3. Februarij 1676. Was onderteekent. G. II. Prince d'Orange. Onderstond. Ter Ordonnantie van sijne Hoogheid. Was geteekent. C. Huygens.

6. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, waarbij bepaald wordt dat de prebendaten van S. Catharina, gedurende de minderjarigheid van den Erfstadhouder, zullen worden verkocht. 17 Maart 1762.*

De Heren van Westerveld en andere haar Ed. Mog. Gecommitteerden tot de geestelijke goederen hebben ter vergadering gerapporteerd, dat dezelve ingevolge en ter voldoening van de Resolutie commissoriaal, met en beneffens de Heeren Surintendents der geestelijke goederen wegens Zijne Hoogheid den Heer Erfstadhouder, hadden geexamineerd en in overweeging genomen de memorie, waarbij gemelde Heeren Surintendents ter kennisse van haar Ed. Mog., als exerceerende de voogdij van Hoogstgemelde Zijne Hoogheid, brengende dat door overlijden van Mr. Johan Buysero was komen te vaceren een prebendaat van St. Catharine, teffens hadden voorgedragen, dat bij het Reglement van Tutelle onder de andere beneficien niet zijnde vermeld

de prebendaten van St. Catharine, het hen Heren Surintendents bedenkelijk was voorgekomen, of voorsz. prebendaten als die van ter Horst zouden moeten worden verkocht, dan of die gelijk de Jufvrouwen prebenden, gedurende de minderjarigheid van Zijne Hoogheid zullen vacant blijven, verzoekende tot interpretatie van het Reglement in dezen, haar Ed. Mog. dispositie.

Waarop gedelibereerd zijnde, is conform het advis van welgemelde Heren Gecommitteerden, goedgevonden de Heren Surintendents wegens Zijne Hoogheid mits dezen te autoriseeren, om ten overstaan van de Heeren Gecommitteerden tot de geestelijke goederen voorsz. prebende van St. Catharine te verkopen.

EERSTE BOEK. TWEEDE TITEL.

VIERDE DEEL.

Aangaande de Proostdij S. Jan te Utrecht. Met de Lijst der Proosten.

1. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, waarbij de Proost van S. Jan schadeloos wordt gesteld voor het verlies van het collatieregt eener vicary. 16 Januarij 1754.*

Rapporteerden de Heeren van Welland en andere haar Ed. Mog. Gecommitteerden tot de middelen, dat ingevolge de Resolutie commissoriaal van den 8. Augustus 1753, geëxamineert hebbende den requeste, ten selven dage door Mr. Anthonie van Dieshoek, Proost en Archidiacon der kerke St. Jans alhier gepresenteert, daarbij versoekende buyten schade gesteld te worden wegens de Vicarye, genaamt Beatae Mariae, aan gedachte proostdye behorende en door 't overlijden van Jan van Loenen vacerende, waarvan de collatie niet geaggreëert was om redenen, dat thans de dispositie over de geestelijke goederen en vervolgens ook over de Vicaryen, van de Praelatuurschappen dependeerende, aan den Heer Erfstadhouder en als nu aan haar Koninklijke Hoogheid competeerende, welgemelde Heeren Gecommitteerden den gemagtigde van voornoemden Proost daarover gehoord hadden, en na examen van eene overhandigde Memorie van 't in-koomen der Vicarye voorsz., van advis waren, dat aan meergemelden Proost behoorde te worden toe-

gelegd eens de somma van f 1200—, en sulks voor alle pretentie desen aangaande, so nu als in 't toekomende, in voege wanneer deze Vicarye weder kwame open te vallen, geen dedommagement meer zal mogen worden geeischt. Waarop gede-libereerd zijnde, hebben haar Ed. Mog. sig met 't advis en rapport voorsz. geconformeert, en dien volgens goedgevonden op de Requesten hier boven vermeld te appointeren als volgt:

De Staten etc. gehoord het Rapport van de Heeren van Welland en anderen haar Ed. Mo. Gecommitteerden tot de middelen, accordeeren den suppliant, tot extinctie van zijne pretentie, ter zaake als in deezzen vermeld, voor nu als voor 't toekomende, eens de somme van 1200 Gulden, bij den Rentmeester van de Domeynen te betalen, soodan wanneer de Vicarye hierinne geroerd, bij het loeven van den suppliant als Proost van St. Jan, weder quame open te vallen, geen dedommagement meer zal mogen worden geeischt.

2. RESOLUTIE *van Gedeputeerde Staten van Utrecht, waarbij de wijze bepaald wordt, waarop de Procureur-Generaal 's Hoofs van Utrecht het regt van den Landsheer zal waarnemen tegen eenige personen in de Proostdij van S. Jan. 15 Julij 1748.*

Op 't geene dezen aangaande ter vergaderinge is voorgedragen, is goedgevonden en verstaan, den Procureur-Generaal Mr. Berend Jan van Harscamp te authoriseren en te gelasten, zoals geauthoriseerd en gelast werd bij dezen, om het Regt van den Heere van den Lande waar te nemen tegens verscheide Personen, die in de Proostdij van St. Jan eenige disordres en excessen gepleegt hebben omtrent de Impostmeesters van 's Lands gemeene Mid-delen, en waarvan hem een Lijste ter hand gesteld

zal worden, en zal na gevege communicatie aan den Baillieu van Mijdrecht, Pieter van Zijll, en onderlinge afspraak met en nevens denzelven, tegens deze Personen ageren, die in verzekering nemen, en herwaarts overbrengen; zullende daartoe de Dienaars van den Hove Provinciaal voegen bij die van den gemelden Baillieu en daarboven nog assu-meeron de Dienaars van de resp. Msarschalten dezer Provincie, om onder geleyde van den subst. Procureur-Generaal 't gemelde Exploict te doen.

3. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, waarbij den Proost van S. Jan gelast wordt geen ordonnantien of handvesten te maken, zonder kennis en goedkeuring der Staten. 18 Maart 1761.*

De Staten van den Lande van Utrecht, gezien het bericht van den Proost van St. Jan, bij de Heeren Ordinaris Gedeputeerden gerequireerd op den Requeste van verscheide In- en opgezeeten van Mijdrecht en Thamen, rakende de beboeting en gedane interdictie door den Baillieu der Proostdij, jeegens Grietje Cornelissen, hebbende de functie van Vroedvrouw, aldaar geëxerceerd, en daarop hebbende ingenomen en gehoord het advys ende consideration van welgemelde haar Ed. Mog. Ordinaris Gedeputeerden, hebben na voorgaande delibe-ratie goedgevonden en verstaan nits dezen den Heere Proost van St. Jan aan te schrijven en te

gelasten, voortaan [geene ordonnantien of handvesten te maken, of poenaliteiten te stellen, zonder kennis en opgevolgde approbatie van haar Ed. Mog. of derzelver Ordinaris Gedeputeerden; wel willende voor deeze reize de gemaakte keure en bijgevoegde poenaliteit in dezen sig laten welgevallen, mits de Baillieu van de ingestelde actie tegen Grietje Cornelissen geentameerd, ten eenemale afzie, hem sulks teffens nits dezen ordonneerende.

En zal ten dien einde extract dezer aan den Heer Proost of zijnen Gemagtigden, alsmeede aan den Baillieu der Proostdij St. Jans worden ter hand gesteld om te strekken tot informatie en narigting.

4. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, waarbij die van Thamen, in de Proostdij van S. Jan, een eigen Schepenbank verkrijgen.* 30 Julij 1760.

De Staten van den Lande van Utrecht, gezien de respective Berichten van den Proost van St. Jan alhier, en van die van den gerechte van Mijdrecht, op het verzoek van de In- en opgezeeten van Thamen, dezen aangaande aan haar Ed. Mog. gedaan, gerequireerd en ingediend, alsmede op al hetgeene voorschreeven is, ingenomen hebbende het advys en de consideration van de Heeren haar Ed. Mog. Ordinaris Gedeputeerden, hebben na rijpe deliberatie goedgevonden en verstaan, uit hoogstderzelver Souvereine macht te permitteren, gelijk haar Ed. Mog. permitteren mits dezen, aan de In- en opgezeeten van Thamen een eigen Rechtbank en Jurisdicte te constitueren, ten dien effekte, dat Schout en Schepenen van Thamen, separaatlijk van den Gerechte van Mijdrecht, zullen mogen kennis nemen en regt spreken over alle zaaken judicieel, de In- en Opgezeeten van Thamen betreffende, geëvende haar Ed. Mog. bij deelen, aan derzelver vonnissen gerechtelijke Auctoriteit, zo en in gelijker voegen als de voorsz. Judicature tot noch toe bij de gecombineerde Rechtbank van Mijdrecht en Thamen is geëxerceerd geworden, mits zig in deelen reguleerende volgens de ordonnantie, roerende de Regeringe van de Proostdij, in dato 23. Junij 1598, bij resolutie der Heren Gedeputeerden van

den 4. Julij 1637 geconfirmeerd en andere Reglementen, nader dienaangaande geordonneerd en gedeceeteerd, en blijvende het crimineele op dien voet als van ouds gebruikelijk is geweest.

En is wijders goedgevonden en verstaan den Heere Proost van St. Jan, als hebbende de Jurisdicte in de Proostdij, mits dezen te autoriseren, om conform den aart en gelegenheid van het voorsz. District, uyt eene aan hem bij den Gerechte van Thamen over te geeven nominatie van gequalificeerde personen, zodanig een bekwaam getal van Schepenen te eligeeren en aan te stellen, alsmede de Regtbank aldaar te formeeren, en verders alles te doen, zooals hij in deelen zal oordeelen ten meeste nutte en dienste der In- en opgezeeten van Thamen nodig te zijn. Zoo nochtans, dat hij Proost vervolgens gehouden zij, van het verrigte in deelen bij eene schriftelijke memorie aan haar Ed. Mog. kennis te geeven, ten fine van approbatie, of om daarop bij haar Ed. Mog. anders te worden gedisponeerd, als Hoogstdezelve zullen vinden te behoren.

En zal ten dien eynde extract dezer aan denzelven Proost van St. Jan worden ter hand gesteld, alsmede aan die van Thamen, in zoo verre hun concerneert, om te strekken tot informatie en narichting.

5. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, waarbij bepaald wordt dat de Proost van S. Jan noch te Mijdrecht noch elders in zijne Proostdij het jus patronatus bezit.* 26 Februarij 1755.

Rapporteerden de Heeren van Welland, Leusden, van Zuylen, van Ter Aa, en de Heeren Borgemeesteren der Stad Utrecht, dat door de kerkenraad van Mijdrecht, op den 5. December 1753, bij requeste te kennen gegeven was, hoe door overlijden van Ds. Eleasar van Eyndhoven, 't Leeraarsamt in de kerke aldaar vacant geworden zijnde, zijlieden met assistentie van een naburig Predikant, als consultant, sig bij Missive hadden geadresseert aan den tegenwoordigen Heer Proost van St. Jan, en versogt naar een ander Ordinaris Herder en Leeraar te mogen uytsien, en in plaats van de versogte permissie, zij van den Heer Proost ontfangen hadden zekere aan den requeste geannexeerde acte van collatie op den Persoon van Hubertus van Monjou, met last om tot deszelfs beroep als ordinaris Predikant van Mijdrecht te procederen, naar de kerkeordre, welk zoodanig regt van collatie zij vermeynden den Heere Proost niet te competeeren,

En op dese requeste consecutiefelijk berigt van den Proost, contra berigt van den Kerkenraad, en weder super contra berigt van den Proost bij haar Ed. Mog. gerequireert en alhier ter Vergadering ingekomen zijnde, haar Ed. Mog. bij resolutie commissoriaal van den 24. Julij laatstleden, alle dese stukken gesteld hadden in handen van welgemelde Heeren Gecommitteerden, om die te examineeren en daarvan rapport te doen.

Dat gemelde Heeren Gecommitteerden, na gedachte stukken nauwkeurig te hebben geëxamineert en nagegaan, bevonden hadden, dat gelijk 't buy-

ten disput is, dat ten tijde de Roomsche Religie alhier vigeerde, de Proosten van St. Jan 't geestelijk bestel over de geheele Proostdij hebben moeten hebben, 't teffens zeker is, dat zij zodanig regt als Geestelijke personen gehad en geëxerceert hebben.

Dat haar Ed. Mog., al vroeg na de reformatie, alhier onderscheid hebben gemaakt tusschen 't jus patronatus clericale en laicale, en expresselijk bij resolutie van den 14. Julij 1635 hebben verstaan dat gemeld jus patronatus zal worden gebruykt in plaatsen daar 't zelve voor dato van dien bij haar Ed. Mog. niet debite is geagnosceert, nog staande de reformatie door 't presenteeren van Gereformeerde predikanten is geëxerceert.

Dat na alle waarschijnlijkheid om gemelde redenen en niet door eenig versuym, diegeen, welke na de reformatie zijn Proosten van St. Jan geweest, van zodanig regt geen gebruyk gemaakt hebben.

Dat 't alsoo voor vast gesteld kan worden, dat de kerken in de Proostdijen, met name die van Mijdrecht, 't geen men een vrij beroep noemt, hebben gehad.

Dat 't disput in de jaren 1619, 1650 en 1651 tusschen 't capittul van St. Jan, sede Praepositurae vacante, en den Kerkenraad van Mijdrecht, nevens de classis van Utrecht voorgevallen, en in 't berigt van den tegenwoordigen Proost geallegeert, meer over eene gedifficulteerte correspondentie van den kant van die van Mijdrecht, als over een gepre-

tendeert regt van collatie van de zijde des Capituls schijnt geweest te zijn.

Dat zulx zeer word versterkt door de conventie of 't concordaat van den 2. Maart 1686, wanneer ter gelegendheid van een vacature in de kerke van Thamen, verschil over de beroepinge aldaar, tusschen de Gravinne van Solms en den Kerkenraad ontstaan zijnde, door bemiddeling van de Classis van Utrecht en op approbatie van haar Ed. Mog. de drie bekende leden van correspondentie, om in 't vervolg onveranderlijk geobserveert te worden, zijn gearresteert.

Dat de concessie van den 28. Februarij 1696, waarbij de Gravinne van Solms het regt van patronaatschap in de kerke van Mijdrecht verkregen heeft, en waarop de jegenswoordige Proost sig voornamentlijk fundeert, nogthans 't geval daarvan in zijne omstandigheid beschouwt zijnde, niet anders te rekenen is, als *pro tempore en privilegium mere personale* geweest te zijn, hoewel de Griffier van de Water, in 't Groot Placaatboek dese resolutie voorbrengende' in den titul daarvan onversiens het contrarie gesteldt heeft, zonder dat de woorden van de Resolutie zelve, wel ingesien zijnde, daartoe aanleiding geven.

Dat zoo nogthans omtrent de bewoording van gemelde resolutie eenige speculatie mogte overblijven, alle bedenken benomen word door de Conditien, waarop de Proostdij in den jaare 1728 aan den jegenswoordige Proost verkogt is; in 't hoofd van welke Conditien alle Praeëminentien, Praerogativen, en Geregtigheden van de proostdij, tot de geringste toe, opgenoemt worden, en niet alleen van 't gepreundeerde regt van Collatie tot de kerke van Mijdrecht niet gerept wordt, maar 't geen de knoop toehaalt, op 't cynde van den Sommieren Staat van 't inkomen der Proostdij, alwaar van de verscheide bevestigingen, die de Proost heeft, word gesproken, duydelyk gesegt word, dat de Proost heeft 't *Jus approbandi et improbandi*, en wel in-

distinctelyk, wanneer de Predikanten in de kerke van de proostdij beroepen worden, zonder dat de uytlegging, die in het supra-contra berigt van den Proost aan dese periode gegeven word, alsof die geensints tot de kerke van Mijdrecht, alwaar een Predikant niet bij wege van beroep, maar bij wege van collatie word aangesteld, betrekkelijk was, in 't minste aan te neemen is.

Dat al het voorsz. bij meergemelde Heeren Gecommitteerden in rijpe overweging genomen zijnde, deselve eenparig van advies waaren dat haar Ed. Mog. dienden te verstaan, dat den Proost van St. Jan in de kerke van Mijdrecht, nog in geen anderen van de Proostdij, het *Jus Patronatus* competeert, en bij appointement op de requeste van den meergemelden kerkenraad daarvan verklaring gedaan hebbende, partijen hinc inde te ordonneeren, zig te gedragen naar den inhoud van de Conventie en accoorde, den 2. Maart 1686 opgeregte en bij haar Ed. Mog. geapprobeert, compenseerende de kosten in desen differente gevallen, om redenen. Met welke dispositie (om zulx met een woord hier bij te voegen) van zelve vervalt het versoeck bij den kerkenraad, om te hebben visie van 't supra contra berigt, den 30. Augustus laatstleden gedaan, en mede in handen van welgemelde Heeren Gecommitteerden gesteldt.

Waarop gedelibereert zijnde, hebben Haar Ed. Mog. zig met voorsz. rapport geconformeert; en dienvolgens verstaan, dat den Proost van St. Jan in de kerke van Mijdrecht, nog in geene anderen van de proostdij, het *Jus patronatus* competeert.

En vervolgens op de requeste van de hiervoren gemelte kerkenraad te appointeeren:

De Staten etc. gehoord 't rapport Uts. verstaan als boven en ordonneeren partijen hinc inde zig te gedragen naar den inhoud van de conventie en accoorde, den 2. Maart 1686 opgeregte, en bij haar Ed. Mog. geapprobeert; compenseerende de kosten in desen differente gevallen, om redenen.

6. APPOINTEMENT *der Staten van Utrecht op een verzoekschrift der Classis in die stad, waarbij bepaald wordt dat de Proost van S. Jan, of zijn verlegenwoordigers, zich bij het beroepen van Predikanten moeten gedragen naar de resolutie hierboven staande. 11 Januarij 1769.*

Op de Requeste van de Gedeputeerde der Classis van Utrecht etc., is geappointeert:

De Staten etc. gezien hebbende het Rapport van de Heeren van Westerveld, van Zuylen, en van Asch van Wijck, dezen aangaande bij extract uyt de Resolutien der Heren Ordinaris Gedeputeerden ter vergadering van hun Ed. Mog. overgebracht, en hetzelfde approberende, verstaan dienvolgende, dat de bewoordingen *voorbehoudens en onvermindert in hunne voorsz. qualiteit hun en een yders goed recht*, geinsereert in het appointement, gegeven op de requeste van handopening, bij de laatste beroeping van een Predikant te Mijdrecht, door de WelEd. Eerwaarde Heren Decan en Capitularen der kerke van St. Jan, als representeerende den Heere Proost, gedurende deszelfs minderjarigheid, zijn aanlo-

pende tegens het contract bij Mevrouw de Gravinne van Solms, met de Classis op den 2. Maart 1686 aangegaan, en door hun Ed. Mog. geapprobeert, mitsgaders tegens hun Ed. Mog. Resolutie, den 26 Februarij 1755 op dat subject genomen; houdende hun Ed. Mog. derhalven deeze bewoordingen voor nul en van geener waarde, en verklaren te gelijk, dat daardoor geen de minste prejuditie zal worden toegebracht, aan hetgeene ten opzichte van de correspondentie met den Heere Proost te houden, in de beroepingen van Predikanten in de kerken van de Proostdij, zo bij den meergemelden contracte als resolutie van hun Ed. Mog. is gereguleert.

En verstaan hun Ed. Mog. verders dat bij missive aan de Heren Decan en Capitularen der kerke

* [Zie ald. I. 236.]

St. Jans van deeze hunner Ed. Mog. dispositie kennis zal worden gegeven, met bijvoeginge dat het hun Ed. Mog. goedvinden is, dat dien conform in het vervolg bij het verlenen van appointementen van handopening bij beroepingen van Predikanten, zo in de kerke te Mijdsrecht, als in andere kerken der Proostdij, de bewoordingen des questie, ofte eenige andere van dezelve nature zullen worden uitgelaten, en dat hun Ed. Mog. vertrouwen, dat daar Hoogst-

dezelve bij de voorsz. resolutie van 26 Februarij 1755, partijen hinc inde hebben geordonneerd naar hunner Ed. Mog. decisie zich te gedragen, en al zulks de proosten in der tijd zulks zouden moeten doen, de Heeren Decan en capitularen van St. Jan zich in hunne representative qualiteit geen meer recht zullen willen aanmatigen, dan hun Principaal competeert.

7. VERVOLG van de Lijst der Proosten van het kapittel S. Jan te Utrecht.

CORNELIS BEERNINCK (Zie v. d. Waters Plakkb. I, 254).

1727. 29 October. Overleden.

1728. 13 Augustus. ANTHONY PIETER VAN DISHOEK, Heer van Oudhuizen.

..... Overleden.

1767. 13 April. WILLEM LODEWIJK KA-

REL, Erfprins van Nassau-Weilburg.

1770. April. Overleden.

1770. 12 Mei. FREDERIK WILLEM, Erfprins van Nassau-Weilburg, geadmitteerd voor zoo verre zulks wegens zijne minderjarigheid konde geschieden.

1787. 16 April. Gesteld in de reële en actuele possessie der Proostdij en Archidiaconij.

EERSTE BOEK. TWEEDE TITEL.

VIJFDE DEEL.

Betreffende de Edelen en Ridderschap 's Lands van Utrecht.

1. RESOLUTIE der Edelen en Ridderschap van Utrecht, aangaande de toelating tot hunne vergadering en de keuze uit openvallende ambten. 22 Februarij 1640.

De Edelen ende Ridderschappe, representerende den tweden staat van den Lande van Utrecht, hebben na genomene deliberatie geresolveert, gelijk als volgt:

Dat ter oorsaeke van het point van staat, geen eygenaar ofte grondheer van een Ridderhofstede, andersints gequalificeert, die van de Roomsche Religie is, admissibel sal zijn.

Gelijk ook niet die in den eed off dienst van andere Heeren off provintien off onder de vier en twintig jaaren ouderdoms, ongetrouwt zijn, soo lange sulks is.

Dat de seven outste tegenwoordig beschreven

Heeren sullen optie ende preferentie hebben in alle commissien ende bedieningen, geen daarvan uytgesondert, ende naar afsterven van eenige, telkens den outsten daaraan volgende onder dat getal van sevenen sal worden gerekent, ende tot dien eynde de Heren die hierna beschreven off beroupen sullen worden, alvorens geadmitteert te worden, sullen moeten beloven hetselve, alsse ook allen vorigen resolutien ende lotingen, collegialiter genomen ende gedaan, geenige uytgesondert, na te komen, te achtervolgen ende gestand te doen ende sulcks tekenen.

2. RESOLUTIE van dezelfden, waarbij de bovenstaande wordt aangevuld. 1 Julij 1652.

De Edelen ende Ridderschappe 's Lands van Utrecht gehooft de lecture van 't point van beschrijvinge, nopende de ordinaris commissie ter Vergaderinge van haar Ho. Mo.

Soo word bij dese goedgevonden ende verstaan,

dat de voorsz. ende navolgende commissien niet en sullen strecken in prejuditie van de resolutie, hier bevorens op den 22. Februarij 1640, aangaande de seven outste Heeren Edelen, comparerende onder derselver Lit, genomen.

3. RESOLUTIE der Edelen en Ridderschap van Utrecht, aangaande de Riddermatigheid van sommige Huizen in die provincie. 19 Februarij 1641.

De Heren Edelen ende Ridderschappe overwogen hebbende verscheidene redenen, dienende

omme te procederen tot het augmenteren van haar Lit, hebben bij dese occasie gehooft de lecture

van een cedulle der riddermatige heren Edelen, die in den jare 1581 gecompareert ende beschreven waren ter vergaderinge van de Ed. Mog. Heren Staten 's Lands van Utrecht. Ende mede gelesene eenige documenten van adellijke personen, versoukende nu mede onder het Lid van de Heeren Edelen geadmitteert ende beschreven te mogen worden, namentlijk rakende den Heere van Drakesteyn, gelegen aan 't harde van de Vuurs, genaamt Reede; van Bottestein genaamt Valckenaer, heer van Duyckenburch, Schout der stad Utrecht; van Renswoude genaamt Reede, ende van Bergestein genaamt van der Does.

Noch zijn gelesene de namen van alle de Edelluyden, pretenderende gequalificeert te zijn, ende mitsdien versoukende onder het Lid van de Heren Ridderschappe, tegenwoordig mede geadmitteert ende neffens deselve voortaan beschreven te worden. Ende is na deliberatie hierop genomen goedgevonden, ende geresolveert bij dese, dat men sal admitteren ende beschrijven alle de Edelluyden, die van outs uyt den Gestichte van Utrecht gesproten zijn ende behoorlijk betonen sullen daartoe gequalificeert te wesen, volgens d'ordre niet alleen ten regarde van hare respectieve personen, nemaar oock ten opsichte van derselver riddermatige Hofsteden, die zijluyden hebben ende possiderende zijn in den Lande van Utrecht.

Post Prandium.

D'Edelen en de Ridderschappe, representerende den tweeden Staat van den Lande van Utrecht, gehoord te lecture van de requesten, aan deselve gepresenteert bij verscheydene adellijke personen, pretenderende gequalificeert te zijn; versoukende onder het Lid van de welgemelde Heren Edelen ende Ridderschappe nu mede geadmitteert ende voorts aan beschreven te worden. Mede gesien ende geëxamineert de lijst dienaangaande gemaect, hebben na verscheydene deliberatien ende communicatien hierop gehouden, goedgevonden ende geresolveert bij dese, daartoe te versoeken, admitteren

ende beschrijven, op conditien daarbij gestipuleert, de Heren Edelen hierna genomineert:

1. Van Natewisch, Zuylen van Natewisch.
2. van Guntersteijn, Catz.
3. van Sandenburg, Borre van Amerongen.
4. van Harmelen, Baexen ende
5. van Ruwiel, Boetzelaer, als in d'acte van den 20 Martij 1640, waarbij de gemelte vijf Heren, nevens een ander gelijk getal, ter Vergaderinge van d'Ed. Mog. Heren Staten 's Lands van Utrecht voorgedragen, ende gepresenteert zijn op conditien daerbij verhaelt.
6. Van Bergesteijn, Van der Does.
7. Van Geresteijn, Lienden; so wanneer hij zijn maerschalckamt des Nederquartiers 's Lands van Utrecht sal hebben verlaten.
8. Van Bottesteijn, Valckenaer.
9. Van Moersbergen, Oostrum, mits doende professie van de Christelijke Gereformeerde Religie, tot contentement der Ed. Mog. Heren Staten 's Lands van Utrecht.
10. Van Rijsenburch, Rijsenburch; mits doende mede professie van de Christelijke Gereformeerde Religie, tot contentement der Ed. Mog. Heren Staten 's Lands van Utrecht.
11. Van Woudenberch, Rantwijk.
12. Van Drakesteijn, Reede van de Vuurs.
13. Van Burchwal, Reede van Renswoude.
14. Van Brouchuysen, Oostrum ende
15. Van Waeyesteijn, Ruysch, so wanneer hij sijne canonique praebende St. Peters t' Utrecht sal hebben verlaten.

Alles volgens d'ordre ende resolutie dien aengaende bij de welgemelte Heren Edelen ende Ridderschappe, roerende d'augmentatie van haer Lid genomen, voor soo veel tot het voldoen van deselve in desen noch soude mogen ontbreken ende bij iemand der boven genomineerde Heren Edelen gepresteert soude moeten worden, voor en aleeer deselve reelijk ende effectueel soude mogen werden geadmitteert ende beschreven, ter Vergaderinge van de welgemelte Heren Staten 's Lands van Utrecht.

4. RESOLUTIE der Staten van Utrecht aangaende de Riddermatigheid van het Huis Heulestein. 18 Januarij 1730.

Ter Vergadering zijnde vertoont zoekere gedrukte bekentmakinge, door Mr. Hendrick de Sandra, sich qualificeerende Heer van de Heerlijke Huy-singe ende Hofstad *Heulesteijn*, wegens het verheffen van de Leenen, aen deselve behoorende etc. Is na deliberatie goedgevonden ende verstaen, den voornoemden Mr. Hendrick de Sandra te ordonneeren, gelijk geordonneert word bij dezen, dat hij de woorden *Heerlijke* ende *Hofstad*, aanstonds zal hebben te royeeren, ende in te trekken ende maer

alleen te stellen, de *Huyse Heulesteijn*, mitsgaders daarvan behoerlijke acte ter Secretarje over te brengen, ende sig in 't toekomende wagten van diergelijke titul meer aan te matigen, op poene van nader dispositie.

Ende sal de gemelde resolutie door een van haer Ed. Mog. camerbodens worden geinsinneert aen de voorsz. Mr. Hendrick de Sandra, ende ook ge-laaten.

5. RESOLUTIE der Edelen en Ridderschap van Utrecht aangaende den ouderdom hunner Leden. 27 Februarij 1647.

Geproponeert zijnde, dat eenige Edelen pretenderen uit kracht van sekere Resolutie, den 26. Januarij 1642 genomen, beschreven te worden, als zij vier en twintich jaren out, of getrouwt zijn. Is

goetgevonden ende verstaen bij desen, dat de voorsz. Resolutie mede brengt, dat sodane Edelen bij assumptie, dat is alsser assumptie goet gevonden sal zijn, en anders niet, voor alle andere gepraesereert

sullen worden. Ende dat men derhalven hem sal moeten reguleren volgens de Resolutie, bij de Heeren Edelen ende Ridderschappe, den 11. April 1644 genomen; te weten dat geen assumptie van Edelen sal mogen geschieden als gesamentlijk, ende dat twee contradicerende Edelen, 't selve sullen mogen

beletten; sullende de Heeren Edelen met de eerste gelegentheit delibereren om verscheydene inconvenientes voor te komen, de voorsz. Resolutie van den 26. Januarij 1642 te altereren, ofte generael te maken; doch alles op behagen van de absente Heeren Edelen.

6. RESOLUTIE der Staten van Utrecht aangaande de erkenning van Edelen en hunne toelating in de regering dier provincie. 23 Maart 1768.

De Heeren Edelen en Ridderschappe hebben ter vergaderinge voorgedragen, dat het de Medeleden van Staat bekend is, hoezeer de Ridderschap, om redenen, breedvoerig in hare Deductie van den 27. Junij 1758 voorgesteld, zig bezwaard vind bij de twee conclusien, op den 7. December 1757 en 1. Maart 1758 genomen, ten opzichte van de qualificatie en admissie van iemand [Jr. van Borselen van der Hooge] als Edelman in het Lid der Heeren Geëligeerde Raden, alleen op advis van twee Leden van Staat en buiten het consent van het Lid der Heeren Edelen. En hebben mitsdien verzocht dat de Medeleden zich thans willen laten permoveren om 't voorsz. bezwaar weg te nemen, en de nadelige gevolgen, welke uit die conclusie zouden kunnen ontstaan, voor het toekomende te helpen preveniëren, en mitsdien met de Heeren Edelen eendragtelijk gelieven te verklaren, dat de Reglementen en Staats-Resolutien, vóór den 7. December 1757 gemaakt en genomen op 't stuk der Erkentnisse van Edellieden, en derzelver admissie in de hooge

Regeringe van deze Provincie zullen blijven in haare volle kracht.

Waarop de Heeren Geëligeerde Raden, benevens de Heeren Burgemeesteren en verdere Gecommitteerden van Stad en Steden hebben verklaard, dat zij vermeinen, dat het bezwaar, welk de Heeren Edelen vinden in de twee Conclusien bij hunne propositie breder vermeld, toe te schrijven is aan de bijzondere omstandigheden der zaken in dien tijd, dan dat zij tot conservatie van de goede harmonie tusschen de respectieve leden van staat, bereid zijn te consenteren, dat eendrachtelijk, bij de gezamentlijke Leden van Staat gedeclareerd werde, dat de voorsz. Reglementen en Staats-Resolutien zullen blijven in haar volle kracht.

En is alzulks eenparig goedgevonden en verstaan dat de Reglementen en Staats-Resolutien, voor den 7. December 1757 gemaakt en genomen op het stuk der Erkentnisse van Edellieden, en derzelver admissie in de hoge Regeering, van deze Provincie zullen blijven in haar volle kracht.

7. RESOLUTIE der Edelen en Ridderschap van Utrecht aangaande de orde enz. ter hunner vergadering. 17 Julij 1651.

Poincten van consideratie, betreffende het Lid der Heeren Edelen ende Ridderschappe, vermogens haar wel Ed. gestreng Commissie van date den 13. Junij 1651 voorleden, ingestelt ende gerapporteert bij de Heeren van Drakenstein, van Amerongen, van Duyckenburg ende van Zuylen, dewelke met eenparige stemmen zijn goedgevonden ende gearresteert, gelijk als volgt:

1.

Dat de Heeren Edelen voortaan zonder speciale Beschrijvinge zullen vergaderen op den eersten Maandag alle twee maanden, aanvang nemende den eersten Maandag in Augusto 1651 naastkomende. En of het geviel, dat het op dien dag heilig dag ware, zal de Vergaderinge tot 's Mandags daaraanvolgende werden uitgesteld, ende zo vervolgens van twee maanden tot twee maanden, omme te disponeren op zaaken, privative concernerende de Juffrouwen ende derzelver Conventen. Ende zullen de presente Heeren Edelen ieder voor haare vacatie ende reiskosten genieten, eens de sommo van ses gulden, alle twee maanden, nevens den Secretaris. Mids ten tien uren precies present wesende, welke uure verstreeken zijnde, zullen de Heeren, die alsdan zullen aankomen, geen Leges mogen genieten. Als wanneer den Secreta-

ris de vacatie voor de presente zal hebben te distribueren. Ende besignerende den tijd van twee uren vervolgens, indien het de besoignes mogten vereischen, waartoe hem Secretaris te voeren Ordonnantie op de Juffrouwen conventen zal worden gegeven.

2.

Dog zo wanneer eenige andere zaaken van importantie, de provincie ofte den Staat van den Lande int generaal, ofte het Lid der Heeren Edelen ende Ridderschappen in 't particulier, ofte de Juffrouwen conventen resp. betreffende, quamen voor te vallen, zo zal de boven verhaalde vergaderinge der Heeren Edelen gequalificeert zijn, poincten van Beschrijvinge diessaangaande te maken, ende alle de Heeren Edelen daarop te beschrijven.

3.

Dat voortaan geen zaaken privative concernerende het Lid der Heeren Edelen ende Ridderschappe, op vergaderingen van Staten zullen mogen voortgebracht, veel min verhandelt worden, maar gerevoeert op de ordinarij Vergaderinge van de Heeren Edelen voornoemt, ofte naar cisch van zaaken aan de Heeren Superintendenten. Ende dat om geen interruptio te geven aan de besoignes, den staat van 't Land in 't gemeen rakende. Alles op poene van nullité.

4.

Dat geen landerijen competerende de respectieve

Juffrouwen conventen voortaan zullen mogen worden vercoft ofte veralieneert, anders als bij openbaren opslag. Ende dat op zodanige restrictien ende limitatien, als ter eerster Vergaderinge van de Ridderschap, naar geëxamineert te hebben voorgaande Resolutien diensaangaande genomen, zullen worden gestatueert.

5.

Dat van nu voortaan geen pensioenen, alimentatien ofte gratuiteiten aan iemand meer zullen mogen worden gegeven, dan met eenparige stemmen van alle de Heeren Edelen. Ende dat op voorgaande Beschrijvinge specialijk daarop gedaan; welke Beschrijvinge niet zal mogen geschieden, dan met eenparige stemmen van alle de presente Heeren Edelen. Ende dat den Secretaris diensaangaande geene andere Acten zal hebben te depecheren, dan die in manieren als vooren geresolveert zijn.

6.

Dat den Thesaurier ende Rentmeesters van de respective Juffrouwen conventen gehouden zullen wesen alle jaar in de maand van Februarij haare respective Rekeningen, met de documenten ende

acquiten daartoe behoorende, ter Vergaderinge van de Heeren Edelen in te brengen, ende dat op zulken Reglement ende poene, als bij d'eerste Vergaderinge van de Ridderschap zal worden beraamt.

7.

Dat op alle ordinarijs Vergaderingen van de Ridderschap voors., bij den Secretaris geresumeert zullen worden, alle de Resolutien, op de laatst voorgaande Vergaderingen genomen ende geëxtendeert, voor dewelke geene Resolutien zullen worden uitgegeven, 't en ware de Heeren Edelen oordeelden, de zaake haast te vereisssen, als wanneer dezelve zonder resumatie zullen mogen worden uitgegeven.

8.

Dat voortaan geene extra Ordonnantien anders zullen worden verleent, als op de voors. ordinarijs Vergaderingen van de Heeren Edelen, op poene van nullité.

Ende worden de Heeren voorgemelte Gecommitteerden bij dezen bedankt voor derzelver moete in het beramen der voors. poincten respectievelijk genomen.

8. RESOLUTIE der Edelen en Ridderschap van Utrecht, aangaande het voorzitterschap en de beschrijving hunner Vergadering. 3 September 1731.

Ter vergaderinge sijnde gelesen de Resolutie van haar Ed. Mog. van den 2. November 1722, luydende als volgt:

Extract uitte Resolutien van de Heren Edelen en Ridderschappe, representerende den tweeden staat van den Lande van Utrecht.

Lunae den 2. November 1722.

Bij resumptie van haar Ed. Mog. Resolutie van den 6. Maart 1720, welke luyd als volgt:

Mercurii den 6. Maart 1720.

Is ter vergaderinge voorgebragt ende gelesen de Resolutie bij de Heeren Edelen en Ridderschappe, den 5. Augusti 1679 genomen, luydende als volgt:

Martii 5. Augusti 1679.

In deliberatie geleyd synde, is eenpaarig goedgevonden en verstaan, dat de vergaderinge van de Ridderschap extraordinair voortaan door niemant sal worden geleyd, als door den president in der tijd, ofte bij Desselfs absentie, door de vier Heeren, dewelke ter vergaderinge van de Heeren haar Ed. Mog. Ordinarijs Gedeputeerden compareren, ofte het meerendeel van dien, dewelcke na merite van de saaken sullen oordelen, off het gesamentelijke Lith der Heeren Edelen daarop sal worden beschreven, off wel datse met de presente Heeren, de voorkomende saaken pro re nata sullen kunnen verhandelen, ende word den Secretaris van nu afgelast, dat hij geene andere notulen ofte Resolutien op de naam van de Ridderschap, invoegen als vooren, sal mogen houden ofte uytgeven.

Ende is bij ampliatio van deselve eenpaarigh

goedgevonden en verstaan dat na desen de Heren Edelen en Ridderschappe altijd sullen moeten worden beschreven over saken van vrede en van oorlogh, over alliantien, mitsgaders over het stellen ende introducere van nieuwe schattingen.

Gelijk mede wel expresselijk is verstaan, dat de Heren Edelen en Ridderschappe over de vier voornoemde importante saaken sijnde beschreven, daar over met brieven niet sullen mogen adviseren ofte hunne sentimenten met brieven inbrengen, daarop geen reflexie sal worden gemaakt.

Waarop gedelibereert sijnde, is eenpaarigh goedgevonden en verstaan, de punten bij de voors. Resolutie vastgesteld, te ampliëren met het navolgende point:

„Dat wanneer iets, concernerende de forme van „Regeringe, bij haar Ed. Mog. in deliberatie staat „gebracht te worden, de Heren Edelen en Ridderschappe daarover mede sullen worden beschreven, „en behoorlijk tijd gegeven, om haare sentimenten „ter vergaderinge mondeling te kunnen uitten.”

Waarop nu nader gedelibereert sijnde, is met eenparige stemmen goedgevonden en verstaan, dat de Heren Edelen int toekomende sullen beschreven worden, wanneer een Collonel, Lieutenant-Collonel en Majorsplaats, mitsgaders compagnien te paard of te voet, ter repartitie deser provincie, konat te vaceren.

Dat bij absentie van den Heer President in der tijd, de vier Heeren Edelen, die in de vergaderinge van de Heren haar Ed. Mog. Gedeputeerden compareren, ofte het meerendeel van dien, off ten minsten twee van de boven genoemde Heren Edelen, de beschrijvingen of convocatie van het Lit der Heren Edelen en Ridderschappe sullen doen.

9. RESOLUTIE der Edelen en Ridderschap van Utrecht, aangaande den vorm der brieven aan den Koning Stadhouder, Prins Willem III, de begeving van ambten en het verkoopen of in erfpacht uitgeven van landerijen. 5 December 1699.

Is na deliberatie eenparig goedgevonden ende verstaau, dat in het toekomende in de brieven van beschrijvinge die aan Zijne Majesteit worden toegesonden, in 't eynde sullen worden gevoegd de woorden hierna volgende, *versoekende dat deselve ons daarop haar hoogwijse consideratien ende sentimenten gelieven te laten toekomen.*

Gelijk mede eenparig goedgevonden is, dat na desen bij vacature van eenig ampt, ofte ampten, het Lid der Heeren Edelen sal worden beschreven, om alsdan te horen ende in te nemen, wat voor pretendenten sig tot sodanig ampt ofte ampten komen voordragen, om vervolgens aan Zijne Majesteit te committeren, ofte te schrijven ende bekend te maken, wat voor personen sig tot de vacante

charge ofte charges opdoen, ende alsulx te mogen weten, Zijne Majesteits consideratien, ende goed welbehagen dien aangaande.

Dat bij voorval van verwisselingen van ampten, ofte commissien, onder de respective leeden sodanige verwisselinge niet sal mogen geschieden sonder praealable beschrijvinge van het Lid der Heeren Edelen, ende dat bij 't selve daarin na behoren sal zijn bewilligt ende geconsenteert.

Dat na desen geen landerijen sullen mogen worden verkocht, veralieneert, ofte in erfpagte uitgegeven worden tensij de Heeren Edelen ende Ridderschappe, daarover alvorens specialijk zijn beschreven, om daarover alsdan rijpelijk gedelibereert, ende geresolveert te worden naar behoren.

10. RESOLUTIE der Edelen en Ridderschap van Utrecht, aangaande de begeving der ampten. 15 November 1703.

Op het geproponeerde dezen aangaande ter Vergaderinge gedaan, is tot meerder ruste ende eenigheid onder de Heeren Edelen ende Ridderschappe, eenparig goedgevonden ende verstaau, dat omtrent de begevinge van de commissien in de Generaliteit en de vier plaatsen in de Ordinaris Gedeputeerden,

mitsgaders van de verdere ampten, de outste Heeren in rangh voortaan altoos sullen hebben de voorkeur ende verkiesinge om soodanigen ampt te bekleden, als yder na sijne meeste convenientie sal oordeelen te zijn, beginnende van den outsten tot den jonghsten Heer toe.

11. VERVOLG van de Lijst der Edelen en Ridderschap, representerende den Tweeden Staat 's Lands van Utrecht.

1734.

JR. MAXIMILIAAN JACOB VAN RENESSE, Heer van Ter Aa.

1734. 21 October. Door de Edelen in het Tweede Lid van Staat genomineerd.

1734. 1 December. Ter Vergadering der Staten zitting verkregen.

1738. 23 Februarij. Overleden.

JR. JAN LOUIS VAN HARDENBROEK, Heer van Vliet.

Genomineerd en zitting verkregen als boven.

JR. REYNIER VAN UTENHOVEN, Heer van Ameliswaard.

Genomineerd en zitting verkregen als boven.

1745. 8 Februarij. Overleden.

JR. JACOB VAN UTENHOVEN, Heer van Bottestein.

Genomineerd en zitting verkregen als boven.

1767. 9 October. Overleden.

JR. ALEXANDER HENDRIK VAN DER CAPELLEN, Heer van Schalkwijk.

Genomineerd en zitting verkregen als boven.

1740. 5 Julij. Overleden.

JR. DIDERICK JACOB VAN TUYLL VAN SEROOSKERKEN, Heer van Zuilen.

1729. 10 December. Heer van Zuilen.

Genomineerd en zitting verkregen als boven.

1776. 1 September. Overleden.

1745.

JR. REINOUD ABRAHAM VAN RENESSE, Heer van Ter Aa.

VERVOLG UTR. PLB. I.

1741. 13 Maart, Heer van Ter Aa.

1745. 18 Februarij. Door de Edelen genomineerd.

1745. 30 April. Ter Vergadering der Staten zitting verkregen.

1776. 12 Maart. Overleden.

JR. EVERT CORNELIS VAN DER CAPELLEN, Heer van Schalkwijk.

1743.... Heer van Schalkwijk.

1745. 18 Februarij. Genomineerd, en

1745. 30 April. Zitting verkregen als boven.

1759. 7 November. Overleden.

JR. DIDERICK VAN LOCKHORST, (1740, 28 Julij) Heer van Ter Meer.

1745. 18 Februarij. Genomineerd, en

1745. 30 April. Zitting verkregen als boven.

1755. 9 Maart. Overleden.

JR. FREDRICK GUILLAUME VAN REEDE, Grave van Athlone, Heer van Amerongen.

1738..... Heer van Amerongen.

1745. 18 Februarij. Genomineerd, en

1745. 30 April. Zitting verkregen als boven.

1747... September. Overleden.

1747.

Zijne Hoogheid WILLEM CAREL HENDRIK FRISO, Prins van Oranje en Nassau, Stadhouder van de provincie Utrecht, etc. etc. etc.

1747. 27 Julij. Neemt ter Statenvergadering zitting als President der Edelen en Ridderschap.

1749.

JR. HENDRIK CAREL GRAVE VAN NASSAU LA LEC, Heer van Beverweerd.

1740. 1 Julij. Heer van Beverweerd.
 1749. 21 Mei. Door den Erfstadhouder der provincie Utrecht in het Tweede Lid van Staat benoemd, zitting genomen ter Vergadering der Staten.
 1781... Februarij. Overleden.
 1758.
 J^r. PHILIP JACOB VAN DEN BOETZELAER, Heer van Langerak.
 1737. 14 Augustus. Heer van Langerak.
 1758. 18 Januarij. Door H. K. H. de Vrouwe Gouvernante van den minderjarigen Erfstadhouder benoemd.
 1758. 8 Februarij. Zitting genomen als boven.
 1772. 9 December. Overleden.
 J^r. HENDRIK VAN UTENHOVEN, Heer van Amelisweerd.
 1747. 3 Mei. Heer van Amelisweerd.
 1758. 18 Januarij. Benoemd en
 1758. 8 Februarij. Zitting genomen als boven.
 1767. Mei. Overleden.
 J^r. GIJSBERT JAN VAN HARDENBROEK, Heer van Bergestein.
 1754. Heer van Bergestein.
 1758. 18 Januarij. Benoemd en
 1758. 8 Februarij. Zitting genomen als boven, mits zich van de Vergaderingen der Staten onthoudende, zoo lang het Raad- en Rentmeesterambt der Domeinen 's Lands van Utrecht door hem bekleed zal worden.
 1767. 1 April. Van deze laatste bepaling voorwaardelijk ontheven. (Zie hiervoor blz. 748.)
 1788. Overleden.
 J^r. JOOST TAETS VAN AMERONGEN, Heer van Natewisch.
 1736. 15 Julij. Heer van Natewisch.
 1758. 18 Januarij. Benoemd en
 1758. 8 Februarij. Zitting genomen als boven.
 1789. Overleden.
 J^r. BALTHAZAR CONSTANTIJN VAN LIJNDEN, Heer van Lunenburg.
 1755. 14 Julij. Heer van Lunenburg.
 1758. 18 Januarij. Benoemd en
 1758. 8 Februarij. Zitting genomen als boven.
 1766.
 Zijne Hoogheid WILLEM, PRINS VAN ORANJE EN NASSAU, Erfstadhouder van de Provincie Utrecht, etc. etc. etc.
 1766. 19 Maart. Lid en Voorzitter van den Staat der Edelen en Ridderschap.
 1766. 10 Julij. Neemt als zoodanig ter vergadering der Staten zitting.
 1769.
 J^r. SIGISMUND PIETER ALEXANDER GRAVE VAN HEYDEN, Heer van Rijnestein.
 1762. 3 April. Heer van Rijnestein.
 1769. 1 Februarij. Door den Erfstadhouder tot Lid der Ridderschap benoemd.
 1769. 14 Februarij. Ter Statenvergadering zitting genomen.
 1776. 13 Maart. Op zijn verzoek ontslagen.
 J^r. FREDERIK CHRISTIAAN REINHARD BARON VAN REEDE, Grave van Athlone, Heer van Amerongen.
 1747. Heer van Amerongen.
 1769. 1 Februarij. Benoemd en
 1769. 14 Februarij. Zitting genomen als boven.

J^r. GERLACH THEODORUS BARON VAN DER CAPELLEN, Heer van Schonauwen.
 1759. 31 Mei. Heer van Schonauwen.
 1769. 5 April. Benoemd en
 1769. 19 April. Zitting genomen als boven.
 1776.
 J^r. WILLEM RENÉ VAN TUYLL VAN SE ROOSKERKEN.
 1776. 7 September. Heer van Zuylen.
 1776. 12 October. Benoemd en
 1776. 23 October. Zitting genomen als boven.
 J^r. DIDERIK JACOB BARON VAN REEDE TOT DE PARKELAAR.
 1768. 27 Januarij. Heer van Nijvelt.
 1776. 12 October. Benoemd en
 1776. 23 October. Zitting genomen als boven.
 J^r. ADOLPH HENDRIK GRAVE VAN RECHTEREN.
 1763. 26 November. Heer van Geerestein en Woudenberg.
 1776. 12 October. Benoemd en
 1776. 23 October. Zitting genomen als boven.
 J^r. BENJAMIN GRAVE VAN DEN BOETZELAER.
 1773. Heer van Langerak.
 1776. 12 October. Benoemd en
 1776. 23 October. Zitting genomen als boven.
 1787. 3 October. Uit de Regering ontslagen.
 J^r. REINOUD DIDERIK VAN TUYLL VAN SEROOSKERKEN.
 1769. 18 Februarij. Heer van Zuylenburg.
 1776. 12 October. Benoemd en
 1776. 23 October. Zitting genomen als boven.
 J^r. MAURITS CAREL VAN UTENHOVEN.
 1767. 16 December. Heer van Bottestein.
 1776. 12 October. Benoemd en
 1776. 23 October. Zitting genomen als boven.
 1780. 19 Maart. Overleden.
 1778.
 J^r. GERARD ARNOUD TAETS VAN AMERONGEN.
 1774. 18 Mei. Heer van Schalkwijk.
 1778. 29 April. Benoemd en
 1778. 13 Mei. Zitting genomen als boven.
 1782.
 J^r. WILLEM HENDRIK VAN UTENHOVEN.
 1781. Heer van Heemstede.
 1782. 24 April. Benoemd en
 1782. 8 Mei. Zitting genomen als boven.
 1792.
 J^r. GIJSBERT CAREL CORNELIS JAN VAN LIJNDEN, Heer van Sandenburg.
 1792. 27 September. Benoemd en
 1792. 12 October. Zitting genomen als boven.
 1793.
 J^r. JAN ANTHONY TAETS VAN AMERONGEN.
 1791. 15 October. Heer van Woudenberg.
 1793. 3 Julij. Benoemd en
 1793. 17 Julij. Zitting genomen als boven.
 J^r. GIJSBERT CAREL DUCO VAN HARDENBROEK.
 1791. 9 December. Heer van Lockhorst.
 1793. 3 Julij. Benoemd en
 1793. 17 Julij. Zitting genomen als boven.

EERSTE BOEK. TWEEDE TITEL.

ZESDE DEEL.

Betreffende de Stad en Steden van Utrecht, als Derden Staat van den Lande.¹

1. PUNTEN door den Stadhouder der provincie Utrecht beraamd, tot voorloopige regeling der geschillen tusschen de beide eerste Leden van Staat en de Stad Utrecht. 12 Mei 1645.

Pointen ende articulen, bij Sijn Hoocheyt beraemt, tot provisionele accommodatie van de opgeresen differenten tusschen de Geeligerden ende Edelen ter eenre, ende de Stadt Utrecht ter andere zijde, vervat in acht punten.

Op 't 1^e dat de Stadt Utrecht, ofte de Regierders derzelver geen anderen Souverain over de provincie en sullen erkennen, als d' heeren Staten van deselve provincie, doch dat niettemin die van de Stadt recht hebben ende bevoecht zijn omme ordonnantien ende placcaten te maecten ende te emaneren, oock te doen onderhouden, ende dat in saecken privatelyck specterende totte politie ende ordre derselver Stadt ende haere vrijheyd.

Op 't 2^e dat die van de Vroedschap vermogen politice, ende buyten forme van proces, te voorsien en te resolveren tegens alsulke persoonen, die voornemen ende onderstaen de ruste ende regieringe van deselve te turberen, bij wegen van complotteren ofte andersints, sonder nochtans eenige judicature te mogen exerceren; ofte condemnatoire sententien nyt te spreken.

Op 't 3^e dat de Regenten van de twee andere Leden van de provincie, mitsgaders de suppoosten van den Hove, nyet en sullen wesen betreckelyck voor den Gerechte van Utrecht, in saecken haerl. functie particulierlyck ruckende, ofte andere personele civile actien, ende dienthalve aldaer niet aenspraeckelyck ofte calangiabel.

Dat 't gene in 't 4^e, 5^e ende 6^e articul is begrepen, bij provisie sal worden gehouden als niet geschiet, tot dat anders bij zijn Hoogheyd als Stadthouder diensaengaende sal wesen gedisponeert, blijvende middelertijt alles in ruste ende vrede ende buyten feytelyckheden, zoo wel aen d' een als aen d'ander zijde.

Op 't 7^e dat bij den Hove van Utrecht in criminalibus geen mandament in cas d'appel zal worden verleent, so wanneer bij den Officier extraordinaris ende op confessie van den delinquant sal wesen geprocedeert, ende vervolgens bij de Rechters gesententieert.

Op 't 8^e dat in materie van religie geen overstemminge plaets en heeft, noch in saken concenterende de hoocheyt ende souverainiteyt van de regieringe, mitsgaders veranderinge van dien. Gelijck mede in privilegien, vrijheden, exemptien, rechten, statuyten, loffelijk ende wel herbrachte coustuymen, als oock in oorloge, peys ende vrede, belastinge, vervreemdinghe van gemeyne Lants Domeynen, ende munte, emaneren van nieuwe placcaten ofte ordonnantien relatyf totte voorsz. punten, verleenen van gratieuse concessien, mede brengende de verminderinge van de Domeynen ofte belastinge van de finantien ende erectie van officien ende officianten van die natuyl zijnde.

Ende dit alles bij forme van Interim, behoudens het recht ende gerechticheyt van de Leden respectie so in 't gemeen, als bijsonder, dewelcke hiermede geensints werden verstaen te wesen ofte te sullen zijn geprejudiceert ofte verkort in eniger maniere, mits dat geduyrende dit provisionele Interim de Leden respectie in vorige enicheyt ende goede correspondentie blijven ende continueren sullen, sonder vermaen te doen ofte gedogen gedaen te worden van 't gene hiervoren onderlingh malckanderen soude zijn bejegent. Belovende de Leden in 't hooft van desen vermelt, 't gene voorsz. is getrouwelyck ten beyden sijden te sullen achtervolgen, tot dat bij zijn Hoocheyt als Stadthouder naerder en finalyck sal wesen voorsien. Actum in 's Gravenhage den 12. May 1645. Ende was onder teekent, F. Henry de Nassau.

2. RESOLUTIE der Staten van Utrecht, waarbij eenige regters gedolegeerd worden, om in eenne criminele zaak, voor het Gerecht van Wijk bij Duurstede hangende, in de plaats van dat Gerecht te vonnissen. 3 September 1749.

De Staten van den Lande van Utrecht, vernomen hebbende de groote oneenigheid en dissentie tusschen de Leden van den Geregte der Stad Wijk bij Duurstede gewesen, ter sake van de teregtstelling van den tegenwoordig gevangen voor den voorsz. Gerechte, beschuldigt wordende met een manslag, den 12. Junij 1749 binnen voorsz. Stad gepleegd, welke oneenigheid en dissentie met op-

sigt tot de administratie van de Justitie over de gemelde begane manslag van nadelige gevolgen zoude kunnen zijn, en gelet hebbende op de remonstrantien, haer Ed. Mo. deswegens gedaan, na daarop te hebben versogt en bekomen het hoog wijs advis en goedvinden van zijne Hoogheid, den Heere Prince van Orange en Nassau, etc., Erfstadhouder dezer Provincie, welke sig alvorens dezen

¹ [Hiertoe — en in het algemeen tot de betrekking tusschen de drie Staatsleden — kunnen een aantal stukken, vooral uit het laatst der 18. eeuw, worden gebracht, die hiervoor in het I. Deel van dezen Titel opgenomen zijn.]

nangaande behoorlijk had doen informeerden en het berigt van den Hove Provinciaal ingewonnen had, hebben met rijpe deliberatie van rade, uyt souveraine magt en autoriteyt goedgevonden, in dit singulier geval, en sonder consequentie tot andere gevallen, te autoriseeren, committeren en delegeren, de Mrs. Jan Jacob van Westrenen, Heere van Lauwerecht; Jan Leonard van Ewijk, Heer van den Engh, Daniel François van Goens, ordinaris Raden in den Hove Provinciaal; Nicolaas Kien; Hercules van Hoornbeek, Scheepenen en Dirk Woertman, Raad in de Vroedschap der Stad Utrecht, mitgaders Jan Willem van Hoogstraten, practiserend Advocaet voor den meergemelden Hove, omme ingevolge de Acte van Commissie, aen ieder van dezelve te verleen, gelijk die aen 't einde deser geestendeert en geinsereerd is, uyt haer Ed. Mo. naem en van derzelve wegen, sig te vervoegen binnen de Stad Wijk bij Duurstede en aldaer die van den voors. Geregte in de Judicature over den gevangene te vervangen en zulks doende, in plaetse van deselve over den meergemelde gevangen ten reguarde van alle zodanige accusatien, als tegens denzelve bij den Hoofdofficier aldaer [Mr. Abraham van Seuden] nomine officii zullen worden ingebragt, te exerceeren sodanige judicature, als die van den gemelde geregte deswegens andersints zouden hebben moeten doen en zij in goede Justitie bevinden zullen te behooren.

Alles onverminderd nogtans de privilegien, gerechtigheeden en jurisdictie der voors. Stad Wijk bij Duurstede, die haer Ed. Mo. in alle andere

gevallen verklaren hierdoor te zijn en blijven onverkort.

Zullende Extract authentiek van deeze haer Ed. Mog. resolutie aan de Heeren Regierders der voorsz. stad worden uitgeleverd, om ten allen tijde te dienen voor acte van non prejuditie.

Zullende mede gelijk Extract, met copie van de acte van commissie, worden ter hand gesteld aan Mr. Abraham van Senden, om te strekken tot zijne informatie en narigt.

Ende is verder goedgevonden te arresteeren dezen hier navolgenden Eed, omme bij de voorsz. Gecommitteerde en Gedelegeerde Regters te worden afgelegd:

Wy sweeren en belooven, dat wij ingevolge de Resolutie van de Ed. Mo. Heeren Staten van den Lande van Utrecht, in dato den 3. Sept. 1749, aengesteld als Gedelegeerde Rechteren en Justicieren over den Persoon en Sake van den jegenswoordig gevangen binnen de Stad Wijk bij Duurstede, als beschuldigt wordende met een manslag, op den 12. Junij 1749 binnen gemelde Stad gepleegd, en hetgeene daarvan dependeert, uit name en van wegen hooggemelte Heren Staten in de voors. zake regt en justitie administreren zullen, en na onse beste kennis ende wetenschappen, zonder enige gunste of simulatie, regtvaardig vonnis wijzen, mitgaders ons stiptelijk gedragen naar luyd onser commissie en voorts alles doen 't geen een goed en getrouw regter schuldig is en behoort te doen, sonder daarin uyt eenige oorzaak te blijven in gebreeke. Zo waarlijk helpe mij God Almagtig.

3. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, waarbij de bepalingen van het Regerings-reglement van 1674, wat betreft de jaarlijksche verandering der Regering in de Steden der provincie, bij voorraad buiten werking worden gesteld. 21 September 1784.*

Door de Heeren Gecommitteerden der Stad Utrecht zijnde voorgebracht de Resolutie van de Heeren hunne Principalen, in dato den 20. dezer, daarbij ter zake van de geresen oneenigheden, en het misnoegen onder de Ingezeten, proponeerende om hangende hunner Ed. Mog. deliberatien over 't uitgebragte rapport tot 't introduceren van een nieuw reglement op de Regeeringe dezer Provincie, het Reglement van 1674, immers met relatie tot 't continueeren of discontinueeren der Raden in de Vroedschap, voor den aanstaanden 12. October te surcheeren en de Gedeputeerden te autoriseeren hiervan aan Zijne Hoogheid kennis te geven, alles breder bij voorsz. Resolutie.

Nog gelezen de voorgebragte Resolutie van de Heeren Burgemeesteren en Regeerders der Stad Wijk bij Duurstede, in dato uts., zich op het voorsz. sujet, met relatie tot den 12. October, in denzelfden zin en bewoordingen verklarende, als breder bij hunne resolutie; waarmede zig de Heeren Gecommitteerden van Amersfoort en Montfoort hebben geconformeerd.

En daarop verder gedelibereerd zijnde, hebben de Heeren Geëligeerde Raden verklaard van advies te zijn, dat men zich stiptelijk aan het Reglement behoorde te houden, en dat Hun Ed. Mog. zig dus onbevoegd achten enige surcheance omtrent de verandering van den tijd der Stads Regeeringe te

helpen accordeeren, of zich daarinne eenigzints te melceeren, zijnde van oordeel, dat de Vroedschap der Stad Utrecht en verdere Steden, zulks verlagende, daaromtrent zich aan zijne Doorlugtige Hoogheid direct zouden moeten adresseeren.

Zeggende de Heeren Edelen en Ridderschappe, dat indien daartoe behoorlijke tijd overig was, hun Ed. Mog. mede van gedachten zouden zijn, dat hieromtrent het advies van zijne Doorl. Hoogheid zoude moeten worden ingenomen, dan dat de zake presserende, dezelve ter bewaringe der ruste, en tot welzijn van deze Provincie, van oordeel waren, dat voor deze enkele reize zulks behoorde te geschieden; en het Reglement van 1674 ten dezen opzigte door hun Ed. Mog. worden gesurcheerd. En is alzulks op de instantien der twee Leden van Staat goedgevonden, dat de veranderinge der Regeeringe binnen de Stad Utrecht en verdere Steden, opzigtelijk het aanstellen, continueeren of discontinueeren der Raden in de Regeeringe aldaar, op de eerste dagen der veranderinge moettende geschieden, werde gesurcheerd, behoudens nochtans de verdere punten van het Reglement van den jaare 1674, in hun geheel, totdat daaromtrent bij hun Ed. Mog. nader zal zijn vastgesteld, en dat van deeze hunner Ed. Mog. dispositie aan zijne Doorl. Hoogheid zal worden kennis gegeven, waartoe de Heeren ordin. Gedeputeerden worden geautoriseerd.

Zeggende de Heeren Geëligeerde Raden van advis te zijn, dat hierinne geen overstemminge plaats kan hebben, terwijl het onderhoud van hetzelfde Reglement van 1674 bij de drie Leden een-

parig is aangenomen; verzoekende hun Ed. Mog. dat dit advis werde geinsereerd, met reserve van hunne nadere aantekening deswegens.

4. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, waarbij de op naam der burgerij afgestelde Raden in de Vroedschap dier stad in hunne betrekkingen worden gehandhaafd. Genomen te Amersfoort. 9 September 1786.*

Ingevolge van het geresolveerde ter hunner Ed. Mog. Vergaderinge van den 2. deezer, bij resumtie gedelibereerd zijnde op de als toen voorgebragte resolutie der Heeren hunner Ed. Mog. ordinaris Gedeputeerden, ten zelfden dage genomen, houdende consideratien op de Missive van de 26 Raden in de Vroedschap der Stad Utrecht, aan Hun Ed. Mog. geschreeven, als anderzins, hebben Hun Ed. Mog. zich daarmede geconformeerd, in zo verre de Raden voornoemd betreft, en mitsdien ten opzichte van de feitelijke remotie van 30 Raden in de Vroedschap der Stad Utrecht, en de daarbij gevoegde bedreigingen, waardoor dezelve zich verhinderd zien om voor het tegenwoordige aan hunne beëdigde verplichtingen in het waarnemen hunner Ampten te kunnen voldoen, goedgevonden te kennen te geven, dat Hun Ed. Mog. die wederrechtelijke afzettinge van alle de dertig Raden voornoemd, houden voor nul, krachteloos en van onwaarde, en dezelve bij desen casseren en vernietigen; verklarende voorts dat de afgezette Raden bij hun

Ed. Mog. worden erkend en gehouden voor wettige Leden van den Raad, en ook in die qualiteit zullen gemainteneerd worden in de wettige bezitting hunner posten, en geadmitteerd in zodanige Vergaderingen en Staatsbesognes, als in welke dezelve uit hoofde hunner respectie commissien gewoon zijn te compareren, met verder Declaratoir, dat Hun Ed. Mog. die geremoveerde Raden, Ministers, Suppoosten en alle anderen, welke, uit hoofde van waarneming hunner respectie Amptsbedieningen en functien, ietwes mogte overkomen, in derzelver personen of goederen zullen indemneeren en guarandeeren voor alle schadens, en die wederom aan de Provincie, zo veel mogelijk, goed doen uit de goederen dergener, die de oorzaaken, ontwerpers en uitvoerders van zodanige feitelijke ondernemingen mogten zijn geweest.

En zal extract deezer aan den Heer Burgemeester Loten worden gezonden, om te strekken tot desselfs informatie, en om daarvan ook aan de overige Heeren Raden informatie te geven.

5. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, waarbij de eerstvolgende verandering der Stadsregering verschoven wordt en de bestaande Regering gecontinueerd. Genomen te Amersfoort. 3 October 1786.*

Ontvangen en geleezen eene missive van Zijne Hoogheid, den Heere Prince Erfstadhouder, geschreeven op 't Loo den 2. October 1786, inhoudende, bij Hoogstdenzelfen te zijn ontvangen eene Missive, geschreeven op naam van de Vroedschap der Stad Utrecht, gedateerd den 21. September daar te voren, met toezending daarnevens van eene nominatie ter electie van Burgemeesteren en Schepenen der voors. Stad, voor het aanstaande jaar. Dat Zijne Hoogheid zich zeer beswaard vond, om eene electie te doen uit eene nominatie, die Hoogstdezelve oordeelt niet gemaakt te zijn door die genen, welke Zijne Hoogheid als de wettige Vroedschap der Stad Utrecht considereert. Dat daaromme Zijne Hoogheid, alvorens ietwes omtrent die missive en nominatie te doen, nodig geacht had, dezelve aan Hun Ed. Mog. toe te zenden en in bedenking te geven, of Hun Ed. Mog. niet zouden kunnen goedvinden, in consideratie van de situatie der zaken binnen de Stad Utrecht, ten einde meerdere verwarringen voor te komen, om de thans regerende Burgemeesteren en Schepenen provisioneel in hunne functien te continuëren op hunnen bevorens afgelegden Eed, alsmede de Leeden van de Vroedschap, welke op den 12. October laatstleden zijn aangesteld.

Vervolgens door de Heeren Geëligeerde Raden ter Vergaderinge ingebragt en gelezen zijnde derzelver resolutie, op heden genomen, waarbij dezel-

ven in deliberatie genomen hebbende voorsz. missive van Zijne Hoogheid, na eene attente overweging van de tegenwoordige situatie van zaken, hadden goedgevonden op heden voor derzelver sentiment in te brengen en te declareren, dat zij Heeren Geëligeerde Raden van gedachten waren, dat conform het voorstel van zijne Doorl. Hoogheid, de Vroedschap der Stad Utrecht, zo als dezelve op den 12. October laatstleden was aangesteld, zo wel als de thans regerende Burgemeesteren en Schepenen, alle op derzelver bevorens afgelegden Eed, provisioneel in hunne functien behoorden te worden gecontinueerd, en dat van deeze hunner Ed. Mog. resolutie aan zijne Doorl. Hoogheid, bij rescriptie op Hoogstdeszelfs Missive, gelijk ook de aldus gecontinueerde Burgemeesteren en Vroedschappen der Stad Utrecht, zoude behoren te worden kennisse gegeven tot derzelver informatie.

En daarop rijpelijk gedelibereerd en in aanmerking genomen zijnde de presente gesteldheid van zaken binnen de Stad Utrecht, is ter voorkominge van meerdere verwarringen, en ten einde de zaken aldaar niet verder uit haar geheel gebragt worden, goedgevonden en verstaan, dat de gewone verandering van de Regeringe en van den Gerechte, der Stad Utrecht, op den 12. October aanstaande op den voet van het geresolveerde op den 21. September 1784, ook als nu bij provisie zal worden gesurscheerd, gelijk dezelve gesurscheerd wordt bij

deze, ten dien effecte, dat de op den 12. October 1785 aangestelde Burgemeesteren en Raden in de Vroedschap, alsmede de Schepenen derzelver Stad, toen en vervolgens aangesteld, provisioneel op den vorigen voet en eed, zullen continueeren in hunne respective qualiteiten; zullende deze resolutie zonder resumtie bij extract worden gezonden aan den

Heer Burgemeester Loten, om hiervan kennis te geven aan de respective Leden van de Vroedschap, en bij missive van de provisioneele surseance kennis gegeven worden aan Schout en Gerechte aldaar.

Gelijk mede bij rescriptie op zijner Doorl. Hoogheids missive, aan Hoogstdenzelfen hiervan kennis zal worden gegeven.

6. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, waarbij de Regering der Stad Wijk bij Duurstede voorwaardelijk wordt gecontinueerd. Genomen te Amersfoort. 19 October 1786.*

Is geresolveerd, de Regeeringe en den Gerechte, der Stad Wijk bij Duurstede, bij provisie te continueeren in hunne respective qualiteiten, op den voet als dezelve, bij resolutie van hunne Ed. Mog., op den 9. November des vorigen jaars zijn gecontinueerd geweest, zonder daardoor te avoueren de wettigheid der aanstelling van zoodanige personen, als in den Raad en den Gerechte der evengemelde Stad, voor of na dien tijd, niet conform de als noch subsisterende Regerings Constitutie zijn aangesteld.

En zal extract dezer worden toegezonden aan den eersten Burgemeester Haantjes, om daarvan de wettige en in den vorigen jare gecontinueerde Leden van den Raad te informeeren. Gelijk mede bij missive aan Schout en Gerechte, zo veel den Gerechte aangaat, zonder resumtie hiervan kennis worden gegeven.

En zal van deze hunner Ed. Mog. dispositie aan Zijne Doorluchtige Hoogheid insgelijks bij Missive kennis worden gegeven.

7 RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, waarbij eene Commissie benoemd wordt tot herstelling van de wettige Regering der Stad Wijk bij Duurstede. Genomen te Amersfoort. 6 Julij 1787.*

Door Zijne Doorluchtige Hoogheid ter vergadering gecommuniceerd zijnde, dat dezen morgen rapport hadde bekomen van den Collonel Quadt, commandeerende 't Regiment van den Heere Prince van Baden Durlach, dat de Stad Wijk het aan haar toegezonden Guarnizoen hadde aangenomen, zonder dat eenige resistentie was gedaan, of eenige desorders gepleegd; wijders overleggende copie van de orders, door Zijne Hoogheid aan den commandeerenden Officier dezen aangaande gegeven.

Waarop gedelibereerd zijnde, is Zijne Doorluchtige Hoogheid voor Hoogstdeszelfs goede voorzorg, voorzichtige handelwijs en welgenome precautions, tot verhinderende van desordres, alsmede voor de gedane ouverture bedankt, en verstaan dat eene Commissie zal worden gedeceerneerd van drie Heeren, met verzoek zich naar Wijk te begeven, met authorisatie om bij Publicatie de onwettige Regering, met al het geen binnen die Stad onwettig is verricht, te casseeren; de wettige Regenten te herstellen, de Burgerij te ontslaan van den Eed op het pretenselijk ingevoerde nieuwe Reglement, en voorts de wettige Raden hersteld zijnde, dezelve te gelasten eene Nominatie van Burgemeesteren en Schepenen te formeeren en aan Zijne Hoogheid ter electie over te zenden; wijders om met overleg van de wettige Regering alles te doen en te verrichten, wat tot herstelling en bewaring der rust en goede orde binnen de stad zoude kunnen dienen, inzonderheid de stad van de Auxiliairen en vreemde gewapende manschappen te zuiveren; de in de Provincie t'huis horende Ingezeten en naar hunne woonplaatsen te laten vertrekken, en de vreemden buiten de Provincie te doen gaan, alle met agterlating van hunne wapenen, en voorts van alle eene verklar-

inge en belofte te vorderen, dat zig tegen de Hoge overheid of wettige Regeering niet weêr zullen verzetten, of, zo veel de vreemden aangaat, gewapend binnen de Provincie zullen komen. Gelijk ook een generaale of wel meer bepaalde amnestie te publiceren, zoo nogtans, dat wanneer de Commissie oordeelen mogte, eene meer bepaalde amnestie te moeten afkondigen, de straffen daarin voor de geëxecuteerde personen zullen worden gemitigeerd, onverminderd nogtans de civile actie tegen alle de zulke, welke schade aan den Lande of particuliere Ingezeten en zullen hebben toegebracht.

Zijnde wijders geresolveerd aan de Troupes, aldaar geëmployeerd, toe te leggen eene gratificatie van een maand soldij van 6 weken, en de Heeren Gecommitteerden geauthoriseerd, de distributie daar van met den commandeerenden Officier te overleggen en te reguleeren; mitagaders aan den commandeerenden Officier tot een don gratuit te presenteren 100 gouden halve Rijders; en is de Heer Hoofdofficier verzocht zig ten spoedigsten naar Wijk te begeven, en zijn officie aldaar waar te nemen.

Dat voorts Zijne Doorluchtige Hoogheid zal worden verzocht om, hangende de deliberationen van Hun Ed. Mog. over de vervulling van de tusschentijds openvallende vacatures, de plaatsen, welke in de Regeeringe van Wijk zullen vacant bevonden worden, op de gewone wijze te vervullen. Eindelijk zijn ten bovengemelde einde verzocht en gecommitteerd de Heeren van Sterkenburg, van Lunenburg en Verschoor, benevens den Secretaris van de Heeren Edelen, Mr. J. F. Gobius, en is goedgevonden van dit een en ander, bij circulaire missives kennis te geven aan de respective Bondgenoten.

8. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, waarbij de eed op het provinciale regeringsreglement, door de Regenten der Steden en de Schutlitterijen te doen, wordt aangevuld. 25 September 1788.*

Is eenparig goedgevonden en verstaan, dat voortaan in de Steeden, alwaar zulks tot hiertoe nog niet in train is, de Eed, door de Regenten te presteeren, wanneer tot de Regeering zullen worden geadmitteert, ofte gecontinueerd, in dezer voegen zal worden geamplieert: *dat ik meede punctueel zal observeeren en nakomen het Reglement nopens het bestel en beleid van de Provinciaale Regeering, in den jaare 1674 ter Vergadering gearresteerd; dat ik ook zal helpen maintineeren Hun Ed.*

Mog. Resolutie in dato den 10. Januarij 1748, waarbij het Stadhouderschap, Capiteyn en Admiraalschap Generaal verklaard is Erfelijk, zo in de mannelijke als vrouwelijke wettige descendenden van Zijne Hoogheid den Heere Erfstadhouder W. C. H. Friso, Prince van Orange en Nassau etc. etc. etc.

Zullende aan de respective Magistraten van Stad en Steden van deze Hunner Ed. Mog. Resolutie bij aanschrijvinge worden kennisse gegeven.

EERSTE BOEK. TWEEDE TITEL.

ZEVENDE DEEL.

Aangaande de ordinaris Gedeputeerden van de Staten van Utrecht en van de hun opgevolgde Besturen.¹

1. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, waarbij bepaald wordt dat de Burgemeester van Rhenen ter vergadering van Gedeputeerde Staten, in de beurt van Wijk bij Duurstede, plaats zal nemen. Genomen te Amersfoort. 19 Januarij 1787.*

Ter Vergaderinge overgebracht zijnde een Extract uit de politique Resolutien der Stad Rhenen, waarbij de Vroedschap derzelve Stad committeert en autoriseert den Heer Mr. Dirk Klerck, eersten regerenden Burgemeester der Stad voornoemd, omme de tourbeurte, ingegaan den 1. dezer lopende Maand, ter Vergaderinge van de Heeren ordinaris Gedeputeerden waar te nemen, met zodanige ordre en last, dat zodra een wettig gequalificeerd Regent der Stad Wijk bij Duurstede, wiens tour het thans zoude zijn, compareert, den Stoel direct aan gemelden Heer te cedeeren, etc.

Hebben Hun Ed. Mog., na rijpe deliberatie, zonder in te treden alle de argumenten bij gemelde Resolutie geallegeerd, dezelve in hare waarde en onwaarde latende, aangezien nochtans het zeker is, dat door de non comparitie der Stad Wijk ter Staats-

Vergaderinge, waardoor dezelve Stad zich de Provinciale zaken schijnt te onttrekken, de Stoel van de drie Steden ter Vergaderinge van Gedeputeerden open staat, en dat Collegie niet uit het gerequireerd getal van Leden geconstitueerd is, en dus eene ongelijkheid tusschen het derde Lid en de andere Leden in hetzelfde Collegie plaats heeft, mitsdien goedgevonden en verstaan, dat de Heer Burgemeester Klerck, in de Vergaderinge van Heeren ordinaris Gedeputeerden zal worden geadmitteerd, voor den tijd van drie Maanden, ingegaan 1° Januarij dezes jaars, tot ult^o Maart aanstaande, op den voet, dat zodra een wettig gequalificeerd Regent der Stad Wijk bij Duurstede, wiens tour het thans zoude zijn, compareert, direct den Stoel aan denzelven te cedeeren.

2. DERGELIJKE *resolutie ten aanzien van de beurt der Stad Montfoort. Genomen te Amersfoort. 20 April 1787.*

Ter Vergaderinge alhier overgebracht zijnde een extract uit de politique Resolutien der Stad Rhenen, dd. 13 dezer, waarbij de Vroedschap derzelver Stad committeert en autoriseert den Heer Dr. Adam Christiaan Metz, eerste regerende Burgemeester der Stad voornoemd, omme de tourbeurte, ingegaan den 1. dezer lopende Maand, ter Vergaderinge van de Heeren ordinaris Gedeputeerden waar te nemen, met zodanige ordre en last, dat zodra een wettig gequalificeerd en erkend Regent der Stad Mont-

foort, wiens tour het thans zoude zijn, ter opgemelde Vergaderinge compareert, den Stoel direct aan gemelden Heer te moeten cedeeren.

Hebben Hun Ed. Mog. na rijpe deliberatie, aangezien dat door de non comparitie der Stad Montfoort ter Staatsvergaderinge, waardoor dezelve Stad zich de Provinciale zaken schijnt te onttrekken, de Stoel van de drie Steden ter Vergaderinge van Gedeputeerden openstaat, en dat Collegie niet uit het gerequireerde getal van Leden geconstitueert is,

¹ [Verg. I. Boek, I. Titel, I. Deel.]

en dus eene ongelijkheid tusschen het derde Lid en de andere Leden in 't zelve Collegie plaats heeft, zitsdien goedgevonden en verstaan, dat de Heer Burgemeester Metz in de Vergadering van Heeren ordinaris Gedeputeerden zal worden geadmitteert, voor den tijd van drie Maanden, ingegaan den

1. dezer Maand April, tot ultimo Junij aanstaande, op den voet als bij de Resolutie der Stad Rhenen gemeld is, dat zodra een wettig gequalificeerd en erkend Regent der Stad Montfoort, wiens tour het thans zoude zijn, compareert, direct den Stoel aan denzelven te cederen.

3. RESOLUTIE van Gedeputeerde Staten, waarbij bepaald wordt, dat ieder die geen regtsgeleerde is en voor Hun Ed. Mog. gedagvaard wordt, zijne zaken bij een advocaat moet laten voldingen. 25 November 1791.

Op het voorgedragene deezen aangaande, dat dikwijls persoonen, voor het Collegie van Heeren Ordinaris Gedeputeerden geciteerd, in persoon compareeren, schijnende te ignoreeren, dat het gebruik is, om door een advocaat te laten occupeeren, waar door zulke zaken moeten worden uitgesteld en alzoo niet kunnen worden afgedaan; is na delibe-

ratie goedgevonden dat nu voortaan niemand, geen Rechtsgeleerde zijnde, deszelfs zaak zal mogen voldingen, maar daartoe een advocaat emploieeren; zijnde verder goedgevonden dat de Deurwaarder bij het doen der citatie de gedaagdens, zulks niet wetende, daarvan zal informeeren.

4. RESOLUTIE van Gedeputeerde Staten van Utrecht, waarbij bepaald wordt dat aan de Leden hunner Vergadering en anderen voortaan de Couranten niet meer geleverd zullen worden. 18 December 1733.

Is gehoord het Rapport van de Heeren de Loeuw ende andere Haar Ed. Mog. Gecommitteerden, die, ingevolge van de resolutie commissoriaal van den 11. December 1733, hadden geexamineerd ende bevonden, dat het leveren van couranten, aan de Leden van Haar Ed. Mog. ende derzelver camers veel te hoog ging, ende daarom van advis waren dat de gemelte leverantie aan den Leverancier van Haar Ed. Mog. camer behoorde te worden opgeseyt tegens 1. Januarij 1734, en dat aan de 12 Heeren Gedeputeerden, vier van Finantie, Secretaris van Staten en twee commissen jaarlijx, (in te gaan met 1 Januarij voorsz.) in plaatse van voorsz. couranten aan ieder Heer behoorde te worden gegeven de somma van veertig gulden, en voor 't clerckencomptoir twaalf gulden, mitsgaders voor de concherge van Haar Ed. Mog. camer twaalf guldens, te samen bedragende zeven hondert vier en tachtig guldens, daardoor haar Ed. Mog. jaarlijks souden comen te profiteeren de somma van vier hondert en sesten gulden.

Ende daarop gedelibereerd zijnde, is bij haar Ed. Mog. goedgevonden ende verstaan, dat aan ieder Heer, compareerende in de vergaderinge van Haar Ed. Mog. de Heeren Gedeputeerden, Finantie, Secretaris van Staten ende de twee commissen, in plaatse van de voorsz. couranten, (die zullen worden aan den Leverancier van deselve opgezeit, jegens 1 Januarij 1734) jaarlijks, in te gaan met den voorsz. 1. Januarij 1734, sal worden toegevoeght de somma van veertig gulden, alsmede voor het clerckencomptoir twaalf guldens, mitsgaders voor den concherge van Haar Ed. Mog. gelijke twaalf gulden; belopende de gemelte somma te samen zeven hondert vier en tachtig guldens, daardoor al sulx bij 't Land jaarlijx zal worden geprofitteerd de somma van vier hondert en zestien gulden; te betalen de voorsz. 784 guldens jaarlijks bij den concherge van Haar Ed. Mog., David Richard, alle vierendeel jaars, op een daarvan te makene Lyste, ende zal hiervan extract aan gemelden Richard worden ter hand gesteld.

5. RESOLUTIE van Gedeputeerde Staten van Utrecht omtrent de verdeeling der Specerijen, welke door de O. I. Compagnie aan de Provincie gezonden worden. 15 October 1784.

Ter Vergaderinge zijnde nagegaan de Resolutien, bij Heeren Gedeputeerden in den jare 1736 en 1740 genomen, met relatie tot de verdeeling van het kruid, hetwelk wegens de Oost-Indische Compagnie alle drie jaren voor deze Provincie word overgezonden, en daaruyt zijnde gebleken, dat zomtijds vijftien, en nu en dan ook sesten portien, worden overgezonden, gelijk ook in dezen jare 16 portien zijn herwaarts gezonden, is goedgevonden deeze 16^e portie aan den Commies militair te doen over-

handigen; zullende wanneer het kruid bij vervolg wederom in 16 portien verdeeld overkomt, hetzelfde meede plaatze hebben; dan in geval maar 15 portien mogten worden overgezonden, zal dezelve Commies in de verdeeling worden gepasseerd, en hetzelfde kruid als dan maar worden overhandigd aan de 12 Heren Gedeputeerden, Secretarissen van Sstat en finantie, en den Ontfanger van hunner Ed. Mog. Domeinen tol.

EERSTE BOEK. TWEEDE TITEL.

ACHTSTE DEEL.

Aangaande de Gecommitteerden in de Generaliteits-Collegien.

1. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht met voorschift hoe de Gecommitteerden ter Generaliteit in de betrekkingen tot het buitenland hebben te handelen. 11 December 1726.*

Is na deliberatie eenparig goedgevonden en verstaan, de Heeren Gecommitteerden wegens deze Provincie ter vergaderinge van H.H. Mog. te versoeken, van in deze hachelijke conjunctures van tijden, de zaken met alle bedenkelijke voorzigtigheid te behandelen en zig geenzints in te laten, expresselijk of stilzwijgends toe te staan in eenige mesures of engagementen, waar door den Staat zoude kunnen worden ingewikkelt in een offensiven oorlog, maar voorsz. gewichtige zaken, ter vergado-

ring van H. H. Mog. voorkomende, in haer geheel zonder dilay van tijd tot tijd over te zenden, ter vrijer deliberation van H. Ed. Mog. Dat ook aan H. Ed. Mog. behooren overgezonden te worden, alle de secrete ordres, wegens H. H. Mog. sedert eenigen tijd gegeven aan de Ministers van den Staat aan de Hoven van den Keyzer, de Koningen van Vrankrijk, Spagne, en Groot-Brittannien, mitsgaders de respective antwoorden daarop ingekoomen.

2. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, waarbij bepaald wordt, dat hunnen Gecommitteerden ter Generaliteit kennis zal worden gegeven van alles, wat ter provinciale Vergadering aangaande de Staten-Generaal, den Raad van State en 's Lands Rekenkamer voorkomt. 3 December 1732.*

Op het geproponeerde deezen aangaande is na deliberatie bij Haer Ed. Mog. goedgevonden ende verstaan, dat van al hetgeene van Haer Hoog Mog. den Raad van State, Generaliteits Rekenkamer, ter vergadering van Haer Ed. Mog. voorkomt, soo van missives als andersints, aan de Heeren Haer

Ed. Mog. Gecommitteerden ter Generaliteyt, Extracten sullen worden overgezonden, tot derzelver kennisse, om te weeten wat daarop is geresolveert, ende dat daarinne van tijd tot tijd sal worden gecontinueerd.

3. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, waarbij bepaald wordt dat hunne Gecommitteerden ter Generaliteit voortaan Generaliteits-ambten mogen bekleeden. 30 April 1745.*

Is eenparig goedgevonden en verstaan te verklaren, dat de Heeren Gecommitteerden wegens deeze Provincie ter Generaliteit bevoegt zijn om Generaliteyts-ambten aan te nemen en te bekleeden, sonder dat daardoor zullen gerekend worden in een anderen eed te zijn. Ende zal Extract dezer aan ge-

melde Heeren Gecommitteerden werden ter hand gesteld, als mede in 't vervolg bij de respective Instructien van de te committeeren Heeren werden gevoegd, ten eynde meergemelde Heeren Gecommitteerden ter Generaliteyt wegens deze Provincie, zig daarna zullen kunnen reguleeren.

4. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, aangaande de wijze waarop hun gecommiteerde Bewindhebber der O. I. Compagnie zitting zal hebben. 30 Mei 1743.*

Jovis den 14. Februarij 1743.

Ter Vergadering voorgebragt zijnde, dat ter gelegentheid van de prolongatie van octroy, aan de Oost-Indische Compagnie dezer Landen toegestaan, een resolutie door Haer Hoog Mog. was genomen, waarbij nevens de Gecommitteerden uit andere Provincien, ook aan die van deeze Provincie zou toegelaten worden sessie in gemelde Compagnie te nemen, op een actie, aan de Provincie toebehoorende, en dat het tijd zou wesen te denken om een dusdanige daartoe vereischte actie in te kopen.

Waarop gedelibereert zijnde, is goedgevonden en verstaan te committeeren de Heeren Leusden, van Zuylen ende een der regeerende Borgemeesteren der Stad Utrecht, om daarover te besogneeren ende daarvan te rapporteeren.

VERVOLG UTR. PLB. I.

Jovis den 28. Maart 1743.

Gehoord het rapport van de Heeren van Leusden en andere Gecommitteerden, die volgens resolutie commissoriaal van den 14. Februarij l.l. hadden gebesigueerd over het koopen van een Actie voor deeze Provincie, op welke derzelver Gecommitteerde in de Oost-Indische Compagnie sessie zoude hebben, ende van gedagten waren, dat een sodanige actie behoorde te worden ingekogt. Is na deliberatie goedgevonden gemelde Heeren Gecommitteerden te autoriseeren, zo als die geauthoriseerd worden bij dezen, om de voorsz. actie ten behoeve van deze Provincie in te koopen, en verders te examineeren wat somme de Gecommitteerde in gemelde Compagnie jaarlijks voor renten zoude betalen, ende of alsdan de uitdeeling en

voor- of nadeel in die commissie niet tot zijn risico zullen moeten lopen, mitgaders daarvan rapport te doen.

Jovis den 30. May 1743.

Is gehoord het rapport van de Heren Leusden en andere haar Ed. Mog. Gecommitteerden, die, ingevolge de Resolutie commissoriaal van den 28. Maart dezes jaars, hadden ingekocht eene Provinciaale actie, waarmede de Gecommitteerde wegens deze Provincie in de Oost-Indische Compagnie zoude sessie hebben, en hebben zij Heeren Gecommitteerden verder te kennen gegeven, dat in voldoening van het tweede Lid van gemelde Resolutie hadden geëxamineert, of en tot wat somme de Gecommitteerde in gezegde Compagnie jaarlijks renten zoude geven van de uitgeschote penningen, en dat eenpaarig van gedagten zijn, dat gemelde Gecommitteerde jaarlijks zoude kunnen betalen 250 guldens, zijnde 2½ percent van de uytgeschoten penningen, en dat vervolgens hetgeen de uitdeeling van de Compagnie minder of meerder 'sjaars zoude komen te bedraagen, tot nadeel of voordeel van de

Gecommitteerden zoude wesen. Waarop gedelibereerd zijnde, hebben haar Ed. Mog. zig eenpaarig met het gedaan rapport geconformeerd, de Heeren Gecommitteerden deswegens en voor alle genome moeite bedankende, en al 't verrigte ten vollen approbeerende. Ende is dienvolgens goedgevonden ende verstaan, gelijk goedgevonden ende verstaan word bij dezen, dat de Gecommitteerde wegens deze Provincie in de Oost-Indische Compagnie, jaarlijks aan den Rentmeester van haar Ed. Mog. Domainen sal betalen 250 guldens, en daarvoor ten zijnen profijte genieten hetgeen de gemelde Compagnie 'sjaars voor uitdeeling op de bewuste Provinciale actie zal geven, na aftrek van de ordinarij Lasten.

Ende zal aan ieder Gecommitteerde, die wegens deze Provincie, in meergedagte Compagnie zal worden gecommitteerd, bij het aangaan van deszelfs Commissie, extract deeses worden ter hand gesteld, om zich na den inhoud daarvan te kunnen gedragen, gelijk mede voor als nu aan den voornoemden Rentmeester van haar Ed. Mog. Domainen, tot deszelfs narigtinge.

5. RESOLUTIE der Staten van Utrecht, bepalende de wijze, waarop een Bewindhebber der O. I. Compagnie van wege die provincie zal worden benoemd. 21 Januarij 1767.

Bij extract uit de Resolutien der Heeren hunner Ed. Mog. Ordinarij Gedeputeerden, in dato 20. dezer, is opening gedaan en te kennen gegeven, dat also bij het 8. articul van het Reglement, geinsereert in de Resolutie van Haar Hoog Mog., in dato 24 Maart 1749, concernerende het opdragen van het Opperbewindhebber- en Gouverneurschap Generaal van de geheele Oost-Indische Compagnie, gesteld is, dat ter vervulling van eene vacante Bewindhebbers plaats, aan Zijne Hoogheid den Heere Erfstadhouder zal worden voorgedragen een persoon behoorlijk gequalificeerd, aan Zijne Hoogheid aangenaam, welke vervolgens zal worden voorzien van eene missive van Zijne Hoogheid, geadresseerd aan Bewindhebbers van de Kamer daar het behoort, om aldaar als bewindhebber aangenomen te worden, als nu eenige verandering in de acte van Commissie, die alhier aan eenen Gecommitteerde dezer Provincie in de Oost- en West-Indische Compagnien pleeg te worden gegeven, en in de expeditie zal dienen te worden gemaakt. Dat daarop geen reflexie was gemaakt bij de laatste vacature, voorgevallen ten tijde van hare Koninklijke Hoogheid, de Vrouwe Gouvernante, omdat hare Koninklijke Hoogheid de voorsz. Opperbewindhebbersplaats niet bekleedde, en mitsdien alles op den ouden voet bleef. — Dat thans het voorsz. geval exterende in de persoon van Zijne Hoogheid, den Heere Erfstadhouder, de Heeren Gedeputeerden hadden vermeind ter deliberatie van hun Ed. Mog. te moeten brengen, of hun Ed. Mog. zouden kunnen goedvinden vast te stellen, dat het Lid van Staat, aan wien de Commissie in de Oost- en West-Indische Compagnien, volgens den rang zal competere, daarop het placet van Zijne Hoogheid verkregen hebbende, en daarvan, bij het voordragen van een persoon aan de Heren Staten gebleken zijnde, de voorgedragen persoon zal worden verleend

een acte van commissie uit de voorheen in gebruik geweest zijnde, naar tijdsomstandigheid versandert en op de leest van de commissien ter Admiraliteit geschoeid, en denzelven teffens voorzien met eene missive aan Zijne Hoogheid, om in handen van Zijne Hoogheid den Eed afteleggen, en bij Zijne Hoogheid invoegen als voor geïnstalleert te worden. Moetende, wat het geval van den Heer van Geerstein, laatst bij hun Ed. Mog. in de meergemelde Oost-Indische Compagnie gecommitteerd, aanbelangt, hier bij gevoegd worden, dat de Stad van Rhenen, met wie de dispositie over voorsz. commissie was geruild, daarop het placet van Zijne Hoogheid verkregen had, en ten tegenwoordigen opzichte alleen de verdere expeditie reesterde. Ru daarop gedelibereerd zijnde, hebben hun Ed. Mog. zich daarmede geconformeerd, en is dienvolgende goedgevonden en verstaan, dat de commissie van den Here van Geerstein, als Bewindhebber wegens dese Provincie in de Oost-Indische Compagnie, ter kamere Amsterdam, op den voet als bij voorsz. Resolutie van de Heren Gedeputeerden is voorgedragen, zal worden veranderd en gemelde Here van Geerstein zal voorzien worden met de navolgende missive aan Zijne Hoogheid.

Doorluchtigste etc.

Ter onzer vergadering voorgedragen zijnde, dat het Uwe Hoogheid behaagd heeft Jo. Adolph Hendrik van Rechteren, Here van Gerstein, Hoofd-Officier der stad Wijk bij Duurstede, op de nominatie der stad Rhenen, te verklaren voor aangenaam tot de commissie van Bewindhebber in de Oost-Indische Compagnie, ter kamere van Amsterdam, voor den resterenden tijd van drie jaren, aanvaang nemende met den 1. May dezes jaars, in plaats van den Heer Hendrik Smislaert, Hoofdofficier der jaatsgemelde stad, hebben wij denzelven op dien

voet acte van commissie verleend, en versoeken dat Uwe Hoogheid, als Opperbewindhebber en Gouverneur-Generaal der voorsz. Compagnie, voornoemde Heer van Gerestein gelieve in den Bed te neemen,

en te voorzien met eene missive, omme ter voorsz. Kamere als Bewindhebber te worden aangenomen. Hiermeede etc.

6. RESOLUTIE der Staten van Utrecht aangaande de benoeming en de verplichtingen van eenen Raad in het hoofdbestuur der kolonien in de West-Indien, van wege voormelde provincie. 13 Junij 1792.

De Heeren Geëligeerde Raden hebben ter Vergaderinge ingebracht en laten lezen derzelver resolutie op huyden genomen, zich daarbij conformeerende met de Resolutie der Heeren Edelen en Ridderschappe, ter laatste beschrijvinge ingebracht, relatief de voordracht van Heeren ordinaris Gedeputeerden, bij Resolutie van den 27. April dezes jaars gedaan, betrekkelijk den voet, op welke de Raden in het hoofdbestuur der kolonien in de West-Indien zullen worden benoemd en betaald, proponeerende Heeren geëligeerde Raden wijders tot colonie Raad wegens deze Provincie, Mr. Wolpherd Jacob Beeldsnijder Matroos.

De Heeren Edelen en Ridderschappe hebben ter Vergadering ingebracht en laten lezen derzelver Resolutie van den 6. dezer lopende Maand, daarbij inagelijks tot Raad in het hoofdbestuur over de kolonien van den Staat in de West-Indien, nomineerende Mr. Wolphert Jacob Beeldsnijder Matroos, dragende Heeren Edelen en Ridderschappe wijders voor, dat van gedachten waren, dat met relatie tot de aanstelling van denzelven Gecommitteerden het geschiktste zoude zijn, dat aan hem eene Missive van aanstelling aan Hun Hoog Mogende werde medegegeven, even en op denzelven voet als zulks omtrent de Gecommitteerden in de Admiraliteits-Collegien plaats heeft, mitsgaders dat in plaats van eene Instructie, aan denzelven in de Provinciale Commissie onder anderen zoude behoren te worden gelast, eene getrouwe en assidue waarneming van deszelfs post in het algemeen, eene ijverige behartiging van de belangen der kolonien van den Staat, onder deeze directie gesteld; zo veel mogelijk zorge te dragen dat de voordeelen, uit den handel op deeze kolonien te proflueeren, verstrekken ten algemeene nutte van alle de ingezetenen dezer Republieq, en dat geene derzelver, bijzonder niet de Ingezetenen dezer Provincie, door prohibitoire Resolutien of andere schikkingen, daarvan, ofte van de leverancien naar de kolonien werden geëxclu-

deerd; — van tijd tot tijd te correspondeeren met de Heeren ordinaris Gedeputeerden, vooral wanneer eenige zaaken van groot belang, de voorsz. kolonien rakende, in derzelver Collegie mogten voorkomen; éénmaal 's jaars aan de Heeren Gedeputeerden over te zenden een pertinente Staat van de Inkomsten en Lasten van dezelve kolonien.

Dat eindelijk Heeren Edelen van gedachten waren dat het recht der Domainen, ofte den honderdsten penning, weswegens te voren van de zesjarige Commissie in de West-Indische Compagnie wierd betaald de somma van f 80—, bepaald werde, op die selve somma als door de ordinaris Raden in den Hove Provinciaal word betaald.

De Heeren Gecommitteerden der Steden Utrecht en Amersfoort hebben ingebracht en laten lezen de Resolutie van de Heeren Hunne Principalen, van dato 11 Junij laatstleden, daarbij op approbatie van zijne Doorl. Hoogheid den Heere Prince Erfstadhouder, tot mederaad in 't hoofdbestuur der kolonien in de West-Indien nomineerende Mr. Wolphert Jacob Beeldsnijder Matroos, voor deszelfs leven lang gedurende, en voorts met relatie tot de salarieering, conform de schikking bij de Heeren Staten van Holland gemaakt, waarmede de Heeren Gecommitteerden der Stad Wijk bij Duurstede zich hebben geconformeerd.

Waarop gedelibereerd zijnde, hebben Hun Ed. Mog. eenpaarig tot Raad in het hoofdbestuur over de kolonien van den Staat in de West-Indien, zulende resideeren in 's Hage, wegens deeze Provincie, genomineerd Mr. Wolphert Jacob Beeldsnijder Matroos, en goedgevonden daarop te verzoeken het Placet van Zijne Doorl. Hoogheid den Heer Erfstadhouder; en is voorts verstaan, hetzelfde Placet ingekomen zijnde, denzelven aan te stellen voor zijn leven lang gedurende, en voorts op den voet als bij de Resolutie der Heeren Edelen en Ridderschappe staat vermeld, waarmede zich de verdere Leden hebben geconformeerd.

7. RESOLUTIE der Staten van Utrecht, waarbij hun gecommitteerde Bewindhebber der Westindische Compagnie wordt vrijgesteld van alle uitkeering ter zake der provinciale actie in die Compagnie. 21 November 1764.

Is eenparig goedgevonden en verstaan den Gecommitteerde wegens deeze Provincie in de West-Indische Compagnie vrij te houden van alle uitkeeringen, ter zake van de provinciale actie, in de West-Indische Compagnie aangekocht, waarop gemelde Gecommitteerde in voorsz. Compagnie sessie

neemt, en te laten genieten de voorkomende uitdeelingen en alle andere emolumenten daaraan behorende.

Zullende den tegenwoordigen Gecommitteerde wegens deze Provincie, bij extract dezer hiervan kennisse worden gegeven, tot narigtige.

8. RESOLUTIE der Staten van Utrecht, houdende Instructie voor den Klerk dezer Provincie ter Generaliteit. 22 November 1769.

Bij extract uit de Resolutien van de Heeren Ordinaris Gedeputeerden van den 21. dezer, daarbij

ingevolge en ter voldoeninge van hunner Ed. Mog. resolutie van den 30. Augustus, om te dienen van

consideration, of omtrent de waarneming van het klerkamp wegens deeze provincie ter Generaliteit, thans vacerende door 't overlijden van Mr. Johannes Hooreman, ook eenige verandering behoorde te worden gemaakt, voorgedragen zijnde, dat vermits niet gevonden was eenige Instructie, specialijk detaillerende, waarin de post van den Klerk wegens deeze Provincie ter Generaliteit bestond, en waartoe dezelve gehouden en verplicht was, en uit defect van welke Instructie meermaals inconvenienten waren ontstaan, de Heren Gedeputeerden, door Heren Gecommitteerden uit het midden hunner vergaderinge benoemd, met kennis en overleg van de Heren Ordinaris Gecommitteerden ter Generaliteit, ten deele uit de Commissie van den laatst overleden Klerk Hooreman, ten deele uit de Instructie van de klerken der andere Provincien der Generaliteit, en voorts conform de natuur van het voorsz. ampt, hadden geconcipieert de navolgende instructie.

Instructie voor den aan te stellen Clercq ter Generaliteit.

1.

De Provinciale Clercq sal altijd een half uur voor de Ordinaris vergaderingen en besoignes van Haar Hoog Mog. ter griffie van hoogstdezelve moeten present wezen en aldaar verblijven tot voorsz. vergaderingen of besoignes daar uit profluerende, ten eenemaal zullen zijn geëindigd en afgelopen; mitsgaders buiten consent der Heren Ordinaris Gecommitteerden wegens deeze Provincie ter Generaliteit, sich daarvan niet mogen onthouden, uitgezondert bij siekte ofte enig ander wettelijk impediment.

2.

Voorsz. Clercq en diegeene, die namaals zoude mogen worden aangesteld, sal gehouden weesen de bevelen der Ed. Mog. Heren Staten 's Lands van Utrecht en van de Heren derzelver Ordinaris Gedeputeerden, wel in agt te nemen en bijzonder het depecheren der Resolutien, brieven, dagelijksche nouvelles, memorien, consenten ofte eenige andere zaaken deeze Provintie eenigermate concernerende, en ter Griffie van haer Ho. Mog. in- en voorkomende, ofte wat hem meerder van die natuur, door de Heren haer Ed. Mog. Ordinaris Gecommitteerden ter Generaliteit, ofte bij absentie van dien, der Heren Extra-Ordinaris Gecommitteerden sal worden aanbevolen, naerstelijk achtervolgen en waarnemen, en de Provintie daarvan naar behooren bedienen.

3.

Zal van de successive ingekome of in te komen Brieven van aanschrijvinge en resolutien, die door de Ed. Mog. Heren Staten dezer Provintie, ofte derzelver Ordinaris Gedeputeerden, aan de Heren Gecommitteerden ter Generaliteit worden toegezonden, moeten maken en houden een behoorlijk register, naar orde des tijds, en aanduiding van den korten inhoud van dien en vervolgens copie van hetzelfde register in de Provinciale casse moeten seponeren.

4.

Zal niet vermogen aan iemand buiten de Regering dezer Provincie, te vertonen ofte uit te leveren copien of extracten van eenige der bovenstaande Haer Hoog Mog. ofte Haer Ed. Mog. resolutien en missives, nog daarvan mondelinge communicatie te geven.

5.

Bij deszelfs admissie sal voorsz. Clercq gehouden zijn, voor haer Ed. Mog. de Heren Staten dezer Provincie, ofte derzelver ordinaris Gedeputeerden, te doen den eed van getrouwigheid en dien jegens de corruptelen.

6.

Voorsz. Clercq zal tot een jaarlijks tractement genieten de somme van zestien hondert gulden, te betalen bij den Ontfanger der Bisdorstienden, alle vierendeel jaers vier hondert gulden, ingaande met den dag van deszelfs aanstellinge.

7.

Wijders zal voorsz. Clercq sich sorgvuldiglijk onthouden van te genieten eenige giften, gaven of geschenken, boven hetgeene hem bij hun Ed. Mog. is toegelegd, hetzij door hem zelve of door andere, directelijk ofte indirectelijk, hetwelk hem zoude kunnen permoveren iets tegens zijn plicht in dezen te doen, op poene van arbitrale correctie, en sal in het generaal alles doen, wat een goed en getrouw Clercq schuldig is en behoord te doen.

8.

Reserverende Haer Ed. Mog. aan Haer om deze instructie ten allen tijden te mogen corrigeren, amplieren en interpreteren, zo bevonden zal worden te behoren. En zal voorsz. Clercq gehouden zijn hem op den Eed daarnaar te reguleeren.

Op welke instructie, door hun Ed. Mog. geaprobeerd zijnde, een ander bekwaam persoon, wezende Lidmaat van de Gereformeerde Religie, op de presentatie van de Heren Ordinaris Gecommitteerden ter Generaliteit, door hun Ed. Mog. zoude kunnen worden aangesteld en in den eed genomen. Dat gebleken zijnde dat al van den beginnende dezer eeuw het tractement van voorsz. Clercq ter Generaliteit gefixeerd is geweest op 1600 gulden jaarlijks, en sedert dien tijd alsoo gecontinueerd, alsmede dat het amptgeld door denzelve aan de Provincie te betalen, bij hanner Ed. Mog. Resolutie van den 20. Mey 1727 was gesteld, en bij nadere Resolutie van 9 Mey 1736 permanent gereguleert op 2000 gulden, deze aanstelling, ten opzichte van het tractement, op denzelven voet behoorde te geschieden, en met Relatie tot het evengenoemde amptgeld, dat hetzelfde door den nieuw aan te stellen Clercq aan den houder van de obligatie zal moeten worden gerestitueert. etc.

En daarop zijnde gedelibereerd, hebben hun Ed. Mog. zich met de considerationen en 't advys van de Heren Ordinaris Gedeputeerden in deeren geconformeerd, en goedgevonden dezelve tot de expeditie van 't gene verder ten dien opzichte nodig is, mits dezen te autoriseren.

EERSTE BOEK. TWEEDE TITEL.

NEGENDE DEEL.

Aangaande de Rekenkamer, den Secretaris en Commies ter Finantie,
de Rentmeesters enz.

1. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, waarbij de Secretaris ter Kamer van Finantie en Rekening gelast wordt notulen te houden, en hem een Klerk of Scribent wordt toegevoegd. 12 Februarij 1766.*

Is eenparig bij haer Ed. Mo. goedgevonden en verstaan, conform de propositie van de Heeren Gecommitteerden ter Kamere van Finantie. Dat voortaan de Secretaris van de Finantie verplicht zal zijn pertinente notulen te maken, en houden, van al hetgeen dagelijks ter Kamere van Finantie en Rekeninge zal worden verhandelt en gebesogneerd, met aanteekening van de namen der presente Heeren, welke notulen alle weken des Dinsdags voor het aanvangen der besognes zullen worden geresumeerd.

En voorts uit consideratie, zo van het zelve meerdere werk, als van hetgene aan hem Secretaris van de Finantie bij zijne instructie reeds is geinjungeerd, denzelven mitsdien toe te voegen een extraordinaris Klerk of Scribent, op een jaarlijks tractement van 600 gulden, provisioneel voor den tijd van ses jaren, permitterende haer Ed. Mo. ten dien einde aan denzelve Secretaris van Finantie, om aan de Heeren Staten, of aan de Heeren haer Ed. Mo. ordinaris Gedeputeerden voortedragen een bequaam en diligent persoon, om vervolgens tot

extraordinaris Klerk of Scribent van de Kamer van Finantie, in voege als voren, te worden aangesteld en in den Eed genomen, ten einde dezelve behoorlijk beëdigd zijnde, werde geëmployeerd tot het apostilleeren van de dubbelden der Rekeningen, het schrijven der Manualen, en al het geene verder denzelven door de Heren Gecommitteerden ter Kamere van Finantie of den Secretaris zal worden geordonneerd.

Blijvende niettemin de Secretaris van Finantie gehouden, conform deszelfs Instructie, de originele Rekeningen eigenhandig te apostilleren en de sommen, waarmede de Pachtters, Collecteurs, Schouten en Gadermeesters en alle anderen, ter zake van gemeene middelen, op de manualen moeten worden gedebiteert persoonlijk in te vullen.

En zal ten dien einde Extract dezer aan den Heer D. Woertman, als Secretaris van Finantie, worden ter hand gesteld.

En bij een gelijk Extract hiervan kennisse worden gegeven aan de Heeren Gecommitteerden ter Kamere van Finantie.

2. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, waarbij den Commies ter Kamer van Finantie den titel van Secretaris wordt verleend. 14 September 1742.*

Op de Requeste van Mr. Matthias Luls, Commis van haer Ed. Mog. Kamer van Finantie en Rekeninge, behelzende dat van ouds en in kragte van speciale Resolutie, op den 4. September 1667 Staatsgewijze eenparig genomen, etc., voorsz. bedieninge was geconferceert op de naam en titel van Secretaris van de Finantie, en ook also verscheide jaren was bekleed door den Heer Wernard van Veldhuysen, tot dat bij de daarop gevolgde Revolutie in de Regeringe, de gemelde Heer daarvan was verlaten, zonder dat hij de gelukkige herstelling van de oude form van Regeering, was gedagt oume de voorsz. benaaminge en titel wederom meede te herstellen. Dat de Suppliant zedert 24 jaren de eer hadde gehad, het voorsz. Officie te bekleeden en buiten prejuditie van iemand, en zonder de minste last of bezwaar van den Lande, zeer gaarne zoude jousseeren van de naam en titel, die

daaraan van ouds heeft gecompeteert. Verzoekende uit consideratie van de voorsz. reedenen, dat haer Ed. Mog. goedgunstelijk geliefden te declareren, dat den Suppliant van nu voortaan buiten prejuditie van iemand, en buiten kosten of bezwaar van den Lande in zijne voorsz. bediening zal continueren, op de naam en titel van Secretaris van de Finantie en Rekenkamer, als van ouds. Is geappointeert. De Staten van den Lande van Utrecht, gelet op het verzoek van den Suppliant in dezen gedaen, met de redenen daerbij vervat, hebben na deliberatie goedgevonden ende verstaen dat Mr. Matthias Luls, Commis van haer Ed. Mog. Kamer van Finantie en Rekeninge, in het toecomende zal worden getituleert Secretaris van gemelde Kamer van Finantie en Rekeninge, buiten kosten van den Lande en buiten prejuditie van iemand.

3. INSTRUCTIE *voor den Secretaris ter Kamer van Finantie, vastgesteld door de Staten van Utrecht. 28 December 1764.*

1.
Eerstelijk zal dezelve wezen een bekwaam per-

VERVOLG UTR. PLE. I.

soon, de zaken van de finantie en rekeninge hem wel verstaande, wezende van de ware gereformeerde

Religie en hebbende den vollen ouderdom van vijf en twintig jaaren.

2.

Zal naarstig zorg dragen, dat alle de stukken, papieren en munimenten, haer Ed. Mog. finantie en kamer van Rekeningne concernerende, ende wel speciaalijk de rekeningen en de respective bewijzen en acquiten daartoe relatief, wel en getrouwelijk bij den anderen in goede ordre en voor alle beiderf werden bewaard en geconserveerd.

3.

Zullende niet vermogen eenige Rekeningen, chartres of papieren met zich naer huys te nemen, en al zulks gehouden zijn het dubbieren of collationeren van de respective rekeningen in de kamer te doen. Ende zal altijd ter kamere present moeten wezen, gedurende de vergaderinge en besoignes van haer Ed. Mog. derzelver Ordinaris Gedeputeerden mitsgaders van de Gecommitteerden ter Finantie en Rekenkamer, en zich buiten consent van de Heren Ordinaris Gedeputeerden, ofte derzelver President in der tijd, mitsgaders van de Heren Gecommitteerden ter Finantie niet mogen absenteren.

4.

Dezelve zal gehouden zijn des voormiddags, en des noods ook des namiddags, een half uur voor het aangaan van de vergadering, in de kamer te zijn, om als dan te prepareeren en gereed te maken die zaken, welke zullen moeten dienen, en hem geordonneerd zijn voor te brengen, opdat de Heren Gecommitteerden met des te meer faciliteit mogen besoigneeren.

5.

Gedurende welke besoignes hij zich niet zal mogen onderwinden eenige andere zaken te doen, of elders mede te amuseren, ten ware hem zulx speciaalijk bij de Heren Gecommitteerden gelast wierd.

6.

En ingevalle van ziekte van den Secretaris van Staten, ofte bij andere wettige ongelegenheid, zal hij op order van haer Ed. Mog. ofte derzelver Ordinaris Gedeputeerden, mede moeten vaceren tot de besoignes van de Politie.

7.

Item zal gehouden wezen alle Rekeningen te apostillieren, de sloten van dien, na collatie van de uitgift met den ontfang, op te stellen, dezelve neffens de overdrachten van vorige sloten achter yder rekening distinctelijk te trekken en tekenen.

8.

In 't opnemen van de Rekeningen zal hij in *pede* of *margin*, zo als best voegen zal, tekenen de namen van de Gecommitteerden, die over de Rekeningen als dan zullen wezen, en daarbij stellen, *huc usque* present.

9.

Hij zal alle rekeningen, met de apostillen van dien, zelf getrouwelijk vergelijken, en vergeleken zijnde, mede ondertekenen, op al zulke leges en wedden, als daartoe thans gereguleerd zijn of nog gereguleerd zouden mogen worden.

10.

Item zal wel bewaren de borderellen van de respective rekeningen, zullende op dezelve het slot van Rekening, waartoe die is dienende, door de Gecommitteerden, ter Rekenkamer daar worden bij-

gevoegd en distinctelijk uitgetrokken, met verhoging of aftrekking van de vorige of overgedrage sloten, opdat het Borderel in allen delen met de gedane rekeningne conform mag worden bevonden.

11.

Item zal uyt de geslote Rekening van yder Ontfanger, Rentmeester of ander Comptable, pertinentlijk uittrekken de *loquatur*s, debet quitancien en andere apostillen, in de Rekening openstaande, om tijdelijk gezuuyvert ofte anders den Rendant zijn slot daarmede verhoogd te worden.

12.

Item zal een particulier boek houden van alle ordonnantien, waarmede eenige Ontfangers uit andere Comptoirs worden gesubsidieerd, omme die genen, ten behoeven van welker Comptoirs de voorsz. ordonnantien zullen wezen gedepecheerd, in dat boek daarmede te debiteren, en om na te zien, of de gesubsidieerde penningen behoorlijk werden verantwoord en in ontfang gebracht, en daarvan in het voorsz. boek annotatie te houden, mitsgaders zulks aantekenen op de apostillen en rekeningen van de respective Ontfangers, zullende hij gehouden zijn dit Boek of Register van Subsidien, ten minste tweemaal 's jaars te confronteren met een gelijk boek van aantekening, dat daarvan ter Secretary van haer Ed. Mog. gehouden word, ten eynde alle abuyzen werden gepevenieerd.

13.

Item zal nauw regard nemen of conform de lappen, in cas van negotiatie, de geligte penningen in de Rekeningen wel worden gebracht, ende of mede de stuyvergelde van de overgeleverde restanten, in zo verre die verschuldigd worden, wel werden verantwoord.

14.

Item zal pertinentlijk overdragen int Grote Boek, 't welk van de sloten van de Ontfangers en andere Comptablen gehouden word, hoeveel zij respective bij het doen van yder rekeningne te boven of te kort komen.

15.

Ende in regard van de afgegane en afgestorve Ontfangers en Rentmeesters, zal hij in het voorsz. boek uyttrekken wat yder van dezelve, bij het slot van zijne laatste en vorige Rekening, in alles schuldig blijft, en als dan voorts kortelijk daar achter teikenen de respective ordonnantien, die ter kwijting van voornoemd slot zullen worden verleend.

16.

Item zal een pertinente Staat houden uit de lappen, bij de Ontfangers en Rentmeesters alle twee maanden over te leveren, omme daaruyt te kunnen werden gezien, hoeveel bij ieder ontfangen en hoeveel daartegen uytgegeven zij, ende 't zelve in 't staamboek van de ontfangers en andere comptablen te registreeren.

17.

Item zal eens 's jaars ter ordinaris Beschrijving van haer Ed. Mog., in de maand Maart van ieder jaar, overleveren een pertinente staat van alle de Los- en Lijfrenten, zulks bij Haer Ed. Mog. Comptoirs als dan worden betaald, met bijvoeging of daar eenige ligtinge van penningen, ofte ook wel lossinge, gedurende den vorigen jare geschied zij ofte niet, en hoeveel op de Lijfrenten mogte wezen

afgestorven, waartoe de respective Ontfangers gehouden zullen wezen omtrent denzelfden tijd een Lijste daarvan op te geven.

18.

Zal mede summierlijk opgeven hoe veel de afschrijvingen van insolvente restanten ende remissien, ofte anders diergelijk verlos, over het alsdan expirerende jaar hebben bedragen.

19.

Jaerlijx en over ieder jaar ten tijde voorsz. of wanneer anders 's Lands inkomen kan worden begroot, zal Hij mede uit de Boeken der Verpachtingen van de Generale Middelen, ingevalle die weder mogen worden geïntroduceerd, of anders uit de boeken der Admodiatien en Collectens, pertinentelijk opmaken, hoeveel de Comptoiren over dat jaar hebben uitgebragt, omme dien Staat gezien en de andere Comptoiren, welkers inkomen zeker of bij gissinge kan begroot worden, daarbij geconferreerd zijnde, een Staat van 's Lands middelen daartoe te worden geformeert.

20.

Ter zelve tijd zal hij mede overleveren een memorie ofte lijste, vervattende de namen van de Ontfangers, Rentmeesters en Collecteurs, welkers rekeningen, gedurende denzelfden tijd, zullen wezen opgenomen, met eene summierse uyttekinge van de sloten van dien, ende over wat jaren dezelven geschied zijn, ten eynde bij haer Ed. Mo. op de defectueuse Ontfangers, Rentmeesters ofte Collecteurs alsdan nader mag werden gedisponeerd.

21.

Zal mede agt geven of de laatste of conclusieve Rekening tijdig ter Kamer van Finantie word ingedient, om aldaar opgenomen en gesloten te worden, en van diegenen, die daarin nalatig zijn, den Heeren Gecommitteerden kennis geven, ten eynde haer Ed. Mo. daarvan verwittigt zijnde, daerop disponeeren als vinden zullen te behoren.

22.

En zal hij ook acht geven of voor den 1. Januarij in ieder jaar, ter Kamere van Finantie worden ingeleverd de Lijsten van het Hoorngeld, Tabac, Vlas en Henniplanden en Boomgaerden, en voor den 1. Junij daarna volgende de Lijsten van het Dienstboden- en Paardengeld, gelijk den Schouten en Gadermeesters nu laatstelijk nog, bij Resolutie van 11 December 1764, zulks is aangeschreven, op poene van te verbeuren voor iedere Lijste die zij verzuymen voor den gestelden tijd in te brengen, de somme van 12 guldens, ten behoeven van den Secretaris van de Finantie, zullende hij de eerste of tweede Vergadering der Heeren ordinarij Gedeputeerden, in de maanden Januarij en Junij, bij memorie kennis hebben te geven, of ook eenigen welke Schouten en Gadermeesters in gebreken gebleven zijn aan het bovenstaande te voldoen, ten eynde daartegen zodanige nadere voorziening gedaan werde als bevonden zal worden te behoren.

23.

Hij zal mede gehouden zijn de manualen van de Ontfangers van de generale middelen met zijn eigen hand te schrijven, op het salaris tot noch toe daarvan genoten, zullende hem het salaris van die manualen, die bevonden mogten worden met zijn eigen

hand niet geschreven te zijn, in rekening niet worden gevalideerd en goedgegaan.

24.

Item zal voortaan alle verpachtingen van hun Ed. Mo. middelen (ingeval zulks door het weder introduceren van publieke verpachtinge mogten plaats hebben) ten overstaan van haer Ed. Mo. Gecommitteerden, alleen bijwonen en daarvan genieten de leges bij den Commis voor dezen daarvan genoten.

25.

Item zal gehouden wezen een pertinent Register te houden, en in de boeken van Verpachtingen der Generale Middelen (ingeval zulks als boven wederom plaats mogte hebben) de Pachters en hunne Borgen over yder jaar pertinentelijk aan te tekenen, en daarin als van ouds continueren, ende wel letten dat de Pachters en Borgen bij het aantekenen hunner namen voor de bank present komen; en voorts gelijke exacte aantekening houden van de tegenwoordige Admodiatien, Collectens en Borgtogten daarvoor wordende gepasseerd en daarin handelen als tegenwoordig gebruikelijk is.

26.

Hij zal niet vermogen eenige Ritmeesters, Capiteinen of Compagnien, als Solliciteur te bedienen, ofte ook tot zijnen profijte door andere laten bedienen.

27.

Zal mede niet vermogen te zijn in iemands anders eed ofte dienst, ofte eenige andere Officien bekleden.

28.

Item sal hem onthouden van te genieten eenige giften, gaven, ofte geschenken, boven den taux bij haer Ed. Mog. gearresteerd en noch te arresteren, 't zij door hem zelve ofte door anderen, directelijk of indirectelijk, op poene van arbitrale correctie.

29.

Hij zal zig in alle stilligheid met behoorlijke reverentie en discretie gedragen in haer Ed. Mog. vergadering, derzelver Ordinarij Gedeputeerden en die der Heeren Gecommitteerden ter Kamere van Finantie, zonder zig ergens in te mengen.

30.

Dezelve zal gehouden zijn de advyzen, welke van tijd tot tijd op voorkomende zaaken door de Heeren Gecommitteerden ter Kamere van Finantie en Rekeninge worden uitgebragt, met de Resolutien daarop bij haer Ed. Mog. of de Heeren Ordinarij Gedeputeerden genomen, en waarvan de Kamer van Finantie Extract zal worden toegezonden, in een boek bijeen te zamelen en tot behoorlijk grootte gekomen zijnde, te laten inbinden.

31.

Hij zal in een memoriaal aantekenen de Restanten, door de respective Ontfangers in rekening gebragt, en na ingenomen advis van de Kamer van Finantie zodanig bevonden te zijn geconstitueerd, dat die voor kwade restanten gehouden, den Ontfangers kunnen worden gevalideerd, ten eynde al zulke debiteuren, dien zulks aangaat, of zelf, of hunne Borgen, tot betere fortuyn gerakende, als noch voor hunne schuld en borgtocht kunnen worden aangesproken.

32.

Zo zal hij ook in een boek aantekenen de Exemptionen van Huys- en Haardstede-gelden ten platten

Lande, met expressie van den tijd waarvoor dezelve verleend zijn, ten eynde bij vervolg van tijden daarop te kunnen worden gelet.

33.

Dezelve zal tot zijn jaarlijks tractement, boven de leges hier voormeld, van verpagtingen, als dezelve wederom mogten plaats hebben, ende het schrijven van de Manualen etc., genieten de somme van dertien hondert guldens, en daartoe nog het ordinaris Leg- en wijngeld, mitsgaders het Rijs- en flambeau-geld, alsmede hetgene in de respectieve rekeningen voor het voeren van de penne, mitsgaders het vergelijken ende nieuwe jaars thans jaarlijx ten behoeve van denzelfde is gereguleert of nog gereguleert zoude mogen worden; des zal hij niet vermogen in eeniger voegen te declareren ofte ietwes anders als voorsz. is te genieten.

34.

Ende zullen hiermeede cesseeren de ordinaris en extraordinaris Tractementen, hem bij onze Resolutie van den 15. Januarij 1687 toegelegd.

35.

En zal dezelve als van ouds ook dependeren van de directie en ordre van haer Ed. Mog. Secretaris van State.

Reserverende haer Ed. Mog. aan zich om deeze Instructie ten allen tijden te mogen corrigeren, amplieren en interpreteren, zo bevonden zal worden te behoren.

En zal dezelve, onder den tytel van Secretaris der Finantie, gehouden zijn zig op den Eed daar naer mede te reguleren.

Gedaan te Utrecht den 28. December 1764.

4. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, waarbij den Secretaris ter Kamer van Finantie wordt toegestaan het Superintendentschap over de geestelijke goederen, namens den Eysstadhouder, te bekleeden. 16 Januarij 1765.*

Bij extract uit de Resolutien van de Heeren ordinaris Gedeputeerden voorgedragen en te kennen gegeven zijnde, dat de Heeren Gedeputeerden in voldoening van de authorisatie, den 28. December l.l. verleend, om haer Ed. Mo. te dienen van consideratien op de Commissie van Surintendents der Geestelijke Goederen, wegens Zijne Hoogheid den Heer Eysstadhouder, bij den Heer en Mr. D. Woertman, thans Secretaris der Finantie, bekleed wordende van gedagten zouden zijn, dat door de gezamentlijke Leeden van Staat aan den Heer Woertman, bij dispensatie van het 26. Art. van zijne instructie als Secretaris van de Finantie, waarbij hem verboden word te mogen zijn in iemands anders Bed

ofte dienst, ofte eenige ander officie te bekleeden, werde gepermitteerd, om provisioneel, gedurende de minderjarigheid van den Heere Eysstadhouder, bij het Secretarisamt van de Finantie te blijven waarneemen het amt van Surintendent van de Geestelijke Goederen wegens Zijne Hoogheid.

En daarop gedelibereerd zijnde, hebben haer Ed. Mo. zig met de gedachten van de Heeren haer Ed. Mo. ordinaris Gedeputeerden in dezen geconformeerd, en dien volgende goedgevonden derselver advys in eene Resolutie van Staten te converteren, en hiervan bij extract dezer aan gemelden Heer Secretaris Woertman kennis te geven, tot desselfs narichtinge.

5. INSTRUCTIE *voor den Klerk ter Kamer van Finantie, vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Utrecht. 5 April 1776.*

1. Eerstelijk zal de Clercq van de Kamer van Finantie gehouden zijn, alle dagen, waarop de Heeren Gecommitteerden ter Kamere van Finantie gewoon zijn te vergaderen, en ook des Saturdays en des Maandags buiten tijde van ordinaris vacantie, en voorts ten allen tijden, wanneer hem zulks zal worden geordonneerd en aangezegd, aan haer Ed. Mog. Kamer present te wezen, des voormiddags ten neegen uren, en aldaar te verblijven zo lang de Heeren Gecommitteerden of de Secretaris zulks zullen goetvinden, of zijne dienst nodig hebben.

2.

Zal zig buiten deze Stad niet mogen absenteren zonder voorkennis en consent van de Heeren Gecommitteerden of van den Secretaris van de Kamer van Finantie.

3.

Zal gehouden zijn de dagelijksche Notulen, aan de Kamere van Finantie gehouden wordende, distinctielijk en pertinentielijk afteschrijven, en over ieder jaar een accuraat Register of Index der voorgevallene zaken te formeeren, om agter de notulen van ieder jaar geplaatst te worden.

4.

Dezelve zal gehouden zijn te dubbeleeren en over te schrijven alle memorien en advysen, welke door de Heeren Gecommitteerden, ter Vergaderinge van de Heeren Staten of de Heeren derzelver ordinaris Gedeputeerden, zullen worden ingediend, ten eynde de minuten daarvan ter Kamere van Finantie konnen blijven gedeponeerd en bewaard.

5.

Zal ook gehouden zijn te apostilleeren de Dubbele van Rekeningen, welke ter Kamere van Finantie worden gesloten, en nauwkeurig agt geven op het expriemen der sommen en sommetten daartoe behorende.

6.

Zal insgelijks moeten schrijven alle de Manualen, welke wegens de Kamer van Finantie aan de Ontfangers der Comptoirs deezer Provincie worden uitgeleverd, dog zullen de sommen, met welke de Gadermeesters, Collecteurs, Pachters of andere comptable Personen gedebiteerd moeten worden, door de hand van den Secretaris zelve worden ingevuld en uytgedrukt.

7.

Voorts zal hij verplicht zijn te schrijven en promp-

telijk te executeeren alle hetgeene hem door de Heeren Gecommitteerden of den Secretaris zal worden geordonneert.

8.

Hij zal niet vermogen iets te reveleren van 't geen ter kamere van Finantie werd behandelt of geboesigneerd, ofte ook eenige Copien of Extracten van eenige Resolutien, Memorien of andere Schriftuuren hoegenaamd aan iemand nit te geven, dan met kennisse van de Heeren Gecommitteerden of van den Secretaris, gelijk hij ook niet zal vermogen eenige rekeningen, chartres of papieren van de Kamer van Finantie met zig naar huys te neemen, maar gehouden zijn, zijn werk aan de Kamer zelve te verrichten, ten ware bij indispositie of om andere wigtige redenen hem zulks werde gepermitteerd.

6. RESOLUTIE van Gedeputeerde Staten van Utrecht, houdende repartitie der belastingen over de onderscheidene Kantoren. 11 April 1750.

Op het gerepresenteerde deesen aangaande is na deliberatie goedgevonden en verstaan, tot wegneming van alle swijmeling omtrent de repartieering van 's Lands Middelen op de verscheyde Comptoiiren deser Provincie, en om de respective Commissarissen en Collecteurs van de reeds opgestelde of nog op te stellen Impositien, eens vooral de noodige directie te geeven, de voorsz. Middelen te repartieeren en te verdeelen op de navolgende wijze:

't Comptoir van 't Eene Deel Losrenten.

Oudschild-geld.

20 stuyvers per Mergen Reëel.

20 stuyvers per Mergen Personeel.

Enkeld Huysgeld. Dubbeld Huysgeld.

Haardstedegeld.

't Comptoir van 't Eene Deel Lijf-renten.

't Gemaal ten Platten Lande.

't Logiesgeld aldaar.

Ut supra 't Geslagt.

Ut supra 't Hoornveld aldaar, en in de Vryheden van Stad en Steden vallende.

Item de Boomgaarden, Tabaks, Vlas en Hennip-landen.

't Comptoir van 't Ander-Deel.

De navolgende Middelen, vallende in de Stad en Steden.

De Wijnen.

Gebrande wijnen.

Gemaal.

Geslagt ut supra.

Zout.

Zeep.

Bieren.

En alle andere Middelen, die bij vervolg mogen worden opgesteld.

Booter.

Turf.

Lakenen.

Waag.

Kalk en Steen.

Veergeld.

9.

Zal gehouden zijn de Lijsten van Dienstboden-geld, Paardengeld, Hoornveld, Boomgaardgeld en anderen, welke aan hem door of van weegen eenige Schouten of Gadermeesters zullen worden ter hand gesteld, exactelijk te bewaren, in orde te schikken en na te rekenen, om de abuyzen die daarin mogten begaan zijn te ontdekken, en dezelve alzo ter Kamere van Finantie in te dienen.

10.

Zal verplicht zijn generaalijk alles te doen, wat een bequaam en getrouw Clercq schuldig is te doen, achtervolgens deeze instructie en zodanige nadere Ordres of Reglement, als dien aangaande mogte worden goedgevonden en gearresteerd.

Domeinen.

De Impost op de Paarden, over de geheele Provincie. De Ketelgruyten over de Stad en Steden, en het Platte land.

xx. en xl. Penning.

De Impost op de Dienstboden over den geheelen Gestichte.

't Comptoir van 't Kleyn Zegel.

De Impost van 't Zegel gereguleert als volgt:
Over de Stad Utrecht.

Bieren	f 10000 — 0 — 0
Wijnen	- 4000 — 0 — 0
Gebrande Wijnen	- 5296 — 0 — 0
Gemaal	- 9000 — 0 — 0
Geslagt	- 5000 — 0 — 0
Zeep	- 2000 — 0 — 0
Zout	- 1600 — 0 — 0
Booter	- 2000 — 0 — 0

Over de Stad Amersfoort.

Bieren	f 1200 — 0 — 0
Wijnen	- 400 — 0 — 0
Gebrande Wijnen	- 1600 — 0 — 0
Gemaal	- 2300 — 0 — 0
Geslagt	- 600 — 0 — 0
Zeep	- 450 — 0 — 0
Booter	- 450 — 0 — 0
Zout	- 470 — 0 — 0

En voorts over het geheele Platte Land.

Ende sal copie van deese Resolutie worden ter hand gesteld aan de Commissarissen en Collecteurs van 's Lands Impositien, zoo hier als in de andere Steeden, als meede aan de Ontfangers hierbij belang hebbende, om alle denzelven te dienen tot informatie.

7. GENERALE instructie voor alle Ontfangers, Rentmeesters en andere rekenplichtige Ambtenaren, vastgesteld door de Staten van Utrecht. 25 April 1770.

Generale Instructie voor alle Ontfangers, Rentmeesters en andere comptabelen, bij de Ed. Mog. Heeren Staten 's Lands van Utrecht gearresteert. 25 April 1770.

1.

De Ontfangers, Rentmeesters en andere comptabelen,
VERVOLG UTA. PLB. I.

len, zullen, alvorens hunne ampten te aanvaarden, gehouden zijn te doen den Eed van getrouwigheid, in handen van Ons of van de Heeren onze ordinaris Gedeputeerden, mitsgaders te stellen zodanige Borgtocht, als bij hunne Praedecessoren respectievelijk, conform de Resolutien daarvan zijnde, gesteld is geweest.

2.

Zij zullen in het invorderen en ontfangen van de generale middelen en inkomsten op hunne comptoiren geassiguoert, zig praecieselijk reguleeren naar de ordonnantien, waarop dezelve Middelen worden geheven, zoo veel die hen aangaan, en voorts naar de sommen, welke op de Manualen, die op een kenlijke manier ingebonden en beschreeven, aan hen zullen worden ter hand gesteld, zijn uitgedrukt, mitsgaders naar hetgeene van de verpachtinge of verhuuringe van Huysen, Landeryen, Tienden en diergelijke zal proveniëren, en 't gene wegens vaste Renten, Erfpachten, Thinsen en andere uytgangen, aan derzelver comptoiren jaarlijks moet worden betaald, ofte ook bij subsidie uyt andere comptoiren aan henlieden is geaccordeerd, of geaccordeert mochte worden.

3.

Zij zullen geene penningen ontfangen nochte uytgeven, zonder dezelve in presentie van de betaalders of ontfangers, des begeerd, in hunne Manualen aan te tekenen, met melding van jaar, dag en datum.

4.

Zij zullen bovendien een kladboek houden, mede op eene kennelijke manier ingebonden, waarin zij succintelijk zullen aantekenen, in presentie als voren, alle hetgeene zij dagelijks ontfangen en uytgegeven zullen hebben, makende alles relatief tot de folioos van hunne Manualen.

5.

En zullen dezelve gehouden zijn hunne Manualen, Blaffaarden en Kladboeken of Memorialen van dagelijks ontfang en uitgave, ten allen tijden op goedvinden of requisitie van de Gecommitteerden ter Kamere van Finantie te exhibeeren en over te leveren, zonder eenig uytstel of exceptie, omme te worden gexamineert en geconfereert met hunne overgeleverde Maandstaten.

6.

Zij zullen goed reguard nemen, dat de respective Schouten en Gadermeesters, benevens die geen, welke de collecte van eenige 's Lands middelen of impositien manieren of in admodiatie hebben, hunne respective ongelden en gecollecteerde of admodiatie penningen, jaarlijks op de Termijnen van betalinge bij ons gearresteert, ten comptoire brengen en voldoen, en bij nalatigheid van dezelve gehouden wesen, na laps van den gestelden tijd, immers binnen twee Maanden daarna, ten opzichte van de admodiatie, collecte of pachtpenningen, en binnen vier Maanden ten opzichte van andere 's Lands ongelden, die bij Schouten of Gadermeesters geaderd worden, van de gebrekige ter Kamere van Finantie over te leveren Restant-cedullen, ten eynde de voorsz. restanten bij den Secretaris van Finantie in zijn contraboek worden aangeteekend, en voorts verzorgt, dat bij de ordinarij Gedeputeerden behoorlijke autorisatie verleend worde tot het innen van dezelve; waarna de Restant-cedullen aan de respective Ontfangers zullen worden terug gezonden, om bij de Exploiteurs, zulks incumbende, onder behoorlijke Receptissen van hen te worden gelicht, op poene dat de schaden en interessen, die wij ofte iemand anders, door verzuym of gebreke van het gunt voorsz. zullen komen te lijden, op de Ontfangers zelve zullen worden verhaald, be-

houdens hunliedder regres jegens de gebrekige Schouten, Gadermeesters, Collecteurs, Admodiateurs en hunne Borgen.

7.

De Restant-cedullen in voegen voorschreeven gesteld zijnde in handen van de Exploiteurs, zullen de Ontfangers naaukeurig acht geven of dezelve zich ten opzichte van het uytmanen en innen der voorsz. restanten, wel en naar behoren komen te gedragen, in conformité van hunliedder instructie, en bij nalatigheid of verzuym van de Exploiteurs in dezen, zullen de Ontfangers daarvan terstond kennis moeten geven aan Ons ofte onze ordinarij Gedeputeerden, op poene van 25 guldens, ten behoeve van de Aalmoesceniers Kamer der Stad Utrecht te verbeuren, behoudens den Ontfangers hun regres jegens de Exploiteurs.

8.

Zullen geene betalinge mogen doen, dan op speciale Resolutien of ordonnantien, uytgezonderd de vaste Posten, die volgens Resolutien van ouds op quitantie zijn betaald, mitsgaders de renten, zo als die zijn uytgetrokken op de Blaffaarden der Lijf- en Losrenten, welke aan de Ontfangers tep dien eynde zullen worden ter hand gesteld.

9.

Zullen ook geene betalingen mogen doen op eenige ordonnantien, ten zij dezelve door drie der Heeren ordinarij Gedeputeerden, uyt ieder Lid een, nevens den Secretaris van de Staten getekend en behoorlijk geregistreert zijn.

10.

Op de ordonnantien zal getekend worden quitantie bij dengenen, op wien de ordonnantie staat, of andere daartoe last en speciale of generale procuratie van denzelven hebbende, met expressie van den datum der gedane betalinge, bij gebreke van 't welke dezelve niet zullen worden gevalideerd, wel verstaande, dat de ordonnantien van soldye en andere, welke voor de Militie zullen worden gedepecheert, op quitantie van een der geadmitteerde Solliciteurs-Militair gevalideerd zullen worden, gelijk tot hiertoe geuseerd is.

11.

En indien degene, die, als voorschreeven, eenige penningen komt te ontfangen, niet schrijven kan, zal hij met het stellen van zijn merk mogen volstaan, mits dat een legaal Persoon, of twee andere, ter goeder naam en faam staande, met hun eigen hand ter zijde van het zelve merk attesteren, dat zodanig merk is het rechte merk van den Persoon, die hetzelfde gesteld heeft, met zijnen naam en toe-naam, of dat zodanig merk in hunliedder presentie door denzelven gesteld is.

12.

De Ontfangers zullen niet vermogen eenige 's Lands penningen aan zig zelve of iemand anders te leenen op intrest, nog dezelve tot aankoop van goederen of aflossing van eygen schulden employeeren, in 't generaal generley negotiatie of andere handelingen daarmede mogen drijven, 't zij met of zonder profijt, maar dezelve alleen ten dienste en behoeven van den Lande in hunne kasse moeten bewaren en steeds gereed hebben, mitsgaders gehouden zijn 's Lands kasse van hunne eige kasse te separeren en gesepareert te laten blijven.

13.

Zij zullen op den eersten dag van ieder Maand, en zo den eersten dag komt op een dingsdag, binnen acht dagen daarna, ter Kamere van Finantie overleveren een Lap of Staat van hetgeene zij in de laatst afgelopen Maand ontfangen en uitgegeven hebben, geformeerd op hunnen Eed, aan den Lande gedaan. En zullen in het leveren van voorsz. Lappen of Staten continueeren, al is het, dat de jaren, waarvoor zij gecommiteerd zijn tot eenige ontfang, of Rentmeester ampt, zijn geëxpireerd, totdat zijlieden hunne appendix of conclusive Rekening zullen hebben ingeleverd, zooals ook verplicht zullen zijn te doen diegeenen welke de Comptoirs van zodanige Ontfangers of Rentmeesters, die ad vitam aangesteld zijn geweest, of die gedurende den tijd hunner Commissie zijn overleden, na derzelver afsterven komen te suyveren. — Alles op poene van 25 guldens, tolken reise, of ieder Maand, bij verzuym van dien te verbeuren ten behoeven van de Aalmoesniers Kamer dezer Stad Utrecht.

14.

Zij zullen gehouden zijn hunne Rekeningen over ieder jaar ter Kamere van Rekeningen in te leveren, binnen 's jaars na de expiratie van 't voorsz. jaar van hunnen ontfang, op poene van bij verzuym van dien, ieder Maand te verbeuren 25 guldens, ten behoeven als voren, ten ware zijlieden door merkelijke redenen daarinne wierden verhinderd, in welken gevalle zij daarvan, voor de expiratie van den gestelden tijd, aan onze ordinaris Gedeputeerden kennisse zullen moeten geven, om daarop naar bevind van zaaken te worden gedisponeerd.

15.

Zullen ook verplicht zijn telkens nevens hunne rekeningen over te leveren behoorlijke en preciese Bourderellen, waarinne de Sommen en Sommetten van den ontfang en uitgave, ieder onder hare capita zijn gesteld, op poene van bij gebreke van dien te verbeuren 25 guldens ten behoeve als voren.

16.

Dezelve zullen in het formeeren van hunne Rekeningen zo veel doenlijk volgen de gewoone ordre van voorgaande Rekeningen, zo ten opzichten van den ontfang als van den uitgave, zonder veranderinge te maken in de respective Capitulen, of in de bijzondere artikelen van dezelve, ten ware zulks bij resolutie van ons ofte onze ordinaris Gedeputeerden, of ook bij apostille op dezelve Rekeningen, door de Gecommitteerden ter Kamere van Finantie en Rekeningen gesteld, wierde goedgevonden of geordonneert.

17.

En zullen geene posten, van wat natuur die zouden mogen zijn, in uitgave mogen brengen, zonder dat van de betalingen blijke bij quitantie, uytgezonderd van Losrenten, alsmede de leges van 'tschrijven en sluyten der Rekeningen.

18.

Ook zullen geene Restanten in Rekening wor-

den geleden, dan zodanige, die insuffisant zijn bevonden, en waarvan afschrijving is verleend, of surseance tegens de invordering van dezelve bij ons is geaccordeert, ofte ook die zodanig geconstitueerd bevonden zijn, dat dezelve volgens onze Resolutie zijn aangeteekend in het Memoriaalboek van de kwade restanten dergene die men verhoopt, dat, of zij zelve, of hunne Borgen te eeniger tijd tot beter fortuyn mogten geraken.

En zullen de Rendanten met alle andere Restanten blijven gechargeerd, en tot de effectieve invordering van dien geobliged.

19.

De Ontfangers zullen alle Negotiatien of Ligtin-gen van Penningen, welke zij uyt krachte van eenige onzer Resolutien gelast zullen worden te doen, zonder dilay gehouden zijn in 't werk te stellen, en zo ras mogelijk ter onzer vergaderinge in te leveren specifique Lappen der gedane negotiatien, met expressie van de namen der Beleggers en van de sommen, die door dezelve respectievelijk belegt zijn, ten einde die Lappen, door ons geaprobeerde zijnde, op het overbrengen der uytgeleverde Recépissen en het verwisselen van dezelve in ordinaris obligatien, de nodige ordres worden gesteld, zul-lende aan henlieden in derzelver Extra ordinaris Rekeningen, in cas van negotiatien, geleden worden twee per mille, en in cas van aflossingen een per mille respectie als van ouds.

20.

En bij het doen van aflossing van conigo capitalen zullen zij gehouden zijn, dengeene die de aflossinge komt te ontfangen, daarvoor op 'den Blaffaard te laten stellen en ondertekenen dat de afgeloste penningen aan hen zijn betaald, en voorts de originele obligatien, met de quitantien behoorlijk daarop getekend, bij het doen van hunne Rekeningen te exhibeeren.

21.

De Ontfangers zullen moeten verantwoorden voor hunne Commisen of Clercquen, des zij van dezelve wederom zullen mogen nemen zodanige verzekeringen, als zij zullen oordeelen nodig te hebben.

22.

Eindelijk zullen de Ontfangers, Rentmeesters en andere comptabelen, ieder bij het doen van de eerste Rekening na hunne respectie aanstellinge, in dezelve Rekeninge praemitteren copie van hunne commissie of acte van aanstellinge, alsmede van den Eed bij henlieden afgelegd, en van de acte van Borgtocht bij henlieden gesteld, doch zal zulks bij de tweede en volgende Rekeningen niet herhaald worden, maar zullen dezelve telken reise, bij het overleveren van hunne Rekeningen, in capite van dezelve verplicht zijn te stellen, verklaren en ondertekenen, op den Eed bij het aanvaarden van hunne ampten gedaan, dat zij niet ter kwader trouwe of onder contra-obligatie, Renversaai, of diergelijke, iets gesteld ofte in hunne Rekeningen gebracht hebben.

8. RESOLUTIE der Staten van Utrecht aangaande de administratie van het Kantoor der Domeinen. 30 Maart 1730.

De Staten van den Lande van Utrecht, gehooft | Haer Ed. Mog. Gecommitteerden, die ingevolge en
het Rapport van de Heeren de Leeuw en andere | tot voldoening van derzelver Resolutie commissio-

riaal, in dato den 5. Mey 1720, met en benevens de Heeren Gecommitteerden ter Kamere van Finantie, hadden gevisiteert ende geëxamineert, de Elfde ende laatste geslote Reekeninge van Mr. Johan Noordwijk, bediend hebbende het Rentmeester ampt van de Domeinen, hebben na deliberatie goedgevonden en verstaan, dat het ordentlijk ende genoeg is, dat alle Ontfangers ende Rentmeesters copie van derzelver commissie, instructie, borgtochte ende eed, voor in het hoofd van haare eerste reekening stellen, ende alzoo onnodig dat dezelve in de tweede en volgende reekeningen worden gerepeteerd, ende dierhalven ook in het toecomende mede alhier zal worden uitgelaten.

Dat belangende het lighaem van de reekening zelve, in den ontfangh, de thinsen, die een groot gedeelte van de voorsz. reekening beslaen, ende nochtans van weinig importantie zijn, so ten reguarde van derzelver inkomen, als ook dat veel van dezelve al voor onheuchelijke tijden zijn verdonkert of vermist, op middelen sal worden bedacht om deselve door afskopinge, als andersints, tot beeter effenheid te brengen.

Ende ondertusschen die geenen, welke 't eenenmael weg zijn, in de reekeningh sullen worden geroyeert; namelijk de thinsen ende Landtol tot Amerongen, met de Sandhamelen ende de vercofte ende overgeleverde Landen ter Eem.

Dat de recognitie der Heeren Regeerders der Stad Utrecht, mitsgaders den tol der Heeren Regeerders van Amersfoort, die tot noch toe eerst in ontfangh, ende naderhand weeder bij verhael in uitgaef worden gebracht, voortaan alleenlyk bij memorie sullen worden gestelt.

Dat onder het capittel van Officien, alleen de Secretarissen van Rheenen, ende Wijk, ende onder dat van de Schout ende Secretaris ampten ten platten Lande (dewelke alle met de heerlijkheden zijn vercoft), alleen de Schout van Overlangbroek, ieder met de somme die zij daarvan schuldig zijn, sullen worden gebracht.

Dat de Landen, thinsen ende thienden, gehoord hebbende aen den Huyse van Abcoude, ende dewelke met de visscherijen, swanedriften, waterende paardetol, mitsgaders het Schout en Secretaris ampt aldaer, bij coope aan den jeegenswoordigen Heere van Abcoude zijn overgegeeven ende getransporteert, voortaan uit de Reekeningen sullen worden uitgelaaten, mitsgaders het capittel van Landerijen, gelegen in Maersseveen, ende dat van Handwissel, als van een en deselve natuur zijnde.

Ende laetstelijk ook de posten conceerneende de Officien en Vicarissen tot Montfoort, als ten eenenmael onnodig en superflu, dewijl daarvan aparte reekeninge word gedaen door den Rentmeester der Memorie Goederen aldaer.

Dat betreffende de uytgave, verstaen haer Ed. Mog. dat de betalinge van eenige renten tot lasten van de Domeinen geconstitueert, noch tegens 3%, per cento wordende gebracht, gelijk alle anderen niet hoger als tot drie sullen worden gestelt.

Dat den Rentmeester sal hebben op te geeven aen wien de Leges van de verpagtinge, tot deszelfs comptoir behorende, worden betaelt.

Dat voortaan geene specificatien, ofte memorien van daghgeden of verteeringen weegens commissien, de Domainen conceerneende, sullen worden gepasseert, als nadat deselve bij de Heeren, die de commissien hebben becleet, sullen weesen onderteekend, ter Kamere van Finantie gevisiteert, ende daarop bij Haer Ed. Mog. ordonnantie sal sijn verleent.

Dat aan de Rentmeester voor de consumptie van deszelfs brandt, sal worden geacordeert ende toegelegt eene somme van twee hondert guldens jaerlijx, eens geld.

Dat het 17. 18. en 20. capittel van uitgave, rakende het tolhuys tot Wijk, verhael ende reparatie tot Montfoort, die zeedert onheuchelijke tijden hebben geceesseert, als 't eenemaal onnodig, sullen worden doorgeslagen ende geroyeert.

Ende in regarde van de reekeninge van het Sandpad tusschen Breuckelen ende Ouwerkerk, verzoeken en committeeren haer Ed. Mog. de Heeren haer Ed. Mo. Gecommitteerden ter Camere van Finantie, om te examineeren hoe, ende op wat wijze, de oncosten ter somme van 119 Gulden jaerlijx, die aldaar over de verpachtingen van de ordinaris Vracht- ende Dorpschuyten worden gebracht, sijn uytgegeeven ende betaelt, alsmeede, om soo veel doenlijk sal sijn, richtig te maken, ende tot effenheid te brengen de restanten, die in de Appendix reekening van Mr. Everard Noordwijk, bij verhael in uytgave sijn gebracht, ende nochtans mogen sijn ontfangen. Ende laetstelijk na te sien op wat wijze de betalinge aldaar gedaen, aan die van Bemenes, Baarn ende ter Eem, wegens het inkomen van de Brug aldaar, ende de tolboom in Zoestdijk, tot laste van haer Ed. Mog. sijn gebracht.

Ende sal hiervan extract worden toegesonden aen den Rentmeester van haer Ed. Mo. Domeynen, om sig daar na exactelijk te reguleeren.

9. DERGELIJKE Resolutie, waarbij de vorige wordt aangevuld. 19 November 1788.

De Heeren hunner Ed. Mog. ordinaris Gedeputeerden hebben bij Resolutie ter kennis van hun Ed. Mog. gebragt, dat de Heeren Gecommitteerden ter Kamere van Finantie hadden voorgedragen, of hun Ed. Mog. niet zouden kunnen goedvinden, ter richtige aanbeting der Thinsen en andere goederen, tot de Domeinen van hun Ed. Mog. specterende, alsmeede om de Raden en Rentmeesteren Generaal der Domeinen in der tijd te betere gelegenheid te geven, om van de alienatien, trans-

porten als anders van Thins- en andere goederen kennis te doen hebben, te resolveeren:

1°. Dat voortaan de Raad en Rentmeester Generaal der Domeynen in der tijd, alle drie of ten minste uyerlijk op het vierde jaar, ter tafel van hun Ed. Mog. zal moeten indienen en overleggen eene accurate Restant-Lijste van alle de posten hoe ook genaamd, welke bevonden worden ten zijnen comptoire ten achteren te staan, ten fine op de invordering derzelve bij hun Ed. Mog. te worden

gedisponeerd, zo als Hoogstdezelfen zullen vermoenen te behoren; zullende bij verzuym de schade aan den Lande hierdoor veroorzaakt, voor particuliere Rekening van den Raad en Rentmeester Generaal der Domainen verblijven; en

2°. of hun Ed. Mog. den Raad en Rentmeester Generaal der Domeynen in der tijd niet zouden gelieven te autoriseren, om onder deszelfs uit te geeven quitantien te doen stellen, „dat ieder ge-„last werd bij alienatie, transport of anders van „eenig perceel, hetzelfde binnen den tijd van drie

„maanden ten Comptoire der Domainen te doen „overboeken, en den naam en woonplaatze des „nieuwen eigennaars op te geven, op poene van bij „verzuim of nalatigheid te verbeuren eene boete „van vier zilvere Ducatons, ten profijte van den „Clercq der Domainen.”

Waarop gedelibereerd zijnde, hebben hun Ed. Mog. zich met het voorgedragene dien aangaande geconformeed, en verstaan dat de instructie van den Raad en Rentmeester Generaal der Domainen hiermede zal worden geapliceerd.

10. RESOLUTIE der Gedeputeerde Staten van Utrecht, aangaande het Rentmeesterschap van de Abdij S. Paulus te Utrecht en het Convent Marienburg te Soest. 9 Augustus 1771.

Ingevolge van de autorisatie dezen aangaande den 3. Julij 11. ter beschrijvinge verleend, is goedgevonden en verstaan dat Mr. Everard van Wachendorff en verdere Rentmeesters in der tijd van de abdij van St. Paulus te Utrecht, zullen worden geautoriseerd en geordonneert, gelijk hun Ed. Mog. dezelfen autoriseren en ordonneeren mits dezen, daarop nauw regard te neemen, dat Hofgoederen voor het Tinshof zullen worden overgegeven, en bij verandering op den Erfgenaam, Possesseur of Lijftochtenaar, daarvan behoorlijke brieven bij het Tinshof geligt en de vereischte Renversalen gegeven, of daar alleen maar overboeking plaats heeft, dat zulks binnen jaar en dag, met betaling van een dubbelde Canon zal moeten worden gedaan, op poene van een vierdubbelen Canon, en voorts als naer Tinshofs rechten, zullende bij verandering van zodanige Thinsplichtigen, door dezelfen moeten worden opgegeven de belending van zodanig Hofgoed als het zich dan bevind, en door den Rentmeester in den nieuwen Thinsbrief zo wel, als op het manuaal genoteerd worden, waar die goederen gelegen zijn en wie van ouds daarbij en aan gelegen was. Autoriserende hun Ed. Mog. meede den Rentmeester van St. Paulus, om na te gaan waarinne eigenlijk de Mangoederen in Zeeland, welke thans met goedvinden van de Heeren Surintendenten, wegens Zijne Hoogheid, door den persoon van Pr. Hekelbeeke te Middelburg worden ontvangen, en jaarlijx aan den Rentmeester van St. Paul, *deductis deducendis* overgemaakt, bestaan, zo in derzelver situatie als natuur en belendinge, en daarvan eene omschrijvinge op zijn Manuaal, dien aangaande te maken, te doen: zo als ook met relatie tot de Erfpagtgoederen, die door den Rentmeester-Generaal van Zuydholland aan den Rentmeester van St. Paul jaarlijks moeten worden betaald, en maar in eene somme overgemaakt worden, om meerder elucidatie omtrent die goederen te kunnen worden bekomen. En dat verder zo met opzigt tot de goederen, daar Thins- of Erfpachtbrieven van geligt zijn, of hadden moeten worden, en niet zijn geregistreerd, hij Rentmeester conform de intentie van hun Ed. Mo., vervat bij derzelver Resolutie van 22 Maart 1754, van de houders van Erfpacht, thins en ander hofhorige schuldige goederen, aan voorsz. abdye behorende, van de Erfpachtbrieven, die zij of hunne predecesseurs van gemelden convente geligt of ontvangen hebben, zal moeten vragen exhibitie of vertoon, en daarvan zulks niet is

geschied, de vereischte renversalen te eischen, welke op dat des te beter zullen worden bewaard, voortaan in een boek zullen worden geregistreerd en daarvan jaarlijx, so dikwijls hij Rentmeester zijne Rekening doet of het van hem zal worden gerequireerd, opening aan Heeren ordinariis Gedeputeerden, Gecommitteerden tot de geestelijke goederen en Surintendenten doen, of daarvan visie geeven; zullende de Hofhorigen, Thinsplichtigen of Erfpachters, die binnen den tijd van 6 weeken, na dat dezen aangaande vermaand zijn, daaraan voldoen, en nieuwe brieven halen, of overboeking komen te effectueeren, de verzuimen worden geremitteerd, en ter contrarie tegen de nalatigen geprocedeerd als naar Thins- en Erfpagt regten behoort. Ten welken einde haer Ed. Mog. den Rentmeester mits dezen permitteren om daaromtrent, bij gedrukte en geaffigeerde advertentien, een yder zulks aangaande, te waarschouwen.

En autoriseren hun Ed. Mo. den Rentmeester van St. Paul, kaarten van de Tiendplichtige Landen te doen maaken, zo verre nog voor handen of te vinden zijn, opdat in tijd en wijle die Landen, welke bepoot zijn of nog bepoot worden, of door eenige andere wijze, geen Tienden voor als nog meer gehouden zijn te betalen, niet worden verduisterd, zo dat, als naderhand wederom tiendens kunnen geven, dezelfen kunnen worden nagegaan en aangewezen.

En om een vasten voet in den ontvang en uitgave voortaan te houden, gelasten hun Ed. Mog. denzelven Mr. Everard van Wachendorff, als Rentmeester van Marienburg te Zoest, voortaan de uitgave, die een jaar tegens den ontvang pleeg vooruit te springen, alleen maar over hetzelfde jaar in rekening te brengen, zo dat in den ontvang over deelen jaare 1771 zal moeten worden gebragt al wat zeedert primo Januarij 1771 is verscheenen, en daar tegen in uitgave gebragt worden al wat na 1 Januarij 1771 moet worden betaald, welk laatste omtrent den ontvang en uitgaaf der Abdy van St. Paul ook zal moeten worden geobserveerd.

Zullende de ontvang in de Rekening van wijlen den Rentmeester van den Convente van Marienburg te Zoest, die met relatie tot den ontvang over 1769 en 1770 noch moet worden gesloten, in eene rekening kunnen worden gebragt, en de uitgaaf alleen over 1770 daartegen geverifieerd, also de uitgaaf over den jare 1769 reeds is gesloten in de Rekening over 1768, behelptelijk dat de Lijf-

pensioenen over 1770, die in Januarij en Februarij van 't volgende jaar 1771 doorgaans betaald worden, en door de Erfgenamen van den overleden Rentmeester reeds zijn voldaan, nog ter verantwoording van dezelve Erfgenamen zullen in uitgaaf gebragt worden; zo nochtans, dat aan dezelve wegens den dubbele ontfang over de jaren 1769 en 1770, schoon in eene reekening te verantwoorden, dubbelde leges van auditie als anders in die te doene reekening zullen worden gevalideerd.

En dewijl die Lijfpensioenen meest tot alimentatie zijn en worden gegeven, en dus de attestaten de vita, maar van weinige conventualen, buiten deze Stad wonende, worden geproduceerd, en dat die ook een zeer gering voordeel aan het middel van het zegel opbrengen, zullen dezelve, zo wel op ongezegelde certificaten, als op quitantien zonder zegel mogen worden betaald.

En ten einde diverse Restanten van den convente van St. Paul en andere overgegeven, behoorlijk kunnen worden ingevorderd en des noods parate-lijk geëxecuteerd, is wijders goedgevonden en verstaan, dat tot menagement van kosten, de Persoon van Leendert Blancken, die reeds bij hunner Ed. Mo. Resolutie van 7 December 1770 is aangesteld tot Exploiteur van de conventen van St. Paul, Ste Cathrijnen, Oostbroek en der Carthuisers, doch waarvan hem noch geene commissie is uitgeleverd, in 't generaal tot Exploiteur van alle de conventen zal worden aangesteld, gelijk hun Ed. Mo. denzelven daartoe aanstellen mits dezen, zullende hij deswegens met eene Commissie in forma worden voorzien. Latende hun Ed. Mo., niettegenstaande de parate executie, den Opposant of de Opposanten den weg open, om zig aan de ordinaris Justitie, in cas d'appel van executie, te mogen adresseren en aldaar ontfangen te worden naer behoren, etc.

Gelastende hun Ed. Mo. voorts hem Rentmeester van de voors. schuldige goederen, wanneer dezelve nagegaan en daarvan behoorlijke manualen gemaakt

zijn, een volledige Memorie over te geven, om zo met relatie tot de Hofhorige, als andere goederen, aan voorsz. conventen van St. Paul en Marienburg te Zoest behorende, ter Kamere van Finantie te worden bewaard, met en benavens de Obligatien en Rente-brieven tot die conventen specterende.

En geconsidereerd, dat niettegenstaande in de conditien van verpachting der Tienden van St. Paul word geordonneerd, dat de Pachters hunne Pachtpeuningen in twee termijnen moeten opbrengen, als de eene helfte voor Victoris en de wederhelfte voor Kersmis, dezelve echter in practijk brengen, die Pachtpeuningen tot somtijds in de laatste week voor den dag der aanvolgende verpachtinge, ja somtijds op dezelfde dag der verpachtinge int volgende jaar te komen betalen; hebben hun Ed. Mog. mits dezen goedgevonden, die gewoone termijnen te brengen en te stellen op een termijn, namentlijk voor 1 Januarij eerstkomende, na dat de verpachting is geschied; zullende de pachters, die voor dien tijd niet betalen, alsdan immediaan vervallen in een dubbeld randsoen, boven hetgene volgens verpagtings-conditien verschuldigen en boven de kosten van sommatie en executie.

En verstaan hun Ed. Mo. eindelijk, dat om de extensie in de rekeningen te vermijden, als op het manuaal door den Rentmeester te maken, en ter Kamere van Finantie over te geven, zal wezen goteert welke Obligatien zijn aangekocht uyt de verkogte goederen, tot de conventen gespecteerd hebbende, voortaan uit de Rekeningen zullen worden gelaten de Notulen, dienaangaande te voren daarbij voor Memorie gebragt.

En zal Extract dezer Resolutie aan Mr. Kverard van Wachendorff, als Rentmeester van de Abdij van St. Paul en van Marienburg te Zoest worden ter hand gesteld, om te strekken tot informatie en nadering, met order, om met opzicht tot hetgeen de erfgenamen van den overledenen Rentmeester betreft, dezelve daarvan te informeren.

II. DERGELIJKE Resolutie waarbij de vorige nader wordt verklaard en veranderd. 10 April 1772.

Gehoord het Rapport van de Heren van Westerveld en andere hunner Ed. Mog. Gecommitteerden tot de Geestelijke goederen, die ingevolge en ter voldoening aan hunner Ed. Mog. Resolutie commissoriaal van den 20. Maart 11, met en benevens de Here Surintendents over de Geestelijke goederen wegens Zijne Hoogheid, hadden geëxamineerd het bericht van den Rentmeester der abdije van St. Paul, op de Requeste van diverse Eigenaars der Thinspligtige Landen, gelegen bij Amersfoort, te Zoest en elders, gerequireerd en ten zelven dage ingekomen. Hebbende welgemelde Heren Hunner Ed. Mog. Gecommitteerden tegelijk daarbij voorgedragen derzelver consideratien en advis op verscheide punten en zaken, concernerende de beheering van de goederen, zo der abdije voornoemt, als van den Convento van St. Agnieten te Rhenen, waarop gede-licberd en in agt genomen zijnde dat het Leenhof dezer Provincie teffens het Thins Hof der voorsz. abdije van St. Paul is, als zijnde niet alleen ten tijde der abten de Leenen en Thinsen nooit van

van den anderen gescheiden, maar ook zedert den jare 1593 dezelve, nevens alle andere Leenen, onder eenen Stadhouder gestelt geweest. En mede gelet zijnde, dat ofschoon de Rentmeesters van de abdije van St. Paul, zedert den jare 1593 tot den jare 1663, teffens Secretarissen of Griffiers van het Thins- en Leenhof dier abdije zijn gebleven, echter bij Resolutie van hun Ed. Mog., in den jare 1663 genomen, het Griffiersamt der abdije van het Rent- amt is gescheiden en gevoegd bij 't Griffiersamt der Bisschoppelijke, Gaasbeeksche en Montfortsche Leenen, en vervolgens altoos tot heeden toe alle de verlijen der Thinsen en Leenen bij den Griffier van 't Leenhof dezer Provincie zijn nytgegeven en geëxpédieert, zodat het Leenhof dezer Provincie bekend is zowel het Thins- als Leenhof der abdije te zijn. Is derhalven tot voorkoming van confusie, welke zoude kunnen resulteren uyt een abusief be- grip van hun Ed. Mog. Resolutie van den 9. Augustus des voorleden jaars, goedgevonden en verstaan dat de authorisatien daarbij verleend op den jegens-

woordigen en verdere Rentmeesters van de abdij van St. Paul, tot het verrichten van verscheide zaaken, zoo omtrent de Thinsgoederen bij Amersfoort, te Zoest en elders, als omtrent de Mangoeederen in Zeeland gelegen, welke niet het Comptoir van de Rentmeesters voornoemt maar het Leenhof dezer Provincie concerneren, als onder anderen het formeren en uitgeeven van nieuwe Thinsbrieven; bij verandering van den Rygsaar de jegenswoordige belendingen in die brieven te stellen, de Thinsplichtigen, welke verzuimd hebben nieuwe brieven te lichten, te constringeren dezelve te haalen, en wijders om tegens de Thinsplichtigen, die binnen ses weken na de te doene denuntiatio geene nieuwe brieven halen, naar Thinsrechten te procederen, mitsgaders om bij gedrukte advertentien deswegens een ieder, zulks aangaande, te waarschouwen, zullen worden gealtereerd en buiten effect gesteld, gelijk hun Ed. Mog. dezelve authorisatien altereren en buiten effect stellen mits dezen, blijvende echter buiten de voorsz. gealtereerde poincten en andere, welke enigzints het Leenhof dezer Provincie mogten aangaan, al het verdere gedisponeerde bij de voorsz. Resolutie van 9 Augusti 1771 in volle vigeur en

kragt, en zullen ten dien einde in margine van de evengemelde Resolutie dezen aangaande behoorlijke aantekening worden gemaakt.

En is wijders goedgevonden den Rentmeester van de abdij van St. Paul mits dezen aan te schrijven, dat hij jaarlijks, na den ontfang der Thinsen of Pensien, aan 't Leenhof dezer Provincie zal overgeven eene Memorie, houdende de naamen en verandering der Thinsplichtigen, ten eynde teegens het Leenregister te kunnen worden geconfronteerd, en alzo nagegaan of zodanige nieuwe Thinsplichtige en Hofhorige Lieden wel nieuwe brieven hebben geligt, zo als hun Ed. Mog. ook verstaan dat bij het Leen- en Thinshof aan eenen aankomende Thinsplichtige geen nieuwe brieven zullen worden uitgeleverd, voor dat bij quitantie van den Rentmeester is gebleken, dat de verschene en onbetaalde Pacht- of Thinspenning, of Pensie, is voldaan, ten einde daardoor het manuaal van die Thinsen in order kan worden gebragt en gehouden.

Zullende bij Extract dezer, zo aan het Leenhof als aan den Rentmeester der abdij van St. Paul, van al het gunt voorsz. is kennis worden gegeven, om te strekken tot yders informatie en narichtinge.

42. INSTRUCTIE voor den Ontfanger van de Tontine, vastgesteld door de Staten van Utrecht. 28 September 1747.

De Staten van den Lande van Utrecht, gehoord hebbende het rapport van de Heeren van Renesse en anders haer Ed. Mog. Gecommitteerden in de zaken van de Tontine, hebben goedgevonden en verstaan dat den Ontfanger in der tijd, aan wie de beheering van de gedachte Tontine incumbert, zig zal hebben te reguleeren na de volgende poincten.

1.

De Ontfanger zal voor zijn Comptoir formeeren en schrijven elf separate Registers, namentlijk voor ieder Societeit een, welke Registers zullen permanent zijn ende duuren zoo lange totdat de geheele Societeit zal zijn afgestorven. Op ieder bladzijde van dezelve zullen worden geschreeven twee Posten, ende zal den Ontfanger de jaarlijksche betaaling daarop kortelick annoteeren.

2.

Zal daar en boven houden een Journael van betaaling, in 't welk zal moeten geannoteert worden de sommen aan de Tontinisten uitgegeeven, en zal onder ieder betaalde Post wegens eene of veele portien gesteld worden quitantie door den persoon, aan wien 't geld betaald word.

3.

Ende alzo de Ontfanger eigentlick niet anders is dan de particuliere Rentmeester van de elf Societeiten, ende aan de Heren Gecommitteerden ter Camere van Finantie een onnodig embarras geven zoude, indien de Ontfanger op de gewone wijze zoude moeten rekening doen in detail van post tot post, zal de Ontfanger, om dat te eviteeren, vooral in een zaak die nieuw en gansch op zig zelve is, jaarlijks in zijne Generaale Reekeninge brengen een separaat Capittel, behelsende uitgave van twee en twintig duyzend Guldens in elf Posten, zo als den Ontfanger aangemerkt word die

in elf sommen uit te geeven, te weten aan ieder der elf Societeiten.

4.

Ende vermits nu zekerlijk alle jaren van ieder Societeit enige Renten ongehaald zullen blijven leggen, zal den Ontfanger formeeren elf separate Lijsten, in dewelke die ongehaalde Renten zullen worden gespecificeert, ende zal hij die Lijsten, nevens zijn Journaal in Articulo 2° gemeld, bij zijne Rekening overleggen tot verificatie van zijne uytgave, alzo de somme van de voorsz. elf Lijsten, gevoegd bij de totale somme van 't gedachte Journaal, te zaamen zullen uytmaken zijne geheele uytgave op dit respect.

5.

Ook zal de Ontfanger wegens de portien, dewelke voor de Provincie zullen overblijven, in zijne Generaale Rekening brengen een separaat Capittel van ontfang.

6.

De Ontfanger zal de betaaling doen aan de Geinteresseerden in de Tontine op den 1. October van ieder jaar, voor deze reyse nog op denzelfden voet als int voorgaende jaer, op de Recepissen, dog voortaan op de constitutie brief, welke brieven met den eersten moeten worden opgemaakt en tegens de Recepissen uytgewisselt.

7.

Ende zal de Ontfanger de gebroekigen in het overleeveren van de attestatie de vita handelen op een en dezelve voet, en de inlandige Geinteresseerden ten voorsz. opzichte considereren als uitlandige.

Zullende hiervan extract aan Joan van Senden, als Ontfanger van 't eene Deel der Generaale midelen, ende aan wiens Comptoir de beheering voorsz. incumbert, werden ter hand gestelt tot deszelfs narichtinge.

Als meede Extract deezes werden gezonden aan de Heeren Gecommitteerden ter Camere van Fiantie, ten einde van de maniere van reekenen vooraz. kunnen zijn geïnformeerd.

15. RESOLUTIE van Gedeputeerde Staten aangaande de Werkbazen en Leveranciers. 24 Maart 1750.

Gehoord het rapport der Heeren van Westerveld, van Zuylen en Verborch, ter voldoening aan haer Ed. Mo. Resolutie commissoriael van den 23. Januarij laetsleden. Is na deliberatie goedgevonden en verstaan dat aan de ordinaris Bazen en Leveranciers van haer Ed. Mogende, reeds aangesteld en in 't vervolg nog aan te stellen, zal worden aangezegd dat bij wandevoir en op gedane klachten niet meerder geëmployeert, en de leverancie quyt sullen worden; dat van alle werken haer Ed. Mog. aangaande, de Materialen gehaald zullen worden op een Contractedulle, met specificatie van den prijs van dezelve, en dat bij de daglonen zal worden gespecificeerd, aan wat werk dezelve verdient zijn, welke specificatie van drie tot drie Maanden zullen moeten worden overgelevert, en daarop gesteld dat geen Leverantie nog arbeydsloonen hoger zijn gebracht, dan als men voor particulieren gewoon is, volgens een daar onder te stellen verklaring.

Dat, om eenige opzigt op de werken en leverancie van de Materialen te hebben, haer Ed. Mog. daartoe zullen gebruyken en authoriseeren zo als geauthoriseerd worden bij deze, onder de Heeren Rentmeesteren, de Concherge van 't Hof, voor zoo veel de reparatie aan 't Hof en Gijselcamer aangaan, en de Coster van de Catharine kerk, voor die kerk en 't Hospitaal, waar voor haar tot een nieuw jaar zal toe gelegd worden drie Ducaten, na dat gebleken zal zijn van hunne vigilantie. Dat mede de Muntmeester zal worden geauthoriseerd, gelijk geschied bij deze, op de werken en de leverantien, die in de Munt zullen worden gedaan, opzigt te nemen.

Dat om altoos de Materialen op het werk en bij de hand te hebben, in het Hof, de Munt, en St. Catharine een hok zal afgeschoten worden, waarvan de sleutels door de Rentmeesteren van de Domeynen, en St. Catharine, en Concherge zullen bewaard worden, om aldaar een tamelijk provisie en de overschietende Materialen te bewaren.

Dat geene werken op nieuws zullen gedaan worden, als op ordre van haer Ed. Mogende Gedeputeerden, en geene reparatie dan met kennis van de Heeren Rentmeesteren.

En zijn verder opgesteld zekere Artikelen, om de respectieve Werkbazen en Leveranciers voor te houden, ten einde zig daarnaar te reguleeren en gedragen; luydende voorsz. Articulen als volgt.

Rakende de Baasen.

1.

Berstelijk zal een Baas, waar ook eenige reparatie te doen is, in perzoon het werk nauwkeurig op komen nemen, en rapport daarvan doen.

2.

Sal hij zorg dragen zijne knechts 's morgens op

het gesette uur te werk zijn, als ook op schoftijd, en middag uur, zonder tusschen beyde uyt te lopen, als alleen des noods om bier te halen, en dat maar eens of tweemaal op een dag.

3.

Sal hij ten minsten eens daags na zijn knechts komen zien, en wel niet altoos op 't zelfde uur, en dus zorg dragen dat het werk goede voortgang heeft, bij welkers nalatigheid hij Baas niet zal vermogen te declareeren eenige daggelden, als zullende die hem in zulke gevallen afgekort worden.

4.

Sal hij agt geven om goede knechts op het werk te zenden, die hun dagloon trouw verdienen kunnen, en zig niet onbequaam drinken, zullende ook de knechts, op eenig werk zijnde, niet vermogen eenige Materialen te halen, sonder alvorens een contractedul te hebben, waarop de Leveranciers aanstonds zullen moeten specificereen de quantiteyt en qualiteit van goederen, bij hun geleverd, nevens de prijzen derzelve, en sij knechts wel toesien of de door haar Baas geordonneerde Materialen wel en deugdelijk overgegeven worden, waarop voornementlijk ook bij den Baas zal gelet worden, als wanneer de contractedul telkens weder zal moeten ter hand gesteld worden aan den Heer Rentmeester of die daartoe genoemd is.

Rakende de Leveranciers.

1.

Zal ieder Leverancier den Baas of Knecht, bij haar komende om eenig goed te halen, soo spoedig helpen als mogelijk is, en vooral geene Materialen mede geven, soo sij geen contractedul vertonen, welk geordonneerde als dan terstond op voorsz. cedul gesteld, nevens de prijzen van dezelve, en die met het goed terug gegeven worden.

2.

Zullen zij mede wel zorg dragen van goede materialen te leveren, die op eene ordentelijke prijs stellen en geen knechts overtollig bier of sterken-drink te presenteeren, omme onder hetzelfde pretext waren uit te schieten die zij het liefst kwijt zijn.

3.

De rekeningen van Baasen ofte Leveranciers, met eenige probable suspicie te hoog of frauduleus bevonden wordende, zullen die nader bij Geswoorens, ten hunnen kosten, (indien so bevonden zijn,) geëxamineerd werden, zonder als dan te letten op die prestatie van Eeden, gewoonlijk onder derzelve Rekeningen gesteld.

Ende is goedgevonden en verstaan dat Extract dezer aan den Heer Rentmeester van Haar Ed. Mogende Domainen, en aan den Rentmeester van St. Catharine zal worden ter hand gesteld.

EERSTE BOEK. TWEEDE TITEL.

TIENDE DEEL.

Aangaande de Ambtenaren, de Vergaderingen der Staten, het Provinciale Wapen, enz.

1. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, waarbij wordt vastgesteld de plaats van den overleden Advocaat van State niet te vervullen. 4 September 1633.*

Is naer genomen deliberatie verstaan ende geresolveert bij dezen, met gemeene stemmen van de Ed. Mog. Heeren Staten 's Lands van Utrecht, dat men geenen advocaet van State sal stellen in plaetse van zaliger d' Here Mr. Gerard Hamel. Edogh indien

zulcx naemaels nodigh mochte werden bevonden, dat men het niet doen en zal dan met gemeenen goetvinden der 't saementlijke Leden. Ook zonder overstemminge van haer Ed. Mo.

2. RESOLUTIE *van Gedeputeerde Staten van Utrecht, waarbij bepaald wordt dat de Klerken der Staten geen andere ambten mogen bekleden. 11 November 1746.*

Op het gerepresenteerde desen aangaande is na deliberatie goedgevonden en verstaan, dat de Clercken van haer Ed. Mog., na het overlijden of eenige andere veranderinge van diegeen, die onder hen tegenwoordig Schouten ten platten Lande, of Solliciteurs van de Militie zijn, geen Schoutampt of andere Functie zullen mogen bedienen, of eenige Militie besolliciteeren, maar volgens de Instructie ten hun-

nen opzigte gemaakt, alleen ten dienste van haar Ed. Mog. vaceren, en zullen ten dien einde nu en als dan gehouden zijn sig na de voorsz. Instructie stiptelijk te gedragen, opdat hetgeen hen opgelegd en aanbevolen is, tijdelijk en ordentlijk worde expedieert en haer Ed. Mog. daarover geen klagten voorkomen.

3. INSTRUCTIE *voor de Klerken ter Secretarij der Staten van Utrecht. 19 December 1767.*

1. De Clerken zullen bij haare aanstellinge praesteren den Eed van getrouwigheid en secretesse; en bovendien beloven het nakomen dezer instructie.

2. De Clerken zullen niet vermogen aan particulieren buiten de Regeringe, de Prothocollen of Resolutien der Heeren Staten of Gedeputeerden communiceren of laten inzien buiten speciale order.

3. De Clerken zullen mede gene Prothocollen, lappen of notulen mogen naar huis nemen, of daar laten brengen, zonder kennis en permissie van den Secretaris van Staten.

4. Alzo het niet mogelijk is de Notulen, zo der Heeren Staten als der Heeren Gedeputeerden, telken reyse te laten bynaaijen of binden, maar dezelve los, gedurende eenigen tijd, moeten blijven, zullen de Clerken zorge dragen, dat dezelve in portefeuilles worden bijeengelegd, zonder het een onder het ander te vermengen, en bezorgen dat ten einde van twee Maanden, die gecollationeerd en in order bevonden zijnde, behoorlijk worden ingenaaid of ingebonden, nadat zulks dienstig zal zijn, en zo onverhooptelijk alsdan eenige Lappen of insertien bevonden wierden te manqueeren, zullen die aanstonds worden opgezocht, totdat wederom gevonden zijn.

5. De Clerken zullen zorge dragen, dat alle appoin-

tementen, extracten, en wat dies meer is, binnen zekeren bespalden tijd, met de meeste promptitude werden uitgeleverd, zo als zulks de order, bij den Secretaris van Staat in het Comptoir te stellen, medebrengt, en zullen geene Extracten van Resolutien buiten kennis van den Secretaris van Staten mogen uitgeven of aan iemand buiten de Regeeringe uitlangen.

6. De Clerken zullen zorge dragen, dat al hetgeen door hen als Clerken geschreven word, behoorlijk, alvorens dat uyt te geven, zij gecollationeerd, en tot een teken van deeze collatie, onder aan op de kant stellen *collatum*.

7. De Clerken zullen het geheele jaar door (uitgezonderd des Sondags en op andere Feestdagen, als ook gedurende de vacantie, ten ware hen zulks wierd gelast, of eenige vergadering mogt belegd zijn) aan de Kamer moeten present zijn, van tien tot een uren, zo nochtans dat twee Clerken, welker werk het is de notulen te zuiveren, een uur vroeger en dus van negen uren aldaar zich zullen laten vinden, en zullen deeze twee Clerken des Dingsdag, Woensdag, Donderdag en Vrijdags nademiddags, van drie tot vijf uren, aldaar mede moeten present zijn, welverstaande nogtans, dat ook de verdere Clerken op alle deze bestemde tijden zich ten comptoire zullen moeten laten vinden, zooverre het werk zulks zal vereischen of hen zal worden belast.

8.

In de vacantie zullen insgelijks twee Clerken des morgens aldaar moeten present zijn, te weten des Dingdag, Woensdag, Donderdag en Vrijdag, zullende buiten deze twee Clerken ook een der Clerken, die het incumbert de Notulen te formeeren, in de vacantie bij der hand moeten zijn.

9.

Dezelve zullen echter, indien de vergaderingen der Heeren Staten of Gedeputeerden vroeger of later mochten duuren, ook zoo veel vroeger of later moeten vertoeven, en niet afgaan voor dezelve vergaderingen, of eene gehoudene besogne, zij gescheiden, ten ware met permissie van den Secretaris van Staten.

10.

Ingevalle van ziekte of ander wettig impediment, zullen de Clerken gehouden zijn den Secretaris van Staten daarvan kennis te geven, zullende geen excuse van absentie buiten de Stad worden aangenomen, dan die met kennis en permissie van den Secretaris van Staten ondernomen is, en zullen de Clerken, welke te laat mogten komen, een vierendeel uurs onbegrepen, verbeuren ten behoeven van den armen, 6 Stuivers telken reyse, dan die merkelyk later komt te weten een uur of ook geheel zonder kennis en permissie als voren achterbleef, zal ten behoeven van den Armen verbeuren eene Gulden.

11.

De Clerken zullen gehouden zijn te observeeren de ordres van Hun Ed. Mog., alsmede die van den Secretaris van Staten, en te schrijven en te expedieren al hetgeen hunlieden bij denzelven Secretaris van Staten, of ook door den expedieerenden Clerk uit zijn naam, zal worden belast, zonder hun daarvan in eeniger manier te mogen onttrekken of van excuseren, en zullen ten fine voorsz. alle ordres, die int comptoir bij de voornoemde Secretaris, of expedieerende Clerk uit zijn naam, gesteld zijn of nog zullen gesteld worden, punctuelijk moeten worden nagekomen.

12.

En voor zoo verre een Clerk tot de expeditie van zaken zal worden gebruikt, zal ook bijzonder acht geven, dat de zaken, welke geëxpeditieerd moeten

worden van appointementen, brieven, extracten, en wat dies meer is, op zijn tijd gereed gemaakt worden, en daartoe zo zelfs, als door de andere Clerken doen werken; zullende, ten einde dat dit behoorlyk achtervolgd worde, bij hem distinctelyk worden genoteerd elke dag uit de Notulen als anders, wat in dezen te expedieeren valt, en zo wanneer hetzelfde afgedaan en in handen van de Requestranten, of aan wie anderzints hetzelfde moet worden gezonden, gesteld en afgevaardigd is, bij deze aantekeninge stellen: afgedaan den...; ten einde men altijd zoude kunnen zien, wat al en wat nog niet is geëxpeditieerd. Ook zal behoorlyk acht geven, dat deze instructie bij de verdere Clerken worde achtervolgd, en dat dezelve ingevolge van dien behoorlyk present komen, en bij ontstentnisse de gestelde boete betalen, en ziende dat niet in orde worde achtervolgd, daarvan den Secretaris adverteeren, om bij Hun Ed. Mog. te worden geordonneerd, zo als bevinden zullen te behoren.

13.

De Clerken zullen, voor het gunt voorsz. is, jaarlyks mogen declareren tot zestien hondert Guldens toe, boven hetgeen particulier aan hunlieden bij speciale Resolutie is toegelegd, alsmede hetgeen aan de Clerken, welke de notulen formeeren, word gevalideerd, en zodanige schryfftonen als hun bij particulieren worden betaald, en zullen dezelve alle drie Maanden elk in 't bijzonder aan den Secretaris van Staten overgeven eene Memorie, zo als tot hertoe gebruikelijk is, inhoudende de stukken, resolutien als anders, welke bij hen elk in 't bijzonder in de voornoemde drie Maanden geschreven zijn, zonder nogtans voor elk in 't bijzonder iets specificerende, maar noteerende alleen in het einde:

Voor alle welke stukken etc. komt de somma van f 399—19— behalven de 25 Gulden voor die de Notulen der Heeren Gedeputeerden formeert, als ook behalven de 50 Gulden voor die, welke met de expeditie is belast; alles ten einde deze Memorie gezien en op dezelve bij den gemelden Secretaris, ten blyke dat de respective Clerken behoorlyk vigilant zijn geweest, zulks genoteerd zijnde, daarop bij hun Ed. Mog. de Heeren ordinari Gedeputeerden ordonnantie verleend worde.

4. RESOLUTIE van Gedeputeerde Staten van Utrecht, met bepaling dat de Insinuationen, hunnentoegele doen, door hun deurwaarder of kamerboden zullen geschieden. 24 September 1734.

Op het gerepresenteerde dezen aangaande hebben haar Ed. Mog. goedgevonden ende verstaan, dat alle Insinuation, aan haar Ed. Mog. Camer vallende, door derzelve Deurwaarder ofte Camerbodens, ende niet door de Panders van den Hove Provinciaal,

sullen worden geëxploiteert. — Ende sal hiervan Extract worden ter handen gesteld aan den voornoemde haar Ed. Mog. Deurwaarder ende bodens, om hun daarvan te bedienen daar ende soo sulx behoord.

5. NADERE Resolutie van deszelfden desaangaande. 24 October 1777.

Op het geproponceerde deesen aangaande is na deliberatie goedgevonden dat voortaan bij alle appointementen van authorisatie, verleend wordende op hun Ed. Mog. Deurwaarder, tot het doen van insinuation, citatie of sommatien, zal worden bijgevoegd, en bij indispositie of absentie van den Deur-

waarder, een van hun Ed. Mog. Camerbodens, en zulks in conformité van hun Ed. Mog. Resolutie van den 24. September 1734, waarbij so wel hunner Ed. Mog. Camerbodens als derzelve Deurwaarder ten deesen worden gequalificeerd.

6. RESOLUTIE van Gedeputeerde Staten van Utrecht, aangaande het gebruik der stukken, ter Staten-Kamer berustende. 2 April 1784.

De Concherge N. Muntendam, na bekomen permissie ter vergadering binnen gekomen, heeft aan hun Ed. Mog. gecommuniceerd, dat van tijd tot tijd verscheide Regenten zig aan de Kamer vervoegden, ten einde het een of ander na te zien, als wanneer hij Concherge het gerequireerde aan dezelve quom te verzorgen; dan dat in de gepasseerde week een der Heeren Raden in de Vroedschap der Stad Utrecht had gerequireerd, om zelfs in de Secretarye op te zoeken hetgeen Zijn Ed. Gestrenge nodig verneynde te hebben; dat hij Concherge ook geen zwaarigheid had gemaakt met voorsz. Heer aldaar te gaan, dog dat dezelve in de Secretary zijnde, van hem had gevergd, zig vervolgens te absenteren; dat hij Concherge vermeynende volgens zijne instructie verplicht te zijn om hetgeene gerequireerd wierd, aan de Heren van Regeringe of Suppoosten van hun Ed. Mog. uit de Secretary uit te langen, edog teffens zorge te moeten dragen, dat al het guut voorsz. gebruikt zijnde, wederom in orde en op zijn plaats wierde gezet, en voorts dat alles also aldaar werd bewaard, zwaarigheid hadde gemaakt om aan dit verzoek te voldoen etc.

Waarop zijnde gedelibereerd en gelet, dat de Secretarye, naar deszelfs nart, is zoodanige plaatze, alwaar de Resolutien en verdere Papieren in orde geplaatst en bewaard worden, en voorts door hun Ed. Mog. ministers moet worden gearbeid, waaruit notoirlijk scheen te volgen, dat zoodanige plaatse niet is gedestineerd voor iemand anders, uit welk Lid van Staat dezelve ook möge zijn, om aldaar te arbeiden en die te occuperen; dat hierom

de Instructie van hem Concherge ook expresselijk dicteerd, dat de Prothocollen of andere Boeken en Papieren door hem uit de Secretary of aan Heren van Regeringe zelfs, of door middel van hun Ed. Mog. Suppoosten, uitgelangt moeten worden, en wederom elk op zijn orde en plaatze gezet, zulks de bewaringe van alle de voornoemde Boeken en Papieren hem incumbende.

Is eenparig goedgevonden denzelven te kennen te geven dat hun Ed. Mog. van begrip zijn, dat hij in dezen conform zijne instructie hadde gehandeld, en dat hun Ed. Mog. zijne gehouden conduites approberende, hem gelasten van zijne instructie bij vervolg verder ten dezen naar te komen, en over zulks uit de Secretarye, aan Heren, hiertoe gequalificeerd, het begeerde uit te reiken, en hetzelfde naderhand wederom op zijn orde te brengen, en voor zoveel zoodanige Regenten zelfs zouden verkiezen het nodige op de Secretary uit te zoeken, hun Eds. in alles hiertoe behulpzaam te zijn, en of zelfs, of door anderen in zijne plaats, op de Secretary te verblijven tot de nodige assistentie; gemelde Heeren ook door het verzorgen van vuur des winters, als anders, in eene van hun Ed. Mog. Kamers, bekwame gelegenheid gevende, om naer genoegen van de begeerde stukken te konnen worden gediend, en dezelve met alle behoorlijke gediensstigheid hierinne behandelende, teffens zorge dragende, dat alles naderhand wederom op de Secretary op zijne orde worde geplaatst; al hetwelk hem Concherge door den heer Praesiderende vervolgens is aangezegd.

7. OCTROOI voor den Drukker der Staten van Utrecht. 25 Julij 1699.

De Staten van den Lande van Utrecht, gelezen hebbende de Requesten aan ons gepresenteert bij Jacobus van Paddenburg, Onzen Ordinaris Drukker, daarbij vertonende dat hij Suppliant, van den beginnen dat hij met hetzelfde ampt van de Heeren Onze Gedeputeerden begunstigt was, sijn uysterste devoir ende vigilantie hadde geadhibeert, om alle uytverkoſte Ordonnantien, Placcaten etc. tot dienste van Onze Onderdanen, te herdrukken tot sijns suppliants grote kosten. Dat hem nu te vooren was gekomen dat eenige Drukkers de voorsz. Ordonnantien ende Placcaten etc. poogden na te drukken, 't geen tot grote schade van hem Suppliant zoude komen te strekken, waaromme hij oetmoedelijk verzogt, dat wij hem wilden verleenen speciaal Octroy, om alleen, ende met seclusie van alle anderen, te mogen drukken ende verkopen alle Ordonnantien, Placcaten, Resolutien, Appointementen, mitsgaders Billetten, ende verdere Depeches van Onze Kamer dependende, ende bij Ons onder Ons cachet, ofte signature van Onzen Secretaris, algereets gearresteert, ende in het toekomende nog te arresteeren, met interdictie jegens alle Drukkers, ende andere persoonen binnen deeze Provintie, eenige Ordonnantien, Placcaten of Reso-

lutionen etc. te drukken, ofte de nagedrukte Exemplaren in deeze Provintie te verkopen, op de verbeurte van dezelve Exemplaren, boven zoodanige poene als Wij jegens de Contraventeurs zouden gelieven te statuieren. Ende dat hij Suppliant mogte worden geauthoriseert omme deze Octroye in de Ordonnantien ende Placcaten te mogen insereren, opdat niemand daarvan eenige ignorantie hebbe te pretenderen, alle hetgeene bij Ons zijnde aandagtelijk overwoogen, ende willende den Suppliant in dezen gunste bewijzen, hebben Wij denzelve geaccordeert ende geoctroieert, gelijk wij hem accordeeren en octroyeren bij deezen, om alleen, ende met seclusie van alle anderen, in deze Provintie te mogen drukken ende verkopen alle Onze Ordonnantien, Placcaten, Publicationen, Waerschouwingen, Notificationen, Resolutien, Appointementen, mitsgaders Billetten, ende alle andere verdere Depeches van Onze Kamer dependende, ende onder Ons cachet of signature van Onze Secretaris van Staat algereets gearresteert, ende in het toekomende nog te arresteeren; Ende interdicereen voorts alle Drukkers ende andere Personen binnen deeze Provintie eenige Ordonnantien, Placcaten, Resolutien etc. te drukken ofte de nagedrukte Exemplaren binnen deze Provintie te brengen

ende verkoopen, op verbeurte van dezelve Exemplaren, boven de poene van hondert goudse Nederlandsche Rijders, bij ieder contraventeur te verbeuren, 't appliceren een derde deel ten behoeven van den Officier, die de calange doen zal, het tweede derde deel ten behoeven van den aanbrengrer, ende het laatste derde deel ten behoeven van den armen.

Ende autoriseeren den Suppliant om dit Octroy in de Ordonnantien ende Placaten te mogen insereren, ten eynde niemand daarvan eenige ignorantie hebbe te pretendeeren. Aldus gedaen binnen Utrecht onder onzen Groten Zegel, paraphure en signaturen van Onzen Secretaris dezen 25 Julij Zestien hondert negen en negentig.

8. RESOLUTIE van Gedeputeerde Staten, met bepaling van den prijs, die voor de Schrijf- en Kantoor-behoeften zal betaald worden. 29 April 1774.

Door de Heeren Gecommitteerden ter Kamere van Finantie, ingevolge hunner Ed. Mo. Resolutie van 29 Maart jongstleden, bij memorie te kennen gegeven zijnde, dat om op te geeven of bij gelegenheid van het overlijden van den Leverancier der schrijfbehoeftens, Justus Reers, dienaangaande niet een andere schikking zoude kunnen worden gemaakt, etc. waartoe zij Heeren Gecommitteerden eene Concept-lijst hadden geforheerd, etc.

Waarop gedelibereerd zijnde, hebben hun Ed. Mo. zig met de gedagten van voorsz. Heren Gecommitteerden geconformeerd en dienvolgens gemelde Lijst gearresteerd, zijnde teffens goedgevonden en verstaan, dat de Resolutien van hun Ed. Mo. niet dan alhier aan hunner Ed. Mo. Kamer zullen worden ingenaaid, en de Leverancier gehouden zij, omme al datgeene, hetwelk in gemelde Lijst niet is opgenoemt, te leveren tot zodanige prijzen, als daarvoor aan hem door particulieren worden voldaan, en zulks op zijne in te dienen reekening nog te stellen, om, des gerequireerd, onder Eede nader door denzelve te worden gedeclareerd; behoudende hun Ed. Mog. aan zig omme bij accres of decres der prijzen van de geleverd wordende schrijfbehoeftens zulke nadere ordres te stellen, als zullen oordeelen te behoren. En zal hiervan bij Extract kennis worden gegeven aan den aan te stellen leverancier, tot informatie en narigting.

Lijste waarna de Leverancier van schrijf- en comptoirbehoeftens voor haer Ed. Mo. Kamer, en hetgeen daarvan verder dependeerd, ten laste van den Lande zal worden betaald.

Een riem best papier, so afgesneeden als onafgesneeden	f 7—	—
20 boek dito, dog waaronder geen kasboeken	- 7—	10—
Een boek best groot mediaan, zo afgesneeden als onafgesneeden	- 1—	—
Een boek kleinder mediaan als voren	- „—	14—
Bij de riem na advenant, sonder kasboeken of met dezelve.		
Een boek groot quarto vergult postpapier, ofte ook met zwarte randen	- „—	16—
Dito wat minder soort	- „—	14—
Een boek dito postpapier best	- „—	12—
Een boek dito minder	- „—	10—
Een boek gemeender schrijfpapier	- „—	8—
Een boek gelinieerd best papier	- „—	10—
Een boek blaauw vloecipapier	- „—	4—

Een boek wit olyphants papier naar de caliber	f „—	12—
Een boek pakpapier	- „—	3—
Een blad goudpapier	- „—	3—
De francynen na de grote en redelijkheid.		
Een bos best gesneden pennen	- „—	10—
Een bos ongesneeden dito	- „—	9—
Een bos minder soort gesneden	- „—	8—
Een dito ongesneeden	- „—	7—
Een bos gesneden boutjes	- „—	5—
Een bos ongesneden dito	- „—	4—
Het lak per pond best	- 5—	10—
Minder dito	- 4—	10—
Bij enkele pijpen na rato.		
Een dikke lias	- „—	4—
Een dunne dito	- „—	3—
Een stukje rood lind	- „—	5—
12 cluwentjes zegelgaarn	- „—	12—
Een geplakt bortpapier voor de liassen	- „—	6—
Een doos briefouwels	- „—	8—
600 zegelouwels, grote, met de doos	- 4—	—
Een mingelen inkt	- „—	14—
Een band hoorne gladde klein mediaan folio met groene of andere linten	- 3—	10—
Een dito in folio ordinariis dik of dunder formaat door den andere	- 3—	—
Een dito ribben	- 3—	10—
Een hoorne band met vergulde wapens en zijde linten om manualen en dergelijk formaat, met of sonder ooren	- 2—	—
Een schapenband in folio om de manualen der losrenten, als ander met ooren	- 1—	16—
Een rood leere band na de grote en dikte	- 1—	16—
In folio	- 1—	16—
Een dito in quarto om ordonnantie etc	- „—	8—
De schrijfboeken gebonden in hoorne banden daar zal voor gerekend worden de band, na dat het formaat is, conform hetgeen hiervoren is gesteld, en het papier daarenboven mede conform op deeze lijst is uytgetrokken.		
Een schrijfboek in folio tot drie boek in een schapeband	- 1—	10—
Dito gelinieerd	- 2—	—
Meer boeken 5 st. 't boek		
Een dito in quarto	- „—	15—
Dito in rood leer quarto een boek	- „—	15—

¹ [Dergelijk octrooi is ook later aan andere drukkers verleend.]

Een dito $\frac{1}{2}$ boek f „—10—
 Dito van een boek gelinieerd - 1— —
 Dito in papier, een boek „—10—
 Een dito $\frac{1}{2}$ boek „— 6—
 Voor het innaaijen van de rekeningen,
 notulen, en wat verder ten dienste
 van haer Ed. Mo. gewoonlijk moet
 worden ingenaaid, zal niets worden
 gespecificeerd, maar zal in eens daar-
 voor jaarlijks worden gedeclareerd. - 60— —

Waar toe de Leverancier verplicht zal zijn ten allen
 tijde, des gerequireerd, een bekwaam knecht aan hun
 Ed. Mo. Kamer te zenden, zonder dat hij de Reso-
 lutien van hun Ed. Mo. anders dan ter Kamere van
 hun Ed. Mo. zal mogen innaaijen. Zullende van al
 het overige betaald worden na dat zulx bij andere
 particulieren geschied, en zullende ook verder deeze
 Lijste naer tijdsgelegenheid, bij merkelijke rijsinge
 of dalinge der prijzen van het hierboven gestelde,
 worden vermeerderd of verminderd na redelijkheid.

9. RESOLUTIE der Staten van Utrecht, waarbij bepaald wordt dat het Stads blasoen voortaan in een middelschild op het Wapen der Provincie zal worden gebragt. 2 December 1705.

Is na deliberatie goedgevonden ende verstaan dat het Stadsblasoen in een middelschild op het wapen van de provincie van Utrecht voor de Schoorsteen in haer Ed. Mog. Raadkamer weder sal werden ge-

bracht, in die forme als het is geweest voor den jare 1672, mitsgaders op het wapen in het Hof Provinciaal, alsmeede op de zegels ende de muntslag, ende waar verder het wapen van de Provintie gebruikt word.¹

10. RESOLUTIE van het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht, waarbij het Departementale Wapen wordt vastgesteld en bevolen het overal te herstellen, met weglating van het Stads Schild als Surtout. 11 Augustus 1802.

Extracten uit de Resolutien van het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht.

Mercurii den 23. Junij 1802.

Is op het voorstel dezen aangaande geschied, besloten om provisionelijk boven de te doene publicatien hetzelfde wapen te plaatsen, dat voormaals altijd het distinctief teeken van dit gewest geweest — en tot heden op de zegels en muntspecien, in hetzelfde geslagen, gebruikt geworden is: worden de Gedeputeerden voords verzocht op dit point van derzelver consideratien te willen dienen.

Mercurii den 14. Julij 1802.

Op het geadviseerde van Gedeputeerden, rakende de bussen, door de Bodan van deeze Vergadering te dragen, om op een geschilderd blaadjen, achter een glas geplaatst, met de eigene couleuren, in

de bussen der Bodan, onveranderd te doen zetten het oude wapen, met het Stadsschildje daarop, het welk zinds de vestiging der Republiek doorgaans het distinctief teeken dezer Provincie, tot aan de revolutie, in het jaar 1795 voorgevallen, en ook nog na dien tijd is gebruikt geweest: is besloten hetzelfde acht dagen te houden in advis.

Mercurii den 21. Julij 1802.

Geprocedeerd zijnde tot de afdoening van het Rapport van Gedeputeerden, omtrent het wapen, in de bussen der Kamerboden te plaatsen, heden acht dagen in advis gehouden, is hetzelfde, na deliberatie, in zoo verre gealtereerd, dat het oude gebruikelijke wapen, edoch zonder het surtout van het Stadsschildje, in de bussen der Bodan met couleuren zal worden geschilderd; en voorts dat bij den aanvang van het volgend jaar, de stempel van het zegel ook in dier voege zal worden ver-

¹ [Men vergelijke over het Wapen der provincie, van de Water's Plakkaatb. S. 65—67. Ten einde de bepalingen daaromtrent volledig te maken, meenen wij ook de jongste hier eene plaats te mogen geven:

Prov. blad N°. 51. Kennisgeving der bevestiging van de provincie Utrecht in haar wapen.
 Aan de gemeente-besturen in de provincie Utrecht.

De Gedeputeerde Staten der Provincie Utrecht, Ontvangen hebbende de beschikking van den Minister van binnenlandsche zaken, van den 13. April 1858, n°. 129, 10^e afdeeling, waarbij de provincie Utrecht, namens den Koning, bevestigd wordt bij het wapen, door haar van het jaar 1705 tot in 1802 gevoerd, gelijk het op de daarnevens gevoegde acte afgebeeld en omschreven is.

Hebben goedgevonden, de voorschreven acte met het afbeeldsel van het wapen in het provinciaalblad te plaatsen, zoo als geschiedt bij deze.

Utrecht, den 6. Mei, 1858. De Gedeputeerde Staten voornoemd. S. van Heemstra, voorzitter. C. W. Moorrees, griffier. Uitgegeven den 31. Mei 1858. De Griffier der Staten. C. W. Moorrees.

De Minister van binnenlandsche zaken,

Gelet op de resolutie der Staten 's lands van Utrecht, van den 23. November 1705, alsmede op 's Konings beschikking van den 18. Maart 1858, n°. 67.

Bevestigt de provincie Utrecht bij het navolgende wapen, zijnde een gevierendeeld schild, het eerste en vierde deel van keel, met een kruis van zilver, het tweede en derde deel van goud, met een leeuw van keel, getongd en geklaauwd van lazuur; met een middenschild tranché van zilver en keel.

Het schild gedekt met eene kroon van vijf fleurons en ter wederzijde gehouden door eenen leeuw leopardé van goud.

's Gravenhage, den 14. April, 1858. De Minister voornoemd. Van Tets.

anderd, en zijn de Gedeputeerden verzocht, hiernaan de noodige executie te geven.

Ter Vergadering door het medelid Camp zijnde voorgedragen, of het niet dienstig ware, overal op en aan de Landskamer, het oude Wapen, op den voet als in deze Vergadering ten aanzien der busen der Boden en het Zegel is besloten, te doen herstellen, is besloten hierop te requireren het advies van Gedeputeerden.

Mercurii den 11. Augustus 1802.

In overweging genomen zijnde het Extract uit de Resolutien van Gedeputeerden in dato 3 Augustus, houdende derzelver advies op het voorstel van het medelid Camp, om naamlijk de Wapens overal aan 's Lands Kamere weder te herstellen, op den bij

het Departementaal Bestuur, den 21. Julij 11., gearresteerden voet, heeft de Vergadering, zich met hetzelfde advies conformerende, ingevolge het voorstel van haar medelid Camp, de uitvoering daarvan aan den Raad en Rentmeester Generaal der Domeinen gedemandeerd, gelastende denzelfde bij deze, om, met overleg en goedvinden van de Leden van Lijnden en de Kock, als Gecommitteerden tot de zaken van de timmeringe, de Wapens van het Departement van Utrecht overal te herstellen, waar dezelve voormaals aan 's Lands Kamere te zien geweest zijn, met dien verstande nogthans, dat ter plaatse waar het Stadsschildjen, als een Surtout op het Wapen mogt geplaatst geweest zijn, hetzelfde nu en voortaan zoude worden achtergelaten, ingevolge besluit van den 21. Julij 11.

EERSTE BOEK. DERDE TITEL.

EERSTE DEEL.

Aangaande de Gereformeerde Kerk, de Schoolordening, enz.

4. PUBLICATIE *der Representanten van Utrecht, met bepaling der dagen en uren, op welke het geoorloofd is de klokken ten platten lande te luiden. 17 December 1795.*

VIJLHEID, GELIJKHEID, BROEDERSCHAP!

De Repraesentanten 's Lands van Utrecht, allen den geenen, die deezen zullen zien en hooren, Heil en Broederschap!

Alzoo aan Ons is gebleeken, dat er verscheide onlusten op het Platte Land, onder de anders welmeenende Opgezetenen, zijn ontstaan over het luiden der klokken op Zon- en Feestdagen, en dat sommige Gezindheden, op de gronden van een gelijk recht, sustineerden, zoo wel als andere, het gebruik der klokken zich te mogen toeëigenen, gelijk in de daad aan geene Gezindeid, in dit Vrij Gemeenebest, bij uitsluiting boven anderen zoo-danig recht behoort te worden toegestaan, en ook reeds die van eene andere, dan de voormaaltige heerschende Gezindeid, van deze Gelijkheid hebben gebruik gemaakt, tot het aankondigen van het aanvangen hunner gewoone Godsdienst-oefening; edoch hetwelk oorzaak en aanleiding heeft gegeven, dat, in plaats van de Gelijkheid daar door te bevorderen, er eene groote stremming in de Godsdienst-oefening der andere Gezindheden is veroorzaakt; al hetwelk niet anders dan aanleiding kan geven tot verwarring, twist, en stremming van de bijzondere Godsdienst-oefeningen, waaruit de gevaarlijkste gevolgen zijn te voorzien. — Waarom Wij na serieuze en rijpe deliberatie hebben besloten, tot voorkoming der bovengemelde onheilen, en om aan alle Godsdienst-oefening eenen vrijen loop te laten, zonder dat de eene boven de andere zich van eenig uitsluitend voorrecht zal kunnen beroemen, ten Platte Lande te verbieden, gelijk Wij verbieden bij deezen, dat geene Gezindeid hoe ook genaamd voortaan de klok zal mo-

gen doen luiden tot aankondiging van den tijd haarer Godsdienst-oefening, en zulks op eene boete van Vijf en Twintig Guldens, telkens te verbeuren tot voordeel van den algemeenen Armen der Plaats, alwaar men deze Onze Publicatie zal hebben overtreden. Echter uit hoogachting voor de openbaare Godsdienst-oefeningen, gelasten Wij bij deezen, dat de Municipaliteiten of Gerechten voortaan op alle Zon- en Feestdagen (dat is) op den tweeden Paasch-Pinxteren en Kersdag, gelijk ook op den Hemelvaartsdag, en op den Nieuwjaarsdag, de Klok zullen doen luiden, en wel dus: van den 1. Maart af te rekenen tot den 1. October, op de bovengemelde dagen, 's morgens ten seven tot half agt uren, en van den 1. October tot den 1. Maart ten half agt tot agt uren, blijvende echter het luiden der klokken op de Dorpen op den middag ten twaalf uren als naar gewoonte bepaald, wanneer de Municipaliteit van het Dorp of District zulks goedvind.

Ook zullen de Municipaliteiten of Gerechten ten Platten Lande, op de bovengemelde dagen, de Klok doen trekken tot afkondiging van Placcaaten of Huwelijks-proclamatien.

Daar nu verder bij Ons nog mondelinge en schriftelijke klagten zijn ingekomen, en verzoeken met opzigt tot het luyden der klokken over het afsterven en begraven, en tevens over het gebruik van de Grafbaar en Baarkleed, waarbij de Requestranten betoogen, dat alle gezindheden evenzeer gerechtigd zijn tot de voordeelen, welke uit dat luiden, of uit het gebruik der Grafbaar en Baarkleed voortvloeijen, en zulks door niemand kan worden tegengesproken, als zijnde dit overeenkomstig met de rechten van den mensch. Zoo is 't, dat

Wij gestatueerd hebben, gelijk Wij statneeren bij deelen:

Art. I.

De Municipaliteiten en de Gerechten zullen de vrije dispositie hebben over het aanstellen en bezoldigen van eenen Klokluider, en zal men tot het luiden der klokken over een nog boven aarde staande, of over een begraven wordend Lijk, zich aan de Municipaliteit of Gerecht dier plaats moeten adresseeren.

II.

Het zal een ieder vrij staan, zoo dikmaals over een Lijk te laten luiden als hij goedvind, mits telkens niet langer dan een half uur, zullende verplicht zijn, telkens te betalen Twee Schellingen, en bij het begraven Dertig Staivers; ook zal voor die geenen, welken door Armmeesteren moeten worden begraven, tweemaal worden geluid, als eens bij het afsterven, en eens bij het begraven

van het Lijk, voor hetwelk niets zal worden betaald.

III.

Niemand zal den Koster of Klokluider mogen gelasten, om te luiden tegen den inhoud dezer Publicatie, op poene van als een verstoorder der publieke rust te zullen worden gestraft.

IV.

Alle de Municipaliteiten of Gerechten zullen voortaan de Baar en Baarkleed aan de Sterfhuizen doen bezorgen, en word aan de Municipaliteiten en Gerechten overgelaten de bepaling van de betaling van de Baar en Baarkleed.

Aldus gedaan en gearresteerd op het Landschapshuis binnen Utrecht den 17. December 1795. Het eerste jaar der Bataafsche Vrijheid. (Was geparapheert) A. van Scherpenzeel, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van voornoemde Repraesentanten. (Was getekent) P. 't Hoen, Secr. der Fin.

2. WAARSCHUWING van de Gedeputeerden der Repraesentanten van Utrecht tegen de overtreding van bovenstaande Publicatie. 8 Januarij 1796.

VRIJHEID, GELIJKHEID, BROEDERSCHAP!

De Gedeputeerden van de Repraesentanten 's Lands van Utrecht vernomen hebbende, dat op sommige Dorpen dezer Provincie eenige Ingezeten, in merkelijk aantal, zich niet ontsien hebben, de klok aldaar tot aankondiging van den tijd der Godsdienst-oeffening op de voorheen gewone uren te trekken, niettegenstaande de verandering, daarinne geordonneert bij Publicatie der Repraesentanten, van den 17. December 1795. Hoedanige samenspanningen en attroupeerings om gemeenschappelijk de Wetten tegen te gaan, en openbaar dezelve te schenden, ten hoogsten strafbaar zijn. Waarschouwen bij deze allen en een iegelijk op 't ernstigste, dat zij zich daar van onthouden, en de Municipaliteiten of Gerechten op geenerlei wijze verhinderen, om de klok op de bij voorschreve Publicatie geordonneerde tijd te doen trekken, op poene dat tegens alle en een iegelijk die de stoutheid zullen gehad hebben, in een bijeenvergaderde trouw de klok op voorheen gewone uren te trekken, of te doen trekken, of die feitelijk verhinderd zullen hebben, dat de klok op de tijd bij de Repraesentanten voorgesteld, getrokken werde, als tegens verstoorders der publieque rust zal worden geprocedeed, en dezelve na bevind van zaken, arbitra-

lijk, ook aan den lijve zullen worden gestraft. Waarschouwende Wij mede de Koster of Doodgravers der Kerken, dat zij zullen hebben zorge te dragen, dat niemand buiten toestemming der Municipaliteiten of Gerechten, de sleutels der Toorens of Klokkenhuizen bekoome, op poene, dat bij aldien, door hunne nalatigheid of collusie, anderen deze Onze Waarschouwing mogten overtreden hebben, ook zij mede deswegens aansprakelijk gehouden, en na bevind van zaken arbitralijk, ook aan den lijve gestraft zullen worden.

Verwachtende de Gedeputeerden, dat de goede Ingezeten, in plaatse van zich feitelijk tegens voorgemelde Publicatie van dato 17 December 1795 te verzetten, haar bezwaren, indien zij vermeenen mogten zodanigen te hebben, behoorlijk aan de Repraesentanten dezer Provincie zullen voordragen.

En op dat niemand hier van eenige ignorantie zoude kunnen voorwenden, zal deze alomme werden gepubliceerd en geaffigeert daar 't behoort.

Aldus gedaan en gearresteerd op het Landschapshuis binnen Utrecht, den 8. Januarij 1796. Het eerste jaar der Bataafsche Vrijheid. (Was geparapheert) S. Essenius, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van voornoemde Gedeputeerden. (Was getekend) J^b. van Haften.

3. PUBLICATIE der Repraesentanten van Utrecht, waarbij de voorregten der Gereformeerde Kerk worden afgeschaft, en eenige bepalingen gemaakt aangaande de bezoldiging van hare Dienaren, de Kerkgebouwen, Scholen, enz. 26 Mei 1796.

GELIJKHEID, VRIJHEID, BROEDERSCHAP!

De Repraesentanten 's Lands van Utrecht, allen den geenen, die dezen zullen zien of hooren lezen, Heil en Broederschap! doen te weeten, dat, daar in dit Gemeenebest, het welk van zijne kluisters ontslagen is, en de Vrijheid alleen op Gelijkheid en Broederschap gevestigd word, geensints een overheerschend gezag van het één gedeelte der Vrije

Burgeren over het ander gedeelte bestaanbaar is, of in het minste of het geringste kan geduld worden; zij niet langer kunnen aarselen, om aan de stem van een zeer groot gedeelte der In- en Opgezeten dezes Landsschaps gehoor te geven, welke met het grootste recht klagen, dat nog in deze vrij verklaarde en met eene magtige vrije Natie verbonden Republiek, één Godsdienstig genootschap niet alleen boven alle andere de heerschende word ge-

naamd, en in de daad tot nog toe de heerschende is, maar zelfs ook tot groot bezwaar van alle de Inwoners van dit Landschap tot nog toe van zoodanige voorrechten jousseert, welke rechtevraads strijden zoo wel met de regelen van eene Maatschappelijke Gelijkheid, als met de gezonde Staatskunde van een vrij Gemeenebest, in hetwelk allen, die als Broeders met elkander gelijke lasten dragen, ook als Broeders gelijke voorrechten behooren te genieten.

Daar het eene schreeuwende onrechtvaardigheid is, dat Burgers van eene andere Kerkgemeente mede moeten contribueeren tot het onderhoud van de Leeraars en andere Ministers, als ook de Kerkgebouwen en wat dies meer is, van eene andere Gezindheid, terwijl zij verplicht zijn, die van hunne eige Kerkgemeente uit hunne eige beurs te onderhouden, is het eene ontegenzeggelijke waarheid, zonder welke de woorden Vrijheid, Gelijkheid en Broederschap louter ijdele klanken zijn, dat, of alle de Leeraars, Ministers en Kerkgebouwen van alle de bijzondere Godsdienstige Gemeenten uit 's Lands Kasse behooren te worden onderhouden, of geen van allen, en iedere Gezindheid verplicht zij, voor het onderhoud derzelven uit haare eige beurs te zorgen.

Daar de situatie van 's Lands kasse alle bezuiniging vordert, en het eerste in 't geheel niet toelaat, zoo is 't, dat Wij hebben goedgevonden te statueeren, gelijk Wij statueeren bij dezen:

Art. I.

Dat vooraan van 's Lands wege geenerhande voorrechten meer zullen worden verleend aan de eene Godsdienstige Gezindheid boven de andere; maar dat zij zich allen gelijkelijk kunnen verlaaten op de bescherming der wetten.

II.

Dat alle betalingen aan Professoren in de Theologie, Predikanten, Professoren- en Predikants-Weduwen, Krankbezoekers, Catechiseermeesters, Kosteren en alle andere Ministers en Suppoosten van particuliere Godsdienstige Genootschappen, voor zoo verre die uit 's Lands kas of andere Provinciale of gebeneficeerde Goederen geschieden, na verloop van vier maanden na het publiceeren en affigeeren dezer Publicatie zullen ophouden.

III.

Dat alle de voorgemelde Goederen, uit welke tot nog toe de zoo even aangehaalde betalingen zijn geschied, schoon sommigen derzelve tot Godvruchtige gebruiken zijn geordend geweest, bij dezen worden verklaard een Provinciaal Goed en een eigendom van alle de In- en Opgezetenen dezes Landschaps, daar die Goederen door derzelver eerste bezitters bij hunne uiterste willen tot geheel andere Godsdienstige gebruiken, als waartoe dezelve als nog worden geëmployeerd, zijn verordend geweest.

IV.

Dat, niettegenstaande alle de Kerken, Pastoryen, Scholen, Kosteren en Godshuizen, welke niet voor bijzondere rekening gestigt en onderhouden zijn, niet anders kunnen worden beschouwd, dan een Provinciaal Goed, en een eigendom van alle 's Lands In- en Opgezetenen, echter, om ververring en strekking van den openbaaren Godsdienst voortkomen, te meer, daar alle Godsdienstige Gezindheden reeds hunne eige Kerkhuizen hebben, de

Kerken, Pastoryen en Scholen der Gereformeerden provisioneel in gebruik zullen worden gelaten aan derzelver tegenwoordige Bezitters.

V.

Edoch, dat op plaatsen, alwaar de Gereformeerden, tot nu toe, twee of meer Kerken hebben, welke zij tot het oefenen van hunnen Godsdienst niet volstrekt mogten noodig hebben, en andere zich thans aldaar bevindende Godsdienstige Gezindheden in 't geheel geene, of voor hun groot getal geheel ontoereikende en al te kleine Kerk hebben, de eersten aan de laatsten eene Kerk zullen afstaan.

VI.

Dat op plaatsen, waar een aanmerkelijk aantal Burgers wonen, wier Godsdienstig Genootschap, tot nog toe, niet van eene Kerk voorzien was, maar zich de moeite moest getroosten, om verre van huis den openbaaren Godsdienst bij te wonen, eene schikking zal worden gemaakt, volgens welke de openbaare Godsdienst op verschillende tijden door verschillende Gezindheden in één en hetzelfde Kerkgebouw zal worden waargenomen, zonder dat de eene de andere hierin eenigzints zal mogen hinderlijk zijn.

VII.

Dat iedere bijzondere Godsdienstige Gezindheid voortaan haare eigene Kerkgebouwen, of die haar door den Lande provisioneel, volgens Art. 4 dezer Publicatie, ten gebruike zijn toegestaan, zal onderhouden; echter met uitzondering van de Schoolhuizen, en Schoolmeesters Woningen, welke ten gebruike voor de Provinciale Schoolmeesters zijn, of zullen zijn, en van welke dus alle Gezindheden haare nuttigheid hebben; ook worden hiervan uitgezonderd zoodaanige Godshuizen, welke ten kosten van Burgers, zonder onderscheid van Godsdienstige denkwijze, hetzij gebouwd, hetzij tot hertoe onderhouden zijn, en welke dus, in het vervolg zouden moeten dienen ten gebruike van alle behoeftige In- en Opgezetenen, zonder onderscheid van welke Godsdienstige Gezindheid zij ook zijn.

VIII.

Dat, om te toonen, dat Wij bij het neemen van deze maatregelen, geene andere drijfveeren hebben dan de billijkheid en rechtvaardigheid, welke alle Onze In- en Opgezetenen recht hebben van Ons te vorderen, en tevens uit liefde en vaderlijke genegenheid jegens dezulken, dewelke door deze rechtvaardige maatregelen zich zolven in kommerlijke omstandigheden zouden gedompeld zien. Wij tevens hebben besloten, eene Commissie aanstellen, onder den naam van Commissie ter afzondering van Kerk en Staat, welker werkzaamheden zullen bestaan.

1°. Om, zooveel mogelijk, alle ververringen, welke uit deze Onze rechtvaardige besluiten, in den beginne, hier of daar zouden kunnen ontstaan, tegentegaan.

2°. Om optezamelen, te onderzoeken en te beslissen alle bezwaaren, welke, bij deze aanmerkelijke en noodwendige verandering van zaken, door dezen en geenen zullen worden ingeleverd.

3°. Om natezien, en te beoordeelen de bewijzen van eigendom, welke sommigen op het een of ander Gebouw of Fonds, welke een provinciaal eigendom zijn verklaard, zouden kunnen inleveren.

4. Om te beschikken over eenig gedeelte van 's Lands penningen, ten einde Emeriti-Professoren en Predikanten, die zulks in de daad behoeven, als mede Weduwen van Professoren en Predikanten, welke in hetzelfde geval zijn, gelijk ook Gemeentens, die tot dus verre door 's Lands Kas bevoorrecht, maar, uit hoofde van een te gering aantal leden, buiten staat zijn, om haar eigene Kerkgebouwen, Geestlijken, kerkelijke Ministers en Suppoosten te onderhouden, en te verre van andere Dorpen zijn gelegen, om zich met dezelve tot een Godsdienstig einde te vereenigen, daarmede in zoo verre, en zoo langen tijd te ondersteunen, als de

Commissie dit in gemoede en onder verantwoording aan Ons zal noodig oordeelen; edoch wat het laatste betreft, niet langer, dan tot de eerste invallende vacature.

En op dat niemand hier van eenige ignorantie pretendeere, zal deze worden gepubliceerd en alomme geaffigeerd, daar zulks behoorlijk en gewoonlijk is.

Aldus gedaan en gearresteerd op het Landschaps-huis binnen Utrecht den 26. Mey 1796. Het tweede Jaar der Bataafsche Vryheid. (Was gepara- pheerd) T. Steenbeek, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van voornoemde Repraesentanten. (Was getekend) P. 't Hoen.

4. PUBLICATIE der Representanten van Utrecht, met nadere bepalingen omtrent de afscheiding der Kerk van den Staat. 19 Augustus 1796.

GEELIJKHEID, VRIJHEID! BROEDERSCHAP!

De Repraesentanten 's Lands van Utrecht, allen den geenen die dezen zullen zien of hooren leezen, Heil en Broederschap! doen te weten, dat niet-tegenstaande geen Volk kan blijven bestaan, veel min gelukkig zijn, zonder dat bij en door hetzelfde de Godsdienst, de grondzuil van deugd en goede zeden, word geëerbiedigd en verdedigd, het echter in een Land van Vrijheid allernoodzaaklijkst zij, dat de Kerk van den Staat zij afgescheiden, en er geene zoogenaamde heerschende Kerk worde gevonden, wier privilegien niet anders kunnen worden beschouwd, dan vernederende slaafsche ketenen voor de belijders van eene andere Godsdienstige gezinte: waarom Wij om deze gewigtige rede en op aanschrijving van de Repraesentanten van het Volk van Nederland, volgens derzelver Mannelijk en Volklievend decreet hebben besloten te statuereen, gelijk Wij statuereen bij dezen:

Art. I.

Er zal van nu af nan in deze Provincie geene bevoorrechte of heerschende Kerk meer zijn.

II.

Alle Placcaten, Resolutien of Statuten, uit het oude stelzel van vereeniging van Kerk en Staat gebooren, en strekkende, om, ten behoeven van eene bevoorrechte Kerk, alle de Leden van andere Kerkgenootschappen in hun natuurlijk recht te verkorten, en te noodzaaken tot het opbrengen van personeele belastingen, zijn van nu af aan en voor altijd ten cenemaal vernietigd, en buiten effect gesteld.

III.

Geene Leernars of andere Kerkelijke Personen of Beambten, van welk eene gezindheid zij ook zijn, zullen voortaan buiten huone Kerken met eenig onderscheidend teeken in het openbaar mogen verschijnen, en zullen alle Godsdienstige plegtheden alleen zich bepalen binnen de muuren der Kerken en Bedehuizen.

IV.

Er zullen van nu af aan en voortaan geene Klokken meer worden geluid tot aankondiging van Godsdienstoefeningen.

V.

Alle Proceduures, uit hoofde van de Praeëminetien en Octrooijen eener heerschende Kerk ontstaan of gedirigeerd, gelijk ook alle Sententien, daaruit geproffueerd, worden van nu af aan vernietigd, en voor nul en van geener waarde of kracht verklaard.

VI.

De betaling der tractementen van kerkelijke Personen, als Professoren in de Theologie, Predicanten, Kosteren, Voorlezers, etc. blijft voor als nog op den ouden voet, tot zoo lange daaromtrent door de Nationale Vergadering een algemeen besluit zal zijn genomen.

VII.

Alle vorige Publicatien, ten dezen opzichten door Ons genomen, zoo omtrent het luiden der Klokken tot aankondiging van Godsdienst-oefening, in dato 17 December 1795, en 8 Januarij 1796, als ook die van afscheiding van Kerk en Staat, in dato den 26. Mey 1796, worden, voor zoo ver zij met den inhoud dezer Publicatie mogten strijden, gesurcheerd en buiten effect gesteld.

Zullende zij, welke aan den inhoud van deze Onze Publicatie zouden weigeren te gehoorzaamen, of dezelve op eenigerhande wijze zouden trachten te contrarieeren en kragteloos te maaken, als widderspannigen en verstoorders van de goede rust, naar exigentie van zaaken, zelfs aan den lijve, ten afschrik van anderen, ten scherpste worden gestraft.

Gelastende Wij alle hooge en laage Officieren van Justitie, en verder allen, aan welken de handhaving der wetten is toevertrouwd, ten rigoureuze te waaken, dat aan deze Onze Publicatie stiptelijk worde voldaan.

En opdat niemand hiervan eenige ignorantie pretendere, zal deze alom worden gepubliceerd en geaffigeerd, als naar behooren.

Aldus gedaan en gearresteerd op het Landschaps-huis binnen Utrecht, den 19. Augustus 1796. Het tweede jaar der Bataafsche Vrijheid. (Was gepara- pheerd) J. Story, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van voornoemde Repraesentanten. (Was getekend) P. 't Hoen.

5. PUBLICATIE van het Provinciaal Bestuur van Utrecht, tegen het geven van onderwijs door Predikanten of Leeraars, die om hunne staatkundige denkwijze van hunne bedieningen zijn ontzet. 12 Julij 1797.

GELIJKHEID, VRIJHEID, BROEDERSCHAP!

Het Provinciaal Bestuur 's Lands van Utrecht allen den geenen, die deezzen zullen zien of hooren leezen, Heil en Broederschap! doet te weten: Dat, daar de Vijanden der Vaderlandsche Vrijheid en der tegenswoordige Regeeringsvorm rusteloos woeien, zoo al niet, om de tegenswoordige orde van zaaken om te keeren, waartoe hun geene mogelijke middelen meer overschieten; echter om niets te spaaren, ten einde aan een ieder eenen haat en afkeer in te boezemen tegens de thans plaats hebbende Regeeringswijze en de Leden van het tegenswoordig Bestuur, onder ander Volkverloidsende machinatieën als de meest schadelijke en verderflijkste kan worden gerekend, dat zoodaanige Godsdienstige Leeraars en Predikers, welke om hunne Vrijheidhatende denkwijze elders van hunne Bedieningen zijn ontzet, of die dezelve hebben verlaaten, zich verstouten, in deezze Onze Provincie, zoo hier als elders, het zij in de Steden of ten platten Lande, in het openbaar of heimelijk te prediken, of te onderwijzen, waar voor zij gelegenheid hebben, door dweepzieke Gezegdens, Uitleggingen, Verklaaringen als andersints, de minkundige of ligtgelovige Lieden verkeerde, schadelijke, en veelal oproerige denkbeelden van de thans plaats hebbende Regeeringswijze in te boezemen, waar door niet anders dan de alles verwoestende Tweedragt, Scheuringen en Partijschappen kunnen worden aangekweekt, en de Vaderlandsche poogingen der geconstitueerde Magten tot handhaving der rust en goede order, en tot vestiging van de Vrijheid en algemeenen voorspoed zouden kunnen worden verijdeld; al waarom Wij na rijpe deliberatie hebben gedecreteerd, gelijk Wij decreteeren bij deezzen: Dat geene Predikanten of openbaare Leeraars, van welke gezinthe zij ook mogen zijn, die het zij in deezze Provincie, hetzij in andere Provincien of buiten dezelve,

om hunne Staatkundige denkwijze, als strijdende tegen de erkende Oppermagt des Volks, en de tegenswoordige wijze van Regeering, van hunne Posten en Bedieningen zijn ontzet, of dezelve om die gemelde rede hebben verlaaten, zich zullen hebben te verstouten, om binnens deezze Onze Provincie, het zij in het openbaar in Kerken, of Kerkenhuizen, of in het geheim bij deezzen of geenen te prediken, of te onderwijzen, onder welke benaamingen het ook zoude mogen zijn, op poene, dat die geenen der voorgemelde Predikers of Leeraars, welke mogten worden bevonden, tegen deezzen Onzen gemanifesteerden wil te hebben gehandeld, als verstoorders der openbaare rust, met confinement, en zelfs naar exigentie van zaaken, aan den lijve zullen worden gestraft; inhaereerende Wij nog bij deezzen de Publicatien tegen alle seditieuse Gesprekken of Redevoeringen, zoo in het openbaar als in het bijzonder, geëmanceerd, en wel inzonderheid de Publicatie van de provisioneele Repraesentanten deezzer Provincie, in dato den 26 Februarij 1795, welke Wij bij deezzen houden in volle kracht en vigeur; gelastende Wij verders alle Officieren der Justitie, en inzonderheid Onzen Procureur Generaal en de Algemeene Aanklaagers in de Steden, benevens de Schouten en Municipaliteiten ten platten Lande, op de handhaving van deezze Onze Publicatie ten scherpste te waaken, en de Overtreeders derzelve op het rigoureuste te vervolgen, en te doen straffen.

En op dat niemand hier van eenige onkunde zal kunnen voorwenden, zal deze alomme worden gepubliceerd en geaffigeerd, als naar gewoonte.

Aldus gedaan en gearresteerd op het Landschapshuis binnen Utrecht, den 12. Julij 1797. Het derde jaar der Bataafsche Vrijheid. (Was gearapheerd) P. M. van Bylevelt, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van het voornoemde Provinciaal Bestuur. (Was getekend) P. 't Hoen.

6. NOTIFICATIE van het Administratief Bestuur van het voormalig Gewest Utrecht, aangaande de uitbetaling der bezoldiging van Hoogleeraren en Predikanten der Gereformeerde Kerk en hunne weduwen. 8 Augustus 1798.

GELIJKHEID, VRIJHEID, BROEDERSCHAP!

Het Administratief Bestuur van het voormalig Gewest Utrecht, maakt bij deezze aan elk en een ygelijk, wien zulks zoude mogen aangaan, bekend, dat, vernits bij het 1. Artijkel van de Additioneele Artikelen tot de Acte van Staatsregeling, is gearresteerd, dat de Gemeentens der voormaals Heerschende Kerk de gewoone Tractementen van derzelve Leeraaren en Hoogleeraaren, gedurende de eerstkomende drie jaaren, na de aanneming der Staatsregeling, bij wijze van pensioen, zullen genieten, deze betaalinge geschieden zal op Ordonnantien, ten behoeve van elke Gemeente der gezegde voormaals Heerschende Kerk, ten welken einde zich eene Commissie uit elke Gemeente of wel uit

derzelve Kerkenraad, daartoe behoorlijk gevolmagtigd, vervoegen kan ten Comptoire Militair van het voormalig Gewest Utrecht, om aldaar de Ordonnantien, voor de gewoone Tractementen, voormaals aan de Leeraaren der voorsz. Gemeentens uitgeleverd, ingevolge den letterlijken inhoud van de Acte van Staatsregeling, deezze zaak betreffende, zelve te ontvangen, en zulks van drie tot drie Maanden, integaen met 1 May dezes jaars 1798, en verder gedurende den tijd, bij de meergemelde Acte van Staatsregeling bepaald.

En zal voortaan aan geene Predikanten of Hoogleeraaren der gezegde voormaals Heerschende Kerk meer eenige betalinge gedaan, of eenige Ordonnantie verleend worden, hetzij voor gewoone of buitengewoone Tractementen, kindergelden, of voor gedaane

kerkdiensten op vacante plaatsen, of hoe anders ook genaamd, dan welke tot Ultimo April l.l. mogten zijn vervallen geweest, maar zulks na dien tijd alles, en alleen, aan de respective Gemeentens zelve, op Ordonnantien ten hunne behoefte, voldaan worden.

Edoch zullen alle Leeraars, Hoogleeraars en derzelve Weduwen, volgens het derde van de Additioneele Artikelen tot de Acte van Staatsregeling, welke op 1 Januarij 1798 gepensionoerd zijn, de hun toegelegde pensioenen, gedurende hun leven, genieten, mits zij aan het Bewind ter plaatse, alwaar zij wonen, doen blijken, geene Zes Honderd

Guldens Jaarlijksch inkomen te hebben buiten het gemelde pensioen, en bewijzen toonen van hunne verknogtheid aan de tegenwoordige orde van zaken, en zullen zij gehouden zijn, hiervan de verklaringen van dat Bewind, alwaar zij wonen, aan ons te produceeren.

En opdat niemand hiervan eenige onwetenheid zoude voorwenden, zal deeze alomte worden gepubliceerd en geaffigeerd daar zulks gebruikelijk is.

Aldus gedaan en vastgesteld binnen Utrecht den 8. Augustus 1798. Het vierde jaar der Bataafsche Vrijheid. Ter Ordonnantie van het voornoemde Administratif Bestuur. (Was getekend) P. 't Hoen.

7. NOTIFICATIE van het Administratief Bestuur van het voormalig Gewest Utrecht, waarbij allen Kerkbesturen bevolen wordt aan de Besturen der Gemeenten de stukken af te geven, welke deze laatsten voor de hun opgedragen beschikking over de Kerkgebouwen mogten verlangen. 9 October 1798.

GELUKHEID, VRIJHEID, BROEDERSCHAP!

Het Administratif Bestuur van het voormalig Gewest Utrecht maakt bij deezzen bekend, dat van dag tot dag, zoo wel bij het Vertegenwoordigend Ligchaam des Bataafschen Volks, als bij het Uitvoerend Bewind, meer en meer klagten inkommen van de geduurige en kwaadaartige tegenkantingen, hinderingen en voorwendsels tot frivoole uitstellen, welke door onderscheiden Kerkenraaden, of Commissien uit dezelve, aanhoudend worden in het werk gesteld, ter ontduiking van de van hen door de respective Gemeente-Besturen gevorderde opgaven en overgifte der benodigde Documenten en Papieren, door welke die Gemeente-Besturen moeten worden in staat gesteld, om de, aan de Plaatselijke Besturen gedemandeerde beschikking over de Kerkgebouwen, conform het 6. der Additioneele Artikelen tot de Staatsregeling, en de Publicatie van den 12. Julij l. l. tot stand te brengen en effect te doen sorteereren; al hetwelk niet anders dan van de perniciousste gevolgen zijn kan; waarom het Administratif Bestuur voornoemd, op autorisatie en last van den Agent bij het Departement van Inwendige Politie, alle Kerkenraaden in dit voormalig Gewest, of Commissien uit dezelve, tot

welk Kerkgenootschap zij ook mogen behooren, bij deezzen ernstiglijk en scherpelijk waarschoout, zich van alle zoodaanige tegenkantingen en uitvlugten, die alleen zijn ingerigt, om de zaak onder verscheide voorwendsels te vertragen, zorgvuldig te wagten en te onthouden, en hen op het nadrukkelijkst op hunne verantwoordelijkheid gelaat, om van nu voortaan op de eerste aanvraag, welke hun door het Gemeente-Bestuur van hunne Stad of Dorp, ten dien einde zal worden gedaan, of reeds gedaan is, onverwijld aan het zelve de gerequiereerde opgave te doen, en aan hetzelfde, zonder eenig het minste tegenzeggen, te extradereeren, het zij in originali, het zij bij Copie Authentiek, alle zoodaanige Documenten en Bewijsstukken, als het Gemeente-Bestuur zal vermeenen noodig te hebben, ten einde het onder hunne beschikking te treffen vergelijk over de Plaatselijke Kerkgebouwen, conform het meergemelde 6. der Additioneele Artikelen tot de Staatsregeling, behoorlijk effect sorteere.

En zal deeze alom worden bekend gemaakt en aangeplakt, waar men gewoon is zulks te doen. Gedaan te Utrecht den 9. October 1798. Het vierde jaar der Bataafsche Vrijheid. Ter Ordonnantie van het voorgenoemde Administratif Bestuur. P. 't Hoen.

8. NOTIFICATIE van het Administratief Bestuur van het voormalig Gewest Utrecht, waarbij bevolen wordt het Decreet der Eerste Kamer van het Vertegenwoordigend Ligchaam des Bataafschen Volks, dd. 28 November 1798, aangaande de Kerkgebouwen en Pastorijen der Gereformeerde Kerk, ten uitvoer te leggen. 10 December 1798.

GELUKHEID, VRIJHEID, BROEDERSCHAP!

Het Administratif Bestuur van het voormalig Gewest Utrecht, heeft ontvangen, bij Extract uit het Register der Besluiten van het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, van Saturdag 8 December l.l., het navolgend door de Tweede Kamer gesanctionneerd

Extract uit het Register der Besluiten van de Eerste Kamer van het Vertegenwoordigend Ligchaam des Bataafschen Volks.

Vrijdag den 23. November 1798, het 4. jaar der Bataafsche Vrijheid.

De Eerste Kamer van het Vertegenwoordigend

Ligchaam des Bataafschen Volks, gehoord hebbende het Rapport van eene personele Commissie etc. etc. overwegende, dat eens spoedige schikking alzints kan bevoorderlijk zijn, tot het in werking brengen van het 6. der Additioneele Artikelen van de Staatsregeling, en om de Kerkgeschillen te doen eindigen, verklaart, dat er is onverwijde noodzaaklijkheid.

Voorts overwegende de gronden en motiven van vorige besluiten, nitsgaders geëmaneerde Publicatien, en wijders de Staatsregeling: Besluit

1°. Dat ingevolge van de Publicatie van het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek van den 11. October l.l., door Leden van Kerkgenootschappen zij te verstaan alle personen zonder onder-

scheid van jaaren, en Godsdienstige gezindte, toegedaan of bij eenig Kerkgenootschap erkend wordende als tot hetzelfde te behooren, zonder dat Doop, Belijdenis of eenige andere Formaliteiten worden vereischt, om, mede in de berekening van de relative meerderheid der Zielen te worden toegelaten, wordende de Requestranten tot die Publicatie gerenvoijeerd.

2°. Dat de schikking over de plaatselijke Kerk en Pastory-Huizingen der voormaals heerschende Kerk, behoort te geschieden tusschen de plaatselijke inwoonders, dat is diegeenen, welke in de Stad of Dorp, alwaar de Kerk- en Pastory-Huizingen gevonden worden, burgerlijk gedomicilieerd zijn, niettegenstaande zij elders mogen parochieeren of ter Kerk gaan.

3°. Dat door de afzonderlijke Kas der Gemeente, waarvan in het 6. der Additionele Artikelen word gewaagd, moet worden verstaan, eene verzameling van Gelden of Goederen, ten bijzondere diensten van deze of geene kerkgemeente; niet uit de fondsen of goederen, origineel tot de Kerk en Pastory behoorende, maar welke die kerkgemeente uit de private beursen van desselfs Leden, of van elders door inzameling, vrijwillige Giften, Erfmaking of aankoop heeft verkregen.

4°. Dat de opgave der kosten van reparatie over de laatste tien jaaren vereischt word, om daardoor het jaarlijksche onderhoud te kunnen berekenen.

5°. Dat door de lasten, in de Publicatie van het Intermediair Uitvoerend Bewind, van den 12. Julij 11, moeten worden verstaan de voordeelen en opkomsten, welk de Kerkgebouwen en Pastoryhuizen uit de daar voor geaffecteerde Goederen hebben, waar tegen de lasten en schulden over staan; dat voorts de Fondsen, zowel als andere Kerkelijke Goederen, welke bij de bezittinging van de Kerkgebouwen en Pastoryhuizen door de Hervormden, daarbij waren behoorende, en die vervolgens speciaal tot het onderhoud der Kerken en Pastoryhuizen hebben gediend, en also gezegd kunnen worden origineel tot het fabriek der Kerk en Pastory te behooren,

en niet te vallen in de termen van het 5. der Additionele Artikelen van de Staatsregeling, in zodanige staat als dezelve thans zijn, met en benevens de Kerkgebouwen en Pastoryhuizen zullen overgaan aan het naastende Kerkgenootschap, insgelijks alle Predikstoelen, Orgels, Stoelen, Banken, Boeken, en wat dies meerder zij, uit de voorschreven Fondsen of Goederen aangeschaft. En

6°. Dat eindelijk individueele Leden van eenig Kerkgenootschap, ter plaatse hunner Wooning geene Kerk bezittende, echter niet kunnen worden uitgesloten van de schikkingen, over het plaatselijk Kerkgebouw en Pastoryhuizen te behooren maken, maar dat dezelve als een Kerkgenootschap ter plaatse hunner wooning behooren te worden geconsidereerd.

Wordende enz. (was geteekend) E. A. Daendels vt. Accordeert met voorsz. Register. (Get.) J. H. Floh.

Gelastende het Uitvoerend Bewind, bij deszelfs Extract uit het Register zijner Besluiten voornoemd, aan alle Intermediaire Administrative Bestuuren der respectie voornoemde Gewesten, te zorgen, dat het voorsz. Decreet zoo spoedig mogelijk ter kennis van de respectie Municipaliteiten in ieder van derzelver Gewesten, worde gebragt.

En notificeert het voornoemd Administratief Bestuur van dit voormalig Gewest bij deezen, dat een ieder zich naar het bovengemelde Decreet stiptelijk zal hebben te gedragen, ten einde aan den salutairen wil van het Vertegenwoordigend Ligchaam des Bataafschen Volks, en den inhoud van het ten deezen opzichte bij de Acte van Staatsregeling vastgestelde, zonder eenige tergiversatie, dadelijk worde voldaan.

En opdat niemand hiervan onkundig zij, zal deeze alom worden gepubliceerd en geaffecteerd, daar men zulks gewoon is te doen.

Gedaan te Utrecht den 10. December 1789, Het vierde jaar der Bataafsche Vryheid. S. Camp, vt. Ter Ordonnantie van het Administratief Bestuur voornoemd. P. 't Hoen.

9. PUBLICATIE van het Provinciaal Bestuur van Utrecht tegen het verkoopen van zedenbedervende boeken, beeldwerken enz. 14 Januarij 1797.

GELIJKHEID, VRIJHEID, BROEDERSCHAP!

Het Provinciaal Bestuur 's Lands van Utrecht, allen den geenen, die dezen zullen zien of hooren leezen, Heil en Broederschap! doet te weten: Dat, in overweeging genomen zijnde, dat geene Maatschappij op den duur bestendig of gelukkig kan zijn, zonder de handhaving van goede zeden, het Ons ten uitersten verontwaardigt, dat zedenlooze lieden, welke met alle recht als Ondernemers van den Staat moeten worden beschouwd, gedreeven door een afschuwelijk eigenbelang, kunnen goetvinden, zoo in Almanakken, als in andere Schandprenten, gelijk ook in Suikerwerken, zoodaanige schaamteloze en zedenbedervende vertooningen te schetsen, welke aan den eerlijken Vaderlander niet dan verachting voor derzelver Uitvinders, Verkoopers en Vertooners kunnen inboezemen, maar ook tevens voor de verleiding zoo vatbaare jeugd, die

de hoop des Vaderlands is, allergevaarlijkst, en het moorddadig werktuig zijn in de hand van schaamteloze Verleiders, die aan hunne snoode oogmerken den bloey van den Staat, de eer en het geluk van onnozele onschuldigen, de rust en het vermaak van welmeenende Ouders en Huisgezinnen trachten op te offeren, en daardoor alle beginselen van zeden te ondermijnen, en de anders zo edele driften in de alles verdervende ondeugd te doen uitloopen. Zoo is het, dat Wij, na rijpe deliberatie, hebben goedgevonden te decreteeren, gelijk Wij decreteeren bij dezen, dat na dato van de afkondiginge dezer Onze Publicatie, geene Bockhandelaars of Prentverkoopers, eenige Boeken, van welken aart ook, die schaamteloze Prenten of Verhaalen in zich bevatten, of Almanakken, in welke dergelijke Schandprenten, de deugd oonteerende en de onbedagte jeugd verleidende verhaalen worden gevonden, zullen worden verkogt of op eenigerhande wijzen

gedebiteerd, gelijk ook bij deze aan alle Suikerbakkers, welke insgelijks, tot Ons leedwezen, zich hebben onderstaan, onder gemaskerde figuren, zoodaanige schaamteloze stukken te maaken en te verkoopen, dit mede wel expresselijk word verboden; zo dat geene zedenbedervende Boeken, Almanakken, Prenten, of gemaakte Beeldwerken zullen moogen worden gemaakt of verkogt, of in Magazijnen of Winkels ter verkoop worden voorgesteld, op poene, dat de Contraventeurs in dezen voor ieder zoodaanig Boek, Almanak, Prent of Beeldwerk, welke zal worden bevonden, door hen te zijn verkogt of ter verkoop in hunne Winkels voorgesteld, zullen verbeuren Honderd Zilveren Ducatons, met verbeurte van zoodaanige Boeken,

Almanakken, Prenten, of Beeldwerken, van welken aart die ook zouden mogen zijn, te verbeuren een derde voor den Officier, die de calange zal doen, een derde voor den Aanbrenger, en een derde voor de Armen dier plaats, waar de beboeting geschieden zal.

En opdat niemand hier van eenige onkunde zal kunnen voorwenden, zal deze alomme worden gepubliceerd en geaffigeerd, als naar gewoonte.

Aldus gedaan en gearresteerd op het Landschapshuis binnen Utrecht, den 14 Januarij 1797. Het tweede jaar der Bataafsche Vrijheid. (Was geparaphceerd) H. W. Bosch, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van het voornoemde Provinciaal Bestuur. (Was getekend) P. 't Hoen.

10. ORDONNANTIE van het Departementaal Bestuur van Utrecht, tegen de ontheiliging van den Zondag, het vloeken enz. 13 Julij 1803.

Het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht aan allen, die deze zullen zien ofte hooren lezen, salut!

Met levendige aandoening opgemerkt hebbende, hoe het verval in de Zeden, zinds de laatste tijden, hand over hand is toegenomen, naarmate de Godsdiensstige gezindheden bij velen der Ingezetenen verflauwd zijn, waarvan de verwaarlozing der plichtig tot den Godsdiensst afgezonderde dagen en de stoornis der noodige rust op dezelve, zoowel, als de roekloze schending van Gods allerheiligsten naam, met overtreding der ernstigste Placcaten en Ordonnantien, hieromtrent voormaals in den Lande van Utrecht geëmaneeerd¹, binnen dit Departement, de bewijzen opleverden.

Zoo is 't, dat Wij, om de goede ordre in deze te herstellen en den weldadigen invloed, dien de uitoefening dezer aangelegene Pligten op het geluk der geheele Maatschappij heeft, zooveel in Ons is, ten goede Onze Ingezetenen, op den duur, te beveiligen, hebben goedgevonden, met vernieuwinge van voorige Wetten, de navolgende Artikelen te arresteeren, gelijk Wij dezelve arresteeren, bij deze:

Art. I.

Eerstelijk, worden allen en een iegelijk der Ingezetenen van dit Departement, aan welke bijzondere Godsdiensstige gezindheid dezelve toegedaan, en van wnt staat en conditie zij ook zijn mogen, ten ernstigsten aangemaand tot eene behoorlijke inachtneming der dagen, welke, tot de openbare ruste en Godsdiensstige aandacht, door het grootste gedeelte hunner mede Ingezetenen, worden besteed: opdat allen, onder ons, naar de overtuiging van elks harte, in betaamlijke ordre en stilte, God dienen en elkander in de vervulling hunner pligten, met welwillendheid, onderling ontzien en bevoorderlijk zijn.

II.

Ten dien einde, ordonneeren Wij diegenen, welke Neeringen of Handwerken doen, des Zondags en op andere geboden Vier-dagen, hunne Winkels

gesloten te houden, zonder te toonen, voor te zetten of uit te steken, gelijk men in de week gewoon is te doen: op verbeurte van f 3—, voor de eerste, en met verdubbeling dier boete voor de tweede reize, gelijk ook alsdan mede ter arbitraire correctie van den Rechter, naar gelegenheid der zake.

III.

Voorts verbieden Wij, ter handhaving eener regelmatige en ongestoorde Godsdiensstoeffening, alles, wat aan dit oogmerk hinderlijk zijn zoude.

IV.

Aan ieder Ingezeten, binnen dit Departement, wordt deswegens, ten ernstigsten, geinterdiceerd, om op dezelve dagen (op dewelke geene Markten, in de Steden, noch ten platten Lande, zullen mogen gehouden worden), langs de straten of wegen, Waaren veil te dragen, of uit te venten, en eenigen Handel te drijven; zullende elke overtreding van dit Artikel op dezelfde wijze worden gestraft, als bij het tweede Artikel vermeld staat.

V.

Op gelijke wijze en poenaliteiten, wordt mede verboden, op dezelve dagen, eenige Handwerken openlijk te drijven, te Maalen, te Builen, te Bakken, te Kuipen, te Bouwen, te Zaaïen, te Maaijen, te Dorschen, of dergelyken arbeid te verrigten, of van anderen te vergen; tenzij, waar het nood ware, met kennis en verlof van den Officier der Plaats.

VI.

Allen Herbergiers en Logementhouders wordt mede, ten scherpsten, geinterdiceerd, op dezelve dagen, ten tijde der openbare Godsdiensstoeffeningen, eenige Drinkgelagen te zetten, of eenige Speelen, hoegenaamd, hetzij in de Banen, hetzij binnen hunne Huizen of Kamers, toe te laten, veel minder Danse-rijen of andere luidruchtige Vermaaklikheden plaats te geven, op poene van f 12— voor de eerste, van f 25— voor de tweede overtreding, en voords, naar bevind derzelve, met de intrekking van derzelve permissie tot oefening hunner neeringe, voor zoodanigen tijd, als de Rechter zal oordeelen te behooren.

¹ Zie van de Water's Plakkaatboek 1, 349 volg. De aldaar blz. 353 voorkomende Ordonnantie is herhaald bij Publicatie van Gedeputeerde Staten, dd. 29 Februarij 1792, met de bijvoeging van deze bepaling: „Ende opdat deze Onze Ordonnantie te beter geobserveert mochte worden, zal deselve alle jaeren, in de maand van Maert, eens van de Predick-stoelen worden afgelezen, ende de Gemeente daarbij ook tegens alle gruwelen worden gewaarschouwt.”

VII.

Wijders worden alle Speelen en ongeschikte Geruchtmakingen, op de Kerkhoven, en rondom de Kerken, ten tijde van den Godsdienst, verboden, op poene van *f* 3— voor elke overtreding. En zullen de Ouders voor hunne Kinderen, en de Meesters en Vrouwen voor hunne dienstdoenden, in deze, aanspraaklijk zijn.

VIII.

Eindelijk wordt aan elk herinnerd, dat niemand op deze dagen zal vermogen te Jagen, of met Netten te Visschen, op de boeten, bij het 39. Artikel van het Jacht-Reglement den 9. Februarij 11. en het 5. Art. van het Reglement op de Visscherij, den 23. daaraanvolgenden, bij ons gearresteerd.

Terwijl tevens ieder vermaand wordt, zich te onthouden van alle Onzedelijkheid, in Woorden of Gedrag, en vooral van het Misbruik van Gods

Allerheiligsten Naam, het roekeloos Zweeren bij Denzelven, en het onzinnig Vloeken en Tieren, langs de Wegen, met versmading der scherpe Wetten en Placaten, daartegen voormaals geëmaneed, wier standhouding bij deze op nieuw bevestigd wordt.

Wordende alle de Collegien van Justitie, benevens de Hoofdschouten en Maarschalken, midsgaders derzelver Substituten en Bedienden, gelijk ook de respectieve Schouten ten Platten Lande, bij deze gelaat en geautoriseerd, om voor de stipte uitvoering en handhaving dezer te zorgen.

En, opdat niemand hiervan eenige onwetendheid zoude kunnen voorwenden, zal deze alomme worden gepubliceerd en geaffigeerd, naar behooren.

Gedaan te Utrecht, den 13. Julij 1803. (Was geparapheerd) Ysbrand de Kock, Jansz. vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht. (Was geteekend) J. Hinlopen.

EERSTE BOEK. DERDE TITEL.

TWEEDE DEEL.

Aangaande de Kerkeordening.

1. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, met bepaling dat in Kerkelijke zaken, bij Hun Ed. Mog. moet worden beslist. 27 December 1730.*

Gehoord het rapport van de Heeren de Leeuw, en andere Haer Ed. Mog. Gecommitteerden ter vergadering van de Heeren Gedeputeerden, den 19. December 1730, aanlangende den Requesten van Complaincten bij de Heeren Decan en Capitulairen der Kerke van Oudmunster 't Utrecht, aen de Heeren van den Hove Provinciael gepresenteert als Ambachtsheeren van Vleuten en de Meern, jegens eenige personen, ter sake van de gedane despectie van een predicant aen de Meern.

Hebben Haer Ed. Mog. na deliberatie goedgevonden ende verstaen, dat die Kerkelijke Saken alhier bij Haer Ed. Mog. moet worden gedecideert, ende dat dienvolgens dezelve ende andere Kerkelijke zaken, aen Haer Ed. Mog. moeten worden gerenvoeyert.

En zal hiervan bij missive aan de Heeren van den Hove Provinciaal, met toezending van het Extract dezes, kennis worden gegeven.

2. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, waarbij de Synode dier provincie gemagtigd wordt mede te werken tot verandering der Rijmzalmen. 12 Mei 1762.*

De Staten etc. Gehoord het rapport van de Heren haer Ed. Mo. Gecommitteerden tot de Synode dezer Provincie, die den Requeste van de Gedeputeerden der Synode dezer Provincie aen haer Ed. Mo. den 7. Junij 1759, dezen aangaende gepresenteerd, hadden geëxamineerd, autoriseeren de Synode dezer Provincie, om met overleg en samenstemming der Synoden van de andere Provincien, de zaken der verandering of verbetering der Rijmzalmen, daarinne gemeld, bij der hand te nemen, met last om wanneer dezelve tot consistentie zal zijn gebragt, als dan daar van aan haer Ed. Mo. nader kennisse te geven, ten einde zodanige beaamde verandering of verbetering bij haer Ed. Mo. gezien zijnde, als dan daarop werde gedisponeerd, als dezelve zullen vinden te behoren.

En zal Extract dezer aan de Gedeputeerden Synodi dezer Provincie worden ter hand gesteld,

om hier van opening te doen ter naastkomende Synodale vergadering dezer Provincie, tot derzelver informatie en bericht.

Als mede een gelijk Extract aan de Heer van Westervelt en andere haer Ed. Mo. Gecommitteerden tot de Synode, tot dezelve informatie.

En is ten dien opzigten wijders ook geresolveerd als volgt:

Is na deliberatie goedgevonden en verstaen, de Heren Gecommitteerden dezer Provincie ter Generaliteit te autoriseeren en te gelasten, gelijk geschied mits dezen, om ter Vergaderinge van haer Hoog. Mog. voor te dragen, dat haer Ed. Mo. de Synode dezer Provincie op heeden hebben geautoriseerd, om met overleg en samenstemming van de Synodens der andere Provincien, het veranderen of verbeteren der Rijmzalmen, die in de publieke Kerken dezer Landen worden gebruikt, bij der hand

te neemen, met last om wanneer dezelve tot consistentie zal zijn gebragt, als dan daar van aan haer Ed. Mo. nader kennisse te geeven, ten einde zodanige veranderingen of verbetering der Rijm-psalmen, bij haer Ed. Mo. gezien zijnde, daarop nader kunnen worden gedelibereerd en geresolveerd,

en dezelve also met concurrentie der andere Bondgenoten in de publieke Kerken dezer Landen moge worden ingevoerd.

En zal ten dien einde Extract dezer bij Missive aan voorn. Heren Gecommitteerden ter Generaliteit worden toegezonden.

3. RESOLUTIE van Gedeputeerde Staten van Utrecht, met bepaling dat de nieuwe Psalmberijming vóór het einde des jaars zal worden ingevoerd. 29 Julij 1774.

Op hetgeene deezen aangaande door de Heeren Gecommitteerden tot de Synoden bij Rapport ter Vergaderinge is voorgedragen, hebben Hun Ed. Mog., na voorgaande deliberatie, goedgevonden bij missive aan de Heeren Burgemeesteren en Regeerders van Stad en Steeden dezer Provincie kennisse te geven, dat Hun Ed. Mog. geïnformeerd zijnde dat de nieuwe Rijm-psalmen in differente formaten genoegzaam afgedrukt zijn, als nu ook verlangen dat dezelve nieuwe Psalmberijming in de respectieve kerken, Godshuysen en Scholen werde geïntroduceerd, immers voor het uiteinde dezes jaars, en dienvolgens versoeken dat gemelde Heeren Regeer-

ders daartoe in den haaren de noodige ordre komen te stellen.

En is wijders verstaan, dat de respectieve Gerechten ten platten Lande zullen worden aangeschreven, om zulks insgelijks voor dien tijd werkstellig te maken, met overleg van Kerkmeesters en anderen dien zulks zal incumbereen. Alles nochtans zonder eenige kosten van de respectieve Diaconyen. Zullende insgelijks aan de Deputaten der drie Classen dezer Provincie van deze aanschrijving worden kennis gegeven met ordre om daarvan aan de respectieve Kerken communicatie te geven, ten einde zich zoveel hun concerneert, daar naar te reguleeren.

4. RESOLUTIE der Staten van Utrecht, aangaande het letterlijk lezen van het Doopsformulier. 5 September 1729.

Ter vergadering zijnde voorgebragt dat op de Synodale vergaderingen, die gehouden sullen worden op den zesden en eenige volgende dagen van deese maand September, wederom sal gedelibereerd worden over de swarigheid, die eenige predikanten maeken, om het formulier van den doop van woord tot woord te leezen, so als er letterlijk staat. En dat de minnelijke conferentien die de Deputaten Synodi, volgens den last van het Synode van voorleede jaar, met de dissentieerende broeders hebben gehouden tot noch toe van weynich vrucht zijn geweest. Dat ook te vreezen staet, indien deez zaak met meerder drift word vervolgt, hetzelve soude strekken tot groote ergernisse van de goede Ingezeeten en tot merkelyk nadeel van onze heilige Religie, waarom haer Ed. Mog. naer serieuze deliberatie, eenparig hebben goedgevonden hare Gecommitteerden tot de saken van het Synode te autoriseeren en te gelasten, gelijk deselven geautoriseert ende gelast worden bij deezen, om zorge

te dragen dat over deez saek op het gemelde Synode bij provisie niet verder sal worden gedelibereerd, dewijl haer Ed. Mog. verstaen, dat alles soo langh sal blijven in state, tot dat bij haer Ed. Mog. daarover nader sal zijn geresolveert, na alvorens van de Deputaten Synodi breeder sullen zijn geïnformeert, ten eynde de rust ende vrede onder de Leeden mag blijven geconserveert, ende alle ergernisse zooveel doenlyck, geweert; verstaende Haer Ed. Mog. verder, dat geen geschriften, de voorseyde saecke rakkende, meer sullen werden uitgegeeven, gedivulgeert, of daarvan op de predikstoel of vergaderingen, eenige mentie gemaakt, opdat haer Ed. Mog. niet genoodsaakt sijn soodanige nadere resolutie te neemen, als deselve tot bereikinge van haar salutair oogmerk sullen oordeelen te behooren.

En sal Extract van deez Resolutie aan de Praeses van het Synode worden ter hand gestelt, om te strekken tot deszelfs narichtinge.

5. REGLEMENT op het prediken van Studenten in de openbare kerken ten platten lande, vastgesteld door de Staten van Utrecht. 9 Julij 1779.

De Staten van den Lande van Utrecht doen te weten: Alzo de Christelijke Synodus dezer Provintie, vernemende het zo zeer inkruipend en steeds toenemend verkeerd gebruik in 't Prediken van Studenten in de publieke Kerken, ten tijde van den openbaren Godsdienst, bijzonder op vacerende plaatsen, nodig heeft geoordeeld, tot weering van allen aanstoot en ergernisse, op de beste wijze daarin te voorzien: en ten dien einde, op last van de voorsz. Synodus, een Project geformeerd en ter Onzer Vergaderinge voorgebragt zijnde; zo is 't, dat Wij, hierop gehoord hebbende de consideratien en 't Advies

van de Heeren Onze Gecommitteerden tot de Synode, na voorgaande deliberatie, hebben goedgevonden het voorsz. Project te approberen en bij forme van Reglement te arresteren, gelijk Wij hetzelve approberen en arresteren mits dezen, en dienvolgens ordonneren.

Art. I.

Dat, in cas van Vacaturen, gene Kerkenraden of Ledematen, aan welken het recht van nominatie of beroeping competeert, zullen vermogen aan Proponenten, veel min aan Studenten, eenige mondelijke of schriftelijke toezegging van beroeping te

doen, immers en ten minsten niet voor bekome handopening van Hun Ed. Mog. Wordende den Consulanten ernstig aanbevolen, hierop inzonderheid alle mogelijke toezicht te hebben.

Art. II.

Dat het aan geen Studenten voortaan zal toegelaten zijn, wat pretext ook moge worden voorgewend, om in de publieke Kerken ten Platten Lande dezer Provincie eene kerkelijke redevoering te doen, en dat zonder aanzien van plaats, dag of uur; schoon zulks zonder klokluidinge of kleppinge, ter samenroeping van de Gemeente, geschieden mogte; tenzij onder de bepalingen hierna in het IV. Art. gemeld.

Art. III.

Dat insgelijks gene Deputati Sijnodi ofte Classis, ofte particuliere Predikanten daartoe eenig verlos, permissie ofte consent zullen mogen verlenen, veel min onder hun opzicht dit prediken zullen mogen laten doen, wat voorwendzel er ook mogte gebruikt worden. En dat ook aan allen, welken eenige directie over de Sleutels van eenige Kerk is toebehouwd, bij dezen ten ernstigsten verboden wordt, eenige Kerk, tot het doen van zulke verbodene Predikationen, te mogen openen: Wordende allen en een iegelijk op het serieuuste bevolen, om daarop wel te letten, opdat de intentie van deze Synodus in het arresteren van dit Reglement exactelyk nagekomen, en niet op eene of andere wijze werde geëluideerd.

Art. IV.

Dan alzo in genen dele de mening is, om daar door uit te sluiten de exercitie van een Student in de H. Godgeleerdheid, om zich tot het waarnemen van den openbaren Predikdienst met der tijd bekwaam te maken, zal dezelve mogen geschieden, doch nooit anders, dan onder de navolgende bepalingen en conditien, te weten:

1. Dat het altijd gedaan werde onder het opzicht en in 't bijwezen van den Predikant der plaatse of van een Deputatus Classis, en na dat die Predikant vooraf de Predikatie gelezen heeft; als ook dat zulk een Student zo verre in zijne Studien gevorderd zij, dat hij reeds in Collegiis Theologicis gerepondeerd, en onder voorzitting van eenen Professor gepredikt hebbe.

2. Dat de plaats, in welker Kerke deze oefening zal geschieden, niet vacere, noch bekend zij in 't korte te zullen vacant worden: noch ook dat zodanig eene Kerk in den omtrek van drie uren gevonden werde.

3. Dat geen dag of nur, het zij op een Zondag, gewone Feestdagen ofte andere dagen en tijden

van den openbaren Godsdienst, daartoe werde genomen, wanneer men gewoon is daar ter plaatse den openbaren Godsdienst waar te nemen, maar alleen in de week, zonder dat een gedeelte van den openbaren Godsdienst door den Predikant daarom zal mogen nagelaten worden.

4. Dat om allen schijn van openbare bediening des Woords te vermijden, de klok, om het volk bij een te roepen, niet zal mogen geluid, geklept of eenigzins getrokken worden, en dat men beginne en besluite met het Onze Vader, etc. En dat de plechtigheid van eenen Zegen over de Gemeente uit te spreken, of in het geheel niet, of door den Predikant zelven, onder wiens opzicht zo eene propositie wordt gedaan, geschieden moet.

5. Dat alvorens aan twee naburige Predikanten of aan een Deputatus Classis van dit voornemen, om een Student te laten prediken, kennis zal moeten gegeven worden, met bijvoeginge, wie die Student zij. Welke Predikanten of Deputatus Classis daartoe, alleen onder voorheen gemelde bepalingen en conditien, permissie zullen mogen geven, wanneer zij na gedaan onderzoek zullen bevinden, dat het geval in de voorschreven termen ligt.

En verstaan Wij, dat dit Reglement ten spoedigsten zal worden gedrukt, en daarvan de nodige Exemplaren gezonden zullen worden aan de Gedeputeerden van de drie respectieve Classen dezer Provincie, ten einde dezelve aan de Predikanten en Kerkenraden ten Platten Lande in yder Classe te bezorgen, om te strekken ter narichtinge. Ordonnerende voorts, dat jaarlijks bij de Kerkenvisitatie, aan den Predikant en Kerkenraad nadrukkelijk zal worden gerecommandeerd, om dit Reglement, met Onze goedkeuringe bekrachtigd en gearresteerd, nauwkeurig te observeren, en van voorkomende gevallen, die strijdig zijn met den inhoud van dit Reglement, ten spoedigsten aan Deputati Synodi of Classis kennis te geven, ten einde de intentie van de Synodus, in bovengemelde Artikelen uitgedrukt, en door Ons gewettigd, exactelyk nagekomen, en niet op de eene of andere wijze geëluideerd werde.

En verstaan Wij daarenboven, dat, ten einde Kerkmeesters, Kosteren en die verder eenige directie hebben over Sleutels van Kerken, legale kennis hebben van het 3. Artikel van dit Reglement, waar bij verboden wordt het openen der Kerken, om daarin een Student te laten prediken — hetzelfde aan henlieden ter hand gesteld zal worden.

Aldus gedaan en gearresteerd den 9. Julij 1779. Was gearapheerd, J. H. Grave van Rechteren, vt. Onderstond. Ter Ordonnantie van mijne voornoemde Hoeren de Staten. En was getekend. C. A. Vos.

6. PUBLICATIE van het Departementaal Bestuur van Utrecht, aangaande het houden van bijeenkomsten, catechisatie of oefeningen. 13 Maart 1805.

Het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht doet te weten: Nademaal aan Ons, door eenige Classicale Vergaderingen van het Kerkgenootschap der Hervormden, binnen dit Departement, klagten zijn ingekomen, dat, onder hun Genootschap, eenige particuliere Personen zich veroorloven, om, met verachting van alle goede orde, en der Kerkelijke Wetten, bij hun Genootschap subsisterende, zich,

als Leernaars, Godsdienst-Onderwijzers of zoogenaamde Oefenaars op te werpen, en daartoe Vergaderingen te beleggen, of te doen beleggen, met verzoek, dat die plaatshebbende en rustverstoorende ongeregeligheden werden te keer gegaan, en daartegen de nodige voorzieningen geschieden! Zoo is 't, dat Wij, verplicht om, overeenkomstig het 2. Artikel der Acte van Staats-Regeling, aan alle

Godsdienstige Kerkgenootschappen de bescherming der Wetten te doen genieten, en genegen, om volgens het 28. Artikel van het Reglement van Bestuur voor dit Departement, zorge te dragen voor de ongestoorde uitoefening van den Godsdienst, niet alleen binnen de daartoe geschikte Kerkgebouwen, maar ook om alle wanorde, die daartegen zoude kunnen aantoonen, te weeren, noodig hebben geoordeeld, om de voormelde ongeregeltheiden, waaruit niet anders dan wanorde in dat Kerkgenootschap, midsgaders scheuringen, verdeeldheden, partijschappen en andere voor het welzijn der Maatschappij schadelijke gevolgen kunnen ontstaan, ernstig te keer te gaan: wienvolgens Wij hebben goedgevonden te statuëren, gelijk Wij statuëren bij deze: dat geene Bijeenkomsten, Catechisatie of Oefeningen, onder schijn of voorwendsel om den Hervormden Godsdienst voort te zetten, zullen mogen worden gehouden, 't zij in de Kerken, 't zij in bijzondere Huizen of Plaatsen, dan door de zulken, die, volgens de Kerken-Ordening en speciaal conform de Resolutie van den Christelijken Synodus, binnen dit Departement, in den jare 1739 gehouden door de Classis of Kerkenraad, voor bekwaam zijn verklaard, en zulks niet buiten voorkennis en toestemming van den Predikant en Kerkenraad der plaats.

Verbiedende derhalven ieder en een iegelijk, om

in de Steden of ten platten Lande van dit Departement, eenige zoodanige aparte Vergaderingen, zonder de gemelde goedkeuring en toestemming, te beleggen, of dezelve bij te wonen, op poene, dat ieder Persoon, die zich daarin, als Leeraar, Oefenaar, Catechizeerder, Voorlezer, Voorzanger of Verzamelaar van Aanmoezen gedraagt, bij iedere overtreding, zal verbeuren vijftig Gulden, en ieder der aanwezige toehoorders vijf en twintig Gulden, te appliceeren, de eene helft ten profijte van de Algemeene Armen der plaats, en de andere helft ten voordeele van den Officier, die de Calange doen zal.

En gelasten Wij dienvolgende den Procureur Generaal, de respectie Maarschalken, midsgaders de Hoofdschouten der Steden, binnen dit Departement, om op de nakoming dezes nauwkeurige toezicht te houden, en de Executie met allen ernst te bevorderen.

En, opdat niemand hiervan eenige onwetendheid zoude kunnen voorwenden, zal deze worden gedrukt, afgekondigd en aangeplakt alomte, alwaar zulks gebruikelijk is.

Aldus gedaan binnen Utrecht, den 13. Maart 1805. (Was gearapheerd) P. M. van Bylevelt, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht. (Was getekend) J. Hinlopen.

7. AANSCHRIJVING van Gedeputeerde Staten van Utrecht aan Predikanten, Schouten en Geregten, aangaande het openbaar gebed voor 's Lands Regering. 9 November 1787.

Nadien onder de gevolgen van de binnen deze Provincie plaatse gehad hebbende ongeregeltheiden, tot Ons leedwezen ook is bespeurt eene vergetelheid bij verscheidene Predikanten, om bij de publieque Godsdienst-Oeffeningen behoorlijk in hunne Gebeden te gedenken aan de Hooge Overigheid of ook aan zijne Doorl. Hoogheid den Heere Prince Erfstadhouder en Hoogst Deszelfs Vorstelijk Huis, welke vergetelheid, of bij opzet of uit andere oorzaken voortgekomen, de Ingezetenen ook al heeft afgetrokken van hunnen pligt, zo hebben Wij goedgevonden aan alle de Predikanten ten Platten Lande dezer Provincie op nieuw te gelasten en serieuselijk te recomanderen, zo als Wij U doen bij dezen, om bij Derzelver Publicque Gebeden behoorlijk indagtig te zijn aan Haar Ed. Mog. de Heeren Staten van deze Provincie, de eenige Souverain van den Lande, mitsgaders de Heeren Staten der andere

Provincien, hare Naburen en Bondgenoten, aan Zijne Doorl. Hoogheid den Heere Prince van Orange, Erfstadhouder der Geunieerde Provincien, Zijne Koninklijke Gemalinne en Vorstelijk Huis, en voorts aan de zodanige, over welke 's Hemels Zegen behoort te worden afgebeden.

Terwijl Wij voorts Schouten en Geregten hebben gelast, zo als Wij al verder mits dezen dezelve gelasten en aanschrijven, om hierop behoorlijk agt te geven, en eenige nalatigheid daarinne bespeurende, Ons daarvan ten spoedigste te informeeren.

Waarop Ons verlatende, blijft Gode bevolen!

Gedaan t' Utrecht den 9. November 1787. Was gearapheerd. Athlone, vt. Onderstond. Ter Ordonnantie van de Gedeputeerden van de Ed. Mog. Heeren Staten 's Lands van Utrecht. Was getekend. H. A. Laan.

8. RESOLUTIE van Gedeputeerde Staten van Utrecht, met vaststelling der orde, in de openbare gebeden voor 's Lands Regering te volgen. 7 Julij 1747.

Is na voorgaande deliberatie goedgevonden en verstaan, dat voortaan door de Bedienaren des Goddelijken Woords in de publieque Kerken dezer Provincie, daaronder begrepen de Walsche en Engelse Kerken, daar die zijn, in het bidden voor de Hooge en Subalterne Overheden meede gebeden zal werden voor Zijne Hoogheid den Heere Prince van

Orange en Nassau, als Stadhouder etc. En dat vervolgens in het voorbidden zal worden geobserveert de orde en rang hierna volgende: Voor de Ed. Mog. Heeren Staten deser Provincie, als zijnde de Wettige Hooge Overigheid van den Lande van Utrecht, voor de Heeren Staten van de andere Vereenigde Provincien, haere Vrienden, Buuren en Bont-

¹ (Hierbij behooren de Resolutien, blz. 735 en 739 afgedrukt.)

genoten, voor derselver gesamentlijke Gedeputeerden ter Vergaderinge van de Staten-Generaal en in den Raad van Staate; voor Zijne Hoogheid den Heere Prince van Orange en Nassau, Stadhouder, Capitein-Generaal en Admiraal deser Provincie, voor Haere Koninklijke Hoogheid, Mevrouw de Princesse Royal, en voor derselver Doorluchtigste Familie; vervolgens voor zo veel de Stad Utrecht aenbelangt, voor de Ed. Achtb. Vroedschap der voorsz. Stad, en voor den Hove Provinciaal, en eyndelijk in de verdere Steeden en Plaatsen voor de Magistraat der Stad en Plaatsen daar 't zelve geschied, en in de Heerlijkheden of Ambagts-Heerlijkheden

ook voor den Heer of Ambagts-Heer in ordre, even voor de Magistraat van de Plaatsen etc. En zal Extract dezer worden gedrukt en verzonden naer gewoonte.

Is ook goedgevonden en verstaan, dat van 't formulier van 't Gebed voorsz. per missive kennisse zal worden gegeven aan de Heeren Regeerders der Stad en Steeden van Utrecht, Amersfoort, Rhenen, Wijk en Montfoort, met verzoek van ieder in den haren sorge te willen dragen, dat op gelijke wijze voor de Regeering en voor Zijne Hoogheid den Heere Prince van Orange etc., deszelfs Gemalinne en familie, in de respectie steden geboden word.

9. RESOLUTIE der Staten van Utrecht, aangaande hetzelfde onderwerp. 3 November 1790.

Op het geene dezer aangaande ter Vergaderinge is voorgedragen, hebben hun Ed. Mo., zo uit aanmerking van de meerderjarigheid van den Heer Erfsprince van Orange, als het Huwelijk van Mevrouw de Princesse Louise, na gehoudene deliberatie goedgevonden en verstaan, dat de Predikanten binnen deze Provincie, in hunne gebeden in de publicque Kerken voor de Hooge Overigheid, zijne Doorl. Hoogheid en het Vorstelijk Huys, zich zullen bepalen bij de *Edele Mog. Heeren Staten deser Provincie, als zijnde de eenige Wettige Souverain van den Lande, voor de Heeren Staten der andere Provincien, hunne Vrienden, Buuren en Bondgenooten, derzelver gezamentlijke afgevaardigden ter Vergaderinge van de Heeren Staten-Generaal, en in den Raad van Staaten.*

Voor zijne Doorl. Hoogheid, den Heere Prince van Orange en Nassau, Erfstadhouder, Kapitein-Generael en Admiraal-Generael deser Provincie,

voor Hare Koninklijke Hoogheid Mevrouw de Princesse, Hoogstdezelfs Gemalinne, voor zijne Hoogheid den Heere Erfsprince van Orange, en de verdere afstammelingen van dat Doorluchtig Huys. Verders voor alle zodanige Collegien of persoonen, voor dewelke bereids door de Predikanten, ingevolge te voren gestelde orders en gebruyk, gebeden behoort te worden.

Wordende de Heeren ordinaris Gedeputeerden bij deze geauthoriseerd, om bij aanschrijvinge, aan de Predikanten ten platte Lande, het voorn. formulier te laten toekomen, met last zig daarna te reguleeren. Zullende wijders hiervan aan de Heeren Regeerders van Stad en Steeden bij missive worden kennisse gegeven, met verzoek van te willen zorgen, dat binnen hunne Stad door de respectie Predikanten insgelijks hieraan punctueel werde voldaan.

10. RESOLUTIE van Gedeputeerde Staten van Utrecht, aangaande hetzelfde onderwerp. 14 October 1791.

Ingevolge de authorisatie op eergisteren ter beschrijvinge verleend, is goedgevonden de Predikanten ten platten Lande dezer Provincie kennis te geeven van het op den eersten dezer maand gelukkig voltrokken Huwelijk van den Heer Erfsprins van Oranje en Nassau, met Hare Kon. Hoogheid Mevrouw de Princesse Frederica Louisa Wilhelmina van Pruysen, met last om voortaan bij de publicque Godsdienst-oefening te bidden voor de Ed. Mo. Heeren Staten dezer Provincie, als de eenige en wettige Souverain.

Voor de Heeren Staten der andere Provincien, hunne Vrienden, Gebuuren en Bondgenooten.

Voor de gezamentlijke Gecommitteerden ter Ver-

gaderinge van de Heeren Staten Generaal en in den Raad van State.

Voor Z. D. Hoogheid den Heere Prince van Orange en Nassau, Erfstadhouder, Kapitein en Admiraal Generaal dezer Provincie.

Voor Hare Kon. Hoogheid, Mevrouw de Princesse, Hoogstdezelfs Gemalinne.

Voor zijne Doorl. Hoogheid den Heere Erfsprince van Orange en Nassau.

Voor H. Kon. Hoogheid Hoogstdezelfs Gemalinne en de verdere afstammelingen van dit doorluchtig Huys.

Alles met verdere last om zich punctueel naar hunner Ed. Mo. ordres ten deze te gedragen.

11. RESOLUTIE der Staten van Utrecht, waarbij de jaarlijksche dankdag voor de Verlossing van de Franschen, in 1673, wordt afgeschaft. 1 Julij 1772.

Op hetgene dezer aangaande ter Vergaderinge is voorgedragen, is na voorgaande deliberatie goedgevonden en verstaan, dat de jaarlijksche dankdag voor de verlossing van de invasie van den jare 1672, zal worden terug gelaten en voortaan cesseeren. En zijn de Heeren hunner Ed. Mo.

Gecommitteerden tot de Synode verzogt hiervan, bij het houden van de aanstaande Provinciale Synode, opening te doen, ten einde bij de Synode werde bezorgd, dat alle de Predikanten dezer Provincie daarvan naar behoren kennis hebben.

12. RESOLUTIE der Staten van Utrecht aangaande de beroeping van predikanten ten platten lande. 9 Augustus 1684.

Ende hebben haer Ed. Mo. ter occasie van 't geproponeerde goetgevonden te verclaren bij dezen te vernieuwen, naeder te confirmeren en bekragtigen hare resolutie, meebrengende dat geene predikanten ten platten Lande dezer Provincie, van eene plaets op d'ander sullen mogen worden

beroepen, ende bevestigt, ende dat daartoe geene dispensatie als bij hare Ed. Mo. Staatsgewijze sal mogen worden verleent. Ende sal deze aan de Heren Ordinaris Gedeputeerden werden toegesonden, omme te dienen tot hare narichtinge.

13. RESOLUTIE der Gedeputeerde Staten van Utrecht aangaande de betaling van het Kindergeld aan Predikanten ten platten lande. 19 December 1777.

Op hetgeen deelen aangaande ter vergaderinge is voorgekomen, is na deliberatie goetgevonden dat bij het verleen van Ordonnantie ter betaling van het extraordinaris Tractement en zogenaamd kindergeld, aan de Predikanten ten platten Lande, een aangevangen jaar zal worden gehouden voor

compleet, en dus het lopende jaar, waarin voorz. kindergeld moge komen te cesseeren, voor vol zal worden gerekend en betaald.

En zal hier van Extract worden gezonden aan den Commis Militair tot naricht.

14. REGLEMENT aangaande het emeritus verklaren van Predikanten ten platten lande, vastgesteld door de Staten van Utrecht. 6 September 1780.

Is eenparig bij hun Ed. Mo. geconcludeerd en mitsdien voor het vervolg goetgevonden, bij forme van Reglement, te arresteren. Dat alle Predikanten, ten platten Lande dezer Provincie, welke onbekwaam mogten worden den dienst waar te nemen, bij hun Ed. Mo. zullen kunnen verzoeken Emeritus te worden verklaard, mits hebbende geadiempleerd den ouderdom van zeventig jaren, als wanneer aan dezelven het ordinair Tractement van 500 Guldens, te betalen ten Comtoire, waarop zijhieden tot dus verre zijn geassigneerd, zal worden gelaten, en aan hunne Weduwen respectie het Weduwtractement, zo nochtans, dat dezelve Emeriti de Pastory huijzinge komen te evacuëren, en dat in zodanig geval aan de respectie Kerkenraden, of wie de beroeping van Predikanten competeert, zal vrijstaan een anderen Leeraar, naar Kerkenorde, te beroepen, en alzulks de plaatze voor vacant gehouden.

Dat in regard van Predikanten, welke wel onbekwaam door ziekten of ongeneeslijke ongemakken zullen zijn den Predikdienst langer waar te nemen, doch den voorgestelden ouderdom van 70 jaren noch niet hebben bereikt, deze voet zal worden gehouden, dat aan dezelven een adjunct Predikant, naar Kerkenorde te beroepen, zal worden toegevoegd, aan welken zij zullen inruymen de

Pastorye, alsmede overlaten van het ordinair Tractement een honderd Guldens, beneffens de honderd Guldens extra-ordinair tractement, waarbij de Provincie noch drie honderd Guldens zal voegen, zo dat dezelve adjunct Predikant alsdan zal genieten te zamen 500 Guldens gedurende het leven van den vorigen predikant, zullende overzulks dezelve afgegane Predikant behouden eene somme van vier honderd Guldens, mede te betalen ten zelve Comtoire dezer Provincie, alwaar zoodanig Predikant pleech betaald te worden, en daar en boven het Weduw-tractement, zoo wel bij de Weduwe van den ouden als van den adjunct Predikant worden genoten, mits in alle gevallen de voornoemde Tractementen binnen de Provincie verteerd werden. Doch bij aldien zodanige tot den dienst onbekwamen Predikant zich mogte bevinden op plaatsen, alwaar boven de 500 Guldens ordinair en 100 Guldens extra-ordinair, noch het een of andere, 't zij voor eene combinatie of anderzins wordt genoten, verstaan hun Ed. Mo. dat ook dit voordeel bij dezelven, boven de vier honderd Guldens voorgemeld, zal worden geprofitteerd.

En zal Extract dezer aan de Deputaten van de respectie drie Classen dezer Provincie werden toegezonden, ter informatie en narichtinge.

15. RESOLUTIE der Staten van Utrecht, waarbij de Synode dier provincie gelast wordt, op verzoek van die van Groningen, eenen Correspondent derwaards te zenden. 25 Maart 1728.

Ontvangen ende geleesen een missive van de Heeren Staten van de Stad Groeningen ende Ommelanden, geschreven tot Groeningen den 15. Maart 1728, daar bij Haer Ed. Mog. de Heeren Staten van Groeningen ende Ommelanden inwilligen, om de dierbare eenigheid in des Heeren Kerke te beter te bewaren, de correspondentie van derzelve Synodus met die van deese Provincie.

Waarop gedelibereerd zijnde, hebben haer Ed. Mog. goetgevonden dat aan welgemelde Heeren Staaten, in beleefde termien, zal worden gerescribeert.

Ende zal hiervan de Deputati Synodi deser Provincie, bij Extract kennisse worden gegeven, om dienaangaande de nodige ordres te stellen, dat bij verzoek van de Synodus van Groeningen een Correspondent wegens deze Provincie derwaards worde gezonden, mits tot laste van het Land geen meerder kosten werden gebragt als van oudts is toegestaan, ende dat sij Deputati wegens deese Provincie, aan de Synodus van Groeningen, diergelycke correspondent sullen hebben te verzoeken.

16. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, waarbij de Predikant der Engelsche Kerk te dier stede erkend wordt als lid der Classis aldaar. 16 Julij 1755.*

De Staten etc. gehoord 't rapport van de Heeren Van Welland en andere Haar Ed. Mog. Gecommitteerden tot de zaken van de Synodus deser provincie, die ingevolge ende ter voldoeninge van de Resolutie commissoriaal van den 14. November 1753, hadden geëxamineert den requeste van Ds. William Brown, Predikant, en die van de Kerkenraad der Engelsche Kerke alhier, contra de Classis van Utrecht, ter zake van zeker ongelijk door den Quaestor Classis aan voornoemde Predikant in een Classis contracta aangedaan, gepresenteert, hebben goedgevonden bij wege van accommodement, dat Ds. Brown, als Stadspredikant van de Engelsche Kerke, voor een integrerend Lid van de Classis contracta zal worden erkend, en dat door 't gepasseerde geval, bij requeste voorsz. vervat, niemant zal wesen geprejudiceert. Ende ten ansien

van de andere poincten, bij de Resolutie van de Engelsche Kerkenraad der Stad Utrecht, in dato 20 Junij 1755, extraordinaris vergadert zijnde, vervat, verstaan haar Ed. Mog. bij provisio, dat de Predikant en Kerkenraad voortbenut, zig kan gedragen na zodanige particuliere schikkingen van de Classis of Synode van Utrecht, als zedert lange tijd zijn in gebruyk geweest, en dewelke alleen dienen om te ontgaan de onsekerheden en veelvuldige sollicitationen tot 't bekleden van de commissie tot 't Synode, van de deputatie aan de Classen en van 't Presidie in derselver.

Ende zal van dese Haar Ed. Mog. dispositie, bij Extract deser kennisse gegeven worden aan die van de Classis van Utrecht en aan den Kerkenraad der Engelsche Kerke alhier, tot derselver narigt.

17. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht aangaande de zitting van Leden der Classis in de provinciale Synode. 29 September 1756.*

Rapporteerden de Heeren van Welland, van Zuylen en van Harscamp, die als Commissarissen Politiek van haer Ed. Mo. hadden geassisteerd het Synode deser Provincie, den 7^e en volgende dagen dezer maand alhier gehouden etc., dat twee saken aldaar voorgekomen ter conclusie waren gebracht als:

Eerstelijk, dat na in de vorige Synode was voorgedragen en ad referendum genomen, of niet alle de Predikanten dezer Provincie, zonder onderscheid, tot de Synode souden kunnen worden geadmitteert, nu verstaan is, dat met en boven de gewone en eigentlijke Gecommitteerden tot de Synode, aldaar zullen werden toegelaten de Seconden, welke zijn sodanige Predicanten, die bij indispositie als anders van de Gecommitteerden de plaatsen van dezen vervullen en anders geen.

En ten tweede, dat voorheen in Commissie gelegd zijnde te beramen, hoe ver in een zaak, die in een der drie Classen gedient had en in appel voor de Synode was gebracht, de Leden van zodanige Classis daarover zouden kunnen zitten, nu op

gedaen rapport geresolveert is: 1° dat wanneer in al zulke zaken de Classis niet kan worden geconsidereert als Parthye, maar alleen als Rechter over Leer en Leeven van iemand geoordeeld hebbende, in dien gevalle de voorsz. Leeden zullen blijven zitten en wederom voteren, mits zulks doende capitatum en zonder betrekking tot hunne Classis.

2° dat wanneer de Classis niet kan worden geconsidereerd als Rechter geoordeelt te hebben, maar in de zaak, waarvan geappelleert wordt, als partye moet worden aangemerkt, in zodanig geval de voorsz. Leden wel zullen kunnen blijven zitten, dog niet anders dan een adviseerende stem hebben en door de Deputati Synodi met een concludeerende stem zullen worden vervangen.

Waarop gedelibereerd zijnde, hebben haer Ed. Mo. 't geresolveerde voorsz. geaprobeert, ende zijn welgemelde Heeren Gecommitteerden voor derzelver genomene moeite en gedaen rapport bedankt.

18. APPOINTEMENT *der Staten van Utrecht, met vergunning tot het houden eener provinciale Synode op den 20. November e. k. 12 October 1787.*

Op de Requeste van de Gedeputeerden der Christelijke Synodus dezer Provincie, te kennen gevende, dat, dewijl de Christelijke Synodus, welke volgens verleend appointement van hun Ed. Mog., hadde moeten worden gehouden op den 4. September dezes jaars, bij Resolutie van den 18. Augustus daar te vooren, wegens de toenmalige situatie van zaken binnen deze Provincie, is opgeschort geworden, en de Vergadering, zonder order van Hun Ed. Mog. gehouden, tot welker bijwoning de aldaar present geweest zijnde Deputati zijn genoodzaakt geworden, door Hun Ed. Mog. is geannuleerd, verzoekende, daar nu de omstandigheden des tijds door Gods goede voorzienigheid gunstig veranderd zijnde, de Synode zoude kunnen voortgaan hebben, dat het hunner Ed. Mog. geliefte zij

tot het houden dezer Christelijke Synodus te consenteren, en den 20. November dezes jaars te laten welgevallen en daartoe Commissarissen uit het midden van hun Ed. Mog. te committeeren, is geappointeerd.

De Staten etc. laten zich welgevallen den dag van den 20. November dezes jaars en volgende dagen, tot het houden der Christelijke Synodus dezer Provincie, en verzoeken en committeeren de Heeren van Sterkenburg, van Natewisich en van Bronckhorst, om dezelve bij te wonen. En in cas van indispositie of absentie van dezelve Heeren respectie, als dan de Heeren van Wolphaartsdijk, van Lunenburg en van Musschenbroek.

Zullende de eerstgemelde Heeren van Sterkenburg, van Natewisich en van Bronckhorst met de gewone Commissie worden voorzien.

En zal aan de laatstgemelde Heeren van Wolphaartsdijk, van Lunenburg en van Musschenbroek extract van bovengemelde appointementen worden

ter hand gesteld, om te strekken tot informatie, en daarvan des noods gebruik te maken daar en zo 't behoort.

19. RESOLUTIE der Gedeputeerde Staten van Utrecht, waarbij de handelingen der Synode, te dier Stede den 18. Augustus 1787 gehouden, worden vernietigd, en de Acta dier Vergadering ter zijde gelegd. 20 en 23 November 1787.

Op het voorgedragene dezen aangaande is na deliberatie goedgevonden de Heren Gecommitteerden tot het bijwonen van het Synodus, 't welk huiden alhier binnen deeze Stad geopend zal worden, te verzoeken en te autoriseeren, gelijk dezelven verzocht en geautoriseerd worden bij dezen, omme namens hun Ed. Mo. aldaar te declareeren dat hun Ed. Mo. niet dan met de uiterste verwondering vernomen hebben, dat niettegenstaande hunner Ed. Mo. Resolutie van den 18. Augustus dezes jaars, aan de Deputati Synodi en aan de respectieve Classen binnen deeze Provincie toegezonden, waarbij verstaan is, het Synodus, ingevolge consent van de Heeren Staten dezer Provincie op den 4. September en volgende dagen alhier te houden, uit hoofde van de toenmalige tijdsomstandigheden niet te doen houden en op te schorten, nochtans op denzelfde 4. September en volgende dagen onderstaan was eene Vergadering van Kerkelijke Personen, onder de naam van eene Synodus binnen deze Stad te houden en daarinne verscheide zogenaamde Kerkelijke besluyten te nemen.

Dat hun Ed. Mo. wel genegen zijn te geloven, dat het houden dier onwettige Vergadering, zowel als de comparitie op dezelve, zo niet van alle, nogthans van de meeste Kerkelijke personen, dewelke aldaar verscheenen zijn, geattribueerd moet worden aan den dwang en het geweld, hetwelk toenmaals binnen deeze Stad plaats hadde; dan dat hun Ed. Mo., niet willende dat van deze, tegens de gemanifesteerde intentie van de Heeren Staten dezer Provincie aan, gehouden

onwettige Vergaderinge eenige traces zouden overblijven, goedgevonden hebben, niet alleen alle hetgeen op dezelve Vergadering verricht en besloten is, te casseren en te annulleren, gelijk hun Ed. Mo. hetzelfde casseren en annulleren bij dezen, maar ook de Heeren Gecommitteerden te verzoeken de Acten van hetzelfde pretenselijk gehouden Synodus, zoals dezelve geformeerd, en de afschriften die daarvan gemaakt mogten zijn, te requireeren, en alhier ter Vergadering over te brengen, ten einde door hun Ed. Mo. daarop gedisponeerd te worden zoals bevonden zal worden te behoren.

En zal Extract van deeze Resolutie aan de Heeren Gecommitteerden ten fine als boven werden ter hand gesteld, en dezelve Heeren tevens verzocht dezelve in de Acten van het thans te houden Synodus te doen insereeren, als mede te bezorgen, dat daarvan communicatie gegeven worde aan de Correspondenten van de andere Synoden dezer Landen, dewelke op deeze Synode niet present zullen zijn, tot derzelver informatie en naricht.

Veneris 23 November 1787.

De Heeren Gecommitteerden tot de Synode hebben, ingevolge Resolutie van hun Ed. Mo. van den 20. dezer, overgelegd de stukken betrekkelijk het laatst pretenselijk gehouden Synode, en communicatie gegeven dat geene afschriften daarvan voorhanden waren. Waarop gedelibereerd zijnde, hebben hun Ed. Mo. de Heren Gecommitteerden bedankt, en is verder goedgevonden dezelve stukken te deponeren in een secrete Cassa.

20. RESOLUTIE der Staten van Utrecht, waarbij de som, jaarlijks tot goedmaking der onkosten en van den maaltijd der Synode bestemd, verdeeld wordt. 14 September 1791.

Hebben Hun Ed. Mog. zig met het voorgedragene geconformeerd, en goedgevonden dat uit de somme van f 680—, jaarlijks door Hun Ed. Mog. wordende betaald tot goedmaking der Synodale onkosten, voortaan zal worden betaald aan

den Praeses Synodi	f 12—	—
den Assessor	6—	—
den Scriba Synodi	16—	—
de zes Correspondenten uit de andere Provincien, voor derzelver Logies, ieder 8 Guldens	48—	—
de 15 ordinaire Leden uit de respectieve Classen dezer Provincie, in plaats van 5 Gld., ieder 8 Gld.	120—	—
de gewone Leges van den Deurwaarder en oppassers	56—	—
Transport f 258—	—	—

Transport f 258—	—
de Zegels der Ordonnantien	6— 1—8
gewone briefsporten	3— —
	f 267— 1—8
en dat de overige somme tot . . .	392— 18—8

zal worden geëmployeerd tot het defroyeeren der Leden van de Synode en Correspondenten uit de andere Provincien, uitgenomen de grote Maaltijd, welke voortaan door Hun Ed. Mog. afzonderlijk zal worden bekostigd, mits niet excedeerende eene somme van f 200—, en gegeven op zodanige plaats als de Heeren Gecommitteerden zullen komen goed te vinden.

Zullende hiervan bij Extract dezer worden kennisse gegeven aan de Deputaten van het Synode tot derzelver naricht.

21. APPOINTEMENT *der Staten van Utrecht, waarbij aan de Waalsche Gemeente te dier Stede 300 gulden wordt toegestaan, tot goedmaking van de kosten der Waalsche Synode, als deze te Utrecht zamenkomt. 21 April 1779.*

Op de Requeste van den Kerkenraad der Waalsche Gemeente binnen deeze Stad, den 3. Maart dezes jaars aan hun Ed. Mo. gepresenteert, houdende etc., is geappointeert:

De Staten etc. hierop ingenomen hebbende de consideratien en het advys van de Heeren hunner Ed. Mog. ordinaris Gedeputeerden, accordeeren den Supplianten, boven 't geene dezelve tot hiertoe heb-

ben genooten, tot support van de kosten der Waalsche Synodus, in de aanstaande maand Mey binnen deze Stad te houden, voor deze en voor ieder der navolgende reizen, dat voorsz. Synodus alhier zal worden gehouden, een subsidie ter somme van 300 Guldens; autoriseerende hun Ed. Mog. de Heeren hunner Ed. Mog. ordinaris Gedeputeerden ten dien einde de nodige ordonnantie te doen slaan.

22. APPOINTEMENT *der Staten van Utrecht, waarbij de Gemeente van Vinkeveen, met die van Wilnis vereenigd geweest, een eigen Predikant verkrijgt. 6 Julij 1774.*

Op de Requeste van de Gedeputeerden der Classis van Utrecht, aan hun Ed. Mog. gepresenteerd den 17. Maart 1773, is geappointeert:

De Staten van den Lande van Utrecht, gehooft het advis van de Heeren Gecommitteerden tot de Middelen en ter Kamere van Finantie, mitsgaders hierop verzogt en gezien de consideratien van zijne Hoogheid den Heere Prince Erfstadhouder, als hebbende de dispositie in der tijd over de Proostdij St. Jans te Utrecht, accorderen der Supplianten verzoek; permitterende alzulks dat, ten dienste van de Gereformeerde Ingezetenen van Vinkeveen en Proostdij in 't Veen, een afzonderlijk Dienaar

des Godlijken Woords in de Kerke te Vinkeveen worde beroepen op het gewoonlijke Tractement daartoe staande; des dat daartoe voortaan aan den voornoemden Predikant zal worden toegevoegd de een honderd Guldens, welke te voren, boven het gewone Tractement, aan den Predikant te Wilnis, ter zake van de combinatie der Kerke van Wilnis met die van Vinkeveen is toegelegd geweest, en dat het overige uit 's Lands casse zal worden gesuppleerd; alles onverminderd de parochiale rechten van andere naburige Kerken, dewelke Hun Ed. Mog. verstaan te houden onverkort en in haar geheel.

23. APPOINTEMENT *der Gedeputeerde Staten van Utrecht, waarbij het Kapittel van S. Pieter aldaar bevestigd wordt in het jus patronatus der Kerk van Amerongen. 17 Januarij 1769.*

Op de Requeste van Decan en Capitularen der Kerke St. Pieters alhier, den 10. Julij 1767 gepresenteerd, verzoekende etc. Is geappointeert:

De Gedeputeerden etc., gezien hebbende het advis van twee Heeren Commissarissen uit den Hove Provinciaal, bij missive van de Heren Presiderende en Raden 's Hoofs voorsz. overgezonden, in den differente, tusschen Decan en Capitularen der Kerke van St. Pieter t' Utrecht, Requiranten ter eenre, en den Kerkeraad te Amerongen, Gerequireerdens, mitgaders Deputati Synodi Trajectinae, gevoegdens ter andere zijde.

En dienvolgende ten principale deciderende de quaestie, als in deezen in den jare 1649 onbeslist gebleven, verklaren dat de Requiranten gerechtigd zijn tot het jus patronatus over de Kerke van Amerongen, en dezelve mitsdien bij hetzelfde recht van de Bisschoppen van Utrecht verkreegen, en bij de Ed. Mo. Heren Staten 's Lands voorsz. in den jare 1593 reeds erkend, bij dezen maintineerende, verstaan, dat de Gerequireerdens dezelve daarin zullen erkennen, en zich daarna reguleren, compenserende niettemin de kosten in dezen gevallen, om redenen.

24. UITSPRAAK *der Staten van Utrecht, waarbij het Appointement van hunne Gedeputeerden, dd. 17 Januarij 1769, wordt vernietigd, en bepaald dat het beroep van een Predikant te Amerongen zal worden gedaan als van ouds. 7 Februarij 1770.*

Ontfangen en geleezen eene Missive van de Heeren Raden 's Hoofs van Utrecht, geschreven den 5. dezer lopende maand, houdende in den differente tusschen den Kerkenraad van Amerongen, Appellanten en Deputaten Synodi Trajectinae, gevoegdens ten eenre, en de Heeren Decan en Capitularen van de Kerke St. Pieters alhier, Geappelleerdens ter andere zijde, het gerequireerde advis, dat Hun Ed. Mo., altererende het appointement *a quo*, het verzoek, door Decan en Capitularen der Kerke St. Pieters, den 10. Julij 1767 bij Requeste aan hun Ed. Mog. Ordinaris Gedeputeerden gedaan,

alhier in appel behoorden te ontzeggen, om redenen en invoege als breder bij dezelve missive. Waarop gedelibereerd zijnde, hebben hun Ed. Mog. zich met het voorsz. advis conformerende, goedgevonden op de Requeste van den Kerkenraad van Amerongen, in cas d'appel, den 14. Februarij 1769 aan hun Ed. Mog. gepresenteerd, te appointeeren als volgt:

De Staten etc. Gezien het advis van den Hove Provinciaal in den differente tusschen den Kerkenraad van Amerongen, Appellanten van de Heeren hunner Ed. Mog. Ordinaris Gedeputeerden, en Deputaten Synodi Trajectinae, gevoegdens ter eenre,

en de Heeren Decan en Capitulairen van de Kerke St. Pieters alhier, geappelleerdens ter andere zijde, altererende het appointement a quo, ontzeggen het geheel verzoek, door Decan en Capitulairen van de Kerke van St. Pieter, den 10. Julij 1767, bij Requeste aan welgemelde Heren Gedeputeerden

gedaan, en verstaan dat het Beroep in de Kerke van Amerongen zal worden gelaten als van ouds, en zo daaromtrent laatstelijk is gepracticeerd, cum expensis prioris instantiae, en met compensatie van kosten in appel gevallen.

25. RESOLUTIE *der Gedeputeerde Staten van Utrecht, waarbij den Kerkeraad van Amerongen veroorloofd wordt een Predikant te beroepen. 2 Maart 1770.*

Op de Requeste van den Kerkenraad van Amerongen, verzoekende handopening tot het uitzien naar een ander bekwaam Leeraar, als breder den 13. der afgelopen maand staat genotuleerd, ten zelve dage in advis gehouden, en gezien de dispositie van de Ed. Mo. Heren Staten, op de Requeste van Decan en Capitulairen van St. Pieter, ter beschrijvinge gepresenteerd, waarbij hun Ed.

Mo. persisteren bij derzelver Resolutie en de zake in dezen houden voor afgedaan, is dienvolgende geappointeerd:

De Gedeputeerden, etc. Gelet op de goede en Christelijke intentie als in dezen, permitteren de Supplianten te mogen treden tot de dispectie van een ander Leeraar der Kerke van Amerongen, mits zich regulerende naar de Kerke-orde.

26. APPOINTEMENT *der Gedeputeerde Staten van Utrecht, waarbij de Heer van Hagestein onder eenige voorwaarden wordt bevestigd in het regt van goed- of afkeuring der te beroepen Predikanten dier Gemeente. 23 October 1761.*

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht, gehoord 't rapport van de Heeren van Nassau, van Zuilen en Verborch, die ingevolge de resolutie commissoriaal van den 16. October 1759, hadden geëxamineert den requeste, nevens alle de stukken en bewijzen, tusschen partijen hinc inde gefourneert, en gelet op alle hetgeene waarop in deezen te letten stond, verstaan dat aan den Requestrant, als Heer van Hagestein, aldaar competeert het recht van approbatie en improbatie, het voorsz. regt hem en zijne Successeuren, Heeren van Hagestein in der tijd, bij dezen adjudicerende,

zo nogtans en onder die bepaling, tot precautie tegen het misbruiken van 't regt van improbatie, nu en bij vervolg, dat den Requestrant en zijne Successeuren, Heeren van Hagestein, ten minsten de derde reize, des gerequireerd zijnde, gehouden zijn daarvan redenen te geven, om als dan bij Haar Ed. Mog. daarover geoordeelt en de zaak de plano afgedaan te worden.

Zullende copie van deeze dispositie aan de Kerkenraad van Hagestein worden ter hand gesteld tot informatie en narigt.

27. APPOINTEMENT *der Gedeputeerde Staten van Utrecht, waarbij het vorige wordt gehandhaafd. 12 Januarij 1762.*

Op de Requeste van Louis Trip de Marez, Heere van Hagestein, Niccoop etc., houdende dat in qualiteit als Heere van Hagestein etc. Is geappointeerd:

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht verstaan, dat vermids bij de dispositie op het verzoek tot handopening onderstelt is zulks met communicatie van den Heer, volgens Kerken orde-

ning, te zijn geschied, de verleende handopening voor deeze reize zal blijven stand grijpen, mits bij de als nog te doen verzoeken blijke van het consent en approbatie van den Heer, en dat in het toekomende het verzoek van handopening, zoo wel als de andere Leden van correspondentie geschieden met consent van den Heer, en zulks de respectieve requesten geannexeerd werde.

28. RESOLUTIE *der Gedeputeerde Staten van Utrecht, waarbij de Heer van Harmelen wordt bevestigd in het regt van goed- of afkeuring der te beroepen Predikanten dier Gemeente. 24 Februarij 1739.*

Gehoord het rapport van de Heeren van Nellostein, van Lockhorst, en Quint, den 22. Julij 1738 gecommiteert ter vergaderinge van de Heeren Staten dezer provincie, op de Requeste van Ludolph Jan van Beusichem, Heer van Harmelen, en den Kerkenraad aldaar.

Waarop gedelibereerd zijnde, hebben haar Ed. Mogende sich met 't gedachte rapport geconformeerd, ende 't geaccordeerde tusschen den Heer

van Harmelen en den Kerkenraad geapprobeert, ende alsulx verstaan dat in 't toecomende de approbatie ende improbatie van de beroepene Predicant tot Harmelen, sal zijn ende blijven aan de Heeren van Harmelen in der tijd.

Ende sal extract hiervan gezonden worden aan den Heer en den Kerkenraad van Harmelen, om sich daarna te reguleeren.

29. APPOINTEMENT *der Gedeputeerde Staten van Utrecht, waarbij bepaald wordt dat de Kerkenraad van Harmelen bij den Ambachtsheer schriftelijk toestemming tot het beroepen van een Predikant zal verzoeken. 30 Julij 1745.*

Op het Contrabericht van den Kerkenraad van Harmelen, gegeven op het Bericht van den Ambachtsheer aldaar, en waarbij gemelde Kerkenraad te kennen geeft, dat niet bevreemdinge vernomen hadde, dat de Consulanten daarinne wierden aangemerkt als verstoorders van de rust tusschen den gemelten Ambachtsheer en Kerkenraad; vindende zig integendeel verplicht in oprechtheid te betuygen, dat de Consulanten hen veel meer tot liefde en vrede met den Ambachtsheer hadden aangeset en vermaent, en om conform de Resolutie der Classis, in Maert voorleeden gehouden, den Ambachtsheer kennis te geven van de verkregen handopening van haar Edel Mogende, en dan tot de despectie te treden.

Dat selfs alles in 't werk hadden gesteld om alle verwijderinge voor te komen, maar dat den Heer

van Harmelen persisterende bij zijn eisch, wel lijdende mogt dat Request aan haar Ed. Mog. werd gepresenteerd en dat beyde partijen gaarne aan haar Ed. Mog. goedvinden wilden onderwerpen, of men schriftelijke handopening bij den Ambachtsheer te versoecken hadde dan niet, hetgeen zij nogmaals bij desen eerbiedig smeeken zo ras doenlijk te mogen vernemen, en zonder reflexie te maken op de bewijzen, die de Ambachtsheer voor zijn recht bijbrengt, alles ter decisie van haar Edel Mogende overlaten. Is geappointeert op het origineel Request:

De Gedeputeerden etc. Gezien het Bericht van den Ambachtsheer en het contrabericht van den Kerkenraad van Harmelen, verstaan dat aan den Ambachtsheer altoos schriftelijk consent zal worden verzocht.

30. UITSpraak *der Gedeputeerde Staten van Utrecht, waarbij het Kapittel St. Marie aldaar wordt gehandhaafd in het jus patronatus der Kerk van Lopik. 22 Julij 1763.*

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht, gehoord het rapport van de Heeren van Nassau, van Zuilen en Looten, haar Ed. Mo. Gecommitteerden in dezen, die ingevolge en ter voldoening van haar Ed. Mog. resolutie commissoriaal, van 30. October 1761, hadden gevisiteerd en geëxamineerd het different, voor haar Ed. Mog. ongedecideerd hangende tusschen de Heeren Decan en Capitul van St. Marie te Utrecht, Ambachtsheeren van Lopik ten eenre, en den Kerkenraad van Lopik, met Gecommitteerden uit de Classis van Utrecht, gevoegden, ter andere zijde, en voorts gelet op al hetgeen waarop in dezen te letten stonde, verstaan dat aan de Heeren Decan en Capitulairen St. Marie, Ambachtsheeren van Lopik, als Collatoren, het recht van Patronaatschap over de Kerke aldaar competeert, en ordonneeren dienvolgens die van den Kerkenraad van Lopik, om voortaan, zo in deze als andere voorkomende vacatures der Predikants plaats, de Acten van colla-

tie of despectie tot Predikant in de Kerke van Lopik, bij Decan en Capittule voorn. in 't gemeen, of bij den Heere Decan in 't bijzonder aan hen toegezonden of noch toe te zenden, te respecteren; daarvan telkens in het Kerkenboek aantekening houdende, en dien conform volgens Kerken ordening ende interpretatie van dien, het beroep Kerkelijk te maken, als mede in de Requesten, aan haar Ed. Mog. te presentereeren tot handopening en approbatie op de despectie en beroeping der Predikanten aldaar, ten allen tijde te doen blijken dat zulks met kennis en goedkeuring van hunne Ambachtsheeren, als Patronen der Kerke, geschiedt; compenserende haar Ed. Mog. de kosten, over dezen differentie gevallen, om redenen. En zal Extract deezer Resolutie aan Heeren Decan en Capittule van St. Marie, alsmede aan den Kerkenraad van Lopik en Gecommitteerden uit de Classis van Utrecht respectivelijk, yder in 't bijzonder, worden ter hand gesteld tot informatie en narichting.

31. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, met bepaling dat het jus patronatus der Kerk van Lopikerkapel door de Resolutie van 14 Julij 1635¹ niet is afgeschaft. 22 October 1692.*

Is na deliberatie goedgevonden en verstaen, de Classis van Utrecht te ordonneeren, van met de beroeping ende bestedinge van D. Daniel Brouhard, tot predikant in de Lopickercapelle, sonder nytsel voort te gaan, op sodanige forme ende manier, als men ge-

woon is te doen op plaetsen daar het jus patronatus is.

Verklarende haer Ed. Mo. bij deezen dat de Lopickercapelle door de Resolutie van den jare 1635 niet is geëximeert ofte ontheft geworden van het recht van patronaatschap.

32. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, waarbij de Heer van Renswoude gehandhaafd wordt in het regt van goed- of afkeuring der te beroepen Predikanten dier Gemeente. 3 September 1721.*

Op de remonstrantie van de Heer Frederik Adriaan Baron van Reede, Vrijheer van Renswoude en Emmickhuizen, vertoonende, daar haar Ed. Mo. gelieft hadden, op den 4. December 1720,

¹ [Zie van de Water's Plakkb. 1,393.]

aan hem Heere Remonstrant te cederen en door Johan van Noortwijk, administreerende het Rentmeesteramt der Domeinen, voor eene sekere somme voor den Geregte van Renswoude te doen transporteeren het jus approbandi ende improbandi van een predikant tot Renswoude. Dat de Leeden van 't Classis van Reenen — Wijk weygerden te staen over het beroep van een ander Leeraar, voorgewende te ignoreren dat haar Ed. Mo. 't voors. regt gecedeert ende gerechtelijk hadden doen transporteeren aan hem Heere vertoonder, met verder sustentie dat in alles de oude formaliteyten geobserveert moesten worden. En dewyl den Heer Re-

monstrant gaerne het effect van sijne handelingen met haar Ed. Mo. soude hebben, versogte deselve als hierna is geappointeert:

De Staten van den Lande van Utrecht verstaan dat het beroepen van een predikant tot Renswoude sal geschieden op deselve voet, als in de provincie van Holland geschied, alwaar d'Ambagtsheeren het jus approbandi et improbandi alleen exerceren, en dat Extract deses ende uyt haar Ed. Mo. Resolutie van 4 December 1720 aan de Classis van Rheelen — Wijk bij missive sal worden gezonden, om sig daarna stiptelijk te reguleren.

33. UITSPRAAK *der Gedeputeerde Staten van Utrecht, waarbij het Kapittel van Oudmunster aldaar wordt gehandhaafd in het jus patronatus der Kerk van Vleuten. 13 Julij 1762.*

De Gedeputeerden der Staten 's Lands van Utrecht. Geboord het rapport van de Heeren haar Edel Mogende Gecommitteerden in dezen, die ingevolge en ter voldoening van de successive resolutien commissoriaal van den 1. Augustus 1760 en 11. Augustus 1761, hadden geëxamineerd het different, voor haar Ed. Mogende ongedecideerd hangende tusschen de Heeren Decan en Capittule van Oudmunster te Utrecht, Ambachtsheeren van Vleuten, Requiranten ter cenre, en den Kerkenraad van Vleuten, Gerequireerdens, met de Gedeputeerden der Classis van Utrecht als gevoegdens ter andere zijde, en voorts gelet op al hetgene waarop in deezen te letten stonde. Verstaan dat aan Decan en Capittule van Oudmunster te Utrecht, Ambachtsheeren van Vleuten, als Patronen en Collatoren, het recht van Patronaatschap over de Kerke aldaar competeert, en ordonneeren dienvolgende den Kerkenraad van Vleuten, om voortaan zo in deze als andere voorkomende

vacatures der Predikants plaatse, de Acten van Collatie of despectie tot Predikant in de Kerke van Vleuten, bij Decan en Capittule voorn. aan hen toegezonden of nog toe te zenden, te respecteeren en dien conform volgens Kerken ordening en de interpretatie van dien, het beroep Kerkelijk te maken, alsmede in de requeste aan haar Ed. Mog. te presenteeren tot handopening en approbatie op de despectie en beroeping der Predikanten aldaar, ten allen tijde te doen blijken dat zulks met kennis en goedkeuring van hunne Ambachtsheeren als Patroonen der Kerke geschied. — Compenseerende haar Ed. Mog. de kosten over dezen differente gevallen om redenen.

En zal extract dezer aan Decan en Capittule van Oudmunster, alsmede aan den Kerkenraad van Vleuten en Gedeputeerden van de Classis van Utrecht worden ter hand gesteld tot informatie en narichting.

34. APPOINTEMENT *der Gedeputeerde Staten van Utrecht, waarbij wordt vastgesteld de wijze der beroeping van eenen Predikant te Zoest. 27 October 1752.*

Op den Requeste van Consulanten en Kerkenraad tot Soest, vertoonende dat wegens de Raad van Haar Koninglijke Hoogheid onderrigt zijn, dat ten tijde van Zijn Koninglijke Majesteit Willem de III., de handopening van despectie van 't beroep, met dezelve approbatie, aan gemelde zijne Majesteit was verzogt, en de Hoge Heerlijkheid aan zijn Hoogheid, hoogloffelijker Memorie, en zijn nakomelingen op deselve voet gegeven is, verzogten vrijheid om in dezen ook also te mogen handelen; is geappointeert:

De Gedeputeerden der Staten van Utrecht verstaan dat de Supplianten zig hierin gedragen zullen als in den jaare 1702, ten tijde van Zijn Majesteit van Groot Brittannien, glr. ged., geschied is, om wanneer approbatie op het gedaan beroep bij Haar Koninglijke Hoogheid zal wezen verleend, dan zig daarmede aan Haar Ed. Mog. te adresseeren, ten eynde bij dezelve commissie werde uytgelevert, en ingevalle de te beroepen Predikant een Proponent is, teffens een Commissaris Politieq tot het Examen te verzoeken.

35. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, met goedkeuring van het besluit der Classis van Amersfoort, waarbij eene boete van tien gulden wordt bepaald op het verzuimen van de prediking in de Kapel te Keulhorst. 31 Augustus 1758.*

Ontfangen en geleezen eene missive van de Classis van Amersfoort, in dato 16. deser, houdende dat deselve op 't ontfangen van haar Ed. Mog. resolutie in dato 31 May deses jaers 1758, waarbij haar Ed. Mog. goedgevonden hadden de Capelle te Keulhorst te doen herstellen, en tot den predikdienst bekwaam te maken, en requireerden 't advies

van de Classis voornoemd, hoe en op wat wijze de dienste aldaer in 't vervolg zoude worden waargenomen, enparig hadde geresolveert nu een poenaltiteit te stellen van tien Guldens voor elk tourbeurte die verzuymd zal worden, om dus door dat middel, terwijl te voren maer drie gulden boete waren gesteld, elk Lid van de Vergadering dies te

meer te noodzaken tot een exacte waarneming van den dienst.

Waarop gedelibereerd zijnde, hebben haer Ed.

Mog. zulx geapprobeerd, gelijk hetzelfde geapprobeerd word mits desen, zullende hiervan bij Extract deser kennisse worden gegeven aan voornoemde Classia.

36. RESOLUTIE der Staten van Utrecht, aangaande de onkosten der beroeping van predikanten ten platten lande. 6 Julij 1768.

De Staten van den Lande van Utrecht, gezien hebbende het advijs van de Heeren Gecommitteerden ter Kamere van Finantie, ter vergaderinge van hun Ed. Mo. voorgebragt op de requeste van de Gedeputeerden van de Synode dezer Provincie, den 24. Maart 1767 aan de Heeren hunner Ed. Mog. Ordinaris Gedeputeerden gepresenteert, met verzoek, dat door hun Ed. Mo. mogte worden geordonneerd, dat de onkosten, vallende bij de beroeping van Predikanten ten platten Lande, voortaan op alle de plaatsen dezer Provincie gedragen zullen worden door de respective Gerechten, en niet bij de Kerken of Diaconien, gelijk op sommige plaatsen of voor het geheel of voor een gedeelte gevonden wierd gebruikelijk te zijn, zonder dat dien aangaande eenig Reglement ofte Resolutie van de Heeren Staten bekend was; en gelet zijnde, dat zowel in het montant van die kosten, als in de wijze van betalinge, tot hiertoe zeer groot onderscheid plaats heeft gehad, hebben na voorgaande rijpe deliberatie goedgevonden en verstaan, tot een vast Reglement ten dien einde vast te stellen, gelijk hun Ed. Mo. vaststellen mits deezen. Dat de kosten der beroepingen van Predikanten ten platten Lande, voortaan overal door de respective Gerechten zullen worden gedragen, met autorisatie van dezelve op de personele Dorpslasten uit te zetten; uitgezondert indien het een of ander Gerecht zich in eenige bijzondere omstandigheden mogte bevinden, die eene andere schikking omtrent dit point konde doen voorkomen, als ten hunnen opzichte nuttiger of nodiger te zijn; in welke gevallen het aan zoodanig gerecht zal vrijstaan, zich daarover aan hun Ed. Mog. te adresseeren, om bij hun Ed. Mo. daaromtrent nader gedisponeerd te worden, zo als naar bevind van die omstandigheden oordeelen zullen te behooren.

Dat de twee predikanten, die in elke Classe het werk der beroeping adisteeren, als Consulenten zullen blijven genieten, elke reyse voor hunne vacatien yder f 2—10— en dus te samen voor drie vacatien f 15—: —, boven de wagenvrachten en verteeringen, die bij die gelegenheid vereischt worden, om dezelve te defroyeren; welke kosten met

en benevens de voorsz. vacatiegelden, en nodige zegels en leges der Requesten, te zamen, over ieder beroeping, hetzij dezelve haar volkomen effect kome te sorteeren, hetzij niet, niet zullen mogen excederen de somma van veertig guldens.

Dat echter hiervan uitgezondert zullen zijn de beroepingen, waarvan tot het verzoeken van handopening, approbatie en dergelijke, noodwendig meer kosten vereischt worden, mits dat in alles, wat daartoe behoort, alle mogelijke menage werde gebruikt, zo verre, dat van de onkosten, die boven noodzake bevonden worden gemaakt te zijn, geene restitutie geschieden zal.

Dat voorgemelde onkosten door de respective gerechten zullen moeten worden betaald en voldaan op quitantie van de predikanten, die als consulenten hebben geassisteerd, binnen drie weeken nadat de beroeping bij hun Ed. Mo. zal zijn geapprobeerd.

Dat alle overige onkosten, als van de Classicale approbatie, Examen peremtoir en Investituur-brief zullen moeten worden gedragen en betaald door de Proponenten zelve, die op eenige plaats dezer Provincie beroepen worden.

Dat eindelijk voortaan exactelijk zullen moeten werden geobserveerd hunner Ed. Mo. Resolutien van den 9 Aug. 1684, 16 Aug. 1685 en 28 Februarij 1686, waarbij geordonneert is, dat ten platte Lande dezer Provincie, geene predikanten zullen mogen worden beroepen van de eene plaats naer den anderen, en dat van gemelde Resolutien niet anders dan bij dispensatie, staatsgewijze door hun Ed. Mo. om genoegzame redenen te verlenen, zal worden afgegaan, en dat in dien gevalle de kosten zullen moeten worden gedragen bij den beroepen Predikant, immers en ten minste niet mogen werden gebragt ten lasten van de respective Gerechten, Kerken of Diaconien.

En zal van deze arrangementen een afschrift worden gegeven aan yder der Gedeputeerden van de Synode, met last om hetzelfde zo in de acta Synodi, als in de acteboeken van yder der respective Classen dezer Provincie te insereren.

37. PUBLICATIE der Staten van Utrecht, tegen de ongeregeldheden in verscheidene gemeenten bij de bevestiging van predikanten in zwang. 5 Augustus 1772.

De Staten van den Lande van Utrecht doen te weten: Dat van wegen de Christelijke Synodus dezer Provincie aan ons voorgedragen zijnde, dat bij de intrede en bevestiging van de Dienaren des Godlijken Woords in verscheidene Gemeenten, voornamelijk ten platten Lande dezer Provincie, bijna tot eene gewoonte geworden is, dat door de In- en Opgezeten van dezelve, niet alleen de Pastory-Huizingen worden versierd met groente als anders, maar ook dat dezelve In- en Opgezeten met of

zonder schiet-geweer gezamentlijk optrekken om de beroepene en inkomende Dienaren in te halen, en dat bij dusdanige gelegenheden somtijds onordentelijkheid wordt gepleegd en nutteloze kosten veroorzaakt; het gunt geenzins overeenkomt met den aart der bediening van voorzeide Dienaren, en strijdig is met de goede ordre. Waarom Wy zulks willende voorkomen, goedgevonden hebben hetzelfde te interdicieren en te verbieden, gelijk wij interdicieren en verbieden bij dezen, ordonnerende, dat voortaan bij de intrede

of bevestiginge van beroepene Dienaren des Godlijken Woords, door de In- en Opgezetenen van de respective Gemeenten geene versieringen aan of buiten de Pastorye-Huizen of Woningen zullen worden gemaakt, en dat ook geene In- en Opgezetenen gezamenlijk, met of zonder schietgeweer, zullen mogen optrekken, om dezelve Dienaren in te halen, op poene van vijf en twintig Gulden, te verbeuren bij een ieder, wie hij zij, die ter contrarie zal hebben gedaan of ondernomen; een derde ten behoeve van den Officier die de calangie doen zal, een derde ten behoeve van den Aanbrenger, en het laatste derde ten behoeve van de Diaconie der plaatse, alwaar zulks zal zijn geschied. Las-

tende en beveelende de Maarschalken deser Provincie en Drossaarden in de Hoge Heerlijkheden, daarop te vigileren naar behoren, en autoriseerende de Schouten, Secretarissen, Schepenen, Gerechtsboden respective, benevens de Dienaars der Justitie, zo van den Hove Provinciaal als van de Maarschalken, om de beboetingen te doen.

En op dat niemand hier van ignorantie hebbe te pretenderen, verstaan Wij, dat deze zal worden gepubliceerd en geaffigeerd naar gewoonte.

Gedaan te Utrecht, den 5. Augustus 1772. Was gearapheerd. J. H. G. van Rechteren, vt. Onderstand. Ter Ordonnantie van mijne voornoemde Heeren de Staten. Was getekend. C. A. Vos.

38. RESOLUTIE *der Gedeputeerde Staten van Utrecht, met bepaling van den tijd, waarop de Kerkelijke rekeningen ten platten lande moeten gedaan worden. 16 Januarij 1789.*

Gezien zijnde het Advies van de Heeren Gecommitteerden ter Kamere van Finantie, gegeven op Haer Ed. Mog. Resolutie van den 20. September 1788, aenlangende het doen der Kerkelijke Rekeningen ten platten Lande dezer Provincie. Is na deliberatie goedgevonden ende verstaan, dat de Kerkelijke Rekeningen, ten platten Lande dezer Provincie, jaarlijks zullen moeten worden gedaan

ten dage van een groote Settinge, in de Maenden van April of May, volgens Haer Ed. Mog. Ordonnantie van den jaere 1686.

Ende verstaan en ordonneeren Haer Ed. Mog., dat deze Resolutie aen de Schouten ten platten Lande zal worden toegezonden, om zig daarna strictelijk te reguleren.

EERSTE BOEK. DERDE TITEL.

DERDE DEEL.

Aangaande de School-Ordening, het onderwijs enz.

1. ORDE, *waarnaar alle Schoolmeesters en Kosteren ten platten lande zich zullen hebben te reguleren, vastgesteld door de Staten van Utrecht. 13 Maart 1776.*

De Staten van den Lande van Utrecht doen te weten: Alzo ter bevordering van de goede orde op het onderwijs en Schoolgaan der kinderen, de Deputaten der Synodus van deze Provincie met de Heeren Onze Gecommitteerden tot de Synode daarover geraadpleegd en bevonden hebben, dat tot het een en ander dienstig zoude zijn dat de Schoolorde voor alle Schoolmeesters en Kosteren, ten platten Lande in den Gestichte van Utrecht, bij Onzen appointementen van den 24 Maart 1676 geapprobeerd, in eenige weinige zaken werde veranderd en verbeterd, en Ons zodanige gedresseerde Schoolordening gepresenteerd — en vervolgens verzocht hebben, ter bereiking van dat heilzaam oogmerk, deze veranderingen en verbeteringen te willen approberen en deselve Schoolorde, in voege voorsz. gedresseerd, met Onze approbatie te laten herdrukken en daar 't behoort toe te zenden. Zo is 't, dat Wij, na hier op te hebben ingenomen de Considerationen van de Heeren Onze ordinari Gedeputeerden, goedgevonden hebben de voorsz. Schoolorde, in voege voorsz. veranderd en verbeterd, te approberen en te arresteren, gelijk dezelve geapprobeerd en gearresteerd wordt mits dezen, als hier na volgt.

O R D E

WAARNAAR ALLE SCHOOLMEESTERS EN KOSTERS
TEN PLATTEN LANDE IN DEN GESTICHTE
VAN UTRECHT ZICH ZULLEN HEB-
DEN TE REGULEREN.

*Van de qualificatie des Schoolmeesters
en Kosteren.*

I.

Niemand zal tot Schoolmeester ofte Koster aangenomen worden, 't en zij hij de vereischte bekwaamheden in 't schrijven, cijferen en zingen hebbe, en voor dat hij goede attestatie van leer en leven zal hebben vertoond, en geëxamineerd zal zijn door den Predikant en Consulanten van de plaats, omtrent zijne kennis in de Christelijke Religie, en daarvan eene goede attestatie zal hebben overgegeven aan den genen, die het recht van aanstelling heeft, en, in allen gevallen, ook aan den Kerkenraad.

II.

Zullen die den Meester aannemen, en zijne aan-neming approberen, zich hebben te reguleren naar

d'ordre over de Scholen en Schoolmeesters, in Synodo Nationali, Anno 1619, gesteld en gemaakt, en hem de gestelde Formulieren doen ondertekenen.

III.

De Schoolmeester zal geen Kaarten of Monsters mogen uithangen, dan met zijn eigen hand geschreven, en van dingen, die hem toegelaten zijn te leeren, en daartoe hij bekwaam gevonden is, en dat om niemand te bedriegen.

IV.

De Schoolmeesters en Schoolvrouwen zullen gehouden wezen zich Christelijk, vreedzaam, Godvruchtiglijk, eerlijk, en onopsprekelijk te dragen, niet alleen in de Schole en omtrent de kinderen, maar ook buiten de Schole en in der kinderen afwezen, op dat zij niet alleen met leeringe en onderwijzinge, maar ook met goede exempelen stichten mogen. En zullen alle Schoolmeesters, Kosters, en hunne Vrouwen Ledematen zijn, en ook hunne gehele Familie, zo 't doenlijk is.

V.

Zal ook de Schoolmeester geen oeffeninge of hanteringe mogen doen, die den School Ampte oneerlijk en eenigzins hinderlijk mogte zijn, maar de Schole waarnemen: Zal ook niet mogen een geheele Lesse van 't School afwezen, noch ten halven daar uit gaan om eenige affaire te verrichten, zonder te bezorgen dat de Schole naer behoren werde gehouden, en zich ook niet verder absenteren zonder weten van de Opzieners der Schole.

Van het Onderwijzen, Zitten, Boeken en den Tijd.

VI.

Zal ook de Schoolmeester zijne Scholieren des morgens, als zij in de Schole komen, bij beurten doen spreken het morgengebed, tegens den middag uitgaande het Gebed voor den eten, na den middag wederom komende, het Gebed na den eten, ende wederom uitgaande het avondgebed. Die deze gebeden kennen, zal hij, behalven het Gebed onzes Heeren Jesus Christus, ook laten leeren de twaalf Articulen des Christelijken Geloofs, de Tien Geboden, en daarna de Belijdenisse der zonden, zijnde het Gebed voor de Predikatie in de week; alsmede de Vragen met de Antwoorden des Christelijken Katechismus, welke Vragen en Antwoorden hij den Kinderen alle weeken zal afhooren, zo veel doenlijk is, en dat op zulken dag, als bij de Opzieners der Schole, en den Meester zelve zal worden goedgevonden.

VII.

Zullen op eenen zekeren dag de Discipelen makenderen oproepen, om de zwaarste woorden te spellen.

VIII.

In 't onderwijzen zullen de Schoolmeesters voornamelijk letten, dat de Fundamenten van het spellen wel gelegd worden, eer de kinderen tot het lezen komen, dat ze ook gewennen distinct te lezen, en zo wel de syllaben als de woorden leeren onderscheiden, en zullen de kinderen ook niet ligt van het eene Boek naer het andere laten overgaan; zullen de Jeugd ook leeren verstaan het Cijffergetal van de Kapittelen der H. Schrifture en Psalmen.

IX.

Ende opdat de Scholieren te beter werden ge-

animeerd tot betrachtinge van hunnen pligt, zo zullen ze alle Weeken een Prijs schrijven, welke in de Schole zal worden opgehangen, en die de beste Prijzen hebben, zullen de geheele Week in die orde boven aan zitten.

X.

Het School zal in deelen verdeeld worden, een ieder partije zal eenerhande Boeken leeren, die 't zelve Boek te zamen leeren, zullen teffens opgeroepen worden en dezelve lessen opzeggen, d'andere daar bij staende en in hun Boek naziende, deze alle gehoord zijnde, zullen te zamen zediglijk op hunne plaatse keeren, en weder een ander partije opgeroepen worden.

XI.

De Jongens zullen, zo veel doenlijk, van de Meiskens afgezonderd zitten, en de oudste bij den Schoolmeester geplaatst worden.

XII.

Dengenen, die schrijven leeren, zullen naer hunne gelegenheid bekwame Digten voorgeschreven worden, en een ieder zijn faute getoond zijnde, zullen door de discipelen verbeterd worden, eer zij uit de Schole gaan.

XIII.

Zal voornamelijk daarop worden gelet, dat geen Boeken worden geleerd, strijdende tegens de Gereformeerde Christelijke Religie, of die den Kinderen in gelove of leven schadelijk of ergerlijk zouden mogen wezen.

XIV.

Zullen voornamelijk leeren d' eerste Fundamenten der Christelijke Religie; de kleine en grote Katechismus, de Evangelien, de Zendbrieven, de Historien van David, de Trap der Jeugd, het kort begrip der Vaderlandsche Historien, een Letterkonst en voorts geschreven stichtelijke Brieven: Mits dat eenige derzelver eerst worden gecorrigeerd in zodanige plaatsen, die naer het Pausdom smaken, of anderzints onstichtelijk zijn, en bij d' eerste beginzelen bijgedrukt en den kinderen geleerd worden het Formulier van de Belijdenisse der zonden, die gedaan wordt voor de Predikatie in de week.

XV.

De Schoolmeester zal zes dagen in de week School houden, en bij de Kinderen zich laten vinden, des Zomers van acht tot over elf uren voor den middag, na den middag van eenen tot over vier uren, en des Winters naer gelegenheid van tijd en plaatze, en ieder Scholier zal hij alle voormiddag tweemaal afhooren, ende eens schrift laten toonen, zo ook des na den middags.

XVI.

De kinderen zullen twee halve speeldagen hebben, en dat des Woensdags en Saturdays na den middag, en men zal den kinderen verbieden zulke spelen, die met misbruik van het lot, met perykel van hun zelve, en van andere Luiden, hunne glazen, huizen, mitgaders geldkwistinge zijn vermengd, noch te gaan zwemmen op periculouse plaatsen, en tot dien einde Notatores stellen, die op hunne Medediscipelen letten, optekenen, en den Schoolmeester aandienen.

XVII.

De Schoolmeesters zullen geene andere Vacantien of speeldagen mogen geven, dan twee dagen,

boven de publieke Kerkdagen, in die Weeken, waarop Paaschen, Pinxteren en Kersmisse invalt: en ten tijde van de Kermisse, des Dingsdags en Woensdags.

XVIII.

Zal ook naarstig acht geven op de afwezende Kinderen, en toezien dat de Kinderen niet laat over den tijd ter schole komen: ook niet gedogen, veel min aanleiding geven, dat de Kinderen, gedurende den Schooltijd uitgaande, langer dan noodzakelijk is, uitblijven; mitsgaders de Ouders bescheidenlijk vermanen, dat zijlieden hunne Kinderen niet van de Schole afhouden, zonder merkelijke reden.

Van de aanleidinge tot Deugd en Godsdienst.

XIX.

De Meester zal verzorgen, dat alle Zondagen eenige, ten minsten twee van zijne Scholieren, des Christelijke Katechismus Vragen en Antwoorden in de Kerke voor den Predikstoel opzeggen, en op dat zij zulks naar behoren zouden mogen doen, zal de Meester hun de gegevene Vragen etc. nu en dan in de Scholen afhooren, en hij zal zijne Discipelen tot de particuliere Katechisatiën, die door den Predikant geschieden, aanmanen, en zo veel hun doenlijk is prepareren.

XX.

Hij zal ook gehouden zijn, de Kinderen of Scholieren naer hunne capaciteit te oefenen in dagelijks een of meer Kapittels in den Bijbel te lezen, en bij het begin of het eindigen van de Scholen, in het zingen van de Psalmen, voornamelijk die hun tot stichting en troost dienen kunnen, als den 6., 23., 25., 51., 103., 119., het vijfde deel, en diergelijke.

XXI.

Zal ook daarop wel letten, dat de kinderen in en buiten de Schole het vloeken en zweren afwennen, dat ze naer huis gaande, goede manieren houden, dat ze in zulke orde, als zij in de Schole zitten, uit de School gaan, dat ze buiten de Schole niet lopen, spelen, roepen en vechten.

XXII.

De Schoolmeester zal zijne Scholieren met alle naarstigheid vermanen tot onderdanigheid, en eerbieding die zij hunne Overheid, Predikanten, Leeraars en Meesters, Ouders, Mombers en andere eerlijke Luiden schuldig zijn, en dat ze eerlijke Luiden te gemoet komende, behoorlijke verbodigheid bewijzen.

XXIII.

Zal ook zijne Scholieren des Saturdays ernstiglijk vermanen, dat zij den dag des Heeren heiligen en gene Predikatiën verzuimen, mitsgaders tijdiglijk, in goede orde, ter Kerke komen, om Gods Woord te horen, en zich zediglijk aldaar gedragen. Degenen, die niet ter Kerke geweest zijn, zal hij des Maandags rekenschap van hunne absentie afvorderen. En degenen, die ter Kerke zijn geweest, afvragen, welke Text in de Predikatie verhandeld is, en wat zij daar uit onthouden hebben, op dat zo beter leeren toelusteren en tot kennis der waarheid geraken. En zal hij met de zijnen, in het waarnemen van den Godsdienst, aan anderen een goed voorbeeld moeten geven.

VERVOLG UTR. PLB. I.

Van het Regeren en Straffen.

XXIV.

De Schoolmeester zal in 't regeren en straffen zich dragen vaderlijk en matiglijk, hij zal ook Godslasteringen en zware misdaden niet ongestraft laten, en bij aldien over de straffen tusschen hem en de Ouders eenig geschil mogte vallen, zal hetzelfde door den Kerkeraad of Scholarchen, en zo het nodig is, met advys der Heeren Magistraten worden afgedaan.

Zo eenige sware zaken in den Schooldienst voorkomen, dan zal de Schoolmeester zich voegen naer de uitspraak van de Scholarchen of Opzienders der Scholen, of des Kerkeraads.

Van het Schoolgeld.

XXV.

De Schoolmeester zal vergenoegd zijn met het ordinaris Tractement en gezette Schoolgeld, zo als zulks bij de Scholarchen of Opzienders over de Scholen, met goedvinden van den Magistraat of het Gerecht gesteld is, en boven dien niet mogen vragen. En ten einde aan het heilzaam oogmerk in dezen des te beter voldaan werde, zullen de Ouders door vriendelijke aanmaningen van den Predikant van het Kerkdorp daartoe gebracht en gehouden worden, dat zij hunne Kinderen, zo veel immers hun beroep toelaat, zenden ten gestelden Schole van het Dorp, ten ware hunne Kinderen reeds school gingen of zouden gaan bij andere geadmitteerde Gereformeerde Schoolmeesters, binnen of buiten het Kerspel wonende; en ter aanmoediging van de Kinderen zelve, zullen zodanigen daarvan, als zich het best zullen hebben bevestigd, met een Prijs beschonken worden, het zij van een Bijbeltje of Testamentje, Psalm- of Katechiseer-boekje, naer dat het vermogen van het Dorp toelaat. Dienvolgende zijn de Ouders gehouden het Schoolgeld te betalen naermate van den tijd, dat de Kinders school gaan, Week of Maand voor Week of Maand gerekend, en indien alsdan de Ouders zulks weigeren te doen, zal de Schoolmeester in zijn recht door den Kerkeraad of Gerecht respectievelijk, door de Scholarchen of Opzienders over de Scholen, die hij daartoe te verzoeken heeft, voorgestaan en bevorderd worden.

XXVI.

De arme Kinderen, die zulks begeeren, zal hij om niet leeren, zonder iemand zulks te weigeren, doch indien het getal der arme Kinderen te veel werde, zal aan den Kerkeraad of die van den Gerecht respectievelijk, van welken dezelve worden bedeed, verzoeken, dat hem daarvoor iets werde toegelegd, ook zal de Kerkeraad de Armen en Onvermogensden tot het behoorlijk schoolzenden van hunne Kinderen, door meerdere of mindere bodeeling aan hen te geven, verplichten.

Dienst in de Kerke.

XXVII.

De Schoolmeester zal van den Predikant den Psalm komen vragen, en die ter gewoonlijker plaatze aantekenen, en dezelve opheffen, en voorzingen, zullen ook tusschen het tweede en derde gelui, daar 't kan gepraetiseerd worden, eer de Predikatie begint, een Capittel uit de Kanonijke

boeken des Ouden en Nieuwen Testaments, en de Hoofdstukken der Religie voorlezen, en den Bijbel aan den Predikant (daar het nodig is) behandigen, als mede de Cedulkens aangaande het Doopen der Kinderen, en van de Gebeden voor de Kranken.

Van de Bijscholen.

XXVIII.

Zal niemand, wie hij zij, Man of Vrouw, zich vervorderen School te houden, om de kinderen te leeren lezen, schrijven, cijfferen en rekenen, in duitsche of andere spraken, of tot dien einde eenig teken of monsterkaart uit te steken, ten zij hij eerst en alvorens daartoe hebbe Acte van toelatinge en consent verkregen, van degenen, die daarin te zeggen hebben, en dat ten Platten Lande met approbatie van de Classe, waaronder de plaatze is resorterende.

Van de Scholarchen.

XXIX.

Op dat dit alles behoorlijk onderhouden werde, zullen de Scholarchen waar de zulken zijn, of Opzienders van de Scholen, ten getale van 4, twee uit het Gerecht, door den Ambachtsheer te kiezen, en de Predikant nevens een Ouderling, door den Kerkeraad te verkiezen, dikwijls de Scholen bezoeken, en naarstiglijk acht nemen, of de Schoolmeesters devoirs doen in het agtervolgen van de voorzeide orde, en als zij traag en nalatig worden bevonden, tot betragtinge van hun Ampt vernemen, of anders daarin voorzien naer behoren. En alle half jaren bijwonen het Examen en onderzoek der Jeugd in de Scholen, om te zien wie best gevorderd heeft, en dien met een Praemium vereeren.

XXX.

Ook zullen, op dat dit alles naer behoren werde achtervolgd en nagekomen, Deputati Classis in de visitatie der Kerken op de gelegenheid der Scholen en den dienst der Schoolmeesteren zich genoegzaam informeren moeten en, des begerende, zelve de Scholen visiteren kunnen.

XXXI.

Op dat niemand der Schoolmeesteren ignorantie van deze Schoolorde zoude kunnen pretenderen, zal aan een iegelijk Schoolmeester, bij het aanvaarden van zijnen dienst, deze Schoolorde voorgelezen en hem een Exemplaar gegeven worden, dat, bij het doen van het Examen, altijd bij de hand wezen moet. En zal hij bij monde, handtasting en ondertekening moeten beloven zich daar naer te gedragen.

Ordre voor den Koster in 't bijzonder.

I.

De Koster zal de Kerke ter behoorlijker tijd op

en toe doen, en toezien dat tusschen tijden geen ongeregeldheid, 't zij aan de klokke te trekken of iets anders, gepleegt werde.

II.

Hij zal ook de Kerk, bijzonderlijk de Predikstoel en banken zuiver houden, en Duiven en ander vogelte uit de Kerke houden, en de doodsbeenderen en stenen van 't Kerkhof nemen, en ter verordende plaatze wegleggen, en het Kerkhof in geschiktheid houden, en zal op 't Kerkhof geen Kalveren, of eenige andere grote Beesten mogen houden, waardoor de Kerkhoven, en wat daaraan dependeert, zouden mogen beschadigt worden. Zal ook naer vermogen voorkomen, dat het Dak of de Glazen met werpen van stenen of anderszins niet beschadigt werden.

III.

Zal het Uurwerk zelf waarnemen, opdat het van anderen niet bedorven werde, en de Klokke ter behoorlijke tijd laten slaan.

IV.

Zal de Klok tot de Predikatie ter behoorlijker tijd luiden, en daar maar een Klok is, op 't einde van het derde gelui, ettelijke malen, kleppen; en als men luidt over de Doden, dat men niet tot drie pozen, maar eenmaal agter malkauderen luidt.

V.

Het gene tot bedieninge der H. Sacramenten des Doops en Nachtmals van noden is, zullen ze bij tijds zorgvuldiglijk bestellen, en den Bijbel, Trouwboek etc. na gedane Predikatie, in de gewoonlijke plaatze brengen.

VI.

Het gereedschap der Kerken, als Stoelen, Banken, Tafelen, zullen zij aan niemand uitleenen, of eenigzins versreemden, of toelaten dat ze tot een ieders gebruik geëmployeerd werden.

VII.

Wanneer de Kerkelijke Bijeenkomsten, hetzij van Kerkeraad ter plaatze, of van Classe, of Gedeputeerden der Classis in de visitatie zullen gehouden worden, zullen zij de Vergaderinge te zamen roepen, en gedurende de Vergaderinge belast worden hun Ampt dien aangaande getrouwlijk, zonder weigeringe te verrigten.

En Ordonneren en gelasten Wij aan alle Schoolmeesters en Kosteren, zich naer dit Reglement en Schoolorde exactelijk te gedragen: Zullende ten dien einde deze gerenoveerde Schoolorde gedrukt, en de Exemplaren daarvan toegezonden worden daar het behoort.

Aldus gedaan t' Utrecht den 13. Maart 1776. Was gearapheerd. J. H. Grave van Rechteren, vt. Onderstond. Ter Ordonnantie van mijne voornoemde Heeren de Staten. Was getekend. Milan-Visconti.

2. PUBLICATIE der Representanten 's Lands van Utrecht, aangaande het onderwijs op de lagere Scholen. 18 Augustus 1796.

GELIJKHEID, VRIJHEID, BROEDERSCHAP!

De Repraesentanten 's Lands van Utrecht, allen dengenen, die deze zullen zien of horen lezen, Heil en Broederschap!

Daar Ons, van tijd tot tijd, veele Ingezeten

dezer Provincie hun billijk misnoegen hebben betuigd over het gebrekkig onderwijs der jeugd in de algemene lagere Scholen, en wel in 't bijzonder over sommige Leerboeken, welke tot dusverre tot een grondslag of handleiding van onderwijs in de zelve gediend hebben, als dragende gevoelens voor,

uit hunnen aart geschikt, om den ongerijnden haat, voortspruitende uit verschil van Godsdienstige begrippen, levendig te houden, en also de burgerlijke onenigheden meer en meer aan te kweken; en vermits daaruit reeds maar al te vele heilloze twisten ontstaan zijn, en, zonder ene spoedige voorziening, in 't vervolg nog meer staan te duchten:

Zo is het, dat Wij aan de dringende hegeerte, om daarin de nodige verbeteringen in te voeren, zodanig, als met de Vrijheid en Rechten van onze gezamentlijke Medeburgers overeenkomt, zeer gaarne willen voldoen, en omtrent de voornoemde Scholen de volgende bepalingen hebben gemaakt.

I. Nademaal het oogmerk van de oprichting en onderhouding der Scholen bij ene Natie, welke uit verschillende Godsdienstige gezindheden bestaat, wat het Godsdienstige aangaat, niet kan, noch behoort te zijn de voortplanting en begunstiging van enig bijzonder Godsdienstig Genootschap op zich zelve; maar de uitbreiding van algemeene Christelijke en Zedenkundige Grondbeginsels: zo verbieden Wij uit naam van het gehele Volk, dat Wij vertegenwoordigen, aan alle Schoolmeesters en Schoolmeesteressen binnen deze Provincie, ten enenmale het gebruik van alle zulke Leerboeken, welke de kenmerkende, of karakteristieke leerstukken van enige bijzondere Godsdienstige gezindheid, met uitsluiting van andere daarvan verschillende gevoelens, voordragen, als zijnde dezelve niet geschikt, om in de daad Godsdienstige denkbeelden in te boezemen aan ene gemengde menigte van kinderen, die voor een gedeelte reeds met tegenzin deze boekjes gebruiken, of buiten de School met tegenovergestelde begrippen vervuld worden; zo dat het Godsdienstig onderwijs der Scholen vooral niet verder behoort te worden uitgebreid, dan tot zulke algemeen-aangenomen waarheden van Godsdienst en Zedenkunde, als door alle gezindheden onder de Christenen erkend en voor niemand aanstootlijk zijn.

II. Dan, opdat men deze Onze welmenende intentie niet uit een verkeerd oogpunt beschouwe, noch in den waan gebragt worde, als wilden Wij door deze bepaling aan sommigen Onzer Medeburgers de vrijheid benemen, om hunne kinderen in hunne bijzondere Godsdienstige gevoelens te laten onderwijzen: zo verklaren Wij hier ten overvloede, dat, daar Wij den Godsdienst als enen onwaardeerbaren zegen des Hemels eerbiedigen, zo voor de tijdelijke en eeuwige gelukzaligheid van elk mensch in het bijzonder, als voor den algemeenen bloei en welstand der maatschappij in 't algemeen, Wij juist ter bevordering van waare Godsdienstigheid, onderlinge rust en algemene broederlijke liefde onder Onze Medeburgers, deze Onze schikkingen willen doen strekken; — alsmede, dat alle de Ingezeten der Provincie hun onvervreemdbaar recht, om hunne bijzondere Godsdienstige gevoelens voort te dragen en hunnen kinderen in te prenten, of te laten inprenten, ongestoord en volkomen veilig moeten genieten; kunnende zich daartoe bedienen van zulke personen, als zij zullen goedvinden, mits dezelve door de Volksvertegenwoordigers als Burgers erkend zijn, al ware het zelfs van Schoolmeesters en Schoolmeesteressen. Echter zal in zodanige bij-

zondere Godsdienstige lessen geen onderwijs mogen gegeven worden in het Spellen, Lezen, Schrijven, of Cijfferen, opdat de Scholen zelve daardoor niet worden benadeeld. Ook zal dit bijzonder Godsdienstig onderwijs niet mogen geschieden in de uren tot het algemeen onderwijs bepaald, noch in het bijzijn van zulke kinderen, wier Ouders, of Voogden zulks niet opzettelijk en uitdrukkelijk hebben begeerd.

III. Voorts zullen in de Scholen ook niet gebruikt worden Boeken of Geschriften, welke twist en twedragt aanwakkeren, schadelijke bijgelovigheden bevatten, zedenloosheid en volkshaat bevorderen, het burgerlijk character bederven, en also het oogmerk der Kweekscholen van ene betere nakomelingschap vrijdelen. Zullende men zich voortaan in de Scholen alleenlijk bedienen van die boeken, welke in het door Ons gearresteerde Schoolreglement ten gebruike der Scholen worden opgegeven, als die aan Onze bovengemelde bedoelingen best kunnen beantwoorden. En, om voortekomen, dat deze boeken niet nagedrukt, en also van taal en spelling verminkt mogten worden, zo zullen dezelve in de Scholen dezer Provincie niet mogen worden ingevoerd, dan nadat zij door een der Leden van het Comité tot Publiek Onderwijs over de Provincie en Stad Utrecht zullen getekend, of op enige andere wijze gekenmerkt, of geëyk zijn. Kunnende zich de Boekhandelaars, die dezelve verkopen, en de Schoolhouders of Schoolhouderessen, die sommigen derzelve ongetekend mogten bezitten, ten dien einde vervoegen op het Landschapshuis, des Vrijdags avonds van zes tot agt uren, wanneer het Comité vergaderd is; of bij den tijdelijken Secretaris van het voornoemde Comité, des middags van twaalf tot één uren.

IV. En, daar er tot alle bezigheden zekere bekwaamheden vereischt worden, en vooral tot den moeilijken, en in de daad hoogstgewigtigen post van onderwijzer der jeugd, en, vermits het burgerlijk bestuur in alle geregelde maatschappijen alle mooglijke zorg moet dragen, dat het opkomend geslacht, de hoop des Vaderlands, door geene onbekwame of zedenloze onderwijzers bedorven, maar integendeel, bezielde worde met die kundigheden en deugden, welke zelfs onder den besten Regeeringsvorm, en vooral in een Gemeenebest, tot een gelukkig leven vereischt worden, en zonder welke men geen goed Burger, geen nuttig lid der samenleving zijn kan: zo oordeelen Wij Ons onvermijdelijk verplicht, om bij deze gelegenheid te verbieden, gelijk Wij verbieden bij deze, dat voordaan niemand in enige, hoe ook genaamde School, noch in enig bijzonder huis, de jeugd zal mogen onderwijzen in het Spellen, Lezen, Schrijven of Cijfferen, tenzij hij, of zij, zich eerst bij ons Comité tot Publiek onderwijs vervoegd, en van hetzelfde, na behoorlijk onderzoek van gedrag en bekwaamheden, daartoe de vrijheid zal hebben verkregen, om welke te verkrijgen men in het eerste Hoofdstuk van het Schoolreglement ene nadere aanwijzing kan vinden. En wat henlieden betreft, die bij het uitvaardigen van deze Publicatie reeds den post van Schoolmeester of Schoolmeesteresse bekleden: daar ons hunne onderscheidene bekwaamheden voor een groot gedeelte geheel onbekend zijn, en het Ons

ondertusschen ten nutte der jeugd en van de algemene belangen des Volks, hoogstgewichtig is, dezelve naauwkeurig te kennen: zo berichten Wij hun bij voorraad, dat na verloop van één jaar alle personen, die in enige School binnen deze Provincie de jeugd in het Nederduitsch onderwijzen, en die alsdan door ons Committé tot Publiek onderwijs nog niet zullen geëxamineerd zijn, een examen zullen ondergaan over alle die vakken van onderwijs, welken zij in de School beoefenen; en dat mede alsdan de geheel onkundigen en ongeschikten onder hen, zowel als dezulken, van wier zedenloos gedrag Wij mogten overtuigd worden, van het Schoolonderwijs geheel zullen worden onttrokken; gevende Wij thans reeds dit bericht, opdat een ieder, die zich met het Schoolonderwijs bezig houdt, zich vlijtig daarin oefene, en althands de min kundige zich tijdig bekwaam make, door zich te bedienen van de aanwijzingen, daartoe door Ons in het Schoolreglement, en vooral in deszelfs eerste Hoofdstuk gegeven.

V. Ook moeten Wij nog alle Schoolmeesters en Schoolmeesteressen bij deze gelegenheid verwittigen, dat deze Publicatie, zowel als het Schoolreglement, (waardoor Wij alle vorige Schoolreglementen, en bijzonder dat van den 13. van Lentemaand 1776, voor zo verre het Schoolwezen aangaat, vervallen verklaren,) benevens alle andere nog te verzenden stukken ter verbetering der Scholen, door hun zorgvuldig zullen moeten bewaard worden; — voorts dat zij beide de genoemde stukken, na verloop van vijf weken, geheel in werking zullen moeten gebragt en de Scholen naar dezelve ingericht hebben; verpligtende Wij bij deze alle Meesters en Meesteressen van Scholen, waarin, 't zij geheel, het zij gedeeltelijk, Nederduitsch wordt geleerd, zich in alles stiptelijk naar dezelve te gedragen.

VI. Ten lasten gelasten Wij alle Schoolhouders en Schoolhouderessen in deze Provincie, gelijk mede allen, die aan bijzondere huizen de jeugd in het Spellen, Lezen, Schrijven, of Cijfferen onderwijzen, om van hunne namen, woonplaatsen en de verschillende vakken, waarin zij onderwijs geven, ge-

lijk, mede van de namen van zodanige kinderen, welke zij bijzonderlijk geschikt keuren, om tot goede Schoolmeesters gevormd en opgeleid te worden, binnen drie weken ene schriftelijke opgave te doen aan het meergemelde Committé, aan welks schikkingen ten aanzien van de Scholen en het openlijk onderwijs der jeugd, zij zich in 't vervolg, als aan de onze, geheel zullen moeten onderwerpen; terwijl Wij tevens verklaren, dat alle andere magt, welke 't zij bijzondere personen, 't zij sommige Collegien, volgens vorige Schoolreglementen, tot hier toe over de Scholen mogten gehad hebben, (met uitzondering echter van het wettig burgerlijk bestuur van bijzondere Steden of Dorpen,) van dit oogenblik af geheel zal zijn vervallen.

En, opdat deze Onze welmenende schikkingen tot de zo hoogstnoodzaaklijke hervorming der Scholen binnen deze Provincie niet zouden worden tegengewerkt, of te leur gesteld: zo zal er tegen de overtreders van deze en andere Schoolordonnancien 't zij van Ons, 't zij van Ons Committé tot Publiek onderwijs, strenglijk worden geprocedeerd, zullende de ongehoorzame Schoolonderwijzers voor de eerste reize met ene opschorting van tractament of emolumenten van één maand, voor de tweede reize van twee maanden, en voor de derde reize met ene gehele intrekking hunner vrijheid, om in enige Scholen binnen deze Provincie te mogen onderwijzen, gestraft worden, en gelasten Wij verder den Procureur Generaal, wat het platte Land, en de Publieke Aanklagers, wat de Steeden aangaat, benevens alle andere Officiëren der Justitie, om alle andere moedwillige overtreders van deze Onze heilzame schikkingen met alle vigeur in rechten te vervolgen.

En opdat niemand hiervan enige ignorantie pretendere, zal deze worden gepubliceerd en alomtegeaaffigeerd, daar zulks behoorlijk en gewoonlijk is.

Aldus gedaan en gearresteerd op het Landschapshuis binnen Utrecht den 18. van Oogstmaand 1796. Het tweede jaar der Bataafsche Vrijheid. (Was gearapheerd) A. van Scherpeuseel, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van voornoemde Repraesentanten. (Was getekend) P. 't Hoen.

3. REGLEMENT, *vastgesteld door de Representanten 's Lands van Utrecht, voor de Nederduitsche Scholen in die Provincie. 10 October 1796.*

Ziet daar, Schoolleeraars, waardige, nuttige, onontbeerlijke leden der Maatschappij, wanneer gij uwen post gemoedlijk waarneemt! Ziet daar een reglement, welk uwen arbeid verligten, en u enen veiligen weg zal aanwijzen tot het gelukkig bereiken van uwe heilzame bedoelingen — de beschaving en het geluk van het opkomend geslacht.

Het Vaderland wacht, voordaan, ook van U zijne kundige, brave en nuttige Burgers. En wanneer gij moedwillig de gelegenheid verzuimt, om, door het uitbreiden van uwe eigene bekwaamheden en het naauwkeurigst toezicht over het onderwijs en gedrag der kinderen, die men aan uwe zorg toevertrouwt, aan deze verwachting steeds zorgvuldiger te beantwoorden, dan misleidt en benadeelt gij het Vaderland, dan ontsiert en verzaakt gij uwen Godsdienst, omdat gij alsdan uw geweten

verhardt, uwe pligten schendt, uwe kwekelingen bederft, hunne Ouders bedriegt, en u buiten staat stelt, om eenmaal voor den Oppersten rechterstoel rekenschap te geven van het gebruik uwes tijds, uwer vatbaarheden en vermogens, en van die menigvuldige hulpmiddelen, welken de Voorzienigheid u aanbiedt, om in uw beroep steeds nuttiger en achttingwaardiger te worden.

Daartoe moet u dit Reglement opleiden en beoedigen. Leest, herleest het bij herhaling, en volgt het stiptelijk na, dat is: handelt nimmer tegen enig uitdruklijk gebod of verbod in hetzelfde vervat, en bedient u verder niet oordeel van alle zulke inrichtingen uwer Scholen, van alle zulke leerwijzen en middelen om uwe goede oogmerken te bereiken, als met deze onze uitdruklijke begeerte niet strijdig zijn, en u, of door uw eigen verstand, of door

het lezen van nuttige geschriften, of door uwe ondervinding in het Schoolonderwijs, als waarlijk goed en heilzaam worden aan de hand gegeven.

Twijfelt er voorts geen ogenblik aan, of wij zullen over uwe Scholen een naauwkeurig toezicht houden, en zowel een belangrijk onderscheid weten te maken tusschen de achttingwaardige en verachtelijke leden van uwen stand, als wij genoegzaam dringende middelen zullen weten te gebruiken, om de eersten als waarlijk verdienstlijke Burgers te belonen en te verheffen, en de laatsten hunne plaats te doen ruïnen voor lieden, die wij tot goede Schoolleeraars zullen doen vormen en opleiden, en waaraan de jeugd veiliger zal toevertrouwd zijn.

Maar bekoort u de eer, de roem, het voordeel, het zaligst genoeg, van niet zo zeer den schijn, als wel de daad te hebben van kundig en getrouw te zijn in het waarnemen van uw edel beroep: wel aan! het verwerven daarvan hangt, onder Gods hulp en zegen, van u zelve af. Sticht u, door ene zorgvuldige behartiging uwer belangrijke pligten, doof eene verstandige en minzame zorg voor uwe kweekelingen, eeuwigdurende gedenktekens in hunne harten — gedenktekens, waardiger dan de sierlijkste praalgraven van verdienstloze Groten, wier glans slechts voor een tijd schittert — hier — in dit kortstondig leven; — terwijl de diepe hoogachting en de dankbare liefde van Ouders, die aan u, waardige Meesters, naast God en zich zelve het geluk hunner kinderen hebben te danken, onafgebroken voortduurt, zelfs aan de andere zijde van het graf.

I. HOOFDSTUK.

Over de vereischten van Schoolhouders, de middelen om dezelve te verkrijgen, en de Schoolwetten.

1.

Die in deze Provincie naar het Ampt van Schoolmeester dingen, zullen zich eerst moeten vervoegeu bij het *Comité van Publiek onderwijs over de Provincie en Stad Utrecht*, en van hetzelfde, na een behoorlijk examen, daartoe vrijheid moeten verkregen hebben.

Alsdan zullen zij geen onderwijs mogen geven, dan alleen in zulke zaken, welke hun toegelaten zijn te leren, en waartoe zij van het gemelde Comité, of van hun, die door hetzelfde tot het examen zijn gevolmagtigd, bekwaam gekeurd zijn; zullende zij dit ten allen tijde moeten kunnen vertonen door hunne acte van aanstelling, en op hun toonbord moeten aanduiden de bijzondere vakken, waarin zij onderwijzen. Onder dit artikel zijn ook bijzonderlijk begrepen allen, die aan bijzondere huizen de jeugd in het Spellen, Lezen, Schrijven en Cijfferen onderwijzen.

2.

Opdat ieder aankomend Schoolleeraar in staat zou zijn, om zichzelf te beproeven, of hij tot dien post de nodige geschiktheid hebbe: zo worden hier opgegeven de vereischten, zonder welken hij geene vrijheid zal verkrijgen, om in deze Provincie School te mogen houden.

Hij zal moeten zijn van ene Vaderlandsche denkwijze en goed zedenlijk gedrag, en van het een en ander goede getuigenissen moeten kunnen ver-

tonen. Hij zal ene meer dan gewone kennis moeten hebben van de Nederduitsche taal, van het Spellen, Lezen, Schrijven en Cijfferen. Vooral zal hij duidelijk, natuurlijk en kunstmatig moeten kunnen lezen. Ook zal hij ene naauwkeurige kennis moeten hebben van den aart, den inhoud en het oogmerk, zo wel als van het nuttigste gebruik der Schoolboekjes, welken het Schoolreglement ten gebruike der Scholen bepaalt, althands van die boekjes, welken hij gebruiken moet in die vakken van onderwijs, welke hem vergund zijn te beoefenen.

Eindelijk zal hij moeten weten, hoe een Meester in verschillende gevallen en omstandigheden met Scholieren behoort omtegaan, en hoe hij hen op de gemakkelijkste wijze al datgene zal leeren, waartoe hij zich als Schoolleeraar aanbiedt.

3.

Dan op dat de aankomelingen tot het onderwijs der jeugd deze zo nodige kundigheden te gemaklijker zouden verkrijgen, en de reeds in dienst zijnde Schoolmeesters meer en meer de bronnen zouden leren kennen, waaruit zij nieuwen voorraad van bekwaamheden tot hunnen post kunnen en moeten scheppen: zoo raden wij hun ernstig, en gelasten hun des noods, om zich in het algemeen bekend te maken met de Schoolboekjes en verhandelingen over verscheidene vakken van het Schoolonderwijs, uitgegeven door de Nederlandsche Maatschappij: *Tot nut van 't Algemeen*, en bijzonderlijk niet slechts te lezen, maar te bestudeeren en zich geheel eigen te maken de navolgende verhandelingen, door voornoemde Maatschappij, vooral ter vorming van goede Schoolmeesters in ons Vaderland, in het licht gegeven, naamlijk:

De beknopte Nederduitsche Spraakkunst, door L. van Bolhuis.

De verhandeling over het onderwijs in het Spellen, Lezen en Schrijven.

De prijsverhandelingen over de gebreken der Burgerscholen.

De verhandeling over het kunstmatig lezen met de Leeslesjes daartoe behorende.

De prijsverh. over de beste theorie van straffen en belonen in de Scholen.

Alsmede over de beste wijze, om de jeugd reeds in de Scholen tot gezellige deugden op te leiden, en andere dergelijke stukken.

4.

Alle Schoolmeesters zullen vooral een eerlijk, kuisch, matig, vreedzaam, menschlievend en Christelijk leven moeten leiden, niet alleen in de Scholen en omtrent de kinderen, maar ook buiten de School en in der kinderen afwezen, opdat zij niet alleen door lering en onderwijs, maar ook door een goed voorbeeld verlichting en deugd verbreiden. Ook zullen zij allen, en, gehuwd zijnde, ook hunne echtgenoten, Ledematen moeten zijn van het een of ander Godsdienstig genootschap der Christenen.

5.

Geen Schoolmeester zal enige oefening of handtering mogen doen, welke voor het Schoolonderwijs hinderlijk zijn kan, of daarmede niet gevoeglijk mogt overeenkomen, maar zich met alle vlijt op hetzelfde toelagen.

Ook zal hij geene gehele les van het School afwezig mogen zijn, noch ten halve daaruit gaan,

om enige andere bezigheid te verrichten, zonder te zorgen, dat de School behoorlijk worde gehouden, noch zich uit de Stad of het Dorp mogen begeven ten tijde, waarin hij onderwijs aan de jeugd had moeten geven, dan alleen in zeer zeldzame gevallen, en dan nog met toestemming van de Municipaliteit der plaats, of derzelver Gecommitteerden.

6.

Bindelijk zal ieder Schoolmeester in zijne School doen aanplakken en ten toon hangen de navolgende Schoolwetten:

De bestuurders der Burgermaatschappij en de gezamentlijke Ouders der Leerlingen van deze School verwachten van den Schoolmeester, dat hij, op ene gemoedlijke wijze, zal zorgen voor het onderwijs en de opvoeding der hem toevertrouwde kinderen, en dat hij naauwkeurig zal letten op de gehoorzame naarkoming en goede handhaving der volgende wetten:

1. Niemand zal zonder dringende en wettige redenen, en vooral niet buiten toestemming zijner Ouders, oit enen Schooltijd mogen verzuimen.

2. Ieder Leerling zal gehouden zijn, om, zo veel mogelijk, altijd op den bepaalden tijd in de School te verschijnen.

3. De Scholieren zullen zorgen, dat zij zindelijk, met zuivere handen en uitgekamd hair, en althands des morgens, nimmer zonder zich behoorlijk gewasschen en gereinigd te hebben, in de School komen.

4. De gezamentlijke Leerlingen dezer School zijn verplicht, den Meester in alle opzichten gehoorzaam te zijn, en hem alle blijken van achting te bewijzen, die brave Leerlingen aan hunnen waardigen Meester schuldig zijn.

5. Een ieder zal gehouden zijn, den Schooltijd, tot zijn eigen welzijn, steeds vlijtig te besteden, niet te praten, lagchen, spelen of stoeijen met anderen, op het onderwijs des Meesters behoorlijk acht te geven, en zijne boeken en papieren net en zindelijk te bewaren.

6. Alle Leerlingen zullen zich ten allen tijde en op alle plaatsen, doch inzonderheid in deze School, in alle opzichten ordentelijk gedragen, dat is: vriendlijk en beleefd jegens een ieder, en inschikkelijk, zo wel als dienstvaardig zijn omtrent hunne Medeleerlingen.

7. Niemand zal, onder welk voorwendsel ook, zonder daartoe verlof gevraagd en bekomen te hebben, uit de School mogen gaan, en nimmer zal men onder Schooltijd langer mogen buiten blijven, dan de noodzaaklijkheid volstrekt vereischt.

8. Geene kinderen zullen in of buiten de School mogen vloeken, zweren, of den naam van God ligtvaardig in den mond nemen. En onder het Gebed en de Dankzegging zullen zij allen zeer stil en verbiedig moeten zijn.

9. Noch in de School, noch bij het uitgaan derzelve, zal iemand mogen vechten, slaan, smijten, schreeuwen, of zich op enigerhande wijze onbehoorlijk gedragen; moettende een ieder stil en geregeld henen gaan, en ten allen tijde vriendlijk en beleefd zijn jegens een ieder, en vooral jegens de Leden der regering, de Leeraars van den Godsdienst en alle lieden, wier ambt of bediening buitengewoon aanzienlijk is.

De Meester zal deze wetten mogen vermeederen naar zijn goedvinden, mits niet strijdende tegen de bedoeling van dit Reglement of enige orders van het *Comité tot Publiek onderwijs*, en intusschen zorg dragen, dat dezelve met zijne bijvoegzels duidelijk geschreven, opgeplakt, in de School opgehangen, ten minsten eens in de maand verstaanbaar, langzaam en onder behoorlijke stilte gelezen, en naauwkeurig gehoorzaamd worden.

Ook zal hij de Ouders, bij alle gunstige gelegenheden, met bescheidenheid vermanen, om daartoe met al hun vermogen medetewerken.

II. HOOFDSTUK.

Over de verdeeling der Scholen en de boeken daarin te gebruiken.

1.

Iedere School zal verdeeld worden in vier Classen. De eerste zal bestaan uit kinderen, die letters leren en een weinig spellen.

De tweede uit hen, die spellen en een weinig lezen. De derde zal kinderen bevatten, die lezen en een weinig schrijven.

De vierde zal geschikt zijn voor kinderen, die in het kunstmatig Lezen en Schrijven enige vorderingen gemaakt hebben, en daarenboven zich toeleggen op het Cijfferen.

2.

De jongens zullen, zo veel doenlijk, van de meisjes worden afgezonderd, en de Meester zal digtst bij hem plaatsen hen, die hij verkiest.

3.

Ten gebruike voor de verschillende Classen zal de Meester ene keuze kunnen doen uit de volgende boeken:

Voor de eerste Classe:

Behalven de middelen, welke opgegeven zullen worden in III § 6 van dit Reglement, het nieuw klein A. B. C. boekje, gedrukt te Leiden bij D. de Mortier en Zoon, 2 stukjes, en Het Spel- en Lees-boekje voor eerstbeginnenden, uitgeg. door de Maatsch. T. N. v. 't Algemeen.

Voor de tweede Classe:

A. B. C. Boek, getrokken uit den Trap der Jeugd, uitgeg. door de Maatsch. T. N. v. 't Alg. Trap der Jeugd, uitgeg. door de Maatsch. T. N. v. 't Alg.

Voor de derde Classe:

Leesboek voor de Nederlandsche Jeugd, voornaamlijk geschikt tot gebr. der Scholen, Leid. 1794. Levensschetsen van Nederlandsche Mannen en Vrouwen, uitgegev. door de Maatsch. T. N. v. 't Alg. Leeslesjes behoorende bij de Verhandeling over het kunstmatig lezen, uitgeg. door de maatschappij: *Tbt Nut van 't Algemeen*; moettende de Meesters, om dit boekje met nut te gebruiken, daarbij zich zelven vlijtig oefenen in de Verhandeling over het kunstmatig lezen daartoe behoorende, en hetzelfde niet in handen geven, dan van zulke jonge lieden, die in het lezen reeds aanmerklijke vorderingen gemaakt hebben.

Voor de vierde Classe:

De Rekenboeken van *van Lintz, Strabbe, van Olm*, der maatschappij: *Tbt Nat van 't Algemeen*, of van *Blasière*, verkort naar de groote Fransche uitgaaf.

De Meesters behoeven zich, echter, niet zo strikt te houden aan deze opgave, dat zij niet in de tweede Classe zouden mogen voortgaan met een boek, dat zij met vrucht in de eerste gebruik hebben, of in de derde en vierde zich van een Leerboek bedienen, waarmede zij te voren begonnen hadden, en welk zij om goede redenen verkiezen voortzetten. Dit staat hun vrij, zo wel als het gebruik van goede boekjes, waaraan zij te voren reeds gewoon waren, doch die in dit Reglement niet zijn opgegeven. Dit laatste wordt, echter, niet vergund, dan onder deze uitdrukkelijke voorwaarde, dat zij daarvan met een brief, of anderszins, aan het *Comité van Publiek onderwijs over de Provincie en Stad Utrecht* kennis geven, en daartoe van hetzelfde ene schriftelijke vrijheid verkrijgen, welke zij tot hunne verantwoording bewaren moeten.

III. HOOFDSTUK.

Over het onderwijs in iedere Classe.

1.

De Schoolleeraar moet zijnen tijd in de School behoorlijk verdeelen, zo dat iedere Classe op ouden morgen of middag enig onderwijs erlange.

2.

Hij zal zich toeleegen, om de inborst, geneigdheden en geestvermogens zijner leerlingen te leren kennen, en daarnaar zijn onderwijs, zo veel mogelijk, inrichten.

3.

Ten gemakke, zo wel van hem zelve, als van de leerlingen, zal hij in alle vakken van het Schoolonderwijs trapswijze opklimmen, en nooit van het een tot het ander overgaan, oer het vorige door de kinderen duidelijk begrepen is, en zij daarin genoegzaam zijn geoefend.

4.

Ook zal hij het geheugen der jonge lieden niet te zeer afmatten door veelvuldig van buiten leren of memoriseren.

5.

Om de letters wel te doen kennen, lere men het kind allereerst dezelve, zo veel mogelijk, duidelijk uitspreken, en zo daarna afzonderlijk kennen en noemen.

6.

Hiertoe zouden de Meesters zich in den beginne kunnen bedienen van losse kaarten, op ieder van welke duidelijke letters van één soort, en vervolgens van allerlei soorten door elkander zijn geplaatst. Ook kunnen letters, op bijzondere stukjes bordpa-

pier geplakt, zo wel als de verbeterde A, B, C. bordjes, met vrucht gebruikt worden.

7.

De letters vast in het geheugen hebbende en kennende, kan men de kinderen doen overgaan tot het spellen. Hier begiune men met woorden van twee, en zo vervolgens van drie letters. Vooral onderrichte men hen in het samenvoegen van letters tot lettergrepen, en van lettergrepen tot woorden, op ene, zo veel mogelijk, bevattelijke wijze. Eindelijk lere men hen woorden van vele syllaben spellen, doende hen, na en dan, ook enige woorden uit het hoofd spellen.

8.

De Leerlingen enigszins gemaklijk en vlot spelende, beginne men, hen te leren lezen, kiezende hiertoe de meest duidelijke en bevattelijke stukjes, en vervolgens opklimmende tot de meer moeilijken.

9.

Wanneer het kind duidlijk en naar den klank der letteren leest, leest het nog niet goed naar den aart der taal. Hierom moet men nu, zo niet reeds vroeger, beginnen het kind bekend te maken met de zintteekens, zinscheidingen, het onderscheid tusschen hoofdletters en gewone letters, waar dezen en die te pas komen, het verschil tusschen den klemtoon en gewonen toon; en den leerling oefenen in het veranderen van toon en stem onder het lezen naar den aart der zake, welke hij uitspreekt, opdat de jonge lieden alzo opklimmen tot het sierlijk en kunstmatig lezen. Ook vergete men niet, hen te oefenen in het lezen van Couranten en geschreven schrift, lerende hen ook de verschillende soorten van Cijfferletters behoorlijk kennen.

10.

Bij het schrijven zorge men, dat het kind recht opzitte aan ene wel ingerichte Schrijftafel, zodanig, dat het nimmer met de borst of het voorlijf leune, of op zijde hange, als zijnde dit voor de gezondheid en welgemaaktheid van het ligchaam ten uitersten schadelijk. Voorts zorge men, dat het papier en de handen, zo wel als de armen, behoorlijk gericht zijn, en dat de pen, wel tusschen den duim en de twee voorste vingers vastgehouden, met het bovenende over de schouder wijze. In dit onderwijs volge men voorts deze regels: dat men het kind eerst voorschrijve enige streepjes, alleen dienende, om hem met het houden der penne bekend te maken. Men zorge, echter, dat deze streepjes, alsmede in het vervolg de letters, ene sierlijk schuinsche richting en ene gelijke grootte hebben, even wijd van elkanderen en even hoog of laag staan: en dit zo lang, tot men begrijpt, dat de leerling geschikt is, om schrijffletters te leren maken. Hierin ga men weder trapswijze te werk, totdat hij alle de letters kan naschrijven. Nu geve men hem twee letters aan elkander, om hem de aaneenschakeling

¹ Het Comité tot Publiek onderwijs zoude de lijst van opgegeven boeken nog aanmerklijk hebben kunnen vermeerderen, indien het niet aan den enen kant ware verhinderd geweest door deszelfs besluit, om geene boeken aan te bevelen, welke iets aanstootlijks voor enige Godsdienstige gezinde, of strijdige met den tegenwoordigen regeringsvorm van ons Vaderland bevatten, en aan de andere zijde door de kostbare uitgaven van vele, anders voor het tegenwoordige oogmerk zeer geschikte, werkjes. De opgegevenen zullen, echter, bij voorraad genoegzaam zijn. Misschien zal het genoemde Comité de Scholen in 't vervolg van een meer algemeen nuttig Schoolboek voorzien.

² De boekhandelaars worden bij deze gelegenheid herinnerd, dat de wetten en vrijheden omtrent het drukken van Schoolgoed niet worden vernietigd, schoon daarbij het 3. Art. van de Publicatie van 18 Augustus laatstl. niet moet uit het oog verloren worden.

der letters te doen opmerken, en vervolgens gehele woorden en korte volzinnen. Ten dien einde geve men den Leerling voorschriften, waarop, 't zij de eene of andere hoogstbelangrijke en algemeen heilzame waarheid, (b. v. *JESUS CHRISTUS is in de wereld gekomen, om zondaren zalig te maken.*) 't zij enige zedeles, of voor mingeoefende verstand en verstaanbare bijbelspreuk is geschreven, (b. v. *alle dingen, die gij wilt dat u de menschen doen, doet gij hun ook also.*) Deze voorschriften doe men hem, zo juist mogelijk, navolgen, met zulke grote letters, als genoegzaam is, om de minste gebreken in het schrift te kunnen ontdekken en aanwijzen. Wanneer men hierin enigzins wel is geslaagd, ga men over tot een kleiner letter, en, eindelijk, tot het gewone brieven schrift; het groot en middensoort van letters, nu en dan, herhalende, opdat de goede gedaante der letteren niet worde verwaarloosd.

11.

Even, als met het schrijven, handele men ook met het rekenen. Eerst lere men den Scholier de talletters, derzelve waarde, en het samenstellen, zo wel als het uitspreken der getallen. Men schetse hem eenvoudig en duidelijk het gebruik daarvan, en trachte hem bij elken regel den aart, de bewerking en de oogmerken, waartoe zulks dienen moet, te doen beseffen; hem telkens bij het opklimmen de noodzaaklijke nuttigheid van het te voren geleerde herinnerende. Zodra het kind de gronden der rekenkunde, naamlijk: het optellen, aftrekken, vermenigvuldigen en deelen genoegzaam kent, zorg men vooral, dat hij, bij het bewerken der opgegevene sommen, duidelijke kennis erlange van het waarom en daarom dier bewerking, hem daarin dikwils ondervragende en te rechthelpende, en in dit vak vooral niet te overhaast van het een tot het ander overgaande.

IV. HOOFDSTUK.

Over het Godsdienstig onderwijs, benevens het bidden en danken in de Scholen.

1.

Het Godsdienstig onderwijs zal alleen zulke waarheden bevatten, welke alle gezindheden onder de Christenen erkennen, omdat de Scholen uit kinderen van Ouders van allerlei Godsdienstige denkwijzen bestaan; opdat also niemand worde geërgerd, en het onderwijs voor geen kind nutloos zij: alles overeenkomstig met de Publicatie, welke met dit Reglement gelijktijdig is uitgevaardigd.

2.

Tot het Godsdienstig onderwijs zal de Meester zich mogen bedienen van de *geschiedenis van Josef voor kinderen*; alsmede van het boekje van *Petrus Schouten*, ter beantwoording der vraag: *Welke bewijzen leveren natuur en reden op voor het bestaan van God; in hoe ver kunnen wij dit Wezen kennen; en welke redenkundige gevolgen kunnen daaruit worden afgeleid?* beiden uitgegeven door de maatschappij: *Tot Nut van 't Algemeen*, en moetende dienen, om de kinderen daaruit, nu en dan, de belangrijkste en duidelijkste gedeelten te doen voorlezen.

3.

Ten zelfden einde mag hij zig ook bedienen van

de *uitgezochte Bijbelsche verhalen* van H. P. C. HENZL, uit het *Hoogduitsch*, met een voorbericht van J. P. MARTINET. Doch, daar dit boekje, 12 stuivers geldende, wat te duur is, om het in handen van ieder kind te stellen, zal het genoeg zijn, dat de Meester alleen zich van een exemplaar voorzie, om daaruit de kinderen te doen lezen, en hen uittelokken, om de verhalen, daarin vervat, zich zodanig eigen te maken, dat zij in staat zijn, om dezelve in ene taamlijk goede orde aan den Meester mondeling mededeelen.

4.

Voor 't overige zal de Meester een vlijtig en verstandig gebruik maken van die hulpmiddelen tot het Godsdienstig onderwijs, welke hem door het bovengemelde *Commissie*, onder goedkeuring van het Publiek Bestuur, over enigen tijd zullen worden toegezonden.

5.

's Morgens als de School begint, tegen den middag als het eindigt, na den middag als het weder begint, en 's avonds als het uitgaat, zullen de vooraanzittende Scholieren van elke Classe, bij beurten, vooral langzaam, duidelijk en eerbiedig opzeggen de volgende gebeden en dankzeggingen; en om alle de kinderen daaraan hartlijk te doen deel nemen en eerbiedig zijn, hun, nu en dan, vóór het uitspreken dezer gebeden en dankzeggingen herinneren, dat zij nu tot God zullen spreken.

MORGENGEBED.

Hoe Goedertieren zijt gij over ons, o God! onze Schepper en Verzorger! wij danken U voor Uwe Bescherming in den afgelopen nacht, en voor de gelegenheid, welke Gij ons nu weder geeft, om nuttig te worden voor onze medemenschen en gelukkig voor ons zelve tijdelijk en eeuwig. — Geef, dat wij altijd gedenken aan de rekenschap, welke wij U zullen moeten geven van alle onze gedachten, woorden en daden, opdat wij toch nimmer ondankbaar zijn jegens Uwe Vaderlijke Liefde, welke U bewogen heeft, om ons JESUS CHRISTUS Uwen Zoon, en door Hem een eeuwig leven te schenken.

Vele zijn de verkeerdheden onzer jeugd, vergeef ze ons genadig, en behoed ons tegen die alle. Ach! mogten wij U leren beminnen en gehoorzamen naar de lessen en het voorbeeld van Hem, dien gij ons ten leeraar en voorbeelde gegeven hebt.

Laat ons vooral dezen dag naarstig, aandachtig en gehoorzaam zijn, en alsoo aanhoudend toenemen in die kundigheden en deugden, waardoor wij U moeten behagen. Amen.

GEBED VOOR HET ETEN.

God en Vader van alle menschen! van U dalen alle weldaden neder. Geef, dat wij Uwe Gaven in dit middaguur als vrije en onverdiende geschenken van Uwe Vaderlijke Goedheid mogen erkennen. Laat ons recht vergenoegd zijn met het geen Gij ons hebt toebedeeld. Behoed ons voor onmatigheid en onbescheidenheid, en geef, dat wij, onder een levendig gevoel uwer tegenwoordigheid, in vrede en liefde, en met ene dankbare blijmoedigheid het voedsel, dat Gij ons schenkt, mogen genieten! Amen.

DANKZEGGING NA HET ETEN.

Wij danken U, o Goedertieren Vader! voor het voedsel, waardoor Gij ons dezen middag weder verkwikt en versterkt hebt. Gij zijt het, die het brood uit de aarde doet voorspruiten, en alles laat groeijen, waardoor wij gevoed, gedekt en verkwikt worden. Laat ons Uwe Goedheid niet vergeten, en in alles op U vertrouwen, o God! die zorgt voor alles, wat leeft. Met genoegen gaan wij nu weder aan onze lessen. O geef, dat wij toch veel mogen leren, en daardoor wijs en deugzaam worden ter zaligheid! Amen.

AVONDGEBED.

Wij eindigen weder, o Goedertieren Hemelsch Vader! den dag van heden met gebed en dankzegging, want van U verwachten, van U ontvangen wij alles. Leer ons U hiervoor onzen dank bewijzen door gehoorzaamheid aan Uwen Goeden en Wijzen Wil, en vergeef ons genadig ook de misslagen, die wij het ongeluk gehad hebben van op dezen dag te bedrijven, daar Gij ons door Jesus Christus reeds zo vele Genade en Liefde bewezen hebt. Geef, o God! dat wij U steeds wederliefde en dankbaarheid mogen betonen, door altijd ons vertrouwen te stellen op U en onzen Zaligmaker!

Ach! mogten wij ook volgens Uwen Wil en Zijne voorschriften elkanderen onderling als Broeders en Zusters van harte liefhebben, en tot all' wat goed en loflijk is, aansporen.

Waak Gij voor ons in den aanstaanden nacht, en verkwik ons door ene matige rust. Ook onze Ouders, Meesters, Vrienden en alle onze Medemenschen bevelen wij aan Uwe Vaderlijke Zorg en Liefde. Vergeld hun al het goede, dat zij ons bewijzen! Amen.

6.

Ook zal het aan alle Schoolmeesters vrijstaan, om, tusschen beiden, opdat de leerlingen niet alte zeer gewennen aan dezelfde gebeden, zich in derzelve plaats te bedienen van de gebeden en dankzeggingen, te vinden in boekjes, welke door het *Committé* opgegeven of goedgekeurd zijn, alsmede van de volgende dichtstukjes, welke de kinderen eerbiedig en langzaam, biddende, kunnen opzeggen.

MORGENLIED.

Magtige Schepper, U moeten wij danken,
Dat wij ontwaakten gezond en verheugd.
En wie zou met ons ook Jesus niet danken,
Dat wij U kennen in 't eerst onzer jeugd!

Prijst U de morgen, wij zullen U eren,
Dat Gij ons gunstig in 't leven bewaart;
Prijst U de morgen, ach! mogt hij ons leren,
Heilig en dankbaar te leven op aard.

Naarstig gehoorzaam en vrolijk te wezen,
Is ons tot voordeel, en 't is Uw gebod.
Vriendlijke Schepper! wie zou U niet vrezen!
Wie U niet eren, Almagtige God!

Gij, Gij alleen herstelt onze krachten!
Wie is, als Gij, Algenoezaam en Mild?
Wij willen van daag Uwe wetten betrachten,
Daar Gij ook kinderen zegenen wilt!

VERVOLG UITR. FLB. I.

LIED VOOR HET ETEN.

O Goede God! Wiens gunstbewijzen
Ons zwakke lighaam zullen spijsen,
Geef ons 't gevoel van zo veel goed!
Uw wil sta in ons hart geschreven!
Spijs ook de ziel in 't aardse leven,
Daar Gij zo mild ons lighaam voedt!

DANKLIED NA HET ETEN.

Dank zij U, Goede Hemelheer!
Voor spijs en drank, en 't geen nog meer
Uw Gunst ons wilde schenken.
O Vader! geef, dat wij voortaan.
Op deze gladde levensbaan
Altijd aan Uwe Liefde en onzen pligt gedenken!

AVONDLIED.

De zon moog haar stralen
In 't westen doen dalen,
Dit geeft ons geen smart:
God heeft ook geschapen
Den nacht om te slapen,
Dies looft Hem ons hart.

Hoe donker 't mag wezen
Wij willen niet vrezen
In 't holst van den nacht.
God zal voor ons zorgen,
Tot dat ons de morgen
Weêr vrolijk verwacht.

Geen leed zal ons naken,
God wil ons bewaken,
Hij zorgt ook voor 't kind.
God toont door ons 't leven
En voedsel te geven,
Hoe Hij ons bemint.

Wanneer w' U verhogen,
Dan sluiten w' onze ogen
Gerust, onze God!
U ere te geven
En dankbaar te leven
Is 't zaligste lot.

V. HOOFDSTUK.

Van de beloningen en straffen in de Scholen.

1.

De Schoolleeraar zal in zijne straffen en beloningen volkomen onpartijdig en rechtvaardig zijn, waartoe vereischt wordt, dat hij dezelve, zo veel mogelijk, inrichte naar de bijzondere geartheden en jaren der kinderen, en altijd lette op de eigenlijke natuur der daden, welke zij bedrijven, en de daarbij plaats hebbende omstandigheden.

2.

Hij zal niet mogen straffen, dan ingeval van noodzaaklijkheid, en zijne Scholieren liever door gepasten lof en beloningen aanmoedigen en hunnen naijver opwekken, dan hen door verachtelijke schandwoorden moedloos maken en door dwang tot hunnen pligt brengen.

3.

Wanneer hij zich genoodzaakt vindt om te straffen, zal hij zulks bij opklimming, en liever doen

door schande, dan door lichaaamlijke pijn; bij voorbeeld: door ene mondelijke bestraffing, door het staan in een schandhoek, of het plaatsen van den naam op een schandbord. Doch, kan het niet anders, zija reeds zachtere tuchtmiddelen vooraf vergeefs beproefd, dan nog moet zich de Meester wachten van lichaaamlijke straffen te plegen in toorn of drift. Hij doe zulks nooit, dan na een bedaard overleg, op eene ernstige en minzame wijze te kennen gevende, dat het hem leed doet dat hij moet straffen. Alsdan kastijde hij nimmer aan het hoofd, maar op zulk ene veilige plaats en gematigde wijze, dat er geen gevaar kan zijn, om den kinderen enig lichaamljk gebrek te veroorzaken; zorgende, echter, dat de straf, wanneer zij nodig is, ook genoegzaam zij om niet veracht of bespot te worden.

4.

Zo wel ter betugeling van den moedwil, als ter aansporing tot vlijt en braafheid, zal de Schoolmeester met de verstandigste en ordentlijkste Ouders der Schoolkinderen, welke hij weet dat de opvoeding hunner kinderen gemoedlijk behartigen, somtijds gemeenschaplijk handelen, zo wel met opzicht tot het straffen, als belonen.

5.

Opdat de Scholieren te beter tot hunnen pligt zouden worden aangemoedigd, zo zullen zij, die gedurende ene gehele week in hunne bijzondere Classen door leersaamheid, zo wel als gehoorzaamheid het meest hebben uitgemunt, in die orde, waarin zij anderen hebben overtroffen, vooraanzitten; van welke vooraanzitters de Meester een nuttig gebruik zou kunnen maken om hunne medeleerlingen, die minder gevorderd zijn, te helpen onderwijzen, en de orde der bijzondere tafels te onderhouden, waaraan zij voorzitten. In 't bijzonder zal men, alle weken, prijzen schrijven, waarop de Meester deze of gene teekens van goedkeuring of afkeuring zal moeten prenten, welke prijzen voor die week in de school zullen worden opgehangen. Moetende voorts zij, die de beste prijzen hebben geschreven, de gehele week door, in hunne Classe in die orde bovenaan zitten. Doch, die meer dan twee of driemaal door onachtzaamheid vele fouten in het schrijven begaan, zullen na Schooltijd één of twee geschriften in orde moeten schrijven.

6.

De twee of drie kinderen, die in de éne of andere Classe vooraanzitten, zullen ook moeten de gebeden en dankzeggingen doen, en wel bij beurten, van de hoogste Classe af. Doch, indien het kind, welks beurt het was te bidden, zich op dien dag enig aanmerkelijk, buitengewoon of opzettijk kwaad mogt hebben veroorloofd, zal de Meester hetzelfde, in de tegenwoordigheid van alle de kinderen, op ene plegtige wijze voor dien dag het bidden en danken in de School verbieden, om reden, dat zulk een kind het groot geluk, van tot God te mogen spreken, verbeurd heeft en zo lang onwaardig blijft, tot dat het een hartlijk berouw betoond en begonnen hebbe zich te verbeteren.

7.

Bijaldien er over de straffen tusschen Ouders en Meesters enig verschil mogt ontstaan, zal hetzelfde door de Schoolcommissie der Municipaliteit,

en, des noods, met advijs van het *Comité tot Publiek onderwijs over deze Provincie* worden afgedaan. Gelijk mede alle andere verschillen tusschen Ouders en Meesters op deze wijze ten einde moeten gebragt worden.

VI. HOOFDSTUK.

Over den tijd van het Schoolonderwijs, de Vacantiën, het reinigen en zuiver houden der Scholen.

1.

De Schoolmeester zal zes dagen in de week Schoolhouden, en zich in eigen persoon bij de kinderen laten vinden, zo wel des voor- als des na-middags, drie achtereenvolgende uren.

2.

Gedurende dien tijd zal hij in iedere les aan elk Scholier, zonder uitzondering, een genoegzaam; en naar de menigte zijner Scholieren geëvenredigd gedeelte van zijnen tijd besteden.

3.

De Schoolmeesters zullen geene andere vacantiën of speeldagen mogen geven, dan die weken, waarin de feesten van *Paaschen*, *Pinzleren* en *Kermis* invallen; benevens de *Kermisweek*, den eersten dag van het jaar, den Hemelvaartdag, den 17. van Louwmaand, en wanneer de Municipaliteit door andere leden vervangen wordt.

4.

Ter plaatse, waar zulks tot hiertoe gebruikelijk was, zullen de kinderen maar énen; doch voor het overige twee halve speeldagen in de week hebben, naamlijk, 's Woendags en Saturdags na den middag.

5.

Op een dezer beide dagen vóór het uitgaan der School, of bij het begin van enige Vacantie zal de Meester de kinderen, naar mate hij zulks nodig vindt, nu en dan, waarschuwen tegen allerlei schadelijke en gevaarlijke spelen, bijzonderlijk zulken, die met misbruik van het lot, met gevaar voor hun zelve, of andere lieden en derzelve glazen, of met enige geldverkwisting gemengd zijn. En ter plaatse, waar zulks kan te pas komen, zal hij hen vooral vermanen tegen het zwemmen op gevaarlijke plaatsen.

6.

Noch in, noch buiten de Vacantie zal hij kinderen, buiten weten en toestemming hunner Ouders of Voogden, tot zijnen bijzonderen dienst mogen gebruiken.

7.

Gedurende de morgen- en middag-uren, en bij alle andere goede gelegenheden van speeltijden of vacantiën, zullen alle de deuren en ramen der Scholen, wanneer de lucht maar enigzins helder is, eenen tijd lang moeten geopend, daaglijks de Scholen behoorlijk gereinigd, en des zomers met water besprengd worden, opdat de gezondheid van Meester en Kinderen door geene bedorven Schoollucht nadeel lijde.

8.

Ten dien einde zal men ook moeten zorgen, dat des winters bij het vuurstoken, 't zij in open schoorstenen, 't zij in kagchels, de Scholen door geen rook of zwavelachtigen damp benaauwd worden.

VII. HOOFDSTUK.

Over het Tractament, Schoolgeld en de woningen der Schoolmeesteren, en het loon voor het onderwijs van behoeftige kinderen.

1.

Het Tractament en Schoolgeld der Schoolmeesteren zal, vooralsnog, bepaald blijven en betaald worden op den ouder voet; zullende ook de woningen, dus verre door de Schoolmeesters ten platten Lande gratis bewoond, voortaan door hun blijven bewoond worden.

2.

Voor de arme, of zulke kinderen, wier Ouders door de Publieke weldadigheid of door de liefdadigheid van bijzondere Godsdienslige Genootschappen onderhouden worden, en die wij vertrouwen, dat, door de tusschenkomst der Armbezorgers, vlijtig ter Schole zullen gezonden worden, zal de Meester een gelijk Schoolgeld, als voor alle andere kinderen, genieten. Doch, indien de respectieve Armbezorgers met een behoorlijk certificaat, door de Municipaliteit der plaats geteekend, kunnen aantonen, dat hunne kas daartoe volstrekt niet toereikende is, zullen zij zich met de rekening van den Schoolmeester kunnen vervoegen bij de Repraesentanten dezer Provincie, die, ter bevordering van het Publiek Onderwijs, daarin behoorlijk voorzien zullen.

VIII. HOOFDSTUK.

Over het opzicht der Scholen.

1.

Het opzicht over de Scholen zal in het vervolg in de eerste plaats staan aan *het Comité tot Publiek onderwijs over de Provincie en Stad Utrecht*, en voorts aan ene Commissie uit of door de Municipaliteit van iedere plaats te benoemen. Deze Commissie zal toezien, dat dit Reglement, alsmede de Publicatie, welke gelijktijdig met hetzelfde is uitgevaardigd, en alle andere nog te verzenden orders van het Comité behoorlijk worden naargelaten, en dat alle in belangrijke zaken, de Scholen betreffende, naar recht en billijkheid worden afgedaan. Zij zal ook, van tijd tot tijd, aan het Comité van hare verrichtingen rapport doen, zo wel als van den staat der Scholen en het gedrag der Schoolmeesteren.

2.

Het Comité van Publiek onderwijs over de Provincie en Stad Utrecht zal alleen de magt hebben, om Schoolmeesters of Meesteressen afzetten, uit hoofde van onkunde, wangedrag, pligtverzuim en dergelijke wettige redenen; behoudens, evenwel, eens ieders goed recht, bijaldien hij zich mogt rekenen verongelijkt te zijn.

3.

Ook derzelver aanstelling zal geschieden door het genoemde Comité, behoudende, echter, een ieder, die daarbij belang mogt hebben, de vrijheid, om zijne wettige bezwaren tegen den Schoolmeester, van wiens aanstelling door het Comité terstond aan de Municipaliteit, en door deze aan het Volk zal worden kennis gegeven, binnen den tijd van drie weken na de kennisgeving, aan Repraesentan-

ten in te leveren, vóór welken tijd de Meester zijnen post niet zal mogen aanvaarden.

4.

Zo dikwils het Comité, of de Commissie der Municipaliteit het zal nodig vinden, zal de School geëxamineerd worden. Doch volstrekt niet minder dan éénmaal 's jaars, in zomer-, hooi-, oogst-, herfst- of wijn-maand, zal er in alle de Scholen dezer Provincie, na den Meester daarvan vooraf behoorlijk bericht te hebben gegeven, een examen over de kinderen in alle de bijzondere Classen worden gehouden, waartoe de noodzaaklijke onkosten zullen gedragen worden door de kas der Provincie.

5.

Bij die gelegenheid zal de verhoging der kinderen van de ene tot de andere Classe plaats hebben, 't welk tusschen beiden, op voordragt van den Meester, ook zal kunnen geschieden door de Commissie der Municipaliteit.

6.

Alsdan zal de Meester een onpartijdig bericht moeten geven van het gedrag der kinderen en hunne vorderingen, zo wel als van de voornaamste bijzonderheden, die sedert het laatste examen in de School zijn voorgevallen.

7.

Ten dien einde zal hij van het getal, de namen, het gedrag en de vorderingen der kinderen in iedere Classe behoorlijke lijsten maken, en dezelve aan de Commissie tot het examen overleveren.

8.

De dag, waarop de School geëxamineerd wordt, zal voor alle Scholieren een feestdag zijn, op welken zij zich, onder het opzicht van den Meester, in de School, of liever in de open lucht, wanneer daartoe ene geschikte plaats is, onderling vermaken, en op enige versnaperingen op Dorps of Stads kosten (met goedvinden, echter, van de respectieve Municipaliteiten) zullen onthaald worden.

Opdat niemand der Schoolmeesteren enige onkunde zou kunnen voorwenden van dit Schoolreglement en de gelijktijdig met hetzelfde uitgevaardigde Publicatie, (welke beiden slechts zoo lang hunne kracht zullen behouden, totdat er door de Nationale Vergadering nadere bepalingen omtrent de Scholen zullen zijn ingevoerd, en waarin het voornoemde Comité het recht aan zich voorbehoudt, om, van tijd tot tijd, zodanige veranderingen te maken, als het nodig zal vinden,) zal aan alle Schoolmeesters een exemplaar van beiden worden toegezonden, alsmede aan de respectieve Municipaliteit van ieder Dorp en Stad binnen deze Provincie gelegen. Voorts zullen deze en alle andere vereischte stukken bij het doen der examens van hun, die naar den post van Schoolmeester dingen, altijd bij de hand moeten zijn; en zal de goedgekeurde en geadmitteerde Schoolleeraar, na het ontvangen van een exemplaar derzelven, bij handtasting, monde en onderteekening moeten beloven, zich daarnaar in alle opzichten te zullen gedragen.

Aldus gedaan en gearresteerd op het Landschapshuis binnen Utrecht den 10. van Wijnmaand 1796. Het tweede jaar der Bataafsche Vrijheid. (Was geparapheerd) B. Jurns, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van voorn. Repraesentanten. (Was geteekend) P. 't Hoen.

4. **REGELMAAT** voor het onderzoek van hen die tot het ambt van Schoolleeraar wenschen aangesteld te worden. Vastgesteld door het Comité tot publiek onderwijs 's Lands van Utrecht. 25 November 1796.

1.
Het onderzoek zal geschieden door drie, daartoe voor één maand beurt om beurt gelastigde, Leden van het Comité, de Schrijver daaronder begrepen, bij welk evenwel ook elk Lid van het Comité, des verkiezende, tegenwoordig kan zijn.

2.
Vooreerst zal de Vergadering ene vrije verkiezing doen van drie Gelastigden en drie Plaatsvervangers, aan welken de eersten, in geval van wettig belet, het werk mogen overgeven. En deze keuze zal maandelijks herhaald worden, zodat de afgaanden wel weder zullen kunnen verkozen, doch tot de aanneming niet verplicht worden.

3.
Tot behulp der onderzoekers zal er een Schoolmeester bij tegenwoordig zijn, die wel zijn gevoelen zeggen, maar door zijne stem niet beslissen zal. Doch opdat alle eenzijdigheid worde vóórgekomen, zal die Meester zich verbinden, om vóóraf met hem, die onderzocht wordt, geheel geene rugspraak te houden, en vóór het onderzoek aanvangt op zijn woord verklaren, dat hij zulks noch rechtstreeks, noch enigzins van ter zijde gedaan heeft. Zullende de Meester telkens voor één maand gekozen worden.

4.
Die begeert onderzocht en tot het schoolhouden toegelaten te worden, zal zich vóóraf bij den Schrijver van dit Comité moeten aangeven, met overgave van getuigschriften, zowel van zijn goed burgerlijk gedrag door het bestuur der plaats, op welke hij althands het laatste jaar gewoond heeft, als van zijn lidmaatschap, en, zo hij gehuwd is, ook van dat zijner vrouw bij het een of ander Godsdienstig genootschap der Christenen door den Christenleeraar, onder wiens gemeente hij behoort.

5.
De Schrijver zal ter naastvolgende gewone Vergadering bericht doen van deze aangave en de getuigschriften ter tafel brengen. Zonder wettige bezwaren zal de Vergadering dit verzoek niet weigeren, maar den verzoeker, binnen den tijd van twee weken, dag en uur bepalen en door den Schrijver laten bekend maken.

6.
Het onderzoek zal met alle onpartijdigheid en minzaamheid moeten geschieden. Doch toegevendheid omtrent onbekwamen zal geen plaats mogen hebben, maar als ontrouw aan het Volk en de Jeugd worden aangemerkt.

7.
Het onderzoek zal, voor een volledig onderzoek in 't gewone Schoolambt, op het minst twee uren moeten duren. Zo er twee te gelijk worden onderzocht, ten minsten twee en een half uur. Voor drie zullen niet minder dan drie uren genomen worden. Doch meer dan drie zullen er gelijktijdig niet onderzocht worden. Doch zo iemand slechts in één

of meer delen van het Schoolleeraarsambt onderzocht wordt, zal de tijd naar evenredigheid bekort kunnen worden.

8.
Het onderzoek zal gaan over de *Nederduitse taal*, het *Lezen*, *Schrijven*, *Rekenen*, en, zo de Meester daartoe lust heeft, ook over het *Zingen*; verder over de wijze om in deze dingen onderwijs te geven, over den inhoud der opgegevene Schoolboekjes, over de inrichtingen van het Schoolreglement en het vastgestelde in de Publicatie van den 18. van Oogstmaand 1796, benevens de verdere wetten en inrichtingen, welke van tijd tot tijd voor de Scholen mogten gemaakt zijn. — Doch zo iemand slechts in één of meer vakken wenscht te onderwijzen, zal hij alleen in dezen onderzocht worden.

9.
Het onderzoek in de *Nederduitse taal* zal voornamelijk ingericht zijn naar het boekje van L. van Bolhuis, uitgegeven door de Maatschappij: *Tot nut van 't Algemeen*. Die onderzocht wordt zal van de voornaamste regels der spraakkunst rekenschap moeten geven. Hij zal van de verbuigingen door getallen, geslachten, naamvallen, tijdvallen en tijdwijzen enig bescheid geven, alsmede van de samenvoeging der zelfstandige en bijvoeglijke naamwoorden. Hij zal ook het onderscheiden gebruik van d en t, s en z, ij en ei in de voornaamste gevallen moeten opgeven. Eindelijk zal hij het gebruik der scheidtekenen en zintekenen moeten verklaren.

10.
Men zal in het onderzoek omtrent het lezen den onderzoekeling drierhande gedrukte letteren voorleggen, het gewoon *Nederduitsch*, het *Romeinsch* en het *gebogen* schrift; alsmede een tweerlei redelijk leesbaar geschreven stuk, het een met onze gewone letters, het ander met het oud *Nederduitse* schrift. Uit elk dier boeken en geschriften zal men voor de hand iets opgeven, en éénmaal eene moeilijker zinsnede of stuk voorleggen. De Meester zal éénmaal bij zichzelf het voorgelegde mogen overzien; doch daarop hetzelfde terstond, met eene verstaanbare stem, duidelijk en zonder stoten moeten lezen. En hierbij zal men wél acht geven, of hij overeenkomstig het onderwerp, en met behoorlijken nadruk, zonder gemaaktheid of zaagerigen dreun voorleze.

11.
In het onderzoek naar de bekwaamheden in het schrijven, zal men wel in voorraad vervaardigde proeven van vlug, kunstig en sierlijk schrift in aanmerking nemen; maar daarop evenwel niet alleenlijk of voornamelijk letten. Doch men zal den onderzoekeling enen volzin voorzeggen, dien hij deels met groote, deels met middenmatige, deels met kleine letters, in de tegenwoordigheid der onderzoekers, schrijven zal. En in de beoordeeling van dit geschrift zal men niet slechts op de gedaante

* Het Comité zal zich ook van deze Regelmaat bedienen in het onderzoek, welk na verloop van één jaar na de invoering van het Schoolreglement zal worden gehouden over de reeds in dienst zijnde Schoolleeraars, voor zo verre hunne omstandigheden het toelaten.

en houding der letteren en derzelver verbinding acht nemen, maar ook vooral op de spelling, het plaatzen van hoofdletters en gewone letters, de verdeelingstekenen, en al wat verder in het schrift goeds of kwaads optemerken valt. Eindelijk zal hij ook ene proef moeten geven van zijne bekwaamheid om schachten tot goede schrijfpennen te vormen en dezelve te verbeteren.

12.

In het onderzoek naar de bekwaamheden in het rekenen, zal men een paar van de moeilijkste voorstellen uit den regel van drieën in 't gebroken opgeven, welken de onderzoekeling in tegenwoordigheid der onderzoekeren zal moeten uitwerken. Hij zal vooral ook van de geheele bewerking en van de meest gebruikelijke regels der Cijferkunst ene goede uitlegging of reden moeten geven, zo van die, welke in het bewerken van geheele als van gebroekene getallen te pas komen. Ook zal de onderzoekeling bijzonderlijk zijne ervarenis moeten tonen omtrent die soort van rekeningen, welke in den *Nederlandschen* koophandel meest te pas komen en in de rekenboeken meestal onder den naam van *Praktijk* bekend zijn. Zullende hij bij die gelegenheid zijne bekwaamheid moeten doen blijken in het vervaardigen van rekeningen en quitantiën.

13.

Indien de onderzoekeling lust heeft om de Scholieren in de Zangkunst te onderwijzen, zal men hem ook daarvan ene proeve laten geven, 't zij door het zingen van Godsdienstige, 't zij van andere liederen op de thans gebruikelijke toonkunstige noten gesteld.

14.

Die den post van Schoolleeraar verlangt, zal niet slechts onderzocht worden naar zijne eigene kunde in de *Nederduitsche* taal, het lezen, schrijven en rekenen; maar het zal vooral ook in het onderzoek moeten blijken, dat hij bekwaamheid en enige hebbelijkheid heeft, om de Jeugd in deze dingen te onderwijzen. Daartoe zal de Meester, die bij het onderzoek tegenwoordig is, zorgen, dat er vier kinderen uit de vier rangen, in het Schoolreglement genoemd, bij de hand zijn, met elk van welken de onderzoekeling ene proeve moet nemen om dezelve in het spellen, lezen, schrijven en rekenen te onderzoeken, te besturen en te helpen gelijk een Schoolmeester behoort te doen: en zulks bijzonderlijk volgens de regels in het Schoolreglement Hoofdst. III. Afd. 7, 9, 10 en 11.

15.

Men zal ook den onderzoekeling naar den hoofdzaklijken inhoud der opgegeven Schoolboekjes vragen. En omtrent deze of gene stukken in dezelve, welke opzetlijk tot verstandlijke lering der kinderen geschikt zijn, zal men hem vragen, welk gebruik van dezelve in het onderwijs der kinderen te maken zij. Hieruit zal in het algemeen moeten blijken, dat de aanstaande Schoolleeraar zich met den inhoud en het nuttig oogmerk dier boekjes bekend heeft gemaakt.

16.

Eindelijk zal men dengenen, die het Schoolmeestersambt wenscht te bekleden, ondervragen naar de handelwijze, welke hij oordeelt nuttig en gepast te zijn in het bestuur der Schoolkinderen, vooral

omtrent het straffen en belonen; alsmede omtrent de inrichting der School en 't geen verder tot het ambt en den pligt enes Schoolmeesters behoort. Hierbij zal men voornaamlijk letten, of hij geschikt en gezind zij om zijne behandeling naar zulke regels interichten, als in het Schoolreglement zijn voorgesteld, bijzonderlijk H. III. Afd. 1—4. H. IV. Afd. 1, 5, 6. H. V. Afd. 1—6. en H. VI.

17.

Zo iemand verkiest bij het onderzoek ook proeven te geven van zijne bekwaamheid om de jeugd in de algemene of vaderlandsche geschiedenis, in de wiskunde, aardrijkskunde, of *Fransche, Hoogduitsche, Engelsche en Latijnsche* talen te onderwijzen, zal ook op dezelve acht geslagen en van die bevinding aantekening gehouden worden. Evenwel zal de bekwaamheid, welke hij in deze min nodige vakken hebben mogt, geenszins dienen om het gemis van enige noodzakelijk vereischte bekwaamheden te vergoeden.

18.

Na het volbragte onderzoek zal de onderzochte buiten staan; ook zal men de kinderen uit de vergadering verwijderen. Daarop zal de Voorzitter van de tot het onderzoek gelastigten het eerst den Schoolmeester naar zijn gevoelen vragen, met de redenen van hetzelfde; dan het gevoelen innemen van de Leden, en eindelijk zijn eige stem uitbrengen. Doch niemand zal ene beslissende stem hebben, tenzij hij bij het geheele onderzoek bestendig tegenwoordig zij geweest.

19.

Iemand, die in één der opgegevene zeven proefstukken bevonden wordt of geene of zeer geringe kundigheden te hebben, zal voor onbekwaam verklaard worden.

20.

Indien alle stemmen den onderzochten onbekwaam keuren, zal de Voorzitter het besluit opmaken om hem vooralsnog ongeschikt te verklaren: en dit zal hem staande de vergadering worden aangezegd.

21.

Bijaldien alle stemmen zich vereenigen in den onderzochten bekwaam te verklaren, zal hem ook dit aangezegd en hij bescheiden worden om op de eerstvolgende vergadering van het *Comité* te verschijnen ter verkrijging zijner daadlijke aanstelling. Doch indien de stemmen der onderzoekeren van elkander verschillen, zal de meerderheid beslissen.

22.

Wanneer iemand afgekeurd wordt, zal hem, in geval van volstreckte onbekwaamheid, in een jaar geen verlof tot een nieuw onderzoek vergund worden. Doch zo hij in enige stukken bekwaamheid getoond heeft, en in anderen niet, zal men hem, des begerende, een korter tijd, naar gelang van 't meer of min ontbrekende, mogen bepalen, in welken hij op zich nemen zal zich verder te oefenen in de vakken, waarin hij gebrekkig bevonden is.

23.

Wanneer iemand bekwaam gerekend wordt, zal hij voor het volle *Comité* zijne aanstelling krijgen, bij welke gelegenheid de Voorzitter of een der onderzoekeren hem op eene ernstige en nadrukkelijke wijze 't gewigt van den post eenes Schoolleeraars zal voorhouden en hem tot de getrouwe waar-

neming van denzelven aanmanen. Hierop zal hij 't Schoolreglement, de Publicatie van den 18. van Oogstmaand 1796 en de in der tijd bijgevoegde wetten ondertekenen, en een aanstellingschrift, ondertekend door den tijdelijken Voorzitter en den Schrijver, verkrijgen, in welk aanstellingschrift zullen moeten bepaald worden de vakken, waarin hij bekwaam geoordeeld is en dus onderwijzen mag.

24.

De Schrijver zal in een daartoe aangelegd boek aantekening houden niet alleen van den naam, woonplaats, ouderdom, gehuwden of ongehuwden staat, tijd van aanstelling en vakken, waarin de Meesters mogen onderwijzen, maar ook wel bijzonderlijk van de mindere of meerdere kunde in elk derzelven, gelijk ook van de mindere of meerdere bekwaamheid in de Schoolboekjes, Schoolwetten, Onderwijs en verdere behandeling der kinderen, waartoe hem door den Voorzitter der gelastigden opgave zal worden gedaan gedurende derzelver zitting.

25.

Den onderzoekeling zal, wanneer hij wordt goedgekeurd en zijne aanstelling ontvangt, een afdruksel ter hand gesteld worden van het Schoolreglement, de Publicatie en alle in 't vervolg ten dienste der Scholen uitgegeven stukken. Voor welk een en ander hij betalen zal drie guldens. Deze drie guldens zullen zodanig verdeeld worden, dat de Schoolmeester, die het onderzoek mede bevorderde, een derde ontvange, terwijl de overige twee derden zullen komen in een kas, waaruit het Schoolonderwijs ondersteund wordt, en waaruit telkens aan de kinderen, die tot het onderzoek gebruikt zijn, enig klein boekgeschenk zal worden gegeven.

Aldus, op volmagt van het Provinciaal Bestuur, besloten bij het Comité tot Publiek Onderwijs 's Lands van Utrecht, den 25. van Slachmaand, 1796, het tweede jaar der Bataafsche Vrijheid. Gezien door T. Steenbeek, Voorz. en C. W. Westerbaan, Schrijver.

5. VOORSCHRIFT voor degenen die Kleine Kinderscholen houden. Vastgesteld door het Comité tot publiek onderwijs 's Lands van Utrecht. 5 Mei 1797.

1.

Niemand zal in 't vervolg zulk een School mogen oprichten, dan die, na overgifte van voldoende getuigschriften wegens een goed burgerlijk gedrag en lidmaatschap bij het een of ander Godsdienstig genootschap der Christenen, zal onderzocht zijn en de toestemming verkregen hebben van het Burgerlijk Bestuur of de Schoolcommissie der plaats, waar men wil onderwijzen.

2.

Ook zullen zij allen, die zulk een School houden, vooral een eerlijk, kuisch, matig, vreedzaam en Christelijk leven moeten leiden, liefde voor de kinderen hebben, en zulks voornaamlijk betonen door een naauwkeurig opzicht over- en zorg voor hun, alsmede door geduld en minzaamheid.

3.

De straffen moeten in deze Scholen zeer gematigd zijn, zo veel mogelijk op ene minzame wijze, en nimmer in toorn of drift worden uitgeoefend. Nooit zullen dezelve in ongepaste schandwoorden of beangstigende bedreigingen; en niet dan bij hoge noodzaaklijkheid in ligchaamlijke kastijdingen bestaan mogen, waarbij dan nog alle mooglijke voorzigtigheid moet plaats hebben. Doch in het algemeen zal men de kinderen liever door gepasten lof en beloningen aanmoedigen, dan door straffen moedeloos maken.

4.

Inzonderheid zal men zich in deze Scholen toeleggen op reinheid en zindelijkheid, en de ligchaamlijke zuiverheid der kinderen zo veel mogelijk bevorderen.

5.

Zo dikwijls de School ledig is, zal dezelve met versche lucht moeten verfrischt worden, en onder schooltijd zal men zo veel mogelijk alle benaauwdheid en bedorven luchten weren.

6.

Deze Scholen zullen des voor- en des namiddags drie uren agtereen moeten gehouden worden, gedurende welken tijd de kinderen niet alleen mogen

gelaten worden, terwijl men tevens zorgen zal, dat zij niet te dicht op één gedrongen zitten. Ook zal men hen niet vergen om al dien tijd stil te blijven en te leren; maar, vooral wanneer men een ruim vertrek in- of eene plaats agter het Schoolhuis mogt hebben, den kinderen een geruimen tijd aldaar, onder goed opzicht, het spelen vergunnen; doch nimmer zal men hen tusschen beiden alléén op straat laten gaan.

7.

Hoe leerzamer echter deze Scholen gemaakt worden, hoe beter dezelve zijn. Er zal daarom een gevoeglijke tijd elken voor- en namiddag aan het onderwijs der kinderen besteed worden, gedurende welken men zorgen moet dat er geen onbehoorlijk geras in de School zij.

8.

Om de letters wél te doen kennen, lere men het kind allereerst dezelve duidelijk uitspreken en ze daarna afzonderlijk kennen en noemen, zorgende dat zij met alle de bijzondere soorten van druk-, schrijf- en cijffer-letters naauwkeurig bekend worden. Ten dien einde kan men aan den muur, voor het oog van alle de Scholieren, een groote A. B. C. tafel hangen, (waarvan men een voorbeeld kan vinden in het begin van het Spel- en Leesboekje voor eerstbeginnenden) voor welke men verscheide kinderen te gelijk kan oefenen en hunne eernaucht opwekken. Ook kan men zich van losse kaarten of bordpapieren bedienen, op ieder van welken duidelijke letters van één soort, en vervolgens van allerlei soorten door elkander zijn geplaatst, alsmede van goede A. B. C. bordjes.

9.

Niet voor dat zij de letters vast in het geheugen hebben en kennen, zal men de kinderen doen overgaan tot het spellen. Hier beginne men met woorden van twee en vervolgens van drie letters. Vooral onderrichte men hen in het samenvoegen van letters tot lettergrepen, en van lettergrepen tot woorden, op ene zo veel mogelijk bevatlijke wijze. Eindelijk

lere men hen woorden van vele lettergrepen, somtijds ook wel uit het hoofd, spellen.

10.

Voor dat de kinderen naauwkeurig en vaardig kunnen spellen, zal men hen niet mogen leren lezen, waartoe men in den beginne de gemakkelijkste stukjes verkieze; men gewenne hen vooral langzaam en duidelijk te lezen en de zinscheidingen niet te verwaarlozen.

11.

Om het bovengemelde onderwijs te geven zal men zich van geene andere boeken mogen bedienen dan van één of meer der volgende:

Behalven de middelen, opgegeven in de 8. Afdeeling van van dit voorschrift,

Het Spel- en Leesboekje voor eerstbeginnenden, uitgeg. door de Maatsch. T. N. v. 't Alg.

Het A. B. C. boek van van Rhijn.

Nederlandsch A. B. C. boek door Wijnand Kanaar. *Leijden* bij Du Mortier 1794.

Leesoefeningen voor eerstbeginnenden ten dienste der Scholen. *Leijden* bij Du Mortier 1796.

Spelleboek voor Neêrlands jeugd, vierde deel, weleer uitgeg. door C. Kuyper, en nu aanmerklijk verbeterd. *Leijden* bij Du Mortier 1794.

Het vijfde deel der spelling op de vier eerste doelen van C. Kuyper toegepast door W. Kanaar. *Leijden* bij Du Mortier 1794.

Gebeden en liederen, welke, volgens het Schoolreglement, in de Nederduitsche Scholen 's Lands van Utrecht gebruikt moeten worden. *Utrecht* 1797. bij A. F. Blanché, boekverkoper op de oude graft bij de Viebrug, bij wien ook alle de voorgemelde boekjes te bekomen zijn.

De Spreuken Salomons, de Evangelieboeken en alle andere, welke in het Schoolreglement van den 10. van Wijamaand 1796 zijn opgegeven.

12.

Men zorge vooral, dat de kinderen de woorden nimmer zingende uitspreken of onder het leren gebreken aanwennen, welke naderhand moeilijk te ontwennen zijn. Liever doe men hen, ieder afzonderlijk, duidelijk en natuurlijk uitspreken 't geen

gevraagd wordt, latende hen liever iets minder dan veel en gebrekkig leren.

13.

Inzonderheid zal men zich zeer zorgvuldig wachten, van den kinderen, gedurende den Schooltijd, enige andere Godsdienstige beginselen in te boezemen of gebruiken te leren, dan die door *alle* Christenen erkend en gevolgd worden, kunnende elk buiten Schooltijd onderwijs geven in welken Godsdienst men verkieze, volgens de Publicatie der Represantanten 's Lands van *Utrecht*, van den 18. van Oogstmaand 1796, het tweede jaar der Bataafsche Vrijheid.

14.

Zij, die deze zogenaamde kleine Kinderscholen houden, zullen daardoor niet gerechtigd zijn om in het Schrijven of Cijfferen onderwijs te geven.

15.

Voor al zullen zij zich toeleggen om den kinderen eene gepaste beleefdheid jegens een ieder in- en buiten de School in te boezemen.

16.

Ook zullen zij volstrektlijk niet toelaten, dat met hun medeweten de naam van het Opperwezen door de kinderen misbruikt, gevloekt of enige onbehoorlijke taal worde gesproken.

17.

Ter bevordering van den zo billijken en noodzaaklijken eerbied voor God, zal elke Schooltijd begonnen en geëindigd worden met de kleiner gebeden en dankzeggingen of liederen, te vinden in het bovengemelde, bij A. F. Blanché uitgegeven, boekje. 't Zij dit door den Schoolhouder of houdster, 't zij door een der oudste kinderen geschiedt, het zal langzaam, duidelijk en eerbiedig moeten geschieden; zullende de kinderen nu en dan herinnerd worden, dat zij nu tot God zullen spreken, en hoe gelukkig het voor ons zij, dat wij menschen dit *mogen* doen.

Aldus besloten bij het *Committé* tot Publiek Onderwijs 's Lands van Utrecht, den 5. van Bloctmaand 1797, het derde jaar der Bataafsche Vrijheid. Gezien door Joh. Robol, Voorz. en C. W. Westerbeaen, Schrijver.

6. PUBLICATIE van het Provinciaal Bestuur 's Lands van Utrecht, met bepaling van straffen op het niet nakomen der bestaande of nog te maken verordeningen betreffende het onderwijs. 27 September 1797.

GELIJKHEID, VRIJHEID, BROEDERSCHAP!

Het Provinciaal Bestuur 's Lands van Utrecht, allen den genen, die deze zullen zien of hooren lezen, Heil en Broederschap!

Daar Wij, van tijd tot tijd, hebben moeten ondervinden, dat veele Schoolleeraars, niettegenstaande eene langdurige toegeslijkheid van Ons *Committé* tot Publiek Onderwijs en deszelfs herhaalde vermaningen aan veelen van hun om in hunnen post de Wet te eerbiedigen, Onze goede oogmerken ten aanzien van de openlijke Opvoeding der Vaderlandsche jeugd tegenwerken, steunende op de langzaamheid, waarmede de straffen, in de Publicatie

van den 18. van Oogstmaand 1796 tegen de ongehoorzaamen gedreigd, werken moeten:

Zoo is het, dat Wij, de Publicatie van den 18. van Oogstmaand 1796 voor het overige alle haare kracht willende laten behouden, bij deeze vaststellen, dat alle Schoolmeesters en Meesteressen deezer Provincie, zoo die in openbaare Scholen en in bijzondere Gestigten, alsmeede allen, die aan bijzondere huizen de jeugd in het Spellén, Lezen, Schrijven of Rekenen onderwijzen, zonder eenige uitzondering, zoodra zij bevonden zullen worden tegen de gemelde Publicatie en het School-Reglement van den 25. van Slachtmaand 1796, benevens eenige andere genomen of nog te nemen maatre-

¹ Allen Schoolhousers binnen deze Provincie, dien dit bericht in handen mogt komen, zij bij deze gelegenheid bekend gemaakt, dat ook alle deze bovengemelde boekjes in hunne Scholen gebruikt mogen worden.

gelen van Ons Comité tot Publiek Onderwijs, in eenig opzicht strijdig gehandeld te hebben, daadlijk vervallen zullen verklaard worden van de Vrijheid, om in eenige Scholen, 't zij openbare, 't zij bijzondere, of ook in bijzondere huizen, de jeugd in de gezegde kundigheden binnen deze Provincie te mogen onderwijzen; zullende ook zij, die als Schoolmeesters of Schoolmeesteressen eenige bezoldiging uit 's Lands- Stads- of Dorpskassen genieten, ingeval van ongehoorzaamheid, daarvan daadlijk worden versteeke; en zullen zij, die in weerwil van dit verbod voortgaan te onderwijzen, op welke eene wijze ook, als ongehoorzaam aan de Wet, en verstoorders van de goede orde en rust, met Bannissement worden gestraft.

Wij gelasten den Procureur Generaal, wat het

Platte Land, en de Publieke Aanklagers, wat de Steden aangaat; benevens alle andere Officiëren der Justitie, om ook deze Wet met kracht te handhaven en alle ongehoorzaame onderwijzers der jeugd, zoo wel als allen, die hen tot ongehoorzaamheid mogten trachten te verleiden, met allen nadruk in rechten te vervolgen.

En opdat niemand hiervan eenige onkunde zou kunnen voorwenden, zal deze alomme worden gepubliceerd en geaffigeerd, als naar gewoonte.

Aldus gedaan en gearresteerd op het Landschapshuis binnen Utrecht, den 27. September 1797. Het derde jaar der Bataafsche Vrijheid. (Was geparapheerd) W. H. Droghoorn, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van het voornoemde Provinciaal Bestuur. (Was geteekend) P. 't Hoen.

7. WET voor het lager Schoolwezen en Onderwijs in de Bataafsche Republiek. 3 April 1806.¹

Hun Hoog Mogende, vertegenwoordigende het Bataafsche Gemeenebest, allen dengenen, die deze zullen zien of hooren lezen, Salut! doen te weten:

Vooreerst: Dat door Ons ontvangen en goedgekeurd zijnde de Voordragt van den Raadpensionaris, daartoe gedaan, dien ten gevolge is besloten te arresteren, gelijk wordt gearresteerd bij dezen, de navolgende

Wet voor het Lager Schoolwezen en Onderwijs in de Bataafsche Republiek.

Art. 1.

Het bijzonder opzigt over den staat en de inrigting der Lagere Scholen, als mede over geheel het Lager Onderwijs, is, onder het oppertoezigt van den Raadpensionaris, of van den Secretaris van Staat voor de Binnenlandsche Zaken namens denzelfden, en onder toezigt van het Departementaal en Landschaps-Bestuur, alomme in dit Gemeenebest, opgedragen aan Personen, onder den naam van Schoolopzieners, welke (waar zulks vereischt wordt) dit opzigt oefenen onder medewerking van of gecombineerd met andere Personen en Commissien of Collegien, naar den aard der Scholen.

Art. 2.

De Departementale Besturen zorgen, dat alomme, zoo veel mogelijk, binnen hun Departement gelegenheid voor handen zij, om de jeugd behoorlijk onderwijs te doen erlangen; maar dat echter door eene onbepaalde toelating van Scholen of Onderwijzers, vooral ten platten Lande, derzelver aantal niet te zeer vermeerdere.

Art. 3.

Wijders trachten zij, benevens de respectieve Gemeente-Besturen, naar de middelen in hunne handen gesteld, of, des noods, door het Gouvernement aan hun te bezorgen, het bestaan en lot der Schoolonderwijzers te verbeteren en te verzekeren, als mede de betere Schoolinrigting en Onderwijs, als ook het aanleggen van Arbeid- of Industrie-

Scholen bij de Openbare Scholen en die in de Godshuizen, aantemoedigen en uittebreiden.

Art. 4.

De Schoolopzieners, woonachtig binnen hetzelfde Departement of Landschap Drenthe, maken met elkander uit de Commissie van Onderwijs voor dat Departement of Landschap; doch zullen in het Departement Holland twee of drie zoodanige Commissien gevestigd worden.

Art. 5.

Behalve de bevoegdheid van de Departementale en het Landschaps-Bestuur, om in den zijne het toezigt over het Schoolwezen aan te bevelen aan eene bijzondere Commissie uit hunne Vergadering, benoemen zij ieder één Lid uit hun midden; welk Lid meer bijzonder daarmede zal belast zijn, en in eene meer onmiddellijke betrekking zal staan tot de respectieve Commissien van Onderwijs en Schoolopzieners, te dien effecte, dat deze zich bij zoodanig Lid, in alle gevallen, het Schoolwezen betreffende, ter eerster instantie zullen behooren te vervoegen. In het Departement Holland zullen uit het Bestuur twee of drie zoodanige Leden benoemd worden, namelijk één voor elke der Commissien van Onderwijs, aldaar gevestigd.

Art. 6.

De Raadpensionaris bepaalt de globale som, welke aan de gezamenlijke Leden van elke Commissie zal worden toegelegd, en doet dezelve, benevens alle andere uitschotten en onkosten, door de onderscheidene Schoolopzieners in hunne qualiteit op last van den Secretaris van Staat voor de Binnenlandsche Zaken geïmpendeerd, betalen uit de daartoe bestemde Post op de Begrooting der Staatsbehoeften.

Art. 7.

De bepaling van het aantal der Leden van elke Commissie, als ook de Districtsverdeeling en distributie der globale sommen onder dezelve, zullen door den Raadpensionaris geschieden, en naar eisch van

¹ [Van het jaar 1798 af zijn door de elkander opgevolgde *Algemeene Besturen des Lands* een aantal voorschriften aangaande de onderwijzers en het onderwijs gegeven, die, als behoorende tot de algemeene wetten des Lands en in meer dan eene verzameling te vinden, hier niet opgenomen worden. Alleen ten aanzien van deze wet is eene uitzondering gemaakt, omdat de hierachter volgende provinciale bepalingen op haar gegrond zijn.]

veranderde omstandigheden kunnen herzien en veranderd worden.

Art. 8.

De eerste aanstelling der Leden van elke Commissie, als ook die der nieuwe bij eene eventueele vermeerdering van derzelver getal, zal geschieden door den Raadpensionaris.

Art. 9.

Omtrent de verschillende zaken, in de drie voorgaande Artikelen vervat, doet de Secretaris van Staat voor de Binnenlandsche Zaken de noodige Voordragten aan den Raadpensionaris.

Art. 10.

Ter vervulling der in vervolg van tijd openvallende Schoolopzienaars-plaatsen, leveren de respectieve Commissien eene Nominatie van twee Personen in bij het Departementaal Bestuur, hetwelk dezelve, voorzien van zoodanige bedenkingen, als het dienstig mogt oordeelen, en voorts, zulks verkiezende, vermeerderd met één of twee Personen, inzendt bij den Secretaris van Staat voor de Binnenlandsche Zaken, die deze Nominatie aan den Raadpensionaris voor draagt, om daar uit een Schoolopziener te verkiezen.

Art. 11.

De Commissien van Onderwijs, Schoolopzienaars en zoodanige Plaatselijke Schoolcommissien, als ingevolge nadere bepalingen zullen worden gevestigd, zorgen, dat de Wetten en Reglementen, algemeene en bijzondere, omtrent het Lager Schoolwezen en Onderwijs binnen hunne Departementen, Districten, Steden of Plaatsen, worden nagekomen, en onder geenerlei voorwendsel krachteloos gemaakt of geludeerd; in welk geval zij deswegens hunne klagten, naar den aard der zaken, inleveren bij het Plaatselijk, Departementaal of Nationaal Bestuur.

Art. 12.

Geene Lagere School zal ergens, onder welken naam ook, mogen bestaan of opgericht worden, zonder uitdrukkelijke vergunning van het respectief Departementaal, Landschaps- of Gemeente-Bestuur, na vooraf gevraagde inlichting en bedenkingen van den Schoolopziener van het District of de Plaatselijke Schoolcommissie.

Art. 13.

Niemand zal binnen de Bataafsche Republiek enig Lager Onderwijs geven, dan die de vier navolgende vereischten bezit:

Vooreerst: Dat hij zijn goed burgerlijk en zedelijk gedrag door één of meer voldoende *Getuigschriften* kan bewijzen.

Ten tweeden: Dat hij de *Algemeene Toelating tot het geven van Onderwijs* erlangd hebbe.

Ten derden: Dat hij, na en boven deze Algemeene Toelating, eene *Speciale Beroeping, Aanstelling of Admissie* tot deze of gene School, of voor deze of gene Plaats wettiglijk verkregen hebbe.

Ten vierden: Dat hij zich, na het verkrijgen eener Speciale Beroeping, Aanstelling of Admissie, met de Bewijsstukken, daartoe betrekkelijk, bij den Schoolopziener van het District, of de Plaatselijke Schoolcommissie in persoon of schriftelijk vervoegd hebbe.

Zijnde hier onder niet begrepen de Onderwijzers, welke in particuliere huizen inwonen, en aan kinderen, tot dat huis behoorende, onderwijs geven.

VERVOLG UTR. PLB. I.

Art. 14.

Diegenen, welke zich, na het in werking brengen dezer Wet, zouden mogen verstouten, om, tegen het in de beide voorgaande Artikelen vastgestelde aan, eene Lagere School opterigten of Lager Onderwijs te geven, onder welken naam of op welke wijze ook, zullen voor de eerstemaal verbeuren de somma van vijftig Guldens, voor de tweedemaal honderd Guldens, te bekeeren een derde gedeelte aan den Officier, hiertoe competent, die de calange zal doen, en twee derde gedeelten ten profijte van het Plaatselijk Schoolwezen, met vrijlating aan den Regter, om, ingevalle zij onvermogen zouden mogen zijn, om gemelde boeten te voldoen, aan de overtreders zoodanige andere arbitraire correctie te infligeren, als naar aanleiding van hunne personen en omstandigheden bevonden zal worden te behoorren, en voor de dertemaal hen de inwoning binnen de plaats worden ontzegd, voor den tijd van zes jaren.

Art. 15.

Van de bepalingen, in het 13. Artikel gemaakt, zijn uitgezonderd alle de thans wettig fungerende Onderwijzers, zoo lang zij niet van School of Plaats veranderen, onder reserve nogtans van nadere voorziening, in geval van blijkbaar wangedrag of verregaande onkunde.

Art. 16.

De Algemeene Toelating tot het geven van eenig Lager Onderwijs kan alleen verkregen worden door het afleggen van een behoorlijk Examen voor daartoe bevoegde Collegien of Personen.

Art. 17.

De Speciale Beroepingen, Aanstellingen en Admissien, geschieden door daartoe bevoegde Personen of Collegien, in dier voege, als nader bij het Huishoudelijk Reglement, (Art. 20 vermeld) zal worden bepaald; zoo echter, dat geene Beroeping, Aanstelling of Admissie zal mogen geschieden, buiten behoorlijke voorkennis en medeweten van, en voorafgaande vertooning der bewijzen van Algemeene Toelating aan den Schoolopziener van het District of de Plaatselijke Schoolcommissie.

Art. 18.

Allo, die de Algemeene Toelating tot het geven van Onderwijs verkregen hebbende, zich aan pligtverzuim, overtreding of weerstreving der algemeene Wet of aan blijkbaar wangedrag schuldig maken, zullen, voor de eerstemaal, met de opschorsing hunner Acte van Algemeene Toelating voor den tijd van zes weken, en voor de tweede maal, met de volkomen intrekking dier Acte worden gestraft, verliezende daarmede gelijktijdig het regt en genot hunner Speciale Beroeping, Aanstelling of Admissie, en zullende, des niettegenstaande voortgaande met het geven van Onderwijs, vervallen in dezelfde boeten en straffen, als bij Art. 14 zijn vastgesteld.

Art. 19.

Deze opschorsing en intrekking der Acte van Algemeene Toelating zal, op voordragt der Commissie van Onderwijs of der Plaatselijke Schoolcommissie, geschieden door het daartoe bevoegd Gemeente-, Departementaal- of Nationaal-Bestuur, en waar dit vereischt mogt worden, onder ruggespraak met de bijzondere Personen of Collegien, als tot zoodanige Onderwijzers de naaste betrekking hebben.

Art. 20.

Alle nadere en bijzondere bepalingen omtrent alles, wat het Lager Schoolwezen en Onderwijs in de onderscheiden Departementen en het Landschap bijzonderlijk vordert, worden geregeld door een *Huishoudelijk Schoolreglement*, door elke Commissie respectievelijk op den voet van Art. 5 te ontwerpen, en aanbieden aan het Departementaal- of Landschaps-Bestuur, om door hetzelfde, na voorafgaand overleg met den Secretaris van Staat voor de Binnenlandsche Zaken, te worden gearresteerd.

Art. 21.

De Raadpensionaris stelt vast alle zoodanige nadere Reglementen, Verordeningen en Instructien, als ter geregelde en krachtdadige invoering dezer Wet in het bijzonder, en ter bevordering van het Lager Schoolwezen en Onderwijs in het algemeen, dienstig en noodig zullen worden geoordeeld.

En worden hier mede alle Plakkaten, Statuten, Ordonnantien, Keuren of Reglementen, binnen deze Republiek op het Schoolwezen geëmaneeerd, en alle Schoolverordeningen, hoe ook genaamd, ook speciaal de Publicatie van 29 Julij 1803, benevens alle daaruit voortgesproten algemeene en bijzondere Verordeningen en Schoolreglementen, onder welken naam ook, afgeschaff en buiten effect gesteld op zoodanig tijdstip, als, ten gevolge van het volledig in werking brengen dezer Wet, door den Raadpensionaris aan den Volke zal worden bekend gemaakt.

Ten tweeden: dat, uit kracht van het bepaalde bij het 21. Art. der vorenstaande Wet, zijn vastgesteld, gelijk mede worden vastgesteld bij dezen, het *Reglement*, de *Verordeningen* en de *Instructie* hierna onder A, B en C geëxtendeerd.

A. Reglement voor het Lager Schoolwezen en Onderwijs binnen de Bataafsche Republiek.

Art. 1.

Lagere Scholen (Art. 1 en 12 der Wet) zijn alle zoodanige, waar, onder welke benaming ook, hetzij die van Scholen, Collegiën, Instituten of dergelijke, de Jeugd van allerlei ouderdom en van beiderlei kunne, hetzij gezamenlijk, hetzij ieder afzonderlijk, in de eerste beginselen van kennis en beschaving, als Lezen, Schrijven, Rekenen en de Nederduitsche Taal, of in derzelver verdere hulpmiddelen, als de Fransche en andere hedendaagsche of ook geleerde Talen, de Aardrijks-, Geschiedkunde en dergelijke, onderwezen, of ook alleenlijk tot hoogere beschaafdheid gevormd wordt. Alleen de gewone Latijnsche Scholen of zoogenaamde Gymnasien zijn daarvan uitgezonderd.

Art. 2.

De Lagere Scholen worden onderscheiden in dezulke, die uit eenige publieke, hetzij Lands, Departementale, Plaatselijke, Geestelijke, Kerkelijke of eenige andere openbare kas hoegenaamd, geheel of gedeeltelijk, regtstreeks onderhouden of ondersteund worden, of behooren tot een Gesticht, hetwelk op eenigerhande wijze uit eene publieke kas onderhoud of vasten onderstand erlangt, — en in dezulke, wier onderhoud, buiten bijdrage of toelage uit eenige publieke kas, gevonden wordt uit bijzondere Kassen, Fondsen, Toelagen of Penningen. De eersten heeten *Openbare* en de laatsten *Bijzon-*

dere Scholen; ook worden derzelver Onderwijzers onderscheiden in *Openbare* en *Bijzondere*.

Art. 3.

De *Bijzondere Scholen*, in het vorig Art. vermeld, zijn van tweederlei Klasse.

1° De zoodanige, die — of bij uitsluiting behooren, hetzij tot eenige Diakonie of eenig Godshuis, van welke Gezindte ook, hetzij tot de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, hetzij ook tot eenig ander, geheel op zich zelve staande, Gesticht, — of ten eenenmale komen ten koste en laste van een of meerdere bijzondere Personen, die zich tot derzelver oprigting en geregeld en toereikend onderhoud verbonden of onderling vereenigd hebben.

2° De zoodanige, die, zonder eenigerhande vasten onderstand of bezolding, haar onderhoud geheel en al vinden uit het provenue van de Schoolgelden en Kostpenningen der af- en aankomende leerlingen.

Art. 4.

Het *Lager Onderwijs* (Art. 1 en 13 der Wet) binnen de Bataafsche Republiek wordt gegeven, deels door de Onderwijzers van beiderlei kunne in de Art. 2 en 3 omschreven Openbare en Bijzondere Scholen, onder welke ook gerekend worden alle zoodanige Personen, die aan den werkelijken Schoolhouder of Schoolhoudersse gesubstitueerd of geadjungeerd zijn, of ook onder den naam van Ondermeester, Ondermademoisel of anderszins in een dier Scholen met eenig afzonderlijk vak van het Lager Onderwijs bepaaldelijk belast zijn; — deels door zoodanige Onderwijzers van beiderlei kunne, als onder den titel van Onderwijzer aan de huizen, Taalmeeester, Opzegger of eenigen anderen, hetzij in hunne eigene, hetzij aan de huizen van anderen, aan eenen of meerdere leerlingen in eenig gedeelte van het Lager Onderwijs, boven in Art. 1 omschreven, onderrigt geven.

Deze alle zijn begrepen in de algemeene Wet; wordende van elkander onderscheiden door de algemeene benoemingen van *Schoolonderwijzers*, *Schoolhouderssen* en *Huisonderwijzers*. Alleen de zoogenaamde Gouverneurs en Gouvernanten zijn hiervan uitgezonderd (verg. Art. 13 der Wet).

Art. 5.

Elk der *Schoolopzieners* (Art. 1 der Wet) heeft zijn bijzonder District, waarover het opzigt aan hem persoonlijk is aanbevolen, en waarbinnen hij, zoo veel mogelijk, met der woon zal moeten gevestigd zijn. Derzelver werkzaamheden worden bepaald door eene te arresteren *Instructie voor de Commissiën van Onderwijs*.

Art. 6.

De *Commissiën van Onderwijs* (Art. 4 der Wet) worden tot het houden harer Vergaderingen door de respectie Departementale of het Landschaps-Bestuur verzorgd van lokalen, vuur, licht, schrijf-behoeften en verdere benoodigdheden.

Art. 7.

Er zal eenmaal 's jaars eene *Algemeene Vergadering*, uit de respectie Commissiën, door den Secretaris van Staat voor de Binnenlandsche Zaken, dit noodig oordeelende, beschreven en in den Haag onder deszelfs directie gehouden worden, ter overweging en bevordering der algemeene belangen van het Lager Schoolwezen en Onderwijs.

Art. 8.

Tot deze Algemeene Vergadering zal elke Commissie één harer Leden afvaardigen, die volgens een te bepalen Tarif, deswegens zal worden schadeloos gesteld.

Art. 9.

In zoodanige kleinere Steden, Dorpen, Vlekken, Gehuchten of Streken, waar, — ieder Dorp, Gehucht of Streek op zich zelve genomen, — boven eene openbare School (Art. 2), geen twee of meer bijzondere Scholen der tweede Klasse (Art. 3. N° 2), Vrouwen-Scholen niet gerekend, gevonden worden, is de Schoolopziener van het District (Art. 5) bevoegd, om met overleg en onder dadelijke aanstelling van het Gemeente-Bestuur dier Plaats, waar zoodanig een bestaat, aan één of meer bij hem bekende en vertrouwde personen, een *Plaatselijk* en aan hem ondergeschikt *Tbevoorzigt* (Art. 1 der Wet), over de School of Scholen, benevens alle Onderwijzers van beiderlei kunne, tot zoodanige Plaats behorende, aan te bevelen.

Art. 10.

In alle grootere Steden of Plaatsen, waar — iedere Plaats op zich zelve genomen — boven eene of meer Openbare Scholen (Art. 2) twee of meer Bijzondere Scholen der tweede Klasse (Art. 3. N° 2), Vrouwen-Scholen niet gerekend, gevonden worden, zal met overleg van den Schoolopziener van het District (Art. 5) door het Gemeente-Bestuur worden aangesteld een plaatselijk opzicht over de Lagere Scholen en het Onderwijs, bestaande, naar den aard der omstandigheden en de gelegenheid der Stad of Plaats, uit een of meerdere personen, zoo echter, dat bij een meerder getal van dezelve de Stad of Plaats zoodanig in Wijken of Scholen verdeeld worde, dat ieder Lid zijne bijzondere Wijk of Scholen hebbe, waarover het opzicht aan hem persoonlijk is aanbevolen: alle welke Personen gezamenlijk en gecombineerd (Art. 1 der Wet) met den Schoolopziener van het District uitmaken de *Plaatselijke Schoolcommissie* (Art. 11 der Wet), welker werkzaamheden, voor zooverre zij niet in de *Verordeningen op de Examens of Instructie voor de Commissiën van Onderwijs* bepaald zijn, in de Departementale (Art. 20 der Wet) of ook Plaatselijke Schoolreglementen, te arresteren in overeenstemming met de algemeene Wetten, zullen worden geregeld.

Art. 11.

In grootere Steden of Plaatsen, in het voorgaande artikel omschreven, wordt het opzicht over de Openbare Scholen (Art. 2) — voor zoo verre die thans nog staan mogen onder directie van bijzondere Collegiën van Regenten, Inspectoren of dergelijke, en nog niet dadelijk onder het algemeen plaatselijk Schoolopzicht gebragt zijn of daaronder niet geheel kunnen gebragt worden — gecombineerd geoefend door de Plaatselijke Schoolcommissie, of wel twee of meer daartoe benoemde Leden uit dezelve (Art. 10) en door een altijd gelijk getal Leden uit de zoo even genoemde Collegiën; makende dezen dan gezamenlijk uit, de *Plaatselijke Schoolcommissie voor de Openbare Lagere Scholen*, en regelende onderling, onder het beleid en de goedkeuring van het Gemeente-Bestuur, hare inrigting en werkzaamheden naar den eisch der om-

standigheden, zoo echter dat aan dezelve geheel en al verblijve de zorg over het onderwijs op gemelde Scholen, en over alles, wat daartoe betrekking heeft.

Art. 12.

De *aanstelling* der algemeene *Plaatselijke Schoolcommissie*, (Art. 10) en de regeling der meer bijzondere *Plaatselijke Schoolcommissiën voor de openbare Scholen*, waar dezelve mogen gevorderd worden, (Art. 11), zal moeten geschieden uiterlijk binnen twee maanden na de afkondiging dezes, en daar van onmiddellijk van wege de respectieve Gemeente-Besturen kennis worden gegeven aan het respectief Departementaal Bestuur, als mede aan de Commissie van Onderwijs; zullende gedurende den tijd, dat zoodanig Plaatselijk Schoolopzicht niet tot stand mogt gebragt zijn, de Schoolopziener van het District deszelfs werkzaamheden waarnemen.

Art. 13.

Het *toezigt over de Bijzondere Scholen der eerste Klasse* (Art. 3. No. 1) is, voor zoo verre er geen gevestigd opzicht over bestaat, opgedragen aan den Schoolopziener van het District (Art. 5) of aan de Plaatselijke Schoolcommissie (Art. 10.); maar blijft, voor zoo verre over dezelve een gevestigd opzicht aanwezig is, aan hetzelfde toevertrouwd; zoo echter dat aan den Schoolopziener van het District of aan de Plaatselijke Schoolcommissie, dáár, waar 'er eene aanwezig is, de gelegenheid gegeven worde den staat en de inrigting dezer Scholen te kennen, ten einde daarvan jaarlijks ter plaatse, waar zulks behoort, het noodig verslag te kunnen inleveren; zijnde voorts gemelde Schoolopziener of Plaatselijke Schoolcommissie gehouden, het over deze Bijzondere Scholen gevestigd opzicht te dienen van zoodanige bedenkingen en inlichtingen, als tot den meerderen bloei dier Scholen zouden kunnen dienstig zijn; blijvende gemelde opzicht zelve verantwoordelijk voor de opvolging der algemeene en bijzondere Wetten en Verordeningen, op het Lager Schoolwezen en de inrigting en het onderwijs der Lagere Scholen gemaakt of nog te maken.

Art. 14.

Alle degenen, die thans Lager Onderwijs geven, en boven in Art. 4. omschreven zijn, zullen zich, in den loop der maand Julij dezes jaars, in persoon of schriftelijk vervoegen bij den Schoolopziener van het District of de Plaatselijke Schoolcommissie, waar zoodanig eene bestaat; zullende zij, die alsdan tevens eene Acte van vorige beroeping, aanstelling of admissie inleveren, dadelijk een bewijs van Algemeene Toelating ontvangen; als ook de zulke, die, zonder eenigerlei Acte van dien aard te bezitten, daartoe op eenigerhande grond, door den Schoolopziener of de Plaatselijke Schoolcommissie, onder goedkeuring van het daartoe bevoegd Bestuur, geregtigd geoordeeld worden: vallende dan alle, die langs dezen weg een bewijs van Algemeene Toelating erlangen, onder de termen van *thans wettig fungerende Onderwijzers*, Art. 15. der Wet vermeld.

Art. 15.

In geval van *vervogaande onkunde* (Art. 15. der Wet) zal, na voorafgaande vermaning en waarschuwing door den Schoolopziener of de Plaatselijke Schoolcommissie, een zekere tijd, van ten minsten

zes maanden, worden gesteld, na welken zij, het zij voor de Commissie van Onderwijs, het zij voor de Plaatselijke Schoolcommissie, (Art. 10.), ingeval zij onder zoodanig eene ressorteren, bewijzen hunner aanvankelijke vorderingen zullen moeten geven, of bij gebreke van dien, op de wijze, bij Art. 18 en 19 der Wet bepaald, in hunnen post geschorst of daarvan ontzet worden.

Art. 16.

Van de bepalingen, bij Art. 13. der Wet gemaakt, zijn *almede uitgezonderd* zoodanige Personen, die binnen deze Republiek van eenige daartoe bevoegde Vergadering de faculteit tot het leeren in het openbaar hebben verkregen, en jonge lieden ter vorming of opleiding tot hogere wetenschappen eenig Lager Onderwijs mogen verkiezen te geven, het zij dezen bij hen inwonen of niet, mits daarvan, bij dadelijke inwoning, in allen gevalle, als ook, buiten dadelijke inwoning, dan wanneer het getal hunner leerlingen dat van vier moge te boven gaan, schriftelijk kennis gevende aan de Commissie van Onderwijs of de Plaatselijke Schoolcommissie; zulende zij zich ter onderwijzing hunner kwekelingen in eenig afzonderlijk vak van het Lager Onderwijs (Art. 1. en 4.) alleen mogen bedienen van zoodanige Personen, die de vereischten bezitten, bij Art. 13. der Wet bepaald.

Art. 17.

Zonder de *Algemeene Toelating* tot het geven van Lager Onderwijs (Art. 13. No. 2. en Art. 16. der Wet) verkregen te hebben, zal het niemand geoorloofd zijn openlijk te staan naar eene vacante of het oprigten eener nieuwe School, of het geven van Onderwijs aan de huizen. Ook zal het niemand immer vrijstaan in eenig ander gedeelte van het Lager Onderwijs onderrigt te geven, dan tot welks onderwijzing hij of zij de *Algemeene Toelating* outving.

Art. 18.

Bij het *openvallen van eenig Onderwijzersplaats*, (Art. 4.) zal daarvan door degenen, die de Aanstelling of Beroeping doen of de Admissie verleenen moeten (Art. 17 der Wet), schriftelijk kennis worden gegeven aan den Schoolopziener van het District of de Plaatselijke Schoolcommissie, met opgave der Tractementen en Emolumenten, aan die plaats verbonden, ten einde deze daar van, overeenkomstig Art. 14. der meergemelde *Instructie*, openlijke bekendmaking kunnen doen ter plaatse, waar zulks behoort.

Art. 19.

Bij elke *Speciale Beroeping, Aanstelling of Admissie*, (Art. 13. No. 3. en Art. 17. der Wet) zal daarvan door degenen, die de Beroeping of Aanstelling doen of de Admissie verleenen, aan den beroepenen, aangestelden of geadmitteerden, het zij als Openbaar of Bijzonder Schoolonderwijzer of Schoolhouderesse, het zij als Huisonderwijzer (Art. 4.), eene schriftelijke Acte moeten worden afgegeven, bevattende naauwkeuriglijk den omtrek der werkzaamheden, denzelven opgedragen; doch welke werkzaamheden, wat het onderwijs betreft, zich in geen geval verder zullen mogen uitstrekken, dan die, waar toe de beroepene, aangestelde of geadmitteerde de *Algemeene Toelating* (Art. 13. No. 2. en Art. 16. der Wet) ontving, en welke Acte den-

zelven, voor zoo verre het onderwijs aangaat, geene verdere qualificatie geeft, dan zij, die hem beroepen, aanstellen, of toelaten, gerechtigd zijn te verleenen.

Het zijn voornamelijk deze Acten, welke, zoo dikwerf zij ontvangen worden, ingevolge No. 4, van Art. 13 der Wet, moeten zijn vertoond geworden aan den Schoolopziener van het District, of aan de Plaatselijke Schoolcommissie, vóór en alcer een beroepene, aangestelde of geadmitteerde van zijne Beroeping, Aanstelling of Admissie vermag gebruik te maken, ook ten einde van deze Beroeping, Aanstelling of Admissie de openbare aankondiging geschiede ter plaatse, waar zulks behoort.

Art. 20.

Boven en behalve eene *Speciale Beroeping, Aanstelling of Admissie*, als Huisonderwijzer, wordt eene gelijke *Speciale Beroeping, Aanstelling of Admissie* als Schoolonderwijzer gevorderd, en omgekeerd; zijnde ieder derzelve daarenboven alleen van kracht voor de Plaats of School, voor welke zij verkregen zijn; blijvende het aan ieder Gemeente-Bestuur onverlet, om aan School- en Huisonderwijzers, elders, doch binnen hetzelfde Departement of District toegelaten, (vergelijk Art. 21. der Verordeningen op de Examens) en gevestigd, mede de *Speciale Admissie* te verleenen tot het geven van onderwijs aan de huizen binnen deszelfs ressort, met inachtneming echter van het vastgestelde bij Art. 17 der Wet, en van het vermelde in het slot van het voorgaande Art. dezes Reglements.

Art. 21.

Op alle Scholen zal worden ingevoerd en opgevolgd eene *algemeene Schoolorde*, door den Secretaris van Staat voor de Binnenlandsche Zaken te ontwerpen en te arresteren, en boven dien eene bijzondere, in overeenstemming met de algemeene ingerigt naar de verschillende behoeften en omstandigheden der onderscheiden Scholen, te ontwerpen door het respectievelijk over dezelve gevestigd opzigt, en, voor zoo verre dit vereischt wordt, te arresteren, naar den aard der omstandigheden, het zij door het Plaatselijk het zij door het Departementaal Bestuur, met inzending van die alle bij de Commissie van onderwijs, door welke dezelve worden ingezonden bij den Secretaris van Staat voor de Binnenlandsche Zaken.

Art. 22.

Alle *Schoolonderwijs* zal zoodanig moeten worden ingerigt, dat onder het aanleeren van gepaste en nuttige kundigheden de verstandelijke vermogens der kinderen ontwikkeld, en zij zelven opgeleid worden tot alle Maatschappelijke en Christelijke deugden.

Art. 23.

Terwijl vastgesteld wordt het nemen van maatregelen, om de Schoolkinderen van het onderwijs in het *Leerstellige* van het Kerkgenootschap, waartoe zij behooren, geenszins verstoken te doen blijven, zal het geven van dit onderwijs niet geschieden door den Schoolmeester.

Art. 24.

De Schoolhouders en Schoolhouderessen zullen, na verloop van een nader te bepalen tijd, niet vermogen op derzelver Scholen eenige andere *Leer- of Leesboeken* te gebruiken, dan welke uitgedrukt

staan op eene algemeene Roeken-lijst, door den Secretaris van Staat voor de Binnenlandsche Zaken te ontwerpen en te arresteren; uit welke algemeene Lijst elke Commissie van Onderwijs eene bijzondere Lijst van Schoolboeken zal vermogen te formeren, ten einde, met uitsluiting van alle andere, op de Scholen, onder haar ressorterende, te worden gebezigd, met dien verstande nogtans, dat aan de Onderwijzers der Bijzondere Scholen van de eerste Klasse (Art. 3, No. 1.) de vrijheid gelaten zij, om zich — onder goedkeuring van het over dezelve respectievelijk gevestigd opzigt, en met kennisgeving daarvan, het zij aan den Schoolopziener, het zij aan de Plaatselijke Schoolcommissie, waar deze bestaat — op hunne Scholen nog van zoodanige andere Leer- of Leesboeken te bedienen, als de aard hunner Scholen vorderen mag; en wijders dat het aan de Onderwijzers der Bijzondere Scholen van de tweede Klasse, (Art. 3, No. 2.) zal vrijstaan om aan den Schoolopziener van het District of aan de Plaatselijke Schoolcommissie, waar zulk eene aanwezig is, zoodanige hoogere en voor bijzondere wetenschappen geschikte Leer- en Leesboeken, ten gebruike op hunne Scholen, ter goedkeuring voor-teslaan, als voor derzelver hoogere en bijzondere inrigting en behoefte mogen gevorderd worden; zullende hiervan, zoo wel ten aanzien der Bijzondere Scholen van de eerste, als ten aanzien van die der tweede Klasse, op de eerstvolgende Vergadering der Commissie van Onderwijs, door den Schoolopziener van het District opgave worden gedaan, en vervolgens door deze aan den Secretaris van Staat voornoemd.

Art. 25.

Alle degenen, die nalatig of onwillig zijn, om aan het bepaalde bij de vier voorgaande Artikelen te voldoen, vervallen in de straffen, bij Art. 18 der Wet vastgesteld.

Art. 26.

Niettegenstaande de bepalingen, omtrent het *opschorsen en intrekken der Acte* van Algemeene Toelating, bij Art. 18 en 19 der Wet gemaakt, behouden zoodanige bijzondere Personen en Collegiën, als tot de Bijzondere Scholen der eerste Klasse, (Art. 13, No. 1) de naaste betrekking hebben, de faculteit om derzelver Onderwijzers respectievelijk het regt en genot hunner Speciale Beroeping of Aanstelling voor zoo langen of korten tijd of ook geheel te ontnemen, als zij billijkerwijze voor het belang hunner School zouden mogen noodig oordeelen, gevende daarvan, benevens van de hiertoe moverende redenen, dadelijk kennis aan den Schoolopziener van het District of de Plaatselijke Schoolcommissie, ten einde, voor zoo verre noodig geoordeeld wordt, van een en ander openlijk berigt te geven ter plaatse, waar zulks behoort.

Art. 27.

Ten aanzien van alle overige Onderwijzers, namelijk de Openbare Schoolonderwijzers, de Bijzondere Schoolonderwijzers der tweede Klasse, de Schoolhouderessen en de Huisonderwijzers, zal geene *opschorsing of intrekking* der Speciale Beroeping, Aanstelling of Admissie kunnen plaats hebben, afgescheiden van de opschorsing en intrekking hunner Acte van Algemeene Toelating, overeenkomstig Art. 18 en 19 der Wet, en zal hiervan al mede de

openlijke bekendmaking geschieden ter plaatse, waar zulks behoort.

Art. 28.

Op alle Bijzondere Scholen der eerste Klasse (Art. 3, No. 1) zullen alleen mogen worden opgenomen en onderwezen zoodanige *Kinderen*, die zelve of wier Ouders tot de Diakonie, het Godshuis, de Maatschappij of het Gesticht, waaraan die Scholen respectievelijk verbonden zijn, of onder derzelver Oprigters of Intekenaars behooren.

Art. 29.

Op zoodanige Openbare Scholen, welke alleen voor de *Kinderen van Behoeftigen* zijn opgericht, zullen alleen de zoodanige mogen opgenomen en onderwezen worden, terwijl op zulke Plaatsen, als ook ten platten Lande, waar geene zoodanige Scholen alleen ten behoeve van Arme Kinderen aanwezig zijn, door het daartoe bevoegd Bestuur de noodige zorg zal gedragen worden, dat deze, het zij ten koste der Diakonie, waartoe zij behooren, het zij ten laste van eenige andere Kasse, naar de omstandigheid en gelegenheid der plaats, op de aanwezig zijnde School behoorlijk en geregeld onderwijs ontvangen.

Art. 30.

Aan de Departementale en Gemeente-Besturen wordt aanbevolen om bedacht te zijn op het beraamen en nemen van gepaste maatregelen.

1°. Ter zoodanige regeling der *Inkomsten van den Schoolmeester*, vooral ten platten Lande, dat deze naar den aard zijner behoefte, bij eene goede waarneming van zijnen post, daar in een toereikend bestaan vinde, en wel zoo min mogelijk regtstreeks afhankelijk van de ouders, wier kinderen zijne School bezoeken. (Art. 3 der Wet.)

2°. Ter voorziening in het zooveel mogelijk *onafgebroken Schoolhouden en Schoolgaan* geheel het jaar door.

Van alle welke maatregelen, het zij reeds bij de hand genomen, het zij vervolgens te nemen, als mede van derzelver gevolgen, door den Schoolopziener van het District berigt zal worden ingezonden bij den Secretaris van Staat voor de Binnenlandsche Zaken, ten einde daarvan zoodanig gebruik te kunnen maken, als ten nutte van het Algemeene Schoolwezen dienstig zoude mogen worden geoordeeld.

Art. 31.

De Secretaris van Staat voor de Binnenlandsche Zaken beraamt en draagt voor alle gepaste maatregelen, ter aankweeking van geschikte onderwerpen voor het Lager Onderwijs, ter aanmoediging van verdienstelijke Onderwijzers, ter verbetering en verzekering van het bestaan en lot der Openbare Onderwijzers; als mede ter meest geregelde en meest vruchtbare onderwijzing en opleiding der Bataafsche jeugd: makende voorts, benevens de Departementale en Gemeente-Besturen, van alle middelen, in derzelver handen gesteld (Art. 3 der Wet), het best en convenabelst gebruik, om het verbeterd Lager Schoolwezen en Onderwijs ten krachtdadigsten te bevorderen, en de Wetten en Verordeningen, omtrent hetzelfde geëmanceerd, te handhaven en te doen nakomen.

Art. 32.

De Raadpensionaris behoudt aan zich, om dit

Reglement zoodanig te interpreteren, te altereren en te amplieren; als in tijd en wijle nuttig en noodzakelijk zal worden geoordeeld.

- B. Verordeningen op het afnemen en afleggen der Examens van degenen, welke Lager Onderwijs begeren te geven in de Batavia'sche Republiek.

Art. 1.

De *Schoolonderwijzers* (Art. 4 van het Reglement) worden, ten aanzien van de mate van bekwaamheid en de soort van Examen, dat van hun gevorderd wordt (Art. 16 der Wet, onderscheiden in de vier navolgende Rangen:

De *vierde* of *laagste* Rang bestaat uit dezulke, die in het Lezen, Schrijven en de beginselen der Rekenkunde, de regel van Drieën ingesloten, tamelijk bedreven zijn, en tot het geven van onderwijs, eenigen aanleg hebben.

De *derde* uit dezulke, die, in het Lezen, Schrijven en Rekenen, zoo met geheele, als gebroken getalen, wel ervaren, in derzelver toepassing op zaken van het dagelijksch leven eenige vaardigheid, van de beginselen der Nederduitsche Taal eenige kennis, en van eene goede manier van onderwijzen eenig begrip hebben.

De *tweede* uit dezulke, die zoo in het gewoon, als kunstmatig Lezen regt bedreven zijn, eene goede nette hand Schrijven, de Rekenkunde, zoo Theoretisch als Praktisch, regt verstaan, de voornaamste regelen der Nederduitsche Taal benevens derzelver gronden kennen, van de Aardrijks- en Geschiedkunde eenig begrip hebben, en eene genoegzame bekwaamheid en geoefendheid bezitten in het geven van een oordeelkundig onderwijs.

De *eerste* of *hoogste* uit dezulke, die — boven en behalve eene grondige ervarenheid in onderscheiden vakken van het Lager Onderwijs en inzonderheid in de grondbeginselen en beoefening eener oordeelkundige Leerwijze — in de Aardrijks- en Geschiedkunde goede bedrevenheid bezitten, met de Natuur- en Wiskunde wel bekend zijn, en in beschaafdheid van verstand uitmunten.

De *Schoolhouders* (Artikel 4 van het Regl.) maken, hoewel onderling zeer verschillende, gezamenlijk slechts *éenen* Rang uit; als mede de gezamenlijke *Huisonderwijzers*. (Art. 4 van het Regl.)

Art. 2.

Zij, die slechts de Algemeene Toelating als *Schoolonderwijzer van den vierden of laagsten Rang* begeren, zullen, des verkiezende, *kunnen* volstaan met hun Examen afteleggen voor den Schoolopziener van het District, die echter gehouden zal zijn, om van dit, door hem afgenomen, Examen verslag te doen aan de Commissie van Onderwijs, ten einde deze over de toelating van de zoodanige beslisse en er het bewijs of de Acte (beneden Art. 12) van afgeve.

Art. 3.

Allo, die eene Algemeene Toelating als *Schoolonderwijzer van den derden, tweeden of eersten Rang* begeren, zullen *moeten* worden geëxamineerd voor eene Commissie van Onderwijs of wel voor de Plaatselijke Schoolcommissie (Art. 10 van het Reglement) van zoodanige Stad, die, wegens het zeer groot aantal Scholen binnen dezelve, geheel alleen een

Schooldistrict uitmaakt (Art. 7 der Wet): hetgeen in het voorgaande Artikel van de Commissie van Onderwijs gezegd is, geldt in dit geval van zoodanige Plaatselijke Schoolcommissie.

Art. 4.

Boven en behalve de Examens van Schoolonderwijzers, ter verkrijging eener Speciale Beroeping, Aanstelling of Admissie, waar van nader in Artikel 25, worden voor alle de Plaatselijke Schoolcommissiën (Art. 10 van het Regl.) afgelegd de Examens van Personen, die de Algemeene Toelating als *Huisonderwijzer of Schoolhouderesse* begeren; terwijl daar, waar geene Plaatselijke Schoolcommissie bestaat, deze Examens worden afgelegd, of voor den Schoolopziener van het District, of voor de Commissie van Onderwijs, in geval namelijk het Onderwijs van degenen, die het Examen verlangen te ondergaan, zich ook tot vreemde Talen of hogere Wetenschappen zoude mogen uitrekken.

Art. 5.

De Commissiën van Onderwijs, Schoolopziener of Plaatselijke Schoolcommissiën, zullen niet vermogen eenige andere personen, ter verkrijging der Algemeene Toelating, te examineren, dan welke, binnen hunne Departementen of ressort van dien, Districten, Steden of Plaatsen, respectievelijk gedurende het laatste jaar met der woon gevestigd waren, of, Buitenlanders zijnde, zich wenschen te vestigen.

Art. 6.

Elk, die eenig Examen als Schoolonderwijzer, Schoolhouderesse of Huisonderwijzer wenscht af te leggen, zal zich in tijds bij dat Lid der Commissie van Onderwijs of der Plaatselijke Schoolcommissie, in welks District of Wijk (Art. 5 en 10 van het Reglement) hij woonachtig is, of, een Buitenlander zijnde, zich zou verlangen te vestigen, vervoege, tevens overleggende een of meer voldoende Getuigschriften van goed burgerlijk en zedelijk gedrag (Art. 13, N°. 1 der Wet); welk Lid als dan zal te kennen geven, waar en wanneer het Examen zal gehouden worden.

Art. 7.

Het Examen zal niet enkel tot voorwerp hebben het onderzoek naar de bekwaamheid ten opzichte der kundigheden, waaromtrent het onderwijs, dat men verlangt te geven, verkeert, maar ook naar de geschiktheid, om de kundigheden op de beste wijze aan anderen, en bijzonderlijk aan kinderen, mede te deelen.

Art. 8.

Alvorens het eigenlijk Examen aanvangt, zal men, door dengenen, die zich tot hetzelfde aanbiedt, op eene eenvoudige wijze te onderfragen en met denzelven in een gemeenzaam gesprek te treden, zoo veel mogelijk trachten te ontdekken deszelfs Zedelijke en Godsdienstige denkwijze en beginselen, den omtrek zijner kundigheden, zoo ten aanzien der noodzakelijkste vakken van het Lager Onderwijs, als met opzigt tot zoodanige andere Talen en Wetenschappen, waar in hij zou wenschen onderwijs te geven, en bovendien den graad zijner geschiktheid, om kinderen behoorlijk te behandelen, te onderwijzen en te vormen.

Art. 9.

De werkzaamheden van het Examen zullen, doch

altijd gewijzigd en gekozen overeenkomstig de onderscheiden Rangen van Schoolonderwijzers, en in het algemeen naar de vereischt wordende bekwaamheden in de personen, die hetzelfde ondergaan, zijn de navolgende:

1°. Eene proeve doen geven van vaardigheid in het juist, natuurlijk en met den vereichten toonval lezen van allerlei gedrukt en geschreven schrift, en tevens onderzoeken de kunde in het gebruik der scheid- en zintekenen.

2°. Enkele woorden, of ook een opstel, waar in de regelen eener goede spelling verwaarloosd zijn, ter verbetering voorleggen, en de redenen der gemaakte veranderingen afvragen, ten einde de bekwaamheid in de spelkunst [Orthographie] te ondertasten.

3°. Tot eene proeve der vorderingen in de Nederduitsche Taalkunde, eenen volzin opgeven, om de rededeelen daarin aantewijzen, en de ervarenheid in de Woordbuiging, Woordvoeging enz. te toetsen.

4°. Eenige regels in het groot, middelsoort en klein doen schrijven, en de penne, welke hier toe gebruikt worden, zelve doen versnijden.

5°. Eenige rekenkundige voorstellen ter oplossing geven, welke, zooveel mogelijk, zullen moeten betreffen zaken, in het dagelijksch leven voorkomende, en waaruit tevens de geoefendheid in de rekenkundige bewerking der geheele en gebroken getalen zal kunnen blijken; voorts vragen over het Theoretisch gedeelte der Rekenkunde, en bijzonder over de tientalige breuken.

6°. Eenige vragen voorleggen, aangaande de theorie van het Gezang.

7°. Allerhande vragen en voorstellen betrekkelijk de Aardrijks-, Geschied-, Natuur- en Wiskunde, en dergelijke Wetenschappen, in welke men verlangen zou onderwijs te geven.

8°. Eenig stuk in de Fransche of zoodanige andere Taal, als waar in men verlangt onderzocht te worden, eerst ter voorlezing en vervolgens ter vertaling opgeven, alsmede een Opstel uit eenige andere Taal in deze doen overbrengen of wel voor de vuist in die Taal enig Opstel doen vervaardigen bij wijze van Brief, Verhaal of dergelijke; uit welk alles de uitspraak, Orthographische en Grammatikale, gelijk ook in het algemeen de mate van kennis dier Taal zal kunnen blijken.

Art. 10.

Het onderzoek naar de bekwaamheid of kunde ten einde gebragt zijnde, zal overgegaan worden tot het beproeven der geschiktheid in het Onderwijzen, ten welken einde gevraagd zal worden nopens de wijze, waarop men de Leerlingen tot de kennis der Letteren, Cijfers en eerste Grondbeginselen en voorts tot de Kunst van Lezen, Schrijven en Rekenen, zal pogen op te leiden; wordende vervolgens het verhaal eener geschiedenis of eene vertelling voorgelegd, ten einde de geschiktheid te toetsen in het duidelijk en klaar voorstellen eener zaak aan kinderen, en zorgende, waar de gelegenheid dit toelaat en dit dienstig geoordeeld wordt, dat 'er kinderen van onderscheiden jaren en vorderingen tegenwoordig zijn, ten einde eene dadelijke proeve van de vorderingen in de Onderwijskunde te nemen.

Art. 11.

Eindelijk zullen eenige vragen worden gedaan omtrent het aanwenden der Grondbeginselen nopens het beloonen en straffen, en in het algemeen over de geschiktste middelen om niet alleen het verstand der kinderen te ontwikkelen en te beschaven, maar ook inzonderheid om het opteleiden tot Christelijke deugdsbetrachting. (Art. 22 van het Regl.)

Art. 12.

Wanneer het Examen is ten einde geloopt, zal aan den Geëxamineerden tot *Schoolonderwijzer*, mits genoegzame bewijzen van bekwaamheid getoond hebbende, naar den graad dier bekwaamheid, een *Getuigschrift* of *Acte* worden afgegeven, waarin van deszelfs, in het Examen aan den dag gelegde, kundigheden en begaafdheden, in haar soort en omtrek, zooveel mogelijk, verslag gedaan en tevens verklaard wordt, dat hij in den eersten, tweeden, derden of vierden Rang der Schoolonderwijzers is opgenomen, en mitsdien de Algemeene Toelating (Art. 13, N°. 2 en Art. 16 der Wet) verkreegen heeft, om in den, hem toegewezen, Rang te staan naar eene Schoolonderwijzersplaats (Art. 17 van het Regl.), met bijgevoegde vernedeling eindelijk van de onderscheiden Vakken en Talen, tot welker onderwijzing hem de Algemeene Toelating gegeven wordt (verg. boven Art. 2 en 3, als mede Art. 17 van het Regl.)

Art. 13.

Ook aan de Geëxamineerden tot *Schoolhoudersse* en *Huisonderwijzer* zal, mits genoegzame bewijzen van bekwaamheid getoond hebbende, eene *Acte* worden afgegeven, behelzende, behalve de omschrijving van de soort en den omtrek der, in het Examen aan den dag gelegde, kundigheden en begaafdheden, de verklaring, dat de Geëxamineerde de Algemeene Toelating, het zij als Schoolhoudersse, hetzij als Huisonderwijzer verkreeg (Art. 17 van het Regl.), als ook de uitdrukkelijke vermelding der onderscheiden Vakken en Talen, tot welker onderwijzing de Geëxamineerde in deze of gene hoedanigheid de Algemeene Toelating ontvangt (verg. boven Art. 4, als mede Art. 17 van het Regl.)

Art. 14.

Alle de onderscheiden Getuigschriften of Acten, in de twee vorige Artikelen vermeld, zullen, wat derzelver respectiven zoo innerlijken als uiterlijken vorm betreft, geheel de Republiek door, dezelfde wezen, en voor zoo verre zij door eene Commissie van Onderwijs (Art. 2, 3 en 4) worden afgegeven, door derzelver Voorzitter en Secretaris ondertekend en met het Cachet der Vergadering bekrachtigd worden: die, welke door een Schoolopziener (Art. 4) of Plaatselijke Schoolcommissie (Art. 3 en 4) worden afgegeven, zullen alleen door dien Schoolopziener of den Secretaris der Plaatselijke Schoolcommissie ondertekend worden.

Art. 15.

De *Getuigschriften* van den eersten en tweeden Rang (Art. 1 en 12), afgegeven door eene Commissie van Onderwijs (Art. 3) geregtigen gelijkelijk tot allerlei Scholen, zoo Openbare als Bijzondere van beide Klassen (Art. 2 en 3 van het Regl.) in alle plaatsen zonder onderscheid, geheel de Republiek door; doch, afgegeven door eene Plaatselijke Schoolcommissie (Art. 3) alleen tot allerlei

Scholen binnen zoodanig eene Stad zelve en hare Jurisdietie.

Art. 16.

De *Getuigschriften van den derden*, als mede die *van den vierden of laagsten Rang*, (Art. 1 en 12) geregtigen niet dan tot allerlei Scholen van Plaatsen, wier behoefte evenredig is met den rang en de bekwaamheid van zoodanige Schoolonderwijzers, en welke gelegen zijn binnen het ressort der Commissie van Onderwijs of der Plaatselijke Schoolcommissie. (Art. 3.)

Art. 17.

Ten einde aan de bepalingen, in de beide voorgaande Artikelen vervat, te beter voldaan kan worden, zullen de Scholen der kleinere Steden en Plaatsen, in Art. 9 van het Reglement breeder omschreven, door de respectieve Schoolopzieners en Commissiën van Onderwijs, volgens een nader opgegeven voet, worden geklassificeerd in *Scholen van den hoogsten, middelsten en laagsten Rang*, en deze classificatie aan de goedkeuring der Departementale Besturen onderworpen; moettende dezelve alleen dienen om te voorkomen, dat de voornamere Scholen niet door Onderwijzers van te geringe bekwaamheid bezet worden, latende alle vrijheid om zelfs op de allerminste School den bekwaamsten man te plaatsen.

Art. 18.

Binnen grotere Steden of Plaatsen, in Art. 10 van het Reglement breeder omschreven, mag noch op eene Openbare noch op eenige Bijzondere School een *Onderwijzer van den vierden of laagsten Rang* aan- of opgenomen worden, en wordt aan de Plaatselijke Schoolcommissiën bovendien aanbevolen te zorgen, dat, zooveel mogelijk, het Schoolonderwijs binnen hare Stad of Plaats, gegeven worde door *Schoolonderwijzers van den eersten of tweeden Rang*.

Art. 19.

Het *Getuigschrift* afgegeven aan Schoolonderwijzers van den eersten of hoogsten Rang, draagt bij onderscheiding en uitnemenheid den naam van *Volledig Getuigschrift*; hetzelfde wordt niet verleend, dan aan zulke, die den ouderdom van 25 jaren bereikt hebben, terwijl voorts in het afgeven van zoodanige Volledige *Getuigschriften* met de meeste gestrengheid wordt te werk gegaan, en deze zich ook zelve in uiterlijken vorm op eene vereerende wijze onderscheiden.

Art. 20.

De *waarde van reeds*, ingevolge van vorige algemeene Schoolwetten, *afgegeven Volledige Getuigschriften*, zal voor elk Departement bij het *Huishoudelijk Reglement* worden bepaald, zoo echter, dat het bezit van dezelve geregtigt tot het kosteloos afleggen der Examens, aan welke zij, die ze erlangden, zich, ter verkrijging van eenen hooger Rang, met de daaraan verknochte Voorregten (Art. 15), vervolgens zouden mogen willen onderwerpen.

Art. 21.

De *Acten van Algemeene Toelating als Schoolhouderesse en Huisonderwijzer* (Art. 1 en 13) zijn alleen van kracht binnen het ressort van degenen, door welken zij worden afgegeven. (Art. 4, en verg. Art. 20 van het Regl.)

Art. 22.

De *Algemeene Toelating als Schoolonderwijzer*,

van welken Rang ook, *geregtigt* om te staan naar het verkrijgen eener Speciale Beroeping, Aanstelling of Admissie, en als Schoolonderwijzer en als Huisonderwijzer; daarentegen geeft de Algemeene Toelating als *Huisonderwijzer* geen regt om te staan naar eene Speciale Beroeping, Aanstelling of Admissie als Schoolonderwijzer, zonder daarenboven de Algemeene Toelating als Schoolonderwijzer te hebben verkregen. (verg. Art. 20 van het Regl.)

Art. 23.

Terwijl het ieder der drie lagere Rangden van Schoolonderwijzers vrij blijft, zich, ter bekoming van eenen hooger Rang, ten allen tijde op nieuw ten Examen aanbieden bij de Commissie, onder welke hij moge gevestigd zijn (Art. 3), zullen echter de meest geschikte uit de twee laagste Rangden door den Schoolopziener van het District of de Plaatselijke Schoolcommissiën, (Art. 10 van het Regl.) worden uitgenoodigd en aangemoedigd, om zich, althans na verloop van elke twee jaren, *op nieuw te laten examineren* door de Commissie, onder welke zij dadelijk behooren (Art. 3), tot zolang zij een *Getuigschrift*, als Schoolonderwijzer van den tweeden Rang, zullen bekomen hebben; zullende telkens aan hun een nieuw *Getuigschrift* (Art. 12) met den verkregen hooger Rang overeenkomstig, worden afgegeven.

Art. 24.

De *namen van alle*, die de Algemeene Toelating als Schoolonderwijzer, Schoolhouderesse of Huisonderwijzer verkregen hebben, zullen in den hun toegewezen Rang en Hoedanigheid, als mede in den graad hunner bekwaamheid, door middel der *Bijdragen tot den staat en verbetering van het Schoolwezen*, telkens aan het Publiek worden bekend gemaakt, met bijvoeging van den weg, langs welken zij de Algemeene Toelating verkregen. Hiervan zijn echter uitgezonderd de zoogenaamde Schoolmatressen of Houderessen van kleine Kinderschooltjes.

Art. 25.

Zij, die de Algemeene Toelating als Onderwijzer, van welke soort of rang ook, verkregen hebben, blijven desniettemin, zoo dikwerf dit gevorderd wordt, onderworpen aan het ondergaan van een nader of *tweede Examen*, bij het staan naar eene Speciale Beroeping, Aanstelling of Admissie (Art. 17 der Wet), het zij voor de Plaatselijke Schoolcommissie, het zij voor zoodanige Collegiën of Personen, als daar toe door degenen, die het regt van Beroeping, Aanstelling of Admissie bezitten of oefenen, zouden mogen zijn of worden gequalificeerd.

Art. 26.

Hetgeen voor de afteleggen Examens (Artikel 2, 3 en 4) behoort te worden voldaan, zal bij de Departementale (Artikel 20 der Wet) en Stedelijke (Art. 10 van het Regl.) Schoolreglementen worden bepaald, in dier voege echter:

1°. Dat daarbij eene opklimming in de somma, voor elken verkregen Rang van Schoolonderwijzer te voldoen, worde in acht genomen, als mede eene behoorlijke evenredigheid tusschen hetgeen van de onderscheiden Rangden der Schoolonderwijzers, en van de Schoolhouderessen en Huisonderwijzers gevorderd wordt.

2°. Dat hij, die bij het verkrijgen van een lage

ren Rang als Schoolonderwijzer, de daartoe gestelde somma voldaan heeft, telkens bij het verkrijgen van eenen hooger (Art. 23) niet meer betaale, dan het meerdere der somma, voor dien hooger Rang vastgesteld, boven hetgeen hij bij het verkrijgen van den lagere al reeds betaald heeft.

3°. Dat de Huisonderwijzer, die eenigen Rang van Schoolonderwijzer verkrijgt, gerekend worde dus verre niets voldaan te hebben.

4°. Dat zij, die ingevolge vorige algemeene Schoolwetten, cenig Examen ondergaan en daarvoor betaald hebben, voor de Examens ter verkrijging van dezen of genen Rang, bij deze nieuwe Schoolwet ingevoerd, niet meer betalen, dan het meerdere van de nu vaststellen somma, boven hetgeen reeds door hen bij gemeld vorig Examen is betaald geworden. Hiervan zijn echter geheel en al uitgezonderd en vrij alle diegenen, welke te voren een volledig Getuigschrift verkregen hebben. (Art. 20.)

5°. Dat de gelden voor de Examens, door de Schoolopzieners afgenomen (Art. 2 en 4) vervallen ten profijte van de Kas der respective Commissiën van Onderwijs.

Art. 27.

De Raadpensionaris behoudt aan zich, om deze Verordeningen zoodanig te interpreteren, te altereren en te amplieren, als in tijd en wijze nuttig en noodzakelijk zal worden geoordeeld.

C. Instructie der Schoolopzieners en Commissiën van Onderwijs in de respective Departementen der Bataafsche Republiek.

Art. 1.

De Schoolopzieners zullen de meest mogelijke zorg aanwenden, dat het onderwijs der Jeugd op een geregelden voet gebragt, verbeterd en van meer wezenlijk of uitgebreider nut worde; dat de onderwijzers tot het geven van zoodanig onderwijs in staat zijn, derzelver ijver en verdiensten aangemoedigd en beloond, en hun lot verbeterd worden; wijders, dat de reeds gearresteerde of nader te bepalen Wetten voor het Lager Schoolwezen en Onderwijs worden gekend en nagekomen (Art. 11 der Wet); dat alle hinderpalen, die zich hierbij opdoen, door menschkundig beleid worden uit den weg geruimd, en eindelijk, dat de verbetering van het Schoolwezen, bij het algemeen, als heilzaam en belangrijk beschouwd en voorgestaan worde: alles op zoodanigen voet en wijze, als in de navolgende Artikelen wordt bepaald.

Art. 2.

Elk derzelve zal zich bekend maken met het aantal en den staat der Lagere Scholen, als ook met den toestand van geheel het Lager Onderwijs (Art. 1—4 van het Regl.) binnen zijn District (Art. 5 van het Regl.) en helpen toezien (Art. 2 en 12 der Wet) dat, benevens de vereischte gewone Scholen, een toereikend aantal van zoo geschikt mogelijk ingerigte Matresen Schooltjes, en, waar dit zijn kan, Arbeid- of Industriescholen (Art. 3 der Wet) als mede de gelegenheid tot het ontvangen van onderrigt in de verschillende vakken van het Lager Onderwijs (Art. 1 van het Regl.) voorhanden zijn: alles naar gelang van den aard en de behoeften der onderscheiden Steden en Plaatsen.

VERVOLG UITZ. PL. I.

Art. 3.

Hij zal zich bekend maken met de *personen* en onderscheiden talenten van alle de Onderwijzers (Art. 4 van het Regl.) binnen zijn District, en daar van behoorlijke aantekening houden, en aan dezulke, die raad en onderrigting omtrent de waarneming van hunnen post begeren of behoeven, steeds vrijheid vergunnen, of in bijzondere gevallen, de verplichting opleggen, om zich, in persoon of geschrift, tot dat einde bij hem te vervoegen.

Art. 4.

Inzonderheid zal hij er zich op toelleggen, om door *onderrigting* en *aanmoediging* den ijver der Onderwijzers optewekken en gaande te houden, en hen te dien einde in meerder of minder aantal, op vastgestelde tijden, hetzij in zijne woonplaats, hetzij in andere gedeelten van zijn District, zooveel mogelijk, bij herhaling om zich verzamelen, zich met hun onderhoudende over de bedoelingen en werkzaamheden van hunnen gewigtigen post, en over de voorgeschreven en beste wijze om denzelven getrouw en ten meesten nutte der jeugd waartenenen.

Art. 5.

Elk hunner is gehouden, om alle de Scholen van zijn District, voor zoo verre zij regtstreeks ter zijner verantwoording staan, (verg. Art. 9 van het Regl. en Art. 11 dezer Instr., als mede Art. 13 van het Regl.) zooveel mogelijk, *tweemaal in ieder jaar te bezoeken*; wordende desniettemin aangemoedigd, deels, om in gevalle van noodzakelijkheid of uitstekende nuttigheid, of ook, wanneer zulks buiten hun merklijk bezwaar geschieden kan, zich aan het getal van twee jaarlijksche Schoolbezoeken niet te bepalen, maar dezelve meermalen te herhalen; deels om ook de overige Scholen, binnen zijn District, (Art. 10, 11 en 13 van het Regl. en Art. 12 dezer Instr.) van tijd tot tijd te bezoeken, doch daarin, voor zoo verre die Scholen staan onder een bijzonder over dezelve gevestigd opzigt, (Art. 13 van het Regl.) niet te werk te gaan, zonder behoorlijk voorafgaand overleg met hetzelfde.

Art. 6.

Bij het *bezoeken der Scholen*, die regtstreeks ter zijner verantwoording staan, zal hij den Meester in zijne tegenwoordigheid onderwijs doen geven aan Leerlingen van onderscheiden klassen en van allerlei vorderingen; immers voor zooveel noodig is, om over de manier en inrigting van het onderwijs te kunnen oordeelen: voorts zal hij opletten, of de gearresteerde bepalingen omtrent het Schoolwezen (Art. 11 der Wet) als mede de Schoolorde, zoo algemeene als bijzondere (Art. 21 van het Regl.) naar behooren in acht genomen en opgevolgd worden, en verder gadeslaan op al hetgene bij hem van belang zal worden geoordeeld. Na den afloop van welk Schoolbezoek hij den Schoolhouder of de Schoolhouderesse in persoon en afzonderlijk zal onderhouden over alles, wat door hem bij het Schoolbezoek is opgemerkt, en hem of haar, naar bevind van zaken, den verdienden lof geven, onderrigten, vermanen of bestraffen, over hetgeen hij gezien of gehoord heeft; terwijl eindelijk ieder Schoolopziener van zijne waarnemingen en opmerkingen bij deze Schoolbezoeken behoorlijke aantekening zal houden, om te dienen, als hierna Art. 24 en 25 van deze Instructie vermeld wordt.

Art. 7.

Bij het bezoeken der *overige Scholen* (Art. 5) zal de Schoolopziener de bedenkingen en opmerkingen, welke hij mogt hebben opgezameld, niet aan den Onderwijzer, maar, naar den aard der Scholen, hetzij aan de Plaatselijke Schoolcommissie, hetzij aan het over die Scholen bijzonder gevestigd opzicht bescheidenlijk voordragen.

Art. 8.

In alle zaken, waarin de School-opzieners, tot bevordering van het Lager Schoolwezen en Onderwijs, den bijstand of de medewerking der *burgerlijke magt* noodig hebben, zullen zij zich tot dat einde, naar den aard der zaken, vervoegen, bij het Plaatselijk, Departementaal of Nationaal Bestuur. (Art. 11 der Wet.)

Art. 9.

Zij zullen speciaal de verbetering der *Schoolvertrekken*, het onderwijs van de *Kinderen der beoefenden*, vooral ten platten Lande, (Art. 29 van het Regl.), de geschiktere regeling en verbetering van de *inkomsten der Onderwijzers*, (Art. 30 No. 1 van het Regl.) en het, zooveel mogelijk, *onafgebroken schoolhouden en schoolgaan*, geheel het jaar door (Art. 30 No. 1 van het Regl.) ernstig ter harte nemen, en deswegens de noodige voordragten doen bij zoodanige geconstitueerde Magten of ook bij zoodanige andere Collegiën of Personen (Art. 10, 11 en 13 van het Regl.), als bevoegd zijn om in dezen te voorzien en te disponeren, met inachtneming voor het overige, ten aanzien van het bepaalde in dit en het voorgaande Artikel, van het vastgestelde bij Art. 5 der Wet.

Art. 10.

Zij zullen acht geven, dat elk Onderwijzer, vóór hij met het geven van onderricht aanvangt, voorzien zij van het vereischt *Patent*, en zich te dien einde telkens, gelijkelijk met de bewijsstukken, tot de Speciale Beroeping, Aanstelling of Admissie betrekkelijk (Art. 13, No. 4 der Wet) de Acte van Patent doen vertoonen; latende voorts het toezigt wegens het jaarlijks vernieuwen van dezelve over aan degenen, die daartoe bij de Wet gesteld zijn.

Art. 11.

Niettegenstaande elk Schoolopziener in gevallen en op de wijze, bij Art. 9 van het Reglement bepaald, bevoegd is, om aan een of meer Personen, een plaatselijk toezicht over de School of Scholen aan te bevelen, blijft hij zelf des niettemin geheel en al verantwoordelijk voor zoodanige Scholen en het Onderwijs op dezelve, en gehouden, om ten aanzien ook van deze Scholen de wezenlijke deelen van zijnen post in persoon waartenemen, strekkende de aanstelling van dusdanig Plaatselijk Toezicht alleenlijk om hem in zijne werkzaamheden daar ter plaatse behulpzaam te zijn en te ondersteunen.

Art. 12.

Als integrerend Lid van elke Plaatselijke Schoolcommissie (Art. 10 van het Regl.), binnen zijn District gevestigd, draagt de Schoolopziener kennis van, en woont hij zooveel mogelijk bij, elke van derzelver Vergaderingen, inzonderheid, die, waarin eenigerhande personen geëxamineerd worden, en heeft hij den toegang tot alle Scholen, onder die Plaatselijke Schoolcommissiën ressorterende; doch zal hij niet bevoegd zijn, om als Schoolopziener

in deze Vergaderingen voortezitten, of om, benevens de overige Leden, het bijzonder opzicht over eenige Wijk of Scholen dier Stad of Plaats (Art. 10 van het Regl.) te aanvaarden: zijnde aan de overige Leden der Plaatselijke Schoolcommissiën, ten aanzien hunner Stad of Plaats, dezelfde zorg en bijzonder opzicht over het Lager Onderwijs, ieder in zijne Wijk of ten aanzien zijner Scholen, aanbevolen; als dit ten aanzien van Plaatsen, waar geene Plaatselijke Schoolcommissie aanwezig is, aan den Schoolopziener persoonlijk is toevertrouwd; in dier voege, dat al hetgeen, in de 9 eerste Artikelen dezer Instructie, ten aanzien der Schoolopzieners gezegd is, onder de noodige veranderingen geldt van de Leden der Plaatselijke Schoolcommissiën.

Art. 13.

Ieder Schoolopziener zoekt langs alle gepaste wegen, inzonderheid door eene minzame Correspondentie met het Plaatselijk Toezicht (Art. 9 van het Regl.) en de onderscheiden Leden der Plaatselijke Schoolcommissiën of derzelver Secretaris (Art. 10 en 11 van het Regl.), binnen zijn District gevestigd, dadelijk naauwkeurige kennis te dragen van de belangrijke veranderingen en bijzonderheden, welke het Lager Schoolwezen en Onderwijs in geheel zijn District ondergaan of daarop betrekking hebben; inzonderheid van het door afstand, overlijden of anderszins openvallen van eenigerhande Onderwijzersplaats (Art. 17 en 18 der Wet en 18 en 26 van het Regl.) en van derzelver aard (Art. 1—4 van het Regl.) Rang (Art. 17 der Verord. op de Examens) Tractementen en Emolumenten (Art. 18 van het Regl.) of Conditiën, daaraan verknocht, als mede van de namen, de hoedanigheden (Art. 4 van het Regl.) den Rang (Art. 1 der Verord. op de Examens) en de begaafdheden der Personen, die ter vervulling van vacerende Onderwijzersplaatsen of anderszins binnen geheel zijn District eene Speciale Beroeping, Aanstelling of Admissie erlangd hebben. (Art. 19 en 20 van het Regl.)

Art. 14.

Van dit openvallen en vervullen van alle Onderwijzersplaatsen, — die van Houders van kleine Kinderschooltjes uitgesloten — benevens van de bijzonderheden, des aangaande in het vorig Artikel opgenoemd, zendt hij maandelijks bij het Departement van Binnenlandsche Zaken in de naauwkeurige opgaven, ten einde dezelve, voor zoo veel dienstig en belangrijk geoordeeld wordt, te doen plaatsen in de *Bijdragen tot den staat en de verbetering van het Schoolwezen*. (Art. 24 der Verord. op de Examens.)

Art. 15.

De Schoolopzieners zullen zorgen, dat, wanneer hunne Districten door afstand, overlijden of anderszins vacant worden, alle de Papieren, Stukken en Aanteekeningen, daartoe betrekkelijk (Art. 3 en 6) in behoorlijke orde, aan hunne opvolgers worden overhandigd.

Art. 16.

Zoo ras eenig *Schooldistrict*, door afstand, overlijden of anderszins is vacant geworden, zal, tot aan de vervulling der Vacature toe, het opzicht over dat District, door een of meer Schoolopzieners, tot dezelfde Commissie van Onderwijs behoorende, worden waargenomen, volgens eene deswegens,

telkens bij het invallen eener Vacature, door gemelde Commissie te maken, tijdelijke schikking, onder approbatie van den Secretaris van Staat voor de Binnenlandsche Zaken, en zal voor de waarneming van een zoodanig vacant Schooldistrict het honorarium, aan hetzelfde verknocht, door hem of hun, die hetzelfde waarnemen, worden genoten.

Art. 17.

De *Nominatie*, ter vervulling eener in vervolg van tijd openvallende Schoolopzienersplaats, (Art. 10 der Wet) zal door de respective Commissiën van Onderwijs, staande hare eerste gewone Vergadering na het invallen der Vacature, moeten goformceerd en bij het Departementaal- of Landschaps-Bestuur ingeleverd worden, of, in geval gewigtige redenen zulks verhinderen, daarvan met opgave dier redenen, staande dezelfde Vergadering, aan het gemeld Bestuur kennis gegeven worden.

Art. 18.

De *gewone Vergaderingen* der Commissiën van Onderwijs zullen gehouden worden in de respective Residentieplaatsen der Departementale Besturen, ten minsten driemaal des jaars, in de week na Paasschen en in de tweede volle week der maanden Julij en October, op zoodanige dagen en uren, als de Leden onderling zullen goedvinden, mits daar van doende behoorlijke advertentie in de Bataafsche Staats-Courant.

In het Departement Holland zullen de Vergaderingen gehouden worden, voor het Noordelijk gedeelte, te Haarlem, en, voor het Zuidelijk gedeelte, te Rotterdam, of op zoodanige andere plaatsen, als het Departementaal Bestuur zal goedvinden.

Art. 19.

De *buitengewone Vergaderingen* zullen gehouden worden:

1°. Wanneer dezelfde voor het afnemen van een of meer examens worden gevorderd, en alsdan op zoodanigen voet, als, ingevolge Artikel 27 der Verordeningen op de Examens, in de Huishoudelijke Schoolreglementen zal worden bepaald.

2°. Op expresse bijeenroeping, het zij van den Secretaris van Staat voor de Binnenlandsche Zaken, het zij van het Departementaal Bestuur, welk ieder alsdan voor zich zelve in de kosten op eene redelijke wijze zal voorzien.

3°. Wanneer de Leden onderling zulk eene buitengewone zamenkomst noodig of raadzaam oordeelen, mits alsdan op hunne bijzondere kosten.

Art. 20.

Alle de Leden der Commissiën van Onderwijs zijn verplicht deze Vergaderingen (Art. 18 en 19) bij te wonen, en kunnen zich daarvan om geene andere redenen verschonen, dan die door de volgestrekte noodzakelijkheid worden gewettigd.

Art. 21.

De Leden der Vergadering nemen bij tourbeurten den post van Voorzitter en Secretaris waar, des echter dat deze ook aan één hunner voor langeren tijd kan worden opgedragen, mits zulks geschiede met deszelfs volkomen bewilliging.

Art. 22.

In geval eene Commissie mogt verlangen eenen vasten Secretaris buiten hare Leden, zal zij daar van de voordragt doen aan het Departementaal Bestuur, en dezelfde zijne aanstelling van den Raad-

pensionaris ontvangen, zullende echter, uit dezen hoofde, geene verhooging mogen gevorderd worden van de globale som; aan elke Commissie toegelegd.

Art. 23.

De gewone en buitengewone Vergaderingen zullen niet eerder scheiden, dan na dat alle de bezigheden, aan dezelve opgedragen, en welke afdoening vorderen, behoorlijk zijn ten einde geloopt.

Art. 24.

Elk der Leden van de Commissiën van Onderwijs brengt op iedere gewone Vergadering ter tafel van dezelfde eene schriftelijke opgave,

1°. Van de Scholen, welke hij sedert de laatstvoorgaande Vergadering bezocht heeft (Art. 5), met vermelding van den tijd op welken, en verslag van zijn bevind en waarnemingen omtrent derzelver gesteldheid in allerlei opzigten. (Art. 6 en 7.)

2°. Van de gelegenheden, door hem aan Onderwijzers verleend, ten einde hen te onderhouden over hunnen post. (Art. 4.)

3°. Van het examineren van Schoolonderwijzers van den laagsten Rang en andere Onderwijzers (Art. 2 en 4 der Verordeningen) als mede van Schoolonderwijzers van hoogere Rang, door zoodanige Plaatselijke Schoolcommissie, als daartoe bij Art. 3 van het Reglement gerechtigd is, alles met vermelding van zoodanige bijzonderheden, als van belang mogen geacht worden.

4°. Van de veranderingen en bijzonderheden, welke binnen zijn District, ten aanzien van eenige School of Onderwijzersplaats, sedert de laatste Vergadering, hebben stand gegrepen: inzonderheid:

Het openvallen van Onderwijzersplaatsen, en het afgeven van Acten van Speciale Beroeping, Aanstelling of Admissie aan Onderwijzers van allerlei soort of rang, beide met vermelding van belangrijke bijzonderheden, daartoe betrekkelijk.

De aanstelling van Plaatselijk Toezicht op kleiner Plaatsen (Art. 9 van het Regl.) en veranderingen, in Plaatselijke Schoolcommissiën, (Art. 10 van het Reglement) voorgevallen.

Het nieuw oprigten eener Lagere of ook Industrie-School, en het nieuw vestigen van eenigen Huisonderwijzer.

Het opmaken van bijzondere Schoolorden, (Art. 21 van het Regl.) de invoering van Leer- en Leesboeken, buiten de algemeene boekenlijst, op de Bijzondere Scholen van de beide Klassen (Art. 24 van het Regl.)

De maatregelen ter verbetering en regeling der inkomsten van onderwijzers, (Art. 9, alsmede Art. 30 No. 1 van het Regl.)

De voorzieningen in het onafgebroken Schoolhouden en Schoolgaan (Art. 9, alsmede Art. 30 No. 2 van het Regl.) en derzelver hindernissen.

De aanmoedigingen of wel tegenkanting, den Schoolonderwijzeren te beurt gevallen.

Gehouden Schoolexamina.

En dit een en ander onder naauwkeurige aanwijzing van alles, wat men, buiten hetgeen reeds in de maandelijksche berigten (Art. 14) vervat was, verlangen zou, dat in de meergemelde *Bijdragen* enz. wierde geplaatst.

Art. 25.

Uit deze zijne schriftelijke Opgaven (Art. 24) en

verdere bijzondere aantekeningen (Art. 3 en 6) alsmede uit de schriftelijke Opgaven der Plaatselijke Schoolcommissiën, waarvan nader in het volgende Artikel, maakt elk Schoolopziener jaarlijks en wel voor de gewone Vergadering na Paasschen op een Algemeen Verslag van den staat van geheel het Lager Schoolwezen en Onderwijs binnen zijn District, met bijvoeging van de redenen, welke hem verhinderd mogen hebben deze of gene Scholen gedurende het vorig jaar niet of niet meer dan eenmaal te bezoeken, alsmede van zoodanige voorstellen, als hij vermeenen mogt, dat ter bevordering van den welstand van het Lager Schoolwezen en Onderwijs verdienen in deliberatie gebragt te worden. Dit Algemeen Verslag levert hij, benevens de gewone schriftelijke Opgave over de laatste maanden, in, ter Vergadering na Paasschen. (Art. 18.)

Art. 26.

Ten einde de Schoolopzieners in staat zijn hun Jaarlijksch Verslag, in het vorig Artikel vermeld, ten volledigsten optemaken, zullen de Plaatselijke Schoolcommissiën of wel derzelver onderscheiden Leden, ten aanzien van de Scholen en het Onderwijs, onder haar ressort of toezigt staande of gesteld (Art. 10 en 11 van het Regl. als mede Art. 13 van hetzelfde) jaarlijks, uiterlijk vóór het einde der maand Februarij, vervaardigen dergelijke schriftelijke Opgave, als van de Schoolopzieners volgens Art. 24 gevorderd wordt, bevattende voorts alles wat tot het Lager Schoolwezen en Onderwijs binnen hare Stad of Plaats verder mogt betrekking hebben, ten einde dezelve binnen deze maand ter tafel harer Vergadering te brengen, en vervolgens te worden gesteld in handen van den Schoolopziener ter fine voornoemd.

Art. 27.

Uit deze gezamenlijke jaarlijksche Verslagen van de onderscheiden Leden der respectie Commissiën (Art. 25) wordt door elk derzelve geformeerd een algemeen, doch beknopt Overzicht van den staat van geheel het Lager Schoolwezen en Onderwijs, binnen haar Departement of ressort, en daarvan twee afschriften vervaardigd.

Art. 28.

Na elke gewone Vergadering der respectie Commissiën, worden door of van wege dezelve uiterlijk binnen veertien dagen daarna bij den Secretaris van Staat voor de Binnenlandsche Zaken ingezonden:

1°. Een behoorlijk geauthentiseerd Extract uit het Verbaal of de Handelingen dezer Vergadering, alsmede der tusscheningevallene buitengewone Vergaderingen.

2°. De originele schriftelijke Opgaven, door elk van derzelver Leden ter tafel gebragt. (Art. 24.)

3°. Eene specifieke Lijst en opgave van de personen, die op deze gewone of tusscheningevallene buitengewone Vergaderingen zijn geëxamineerd geworden, met vermelding van den uitslag van het gehoudene Examen en inzonderheid van de verschillende Rangén, aan de geëxamineerden toegewezen; ten einde, ingevolge Art. 24 der Verordeningen, zooveel noodig geoordeeld wordt, van het een en ander openlijke bekendmaking te doen in de *Bijdragen* enz.

Art. 29.

Na de gewone Vergadering in de week na Paas-

schen worden door of van wege elke Commissie, uiterlijk binnen vier weken daarna en afgescheiden van de stukken, vermeld in het vorig Artikel, bij den Secretaris van Staat voor de Binnenlandsche Zaken ingezonden:

1°. Een der twee behoorlijk geauthentiseerde afschriften van het algemeen jaarlijksch Overzicht. (Art. 27.)

2°. De originele algemeene jaarlijksche Verslagen van de onderscheidene Leden der Commissiën. (Art. 25.)

3°. De originele schriftelijke jaarlijksche opgaven der onderscheidene Plaatselijke Schoolcommissiën. (Art. 26.)

4°. Eene specifieke Lijst van zoodanige algemeene of bijzondere voordragten of voorstellen, getrokken uit die harer Leden (Art. 25) of anderszins voorgekomen, als elke Commissie verlangen zou, dat bij de volgende algemeene jaarlijksche Vergadering (Art. 7 van het Regl.) wierden in overweging gebragt, of besloten bij haar Departementaal Bestuur in te leveren.

Art. 30.

Een gelijk geauthentiseerd afschrift van het algemeen jaarlijksch overzicht (Art. 27) wordt binnen gelijken tijd door de Commissie verzonden aan het respectief Departementaal- of Landschaps-Bestuur, terwijl voorts van alle overige stukken, des gerequireerd, visie gegeven wordt aan hetzelfde, als mede aan dat Lid uit hetzelfde, hetwelk speciaal met de zorg over het Lagere Schoolwezen en Onderwijs is belast (Art. 5 der Wet); ten welken einde alle oorspronkelijke, bij den Secretaris van Staat voor de Binnenlandsche Zaken ingezondene Stukken, met name de schriftelijke Opgaven der onderscheidene Schoolopzieners (Art. 24), derzelver jaarlijksche Verslagen (Art. 25) alsmede de jaarlijksche schriftelijke opgaven der onderscheidene Plaatselijke Schoolcommissiën (Art. 26), na dat daar van bij het Departement van Binnenlandsche Zaken het noodig gebruik zal zijn gemaakt, en uiterlijk binnen twee maanden na de ontvangst, zullen worden terug gezonden aan den Secretaris der laatstgehouden Vergadering, om bij de stukken en papieren der respectie Commissiën te worden gedeponeerd en bewaard.

Art. 31.

De Raadpensionaris behoudt aan zich de magt om deze Instructie zoodanig te interpreteren, te altereren en te amplieren, als bevonden zal worden te behooren.

Ten derden, dat overeenkomstig het 21. Artikel der Schoolwet, in het eerste Lid dezer vervat, door den Raadpensionaris aan den Volke zal worden bekend gemaakt het tijdstip, waarop alle vorige Plakaten, Statuten, Ordonnantien, Keuren of Reglementen, binnen deze Republiek op het Schoolwezen geëmaneerd, en alle Schoolverordeningen, hoe ook genaamd, speciaal de Publicatie van den 29. Julij 1803, benevens alle daaruit voortgesproten algemeene en bijzondere Verordeningen en Schoolreglementen, zullen worden afgeschast en buiten effect gesteld.

Dienvolgens gelasten en bevelen Wij, dat deze zal worden afgekondigd en aangeplakt alomme daar zulkz behoort; met last aan allen die het aangaat,

om te zorgen, dat aan den inhoud dezes stiptelijk worde voldaan.

Gedaan in den Haag, den 3. April 1806. (Was geteekend) R. J. Schimmelpenninck, Raadpensionaris.

(Onderstond) Ter Ordonnantie. De Algemeene Secretaris van Staat. (Was gecontrasigneerd) C. G. Hultman.

8. NOTIFICATIE van den Raadpensionaris der Bataafsche Republiek, dat met afschaffing van alle Schoolverordeningen, de Wet van 3 April 1806, aangaande het Lager Schoolwezen enz., met den 1 Julij dezes jaars van kracht zal zijn. 2 Junij 1806.

De Raadpensionaris der Bataafsche Republiek doet te weten:

Dat hij, uit krachte van het 21. Artikel der Wet voor het Lager Schoolwezen en Onderwijs, vervat in de Publicatie van Hun Hoog Mogenden van den 3. April laatstleden, en ingevolge het gereserveerde bij het derde Lid derzelfde Publicatie, besloten heeft te bepalen:

Dat met den eersten Julij dezes jaars alle vorige Plakkaten, Statuten, Ordonnantien, Keuren of Reglementen, binnen deze Republiek op het Schoolwezen geëmaneerde, en alle Schoolverordeningen hoe ook genaamd, speciaal de Publicatie van den 29. Julij 1803, benevens alle daaruit voortgesproctene algemeene en bijzondere Verordeningen en School-

Reglementen, zullen worden afgeschafte en buiten effect gesteld; en daarentegen met denzelfden eersten Julij dezes jaars, de Publicatie van Hun Hoog Mogenden, aangaande het Lager Schoolwezen en Onderwijs binnen deze Republiek, in dato 3. April 1806, in alle derzelver deelen zal beginnen effect te sorteren.

Gelastende de Raadpensionaris, dat deze zal worden afgekondigd en aangeplakt alomme daar zulks behoort, met last aan allen dien het aangaat, om te zorgen dat aan den inhoud dezes stiptelijk worde voldaan.

Gedaan in den Haag, den 2. Junij 1806. (Was geteekend) R. J. Schimmelpenninck, Raadpensionaris.

9. EXTRACT uit het Register der Staats-Besluiten van de Bataafsche Republiek, houdende regeling der departementale Commissiën van Lager Onderwijs. 2 Junij 1806.

Gelezen eene Missive van den Secretaris van Staat voor de Binnenlandsche Zaken, de dato 30 Mei II, n°. 4, houdende, ingevolge Besluit van den 3. April bevorens, n°. 3, eene nadere Voordragt omtrent het geen verder tot executie der daarbij gearresteerde en gepubliceerde Verordeningen omtrent het Lager Schoolwezen en Onderwijs zoude behooren te geschieden.

Is besloten:

1°. Dat in het Departement Holland twee Commissiën van Onderwijs zullen worden gevestigd, eene voor deszelfs Noordelijk, en de andere voor deszelfs Zuidelijk gedeelte, met in achtneming van schier gelijke Limietscheiding, als dit bevorens ten aanzien der twee Departementale Schoolbesturen in hetzelfde Departement heeft plaats gehad.

2°. Dat het Departement Holland voor het Noordelijk gedeelte in 9.

En voor het Zuidelijk gedeelte in 7.

Het Departement Zeeland 3.

— — Braband 6.

— — Utrecht 4.

— — Gelderland 8.

— — Overijssel 6.

— — Vriesland 7.

— — Groningen 4 en

De Landschap Drenthe 3

schooldistricten zal worden verdeeld, en dat dus de respective Commissiën uit even zoo vele Leden zullen bestaan, als het Departement Schooldistricten bevat; met dien verstande echter, dat provisioneel dat District van het Zuidelijk gedeelte van Holland, waarin den Haag staat te vallen, zal worden waargenomen door twee Schoolopzieners, met onderlinge verdeeling hunner werkzaamheden, en daarmede evenredig aandeel in het gedeelte der glo-

bale Som, aan dat District vervolgens toe te leggen, behoudende echter beiden, ieder op zich zelve, gelijk Stem en Zitting in de Commissie van Hollands Zuidelijk gedeelte, als aan elk der overige Leden competeert.

3°. Dat tot globale Somma zal worden toegelegd aan de Commissie van Hollands Noordelijk gedeelte f 3200:--

Hollands Zuidelijk gedeelte - 3000:--

Zeeland - 1500:--

Braband - 2600:--

Utrecht - 1600:--

Gelderland - 3100:--

Overijssel - 2300:--

Vriesland - 2800:--

Groningen - 1600:--

Drenthe - 1200:--

4°. Dat tot Leden der Commissiën van Onderwijs en Schoolopzieners, in afwachting der Voordragt van den Secretaris van Staat voornoemd wegens de nog ontbrekende, worden aangesteld, gelijk geschiedt bij dezen, de navolgende Personen; en wel tot Leden van de Commissie:

In het Departement UTRECHT.

Voor het 1. Schoold. J. v. Manen, Adz. won. te Rhenen.

— — 2. — N. C. de Fremerij, — Utrecht.

— — 3. — A. Simons, — Thamen.

— — 4. — C. Philippo, — Amersf.

Wordende alle deze Personen gerekend, hunnen post als Schoolopziener met 1 Julij dezes jaars te zullen aanvaarden.

5°. Dat aan den Secretaris van Staat voor de Binnenlandsche Zaken wordt gedemandeerd, gelijk geschiedt bij dezen, het regelen van de nadere Districts-verdeeling, en van de distributie der glo-

bale Sommen onder de Leden der respective Commissiën, boven bij het 2. en 3. Lid dezes bepaald, en voorts genoemde Secretaris van Staat in het algemeen geautoriseerd, om alles ter executie te leggen en te verrigten, wat tot het constitueren der meergemelde Commissiën, en tot het volkomen in werking brengen der gearresteerde Publicatie, aangaande het Lager-Schoolwezen en Onderwijs, van 3 April 11., zal worden vereischt en zal behoo- ren te geschieden.

En zal Extract dezes worden gezonden aan den

Secretaris van Staat voor de Binnenlandsche Zaken, om te strekken tot deszelfs informatie en narigt, aan den Secretaris van Staat voor de Finantiën en de Nationale Rekenkamer, aan de respective Departementale Besturen en het Bestuur van het Land- schap Drenthe, en aan elk der in dezen genoemde Personen, tot derzelve informatie respectievelijk, speciaal met toezending van een Exemplaar der bovengemelde Publicatie van den 3. April 11., aan de laatstgenoemde. Accordeert met voorsz. Regis- ter. C. G. Hultman.

10. PUBLICATIE van het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht, behelzende het Huishoudelijke School-Reglement voor dat Departement. 11 November 1806.

Het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht doet te weten: dat hotzelve, in voldoeninge aan het 20. Art. van de Publicatie van Hun Hoog Mog., den 3. April 1806, aangaande het lagere School- wezen en Onderwijs, in dit Koninkrijk, gearres- teerd, goedgevonden heeft, na voorafgaand overleg met Zijne Excellentie, den Minister van Zijne Ma- jesteit, den Koning van Holland, tot de Binnen- landsche Zaken, te arresteeren, gelijk geschiedt bij deze, het navolgende:

Huishoudelijke School-Reglement, voor het Departement Utrecht.

Art. 1.

Geenerhande beroeping, aanstelling of admissie tot Schoolonderwijzer, Onderwijzer aan de Huizen, of Schoolhouderesse, zal mogen geschieden, dan uit Personen, die de algemeene toelating tot het geven van lager Onderwijs, en de vereischte rangen, op de wijze bij de Algemeene Schoolwet, vervat in de Publicatie van Hun Hoog Mog. van 3 April 1806, bepaald, verkregen hebben, en na vooraf- gaande vertoning derzelve aan den Schoolopziener van het District, of aan de Plaatzelijke School- Commissie, waar zoodanig eene bestaat. Terwijl, voor het overige, zij, welke het recht hebben, tot het beroepen, aanstellen of toelaten van gemelde Personen, vrij en onverlet blijven in hunne keuze, mids in acht nemende hetgeen hieromtrent, 't zij in de Algemeene Schoolwet, 't zij in dit Huishou- delijk Reglement, is vastgesteld geworden.

Art. 2.

De wijze van beroeping en aanstelling van open- bare Schoolonderwijzers, in de steden Utrecht en Amersfoort, zal nader worden geregeld door een Plaatzelijk Reglement, met inachtneming van de bepalingen, bij de Algemeene Schoolverordeningen van 3. April 1806 deswege gemaakt, inzonderheid Art. 13 en 17 der Wet, en Art. 18, 19 en 20 van het Reglement, als mede Art. 15, 16, 17 en 18 der Verordeninge op de Examens.

Art. 3.

In de kleine Steden, en op het Platte Land, zal men, bij de vervulling eener opengevallene open- bare Schoolonderwijzers-plaats, dus te werk gaan.

a. Degenen, welke het recht tot de beroeping van eenen Schoolonderwijzer hebben, zullen, binnen 14 dagen, nadat zulk een plaats is opengefallen, daarvan schriftelijk kennis geven aan den School- opziener van het District, met opgave der tracte-

menten en emolumenten, aan die plaats verbonden, en, met deszelfs voorkennis en overleg, voorzien in de waarneming van den Schooldienst, totdat de vacature zal zijn vervuld.

b. Dezelve zullen, in een of meer daartoe ge- schikte Nieuwspapieren, de vacature aankondigen, met bijvoeging der voorwaarden, op welke zoodanig eene plaats zal kunnen worden aanvaard, en daar bij alle degenen, die daartoe den vereischten rang bezitten, uitnodigen, om zich, binnen eenen bepaal- den tijd, tot dien post aan te bieden, met overleg- ging der benoodigde, en bij de Wet bepaalde blijken van algemeene toelating en goedkeuring. Van dezen maatregel kan, in enkele gevallen, vooral op zeer kleine plaatzen, met overleg van den Schoolopzie- ner, worden afgegaan.

c. De bedoelde getuigschriften van alle de solli- citanten zullen, door de bevoegde personen, ter visie, aan den Schoolopziener gezonden worden, welke dezelve, ten spoedigsten, terug zendt, met berigt, of de sollicitanten de noodige vereischten hebben, om naar de vacerende plaats te staan.

d. Na de ingekomen antwoorden van den School- opziener, zullen zij de getuigschriften der wettige sollicitanten mededeelen aan den Kerkenraad, zul- lende vervolgens, indien men een nader examen verkiest, deze wettige sollicitanten, of eenigen der- zelve opgeroepen worden, om zulk een examen af te leggen, ten overstaan van een gecombineerd Collegie uit de gezegde Personen en den Kerken- raad; dit examen zal, wat het Schoolonderwijs aan- gaat, zooveel mogelijk, worden afgenomen door den Schoolopziener van het District.

e. Uit de aldus geëxamineerde personen, zal door het gemeld gecombineerd Collegie degene verkoren en aangesteld worden, welke in alle opzichten, het geschiktst geoordeeld wordt, tot het waarnemen van den Post van Schoolonderwijzer, terwijl hij zijne aanstelling, als Voorlezer en Voorzanger, van den Kerkenraad ontvangt.

f. De aldus aangestelde vermag eindelijk zijnen Post niet eerder aanvaarden, voordat hij zich met de bewijsstukken zijner beroeping en aanstelling, in persoon, of schriftelijk, bij den Schoolopziener vervoegd heeft.

Art. 4.

Deze beroeping en aanstelling der bijzondere Schoolonderwijzers van de eerste klasse verblijft, ge- heel en al, aan de collegien of personen, tot welke die Scholen de naaste betrekking hebben, met in

achtneming van de bepalingen der Algemeene Wet, welke hierop toepasselijk zijn, terwijl de Schoolopziener van het District, of de Plaatzelijke School-Commissie, waar zoodanig eene bestaat, daartoe aangezocht wordende, zich niet mag onttrekken, om in deze de noodige inlichting te geven, en de behulpzame hand te bieden.

Art. 5.

De aanstelling of admisie der bijzondere Schoolonderwijzers van de tweede klasse, als mede der Schoolhouderessen en Onderwijzers aan de huizen, geschiedt of wordt verleend, wat de Steden betreft, op zoodanige wijze, als in het Plaatzelijk Reglement zal worden vastgesteld, en, wat de overige plaatsen aangaat, door de Gemeente-Bestuuren, met inachtneming van hetgene deswege in de algemeene Verordeningen, inzonderheid Art. 13 en 17 der Wet, en Art. 19 van het Reglement, is bepaald.

Art. 6.

Geen Ondermeester, schoon niet begrepen in Art. 4 van het algemeen Reglement, zal op eenige School mogen fungeeren, zonder dat hij alvorens voor den Schoolopziener van het District, of de plaatselijke School-Commissie is verschenen, en door dezelve goedgekeurd geworden.

Art. 7.

Wanneer eenig openbaar Schoolonderwijzer, of bijzonder van de tweede klasse, zich niet behoorlijk onderwerpt aan de Wetten, omtrent het Schoolwezen gecmanceerd, of nog te emanieren; — wanneer hij, door een slecht zedelijk gedrag, zijnen dienst voor de jeugd onnut maakt; — wanneer hij eenige middelen van bestaan blijft aanhouden, welke met zijnen Post niet strooken; — wanneer hij zich aan de bevelen van den Schoolopziener, of de plaatselijke School-Commissie onttrekt, of dezelve onbetamelijk bejegent, zal de Schoolopziener, of de plaatselijke School-Commissie trachten hem, door ernstige vermaningen, tot zijnen plicht te brengen.

Wanneer dit niet mogt baten, zal de Schoolopziener, of de Plaatzelijke School-Commissie hem bij het Gemeente-Bestuur aanklagen, 't welk insgelijks, door ernstige aanmaningen, trachten zal hem tot beter gedrag te doen terug keeren.

Indien ook deze poging vruchteloos mogt bevonden worden, zal hij, op voordragt der Commissie van Onderwijs, of van de Plaatzelijke Commissie in zijnen Post, als Schoolmeester, of indien zijn misdrijf van een meer ernstigen aard zijnde, eene zwaardere straffe noodzakelijk maakte, ook in zijnen Post als Voorlezer en Voorzanger, door het Gemeente-Bestuur, en den Kerkenraad worden geschorst, en deszelfs Acte van Algemeene toelating worden ingetrokken, voor den tijd van zes weken, op den voet, bij Art. 18 en 19 der algemeene Wet, en bij Art. 27 van het Algemeen Reglement bepaald, in welken tusschentijd, voor het waarnemen van deszelfs School, voor zoo verre de openbare Schooldienst aangaat, zal gezorgd worden door het Gemeente Bestuur, met overleg van den Schoolopziener, waarvan de kosten, boven het geen de Schoolgelden in dien tijd opbrengen, zullen verhaald worden op den schuldigen.

Indien deze zich naderhand, voor de tweedemaal, mogt schuldig maken, zullen de Regeeringen in de Steden Amersfoort en Utrecht, overgaan tot

eene finale intrekking der Acte van algemeene toelating; in de kleine Steden, en op het platte Land, daarentegen, zal derzelver opschorsing, voor een onbepaalden tijd, door het Gemeente Bestuur geschieden, op voordragt der Commissie van Onderwijs, en daarvan kennis gegeven aan het Departementaal Bestuur, door hetwelk hierin zoodanige voorziening zal worden gedaan, als tot bewaring van orde en handhaving der algemeene Schoolwetten, zal bevonden worden te behooren.

Art. 8.

Terwijl de opschorsing of intrekking der speciale beroeping of aanstelling, als bijzonder Schoolonderwijzer van de eerste klasse, ingevolge Art. 26 van het algemeen Reglement, geheel en al, verblijft aan het bijzonder opzicht, over deze Scholen gevestigd, zal de opschorsing of intrekking van derzelver Acte van algemeene toelating, volgens Art. 19 der Wet, niet geschieden, dan onder ruggespraak, met dit opzicht, en als dan door de Stedelijke Regeeringen, of Gemeente Bestuuren, op voordragt van de plaatselijke Commissie van Onderwijs.

Art. 9.

De opschorsing of intrekking der Acte van algemeene toelating, als Huisonderwijzer en Schoolhouderesse, zal geschieden, door de Stedelijke Regeeringen, of Gemeente Bestuuren, op voordragt der plaatselijke Commissie, of der Commissie van Onderwijs, op den voet, bij Art. 18 der algemeene Wet bepaald, en voorts met in achtneming van het vastgestelde in Art. 7 hier boven.

Art. 10.

Ten einde het bestaan der openbare Schoolonderwijzers, behoudens het hoofd-oogmerk hunner bestemming, zoo veel mogelijk, te beneficeeren, zullen zij

a. Het Voorlezers, Voorzangers- en Kosten-Ambt mogen bekleden, ten welken einde aan de Kerkenraden, en alle andere Bestuuren en Personen, aan welke de begeving dier Posten competeert, wordt voorgedragen de genoemde Schoolonderwijzers, die daartoe de vereischte bekwaamheden hebben, tot die Posten aan te stellen.

b. Zullen zij, voor zoo verre zij thans de Collecte van 's Lands middelen hebben, bij provisie, deze behouden.

c. Zullen zij, vrijelijk, alle Kunsten en Wetenschappen mogen uitoefenen, welke, terwijl zij hun bestaan verbeteren, tevens tot uitbreiding van hunne kennis, en de waarneming van hunnen Schooldienst, zouden kunnen bevorderlijk zijn.

d. Daarentegen zullen zij, voortaan, niet vermogen de Collecte van 's Lands Gemeene middelen, buiten hunne standplaats, waar te nemen, noch ook eenig bedrijf uitoefenen, waardoor zij in de waarneming van den Schooldienst, op eenigerhande wijze, zouden kunnen worden verhinderd.

Art. 11.

De Regeeringen in de Steden worden, bij deze, daarenboven, aangemaand om, overeenkomstig Art. 3 der Wet, en Art. 30 van het Reglement, door middel van tractementen, emolumenten, of het bepalen van behoorlijke en geregelde Schoolgelden, te zorgen, dat het bestaan der Schoolonderwijzers, zoo openbaar als bijzonder van de tweede klasse, zooveel mogelijk, worde verbeterd en verzekerd.

Dan, aangezien op de Dorpen, en ten platten Lande, dezen aangaande, maatregelen vereischt worden van een meer uitgebreiden en belangrijken aard, reserveert het Departementaal Bestuur aan zich, om deswege, bij nadere deliberatie, zoodanige bepalingen te maken, als hetzelve zal vermenen te behooren.

Wordende niettemin, inmiddels, de Gemeente Bestuuren ten platten Lande aangemaand, om op middelen bedacht te zijn, waardoor ten deele, het bestaan der Schoolonderwijzers zoude kunnen worden verbeterd en verzekerd, doende ten dien einde, aan het Departementaal Bestuur de voordragt van zoodanige ontwerpen, als zij daartoe zouden dienstig oordeelen, bij welke gelegenheid zij behooren in het oog te houden.

1°. Dat de Schoolgelden, waar dezelve te gering zijn, verhoogd worden, op eene redelijke wijze, en meer evenredig naar de verdiensten van den Schoolonderwijzer.

2°. Dat de betaling der Schoolgelden niet minder, dan bij de maand worde gerekend, en de ouders voor, ten minsten, ééne maand zullen moeten instaan.

3°. Dat tegen wanbetaling de noodige voorziening geschiede, en ook geene kinderen van eenige School naar een ander, hoe ook genaamd, verplaatst worden, voor dat de verschuldigde Schoolgelden in de eerste School geheel zijn afbetaald, wordende bij deze, aan alle openbare en bijzondere Schoolonderwijzers der tweede klasse verboden, eenige kinderen, die elders reeds ter School gegaan hebben, als hunne Scholieren aan te nemen, zoo dra zij onderricht zijn, dat derzelve voorige Onderwijzer niet geheel is afbetaald, of dat de ouders hunne kinderen van die School hebben afgenomen, omdat de onderwijzer meer nauw gezet was in het gehoorzamen van 's Lands Wetten, ten aanzien van het Schoolwezen vastgesteld.

4°. Dat de schadelijke gewoonte van eenen tijdelijken Schopdienst van eenige maanden, zooveel mogelijk, worde afgeschaft, en door het verzorgen van een ruimer bestaan aan den Schoolonderwijzer, zoo als hier boven gezegd is, bewerkt worde, dat door denzelfden een onafgebroken Schooldienst kan worden waargenomen.

Voorts worden gezegde Regeeringen in de Steden, en Gemeente Bestuuren ten platten Lande aangemaand, om alle aanzoeken en voordragten, die hun, ten aanzien van het bovenstaande, door den Schoolopziener of plaatselijke School-Commissie mogten worden gedaan, in ernstige overweging te nemen, en met dezelve deswege te treden in onderhandeling en overleg.

Art. 12.

Ten einde het Schoolonderwijs al verder aan te moedigen en te beloonen, reserveert het Departementaal Bestuur aan zich, om, op de gunstige voordragt van een Schoolopziener, buitengewone beloningen uit te deelen aan zulke Schoolonderwijzers, welke zich, door een uitstekend goed gedrag en buitengewone begaafdheid, deze onderscheiding hebben waardig gemaakt.

Art. 13.

Openbare Schoolonderwijzers, welke hunnen post altijd getrouw hebben waargenomen, maar door ouderdom, ziekten, of lichaamsgebreken, tot des-

zelfs verdere waarneming buiten staat geraakt zijn, zullen, door den Schoolopziener of plaatselijke School-Commissie, aan de menschlievendheid der Stedelijke Regeeringen en Gemeente Bestuuren, of ook aan het Departementaal Bestuur, indien de andere Bestuuren daartoe buiten staat zijn, worden aanbevolen, ter verkrijging van eenig pensioen, zoolang tot er andere meer zekere middelen, om aan derzelve behoefte te voldoen, beraamd zullen zijn; zullende de Commissie van Onderwijs zich, zoodra mogelijk, onledig houden met het vervaardigen van een geschikt plan, om een fonds voor deze behoeften te vinden.

Art. 14.

De plaatselijke Bestuuren zorgen, overeenkomstig Art. 12 der algemeene Wet, dat er overal genoegzame gelegenheid zij, om de jeugd in die kundigheden, welke in de lagere Scholen moeten onderwezen worden, te doen onderrichten, zoo echter, dat door een te groote vermenigvuldiging van Scholen of Onderwijzers, deze, zonder eenig nut voor de jeugd, niet te zeer in hunne inkomsten besnoeid worden. — Ter bereiking van dit oogmerk wordt

a. Aan de Regeeringen der Steden aanbevolen, om de bijzondere Scholen der tweede klasse, tot zoodanig een vast getal, te bepalen, als evenredig is met de grootte en behoefte van hunne Stad, en inzonderheid, om door geene nieuwe aanstellingen of admissien, het werkelijk getal dezer Scholen te vermeerderen, tenzij het uit eene voordragt der plaatselijke School-Commissie, of ook uit een advies, door dezelve op een ten dien einde strekkend verzoek ingebracht, bleek dat het van belang ware, voor het Onderwijs der jeugd, zulk eene aanstelling te doen, of admissie te verleenen, of wel, dat een werkelijk gebrek aan Scholen in zoodanig eene plaats zulks vorderde.

β. In de kleine Steden, en op het platte Land, zal geene lagere School bestaan, of buiten de vastgestelde, mogen worden opgericht, zonder dat het uit het deswege gevraagd, en ingediend advies van den Schoolopziener zal gebleken zijn, dat er in zulk eene Plaats geene genoegzame gelegenheid, tot onderwijs der jeugd, gevonden wordt.

c. Vrouwenschooltjes, waarin alleen Onderwijs in het Spellen, en de eerste beginzelen van het Lezen gegeven wordt, zullen niet anders mogen worden opgericht, dan na ingekomen gunstig advies van den Schoolopziener van het District of de plaatselijke School-Commissie, waar zoodanig eene bestaat.

Daarenboven wordt aan de onderscheidene Regeeringen en Gemeente Bestuuren aanbevolen, zorgvuldig, toe te zien, dat het aantal dezer Schooltjes niet onnoodig worde vermenigvuldigd, zoo echter, dat er allerwege voorhanden zijn, geschikt, om zeer kleine kinderen op te nemen, en daardoor de gewoone Scholen van deze te ontlasten.

In deze Scholen zullen volstrekt geene kinderen, boven de 6 jaren oud, mogen worden aangenomen of behouden, wanneer zij dien ouderdom bereikt hebben.

Art. 15.

Ten einde te zorgen, dat ook de minstvermogene Ingezetenen gelegenheid vinden, om hunne kinderen het hoogst noodzakelijk onderwijs te doen

genieten, en van deze gelegenheid een behoorlijk gebruik maken, zullen de plaatselijke Regeeringen en Gemeente Bestuuren alle de Bezorgers der Armenfondsen ernstig aanbeveelen, om gepaste maatregelen te nemen, dat de kinderen der armen, *om niet*, onderwijs genieten, en daarvan onafgebroken gebruik maken.

Indien de Armbezorgers kunnen aantonen, dat hunne fondsen daartoe volstrekt buiten staat zijn, zullen de plaatselijke Regeeringen en Gemeente Bestuuren daarin, zooveel mogelijk, trachten te voorzien, of indien ook dit ontoereikende mogte bevonden worden, zich bij het Gouvernement adresseeren, hetgeen alsdan daarin de noodige voorziening zal doen.

De ouders van armen kinderen zullen van alle onderstand verstoken zijn, indien zij van de gelegenheid, hun bij dit Art. verzekerd, geen gebruik willende maken, hunne kinderen van de School nemen.

Art. 16.

Aan de Stedelijke Regeeringen, en de Gemeente Bestuuren der overige Plaatzten wordt aanbevolen, om, zooveel de omstandigheden dit gedogen en mogelijk maken, bedagt te zijn op het beramen, en nemen van maatregelen, of het aanmoedigen van dezelve; ter verbinding van arbeid- en industrie-Scholen met de Stedelijke armscholen, de diaconie-Scholen, en die in de Godshuizen, als ook met de openbare Scholen, in de kleine Steden, en op het platte Land.

Art. 17.

De Gemeente Bestuuren, of andere Collegiën of Personen, welke daarmede tot nog toe belast geweest zijn, zorgen voor het behoorlijk onderhoud, en de nodige verbeteringen voor de Schoolgebouwen en woningen der openbare Onderwijzers, als mede voor de tafels, banken, borden, en andere tot het geven van Onderwijs geschikte noodwendigheden.

Art. 18.

De Schoolonderwijzers, welke ingevolge van vorige algemeene schoolwetten, een volledig getuigschrift erlangd hebben, worden gerekend, dadelijk te zijn ingevallen in den tweeden Rang der Schoolonderwijzers, Art. 1 van algemeene verordeningen op de examens nader omschreven, en dus gerechtigd te zijn tot het staan naar allerlei Scholen, in alle plaatzen, zonder onderscheid, geheel het Koninkrijk door. (*vergelijk Artikel 15 en 17 der verordeningen op de examens.*)

Art. 19.

Er zal van een gewoon examen, tot verkrijging van eene Acte van algemeene toelating, als Schoolonderwijzer, vooraf worden betaald voor eenen Schoolonderwijzer:

Van den vierden of laagsten rang . . . f 2-10-:
Van den derden rang - 5- ::
Van den tweeden rang - 7-10-:
Van den eersten of hoogsten rang . . - 10- ::

En voor een examen, ter verkrijging van eene Acte van algemeene toelating, als Houderesse van een Klein kinderschooltje f 2-10-:
als

Kostschool-houderesse - 7-10-:

Bindelijk, ter verkrijging van eene Acte van

VERVOLG UIT. PLB. I.

algemeene toelating, als onderwijzer aan de huizen, in het lezen, schrijven, cijfferen, en de Nederduit-sche taal. f 2-10-:
en in eenige andere vreemde taal . . - 5- ::

Bij een examen, waartoe eene buitengewone Vergadering der Commissie van Onderwijs moet worden bijeen geroepen, zal het dubbel der gezegde sommen worden betaald.

De gelden voor het afnemen van examens, door de plaatselijke School-Commissien, zullen bij het plaatselijk School-Reglement worden bepaald.

Voor het afnemen der nadere examens van sollicitanten, naar een vaceerende openbare Schoolonderwijzers-plaats, (zie boven Art. 3 d.) zal niets worden betaald.

Art. 20.

De bijzondere School-orden, waarvan Art. 21 van het algemeen Reglement gesproken wordt, zullen, wat de openbare en bijzondere Scholen der tweede klasse in de Steden aangaat, worden opgemaakt door de plaatselijke School-commissien, onder goedkeuring der stedelijke Regeeringen, en voor de kleine Steden en het platte Land, voor zooverre daar geene plaatselijke School-Commissien zijn, door den Schoolopziener van het District, met overleg en goedkeuring van het Gemeente Bestuur.

Art. 21.

Ieder Schoolonderwijzer wordt, bij deze aange-maand, om de ouders op te wekken niet alleen, om hunne kinderen getrouw, zonder de voor het onderwijs zoo schadelijke tusschenpozen, ter School, maar ook, wanneer zij daartoe den geschikten ouderdom bereikt hebben, naarstiglijk ter Kerk te zenden, en wanneer hij aldaar mede tegenwoordig is, op het gedrag zijner schoollieden nauwkeurig te letten.

Art. 22.

Ter voorkoming van alle ongeregelheden, welke uit het werkloos bij den weg liggen, of loopen van niet onderwezene kinderen, moeten voortvloeien, worden de Schouten en Gerechten, benevens der-zelfer Boden en Dienaars gevolmagtigd en gelast, om op derzelver wanbedrijven, vooral onder Kerken Schooltijd, bijzonderlijk te letten, de ouders wel ernstig te waarschuwen, en, zoo dit niet baten mogt, de straffen, door 's Lands Wetten tegen zulke kinderen bepaald, zonder oogluiking uit te oefenen.

Art. 23.

De Stedelijke Regeeringen zullen zoo spoedig mogelijk, immers binnen drie maanden, na het arresteeren van dit Reglement, met overleg der plaatselijke School-commissie, de noodige plaatselijke Verordeningen, gegrond op dit Reglement en op de Publicatie van Hun Hoog Mog., hier meermalen vermeld, vaststellen, brengende dezelve zoo wel ter kennis van dit Departementaal Bestuur, als van de Commissie van Onderwijs binnen dit Departement, en van de plaatselijke School-commissie. — Indien, na verloop van dien tijd, zulk een plaatselijk Reglement niet ware gearresteerd, verkrijgt het op heden gearresteerd huishoudelijk Departementaal Reglement aldaar kracht van Wet, voor zoo verre zulks van applicatie kan zijn, en tot zoolang zoodanig een Reglement vastgesteld zij.

Art. 24.

Indien de Commissie van Onderwijs, buitenge-

woon moet vergaderen, op last van het Departementaal Bestuur, zullen de Leden daarvoor, naar redelijkheid worden schadeloos gesteld.

Art. 25.

De Officiëren in de Steden, en de Maarschalcken op het platte Land, worden hierbij geautoriseerd, om, ingevalle van overtreding van Art. 12 en 13 der algemeene Wet, de overtreders volgens Art. 14 dier wet, te calangeeren.

Art. 26.

Het Departementaal Bestuur beveelt elk en een iegelijk, dien zulks zoude mogen aangaan, de nauwkeurige observantie van dit Reglement aan, en verbiedt speciaal alto directo en indirecte tegenkanten, die men tegen de uitoefening van hetzelfde zoude mogen ondernemen. Het reserveert zich

daarenboven, de ampliatio, alteratie en interpretatie van dit Reglement, zoo als naar omstandigheden van zaken, zal geoordeeld worden te behooren; alles onverminderd de hierbij naauwkeurig aanbevolene observantie der Wet voor het lagere Schoolwezen en Onderwijs, gearresteerd bij Publicatie van Hun Hoog Mog. van den 3. April 1806.

En opdat niemand hiervan eenige onwetendheid zoude kunnen voorwenden, zal deze alomme binnen dit *Departement* worden gepubliceerd, en geaffigeerd, naar behooren.

Gedaan te Utrecht, den 11. November 1806. (Was geparapheerd) W. van Dam van Isselt, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht. (Was geteekend) J. Hinlôpen.

II. EXTRACT uit het Register der Resolutien van het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht, bevattende de Ranglijst der Scholen in dat Departement. 13 Mei 1807.

Gehoord zijnde het Rapport van den Heere van Lijnden tot Lunenburg, Gecommitteerden in deze, uitgebracht op eene Missive van de Commissie van Onderwijs, in het Departement Utrecht, in dato 30 April 1807, daarbij, ingevolge hare Instructie, inzendende de volgende Geographisch-Alphabetische Ranglijst der Scholen, in het Departement Utrecht:

Geographisch-Alphabetische Ranglijst der Scholen, in het Departement Utrecht.

OVERKWARTIER.

SCHOLEN van den		
<i>Eersten rang.</i>	<i>Tweeden rang.</i>	<i>Derden rang.</i>
Rheenen.	Amerongen.	Bunnik.
Veenendaal.	de Bilt.	Driebergen.
Wijk bij Duurstede.	Doorn.	Elst (onder Rheenen.)
	Houten.	Hagestein.
	Neerlangbroek.	Koten.
	Schalkwijk.	Leersum.
	Vreeswijk (de Vaart.)	Odijk.
	Werkhoven.	Overlangbroek.
	Zeist.	Tul en 't Waal.

NEDERKWARTIER.

Abcoude.	Harmelen.	Ankeveen.
Baanbrug.	Jutphaas.	Blaauwkapel.
Breukelen.	Kamerijk.	de Hoef.
Maarssen.	Kokkengen.	Jaarsveld.
Mijdrecht.	Lopik.	Korthoef.
Nichtevecht.	Maartensdijk.	Kudelstaart.

Thamen.	Nederhorst (den Langerak over Berg.)	Lek.
Vreeland.	Tienhoven.	Lopiker Kapel.
	Vinkeveen.	Moern.
	Westbroek.	Ter Aa.
	Wilnis.	Vlenten.
	Zuilen.	Willige Langerak.
		Zegveld.

EEMLAND.

Baarn.	Bunschoten.	Eemnes binnen-dijks.
	Renswoude.	Eemnes buiten-dijks.
	Woudenberg.	't Hooge Land.
	Zoest.	Leusden, c. a. de Vuursche.

MONTFOORT.

Montfoort.	Linschoten.	Papekop, c. a.
------------	-------------	----------------

LANDE VAN YSSELSTEIN.

Ysselstein.	Benschop.
-------------	-----------

Is, conform voorschreven Rapport, verstaan; de zelfe Lijste te doen drukken, en aan de Leden der Commissie van publiek Onderwijs ter hand te stellen, ten einde daaraan de noodige publiciteit zoude kunnen worden gegeven. Accordeert met voorsz. Resolutie. J. Hinlôpen.

12. DEPARTEMENTALE Schoolorde en algemeene bepalingen voor de oprigting der Departementale Schoolfondsen, vastgesteld door den Landdrost van het Departement Utrecht. 31 December 1810.

De Land-Drost van het Departement Utrecht, gehoord hebbende het gerapporteerde op eene missive van Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandse Zaken, van den 30. dezer, n°. 48, dienende in antwoord op de missive van den Land-Drost,

waarbij de approbatie van gemelden Minister is verzocht, op een, door de Commissie van Onderwijs, aan den Land-Drost ingezonden Ontwerp eener bijzondere Schoolorde voor het Departement Utrecht, alsmede van Algemeene Bepaling en voor

de oprigting van Schoolfondsen binnen hetzelfde Departement.

Gevende de Minister, bij voorsz. desz. missive te kennen, dat Zijne Excellentie, zoo uit hoofde van de nuttigheid dier inrigtingen, welke in de overige Departementen reeds zijn in werking gebragt, als uit aanmerkinge, dat de nadere Gemeentelijke Schoolregelingen, welke uit het tot stand brengen van voorsz. voordragt zullen voortvloeijen, geheel en al gebaseerd zijn op Art. 3 der bestaande School-Wet van den 3. van Grasmaand 1806, en nog nader op Art. 30 van het daarbij gevoegd algemeen Reglement, terwijl de gedane voordragt geene andere strekking heeft, dan de ampliatie van het in Slagtmaand 1806 gearresteerd, en thands vigeerend Huishoudelijk School-Reglement in dit Departement, gemeend heeft geene zwaarigheid te kunnen maken, om, behoudens eenige aanmerkingen op de voorsz. ingezonden stukken, dezelve te approbeeren; Verwachtende de Minister, dat als nu successivelijk de bij het Land-Drost-Ambt intakomen opgaven van het montant der Gemeentelijke Schoolbehoefsten, ingevolge dezelve bepalingen opmaken, aan het Gouvernement, ten fine van goedkeuring, zullen worden aangeboden, ten einde na dezelve verkregen te hebben, als dan vervolgens de bij voorsz. bepalingen bedoelde classificatie, overeenkomstig het ontwerp of ook overeenkomstig nadere schikkingen, van wege het Land-Drost-Ambt of ook Gemeentelijk te maken, zal kunnen opge maakt, en alzoo geheel het Ontwerp in werking gebragt worden.

Heeft de Land-Drost goedgevonden te arresteeren, gelijk geschiedt bij deze:

1°. Eene bijzondere Schoolorde voor het Departement Utrecht, waarvan een Exemplaar hier nevens gaat.

2°. Eenige algemeene bepalingen voor het oprigten van Schoolfondsen in hetzelfde Departement, luidende als volgt:

1. Bijzondere Schoolorde voor het Departement Utrecht.

Art. 1.

In alle openbare en bijzondere Scholen van de tweede Klasse, zal tienmaal in elke week, dagschool gehouden worden.

Het houden van avondschoon zal, zooveel mogelijk, ingevoerd en aangemoedigd worden.

2.

De dagelijksche Schooltijden zullen, door den Schoolopziener of de plaatselijke School-commissie, met de Onderwijzers in elke School, geregeld worden.

3.

De Schoolopziener verplicht zijnde te zorgen, dat er zooveel mogelijk, het geheele jaar door School gehouden worde, bepaalt en regelt, met overleg van de plaatselijke Besturen, de vacantie tijden.

4.

De Onderwijzer zal gedurende den Schooltijd, zich alleen met het Onderwijs bezig houden, en zonder volstreckte noodzakelijkheid, zich uit zijne School niet verwijderen. Die, welke als nog tevens Gaarders zijn, of andere posten bekleeden, zullen deze hunne werkzaamheden zoodanig inrigten, dat

zij daardoor van het onafgebroken geven van Onderwijs niet worden afgetrokken.

5.

De Onderwijzer zal zorgen, bij het aangaan der School tegenwoordig te zijn, de pennen versneden en de voorschriften in gereedheid te hebben, om vervolgens ongestoord zijn Onderwijs te kunnen geven. Hij zal zijne leerlingen door gepaste middelen zoeken te verbinden, om op het bepaalde uur ter School te zijn, dezelve niet nodeloos naar buiten laten gaan, en bij het naar huis gaan vermanen, zich stil en zedelijk te gedragen.

6.

De Meester zorgt, dat er eene behoorlijke stilte in de School heerscht, dat het hard op leeren werde afgeschaft, dat de scholieren gedurende het Onderwijs op hunne plaatsen blijven zitten, zullende hij zich steeds in het midden van hun bevinden; daar het zoogenaamd opzeggen aan den stoel van den meester, nitdrukkelijk verboden wordt.

7.

Hij tracht, zoo door zijn eigen gedrag en voorbeeld, als door voorbeelden van elders, de leerlingen liefde voor de deugd, goede zeden, en den godsdienst in te boezemen, en hen op te leiden tot alle zulke goede hoedanigheden, als op hun toekomstig gedrag en stand in de maatschappij een onmiddellijken invloed hebben, en strekken kunnen, om voor zich zelven nuttig, en bij hunne medeburgere, geacht en bemind te worden.

8.

Elke Schooltijd zal met een kort gebed, geopend en gesloten worden, de Onderwijzer zal dit zelf, of door eenen zijner leerlingen doen uitspreken, en geene andere gebeden mogen gebruiken dan die, welke door den Schoopopziener van het District, of door de plaatselijke School-Commissie zijn goedgekeurd; bij die gelegenheid zal er ook iets toepasselijks mogen gezongen worden. Bij het zingen, zal de meester zorgen, dat er niet geschreeuwd, maar op een zachten bevalligen toon gezongen worde.

9.

De Scholieren in ieder School worden verdeeld in drie klassen, doch het getal der Leerlingen in eene der klassen te groot zijnde, zal zoodanige klasse in tweeën kunnen gesplitst worden. De Scholieren zullen zoo geplaatst worden, dat zij elkander niet hinderen, en in de hoogste klasse zullen de jongens, zoo veel mogelijk, van de meisjes afgezonderd zitten.

Alle klassen moeten in ieder Schooltijd onderwezen worden.

10.

De zitplaatsen van elke klasse worden genummerd. De Onderwijzer verdeelt wekelijks die plaatsen, overeenkomstig het gedrag, den ijver en de vorderingen der leerlingen, daarbij voor oogen houdende, dat nimmer een kind, hetwelk zich die week aan een slechte daad schuldig maakte, op eene hoogere plaats komt, dan waarop het zat, al verdiende het zulks om zijnen ijver.

11.

De verplaatsing van de eene afdeeling naar eene andere van dezelfde klasse geschiedt, om het vierendeel jaars, doch die van de eene klasse naar eene andere, om het halve jaar.

12.

De schoolbehoefden, welke, zoolang daarop, overeenkomstig Art. 3 der algemeene bepalingen voor het lage Schoolwezen, binnen dit Departement, geene nadere regeling zal gemaakt zijn, door den meester alleen, voor de vastgestelde prijzen, waarvoor die alom te bekomen zijn, geleverd worden, zullen op eene daartoe geschikte plaats, in de School bewaard worden, en door den oppersten van elke klasse, of smaldeel, telkens bij het beginnen van het Onderwijs, rondgedeeld, en bij het eindigen wederom opgehaald worden.

13.

De Onderwijzer zal steeds eene volledige lijst van zijne leerlingen, ingerigt naar de onderscheidene klassen, gereed houden; ten einde dezelve op aanvraag, aan den Schoolopziener, of de plaatselijke School-Commissie, te kunnen vertoonen.

14.

De drie klassen der leerlingen zullen op de navolgende wijze verdeeld zijn:

a. De eerste klasse leert lezen, en voorts de eerste beginselen van het reekenen, als het uitspreken van getallen enz. Wijders die van alle de kundigheden, welke naar den aard der Scholen, op dezelve onderwezen worden.

b. De tweede klasse zet deze werkzaamheden voort, wordt geoefend in het lezen, schrijven, rekenen en beginselen der moedertaal enz.

c. De derde klasse leert juist, met in achtneming der zintekenen, en met eenen natuurlijken toonval lezen, oefent zich verder in het schrijven en rekenen, wordt onderwezen in de gronden der Nederduitsche taal, doch zoo, dat zij behoorlijk door het boekje van *Wester*, of andere aanleidingen daartoe gegeven, vooraf bekend gemaakt worden met de reedeelen der taal enz., en telkens bij de de les daarover ondervraagd worden.

Verder leert deze klasse zich zooveel mogelijk, oefenen in het schrijven van brieven, rekeningen, kwitantien en andere opstellen, ook wordt zij in het versnijden van pennen onderrigt, en daar, waar zulks gevoeglijk geschieden kan, in de beginselen der Aardrijks-, Natuur-, Geschied- en Zedekunde onderwezen.

15.

Het Onderwijs in alle verschillende kundigheden geschiedt zooveel mogelijk, op een groot effen zwart bord, waarvan er in elke School ten minsten twee moeten voorhanden zijn, en waarop de Onderwijzer telkens, voor het oog der kinderen de letters, lettergrepen, woorden, zinsneden, zinnen scheidteekenen, cijfers, getallen, sommen, enz. met krijt ter neder schrijft. Terwijl deze Leerborden verder gebruikt worden, om wekelijks een of meer volzinnen op te schrijven, met fouten tegen de spel- en taalkunde, hoofdletters, zintekenen, enz. ten einde de leerlingen het gebrekkige verbeteren.

16.

Iedere klasse, ten minsten iedere smaldeel, leert dezelfde les, zoodanig, dat een hard oplezende, de andere de les in stilte nazien; de Onderwijzer roept dan dezen, dan genen op, zonder eene vaste orde daarin te houden, ten einde de opmerkzaamheid der kinderen op te wekken.

17.

Terwijl de eene klasse onderwezen wordt, zullen de anderen insgelijks hare bezigheden hebben of toeluisteren, en aan de verschillende klassen bestendige, doch gedurig afwisselende bezigheid gegeven worden.

18.

Ten aanzien van de orde, waarin de verschillende klassen onderwezen worden, en de verdeling van den Schooltijd, zal gevolgd worden eene lijst van werkzaamheden, door den Onderwijzer te ontwerpen, onder goedkeuring van den Schoolopziener, of de plaatselijke School-Commissie, op dewelke ook zullen aangewezen worden de werkzaamheden der herhaling (Art. 23.)

19.

Er zullen in de Scholen geene andere leer- of leesboeken mogen gebruikt worden, dan die uit de gearresteerde algemeene Boekenlijst, door den Schoolopziener, of de plaatselijke School-Commissie, van ieder School worden aangewezen, of zijn goedgekeurd.

20.

De School-Onderwijzer is vooral verplicht te zorgen, dat alle zijne leerlingen, nauwkeurig, vaardig, en natuurlijk lezen, hij zal hen de zin- en scheidteekenen onder het lezen doen in acht nemen en voorkomen, dat zij zich aan genen temenden, dreu-nenden, of half zingenden toon gewennen. Daartoe zal hij hun de les voorlezen, zich vooraf met den inhoud derzelve bekend makende, woorden, spreekwijzen en zaken daarin voorkomende, eerst voor zijne leerlingen ophelderen, en onder het lezen hun naar hunne vatbaarheid vragen doen, ten einde zich te overtuigen, dat zij het gelezene verstaan, en alzoo hun denkvormen zoeken te ontwikkelen, en hun verstand te beschaven.

21.

De leermeester ziet toe, dat de scholieren onder het schrijven niet krom of scheef, maar regtop zitten; hij houdt altijd een genoegzaam aantal voorschriften gereed; deze voorschriften moeten net en fraai geschreven, de hoofdletters en zintekens wel geplaatst zijn; verder moeten dezelve leerzame zaken of spreuken bevatten, naar de vatbaarheid der kinderen ingerigt, voornamelijk uit de voorschriften, bij P. den Hengst en Zoon, te Amsterdam gedrukt, ontleend en den zin daarvan verklaard worden.

22.

De meester ziet de schriften der kinderen telkens nauwkeurig na, brengt hun het gebrekkige in dezelve onder het oog, niet alleen ten aanzien van de gedaante der letters, maar hij wijst ook de fouten aan tegens de spelling enz. begaan, en laat dezelve verbeteren.

23.

Eenmaal in ieder week moeten er kampschriften geschreven worden, om in aanmerking genomen te worden, bij het toewijzen van de zitplaatsen voor ieder week. Voorts moeten er, ieder half jaar, prijschriften geschreven worden, om die bij plaatshebbende School-examen te kunnen vertoonen, en in de School op te hangen.

Ook zal in elke week ten minsten éénmaal, en wel op den laatsten schooltijd derzelve, herhaling gehouden worden van alles, wat van maandag af geleerd is (Art. 18.)

24.

Waar het getal der scholieren meer dan zeventig is, zal men bedacht zijn, om eenen Ondermeester aan te nemen, terwijl de Onderwijzers zoowel van zulke, als van kleinere Scholen, worden aangemoedigd, om aan de meest gevorderde en geschikte leerlingen, bij wijze van eerbewooning, en bij afwisseling, eenig gedeelte van het Onderwijs aan te bevelen.

25.

Er zullen slechts op bepaalde tijden nieuwe leerlingen mogen aangenomen worden, namelijk: in het begin van Louwmaand, Grasmaand, Zomermaand en Wijnmaand.

26.

Tweemaal in het jaar zal er in ieder School, waar zulks geschieden kan, een examen gehouden worden, en daarbij de leerlingen, welke genoegzame vorderingen gemaakt hebben, van de eene klasse naar de andere bevorderd worden (Art. 11.)

Bij die gelegenheid zal aan hun, die in vlijt en ordentelijkheid uitmunten, prijsjes, doch weinige in getal, uitgedeeld worden.

Aan de leerlingen welke de School verlaten, zich wel gedragen, en blijken van goede vorderingen gegeven hebben, zal hiervan door den Onderwijzer, een vereerend getuigschrift worden ter hand gesteld.

27.

De Meester zal door kleine belooningen, zijne leerlingen tot vlijt en gehoorzaamheid aansporen, met in achtnameing tevens, dat niemand eenige belooning wegens vlijt of vordering ontvange, zoo ook niet zijn gedrag over het algemeen goed is.

Hij zal beloonen:

- a. Door verhooging van plaats.
- b. Door het zitten op eene Eerebank.
- c. Door het schrijven der namen op een eerebord, of in een zoogenaamd witboek.
- d. Door een fraai schriftelijk bewijs van vlijt en braafheid.

28.

Alle strafoefening moet geschieden met onpartijdigheid, met gematigde gestrengheid, zonder drift, en zooveel mogelijk naar de geaardheid van de kinderen, en naar den aard en bronnen van het bedreven kwaad.

Eerst en voornamelijk straft hij:

- a. Door opteekening in het zoogenaamd zwartboek.
- b. Door verlaging van plaats.
- c. Door verwijzing naar eenen afgezonderden hoek in de School.
- d. Door regtstreeksche aanklagte bij de genen, die het opzigt over de School hebben.

Alles bij opklimming en geëvenredigd aan de misdaad.

29.

De Onderwijzer beijvert zich, om het gevoel van eer en schande, in de harten zijner Scholieren op te wekken, en, dien overreukomstig, deelt hij straffen en belooningen uit, zonder tot onmiddellijke lichamelijke straffen over te gaan, dan in zeer enkele gevallen, bij zwaar misdrijf, en niet dan na alle andere straffen te hebben beproefd, zullende hij in alle gevallen van dusdanige straffen, en den aard van het misdrijf aantekening houden, en bij

het eerstvolgend schoolbezoek, van het een en ander kennis geven aan den Schoolopziener, of de plaatselijke School-commissie.

30.

De Onderwijzers zullen, ingevolge de dispositie van Zijne Excellentie, den Minister van Binnenlandse Zaken, van den 25. September 1806, n°. 8, daartoe door de Leeraren van de onderscheiden Godsdienstige Gezindheden aangezoekt zijnde, aan dezelve zoodanige opgaven mededeelen, als deze, ingevolge gezegde Dispositie kunnen verlangen; en voorts hunne scholieren aansporen, om een zorgvuldig gebruik te maken van de Catechisatie, welke ten hunnen behoeve, door de respectieve Leeraren hunner Kerkgemeente zijn, of worden aangelegd.

31.

De Meester draagt zorg, dat de kinderen gewaschen, voorts zuiver aan het lijf ter School komen, die, welke er bijzonder vuil en haveloos uitzien, zullen op de onderste plaatsen zitten, en die zichtbaar onzuiver zijn, zullen, naar eisch van omstandigheden, of alleen geplaatst, of zelfs, na voorafgaande waarschuwing van den Onderwijzer, aan de Ouders naar huis gezonden worden, en niet eer wederom School komen mogen, voor dat zij blijken goed gereinigd te zijn, ook zullen geene kinderen mogen School komen met aanstekende ongemakken of ziekten.

32.

De Schoolvertrekken zullen tot geen ander einde hoegenaamd, dan tot het Onderwijs, gedurende den Schooltijd gebruikt, noch daarin enig huishoudelijk werk verricht, noch ook spijs of iets dergelijks, onder, of tusschen de Schooltijden van elken dag daarin gekookt mogen worden; zullende de Onderwijzer, bij overtreding van dit Artikel, telken reize vervallen in de boete van f 25 --: ten behoeve van het plaatselijk Schoolfonds.

33.

Jaarlijks zal eens of tweemaal, gedurende de vacantiетijden, de School schoon gemaakt, de muur gewit worden, enz.

Voorts zal de Meester het vertrek rein en zindelijk doen houden, en daartoe hetzelfde wekelijks tweemaal gezuiverd worden; zorgende hij verder, dat het Schoolvertrek tusschen de Schooltijden, behoorlijk gelucht, en zelfs onder Schooltijd, door het openen van ramen, of daartoe geschikte luiken, frissche lucht ontvange.

34.

Deze Schoolorde zal in elke School, behoorlijk opgeplakt, voorhangen.

2. Algemeene Bepalingen voor het oprigten van Schoolfonds in het Departement Utrecht.

Art. 1.

In elke Gemeente zal, ten behoeve van het Lagere Schoolwezen, een algemeen Schoolfonds worden opgericht, ten dien gevolge, dat voortaan geen Schoolgeld, onder welken naam ook, door de Ouders zal worden betaald aan de Onderwijzers en Onderwijzeressen der Scholen, onder het Schoolwezen begrepen, maar dat, in plaats daarvan, dezelve Onderwijzers en Onderwijzeressen, uit het plaatselijk Schoolfonds, voor elk kind een gelijk

leergeld zullen ontvangen, en zulks ieder vierendeel jaars, na het inleveren eener lijst der Scholieren, welke, gedurende het laatst verlopen vierendeel jaars, hunne of hare School geregeld bezocht hebben.

Uit hetzelfde Schoolfonds zal ook de bekostiging van alle gebruikt wordende Schoolbehoefden, gelijk mede de bezorging van den benodigden brand, waar daarin tot hiertoe niet behoorlijk voorzien wordt, geschieden, gelijk mede, zoo veel doenlijk, de bekostiging der Schoolboeken en der prijsjes, ter gelegenheid der gehouden examens, uit te deelen.

Art. 2.

Uit de Gemeentelijke Schoolfonds worden betaald alle, die lager School-Onderwijs geven, uitgenomen alleen dezulke, die voor als nog geheel betaald worden door enig bijzonder gesticht, of eenige bijzondere inrigting, alsmede die zich op het geven van eene meer beschaafde opvoeding, en het Onderwijs van andere talen, opzettelijk toeleggen.

Art. 3.

Ter oprigting der voorzeide Schoolfonds worden alle hoofden van huisgezinnen, zonder onderscheid, alsmede alle op zich zelve wonende, en bij anderen inwonende personen, een ieder naar billijkheid, in klassen afgedeeld, betalende elk vierendeel jaars een vierde gedeelte der voor ieder klasse vast te stellen somme, ten behoeve van het Schoolfonds, zoo echter, dat het maximum dezer klassificatie zal zijn, voor de steden der eerste klasse, Zestien Guldens jaarlijks, en voor de overige steden en plaatsen, Twaalf Guldens; wordende het echter aan eenen ieder vrijgelaten, zoo veel boven zijne klassificatie ten behoeve van het Schoolfonds bij te dragen, als hij zal kunnen goedvinden.

Art. 4.

De Plaatselijke Bestuuren zullen, met overleg van den Districts-Schoolopziener en de Plaatselijke School-Commissie, opmaken, of door bij hun daartoe te benoemen personen laten opmaken, het montant der vereischte sommen, en hetzelfde bij den Land-Drost ter approbatie inzenden, en deze ontvangen hebbende de klassificatie regelen, of dezelve op gelijke wijze doen regelen, en deze inagelijks, ter goedkeuring van den Land-Drost, bij denzelven inzenden, zullende voorts de Plaatselijke Bestuuren, met overleg van den Districts-Schoolopziener en de Plaatselijke Commissie, alles wijders regelen en bepalen, wat de wijze van invordering en uitreiking der gelden betreft.

Art. 5.

Door de Plaatselijke Bestuuren worden, met overleg van den Districts-Schoolopziener en de Plaatselijke School-Commissie, benoemd een of meer Personen, ter beheering van het Plaatselijk Schoolfonds, welke gehouden zullen zijn daarvan jaarlijks in Sprokkelmaand aan het Plaatselijk Bestuur, benevens den Drost van het Kwartier, rekening en verantwoording te doen. Deze stukken worden gesteld in handen van den Districts-Schoolopziener, ten einde daarop zijne aanmerkingen in te leveren, en zal voorts door de voorzeide Drost een afschrift dezer rekeningen en verantwoording, alsmede een generaal rapport wegens dezelve bij den Land-Drost worden ingezonden.

Wanneer twee of meer vereenigde Bestuuren éenen Onderwijzer hebben, zal het montant en de klassi-

ficatie, door hen of van hunnen wege gemeenschappelijk opgemaakt, en het onderling Schoolfonds, op gelijken voet, geadministreerd worden.

Art. 6.

Zulke Ouders, welke ten hunnen huize, of op zoodanige Scholen, als overeenkomstig Art. 2 in het Schoolfonds niet begrepen zijn, onderwezen worden, betalen slechts de helft der klassificatie, waarin zij vallen.

Art. 7.

Bedeelden zijn van deze Contributie ontslagen, daarentegen zullen de Diakonie en andere Armbestuuren, welke buiten hunne Gestichten kinderen ter School zenden, gehouden zijn voor dezelve aan het Schoolfonds te betalen, alsmede voor het geregeld schoolgaan der kinderen hunner gealimenterden behoorlijk te zorgen; zullende het, in tegenovergesteld geval, aan geen Armenstaat vrijstaan om, direct of indirect, aan zoodanige Ouders eenige ondersteuning te geven.

Zoodanige kinderen zullen de School niet mogen verlaten, voor dat zij in het Lezen, Schrijven en de beginselen van het Rekenen genoegzaam geoefend zijn.

Art. 8.

Ten einde de beheering van het Schoolfonds te beter te regelen, zullen er slechts viermalen in het jaar op vastgestelde tijden leerlingen op de Scholen aangenomen, en, als zij genoegzaam onderwezen zijn, ontslagen worden.

Art. 9.

Tenzelfden einde zullen de Onderwijzers, welke uit het Schoolfonds worden betaald, niet naar elders mogen vertrekken, dan na het eindigen van het vierendeel jaars, waarin zij getreden zijn.

Art. 10.

Ten einde te kunnen voldoen aan het bepaalde bij Art. 1, zal elk Onderwijzer eene lijst van zijne Schoolkinderen vervaardigen, dezelve terstond bij het begin van elken schooltijd oplezen of doen oplezen en van de afwezigen nauwkeurige aantekening houden.

Art. 11.

De Onderwijzers ontvangen alle vierendeel jaars aan leergeld, uit het Plaatselijk Schoolfonds, niet minder dan twintig stuivers van ieder kind, dat op de Dag- en Avondschool gaat, terwijl voor een kind, dat alleen de Dagschool bezoekt, niet minder dan vijftien stuivers, en voor elk Scholier, die alleen op het Avondschool gaat, niet minder dan zeven stuivers zal betaald worden. In elke week zal dan ten minsten viermaal Avondschool moeten gehouden zijn.

Aan de Honderessen van kleine Kinderschooltjes zal van ieder kind, hetwelk dadelijk op dezelve gaat, elk vierendeel jaars, niet minder dan acht stuivers aan leergeld uit het Schoolfonds betaald worden.

Ingeval van gering inkomen, of van buitengewone vlijt in de getrouwste opvolging der algemeene en bijzondere Schoolorde, zal den Onderwijzer, op voordragt van den Schoolopziener, eene buitengewone belooning uit het Schoolfonds worden toegelegd.

Art. 12.

Ten ontvangst dezer leergelden zendt de Schoolonderwijzer, na het eindigen van elk vierendeel jaars, eene rekening, in maanden afgedeeld, aan

de Personen, ter beheering van het Schoolfonds, volgens Art. 5 benoemd. Deze reekening zal moeten voorzien zijn van een declaratoir, dat er geene kinderen opgebracht zijn, die de School reeds werkelijk verlaten hebben, alsmede van de naauwkeurigste aanteekening der tijden, waarop door hem geen School is gehouden geworden.

Art. 13.

Buiten de te bepalen vacantiетijden, zal de Onderwijzer geene andere mogen geven, dan na bekomen verlof van de personen, benoemd ter beheering van het Schoolfonds, en van den Districts-Schoolopziener, of des noods van een van beiden.

Art. 14.

Naar evenredigheid der tijden, dat de Onderwijzer geen Onderwijs gegeven heeft (ziekte van hem en de zijnen, en maatschappelijke pligten als, onder anderen, begravenissen van naastbestaanden en buuren uitgezonderd) zal hem, bij bekomen verlof, de helft zijner Schoolpenningen, en zonder verlof, het geheele montant der Schoolpenningen, in beide gevallen berekend naar den tijd, waarin hij geen School heeft gehouden, gekort worden, in dier voege, dat zeven schooltijden voor een volle week, en vier schooltijden voor een halve week gerekend worden.

Art. 15.

Niemand zal voortaan den post van Schoolonderwijzer kunnen hebben, dan die denzelven in eigen persoon waarneemt, zullende het houden van eenen Ondermeester hem geenszins ontslaan van deze verplichting, blijvende hij ook in dit geval zelf verantwoordelijk voor alles, wat zijne School aangaat.

Echter zal, ingeval van daarvoor bestaande redenen, aan eenen Onderwijzer, na ingekomen gunstig advies van den Districts-Schoolopziener, een pensioen uit het fonds Art. 21 omschreven, of wel een ad-sistent, mits denzelfden rang hebbende als de Hoofdonderwijzer behoort te bezitten, kunnen toegevoegd worden, de benoeming van zoodanige ad-sistent zal op dezelfde wijze moeten geschieden, als het Huishoudelijk Reglement omtrent den Hoofdonderwijzer bepaald heeft.

Wanneer, voor het overige, door het over de Scholen gevestigd opzigt, de dienst van eenen of meerderen Onderwijzer noodzakelijk geoordeeld wordt, zal den Onderwijzer van zoodanige School, uit het Schoolfonds, daarvoor eene toelage kunnen gegeven worden.

Art. 16.

Op alle plaatsen zullen, met overleg en onder gunstig advies van den Schoolopziener van het district, Vrouwen-Schooltjes mogen worden opgericht, ten einde de gewoone Scholen van zeer kleine kinderen te ontlasten, onder de bepaling nogtans, dat deze Schoolhouderessen overeenkomstig de Schoolwet, behoorlijk geëxamineerd en toegelaten, of aangesteld zijn.

Op deze Vrouwen-Schooltjes zullen echter geene kinderen, boven de zes jaren oud, mogen opgenomen of aangehouden worden; zullende derzelver Houteressen voor elk kind, boven deze jaren oud, het dubbel driemaandelijksch leergeld bij elke beboeting, ten voordeele van het Schoolfonds, verbeuren.

Art. 17.

In Wintermaand van ieder jaar zullen de Ge-

meentebestuuren eene specifieke lijst doen formeren van alle hoofden der huisgezinnen, mitsgaders van het getal en de jaren van derzelver kinderen, gelijk ook van alle op zich zelve wonende, of bij andere inwonende Personen; en zal in diezelfde maand de klassificatie, in Art. 3 vermeld, voor het volgende jaar geregeld worden.

Art. 18.

Eene Commissie uit de Bestuuren, of zij, die door dezelve tot beheering van het Plaatselijk Schoolfonds zouden benoemd zijn, zitten éenen dag, uiterlijk veertien dagen na het voor de eerste maal opmaken der klassificatie, en vervolgens elken derden maandag van ieder jaar, ten einde de voorstellen van zoodanige Ingezetenen aan te nemen, welke zouden vermeenen in eene andere klasse geplaatst te moeten worden, deze voorstellen voorts brengende ter kennis van het Bestuur, ten einde dezelve in overweging te nemen, op welken tijd de gemelde Commissie of Personen, tevens ontvangen zullen zoodanige vrijwillige giften, als milde gevers aan het plaatselijk Schoolfonds, ten nutte van het Onderwijs zullen schenken.

Art. 19.

Niemand wordt belet kinderen elders ter School te zenden buiten zijne Gemeente, en zal alsdan de eene helft ter toelage, waarvoor men binnen zijne Gemeente geklassificeerd is, betaald worden aan het Schoolfonds van dezelve, en de andere helft aan dat der Gemeente, waarhenen zoodanige kinderen ter School worden gezonden; zullende dan ook de Onderwijzers dezer andere Gemeente voor dusdanige kinderen slechts het halve leergeld uit het Schoolfonds zijner Gemeente, zonder meer, ontvangen.

Art. 20.

Ingeval echter Ouders, wegens te verre afstand hunner woonplaats, van de School hunner eigene Gemeente, hunne kinderen naar die eener meer nabij gelegen Gemeente ter School wenschen te zenden, zullen zij zich deswegens aanmelden bij de beide Commissien ter beheering van het Schoolfonds, zoo van hunne eigene, als van de andere Gemeente, en zal de Onderwijzer, bij welken zulke kinderen ter School gaan, voor dezelve het volle leergeld ontvangen; te weten, voor de eene helft uit het Schoolfonds der Gemeente, waartoe hij zelf behoort, en voor de andere helft uit het Schoolfonds der Gemeente, waaronder de Ouders dezer kinderen woonachtig zijn, leverende hij van deze Buitenleerlingen eene afzonderlijke maandelijksche lijst en driemaandelijksche reekening in. — Het leergeld voor deze leerlingen zal door de Commissie ter beheering van het Schoolfonds der Gemeente, waaronder dezelve wonen, aan die van de Gemeente, waarin deze kinderen ter School gaan, ieder viendeel jaars, uit het Schoolfonds betaald worden, op eene in te leveren reekening.

Art. 21.

Uit de Kas van het Gemeentelijk Schoolfonds zullen jaarlijks eenige percenten worden afgezonderd, welke zullen verstrekken tot het oprigten van een afzonderlijk, het zij gemeentelijk, het zij districtelijk, fonds voor Weduwen en minderjarige onverzorgde Weezen van overleden Onderwijzers, alsmede voor zulke onderwijzers, welke door ouderdou, als anderzins buiten staat zijn geraakt, om

den Schooldienst waar te nemen en voor hun onderhoud te zorgen. Door dit fonds zal door de respective Gemeente-Bestuuren, het zij afzonderlijk, het zij gemeenschappelijk, zoodanig een toezigt worden aangesteld, en zoodanige plaatselijke of districtelijke verordeningen worden gemaakt, als door dezelven, met de respective Districts-School-opzieners en plaatselijke School-Commissien, zal mogen worden vastgesteld.

Art. 22.

Ter voldoening aan Art. 17 van het Huishoudelijk Reglement, den 11. van Slagtmaand 1806 gearresteerd, zullen de schoolvertrekken van de noodige leerborden, alsmede van de vereischte Tafels, Banken en andere, tot het geven van Onderwijs, gevorderde noodwendigheden voorzien, en op voorstel en aanwijzing van den Schoolopziener en de plaatselijke School-Commissie, in de schoolvertrekken zelve, de vereischte verbeteringen daargesteld worden.

Art. 23.

De Bestuuren der Steden, waar plaatselijke School-Commissien gevestigd zijn, worden aangespoord, om, zoo spoedig mogelijk met overleg van dezelve de bij de Wet gevorderde plaatselijke Schoolverordeningen, gegrond op dit Reglement, benevens het huishoudelijke, alsmede op de algemeene en bijzondere hierbij gevoegde Schoolorde op te maken, vast te stellen en in te voeren.

Art. 24.

De Land-Drost beveelt elk en een iegelijk, dien zulks zoude mogen aangaan, de naauwkeurige observantie aan van dit Reglement, en de hierbij gevoegde Schoolorde, aan zich behoudende de ampliatie, alteratie en interpretatie van beide deze

Reglementen, zoo als naar omstandigheden zal worden geoordeeld te behooren, alsmede de vereffening van alle de bezwaren, welke omtrent het regt verstand of de uitvoering van dezelve mogten ontstaan, voor zoo verre zulks niet door den Drost van het Kwartier zal kunnen geschieden.

En heeft de Land-Drost wijders goedgevonden, den inhoud dier Stukken te brengen ter kennis van de respective Gemeente-Bestuuren binnen dit Departement, alsmede van de School-Opzieners in hetzelfde, met aanmaning tevens om, naar aanleiding van 's Ministers missive, ook zeer lage Klassen te stellen, waardoor zelfs de minstvermogenenden ook iets zullen bijdragen, zonder er door bezwaard te worden.

Wordende de Gemeente-Bestuuren wijders aangeschreven om de opgave van het Montant der Gemeentelijke Schoolbehoeften, ingevolge de voorsz. bepalingen op te maken, ten spoedigsten aan de Kwartier-Drosten in te zenden, ten einde dezelve aan het Gouvernement ter goedkeuring zoude kunnen worden aangeboden, en na dezelve verkregen te hebben, al verder de bedoelde Klassificatie zoude kunnen worden opgemaakt, en aldus de bepalingen met den eersten van Hooimaand aanstaanden in werking gebragt.

En zal voorts een Exemplaar van deze Dispositie aan de respective Kwartier-Drosten worden toegezonden tot derzelver informatie en narigt respectievelijk.

Zullende eindelijk hiervan eenige Exemplaren worden gezonden aan den Inspecteur-Generaal van het Latijnsche en lagere Schoolwezen.

Utrecht den 31. van Wintermaand 1810. De Land-Drost voornoemd. J. H. van Lynden.

43. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, waarbij het Kunstgenootschap onder de zinspreuk: Besteedt den tijd met Konst en Vlijt, den titel: Provinciale Utrechtsche Genootschap van Konsten en Wetenschappen verkrijgt. 3 Junij 1778.*

Op de requeste van Directeuren van het Konstgenootschap binnen de Stad Utrecht, tot hiertoe bekend onder de zinspreuk, *Besteedt den tijd met Konst en Vlijt*, daarbij te kennen gevende dat gemeld Genootschap, opgericht zijnde den 1. Januarij 1773, het genoeg had dat van tijd tot tijd geleerde mannen zo binnen als buiten de Stad Utrecht, daar onder van bijzonderen naam en verdiensten, in hetzelfde deel hadden genomen, en dat vele Personen van rang en aanzien op uitnoodiging der Directeuren voornoemt de gedane verkiesing, als gewoone Leden van het Genootschap, schoon tot heden met geene publicke autoriteit der hoge Overheid gestaafd, zeer gratieuselijk hebben geaccepteerd, zo dat hetzelfde uit geringe beginselen voortgesproten thans was aangegroeid tot een getal van 200 Leden: van welke reeds verscheidene in hunne uitgegeve werken zich als Leden van dit Genootschap benoemd hadden.

Dat door de schikkingen van dit Genootschap het reeds zo verre was gebracht dat jaerliks een of meer prijsvragen ter bevordering van nutte Konsten en Wetenschappen ieder tot de Somme van 30 gouden Ducaten ofte eene goude medaille van dezelve waarde voorgesteld worden, zouds reets

twee in het voorleden jaar, en een in dit jaar, op deszelfs algemeenen Vergaderingen waren bepaald, en in de publicke nieuwspapieren opgegeven en aangekondigd.

Dat de requestanten ook het genoeg hadden, dat dit Genootschap met andere geleerde Genootschappen in naburige Provinciën goede correspondentie tot voortzetting van nutte Konsten en Wetenschappen was houdende.

Dat dezelven ook vertrouwd en door den voorraad, dien zij reets hadden van nuttige verhandelingen, eerlang in staat te zullen zijn, om aan het Publiek proeven der vorderinge van voorsz. Genootschap mede te deelen.

Dat zij requestanten zich vleyden uit dese gelukkige beginselen, dat het meergemelde Genootschap, hoe langer zoo meer tot nut van Konsten en Wetenschappen mede werkende, ook insgelijks reeds in aanzien en luister zal mogen toenemen: waartoe niet weing zoude toenemen indien hetzelfde Genootschap, tot nog toe alleen eene Particuliere Societeit zijnde en bestaande uit bijzondere Personen, die zig door ijver tot voortzetting van Konsten en Wetenschappen hadden zamen gevoegd, bij vervolg door hoog gezag en goedgunstig wel-

gevallen van hun Ed. Mog. mogten vereerd worden met eenen Tytel, om daarvan bij het uitgeven der geschriften en verhandelingen en het vervaardigen van den stempel tot de uit te delen medailles ter belooningen van de antwoorden op de prijsvragen gebruik te maken, om dese en verdere redenen meer bij requeste vermeld, versoekende, dat het Hun Ed. Mog. goedgunstiglijk moge behagen het meergem. Genootschap, opgericht binnen de Stad Utrecht, den 1. Januarij 1773, onder de zinspreuk *Besteedt den tijd met Konst en Vlijt*, met hunner Ed. Mog. hoge autoriteit te bekrachtigen en te vereeren met den Titul van het Provinciale Utrechtse Genootschap van Konsten en Wetenschappen, met verdere permissie, om daarvan bij Deszelvs publicque geschriften, medailles en zegels te mogen gebruik maken: mitsgaders, dat het hunner Ed. Mog. goede geliefte zij daartoe te voegen zodanige andere en meerder blijken van hunner Ed. Mog. approbatie en confirmatie, als hun Ed. Mog. tot luyster des Genootschaps ter bevordering van Konsten en Wetenschappen, en tot nut des lieven Vaderlands en van dese Provincie het meest geschikt en bekwaam zullen oordeelen, en daartoe te verleenen brieven in optima forma.

En daarop gedelibereerd zijnde, is goedgevonden te resolveren als volgt:

De Staten van den Lande van Utrecht, gezien en geles en hebbende de requeste, op heden aan hun Ed. Mog. gepresenteerd door de Directeuren van het Konstgenootschap binnen de Stad Utrecht, tot hiertoe bekend onder de zinspreuk *Besteedt den tijd met Konst en Vlijt*, daarbij te kennen gevende, dat hetzelfde Genootschap, opgericht den 1. Januarij 1773, het genoegen had, dat van tijd tot tijd verscheidene geleerde mannen, en daaronder van naam en verdiensten, zo binnen als buiten dese Stad, daarin deel genomen hebbende, hetzelfde thans was aangegroeid tot een getal van bijna 200 Leden, van welke reets verscheidene in hunne uitgegeven werken zich als Leden van dit Genootschap hadden benoemd. Dat door de schikkingen van dit Genootschap het reets zo verre gebracht was, dat

jaerliks een of meer prijsvragen ter bevordering van nutte Konsten en Wetenschappen, ieder tot de Somma van 80 goud Ducaten, of eene goud medaille worden voorgesteld, zoals reets twee in 't voorleden jaar en een in dit jaar op de algemene Vergaderingen van 'tvoors. Genootschap bepaald en in de nieuwspapieren aangekondigd waren.

Dat terwijl dat dit Genootschap ook met andere geleerde Genootschappen in nabuurige Provincien goede correspondentie was houdende, zij Directeuren verneemden, dat hetzelfde meerder in aanzien en luister zoude toenemen, indien het tot nog toe alleen een particuliere Societeit zijnde, bij vervolg door hoog gezag en goedgunstig welgevallen van hun Ed. Mog. met eenen tytel mogte worden vereerd, en daarvan bij geschriften en verhandelingen, alsmede bij het vervaardigen van den stempel tot de uit te deelen medailles, ter belooning van de antwoorden op de prijsvragen gebruik te maken.

En gelet zijnde op het verzoek van gemelde Directeuren, dien aangaande verder bij requeste voorgedragen, hebben, genegen zijnde toe te brengen, als hetgene strekken kan, en meest geschikt en bekwaam word geoordeeld tot welzijn van den Lande, en ter bevordering en voortzettinge van nutte Konsten en Wetenschappen, dien volgende, na voorgaande deliberatie goedgevonden, het meergemeld Genootschap, opgericht den 1. Januarij 1773 onder de zinspreuk, *Besteedt den tijd met Konst en Vlijt*, te approberen en te confirmeren, gelijk hun Ed. Mog. hetzelfde approberen en confirmeren bij desen:

En hetzelfde verder met hunne Ed. Mog. hooge auctoriteit willende bekrachtigen en vereeren; accorderen teffens daaraan den verzochten Titul van het *Provinciale Utrechtse Genootschap van Konsten en Wetenschappen*, en permitteren om daarvan bij Deszelvs publicke Geschriften, medailles en zegels te mogen gebruik maken.

En zal Extract deser aan de Directeuren van het voors. Genootschap worden uitgeleverd, om te strekken tot Informatie, en teffens te dienen als nodige acte ten fine als in dezen.

14. APPOINTEMENT der Gedeputeerde Staten van Utrecht, dat niemand buiten den Rijdermeester eenige paarden voor geld mag dresser en. 22 April 1749.

Op de Requeste van Franciscus Xaverius Hernpech, Rijdermeester alhier, den 11. Maart laatstleden gepresenteerd, versoekende dat hij aangesteld zijnde tot Rijdermeester alhier, niemand vermogt een andere manege op te regten, daar paarden te dresseeren om geld, laat staan openlijk aan ieder als een Rijdermeester instructie tot paardrijden te geeven en dat zulks N. Welters

werde geinterdicteert te exerceeren buiten zijn Regiment.

Is geappointeert:

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht, interdicceeren N. Welters, van sig te bemoeijen met het dresseeren van paarden, buiten het Regiment van den Heer van Cannenburg, waarvan Pikeur is, of eenige instructie buiten dien te geven.

15. RESOLUTIE der Gedeputeerde Staten van Utrecht, houdende aanstelling en instructie van den Rijdermeester. 19 November 1765.¹

Ingevolge en ter voldoening van de Resolutie der Heeren Staten van den 30. der afgeloopene maand

October, waarbij de tegenwoordige Pikeur Frederik Lodewijk Hofman is aangesteld, op den voet en

¹ [Veertien jaar vroeger was, blijkens de hieronder afgedrukte resolutien der Staten van Utrecht, de uitbreiding van het onderwijs bij de Rijderschool (doch zonder gevolg) in overweging genomen:

het Tractement als wijlen de Pikeur Hernpech genoten heeft. Is na deliberatie goedgevonden en verstaan dat aan den Pikeur Hofman zal worden uitgereykt eens eene Somme van een duizend guldens, tot aankoop van paarden, deze som en vervolgens zijn jaarlijks tractement ter Somme van 1450 guldens, twee derden bij de Provincie, en een derde bij de Stad Utrecht te betalen. Dat het tractement van denzelfden zal ingaan met den dag van zijne aanstelling, zijnde den 30. October dezes jaars, en dat hij zal vrij wezen van het Dienstboden en Paardengeld alsmede van tocht en wacht.

En worden de Heeren Borgemeesteren der Stad Utrecht verzogt de derde portie van de Stad in de voorsz. een duizend guldens ten comtoire van de Domeinen te fourneren.

Instructie voor den Riddermeester. Gearresteerd bij haer Ed. Mog. Ordinaris Gedeputeerden den 19. November 1765.

Art. 1.

De Riddermeester zal gehouden zijn altijd tot zijnen koste te onderhouden ten minsten agt schone Rijpaarden, bekwaam tot het werk van de Rijderscholen, bij Haar Ed. Mog. Gecommitteerden voor goedgekeurt, en zal dit getal moeten worden ver-

meerderd, zo als het toenemend getal van Discipulen zulks vereysschen zal.

2.

De Riddermeester zal gehouden wezen les te geven vijf dagen van de week, de Zondagen en andere Feestdagen alleen uitgezondert, en op zijn tijd, en zo als het gevoeglijk zal zijn, zijne Discipulen te onderwijzen, niet alleen in het rijden maar ook in alle zoodanige Exercitien te paard, als de gewoonte is op Rijderscholen te leeren en de Discipulen met ter tijd kunnen van nut zijn.

3.

De Discipulen, die bij continuatie of ten minste viermaal ter week les nemen, zullen betalen voor de eerste Maand, gerekend op 20 lessen, de Somme van 25 guldens en de volgende Maanden 15 guldens.

4.

Die gene, welke niet zoodanig agter een, maar alleen van tijd tot tijd willen les neemen, zullen voor de eerste 20 lessen betalen 30 guldens, en voor ieder der volgende 20 lessen 20 guldens.

5.

De Discipulen zullen voor entrée betalen aan den Creaat, zo er een is, een Ducaat, en zo er geen Creaat is, aan de Stalknechts 3 guldens.

46. RESOLUTIE der Gedeputeerde Staten van Utrecht, met vaststelling der bezoldiging van een Dansmeester. 28 Mei 1762.

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht. Gehoord het Rapport van de Heeren van Nassau, van Zuylen en Verborcht, met Gerhardus van Cruysbergen, die als Dansmeester zich hier zoude nederzetten, gesproken hebbende; hebben zich laten welgevalen, dat gemelde Gerhardus van Cruysbergen zich hier als Dansmeester, om de jeugd te instrueren, nederzette, en hem als een jaarlijks

tractement toegelegd eene somme van 250 Gulden, ingang nemende met den 1. dezer, zijn leven lang gedurende, wanneer en zo lang hij zig zelve ordentelijk en wel comporteren zal.

En zal extract dezer aan voornoemde Gerhardus Cruysbergen worden ter hand gesteld, tot informatie en narichting, en om te strekken voor Acten fine als in dezen.

47. RESOLUTIE der Staten van Utrecht, waarbij het Huis Afschaffenburg geheel aan die Stad wordt afgestaan, onder eenige voorwaarden ten behoeve van den Ridder- en Dansmeester. 28 Augustus 1793.

Bij Extract nyt de Resolutien der Heren hunner Ed. Mo. Ordinaris Gedeputeerden, openinge zijnde

gedaan, dat Heeren Burgemeesteren der Stad Utrecht hadden verzogt, dat de Huizinge Afschaffenburg,

Mercurii den 7. April 1751.

Op hetgene de Heeren Borgemeesteren Verborcht en van Manaveld hadden voorgedragen, ter Vergaderinge in consideratie gegeven zijnde, of bij haer Ed. Mog. niet zoude kunnen in overleg genoomen worden het weder in train brengen van het Rijderschool op den voet als van den beginne af is opgerecht, en weder tot een formeele Academie, waarin behalven het paardrijden, de mathesis, het dansen, en 'tschermen gedoceert werd, te formeren: Is na deliberatie goedgevonden te versoecken en committeren de Heeren van Welland en andere haer Ed. Mog. Gecommitteerden tot de middelen, om de voorsz. propositie te examineren en daarvan te rapporteren, en is 't selve bij de Heeren van de voorstemmende Leden gehouden in advies.

Mercurii den 21. April 1751.

Rapporteerden de Heeren van Welland en andere haer Ed. Mog. Gecommitteerden tot de middelen, dat ingevolge de resolutie commissoriaal van den 7. dezer, geëxamineert hebben de propositie door de Heeren Verborcht en van Manaveld, Borgemeesteren der Stad Utrecht, gedaan ter Vergadering van de Heeren Gedeputeerden, en ten dage voorsz. alhier overgebracht, namentlijk om het Rijderschool weder op den voet van een Academie te brengen, gemelde Heeren Gecommitteerden van gedagten waren, dat zulx voor tegenwoordig niet als met veel verandering en kosten zou kunnen geschieden, doch vermynden dat 't nodig was dat in deze Universiteit gevonden wierden de meesters die in de propositie vermeld zijn, en derhalven zoodanige bequame meesters behoorden te worden gesogt en door een sortabel Tractement ge  ngageert; waartoe haer Ed. Mog. en de Heeren van de Vroedschap der Stad Utrecht zouden kunnen contribueren in gelijke proportie, als omtrent het Rijderschool geschied.

Waarop gedelibereert zijnde, is goedgevonden de Heeren Gecommitteerden voorsz. te versoecken, zooals dezelve verzoocht worden bij dezen, om te sien na bequame personen, en derzelver nadere consideratien daaromtrent haer Ed. Mog. voor te dragen.]

waarvan $\frac{1}{2}$ aan de Provincie en $\frac{1}{2}$ aan voornoemde Stad competeerd, en bij dezelve respectivelijk onderhouden word, aan hen in eigendom geheel mochte worden overgegeven, ten einde de Stad die Huizinge konde employeeren tot het vervaardigen van Logementen voor de Guarnisoen houdende Militie, tot welk gebruik het terrein aldaar zeer geschikt was bevonden; dat daarentegen de Dansmeester Gerardus van Kruyselbergen zich een en andermaal bij Requeste aan hen Heeren Gedeputeerden hadde geadresseerd, ten fine de danszaal, welke bevoorens aan hem suppliant tot zijn gebruik was gegeven en zedert eenige tijd door Militairen was geoccupeerd geworden, wederom te bekomen en wegens het gemis derzelve te worden gededommageerd, welk verzoek, hoezeer op hetzelfde wel het een en ander zoude te remarqueeren zijn, nochtans niet geheel ongegrond voorkwam, alzo niet konde worden ontkend dat dezelve zaal, aan hem geaccordeerd, zedert eenige jaren tot inquantiering van militairen was geemployeerd. En daarop zijnde gedelibereerd, hebben hun Ed. Mo. zig met het

voorgedragene bij Heren Ordinaris Gedeputeerden geconformeerd en overzulks goedgevonden de Huizinge Afschaffenburg geheel aan de Stad Utrecht af te staan, om dezelve te employeren tot Logementen voor de Guarnisoen houdende Militie, zoals hun Ed. Mo. dezelve afstaan bij dezen, mits dat de Ruyters manege en ook het open terrein, mede tot een manege geschikt, mitsgaders die welke de Rijdermeester Hofman gebruikt, daarvan werden uitgezondert en blijven op den voet, zo als tot dusverre geweest zijn en dat de Heeren Regeerders der Stad Utrecht aan den Dansmeester eene andere bekwame danszaal ten gebruike aanwijzen, en denzelven aldus koomen te contenteeren, waartoe Heeren Regeerders voorsz. zig genegen verklaard hebben. En is wijders goedgevonden en verstaan, dat tot dedommagement van den voornoemden Dansmeester Kruyselbergen, voor het gemis der danszaal, ten behoeve van denzelven zal worden geaccordeert eene Ordonnantie ter somme van f 300, ten lasten van het comptoir der Domeinen.

EERSTE BOEK. VIERDE EN VIJFDE TITEL.

Aangaande de Roomsche Katholijke- en andere gezindheden.

1. PUBLICATIE *der Staten van Utrecht, aangaande het overbrengen van goederen aan geestelijke plaatsen en personen, door Roomsche Katholijke jonge dochters en kinderlooze weduwen.*
2 Maart 1785.¹

De Staten van den Lande van Utrecht, doen te weten: Dat Wij, om redenen Ons daar toe moveerende, goedgevonden hebben te abrogeren, gelijk Wij dadelijk abrogeren bij dezen, het Placaat en Ordonnantie van den 17. December 1644, concenterende de administratie, alienatie en dispositie der Goederen van jonge Dochteren en Weduwen, geene Kinderen hebbende, van den Roomschen Godsdienst zijnde, latende mitsdien aan dezelve, van nu voortaan, het bewind ofte administratie harer Goederen, en voorts de faculteit, om over alle hare Goederen vrijelijk te kunnen en mogen disponeren, 't zij bij Testament, Codicil, Donatie ter zake des doods, ofte onder de levenden, of bij Contracten, Transporten, en alle andere wettige handelingen, hoe genaamd, zonder dat zij daartoe eenige approbatie van de Heeren Onze Ordinaris Gedeputeerden, in reguard van de Dochteren en Weduwen, ten Platten Lande wonende, ofte van de Magistraten van de respective Steden dezer Provincie, ten aanzien van de Dochters en Weduwen, aldaar gedomicilieerd, zullen benoodigt hebben: mits bij die dispositien, contracten en andere handelingen, door

haarlieden te maken of te passeren, geene Geregigheden, roerende of onroerende Goederen werden vermaakt, getransporteerd ofte gegeven aan eenige Geestelijke Plaatsen en Personen, ofte ten behoeve van dezelve, gemortificeerd of in doode hand gebracht, aan wien zulks te doen, bij Placaten van den Lande verboden is, en dat zij in alle gevallen (zo verre daarin door Ons of de Heeren Onze Ordinaris Gedeputeerden bij nadere dispositien geene verandering zal zijn gemaakt) zich stiptelijk zullen hebben te gedragen naar Ons Placaat van den 8. May 1656, waar aan Wij begeren, dat de Weduwen, geene Kinderen hebbende, en Jonge Dochteren, van den Roomschen Godsdienst zijnde, even gelijk alle Mans- en Vrouwa-personen, welke van de Roomsche Religie zijn, onderworpen blijven zullen.

En op dat niemand hier van ignorantie pretendeere, zal deeze alomme worden gepubliceerd en geaffigeerd naar behoren.

Gedaan t' Utrecht den 2. Maart 1785. (Was geparapheerd) A. F. Godin, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van mijne voornoemde Heeren de Staten. (Was getekend) H. A. Laan.

2. FORMULIER *van Eed voor de Leden der Moravische Broedergemeente te Zeist. Vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Utrecht.* 5 Maart 1756.

Op de Requeste van Nicolaas de Wattoville c. s. Broeder Gemeente te Zeist tot het doen van den om permissie voor twee personen van de Moravische Eed etc. Is geappointeert:

¹ [De hierin genoemde stukken zijn te vinden in Van de Water's plakkaatb. 1, 405—409.]

De Gedeputeerden etc. gezien 't advis van den Hove Provinciaal, permitteeren dat Jonas Paulus Weis en Johan Jacob Frantz hunne gegeve attestatie mogen beëdigen in voegen als volgt:

„Wij verklaren in de tegenwoordigheid van den

„Almachtigen God, als getuigen, dat hetgeen wij „zeggen de waarheid is.”

Ende zal per missive hiervan kennis aan den Hove voors. worden gegeven.

3. PUBLICATIE *der Gedeputeerde Staten van Utrecht, aangaande het verblijf der Hoogduitsche Israëlieten te Maarsen, Maarseveen, en elders. 6 October 1758.*

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht, in aanmerking genomen hebbende, hetgeen Schout en Gerechte van Maarseveen, nopens die van de Hoogduitsche Joodsche Natie, welken daar of daaromtrent reeds sedert eenigen tijd gezeten zijn, of namaals aldaar van buiten zullen aankomen, Haar Ed. Mog. hebben voorgedragen, en willende aan de ongerustheid, die Schout en Gerechte voorsz. deswegens hebben opgevat, te gemoet komen, hebben, ingevolge de authorisatie ter Beschrijvinge verleend, na rijpe deliberatie goedgevonden te statuieren als volgt:

I.

Dat de gezamentlijke Gemeente, of wel de Hoofden der Huisgezinnen van de Hoogduitsche Joodsche Natie, welken thans bij de zettingen in de respectieve Gerechten van Maarsen, Maarseveen, en andere Districten bekend staan, of namaals, als bij het hier navolgende 2. Articul, zich met der woon in de voorsz. Gerechten zullen komen ter neder te zetten, zullen moeten instaan voor het goed gedrag van alle de Leeden der Gemeente, en voor de voldoening der Quotisatie in de Middelen van Consumptie, Dorps en alle andere Personcele Lasten, welke dezelve zullen komen te verschuldigen, zulks dat de gansche Gemeente zo te zamen, als ieder van hun in 't bijzonder, verstaan zal worden verbonden te zijn tot voorsz. betaling, en ter vergoeding van alle zulke schade en nadeel, als eenige Opgezetenen dezer Provincie door diefstallen, onverhooptelijk bij een of meer Leeden hunner Gemeente geploegd, zullen komen te lijden; en dat de gansche Gemeente, en de Hoofden of Parnassyns daarvan, in het bijzonder deswegens voor den Hove Provinciaal zullen wezen convenibel, en wanneer de Justitie genoegzaam zal wezen gebleken van de waarheid van het Fait, en dat een of meer van de hunnen daaraan zijn handdadig geweest, tot voorsz. vergoeding, ter Taxatie van den Hove, kunnen worden geconstringeert.

En ten regarde van wanbetaling van eenige der Leden van voorsz. Gemeente in de Personcele Lasten van Haar Ed. Mog., dat voor zoo verre de deswegens verschuldigde Penningen, of een gedeelte daarvan, niet bij executie van den Debitteur konnen worden bekomen, het restant van dien, over

de overige Leden der Gemeente, in de nazatvolgende zettingen bij Schout en Gerechte zullen worden omgeslagen, en de laatstgemelte Leden daarvoor, even als voor hunne eigene Ongelden, partelijk zullen kunnen worden geëxecuteerd. Met dien verstande verder, dat in geval de gemelte restanten uit de voorsz. Leden, Opgezetenen van het District, alwaar dezelve zijn verschuldigt geweest, niet te bekomen zijn, de Schouten van de aanleggende Gerechten, alwaar andere Leden, tot deze eene en dezelfde Gemeente behorende, woonagtig zijn, zullen wezen verplicht de voorsz. restanten aan derzelver Opgezetenen van de Hoogduitsche Joodsche Gemeente te executeren, even als bij het 21. Articul van de Generale Ordonnantie, in den jare 1686 op de collectatie van de Staten Penningen geëmaneerde, ten opzichte van de Opgezetenen, die van het eene in het ander District komen te verhuizen, gestatueerd is.

II.

Dat niemand van voorsz. Hoogduitsche Joodsche Natie in eenig Gerecht dezer Provincie zal mogen komen of aldaar blijven wonen, ten zij dezelve aan Schout en Gerechte vertone een schriftelijk Certificaat van de Parnassyns of Hoofden der Gemeente, tot blijk, dat hij in die Gemeente is aangenomen, en de gansche Gemeente mede voor hem, ten opzichte van zijn goed gedrag en zijne betaling als boven, zich verbindt en instaat.

III.

Dat, om den toeloop van slegte Hoogduitsche Joden te stuiten, mitsdezen wel scherpelijk word verboden het huisvesten van slegt volk van voorsz. Natie of andere; blijvende Haar Ed. Mog. Placaten dien aangaande geëmaneerde, in volle kracht, en de Executie van welken bij deze gelegenheid op het ernstigste als noch den geenen, die zulks aangaat, word aanbevolen.

En, op dat niemand hiervan ignorantie pretendere, zal deze ter plaatsen, waar zulks behoort, worden gepubliceerd en geaffigeerd naar gewoonte.

Gedaan t'Utrecht den 6. October 1758. Was gearapheerd, D. J. van Tuyl van Serooskerken, vt. Onderstond, Ter Ordonnantie van Welgemelte Heeren Gedeputeerden. Was getekend, Milan-Visconti.

4. PUBLICATIE *der Gedeputeerde Staten van Utrecht, waarbij de bovenstaande wordt aangevuld en vernieuwd. 8 April 1777.*

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht, in ervaringe gekomen zijnde, dat niettegenstaande de orders, gesteld zijnde bij Publicatie van den 6. October van den jare 1758, rakende de admissie, inwoninge, verblijf en gedrag van de Hoogduitsche Joodsche Natie in de Gerechten van

Maarsen, Maarseveen en elders, verscheide abusien en ongeregelheden als nog in zwang gaan, en van nieuws zijn ingeslopen; hebben, ingevolge de authorisatie dezen aangaande bevorens verleend, goedgevonden voorsz. Publicatie te renoveren en amplieren als volgt:

I.

Dat de gezamentlijke Gemeente, of wel de Hoofden der Huisgezinnen van de Hoogduitsche Joodsche Natie, welke thans bij de Uitzettingen der Lasten in de respectieve Gerechten van Maarssen, Maarssenveen en andere Districten bekend staan, of namaals, als bij het volgende tweede Artikel, zig met ter woon in de voorsz. Gerechten zullen komen neder te zetten, zullen moeten instaan voor het goed gedrag van alle de Leden der Gemeente, en voor de voldoening der Quotisatien in de Midelen van Consumtie, Dorps en alle andere Personele Lasten, welke dezelve zullen komen te verschuldigen, zulks dat de gansche Gemeente, zo te zamen, als ieder van hen in 't bijzonder, verstaan zal worden verbonden te zijn tot voorsz. betaling, en ter vergoeding van alzulke schade en nadeel, als eenige Opgezetenen dezer Provincie door Diefstallen, onverhooptelijk bij een of meerder Leden hunner Gemeente gepleegd, zullen komen te lijden. En dat de gansche Gemeente, en de Hoofden of Parnassyns daarvan in het bijzonder, deswegens voor den Hove Provinciaal zullen wezen convenibel, en wanneer de Justitie genoegzaam zal zijn gebleken van de waarheid van het Feit, en dat een of meer van de hunnen daaraan handdadig zijn geweest, voorsz. Gemeente en Hoofden tot zodanige vergoeding, ter taxatie van den Hove, zullen kunnen worden geconstringeerd.

En ten regarde van wanbetaling van eenige Leden van voorsz. Gemeente in de Personele Lasten van Hun Ed. Mog., dat, voor zo verre de deswegens verschuldigde Penningen, of een gedeelte daarvan, niet bij executie van den Debitteur kunnen worden bekomen, het restant van dien over de overige Leden der Gemeente, in de naastvolgende Zettingen bij Schout en Gerechte zal worden omgeslagen, en de laatstgemelde Leden daar voor even, als voor hunne eigene ongelden, paratelijk zullen kunnen worden geëxecuteerd. Met dien verstande verder, dat ingeval de gemelde restanten uit de voorsz. Leden, Opgezetenen van het District, alwaar dezelve zijn verschuldigd geweest, niet te bekomen zijn, de Schouten van de aanleggende Gerechten, alwaar andere Leden, tot deze eene en dezelfde Gemeente behorende, woonachtig zijn, zullen wezen verplicht de voorsz. restanten aan derzelver Opgezetenen van de Hoogduitsche Joodsche Gemeente te executeren, even als bij het 21. Artikel van de Generale Ordonnantie, in den jare 1686 op de collectatie van de Staten Penningen geëmaneeerd, ten opzichte van de Opgezetenen, die van het eene in het andere District komen te verhuizen, gestatueerd is.

II.

Dat niemand van de voorschreve Hoogduitsche Joodsche Natie in eenig Gerecht dezer Provincie zal mogen komen of aldaar blijven woonen, ten zij dezelve aan Schout en Gerechte zal hebben vertoond een schriftelijk Certificaat van de Parnassyns of Hoofden der Gemeente, welke bij deelen worden gelast hetzelfde uit te leveren ten behoeve van degenen, die zig in de vereischte termen bevinden, inhoudende niet alleen, dat zulk een in hunne Gemeente is aangenomen, maar ook, dat de gansche Gemeente mede voor hem, ten opzichte van

zijn goed gedrag en zijne betaling, als boven, zig verbindt en instaat.

Waarboven die van den Gerechte, alvorens den zodanigen te admitteren, zig zullen informeren, en blijk vorderen van deszelfs goed en onbesproken gedrag, en van deszelfs bekwaamheid en vermogen, om op een eerlijke wijze te kunnen bestaan. Bij ontstentnisse van welk een of ander, Schout en Gerechte bij dezen worden gequalificeerd en geauthoriseerd om, niettegenstaande een certificaat, als boven, mogte zijn uitgeleverd, den zodanigen de inwoning of het verblijf aldaar te verbieden, en hem de facto uit den Gerechte te wijzen door den Gerechtsbode, of ook, des noods, door een Dienaar van den Maarschalk van het Quartier, met consent van den Maarschalk, daartoe te requiren, behoudens aan dengenen, die zig bij voorsz. afwijzing of uitzetting, of ook bij de admissie, in de gevallen hierna te vermelden, bezwaard mogte vinden, zijn recht van beklag aan den Hove Provinciaal.

Wordende niet te min aan die van den Gerechte gelaten de faculteit, om zodanige Personen van de voorsz. Natie, van welker goed gedrag en vermogen om eerlijk te kunnen bestaan, Henlieden ten volle zal zijn gebleken, binnen den Gerechte met ter woon te admitteren, of te laten blijven, na alvorens de Parnassyns der Joodsche Gemeente daarop te hebben gehoord, of zijlieden ook eenige merkelijke redenen ter contrarie hebben te allegeren, en dat zodanige Personen of Hunlieder kinderen, in de Gemeente van de Joodsche Natie aangenomen wordende, zullen komen en gerekend worden te zijn in de termen van het eerste Artikel dezer Publicatie, zullende in allen gevallen de Joden binnen de voorsz. Gerechten, na verkregen consent, inwonende, 't zij dezelve Ledematen of gene Ledematen der Gemeente zijn, in cas van armoede of anderen nood moeten worden onderhouden door die van de Joodsche Gemeente.

III.

Dat, om den toeloop van slegte Hoogduitsche Joden te stuiten, mits dezen allen en een iegelijk wel scherpelijk wordt verboden het huisvesten van zodanig, of ander slegt volk, zullende de gene, die bevonden wordt dezelve te hebben gehuisvest, niet alleen voor deszelfs gedrag en onderhoud aansprakelijk zijn, maar ook verplicht, dezelve in zijn huis en van de publicque straten te houden, op vermaan van die van den Gerechte, tot zo lange alzulke Personen, ten zijnen koste, met de eerstverende Schuit naar Amsterdam zullen zijn getransporteerd: en zulks boven en behalven alle het geene dezen aangaande bij Hun Ed. Mog. Placcaten is geordonneerd en gestatueerd.

IV.

Dat ook niemand van de voorsz. Natie, op poene als bij Hunner Ed. Mog. Placaten is gestatueerd, langs de Huizen of op de Wegen zal mogen bedelen of Aalmoesen vragen, veel min, dat daartoe bij de Parnassyns of Hoofden van de voorsz. Gemeente eenige schriftelijke of mondelijke permissie zal mogen worden verleend, op poene van honderd Gulden, telken reize bij dezelve te verbeuren:

Maar zullen de geen, die bedelende bevonden worden, zonder huisvesting bij iemand in het

District te hebben, op vermaan van die van den Gerechte terstond zig daaruit hebben te begeven, zonder weder te mogen inkomen, of anders de facto daar uit worden geweest of gezet door den Gerechtsbode of Dienaar van den Maarschalk van 't Quartier, met consent van denzelven, in voege als Art. 2, of anders met de eerstvarende Trekschuit, ten koste van den Gerechte, naar Amsterdam worden getransporteerd, met last aan den Schipper, om dezelve aldaar, en niet eerder, aan Land te zetten.

Wordende de Dienaars van den Maarschalk van 't Quartier gelast en gequalificeerd, om die van den Gerechte, des vermaand, met allen mogelijken spoed in dezen de hand te bieden en te assisteren.

Gelijk ook de Maarschalken, Schouten, Booden en Dienaars bij dezen worden gelast, Hunner Ed. Mog. Placaten en Orders tegens de Bedelaars en Landlopers, speciaalijk ook in voorsz. Districten, te maintineren en te executeren, zullende ten re-

garde van de Schouten, Schepenen en Bodens van de beide Gerechten in dezen gopermitteerd zijn, op elkanders territoir, over en weder, 'tgeene voorsz. is, te mogen exploiteren en executeren, buiten alle consequentie en zonder praesjudicie van een ieders Territoriaal recht in allen anderen opzichte.

V.

En verbieden Hun Ed. Mog. wel scherpelijk allen en een iegelijk, eenige Koopmans Waaren of andere Goederen te veilen of verkopen, bij forme van inleg of Loterije, op poene van 25 Gulden, boven de verbeurte van de alzo geveilde of verkogte Goederen.

En op dat niemand hier van ignorantie pretendere, zal deze ter plaatze, waar zulks behoort, worden gepubliceerd en geaffigeerd naar gewoonte.

Gedaan te Utrecht den 8. April 1777. Was gearapheerd. B. C. van Lynden, vt. Onderstand. Ter Ordonnantie van Welgemelde Heeren Gedeputeerden. Was getekend. Milan-Visconti.

5. REGLEMENT voor de Portugeesche Israëlieten te Maarsen en Maarseveen; goedgekeurd door Gedeputeerde Staten van Utrecht. 10 October 1764.

Translaat.

In den name van den gezegenden God, Amen!

Op den 6. Nissan des jaars 5524 (naar de Joodse tijdsrekening, komende overeen met den 8. April 1764) hebben de Heren Leden en congreganten van de Heilige Gemeente Nevé Salom te Maarsen en Maarseveen zig vergadert, ingevolge van de Publicatie den 4. dezer (zijnde 6 April 1764) in de Kerk gedaan ter requisitie van de Heren David d'Elisah Pereira, en Samuel Hisquiau Levy Ximenes Pereira, dewelke met en benefens de Heren Jacob Nunes Henriques, Abraham d'Ishac Franco Mendes, en Ishac de Mordochay Franco Mendes, hebbende met serieuze attentie gedelibereert en overwogen den toestand en eygenschap, waarinne gedagte gemeente te Maarsen en Maarseveen sedert enigen tijd herwaards zig bevind, en gemerkt dat de gedurige desordres proflueren uyt de twedragt onder dezelve heerschende, en te gelijk gebrek van genoegzaam gezag om dezelve in te binden; dat ook de publicque casse geëvacueert zijnde, daar door schade en schande waren gesproken en dat zulks voor het toekomstige moettende worden voorzien, zo hebben zij eenpariglijk met godvruchtigen yever aangedaan, geconcurrert tot dat pieuse voornemen, en tot desselfs betere uytvoering gecommitteert de Heren David d'Elisah Pereira en Abraham d'Ishac Franco Mendes en Samuel Hisquiau Levy Ximenes Pereira, met verzoek dat zijlieden of twee van Hen, zouden representeren de Heren Leden en congreganten derzelver Gemeente, omme in name van de gemelte Heren te nomineren enige personen uyt het Lighaam der Leden, ten einde dezelve of het grootste gedeelte van dezelve zouden formeren enige Ascemoth of Reglementen, tot betere bestieringe van deze Gemeente en betere administratie der Finantien, met gerechtelijke en wettige magt aan de Heren Gecommitteerdens, om in het vervolg te noodzaken degenen die kunnen en moeten contribueren haar aandeel in de toekomstige kosten en lasten

dezer Gemeente, en alzulks tot meerder Glorie Gods en cultivering der observantie van desselfs heilig geloof; al hetwelk door de Heren Leden en congreganten in aanmerkinge zijnde gekomen, zo hebben zij eenpariglijk geresolveert te autoriseren, zo als zij autoriseren bij dezen de volgende zes Heren, te weten: den Heer Jacob Nunes Henriques, den Heer David d'Elisah Pereira, den Heer Ab^d d'Is. Franco Mendes, den Heer David de Is. Franco Mendes, den Heer Samuel Hisquiau Levy Ximenes Pereira, den Heer Ishac de Mordochay Franco Mendes, ten einde dat de evengenoemde Heeren of het meerder gedeelte van dezelve, formeren Ascemoth of Reglementen, tot beter bestieringe van dito Gemeente en derzelver Finantie, op de wijze en na den teneur hiervoor uytgedrukt, met magt om in het vervolg te noodzaken degenen die kunnen en moeten, haar aandeel te contribueren tot de Kosten en Lasten van dezelve Gemeente, en de gemelte Ascemoth of Reglementen opgesteld zijnde, dezelve aan de Leden en congreganten te presenteren, ten einde dezelve door hun goedgekeurt zijnde, zij dezelve confirmeren en ratificeren met derzelver ondertekeningen, in welk verzoek de voornoemde zes Heren getreden zijnde, dezelve Last op hun genomen hebben, met zodanige iever en behartiging, als men van haar goede Religie verwagende was, welk pieus voornemen wij smeken den Alvermogende met zijn bijstand te willen begunstigen, tot eendragt en tranquilliteit van deze Heilige Gemeente. Amen! (waren getekent met onderscheidene handschriften) Moseh Bravo Ahacon d'Aquilar, Ishac de Samuel de Prada, Ishac de Moseh Senior, Ab^d Farra Salazar, Jacob de David Pereira, David Hisquiau Pereira, David Gabay Henriques, Jacob Gabay Henriques, Jehosua de Moseh Peixotto, Jehosuah d'A^d Keyser.

Wij ondergetekendens admitteren met goeden wille de Commissie ons door de Heren Leden den 6. Nissan dezes jaars (zijnde den 8. April 1764) opgedragen. Amsterdam den 15. May 1764, cor-

respondeerende met 12 Jair 5524. (waren getekent) Jacob Nunes Henriques, Abraham d' Is. Franco Mendes, David Franco Mendes Is. zoon, David d'Elisah Pereira, Sem' Ximenes Pereira, Ishac de Mordochay Franco Mendes. (lager stond) Getrouwelijk geextraheert en vertaalt uyt een boek in folio wit parquement gebonden, in de Portugeesche Taal geschreven, alwaar buyten op in de evengemelde Taal geschreven staat, Boek der Reglementen en Electien van de Heilige Gemeente Nevé Salomé te Maarsen. Actum Amsterdum den 19. Junij 1764 (en was get.) Jacob d' Lion Arons, beëdigt Translateur. Om deze Resolutie was geslagen een zegel van zes stuyvers, waarom geschreven stond. Dit zegel dient tot het inleggende Product, zijnde een Resolutie van de Portugeesche Joodsche Gemeente, in dato den 8. April 1764, bij mij (en was getekent) B. Sluyterman, Notaris.

Op den 14. May 1764 hebben wij ondergeschrevene, als bij Resolutie der Leden en congreganten van de Portugeesche Joodsche Natie te Maarsen en Maarseveen, getekent in dato 6 Nissan dezes jaars na de Joodsche Tijdrekening (zijnde den 8. April 1764) gecommiteert tot het beramen en dresserén van zodanige kerkelijke Reglementen, in het Joodsch genaamt Ascamoth, als meest dienstig geoordeelt mag worden tot conservatie van de goede orde en directie derzelve Gemeente, na rijp overleg goed en nuttig geoordeelt te beramen de volgende Articulen.

1.

Dat onze Portugeesche Kerk aldaar met den allereersten zal worden gezuiverd van alle Schulden en Lasten, waarmede dezelve thans belast bevonden werd, en daartegens ook ingevordert werden alle active schulden, en wijders doen herstellen en repareren al hetgeen aan dezelve Kerk hersteld en gerepareert moet worden; dat daartoe geemployeert zullen worden alle zoodanige penningen, als in de arme-Casse thans bevonden word, mitsgaders het geen de bijzondere Leden van die gemeente inclineren mogen daar toe te contribuieren, en al het zelve daar toe niet sufficient genoeg zijnde, zullen wij het gebrekige uyt onze privé beursen supplieren en uytshieten, mits dat het zelve uytshot niet excedere het Montant van een duyzend guldens.

2.

Dat tot de invordering der uytstaande schulden van dito Kerk zig aangeboden hebben, zo als dezelve dan ook bij deze daar toe gecommiteert worden de Heren David d'Elisah Pereira en Ishac de Mordechay, Franco Mendes en tot de Sollicitering van het hier onder te noemen Octroy op deze Reglementen, de Heer Samuel Ximenes Pereira.

3.

Dat de Parnas Gabay, anders genaamt Thesaurier, gene extraordinaire onkosten aan de Kerk nogte andersints zal mogen inupenderen, dan alleen na voorgaande kennis geving aan en met toestemming van de zes hier ondergetekende Gecommitteerden.

4.

Dat dezelve zes Gecommitteerden voor altoos in Commissie zullen blijven, en bij het aflijvigen worden of totale retnite van Maarsen en Maarseveen, of andere wettige verhinderinge van een of meerder der zes Gecommitteerden, andere in des of der alzo

gebrekenden plaatse door de Leden van de Gemeente der als dan te Maarsen present zullende zijn, geligeert zal of zullen worden.

5.

Dat dito zes Heren zullen fungeren te weten ieder een jaar als Parnas Gabay of Thesaurier, en in het zesde jaar en wel acht dagen voor den Sabbath, volgende aan de verjaardag van de verstering van Jeruzalem, genaamt Sabbath Nachamu, zullen zijlieden, of wel die genen van hun die aldaar tegenwoordig zullen zijn, eligeren een nieuwen Parnas Gabay of Thesaurier voor een jaar en zo voort van jaar tot jaar, en wanneer de zodanige geeligerde Thesaurier refuseren mogt den dienst aan te nemen, of dezelve aangenomen hebbende binnens tijds kwam te abandonueren, zo zal de zodanige moeten betalen tot ene boete voor de arme-Casse derzelve Natie f 50; zullende als dan dien dienst gedurende dat jaar uyt, moeten worden waargenomen door een der zes Gecommitteerden die het naast aan de beurt is.

6.

Dat de geen die tot Parnas Gabay of Thesaurier geeligerd zij, het zij dat hij in den dienst fungeert, het zij dat hij dezelve refuseert of abandonneert, niet dan na verloop van twee daar aan volgende jaren weder verkiesbaar zal zijn.

7.

Dat door de voorn. zes Gecommitteerden getauxeert zullen worden alle Portugeesche en Spaansche Joden, die reeds te Maarsen en Maarseveen respectivelijk wonen of daar haar buytenplaats hebben, het zij in eigendom of in huur, mitsgaders alle ende een iegelijk van dezelve Natie, die in het vervolg aldaar in voegen voormeld zullen komen te wonen of stabileren, hoe veel ieder van dezelve jaarlijks tot soutien van de Kerk, bediendens en armen zal contribuieren, welke contributie gelden geconsidereert moeten worden hun aanvang te hebben genomen met Sabbath Nachamu 5523; dat mitsdien ook alle Spaansche en Portugeesche Joden, die zig derwaards met de woon- of buytenplaats zullen begeven, als Leden van dito Kerk zullen aangenomen worden, ten zij dat door tien medeleden van de Kerk geoordeeld wierd, dat zoodanig daar in komende personen om bijzondere reden niet meriteerden tot medelid aangenomen te worden.

8.

Dat niemand der Leden of congreganten van dito Kerk aan de voorn. Gecommitteerden of een van dezelve enige de minste onaangename ontwoeting, veel min wanhebbelijkheid, het zij ter zake van de tauxatie ofte andere reden of oorzaak zal mogen aandoen, en zulks doende, zal de zodanige door de gezamentlijke Gecommitteerden gemulcteert worden in zoodanige pecuniele boete, ten behoeve van de armen hunner Gemeente, of andere Kerkelijke Censures, als de gemelde Gecommitteerden bij meerderheid van stemmen na omstandigheid van zaken zullen bevinden te behoren.

9.

Dat de gene die refuseren mogt te voldoen de somme van penningen, waar op hij door de Gecommitteerden in voege voorschreven getauxeert, of de boete of Kerkelijke Censures (bij artl. 8 aangehaald, en die nog in volgende articulen aangehaald

staan te worden) waar toe hij gecondemneert zij, die zal gerepelleert worden van de Kerk en verstoken blijven van alle praerogativen van dezelve, en des niet te min gehouden zijn en geconstringeert worden tot betalinge van de verschuldigde taxaatie en boete respective.

10.

Dat de Parnas Gabay of Thesaurier ten einde van het jaar publicq in de Kerk, van de tafel der Boeken Moses, zal moeten aflezen de rekening van ontfang en uytgave en verdere directie, door hem dat gepasseerde jaar gehad, gehouden en waargenomen, als ook de notitie of Lijst der Debiteuren.

11.

Dat de laatst afgegane Parnas Gabay of Thesaurier, bij absentie van den fungerenden Parnas Gabay, zal moeten praesideren.

12.

Dat geen Lid nog congregant van onze gemeente bijzondere Vergadering van tien of meerder Joden, tot den Godsdienst buyten onze Kerk, in enig huys of andere plaats in Maarsen of Maarseveen, of in derzelver district, hetwelk ten dien respecte bepaald word van Zuylen tot Breukelen, beide inclusive zullen mogen houden of aanleggen, op ene boete van f 10.— ten behoeve van onze arme-Casse, te betalen bij ieder persoon, die zig tot zodanige vergadering hebben laten employeren, en zulks telkens en zo menigmaal als zodanige vergadering gehouden word, wordende nogtans hiervan uytgezondert die gene die daartoe bij bijzondere gelegenheden verlof van den Parnas Gabay verkregen zullen hebben, mitsgaders Sterfhuysen en Bruyloften, alwaar naar oude gewoonte in de zeven treurdagen ten Sterfhuysen en in de zeven vreugdedagen ten Bruylofthuisen, tot den Godsdienst dagelijks vergadering zal mogen worden gehouden.

13.

Dat alle de gene die gedurende de Kerktijd enige wanorde of opschuddinge mogten maken, het zij met woorden of met feytelijkheden, zal voor de eerste maal moeten betalen ten behoeve van de arme-Casse f 25.— en voor de tweede maal voor altoos uyt de Kerk verstoten blijven.

14.

Dat de gene, die in de Kerk zijnde, door den voorzanger, op ordre van den fungerenden Parnas aangezeft word enige Kerkdienst waar te nemen, of voor de Boeken Moses te verschijnen, zulks refuseren mogt te doen, zonder vooraf zijne reden van refus tot genoegen van den fungerenden Parnas gegeven te hebben, die zal ten behoeve van den armen moeten betalen f 25.—

15.

Dat alle de gene die voor de Boeken van Moses verschijnen, zullen gehouden zijn ten behoeve van onze arme-Casse te offeren ten minste drie stuyvers, nevens den zegenwensch aan den fungerenden Parnas, onder de Joden genaamt Mischebarach, en zulks niet doende, zal hij ten behoeve van de Arme-Casse moeten betalen een boete van f 10.—

16.

Dat agt dagen voor den Sabbath, volgende aan den verjaardag van de verstoring van Jerusalem, geintituleert Sabath Nachamu (als wanneer, zo als bij artikel 5 gezegt is, een Parnas Gabay of The-

saunier geëligeert word) geëligeert zullen worden twee zogenaamde Bruydegoms van de wet, znlende de gene die zulks weigert aan te nemen of der functie naar stijle uyt te voeren, betalen ten behoeve van de Arme-Casse veertig guldens, zegge f 40.—

17.

Dat men in het vervolg zal trachten aan te stellen tot Koster van de Kerk, mitsgaders tot Slagter der Beesten, zodanig een van onze Portugeesche Joodsche Natie, die te gelijk bekwaam zij tot Schoolmeester der Portugeesche Joodsche kinderen.

18.

Dat de Voorzanger onzer Gemeente aldaar gehouden zal zijn aantekening en pertinent boek te houden van de uytstaande Schulden, mitsgaders van de Distributie der armen gelden, mitsgaders van het gebroederschap, genaamt Derech Sedaka, en op de gewone tijden ieders Rekeningen uyt te schrijven en over te leveren.

19.

Dat de Voorzanger en Koster van de Kerk, de Slagter der Beesten en in het generaal alle de gene, die Loon of Emolumenten trekkende diensars van de Kerk zijn, zullen moeten staan onder de directie en gezag van den fungerenden Parnas Gabay of Thesaurier, en in cas van wanbedrijf of inobedientie, zullen zij door denzelven Parnas Gabay worden gemulcteert, het zij in geld of andere Kerkelijke poenaliteiten, als hij naar bevinding van zaken zal goedvinden, zonder dat zig iemand anders daarmede zal mogen bemoeijen.

20.

Dat de zes Heren Gecommitteerden de Last op zig wel willen nemen om de eerste zes jaren successivelijk te fungeren als Parnas Gabay, opdat het gehele werk in ordre werde gebracht, en dat ieder een jaar (zo als bij artikel 5 reeds aangehaald is) op de volgende wijze; te weten, dat in de Kerk de voorz. Resolutie en Reglementen zullen worden gepubliceert onder den zegenwensch naar Stijle; zullende het eerste jaar fungeren als Parnas Gabay of Thesaurier, te weten van den dag der Publicatie af tot Sabbath Nachamu 5525, de Heer Ab^e de Ishac Franco Mendes, 't tweede, de Heer Samuel Ximenes Pereira, 't 3^e jaar de Heer Ishac de Morochay Franco Mendes, 't 4^e jaar de Heer Jacob Nunes Henriques, het 5^e jaar de Heer David d'Elisah Pereira, 't 6^e jaar de Heer David d'Ishac Franco Mendes.

21.

Dat alle oude en voorgaande Kerkelijke Reglementen, dewelke met den inhoud dezer Reglementen strijdig mogten zijn, bij dezen geabrogeert, vernietigt en buyten alle effect gesteld, maar voor het overige zullen alle dezelve blijven niet alleen in haar geheel, maar zodanig versterkt, even als of dezelve in dezen geinsereert mogten zijn.

22.

Dat ten einde dit heylsaam oogmerk op een efficaciense wijze mogte worden volvoert en in het vervolg gemainteneert, zo zal men de voornoemde Kerkelijke Reglementen bij Requeste presenteren aan de Ed. Mog. Heren Staten 's Lands van Utrecht, ofte de Heren Hun Ed. Mog. Ordinaris Gedeputeerden, omme van dezelve daarop goedgunstelijk

te mogen erlangen derzelver approbatie en authorisatie op het prosequeren van de boetens in dezen gemeld, bij gerechtelijke Middelen, daar en zo wel gemelde Hun Ed. Mog. zullen vinden te behoren.

Wij ondergeschreven Leden der Portugeesche Joodsche Natie te Maarsen en Maarseveen, verklaren bij dezen te hebben gezien en geëxamineert de hierinne staande articulen en Kerklijke Reglementen, tot conservatie van de goede ordres en directie van dezelve gemeente, bij de Heren Gecommitteerdens uyt voorz. Portugeesche Joodsche Natie geconcipteert, en ons daarmede volkomen te conformeren, mitsgaders ons te submitteren aan den inhoude van dien, zo in het generaal als elk der voorgemelde articulen in het bijzonder, mogende lijden dat daarop werde gerequireert de approbatie van de Ed. Mog. Heren Staten dezer Provincie, ofte de Heren Hun Ed. Mog. Ordinaris Gedeputeerden, zo en in dier voegen zulks ter betero naarkoming van dien bevonden zal worden te kunnen strekken, submitterende daartoe ook onze Personen en goederen, ten bedwang van alle Heren Rechteren en Gerechten, zo en in dier voegen zulks bevonden zal worden te behoren. Actum den.... (was ondertekend) Moses Bravo, Isaac van Samuel de Prado, Yoseph Abarbanelj, David Gabay Henriques, David Haim Henador, Jacob de David Pereira, David Hisquiau Pereira, Nathan Joa, Jacob Gabay Henriques, per Order van mijn Vader B^e Castello

junior, Jacob Nunes Henriques, David d'Elisah Pereira, Ab^m d' Is. Franco Mendes, Jossuah van Ab^m Keyser, Josua van Mosses Peixotto, Aharon d'Aquilar, per order van mijn vader Manuel Senior Henriques.

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht, gehooft 't Rapport van de Heren van Westerveld, van Zuylen en Berger approberen deze Reglementen en verstaan dat dezelve bij alle de Leden der Portugeesche Joodsche Gemeente Nevé Salom te Maarsen en Maarseveen zullen worden agtervolgt en nagekomen, mitsgaders ten dien einde bij degenen die in het vervolg tot de voorsz. gemeente zullen begeren te worden toegelaten, zullen moeten worden aangenomen en ondertekent, autho-riserende den Parnas Gabay of Thesaurier van dezelve gemeente in der tijd, omme in cas van contraventie der respectie Articulen in dezen Reglemente vervat, de beboetinge te doen en zodanige betalinge, als waartoe zij voornoemde Leden ingevolge van de Reglementen gehouden zijn, in te vorderen, en bij onwilligheid derzelven, zig bij Requeste aan Haar Ed. Mog. te mogen adresseren en verzoeken authorisatie op een Exploiteur of ander Legaal persoon, omme zodanige Leden ten fine voorz. paratelijk te executeren ten pericule van de supplianten. Gedaan t' Utrecht den 19. October 1764. (Onderstond) Ter ordonnantie als boven (en was getekent) Milan Visconti.

6. REGLEMENT *op de administratie van de Hoogduitsche Joodsche Gemeente te Maarsen en Maarseveen, dd. 10 Mei 1778, goedgekeurd door Gedeputeerde Staten van Utrecht. 16 Maart 1779.*

Dewijl 't oude Reglement, onder den Naam van Articulen van de Kerk van de Hoogduitsche Joodsche Gemeenten te Maarsen en Nieuw-Maarseveen ontworpen, en den 15. Julij 1763 bij de Ed. Mo. Heeren Gedeputeerde Staten 's Lands van Utrecht geaprobeert, over het geheel genomen eene vernieuwing, vermeerdering en verbetering vereischten, hebben de regeerende Parnassijns en Penningmeester, op advis der oude Parnassijns en ook met goedkeuring van verre de meerderheid der Leeden, die 't zelve ten bewijzen van dien met hunne handteekening hebben bekragtigt, op approbatie van welgemelde Heeren Gedeputeerde Staten geconcipteert en ontworpen dit nieuwe Reglement op de administratie van de Hoogduitsche Joodsche Gemeente te Nieuw-Maarseveen, om door alle derzelver Leeden striktelijk te worden geobserveerd en nagekomen, op de poene en boeten, daarbij tegen de overtreders gestatueert.

1.

In den Eersten zullen er drie Parnassijns zijn, die yder op hun tour, van half jaar tot half jaar, zullen presideren, terwijl voorts de twee overige zullen hebben de administratie van 't armgeld en van de plaatsen, in dezer voegen dat bij 't afgaan van den tegenwoordigen Parnas, in de middeldagen van het Loofhutten feest dezes jaars, de tegenwoordige Penningmeester voor 't eerst daar op volgende jaar, namelijk tot de middeldagen van 't gemelde Loofhutten feest, uit een daar toe gemaakte nominatie zullende worden getrokken voor het vol-

gende half jaar, als boven zal hebben de administratie van 't armgeld en de laatst getrokken die van de plaatsen. Dat na verloop van dat Eerste half jaar en dus in de middeldagen van 't Paaschfeest, des navolgenden jaars de Administrateur van 't armgeld zal worden Parnassijns President, en die van de plaatsen, Administrateur van 't armgeld, mitsgaders de als dan afgaande Parnassijns President zal alsdan worden Administrateur der plaatsen, en zo vervolgens van half jaar tot half jaar bij Tourbeurten.

2.

Ten 2. zal de jaarlijksche Nominatie van de Parnassijns, als van ouds op den derden avond van 't Loofhutten feest gemaakt worden bij den afgaande Parnassijn en Penningmeesters, uit zodanige personen als zij daar toe bekwaam oordeelen zullen, echter zal niemand nominabel zijn, ten zij hij vijf jaaren getrouwd en drie jaaren in de Gemeente, als meede drie jaren uyt de Regeringe geweest is, gelijk ook geene bloedvrienden, nog zwagers van de aanblijvende Parnassijns, op de nominatie zullen kunnen worden gebracht, en zal die nominatie ter approbatie moeten worden gepresenteert, aan den Schout van Maarseveen in der tijd, die ook te gelijk het recht hebben zal om een of meer die eligibel zijn, er bij te voegen, waar uyt dan vervolgens ten overstaan van dezelve, een zal getrokken worden.

3.

Ten 3. zal niemand die genomineerd en getrok-

ken is, moogen weigeren de post van Parnassijn te aanvaarden, op een boete van 2 Goude Ducaten ten behoeve van de Gemeinte, waar en boven hij 't volgende jaar weder nominabel zijn zal.

4.

Ten 4. zal ieder Parnassijn drie jaren moeten aanblijven, en die zijn dienst binnen dien tijd opgeeft en verlaat, ten behoeve als vooren verbeuren agt Goude Ducaten, en echter evenwel in het volgende Jaar weder nominabel zijn, ten waare hij met ter woon na eene andere plaats verhuysen mogt.

5.

Ten 5. zal in cas de getrockene Parnassijn als bij art. 4 weigert de post aan te neemen, of wanneer een Parnassijn, als bij art. 5 het binnen den tijd opgeeft, in voegen als voren een nieuwe nominatie moeten worden gemaakt, zoo en wanneer de nog aanblijvende niet mogte inclineeren het lopende jaar met haar tweeën uyt te dienen, en zal diegene welke daar uyt getrocken zijnde weigert die post te accepteren, meede conform art. 3 verbeuren twee Ducaten, en daar en boven in het volgende Jaar insgelijks nominabel zijn.

6.

Ten 6. zullen de drie Parnassijns alles moeten reguleeren wat tot welzijn van de Gemeente gevorderd word, en zal de Parnassijn die administrateur van het armgeld is, geene uytgave moogen doen zonder schriftelijke ordre van den presiderende Parnassijn, op poene van die uytgave in zijn privé te moeten dragen, voorts zal in cas van dispuut tusschen die twee Parnassijns, de derde Parnassijn die de plaatsen administreert, dat dispuut met zijne stem moeten beslissen.

7.

Ten 7. zal de Parnassijn Administrateur van 't armgeld, datgeene welke gedurende zijne administratie in de Kerk geoffert word, zelfs in 't boek moeten noteren, mitsgaders invorderen, om daar uyt overeenkomstig Art. 6 de noodige uytgave te doen en zal hij voorts na 't eindigen van zijne administratie, in de middeldagen van 't Loofhutten- of Paaschfeest op der Gemeinte vergaderkamer aan de overige Regeerende en oud-Parnassijns behoorlijke Rekening moeten doen, op de boete van tien Guldens, ten behoeve van de Gemeinte, gelijk ook de Parnassijn Administrateur van de plaatzen, dan, als vooren, agt dagen na gemelde feesttijden, dat is met de Nieuwe Maan, op de gemelde kamer meede Rekening van zijne ontvang en uitgaaf zal moeten doen, op de poene en ten behoeve voornoemd.

8.

Ten 8. zullen de Parnassijns ten allen tijden wanneer zij zulks nodig oordeelen, allen de Leeden der Gemeinte of eenigen van dien, op derzelver vergaderkamer, door hnnne bediende of koster moogen doen laaden, en zullen de geconvoceerde Leeden als dan gehouden zijn te compareeren, op de boete door de Parnassijns daarop na tijds gelegenheid telkens gesteld, ten ware zij konden aantoonen absent, of door indispositie daartoe buyten staat gesteld te zijn geweest.

9.

Ten 9. zullen de Parnassijns alle Jaaren in de middeldagen van het Loofhuttenfeest twee Bruy-

degoms van de Wet moeten maken, waartoe echter den afgegane Parnas niet zal mogen verkoren worden, en zo zij of een van hun welke getrocken zijn het niet wilde aanneemen, zal of zullen die geene die weigerig zijn, ieder verbeuren eene Somma van *Zeeven Guldens*, waarenboven hij of zij in geen twee jaren daartoe verkiesbaar zullen wezen, voorts zal of zullen in de plaats van den geene die weigerig is of zijn die post aan te neemen, een of twee anderen door als vooren getrocken worden, en die 't meedo niet willende aanneemen, zullen gelijke boeten onderheevig, en meede voor twee jaren onverkiesbaar zijn, en zullen dan de Parnassijns in dien gevalle verplicht zijn als Bruydegoms der wet te funcereen, mits deswegens geen tractement in haare huysen te geeven, op de boete van vijf guldens, bij ieder hunner te verbeuren: dan zullen zij aan de overige Regeerende Parnassijns, als meede aan hare Ouders, Broeders en Zusters, mitsgaders aan de Voorzanger en Koster, op de Gemeentekamer wel een recreatie mogen aanbieden. Voorts moeten de Bruydegoms, 't zij particulieren of Parnassijns, als zij voor de Boeken Mozes komen, op het minste offeren ieder twintig stuyvers, wijders moeten die geenen welke tot Bruydegom getrocken worden, getrouwde Lidmaten zijn, vermits ongetrouwde, en die geen Lidmaat zijn, op geen hoogtijd voor de Boeken Mozes mogen komen.

10.

Ten 10. zijn de Parnassijns verplicht alle Jaaren in de Maand November eene uytheeling van Turf te doen, niet alleen aan den Koster en Rabbi, maar ook aan de arme Leedematen dezer Gemeinte en andere arme Luyden, zo als de Parnassijns en Penningmeesters dat zullen goedvinden; gelijk ook op Paaschen aan de voorsz. Persoonen een uytheeling van Paaschbrood; en zullen zij Parnassijns voorts twee maanden voor het Joodsche Paaschfeest een bakker moeten aanneemen om het Paaschbrood voor de Gemeinte te bakken en voorts de daartoe vereischt wordende werklieden aanstellen.

11.

Ten 11. zullen de Parnassijns in cas van Vacature een Voorzanger, Koster of andere bedieningen moeten aanstellen, met advis en goedvinden van de oud-Parnassijns.

12.

Ten 12. zal het roepen voor de Boeken Mozes alle week moeten gedaan worden door den presiderenden Parnassijn, uitgezondert wanneer het verkogt wert, en ieder Lidmaat die op de tour zit zal in zijn weekbeurt moeten betalen twee stuyvers, waarvoor hij genieten zal de vereichte Cereemonien, uytgezondert die van het roepen voor de Boeken Mozes, voor zo verre dat niet verkogt is, en zal hij die voor de Boeken Mozes roept, de Liederen moeten roepen naar heuren ouderdom en die de gemelde Parnassijn goedvind, op eene boete van 10 stuyvers.

13.

Ten 13. zal den Parnassijn President opgeeven aan den Voorzanger, wanneer hij zal moeten beginnen te leezen, buiten welke order dezelve Voorzanger zulks niet zal mogen doen bij poene van vijf en twintig stuyvers.

14.

Ten 14. zal niemand 't zij Leedemaat of geen,

tegens de Parnassijns mogen opstaan, noch derzelve ordre disobedieeren, en ook geen complotten mogen maken, wijders zullen geen Leedematen zig van de Gemeente moogen scheiden, nog in een ander Kerk of bad gaan, dat niet aan de Gemeente behoord, alles en in allen gevallen op de verbeurte *van vijf en twintig guldens*.

15.

Ten 15. zullen geen van de bijeenvergaderde Gemeente, 't zij in de Kerk of op de Vergaderkamer, elkanderen mogen alfronteeren of schimpwoorden toebrengen, ook zal niemand buiten ordre van den presiderende Parnassijn van zijn plaats mogen lopen, gelijk ook niemand op den Altaar zal mogen staan zonder eenige dienst te doen, alles op eene boete van *drie guldens*.

16.

Ten 16. vermag niemand buiten ordre der Parnassijns in de Kerk eenige zaak veranderen, nog schriften in de Kerk leezen of dezelve voor de Kerk aanplakken, meede op de boete van *drie guldens*.

17.

Ten 17. zijn de Parnassijns gehouden de gevaarlijke zieke Ledematen twee wakers voor middernagt en twee na middernagt te bezorgen, welke daartoe uyt de presente en gezonde Leedematen door de Parnassijns moeten worden getrokken, en zullen die getrokke Persoonen dien post ook moeten waarnemen, op de boete van *tien stuyvers*, en welke tien stuyvers door de boetschuldigen aan den Koster ten eersten zal moeten worden voldaan bij eene boete van drie gulden, gelijk ook in cas van weigering anderen in derzelve plaats, in voegen als voren getrokken zullen moeten worden.

18.

Ten 18. moeten de Parnassijns op het sterven van een Lidmaat dezer Gemeente uyt de overige Leedematen vier personen trekken, om met den Koster meede na de ordinaire begraafplaats te gaan, welke getrokken personen in cas van weigering zullen verbeuren ieder *tien stuyvers*, in plaats van welke onwilligen door en op de boeten als voren anderen zullen getrokken moeten worden, dan zo den overleedenen begeerd hadt, tot Muyderberg begraven te worden, zullen, op den voet als boven, twee Leedematen getrokken worden, die met den Koster tot kosten van 't Sterfhuys, meede na de begraafplaats moeten gaan, op poene van *vijsfentwintig stuyvers* bij ieder hunner te verbeuren, en zullen door de Parnassijns in plaatse van de onwillige anderen gesteld en gekoren worden. Ook zal de President-Parnas moeten meede gaan met het Lijk van een persoon die Leedemaat geweest, boven de dertien jaren oud is, dog alleen op de begraafplaats onder Tienhooven.

19.

Ten 19. zal geen Lidmaat, ten tijde als de Boeken Mozes geleezen worden, vergadering in zijn huys mogen houden om te leezen, ten zij bij een sterfgeval in de zeeven dagen, en dan nog niet in de boeken Mozes, in alle gevallen op de boeten van *tien guldens*.

20.

Ten 20. zal een Lidmaats kind, welke komt te trouwen, binnen drie Maanden na zijn trouwdag zich in het Boek der Gemeente moeten inteekeuen,

en ten behoeve van dezelve Gemeente betalen een Rijxdaelder, en wanneer een vreemdeling in de Gemeente begeert te zijn, moet de zodanige door de Parnassijns op advis en goedvinden van de Oudparnassijns daarin genomen worden, mits die vreemdeling daarvoor zoo veel komt te betaalen als de Parnassijns hem zullen opleggen, dat ten minste *vijsftig guldens* zijn moet.

21.

Ten 21. zullen de Leedematen, welke buiten Maarssen en Nieuwmaarseveen woonagtig zijn, jaarlijks ten behoeve van de Gemeente moeten betalen ten minste *2 guldens 10 stuyvers*, en daarmede niet langer dan drie jaren ten agteren zijn, op verval van het Lidmaatschap.

22.

Ten 22. zal ieder Lidmaat alle jaaren, voor der Jooden Nieuwejaar, een zitplaats, zoo wel voor Mannen als Vrouwen, moeten huuren in de Kerk, en daarvoor, voor het minste, moeten betaalen *twee guldens tien stuyvers*, ten ware de Parnassijns aan een of meer arme Leedematen een plaats tot minder prijs accordeerden, bovendien zal ieder, 't zij Leedemaat of geen, die een plaats gehuurt heeft, voor elke plaats, zoo van mans als vrouwen, een halve stuyver per week, voor 't licht in de Kerk, moeten voldoen en die alle vier weeken prompt betalen, op poene van voor iedere maand *een stuyver* meerder te moeten voldoen.

23.

Ten 23. zal ieder Lidmaat telkens een half jaar plaatsen-geld vooruut moeten betalen, en zal niemand, ten opzichte van het armen-geld, meer ten agteren mogen zijn als *twee guldens tien stuyvers*, dat in alle gevallen toch voor den Hoochtijd zal moeten voldaan zijn, bij foute van hetwelke den debiteur tot geen Kerkelijke Ceremonien zal mogen werden toegelaten, mits welke ook niemand verplichtingshalve voor de Boeken Mozes mag komen, zonder dat hij zig aan de Parnassijns of Koster daartoe heeft aangediend, opdat nagezien kan worden of de zodanige eenig armengeld verschuldigt is, dat hij, zo de Parnassijns zulks begeeren, zal moeten voldoen al eer hij zig voor de boeken Mozes begeeft of eenig ander kerkelijke Ceremonie verricht.

24.

Ten 24. is den geenen die op Zaterdag voor de Boeken Mozes geroepen word, verplicht voor de Kerk en ter onderhouding van de begraafplaats, het minste te offeren des voormiddags *twee stuyvers* en des nademiddags *eene stuyver*, gelijk ook in de week als de Boeken Mozes geleezen worden, en zal voort den geenen, die niet voor het Gebed van borge in de Kerk is, verbeuren *een stuyver*, en die 's namiddags voor het prediken in de Kerk niet is, verbeurd meede *een stuyver*, mitsgaders die in het geheel niet komt, zo 's morgens als 's middags, verbeurd iedere reyze *twee stuyvers*, wijders zal niemand met een Japon of Beddejak onder een mantel of jas in de Kerk of op de Vergaderkamer mogen komen, op de boete van *tien stuyvers* ieder reis.

25.

Ten 25. die geene, welke voor de Boeken Mozes geroepen word, vermog niet, buyten de Parnassijns,

meer als vijf personen te noemen om in een maal te offeren, en zoo dezelve er meerder zou willen benoemen, zal hij daarvoor bijzonder overeenkomstig Art. 24 moeten offeren, en zal hij in de eerste benoeming verplicht zijn het eerst en vooral de Parnassyns te benoemen.

26.

Ten 26. als een kind, te weten een zoon, de eerste reis in de Kerk komt, moet hij zonder tegenspraak, voor het Boek Moses vast te houden, geeven 6 stuyvers.

27.

Ten 27. wanneer een Lidmaats kind zig ten huwelijk wil begeeven en het een huwelijkscontract begeert te maaken ten overstaan van den Voorzanger of Koster deezer Gemeente, zal het zelve, wegens het daarin vermelde huwelijksagoed, daarvoor, ten behoeve van de Voorzanger en Koster, moeten betaalen, zo wanneer het 500 Guldens of minder aanbrengt, 2 *Guld. 10 st.* en boven de *f 500.— f 3—3—*, dog wanneer van geen geld in hetzelfde contract word gementioneerd, zullen de Bruydegom en Bruyd echter te zamen moeten betalen 2 *Guld. 10 st.*, behalve nog 12% *stuyver*, aan de Voorzanger voor 't schrijven van gemeld contract. En als de Bruydegom en Bruyd beide vreemdelingen zijn, zullen zij, behalven hetgeene hierbij vermeld staat, nog ten behoeve van de Gemeente moeten voldoen eene gulden van iedere hondert gulden in 't huwelijkscontract gestipuleert.

28.

Ten 28. zal den Voorzanger deezer Gemeente door yder paar dat hij trouwd, moeten betaald worden vijf guldens, ten ware hetzelfde paar meer dan vijf hondert Guldens ten huwelijk bragt, wanneer het boven dezelve vijf gulden nog zal moeten voldoen 10 stuyvers van ieder hondert Guldens, die zij meer dan dezelve 500 *Guld.* ten huwelijk brengen, dog wanneer het trouwend Paar arme lieden zijn, zal den Voorzanger moeten te vreden zijn met dat geene welke hem de Parnassyns zullen toelleggen, waarenboven het voornoemde Paar aan den Koster en Voorzanger voor het teekenen van ieder papier, die het na de joodsche wijze voor het voltrekken van het huwelijk mogt maaken, moeten betalen ses stuyvers.

29.

Ten 29. zal het Paar, dat beide of een van hen tot deeze Gemeente behoord en een Rabbi om te trouwen van elders haalt, egter aan onze Voorzanger moeten betaalen het geheele teekengeld met het halve trouwgeld.

30.

Ten 30. zal ieder Lidmaats kind, die staat te trouwen, voor de Ceremonie in de Kerk, 't zij hij daarvan al of geen gebruik maakt, moeten betalen van het Huwelijksagoed van hondert tot vijf hondert, eene gulden per hondert, wijders van vijf hondert tot duyzend, tien stuyvers per hondert en van duyzend en daarenboven vijf stuyvers per hondert, dan wanneer het te trouwen Paar geen van beide Leedemaats kinderen zijn, zullen zij dubbeld geld moeten voldoen, en bijaldien zij of een van beide niet onbesproken zijn, dat is, dat op haar iets valt te zeggen, zullen zij desweegens moeten betaalen zooveel als de Parnassyns haar

zullen opleggen, welk Ceremonie-geld zal moeten worden voldaan agt dagen voor het voltrekken van 't huwelijk, bij fauten van dien zij niet zullen mogen trouwen.

31.

Ten 31. zal niemand een Paar in deeze Gemeente mogen trouwen zonder permissie van de Parnassyns alhier, op een boete tot taxatie van Parnassyns.

32.

Ten 32. zullen Lidmaatskinderen welke op een andere plaats verkiezen te trouwen, en echter Leedematen deezer Gemeente begeeren te zijn, nochtans moeten betalen het geheele geld voor de Ceremonie Art. 30 vermeld en 't halve trouwgeld aan de Voorzanger conform Art. 28.

33.

Ten 33. zal ieder persoon den Koster moeten betaalen voor het nodige tot een bruiloft eene gulden; tot eene besnijdenis of eenige maaltijd, twaalf en een halve stuyver; voorts zal den Koster wegens het overlijden van een Lidmaat genieten 12½ stuyver en van een vreemdeling dubbeld geld, waarvoor hij ook in de begraafplaats zal moeten gaan om het graf te maaken, en een lijk dat van buyten komt in zijn huys neemen, voor welk laatste aan hem nog zal moeten betaald worden 25 stuyvers.

34.

Ten 34. zal een Lidmaat niet anders dan het bad der Gemeente mogen gebruiken, op eene boete van 25 Guldens. Voorts zal de geene welke het bad benodigt heeft, moeten betalen, als het koud is ses stuyvers en als het warm is twaalf stuyvers, dan zal een bruyd, Lidmaat zijnde, daar voor moeten geeven dertig stuyvers, wijders zal een vreemde vrouw voor het koude bad moeten betaalen tien stuyvers en voor een warm bad agtien stuyvers, dog eene arme vrouw zal een briefje bij een der Parnassyns mogen haalen, om het voor niet te gebruiken.

35.

Ten 35. zal aan den snijder van 't vleesch, door diegeenen welke hem emploieert, voor 't snijden van een Os of Koey moeten betaald worden vijf en twintig stuyvers, van een Kalf vijf en een halve stuyver, van een Schaap twee en een halve stuyver en van 't gevogelte een halve stuyver per stuk. En zal den Snijder voorts bij geen andere slagters mogen snijden, als bij die welke hem de Parnassyns zullen ordonneren, op de boete van vijf guldens bij hem voor ieder te verbeuren.

36.

Ten 36. zal voortaan niemand, die gebruik van Kerk of bad maakt, en dus zo wel die geen als die al Lidmaat is, eenig gesnede vleesch of gevogelte mogen eeten, als hetwelk door den Snijder der Gemeente gesneden is, op de boete van vijftwintig Guldens, overeenkomstig de Resolutie van den 23. May 1774, die bij H. B. Mog. is geaprobeerd den 31. Januarij 1775, en welke Resolutie word gehouden voor geinhereerd en ten deezen geinseerd, en zullen die geenen, welke geene Leedematen zijn, geen gebruik van Kerk of bad mogen maaken voor en aler de verbeurde boeten zijn betaald.

37.

Ten 37. zullen al de geenen, 't zij Leedemaat

of geen, welke zich tegens de ordres van de Parnassyns verzetten mogen, beboet worden naar het vermogen van den peccerende, mits niet excederende de somma van 50 Guldens, en zo zij zigh na de beboeting al verder blijven opposeeren, zullen zij door de Parnassyns de Kerk en bad met alle de voorrechten daartoe behoorende mogen worden ontzegt, 't zij voor eenigen tijd, 't zij voor altoos.

38.

Ten 38. zal ieder Lidmaat die vertrekt, insolvent of fugitif word, zonder zijne lasten te hebben betaalt, vervallen zijn van het Lidmaatschap dezer Gemeente, zonder daartoe ooit weder admissibel te zijn.

39.

Ten 39. zal in cas de Gemeente vergadert tot het neemen of maken van eenige Resolutie, de presiderende Parnassyns hebben twee stemmen, en de twee overige Parnassyns te zamen drie stemmen, dan in gevallen de stemmen dier twee Parnassyns staken, zullen zij te zaamen looten, wie van hen de derde stem bij de zijne hebben zal.

40.

Ten 40 zal niemand, wie hij zij, eenige Documenten dezer Gemeente onder zich mogen hebben of houden, op de boete van f 25.— voor ieder Document, ten ware de Parnassyns het een of ander ten hoogsten benodigd hadden om daarvan ten behoeve der Gemeente gebruik te maken, waarna het direct weder bij de andere Documenten moet worden gelegd in de kas dezer Gemeente, die met drie sleutels zal zijn en blijven gesloten, van welke sleutels ieder der Parnassyns er een zal moeten hebben, dus de een zonder de twee anderen tot die kas geen acces hebben zal.

41.

Ten 41. zullen alle de hierin vermelde boetens, voor zoveel daarover niet bijzonder is gedisponeerd, komen ten favoure deser Gemeente, en zal ieder boetschuldige ten eersten zijn boeten moeten vol-

doen of daar voor pand geeven, bij gebreeke van 't welk hij direct uit de Kerk zal moeten gaan en niet weder daarin mogen koomen voor dat hij de boete betaald heeft.

42.

Ten 42. zullen de Parnassyns, indien de bekeurders in gebreeke blijven de boete te voldoen, zig kunnen adresseeren aan den Ed. Hove Provinciaal of het Gerecht waaronder den bekeurden woont, en verzoeken autorisatie op een der Panders of Geregtsbode, om dezelve boeten ten pericule van de Gemeente bij weege van Executie te innen.

43.

Ten 43. zullen de Parnassyns ten allen tijden dit Reglement mogen amplieren, corrigeren en dresseeren zo als zij ten dienste van de Gemeente zullen bevinden te behoren, mits dat daarop meede zal moeten werden verzogt d'approbatie van Heren Gedeputeerden. Aldus dit Reglement gecompiceert en ontworpen door de regerende Parnassyns en Penningmeester, op advis der oud Parnassyns en voorts met goedkeuring van verre de meerderheid van de Leeden der Hoogduytsche Joodsche Gemeente te Nieuw-Maarseveen, die 't zelve ten bewijze van hunne goedkeuring hebben onderteekend in Nieuw-Maarseveen den 10. Mey 1778. (en was getceekend) *Salomon van Lier*, enz.

Hierop is geappointeert.

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht, gehoord 't Rapport van de Heren hunner Ed. Mo. Gecommitteerden, approbeeren het annexe nieuwe Reglement op de administratie van der supplianten Gemeente te Nieuw Maarseveen, voorbehoudens een iegelijk zijn goed recht en onvermindert zodanige nadere dispositie, als hij Ed. Mo. omtrend het 35. en 36. Art. van het voornoemde Reglement zullen komen goed te vinden. Gedaan te Utrecht den 16. Maart 1779. (Onderstond) Ter Ordonnantie als boven. (Was get.) *Milan Visconti*.

7. AANSTELLING van een *Veeslagter en Keurder* door de *Hoogduytsche Joodsche Gemeente te Nieuw-Maarseveen* gedaan den 23 Mei 1774, en goedgekeurd door Gedeputeerde Staten van Utrecht. 31 Januarij 1775.

In de vergadering van de Heeren Hoofden, Regenten, Parnassyns en alle de waardige Leeden van onze Gemeente te Maarssen (die God bewaare) tot ondersoeking en agtgeving op het Goddelijke Woord, het welk de herten aanbevolen is, waaromtrent gezegd word, en gij zult uwen Godt vreezen, als ook op de wereldsche zaken, zo is bij meerderheid van stemmen beraamt en gesloten in conformité van de Reglementen onzer Gemeente, die ons vergunt zijn door de Edele Agthare Magistraat (die God verheffe) en vervolgens bij eenparige stemmen is er bij hen allen geresolveerd om tot een Veeslagter en Keurder voor onze Gemeente aan te stellen een Persoon, die daar toe waardig en bequaam zij, die alleen zal mogen snijden gevogelte, mitsgaders groot en kleyn vee, mits dat hij daar toe hebbe eene acte van promotie, geteekend door den Eerwaardigen en Hooggeleerden Opper Rabbijn van de Hoogduytsche Joodsche Natie der Stad Amsterdam, dat hij waardig zij dat men zig op

hem vertrouwen mag, zodat alle Leeden van onze Gemeente van het door hem gesnedene, en goed gekeurde mogen eeten en buiten dien slagter, die door de Heeren Parnassyns zal aangesteld zijn, zal niemand sig mogen onderstaan te snijden voor onze Gemeente, selfs geen kleyn gevogelte, en het zij verre dat ymand van de Leeden onzer Gemeente eenig gesneede vleesch van buyten mogen inbrengen en indien ontdekt mogt worden, dat iemand van de Leeden onzer Gemeente (die God bewaare) het zij man, vrouw, jongman, jongedochter, knecht of dienstmaagd, die de voornoemde instelling mogte overtreden en mogte kopen vleesch van groot of kleyn vee, het welk niet gesneden zij door den snijder die door Heeren Parnassyns daar toe aangesteld is, of dat zij vleesch dat elders gesneden zij komen in te voeren, zo zal dezelve, wie het ook zij, moeten betalen eene boete van vijf en twintig Guldens, de eene helft ten behoeve van de armenkassen onzer Gemeente, en de wederhelft ten be-

hoeve van de Gereformeerde armen van Maarseeven, zonder eenige verschoning, en zal hem geen Excuse, reeden, mits noch verschoning ter wereld baaten, hoedanig dezelve bij monde bijgebracht of in het hart uitgedagt zoude mogen worden, en gedurende de tijd dat dezelve zal nalaten de voornoemde boete te betalen, zal hij afgezonderd en verstoken blijven van alle de prerogativen van onze Gemeente (die God bewaare) en zal geen de minste attentie gegeven worden noch op zijn fatsoen nog op die van zijn Geslacht, hetzij wie hij zij, tot dat hij de voornoemde boeten betaald zal hebben; zullende dit Reglement zijn aanvang neemen zodra zodanig slagter door de Heeren Parnassyns aangesteld herwaarts komt, en mede brengende de Promotie brief tot 't snijden en keuren, van den Eerwaardigen en Hooggeleerden Opper Rabbijn der voornoemde Gemeente. Van dien dag af aan zal de voornoemde instelling in volkomen uytwerkende kragt zijn, zonder verandering. Al het voorenstaande is gedaan met algemeene goedkeuring en hebben zig verbonden om hetzelfde zuiver na te koomen en gestand te doen, zonder overtredinge en tot een bewijs ondertee-kend, heeden maandag dertig Siwan vijf duizent vijf hondert vier en dertig, naar het kleyn getal der Joodsche tijdrekening (overeenkomende met den 23. May Anno 1774) alhier in de Joodsche Gemeente te Maarssen. (waren getekend) D'onderdanige Menachem Manuel zoon van de E. Hartog Zaliger. D'onderdanige Isak zoon van Elcazar Lier Zaliger. — Cosman zoon van de E. Hyman Levita.

D'onderdanige Mozes zoon van Jacob Lier Zaliger. Michiel zoon van David Swaab. Meijer zoon van Jacob Lier Zaliger. Wolff zoon van de E. Goudschalk Zaliger. Jacob zoon van Aran Mordochay Zaliger. D'onderdanige Meijer zoon van Salomon Zeventer Zaliger. Cosman zoon van de E. Samuel Levita Zaliger. Simon zoon van de E. Levy Hartog Zaliger. Salomon zoon van de E. Meijer Lier, die God bewaare. D'onderdanige Joseph zoon van Moses Lier. D'onderdanige Jacob zoon van Meyer Hamburg. Mordochaj zoon van Benjamin. D'onderdanige Jahuda Levy zoon van Levy Philips Zaliger. Manus zoon van Meijer. Liefman zoon van Abraham Gaubetz. D'onderdanige Salomon zoon van de E. Hyman Levita Zaliger. (Onderstond.) Getrouwelijk vertaald uyt het Hebreeuwach met weynig Joodsch-Hoogduitsch doormengd, in Amsterdam den 24. Januarij 1775. Was getekend. Jacob d'Lion Arons. beëdigt translateur.

(In Capite stond.)

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht, hierop gehoord hebbende de Schout van Nieuw-Maarseeven, approbeceren de Resolutie tot het aanstellen van een Veeslagter en Keurder, bij de Hoofden, Regenten, Parnassyns en Leeden der Hoogduitsche Joodsche Gemeente te Nieuw Maarseeven den 23. Maj 1774 genomen en hier inne gemeld, en waar van translaat ten deezzen annex is. Gedaan t' Utrecht den 31. Januarij 1775. (onderstond) ter Ordonn. als boven. (Was getekend.) Milan Visconti.

8. RESOLUTIE der Gedeputeerde Staten van Utrecht, waarbij alle strafbepalingen, door de Israëlietische Gemeenten te Maarsen en Nieuw-Maarseeven, ten aanzien van het snijden van vleesch en gevogelte gemaakt, worden vernietigd. 16 April 1779.

Is na deliberatie goedgevonden aan Schouten en die van den Gerechte van Maarsen en Nieuw-Maarseeven aan te schrijven dat hun Ed. Mo. verstaan dat alle poenale Resolutien, zo bij de Hoofden der Portugeesche als der Hoogduitsche Joden-Natie te Maarsen en Nieuw-Maarseeven, onder andere de Resolutie bij die van de Hoogduitsche Joden-Natie genomen en bij hun Ed. Mo. op den 31. Januarij 1775 geapprobeerd, ten regarde van het snijden van vleesch en gevogelte, illico zullen moeten worden ingetrokken en buiten alle effect gesteld, latende alle de Leeden der Joodsche Natie

zonder onderscheit onverlet, het vleesch te kopen bij sodanig Christen of Joodsche slagter, als dezelve zullen goedgevinden, mits het voorsz. vleesch door een van de beide Joodsche snijders, even eens door wien van beyde, gesneden en overeenkomstig hunne wet goed bevonden is.

Met last aan voorsz. Schouten en Gerechten om daar van kennis te geven aan de Parnassyns van beide de Natien, met levering van Copie en voorts toezigt te hebben, dat deze haar Ed. Mo. dispositie direct noch indirect werde gecontravenieerd.

9. APPOINTEMENT der Staten van Utrecht, waarbij de Hoogduitsche Israëlietische Gemeente te Maarsen verlof krijgt, een begraaftplaats onder Tienhoven te maken. 24 December 1749.

Op de Requeste van de Hoogduitsche Joodsche Gemeente in Maarsen is geappointeert.

De Staten van den Lande van Utrecht, gehoord het rapport van de Heeren van Nellesteyn, Ter Aa ende Verborcht, die deze requeste hadden geëxamineert, accorderen de supplianten gunstiglijk om

onder het Gerecht van Tienhoven een bequaame begraaftplaats hunner doden te mogen opregten voor hun en hunne nakomelingen. Geduan t' Utrecht den 24. December 1749. Ter ordonnantie als boven. (Was get.) Milan Visconti.

EERSTE BOEK. ZEVENDE TITEL.¹

Aangaande den gehuwden staat, de jongelieden enz.

1. AANSCHRIJVING *der Staten van Utrecht aan de Geregten en Kerkeraden ten platten Lande, over de huwelijken van Hervormden met Roomsche-Katholijken. 1 Augustus 1738.*

De Staten van den Lande van Utrecht, gehoord het rapport van de Heeren Gecommitteerden tot het Synode, verstaen ende orlonneeren, dat aan de Geregten en de Kerkenraeden ten platten Lande dezer Provincie zal worden aangeschreven, dat dezelve, ten reguarde van de Roomsgezinden, met Gereformeerde Persoonen in den Egt treedende, zullen hebben te onderhouden en naer te komen de Articulen, hier na volgende:

Eerstelyk, dat in gevalle een Roomsgezinde komt te Trouwen met een van de Waere Gereformeerde Religie, ofte in dezelve opgevoed, het zy in het Geregthshuys of in de Kerk, den zelven, by het aentekenen van de Geboden, aengezegt zal worden, dat by aldien naderhand de Gereformeerde Portuur komt

te plegen eenige Actie van de Roomsche Religie, directelyk of indirectelyk, hoedanig die zoude mogen wezen, het zy willig of onwillig, daer over arbitra-lyk zal worden gestraft, na exigentie van zucken.

Ende zal de Roomsgezinde, voor 't aentekenen van de Geboden, gehouden zyn te beloven, de Gereformeerde Portuur niet te zullen verhinderen, maer vreedelyk te zullen laten gebruiken alle plichten van de Gereformeerde Religie, zo binnen als buitens huis, het zy in gezondheid of in ziekte.

Als mede, dat alle de Kinderen, by haer te procreëren, zullen laten Doopen en opvoeden in de Gereformeerde Kerke ende Religie, alles op poene voorsz., zo wanneer hy of zy, contrarie deze beloften, zullen hebben gedaen.

2. APPOINTEMENT *der Gedeputeerde Staten van Utrecht, aangaande de leges ten platten Lande te voldoen door personen, wier huwelijksgeboden op meer dan eene plaats moeten afgekondigd worden. 17 November 1741.*

Op de Requeste van verscheide Schouten en Secretarissen ten platten Lande, verzoekende elucidatie van haer Ed. Mo. placaat van den 5. Maart 1722,² rakende de Leges van het trouwen van personen, welkers geboden op meer dan eene plaats moeten gaen, den 4. Augustus laetstleden genotuleerd, is geappointeert:

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van

Utrecht, gezien het advis van de Heeren Gecommitteerden ter Kamere van Finantie, verstaan, dat niettegenstaande de geboden der ondertrouwde personen op twee of meer plaatsen moeten gaen, echter ter plaetse daer de geboden gaen en de trouw ook geschied, de geheele Leges, bij placcaet van den 5. Maart 1722 gespecificeert, zullen moeten worden betaald.

3. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, nopens de huwelijksgeboden van personen van verschillende geloofsbelijdenis, die geregteijk onder Holland en kerkelyk onder Utrecht woonachtig zijn. 14 September 1757.*

Gehoord 't rapport van de Heren Leusden en andere haer Ed. Mo. Gecommitteerden tot de zaeken van de Synode, die, ingevolge 't appointement commissoriaal van den 4. Februarij 1756, hadden geëxamineerd den Requeste, bij de Gedeputeerden Synodi ten zelve dage gepresenteert, hebben haer Ed. Mo. zich met 't rapport geconformeert en goedgevonden op voorsz. Requeste te appointeeren als volgt:

De Staten van den Lande van Utrecht, gehoord uts., verstaan dat aan de Persoonen van de Gereformeerde Religie, die, gerechtelyk onder Holland

en Kerkelyk onder deze Provincie behorende, van voornemen zijn om met Roomsgezinden te trouwen, door den Predicant, bij wien zich aangeeven, bij wijze van waarschouwing, zal worden gevraagd, of het laatste placcaet van de Heren Staten van Holland en Westfriesland, op het stuk der ongelijke Huwelijken hun bekend is? Zoo neen, dezelve aanzeggen dat zij zich daarvan moeten doen onderrigten, en wanneer zij daarvan onderrigt zijn, dat de Predicant alsdan met de aantekening en met de Proclamatien der Geboden zal konuen voortgaan.³

4. PUBLICATIE *der Representanten van Utrecht, aangaande het voltrekken der huwelijken. 28 October 1795.*

VRYHEID, GELYKHEID, BROEDERSCHAP!

De Repraesentanten 's Lands van Utrecht, allen

den geenen, die dezen zullen zien of hooren leezen, Heil en Broederschap!

Daar wy voor het waar geluk des Volks willende

¹ [Van den Zesden titel, betreffende policie-verordeningen onder Karel V, enz. zijn geene stukken aanwezig.]

² [Zie van de Water's plakkb. 1, 443.]

³ [Zie dit plakkaat, d.d. 24 Januarij 1755, en eene verklaring daarvan, d.d. 3 Maart 1757, in het Groot Placaatboek der Staten-Generaal en der Staten van Holland 8, 543 en 543.]

zorgen, en de rust, vrede en eendragt, die waare steunsels van een wel ingericht Gemeenebest, wilende bevorderen, aan den eenen kant Ons verplicht rekenen, alle die daaden tegen te gaan, welke uit onkele Religie-zucht, en dus uit eene aller schadelijkste Dweperij gebooren worden, en welke met de waare gesteldheid eener handeldrijvende Republiek volstrekt strijdig zijn; en aan den anderen kant alles willen aanwenden, het geen in Ons vermogen is, omme aan de Ingezetenen dezer Provincie, schoon in Godsdienstige begrippen verschillende, dat geen toe te staan, het geene zij, zonder het algemeen welzijn te benadeelen, van Ons kunnen begeeren. Zoo hebben Wij, op de voordragt, door verscheidene Quartieren en Steeden dezer Provincie ter Onzer Vergadering gedaan, goedgevonden vast te stellen, gelijk Wij vast stellen bij dezen:

Art. I.

Dat voortaan alle de geenen, welke voornemens mogten zijn, zig in den Huwelijken staat te begeeven, in den ondertrouw zullen moeten worden opgenomen en aangetekend door de Municipaliteit, Plaatselijke Regeering, ofte die geenen welke van wegens dezelve daar toe zullen zijn gecommiteerd, op het Raadhuis, Secretary, ofte zodanige andere plaats als zij in bijzondere gevallen, ofte om bijzondere redenen zouden mogen goedvinden; bij welke gelegenheid meede behoorlijk zal worden aangetekend de geboorte en woonplaats, zo van den Bruidegom als van de Bruid, en zal dezelve ondertrouw door de Burgerlijke Regeering moeten geschieden, zonder onderscheid van welken Godsdienst de Persoonen, die zig also in den ondertrouw laten opnemen, zouden mogen zijn.

II.

Dat wanneer Bruidegom en Bruid onder verschillende Gerechten woonachtig zijn, de Huwelijksgebooden onder beide Gerechten zullen moeten worden afgekondigd; zullende door de Municipaliteit van die plaats, alwaar de afkondiging is geschied, doch alwaar het Huwelijk niet staat voltrokken te worden, aan de Bruidegom of Bruid, die onder hun Gerecht woonachtig is, een schriftelijk Declaratoir worden uitgeleverd, dat de drie afkondigingen bij hen zijn geschied. En zal voor zodanige declaratie moeten worden betaald twaalf stuivers. En dezelve op die plaats moeten worden vertoond, alwaar de voltrekking des Huwelijks zal geschieden, ten einde blijke dat de gebooden, zoo op de plaats alwaar de Bruidegom, als alwaar de Bruid te huis behooren, zijn gegaan.

III.

Dat de afkondiging der drie gewoone en van agt tot agt dagen loopende Huwelijksgebooden, mede voortaan zal worden gedaan in de Steden, van of voor het Stadhuis, en ten Platten Lande, van of voor het Dorps- of Rechtshuis, na dat alvorens bij ieder derzelve de Klok of Klokken, even als bij alle andere publicque afkondigingen, behoorlijk zal of zullen zijn geklept, en zulks mede zonder onderscheid van welken Godsdienst de Persoonen, wier Huwelijksgebooden also worden afgekondigd, zouden mogen zijn.

IV.

Dat 'wijders, ten einde aan de afkondiging der gebooden alle mogelijke publiciteit te geeven, en

daardoor een ieder in de gelegenheid te stellen van zijn vermeend recht tot stuiting der gebooden, des goetvindende, te kunnen doen gelden, van nu voortaan de invoege voorsz. gedaane Proclamatien der gebooden, successivelijk na het afkondigen van ieder derzelve, en wel met bijvoeging of het de eerste, tweede of derde afkondiging is, zullen moeten worden aangeslaagen op een bijzonder daartoe gesteld Bord, op zodanige plaats of plaatsen, als zulks door iedere Municipaliteit of Regeering zal worden goedgevonden, opdat alzoo aan een ieder kennelijk zij, welke persoonen in den ondertrouw opgenomen en welke gebooden lopende zijn.

V.

Dat, wanneer alle de drie gebooden alzoo volgende van agt tot agt dagen ongehinderd hebben voortgang gehad, het aan die geenen, welke zig in den Huwelijken staat zullen willen begeeven, zal vrijstaan de voltrekking van het Huwelijk zelve, het zij bij de Gerechten of Municipaliteiten, of die geenen, welke daartoe zullen zijn gecommiteerd, ofte voor de Leeraaren en in de Kerke hunner Gemeente, zoo als zij zulks zullen goedvinden, te doen. En zal aan dezulke, welke de voltrekking of inzegening van hun Huwelijk voor den Leeraar hunner Gemeente verkiezen te doen, door den Secretaris van de Municipaliteit of Regeering worden uitgeleverd een schriftelijk Declaratoir, dat de drie afkondigingen behoorlijk zijn geschied, waarvoor aan den Secretaris zal betaald worden twee schellingen, en voor de Leges van het doen der drie Proclamatien, drie guldens en zes stuivers, welke door de Municipaliteiten of Gerechten naer hun goedvinden zullen worden verdeeld.

VI.

Dat, om niet te min een openlijk blijk te geeven, hoeverre Wij verwijderd zijn van aan iemand onzer Medeburgeren, hij zij wie hij zij, immer, veel min door deeze Onze beveelen, hinderlijk te willen zijn in zijne Godsdienstige gevoelens, wanneer dezelve maar niet aanloopen tegens de gevestigde orde van zaaken, het voortaan aan een ieder vrij zal blijven, om, behoudens het bij de vorige Articulen gestatueerde, indien hij uit deeze of geene Godsdienstige beginselen aan het Huwelijk eene meer dan burgerlijke kracht of verplichting toekent, zijne drie Huwelijksgebooden ook in de Kerk tot welke hij behoort, van agt tot agt dagen te laten afkondigen.

VII.

Zullende echter alle Gerechten, Municipaliteiten of die, welke door hun tot de voltrekking der Huwelijken zijn geauthoriseerd, gelijk ook alle Geestelijke of Kerkelijke persoonen, van wat Godsdienst dezelve ook zouden mogen zijn, geen Huwelijkscontracten mogen bekrachtigen of inzegenen, ten zij hen is gebleeken dat aan het I, II en III Artikel dezer Publicatie voldaan, en de afkondiging der drie Huwelijksgebooden Gerechtig is geschied.

VIII.

En zullen die Municipaliteiten, welke zonder dat hun van de Gerechtigke afkondiging der Huwelijksgebooden, als gezegd, was gebleken, enig Huwelijkscontract hebben geratificeerd of bekrachtigd, ten profijte van den gemeenen Armen hunner Plaats, Stad ofte Dorp verbeuren een somme van vijf en

twintig guldens. Zullende die Leeraaren ofte Kerkelijke Persoonen, welke zonder schriftelijk bewijs dat aan het I, II en III Art. dezer Publicatie, door die geene, welke hun ter voltrekking van hun Huwelijk aanbieden, is voldaan, mogten inzegenen en in den Huwelijken staat bevestigen, insgelijks verbeuren eene boete van vijf en twintig guldens ten profijte van den Armen van die Gemeente tot welke zij behooren.

IX.

En zullen alle Leeraaren of Kerkelijke Persoonen, na de voltrekking of inzegening van eenig Huwelijk door hun lieden, verplicht zijn daar van kennis te geven of te doen geven in geschrifte, aan de Municipaliteit, met duidelijke opgave der Vooren Familie-naamen der getrouwde Persoonen, als ook van den dag op welke het Huwelijk is voltrokken of ingezegend, zullende die Kerkelijke Persoonen welke daarinne mogten nalatig zijn, om zulks binnen den tijd van tweemaal vier en twintig uren ter kennis van dat Gerecht of Municipaliteit te brengen, alwaar de Huwelijks-gebooden zijn geproclameerd, verbeuren een boete van vijf en twintig guldens, ten behoeve van den Armen van die Gemeente waar toe gemelde Leeraars of Kerkelijke Persoonen behooren.

X.

En zullen alle Municipaliteiten en Kerkelijke Persoonen, voor welke eenige Huwelijken zijn voltrokken, in een Register van Huwelijken, daar toe separaat te houden, verplicht zijn exactelijk aan te tekenen de naamen der bij hen getrouwde personen, en wel op gelijke wijze als Art. I omtrent de aantekening van de ondertrouw is bepaald, zullende die, welke daarin mogte nalatig zijn geweest, verbeuren eene boete van vijftig guldens.

XI.

Dat wijders, om voor te komen, dat de Persoonen, welke hunne Huwelijken zoo als voorsz. is voor het Burgerlijk Bestuur zullen hebben voltrokken, niet door al te groote kosten worden bezwaard, voortaan alle de Municipaliteiten of Bestuuringen,

voor wien de Huwelijken zullen worden voltrokken en gesolemniseerd, zorgvuldig zullen moeten toezien en zorg dragen, dat de kosten op het in ondertrouw opneemen, afkondigen en affigeeren der Huwelijks-gebooden ongestoord hunne loop hebben gehad, als mede de kosten op het trouwen zelve, de zegels uitgezondert, de ondertrouwen daar voor niet meer zullen verplicht zijn te betaalen dan in de Steden, aan den openbaare Aanklager 2 schellingen, Municipalen 2 sch., Secretaris 3 sch., Bodens 2 sch., zonder meer, en gelijkelijk ook ten Platte Lande, aan den Schout 2 schellingen, Municipalen of Schepenen 2 sch., Secretaris 3 sch. en den Bode 2 sch. zonder meer, zullende voorn. Municipaliteiten of Bestuuringen al verder moeten waaken, dat er, zo de Persoonen, in het Huwelijk willende treden, goed vonden, om op eene andere plaats, als waarin dezelve gebooren zijn, hun Huwelijk te voltrekken, dat twee derde der Leges, bij het voltrekken der Huwelijken hier boven gestatueerd, aan die plaats bezorgd werd, waar de Huwelijks-proclamatie geschiedt. Zullende die, welke hun Huwelijk voor hunne Leeraars en Gemeente verkiezen te voltrekken, voor de afkondiging hunner gebooden mede betalen twee derde der bovengemelde Leges.

XII.

Dit alles egter met deze bepaling, dat deze Publicatie zijn effect eerst zal sorteren op den 1. December aanstaande, zo wel omtrent het inzegenen der Huwelijken, als het gaan der gebooden, blijvende alles tot dien tijd toe op den ouden voet.

En op dat niemand hier van eenige onwetendheid zoude kunnen voorwenden, zal deze alomme binnen deze Provincie worden afgekondigd, en aangeslagen naar behooren.

Aldus gedaan en gearresteerd op het Landschapshuis binnen Utrecht, den 25. October 1795. Het eerste jaar der Bataafsche Vrijheid. (Was geparafeert) G. A. Visscher, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van voornoemde Repraesentanten. (Was getekend) Jⁿ. van Haften.

5. DERGELIJKE Publicatie waarbij de voorgaande wordt geamplieerd. 30 Mei 1796.

GELIJKHEID, VRIJHEID, BROEDERSCHAP!

De Repraesentanten 's Lands van Utrecht, allen den geenen, die dezen zullen zien of hooren lezen, doen te weten: Alzoo Wij van tijd tot tijd tot Ons leedwezen klagten hooren, dat door eenige Schouten, Gerechten of Municipaliteiten, door eene verkeerde interpretatie van Onze Publicatie van den 28. October 1795, aangaande de Huwelijken, als ook door eene ongeoorloofde schraapzucht, een misbruik word gemaakt van zodaanige Articulen, bij welke Wij de leges voor dezelve hebben bepaald, zoo voor het in ondertrouw neemen, en het aantekenen, als het voltrekken der Huwelijken Onzer goede In- en Opgezetenen, en het van Onzen pligt achten alle mogelijke zorg te dragen, dat niemand door dezelve worde gedrukt of bezwaard, zoo is 't, dat Wij bij wijze van Ampliatie op de voorgemelde Publicatie, concerneerende de Huwelijken, in dato 28 October 1795, beslooten hebben

te statueeren, gelijk Wij statueeren bij dezen:

Dat het Vijfde Articul van meergemelde Publicatie bij dezen word buiten effect gesteld en ge-rooyeerd.

Op het einde van Articul 6 moeten de volgende woorden worden bijgevoegd:

„En tevens zal aan den zodaanigen vrijstaan de „voltrekking van hun Huwelijk te laten bekrachtigen of in te zegenen, het zij voor de Gerechten, „of Municipaliteiten, het zij alleen door de Leeraars „van die Kerkgemeente, tot welke zij behooren.

Art. XI. „Dat wijders, om voor te komen, dat „de personen, welke hunne Huwelijken, zoo als „voorsz. is, voor het burgerlijk Bestuur zullen hebben voltrokken, niet door al te groote kosten worden bezwaard, voortaan alle de Gerechten of Municipaliteiten, voor welke de Huwelijken zullen worden voltrokken, zorgvuldig zullen moeten toezien, „en zorg dragen, dat voor het aantekenen of in „ondertrouw neemen, het afkondigen en affigeeren

„der Huwelijksgeboden, alsmede voor de kosten van „het trouwen zelve, alles te zamen gerekend, niet „meer zal behoeven te worden betaald dan Twee „Schellingen aan den Algemeenen Aanklager in de „Steden en aan den Schout ten Platten Lande, „Twee Schellingen aan ieder der twee Municipaalen „hierbij gecommiteerd, Drie Schellingen aan den „Secretaris, en Twee Schellingen aan den Gerechts- „bode, makende dus in alles f 3-6-:-“

Art. XII.

„En zullen die geenen, welke hunne Huwelijken „voor hunne Leeraars of Gemeente verkiezen te „voltrekken, als ook die geenen, welke genood- „zaakt zijn hunne Huwelijksproclamatien op twee „verschillende plaatsen te laten doen, volgens Art. II „ook op die plaats, waar zij hunne Huwelijken

„niet voltrekken, moeten betalen voor het in on- „dertrouw neemen of aantekenen Twee Schellingen, „voor het afkondigen en het aanplakken der hu- „welijksgeboden Vier Schellingen, en voor het geven „van het Declaratoir (als in Art. II) Twee Schel- „lingen, dit behalven het zegel, tot elf en eene „halve stuyver, makende te samen f 2-19-8.“

En op dat niemand hier van eenige ignorantie pretendeere, zal deze alomme worden gepubliceerd en geaffigeerd als naar behooren.

Aldus gedaan en gearresteerd op het Landschaps- huis binnen Utrecht den 30. May 1796. Het tweede- jaar der Bataafsche Vrijheid. (Was gearapheert) G. v. Bosveld, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van voornoemde Repræsentanten. (Was getekend) P. T. Hoen.

6. PUBLICATIE der Staten van Utrecht, waarbij verboden wordt weeskinderen en bedeelde personen te tappen of ten gelage te zetten. 4 December 1771.

De Staten van den Lande van Utrecht, doen te weten: Alzo ter Onzer Vergaderinge is voorgedragen, dat, onaan gezien bij verscheide Publicatien der Stad Utrecht, aan alle Herbergiers, Tappers en Slijters binnen dezelve Stad verboden is, het tappen of gelag stellen aan Wees- of Stadskinderen, op zekere poene daarbij gesteld, dezelve, ter bereiking van het heilzame oogmerk in dezen, niet zijn voldoende, en vrijdeld worden, naardien de Herbergiers en Tappers, buiten de Jurisdictie dier Stad, onbeschroomd aan zodanige Kinderen tappen, hetgeen dikwijls gelegenheid geeft tot verregaande debauché en verleiding der voorsz. Kinderen.

Zo is 't, dat Wij, om hierinne des te beter te voorzien, en teffens de ongeregelheden, die ten dien opzichte mede kunnen voorvallen, in 't algemeen voor te komen; hebben goedgevonden aan alle Herbergiers, Tappers en Slijters in Stad en Steden en ten Platten Lande, te interdiceren, gelijk Wij dezelve interdiceren mits dezen, niet alleen aan eenige Jongens of Kinderen van Wees- of Kinderhuizen der Stad en Steden, of Arme Kinderen van andere Plaatzen binnen deze Provincie, maar ook aan zodanige Personen, die in en door Armenhuizen onderhouden en bedield worden, Bier, Wijn, Brandewijn of andere Gedistilleerde Wateren te verkopen, te tappen, of die in hunne Tapsteden en Gelagen met anderen toe te laten, ten zij dezelve daartoe met schriftelijk verlof van diegenen, onder wien zij staan, zijn voorzien, op poene van vijf en twintig Guldens te verbeuren, en bovendien een half jaar van hunne neering vervallen te worden verklaard; zo nochtans, dat onder deze dispositie niet begrepen zij een glas Bier, welk een van die personen als boven aan de deur van de Herberg en om zijn dorst te lesschen, komt te eischen, en staans voets, of zonder zich in de Herberg op te houden, uitdrinkt.

Verbiedende verder mede aan allen en een iegelijk uit handen van voornoemde Kinderen of andere Personen, in Armhuizen onderhouden en bedield wordende, eenig Eten, Klederen of ietwes anders

te kopen, verruilen of aan te nemen, direct of indirect, nemaar zullen gehouden zijn, zo zij dezelve, in voege voorsz., hebben ontdekt, niet alleen hen uit den huize te doen gaan, maar zulks ook, ten langsten binnen den tijd van driemaal vier en twintig uren, aan de Regenten der Wees- en Kinderhuizen, of van andere Armen-Huizen, of aan de Armenbezorgers, door wien zij onderhouden of bedield worden, te kennen te geven, en daarenboven de Goederen, bij dezelve, in voege als voren, gebragt, zoo ras mogelijk, aan voorsz. Regenten en Armen-Bezorgers terug te brengen, of ten minsten aan te houden, tot dat dien aangaande bij gemelde Regenten of Armen-Bezorgers zal wezen gedisponeerd, alles op gelijke poene van vijf en twintig Guldens, en bovendien, met opzichte tot de Herbergiers, Tappers en Slijters, een half jaar van hunne Neering vervallen te zijn.

En opdat het gunt voorsz. te zekerder werde nagekomen, authoriseren Wij tot de gerequireerde Beboetinge en Calange in dezen de Hoofd-Officieren in Stad en Steden; en voor het Platte Land, niet alleen de respective Maarschalken, alsmede de Bailjuwen en Drossaarden der Hoge Heerlijkheden binnen deze Provincie, maar ook de Schouten en Schepenen, mitsgaders de Bodens der respective Districten, gelijk Wij ook de Dienaars van Justitie ordonneeren om hierop toezicht te hebben en van de ontdekkingen, bij hen gedaan, ten spoedigsten kennis te geven, zo en daar het behoort.

Zullende de boeten, boven gemeld, worden geapliceerd, een derde ten behoeve van den genen, die de calange zal doen, een derde voor den Aanbrenger en een derde voor den Huize, waartoe de Contraventeur behoort.

En opdat niemand hiervan ignorantie zoude konnen pretenderen, zal deze worden gepubliceerd en geaffigeerd naar behoren.

Gedaan t' Utrecht den 4. December 1771. Was gearapheerd. D'Ablang-Giessenburg, vt. Onderstond. Ter Ordonnantie van mijne voornoemde Heeren de Staten. Was getekend. Milan-Visconti.

EERSTE BOEK. ACHTSTE TITEL.

Aangaande besmettelijke ziekten, het provinciale hospitaal, de uitoefening der genees- en heilkunde enz.

1. RESOLUTIE der Gedeputeerde Staten van Utrecht aangaande de geneeskundige behandeling van personen, door de keerschende roode loop te Doorn aangetast, de begraving van lijken aldaar enz. 6 October 1780.

Ter Vergadering ingediend zijnde het advys van de Professoren van de Medische faculteit alhier, bij Resolutie van 19 September 1780 gerequireerd, omtrent de bezorging en begraving der Lijken, aan de thans bespeurd wordende ziekte van de loop of andere contagieuse ziekten overleden zijnde, hebben hun Ed. Mo. daarmede bij provisie genoeg genomen, en wijders gehoord het Rapport van den Medicinæ Doctor Voltelen, die ingevolge het geresolveerde op gisteren, zig naar Doorn hadde getransporteerd en aldaar gevisiteerd de personen aan de roode of grauwe loop laboreerende, zijnde thans reeds 13 huisgezinnen met die ziekte bezogt, is conform het advys van voornoemde Doctor Voltelen goedgevonden en verstaan, dat gemelde Doctor op morgen en verder van tijd tot tijd, zo lang de nood vereischen zal, zich wederom derwaard begeven zal, en het nodige, zo omtrent de oppassing van de zieken, als de toediening van de vereischte Medicamenten, welke aldaar niet mogten te bekomen zijn, en het nemen van andere precautien in dezen vereischt wordende, ten koste van den Lande te verzorgen, als waartoe hun Ed. Mo. denzelven autoriseeren bij dezen, en voorts ordonneren daarvan successivelyk rapport aan hun Ed. Mo. te doen.

Zullende vervolgens bij Extract dezer aan den

Schout en Gerechte van Doorn worden aangeschreeven en gelast, behalven den Chirurgijn van 't Dorp en dengeene die hij tot zijne adsistentie in zijne functie verkiesen zal, nog twee bekwame personen aan te nemen, om de zieken, die meest oppassing nodig hebben, behoorlijk op te passen en te bedienen, en zorge te dragen dat de zieken behandeld worden overeenkomstig het gedrukt advys, waarvan eenige exemplaren aan henlieden zijn of alsnog zullen worden ter hand gesteld, specialyk ook dat de vertrekken, waarin de zieken zig bevinden, met Azijn worden ververscht, conform voorsz. advys, en dat daartoe aan den Schout een vaatje Wijn-azijn zal worden toegezonden, alsmede dat de excrementen of afgangen der zieken, terstond uit de huizen gedragen en onder de aarde bedolven worden. Ordonnerende hun Ed. Mo. zo den Chirurgijn Hardeveld en zijnen adsistent, als die van den Gerechte, om zig naar de gedachte en het advys van den Doctor Voltelen in alle dezen te gedragen, en zo veel betreft de behandeling en begraving der doode Lijken, zig te reguleren naar de punten, waarvan Copie aan henlieden zal worden toegezonden.

Zullende Extract dezer mede aan gemelde Doctor Voltelen worden ter hand gesteld.

2. RESOLUTIE der Gedeputeerde Staten van Utrecht aangaande het beheer en opzigt van het Gasthuis van St. Catharina te dier stede. 26 Februarij 1732.

Gehoord het Rapport van de Heeren de Leeuw ende andere haar Ed. Mo. Gecommitteerden, den 8. Januarij 1732, omtrent het pleegen van meerder menage in het Gasthuis van 't Convent van St. Catharina alhier, is na deliberatie goedgevonden en verstaan, den Rentmeester van 't voorz. Convent te ordonneeren, gelijk geordonneerd word bij deezen, om een bequaam persoon aan te stellen, die twee, drie, of meermalen des weeks in 't voorz. Gasthuis gaat, om op te nemen het getal der zieken, of het conform de Lijsten is, ende of het ook waarlijk sieken, onder Doctors en Barbiers handen zijnde, zijn, alsmede om naer de keuken te zien, of de spijs die den sieken geordonneert word, goet ende wel toebereyd is.

Dat den Rentmeester ook van tijd tot tijd kennis zal hebben te geven aan de Heeren Haar Ed. Mog. Gedeputeerden of derzelver Gecommitteerden, hoe het in 't Gasthuis sig toedraeght.

Ende ordonneeren Haar Ed. Mog. den Hospitaelmeester van 't voorn. Gasthuis, geen sieken of gequesten in 't selve in te nemen, voordat hem gebleeken is dat de ziekte of quetsuren in deze

provincie zijn gekregen, of dat in deze Provincie zijn thuyshorende, ende ook buyten vermogen zijn haer selve te helpen.

Ook zal hij alle de personen, drie dagen buyten Doctors of Chirurgijns handen geweest zijnde, defacto doen vertrekken volgens zijn Instructie.

Ende gelasten haar Ed. Mog. den Hospitaelmeester wel ernstiglijk, twee of driemaal daags op 't Gasthuis te compareeren, om te zien of de Doctor en de Chirurgijn haar plicht betragten, ende den sieken haar gerack ende gemak wel besorgt word volgens zijn Instructie.

En dat den Hospitaelmeester van 't gemelde Gasthuis, alle week een nette Lijst zal hebben over te leveren in handen van den Rentmeester van voorn. Convent van Catharina, met designatie hoeveel zieke personen die week in 't gemelde Gasthuis geweest ende gegeten hebben. — Ordonneerende haar Ed. Mog. den voorn. Hospitaelmeester als noch, geen inkoop van waaren bij de Grossiers te doen, dan met voorkennis van den Rentmeester, volgens zijn Instructie.

Alsmede geen patienten in 't voorn. Gasthuis in

te nemen, ten zij dezelve alvorens soo wel van den Doctor als den Chirurgijn zullen wesen geëxamineerd volgens zijn Instructie.

Op het gerepresenteerde desen aangaande, is na deliberatie goedgevonden ende verstaan, dat de Doctoren van het Catarina Gasthuis, even zowel

als den Chirurgijn van hetzelfde, de patienten, alvorens in 't voorn. Gasthuys worden geadmitteert, zullen hebben te examinieren over den staat van haer siekte, ende na bevind daarvan kennisse geeven aan den Hospitaalmeester van 't gemelde Gasthuis.

3. RESOLUTIE der Gedeputeerde Staten van Utrecht, waarbij verklaard wordt dat het Hospitaal (van S. Catharina) in die Stad een Garnizoens-hospitaal is. 11 Augustus 1752.

Op 't geen wegens zekere Pointen op het werk van de Chirurgijn-Majors der Regimenten, in dienst van den Staat, bij Haar Koninklijke Hoogheid gearresteerd, in dato 26 Julij 1752, ter vergaderinge

is voorgedragen, is goedgevonden en verstaan te declareeren, dat het Hospitaal alhier een Garnizoens-hospitaal is.

4. RESOLUTIE der Staten van Utrecht, houdende aanstelling en instructie van den Archiater der provincie. 9 Februarij 1791.

Bij Extract uit de Resolutien van de Heeren hunner Ed. Mo. Ordinaris Gedeputeerden, van den 1. deezer lopende maand, ingevolge Hun Ed. Mog. Resolutie van den 19. Januarij deses Jaars, zijnde overgelegd eene Concept-Instructie voor een Archiater bij de Heeren Staten aan te stellen, tevens daarbij voordragende, om even gelijk op de Nederlandsche Academie twee Professoren gewoon waren het Nosocomium met hunne Studenten te frequenteren, ten einde dezelve aldaar in de Practijk der geneeskunst te onderrichten, also ook ten nutte dezer Academie, bij het creëren van een Archiater denzelven gelegenheid te geven, om met zijne leerlingen de zieken in het Hospitaal van Hun Ed. Mog. te visiteeren op zodanige tijd en wijze, als ter bereiking van het bedoelde oogmerk zoude worden bevonden best geschikt te zijn, en nader konde worden gereguleerd.

En daarop gedelibereerd zijnde, hebben Hun Ed. Mog. dezelve Concept-Instructie geapprobeerd en gearresteerd, en voorts op en conform dezelve, tot Archiater dezer Provincie aangesteld, zoo als word aangesteld bij deezen, Matthias van Geuns, beroepen Professor aan de Academie alhier, op een jaarlijks honorarium van f 600, te betalen op quitantie ten comptoire der Domainen.

Zullende hiervan bij Extract dezer worden kennisse gegeven aan gen. Professor van Geuns, tot desselfs informatie, zijnde de voorn. Instructie van inhoud als volgt:

Instructie voor een Archiater der Provincie.

Art. 1.

„De Archiater zal gereed zijn om aan Hun Ed. Mog. de Heeren Staten of Hoogstderzelver Heeren ordinaris Gedeputeerden, te suppediteren alle „zodanige consideratien, berigten en advisen, als „op de algemeene gezondheid der Ingezetenen, het „bewaren en beveiligen derzelver, betrekking mogten hebben, en zal dezelve ter zaake voornoemd „ook gereed zijn zodanige Instructien of voorschriften van geneezinge te formeren, als ter afweering „van dreigende algemeene ziekten nodig zullen „worden geoordeeld.

Art. 2.

„De Archiater zal ook (zelfs bij herhaalinge) op

„last van Hun Ed. Mog. zich begeven na zodanige „plaatsen dezer Provincie, alwaar zijn toezigt en „directie, door het ontstaan van epidemique ziekten, welke de oplettenheid der Hooge Overigheid „vereischen, tot afwering of geneezing derzelve nodig zal zijn, en zullen de genees- of heelmeeesters, „welke op zodanige plaatsen gevonden worden, „verplicht zijn de directie van den Archiater in „zulke Epidemien te volgen en denzelven alle assistentie te doen, gelastende Hun Ed. Mog. „aan de Schouten en Gerechtspersonen van die „plaatsen, de nodige aanwijzingen en dienst aan „gemelde Archiater dien aangaande te presteren.

Art. 3.

„De Archiater zal (des gerequireerd) ook adsiteeren bij, en dirigeren alle Examens van Genees- en Heel-meesters, of ook Vroedmeesters en Vroedvrouwen, welke ten platten Lande, alvorens „zich neder te zetten, moeten geëxamineerd worden.

Art. 4.

„De Archiater zal ook van tijd tot tijd het Hospitaal alhier frequenteeren, om met zodanige van „zijne leerlingen, als nodig zal oordeelen, de zieken, „of wel eenige derzelver aldaar te visiteeren en observeren, ten einde gemelde zijne leerlingen hierdoor „occasie bekomen, om dadelijk zodanige onderrichtinge te zien uitoefenen, als in haare Academische „Lessen hebben ontfangen; dan betrekkelijk de „wijze waarop, of de tijd wanneer dit zal geëffectueerd worden, zal nader worden gereguleerd, zo „als gevoeglijkst met het nut der studerende jeugd, en „minst ongerief van het Hospitaal zal overeenkomen.

Art. 5.

„Voorder zal de Archiater Hun Ed. Mog. in alle „opzichten, waarin deszelfs raad en observatie ten algemeenen nutte mogte worden gerequireerd, ten „dienste zijn, en zal dezelve voor zijn dienst als „Archiater in hetgeene voors. is genieten, zoo als „aan denzelven word geaccordeerd bij dezen, een „honorarium van 600 guldens jaarlijks, te betalen „op desselfs quitantie ten comptoire der Domainen, „zullende niettemin de Archiater, zo wanneer op „last van Hun Ed. Mog. buiten de Stad zig moete „begeven, zijne reys- en teerkosten, beneffens andere nodige uitgaven in redelijkheid worden goedgedaan.”

5. AMPLIATIE van bovenstaande instructie door Gedeputeerde Staten van Utrecht. 11 Mei 1792.

Art. 1.

Betreffende het frequenteren en les geven in 't Hospitaal, art. 4 der Instructie den 9. Febr. 1791 vermeld, zal de Archiater ten allen tijde vrij acces hebben tot de zieken in 't Hospitaal; ook zijne Leerlingen daar vermogen te brengen, of doen gaan, mits zorg dragende tegen alle wanordre.

2.

Hem word toegevoegd, bijzonderlijk ten nutte zijner lessen en demonstratien, een *Medicus Nosocomii Academicus*, ingevolge de instructie voor de Doctoren van het Hospitaal geformeerd, en aan den Archiater te communiceren.

3.

De Chirurgus van het Hospitaal zal ook ter requisitie van den Archiater, in zaaken zijn metier betreffende, bij de zieken voor de lessen gekozen, alle vereischte hulp en hand bieden; in deze zijne Chirurgicale verrigtingen de directie van den Archiater volgende, en ter bestemder tijd comparerende.

4.

Wanneer er plaats over is in 't Hospitaal en den Archiater daar in enige zieken of ongemak hebbende, 't zij dan uit de Stad of Land, die hij bijzonder nuttig voor zijne lessen oordeelt te zijn, verlangt te doen recipeeren, zal hem zulks niet worden geweigerd, maar dezelve dadelijk worden geplaatst, conform art. 5 der Instructie voor den *Medicus academicus*, waarvan de Hospitaalmecster zal worden onderricht.

5.

Wanneer ook buiten het halve jaar der functie van den tegenwoordigen *Medicus academicus* de Archiater een of meer sieken voor zijner leerlingen

lessen mogt uytkiezen, zal hij ook dit vermogen te doen, mits hij, zonder bezwaar van den anderen Hospitaalsdoctor, zorge drage voor de goede behandeling dezer zieken.

6.

De leefregels van voedsel, drinken, plaatsing en oppassing zullen voor de uytgekozene zieken, door hen die de bezorging hiervan hebben, naar het voorschrift van den Archiater of *Medicus academicus* nauwkeuriglijk worden gevolgd en uitgevoerd.

7.

Ter bijzondere gebruike en dispositie van den Archiater, vooral tot zijne lessen, examina, het bewaren van boeken en gereedschappen tot dit academisch Instituut behorende, word hem aangewezen het *auditorium clinicum* in gemeld Hospitaal thans vervaardigd wordende en waar toe de *Medicus academicus* ook acces zal hebben, om zijne aantekeningen te deponeren.

8.

De vereischte dienst en handreiking tot opgemelde zijne functie en verrigtingen specterende, zal den Archiater door de bedienden van 't hospitaal, beneffens licht, vuur en water naar behoren geworden.

9.

Bindelijk betreffende het adsisteren bij, en dirigeren der *examina* van Genees- Heelmeesters en Vroedvrouwen voor het platte Land, welke den Archiater op requisitie in art. 3 der opgemelde Instructie werd opgedragen, zullen de door hun Ed. Mo. tot die examina benoemde Examinateurs geadverteerd worden van deze designatie des Archiaters, ten einde aan hem de gemelde directie cum annexis werkelijk worde opgedragen.

6. INSTRUCTIE voor de Geneesheeren van het Gasthuis of hospitaal van S. Catharina te Utrecht, en voor den *Medicus Nosocomii academicus*, vastgesteld door Gedeputeerde Staten dier provincie. 11 Mei 1792.

Art. 1.

De Doctoren, welke van nu voortaan tot het voornoemde Hospitaal worden gecommitteerd, sullen verplicht zijn de zieken, in het Gasthuys zig bevindende en welke aan haar toezigt vertrouwd worden, te visiteren en behandelen, zo als tot hiertoe heeft plaats gehad ten genoegen van hun Ed. Mo.

2.

Sullen dezelve ook verplicht blijven om ter requisitie van den Hospitaalmecster alle zodanige personen, welke in het Gasthuys verzoeken ontfangen te worden, te visiteren en gemelden Hospitaalmecster van de bevonde ongemakken en siektens te informeren, ten einde kan worden bepaald welke al of niet aldaar zouden kunnen worden ingenomen, zo als dezelve ook zullen moeten examineeren de Rekeningen der medicamenten door den Apothecar geleverd, te weten, yder ten regarde van die, welke over den tijd, dat hij als Doctor het Gasthuys heeft waargenomen, zullen zijn afgeleverd.

3.

En naardien van nu voortaan het Gasthuys ook zal dienen tot een *Nosocomium academicum* en dat

een der Doctoren den Archiater hierin zal adsisteren, zullen de maanden bij provisie zo verdeeld worden, dat den Doctor, welke hiertoe zal worden geëmploieerd, het Gasthuys zal waarnemen van 1 November tot 1 May, als zijnde den tijd van de lessen aldaar, en den anderen Doctor van 1 May tot 1 November, met dien verstande nogtans dat bij indispositie of ander wettelijk belet, den een ook in de maanden van den andere het Gasthuys verplicht blijft te bedienen.

4.

De Doctor, welke, als gezegd, de maanden beginnende van 1 November tot 1 May, het Gasthuys zal waarneemen, zal vervolgens ook fungeren als *Medicus Nosocomii academicus* en dien volgens den Archiater behoorlijk adsisteren en behulpzaam zijn tot het institut den Archiater bij zijne instructie opgedragen.

5.

Hij zal overzulks gedurende opgemelde tijd zijne functie in alles, zo veel nodig communicatief met den Archiater, en naar deszelfs plan en directie te werk gaan, zo in het recipeeren van sommige

zieken, welke door denzelfde tot de lessen bijzonder nuttig geoordeeld mogten worden en door de Institutie van 't hospitaal niet uytgesloten zijn, als in de behandeling der ziekten in dieet en medicatie en de aantekeningen daarvan.

6.

Bijzonderlijk zal de *Medicus Nosocomii academicus* van alle de zieken des hospitaals gestadig Register houden en onafgebroken vervolgen, aantekennende de nummers der bedden, de naam en ouderdom der zieken, de naam of aart der ziekte, de tijd van inkomen en weder afgaan der zieken, opdat de Archiater steeds kan zien, welke zieken aldaar voor zijne Lessen geschikt voorhanden zijn.

7.

Verder zal hij van ieder dier zieken, welke uyt het Register voor de Lessen zijn of worden uytgekoren, in een afzonderlijk boek een naauwkeurig *diarium* of journaal houden, tekenende daarin aan, eerst de *historia morbi*, met hetgeene van de oorzaken kenbaar is en voorts dagelijks den toestand

en loop der ziekte met de geneesmiddelen en leefregulen, die door den Archiater, of door hem zelf in den tusschentijd zijn voorgeschreeven, opdat altoos van elk dezer zieken, hetgeen voorafgaan is, kan nagezien, bij de lessen opgelezen en de aantekening vervolgt worden, zolang zulks voor de toehoorders nuttig word geoordeeld, ten welker einde ook de tegenwoordigheid van den *Medicus Nosocomii academicus* bij de lessen vereischt word.

8.

Eindelijk zal dezelve Medicus ook buiten den tijd zijner gewone functie, door den Archiater verzocht zijnde, denzelfde zoveel mogelijk adisteeren, wanneer dit bij eenige notabele zieken of verrichtingen in het *Nosocomium* mogte worden vereischt.

En zal de Medicus, welke als *Medicus Nosocomii*, conform het hiervoor gestatueerde fungeert, voor zijne aldus meerdere moeite en werk, boven den anderen Doctor genieten een extra Salaris van 100 Guldens jaarlijks, aan hem bij den Rentmeester der Domeinen te betalen.

7. INSTRUCTIE voor 'den Chirurgijn van het Provinciaal hospitaal te Utrecht, vastgesteld door de Gedeputeerde Staten dier provincie. 14 November 1794.

Art. 1.

De Chirurgijn van het Provinciaal Hospitaal zal door zijne aanstelling en daar bij gedaane Eed gehouden zijn, om alle de uitwendige kwaalen der in dit Huis opgenomene zieken, het zij wonden, zweeren, gezwellen, beenbreuken, ontwrigtingen, en alle andere beschadigingen of ongemakken die van het bestek zijn der Chirurgie en Chirurgicale hulp, handgrepen, operatien, of eenige hoegenaamde uitwendige Cure vereischen, naar den eisch der konst met alle menschlievendheid te behandelen, en zoveel het zijn kan, tot eene spoedige herstelling te brengen.

2.

Ten dien eynde zal hij zelf in persoon tweemaal des daags op gezette tijden, en met een tusschentijd van ten minsten negen uren, het gewoon verband, en de verdere bediening der opgemelde lijders in het Hospitaal komen verrigten; doch zal hij ook meermalen zich daar laten vinden wanneer het nodig is, en wel zo dikwijls hij ook daartoe zal worden geroepen.

3.

Hij zal ook op Ordonnantie der Doctoren des Hospitaals en volgens derzelver bepalingen, adelingen doen, vesicatoria, pleisters, pappen, smeringen, koppingen, scarificatien, fontanellen, setons en andere huidontlastingen appliceren, clysteringen, aftappingen van urine of van waterzucht, openingen, incisien, exstirpatien, en alle verdere aanbevolene heilkonstige verrigtingen doen bij zieken, die onder de Cure zijn der gemelde Doctoren, en zulks wanneer daartoe wordt verzocht en gerequireerd, ten spoedigsten, zonder dit uyt te stellen tot de uren van het gewone verband.

4.

Edog met het geeven of voorschrijven van inwendige geneesmiddelen, ook bij de zieken aan uitwendige kwalen laborerende, zal hij zich niet hebben te bemoeijen, maar zulks overlaten aan

den Doctor, ja ook, indien deze zulke patienten niet reeds onder zijne Cure genomen hebbe, denzelfde des nodig oordelende daar toe verzoeken of kennis geven. Voorts zal hij, zo in deze, als alle andere gevallen, gewillig zijn, om den Doctor ook van de uitwendige kwalen zulker zieken inspectie te doen hebben, en van zijne daarbij gehoudene behandeling verslag te doen; ook gereed zijn, om met den Doctor aangaande zijne uytwendige behandeling in consultatie te komen, en alsoo met gemeenschappelijken rade daarin verder te werk te gaan.

5.

Alle door den Chirurgijn in het Hospitaal gebruikt wordende uitwendige heelmiddelen, het zij enkele of samengestelde, worden volgens een gebruik, dat nu sedert lange plaats gehad heeft, ter zijner requisitie, door het Hospitaal, ofte deszelfs apotheek geleverd, ook word de voorraad, die daarvan mogt nodig zijn, in het Hospitaal bewaard, om niet anders, dan voor deszelfs kranken gebruikt te maken. Edog zullen alle deze heelmiddelen, enkele sowel, als meer of min samengestelde, met de wijze van derzelver bereiding, naar het best, beknopt en eenvoudigst plan, door den Heelmeester met kennis der Doctoren, onder approbatie van den Archiater, worden gekozen, bepaald, en daar van een Lijst gemaakt, op welke ook vervolgens, zo wanneer eenige verandering of bijvoeging in dezen door dezelfde Heeren in der tijd, nodig bevonden moegt worden, die veranderingen zullen worden aangetekend, opdat niet alleen de beste keuze in deze middelen steeds plaats hebbe, maar ook een ieder, wien daar aan gelegen ligt, zien konne, welke heelmiddelen hier worden gebruikt, en zoo ook derzelver prijstaxe zo veel te zekerder worden bepaald.

6.

Het Hospitaal verschaft ook al het linnen, dat de Chirurgijn ten nutte van gemelde kranken, tot

verbanden, compressen, pleisters, pappen, plukzel enz. nodig heeft: edoch van de eigenlijke Chirurgicale Instrumenten, van de beste soort en qualiteyt, moet hij zich zelven in genoegsaamen voorraad voorsien, om dezelve, naar den eysch der noodige verschillende operatien, naar behoren te gebruiken.

7.

In gevalle hij bij zijne lijderen (art. 1) eenige aanmerkelijke Heelkundige operatie of gewigtige konstbewerking meent te moeten doen, zal hij hier van niet alleen (volgens art. 4) aan den Doctor des tijds kennis en opening geven, maar ook aan den Archiater, zelfs buiten den gewonen tijd der Academische Lessen (waarvan art. sq.) opdat ook deze daarbij t' allen tijde present konne zijn, daarin adviseren, en zijne toehoorders daar bij brengen.

8.

Bijzonderlijk zal de Chirurgijn ten dienste van den Archiater verplicht en gereed zijn, zo wanneer deze ten nutte zijner Academische lessen in 't Hospitaal, eenige der uitwendige kranken, die reeds daar zich bevinden, of door hem Archiater, volgens zijne Instructie in 't Hospitaal gebragt mogen worden, hebbe uitgekozen, om alsdan op het bepaalde uur der Les, zich bij die uitgekozene lijders te laten vinden, ten einde, naar vereisch van den Archiater, de vertooning, het verband, behandeling en operatie dier kwaalen, voor het oog der aanschouwers met alle decentie te doen, zonder gedurende de Les hier mede in te spreken, nog ook in de volgende behandeling van het opgegevene plan en directie af te wijken, ten zij met voorkennis en goedkeuring van den Archiater, ofte, bij desselfs absentie met raad en overleg van den Medicus academicus.

9.

En om den Archiater te doen weten, welke uitwendige kwaalen de Chirurgijn in 't Hospitaal onder zijne Cure hebbe, zal deze gedurende de maanden der Academische lessen alle Saterdag des voormiddags, van die zieken een korte en duidelijke Lijst, bevattende den naam des Lijders, den nummer van het bed, en de naam van het ongemak

ter hand stellen aan den Medicus academicus, die in die zelfde maanden dagelijks de zieken in het Hospitaal bezoekt.

10.

Hij zal ook door den Archiater gerequireerd wordende, op den bestemden tijd compareren om zijn dienst te presteren bij de opening van eenige gestorve zieken, zo wanneer zulk eene dissectie, nu of dan, ten nutte der Studenten mogt nodig gevonden worden, en ook in deze verrigting naar aanwijzing en directie van den Archiater of Medicus Academicus te werk gaan. De Instrumenten tot dit werk zijn op het Museum Academicum voorhanden.

11.

Voor 't overige zal hij gehouden wezen, op last van den Hospitaalmeester, om zelf in eigen persoon, alle sodanige met uitwendige kwalen bezogte kranken, als in dit Hospitaal versoecken opgenomen te worden, aan hunne woningen te gaan visiteren, ten einde te beoordeelen of die kwaalen ook zijn van vuilen en besmettelijken aart, dan of dezelve ook alleen bestaan in eenige ziekte van ouderdom, lamheid, kreupelheid of andersints in eenige langduurige doch geheel onverbeterlijke kwale, voor hoedanigen dit Hospitaal niet en is gesondeerd; zullende van deze zijne bevinding aan den Hospitaalmeester wel getrouwelijk rapport doen.

12.

Voor alle welke diensten en officien hij jaarlijks tot gage en beloning zal ontvangen en trekken de somma van f 260. —

Behoudende voorts Hun Ed. Mog. aan zich om zodanige verandering of bijvoeging in dezen te maken, als naar der zaken gelegenheid nodig en dienstig bevonden mogte worden.

En zal Copey dezes ook worden medegedeeld aan den Archiater en den Medicus Nosocomii academicus, tot hun narigt; gelijk ook eene Copey van de Lijst der Heelmiddelen in art. 5 vermeld, welke Lijst ook aan den anderen Doctor des Hospitaals en de twee Apothekers zal worden ter hand gesteld.

8. PUBLICATIE der Gedeputeerde Staten van Utrecht, aangaande de bevoegdheid tot het uitoefenen van de Chirurgie ten platten Lande. 2 Maart 1734.

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht verscheide klachten sijnde voorgekomen, dat het Placaet, bij de Ed. Mog. Heeren Staten deser Provincie gearresteert den 20. Augusti 1668, rakende de Chirurgie ten platten Lande, niet na behooren word geobserveert, ende ongequalificeerde Persoonen de Chirurgie aldaer exercerende, zig onderstaen Medicamenten aan andere voor te schrijven ende in te geven, waardoor groote abusyen tot nadeel van het leven ende de gezondheid van de Opgezetenen word gepleegt. Hebben goedgevonden, het voorsz. Placaet bij desen te houden voor gerenoveert, ende vervolgens te ordonneren aan alle, die de Chirurgie ten Platten Lande exerceren, van haer Diploma, dat zij van de Doctoren ende Chirurgijns, daartoe gecommiteert, al-

vorens geëxamineert ende bequaam geoordeelt zijn, visie te geven aen de voorsz. Doctoren ende Chirurgijns, binnen den tijd van drie Maenden na de Publicatie deses, of dat tegens haar zowel als tegens de geene, die zig niet hebben laten examineren, ende echter de Chirurgie exerceren, zal worden geprocedeert, tot decretement van de boete van vijf-ende-twintig guldens, bij het voorsz. Placaet vastgesteld.

Ende, ten eynde niemand hiervan ignorantie pretendere, sal dese alomme in dese Proviucie worden gepubliceert ende geaffigeert na behooren.

Gedaen t' Utrecht den 2. Martii 1734. Was geparapheert, J. C. van der Muelen, vt. Onderstond: Ter Ordonnantie van de voorsz. Heeren Gedeputeerden. Was geteekent, G. Voet van Winssen.

¹ Zie van de Water's plakkb. 1, 450.

EERSTE BOEK. NEGENDE TITEL.

Aangaande het onderhoud der Armen ten platten Lande.

1. APPOINTEMENT *der Gedeputeerde Staten van Utrecht, aangaande het vorderen van Acten van indemniteit ten platten Lande. 15 Julij 1750.*

Op de requeste van de Gedeputeerden Synodi dezer Provincie, dolerende, dat haar Ed. Mog. resolutie omtrent 't invorderen van acten van Indemniteit aan vreemde Personen op sommige Dorpen, insonderheyd onder Amersfoort, seer misbruykt werde, deselve van Gereformeerde personen vorderende en van Papisten niet, op pretext dat de Roomsche kerken haare armen onderhouden; insonderheyd te Ankeveen daarvan konnende blijken; versoekende dat haar Ed. Mog. de respective Schouten en Geregten ten Platte Lande geliefde te ordonneeren, sig na den inhoud der soo heylsaame Ordonnantie deswegens geëmanceert, te moeten ge-

dragen. Is na deliberatie goedgevonden, dat 't geval in Ankeveen, in voorsz. requeste aangehaald, zal worden ondersogt, en Schout en Geregte aldaar zal worden aangeschreven om haar Ed. Mog. op voorsz. requeste te berigten, en verstaan haar Ed. Mog. dat de respective Kerkenraden der Districten in vago door de Gedeputeerden Synodi genoemd, wanneer gevallen van diergelijke natuur komen te exteeren, sig deswegens aan den Hove Provinciaal moeten adresseeren.

Ende sal hiervan Extract aan de Gedeputeerden Synodi voornoemt worden toegesonden tot derselver informatie en narigt.

2. RESOLUTIE *van den Hove Provinciaal van Utrecht, aangaande het alimenteren der armen door de Geregten ten platten Lande. 6 Julij 1754.*

Ter Vergadering zijnde voorgebracht hoe dat de menigvuldige klachten en moeilijkheden nopens het uytleveren der Actens van indemniteit, den Hove dagelijks voorkomende, meestendeel door de negligentie van Schouten en Gerechten ten platten Lande veroccasioneert wierden, is na deliberatie goedgevonden en eenpariglijk geresolveert, dat voortaan de Geregten ten platten Lande zullen gehou-

den zijn d'onder hun Geregte wonende, in cas tot onverhoopte armoede koomen te vervallen, t'alimenteren en onderhouden, ten zij dezelve konden aantonen binnen het eerste Jaar van hun lieder Inwooning Request ten fine van Autorisatie op een Pander om de zodanige de facto uyt te setten, aan den Hove gepresenteert — en dus behoorlijk gevigileert te hebben.

3. PUBLICATIE *der Staten van Utrecht aangaande het vorderen van Acten van indemniteit en de alimentatie van Tuinlieden op buitenplaatsen, enz. 12 April 1775.*

De Staten van den Lande van Utrecht doen te weten: Alzo aan Ons klachten zijn voorgekomen van Eigenaars van Buitenplaatsen binnen deze Provincie, over het vorderen van Actens van Garantie of Indemniteit van hunlieder Tuinlieden, die dezelve dikwijls buiten staat zijn uit te leveren, en zulks tot groot ongerief en beswaar van voornoemde Eigenaars strekt: Zo is 't, dat Wij in de bezwaren, zo ten aanzien van de respective Gerechten binnen deze Provincie daar omtrent, als van de Eigenaars en Bewoonders der Buitenplaatsen in dezelve, op de gevoeligste wijze, willende voorzien, na hier op te hebben ingenomen het Advys van Onzen Hove Provinciaal, goedgevonden hebben, provisioneel, en tot dat dezen aangaande bij Ons nader en finaal zal worden gedisponeerd, mitsdezen te ordonneren en te verstaan, dat Tuinlieden, welke in privativen dienst zijn van een Heer ofte Vrouwe, eene Buitenplaats onder eenig Gerecht in deze Provincie hebbende, en op dezelve Plaatsse ofte daar bij wonen, niet gehouden zijn eene Acte van indemniteit aan den Gerechte uit te leveren, en voortaan in de consumtive Middelen niet zullen worden gequotiseerd; maar dat de Heeren ofte Vrouwen, in welker dienst zij zich bevinden, daar van, als van andere Dienstboden, Dienstboden-geld

betalen, en in de Consumptie-middelen, ook voor die Tuinlieden, in hunne Huishoudingen moeten worden gesteld: met dat gevolg, dat zodanige Tuinlieden, zo voor zich als hunne Vrouwen en medegebragte kinderen, dan ook nooit Actens van indemniteit van die Gerechten zullen kunnen vorderen, ofte recht van Inwoning in het zelve Gerecht pretenderen.

Wordende het nochtans aan de respective Gerechten gepermitteerd, om die Tuinlieden, als boven, welke voor zich, hunne Vrouwen en kinderen, geene Actens van indemniteit hebben medegebragt, ofte kunnen uitleveren, indien zijlieden buiten dienst geraken, alsdan met hunne Vrouwen en medegebragte kinderen, binnen den tijd van eene maand, het Gerecht te doen ruimen; doch dat de kinderen, onder dat Gerecht geboren, zullen worden verstaan tot het zelve Gerecht te behoren.

Alles zo nogtans, dat onder deze dispositie niet begrepen zijn zodanige Tuinlieden, welke eene aparte Woning hebben, en niet in vasten dienst van een Heer of Vrouw zijn, waar omtrent, als omtrent alle andere van buiten inkomende Personen, moet worden gehandelt.

En op dat niemand hier van cenige ignorantie

pretendere, zal deze alomme worden gepubliceerd en geaffigeerd naar behoren.

Gedaan t'Utrecht den 12. April 1775. Was ge-

parapheerd. J. H. Gr. van Rechteren, vt. Onderstond, Ter Ordonnantie van mijne voornoemde Heeren de Staten. Was getekend. Milan-Visconti.

4. REGLEMENT *op de administratie der Diaconiepenningen en de bedeeeling der armen ten platten lande. Vastgesteld door de Staten van Utrecht. 30 Augustus 1775.*

De Staten van den Lande van Utrecht doen te weten: Alzo ter handhaving van de goede orde en betere bestiering der Arme Middelen ten Platten Lande een Reglement op de Administratie der Diaconie-Penningen en de Bedeeeling der Armen, door de Classis van Amersfoort aan de Heeren Onze Ordinaris Gedeputeerden, ten fine van Approbatie gepresenteerd, en vervolgens aan de twee andere Classen dezer Provincie gecommuniceerd zijnde, bij Dezelven ook met genoegen overgenomen en daar aan hunne toestemming gegeven is; hebben Wij, op de opening dien aangaande ter Onzer Vergaderinge gedaan, het voorsz. Reglement geapprobeerd, en voorts, ten einde de Administratie en Bedeeeling, als boven, op eenen eenparigen voet geschiede, goedgevonden en verstaan, dat het zelve in alle de Dorpen ten Platten Lande dezer Provincie in train werde gebracht, mitsdien orderende, dat alle de Kerkenraden en bijzonder de Diaconen in de Bedeeeling der Armen zich daar naar zullen hebben te gedragen, inwoege als hier na is vastgesteld:

Art. I.

Dat over al eene Diaconie-Kist zal moeten wezen, voorzien met twee verscheide Sloten, waar van de Predikant der plaatse de Sleutel van het eene Slot, en de oudste Diaken de Sleutel van het tweede Slot zal hebben; en alwaar tegenswoordig de Kist drie Sloten mogte hebben, zal de oudste Ouderling de derde Sleutel in bewaring houden, in welke Kist zullen moeten bewaard worden alle de Gelden, Effecten, Documenten, en alles wat de Diaconie van eenige waarde bezit, als ook de Sleutels der Armbossen: en zal de Kist niet mogen geopend of gesloten worden, dan in de tegenwoordigheid van den Predikant en van die Kerkeraads-Leden, die de Sleutels dezer Kiste in hunne bewaring hebben.

Art. II.

Dat eene nauwkeurige en specifieke Lijst moet gehouden worden van de Diaconie-Gelden, Huizen, Obligatien, Landerijen en wat de Diaconie verder van eenige waarde bezit: welke Lijste jaarlijks bij het doen der Diaconie Rekeninge zal nagezien worden, of dezelve met de Gelden en Effecten, in de Diaconie-Kiste wordende bewaard, accordeert.

Art. III.

Dat de Kerkenraden geen meerdere Gelden in de Kist renteloos zullen mogen houden, dan zij tot hunne uitgaven nodig hebben; doch wordt de bepaling der somma aan de Kerkenraden vrijgelaten, meerder of minder, naar mate de gewone Uitgaaf dit vordert, zullende de overige penningen, zo ras doenlijk, op voordelige wijzen moeten belegd worden:

Dat daar tegen, in cas van nood, geene Effecten, ten laste van eenig Comtoir in deze Provincie lopende, noch eenige andere Goederen, hoe genaamd, zullen mogen worden verkocht of te gelde

gemaakt, zonder daar toe alvorens van Ons ofte Onze Ordinaris Gedeputeerden permissie te hebben verzocht en verkregen.

Art. IV.

Dat alles, wat de belegging der Diaconie-Gelden aangaat; de employeering van dien, zo wel als de besteeding van Kinderen, de uitdeeling der Penningen aan Behoeftigen, de kleeding en reeding derzelven, en alle andere bestellingen, die tot het onderhoud van Behoeftigen behoren, of tot de bestiering der Diaconie-Penningen nodig zijn, zal moeten geschieden, overeenkomstig eene voorgaande volledige Resolutie des Kerkeraads; zullende Diaconen ten Platten Lande niet vermogen, eigener auctoriteit, buiten kennis of tegenspraak en conclusie van de meerderheid der stemmen van de Kerkeraads-Leden, iets te verrichten, dat de bestiering der Diaconie-Gelden of de Bedeeeling van Nooddrustigen betreft.

En op dat dit te beter werde in agt genomen,

1. Zal de bedeeeling der Armen in de Kerke des Zondags bij het eindigen van de Predikatie moeten geschieden, of op zodanigen dag en uur, als de Kerkeraad goetvindt te bepalen, en door de Armen in persoon weeklijks moeten gehaald worden; zo zij daar toe door ziekte, hogen ouderdom of andere dringende redenen niet buiten staat zijn.

2. Zullen de genen, die iets tot hunne kleeding of onderstand nodig hebben, van wat nature het ook wezen mag, het zelve des Zondags, bij het eindigen der Predikatie, in Persoon voor den Kerkeraad verzoeken moeten, zo zij daar toe door ziekte, hogen ouderdom of andere dringende redenen niet buiten staat zijn: en zullen Predikant en Kerkeraad delibereren en resolveren moeten, of zodanig een verzoek aan deze Personen al of niet zal worden toegestaan, en op wat wijze men deze noodwendigheden aan voornoemde Personen op de voordeeligste en minst kostbare wijze bezorgen zal.

3. Het zal echter den Diaconen vrijstaan ordentlijke lieden, inzonderheid stichtelijke Leedematen, wanneer zij door ziekte, hogen ouderdom, of eenige rampen en bezoeken, buiten hun eigen toedoen, tot armoede geraken mogten, met voorweten en onder approbatie van den Predikant en Ouderlingen, heimelijk en op de gevoeglijkste wijze, te ondersteunen en van het nodige te voorzien.

4. Indien buitengewone zaken van eenig gewicht mogten voorkomen aangaande de Bedeeeling der Armen, die niet wel uitstel konnen lijden, tot dat men gelegenheid heeft den Kerkeraad te vergaderen, om daar over te raadplegen, zullen de Diaconen vermogen zodanige schikkingen te maken, als de omstandigheden en voorkomende nood vorderen, en moeten dan, zo ras dit gevoeglijk geschieden kan, aan den Kerkeraad daar van kennis geven en met denzelven overleggen, hoe men zo eene voorkomende zaak verder behandelen zal.

5. Zal de Predikant van deze verzoeken, die aan den Kerkeraad, zo wegens de administratie der Diaconie-Penningen als de Bedelingen der Armen, voorgesteld worden, in de tegenwoordigheid der Kerkeraads-Leden, aantekening moeten houden, met bijvoeging, wat daaromtrent door den Kerkeraad geresolveerd is, opdat dit ten allen tijden blijken kan.

Art. V.

Degenen, die bedeeld worden, zullen verplicht zijn, des Zondags en op de Feestdagen, tweemaal ter Kerke te komen, en hunne Kinderen naarstig ter Kerke, in het School en in de Catechisatie te zenden, of, bij gebreke van dien, zal hunne beoefening voor die week worden ingehouden, ten ware zij met voorkennis van de Diaconen, om ziekte of andere dringende redenen waren t' huis gebleven.

Art. VI.

In de beoefening der Armen zal men dezen voet houden, dat, ingevalle Ouders en Kinderen, in hetzelfde huis wonende, door onderscheide Diaconen mogten worden gealimenteerd, de huishuur alleen betaald zal worden door die Diaconie of Diaconen, die de Ouders onderhouden. En zullen diegenen, welke de Kinderen alimenteren, daarvan vrij zijn. Ook zal men gene verandering mogen maken in de Personen, door welken de leverantie van klederen en levensmiddelen gewoonlijk geschiedt, dan om genoegzame redenen en met consent van den Kerkeraad.

Art. VII.

Indien de Predikant of eenig ander Lid van den Kerkeraad van gedachten mogte wezen, dat de meerderheid der Kerkeraads-Leden door overstemming in de bestiering der Armen-penningen of de beoefening der Behoeftigen kwalijk handelen, zal het den zodanigen vrijstaan tegen de meerderheid te protesteren, en de Uitgevers van die Penningen bij de Classis te noodzaken tot verantwoording, en, zoo zij kwalijk gedaan hebben, om restitutie te doen van hetgeen zij kwalijk gedaan of uitgegeven hebben. Tot welke restitutie mede verplicht zullen zijn de Diaconen, die buiten kennis of tegen het geresolveerde van den Kerkeraad, en dus niet conform het IV. Art. van dit Reglement, eenige uitgaven mogten gedaan of over penningen gedisponeerd hebben.

Art. VIII.

De Diaconie Rekening zal jaarlijks kort na de verandering van den Kerkeraad moeten geschieden, en zal de afgaande Diaconen zijne Rekening, zo veel mogelijk is, zuiveren moeten, overgeevende aan zijn

Opvolger, hetgeen niet heeft kunnen worden afgedaan; en zal bij het doen van deze Rekening aan den Kerkeraad moeten blijken:

1. Dat het montant der Kerkcollecte accordeert met de aantekening der gecollecteerde Penningen, die ten tijde van den openbaren Godsdienst ingezameld zijn, en door den Predikant op Zondagen, Feestdagen of op andere tijden, voor en na den middag afzonderlijk aangetekend worden, en zal deze aantekening, waarvan hier en Art. IV, N° 5 gesproken wordt, ingevalle van vacatuur, of bij absentie van den Predikant, door den oudsten Ouderling of eenig ander Lid van den Kerkeraad moeten geschieden.

2. Dat de Uitgaven, die in Rekening worden gebracht, geschied zijn overeenkomstig het geresolveerde en het daarvan aangetekende bij den Kerkeraad.

Art. IX.

De Kerkeraads-Leden zullen gehouden zijn, bij de aanvaarding van hunne Bedieningen, met hunne onderteekeninge te beloven, dat zij zich in de bestiering der Diaconie-Penningen en in de beoefening der Armen zullen gedragen overeenkomstig dit Reglement, en zo zij deze onderteekening mogten weigeren, of niet overeenkomstig hetzelfde handelen mogten, zullen zij voor de Classis worden geciteerd, om de redenen hunner weigeringe aan de Classis voor te stellen, dewelke dezelve zal moeten beoordeelen en met de Onwilligen handelen, zo als zij volgens de Kerken-orde nodig en ter handhavinge van dit Reglement meest dienstig oordelen zal.

En zal dit Reglement gedrukt en drie Exemplaren aan den Kerkeraad van ieder Dorp ter hand worden gesteld, en op den dag der bevestiging van den nieuwen Kerkeraad of bij het doen der Diaconie Rekening, jaarlijks aan den Kerkeraad moeten voorgelezen en een Exemplaar van hetzelfde aan den oudsten Diacon overgeleverd worden, om zich daarnaar te reguleren. En zal bij de Kerken-Visitatie jaarlijks worden gevraagd, of de Armen-Middelen behoorlijk, overeenkomstig dit Reglement, werden geadministreerd; zullende daarenboven het IV. Artikel N° 1, 2 en Art. V in plano afzonderlijk gedrukt en opgeplakt hangen moeten, tot eens ieders nariet, ter plaatse, daar de Armen gewoon zijn wekelijks hunne beoefening te ontvangen.

Aldus geapprobeerd en gearresteerd binnen Utrecht, den 30. Augusti 1775. Was gearapheerd. J. H. Grave van Rechteren, vt. Onderstond. Ter Ordonnantie van mijne voornoemde Heeren de Staten. Was getekend. Milan-Visconti.

5. RESOLUTIE der Gedeputeerde Staten van Utrecht, met bepaling dat Acten van Indemniteit door de Geregten ten platten lande niet dan met overleg der Kerkeraden zullen worden afgegeven. 8 Maart 1776.

Alzo de Gedeputeerden van de Christelijke Synodus dezer Provincie Hun Ed. Mog. bij Requeste hebben te kennen gegeven, hoe meermalen gebeurt, dat door de respectie Schouten en Gerechten uitgeleverd worden Actes van Indemniteit aan Gereformeerden, die van de eene plaats naar de andere vertrekken, zonder communicatie van den Predikant

of Kerkeraad, en dus ingewikkeld gedisponeerd wordt over Diaconiekasse en Penningen; en dat ook den Kerkenraden gene kennisse gegeven wordt van inkomende Personen, en of die met behoorlijke Acte van Garantie of Indemniteit voorzien zijn dan niet, tot groote confusie en waardoor de Diaconen buiten haar weten merkelyk belast worden. Zo is 't,

dat gelijk hieromtrent reeds in den jare 1759 eene particuliere Voorziening gedaan is, Hun Ed. Mog. om zulks tot een algemeen gebruik te brengen, na voorgaande deliberatie bij Extract dezer goedgevonden hebben Schouten en Gerechten ten platten Lande dezer Provincie aan te schrijven, zo als Hun Ed. Mog. ieder van Hun in het bijzonder doen bij dezen, met last om voortaan, in het verleen van Actes van Indemniteit, communicatif te gaan met Predikant en Kerkeraad der Kerke, waar onder het District behoort of parochieert, en daarin niet te doen, dan met overleg van gemelden Predikant en Kerkeraad; dat Zij ook aan dezelve ten spoedigste zullen communicatie geven, zo van, onder Hun Schout en Gerechte thans berustende,

Actes voor Gereformeerden, alsnog onder het District woonachtig, of door Hen uitgegeven Actes voor Gereformeerden uit het District vertrokken, door een schriftelijke Lijst, bij den Secretaris van het Gerecht ondertekend; en dat Zij van alle voortaan inkomende Actes van Indemniteit, naar mate die inkomen, aan den Predikant en Kerkeraad zullen ter hand stellen volledige Copien, mede in voege als boven ondertekend, zonder dat hiervoor, in het een of ander geval, iets gebracht wordt ten laste van het Gemeen.

Blijvende Hun Schout en Gerechte aanbevolen de Vigilantie op het inkomen van Personen van buiten, zo als bij de Ordres van den Lando, daarop gesteld, verstaan is.

6. ORDONNANTIE omtrent het onderhoud der armen en de Acten van Indemniteit in de Provincie Utrecht, vastgesteld door de Staten van dat Gewest. 5 Augustus 1777.

De Staten van den Lande van Utrecht dagelijks ontwaar wordende, aan hoe veele zwarigheden en disputeren het onderhoud der Armen, mitsgaders het leveren van Acten van Indemniteit, en de gevolgen van dien, op den jegenswoordigen voet, onderhevig is. Hebben, omme daarinne te voorzien, goedgevonden mits dezen te statuëren het navolgende:

I.

Dat, blijvende het onderhoud der Armen in de Stad en Steden dezer Provincie op den voet, waarop hetzelfde door de respectieve Magistraten aldaar gereguleerd is, ofte nog verders gereguleerd zoude mogen worden, voortaan in de respectieve Geregten en Districten ten Platten Lande dezer Provincie, alle de Armen van de Gereformeerde Religie, en andere Onroomschen, die gewoon zijn in de Gereformeerde Kerken te komen, en aldaar hunne liefdegaven te brengen, het zij die Armen Ledematen ofte nog geene Ledematen zijn, zullen moeten worden onderhouden ende gealimenteerd door de Diaconien der Kerken ofte Gemeentens, waaronder dezelve parochiëren, ende zulks op den voet van het Reglement, op de Administratie der Diaconie-penningen en de bedeeeling der Armen, door Ons den 30. Augustus 1775 gearresteerd.

II.

Dat insgelijks de Roomschegezinden ten Platten Lande gehouden zullen zijn hunne Armen, het zij dezelve Ledematen hunner Kerke zijn ofte niet, te onderhouden en te alimenteeren. Welk onderhoud en alimentatie zal moeten geschieden door alle de Roomschegezinden, die met hun onder dezelfde Kerken parochiëren, en hunnen Godsdienst oeffenen, zonder onderscheid, waar dezelve metter woon gezeeten zijn.

III.

Dat, om in hetzelfde Onderhoud naar behoren te voorzien, door den Pastor en Roomsche Gemeente in de respectieve Districten dezer Provincie, zullen worden aangesteld zo veele Armen-Meesteren, uit de aanzienlijkste en gegoedste Opgezetenen, als dezelve naar de uitgestrektheid hunner Gemeentens nodig zullen oordeelen, zo nogtans, dat uit ieder Gerecht, waarvan de Roomschegezinde Opgezetenen onder dezelfde Kerke parochiëren, en waarin zulks

met eenige gevoeglijkheid geschieden kan, ten minsten een Armenmeester zal moeten gekoren worden.

IV.

Deze Armenmeesteren zullen alle Zondagen, en bij andere publieke diensten, in de Roomsche Kerken, gelijk ook bij de begraffnissen hunner Doden, op de Kerkhoven of aan de deuren der Kerken, omgaan met een Zakje of Lado, en zo veel nodig daarenboven, op gezette en gewoone tijden, bij de huizen der Roomschegezinden van ieders Parochie, zonder onderscheid van District, om aldaar liefdegaven, ten einde voorsz., te collecteren. Uit welke gecollecteerde penningen de Roomsche Armen, onder ieder Kerk parochiërende of behorende, zonder onderscheid van Woonplaats, naar redelijkheid zullen moeten worden geassisteerd en gealimenteerd. Zullende gemelde Armenmeesteren gehouden zijn, daarvan aantekeninge te houden, en jaarlijks behoorlijke verantwoordinge te doen aan hunne Succesoren, ofte in cas zijlieden in hun Officie mogten continueren, aan twee Gecommitteerden uit de Gemeente, in het openbaar, ten aanhoren van een ieder der Gemeente, welke daarbij present wil zijn, ten welken einde de dag der te doene Rekening 14 dagen bevorens door den Pastor in de Kerke zal worden bekend gemaakt.

V.

En voor zo veel in een of ander Gerecht dezer Provincie, eenige gepriviligeerde Fondsen, die tot hiertoe tot onderhoud van Gereformeerde en Roomsche Armen, zonder onderscheid, gestrekt hebben, mogten gevonden worden, verstaan Wij, dat dezelve Fondsen wel zullen blijven onder de Administratie van Schouten en Geregten, of andere personen, zo als van ouds heeft plaatse gehad; doch zullen de Inkomsten of Revenuen van dien, naar eene billijke proportie, de drie eerste jaren, na Publicatie dezer, geheel en vervolgens alleenlijk bij insuffisance der Inkomsten van Diaconien en Roomsche Collecten, worden uitgereikt aan de Diaconen en Roomsche Armenmeesteren respectieve, tot welkers lasten het onderhoud der Armen, ingevolge van deze Ordonnantie, komen moet. Zullende zo lange van deze insuffisance niet kome te blijken, de Inkomsten dezer Fondsen worden aangelegd in vaste Goederen of Obligatien, ten lasten dezer

Provincie, om in tijd en wijlen tot het onderhoud der Armen, en voldoening van het te kort komende te kunnen worden geëmployeerd.

VI.

Dat, in zo verre alle de voorsz. Inkomsten der Diaconien, ten aanzien van de Gereformeerden en andere Onroomschen, en de hier voren geordonneerde Collecten ten aanzien van de Roomschegezinden, niet mogten toereiken tot het nodig onderhoud hunner respectieve Armen; dezelve Diaconien en Roomsche Armenmeesteren daarvan kennis en behoorlijke openinge zullen geven aan de Schouten en Schepenen van de Geregten respectie, onder welke de personen, welke tot hunne Kerken behoren, zijn wonende, en dat in dien gevalle het te kort komende, naar proportie der Huisgezinnen, tot ieder Kerk behorende, bij Schouten en Schepenen van die Geregten gesamentlijk gerepartiteerd, en vervolgens door een ieder in zijn Gerecht uitgezet en omgeslagen zal worden, over alle de personen, tot die Gemeentens behorende, het zij de Gereformeerden en Onroomschen, of de Roomschegezinden, tot welke de voorsz. Armen behoren, mitsgaders gevorderd en geind worden op gelijken voet als de personele Consumtie lasten, ook van de Onwilligen des noods bij executie; doch zonder voor het doen dezer Uitzettinge eenige leges, noch ook voor het innen der uitgezette penningen meer dan half Gadergeld, of $\frac{1}{2}$ stuiver per Gulden, te mogen genieten, en zonder dat tot de Uitzettinge, nog ook tot de Billetten dienaangaande uit te leveren, eenige zegels gebruikt zullen behoeven te worden.

VII.

Dat vervolgens door den Schout of Gadermeester van elk Gerecht, de alzo uitgezette penningen binnen vier maanden na de gedane repartitie, aan bovengemelde Diaconen of Armenmeesteren zullen moeten worden ter hand gesteld, om ten einde als boven, getrouwelijk te worden besteed.

VIII.

Doch, ingevalle het in eenige Geregten met te veel zwaarigheid mogte verzeld gaan, deze schikkingen in te voeren, zodanig dat aldaar het Onderhoud der Armen veel gevoeglijker op dezelfde wijze zoude kunnen worden gecontinueerd, welke tot hiertoe plaatze heeft gehad; zullen die Schouten en Geregten zig ter dier zake, binnen ses maanden na Publicatie dezer, moeten addressoeren aan Ons, ofte aan de Heeren Onze Ordinaris Gedeputeerden, met allegatie van hunlieder redenen van bezwaar, ten einde alsdan daarop ten hunnen reguarde zodanig nader geresolveerd te worden, als zal bevonden worden te behoren.

IX.

En alzo bij deze Ordonnantie, als voorsz. is, de Roomschegezinden tot het onderhoud hunner Armen verplicht worden, en het mitsdien met de billijkheid bezwaarlijk is overeen te brengen, hun nogtans het genot der Erfnissen of Legaten, die hun ten dien einde mogten worden gemaakt, te ontzeggen. Hebben Wij goedgevonden te statuëren bij dezen, dat in het toekomende alle besprekken aan Roomschegezinde Armen, binnen deze Provincie parochiërende, onder den naam van Erfenis, Legaat, Schenking onder de Levenden, ter zake des

doods, ofte op eenige andere wijze gedaan of gemaakt zullen zijn van waarde en door dezelve genoten mogen worden, des dat die goederen dadelijk, ten voorsz. einde gebruikt, en in contante penningen bestaande, terstond aangelegd werden in vaste Goederen of Obligatien ten lasten van deze Provincie en van de voorsz. Makinge ofte Donatie, binnen ses maanden, na dat dezelve zal zijn ingekomen, door Armenmeesteren kennis gegeven aan die van den Geregte, onder welke de Parochie-Kerke behoort, en de Goederen gelegen zijn, welke van dit alles behoorlijke annotatie zullen formeeren, en in het Protocol van hunlieder Gerecht doen registreren, mitsgaders op de Obligatien daarvan aantekeninge doen. En in cas binnen ses maanden, nadat de voorsz. Erfnisse, Legaat of Schenkinge zal zijn ingekomen, de aangevinge van hetzelfde aan die van den Geregte, als voorsz., door de Armenmeesteren mogte verzuimd zijn, zullen dezelve Armenmeesteren in hunlieder privé gehouden zijn te vergoeden alle schade, welke de Armen-Kas hierdoor bij tijd en wijlen zal komen te lijden.

X.

Ordonnerende Wij wijders, dat alle Acten van Indemniteit, en andere Cautien voor casuële Armoede, welke voor de Publicatie van deze Ordonnantie zullen zijn uitgeleverd en aangenomen, zullen blijven van waarde.

XI.

Dan dat in het vervolg alle Inboorlingen dezer Provincie zullen worden verstaan, ten opzichte van de Alimentatie, in cas van Armoede, t'huis te behoren in de Stad, Steden en Geregten, en ten Platten Lande te komen tot lasten van de Parochien, alwaar en waaronder, ten tijde hunner geboorte, hunne Moeders respectievelijk gewoond hebben, alwaar zij zullen blijven t'huis behoren, al is het, dat zij in 't vervolg buiten die Steden en Geregten of Parochien, naar andere Steden en Geregten of Parochien binnen deze Provincie verhuizen, en aldaar lang of kort komen te verblijven (ten ware zijlieden, ingevolge van het voorgaande Articul, in een ander Gerecht reeds moeten gerekent worden t'huis te behoren). Edoch zullen dezelve aan dat Gerecht, alwaar zij metter woon zig zullen komen neder te zetten, moeten exhiberen en vertonen een Declaratoir van den Geregte, alwaar zij geboren zijn, of anders t'huis behoren (in conformité van het Formulier, hier agter Art. 26 vermeld). En zullen Schout en Schepenen van laatstgemelde Plaats ofte Gerecht verplicht ende gehouden zijn, om binnen den tijd van twee maanden, nadat hetzelfde van hun zal gevorderd zijn, zodanig Declaratoir uit te leveren, mits aan hen door een bewijs van den Predikant, Pastor, Armenmeesteren, of anders, behoorlijk van de Geboorteplaats kome te blijken, op poene van 3 Gulden, indien zij hierin nalatig mogten zijn, of zonder wettige redenen kome te weigeren, te verbeuren ten behoeve van dengenen, die hetzelfde Declaratoir gevraagd zal hebben, boven de kosten, die dezelve daarover zal moeten aanwenden; en zal op het voorsz. Declaratoir, door of van wegens het Gerecht der plaatse, alwaar zodanige personen zig komen neder te zetten, worden genoteerd de tijd, wanneer

aldaar metter woon zijn gekomen, mitsgaders wederom, bij hun vertrek naar elders, den tijd van het voorsz. vertrek, op poene als voren.

XII.

En, ten einde des te beter aan deze Onze intentie zal kunnen worden voldaan, en alle verschillen over de plaatze der geboorte, en de daaruit ingevolge van deze Ordonnantie profluerende verplichtinge tot Alimentatie, in het toekomende zo veel mogelijk werden voorgekomen; verstaan Wij, dat alomme binnen deze Provincie door Schouten en Geregten, of diegenen, wien zulks incumbeert, binnen de zes eerste maanden na Publicatie dezer, ieder in den hunnen, naauwkeurig onderzoek zal worden gedaan naar alle zulke Personen, als binnen deze Provincie geboren, zig onder hunlieder Jurisdictie ofte Gerecht binnen het laatste jaar voor de Publicatie dezer, metter woon hebben ter neder gezet, zonder eene Acte van Indemniteit mede gebracht ofte geleverd te hebben. Welke Personen, des gerequireerd wordende, alsnog gehouden zullen zijn binnen den tijd van twee maanden, nadat dezelve daartoe aangemaand zullen zijn, een Declaratoir, als voorsz., uit te leveren van de Plaatsen ofte Geregten, alwaar dezelve, ingevolge van deze Ordonnantie, moeten gerekend worden t' huis te behoren. Welke Declaratoiren aan hen alsnog zullen moeten worden verleend, binnen den tijd en op de poene, bij het vorige Articul bepaald.

XIII.

Verstaande Wij, dat alle Persoonen, het zij Inboorlingen van deze Provincie, ofte Vreemden, welke, zonder van eene Acte van Indemniteit voorzien te zijn, door hunne Inwoning, gedurende een rond jaar aan een binnen eenig gerecht van deze Provincie, waarin zij originelijk niet t' huis behoren, zig ten tijde der Publicatie dezer, in de relatie tot zodanig Gerecht bevinden, om aldaar, ingeval van Armoede, te moeten worden gealimenteerd, voortaan in diezelfde relatie tot dat Gerecht zullen blijven: gelijk ook tot dat Gerecht zullen gerekend worden te behoren alle vreemde Personen, die in 't vervolg daarinne meer dan den tijd van een jaar zullen gewoond hebben, 't zij dat van hun geene Acte van Indemniteit is gevorderd, ofte dat zij permissie tot die Inwoning gekregen hebben.

XIV.

Alsmede, dat alle Personen, van buiten in de Provincie inkomende, en zig binnen dezelve, in een of ander Gerecht ten Platten Lande, metter Woon willende ter neder zetten, gehouden zullen zijn, des gerequireerd wordende, uit te leveren behoorlijke Acte van Indemniteit ofte andere Cautie voor derzelver casuële Armoede, zo als van ouds gebruikelijk is geweest.

XV.

Dat dienvolgens, wanneer voortaan in een der Geregten ten platten Lande dezer Provincie, een of meer Personen, geene Acte van Indemniteit mede brengende, ofte wel zodanig eene Acte, edoch van welke het effect moeilijk te bekomen is (als bij voorbeeld, uit plaatsen buiten het ressort van de Generaliteit gelegen etc.) zig metter Woon komen neder te zetten, Schout en Schepenen van dat Gerecht gehouden zullen wezen, ten spoedigsten onderzoek te doen naar de omstandigheden van

zulke nieuwe Inwoners, en wanneer zij bevinden, dat die nieuwe Inwoners een genoegzaam vermogen of ordentlijk bestaan hebben, alsdan dezelve ongestoord de verdere Inwoning zullen mogen laten vervolgen, waarvan Schout en Geregte, na expiratie van de eerste seven maanden zulks nog also bevindende, aan die Personen voor de somma van 12 stuivers eene Acte, doch zonder Zegel, zullen ter hand stellen, en dezelve Acte behoorlijk registreren.

XVI.

Dan, wanneer bij dat onderzoek aan hen komt te blijken, dat die nieuwe Inwoners geen genoegzaam vermogen of ordentlijk bestaan hebben, zullen zij dezelve Personen ten spoedigsten aanzeggen, dat zij, voor het einde van de eerste agt maanden, zullen hebben over te leveren behoorlijke Acte van Indemniteit ofte van Cautie voor hunne casuële Armoede. En zo die Personen, Vreemdelingen zijnde en buiten deze Provincie geboren, bij de expiratie van den voorsz. termijn, bevonden worden hieromtrent in gebreke te zijn gebleven; zullen Schout en Schepenen voornoemd, ten spoedigsten die nieuwe Inwoners door den Bode des Geregts doen aanzeggen, van binnen een maand buiten den Geregte te vertrekken, en van die Aanzegginge, door denzelfden Bode, behoorlijk relaas doen leveren. En bijaldien dezelve Personen, na expiratie van den voorsz. termijn, alsnog in den Geregte bevonden worden, zullen Schout en Geregte des noods met assistentie van een der Dienaren der Justitie van het District, dezelve de facto uit den Geregte uitzetten. Blijvende niettemin dezelve Personen onverkort, om zig bij bovengemelde aanzegginge bezwaard vindende, binnen den voorsz. termijn van een maand, zig te adresseren aan den Hove Provinciaal, en nodige voorzieninge, ingevolge van deze Ordonnantie, te verzoeken.

Alle hetwelke insgelijks zal moeten geschieden, indien bij zodanige nieuwe Inwoners wel eenige Acten of Cautien worden uitgeleverd, edoch welke alleen maar voor een zeker bepaald getal van jaren opereren, nadat de termijn van alzulke jaren verlopen, en dus de voornoemde Acten hunne kragt verloren zullen hebben.

XVII.

Dat, zo de Schout en Schepenen voornoemd zodanige onvermogene Personen, als in 't voorgaande Articul vermeld zijn, zonder het daarbij gerequireerde van dezelve ontvangen, of invoege voorsz., omtrent dezelve gehandeld te hebben, de begonne Inwoning den tijd van een rond jaar aan een binnen hunlieder Gerecht laten continuëren, dezelve alsdan tot armoede vervallende, en buiten deze Provincie geboren zijnde, ofte de plaatze hunner geboorte binnen dezelve en de verplichting tot alimentatie, ingevolge van deze Ordonnantie, niet kunnende aanwijzen, zullen komen tot lasten van zodanig Gerecht, ofte wel door Schout en Geregts-Personen, uit hunlieder privé-beurse, moeten onderhouden worden, indien de Ingezetenen ofte eenige van dien konden doen blijken, dat Schout en Geregten in het toelaten dier Inwoning, 't zij dat door hun een Acte tot die Inwoning uitgeleverd is ofte niet, ter kwader trouwe hebben gehandeld en tegens beter weten aan; zullende voor het voorsz. onderhoud,

Schout en Geregtspersonen, welke het voorsz. doleus verzuim gepleegd mogten hebben, ieder in solidum gehouden zijn, met dien verstande nochtans, dat wanneer komt te blijken, dat voorsz. Ingezetenen hunne aanklagte tegens Schout en Geregten niet konden bewijzen, dezelve alsdan zullen moeten vergoeden alle kosten, door derzelver temeraire of vexatoire aanklagte veroorzaakt.

XVIII.

En opdat Schouten en Geregten des te beter onderrigt werden aangaande de Personen, welke zich in hunlieder Geregten met 'er woon komen neder te zetten, zo ordonneren Wij, dat Predikant en Kerkenraad, en Roomsche Armmeeesters, bij het inkomen van nieuwe Inwoners, zo ras mogelijk, en alle Eigenaars en Bruikers, welke hunne Huizen, Wooningen, ofte een gedeelte van dien, aan vreemde Personen verhuren, binnen vier Maanden, nadat deze nieuwe Inwoners hunne woningen betrokken hebben, schriftelijk daarvan zullen hebben kennis te geven aan den Schout en Geregte van die plaatze, met uitdrukkinge van de namen der Huurders, op poene van hierinne nalatig blijvende, in cas van derzelver Armoede, het Geregte te zullen moeten schadeloos houden. Van welke kennisgevinge, des gerequireerd wordende, Schout en Geregte aan bovengemelde Personen behoorlijke blij zullen hebben uit te leveren.

XIX.

Dat alle diegenen, welke, ten platten Lande wonende, zich buiten deze Provincie willen gaan nederzetten, binnen zes Maanden na hun vertrek, een Acte van Indemniteit zullen moeten verzoeken bij die Geregten ten Platten Lande, alwaar zij volgens deze Ordonnantie behoren, welke Acte hun, als voorsz. ook zal moeten worden geleverd. Doch zullen de respective Schouten en Schepenen, in het uitleveren van die Acten van Indemniteit, zich exactelijk reguleren naar de gewoonte, standgrijpende ter plaatze, waar naartoe zich de voorsz. Personen begeven, van welke gewoonte de Verzoekers, alvorens eenige Acten aan hun zullen worden uitgeleverd, aan Schout en Schepenen zullen moeten doceren. En zullen in alle gevallen dezelve Actens in het geheel geweigerd of alleen voor een bepaald getal van Jaren gegeven worden, bijaldien zulks ter plaatze, alwaar de Verzoekers zich willen gaan nederzetten, 't zij buiten of binnen de Provincie, zodanig geuseerd is.

XX.

Dat diegenen, welke, zonder van eene Acte van Indemniteit voorzien te zijn, zig metter Woon buiten deze Provincie reeds begeven hebben of in 't vervolg komen te begeven, zodra zij deze hunne Uitwoning den tijd van een rond jaar aan een, zullen hebben gecontinueerd, hierdoor verstaan zullen worden, hun recht verloren te hebben, om ooit ofte ooit, ten lasten van eenige Parochien van Gereformeerden of Roomsche Gemeenten ten Platten Lande dezer Provincie, te worden gealimenteerd. Edoch met dien verstande, dat voor geene Uitwoning zal gehouden worden de tijd, die zodanig een doorbrenge in den krijgdsdienst van dezen Staat te Water of te Lande, ofte in den dienst van de Oost- en West-Indische Compagnien, ofte van andere bij de Unie Geoctroijeerde Maatschappijen,

mitsgaders van particulieren in de Colonien van den Staat, nogte ook den tijd, welke een Ingezeten dezer Provincie, in of buiten dezelve, besteedt tot het leeren van Konsten, Noeringen, Handwerken en Ambagten, ofte in het dienen voor Knecht of Meid bij particuliere Meesters of Vrouwen; ten ware de hiervoren gemelde Personen, gedurende den tijd hunner Uitwoning, komen te trouwen, en getrouwd zijnde, deze hunne Uitwoning langer dan een jaar te continuëren, in welken gevalle zij insgelijks verstaan zullen worden alle recht tot eenige Alimentatie binnen deze Provincie verloren te hebben. Wordende nochtans met het gestatueerde bij dit Articul niet verstaan eenig prejudicie te zijn toegebracht aan het recht, 't welke de respective Geregten binnen deze Provincie op den anderen, tot alimentatie der Personen, binnen hunnen bedrijve geboren, bij deze Ordonnantie is toegekend, in cas zodanige Personen wederom, door clandestine inwoning, binnen de Provincie zig bevonden, en eenige hulpe of sustentatie nodig hadden, mits nogtans kome te blijken, dat zodanige Personen, den tijd van ten minsten 5 jaren, wederom binnen de Provincie gewoond hebben.

XXI.

Dat alle Declaratoiren en Acten van Indemniteit ofte van andere Cautie, in maniere voorsz. aan de respective Geregten binnen deze Provincie geleverd of vertoond, en door dezelve uitgegeven wordende, door den Secretaris van den Geregte, in een behoorlijk Register zullen moeten worden geregistreerd en daarvan eene Copie gegeven aan de Diaconie der Gereformeerde Gemeente, in reguard der Gereformeerden en Onroomschen, en ten opzichte der Roomschegezinden, aan de Armenmeesteren dier gezinte. Voor de Registrature van welk Declaratoir ofte Acte, en het uitleveren van de voorsz. Copie Authentique te samen, door den nieuwen Inwoner, of vertrekkende Persoon, aan den Secretaris betaald zal worden 1 Gulden boven het Zegel. En zal dezelve Secretaris, bij de jaarlijksche Uitzettinge van de Dorp of Buurlasten, gehouden wesen aan de presente In- en Opgezetenen, zo wel als aan de respective Kerkenraden en Roomsche Armenmeesteren, des gerequireerd wordende, Visie van dat geregistreerde te geven, of hetzelfde voor te lezen, op de boete t' elkens van 3 Guldens, ten behoeve van de Diaconie-armen van die Plaats ofte Parochie, bij weigering, te verbeuren.

XXII.

Dat de 'Tuiniers, die van buiten deze Provincie, onder een of ander Geregte van dezelve, ten Platten Lande, op eene Buitenplaats in dienst komen, getrouwd of ongetrouwd, zonder Acte van Indemniteit zullen worden geadmitteerd, en ten hunnen opzichte gevolgd worden de dispositie van het volgende 23. Articul; doch dat dezelve, Kinderen hebbende en mede brengende, gehouden zullen zijn eene Acte van Indemniteit, of andere cautie voor de casuële Armoede van die medegebragte kinderen te bezorgen. Dat zij ook wederom, buiten deze Provincie vertrekkende, nog voor zich, nog voor hunne herwaarts gebragte Vrouwen, maar alleen voor de kinderen, die zij, gedurende hun verblijf binnen deze Provincie, zullen hebben gewonnen, eene Acte van Indemniteit van het Geregte of de

Geregten, onder welke die kinderen zullen zijn geboren, zullen kunnen verzoeken, die hun alsdan verleend zal worden, op den voet van het 19. Art. van deze Ordonnantie.

XXIII.

Dat andere Personen, van buiten deze Provincie komende, en zich in dienst begevende van particuliere Meesters en Vrouwen, door den tijd hunner dienstbaarheid, hoe langdurig die ook zijn mag, nooit zullen verstaan worden tot enig Gerecht ten platten Lande dezer Provincie, in cas van Armoede te behoren. Dat nogtans, ingevalle zij door ziekte ofte anderszins tot onvermogen vervallen, en hunne Meesters of Vrouwen mogten weigeren hun langer in huis te houden of van het nodige te voorzien, de Diaconen of Roomsche Armenmeesteren der Kerken, waaronder zij parochiëren, hun den vereischten onderstand zullen verlenen, ter tijd toe, dat zij behoorlijk naar de plaats, alwaar zij t' huis behoren, zullen kunnen komen of getransporteerd worden.

XXIV.

Dat, wanneer een Vrouw, buiten de Provincie geboren, of in geen Gerecht dezer Provincie, ingevolge van deze Ordonnantie, t'huis behorende, trouwt met een Man, binnen deze Provincie gedomicilieerd, alvorens hare Huwelijks-Geboden alhier zullen mogen worden afgekondigd, des gerequireerd wordende, zal moeten overleveren behoorlijke Acte van Indemniteit of cautie voor casuële Armoede, en daarvan ofte van bekome consent tot Inwoning, bij Acte van Schout en Geregte, aan Predikant en Kerkenraad doen blijken. Dan een Man, zich in de voorsz. omstandigheden bevindende, en trouwende met eene Vrouw, welke alhier t'huis behoort, zal ten zijnen opzichte gevolgd worden de dispositie van het 15. en 16. Art. dezer Ordonnantie, en dus bij den Geregte niet geadmitteerd wordende, zal hij uit deze Provincie moeten vertrekken, gelijk ook in alle gevallen de Vrouw of de Man, voorkinderen, buiten deze Provincie geboren, medebrengende, gehouden zullen wezen, des gerequireerd zijnde, een Acte van Indemniteit of andere cautie voor de casuële Armoede van die kinderen te bezorgen.

XXV.

Dat, als een Man en Vrouw beiden, volgens deze Ordonnantie, in onderscheide Steden en Gerechten of Parochien dezer Provincie t' huis behorende, te samen trouwen of reeds getrouwd zijn, en tot Armoede vervallen, zijlieden wel respectievelijk, zo als ook hunne kinderen, door de Steden en Gerechten of Parochien, waaronder zij respectievelijk behoren, zullen worden gealimenteerd; doch egter altijd bij elkanderen zullen blijven wonen in de plaatse, waarinne zij zich metter woon bevinden, zonder van elkanderen gescheiden te worden, ten ware met onderling goedvinden der Geïnteresseerden, de Woonplaats van het geheele Huisgezin, tot menagement der onkosten van hun onderhoud, konde worden veranderd. Zullende overzulk de Steden ende Geregten ofte Parochien, welke tot de alimentatie van een of ander Persoon van hetzelfde Huisgezin verplicht zijn, altijd aan de Steden en Gerechten of Parochien der Woonplaatse, naar hunlieder vermogen, pro rata van de Personen, welke gealimenteerd worden, in de uit te reikene bedeling moeten contribuëren, en zullen

twee Kinderen, zo lange niet boven de 12 jaren oud zijn, voor een Persoon worden berekend, ten ware door bijzondere ziekten of toevallen dezelve Kinderen meerdere assistentie nodig hadden.

En zullen voorts alle geschillen, welke, zo over het uitleveren der respectie Declaratoiren en Acten, als de Contributien tot het onderhoud der Armen, mogen verrijzen, staan ter Uitsprake van den Hove Provinciaal, voor zo veel het Platte Land betreft, en van de Geregten van Stad en Steden, voor zo veel dezelve Steden, ofte derzelver Diaconien, Armen-Kameren, ofte wien zulks concerneren mogt, aangaat, omme zo veel mogelijk bij denzelfde Hove en Geregten de plano te worden getermineerd.

XXVI.

Eindelijk verstaan Wij, dat de Declaratoiren, in dezen gemeld, zullen moeten zijn ingerigt, in conformité van het hier navolgende

FORMULIER

Van Declaratoir, door de respectie Geregten ten Platten Lande uit te leveren aan Inboorlingen.

Wij Schout en Geregte van declareren bij dezen, dat ingevalle de Persoon of Personen van geboren in dezen Geregte, en zijnde van den Godsdienst, dewelke voornemens is of zijn, zig metter Woon van hier naar elders binnen deze Provincie te begeven, t'eeniger tijd tot Armoede kwam of kwamen te vervallen, dezelve door de (Diaconie der Kerke van

{ Roomsche Armenmeesteren der Kerke van waaronder de Opgezetenen dezes Geregts respectie parochiëren of behoren, zullen moeten worden onderhouden en gealimenteerd in conformité van de Ordonnantie der Ed. Mog. Heeren Staten dezer Provincie, op den 5. Augustus 1777 gearresteerd.

Zullende door de respectie Magistraten van Stad en Steden diergelijke Declaratoiren aan de Inboorlingen van hun lieder Stad en Jurisdicte worden afgegeven.

Alle welke Poincten of Articulen, en ieder van die in het bijzonder, Wij willen en ordonneren, dat van nu voortaan onverbrekkelijk onderhouden, en geobserveerd zullen worden, bij allen en een iegelijk, zulks aangaande of rakende. Deroerende daarmede voorgaande Placaten en Reglementen, op hetzelfde Subject geëmancieerd, en reserverende aan ons en Onze Ordinaris Gedeputeerden, die wij daartoe bij dezen authoriseren, om in cas in volgende tijden, ofte ook in het executeren van deze Onze tegenwoordige Ordonnantie, eenige zwaarigheid of duisterheid zoude mogen vallen, 't zij generalijk ofte wel met opzigt tot eenige particuliere Geregten, hetwelke eenige Interpretatie ofte Ampliatie zoude vereischen, zulks in het geheel of gedeeltelijk te mogen interpreteren, verklaren en ampliëren, naar de gelegenheid der zake.

En opdat niemand hiervan eenige ignorantie pretendere, zal deze alomme binnen deze Provincie worden gepubliceerd en geaffigeerd naar behoren.

Gedaan t' Utrecht den 5. Augustus 1777. Was gearapheerd. J. H. Grave van Rechteren, vt. Onderetond. Ter Ordonnantie van mijne voornoemde Heeren de Staten. Was getekend. Milan-Visconti.

7. PUBLICATIE *der Staten van Utrecht, tot regeling van het regt der Diaconien op de goederen van bedeeiden. 7 November 1780.*

De Staten van den Lande van Utrecht, gezien hebbende de consideratien en het advis van den Hove Provinciaal op de Requeste van de drie Classen dezer Provincie, aan Ons gepresenteerd, betreffende het recht der Diaconien, om de boedels van Gealimenteerden, zonder kind of kinderen na te laten, overleden zijnde, te aanvaarden. En ten dien einde met alle moderatie, zowel de schadeloosstelling der Diaconie, ten opzichte van de door hun verstrekte alimentatie, als het recht van successie der Erfgenamen trachtende in het oog te houden; hebben goedgevonden, bij forme van Reglement, voor het vervolg mits dezen te statuëren.

Art. I.

Dat Diaconen ten allen tijde zullen hebben het recht van repetitie der Alimentatiepenningen, door hun verstrekt, wanneer de Gealimenteerdens, het zij door ervenisse of op eenige andere wijze, tot beter fortuin, en dus tot deze restitutie, zonder merklijk bezwaar, in staat geraken.

II.

Dat de Diaconien voortaan gerechtigd zullen zijn alle boedels van de zodanigen, welke eenige alimentatie van hunlieden op derzelver overlijden, dadelijk zijn genietende, of voorheen genoten hebbende, bij provisie te beheeren; doch niet anders, dan na

dat zijlieden alvorens, wanneer de Erfgenamen bekend zijn, aan dezelve gerechtelijk zullen hebben doen afvragen, of zijlieden bereid zijn cautie te stellen voor de restitutie der verstrekte alimentatie en deze daartoe onmachtig of onwillig mogten wezen: zullende ingevalle deze Cautie door hun gesteld wordt, de beheering des Boedels aan de Erfgenamen worden overgelaten.

III.

Dat zijlieden verder gequalificeerd zullen zijn de bovengemelde boedels binnen 's jaars tot liquiditeit te brengen, en daaruit te repeteren, hetgene zijlieden, in maniere voorsz., ter alimentatie van den Overledenen of de zijnen verstrekt hebben, mits het resterende aan de Erfgenamen extraderende: zullende ten dien einde de Diaconien ten allen tijde verplicht zijn aan die Erfgenamen behoorlijke rekening en bewijs van zodanigen boedel te doen.

En opdat niemand hiervan ignorantie pretendere, zal deze alomme worden gepubliceerd en geaffigeerd naar behoren.

Aldus gedaan binnen Utrecht, den 7. November 1780. Was gearapheerd. J. H. Grave van Rechteren, vt. Onderstond. Ter Ordonnantie van mijne voornoemde Heeren de Staten. Was getekend. C. A. Vos.

8. PUBLICATIE *der Gedeputeerde Staten van Utrecht, met nadere bepalingen omtrent de afgifte en het invorderen der Acten van Indemniteit. 24 Julij 1781.*

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht, doen te weten: Alzo Ons van tijd tot tijd is voorgekomen, dat Mans, binnen deze Provincie gedomicilieerd, genegen zijnde zich in Echte te verbinden met Vrouwen, buiten deze Provincie t' huis behorende, ter plaatse, alwaar geene Acten van Indemniteit worden gegeven, in het afkondigen hunner Huwelijksgeboden, zo bij Gerechten als Predikanten en Kerkenraden zwaarigheid wordt gemaakt, alvorens zodanige Acte van Indemniteit is uitgeleverd, uit hoofde van de dispositie bij het 24. Artikel der Ordonnantie, omtrent het onderhoud der Armen en het vorderen en uitleveren van Acten van Indemniteit, den 5. Augustus 1777 gemanueerd.

En voorts bij Ons in consideratie genomen zijnde, dat bij het 19. Art. derzelver Ordonnantie is gestatueerd, dat bij vertrek van Inwoonders dezer Provincie naar plaatsen, alwaar geene Acten van Indemniteit worden uitgeleverd, dezelve ook aan hen zullen worden geweigerd. Zoo is 't, dat Wij, tot voorkoming van alle inconveniënten ten dien opzichte, in krachte van de Authorisatie, bij de Heeren Staten dezer Provincie in 't einde der voornoemde Ordonnantie op Ons verleend, bij ampliatie en interpretatie van het bovengemelde 24. Artikel, mits dezen hebben goedgevonden en verstaan, dat van de dispositie, bij hetzelfde Artikel dezen aangaande vastgesteld, zullen zijn uitgezonderd zodanige Vrouwen, welke kunnen aantonen, dat ter plaatse, alwaar zij t' huis behoren, geene Actens van Indemniteit worden uitgeleverd,

en dat dienvolgende in zodanige gevallen het afkondigen der Huwelijksgeboden, zonder verhindering, zal geschieden en voortgang hebben.

En hebben Wij wijders, om verschillen en moeilijkheden omtrent het onderhoud der Armen, tusschen de Gerechten en Kerkenraden ten platten Lande, in het vervolg af te snijden, in krachte als boven, bij interpretatie derzelve Ordonnantie van 5 Augustus 1777 goedgevonden, mits dezen in het generaal te statueeren, dat alle de behoeftige personen, die, 't zij uit wat hoofde ook, behorende onder enig Gerecht binnen deze Provincie, onderhoud of alimentatie nodig hebben, voortaan zullen moeten worden gealimenteerd bij Diaconen van de Gereformeerden of Armenweesters der Roomsche gemeente, waaronder zijlieden respectivelijk parochiëren, alles onverminderd het gestatueerde bij de 14. 15. en 16. Artikelen der bovengemelde Ordonnantie, en de verplichting daarbij aan die van de respective Gerechten opgelegd; zo ook onverminderd hetgene bij het 17. Artikel is vastgesteld, nopens de verplichtinge van Schouten en Gerechtspersonen, om uit hunlieder privé-beurse de alimentatie te moeten presteren, ingevalle enig doleus verzuim, ten opzichte van het admitteren of laten inwonen van onvermogene personen, bij henlieden mogte zijn gepleegd; zullende nochtans zodanige behoeftige personen, van welker alimentatie de Diaconien, voor dato dezes, bij Rechterlijke decisie zijn vrijgesproken, blijven ten laste van de Gerechten.

En opdat niemand hiervan ignorantie pretendere,

zal deze worden gepubliceerd en geafficheerd naar behoren.

Gedaan t' Utrecht den 24. Julij 1761. Was ge-

parapheerd. J. F. Grave van Nassau, vt. Onderstond. Ter Ordonnantie van Welgemelde Heeren Gedeputeerden. Was getekend. C. A. Vos.

9. RESOLUTIE der Gedeputeerde Staten van Utrecht, waarbij bepaald wordt dat het 11. en 21. Artikel der Ordonnantie op het onderhoud der armen, d.d. 5 Augustus 1777, stiptelijk moet worden achrtervolgd. 10 Augustus 1790.

De Heren Gecommitteerden tot de Synode hebben ter Vergaderinge gerapporteerd, dat ingevolge hunner Ed. Mo. Resolutie van den 30. April dezes jaars, hadden gebesoinneerd over het Request, door Gedeputeerden Synodi ingedient en houdende klagen wegens het niet observeeren van het 11. en 21. Art. der Ordonnantie op het onderhoud der armen, den 5. Augustus 1777 geëmaneeerd, en dat met Deputati Synodi daarover nader hadden gesproken. Waarop gedelibereerd zijnde, hebben hun Ed. Mo., conform het bij voorn. Rapport geadviseerde, goedgevonden bij vernieuwing de respective Gerechten aan te bevelen en te gelasten, zo als geschied bij dezen, dat zij zich stiptelijk zullen gedragen naar de Ordonnantie van den 5. Augustus 1777, op het onderhoud der Armen geëmaneeerd, en alzulks ook, conform het 11. en 21. Artikel van voorsz. Ordonnantie, het daarbij gementioneerde Declaratoir niet uit te leveren, dan na alvorens

behoorlijk door een bewijs van den Predikant, Pastoor en Armmeesteren, wegens de kinderen, welke gedoopt zijn, of wel anderszins in reguard van andere kinderen, nopens de Geboorteplaatsen van dezelve onderricht te zijn, gelijk ook dat binnen bekwamen tijd, uiterlijk binnen drie maanden, Copijen door henlieden worden afgegeeven aan de Diaconyen of Armmeesteren (in reguard van Roomschegezinden) van al zodanige Declaratoiren en Actens van Indemniteit, of wel andere cautien, als aan de respective Gerechten binnen deeze provincie geleverd of vertoond en door dezelve uitgegeven moeten worden; breder bij het gemelde 21. Artikel opgenoemd en omschreven.

Zullende van deze nadere aanschrijving aan de respective Classes dezer Provincie bij extract dezer communicatie worden gegeven tot derzelver informatie.

10. APPOINTEMENT der Gedeputeerde Staten van Utrecht, met bepaling dat verlaten R. K. Kinderen door de Geregten in de Gereformeerde Godsdienst moeten worden opgevoed. 26 November 1743.

Op de Requeste van Schout en Gerechte van Abcoude, de Leeuws Gerecht, vertonende dat aldaar woonachtig was geweest Pieter Munter, professie doende van de Roomsche Religie, welk persoon voor ruim een half jaar vertrokken was, met achterlatinge van zijne twee Kinderen, welke dus door 't Gerecht gealimenteert mosten worden, gelijk die ook aangenomen en ter opvoedinge besteld waren, dog dat speculatie viel of die Kinderen

in de gereformeerde Religie mosten opgebracht worden, of wel in de paapsche, waarvan hunne ouders belijdenisse hadden gedaan, verzoekende diensaaangaande haar Edel Mogende Declaratoir en goedvinden te mogen weten. Is geappointeert. De Gedeputeerden etc. verstaan, dat volgens het vast gebruik op andere plaatsen geobserveert, de kinderen in dezen gemelt in de gereformeerde Religie zullen moeten worden opgebracht.

EERSTE BOEK. TIENDE TITEL.

Aangaande de jaar- en andere markten, vervaartijden en vacantien.

1. APPOINTEMENT der Gedeputeerde Staten van Utrecht, waarbij aan de Regering van Montfoort vergund wordt vrijgeleide te verleen en aan de bezoekers van de aldaar op te rigten jaarlijksche beestenmarkt. 29 Januarij 1737.

Op de Remonstrantie van de Heeren Borge-meesteren ende Regeerders der Stad Montfoort, vertonende dat de Heeren Remonstranten na het exempel van de andere naburige kleyne Steeden in Holland, tot gerief der Kooplieden ende faeur haerer borgeren, gaerne souden oprechten eene magere beestemerckt binnen haere Stad, te houden de drie laetste dinghsdagen in April, gelijk tot Woerden de drie laetste woensdagen geschiede; verzoekende bij provisie als hierna staet geappointeert.

De Gedeputeerden etc. accordeeren ende authoriseeren bij provisie de Heeren Remonstranten, om aan diegeene, die dezelve mercktdagen in dezen sullen willen besoecken, te mogen geven vrij ende vast geleyde op ieder der gemelde mercktdagen Drie Dagen, als een voor, een in, ende een na de mercktdagen, om te mogen comen, passeeren ende repasseeren met haar lijff ende goederen in de Stad Montfoort, en de vrijheid van dien, sonder gearresteert of becommert te mogen worden op dezelve

dagen, uytgesondert die vijanden van den Lande, | do hoge Overichheyd of gemelte Stede overwon-
ende van doodslag of andere quade seyten tegens | nen zijn.

2. RESOLUTIE van Gedeputeerde Staten van Utrecht, met bepaling, dat geen Koord-dansers of andere Spellen ten platten Lande mogen worden opgericht, zonder toestemming van den Maarschalk van het Kwartier. 12 Julij 1754.

Door Jhr. Gerard Godard Taets van Amerongen, Maarschalk van 't Nederkwartier dezer Provincie, bij Memorie voorgedragen zijnde, dat tot Breukelen een Koordedansers Spel zoude opgericht worden buyten zijne permissie, en dat zulks vermeende niet overeen te komen met de goede ordre, alsoo aan den Vertoonder het opzigt tegens alle onordentlijkheden aanbevolen was, versoeckende derhalven dat sonder sijne permissie geene diergelijke of andere Spellen mogten opgerecht of gehouden werden.

Is na deliberatie goedgevonden dat, alvorens eenige Koordedansers of andere Spellen ten platten Lande dezer Provincie worden opgericht ofte gehouden, permissie zal moeten werden versogt aan den Maarschalk van 't kwartier, die den tijd, voor hoe lange sodanige Spellen zullen staan of gehouden werden, praefigceeren kan, en zijne Dieners kan laten passen op alle onordentlijkheden.

Zullende ten dien einde Extract deser aan gemelden Maarschalk werden ter hand gesteld.

3. DERGELIJKE resolutie, met bepaling, dat tot het oprigten van Spellen, eerst de toestemming van den Ambachtsheer en daarna die van den Maarschalk zal worden versocht. 26 Julij 1754.

Op de Requeste van Johan Ort, Ambachtsheer van Breukelen, houdende dat onlangs door een trouw Koordedansers aangesogt geweest zijnde tot permissie om hunne exercitien te vertonen, 't zelve hadde toegestaan, dog dat de Maarschalk van 't Nederkwartier sustineerde het aan hem te staan om permissie van dien aart te verleen, met dien gevolge, dat de vooraz. Speelders zijn geordonneert hunne exercitien te staken; dat de Vertoonder, om niet openbaarlijk ten toon gesteld te wezen, sig deswegens aan gedachten Maarschalk had geadresseert, en dat de Vertoonder, om van de eene kant in 't vervolg aan diergelijke onsmakelijke en verdrietige rencontres niet weder geëxponcirt te zijn, en van de andere kant zijn recht en auctoriteit als Heer van 't ambacht, so veel mogelijk te

conserveeren, ook vermeind had sig te moeten adresseeren aan haar Ed. Mog., verzoekende haar Ed. Mog. Declaratoir, wie tot 't geven en verleen van permissie als boven gemeld, gerechtigd en bevoegd is, namentlijk den Vertoonder als Ambachtsheer of den Maarschalk. Is geappointeert.

De Gedeputeerden etc. verstaan, dat de permissie door Koordedansers en andere Speelders aan den Ambachtsheer zal moeten worden verzogt en van denzelven verkregen, en dat na die zal wesen verkregen, alvorens eenige preparatien te maken, of te spelen, door de Speelders kennisse zal gegeven worden van de becomo permissie aan den Maarschalk van het kwartier, om van denzelve ook permissie te verkrijgen.

4. PUBLICATIE der Gedeputeerde Staten van Utrecht, met vaststelling van de dagen, waarop de Kermissen ten platten Lande gehouden zullen worden. 9 Augustus 1765.

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht, doen te weten: Alzo ter Vergaderinge der Heeren Staten dezer Provincie is voorgekomen, hoe op 's Heeren-dag ten Platten Lande, voornamelijk ten tijde van Kermissen, op de meeste Dorpen veelerlei insolentien en baldadigheden geploegd worden, tot stoornis van den Godsdienst en ont-eering van Gods heiligen naam; en op de representatien deswegens gedaan, Haar Ed. Mog. dien volgende, om in hetgeen voorschreven is, zo veel mogelijk tot welzijn van Land en Kerke te voorzien, bij speciale Resolutie van den 27. Maart dezes jaars 1765, goedgevonden hebben te ordonneeren, dat voortaan in alle Dorpen en Gerechten ten Platten Lande dezer Provincie, geene Kermissen op den Zondag of andere Vierdagen zullen mogen gehouden worden; maar dezelve ter plaatsen, alwaar die op den Zondag of anderen Vierdag gehouden worden, zullen worden verzet op den Dingsdag voor of na dien tijd, en dat zodanige Kermissen, die op een' vasten dag der Maand

staan, en dus door verandering van de Jaargetijden op den Zondag of anderen Vierdag zouden kunnen invallen, mede zullen worden verzet op den volgende of voorgaanden Dingsdag.

En ten einde aan de intentie van Haar Ed. Mog. ten dezen opzichte des te beter te voldoen, hierop gerequireerd, en vervolgens ter Onzer Vergaderinge ingekomen en geëxamineerd zijnde de respective berichten van Schouten en Gerechten ten Platten Lande dezer Provincie. Zo is 't: dat Wij, ingevolge van de Authorisatie ter Beschrijving verleend, hebben goedgevonden mits dezen te statuëren, dat de respective Kermissen zullen worden verzet en voortaan niet langer, dan voorheen gebruikelijk is geweest, mogen gehouden worden in de navolgende Districten en Dorpen dezer Provincie, in voege als volgt:

Ter Aa, den eersten Dingsdag van de maand Augustus in yder jaar.

Abcoude en Baembrugge, zo van de Wilhems als St. Pieters Gerechten, den eersten Dingsdag in Sept.

Achthoven, op Pinxter-dingsdag in yder jaar.
Achtthhoven, Dingsdag na den 24. Augustus in yder jaar.

Amerongen, den eersten Dingsdag in September.
Ankeveen, Dingsdag na den eersten Zondag in October.

Baarn, op den laatsten Dingsdag in October.
Breukelen, op den tweeden Dingsdag na het begin van de Utrechtsche Kermis.

Bunnik, Vechten en Ter Hul, de derde Dingsdag na Paaschen.

Bunschoten, den eersten Dingsdag in de maand Julij.

Camerik, 'Teylingens Gerecht, den eersten Dingsdag van September in yder jaar.

Camerik, Myzyde uts.
Cockengen, den eersten Dingsdag na den 15. Augustus in yder jaar.

Cortenhoef, den eersten Dingsdag in October.
Cothen, den eersten Dingsdag na den 24. Aug.

Darhuizen, den eersten Dingsdag na den 10. October in yder jaar.

Demmerik, op den laatsten Dingsdag in Sept.

Doorn, op den eersten Dingsdag na den vierden Zondag in September.

Dribergen, den tweeden Dingsdag in October.
Ter Eem, den eersten Dingsdag na den 25. Julij.
Eemnes Binnendijks, den derden Dingsdag in October.

Eemnes Buitendijks, uts.
Galekop, den eersten Dingsdag na den 22. September.

't Gein, den tweeden Dingsdag in de maand May.
Gerverskop, den Dingsdag na den 6. October.
Harmelen, de 1. Kermis Dingsdag na Hemelvaartsdag, de 2. Kermis op den eersten Dingsdag in October.

De Haar, Dingsdag na den 14. September.
Hagesteyn, continueert zonder verandering, also de twee Kermissen aldaar beiden op Dingsdag komen.
Heemstede, Dingsdag na Pinxteren.

Honswijk, den tweeden Dingsdag in de maand Julij.
Houten, 1. Kermis op Dingsdag na Pinxteren.
2. Kermis-Dingsdag, na den 8. September, en 't Gooy agt dagen later.

Jutphaas, Neëreind en 't Overeind, op Dingsdag voor den 24. Junij.

Lange Ruige Weide, den Dingsdag na den 14. September.

Leersum en de Ginkel, den derden Dingsdag in de maand October.

Linschoten, Dingsdag op of na den 7. Augustus.
Loenen, op den eersten Dingsdag in September.
Loenersloot, den Dingsdag na den 10. Augustus.
Lopik en Capel, op den eersten Dingsdag in Aug.
Maarsen, op Dingsdag na den 15. September.
Maarseveen (Oud) op den eersten Dingsdag in October.

Maarseveen (Nieuw) als Maarsen.

Mijdrecht, den Dingsdag komende na den tweden Zondag in Augustus van yder jaar.

Nyendijk, anders Dwarsdijk, den tweeden Dingsdag na Pinxteren.

Nederhorst, den Dingsdag na den 15. Augustus.

Nederlangbroek, Dingsdag na den 24. Augustus.
Nichtevecht, Dingsdag vóór den 10. October.

Niecoop, Portengen, de lange Haer en Gieltjensdorp, Dingsdag na den 8. Zondag in Augustus.

Odijk, 1. Kermis op Dingsdag na den 28. April.
De 2. Kermis Dingsdag na den 21. Oct.

Oostveen, aan den Maartensdijk en Achterwetering, den tweeden Dingsdag in Junij, en de Groenekan, Dingsdag na den 24. Junij.

Oostbroek en de Bilt, Dingsdag na den 4. Zondag in September.

Ouden Rhojn, den eersten Dingsdag na den 1. Zondag in September.

Oudhuizen, Dingsdag na den 2. Zondag in Oct.
Papekop en Diemerbroek, den eersten Dingsdag na den laatsten Zondag van September.

Papendorp, op Dingsdag na den 22. September.
Portengen, Pieks Gerecht, op den tweeden Dingsdag van October.

Ruwiel, uts.
Schalkwijk, Dingsdag voor den 29. Junij.

Sevenhoven, op den Dingsdag na den 29. Aug.
Soest, op den tweeden Dingsdag na den 10. Oct.

Sterkenburg, op Dingsdag 14 dagen na de Utrechtsche Kermis.

Thamen, den eersten Dingsdag in Augustus.
Tienhoven, den eersten Dingsdag na den 21. Sept.
Tul en 't Waal, den eersten Dingsdag in de maand Julij.

Uithoorn, den eersten Dingsdag in Augustus.
Vinkeveen, op den laatsten Dingsdag in Sept.

Vleuten en de Meern, te Vleuten de 1. Kermis den tweeden Dingsdag na Pinxteren, en de 2. Kermis, Dingsdag na den 8. September. De Meern, de eerste Dingsdag na den 29. Junij.

Vreland, Dingsdag na den 15. Augustus.
Vreeswijk, Dingsdag na den 21. September.

Vijfhoeven in Kortrijk, Dingsdag na den 14. Julij.
Werkhoven, de 1. Kermis, op den derden Dingsdag na Pinxteren, en de 2. op den derden Dingsdag in October.

Westbroek, Dingsdag na den 25. Augustus.
Wilnis en Westveen, Dingsdag na den tweeden Zondag in October.

Woudenberg, Dingsdag voor den 25. Julij.
Zegveld en Zegveldbroek, Dingsdag na den 22. September.

Zeist, Cattenbroek en den Breul, 1. Kermis, den tweeden Dingsdag na Pinxteren, 2. Kermis, den eersten Dingsdag in October.

Zuilen, Dingsdag na den 11. May in yder jaar.
Ordonnerende en gelastende aan allen dien zulks mag aangaan, zich hiernaar stiptelijk te reguleren en te gedragen, en dat voorts conform en op den voet van deze Lijste, also de respective Kermissen ook in de Almanakken voor den aanstaande jare zullen worden veranderd en aangetekend.

En opdat niemand eenige ignorantie zoude kunnen pretenderen, zal deze alomme worden gepubliceerd en geaffigeerd naar behoren.

Gedaan t' Utrecht den 9. Augustus 1765. Was gearapheerd. J. Taets van Amerongen, vt. Onderstond. Ter Ordonnantie van Welgemelte Heeren Gedeputeerden. Was getekend. Milan-Visconti.

5. AMPLIATIE *van bovenstaande publicatie, waarbij het houden van Kermissen ten platten lande op Zon- en feestdagen verboden wordt. 16 December 1768.*

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht, in ervaringe gekomen zijnde, dat ofschoon bij Hunner Ed. Mog. Publicatie van den 9. Augustus 1765 is geordonneerd, dat de Kermissen in alle Dorpen en Gerechten ten Platten Lande dezer Provincie, alwaar men gewoon was, die op den Zondag of anderen Vierdag te houden, op eenen Dingsdag zullen verzet en voortaan gehouden worden; desniettegenstaande in sommige Dorpen en Districten de Kermissen noch op den Zondag gevierd, en zelfs bij die gelegenheid baldadigheden gepleegd worden; hebben dienvolgende goedgevonden, bij forme van Ampliatie der voorsz. Publicatie, nader te statuëren, gelijk Hun Ed. Mog. statuëren mits dezen, dat een ieder der Herbergieren, in welkers Huizen bevonden mogte worden, dat op eenen Zondag of anderen Vierdag, Kermis, het zij met het gaan van een Viool of anderzins, wordt gehouden, zal verbeuren een boete van 25 Guldens, gelijk ook alle en een ieder, die ter dier tijd in zodanige Herberg wordt gevonden op het spelen van de Viool gedanst, of anders met drinken en brassen de Kermis gevierd te hebben, zal verbeu-

ren een boete van drie Guldens, en dat ook niemand, het zij Dorpelingen of Buitenlieden, zal wezen gepermitteerd op eenen Zondag Kramen te zetten of te openen, om daaruit te verkopen, of daar voor te doen Koek hakken, op de boete van ses Guldens voor die des contrarie komen te doen; te appliceren alle deze voorsz. Boeten een derde ten behoeve van den Officier, die de calangé zal doen, een derde voor den Aanbrenger, en een derde voor de Armen der plaatze, waar het geval voorkomt.

Gelastende Hun Ed. Mog. de Maarschalken, Bailjuwen en Drossaarden dezer Provincie, hierop exactelijk te vigileren en te doen vigileren, opdat Hunner Ed. Mog. serieuze intentie in dezen werde achtervolgd en nagekomen.

En ten einde niemand hiervan eenige ignorantie pretendere, zal deze alomme worden gepubliceerd en geaffigeerd naar behoren.

Gedaan t' Utrecht den 16. December 1768. Was gearapheerd. A. V. Brinkesteyn, vt. Onderstond. Ter Ordonnantie van de Welgamelde Heeren Gedeputeerden. Was getekend. Milan-Visconti.

6. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, waarbij de Paaschvacantie voor hunne Gedeputeerden en andere Collegien wordt afgeschaft en de groote Vacantie verlengd. 9 Mei 1781.*

Bij Extract uyt de Resolutien der Heeren hunner Ed. Mo. Ordinaris Gedeputeerden, van den 3. April jongstleden, ter Vergaderinge favorabel voorgedragen zijnde, dat van wege de Heeren van den Hove Provinciaal was geproponeerd, of hun Ed. Mo. zouden kunnen goedvinden in plaatse van de vacantie van den Hove, welke op Paaschen voor den tijd van agt dagen in gebruik was, voortaan den voorn. tijd van agt dagen te voegen bij de Groote Vacantie, en dezelve alzoo 8 dagen, ook met relatie tot de Vacantie der Heeren Ordinaris Gedeputeerden en andere Collegien, alwaar gelijke Vacantien als voor den Hove in gebruik zijn, te prolongeren,

en daartegen de besoignes gedurende de week waarin Paaschen valt, te continueeren.

Waarop gededibereerd zijnde, hebben hun Ed. Mog. zich zulks laten welgevalen, en dienvolgende goedgevonden, dat conform het voorgedragene, den voornoemden tijd van agt dagen der Paasch-vacantie zal worden gevoegd bij de Groote Vacantie, en dezelve alzoo agt dagen geprolongeerd. Wordende mitsdien de voorsz. Paasch-vacantie bij dezen afgeschaft.

Authoriserende hun Ed. Mo. voorts de Heeren Ordinaris Gedeputeerden om het vereischte ten dien fine richtig te maken.

7. APPOINTEMENT *der Gedeputeerde Staten van Utrecht, met vaststelling van eenen vervaardag voor de Israëlieten te Maarssen en Maarseeven, als die op Zaterdag invalt. 27 April 1790.*

Op de Requeste van Schouten en Gerechten van Maarssen en Nieuwmaarsveen, te kennen gevende etc. is geappointeerd.

De Gedeputeerden etc. verstaan dat in dezen jare en ook bij vervolg, wanneer de Eerste May of de Eerste November op een Saterdag invalt, de verhuisdag voor de Joden te Maarssen en Nieuwmaars-

veen woonachtig, welke op dien tijd verhuysen moeten en ook voor de Christenen, welke met dien tijd huysen betrekken moeten, die door Joden bewoond worden, zal gehouden moeten worden op den eersten maandag in May of November in ieder jaar.

8. BEKENDMAKING *van den Landdrost van het Departement Utrecht, op welke dagen de Weekmarkten in de Steden van dat Departement zullen gehouden worden. 13 Januarij 1809.*

De Land-Drost van het Departement Utrecht brengt hiernede ter kennis van een ieder, dien zulks mag aangaan.

Dat, tengevolge van het Decret van Zijne Majesteit, in dato 4 Junij 1808, waarbij Hoogdezelve

heeft gelieven te bepalen, dat, met den jare 1809, in alle de Steden en Plaatzten binnen dit Rijk, alwaar des Saterdags Markt gehouden wordt, dezelve op eenen anderen Dag in de Week, met uitzondering van den Zondag, moet gehouden worden,

de noodige verschikkingen in de Weekmarkten, binnen sommige Plaatsen van dit Departement, hebbende moeten worden beraamd, dientengevolge de Land-Drost voornoemd, nagezien te hebben de consideratien van de Heeren Kwartier-Drosten en Plaatselijke Besturen binnen dit Departement, ten deze geconcerneerd, heeft goedgevonden de navolgende bepalingen vast te stellen in het houden der Weekmarkten, in de hierna te melden Steden van dit Departement, en zulks aanvankelijk met den 1. Februarij aanstaande.

Eerste Kwartier.

Te Utrecht zal de Weekmarkt, in plaats van op Saturdag, gehouden worden op Vrijdag.

Te Schoonhoven blijft de Weekmarkt op Woensdag.

Te Woerden blijft de Weekmarkt op Woensdag.

Te Oudewater blijven de Weekmarkten op Maandag en Vrijdag.

Te IJsselstein blijft de Weekmarkt op Vrijdag.

Te Montfoort blijft de Weekmarkt op Dingsdag.

Tweede Kwartier.

Te Amersfoort zal de Weekmarkt, in plaats van op Vrijdag, gehouden worden op Donderdag.

Te Wijk bij Duurstede blijft de Weekmarkt op Woensdag.

Te Rhenen blijven de Weekmarkten op Maandag en Donderdag.

Gelastende de Land-Drost de Heeren Burgemees-

teren der Steden van de eerste Klasse, en de Gemeente-Besturen der overige Steden, binnen dit Departement, bij de bovengemelde bepalingen geconcerneerd, om te zorgen, dat dezelve, dadelijk, na den 1. Februarij aanstaande, worden gevolgd en in acht genomen, en dat bovendien op die Plaatsen, alwaar een of meer jaarlijksche Paarden-, Vee- of andere Markten, op Saturdag, gehouden worden, dezelve almede op den nu voortaan te houden Marktdag, of op eenen anderen, buiten den Saturdag, worden verzet.

En ten einde op het rijden van de Veerwagens en Karren, en het varen der Marktschuiten en Schepen, waaromtrent, uit hoofde der voorschreven bepalingen, nodige verandering zal moeten gemaakt worden, geregeld orde werde gesteld, inviteert de Land-Drost de Heeren Burgemeesteren, Gemeente-Besturen en Gerechten, om deswege met elkander het noodig overleg te maken, en de schikkingen, welke dientengevolge door hun zullen worden beraamd, op Deszelfs approbatie in werking te brengen. — Met verdere aanschrijving, om te zorgen, dat de ten deze gemaakte veranderingen en bepalingen aan de Ingezetenen naar behooren kennelijk worden.

Zullende deze worden gepubliceerd en geaffigeerd, daar men zulks te doen gewoon is.

Utrecht, den 13. Januarij 1809. J. H. van Lijnden.

EERSTE BOEK. ELFDE TITEL.

Betreffende de Notarissen.

1. RESOLUTIE der Staten van Utrecht om voortaan geen dispensatie te verleenen voor den tot het Notariaat vereischten ouderdom. 11 Augustus 1762.

Op de Requeste van Dirck van Schalkwijk, oud ruim 22 jaren, Burger en inwoonder deezer Stad, verzoekende alzo zich meer dan seeven jaren in de notarieele praktijk had geoefend, en vermeende in staat te zijn dezelve ten dienste van het gemeen te exerceeren, dat haer Ed. Mo. aan hem gelieven te verleenen Commissie als Notaris in communi forma, en ten aanzien zijner jaren goedgeunstelijk dispen-

satie, is geappointeert.

De Staten etc. verstaan, dat in het verzoek van den Suppliant om dispensatie van 't defect zijner jaren niet kan worden getreden. En is vervolgens bij hun Ed. Mo. geresolveerd en vastgesteld, dat voortaan geene dispensatie van jaren tot de exercitie van het Notariaat zal worden verleend.

2. ORDONNANTIE op het Notarisambt, vastgesteld door de Staten van Utrecht. (Met het formulier van den Eed, door de Notarissen te doen bij het Hof Provinciaal.) 1 Novemb. 1769.

Willem, Prince van Orange en Nassau, etc. Eerstadhouder der Vereenigde Nederlanden, etc. etc. etc., mitsgaders de Staten van den Lande van Utrecht, in overweginge nemende, hoe zeer het belang van het algemeen vordert, dat het Ampt van Notaris door geen andere, dan kundige en eerlijke Lieden werde waargenomen, en dat dierzelfer Protocollen in goede orde geschikt, wel bewaard en, bij het aisterven van eenig Notaris, behoorlijk overgebragt werden, mitsgaders in ervaringe gekomen zijnde, dat verscheide Protocollen van Notarissen, inzonderheid ten Platten Lande dezer Provincie geresideerd hebbende, na hunlieder

overlijden in grote wanorde bevonden, ofte wel geheelijk vermist zijn geworden, hebbén, om hierinne te voorzien, goedgevonden te statuëren het navolgende:

Articul I.

Alsoe eerst, dat van nu voortaan niemand tot het Officie ende exercitie van 't Notariaatschap toegelaten zal worden, tenzij hij eerst geadiimpleerd hebbe den vollen ouderdom van vijf en twintig jaren, en te gelijk doe blijken, dat zig op eenige Griffie, Secretarye ofte Notarieel Comptoir, den tijd van volle vier jaren in de practycque heeft geoefend, mitsgaders dat staande is ter goeder name en fame.

II.

Ordonneren voorts, dat, zo wie na dezen tot denzelven Officie begeert te geraken, 't zelve aan Ons ofte Onze ordinaris Gedeputeerden te kennen zal geven, zullende de voorschreeve Requeste en Bijlagen overgezonden worden aan den Hove Provinciaal, alwaar de Suppliant vervolgens nopens zijne bequaamheid geëxamineerd zal worden, en daarvan, mitsgaders van vorgemelde requisiten gebleken zijnde, zal voorts, na ingekomen advys van den Hove, bij Ons ofte Onze ordinaris Gedeputeerden aan hem verleend worden behoorlijke Acte van Creatie, omme ingevolge dezelve bij den Hove geadmitteerd te worden naer behooren, mits alvorens doende voor denzelven Hove, als bij Ons daartoe bij dezen gecommitteerd zijnde, den Eed van Ons gehouwe en getrouwe te zullen wezen, 't kwaad te zullen waarschouwen, ende 't goede te zullen raden, en voorts op de navolgende stukken:

III.

Te weten, dat hij niet en zal staan over 't passeeren ofte ontfangen van eenige Obligation, Geloften of Contracten, Alienationen, Testamenten of Uiterste willen van Personen, hem onbekend, ten zij dat de Getuigen, gesteld en geroepen over zodanige Acten, zijn Luïden met eere, waardig van geloove, den Notaris bekend, ende dat zij affirmeerden, dat die Personen zijn zulks, als zij zich baptiseren ende noemen, al 't welke de Notaris gehouden zal zijn in zijne Instrumenten te verklaren, zeggende: in tegenwoordigheid van zulke Getuigen, welke geaffirmeerd hebben, dien Persoon zeer wel te kennen: doch, in regard van publicque Verkopinge van gerede Goederen, zal zulks kunnen geschieden door ten minsten twee geloofwaardige omstanders, zonder dat de Notaris zal behoeven daarvan aantekening te doen.

IV.

Dat hij ook niet en zal staan over Testamenten of andere Contracten, waarbij eenige Gerechtigheden, roerende ofte onroerende Goederen worden vermaakt, getransporteerd ofte gegeven aan eenige Geestelijke Plaatsen ofte Personen, ofte tot dezelve gemortificeerd, aan wien zulks te doen bij de Placaten van den Lande verboden is.

V.

Dat hij mede in alle Instrumenten zal stellen 't jaar, waarin dezelve gepasseerd worden, mitsgaders de Maand en Dag van denzelven jaer en, als 't nood is, de Uure en de Plaats, daar de Personen, die eenige Acte voor hem passeeren, wonen, ende ook de plaats der Steede ofte Vlekke, waar die bij hem gepasseerd worden.

VI.

Vorders dat hij hem in de exercitie van 't Notariaat eerlijk en getrouwelijk dragen zal, ende niet staan over eenige Contracten, die hij weet of merklijk vermoedt te wezen woekerig, bedrieglijk, geveinsd, ofte anders naer rechten verboden, en mede niet over eenige Testamenten, daar eenige worden gepretereerd, die men naer rechten gehouden is, noodzakelijk te instituëren, ofte daar geheele ontwerpsen geschiedt, dan met uitgedrukte Verklaringe van de oorzaken zulker ontwerpsen, ten minsten in tegenwoordigheid van twee Getuigen.

VII.

Dat hij ook van alles, wat voor hem geschiedt ende gepasseerd zal worden, deugdelijk Protocol houden zal en voorts alles doen, dat een getrouw en legaal Notaris schuldig is en behoort te doen.

VIII.

Op alle welke Poincten de Notaris, geadmitteerd en geëd zijnde, zal gehouden wezen te maken een goed ende rechtvaardig Protocol, met behoorlijke Intitulatie en onderteikeninge, waarinne hij voorts brengen zal alle Testamenten, Codicillen, Giften, Makingen, Procuratien, Attestatien, ende generalkijk alle Acten ende Contracten, die in forme van Acte Notariaal voor hem gepasseerd zullen worden.

IX.

En dat al bij order en zonder confusie, in welk Protocol hij ook elk Testament, Acte ofte Contracte, gehouden zal wezen te onderteikenen, ende bij de Contrahenten, mitsgaders de Getuigen, te doen onderteikenen of marqueren, op poene van honderd Guldens, telkens te verbeuren bij den Notaris, welke het insereren ten Protocolle van eenige Acte, of wel het tekenen derzelve bij het passeren, zonder kwade trouwe mochte verzuiwd hebben, te appliceeren de helfte van de voorschreeve boete ten behoeve van den Officier, die de calange doen zal, en d' andere helft ten behoeve van den Aanbrenger; en zullen de Erfgenamen van eenig Notaris voor de helft van de voorsz. boete aansprakelijk zijn, in zo verre de Boedel van den overleden Notaris strekt, in reguard van yder Acte, welke, na deszelfs overlijden, ten Protocolle ongetekend mochte gevonden ofte anderzints vermist worden.

X.

Wel verstaande, als die Contrahenten ofte Testanten zo krank zijn, dat zij luïden hunne handen of merken niet en kunnen stellen, en nochtans hun verstand wel magtig zijn, dat in zulken gevalle, bij gebreke van onderteikeninge, de Contracten, Testamenten en Acten al evenwel van weerde gehouden zullen worden, mits dat bij den Notaris expresse mentie en verklaringe in de Contracten, Testamenten of Acten gedaan zal worden, dat zodanige onderteikeninge gecommiteerd is, overmits d'impotentie of krankheid van den Contrahent of Testant, waarvan hem en den Getuigen gebleken is.

XI.

Dat de Notaris gehouden zal zijn in alle Acten, die voor hem gepasseerd zullen worden, de mening van Partijen, na dezelve perfectelijk afgevraagd en wel verstaan te hebben, klaarlijk en duitschelijk uit te drukken, zonder eenige duistere ofte twijfelachtige woorden te gebruiken. En zo hij nodig vindt te insereren eenige clausulen van renuntiatio van eenige exception of beneficien van Rechten, als van excussio, divisie, Senatusconsulti Vellejani, Macedoniani en diergelijke, of dat hij zal hebben te gebruiken eenige termen van Rechten, als van legitime Portio, detractio Trebellianicquo, Falcidie, clause Codicillaire en diergelijke; zal gehouden zijn het effect, en kracht derzelve exceptien, beneficien, clausulen en termen partijen perfectelijk te beduiden, en dezelve zijne beduidenisse mede in de Acten te insereren, opdat men in tijden en wijlen mag zien en weten, dat partijen hetzelfde

wel verstaan hebben, alles op van poene van privatie, ten minsten suspensie van zijn Officie.

XII.

Zal ook gehouden zijn, 't zelve Protocol wel en getrouwelijk te bewaren, zonder van eenige Acte, daarinne gecontineerd, anders dan aan de geïnteresseerde Partyen ofte diegeenen, welke daartoe gerechtigd zijn, visie of cotype te geeven, op poene van gehouden te zijn in alle schade en interessen, welke daarbij belang hebbende Partyen komen te lijden, en daarenboven, naer omstandigheid van zaken, arbitralijk te zullen worden gecorrigeerd; en ingevalle eenig Notaris bevonden wierd uit zijn Protocol ter kwader trouwe eenige Acte geligt, gescheurd, geplekt of andersins onleesbaar gemaakt te hebben, zal dezelve gepriveerd verklaard worden van den voorsz. staat, en voorts infaam en inhabil, omme 't zelve immermeer 't exerceren, boven arbitrale correctie naer gelegenheid der zaken.

XIII.

Lastende den Notarissen, een Register op hunlied Protocol, ofte die zij van anderen onder zich hebben, te maken Alphabetsgewijze, gesteld op de toenames, met den voornaam daar achter, tusschen twee () haakjes, zullende de Registers, die bevonden worden anders gemaakt te zijn, ten kosten van den Boedel van den Notaris, wiens Protocol in hierna te meldende wijze zal worden overgebracht, worden gemaakt ende gedresseerd.

XIV.

Ende omme voorts te voorzien dat de Protocolen van afgestorven Notarissen, tot merkelyke schade van daarinne belang hebbende, niet werden verbragt of vermist; zo ordonneren en statuëren Wij, dat alle Protocollen van overledene Notarissen, behoortlyk ingebonden, met een Inventaris van 't getal derzelver Boeken, alsmede een hiervoren gemeld Alphabetisch Register van de daarinne geprotocolleerde Actens, na het overlijden van een Notaris, ingevalle in de Stad Utrecht of eenige Steden dezer Provincie geresideerd heeft, onder de Gerechten derzelver Stad of Steden; en ten Platten Landen gewoond hebbende, ter Griffie van den Hove zullen moeten worden overgebracht, binnen den tijd van veertien dagen, nadat binnen vier-entwintig uren, na bekome kennis van het overlijden van den afgestorven Notaris, gerechtelyk zullen moeten wezen verzegeld, waartoe Wij in de Stad Utrecht en de verdere Steden dezer Provincie, de Secretarissen van de respective Gerechten authoriseeren, en ten Platten Lande, den Schout of Secretaris en twee van den Gerechte aldaar, die te samen, voor de verzegeling van yder toms, eens zullen genieten zes stuivers, bij de Erfgenamen te betalen; ordonnerende den genen, die de directie over den Boedel van zodanigen Notaris zal hebben, van 't overlijden van den afgestorven Notaris, binnen vier en twintig uren, nadat van de dood zal hebben kennis bekomen, aan de Gerechten, waaronder geresideerd heeft, bekendmakinge te doen, en de voornoemde overleveringe te effectueren of doen geschieden, op poene van vijftig guldens, ten behoeve van den Officier, die de calange zal doen voor d' eene helfte, en den Aanbrenger voor d' andere helfte te verbeuren. Lastende te gelijk den Schout, deszelfs gesubstitueerde, mitsgaders Secre-

tarissen ten Platten Lande, zo ras van het overlijden van een Notaris, onder hunlied bedrijf geresideerd of gewoond hebbende, kennis hebben bekomen, niet alleen daarvan aan Onzen Hove bij Memorie of Missive kennis te geven, maar ook, indien een Notaris uit hun Gerecht zijn Domicilium buiten deze Provincie verandert, insgelijks te doen, op poene van twaalf Guldens, te verbeuren voor yder agt dagen, welke, nadat hun de dood of 't vertrek van een Notaris bekend zal zijn, van zulks te doen in gebreke zijn gebleven, en zal voor deze boete een yder der voorschreve Personen, mits den een voldoende de andere gevrijd zij, in solidum kunnen worden geactioneerd, en de voorsz. boete geapliceerd worden als voren.

XV.

Dat alle Notarissen, bij Ons gecreëerd, ingevalle hunlied woonplaatze buiten deze Provincie op de Confinien, dat is, binnen een uur gaans van de Limiten derzelver, zijn houdende, en eenige Actens, in qualiteit als Notarissen dezer Provincie, willen passeeren, gehouden zullen zijn, van alle zodanige Actens een apart Protocol te houden, om in maniere boven gemeld, te kunnen worden overgebracht, op poene van honderd guldens te verbeuren en te appliceren als boven, en zullen alle zodanige Notarissen gehouden zijn, ter requisitie van de Raden of Griffier in Onzen Hove, hetzelfde Protocol ten allen tijden te exhiberen, op poene van vijftig guldens, 't appliceren als boven. Lastende mede dezelve alle bovengemelde Actens, bevoorens gepasseerd, als nog van de overigen te separeren, op poene van vijftig guldens als boven.

XVI.

Gelijk ook een yder zodanig Notaris, op de Confinien buiten deze Provincie wonende, gehouden zal zijn jaarlijks, voor het uiteinde van de Maand Januarij, ter Griffie van Onzen Hove franco te leveren eene Attestatie de Vita en zijner wooninge, echter zonder Zegel, op poene van zes guldens, ten behoeve van het Comptoir der Exploieten te verbeuren, zullende den gebrekigen, ten kosten van denzelve, daarvoor kunnen worden gearresteerd en paratelijk geëxecuteerd, ook door den Griffier van Onzen Hove, ofte door den Ontfanger van de Exploieten.

XVII.

Dat ook in 't vervolg eenig Notaris zijn Domicilium van onder deze Provincie verder dan een uur gaans buiten dezelve verplaatzende, gehouden zal zijn alvorens zijn Protocol en Registers, in voege bovengemeld, over te brengen ter Griffie van den Hove of onder de Gerechten der Steden respective, op poene van vijftig guldens, voor ieder Maand te verbeuren, welke na zijn vertrek, van zulks te doen nalatig is gebleven, 't appliceren ten behoeve van den Officier, die de calange doen zal voor d' eene, en van den Aanbrenger voor d' andere helfte; lastende ook alle Notarissen, welke voor dato dezes uit deze Provincie naer elders hunlied Domicilium verplaatst hebben, alzulks alsnog te doen binnen den tijd van drie Maanden, op poene als voren.

XVIII.

Verbiedende Wij wel expresselyk aan alle Notarissen hunne Protocollen aan iemand bij gifte of makinge te laten, dan alleen, ingevalle eenig

Notaris bij zijn overlijden komt na te laten een Zoon, Kleinzoon, Broeder, ofte ook Broeders of Zusters Zoon, reeds Notaris binnen deze Provincie zijnde, zal het aan hem vrijstaan aan de zodanigen bij gifte of makinge zijn Protocol te laten; doch zal de gebeneficeerde in dit geval zich nogtans binnen den tijd van veertien dagen, na bekome kennis van 't overlijden en dispositie ten zijnen faveure, aan Onzen Hove, zo veel het Platte Land aangaat, of in reguard der Steden, aan derzelver Gerechten moeten adresseeren, omme te bekomen permissie van dezelve Protocolen, ingevolge de voorzeide gifte ofte makinge onder zich te mogen behouden; zullende in cas zulks geaccordeerd wordt, dezelve daarenboven gehouden zijn binnen den tijd van drie Maanden, na d' impetratie, het voorschreven Request en Appointement, te gelijk met eenen Inventaris van alle de Actens, in voorsz. Protocolen gevonden wordende, te exhiberen, en te laten registreren ter Griffie van den Hove of ter Secretarje van de Gerechten der Steden respectie, op poene dat van het voorzeide beneficium metterdaad, en zonder daartegen te kunnen worden gereleveerd, verstoken zal zijn, mitsgaders nog verplicht zijn, te gelijk met den voorsz. Inventaris, aldaar te deponeren voor den tijd van drie Maanden de Protocolen zelfs, omme met den voorsz. Inventaris gecollationeerd en ook nagegaan te kunnen worden, of Onze Ordonnantie van het Klein-Zegel in allen delen naer behoren is geobserveerd geworden, voor welke Collatie en onderzoek echter niet meer betaald zal worden, dan van yder Acte een halve stuiver; en in cas de Personen, boven gemeld, langer dan den voorsz. tijd van al het voorgemelde te presteren in mora bleven, zullen zijlieden daardoor metterdaad, en zonder daartegen te kunnen worden gereleveerd, van het voornoemde beneficium verstoken zijn; wel verstaande, dat onder zodanige Protocolen niet zullen begrepen worden Protocolen van afgestorven Notarissen, ten Comptoire van dien overledenen Notaris berust hebbende, maar zullen zodanige Protocolen, zo als Articulo 14 geordonneerd is, indien die Notarissen ten Platten Lande hebben gewoond, in de Griffie van Onzen Hove, en in de Stad Utrecht en verdere Steden dezer Provincie, ter Secretarje van de respectie Gerechten moeten worden overgebracht en bewaard, op poene als voren.

Dan, wanneer een Notaris uit de Stad Utrecht, of andere Steden ten Platten Lande, of van het Platte Land in de Stad Utrecht of verdere Steden gaat wonen, zal zo een Protocol ter plaatse, daar het laatst geresideerd heeft, moeten geconsidereerd worden te moeten worden overgebracht, ten zij hij in de plaatse zijner laatste woning geene Actens heeft gepasseerd, in welk geval zal gehouden worden ter plaatse, daar de voorgaande Actens heeft gepasseerd en laatstelijk gewoond, 't huis te hebben behoord.

XIX.

En opdat zal kunnen worden nagegaan, of de Protocolen, die van overledene Notarissen onder zommige nog in leven zijnde Notarissen berusten, behoorlijk zijn en worden bewaard; zo ordonneeren Wij aan alle Notarissen, in deze Provincie gecreëerd, dat binnen den tijd van drie Maanden zullen

hebben te verzoeken, zodanige Protocolen onder henlieden te mogen behouden; zullende, ingevalle daartoe volgens vorige Ordonnantie gerechtigd worden gevonden, gehouden zijn, conform het 18. Articul dezer Ordonnantie, het Register van de daarin geprotocolleerde Actens ter Griffie van Onzen Hove, of ter Secretarje van de Stad Utrecht en verdere Steden, alwaar anders hadden moeten zijn of worden overgebracht, binnen den tijd van drie Maanden, na de geobtineerde permissie, uit te leveren, op poene van metterdaad vervallen te zijn van de verkregene permissie, om dusdanige Protocolen als voorsz. onder henlieden te mogen behouden, en daarenboven voor ieder Protocol, dat als voorsz. onder zich gehouden hebben, ten behoeve als voren, te verbeuren vijftig guldens.

XX.

Verbiedende wel expresselijk de Gerechten ten Platten Lande, Protocolen van Notarissen, die onder derzelver Gerecht geresideerd hebben, te houden; maar is Onze wille, dat zo hier of daar in de Gerechten voornoemd, of ook onder particuliere, 't zij Erfgenamen, Executeurs, Gemagtigden ofte in eenige andere qualiteit, Protocolen van overledene, of hier uit de Stad, Steden of Provincie vertrokken Notarissen of andere mogten berusten, dezelve binnen den tijd van drie Maanden, na de Publicatie dezes, over te geven ter voornoemde bepaalde plaatzen, op poene van een honderd guldens, te appliceren als voren. Derogerende hiermede alle voorgaande Placaten, op het stuk der Notarissen geëmanneerd.

En opdat niemand hiervan ignorantie pretendere, zo ontbieden en bevelen Wij den Presiderende en Raden 's Hoofs van Utrecht, dezen alomme binnen de Stad, Steden en Landen van Utrecht, daar men gewoon is Publicatie te doen, te doen publiceren. Lastende die van den Hove voornoemd, mitsgaders den Procureur-Generaal en allen anderen Officieren, Rechters en Justicieren, zo in de Steden als ten Platten Lande, deze Onze Ordonnantie strictelijk te agtervolgen en doen achtervolgen, procederende en doende procederen jegens de Overtreders van dien tot de breuken, poenen en straffen daarinne begrepen.

Aldus gedaan ende gearresteerd t' Utrecht op den eersten November 1769. Was gearapheerd. D'Abbling-Giessenburg vt. Onderstond. Ter Ordonnantie van mijne voornoemde Heeren de Staten. Was getekend. Milan-Visconti.

FORMULIER VAN DEN EED.

Dat sweere ik, dat ik de Edele Mogende Heeren Staten 's Lands van Utrecht gehouwe ende getrouwe zal wezen, 't kwaad zal waarschouwen ende 't goede raden.

Dat ik niet en zal staan over het passeeren ofte ontfangen van eenige *Obligatien*, *Geloften* of *Contracten*, *Alienatien*, *Testamenten* of *Uiterste Willen* van *Personen*, mij onbekend, ten zij dat de *Getuigen*, die staan zullen over zodanige *Acten*, zijn Luiden met cere, waerdig van geloove, mij bekend, ende dat zij affirmeerden, dat die *Personen* zijn zulks, als zij zich baptiseeren ende noemen.

Dat ik ook niet en zal staan over *Testamenten*

of *Contracten*, waarbij eenige *Gerechtigheden*, *roerende* ofte *onroerende Goederen* vermaakt, *getransporteerd* ofte gegeven worden aan eenige *Geestelijke Plaatsen* ofte *Personen*, ofte tot dezelve gemortificeerd, aan wien zulks te doen bij de *Placaten* van den *Lande* is verboden.

Dat ik mede in alle *Instrumenten* zal stellen 't jaar waarin dezelve gepasseerd worden, mitsgaders de *Maand* en *Dag* van denzelven *jare*, en als 't nood is, de *Uure* ende *Plaats* daar de *Personen*, die eenige *Acte* voor mij passeeren, wonen, ende ook de plaats der *Steede* ofte *Vlekke*, waar die bij mij gepasseerd worden.

Dat ik mede niet zal staan over eenige *Contracten* die ik weet of merkelyk vermoede te wezen *woekerig*, *bedrieglyk*, *geveind*, ofte anders naar rechten verboden, en mede niet over eenige *Testamenten*, daar eenige worden gepraeterieerd, die men naar Rechten gehouden is noodzakelyk te instituëren, ofte daar geheele ontvernisse geschiedt, dan met uitgedrukte *Verklaringe* van de oorzaken zulker Ontvernisse, ten minsten in tegenwoordigheid van twee *Geluigen*.

Dat ik ook in alle *Acten*, die voor mij gepasseerd zullen worden, de meninge van *Partyen*, na dat ik hun dezelve perfectelyk afgevraagd en wel verstaan zal hebben, klaarlijk en duitschelyk zal uitdrukken. En zo ik nodig zal vinden te insereeren eenige Clausulen van renuntiatio van eenige exceptien of beneficien van *Rechten*, als van *Excussie*, *Divisie*, *Senatus Consultu Vellejani* en diergelijke, of dat ik zal hebben te gebruiken eenige termen van *Rechten*, als van *Legitime Portie*, *Detractie Trebellianique*, *Falcidie*, *Clausule Codicillaire* en diergelijke, het effect en kracht derzelver *exceptien*, *beneficien*, *clausulen* en termen partyen perfectelyk zal beduiden, en dezelve mijne beduidenisse mede in de *Acten* insereeren.

Dat achtervolgende het 22. Articul van de Or-

donnantie decisoir, bij de Ed. Mog. Heeren Staten den 14. April 1659 geëmaneerde, in het maken van alle *Testamenten*, *Instrumenten* of *Geschriften*, hoedanige dezelve zouden mogen wezen, contineerende de *Clausulen* van *Fideicommissen*, *Substitutien*, *verbiedingen van Aliënatiën* ofte andere diergelijke *belastingen* van onroerende Goederen ofte gehypothequeerde Renten, de *Erfgenamen*, *Voogden*, *Executeurs*, of wie zulks zouden mogen aangaan, zal vermanen, dat zodanige *realisatiën* ende *affectatiën* geenzins effect zullen hebben, ten zij dat de *Clausule* hetzelfde contineerende, bij extract authentiq aangebragt zullen wezen ter plaatse ende aan de Gerechten, onder dewelke de voorsz. onroerende Goederen gelegen, ende daar de voorsz. Renten geconstituëert zijn, ende in reguard van Leenen van de Leenhoven, daar aan dezelve Leenroerig zijn, met pertinente expressie van de poene bij het voorsz. 22. Artikel gestatuëert; ende dat ik voorts *dezelve* vermaninge bij expresse *Clausule* in de voorsz. *Instrumenten* zal insereeren, ende op de *besloten Testamenten* tekenen.

Dat ik de Ordonnantien op 't Klein-Zegel gearresteerd ende geëmaneerde, volgens en in conformité van den inhoud derzelver, in alle hare deelen punctuëlyk zal nakomen ende achtervolgen, zonder daartegen directelyk of indirectelyk eenige fraude of mesuses te committeeren of te begaan.

Dat ik ook van alles, wat voor mij geschiedt ende gepasseerd zal worden, deugdelijk *Protocol* houden zal, ende hetzelfde wel bewaren, ende voorts in alles mij zal reguleeren naar inhoud van den Placate ende Ordonnantie van de Ed. Mog. Heeren Staten voornoemt, op 't Stuk van de Notarissen, den 1. November 1769 geëmaneerde, ende voorts alles doen dat een getrouw en legaal *Notaris* schuldig is en behoort te doen. *Sop moet mij God helpen!*

3. RESOLUTIE der Gedeputeerde Staten van Utrecht, bepalende dat de Notarissen tot de Gereformeerde Kerk moelen behooren. 6 Februarij 1770.

Op hetgeen dezen aangaande ter Vergaderinge is voorgedragen, is na deliberatie goedgevonden en verstaan, dat onaan gezien de Generale derogatie bij het laast geëmaneerde placcaat, op het Stuk van de Notarissen vervat, niet moet worden begrepen

gederogeed te zijn de Resolutie van den 22. Mey 1679, rakende het doen van professie van de Gereformeerde Religie, onder anderen bij de Notarissen, maar dezelve voor altoos moet en zal blijven in volle vigueur.

4. APPOINTEMENT der Staten van Utrecht, waarbij den Notarissen veroorloofd wordt hunne protocollen aan hunne Schoonzonen, Notarissen zijnde, te legateren. 6 Julij 1785.

Op de Requeste van Cornelis Suyck, Notaris t' Amersfoort, aan hun Ed. Mo. gepresenteerd, houdende etc. is geappointeerd.

De Staten etc. hierop gezien het advis van den Hove Provinciaal, declareren bij forme van interpretatie in 't algemeen, dat onder het woord *Zoons*, voorkomende bij het 18. artikel van de ordonnantie op de Notarissen van den 1. November 1769, ook begrepen moeten worden de *Zoons* in affini-

teit, en dat het mitsdien aan Notarissen geoorloofd is, hunne Protocollen te legateren ook aan dierzelf Schoonzonen, mede Notarissen zijnde.

En zal, ingevolge van het verzoek dezen aangaande, bij missive van den Hove Provinciaal gedaan, copie authentiq van bovengemelden Appointementen, extractsgewijze, aan denzelven Hove, mitsgaders Geregten van Stad en Steden worden toegezonden.

EERSTE BOEK. TWAALFDE TITEL.

Aangaande Ambten en de daartoe behoorende Eeden.

1. RESOLUTIEN *der Staten van Utrecht aangaande de begeving van ambten. 24 Julij en 1 Aug. 1702.*

De Heeren van de respective Leden, ingevolge van het genotulcerde van den 7. Julij 1702, verzogt zijnde zich te willen verklaren op het Rapport, rakende de begeving van alle beneficiën ende ampten, soo militaire als politique, ten selven dage gedaan en breeder in de notulen aldaar geëxten-deert. Is na deliberatie goedgevonden en verstaan, dat de Colonels, Licutenant-Colonels ende Majoor-plaatsen te paard en te voet, mitsgaders het commandement over de Garnisoenen dezer Provincie, (mits zijnde een persoon van de gereformeerde Religie) staatswijze zal worden vergeven.

Dat de Ritmeesters en Capiteyns plaatsen bij touren onder de Geëligeerden, de Ridderschap ende de Stad Utrecht sullen worden vergeven, en dat de eerste tour van een Ritmeesters plaatse, mitsgaders van een Capiteyns plaatse, zal weesen aan de Ridderschap, de tweede tour aan de Stad Utrecht ende de derde tour aan de Geëligeerden en zo vervolgens.

Dat de begeving van de sesjarige tour-ampten sal blijven op dezelfde voet, so als die tot noch toe gebruikelijk is.

Dat de grote Ampten, bestaande in de navolgende, als:

Het Maarschalkamt van 't Nederkwartier.
" " " 't Bovenkwartier.
" " " Eemland.
" " " Montfoort, gevoegd

met het Schout-ampt.

Het Secretaris-ampt van Staten.

Het Schout-ampt van Amersfoort, en

Het Griffier-ampt van het Hof Provinciaal, bij Touren onder de Geëligeerden, de Ridderschap ende de Stad Utrecht, sullen worden vergeeven, en dat de Eerste tour van de voorsz. Ampten zal weesen aan de Ridderschap, de Tweede aan de Stad en de Derde tour aan de Geëligeerden, en zo vervolgens.

Dat de Raadheer-ampten van den Hove Provinciaal, meede bij touren onder de Geëligeerden, de Ridderschap en de Stad Utrecht, sullen worden vergeven, en dat de eerste tour van dezelve Raadheer-ampten sal weezen aan de Geëligeerden, de tweede aan de Ridderschap en de derde tour aan de Stad Utrecht en zo vervolgens.

Dat de kleine Politique Ampten bij continuatie bij touren, onder de Geëligeerden, de Ridderschap ende de Stad Utrecht sullen werden begeben, ende sal alsulx bij de Geëligeerden althans staande op den tour worden vergeeven.

Het Dijkgraafschap van de Leckendijk boven-dams vacant geworden door dode van wijlen den Heer van Dijkveld.

Wordende onder dezelve kleine politique ampten begrepen het Dijkgraafschap van de Leckendijk boven- en benedendams.

De drie Bisschops Heemraden.

Het Secretaris-ampt van de Leckendijk Boven- en benedendams.

Het Procureur Generaal-ampt 's Hoofs van Utrecht.

Het Schout-ampt van Rheenen.

Het Schout-ampt van Wijk.

Het Muntmeester-ampt.

Het Ontfanger-ampt van den Staten Tol.

Dat de begeving van het Schout-ampt der Stad Utrecht sal blijven aan de Stad Utrecht.

En dat de Geëligeerden en Ridderschap daar tegen sullen hebben de begeving van het Stadhouder-ampt van de Leenen en van het Houtvester-ampt, mitsgaders van de Compagnie te paard van den Heere van Kannenburg ende in cas van cassatie ofte veranderinge van de voorsz. Compagnie, dat in plantse van dezelve de Geëligeerden en Ridderschappen gelijk regt van begevinge sullen hebben tot eene andere Ritmeesters plaatse.

Dat voorts aan de Geëligeerden zal staan de begevinge van de Rentmeester-ampten van St. Paulus en Oostbroek.

Aan de Ridderschap, de Domainen en Carthuizen, en aan de Stad Utrecht, de Gebenificeerde goederen en St. Catharijnen.

Dat de verdeeling van de Commanderijen, in den jare 1659 gemaakt, zal blijven subsisteren, en dat alsulks aan de Geëligeerden sal staan de begeving van de Commanderijen van Oudewater en Wemelingen.

Aan de Ridderschap de Commanderijen van Kerkwerf, Montfoort, Harmelen en Woerden.

En aan de Stad Utrecht de Commanderijen van Ingen en van 's Heerenloo.

Dat de Canonisynen van de vijf Capittelen sullen worden vergeven bij touren onder de Geëligeerden ofte wel de Capittelen, de Ridderschappen en de Stad Utrecht te observeeren, en dat naar de ordre van de laatste begevinge, buiten prejuditie van ymant.

En eyndelijk dat de Proostdyen, Thesoryen en Scholasteryen sullen nytssterven ende het inkomen van dien ten behoeve van de gemene saken sal worden bekeert.

En is mede goedgevonden en verstaan, dat ingevalle eenig ampt ofte ampten alhier mogten zijn vergeten ofte overgesien, omtrent de begevinge van dien sal worden behandelt, so als 't selve zedert den jare 1659 tot den jare 1672 gebruikelijk is geweest.

De Gecommitteerden van de Steeden Amersfoort, Rheenen, Wijk en Montfoort seyden de voorsz. verdeylinge te contradicceeren en te inhereren derzelver aenteekeninge, op den 27. April 1702 voorden gedaan, met reservatie als bij dezelve.

De Heeren der Stad Utrecht hebben deeze aenteekeninge copielijk overgenomen.

1 Augustus 1702.

Is na deliberatie goedgevonden en verstaan, dat tot elucidatie van haer Ed. Mo. Resolutie van den 24. Julij 1702, waar bij de begevinge van alle de beneficiën ende de politieke en militaire Ampten is

gereguleerd, alhier zal worden ter neder gesteld, dat hetzelfde bij treckinge van het lot is geschied, en zal dit op de kant van de voorsz. Resolutie worden aangeteekend.

2. RESOLUTIE der Gedeputeerde Staten van Utrecht, met bepaling dat allen, die door den Stadhouder tot eenige betrekking worden benoemd, een afschrift hunner Acte van aanstelling aan Hun Ed. Mog. moeten overleggen, enz. 3 November 1747.

In conformiteit van de Resolutie den 26. Junij 1674 Staatsgewijze genomen, en opgevolgde Resolutie der Heeren Gedeputeerden van den 3. en 25. Maart 1675, is goedgevonden en verstaan, dat alle degene, dewelke bij zijne Hoogheid den Heere Stadhouder dezer Provincie tot eenige Politieke of Militaire Charges in deze Provincie of ter zelve Repartitie staande, worden verheven, daarvan de Acte van aanstelling of copie authentiek van dezelve ter dezer Vergadering zullen hebben te exhibeeren, om dienvolgens met behoorlijke Commissie te wor-

den voorzien, daarop den vereischten Eed in Persoon of bij Procuratie af te leggen, en het Recht van de Domeynen en andere jura te betalen, en word mits deze alle, die zulx aangaat, geordonneert en gelast geen betaling te doen of ordonnantie van betaling te laten volgen, ten zij alvorens genoegzaam blijke, dat aan de Intentie van deze resolutie in alles voldaan is.

En zal Extract dezer aan de Solliciteurs Militair en alle andere, die des aangaat, alsmede aan den Commis Militair, worden ter hand gesteld tot bericht.

3. FORMULIER van de Eeden der Ambtenaren, voor welke geen bijzondere eed bestaat. Vastgesteld door de Staten van Utrecht. 19 December 1787.

Ik belove en sweere dat ik, aangesteld zijnde tot mij in dat ampt — commissie of bediening getrouw en eerlijk zal gedragen en mij exactelijk zal reguleren na de orders en instructien daarop gemaakt of nog te maken.

(EED VAN CORRUPTIE).

Dat sweere ik, dat ik, omme te bekomen deeze

bediening, niet beloofd ofte gegeven heb, noch beloven noch geven sal eenige giften, gaven of geschenken aan eenige personen, het zij buyten of binnen de Regering, directelijk of indirectelijk in eenige manieren.

EERSTE BOEK. DERTIENDE TITEL.

Van Successien, testamenten en het regt van exue.

1. AMPLIATIE der Ordonnantie, rakende de gratificatie tusschen echtelieden. Vastgesteld door de Staten van Utrecht. 3 April 1726.

De Staten van den Lande van Utrecht doen te weten, dat op de versoeken ende representatien, aen Ons gedaen, ten eynde het Ons behagen mogte d'Ordonnantie van den 5. Augusti 1721, rakende de gratificatie tusschen Echtelieden, universeel te maeken, zoo wel voor Inwoonderen van andere als Onze Provincie, ten aensien van de Goederen in de Provincie van Utrecht gelegen, Wij, naer ernstige deliberatien eendragtelijk dezelve Ordonnantie hebben geamplieert ende vervolgens gearresteert ende gestatueert, arresteren ende statuieren bij desen, om voortaan onverbreekelijk geobserveert ende onderhouden te worden.

Dat Man of Vrouw, geen Kind, Kinderen, of andere Descendenten, in eenig Wettig Huwelijk gebooren, nalatende, malkanderen bij Testament ofte andere uysterste Wille, zullen mogen maeken den eygendom van sijne ofte haere na te latene

Goederen, ende dat sodanige maeckinge niet alleen sal mogen geschieden reciproquelijk of gesamenderhand, maer ook separaet bij een alleen, ende yder apart, edog, wanneer sulks gesamenderhand is geschied, sal deselve Maeking niet als met wederzijds consent, voor soo veel de onderlinge gratificatie aengaet, kunnen worden verbrooken.

Ende verstaen Haer Ed. Mog. verder, dat dit Statuut niet is gebonden of gelimiteert aen Inwoonderen van deze Provincie, maar dat hetzelfde is universeel ende openstaende voor alle andere Getrouwde Lieden, elders woonende, geen Kind, Kinderen of andere Descendenten, in eenig wettig Huwelijk gebooren, nalatende, ende in dese Provincie gegoed, ten aensien van hunne Goederen, alhier gelegen ofte geconstitueert, om zig van den inhoud deser te mogen bedienen.

Blijvende voorts alle andere Statuten ende Cos-

¹ Zie van de Water's plakkb. 1. 474.

tuymen van Onsen Lande, in alle andere gevallen of opzigten, desen niet contrarierende, in haer volkomen waerde ende vigueur, want Wij hetzelfde tot dienst van den Lande also bevinden te behooren. Ontbiedende ende Ordonnerende daeromme den Praesiderende ende andere Raeden van Onsen Hove van Justitie ende allen anderen Justicieren, Officieren ende Onderzaeten 's Lands van Utrecht, hun daernaer te reguleren ende verstaen, dat dese

Onse Ordonnantie alomme in de Stad, Steden ende Lande van Utrecht zal worden gepubliceert ende geaffigeert ter Plaetse, alwaer gewoon zijn Publication ende affixien gedaen te worden. Gedaen t' Utrecht den iij. Aprilis xvij^e ses-en-twintig. Was geparapheerd. G. M. Pynssen van der Aa, Heer tot Deyl, vt. Onderstond. Ter Ordonnantie van myne voornoemde Heeren de Staten. Was getekend. G. Voet van Winssen.

2. RESOLUTIE der Staten van Utrecht, met bepaling van het erfregt van Oom of Moer, met broeders of zusters kinderen in dezelfde nalatenschap. 2 Augustus 1780.

Is bij hun Ed. Mo. goedgevonden en verstaan om alle dubietit in het vervolg weg te nemen, generalijk bij interpretatie te verklaren, dat de Oom of Moer van den overledene concurrerende met

Broeders of Zusters Kinderen, het zij van den halven of gehelen bedde, binnen deze Provincie egalijk tot deszelfs Successie in capita zijn gerechtigd.

3. INTERPRETATIE en Ampliatie van het versterfregt in de Provincie Utrecht, vastgesteld door de Staten dier provincie. 6 Julij 1785.

De Staten van den Lande van Utrecht, klagten vernomen hebbende over eenige duisterheden, plaats hebbende op het Stuk van Versterfregt binnen deze Provincie, en allezins genegen zijnde om dezelve, zo veel mogelijk, op te helderen, en deswegens het recht en de Costumen duidelijk te bepalen, verklaren, na hierop te hebben ingenomen het Advies van Onzen Hove Provinciaal, met opzicht tot het voorzeide Versterfregt, te persisteren bij de XXIV, XXVI, XXVII en XXVIII. Artikelen van de Costumen en Usantien der Stad Utrecht, Rubr. 23 van Schifting, Scheiding en Boedelrecht, al hetwelke Wij als een algemeen Landrecht dezer Provincie confirmeeren bij deze: luidende de voorzeide Artikelen als volgt:

Art. XXIV.

Item dat die leestlevende van Man of Wijf, die geëchte kinderen achterlaten, deylt alle eygentlijke goeden metten kinde of kinderen half ende half, ende naer de doodt van Vader oft Moeder, soo deylen die kinderen elck even vele. Behoudelick 't recht van der representatie, bij Ons der voorschreven Stadt ende Lande van Utrecht tot profijte van den kints kinderen verleent, ende behoudelick ook eenen yegelijcken zijns voordeels ende voordelijcke goeden.

Art. XXVI.

Item storven die kinderen na des Ouders doot sonder wettelijke gheboorte achter te laten, die Erven op heure andere Broeders oft Susters, soo wel van den halven als van den gehelen bedde, ende storven die kinderen voor eenich van Vader oft Moeder, soo erven sij op haer Vader oft Moeder.

Art. XXVII.

Item indien iemand sterve ende geen Echte Kint of Kinderen, Vader oft Moeder, Broeder oft Suster achter en liet, die sal zijn goet erven op zijn naaste bloet ende erfghename, soo wel van des Vaders als Moeders zijde, ende so wie even na in den bloede oft van der maechtale zijn, deylen even vele, ende succederen in capite naer 't ghetal van den personen, daerinne oock begrepen zijn die bestaende van eender zijde alleene, behoudelick eenen yegelijcken zijns heerlijks ende vorderlijks goed, ende

't ghene hij met zegele ende brieven, die men met recht niet wederspreken en mach, bewijzen kan.

Art. XXVIII.

Item dat die simple Bastarden overleden zijnde, sonder wetachtighe gheboorte achter te laten, erven zullen heure goeden op die naeste Maghe van heure Moeders zijde alleen, in alle manieren oft zij echte kinderen geweest waren.

Ende verklaren wij verders bij Interpretatie en Ampliatie gestatuerd te hebben, gelijk wij statueren bij deze:

Art. I.

Dat zo volgens het voorsz. 24. Artikel van de Costumen en Usantien der Stad Utrecht, Rubr. 23. als ingeolge het Placaat van Keizer Karel den Vijfde, gegeven den 23. Julij 1545 en gepubliceerd den 19. December daaraanvolgende (hetwelk wij insgelijks bij deze confirmeren) Kindskinderen en verdere afkomelingen, zonder einde, bij staaken erven in hunne Ouders plaatze, ook ofschoon zij alleen zijn, en geene nadere descendentes van den Overleden met hun in leven zijn.

Art. II.

Dat, wanneer de dalende linie ontbreekt, en geen Vader ofte Moeder van den Overleden meer in leven is, de Erfopvolging zal komen aan de Broeders en Zusters, zo van gehelen als halven bedde, mitsgaders in conformité van Ons Placaat van den 22. Maart 1594 en opgevolgde Resolutie van den 2. Julij 1635 (waarbij Wij verklaren te persisteren, de voorzeide Onze disposition confirmerende bij deze) aan de Kinderen van die Broeders of Zusters, welke bereids overleden zijn, mede zo van gehelen als halven bedde bij representatie, zo, dat de Broeders en Zusters kinderen in de goederen hunner Overledene Oomen en Moeyen, met hare noch in leven zijnde Oomen en Moeyen, tot den laatsten van dien toe ingesloten, erven staaksgewijs, en also, in de plaats van hunne Ouders, komen met eene hand.

Art. III.

Dat bij gebreeke van Broeders en Zusters, zo van gehelen als halven bedde, het Goed van den

Overleden versterft op zijne Groot-Ouders, de naasten in graad, en met uitsluiting van de zijlinie, ook zelfs van Broeders en Zusters Kinderen, zo van gehelen als halven bedde.

Art. IV.

Dat geene Groot-Ouders van den Overleden meer in leven zijnde, alsdan ingevolge Ons voorschreven Placaat van den 22. Maart 1594, de Broeders en Zusters Kinderen, zo van gehelen als halven bedde, alleen zijnde, Erven zullen bij hoofden, zonder eenig reguard te nemen, of van des Overledens eenen Broeder ofte Zuster meerdere of mindere Kinderen in leven zijn; en dat de Oomen en Moeijen van den Overleden, in denzelfden graad zijnde, met des Overledens Broeders of Zusters Kinderen, te zamen met dezelve Broeders en Zusters Kinderen erven zullen, insgelijks bij hoofden, naar het getal van de personen.

Art. V.

Dat buiten Bloedverwanten, in welken graad ook den Overleden bestaande, geene andere Erfopvolging, uit hoofde van Versterf-Recht binnen deze Provincie, plaats heeft: maar dat iemand, in de Provincie van Utrecht stervende, die geen Erfgenaam heeft, de nalatenschap van den Overleden, ingevolge van het 20. Artikel van de Costumen en Usantien der Stad Utrecht; Rubr. van schifting, scheiding en Boedelrecht; ten behoeve van de Heerlijkheid van den Lande wordt aangetast, onverminderd echter de Rechten van Successie, welke aan eenige Wees-, Gods- of Gasthuisen en diergelijken zouden mogen toebehoren.

Art. VI.

En wanneer een Erfgenaam, voor het aanvaarden van de Ervenis, hem uit krachte van uiterste wil of uit hoofde van Versterf-Recht aangekomen, sterft, zal zijn recht van Erfopvolging, even als zijne andere goederen, vervallen op zijne Erfgenamen, het

zij dat hij geweten heeft, dat hem de Ervenis aangekomen was ofte niet.

Art. VII.

Zullende voorts, ingevolge van het 12. Artikel van Onze Ordonnantie decisoir ten reguarde van gifte of makinge, of in cas van successie, zo bij uiterste wil als ab intestato, onder immenbille Goederen gerekend worden, alle Rentebrieven ende Obligationen, geconstitueerd op eenige Comtoiren van Provincien, Steden, Collegien, Gasthuisen, Dorpen of van diergelijke Stabile Corpora, in diervoegeen, dat alle voorschreeve Rentebrieven en Obligationen, 't zij die op deze of andere Provincien of voorgemelde Stabile Corpora in eenige derzelven geconstitueerd zijn, zullen volgen het recht der Plaatzes, alwaar het Sterfhuis van den Overleden, in wiens Boedel dezelve gevonden worden, gevallen zal zijn, zonder dat Wij echter willen verstaan worden, met deze Onze interpretatie te derogeren aan het verdere gestatueerde bij het voorsz. 12. Artikel van Onze Ordonnantie decisoir, noch ook aan de permissie, bij Onze Ampliatie van de voorschreeve Ordonnantie in dato 18 Januarij 1700 aan Man en Vrouw, binnen deze Provincie wonende, gegeven, omme den anderen in eigendom te mogen maken, Rentebrieven en Obligationen, geconstitueerd op alle andere Provincien en Steden, alwaar de gratificatie tusschen Echtelieden niet verboden is, noch eindelijk ook aan Onze Ordonnantie op den Impost van de Collaterale Successie.

Ende opdat niemand hiervan ignorantie pretendeere, zal deze alomme worden gepubliceerd en geaffigeerd naar behoren.

Gedaan t' Utrecht den 6. Julij 1785. Was geparapheerd. A. F. Godin, vt. Onderstond. Ter Ordonnantie van mijne voornoemde Heeren de Staten. Was getekend. H. A. Laan.

4. RESOLUTIE der Gedeputeerde Staten van Utrecht, waarbij de Regering der Stad Montfoort wordt genagtigd met die van Amsterdam, eene overeenkomst te sluiten aangaande het regt van exue. 15 Mei 1788.

Ontfangen en gelezen eene missive van de Heeren Borgemeesteren ende Regeerders der Stede Montfoort, geschreven aldaar den 14. May 1788, ter zaken Jan van Benthem in q^e als voogd tot Amsterdam, enige penningen, die zijne pupillen bij erffnisse aldaar hadden verkregen, hem door eene van de Secretarissen van gemelte Stad was geseght, dat daarvan het recht van exue, bedragende den 10. penning, soude moete voldoen, ende voorts als bij gemelte Missive, versoekkende daarop haar Ed. Mog. ordre ende authorisatie.

Waarop gedelibereerd sijnde, is goedgevonden de gemelte Heeren Regeerders der Stede Montfoort te autoriseeren, gelijk dezelve geauthoriseerd worden bij dezen, om met de Heeren Regeerders der Stad Amsterdam, over ende weder eene conventie te maecken nopende 't niet betalen van derzelver borgers van 't recht van exue.

En zal ten dien eynde extract dezes aan de Heeren Borgemeesteren en Regeerders der Stede Montfoort worden toegezonden.

5. RESOLUTIE der Staten van Utrecht, waarbij het regt van keurmedigheid of beste pand, exue en dergelijke tusschen die Provincie en Gelderland wordt afgeschaft. 17 December 1744.

De Staten van den Lande van Utrecht, in deliberatie genomen hebbende de Missive van de Ed. Mog. Heeren Staten van Gelderland, in dato 17 October laatstleden, relatief tot die van den 15. Januarij 1696, en 26 October 1698, mitsgaders gehooft het rapport van de Heeren Haer Ed.

Mog. Gecommitteerden, hebben om goede redenen en consideratien goedgevonden en verstaan, het recht van Keur, Keurmoedigheid, of Beste Pand, Exue of wat van diergelijke natuur of benaming is, uit de nalatenschap van Bastarden en uytheemschen, tot nog toe tegen de wederzijdsche opgezeten

in Gelderland en Utrecht geëxerceert en gevordert, als hetzelfde word opgeheven, afgeschaft en vernietigt bij desen.

6. RESOLUTIE der Staten van Utrecht, waarbij het regt van exue, tusseen die Provincie en de Stad Haarlem, wordt afgeschaft. 17 September 1777.

Ter Vergaderinge alhier overgebracht eene ingekomene Missive van de Heeren Burgemeesteren en Regeerders der Stad Haarlem, aldaar geschreeven den 12. Augustus jongstleden, daarbij in antwoord op die der Heeren hunner Ed. Mo. Ordinaris Gedeputeerden dezen aangaande, consenterende in het wederzijdsch afschaffen van het regt van exue, en also daarvan mede exineerende den Zee-Capitein Crommelin wegens de Erfportie, hem aldaar te beurt gevallen, als breeder bij voorsz. missive volgende hierna geïnserceerd:

Edele Mogende Heeren!

Gelijk wij met verscheide Steeden, zo binnen als buiten onze Provincie, successivelijk conventien aangegaan hebben tot vernietiging van het regt van exue; zo hebben wij, op het ontvangen van UEd. Mo. Missive, bij welke ons eene zoortgelijke schikking tusseen de Provincie van Utrecht en deeze Stad geproponeerd wierd, ook geene reden gevonden, waarom Wij die propositie zouden moeten declineeren. En dewijl UEd. Mo. bij derzelver Missive ons verzekeren, dat in de Provincie van Utrecht het recht van Exue niet word geëxerceerd, dan bij retorsie, en dat wegens het uitgaan van Erfnissen en nalatenschappen, of van Burgers en Inwoonders uit UEd. Mo. Provincie naar Haarlem met der woon gaande, geen recht van exue zal worden gevordert, maar dat dezelve daarvan voortaan bevrijd zullen weesen, indien zulks reciproque-lijk bij ons mogte worden geobserveerd. Zo decla-

reeren Wij op fundament van UEd. Mo. voorschreeve gedane verzeekering insgelijks van onzen kant, dat Wij het gemelde voorbeeld van UEd. Mo. Provincie volgende, voortaan het recht van Exue wegens uytgaande Erfnissen en nalatenschappen niet sullen vorderen, noch doen vorderen van Ingeeeeten der Provincie van Utrecht, noch van personen die uit onze Stad derwaarts met er woon vertrekken; maar dat wij integendeel de voorsz. verzeekering van UEd. Mo., uit krachte eener voorafgaande aanschrijving en autorisatie gegeven, en ons reciproque-lijk gedaan declaratoir considereeren zullen als eene formeele conventie, tusseen de Provincie van Utrecht en onse Stad, tot vernietiging van het meergemelde recht van Exue aangegaan.

Voorts willen wij gaarne aan Uw. Ed. Mo. instantie nopens den Zee-Capitein Crommelin, wonende te Emenes, buitendijks, voldoën, en denzelven, ten aanzien zijner Erfportie in de nalatenschap van wijlen vrouwe Magdalena Crommelin, weduwe van Mr. Dommas Guldewagen, meede comprehendeeren in de bovengemelde als nu gemaakte Conventie.

Wij beveelen UEd. Mo. voor het overige in de bescherminge des Allerhoogsten en blijven,

Ed. Mo. Heeren! Uwer Ed. Mo. goede Vrinden.

Burgem. en Regeerders der Stad Haarlem.

Haarlem, den 12. Aug. 1777. Ter ordonnantie van dezelve. Getekend. B. van Schuylenburch.

Waarop gedelibereerd zijnde hebben hun Ed. Mo. dezelve gehouden voor notificatie.

7. DERGELIJKE Resolutie ten aanzien van het Bisdum van Munster. 7 Julij 1779.

Door den Heer van Cockengen, als Extraordinaris Raad in den Hove Provinciaal, is ter Vergadering kennis gegeven van de propositie, bij den Hove voornoemd aan de Stenden van 't Bisdum van Munster gedaan ter gelegenheid van het overlijden van zekere Barend Dirkzen, afkomstig uit het Bisdum van Munster, en gewoond hebbende in Overlangbroek binnen deeze Provincie, tot wederzijdsche afschaffing van 't recht van Exue, om alsdan onbelast te laten volgen de ervenis als voorsz. te Overlangbroek gevallen en gereclameerd bij des Overledenen Broeder, wonende te Velen, in het Bisdum Munster, alsmeede van het favorabel antwoord van de Regeering aldaar, ten fine voorsz., invoege als breeder bij overgelegde copie-missive van den Hove en de daarop ingekomene rescriptie etc.

Waarop gedelibereerd en gelet zijnde op het Declaratoir van President en geheime Raden van de Keurvorstelijke Keulensche, tot de Hoogsticht Munstersche Regering verordend, bij derzelver Missive aan den Hove Provinciaal, van den 25. May jongstleden dien aangaande gedaan, hebben hun Ed. Mo. het verrichte van den Hove Provinciaal geapprobeerd, en dien conform goedgevonden het recht van Exue, tusseen de Stad, Steeden en Landen van Utrecht en die van het Bisdum van Munster, te vernietigen, gelijk hun Ed. Mo. hetzelfde vernietigen mits dezen, met autorisatie op de Heren hunner Ed. Mo. Ordinaris Gedeputeerden om al het gene in dezen verder vereischt wordt, richtig te maken.

8. PUBLICATIE van het Provinciaal Bestuur van Utrecht, waarbij het regt van exue wordt afgeschaft. 6 April 1797.

GEELIJKHEID, VRIJHEID, BROEDERSCHAP!

Het Provinciaal Bestuur 's Lands van Utrecht,

allen dengeenen, die deezen zullen sien of hooren leezen, Heil en Broederschap! doet te weten: Dat, niettegenstaande de één en ondeelbaarheid door

eene nieuwe Constitutie nog niet is gevestigd, het echter de pligt is van weldenkende Vaderlanders, en inzonderheid van hen, aan welken het Volk het openbaar Bestuur heeft toevertrouwd, alles toe te brengen, wat in hun vermogen is, ten einde dadelijk en met den meesten spoed, zoodanige Wetten, zoogenaamde Rechten of Gebruiken, onder welke benaaming die ook mogen plaats hebben, uit den weg te ruimen en te vernietigen, die rechtstreeks strijdig zijn met de thans aangenoomen beginselen van Eenheid en Broederschap.

Onder deze zoogenaamde Rechten is een der hatelijkste het recht van Exue, door hetwelk de Inwooners dezer Republiek, zoo niet in allen, ten minsten in de meesten dezer Provinciën, gehouden zijn van de aan hun, in eene andere Provincie dan zij woonachtig zijn, aanbestedorven Erfenissen, aan die Provincie te moeten betalen den 10. Penning, alvorens zij die Erfenis uit dezelve mogen voeren.

Wij hebben derhalven besloten, dit recht van Exue, voor zoover zulks in deze Onze Provincie mocht plaats hebben, te vernietigen, gelijk hetzelfde

vernietigd word bij deelen; gelastende Wij aan een ieder, wien zulks aangaat, de Inwooners van andere Provinciën, de hun binnen deze Provincie aanbestedorven Erfenissen, vrij en ongehinderd te laten volgen, zonder eenige korting of vordering van eenige betaling, ingevolge het voornoemde recht van Exue; edoch met dien verstande, dat zij op denzelfden voet als de Inwooners dezer Provincie van die hun aanbestedorven Erfenissen zullen moeten betalen het gewoone Collateraal en de daaraan geannexeerde onkosten, volgens de Placaaten en Ordonnantien daarop gesmaneed.

En opdat niemand hiervan eenige onweetenheid zou kunnen voorwenden, zal deze alomme worden gepubliceerd en geaffigeerd, als naar gewoonte.

Aldus gedaan en gearresteerd op het Landschapshuis binnen Utrecht, den 6. April 1797. Het derde jaar der herstelde Bataafsche Vrijheid. (Was geparapheerd) S. Camp, vt. (Onderstond) 'Ter Ordonnantie van het voornoemde Provinciaal Bestuur. (Was getekend) P. 't Hoen.

EERSTE BOEK. VEERTIENDE TITEL.

Aangaande transporten van vaste goederen, oudeigens enz.

1. RESOLUTIE der Gedeputeerde Staten van Utrecht, bepalende de wijze waarop het transport van goederen of hypotheeken, ten behoeve der Broedergemeente te Zeist, voor het Geregt aldaar zal plaats hebben. 7 December 1764.

Op 't geene dezen aangaande door de Heeren Gecommitteerden ter Camere van finantie bij memorie ter Vergaderinge is voorgedragen, is dien conform na deliberatie goedgevonden en verstaan, Schout en Gerechte van Zeist aan te schrijven en te gelasten, gelijk dezelve aangeschreeven en gelast worden mits dezen, van geen Transport van aangekogte goederen of geene vestenissen of andere hypothecatiën of verbintenissen, ten behoeve van de Broedergemeente te Zeist (zo zij zig noemen) in het gemeen te doen, maar gemelde Broedergemeente te doen kennis hebben en aan te zeggen, dat bij zoo een geval dezelve zullen moeten opgeeven een persoon tot elk Transport of vestenisse, op wiens naam dezelve zullen gesteld worden, en dat verder met opzigt tot alle zodanige Transporten of vestenissen, die, in voege bovengemeld, reeds mogen zijn geschied door de gemelde Broederge-

meente, binnen den tijd van een Maand, aan Schout en Gerechte van die Districten, waaronder die goederen gelegen zijn, zal moeten worden opgegeven, de naam van een Persoon voor ieder Transport of vestenis, op wien dezelve als nog gesteld en gedresseerd zullen moeten worden; alles egter onverminderd andere Haer Ed. Mog. Placaaten of resolutien, met speciale last aan hen Schout en Gerechten, van op het nakomen hiervan te vigilieren en zorg te dragen dat aan de intentie van haer Ed. Mog. in dezen, en in het bijzonder ook hieromtrent, aan de ordonnantie op den 20. en 40. penning werde voldaan.

En zal Extract dezer aan Schout en Gerechte voornoemd, worden ter hand gesteld, tot informatie en narigt, alsmede aan den Ontfanger van den 20. en 40. penning, om hierop bij voorkomende gelegenheid attentie te hebben.

2. PUBLICATIE der Staten van Utrecht aangaande den afkoop van uitgangen of oudeigens. 2 Junij 1756.

De Staten van den Lande van Utrecht doen te weten: Nadien aan Ons bij verscheide Onzer Ingezetenen vertoond is dat de Prijs op het Afkopen of de Lossinge van Uytgangen en Oudeygens, bij Placaat van den jare 1598, naar proportie van de waarde van het geld in dien tijd gesteld, niet geproportioneerd is naar den tegenwoordigen Cours van gelde, en dat mitsdien bij zodanige Afkopinge

of Lossinge grote differenten zouden kunnen ontstaan, die, ten nadeele van de Eygenars uitvalende, aan dezelve merkelyke schade zouden toebrengen. Zo is 't, dat Wij, om voor 't toekomstige daarin te voorzien, en aan de eene zijde de Debiteuren de faculteit te laten van hunne Goederen vrij en zonder last van Renten of Uytgangen en Oudeygens te bezitten, en aan de andere zijde de

Crediteuren daardoor niet het minste nadeel toe te brengen, reflectie nemende op den tegenwoordigen Cours der Renten, en de grote inegaliteit, die daaruit zoude komen te resulteren, indien de Aflossinge na de Letter van het gemelde Placaat wierde gedaan, na rijpe deliberatie en ingenome Advys van den Hove Provinciaal, goedgevonden hebben het voornoemde Placaat van den 19. Januarij 1598, in zo verre te veranderen en te statuieren:

Dat ingevalle de Crediteur niet kan doen blijken, met wat Prijs of Hoofdsomme die Renten of Uytgangen in quaestie, geconstitueert zijn, in zulke gevallen de Debiteur alle zodanige Renten en Uytgangen zal mogen lossen, elken Penning van dien met zes-en-dertig en een halve gelijke Penningen, volgens de laatste evaluatie ten tijde van dezelve Lossinge bij Ons gepermitteert; en zo verre de Crediteur komt te bewijzen, dat de Renten of Uytgangen in quaestie, zijn Oudeygen, zo zal al zo-

danige Oudeygen gelost kunnen worden naar advenant den Penning drie-en-zeventig, met gelde naar vermogen die evaluatie als vooren: blijvende voorts het meergemelde Placaat, voor zoveel het bij dezen niet wordt gederogeert, in waarde, reserverende aan Ons de magt om ten allen tijden, zo wanneer de Prijs van het Geld, of de Cours der Renten mogte komen te rijzen, in dezen de nodige Veranderinge te maken, zo als Wij naar omstandigheden van zaken alsdan zullen goedvinden te behoren.

Ende opdat niemand hiervan eenige ignorantie zoude kunnen pretenderen, zal deze alomme worden gepubliceert en geaffigeert, daar men gewoon is Publicatie en Affictie te doen.

Gedaan t' Utrecht den 2. Junij 1756. Was geparapheerd. G. de Tuijl de Serooskerken, vt. Onderstond. Ter Ordonnantie van mijne voornoemde Heeren de Staten. Was getekend. Milan-Visconti.

3. PUBLICATIE van het Provinciaal Bestuur van Utrecht, aangaande den afkoop van erfpachten, oudeigens enz. 5 Augustus 1797.

GELIJKHEID, VRIJHEID, BROEDERSCHAP!

Het Provinciaal Bestuur 's Lands van Utrecht, allen den geenen die deeze zullen zien of hooren leezen, Heil en Broederschap! doet te weten: dat, daar Wij door de In- en Opgezetenen deezer Provincie, op Onze voordragt speciaal zijn geauthoriseerd en gelast tot het verkoopen van verscheide Goederen, toebehoorende deeze Provincie, alsmede tot het doen afkopen en lossen van Erfpagten, Oudeigens, Thinsen en Uitgangen, die van deeze Provincie releveeren, ten einde Wij zonder nieuwe drukkende Geldheffingen in staat zouden zijn, onze verschuldigde quota in de Petitie van Oorlog voor dit loopende jaar te voldoen. Zoo is het, dat Wij alle houders van Erfpagten, Oudeigens, Thinsen en Uitgangen, tot deeze Provincie behorende, en van dezelve releveerende, gelasten, gelijk Wij dezelve gelasten bij deeze, om binnen den tijd van de eerstkomende drie Maanden na het publiceeren en affigeeren van deeze Onze Publicatie, die Erf-

pagten, Oudeigens, Thinsen en Uitgangen te lossen en af te koopen tegen den Penning Vijf-en-twintig, te betalen aan die Comptoiren deezer Provincie, waaraan dezelve zijn geannexeerd; op poene, dat alle Erfpagten, Oudeigens, Thinsen en Uitgangen, welke na expiratie van voorgemelden tijd van drie Maanden niet zullen zijn gelost of afgekogt, zullen worden openbaar geveild en verkogt, ten pericule en schade van den nalatigen, indien dezelve minder — en ten voordeele van den Lando, zoo dezelve meer mogten komen te gelden.

En opdat niemand hiervan eenige onkunde zal kunnen voorwenden, zal deze alomme worden gepubliceerd en geaffigeerd, als naar gewoonte.

Aldus gedaan en gearresteerd op het Landschapshuis binnen Utrecht, den 5. Augustus 1797. Het derde jaar der Bataafsche Vrijheid. (Was geparapheerd) J. D. Marchant, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van het voornoemde Provinciaal Bestuur. (Was getekend) P. 't Hoen.

4. AMPLIATIE van bovenstaande Publicatie. 18 October 1797.

GELIJKHEID, VRIJHEID, BROEDERSCHAP!

Het Provinciaal Bestuur 's Lands van Utrecht, allen den geenen die deezen zullen zien of hooren leezen, Heil en Broederschap! doet te weten: Dat, niettegenstaande Wij bij Publicatie in dato 5 Augustus laatstleden, wel en duidelijk hebben gestatueerd den afkoop en het lossen van Erfpagten, Oudeigens, Thinsen en Uitgangen, die van deeze Provincie releveeren, binnen den tijd van de eerstkomende drie Maanden; Wij echter ondervinden, dat verscheide difficulteiten worden gemaakt, welke Thinsen al of niet onder deeze Wet van lossing worden begreepen, waarom Wij, tot nadere elucidatie en ampliatio van voorgemelde Publicatie van 5 Augustus laatstleden, hebben gedecreteerd, gelijk

Wij decreteeren bij deezen: dat onder de Thinsen, welke binnen den voorgemelden tijd moeten worden gelost, ook zijn begreepen de volgende, als:

De Strooygelden te Zeyst.
Voeder en Verkengeld.
Beedegelden.
Voedergeld.
Paardengeld te Leusden.
Hofsteede te Wijk.
Parmeyen.
Pachtgoederen.
Pachthoenderen ter Horst.
Veenen in de Ginkel.
Heyden en Weyden te Elst.
Pachtgoederen te Elst.
Pachtgoederen te Vreeland.

Pachthoenderen te Cothen etc.

Pachtgoederen te Wijk.

Pachtgoederen in 't Gooy.

Leusdensche Rogge.

Pachtgoederen te Zoest.

Erfpachten van winden.

Thinsen uit Schoutsambten.

Uitgangen.

Renten te Montfoort.

En verder alle andere Thinsen en Uitgangen, hoe ook genaamd, zonder eenige uitzondering, als alleen die Thinsen en Uitgangen, in welke de Capittelen alhier deelen, welke voor als nog van

deze lossing zijn uitgeslooten, blijvende voor het overige Onze Publicatie van 5 Augustus laatstleden ten deezen opzichte in volle kragt.

En opdat niemand hiervan eenige onkunde zal kunnen voorwenden, zal deze alomme worden gepubliceerd en geaffigeerd, als naar gewoonta.

Aldus gedaan en vastgesteld op het Landschaphuis binnen Utrecht, op den 18. October 1797. Het derde jaar der Bataafsche Vrijheid. (Was geparapheerd) P. Linthorst, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van het voornoemde Provinciaal Bestuur. (Was getekend) P. T Hoen.

5. RESOLUTIE der Staten van Utrecht, waarbij de rente der Obligatiën ten laste der Provincie tot 2½ pCt. wordt verminderd. 23 Maart 1774.

In eenparig goedgevonden de voorgeslage Reductie van Renten der Obligatiën, ten laste van deze provincie, van 2½ tot 2¼ percent, bij Rapport van de Heeren Gecommitteerden tot de Middelen en ter Kamere van Finantie, den 12. October 1773 uitgebragt, te arresteeren, gelijk hun Ed. Mog. dezelve arresteeren bij dezen, om hoe eer zo beter met de nodige voorzigtigheid ondernomen en werkstellig gemaakt te worden, autoriseerende hun Ed. Mog. de Heeren derzelver ordinaris Gedeputeerden, om alles ten dien einde richtig te maken; dog is bij hun Ed. Mog. teffens mits dezen vastgesteld, dat vooreerst en bij provisie in de te doene Reductie niet zullen worden begreepen de Kapitalen, behorende aan publicque Arme fundatiën, zo als dezelve den 9. Februarij jongstleden voorgebragt zijn in de Resolutien der Stad Utrecht en Stede

Montfoort opgenoemd, gelijk ook niet zodanige Kapitalen, aan Kerken, Diaconien en andere publicque Arme fundatiën in de andere Steden en ten Platten Lande competerende. En eindelijk mede, niet de Obligatiën voor de Inlegspenningen, aan de Veenlieden voor dato dezer Resolutie uitgegeven, zo dat de Obligatiën, daarna aan de Veenlieden uit te geven, niet hoger zullen worden uitgegeven dan tegen 2¼ per Ct. En verstaan Hun Ed. Mog. dienvolgende, dat alle zodanige Obligatiën, zo lang die aan de Arme Fundatiën als andere, hier voorgemeld, toebehoren, bij de Reductie zullen worden overgeslagen en ongereduceerd gehouden, tot dat de Reductie van alle andere Obligatiën zal zijn afgelopen, om alsdan op de Reductie dezer overgeslagenen nader gedelibereerd en geresolveerd te worden, als redelijk zal worden gevonden.

EERSTE BOEK. VIJFTIENDE TITEL.

Aangaande Militaire Zaken.

1. RESOLUTIE der Gedeputeerde Staten van Utrecht, met bepaling dat vreemde Wervers, ontdekt wordende, in bewaring zullen worden gebragt. 5 Februarij 1740.

Op het geproponeerde desen aangaande gedaan, is goedgevonden en verstaan, aan de Drossaarden en Schouten van de respective Gerechten deser Provincie aan te schrijven, dat wanneer Vreemde en Uitheemsche Wervers in dese Provincie ontdekt worden, dat zy deselve zullen hebben in Civiel Arrest te houden, ende vervolgens aan 't naastleggende Militair Guarnizoen van gemelde Arrest kennis te geven, ten eynde de Commanderende Mi-

litair Officier de voornoemde Wervers in goede bewaringe bringe ende behoude. Ende worden de Commanderende Officiëren in de Guarnisoenen van dese Provincie gelast ende geordonneert, des versogt zijnde, aan de voornoemde Drossaarden en Schouten behoorlijke assistentie te verleenen. Ende zal hiervan Extract gegeven worden aan gemelde Drossaarden en Schouten, ten fine voorsz.

2. AANSCHRIJVING der Gedeputeerde Staten van Utrecht aan de Schouten der Hooge Heerlijkheden, met lastgeving de bevelen aangaande de Wapening der Ingezetenen te gehoorzamen. 18 Februarij 1785.

Eerzame Vromel

Door de respective Maarschalken dezer Provincie aan Ons kennis te geven van de Rescriptie,

VERVOLG UTR. FLR. I.

welke bij UL. aan Dezelven, op de aanschrijvingen aan alle de Geregten ten platten Lande dezer Provincie, door Onze ordres, met relatie tot het wapenen der In- en Opgezetenen gedaan, was toege-

zonden, hebben Wij na deliberatie goedgevonden, Onze verwondering deswegens aan UL. te kennen te geven, aangezien het wapenen der In- en Opgezetenen met geen deel der Jurisdictie enig verband hebbende, maar als een gedeelte der Souverainiteit volstrekt moetende geconsidereerd worden, Wij dan ook niet en kunnen penetreren, welke de redenen zijn mogen, waaromme in de Hoge Heerlijkheden, minder dan elders, binnen de Provincie, de ordres, door de respectie Maarschalken, uit Onzen name gegeven, zonden behoren te worden gerespecteerd. Wij gelasten UL. hieromme van de bereids gestelde, of nog, betrekkelijk het Point der wapeninge der Opgezetenen, van wegens voorsz.

Maarschalken te stellige ordres, behoorlijk te obedieren en na te komen; latende nogtans aan UL. ingeval mogten vermeinen te kunnen betonen, dat zulks aan de Privilegien der Hoge Heerlijkheden directelijk was contrariërende, de vrijheid, om van dit Recht behoorlijk en den Rechten genoeg aan Ons te doceren, zo als tot conservatie van zodanige Privilegien zullen oordelen te behoren.

Hierop Ons verlatende, blijft Gode bevolen.

Geschreven t' Utrecht den 18. Februarij 1785 Was geparapheerd, N. Pesters, vt. Onderstond Ter Ordonnantie van de Gedeputeerden der Ed. Mog. Heeren Staten 's Lands van Utrecht. En was getekend, H. A. Laan.

3. PUBLICATIE van het Departementaal Bestuur van Utrecht, aangaande de requisitiën van Paarden en Wagens ten dienste van het leger. 1 October 1806.

Het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht, in ervaring gekomen zijnde, dat, hier en daar, binnen dit Departement, bij het doen der requisitiën van Wagens en Paarden, ter gelegenheid van het vervoeren der benodigheden voor de Armée, sommigen onder de Ingezetenen konnen goedvinden, om op allerlei wijze, zich aan dezen last, welke, gelijkelyk, ten behoeve van het Algemeen, behoort gedragen te worden, te onttrekken en zelfs zich veroorloven, om de Personen, welke het Gerecht der Plaats uitmaken, en deze noodige beschikkingen op hoog Gezag uitvoeren moeten, met woorden en daden te mishandelen, vermaant elk der Ingezetenen, en wien dit aangaan mogt, binnen dit Departement, bij deze, ten crastigsten, om, met alle bereidwilligheid, zich dit bezwaar, zonder hetwelke de aangelegene Belangen van den Lande niet konnen bevorderd worden, te laten welgevalen, en, zoo veel in hun is, te zorgen dat hetzelfde op eenen vasten en geregelden voet konne worden beschikt en gedragen. Lastende en autoriseerende voorts de respectie Gerechten binnen dit Depar-

tement bij deze, om elk, welke op eene onbehoorlijke wijze zich hieraan dadelyk onttrekt, te beboeten, ten behoeve van de respectie Armen der plaatze, voor de eerste reize in eene boete van Vijf en Twintig Gulden, en voor de volgende reize in het dubbel daarvan, boven de gehoudenheid, om den geweigerden dienst alsnog te presteeren: terwijl diegenen, welke voor de derdemaal in deze zonden bevonden worden te hebben overtreden, zoo wel als zij, welke in eenige maniere de Plaatselijke Autoriteiten ter dier zake miszeggen of misdoen, als Stoorers der publieke rust, volgens de vigeerende Wetten, zonder eenige conniventie, zullen worden gestraft naar vereisch van zaken.

En opdat niemand hiervan eenige onwetendheid zoude konnen voorwenden, zal deze alomme binnen dit Departement worden gepubliceerd en geaffigeerd naar behoren.

Gedaan te Utrecht, den 1. October 1806. (Was geparapheerd) S. Camp, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht. (Was geteekend) J. Hinlopen.

4. NOTIFICATIE van het Departementaal Bestuur van Utrecht, ter wegneming van de vrees voor militaire conscriptie of requisitie. 18 October 1806.

Het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht, bemerkt hebbende, dat de Maatregelen, welke de omstandigheden voor de zekerheid van het Rijk in het tegenwoordig oogenblik vorderen, in vele gemoderen der goede Ingezetenen, binnen dit Departement, de bekommring schijnen te verwekken, alsof het voorloopige schikkingen waren, om eene geforceerde Dienstneming in te voeren, vindt zich in de aangename gelegenheid, om, ingevolge het verlangen van Zijne Majesteit den Koning, de aanleiding tot zulk eene ongerustheid voor te komen en weg te nemen; Hetzelve haast zich dan ook, om op dit stuk Hoogstdezelfs ware bedoelingen open te leggen, gelijk die in eene zoo nadrukkelijke, als aangelegene Missive van Zijne Excellentie, den Minister van Binnenlandsche Zaken, van den 15. dezer, vervat en aan Hetzelve zijn toegekomen.

Ter voldoening aan des Konings last, welke tevens eene vernieuwde blijk behelst van Hoogstdezelfs zorgvuldige genegenheid voor de Natie, brengt Zijne

Excellentie daarbij ter kennis van het Departementaal Bestuur de uitdrukkelijke verklaring van Zijne Majesteit: Dat Hoogstdezelve geen ander doel heeft, dan het Welzijn en den Voorspoed van Land en Volk, Zijne belangen met die der Ingezetenen onafscheidlijk verbonden reekent, en, dit met volharding zullende betoonen, ook vermeent wederkeerig aanspraak te hebben op derzelver affectie en volkomen vertrouwen. Dat, voor zoo verre Hoogstdezelve eenige Maatregelen voor het bestaan en welzijn van het Rijk noodig oordeelt en mitsdien met ijver verlangt, dezelve in het werk gesteld te zien, zulks alleen voorkomt uit het gevoel der verplichtingen, welke Zijne betrekkingen Hem opleggen, en welke Hem hoogst dierbaar zijn. Dat het gantsche Volk moet weten en zich wel overtuigd houden, dat Hetzelve geene de minste daad van willekeur van Hoogstdenzelven heeft te vreezen; als willende Zijne Majesteit, alleen door en volgens de Wetten regeeren. Dat Hoogstdezelve

geenszins van meening is of kan zijn, om eenen geforceerden krijgsdienst in te voeren, maar in het tegendeel alle middelen wil aangewend hebben, welke strekken kunnen, om eene gedwongene Lich-ting van manschappen, die in zoovele andere Rijken en Staten plaats vindt, te vervangen.

Gelijk echter Zijne Majesteit aan de ééne zijde de voorvermelde geruststellende Verklaring geeft, begrijpt Hoogstdezelve niet minder ernstig, dat, wil men voor altijd de vrees voor Militaire Conscriptie of Requisitie verwijderd zien; wil de Natie eene onafhankelijke plaats onder de overige Volken bekleden; wil zij die achting en dat gewicht weder verkrijgen, die zij te vooren bezat, doch zederd eenigen tijd geheel had verloren; wil zij opgebeurd worden uit den diep vervallen staat, waarin zoo veele jaren van rampspoeden en dwalingen haar hebben ter neergestort; wil zij zorgen van niet in één oogenblik ten prooie te kunnen worden van elke Mogendheid, welke mogt goedvinden haar aan te vallen en zich meester te maken van de vruchten, door langduurigen arbeid en nijverheid ingezameld, — dan moet ook de Vrijwillige Recruteering der Armée allerwege worden aangemoedigd, en de geest, om voor eigen Vaderland en Haardsteden te strijden, onder de Ingezetenen opgewakkerd en angevuurd. Dan ook vooral moet men er zich op toeleggen, om eene Nationale, en dus in de daad Hollandsche, Armée tot stand gebracht te zien, geëerd, geëerbiedigd en in staat om de Frontieren te beschermen en hare dierbare Bezittingen en Panden, onder den zegen des Almachtigen, in veiligheid te stellen.

Het zal derhalven de plicht zijn van elk en een iegelijk, om daartoe het zijne bij te brengen, en wel bijzonderlijk zal het de plicht zijn van alle de geconstitueerde plaatselijke Magten, om in zulk een tijdstip als het tegenwoordige, hetwelk de meeste energie vordert, geene middelen onbeproefd te laten, welke maar eenigzins kunnen dienen tot aanmoediging van den vrijwilligen Krijgsdienst, en ten dien einde zoowel de algemeene geestdrift daartoe op te wekken, als in het bijzonder zoodanige gevoelens in te boezemen aan die jongelingen, welke in openbare Gestichten, ten koste hunner Medegezetenen, worden opgevoed. „Wel verre toch,

„(het zijn 's Ministers eigene woorden), dat, wanneer de zoodanige Vrijwilligen, door edele beginselen van Eer angevuurd, hunnen arm aan het „Vaderland aanbieden, zulks eenig medelijden over „hun lot zoude moeten inboezemen, kunnen dezelve „veeleer staat maken op de bijzondere bescherming, „welke de Koning hun, naarmate zij die meer behoeven, bij deze wel uitdrukkelijk wil toezeggen.”

Zijne Majesteit, de uitoefening dezer plichten aan de Departementale Bestuuren en, door Dezelve, aan alle ondergeschikte Bestuuren aanbevelende, maakt volkomen staat op Derzelve volvaardigheid; terwijl de kritieke gesteldheid, waarin dit Land sinds jaren zich bevindt, vooral in dit oogenblik, vereischt klem en veerkracht bij te zetten aan het tegenwoordig Gouvernement, in hetwelke thans alleen de ware band van vereeniging te vinden, en bij eenen gewenschten algemeenen Vrede, het herstel van Aanzien, Voorspoed en Staatskundige Onafhankelijkheid te wachten is.

Dat dan aller krachten zich vereenigen, om die haven van redding te bereiken, waarin toekomstig geluk geledene rampen zal kunnen doen vergeten, opdat niet eene gebrekige medewerking Zijne Majesteit te leur stelle in Hoogstdezelfs weldadige oogmerken en alleen aan Hoogstdenzelven zoude overlaten de zelfsbewustheid van het goede gewild te hebben!

Deze Gevoelens en dit Verlangen van Zijne Majesteit den Koning, brengt het Departementaal Bestuur hiermede niet alleen ter kennis der plaatselijke Bestuuren, maar wil dezelve daardoor ook in staat stellen, om bij alle voeglijke gelegenheden aan de Ingezetenen zelve daarvan onderricht te doen, ten einde 's Konings ware bedoelingen in deze binnen dit Departement kennelijk begrepen, en dezelve, door eene gemeenschaplijke medewerking, voorspoedig bereikt werden.

En, ter bevordering hiervan, zal deze alomme binnen dit Departement worden gepubliceerd en geaffigeerd naar behooren.

Gedaan te Utrecht, den 18. October 1806. (Onderstond) S. Camp, vt. (Was gearapheerd) Ter Ordonnantie van het Departementaal Bestuur's Lands van Utrecht. (Was geteekend) J. Hinlopen.

5. RESOLUTIE der Staten van Utrecht aangaande het verkoopen van Militaire Ambten. 11 Aug. 1784.

Is met relatie tot het verkopen van Militaire Charges, ofte het belasten derzelve met jaarlijksche uitkeeringen, conform de prohibitoire Resolutien daarvan zijnde, goedgevonden en verstaan, dat voortaan alle dispensatien van den Eed jegens de Corruptelen, sullen ophouden, en geene transporten van Compagnien ofte van eenige andere militaire Charges, noch ook eenige uitkeeringen meer gepermitteerd werden, blijvende hiervan alleen uit-

gezonderd, zoodanige enkele gevallen, wanneer zulk een transport zonder eenig tort aan andere Officieren van hetzelfde Corps aan te doen, zoude kunnen geschieden, des dat van deze dispositie verstaan worden geëxcipieert te blijven zoodanige charges, welke bereids met uitkeeringen zijn bezwaard en welke op dien last gedurende het leven van de tegenwoordige Possesseurs van al zulke uitkeeringen bij continuatie zullen mogen worden geconfereerd.

6. NADERE Resolutie desaangaande. 12 October 1790.

Bij extract uit de Resolutien van de Heeren Ordinaris Gedeputeerden van dato den 5. deser

lopende maand, ter Vergadering zijnde overgebracht twee Actens van zijne Doorl. Hoogheid den Heere

Erfstadhouder, gegeven in 's Hage den 23. Julij dezes jaars, bij welker eerste tot Capitain bij de Compagnie van den van den dienst gedispenseerden Major van Estveld, onder het eerste Bataillon van den Colonel Grave van Dam, word aangesteld de Lieutenant in dezelve Compagnie Jan Hendrik Menso, en bij de tweede tot Capitain bij de Compagnie van de van den dienst gedispenseerde Capitain In de Betou onder het evengemelde Regiment, den Lieutenant in dezelve Compagnie Ephraim Coman Scherpingh; en houdende voorts dat Heeren Gedeputeerden de voornoemde aanstellingen beschouwden, alzins te zullen strekken tot nut van den Dienst bij gemelde Regiment en overzulksgene swarigheid zouden hebben gemaakt om voorn. Officieren in den Eed te nemen; indien niet bij Resolutie der Heeren Staten waren verzocht van zodanige aanstellingen, alvorens Hoogstdezelve te informeeren, immers zo lange geene finale Resolutie dien aangaande bij de Heeren Staten zoude zijn genomen.

Dat het twijfelagtig was voorgekomen in hoe verre daarvoor moest worden aangezien hunne Ed. Mo.

Resolutie van den 11. Augustus 1784, verzoekende mitsdien Heeren Gedeputeerden het goedvinden van hun Ed. Mo. daarop te mogen verstaan, teffens in bedenking gevende of niet, de tijden en omstandigheden in zoo verre veranderd zijnde, dat bij de respective Bondgenoten dit point thans uit een ander oogpunt wêrd beschouwd, hun Ed. Mo. zouden kunnen goedvinden die zaak aan Heeren Gedeputeerden te demandeeren, om bij voorkomende aanstellingen van zijne Doorl. Hoogheid zodanig te resolveren, als met den dienst der Regimenten zouden oordeelen overeen te komen.

En daarop gedelibereerd zijnde, hebben hun Ed. Mo. goedgevonden de Heeren ordinaris Gedeputeerden te autoriseeren, de voornoemde Capitains Menso en Scherpingh in den Eed te nemen en met Provinciale Commissien te voorzien.

Wordende welgemelde Heeren Gedeputeerden voorts geauthoriseerd om bij soortgelijke aanstellingen van Zijne Doorl. Hoogheid den Heer Erfstadhouder, zodanig te resolveren, als tot welzija van den Dienst bij de Regimenten zullen oordeelen te behooren.

7. RESOLUTIE der Staten van Utrecht, waarbij de vorderingen der Solliciteurs Militair op de nalatenschap van overleden Ritmeesters of Capiteins, preferent worden verklaard. 16 Februarij 1780.

De Staten van den Lande van Utrecht, ter Hunner Ed. Mog. Vergaderinge gezien en gelezen hebbende de Requeste, bij Mr. Jan Pieter van Vianen en Everard Kol, als Solliciteurs Militair bedienende verscheide Compagnien, staande ter repartitie van deze Provincie, om redenen, in het brede daarbij gededuceed, ter voorkominge van alle differenten in het vervolg dezen aangaande, verzoekende omtrent hunne voor 's Lands dienst gedane avances aan Ritmeesters en Capiteins, voor alle andere Crediteuren te mogen worden geprefereerd, op gelijken voet, als zulks bij Resolutie der Ed. Mog. Heeren Gecommitteerde Raden van de Staten van Holland en Westvriesland, op den 29. September 1706, is verstaan.

En vervolgens daarop gezien hebbende de Consideratien en het hoogwijs Advys van Zijne Doorluchtige Hoogheid, als Capitein-Generaal dezer Provincie, dienaangaande door de Heeren Hunner Ed. Mog. Ordinaris Gedeputeerden verzogt, en ingekomen zijnde, alhier overgebracht; hebben dien conform, na voorgaande deliberatie, tot interpretatie en ampliatio van vorige Resolutien, zo bij Hun Ed. Mog., als bij de Heeren Hunner Ed. Mog. Ordinaris Gedeputeerden, successivelijk op hetzelfde subject genomen, en ter verdere geruststellinge van de Solliciteurs, omtrent hunne voor 's Lands dienst, indispensable avances, goedgevonden de

aankomende Ritmeesters en Capiteinen te interdiceren, gelijk Hun Ed. Mog. dezelve interdiceren mits dezen, om aan niemand anders eenig geld uit te keren, zo voor het overnemen van de Geweren en Wapenen, als komende van Karren, Paarden, Equipage, Monteringen, of wegens het slot der Rekeningo, bij het overnemen der Compagnie, ofte wel anderzins, dan aan zodanigen Solliciteur, welke den overledenen Ritmeester of Capitein bediend heeft, en zodanigen Solliciteur op de Gelden, komende van voorsz. Goederen, mits dezen te verklaren preferent, om daaraan te kunnen verhalen, hetgeen hij zal kunnen bewijzen, door den overleden Ritmeester of Capitein, aan hem Solliciteur verschuldigd te zijn.

En verstaan Hun Ed. Mog., dat alle de genen, die het gemelde Goed, ofte eenig ander gedeelte daarvan, komen te kopen, daarover voor Hun Ed. Mog. ofte de Heeren Hunner Ed. Mog. Ordinaris Gedeputeerden, zullen zijn aansprekelijk; mits nogtans dat, indien eenige Schuldeischers mogten verweinen, beter en meerder recht, dan de Solliciteurs te hebben, Zijlieden voor Hun Ed. Mog., ofte Derzelver Ordinaris Gedeputeerden, als Betaalsheeren der Compagnien, hetzelfde altijd zullen mogen allegoren, omme alsdan daarop gedisponeerd te worden naar behoren.

EERSTE BOEK. ZESTIENDE TITEL.

Aangaande de Munt.

EERSTE DEEL.

Van Geldspecien.

1. PUBLICATIE der Staten van Utrecht, waarbij de waarde wordt bepaald der gouden specien, die op 's Lands Kantoren kunnen worden ontoangen. 24 September 1749.

De Staten van den Lande van Utrecht, in consideratie nemende, dat veele Schouten en Gadermeesters in betalinge hebben ontfangen Goude Specien, dewelke volgens de ordre der Comptoiren, aldaar niet mogen worden overgebragt noch ontfangen, en dat veele restanten gemakkelijker en prompter souden te innen sijn, ingevalle de betaling derselve met Goude Specien mogte geschieden, hebben goedgevonden en verstaan:

Dat alle agterstallen sullen mogen worden betaald bij provisie tot ultimo December deeses jaars, met Goud geld, bij een bepaald gewigt en prijs, en worden de Schouten, Gadermeesters en allen die eenigen ontfang wegens de Provincie hebben, mits deesen geauthoriseert en gelast de goude specien tot betaling der agterstallen te ontfangen tot soodanige Prijs, als bij calculatien kan blijken, dat sonder eenige noemenswaardige schade kan geschieden, namentlijk op den volgenden voet:

Het Engels Goude Ducaten tot f 2 — 6 — 0
 Het vierde van een once tot - 11 — 10 — 0
 De halve once tot 23 — 0 — 0
 De once tot 46 — 0 — 0
 Het Mark of 8 oncen tot . . . 368 — 0 — 0

De Spaansche en Fransche Pistolen, derselver dubbelden en quadrupels, alsmede alle andere vreemde Goude Specien (except alleen de Goudguldens, die in 't geheel niet sullen mogen ontfangen worden) op den volgenden voet:

Het Engels tot f 2 — 1 — 8
 Het vierde van een once tot . . 10 — 7 — 8
 De halve once tot 20 — 15 — 0
 De once tot 41 — 10 — 0
 Het Mark tot 382 — 0 — 0

Alles Nederlands Troys gewigt, aan de Munten en bij de Goud- en Zilver-smeeden in gebruyk, en sulx sonder onderscheid of de voorsz. Ducaten en

andere goude specien, volgens Haar Hoog Mog. Placaat van 31 Maart 1749, Billioen syn verklaart of niet.

En ten opzigte van die geene, dewelke geen groter betaalinge te doen hebben als van 25 Guldens en daaronder, sal de betaaling mogen geschieden met Ducaten bij 't stuk, op deesen voet:

De Ducaat wegende 2 Eng. 7 Asen tot f 5 - 5 - 0
 De Ducaat wegende 2 Eng. 6 Asen tot - 5 - 3 - 12
 De Ducaat wegende 2 Eng. 5 Asen tot - 5 - 2 - 8
 De Ducaat wegende 2 Eng. 4 Asen tot - 5 - 1 - 4
 De Ducaat wegende 2 Eng. 3 Asen tot - 5 - 0 - 0

Blijvende voor het overige het voorsz. Placaat in zijn volle kracht en vigueur. En worden de Ontfangers van de Generaale Middelen deeser Provincie, alsmede de Ontfanger van den xx. en xl. Penning en de Rentmeester der Domeinen mids deesen geauthoriseert en gelast, te ontfangen bij provisie tot ultimo December deeses jaars, de Goude Specien, hier boven gemeld, bij het gewigt en prys, als daarbij is uitgedrukt, om ter Munte tot het vermunt van deselve te worden overgebragt. Sulende tot gemak der Ontfangers, Schouten en Gadermeesters of anderen, eenigen ontfang van 's Lands penningen hebbende, midsgaaders alle particuliere persoonen hierbij geinteresseert, worden gedrukt, en te bekomen sijn twederleye Tarif van uitrekening, de ene voor de Ducaten en de andere voor de Pistolen en andere goude specien. En opdat een iegelijk, dien het aangaat, hiervan kennisse moge hebben, sal deese alomme worden gepubliceert en geaffigeert naar behooren.

Aldus gearresteert t' Utrecht den 24. September 1749. Was gearapheerd. G. de Tuyl de Serooskerken vt. Onderstond. Ter Ordonnantie van mijne voornoemde Heeren de Staten. Was getekend. Milan-Visconti.

2. RESOLUTIE der Staten van Utrecht, waarbij de provinciale Muntmeester gelast wordt nieuwe gouden ducaten te munten. 24 September 1749.

Is goedgevonden en verstaan, den Muntmeester dezer Provincie bij Extract dezer toe te zenden een Exemplaar van de Publicatie op heeden gearresteert, met het daarin vermeld Tarif, tot zijne informatie en narigt, en denzelve kennis te geven van de order die de Ontfanger van de Generale middelen, alsmede de Ontfanger van den 20. en 40. penning en Rentmeester der Domeinen ontfangen hebben,

van wanneer een quantiteit goude specien van consideratie zullen hebben ontfangen, daarvan bij Memorie haar Ed. Mog. Ordinaris Gedeputeerden kennis te geven, om op derzelver bekomen ordre sulx onder behoorlijk recepis, aan den Muntmeester voornoemt tot het vermunt van die specien te overhandigen, ten eynde hij Muntmeester van het goud dat hem aldus zal worden overhandigt, te munten

¹ Zie hierboven.

nieuwe Goude Ducaten, conform de Resolutie van Haar Ho. Mog. van den 12. Augustus deses jaars, namentlyk met een Kabeltje of Karteling om den Rand; een distinctief teken van een roosje tusschen de beenen van den geharnasten man, totdat de Stempel voor den Gouden Ridder, volgens gemelde Haar Ho. Mo. Resolutie te slaan, in gereedheid

wezen zal.

Zullende hij Muntmeester van tijd tot tijd de Heeren haar Ed. Mog. Ordinaris Gedeputeerden bij Memorie informeren van de quantiteit Ducaten, die hij op dese wijze zal geslagen hebben, om bij gemelde Heeren Gedeputeerden daarvan een Ordonnantie ten zijnen laste te worden geëxpedieert.

3. RESOLUTIE der Staten van Utrecht, waarbij bovenstaande publicatie geamplieerd wordt. 19 November 1749.

Op het gerepresenteerde desen aangaande, is tot interpretatie van het gestatueerde bij de Publicatie van den 24. September laatstleden, goedgevonden en verstaan, dat de Ducaat, wegende niet minder als twee Engels en 7 Asen, en bij de Schouten en Gadermeesters en andere Debiteuren deser Provincie, voor Lands Rekening, tegens f 5-5-0 het stuk ontvangen, ook tegen deselfde prijs van f 5-5-0 aan de Comptoiren in betaling van 's Lands Ongelden sal worden aangenomen, sullende ten dien eynde de voorsz. Schouten en Gadermeesters, en andere Debiteuren, de Ducaten, wegende 2 Engels en 7 Asen, of daar boven, à part en afgescheiden van andere Ducaten houden, en also ten Comptoire fourneren.

Dat de voorsz. Schouten en Gadermeesters, en andere Debiteuren, van de Ducaten, wegende minder als de gesejde 2 Engels en 7 Asen, voor 's Lands Rekening ontvangen, een nette aantekening sullen houden voor wat prijs deselve ontvangen hebben, om wanneer dit Goud in eene massa ten Comptoire gebragt, en aldaar in eene massa gewogen en aangenomen sal zijn, den Heer Ontfanger te kunnen aantoonen, wat daarop soude verloren wesen, sullende dit verlies door den Heer Ontfanger worden vergoed, of op een resterende schuld afgeschreven, mits de voorsz. Schouten, Gadermeesters en andere Debiteuren gehouden blijven de deugdelijkheid van derselver aantekening, des gerequireert zijnde, met Eede te sterken.

En dat zulks plaats zal hebben tot en met den Ducaat, wegende 2 Engels en 3 Asen inclus, blijvende omtrent de Ducaten, die de gesejde 2 Engels en 3 Asen niet kunnen halen, de Publicatie van den gemelde 24. September in haar geheel.

Dat verder met Pistolen, zo Fransche als Spaansche, op gelijke wijze zal worden gehandelt, namentlyk, dat wanneer de enkelde, zo Fransche als Spaansche Pistolen, niet minder wegen als 4 Engels en elf Asen, de dubbelde 8 Engels en 22 Asen, de Quadrupels 17 Engels en 16 Asen, en voor 's Lands Rekening tegen haar volle prijs ontvangen zijn, die ook tegen haar volle prijs van f 9-9-0 ten Comptoire zullen worden aangenomen.

En dat van Pistolen, wegende minder als boven, tot 4 Engels 7 Asen voor de enkelde, 8 Engels

20 Asen voor de dubbelde, en 17 Engels 16 Asen voor de Quadrupels inclus, en van alle andere Goude Specien (except de Goud-guldens en Carolinen, die in 't geheel niet aangenomen zullen worden) wigtig, of niet meer als een Aas tot 6 Asen inclus (de zogenaamde Remedie van 2 Asen mede gerekent) te ligt bevonden zijnde, aantekening zal worden gehouden, in eene massa ten Comptoire gebragt, aldaar in eene massa gewogen en aangenomen, en het verlies daarvan duidelyk en deugdelijk aangetoont, zal worden vergoed op den voet daaromtrent vastgesteld.

Blijvende omtrent de Pistolen en ander Goud, meer als 6 Asen als boven te ligt, het gestatueerde bij de meergemelde Publicatie subsisteren, als van de Ducaten is gezegt.

Alles bij provisie tot den laatsten December deses jaars.

Ende zal Copie van deze Resolutie de Schouten en Gadermeesters, en andere Debiteuren deser Provincie worden geinsinueert tot derselver informatie en narigt.

Zal mede Copie hiervan worden ter hand gesteld aan de drie Ontfangers der Generale Middelen, aan den Ontfanger van den Twintigste en Veertigste Penning, aan dien van 't Zegel, en aan den Rentmeester van de Domeynen, met authorisatie en last, om in 't ontvangen van de Ducaten, Pistolen en andere Specien, except de Goud-guldens en Carolinen, zo in specie, als in massa, zig naar den inhoud deser te godragen, en de Heeren Haar Ed. Mog. Ordinaris Gedeputeerden van tijd tot tijd bij Memorie t'informeren, wat Goud, zo in specie als in massa, yder à part gesteld, ten Comptoire is ingekomen, en met speciale authorisatie en last voor den Heer *Egbert Antony de Leeuw*, Ontfanger van 't Ander-Deel der Generale Middelen, om met de Ducaten, Pistolen en andere Specien, voor wigtig als boven ontvangen, de Militaire Ordonnantien voor een derde te betalen; zullende de Heeren Gedeputeerden het wigtig Goud in Specie ontvangen, op de andere Comptoiren ingekomen, van tijd tot tijd op het Comptoir van het Ander-Deel der Generale Middelen; en het Goud in Massa ontvangen, ter Munte doen overbrengen.

4. RESOLUTIE der Staten van Utrecht, waarbij den Provincialen Muntmeester veroorloofd wordt halve guldens te munten. 2 April 1750.

Door den Heer praesiderende, ingevolge de Resolutie van de Heren haar Ed. Mog. ordinaris Gedeputeerden van gisteren, geproponceerd zijnde

of aan 't verzoek van den Muntmeester Johan Ernst Novisadi, den 7. May 1749, om halve Guldens te mogen munten, niet zoude kunnen worden voldaan.

Is na deliberatie goedgevonden gemelde Muntmeester tot het slaan van halve Guldens of 10 stuivers stukken, permissie te geven, so als hem daartoe

permiasie wordt gegeven bij dezen.

Ende sal Extract deser ten fine voorsz. aan den-
zeiven worden ter hand gesteld.

5. RESOLUTIE der Gedeputeerde Staten van Utrecht aangaande de plaats van het wapen dier stad op de gouden Dukaten. 1 Augustus 1777.

Is na deliberatie goedgevonden dat het wapentje der Stad Utrecht, dat als een teeken van de plaats der Muntslag op den gouden Ducaat staat, en voorheen is geplaatst geweest tusschen het zwaard en

het hoofd van den geharnasten man, zal worden geplaatst achter de laatste letter van het geabbrevieerd woord *Trajecti*.

6. RESOLUTIE der Gedeputeerde Staten van Utrecht aangaande onbruikbaar geworden Stempels. 10 Februarij 1769.

Is na deliberatie goedgevonden, dat wanneer eenige Stempels bevonden zijn niet meer tot het nodig werk te kunnen dienen, daarmede naar gewoonte zal worden gehandelt, om die verder onbruikbaar te maken en vervolgens bij den Waardyn bewaard, totdat eene aanmerkelijke quantiteit daarvan bijeen gezamelt zijnde, hij Waardyn daarvan kennisse aan hun Ed. Mo. geeve, ten eynde die, na gedaen examen of die genoegzaam zijn in zulken staat ge-

bragt, dat daarvan geen misbruik zal kunnen worden gemaakt, of wel dat die tot geen ander gebruik in de Munt geappropriëert kunnen worden en dienen mogen, verkogt worden ten behoeve van hun Ed. Mo. en den Muntmeester, als onder de noodwendigheeden van de Munt behoorende.

Zullende hiervan bij Extract dezer, zoo aan den Waardyn als den Muntmeester en IJzersnijder kennisse worden gegeven.

7. PLAKKAAT der Staten van Utrecht tegen het inbrengen en uitgeven van vreemde duiten. 19 December 1759.

Do Staten van den Lande van Utrecht, in ervaring komende, dat niettegenstaande menigvuldige Publicatien tegen het inbrengen en verwisselen van kwade en Uitheemsche Duiten, vele baatzoekende Menschen onderstaan Uitheemsche en verbodene Duiten in te brengen, te verwisselen en onder de Gemeente te verspreiden, tot groot ongerief en schade van de Neringlieden, den Koophandel en de goede In- en Opgezetenen; hebben goedgevonden en nodig geacht te verbieden, gelijk Haar Ed. Mog. verbieden bij dezen, binnen de Stad, Steden en Landen van Utrecht in te brengen eenige vreemde of Uitheemsche Duiten, die buiten de Geunieerde Provinciën zijn geslagen, midsgaders al den Bijslag, welke allen, voor zo veel die in deze Provincie althans bevonden mogten worden, voor Billioen worden verklaard, op poene van Zeshondert Guldens op ieder Zak, Pak, Ton, of minder quantiteit, die contrarie dezes, binnen de Stad, Steden en Landen van Utrecht zal worden ingebracht; boven de confiscatie van het ingebragte Geld, nevens de Schuiten, Wagens, Karren en Paarden, waarmede voorsz. Duiten zullen worden bevonden gevoerd en ingebracht te zijn, te verbeuren; zullende tegen de onvermogens, die gemelde Boete niet kunnen voldoen, criminelijk tot Lijfstraffe of anders

arbitrale Correctie, naar gelegenheid der zaken, worden geprocedeerd.

Verbiedende Haar Ed. Mog. verder allen en een iegelijk enige van voorsz. verboden en gebillioneerde Duiten te ontfangen of uit te geven, op poene van drie Guldens op elken Duit, bij ieder die dezelve ontfangt of uitgeeft, te verbeuren.

En ten einde al het voorschreven des te beter mag worden nagekomen, zoo worden benevens de Hoofd-Officieren en derzelver Substituten, daartoe bij dezen geauthoriseerd en gelast de Deurwaarders, Letter-Dienaars, Bodem en Bedienden in de Stad en Steden, en ten platten Lande, de respectieve Maarschalken, Schouten en derzelver Bedienden, midsgaders allen en een iegelijk, die de Contraventie in dezen zullen weten aan te wijzen, welker namen zullen worden gesecreteerd.

Zullende de Boeten worden genoten bij de Officieren en Aanbrengers half en half.

En ten einde niemand eenige ignorantie zoude kunnen pretenderen, zal deze alomme worden gepubliceerd en geaffigeerd naar behoren.

Gedaan t' Utrecht, den 19. December 1759. Was geparapheerd. D'Ablain-Giessenburg, vt. Onderstand. Ter Ordonnantie van mijne voornoemde Heeren de Staten. Was getekend. Milan-Visconti.

8. PUBLICATIE der Gedeputeerde Staten van Utrecht, dat geene andere dan Utrechtsche duiten in die Provincie gangbaar zullen zijn. 16 Junij 1769.

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht, van tijd tot tijd vernemende dat de goede Borgeren, Inwoonders en Opgezetenen, zo in de Stad, Steden, als ten Platten Lande dezer Provin-

cie, hoe langer hoe meer belast en overladen worden met allerhande zo vreemde als andere Duiten, en beducht zijnde, dat zulks ter zake van de ordre op het uitgeven der Duiten, in de Provincie van

Holland ende Westvriesland gesteld, noch meer zal toenemen; hebben, om zo veel doenlijk voor te komen de merkelyke schade, welke daaruit te wagten is, uit kragte van de Authorisatie, den 14. dezer ter Beschrijvinge verleend, goedgevonden te statuereen, dat met den 1. Augustus dezes jaars en vervolgens binnen deeze Provincie geene andere Duiten gangbaar zullen wezen, ofte uitgegeven mogen worden, dan alleen die op de Munte dezer Provincie met het Wapen der Stad Utrecht geslagen ende gemunt zijn en geene andere, al ware het dat dezelve op eene van de Munten in de andere Provincien der Vereenigde Nederlanden waren geslagen, ofte dat dezelve zo goed als die gene, welke op de Munte dezer Provincie zijn gemaakt, wierden geagt, zullende zo wel die geene, welke een of meer Duiten, welke op de Munt dezer Provincie niet zijn geslagen, binnen deze Provincie komt te ontvangen, als die gene, welke dezelve komt uit te geven, voor yder van dezelve

verbeuren een boete van drie Guldens, te appliceren de eene helfte voor den Aanbrenger en de wederhelfte voor den Officier, die de calange zal komen te doen.

En zal niet alleen na den 1. Augustus aanstaande, maar zelfs van nu af aan niemand gehouden zijn, meer dan zeven Duiten te gelijk in betalinge te ontvangen, zullende die geen, welke dezelve aan iemand in betalinge zoude willen opdringen, voor ieder Duit boven de zeven, incurreren eene boete van drie Guldens, te appliceren als voren; alles bij provisie en tot dat op het slaan der Duiten en op derzelver gewigt een egale voet zal wezen beraamd.

En opdat niemand hiervan ignorantie pretendere, zal deze worden gepubliceerd en geaffigeerd naar behoren.

Gedaan t' Utrecht den 16. Junij 1769. Was geparapheerd. P. J. Grave van den Boetzelar vt. Onderstond. Ter Ordonnantie van de Welgemelde Heeren Gedeputeerden. Was getekend. D. Woertman.

EERSTE BOEK. ZESTIENDE TITEL.

TWEEDE DEEL.

Aangaande den Muntmeester, den Waardijn, de Muntgezellen enz.

1. RESOLUTIE der Gedeputeerde Staten van Utrecht, met Instructien voor den Muntmeester en den Waardijn der Provinciale Munt, 9 Augustus 1771.

Gehoord het Rapport van de Heeren Gecommitteerden ter Kamere van Finantie, ter voldoening aan de Resolutie Commissoriaal van den 5. Julij 1. l., geconcipeerd hebbende eenige punten, rakende de bediening van het Ambt van den Muntmeester en Waardijn van hunner Ed. Mo. Munte, en mede relatief, zo tot hetgeen dezen aangaande van ouds is gebruikelijk geweest, als hetgeene met den jegenswoordige Muntmeester, Johan George Holtzhey, is geconvenieerd.

Is na deliberatie goedgevonden conform het voorsz. Rapport, zo aan den voornoemden Muntmeester als aan den Waardijn, bij Extract dezer te doen ter hand stellen hetgeene dezen aangaande is gereguleerd, om te strekken tot derzelver naricht.

Voor den Muntmeester.

De Muntmeester van de Munte der Ed. Mo. Heeren Staten 's Lands van Utrecht, zal gehouden zijn aan Hun Ed. Mo. te betalen het volle heerlijke recht of slijchat van de Gouden en Zilveren Specien, bij denzelven gemunt wordende, in dier voege als hetzelfde bij de Instructie der Muntmeesteren van den 6. Februarij 1606 is gereguleerd.

De Muntmeester zal gehouden zijn te lasten en betalen de helfte in het onderhoud en de reparatien der Muntinstrumenten, dewelke volgens den Inventaris daarvan geformeerd en aan hem ter hand te stellen, geheel in eigendom aan hun Ed. Mo. behoren; edog wanneer eenige van dezelve Instrumenten geheel vernieuwd moeten worden, zal zulks geschieden ten laste van hun Ed. Mo.

Dezelve zal niet alleen in het onderhoud, maar ook in den aankoop van zodanige instrumenten, gereedschappen, materialen en muntbehoefden, welke, volgens gemelde Inventaris en verder van ouds gemeen zijn tusschen hun Ed. Mo. en den Muntmeester, de eene helfte zelf moeten lasten en betalen, zullende gehouden zijn de betalinge van alle dezelve voor 't geheel te doen; doch zal de wederhelfte van de uitgeschoote penningen aan hem in zijn te doene successive Rekeningen van de Muntbussen, nadat die geopend zijn, in uitgave worden geleezen en goedgeaan.

Dezelve zal de gemeene instrumenten, materialen en behoeften, welke thans in de Munte worden gevonden, voor de helfte bij taxatie overnemen en aan hun Ed. Mo. de waarde van voorsz. helfte in gelde betalen, of in zijne eerste te doene reekeninge verantwoorden.

Doch sullen de Smeltkroesen voortaan onder de gemeene instrumenten niet begrepen zijn, maar zullen dezelve alleen zijn voor reekening van den Muntmeester.

Daartegen zal de Muntmeester voortaan geheel vrij zijn van de betalinge van zodanige portien van de huisgelden, haardsteedegelden, mitsgaders Straat- en Lantaarngelden, als bij de vorige Muntmeesters zijn gedragen geworden, en zal bij alzulks wel verplicht zijn jaarlijx ter behoorliker tijd te betalen, doch zullen alle dezelve geheel en ten vollen aan hem in zijne Rekeningen worden gelezen en goedgeaan.

Dezelve zal ook genieten, in plaatse van vrijdom van Impositio, zodanig douceur van 250 Guldens jaarlijks als deszelfs laatste predecessoren genoten hebben.

Dezelve zal gehouden zijn meede te betalen de helfte in't salaris en de huishuur van den Smit van de Munte, zullende de wederhelfte daarvan op den voet als voren hem in zijne Rekeninge worden goedgeaan. En zal de Muntmeester nauwkeurig zorg dragen, dat de voorsz. Smit van de Munte niet zal verbeziggen het IJzer of andere materialen, tusschen hun Ed. Mo. en den Muntmeester gemeen zijnde, anders dan tot dienst van de Munt zelve, en niet tot dienst of gebruik van eenige anderen, wie dezelve zouden mogen wezen.

De Muntmeester zal gehouden zijn in allen deelen stiptelijk te observeeren en agtervolgen het gunt hem bij zijne Instructie van den jare 1606, hier boven gemeld, is geïnjungeerd, zonder zig onder voorwendsel van eenige verkeerdelijk ingeslopende contrariegewoontens, daarvan te mogen onttrekken of daarinne nalatig te zijn, ten ware hij bij speciale Resolutie van hun Ed. Mo. daarvan mogte zijn of worden gedispenseerd, en zal daarenboven particulierlijk gehouden zijn ter voorkoming van alle deterioratie, die aan het gesmolten Muntmateriaal in de pot of kroese zoude kunnen worden toegebracht, nadat de voorproeve of eerste proeve van hetzelfde, bij het afgieten van de eerste teenen zal zijn gedaan en genomen door den Essayeur, volgens deszelfs Instructie, van hetzelfde gesmolten materiaal te laten doen een naproeve of tweede proeve van de laatste teenen, om, dezelve te zamen vergeleken zijnde, zeker te wesen dat het gesmolten muntmateriaal in de pot of kroese tusschen de eerste en laatste proeve als voorsz. niet is verandert of gedeterioreerd.

Gelijk dezelve ook verplicht zal zijn, bij het aanneemen van eenige leverantien, wel te betrachten alle mogelijke expeditie, om de Kooplieden en anderen, die iets aan hem zullen te munten geven, ten spoedigsten te gerieven. Doch teffens agt nemen, dat hij zig niet verbindt tot de afleveringen binnen korten tijd, dan hij zal nodig hebben om de leverantie volkomen goed en conform zijne instructie af te werken, zullende op dat van de juiste bewerkinge der gemunte specien volkomen mogte blijken, de Muntmeester telken reise, als hij enige aflevering zal willen doen, den Waardyn tijdelijk bevoorens daarvan adverteren en aan denzelfden de nodige ruimte van tijd laten tot het examineren en afweegen, en voorts tot alles waartoe de Waardyn, volgens zijne instructie, verplicht is, midsgaders gedurende hetzelfde examen zich stiptelijk reguleren naar 't geene hij het 67. en 68. artikel van des Muntmeesters instructie is geordonneerd.

En zal de Muntmeester, volgens zijne instructie, geene andere Werklieden of Munters mogende gebruiken in de Munte, dan de geene, die behoorlijk beëdigd zijn, in cas hem enig werk presseeren mogte en hij geen genoegzaam getal van beëdigde personen bij der hand vonde, zig aan den Heer Presiderende ter Vergaderinge van de Heren Ordinaris Gedeputeerden, ten allen tijde mogen vervoegen, ten einde zodanige persoon of personen in den Bed genomen werden, en zal de Muntmeester van

alle personen, welke hij alzoo in dienst komt aan te neemen, kennis geven aan den Waardyn.

Voor den Waardijn.

De Waardyn van de Munt dezer Provincie zal gehouden zijn zig exactelijk te reguleren naar zijne instructie, zonder daarvan ter zake van eenige contrarie ingeslopende gewoonten als anders af te wijken, ten ware hij bij speciale Resolutien daarvan mogte zijn of worden gedispenseerd, gelijk bij desen aan denzelfden word gepermitteerd aan hun Ed. Mo. verzoek te doen tot aanstelling van een persoon, Dezelve aangenaam, en alvorens te beëdigen, aan wien provisionelijk bij absentie van den Waardyn de bewaringe, uitlevering en weder aanneeming van de Stempelen van de Munte, conform het 1. Artikel van de Instructie van den Waardyn kan worden toebetrouwd en aanbevolen.

Naardien den Muntmeester specialijk is gelast, wanneer hij eenig werk door den Waardyn zal nodig hebben te laten examineeren, wegen, of ter afleveringe bekwaam te maken, in dien gevalle den Waardyn zo tijdelijk bevoorens daarvan te adverteeren, dat alle het gunt daartoe vereischt word bekwaamelijk en zonder verhaasting geschieden kan, zo zal de Waardyn, in voege voorsz. behoorlijk geadverteerd zijnde, zich ten spoedigste in de Munte begeeven, ten einde het voorsz. werk naar de order te verrichten, alvorens de Muntmeester een aanvang met de dadelijke aflevering zal vermogen te maken, of eenige penningen van de geheele massa afneemen, dan nadat alle dezelve behoorlijk zal zijn afgewogen en geëxamineerd, en nadat de stukken, welke defect mogten bevonden worden, *de facto* zijn doorgesneeden of gesmolten, volgens de Instructie. Zullende de Waardyn behoorlijk zorg dragen, dat de defectueuse en uytgeschote penningen niet weder onder de massa van de gemunte specien worden geworpen.

Zal in acht nemen dat de somme, welke de Muntmeester verplicht is in de Munt gereed te houden, bij hun Ed. Mo. is bepaald op drie duizend Guldens.

De Waardyn zal gehouden zijn, niet alleen volgens zijne instructie van tijd tot tijd zorg te dragen, dat de Balancen en Gewichten van den Muntmeester juist en rechtvaardig zijn, maar ook de Balancen en Gewichten, die bij de Muntgezellen tot het wegen en justeren der platen gebruikt worden, gelijk mede de koperen stukjes, welke het gewicht van ieder penning houden, en naar welke de platen van goud of zilver afgeveilt moeten worden, te examineren, ten einde de defecten, die daaraan mogten worden bevonden, ten spoedigste te doen remedieren, en alle abuysen daaromtrent voor te komen.

En zal hij mede altoos zelve voorzien moeten zijn van goede en juiste balancen, gewichten en pilaren, en van zodanige enkele stukken van ieder soort van penningen, thans Cours hebbende, die precieselijk haar juiste gewicht en forme houden. Alle dewelke hij zorgvuldig zal hebben te bewaren, en in cas hem des iets ontbreken mogte, daarvan kennis geven aan de Heren Ordinaris Gedeputeerden, ten einde het gebrekige gesuppleert ofte gerepareerd moge worden.

2. RESOLUTIE der Gedeputeerde Staten van Utrecht, met instructien voor den Stempelnijder en den Smid der Provinciale Munt. 17 Februarij 1775.

Is na deliberatie goedgevonden J. W. Marmé, IJzersnijder dezer Munte te gelasten, zo als gelast word mits dezen, van zorg te dragen dat nu en bij vervolg voor altoos in gereedheid zij en gehouden worde van ieder stuk werks, op de Munt voorkomende, een genoegzaam getal Stempels, als van den Gouden en Helen en Halven zilveren Ducaat, twaalf Paar, te weten drie paar volkomen en met vol uytgedrukt jaargetal, gereed om ten eerste te kunnen worden gehart, en negen paar zonder het volle jaargetal daarop, van den dubbelde gouden Ducaat, den helen en halven zilveren Rijder, den drie-Gulden, den helen en halven Gulden, drie Paar, zo lang niet meer, dan nu, van die specien gemunt word, zullende anders die Paaren op ordres van den Waardyn, naar vereysch van het werk, moeten worden verdubbeld, en van de specien niet dan op authorisatie of octroy gemunt wordende, als Stuyvers, dubbelde Stuyvers en Schellingen, voor tegenwoordig en onder bepaling als boven, een Paar, alle buyten het volle jaargetal in die orde zijnde, dat voortaan den Smit ter hand gesteld en bij denzelven gehart kunnen worden.

Zonder dat onder deze dispositie moeten worden verstaan begrepen te zijn Stempels van zulke Penningen, als bij gelegenheid van het nieuwe-jaar of anders uyt liefhebberij gemunt worden, als hetwelk is buiten het werk van de Munt.

Voor 't overige zal hij IJzersnijder gehouden zijn van, wanneer nieuwe Stempels zullen worden gerequireerd, die niet dan op schriftelijke ordres van den Waardyn of van dien, welke in absentie van den Waardyn zijn Post bij authorisatie van hun Ed. Mo. waarneemt, en niet minder dan bij drie Paar of ses enkele stukken, naar vereysch van het werk teffens uit te leveren, en na zodanige uytlevering voort weder aan 't werk te gaan, om in plaats en ter vervulling van de uytgeleverde Stempels andere, in voego als boven gezegd is, te vervaardigen en in gereedheid te brengen. Met verdere last dat hij IJzersnijder zorgvuldig zal acht geeven op de cierlijkheid van zijn werk, en dat de Stempels noch te diep noch te ondiep uytgehaald zijn, en Hij vooral zal hebben toe te zien, dat in de Stempels van alle bijzondere Specien, den enen Stempel tegen den anderen vergeleken, geen het minste verschil van vorige Stempels gevonden werde hetwelk hem bij het vijfde Artikel van zijn Instructie belast, hun Ed. Mo. hem als nog en op het ernstigste aanbevelen.

Zullende hij IJzersnijder, om van het wel bestaan van zijn werk te laten oordeelen, gehouden zijn de gerequireerde Stempels, alvorens die aan den Smit tot het harden te doen toekomen, die in persoon aan den Muntmeester, daarvan te vooren verwittigt, te brengen, te laten zien en in zijn bijwezen examinceren; daar op des Muntmeesters gedagten te hooren, en na de goedkeuring van denzelven die weder na zich te nemen, om aan den Smit te brengen of door de daartoe gestelde Muntgezellen te doen brengen.

En zal hiervan Extract worden ter hand gesteld aan gemelde IJzersnijder tot naricht.

Gelijk mede Extract dezer zal worden gegeven aan Mr. Jan van Haften, Waardyn dezer Munte, ten einde die toezie dat aan de intentie van hun Ed. Mo. in dezen naar behooren voldaan werde.

Met verderen last aan gemelden Waardyn van nu en altoos zorg te dragen, dat na vereysch van het werk een genoegzaam getal Stempels en tijdelijk genoeg aan de Munt zijn. Lastende hun Ed. Mo. ten deezen effecte hem Waardyn speciaal en uyt-drukkelijk, dat hij nooit minder dan drie paar Stempels of ses enkele, naar vereysch van het werk, teffens van den IJzersnijder zal hebben te eyschen en te ontvangen, om wanneer met de nog in staat zijnde Stempels kan worden gewerkt, bij vervolg genoegzamen tijd te geven aan den Smit tot het na behoren harden van de nieuwen, en om dus altoos een genoegzaam getal van goede en geharde Stempels voorhanden te hebben.

En is verder na deliberatie goedgevonden Jan Diederik Keyser, Smit dezer Munte, te gelasten, zoo als gelast word mits dezen, van in 't harden van de Stempels, die hem daartoe zullen worden ter hand gesteld, zorgvuldig agt te geven op de volkomenheid en het wel bestaan van zijn werk, waartoe en om daar van te laten oordeelen, hij, alvorens de Stempels na de harding afgegeven worden, gehouden zal zijn die aan den Muntmeester, daarvan vooraf verwittigt, in Persoon te brengen, te laten zien en in zijn bijzijn examinceren; de gedachten van den Muntmeester daarop te hooren en, na goedkeuring van dien, die weder na zig te nemen, om aan den IJzersnijder tot Polijsten van dezelve door de daartoe gestelde Muntgezellen gebragt te worden.

Ten welken eynde mede Extract aan gemelden Smit zal worden ter hand gesteld. Zullende van dit alles Extract ter hand gesteld worden aan den Muntmeester Holzhey tot informatie.

3. RESOLUTIE der Gedeputeerde Staten van Utrecht tot handhaving der goede orde op 's Lands Munt. 8 Februarij 1780, 22 Julij 1785.

Is gehoord het rapport van de Heeren van Westerveld en andere Hunner Ed. Mog. Gecommitteerden tot de zaken van de Munte, ingevolge van Hunner Edele Mog. Resolutie Commissoriaal, hebbende geëxamineert de Memorie, door den Muntmeester dezer Provincie, Carel Fred. Wesselman, ten zelve dage ingedient, rakende het beter maintien van de goede orde onder de Muntgesel-

len op de Munte werkende.

En daarop zijnde gedelibereert, hebben Hun Ed. Mog. conform het voorsz. rapport verstaan:

Dat geene van de Muntgesellen, of anderen, op de Munte alhier werkende, van de Munte zullen mogen blijven of uit hun Werk scheyden, dan met voorkennisse van den Muntmeester, en dat zo een of meer der Muntgesellen ter contrarie quamen te

doen, de Smitmeester, zoo dra mogelijk is, daarvan aan den Muntmeester zal hebben kennis te geeven.

Dat ook niemand van de Muntgesellen of andere op de Munt werkende, den Smitmeester in het reguleren van hunlieder werk, zullen mogen ongehoorzaam zijn, maar integendeel, zonder tegenzeggen hunnen plicht zullen hebben te betragten, en aan het werk gaan en daarvan uytseyden, zo en wanneer het de Smitmeester naar de gelegenheid van het werk en de ordre van den Muntmeester zal nodig oordeelen.

En dat wanneer het mogte komen te gebeuren, dat iemand van de opgemelde Personen aan de ordres van den Smitmeester niet voldoet, zig onbequaam drinkt, of een of andere ongeregelheden pleegt, hij Smitmeester gehouden zal zijn, daarvan aanstonds aan den Muntmeester kennis te geeven, en voorts wel zorge dragen, dat geen Sterke drank op de Munte gebragt, veel minder aldaar gebruykt werde.

Zullende hiervan Extract aan den Muntmeester C. F. Wesselman worden toegezonden, met ordre om hetzelfde, op een Bordetje geplakt, in het Werkhuys van de Munt op te hangen tot eens ieders waarschouwinge en narigtinge.

22 Julij 1785.

Is gehoord het Rapport van de Hoeren van Wolphaartsdijk en andere Hunner Ed. Mog. Gecommitteerden tot de zaken van de Munte, welke in voldoening aan Hunner Ed. Mog. resolutie commissoriaal hadden geëxamineerd de klachten, bij den Muntmeester Johan Sebastiaan van Naamen, ter Vergaderinge alhier gedaan, wegens de conductes, onder de Muntgezellen op de Munte thans plaats vindende.

Waarop gedelibereerd en gelet zijnde op het advys van Welgemelde Heeren Gecommitteerden dezen aangaande, is, dien conform, goedgevonden en verstaan, dat de Resolutie, bij Hun Ed. Mog. den 8. Februarij 1780, tot maintien van de goede orde aan de Munte genomen, zal worden nagekomen en achtervolgd.

Dan geconsidereerd bij dezelve gene bijzondere poenaliteiten zich gestatueerd vinden, is wijders goedgevonden dat met de zodanigen gemelde Resolutie zal worden geamplicerd.

En verstaan Hun Ed. Mog. mitsdien, dat een Muntgezel, contrarie Hunner Ed. Mog. Resolutie, buiten kennis van den Muntmeester achter blijvende, ofte uit het werk scheidende, buiten den tijd tot schoften, hier na gesteld, zal verbeuren, ten behoeve van den Armen, voor de eerste reize een Gulden, de tweede reize 30 Stuivers, en voor de derde maal drie Guldens; wordende den Muntmeester gequalificeerd deze en verdere boetens van hun loon af te houden en in de busse te steken.

Dat voorts de schoftijd zal zijn, voor de eerste

ploeg of partij, des morgens ten 8 uren tot half negen, de tweede partij van half negen tot 9 uren; des middags, de eerste partij van 12 uren tot een uur, de tweede partij van 1 tot 2 uren; 's namiddags van 4 tot half vijf uren de eerste partij, en van half vijf tot 5 uren de tweede partij. Doch indien het werk vereischt dat des nachts moet worden gewerkt, zal de schoftijd zijn des avonds ten 8 uren tot 9 uren voor de eerste, en van 9 tot 10 uren voor de tweede partij, en zullen de vier Muntjongens, op hun tour aan de deur moeten zijn, om die bij schoftijd te openen en te sluiten.

Zullende die op zijn gestelden tijd niet past, een quartier onbegrepen, verbeuren drie Stuivers voor den Armen, van deszelfs loon te korten.

Dat ook de Muntgezellen of andere, op de Munt werkende, den Smitmeester ongehoorzaam zijnde in het reguleren van hunlieder werk en het betrachten van hun plicht, zullen verbeuren de boetens, invoege hierboven gemeld, tot eene Gulden, 30 Stuivers en 3 Guldens respectie.

Dat voorts geen drank op de Munte zal mogen worden gebragt, om aldaar gedronken te worden, buiten kennis en permissie van den Muntmeester, op poene, dat die aldaar eenigen drank, buiten zodanige permissie, komen te brengen, zullen verbeuren het dubbel van de voorsz. boeten. En dat de zodanigen, welke door den drank onbekwaam geraken, of eenige ongeregelheden aldaar komen te plegen, ofte anderszins den Muntmeester, Waardyn, Essayeur, ofte ook den Smitmeester kwalijk bejegenen, of zich ongehoorzaam aanstellen, zullen gecorrigeerd worden met suspensie of cassatie, zo als, naar bevind van zaken, bij Hun Ed. Mog. zal worden geoordeeld te behoren.

Dat ook, ingeval de Smitmeester van alle die ongeregelheden gene behoorlijke kennis aan den Muntmeester hadde gegeven, dezelve deswegens t'elken reize zal komen te verbeuren eene boete van drie guldens; blijvende daarenboven, even als de andere Muntgezellen, gelijke boetens onderhevig, wanneer hij zich aan gelijke plichtverzuimen of ongeregelheden mogte komen schuldig te maken.

Dat eindelijk door de Muntgezellen gene der Noodhulpen, die thans op de Munte worden gebruykt, zullen mogen afgedankt worden, ten einde andere in derzelver plaatse, ofte ook nieuwe aan te nemen, buiten voorkennis en permissie van den Muntmeester.

En zal van deze Hunner Ed. Mog. dispositie Extract aan den Muntmeester J. S. van Naamen worden toegezonden, met ordre om hetzelfde, op een Bordetje geplakt, in het Werkhuys van de Munte op te hangen, tot eens ieders narigting en waarschouwing.

EERSTE BOEK. ZEVENTIENDE EN ACHTTIENDE TITEL.

Aangaande de Loterijen en de Provinciale Utrechtsche Compagnie.

1. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, waarbij de Provinciale Compagnie van Commerce en Assurantie wordt ontbonden. 18 September 1750.*

Is goedgevonden het verzoek van de Commissarissen en Bewindhebberen der Compagnie van Commerce alhier, om Prolongatie van 't Octroy af te slaan, zoo als 't zelve afgeslagen werd bij desen, en de Provinciale Compagnie van Commerce te houden voor gedissolveert ende de voorsz. Compagnie dienvolgens gedissolveert en de respectie Tollen weder aan de Provincie gekomen zijnde, is goedgevonden te verzoeken en committeeren de Heeren van Welland en andere Haar Ed. Mog. Gecommitteerden tot de middelen, om 't geene de Tollen

voorsz. aangaat en wat verder te reguleeren mogte wesen, in overleg te neemen en daarvan te rapporteeren.

Ende zal extract dezer, soo verre 't afgeslage verzoek en de dissolutie van de Compagnie betreft, aan de Commissarissen en Bewindhebberen der meergemelde Compagnie van Commerce werden ter hand gesteld tot derselver informatie en narigt, en om te dienen voor appointement op derselver requeste, heden ingediend.

2. RESOLUTIE *der Gedeputeerde Staten van Utrecht waarbij eene provinciale Loterij wordt opgericht 30 Julij 1754.*

Ingevolge de autorisatie den 24. dezer ter beschrijvinge verleend, om te reguleeren en rigtig te maken alles wat vereyscht wordt tot de zaak van de geoctroyeerde Provinciale Lotery, waarin de Heeren Staten ten dage voorsz. hebben geconsenteert, en daartoe goedgevonden Octroy te verleenen aan Gisbertus Bilsteyn en Compagnie, is geconcepiceert en op naam der Heeren Staten gearresteert het navolgende Octroy:

De Staten etc. doen te weten: Alsoo wij ontfaan hebben de Supplicatie van Gisbertus Bilsteyn als Directeur en Compagnie, houdende hoe dezelve genegen waren alhier aan te leggen en te houden eene Loterij, indien wij daartoe ons Octroy wilden vergunnen en verlenen. Zoo is 't, dat wij, na voorgaande deliberatie op het voornoemd verzoek, en gelet op de redenen en motiven daarvoor militeerende, aan gemelde Gisbertus Bilsteyn als Directeur en Compagnie gegunt, geconsenteert en geoctroyeert hebben, gelijk wij gunnen, consenteeren en octroyeeren mids deezen, om van nu af aan en vervolgens binnen den tijd van ses jaren, alhier aan te leggen, uyt te schrijven, te houden en te doen trekken eene Loterij, onder de benaming van Geoctroyeerde Utrechtse Provinciale Loterye en bij vervolg van tijden zoodanige Loteryen meer en in zoodanige forme, als zij zullen te rade worden, mits daaromtrent zig gedragende naar zulke voorwaarden, als dezelve zijn voorgehouden en in eene gesepareerde Acte vervat zijnde, alhier voor geinsereerd gehouden worden, en gemelde Gisbertus Bilsteyn als Directeur en Compagnie, voor derzelver getrouwe administratie en nakoming van alle voorgeschreven conditien, ons tot onsen genoegen goede en suffisante Borge gesteld hebbende, moet aan derzelver beheering in deezen geloof worden gegeven, en dienvolgens ordonneeren wij allen en een iegelijk onder onsen gebiede staande, en verzoeken alle anderen, die deesen mag aangaan, meergemelde Gisbertus Bilsteyn, als Directeur en Compagnie, het effect van deze onse gunning een Octroy

te laten en doen genieten, volkomenlijk en gerustelijk, sonder henlieden daarin hinderlijk te zijn, direct of indirect in eeniger manieren, want wij zulks ten dienste en oorbaar van deze Provincie vinden te behoren. Des ten oirconde etc.

En de Acte, hierboven aangehaald, vervattende de voorwaarden waarop het bovengemelde Octroy verleent word, en wat daartegen bij de Provincie te presteeren is, en welke acte bij Gisbertus Bilsteyn voor hem en Compagnie zal worden onderteekend, is van inhoud als volgt:

Vermits de Heeren Staten van den Lande van Utrecht, aan mij onderschreevene als Directeur en Compagnie, hebben verleend octroy tot het uyt-schrijven en houden van Loteryen alhier, onder de benaming van Geoctroyeerde Utrechtse Provinciale Lotery, en welke gunste wij met erkentenis bij deeze aannemen, zoo verbinden wij ons mede bij deeze plegtelyk daaromtrent te zullen nakomen deze navolgende conditien:

1. Dat ik Gisbertus Bilsteyn, volgens onderlinge Conventie tusschen mij en Compagnie, onder de naam van Directeur van deze Loterye zal hebben de uiterlijke beheering van alles, en ook met de Compagnie voor alles zal instaan en aansprakelijk zijn.

2. Dat voor mijne getrouwe administratie en tot securiteyt van de Inleggers in de uyt te schrijvende Loteryen, als ook tot punctueele nakoming van de conditien in deze acte vervat, zich Borgen hebben gesteld de Personen in eene particuliere Acte vermeld en waarmede haar Ed. Mog. genoegen hebben genomen.

3. Dat met mij en mede onder de naam van Directeur bij de Compagnie is aangesteld Hendrik Maurits Eyk, om zelfs eygenhandig of wel bij absentie of indispositie door zijn zoon Adriaan Hendrik Eyk, de Lotbriefjes te onderteekenen.

4. Dat alle de kosten en de besorging van alles van wat natuur of naam zulks zoude moge wezen, zullen komen en blijven ten lasten van de Compagnie, zonder dat Haar Ed. Mog. ergens in zullen

gemengt zijn, als haar Ed. Mog. alleen gelijk dezelve verzocht zijn en goedgunstig aangenomen hebben, willen vergunnen eene publicque plaats tot het doen van de trekking; daarnevens een of twee publicque personen stellen, om bij de consecutive mengingen ende trekkingen te assisteeren, en de Compagnie besorgen en ter dispositie van dezelve overlaten, 't geen tot het mengen der Loten en doen van de Trekking nodig is, namentlijk het Theater in 't gewesene Compagnies huys, met de banken op 't zelve en ander toebehoren, de Trommels en bussen, gelijk het een met het ander voorheen bij de gewese Compagnie van Commerce tot het werk van de Loterye gebruykt is.

5. Dat deze aan te leggen Loterye, voor den beginne althans, zal bestaan uyt geen hogere somme als van 600,000 Guldens.

6. Dat de korting, zoo van grote als kleine prijzen, zal zijn 10 percento, bedragende aldus de Somma van 60^m Guldens.

7. Dat van dese korting van 60^m Guldens, tot recognitie voor het verkreege octroy, aan haar Ed. Mog. zal worden betaalt voor de eerst te trekken Loterye $\frac{1}{2}$ of 20^m Guldens.

8. Dat tot gerustheid van de betaling dezer Recognitie, de helft daarvan, namentlijk 10^m Guldens, voort bij het verleenen van het octroy, in handen van haar Ed. Mog. zal worden gesteld; en de wederhelft betaalt, wanneer de Loterye voor de laatste Classe zal wesen gefourneert.

9. Dat na de trekking van deze eerste Loterij, de Compagnie versogt en haar Ed. Mog. toegestaan hebbende, dat de Compagnie in haar optie zoude hebben met het aanleggen van Loteryen te continueeren, of niet te continueeren, van alle volgende Loteryen, wanneer daarmede word voortgegaan, en

voor ieder derzelve tot bovengemelde Recognitie zal worden betaalt, de helft van de voornoemde korting, namentlijk 30^m Guldens.

10. Dat ingevalle bij vervolg van tijden de Loteryen tot hoger Somme als van 600^m Guldens wierden uytgeschreeven, en alsdan de korting op de prijzen groter Somme zal belopen, alsdan ook dezelfde begroting en betaling van de helft van zoo veel meerdere Somme zal plaats hebben en de gemelde Recognitie naar mate accresseeren.

11. Dat gelijke wijze van behandeling als Art. 8. vermeld staat, te weten dat bij het uytgeschrijven van eene Loterye, eene helft van de recognitie en de wederhelfte voor het trekken van de laatste Classe zal worden betaalt, altoos bij vervolg zal worden geobserveert.

12. Dat de Compagnie het meergemelde octroy onder deze voorwaarden aanvaard hebbende, daarbij versogt en haar Ed. Mog. goedgunstig toegestaan hebben, dat de Compagnie op dien voet, en onder gelijke recognitie als anderen presenteeeren mogen, aan anderen zullen worden gepraesereert.

En eindelijk dat deese Acte zal worden onderteekend bij Gisbertus Bilsteyn, met bijvoeging agter zijn handteekening *en Compagnie in desen*, en dat daardoor de Persoonen in de Acte van Borgtogt vermeld, zullen worden gerekend tot al het bovenstaande evenzeer gehouden te wesen, als of zij allen en ieder deze Acte eigenhandig onderteekend hadden.

Zullende hiervan, gelijk mede van de Acte van borgtogt, zoo als die voor den Secretaris van den Geregte der Stad Utrecht, onder recommandatie van secretesse gepasseert is, in generale bewoording opening worden gedaan ter naastkomende Vergadering der Heeren Staten.

3. DERGELIJKE *Resolutie met nadere bepalingen aangaande het Octrooi der Provinciale Loterij.* 25 April 1755.

Also van het nader geconvenieerde met Gijsbert Bilsteyn en Compagnie, over de Recognitie van het verleende octroy tot het houden van Loteryen, aan de Provintie te betalen, ter beschrijvinge der Heeren Staten is opening gedaan, en de Heeren Staten zig hetzelve hebben laten welgevallen, — is na deliberatie goedgevonden en verstaan, daarvan aan gemelde Gijsbert Bilsteyn en Compagnie kennis te geven en daarnevens te verklaren, gelijk geschied bij dezen, dat het voorsz. geconvenieerde stand grijpende, overzulks meergemelde Gijsbert Bilsteyn en Comp., in plaats van het voorheen geconvenieerde, zullen kunnen volstaan om voor recognitie als boven, van ieder der voortaan aan te leggen Loteryen te betalen een derde van de korting a 10 perc^t, van den Inleg of montant der Loteryen, en dat verder

de vorige conventie in haar geheel blijft, met dat onderscheyd alleen omtrent de optie van te continueeren of niet te continueeren in het geconvenieerde, welke Gijsbert Bilsteyn en Compagnie bedongen hadde gedurende zes jaaren, van jaar tot jaar aan henlieden te hebben en te houden, niet langer plaats zal hebben als gedurende den lependen en volgende jaren, na verloop van welke twee jaaren haar Ed. Mog. gelijke optie zullen hebben, en deze aldus aan weerskanten egaal zal zijn.

En zal hiervan Extract authenticq aan Gijsbert Bilsteyn en Compagnie worden ter hand gesteld tot informatie en narigt, en een dubbeld daarvan bij denzelven onderteekend worden, tot blijk van acceptatie.

4. APPOINTEMENT *der Gedeputeerde Staten van Utrecht aangaande bovengemeld Octrooi.* 23 Januarij 1756.

Ingevolge de authorisatie den 21. deser ter beschrijvinge verleend, geëxamineerd zijnde het verzoek van Gisbertus Bilsteyn en Compagnie, Directeur van de Geoctroyeerde Provinciale Loteryen,

ten dage voorsz., ten Prothocollo der Heeren Staten in 't brede genotuleert, en denzelven dienaangaande mondeling gehoord, is na deliberatie goedgevonden op desselfs requeste te appointeeren als volgt:

De Gedeputeerden etc., ingevolge de authorisatie ter beschrijvinge verleend, renuntieerende van de optie, die haar Ed. Mog. aan zig behouden hebben, accordeeren de supplianten, dat na verloop van de twee eerlang te expireeren jaren van het sesjarige octroy als in dezen, de optie die de supplianten

van haar Ed. Mog. hebben behouden om te continueeren of niet te continueeren, zal worden geprolongeert voor de nog resteerende vier jaren van het voorsz. octroy, welke expireeren zullen met den 29. Julij 1760; blijvende al het verdere op den voet als met de supplianten geconvenieert is.

5. RESOLUTIE der Staten van Utrecht waarbij aan eene Societeit Octrooi wordt verleend tot het houden van Loterijen. 16 Januarij 1760.¹

De Staten etc. doen te weten. Alzo wij ontvangen hebben de Supplicatie van zekere Personen, houdende hoe zij genegen waren alhier te formeeren en op te rechten eene Societeit, onder den naam van Geoctroyeerde Societeit t' Utrecht, om de Loterije, reeds zedert enigen tijd aangelegd, te continueeren en gelijke meer bij vervolg uyt te schrijven en te houden, indien wij op het reglement en de conditien van zodanige Societeit, onze approbatie en voor het aanleggen en houden van Loterijen ons Octrooy wilden verlenen, en alzoo Wij ons de oprichtinge der gemelde Societeit hebben laten welgevallen, en op het Reglement en Conditien deswegen voorgesteld, onze approbatie verleend. Zo is 't, dat Wij, na voorgaande deliberatie, op het voorgestelde oogmerk van voorsz. Societeit, en gelet hebbende op de redenen en motiven daarvoor militeerende, aan gemelde Societeit t' Utrecht gegund, geconsenteerd en geoctroyeerd hebben, gelijk wij gunnen, consenteeren en octroyeeren mits dezen, om met uitsluitinge van alle andere Loterijen, except de Loterij van de Generaliteit, binnen deeze Provincie, gedurende den tijd van twaalf jaren, aanvang nemende met den eersten Augusti, 1760 en eindigende den laatsten Julij 1772, te erigeeren en onder de benaminge van Provinciale Utrechtsche Loterije uit te schrijven, houden en doen trekken zodanige Loterij of Loteryen, als de voorsz. Societeit zal nodig en vorderlijk oordeelen, mits daaromtrent zig gedragende naar zulke voorwaarden, als voorn. personen in name der Societeit zijn voorgelouden, en die bij dezelve aangenomen en in een gesepareerde Acte vervat zijnde, alhier voor geïnserceert gehouden worden, gelijk mede na het Reglement en Conditien, van wegen de Societeit, omtrent dezelve en op de bestiering van dien geformeert, en mids aan het fournissement der beloofde Penningen werde voldaan, waarna aan de beheeringen der Directeuren in dezen geloof moet worden gegeven.

Dienvolgende ordonneeren Wij alle ende een iegelijke onder onzen gebiede staande, en verzoeken allen anderen, die deelen mag aangaan, meer-gemelde geoctroyeerde Utrechtsche Societeit, of de Directeuren derzelve, het effect van deeze onze gunninge en Octrooy te laten en doen genieten, volkomenlijk en gerustelijk, zonder henlieden daarin hinderlijk te zijn, direct ofte indirect, in eeniger manieren, want wij zulks ten dienste en oirbaar van deeze Provincie vinden te behooren. Ten oirconde hebben wij deze met Onzen uithangenden groten Zegel, paraphure van den Heere Praesident,

en Signature van onsen Secretaris doen bevestigen. Gedaan t' Utrecht, den 16. Januarij 1760.

Reglement en Conditien van eene op te rechtene Societeit, onder den naam van Geoctroyeerde Societeit te Utrecht.

1.

Deze Societeit zal bestaan uit dertig portien, ieder Portie gerekend op Een duyzend Guldens, en dus te samen uitmakende een capitaal van dertig duyzend Guldens.

2.

Gemelde dertig duyzend Guldens zullen gefourneert en betaald worden te Utrecht, tegens quitantantie of Declaratoir van de na te meldene Bestieters.

3.

Tot de directie dezer Societeit zullen door de Geïnteresseerdens aangesteld worden twee Bestieters of Bewindhebberen, en verdere Bediendens, als daartoe zullen vereischt worden, op zodanige conditien en tractementen als zij met dezelve zullen kunnen convenieeren, en welke Bestieters zig niet alleen zullen hebben te gedragen naar het geene in dezen zal worden vermeld, maar ook naar de bijzondere instructie, welke voor hun zal worden opgesteld.

En zal bij vervolg eenige Vacature plaats hebbende, daarover bij de gezamentlijke Geïnteresseerdens in der tijd worden gedisponeert.

4.

Over het gefourneerde capitaal van dertig duizend Guldens zal niet mogen gedisponeert worden, tenzij bij de hoogste noodzakelijkheid, en met kennis der gezamentlijke Geïnteresseerdens, en zal na zodanige dispositie door de Bestieters alle vigilantie en attentie moeten gebruikt worden, om uyt de eerst inkomende penningen het ontbreekende aan dat ingeteekende en gefourneerde capitaal weder te suppleren.

5.

Op een Loterye onverhoopt schade vallende, zo zullen de Bestieters, zo ras het hun doenlijk is, een behoorlijke Rekening dienaangaande formeeren, en alsdan de gezamentlijke Geïnteresseerdens tegens eene zekere bepaalde tijd convoceeren, omme te compareeren in 's Compagnieshuys te Utrecht, (ofte waar zulks anders bij de Geïnteresseerdens zal werden geoordeelt te behoren) en aan dezelve Geïnteresseerdens zo beknopt en klaar immer mogelijk vertonen den Staat der Rekeninge van de Societeit, en wel speciaal van die Loterye, waarop de

¹ [Later van tijd tot tijd op nieuw verleend.]

schade is gevallen, en als dan de present zijnde Leden aanmanen en de niet present zijnde bij missive verzoeken, omme hun aandeel in dien schade binnen veertien dagen na dien tijd aan hun te voldoen, ofte zullen anders die geene, welke na de gezegde aanmaning ofte aanschrijvinge, hunliedder quote niet betaald hebben, verstoken zijn van de Portie of Portien, welke zij mogten bezitten, ofte dewelke op haaren name mogten staan, en dezelve Portie of Portien van zodanige gebrekege vervallen zijn ten profijte en voordeele der overige Geïnteresseerdens of de Gemeene Societeit, en dit alles om daardoor voor te komen, dat het eerst gefourneerde capitaal van dertig duizend Guldens vernindere, en te zorgen, dat zulks altoos in Bonis blijve, ten einde het geene de Societeit mogte ondernemen, daardoor des te beter en te bekwaamer te komen voortzetten.

6.

Indien (ofschoon buiten apparente schade) tot voortzetting van zaken en wel voornamentlijk tot het prompt betalen der prijzen, eenige meerdere penningen, als de eerst gefourneerde 30^e Guldens benodigt waaren (zoo als zoude kunnen gebeuren), zo zullen de gezamentlijke Geïnteresseerdens verplicht zijn, ieder pro rata hun aandeel, dezelve ten eersten te fourneeren, mits dat daaromtrent door de Bestiërders in agt genomen worde, hetgeen art. 5 is vermeld; zullende de gevolgen, daarbij gezegt, in zulken geval ook plaats hebben. Edog moeten de penningen, op deeze wijze, door de Geïnteresseerdens betaald (nametlijk wanneer geen schade hebben te suppleren) aan dezelve wederom uyt de eerstkomende gelden worden geresitueert.

7.

Geene uytdeeling van winsten zullen bij deze Societeit plaats hebben of mogen geschieden, voor en al eer het te fourneren capitaal van dertig duyzend Guldens tot vijftig duyzend guldens zal wesen geaccresseert.

8.

Een iegelijk Geïnteresseerde in deze Societeit zal het recht hebben om zijne Portie of Portien te verkopen, of aan anderen over te doen, mits observerende hetgeen dienaangaande hierna zal worden gezegd.

9.

Aan 't Comptoir der Societeit t' Utrecht zullen van deze Portien de Transportboeken geformeert en gehouden worden na de de ordre en forme, zo als men bij de geotroyeerde Compagnien gewoon is te doen.

10.

Iemand een of meerdere portien verkogt hebbende, zal dezelve verkoop geen plaats hebben, of het Transport mogen geschieden, voor en al eer de Koper bij de Societeit is geapprobeerd geworden, en zulks geschied zijnde, zal de Verkoper, 't zij in persoon, of bij Procuratie, de verkogte portie of portien op de gemelde Transportboeken moeten laten transporteeren, ofte zal, zo lange hij daarin mogte manqueeren, alleen gehouden worden voor den Eygenaar van dezelve portie of portien.

11.

Bij het doen van Transport, als voren gemeld, zullen de Transportanten verplicht zijn de Quitantie

of Declaratoir, art. 2 vermeld, mede te brengen en te vertonen, als wanneer door de Bestiërders der Societeit in dorso zal worden genoteert, aan wien de Verkoper dezelve declareert die te hebben verkogt of overgedaan etc. Zoo als dit ook door den Verkooper op het Transportboek, ten overstaan der Bestiërders moet worden onderteekent, zullende voor het transporteeren van ieder portie betaald worden drie Guldens, te weten bij Koper en Verkoper ieder de helfte.

12.

Iemand bij Erfenisie of makinge etc. eenige Portie of Portien bekomen hebbende, zal verplicht wezen, binnen zes Maanden na het sterfgeval, of dat dit op hem is gedevolveert, alzulks op zijn naam te doen overteekenen, zoo en in dier voege en onder betalinge als art. 9 en 10 omtrent het transporteeren reeds is vermeld geworden. En zal nog buiten dat al verplicht wesen mede te brengen en te vertonen den Testamente of andere en verdere bewijzen, die gerequireert mogten worden om deszelfs Recht of Eygendom te justificeeren, en daarvan de nodige copyen of extracten aan de Bestiërders te extradereen, zullende den gene, welke na verloop van gemelde zes Maanden hieromtrent in gebreke gebleeven zijn, voor ieder portie moeten betalen dertig Guldens, ten behoeve der Societeit, en dan vervolgens voor ieder drie Maanden dat dit langer mogte duuren, telkens wederom dertig Guldens. En dit alles opdat de Geïnteresseerdens altoos exact mogen bekend zijn, en de Bestiërders bij de gevallen art. 4, 5 en 6 vermeld, zig daarna des te beter en prompter kunnen reguleeren.

13.

Benmaal in 't jaar zullen de Bestiërders de gezamentlijke Geïnteresseerdens of deelhebbende bij den anderen convoceeren, en aan dezelve doen behoorlijke Reekeninge en verantwoordinge; ook zullen alle de Hooft- en Bijboeken alsdan in volkomene ordre moeten wesen, en de behoorlijke Balancen daaruyt getrokken zijn; wijders zullen dezelve boeken agt dagen daarna in eene aparte kamer moeten blijven leggen, en ieder der Geïnteresseerdens toegelaten worden, om dezelve te examineeren, waarna die nog eens veertien dagen te Amsterdam zullen moeten zijn, op zoo een plaats als de Geïnteresseerdens goedvinden, ten einde als voren.

14.

De Bestiërders zullen verplicht zijn aan de Geïnteresseerdens altoos en in allen gevallen de vereischte of verzochte elucidatie te geven, en tot het geene ieder Geïnteresseerde zoude willen examineeren, de behulpzaame hand te bieden, en daarin met alle bescheidenheid te assisteeren.

15.

Ingevalle van Stemminge zal ieder Portie een Stem hebben, en ieder Participant derhalven zo veel Stemmen als hij Porties heeft, ofte op het Transportboek ten zijnen name zijn staande. En zullen de Bestiërders bij uytgeschrijvinge van convocatie, ook maar alleen daarvan behoeven kennis te geven aan diegenen, welke bij haar op de Transportboeken bekend zijn, als werdende die maar alleen gehouden voor de effective Geïnteresseerdens of Participanten der Societeit.

16.

De Bestierders of Bewindhebbers der Societeit zullen verplicht zijn alle attentie en vigilantie te gebruyken, om alles ten voordeele der Societeit te bevorderen, en in gewichtige zaken of die eenigzints van belang zijn, en buyten den ordinairen cours voorkomen, niets doen, tenzij alvorens de Geïnteresseerdens daarop geconvoceert en van diergelijke extra ordinaire zaken, of zaken van belang, kennis gegeven te hebben, en voorts de Resolutie van de Geïnteresseerdens daarin te agtervolgen, ook zullen zij zig stiptelijk hebben te gedragen naar de bijzondere instructie, welke hun zal worden medegedeeld.

17.

Alle convocatien zullen acht dagen voor den daarbij gepraefigeerden tijd der bijeenkomsten moeten geschieden, en zullen de Participanten, daar in Persoon of door hun gevolmagtigden, niet comparerende, telkens bij absentie hun Stem of Stemmen verliezen.

18.

Alle hetgeene op diergelijke bijeenkomsten der Geïnteresseerdens bij meerderheid van Stemmen geschied, zal worden gehouden voor geconcludeerd en vastgesteld.

19.

Alle de Geïnteresseerdens zullen zich exactelijk moeten gedragen na de acte of 't contract, met Hun Ed. Mog. de Heeren Staten 's Lands van Utrecht, wegens het Octroy der Loteryen aangegaan, en tot het nakomen van alles, wat daarbij beloofd is, blijven verobligteert.

20.

Ieder Participant of Intekenaar verstaat zich bij zijn onderteekening speciaal te submitteeren aan de judicature van den Hove Provinciaal van Utrecht, gelijk mede aan die van den Ed. Achth. Gerechte derzelver Stad, en ten dien einde, voor zoo verre zij buiten het ressort van dien mogten woonachtig zijn, te kiezen Domicilium citandi en executandi ten huize van den oudsten Procureur der Stad Utrecht in der tijd.

21.

Aan alle 'tgeene hiervoren omtrent de inteko-

naaren is vermeld geworden, zullen mede subject en verplicht zijn en blijven derzelver recht verkrijgende, 't zij door Koop, Erfenisse of anders.

22.

De zaken der Societeit zullen gedirigeert worden op of onder den naam van de Geoctroyeerde Societeit t' Utrecht, en alle brieven, quitantien en wisselbrieven etc. door beide de Bestierders moeten onderteekend worden.

23.

Men zal op dit Reglement verzoeken de gunstige approbatie van Hun Ed. Mog. de Heeren Staten 's Lands van Utrecht, en wijders mede (dezelve approbatie gratieuselijk verkregen zijnde) dat het haar Ed. Mog. geliefte zijn mag, omme de aan te stellene Bestierders, wanneer zij derzelver aanstellinge aan hun Ed. Mog. mogten vertoonen, te brengen onder den Eed, omme alle hetgeens in deezen is vervat, behoorlijk en stiptelijk na te komen, zich daarna te gedragen, en de zaken der Societeit getrouw en met alle vereischte secretesse te dirigeren; ook zal men al verder de gunstige approbatie van haar Ed. Mog. geobtaineert hebbende, aan hoogstdezelfen voordragen, omme de verdere aan te stellene Bediendens der Societeit insgelijks te brengen onder den Eed van getrouwheid en secretesse, ofte anders, dat het hoogstdezelfen behage meergemelde Bestierders te willen qualificeeren, omme zulks in name en van wegen haar Ed. Mog. te mogen doen.

Aldus haar Ed. Mog. de Heren Staten van den Lande van Utrecht voorgedragen en ter approbatie overgeleverd op den 16. Januarij 1760. (geteekend) Arend Rutgers en Benjamin Samuel Symons. (Onder stond)

De Staten van den Lande van Utrecht, gelet op de vorenstaande articulen van associatie, hebben goedgevonden alle dezelve te approbeeren, gelijk haar Ed. Mog. die approbeeren mits deezen, condemnerende de Geïnteresseerdens in deze associatie, zo die nu daarin zijn, als die namaals en bij vervolg deze Societeit zullen uitmaken, in den inhoude van dit Reglement en tot nakoming van alle Poincten en Conditien daarbij vervat.

6. PUBLICATIE *der Staten van Utrecht aangaande het verkoopen van Loterijbriefjes ten platten lande.*
21 April 1778.

De Staten van den Lande van Utrecht doen te weten, dat wij, tot voorkoming van het nadeel en den overlast, welke, door het lopen van onbekende of vreemde personen met Loten of gedeelten derzelven, aan de goede Opgezetenzen dezer Provincie wordt toegebracht; alsmede in consideratie genomen hebbende de menigvuldige bedriegeryen, welke daarinne worden gepleegd, hebben goedgevonden te ordonneren en te statuëren, gelijk wij ordonneren en statuëren mits dezen:

I.

Dat voortaan niemand in deze Provincie zal mogen omlopen met Loterij-Briefjes, om dezelve te verkopen of te verhuuren, dan die in de Stad of een der Steden dezer Provincie, of binnen derzelver Vrijheden woonachtig, of in de consumtieve

Middelen onder eenig Gerecht ten Platten Lande alhier bekend is; en dit niet anders, dan na alvorens van den Magistraat der Stad of Steden, zo veel derzelver jurisdictie aangaat, en van Onzen Hove Provinciaal, ten regarde van 't Platte Land, permissie verzogt en bekomen te hebben, om binnen dezelve te mogen omlopen, welke permissie hun niet zal verleend worden, tenzij zij zelven de Requeste met hunnen eigen name in goede Nederduitsche letteren ondertekend — en aan dezelve genoegzaam bewijs gevoegd zullen hebben van hun goed gedrag, en dat zij binnen de Stad of een der Steden woonachtig, of in de consumtieve Middelen onder eenig Gerecht ten Platten Lande bekend zijn.

En zal de voorsz. permissie aan niemand voor

langer tijd dan voor een jaar, te rekenen van den dag, waarop dezelve verleend wordt, mogen worden vergund. Na verloop van welk jaar dezelve permissie telkens, ieder jaar, op bovengemelde wijze zal verzogt en door de Magistraten der Stad of Steden binnen hare Jurisdic tie, of door den Hove, ten aanzien van het Platte Land, op nieuw voor een jaar toegestaan, of, naar bevind van zaken, geweigerd kunnen worden.

II.

Dat die gene, welke voorsz. permissie zullen bekomen hebben, wanneer zij willen omlopen, of te huur en te koop present eeren Loten of gedeelten van dien, getekend door Negotianten of anderen, geene gequalificeerde Collecteurs zijnde, buiten deze Provincie woonachtig, gehouden zullen zijn bij Verkoop of Verhuur van zodanig gedeelte, achter op het Lot-Briefje, in goede Nederduitsche letteren te stellen, dat zij op dien dag, een zodanig Lot of gedeelte van dien, aldus genummerd, aan den Houder verkogt of verhuurd hebben; en dit met hunne ondertekening, gelijk aan die bij requeste gedaan, te bekrachtigen. Alles op poene van niet alleen van hunne verkregene permissie tot het omlopen voor altoos vervallen te zijn, maar ook daarenboven arbitrairlijk gecorrigeerd te worden, naar exigentie van zaken, zullende de Omloper, even als de eerste Ondertekenaar, wanneer op zodanig Lot eenigen prijse of premie getrokken wordt, voor hetzelfde Lot, of gedeelte der gedeelte, aan den Houder in solidum aansprakelijk zijn.

III.

Dat ook niemand meer gedeelten van een Lot of Loten zal mogen verkopen ofte verhuuren, dan welke, te zamen genomen, hetzelfde Lot of Loten uitmaken, op poene van als Falsarissen naar de gemeene Rechten gestraft te worden.

IV.

Ende zal verder tegen alle degenen, welke eenige falsiteiten, bedriegerijen ofte onbehoorlijke handelingen, van wat natuur die ook zouden mogen zijn, omtrent Loten in 's Lands Loteryen of gedeelten derzelven, ook in 't spargeren van valsche tijdingen omtrent getrokken prijzen of premien op één of ander Lot, bevonden worden gepleegd te hebben, naar bevind van zaken ten rigoureusten worden geprocedeerd.

Ende opdat niemand hiervan eenige ignorantie pretendere te hebben, zal deze alomme worden gepubliceerd en geaffigeerd naar behoren.

Ontbiedende en bevelende wij verders bij deze de Raden van den Hove van Utrecht en voorts alle Officieren, Schouten, Gerechtspersonen en Dienaren van de Justitie, dat zij luiden de Overtreders van dien aanhouden en jegens dezelve doen procederen, als voren gemeld, en dezelve straffen, zonder eenige conniventie, want Wij hetzelfde also tot dienste van den Lande bevinden te behoren.

Gedaan t' Utrecht, den 21. April 1778. Was gearapheerd. J. H. Grave van Rechteren, vt. Onderstond. Ter Ordonnantie van mijne voornoemde Heeren de Staten. Was getekend. Milan-Visconti.

EERSTE BOEK. NEGENTIENDE TITEL.

Aangaande den handel en het opkopen van Granen enz.

1. PUBLICATIE der Staten van Utrecht tegen het voor- of opkopen van granen. 22 April 1789.¹

De Staten van den Lande van Utrecht, vernomen hebbende, dat niettegenstaande het verbod, bij differente Publicatien en Waarschouwingen daartegens gedaan, verscheidene Personen wederom hebben begonnen ten Platten Lande dezer Provincie te gaan voor- of opkopen allerlye soorten van Granen, als Tarwe, Rogge, Garst, Haver, Boekweit, Erwt en, Bonen, Spelt, Kool- en Hennip-Zaad, en andere soorten van Granen meer, waardoor aan de publieke Markten in de beslotene Steden dezer Provincie groot nadeel wordt toegebracht, mitsgaders de goede Opgezeten en Huislieden kunnen werden misleid en benadeeld in den prijs derzelve, en oorzaak gegeven tot een verregaande steigeringe van den Prijs der voorzeide Granen, wanneer dezelve als uit de handen van de Voor- of Opkopers zouden moeten worden gebroken, tot beswaarnis van alle In- en Opgezeten dezer Provincie, bijzonder bij de jegenswoordige duurte van dezelve Granen.

Zoo is 't, dat Wij na serieuze deliberatie, goed-

gevonden hebben van nieuws wel ernstiglijk te verbieden, zo als verboden wordt bij dezen, elk en een iegelijk, van wat staat of conditie hij zoude mogen wezen, eenige van de voorsz. soorten van Granen, of ook Meel van dezelve, ten platten Lande bevonden wordende in Huizen, Bergen, Schuuren, Schuiten, Wagens of waar dan ook, hetzij gedorscht of ongedorscht, te gaan voor- of opkopen om daarmede negotie te drijven, of ook aan zodanige Voor- of Opkopers te verkopen, of ook wel dezelve bij monstereen te veilen om naderhand te leveren, of ook op tijd te verkopen, terwijl Wij verstaan en ordonneren, dat alle Opgezeten en voorsz. zullen gehouden zijn hunne Granen voornoemd te brengen in de beslotene Steden dezer Provincie, om aldaar te verkopen of te markten. Blijvende nogtans gepermitteerd aan de Opgezeten ten platten Lande, onder den anderen te kopen en verkopen, zoo veel zij tot subsistentie van hunne Huisgesinnen, of weder bezajen van hun Land, en in zoo-

¹ [Dergelijke publicatien, met wijzigingen naar gelang der tijdsomstandigheden, worden gevonden d.d. 4. Maart 1740, 5 October 1756, 24 Januarij 1759, 30 October 1771.]

verre de Bakkers of Brouwers ten platten Lande betreft, dezelve tot voortzetting van hunne Nee- ringen nodig hebben; alles op verbeurte van het Graan of Meel, dat tegens den inhoude dezer Publicatie zal worden verkogt, of ingeval die niet mogten zijn aangehaald, de waarde van dien boven een boete van driehonderd Guldens, bij de Kopers en Verkopers respectie te verbeuren. En dewijl het zoude kunnen zijn, dat bereids Contracten van voor- of opkoop of leverantie op tijd, tegens deze Onze goede intentie waren gemaakt en opgeregt, verklaren Wij alle dezelve, voor zoo veel die binnen ses maanden voor dato van deze Publicatie zijn gemaakt, te casseren en annuleren, niet wil- lende dat daaruit eenige Actie of Regt zal worden geboren of vervolgt, interdicerende alle Officieren en Justicieren, ten faveure van zodanige onbehoor- lijke Contracten of aangenomene Leverantien, eenig Regt of Justitie te doen of te laten administreren,

gebiedende ter contrarie alle die genen, welke zul- len bevonden worden in 't vervolg contrarie deze gedaan te hebben, zonder eenig verdrag of con- nentie te corrigeren. Zullende de boetens en ver- beurten komen ten behoeve van den Officier, welke de calange zal doen, den Aanbrenger en den Ar- men der plaatse, alwaar de agterbalinge geschied, ieder voor een derde Part.

En worden voorts tot de calange en executie dezes geauthoriseerd, nevens de Schouten van Stad en Steden, de Maarschalken, Drossarden, Bailju- wen, Schouten, Bodens en verdere Bediendens.

En opdat niemand hiervan onkunde zal kunnen voorwenden, gelasten Wij dat deze zal worden gepubliceerd en geaffigeerd na behoren.

Gedaan t' Utrecht, den 22. April 1789. Was gearapheerd. J. V. Westreenen, vt. Onderstond. Ter Ordonnantie van mijne voornoemde Heeren de Staten. Was getekend. H. A. Laan.

2. PUBLICATIE der Gedeputeerde Staten van Utrecht tegen het voor- of opkopen van Aardappelen 13 November 1767.¹

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht doen te weten: Alzo Haar Ed. Mog. bij continuatie bedagt zijn om de goede Gemeente zo veel mogelijk te gemoet te komen, met zorge te dragen dat dezelve door kwaden handel van baat- zugtige menschen op eene of andere wijze niet werde gedrukt of benadeeld; en Haar Ed. Mog. vernomen hebbende, hoe zedert eenigen tijd de Aardappelen, waarin de gemeene man zijn onder- houd en een groot gedeelte van zijn daaglijks voed- sel vindt, weder merkelyk in prijs gesteigert zijn, met reden vermeinen daarvan oorzaak te wezen, dat, gelijk voorheen meer geschied, en bij Haar Ed. Mog. tegengegaan is, zommigen ondernemen voorraad van Aardappelen in te slaan en op te leggen, met inzicht om die naderhand ten duursten uit te slijten, of zelfs, wanneer eenig voordeel daarin gevonden wordt, ten nadeele van de Inge- zetenen, buiten de Provincie te vervoeren.

Zoo is 't, dat Haar Ed. Mog. hierin willende voorzien, goedgevonden hebben, bij renovatie van vorige Publicatie, gedurende dit Saisoen en tot October aanstaande, te interdiceren en te verbieden, gelijk voor den tijd voorsz. geinterdiceerd en ver- boden wordt bij deze, allen en een iegelijk, wie het zij, eenige Aardappelen ten Platten Lande te gaan voor- of opkopen, of aan zodanige Voor- of Opkopers te verkopen, om bij dezen te worden opgelegd, op poene, dat die geenen, die op de daad zullen worden betrapt zich met voor- of op- kopen van Aardappelen op te houden, of met die aan Voor- of Opkopers te verkopen, de hand hier- aan te leenen, vervallen zullen in eene Boete van vijftig Guldens, wederzijds te betalen; en te ver- deelen, een derde voor die de calange zal doen; een derde voor den Armen van de Plaats, en een derde voor den Aanbrenger, wiens naam, zulks begreende, zal worden gesecreteerd.

Vervolgens worden alle die gene, welke, onaan-

gezien vorige Publicatie, eenigen Inslag en Opleg- ging van Aardappelen, in veel groter quantiteit, dan voor hun eigen gebruik nodig is, en dus pre- sumtief ten voorsz. kwaden einde gedaan hebben, mits dezen als noch ten overvloede en uit pure gratie gewaarschuid, zich daarvan voor een be- hoorlijken prijs te ontdoen, niet die ter Markte te brengen, of onder de hand, volgens de Markt, te verkopen.

Maar tegens alle zodanigen, die zullen worden bevonden, na het publiceren dezer, met een kwa- den toelag, als boven, Aardappelen te hebben in- geslagen of opgelegd, zullen verbeuren de gantsche quantiteit van Aardappelen, die zij onder zich heb- ben, ten behoeve van den Armen dier Plaatse, alwaar de transgressie voorvalt, om daaraan te worden uitgedeeld, en arbitralijk worden gecorri- geerd, naar bevind en vereisch van zaken.

Zonder dat evenwel hieronder begrepen zijn al- zulke Personen, die in Stad en Steden, of elders, daarvan, 't zij apart, of met andere Groentens of Vruchten, Winkel houden, en daaglijks aan den gaanden en komenden Man verkopen.

Zijnde de intentie van Haar Ed. Mog. alleen een kwaden handel, waardoor de Eetwaren tot hoger prijs, dan behoort, zouden gebragt worden, tegen te gaan.

En worden om hierop agt te geven, daar aan de hand te houden, en tot de calange in dezen geauthoriseerd, nevens de Schouten in Stad en Steden, de Maarschalken, Drossarden, Bailliuwen, Schouten, Boden en Bediendens ten Platten Lande.

En opdat niemand hiervan eenige ignorantie hebbe te pretenderen, zal deze worden gepubliceerd en geaffigeerd naar behoren.

Gedaan t' Utrecht, den 13. November 1767. Was gearapheerd. H. van Asch van Wijck, vt. Onder- stond. Ter Ordonnantie van de Welgemelde Hee- ren Gedeputeerden. Was getekend. Milan Visconti.

¹ [Dergelijk verbod, naar gelang der tijdsomstandigheden gewijzigd, is geschied bij publication d. d. 12 November 1786 en 24 November 1761.]

3. PUBLICATIE *der provisionele Representanten van Utrecht tegen het opkopen der levensmiddelen, welke door de Landlieden ter markt worden gebragt. 17 Februarij 1795.*

VRIJHEID, GELIJKHEID EN BROEDERSCHAP.

De Provisioneele Representanten 's Lands van Utrecht, allen den geenen, die deezen zullen zien of hooren leezen, doen te weten: Alzoo Wij hebben vernomen, dat sommige kwaadwillige, baatzugtige personen zich niet ontsien, niettegenstaande de Wetten en Placaten van den Lande, tegens alle Voor- en Opkoopinge, ten nadeel van het algemeen, van tijd tot tijd geëmanceerd, om de noodzaklijkste Levensmiddelen, welke door de Landlieden in de Steden zouden worden ter Markt gebracht, bij het ter Markt voeren in de Voorsteden en tot voor de Poorten op te koopen, waardoor de goede Burgeren en Ingesetenen van de noodzaklijkste Levensmiddelen worden ontstoken, of genoodzaakt zijn dezelve tot zeer hooge prijzen zich aan te schaffen, en bij verderen voortgang van zodanige ongeoorloofde Voor- en Opkoopingen, vooral in dezen tijd van noodzaklijkheid, weldra een gebrek aan de hoogstnodige behoeftigheden in de Steden moet worden gebooren. Zoo is 't dat Wij, daarin willende voorzien, door de magt en 't gezag Ons door onze Burgeren en Ingesetenen verleend, wel scherpelijk alle zodanige Voor- en Opkoopingen willen hebben verboden, gelijk Wij die verbieden bij deeze, gelastende alle Huislieden, zonder onderscheid, welke op het Territoir onzer Provincie wonen, alle hunne Waaren van Granen, Kaas, Boter, Eieren, Gevogelte, Wild en Groentens, naar de Steden deezer Provincie op de gewoone Markt-

dagen ter Markt gevoerd wordende, ergens elders te mogen verkoopen, hetzij in de Voorsteden of voor de Poorten, op poene dat zoo de Voor- en Opkopers, welke die Waaren opkopen, gelijk ook de Huislieden, die dezelve verkoopen, telken reyse zullen verbeuren, die voor- of opgekochte Waaren en eene Boete van vijf-en-twintig Guldens.

En daar de Huislieden zich lichtelijk zouden laten afschrikken, hunne Goederen ter Markt te brengen, uit vrees dat hunne Wagens, Karren, Paarden en Schuiten zouden worden in requisitie genomen, zoo willen Wij hen bij deeze hebben verzeekerd, dat geene Rij- of Voertuigen, van wat aart ook, noch ook de Paarden, waarmede zij hunne Koopwaaren ter Markt zullen brengen, voortaan in requisitie zullen worden genomen, door iemand, wie hij ook zij, noch in hunne Persoonen, eenigsints worden gemolesteerd, maar dat zij met hunne Wagens, Karren, Paarden en Schuiten gerust en veylig zullen kunnen naar huis keeren, gelijk zij van ouds gewoon zijn.

En opdat niemand hiervan onkundig zij, zal deeze worden gepubliceert en alomme geaffigeert.

Aldus gedaan en geresolveerd ter Vergaderinge der Provisioneele Repraesentanten 's Lands van Utrecht, op 's Landschapshuis, op Dingsdag den 17. Februarij 1795. Het eerste jaar der Bataafsche Vrijheid. (Was gearapheert) S. Essenius, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van voornoemde Provisioneele Repraesentanten. (Was getekend) D. J. van Olst. Bij Vacature van het Secretariaat.

4. RESOLUTIE *der Gedeputeerde Staten van Utrecht, waarbij vergund wordt dat de bouwlieden hunne gewone leveringen van Koorn aan Brouwers enz. mogen doen. 9 November 1756.*

In ter Vergadering binnen gestaan Gerrit van Schaik, Bouman in den Gerechte van de Lage Weide, te kennen gevende, dat gewoon was zijn Koorn te leveren aan een Bakker te Zuylen en te Maarssen, maar bedugt was, dat hem daarin obsteerde de Publicatie, nu laatstlijk bij haar Ed. Mog. tegen het opkopen van Granen geëmanceert, versoeckende daarop Haar Ed. Mog. goedvinden te verstaan, en daarop gedelibereert zijnde, is goed-

gevonden mits dezen te verklaren, dat zodanige levering niet aanloopt tegen de meening van ge-seide Publicatie, en midsdien hem Gerrit van Schaik en alle anderen, sig in gelijk geval bevindende, gepermitteert is, hun Koorn aan Brouwers, Bakkers, of Molenaars, aan wie zij gewoon zijn hun Koorn te vertieren, tot hunne Brouwers- en Bakkersneering en uytstijting van meel bij vervolg te leveren als voorheen.

EERSTE BOEK. EEN-EN-TWINTIGSTE TITEL.¹

Aangaande het Veilen van Goederen ten platten lande.

1. PUBLICATIE *der Gedeputeerde Staten van Utrecht, waarbij gemaakte raderen worden begrepen onder de goederen, wier invoer bij plakkaat van 15 Mei 1717 verboden is. 15 Julij 1735.*

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht, sijnde geïnformeert ende voorgekomen, dat verscheide uytheemsche Personen, buyten dese Provintie woonachtig, haar niet ontsien, gantsche

¹ [Van den Twintigsten Titel, aangaande draperijen en linnenwevers ten platten lande, zijn geen nadere algemeene bepalingen aanwezig.]

Scheepsladingen met gemaeckte Raderen, om onder Wagens ende andere Rijtuynen gebruyckt te worden, te brengen in dese Provincie, ende deselve, niettegenstaende Haar Ed. Mog. Placcaet van den 15. May 1717¹, bij publicque veylingen, soo wel als uyt de hand, te verkopen, tot groot nadeel van de Ingesetenen deser Provincie. Hebben, om daer jegens te voorzien, goedgevonden ende verstaen te declareren, gelijk gedeclareert wordt bij desen, dat onder de woorden, bij gemelte Placcaet van interdictie van den 15. May 1717 gestelt, namentlijk van alle gemaeckt werck, soo als het van de Meester komt, mede verstaen ende begrepen worden het inbrengen in dese Provincie van gemaeckte Raderen, om onder Wagens ende verder Rijtuyn gebruyckt te worden, ende ander gemaeckt Rademaekers ende soort van werck, daerbij gemelt.

Ende dat op de poene van alle hare waren te verliesen, tot behoef van den Maerschalck, mitsgaders Officier, ofte andere die de executie sal doen, ende den Aenbrenger, elks een derdendeel, ende daarenboven noch op poene van arbitrale correctie. Ende autoriseren Haar Ed. Mog. daerbij de Officiëren, ende verdere personen bij Haar Ed. Mog. gemelte Placcaet genoemd, tot het doen van de beboetinge als anders.

Ende opdat niemand daarvan ignorantie pretendere, sal dese alomme in dese Provincie worden gepubliceert ende geaffigeert na behoren.

Gedaen t' Utrecht den 15. Julij 1735. Was geparapheert. J. A. van Renesse, vt. Onderstond. Ter Ordonnantie van de voorsz. Heeren Gedeputeerden. Ende geteekent. G. Voet van Winssen.

2. APPOINTEMENT *der Gedeputeerde Staten van Utrecht, waarbij aan personen, van buiten de provincie inkomende, verboden wordt Raap- of Koeijenkoeken uit te venten. 16 April 1737.*

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht, gehooft het rapport van de Heeren van Nellesteyn ende andere Haer Ed. Mog. Gecommitteerden, interdicieren Jacob Sieke ende alle andere Vreemde Persoonen, van buyten de Provincie inkomende, met Wagens, Schuyten, Karren, als an-

dersints, eenige Raepen- of Koeijen-Koeken, in dese Provincie te venten of verkopen, op poene van de Waeren te verbeuren tot profijt bij den Placate van den 15. May 1717 vervat, boven arbitrale correctie.

3. PUBLICATIE *der Staten van Utrecht tegen den invoer van vreemd Schoenmakerswerk. 30 Julij 1777.*

De Staten van den Lande van Utrecht, in ervaring gekomen zijnde, dat niettegenstaende de vorige Placaten, bij welke het debiteren van vreemde Handwerken ten Platten Lande dezer Provincie is verboden, eenige vreemde Perzonen zich niet ontzien vreemd Schoenmakers Werk ten Platten Lande dezer Provincie in te brengen, te venten, en in Huizen, Woningen of Pakhuizen op te slaan en te verkopen, tot groot beswaar en bederf van de Schoenmakers in de Stad en Steden en ten Platten Lande dezer Provincie, die, door het debiteren van zodanig vreemd en dikwerf slecht en ondeugend Werk, hooglijk worden benadeeld, en van hunne Kostwinnige versteken; hebben, om daartegens te voorzien, goedgevonden en verstaen te ordonneeren, gelijk geordonneerd wordt bij dezen, dat niemand ten Platten Lande dezer Provincie zal vermogen eenig vreemd Schoenmakers Werk, hoe genaamd, hetwelk niet binnen deze Provincie is gemaakt, te veilen, uit te venten of in eenige

Huizen, Woningen of Pakhuizen op te slaan en te verkopen, op poene van twaalf Gulden, voor ieder paar Werks, boven verbeurte van al hetzelfde vreemde Werk, hetwelk bevonden zal worden gevent of als voorsz. opgeslagen en vergaderd te zijn; te appliceren de voorsz. boeten en verbeurten, de eene helfte ten behoeve van den Officier, die de calange doen zal, en de andere helft, ten behoeve van den genen, die de aanbaling zal hebben gedaan; wordende, behalven de Officiëren en derzelver Dienaars, tot het doen van de aanbaling en beboeting mede gequalificeerd de Schoenmakers Bazen ten Platten Lande en derzelver Knechts.

En opdat niemand hiervan ignorantie pretendere, zal deze ter plaatze, waar zulks behoort, worden gepubliceerd en geaffigeerd naar gewoonte.

Gedaan t' Utrecht den 30. Julij 1777. Was geparapheert. J. H. Grave van Rechteren, vt. Onderstond. Ter Ordonnantie van mijne voornoemde Heeren de Staten. Was getekend. Milan-Visconti.

4. AMPLIATIE *van bovenstaande Publicatie en verbod om binnen den afstand van een uur gaans van de stad Utrecht het Schoenmakersberoep ten platten Lande uit te oefenen. 7 Mei 1783.*

De Staten van den Lande van Utrecht, gezien de consideratien en 't advis van de Heeren Hunner Ed. Mog. Ordinaris Gedeputeerden, op de Requeste door de Overlieden van 't Schoenmakers-Gild bin-

nen Utrecht, aan Hun Ed. Mog. dezen aangaande gepresenteerd; hebben, ter voorkominge van allen ongepermitteerden handel ten nadele van het voorsz. Schoenmakers-Gild, na voorgaande deliberatie goed-

¹ [Te vinden in Van de Water's plakkaatb. 1, 596.]

gevonden, bij interpretatie van de Publicatie in dato 30 Julij 1777, aan allen en een iegelijk ten Platten Lande, binnen een uur gaans van dezelve Stad Utrecht woonachtig, mits dezen te interdiceren en te verbieden, de Schoenmakers functie te exerceren, ofte ook eenig Schoenmakers Werk te verkopen, ofte tot de verzendinge en verkopinge op te slaan, alles op de boete van een honderd Guldens, t'elkens bij de Contraventeurs te verbeuren, te appliceren als bij gemelde Publicatie; niet dien verstande nochtans, dat hierdoor niet werde verboden het exerceren der genoemde functie bij de zodanigen, welke effective in de Dorpen woonachtig zijn, ofschoon derzelver Woonplaats geen uur gaans van de Stad Utrecht af mogte gelegen zijn. En verstaan Hun Ed. Mog., in reguard van

die personen, welke binnen de voorsz. distantie en buiten de respective Dorpen gezeten, als nu dadelijk dezelve functie mogten exerceren, dat zijlieden, binnen den tijd van twee maanden, na het doen van deze nadere Publicatie, daarmede zullen moeten ophouden, ofte wel van Woonplaatsen veranderen, op gelijke poene van een honderd Guldens bij ieder contraventie dezer, na laps van voorsz. twee maanden te zullen incurreren.

En ten einde niemand hiervan ignorantie pretendere, zal deze worden gepubliceerd en geaffigeerd daar zulkz behoord.

Gedaan t' Utrecht, den 7. May 1783. Was geparapheerd. J. H. G. van Rechteren, vt. Onderstond. Ter Ordonnantie van mijne voornoemde Heeren de Staten. Was getekend. H. A. Laan.

EERSTE BOEK. ZES-EN-TWINTIGSTE TITEL.

Aangaande de Dienstboden.

1. ORDONNANTIE der Staten van Utrecht, rakende de Dienstboden ten platten lande. 14 November 1780.

De Staten van den Lande van Utrecht hebben goedgevonden, tot voorkoming van ongeregeltheiden, welke gepleegd worden bij Dienstboden ten platten Lande, te ordonneren en statuëren als volgt:

Art. I.

Dat alle Knechts, Dienstmaagden, Tuinlieden en Minnens, die zich aan een Meester of Vrouw ten platten Lande hebben verhuurd, en daartoe een handpenning ontfangen, gehouden zullen zijn binnen den gewoonlijken of bestemden tijd in hunne huur of dienst te treden, zonder dat dezelve zullen vermogen dezen hunnen dienst te verlaten, op te zeggen, ofte den handpenning weder te brengen, op verbeurte van 30 Guldens, en daarenboven evenwel gehouden blijven den voornoemde dienst te volbrengen. op poene, dat zij op de aanklagte van hunnen Meester of Vrouw, bij den Schout van de plaats, daar zij hun onthouden, tot hunne kosten zullen worden gehaald en tot hunnen vorigen of eerst aangenomen dienst genoodzaakt, en bij vorder weigering na decreet en op last van den Rechter, in 't publiek Werkhuis binnen Utrecht gebracht, om aldaar met werken de kosten en boete, mitsgaders schade en interessen van hunnen Meester of Vrouw, te verdienen.

II.

Insgelijks zullen de Meesters of Vrouwen, de voornoemde Dienstboden, als zij dezelve gehuurd hebben, niet vermogen de huur op te zeggen, maar dezelve op den behoorlijken tijd moeten inneemen, op poene van een sesde deel van het bedongen jaar huur, voor hunne schade te voldoen.

III.

De voornoemde Dienstboden zullen gehouden

wezen zich binnen den derden dag, na de huur is ingegaan, in hunnen dienst te begeven, op poene dat de Meesters of Vrouwen aan het bedongen loon, zullen mogen korten een Gulden op ieder dag, die zij na den voornoemden derden dag uit den dienst zijn gebleven; zullende nogthans dezelve Meesters of Vrouwen niet verplicht zijn zodanige Dienstboden in den dienst aan te nemen.

IV.

De voornoemde Dienstboden zullen gehouden zijn hunnen dienst niet alle getrouwheid en naarstigheit waar te neemen; hunne Meesters en Vrouwen gehoorzaam te zijn zonder moedwilligheid, ofte hunne voornoemde Meesters of Vrouwen kwalijk te bejegenen ofte te dreigen, op poene van naar vereisch van zaken arbitralijk te worden gestraft.

V.

De Meesters en Vrouwen, in den dienst van hunne Dienstboden geen genoegen hebbende, zullen vermogen t'allen tijde de huur aan dezelve op te zeggen en hen te laten gaan, mits alsdan aan dezelve boven hun verdiend loon betalende een sesde deel van het bedongen jaar huur, en zullen de voornoemde Dienstboden, na het ontfangen van dien, aanstonds moeten vortrekken; doch zullen tot de vordering van het voornoemde zesde deel der bedonge huurpenningen, boven het verdiende loon, alleen gerechtigd zijn zodanige Knechts en Dienstmaagden ten platten Lande, welke tot het verrichten van Boerenwerk door Huislieden, Bouwerij of Melkerij oefnende, gehuurd worden, en blijven daarvan uitdrukkelijk uitgezonderd Tuinlieden op Buitenplaatsen dienende, Minnens, als-

¹ [De Stukken, tot den 22. 23. en 24. Titel behoorende, zijn te vinden bij die, welke over soortgelijke onderwerpen handelen en in het volgende deel van dit werk voorkomen. Zie aldaar IV. Boek. II—VI. en XIV—XV. Titel. De Stukken van den 25. Titel zijn aldaar te vinden in het II. Boek XVI. Titel VI. Deel.]

mede Knechts en Dienstmaagden bij Meesters of Vrouwen ten platten Lande wonende, en tot geene Bouwerij of Melkerij gehuurd wordende, ten opzigt van welken de Meester of Vrouw, in derzelver dienst geen genoegen hebbende, vermogen zal aanstonds de huur aan zodanige Dienstboden op te zeggen en hen te laten gaan, zonder gehouden te wezen eenige redenen te geven, mits alsdan aan dezelve betalende hun verdiend Loon, alleenlijk te rekenen tot den tijd van derzelver vertrek; blijvende evenwel alle Dienstboden, ingevalle zij hen moedwillig of onbetaamlijk omtrent hunnen Meester of Vrouw aanstellen, ofte zich aan Hoerij of Dronkenschap schuldig maken, onderhevig de straffe hiervoor gemeld.

VI.

De Dienstboden zullen hunnen dienst, zonder wettige redenen niet mogen verlaten, of voor den tijd daaruit lopen, op poene van te verliezen een half jaar huur ten behoeve van hunnen Meester of Vrouw, en op klagten van dezelve gestraft te worden, als bij het I. Artikel dezes is gestatueert.

VII.

Niemand zal een Knecht, Meid, Tuinman, of Minne, bij een ander in dienst zijnde, mogen huuren, zonder kennis te hebben, ten minsten bij onderrichting van zodanige Dienstboden zelve, dat zij van hunne Meesters of Vrouwen ontslagen zijn, en dat de huur op den aanstaanden Vervaaertijd zal komen te eindigen, op verbeurte van vijftig Guldens, en dat zij nochtans den dienst van zodanige Dienstboden niet zullen mogen genieten, doch zullen zodanige Meesters of Vrouwen, die eenige dezer Dienstboden hebben gehuurd, op hunne verzekering onder Eede omtrent de aan hun gegeven onderrichting door die gehuurde Dienstboden worden geloofd, en daardoor van dezelve boete van vijftig Guldens worden bevrijd; gelijke boete van vijftig Guldens zullen ook verbeuren de Dienstboden, die zich also gedurende hunne huurjaren, zonder ontslagen te zijn, aan een ander Meester of Vrouw in huur verhinden, zullende ook bovendien zodanige Dienstboden, welke door valsche onderrichting, en tegens de waarheid te verzekeren, dat zij van hunne Meesters of Vrouwen zijn ontslagen, tot het aangaan der nieuwe huur gelegenheid hebben gegeven, boven de gestelde boete van vijftig Guldens, naar vereisch van zaken arbitrairlijk worden gestraft, en zal ook eene arbitrale straf plaats hebben, ingevalle de Meester of Vrouw, of eenige der gemelde Dienstboden, uit onvermogen de hier bovengestelde boete van vijftig Guldens niet konden betalen.

VIII.

In gelijke boete en straffe zullen ook vervallen zodanige Dienstboden, welke zich aan verscheiden Meesters of Vrouwen, tegens denzelfden tijd verhuren, zullende ook de tweede huurder een boete

van 50 Guldens verbeuren, indien bewezen wordt dat hij van de eerste huur kennis heeft gehad.

IX.

De Meesters of Vrouwen genegen zijnde hunne Knechts of Dienstmaagden in hunnen dienst te behouden, na het eindigen van het jaar of halve jaar, waarvan de huure is lopende, zullen gehouden zijn, zulke aan hunne Dienstboden te kennen te geven, zes weken voor den gewonen Vervaaertijd, ten opzichte van de Knechts of Dienstmaagden, tot de Bouwerij of Melkerij behorende, en ten opzichte van andere Dienstboden, Tuinlieden, of Minneus van half jaar tot half jaar, op den eersten dag van de maand Januarij, en op den tweeden Maandag in de maand Julij respectie, immers binnen agt dagen daarna; zullende anderszins, in cas de huure binnen den gemelden tijd niet dadelijk door het geven en ontfangen van een Nieuwjaars of Kermis Gifte of anderszins is gecontinueerd, of op nieuws aangegaan, het over en weder vrijstaan tegens den eerstkomende Vervaaertijd van elkander te scheiden, alware geene opzegginge van eene of andere zijde gedaan.

X.

De gewoonlijke Vervaaertijd zal wezen, met opzigt tot Knechten of Dienstmaagden tot Bouwerij of Melkerij dienende, voor de Knechts op Vrijdag voor den zogenaamden Boeren Zaterdag, en voor de Dienstmaagden op den eersten November in ieder jaar; en ten opzigt van andere Dienstboden ten platten Lande, op den eersten May en eersten November van ieder jaar, ten zij onderling anders ware bedongen.

XI.

Het zal aan de Meesters en Vrouwen t'allen tijden vrijstaan, zo wanneer eenige Goederen ten hunnen Huize vermist worden, om ten overstaan van den Dienstbode zelf, en van geloofwaardige Getuigen, derzelver Dienstboden Kisten, Koffers en Manden te doen openen en visiteren, zonder dat hetzelfde zal mogen worden geweigerd, direct of indirect, op poene van arbitrale correctie.

XII.

De respectie boetes in deze Ordonnantie begrepen, zullen geapliceerd worden, de eene helft ten behoeve van den Officier, en de andere helft ten behoeve van de Armen der plaatze daar dezelve verbeurd worden.

Doende hiernede te niet alle voorgaande Ordonnantien ten opzichte der Dienstboden ten platten Lande, bij Ons gecmanceerd.

En opdat niemand hiervan ignorantie pretendere, zal deze alomne worden gepubliceerd en geaffigeerd naar behoren.

Gedaan t' Utrecht den 14. November 1780. Was gearapheerd J. H. G. van Rechteren, vt. Onderdonderd. Ter Ordonnantie van mijne voornoemde Heeren de Staten. Was getekend. C. A. Vos.

2. PUBLICATIE der Gedeputeerde Representanten van Utrecht, aangaande de Dienstboden ten platten Lande. 17 Junij 1796.

GELIJKHEID, VRIJHEID, BROEDERSCHAP!

De Gedeputeerden van de Repraesentanten's Lands

van Utrecht, ingevolge de authorisatie van voornoemde Repraesentanten op den 7. April 1796 verleend, allen den geenen die deeze zullen zien

of hooren leezen, Heil en Broederschap! doen te weeten: Dat also dagelijks bij menigvuldige en verschillende klagten van de Huyslieden en Opgezetenen ten Platten Lande dezer Provincie, ter Onzer kennis is gekoomen, dat bij veele Knechts en Dienstmaagden ongeregelde en bedriegeryen worden gepleegd, door zig ten gelijke tijde aan meer dan aan een Meester of Vrouw te verhuuren, of die onwillig zijn om in de bij hen aangenoomen dienst te gaan op den behoorlijken tijd, of daarin gekomen zijnde, denzelve niet naar behooren waarnemen, zulks hunne Meesters of Vrouwen daarvan niet hebben dat genot en dienst, waartoe zij zich bij het aangaan der huure hebben verbonden en hunnen plicht van hen eischt, of die, eer den tijd voor welke zij hunne dienst hebben verbonden, zonder eenige wettige redden en alleen, om meerder huurloon te winnen, verlaten, al hetwelke tot aanmerkelijke schade en prejudice van de Huyslieden moet verstrekken, waarom Wij, daarin willende voorzien, besloten hebben te statuieren, gelijk Wij statuieren bij deelen.

Art. I.

Dat alle Knechts en Dienstmaagden, die zig aan een Meester of Vrouw ten Platten Lande hebben verhuurd, en daartoe een handpenning ontvangen hebben, gehouden zullen zijn binnen den gewoonen of bepaalden tijd in hunnen dienst te treden, zonder dat dezelve zullen vermoogen deelen hunnen dienst op te zeggen of den handpenning weder te brengen, veel minder zig binnen dien tijd aan anderen te mogen verbinden, op eene verbeurte van Dertig Guldens ten behoeve van den Lande, en daarenboven gehouden blijven in hunne dienst te treden, op poene dat de onwilligen in deelen op de aanklagte van hunnen Meester of Vrouw bij den Schout van de Plaats daar zij zig onthouden, ten hunnen kosten zullen worden gehaald, en tot hunnen voorigen of eerst aangenoomen dienst genoodzaakt, en bij verdere weigering na decreet en op last van den Regter in 't publiek werkhuis gebracht, om aldaar met werken hun kost en boete, mitgaders schade en intressen van hunnen Meester of Vrouw te verdienen.

II.

Insgeijks zullen de Meesters of Vrouwen der voorsz. Dienstknegten of Dienstmaagden, welke zij hebben gehuurd, verplicht zijn de bij hen gehuurde Dienstknegten of Dienstmaagden op den behoorlijken tijd in te neemen, op poene van een vierde jaars huurloon aan dezelve voor hunne geleedene schade te voldoen, ten zij zij daartoe wettige gronde redden konden bijbrengen.

III.

De voorsz. Knechts of Dienstmaagden zullen verplicht zijn binnen den derden — of bij contract der huure bepaalden dag dat de huure is ingegaan, zig in hunnen dienst te begeeven, op poene dat hunne Meesters of Vrouwen aan het bedongen huurloon zullen mogen korten Eene Gulden op iederen dag, dien zij na den voorsz. derden of tusschen den huurder en gehuurden bepaalden dag uit hunne huure zijn gebleeven.

IV.

De voornoemde Dienstboden zullen gehouden zijn hunnen dienst met alle getrouwheid en naar-

stigheid waar te neemen, hunne Meesters en Vrouwen gehoorzaam te zijn, zonder moedwilligheid of hunne voornoemde Meesters of Vrouwen kwalijk te bejeegenen of te dreigen, op poene van naar vereisch van zaken arbitrair te worden gestraft.

V.

Daar verscheidene Dienstboden tot de Bouwerye en Melkerye behoorende, zig schuldig maken om binnen tijds hunnen dienst te verlaten, zonder eenige wettige of billijke rede, en alleen om een bedriegelijk voordeel te bejagen, zullen de zodanige, welke bij het expireeren van het wintersaizoen hunnen dienst verlaten, niet meer voor de zes wintermaanden mogen vorderen dan een derde van hun jaarlijks bedongen huurloon, en voor de zes zomermaanden twee derde van dit hun jaarlijks huurloon, wanneer zij tot het verlaten van hunnen dienst wettige rede kunnen aanvoeren, doch verder en anders niet.

VI.

De Meesters en Vrouwen in den dienst van hunne Dienstboden geen genoegen hebbende, zullen ten allen tijde vermogen de huur aan dezelve op te zeggen en hen te laten gaan, mits alsdan aan dezelve boven hun verdiend loon, betalende een zesde deel van het bedongen jaar huur; doch zoodra de Meester of Vrouw van zoodaanige Dienstknegten en Dienstmaagden wettige rede kan aanvoeren van deze binnentijdsche dienststopzegging, zal de Meester of Vrouw niet verplicht zijn, dit gemelde zesde gedeelte boven het verdiende huurloon aan hun te betalen, en zullen dan de Dienstboden, na het ontvangen van dien, aanstonds moeten vertrekken, en zullen tot de vordering van het voornoemde zesde deel der bedongene huurpenningen, boven het verdiende loon, alleen zodanige Knechts en Dienstmaagden ten Platten Lande gerechtigd zijn, welke tot het verrigten van Boerewerk door Huyslieden, Bouwerye of Melkerye oeffenende, gehuurd zijn.

VII.

Niemand zal een Knecht, Meid, Tuynman of Minne bij een ander in dienst zijnde mogen huuren, ten zij zij eerst informeerende, ten minste bij onderrigting van zodanige Dienstboden zelve, dat zij van hunne Meesters of Vrouwen ontslagen zijn tegens den aanstaande vervaartijd of tegens dien tijd, dat zij zig aanbieden in die nieuwe huure te treden, op eene boete van Vijftig Guldens, welke boete van Vijftig Guldens ook zullen incurreeren die Dienstboden, die zig, zonder ontslag van hunne Meesters of Vrouwen, gedurende den tijd hunner huurjaaren, in eens anders dienst begeeven, zullende, wanneer zij door valsche onderrigtingen of verklaringen hunne nieuwe Meesters of Vrouwen in dezen hebben misleid, nog daarenboven naar exigentie van zaken arbitrair worden gestraft.

VIII.

In gelijke boete en straffe zullen ook vervallen zodanige Dienstboden, welke zig aan verscheidene Meesters of Vrouwen tegens denzelven tijd verhuuren. Zullende ook de tweede en verdere huurders dezelve boete van Vijftig Guldens verbooren, indien komt te blijken, dat zij van de eerste huure hebben kennis gehad.

IX.

De Meesters of Vrouwen geneegen zijnde hunne Knechts of Dienstmaagden in hunne dienst te houden, zullen gehouden zijn na het eindigen van het jaar of het half jaar, waarvan de huur lopende is, zulks aan hunne Dienstboden te kennen te geven zes weken voor den gewoonen vervaar- of verhuistijd, ten opzichte van de Knechts of Dienstmeiden tot de Bouwerij of Melkerij behorende, en ten opzichte van andere Dienstboden, Tuynlieden of Minnens, van half jaar tot half jaar op den eersten dag van de maand Januarij, en op den tweede Maandag in de maand Julij respectie, immers uiterlijk binnen agt dagen daarna, zullende anders in cas de gemelde huure binnen voornoemde tijd niet dadelijk door het geven van een Nieuwjaars- of Kermisgift of andersints is gecontinueerd of op nieuws aangegaan, het over en weder vrijstaan, tegens den eerstkomende vervaartijd van elkander te scheiden, alware geene opzegginge te voren van de eene of andere zijde gedaan.

X.

De gewoone vervaar- of verhuistijd zal zijn met opzigt tot Knechts of Dienstmaagden, tot Bouwerij of Melkerij dienende, voor de Knechts op Vrijdag voor den zogenaamde Boeren Zaterdag, en voor de Dienstmaagden op den Eersten November in ieder jaar, en ten opzigt van andere Dienstboden ten Platten Lande op den eersten May en eersten

November van ieder jaar, ten zij onderling anders ware bedongen.

XI.

Het zal aan de Meesters en Vrouwen ten allen tijde vrijstaan, zo wanneer eenige goederen ten hunnen huize worden vermist, om ten overstaan van de Dienstboden zelve en van geloofwaardige Getuigen, derzelve Dienstboden Kisten, Koffers en Manden te doen openen en visiteeren, zonder dat hetzelfde zal mogen worden geweigerd direct of indirect, op poene van arbitraire correctie.

XII.

De respectie boetens, in deze Ordonnantie begrepen, zullen geapliceerd worden de eene helft voor den Schout en Municipaliteit van het Dorp of District, alwaar de calange geschied, en de andere helft ten profijte van derzelve Armen.

En opdat alle en een iegelijk, dien het aangaat, moge weeten Onze goede meeninge en intentie, en zich punctueel daarna reguleere, vinden Wij goed en begeeren, dat deeze alomins afgekondigd en aangeplakt zal worden daar zulks behoort, en te geschieden gebruikelijk is.

Aldus gedaan en gearresteerd op het Landschapshuis binnen Utrecht, den 17. Junij 1796. Het tweede jaar der Bataafsche Vrijheid. (Was gearapheert) Jac. van Pembroek, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van voornoemde Gedeputeerden. (Was getekend) P. 'T Hoen.

EERSTE BOEK. ZEVEN-EN-TWINTIGSTE TITEL.

Van het Liken der Bier- en andere tonnen, maten, ellen en gewigten enz.

1. ORDONNANTIE der Gedeputeerde Staten van Utrecht, rakende den Ijk van ellen, maten en gewigten ten platten Lande, en van kleine maatjes van sterke dranken in de Stad, Steden en Lande van Utrecht. 18 Maart 1791.

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht doen te weeten: Alzo Ons in verscheide gevallen is voorgekomen, dat de zaken van den Eyck, vooral van Maten, Ellen en Gewigten, ten platten Lande dezer Provincie niet in de vereyschte order zijn, en hetgeen daaromtrent in vorige tijden gestatueerd¹ en dagelijks te observeeren is, niet naar behoren word nagekomen. Zoo is 't dat Wij, begeerig zijnde een zaak van zo veel gevolg als deze, tot meerdere consistentie en beter observantie te brengen, ingevolge en op den voet van onze Publicatie van den 12. April 1754, goedgevonden hebben bij renovatie te statueeren, gelijk Wij statueeren mits deze.

I.

Dat niemand een Koornmaat, Oliemaat, Vaten, Tonnen, Quarten, Kannen, Bollen, Mingelen of andere Maten hoegenaamd, Ellen en Gewichten, in alle derzelve onderdeelen hebben of gebruiken zal, om daarmede uyt of in te meeten, of te weegen, ten zij dezelve na behoren zijn geëikt.

II.

Dat alle zodanige, die eenige Maten, Ellen of Gewichten gebruyken om daarmede uyt of in te meeten, en tot noch toe geen behoorlijk geëykte Maten, Ellen of Gewichten mogten hebben gehad, zich daarvan zonder tijdverzuym zullen hebben te voorzien, of dewelke zij tot hertoe gebruikt hebben, te doen nazien en op nieuw Eyken door die genen, aan wie en ter plaatze dezer Provincie, alwaar het behoort, of alwaar in de respectie Districten dezer Provincie van ouds het de gewoonte is, Maten, Ellen en Gewichten voor zodanig District te doen Eyken, en daarin van jaar tot jaar te continueeren, om jaarlijks op die Maten, Ellen en Gewichten het gewone Merk te doen slaan of branden, alles op de boete en poene, als hierna zal worden uytgedrukt.

III.

Wordende de respectie Magistraaten van Stad en Steden mits deze verzocht hieraan de hand te houden, dat zulks in Stad en Steden met derzelve

¹ [Bij Publicatien der Gedeputeerde Staten, d. d. 12 April 1754 en 10 October 1755, die om hunne overeenkomst met de tegenwoordige Ordonnantie hier niet zijn opgenomen.]

Vrijheden, of waar anders dezelve hieromtrent iets bijzonder competeren mogte, exactelijk nagekomen worde. En worden ook de Maarschalken van de respectieve Quartieren dezer Provincie, benevens de Drossaarden van de Hoge Heerlijkheden mits deze ook gelast, eens 's jaars hunne respectieve Quartieren en Heerlijkheden door te reyzen, ten einde de Maten, Ellen en Gewichten en ook de Maten van de Gebrande Wijnen en Gedistilleerde Wateren, waarvan Art. IX. zal gesproken worden, te visiteren, of alle dezelve wel en na behoren geeïkt zijn, en de Contraventeurs en gebrekigen te calangeeren op den voet, als hierna gesteld is. Wordende ook de Maarschalk van Beerland geauthoriseerd om in zijn Quartier de visitatie van Maten, Ellen en Gewichten, ten overstaan van Heeren Gecommitteerden uyt de Regeering van Amersfoort te doen. En word de Maarschalk van Montfoort mits deze geauthoriseerd den Eyck van de Maten, Ellen en Gewichten in zijn Quartier te doen, volgens een Lijst van Salaris, daarvan zijnde, en Hem ter hand gesteld.

IV.

En buyten en behalven de voorgemelde jaarlijksche Visitatie van den Maarschalken en Drossaarden, hebben Wij goedgevonden een Persoon, daartoe speciaal aangesteld, te authoriseren om ten allen tijde de Provincie door te reyzen tot het visiteren van Maten, Ellen en Gewichten, en voorkomende contraventien den Maarschalk van het Quartier, of Drossaard der hoge Heerlijkheid aan te brengen.

V.

Dat alle Kramers, Tappers en Uytstijters hoegenaamd, die zich in het uyt- of inmeeten van kwade, valsche, of ongeëykte Maten, Ellen, of Gewichten bedienen, zullen incurreeren eene boete van vier Guldens op elk stuk van zulke Ellen, Maten, of Gewichten, met verdubbeling voor de tweede reyse, en arbitrale straffe voor die de derde reyse in zodanige contraventie vervalt, te appliceeren de voorsz. boete ten behoeven van den Maarschalk of Officier eener Hoge Heerlijkheid, die de calange doen zal, of de helft daarvan voor den Aanbrenger, die bij of buyten de jaarlijksche Visitatie eene contraventie aan den Maarschalk, of Officier eener Hoge Heerlijkheid, zal hebben aangebracht.

VI.

Dat de Eyckmeester van Bier-, Boter- en Edik-Tonnen ten platten Lande dezer Provincie bij Ons aangesteld, deze zijne Functie, volgens de Ordonnantie en particuliere Instructie zal waarneemen ten platten Lande dezer Provincie, in alle zodanige Gerechten, alwaar geen bijzonder Eycker is; en dat hij in Beerland, en in de Heerlijkheden en Gerechten, die een bijzonder Eycker hebben, des niettemin eene algemeene Inspectie en Visitatie op het bedienen van den Eyck van de voorsz. Tonnen zal hebben, om van tijd tot tijd te zien, of dezelve aldaar naar de Ordonnantie en door een behoorlijk Persoon geëxerceerd word, buyten eenig Loon of ander Bezwaar van de Opgezeten en aldaar, en alleen op het genot van de helft in de boeten van de contraventien, die hij den Officier in eene Hoge Heerlijkheid, en anders den Maarschalk van het Quartier zal hebben aangebragt.

Zonder dat hiermede word verkort het recht om

een bijzonder Eycker aan te stellen en te hebben van zodanige Heerlijkheden en Gerechten, die daarvan in eene oude, en door geene andere Constitutien gecontrarieerde possessien zijn, of hetzelfde van de Heeren Staten dezer Provincie verkregen hebben; mits dezelve deze Visitatie van den Provinciaalen Eycker subject blijven, en de bijzondere aldaar aangestelde Eycker geen Kuyper zij.

VII.

Vermits ons voorgekomen is, als of sommige Brouwers ten platten Lande de gewoonte hadden van hunne Tonnen te doen hermaken, invoege de bodems gehouden, en een of meer andere duygen daarin gestoken worden, zonder deze dus hermaakte Tonnen op nieuws te doen Eycken, daar nochtans de Functie van den Eyckmeester, reeds bij Placaat van den jare 1599 vastgesteld, ook volgens zijne Instructie over de hermaakte zo wel als over de nieuwe Tonnen gaat, zo word de voorsz. Eyckmeester gelast in de Visitatie van de Brouwerijen, die hij volgens zijne Instructie, conform het V. Article van 't voorsz. Placaat gehouden is, en mits deze als noch geauthoriseerd word van tijd tot tijd te doen, mede acht te geven op de hermaakte Tonnen, om ingevalle daarin, zonder alvorens weder geeïkt te zijn, Bier uytgeslagen word, van zodanige contraventie kennis te geven aan den Officier in eene Hoge Heerlijkheid, of den Maarschalk van het Quartier, om de calange van deze en alle andere contraventien omtrent de Bier-, Boter- en Ediktonnen ten platten Lande te doen.

VIII.

Zollende van een ongeëikt, of hermaakt, en niet op nieuws geeïkt zijnde vat, waarin Bier of Edik word uytgeslagen, voor boete betaald worden acht Guldens, en van een Vierendeel, waarin Boter is opgeslagen om ter Markt te brengen, en niet met 't teken van het lopende jaar geeïkt is, worden betaald vier Guldens, minder Maat van beyde na advenant; in welke Boete de voorsz. Eyckmeester, zo hij aanbreng van de contraventie zal hebben gedaan, de helft profiteeren zal.

IX.

Alzo Wij mede in ervaring gekomen zijn, dat vele Tappers, Kroeghouders en Kleinverkopers van Sterke Dranken in de Stad en Steden, zo wel als ten platten Lande dezer Provincie, hunne Sterke Dranken ten gelage verkopen, of anders uytstijten met Glaasjes of Plesjes, ongelijk en merkelyk kleiner dan de geeïkte Maten zijn houdende, en overmits door zodanige ondernemingen en kwade Praktijken, niet alleen de In- en Opgezeten dezer Provincie, ten gelage komende, of anders bij de kleine maat Sterke Dranken kopende, worden verkort, maar ook het inportant middel van de Gebrande Wijnen en Gedistilleerde Wateren word ondermijnd en benadeeld, hebben Wij goedgevonden te ordonneren en statuieren, gelijk Wij ordonneren en statuieren mits deze, dat alle Herbergiers, Tappers, Kroeghouders en Uytstijters of Kleinverkopers in de Stad, Steden en ten platten Lande dezer Provincie, gene Sterke Dranken of Gedistilleerde Wateren hoegenaamd, ten gelage zullen mogen schenken, of anders uytstijten bij meerdere of mindere quantiteyt, ten zij dezelve dranken ter praesentie van degenen, die ten gelage komen, of

anders zodanige Sterke Dranken bij de kleine maat koopen, met goede en volgens de Ordonnantie geëikte Maten worden uytgeschonken en toegemeeten, op poene van zes Gulden, telken reyze bij de Contraventeurs te verbeuren, te appliceeren de voorsz. boete een derde voor den Officier die de calange zal doen, een derde voor den Aanbrenger en een derde voor de Admodiateurs van den Impost op de Gebrande Wijnen en Gedistilleerde Wateren; wordende voornoemde Admodiateurs, benevens de Officiëren in de Stad en Steden en de Maarschalcken ten platten Lande, en Officiëren in de Hoge Heerlijkheden, mede bij deze geauthoriseerd tot het vigileren op deze Onze order, mitsgaders het boeten en calangeeren der Contraventeurs. Zullende echter ten gerieven van de Opgezetenen, ten gelage

komende, met opzicht tot de kleine quantiteiten van hele, halve en quart Mutsjens, de Tappers, Herbergiers en Kroeghouders verplicht zijn, zich op gelijke poene, bij aanhoudenheid te bedienen van Drinkglazen of Roemers, houdende de preciese quantiteit van voorsz. kleine Maatjes, expresselijk daartoe gemaakt en gemerkt met het Wapen dezer Provincie, op den voet en ingevolge van de Publicatie van Hun Ed. Mog. van den 13. Julij 1773.

En opdat niemand hiervan eenige ignorantie hebbe te pretendeeren, zal deze worden gepubliceerd en geaffigeerd na behoren.

Gedaan t' Utrecht, den 18. Maart 1791. Was geparapheerd. J. J. van Westreenen, vt. Onderstond. Ter Ordonnantie van Welgemelde Heeren Gedeputeerden. Was getekend. H. A. Laan.

2. INSTRUCTIE voor den IJkmeester van Bier- Edik- en Botertonnen ten platten Lande. Vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Utrecht. 3 December 1751.

Instructie voor den IJkmeester van Bier- Edik- en Botertonnen ten Platten Lande, bij Haar Ed. Mog. aangesteld, en waarnaar mede in 'zo verre het voor particuliere IJkers applicabel is, zig zullen hebben te reguleren alle zodanigen als door Ambagts-Heeren en andere, het regt van IJk hebbende, aangesteld zijn.

Art. I.

De IJkmeester zal gehouden zijn zorge te dragen, dat voortaan de Biertonnen ten Platten Lande deser Provincie zijn op een zekeren en behoorlijken IJk, te weten, dat yder Vat inhouden zal 44 Vaanen Utrechtsche Maat; de Half-Vaten en Vieren-deelen of Kindtjes naar advenant; onverkort 't geen daaromtrent in eenige Particuliere Plaatsen bij speciale Ordonnantie anders mag gesteld zijn, 't welk door de Geïnteresseerden den IJkmeester zal moeten worden aangetoont.

II.

De IJkmeester zal mede zorge dragen dat de Botertonnen groot en kleyn, op de geregleerde Dikte, Hoogte en Swaarte van Hout zijn, en hebben den Brand of IJk van den lopenden jare, binnen welken de Boter daarin geslagen is; mitsgaders den Brand of Merk van den Kuyper die dezelve gemaakt heeft, beyde beneffens den anderen, op de vergadering van twee Duygen van elke Tonne gesteld; zullende Hij IJkmeester daartoe tweemaal 's Zomers in ieder jare, de Provincie omreysen, en in de respectie Geregtshuysen, alwaar de Huysluyden hunne Tonnen zullen hebben te brengen om geijkt te worden, een ieder daarin gerieven, nadat Hij ten minste agt dagen te voren van zijn komst Advertentie zal hebben gedaan.

III.

De Kuypers en Brouwers ten Platten Lande, die volgens de Ordonnantie op het stuk van IJken, gehouden zijn den IJkmeester tot het IJken van hunne Tonnen te ontbieden, wanneer zij een zeker getal van dien, 't zij heele of halve nieuwe of hermaakte Tonnen, in gereedheid zullen hebben, zal de IJkmeester henlieden ten dienste staan, en zo ras hem zal mogelijk zijn, gerieven.

IV.

Mids de Kuypers en Brouwers ten elken reise als zij den IJkmeester ontbieden, geen minder getal als 24 Vaten, zo heele als halve, zullen te IJken hebben.

V.

Zullende de Kuypers anders gehouden zijn die Tonnen in minder getal, te Utrecht, ten huize van den IJkmeester te zenden of te brengen, om aldaar geijkt te worden.

VI.

De IJkmeester zal gehouden zijn in alle Brouwershuysen ten Platten Lande te gaan, en in de Brouwerijen en Kelders van dezelve de Tonnen, zo heele als halve en mindere, te visiteren om die op de Maat en IJke te brengen.

VII.

Welke Visitatie bij den IJkmeester te doen, de Brouwers, volgens de Ordonnantie op het stuk van IJken, onbelet en onbeschadigt moeten gedogen, op de verbeurte van drie Gulden, de eene helfte ten profijte van de Domeynen, en de andere helfte ten behoeve van de IJkmeester, mids de IJkmeester gehouden zij zig overal met bescheidenheid te gedragen, en ieder op het spoedigste te gerieven en ten dienste te staan.

VIII.

Den IJkmeester word tot het IJken der Tonnen gegost het gebruyk van de droge Mate, waarmede Hij de quantiteyt van het Vat tot op een Bolle toe, roeijen kan.

IX.

Dog zo wanneer de IJkmeester die Roeijinge zal moeten doen met Water, zal de Brouwer gehouden zijn, ten behulpe van den IJkmeester, tot schepen en aanbrengen van Water, denzelve bij te zetten een Knecht of Dienstmaagt.

X.

De IJkmeester zal voor elke Bier- of Ediktonnen, heele of halve, die Hij ten Platten Lande IJken zal, hebben en genieten eene stuyver, en voor een Kintje half geld, en voor ieder Boterton, groot of kleyn, een halve stuyver.

XI.

Zo zal de IJkmeester ook hetzelfde Loon genieten

voor de Visitatie van elk Vat of Ton, daartoe ten Platten Lande ontboden zijnde, het zij die Vaten of Tonnen op de behoorlijke Maate en Gewigte bevonden worden of niet; alsmeede ook voor de Vaten en Tonnen die hermaakt zijn, en wederom moeten geejkt worden.

XII.

Wanneer de Vaten om geejkt te worden binnen Utrecht, ten Huyse van den IJkmeester, gebragt worden, zal Hij alsdan zig hebben te vergenoegen met 6 Penningen voor ieder Vat, en met half-geld voor een Kintje.

XIII.

Dog wanneer de IJkmeester ten platten Lande zal moeten komen, om aldaar minder als 24 Vaten, gelijk hiervoor Articul IV is gezegt, te IJken, zal Hij van den geen ten wiens verzoeke zulks geschied, vermogen te vorderen het volle Salaris van 24 Vaten, alsof Hij die wezentlijk geejkt hadt;

doch zonder verder voor verzuym van tijd, voor Wagen- of Schuytenvragt en andere Onkosten te mogen declareeren.

XIV.

Ende zal de IJkmeester van alle contraventien tegen de Ordonnantien, Placaten en Ordres op het stuk van IJken, zo van Bier- en Edik- als Botertonnen, bij de Heeren Staten of Haar Ed. Mog. Ordinaris Gedeputeerden gesteld, die Hij zal komen te ontdekken, kennis geven zo en daar het behoort.

Alles bij Provisie, blijvende aan de Heeren Staten of Haar Ed. Mog. Ordinaris Gedeputeerden gereserveert deze Instructie te amplieren, te verminderen of te veranderen, naar dat Haar Ed. Mog. zullen komen goed te vinden.

Aldus gearresteert binnen Utrecht, op den 3. December 1751. In kennisse van mij. Milan-Visconti.

EERSTE BOEK. ACHT-EN-TWINTIGSTE TITEL.

Tegen het misbruik van de brouwerstonnen.

4. ORDONNANTIE van het Departementaal Bestuur van Utrecht tegen het misbruiken van het Vaatwerk der Brouwers. 13 Julij 1803.

Het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht, uit de klachten, door de respective Brouwers, binnen dit Departement bij herhalinge gedaan, vernomen hebbende, dat, niettegenstaande dezelve hunne Tonnen, waarin zij hunne Bieren en Bier-Azijnen doen vaten en verkoopen, laten merken met een zeker bepaald merk, waardoor elk genoeg kan weten, waar en aan welken Brouwer deze Tonnen behooren, ten einde die, wanneer zij ledig zijn, hun zouden mogen t' huis gebracht worden, waarvoor zij ook gewoon zijn de bringers in redelijkheid te beloonen, echter, hoe langer hoe meer, en bijzonderlijk zinds de laatste jaren, in weerwil der Ordonnantien, voormaals op dit stuk in den Lande van Utrecht geëmaneerd, het gemelde Vaatwerk op allerlei wijze aan de voorschreven Brouwers zeer dikwijls wordt afhandig gemaakt. En daar deze ontvreemdinge niet alleen tot grote schade en verlies derzelve Brouwers verstrekt, maar ook, door de verhooginge van den prijs der Bieren en Azijnen, ten nadeele van het Algemeen komen zoude. Zoo is 't, dat Wij, deze zake rijpelijk overwogen hebbende, en de voorschreven mesuses ernstiglijk willende beletten, tot vordering van den gemeenen welvaart, ten verzoeke derzelve Trafiekanten, hebben goedgevonden met renovatie der Ordonnantie, dezen aangaande door de Staten 's Lands van Utrecht, den 1. December 1685, gearresteerd, te ordonneeren en te statuereen, gelijk Wij ordonneeren en statuereen bij deze:

Art. 1.

Eerstelijk, dat niemand, wie hij zijn moge, zich voordaan vervordere, der voorschreven Brouwers Bier- of Azijntonnen aan te houden en te gebruiken, hetzij tot Scherbier, Boter- Wei- of te Melk-

vaten, Stijgering of Stellaadje; noch ook dezelve te breken, aan stukken te slaan, of te zagen, of eenige andere Vaten en Kuipen daarvan te maken; veel minder die te verbranden, in sloten te smijten of op andere manieren aan duigen te doen vallen: op poene van op ieder stuk Vaatwerk, zoo groot als klein, bij den overtreders te verbeuren eene boete van Vijftig Gulden.

II.

Dat niemand de bodemen van de voorschreeve Vaten zal mogen omkeeren of veranderen, en alzoo de merken der Brouwers verduisteren; noch ook die Bodemtonnen zal mogen koopen of verkoopen; noch dezelve bij andere Brouwers, aan welken dezelve niet toebehooren, met andere Bieren en Azijnen doen vullen, of op eenige andere manieren, hoe het ook zoude mogen zijn, de Brouwers afhandig maken; dit alles mede op de voorschreeve boete van Vijftig Gulden, op elk stuk, 't zij groot of klein, t'elken male te verbeuren en voords op arbitraire correctie, naar omstandigheden; zullende de Kuipers, welke hierin mogten worden achterhaald, daarenboven hunne Neeringe en Burgerschap verliezen voor den tijd van een jaar en ses weken, terwijl voords de ééne helfte der boven gestatueerde geldboeten ten behoeve van den Officier, welke de beboetinge binnen dit Departement doen mogt, en de wederhelfte ten behoeve van den Aanbrenger komen zal.

III.

Dewijl het zeer dikwijls gebeurt, dat geringe en onvermogene Lieden, die zich geneeren met het afhalen der voorschreven Brouwerstonnen, om dezelve aan de Brouwerijen over te brengen, in plaats van daaraan te voldoen, zich veroorloven,

dezelve Tonnen en Vaatwerk aan hunne Huizen aan stuk te smijten, dezelve te verbezigen, of te verbranden, ordonneeren Wij voorts bij deze, dat de zoodanigen, daarop wordende achterhaald, aanstonds gearresteerd, en zonder eenige conniventie publiekelijk, anderen ten exempel, gestraft en buiten dit Departement gebannen zullen worden.

IV.

Geen Brouwers, noch Huislieden, of ook anderen, die zelve brouwen, zoo wel in de Steden, als ten platten Lande van dit Departement, zullen eenige Tonnen, aan andere Brouwers toebehorende, mogen bezigen, of met Bieren of Azijn vullen, noch ook ten dien einde andere Brouwerstonnen mogen ontvangen, op poene van f 50 --, te verdeelen als vooren.

V.

Ook zullen geene Brouwers hunne Tonnen, of Halfvaten, of Vierendeeltjes, mogen uitleveren of leenen tot Scherbier-, Spoeling-, Wei-, Water- of Botervaten, noch tot eenig ander misbruik, in deze Ordonnantie verboden, noch ook de Tonnen, met hun eigen merk gemerkt, vermogen te verkoopen of weg te schenken, directelijk of indirectelijk, in eenige manieren, alles op poene en boeten, te verdeelen als vooren.

VI.

De respective Schippers, Schuitenvoerers en Vrachters van de Dorpen en Gehuchten, binnen dit Departement, worden op nieuw bij deze gelast, alle ledige Bier- en Azijntonnen, zoo van de Tappers, Kramers, als andere particulieren, bij het inbrengen der volle Vaten, weder te moeten afhalen, en de respective Brouwers, aan wien dezelve behooren, te huis brengen, waarvoor dezelve, als naar gewoonte, zullen worden geloond: zonder dat zij hetzelfde Vaatwerk zullen vermogen te laten liggen, of weigeren mede te nemen, veel minder hetzelfde onderwege in het Water te smijten, of, zulks ziende, het aldaar te laten liggen; zullende dezelve Schippers en Vrachters, ingevalle men onwillig ware de ledige Vaten hun te laten volgen, gehouden wezen, zulks aan de Brouwers, wien dezelve toebehooren, ofte aan zoodanigen persoon, als dezelve daartoe mogten gesteld en aan hun opge-

geven hebben, te kennen te geven; alles op poene als vooren, en ten aanzien der Schippers, op poene van suspensie of cassatie in hunne bedieningen.

VII.

Voorts zullen alle Ingezetenen, gelijk ook de Tappers zelve, het ledig Vaatwerk, 't zij heele of halve Tonnen, Kindjes of Vierdedeelen, door hunne Dienstboden mogen laten 't huis brengen, of dezelve anders in hunne huizen houden, totdat dezelve in de Steden met de Brouwers-Stelle, of Slede, of op hunne ordre door iemand, daartoe bij hen gelast, zullen worden afgehaald, en, ten Platten Lande, door de voorschreven Schippers en Vrachters, zonder dat dezelve ondertusschen voor hunne Deuren zullen mogen worden gezet, en des nachts aldaar gelaten, of door iemand anders, die hun niet bekend is, 't huis gezonden, op poene als vooren.

VIII.

En ten einde deze misbruiken te beter werden ontdekt en tegengegaan, worden de Hoofdschouten in de Steden, mitsgaders de Maarschalken der vier Quartieren, gelijk ook de Schouten der Dorpen, ten Platten Lande, zoowel als degene, welke bij de Brouwers zelve als hun Factor of Toeziener aangesteld en bij Ons beëdigd mogt zijn, bij deze gelast en geautoriseerd, om zodanige plaatsen te visiteeren of te doen visiteeren, waar zij vermoeden hebben, dat zulke Vaten te vinden zouden zijn: en zal hieraan geen hinder of belet mogen worden gedaan, op poene van Vijf en twintig Gulden.

Niemand echter der Gerechtigden tot de visitatie en beboetinge zal vermogen, buiten kennis en approbatie van den Rechter, over de bij deze Ordonnantie bepaalde Boeten te composeeren, op poene van de bepaalde Boete zelve, ten voordeele van den Lande, boven hetgene bij compositie genoten of bedongen mogt zijn.

En opdat niemand hiervan eenige onwetendheid zoude kunnen voorwenden, zal deze alomme worden gepubliceerd en geafficheerd, naar behooren.

Gedaan te Utrecht, den 13. Julij 1803. (Was geparaphceerd) Ysbrand de Kock, Jansz. vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht. (Was geteekend) J. Hinlôpen.

EERSTE BOEK. NEGEN-EN-TWINTIGSTE TITEL.

Over de Paardenfokkerij en de Paardenmarkten.

EERSTE DEEL.

Over het aanfokken der Paarden.

1. ORDONNANTIE der Staten van Utrecht op het houden van Keurhengsten. 31 Julij 1776.

De Staten van den Lande van Utrecht, ondervindende het groot verval, dat in deze Provincie gekomen is, in het aanfokken van goede, sterke en welgemaakte Paarden, door het niet naarkomen

van de Ordonnantien, in vroegere en latere tijden op het houden en gebruiken van Keurhengsten gemaakt, mitsgaders doordien de Huislieden en anderen, die jonge Paarden aanfokken, niet genoeg

in aanmerkinge nemen, dat van gebrekige of te jonge Hengsten, met welke zij hunne Merrien, die veeltijds mede slegt zijn, laten dekken, niet dan gebrekige, onaanzienlijke en zwakke Paarden voortkomen, die zij niet anders dan tot een laagen prijs kunnen verkopen, die ook voor hunlieden zelven niet zo veel dienst kunnen doen, als Paarden van beteren aart, en die hoe langer hoe erger slag zullen voortbrengen, terwijl nogtans een goed en fraai Paard in het opvoeden niet meer komt te kosten, dan een ander, hebben goedgevonden en verstaan, bij renovatie en ampliatio van vorige Ordonnantien, mids deezzen te statuëren.

I.

Dat in ieder der vier Quartieren van deze Provincie zal worden gehouden een zeker getal van gekeurde Spring-Hengsten, buiten welke tot het dekken van Merrien geene zullen mogen worden gebruikt.

II.

Dat een ieder, die genegen is om zodanige Hengsten te houden, zig voor den 1. October dezes jaars 1776, zal aangeven aan den Maarschalk van het Quartier, of den Drossaard van de Hooge Heerlijkheid in deze Provincie, waaronder hij gezeten is, welke daarvan, voor den eersten November naastkomende, bij Memorie kennisse zullen geven aan de Heeren Gecommitteerden in dezen, ten einde uit de opgegeve Personen te verkiezen en authoresen die genen, welke daartoe de bekwaamste zullen geoordeeld worden.

III.

Dat de Keur-Hengsten zullen moeten zijn welgemaakt, zonder aangebore gebreken, welke op de jonge Paarden zouden kunnen overgaan, of aan dezelve schadelijk wezen, en niet jonger dan drie jaren; en dat dezelve zullen moeten zijn zwarte, bruine of appelgrauwe, en van geen ander hair, ten ware met bijzondere permissie van de Heeren Gecommitteerden in dezen.

IV.

Dat, alvorens die Hengsten in de keure aangenomen worden, dezelve zullen moeten zijn geëxamineerd en gemonsterd door of ten overstaan van Heeren Gecommitteerden, met assumtie van twee Schouten uit ieder Quartier, nevens nog een kundig Persoon.

V.

Dat die Monsterring voor de eerste reize zal geschieden, zo ras doenlijk, na dat de Personen, die zig aangegeven hebben, in gereedheid zullen zijn, om een of meer Hengsten aan de Heeren Gecommitteerden te presenteren, en vervolgens van jaar tot jaar, in Maart of April, alles zo en op zulke plaatsen, als in ieder Quartier bekend gemaakt zal worden.

VI.

Dat tot aanmoediging van het aankopen en houden van fraaije en goede Spring-Hengsten, in ieder der vier Quartieren, aan den genen, die den besten Hengst zal hebben en houden, ter keure van gemelde Heeren Gecommitteerden, tot een Praemie zal worden gegeven Honderd en Vijftig Gulden, voor den Tweden Honderd, en voor den Derden Zeventig Gulden.

VII.

Dat niemand der Houders van Keur-Hengsten

VERVOLG UTR. PLB. I.

zijn Hengst of Hengsten zal mogen verkopen, dan na den 24. Junij in ieder jaar, en alzulks, na dat de tijd van Springen geëxpireerd zal zijn, doch eerder niet; ten ware de Heeren Gecommitteerden, om redenen, zulks mogten toestaan en permitteren, op poene van een honderd Gulden voor ieder verkogten Hengst te verbeuren.

VIII.

Dat in het vierde jaar, na dat de Spring-Hengsten zullen zijn gekeurd als boven, mede tot aanmoediging en tot een proeve aan den genen die het fraaiste en beste driejarig Paard, dat hij zal bewijzen van zijne Merrie, door een der Keur-Hengsten besprongen, gefokt te zijn, zal geschonken worden honderd Gulden, voor het tweede vijf en seventig, en voor het derde vijftig Gulden.

IX.

Dat ten dien einde een ieder wordt vermaand, om ook, tot het aankopen van jonge Paarden, zo veel doenlijk te gebruiken goede en welgemaakte Merrien, als mede om zijne jonge Paarden niet te vroeg tot zwaar werk te gebruiken, waardoor dezelve ligtelijk bedorven worden.

X.

Dat de gekeurde Spring-Hengsten in ieder jaar, op den tijd en plaats, die als boven bekend gemaakt zal zijn, zullen moeten worden vertoond, op poene van vijf en twintig Gulden voor ieder Hengst te verbeuren, bij den genen, die daarvan in gebreke blijft.

XI.

Dat niemand van de In- en Opgezetenen dezer Provincie zal vermogen buiten de gekeurde Hengsten eenige anderen te houden, 't zij om zijn eige, 't zij om andere Merrien te dekken, op poene van vijftig Guldens.

XII.

Dat niemand zijne Merrien zal mogen laten dekken; dan door de gekeurde Hengsten van geauthriseerde Personen, op de boete van vijftig Guldens.

XIII.

Indien bevonden word, dat eenig Merrie-Paard Veulen voortbrengt, zonder door een Keur-Hengst besprongen te zijn, zal de Eigenaar van die Merrie verbeuren gelijke boete van vijftig Gulden voor ieder Veulen, om 't welk te beter te kunnen ontdekken, zullen alle Eigenaars van Merrien, die Veulens hebben, gehouden zijn aan den Maarschalk van het Quartier of Schout van het District, zulks komende te vorderen, te doen blijken, bij welken Houder van Keur-Hengsten zijne Merrie is geweest en dat die door een Keur-Hengst gedekt is geworden, op gelijke boete, ten ware hij konde bewijzen dat hij die Merrie gekogt had met Veulen zijnde.

XIV.

Dat de Houders van Keur-Hengsten zullen genieten voor ieder Merrie-Paard, dat door een Keur-Hengst gedekt wordt, bestaan zijnde, vier Gulden, niet bestaan zijnde, twee Gulden, welke twee Gulden aanstonds, bij het afleiden van den Hengst, zullen moeten betaald worden en de overige twee Gulden voldaan, als de Merrie Veulen draagt, wanneer de Eigenaar van de Hengsten aan die van de Merrien zal moeten geven een quitantie van de vier Gulden, inhoudende, behalven den naam van den Betaalder, het hair en den ouderdom van de

Merrie, en den dag of datum van het bespringen, welke quitantie zal worden bewaard ter vertoning, als zal worden vereischt.

XV.

De Houders der Keur-Hengsten zullen de Ingezetenen van het Quartier, waarin zij wonen, moeten gerieven voor die van andere Quartieren, en die met zijne Merrie de eerste komt, voor den volgende; zullende tussehen degenen, die te gelijk aankomen, daarover moeten worden geloot.

XVI.

Tot bekeuring en beboetinge van den genen, die deze Ordonnantie zal komen te overtreden, zullen bevoegd zijn niet alleen de Maarschalken van de respectie Quartieren en de Drossaarden der Hooge Heerlijkheden, aan welken het instituëren der actie deswegens incumbert; maar ook de Schouten en Bodens van de Gerechten en de

Houders van de Keur-Hengsten in ieder District. Zullende de boeten, bij deze gestatueerd, komen voor een derde ten profijte van den Officier, die de calangie doen zal, een derde ten profijte van den schout van het Gerecht, waaronder de bekeurde woont, of aan den Houder der Keur-Hengsten in ieder District, toe te wijzen aan den genen van beiden laatstgemelden, door wiens vigilantie de overtreding zal zijn ontdekt, en het laatste derde ten profijte van den Aanbrenger.

En opdat niemand hiervan ignorantie zoude kunnen pretenderen, zal deze alomme worden gepubliceerd en geaffigeerd naar behoren.

Gedaan t' Utrecht den 31. Julij 1776. Was geparapheerd. J. H. Grave van Rechteren, vt. Onderstond. Ter Ordonnantie van mijne voornoemde Heeren de Staten. Was getekend. Milan-Visconti.

2. AMPLIATIE van bovenstaande Ordonnantie. 2 Julij 1777.

De Staten van den Lande van Utrecht in ervaring gekomen zijnde, dat er vele practijken worden in 't werk gesteld, om de gequalificeerde Houders van Keurhengsten, in het laten dekken der Merrien door dezelve, voorbij te gaan, waardoor zoude kunnen veroorzaakt worden, dat zodanige Houders, zich met meerdere kosten van goede Springhengsten hebbende voorzien, om hunre eige schade voor te komen, zich daarvan zullen komen te ontdoen, en alzo ons salutare oogmerk, t'w het aankweken van goede paarden in deze Provincie, verijdeld zoude worden; hebben dienvolgende, om daartegen te voorzien, goedgevonden bij Ampliatie en Interpretatie van Onze Ordonnantie, den 31. Julij 1776 op het houden van Keurhengsten geëmaneerde, nader mits dezen te ordonneren en statuëren, als volgt:

I.

Dat geene Ingezetenen binnen de Stad en Steden dezer Provincie, of de vrijheid derzelven, eenige Hengsten zullen mogen houden, om daarmede eenige Merrien te laten bespringen, ofte ook hunne Merriepaarden door andere Hengsten laten bespringen, dan door zodanigen, welke bij de Heeren Onze Gecommitteerden zijn goedgekeurd, in gelijker voege en op gelijke poene als bij de Ordonnantie is bepaald. En dat de genen, die genegen zijn Springhengsten te houden binnen de Steden of derzelver Vrijheden, zich voor den 1. November in ieder jaar aan de Heeren Gecommitteerden zullen moeten aangeven, om op den tijd, daartoe bij gemelde Heeren te bepalen, hunne Hengsten aan Dezelfen te presenteren, om geëxamineerd en goedgekeurd of afgekeurd te worden.

II.

Dat de In- en Opgezetenen, zo in de Stad en Steden en Vrijheid van dezelfen, als ten Platten Lande dezer Provincie, zich aangegeven hebbende om Keurhengsten te houden; doch welker Hengst of Hengsten, bij examinatie, door de Heeren Gecommitteerden zijn afgekeurd, zich binnen twee maanden na de gedane monsterring, van de afgekeurde Hengst of Hengsten zullen moeten ontdoen of dezelfen laten suijden, op poene van 25 Gul-

dens voor ieder afgekeurde Hengst, boven verbeurte van den Hengst; behoudens aan andere In- en Opgezetenen de vrijheid van Hengsten te hebben en te houden, mits dezelfen niet gebruikende, om daarmede eenige Merrien te dekken.

III.

Dat voor het bespringen van een Merrie-Paard geen minder spring- of dekgeld zal mogen worden gegeven of genoten, dan bij de Ordonnantie is bepaald, op eene boete van ses Guldens, te verbeuren voor ieder Merrie-Paard, voor 't bespringen van 't welke minder zal zijn gegeven of genoten, voor de eerste reize, en voor de tweede reize, op verbeurte van de Hengsten en Merrien of de waarde derzelven.

IV.

Dat de Houders van Keurhengsten preciselijk zullen moeten aantekenen het getal en hair van de Merrien, die door hunne Hengsten worden gedekt, met uitdrukking van den naam en der woonplaats van de Eigenaars of Houders van de Merrien.

V.

Dat dezelve Hengsthouders eene lijst van de voornoemde Merrien, door hunne Hengsten gedekt, met uitdrukkinge van hair, naam en woonplaats, als voorsz., jaarlijks voor den eersten Maart zullen moeten overgeven aan de Heeren Gecommitteerden, en dezelve lijst, des gerequireerd, met Edesterken, als deugdelijk en oprecht; op poene van 25 Guldens, in cas van verzuim, en van 6 Guldens voor ieder Merrie, welke zal worden bevonden verzwegen te zijn.

VI.

Dat, wanneer iemand van een In- of Opgezeten in deze Provincie komt te kopen een Veulen dragende, of het Veulen noch bij zich hebbende Merrie, de Verkoper alsdan zal gehouden zijn aan den Koper over te geven de Quitantie van het Springgeld, om alzo te kunnen doen blijken, dat de gekogte Merrie door een Keurhengst is gedekt, op poene van 50 Guldens. En wanneer iemand een Veulen dragende, of het Veulen noch bij zich hebbende Merrie komt te kopen van een Vreemde

of van buiten deze Provincie, zal de Koper gehouden zijn, binnen veertien dagen na den koop, wanneer hij weet, dat de Merrie een Veulen draagt, of ingeval hij zulks niet geweten heeft ten tijde des koops, veertien dagen, na dat hij zulks in 't zekere heeft ontdekt, aan den Officier van de plaats, daar hij woont, aan te geven het hair en de jaren der gekochte Merrie en Veulen, als mede de persoon en plaats, van wien en waar hij dezelve gekocht heeft, op gelijke boete van 50 Guldens; van welke aangevinge door den Officier aan gemelden Koper een behoorlijk bewijs zal worden uitgeleverd.

VII.

Dat de Houders van Keur-Hengsten hunne Hengst of Hengsten niet alleen niet zullen mogen verkopen, maar ook dezelve niet laten snijden, dan na den 24. Junij in ieder jaar, buiten speciale permissie van de Heeren Gecommitteerden, op

poene als bij het 7. Artikel der Ordonnantie van 31 Julij 1776.

Welke Ordonnantie Wij, zo verre bij deze Ampliatie niet wordt gealtereerd, verklaren te houden in hare volle kracht en waarde; gelastende voorts alle Officieren, zo in de Stad en Steden als ten Platten Lande, de voornoemde Ordonnantie en de Ampliatie van dezelve, als in deze, strictelijk te doen achtervolgen en te procederen jegens de Overtredders van dien, zonder conniventie, tot de boeten en verbeurten, daarinne begrepen.

En opdat niemand hiervan eenige ignorantie pretendere, zal deze worden gepubliceerd en geaffigeerd naar behoren.

Gedaan t' Utrecht den 2. Julij 1777. Was gearapheerd. J. H. Grave van Rechteren, vt. Onderstond. Ter Ordonnantie van mijne voornoemde Heeren de Staten. Was getekend. Milan-Visconti.

3. PUBLICATIE der Staten van Utrecht, waarbij de twee voorgaande Ordonnantien buiten werking worden gesteld. 9 Februarij 1785.

De Staten van den Lande van Utrecht doen te weeten: Dat Wij, om het groot verval, hetwelk, met opzigt tot het aankokken van goede, sterke, en welgemaakte Paarden, binnen deze Provincie, door het niet agtervolgen van de Ordonnantien bevorens geëmaneerde, plaatse hadde genomen, te remediëren, nodig hadden geoordeeld, bij Onze Ordonnantie op het houden van Keur-Hengsten, den 31. Julij 1776, mitsgaders opgevolgde Ampliatie van 2. Julij des jaars 1777, eenige nadere ordres te publiceeren. En hoezeer Wij hadden verwacht, dat door deze schikkingen, welke niet anders dan het voordeel der In- en Opgesetenen ter bedoeling hadden, namentlijk den aanwas van goede en sterke Paarden alhier, even als in andere Provincien met goed succes was geschied, te bevorderen, heeft egter tot hertoe zulks niet van het gewenschte gevolg kunnen zijn, ofschoon Wij ook door Onze Resolutie van den 28. Januarij 1784¹

hebben getragt eenige swarigheden in de executie der gestelde ordres uit den weg te ruimen. Des Wij, bijzonder in dezen tijd, waarinne, zo door gebrek aan Paarden, als anders, de bovengemelde Onze ordres nog al grotere difficulteiten zullen ontmoeten, goedgevonden hebben, bij provisie, de In- en Opgesetenen te permitteren, hunne Merrie-Paarden met ongekeurde Hengsten te laten dekken, en aldus Onze bevorens geïntroduceerde Reglementen, bij de hierboven gementioneerde Ordonnantie en Ampliatien breder verrat, voor het tegenwoordige te stellen buiten effect.

En opdat niemand hiervan ignorantie pretendere, zal deze worden gepubliceerd en geaffigeerd daar zulks behoort.

Gedaan t' Utrecht, den 9. Februarij 1785. Was gearapheerd. A. F. Godin, vt. Onderstond. Ter Ordonnantie van mijne voornoemde Heeren de Staten. Was getekend. H. A. Laan.

EERSTE BOEK. NEGEN-EN-TWINTIGSTE TITEL.

TWEEDE DEEL.

Over de Paardenmarkten.

1. RESOLUTIE der Gedeputeerde Staten van Utrecht, waarbij de dagen der Paardenmarkten te Wijk bij Duurstede worden veranderd. 6 September 1784.

Ingevolge van de authorisatie deezen aangaande mede ter beschrijvinge verleend, is na voorgaande deliberatie goedgevonden, conform het verzoek bij missive van de Heeren Regeerders der Stad Wijk bij Duurstede, in dato 30 Augustus jongstleden, aan de Heeren Staten dezer Provincie gedaan, de voor-

gedragen veranderingen der jaarlijksche Paardenmarkten aldaar, om voortaan dezelve te houden op den eersten donderdag na Paschen en op den tweeden maandag in October in yder jaar, te approberen, gelijk hun Ed. Mo. dezelve approberen mits dezen, onverminderd de Privilegien en

¹ [Waarbij den hengstenhouders veroorloofd was hunne tweejarige hengsten mede tot het dekken der merrien te laten gebruiken.]

voorrechten, aan de vrije markten aldaar bevoorens geaccordeert, en welke hun Ed. Mo. verstaan dat tot de dagen, thans hierinne bepaald, tot het houden der Paardemarkten mede gerekend zullen worden te zijn relatief.

En zal Extract dezer dispositie aan den Magistraat te Wijk bij Duurstede worden ter hand gesteld, om te strekken tot informatie en, daarvan zodanig gebruik te maken, als dezelve zal oordelen nodig te zijn.

2. RESOLUTIE *der Gedeputeerde Staten van Utrecht, met bepaling van de dagen der Paardenmarkt te Bunschoten. 26 April 1793.*

Is na deliberatie goedgevonden Schout en Gerechte van Bunschoten c. s. aan te schrijven en te gelasten om zorge te dragen, dat de gemelde Paardenmarkt blijve gefixeert op de eerste maandag in Junij; mitsgaders dat de voormarkt niet eerder werde gehouden als des Sondags te voren, na vier uren in den schemtmiddag en nog wel in dezer voege, dat na die tijd des Sondags wel eenige negotie in Paarden zal mogen geschieden, maar nochtans op die geheele Sondag geen tafels of kramen met koek, om die te verkopen, mogen voorstaan of ook wel om koek te hakken en ge-

neraal niets diergelijks plaats zal mogen hebben, maar hetzelfde zal moeten verschoven worden tot op maandag. Gelastende hun Ed. Mo. al verder aan die van Bunschoten, om hiervan in tijds de nodige advertentie te geven daar en zo't behoort, ten einde een ieder zig daarna zoude kunnen reguleren. En is voorts goedgevonden den Maarschalk van Eemland van deeze Resolutie kennis te geven, met ordre om zorge te dragen, dat hunner Ed. Mo. intentie deswegens behoorlijk werde naargekomen en agtervolgt.

EERSTE BOEK. DERTIGSTE TITEL.

Aangaande het houden en zetten van Bijen.

1. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, met nadere bepaling aangaande het zetten der Bijen op de heide. 18 Julij 1703.*

Op de requeste van verscheyde ingezetenen ende geerfdens onder de Dorpen van Zeyst, Driebergen, Doorn, Leersum, Amerongen, Elst, Ginckel ende Leusden, versoekende als hierna is geappointeert: De Staten van den Lande van Utrecht, bij provisie amplierende het 7. Artijkel van derselver Or-

donnantie, rakende het zetten ende verplaatsen van Immen ende Beyen¹, verstaen dat de Beyelieden op de heyde ende bergen; den anderen de spatie van 200 roeden zullen moeten wijken, ende permitteren de Supplianten 't selve in de Geregten hierbij geroert, te doen publiceeren.

EERSTE BOEK. EEN-EN-DERTIGSTE TITEL.

Aangaande de verkooping van rundvee en de veeziekte.

EERSTE DEEL.

Verkooping van vee.

1. PUBLICATIE *der Staten van Utrecht dat geene verkooping van Rundvee zal mogen geschieden dan op de bepaalde markten of ten overstaan van Schout en Gerechten. 15 Julij 1750.*

De Staten van den Lande van Utrecht, met veel ongenoegen vernemende, dat de nog aanhoudende Sterfte onder het Rundvee, die in sommige Districten deser Provincie dikwils voor een tijd gececeert of afgenomen heeft, naderhand weder ontsteekt of aanwakkert, en uit de dagelijkse berigten Haar Ed. Mog. toegekomen, met redenen vermeinende,

dat de aanvoer van vreemd Vee uit Landen en Gewesten, die alsnog aan deze besmetting onder het Rundvee onderhevig zijn, hiertoe veel oorzaak geeft, hebben, na rijpe deliberatie, en of het God behagen mogt de menschelijke voorzorge te zegenen, goedgevonden, boven de praecautie, albereits bij de Publicatie van den 8. April 1745, ten reguarde

¹ (Het 7. artikel van het hier genoemde plakkaat, d.d. 8 April 1614, te vinden in Van de Waters plakkb. I. 639, bepaalde dezen afstand op 150 roeden.)

van de Certificatien, die bij den invoer of het inbrengen van Rundvee van buiten in dese Provincie, geordonneert zijn, nog daar benevens te statuieren, dat van nu voortaan geen publicque Markten van Rundvee in de Stad en Steden deser Provincie, buyten de ordinaris en van ouds vastgestelde Markten, zullen worden gehouden; dat ook ten Platten Lande geen publicque Verkoopingen van vreemd en van buiten dese Provincie ingekome Rundvee zullen mogen worden aangelegt, en ook geene publicque Verkoopingen van ander Rundvee aldaar zullen mogen gedaan worden, als ten overstaan van Schout en Geregte van het District, die daarvoor sullen worden gesalarieert volgens 't 25. Articul van de Ordonnantie van 1686, en dewelke mits desen wel scherpelijk worden gelast Sorge te dragen, dat in sodanige Verkooping geen vreemd of van buiten ingekome Rundvee onder andere Beesten worden gemengt en verkogt, sullende voor Inlandsche

Beesten gerekend worden, waarvan bij Attestatien zal blijken, dat deselve den tijd van ses weken binnen dese Provincie zijn geweest, op poene tegen de Overtreders van 300 gulden voor ieder aangelegde of gedane Verkooping van vreemde Beesten, of buiten overstaan van Schouten en Geregte, en van hondert gulden voor ieder Beest, dat onder Inlandsch Vee gemengt en verkost is; te appliceren de helft ten behoeve van den Officier die de calange doen zal, en de wederhelfte ten voordeele van den Aanbrenger.

Ende opdat niemand hiervan ignorantie hebbe te pretenderen, zal dese alomme werden gepubliceert en geaffigeert na behooren.

Gedaan t' Utrecht, den 15. Julij 1750. Was geparapheert. G. de Tuyl de Serooskerken, vt. Onderstond. Ter Ordonnantie van mijne voornoemde Heeren de Staten. Was getekend. Milan-Visconti.

2. AANSCHRIJVING *der Gedeputeerde Staten van Utrecht aan de Geregten ten platten Lande over het begraven van gestorven ziek vee. 1 Januarij 1745.*

Eerzame, Vroome.

Ons gerepresenteert zijnde de onmogelijkheid, van op verscheide plaatsen dezer Provincie de gestorvene Beesten, bij dit saizoen, diep genoeg onder de grond te konnen delven, hebben Wij goedgevonden, bij dispensatie van het gestatueerde, omtrent het begraven der Beesten, aan de thans grasserende ziekte gestorven, te permitteren aan alle ende een ieder, die hare Beesten op zo een wijze verliezen, om de gestorve Beesten te villen, mids dat het gevilde Beest voort aan stukken worde gehakt en

onder de grond gedolven, ende dat het Vel op de Werf of Hofstede in de kalk werde gelegd, ten minsten den tijd van ses weken, ende niet zonder kennis van U. L. vervoert ofte verkogt moge worden. Tot nakominge van 't welke U. L. de nodige ordre zullen stellen. Hiermede blijft Gode bevolen.

Geschreven t' Utrecht den 1. Januarij 1745. Was geparapheert. G. de Tuyl de Serooskerke, vt. Onderstond. Ter Ordonnantie van de Gedeputeerden der Ed. Mog. Heeren Staten 's Lands van Utrecht. Was geteekent. G. F. de Milan-Visconti.

3. RESOLUTIE *der Gedeputeerde Staten van Utrecht over de behandeling der huiden van geslagt en aan ziekte gestorven vee. 26 Januarij 1745.*

Op het gerepresenteerde desen aangaande, is na deliberatie goedgevonden ende verstaan, dat de Vellen of Huiden van geslagte of gestorve Beesten van buiten in deese Provincie zullen mogen werden ingebracht, mitsgaders dat de Opgesetenen ten Platten Lande, die het ongeluk hebben gehad van Beesten aan de grasserende Siekte te verliezen, in zo verre zullen onthest zijn van de Huiden of Vellen den ganschen tijd van ses weken in de Kalk te

laten leggen, mids dat geen van dezelve zullen mogen werden vervoert, als na dat agt dagen zullen zijn bekalkt, gesouten of ten minsten dien tijd in het water gelegen hebben ende uitgetrokken zullen zijn. Gelastende Haer Ed. Mog. de Schouten ende Gerechten ten Platten Lande, op het ernstigste hier aan de hand te houden, ende dat dit in allen deelen worde nagekomen, waartoe Extract deser aen haer ter hand zal worden gesteld.

EERSTE BOEK. EEN-EN-DERTIGSTE TITEL.

TWEEDE DEEL.

Aangaande ziek Vee.

4. AMPLIATIE *der ordonnantie op het inbrengen van Rundvee. Vastgesteld door de Staten van Utrecht. 15 December 1744.*

De Staten van den Lande van Utrecht, in nadere overweeging genomen hebbende, wat dienstig soude

¹ [De vele bepalingen op dit punt, naar omstandigheden telkens gemaakt en ingetrokken, zijn, als van tijdelijk belang, hier niet opgenomen.]

weesen, om, onder Gods Zegen, voor te komen, dat de besmettelijkheid onder het Rundvee, zig niet verder in deze Provincie verspreide, boven hetgeen reeds bij voorige Ordonnantie van den 12. Augusty 1713¹ daaromtrent vastgesteld is, hebben, tot Ampliatie en Elucidatie van gemelde Ordonnantie, goedgevonden te statuëren, zoo als gestatueerd wordt bij deesen:

I.

Dat zoo wel niet ten eenenmale en sonder bepaling kan worden geïnterdiceert, het invoeren van eenige Beesten in deese Provincie, gelijk als bij het eerste Articul van de voorige Ordonnantie geschied is. Zo is het althans, dat niemand sulks te doen sig sal hebben te vervorderen, sonder behoorlijke certificatie van de Magistraat of Wet van de Plaats, waarvandaan de Beesten komen, en sonder dat, tot een kenteeken daarvan, met het Wapen van die Plaats, op de Hoorns sijn gebrandmerkt. Dat dusdanige certificatie sal inhouden, dat sulke Beesten sijn gezond, en gekomen uyt gesunde Plaatsen en uyt gesunde Stallen of Weyden, volgens Attestatie van de naaste Buuren, onder Eede daarop gehoord. Dat in deselve Certificatie sal moeten weesen uytgedrukt het getal, het hair en de jaren van die Beesten, alsmeede het Wapen of Teeken, waarmede gebrand sijn. Dat daarin ook sal moeten wesen gemeld de Plaats, waar na toe die gedestineerd sijn, en de tijd, die reedelijker wijze noodig is, om ter gedestineerde plaatse in dese Provincie te komen, na expiratie van dewelke, van geen nut meer weesen sal. Dat deese Certificatie, bij het inkomen in deese Provincie, sal moeten worden vertoond aan den Officier, Secretaris, of ander gequalificeerd Persoon van de eerste Plaats, daar de Beesten sullen aankomen, om bij denselven gevisiteerd, en daarvan op de rugge aantekening gedaan te werden, waarvoor sal worden betaald eens twee stuyvers. Dat de Certificatie bij de voorsz. Beesten sal moeten verblijven, totdat deselve sullen sijn gekomen ter plaatse hunner destinatie, alwaar die overgegeeven sal moeten worden aan den Officier, Secretaris, of ander gequalificeerd Persoon, die deselve sal liasseeren. Dat onderwegen in yder District gelijke visitatie als hierboven sal kunnen worden gedaan, en moeten geleeden worden. Dat voor elke dusdanige visitatie, als ook voor de intrekking van de Certificatie, sal worden betaald twee stuyvers. Dat de Beesten, die tegens dit expres Verbod, sonder sodanige Certificatie sullen inkomen, sullen sijn verbeurd, gelijk mede de Scheepen of Schuyten, Karren of Wagens, waarmede deselve souden mogen worden ingebracht, ende dat de Inbrengers, hetzij die Eygenaars, Voerhuyden, Schippers, Knechts of anderen sijn, voor ieder Beest zullen verbeuren de Somme van honderd guldens, en de onvermogenende aan den Lijve, ten minsten bij openbaare geesseling, sullen worden gestraft. Dat, indien bij sulc geval of anders, merkelijke suspicie van besmetting voorkomen mogte, de voorsz. Beesten, soo veel die met Scheepen of Schuiten ingevoerd worden, aanstonds met deselve Scheepen sullen worden in de grond geboord, en voor zoo veel

deselve te Land inkomen, aanstonds sullen werden doodgeslagen ende begraven, zoo als hierna sal worden gespecificeerd. Sullende de Karren of Wagens, waarmede dusdanige suspecte Kalveren of Beesten sullen werden aangevoerd, voort ende sonder tijdversuym worden teruggesonden, sonder sig ergens te mogen ophouden of vernagten. En cyndelijk, dat de geene, die met een noodige Certificatie voorsien, deselve egter bij het inkomen in deese Provincie, in voege voorsz. niet vertoond sal hebben, sal verbeuren een boete van 25 guldens.

II.

Dat geen Rundvee, alchoon het op behoorlijke Certificatie is ingekomen, alhier sal mogen werden verkogt, publicq of onder de hand, voor dat hetzelfde alhier in deese Provincie veertien dagen aan den anderen sal hebben gestaan, ende, na expiratie van den voorschreve tijd, gezond bevonden sal sijn, ende dat daarvan sal komen te blijken bij Attestatie van den Secretaris, alwaar het gemelte Vee de voorsz. veertien dagen sal sijn geweest, op poene van verbeurte van hetzelfde Vee, en daerenboven van een boete van tien guldens, bij den Verkoper voor ieder Beest, dat sonder het voorsz. blijk sal weesen verkogt, te verbeuren, alsmede van een boete van honderd guldens, tot laste van den Schout, ende van een gelijke boete tot laste van den Secretaris, Notaris of ander publicq Persoon, die adisteeren soude mogen eenige Verkoop, publicq of onder de hand, van Beesten, die de voorsz. tijd van veertien dagen binnen deese Provincie niet mogten sijn geweest, en waarvan bij sodanige Attestatie alvorens niet was gebleeken.

III.

Dat voor het geeven van Certificatie of Gesondbrief, bij het 5. Articul van de voorige Ordonnantie gerequireerd, voor het Vee, dat binnen deese Provincie, uyt het eene Gereg in het ander sal worden vervoerd, de Schout of Secretaris zal genieten ses stuyvers van een Beest, met opslag van eene stuyver van ieder Beest meer, tot twaalf stuyvers incluys, waarvoor allo grooter getal van Beesten zal moeten worden geëxpedieerd, en omme hierin, zoo veel als mogelijk is, facilité toe te brengen, word bij deesen gedispenseerd van het schrijven op Zegel van dusdanige Certificatie.

IV.

Dat geen Vlees van Sieke of Gestorve Beesten, 't zij raeuw, gekookt, gebrade, gesoute of gerookt sal mogen worden ingebracht, uytgevent, verkogt of gekogt, op poene van 100 guldens, zo bij den Verkoper als Kooper te verbeuren, of arbitraire correctie bij de onvermogenende te ondergaan.

V.

Lastende ende gebiedende, dat alle gestorve Beesten aanstonds sullen worden begraven, gelijk als in het 4. Articul van de voorige Ordonnantie vervat is, met die verandering en bijvoeging, dat de huyd van het gestorve Beest, ten minste op 5 of 6 plaatsen sal worden gesneden ter lengte van ongeveer een elle ieder sneede, sonder in het Vleesch te raeken, verre van uyt het Beest eenig Vet of Ingewand te haelen, op poene van 100 guldens bij de nalatige of Contraventeurs te verbeuren.

¹ [Zie Van de Water's plakkb. 1, 642. Zij was vernieuwd bij Publicatie der Gedeputeerde Staten d. d. 4 December 1744.]

VI.

Ende word wel scherpelijk geinterdiceerd ende verboden eenige afgestorve en begraeve Beesten weder op te graeven en uyt de aerde te haelen, op wat pretext sulks soude mogen geschieden, op poene van 300 guldens te verbeuren, of arbitraelijk te worden gecorrigeerd aen den Lijve, ten aensien van de Onvermogenen. Ende sal de voorsz. poene plaets hebben, soo wel tot laste van die hetselve doet, of zig daertoe laet gebruyken, als die daertoe permissie of ordre heeft gegeven.

VII.

Dat wijders niemand zal vermogen ten platten Lande eenige Hond of Honden te laeten los loopen, op poene van ses gulden voor ieder Hond te verbeuren, en met permissie voor ieder een, om de Honden, die langs de weg los loopen, te mogen doodschieten of doodslaen, ten koste van die deselve toekomen ende hebben laten los loopen.

VIII.

Hebben verder goedgevonden tot conservatie ende aanqueeking van het Vee, te interdiceren voor den tijd van ses Maanden, te beginnen met Januarij aenstaende, het slagten van alle Kuys of Koey-Kalveren, zoo nugteren, als andere, sonder

onderscheyd, op een boete van 25 guldens voor ieder Kalf, dat binnen de voorsz. tijd geslagen word. Gelijk ook te verbieden van nu af aen te slagten Koeyen, die gemolken worden, of met Kalf zijn, mitsgaders Kuys of Koey-hokkelingen en Veersen, op de boete van 50 guldens voor ieder Beest dat geslagt word, beyde deese boetens, zoo tot laste van den Slagter, als van den geen, die tot het slaen last ende ordre gegeven heeft.

IX.

Te appliceren alle de voorsz. verbeurtens ende boetens, de eene helft voor den Officier die de calange doen sal, ende de andere helft voor den Aenbrenger.

X.

Blijvende de voorige Ordonnantie van den 12. Augusty 1713 in zijn geheel, in soo verre daerin bij deesen geen verandering is gemaekt.

Ende opdat niemand hiervan eenige ignorantie hebbe te pretenderen, sal dese alomme worden gepubliceert ende geaffigeert na behooren.

Gedaan t' Utrecht den 15. December 1744. Was gearapheert. H. V. Nellesteyn, vt. Onderstond. Ter Ordonnantie van mijne voornoemde Heeren de Staten. Was geteekent. G. F. de Milan-Visconti.

2. PUBLICATIE van Gedeputeerde Staten van Utrecht, waarbij het houden van Markten of openbare verkooping van Rundvee tot 1 April aenstaande verboden wordt. 16 November 1768.

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht, met veel leetwezen vernemende, dat de besmettelijke ziekte onder het Rundvee reeds in eenige Districten dezer Provincie is ontstoken, hebben, omme onder inwagtinge van Gods Zegen, zo veel doenlijk voor te komen dat dezelve zig in eenige andere gedeelten dezer Provincie verspreide, door het drijven en bijeenbrengen van Rundvee op Markten of publieque Verkopingen, uit kragte van de authorisatie den 2 dezer ter beschrijvinge verleend, goedgevonden en verstaan mits dezen te interdiceren en te verbieden, het houden van Markten, mitsgaders van vrijwillige publieque Verkopingen van Rundvee binnen deze Provincie, bij provisie tot den 1. April des aenstaande jaars 1769, zul-

lende alle die genen, welke tegens Onze serieuze intentie eenig Rundvee binnen deze Provincie ter Markte komen te brengen, ofte eenige publieque Verkopinge van Rundvee aan te leggen of te houden, voor ieder Beest verbeuren eene boete van 25 Guldens, te appliceren als bij Onze Publicatie van den 13. May dezes jaars, ten opzichte van de daarbij gestatueerde boetens, is gereguleerd.

En opdat niemand hiervan ignorantie zoude konnen pretenderen, zal deze worden gepubliceerd en geaffigeerd naer behoren.

Gedaan t' Utrecht den 16. November 1768. Was gearapheerd. D. J. van Tuyl van Serooskerken, vt. Onderstond. Ter Ordonnantie van de Welgemeelde Heeren Gedeputeerden. Was getekend. D. Woertman.

3. PUBLICATIE der Staten van Utrecht tegen verlotingen van vee. 4 December 1771.

De Staten van den Lande van Utrecht, in ervaringe gekomen zijnde, dat sedert eenigen tijd zijn aangevangen en gepractiseerd Loteryen of Verlotingen van Ossen, Koeyen, Paarden, Varkens en andere zaken, waartoe een iegelijk der Ingezetenen voor zeker Inleggeld wordt toegelaten en aangezocht, niet alleen door hope van den Prijs te trekken, maar ook door zekere quantiteit van Wijn of andere dranken, in een publicq gelag door de Participanten en Inleggers te genieten. Hoedanige vindingen en practijken aanleidinge geven tot het bejagen van meer dan geoorloofde winst aan de genen, die in zulker maniere hun goed begeeren van de hand te zetten, en voor de goede Ingezetenen, tot verspillinge van hun geld en tijd, dronkenschap en andere daaruit voortkomende ongere-

geldheden; hebben, om daartegens te voorzien, goedgevonden wel scherpelijk te verbieden, gelijk Hun Ed. Mog. verbieden bij dezen, allen en een iegelijk, na den laatsten dezer maand December, zodanige Verlotingen of Loteryen van Ossen, Koeyen, Paarden, Varkens of andere zaken op te rigten, aan te vangen of daarinne deel te nemen, of ook zijn huis tot het houden van publicq gelag ten voornoemde einde te lenen, alles op poene van vijf-en-twintig Gulden, bij de Contraveuteurs respectivelijk te incurreren, boven verbeurte van de Ossen, Koeyen, Paarden, Varkens of andere zaken, welke, invoege als boven, om te verloten gesteld zijn of zullen worden.

Te appliceren de voorschreeve Boeten en Verbeurten een Derde ten behoeve van den Officier,

die de calange zal doen, een derde voor den Aanbrenger, en een derde voor den Armen van de Plaatz, daar zulks zal zijn geschied of ondernomen.

En opdat niemand hiervan ignorantie zoude konnen pretenderen, zal deze worden gepubliceerd en

geaffigeerd naar behoren.

Gedaan t'Utrecht den 4. December 1771. Was gearapheerd. D'Ablaing-Giessenburg, vt. Onderstond. Ter Ordonnantie van mijne voornoemde Heeren de Staten. Was getekend. Milan-Visconti.

4. APPOINTEMENT *der Gedeputeerde Staten van Utrecht tegen het inenten der besmettelijke ziekte op het rundvee. 19 April 1771.*

Op de Requeste van Schout en Gerechte van Nieuwkoop, houdende dat de Heer Doctor Reitz hadde kunnen goedvinden een koppel van 14 stuks Rundvee, van buyten deze Provincie onder der Supplianten Gerecht in te voeren, met oogmerk om dezelve beesten de besmettelijke ziekte in te enten. Dat zij supplianten, begrijpende wat nadelige gevolgen hieruyt zouden kunnen profluereen, zo door 't aansteken van dat Gerecht, 't welk thans in voor zoverre van de besmettelijke ziekte is bevrijd, dat enkel onder dat Gerecht eene stal was geïnfecteerd, daar slegts nu maar een beest ziek stond, maar dat ook bovendien de handel of negotie der Beesten van der Supplianten Ingeseetenen wierd gestremd, zo dat dezelve reeds eenige beesten verkocht hadden en niet in staat waren dezelve uyt het Gerecht te vervoeren, omdat zij de uitvoerders niet konden munieren met eene behoorlijke Certificatie dat dezelve komen uyt gezonde plaatsen, etc. Is geappointeert. De Gedeputeerden etc., gelet op den inhoud dezer, interdiceren en verbieden eenige operatie van inenting van de besmettelijke ziekte te doen aan de Beesten, van bui-

ten de Provincie in den Gerechte van de supplianten reeds ingebracht, en verstaan dat de ingebragte beesten, hetzij die reeds zijn ingeënt of niet, uyt den Gerechte zullen worden uitgedreven naar de plaats van waar die in de Provincie zijn ingebracht, en dat de zulken, welke bestaan zullen beesten, ten voorsz. eynde, van buyten te doen inbrengen of op de eerste aanzegging niet voort daar weder uydrijven, zullen verbeuren 25 Gulden voor ieder Beest, alles met dien verstande, dat wanneer een opgezeetene van het Gerecht nu of bij vervolg genegen mogte zijn een beest, hem reeds toebehoorende, te laten inenten, hetzelfde zal mogen doen, mits zig alvorens daar over aan hun Ed. Mo. adresserende en daartoe permissie verkregen hebbende. Gelastende wijders Schout en Gerechte van Nykoop, indien in eenig ander District daar om heen iets diergelijks mogte zijn gebeurd of nader worden ondernomen, hun Ed. Mo. daarvan terstond kennis te geven.

Zullende hiervan bij Extract kennis worden gegeven aan den Heer Maarschalk van 't Nederquartier, ten eynde hierop te doen vigileren.

5. PUBLICATIE *der Gedeputeerde Staten van Utrecht aangaande de inenting der besmettelijke ziekte op het Rundvee. 23 December 1782.*

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht, doen te weten. Alzo aan Ons iterative klagten zijn voorgekomen over de onvoorzigtige wijze, op welke sommige Huislieden nu en dan gewoon zijn derzelver Runderbeesten de grasseerende Ziekte in te enten, zodanig, dat daardoor de besmettinge dikwils overgebracht word in Plaatsen en Districten, alwaar te voren geene Ziekte was; hebben Wij, om daar tegens (zo veel mogelijk) te voorzien, en nogtans eene zo nuttige operatie op bekwame tijden en plaatsen, alsmede onder behoorlijke praecautien, niet te beletten, goedgevonden te statuieren en te ordonneeren, gelijk Wij statuieren en ordonneeren bij dezen.

Art. I.

Dat niemand eenige Runderbeesten, binnen deze Provincie, voortaan de grasseerende Ziekte zal mogen inenten, dan in de Maanden November, December, Januarij, Februarij en Maart, op de boete van 20 Guldens van ieder Beest, hetwelk hij buiten den voorsz. tijd zal hebben ingeënt.

II.

Dat die gene, welko genegen mogten zijn, de voorsz. inenting te doen op plaatsen, alwaar binnen den omtrek van 100 Roeden geene besmettelijke Ziekte is, gehouden zullen zijn, alvorens daar toe over te gaan, van dit hun voorneemen kennis te geven aan de naaste Buuren, binnen den voorsz.

omtrek van 100 Roeden van haar Huis ofte Schuure, alwaar de inenting zoude geschieden, woonende, en Rundvee hebbende, en derzelver consent daar toe te verzoeken; zullende in gevalle de naaste Buuren, ofte een van dezelve, zwaarigheid maakte hun consent daartoe te geven, de inenting op zodanige plaats niet mogen geschieden, op poene van 50 Guldens.

III.

Alle die gene, welke de inenting, met consent van hunne Buuren, in manieren als voorsz. komen te doen, zullen hunne Erven en Hofsteden zo veel mogelijk moeten gesloten houden, alsmede de Huizen of Schuuren, in dewelke het ingeënte Vee geplaatst is; ten dien effecte, dat niemand zonder toestemming van den Eigenaar daarbij kan komen, en zullen wel zorgen dragen, dat geene anderen, dan die van het Huisgezin zijn, bij de zieke Beesten worden toegelaten, gelijk ook zij zelven, gedurende den tijd der inenting en ziekte van hun Vee, niet zullen vermogen te komen op andere stallen, plaatsen, of weide, alwaar Rundvee is, op eene boete van 6 Guldens.

IV.

Ook zullen dezelve niet vermogen, gedurende den tijd der ziekte van hun Vee, de Emmers, Drinkbakken, of andere Instrumenten, waaruit het ingeënte of zieke Vee gedronken heeft, aan anderen

te leenen, of van hun Erf en Hofstede te verbren-
gen, op eene gelijke boete van 6 Guldens.

V.

Zo iemand eenig Rundvee aan de grasserende Ziekte komt te verliezen, hetzij hetzelfde ingeënt zij, dan niet, zal hij het gestorve Beest ten spoedigste moeten doen afvullen, en de Huid onder water, of op eene afgezonderde plaats wegleggen, alsmede het Ingewand, en het gene verder daarvan niet wordt gebruikt, aanstonds in den grond moeten begraven, en zodanig met aarde of andere specie bedekken, dat geene Honden hetzelfde kunnen opgraven, eeten en wegsleepen, op eene boete als voren.

VI.

Niemand zal vermogen op een en dezelfde Plaats of Hofstede, eene groter quantiteit Rundvee, te gelijker tijd in te enten, dan 12 stuks, op de verbeurte van 6 Guldens voor ieder Beest, hetwelk daarenboven zal bevonden worden ingeënt te zijn.

VII.

En also de ondervinding geleerd heeft, dat door de aanhoudende Besmetting op een en dezelfde plaats, de Ziekte erger en quadaartiger word, zal een iegelijk, welk eenig Rundvee ingeënt heeft, na

dat hetzelfde gebeterd, of gestorven is, gehouden zijn, de Plaats of Stal, alwaar het zieke Vee gestaan heeft, geheel schoon te maken en uit te lugten, en zal hij niet vermogen, eenig ongebeterd Rundvee op dezelfde Plaats of Stal te brengen binnen 14 dagen daarna. Veel min binnen den voorsz. tijd, eenig ander of op nieuw aangebragt Rundvee, aldaar op nieuws in te enten; ofte ook, door het bijbrengen van ongebeterd Rundvee, gedurende de Ziekte op dezelfde plaats, de Ziekte bij continuatie aan te houden; alles op de boete van 50 Guldens t'elken reize te verbeuren.

VIII.

Alle de voorsz. boetens te appliceeren, een derde ten behoeve van den Officier, die de calange doen zal, een derde voor den Aanbrenger, en een derde voor den Armen van de Plaatse, alwaar de contraventie geschied zal zijn.

En ten einde niemand hiervan eenige ignorantie pretendere, zal deze worden gepubliceerd en geaffigeerd naar behoren.

Gedaan t' Utrecht, den 23. December 1782. Was gearapheerd. B. C. v. Lynden, vt. Onderstond. Ter Ordonnantie van Welgемelde Heeren Gedeputeerden. Was getekend. H. A. Laan.

EERSTE BOEK. TWEE-EN-DERTIGSTE TITEL.

Van schade door Vee toegebracht.

1. ORDONNANTIE der Staten van Utrecht tegen het losloopen van Varren. 20 Mei 1735.

De Staten van den Lande van Utrecht. Also Ons is geremonstreert bij de Ossen- ende Vetweyders deses Gestichts, die haer generen met het Weyden van Ossen, Veersen ende Koeybeesten, dat syluyden tot noch toe groote schade hadden geleden door de Varren, die in groten getale des Somers niet alleen de Velden defructueren ende onvruchtbaer maken; nemaer ook de Veersen ende Koeybeesten bedecken, waer door de voorsz. Supplianten bij de respective Kopers van alsulcke Vette Beesten, gemoveert ende gedaen worden groote moeyten ende kosten, veroorsaecht door de Dienstboden, die bij de Huysluyden ten platten Lande woenen, ende andere onvermogenende personen aldaer, waer aen de geledene schade niet te verhalen is. Waeromme sy Supplianten versochten dat wij door onse autoriteyt daer jegens wilden voorsien. Soo is't, dat wij daer toe genegen zijnde, ende omme de Supplianten te houden buyten reden van klachten, soo om reden voorsz., als wijdlopiger bij henluyder Requeste geduceert, willende mede bij dese voorkomen, sodane periculen als ongelucken, waerinne voor desen eenige personen door de los lopende Varren haer hebben bevonden, geordonneert ende gestatueert hebben, ordonneren ende statueren de poincten ende Articulen hier na volgende.

In den eersten, dat niemand ten platten Lande van Utrecht, zal mogen uytjagen eenige Varre of

Varren, op wegen of Dijcken, sonder Herder voorsien met een Hoorn, of deselve laten lopen op de Landen van ander luyden, op poene van te verbeuren de Varre ofte Varren.

De voorsz. poene, of de weerde derselver, te appliceren d'een helfte ten behoeve van den Armen, onder welckers district deselve sal, of sullen worden bevonden, ofte achterhaelt, ende d'ander helfte ten behoeve van de geen, die de Varre ofte Varren sal hebben achterhaelt.

Permitterende den selven, de achterhaelde Varre of Varren, aenstonds te mogen verkoopen, sonder alvorens daer toe declaratoir te obtineren.

Ende sullen neffens dien, de Eygenaers van sodanige Varre ofte Varren, gehouden sijn te vergoeden alsulcke schade, als de Eygenaers of Bruyckers, in welckers Land ofte Landen deselve Varre of Varren sullen worden bevonden, verklaren sullen gedefructueert ende hare Beesten beschadigt te sijn.

Ordonnerende Haer Ed. Mog. ten eynde niemand hier van eenige ignorantie ofte onwetenheyd hebbe te pretenderen, dat deze ten platten Lande van Utrecht sal worden gepubliceert ende geaffigeert, alomme ter plaetsen daer men gewoon is Publicatie ende affixie te doen.

Behoudende Hare Ed. Mog. aen Haer, ende derselver Ordinaris Gedeputeerden d'ampliatie, verminderinge ende interpretatie deses.

Aldus gedaen ende gearresteert bij provisie. Tot

Utrecht den 20. May 1735. Was gearapheert. H. v. Nellesteyn, vt. Onderstond. Ter Ordon-

nantie van mijne voornoemde Heeren de Staten. Ende was onderteeckent, G. Voet van Winssen.

2. PUBLICATIE der Gedeputeerde Staten van Utrecht tegen het losloopen van Varren of Stieren. 23 April 1754.

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht doen te weten. Alzo ten tijde Wij bezig zijn geweest met het dressereren van de Ordonnantie op het Hoorngeid, Ons voorgedragen is, wat ongemak en overlast, door het los lopen van Varren of Stieren, aan die zig met Vetweyden van Beesten ophouden, word toegebracht, met verzoek van daarin te willen voorzien. Zo is 't, dat Wij zodanig verzoek regtmatig vindende, en aan het zelve willende voldoen, daartoe de gelegenheid van het emaneren van voorsz. Ordonnantie waarnemen, en mitsdien bij Renovatie en Ampliatie van voorheen omtrent gemelde Varren of Stieren gestelde Ordres, alle die zulks aangaat bij deze Verbieden eenige Varren of Stieren langs de Wegen te laten los lopen, op poene van 25 guld. bij den Contraventeur te verbeuren, boven vergoeding der Schade, dewelke door zoodanige los lopende Var of Stier zal wezen toegebracht, waar voor en ter bekoming van de Boete, dezelve zal mogen worden geschut.

Wordende de respective Gerechtsboden bij deze geordonneert, om op den Bed bij het aanvaarden hunner bediening gedaan, alle langs de Wegen

los lopende Varren of Stieren op te vangen en te schutten ter bekoming van voorsz. Boete, welke in dien gevalle zal komen ten behoeve van den Gerechtsbode, die zoodanig Var of Stier heeft doen schutten.

Gelijk daar tegen alle Opgezetenen, Varren of Stieren houdende, wel expresselijk gelast worden zorge te dragen dat door de zelve, 't zij die de Scheysloten over springen of door flodderen, 't zij anders, in de naastgelegene Weyden komen, den Buurman geen Nadeel werde toegebracht, op poene van Vergoeding van Schade, als hier voor gezegt is, en de Boete van 25 guld. daar boven, ten behoeve van den Buurman die bewijzen kan dat zoodanige Var of Stier in zijne Weyde gekomen is.

En op dat niemand hier van ignorantie hebbe te pretenderen, zal deze worden gepubliceert en geaffigeert na behoren.

Gedaan 't Utrecht den 23. April 1754. Was gearapheert. J. H. G. v. Rechteren, vt. Onderstond. Ter Ordonnantie van Welgemelte Heeren de Gedeputeerden. En was getekend. Milan-Visconti.

3. DERGELIJKE publicatie. 29 Julij 1791.

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht doen te weten. Alzo Ons is voorgekomen dat, niettegenstaande de praecautien bij vorige Publicatien daaromtrent vervat, egter door het losloopen van Varren of Stieren op de gemeene wegen of wel in Weyden langs of door welke wegen, voet of jaagpaden zijn leggende, veele belemmeringen aan de Passagiers worden toegebracht, in zo verre dat somtijds genoodzaakt zijn, tot voorkominge van ongelukken, zich van daar te maken en eene veilige reitrite te zoeken; dat ook loslopende Stieren of Varren uit de Weyden, waarinne zich onthouden, in anderer Luyden Weyden, door het overspringen of doorflodderen der Scheysloten, komen en aldaar schade en hinder toebrengen; hebben Wij, om hierin te voorzien, bij renovatie van vorige ordres goedgevonden te statueeren, gelijk Wij statueeren bij dezen, dat niemand ten platten Lande zal mogen uitjagen eenige Varre of Varren op Wegen of Dijken, Jaag- of Voetpaden, hoe ook genaamd, zonder Herder, voorzien met een Hoorn, of dezelve laten lopen op de Landen van andere Luyden, op poene van te verbeuren de Varre of Varren; te appliceren, de voorsz. poene of waarde van dien, de eene helfte ten behoeven van de Armen, onder welker District dezelve zal of zullen worden bevonden ofte agterhaalt, en de andere helfte ten behoeven van de gene die de Varre of Varren zal hebben agterhaalt, permitterende deselve de agterhaalde Varre of Varren aanstonds te mogen verkoopen, zonder alvorens daartoe Declaratoir te ob-

tinieren, en zullen de Eigenaars van sodanige Varre ofte Varren daarenboven gehouden zijn te vergoeden al zulke schade als de Eigenaars of Bruikers, in welkers Land ofte Landen dezelve Varre of Varren zullen worden bevonden, verklaren zullen gedefructueerd en hare Beesten beschadigt te zijn.

Statueerende Wij al verder, dat niemand in enige Weyde, waar door Weegen, Jaag of Voetpaden zijn leggende, eenige Varren of Stieren zal mogen laten weyden, en dat voorts geen Varren of Stier van twee jaaren of daarboven oud, ofte ook wel zodanige, welke schoon jonger echter kwaadaardig is, in enige Weyde los zal mogen lopen, maar zullen alle dezelve Varren of Stieren moeten worden vastgesteld, zo dat deswegens geene vreeze overblijft; op poene van bij contraventie in dezen te incurreeren eene boete van 25 Guldens, boven vergoeding der schade, welke zodanige Stieren zullen hebben veroorzaakt en voor welke boete en schade die Varre zal mogen worden geschut.

Wordende de respective Gerechtsboden bij deze geordonneert, om op den eed bij het aanvaarden hunner bedieninge gedaan, alle langs de Wegen loslopende of in de Weyden, (langs welke enige Wegen, Jaag- of Voetpaden zijn leggende), weidende Stieren op te vangen en te schutten ter bekominge van de boete en vergoeding van schade, welke boete in zodanig geval zal komen ten behoeve van den Gerechtsbode en den gene die eenige hinder of schade heeft geleden, elk voor de helfte.

En op dat niemand hiervan eenige ignorantie

zoude kunnen pretenderen, zal deze worden gepubliceerd en geaffigeerd na behoren.

Gedaan te Utrecht den 29. Julij 1791. Was

geparapheerd. G. L. M. 'Tacts van Amerongen, vt. Onderstond. Ter Ordonnantie van Welgemaelde Heeren Gedeputeerden. Was getekend. H. A. Laan.

4. PUBLICATIE van het Departementaal Bestuur van Utrecht over het weiden van Rundvee langs de wegen. 27 Mei 1803.

Het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht, door klachten, deswege gedaan, in ervaringe gekomen zijnde, dat de Landen, aan de publieke Wegen gelegen, en de Dijken zelve, binnen dit Departement, merklijk benadeeld worden, door het drijven van Beesten, welke niet genoegzaam bestierd worden, bij gebrek van daartoe geschikte Geleiders of Drijvers, heeft noodig geoordeeld te ordonneren, gelijk Hetzelve ordonneert bij deze:

„Dat geene Koeien of Vaarsen, langs de Dijken „of Wegen, binnen dit Departement, zullen mogen „weiden, tenzij elk derzelve, aan een touw, om „de hoornen geslagen, door den Eigenaar, of, „van zijnen wege, door eenen geschikten Drijver „geleid worde, opdat dezelve noch aan de Dijken, „noch aan de Wegen, noch ook aan de daaraan „gelegene Landen en Gronden, nadeel toebrengen, „op poene, dat elk eigenaar van zoodanig Beest

„of Beesten, welke zonder voornoemd geleide en „toezicht bevonden wordt of worden, zal incurree- „ren eene boete van Drie Gulden, telken reize te „verbeuren, één derde voor den Aanbrenger en „twee derden voor de algemeene Armen der Plaatzte.”

Wordende de Schouten en Gerechten, gelijk ook de Gerechtsboden en Dienaren der Justitie, binnen dit Departement, ten ernstigsten vermaand en gelast, om voor de stipste naarkominge dezer, behoorlijk, te zorgen, en, zonder aanzien van personen, het gemeen belang in deze te bevorderen.

En, opdat niemand hiervan onwetendheid zoude kunnen voorwenden, zal deze alomme worden gepubliceerd en geaffigeerd, naar behooren.

Gedaan te Utrecht, den 27. Mai 1803. Was geparapheerd. H. J. van Hengst, vt. Onderstond. Ter Ordonnantie van het Departementaal Bestuur 's Lands van Utrecht. Was geteekend. J. Hinlópén.

5. WAARSCHUWING en voorsiening tegen dulle honden. Vastgesteld door Gedeputeerde Représentanten van Utrecht. 2 Julij 1795.

VRIJHEID, GELIJKHEID, BROEDERSCHAP!

De Gedeputeerden van de Représentanten 's Lands van Utrecht allen den geenen, die dezen zullen zien of hooren lezen Heil en Broederschap!

Alzo Wij zijn geïnformeerd, dat ten platten Lande dezer Provincie van tijd tot tijd, en nu korteling noch zijn gezien, en gelopen hebben dulle Honden, die op eenige plaatsen niet alleen andere Honden, maar ook Vee in de Weyden, en zelfs Menschen hebben gebeeten; en willende zo veel mogelijk, de droevige ongelukken, die daar van, en bij vervolg van tijden van andere diergelijke gevallen te vrezen zijn, voorkomen, hebben goedgevonden bij Renovatie van gelijke Waarschuw- ing, in den Jare 1762 gedaan¹ allen en een iegelijk mits dezen te waarschouwen, en te gelasten van niet alleen hun Hond of Honden, die zij weten zullen gebeten te zijn, zonder dralen dood te slaan, op poene dat die gene, die kunnen overtuigd worden, hier in nalatig te zijn geweest, zullen verbeuren eene Boete van 12 Gulden ten behoeven van den Officier, die de calange doen zal, en den Aanbrenger ieder de helft; maar ook buiten dien en zonder vast te weten, of hunne Honden gebeten zijn, zoo ras zij ter eeniger tijd daar aan gewaar worden eene merklijke verandering, zoo van droefgeestigheid als andere, die in bedenken zoude kunnen doen komen, dat die Honden Dolheid onder de leden hebben, en vooral wanneer zij Water-schuw zijn, mede zulke Honden dood te slaan, op poene als boven.

Wordende omtrent de Honden, die dol zijnde langs de Wegen lopen, elk een, die het eerste zodanigen Hond verneemt, mede bij dezen op het ernstigste gelast denzelven te vervolgen, en de andere Mede-Opgezetenen, zoo van het zelfde Ge- recht als van een naburig, waar naar toe die Hond geloopt is, te waarschouwen, en alle gezamentlijk malkanderen hulpszaam te zijn, en niet af te laten, voor dat zodanige Hond is doodgeslagen.

Statueerende Wij verder, dat nu en voortaan geene Honden langs de wegen zullen mogen los lopen, zonder dat de Meester of iemand van het Huisgezin daar bij is, op poene dat alzulke los- lopende Honden zullen worden doodgeslagen, en de geen, al waar de Hond te huis behoort, daar en boven verbeuren zal eene boete van drie Gulden, ten behoeve van den geene, die den Hond zal hebben doodgeslagen.

En worden hiervan bij deze uitgezonderd de Honden der Huislieden ten Platten Lande, ge- schikt om bij derzelver Huizen of Hofsteden te bassen, of dezelve te bewaren, als mede die der Schaapherders, mits de Huislieden derzelver Hon- den niet verder laten lopen, dan de uitgestrekt- heid van hunne Erven, en de Schaapherders hunne Honden aan een Leids of Ketting zullen moeten vasthouden, als zij op het Veld, of op de Heide zijn, terwijl zij op 's Heeren wegen die kunnen laten los lopen, omme hare Schapen aan te drijven, op gelijke poene als boven.

Willende Wij noch, dat geene zodanige, die ten platten Lande enige Bedeeling van de Diaconie

¹ [Dergelijke waarschuwingen waren gedaan bij publicatie der Gedeputeerde Staten van Utrecht d.d. 26 Julij 1764 en 2 November 1762.]

of Armbezorgers genieten, een Hond of Honden houden, op poene van vervallen te zijn van de Bedeeling tot dien tijd genoten.

En ter betere Executie van al hetwelke, worden de Schouten ten platten Lande dezer Provincie mids dezen gelast, of zelve, of door die van den Gerechte, en den Bode hunner District, aan al het bovenstaande de hand te houden, en onder anderen acht te geven, dat geene Bedeeling gegeven worde aan die, welk een Hond of Honden houden. En worden de vier Maarschalken dezer Provincie mede bij deze gelast, hunne Dienaars ieder in zijn Quartier van tijd tot tijd rond te zenden, om zich omtrent het lopen van dolle Honden te informeeren, en of daaromtrent, indien zodanige ergens vernomen worden, het bovenstaande word agtervolgt, en om buitendien op het loslopen van Honden langs de wegen zonder Meester, acht te geven, en daaromtrent te handelen, als hierboven gezegd is.

En word bij deze wel expresselijk gerenoveerd

het Verbod van in eenige Rivieren of andere Wateren, hoegenaamd, doode Beesten of Krengen te werpen, bij vorige Ordonnantien en Placaten gemaniceerd, zo dat niemand een Hond, die Dol of daarvan verdagt zijnde, is doodgeslagen, of eenig ander Hond, in wat geval het zij, in het Water zal mogen werpen, maar die geen, welke een Hond zal hebben doodgeslagen, ook denzelven zal moeten begraven twee spit diep onder de Aarde, op poene van vijf Gulden bij de geenen, die hiervan in gebroken zullen blijven, te verbeuren ten behoeve van den Officier, die de calange zal komen te doen, en den Aanbrenger ieder de helft.

En opdat niemand hiervan eenige ignorantie zoude kunnen protendeeren, zal deze alomme worden gepubliceerd en geaffigeerd naar behoren.

Gedaan t' Utrecht den 2. Julij 1795. Het eerste jaar der Bataafsche Vrijheid. (Was gearapheert) S. Essenius, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van Welgemelte Gedeputeerden. (Was getekend) J. van Haeften.

EERSTE BOEK. DRIE-EN-DERTIGSTE TITEL.

Van schade aan land of wegen toegebracht.

1. PUBLICATIE der Gedeputeerde Staten van Utrecht aangaande het afbranden van Landen. 7 April 1750.

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht, in ervaring gekomen zijnde, dat door het afbranden van de Hooy- en Weylanden, onder verscheide Gerechten dezer Provintie, voornamentlijk van het Neder-Quartier, veel schaade word toegebracht aan de daar bij leggende Landen en Plantagien, en het te dugten is, dat hier in niet voorzien wordende, nog meer andere onheylen daar uit zullen voortkomen; hebben na rijpe deliberatie goedgevonden en verstaan, alle en iegelijk, geen Eygenaar of Bruyker zijnde, wel scherpelijk te verbieden en te interdiceren, als verboden en geinterdiceert word mits dezen, eenige Landen in Brand te steeken, op poene van hondert Guldens, ofte arbitralijk daar over gestraft te worden; permitterende alleen de Eygenars en Bruykers, om den Onboel die op hunne eygen of in huur gebruikt wordende Landen, niet heeft kunnen worden afgeweydt, in 't Voorjaar te mogen afbranden, mits alvorens kennis gevende aan den Geregte, en aan de Eygenars of Bruykers der rondom naast

gelegene landen, en den tijd daar toe met goetvinden en onderling overleg respectie vaststellende, zullende zonder dien verplicht zijn de schaade die daar door bij den een of ander mogte geleden worden, te refunderen en voldoen, en de voorge-melde Boete incurreren; en zullen in cas van Contraventie van dit gestatueerde, zoo verre de boete en schaade aangaat, de Huysluyden voor hare Kinderen, Dienstboden en Bediendens moeten instaan. Te appliceren de voorsz. Boete, een derde voor den Officier die de calange doen zal, een derde ten behoeve van den Gerechte waar onder het Geval exteert, en een derde voor den Aanbrenger. En op dat een yder die dit aangaan mag, daar van behoorlijk kennis bekome, zal desen worden gepubliceert en geaffigeert na behooren.

Gedaan t' Utrecht den 7. April 1750. Was gearapheert. J. P. van Mansvelt, vt. Onderstond. Ter Ordonnantie van mijne voorn. Heeren Gedeputeerden. En was getekend. Milan-Visconti.

2. PUBLICATIE der Gedeputeerde Staten van Utrecht, waarbij verboden wordt op bezaaide Koorlanden kruiden te zoeken. 3 Junij 1750.

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht. Alzo verscheide klagten aan ons zijn gedaan, dat diverse Menschen haar onderstaan jaarlijks in desen Saisoene, sig te begeven in de bezaaide Koorlanden, om Bloemen van zogenaamde Klaproosen, Camillen, als andere Kruiden tot de Medicijnen, daaruyt te haalen, en daardoor het

Koorn voor een gedeelte bederven, vertrappen, en Paaden daarin maaken, tot nadeel van de Eygenars en Bruykers der voorsz. Koorlanden. Zoo is 't, dat de Welgemelde Heeren Gedeputeerden, alle ende een ygelijk, wie 't ook zoude mogen wesen, wel expresselijk geinterdiceert ende verboden hebben, interdiceren en verbieden bij dese,

henlyden te begeven in de besaayde Koornlanden, gedurende desen Saisoene, om te plukken eenige van de voorgemelde Bloemen of diergelijke Kruiden, op poene, van dat elk, die zulks in 't vervolg contrarie dese quam te pleegen, dadelijk verbeuren en betalen zal een boete van drie Caroli Guldens, en zo lange aangehouden zal worden, tot dat deselve betaald zullen zijn tot profijte van den geene wiens Koorn also beschadigt zal wesen.

Ende ten einde hiervan niemand ignorantie hebbe te pretendeeren, zal dese alomnie worden gepubliceerd en geaffigeerd, ter plaatse daar en zo dat bevonden zal worden te behooren.

Gedaan t' Utrecht, den 3. Junij 1750. Was gearapheerd. E. C. van der Capellen, vt. Onderstond. Ter Ordonnantie van mijne voornoemde Heeren Gedeputeerden. Was getekend. Milan-Visconti.

3. APPOINTEMENT *van den Hove van Utrecht, verbiedende het weiden van Vee, het graven van plaggen en het hakken van hout aan de Vuursche door hen die geen ingelanden zijn. 20 Maart 1780.*

't Hof Provinciaal van Utrecht interdiceert en verbiedt als nog, aan alle en een iegelijk, geen Ingelanden of Opgezeeten van de Vuursche zijnde, met Schapen of Beesten, op de Heivelden, alleenlijk onder de Vuursche, conform de Steenen en Paalen der Limietscheidinge, aldaar gevonden wordende, behoorende, te koomen weiden, aldaar Plaggen te graven, of eenigerley opslaande Hout

te snijden of te hakken, of eenige schaden aan jong of oud Houtgewasch toe te brengen, op eeniger manieren, op poene van vijftig Guldens, telken reyze, ten behoeve van den Heere van den Lande te verbeuren; onverminderd een ieders goed recht.

Actum Utrecht den 20. Maart 1780. (Was getekend) van Hengst.

4. PUBLICATIE *der Gedeputeerde Staten van Utrecht aangaande het planten van boomen en houtgewas bij Koorn- en Watermolens. 20 Januarij 1769.*

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht doen te weten:

Alzo aan Ons van tijd tot tijd verscheide inconveniënten zijn voorgekomen uit het planten van Bomen en Houtgewas, digt bij de Koorn- en Watermolens ten Platten Lande dezer Provincie, en ten einde hierdoor de Landen in 't gemeen, en de Op- en Ingezetenen in 't bijzonder in 't vervolg geen meerdere schade komen te lijden; hebben Wij, ingevolge van de autorisatie dezen aangaande ter Beschrijvinge verleend, goedgevonden en verstaan aan allen en een iegelijk, dien zulks aangaan mogte, mits dezen te interdiceren en te verbieden, om voortaan zich te vervorderen eenige rijsen op vijftig roeden, ofte eenige Stoven of Knootwilgen op vijf-en-zeventig roeden; en opgaande Bomen op honderd roeden, alle Stichtse maat, nabij Koorn-

of Watermolens te poten of te planten, op poene van 3 Guldens voor ieder Boom of Knootwilg, en 10 stuivers voor ieder stek Rijs of Stekhout, te verbeuren bij die voortaan des contrarie dezelve komen te planten of te poten, en dat voorts zodanige Bomen, Knootwilgen of Rijsen, terstond zullen moeten uitgeroeid worden, of dat zulks anders zal gedaan worden door den Maarschalk van 't Quartier, of ander Officier zulks incumberende, op den derden Penning gewin.

Ende opdat niemand hiervan ignorantie pretendeere, zal deze alomnie worden gepubliceerd ende geaffigeerd naer behoren.

Gedaan t' Utrecht, den 20. Januarij 1769. Was gearapheerd. J. Taets van Amerongen, vt. Onderstond. Ter Ordonnantie van Welgemelde Heeren Gedeputeerden. Was getekend. Milan-Visconti.

5. AMPLIATIE *van bovenstaande publicatie. 8 December 1769.*

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht, voorgekomen zijnde eenige bedenkelijkheid omtrent het vernieuwen van Plantagien, nader bij Koorn- en Watermolens gestaan hebbende, dan bij Publicatie van den 20. Januarij 1769 bepaald is; hebben, ingevolge van de Authorisatie dezen aangaande ter Beschrijvinge verleend, goedgevonden en verstaan, tot interpretatie van de voorsz. Publicatie, bij forme van Ampliatie, mits dezen te verklaren, dat, vermits de bepaling, bij voorsz. Publicatie uitgedrukt, alleen voor het toekomende gesteld is, Plantagien binnen zodanige bepaling staande, niet behoeven te worden geamoveerd, en dat dien volgende zulke Plantagien, niet alleen met het zetten van nieuwe Bomen en Houtgewas, in plaatse van verstorvene, mogen worden onderhou-

den, maar ook dat zodanigen, welke na het emaneren van meergemelde Publicatie zijn geamoveerd, of bij vervolg geamoveerd zullen worden, in het geheel mogen worden vernieuwd met Planten van Bomen of Houtgewas, zo verre binnen de bepaling als te voren, Bomen of Houtgewas hebben gestaan, met dien verstande, dat hierinne niet zullen begrepen zijn Landen, binnen de bepaling van de Publicatie gelegen, waarop wel voorheen Plantagien gestaan hebben, maar waarvan de Bomen of Houtgewas reeds voor het emaneren van de Publicatie zijn geamoveerd geweest, en die alzo vervolgens zonder Plantagie zijn blijven liggen, als op welke landen, in zo verre die nabij Watermolens gelegen zijn, Wij verstaan, dat voortaan in 't geheel geen Plantagie zal mogen worden aangelegd.

Doch permitteren Wij, Plantagies, die voorheen, ten opzichte van de Koornmolens, binnen de bepaling hebbende gestaan, niet langer dan twee jaren voor het emaneren van de Publicatie geamoveerd zijn geweest, te vernieuwen; blijvende nochtans in andere gevallen zulks insgelijks verboden op de poenaliteit, bij dezelve Publicatie daar jegens gestatueerd.

En opdat niemand hiervan ignorantie zoude kunnen pretenderen, zal deze worden gepubliceerd en geaffigeerd naer behoren.

Gedaan t' Utrecht den 8. December 1769. Was gearapheerd. A. Loten, vt. Onderstond. Ter Ordonnantie van de Welgemelde Heeren Gedeputeerden. Was getekend. Milan-Visconti.

6. NADERE Ampliatie van dezelfde publicatie. 3 November 1775.

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht in ervaring zijnde gekomen, dat door het te nabij timmeren en oprichten van Turfschuren en andere Gebouwen, zo wel als door het planten van Bomen en Houtgewas, de Watermolens merkelijke hindernissen en nadeel komen te lijden, waartegen bij Hunner Ed. Mog. Publicatie van den 20. Januarij 1769, alleen disponerende omtrent het planten van Bomen en ander Houtgewas digt bij Koorn- en Watermolens, niet begrepen wordt voorzien te zijn; hebben derhalven, om ook ten dien opzichte alle inconvenienten voor te komen, ingevolge van de authorisatie dezen aangaande ter Beschrijvinge verleend, goedgevonden bij nadere Ampliatie van bovengemelde Publicatie, mits dezen aan allen en een iegelijk te interdiceren en te verbieden, om voortaan eenige Turfschuren ofte andere Gebouwen te timmeren of te stellen binnen de distantie van vijf-en-zeventig Roeden van de

Watermolens ten Platten Lande dezer Provincie, zonder alvorens daartoe speciale permissie van Hun Ed. Mog. te hebben verzocht en verkregen, op poene van 100 Gulden te verbeuren bij den geenen, die des contrarie zodanige gebouwen komen te timmeren of te stellen, en dat voorts dezelve Gebouwen terstond zullen moeten worden afgebroken en geamoveerd; of dat zulks anders zal geschieden door den Maarschalk van 't Quartier of anderen Officier zulks incumberende, op den derden penning gewin.

En opdat niemand hiervan ignorantie zoude kunnen pretenderen, zal deze worden gepubliceerd en geaffigeerd naer behoren.

Gedaan t' Utrecht, den 3. November 1775. Was gearapheerd. R. A. van Rensse, vt. Onderstond. Ter Ordonnantie van Welgemelde Heeren Gedeputeerden. Was getekend. C. A. Vos.

EERSTE BOEK. ZES-EN-DERTIGSTE TITEL.

Tegen Vagebonden, Bedelaars enz.

1. RESOLUTIE der Gedeputeerde Staten van Utrecht tot het in hechtenis nemen van gezonde bedelaars ten platten lande. 16 Januarij 1714.

Is na deliberatie goedgevonden ende verstaan, de respectieve Schouten ten Platten Lande bij provisie te lasten ende te ordonneren, soo als hunlieden gelast ende geordonneert word bij desen, dat deselve, eenige Bedelaars, gezond van Lichaam, soo Mans als Vrouwspersoonen, in hun District vindende, die,

met adsistentie van den Bode, als andersints, sulen hebben bij de kop te vatten, ende alhier op te brengen, om volgens de rigueur van de respectieve Placaten ende Publicatien gestraft te worden naar behooren.

2. PLAKKAAT der Staten van Utrecht tegen de geweldnarigen ten platten lande. 7 Junij 1759.

De Staten van den Lande van Utrecht, in ervaring gekomen zijnde, dat sedert een geruimen tijd niet alleen vele Desordres en onordentelikheden, insonderheid ten Platten Lande worden gepleegd; maar ook dat zeer veel Manslagen, Huisbraken en Dieveryen zijn geschied, zonder dat de daders, niettegenstaande alle daartoe aangewende devoirs,

in handen van de Justitie zijn geraakt, hebben, om daartegen te voorzien, goedgevonden, zoo bij renovatie, als ampliatie, te statuieren als volgt:

I.

Dat allen en een iegelijk, zo Officieren, Dienaars van de Justitie, als alle andere particuliere Personen, zullen mogen vervolgen, aantasten en van

¹ [De stukken van den XXXIV. Titel, betreffende de ontgronding der Veenlanden, zijn te vinden in het volgende deel van dit werk, II. Boek. XIII. Titel.

Van den XXXV. Titel, betreffende de Kwade praktijken der Huislieden, zijn geen latere stukken voorhanden.]

gen, zo wel in de Steden als ten Platten Lande, alle Doodslagers, Dieven, Straatschenders, Brandstigers, alwaar 't zake dat dezelve maar met den brand gedreigd hadden, en diergelijke Misdadigers en Kwaaddoenders, die op de daad zelve bevonden worden, of anderzins openlijk, immers bij lieden ter goeder naam en faam staande, beschuldigd worden, mits dezelve overleverende aan den Officier van de plaatze daar die gevangenen aangetast zullen wezen, om door den Rechter, wien daar van de cognitie competeert, tot zodanige exemplaire straffe te worden gecondemneerd, als bevonden zal worden te behoren.

II.

Indien 't mogt gebeuren, dat die apprehensie door eenige particuliere Personen gedaan wierd, zo zullen dezelve daarvan ten eersten kennisse geven aan den Schout en Gerechte van de plaatze daar die apprehensie gedaan is, dewelke terstond ordre zullen moeten stellen, dat de gevangen in den Gerechtshuise, ofte elders zekerlijk bewaard word, voor welke bewaringe Schout en Gerechte responsabel zullen zijn, als of zij zelve dien delinquant geapprehendeerd hadden; en zullen zij voorts verplicht zijn van die apprehensie ten spoedigste kennis te geven aan den Rechter, onder wiens territorioir de apprehensie is geschied, ten einde de gevangen in de ordinaire gevangenis werde overgebracht, en aldaar bewaard. En zullen de Officiers in de Hoge Heerlijkheden zorge hebben te dragen, dat die delinquanten uit de gevangnisse niet breeken, op poene van te moeten betalen die kosten, die men doen zal om den voorsz. uitgelopen gevangen wederom te doen vangen, en daarenboven arbitralijk gestraft te worden, na gelegenheid der zaake.

III.

En word bij dezen wel ernstelijk geordonneerd aan alle de Schouten ten Platten Lande, en de respective Schepenen en Secretarissen, mitagaders Gerechtsbodens, van zo menigmaal en wanneer in hunne ressorten, districten, of ook buiten dezelve in eenige andere plaats dezer Provincie, alwaar zij mogten present wezen, komt voor te vallen, dat iemand zwaarlijk word gekwetst, of nedergeslagen, alsdan met alle mogelijke vigilantie en goed beleid, zonder eenig verzuim of retardement, den perpetrator van zodanig delict te agterhalen, en in provisionele bewaringe te houden, en daarvan aanstonds, 't zij de delinquant aangehouden word ofte niet, aan den Hove Provinciaal, den Procureur Generaal, ofte aan een van de Maarschalcken, in hunlieder district, en in de Steden en Hoge Heerlijkheden aan de Schouten, Bailliuwen of Drostten kennis te geven, omme op de ontslagingo, ofte apprehensie van den delinquant bij den Rechter te worden gedisponeerd, zo als bevonden zal worden te behoren.

IV.

Indien een of meer van de voornoemde Gerechtspersonen, ofte ook de respective Dienaars van de Justitie, zo zij daar bij de hand zijn, mogten bevonden worden nalatig te zijn geweest van de voorsz. Doodslagers, of andere delinquanten, ten spoedigsten te vervolgen, apprehenderen ofte aan te houden, 't zij met opzet of bij verzuim, zullen dezelve

deswegens in een pecuniele amende worden gecondemneerd, ofte met deportement van hun Officie, arbitralijk worden gecorrigeerd, naar gelegenheid der zaake.

V.

Integendeel opdat inzonderheid de Doodslagers, die hedendaags meenigmaal de handen der Justitie ontkomen, anderen ten exempel naar verdiensten mogen worden gestraft, en onze goede intentie hierin des te beter werde agtervolgd, beloven Wij bij dezen aan alle Officieren, Schouten, Gerechtspersonen, en alle anderen, die de aanwijzing, aanhouding, of apprehensie van voorsz. Doodslagers komen te doen, zodanig dat dezelve in handen van de Justitie binnen deze Provincie geraken, en van het delict worden overtuigd, tot een premie de somme van twee hondert Guldens.

VI.

En om zo veel mogelijk de Doodslagen voor te komen, ordonneren Wij dat alle Herbergiers, of Herbergiersters, Tappers of Tapsters, en derzelver Oppassers, zo ten Platten Lande als in de Steden, gehouden zullen zijn de Personen, die tot hunnen huize komen drinken, en eenige rusie of questie beginnen te maken, hunne messen of ander geweer af te eischen en in goede bewaringe te nemen, op poene van verval van hunne Neering voor de Herbergiers of Herbergiersters, en Tappers of Tapsters, en van arbitrale correctie tegens de Oppassers; en of iemand rusie of questie makende of hebbende, zulks weigerde over te leveren, hem het gelag verbieden, op poene als voren; en zal die geen, die op de requisitie van den Herbergier, of anderen als hier boven, weigert zijn mes of ander geweer over te geven, of vermaand zijnde, uit het gelag te gaan, zulks weigeren bleef na te komen, verbeuren vijf-en-twintig Guldens; en zo iemand bevonden word zijn mes of geweer op eenigerlei wijze heimelijk gehouden of verborgen te hebben, zal die vervallen in gelijke boete van vijf-en-twintig Guldens, en evenwel indien hij eenige excessen beging, in conformité van Onze Placaten gestraft worden.

VII.

Ten einde de Herbergiers of Herbergiersters, en Tappers of Tapsters meerder zorg dragen, dat in hunne huizen ofte op hunne erven geen bloedstorting geschiede, zullen de Herbergiers of Herbergiersters, en Tappers of Tapsters, in welker huizen of op welker erven eenige Doodslag word geperpetreerd, van derzelver Neringe vervallen zijn, en daartoe niet weder ter zelve of eenige andere plaatzen in deze Provincie worden toegelaten, ten ware zij tot voorkoming van de rusie en Doodslag bevonden wierden alle mogelijke devoiren te hebben aangewend, en zal zulks effect sorteren, al waar 't dat de gewonde niet op staande voet, maar elders kwame te overlijden; van welke poenaliteit de Herbergiers, of anderen als boven, echter bevrijd zullen zijn, in gevalle de delinquant door dezelve, of met behulp van anderen, op de daad word aangehouden en in handen van de Justitie geleverd, of genoegzaam blijke dat zij daartoe alle mogelijke devoiren hebben aangewend.

VIII.

Alle de genen, die de daders van Huisbraken

aanbrengen met dat effect, dat dezelve in handen van de Justitie geraken, en van hunne misdaad worden overtuigd, zullen, indien de Huisbraak gequalificeerd of geweldig is, tot een premie genieten twee honderd guldens, of wanneer de omstandigheden minder violent of geweldig zijn, zo veel als de Rechter in redelijkheid zal vinden te behoren; zullende de namen van zodanige Aanbrengers, des begeerende, worden gesecreteerd, en zij daaraan medeplichtig zijnde, bovendien inpuniteit genieten.

IX.

En om die apprehensie van de voors. Doodslagers, Dieven, Straatschenders en Brandstijgers beter te mogen doen, zonderling als dezelve in merklijken getale zijn, en dat de Schout, ofte Gerechtsperzonen, ofte de Dienaars van de Justitie, niet gereed of sterk genoeg zijn, om die apprehensie en aantasting te doen, zo zal men de Klokke van de Parochie of Dorpen daar zij zich bevinden, moeten slaan op kennelijke wijze, of anderszins de Gemeinte en Landsluiden vergaderen, om meerder hulpe en bijstand te hebben, en zullen dezelve, en hunne nageburen gehouden wezen, ten voorsz. klokslage of door andere teekenen gewaarschouwt zijnde, hunlieden gereed te maken, te wapenen en ten eersten ter assistentie te lopen, en te doen hetgeen hun bij den Officier, Schout of Gerechtsperzonen bevolen zal worden, op poene, indien zij zulks niet deden, gehouden en gerekend te worden als fauteurs en voorstanders of helpers van zodanige kwaaddoenders.

X.

Insgelijks zullen de Schouten en Gerechtsperzonen gehouden en verplicht zijn, als eenig geweld of Huisbraak in hun Dorp of District komt voor te vallen, op gegronde suspicien den daader aan te houden, en zo zij mochten onderricht worden welk een weg de dader of daders mochten hebben ingeslagen, dezelve in deze Provincie vervolgen, zo doenlijk apprehenderen en in handen van de Justitie overleveren.

XI.

En indien het mogte gebeuren, dat de voormelde kwaaddoenders feitelijk resisteerden, of met geweld wilden ontkomen uit handen van degenen, die dezelve trachten te vangen, zo accorderen Wij, dat een iegelijk de voorsz. kwaaddoenders, indien zij resisteren, zal mogen vangen, en die overleveren, het zij levende, het zij dood, zonder daardoor iets te verbeuren.

XII.

Zo ook indien van de In- of Opgezetenen, ofte ook van derzelver Huisgenoten, een of meerder booswichten, bij avond ofte nagt, na zonnen onder- of voor zonnen opgang, aan hunne Huizen brekende, op hunne beslote erven reeds gekomen zijnde, of dezelve beklimmende, griesde of kwetste, al was het schoon dat de gekwetste daaraan kwam te sterven, zullen zijlieden daardoor in gene poene, breuken of straffen vervallen, maar zullen worden verstaan, hetzelfde wel en wettig tot hunlieder defensie en tot bescherming van 't hunne gedaan te hebben.

XIII.

Verbiedende en interdicerende allen Ingezetenen

dezer Provincie, de gemelde kwaaddoenders, wilens en wetens te herbergen, ofte tot hunne ontkoming behulpig of gunstig te wezen, op welk ene wijze zulks ook zoude mogen geschieden, op poene van arbitrale Correctie.

XIV.

Indien iemand mogte weten, waar ter plaatse een of meer van de voorsz. kwaaddoenders zich mogten ophouden, zal die gehouden zijn daarvan terstond kennis te geven aan den Officier, Schout of Gerechte van de Plaatse, om ten eersten op de apprehensie ordre te stellen, mede op poene van arbitrale correctie.

XV.

Indien ter oorzaak van de aanwijzing, aanbouding ofte overlevering van de voorsz. kwaaddoenders, iemand den aanwijzer of aanhouder of die hem geholpen heeft, eenig verwijt mogte doen, zal die voor de eerste reyse verbeuren een boete van vijf en twintig Guldens, voor de tweede reyse vijftig Guldens, en zo niet in staat mogte zijn die boeten te betalen, arbitrairlijk naar exigentie van zaken worden gecorrigeerd, onverminderd de Actie van injurien den beledigden competerende.

XVI.

En word bij dezen den Maarschalken dezer Provincie gerecommandeerd, dat zij ten minsten eens in ieder maand, de Dorpen en Districten van hun Quartier, door hunne Dienaars zullen hebben te doen rondgaan, gelijk voorsz. Dienaars zulks teffens mits dezen word geordonneerd, ten einde aldaar de Herbergen en Kroegen, mitsgaders geringe Wooningen, waarop eenige suspicie is, te visiteren, of in dezelve zich eenige Kwaaddoenders ofte Vagabunden ophouden, en zullen voorsz. Dienaars zulks bevindende, dezelve aanhouden, en daarvan ten eersten aan den Maarschalk van hun Quartier, en deze, zonder tijdverzuim, aan den Hove kennis geven, om naar bevind van zaken daarop te worden gedisponeerd, zo nochtans, dat bij absentie van den Maarschalk, deszelfs Dienaar of Dienaars, zonder dilay of verzuim, direct aan den Hove zich zullen moeten adresseren, en hiervan kennis geven. En om te doen blijken dat gemelde Dienaars maandelijks hun Quartier doorgegaan hebben, zullen zij de Bodens of ander Gerechtsperzonen van de respective Districten, schriftelijk bewijs afvorderen, dat zij aldaar ten einde voorsz. geweest zijn, en zulks ook maandelijks aan den Maarschalk, en deze aan Onzen Hove vertonen, op poene van arbitrale correctie, voor zodanige Dienaars, die in 't gunt voorsz. enigzints nalatig bevonden worden.

XVII.

Alzo men ondervonden heeft, dat sommigen tot die kwaadaardigheid vervallen zijn, dat zij een anders Beesten in de Weiden, met opzet kwetzen of anijden, mitsgaders de Visschen in de Vijvers verderven, tot merklijke schade van de Opgezetenen en Eigenaars, ordonneren Wij, dat zo iemand be- wezen ofte overtuigd word zulks gedaan te hebben, alzulken met openbare geeseling, ofte anders, naar omstandigheid der zake, zwaarder arbitrairlijk zal worden gestraft.

XVIII.

En alzo men dagelijks ontwaar word, dat eenige

Boosdoenders zich niet ontzien, in de Moestuinen en Boomgaarden, op de Akkers en Landen der goede Opgezetenen ten Platten Lande dezer Provincie, de Boomvruchten en Moeskruyden, alsmede Aardappelen, Knollen en andere Aardvruchten, af te slaan, uit te graven, te roven en te verderven, de Heiningen, waarmede de voorsz. Tuinen en Boomgaarden somtijds omringt zijn, ten dien einde door te breken ofte te beklommen, ook in de Weiden de Koeijen uit te melken, en in de Bosschen en Grienten het Houtgewas af te houthen, en de Teenen uit te snijden, mitsgaders noch daarenboven de goede Landhieden, welke hen in zodanige boze bedrijven willen tegengaan, door woorden en dadelijkheid, op een verregaande wijze, te dreigen en te schelden, zo word mede aan allen en een ieder wel scherpelyk geïnterdiceerd en verboden, voortaan eenige der voorgemelde en soortgelijke delicten te pleegen ofte andere daarinne op eenigerley wijze behulpzaam te zijn, op poene van aan den lijve, ofte anderszins ten rigouresten te zullen worden gestraft.

Wordende alhier ten dezen opzichte herhaald, hetgeen hiervoor in het 12. Articul, omtrent Huizen en daaraan leggende Erven gezegd is, zo dat een Eigenaar van Landen, Tuinen, Plantagien, Boomgaarden, Bosschen, Grienten, of een die alzulke Goederen in Huur heeft, daarop mag waken of door anderen doen waken, en zodanige personen, die bij nacht na zonnen onder- of voor zonnen opgang bevonden worden zich over de Sloten, Wallen of Heiningen te begeven, of daarover gekomen, geklommen, of daardoor gebroken zijnde, de voorsz. Vruchten of Houtgewas te stelen, te vervoeren of bederven, van daar verjagen mag, zelfs met geweld, en gewapenderhand; in welk geval zulke stoute boosdoenders, tegen wie geweld heeft moeten worden gebruikt, gekwetst of gegriefd wordende, zal de Eigenaar of Huurder, of wie zulks van hunnent wege gedaan heeft, daarover niet aan-

sprekelijk wezen, zelfs niet wanneer de gekwetste aan die kwetsuur kwame te sterven.

XIX.

Gelijk mede alhier bij herhaal van vorige Ordonnantien, allen en een iegelijk verboden word, eenige Beesten, 't zij jong of oud, en vooral Schapen, te drijven of te laten drijven, om te weiden in eenige Bosschen, Houten of Wildernissen dezer Provincie, op poene van eene gulden op ieder Beest, daarna dubbeld, en voorts arbitrale correctie, niet die bijvoeginge, dat wie zulks bestaat te doen bij nacht, boven vergoeding van schade, aan den lijve zal worden gestraft.

XX.

De Schouten en Gerechtspersonen zullen verplicht zijn, tot handhaving van dit Placaat, op de gevallen behoorlijke informatien te nemen, en dezelve den Rechter ten spoedigsten over te brengen, op poene dat hun geen daggeld, of eenige beloning zal worden gepasseert.

XXI.

De Boetens, bij de VI. en XV. Articulen gesteld, zullen worden geapliceerd, de eene helfte ten behoeve van den Aanbrenger, en de andere helfte ten behoeve van den Officier, die de calange doen zal.

XXII.

Alles onvernindert voorgaande Placaten, Ordonnantien en Resolutien, tegen de Doodslagers, Dieven, Vagabunden, Bedelaars, Vechters en andere Moedwilligen geëmaneerd, die Wij willen dat in volle waarde zullen blijven, in zo verre daaraan bij dezen niet is gederogeerd.

En opdat niemand hiervan eenige ignorantie pretendere, zal deze alomme worden gepubliceerd en geafficheerd, naar behooren.

Gedaan t' Utrecht, den 7. Junij 1759. Was geparapheerd. D'Ablain-Grassenburg, vt. Onderstond. Ter Ordonnantie van mijne voornoemde Heeren die Staten. Was getekend. Milan-Visconti.

3. PLAKKAAT der Staten van Utrecht tegen de bedelaars, vagebonden en andere kwaaddoeners. 13 April 1768.¹

De Staten van den Lande van Utrecht, doen te weten: Alzo ter Onzer kennis is gekomen, dat sedert eenigen tijd, zo in deze als in de naburige Provincien, verscheide huisbraken en geweldnarigen aan de goede Opgezetenen ten Platten Lande zijn gepleegd, en te dugten is, dat indien zulks door geene kragtdadige middelen tegengegaan, en alles wat daartoe kan aanleiding geven, zorgvuldig voorgekomen werde, zodanige stoutheid meer en meer zal aangroeijen en toenemen; hebben Wij, tot dienst, rust en beveiliging van Onze goede Ingezetenen en derzelver goederen, goed gevonden, bij Renovatie en Ampliatie van voorige Placaten, tegen de Bedelaars, Vagabunden, Landlopers, Dieven en andere Kwaad-doenders, van tijd tot tijd geëmaneerd, te statuieren als volgt:

Art. I.

In den eersten, vermits de daders van veelen van de voorsz. Excessen en misdaden niet ontdekt worden,

ofte de handen der Justitie ontkomen, door dien de Schouten ten platten Lande in hunne respective Gerechten niet resideren; en daardoor bij vorige Placaten de van hun gerequireerde vigilantie niet naar behoren presteeren: Zo is 't, dat Wij goetvinden en verstaan, dat alle Schouten welke zich niet met 'er woon in hunne Gerechten bevinden, binnen den tijd van 14 dagen na de publicatie dezes, ieder in hun respective Gerecht zullen aanstellen en committeeren een goed en bekwaam persoon, welke hunne plaats bij hunlieder absentie in het geene zo bij voorgaande Placate op de Excessen en Geweldnarigen in dato 7. Junij 1759 als bij deze Onze Ordonnantie van de Schouten word gevorderd en aan hen bevolen, zal kunnen vervangen en voor wiens nalatigheid de Schout zelve zal aansprakelijk zijn.

En opdat deze Onze serieuze intentie te beter werde agtervolgt en ten effecte gebracht, ordonneeren Wij de voorsz. Schouten binnen den tijd van

¹ [Op nieuw gepubliceerd den 20. November 1789.]

3 weken na publicatie dezès, de namen van de personen, invoege als boven gemeld bij hen gecommiteerd, aan de Heeren Onze Ordinaris Gedeputeerden, alsmede aan Onzen Hove Provinciaal schriftelijk op te geven, op poene dat de geenen, welke van zulks te doen blijven in gebreke, incurreeren zullen eene boete van 25 gulden, te appliceren, de eene helfte ten behoeve van den Officier, welke de Calange zal doen, en de andere helfte ten profijte van den Armen van de respectieve Gerechten, alwaar het verzuim door den Schout is gepleegd, en ingevale de Schouten hierinne verder nalatig mogten worden bevonden, zullen zijlieden verbeuren eene boete van 50 gulden en daar over naar exigentie worden gecorrigeerd; blijvende des niettemin de respectieve Schepenen, Secretarissen, mitsgaders de Gerechts-bodens ten platten Lande, gehouden tot alle hetgeene, zo bij vorige, als bij deze Onze Ordonnantie, op de daarbij gestelde poenen aan hen is geinjungeerd.

II.

Voorts ordonneeren en statueeren Wij bij deze, dat alle die geene, 't zij Mannen of Vrouwen, die gaan bedelen, in Steden of ten platten Lande, gehouden zullen zijn, binnen twee dagen na de publicatie van dezen, te vertrekken uit den Lande van Utrecht, ofte hen aan te geven en bekend te maken bij den Officier, Schout ofte zijnen Gesubstitueerde, ofte bij absentie derzelven, bij eenig ander Gerechts-persoon, ter plaatze daar zij zullen meenen met arbeiden, ofte met hun ambacht den kost te winnen, hen verklarende wie zij zijn, van waar zij zijn, en waaromme dat zij hier gekomen zijn, wat hunne handtering en kostwinning is, en ook te kennen gevende hun logement daar zij zich zullen over nagt onthouden, en voorts verzoeken admmissie en toelatinge om twee à drie dagen aldaar te mogen verblijven, zonder nochtans te beedelen, en middelertijd hun voorzien van werk bij den eenen Meester ofte den anderen, of zich in eenigen dienst te Water ofte te Lande begeven, 't welk bij den Officier of bovengemelde Gerechts-personen afgeslagen ofte ten hoogsten voor drie dagen geconsenteerd zal mogen worden, gevende in geval van consent daarvan schriftelijk bescheid.

III.

En bij zo verre zijlieden ter zelve plaatze zich niet zouden kunnen ter neder zetten of handwerk vinden naar hunne gelegenheid, zullen zij hebben te inquireeren en ondervragen, tot welke andere plaatze zij best zouden mogen geraken, 't welk zij gehouden zullen zijn denzelven Officier weder aan te dienen, van hem verzoeken en verkrijgen schriftelijk bescheid, om binnen zekeren tijd zich daar naar toe mogen begeven: alwaar zij gekomen zijnde, zich van gelijke aan den Officier, Schout, deszelfs Gesubstitueerden, ofte bij derzelver absentie, aan eenig ander Gerechtspersoon zullen bekend maken, en op gelijke wijze, als in 't voorgaande articul gezegd is, permissie verzoeken, waarvan hun ook (ingevale van consent) schriftelijk bescheid zal worden gegeven, zonder dat zij van daar zullen mogen vertrekken op andere plaatsen, ten ware om redenen en met consent van denzelven Officier of bovengemelde Gerechts-personen, en dat mede invoege en maniere als voren.

IV.

Gelijk ook mede alle 't zelve zullen hebben te achtervolgen, die na de publicatie van dezen hier te lande zullen aankomen, die gehouden zullen zijn ter plaatze van hunne aankomste aan den Officier, Schout, deszelfs Gesubstitueerde, ofte bij derzelver absentie, aan eenig ander Gerechtspersoon zich bekend te maken, en te verzoeken verder te mogen reizen, en daartoe mede blijke te verkrijgen, inhoudende de plaatze daar zij zich zullen willen begeven, en den tijd, binnen welken zij hunne reize zullen moeten volbrengen, op poene dat ingeval eenige van dezelve Vagabonden en Bedelaars, in deze en vorige Articulen vermeld, bevonden worden zonder behoorlijk bescheid te hebben, dezelve voor de eerste reize geapprehendeerd en met confinement in den tuchthuse gestraft, ofte (zo mogelijk) naar de Colonien van dezen Staat getransporteerd, ofte anderzints arbitralijk, naar bevind van zaken gecorrigeerd zullen worden; en losgelaten zijnde zullen zij worden belast, binnen twee dagen te trekken uit den voorsz. Lande van Utrecht, waarvan hun ook bescheid mede gegeven zal worden, omme middeler tijd te mogen passeeren: en zo zij na de voorsz. twee dagen weder alhier bevonden worden, zullen zij alsdan openbaarlijk gegeesseld en uit den Lande van Utrecht gebannen, ofte anderzints arbitralijk, naar bevind van zake, gecorrigeerd worden, en ten derdenmale agterhaald zijnde, strengelijk gegeesseld, en in den tuchthuse worden geconfindeerd.

V.

Zullen voorts de Bedelaars en Landlopers, hier te Lande geboren, die zwak en onbekwaam zijn om te werken, zich binnen twee dagen na de publicatie van deze, begeven ter plaatze daar zij van daan zijn, ofte daar zij zich meest onthouden hebben, alwaar zij hun onderhoud zullen mogen zoeken, naar de ordre aldaar gebruikelijk, zonder dat zij van daar zullen vertrekken ofte gaan, om in andere Steden of Dorpen te bedelen, op poene van voor de eerste male geset te worden op water en brood ter discretie der Rechteren, voor de tweede reise binnens kamers gegeesseld, ofte anderszints arbitralijk gecorrigeerd, en hunlieden hetzelfde nochmaals geinterdiceerd zijnde, voor de derde reise openbaarlijk te zullen worden gegeesseld, en zulks telken reise strenger, als zijlieden jegens de bovengemelde interdictien buiten hunne Districten bedelende zullen worden gevonden.

VI.

En zo daar Kinderen zijn, die hun kost met werken niet kunnen verdienen, zullen die ook hebben te blijven in hunne Stad ofte Gerechte, wordende de Ouders van zodanige Kinderen, ofte de personen alwaar dezelve logeeren, scherpelijk belast toezigt te nemen, dat hunne Kinderen zich van beedelen onthouden, op poene dat dezelve Ouders en andere daar de Kinderen logeeren, naar exigentie van zaken, wegens hun verzuim in dezen arbitralijk zullen worden gecorrigeerd.

VII.

Zullen mede de vreemde en uitheemsche Bedelaars, die onbekwaam zijn te werken, agter Lande lopen en beedelen, gehouden zijn binnen 3 dagen na de publicatie van dezen te vertrekken uit den

Lande van Utrecht, op poene van voor de eerste reise geapprehendeerd, te water en te brood gezet en gebannen te worden, voor de tweede reise openbaarlijk gegeesseld en gebannen, ofte anderszins arbitralijk gecorrigeerd, en voor de derde reise nog strenger gestraft te zullen worden, naar exigentie van zaken.

VIII.

Zullen ook geene Ketelboeters, Sulpher-priemers of Swavelstok-verkopers, Kuipers, Schoenlappers, Kramers, Stoelenwinders of Matters, Schoorsteenvegers, Leprosen, Quakzalvers, Deken-Rattenkruit-en Plekken uit-verkopers, Messen en Scheerenslijpers, Liedjeszangers, Speelmannen, Goochelaars, Omlopers met Kijkkasten ende diergelijke, hoe die zouden mogen wezen ofte worden genoemd, nochte in de Steden, nochte ten platten Lande mogen gaan beedelen, nochte ook ten platten Lande hunne neering ofte handwerk exerceeren, ten ware eenige derzelven binnen de Steden ofte Dorpen van den Lande van Utrecht woonden, dewelke tot de exercitie van hunne voorsz. neering, en niet tot beedelen geadmitteerd zullen worden, mits daartoe hebbende schriftelijk bescheid van de respective Magistraten in de Steden, ende ten platten Lande van den Hove Provinciaal, welk bescheid alleenlijk duuren zal een jaar, op poene als bij het IV. Articul tegens de kloeke Vagabunden en Bedelaars is gestatueerd.

IX.

Zullende ook voor Vagabunden, Landlopers en Bedelaars gehouden, en als zodanigen naar teneur van het IV. Articul dezer Ordonnantie, gestraft worden alle zulke Personen, welke met of zonder verzoek, boeken of brieven voor afgebrande, of vervalle Kerken, Huizen, Wooningen, of voor Gerechten, Gemeentens of particuliere Personen onderstaan te collecteren ofte te beedelen, zonder eenig regard te nemen of de bij hen vertoonde brieven zijn egte of valscheijk gefabriceerd; ten zij dezelve brieven bij de Wet der Plaats in de Steden en bij Onzen Hove Provinciaal ten platten Lande zijn vertekend, en henlieden tot dusdanige Collecte bij dezelve behoorlijken oorlof is verleend.

X.

Verklarende verders, dat indien eenige van de voorsz. Landlopers, Vagabunden of Bedelaars mogten bevonden worden bij zich te hebben eenig schietgeweer, of sabel, degen, stokken of knotsen met ijseren pinnen, of met ijser beslagen, ofte eenige andere wapenen, dezelve voor de eerste reise openbaarlijk gegeesseld en met confinement in den tuchthuse en bannissement ofte anderszins arbitralijk gepuniceerd zullen worden, en voor de tweede en volgende reise telkens zwaarder, naar exigentie van de zake, gestraft.

XI.

Verbiedende daarenboven alle Herbergiers, Slaapstedehouders ende anderen, wie het ook zij, eenige Vagabunden, Landlopers en Bedelaars te logeeren, ofte te herbergen in hunne huizen, stallen, schuren, hooybergen ofte anderszins, ten zij de zodanige met behoorlijk schriftelijk consent van den Officier, Schout of Gesubstitueerden der Plaats, omme aldaar drie dagen te mogen blijven, naar teneur van het II. III. en IV. Art. van deze Ordonnantie, zijn

voorzien, op poene dat die geene, welke contrarie dezes bevonden worden te doen, voor ieder zodanig Persoon, als boven, die zij zullen hebben gelogeed, zullen verbeuren eene boete van 8 gulden, of naar exigentie van zaken gestraft worden.

XII.

En ten einde dezelve Vagabunden, Bedelaars en andere Kwaaddoenders te beter uit den Lande geveerd, achterhaald en gestraft mogen worden, lasten wij alle de Schouten, hunlieder Gesubstitueerden, ofte bij absentie derzelve, de respective Schepenen, Secretarissen, mitsgaders Gerechtsbodens ten platten Lande, op alle misdrijven, binnen hunlieder Gerechten voorvallende, behoorlijk te informeeren, en dezelve den Rechter ofte Officier ten spoedigsten bekend te maken, op poene, dat hunlieden niet alleen geen daggeld ofte beloning zal worden gepasseerd, maar dat zij bovendien noch in een boete van 6 gulden zullen worden gecondemneerd, en ingevalle de misdaad notabel was, boven de voorsz. boete, arbitralijk gecorrigeerd.

XIII.

Ordonneerende verder alle particuliere Personen, alle geweldige dieverijen, huisbraken en feitelijke aggressien aan hunne personen, huizen of goederen bedreven wordende, aan den Officier, Schout, deszelfs Gesubstitueerde, ofte bij absentie derzelven, de respective Schepenen, Secretarissen ofte Gerechtsbodens ten spoedigste aan te brengen, op poene van 3 gulden te verbeuren bij die geene, welke hierin nalatig mogte worden bevonden: te appliceeren de boeten in dit en vorige articul vermeld, ten profijte van den Officier, welke de calange zal komen te doen.

XIV.

Lastende wijders alle Officiere ten platten Lande, Schouten van Dorpen, derzelver Gesubstitueerden, Secretarissen, mitsgaders Gerechtsbodens, dat zij alle Vagabunden, Lediggangers, Bedelaars en andere Kwaaddoenders, welke zij in of buiten hunne Districten zullen vinden, apprehendeeren en aanhouden, om provisionelijk in den Gerechtshuise of andere convenabele plaats in bewaring te brengen, en zo dra mogelijk van de gedane apprehensie aan den Hove Provinciaal, den Procureur Generaal, of aan een van de Maarschalken in hunlieder District, en in de hoge Heerlijkheden aan de Bailluwen of Drostten kennis te geven; voor welke gedane apprehensie de Schout ofte deszelfs Gesubstitueerde, ofte die van de verdere Gerechtspersonen, welke de aanhouding hebben gedaan, ieder genieten zullen een Oudschild à f 2 - 2, en voorts wegens hunne reiskosten en verzuim naar redelijkheid worden geloond.

XV.

Permitterende Wij verder aan alle particuliere Personen, alle Vagabunden, Lediggangers, Bedelaars en andere Kwaaddoenders te ondervragen, dezelve des noods te visiteeren, en op notabele presuntien aan te houden, in welke gevallen ook zodanige personen, even als in het voorgaande articul ten opzichte der Gerechtspersonen is gestatueerd, zullen worden geloond, recommanderende Wij ook wel ernstelijk aan alle Ingezetenen, den Schout, deszelfs Gesubstitueerde, ofte andere Gerechtspersonen, mitsgaders Dienaren der Justitie,

ter ordonnantie van dezelve, in het vervolgen en apprehenderen van alle bovengemelde Vagabunden ende andere Kwaaddoenders te assisteren en te helpen, voor welke assistentie, bijaldien de apprehensie ten effecte gebragt word, een ieder derzelve personen genieten zal een half Oudschild a f 1 - 2. En ingevalle de voorsz. Vagabunden van eenige geweldige huisbraken, ofte diergelijke atroce misdaden mogten worden overtuigd, zullen alle die geene, welke in de apprehensie van zodanig een, als voorsz. is, zijn behulpzaam geweest, ofte zelfs zodanige Vagabunden ingevolge de vorenstaande permissie geapprehendeerd mogten hebben, te zamen voor ieder geapprehendeerden genieten een premie van 50 gulden, te betalen deze premie en die van het vorig art. voor Stad en Steden bij de Heeren Hoofd-Officieren, met kennis van den Gerechte, en ten aanzien van het platte Land bij den Ontfanger van de Exploicten op de Ordonnantien van den Hove.

XVI.

Dit alles onverminderd de premie van 200 gulden bij den Placate van den 7. Junij 1759, als ook zoodanige andere premien, bij vorige Ordonnantien op het apprehendeeren van Doodslagers, Huisbrekers, Dieven, Vagabunden, Bedelaars, Vechters en andere moedwillige gestatueerd, of bij Ons nader te statueeren, blijvende onderwijle voorsz. en alle andere zodanige vorige Placaten, in zo verre dezelve deze Onze Ordonnantie niet zijn contrarierende, in volle kracht en waarde.

XVII.

Dat zonder onderscheid van eenige Jurisdictionen, die Delinquanten door iedereen, en dus ook door de Dienaren der Justitie van Onzen Hove, in de Hoge Heerlijkheden, en door de Dienaren van de respective Bailluwen en Drostten der Hoge Heerlijkheden buiten derzelver Jurisdictie zullen mogen worden geapprehendeerd, en indien die apprehensie geschiedt in een anders Jurisdictie, zullen zij die geapprehendeerden aanpresenteren aan den Officier der plaatze, welken Wij het in zijne keuze geven, of hij dezelve wil accepteren, des zal hij gehouden zijn over zulken Gevangen Criminele Justitie te doen, zonder die te laten gaan, op poene van privatie van zijne Officie en inhabilitatie van immermeer te mogen hebben ofte bedienen Officie in Onzen Lande, en voorts arbitralijk gecorrigeerd te worden; lastende den Procureur-Generaal daar op naukeurig te informeren. Doch in gevalle voorn. Officier der plaatze verkiest die geapprehendeerden aan den Hove over te geven, zal hij zulks vermogen te doen, zonder dat zulks eenige praejudicie aan zijne Jurisdictie zal toebrengen, ofte dat van node zal zijn, dat dieswegens eenige Acte van non praejudicie werde uitgeleverd.

XVIII.

En opdat niemand hiervan eenige ignorantie pretendeere, zal deze niet alleen alomte worden gepubliceerd en geaffigeerd naar behooren; maar gelasten Wij boven dien alle Officieren, Schouten, hunlieder Gesubstitueerdens ende andere Geregtspersonen, nauwkeurig toezigt te nemen, dat deze Onze Ordonnantie, te gelijk met Onzen Placate van den 7. Junij 1759, in alle Herbergen, Kroegen, ende Slaapsteeden ten Platten Lande, op eene zichtbare

plaatze werde opgehangen, op poene van drie Gulden, ten behoeve van den Officier, welke de calange doen zal, te verbeuren bij den Herbergier ofte Slaapstedehouder, welke van zulks te doen in gebreeke blijft, ofte dezelve Ordonnantie, gescheurt of gesleeten zijnde, niet naar behoren vernieuwt.

XIX.

Ordonnerende ook wijders aan alle de Koster, Voorlezers of Boden ten Platten Lande, na voorgaande klokke-slag, op den tweeden Zondag van de hier na te noemen Maanden, des Morgens na de Predikatie, of als er geen kerk is, door den Gerechts-bode aldaar, voor het Gerechtshuis, op gelijken tijd, in de Maanden van Januarij, April, Julij en October Jaarlijks, deze volgende Articulen, van II tot XVI ingesloten, alsmede nog het XVIII. Articul van deze Onze Ordonnantie, en de V. VI. VII. VIII. XI. XII. XIV. XV. XVII. XVIII. en XIX. Articulen van Onze voorgemelde Ordonnantie op de Excessen en Geweldenarijen, den 7. Junij 1759 geëmaneerd, aan de Gemeente in de Kerk, of aan de gemeene Omstanders voor het Gerechtshuis, distinctelijk voor te leezen, voor welke opleesing, de Koster of Gerechts-bode, door den Gerechte telkens zal geloond worden met twaalf stuivers, ende indien de voorn. Koster of Voorlezer hiervan in gebreeke bleef, zal dezelve t'elken reise verbeuren een boete van drie Gulden, te appliceren als voren.

Ende ten einde Onze goede en ernstige meeninge in dezen des te efficacieuser werde agtervolgd en naar gekowen, ontbieden en bevelen Wij bij deelen, de Raden van den Hove van Utrecht, en voorts alle Officieren, Schouten, Gerechts-personen, en Dienaren van de Justitie, dat zij-luiden jegens de overtreeters van dien procederen als vooren gemeld, en de kwaad-doenders doen straffen zonder eenige conniventie, gunste of dissimulatie ter contrarie, want Wij hetzelfde tot dienste van den Lande alzo bevonden hebben te behoren.

Gedaan te Utrecht, den 13. April 1763. Was gearapheerd. J. H. G. van Rechteren, vt. Onderstond. Ter Ordonnantie van mijne voornoemde Heeren de Staten. Was getekend. Milan-Visconti.

FORMULIER VAN DE BRIEFJES.

Volgens Art. II. van de Ordonnantie.

Word bij deze gepermitteerd aan
geboortig van
gedurende den tijd van drie dagen binnen dezen
Gerechte werk te zoeken, mits zich van Beedelen
onthoudende, en logeerende aan 't huis van
Gedaan te den
des jaars

VOOR DE VERTREKKENDE.

Volgens Art. III. en IV. van de Ordonnantie.

Word bij deze gepermitteerd aan
geboortig van
zich binnen den tijd van dagen na dato dezes
te begeven naar
mits zich aldaar aan den Gerechte aangevende bij
zijne aankomst.
Gedaan te den
des jaars

EERSTE BOEK. ACHT-EN-DERTIGSTE TITEL.

Van Paskwilen, Oproermakers enz.¹1. PLAKKAAT *der Staten van Utrecht tegen de verspreiding van paskwilen op de Hoge Overheid.*
4 Julij 1781.

De Staten van den Lande van Utrecht doen te weten, dat Wij, met zeer groot misnoegen en verontwaardiging, in ervaring gekomen zijn, dat verscheide onrustige geesten, bijzonder sedert eenigen tijd herwaarts, in plaats van zich, als goede Ingezeten van den Staat, in alle stilheid te gedragen, en de zorg en het bestuur van de gemene zake van het lieve Vaderland over te laten en toe te vertrouwen aan de Hoge en Wettige Overheid dezer Landen, en den genen, aan welke bij de Hoge Overheid eenig bewind daarover is aanbevolen, zonder zich daaromtrent te bemoeijen, of eenige tweedracht of partijschappen te verwekken of aan te kweken; zich niet ontzien, niet alleen bij nadelige en kwaadaartig verdigte discoursen en geruchten, maar ook door het maken, uitgeven, verspreiden en onder den gemenen man brengen van Pasquillen, scandaleuse Boekjens of Libellen, Gedichten, Printen en diergelijke, op het Bestuur van de Hoge Overheid, of het bewind en directie der genen, die in eenige, het zij hogere, het zij lagere, posten of bedieningen zijn gesteld, te formeeren aanstotelijke reflexien en kwaadaartige insinuatien en calumnien, zonder grond, alleen voortspruitende uit een geest van kwaadwilligheid en partijschap, en dat inzonderheid zodanige kwaadwillige Personen niet geschroomd hebben, zulks te doen met opzicht tot den persoon van Zijne Furstelijke Doorluchtigheid, den Heere Hertog van Brunswijk, Veldmaarschalk in dienst van dezen Staat; strekkende alle dusdanige kwaadaartige en calumnieuse ondernemingen en practijken niet anders, dan tot het verwekken en aankweken van onrust, twist en tweedracht, en tot slettrissure van de eere en goeden naam van Personen van hogen en minderen rang. Ende alzo, bijzonder in deze tijdsomstandigheden, de gevolgen daarvan niet anders, dan ten eenenmale verderfelijk kunnen zijn, waarom daar tegens efficaeuslyk behoort te worden voorzien, gelijk ook bij verscheide voorgaande Placaten en Publicatien is geschied. Zo is 't, dat Wij hebben goedgevonden, wel expresselijk en op

het sterkste te interdiceren en te verbieden, zo als Wij interdiceren en verbieden bij dezen, het maken, drukken, verkopen, verspreiden en onder den man brengen van enigerhande scandaleuse of fameuse Libellen, Gedichten of Printen, onder wat naam of titul zulks zoude mogen wezen, het zij met of zonder naam van den Maker of Drukker, ofte ook zodanigen, elders gemaakt of gedrukt zijnde, in deze Provincie in te brengen en te verspreiden, direct of indirect, het zij dezelve zijn strekkende tot nadeel en vilipendie van de Hoge Overheid, of van welgemelden Heere Hertog van Brunswijk, of van eenige andere hoge of lagere Stands Personen in dienst van dezen Staat, op poene van confiscatie van alle de gedrukte exemplaren, die daar van binnen deze Provincie mogten worden bevonden, en van eene Boete van een duizend guldens, zo wel bij den Autheur, als bij den Drukker, Uitgever, Inbrenger, Distributeur of Verkoper, te verbouren telken reize, en daar boven, naar exigentie van zaken, arbitrairlyk te worden gestraft en gecorrigeerd. Te appliceren de voorn. Boete, een derde ten behoeve van den Officier, die de calange doen zal, een derde ten behoeve van den Aanbrenger (wiens naam, des begerende, zal worden gesecreteerd) en een derde ten behoeve van de Diaconie-Armen der Plaatse, alwaar de calange zal wezen gedaan.

Ordonnerende en bevelende wijders allen Officieren en Rechteren in de Stad, Steden en Landen dezer Provincie, genen uitgezonderd, gelijk Wij ordonneren en bevelen bij deze, dit Ons jegenwoordig Placaat strictelyk en preciselyk te executeren en doen executeren, naar deszelfs forme en inhoude, zonder eenige dissimulatie of conniventie.

En op dat niemand hiervan eenige ignorantie pretendere, zal dit Placaat alomme worden gepubliceerd en geaffigeerd naar behoren.

Aldus gedaan t' Utrecht den 4. Julij 1781. Was geparapheerd. J. H. Grave van Rechteren, vt. Onderstond. Ter Ordonnantie van mijne voornoemde Heeren de Staten. Was getekend. C. A. Vos.

2. APPOINTEMENT *der Staten van Utrecht, met nadere verklaring van bovenstaande publicatie.*
12 October 1781.

Op de requeste van Dekens en Overlieden van het Boekverkopers-, Boekdruckers-, en Boekbinders-gild binnen de Stad Utrecht, is geappointeert:

De Staten van den Lande van Utrecht, hierop ingenomen en gezien hebbende de Consideratien en het Advis van de Heeren Hunner Ed. Mog. Ords. Gedeputeerden, onverminderd en blijvende het Pla-

caat, den 4. Julij dezes jaars 1781 geëmaneerd, in zijn volle kracht; permitteren den Supplianten, bij provisie, den Verkoop van alle zoodanige Boeken en Geschriften, van welken of de Autheur of de Drukker dadelijk bij den Verkoper bekend, mitsgaders effective binnen eene der zeven Provincien, of het ressort der Generaliteit woonachtig is;

¹ [Van den XXXVII. Titel zijn geene nadere algemeene bepalingen voorbanden.]

² [Zie eenige bepalingen aangaande dit onderwerp, ten gevolge der tijdsomstandigheden gemaakt, hiervoor in het I. Boek, II. Titel, I. Deel.]

mits dat de Supplianten van dit Hunner Ed. Mog. Appointement behoorlijke kennisse geven aan den Heere Hoofd-Officier dezer Stad, en zich in 't ove-

rige naar Hunner Ed. Mog. Placaten in dit reguard, exactelijk komen te reguleren.

3. PUBLICATIE *der Staten van Utrecht tegen het verwekken van Onrust door geschriften, vergaderingen enz. 24 Julij 1794.*

De Staten van den Lande van Utrecht doen te weten: Dat Wij in ervaringe zijn gekomen, dat zich binnen dezen Lande onthouden zommige onrustige en voor den gemeenen welvaard en veiligheid schadelijke lieden, welke niet ophouden allerley woelingen en pogingen in het werk te stellen om de goede Ingezetenen te misleiden, van derzelver ware belangen afkeerig te maken, het vertrouwen op derzelver Overheden te doen verliezen, en zelfs, zo veel dat mogelijk zijn mochte, de In- en Opgezetenen tot den Vijand te doen overhellen, zich daartoe bedienende van allerley uitstrooizels, lasterschriften, en zodanige discoursen, als dienen kunnen om de vastgestelde Regeering in veragtinge te brengen, ofte de veranderinge van dezelve aan te prijzen, al ware het zelfs verbonden met eenen geheelen ondergang van het lieve Vaderland. Dat mede daartoe worden geëmployeerd allerhande oproerige Geschriften, dewelke men onder voorwendzel van het houden van Lees-Gezelschappen, het doen van voorlezingen op dtzelve, onder de gemeente tracht te verspreiden, terwijl men teffens onder den schijn van tot elkanders verlichtinge te spreken, of te lezen, die voor alle Maatschappijen, en ieder bijzonder Lid van dezelve, verderfelijc overgedrevene leere van Vrijheid en Gelijkheid zoekt voortteplanten en aanneemlijk te maken, hoe zeer de Voorstanders van die Leere overtuigd moeten zijn, dat dezelve nooit eenig bestaan gehad heeft, of ook hebben kan, maar dat dezelve alleen word aangepreezen om eene onbedagte menigte te winnen, en dezelve eenmaal vervoerd zijnde, tot de verderfelijste oogmerken en allerley uiterstens van geweld te misbruiken, en daardoor te doen verloren gaan de ware Vrijheid en Gelijkheid onder de menschen, bestaande in algemeene wetten, waar naar een ieder zonder onderscheid zich gedragen moet, en eene onzijdige administratie der Justitie met de daaruit voortvloeiende bescherminge van het leven, de eer en eigendommen der Ingezetenen.

Dat zommige van deze Prodikers dier overdreve Vrijheid en Gelijkheid onderstaan de Leere van den Christen Godsdienst daartoe te verdraaijen, ofschoon bij dezelve de ondergeschiktheid in de Maatschappijen, en de onderdanigheid aan de Gezaghebbende Regeering op het nadrukkelijcste aanbevolen word, terwijl anderen naar het voorbeeld van een nabuurig Land den Christen Godsdienst in het gemeen, en de instellingen, tot voortplantinge en onderhoudinge van dezelve, zoeken in veragtinge te brengen; Alle welke schadelijke nieuwigheden, hoe schoon ook voorgesteld, niet nalaten kunnen om de banden der Maatschappije los te maken, de voordeelen van dezelve, zo in het burgerlijke, als in het Godsdienstige te doen vervallen, en ten gevolge van dien het lieve Vaderland in een gewis verderf te storten:

Zoo is 't, dat Wij noodig geoordeelt hebben de

goede Ingezetenen dezer Provincie tegen alle zodanige verleidingen te waarschouwen, ten einde zij op hunne hoede zijn, en zich wachten mochten voor zodanige verleiders, het zij dezelve Emissarissen, en Huurlingen van den Vijand, of verbeterde Nederlanderen mogten zijn, om also in rust en vrede te genieten zodanige voorrechten, als de goede Voorzienigheit aan dit Land, boven misschien alle Landen van zo klein eenen omtrek schenkt, en tot welker voortduurend genot, het aanwezen van meer en min vermogenden, en de daarmede verbonden welvaart van Konstenaars en Handwerkslieden allezints noodzaakelijk is.

En ten einde des te beter voor te komen zodanige kwade Practijcquen, als de Vijanden van de ware Vrijheid, veiligheid en rust van het Vaderland, tot verleidinge van de goede Ingezetenen, bijzonder zedert den Oorlog door de Franschen aan Ons Gemeenebest, zonder eenige wettige redenen aangedaan, hebben trachten in het werk te stellen, en met allerhande voorwendzelen van onschuldige, ja zelfs nuttige oogmerken te bedekken, zo hebben Wij goedgevonden bij deze te verbieden alle Leesgezelschappen, Bijeenkomsten, of Societeiten, onder welke benamingen zulks ook zoude mogen wezen, waarin men zich bezig houden mogt met elkanderen eenige Pasquillen, lasterlijke of andere verderfelijke Schriften voortteleezen, of te leezen te geeven, ofte waarin men Correspondentien met andere Gezelschappen of Personen, hetzij binnen of buiten de Provincie houd, hetzij door middel van Commissien op een of meer Leden, hetzij bij wijze van Geschriften, ofte waar in men verleidende lessen, of zogenaamde voorlichtingen in de Staatkunde mededeeld, alsmede alle zodanige Gezelschappen, welke wegens derzelver talrijkheid, of uit andere oorzaken in kleinere Zamenkomsten verdeelt zijn, gelijk mede die, waar in men eenige militaire exercitien doet, of daartoe eenige beschikkingen of praeparatien maakt, alles direct of indirect op poene van een honderd Gulden, te verbeuren bij ieder Lid, en van twee honderd Guldens bij den geenen, ten wiens huize zodanig gezelschap, of bijeenkomst gehouden mogte worden, de eene helfte ten behoeve van den Aanbrenger, en de wederhelft ten behoeven van den Officier, die de Calange doen zal, en boven dien arbitralijc ook aan den Lijve te worden gestraft na exigentie van zaken, zo als Wij al verder interdiceren en verbieden alle zodanige Societeiten, Bijeenkomsten of Verbintenissen, waarin eenige Voorlezingen, of Voorstellen zouden worden gedaan tot veragting van 's Lands Overheden, of van eenige Hoge of laage Standspersonen dezer Landen, of waarbij men eenige verbintenissen of overleggingen maken zoude, hetzij om derzelver bestuur als onwettig te doen aanmerken, het zij om eenige verhandeling aan derzelver bevelen toetebrengen, of waar in men eenig bestuur

over de Provincie, Stad of Steden, nu of voor het toekomende zoude willen aan zich trekken, of de tegenswoordige Regeeringsform dezer Republicq of Provincie zoude zoeken te veranderen, of waarin men den Vijand van den Staat op eenigerhande wijze zoude trachten te begunstigen, eenige Correspondentien met denzelven, met de Begunstigers, Afgezondenen, of Gemagtigden van denzelven zoude pogen te houden, alles mede direct of indirect, op poene, dat die geene, die zulke Vergaderingen zullen hebben bijgewoont, zonder daarvan dadelijke kennisse aan de Justitie te geven, als Perturbateurs van de publicque rust naar exigentie van zaken, ook aan den Lijve zullen worden gestraft; Belovende Wij eene praemie van drie duizend Guldens aan die geene, welke een of meer Overtreders van dit laatstgemelde verbod zullen weeten aantewijzen, zo dat zij in handen der Justitie geraken, en van het fait overtuigd worden, met belofte van impunité, indien dezelve Aanbrenger een Medeplichtige mogte zijn.

Lastende en beveelende aan allen en een iegelijk, welke hunne Huizen of Kamers tot het houden van eenige vaste Gezelschappen of Bijeenkomsten, van wat aart die ook zouden mogen zijn, leenen, dat zij aan de Magistraten der Stad of Steden van hunne Woonplaatsen, ofte aan Heeren Gedeputeerden ten aanzien van het platte Land, hetzelfde zullen hebben aangegeven met designatie van de Leden, op verbeurte bij nalatigheid van een honderd Guldens, de helft te appliceeren ten behoeven van den Aanbrenger, en de wederhelft ten behoeven van den Officier, die de Calange zal doen.

Terwijl Wij wijders, inhaereerende alle voorgaande Ordonnantien en Placaten tegen het maken, druk-

ken en verspreiden van Pasquillen geëmaneerd, alle goede Ingezeten en vermanen alle zoodanige Lieden, welke door het uitstrooijen van verdichte tijdingen dezelve zoeken te ontrusten, ofte met lasterlijke gesprekken de Hoge Overheid, of eenige Hoge of Lage Standspersonen veragtelijk te maken, de eensgezindheid in de bevordering van het algemeene Welzijn te stooren, de nodige en betamelijke ondergeschiktheid tegentegaan, niet alleen als Vijanden van het Vaderland aantemerkten, maar dezelve ook als zoodanige aan de Justitie bekend te maken, opdat derzelver verderfelijke oogmerken worden gestuit. Zullende in dit en ook in de bovenstaande gevallen des Aanbrengers naam dit begerende worden gesecreteerd.

En ten einde aan deze Onze Ordres en intentie voldaan en de hand gehouden mag worden, ontbieden en beveelen Wij bij deze den Praesideerende, en andere Raden in den Hove van Utrecht, alle Schouten, Gerechten en alle andere Officieren, en Justiciëren van de Stad, Steden en Lande van Utrecht, en de Ingezeten van dien, dat zij zich na den inhoude van deze stiptelijk reguleeren, en dezelve naarstiglijk en exactelijk achtervolgen, en doen achtervolgen, en tegen de overtreders, yder in den haren, procedeeeren en doen procedeeeren, zonder eenige dissimulatie en verdrag ter effectueele executie van de straffen, boetens en poene boven verhaalt.

En op dat niemand hiervan eenige ignorantie zoude kunnen praetendeeren, zal deze alomme worden gepubliceerd en geaffigeerd naar behoren.

Gedaan t' Utrecht den 24. Julij 1794. (Was gearapheerd) J. Pestors, vt. (Onderstond) Ter Ordonnantie van mijne voornoemde Heeren de Staten. Was getekend. H. A. Laan.

EERSTE BOEK. NEGEN-EN-DERTIGSTE TITEL.

Aangaande het Verbeuren van goederen, de boeten enz.

1. RESOLUTIE *der Gedeputeerde Staten van Utrecht, aangaande het bekeer van verbeurdverklaarde vaste goederen. 11 Mei 1792.*

Is goedgevonden om de vaste goederen, welke geconfisqueerd en nog onverkogt zijn, te doen overbrengen ten Comtoire der Domeinen, zo als in vorige tijden meermalen is geschied en aldaar te doen administreren, tot dat hun Ed. Mo. eenige nadere dispositie deswegens zullen goedvinden te maken, des

dat de Raad en Rentmeester Generaal der Domainen zorge drage, om relatief den ontvang en uitgaaf, welke uit hoofde voorsz. zal hebben, dezelve bij afzonderlijke capita te stellen in zijne rekeninge, ten einde altijd zal kunnen worden nagegaan de staat, waarin zoodanige goederen zig bevinden.

2. RESOLUTIE *der Staten van Utrecht, waarbij de Schouten in de provincie worden gelast, het wettelijk aandeel der armen in boeten en breuken uitlekeeren. 8 Junij 1653.*

De Staten van den Lande van Utrecht, verscheydene malen vertoont ende voorgekomen zijnde, hoe dat, onaenghesien Hare Ed. Mog. Placcaten ende Ordonnantien, onder andere dienaangaende mede gearresteert ende geëmaneert, verscheydene ende de meeste Schouten in de respective Steden, mitsgaders ten Platten Lande van dese Provincie, tot noch toe hebben gedifficulteert ende swaricheydt gemaect, omme te laten volgen voor den Armen het Contingent van de Boeten ende Breucken der

Delinquanten, deselve Armen, volgens Hare Ed. Mog. voorsz. Placcaten ende Ordonnantien toegeluydt, ende competerende. Hebben naer iterative deliberatie goet gevonden, dienvolgens verstaen, ende verclaren bij dese Hare Ed. Mog. meyninghe ende intentie te zijn, dat de Armen sullen hebben, ontfanghen ende ghenieten tot haer nootlijck onderhoudt ende behulp, haer Contingent van de Boeten ende Breucken der Delinquanten, deselve Armen, volgens Hare Ed. Mog. voorsz. Placcaten ende

Ordonnantien toegeleydt ende competerende, ende verder nae desen noch soude mogen competeren, ende geadjudiceert ende toegewesen worden. Ordonnerende derhalven de Welgamelte Heeren Staten iteratiefelyk ende specialijk bij dese, alle de Schouten in de respective Steden, mitsgaders ten Platten Lande van dese Provincie, sonder voortaan eenige difficulteyt ofte swaricheydt daerinne te maken, te laten volgen het Contingent van de Boeten ende Breucken der Delinquanten, de Armen, volgens Hare Ed. Mog. voorsz. Placcaten ende Ordonnan-

tien respective toegeleydt ende competerende. Van welcke betalinghe tot meerder bewijs ende seeckerheydt van dien, d' Officieren respective ghehouden sullen wesen te thoonen Quitantie bij het doen van henluyder Reeckeninge, ofte anders, daer, ende gelijck sulcx behoren sal. Op poene dat bij gebreke van dien, Hare Ed. Mog. daerinne sulcx versien, ende doen effectueren sullen, als deselve redelijck ende billick vinden sullen, tot voorstant van der armen Recht, ende gherechticheydt in desen te dienen ende vereysschen.

3. DERGELIJKE *resolutie, waarbij de armbesturen worden gerechtigd tot de invordering van hun wettelijk aandeel in verbeurde boeten. 1 November 1769.*

De Staten van den Lande van Utrecht hebbende gezien en gedaan examineren de Requeste, door de Gedeputeerden van de Synodus dezer Provincie, den 17. December 1766 aan Hun Ed. Mog. gepresenteerd, houdende klachten over de Wanbetaling van de Portien in de boeten, welke bij Hunner Ed. Mog. Placaten en Resolutien, jegens verscheide Contraventien en delicten geëmaneerde, aan den Armen zijn toegelegd, hebben, na voorgaande deliberatie, goedgevonden en verstaan, dat aan de respective Predicanten, Diaconen en andere Armen-Bezorgers, zo in de Stad en Steden als ten Platten Lande, in zo verre ieder van hun concerneert, zal worden geënjungeerd, gelijk Hun Ed. Mog. dezelve injungeren (op poene van 25 Guldens bij verzuim telkenreize te verbeuren) en teffens qualificeren mits dezen, om bij de Hoofd-officieren in de Stad en Steden, de Maarschalken, Bailjuwen en Drossaarden ten Platten Lande, mitsgaders bij de Admodiateurs of Collecteurs van 's Lands Middelen, en verder ter Secretarje van Hun Ed. Mog., ter Griffie van den Hove Provinciaal, en ter Secretarje van de respective Gerechten in de Stad en Steden, en hoge Heerlikheden dezer Provincie, zich te informeeren en opgave te verzoeken van zodanige boeten en breuken, waarinne de Contraventeurs van Hunner Ed. Mog. Ordonnantien en Placaten mogten zijn gecondemneerd, het zij bij directe Sententie van den Rechter, het zij bij approbatie van transactien of accoorden met condemnatie van den Rechter der Plaatsen, en in welke eenige portie aan den Armen der plaatse mogte competeren, alsmede van zodanige boeten, welke door de Contraventeurs, *proprio motu* en buiten Forme van Proces, mogten zijn voldaan en betaald; en voorts van de Officieren, Admodiateurs en Collecteurs respective te vorderen betaling van de portie, aan den Armen competerende, dezelve te ontvangen, daarvoor te quiteren, en die in hunlieder gewone Rekeningen ten behoeve van den Armen te verantwoorden.

Ordonnerende en gelastende teffens allen den genen, wien zulks aangaat, de voorgemelde opgave

geredelijk en preciselijk te doen, wanneer dezelve wordt gerequireerd, en daarenboven, ten einde van ieder jaar aan de Predicanten, Diaconen of andere Armen-Bezorgers van de Plaatsen respectiefelyk uit te leveren een generaal declaratoir, inhoudende specifieke vermelding van alle de boeten, welke in dat jaar zullen zijn gedecreteerd, betaald of ontvangen, of dat in 't geheel, gedurende hetzelfde jaar, gene Boeten gedecreteerd, betaald of ontvangen zijn, waarin den Armen eenige portie is competerende; op poene van 25 Guldens, te verbeuren bij den genen, die, des gerequireerd, de verzogte opgave zal komen te weigeren of te dilayeren, of ook niet volledig en naar behoren te doen.

Bevelende wijders de respective Officieren dadelijk aan de daartoe gequalificeerden te voldoen alle zodanige portien der Boeten, aan den Armen competerende, gerekend na aftrek der onkosten van de gehele massa, ingevalle de onkosten, het zij bij compositie of accoord, onder de boeten mede mogten zijn begrepen, doch anders niet; en zulks binnen den tijd van een maand, na dat zodanige boete door de Contraventeurs der Placaten van Hun Ed. Mog. zal zijn betaald, en de gerechte portie door de Armenbezorgers respectiefelyk zal wezen gevorderd, op poene van 50 Guldens telken reize, bij weigering, dilai of wanvoldoening te verbeuren, onverminderd het accres van de portie in zodanige boeten aan de respective Officieren volgens de Placaten competerende, ten behoeve van den Armen, conform Hunner Ed. Mo. Resolutie van den 19. Augusti 1662.¹

Houdende Hun Ed. Mog. niet alleen voornoemde Resolutie van den 19. Augusti 1662, maar ook alle vorige Placaten en Resolutien, zo tegens de clandestine Accoorden en Composities, buiten kennisneming en approbatie van den Rechter, over eenige Contraventien aan te gaan, als tegens de verkorting van het recht, door Hun Ed. Mog. ten dezen opzichte aan den Armen toegekend, in volle kracht en vigeur.

¹ [Zie van de Water's plakkaatb. 1, 745.]

